

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
6 B
32

DO. ROBERTI MARANTAE VENVSINI

Speculum aureum, & lumen aduocatorum Praxis Ciuilis, Nouissime recognitum, ac miro ordine, opulentissimisq; Additionibus, in suis locis congruentibus locupletatum, per Magnificum V. I. D. Do. PETRVM Follerium à S. Seuerino, originariæque Parthenopęum, non sine magna ac ingenti vtilitate legentium.

ADDITIS ETIAM PER EVNDEM VLTRA distinctiones vigesimas duabus alijs nouis distinctionibus.

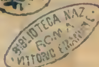
ACCESSERVNT, ET INSVPER DECEM disputationes Quæstionum legalium eodem Do. ROBERTO MARANTA Auctore, Summarijs quoque, & Indice illustrate.

QVAE OMNIA RECENTI HAC NOSTRA editione diligentißimè expolita sunt, accuratißimeq; elaborata.

OMNIA VIRTVTI PARENT.

VENETIIS, APVD HAEREDES IOANNIS MARIAE BONELLI.

M. D. LXXIIII.

CLARISSIMO, ET MAGNANIMO viro Don FERDINANDO Gonzaga Principi strenuo CAROLI Imperatoris, & PHILIPPI Regis familiarissimo, & Domino suo colendissimo; PETRVS Follerius Sanseuerinus, I. V. D. Felicitatem.

VM descreuissem lucubratiunculas meas quasdam nuper additas ad Marantam vere Speculum Aduocatorum Regni edere, sciens quantum intersit quid noui emittere, cum fiat scopus omnium instructos habentium arcus nequitia linguarum virulentarum sagittis: Et id quidem eo facilius euenire, si libri absque Comite, & Patrono exponantur naufragio in eiusmodi fluctuoso mari, & extremo discrimine sæpe sæpius mecum ipse cogitaui. Opusculum hoc sub aliquo strenuo patrocinio edere, animoque voluens cui nam adhærendum foret, vt sub eius Imperio securius enauigaret, præstantiorem te vidi neminem Magne Ferdinande admiranda virtute, & animi magnitudine præditum, natalium splendore, & familiæ excellentia dotatum præclarissimarum, & memorabilium rerum & domi, & militiæ gestarum exornatum hominem denique maxima reuerentia vndequaque dignum. Statui proinde tibi eundem consecrare: Idque tum propter Commentarioli fauorem, cum ob debitum, & studium in te meum: Nam cum sim tibi nouus (vt aiunt) vexaxus, tuque mihi nouus Princeps perpulchre (meo quidem iudicio) Opusculum istud aliter quam ex primi artificis officina prodierit, noua phrasi nouis & non inutilibus scholijs nouissime venustatus dedicatur. Nec vereor pœnitendum hominem elegisse, quinimò quæcunque animus optarit meus ex sententia successura spero, quòd exitus ipse probabit: prodiens enim sub tantis tuis auspicijs præcludetur profecto nasutis, inuidis, petulantibus omnibus, seu mauis teterrimis capitibus mordendi via, quibus vmbræ tuæ virtute, & lepore perterritis deficiet proculdubio vigor omnis, & omnis animi atrocitas, nec vnquam obesse, vel tantillum poterunt: Sed nisi tu mihi Patronus adsis, nulla emergendi spes est? quòd vt efficias etiam atque etiam rogo. Bene vale.

OCTAVIANVS NIGER
PARTHENOPAEVS I. V. D.
LECTORI CANDIDO S.

Ccipe *benigne Lector Marantæ tui monumenta, quæ tibi ita periucunda perspicio, ut nihil supra: Sed nimium mehercle Petro Follerio debes, qui & vigilijs, & indefesso studio non pepercit ut illa nouo ac miro ordine, subtilibusq́ scholijs, & additionibus emitteret: Nec opus fermè nouum contemnas, quinimò nè cesses ei immortalem, & habere, & referre gratiam, utpote qui in huiusmodi Opusculi reformatione ita exactè, ita exquisitè, & ingeniosè elaborauit ut laude non minima sit exornandus, quandoquidem non minorem inuentis addentes, quàm rerum inuentores ipsi mæreantur: Hi nanque sunt supramodum laudandi, cum uniuscuiusque operis inuentio primas obtineat, isti vero non satis laudantur, quàm inuenta declarent perpoliant, extendant, atque reforment, quæ omnia in hoc Tractatu minime desiderantur. Et quemadmodum sciti Pictores ad viuum effingentes id adamussim non repræsentant, sed coadiuuant potius, & venustant, non discedendo tamen à naturali similitudine, ita doctus iste Vir non relinquendo Marantam in parte sustinuit, reformauit, pariter ac magnificauit, arte sua auctoris proprij artem coadiuuans: Quàm sit propterea à studiosis omnibus æqui boniq́ faciendus, & amandus experientia mea indicabit. Illum itaque à venenosæ linguæ morsu benigne defendas quæso: scio etenim pestiferos quosdam non defuturos qui homini isto (ut optimis quibusq́ passim accidit) æmulari haud verebuntur, Verum & si me non lateat bonis non discolis inuideri, nequeo tamen illum tibi magnopere non commendare. Præterea non dedignabere, Opus hoc carissimum habere, & obseruare, quippe ex eo maximum (crede mihi) Compendium tibi parabis: alia ex gymnasio eiusdem doctoris non minora expectaturus si isthac alacri animo feres.*

Vale Lector Lepidissime.

FRAN

FRANCISCI BALISTERII SICVLI
ZANCLÆI DE AVCTORE; AD LECTOREM.

Rari est ingenij exemplum, si iura Solonis
Quis doceat quondam tradita Cecropidis,
Sic; Lacedæmonij si quis pia scripta Lycurgi
Exoluat, populis quæ dedit ille suis,
Siue decem tabulis quotquot sunt inde Latinis
Addita, quæ genio sunt celebranda pari.
Ex hoc præcipue rutilant hæc lumina grandis
Ingenij, hic radios fixit vbique suos.
Vnus & Auctor hic est, magno cui docta iuuẽtus
Deberet grates corde referre pias.
Qui dum tanta virum facunde scripta recenset
Ad Praxin Leges ore fauente parat.
In summa (vt fatear) nemo est, qui iura ꝑhendat,
Ni celeri gressu hæc limina docta petat.
Ex hoc nanque fores reserare est obice clausas
Nodoso, hunc ue legens iure peritus erit.

INNOCENTII LVCII
MONTELLANI CARMEN.

Quàm tibi tyrones fateor debere Maranta:
Versatosque diu iuris in arte senes.
Illos dum tenebras illustras, hosque labori
Dum parcunt: Speculo dum cumulata vidẽt,
Et tibi terrarum domini populosq; regendus,
Munere pro tanto præmia digna ferant.
Hoc tu causarum censores ducis ad altum
Iustitiæ culmen: sanctæque iura doces.

INDEX LOCVPLES, ET FIDELIS in tractatum Roberti Marantae Venus. Auctore Io. Baptista Ziletto, Veneto.

cum

Affectus

Aposto-

Appel

 des

Citatio

Cleri-

Consue-

 coram

Delega-

Dictio

Exce-

In

Instantia

Iudex

Iudex

Iuramen-

Leges

&

Prouo

Senten

 num

Reli

Testes

INDEX RERVM CONTENTARVM IN ADDITIONIBVS DOMINI PETRI FOLLERII V.I.D.

Compro-

Instru-

INDEX RERVM AC VERBORVM LOCVPLETISS. IN DISPVTATIONES LEGALES, D. ROBERTI MARAMTÆ.

Testa

FINIS.

TRACTATVS
DE ORDINE IVDICIORVM DOM. ROBERTI MARANTHAE, CVM ADDITIONIBVS D. PETRI FOLLERII.

PROOEMIVM.

1 Deus cunctorum plasmator, omnia suo ordine gubernanda precepit.
2 Iudicium institui conuenit vt à diuinis operationibus non difformetur.
3 Ordo, modus est agēdi, sine quo nihil rectè agitur.
4 Actum nostrum inanem efficiunt, quae sine legitimo initio gerimus.
5 Ordo peruersus vel omissus, annullat actum.
6 Ordo quis seruandus.
7 In consiliys & reformationib. ordo seruari debet.
8 Vocem primam in consilio dignior habere debet.
9 Doctoribus vel canonicis pluribus praeferri debet, qui dignitatem prius acquisiuit.
10 Sedere à dextris Principis, maior est honor.
11 Actoris aduocatus prius, & postea rei, debet proponere & allegare.
12 Ordo in sententiis, & decretis exequendis debet seruari.
13 Tortura à timidiori seu à magis suspecto vel foemina debet incipi.
14 Filius prius torquetur, quando de eodem delicto pater & filius sunt incriminati.
15 Mortuus filius prius praesumitur, quando pater & filius, vel mater et filius in eodem conflictu, bello aut mari moriuntur.
16 Debitores principales in conueniendis fideiussoribus & tertiis possessoribus debent prius excuti, & conueniri.
17 Verboru ordo, in legatis et dispōnibus seruatur.
18 Tutor, qui tutelam administrauit in pluribus tutoribus conueniendis, debet prius conueniri.
19 Stipulatio non praecedente interrogatione, vel sine responsione, non valet.
20 Ordo ex iuris praesumptione in debitorum solutione seruatur.
21 Iudiciū est lapis angularis toti⁹ legalis doctrinae.

OSTEAQVAM summus cęli terraēq; dominus totius mūdi machinā suo quidem miro cōstruxit ordine, hominemq. ad sui imaginem cōpegit, vt moribus ac legibus humanū genus viueret, desuper statuit, recta cunctis sectari, prauaq. abominari praecipiens, quod ipsum legē esse vltaē Cic. lib. 2. de nat. deor.
1 † rerumq. ordinē, sicut ipse cūctorū plasmator in ipsius orbis molitione cōposuit, vt hr̄ Gen. c. 1. Ita ēt inferiora oīa suo ordine gubernāda praecipit, teste Apost. ad Cor. 1. c. 14 vbi inqt. Omnia honeste & s̄m ordinē fiāt vobis, vt inde boni nihil emergat, vbi ordo
2 deficeret. † Demissis itaq; diuina prouidētia legibus, easdē in terrestri iudicio deduci ac ventilari oportuit. Qd' qdē iudiciū suo simul ordine institui ꝯuenit, vt à diuinis opa
3 tionibus non difformetē. † Cum igr̄ de hmōi legali iudicio aliqua in pñti libello ꝓ iuuenū maxime aduocatoꝝ, & iudicū vtilitate,

atque introductione discutere, discutiēdoq; cumulare decreuerim, merito ipsius ordinē ante oīa petgrendum esse ɔsentaneū duxi: cū (vt inqt Bal. in tract. schismatis, col. iij.) ordo sit modus agendi, sine quo nihil recte
4 agit. †Et ib. dicit, ꝙ oīa, quæ gerimus, nisi legitimū initiū habeant, inanem nrm actū efficiunt, l. quęcunq; gerimus, ff. de act. & obl.
5 †Hinc videmus, ꝙ ordo verboꝝ, dat qnq; formam, vt si fuerit omissus, aut ꝑuersus, annullet actū c. cum dilect. & ibi plenē ꝑ Fel. de rescr. siſr ordo substātialis ꝑuersus vitiat actum, ſm Bart. in l prolatam, C. de sent. &
6 Bal. in l. ambiguitates. C. de test. †Item seruādus est ordo naturæ. Itē ordo instruct. diuinæ, & ordo ingenio maioꝝ nroꝝ inuentus, & ordo dans rei intellm, vt dicit Bal. in auth. hoc amplius col. pen. C. de fideic. Item ordo legis seruandus est, ſm Bal. in l. intest.
7 C. de su. & leg. †Similiter in cōsilijs & reformationibus faciēdis debet ordo seruari, vt prius ꝑponatur, deinde ɔsulatur sup re ipsa ꝑposita, deinde fiat reformatio, vt no. Bar. ī l. ij. ī prin. ff. ad Vell. & in l. ij. C. de dec. lib. x.
8 †Item is, qm est in maioris auctoritatis & dignior, dēt hēre primā vocē in ɔs. vt no. gl. in c. placuit xvj. dist. & Bal. in c. j. in vers. prius de ɔtr. feu. apud par. & dicit Bal. in c. cū olim in prin. de ɔsuet. ꝙ antiqores cler. & doct. debent hēre primum locū. Idē tenet Bar. in l. j. ff. de obseq. & Bar. in l. fi. C. de tyr. lib. 12. ꝑ illū text. & Ias in l. cū qd in ij. lect col. pen. ff.
9 si cet. pet. † q̄ verba intelligunť, vt qn̄ sumus in hūtibus parem dignitatem, vt in plurib. doctorib. vel plurib. canonicis, ille debet ꝑferri, q pri⁹ creatus doct. vel canonicus. tex. est formalis in l. j. & ibi Bar. C. de cons. lib. 12. & sic attendiť ordo tpis, vt not. Bar. in l. 2. § prius cir. fi. ff. de vulg. & pup. & in l j. & 2. ff. de al. ser. & iāgiť in dec. j. cōs. Neap. in fi.
10 & no. gl. in c. fi. 17. dist. †Similiter in sedendo, seruanť ordo, nā maior honor est sedere a dextris princ pis, q̄ a sinistr. vn̄ ordo est ꝙ primoge. itus Regis, sedeat à dextris, & sic qlibet dignior dēt sedere à dextris, & minus dignus, à sinistris, ſm Bal. in l. decerni-
11 mus i 2. no. C de sac. san. ec. †Itē seruať ordo iter aduocatos q prius dēt ꝑponere & allegare aduocatus actoris, & postea aduocatus rei. ita dicit Bal. ī l. q prior. ff de iud. vbi idē dicit, ꝑcedere in oīb. actib q fiūt ꝑ actorē, vt ꝑcedat. Q. lr facit ad id, qd dicimus in recōuētione, in qua fiūt simultanei actus, nā pri⁹ debent fieri acta actoris, & postea imediate
12 rei, ꝑ d. l. q prior, & ib. Bal. †Itē seruať ordo in exec. snīaꝝ, & decretoꝝ, ſm formam, l à
13 diuo Pio. §. in vend. ff. de re iud. †Itē seruať ordo in irrogādo torturā pro veritate eruēda, nam qn̄ plures sunt icriminati de aliquo delicto, debet incipi tortura à magis suspecto, sed si oēs æqualiter suspecti sunt, & tūc si masc. & fœm. dēt incipi à fœmina, q a eēset tur timidior, & citius dicet veritatem, ſm Bar. in l. j. ff. de q. & Gād. in trac. mal. i tit. de q. & tor. col. ij. sed si oēs sunt masculi, dēt icipi tortura à minori, vel à timidiori, vel à debiliori. tex. est in l. vni⁹ in prin. ff. de qst. &
14 gl. in c. pauli 12. q. v. † Itē, si de eo. delicto essent in criminati pr̄ & filius, dēt icipi tortura à filio, q a pr̄ magis cruciať de tortura filij, q̄ de ꝑpria l. isti q dē. §. fi. ff. qd met. cā. ita tenet Gād. vbi supra & super hoc ponit pulchrū exēplū And. de Is. in c. 1. §. pub. latr. de pa. ten. q̄ cum pr̄ & fil. essent incriminati de vno delicto, rex Carol. iussit ambos duci ad furcā, & cū pr̄ videret fil. ꝑpè furcā, statī ɔfessus fuit, ꝙ ipse pr̄ delictū ɔmiserat, & nō filius, & sic pr̄ fuit laqueo suspēsus & fil. libe
15 ratus. †Itē, seruať ordo iter mortuos, ex iuris ꝑsumptione nā si in eo. ɔflictu, in bello, vel i mari, vel alia ruina simul mortui sunt pr̄ & fil. vel mr̄ & fil. ꝑsumitur de iure prius mortuus pr̄, vel mortua mr̄, & deinde filius inspecto ordine nāę, q est, vt q primo nascitur, primo moriať. l. scrip. ff. vn̄ lib. & l. nam & si parēt. ff. de inof. test. ita de hoc est tex. & Bar. in l. q duos §. cū in bello, & l. cū pub ff. de re. du. qd tn̄ limitať qn̄ filius esset pubes: secus si esset ipubes, q a tūc ꝑsumiť pri⁹ mortuus filius, q̄ pr̄ vel mr̄, q a pp imbecillē ætatē cēsetur debilior, & citius mori. tex. est & ibi gl. in l. inter soceꝝ, in prin. ff. de pac. dot. & in d. l. q duo §. fi. & no. Paul. de cast. in ɔs. 101. in prin. i 2. vol. vbi ēt pulchre declaraт, ꝙ is q agit ad successionē, & fundat se ꝙ filius supuixit pr̄i, hēt necesse hoc ꝑbares, alr
16 succūbit. †Silr seruať ordo in ɔueniendis, fideius. & tertijs possess. q a prius dn̄t cōueniri & excuti principales debitores, auth. h. pnte. C. de fidei. & auth. hoc si debitor. C. de pig.
17 & no. Alex. & do: in l. fi. ff. si cer. pe. † Itē seruať or. in legatis & dispō. vb. vt si testator dicat, vnū ex eq s meis lego Titio, & aliū Meuio, nā Titius, q est primo noiatus, dēt pri⁹ elig

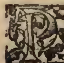
eligere, q a attẽditur iste ordo verbor℞, ſm
18 Bar.& Alex. in l.q. duos, ff. de leg. 1. † Itẽ ſer uat ordo in cõucnıẽdis pluribus tutoribus, quia prius debet conueniri ille tutor, q̃ tute lam administrauit,. & postea in ſubſidiũ is qui non administrauit, ſm Bar. in l. ſi vt cer to §. ſi duob. col. 4. verſ. tu dic q̃ imò eſt bo na, &c. ff. com. & Bal. in l. 1. in h & ibi cõiter
19 doc. C. de tranſ. † Eodem modo in ſtipulat. quia nõ valet, niſi in ea ſeruetur ordo interrogationis præcedentis, & rñſionis ſeq. l. 5.
20 §. ſtipulatio. ff. de verb. obl. † Item ſeruatur ordo ex iuris pſumptione in ſolutione debi tor℞ q a in dubio pſumitur q s prius ſoluere debitum proprium, q̃ fideiuſſ. & prius debitũ pœnale & vſurariũ, q̃ nõ pœnale, & prius debitũ magis antiquũ, q̃ minus antiquũ l. & magis, cum l. ſeq. ff. de ſol. Similiter in eccle ſijs, & conuentib. religioſor℞ datur certus or do viuendi & celebr. diuina, vt notorie liquet. Oĩa igr̃ diuina, & humana myſteria
21 ordine reguntur. † Nõ ſecus & iudiciũ ipm, quod lapis quidã eſt angularis totius legalis doctrinæ, ſummo piẽ ceteris humanis actibus ordine regi oportet. Ad cuius ordinẽ cõponẽdũ, accelerãs cuſtos. huius, maxime Siciliæ regni tyrũculus, aduocatos, & iudices rogo, fraternaq; dilectione exhortor, vt q in pñti opuſculo colligẽda decreui, ſedula lucubratione perſpiciam, plegant, atq; menti (q̃ ũs ingenij vires partiũtur) affigant, hic nã que totius iudicij exorditã telam ſummaq; vigilãtia contextã eos qdem inuẽturos pol liceor. Et prius qd in ſingulis iudiciarijs actibus ex cõis iuris diſpõne ſeruatur. Succeſ ſiue qdem, ex forma ꝯſtõnum regni, ac capitulor℞, rituum magnæ curiæ vicariæ, & re gia℞ deniq; pragmatica℞. Et in qbus iura hæc regni municipalia à iuris cõis reg. diſcrepẽt, eaſq; corrigãt, aut ex pte limitent. qđ hactenus ab alio ad nrãm tẽpeſtatẽ attẽ tatũ non extitit. Letẽt ergo iuuenũ pfeſſorũ turba immortaliq; Deo grãm hẽat, q mihi quinquennales labores modico precio emere ſibi tribuit facultatẽ, errantibusq. in practicæ tenebris oculis lumẽ & claritatem demittẽs, viã ſpatioſã apuit. Per legedilectiſ ſime cętus, frugalesq; cartas, quas p tui vtili tate notaui, aſſidua reuolutione ptracta, q̃s qdem, ſi obmiſſo liuoris aculeo, libenti ſtudio, relegeris, q̃ habuiſſe nõ pœnitebit, inue nies, meq. de te benemeritum arbitraberis.

TRACTATVS DIVISIO.

De Iudicijs tractaturus, diuidũ totum hunc tractatũ in ſex partes principales. prima pars, cõtinebit quot modis ſumitur iſtæ terminus ſeu iſtud nomen, Iudiciũ, in iure. Secunda pars cõtinebit diffinitionem Iudicij. ſ. quid ſit iudicium. Tertia pars cõtinebit, vnde habuit originem Iudicium. Quarta pars cõtinebit, quotuplex eſt Iudiciũ. Quinta pars, Iudic ũ lis, inſtantia, & cã quõ differant. Sexta, & vlt. pars, ex qbus partib. cõſtet Iudiciũ, & quæ ſint eius mẽbra. In iſtis ſex partib. pſiſtet totã continentia h' Tractatus. Quib. expeditis, Deo ppitio, erit impoſit' ſinis huic Spec. aureo.

PRIMA PARS.
Iudicium, quot & quibus modis accipiatur.

1 *Iudicium quot modis ſumitur. per totum.*
2 *Teſtis de ipſius iudicio deponens non probat.*
3 *Diuinum iudicium, quod erat in fine ſaculi.*
4 *Iudicium fit actoris, rei, & iudicis expeditione.*
5 *Sententia etiam venit appellatione iudicij.*

Prima pars ptinet vnã tm̃ q. videlicet, † iſtæ terminus, Iudiciũ, quot modis ſumitur in iure. Et br̃ dico, q̃ iſtud nomẽ Iudicium plurib. modis in iure ſumitur. Primo. n. modo accipitur pro ipſo actu trium perſonarum, videlicet, actoris, iudicis, & rei, de quo principaliter eſt mã nrã, & ita accipit. ff. & C. & extra de iud. & in c. forus de verb. ſig. Secundo modo accipitur iudiciũ, p ipſo iuris ordine, vt eſt text. in c. ſicut ſine iudicio 2. q. 1. Tertio modo, ponitur iudicium, pro diſcretione l. cum prætor §. non autem. ff. de iud. & in §. prætetea, & ibi not. inſt. quib. non eſt permiſ. fa. teſt. vbi eſt gl. ord. nam dr̃ pupillus vel furioſus non hñe animi iudicium. i. diſcretionem. Quarto modo, ponitur iudicium, pro iuriſ dictione l. ſecunda §. fin. & ibi not. ff. de iud. Quinto modo, ponitur iudiciũ, pro actione, vt dicimus de iudicio familiæ erciſcundæ, vt l. j. ff. com. diuid. & l. ſed & eius §. familiæ & l. hæredes §. item ſi plures ff. fam. erciſ. Sexto, ponitur iudiciũ, pro cõdemnatione,

cap. timorem, de confes. dist. 2. & ita accipit Apost. ad Cor. 1. c. 11. Qui mãducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit. i. condemnationem, vt not. gl. in c. in iudi. de reg. iur. lib. 6. & est tex. in c. & purgabit l. di. stin. Septimo, ponitur iudicium, pro vltima voluntate, vt est tex. & ibi gl. in c. licet in fi.
2 in vers. iudicare de sepulc. lib. 6. † Octauo, ponitur iudicium, pro opinione seu credulitate alicuius, vt dicimus in teste deponente de iudicio ipsius testis, quo casu non pbat, s m Ang. in repet. l. sciendũ, col. 2. ff. de verb. obl. & Alex. in cons. 74. col. 3. in princ. in 1. vol. Nono, ponitur iudicium, pro sententia c. personas, de appel. Item pro instantia, vt dicit gl. in d. §. præterea, instit. quibus, non est permiss. fam. test. Decimo, accipitur iudicium, pro deliberatione, & examinatione c. 2. in fi. lix dist. 2. Vndecimo, ponitur iudicium, pro auctoritate, cap. nulla, 62. dist. Duodecimo, ponitur iudicium, p arbitrio boni viri, s m Abb. in c. cum aũt de iure patron & Bart. in extrauag. ad repr. in vers. videbitur, licet Bar. in l. si sic, in prin. ff. de leg. 1. dicat, q importat liberam voluntatem,
3 per l. Thais § Lucius, ff. de fideic. lib. † Decimotertio, ponitur iudicium, pro diuino iudicio vlti, quod erit in fine sæculi, vt tota die cantat ecclesia, & erit prope montem Oliueti in valle Iosaph. vñ Xps ascendit ad cœlos, inde ẽt descendet iudicaturus viuos, & mortuos, vt declarat B. Th. 4. sent. distin.
4 48. q. 1. art. 4. † In toto aũt p̃nti Speculo accipiam iudicium s m primum modũ. s. pro tota illa expeditione, quę fit cum illis tribus personis. s. cũ iudice, actore, & reo, à prima
5 citatione vsque ad sniam inclusiue, † quia ẽt snia includitur in hoc iudicio, eo mõ acceptio, vt not. Bal. per illum tex. in l. 1. in 3. not. C. si aduer. rẽ iud. & Abb. in c. 1. de plus pet. & gl. in c. stat. §. insuper, in vers. iudiciũ, & ibi Gem. de rescr. lib. 6. Pro hoc est tex. in c. in causis, in vers. iud de re iud. & in c. ad aures, & c. personas. de app. Rob. Venus. I. V. D.

SECVNDA PARS.
Iudicij diffinitio: idque varie. Tum eius exercendi ratio.

1 ☞ *Iudicium, quid sit & quot modis diffiniatur, & num. 9. & num. 12.*
2 *Iudicium sine actore quandoque esse solet, & sine accusatore, & quandoque sine reo.*
3 *Iudice procedente per inquisitionem, fama loco accusationis succedit.*
4 *Legatum factum personæ incertæ, quæ ex aliquo futuro euentu venit certificanda, valet.*
5 *Donatio in qua incerta est persona donatarij, sed euentu venit certificanda, tenet.*
6 *Diffinito genus, & differentias habere debet: alias non valet.*
7 *Testis rationem & causam scientiæ diuersam à dicto suo assignare debet, alias non probat.*
8 *Verbum, contendere in iudicio, ad partes solum refertur.*
9 *Iudicium, est inuestigatio, quam facit iudex secundum iuris ordinẽ, per varios modos ad veritatem eliciendam, et elicitam custodiend. i.*
10 *Iudicium, est causa in iure reddendo necessario posita, cum personarum interpositione.*
11 *Iudicium, est discussio causæ, quæ iuridice coram iudice fit.*
12 *Iudicium iustitiæ, est ministratio, quæ fit à iudice in causa corã eo pposita, et nu. 13. et 14.*
13 *Iustitiam dicitur priuatus proximo facere, sibi ius suum reddendo.*
14 *Iustitia potest ministrari per iudicem, quandoque absque propositione causæ.*
15 *Iudicium constat ex consideratione septem causarum.*
16 *Causa materialis, quæ dicatur.*
17 *Causa vnde dicitur.*
18 *Statutum vel dispositum in materia, non censetur dispositum in materiato. & non venit appellatione vlterius: nec econtra.*
19 *Materiato obligato, non censetur obligata materia.*
20 *Prohibitus vendere frumentum extra territorium, non poterit vendere farinam.*
21 *Causa quæ efficiens dicatur.*
22 *Causa quæ dicatur formalis, & nu. 25. & 26.*
23 *Scriptura, est actus forma. quando ex legis dispositione actus in scriptis debet celebrari.*
24 *Ordo rescripti, dicitur forma.*
26 *Figura iudicij, quæ sit.*
27 *Causa substantialis, quæ sit.*
28 *Publicatio & conclusio, an sit de substantia processus, seu iudicij.*
29 *Naturalis quæ sit causa, & an illi renunciari possit, num. 41.*
30 *Causa accidentalis, quæ sit.*
31 *Causa finalis, quæ dicatur.*
32 *Sententia, est causa finalis iudicij.*

Con

33 *Controuersia per sententiam imponitur finis, ad quem iura festinant.*
34 *Ex processu, in quo non est lata sententia, non potest deueniri ad effectum executionis.*
35 *Causa finalis vniuscuiusque actus, est principale hominis intentum, actum illum facientis.*
36 *Causa, quæ sit finalis in contractibus, & quæ in legatis.*
37 *Iustitia est finalis iudicij causa.*
38 *Iudiciorum formalibus vel substantialibus an possint partes renunciare, & num. 39. cum pluribus seq.*
39 *Causæ formali iudiciali, partes renunciare possunt.*
40 *Sententia sine ordine iudiciario de voluntate partium ferri potest, & valebit in vim arbitramenti.*
41 *Partes an facere possint, quod iudex sine scriptis pronunciet.*
42 *Formalibus neque substantialibus non possunt partes in contractibus, & vltimis voluntatibus renunciare, vt actus valeat.*
43 *Iudicio pendente coram vno iudice potest pars aduersarium trahere coram alio iudice, & valet iudicium exceptione litis pendentia non opposita.*
44 *Pactum, quòd venditor non teneatur de euictione, valet.*
45 *Renunciari potest accidentalibus contractuum, & valet pactum super eis.*
46 *Finali causæ iudicij renunciari potest.*

ECVNDA pars principalis ꝯtinet vnicā q. videlicet, diffinitionē. Vñ quæro quid sit iudiciū. Rñdeo, ꝙ varijs modis diffinit. Et primo modo diffi-
1 nitur sic, videlicet, † iudiciū est actus legitimus triū personaꝝ in iudicio ꝯtendentium, videlicet iudicis, actoris, & rei hanc diffõnem ponit Bal. in rub. de iud. & Abb. in ru. extra de iud. col. 2. & Alex. in ru.
2 C. de iu. † Istā diffõnē impugnat Card. i ru. extra eo, & ꝗ plures alij doct. ibi, ex eo, quia nõ est gñalis, & nõ ꝯuertit. nā qñq; solet esse iudiciū sine actore, vt qñ iudex inqrit ex of. c. qualr, & qñ, el ij. de acc. qñq; solet esse sine reo, vt qñ iudex inqrit gñalr super notorio crimine, ad inueniendū malefactorē, nõ ꝯtra certā pſonā, vt declarat Inn. in c. bonæ de elect. & hr i ꝯst. Regni, si dāna clādestina. tñ Abb. in d. rub. nititur saluare hāc diffõnē ꝑ duas rões. Primo, qa debet accipi iudiciū à cõiter accñtibus, nā fm cõem cursum cāꝝ, vt plurimū solēt esse tres pſonę in iudi-
3 cio tex. in l. nā ad ea. ff. de leg. † Scdo, qa qñ ꝓceditur ꝑ inquisitionē, saltē fama succedit loco accusatoria, vt d. c. qualr, & qñ, & sic ex iuris fictiõe extat accusator. Verũ ista saluatio Abb. non ex toto euacuat rõnes ꝯtrarias, qa nõ euacuat illā, qñ ꝓcedit sine reo sup notorio crimine, ꝗ appellat inquisitio
4 gñalis. † Puto tñ saluādo Abb. ab ista impugnatione, dici posse, & pſuppono subtilr, ꝙ vbicunq; aliqs actus legitimus reqrit ad sui efficaciā interuentū aliquaꝝ pſonaꝝ, põt dari ille actus validus, & efficax, quis non oēs illæ pſonæ īteruētū certę, sed aliqua sit icerta, inspecto pñti statu, tñ ex certa destinatione ꝑ reꝝ nām, puta, qa venit certificanda ex aliquo futuro euētu. Istæ est tex. in l. qdā re legatus, & ibi Bar. ff. de reb. dub. vbi valet legatū factū pſonæ icertæ, ꝗ ex aliquo futuro euētu venit certifirāda, & tñ nõ est dubiū, ꝙ ī legato reqrunt duæ pſonę quo ad eius efficaciā. s. pſona legātis, & pſona legatarij, vt
5 patet au sensum. † Silr in ꝯtractibus, nā contractus non põt ꝑ reꝝ nām celebrari, nisi interueniat ꝯsensus duoꝝ, vel nisi duæ pſonæ interueniāt, vt patet ad sensum, & tñ põt dari aliqua donatio, ī qua pſona donatarij sit incerta, & veniat certificāda, ex aliquo futuro euētu. Exēplū i missil. bus, ꝗ ꝓijciunt in ꝑplm, vt in §. pen. inst. de re. di. & tñ non per hoc desinit, qn illud appellet legatū, & illa donatio, ita i ꝓposito, qñ iudex facit gñalē inqsitionē sup delicto notorio, dico ꝙ re⁹ licet de pñti sit incertus, tñ est certus ꝑ reꝝ nām, saltem destinatio, venit. n. ex futuro euētu certificandus, nā per inqsitionem iudex ꝑquirit indicia, & si ꝯtra aliquē inuenerit indicia, desrēdit postea ad specialē inquisitionē ꝯtra eum, & sic nõ ꝑ hoc desinit esse iudiciū, qa imò est eius saltē destinatione, & ex futuro euentu certifirādus, & per hæc
6 posset in totū approbari saluato Abb. † Sed licet ista diffinitio ita soluata, videtr prima facie ꝓcedere, tñ puto ex noua ꝯsideratione eam non esse bonā, & ꝯsidero id qd' est vulgatū in diffinitionibus, nam omnis diffinitio debet hr̃e genus, & dr̃as, alias nõ valet, sed hic, si rectè ꝯsideretur, ipsummet diffinitum ponitur loco dr̃æ, ergo non valet rōnæ perplexitatis. l. si Tirius, ff. de cond. inst.

Hoc patet, nam dr in diffinit. q iudiciū, est actus triū personarū in iudicio ꝯtendentiū, & sic iudicium est diffinitū, ipsummet ponit in drijs, ibi, In iudicio, &c. per qd nulla resultat declaratio quidditatis iudicij, sicut si qs vellet diffinire hoiem, & diceret, hō est aial in hoie cōsistens, nā per talem diffōnem nulla hr declaratio, hois, cū drīæ se referant ad ipsum diffinitum, si in ꝓposito, si quæro scire quid sit iudicium, male mihi declaras, si dicis, q est actus, q in iudicio fi, quia nihil plus scio non p talem declarationē, quā antea sciebā sine ea. † Quod facit ad id, quod
7 dicimus de teste, q debet assignare rōnem & cām sciẽ diuersam à dicto suo, alias si est eadem rō cū dicto testis nō probat, vt si dicat scio Titiū occidisse hoiem, & interrogat' de cā sciæ dicat qa scio ille testis non ꝓbat ſm Bar. in l. si. ff. de of. proc. Cæs. & Soc. cōs. 98. col. si. in 4. vol. vn per suam diffinit. non declaratus quidditas diffiniti, prout esse deberet. vt no. Fran de Aret. in l. 2. in princ. in 2.
8 no. ff. de vulg. & pup. ergo non est bona. † Secundo, ꝯtra hanc diffōnem considero illud verbum, Contendentiū. nā refertur pariformiter ad oēs tres personas iuxta l. nam hoc iure, & l. Lucius, ff. de vul. & pup. & tn inquātum respicit ꝓsonā iudicis, vr inepte poni, quia istud verbum, cōtendere in iudicio, refert solū ad partes, vt in auth. offerat. C. de lit. cont. partes. n. dnr adinuicem cōtendere, & iudex est medius inter eas l. j. C. de nup. & no. Bar. i l. legatū ciuitati, circa fi. ff. de vsuf. leg. & est tex. in c. cū ætern. de re iud. lib. 6. & p hæc puto, q in puncto iuris hæc diffō nō
9 est bona. † Secundo mō, principalr diffinit iudiciū, ſm Card. & Imo. i d. rub. extra de iud. videlicet, iudiciū est inuestigatio, qua facit iudex ſm iuris ord p varios modos ad veritatem eliciendam, & elicitam custodiendā. Et hāc dffōnem approbat Abb. & ibi. Alex. in rub. C. de iud. Ista diffō posset morderi, quia vr restringere iudiciū solum, qū iudex procedit ſm iuris ordinē, ergo si ex forma statuti vel rescripti principis iudex nollet ꝓcedere, iuris ordine non seruato, ꝓut est, qn procedit sine figura iudicij, & sola facti veritate inspecta, ꝓut in regno ꝓceditur in causis ciuilibus, sequeret, q ibi nō esset iudiciū, quod tn est falsum, cū ibi et interueniat persona iudicis, actoris, & rei, vt in c. for. de ver.
10 sig. † Tertio modo, diffinitur iudicium ſm Gasp. de Cal. in d. rub. extra de iud. videlicet iudiciū, est cā iure reddendo necessario posita cum interpositione personarum. & ista fuit diffinitio Azo. in summa eo. ti. hanc diffinitionē puto indubitāter nō ꝓcedere, nec esse bonā, nā ois bona diffō debet hre aliquid loco gnis, vt hr in l. 1. §. dolū, ff. de dolo. Sed in hac diffōne loco gnis ponitur ille terminus, cā & recte cōsiderando hunc terminum, cā. est terminus magis spālis, q̄ sit iudicium, qd probo ad sensum, nā causa, est ipsa mā, quæ in iudicio deducitur, & agitatur, vt declarāt Alex. & alij Mod. in l. postq̄ lit. C. de pact. & in l. cās. C. de trās. & est tex. in d. c. forus de verb. sign. vbi ista duo .s. iudiciū, & causa, ponūtur vt diuersa. & dicā plenius i 5. parte princ. si ergo causa est ipsa mā q̄ deducitur in iudicio, seqtur qd iudiciū est cōtinens causa vero contentum, vn dnt, vt continens & contentū, sed negari non pōt, quin gnalius sit continens quam contentū, præterea quod iudicium sit gnalius, perpenditur clare ex d. Alex. in d. l. postq̄ lit. & ibi et Ias. vbi facit drīam inter iudiciū causam, litem, & instantiam. & dicit, q iudicium dr à citatione, vsq; ad finem snīæ, & sic cōtinet sub se litem, & causam, & instantiam, ergo est nomen gnalius, vn male diffinitur per nomen speciei, qa vr diffiniri per suum indiuiduum, quod fieri non pōt, sicut si vellemus diffinire quid est hō, & diceremus, hō, est Petrus, rōnalis, mortalis. ista est mala diffinitio. quia loco gnis hret suum indiuiduū .s. Petrum, & sic non esset bn demrata quidditas ipsius diffiniti, & sequeretur vnū incōueniens. q quot sunt causæ, tot essent iudicia separata in gne, qd non est verū, quia qn diffinimus iudicium, accipimus ipsum tanq̄ vnū tm in abstracto consideratū, & nō ꝓut est hoc iudicium, & illud &c. sicut dicimus de off. iud. vt declarat Bar. in l. 1. col. 2. & 3. ff. de iu. om. iud. pro hoc est tex. in l. ꝓponebatur. ff. de iud. & hoc est de mente Arist. in
11 ꝓdicamentis. † Quarto mō, diffinitur iudicium ſm Abb. in d. rub. extra de iud. videlicet, iudiciū, est discussio causæ, q̄ corā iudice fit. Hanc diffōnem approbat ipse, p tex. in d. c. forus. de verb. sig. & pōt esse bona hæc diffō, qa bn probar, per d. c. forus, & differt à pcedēti, qa illa ponit ipsam cām, vt genus & ideo nō ꝓcedit, vt supra dij impugnando ipsā. ista vero ponit ipsam discussionē causæ,

ſæ, vt genus, qđ ſtare pōt, quia aliud eſt dicere cauſam, qđ eſt quid de per ſe, & aliud diſcuſſionē cauſæ, q̄ diſcuſſio refertur ad pſonas interuenīēs in iudicio, q̄a cauſa ipſa de p ſe non diſcutit̄. 12 † Putarem tñ vltra pdictas diffōnes doctoꝝ, poſſe & qnto modo diffiniri iudiciū, videlicet, Iudiciū, eſt iuſtitię miniſtratio, q̄ fit à iudice in cauſa ꝓpoſita corā eo. Hæc diffō eſt bona, & gnalis, & cōuertitur cum ſuo diffinito, & conſtat ex gñe, & dñijs, nam inquantum dr̄, eſt iuſtitiæ miniſtratio, iſtud eſt genus, quia comprehendit ſub ſe plures ſpēs. nā pōt miniſtratio, iſtud eſt genus, q̄a comprehēdit ſub ſe plures ſpecies. nam pōt miniſtrari iuſtitia in iudicio, & extra iudiciū, vt hr̄ plene in dec. 24. conſ. Neap & ad hoc ſunt ꝓdita illa tria capitula Regni, videlicet vnū, quod incipit, ad regale faſtigium. aliud quod incipit, oīs pdatio. & aliud, qđ icipit, finis pcepti, charitas, &c. in qbus locis ponunt̄ exēpla de iuſtitia miniſtranda extra iudicialr, poteſt ēt poni exēplū in cauſis breuiorib. & in illis, in quibus ꝓcedit̄ leuato velo, iuxta auth. niſi breuiores, & ibi Bar. & doct. C. de ſen. ex peric. rec. & l. de ſubmerſis, & ibi gl. & doc. C. de nauf. lib. 11. Item, ꝙ iudiciū fit ipſa miniſtratio iuſtitiæ, colligit̄ ex text. in d. c. forus, inquantū dicit, ꝙ ipſa mā, quæ ꝓponitur in iudicio, dr̄ cā, ſed dum diffinit, dr̄ iudicium, dū finit̄. .ſ. per ſnīam, dr̄ iuſtitia, ſic ergo finis dr̄ iuſtitia, ipm diſcutere, dr̄ iudicium, vnde q iudicium exercet, dr̄ miniſtrare iuſtitiam, q̄a qcquid facit, eſt vt veniat ad finē, ſic ad ipſam iuſtitiam. i. ad ſnīam. quia ſnia lata dr̄ iuſtitia miniſtrata, ſed dū eſt in fine, dr̄ iuſtitiam miniſtrari. hoc ꝓbatur in l. 2. §. poſt originē ff de orig. iur. vbi poſt originē iuris fuerunt inuēti iudices, & magr̄atus, q iura redderēt & ſic qui iuſtitiam miniſtrarēt, quod ius ꝓculdubio reddunt, dum iudicium exercent. Quod patet ex ipſi denominatione vocabuli nam dr̄ iudex, quaſi ius dicens, vt in d. c. for. & no. Bar. in l. j. col. 2. in princ. ff. de iur. om. iud. inde venit iudicium à iudice. q̄a dr̄ iudiciū, quaſi iuriſdictio, ſicut iudex dr̄, quaſi ius dicens ita hæc oīa dnr̄ in d. c. forus. vñ ſicut iudex dr̄ ius dicere, & ſic iuſtitiam miniſtrare, vt hr̄ in l. pen. ff. de iuſt. & iur. ita & iudicium quod deſcēdit à iudice, dr̄ ipſa iuſtitiæ miniſtratio. & ſic ipſa dictio iuris.

13 † Sequitur in diffinitione, Quæ fit à iudice, &c. hoc verbum pono ad dr̄iam priuati, q ſine iudicio pōt facere iuſtitiam ꝓximo reddendo ſibi ius ſuum, q̄a tunc dr̄ ſeruare iuris præcepta, l. iuſtitia. §. j. ff. de iuſt. & iur. Itē ponitur, q̄a non pōt dari iudiciū ſine iudice, cū ab eo denominet̄, tanq̄ à digniori, 14 vt d. c. forus. † Seqtur in diffōne, in cauſa ꝓpoſita corā eo, &c. iſta verba pono ad dr̄iam iuſtitiæ miniſtratę p iudicem ſine ꝓpōne alicuius cauſæ. exemplum, qñ iudex emittit bāna. ꝙ nullus portet arma, vel ambulet de nocte, vel blaſphemet Deū, vel ſiīe, iam dr̄ iuſtitiam miniſtrare, & tñ non dr̄ iudicium. q̄a nulla cauſa eſt ꝓpoſita coram eo, nec adeſt ibi aliqua forma iudicij. Item pro hoc, qđ dico, in cauſa propoſita corā eo, apparet, q iudiciū non pōt dari, vbi nō eſt aliqua cauſa ciuilis, vel criminalis, q̄a iſtud nomē, cauſa, eſt gnale, comphendēs ciuilē & crim. vt dicetur infra in v. parte huius tract. & eſt tex. & ibi Alex. & doct. in l. cauſas. C. de trāſ. & ꝓbat gl. ib. & in c. j. de iu. cal & Card in cl. j. in 28. q. de off. vic. Cauſa. n. dr̄ m̄āſ ipſius iudicij, ſup qua iudicium radicatur, vt d. c. forus, vnde dr̄ cauſa m̄ālis ipſius iudicij q̄a ſine ea non poſſet iudicium in eſſe produci.

15 † Hinc ſumpta occaſione opportunum eſt diſcutere, quot cauſæ cōſiderant̄ in iudicio. ſup qua q. dico, ꝙ ſeptem cauſæ, conſiderātur in iud. videlicet cauſa m̄ālis, cauſa efficiēs, cauſa formalis, cauſa ſubālis, cauſa nālis, 16 cauſa accn̄talis, & cauſa fin. † Prima cauſa, dr̄ cauſa m̄ālis generice illa, ex qua imediate aliqd fit, & illud quod fit ex ea, appellatur materiatū, vt eſt tex. & gl. & Bart. in l. ſi cōuenerit. §. ſi quis. ff. de pig act. exemplū ponit̄ in §. cū ex alie. inſt. de re. di. vt qñ ex argēto fit cratera, argentū appellatur cauſa m̄ālis, cratera vero materiatum. & declarat Bart. in d. l. col. 2. C. de cond. ob. cau & Abb. in proœ. dec. col. pen. vbi dñt ꝙ cauſæ cardinales dnr̄ eſſe quatuor. ſ. m̄āſis, efficiens, formalis, & fi. & ibi declaratur, quę ſint iſtę qua17 tuor cauſæ. † Et dr̄ cauſa, a chaos, qđ fuit principium oium, vt declarat Card in cl. dudū § ab olim col. 2. de ſepul. cauſa aūt, q̄ in iudicio deducit̄, dr̄ à caſu. q̄a caſualiter euenit vt d. c. forus de verb. ſign. in ꝓpoſito aūt quo ad iudiciū, cauſa m̄ālis ipſius iudicij, dr̄ ipſa cauſa, q̄ in eo deducit̄, ſiue ſit ciuilis, ſiue criminalis, vt d. c. forus q̄a ex ipſa cā imediate fit iudicium, & ipm pōt appellari ma-

18 teriatum.† An aũt id quod eſt ſtatutum, vel diſpoſitum in mã, cenſeatur ẽt diſpoſitũ in materiato, & an vnũ veniat appellatione al terius, & ecõtra. dic rñ, quod nõ tex. eſt in l. ligni, §. ſi lignum, & ibi gl. & l. Seruius. ff. de leg. 3. & lib. librorũ. §. car. & ibi Bart. & l. ſi cui. eo. tit. & d. l. ſi ꝯuenerit. §. ſi q s. ff. de pig.

19 act.† Ex quo infertur, ꝙ ſi debitor pignorar ſiluã cæduam, nõ cenſeĩ pignorata nauis, q̃ fit ex lignis illius ſiluæ, q a obligata mã, nõ cẽſetur obligatum materiatũ tex. eſt forma lis in d. l. ſi conuenerit. §. ſi q s, & ibi ꝑ doct. vbi Bal. mouet pulchrũ, & quotidianũ dubiũ. ſ. an creditor poſſit ꝓhibere debitorẽ, ne incidat ligna in ſilua pignorata, & diſtinguit, aut ſilua eſt cędua, & nõ põt ꝓhibere, aut nõ eſt cędua, & tũc ſecus, vt ibi ꝑ eum.

20 † Fallit tñ id, qđ ſupra dixi, qñ eadẽ eſt rõ in materiato, q̃ eſt in mã, vt ſi ſtatutum ꝓhibet vẽdi frumẽtũ extra territoriũ, cẽſeĩ ꝓhibere ẽt farinã, vt no. Fel. ĩ c. ad liberãdũ, col. 2.

21 de iudę. † Secũda cauſa, q̃ ꝯſideratur in iudicijs, eſt cauſa efficiẽs, dř aũt cauſa efficiens illa, q̃ facit actũ, vel opus mediante mã, vt dicit Bal. in d. l. dictã col. 2. verſ. modo dubitaĩ & c. C. de cond. ob cau. & Abb. in ꝓœ. decr. col. ſi. vbi plus dicit, ꝙ cauſa efficiẽs, põt eſſe ꝓxima, & remota, põt exẽplificari in ædificatione, nam ipſe faber murarius, dř cauſa ꝓxima, q̃ immediate facit murũ, dñs vero, q facit ædificari, dř cauſa remota, cauſa ergo efficiẽs in iudicijs, eſt iudex, actor, & reus q a illæ ꝑſonæ faciũt iudiciũ, vt in d. c. forus, & no. Abb. ĩ rub. de iud. & illa dř cauſa ꝓxima: ex quo ab iſtis ꝑſonis ĩmediate ꝓcedit iudiciũ, poſſet ẽt ꝯſiderari cauſa remota in iudicijs, vt qñ aliq s litigat ꝑ ꝓcuratorẽ, nã ꝓcurator, eſt cauſa ꝓxima, dñs vero, eſt cauſa remota, vel potius ꝓcurator poſſet dici cã efficiẽs inſtrũtalis, per ea q̃ declarat Abb. in d. ꝓœ.

22 decr. col. ſi. † Tertia cauſa, q̃ ꝯſideraĩ in iudicijs, eſt cauſa formalis, dř aũt cauſa formalis illa, q̃ cõſiſtit in ordine, vel modo à lege tradito ad faciẽdum aliquem actũ puta, qñ aliquis actus debet fieri cũ aliqua ſolẽnitate iuris, illa ſolẽnitas dř in forma ipſius actus, exẽplũ poni in teſtõ, in quo requirũĩ ſeptẽ teſtes ꝑ forma, adeo qđ ſi vnꝰ deficit, teſtm̃ nõ valet, l. ſi vnꝰ, & ibi cõiter doct. C. de teſt. Itẽ in ſtipulatione, in qua eſt forma, vt ꝓcedet interrogatio, & ſequatur rñſio, l. 5. § ſtipulatio, ff. de verb. obl. Itẽ in tráſactione ſuper alimẽtis, in qua ꝑ forma requirĩ decretũ ꝑtoris, cum cauſæ cognitione, qua obmiſſa vitiaĩ tranſactio, l. cũ hi. §. ſi p̃tor. ff. de tráſ. idẽ in alienatione rerũ minoris vel eccłiæ, vt in toto tit. ff. de reb. eor. & C. de ꝑd. min. & ĩ auct. hoc ius porrectũ. C. de ſac. ſan. ecc.

23 † Itẽ, vbi lex vult, ꝙ aliq s actus celebreĩ in ſcriptis, illa ſcriptura dř forma illius actus, ſm̃ Bal. in l. ſi. col. 2. C. de ſuis, & leg. facit, l.

24 ꝯtractus, & ibi Bal. C. de fin. inſtr. † Itẽ, vbi Princeps dat certũ ordinem in reſcripto, ille ordo dř forma, qua obmiſſa vitiaĩ actus c. cũ dilecta ibi plenè ꝑ Fed. de reſcr. põt ẽt mille alia exẽpla inueſtigari ex varijs ll. in corpore iuris, ĩ q bus aliq d requirĩ ꝑ forma.

25 † Illa dř cã formalis, q̃ dat eſſe rei, & obmiſſa vitiat actũ, l. Iul. §. ſed ſi q s. ff. ad exh. & c. ſup q §. verũ, & ibi ꝑ Fel. & c. prudẽtiã in ſi. de off. de leg. & c. ſicut de elec. lib. vj. & Card.

26 in cl. j. §. j. in x. q. de rebus eccl. nõ alien. † In ꝓpoſitio aũt dř cauſa formalis iudicij, ipſe ordo, & ſolẽnitas iudicij, videlicet ꝙ ꝓcedat libellus, & ſequaĩ lites ꝯteſt. & poſtea fiant ꝓbões, & demũ feraĩ ſñia, alias ſñia nõ valet, ſi iſte ordo, & forma obmittaĩ, vel puertatur, l. ꝓlatã, & ibi Bar. C. de ſent. Itẽ, ꝙ iudex ſedeat ꝑ tribunali, eſt de forma, & ſolẽnitate iudicij c. ſi. de re. iu. lib. vj. & not. Bar. in l. j. & ſi. C. de ſen. ex pi. rec. & Spe. in tit. de dil. §. ſi. verſ. ſed cũ à ꝓcedẽte. Alio vocabulo iſta forma appellaĩ figura iudicij, vt dicit Bal. in l. neq d q̃. §. de pl. col. ij. verſ. q d ſi committiĩ, & c. ff. de off. ꝓc. & decl. Old. ĩ ꝯſ. 115. & ita ĩtelligiĩ gl. ĩ l. iubemus. C. de lib. cã, q̃ dicit, tũc dici ꝯfeſſionẽ iudicialẽ, & ꝑiudicare, qñ fit in figura iudicij, & ibi hoc ẽt dicit Bald. idem tenet Fel. in c. q m̃ ꝯtra col. 25. de ꝓb. & gl. & Bar. in l. cum ſcimus in fin. C. de agr. & cenſ. lib. 11. & ita verificaĩ illa clauſula, ſine figura iudicij, qñ Princeps ita cauſã cõmittit. q a cẽſeĩ ſublatus oĩs ordo formalis iuris poſitiui, quo ad ſolẽnitatẽ, nõ quo ad ſubſtantiã ꝓbõnum, vt no. Bae. in extrauag. ad repr. in verſ. & figura iudicij, & Láf. in cl. ſæpe in verſ. & figura, & ibi ẽt Card. & doct. de verb. ſign. & Pet. Philippus Corn. in conſ. 54. col. 2. in litera ſ, in 2. vol. & Soc. in

27 conſ. 96. colum. 2. in 1. vol. † Quarta cauſa, quæ conſideratur in iudicijs, dř cauſa ſubſtantialis, & dicitur illa, ſuper qua conſiſtit tota virtus, nomen, & effectus ipſius actus, exemplum in contractu emptionis, & vendit

venditionis substantia ipsius contractus, est res, & pcium, nam sine istis nō pōt celebrari talis cōtractus, & nullus est l. fi. C. de cōtr. emp. & l. 2. ff. eo. tit. & inst. eo. §. pcium. sic ēt in iudicijs substantialia iudicioꝝ, dñr, ipsi actus substātiales iudicij, ꝓut est libellus litis contestatio, iurm calumniæ, probatio, & alij similes, vt d. l. ꝓlatā, & ibi Bart. & doct. C. de sen. & hr̃ in clem. dispēdiosam, de iud. declarat Abb. in c. cū I, & A, col. 4. de re iud.
28 † vbi ēt tangit, an publicatio, & cōclusio sit de substātia processus seu iudicij. de quo plene dicam infra in 11. parte, cōgrue in suo loco opportuno. Et non putet aliqs esse vnū & idē exēplum id, quod posui in formalibus iudicij, cū hoc, quod pono in substātialibus, qa imò est diuersum, nā in formalib. cōsidero solum ordinē solēnitatis, vt d. cle. dispēdiosam, & d. l. ꝓlatā in substātialibus vero cōsidero ꝓpriè ipsos actus interuenien-
29 tes, quos supra dixi. † Quinta causa, q̄ consideratr̄ i iudicijs, est causa naturalis, dñr. n naturalia alicuius actus ea, q̄ veniūt tacite ex natura ipsius actus absq; eo, q̄ dicatur, sicut dicimus in mutuo in quo tacite venit ex natura ipsius vt reddatr̄ æque bonum l. cū qd si cert. pet. Itē in cōtractu vēditionis, i quo tacite venit ex natura ipsius vt vēditor teneat de euictione. l. nō dubitatr̄. C. de euict. & l. in vend ff. de cōtr. emp. Itē vt venditor nō teneatr̄ ad dādum, sed tm̄ ad tradēdū l. ex empto, ff. de actio empt. l. si ita. §. 1. ff. de cōtrah. empt. & l. clauib. eo. tit. Itē in cōtractu depositi venit dolus, & lata culpa tm̄ ex naturā ipsius, in locato vero venit ēt leuis, in cōmodato ēt leuissima l. si vt certo §. nūc vidēdū. ff. cōmoda. ista dñr. naturalia actuū, de qbus ēt hr̄ in l. pacta cōuenta, & ibi gl. ff. de ꝯtrah. emp. sic ēt i iudicijs cōsideratr̄ naturalia iudicioꝝ, & sunt illa q̄ veniūt ex natura iudicij tacite ex iuris dispōne, & de his pōt poni exēplum ꝑ quā plures iuris regulas loquētes de natura ipsius iudicij. Primū exemplū, est de l. vbi cœptū ff. de iud. hoc. n. est de natura iudicij, vt vbi cœptū sit, ibi debeat finē accipere. Secundū exēplū, est de l. i hoc iudicio. ff. fa. erc. vbi de natura iudicij est, vt sit indiuiduū. ꝓbatur ēt i l. nulli. C. de iu. & in c. 1. de se pos. et frut. & Spec. in tit. de arb. §. seqtur col. 14. vers. qa oē iudiciū, &c. Tertiū exēplū est de l. fi. C. de fr. & lit. exp. & l. nō debeat actori ff. reg. iu. vbi traditr̄ regula, qd̄ de natura iudicij est, vt i eo seruetr̄ æqualitas iter actorē, & reū, & nō claudicet. Quartū exēplū, est d. l. ꝓperādū, in prin. C. de iud. vbi de natura iudicij est, q̄ instantia eius finiatr̄ triēnio vel biēnio, s̄m q̄ est iudiciū ciuile vel criminale, vt ibi hr̄. Quintum exēplū, est de l. solemus, & ibi gl. & doct. ff. de iud. vbi in iudicio tacite venit, quidquid venit ex natura actionis ꝓpositæ. Sextū exēplū, est de l. ædiles §. Itē secūdū ff. de ædi. vbi oīa accessoria post litē cōtestatā, veniūt ex nr̃a iudicij, ēt si nō petatr̄. Possent ēt, & alia exēpla poni, q̄ per se studiosus inuestigator
30 quærere, & adaptare pōt. † Sexta causa, q̄ cōsideratur in iudicijs est causa accidētalis, & q̄ sit causa accidētalis. declarat Bal. i l. in vēdēdis col. 6. in 4. q. in fi. C. de contrah. emp. vbi dicit, qd̄ accñtale alicuius actus dr̄, qdqd aduenit ipsi actui iam substantiato, vt hr̄ in d. l. pacta cōuenta. & ibi gl. ff. de contrah. emp. est. n. acñs s̄m Dialecticos, qd̄ pōt esse, & abesse aliquo subiecto, ṗtor ipsius subiecti corruptionē. Oē igitur pactū, qd̄ apponitur in cōtractu emptionis ṗter rem, & precium dr̄ accidentale, qa sine eo pōt stare cōtractus s̄m Bald. in d. l. vēdendis col. fi. sic ēt cōsidero in iudicijs, & dico, qd̄ oīa, q̄ emergūt in iudicio, puta ꝑ oppositionē alterius partis ṗtor formam, & substantiam iudicij, dñr accidentalia, exēplum pono de l. quoties. C. de iud. & l. 1. & ibi Bar. C. de ord. iud. vt si porrigo libellū, i quo peto hr̄ditatē aduersarius oppōit mihi qōnem status, illa qō accñs, dr̄ accidētalis, qa absque ea iudicium ꝓcedebat in petitione hæreditatis. Pōt ēt generaliter poni exēplum i oībus exceptionibus, quas litigator opponit cōtra ꝑsonā aduersarij, vel cōtra testes, vel cōtra libellū in casibus, in qbus parte nō opponente ꝓcederet iudiciū, iuxta tex. in l. sed si susceperit ff. de iu. & l. ita demum, & ibi Alex. & doc. C. de pc. & l. Pōponius § rat. ff. de ꝓc. & l. fi. C. de exc. ista oīa dñr accidentalia, qa sup eis fabricatur quoddā nouū incidēs iudiciū, sup quo habet necesse iudex interloqui, & sine eis ꝓcederet iudiciū principale, qa non tāgūt sub-
31 stātiam neq; formam iudicij. † Septima, & vltima causa, q̄ ꝯsideratur in iudicijs, est causa finalis, dr̄ aūt causa finalis, illa, ad cuius finē aliqs actus fit, qua cessāte, cessat effectus illius actus. l. adigere § quis ff. de iu. pat. et l.
32 cū re. C. de pac. iter emp. & ven. † Sic ēt i iudicio

Testa

FINIS.

TRACTATVS DE ORDINE IVDICIORVM DOM. ROBERTI MARANTHAE,

CVM ADDITIONIBVS D. PETRI FOLLERII.

PROOEMIVM.

1 ℞ Deus cunctorum plasmator, omnia suo ordine gubernanda precepit.
2 Iudicium institui conuenit vt à diuinis operationibus non difformetur.
3 Ordo, mod' est agẽdi sine quo nihil recte agitur.
4 Actum nostrum inanem efficiunt, quæ sine legitimo initio gerimus.
5 Ordo peruersus vel omissus, annullat actum.
6 Ordo qui seruandus.
7 In consilijs & reformationib. ordo seruari debet.
8 Vocem primam in consilio dignior habere debet.
9 Doctoribus vel canonicis pluribus praferri debet, qui dignitatem prius acquisiuit.
10 Sedere à dextris Principis, maior est honor.
11 Actoris aduocatus prius, & postea rei, debet proponere & allegare.
12 Ordo in sententijs, & decretis exequendis debet seruari.
13 Tortura à timidiori seu à magis suspecto vel fœmina debet incipi.
14 Filius prius torquetur, quando de eodem delicto pater & filius sunt incriminati.
15 Mortuus filius prius præsumitur, quando pater & filius, vel mater et filius in eodem conflictu, bello aut mari moriuntur.
16 Debitores principales in conueniendis fideiussoribus & tertius possessoribus debent prius excuti, & conueniri.
17 Verboru ordo, in legatis et dispõnibus seruatur.
18 Tutor, qui tutelam administrauit in pluribus tutoribus conueniendis, debet prius conueniri.
19 Stipulatio non præcedente interrogatione, vel sine responsione, non valet.
20 Ordo ex iuris præsumptione in debitorum solutione seruatur.
21 Iudiciũ est lapis angularis toti' legalis doctrinæ.

POSTEAQVAM supremus cęli terraq; dominus totius mũdi machinã suo quidem miro cõstruxit ordine, hominemq. ad sui imaginem cõpegit, vt moribus ac legibus humanũ genus viueret, desuper statuit, recta cunctis sectari, prauaq. abominari præcipiens, quod ipsum legẽ esse testat Cic. lib. 2. de nat. deor.
1 † rerumq. ordinẽ, sicut ipse cũctorũ plasmator in ipsius orbis molitione cõposuit, vt hr̃
Gen. c. 1. Ita ẽt inferiora oĩa suo ordine gubernãda pręcipit, teste Apost. ad Cor. 1. c. 14
vbi inqt. Omnia honeste & ſm ordĩ ẽ fiãt
vobis, vt inde boni nihil emergat, vbi ordo
2 deficeret. † Demissis itaq; diuina prouidẽtia
legibus, easdẽ in terrestri iudicio deduci ac
ventilari oportuit. Qđ' qdẽ iudiciũ suo simul ordine institui ꝯuenit, vt à diuinis opa
3 tionibus non difformet. † Cum igr̃ de hnõi
legali iudicio aliqua in pñti libello ꝑuuenũ maxime aduocatorũ, & iudicũ vtilitate,

atque introductione discutere, discutiẽdoq; cumulare decreuerim, merito ipsius ordinẽ ante oĩa perqrendum esse ꝯsentaneũ duxi: cũ (vt inqt Bal. in tract. schismatis, col. iij.) ordo sit modus agendi, sine quo nihil recte
4 agit. † Et ib. dicit, ꝗ oĩa, quæ gerimus, nisi legitimũ initiũ habeant, inanem nr̃m actũ efficiunt, l. quęcunq; gerimus, ff. de act. & obl.
5 † Hinc videmus, ꝗ ordo verboꝶ, dat qñq; formam, vt si fuerit omissus, aut ꝑuersus, annullet actũ c. cum dilect. & ibi plenè ꝑ Fel. de rescr. silr ordo substãtialis ꝑuersus vitiat actum, ſm Bart. in l. prolatam, C. de sent. &
6 Bal. in l. ambiguitates. C. de test. † Item seruãdus est ordo naturæ. Itẽ ordo instruct. diuinæ, & ordo ingenio maioꝶ nr̃oꝶ inuentus, & ordo dans rei intellm̃, vt dicit Bal. in auth. hoc amplius col. pen. C. de fideic. Item ordo legis seruandus est, ſm Bal. in l. intest.
7 C. de su. & leg. † Similiter in cõsilijs & reformationibus faciẽdis debet ordo seruari, vt prius ꝑponatur. deinde ꝯsulatur sup re ipsa ꝑposita, deinde fiat reformatio, vt no. Bar. ĩ l. ij. ĩ prin. ff. ad Vell. & in l. ij. C. de dec. lib. x.
8 † Item is, qm̃ est in maioris auctoritatis & dignior, dẽt hr̃e primã vocẽ in ꝯſ. vt no. gl. in c. placuit xvj. dist. & Bal. in c. j. in vers. prius de ꝯtr. feu. apud par. & dicit Bal. in c. cũ olim in prin. de ꝯsuet. ꝗ antiqores cler. & doct. debent hr̃e primum locũ. Idẽ tenet Bar. in l. j. ff. de obseq. & Bar. in l. fi. C. de tyr. lib. 12. ꝑ illũ text. & Ias. in l. cũ qd in ij. lect col. pen. ff.
9 si cer. pet. † q̃ verba intelligunt, vt qñ sumus in hñtibus parem dignitatem, vt in plurib. doctorib. vel plurib. canonicis, ille debet ꝑferri, q pri' creatus doct. vel canonicus. tex. est formalis in l. j. & ibi Bar. C. de consl. lib. 12. & sic attendit ordo tp̃is, vt not. Bar. in l. 2. § prius cir. fi. ff. de vulg. & pup. & in l j. & 2. ff. de al. ser. & tãgit in dec. j. cõſ. Neap. in fi.
10 & no. gl. in c. fi. 17. dist. † Similiter in sedendo, seruant ordo, nã maior honor est sedere à dextris princip is, q̃ à sinistr. vñ ordo est ꝗ primoge. itus Regis, sedeat à dextris, & sic qlibet dignior dẽt sedere à dextris, & minus dignus, à sinistris, ſm Bal. in l. decerni-
11 mus in 2. no. C. de sac. san. ec. † Itẽ seruat ordo inter aduocatos q a prius dẽt ꝑponere & allegare aduocatus actoris, & postea aduocatus rei. ita dicit Bal. ĩ l. q prior. ff de iud. vbi idẽ dicit ꝓcedere in oĩb. actib. q fiũt ꝑ actorẽ, vt ꝓcedãt. Q̃ ꝗ facit ad id, qđ dicimus in recõuẽtione, in qua fiũt simultanei actus, nã pri' debent fieri acta actoris, & postea imediate
12 rei, ꝑ d. l. q prior, & ib. Bal. † Itẽ seruat ordo in exec. sñiaꝶ, & decretoꝶ, ſm formam, l à
13 diuo Pio. §. in vend. ff. de re iud. † Itẽ seruat ordo in irrogãdo. torturã pro veritate eruẽda, nam qñ plures sunt icriminati de aliquo delicto, debet incipi tortura à magis suspecto, sed si oẽs æqualiter suspecti sunt, & tũc si masc. & fœm. dẽt incipi à fœmina, q a cẽsetur timidior, & citius dicet veritatem, ſm Bar. in l. j ff. de q. & Gãd. in trac. mal. i tit. de q. & tor. col. ij. sed si oẽs sunt masculi, dẽt icipi tortura à minori, vel à timidiori, vel à debiliori. tex. est in l. vni' in prin. ff. de qſt. &
14 gl. in c. puuli 22. q. v. † Itẽ, si de eo. delicto essent incriminati pr̃ & filius, dẽt icipi torturã à filio, q a pr̃ magis cruciat de tortura filij, q̃ de ꝓpria l. isti qdẽ. §. fi. ff. qđ met. cã. ita tenet Gad. vbi supra & super hoc ponit pulchrũ exẽplũ And. de Is. in c. 1. §. pub. latr. de pa. ten. q̃ cum pr̃ & fil. essent incriminati de vno delicto, rex Carol. iussit ambos duci ad furcã, & cũ pr̃ videret fil. ꝑ pẽ furcã, stati ꝯfessus fuit, ꝗ ipse pr̃ delictũ ꝯmiserat, & nõ filius, & sic pr̃ fuit laqueo suspẽsus & fil. libe
15 ratus. † Itẽ, seruat ordo iter mortuos, ex iuris ꝑsumptione nã si in eo. ꝯflictu, in bello, vel i mari, vel alia ruina simul mortui sunt pr̃ & fil. vel mr̃ & fil. ꝑsumitur de iure prius mortuus pr̃, vel mortua mr̃, & deinde filius inspecto ordine nãę, q est, vt q primo nascitur, primo moriat. l. scrip. ff. vñ lib. & l. nam & si parẽt. ff. de inof. test. ita de hoc est tex. & Bar. in l. q duos §. cũ in bello, & l. cũ pub ff. de re. du. qđ tñ limitat qñ filius esset pubes: secus si esset ipubes, q a tũc ꝑsumit pri' mortuus filius, q̃ pr̃ vel mr̃, q a ꝑp imbecillẽ ætatẽ cẽsetur debilior, & citius mori. text. est & ibi gl. in l. inter soceꝶ, in prin. ff. de pac. dor. & in d. l. q duo §. fi. & no. Paul. de cast. in ꝯſ. 101. in prin. i 2. vol. vbi ẽt pulchre declarat, ꝗ is q agit ad successionẽ, & fundat se ꝗ filius supuixit pr̃i, hẽt necesse hoc ꝓbare, alr
16 succũbit. † Sic seruat ordo in ꝯueniendis, fideiuſ. & tertijs possesſ. q a prius dñt cõueniri & excuti principales debitores, au h. pñte. C. de fidei. & auth. hoc si debitor. C. de p g.
17 & no. Alex. & doc. in l. fi. ff. si cer. pe. † Itẽ seruat or. in legatis & dispõ. vlt. vt si testator dicat, vnũ ex eq s meis lego Titio, & aliũ Meuio, nã Titius, q est primo noiatus, dẽt pri' elig

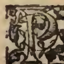
eligere, qā attēditur iste ordo verboꝝ, ſm
18 Bar.& Alex.in l.q. duos,ff.de leg.1.† Itē ſer uatē ordo incōueniēdis pluribus tutoribus, quia prius debet conueniri ille tutor, q tute lam adminiſtrauit, & poſtea in ſubſidiū is qui non adminiſtrauit, ſm Bar.in l.ſi vt cer to §.ſi duob. col.4.verſ.tu dic q imò eſt bo na,&c.ff.com.& Bal.in l.1.in fi & ibi cōiter
19 doc.C.de tranſ. † Eodem modo in ſtipulat. quia nō valet,niſi in ea ſeruetur ordo inter rogationis præcedentis, & rñſionis ſeq.l.5.
20 §.ſtipulatio.ff.de verb.obl. † Item ſeruatur ordo ex iuris pſumptione in ſolutione debi toꝝ q in dub.o pſumitur qs prius ſoluere debitum proprium,q̄ fideiuſſ.& prius debi tū pęnale & vſurariū,q nō pœnale,& prius debitū magis antiquū,q̄ minus antiquū l.& magis,cum l.ſeq.ff.de ſol. Similiter in eccle ſijs,& conuentib.religioſoꝝ datur certus or do viuendi & celebr. diuina, vt notorie li quet. Oī igr̄ diuina, & humana myſteria
21 ordine reguntur.† Nō ſecus & iudiciū ipm, quod lapis quidā eſt angularis totius lega lis doctrinæ,ſummo pię ceteris humanis a ctibus ordine regi oportet. Ad cuius ordinē cōponēdū,accelerās cūctos.huius, maxime Siciliç regni tyrūculus,aduocatos,&iudices rogo,fratei naq;dilectōne exhortor,vt q in pñti opuſculo colligēda decreui,ſedula lu cubratione perſpiciam, plegant,atq; menti (q.ūs ingenij vires partiūtur)affigant,hic nā que totius iudicij exorditā telam ſummaq; vigilātia contextā eos qdem inuēturos pol liceor. Et prius qd in ſingulis iudiciarijs a ctibus ex cōis iuris diſpōne ſeruatur. Succeſ ſiue qdem,ex forma cōſtōnum regni, ac ca pituloꝝ,rituum magnæ curiæ vicariæ,& re gaꝝ deniq; pragmaticaꝝ. Et in qbus iura hæc regni municipalia à iuris cōis reg. diſcrepēt,eaſq; corrigāt, aut ex pte limitent. qd hactenus ab alio ad nr̄am icpeſtatē attē tatū non extitit.Letet ergo iuuenū pfeſſo rū turba,imortaliq; Deo grām hēat,q mo mē quinquennales labores modico precio emere ſibi tribuit facultatē, errantibusq. in practicæ tenebris oculis lumē & claritatem demittēs,viā ſpatioſā apuit.Per legedileċtiſ ſime cęius,frugaleſq; cartas,quas p tui vtili tate notaui, aſſidua reuolutione pctracta, q̄s qdem,ſi obmiſſo liuoris acuteo,libenti ſtu dio,relegeris,q̄ habuiſſe nō pœnitebit,inue nies,meq. de te benemeritum arbitraberis.

TRACTATVS DIVISIO.

De Iudicijs tractaturus, diuidū totum hunc tractatū in ſex partes principa les.prima pars,cōtinebit quot mo dis ſumitur iſtæ terminus ſeu iſtud nomen, Iudiciū, in iure. Secunda pars cōtinebit dif finitionem Iudicij.ſ.quid ſit iudicium. Ter tia pars cōtinebit,vnde habuit originem Iu dicium. Quarta pars cōtinebit,quotuplex eſt Iudiciū. Quinta pars, Iudic ū lis,inſtan tia,& cā qūo differant. Sexta,& vlt.pars,ex qbus partib.cōſtet Iudiciū, & quæ ſine eius mēbra. In iſtis ſex partib.pſiſtet totā conti nentia hꝰ Tractatus. Quib. expeditis, Deo ppitio,erit impoſitꝰ finis huic Spec.aureo.

PRIMA PARS.
Iudicium, quot & quibus modis accipiatur.

1 *Iudicium quot modis ſumitur. per totum.*
2 *Teſtis de ipſius iudicio deponens non probat.*
3 *Diuinum iudicium,quod erat in fine ſæculi.*
4 *Iudicium fit actoris,rei, & iudicis expeditione.*
5 *Sententia etiam venit appellatione iudicij.*

RIMA pars ptinet vnā tm̄ q. videlicet, † iſtæ terminus,Iu diciū, quot modis ſumitur in iure. Et br̄ dico, q iſtud nomē Iudicium plurib.modis in iu re ſumitur. Primo.n.modo accipitur pro ipſo actu trium perſonarum, videlicet,acto ris,iudicis, & rei, de quo principalis eſt mā nr̄a,& ita accipit. ff. & C. & extra de iud. & in e. forus de verb.ſig. Secundo modo acci pitur iudiciū, p ipſo iuris ordine, vt eſt text. in c. ſicut ſine iudicio 2. q.1. Tertio modo, ponitur iudicium, pro diſcretione l. cum prætor §. non autem.ff.de iud. & in §.præ terea,& ibi not.inſt.quib.non eſt permiſ.fa. teſt.vbi eſt gl.ord.nam dr̄ pupillus vel furio ſus non hr̄e animi iudicium.i.diſcretionem. Quarto modo,ponitur iudicium, pro iuriſ dictione l.ſecunda §.fin.& ibi not. ff.de iud. Quinto modo,ponitur iudiciū, pro actione, vt dicimus de iudicio familiæ erciſcun dæ,vt l.j.ff.com.diuid.& l ſed & eius §.fami liæ & l.hæredes §.item ſi plures ff.fam.erciſ. Sexto,ponitur iudiciū, pro cōdemnatione,

cap. timorem, de consec. dist. 2. & ita accipit Apost. ad Cor. 1. c. 11. Qui mãducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit. i. condemnationem, vt not. gl. in c. in iudi. de reg. iur. lib. 6. & est tex. in c. & purgabit l. distin. Septimo, ponitur iudicium pro vltima voluntate, vt est tex. & ibi gl. in c. licet in 6.
2 in vers. iudicare de sepulc. lib. 6. † Octauo, ponitur iudicium, pro opinione seu credulitate alicuius, vt dicimus in teste deponente de iudicio ipsius testis, quo casu non ꝓbat, ſm Ang. in repet. l. sciendũ, col. 2. ff. de verb. obl. & Alex. in cons. 74. col. 3. in princ. in 1. vol. Nono, ponitur iudicium, pro sententia c. personas, de appel. Item pro instantia, vt dicit gl. in d. §. præterea, instit. quibus, non est permiss. fam. test. Decimo, accipitur iudicium, pro deliberatione, & examinatione c. 2. in fi. lix. dist. 2. Vndecimo, ponitur iudicium, pro auctoritate, cap. nulla, 62. dist. Duodecimo, ponitur iudicium, ꝓ arbitrio boni viri, ſm Abb. in c. cum aũt de iure patron & Bart. in extrauag. ad repr. in vers. videbitur, licet Bar. in l. si sic, in prin. ff. de leg. 1. dicat, ꝙ importat liberam voluntatem,
3 per l. Thais § Lucius, ff. de fideic. lib. † Decimotertio, ponitur iudicium, pro diuino iudicio vlt, quod erit in fine sæculi, vt tota die cantat ecclesia, & erit prope montem Olíueti in valle Iosaph. vñ Xps ascendit ad cœlos, inde ẽt descendet iudicaturus viuos, & mortuos, vt declarat B. Th. 4. sent. distin.
4 48. q. 1. art. 4. † In toto aũt pñti Speculo accipiam iudicium ſm primum modũ. s. pro tota illa expeditione, quę fit cum illis tribus personis. s. cũ iudice, actore, & reo, à prima
5 citatione vsque ad sñiam inclusiue, † quia ẽt sñia includitur in hoc iudicio, eo mõ accepto, vt not. Bal. per illum tex. in l. 1. in 3. not. C. si aduer. rẽ iud. & Abb. in c. 1. de plus pet. & gl. in c. stat. §. insuper, in vers. iudiciũ, & ibi Gem. de rescr. Lib. 6. Pro hoc est tex. in c. in causis, in vers. iud. de re iud. & in c. ad aures, &c. personas. de app. Rob. Venus. I. V. D.

SECVNDA PARS.
Iudicij diffinitio: idque varie. Tum eius exercendi ratio.

1 ℞ *Iudicium, quid sit & quot modis diffiniatur, & num. 9. & num. 12.*
2 *Iudicium sine actore quandoque esse solet, & sine accusatore, & quandoque sine reo.*
3 *Iudice procedente per inquisitionem, fama loco accusationis succedit.*
4 *Legatum factum personæ incertæ, quæ ex aliquo futuro euentu venit certificanda, valet.*
5 *Donatio in qua incerta est persona donatarij, sed euentu venit certificanda, tenet.*
6 *Diffinitio genus, & differentias habere debet: alias non valet.*
7 *Testis rationem & causam scientiæ diuersam à dicto suo assignare debet, alias non probat.*
8 *Verbum, contendere in iudicio, ad partes solum refertur.*
9 *Iudicium, est inuestigatio, quam facit iudex secundum iuris ordinẽ, per varios modos ad veritatem eliciendam, et elicitam custodiend.ã.*
10 *Iudicium, est causa in iure reddendo necessario posita, cum personarum interpositione.*
11 *Iudicium, est discussio causæ, quæ iuridice coram iudice fit.*
12 *Iudicium iustitiæ. est ministratio, quæ fit à iudice in causa corã eo ꝓposita, et nu. 13. et 14.*
13 *Iustitiam dicitur priuatus proximo facere, sibi ius suum reddendo.*
14 *Iustitia potest ministrari per iudicem, quandoque absque propositione causæ.*
15 *Iudicium constat ex consideratione septem causarum.*
16 *Causa materialis, quæ dicatur.*
17 *Causa vnde dicitur.*
18 *Statutum vel dispositum in materia, non censetur dispositum in materiato. & non venit appellatione vlterius: nec econtra.*
19 *Materiato obligato, non censetur obligata materia.*
20 *Prohibitus vendere frumentum extra territorium, non poterit vendere farinam.*
21 *Causa quæ efficiens dicatur.*
22 *Causa quæ dicatur formalis, & nu. 25. & 26.*
23 *Scriptura, est actus formæ. quando ex legis dispositione actus in scriptis debet celebrari.*
24 *Ordo rescripti, dicitur forma.*
26 *Figura iudicij, quæ sit.*
27 *Causa substantialis, quæ sit.*
28 *Publicatio & conclusio, an sit de substantia processus, seu iudicij.*
29 *Naturalis quæ sit causa, & an illi renuntiari possit, num. 41.*
30 *Causa accidentalis, quæ sit.*
31 *Causa finalis, quæ dicatur.*
32 *Sententia, est causa finalis iudicij.*

Con

33 *Controuersia per sententiam imponitur finis, ad quem iura festinant.*
34 *Ex processu, in quo non est lata sententia, non potest deueniri ad effectum executionis.*
35 *Causa finalis vniuscuiusque actus, est principale hominis intentum, actum illum facientis.*
36 *Causa, quæ sit finalis in contractibus, & quæ in legatis.*
37 *Iustitia est finalis iudicij causa.*
38 *Iudiciorum formalibus vel substantialibus an possint partes renunciare, & num. 39. cum pluribus seq.*
39 *Causæ formali iudiciali, partes renunciare possunt.*
40 *Sententia sine ordine iudiciario de voluntate partium ferri potest, & valebit in vim arbitramenti.*
41 *Partes an facere possint, quod iudex sine scriptis pronunciet.*
42 *Formalibus neque substantialibus non possunt partes in contractibus, & vltimis voluntatibus renunciare, vt actus valeat.*
43 *Iudicio pendente coram vno iudice potest pars aduersarium trahere coram alio iudice, & valet iudicium exceptione litis pendentia non opposita.*
44 *Pactum, quod venditor non teneatur de euictione, valet.*
45 *Renunciari potest accidentalibus contractuum, & valet pactum super eis.*
46 *Finali causæ iudicij renunciari potest.*

ECVNDA pars principalis ꝯtinet vnicã q. videlicet, diffinitionẽ. Vñ quæro quid sit iudiciũ. Rñdeo, ꝙ varijs modis diffinit. Et primo modo diffinitur sic, videlicet, † iudiciũ
1 est actus legitimus triũ personaꝝ in iudicio ꝯtendentium, videlicet iudicis, actoris, & rei hanc diffõnem ponit Bal. in rub. de iud. & Abb. in ru. extra de iud. col. 2. & Alex. in ru.
2 C. de iu. † Illã diffõnẽ impugnat. Card. ĩ ru. extra eo, & q̃plures alij doct. ibi, ex eo, quia nõ est gñalis, & nõ ꝯuertit. nã q̃nq; solet esse iudiciũ sine actore, vt qñ iudex inqrit ex of. c. qualr, & qñ, el ij. de acc. q̃nq; solet esse sine reo, vt qñ iudex inqrit gñalr super notorio crimine, ad inueniendũ malefactorẽ, nõ ꝯtra certã psonã, vt declarat Inn. in c. bonæ de elect. & hr i ꝯst. Regni, si dãna cladestina. tñ Abb. in d. rub. nititur saluare hãc diffõnẽ ꝑ duas rõnes. Primo, qa debet accipi iudiciũ à cõiter accñtibus, nã ẜm cõem cursum cãꝝ, vt plurimũ solẽt esse tres psonę in iudi
3 cio tex. in l. nã ad ea. ff. de leg. † Scđo, qa qñ ꝓceditur ꝑ inquisitionẽ, saltẽ fama succedit loco accusatoria, vt d. c. qualr, & qñ, & sic ex iuris fictiõe extat accusator. Veꝝ ista saluatio Abb. non ex toto euacuat rõnes ꝯtrarias, qa nõ euacuat illã, qñ ꝓcedit sine reo sup notorio crimine, q̃ appellat inquisitio
4 gñalis. † Puto tñ saluãdo Abb. ab ista impugnatione, dici posse, & ꝑsuppono subtilr, ꝙ vbicunq; aliqs actus legitimus reqrit ad sui efficaciã interuentũ aliquaꝝ psonaꝝ, põt dari ille actus validus, & efficax, q̃uis non oẽs illæ psonæ ĩteruẽtũ certę, sed aliqua sit icerta, inspecto pñti statu, tñ ex certa destinatione ꝑ reꝝ nãm, puta, qa venit certificanda ex aliquo futuro euẽtu. Istæ est tex. in l. qdã relegatus, & ibi Bar. ff. de reb. dub. vbi valet legatũ factũ psonæ icertæ, q ex aliquo futuro euẽtu venit certificãda, & tñ nõ est dubiũ, ꝙ ĩ legato reqrunt duæ psonę quo ad eius efficaciã. s. psona legãtis, & psona legatarij, vt
5 patet ad sensum. † Silr in ꝯtractibus, nã contractus non põt ꝑ reꝝ nãm celebrari, nisi interueniat ꝯsensus duoꝝ, vel nisi duæ psonæ interueniãt, vt patet ad sensum, & tñ põt dari aliqua donatio, ĩ qua psona donatarij sit incerta, & veniat certificãda, ex aliquo futuro euẽtu. Exẽplũ ĩ missilibus, q̃ ꝓijciunt in ꝑplm, vt in §. pen. inst. de re. di. & tñ non per hoc desinit, qn illud appellet legatũ, & illa donatio, ita ĩ ꝓposito, qñ iudex facit gñalẽ inqsitionẽ sup delicto notorio, dico ꝙ reus licet de pñti sit incertus, tñ est certus ꝑ reꝝ nãm, saltem destinatio, venit .n. ex futuro euẽtu certificandus, nã per inqsitionem iudex ꝯquirit indicia, & si ꝯtra aliquẽ inuenerit indicia, descẽdit postea ad specialẽ inquisitionẽ ꝯtra eum, & sic nõ ꝑ hoc desinit esse iudiciũ, qa imò est eius saltẽ destinatione, & ex futuro euentu certificãdus, & per hæc
6 posset in totũ approbari saluato Abb. † Sed licet ista diffinitio ita soluata, videat prima facie ꝓcedere, tñ puto ex noua ꝯsideratione eam non esse bonã, & ꝯsidero id qđ est vulgatũ in diffinitionibus, nam omnis diffinitio debet hre genus, & drias, alias nõ valet, sed hic, si recte ꝯsideretur, ipsummet diffinitum ponitur loco driæ, ergo non valet rõnæ perplexitatis. l. si Titius, ff. de cond. inst.

Hoc patet, nam dr in diffinit.q iudiciũ, est actus triũ personarũ in iudicio contendentiũ, & sic iudicium est diffinitũ, ipsummet ponit in dfijs, ibi, In iudicio, &c. per qd' nulla resultat declaratio quidditatis iudicij, sicut si qs vellet diffinire hoiem, & diceret, hõ est aial in hoie cõsistens, nã per talem diffõnem nulla hr declaratio, hois, cũ drae se referant ad ipsum diffinitum, si in proposito, si quæro scire quid sit iudicium, male mihi declaras, si dicis, q est actus, q in iudicio fi, quia nihil plus scio non p talem declarationẽ, quã an
7 tea sciebã sine ea. † Quod facit ad id, quod dicimus de teste, q debet assignare rõnem & cãm sciẽ diuersam à dicto suo, alias si est eadem rõ cũ dicto testis nõ probat, vt si dicat scio Titiũ occidisse hoiem, & interrogat⁹ de cã sciæ dicat qa scio ille testis non pbat ẽm Bar. in l. fi. ff. de of. proc. Cæs. & Soc. cõs. 98. col. fi. in 4. vol. vñ per suam diffinit. non declaratus quidditas diffiniti, prout esse deberet. vt no. Fran de Aret. in l. 2. in princ. in 2.
8 no. ff. de vulg. & pup. ergo non est bona. † Secundo, cõtra hanc diffõnem considero illud verbum, Contendentiũ. nã refertur pariformiter ad oẽs tres personas iuxta l. nam hoc iure, & l. Lucius, ff. de vul. & pup. & ĩñ inquãtum respicit psonã iudicis, vr inepte poni, quia istud verbum, cõtendere in iudicio, refert solũ ad partes, vt in auth. offerat. C. de lit. cont. partes. n. dñr adinuicem cõtendere, & iudex est medius inter eas l. j. C. de nup. & no. Bar. i l. legatũ ciuitati, circa fi. ff. de vsuf. leg. & est tex. in c. cũ æterni. de re iud. lib. 6. & p hæc puto, q in puncto iuris hæc diffõ nõ
9 est bona. † Secundo mõ, principalr diffinir iudiciũ, ẽm Card. & Imo. i d. rub. extra de iud. videlicet, iudiciũ est inuestigatio, qua facit iudex ẽm iuris ord p varios modos ad veritatem eliciendam, & elicitam custodiendã. Et hãc diffõnem approbat Abb. & ibi. Alex. in rub. C. de iud. Ista diffõ posset morderi, quia vr restringere iudiciũ solum, qñ iudex procedit ẽm iuris ordinẽ, ergo si ex forma statuti vel rescripti principis iudex nollet procedere, iuris ordine non seruato, put est, qñ procedis sine figura iudicij, & sola facti veritate inspecta, put in regno pceditur in causis ciuilibus, sequeret, q ibi nõ esset iudiciũ, quod tñ est falsum, cũ ibi ẽt interueniat persona iudicis, actoris, & rei, vt in c. for. de ver.
10 sig. † Tertio modo, diffinitur iudicium ẽm Gasp. de Cal. in d. rub. extra de iud. videlicet iudiciũ, est cã iure reddendo necessario posita cum interpositione personarum. & ista fuit diffinitio Azo. in summa eo. ti. hanc diffinitionẽ puto indubitãter nõ pcedere, nec esse bonã, nã ois bona diffõ debet hre aliquid loco gñis, vt hr in l. 1. §. do. ũ, ff. de dolo. Sed in hac diffõne loco gñis ponitur ille terminus, cã & recte cõsiderando hunc terminum, cã. est terminus magis spãlis, q̃ sit iudicium, qd' probo ad sensum, nã causa, est ipsa mã, quæ in iudicio deducitur, & agitatur, vt declarãt Alex. & alij Mod. in l. postq̃ lit. C. de pact. & in l. cãs. C. de trãs. & est tex. in d. c. forus de verb. sign. vbi ista duo s. iudiciũ, & causa, ponũtur vt diuersa. & dicã plenius i 5. parte princ. si ergo causa est ipsa mã q̃ deducitur in iudicio, sequtur qd' iudiciũ est cõtinens causa vero contentum, vñ drnt, vt continens & contentũ, sed negari non põt, quin gñalius sit continens quam contentũ, præterea quod iudicium sit gñalius, perpenditur clare ex d. Alex. in d. l. postq̃ lit. & ibi ẽt Ias. vbi facit drãm inter iudiciũ causam, litem, & instantiam. & dicit, q iudicium dr à citatione, vsq; ad finem sniæ, & sic cõtinet sub se litem, & causam, & instantiam, ergo est nomen gñalius, vñ male diffinitur per nomen speciei, qa vr diffiniri per suum indiuiduum, quod fieri non põt, sicut si vellemus diffinire quid est hõ, & diceremus, hõ, est Petrus, rõnalis, mortalis. ista est mala diffinitio, quia loco gñis hret suum indiuiduũ s. Petrum, & sic non esset bñ demõstrata quidditas ipsius diffiniti, & sequeretur vnũ incõueniens. q quot sunt causæ, tot essent iudicia separata in gñe, qd' non est verũ, quia qñ diffinimus iudicium, accipimus ipsum tanq̃ vnũ tm in abstracto consideratũ, & nõ put est hoc iudicium, & illud &c. sicut dicimus de off. iud. vt declarat Bar. in l. 1. col. 2. & 3. ff. de iu. om. iud. pro hoc est tex. in l. ppone batur. ff. de iud. & hoc est de mente Arist. in
11 pdicamentis. † Quarto mõ, diffinitur iudicium ẽm Abb. in d. rub. extra de iud. videlicet, iudiciũ, est discussio causæ, q̃ corã iudice fit. Hanc diffõnem approbat ipse, p tex. in d. c. forus. de verb. sig. & põt esse bona hæc diffõ, qa bñ probat, per d. c. forus, & differt à pcedẽti, qa illa ponit ipsam cãm, vt genus & ideo nõ pcedit, vt supra dij impugnando ipsã. ista vero ponit ipsam discussionẽ causæ,

ſæ, vt genus, qđ ſtare pōt, quia aliud eſt dice
re cauſam, qđ eſt quid de per ſe, & aliud di-
ſcuſſionē cauſæ, q̄ diſcuſſio refertur ad pſo-
nas interuenientēs in iudicio, qa cauſa ipſa de
12 p ſe non diſcutit̄ † Plurarem tñ vltra pdictas
diffōnes doctoꝝ, poſſe & qnto modo diffi-
niri iudiciū, videlicet, Iudiciū, eſt iuſtitiæ mi
niſtratio, q̄ fit à iudice in cauſa ꝓpoſita co-
rā eo. Hæc diffō eſt bona, & gnālis, & cōuer
titur cum ſuo diffinito, & conſtat ex gñe, &
drījs, nam inquantum dr̄, eſt iuſtitiæ mini-
ſtratio, iſtud eſt genus, quia comprehendit
ſub ſe plures ſpēs. nā pōt miniſtratio, iſtud
eſt genus, qa comprehēdit ſub ſe plures ſpe-
cies. nam pōt miniſtrari iuſtitia in iudicio,
& extra iudiciū, vt hr̄ plene in dec. 24. conſ.
Neap & ad hoc ſunt ꝓdita illa tria capitula
Regni, videlicet vnū, quod incipit, ad rega-
le faſtigium. aliud quod incipit, oīs pdatio.
& aliud, qđ icipit, finis pcepti, charitas, &c.
in qbus locis ponunt̄ exēpla de iuſtitia mi-
niſtranda extra iudicialr̄, poteſt ēt poni exē
plū in cauſis breuiorib. & in illis, in quibus
ꝓcedit̄ leuato velo, iuxta auth. niſi breuio-
res, & ibi Bar. & doct. C. de ſen. ex peric. rec.
& l. de ſubmerſis, & ibi gl. & doc. C. de nauf.
lib. 11. Item, ꝙ iudiciū fit ipſa miniſtratio iu
ſtitiæ, colligit̄ ex text. in d. c. forus, inquantū
dicit, ꝙ ipſa mā, quæ ꝓponitur in iudicio,
dr̄ cā, ſed dum diffinit̄, dr̄ iudicium, dū finit̄.
.ſ. per ſniam, dr̄ iuſtitia, ſic ergo finis dr̄ iuſti
tia, ipm̄ diſcutere, dr̄ iudicium, vnde q iudi-
cium exercet, dr̄ miniſtrare iuſtitiam, qa qc
quid facit, eſt vt veniat ad finē, ſic ad ipſam
iuſtitiam. i. ad ſniam. qua ſnia lata dr̄ iuſti-
tia miniſtrata, ſed dū eſt in fine, dr̄ iuſtitiam
miniſtrari. hoc ꝓbatur in l. 2. §. poſt originē
ff de orig. iur. vbi poſt originē iuris fuerunt
inuēti iudices, & magr̄atus, q iura redderēt
& ſic qui iuſtitiam miniſtrarēt, quod ius ꝓ-
culdubio reddunt, dum iudicium exercent.
Quod patet ex ipſi denominatione vocabu
li nam dr̄ iudex, quaſi ius dicens, vt in d. c.
for. & no. Bar. in l. j. col. 2. in princ. ff. de iur.
om. iud. inde venit iudicium à iudice. qa dr̄
iudiciū, quaſi iuriſdictio, ſicut iudex dr̄, qua-
ſi ius dicens ita hæc oīa dnr̄ in d. c. forus. vñ
ſicut iudex dr̄ ius dicere, & ſic iuſtitiam mi-
niſtrare, vt hr̄ in l. pen. ff. de iuſt. & iur. ita &
iudicium quod deſcēdit à iudice, dr̄ ipſa iu-
ſtitiæ miniſtratio. & ſic ipſa dictio iuris.
13 † Sequitur in diffinitione, Quæ fit à iudi-
ce, &c. hoc verbum pono ad drīam priuati,
q ſine iudicio pōt facere iuſtitiam ꝓximo
reddendo ſibi ius ſuum, qa tunc dr̄ ſeruare
iuris præcepta, l. iuſtitia. §. j. ff. de iuſt. & iur.
Itē ponitur, qa non pōt dari iudiciū ſine iu
dice, cū ab eo denominet̄, tanq̄ à digniori,
14 vt d. c. forus. † Seqtur in diffōne, in cauſa ꝓ-
poſita corā eo, &c. iſta verba pono ad drīam
iuſtitiæ miniſtratę p iudicem ſine ꝓpōne a-
licuius cauſæ. exemplum, qñ iudex emittit
bāna. ꝙ nullus portet arma, vel ambulet de
nocte, vel blaſphemet Deū, vel ſile, iam dr̄
iuſtitiam miniſtrare, & tñ non dr̄ iudicium.
qa nulla cauſa eſt ꝓpoſita coram eo, nec ad
eſt ibi aliqua forma iudicij. Item pro hoc,
qđ dico, in cauſa propoſita corā eo, appa-
ret, ꝙ iudiciū non pōt dari, vbi nō eſt aliqua
cauſa ciuilis, vel criminalis, qa iſtud nomē,
cauſa, eſt gnāle, comphendēs ciuilē & crim.
vt dicetur infra in v. parte huius tract. & eſt
tex. & ibi Alex. & doct. in l. cauſas. C. de trāſ.
& ꝓbat gl. ib. & in c. j. de iu. cal & Card in cl.
j. in 28. q. de off. vic. Cauſa. n. dr̄ mā ipſius iu
dicij, ſup qua iudicium radicatur, vt d. c. fo-
rus, vnde dr̄ cauſa mālis ipſius iudicij. qa ſi-
ne ea non poſſet iudicium in eſſe produci.
15 † Hinc ſumpta occaſione opportunum eſt
diſcutere, quot cauſæ cōſiderant̄ in iudicio.
ſup qua q. dico, ꝙ ſeptem cauſæ, conſiderā-
tur in iud. videlicet cauſa mālis, cauſa effi-
ciēs, cauſa formalis, cauſa ſubalis, cauſa nā
16 lis, cauſa accñtalis, & cauſa fin. † Prima cau-
ſa, dr̄ cauſa mālis generice illa, ex qua ime-
diate aliqd fit, & illud quod fit ex ea, appel-
latur materiatū, vt eſt tex. & gl. & Bart. in l.
ſi cōuenerit. §. ſi quis. ff. de pig act. exemplū
ponit̄ in §. cū ex alie. inſt. de re. di. vt qñ ex
argēto fit cratera, argentū appellatur cauſa
mālis, cratera vero materiatum. & declarat
Bart. in d. l. col. 2. C. de cond. ob. cau & Abb.
in proœ. dec. col. pen. vbi dñt ꝙ cauſæ cardi-
nales dnr̄ eſſe quatuor. ſ. mālis, efficiens, for
malis, & fi. & ibi declaratur, quę ſint iſtę qua
17 tuor cauſæ. † Et dr̄ cauſa, a chaos, qđ fuit
principium oium, vt declarat Card. in cl. du
dū § ab olim col. 2. de ſepul. cauſa aūt, q̄ in
iudicio deducit̄, dr̄ à caſu. qa caſualiter eue-
nit vt d. c. forus de verb. ſign. in ꝓpoſito aūt
quo ad iudiciū, cauſa mālis ipſius iudicij, dr̄
ipſa cauſa, q̄ in eo deducit̄, ſiue ſit ciuilis, ſi-
ue criminalis, vt d. c. forus qa ex ipſa cā ime
diate fit iudicium, & ipm̄ pōt appellari ma-

18 teriatum.† An aūt id quod est statutum, vel dispositum in mā, censeatur ēt dispositū in materiato, & an vnū veniat appellatione al terius, & ecōtra. dic rīr, quod nō tex. est in l. ligni, §. si lignum, & ibi gl. & l. Seruius. ff. de leg. 3. & lib. librorū. §. car. & ibi Bart. & l. si cui. eo. tit. & d. l. si ꝯuenerit. §. si qs. ff. de pig.
19 act. † Ex quo infertur, ꝙ si debitor pignorat siluā cæduam, nō censet pignorata nauis, q̄ fit ex lignis illius siluæ, qa obligata mā, nō cēsetur obligatum materiatū tex. est forma lis in d. l. si conuenerit. §. si qs, & ibi ꝑ doct. vbi Bal. mouet pulchrū, & quotidianū dubiū. s. an creditor possit ꝓhibere debitorē, ne incidat ligna in silua pignorata, & distin guit, aut silua est cędua, & nō pōt ꝓhibere, aut nō est cędua, & tūc secus, vt ibi ꝑ eum.
20 † Fallit tñ id, qđ supra dixi, qñ eadē est rō in materiato, q̄ est in mā, vt si statutum ꝓhibet vēdi frumētū extra territoriū, cēset ꝓhibere ēt farinā, vt no. Fel. i c. ad liberādū, col. 2.
21 de iudę. † Secūda causa, q̄ ꝯsideratur in iudicijs, est causa efficiēs, dr̄ aūt causa efficiens il la, q̄ facit actū, vel opus mediante mā, vt di cit Bal. in d. l. dictā col. 2. vers. modo dubitat & c. C. de cond. ob cau. & Abb. in ꝓœ. decr. col. fi. vbi plus dicit, ꝙ causa efficiēs, pōt esse ꝓxima, & remota, pōt exēplificari in ædi ficatione, nam ipse faber murarius, dr̄ causa ꝓxima, q̄ immediate facit murū, dñs vero, q facit ædificari, dr̄ causa remota, causa ergo efficiēs in iudicijs, est iudex, actor, & reus qa istæ ꝑsonæ faciūt iudiciū, vt in d. c. forus, & no. Abb. i rub. de iud. & ista dr̄ causa ꝓxima: ex quo ab istis ꝑsonis īmediate ꝓcedit iudi ciū, posset ēt ꝯsiderari causa remota in iudicijs, vt qñ aliqs litigat ꝑ ꝓcuratorē, nā ꝓcu rator, est causa ꝓxima, dñs vero, est causa re mota, vel potius ꝓcurator posset dici cā effi ciēs instr̄alis, per ea q̄ declarat Abb. in d. ꝓę.
22 decr. col. fi. † Tertia causa, q̄ ꝯsiderat̄ in iudi cijs, est causa formalis, dr̄ aūt causa forma lis illa, q̄ cōsistit in ordine, vel modo à lege tradito ad faciēdum aliquem actū puta, qñ aliquis actus debet fieri cū aliqua solēnitate iuris, illa solēnitas dr̄ in forma ipsius actus, exēplū poni in testō, in quo reqrunt septē testes ꝑ forma, adeo qđ si vnꝰ deficit, testm̄ nō valet, l. si vnꝰ, & ibi cōiter doct. C. de test. Itē in stipulatione, in qua est forma, vt ꝓcedet interrogatio, & sequatur rñsio, l. 5. § stipulatio, ff. de verb. obl. Itē in trāsactione su per alimētis, in qua ꝑ forma reqrit̄ decretū ꝑtoris, cum causæ cognitione, qua obmissa vitiat̄ transactio, l. cū hi. §. si p̄or. ff. de trās. idē in alienatione rerū minoris vel ecclīæ, vt in toto tit. ff. de reb. eor. & C. de pd. min. & i auct. hoc ius porrectū. C. de sac. san. ecc.
23 † Itē, vbi lex vult, ꝙ aliqs actus celebret̄ in scriptis, illa scriptura dr̄ forma illius actus, ſm Bal. in l. fi. col. 2. C. de fuis, & leg. facit, l.
24 ꝯtractus, & ibi Bal. C. de fin. instr. † Itē, vbi Princeps dat certū ordinem in rescripto, ille ordo dr̄ forma, qua obmissa vitiat̄ actus c. cū dilecta ibi plenè ꝑ Fed. de rescr. pñt ēt mille alia exēpla inuestigari ex varijs ll. in corpore iuris, i qbus aliqđ reqrit̄ ꝑ forma.
25 † Illa dr̄ cā formalis, q̄ dat esse rei, & obmissa vitiat actū, l. Iul. §. sed siqs. ff. ad exh. & c. sup q §. verū, & ibi ꝑ Fel. & c. prudētiā in fi. de off. de leg. & c. sicut de elec. lib. vj. & Card.
26 in cl. j. §. j. in x. q. de rebus eccl. nō alien. † In ꝓposito aūt dr̄ causa formalis iudicij, ipse ordo, & solēnitas iudicij, videlicet ꝙ ꝓcedat libellus, & sequat̄ lites ꝯtest. & postea fiant ꝓbōnes, & demū ferat̄ snīa, alias snīa nō va let, si iste ordo, & forma obmittat̄, vel ꝑuer tatur, l. ꝓlatā, & ibi Bar. C. de sent. Itē, ꝙ iudex sedeat ꝑ tribunali, est de forma, & solēnitate iudicij c. fi de re. iu. lib. vj. & not. Bar. in l. j. & fi. C. de sen. ex pi. rec. & Spe. in tit. de dil. §. fi. vers. sed cū à ꝓcedēte. Alio vocabulo ista forma appellat̄ figura iudicij, vt dicit Bal. in l. neqdq̄. §. de pl. col. ij. vers. qd si com mittit̄, & c. ff. de off. ꝓc. & decl. Old. i ꝯs. 115. & ita itelligit̄ gl. i l. iubemus. C. de lib. ca, q̄ dicit, tūc dici ꝯfessionē iudicialē, & ꝓiudicare, qñ fit in figura iudicij, & ibi hoc ēt dicit Bald. idem tenet Fel. in c. qm̄ ꝯtra col. 25. de ꝓb. & gl. & Bar. in l. cum scimus in fin. C. de agr. & cens. lib. 11. & ita verificat̄ illa clausula, sine figura iudicij, qñ Princeps ita causā cōmittit. qa cēset̄ sublatus oīs ordo forma lis iuris positiui, quo ad solēnitatē, nō quo ad substantiā ꝓbōnum, vt no. Bar. in extrauag. ad repr. in vers. & figura iudicij, & Lāf. in cl. sæpe in vers. & figura, & ibi ēt Card. & doct. de verb. sign. & Pet. Philippus Corn. in cons. 54. col. 2. in litera s, in 2. vol. & Soc. in
27 cons. 96. colum. 2. in 1. vol. † Quarta causa, quæ consideratur in iudicijs, dr̄ causa substantialis, & dicitur illa, super qua consistit tota virtus, nomen, & effectus ipsius actus, exemplum in contractu emptionis, & vendit

venditionis substantia ipsius contractus, est res, & pcium, nam sine istis nō pōt celebrari talis cōtractus, & nullus est l. fi. C. de cōt. emp. & l. 2. ff. eo. tit. & inst. eo. §. pcium. sic ēt in iudicijs substantialia iudicioꝝ, dñr, ipsi actus substātiales iudicij, put est libellus litis contestatio, iurm calumniæ, probatio, & alij similes, vt d. l. plată, & ibi Bart. & doct. C. de sen. & hr̄ in clem. dispēdiosam, de iud. declarat Abb. in c. cū I, & A, col. 4. de re iud.
28 † vbi ēt tangit, an publicatio, & cōclusio sit de substātia processus seu iudicij, de quo plene dicam infra in 11. parte, cōgrue in suo loco opportuno. Et non putet aliqs esse vnū & idē exēplum id, quod posui in formalibus iudicij, cū hoc, quod pono in substātialibus, qa imò est diuersum, nā in formalib. cōsidero solum ordinē solēnitatis, vt d. cle. dispēdiosam, & d. l. prolatā in substātialibus vero cōsidero pprie ipsos actus interuenien
29 tes, quos supra dixi. † Quinta causa, q̄ consideraē i iudicijs, est causa naturalis, dñr. n naturalia alicuius actus ea, q̄ veniūt tacite ex natura ipsius actus absq; eo, q dicatur, sicut dicimus in inutuo in quo tacite venit ex natura ipsius vt reddaē æque bonum l. cū qd si cert. per. Itē in cōtractu vēditionis, i quo tacite venit ex natura ipsius vt vēditor teneatur de euictione. l. nō dubitaē. C. de euict. & l. in vend ff. de cōtr. emp. Itē vt venditor nō teneaē ad dādum, sed tm̄ ad tradēdū l. ex empto, ff. de actio empt. l. si ita. §. 1. ff. de cōtrah. empt. & l. clauib. eo. tit. Itē in cōtractu depositi venit dolus, & lata culpa tm̄ ex natură ipsius, in locato vero venit ēt leuis, in cōmodato ēt leuissima l. si vt certo §. nūc vidēdū. ff. cōmoda. ista dñr. naturalia actuū, de qbus ēt hr̄ in l. pacta cōuenta, & ibi gl. ff. de ptrah. emp. sic ēt i iudicijs cōsideraē naturalia iudicioꝝ, & sunt illa q̄ veniūt ex natura iudicij tacite ex iuris dispōne, & de his pōt poni exēplum p quā plures iuris regulas loquētes de natura ipsius iudicij. Primū exemplū, est de l. vbi cœptū ff. de iud. hoc. n. est de natura iudicij, vt vbi cœptū sit, ibi debeat finē accipere. Secundū exēplū, est de l. i hoc iudicio. ff. fa. erc. vbi de natura iudicij est, vt sit indiuiduū. pbatur ēt i l. nulli. C. de iu. & in c. 1. de se pos. et frut. & Spec. in tit. de arb. §. seqtur col. 14. vers. qa oē iudiciū, &c. Tertiū exēplū est de l. fi. C. de fr. & lit. exp. & l. nō debeat actori ff. reg. iu. vbi traditē regula, qd de natura iudicij est, vt i eo seruetē æqualitas iter actoiē, & reū, & nō claudicet. Quartū exēplū, est d. l. pperādū, in prin. C. de iud. vbi de natura iudicij est, q instantia eius finiaē triēnio vel biēnio, sm q est iudiciū ciuile vel criminale, vt ibi hr̄. Quintum exēplū, est de l. solemus, & ibi gl. & doct. ff. de iud. vbi in iudicio tacite venit, quidquid venit ex natura actionis ppositæ. Sextū exēplū, est de l. ædiles §. Itē sciēdū ff. de ædi. vbi oīa accessoria post litē cōtestatā, veniūt ex nřa iudicij, ēt si nō petanē. Possent ēt, & alia exēpla poni, q̄ per se studiosus inuestigator
30 quærere, & adaptare pōt. † Sexta causa, q̄ cōsideratur in iudicijs est causa accidētalis, & q̄ sit causa accidētalis. declarat Bal. i l. in vēdēdis col. 6. in 4. q. in fi. C. de contrah. emp. vbi dicit, qd accñtale alicuius actus dř, qd qd aduenit ipsi actui iam substantiato, vt hr̄ in d. l. pacta cōuenta. & ibi gl. ff. de contrah. emp. est. n. acñs sm Dialecticos, qd pōt esse, & abesse aliquo subiecto, ptor ipsius subiecti corruptionē. Oē igitur pactū, qd apponitur in cōtractu emptionis pter rem, & precium dř accidentale, qa sine eo pōt stare cōtractus sm Bald. in d. l. vēdendis col. 6. sic ēt cōsidero in iudicijs, & dico, qd oīa, q̄ emergūt in iudicio, puta p oppositionē alterius partis ptor formam, & substantiam iudicij, dñr accidentalia, exēplum pono de l. quoties. C. de iud. & l. 1. & ibi Bar. C. de ord. iud. vt si porrigo libellū, i quo peto hřditatē aduersarius oppōit mihi qōnem status, illa qō accñs, dř accidētalis, qa absque ea iudicium pcedebat in petitione hæreditatis. Pōt ēt generaliter poni exēplum i oībus exceptionibus, quas litigator opponit cōtra psonā aduersarij, vel cōtra testes, vel cōtra libellū in casibus, in qbus parte nō opponente pcederet iudiciū, iuxta tex. in l. sed si suscepit ff. de iu. & l. ita demum, & ibi Alex. & doc. C. de pc. & l. Pōponius § rat. ff. de pc. & l. fi. C. de exc. ista oīa dñr accidentalia, qa sup eis fabricatur quoddā nouū incidēs iudiciū, sup quo habet necesse iudex interloqui, & sine eis pcederet iudiciū principale, qa non tāgūt sub
31 stātiam neq; formam iudicij. † Septima, & vltima causa, q̄ psideratur in iudicijs, est causa finalis, dř aūt causa finalis, illa, ad cuius finē aliqs actus fit, qua cessāte, cessat effectus illius actus. l. adigere § quis ff. de iu. pat. et l.
32 cū re. C. de pac. iter emp. & ven. † Sic ēt i iudicio

dicio cā finalis, dr̄ snīa diffinitiua, q̄a ad huc finē deducitur cā in iudicio, vt p̄ sniam terminetur. l. properādum. C. de iud. & vt vnusquisq; ɔsequatur qd̄ suū est c. cū æctern. de re. iur. lib 6. p̄ hoc est tex. formalis, & ibi no. i l. j ff. de red. iud. vbi hr̄, q̄ p̄ sniam impon̄ i
33 finis cōtrouersiæ † Ad quē finem iura multū festinant, vt sit litiū finis. l. 2. C. de re iud. & odio hn̄r, qd̄ lites ex litib. oriātur. l. terminato. C. de fr. & lit. exp. & l. 4. §. ait. ptor. ff. de re iud. & l. non distinguemus. §. quæsitū. ff. de arb. & l. si q. ff. iusiur. in fi. C. de reb.
34 cre. † & qd̄ ipsa snīa sit cā finalis iudicij, patet q̄a ea cessante, cessat, effectus iudicij, q̄ effectus, est ipsa executio, nā ex p̄cessu i quo nō est lata snīa, non pōt deueniri ad effectū executionis. l. j. & l. fi. & ibi not. C. de exec. rei iud. & l. si cū nulla. ff. de re iud. & l. si pa-
35 cto, quo pœnā in fi. C. de pac. † Istud cōptobo p̄ vnā pulchrā declarationem, quā facit Soc. in conf. 151. col. 7. vers. cōprobat & e. in 2. vol. vbi dicit, qd̄ cā fin. vniuscuiusq; actus, est principale inventū ho:s facientis illū actū sil'r idē Soc. in conf. 159. col. 8. vers. cōfirmatur ēt, &c. in 2. vol. vbi ponit aliā declaratiōnē, dicēs, q̄ causæ q̄ cohærent dispōni, & q̄ inspecta iuris dispōne inducūt, & arctāt ad ita dispōnēdum dn̄t esse causæ fi. de qua mā tractat Bar. in l. 2. §. fi. ff. de don. sed in materia iudicij principale p̄positū p̄sequentis iudiciū, est veniēdi ad sniam, & ipsa snia arctat ad formādum iudiciū cū suo or-
36 dine, ergo ipsa dr̄ cā fin. † Quæ aūt sit cā fi. in ɔtractibus, & q̄ in legatis, declarat Bal. in l. j. col. 2. C. de fal. cā adiec. leg. & dicit Bal. in l gñaliter col. 2 in 2. opp. C. de epis. & cle. q̄ cā fin. dr̄ propriē cā, & non aliæ causæ, imò dr̄ causa causarum aliarū cāꝝ. s̄m Arist. quē ibi allegat Bal. idē tenet Bal. in rub. C. de inst. ēt
37 subit. circa princ. † Posset ēt dici cā fin. iudicij, ipsa iustitia, q̄a per examē iudicij peruenitur ad iustitiæ ministrationē. q̄ fit p̄ ipsam sniam, s̄m And. de Iser. in const. cultus iusti
38 tiæ. † Vidimus q̄uo istæ septem cāæ considerā ur in iudicio. Quæro pro complemento huius secundū partis an possit saltē de voluntate litigātium fieri iudicium, absq; interuētu istaꝝ septem cāꝝ. vel alicuius ex eis. Ista q. cōtinet hoc in effectu. s. an partes possint renūciare formalibus, vel sub̄alibus iudiciorum, & sic alijs causis supra declaratis. Et p̄ solutione huius q. reassumo oēs causas p̄di

ctas, & primo, quo ad causam mā'em, dico, q̄ huic cāæ non pōt renūciari, q̄a cum iudicium, sit qd mā'um, ab ipsa cā in iudicio deducta non pōt in esse p̄duci, sine eius mā, & sic neq; partes, neq; iudex possent facere, q̄ sit iudicium absq; cā mā'i, q̄a esset impossibile p̄ reꝝ nat. sicut si faber vellet facere nauem absq; lignis, & tabulis, tex. est in l. per seruū, § fi. de vsu, & habitu facit l. vbi repugnātia, ff. de orig. iug. Secūdo capio cām efficiētem, & dico idē, q̄ huic cāæ non pōt renunciari, nec produci in esse iudiciū absq; cū efficienti, q̄a esset ridiculum, sicut nasci filium sine patre. l. licet. §. ea oblig. ff. de proc.
39 & per doct. in rub. inst. de act. † Tertio, est cā formalis, super qua adhibeē talis distō. Aut enī est talis forma, q̄ principaliter respicit fauorē partis, & illi formæ pōt per partē renūciari, per regulā l. pen. C. de pact. & valet iudiciū. Exēplū in iurō testis nā testis tenet iurare pro forma, alias eius dispō nō valet sine iurō. l. iusiur. C. de test. c. de testib. & ibi Abb. & doct. & e. tuis, de test. & in pōt p̄ partes remitti iurm testi, & valet eius depō, vt est tex. in d c. tuis, & ibi Abb in 3. not. assignat rationem p̄dictam. s. q̄a est forma inducta in fauorem partis. Aut est forma, quę principaliter respicit ius publicum, & illi nō pōt renūciari, prout est ipse ordo iudicij, vt not. gl. in vers. partium in c. de causis, de off. deleg. & ibi exp̄sse hoc tenent Abb. & Ioan. de Imo. pro hoc est tex. in l. 2. §. sed q̄a vere mur. C. de iur. cal. & i c. 1. de lit. cont. & l. ne
40 mo pōt. ff. de leg. 1. † Quod tn̄ itellige sanè p̄cedere, qn̄ partes vellēt obmittere formā iudicij, & vellēt q̄ sit iudicium, & q̄ snīa valeat, vt snīa iudicis, q̄a hoc facere non pn̄t, sed si partes vellēt ex toto tollere ordinem iudiciariū, & vellēt vt iudex p̄cedat, vt arbitrator, tūc id facere pn̄t, & valebit snīa i vim cuiusdā arbitramēti, seu pacti, ita dicit Abb. in d. c. de causis col. 2. & ibi ēt Fel. in 4. col. & ita debet intelligi. q̄ not. gl. in c fi. in ver. illustr. de reg. iur. lib 6. & tāgit plene Abb. i c. 1. col. 4. & 5. & ibi ēt Ioan. de Imol. de lib. obl. probat per ea, q̄ hn̄r in l. 2. C. com. vtriusq; iud. q̄ partes pn̄t ratificare sniam nullā: est valebit in vim pacti, & ista plene examinat Matt. de Affl. in suo com. constitutionū
41 Regni. in p̄ludijs in 8. q. principali. † An aūt possint partes facere, q̄ iudex pronūciet sine scriptis? In hoc reperio varietates doct.

nā Bart.in l.quoties. C.de priuil.sch.lib.12. tenet,ꝙ hoc pōt fieri ꝑ partes,& valebit sñia sine scriptis idē tenet Io. And.in addit.Spec. in ti.de sen.§.iuxta vers.itē nō valet.in add. ꝗ incipit,vers.4.&c.Cōtrariū vr̄ tenere gl.in d.c.fin.in vers.illustrium,circa fi.de reg.iur. lib.6.putat ē ita saluari posse vtrāq; opin. vt distinguamus modo pdcō.s.aut partes volūt,vt in toto iudicio obmittat̄ ordo iuris, & tunc pōt ēt in sñia obmitti ista solēnitas scripturę,q.a tūc iudex cēset̄ qdā arbitrator, ꝑ supra dicta,aut p:tes volūt,ꝙ iudiciar̄,ꝓcedat̄ in alijs actib.& sñia ferat̄ sine scriptis,& tūc fieri nō pōt.ꝑ ea,ꝗ no.Spec.in tit.de lib. ꝯcep.§.nūc dicendū vers.9.ista.n.est cōis opin.oium,ꝙ si partes volūt obmittere ordinē iudiciariū,in toto ꝓcessu pñt hoc facere, secus si i aliquo actu tm̄,vt dicit Gem. i d.c. fi.col.3.in fi.vers.nota bñ istā gl.& c.de reg. iur.lib.6.& Abb.&doct.in d.c.de causis. extra de off.del.Quarto,est cā subalis,in qua ꝑ oīa facias eādē distōnem, ꝗ feci in cā formali,q.a istę duæ causę,quo ad hoc pari passu ambulant,ꝑ ea ꝗ not.Bar.in auth.offerat̄ col.fi.C.de lit.cōtest.vbi format q.an possit

42 renūciari substātialib.iudicij. †Et ex prædictis pōt declarari illud,ꝙ dicimus in ꝯtractibus,& in vltimis voluntatib. in qbus nō pt̄ ꝑ partes renūciari formalib.neq; subalibus ꝑ l.nemo pōt.ff.de test.q.a ista formalia tendūt in fauorē publicū, ad hoc.s.ne falsitates cōmittatur.l.iubemus in fi.C.de test.& l.fin. C.de fideic.& no.Bar.in d.l.nemo pōt in 2. q.ita colligit̄ ex no.ꝑ gl.& Bar.in 1.opp. in d.l.nemo pōt, nā illud itelligit̄.s.vt ille act⁹ factus sine solēnitate legis, remaneat ꝓprie ille idē,&cū illo vigore,q. esset cū solēnitate,non.n.pōt testator facere,qđ sit testm̄,& qđ fiat corā quinq;, vel paucioribus testib. sed ꝙ sit codicillus,sic,qđ erit ꝑ clausam codicillarē appositam,de qua plenē ꝑ Bart. in l.j.ff.de iur.cod.sicut non pñt partes facere, ꝙ sit veꝝ iudiciū sine ordine iudiciario, sed ꝙ sit quoddā arbitramentū,sicut supra dixi. Quinto,est cā nālis,super qua facio hanc distōnem.Quędā veniūt ex nā iudicij ꝑꝑ publicā vtilitatem, vt est perēptio instantiæ ꝑ trienniū,l.ꝓperādum.C.de iud.& ista nālia nō pñt tolli ꝑ partes.s.ꝓrogando tps instātiæ vt not.gl.& Bar.& Alex.in d.l.ꝓperandum.in princ.& ibi cōiter,doct.& dicā plenē ifra in v.parte huius tract.Quædā veniūt ex nā iudicij ad vtilitatem partium, & illis pñt partes renūciare,& facere ꝙ nō veniant & pōt poni exēplū in alijs casib.supra exemplificatis in ista causa nāli, præter perēptionē instātiæ, vt de rēa,vbi cœptū est iudicium

43 &c.†nam pōt pars pendēte vno iudicio corā iudice trahere aduersariū corā alio iudice si nō opponit exceptionē litis pendētiæ, & valet iudicium,q.a si non opponit, censet̄ cōsentire,& sibi imputat̄,s̄m Abb. & Io. de Imol.in c.cum M.Ferrar.col.fi.de const. & Bald.in l.nulli circa fi.C.de iud.& ibi ēt Ias. col.2.ergo patet, ꝙ de consensu partiū pōt tolli ista nālis,& rō est, q.a respicit fauorem ipsaꝝ partium.s.ne reus vexetur in diuersis tribunalibus, vt hr̄ in d.l.nulli. Similiter in alio exēplo d.l.solemus.ff.de iud.vbi est gl. ꝗ ponit veꝝ intellm̄.s.vt id nō veniat in iudicio, de quo nominatim actū est inter partes,ꝙ non veniat. Sequitur ergo,quod pñt partes facere,qđ non veniat in iudicio id ꝙ ex eius nā veniret,& idem possumus dicere

44 in alijs simlib.exēplis.†Quod corroborat̄ ex his,ꝗ in simili dicimus in cōtractibus, in qbus pnt nālia tolli de voluntate partium, nā valet pactum in contractu emptionis,ꝙ venditor nō teneatur de euictione, l.emptorē.§.qui aūt.ff.de act.emptio.quo casu licet nō teneatur de euictione ad interesse,ꝑꝑ pactū,q.a euictio hoc includit.s.vt vēditor teneat̄ ad interesse.l.vēditor hoīs.ff.de euict. tn̄ tenetur tunc venditor ad pcij restōnem, nō obstante pacto,ꝙ nō teneat̄ de euictione.ita ꝓbat tex.sing.in d.l.emptorē.§.q aūt & ibi Bar.& no.plene Bal.in l.j.col.fi.C.de peri.& com.rei vend.& ideo cautela est pro vēditore, qđ faciat pactū expressum vt non teneatur ēt ad pcij restōnem alias teneat̄ ad preciū, vt supra silr̄ diximus in testō, cuius nā est, vt s̄m tollat primum.§.posteriore in Itit.qbus mod.test.infir.& l.1. & 2.ff.de ini. rup.& irri.test.& l.sancim⁹. C.de test.& huic nāæ pōt derogari per testatorem, quia pōt testator in 1.testō ponere talem clām derogatoriam, vt non tollatur per s̄m l.si quis in prin.testamenti.& ib Bar.ff.de leg.3. & l. si mihi,& tibi.§.in legatis.ff.de leg.1.

45 † Sexto,est causa accñtalis,& in hac uullum est dubium, ꝙ pōt per partes ei renunciari,quia ex quo per partes emergerit, pōt per easdē tolli.l.eius est nolle. ff.de reg.iur. & hoc ēt expeditum in contract.b. in qbus

poteſt

pôt renũciari accidẽtalibus, & valet pactũ sup eis l. pacta ꝯuenta, & ibi gl. & doct. ff. de ꝯtrah. emp & ĩ ó est, q atãgẽdo accñtalia nõ tãgit in aliquo virtus formalis, nec substalis
46 actus † Septimo, & vltimo, est cã finalis. in qua dr ꝯcludo, ꝙ potest tolli p partes, nã su per declarauit, qđ cã finalis iudicij, est ipsa snĩa, & ĩn nulli dubiũ est, ꝙ pñt partes litigã tes renũciare snĩæ, & facere, ꝙ in causa non feratur snĩa, vt est, qñ pendente lite trãsigũt quæ trãsactio regulariter fit super re dubia, & lite icerta, alias incepta. l. prima, ff. de trãs.
47 & ibi not. † per quam transactionem impo nitur finis controuersiæ absque sententia l. si fratris, & per totum tit. C. de transact. Et ex his remanent expedita ea, q̃ dicẽda erant super hac secũda parte, vnde venio ad tertiã partem. Rob. Mar. Venus. V. I. Doct.

TERTIA PARS.
Iudicium vnde originem produxit.

1 ℞ *Tempore nouem Adæ, vsque ad tempus nostrum, nouem fuerunt leges.*
2 *Ius naturale primauum, tpe Adæ inuentum.*
3 *Commune ius, quo tempore inuentum sit.*
4 *Obligatio antidotalis, inuenta est de iure naturali.*
5 *Naturale ius secundarium rationis quo sit inuentum tempore.*
6 *Præceptum quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, est ex lege Mosaica, Euangelica, & Apostolica confirmatum.*
7 *Legis naturalis tempore, omnia erant communia, & leges neque constitutiones non erant, sed homines naturaliter viuebant.*
8 *Gentium, ius quod sit, & quid introduxit.*
9 *Leges, Mosaica, prophetica, & ciuilis, quo tempore prodita sint & num. 12.*
10 *Lex Mosaica, alio vocabulo appellatur lex decalogi, & in quibus consistit.*
11 *Lex Mosaica, cõtinet pcepta moralia, et mistica*
12 *Lex Prophetia, quæ dicatur.*
13 *Lex Mosaica, & prophetica hodie seruatur, & allegari potest ad decisionem causarum.*
14 *Lex ciuilis, à regibus originem habuit.*
15 *Reges fuerunt primi domini, qui in mundo inuenti fuere.*
16 *Primus Imperator quis fuerit.*
17 *Leges ciuiles quis primus dedit.*
18 *Regiis legibus vsque ad quod tempus vixerunt gentes.*
19 *Tarquinius septimus, ob adulterium per eius filium in personam Lucretiæ commissum, fuit expulsus.*
20 *Romanis quomodo ab Atheniensibus fuere leges concessæ.*
21 *Consules Romani quando creati: & quare sic dicantur.*
22 *Tribunus quo tempore Romæ creatus sit.*
23 *Senatores Romani quãdo cõstitui, & cẽtũ erãt.*
24 *Prætores quando electi à Romanis, & quis dicatur prætor vrbanus, & quis peregrinus.*
25 *Imperium vnde habuit originem.*
26 *Imperatorem deponere, ad Papam spectat.*
27 *Iurisconsulti qui appellabantur.*
28 *Leges ciuiles, quot annis ante aduentum Christi fuerint.*
29 *Tempore gratiæ inuenta est lex Euangelica, lex Apostolica, & Canonica, de quibus etiam num. 31 & 32.*
30 *Imperatorũ potestas à Deo procedit.*
31 *Christus, dicitur rex regum, & dominus dominantium.*
32 *Lex Apostolica, quæ dicatur.*
33 *Lex Canonica, quæ dicatur, et quare fuit introducta, & in quibus voluminibus consistat.*
34 *Decretorum liber, an connumeretur inter leges Canonicas, & sit auctenticus, et à quo sit conditus.*
35 *Liber decretorum, quatuor habet species auctoritatum, & an omnes sint authenticæ.*
36 *Dicta sanctorum patrum, an possint ad decisionem causarum allegari.*
37 *Innocentij dicta super Decretalibus, non sunt authentica, nec habent vim legis, sed sunt velut glosa.*
38 *Ciuiles ll. in decretis incertæ non debent seruari, vt canones.*
39 *Liber Decretorum, quo tempore compilatus, & quo tempore liber Decretalium.*
40 *Ius naturale, est immutabile, & semper fuit, & est hodie in vsu.*
41 *Ius naturale secularium, an hodie obseruetur.*
42 *Ciues derelinquens patriam periclitantem, eius perdit priuilegia.*
43 *Patria sua vnicuique charior est.*
44 *Ius gentium, est immutabile, & contra illud Princeps statuere non potest.*
45 *Princeps potest ex causa distinguere, & limitare ius gentium, non tamen in totum tollere. idem in iure diuino.*

Con

46 Consuetudo an induci possit contra ius gẽtium vel diuinum.
47 Lex Mosaica, an inter Christianos sit hodie in obseruantia.
48 Christus, fuit lex, et veritas, qui omnia velamina veteris testamenti illustrauit.
49 Iudei seruant etiã hodie legem Mosaicam, & secundũ eam viuunt, & illa deficiente seruant ius commune etiam in decisionibus causarũ.
50 Iudei iurant super lege Moysi, & super Christi præscriptis.
51 Iuramentum Iudei, confirmat contractum per ipsum cœlebratum, qui alias erat inualidus.
52 Iudæus non compellitur ad obseruantiam iuramenti in compromisso oppositi.
53 Iudæus per legem suam iurans, per Christianũ iudicem ad iuramenti obseruantiam compellitur, & contrauenien s puniri põt de periurio.
54 Iudeus non potest iurare per Euangelia, neque per Christum, & iurans compellitur ad obseruantiam iuramenti. & num. seq.
55 Iudæus blasphemia Christi dicitur.
56 De iure ciuili non valet iuramentum super contractu inualido.
57 Ecclesia non se impedit de animabus Iudæorum quia iam damnatæ sunt.
58 Mosaica lex quo ad matrimonia, inter Iudæos seruatur.
59 Ecclesiæ non sunt subiecti Iudei, quo ad spiritualia.
60 Iudæis licet facere actos secundum eorũ ritum, qui in cõtemptũ fidei Christianæ non tendũt, aliás Christianorum immunitates perdunt.
61 Iudei an gaudeant immunitate Christianorũ.
62 Quo ad circuncisionem, inter Iudæos lex Mosaica seruatur.
63 Cæremoniæ dicuntur, sacrificia Iudæorum.
64 Lex prophetica, an hodie sit in vsu.
65 Christo adueniente in mũdum, cessauit lex prophetica.
66 Testis, qui falsum testimonium pecunia dicit, Christum vendit sicut fecit Iudas.
67 Iudex, qui accepta pecunia peruertit iustitiam iniustam sententiam proferendo, dicitur Christum vendere.
68 Lex ciuilis qualiter hodie seruetur, & in quibus consistat.
69 Euangelica lex, est hodie in obseruantia, & lex vitæ appellatur.
70 Lex euangelica, in multis correxit legem Mosaicam.
71 Apostolica lex est hodie in obseruantia, & legẽ ciuili præfertur in decisionibus causarum.
72 Ius diuinum potest per principem distingui, & limitari, licet non in totum tolli.
73 Lex canonica seruatur inter Christianos, & si in aliquo contradicit legi ciuili, quæ lex seruari debeat.
74 Leges ciuiles Canonibus obuiantes, reprobatæ censentur.
75 Ius canonicum, ius quasi regulatum dicitur.
76 Canonicum ius seruatur in vtroque foro, in causis miserabilium personarum.
77 In decisionibus causarum lex canonica præfertur dicto cuiuslibet sancti. Secus quo ad solam interpretationem diuinæ scripturæ.
78 Dictum alicuius sancti, auctoritati veteris vel noui testamenti conforme in decisionibus causarum iuri canonico præfertur.
79 Papa potest ius diuinum limitare.
80 Ius diuinum, an sit ius ab alijs iuribus separatum.
81 Ius diuinum, sub se comprehendit ius naturale, & gentium.
82 Ius canonicũ, vno respectu ciuile appellari põt.
83 Ius feudorum, est consuetudinarium, & numeratur cum iure ciuili.
84 Liber feudorum, compilatus fuit ad Oberto de
85 Orto, iurisconsulto Mediolanensi. & an dicatur authenticus
86 Iura feudorũ qualiter sint hodie in obseruantia.
87 Causæ Feudales, per quæ iura deciduntur in Regno.
88 Argumentum de emphyteosi ad feudum, valet: & econtra.
89 Consuetudines feudorum, præferũtur iuri communi in causis feudalibus: quando consuetudo, & vsus Feudorum sunt rationabiles, & quando est expresse decisum per vsus Feudorum. & num. 90. & 91.
90 Appellatio in causa feudalis deserta, non dicitur per non appræsentationem processus infra quinquaginta dies secundum Constitutionem Regni
91 Argumentum à contrario sensu, non sumitur in vsibus Feudorum.
92 Argumentum à contrario sensu, coniectura, & subauditus intellectus dicitur.
93 Iura feudorũ seruãtur in Ecclesiasticis Feudis.
94 Ius Longobardum aggregatur iuri ciuili, & à quibus fuit conditum.
95 Ius Longobardum an hodie seruetur in Regno. & an præferatur iuri Romano, & num. 96. cum plu. seq.

96 Con-

ERTIA pars principalis ꝯtinet vnicã qõnem, videlicet, vñ habuit originẽ iudiciũ. Pro huius tñ qõnis, & dubij resolutiõe † oportet ali
1 qualiũ inuestigare originẽ ipsarũ legũ, & iuriũ, q̃ habuimus in mundo post creationẽ hoĩs. Vnde sciẽdũ eſt, qd' tria tpa cõsiderãtur quo ad iuris inuẽtionem, à tpe, quo Deus creauit primũ hoĩem. s. Adã. In primo tpe, fuerũt ꝓdita tria iura, seu tres leges. In secundo tpe, tria alia iura, seu tres leges. In tertio tpe, tria alia iura, & sic cõelu siue fuerunt nouem leges à tpe Adę, vsq; ad hoc tps nr̃m, prout sub breuibus verbis declarat Abb. in c. firmiter col. 5. de sum. Tri.
2 & fid. Cath. † Quã tñ materiã amplius, & plenius declarãdo rassumo, & dico sic, q̃ in primo tpe, cum Deus creasset hoĩem ad sui imagine, vt dicit tex. cum gl. in c. hęc imago 33. q. 5. & hr̃ Gen. c. 1. & Sap. c. 2. statim fuit inuenta prima lex, quae appellat lex nãlis, quae

quæ est duplex.s.lex naturalis cōis,& lex naturalis rōnis,vt declarat Arch.in c. ius nat. & ibi ēt.gl.j.dist.& hæc est in effectu illa distinctio,quā faciunt doct.inst.de iur.nat. in princ.& in §.sing.inst.de rer.diu. dū dñt, q ius naturale,est duplex.s.primæuū, & secūdariū,perinde.n.est ac si dicerent, ius naturale cōe, & hoc est primæuū, & ius naturale rōni,& hoc est secundarium.
3 † Creato igr homine, & creatis alijs animalibus brutis pro seruitio hoīs,vt hr Psal.8.Omnia subiecisti sub pedibus eius, &c. fuit pdita prima lex naturæ,quę dr cōis,& ideo appellatur cōis, q est indifferens in oībus animalibus tam rōnalibus,quam brutis,& ista prima lex naturæ,seu ius naturale primæuum,cōprehendit in se quoddā naturale institutū, put est maris,& fœminæ cōiugatio,liberorū pcreatio,& educatio,& put sunt alij appetitus naturales,qui sunt cōes oīum animātiū, & de hac lege naturę loqtur tex.i l.1.§. ius naturale.ff.de iust.& iu.& inst.de iur.nat. i prin.
4 & in d.c.ius nat.1.dist.†& ex ista prima lege naturali cōi oritur obligatio antidotalis, q̄ est.vt benefacienti benefaciamus,de qua loqtur gl.in l.sed si lege.§.cōsuluit. ff.de pet.hęred.& in c.cū in officijs de test. & gl.in c. illud 8.q.2.q̄ gl.licet dicat, q humanū est pbere reuerētiā illi, à quo q's beneficiū accepit vt p hoc videat sentire,q hæc obligatio antidoralis si iuris humani .s. q cm hoibus cōe est, tñ veritas est , q habuit originē ab isto iure naturali primæuo,& cōi, quia etiā animalia bruta ex quodā naturali instinctu solēt diligere benefaciētes sibi,& pstare illis seruitia,vt inqt Nic.de Neap.inst.de obl.in princ.& Ias.in l. ex hoc iur.col.xj ff.de iust. & iur.& ibi ponit 18.not.effectus,quos pducit ista obligatio antidoralis.
5 †Secūdo,in eodem tpe post creationē hoīs , fuit pdita alia lex naturę.s.rōnis,quod dr ius naturale secūdariū, & ideo dr rōnis, quia tm hoibus est cōis,& sic animantibus rōnem hñtibus , & non brutis, prout est religio erga Deū,vt parētibus,& patriæ pareamus , vt vim atq; iniuriā propulsemus,& de hac l.naturali rōnis loquitur tex.in l.veluti,& l.vt vim ff.de
6 iust.& iur.& hr 5.dist.in princ. † Itē ex hac eadem l.naturali dependet illud naturale pceptum.s.Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris,& ecōtra,quod tibi vis fieri, alteri facias,quod pceptū traditur in c.humanū genus 1.dist.& q fit de isto iure nat. tenet gl.i vers.dispōnē, & ibi ēt Abb. in c. firmiter de sum.Trin.& fid.Cath.hoc pceptum fuit etiā cōfirmatum p legem Mosaicā , vt hr Tho. c.4.item p legem Euang.vt hr Matth.c.7.& Luc.c.7. Item per legem Apostolicā , vt ait Apost.ad Gal.c.5.de qbus legibus inferius, dicetur.Et istud ius naturale rationis, solet ēt appellari ius gentium, & est ius gentium primæum,ea rōne attenta,quia solæ gentes .i.soli hoīes, viuūt eo iure l.1.in fi.de iust.
7 & iur. † Tpe aūt istius legis naturalis,nullę erant pditæ leges seu ɔstōnes inter hoīes , sed ita naturaliter viuebāt,& oīa erāt cōia, nec erat inuentum,meum,& tuum,vt declarat Bart.& doct.i l.si id quod ff.de cōd. ind. & not.in d.c.ius in naturale 1.dist.& est tex. 8.dist.in prin. Et śm istud ius naturale vixerunt hoīes certo tpe,dum pauci erāt in mū
8 do. † Deinde adauctis hoibus excreuit etiā malitia hoium adeo q solo hoc iure naturali viuere non valebāt,& sic fecerunt gētes inter quosdā ɔstōnes,& leges, vt quodcunque calcauerit pes tuus,tuum sit,& distinxerunt inter se dñia rerū, & sic fuit inuentum , meum,& tuum . Item fecerūt aliqua ɔstōnes,vt nullus intraret possessionē alterius , & ex hac distinctione fuerunt orta bella,captiuitates,& seruitutes. Item cœperūt gētes super rebus diuisis,& distinctis cōtrahere ad inuicem,& ista fuit tertia lex,quę oīa ista introduxit,& fuit appellata ius gentiū,de quo loqtur tex. in l.ex hoc iure ff.de iust. & iure.& in c.ius gentiū j dist.& declarāt Bar.& Moder.i d l.si id q ff.de cōd.indeb. & Abb. in c.firmiter col.5.de sum.Trin.& fid.Cath. & ita cum istis tribus legibus seu iuribus vixerunt gētes à creatione Adæ, vsque ad tps Moysi exclusiue.Et istud est primū tps, qđ appellatur tempus ante legem , in quo tpe fuerūt ista tria iura.s.ius naturale rōnis, qđ est secundarium , item ius gētium,quod est similiter secundarium,quia ius gentium primæuū est idē q ius naturale, vt supra dixi.
9 † Superuenit postea secunda ætas, seu śm tēpus,quod appellatur tps sub lege,in quo tēpore fuerunt proditæ tres aliæ leges,videlicet,lex Mosaica, lex prophetica, & lex ciu. Nam cum videret Deus malitiam hominū abundare super terram , misit legem in terris illam, q̄ exprimi fecit in scriptis p Moysen, cui Moysi dictam legem dedit in mōte Sinay,

Sinay. & ista appellať lex Mosaica, q̃ tota ꝯsistit in decẽ pceptis, quæ colliguntur ex illis
10 versibus. Vnu cole Deũ,&c.† Et ista lex Mosaica, alio vocabulo appellať lex decalogi, seu decalog⁹ legis, ꝙ idẽ signat, quasi lex decẽ pceptoꝝ, put depdictis est tex. in c. Moyses 7. dist. & in c. l. be. et in ti. de pœn. dist. 1. & not gl. in d. c. firmiter §. hæc sctã. vbi est ẽt tex. de sum. Trin. & fide ca. h. & Spec. in pœ. sui opis. col. 2. in fin. & hř. Exod. c. 34. &
11 c. 35.† Fuerunt ẽt & in lege Moysi alia præcepta, quæ dñr mystica. i. figurata. quoꝝ aliqua fuerunt sacralia, de quibus hř per gl. in c. fin. §. his itaq; 6. dist. & quod nomẽ mysticum, significet figuratum, est gl. in c. auꝝ in vers. mystici 12. q. 2. illa vero pcepta decalogi, dñr moralia. quia mores bene, & beate viuẽdi respiciũt, & illa nunq̃ mutantur, vt
12 not. i d. §. his itaq; † Deinde huic legi Moysi fuit adiecta alia, & secunda lex. q̃ appellať pphetica. Nã Deus dedit legẽ hoib⁹ p Moysen, & p pphetas, vt dicit tex. in d. c. firmiter §. hæc sanctã. & dicit Spec. in d. pœ. col. 3. in princ. Et ista est lex, q̃ cõtineť in testo veteri
13 testõ.† q̃ lex Mosaica, & pphetica ẽt hodie seruať, quo ad pcepta moralia. s. quo ad alia vero mystica, repeciť in aliq̃bus mutata, tã per legem euãgelicam. q̃ canonicã vt declarat tex in d. §. his itaq; & ibi Arch. Et qđ lex Mosaica ẽt hodie seruet & possit allegari in decisionib. cãꝝ, tenet Cal. in cons. 30. ĩ tit. de test. & Io. de Imo. in l. stipulatio hoc mõ ꝯcepta ff. de verb. ob. & i l. 3 ff. si cer. pet.
14 † Deinde qñ hoies in orbe valde creuissẽt, & malitia similiter cũ his aucta esset, ꝯsiderauerũt sola se lege Mosaica, & pphetica viuere nõ posse, vñ in eodẽ tpe supuenit lex ciu. q̃ ex ciuili habuit prin à origine à regib. nã i primo tpe, quo hoies viuebãt iure
15 gẽtiũ, vt supra declaraui, fuerũt ex eodẽ iure gẽtiũ inuẽti reges, nã ipse met populus ad hoc vt cõmodius viuere, & regi posset, eligebat sibi regẽ, cui dabat obedientiã, & p illũ regebať & sic reges fuerunt inuẽti originaliter iure gẽtiũ, ita declarat Bald. in trac. schismatis in x. col. vers. & est notãdũ, ꝙ duplex ex ꝯcordia &c. quẽ tex. ponit in 6. lib. C. in tit. si qs aliquẽ test. ꝓh. b. & Old i ꝯs 69 col. 2 i fi. Et ꝙ reges fuerũt primi dñi, q fuerunt inuẽti in mũdo. Declarat And. de Iser. ĩ rub. q̃ sint reg. col. 2. in prin. & pbat tex. in l. 2. §. qđ ad magrat⁹. ff. de orig. iur. & dicit And. de Iser. in pœ ꝯst. col. 16. quod reges fuerũt oi tpe, ẽt ante Chřm imperatores vero nouiter fuerũt inuẽti ab ætate Christi, non an
16 tea † Nã primus imperator q fuit in mũdo fuit Octauianus, q̃ fuit Imperator tpe Christi, fm eum. sed gl in l. j. ff de adult. tenet, ꝙ primus imperator fuit Iulius Cæs. idẽ tenet Pet. Phil. Cor. in cons. j. col. 4 in 3. vol. ꝙ Iulius Cæs. fuit primus, & Octauianus secũdus, sed And. de Iser. vbi supra tenet, ꝙ Iuli⁹ Cæs. non fuit verus imperator, sed rex. Et ꝙ reges fuerũt ab antiquo, hř plene in lib. Regũ in testõ veteri. Primus Imperator Christianus fuit Cõstãtinus, sec. And. de Iser. in pœ. ꝯst. col. 16. de his tñ me remitto histo-
17 riographis quoꝝ ppria est materia. † Isti ergo reges ita electi, & creati faciebãt aliquas leges, & sic dederũt principiũ legi ciuili. & primus Rex q̃ dedit leges ciuiles Græcis, fuit Rex Foroneus, vnde denominatus est forus. i. locus iudicij c. forus de verb. sig. & d. c. Moyses 7. dist. Iẽ Mercurius trismegistus Rex tradidit leges Atheniẽsibus. Iẽ Lycurgus leges Aegyptijs. Iẽ Solõ Rex fuit primus rex, q dedit leges Lacedæmonijs. Item Numa Põp. rex populo R. leges edidit. put hæc oĩa tradunť in d. c. Moyses Et ppea istæ leges appellabãtur ciuiles, q̃a erat quoddã ius, quo vna quęq; ciuitas pdictaꝝ vtebať, auctoritate dictoꝝ regũ vt hř in § sed ius q̃dẽ ciuile inst. de iur. nat. vbi pprie fit mẽtio de legib. Solonis, & hř in l. oẽs populi ff. de
18 iust. & iur. & in c. ius ciuile j. dist.† Et ita cũ istis legibus regijs vixerũt gentes vsque ad
19 tps regis Tarqnij septimi. † postmodũ cum esset dictus Tarqnius rex, euenit qđ eius filius violẽter adulterauit Lucretiã nobilem Romanã & pudicã, vt dicit tex. i c. pposito 32. q. 5. pp qđ iratus Populus R. dictũ Tarqnium regẽ expulit, & noluit vlterius regẽ aliquẽ creare, imò oẽs leges regias ante factas aboleuit, adeo qđ sine lege, & sub incerto viuebat, & ita vixit sine lege ferè p annos 12. vel 20. vt dicit Arch. in d. cap. Moyses in fi. & ex tex. in l. 2 § exactis. & j ff. de
20 orig iur. † Verũ aduertẽs populus ipse Ro. qđ nõ esset expediẽs vlterius sine lege diutius viuere. q̃siuit hře lege Græcoꝝ. s. leges Atheniensiũ conditas à Solone rege, & cũ illis viuere decreuit, vnde congregatus ipse popul⁹, elegit x. viros idoneos, & bene peritos, quos Athenas misit p trãscribẽdi legibus

bus Græcorum ex lib. Solonis, & vt d. l. ex Græca scriptura in Latinam traducerent, vt dicit tex. in d. c. Moyses in fi. & c. seq. & in §. exact. el primo. Qui x. viri Rom. fuerũt isti videlicet Appius Claud. T. Genutius, Pub. Festius, Luc. Veturius, C. Iulius, Aul. Manilius. Publius Sulp. Pub. Curiatus, T. Romulus, & Sp. Posthumius, vt dicit tex. in c. fuerunt 7. dist. & cũ isti decẽ viri accessissent Athenas pro hñdis legib. & Athenienses noluerunt statim copiam suarum legum eis facere, sed voluerũt prius explorare vtrũ Rom. essent capaces, & digni suis legib. Ad qđ explorando miserunt quendam sapientẽ Græcum Romam. Quod qđem præscientes Romani, eum aduentasset dictus sapiẽs Græcus decreuerũt irridere eũ cum oĩbus Athen. q eum miserunt. Et sic obiecerunt illi quendã stultum Romanũ, ad hoc vt ille sapiẽs Græcus disputaret, eum illo stulto, & derisus recederet. q sapiens Græcus credens illum sibi obiectum esse sapientem, cœpit eũ eo disputare nutu & signis, & eleuauit vnũ digitum, sigñas in corde suo, ꝙ vnus esset Deus. At ille stultus credebat, quod volebat sibi eruere vnũ oculũ cũ illo digito, & ipse eleuauit duos digitos, & ẽt pollicẽ, & sic tres dicẽs in corde suo, quod si tu vis mihi eruere vnum oculum, ergo eruã tibi duos oculos. Sed ille Græcus credebat, quod stultus ille intelligebat de Trinit. Deinde sapiẽs Græcus oñdit illi stulto manũ aptam, sigñãs in corde suo, quod oĩa sunt manifesta Deo, stultus aũt credebat qđ volebat dare alapã sibi, & incontinenti oñdit ei pugnũ clausum, significãs qđ si vis mihi dare alapã, ego repcutiã te pugno clauso. At Græcus sapiẽs intellexit, qđ per pugnũ voluit stultus significare, qđ Deus oĩa manu clauderet. Et sic putauit Romanos esse valde sapientes & dignos legib. Et reuersus fuit Athenas, & retulit Ro. esse legib. dignos, & sic fuerunt cõcesse leges illis x. viris. Qui decẽ viri transcripserũt dictas leges in x. tab. eburneis, & attulerũt eas Romã, put hãc historiã declarat gl. in l. 2. §. exact. el. 1. ff. de orig. iu. i gl. in vers. cõstit. His ẽt decemuiris fuit data ptãs per Populum R. interpretandi dictas leges, addẽdi, & minuendi, vigore cuius ptãtis vidẽtes ꝙ aliquid deficiebat in dictis legib. adiunxerunt duas alias tabulas scriptas, & sic factæ fuerũt 12. tabulæ, ex quib. taliter denominata fuit lex 12. tab. vt d. c. Moyses in fin. & ibi gl. & d. §. exact. Et ista lex. 12. tab. fuit principium iur. ciu. scripti, quo hodie vtitur. Et cum ista lege duodecim tabularum incœpit viuere

21 Populus R. † Deinde, quia quandoq; emergebat aliquis casus nouus, qui non reperiebat decisus per legem 12. tabularum, & erat necesse facere nouam legẽ super illo casu, Populus R. expulsis regib. creauit quosdam alios officiales, qui cõsules dicebant, eo qđ habebant cõsulere reip. vt dicit tex. in d. l. 2. §. exactis el 3. ff. de orig. iur. Et consul faciebat congregari Populum R. ipsumq́ informabat, quod talis casus emerserat, q per leges non reperiebatur decisus populus aũt Rom. ad interrogationem dicti cõsulis decidebat illum casum, put sibi videbat æquũ, & ille decisio erat lex, & deinde in antea in similibus casibus p lege seruebat, vt est tex. in §. lex est inst. de iure nat. & ibi. doct. declarat Ang. de Are. & in ista lege condẽda interueniebat totus pop. connumeratis patritijs & nobilibus, & ẽt plebeis, vt in d. §. lex

22 est. † Successiue vero auct. P. R. superuenit q dã discordia inter patritios & plebẽ, ex causa, ꝙ quidam Appius Claud. iudex, captus amore cuiusdam puellæ filiæ cuiusdã Virginij, ciuis Rom., ptulit iniustam sniam ꝯtrã illam puellam, pnunciando eam esse ancillã, dictusq́. Virginius pr ex hoc indignatus, erepto gladio dictã eius filiam interemit, & ad suos cõmilitones incõtinẽter aufugit, & vna cum eis successit in montẽ Auentinũ ciuit. Romanę, vñ tota pl. Rom. ad dictum montẽ cõualuit, & à se patritijs diuisit, ibiq́. psistens plebs ipsa officialem suũ creauit, q appellabatur trib. & qñ emergebat aliqs casus à lege 12. tab. nõ decisus, ille tribunus faciebat totã plebem ꝯgregari, & dictum casum ppponebat, & pl. ipsum decidebat, & illa decisio erat lex inter ipsos plebeios, & appellabat Plebiscitũ, vt in §. plebiscitum. inst. de iure nat. Et hæc oĩa declarant in d. l. 2. §. deinde cum esset, & §. initiũ. ff. de orig. iur. Et ita stetit plebs p certos annos separata à patritijs. Deĩde qa multę discordię nascebãtur inter pl. & patritios, superuenit qdam rex Hortensius, qui pacem cõposuit inter patritios & plebeios & reuocata plebe à dcõ mõte Auentino, iterum ipsam plebem cum pr̃itijs vniuit, & fecit vnã legẽ, q dicta fuit lex Hortensia, capto noie ab ipso auctore. q legem

voluit, qđ illa plebiscita hñt vim legis generalis, ei sic aggregata fuerũt in cõpendio, aliarũ legũ ciuiliũ, & i corpore iur. ciu. vt d. §. plebiscitũ, & d. §. deinde cũ esset, &c. plebi
23 scita 2. dist. & ibi Arch. † Deinde, qa plus augebatur Populus R. adeo, quod erat impossibile in vnum congregari, qñ nouus casus emergebat, ꝯstituit populus ipse centũ viros deputatos ad regimen ciuitatis, q senatores appellabantur, et erant num. 100. l. fin. & ibi gl. in vers. centũ viralis. C. de pet. hęr. & gl. i ru. ff. de sen. & qñ erat faciẽda aliqua lex noua, cõgregabantur solũ illi centũ senatores, q decidebant casum, ꝓpositũ. & illa decisio erat lex, & appellabant senatusc. & fuit redactum id senatusc. similiter in cõpendio iur. ciu. vt in §. senatusc. inst. de iure nat. & dicta l. 2. §. deinde qa difficile. ff. de orig. iur. &c.
24 senatusc. 2. dist. † Postmodum, quia P. R. ꝓp magna bella, quæ habebat cõtra finitimos, & alias nationes, erat impeditus, & similiter ipsi consules, erãt ꝓp dicta bella impediri, adeo, qđ erat necesse ipsis consulibus accedere qñq; extra vrbẽ super gubernatione bellorũ, & sic ciuitas remanebat, sine rectoribus, q a absentibus cõsulibus non erat, q iura redderet in ciuitate, ideo ne ciuitas rectore careret super iustitia ministrãda, populus ipse creauit duos officiales, q p̃tores appellabantur. vnus erat p̃tor vrbanus, & alius p̃tor peregrinus. Vrbanus. n p̃tor audiebat causas ciuiũ Romanorũ, sed peregrinus audiebat causas exterorũ, seu peregrinorũ, vt d. l. 2. §. deinde cũ placuisset. ff. de orig. iu. Et isti p̃tores solebant ꝓponere quædam ædicta in albeo seu i eorũ palatio super iustitia cõseruanda puta, pacta seruabo, vel ꝙ metus causa factũ est ratum non habebo, & alia similia, q edicta fuerunt postea p populũ approbata, & illud appellabãt ius p̃toriũ ꝙ similiter fuit incorporatũ in iu. ciu. vt i §. p̃torũ inst. de iure nat. & d. l. 2. §. eodem tpe.
25 † Demum qm̃ ex diuina permissione oẽ imperium, iuridistio, & potestas totius mũdi erat tũc in Populo R. i quo habuit originẽ ipsum imperiũ ex violentia, & potẽtia, qa violenter ex sua potẽtia armorũ totum orbẽ subiugauit, vt dicit Abb. in c. venerabilẽ col. 6. in fi. de elect. & Bal. in l. bñ. à Zenone in fi. de quadr. p̃s. & gl. in c. 1. de pac. iu. firm. quã ad hoc reputat singularẽ Ang. in l. depr. ff. ad legẽ Rhod. de Iac. & Alb. de Rof. in l.

cũctos populos C. de sum. Tri. & fide cath. & Fel. in c. cum non liceat col. x. de p̃s. in qbus locis hæc est magis cõis cõclusio, q imperium habuit originẽ in Populo R. ex violẽtia, Dei volũtate ꝑmissa. ꝯstituit sibi populus ipse vnũ principẽ seu regẽ Romanorũ, i quẽ populus ipse trãstulit oẽm sua auctoritatẽ, p̃tatẽ, & imperiũ cõstituta prius quadã lege, q appellata fuit lex regia, & ex tunc dictus est rex Rom. hñe p̃tatẽ legis ꝯdẽdæ, qa populus sibi illã p̃tatẽ transtulit, vt dicit tex. in l. 2. § nouissime ff. de orig. iur. & in l. 1. ff. de const. princ. & declarat pulchre Bal. in d. l. bene à Zenone in fi. & est tex. in §. sed qđ princ. inst. de iur. nat. & in l. 1. §. hoc et C. de vet. iure enu. & ratio trãslationis imperij assignatur in quadam ꝯst. Regni, quæ incipit, non sine grandi &c. in tex. illius const. s. qa ex quo dictus princeps Romanus habebat oẽ ius imperandi ipsi populo, & subditis, cõgruum fuit, vt et ab eo procederet potestas legis condendæ, quæ est origo iustitię vt ab vno, & eodẽ fonte ꝓcedat origo iustitiæ, à quo ꝓcedit ꝓtectio subditorũ, & ibi i d. ꝯst. tangit And. de Iser. an ipse idem populus q concessit talẽ potestatem principi seu imperatori, possit eadẽ sibi auocare de qua p Ange. de Aret. in d. §. sed qđ prin. & Bal. in l. fi.
26 C. de leg. † Vbi tangit et ad quem spectat deponere imperatorem, & dicit, ꝙ ad solũ Papam, hæc aũt potestas tradita per Populum R. principi, fuit postea approbata per Christum in testõ nouo, dũ dixit, reddite, q sunt Cæsaris, Cæsari, & q sunt Dei, Deo, vt traditur Matt. c. 22. & not. Old. cons. 69 col. 2. & Bal. in d. l. bene à Zenone in fi. C. de quad. p̃s. Trãslata igitur potestate in principẽ ipse solus poterat facere leges, & sic illud, qđ princeps statuebat causa faciẽdi legẽ, seruabat pro lege, & istæ appellanť cõstitutiones principũ, de qbus hř in d. §. sed quod principi. & in d. l. fi. C. de leg. & in d. l. 1. ff. de cõst. princ. & similiter sunt de cõpẽdio iuris ciu.
27 † Creato deniq; principe Romanorũ, & trãslata p̃tate i eũ, pcinceps ipse elegit quosdã sapientis in ciuitate Romana, qa iuriscõsulti appellabãtur, qbus dedit p̃tatem iura interpretandi, & r̃ndendi in casibus dubijs, de qbus consultabãtur, & illa respõsa, & interpretationes erãt tãtæ auctoritatis, ꝙ ꝓ legibus seruabãtur, & ista appellantur r̃nsa prudentũ, vt est tex. in §. respõsa prudentũ inst. de

de iure nat.& in c.ius a 1.dist. Et istæ sunt leges d'olʀ,quæ fuerũt conditæ ab illis iurisconsultis,auctoritate tñ principis, & sic sunt ẽt de iure ciuili. Et cũ illis legibus vixerũt gentes in hoc secundo tpe, vsque ad aduentum Xpi in quo secundo tpe habuimus declaratas tres alias leges, q̃ viguerũt.s.legẽ Mosai
28 cã,l ꝓpheticã,& l.ciuilem. †Istæ.Aũt leges eiu.de q̃bus supius feci mẽtionẽ, fuerunt ꝑ 30.annos añ aduẽtũ Xpi,& sic tpe paganonoʀ,vt dicit Bar. in l.multũ.ff.de verb.obl. & q̃ isti iurisc q̃ fecerũt leges fuerũt pagani & añ aduentũ Xpi,tenẽt gl.& Ba.in l.j.ff.de fç.& gl.& Bart.in l.Titia.§.Seia.ff.de au. & ag.leg.& gl.1.in rub.ff de iust.& iur.& ponit Bar.i lec.Nic.de Neap in l.spad.§. iã ĩn ff.de exc.tu.dicit ĩn Ias.in d.l.multũ i ti.col. q̃ multi iurisc.fuerũt tpe Xpi,& ẽt post Xpm & maxime Vlp.vt ibi ꝑ eũ,& ibi assignat rõ
29 nẽ.† Supuenit postea tertiũ tps,qđ appellatũ fuit tps grẽ.in quo tpe Deus glõsus voluit i carnari in sacra Virg.& sic venit Xps in mũdũ,verus Deus,& verus hõ,vt in epist.in ter claras.C.de sum.Tri.& fi.Cat i quo tpe fuerũt ꝓdite tres aliæ leges,videlicet, lex euãg.lex ap̃lica,&lex cano.Et prima fuit lex euãg.q̃ tradidit ipse Xps ore ꝓprio,vt hr̃ in oib.4 Euãg.vt dicit Abb. in d.c.fi.col.5.de sum. Trin & p hãc leg.Euang. fuit ꝯfirmata ptãs impatoʀ,dũ dixit Matt.c.22. Reddite
30 q̃ sunt Cęsaris,Cęsari,&c.†Quæ ptãs Impatoʀ dr̃ hr̃ procedere ab ipso Deo, vt testat Xps in Euang.Ioan.c.18.dum dixit Pilato: Non hẽs ptã ẽ aduersum me vllã, nisi tibi datum esset desuper &c.& Paulus ad Rom, c.14.vbi ait. Nõ est ptãs,nisi à Deo,q̃ qualr̃ procedat,& intelligatus,vide plene Abb.in c.nou.col.5.& 6.& ibi ẽt Fel.de iud.& tãgit plene Oldr.in cons.180.col.pen.vñ Imperatores postea Xpiani fuerunt prosecuti leges ciuiles,videlicet antiquas leges approbãdo, & cõpilando,& nouas componendo prout fecit Iust.Imp.vt l.2.C.de vet.iur.enu. & in proœ.inst.& sic habemus leges ciuiles ante, & post aduẽtum Christi, originaliter tñ fue
31 rũt ante aduentum,vt supra declaraui.†Secũda,fuit lex ap̃lica, nam Christus gloriosus,qui dr̃ rex regum,& Dñs dñantium, cl. past.§ fi.de re iud.& c.quæ contra mores 8. dist.vbi appellatur, Regnator vniuersæ creaturæ,& in ꝯft.post mũdi machinam,dr̃ Rex. regum cum esset reuersurus ad Patrem, reliqt Ap̃lis potestatem suam in terris, & signãter Petro, vt principi. Apostoloʀ, qđ declarauit tam ante suam passionem quã post,vt dicit tex.in c.in illis 80.dist.nam ante passionem declarauit,dũ dixit, Tu es Petrus,& super hanc petram ædificabo ecclesiam meã, & tibi dabo claues,&c.vt est tex. in c.in nouo 21.dist.& Mat.c.16.Itẽ dũ alias dixit Petro,Pasce oues meas,vt dicit tex.in c.significasti in princ. & ib.gl.in ver.pas.de elect. & in epis.iter cl. C.de sum.Tri.& Ioã.c.vlt.p hęc verba designauit velle,q̃ Petrus esset caput, & princeps Ap̃loʀ, vt d.c.in illis , & d.c. in nouo. Item silr ante passionem dedit potestatem oĩbus Apostolis, dum dixit, Quæcũque ligaueritis in terra,erunt ligata & in cęlis,&c. vt hr̃ Matt.c.17.Post vero passionẽ, & resurrectionem, expresse eandem ptãtem contulit Ap̃lis, dicens: Accipite spm̃ sanctũ, & quoʀ remiseritis peccata, &c.vt hr̃ Ioan. c.20.& dum dixit: Ite,& pdicate Euangeliũ oĩ creaturę,&c.vt tradit Mat.c.vlt.& Mar.c. vlt.& no.Abb.in c. transf.col.2.de cõst.vnde ipsi Ap̃li ex ptãte eis tributa ꝑ ipm̃ Redemptorem Dñm,cœperunt exequi pcepta Xpi & suas leges spargere,& pdicare per orbem,
32 vt hr̃ in toto testõ nouo.† & illa lex ꝓmulgata,& scripta p Ap̃los præter euangelicã, appellatur lex apostolica, q̃ venit ad interpretationem legis euãgelica,vt dicit Spe. in proœ.1. parte in 2.col.& in ista lege euãgelica , & apostolica consistit totum nouum
33 testm̃.†Tertia,& vltima lex,fuit lex canonica.nam cum lex euang. & ap̃lica non sufficeret ad oẽs causas decidendas, summi Pontifices ex ptãte eis tributa per Xpm per mediũ B.Petri, vt dr̃ in d.cl.past. §.fi.de re iud. fecerunt q̃plures canones, & leges scriptas, q̃ canones sunt excerpti partim ex lege veteri Mosaica,& partim ex lege ciuili,& partim ex sacra Theol.aut tã quo ad spũalia,q̃ quo ad tpalia possit bñ regi,& gubernari ecclesia Dei, vt dicit Abb.in d.c.fi.in fi.illius prin.& ista lex canonica, q̃ fuit facta à summis Pontificibus, ꝯsistit in tribus voluminibus, videlicet in lumine Decretalium in volumine Sexti,& vol.Clementaʀ. Ista.n.tria volumina continet leges, & canones pontificales,authẽticos,& approbatos,q̃ ꝓ legib. in dubio seruantur,cum sint conditi ab hñte
34 potestate legis condendæ.†Connumeratur etiam inter leges canonicas,& liber Decre-

toru, q liber nõ fuit cõditus à summo Põt. nec ab hñte ptãtem legis condendæ, sed fuit compilatus p quẽdam magrm Gratianum, qui fuit monachus, & sac. theol. Magister, vt testatur Arch. flor. in 3. par. suæ Chr. ti. 17. & fuit monachus sancti Proculi in Tuscia, & valde fuit exaltatus i ciuitate Bon. q Gratianus ex sanctorũ Patrũ dicit compilauit dcm opus & volumen Decret. & ideo appellatur liber Decretorum, q a ex decretis ictõrum Pñum fuit cõpilatus, nec repitur, q fuerit approbatus p summos Pont. vnde non põt dici auth. vt dicit. Abb. in proœ. decr. in c. rex pacificus col. 5. & Io. And. & Ant. de but. in c. 1. de rescr. licet aliqui dicant, q fuit approbatus p Eug. papã, tñ quidqd sit, q a est cõiter approbatus à populo, & publice legitur in scholis, sicut alij libri authentici, ex hoc censetur auth. & facit plenam fidem. ita
35 dicit Abb. in d. c. 2. col. fin. de resc. †Verum est aduertẽdum, quod in lib. Decret. reperiũtur quatuor spẽs authoritatũ, videlicet, Prima species est auctoritas sanctoru Patrũ, pro vt plurimũ oĩa ferè capitula ibi existentia sunt extracta à dictis sanctoru. Secunda spẽs, est auctoritas ipsius Gratiani auct. vt qñ ipse loquitur de se, sine auctoritate Sanctorũ. Tertia spẽs, est auctoritas cuiusdam Paleæ, vt qñ in rubr. alicuius capituli Decretorum stat scriptum, Palea. Quarta spẽs, est auctoritas Iurisconsultorum & Impatorum secularium, qñ sunt multæ leges ciuiles inser-
36 tæ & canonizatæ in decretis.† Quoad primam spẽm. s. de auctoritate sanct. Patrũ, verum est, q ex diuturna approbatione censetur authenticus dictus liber, & pñt illa decreta sanctoru allegari ad decisionem causarum. ita intelligitur Abb. in d. c. 2. col. fi. vbi ita tenet. & ibi. ẽt Fel. in 23. vers. lib. decreti, &c. Non aũt quo ad alias tres auctoritates, s. n eos ibid. & Arch. in c. quis nesciat 9. dist. nam auc. Gratiani, nõ repecitur approbata, neque est authentica, nec ẽt auctoritas Paleæ. nam Palea fuit qdam discip. Gratiani q sua auctoritate inseruit nõnulla capitula in Decretis, quę nullam faciunt fidem, vt dicit Io. And. in add. Spec. in tit. de disp. & alleg. §. fi. in fi. & Sal. & Imol. in rub. ff. de ver. ob. & Ant. corset. in repert. sup Abb. in ver. lib. Decretoru, ex quo nõ fuerunt facta ab hñte ptãtem, sicut ẽt dicta & solutiones Gratiani reprehenduntur in aliqbus, vbi non bene fuit locutus, s. n Arch. in d. c. quis nesciat.
37 †Ex quo patet, q eius dicta non sunt authẽtica, sed sunt velut dicta Inn. in suo ope glosaru, quod cõposuit sup decretal. cuius Inn. dicta non sunt authentica, q a ipse noluit. vt hñentur vt rex. sed vt gl. licet. præ cæteris sint magnę auctoritatis, vt testatur Fel. in d. c. 2. col. 23. in fi. vers. de diuersoru, &c. de re
38 scr. †Quo ad quartam spẽm. s. de leg. ciuilibus insertis in decretis, dic q minimè sunt approbatæ, vt per hoc seruentur de iu. can. ex quo Grat q inseruit, non habuit talẽ auctoritatem. vñ dictæ leges remanẽt iuris ciuilis, put antea erãt, & perinde hñr, ac si ibi nõ essent insertæ. & sic nõ seruãtur, vt canones. ita dicit Abb. in d. c. 2. col. fin. de resc. & And de Iser. i c j. col. 5. qui succes. ten. in vsi. feu. p hoc est gl. in c. 1. in gl 2. de exce. et gl. in c. super eo. el j & ibi ẽr. Abb. de rest. & gl. in c. 1. in ver. tract. de reb eccl. nõ alie. lib. 6.
39 & Io. And. in c. ex parte i fi. de feu. †Fuit aũt compilatus lib. Decretoru, tpe Papæ Alex. 3. sub an. dñi. M. C. L. vt no. gl. in c post appellationẽ. §. forma in vers. forma 2. q. 6. & hr in Cronicis liber vero decretaliũ fuit cõpilatus sub an. dñi. M. C C X X I I. vt hr in
40 lib. Cronicaru & fasciculi tempoẽ. †Habemus ergo ex prædictis collecta tria tẽpora humanæ vitæ, & nouem leges, quibus hoies vixerunt, & qũo vnaquæque lex venit successiue ad aliã. Superest pro complemento istius euidentialis, ante, q veniam ad decisionem q. principalis propositæ in hac 3. parte . s. vñ habuit originẽ iudiciũ, videre, an istæ nouem leges sint oẽs hodie in vsu. Et hr reuertendo ad primũ tps, & primam legem, quæ fuit lex naturalis cõis dico, q illa semper fuit, & est, & erit in obseruantia, q a immutabilis est, vt §. sed naturalia. inst. de iu. nat. & hoc patet ad sensum, q a dixi, q talis tex. est qdam naturæ indistinctus, vñ eo ipso q nascitur hõ, vel aliud aĩal, nascitur cum tali instinctu naturæ, vt aliqd appetat, & declinet ea, q sibi nocitura esse videant. vt ait Cic. in 1. Off. Itẽ quia dixi, q obligatio antidoralis est de isto iure naturali primæuo, & cõi. Similiter dico, q ẽt hodie talis obligatio est in vsu. cũ procedat ex iure immutabili. nam ẽr hodie pducit illos pulchros effectus, q sunt 18. quot ponit. Ias. in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iu. & idẽ Ias. i l. si nõ fortẽ §. libertus. ff. de 2d. ind. vbi tractat de ista obliga

41 ligatione antidotali. † Quo ad ſm legē.ſ. de iure nat.ſecundario,qđ dr rōnis,ſiſr con cludo, ꝙ eſt immutabile, & ēt hodie eſt in vſu,,puta eſt religio erga Deū,&erga parentes & pñam,& alia ſimilia,qđ patet ad ſenſum,& probaē 5.diſt.in princ. & in c.ſi.§.is itaq;,& ibi no.6.diſt.&in d.§.ſed naturalia. Et ꝙ iſta ſint hodie in obſeruātia, patet, q2 oī iure ſunt iſta præcepta naturalia ꝯfirmata nā religio erga Deū, cōfirmatur per legē Moſaicā,vt not.gl.in c.qđ in oībus 32.q.7 & hr Exo.c.20.& Deut.c.5.Item per legem propheticam, vt hr Ioſuæ c.2.vbi ait, Hoc diligentiſſime præcauete, vt diligetis dñm Deum vrm. & Thob.c.4 Omni tpe bñd. Deum,& pete ab eo,vt vias tuas dirigat. & in Pſ.116. Laudate dñm oēs gētes,laudate eum oēs populi.Item per l.ciuilem,vt traditur in epiſt.inter claras.C.de ſum.Trin. Itē per l.euang.per quam traditur illud præceptum, Dilige dñm Deum tuū, ex toto corde tuo, &c.vt hr Mat.c.22.& Luc.c.x.ex & Marci c.12.Item per l.apoſt.& cañ. eſt pluſ quā clarū. Item hēc religionem erga parētes & pñam,patet,quia ēt hodie filius, q eſt inobediens patri vel matri, pōt exhęredari ex 14.cauſis, quæ narrātur in §.cās in auth.

42 vt cum de app.cogn.† Item, q2 ciuis derelinquens pñam ſuam periclitantem, perdit priuilegia ciuitatis illius, ſm Bal. in l.2.in ſi.C.de inf.exp.quem ſeqtur Alex.in l. velu

43 ti. in add.ad Bar.ff.de iuſt.& iu.† hinc dicit Caſſiod.l.lib.1.epiſ.20.vnicuiq; patria ſua charior eſt,Deū ſupra oia ſaluum fore quærit,vbi ipſis cunabulis cōmoratur, feris datū eſt,agros ſiluasq.quærere,hoībus aūt ſores patrias ſuper cuncta diligere,aues ipſe ꝑ aera vagantes,ꝓprios nidos amant,erratiles ferè cubilia dumoſa feſtinant,voluptuoſi piſces cauernas ſuas perqrūt,cunctaq.animalia ibi ſe notūt refugere, vbi longiſſima cu-

44 piūt ætate cōſtare.† Quo ad 3.l.ſ.de iure gētium,concluditur ſimiliter,ꝙ eſt eius immutabile,ex quo largo mō appellatur ius nat. vt ī §.ſingulo℞ inſt.de re.diu.vnde ēt hodie ſeruatur quod patet, q2 Princeps non pōt regulariter ſtatuere contra ius gent.puta,ꝙ aliqs ſine cā priuetur dñio rei ſuæ,qđ dñiū eſt de iure gent.l.ex hoc iure.ff.de iuſt.& iure,& ibi gl.in verſic.dñia innuit,ꝙ ēt ius diuinum fauet huic iuri gentium. Item dr cōſtitutū ex diuina prouidētia, vt in §.ſed naturalia

tur.inſt.de iu.nat.qui.§.ſm cōem intellectū gl.& doct.ibi intelligitur loq etiam de iure gentium, ꝙ ſit immutabile. Et ꝙ Princeps nō poſſit diſpenſare cōtra ius gentium ſine cā,tenet Inn.in c.quia pleriq; cir.ſi.de imu. eccl.& Arch.in c.ius ciuile.1.diſt. & Bal. in l.reſcrip.col.pen.in ſi. C.de precib.imp. off. in verſ.3.quærunt,&c. & gl. & Bar.in l.ſi.& ibi cōiter doct.C.ſi contra ius vel vtil. pub. & Felyn.plenè in c.q in eccl.col.x.de cōſt.& ibi ēt Abb.& doct.Item tenet Iaſ.in l.3. §.ſi is,pro quo. col.2.ff.quod quiſ.iu. Hoc etiā patet ad ſenſum,quia oēs ferè ꝯtractus ſunt de iure gent.& tñ hodie ſunt in viridi obſeruantia, vt d.l.ex hoc iure. Item bella & ſeruitutes etiā hodie ſunt in vſu,vt videmus in ꝗpluribus tit.iu.ciu.tractantibus materiam ſeruo℞. Item,diſtinct.dñio℞, eſt ita hodie, ſicut olim,& ſic de alijs exēplis.Bñ ve℞ eſt, ꝙ in quamplurimis cap.iuris gent. eſt diſtinctum & limitatū per ius ciuile, vt videmus per vſucap.quæ extinguit dñium.Itē, in teſtamentis,in qbus reqruntur ſeptem teſtes, ſed de iure gent. in ore duo℞ vel trium ſtat oē verbum,vt hr in c.nouit. de iud. & ſic de

45 alijs exemplis.†Item,ex cā poteſt Princeps limitare & diſpenſare contra ius gētium in aliquo eius cap.licet non tollere in totū.vt tradit plenè Fel. in d.c.quę in eccleſia℞ col. x.cum multis ſeq.de conſt. ſicut ēt princeps pōt limitare ius diuinum, & illud diſtinguere & modificare.ſm Fel.plene in d.c.quæ in

46 eccleſiarum col.x.cum ſex ſeq.† & Abb. in c.ſi.col.2.& 3.de conſuet.vbi tractat etiam, qñ pōt iudici conſuetudo cōtra ius diu. vel gentium,& ꝯcludit,quod ſemper pōt induci cōſuetudo,qñ non eſt inductiua peccati,

47 ſm eum. † Quo ad quartā legem.ſ.Moſaicā,an ſit hodie in obſeruantia. dic quod in l.Moſaica ſunt quædam ꝓcepta moralia, & ꝗdam myſtica,qua loquunē in figura. Quo ad præcepta moralia,eſt in viridi obſeruantia,q2 dicit lex naturalis, quo ad illa, & eſt immutabilis,vt ſunt illa x.præcepta, q̄ mores concernunt.Quo vero ad ꝓcepta myſtica,quæ ſunt ſacralia vel cerimonialia,dicta lex Moſaica eſt mutabilis.& vt plurimū nō ſeruatur ex aduentu Chriſti, ita hæc oia declarat tex.cum gl.in c.ſi.§.his itaq; 6.diſt.&

48 Abb.in c ſi.col.2.de ꝯſue.† nā lex Moſaica loquebatur in figura, deinde ꝑ aduētū Chriſti ſucceſſit ipſa lux &veritas in mundo,quę

omnia velamina veteris testaměti aperuit, & illustrauit, vt dicit pulchre Bald. in capit. translato in fine de constitut. & sic per legem euangelicam & apostolicam fuit sublata lex Mosayca in præceptis mysticis, vt
49 in locis præallegatis. † Verum, est aduertendum, quod dicta lex Mosaica fuit sublata ab aduentu Christi inter ipsos Christianos, nam Iudæi adhuc seruant ipsam legem Mosaicam, & viuunt secundum eam, vt nota Calderin. in consil. trigesimo in tit. de testa. vbi dicit, quod in testamentis, & successionibus Iudæi seruant legem Mosaicam. Idem tenet Felyn. in capit. Iudæi, el secundo, columna secunda de Iudæ. vbi dicit quomodo lex Mosaica derogat iuri ciuili, in successionibus Iudæorum ab intestato, & seruatur quod habetur. Num. cap. vigesimosexto, & dicit Calderin. in consilio 10. in titulo de constit. quòd lex Mosaica, est ius speciale Iudæorum, adeo quod illa seruatur principaliter inter eos, & ea demum deficiente, seruatur ius commune, & sic derogat iuri Rom. quo ad Iudæos, idem tenet Socin. in consilio 72. in fine, in primo vo-
50 lumine. † Similiter quo ad iuramentum, seruatur lex Mosaica inter Iudæos, quia iurant per legem Moysi, & super decem præceptis, vt declarat Specul. in titulo de iur. calumn. §. restat columna fin. versiculo, sed pone Iudæus, &c. Felyn. in cap. fin. columna prima in fine de Iudæ. & Abb. in capitulo primo, columna quarta, versiculo qualiter. de iur. calum. & Socin. in consilio 66. col. decima, in primo volumine, & Bartol. in l. iusiurandum. §. ait prætor in fine. ff. de iurerand. & And. de Isern. in constit. si quis in posterum columna penultima. & Ioann. de Imol. in clement. prima, & ibi etiam Card. in quinta quæst. de test. & Angel. in consil.
51 94. † Sed quid sit Iudæus iurat super contractu inualido, an tale iuramentum confirmet contractum Iudæi, sicut christiani, iuxta cap. cum contingat de iureiuran. Hãc quæst. plenè attingit Socin. in consilio 65. columna antepenultima, & consilio 66. columna antepenultima, & penultima in primo volumine, vbi concludit, ꝙ tale iuramentum Iudæi non firmat contractum, mouetur ipse, quia iuramentum contractus confirmatorium tunc seruatur, quando seruari potest sine despendio salutis æternę, vt d. cap. cum contingat. sed in Iudæis illud dispendium non consideratur, quia sunt dãnati siue obseruent iuramentum, siue non, ex quo non sunt baptizati, ergo sequitur, quod de eorum iuramentis non est curandum. nam dicit ipse, quod istam obseruantiam introduxerunt canones, ne perdatur animi iurantis propter periurium, quæ perditio animæ non consideratur in Iudæis, cum sint perditi absque hoc, secundum fidẽ nostram. Concludit ergo, quod tale iuramentum Iudæi nihil operatur. Hanc etiã
52 opin. † per eandem rationem tenet Lud. Rom. in consilio 155. incip. præmissum laudum in fine, vbi concludit, quod Iudæus non compellitur ad obseruantiam iuramenti in compromisso appositi, & illud dictum refert simpliciter Ias. in l. tertia. §. iurari, columna quarta. ff. de iureiurand. Idem tenet Paul. de cast. in consilio 90. columna fin. in secundo volumine, quod consilio incipit, visa quadam scriptura, &c. Contrariam partem tenet Petr. Philipp. Corn. in consilio 45. columna tertia, in litera, C. in primo volumine, vbi expresse tenet, quod iuramentum Iudæi confirmat cõtractum per ipsum celebratum, qui alias erat inualidus, idẽ tenet Ludouic. Rom. in l. qui superstitis. ff. de acquirend. hæred. & Bald. in capitulo primo. §. item sacramenta columna quarta de pac. iura. firm. vbi dicit, quòd Imperator arctat eos ad obseruantiam iuramenti, licet Socin. in dicto consilio 66. columna penultima, in primo volumine det responsum, & sensum ad illud dictum
53 Bal. in dicto §. Item sacramenta. † Potest corroborari ista secũda opin. quia Iudæus iurans per legem suam, compellitur per iudicem Christianum ad obseruantiam iuramenti, imò punitur de periurio, sicut Christianus, si non obseruet ita dicit Andr. de Iser. in d. constitut. si quis in posterum column. pen. & idem Andr. in constitut. eos, qui scienter. in princip. & tenet idem Soc. in d. consil. 66. colum. antepenult. versic. primus quidem, &c. in primo volum. vbi dicit, quod Iudæus periurus potest puniri per ecclesiam, non pro eius anima, quia ecclesia non curat de anima Iudæi, sed vt castigetur eius corpus ratione delicti, ne remaneat impunitũ. l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. idem tenet Matth. de afflict. in consti-

stit.eos,qui scienter,col 6.vers.9.quęro &c.
54 † Hinc videmus, q licet alias Iudæus non possit iurare per Christum,nec per Euangelia, cum hoc dicatur facere in contemptum Christi,ex quo non credit in Christo,vt declarat Iasin d.l.4.§.iurari.col.4 ff.de iureiur. & Bart. & Mod. in rub.ff.de iust.& iur. & habetur in c.& si Christus. de iureiurando.
55 † Item,quia Iudæus dicitur blasphemia Christi, secundùm Soc. in cons.102. col.3. in 1. volumine,si tamen Iudæus iuraret per Christum, cogi po.est ad obseruantiam iuramenti ita tenet Alex. in d.§.iurari col.penul.in fi. facit text. & ibi gl. in cap. mouet 22.quæst.1.Conclusiue ergo videtur dicendum, quod si Iudæus iurat in contractu inualido, debet compelli per ecclesiam ad obseruantiam iuramenti,non ratione animæ, quia ecclesia non curat de eius anima cap. gaudemus, de diuorc. sed vt castigetur eius corpus. ratione delicti, quia si Iudæus non compelleretur ad obseruantiam iuramenti, frustra dicerent doctrinæ præallegatæ Iudæum puniri de periurio, quia licet periurare. In ista varietate puto concordari posse opin. & dico sic, Aut Iudæus contrahit cum alio Iudæo, & tunc procedat prima opin.Soc. scilicet quod contractus non firmetur iuramento,quando de se est inualidus. Hinc est,quòd donatio inter virum, & vxorem, non firmetur iuramento inter Iudæos. Similiter alienatio rei dotalis minime firmatur iuramento inter Iudæos, tunc enim vendicant sibi locum rõnes Soc. & quod dicit Bald.in d.§.item sacramenta, colum.4. de pace iuram. firman. vbi dicit, quòd vincula sacramentalia non cadunt in
56 his,qui non sunt de sacro ouili.†nam de iure ciuili quando contractus est inualidus, non valet etiam iuramentum in eo appositum l.non dubium.C.de leg.& l.si quis inquilinos in fi.ff.de legatis primo, sed de iure canonico, quod ius habuit respectum ad solam animam, fuit inductum, vt quando potest seruari sine interitu salutis æternæ iuramentum,seruari debeat,ne anima præiudicium patiatur propter periurium, vt d.c. cum contingat de iureiurando, & cap. licet mulieres de iureiurando lib.6. vbi proprie dicit text.tale iuramentu seruari de iure canonico, vnde quia iuramentum ligat animam, & ius canonicum habuit respectum ad animam,ideo voluit talem contra
57 ctum inualidum iuramento firmari. † De anima Iudæorum se non impedit ecclesia, vt d.c.gaudemus,de diuor.quia iam damnata est,vt dicit Paul.de Castr. in d.consil.90. col.2.in 2. vol. ius ergo canonicum relinquit talem contractum Iudæorum in meram dispositionem iuris ciuilis, quia dempto iure canonico remanet dispositio iuris ciuilis,quæ seruatur in Iudæis,quando contrarium non reperitur in lege Moysi, vt supra dixi,& est tex.in l.Iudæi,la prima.C.de Iud.sed per ius ciuile tale iuramentum est: vt nullum,vt d.l.non dubium, ergo sequitur, quòd Iudæus non compellitur ad obseruantiam eius,cum nullum sit,& non est obligatorium, & propterea minime potest tunc puniri de periurio, quia non fuit ligatus iuramento, & ita procedunt rationes Soc.in d.suis consilijs,& Lud.Rom.in d.cõsil.155.in fine. Ad iura,quæ dicunt Iudęos compelli ad obseruantiam iuramenti,& puniri de periurio,de facili potest responderi, quia loquuntur in iuramento valido,quando est præstitum super actu valido: quia tunc ligat de iure ciuili, & punitur contrauenīens ratione delicti: vt quando Iudæus esset testis: secus si iurat super actu inualido, vt in q proposita. Aut Iudæus contrahit cum Christiano, & tunc procedat opin. contraria, scilicet quòd contractus inualidus firmetur iuramento, non pro salute animæ Iudæi, sed ne Christianum decipiat, & ne sit melioris conditionis Iudæus, quam Christianus. arg.l.Seruius.ff.quod vi aut clam, & l. non solum.ff.de noxa. & quod nota glos. in capitulo post miserabilem, de vsur. & hanc distinct. in effectus tenet Paul.de Castr. in dicto consilio 90. columna final.in 2.volumine,& ita cum ista concordia pertranseo, quam puto verissimam.
58 † Similiter seruatur lex Mosaica inter Iudæos, quo ad matrimonia, vt habetur in cap. gaudemus.§.fin.de diuor.& in cap. de infidelibus de consanguinitate, & affinitate,& not.Abb. in cap.fin. qui fil.sint leg. in quibus locis probatur,quòd Iudæi contrahunt matrimonium in gradu prohibito p ius canonicum, & seruant præcepta legis Mosaicæ, & possunt facere diuortia, & sic soluunt matrimonia in vita, per libellum repudij, quia hoc permittitur lege Mosaica,

ca, vt hr Deut. c.23. in fi. & declarat Bal. in cons. 428. in 5. vol. & Soc. in cons. 76. col. antepen. & cons. 70. cons. 71. col. 2. in 1. vol.
59 in quibus locis dicitur, † q quo ad spūalia Iudæi non sunt subiecti ecclesiæ nec iudicā tur ſm canones, sed ſm ritus eo℞, vnde cō trahunt matrimonia in gradu ꝓhibito, & cōmittunt repudium. idem tenet Fel. in c. ad hæc de iudæ. vbi dicit referendo Flor. q inter iudæos patruus pōt ducere neptē in vxo
60 rem. Permittitur ergo Iudæis facere actus, ſm ritus eorum, dūmodo nō tendant in cō temptum fidei christianæ, vt d. gl. in c. q sincera 45. dist. & est tex. in l. Iudæ. C. de Iud. facit quod dicit Io. and. in c. licet de reg. in nouel. vbi tenet, q si Iudæus facit aliqd in ɔtē ptum fidei christianæ, vt qa ponit crucē ad ignem, vel aliud simile, perdit oīa, quæ sunt
61 sibi ꝓmissa de iure nostro. † Quod facit ꝓ limitatione illius q. an Iudęi gaudeat imunitate Christiano℞. quā tangit Ias. in rub. ff. de iust. & iu. in fi. & Soc. plenè in ɔs. 62. & cons. 70. in 1. vol. nam si deprehenderetur Iudæus fecisse aliqd in contēptum fidei christianæ, debet oī immunitate & priuilegio christia-
62 norum priuari, ꝑ illud dcm Io. and. † Seruatur ēt lex Mosaica inter Iudæos, quo ad circuncisionem. l. circūcidere. ff. ad leg. corn. de sic. & quo ad alias ceremonias, vt i locis pal leg. plenè traditur. † Dñr. n. cæremoniæ, ꝓ
63 prie, sacrificia Iudæo℞, vt declarat gl. in d. c.
64 qui sincera. 45. dist. in gl. 2. † Quo ad qntā legem. s. propheticam, dicendū est idē, qd diximus de Mosaica. qa quatenus continet præcepta moralia, seruatur inter christianos eadem rōne, qa est ius immutabile, sed qūo
65 ad alia, est mutabilis, ꝑ legem euang. † qa per aduentum Christi successit ipsa veritas, ſm Bal. in c. trāslato in fi. de const. & Bal. in l. bene à Zenone in fi. C. de quad. præscr. ipse. n. Christus dicitur ipsa veritas. c. in quadam de celeb. miss. & c. abijt 11. q. 3. & dicit Christus, Ego sum via, veritas, & vita, vt hr Matth. c. 26. & Ioan. c. 14. & ꝑ hoc dū fuisset interrogatus Christus à Pilato. Quid est veritas, noluit respondere, nec iactaret seipsum. qa ipse erat veritas. ſm Abb. in c. &
66 si Christus. col. 2. de iureiur. † Hinc dicit no tab. tex. in d. c. abijt 11. q. 3. quod illi, qui ꝑ pecunia deponūt falsum testimonium, dñr vēdere Christum ꝑ pretio, sicut fecit Iudas. ex quo vendūt veritatem, quæ est ipse Christus. vnde pōt dici per illum tex. quod falsu testis, q pecuniam accipit, cōmittit idē scelus, quod cōmisit Iudas vendendo Christū,
67 † Idē dico in iudice, qui pecunia accepta ꝑuertit iustitiā, proferendo iniustam sniam, qa peruertit veritatem, vt in c. cū ætern. de re iud. lib. 6. & sic tradit & vendit Christum, q est summa iustitia per d. c. abijt. Sic ergo i ꝓposito, aduenięte veritate & luce in mundo, cessauerunt figuræ ꝓpheta℞ quo ad pręcepta mystica, cum illa ēt sint de lege & testo veteri, vt pluries fuit dcm supra per ea, quæ hñr in d. c. fi §. his itaq; 6. dist. & probatur in c. veritate 8. dist. vbi probatur, q veritati oīa
68 cedunt. † Quo ad sextam l. s. de lege ciuili, qūo & qualiter seruetur lex ciuilis hodie, patet ex ordine ipsarum compilationum, nā totum corpus iuris ciu. consistit in his voluminibus videlicet in qnquaginta lib. digest. in lib. cod. in lib. institutionū, & in nouissimo lib. authentico℞. vt declarat Abb. in ca. firmiter in fi. illius princ. de sum. trin. & fid. cat. oēs istæ ll. iur. ciu. hodie seruātur, qtūs vna per aliam non reperitur correcta, qd patet, qa publice in scholis legūtur. Poteris addere aliud ius ciuile huius regni, quod cō sistit in constōnibus regni, in capitulis & statutis regni, & regijs nouellis pragmaticis, q̄ iura municipalia huius regni inducūt ius ciuile & obseruantiam nouā in hoc regno, & qñq; corrigūt, quādoq; limitant ius cōe. ꝑut dicam in ꝓcessu operis, in suis opportu-
69 nis locis. † Quo ad 7. l. scilicet Euang. nulli est dubium quod inter christianos est in viridi obseruantia, cum processerit ab ipso Chro, q est summa veritas. & ea cōtinet ius diuinū & naturale immutabile, vt est tex. & ibi gl. & Arch. in c. humanū gen. j. dist. & appellat lex vitæ, quia concernit aīam, vt dicit Spec. in pœ. 1. ꝑte col. 3. & ɔsistit illo præcepto naturali, qd tibi non vis fieri, alter ne feceris, vt d. c. humanū gen. & habet Matth. c.
70 2. & Luc. c. 6. † Itē ista lex Euang. correxit in multis legem antiq Mosaicā. nam Deus antiqtus contulit legem & sacerdotum in ipm Moysen in monte Sinai. post ea qñ placuerit mittere lucē in mūdo & veritatem. s. Chrm, ꝑ redēptione peccato℞. ipsemet Deus trāstulit sacerdotiū de Moyse in Christū, vna cū ipsa lege, & de Chro fuit trāslatū in Pet. vt d. c. trāslato, & ibi gl. & doct. de cōst. per illam igit translationē illa lex antiqua

Mosaica fuit trãslata in legem Xpi Euangelicã, vñ nos Xpiani, q sectamur Xpm, seruamus d.leg. Euangel. pro salute animæ nræ tanq legem nouã à Deo nobis datã, & q'us ista lex noua corrigit l. Mosaicam, non ser-
71 uatur lex Mosaica inter Xpianos. † Quo ad 8. legem. s. aplicam, silr dicimus eam seruari in Xpianos, cum dependeat ex voluntate eiusdem Xpi, pp ptãtem per eum tributam Petro, & apl'is, vt d.c. translat. & declaraui supra, dum feci mentionem de hac l. aplicã, & cũ veniat hac lex aplica, ad declarationẽ, & qnq; ad modificationem legis Euangelicæ, vt hr in c. iam nunc 28. q. 1. & not. Spe. in d. proœ. col. 3. Nam ista silr continet ius diuinum nouum, & ius nãle immutabile, vt d.c. humanũ genus, & ibi gl. & Arch. 1. dist. & in tm seruatur ista lex aplica, qd' dictum apli prefertur legi ciuili in decisionibus causarum tex. est, & ibi Abb. in c. pen. de secun.
72 nup. † Verum, est sciendum, q licet dixerim l Mosaic. quo ad præcepta moralia esse immutabilem, item leg. Euang. & aplicam silr immutabilem, verũ est, q non põt mutari in totum, tollendo ipsam, tñ põt limitari, & in aliquo capite corrigi per ius positiuum ciuile vel canonicum. Nam princeps põt distinguere, & limitare ius diuinum, licet non in totum tollere, vt no. gl. & Doct. in l. fi. C. si contra ius vel vtil. publ. & Abb. pulchre declarat in c. fin. col. 2. & 3. de consť. & Fel. plene in c. quæ in ecclesiarũ de const. & põt esse exemplum, nam lex diuina dicit, non occidas, & tamen ius ciuile in multis delictis, & casibus occidit hominem. Item lex diuina dicit, habeas in honore parentes. Et tñ ius ciuile permisit filio occidere patrem, qñ esset hostis, & rebellis patriæ suæ l. minime. ff. de rel. facit quod not. Bar. in l. postlim. §. filius. ff. de c. & postl. reu. silr lex diuina dicit, non furaberis, & tñ lex positiua vult, q ex necessitate famis pmissum est furari c. si qs pp necessitatem, & ibi not. de furt. & sic de
73 alijs similibus. † Quo ad nonam, & vlt. leg. s. canonicam. nulli est dubium, q est in viridi obseruãtia inter Xpianos, cum sit facta à sacris põtificibus, quibus data fuit ptãs à Xpo per mediũ B. Petri, vt supra dixi, & est text. in c. pastoralis § fi de re iud. in quo ad eius obseruantiam, recipit illam declarationem, quam facit Abb. in c. 1. de op. no. nun. videlicet q si lex canonica contradicit legi ciuili, tunc si sumus in mã ꝯcernente pctm, vel aiam, seruat lex canonica in vtroq; foro & lex ciu. remanet correcta, si vero sumus i mã non cõcernente aiam. tunc qualibet lex seruatur in foro suo, sed qñ est casus decisus à iure ciu. & dubius de iure canonico, seruat ius ciu. in vtroq; foro, idẽ econtra, qñ est de casus de iure canonico, & dubi' de iure ciu. seruat ius canonicum in vtroq; foro, vt ibi plene dicit Abb. et hr per gl. & doct. in c. licet ex suscepto. de fo. cõp. & Bart. in l. priu.
74 & l. oĩ nouat. C. de sac. san. eccl. † Hinc dicit Arch. in c. si iter 6. q. 4. & q leges ciu. qñ nõ obuiãt canonib. cẽsent tacite approbatæ, & confirmatæ per canones, sed qñ obuiant canonib. censent reprobatæ per canones, idẽ
75 tenet Arch. in c. de libellis 20. dist. † Dr aũt ius canonicũ, quasi ius rlatum, nam canon: idem est qd' reg. c. canon. 3. dist. qd' declara
76 vt in c. si qs dogmata 25. q. 2. † Adde tñ, q in causis miserabilium personarũ seruatur ius canonicum in vtroq; foro, dato q canones ꝯtrariantur legib. Item vbi ius ciu. foueret lucrum odiosum, vel saperet quendam rigorẽ, non seruat in foro canonico, licet per canones nõ reprobet. Itẽ, vbi ius ciu. statueret æquitatẽ, ius canonicũ rigorem, seruat ius ciu. et in foro eccl'iastico, & non ius canonicũ. ita hæc oia tenet Fel. in c. in causis,
77 col. j. de test † Et intm viget, & seruat lex canonica, q pferatur dicto cuiuslibet sancti in decisionib. cãꝝ, nã vbi est canon summi Põtificis, cessat oĩs auctoritas sctõꝝ pꝛm, & ad interpretandũ ius diuinum statur d. summi Pontificis, & nõ sctõꝝ, nec theologoꝝ, qñ opinio sctõꝝ, vel theologoꝝ cõtrariaretur legi canonicæ. Ita dicit Abb. in c. tua in 3. nota. de dec. & Feln. plene. in c. ne innitaris. de const. quod tñ intellige sane ꝓcedere in decisionibus cãꝝ, vt supra dixi. nã quo ad causas decidendas, credit potius summo Põtifici, & eius canoni, quam sanctis, & est rõ, qa summo Põtifici fuit data ptãs legis ꝯdendæ, & nõ sanctis, vt d. c. pastor. §. fi. de re iud. ita dicit Abb. in d. c. tua in 3. not. & Fel. in d. c. innitaris. Pro hoc est tex. in c. p venerabilẽ q filij sint leg. & Abb. in c. quarto, & qñ in 1. not. & 2. de accus. Secus est, quo ad solam interpretationem diuinæ scrip. non ad decisionem cãꝝ, qa tũc potius credit dicto sctõꝝ, quã summo Pontifici, sm gl. in c. 1. in gl. 1. 20. dist. & Abb. in d. c. ne innitaris, circa fi. & ibi

ibi ēt Fel. in 2.col.verſ. ſecundus caſus, &c.
78 † Item intellige, niſi dictum alicuius ſancti eſſet conforme cum nouo vel veteri teſtō, & ſic eſſet munitū auctoritate noui vel veteris teſtamēti qa tunc pfertur cuicunq; legi, ēt ſummi Pōtificis in deciſionibus cāꝝ. Gl. eſt, q̄ cōiter ad hoc allegatur, in c. de libell. 20 diſt.& tex.cum gl.in c.placuit.§.1.36.q. 2.& Abb. in c.tua, de dec. & in d.c.qualr̄,& qn̄,el ij.in 1.vol.de accu.& Alex.in l.1.col. 8.ff.ſi cer.pet. & Fel.in d.c.inniraris verſ.tertius caſus de pſt. Et rō eſt ſm Doct.in locis præall. & maxime Abb. in d.c. qualr̄ & qn̄, quia tunc papa diſponens contra teſtm̄ nouum vel vetus,dr̄ diſponere contra ius diuinum,& ſic dr̄ potius errare,q̄ legem facere,
79 vt not.gl.in c.à nobis de deciſio. † Quod tm̄ limita,niſi papa diſponeret ad limitationem iuris diuini, quod facere pōt ex cauſa, vt ſupra dixi,p ea,q̄ no.Abb.& Fel.in c.q̄ in eccl.de pſt.& Abb.in c.ſi.col.2. & 3.de pſ.nā tunc creditur potius legi pontificis,& ei nō derogatur per auctoritatem ſancti, q̄uis cōformem cum teſtō veteri vel nouo, qa ipſa auctoritas ſancti tūc limitar̄, ſicut limitatur & ipm ius diuinū, ita declarat Fel.in d.c.ne innitaris verſ.tertius caſus,ibi, ſed pſidera, &c. & eſt de mente Abb.in d.c.qualr̄,& qn̄ in j. no dū alleg.Iun.in d.c quę in eccl'iaꝝ. Et de hac p:ā e papæ, vide plenē per Alua.in c.1. epm, vel Abb.in vſi.feu.ceſſante aūt diſpōne ſummi Pont.Pūt dicta ſanctoꝝ allegari ad deciſionis cauſaꝝ. Ita tenet Abb.in c.cū ap'lica in 3.not.de his q̄ ſi à pl. & Abb.in c. certificari in 3.no.de ſep. & in c.cū cauſam. in verſ.no.de el. vbi loqtur de lege diuina.
80 Vidimus hucuſq; declarationem nouem legū,q̄ fuerunt in tpe à creatione hoīs.Poſſet modo dubitari,an lex diuina ſeu ius diuinū ſit aliqđ ius ſeparatū à dictis nouē iuribus. Dic q̄ nō,ſed includit̄ in dictis nouem. Nā oēs leges de mūdo diſtinguunt̄ in duo mēbra:Aut.n ſunt diuinæ,aut humanæ ſeu poſitiuæ c.oēs leges j.diſt.Leges diuinę ſunt q̄ diuina puidētia ſunt pſtitutæ,& in hoc mēbro cōprehenditur lex Moſaica,lex propheticа,lex Euang.& lex ap'lica,vt patet ad ſenſum,qa oēs iſtæ leges habuerūt originē ab
81 ipſo Deo,vt ſupra declaraui. † Itē ſub hoc mēbro legis diuinę pōt cōprehēdi ēt ius nāle,& ius gētiū,qa diuina fuit puidētia cōſtitutū §.ſed nālia inſt. de iure nat. & pbatur in d.c.oēs leges, & tenet Abb. in c.fin.in 4. not de conſ.veiuſt. & gl.in c.ius nat.1. diſt.
82 † Humanæ vero leges dnr leges poſitiuæ,q̄ ſunt pditæ ab hoībus ad eoꝝ beneplacitū, put eſt ius ciuile poſitiuum, & ius canonicū poſitiuum .ſ. qđ fuit factū à Pontificibus nā tale ius canonicum inquantū eſt poſitiuum,pōt ēt dici ius ciuile ad dr̄iam iuris diuini,ex quo eſt mutabile,ſicut ius ciuile.Ita tenet Bald.in c.licet vniuerſis, ver.tūc no.de teſt. vbi appellat ius canonicum,eſſe ciuile, qūs non ptinuet legem antiq̄, vel Euang. Idē tenet gl. in d.c.ius nāle 1.diſt. licet qđ dicāt,q̄ lex canonica ſit ius diuinū,per c.fil. de teſt. & c.minus de iureiu.& c.1.de iura. cal.tn̄ contrarium probat tex. & ibi Abb.in 3.no.in c.nō debet de pſang. & affin.vbi leges pōtificū appellant̄ ſtatuta humana. Pro concordia tn̄ iſtorum iurium,multum placet dictō, quā facit Bal. in d.c.licet vniuerſis de teſt.& eſt de mēte Abb. in d.c.1.col 3. in 7.no.de iur.cal.& in d.c.nimis. col.ſi.vt dicamus,q̄ lex canonica ſit in partem diuina, & in partē poſitiua. Nam diuina dr̄,qtūs eſt ex tracta à lege diuina, Moſaica vel noua, & qtūs ptinet illa diuina pcepta, q̄ in nouo, & veteri teſtō ſunt ſcripta, poſita vero dicat̄ qtūs continet illa diſpōnes, quæ ſunt factæ per Pontifices ad eoꝝ beneplacitū, quæ mutabiles,quia hoc reſpectu dr̄ eē lex ciuilis,vt ſupra dixi, & ita loquitur d.cap.non debet.
83 † Quid aūt de iure Feudoꝝ, an dicatur ius ſeparatum à dictis nouem iuribus? dic q̄ non ſed includitur ſub iure ciuili. Nā illud ius Feudoꝝ appellatur ius pſuetudinarium, quia leges Feudorum,dnr vſus,& conſuetudines Feudorum,vt patet ex prima rub.Feudoꝝ,& no And.de Iſer.in pœ.Feu.col.ſi.& tangit̄ per oēs ſcribentes in præludijs Feu. vñ dr̄ ius non ſcriptum,quia eſt conſuetudinarium, ergo eſt ius ciuile, vt in §.conſtat, & §.ex non ſcrip.inſt.de iure nat. Et ita hoc ius Feudoꝝ inter leges ciuiles numerat Abb. in c.fir.in ſi.illius prin.de ſum.Tr.& ſi.cath.
84 † Fuit aūt compilatus liber feud.à quodam Oberto de orto, q̄ fuit magnus iuriſconſultus,& fuit ciuis Mediolanenſis, vt inqt tex. in c.1.quæ ſit prima cauſa ben amit.Ita hoc declarat Alu.c.1. in prin.de feud.cog. & in c.1.i prin.i q.cau.feu.amm.Poſtea vero,qa liber iſte Feud. fuit ſp lectus in ſcholis publicis, & fuit cōiter approbatus, fuit factus ex

ex hoc authenticus,& habet plenā fidem,sicut aliæ leges ciuiles, ſm And.de Iſer.in pl. Feu.in j.q.& Mar.Lau.& cōiter doct. in pl. Feud. Idē tenet vir magnæ auctoritatis Iac. de Bel.in c.1.§.fi.de his,qui feu.dar.poſ.vbi hoc bene probat p quatuor argumenta, cui Iac.de Bel.eſt valde credendum in mā Feudoꝝ. hinc Ioan. de Imol. in c.cæteꝝ col.1. de iud.dixit, qđ qñ in mā feudali ſunt variæ opi.do. credendū eſt potius Iac. de Bel. quā alijs,ex quo Iaſ.de Bel.fuit valde peritus in hac mā,& pluries legit hūc titulū,&librū Feu.& ipſe ꝓprie Iac.de Bel. in d.c.1.§. fi.de his q feu.da.poſ.teſtať ſe legiſſe librum Feudoꝝ octo vicib. Et illud dcm̄ Ioan. de Imo.refert Iacob.in ſuo tract.feu.in ver. dictiq. vaſalli ꝓmiſerūt non cōmittere felloniā,&c.col.19.hanc ēt opi.ꝙ liber Feud. ſit authēticus,tenet Iaſ.io pl.Feu.in 1.& 2.col.

85 †Qualiter aūt hodie ſunt in obſeruātia iura Feud. Dic ꝙ in Regno nr̄o Siciliæ primo ſeruať ꝯſtō regni, & vbi eſt dicta conſt. tractans mām feudalem, pfertur omni iuri tā cōi,quam conſuetudinario, vt dicit text. in ꝓœ.conſt.§.fi.& in ꝯſt.puric. & tenet And. de Iſer.in c.1.in fin.de feu.cog.& eſt text.in ꝯſt.vt vniuerſis,& ibi gl.in verſ.aut ceſſante aūt ꝯſtōne,tunc in mā feudali recurrimus, ad ius conſuetudinarium,& ſic ad lib.Feud.

86 quod ius quoad hoc pfertur iuri cōi, † Vñ cauſæ feud.1.decidūtur per iura Feudoꝝ, & poſtea qñ caſus non reperitur deciſus p iura Feudoꝝ,recurrimus ad ius cōe tex.eſt; & ibi And.de Iſer.& oēs ſcribentes in d.c.1.de feud.cogn.maxime Iac. de Bel.ibi, & Mar. Lau.& Iaſ.in l.1.col.15.C.de iure emph. & Alex.in cōſ.55.col.4.vol. Et tunc,quia iura cōia non tractant præciſe de feudis, recurrimus ad iura loquentia de vſufructu, & emphyteoſi,arguendo de ſilibus ad ſimilia hoc ꝓbatur ex his,q̄ dicit Bal.in d.c.1.col.2.ſuper gl.2.de feud.cogn.vbi dicit,quod cauſæ feudales,q̄ non reperiūtur deciſæ per cōſuetudines Feudoꝝ, deciduntur p argumenta iuris ciu.idem dicit Alex.in ꝯſ.5. col.2.ver.

87 ꝓ hoc facit,&c.in 5.vol. †Itē probatur p regulam,q̄ dicit,ꝙ validū eſt argm̄ de emphyteoſi ad feudū,& econtra, vt declarat plenè Iaſ.in d.l.1.col.14. & 15. C. de iu.emph. & Pet.Phil.Corn.in ꝯſ.117.col.5. in 1.vol. &

88 Lud.Rom.in ꝯſ.212.col.1. † Sed quia dixi ceſſante iure cōſuetudinario, recurri ad ius cōe,quæro de quo iure cōi intelligiť; an de ciuili,vel de canon. Iſta eſt pulchra q̄ſtio,& poſſet accidere in aliquo caſu, in quo ius ciuile variaret à iure canonico, qa declaraui ſupra,ꝙ tūc quodlibet ius ſeruať i foro ſuo, an ita ſit dicendū in feudo? Dic ꝙ non,imò tūc cauſa feudalis decideret ſm ius canonicū, non aūt ſm ius ciuile, qđ ius canonicū ſeruareť in vtroq; foro, & hoc pp iurm̄,qđ interponitur in feudo p vaſallos. Iſtud fuit ſingulare dcm̄ Bal.in c.imperialē.§.fin.col. 3.verſic. quæro ſi pares ſunt ſuſpecti, &c.de ꝓh.feu.ali. p Fed. & illud dcm̄ ſequiť Alex. in d.ꝯſ.5.col.4.in prin.ver.accedit in 5.vol. & Barb.in add. ad Abb.in c.1.de op.no.nū. in addi.q incipit,An leges,&c.& Fel.in c.in cauſis col.1.circa fi.de teſt. p quod ſingulariſſimū dcm̄ pñt decidi multæ qōnes in mā

89 feudali. † Hinc poſſet inferri p illud dictū, ꝙ non diceretur deſerta appellatio in cauſa feudali, p nō pñtationem ꝓceſſus intra 50. dies,ſm conſt.appellationū 1pa,quia habemus iure canonicū contrariū.ſ.tex.in cl. ſicut de appel.q dat integrū annum ad proſequēdum,& illa ꝯſtō eſt iuris ciu. & non loquitur pciſe de feudis,vnde ſeruareť ius canonicū,&idem poſſet dici in oībus caſibus,in qbus differt ius ciuile àcanonico.Sed hoc nō

90 pono pro ꝯſtanti.† Item inquantum dixi,ꝙ cōſuetudines Feudoꝝ præferunť iuri cōi in cauſis feudalibus,intellige, qñ ꝯſuetudo,& vſus feudoꝝ eſt rōnabilis,quia tunc nō ſeruať,nā dr̄ potius corruptela, vt no.And. de Iſer.in c.1 §.morib.ſi de feu.fue.cōr. & eſt gl.in c.1.in gl.1.de feu. cogn. & ibi And. & alij doc. Idē tenet And.de Iſer.in ꝓœ. feu. col.4.in 1.q. p hoc eſt tex.in c.cū tanto. de

91 conſ.& in c.nō debet de ꝯſan.& affi †Itē illud qđ dixi,ꝙ ꝯſuetudines feudoꝝ pferunť iuri cōi in deciſionib.cāꝝ,intellige, qñ caſus eſt expſſe deciſus p vſus Feudoꝝ. ita dicit Bal.in l.1.& 2.C.de ſuis,& leg.& in l. cū oportet in fi.illius prin.C.de bo.q lib.Alias nō ſumiť argm̄ à contrario ſenſu in vſibus

92 Feudoꝝ,ſed recurrimus ad ius cōe. † quia argm̄ à contrario ſenſu,non dr̄ expreſſa deciſio,ſed potius quędam ꝯiectura,l.apud antiquos. C. de fur.& ibi gl. & dr̄ ſubauditus intellectus: ſm Bald.& ibi gl.fin. in l.2. C. de cond.inſer.ita notabiliter tenet Alex. in conſ.7.col.fi.in 5.vol.& Iaſ.in l.1.col.5.C.

93 de iur.emphyt. †An autem iura Feudorum ſeruen-

seruentur in feudis ecclesiasticis? cōiter tenet, quod sic, ſm Bald. in c. ceter. col. j. vers. nota ibi ab ecclesia, & c. de iud. & Alex. in ɔs. 10. col. 2. in 5. vol. & Fel. in c. 2. col. 23. ver.
94 de diuersorum, & c. de rescr. † Quid aūt de iure Longobardo, an sit ius separatū ab illis nouem legibus? Dic qd' non, sed includitur ēt sub iure ciu. cum istud ius Longobardū fuerit siſr conditum ab imperatoribus, & regibus, sicut aliæ leges, ciuiles. Nā fuerunt qdā reges Apuliæ, q condiderūt illud, Qui reges primo venerūt de Germania in Sardiniā, & de Sardinia in Apulia, vt testat Alex. in l. p hærede. §. fi. ff. de acq. hæred. & erant, put ip se dicit, qdā reges hñtes longam barbā, & ideo fuit appellatū ius Lōgobardum. Idem ēt tenet Odofr. quē ibi refert Bal. in authē. dos data. C. de don. ante nup. Fuit aūt cōpilatus dictus liber Lōgobardorum, à quodam Carolo, vt sentit gl. in c. 1. 33. q. 1. & dicit Alex. in l. pro hærede. §. fi. vnde appellat capitularium Caroli, ſm gl. in c. quicunq;, 13. q. 1. & declarat Aluar. in pludijs feudorum col. 5. in 4. q. pcin. Et puto tpe fuerūt isti Longobardi, & quanto tpe durauerunt, & de gestis eorum, hr plene p Archiepm Florentinum, in
95 12. lib. suorum hist. in 2. parte c. 6. † Sed iuxta hoc pro cōplemento, quæro de vtili, & ardua q. videlicet, An illud ius Lōgobardum sit hodie in vsu, maxime in hoc regno Siciliæ, & an pferatur iuri Rom. ista est ardua q̄stio, & multum ventilata inter doctores, & aduocatos huius regni, & sæpius vidi de ea dubitari, & nunq̄ vidi nec potui clarā decisionē inuenire, qa multi doctores tangunt, & oēs in ɔclōne sicco pede pertransseunt, nō rñdendo ad cōtraria. vnde postq̄ casualiter cuenit, vt ipsam tāgerem, intēdo eam plene discutere, sal. ē vt aperiam viam cōsiderādi alijs, & vt tanto tpe dubitatam qōnem ad aliqui firmam ɔclōnem pro debilis ingenij qualitate reducā. Est igitur sciēdum, qd' tota dubitatio doctorum super ista q. pcessit ex ɔstōne regni, quæ incipit, puritatem. Quæ vult, qd' iudices iuiēt de sentētiando prius ſm const. regni, deinde ſm cōsuetudines approbatas, & deinde ſm iura cōia, Longobarda, videlicet, & Romana, & sic in ordine p̄mittit ius Longobardum, & postea Romanum, ergo sequitur, quod in hoc regno iudex debet iudicare ſm ius Longobardū, & præferre ipsum iuri Romano, qa ille ordo verborum datus per illam constit. dat, & designat ordinem executionis: p ea, quæ plene hñr per Abb. & Fel. in c. cum dilecta. de rescr.
96 † Nunc pcedendo ad examinationē huius q. referam primo auctoritates, quas reperio pro & cōtra, & deinde disputando articulū, firmabo ɔclōnem, quę vr mihi verior, & magis obseruata in hoc regno. Et primo, quod ius Lōgobardum debeat seruari in hoc regno, adducitur dicta const. puritatem, q̄ præponit ipm iuri Rom. vt supra dixi in im, q dicit ibi Andr. de Iser. q illi, q non vtuntur eo iure, pp consuetudinem, nō excusantur, qa esset consuetudo contra ɔstōnes regni, q̄ reprobatur, vt in proœ. const. §. fi. Secundo, adduco auctoritatē eiusdem And. de Iser. in præludijs feu. in 3. q. 1. vbi expresse tenet, q in regno Siciliæ seruatur ius Longobardū, quia ɔstō regni hoc præcipit, & ibidē circa fi. illius q. dicit, q illi, qui nō seruāt dictum ius, non excusantur consuetudine, p rōnem pdictam. Tertio, adduco gl. in const. vt vniuersis, in vers. aut in defectu, & c. quæ in iudicando siſr præponit ius Longobardum iuri Rom. Quarto, adducit auctoritas Andr. de Iser. in const. pñti lege, la iij. & in cōst. si q̄n contigerit, vbi siſr dicit, q ius Longobardū præfertur iuri Rom. Quinto, adducitur idē Andr. in c. imp. §. præterea ducatus col. 2. in fi. de proh. feud. alien. per Fed. vbi expresse dicit, q in regno viuitur iure Lōgobardo, & q allegat ius Francorum, debet illud pbare, cū sit ius speciale in regno. Sexto, adducitur idem And. in c. 1. ver. bona vacantia, q̄ sint reg. in vsi. feu. vbi pluries dicit, qd' in regno seruatur ius Lōgobardum. Septimo, adducitur auctor. Matt. de Affl. in dec. 268. cons. Neap. in 2. col. vbi dicit quod in regno præsumitur quælibet ciuitas viuere iure Lōgobardo. Octauo, adducit auctoritas Alex. in l. p hærede §. fi. ff. de acq. hær. vbi referendo And. de Iser. in pludijs feu. ɔcludit de mente And. qd' saltē Longobardæ leges, q̄ fuerunt ɔditę ab imperatoribus, seruari debent, cum sint gñales. Nono, adducit idē And. in ɔstit. vt vniuersis, circa fi. vbi dat ordinē, qūo procedat in regno. s. vt primo iudicetur ſm constit. deinde ſm consuetudines, & demū ſm ius Longobardum, postea ſm ius Romanum. Decimo, adducitur idem And. in ɔst. speciale. vbi dicit quod prius seruatur ius
97 Longobardum, & postea ius Rom. † Econtra

tra vero, qđ istud ius lõgobardũ nõ sit i vsu adduc e primo auctoritas Odof. in auc. dos data, quã ibi refert Bal. C. de do. añ nup. vbi dñr ambo, qđ lex longobarda, nõ est lex, ne
98 que rõ, & ideo recessit ab aula † Secũdo, adducitur auctoritas Bal. in l. si vita in fi. C. de nup. vbi dicit, ꝙ de isto iure lõgobardo non est curãdũ, nisi in loco, vbi esset ius obseruã tia, sm̃ ꝯsuetudinẽ loci. Sed in hoc regno est potius ꝯtraria ꝯsuetudo, qa nõ suar, vt isra
99 dicã, ergo de eo nõ est curãdũ † Tertio, adducitur Ant. de Iser. in c. 1. §. fi. in fi. de notis Feud. vbi dicit, ꝙ ius lõgobardũ, est ius asini num, & caret rõne, & iõ nõ seruar vbilibet. Quarto, adducitur idem And. in c. 1. col. 1. de Feu. cog. vbi dicit, ꝙ iudex cessantibus cõ suetudinib. debet vti lege Rom. vel longobarda, vbi illo iure viuitur, vñ præponit ius Romanũ iuri lõgobardo, & dicit ibi seruari dr̃e ius longobardũ, vbi eo iure viuitur, vñ innui, ꝙ est ius speciale, sicut dicimus de iure Francoꝝ, ergo ꝓbari debet ꝙ eo iure viuitur, p ea, q̃ no. And. de Iser. in d. c. imperialem. §. p̃terea ducatus, dũ loquir de iure Frã
100 coꝝ. † Quinto, adducir auctoritas Arch. in c. quicũq; 11. q. 1. vbi dicit, ꝙ lex lõgobarda, est lex inualida, & non põt ꝯfirmare aliã legem inualidã. Sexto, adducitur auctoritas Aluar. in p̃lud. js feud. col. 5. in 4. q. vbi cõfirmat d. Bal. in d. auct. dos data, & in d. l. si in
101 uita. † Septimo, adducir Arch. in c. cũ deuotissimã 12. q. 2. vbi dicit, ꝙ ista lex longobarda, appellar lex vulgaris, put ẽt tex. ibi eã appellat, ex eo qa ab hoibus vulgaribus, & rudibus fuit cõposita, vñ tanto minus debet suari. Octauo, adducir auctoritas Lucæ de pẽna, in l. 1. C. de ꝯducto, & ꝓc. lib. 11. vbi expresse dicit ꝙ ius lõgobardũ non dẽt præferri iuri Rom. nisi vbi seruatur de ꝯsuetudine. Nono adducitur Bal. in c. trãs. de ꝯst. vbi dicit, ꝙ trãslato regno seu impio, trãsfertur ẽt lex regni siue imperij, vñ licet ius longobardum potuisset seruari ipe, quo erant illi reges Apuliæ, qa tñ regnũ fuit postea ab eis translatu, dẽt censeri translata ẽt lex eoꝝ, & sic dicta lex lõgobarda non dr̃et seruari, sic ut dixi supra de lege Mosayca, quæ fuit trãslata vna cum ipso sacerdotio in Xpm, & in legem euangelicam. Decimo, & vltimo, adducitur nouissima auctoritas Matth. de affl. doctoris Neapolitanis, in suo cõmento sup d. ꝯstit. puritatem in 4. col. vbi expresse vr̃ hr mare op. Lucæ de penna. s. quod ius longobardum non præferatur iuri Rom. & ibi dicit, quod ista opi. semper sibi placuit, & dat bonam expositionem ad d. ꝯst. puritatem, q̃ in rei veritate salua rõne recti sermonis nõ põt procedere, vt infra dicam. Habemus ergo huc vsq; decem auctoritates ꝓ vna parte, & decẽ ꝓ alia parte ꝯtraria, vñ qõ redditur valde dubia, si qs tñ vellet tenere primã partem, quæ vr̃ fulcita auctoritate auth. s. ꝑ tex. in d. ꝯst. puritatem, posset rñdere ad oẽs decem auctoritates contrarias. Et primo, ad d. Bal. & Odof. in d. auth. dos data, qđ Odo. & Bal. non fuerunt regnicolæ, & sic verisĩr non potuerunt hr̃e notitiam illius cõst. puritatem, q̃ non seruatur in regionibus eoꝝ. Dicta ergo eorum, procedunt de iure cõi, sa rendo ꝙ postq̃ superuenit ius cõe Rom. recessit illud ius lõgobardum ab aula. Sed qa ius nr̃m municipale hꝰ regni, prout est d. cõstit. puritatem, iubet illud seruari, tenemur nos regnicolæ obedire illi ꝯstõni. Eodem modo posset rñderi ad d. Bal. in d. l. si inuita. C. de nup. vel põt dici quod illud d. Bal. facit pro 1. parte, quia dicit non esse de eo curandum, nisi in loco, vbi viget visus legis longobardæ, sed in hoc regno necessitamur ad vtendũ tali iure, per d. ꝯst. puritatem, ergo bene est de eo curandum. Ad tertium. s. ad d. And. de Iser. in c. 1. in fi. de no. feu. põt rñderi, qđ And. est sibi contrarius in quam pluribus locis, prout ipsum retuli supra in 1. parte huius q. vñ magis est adhærendum dictis suis pro 1. parte, quia melius fuit tũc locutus, cum habeat tex. illius const. pro il-
102 la parte. † Nec obstat, quod illud ius sit asininum, & sine rõne, qa in lege hoc non consideratur, nam licet lex aliqua sit dura vel iniusta, tñ seruanda est, quia ita vuit legislator l. prospexit. ff. qui & à quibus, sic tn pro posito ius longobardum seruandum est, qa ita vult legislator per d. ꝯst. Ad quartum. s. ad d. And. in c. 1. de feu. cog. põt rñderi, ꝙ nõ debet inspici ordo scripturæ ipsius And. cũ habeamus ordinem legis qui est potius attendendus. Et si And. dicit, ꝙ debet seruari, vbi eo iure viuitur, debet concordari cũ alijs dictis sui. & facias minorem, & ꝯñam, videlicet. In hoc regno viuitur eo iure ergo seruari debet in regno. Et si negares minorẽ. s. ꝙ nõ viuatur eo iure in regno, hoe nõ posset esse aliter, nisi ex ꝯtraria ꝯsuetudine, quæ

quæ cum sit ꝯ'ra ꝯstitutionẽ, est reprobata, ꝑ tex. in ꝓœ. ꝯst. §. 6. & dixi supra in 1. parte, vñ si ita nõ viuit, sufficit ꝙ ita debet homines viuere, & ita necessitantur, per d. ꝯst.
103 † Ad quod facit illud, qđ dicimus, scire, & debere, sunt par a l. qđ te. ff. si cer. pet. & gl. in l. pen. C. de ti. tut. & no. Aluar. in c. vasallus si feud. in 1. no. ꝑ illum tex. si de feu. fue. ptr. Ad quintum. s. ad d. Arch. in d. c. quicunq; 1 t. q. t. põt rñderi, quod procedit gñalr̃ de iure cõi, nõ aũt in hoc regno, vbi habemus text. expressum, vt supra dixi de auctoritate Bal. Et eodẽ modo rñderi potest ad sextum & septimum dictum. Ad Octauum. s. ad d. Lucæ de pœn. in d. l. 1. C. de ꝯd. & ꝓc. lib. 11. põt rñderi eodem modo, quo rñsum fuit ad quartum dictum, dicit. n. ꝙ vbi seruatur de consuetudine, præfertur iuri Rom. Sed in hoc regno seruatur vel seruari debet, per d. ꝯst. ergo ꝑfertur. Præterea in hoc regno est maioris auctoritatis And de Iser. q appella tur legum euangelista, quã Lucas de penna, vñ debet præferri d. And qui contrarium tenet, maxime in pludijs feu. in 3 q. & in alijs
104 locis supra alleg. † Ad nonum. s. ad d. Bal. in c. trans. de ꝯst. de facili rñderi potest, fatendo dictum suum. s. quod cum translatione regni trãsferatur ẽt lex, nisi nouus regnator legem veterem ꝯfirmet q̃ tunc seruatur lex vetus ex noua confirmatione, quia ita vult nouus dñs, ita proprie dicit And. in d. 3. q. in ꝑlud. feu. Et ibi subdit exemplũ de notario vnius comitatus, qui põt facere contractum in alio comitatu, volẽte dño illius comitatus, sed nouus dñs in regno translato, q fecit illam ꝯst. voluit cõfirmare ius lõgobardũ, ergo seruari debet. Ad decimũ. s. ad d. Matth. de afflic. in d. const. puritatem, põt rñderi. ꝓut fuit rñsum supra ad octauum dictũ. s. ad auctoritatẽ Lucæ de penna, ex quo ipse Matth. imitatur, & confirmat opin. Lucæ. Et dum ipse Matthæus dat nouam expõnem ad d. ꝯst. puritatem, faciendo vnam extraneã constructionem, dico ꝙ talis sua constructio vitiat penitus lrãm illius ꝯst. & non posset saluari, salua rõne recti sermonis. Nã verba illius ꝯst. sunt hec formalia, videlicet, Ac demum ẽm iura cõia, Longobarda, videlicet, & Romana. &c. Et sic primo ponit dictum in gñe. s. ẽm iura cõia, deinde illud genus exemplificat per dictionem, videlicet, & in illa exemplificatione ponit æqualiter ius Longobardum, & Romanum desi gnans qđ ambo sunt iura cõia, & præponit in ordine ius Longobardum. Illa ergo determinatio. s. iura cõia, &c. relata ad ista duo determinabilia. s. ad ius Lõgobardũ, & Romanũ debet ea pariformiter determinare. s. ꝙ ambo dicantur iura cõia l. nam hoc iure,
105 & l. Lucius. de vulg. & pup. † Et hoc perpẽditur ex illa dictione, videlicet, q̃ est dictio declaratiua, & restrictiua ꝑcedentium, ẽm Bar. in l. 1. ff. ad l. Aquil. & Franc. de Aret. in l. si fundum. ff. mãd. & not. in c. statutum, el ij. & ib. Gem. de hær. lib. 6. & est tex. in c. trãsmit. de eo, qui cog. consang. 8. suæ, & in l. cũ qdã §. 1. ff. de vsu. & declarat Ias. in l. idẽ in duobus §. personale in 1. no. ff. de pact. & in l. iusiurãdũ qđ ex ꝯuẽtione. §. ꝓc. col. 4. ff. de iureiur. vñ conclusiue ꝑ illam dictionem videlicet, illa iura cõia declarant, & restringũtur æqualr̃ ad iura lõgobarda, & Romana, cũ ordine suo, q colligitur ex ipsa scriptura, per quã declarationem, q̃ est verissima, ꝓut verba, & mens legislatoris sonant, apparet nõ ꝓcedere expõnem Matthæi, dũ dicit, ꝙ debet illa verba ꝯstit. ita construi, videlicet. Ac demum ẽm iura cõia, & Romana, & Lõgobarda, & sic vult peruertere ordinẽ legis. Assignant ipsa rõnem, quia ius longobardũ non est cõe, sed est speciale in hoc regno, & ideo illud adiectiuum, cõia, non põt referri ad ius Longobardũ. qđ non est ius cõe, vñ de necessitate referẽ ad ius Romanũ, & sic reperitur prius in ordine literæ ius Rom. Ego dico, ꝙ talis constructio non procedit, quia procedere non põt, salua rõne recti sermonis, vt supra dixi, & ꝑuertit ordinẽ illius
106 ꝯst. contra mẽtẽ legislatoris. † Ad rõnem dñi Matthæi rñdeo, qđ imò illud adiectiuũ, cõia, põt referri ad ius longobardum, nam dato qđ sit ius speciale in hoc regno, quia tñ seruatur, facit ius cõe in regno, & eum dicta const. intendat ponere legem in hoc regno tñ, quia extra regnum non extendit vires suas, voluit loq. de iuribus seruandis in hoc regno, ĩ quo omne ius municipale seu speciale dr̃ ius cõe, ex quo derogat iuri cõi ita dicit Alex. in l. post d. col. 11. ff. sol. ma. & idẽ Alex. in addi. ad Bal. in l. ꝯst. in fi. vbi ẽt Bal. sent. C. de bo. q̃ lib. & Bal. in l. illa ist. in fi. ff. de hær. inst. & Lud. Rom. in rub. ff. de arb. vbi dñt, qđ est compromissum in arbitrum, ꝙ pendeat ꝓnunciare ẽm ius cõe, debet

bet talis arbiter pnunciare ſm ius municipale illius loci, quia tale ius facit ibi ius cõe ſm eos. Sic ergo in pposito, licet ius Lögobardum ſit ſpeciale in hoc regno, tñ facit in eo ius cõe. vnde per prædicta merito illa verba ↄſt. puritatem, debent intelligi, prout iacent: quia bene poſſunt referri tam ad ius Longobardum, quàm ad ius Romanum.

Veꝝ nõ obſtantib. pdictis, licet hęc prima pars videaẽ bene defenſata ab impugnationibus ↄtrarijs, ego tñ indubitãter teneo hãc ſecũdam partem cõtrariam. ſ. quod imò in regno ius lõgobardum non pręferatur iuri Roma, ſed quod ipm ius Rom. ſit in viridi obſeruãtia, & pręferatur, & eo iure qlibet viuere pſumatur, niſi ſi & quatenus ex aduerſo ius longobardũ pbaretur. vñ teneo hanc ↄclonem. Quod allegãti, qd' in regno viuatur iure lõgobardo, vel in aliqua ciuitate regni, incũbat onus pbãdi. Et hãc meã ↄclonem pbabo nõ ſolum per ius cõe, & leges iuris cõis, ſed ẽt per ipſamet ↄſtões regni, & p alia iura municipalia, nec non p rões vrgentiſſimas. Et quia oẽs auctoritates cõtrariæ, q̃ fouent primam partem, nituñ ex ſola deciſione illius conſt. puritatem, q̃ vr̃ eſſe principale fundamẽtum opinionis contrariæ, ergo prius nitar tale fundamentũ optimis medijs penitus demoliri ad hoc vt totum ædificium deſuper eo conſtructũ corruat, iuxta tex. in c. cũ. Paulus 1. q. 1. vñ poſtea mea opinio luce meridiana clarior, & ſi

107 ne aliquo obſtaculo apparebit. † Aſſumo igr̃ verba dictæ ↄſt. puritatẽ. Et venio ad ipſius interpretationẽ, & declarationẽ, p quã aptiſſime oñdam, quod illa cõſt. non mereẽ allegari p illa prima parte, ſed potius p hac ſcdã parte contraria, quã teneo. Et pſuppono, qđ totum dubiũ faciebat ille ordo ſcripturę, in quo ius lõgobardũ prius noĩatur, quam ius Rom. vnde debet prius ſeruari, arg. l. quot. ff. de vſufr. & l. gñalr̃. §. ſi quidẽ. ff. de fideicom. lib. Hinc dicit Bal. in l. aduerſus. C. de fur. ꝙ prior in ordine ſcripturę, p-

108 ſumitur prior in tpe. † Et dicit Bald. in l. 1. C. de imp. & alijs ſubſt. qd' ex ordine ſcripturæ datur regula, & dñt Bar. & Bal. in j. ↄſt. C. in fin. col. quod ſi reperiuntur duo inſtrã ſcripta in eadem charta, præſumitur. prius illud, qd' præcedit ex ordine ſcripturæ. Idẽ tenent Mod. in l. 1. ff. ſol. matr. Et dicit Bal. in l. ſi duas in prin. ff. de exc. tut. quod ex ordine ſcripturæ pſumitur ordo intellr̃s. Idem plenè tangit Fel. in c. cum dilecta. de reſcr.

109 † Ad hoc pſuppoſitum, rñdeo, vt incipiam tollere dubiũ, & dito ſic. Vbicunq; mens diſponẽtis eſt certa, non cõſideratur nec iſpicitur ordo ſcripturæ in legib. Ita tenet Bar. p illũ text. in l. cum pr̃. §. fidei tuæ cõm. ff. de leg. 3. & idẽ Bar. in lib. 2. §. prius in fin. ff. de vulg. & pupilla, & ita intelligiẽ tex. in l. nec enim. ff. de ſol. idẽ tenet Bald. in l. ſi duas. ff. de exc. tut. vbi dicit, quod qñ diſpõ loquẽtis eſt certa nõ curamus ordinẽ verboꝝ. Sed in terminis dictæ ↄſt. puritaẽ, mens diſponentis eſt certiſſima, qualr̃, & qñ velit ſeruari ius lõgobardũ, vt modo declarabo, ergo nõ debemus curare illũ ordinem. Et qd' ſit certa mẽs diſponẽtis, pbo. Nã verba formalia illius ↄſt. ſunt hæc, videlicet, Ac demũ ſm iura cõia, lõgobarda videlicet, & Romana. put qualitas litigãtiũ exegerit, iudicabũt, &c.

110 † Nota igr̃, quod illud verbum, iudicabũt determinat, & pficit totam orõnem pcedentem, & tñ ante, quam orõ ſit pfecta, eſt iſerta illa clauſula, put qualitas litigantiũ exegerit, &c. q̃ clauſula de neceſſitate debet referri ad hoc vltimũ capitulum. ſ. dum loqtur de iure cõi longobardo, & Rom. pluribus de cauſis. Primo, qa eſt inſerta ĩ medio ipſius capituli. ſ. ante, quam orõ eſſet cõpleta, quo caſu ad ipſum tm̃ capitulũ refertur, & nõ ad alia pcedẽtia ſeparata, ſm Bar. in l. talis ſcriptura col. 2. circa ſi ff. de l. j. & Barr. in l. ſi. ff. de reb. dub. p text. cũ gl. in l. filiũ. ff. qñ dies leg. ce. & tenet Phil. Dec. in cõſ. 24. col. 3. in ſi. verſ. & cũ talis clauſula, &c. Secũdo, qa ſupra in dicta conſt. præceſſerũt duo alia capitula videlicet, primũ, ꝙ iudices iudicẽt ſm ↄſtões, ſm quod in defectu earum iudicent ſm conſuetudines approbatas, ac demum ſm iura cõia, &c. Et ad illa duo capitula præcedẽtia non põt referri dicta clauſula, prout qualitas litigantium, &c. qa reſultaret legum cõtrarietas. Nam legiſlator vult, quod oĩno ſeruentur ↄſtões regni, & non attẽdatur qualitas litigãtium nec conſuetudo contraria, vt in proœ. conſt. §. fin.

111 † Itẽ vbi eſt ↄſuetudo approbata in ciuitate, illa hẽt vim legis, & illã tenentur ſeruare oẽs de ciuitate, quia dr̃ lex municipij. l. j. C. de emend. lib. & l. de qbus cum ibi no. ff. de leg. & inſt. de iure na. §. ex nõ ſcripto, & c. cũ conſuetudinis, & c. ff. de conſ. vnde nõ attenditur

ditur qualitas litigantis contra antiq̃ cõsue
112 tudinẽ. †Ergo sequitur, q̃d stante cõtrarieta
te, quę semper euitanda est, illa cl'a non põt
ad alia capitula referri nisi ad hoc vltimum,
cũ possit assignari rõ, quare ad alia non re-
ferat, vt dñt Bar. Bald. & cõ'ter Doct. in l. 1.
C. de lib. p̃t. & Bar. in d. l. talis scriptura. ff. de
leg. 1. & in l. si idem cum eo. § fin. ff. de iur.
om. iud. & Alex. in cõs. 48. col. 3. ver. sed ita
in 1. vol. Cum ergo dicta cl'a de necessitate
referatur ad hoc vlt. cap. satis clare patet de
mente disponentis, q̃d non vult iura Lon-
gobarda praeferri praecise iuri Rom. sed il-
la seruari ſm qualitatẽ litigantiũ, prout ibi
exponit And. de Iser. s. vt illi q viuit iure Lõ
gobardo, iudicetur p ius Longobardum. Il
le vero, q viuit iure Rom. iudicetur per ius
Rom. ergo sequtur, ꝙ si litigator viueret iu-
re Rom. nõ compellitur iudex iudicare ſm
ius Longobardũ, & sic non p̃feret ius Lõgo
bardum Romano, q̃a ergo apparet de mẽte
disponẽtis, non est curãdus nec inspiciẽdus
113 dictus ordo verboꝝ, sed sola mens. †Secũ
do principaliter quod dictus ordo nõ sit cu
randus, adduco aliam r̃am, vbicunq; ordo
punitur in aliqua dispõne, gr̃a exempli pro
doctrina, nunq̃ censetur positus pro forma
nec seruari debet text. in cap. decernimus
& ibi Card. de iud. vbi ep̃s, & Abb. praeferun
tur in ordine Archiep̃o, & t̃n nulli dubiũ est
quod Archiep̃s est dignior, & deberet primo
nominari, & non est alia rõ, nisi q̃a illa no-
minatio fit gr̃a exẽpli vñ non inspicitur, or
do, ita ẽt tenet Fel. in d. c. cum dilecta. col. 6.
vers. 2. declara, &c. de rescr. sed in proposito
in d. cõst. puritatem, illa nominatio iur. Lõ
gobardi, & Romani, fuit facta gr̃a exempli.
q̃d' patet per illam dictionẽ. videlicet, q̃ est
dictio declaratiua, & exẽplificatiua, vt supra
dixi. Nam primo dicit ſm iura cõia, & post
ea exemplificat declarando, q̃ sint ista iura
cõia, ergo sequtur, quod ille ordo non est in
114 spiciendus. †Tertio, q̃a vbi constat de or-
dine intellectus, non curatur nec inspicitur
ordo scrip. ita dicit Bart. in l. ita t̃n §. qui su-
spect. & in l. Scaeuola circa fi. ff. ad Treb. sed
ibi ꝯstat de ordine intellectus. q est, vt in vi
uentibus iure Longobardo t̃m seruetur ius
Longobardũ, & non in alijs p illam cl'am
put qualitas, &c. ergo nõ curatur ordo scri
115 pturae. †Quarto, q̃a q̃n ordo scripturę per
turbat ordinẽ necessitatis, nõ attendit̃, imò
reducit̃ ad ordinẽ necessitatis. Ita tenet Bar.
in l Gallus §. quidam recte. col. 2. ff. de lib.
& Post. & ibi p alios Doct. & Bart. in l. 1. in
fi. C. de exe. rei iud. sed in d. ꝯst. est ordo ne-
cessitatis, q̃d in viuentibus iure Rom. cesset
ius Longobardũ, sed tunc p̃feratur, q̃n liti-
gantes eo iure viuerẽt, ergo iste ordo est at
tendẽdus, nõ ordo scripturae. Quinto, q̃d di
ctus ordo nõ sit subalis nec inspiciẽdus, põ
dero vnã aliã ꝯst. videlicet, ꝯst. q̃ incipit, vt
vniuersis. vbi sunt simi'a verba, & nulla fit mẽ
tio de iure Long. Nã dicit, ꝙ iudices iudicẽt
ſm const. & deinde ſm consuet. & demum
ſm iura, non specificãdo q̃ iura, quo casu in
dubio appellatione iuris simpl'r, venit ius
Rom p antonomasiã. § sed quoties inst. de
iur. nat. vñ illa ꝯst. sentit totũ contrarium, &
sic facit pro parte nr̃a q̃a cessante cõsuetudi
ne, debet iudicari ſm ius Rom. ergo p̃poni
tur iuri Longobardo. & hãc ponderationẽ
sentit etiam Matth. in d. const. puritatem.

Sed posset aliq̃s instare, & dicere, quod il
lu cõst. vt vniuersis. est correcta p ꝯst. purita
tem, q̃ est sequens, & posterior in ordine. Ad
hoc dico, ꝙ imò non est correcta, q̃a dicta
const. puritatẽ dicit illud idẽ, nisi q̃a addit il
lã limitationẽ in viuẽtib' iure Lõgobardo
vñ illa ꝯst. puritatẽ. est potius limitatiua, q̃
correctiua, q̃a semper in dubio vitãda est le
gũ correctio. l. p̃cipimus. C. de app. & l. san
cimus. C. de test. Dicamus ergo sic, iungen-
do vtrãq; const. ꝙ iudex cessante consuetudi
ne debet iudicare ſm iura. s. Rom. & ita lo-
quat̃ ꝯst. vt vniuersis fallit. q̃n qualitas litigã
tiũ aliud exigeret, q̃a tunc p̃cedit ꝯst. vt vni
uersis, ponit r̃la ꝯst. vero puritatem, ponit li
116 mitationum. †Cui r̃lae standum est donec
probetur limitatio. c. ad decimas de rest. spo.
lib. 6. & not. Bart. & doct. in l. quacunq; ff. si
q̃s in ius vol nõ ierit. Sexto, q̃d dictus ordo
nõ sit inspiciẽdus, nec formã inducat, ponde
ro nouiter vnã aliã const. ab alijs non põde
ratam, q̃ incipit, cũ circa, quae mandat iudici
bus, & officialibus, vt decidant cãs iuxta te-
norẽ const. & iura, & cõs. approbatus, & istę
est ordo formalis, quo ad verba illius cõst.
cũ circa, & sic primo dicit ſm const. postea
ſm iura, & postea ſm consuetudines. Certe
si vellem' inspicere ordinẽ verboꝝ, ex quo
procedit ius cõe, p̃fertur ius cõe consuetu
dinibus, quod est falsum, q̃a imò consuetu
dines derogant iuri, & praeferuntur iuri, vt
d. const.

d.cōst puritatem,& l.de quib.ff.de leg.& l. j.C.de manc.lib.patet ergo, quod ibi nō in spicitur ordo scripturæ, prout etiam dicit ibi gl. vnde minime debet inspici in d.const pu ritatem,cū de eo.casu loquatur. Præterea, illa const.cum cir.est posterior, & dicit ſm iura simpliciter, vnde intelligitur de iure R. vt supra dixi in præcedenti argō. & sic facilius tollit illud motiuū supra factū,cū sit po
117 sterior.† Septimo,pondero const.q̃ incipit,spāle.quæ vult,quod vnus sit ordo iudicij in oībus personis,& noīat ibi sigillatim siue quis fuerit Frācus, siue Rom. aut lōgobardus, & sic in ordine noīat vltimo loco lōgobardū.ergo patet,qđ est minus dignus tanq̃ vltimo noīatus. Nam primo noīatus censetur maior & dignior,ſm Bal.in l.cum quidā col.1.C.de verb.sig.per l.1.ff.de albo scr.& Bal ī auth.hoc amplius col.pen.C.de fideic.facit tex.in l.quoties.ff.de vsufr.lōgobardus ergo vltimo loco noīatur, cēset minus dignus, vñ merito est postponēdus. Per hęc igř septē argumenta & pōderationes satis vř sublatū dubiū, quod fiebat ex ordine illius ꝯst.puritatem. quæ septem rōnes tollunt & destruunt totū fundamentum tenentium partem ꝯtrariam,q oēs se fundant per illam const. Ac firmant rōnes prædictæ, & corroborāt hanc secūdam ptem,quā teneo. Sublato ergo obstaculo de pōderōne illius cōst.ꝯfirmo & corroboro mō hāc secundā partem,tanq̃ verissimam,infra scriptis alijs
118 fortissimis rōnib.& argumētis.†Et primo adduco regulā,q̃ se ita hēt. Omne id, ꝙ est magis dignū,& nobile,dēt pferri minus digno & minus nobili.Regula est trita in iura q̃ tradit in §.fi.inst.de iure nat.& in c.ꝙ ī dubijs de consec.eccl.vel alia facit tex.in c.
119 eps 95.dist.† Sed negari nō pōt,ꝙ ius Romanū,est dignius iure longobardo, plurib. de causis. Primo, rōne cāæ efficiētis,qa ius longobardū fuit ꝑ maiori pte cōditum à qbusdā regib.Apuliæ,vt supra dixi, in princ. huius q.Ius vero Ro. fuit ꝯditum ab Imp. Iustin. q fuit dn̄s totius mūdi. l.deprecatio.ff. ad l.Rh.de iac.& tanto dignius,& nobilius dicit̄ opus,quāto à nobiliori &digniori ꝓcedit.Vnde dicimus magis dignū eum,q acqrit dignitatē imediate à principe, quā eū, q acqrit ab inferiore,vt inqt Spe.in ti.de citatione col.4.verf. porrò si sunt plures,&c. ꝓ hoc est tex.in l.2.ff.de alb.scr.& tex.cum gl.in c.ꝑ tuas de mai. & ob. & in c.eū in di-
120 stribuēdis de temp.or. † Leges ergo Imp. censent̄ ꝓcedere ab ipso Deo, qa Impator dř diuina gřa constitutus,ſm And.de Iser. in rub.de proh.feu.alie.per Loth.& est Imperator in terris,sicut Deus in cœlo,& dicit̄ hr̄e diuinū numen,ſm And.de Iser. in c.1.
121 vers.ad felicē,quæ sint rega.Secūdo, rōne iustitię &melioris rōnis.Nā ius Rom.& ꝓsertim leges Iurisconsultoꝝ,fuerūt factę cū tanta iustitia & rōne,vt eis iniustitia aliqua inueniri non possit,vt testat̄ And.de Iser.in cōst.si dam.col.fi.in princ. hoc ēt probatur inst.de lege Fusia Canina tol. ꝑ totū tit. vbi Imperator sustulit illam legē tanquam sine rōne, & in q̃pluribus alijs legibus similibus sublatis in corpe iuris. ius vero lōgobardū est ius iniustū & sine rōne factū vñ appellatur ius asininū, ſm And.in c.j.§.fi.de notis feu.& Bald.& Odof.in auth.dos data. C.de don.ante nupt.merito est postponendū iuri Romano,& nō prępονēdum.Secūdo,principaliter istam ptem ꝯfirmo,per d.const. puritatē,retorquendo ipsam ꝯtra tenentes primam ptem,quam pōdero in duobus locis. Primo,dum dicit. prout qualitas litigantiū exegerit,exponēdo,ꝓut exponit ibi Andr. de Iser.& supra dixi. Nā ꝑ illa verba ꝑmittit illa ꝯst. ꝙ in Regno viuat̄ iure Rom. & iure lōgobardo ꝑmissiue & non impatiue, vñ non imponit necessitatē,ꝙ q̄libet viuat iure Lōgobardo.Itē ꝑmittit,qđ iudices pferāt ius Rom.iuri lōgobardo ī viuētibus iure Rom. sequitur ergo qđ male allegat̄ illa ꝯst.ꝑ eos, q dn̄t ꝙ de necessitate in hoc regno viuat iure longobardo, & illud pfertur iuri Rom. quia si esset ista necessitatis, illa ꝯst.loqueretur pcise,qđ iudices indistinctæ seruēt ius longobardū,siue aliq viuat eo iure,siue nō, sicut dixit pcisam obseruātiā con
122 stitutionū,& cōsuetudinū.† Sed qa noluit loq̄ pcise,sed ꝑmissiue, referēdo se ad qualitatem hoīum ꝑ dictionē,ꝓut,quæ est dictio relatiua,& limitatiua,ſm Bar.ī l.edita col. pen.C.de eden.& est tex.ī l.ꝓut.ff.de sol. & in cl.1.§.volumus de foro cōp. & no. Bar.ī extrauag.ad reprimēdiū ī ver.ꝓut, & Phil. Decius in ꝯs.63.col.4.Seqtur ergo, ꝙ tota obseruātia iuris lōgobardi, depēdet a qualitate viuētiū,ergo non est pcisa nec necessaria.Vnde illa ꝯst.puritatē, facit potius ꝑ ista pte, quā teneo. Aliā pōderation ē illius ꝯst,

123 d'cam infra.† Tertio istam partē ɔfirmo, q̄a ritus magnæ curiæ vicariæ dat mundualdum in Regno mulieribus, tñ viuētibus iure lōgobardo, vt dictat ritus magnæ curiæ i num 48. incipiēs. Itē q̄ curiæ ipsæ &c. Ergo à ɔtrario sensu mulieribus viuētibus iure Romano, nō dat mundualdū, cū ēt in statuto capiat arg. à ɔtrario sensu, qñ disponit super casu non ꝓuiso à iure cōi, ꝓut est ille ritus ita tenet Alex. in l. 1. col. 12. vers. secūda ɔcl. ff. de offi. eius, cui mād. est iur. Bald. in l. apud antiquos. C. de fur. & in l. 2. C. de ɔd. infer. Mūdualdus est īductus à iure lōgobardo, & tñ illi ritus, q̄ facit ius nouissimum, in hoc regno coarctat hanc obseruātiā tm̄ in mulieribus viuētibus iure lōgobardo, ergo à ɔtrario sensu ꝑmittit mulieres hui' regni viuere iure Rom. si volūt, & qđ nō vtātur

124 mūdualdo.† Istud tñ de mundualdo mulieris limita ꝓcedere, qñ mulier contrahit noīe ꝓprio, secus si noīe alieno, puta ꝓcuratorio vel tutorio noīe, q̄a tunc valet contractus, ēt sine mundualdo, fm̄ Alex. in l. qđ tū col. fi. ff. de in ius voc. & Paul. de Cast. in

125 l. cuicunque. §. si ab alio. ff. de inst. † Quarto, istā partem ɔfirmo, ꝑ id qđ fuit decisum in sacro ɔsilio Neapolitano, vt refert Mat. de afflī. in decis. sacri ɔc. 260. s. qđ mulier viuens iure lōgobardo, nō possit facere testm̄ sine mūdualdo, ergo si viuit iure Romano, pōt facere sine mundualdo. Ergo ꝑmittitur viuere iure Romano q̄a si non ꝑmitteref, fuisset indistincte decisum, qđ nullū testm̄ mulieris in regno valeat sine mundualdo.

126 † Quinto, cōfirmo ꝑ gn̄alem ɔsuetudinē huius regni, & obseruantiam notoria tpis, cuius non extat memoria in contrariū, quę habet vim legis, & priuilegij, fm̄ Abb. in c. sup ꝗbusdam. § p̄terea de verb. sign. & And. de Iser. in c. imperialē § p̄terea ducatus col. pe. in princ. de ꝓh. feu. alie. ꝑ Fed. & in c. 1. vers. flumina nauigabilia col. 2 q̄ sint reg. & in ɔſ. si dubit. col. 3. & in ɔſ. quadrag. col. 1. & hr̄ in l. hoc iure. § ductus aquæ. ff. de aqua quot. & ęſt. Quę obseruātia est, vt solo iure Romano viuatur, & qđ penitus sit iuri lōgobardo derogatum, & hoc patet euidēter, q̄a quam plures dispositiones iuri longobardi nō solum non seruantur in regno, veꝝ ēt seruatur totum cōtrarium, vt videmus in testis mulieꝝ, quæ i oībus ferè ciuitatibus huius regni fiūt sine mūdualdo, & hoc est notoriū maxime iter oēs tabelliones huius regni

127 & ꝑ schedas tabellionū mortuoꝝ. † Item de iure lōgobardo cognati in successionib. adeo qđ nō succedūt, nec ēt mater filio, tāquā cognata. Itē filij nāles nō excludunt to taliter ꝑ filias legitimas, & nāles de iure lōgobardo, ꝓut hæc oīa notat gl. & ibi ꝑ Doc. in c. 1. §. hoc aūt de his q̄ feu. dare pos. Et tñ videmus, qđ in regno ita succedūt cognati, sicut agnati, & oñdit sola grad' ꝓrogatiua, fm̄ formā. §. nullam in authe. de hęr. ab int. cessante. C. de leg. hęr. Item, filij nāles excludunt ꝑ filias legitimas, nisi aliqđ sibi relinquat ꝑ alimentis, iuxta c. cū haberet, de eo, qui dux, in vxo. quā pol. ꝑ adul. & sic sola obseruātia iuris Romani viget. Et de hoc reperiūtur infinitæ sniæ latæ tā in sacro consilio, q̄ in oībus curijs ciuitatū huius regni. sic ēt & quā plura alia exempla pōt studiosus inuestigare. in ꝗbus differt iure Romanū à lōgobardo, & in eis solo Romano iure vtimur i regno. Ergo cēsēt abrogatū ius lōgobardū, saltē ex gn̄ali consuetudine tam antiqua, & inueterata i hoc regno, vñ merito dicit Bal. in d. authen. dos data, qđ tale ius recessit ab aulā, q̄a abijt in desuetudinē. Qñ ergo esset disceptatio, quo iure viuat in regno, sufficeret allegare hāc notoriā obseruantiā, q̄a si ius Rom. seruat in istis exēplis ꝓpositis, ꝓsumptio est, qđ seruetur ēt in alijs oībus q̄a si ius Romanū seruatur, ergo est ius saltē lōgissimo vsu approbatū, iuxta l. de ꝗbus. ff. de leg. & nisi ɔtrarium ꝓbetur, in alijs exēplis, esset semꝑ seruandum, ꝓut notorie seruat.

128 † per ea, q̄ tradit And. de Iser. in d. c. imperialem. §. p̄terea ducatus col 2. in fi. vers. sed quō probabitur &c. vbi dicit, qđ ius Fracorum si ꝓbandum est, sufficit ꝓbare, q̄ alias illi de domo seruauerunt, q̄ primo genitus succedat q̄a ex hoc solo trāsfundit onus ꝓbādi ɔtrariū in aduersariū, ergo patet, qđ ex sola ꝓbatione vnius capituli iuris Frācoꝝ, ꝓsumit, & ꝓbatur, qđ viuatur iure Frācoꝝ, quāto fortius id dicēdū est i iure Romano, cuius obseruātia ꝓbat notorie ex mille, & infinitis capitulis, & antiqssimo tpe? vnde

129 succedit dispositio l. minime, ff. de leg. † Et q̄ ista gn̄alis obseruantia, & ɔsuetudo tanq̄ notoria nō indigeat ꝓbatione, sed sufficiat eā allegari, est Dec. in term. Bal. i l. j. col. 2. i fi. vers. sed hic q̄ro, &c. C. ad Velleia, vbi expresse dicit, qđ ɔsuetudo notoria est, qlibet

ex

ex inspectione oium publicoꝶ instroꝶ, &
non oportet ꝓbare. Sexto, nunc, pondero
iteꝶ dictam ꝯst. puritaté, q̃ retorqueo pro
ista parte, quã teneo, & ista est noua pódera
tio, & ab alijs hactenus non cogitata. Nam
vult illa ꝯst. quod primo iudicetur ẛm cõsti
tutiones, postea ẛm cõsuetudines approba-
tas, & postea ẛm iura, &c. per hoc quod di-
co, qđ stante consuetudine gñali in hoc re-
gno, ꝙ causæ decidãtur ẛm ius Romanum,
ꝓut supra ꝓbaui, illa ꝯstitutio decedit casũ
nostrum ꝑ ista parte, q̃a pręponit consuetu
130 dinẽ iuri lõgobardo. † Sed nulla põt esse
fortior, & melior ꝯsuetudo, quam illa, q̃ est
ꝯformis iuri cõi, vt est tex. no. in c. sopię, &
ibi not. extra de cẽs. & in c. cum delectus, de
ꝯs & quod possit esse consuetudo cõformis
iuri cõi, tenet Abb. in c. fin. col. pen. in prin.
de ꝯs. ista ergo gñalis obseruantia iuris Ro
mani ꝯ ra ius longobardũ, induxit quandã
notoriã, & approbatam ꝯsuetudinem con-
formẽ iuri cõi Romanoꝶ, vnde ẛm hãc cõ-
suetudinem debet prius iudex iudicare, & ea
cessante, tũc demũ recurret ad ius lõgobar
dum, & ista subtiliter bis põderata illa ꝯst.
puritatem, facit ꝓ ista parte, imo si al. q̃d du
bij hr̃et dicta cõsuetudo, reciperet interpre
tationem à iure cõi Romanoꝶ, q̃ est ius ge
nerale l. si serui vestri. C. de noxa. act. & hr̃
in d. c. cũ dilectus nõ aũt reciperet interpre
tationem à iure longobardo, qđ est ius lo-
cale, ẛm Bal. in c. 1 §. & q̃ vid mus col. 6. in
fi. de his q feud. dare poss. Septimo, & vlti-
mo, ꝓ ista parte adduco oẽs illas decem au
ctoritates, quas supra collegi arguendo ꝓ
hac a parte. quæ oẽs remanent in suo robo
re, q̃bus, da o quod supra disputãdo volue-
rim r̃ñdere, tñ nunc tangendo veritatẽ, dico
dictas r̃ñsiones nõ esse sufficientes. vnde in
quantum ad primam secundam, quintã sex
tam, & septimam auctoritates, dicebã eas ꝓ
cedere de iure cõi, secus est ĩ regno ꝑ d. ꝯst.
dico, qđ est mala r̃ñsio, ex quo in regno ni
hil reperiẽ innouatũ ꝯtra dictas decisiones,
vt supra ꝓbaui, & d. ꝯst. puritatem, facit po-
tius pro ista parte, imò est conformis cũ di-
cto Bal. in d. l. si inuita. C de nupt. q̃ dicit, ꝙ
de tali iure nõ est curandũ, nisi in loco, vbi
seruatur de ꝯsuetudine, dũ fateor istud, qđ
qñ in aliqua parte regni probareẽ, ꝙ illud
ius seruatur, vel qđ eo iure viuitur, ibi esset
seruandũ, & nõ alibi, & hoc proprie vult d.
const. vt supra dixi, tñ onus probandi semꝑ
incũbit alleganti illud ius, cũ sit ius locale,
vt supra declaraui, vñ remanent dictæ q̃nq;
decisiones in eoꝶ robore, & obseruãtia, cũ
iure cõi vtamur. Item ad tertiam auctorita
tem And. de Iser. in c. 1. de notis Feud. dico
nõ esse bene r̃ñsum, quia imò melius fuit lo
cutus ibi, quam alibi, ex quo tale ius sine rõ
ne nõ debet seruari, & maxime, cũ dicta de-
cisio sit ꝯformis cum decisione Bal. & alioꝶ
doct. supra alleg. vñ censetur magis cõis, cũ
pluriũ auctoriate fulciatur. l. 1. vers. & sanè
crebrior. ff de off. quęsto. nec ꝓcedit arg. de
l. ꝓspexit. ff. qui. & à q̃bus, q̃a nõ reperiẽ di-
ctum ius p̃cise approbatum per regni ꝯstit.
nisi in loco, vbi viget. & ita dicit idẽ And. in
c. 1. de feud. cogn. & ibi ẽt Bal. magis clare, q̃
alius, dicit expresse, in 1. col. qđ iter eos, q vi
uunt iure Romano, causa deciditur ẛm ius
Romanum, & inter eos, q viuunt iure lon-
gobardo, causa deciditur ẛm ius lõgobardũ
vñ habuit Bal. ibi ꝓprie sensum d. cõst. puri
tatẽ. Nec valet r̃ñsio data ad quartã auctori
tatẽ. s. And. in d. c. 1. de feu. cog. quia non est
veꝶ, qđ constitutio necessitet hoies huius
regni, q viuant iure lõgobardo, imò ponit
ĩ coꝶ arbitrio, vt supra ꝓbaui. Item ad octa
uam auctoritatẽ Lucę de pẽna reprobatur
r̃ñsio eodem modo quo p̃cedẽs. Nec obstat
ꝙ And. est maioris auctoritatis, q̃a cũ sit sibi
ipsi cõtrarius ĩ pluribus locis, tenẽda est eius
auctoritas, vbi melius dixit. Ad nouã aucto
ritatẽ. s. in c. trãs. de const. minime valet r̃ñ-
sio, quia nego, ꝙ successores in regno cõfir
mauerit p̃cise, & necessario ius lõgobardũ,
sed vt supra dixi, imò, si placuisset illud ius
imperatoribus, inseruissent illud in volumi
nibus iuris ciu. sed q̃a non inseruerũt, appa-
ret qđ tale ius reprobauerunt, ꝓut in simili
arguit Alu. in p̃l. feud. in 4. q. 1. ẽ r̃ñsio data
ad decimã auctoritatem Matth. de aff. q se-
quiẽ Luc de pẽna, minime procedit per eas
dẽ rõne, & sic remanet ista pars cõprobata,
& firma. Super est tñ r̃ñdere ad decẽ aucto-
ritates cõtrarias adductas pro prima parte,
ad quas satis patet r̃ñsum ex p̃dictis, q̃a q̃ũs
expresse dñt, quod ius lõgobardum p̃ferať,
male loquunẽ, & veriores sunt auctoritates
cõtrariæ. & maxime, cũ vt plurimũ, sint au-
ctoritates And. de Iser. q tenet alibi cõtra-
riũ, solũ r̃ñdeo ad quintã auctoritatẽ And. ĩ
d. §. p̃terea ducatus. nam loq̃tur ibi de iure

lõgobardo,& Francoꝝ,non aũt de iure Ro
131 mano.† Et verum est,quod ius Francoꝝ, est speciale ius,& onerosum,& ꝯtra ius cõe vt dicit Andr.in d.§ pterea ducatus col.3.in addi.vnde debet ꝓbari ꝑ allegantẽ,alias nõ psumitur, vnde qñ esset dñia inter ius Francoꝝ,& lõgobardum,fateor quod potius psumatur ius longobardum.maxime in succedẽdo,ex quo est conforme cũ iure cõi, in eo qđ admittit oẽs filios æqualiter ad successionẽ,secus est,qñ dñia esset inter ius Lõgobardum,& ius Rom.prout est q. nostra. qa tunc potius Rom. pfertur, & prosequitur per pdicta. Vltimo superest rñdere ad id, quod dicit And.in d.const. puritatem, & in præl.in 3.q.princ.circa fi.vbi dicit,ꝙ ista cõsuetudo,per quã aliqui non seruãt ius Longobardum,nõ valet,qa est contra constitutiones Regni,vnde tales non seruantes, nõ excusantur cõsuetudine, ẽm eum in hoc dico indubitanter, ꝙ And.male loqrur, & dicit ꝯtra casum d. ꝯst.puritatẽ ibi, ꝓut qualitas litigantiũ &c.qa imò d.const.approbat hãc cõsuetudinem,cũ pmittat, qđ viuatur iure Romano, & ꝙ iudex sequat ius Rom.in vicẽtibus ẽm illud.Quòd fortificat ex his, q̃ supra dixi ad corroborationẽ huius partis. Vñ melius locutus fuit And.i d.c.1. de feu. cog.& ibi Bal.vbi dicit,ꝙ seruat,vbi eo iure viuit,ergo vbi eo iure non viuit, nõ seruat,& sic põt esse ꝯsuetudo,qđ eo iure nõn viuat ꝯclusiue ergo teneo , ꝙ ius Romanũ pferẽ lõgobardo,& q dicit, ꝙ viuit iure longobardo,debet hoc ꝓbare, & silr incumbit onus ꝓbandi ei q dicit ꝙ ĩ regno viuiẽ iure lõgobardo,non præsumitur,ꝙ viuatur iure Rom.ꝑ ea,q̃ superius dixi, & hãc puto esse mera veritatẽ.Et ꝑ hęc sit expedita ista not. q.q̃ nullus hactenus ita plenè examinauit.
132 † Præsuppositã hac declarõne noue iuriũ, vt videremus à quo iure initiũ habuit ipm iudiciũ sup est mõ deuenire ad decis.prin.q. .f.vñ habuit originẽ iudiciũ. Sup qua ꝯcludo,ꝙ iudiciũ icepit tpe iuris nã.is primeui,
133 & iuris diuini †& sic habuit originem i paradiso. vñ expulsus fuit Adã. nam cũ Deus creauit primũ hoiem dedit sibi legẽ pceptiuã,ꝙ nõ dñer comedere de ligno vetito,ipse ãt hõ fuit iobediẽs,& venit ꝯtra pceptũ,Dei &comedit de ligno,qđ Deus sentiẽs,iratꝰ ei tauit ipm,dicẽs, Adã, vbi es? q tõparuit coñã Deo. Deus ãt icrepauit ipm ex eo ꝙ noluit suis pceptis obedire,q Adã volẽs si excusare dixit.Mulier, q̃ dedisti mihi sociã, ipsa me decepit,& comedi,& sic voluit culpã suã retorquere ꝯtra Deũ , eo qđ malã sociam sibi dederit,&sic tãto magis deliqt.ꝓut hæc oĩa hñr Gen.c.1.& c.3.& est tex. i c.serpens de pęn.dis.1. sic ergo ex istis verbis,& replicationibus iter Deũ & Adã fuit ortus qdã modus litigendi,q vulgariter dr̃ placitandi & exinde in antea inuentũ fuit iudiciũ , vñ ꝯclusiue iudiciũ habuit originẽ in paradiso, ẽm Arch. super 1.rub.dec. col.1. & Spec. in proœ.1.partis,col.6.vers.sanè placitãdi,&c. ex quo dico,qđ fuit inuentũ iudiciũ de iure nat.primæuo.eo ipso q fuerũt creati primi parẽtes, & pp illã rñsionem, quã fecit Adã . nam cognoscẽs se errasse pp inobedientiã , fuit motus ex quoddam naturali instinctu ad defensionẽ sui ipsius, & in hoc cooperabat ius nat. cõe primæuũ,fuit ẽt & cooperat o iur.nat.secũdarij.s.rõnis inquantũ sciuit abdicare à se culpã, & applicare alij , qa vt se defendere inculpaui Euã vxorẽ suã. ꝙ eum deceperat,& inculpauit serpẽtẽ, vt d.c. serpẽs deinde iudiciũ,habuit suã prosecutionẽ , & augmentũ de iure gen. quo iure oĩa mãdabant executioni manu regia,& manu principis, qa nondũ erãt inuẽtæ actiones, ne magr̃atus vt dicit tex.in l.2.in prin.ff.de
134 orig.iu.† Fuit ẽt cognitũ iudiciũ tpe legis vet.Moysi in veteri testõ,q statuit legẽ, qđ in ore duoꝝ vel triũ , stet oẽ verbum, vt hr̃ Deuter.c.19.& sic patet,quod erat tunc iudiciũ,in vsu, quia erat vsus testiũ. idẽ ꝓbat ꝑ id qđ dicimus de Susãna,vt hr̃ Dan.c.13. vbi Susanna erat dãnata ad morẽ ꝑ depositionẽ duorũ testiũ deponẽtiũ de adulterio ꝑ eam patrato & postea Daniel inspiratus à Deo examinauit dictos testes semotim , & inuenit eos varios ĩ loco.vñ appuit eoꝝ falsitas,& fuerũt interfecti, & Susanna tanq̃ innoxia liberata.ꝓbat ẽt Leuit.c.19.vbi dicit. Nõ facies iniquũ aliqđ in iud.&c. & Deut. c.24.vbi dicit.Non peruertes iudicium aduenæ & pupilli, nec auferes pignoris loco , viduæ vestimentum,&c.& Hier.c.22.Facite iudicium & iustitiã,& libertate oppssum de manu calum.&c. Fuit successiue cognitũ iudiciũ i testõ nouo ꝑ l.euangelicã & apost. vt patet de Iesu,q fuit inductus ad Pilatum,& in iud.cõdẽnatus, licet iniuste.& hr̃ 16.dis. c.1.& 2. & 3. & postea fuit iudiciũ cognitũ

&

& ampliatũ, & magis ordinatum p l.ciuilẽ & can. vt patet in toto tit.ff.& C.& extra de iud.& sic successiue, cũ hodie pſatis vtamur

135 legib. vtimur ẽt & iudicio. † Fuit aũt inuẽ tũ iudicium ex necessitate, ne q̃s diceret sibi ius ,ppria auctoritate, & ne q̃s propria auctoritate audeat sumere vltionem. l.nullus. C.de Iudæ.& c.ad hoc 16 q.1.& text. cũ gl. in c.nisi bella.23.q.1.& no.Spec.in ti.de of. om.iud.§.pō in prin.& idẽ Spec. in pœ.3. partis habuerũt.n.iura valde pro abominabili, q̃ q̃s propria auctoritate sibi ius dicat. hinc introduxerunt pœnas amissionis iuris l.extat.ff.quod met.cau.& l.siq̃s tantam.C. vnde vi. Et per prædicta remaneat expedita hæc iij pars princ huius tractatus. Sequitur nunc iiij pars, quæ diuidit p distinctiones. Rob de Mar.Ven.I.V.D.Excellentissimus.

QVARTA PARS.

Iudicium, duplex. Et super eo loco xx.distĩones, non minus acutę q̃ copiosę.

1 *Iudicium aliud ciuile, aliud criminale, aliud mistum.*

2 *Causa ciuilis quæ dicatur, & quæ criminalis.*

3 *Causa criminalis dicitur, si agitur ex crimine infamante, etiam si agatur ciuiliter.*

4 *Agi potest ex delicto, ciuiliter, & criminaliter, scilicet ad interesse, & ad pœnam.*

5 *Actio ciuilis vbi non oritur, nec etiam oritur criminalis.*

6 *Actio ciuilis, & criminalis quando emulentur.*

7 *Homicidio cõmisso oritur criminalis accusatio ad pœnam ac ẽt actio in factum ad interesse.*

8 *Expensæ medicorum, & medicinæ debentur vulnerato, & qualiter intelligatur.*

9 *Agi an possit ex eodem delicto criminaliter, ex quo prius actum fuit ciuiliter.*

10 *Pœna in actione iniuriarum cui applicetur.*

11 *Pœna iniuriarum æstimatur per iudicem, quando per querelam agitur.*

12 *Iniuriarum accusatio criminalis non datur in Regno si sunt iniuriæ verbales.*

13 *Iniuria si esset facta viduis, ecclesiasticis personis, aut miserabilibus potest ex officio pcedi.*

14 *Locus, & tempus commissi criminis, in libello requiritur*

15 *Iniuriarum libellus, si constat per confessionem partis, non requirit appositionem loci, et tpis.*

16 *Index arbitratur pœnam secundum qualitatem personæ, loci, & dignitatis, quando pœna iuris petitur quis puniri.*

17 *Iudicium an ciuile, vel criminale dicatur, quando agens iniuriarum actione concludit iniuriantem condemnari ad satisfactionem iniuriæ, siue honoris.*

18 *Causa criminalis dicitur, quando de tutore suspecto agitur.*

19 *Libellus in quo pro æstimatione iniuriæ, & delicti satisfactio in pecunia petitur non tenet.*

20 *Pœnæ ambæ quando tendunt ad vindictam, vna non tollitur per alteram, quæ non fuit sufficienter irrogata.*

21 *Punitus minori pœna, an puniatur maiori.*

22 *Cautella libellantis vt in eodem libello possit petere æstimationes, & satisfactionem iniuriæ, & num.25*

23 *Libellus qualiter formetur, de duobus reis debendi.*

24 *Validum est arg.de persona, ad res: & è contra.*

25 *Agens iniuriarũ actione, iniuriam æstimare põt & in calce libelli addere, quod si iudex non puniuerit sufficienter reum, reseruat sibi petere satisfactionem, & talis libellus procedit.*

26 *Agens redhibitoria, potest pot stare de vitijs nõ apparentibus.*

27 *Index laicus, & index ecclesiasticus, an possint de vno delicto cognoscere, vbi pœna ciuilis diuersa est à canonica.*

28 *Libellus vt procedat quando simul ex eodem delicto ciuiliter, & criminaliter agitur, debet actor principaliter agere criminaliter, petendo reum puniri, & incidenter per iudicis officium rei restitutionem petere.*

29 *Iudicium ciu. & crim potest æque principaliter cumulari, quando delictũ est tale, in quo quis venit ad mortem principaliter condemnadus.*

30 *Libellus in quo petitur aliquem puniri, & condemnari ad rei restĩonem valet, & saluatur.*

31 *Verba libelli impropriãtur, vt saluetur libellus.*

32 *Causa ciuilis, & non criminalis dicitur, vbi ad priuationem officij agitur, nisi pœna ista imponeretur per statutum, num.33*

34 *Causa ciuilis dicitur, vbi agitur de adulterio ad solam separationem thori: & potest in ea procurator interuenire.*

35 *Causa dicitur ciuilis quando per viam inquisitionis, ad priuationem beneficij propter crimẽ, nulla præcedente, accusatione, nec exceptione agitur.*

36 *Delinquens mitius punitur de iure canonico,*

quando agitur per viam inquisitionis.
37 Causa ciuilis dicitur quando opponuntur crimina contra testes, ad repellendum à testimonio.
38 Libellus in quo agitur ciuiliter de crimine, an & quando locum, & tempus continere debet.
39 Causa dicitur ciuilis quando pœna applicatur fisco ex contractu, secus si ex delicto.
40 Pœna pecuniaria delicti à lege introducta, an parti, vel fisco applicatur.
41 Causa criminales in quibus differunt à ciuilibus, et an testimonium laici & mulieris admittitur contra clericum quando ciuiliter de crimine agitur, & nu 50. cum seq.
42 Fœmina testimonium, & infamis aequiperatur.
43 Fœminæ an sint idoneæ testes in capitalibus. & nu 44. & 45.
46 Laicus quando sit idoneus testis contra clericũ, & num. 47. 48. & 49.
50 Vitium litigiosi non inducitur, quando super re aliqua agitur criminaliter.
51 Procurator quando agitur de crimine iniuriarum & an admittatur, & nu. 53.
52 Causa potest dici capitalis inspecta aptitudine, vbi venit pœna arbitraria.
53 Procurator in crimine iniuriarum admittitur quando ciuiliter agitur, ad æstimationem iniuriæ, secus si criminaliter.
54 Pœna principalis attenditur, vbi potest procurator interuenire.
55 Procurator interuenire potest pro muliere coniugata, in causa criminali litigante. Item pro vniuersitate.
56 Procurator potest litigare pro pluribus personis, quando criminali iudicio contra eas agitur.
57 Procurator admittitur ex parte accusatoris prosequentis suam, vel suorum iniuriam.
58 Procurator admittitur in criminalibus ad defensionem rei absentis, ad instruendum iudicem, & allegandum causas absentiæ, & probandum innocentiam rei.
59 Iudex in pœnis arbitrarijs pro criminibus, an & quando possit imponere pœnam mortis naturalis, & nu. 60. cum pluribus seq.
60 Intellectus ad l. 2. C de his qui latro. & num. 65.
61 Pœna acerrima pro pœna mortis accipitur.
62 Intellectus ad tex. in c. inquisitionis in princ. de accus. & num. 68.
63 Intellectus ad gl. in §. in summa in vers. extra ordinaria, instit. de iniur.
64 Intellectus ad l. sacculary. §. sunt quædam. ff. de extraord. crim.
65 Pœna mortis in arbitrijs, nunquam imponitur in delictis attentatis, & non consumatis, & num. 70.
66 Intellectus ad l. lex Iulia. §. hodie. ff. ad l. Iulia. repe.
67 Intellectus ad l. 1. ff. de furib. Baln. & ad l. 1. §. expillatores in fi. ff. de effract.
68 Verbum moderari, importat diminutionem pœnæ.
69 In arbitrarijs, quando debeat iudex mitiorem pœnam eligere.
70 Affectus hodie generali consuetudine non punitur, nisi sequatur effectus.
71 Alapam dans officiali martis pœna punitur.
72 Pœna iniuriarum est arbitraria iudicij.
73 Pœna illa debet imponi, quæ solita est secundùm consuetudinem.
74 Practica est vera intellectrix legum.
75 Contra committentem delictum per latam culpam, an possit criminaliter agi.
76 Culpa lata non æquiperatur dolo in criminalibus.
77 Homicidium per culpam commissum, pœna arbitraria punitur.
78 Delictum principaliter commissum ad iniuriã alterius mitius punitur.
79 Delictum mali exempli commissum lata culpa, non punitur pœna mortis.
80 Iudex non puniens exercentem priuatum carcerem, punitur pœna criminis læsæ Maiestatis.
81 Custos carceris punitur ad mortem, si ex sua lata culpa carceratus aufugit, vel fugam arripuit.
82 Iudici hodie omnis pœna est arbitraria, etiam à iure determinata.
83 Pœna ordinaria minuitur propter senectutem iuuentutem, furorem vel ebrietatem, vel iustum colorem, seu excellentiam hominis.
84 Minor an necessario debeat mitius puniri, vel id sit arbitrarium.
85 Minori ætati qualiter succurratur.
86 Delictum leui culpa commissum, an puniatur.
87 Culpa in faciendo, differt à culpa in committendo.
88 Culpa quando simpliciter sit merito, de leui intelligitur.
89 Leuissima culpa an criminaliter puniatur.
90 Criminalis pœna an locum habeat, vbi habet locum l. Aquiliæ actio.
91 Iudex per inquisitionem non procedit pro delicto culpa commisso nisi dolus, vel lata culpa interueniat.
92 Indicium mistum, quod dicatur.

93 Li

DEVENIO Nunc ad quartã partem principalem huius Operis, quæ cõtinet quotuplex est iudiciũ. Et super ista parte intendo cumulare quã plures distinctiones iudiciorum. nam iudicium est multiplex, & varijs distinctionibus compartitur.

Iudiciorum prima distinctio.

1 PRIMA igr̃ distĩõ † iudiciorum est, q̃a iudicium aliud est ciuile, & aliud criminale & aliud mistum. Iudicium ciuile est, in quo deducitur causa ciuilis. Criminale vero est, in quo deducitur causa criminalis. Verum pro hñda aliquali notitia huius distinct. opportunum est discutere, quæ dicatũt causæ ciuilis, & q̃ crim. & qũo vna ab alia cognoscatur. Hanc mãm tractãt plenè Canonistæ in rub. de iud. vbi Abb. in fi. col. ponit vnã
2 doctrinã, quæ cõiter reprobatur. † Sed bñ vera & cõi pclõ est ista. q̃ causa ciuilis dr̃ illa, qñ principalr̃ in iud. agitur ad commodum priuatum, siue talis causa descendat ex delicto, siue ex contractu. Causa vero criminalis dr̃ qñ principalr̃ agitur ad cõmodum publicum, ex delicto tñ, seu ad publicam vindictam. hinc est, q̃ si aliquis ex delicto venit puniendus corporalr̃ ad pub. vindictam dr̃ causa criminalis, q̃a ex tali pęna corporali nullum cõmodum sentit priuatus. Idem, si aliquis pro delicto veniret puniendus pœna pecuniaria. nã si talis pœna applicatur fisco dr̃ causa criminalis, si vero applicaĩ parti dr̃ causa ciuilis. Ista pclõ est verissima, & cõis, & probatur per tex. & ibi Bar. in princ. in l. licitatio, §. qđ illicite, ff. de pub. Ad hoc põdero nouiter tex. meliorẽ de iure in §. in sum. inst. de iniu. Istam pclõnem firmãt gl. Bar. & Alex. in add. in l. prætor ait, in princ. ff. de sepul. vio. & ibi Alex. in spẽ reprobat alr̃ tenentem in d. ru. de iud. idem tenet Frã. de are. in d. rub. de iud. col. fin. vbi dicit hanc esse cõem opin. & ibi ẽt Fel. & Bal in 2. lec. in 1. col. & est tex. iũcta gl. in l. fi. ff. de priu. delic. & ibi Bart. & declarat pulchre Bald. in pcl. 492. col. pen. in 3. vol. & colligitur ex no. per Abb. & doc. in c. tuæ de proc. & per Bar. in l. 1. C. quando ciu. act. crim. præiud.

ADDITIO Vide Dec. in rubr. extra de iud. vbi late, & an causa sit ciuilis qñ agiĩ ad priuationẽ bñficij. vide Ber. pcl. 319 nu. 5. in 1. parte & vide ad principalem q. eundem Bertr. pcl. 188. in 2. par. nu. 7. Itẽ vide q̃ dixi in pract. mea causa crim. in verbo Audianĩ excusatores, in fi. Item dr̃ cã criminalis si venit pœna applicando fisco. Ita tñ si descendit ex delicto, vt dixi in dicto loco, non tñ si descendit ex cõtractu illicito ſm Alex. in l. 1. ff. de sepul. violat. & post gl. & Bal. in l. 1
3 C. de legi. † Item est aduertendũ q̃ ẽt si agaĩ ciuilr̃ ex crimine infamante dr̃ causa criminalis. ſm Bar. in l. 1. in prin. 4. col. ver. est aduertendum. ff. de eden. & in l. inde neratius, ff. ad l. Aquil. & in l. ptor. in prin. ff. de iniur. & Bald. in l. edita, in fi. C. de eden. & Abb. in c. testimoniũ de test. & quæ sit dñia inter cãs ciuiles vel criminales? vide Affl. in constit. in pecuniarijs in gl. fi. & vide eundem in cõstit. varietates pœnarum in vlt. no. P. F.

4 † Super hoc tñ est sciendũ q̃ ex quolibet delicto ex quo oriĩ accusatio crĩalis ad pœnã oriĩ ẽt actio in factũ ad interesse, & sic ad psecutionẽ rei familiaris, tex. est, & ibi Bar. i. h. q noĩe, ff. de fal. & hodie, §. 1. eo. tit. pbaĩ in d. l. fi. eũ ibi no. ff. de pri. del. & tenet Io. de Anan. in c. accñs, col. 4. in fi. de acc. & est tex. cũ gl. in l. nec qdq̃, ff. p soc. ex quo seqtur. q̃ est in ptãte illius, q dãnũ seu iniuriã passus est, agere criminalr̃ ad pœnam ord. vel ciuilr̃ ad interesse, vel vtroq; mõ copulatiue. Exemplũ, si aliqs cõmisit furtũ, pòt accusari crim. ad pęnã iuris. s. dupli, vel quadrupli, ſm ius cõe, quæ pœna hodie applicare-

tur fisco, si locum hřet, per c. Regni, quod in ci. placuit. vel ad pœnam fustigationis si furtum est ab augustali infra, ab augustali vero supra vsque ad vnciam, ad pœnã abscissionis manus: vltra vero vnciã ad pœnam mortis, ẽm formam c. Reg. quod inc. ad hoc, ꝙ nrorum. pōt ẽt contra eum agi ciuiliter ꝯdõne furtiua ad rei ablatę restõnum, l. interdũ, §. qui furem. & ibi Bar. & doc. ff. de fur. pōt etiã agi ad vtrunque. s. vt puniatur, & vt rem resti tuat. ẽm Bar. in d. §. qui furem, in fi. & Spec. in tit. de fur. § j. vers. sed nunquid, quod qualiter procedat, infra dicam.

ADDITIO Adde ꝙ adeo est verum

5 hoc † ꝙ vbi actio ciuilis nõ orit, nec ẽt oritur actio criminalis, vel inquisitio reip. ẽm Sal. in l. eos. C. de fur. & do. Bar. Cęp. in ꝯs. lix. in ci. Paul. fab. in pen. col. & voluit Bar. in cons. c. incip. à do. Cyn. de bon. 1. col. & Soc. cons. 127. incip. visis c. 1. col. & do. Nel. de sanc. Gem. in tract. bannito, in 2. parte, 2. temp. in v. q. & in 3. p. e, 2. tẽp. 1. q. i si. pen. col. & Marsil. in ꝯs. 35. nu. 14. & tenuit do. Par. de Put.

6 in tract. sind. fol. 51. † Est tñ aduertendũ ad id ꝙ in fi. dicit (ꝙ & ciuilis & crimin. copulatiue pñt cumulari) refragatur. n. tex. in l. 1. C. qñ ciu. act. præiud. cri. & gl. in l. si quis ad se fundũ, C. ad l. Iul. de vi. pub. vel pri. & Bar. in l. interdum, §. q furem, ff. de furt. ideo intelligi debet, ꝙ ita demũ actio ciuilis pt cumulari cum criminali, qñ incidenter cõdemnari ad rei restõnẽ, nõ principaliter, sed ꝑ implorationẽ officij iudicis: imò & si non petatur pōt iudex ex offõ suo cõdẽnari ad rei restõnẽ. per l. 1. ff. de ꝯcus. & in auth. de man. prin. §. ꝙ si delinquentes, & dicit And. de Iser. in ꝯst. si quis in postꝶ 4. col. ꝙ hoc si vr mirabile eũ ciuiliter, & criminaliter simul agi nõ pōt, & idẽ voluit gl. in d. ꝯst. si qs in postꝶ, & ibi t Affl. in 14. no. in 2. q. & gl. fi. in const. in cã depositi, & hãc cõclusionẽ firmauit Angel. de Are. in lib. mal. in verbo & vestẽ cœlestẽ, & est hodie expeditũ in regno ꝑ tex. in c. si, di fur. viol. quo cauetur, vt iudex cõperto facinore in eadẽ snīa reꝶ condemnet ad rei restõnem, vltra pœnam corpalem, & ita seruatur: vt testaĩ Affl. vbi supra & adeo procedir, vt sic debeat doctrina auctoris intelligi: ꝙ licet hodie sint sublata ꝑiudicialia. ꝑ cõst. si ciuiliter agẽs: nõ tñ derogatur l. 1. C. qñ ciuil. act præiu. cri. vt inquit Affl. in d. const. si ciuiliter agens 3. col. 6. no. & repetit in constit. violẽtias in vij. not. vlt. col. idem sequit cõsulendo Aimo Crau. in cõs. 220. in ij. lib. nu. 7 & ita se declarat do. Auctor hic nu. 17. & id voluit d. Tho. Gram. in conf. 10. & 11. in ciuilibus. Pet. Foll. V. I. D.

7 † Similiter, si est cõmissum homicidiũ, orit accusatio criminalis ad pœnã l. Corn. de sic. & ẽt actio in factũ ad interesse, per quam tenetur occisor vel vulnerãs ad expẽsas medicoꝶ, & ad expensas operaꝶ illius interfecti, vel debilitati, vt est tex. i l. fi. ff. de his q deie. vel effu. & in l. ex hac lege, ff. si quad. pau. fec. dic. & in hac æstimatione opaꝶ hẽbit rõ ad totũ tps, quo ille occisus potuisset viuere, & operari ẽm formam l. hřditatũ, ff. ad l. Fal. hñdo ẽt respectũ ad artem, quã solitus erat exercere, ita declarat Spec. in tit. de iniur. & dã. da. §. sequtur ver. nunq d, eũ duob. seq. sic ẽt possumus exemplificari in crimine falsi vt d. l. q nomine, ff. de fal. & in alijs similib.

ADDITIO Sequit ẽt illud (ꝙ vulnerãs teneat vulnerato vel occisor hřdib. occi si ad expẽsas medicoꝶ & opꝶ) Affl. in ꝯst. q de alto in vj. no. ꝑ illum tex. (& an si quis remiserit iniuriã & offensionẽ videat remittere hęc dãna vide plene Fel. i c. de ijs de ac

8 cus. col. fi.) Intelligendo tñ, si delictũ sit saltim ex culpa leui, vel leuissima patratũ, at secus si casualr, eitat l. ex hac lege, ff. si quad. pau. fe. di. & l. fi. ff. de ijs q deie. vel effu. quas ẽt allegat do. Auct. hic, pro quo ẽt Alb. in d. l. ex hac lege allegat tex. in l. sed si hřditas, ff. ad exhib. & no. in l. qua act. §. si qs in colluctatione, ff. ad l. Aquil. per gl. & ẽt hoc erat statutũ in l. Mosaica, vt Deut. c. 21. in lra D. in hæc verba si rixati fuerint viri, & alter alteꝶ vel lapide vel pugno ceciderit, vt (tñ) rõ moriatur sed lecto decũbat, si surrexerit, & egressus fuerit foras baculo suo (inixus) Absoluat percussor, atñ dãnum vacationis illius & impensas in medicos pstabit, & licet omnia & auctoritates allegare loquantur in vulnerato & nõ in mortuo, nihilominus eadem rõne possunt dictæ impensæ pet. vt bñ no. gl. in d. § si qs in colluct. ff. ad l. Aquil. & de hoc melius q̃ alibi vide per Pari de put. in lib find. in verbo compositio vers. q a plu ries vbi plenè. Pet. Foll. V. I. D.

9 † Quia tñ supra dixi, ꝙ pōt qs agere ciuiliter vel criminaliter ad sui electiõnẽ, posset dubitari, an si prius actũ fuit ciuilr tñ, possit postea agi criminaliter ex eodem facto, vel

vel econtra. Breuiter cōis ꝯcl'o est, q̄ si actio ciuilis, & crim. tendunt ad diuersa tunc pōt agi altera via, non obstante, q̄ prius actū est vna, vt qñ criminalis datur ad vindictā, ciuilis vero ad ꝓsecutionem rei familiaris. ꝓut supra dixi in furto, & homicidio. nam vna p aliam non tollitur. Si vero vtraq; cōpetit ad vindictā, tam ciuilis, quam criminalis, & tūc vna intētata, altera tollit, tex. & ibi Bar. in l. 1. C. qñ ciu. act. cri. piu. & tex. & ibi Bar. in l. prætor edixit. §. si dicat. ff. de iniu. & Bar. i l. 2. §. 1. ff. vi bon. rap. & Abb. in cap. tuæ. de pc. & Spec. in tit. de fur. §. 1. vers. sed nunqd. & in tit. de iniur. §. 1. vers. sed quęrit. Exēplū pōt poni in actione iniuriaꝝ, nā si aliqs dat alapā, vel dicit verbū iniuriosum, nullū facit dānum iniuriam passo, & iñ ex tali delicto iniuriaꝝ pōt agi de iure cōi ciuiliter, & criminaliter, vt d. §. si dicatur, & est tex. in §. in summa. inst. de iniur. & not. Bart. in l. lex Corn. §. fi. ff. de iniur. & vtraq; actio tā ciuilis, quam crim. tēdit ad vindictam q a nullū dānum passus fuit agens, tūc vna p aliā tollitur, p prædicta. Dicitur aūt agi ciuiliter in actione iniuriaꝝ, qñ agens petit pœnam applicari sibi, vt q a dicit; q̄ noluisset pati talē iniuriam, potius voluisset perdere tantā pecuniā de ꝓprijs bonis, &c. quā petit sibi dari, ita ꝓbatur in l. iniuriaꝝ æstimatio. & ibi gl. & Bart. ff. de iniur. & est gl. in d. §. in summa, in versic. pœna, instit. de iniur. & tex. in consti. Regni, quæ incip. varietates.

ADDITIO Cōcludit hic d. Auctor, q̄ vbi ciuilis, & crim. ad diuersa tendū, vna intētata altera nō tollitur, hoc idem voluit idē d. Auctor, in cons. 95. inter cons. ciuilia d. Tho. Gram. intelligendo finita ciuili primitus intētata, secus ea pendente, qd' est intelligēdum qñ principalr' ageretur, p supradicta, vt per eundem Gram. in consilio 16. num. 20. in ciuilibus. Pet. Foll. V. I. D.

10 †Et hoc fuit inductū de iure cōi Rom. ſm q̄ tota pœna applicabatur parti ciuiliter agēti, vt dicit gl. in d. const. varietates. in ver. partē tertiam, q̄ est gl. pen. & ita intelligitur d. l. iniuriaꝝ æstimatio. veꝝ licet pars æstimet iniuriā, iudex tñ taxat ipsam æstimationem, & postea dat iurām actori, & deinde cōdemnat ad id q̄ taxatur. ita intelligitur tex. in l. const. §. 1. ff. de iniur. dum dicit, q̄ pœna imponitur æstimatione iudicis, nam debet intelligi, id est taxatione iudicis. æstimatio aūt fit p partem ciuiliter agentem. ita intelligit And de Iser. in d. ꝯst. varietates. Pro hoc est alia ꝯst. sequēs, q̄ incip. vt dignitatū. in fi. ibi, taxatione iudicis, &c. & gl. no. in vers. dānis, in c. si canonici, de off. ord. lib. 6. & ita debet intelligi gl. in d. l. iniuriaꝝ æstimatio. idē tenet Spe. in tit. de iniur. §. 1. in 3. col. & Cy. in l. si nō ꝯuitij, in 15. q. C. de iniu. ita ēt debet intelligi qd' not. Soc. in ꝯs. 146. col. pen. & fi. in 1. vol. hodie vero p d. ꝯst. varietates est inductū, q̄ actor ęstimat iniuriā, & iudex taxat, & illa pœna taxata applicat̄ parti pro iij. parte, & pro duabus partib. curiæ, & ita cōiter seruat̄ hodie in regno, dū fiunt isti libelli iniuriaꝝ, & sic hodie nō pōt agi mere ciuiliter actione iniuriaꝝ, ita q̄ tota pœna applicet̄ parti, & sic quantū ad hoc est correctus ille, §. in summa. inst. de iniur. p d. cōst. varietates. vt sentit gl. pen. ibi in ver. par. 3.

11 †Ex p̄dictis infero ad vnā practicā quondianā, quam non reperio hactenus ab aliquo declaratā. In regno est cōis stylus curiarū, quo in crimine iniuriaꝝ solet ꝓcedi p libellū, & p querelā, qñ proceditur p libellum, solent accusatores eligere pœnā pecuniariā applicādā sibi pro tertia parte. ſm formam dictæ ꝯst. varietates. tunc ꝓcedit libellus per d. ꝯst. & censet̄ tunc intētari iudicium mistū, vt infra dicā in iij. memb. iudicio misto. qñ vero ꝓceditur p querelam, cēsetur accusator nō hēre aium faciendi partē in iudicio, sed vult q̄ iudex puniat delinquētem pœna iuris, & tunc est iudicium mere criminale, & de hoc est gl. in l. si qs se iniuriā. C. de acc. ex hoc sequit̄, q̄ si in querela aliqs æstimaret iniuriā petendo accusatū pro iniuria puniri ad tot aureos, talis q̄rela non ꝓcederet, q a qñ agit̄ mere criminalr', non pōt accusator æstimare iniuria, sed ęstimatio ptinet ad iudicē, vt tenet Bar. i l. iniuriaꝝ ęstimatio, ff. de iniur. nā ex quo est pęna arbitraria, & sic à iure nō determinata, vt l. fi. ff. de iniu. relinquit̄ arbitrio iudicis, & sic ad iudicis ęstimationē, nō aūt partis. ita dicit Bal. in l. j. in fi. C. de apo. pub. lib. x. idē si formaret libellū, & peteret totā pœnā applicari sibi, q a nō ꝓcederet libellus hodie, p dictam cōst. varietates. licet de iure cōi procederet. per d. §. in summa.

ADDITIO Dicit hic D. Auctor, i regno cōem stilū fore q̄ in crimine iniuriaꝝ ꝓceditur p querelā, & p libellū, in hoc contrariari, & aduersari v̄r ritus magnę curię vi

cariæ

cariæ.in c.statuentes, positus in priuilegijs neap.ɔcessis, de quo meminit Gram. decis. 37.& late tangit qualr intelligatur Afflic.in 12 c.r.§.iniuria de pa.tenen. † Q̃ũs vult φ ꝑ verbis iniuriosis non pôt agi nisi per l.bel. lũ, ſm conſt. varietates pœnaꝝ, & tunc ordinariæ ꝓcedit, & nõ ad denunciã, seu querelam partis, & sic non criminalr, & ita quotidie praticatur in simplici verbali iniuria.

13 † Fallit qñ esset illata iniuria viduis, aut ecclesiasticis ꝑsonis q̃ tũc ex offõ põs agi per rex.in c.de iniur. qđ est verũ in graui iniuria offensa, & violentia, ſm Bald.in l.si quis in hoc genus. C.de ep.& cl.in fi.& Marſ.in ɔſ. 103.& sic nõ simplici verb.iniu. P.F. V. I. D.

14 † Scias tñ, φ qñ proceditur per viã querelæ, quæ ſm cõem obſeruantiam solet describi in libro cõis, requiritur locus, & tempus cõmissi criminis, cũ solennitate, l.libelloꝝ, ff.de accu. alias non procedit, ſm Gand. in trac.male.in tit.quali.fiat accu.col.2.nisi fieret denunciatio de crimine cõmisso in diuinam maiestatem, puta de blaſphemia Dei, q̃a tunc non requiruntur istæ solennitates, ſm Ang.in § fin.in auct.quo opor.episc.

ADDITIO In querela iniuriaꝝ requiritur appositio loci, & t̃pis, cum solẽnitate libelloꝝ.

15 † Fallit qñ de iniurijs constaret ꝑ cõfessionem partis, vt alias dixi in practica mea cau.cr.in verbo audiant̃ exc.ꝓponẽdꝯ, & vide Bertr.conſ.73.in 1.lib.& ɔſ.140.nu. 2.1.lib.& ɔſ.211.eo.vol. P. Fol. V. I. D.

16 † Criminalr̃ vero agitur de iniuria, qñ nihil petitur applicari parti, vt qñ concluditur siue in libello, siue in querela aliquẽ puniri pœna iuris, quo casu iudex arbitrabit̃ pęnã ſm qualitatẽ loci, ꝑsonę, & dignitatis, & sic est pœna extraordinaria, vt l.fin.ff.de iniur. & est bonus text. in l.Pedius, §.1.ff.de incẽ. rui.nauf.& not.Abb.in c.cũ te.col.2.& 7.de re iud. Et de hoc, qñ agitur criminaliter de iniuria, q̃ pœnæ sint traditæ, est ɔſtõ regni, q̃ incipit, Vt dignitatũ vbi inter alias pœnas dr qđ si rusticus vel ignobilis verberat militẽ,

17 punitur pœna manus. † Sed iuxta hoc quæro, qđ si agens actione iniuriaꝝ, concludit iniuriantem condẽnari ad satisfactionẽ iniuriæ siue honoris, puta vt mẽtiat̃ vel veniã petat, & famã restituat, ad qđ tenet̃ iniuriãs vt plene not. Paris in suo tract.ſind.in verſ. cõpoſit.col.8. & Hostien.in summa de pœnit.& remiſ.§.quibus, & §.qualr̃, & §.qđ de accuſatoribus. an tale iudiciũ dicatur criminale vel ciuile? Hanc q̃õnem nõ reperio tactã ab aliquo, tñ inſpectis his q̃ ſupra dixi, posset aliq̃s dicere, φ iste dicatur ciuilr̃ agere, q̃a nihil venit applicandũ fisco. imò illa satisfactio iniuriæ fit parti, ergo debet dici iudiciũ ciu. sicut qñ pœna pecuniaria applicat̃ parti, vt ſupra fuit dictum, tñ ego teneo ɔtrarium.s.φ imò tale iudicium fit mere criminale. & moueor, q̃a ista satisfactio iniuriæ dr̃ pœna, ſm Azo.in summa, de pœ.quẽ in hoc ſeq̃tur Paris in d.ver.cõpoſitio. col. 8.in prin.& plus dicit ibi Paris, circa mediũ illius 8.col.φ talis satisfactio, dr̃ pœna corporalis ad instar cessionis bonoꝝ, quæ fit cũ vituperio, & nõ posset alr̃ dici, quia si est pœna, cũ non sit pecunia, nec amissio alicuius iuris, de necessitate erit corp̃alis. Nunc. in proposito, si est pœna corporalis, & descẽdit ex delicto, ergo causa est cr̃ialis. hoc ꝓbatur ex dictis Bar.in l.fi.verſ.quæro qũo cognoscã, &c. ff.de priu.del. vbi dicit, qđ cã dr̃ cr̃ialis, qñ imponit̃ pœna pecuniaria applicãda fisco, vel pœna infrẽda parti in corpus. & idẽ Bar.in l.prior ait.in prin.ff.de ſep. vio. vñ cũ hic inferat̃ pęna in corpus, prout est satisfactio delicti, & descẽdit hmõi pęna ex delicto, ſeq̃tur φ iudiciũ erit mere criminale. Nec obstat, φ nihil applicat̃ fisco, q̃a ẽt qñ imponitur pęna mortis, nihil applicatur fisco, sed dr̃ satisfactũ reip. per legitimã pœnam corporalem, cuius reip.intereſt, qđ delicta puniant̃ l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. q̃a ergo pœna prædicta q̃ũ corpus afficit, respicit publicã vindictam, sicut aliæ pœnæ corporales, licet per quandam ɔ̃nam cõcernat satisfactionem partis, debet ꝑ hoc dici causa mere criminalis, & ita teneo.

ADDITIO Puta aũt non posse iniuriatũ petere iniuriatẽ ɔdẽnari ad has satisfactiones faciẽdas. ſed bñ dictæ satisfactiones ɔſuetudinẽ fieri de volũtate partiũ, qñ intẽdũt se ɔcordare ad inuicẽ, & ita est de mẽte Pari.de put.in loco allegato hic, si recte, inspiciatur. iudex.n.qñ agit̃ ꝑ viã iustitiæ arbitrabit̃ pęnã, ſm qualitatẽ iniuriati iniuriantis, loci, & t̃pis, vt in ɔſt.varietates, nec consueuit fieri facere has satisfactiones ꝑ viam ſniæ: Ideo nõ debet solitũ excedere.cũ ɔſuetudo sit actus practicus ſm Bal. in l.quicũq; C.de ser.fu.& iudex arbitrãdo pęnã nõ posset iniuriantẽ ɔdennare ad pęnã, & has satisfactio

factiones. bene tñ iudex ꝯsciẽ pōt similes satisfactiones imponere, ꝓut in his terminis loquitur Host. in loco allegato. Pet. Fol.

18 †Quod cōfirmo ꝑ id, quod in glo. no. gl. & Bar. in l. planè ff. de exc. tu. vbi dr, ꝙ qñ agit de tutore suspecto, dr causa crim. ꝑꝑ pœnā infamiæ, in qua nō interuenit ꝓcurator. de quo dicto vide Bar. in l. 1. §. sciendū. ff. de

19 susp. tut. † Ex hoc dicto infero ad notabilē practicā, ꝙ si is q formac libellū in actione iniuriaꝶ, peteret pecuniā pro æstimatione iniuriæ, & ēt satisfactionē delicti, talis libellus nō ꝓcederet, qa cumularet pœnā ciuilē cum criminali, q̄ cumulatio non admittit: cū vtraq; tēdat ad vindictam. per ea, q̄ not. Bar. in l. 1. C. qñ ciu. ac crim. præiu. & in l. p̄tor edixit, §. si dicat, & in l. lex Corn. §. fi. ff. de iniur. & supra dixi. Et quacunq; istaꝶ pœnaꝶ esset iniuriās punitus diceret sufficiēter punitus, nā ꝓ eodē delicto nō debet qs bis puniri, qñ fuit sufficiēter punitus, l. pen. §. fi. ff. nau. cau. stab. & est tex. & ibi gl. in ver. duplic. in c. at si clerici, §. de adul. de iud. & Spe. in tit. de expēsis. §. si ante. vers. qd si talis. in fi. & Card. in cl. volētes, §. 1. in 3. opp. de hęr. & Bal. in l. q sepulchra. C. de sep. viol. ꝓ hoc est text. in l. senatus, ff. de acc. & not. Fel. in c. qd' olim. in fi. de Iud. & hoc tenet in terminis nr̄is Paris, in d. ver. compositio, col. 9. in prin. vbi expsse dicit, ꝙ si iudex sufficienter puniuit iniuriantē, dando sibi pœnā ordinariā, & consuetam, nō debet vlterius illū cōpellere ad satisfactionē, qa duplici pęna puniret, & sic pœna esset maior delicto, ꝯtra l. sancimus. C. de pę. Modo in ꝓposito, qñ accusator in libello ęstimat iniuriā pro pecunia, vt qa dicit, ꝙ potius voluisset amittere tm̄ de bonis suis, &c. ꝓut hr̄ in d ꝯst. varietates, & ꝑ Bar. in d l. iniuriaꝶ æstimatio. ff. de iniurijs. censet elegisse pœnā sufficientē, qa pro tāto ęstimauit, vnde nō debet conglutinare pœnā satisfactionis, qa ambæ pœnę tēdūt ad vindictā, & qs puniretur bis pro eodē crimine, cōtra prędictas doctrinas? & hęc sunt notāda, quia poteris īstringere multos libellos accusatorios in similibus casibus.

ADDITIO Adde dictis hic ꝑ d. Auctorē ea quę scribit ꝯsulendo Rom. in ꝯsil. 97. inc. viso Themate prænarrato vbi ponit pulchre hanc practicam. Pet. Fol. V. I. D.

20 †Veꝶ, inquantum dixi, ꝙ qñ ambæ pœnę tēdunt ad vindictam, vna tollit ꝑ aliam, limita notabilr̄, qñ altera pœna fuit sufficienter irrogata, & integra. Secus, si nō itegra fuit irrogata, qa tunc pōt recurri ad aliā, & vna ꝑ altā nō tollit. ita tenet Bal. i l. nullū, vers. sed quęrit gl. &c. C. de test. & Alex. in d. l. lex Cor. § fi. in add. ad Bar. ff. de iniur. ad qd' faciūt oēs dec. supra allegatę. Maxime Car. in d. cl. volētes. §. 1. in 3. opp. de hæret. & Fel. in d. c. qd' olim. in fi. de Iudæ. & gl. in d. c. at si clerici. §. de adul. de iud. vbi dñr, ꝙ qñ delicto ꝑ vnam pœnā remanet insufficiēter punitum, pōt iteꝶ puniri alia pœna. ita ēt tenet Lud. Rom. in cons. 375. & Fel. in c. j. col. 4. de p̄sc. Ex quo infero, qd' si iudex coram quo actū fuit in actione iniuriaꝶ, nimis coarctauit ęstimationē iniurię, vltra modum taxādo s̄m eius qualitatem, vel pęnā alterādo, & sepius puniēdo, posset iteꝶ agi cōtra iniuriātem, vt teneatur ad satisfactionē, ex quo non fuit sufficienter punitus; ꝑ p̄dicta.

21 ADDITIO Idē † tenuit Bal. & Cy. i l. vbi. C. de fal. vr̄ tñ sentire ibi Bal. id procedere qñ ꝓcedit instante parte, & hæc fuit originalis opinio gl. in l. nullū. C. de test. q̄ gl. dicit Bar. in l. 2. §. si publ. ff. de adul. cōiter repræhendi à doctoribus Sal. in d. l. nullū dicit ꝙ qñ pro eodē delicto qs esset punitus pęna extraordinaria habito respectu solum ad ipsum delictum, non debet amplius puniri pęna ordinaria, & ita loquuntur s̄m eum l. senatus, ff. de acc. & l. licet, § fi ff. de nau. cau. ꝑ quas Cy. reprobat illā gl. sed si illa pœna extraordinaria, seu minor fuisset imposita non principalr̄ ꝑꝑ s̄m principale delictum (v. g. qs dixit falsum corā iudice, q offendit aures iudicis, & cōmisit falsum, si iudex eū puniuit pęna extraordinaria ꝑꝑ offensionē suā, non prohibet postea eū punire pęna ordinaria ꝑꝑ falsum) & ita dicit ꝓcedere illā gl. qa sic potius esset mulcta q̄ pęna, & dicit ꝙ lex 2. C. de spor. q̄ inducit ꝓ opinione eoꝶ q tenent simplr̄ qd' punitus pęna non integra pōt denuo puniri, loqtur in multa sicut lex illa nullū, & idē ꝯcludit ipsemet Sal. in l. q de crimine. C. de acc. nu. 12. & 13. vbi dat cautelā vt ꝯdēnatus minori pęna statim soluat, qa sic nō posset denuo puniri. Ang i d. l. nullum simplr̄ tenet ꝯtra gl. qd punitus scl' licet mitius nō pōt denuo puniri, ꝑ d. l. senatus, & idē tenet ibi Bar. & in hoc vr̄ concurrere Alb. de Rosa. ibi, & dicit tenēdū esse ꝓut tenuit Cy. in l. vbi. C. de fal. nec Lud. de Ros.

rof. in d. conf. 375. dicit contrarium, quia id quod ipse dicit procedit qn iudex puniuit aliquē minori pœna nō ad vindictā publicā; loquitur. n. de monaco delinquente cui guardianus dedit correctionē claustralem, vnde merito dicit posse puniri pœna canonū ad vindictā publicam, sed qn pœna mitior est imposita ad vindictā publicā nō pōt alia im poni, & hanc opin. contra gl. tenuit Bal. sibi cōtrarius in conf. 33. inc. casus talis Guido de publica inq. vers. circa fm dubium lib. 3. q de directo aduersatur, & ita dicit practica n. arg. l. saecularij. §. sunt quædā. ff. de extra. cri. & hoc ēt expressum reperit in crimine læsæ maiest. vt si minori pœna qs fuerit punitus, q a relegatus, non punietur vera, l. eorū. ff. de pœn. & idē tenet Barro. Brix. in q. rone. 71. cū seq. & idem Bal. in l. si qs in hoc genus. C. de episc. & cl. vers. quæro vnum & ad saturitatē habes p Boër. in decis. 289. vbi refert ita fuisse decisum, & dat cautelam vt delinquens qui venit pluribus pœnis puniendus habeat iudicem amicum qui præueniat, vt puniat mitiori pœna, quia sic vlterius puniri non potest, licet si detegeretur non prodesset. Petr. Fol. V. I. D.

22 † Per hoc puto dari posse cautelā libellanti, q vult vtrunq; petere in l. bello. s. æstimationē iniuriæ, & satisfactionē, vt petat vtrūq; cum pteſtatione. s. q contentatur altera pœna tm, si ea fuerit integre irrogata, & sufficiēter. alias quod vtraq; puniatur, & per hanc ptestationem saluaretur libellus ab ista cumulatione p ea, q multū egredię dixit Bal. in l. quod tpe, col. 2. vers. 2. quæro &c. C. de rest. mil. vbi dicit, quod duo remedia, q electione tollūtur, pñ cumulari in eo. lib. pd. qn sunt talia, quod vnum ex altero oritur, q a non dr cumulatio, sed potius quędā subornata propositio, fm eum, & illud dictum Bal. sequitur Fel. in c. sign ntibus, col. pen de libelli oblat. pro hoc est gl. in l. cōductores. C. locati, & gl. in l. nō ab re. in vers. ordine. C vnde vi. sic in casu nr̄o, quia dato, quod ista duo remedia electione tollantur: tamē vnum subordinatur ad aliud ex futuro euētu, & oritur ex alio, quia si primum non sit sufficiēter irrogatum, statim, & orit aliud, ergo admittitur dicta cumulatio ita pdōnaliter facta cum dicta protestatione. facit ad prædicta tex. in l. 1. §. quia aūt, ff quot. leg.

ADDITIO Est aduertendū q Bald. fm Fel. in d. c. signantibus ita demū admittit talem cumulationem si iudicia sic se hñt q vnū ex altero oriatur, tunc. n. sl bellus purus in 1. & cond. in 2. procedit. in casu vero nr̄o ambæ pœnæ descendunt ex eodem delicto. nec vna descendit ab altera, & vna electa altera tollitur, tāto magis q a vt supra visum est punitus minori pęna non pōt nec debet maiori puniri, licet Mat. Soc. in d. c. signantibus, nu. 72. videat tenere q admittat talis cumulatio vide eum. Pet. Foll. V. I. D.

23 † Corroboratur p id, qd dicimus de duobus reis debendi, de quoꝝ nā est, vt vno sol uēte integrū debitum, alter liberetur, & tñ pōt formari libellus cumulādo ambos reos debēdi, & petēdo insolidum ab vtroque. dū modo apponat ptestatio, q vna solutione creditor pteñtat, alias libellus non pcederet, fm Bar. in l. 3. §. vbi duo. col. 1. ff. de duob. reis. & Ang. de Are. in §. 1. inst. de duob. reis.

24 † nam validum est argm̄ de personis ad res, & ecōtra, l. q plures, ff. de vulg. & pup. & l. miles ita. & ibi Bar. ff. de mi. test. & Ias i l. sed si possess. §. si eū de hrditate. col. 2. ff. de iureiur. Vñ sicut admittitur cumulatio personaꝝ in iudicio, cū illa ptestatione, sine qua non pcedeter, ita debet admitti cumulatio reꝝ seu

25 pœnaꝝ, cum eadem ptestatione. † Secunda cautela dari pōt pro libellante, q æstimet iniuriā, & petat tm̄ æstimationem iniuriæ fm formam dictæ const. varietates, & in calce libelli faciat sibi reseruationem, q si iudex non sufficienter puniuerit reū, reseruat sibi posse petere satisfactionē iniuriæ, de qua satisfactione ptestat. Et hanc reseruationē facere pōt sitr semper, qn petit reum puniri pœna iuris. s. vt si nō sit sufficiēter punitus,

26 reseruet sibi petere satisfactionē. † & hoc p tex. in l. si tñ. §. cū redhibitoria, ff. de ędi. vbi is q agit redhibitoria pro vno vitio, pōt ptestari de alijs vitijs nō apparētibus de qbus reseruari sibi pōt agere quandocunque apparuerint, idem tenet Bal. per illum text. in l. si prædium. col. 2. vers. sed pone, emi seruum, &c. C. de ædil. actio. & istæ cautelæ sunt optimæ pro libellante, & nouæ.

ADDITIO Ista secunda cautela nihil pdest p supradicta, q a licet iudex imposuerit pœnā minorē q deberet imponi habito respectu ad qlitatē loci, psonæ iniuriātis, & iniuriatæ, ac tpis, fm dispōnem tex. in cōst. varietates, pōt tunc agi in secūda instātia vt plus

plus puniat̃ ꝯsideratis tñ dictis qualitatibus, seu non pôt sibi reseruare petitionẽ satisfactionis q̃a satisfactio est pœna ęque principalis, & electa vna licet nõ integre illata, nõ pôt rediri ad aliã .p allegata supra. licet per d.cõst. varietates deẽ appellatio libellã vt appellet à minoritate pœnæ Per.F. V.I D.

27 † An aũt si est aliqđ delictũ, de quo pôt co gnoscere iudex laicus, & eccl'iasticus, & est diuersa pęna canonica à pęna ciuili, ,put est crimẽ blasphemiæ, vel adulterij, vel vsuræ, si qs fuit punitus p vnũ iudicẽ vna pęna, pos sit p aliũ puniri alia pœna iterũ, vide Abb. & Fel. in c de his.col fi.de acc. & Abb. in c.tuæ col pe.de ,pc. & Bal. in l.placet. C.de sa.san. eccl. & in l fi qs in hoc genus. C.de ep. & cl. & Lud. R. in ꝯs.ccclxxv. vbi vñr tenere, ꝗ sic p tex formalẽ in c.felicis § p hoc.de pęn.li. vj. & in c.statuimus, & ibi Abb.de maled.

ADDITIO Bal. in l. placet C.de sac. san.eccl. vt dicit hic do. Auctor dicit, ꝗ punitus in foro ecclesiastico pęna spũali pôt in foro seculari puniri alia pœna, nec dicit ob stare (ẽm Gul.) tex. in l.senatus, ff. de accus. q̃a dicit ,pcedere de delicto simplici, sed qñ nõ est simplex delictũ, sed rõne qualitatis of fendiẽ non solũ iudex tp̃alis, sed eccl'asticus vterq; potest punire pro quo dicit, ꝗ allegat Gul. tex. in auth. de san. ep. §. si vero crimen coll.ix. & idẽ refert renuisse Iac. de Are. sed alia rõne, q̃a l. senatus locũ habet qñ plures pęnæ veniũt: ex diuersis legib. sed qñ veniũt ex eadẽ lege oẽs imponunť idẽ Bal. in l.cun ctos ppl'os. C.de sum. Trin. & fid. cath. viij. col. ver. modo circa hoc ponit eandem qõ. & arguit ꝗ punitus p iudicem ecclesiasticũ pôt puniri p iudicẽ laicũ, sed dicit nõ deter minare, q̃a pẽder de facto, & hanc opinionẽ ẽm Alex. in add. ad Bald. in d.l.placet sequtur R. in l.j.§.j.ff.de no.oper.nũci. & ꝗ ad hoc est singularis d.§. si crimen Abb. in c.tuæ de ,pc.ij. col. num.5. late tetigit hanc qõnẽ, & finalr̃ refert ꝗ Ioan. And. in nouella, dicit hanc qõnem fuisse disputatam Bononiæ, & ꝯclusum, ꝗ aut p diuersas leges imponunť diuersæ pęnę pro eodẽ delicto oĩno separa tæ, & impositio vnius nõ tollit aliã. per tex. in l.q sepulchra. C.de sep. vio. & l.3.ff.de li. ho.exh. aut pœnæ nõ sunt oĩno diuersæ, puta q̃a vna lex apponit pęnã c. florenoꝝ alia mille, & tũc aut pœna fuit imposita, seu accu satio facta tendit ad vindictam, & tunc nõ pôt denuo accusari, seu denuo puniri, secus aũt si accusatio ꝯcerneret iteresse ,ppriũ & rẽ familiarẽ. Aut pœnæ sunt oĩno similes, puta q̃a qlibet lex imponit pęnã c. flore noꝝ, & tũc refert q̃ pœna imponat̃ cũ sit eadẽ, & hãc distõnem dicit æquã, & notabilẽ, quã dicit Fel. in c.cum sit gñale de for. cõp. num.11. ꝗ solet tenere. Affl. in const. multæ leges secundo not. tenet simpliciter ꝗ punitus p iudicẽ ecclesiasticum pôt puniri per secularem. sed B. ẽr. in decis. cclxxxviij. tenet simpliciter fuisse determinatũ. ẽm opin. legistaꝝ, videlicet, ꝗ aut pœna imposita, seu accusatio facta tẽdit ad vindictã, & tunc denuo non pôt accusari, & puniri, ac secus si ꝯcerneret ,ppriũ interesse, & rẽ familiarẽ accusantis, & hæc opinio vr̃ æqua. P. F. ll. doctor.

28 † In quantum aũt supra succincte tenui, ꝗ ex eodẽ delicto pôt agi in vno libello ciuiliter, & criminaliter sil'. s. vt puniatur, & rẽ restituat, per ea, q̃ dicit Bar. in l.interdũ §. q furẽ, ff.de fur. intellige hoc sanè ,pcedere, cum aliquali limitatione, & declaratione .s. vt nõ intẽtetur iudicũ ciu. & crim. æque principaliter, sed debet accusator principaliter agere criminaliter, petendo reum puniri, & deinde incidenter per offm̃ iudicis petere rei restõnẽ, alias si æque principaliter ageret, nõ ,pcederet libellus, q̃a esset ꝯtra l. interdũ. cũ ibi not. p Bar. & Doct. ff.de pub.iud. ita declarat Bar. in l.ij.§.j.col.ij. in prin. ff.vi bo.rap. & in l j C.qñ ciu.ae.cr.preiu. idẽ tenet Bar. in l. si

29 qs ad se fundũ. in fi. C.ad l.Iul.de vi †Quod limita non procedere, qñ delictum est tale, in quo veniret quis damnãdus ad mortem, quia tunc potest cumulari iudicium ciu. & criminale æque principaliter secũdum Bald. in l.j. col.ij. C.de app. quem sequitur Alex. in d.l.ij.§ j. in addit. ad Bart. ff.vi bon.rap.

ADDITIO Adde ꝗ si recte inspiciat̃ doctrina Bal. in d.l.j. C.de appel. non firmat pedes in dicta conclusione, imò recedit ab ea, quasi ꝗ qñ quis condemnatur ad furcas si condemnatur ad rei restõnem, non est ꝗ ,pueniat id à pœna mortis, sed ex offõ iudicis, q tenetur vt supra dixi, & sic non pôt dari rõ diuersitatis, licet Alexan. videatur sequi Bald. simpliciter Petrus Foll. V. I. D.

30 † Nota tñ ,p saluatione libelli, ꝗ si aliqs peteret Titiũ puniri, & ꝯdẽnari ad rei restõnẽ non p hoc censetur agere æque principaliter, q̃a copulat vtrunq; sed saluat̃ libellus,

&

& censetur agere principalr̃ ad pœnam. & ꝯñr ad rei restõnem. ita expresse dicit Bart. in d.l.interdũ.§.qui furem in fi.ff.de fur.vbi
31 ita exẽplificat † Ad qđ facit illa vulgaris r̃a ꝙ verba libelli impropriantur,vt saluetur libellus,ſm Bar.& Doct.in l.sed si possessori, §.irẽ si iurauero,ff.de iureiur.& in l.1. C.de de vsufr.& in l.insulã ff.de pscr.verſ.cũ alijs sĩlibus, qđ no. vt si cautus, qñ opponere-
32 tur contra libellum †Vlterius circa cognitionem causaꝝ criminalium à ciuilibus,datr̃ alia r̃a,quæ est talis. videlicet,vbicunq; ex delicto agitur,vt qs puniatur non pœna ordinaria, & nãli in introducta, pro illo delicto,sed vt priuetr̃ aliquo offõ,bñficio,administratiõe,vel dignitate,illa cã dr̃ ciuilis,nõ aũt criminalis, licet agaẽ ex delicto,ex quo nõ agitr̃ ad vindictã publicã, vt qs puniatur pœna ꝯdig.tex.est,& ibi Abb.& Fel.in c.per tua,de simon.& Abb.&Fel.& Ioã.de Anax. in c.ſup his de accu.& idẽ Abb.in c.tuæ. de ꝓc.& not Pet.Ph l.Cor.in ꝯſ.19.col.2.circa fi.in 3.vol. Adeo ꝙ in tali cã tanq̃ ciuili põt interuenire ꝓcurator, vt dñt doct.in locis pãlleg.vbi idem dñt, qñ de crimine agitur per viam exceptionis, & nõ ꝑ accusationem, qa tũc dr̃ cã ciuilr̃ intẽtata,ſm Fel.
33 in d.c.ſuper his col.2.in fi. †Limita tñ prædicta, nisi statutum pro crimine non imponeret aliam pęnam nisi priuationis,qa tunc dr̃ causa criminalis, non aũt ciuilis, ex quo illa est pœna nãlis, & ordinaria ipsius delicti,ſm Ant.de Bu r.& Abb.in d.c.ſuper his, col.2.in fi.de acc.& Fel.in rub.de iudicijs,licet idem Fel. in d.c.ſuper his.col.2.in fin.& seq.videatur firmare ꝯtrarium.ſ.ꝙ tunc etiã sit ciuilis,ex eo qa ista pœna non applicatur fisco.tñ ego puto 1.partem veriorem.ſ.ꝙ sit criminalis, qa agitur ad publicam vindictam,vt qs puniatur pœna ordinaria statuti pro crimine. Nec obstat,ꝙ talis pœna non applicatur fisco, quia minime applicatur parti,vñ non põt dici ciuilis,sed ꝯsiderari debet principalis intentus iudicij,qui est,vt puniat delictum ea pœna,quæ est à lege inducta ꝑp publicam vtilitatem l.ita vulneratus ff. ad l.Aquil.quo principali intẽtu ꝯsiderato,iuxta l.si qs nec causam,ff.si cer.pet.agiẽ ad publicã vindictã ergo cã est criminalis sicut qñ aliquis puniẽ in corpus, certe tunc ex tali pęna nihil applicaẽ fisco, & tñ causa est criminalis,ſm Bar.i l.si.col.1.ff.de priu.

delict.Præterea,posset attẽtari,& non temere dici,qđ imò ista pęna applicaẽ fisco, quia si aliqs priuatur offõ, vel beneficio ꝑp crimen,illud offm̃ seu beneficium incipit vacare in mẽsa fisci, adeo qđ fiscus põt illud alteri cõferre, ergo talis pœna applicatur fisco, qa fiscus de ea disponit, alteri conferendo,
34 merito dr̃ causa criminalis. †Et ꝑ pdicta infertur, qđ si agatur de adulterio coram iudice ecclesiastico ad solam separationem tori & non ad pœnam ordinariã, quæ infligitur pro adulterio,talis causa dr̃ ciuilis,& nõ criminalis.vnde põt in ea interuenire procurator. iste est tex. in d.c.tuæ, & ibi per Abb.& doct.de procur. & no.Bar.in l.nõ solũ,§.fi. ff.de proc. Et prædictam opin.quã modo tenui, confirmo, qa qñ agitur de crimine per modũ exceptionis,non ad pœnã ordinariã dr̃ criminosus priuari beneficio,nõ in pęnã sed priuatur,vt inhabilis ad illud,vnde quia nõ est pęna,sed quędam inhabilitas,dr̃ cã ciuilis,& non criminalis,sed qñ agitur, vt priuetr̃ ad pęnam,dr̃ cã criminalis,qa tunc delictum pœna coërcetur, ita Franc.de Aret.in
35 d.c.ſup his.col.3 de accu. †Quid aũt,si agatur per viã inquisitionis ad priuationẽ bñficij ꝑp crimen nulla præcedẽte accusatione nec exceptione,an dicatur cã ciuilis vel criminalis? Dic quod cõiter tenetur,qđ sit cã ciuilis,ex quo nõ agitur ad principalem pœnam delicti, ſm Franc.de Aret. in d.c.ſuper his.col.3.in fi. & seq. & Ioan.And.in c.frequẽs de rest.ſpol.lib.6.& Bar.in l.1.§.sciendum,ff.de susp.tetor.& Bar.in l.1.§.si publ. col.3.in fi.ff.de adul.& Abb.in c.fi.col.fi.de purg canoni. & vide ad hoc Fran.de Are.in c.qm̃ in 1. notab.de testib. vbi simplr̃ dicit, qđ de iure canonico,qñ proceditur per inquisitionem, causa est ciuilis, idem tenet Io.de Ana.in c.cum dilecti.col.2.verſ.nota, qđ qs,&c. de accuſ.mouentur per c. ꝑ tuas de simõ. Veꝝ ego intelligerẽ hoc,qñ ageretur ad remotionẽ, ꝓut loquiẽ d.c.per tuas.
36 † Et ex hoc introduxit ius canonicũ,qđ qñ agitur per viã inquisitionis, mitius punitur delinquens,quia nõ irrogatur sibi pœna ordinaria delicti,sed alia pœna arbitraria mitior,secus si agatur per viã accusationis, qa tũc datur pęna ordinaria,ſm Abb i c.inquisitionis.col.1.in c.qualr̃, & qñ.el ij.col.5. de accuſ. & in c.per inqſitionẽ in fi.de elect.in qbus locis limitat non ꝓcedere,qñ inquisitus

tus

ctus esset cõuictus per propriã cõfessionem, quia tũc ordinarie, & acrius punit, licet secus sit de iure ciuili, quia par pœna imponitur, siue agatur per viã inquisitionis, siue accusationis sm Abb. in d.c. inquisitionis. col. 1. & forte ad hoc voluit hře respectum Franc. de Are. in d.c. quĩa in prin. de test. dum duxit simplr, quod causa inquisitionis, est ciuilis de iure canonico. s. pp illam rõnem quia non irrogat pœnam ordinariam delicti, per ea, quæ supra dixi, idem videtur tenere Io. And. in addit. Spe. in tit. de inquis. §. nunc videndum in addi. quæ incipit, cum dilectis &c.

ADDITIO Infert hic D. Doctor q̃ acrius quis punitur si conuictus est per propriam cõfessionẽ, q̃ si esset conuictus per testes. cuius cõtrariũ verius est, vt dixi in practica mea causa, crim. in s. parte tertiæ partis in verbo, & si cõfitebuntur in eo loco vbi de effectibus cõfessionis spontaneæ. Pet. Foll.

37 † Ex prædictis ẽt infertur, q̃ quando opponuntur crimina contra testes ad repellendũ eos à testimonio, talis causa dr̃ ciuilis, non aũt criminalis, quia agitur de crimine per viam exceptionis, & non ad pœnam ordinariam, sed ad repellendũ à testimonio tex. est in c. super his ibi, à testificatione &c. de acc. & in c. cũ dilectus in fi. de ord. cog. & in c. super eo. el j. & cap. testimoniũ, & ibi per Abb. & doct. de testibus, & c. 1. in fi. de excep.

38 † Quo vero ad solẽnitatẽ libellorũ, adhibetur hęc distĩõ, quia si crimen obijcitur ciuilr̃, si quidem est tale, quod non infamat, dr̃ causa ciuilis, & non requiritur solẽnitas legis libellorũ, ff. de accus. Si vero est tale crimẽ, qd̃ infamat, & tunc ẽt ciuilr̃ agatur, requiritur dicta solẽnitas. s. vt inferatur locus, & tps, & ista est cõis cõclusio, quam tenet Bar. in l. 1. in prin. in fi. col. ff. de eden. & Bart. in lege, prætor edixit in prin. ff. de iniur. & in l. 1. §. sciendum. ff. de suspec. tuto. & in l. item exigitur, ff. de dolo. & Soc. in cons. 146. col. 7. in fi. in 1. vol. & Bar. in l. de Neratius, ff. ad leg. Aquil.

ADDITIO Adde qd̃ licet delictum obijciat̃ cõtra testes p viã marę repulsæ, & exceptionis, requirit̃ tñ solemnitas l. libellorũ, sm veras cõclones alia obiectio erit inepta, vt plenè dixi in pract. mea causa, crim. in verbo cõcedatur repulsa, & in 3. parte, ter. partis prin. in reqsito de repulsa. Pet. Foll.

39 † Item in qũm supra dixi, qd̃ qñ pœna pecuniaria applicatur fisco, est cã crĩalis, intellige pcedere, qñ pœna venit ex delicto, secus, si veniret ex aliquo cõtractu illicito, quia dato, qd̃ pęna applicetur fisco, nihilominus dr̃ cã ciuilis, puta qñ aliquis alienat rem litigiosam. ita tenet Bal. in l. fi. i ver. qro, qñ pœna &c. C. de litig. quẽ sequit̃ Alex. in d. l. prętor, ff. de sepul. vio. in addi. ad Bar. in addi. q incipit, adde, quod dñs, &c. in fi.

40 † An aũt in dubio, qñ lex introducit pœnam pecuniariam pro delicto, applicetur fisco vel parti, tradit plenè Bart. in l. agr. ff. de ter. mot. & Frãc. de Aret. in rub. extra de iud. col. antep. & penult. & ibi etiam Abb. in fi. & Ioan. de Imo. in rub. ff. de pub. iud. & ibi videas.

ADDITIO. Vide ad hæc omnino Alex. in l. si quis id quod, ff. de iurisd. omn. iud. & ibi. Angel. Petrus Foll.

41 † Quæ aũt vtilitas resultat ex hmõi cognitione causarũ, an sint ciuiles, vel crĩales? Dic qd̃ multæ sunt vtilitates. Et prima vtilitas est, quia licet alias de iure canonico mulier, & laicus non possit esse testis in crĩalibus contra clericum, vt hr̃ in c. forus, de ver. sig. & in c. de cetero. de test. tñ qñ ciuilr̃ agitur de crimine, admittit̃ testimoniũ laici, & mulieris cõtra clericum. tex. est, & ibi Abb. & doc. cõiter in c. qũ de test. & in c. tam lr̃is eo. tit.

ADDITIO In quantum hic dñs auctor cõclud t mulierẽ non esse idoneã testẽ in crĩalibus de iure canonico, hr̃ ẽt in c. mulierẽ 33. q. 6. vbi est gl. notab.

42 † Quod testimoniũ mulieris, & infamis in criminalibus cõparantur, & gl. in c. ex eo 15. q. 3. & gl. & doct. in c. qm̃ de testi. gl. in c. tã lr̃is in verbo fœmineis eo. ti. Host. in summa de test. §. qs testis esse possit Spec. in tit. de pc. §. ver. 7. in crĩali testificatioue. Alb. in l. qui testõ, §. mulier col. 1. ff. de test. flor. in l. ex eo. ff. de testi. Ioã. pla. & Ang. Aret. in §. testes aũt inst. de test. & nouissime vltra omnes copiosius per And. Tiraq. in trac. de legi cõnu. i nona l. nu. 49. vbi dieit qd̃ hoc est indubitatũ, & nemo aduersatus est pter Philipp. dec. in l. fœminæ col. 5. vers. 16. de reg iur. & in c. qm̃. col. vlt. de test. quam videas.

43 † Imò ẽt de iure ciuili sm opinionem aliquorũ in capitalibus mulieres non sunt idoneæ testes, sm Iac. Aret. in l. qui testõ § mulier ff. de test. quem refert Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de teste, §. 1. vers. item quod mulier & Alb. Gãd. in tract. male. in tit. de furibus, colum. 4. versic. pone quæstio

qõnem de facto, & Old.ꝯs.154. quæritur si testes,& Io.Fab.in d.§.testes de test.& Alex. ꝯs.11.circa primũ dubiũ, col. pen.vers.rñdi supra lib.1. & ꝯs.99. in cã inquisitionis col. pen.ver.2.testis.eo.l.b.1. & Cęp.ꝯs.32.quidã rustici.col.3.& Hyp.de mars.in rep.l.vlti mæ.C.de prob.car.8.& cons.18. protector. col.8. vers.vnum tñ dico,& ꝯs.22.grã dñi. col.4. & ꝯs.59. diuino præsidio. col.6.vers. Item ẽt vltra pmissa, sed cõis opinio est in ꝯtrariũ, vt videre licet in d.l.q testõ. §.mulier.ff.de test.&p Panor.& Fran.aret.&Fel. in c.qm̃ de test. vt refert D.And.Tiraq. vbi supra num.50.vbi ẽt latissime hñs nonnullos alios casus in qbus mulieres reppellunt̃

44 à testimonio. † Est tñ aduertendum ꝙ in illis casibus in qbus de iure mulieres admittũtur ad testimonium,minus tñ fidei eis adhiberi debet,q̃ viris.vt optime ꝓbat text.in l. i q.ff.ad l.Iul.mai.& expsse hoc voluit Spec. in tit.de test.§.postq̃ vers.porrò. Bal.Sal.in l.vlt.per illum tex.ff.de fi.instr. Idẽ Bal.ꝯs. 455.q s melius in duobus locis lib.4.Alb.& Pan.in d.c.forus de verb.sign.&cons.52.qdam in ægritudine.col.2.vers.Item ꝙ fœmina lib.1.Rom.in rub.de arb.col.8.vers. Itẽ præferuntur duo testes masc. Alex.ꝯs.236. ꝓspectis attestationibus.col.j.lib.6.Barb.ꝯs. 64. illud in medium.col.ea.vers. & si qsp ã opponat lib.3. & latissime per Tiraq.vbi su

45 pra nu.57. † Item est aduertendum ꝙ mulieres ẽt in criminalibus de iure canonico admittunt̃ in testes, qñ aliter veritas hñi nõ posset. vt no.Ioan.And. post Gul.de Suza. in addi.Spec.in tit.de test.§.1.vers. Itẽ ꝙ est mulier,& tradit Alex.in cõs.64.viso Thema te in ptin.lib.1.& idẽ Alex.cõs.24.animaduersis.col.4.lib.2. & Abb.in c.qm̃ de test. & Marsil.in l.diuus Pius.col.2.ff.de q.& deti. in d.l.fœminæ. nu.35.imò plus dicit ibi deti.ꝙ duæ mulieres non sufficienter vt ex dicto earum possit perueniri ad condemnatio nem, sed si plures essent, numerus suppleret defectũ,vt in sili dicit notari p Imol. i c. cũ nũcius,de test.quẽ refert,& seqtur Alex. in ꝯs.99.visis processibus col.4.lib.5.& facit ſm eum gl in l.3.§.eiusdem in verbo num. de test. & id qđ similiter dicit d. Auctor hic ꝙ laicus non põt in criminalibus ferre testimonium contra clericum, probatur in c.de cetero de test.& in c.testimonium 11.q.1.

46 † Quod quidem non procedit qñ delictum fuit cõmissum vbi non erat clericoꝝ copia, ſm Abb.in d.cap.de cetero,licet alr̃ videatur sentire ibi.Fel.sed d.Steph.Aufrer.sequit̃ o-

47 pin Abb.in tract.de rep.test.nu 61.† Item nõ ꝓcedit qñ delictũ clerici esset notorium qa tunc laici admittuntur ꝯtra clericũ ſm eundẽ Abb.in d.c.de cetero citat c.cum dilecti de purg.can.& Steph.Aufrer.vbi supra.

48 † Item hoc procedit vt laici non amittant̃ ad plenã probationẽ, sed ad iudicium faciẽdũ vt saltim clerici subijciantur torturæ bñ admittunt̃,arg.l.c.5.cum ibi not.per Bar.& gl.ff.de adult.& l.quæro in fi.ff.de ædi.edic. & qđ.not.in c.1.de prob.secuit.innoc.in c.

49 qm̃ eo.tit.& voluit Steph.vbi supra.† Itẽ id procedit qñ agitur de crimine criminaliter secus si ciuilr̃,secundum d.Auct.hic & Abb. & Host.in d.c.de cetero, & d.Steph.vbi supra per c.3.de test. Item laici admittũtur ad testimonium contra clericos in criminibus exceptis secundùm gl. in d.c.de cetero, pro quo allegat c.perpetua,de simo, & tenet D. Steph. vbi supra. Petrus Foll. V.I.D.

50 † Secunda vtilitas est, quia qñ agitur criminaliter, non inducitur vitium litigiosi sup aliqua re,vnde nõ impeditur eius alienatio, sicut qñ agitur ciuiliter, iuxta formã l.fin. C.de litig.& hr̃ in const.eoꝝ fraudib. ſm Bal.in c.ecclesia. el j.in fin.extra, vt lite penden. Tertia vtilitas est circa formam libelli, quia in criminalibus requiritur forma legis libellorum,alias non procedit,secus,quando ciuiliter agitur de crimine,nisi crimen infamaret,vt supra proxime dixi.

ADDITIO Hoc tñ minime de iure regni ꝓcedere scias, qa si ago cõtra furem criminaliter ad punitionẽ, & incidenter ad rei restõnem,vel despolio cõtra spoliatorẽ & interim res mea peruenerit ad alienas manus possum recta via agere contra deceptores,qa res illa affecta est vitio,& ad quoscũque transit cũ illo vitio vt dictat cõst.regni Neap.incip.circa violentiarum. Pet.Fol.

51 † Quarta vtilitas est,qa qñ agitur criminalr̃,non admittit̃ ꝓcurator,vbi venit irrogãda pęna à relegatione, supra l.pe.§.ad crimẽ.& ibi Bar.& doc.ff.de pub.iu.Hinc dicimus,ꝙ i crimine iniuriaꝝ nõ admittit̃ ꝓcurator,vt est tex.i l.fi.C.de iniur.& ita seruat̃ in regno p ritũ magnę curię vicarię,in nu. 210.q icipit, Itẽ seruat ipsa curia declarare. Et rõ,quare nõ admittit̃ ꝓcurator i crimine iniu

iniuriaꝝ est, quia ꝑ eo imponitur pęna arbitrari, q̄ posset iudex vsq; ad mortē extēdere vt hr̄ in l.fi. ff. de iniur. & no. in §. in summa inst. de iniu. ita dicit Abb. in c. fi. i fi. de purg. can. & hāc rōnē ēt sentit Bar. & Bal. in d. l. fi.
52 C. de iniu. † Et corroborarī ꝑ singularē dem̄ Bal. in l. eos, §. sup his. ver. extra q̄to, &c. C. de app. vbi dicit qđ ad dicēdū cām esse capitalē, ꝯsiderarī sola aptitudo. s. si cā est talis in qua est pęna arbitraria, quā pęnā pōt iudex augere ꝯsideratis demeritis rei, & facere capitalem, & sic sentit Bal. quod ēr vbi venit pœna arbitraria, pōt dici cā capitalis, inspecta aptitudine, vñ nō est mirꝝ, si in crimine iniuriaꝝ non admittitur ꝓcurator, q̄a posset esse iā atrox iniuria, qđ iudex posset suū arbitrium extēdere vsq; ad pęnā capitalē, & idē esset dicendum in oībus, criminibus, vbi venit pœna arbitraria, q̄a iudex pōt repellere ꝓcuratorem, ꝑ eandē rōnem, ƒm Bal. in d. l. fin. in fi. C. de iniu. de qua m̄ā vide aliqua per Fel. in c. meminimus. col. pen. & fi. de accu. & in c. cū te. col. 2. in prin. de re iud.

ADDITIO Adde ad hæc d. Anch. in cons. 272. & Aymo. Crau. in cons. 224. in 2. par. nu. 3. & Ang. in licet, §. ad actionem, ff. de proc. circa fin. Pet. Foll. V. I. D.

53 † Limita tñ prædicta ꝓcedere, q̄n de crimine iniuriaꝝ ageretur criminalr̄, quia tūc non admittitur ꝓcurator, quia vrget rō prędicta arbitrij iudicis, & ita loqtur Abb. i d. fi. de pur. can. q̄ expresse dicit, q̄n agitur criminalr̄. idem tenet Fel. in d. c. cū te. col. 2. in prin. de re iud. Secus si ageretur ciuilr̄ puta ad æstimationē iniuriæ ꝑ pęna pecuniaria, q̄a tūc dico indubitanter, qđ admittitur ꝓcurator, per argm̄ à rōne cessante, q̄a tunc cessat arbitriū iudicis, ex quo habet seq æstimationem partis, ꝓcedente sua taxatione, vt supra dixi, ꝙ probatur ex his, q̄ not. Abb. c. tuæ in vlt. notab. de ꝓc. & Bal. in l. aduersus in prin. vers. itē nota &c. C. de fur. vbi dīt ꝙ q̄n de crimine agitur ciuiliter. admittitur procurator. Per hoc infero qđ q̄n hodie in regno porrigitur libellus iniuriarum ƒm formam ꝯst. varietates, pōt interuenire procurator, q̄a iniuria est æstimata, & cessat arbitrium iudicis l. adigere, § q̄uis, ff. de iure patr. cū alijs vulgaribus, & ita limitarē illū ritum magnæ curiæ, supra allegatum q̄a loquitur ƒm dictam l. fi. C. de iniur. & certi sumus, qđ imponitur pęna infra relegationē.

54 † Nec obstat q̄a posset deueniri ad pęnā corporalē, q̄n non hr̄et in pecunia ꝑꝑ paupertatē, per illam tritam r̄lam, qui non habet in ære, luat in corpus, &c. l. fi. ff. de in ius voc. & l. fi q̄s id, quod, ff. de iurisd. om. iud. l. q̄cunq;. C. de seru. fug q̄a istud non est in ꝯsideratione. nā principalis pęna attenditur vñ pōt interuenire procurator. ita tenet Fel. i c. meminimus. col. fi. vers. vlt. adde, &c. de acc. & Bel. i l. reos. col. 3. C. de acc. & Ias. in l. si q̄s nec causam, col. 4. ver. 11. ff. si cer.
55 pet. † Secundo principalr̄ limita hanc m̄am dicti, §. ad crimen nō procedere in muliere ꝯiugata, q̄ in cā criminali pōt litigare ꝑ procuratorē, idē i vniuersitate, & de hoc est ꝯst. regni, q̄ incipit Gn̄alia, & ibi And. de Iser.

ADDITIO Aduerte, q̄a istud procedit ne dū in mulieribus coniugatis, dictant verba const. sed in alijs mulieribus honestis & pupillis, vt dixi in practica mea causa cri. in verbo audiantur excusatores. P. F.

56 † Tertio limita, q̄n ageretur criminali iudicio cōtra decem personas simul, quia pn̄t tales litigare ꝑ ꝓcuratorem, & de hoc sunt duo capitula regni, vnū in nu. 200. qđ incipit. Itē studio, & aliud in nu. 207. qđ incipit.
57 Statuimus. † Quarto limita non procedere ex parte accusatoris ꝑ ꝓsequentis suā vel suorum iniuriam, q̄a admittitur pro eo procurator, etiam in publicis iudicijs, secundū Bar. in l. licet in princ. ff. de procurat.

ADDITIO Hoc aūt solūmodo in regno ꝯcedit vniuersitati, & mulieribus ꝑ ꝯst. gn̄alia iura, ergo ceteris vr̄ denegatum. P. F.

58 † Quinto, limita gn̄aliter illam r̄lam, q̄n procurator vellet suscipere iudiciū pleno iure, sicut in ciuilibus, & excusare reū à contumacia, q̄a hoc fieri non pōt. se bñ posset aliq̄s defensorio noīe assistere ad instruēdū iudicū, & probare causas absentiæ, & innocētiā rei absentis, & ad hoc admitti debet procurator. Ita pulchre tenet Pet. Ph. Cor. 1. ꝯs. 325. quod est vltimum consilium, in 3. vol. Idem notabilr̄ tenet Cæp. in ꝯst. 47. col. 4. vbi plus dicit, qđ pōt tunc defensor suscipere onus probādi innocētiā rei, & opponere iudici, qđ sibi nō est ius ingrendi, ex quo reus est innocens, qua innocentia pōt se offerre probare, & hunc dicit esse intellectū, l. seruū quoq; §. publice, ff. de proc. qđ tene m̄enti, q̄a est bona cautela cōparedi pro absente in criminalib. Plures al̄s limitationes ad d.

Rob. Mar. d §. ad

§.ad crimē.vide per Bar.& Ang.ibi.& vide ēt Gan. in suo trac.mal.sub rub.virum pro curator in mal.inter.col.3.vbi plures fallentias cumulat.vide ēt Mar.Soc.in d.c.meminimus,de accus.vbi ponit 38.fallētias.quas hic vltra extendere noluit, sed sufficiat remissio,ne videar potius transcribere ex exēplari,quàm aliquid noui scribere.

ADDITIO De hoc vide quæ dixit in practica mea causa, crim.in verbo audiātur excusatores,vbi plenè. P. F.

59 † Vnum tñ putaui valde necessariū attingere,de quo solet esse magna varietas, & disceptatio inter doct.s.verū in criminibus, in quibus irrogatur pœna arbitraria,possit iudex tale suū arbitriū extēdere vsq; ad mortem inclusiue. Ista est alia qō,& ferè oēs doct.super eius decis.vacillant.Ego vero nitar eam plenè discutere.& ponā, Deo duce, veras ɔclōnes. Et primo recitabo opiniones hinc inde arguendo ad partes. Et primo pro parte affirmatiua.s.qđ possit imponere pęnā mortis,adducitur gl. quæ ad hoc solet cōiter allegari in §.sum.in vers.extraor. in tit.de iureiur.vbi dicit gl.quod iudex pōt imponere pœnā capitis,si suo arbitrio vr̄,& cōiter exponitur pro pœna mortis,& illam gl.sequtur Bal.in c.j.§.iniuria.in primis verbis,de pace iur.firm. & Bal.in l.1.in fi.C.de his,qui lat.& Bar.in l.fi.in fi.ff.vbi pup.edu. deb.& Abb.in c.ex lr̄is,col.antep. & melius in fi.col.de const.& Fel.in c.cum te.col.2.in prin.de re iud.& ibi ēt Abb. & idē Fel. in c. inquisitionis,in fi.illius princ.de accu. & in d.c.ex lr̄is,col.antep. Et tenentes istā partē ponderant tria iura potissimè. Primo videlicet tex.in l.sacularij, §. sunt quædam,ff.de extraor. crim. vbi dicit tex.quod illa pœna arbitraria extenditur vsque ad pœnam capitis,& sic vsque ad mortem.

ADDITIO Ad hæc vide Boer.decisione 317.parte 2.num.3. P. F.

60 † Secundo,ponderant tex.in l.2.ibi,non ignaro iudice, &c. in vers.acerrima condē. pro arb.&c. C.de his,q̄ latr.vbi pœna arbi-
61 traria extenditur,†ad acerrimā pęnam,quę accipitur pro pœna mortis,vt not.in l.1.C. de seditio.& l.1.C.nem.l.lig.laesa.&c. Tertio,pōderant.text.in l.lex Iul.§.hodie,ff.ad l.Iul repet.vbi loqtur de pœnis extraord. & dicit,ꝙ capite puniri debet,& sic patet,ꝙ pęna extraordin. extenditur vsq; ad mortem.

Contrariam partē.s.negatiuam, qđ imò iudex in pœnis arbitrarijs non pō: imponere pœnam mortis nālis,tenet Bald.in l. & si post tres in 1.col. 7. vers. item facit ad aliā &c.ff.si qs cau.vbi dicit. ꝙ si ptās vigore statuti pōt punire ad pœnā mille, vel ad aliam, prout suo arb.videbitur,non pōt imponere pęnam decapitationis, idē tenet Card.in c. de cā s,de of.del.& Lud.R.in rub.ff.de arb. vers.item an statutū,&c.pro hanc parte facit qđ not.Bal.in l.1.C.ne sine ius.prin. &c. & idem Bal.in c.j.col.5.in prin.de pae.ten.vbi dicit, ꝙ iudex vigore arbitrij non pōt imponere pœnā pub.bonoꝝ,ergo minime pęnam mortis,q̄ est maior.hanc ēt ptem negatiuam tenet Alex.in cōs.5.col.fin. in fi.in 1. vol.& Card.in c.ex lr̄is de const.Et isti, qui tenent hanc cōtrariam partē, ponderāt tria alia iura potissime. Primo videlicet,tex.i l. 1.in ver.r patrij.ff.de furib.balnee,vbi dr̄,qđ fures nocturni puniuntur extra ordinem. Veꝝ eoꝝ pęna nō debet excedere opus publicum tparium, ergo si dānarenē ad mortem,excederet pœnā opis publici. Secundo, ponderant tex.in l.1.expilatores,ff.de effr. vbi ponitur primo pœna in libeꝝ arbitriū iudicis,&postea in fine dr̄ qđ in plebejs nō debet excedere pœnā operis publici.In no-
62 bilibus vero pęnā relegationis.†Tertio,pōderant tex.cū ibi.no.p gl. & doct.in c.inqsitionis,in prin.de accus.vbi est decisum, qđ de iure canonico qñ procedit̄ p inqsitionē iudex nō impon i pęnam ordinariā delicti, sed extraord.& sic arbitrariam, & tñ p hanc pœnam arbitrariam nō pōt imponere ordinariam,sed minorē, & ita declarat Abb.ibi in fi.col.Ergo ɔclusiue sequit̄ de necessitate, ꝙ non pōt imponere pęnā mortis, quis nō est mitior,sed maior,& acerbior ceteris pœnis.Confirmari pōt hæc opin.ex his,q̄ dicit Bal.in l.qcunque,col.4.ver.scias ēt,&c. C. de ser.fug. vbi dicit, qđ iudex in arbitraris debet eligere minorē pęnā. Si qs vellet tenere hanc secundam opi.tanquam benigniorem iuxta l.si pses,ꝙ l.si de interpretatione,ff. de pœnis, posset rńdere ad iura cōtraria,per
63 q̄ se fundāt tenētes 1.partem, † Et primo, non obstat gl.in d.§.in summa, qa illa loqtur de pęna capitis. non aūt de pęna mortis naturalis,& in iure est clarum, quod pœna capitalis intelligitur altero de trib.modis.s. de morte naturali.de morte ciuili, & amis-

sione

sione ciuitatis, puta p deportationem, vt qa caput eximit de ciuitate, vt est text. in l.2. in prin. ff. de pœnis. & l.2. ff de pub. iud. & tex. iũ cta gl. in l. sed si qs. §.1. ff. si qs cau. & no. gl. in l. hos accu § oibus in vers. capitis, ff. de ac cusatio. In dubio aũt qñ lex irrogat pœnam capitalẽ, intelligit de minori ex illis tribus .s. de exilio, siue deportatione tex. est iuncta gl. notabili in l.j. C. de iud. mãe. Christ. & te net Bal. in l fi. in fi. C. q res vend. non pos. & Ioã. de Imol. in d.l.2. ff. de pub. iud. & Bal. in
64 d.l. quicunq; col.4. vers. scias ẽr, &c. † Secundo, non obstat d.l. saecularij, §. sunt quædã, ff. de extraord. crim. quia ibi nõ dr̃ de pœna mortis, sed qđ p̃sides p̃nt exequi vsq; ad pœnam capitis, vnde põt intelligi de pœna capitis minori. prout modo dixi imò ꝯsidero, ꝙ de necessitate debet ita intelligi ille tex. qa si bene ponderetur, loquitur de delicto non consũmato. Loquitur.n. de illis, q tenebant quosdã lapides ad offendendum, non tñ secuta erat offensio. Patet ibi, dum dicit, quod
65 ipsa res mortẽ cõminuatur. † Sed vbi sumus in delictis non ꝯsumatis, nunq̃ imponitur pœna mortis in arbitrarijs. ita notáter tenet Bal. in ꝯs.343. col.2. in 3. vol. qđ cons. incipit. Cicchus, &c. & Fel. in d.c. ex literis. col. pen. vers.2. de cõst. Tertio, non obstat, d.l.2. C. de his qui latr. q a ibi expresse ex legis dispõne datur ptãs illis iudicibus imponendi d. pœnam mortis in illo crimine, vnde tunc cessat dubiũ, an pœna arbitraria se extendat ad mortẽ, quia qñ lex dat amplum arbitriũ iudici, vsq; ad mortem, non est dubium qđ põt imponere d. pœnam, quia censetur id facere auctoritate legis. Ita dicit Io. de Imol. in d l.2. ff. de pub. iud. quem refert, & sequitur Ang. de Aret. in d. §. in summa. instit. de iureiu. sed nos loquimur in casu dubio. s. qñ simplr̃ fit mentio de pœna arbitraria, seu ex-
66 traordinaria. † Quarto, nõ obstat text. in d. l. lex Iul. §. hodie, ff. ad l. Iul. repet. quia põt pluribus modis r̃nderi. Primo, quia loquitur de pœna capitis, quæ põt verificari in alia pœna, quam mortis, vt supra dixi. Secundo, quia posito, quod intelligeretur de pœna mortis, tñ ibi lex expresse hoc concedit, attenta immanitate criminis, loquitur.n. de iudice, qui iniuste interficit innocentem vñ est homicida, ppea non est mirũ, si morte puniri debet, & sic põt dari eadem r̃nsio, quã dedi ad d.l.2. C. de his, q latr. & sic pœna ex-

traordinaria põt comprehendere mortem, qñ lex h.d. expresse, vt ibi. Et sic data r̃nsione ad iura, super qbus se fundant tenẽtes prĩmã partem eẽ͂setur sublata ẽs eoꝝ opinio,
67 qa sunt sublata eoꝝ fundaméta. † Si qs aũt vellet tenere primã partem, posset de facili r̃ndere ad iura adducta pro 2. parte. Et primo nõ ob.l.1. ff. de furib. bal qa ibi lex expresse loquit̃ limitatiue p dictionem, dũmodo, & Dicit.n. illos fures esse puniẽdos pœna extraordinaria, dũmodo non excedat pœnã operis temporarij, quo casu quia lex dat ptãtem limitatã iudici, sumus in casu certo, qa iudex non põt præterire formã legis fm Fel. in d.c. ex literis col. pen. vers. quinta declaratio, &c. de cõst. licet ipse non cõsiderauit hanc r̃nsionem. Plus dico, quod ille tex. põt retorqueri in cõtrarium. Nam ex eo, ꝙ lex restrinxit ptãtem iudicis ad opus tẽporariũ est signum, quod iudex habuisset largiores habenas ꝓcedendi vsq; ad mortem, qñ lex spãlr̃ eum non prohibuisset, qa alias frustratoria fuisset illa restrictio legis, qñ sine ea iudex fuisset restrictus, quod nõ est dicẽdum, l. quod Labeo, ff. de Carb. edicto. Secũdo, nõ obstat d.l.1. §. expilatores in fi. ff. de effract. quia silr̃ ibi lex loqtur limitatiue p dictionem, dummodo vnde tollit eo mo
68 do, quo p̃cedens. † Tertio, non obstat dc̃m c. inquisit. de accus. qa ibi lex loquitur p verbum moderari. & vbi lex cõcedit arbitriũ iudici, p hoc verbum, quod habeat moderari pœnas, nunq̃ potest imponere pœnã mortis, quia illud verbum, moderari, importat diminutionem pœnæ. ita tenet Mar. Soc. in d.c. inquisit. de accus. & Fel. in d.c. ex literis, col. pen. vers.3. declarat, &c. Quarto, nõ obstat dictum Bal. in d.l. quicũque. C. de seruis fug. inquantum dicit, quod in arbitrarijs iudex debet eligere mitiorem pœnam, qa illud intelligitur. nisi qualitas, & atrocitas delicti aliud suaderet, vt si qs daret alapam officiali, nã deberet puniri pœna mortis, fm Bal. in c.1. §. iniuria. in princ. de pace iur. firm. Non.n. esset, æquum, quod tũc stante crimine atroci, & enormi iudex imponeret pœnã mitiorem, quia non esset pœna conueniẽs, & æqualis delicto. iuxta l. sancimus. C. de pœn. & hoc sentit Alexan. in consil.111. colum.4. in 1. vol. & Ang. de Are. in d. § in summa inst. de iniur. & Abb. in d. cap. ex literis,
69 col. final. † Ex quibus responsionibus ap-

parent sublata fundamēta vtriusque partis. vnde vtraq; pars reddit̄ dubia valde, adeo vt Cęsarea decisiōe opus esset. Quid ergo erit tenēdū? Dico in tā a opinionē varietate, q̄d prima opi. affirmatiua est magis cōis. cum aliquali tñ limitationē, & modificatiōe. Vnde facio ꝯclonem, quod iudex in arbitrarijs pōt se extendere vsq; ad pęnā mortis n̄alis. Hęc ꝯclo probatur, ꝑ tex. in l. sacrilegij la j. ff. ad l. Iul. pec. vbi narratiue dr̄, quod dato, quod pœna sacrilegij sit arbitraria, q̄a pro qualitate ꝑsonæ irrogatur, tñ q̄nque aliqui sacrilegi combusti fuerūt, & sic ꝓbat, q̄d in pœnis arbitrarijs iudex pōt imponere pęnā combustionis, & sic mortis n̄alis, & ita ad hoc illū tex. ponderat Abb. in d. c. ex lr̄is, col. ff. de consti. & ibi ēt Fel. in final. verbis.

70 † Istam ꝯclonem declara, & limita primo ꝓcedere in delictis cōsumatis, & perfectis, secus in attentatis tm̄, & non cōsummatis, q̄a in eis nunq̄ iudex ex arbitrio pōt imponere pœnā mortis, ita tenet Bal. in d. cōs. 444. incip. Cecchus, &c. col. 2. in 3. vol. & Fel. in d. c. ex literis, col. penul. ver. secūda declaratio, &c. Et ratio est in ꝓ̄ptu, q̄a hodie ex gn̄ali consuetudine nunq̄ punitur delictum attētatum, sicut cōsumatum, sed mitius, & sic nō punitur affectus, nisi sequatur effectus, ēt in atrocioribus, vt not. Alex. & Paul. de Cast. in l. 1. §. 1. in fi. ff. quod q̄sq; iur. & Car. Alex. in c. 1. §. si vero voluerit. in fin. de cap. q̄ cur. ven. & Ang. in cōs. 14. in 1. col. vbi dicit, q̄d ista cōsuetudo est approbata ꝑ totū mūdum, & Bal. in l. si fugitiui. C. de seruis fugit. & Sal. in l. is q̄ cū telo. ff. ad l. Cor. de sicarijs, & Bar. in l. 1. §. diuus. ff. eo. tit. & Mar. de Affl. in const. asperitatē col. 3. in 2. not. vn̄ si iudex imponeret pœnā mortis in attētatis, puniret affectum sicut affectū quia maior pœna dari non pōt, q̄ sit pœna mortis.

ADDITIO Adde tex. in l. saccularij in prin. ff. de extraor. cri. vbi ille q̄ ingreditur domū alicuius causa furandi, tñ non deuenit ad actū furandi punit̄ extra ordinē, & ꝓbatur, in l. 1. in prin. ff. de extra. cri. iūcta, l. quāuis Adulterij in fin. ff. de adul. per q̄ iura ita cōsuluit Alex. in cōs. 1 1 1. lib. j q̄ quidem pœna non pōt excedere relegationē in q̄nquēnium, vt consuluit Alex. cons. 65. in vlt. col. in 3. lib. & cōsuluit s̄m prędicta Gram. consil. 36. in vlt. colum. Petr. Fol. V. I. D.

71 † Secūdo limita dūmodo sit delictū in graue attētis ipsius circūstantijs, q̄ mereat̄ pœnā mortis, exemplum pō: poni in eo, q̄ dat alapā officiali, nā iniuria est, veţ attenta circūstantia respectu qualitatis ꝑsonę censetur atrocissima, vnde in hoc casu iudex pōt imponere pœnā mortis, s̄m Bal. in d. c. 1. §. in iuria, in princ. de pace iur. fir. & Io. de Ana. in c. inq̄s in fi. illius prin de acc. ita ēt tenet Fel. in c. ex lr̄is, col. pen. vers. prima declaratio, & c. de ꝯst. ita debet intelligi dcm̄ Bald. in d. l. 1. in fin. C. de his q̄ latro. vbi dicit, q̄ pōt ꝓcedi ad suppliciū, si hoc desiderat criminis magnitudo. ex hoc seq̄tur, q̄ si ex modica iniuria verbale iudex vellet ꝓcedere ad mortē, nō posset q̄ a nō esset pœna ꝯueniēs delicto, sed maior, ꝑ p̄dcā, & hoc tenet Ang. de Aret. in d. §. in summa, & Abb. in d. c. ex lr̄is, col. fi. alias posset appellari, vt not. gl. in l. si qua pœna. & ibi Bar. in fi. ff. de verb. sign. & hāc limitationē tenet i effectu Alex. i ꝯs. 1 1 1 col. 4. in 1 vol. & And. de Iser i ꝯst. Comite. Tertio limita, nisi exp̄sse lex vel statutū limitaret arbitriū iudicis, vt n̄ possit excedere tale pęnā, q̄a tūc nō ponit pęnā mortis. Ita ꝓcedit tex. i l. j. ff. de fur. bal. & l. j. §. expila. ff. de affr. ꝓut supra declaraui. Quarto limita, nisi lex diceret, q̄ iudex possit vl̄ dēat pęna moderari, q̄a tūc non p̄: ponere pęnā mortis, ita ꝓcedit d. c. iq. cū ibi no. ꝓut sup. decl.

ADDITIO Simpliciter vt refert do. Auctor firmauit Bald. in d. §. iniuria q̄ dans alapā officiali ꝑꝑ singularē inimicitiā quā habet cū eo. debet ad mortē ꝯdēnari, & mouet ꝑ gl. in §. in summa inst. de iniur. nescio aūt q̄uo hoc firmauit Bal. nā dicit, q̄ ex qualitatibus ꝯcurrētibus iudex pōt arbitrare pęnā vsq; ad mortē, & ideo īfert q̄ si q̄s daret alapā officiali puniret̄ pęna mortis, & tñ p̄supponit si daret alapā ex singulari inimicitia, ergo nō intuitu officij, & sic nō cōcurrit qualitas agrauās, & adeo grauis, vt dēet ꝯdēnari ad mortē, vtcunq; tn̄ hodie nō ꝓcedit illud dcm̄ Bal. ꝑ const. regni vt participatio, & cōst. eos tm̄, nam si fit iniuria dum exercet offm̄ licet in curia regis nō moret̄ faciens iniuriam incurrit pœnā duplicatā, ꝑ d. const. eos tm̄, & si moretur in curia regis licet ei fiat iniuria nō in exercitio officij, & ꝑꝑ particulare odiū hēt locū pœna duplicata, sed si officialis nō cōmoret̄ in curia regis & fit ei iniuria ex odio pticulari, nō q̄n exercetur offm̄ tunc cessat pœna duplicata, quia

iniu

iniuria videtur facta vt priuatæ personæ, & ita declarat Affl. in cōst. vt participatio in 3. quæst. Per. Foll. V. I. D.

72 † Quinto limita, qñ arbitrium datur iudici in pœnis a iure expressis, put est in actione iniuriaꝝ, in qua est statuta pœna corpalis & pecun ad arbitrium iud. l. iniuriarum æstimatio, & l. fi. ff. de iniur. & l. Pedius, ff. 1. de incen. rui. nauf. tunc. n. iudex pp enormitatē iniuriæ pō arbitrari mortē, secus est, vbi iudici datur simplr arbitriū puniendi in pœnis nō à iure expressis. quia tunc non pōt facere crimē capitale, qđ non est capitale, nec pōt imponere pœnā mortis, vbi crimē non est capitalē. ita declarat Felin d. c. ex literis,

73 col. pen. vel s. 4. declar. &c. † Sexto limita, non procedere qñ in similibus delictis esset consuetudo, qđ non imponatur pœna mortis, sed mitior pœna, qa tunc iudex non pōt imponere pœnā mortis, sed tenetur sequi pœnam ɔsuetudinariā & cessat arbitraria, text. est singularis in l. fi qs reū, ff. de cust. reor. facit tex. cū ibi no. in l. hodie, ff. de pœn. ita tenet Bal. in l. q cunq;, col. 4. vers. scias tñ, &c. C. de ser. fug. & l el. i c. de causis, col. 1. de of. del. & Abb. in c. inqsit. col fi. de acc. & Alex. in cons. 5. col. fi. & cons. 111. col. 4. in 1. vol. & Paris in tra. sind. in vers. cōposit. col. 12. i prin. in c. an si delinquēs, &c. & idem Paris in d. tract. in tit. de off. sind. col. 4. & 5. in c. an si ptās, &c. vbi multum notabilr loqtur, ꝙ si iudex excedit pœnā solitam, dr grauare partem, & pōt appellari, & tenetur in sindicatu, & p hoc infert, quod in regno si qs cōdemnatur, ad vnā vnciā, nō solet exigi tota vncia, sed tm̄ vnus tarenus vel duo, & non vltra, maxime attenta paupertate condēnati. Et cum istis limitationibus sit expedita præsens notabilis, & dubia quæstio.

ADDITIO Inquit enim D. Auctor, quod iudex non debet excedere pœnam solitam imponi, & bene dicit, est enim ratio.

74 † Quia practica est vera intellectrix legū vt elegā er inqt Bal. in c. 1. in prin. vers. & io qñ capiuntur de feu. sin. Cul. nō ammit. cuius dictū reassumit deti. in cons. 131. reuocatur in vltimis verbis, & inqt Bal. in l. illud, ff. de exc. tut. p illum tex. ꝙ ab antiqua practica, non est recedēdū, & idē d. in ɔs. 472. statuto cōis Papiæ, 2. col. in 1. lib. quę verba satis cōmendat Dec. in cons. 11. qm̄ iudicantium responsa in 8. col. vers. ad hoc fundamentum, hinc etiam eleganter dicebat Bal. in l. de qbus in 7. col. vers. Item quæritur, ff. de legibus quod quoties stilus infringitur, non valet quod agitur. quæ omnia refert, & sequitur Cott. in memo. in verbo practica. Per. Foll. I. V. D.

75 † Vltimo super hac mā posset dubitari, an qñ delictum est cōmissum per culpam, & non per dolum, possit crialr agi ex tali delicto contra committentem ad aliq̃ pœnam ad vindictam. Et hic est videndum, qd si delictum est cōmissum per latam culpā, & qd si per leuissimam. vñ oritur illud dubium, an in casibus in qbus pōt agi ciuilr actione legis Aqliæ, in qua venit leuissima culpa l. in lege, la 13. ff. ad l. Aquil. & cap. si culpa, & ibi Abb. de iniur. possit agi ēt criminalr ad aliquā pœnam. Volui opportune attingere hic illud dubium pp duas rſas, quæ sunt tritæ in iure. Quaꝝ prima est, qđ nullum delictum cōmittitur sine dolo, & nō irrogatur pœna, vbi dolose non fuit cōmissum maleficium. Alia rſa est, ꝙ in criminalib. lata culpa non æquiparatur dolo. Prima rſa probat p tex. in l. 1. C. de sic. vbi dr, qđ homicidiū cōmissum sine dolo, & sine aīo occidēdi, nō punitur. Itē probat per l. qui iniuriæ, ff. de fur. & l. quod resp. ff. de iniur. vbi dolus & ꝓpositū distinguūt maleficia hoīum, & per l. cū aūt §. excipitur, ff. de æd. ed. vbi dr, qđ is, q non fuit in dolo, nō pōt incidere in pœnam capitalem. idē tenent Bal. & Sal. in l. 2. C. de nox. act. & Alex. in cons. 145. incip. Post redditū. col. fi. in 2. vol. & Ang. in l. 1. & ibi ēt Ias. in 4. col. ff. de leg. & idē Ias. in l. 2. §. qđ prætor. ff. ne qs eū, qui in ius voc. & in l. actio. col. 8. ff. de in litem iur. & Cœp. in cons. 34. col.

76 2. † Secunda rſa probatur per tex. & ibi Bar. in l. in lege. ff. de sic. & in l. 1. §. 1. & ibi Bar. ff. si qs test. lib. esse iuss. fue. in qbus iuribus ꝓbatur, qđ lata culpa non æqparat dolo in criminalib. ergo sequitur, qđ non punit delictū culpa cōmissum, ex quo dolus cōsideratur in delictis. Pro veritate tñ hꝰ q. distingue tres culpas. s. latā, leuē, & leuissimā, de quib. plenè per Bar. in l. qđ Nerua, ff. depo. Cœp. in cons. 41. col. 3. cir. fi. Si igr quæris vtrum delictū cōmissum lata culpa puniat ad vindictam. dico, quod sic. Veꝝ stat dubiū in pœna, & veritas est, qđ non punitur eadē pœna, qua puniretr, si dolose cōmissum fuisset & in hoc nullus discrepat. Ita ꝓprie loqtur

tur fisco, si locum hēr, per c. Regni, quod in ci. placuit. vel ad pœnam fustigationis si furtum est ab augustali infra, ab augustali vero supra vsque ad vnciam, ad pœnā abscissionis manus: vltra vero vnciā ad pœnam mortis, ꝑm formam c. Reg. quod inc. ad hoc, ꝙ nro rum. pōt ēt contra eum agi ciuiliter ꝯdône furtiua ad rei ablate restōnum, l. interdū, §. qui furem. & ibi Bar. & doc. ff. de fur. pōt etiā agi ad vtrunque. s. vt puniatur, & vt rem restituat. ꝑm Bar. in d. §. qui furem, in fi. & Spec. in tit. de fur. § j. vers. sed nunquid, quod qualiter procedat, infra dicam.

ADDITIO Addeꝙ adeo est verum
5 hoc† ꝙ vbi actio ciuilis nō or. t, nec ēt oritur actio criminalis, vel inquisitio reip. ꝑm Sal. in l. eos. C. de fur. & do. Bar. Cęp. in ꝯs. lix. in ci. Paul. fab. in pen. col. & voluit Bar. in cons. c. incip. à do. Cyn. de bon. 1. col. & Soc. cons. 127. incip. visis c. 1. col. & do. Nel. de sanc. Gem. in tract. bannito, in 2. parte, 2. temp. in v. q. & in 3. p. te, 2. tēp. 1. q. i fi. pen. col. & Mat sil. in ꝯs. 35. nu. 14. & tenuit do. Par. de Put.
6 in tract. sind. fol. 51. † Est tñ aduertendū ad id ꝙ in fi. dicit (ꝙ & ciuilis & crimin. copulatiue pñ cumulari) refragatur. n. tex. in l. 1. C. qñ ciu. act. præiud. cri. & gl. in l. si quis ad se fundū, C. ad l. Iul. de vi. pub. vel pri. & Bar. in l. interdum, §. q furem, ff. de furt. ideo intelligi debet, ꝙ ita demū actio ciuilis pt cumulari cum criminali, qñ incidenter cōdemnari ad rei restōnē, nō principaliter, sed p implorationē officij iudicis: imò & si non petatur pōt iudex ex offō suo cōdēnari ad rei restōnē. per l. 1. ff. de ꝯcus. & in auth. de man. prin. §. ꝙ si delinquentes, & dicit And. de Iser. in ꝯst. si quis in posſeꝝ 4. col. ꝙ hoc si vř mirabile cū ciuiliter, & criminaliter simul agi nō pōt, & idē voluit gl. in d. ꝯst. si qs in posſeꝝ, & ibi: Affl. in 14. no. in 2. q. & gl. fi. in const. in cā depositi, & hāc cōclusionē firmauit Angel. de Are. in lib. mal. in verbo & vestē cœlestē, & est hodie expeditū in regno p tex. in c. si, di fur. viol. quo cauetur, vt iudex cōperto facinore in eadē snia reꝝ condemnet ad rei restōnem, vltra pœnam corpalem, & ita seruatur: vt testat Affl. vbi supra & adeo procedit, vt sic debeat doctrina auctoris intelligi: ꝙ licet hodie sint sublata ꝓiudicialia. p cōst. si ciuiliter agēs: nō tñ derogatur l. 1. C. qñ ciuil. act. præiu. cri. vt inquit Affl. in d. const. si ciuiliter agens 3. col. 6. no. & repetit in constit. violētias in vij. not. vlt. col. idem sequit cōsulendo Aimo Crau. in cōs. 220. in ij. lib. nu. 7 & ita se declarat do. Auctor hic nu. 17. & id voluit d. Tho. Gram. in cons. 10. & 11. in ciuilibus. Pet. Foll. V. I. D.

7 † Similiter, si est cōmissum homicidiū, orit accusatio criminalis ad pœnā l. Cor. n. de sic. & ēt actio in factū ad interesse, per quam tenetur occisor vel vulnerās ad expēsas medicoꝝ, & ad expensas operaꝝ illius interfecti, vel debilitati, vt est tex. i l. fi. ff. de h. s q deie. vel effu. & in l. ex hac lege, ff. si quad. pau. fec. dic. & in hac æstimatione opaꝝ hēbit rō ad totū rps, quo ille occisus potuisset viuere, & operari ꝑm formam l. hrditatū, ff. ad l. Fal. hndo ēt respectū ad artem, quā solitus erat exercere, ita declarat Spec. in tit. de iniur. & dā. da. §. sequtur ver. nunqd, cū duob. seq. sic ēt possumus exemplificari in crimine falsi vt d. l. q nomine, ff. de fal. & in alijs similib.

ADDITIO Sequit ēt istud (ꝙ vulnerās teneat vulnerato vel occisor hrdib. occisi ad expēsas medicoꝝ & opaꝝ) Affl. in ꝯst. q de alto in vj. no. p illum tex. (& an si quis remiserit iniuriā & offensionē videat remittere hec dāna vide plene Fel. i c. de ijs de ac
8 cus. col. fi.) Intelligendo tñ, si delictū sit saltim ex culpa leui, vel leuissima patratū, at secus si casualr, eitat l. ex hac lege, ff. si quad. pau. fe. di. & l. fi. ff. de ijs q deie. vel effu. quas ēt allegat do. Auct. hic, pro quo ēt Alb. in d. l. ex hac lege allegat tex. in l. sed si hrditas, ff. ad exhib. & no. in l. qua act § si qs in colluctatione, ff. ad l. Aquil. per gl. & ēt hoc erat statutū in l. Mosaica, vt Deut. c. 21. in lra D. in hæc verba si rixati fuerint viri, & alter alteꝝ vel lapide vel pugno eeciderit, vt (tñ) nō moriatur sed lecto decūbat, si surrexerit, & egressus fuerit foras baculo suo (inixus) Absoluat percussor, attñ dānum vacationis illius & impensas in medicos ꝓstabit, & licet omnia & auctoritates allegare loquantur in vulnerato & nō in mortuo, nihilominus eadem rōne possunt dictæ impensæ pet. vt hñ no. gl. in d. § si qs in colluct. ff. ad l. Aquil. & de hoc melius q̄ alibi vide per Pari de put. in lib find. in verbo compositio vers. qa pluries vbi plenè. Pet. Foll. V. I. D.

9 † Quia tñ supra dixi, ꝙ pōt qs agere ciuiliter vel criminaliter ad sui electionē, posset dubitari, an si prius actū fuit ciuilr tm, possit postea agi criminaliter ex eodem facto, vel

vel econtra. Breuiter cõis ɔclo est, q̃ si actio ciuilis, & crim. tendunt ad diuersa tunc pôt agi altera via, non obstante, q̃ prius actũ est vna, vt qñ criminalis datur ad vindictã, ciuilis vero ad ꝓsecutionem rei familiaris, put supra dixi in furto, & homicidio. nam vna p aliam non tollitur. Si vero vtraq; cõpetit ad vindictã, tam ciuilis, quam criminalis, & tũc vna intẽtata, altera tollit̃, tex. & ibi Bar. in l. 1. C. qñ ciu. act. cri. piu. & tex. & ibi Bar. in l. ptor edixit. §. si dicat̃. ff. de iniu. & Bar. ĩ l. 2. §. 1. ff. vi bon. rap & Abb. in cap. tuæ: de pc. & Spec. in tit. de fur. §. 1. vers. sed nunq̃d. & in tit. de iniur. §. 1. vers. sed quęrit̃. Exẽplũ pôt poni in actione iniuriaꝝ, nã si aliq̃s dat alapã, vel dicit verbũ iniuriosum, nullũ facit dãnum iniuriam passo, & tñ ex tali delicto iniuriaꝝ pôt agi de iure cõi ciuiliter, & criminaliter, vt d. §. si dicatur, & est tex. in §. in summa. inst. de iniur. & not. Bart. in l. lex Corn. §. fi. ff. de iniur. & vtraq; actio tã ciuilis, quam crim. tẽdit ad vindictam q̃a nullũ dãnum passus fuit agens, tũc vna p aliã tollitur, p prædicta. Dicitur aũt agi ciuiliter in actione iniuriaꝝ, qñ agens petit pœnam applicari sibi, vt q̃a dicit, q̃ noluisset pati talẽ iniuriam, potius voluisset perdere tantã pecuniã de ꝓprijs bonis, &c. quã petit sibi dari, ita ꝓbatur in l. iniuriaꝝ æstimatio. & ibi gl. & Bart. ff. de iniur. & est gl. in d. §. in summa, in versic. pœna, instit. de iniur. & tex. in constit. Regni, quæ incip. varietates.

ADDITIO Cõcludit hic d. Auctor, q̃ vbi ciuilis, & crim. ad diuersa tendũt, vna intẽtata altera nõ tollitur; hoc idem voluit idẽ d. Auctor, in consi. 95. inter cons. ciuilia d. Tho. Gram. intelligendo finita ciuili primitus intẽtata, secus ea pendente, qd' est intelligẽdum qñ principalr̃ ageretur, p supradicta, vt per eundem Gram. in consilio 16. num. 20. in ciuilibus. Pet. Foll. V. I. D.

10 †Et hoc fuit inductũ de iure cõi Rom. ſm q̃ tota pœna applicabatur parti ciuiliter agẽti, vt dicit gl. in d. const. varietates. in ver. partẽ tertiam, q̃ est gl. pen. & ita intelligitur d. l. iniuriaꝝ æstimatio. veꝝ licet pars æstimet iniuriã, iudex tñ taxat ipsam æstimationem, & postea dat iur̃ actori, & deinde cõdemnat ad id q̃ taxatur. ita intelligitur tex. in l. const. §. 1. ff. de iniur. dum dicit, q̃ pœna imponitur æstimatione iudicis, nam debet intelligi, id est taxatione iudicis. æstimatio aũt fit p partem ciuiliter agentem. ita intelligit Aud de Iser. in d. ɔst. varietates. Pro hoc est alia ɔst. seq̃ẽs, q̃ incip. vt dignitatũ. in fi. ibi, taxatione iudicis, &c. & gl. no. in vers. dãnis, in c. fi canonici, de off. ord. lib. 6. & ita debet itelligi gl. in d. l. iniuriaꝝ æstimatio. idẽ tenet Spe. in tit. de iniur. §. 1. in 3. col. & Cy. in l. fi nõ ɔuitij, in 15. q. C. de iniu. ita ẽt debet intelligi qđ not. Soc. in ɔs. 146. col. pen. & fi. in 1. vol. hodie vero p d. ɔst. varietates est inductũ, q̃ actor ęstimat iniuriã, & iudex taxat, & illa pœna taxata applicat̃ parti pro iij. parte, & pro duabus partib. curiæ, & ita cõiter seruat̃ hodie in regno, dũ fiunt isti libelli iniuriaꝝ; & sic hodie nõ pôt agi mere ciuiliter actione iniuriaꝝ; ita q̃ tota pœna applicet̃ parti, & sic quantũ ad hoc est correctus ille, §. in summa. inst. de iniur. p d. cõst. varietates. vt sentit gl pen. ibi in ver. par. 3.

11 †Ex pdictis infero ad vnã practicã quotidianã, quam non reperio hactenus ab aliquo declaratã. In regno est cõis stylus curiarũ, quod in crimine iniuriaꝝ solet ꝓcedi p libellũ, & p querelã, qñ proceditur p libellum, solent accusatores eligere pœnã pecuniariã applicãdã sibi pro tertia parte, ſm formam dictæ ɔst. varietates. tunc ꝓcedit libellus per d. ɔst. & cens& tunc intẽtari iudicium mistũ, vt infra dicã in iij. memb. iudicio misto. qñ vero ꝓceditur p querelam, cẽsetur accusator nõ hr̃e aium faciendi partẽ in iudicio, sed vult q̃ iudex puniat delinquẽtem pœna iuris, & tunc dr̃ iudicium mere criminale, & de hoc est gl. in l. si q̃s se iniuriã. C. de acc. ex hoc sequit̃, q̃ si in querela aliq̃s æstimaret iniuriã petendo accusatũ pro iniuria puniri ad 100 aureos, talis q̃rela non ꝓcederet, q̃a qñ agit̃ mere criminalr̃, non pôt accusator æstimare iniuria, sed ęstimatio ptinet ad iudicẽ, vt tenet Bar i l iniuriaꝝ ęstimatio, ff. de iniur. nã ex quo est pęna arbitraria, & sic à iure nõ determinata, vt l. fi. ff. de iniu. relinquit̃ arbitrio iudicis, & sic ad iudicis ęstimationẽ, nõ aũt partis. ita dicit Bal. in l. 1. in fi. C. de apo. pub. lib. x. idẽ si formaret libellũ, & peteret totã pœnã applicari sibi, q̃a nõ ꝓcederet libellus hodie, p dictam cõst. varietates. licet de iure cõi procederet. per d. §. in summa.

ADDITIO Dicit hic D. Auctor, i regno cõem stilũ fore q̃ in crimine iniuriaꝝ ꝓceditur p querelã, & p libelũ, in hoc contrariari, & aduersari vr̃ ritus magnę curię vicariæ

cariæ.in c.statuentes, positus in priuilegijs neap.ꝯcessis, de quo meminit Gram. decis. 37.& late tangit qualr̃ intelligatur Afflic.in
12 c.1.§.iniuria de pa.tenen. † Q̃ũs vult ꝙ ꝑ verbis iniuriosis non põt agi nisi per libellũ,ƒm const.varietates pœnarũ, & tunc ordinariæ ꝓcedit,& nõ ad denunciã, seu querelam partis,& sic non criminalr̃,& ita quotidie praticatur in simplici verbali iniuria.
13 † Fallit qñ esset illata iniuria viduis,aut ecclesiasticis ꝑsonis q̃a tũc ex offõ põt agi per tex.in c.de iniur.qđ est verũ in graui iniuria offensa, & violentia, ƒm Bald.in l.si quis in hoc genus. C.de ep.& cl.in fi.& Marſ.in ꝯſ. 103.& sic nõ simplici verb.iniu. P.F.V.I.D.
14 † Sciasq̃ꝫ, ꝙ qñ proceditur per viã querelæ, quæ ƒm cõem obseruantiam solet descri bi in libro cõis, requiritur locus, & tempus cõmissi criminis, cũ solennitate,l.libellorũ, ff.de accu.alias non procedit, ƒm Gand. in trac.male.in tit.quali.fiat accu.col.2.nisi fieret denunciatio de crimine cõmisso in diui nam maiestatem , puta de blasphemia Dei, q̃a tunc non requiruntur istæ solennitates, ƒm Ang.in § fin.in auct.quo opor.episc.

ADDITIO In querela iniuriarũ requiritur appositio loci, & tp̃is, cum solẽnitate,
15 libellorũ. † Fallit qñ de iniurijs constaret ꝑ cõfessionem partis, vt alias dixi in practica mea cau.cr.in verbo audiant exc.ꝓponẽdę, & vide Bertr.consi.73.in 1.lib.& ꝯſ.140.nu. 2.1.lib.& ꝯſ.211.eo.vol. P.Foll. V.I.D.
16 † Criminalr̃ vero agitur de iniuria,qñ nihil petitur applicari parti,vt qñ concluditur siue in libello,siue in querela aliquẽ puniri pœnã iuris,quo casu iudex arbitrabĩ pęnã ƒm qualitatẽ loci, ꝑsonę,& dignitatis,& sic est pœna extraordinaria, vel fin.ff.de iniur. & est bonus text. in l.Pedius,§.1.ff.de incẽ. rui.nauf.& not.Abb.in c.cũ te.col.2.& 7.de re iud. Et de hoc,qñ agitur criminaliter de iniuria,q̃ pœnæ sint tradi:æ,est ꝯstõ regni,q̃ incipit,Vt dignita:ũ vbi inter alias pœnas dr̃ qđ si rusticus vel ignobilis verberat militẽ,
17 punitur pœna manus. †Sed iuxta hoc quæro, q̃d si a...ns actione iniuriarũ, concludit iniuriantem condẽnari ad satisfactionẽ iniuriæ siue honoris,puta vt mẽtiaĩ vel veniã petat,& famã restituat, ad qđ tenetĩ iniuriãs vt plene not. Paris in suo tract.sind.in vers. cõposit.col.8. & Hostien.in summa de pœnit.& remis.§.quibus,& §.qualr̃,& §.q̃d de accusatoribus. an tale iudiciũ dicatur criminale vel ciuile? Hanc q̃onem nõ reperio tactã ab aliquo , tñ inspectis his q̃ supra dixi, posset aliq̃s dicere, ꝙ iste dicatur ciuilr̃ agere,q̃a nihil venit applicandũ fisco . imò illã satisfactio iniuriæ fit parti , ergo debet dici iudiciũ ciui:sicut qñ pœna pecuniaria applicatĩ parti,vt supra fuit dictum, tñ ego teneo ꝯtrarium.s.ꝙ imò tale iudicium sit mere criminale . & moueor,q̃a ista satisfactio iniuriæ dr̃ pœna,ƒm Azo.in summa,de pœ.quẽ in hoc sequtur Paris in d.ver.cõpositio. col. 8.in prin.& plus dicit ibi Paris,circa mediũ illius 8.col.ꝙ talis satisfactio, dr̃ pœna corporalis ad instar cessionis bonorũ , quæ fit cũ vituperio,& nõ posset alr̃ dici.quia si est pœna,cũ non sit pecunia,nec amissio alicuius iuris,de necessitate erit corpalis.Nunc in proposito , si est pœna corporalis , & descẽdit ex delicto, ergo causa est crĩalis . hoc ꝓbatur ex dictis Bar.in l.fi.vers.quæro q̃uo cognoscã,&c. ff.de priu.del.vbi dicit,qđ cã dr̃ crĩalis , qñ imponiĩ pœna pecuniaria applicãda fisco, vel pœna inferẽda parti in corpus.& idẽ Bar.in l.prior ait.in prin.ff.de sep. vio.vñ cũ hic inferaĩ pęna in corpus, prout est satisfactio delicti, & descẽdit hm̃oi pęna ex delicto,seq̃tur ꝙ iudiciũ erit mere criminale. Nec obstat, ꝙ nihil applicaĩ fisco, q̃a ẽt qñ imponitur pęna mortis, nihil applicatur fisco,sed dr̃ satisfactũ reip. per legitimã pœnam corporalem,cuius reip.interest,qđ delicta puniantĩ l. ita vulneratus , ff. ad leg. Aquil.q̃a ergo pœna prædicta q̃rũs corpus afficit, respicit publicã vindictam, sicut aliæ pœnæ corporales,licet per quandam ꝯñam cõcernat satisfactionem partis,debet ꝑ hoc dici causa mere criminalis , & ita teneo .

ADDITIO Puta aũt non posse iniuriarũ petere iniuriãtẽ ꝯdẽnari ad has satisfactiones faciẽdas. sed bñ dictæ satisfactiones ꝯsuetudinẽ fieri de volũtate partiũ, qñ intẽdũt se ꝯcordare ad inuicẽ , & ita est de mẽte Pari.de puc.in loco allegato hic,si recte, inspiciatur. iudex.n.qñ agiĩ ꝑ viã iustitiæ arbitrabiĩ pęnã, ƒm qualitatẽ iniuriati iniuriantis,loci, & tp̃is,vt in ꝯst. varietates, nec consueuit fieri facere has satisfactiones ꝑ viam sniæ:Ideo nõ debet solitũ excedere.cũ ꝯsuetudo sit actus practicus ƒm Bal. in l.quicũq; C.de ser.fu.& iudex arbitrãdo pęnã nõ posset iniuriantẽ ꝯdennare ad pęnã,& has satisfactio

factiones. bene tñ iudex ꝯsciē pōt similes satisfactiones imponere, ꝓut in his terminis loquitur Host. in loco allegato. Pet. Fol.

18 † Quod cōfirmo ꝑ id, quod in gl. nō. gl. & Bar. in l. planè ff. de exc. tu. vbi dr̃, ꝙ qñ agit de tutore suspecto, dr̃ causa crim. ꝓp pœnā infamiæ, in qua nō interuenit ꝓcurator. de quo dicto vide Bar. in l. 1. §. sciendū. ff. de

19 suspit. tuc. † Ex hoc dicto infero ad notabilē practicā, ꝙ si is q format libellū in actione iniuriaꝝ, peteret pecuniā pro æstimatione iniuriæ, & ēt satisfactionē delicti, talis libellus nō ꝓcederet, q̄a cumularet pœnā ciuilē cum criminali, q̄ cumulatio non admittit: cū vtraq; tēdat ad vindictam. per ea, q̄ not. Bar. in l. 1. C. qñ ciu. ac crim. præiu. & in l. ꝑtor edixit, §. si dicat, & in l. lex Corn. §. fi. ff. de iniur. & supra dixi. Et quacunq; istaꝝ pœnaꝝ esset iniurians punitus diceret sufficiēter punitus, nā ꝑ eodē delicto nō debet q̄s bis puniri, qñ fuit sufficiēter punitus, l. pen. §. fi. ff. nau. cau. stab. & est tex. & ibi gl. in ver. duplic. in c. at si clerici, §. de adul. de iud. & Spe. in tit. de expēsis. §. si ante. vers. q̄d si talis. in fi. & Card. in cl. volēces. §. 1. in 3. opp. de hęr. & Bal. in l. q sepulchra. C. de sep. viol. ꝓ hoc est text. in l. senatus, ff. de acc. & not. Fel. in c. qđ olim. in fi. de Iud. & hoc tenet in terminis nr̃is Paris. in d. ver. compositio, col. 9. in prin. vbi expsse dicit, ꝙ si iudex sufficienter puniuit iniuriantē, dando sibi pœnā ordinariā, & consuetam, nō debet vlterius illū cōpellere ad satisfactionē, q̄a duplici pęna puniretur, & sic pœna esset maior delicto, ꝯtra l. sancimus. C. de pę. Modo in ꝓposito, qñ accusator in libello ęstimat iniuriā pro pecunia, vt q̄a dicit, ꝙ potius voluisset amittere tm̃ de bonis suis, &c. ꝓut hr̃ in d. ꝗst. varietates, & ꝑ Bar. in d. l. iniuriaꝝ æstimatio. ff. de iniurijs. censet elegisse pœnā sufficientē, q̄a pro tāto ęstimauit, vnde nō debet congluti nare pœnā satisfactionis, q̄a ambæ pœnę tēdūt ad vindictā, & q̄s puniretur bis pro eodē crimine, cōtra prędictas doctrinas? & hęc sunt notāda, quia poteris īfringere multos libellos accusatorios in similibus casibus.

ADDITIO Adde dictis hic ꝑ d. Auctorē ea quę scribit ꝯsulendo Rom. in ꝯsil. 97. inc. viso Themate prænarrato vbi ponit pulchre hanc practicam. Pet. Fol. V. I. D.

20 † Veꝝ, inquantum dixi, ꝙ qñ ambæ pœnę tēdunt ad vindictam, vna tollit ꝑ aliam, limita notabilr̃, qñ altera pœna fuit sufficienter irrogata, & i egra. Secus, si nō ītegra fuit irrogata, q̄a tunc pōt recurri ad aliā, & vna ꝑ aliā nō tollit. ita tenet Bal. i l. nullū. vers. sed quęrit gl. &c. C. de test. & Alex. in d. l. lex Cor. § fi. in add. ad Bar. ff. de iniur. ad qđ faciūt oēs dec. supra allegatę. Maxime Car. in d. cl. volēces. §. 1. in 3. opp. de hæret. & Fel. in d. c. qđ olim. in fi. de Iudæ. & gl. in d. c. at si clerici. §. de adul. de iud. vbi dñr, ꝙ qñ delicto ꝑ vnam pœnā remanet insufficiēter punitum, pōt iteꝝ puniri alia pœna. ita ēt tenet Lud. Rom. in cons. 375. & Fel. in c. j. col. 4. de psc. Ex quo infero, qđ si iudex coram quo actū fuit in actione iniuriaꝝ, nimis coarctauit ęstimationē iniurię, vltra modum taxādo s̄m eius qualitatem, vel pęnā alterādo, & leuius puniēdo, posset iteꝝ agi cōtra iniuriātem, vt teneatur ad satisfactionē, ex quo non fuit sufficienter punitus, ꝑ pdicta.

21 ADDITIO Idē † tenuit Bal. & Cy. i l. vbi. C. de fal. vēt tñ sentire ibi Bal. id procedere qñ ꝓcedit instante parte, & hæc fuit originalis opinio gl. in l. nullū. C. de test. q̄ gl. dicit Bar. in l. 2. §. si publ. ff. de adul. cōiter repræhendi à doctoribus Sal. in d. l. nullū dicit ꝙ qñ pro eodē delicto q̄s esset punitus pęna extraordinaria habito respectu solum ad ipsum delictum, non debet amplius puniri pęna ordinaria, & ita loquuntur s̄m eum l. senatus, ff. de acc. & l. licet, § fi. ff. de nau. cau. ꝑ quas Cy. reprobat illā gl. sed si illa pœna extraordinaria, seu minor fuisset imposita non principalr̄ ꝓp ꝓpm principale delictum (v. g. q̄s dixit falsum corā iudice, q offendit aures iudicis, & cōmisit falsum, si iudex eū puniuit pęna extraordinaria ꝓp offensionē suā, non prohibet postea eū punire pęna ordinaria ꝓp falsum) & ita dicit ꝓcedere illā gl. q̄a sic potius esset mulcta q̄ pęna, & dicit ꝙ lex 2. C. de spor. q̄ inducit ꝑ opinione eoꝝ q tenent simplr̄ qđ punitus pęna non integra pōt denuo puniri, loqtur in mulcta sicut lex illa nullū, & idē ꝯcludit ipsemet Sal. in l. q de crimine. C. de acc. nu. 12. & 13. vbi dat cautelā vt ꝯdēnatus minori pęna statim soluat, q̄a sic nō posset denuo puniri. Ang i d. l. nullum simplr̄ tenet ꝯtra gl. qđ punitus scl̄ licet mitius nō pōt denuo puniri, ꝑ d. l. senatus, & idē tenet ibi Bar. & in hoc vr̃ concurrere Alb. de Rosa. ibi, & dicit tenēdū esse ꝓut tenuit Cy. in l. vbi. C. de fal. nec Lud. de Rosa.

rof. in d. cons. 375. dicit contrarium, quia id quod ipse dicit, pcedit qñ iudex puniuit aliquẽ minori pœna nõ ad vindictã publicã, & loquitur. n. de monaco delinquente cui guardianus dedit correctionẽ claustralem, vnde merito dicit posse puniri pœna canonũ ad vindictã publicam, sed qñ pœna mitior est imposita ad vindictã publicã nõ põt alia imponi, & hanc opin. contra gl. tenuit Bal. sibi cõtrarius in cons. 73. inc. casus talis. Guido de publica inq. vers. circa sm dubium lib. 3. q de directo aduersatur, & ita dicit practica ri. arg. l. sæcularij. §. sunt quædã. ff. de extra. cri. & hoc ẽt expressum reperit in crimine læsæ maiest. vt si minori pœna qs fuerit punitus, q relegatus, non punietur vera, l. eorũ. ff. de pœn. & idẽ tenet Barto. Brix. in q. vene. 75. cũ seq. & idem Bal. in l. si qs in hoc genus. C. de episc. & cl. vers. quæro vnum & ad saturitatẽ habes p Boër. in decis. 289. vbi refert ita fuisse decisum, & dat cautelam vt delinquens qui venit pluribus pœnis puniendus habeat iudicem amicum qui præueniat, vt puniat mitiori pœna, quia sic vlterius puniri non potest, licet si detegeretur non prodesset. Petr. Fol. V. I. D.

22 † Per hoc puto dari posse cautelã libellanti, q vult vtrunq; petere in l. bello. s. ęstimationẽ iniurię, & satisfactionẽ, vt petat vtrũq; cum ptestatione. s. q contẽtatur altera pœna tm, si ea fuerit integre irrogata, & sufficiẽter. alias quod vtraq; puniatur, & per hanc ptestationem saluaretur libellus ab ista cumulatione p ea, q multũ egredi dixit Bal. in l. quod ipe, col. 2. vers. 2. quæro &c. C. de rest. mil. vbi dicit, quod duo remedia, q electione tollũtur, pñt cumulari in eo. lib. pd. qñ sunt talia, quod vnum ex altero oritur, q a non dr cumulatio, sed potius quędã subornata propositio, sm eum, & illud dictum Bal. sequitur Fel. in c. signi. ntibus, col. pen de libelli oblat. pro hoc est gl. in l. cõductores. C. locati, & gl. in l. nõ ab re. in vers. ordine. C vnde vi. sic in casu nr̃o, quia dato, quod ista duo remedia electione tollantur: tamẽ vnum subordinatur ad aliud ex futuro euẽtu, & oritur ex alio, quia si primum non sit sufficiẽter irrogatum, statim, & orit aliud, ergo admittitur dicta cumulatio ita pdõnaliter facta cum dicta protestatione. facit ad prædicta tex. in l. 1. §. quia aũt, ff. quor. leg.

ADDITIO Est aduertendũ q Bald. sm Fel. in d. c. signãntibus ita demũ admittit talem cumulationem si iudicia sic se hñt q vnũ ex altero oriatur, tunc. n. si bellius putus in 1. & cond. in 2. procedit. in casu vero nr̃o ambæ pœnæ descendunt ex eodem delicto. nec vna descendit ab altera, & vna electa altera tollitur, tãto magis q a vt supra visum est punitus minori pęna non põt nec debet maiori puniri, licet Mar. Soc. in d. c. signantibus, nu. 72. videat tenere q admittat talis cumulatio vide eum. Pet. Foll. V. I. D.

23 † Corroboratur p id, qd dicimus de duobus reis debendi, de quoz nã est, vt vno sol uẽte integrũ debitum, alter liberetur, & tñ põt formari libellus cumulãdo ambos reos debẽdi, & petẽdo insolidum ab vtroque. dũ modo apponat ptestatio, q vna solutione creditor ptẽtat, alias libellus non pcederet, sm Bar. in l. 3. §. vbi duo, col. 1. ff. de duob. reis. & Ang. de Are. in §. 1. inst. de duob. reis.

24 † nam validum est argm̃ de personis ad res, & ecõtra, l. q plures, ff. de vulg. & pup. & l. miles ita. & ibi Bar. ff. de mi. test. & Ias. i l. sed si possess. §. si cũ de hẽditate. col. 2. ff. de iureiur. Vñ sicut admittitur cumulatio personaR in iudicio, cũ illa ptestatione, sine qua non pcederet, ita debet admitti cumulatio reR seu

25 pœnaR, cum eadem ptestatione. † Secunda cautela dari põt pro libellante, q ęstimet in iuriã, & petat im æstimationem iniuriæ sm formam dictæ const. varietates, & in calce libelli faciat sibi reseruationem, q si iudex non sufficienter puniuerit reũ, reseruat sibi posse petere satisfactionẽ iniuriæ, de qua satisfactione ptestat. Et hanc reseruationẽ facere põs sis semper, qñ petit reum puniri pœna iuris. s. vt si nõ sit sufficiẽter punitus,

26 reseruet sibi petere satisfactionẽ. † & hoc p tex. in l. si iñ. §. cũ redhibitoria, ff. de ędi. vbi is q agit redhibitoria pro vno vitio, põt ptestari de alijs vitijs nõ apparẽtibus de qbus reseruari sibi põt agere quandocunque apparuerint, idem tenet Bal. per illum text. in l. si prædium. col. 2. vers. sed põne, emi seruum, &c. C. de ædil. actio. & istæ cautelæ sunt optimæ pro libellante, & nouæ.

ADDITIO Ista secunda cautela nihil pdest p supradicta, q a licet iudex imposuerit pœnã minorẽ q deberet imponi habito respectu ad q litatẽ loci, psonæ iniuriãtis, & iniuriatæ, ac tpis, sm dispõnem tex. in cõst. varietates, põt tunc agi in secũda instãtia vt plus

plus puniaт̃ ꝯſideratis tñ dictis qualitatibus, ſeu non pôt ſibi reſeruare petitionẽ ſatisfactionis q̃a ſatiſfactio eſt pœna ęque principalis,&electa vna licet nõ integre illata,nõ pôt rediri ad aliã. ꝑ allegata ſupra. licet per d.cõſt. varietates deẽ appellatio libellã·· vt appellet à minoritate pœnæ Pet.F. V.I D.

27 † An aũt ſi eſt aliqđ delictũ,de quo pô· cognoſcere iudex laicus, & ecc'l aſticus, & eſt diuerſa pęna canonica à pęna ciuili,,put eſt crimẽ blaſphemiæ,vel adulterij,vel vſuræ,ſi qs fuit punitus ꝑ vnũ iudicẽ vna pęna,poſſit ꝑ aliũ puniri alia pœna iterũ, vide Abb.& Fel.in c.de his.col fi.de acc.& Abb.in c.tuæ col.pe.de ꝑc.& Bal.in l.placet. C.de ſa.ſan. eccl.& in l ſi qs in hoc genus.C.de ep.& cl. & Lud.R.in ꝯſ.cccl xxv. vbi vñr tenere,ꝙ ſic ꝑ tex.formalẽ in c.felicis § ꝑ hoc.de pęn.li. vj.& in c.ſtatuimus,& ibi Abb.de maled.

ADDITIO Bal.in l. placet C.de ſac. ſan.eccl.vt dicit hic do. Auctor dicit,ꝙ punitus in foro eccleſiaſtico pęna ſpũali pôt in foro ſeculari puniri alia pœna, nec dicit obſtare (ſm Gul.) tex.in l.ſenatus,ff. de accuſ. q̃a dicit ,pcedere de delicto ſimplici, ſed qñ nõ eſt ſimplex delictũ,ſed rõne qualitatis offendiт̃ non ſolũ iudex tpalis, ſed eccl'aſticus vterq; poteſt punire pro quo dicit,ꝙ allegat Gul.tex.in auth.de ſan. ep.§. ſi vero crimen coll.ix.& idẽ refert tenuiſſe Iac. de Are.ſed alia rõne,q̃a l. ſenatus locũ habet qñ plures pęnæ veniũt ex diuerſis legib. ſed qñ veniũt ex cadẽ lege oẽs imponunт̃ idẽ Bal.in l.cunctos ppłos.C.de ſum. Trin. & fid. cath. viij. col. ver. modo circa hoc ponit eandem qõ. & arguit ꝙ punitus ꝑ iudicem eccleſiaſticũ pôt puniri ꝑ iudicẽ laicũ, ſed dicit nõ determinare,q̃a pẽdet de facto,& hanc opinionẽ ſm Alex.in add.ad Bald.in d.l.placet ſeqtur R.in l.j.§.j.ff.de no.oper.nũci. & ꝙ ad hoc eſt ſingularis d.§.ſi crimen Abb. in c.tuæ de ꝑc.ij.col. num.5. late tetigit hanc qõnẽ, & finalr̃ refert ꝙ Ioan. And. in nouella, dicit hanc qõnem fuiſſe diſputatam Bononiæ, & ꝯcluſum, ꝙ aut ꝑ diuerſas leges imponunт̃ diuerſæ pęnę pro codẽ delicto oĩno ſeparatæ,& impoſitio vnius nõ tollit aliã. per tex. in l.q ſepulchra.C.de ſep.vio. & l.3.ff.de li. ho.exh. aut pœnæ nõ ſunt oĩno diuerſæ,puta q̃a vna lex apponit pęnã c. florenoꝝ alia mille,& tũc aut pœna fĩt impoſita,ſeu accuſatio ſcl'facta tendit ad vindictam, & tunc nõ pôt denuo accuſari,ſeu denuo puniri, ſecus aũt ſi accuſatio ꝯcerneret ĩtereſſe ,ppriũ & rẽ familiarẽ. Aut pœnæ ſunt oĩno ſimiles,puta q̃a q̃libet lex imponit pęnã c.florenoꝝ,& tũc refert q̃ pœna imponaт̃ cũ ſit eadẽ,& hãc diſtõnem dicit æquã, & notabilẽ, quã dicit Fel.in c.cum ſit gñale de for. cõp. num.21.ꝙ ſolet tenere. Affl.in conſt.multæ leges ſecundo not. tenet ſimpliciter ꝙ punitus ꝑ iudicẽ eccleſiaſticum pôt puniri per ſecularem. ſed Boẽr.in deciſ. cclxxxviij. tenet ſimpliciter fuiſſet determinatũ. ſm opin.legiſtaꝝ,videlicet,ꝙ aut pœna impoſita,ſeu accuſatio facta tẽdit ad vindictã,& tunc denuo non pôt accuſari,& puniri,at ſecus ſi ꝯcerneret ,ppriũ intereſſe, & rẽ familiarẽ accuſantis,& hæc opinio vr̃ æqua. P. F. II.doctor.

28 † In quantum aũt ſupra ſuccincte tenui, ꝙ ex codẽ delicto pôt agi in vno libello ciuiliter,& criminaliter ſil'.ſ.vt puniatur, & rẽ reſtituat,per ea,q̃ dicit Bar.in l.interdũ §. q ſurẽ, ff.de fur.intellige hoc ſanẽ ,pcedere,cum aliquali limitatione,& declaratione .ſ. vt nõ intẽtetur iudicũ ciu.& crim. æque principaliter, ſed debet accuſator principaliter agere criminaliter,petendo reum puniri,& deinde incidenter per offm̃ iudicis petere rei reſtõnẽ,alias ſi æque principaliter ageret,nõ ,pcederet libellus, q̃a eſſet ꝯtra l. interdũ. cũ ibi not.ꝑ Bar.& Doct.ff.de pub.iud.ita declarat Bar.in l.ij.§.3.col.ij.in prin.ff.vi bo.rap.& in l j C.qñ ciu.ac.cr.pręiu.idẽ tenet Bar. in l. ſi

29 qs ad ſe fundũ.in fi.C.ad l.Iul.de vi.†Quod limita non procedere, qñ delictum eſt tale, in quo veniret quis damnãdus ad mortem, quia tunc poteſt cumulari iudicium ciu. & criminale æque principaliter ſecũdum Bald. in l.j. col.ij. C.de app. quem ſequitur Alex. in d.l.ij.§.j.in addit. ad Bart. ff.vi bon.rap.

ADDITIO Adde ꝙ ſi recte inſpiciaт̃ doctrina Bal.in d.l.j. C.de appel.non firmat pedes in dicta concluſione, imò recedit ab ea, quaſi ꝙ qñ quis condemnatur ad furcas ſi condemnatur ad rei reſtõnem, non eſt ꝙ ,pueniat id à pœna mortis, ſed ex offõ iudicis,q tenetur vt ſupra dixi,& ſic non pôt dari rõ diuerſitatis,licet Alexan. videatur ſequi Bald.ſimpliciter Petrus Foll. V. I. D.

30 † Nota tñ ꝑ ſaluatione libelli, ꝙ ſi aliqs peteret Titiũ puniri, & ꝯdẽnari ad rei reſtõnẽ non ꝑ hoc cenſetur agere æque principaliter, q̃a copulat vtrunq; ſed ſaluaт̃ libellus,

&

& censetur agere principalr̄ ad pœnam. & ꝯñr ad rei restōnem. ita expresse dicit Bart. in d.l.interdū.§.qui furem in fi.ff.de fur.vbi
31 ita exēplificat † Ad qđ facit illa vulgaris rła ꝙ verba libelli impropriantur, vt saluetur libellus, ſm Bar.& Doct.in l.sed si possessori, §.irē si iurauero, ff.de iureiur.& in l.1.C.de de vsufr.& in l.insulā.ff.de pscr.vers.cū alijs sīibus, qđ no. vt si cautus, qñ opponere-
32 tur contra libellum. † Vlterius circa cognitionem causarum criminalium à ciuilibus, daē alia rła, quæ est talis. videlicet, vbicunq; ex delicto agitur, vt qs puniatur non pœna ordinaria, & nāli in introducta, pro illo delicto, sed vt priueē aliquo offō, bñficio, administratiōe, vel dignitate, illa cā dr̄ ciuilis, nō aūt criminalis, licet agaē ex delicto, ex quo nō agiē ad vindictā publicā, vt qs puniatur pœna ꝯdig.tex.est,& ibi Abb.& Fel.in c.per tua, de simon.& Abb.& Fel.& Ioā.de Anax. in c.sup his de accu.& idē Abb.in c.tuæ. de ꝓc.& not Pet.Ph l.Cor.in ꝯs.19.col.2.circa fi.in 3.vol. Adeo ꝙ in tali cā tanq̃ ciuili pōt interuenire ꝓcurator, vt dñt doct.in locis ꝑalleg.vbi idem dñt, qñ de crimine agitur per viam exceptionis, & nō ꝑ accusationem, q̃a tūc dr̄ causa ciuilr̄ intētata, ſm Fel.
33 in d.c.super his col.2.in fi † Limita tñ prædicta, nisi statutum pro crimine non imponeret aliam pęnam nisi priuationis, q̃a tunc dr̄ causa criminalis, non aūt ciuilis, ex quo illa est pœna nālis, & ordinaria ipsius delicti, ſm Ant.de Butr.& Abb.in d.c.super his, col.2.in fi.de acc.& Fel.in rub.de iudicijs, licet idem Fel.in d.c.super his.col.2.in fin.& seq. videatur firmare ꝯtrarium, s.ꝙ tunc etiā sit ciuilis, ex eo q̃a ista pœna non applicatur fisco.tñ ego puto 1.partem veriorem.s.ꝙ sit criminalis, q̃a agitur ad publicam vindictam, vt qs puniatur pœna ordinaria statuti pro crimine. Nec obstat, ꝙ talis pœna non applicatur fisco, quia minime applicatur parti, vñ non pōt dici ciuilis, sed ꝯsiderari debet principalis intentus iudicij, qui est, vt puniat delictum ea pœna, quæ est à lege inducta ꝑp publicam vtilitatem l.ita vulneratus ff.ad l.Aquil.quo principali intētu ꝯsiderato, iuxta l.si qs nec causam, ff.si cer.pet.agiē ad publicā vindictā ergo cā est criminalis sicut qñ aliquis puniē in corpus, certe tunc ex tali pęna nihil applicaē fisco, & tñ causa est criminalis, ſm Bar.i l.fi.col.1.ff.de priu. delict. Præterea, posset attētari, & non temere dici, qđ imò ista pęna applicaē fisco, quia si aliqs priuatur offō, vel benficio ꝑp crimen, illud offm̄ seu beneficium incipit vacare in mēsa fisci, adeo qđ fiscus pōt illud alteri cōferre, ergo talis pœna applicatur fisco, q̃a fiscus de ea disponit, alteri conferendo,
34 merito dr̄ causa criminalis. † Et ꝑ pdicta infertur, qđ si agatur de adulterio coram iudice ecclīastico ad solam separationem tori & non ad pœnam ordinariā, quæ infligitur pro adulterio, talis causa dr̄ ciuilis, & nō criminalis. vnde pōt in ea interuenire procurator. iste est tex. in d.c.tuæ, & ibi per Abb.& doct.de procur. & no.Bar.in l.nō solū.§.fi. ff.de proc. Et prædictam opin.quā modo tenui, confirmo, q̃a qñ agitur de crimine per modū exceptionis, non ad pœnā ordinariā dr̄ criminosus priuari beneficio, nō in pęnā sed priuatur, vt inhab lis ad illud, vnde quia nō est pęna, sed quędam inhabilitas, dr̄ cā ciuilis, & non criminalis, sed qñ agitur, vt priueē ad pęnam, dr̄ cā criminalis, q̃a tunc delictum pœna coërcetur, ita Franc.de Aret.in
35 d.c.sup his.col.3 de accu. † Quid aūt, si agatur per viā inquisitionis ad priuationē bñficij ꝑp crimen nulla præcedēte accusatione nec exceptione, an dicatur cā ciuilis vel criminalis? Dic quod cōiter tenetur, qđ sit cā ciuilis, ex quo nō agitur ad principalem pœnam delicti, ſm Franc.de Aret. in d.c.super his.col.3.in fi. & seq. & Ioan.And.in c.frequēs de rest.spol.lib.6.& Bar.in l.1.§ sciendum, ff.de susp.tetor.& Bar.in l.1.§ si publ. col.3.in fi.ff.de adul.& Abb.in c.fi.col.fi.de purg canoni. & vide ad hoc Fran.de Are.in c.qm̄ in 1. notab.de testib. vbi simplr̄ dicit, qđ de iure canonico, qñ proceditur per inquisitionem, causa est ciuilis, idem tenet Io.de Ana.in c.cum dilecti.col.2.vers.nota, qđ qs,&c. de accus.mouentur per c. ꝑ tuas de simō. Verum ego intelligerē hoc, qñ ageretur ad remotionē, ꝓut loquiē d.c.per tuas.
36 † Et ex hoc introduxit ius canonicū, qđ qñ agitur per viā inquisitionis, mitius punitur delinquens, quia nō irrogatur sibi pœna ordinaria delicti, sed alia pœna arbitraria mitior, secus si agatur per viā accusationis, q̃a tūc datur pęna ordinaria, ſm Abb i c.inquisitionis.col.1.in c.qualr̄, & qñ.el ij.col.5. de accus. & in c.per inqsitionē in fi.de elect.in q̃bus locis limitat non ꝓcedere, qñ inquisitus

tus esset ꝯuictus per propriã ꝯfessionem, q̃a tũc ordinarie, & acrius punit, licet secus sit de iure ciuili, q̃a par pœna imponitur, siue agatur per viã inq̃sitionis, siue accusationis ſm Abb. in d.c. inquisitionis col. 1. & forte ad hoc voluit hr̃e respectum Franc. de Are. in d.c. qm̃ in prin. de test. dum dixit simpl'r, quod causa inquisitionis, est ciuilis de iure canonico. s. pp illam rõnem quia non irrogat pœnam ordinariam delicti, per ea, quæ supra dixi, idem videtur tenere Io. And. in addit. Spe. in tit. de inquis. §. nunc videndum in addi. quæ incipit, cum dilectis &c.

ADDITIO Infert hic D. Doctor ꝙ acrius quis punitur si conuictus est per propriam ꝯfessionẽ, q̃ si esset conuictus per testes. cuius ꝯtrariũ verius est, vt dixi in practica mea causa, crim. in 1. parte tertiæ partis in verbo, & si ꝯfitebuntur in eo loco vbi de effectibus ꝯfessionis spontaneæ. Pet. Foll.

37 † Ex prædictis ẽt infertur, ꝙ quando opponuntur crimina contra testes ad repellendũ eos à testimonio, talis causa dr̃ ciuilis, non aũt criminalis, quia agitur de crimine per viam exceptionis, & non ad pęnam ordinariam, sed ad repellendũ à testimonio tex. est in c. super his ibi, à testificatione &c. de acc. & in c. cũ dilectus in fi. de ord. cog. & in c. super eo. el j. & cap. testimoniũ, & ibi per Abb. & doct. de testibus, & c. 1. in fi. de excep.

38 † Quo vero ad solẽnitatẽ libelloꝶ, adhibetur hęc distõ, quia si crimen objicitur ciuil'r, si quidem est tale, quod non infamat, dr̃ causa ciuilis, & non requiritur solẽnitas legis libelloꝶ, ff. de accus. Si vero est tale crimẽ, qd' infamat, & tunc ẽt ciuil'r agatur, requiritur dicta solẽnitas. s. vt inferatur locus, & tps, & ista est cõis cõclusio, quam tenet Bar. in l. 1. in prin. in fi. col. ff. de eden. & Bart. in lege, prætor edixit in prin. ff. de iniur. & in l. 1. §. sciendum. ff. de suspec. tuto. & in l. item exigitur, ff. de dolo. & Soc. in cons. 146. col. 7. in fi. in 1. vol. & Bar. in l. de Neratius, ff. ad leg. Aquil.

ADDITIO Adde qd' licet delictum objiciat ꝯtra testes ꝑ viã marę repulsæ, & exceptionis, requirit' tñ solemnitas l. libelloꝶ, ſm veras ꝯclones alia obiectio erit inepta, vt plenè dixi in pract. mea causa, crim. in ver bo ꝓcedatur repulsa, & in 3. parte, ter. partis prin. in req̃sito de repulsa. Per. Foll. V. I. D.

39 † Item in qm̃ supra dixi, qd' qñ pœna pecuniaria applicatur fisco, est cã crialis, intellige ꝓcedere, qñ pœna venit ex delicto, secus, si veniret ex aliquo ꝯtractu illicito, q̃a dato, qd' pęna applicetur fisco, nihilominus dr̃ cã ciuilis, puta qñ aliquis alienat rem litigiosam. ita tenet Bal. in l. fi. i ver. q̃ro, qñ pœna &c. C. de litig. quẽ sequit' Alex. in d. l. pręter, ff. de sepul. vio. in addi. ad Bar. in addi. q

40 incipit, adde, quod dñs, &c. in fi. † An aũt in dubio, qñ lex introducit pœnam pecuniariam pro delicto, applicetur fisco vel parti, tradit plenè Bart. in l. agr. ff. de ter. mot. & Frãc. de Aret. in rub. extra de iud. col. antep. & penult. & ibi etiam Abb. in fi. & Ioan. de Imo. in rub. ff. de pub. iud. & ibi videas.

ADDITIO. Vide ad hæc omnino Alex. in l. si quis id quod, ff. de iurisd. omn. iud. & ibi. Angel. Petrus Foll.

41 † Quæ aũt vtilitas resultat ex hmõi cognitione causaꝶ, an sint ciuiles, vel criales? Dic qd' multæ sunt vtilitates. Et prima vtilitas est, q̃a licet alias de iure canonico mulier, & laicus non possit esse testis in crialibus contra clericum, vt hr̃ in c. forus, de ver. sig. & in c. de cetero. de test. tñ qñ ciuil'r agitur de crimine, admittit' testimoniũ laici, & mulieris ꝯtra clericum. tex. est, & ibi Abb. & doc. cõiter in c. qm̃ de test. & in c. tam l'ris eo. tit.

ADDITIO In quantum hic dñs auctor cõcludit mulierẽ non esse idoneã testẽ in crialibus de iure canonico, hr̃ ẽt in c. mu

42 lierẽ 33. q. 6. vbi est gl. notab. † Quod testimoniũ mulieris, & infamis in criminalibus cõparantur, & gl. in c. ex eo 15. q. 3. & gl. & doct. in e. qm̃ de testi. gl. in c. tã l'ris in verbo fœmineis eo. ti. Host. in summa de test. §. q̃s testis esse possit Spec. in tit. de ꝓc. §. ver. 7. in criali testificatione. Alb. in l. qui testã, §. mulier col. 1. ff. de test. flor. in l. ex eo. ff. de testi. Ioã. pla. & Ang. Aret. in §. testes aũt inst. de test. & nouissime vltra omnes copiosius per And. Tiraq. in trac. de legi ꝯnu. i nona l. nu. 49. vbi dicit qd' hoc est indubitatũ, & nemo aduersatus est pter Philipp. dec. in l. fœminæ col. 5. vers. 16. de reg iur. & in c. qm̃. col. vlt.

43 de test. quam videas. † Imò ẽt de iure ciuili ſm opinionem aliquoꝶ in capitalibus mulieres non sunt idoneæ testes, ſm Iac. Aret. in l. qui testã §. mulier ff. de test. quem refert Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de teste, §. 1. vers. item quod mulier & Alb. Gãd. in tract. male. in tit. de furibus, colum. 4. vers. sic pone quæstio

qõnem de facto, & Old. ꝯs. 154. quæritur si testes, & Io. Fab. in d. §. testes de test. & Alex. ꝯs. 11. circa primũ dubiũ, col. pen. vers. rñdi supra lib. 1. & ꝯs. 99. in cã inquisitionis col. pen. ver. 2. testis. eo. l. b. 1. & Cep. ꝯs. 32. quidã rustici. col. 3. & Hyp. de mars. in rep. l. vltimæ. C. de prob. car. 8. & cons. 18. protector. col. 8. vers. vnum tñ dico, & ꝯs. 22. grã dñi. col. 4. & ꝯs. 59. diuino præsidio. col. 6. vers. Item ẽt vltra ꝑmissa, sed cõis opinio est in ꝯtrariũ, vt videre licet in d. l. q testõ. §. mulier. ff. de test. & ꝑ Panor. & Fran. aret. & Fel. in c. qm̃ de test. vt refert D. And. Tiraq. vbi supra num. 50. vbi ẽt latissime hñs nonnullos alios casus in qbus mulieres repellunt

44 à testimonio. † Est tñ aduertendum ꝙ in illis casibus in qbus de iure mulieres admittũtur ad testimonium, minus tñ fidei eis adhiberi debet, q̃ viris. vt optime ꝓbat text. in l. i q. ff. ad l. Iul. mai. & expsse hoc voluit Spec. in tit. de test. §. postq̃ vers. porrò. Bal. Sal. in l. vlt. per illum tex. ff. de fi. instr. Idẽ Bal. ꝯs. 455. q3 melius in duobus locis lib. 4. Alb. & Pan. in d. c forus de verb. sign. & cons. 52. q- dam in ægritudine. col. 2. vers. Item ꝙ fœmina lib. 1. Rom. in rub. de arb. col. 8. vers. Itẽ præferuntur duo testes masc. Alex. ꝯs. 236. ꝑspectis attestationibus. col. j. lib. 6. Barb. ꝯs. 64. illud in medium. col. ea. vers. & si qsp ã opponat lib. 3. & latissime per Tiraq. vbi su

45 pra nu. 57. † Item est aduertendum ꝙ mulieres ẽt in criminalibus de iure canonico admittunt in testes, qñ aliter veritas hri nõ posset. vt no. Ioan. And. post Gul. de Suza. in addi. Spec. in tit. de test. §. 2. vers. Itẽ ꝙ est mulier, & tradit Alex. in cõs. 64. viso Themate in ptin. lib. 1. & idẽ Alex. cõs. 24. animaduersis. col. 4. lib. 2. & Abb. in c. qm̃ de test. & Marsil. in l. diuus Pius. col. 2. ff. de q. & deti. in d. l. fœminæ. nu. 35. imò plus dicit ibi deti. ꝙ duæ mulieres non sufficienter vt ex dicto earum possit perueniri ad condemnationem, sed si plures essent, numerus suppleret defectũ, vt in sit. dicit notari ꝑ Imol. i. c. cũ nũcius, de test. quẽ refert, & sequtur Alex. in ꝯs. 99. visis processibus col. 4. lib. 5. & facit ſm eum gl in l. 3. §. eiusdem in verbo num. de test. & id qđ similiter dicit d. Auctor hic ꝙ laicus non põt in criminalibus ferre testimonium contra clericum, probatur in c. de cetero de test. & in c. testimonium 11. q. 1.

46 † Quod quidem non procedit qñ delictum fuit cõmissum vbi non erat clericoꝝ copia, ſm Abb. in d. cap. de cetero, licet alr̃ videatur sentire ibi. Fel. sed d. Steph. Aufrer. sequit o-

47 pin Abb. in tract. de rep. test. nu 61. † Item nõ ꝓcedit qñ delictũ clerici esset notorium qa tunc laici admittuntur ꝯtra clericũ ſm eundẽ Abb. in d. c. de cetero citat c. cum dilecti de purg. can. & Steph. Aufrer. vbi supra.

48 † Item hoc procedit vt laici non amittant ad plenã probationẽ, sed ad iudicium faciẽdũ vt saltim clerici subijciantur torturæ bñ admittunt, arg. l. c. 5. cum ibi not. per Bar. & gl. ff. de adult. & l. quæro in fi. ff. de ædi. edic. & qđ. not. in c. 1. de prob. sentit. innoc. in c.

49 qm̃ eo. tit. & voluit Steph. vbi supra. † Itẽ id procedit qñ agitur de crimine criminaliter secus si ciuilr̃, secundum d. Auct. hic & Abb. & Host. in d. c. de cetero, & d. Steph. vbi supra per c. 3. de test. Item laici admittũtur ad testimonium contra clericos in criminibus exceptis secundùm gl. in d. c. de cetero, pro quo allegat c. perpetua, de simo, & tenet D. Steph. vbi supra. Petrus Foll. V. I. D.

50 † Secunda vtilitas est, quia qñ agitur criminaliter, non inducitur vitium litigiosi suꝑ aliqua re, vnde nõ impeditur eius alienatio, sicut qñ agitur ciuiliter, iuxta formã l. fin. C. de litig. & hr̃ in const. eoꝝ fraudib. ſm Bal. in c. ecclesia. el j. in tin. extra, vt lite penden. Tertia vtilitas est circa formam libelli, quia in criminalibus requiritur forma legis libellorum, alias non procedit, secus, quando ciuiliter agitur de crimine, nisi crimen infamaret, vt supra proxime dixi.

ADDITIO Hoc tñ minime de iure regni ꝓcedere scias, qa si ago cõtra furem criminaliter ad punitionẽ, & incidenter ad rei restõnem, vel despolio cõtra spoliatorẽ & interim res mea peruenerit ad alienas manus possum recta via agere contra deteptores, qa res illa affecta est vitio, & ad quoscũque transit cũ illo vitio vt dictat cõst. regni Neap. incip. circa violentiarum. Pet. Fol.

51 † Quarta vtilitas est, qa qñ agitur criminalr̃, non admittit ꝓcurator, vbi venit irrogãda pęna à relegatione, supra l. pe. §. ad crimẽ. & ibi Bar. & doc. ff. de pub. iu. Hinc dicimus, ꝙ i crimine iniuriaꝝ nõ admitti ꝓcurator, vt est tex. ĩ l. fi. C. de iniur. & ita seruat in regno ꝑ ritũ magnę curię vicarię, in nu. 210. q icipit, Itẽ seruat ipsa curia declarare. Et rõ, quare nõ admittit ꝓcurator ĩ crimine iniu

iniuriarum est, quia pro eo imponitur pęna arbitrari, quod posset iudex vsq; ad mortē extēdere vt hr̄ in l.fi ff.de iniur.& no.in §.in summa inst.de iniu.ita dicit Abb.in c.fi.i fi.de purg. can.& hac rōne ēt sentit Bar.& Bal.in d.l.fi.

52 C.de iniu.† Et corroborat p singulare dem Bal.in l.eos,§.sup his.ver.extra q̄ro,&c. C. de app.vbi dicit qđ ad dicēdū cām esse capitalē, ↄsideratē sola aptitudo.s.si cā est talis in qua est pęna arbitraria, quā pęnā pōt iudex augere ↄsideratis demeritis rei,& facere capitalem,& sic sentit Bal.quod ēt vbi venit pœna arbitraria, pōt dici cā capitalis, inspecta aptitudine,vñ nō est mirū,si in crimine iniuriarum non admittitur pcurator,qa posset esse tā atrox iniuria,qđ iudex posset suū arbitrium extēdere vsq; ad pęnā capitalē, & idē esset dicendum in oībus,criminibus, vbi venit pœna arbitraria , qa iudex pōt repellere pcuratorem, p eandē rōnem, fm Bal.in d. l.fin.in fi. C. de iniu. de qua mā vide aliqua per Fel.in c.meminimus.col.pen. & fi.de accu.& in c.cū te.col.2.in prin.de re iud.

ADDITIO Adde ad hæc d.Anch.in cons.172.& Aymo.Crau.in cons.224.in 2. par.nu.3.& Ang.in licet,§.ad actionem, ff. de proc.circa fin. Pet.Foll. V.I.D.

53 † Limita tū prædicta pcedere, qñ de crimine iniuriarum ageretur criminalr̄, quia tūc non admittitur pcurator,quia vrget rō prędicta arbitrij iudicis, & ita loqtur Abb. i d. fi.de pur.can.q expresse dicit,qñ agitur criminalr̄.idem tenet Fel.in d.c.cū te.col.2.in prin.de re iud. Secus si ageretur ciuilr̄ puta ad æstimationē iniuriæ p pęna pecuniaria, qa tūc dico indubitanter,qđ admittitur pcurator, per argm̄ à rōne cessante, qa tunc cessat arbitriū iudicis, ex quo habet seq æstimationem partis,pcedente sua taxatione,vt supra dixi,q probatur ex his, q̄ not.Abb.c. tuæ in vlt.notab.de pc. & Bal.in l.aduersus in prin.vers.itē nota &c. C. de fur. vbi dñt q qñ de crimine agitur ciuiliter. admittitur procurator. Per hoc infero qđ qñ hodie in regno porrigitur libellus iniuriarum fm formam ↄst.varietates,pōt interuenire procurator,qa iniuria est æstimata, & cessat arbitrium iudicis l.adigere, § quis, ff.de iure patr.cū alijs vulgaribus, & ita limitarē illū ritum magnæ curiæ,supra allegātum qa loquitur fm dictam l.fi.C.de iniur.& certi sumus,qđ imponitur pęna infra relegationē.

54 † Nec obstat qa posset deueniri ad pęnā corporalē, qñ non hr̄et in pecunia pp paupertatē, per illam tritam rl̄am,qui non habet in ære,luat in corpus,&c.l.fi.ff.de in ius voc.& l.si qs id, quod, ff.de iurisd. om.iud. l.qcunq;. C.de seru.fug qa istud non est in ↄsideratione. nā principalis pęna attenditur vñ pōt interuenire procurator . ita tenet Fel.i c.meminimus.col.fi. vers.vlt.adde,&c. de acc.& Bel.i l.reos.col.3. C.de acc.& Ias. in l.si qs nec causam,col.4.ver.11.ff.si cer.

55 pet.†Secundo principalr̄ limita hanc rl̄am dicti, §. ad crimen nō procedere in muliere ↄiugata,q in cā criminali pōt litigare p procuratorē,idē i vniuersitate, & de hoc est ↄst. regni.q incipit Gñalia, & ibi And.de Iser.

ADDITIO Aduerte, qa istud procedit ne dū in mulieribus coniugatis, dictant verba const.sed in alijs mulieribus honestis & pupillis, vt dixi in practica mea causa cri. in verbo audiantur excusatores. P. F.

56 † Tertio limita, qñ ageretur criminali iudicio cōtra decem personas simul, quia pñt tales litigare p pcuratorem, & de hoc sunt duo capitula regni, vnū in nu.200. qđ incipit.Itē studio,&aliud in nu.207.qđ incipit.

57 Statuimus. † Quarto limita non procedere ex parte accusatoris p psequentis suā vel suorum iniuriam,qa admittitur pro eo procurator, etiam in publicis iudicijs, secundū Bar.in l.licet in princ.ff.de procurat.

ADDITIO Hoc aūt solūmodo in regno ↄcedit vniuersitati, & mulieribus p ↄst. gñalia iura,ergo ceteris vr̄ denegatum.P.F.

58 † Quinto,limita gñaliter illam rl̄am,qñ procurator vellet suscipere iudiciū pleno iure,sicut in ciuilibus, & excusare reū à contumacia, qa hoc fieri non pōt. se bñ posset aliqs defensorio noīe assistere ad instruēdū iudiciū,& probare causas absentiæ, & innocētiā rei absentis, & ad hoc admitti debet procurator.Ita pulchre tenet Pet.Ph.Cor.i ↄs. 325.quod est vltimum consilium,in 3.vol. Idem notabilr̄ tenet Cæp. in ↄst.47.col.4. vbi plus dicit, qđ pōt tunc defensor suscipere onus probādi innocētiā rei, & opponere iudici,qđ sibi nō est ius ingrendi,ex quo reus est innocens , qua innocentia pōt se offerre probare, & nunc dicit esse intellectū , l.seruū quoq; §.publice, ff.de proc.qđ tene m ē tē, qa est bona cautela coparēdi pro absente in criminalib. Plures als limitationes ad d.

Rob.Mar. d §.ad

§.ad crimē.vide per Bar.& Ang.ibi.& vide ēt Gan. in suo trac.mal.sub rub.virum pro curator in mal.inter.col.3.vbi plures fallentias cumulat.vide ēt Mar.Soc.in d.c.meminimus,de accus.vbi ponit 38.fallētias.quas hic vltra extendere noluit, sed sufficiat remissio,ne videar potius transcribere ex exēplari,quàm aliquid noui scribere.

ADDITIO De hoc vide quæ dixit in practica mea causa, crim.in verbo audiātur excusatores,vbi plenè. P. F.

59 † Vnum tñ putaui valde necessariū attingere,de quo solet esse magna varietas, & disceptatio inter doct.s.vtrū in criminibus, in quibus irrogatur pœna arbitraria, possit iudex tale suū arbitriū extēdere vsq; ad mortem inclusiue. Ista est alta qō,& ferè oēs doct.super eius decis.vacillant.Ego vero nitar eam plenè discutere. & ponā, Deo duce, veras ꝯclones. Et primo recitabo opiniones hinc inde arguendo ad partes.Et primo pro parte affirmatiua .s. qd possit imponere pęnā mortis,adducitur gl. quæ ad hoc solet cōiter allegari in §.sum.in vers.extraor. instit.de iureiur. vbi dicit gl.quod iudex pōt imponere pœnā capitis,si suo arbitrio vr,& cōiter exponitur pro pœna mortis,& illam gl.seqtur Bal.in c.j.§.iniuria.in primis verbis,de pace iur.firm. & Bal.in l.1.in fi. C.de his,qui lat.& Bar.in l.si.in fi.ff.vbi pup.edu. deb.& Abb.in c.ex lr̄is,col.antep. & melius in fi.col.de const.& Fel.in c.cum te.col.2.in prin.de re iud.& ibi ēt Abb. & idē Fel. in c. inquisitionis,in fi.illius princ.de accu. & in d.c.ex lr̄is,col.antep. Et tenentes istā partē ponderant tria iura potissimè.Primo videlicet tex.in l.sacculari, §.sunt quædam,ff.de extraor. crim. vbi dicit tex.quod illa pœna arbitraria extenditur vsque ad pœnam capitis,& sic vsque ad mortem.

ADDITIO Ad hæc vide Boër.decisione 317.parte 2.num 3. P. F.

60 † Secundo,ponderant tex.in l.2.ibi,non ignaro iudice, &e. in vers.acerrima condē. pro arb.&c. C.de his,q latr.vbi pœna arbi-
61 traria extenditur,†ad acerrimā pęnam, quę accipitur pro pœna mortis, vt not.in l.1.C. de seditio.& l.1.C.nem.l.lig.lassa.&c. Tertio,pōderant.text.in l.lex Iul.§.hodie,ff.ad l.Iul repet.vbi loqtur de pœnā extraord. & dicit,ꝙ capite puniri debet,& sic patet,ꝙ pęna extraordin. extenditur vsq; ad mortem.

Contrariam partē.s.negatiuam, qd imò iudex in pœnis arbitrarijs non pōt imponere pœnam mortis nāl'is,tenet Bald.in l. & si post tres in 1.col.7. vers. item facit ad alīā &c.ff.si qs cau.vbi dicit. ꝙ si priās vigore statuti pōt punire ad pœnā mille, vel ad aliam, prout suo arb. videbitur,non pōt imponere pęnam de capitationis, idē tenet Card.in c. de cā:s,de of.del.& Lud.R.in rub.ff.de arb. vers.item an statutū,&c.pro hanc parte facit qd not.Bal.in l.1.C.ne sine ius.prin. &c. & idem Bal.in c.j.col.5.in prin.de pac.ten.vbi dicit, ꝙ iudex vigore arbitrij non pōt imponere pœnā pub.bonoꝝ,ergo minime pęnam mortis,q̄ est maior.hanc ēt ptem negatiuam tenet Alex.in cōs.5.col.fin. in fi.in 1. vol.& Card.in c.ex lr̄is de const.Et isti, qui tenent hanc cōtrariam partē, ponderāt tria alia iura potissime.Primo videlicet, tex.i l.1.in ver.ꝑparij.ff.de furib.balnee,vbi dr̄,qd fures nocturni puniuntur extra ordinem. Velꝫ eoꝝ pęna nō debet excedere opus publicum tparium, ergo si dānarenē ad mortem,excederet pœnā opis publici.Secundo, ponderant tex.in l.1.expilatores,ff.de affr. vbi ponitur primo pœna in libeꝛꝫ arbitriū iudicis,&postea in fine dr̄ qd in plebeijs nō debet excedere pœnā operis publici.In no-
62 bilibus vero pęnā relegationis.†Tertio, pōderant tex.cū ibi.no.ꝑ gl. & doct.in c.inqsitionis,in prin.de accus.vbi est decisum, qd de iure canonico qñ procedit ꝑ inqsitionē iudex nō impon t pęnam ordinariā delicti, sed extraord.& sic arbitrariam,& tñ ꝑ hanc pœnam arbitrariam nō pōt imponere ordinariam,sed minorē, & ita declarat Abb.ibi in fi.col.Ergo ꝯclusiue sequit de necessitate, ꝙ non pōt imponere pęnā mortis, quis nō est mitior,sed maior,& acerbior ceteris pœnis.Confirmari pōt hæc opin.ex his,q̄ dicit Bal.in l.qcunque,col.4.ver.scias ēt,&c. C. de ser.fug. vbi dicit, qd iudex in arbitraris debet eligere minorē pęnā. Si qs vellet tenere hanc secundam opi.tanquam benignio rem iuxta l.si pses,ꝙ l.si de interpꝛtatione,ff. de pœnis, posset rn̄dere ad iura cōtraria,per
63 q̄ se fundāt tenētes 1.partem, † Et primo, non obstat gl.in d.§.in summa, qa illa loqtur de pęna capitis. non aūt de pęna mortis naturalis,& in iure est clarum, quod pœna capitalis intelligitur altero de trib.modis.s. de morte naturali.de morte ciuili, & amissione

sione ciuitatis, puta p deportationem, vt qa caput eximit de ciuitate, vt est text. in l.2. in prin. ff. de pęnis. & l.2. ff de pub. iud. & tex. iũ cta gl. in l. sed si qs. §.1. ff. si qs cau. & no. gl. in l. hos accu §. oibus in versi. capitis, ff. de ac cusatio. In dubio aũt qñ lex irrogat pęnam capitalẽ, intelligit de minori ex illis tribus .s. de exilio, siue deportatione tex. est iuncta gl. notabili in l. j. C. de iud. mãc. Christ. & te ne. Bal. in l fi. in fi. C. q res vend. non pos. & Ioã. de Imol. in d. l.2. ff. de pub. iud. & Bal. in
64 d. l. quicunq;. col. 4. vers. scias ẽt, &c. † Secundo, non obstat d. l. saccularij, §. sunt quædã, ff. de extraord. crim. quia ibi nõ dr̃ de pœna mortis, sed qđ p̃sides p̃nt exequi vsq; ad pœnam capitis, vnde põt intelligi de pęna capitis minori. prout modo dixi imò ꝯsidero, ꝙ de necessitate debet ita intelligi ille tex. qa si bene ponderetur, loquitur de delicto non consumato. Loquitur. n. de illis, q tenebant quosdã lapides ad offendendum, non tñ secuta erat offensio. Patet ibi, dum dicit, quod
65 ipsa res mortẽ cõminuatur. † Sed vbi sumus in delictis non ꝯsumatis, nunq̃ imponitur pęna mortis in arbitrarijs. ita notãter tenet Bal. in ꝯs. 343. col. 2. in 3. vol. qđ cons. incipit. Cicchus, &c. & Fel. in d. c. ex literis. col. pen. vers. 2. de cõst. Tertio, non obstat, d. l. 2. C. de his qui latr. qa ibi expresse ex legis dispõne datur ptãs illis iudicibus imponendi d. pęnam mortis in illo crimine, vnde tunc cessat dub. ũ, an pœna arbitraria se extendat ad mortẽ, quia qñ lex dat amplum arbitriũ iudici, vsq; ad mortem, non est dubium qđ põt imponere d. pœnam, quia censetur id facere auctoritate legis. Ita dicit Io. de Imol. in d l. 2. ff. de pub. iud. quem refert, & sequitur Ang. de Aret. in d. §. in summa. instit. de iureiu. sed nos loquimur in casu dubio. s. qñ simplr̃ fit mentio de pęna arbitraria, seu ex-
66 traordinaria. † Quarto, nõ obstat text. in d. l. lex Iul. §. hodie, ff. ad l. Iul. repet. quia põt pluribus modis r̃nderi. Primo, quia loquitur de pęna capitis, quæ põt verificari in alia pœna, quam mortis, vt supra dixi. Secundo, quia posito, quod intelligeretur de pœna mortis, tñ ibi lex expresse hoc concedit, attenta immanitate criminis, loquitur. n. de iudice, qui iniuste interficit innocentem vñ est homicida, ppea non est mirũ, si morte puniri debet, & sic põt dari eadem r̃sio, quã dedi ad d. l. 2. C. de his, q latr. & sic pęna ex-

traordinaria põt comprehendere mortem, qñ lex h. d. expresse, vt ibi. Et sic datã r̃sione ad iura, super qbus se fundant tenẽtes prĩ mã partem cẽsetur sublata ẽt eoꝝ opinio,
67 qa sunt sublata eoꝝ fundamẽta. † Si qs aũt vellet tenere primã partem, posset de facili r̃ndere ad iura adducta pro 2. parte. Et primo nõ ob. l. 1. ff. de furib. bal qa ibi lex expresse loquit̃ limitatiue p dictionem, dũmodo, &c Dicit. n. illos fures esse puniẽdos pœna extraordinaria, dũmodo non excedat pęnã operis temporarij, quo casu quia lex dat ptãtem limitatã iudici, sumus in casu certo, qa iudex non põt præterire formã legis ẽm Fel. in d. c. ex literis col. pen. vers. quinta declaratio, &c. de cõst. licet ipse non cõsiderauit hanc r̃sionem. Plus dico, quod ille tex. põt retorqueri in cõtrarium. Nam ex eo, ꝙ lex restrinxit ptãtem iudicis ad opus tẽporariũ est signum, quod iudex habuisset largiores habenas ꝑcedendi vsq; ad mortem, qñ lex spãlr̃ eum non prohibuisset, qa alias frustratoria fuisset illa restrictio legis, qñ sine ea iudex fuisset restrictus, quod nõ est dicẽdum, l. quod Labeo, ff. de Carb. edicto. Secũdo, nõ obstat d. l. 1. §. expilatores in fi. ff. de effract. quia silr̃ ibi lex loquitur limitatiue p dictionem, dummodo vnde tollit eo mo
68 do, quo p̃cedens. † Tertio, non obstat dcm̃ c. inquisit. de accus. qa ibi lex loquitur p verbum moderari. & vbi lex cõcedit arbitriũ iudici, p hoc verbum, quod habeat moderari pœnas, nunq̃ potest imponere pęnã mortis, quia illud verbum, moderari, importat diminutionem pœnæ. ita tenet Mar. Soc. in d. c. inquisit. de accus. & Fel. in d. c. ex literis, col. pen. vers. 3. declarat, &c. Quarto, nõ obstat dictum Bal. in d. l. quicũque. C. de seruis fug. inquantum dicit, quod in arbitrarijs iudex debet eligere mitiorem pœnam, qa illud intelligitur. nisi qualitas, & atrocitas delicti aliud suaderet, vt si qs daret alapam officiali, nã debet puniri pœna mortis, ẽm Bal. in c. 1. §. iniuria. in princ. de pace iur. firm. Non. n. esset, æquum, quod tũc stante crimine atroci, & enormi iudex imponeret pęnã mitiorem, quia non esset pœna conueniẽs, & æqualis delicto. iuxta l. sancimus. C. de pœn. & hoc sentit Alexan. in consil. 111. colum. 4. in 1. vol. & Ang. de Are. in d. § in summa inst. de iniur. & Abb. in d. cap. ex literis,
69 col. final. † Ex quibus responsionibus apparent

parent sublata fundaméta vtriusque partis, vnde vtraq; pars reddiť dubia valde, adeo vt Cęsarea decisióe opus esset. Quid ergo erit tenédũ? Dico in tã a opinioné varietate, qđ prima opi. affirmatiua est magis cõis. cum aliquali tñ limitationé, & modificatióe. Vnde facio ꝯclonem, quod iudex in arbitrarijs põt se extendere vsq; ad pęnã mortis nãlis. Hęc ꝯclo probatur, ꝑ tex. in l. sacrilegij la j. ff. ad l. Iul. pec. vbi narratiue dř, quod dato, quod pœna sacrilegij sit arbitraria, q a pro qualitate ꝑsonæ irrogatur, tñ qñque aliqui sacrilegi combusti fuerũt, & sic probat, qđ in pœnis arbitrarijs iudex põt imponere pę nã combustionis, & sic mortis nãlis, & ita ad hoc illũ tex. ponderat Abb. in d. c. ex lřis, col. ff. de const. & ibi ẽt Fel. in final. verbis.

70 † Istam ꝯclonem declara, & limita primo ꝓcedere in delictis cõsumatis, & perfectis, secus in attentatis tm̃, & non cõsummatis, q a in eis nunq̃ iudex ex arbitrio põt imponere pœnã mortis, ita tenet Bal. in d. cõs. 444. incip. Cecchus, &c. col. 2. in 3. vol. & Fel. in d. c. ex literis, col. penul. ver. secũda declaratio, &c. Et ratio est in prõptu, q a hodie ex gñali consuetudine nunq̃ punitur delictum attẽtatum, sicut cõsumatum, sed mitius, & sic nõ punitur affectus, nisi sequatur effectus, ẽt in atrocioribus, vt not. Alex. & Paul. de Cast. in l. 1. §. 1. in fi. ff. quod q sq; iur. & Cae. Alex. in c. 1. §. si vero voluerit. in fin. de cap. q cue. ven. & Ang. in cõs. 14. in 2. col. vbi dicit, qđ ista cõsuetudo est approbata ꝑ totũ mũdum, & Bal. in l. si fugitiui. C. de seruis fugit. & Sal. in l. is q cũ telo. ff. ad l. Cor. de sicarijs, & Bar. in l. 1. §. diuus. ff. eo. tit. & Mat. de Affl. in const. asperitatẽ col. 3. in 2. not. vñ si iudex imponeret pœnã mortis in attẽtatis, puniret affectum sicut affectũ quia maior pœna dari non põt, q̃ sit pœna mortis.

ADDITIO Adde tex. in l. saccularij in prin. ff. de extraor. cri. vbi ille q ingreditur domũ alicuius causa furandi, tñ non deuenit ad actũ furandi punĩ extra ordiné, & ꝓbatur, in l. 1. in prin. ff. de extra. cri. iũcta, l. quãuis Adulterij in fin. ff. de adul. per q̃ iura ita cõsuluit Alex. in cõs. 1 1 1. lib. 3 q quidem pœna non põt excedere relegationẽ in q nquẽnium, vt consuluit Alex. cons. 65. in vlt. col. in 3. lib. & cõsuluit ẽm predicta Gram. consil. 36. in vlt. colum. Petr. Fol. V. I. D.

71 † Secũdo limita dũmodo sit delictũ in graue attẽtis ipsius circũstantijs, q mereať pœnã mortis, exemplum põt poni in eo, q dat alapã officiali, nã iniuria est, vel attenta circũstantia respectu qualitatis ꝑsonę censetur atrocissima, vnde in hoc casu iudex põt imponere pœnã mortis, ẽm Bal. in d c. 1. §. iniuria, in princ. de pace iuč. fir. & Io. de Ana. in c. inq̃ in fi. illius prin de acc. ita ẽt tenet Fel. in c. ex lřis, col. pen. vers. prima declaratio, &c. de ꝯst. ita debet intelligi dcm̃ Bald. in d. l. 1. in fin. C. de his q latro. vbi dicit, q põt ꝓcedi ad suppliciũ, si hoc desiderat criminis magnitudo. ex hoc sequr, q si ex modica iniuria verbale iudex vellet ꝓcedere ad mortẽ, nõ posset q a nõ esset pœna ꝯuenięs delicto, sed maior, ꝑ pdcã, & hoc tenet Ang. de Aret. in d. §. in summa, & Abb. in d. c. ex lřis, col. fi. alias posset appellari, vt not. gl. in l. si qua pœna. & ibi Bar. in fi. ff. de verb. sign. & hãc limitationẽ tenet i effectu Alex. i ꝯs. 1 1 2 col. 4. in 1 vol. & And. de Iser i ꝯst. Comite. Tertio limita, nisi expřse lex vel statutũ limitaret arbitriũ iudicis, vt ñ possit excedere talẽ pęnã, q a tũc nõ iponit pęnã mortis. Ita ꝓcedit tex. i l. j. ff. de fur. bal. & l. j. §. expila. ff. de affr. ꝓut supra declaraui. Quarto limita, nisi lex diceret, q iudex possit vł dẽat pęna moderari, q a tũc non põt iponere pęnã mortis, ita ꝓcedit d. c. iq. cũ ibi no. ꝓut sup. decl.

ADDITIO Simpliciter vt refert do. Auctor firmauit Bald. in d. §. iniuria q dans alapã officiali ꝑꝑ singularẽ inimicitiã quã habet cũ eo. debet ad mortẽ ꝯdẽnari, & mouetũ ꝑ gl. in §. in summa inst. de iniur. nescio aũt quo hoc firmauit Bal. nã dicit, q ex qualitatibus ꝯcurrẽtibus iudex põt arbitrare pęnã vsq; ad mortẽ, & ideo ĩfert q si q s daret alapã officiali puniret pęna mortis, & tñ ꝑsupponit si daret alapã ex singulari inimicitia, ergo nõ intuitu officij, & sic nõ cõcurrit qualitas agrauãs, & adeo grauis, vt dẽet ꝯdẽnari ad mortẽ, vtcunq; tñ sit hodie nõ ꝓcedit illud dcm̃ Bal. ꝑ const. regni vt participatio, & cõst. eos tm̃, nam si fit iniuria dum exercet offm̃ licet in curia regis nõ moreť faciens iniuriam incurrit pœnã duplicatã, ꝑ d. const. eos tm̃, & si moretur in curia regis licet ei fiat iniuria nõ in exercitio officij, & ꝑꝑ particulare odiũ hẽt locũ pœna duplicata, sed si officialis nõ cõmoreť in curia regis & sit ei iniuria ex odio ꝑticulari, nõ qñ exercetur offm̃ tunc cessat pœna duplicata, quia iniu

iniuria videatur facta vt priuatæ personæ, & ita declarat Affl. in cōst. vt participatio in 3. quæst. Pet. Foll. V. I. D.

72 † Quinto limita, qn̄ arbitrium datur iudici in pœnis a iure expressis, ꝓut est in actione iniuriaꝝ, in qua est statuta pœna corpalis & pecun ad arbitrium iud. l. iniuriarum ꝗsti matio, & l. si ff. de iniur. & l. Pedius, ff. 1. de incen. rui. naufr. tunc. n. iudex pp enormitatē iniuriæ pō arbitrari mortē, secus est, vbi iudici datur simplr̄ arbitriū puniendi in pœnis nō à iure expressis. quia tunc non pōt facere crimē capitale, qđ non est capitale, nec pōt imponere pœnā mortis, vbi crimē non est capitalē. ita declarat Fel. in d. c. ex literis, col. pen. vers. 4. declar. &c.

73 † Sexto limita, non procedere qn̄ in similibus delictis esset consuetudo, qđ non imponatur pœna mortis, sed mitior pœna, q a tunc iudex non pōt imponere pœnā mortis, sed tenetur sequi pœnam ꝯsuetudinariā & cessat arbitraria, text. est singularis in l. si qs reū, ff. de cust. reor. facit tex. cū ibi no. in l. hodie, ff. de pœn. ita tenet Bal. in l. qcunq;, col. 4. vers. scias tn̄, &c. C. de ser. fug. & Fel. in c. de causis, col. 1. de of. del. & Abb. in c. inqsit. col fi. de acc. & Alex. in cons. 5. col. fi. & cons. 111. col. 4. in 1. vol. & Paris in tra. sind. in vers. cōposit. col. 12. i ꝑin. in e. an si delinquēs, &c. & idem Paris in d. tract. in tit. de off. sind. col. 4. & 5. in c. an si ptās, &c. vbi multum notabilr̄ loqtur, ꝙ si iudex excedit pœnā solitam, dr̄ grauare partem, & pōt appellari, & tenetur in sindicatu, & ꝑ hoc infert, quod in regno si qs cōdemnatur, ad vnā vnciā, nō solet exigi tota vncia, sed tm̄ vnus tarenus vel duo, & non vltra, maxime attenta paupertate condēnati. Et cum istis limitationibus sit expedita præsens notabilis, & dubia quæstio.

ADDITIO Inquit enim D. Auctor, quod iudex non debet excedere pœnam solitam imponi, & bene dicit, est enim ratio.

74 † Quia practica est vera intellectrix legū vt elegā er inqt Bal. in c. 1. in prin. vers. & iō qn̄ capiuntur de feu. sin. Cul. nō ammit. cuius dictū reassūmit deci. in cons. 131. reuocatur in vltimis verbis, & inqt Bal. in l. illud, ff. de exc. tut. ꝑ illum tex. ꝙ ab antiqua practica, non est recedēdū, & idē d. in ꝯs. 472. stante tōis Papiæ, 2. col. in 1. lib. quę verba satis cōmendat Dec. in cons. 11. qm̄ iudicantium responsa in 8. col. vers. ad hoc fundamentum, hinc etiam eleganter dicebat Bal. in l. de qbus in 7. col. vers. Item quæritur, ff. de legibus quod quoties stilus infringitur, non valet quod agitur. quæ omnia refert, & sequitur Cott. in memo. in verbo practica. Pet. Foll. I. V. D.

75 † Vltimo super hac mā posset dubitari, an qn̄ delictum est cōmissum per culpam, & non per dolum, possit criālr̄ agi ex tali delicto contra committentem ad aliq̄ pœnam ad vindictam. Et hic est videndum, qđ si delictum est cōmissum per latam culpā, & qđ si per leuissimam. vn̄ oritur illud dubium, an in casibus in qbus pōt agi ciuilr̄ actione legis Aqliæ, in qua venit leuissima culpa l. in lege, la 13. ff. ad l. Aquil. & cap. si culpa, & ibi Abb. de iniur. possit agi ēt criminalr̄ ad aliquā pœnam. Volui opportune attingere hic istud dubium pp duas rr̄as, quæ sunt ctitæ in iure. Quaꝝ prima est, qđ nullum delictum cōmittitur sine dolo, & nō irrogatur pœna, vbi dolose non fuit cōmissum maleficium. Alia rr̄a est, ꝙ in criminalib. lata culpa non æquiparatur dolo. Prima rr̄a probat ꝑ tex. in l. 1. C. de sic. vbi dr̄, qđ homicidiū cōmissum sine dolo, & sine aīo occidēdi, nō punitur. Itē probat per l. qui iniuriæ, ff. de fur. & l. quod reip. ff. de iniur. vbi dolus & ꝓpositū distinguūt maleficia hoium, & per l. cū aūt §. excipitur, ff. de æd. ed. vbi dr̄, qđ is, q non fuit in dolo, nō pōt incidere in pœnam capitalem. idē tenen: Bal. & Sal. in l. 2 C. de nox. act. & Alex. in cons. 145. incip. Post redditū. col. fi. in 2. vol. & Ang. in l. 1. & ibi ēt Ias. in 4. col. ff. de leg. & idē Ias. in l. 2. §. qđ prętor. ff. ne qs eū, qui in ius voc. & in l. actio. col. 8. ff. de in litem iur. & Cœp. in cons. 34. col.

76 2. † Secunda rr̄a probatur per tex. & ibi Bar. in l. in lege. ff. de sic. & in l. 1. §. 1. & ibi Bar. ff. si qs test. lib. esse iuss. fue. in qbus iuribus ꝓbatur, qđ lata culpa non æqparaē dolo in criminalib. ergo sequitur, qđ non punit delictū culpa cōmissum, ex quo dolus cōsideratur in delictis. Pro veritate in hᵒ q. distingue tres culpas. s. latā, leuē, & leuissimā, de quib. plenē per Bar. in l. qđ Nerua, ff. depo. Cœp. in cons. 41. col. 3. cir. fi. Si igr̄ quæris vtrum delictū cōmissum lata culpa puniaē ad vindictam. dico, quod sic. Veꝝ stat dubiū in pœna, & veritas est, qđ non punitur eadē pœna, qua puniretē, si dolose cōmissum fuisset & in hoc nullus discrepat. Ita ꝓprie loq

tur tex.in d.l.in lege, ff.de sica. & ita ꝓcedit illa rła, quæ se habet, qđ lata culpa non æqparatur dolo in criminalibus, quia debet intelligi, quo ad æqlitatē pęnæ. Restat tñ dubium circa qualitatē pœnæ. s. posito, qđ mitius puniať, quā dolosus ꝑut est veritas, an ista pœna possit esse corporalis, seu capitalis? in hoc reperio aliq̄ diuersitatem opinionū. Nā Bar. n d.l.1.ff.si qs test.lib.esse ius fue.dicit, ꝙ nō. Idē tenet in d.l.in lege. s. quo ad pęnā corporalē lata nō æquiparať dolo. Sed Ang.in ꝯs.287.col.pen.nixus fuit repręhendere Bar.pp sui gñalitatem, inquantum vř innuere, quod in nullo casu ex lata culpa pōt qs corporalř puniri. Nam dicit ipse, qđ imò multi sunt casus, ī qbus ex lata culpa punitur qs capitalř, ēt ad mortem. alle. tex.in l.1.C.de priua.carc.& in l.1.iūcta.gl. C.ne lic.sig.salua.&c.& in l.fi.C.ad leg.Iul. de 6. Ad idē est text.in l.mil.ff.de cust.reo. Ego aūt puto, qđ Bar. nō meretur reprehendi, imò bñ loquit, & non est meus sua illa, quā dicit Ang. Nam solū tenet, qđ quo ad pęnam corporalem lata culpa non æquiparatur dolo, & bñ dicit qa est ipsa veritas, & ꝓbatur ꝑ d.l.in lege. Nam non imponit eadē pęna corporalis pro culpa, q̄ imponitur pro dolo. Sed ꝙ ꝓ lata culpa nō possit irrogari pęna corporalis, hoc nō dicit Bar.& iō nō meretur rephendi. Vñ firmo istam ꝯclonem, tanq̄ veram, & cōem, qđ pro lata culpa pōt quis puniri corporalř, non tñ eadē pœna corporali, qua puniretur pro dolo, sed mitiori, & leuiori, ita tenet Cæp. in cōs. 33.col.4.&cons.34.col.2.& in cons.12.col. 3.pro hoc est text. in l.in lege, §. cum quidam, ff.de sic.& in l.1.§.fi.& §.diuus, eo.ti. & l.si fortuito, ff.de incen.rui.naufr.

ADDITIO Adde qđ Bal.in l.j ff.de leg. Ducit qđ aut pœna reqrit Atrocitatē delicti. vt quia est pœna siťr atrox, & corporalis, & tūc reqriť dolus, & si cessat dolus cessat illa pœna ita atrox, ꝑ l.nec exēplum. C. de fal.& l.1.ff.de arb.aut pęna nō reqrit atrocitatē delicti, vt qa est pecuniaria, & tūc ex quo legis lator nō facit mētionē doli nō exigit, sed sufficit lata culpa, & leuis forte, l. q ædes de inc.rui.naufr. Sed forte leuissima nō sufficit, qa leuissime nō est maleficiū. per l.si cuius, §.de pteritis, ff.de vsufr. dicit ēt qđ in pęnis corporalib⁹ lata culpa nō æqperať dolo. sed mitius qs punitur rōnę latę culpę quā rōne doli hæc sunt verba Bal. & Bar. in l.qđ nerua, ff.depo. distinguit quod aut loqmur in actionib. descēdentibus ex cōtractu vel quasi, & lata culpa æqperať dolo, aut loqmur in actionibus, seu accusationib. descēdētibus ex delicto, & tūc aut qris quo ad pęnā corpalē, & lata culpa nō æqperať dolo, vt l.3.§.1. ff.ad l.Cor.de sica.aut quo ad pęnā pecuniariā, & tūc, aut lex siue statutū reqrit expsse dolū, aut loquimur simpłr primo casu non æquiperať dolo, l.1.§ si quis, ff.ne vis fiat ei. Secūdo casu æquiperať dolo. hæc sunt verba Bar. Ang.in l.in actionib. ff.de in litē iuran.refert. Bar. dixisse qđ in nullo casu pōt qs corporalř puniri, sed ipse dicit se cōsuluisse ꝯtrariū, & est in ꝯs.allegato ꝑ D. Auctorem hic, & de hoc dicit esse casum in l.si qs aliqd, §.q abortionis, ff.de pœ.sed vltra, qđ Bar. non dicit illud qđ dicit Ang. vt ꝯsiderat d.auct.hic, text.in §.qui abortionis nō facit pro opinione sua, nā licet ibi ꝓbeť ꝙ pro lata culpa qs punitur corporalř non tñ probat qđ corporalis pœna debet imponi pro lata culpa vbi lex expsse nō expressisset pœnā corporalē. Ideo aūt lata culpa ibi punitur corporaliter, qa lex ita disponit, & sic nō facit ad rumbum qōnis, ꝑut ita tñder Bart.in d.l.qđ nerua ad aliū effectum. & sic dicendū est ad text.in l.mil.ff.de cust.reo.& dicta Bart. Bal.in l.1. C.de noxa.& ita tenet Io.mille.in prac.crim.fo.mihi 110.nu.3.cū seq. Adde Ioan. cor. in suis miscel.l 4. c.2. vbi notabilř. Itē est aduertendū, ꝙ Bart.in l.respiciendū, §.delinquunt, ff.de pœn.tenet quod ēt ꝓ culpa leui, & leuissima qs puniť criminalř. quem secutus fuit Cor. in ꝯs.200 in 2.lib.nu.5. & in ꝯs.109.nu.23. in eo.lib. Soc.in ꝯs.54.in 4 lib.nu.25.dicit qđ pro leuissima culpa nunq̄ quis punitur pœna ordinaria, at qđ si pecuniaria, ꝑ l.si qs non dicam rapere. C.de epi.& cler. Alb.de ro.in d. l. in lege quæritur qualř puniantur delicta dolo cōmissa, & qualř cōmissa culpa? & dicit ꝙ delicta ex aīo, & dolose cōmissa puniūtur ordinaria pœna si à iure cōi vel statuto si certa pœna statuta, & si nō est certa à iure, puniunť extra ordinē ꝑut consuetum est arbitrio iudicis, si aūt maleficia non dolo nec ex aīo veniunt. nō debent ex toto esse impunita, sed mitius coërceantur ꝑ modo, & qualitate culpæ, & facti, ex conditione personarum, & ita dicit debere intelligi illū text. in

l.in

l.in lege Cor.ff.de sicar.& per tex.in l.j. C.de sicar.hæc sunt verba sua. pro quo vide Dec.in cõs.8.& Mars.cons.77.nu.6.lib.1.& cõs.91. nu.15.in 2.lib.& cons.128.& cons.137.& Petr de Anch.in cõs.285.&Mars.in l.de min. ff.de q.Raph.Cum.cõs.134.in fi.Mars.in l.j.§. diuus Adr.ff.ad l.Corn.de sicar.Gram. cõs. 68.& in vol.2.&.in decis.5.num.29. P. F.

77 †Hoc patet, quia homicidium cõmissum per culpam dicitur crimen extraordinariũ, & punitur pœna arbitraria, secundum Lud.Rom.in l.act. ff.de in lit.iurand.quem sequitur Matth. de Affl.in rub.de homic.pun.postquam rubr. sequitur const.terminum vitæ,& probatur per l. si adult.§.imp ff.de adul. vbi si maritus occidit vxorem deprehensam in adulterio,non punitur pœna mortis,sed alia pœna corporali mitiori, & ratio est, quia tale homicidiũ dicitur compositum,& nõ dolosum,ex quo difficile fuit tẽperare iustum calorem, ita tenet Bal. in l.1.in 10 q.C.vnde vi.& Alex. in cõs. 76.col.1.in 1.vol.& Paul.de Cast. plerũque in cõs.277.in 2.vol.Fuit.n.in culpa rõne excessus in vindicãdo, & sic rõne culpæ punitur mitius. Idem tenet Bal.in c.j.col.2. de pace ten.& est tex.in c.olim,el j.in fi.de rest.spo. & in l.siqs in graui.§.si tñ maritus, ff.ad Sil la.& in l.diuus, ff.ad l.Pomp.de par.& not. Bar.in l.quid ergo,§.pœna grauior, col.3.in princ ff.de his,qui not.inf.Cũ ergo ex prædictis appareat.quod homicidiũ culpa cõmissum puniatur pœna arbitraria,& extraordinaria, sequitur de necessitate,quod non põt iudex imponere pœnã mortis,quæ est pœna ordinaria, quia nunquam iudex in arbitrarijs põt imponere pœnã similem pœnæ ordinariæ in simili delicto,vt est gl.no. quã ad hoc ponderat Abb. ibi in fi.col.in c.inqsit.in princ. in ver.alioquin.de acc.Si vero loquimur de pœnis pecuniarijs simpliciter, & tunc ita punitur delictum per dolũ,sicut per latam culpã quia tunc lata culpa æquiparatur dolo, secundum Bar.in d.l.1.ff.si qs testõ l.b.esse ius.fuer. Pro hoc est tex.in l.j.§.hæc actio,ff.si men.fal.mo.dix.& ita põt intelligi,quod no.Bal.in l.2.§ quod prior.ff.ne quis

78 cũ.†Illud aũt,quod dixi supra, quod delictum culpa cõmissum punitur mitius,intelligẽ procedere, quando est tale delictum, quod principaliter cõmittitur ad iniuriã alterius,puta est homicidiũ,vulnus furtum,& similia. Secus aũt in delictis, quæ non committuntur ad iniuriã alterius,sed potius pro expletione libidinis,puta ut est adulterium,incestus,stuprum, & similia, quia huiusmodi delicta,nisi vere interuenerit dolus,non puniunt aliqua pœna,nec minori, nec maiori, secundum Bart.in d.l.si adulterium cũ inc.in fine illius prin.ff.de adul.& in l.in le-

79 ge.ff.de sic.† Item inquantũ dixi,quod delictũ cõmissum per latã culpam, nõ punitur pœna mortis,seu capitali,sed mitiori. Limita primo nõ procedere,quando esset aliquod delictum mali exẽpli,puta est,siqs dederit alicui amatorium poculũ,vel aliud, vt abortiuũ pareret mulier.nã si ex hoc secuta fuerit mors hõis, punitur pœna mortis, etiã si nõ fuerit in dolo. tex.est in l.si qs al.qd, §.q abortionis.ff.de pœnis, & hoc est cõfirmatũ hodie in regno per cõst.quæ incipit,amatoria pocula, quæ plus vult.s.quod non solum si fuerit secuta mors verum etiã si is,qui biberit amatoria pocula,amiserit sensum,puniatur ille,qui dedit ad pœnã mortis,alias si non interuenit mors, nec amissio sensus punitur ad carcerẽ per annum, vna cũ publicatione omnium bonorum.

ADDITIO Aduertẽdũ est quod tex. i l. si qs aliquid,§ q abortionis, ff.de pœ.corrigitur per tex in cõst.regni Neap. Amatoria pocula per quẽ tex. const.ita demũ puniuntur dãtes poculũ abortionis vel amatoriũ si aio nocẽdi,&si dolose dederint,tex. uñ in d.§.q abortionis etiã nõ dolose dãtes puniebat,&est notandum quia nemo aduertit. P. F. I.V.D.

80 †Secũdo limita non procedere in casu, l.1. de priu.carcer.vbi iudex, qui nõ punit exercẽtem priuatũ carcerem, punitur pœna criminis lęsæ maiest.& illud est ideo,quia lex reputat hoc crimẽ lęsæ maiest.

81 †Tertio limita non procedere in casu, l.milites ff.de custod. reo.vbi custos carceris punitur ad mortẽ si ex sua nimia negligẽtia.i.ex lata culpa carceratus euasit, & fugam arripuit. & ibi hoc not. Bar.s.quod ex delicto cõmisso sine dolo, qs punitur ad mortem.Idẽ tenet Old.in cõs 92.vbi hoc extẽdit procedere etiã in custode arcis. Idẽ tenet Bal.in l.ad Cõmentar. C. de cust.reo. hinc dicit Bal.in l.ex diui. C. loco quod custos carceris,& custos arcis æquiparantur. Idẽ tenet Ias.in l.in actionib.col.4.ff.de in lit.iur.

ADDITIO Adde hic Boër. in decis. 216.& adde quod de iure cõst.regni custos carceris punitur publicatione oium suorum bonorum, & debet stare carceratus per vnũ annũ, si carcerati aufugerunt eius nimia negligentia vt cauetur in const. custodes, de qua miror quod

non meminerit do. Auct. hic. P. F. V. I. D.

82 † Vnum tñ incideter adde hic, q hodie oĩs pœnam ẽt à iure determinata, est arbitraria iudici, adeo qđ pôt eã ex causa diminuere, vel augere, tex. est, iuncta gl. in l. hodie, ff. de pen. per quem tex. ita tenet Bal. in l. & si seuerior, C. ex qb. cau. inf. irrog. & Paul. de cas. in cons. 328. col. 2. in 2. vol. Et sup hoc possent exẽplificari multę causæ, quas cumulat Bart. in l. qd ergo, §. pœna grauior, ff. de his

83 q no. inf. puta, † pp senectutẽ, vel iuuẽtutẽ, pp fauorẽ, vel ebrietatem, pp calorem iustũ iracundię, vel pp nimiam excellentiam hoĩs in aliqua arte, vel igenio, vt dicit Alex. in d. § pęna grau. in add. ad Bar. q̃ icipit. Ad de hic, q iudex, &c. & Ias. i l. 1. col. 3. de leg.

ADDITIO Adde in hoc Gãd. in tit. qñ pœna au. po. & Gram. in voto. 23. & Affl. in const. blasphemantes, & auctorem infra in sexta parte, in verbo, executio, nu. 21.

84 † Et adde, q in magna curia vicariæ fuit magna controuersia in causa cuiusdam filij Matthæi porterij inqsiti de homic. cõmisso in psonã cuiusdã alguzerij magnę curię Vicarię, quẽ interfecerat ex causa qa dictus Alguzerius exercẽdo suũ offm̃ in dieb. ante ela psis cęperat eius frẽm carnalẽ in fragranti crimine, pp quod illico suspẽsus fuit, vnde dolore motus dictus inqsitus iterfecit dcm̃ Alguzeriũ pditorie & sub quadã exaptissima, & excogitata Astutia, nã simulauit extra ciuit. Neap. in quadã domo velle citati facere quẽdã eius debitorẽ, ad quẽ citandũ expediti fecerat prouisiones à curia S. Pauli sicq. accessit ad dcm̃ Alguzerium eũ reqren do vt vna secũ accederet ad citãdum eũ, qui ductus spe lucri, accessit & dũ essẽt iñ qbusdã casalenis, dictus iuuenis interfecit dictũ Alguzerium, quo interfecto intrauit Neap. credẽs stare tutũ & securũ, peruẽtoq. ad notitiã magnæ cur. vic. dicto homicidio, misit ad locũ cadaueris, nec poterat sciri interfector, verũ fuit repta in manib. dicti cadaueris puisio pdicta curiæ S. Pauli expedita ad instantiã dicti iuuenis pp quod statim fuit suspicatũ nõ fuisse interfectũ nisi ab illo iuuene. Ideo captus fuit iuuenis ille, & illinc ad paucos dies tortus ↄfessus fuit delictũ, & licet fuit allegata, & pbata minor ætatis, nihilominus qa dcm̃ homic. fuit commissum pditorie, & cũ tãta astutia, vt nec maior, & sagacissimus potuisset cũ maiori, seu simili astutia eũ cõmittere, ↄdemnauit eũ ad mortem nã. em fuitq. reclamatũ ad sacrũ Regiũ cons. per qđ dum inclinaretur ad minorẽ ad ã pœnã rõne minoris ętatis añ causam notatã, voluit Illustr. & reuer. Card. Pacecus locumtenẽs Regiæ Maiest. quod oĩa tribunalia Neap. vocarẽt dictam causam corã eo, si est arbitrariũ iudici minorare pœnam rõne minoris ętatis, vel sit necessariũ adeo quod cogaĩ; & vt pfecta doctrina tradaĩ in casu isto, & pro intelligẽtia pleniori eoꝝ q̃ dicit

85 hic do. Auct. † Est aduertẽdum q quinq; casibus excusaĩ ętas, & illi succurritur. Primo casu innocẽtia pslij, vt in infante in quo cũ nõ cadat dolus, intelligẽdo da infante vsq; ad septenniũ de quo in l. si infanti, C. de iu. del. nã hic non pôt delinquere, qa caret intellectu, & qdqd videt ignorat vt l. j. in fi. C. de fal. mo. & instit. de inut. stip. §. pupil. vers. sed qđ diximus, & l. si quemcũq; §. & si infans. ff. ad l. Aquil. non. n. pôt cadere delictũ in eo q nescit qđ facit, 15. q. 1. c. aliquos, & in c. illa cauenda ea. q. & cau. dĩ quod mala nõ sint, quæ nec crimine mẽtem implicãt, nec ↄsciam ligãt. hinc dicit Arist. in c. 1. lib. iij. & hic o. qđ ea non esse voluntaria vñ, q̃ vt aut imprudẽtia fiunt. & paulò post inqt, his quidẽ misericordiæ locus est ac veniæ, ppea quod qui ignorat aliquid horum facit inuitus, q. d. quod ignoratio rerũ particularium facit vt veniæ locus sit, & licet dicat pueros volũtariæ operari, vt ibi, tñ qa ignorant qd agant, & particularia in quibus versantur, merentur veniam, & quod infans & infantiæ proximus non teneaĩ voluit Bar. in l. 1. C. si aduersus, delic. & voluit Ang de Aret. in lib. malef. in verbo, sciẽter & dolose, & p tex. in l. ifans, ff. ad l. Cor. de sic. & l. qđ infans, ff. de rei vẽd. & cl. vnica, & ibi gl. de hom. si naũt est aliqs maior ĩfante & pximus adulte ętati & hic teneĩ de oĩ delicto excepto vitio carnis, vt c. j. extra de delict. puero. & l. si minor, ff. ad l. Iul. de adul. & l. auxilium, §. in delictis, ff de min. hæc. n. ætas excusatur ex defectu nãlis præsidij, quantũ ad delictũ carnis, in ceteris vero non excusaĩ. Aliqñ ætas excusatur beneficio à iure cõstituto, qa quædam delicta, & alia statuta iuris in maioribus iũi constituta sunt, vt l. 1. C. in qbus cau. in inter. rest. non est necess. & l. fratres, C. ex qb. cau. inf. irrog. quæ vtiq; in minorib. nõ sunt statuta, vt dictis legibus probatur,

batur,& i l.j.§.impubes,ff.ad sen.cons. sill. & l. minorib.C.de ijs quib vt ind. sm Bal. & Alb.in l.1.C.si aduer.delict. Aliqñ ætate minori succurrit iudicis ministerio à lege quia datur ptãs iudici in delictis mitigandi pœnã pp ætatẽ minorẽ, non tñ excludẽdi totã pœnã,p tex.in l.auxiliũ,§.in delictis, ff.de min.& est melior tex.de iure in l. impunitas,C.de pœn.& l.impuberẽ,ff.de furt: & hoc qdem casu vidẽdum est nunqd rõne minoris ætatis cogat iudex minorare pœnã, vel ei sit Arbitrariũ,& i primis gl. in d.l.impunitas sentit q sit necessariũ,id ẽt vr sentire Sal.ibi, id ẽt vr fundari in regula iuris, l. ferè in oĩbus,ff.de reg.iur. & tenuit Dec. in d.l.ferè, in oĩbus & ita voluit.i cõs.535.in 4. lib.circa fi. idq. probari dicit in l.si adulteriũ cũ incestu fres,ff.de adult.vbi clare probat fuisse remissam pœnã incestus claudicæ minori Idẽ ẽt voluit ante eum Cuman. in cõs.95.cir.fi. vbi in crimine raptus pœnã minorari debere rõne minoris, ætatis idq. esse necessariũ sentit.hãc ẽt partem allegat de eis.in d.l.ferè in oĩbus tenere Bal.in l.si seuerior,C.in qb.cau.inf.irrog.sed ibi dicit Bal. si rectè ponderet, q si pupillus deliquit hæc minor ætas est iusta cã dispensandi & minorandi pœnam,nõ aũt dicit q sit necessariũ, & sic male allegat ,p hac pte, ,p hac ẽt pte allegatur.Sal.i d.l.& si seuerior, & tñ ibi nõ dicit aliquid de hoc allegat ẽt Sal. pro hac eadem parte in l.1.C.si aduer.delict.& tñ vt videri põt non aperit an sit necessariũ. imò potius vr sentire quod sit arbitrarium hanc eãdem partẽ allegatur tenuisse Paul.de cas. in d.l.1.C.si aduer.delict.& in d.l.& si seuerior licet non bene aperiat an necessariũ sit vel arbitrariũ,hãc ẽt partẽ secutus fuit Lud. Bol.in cõs.37.alias in pñti casu, vbi dicit q minor ætas est cã & ratio intrinseca legis ad minorandam pœnã,& ita ẽt voluit Ang.de Are.in lib.malef.i verbo ad hoc colloquiũ & tractatum sm Gram.in dec.23. sed vitio impressoris voluit allegare i verbo temere, scienter & dolose 3.col. mihi vbi specifice tenet q debet iudex rõne minoris ętatis minorare pęnã,& hoc dicit voluisse gl.& Bar. i d.auxiliũ,§.& in delictis,& gl.& Bart.in l. si ex cã,§.nũc videndũ,ff.eo.ti.sed Bar. in d. §.videndũ non aperit an iudex cogat, licet in d §.in delictis videat id tacite voluisse,tenetq. ibi Ang.q ẽt si delictũ esset atrox minorari debeat pęna,mouet Ang.ad ita tenẽdũ vltra pdictas doctrinas, & alias quas ibi allegat rõne,nã dicit quod hoc s. minorare pœnã rõne minoris ętatis est bñficium datũ à iure minori,ergo nõ põt ab eo auferri, vt in c.indultũ de reg.iu.& q sit bñficiũ à iure ɔcessum ,pbat sm eũ in d.§ in delictis,l. auxiliũ.ff de min.& in l.aut facta,§.psona,ff. de pęn.nã in d.§.persona,clare dr qd' hr rõ ætatis circa pęnas imponẽdas ergo illud est bñficium à iure tributũ. & hãc eandẽ opin. tenuit ibi Aug. in add.ad Ang. allegat do. Ang.inter al a ,p hac opin.Bar.in l. administrãtes.§.fi. de exc. tut. & tñ nihil de hoc d. Bar.in libro meo,voluit tñ allegare Bal. in d.l.administrãtes in d.§.fi.vbi notabiliter inqt, qd' minoranda est pœna rõne minoris ætatis & sic minor nõ debet capitaliter puniri vbi malatia non suppleret ætatem, sed vbi malatia supplet ętatẽ ẽt minor debet capitalr puniri,sm Iac.de Are.ibi cuius dcm, ita debere intelligi inqt Bal.in d.§.fi. & ita ẽt dicit intelligi dre tex.in l.excipiũtur.§.fi. ff.ad sill.& do.Th.Gram.ẽt in d.dec.23.dicit qd' nõ voluit in Bar.suo reperire doct.allegatã p aig.ib q do.Th.Gram.dicit hanc opinionẽ fore cõem, & eã esse sequendã & ita tenet Alb.de Ros.in d.§.in delictis,vbi dicit sic vidisse seruari,& hanc opi.tenet Barb. in l.& si seuerior,C.ex qb.caus.inf.irrog.in add ad Bal. Cõtraria vero opinionẽ quod non cogatur iudex minorare pœnam rõne minoris ætatis tenuit Bal.in l.qcunq;, C.de seruis fug.v.col.mihi motus,arg.tex. in l.q posthumos in fin.ff.ad sill.in rõne litterę,vbi .n.fuerãt instituti posthumi heredes,& si nõ essent hęredes fuit instituta vxor quę anteq adijsset hrditatem in defectum posthumoR non na-oR mortua fuit supstitibus aliqbus proximis q successerũt illi mulieri fuit dubitatũ an illi hrdes mulieris possint petere hrditatem illã,& distinguit iure can. q aut mulier non audiuit hrditatem solũ ea rõne qa territa fuit senatus cons.Sellani q a testator fuit occisus, & tñ constat non fuisse prægnantem & nihil peperisse, & tũc trãsmittit hrditas,aut nõ cõstat eam pgnantem defunctam esse & tũc non trãsmittitur qa impedimentum est de iure cõi. quod causatur ex plenitudine ventris,& licet senatus cons nõ dispenset in hoc casu vt trãsmittatur hrditas nullam iniuriã facit qa obst. impedimentũ iuris

iuris cõis, sic ergo licet iudex non dispenset super minoratione pœnę nullam iniuriã facit minori, sed facit id q de iure cõi reperitur statutum. Idem vr voluisse Gandi. Ant. de pen. reo. in x. col. mihi, vbi dr tenere qd si sumus in delictis atrocioribus iudex ex arbitrio suo rõne minoris ætatis põt minorare pęnam sed si sumus in atrocissimis nullo modo subueniẽ minori ętati p tex. in d. §. in delictis i 2. pte sui in hãc eãdẽ opinionẽ firmauit si rectè põderet Bar. in d. l. j. C. si adu. delict. put. aduertit D. Io. mauri, q hãc opinionẽ sequit itta de rest. i c. 133. fol. tñ 118. & idẽ repetit in eo. tract. c. 162. in fol. mihi 123. ibiq. nouũ intellectũ tradit ad l. i. C. de fal. mo. qtũs ille tex. voluit impuberem ẽt criminis participẽ delicto non teneri, nã dicit qd ex eo nõ sequtur vt vere ille impubes capax doli iudicãu' esset nã potuit ignorãs consensisse, nescisse tñ quid ipse ageret, quã ignorantiã in dubio psumendam esse inqt, & ideo ea lege disponiẽ, q quãuis pupillus pstitisset consensum, non tñ ex eo puniendus q a est eius cõsensus est impfectus, inefficax, & immaturus, & hanc opinionẽ, vr ẽt sequi affl. in pst. minoꝝ iura in 5. no. Sunt alij qui tenuerũt q in delictis atrocibus minorat pœna in minoribus, ac in delictis magis atrocibus non-ẽm dom. Guiel. mayner. in d. l. ferè in oibus, & Ioan. fran. ozer. inst. de iure nat. gen. & ciu. in princ. alij fuerũt in alia opinione vt dicamus qd pupillus si deliquerit ẽt dolo nõ debet decapitari, sed cogiẽ iudex miseratione ætatis minorare pœnã, sed si min. 25. annis deliquerit capitaliter puniẽ, nisi miseratio ętati aliud suadeat & ad mitiorẽ pęnã iudicẽ pduxerit. vt tenet deci. si rectè inspiciat in d. l. ferè in oibus, Alcia. ibi tenet qd in atrocissimis nõ excusat minor. Ioan. ẽt de Anan. in cap. 1. de delict. puer. similiter tenet qd sit arbitrariũ iudici minorare pœnã rõne minoris ætatis, & sic quot capita tot sniæ. Quid igitur dicẽdum pro 1. parte optione faci. tex. i d. l. aut facta §. psona, ff. de poen. vbi clare dr q in pœnis imponendus hr rõ ætatis, & sic id necessariũ vr, nam perinde est, ac si dixisset quod debet hri rõ ætatis, confirmatur per tex. in l. ferè in oibus, ff. de reg. iur. nam claꝝ est q pupillus seu minor tenetur ad pœnam p delicto l. j. C. si aduer. delict. cũ similibus, vnde qtũs in illa regula dr succurrendum esse ætati nihil aliud vr voluisse, nisi qd pęna minui debeat rõne ætatis, put ita põderauit tex. illũ deci. ibi, & sic necessarium vr. & qd hoc sit veꝝ pbat ineuitabiliter tex. ille ferè in oibus, põderando alio modo nã sub vna determinatione dicit succurrẽdum esse imprudẽtiæ, & ætati, ergo ęqualiter debet determinari. l. nã hoc iure, ff. de vulg. & pupil. substi. Cũ ergo pęna delicti cõmissi p imprudẽtiã necessario debeat minorari, q a crimẽ committitur p imprudentiã, qñ inaduertẽter, & inconsiderate factum sit, & in eo casu consideratur culpa, & nõ dolus merito pœna debet mitigari, vt ibi, & pbatur in l. 3. §. ff. de sica. & minoratio pęne pp imprudentiã nõ cõsistit in arbitrio iudicis, sed in necessitate, ergo ita debemus dicere i minori ętate, hoc ẽt clare pbat tex. in c. j. & 2. extra de delict. puer. vbi i specie dr q nõ ita minores puniũtur sicut maiores, ergo eo, est, & fieri debet ex legis dispositione, hãc eandẽ opinionem clare pbat nouissime tex. in pst. minoꝝ iu. §. eis aũt sub tit. de rest. min. vbi formaliter tex. dicit loquẽs de minoribus p hęc formalia verba eis aũt delinquẽtibus, si delictum pcedat ex aĩo, nisi qtũs miseratio ętatis iudicẽ nouerit minime subuenimus, põderãdũ est. n. illud verbũ subuenimus, nã ex eo infertur q illa subuẽtio q fit rõne minoris ętatis puenit ex legis dispositione, & sic lex est illa, q subuenit, & nõ iudex, & sic nõ est Aibitratiũ, nec refert illa cõ. ũtio, qtũs, refert. n. ad eã mediocritatẽ, seu qualitatẽ pœnę quã arbitrabiẽ iudex, quasi diceret arbitrari q nã pęna esset imponẽda minori de mitioribus pp minorẽ ętatẽ id fit in arbitrio iudicis, nã illa cõ ũtio qtũs signat quantũ, seu ad quẽ finem, sm Cic. de amic. 34. quã ob rẽ id primũ videamus, si placet, qtũs amor in amicitiam pgredi debeat, & in Tusc. 173. magna culpa pelopis, q nõ erudierit filiũ, nec qtũs esse quodque curandum, & sic text. ille perinde est ac si dixisset quod non subuenitur quo minoribus in delictis, sed bene subuenitur ad mitiorẽ pęnã miseratione ętatis, quãtũ, & vsq; ad eũ modũ q arbitrabitur iudex, put qualitas. n. delicti erit, debet moderari pœna. Nec semp vno modo, rõne minoris ętatis debet pęna minorari, sed put Atrocitas, & qlitas delicti exposcerit magis. n. debet minorari respectu vnius delicti, & vnius minoris, q respectu alterius, psideratis qualitate,

tate atrocitate, & leuitate delicti, ac æquali tate ætatis, & sic, hoc est arbitrariū, & positū in arbitrio iudicis, & tenēdo hāc partē tota difficultas vr̄ tēdere ad tex. in l. aux. §. in de lictis, ff. de minori quē tex. tā doct. tenentes primā opinionē, quā secūdā allegāt pro eorum opinione, & tn̄ vr̄ facere, & vrgere cōtra hāc primā opinionem, nam ibi dr̄ quod nō sub uenitur minoribus in delictis, nisi quūs interdū miseratio ætatis iudicē ad mediocrē pœnā perduxerit, illud. n. aduerbiū tp̄is interdum signāt non nunq̄ s̄m Plaut. trinum. 13. 150. nā interdum ibo ad illum, & eūdem in amph. q. 4. q interdum sio Iupiter, qn̄ iubet, ergo infertur quod nō semper debet iudex minorare pęnam, & sic vr̄ non necessariū, sed arbitrariū nā illud dr̄ necessariū, qđ impossibile est aliter se hr̄e, vt dr̄ 5. met. tex. cōm. 6. & 12. met. tex. com. 38. Arbitrarium quoque id dr̄ quod positum est in arbitrio alicuius, vt ipse possit facere prout sibi vide bitur, & put opinatur esse faciēdū, s̄m Cic. 1. de fi. 9 num. desistunt de ijsdem, de quibus, & ab epicuro scriptum est, & ab antiquis, ad arbitrium suum scribere? sed tenendo, hāc partē pluribus modis rn̄deri pōt, & primo qa licet. Illud aduerbiū interdū videatur ad inferre, vt supra dictū est, nihilominus qn̄que dictū aduerbium interdū, solet poni in dispositionibus, in qbus aliquid fieri debet necessario vt probatur ex dictis Arist. j. eth. lib. 3 inqt. n. ea quæ voluntaria sunt laudanť aut vituperantur, quę nō sunt, veniā impetrāt ac interdū misericordiā ela rum est. n q quæ p vim, & nō volūtariæ facta sunt pœnā nō merentur, vt ibi inqt Aristot. & patet per totum tit. ff. quod met. cau. sicq; illud aduerbiū interdū nō facit vt quæ necessario fieri debēt, sint volūtaria seu arbitraria. Secūdo, rn̄deť q̄ posito q ibi Aduerbiū illud ponať vt significet illud arbitrariū esse, tn̄ illud arbitrium nō debet. nec est ita, & taliter, vt totaliter à ptāte iudicis depēdere habeat, an debeat minorari pęna rōne minoris Ætatis, sed ita demū vt Aeqtas attēdatur, s̄m Bar. i l. j. prima col. vers. ad istā lect. oppo. C. de leg. Bar. i l. si qs maior j. col. C. de trans. & ibi Bal. nec pōt iudex rōne Arbitrij iniquū æquo pferri alias faceret litem suam, s̄m Alex. in supra alleg. §. pœna grauior. & i l. j. in fi. princ. de appe. imo debet i arbitrarijs semp inclinare in mitiorē partē, & mitiorē pęnā c. de causis extra de off. de le. & hr̄ p Bal. in l. si fugitiui. C. de ser. fug. & in l. si in princ. de pœn. in q. ma. iu. 2. in l. j. i prin. ff. de ijs q̄ sunt sui vel alie. iu. & voluit idē Bal. in l. qcunq; 6. col. C. de seru. fug. Arbitrij. n. appellatione nō venit libera voluntas, sed arbitriū boni viri. vt late p Fel. in c. significauerūt de test. in fi. & dicit Bal. in l. vēdētis 2. q. C. de ptr. emp. q arbitrium est æqtas animi declarati habito respectu tā ad æqtatem nālem, q̄ ad legū pręcepta, nec nouū est, tam eqtate nāli, q̄ legum pceptis maiori pœna esse plectēdos eos q maioris doli sūt q̄ qui minoris, æqtas tēdit potius ad minorationē, q̄ augmentū, s̄m Phil. 5. ethic. c. 9. nā dicit q eqtas dictat vt iudex nō sit exaptus iuris executor in peiorē partem, sed vt imminuat potius. præcepta. n. legum vbiq; sunt vt non oēs æqualiter puniūtur, sed s̄m qualitatem psonarum, vt dicit tex. in l. moris, §. sed. n. sciēdum, ff. de pœn. & s̄m qualitatem delicti, & sic doli. s. respiciendū, ff. eo. tit. §. planè, & hr̄ in l. aut facta. §. psona eo. tit. Itē lex pcipit vt pœnæ potius molliendæ sint, q̄ exasperādę. l. interpretatione legū, ff. de pœn pterea rōne minoris ætatis pœnas esse moderādas plures leges supra allegaui. Itē inqt Arist. in lib. 2. eth. in hæc verba, Ad quæ maior est accessio, ea magis ctraria esse dicimus ad seuiciā quā clemētiā seu lenitatē maior est, & piculosior accessio, Ideo plus quoq; peccāt seueri quam Clementes. hinc pclare aūt Socrates, Nicoclē Regē admonet vt mitis sit, & pœnas irroget commissis minores. nā potissimū est, inquit ipsum rerū punctū attingere. Ceterū qm̄ id per difficile cognitu, malit circa illud subsistere, quā ptērire, magis. n. ad mediocritatem facit qđ diminutū est, quam quod redundat. Sicq; tā æqtate nāli quam legum pceptis minori pęna sunt plectendi Minores, ergo necessariū est qđ ita iudex Arbitret, & aliter fieret potest appellari l. antep. ff. de verb. sign. & ibi, gl. & gl. in c. sup his extra de accus. in verbo arbitriū, & voluit expresse Bart. i d. l. antep. in fi. & Bart. post gl. in l. qd ergo, §. pęna grauior pe. col. vers. vltimo legis istū. §. de inf. & Bald. in c. primo 8. col. vers. & scias in tit. mil. va. qui cont. est concordare. vt per Fel. in d. c. super his 5. col. & tāto magis tenetur & arctatus iudex ratione minoris ætatis minorate pœnam, quia Ita cōsuetum est fie

ri

ri in tota Italia, sequitur qđ est necessariū; licet esset prius simpliciter arbitrariū, vt est text. in l. sacculatij, ff. de extraor. cri. & no. i gl. in l. q d ergo, §. pœna grauior, ff. de infra. & sequtur Bal. i l. q cunq;, C. de ser. fug 6. col. practica. n. est vera itellectrix legū, vt inq, elegāter B ld. in c. j. in princ. vers. & ideo qñ capiūtur de feu. lin. cul. nō amittit. cuius dictū reassumit dec. in ɔſ. 1 3 1. reuocat, in vltimis verbis, hinc idem Bald. in l. illud, ff. de exc. tut. p illū tex. not. quod ab antiqua practica non est recedēdum, & idem cepetit in consl. 472. statuto cōis Papię, 2. col. 1. lib. de quo late p Cot. in suis mem. in verbo practica, & quod ita sit seruatum, & seruetur hr p doct. quos supra allegaui, & testor deū, & totam ferè Italiam. hęc quoq; facere vñr p prima parte. At pro 2. parte vltra allegata superiori loco facit id quod legit in dialogo B. Gregorij quarti videlicet de puero quinque Annoꝝ, q iurās, & blasphemans maiestatem Dei fuit raptus à diabolo, eueniri. n. solet qđ licet sit minor ætas in aliquo, sit tāta in eū malitia quæ supplet ætatē adeo qđ pp illam exaptā malitiam puniri debeāt ac si esset maior, vt voluit Bal. in alle. l. administrātes, § q corporis, & ideo nimiꝝ si tex. in §. in delictis vsus fuit illo aduerbio interdū, quasi diceret quod talis poterit esse malitia vt licet qs sit minor nihilominus nō debet et miseratiōe ętatis succurri, hinc dicit Phil. 7. eth. c 9. in hæc verba, qñ igitur lex in vniuersum dixerit, & pter vniuersale postea qp piā contingerit, tunc recte se habet, si qua legislator omisit, absoluteq; ac simpliciter loquēdo peccauit, corrigat defectus, id qđ legislator ēt ipse si adesset, dixisset, & si sciuisse, ita pscribentem legem instituisset sicq. iudex ex arbitrio sibi cōcesso pōt ſm emergētiam, & qualitatē casuū puidere, nec attringitur vt magis vno modo quā altero prouideat, nam dupliciter pōt esse aliquod necessarium, ſm Auic. necessarium ex se, & necessariū ex alio, Cōment. in paraphrasi. j. de cęlo vlr. cap. & 8. phys. cōment. 79. & 2. cel. cōmen 71. ætas ergo non est cā necessaria ex se a i minorandum pœnam in casu pposito q a malitia supplet ætatem cap. de illis, & a. de despon. imp. & ibi gl. & l. 3. C. si min. se maio. dix. cum sim lib. rō. n. quare leges pmiserunt posse minorari pœnam in minoribus fuit qđ & minor dolus, in eis videbatur rōcurrere quam in maioribus, at vbi tātus dolus tantaq. malitia concurrit sicut in maioribus, cessante rōne dispensationis cessat dispēsatio. & sic minor ætas ex se non est cā necessaria ad minorē pęna nisi vt supra nec ēt est cā necessaria ad minorē pœnā minor ætas pp aliud, & sic legis necessitate, q a lex dicit interdū subueniēdum esse, & sic nō semper. Itē Alibi dicit lex ꝙ malitia supplet ętatē, vt supra, & vnadex distingu. i p aliam, ergo nec ex se, nec ex alio est necessariū tōne minoris ætatis minorare pęnā. Quid igitur dicendū in tāta doctoꝝ, & opinionū varietate, certe non nulla possent adduci hinc inde pro vtraq; parte, tñ nō puto recedendū ab ijs q alias in prac. mea cā crim. in verbo pœnis debitis feriant, & i prag. de sodomia dixi, videlicet ꝙ cogat iudex miseratione ætatis minorare pœnā in atrocioribus ac in atrocissimis concurrēte malitia ipsius minoris, nō puto subueniēdū, cōsiderata tñ qualitate minoris ætatis, & ita vř pbari in d. §. in delictis in 2. parte sui. & ita dico procedere doct. Bal. in d. l. administrāte, §. q corporis. & ita fuit pximis dieb. in sacro regio ɔſ. decisum in delicto nephādo sodomitico, i minore agēte sed in patiēte nō, & hāc opin. tenuit gl i d. §. i delictis, & alij doctores quos supra retuli, & tenēdo hāc partē illud aduerbiū interdū positū est in d. §. in delictis non q a res esset arbitraria in atrociorib. sed ex qūo qñ delicta sunt atrocissima concurrēte malitia minoris (q suppleret ætatē) nō erat subueniēdū intelligo tñ de eo minori q est vltra 14. Annos. & Ita dico iuris esse saluo semp saniori cōsilio. Res tñ adhuc non fuit decisa, fuerūt tñ oēs de cōsilio, & de magna curia, & regia camera in contrario voto, decē pro vna parte, & decē pro alia, adeo ꝙ nō fuit causa determinata. Pet. Fol. V. I. D.

86 † De secunda culpa. s. de leui, si quærat, an delictū cōmissum leui culpa puniat. Dico, ꝙ in hoc reperit magna varietas inter doct. quos refert Bal. in l. data opera, col. 3. C. q acc. nō poss. & Ang. in tract. malef. in ver. incēdiario. Nā Cyn. in l. si qs nō dicā rapere. C. de ep. & cl. tener, ꝙ leuis culpa non punit, nisi ad refectiōnē damni. Veꝝ si non habet in ære, luet in corpus, l. q ędes, ff. de inc. rui. nau. Sed cōtrariū tenet Bar. in l. respiciendū §. delinquūt. ff. de pœ. vbi dicit, ꝙ leuis culpa punit criminalite. idē & Bar. in l. si. circa si. ver.

ver. quærit gl. & c. ff. de priu. delic. vbi dicit, quod vbi hēc locū acti. l. Aquiliæ, vbi pōt qs criminaliter accusari. pro hac parte facit tex. in l. si fortuito, iūcta gl. i ver. lux. ff. de inc. rui. nau. vbi expresse dr, quod punit culpa dolo pxima. & ista est lata, vel luxuriæ. i. latæ pxima. & ista est leuis. Idē tenet Cæp. in cōs. 33. col. 4. & conf. 41. col. 3. vbi dicit, quod leuis culpa pu-
87 nitur leuius. † In hac varietate placet mihi quædam distīctiō, quam facit Bal. in d. l. data opera col. 3. circa mediū, videlicet vt distinguamus: Aut culpa leuis cōsistit in omittendo, seu negligēdo, & nō punitur nisi ad æstimationē dāni, & ita loquatur opin. Cy. aut cōsistit in faciēdo, & ita loquatur opin. Bar. & sequac. eius. Hanc distīctiōnem puto verissimā, & confirmo eā, per duo iura. s. per d. l. quod ædes, ff. de incen. rui. nau. vbi dr quod si per negligentiam fuerit cōmissum incendiū, tenēt negligēs sarcire dānū, & si idoneus nō sit, leuius castigatur, & quod ille tex. loquatur de leui culpa in obmittēdo. pbatur, quia loquitur de negligentia simpliciter, nā eo ipso, quod qs negligit, dr obmittere. Item magna seu nimia negligētia dr lata culpa. l. cedere diem. §. si. ff. de ver. sign. & l. mil. ff. de cust. reor. Ergo qn punitur simpliciter, siue illo adiectiuo, ma-
88 gna, debet itelligi de leui. † Sicut dicimus, qn simpliciter fit mētio de culpa, itelligit de leui gl. ēt, & ibi Bar. in fi. in l. in vend. §. 1. ff. de bo. auth. iud. poss. & Alex. i l. si mora col. 4. ff. sol. ma. & Alex. in cōs. 45. in 1. vol. Secūdo, confirmo per l. capitaliū. §. quod ob inimicitias i fi. ff. de pę. vbi dr quod fortuita incēdia, quæ per neglegētiam cōmissa fuerunt, ciuiliter exercent, vel modice vindicātur. itelligo illā alternatiuā s. qn negligens nō hēt in ære, tūc luat i corpus sm formā d. l. quod ædes, alias ꝯtrariatur illi. l. vbi est similis casus. nā vna lex debet per aliā distingui, l. sed, & posteriores, ff. de leg. Sed qn culpa leuis consistit in faciendo, tunc punitur, & pbatur per d. l. si fortuito. iūcta gl. in ver. lux. eo modo, quo supra declaraui, & ita cū d. ista distīctiōne pertrā-
89 seo. † Tertia culpa. s. leuissima, an puniatur criminaliter. Et quidquid teneat Bar. in d. l. si. ff. de priu. del. circa fi. & in d. l. respiciēdū, §. delinquūt veritas est, quod leuissima culpa nō punit. nisi ciuiliter ad æstimationē dāni, ita tenet Cyn. in d. l. si qs non dicā rapere. C. de episc. & cl. & Bal. in d. l. data opera col. 4. circa fi. C. qui accus. non poss. & Alex. in add. ad Bar. in d. §. delinquūt, & Ang i tract. malefi. i ver. incen. col. 3. vbi allegat vrum cōs. Saly.
90 † Nūc ergo si qris, an vbi habet locū acti. l. Aqliæ, habeat locum ēt pęna criminalis, potes rndere ex prædictis, nā si dānum est datū lata, culpa in cōmittendo, pot est criminaliter accusari. Si vero est leuis culpa in negligēdo, agitur ciuiliter tm. Verū, si non habet in ære, leuit in corpus, vt d. l. quod ædes, & d. §. quod ob inimicitias. Si vero est leuissima culpa, tunc solū agitur ciuiliter ad dānū, vt supra. Verū est aduertendum, quia tunc demum agitur ad dānum ex leuissima culpa, qn est in faciēdo, secus si est in omittēdo, quia tūc cessat actio legis Aqliæ, sm Alex. in l. domus hęr. ff. de leg. 1. & hr in dec. 57. conf. Neap. col. fi. Pro hoc est tex. formalis in l si cuius. §. denique ꝯst. ff. de vsufr. Et p hoc habes limitationem ad l. in lege la. 2. ff. ad l. Aquil. vbi dr, quod in l. Aquilia venit leuissima culpa, quia debet intelligi dūmodo consistat in faciēdo, alias
91 secus. † Prædicta tm intellige, quod licet quis possit in aliqbus casibus criminaliter puniri p culpa, hoc tn intelligitur mediante accusatione offensi, nā per viam inqsitionis iudex nunquam pcedit p delicto culpa omnisso, nisi dolus vel lata culpa interueniat, vt dicā ifra in 6. parte huius tract. in mā in-
92 quisitionis vers. x. principaliter, & c. † Vidimus hucusq; satis abūde duo mēbra huius principalis distīctiōnis indicij s. qn dicatur iudicium ciuile, & qn criminale, superest videre de tertio membro. s. de iudicio misto, Super quo dico, quod in terminis nostris, de qbus loquimur in hac prima distīctiōne, iudiciū mistū dr illud quod participat de criminali, & de ciuili, vt est, qn pęna venit applicāda p parte fisco, & p parte patri. Potest poni exēplum i crimine iniuriaꝝ, qn porrigit libellus sm formā ꝯst. varietate. s. vt pœna æstimatione iniuriæ applicet pro duabus partibus curiæ seu fisco, & p tertia pte parti offensæ. Similiter pōt poni exēplū, dictā de statuto, quod qcūque accusauerit bānitū, lucret dimidiū penę bāni, vt no. Bar. in l. senatus, § senatus, ff. de iu fisc. & quod talis cā dicat mista tenet Ale. i cōs. 66. col. 1. vers. vel verius, & c i 1. vol. & Ant. de Bu. in ru. de iud. & Alex. i cōs. 82. col. fi. in 1. vol. & Matt. de affl. in d. ꝯst. varietates col. 3. p hoc allegatur tex. in c. tuæ in fi. de pc.
93 † Ad vnum tn est aduertendū, quod qn agitur ad pœnā pecuniariā i isto iudicio misto, nō

debet agens cõcludere, q pœna applicet ꝑ parte sibi, & ꝑ parte fisco, Sed q tota applicet fisco, & postea à fisco diuidat cũ ipsa parte, alias nõ ꝓcederet libellus. ita pulchre tenet Ang. de Aret. in §. pœn. col. 4. in fi. ver. vnum tñ, &c. inst. de acti. Mouetur ꝑ id qđ dicit Bar. i d. §. senatus, & Bar. in d. l. 1. C. de ven. re. fis. cũ priu. l. b. x. vbi hr, q qñ fiscus habet rem cõem cũ priuato, ipse fiscus diuidit. imò rõne partis quam habet in re, põt totã rem vendere, vt ibi hr. Et prædicta ẽt tenet Fel. in 3. vers. vlterius ab extra. &c. C. ad l. Falc. fatetur tñ Bar. in d. l. j. q siquis soluere illi priuato agenti, esset liberatus, vt ibi per
94 eũ. † Superest hic attingere vnũ dubiũ valde necessariũ in hac mã, & est tale, videlicet stãte i regno regia prag. prima, q̃ incipit, dispẽdia, q̃ vult, q in oĩbus causis ciuilibus, vel mistis ꝓcedatur, sine figura iudicij. Quæro, an intelligat de istis causis mistis. s. qñ pœna venit applicãda ꝑ parte fisco, & ꝑ parte parti. Effectus esset magnus, q̃a multę solẽnitates, q̃ requiruntur in libello accusatorio, tollerẽtur ꝑ illã clausulã, sine figura iudicij &c. In hoc psuppono, q causa mista põt cõsiderari dupliciter. s. vno modo, quo supra dixi, qñ pęna applicat fisco, & parti. Alio mõ. qñ ex delicto agit ciuiliter, vt declaraui in pcedentibus, nã tũc causa nõ põt dici mere ciuilis, q̃a descendit ex delicto minime põt dici mere criminalis, ex quo agit ciuiliter, & nõ ad pœnã ordinariã, vnde dr̃ mista. Ista est ꝓprie tex. & ibi gl. in c. tuæ in fi. de ꝓc. ꝑ quẽ ita tenet Abb. in rubr. de iud. col. 2. ver. 2. principaliter &c. Primo mõ, dr̃ cã mista, respectu pœnę, q̃a applicat fisco, & parti, per ea, q̃ hñr per gl. & Bar. in l. pr. ff. de sepul. vio. & in l. agr. ff. de ter. moto. Secũdo mõ dr̃ causa mista, respectu modi agendi ex eo, q̃a ꝑ crimine agitur ciuiliter. Hoc psuppolito, dico, quòd in rei veritate vtraque causa dr̃ mista, verum prima magis accedit criminalitati, duabus potissime rõnibus. Primo, q̃a pœnæ de directo applicat tota fisco, & deinde à fisco applicat parti, & ob hãc cãm posset dici criminalis, sm Alex. in ɔs. 132. col. fi. i j. vol. Secũdo, q̃a ex quo pars criminalis cẽset potẽtior, & dignior, trahit ad se partẽ ciuilem, tanq̃ minus potẽ ẽ, & minus dignã, ita tenet Alex. in ɔs. 82. in fi. in j. vol. facit qđ no. Bar. in l. quærit, ff. de sta. ho. & Bal. in ɔs. 226. i 3. vol. Tñ, q̃a dicta regia prag. loq̃tur simpliciter de causis mistis, cũ prius loquat de ciuilib. de necessitate intelligit de illis, quæ hñt misturã ciuilitatis, & criminalitatis. Vnde cũ ambæ causæ pdictæ dicãtur mistæ, nõ põt negari, qn dicta prag. loquat de ambabus, vnde reuertẽdo ad decisionẽ q̃õnis ꝓpositæ dico, q dicta prag. loqtur de istis causis mistis. Verũ si quæris, an ꝑ hoc sint sublatæ, solẽnitates libellorũ, dico q quo ad solẽnitates formales, q̃ nõ respiciũt probationes, sunt sublatæ, vnde põt porrigi talis qualis petitio ꝑ modũ simplicis postea i causis mistis, sicut in ciuilibus, ꝑp dictã clausulã, sine figura iudicij, &c. vt no. Paris in tract. synd. i vers. snia col. 6. in c. an dictũ capitulũ, &c. Si vero queris de solẽnitatibus substãtialibus. quæ respiciũt, ꝓbões, & tunc istæ non sunt sublatæ. & hoc deciditur in d. prag. in fin. ibi
95 declarãtes, &c. † Ex hoc infertur, q cum solẽnitas. l. libellorũ, ff. de acc. sit solẽnitas substãtialis, respiciẽs ꝓbões, q̃a est inducta in fauorẽ rei. sed ad hoc, vt possit magis facile suas defensiones ꝓducere coarctãdo negatiuã loco, & tpe, vt dicit Bal i l. cũ fratre col. 2. C. de his qui. vt ind. & Par. in tract. synd. i d. vers. sent. col. xj & 12. c. an ꝑ dcm cap. &c. seqtur, q dicta solẽnitas non cẽsetur sublata, & sic ẽt hodie reqritur, non obstãte dicta pragmatica. & hoc tenet Lud. Rom. in cõs.
96 191. in fi. † Secũdo infertur, q si aliqs vellet hodie formare libellũ in crimine iniuriarũ, sup æstimatione iniuriæ, vel agere ciuiliter de aliquo crimine, posset ꝑ modũ simplicis petitiõis, & posset agere sine alia solẽnitate libelli, & solo verbo facere talẽ qualẽ petitionẽ, & illã ꝑ notariũ redigi facere in scriptis dũmodo appono solẽnitates legis libellorũ q̃ respiciũt defensiones, & ꝓbões rei, ꝑ ea. q no. Bar. i extra. ad reprimẽdã. in vers. & fig. & Lanfr. in cl. sæpe de verb. sign. i ver. & fig. & i ver. libellus. Et ꝑ hæc sit expedita hæc 1. dist. iudicioꝝ. Rob. Venus. V. I. D.

97 ADDITIO † Postea q̃ in iniuriarũ mãm incidimus, aliqua vltra doc. Auctorẽ cõgerere, nõ extra rẽ esse putaui. quo circa & illud sciẽdũ est nunqd iniuriarũ actio ꝑ salutationẽ, cõmestionemq. factã cum iniuriãte tollat? in quo qdem dicendũ Arbitror q aut à principio iniuriatus ad aĩum eius reuocauerit dederitq. libellũ extimãdo iniuriã posteaq. comedit, & bibit cũ iniuriãte. vel cũ salutat, & isto casu nõ tollit, vt tenet gl. i
§. fi.

§.fi.inst.de iniur.aut iniuriatꝰ nõ reuocauit ad aium iniuriam,& statim salutat iniurian tẽ bibit, & comedit cũ eo, & eo casu si post ea accusat tollitur accusatio,& ita fuit decisum in Capp.Tol ſm Steph. aufr. in decis.
98 233.& in addit. † Nec illud ptereundũ est an actione iniuriaꝝ teneatur q cõuitiũ verũ dixerit? In quo breuitati studendo Grã. in decis.37. dicit fuisse decisum in sacro regio consi. ꝙ aut dixerit aio iniuriãdi, & tũc siue falsum,siue veꝝ dixerit tenetur, aut nõ aio iniuriandi dixerit,& tũc secus,& est rõ licet non dicat do.Gram.q.a licet q̃s habuerit vitiũ seu defectum à nã,non ppea debet vituperari,sed eius potius miserẽdũ est, vt inquit Phil.in lib.3.eth.c.5.in hæc verba, hoĩ. Cæco nã,vel morbo,vel ictu,nemo vitium obijciet,vt pbrum,aut eius miserebitur potius,cęcum vinolẽtia,aut alia immoderatione,nemo nõ culpabit, ea porrò vitia corporis quæ sunt in nřa ptãte damnantur, nõ ea
99 quæ non sunt. † Quibus, & illud pñs est ꝙ actio iniuriaꝝ cum sit ptoria pœnalis,& famosa vltra annũ minime competit,vt inst. de perp.& tẽp actio.in princ.iunctis ijs quæ not.in l.querelã,C.de fal.ver.planè de pscriptione criminũ est notatũ, & hic annus erit vtilis,adeo vt dies i q̃bus q̃s iuste fuit impeditus subduci debẽt è medio, & currit à die sciæ vt notabiliter declarat Iac. à bello vis. in sua prax.crim.in prin.3.col.ver.&ad hoc no.& hæc fuit originalis doctr.Iac.But.quã sequitur Ang.in d.l.quærelã,& Sal.in fi.q. latius exordit videlicet ꝙ de crimine non põt quæri criminaliter vltra tp̃s infra qdꝰ posset de eo ciuiliter agi, & sic extincta ciuili erit extincta criminalis,cũ crimina sint odiosa, & eoꝝ meta regulariter minori tp̃e coarctatur quã ciuiliũ actionũ, quæ durãt triginta annis,& in ijs est viginti d.l.quærelã, vbi ergo extinguit ciuilis minori tp̃e,multo magis debet extingui criminalis. ex quo infert Sal.post Iac. But. ꝙ cũ actio de dolo ciuilis hodie coarcẽt biẽnio ꝯtinuo.l.fi.C.dol.nõ poterit, agi de dolo criminaliter puniendo pœna stellionatus vltra biẽniũ, & pariter in actione iniuriaꝝ ptoria,q̃ durat Anno, eius criminalis tollet anno, sed vbi iniuriaꝝ actio est ciuilis,vt in tribus casibus positis in l.lex Corn.in prin.ff.de iniur.videlicet vbi, q̃s pulsatus.vel ve ratus ue, domus ue eius vi introita sit (vt vtar vrbis iurisc.) tũc q.a hæc ciu. duraret 30. annis in illis casib. ſm verã opin.vt volũt gl.& doct.in d.l.si nõ ꝯuitij, eius criminalis durabit 20.ann.d.l.querelã, q̃ verba ſm Sal.sunt ppetuo cordi tenenda, & ad lrãm secutus fuit Bal.in tract. de pscr.ĩ 4.parte 4.partis princ.in 2.num.6.& sic saltim intra annũ debet lis ꝯtestari,alias si fuisset iuste impeditus darẽt restõ, l. senatus cũ ibi no.ff.de ost.pr.& firmat Iac.à bel. in lo-
100 co supra citato. † Secũdo,& illud cõcurre re necessario debet vt iniuriãs sit maior infante,& psona distincta, alias denegaẽ actio, & pari rõne alijs denegabiẽ ꝯtra eos ſm Iac. à bel.vis.in loco de quo supra, & ita refert dñe itelligi tex.in l.illud, ff.de iniur.citat p hoc l.vulgaris.§.pinde,ff.de fur.iũcta,l.j.§. si. C.de fal. mo. sirq̃. reqriẽ ꝙ talis q possit facere,& dicere iniuriã,citat p hoc tex.in l.
101 furiosi,ff.ad l.Iul.maie.†Hæc aũt sanè intelligerẽ,vt minime pcederent si dicta facta ue fuerit iniuria talib. psonis cõtẽplatione pr̃is,aliorumq̃. suoꝝ maioꝝ,tũc.n.nõ denegabiẽ actio patri infantis,vel alijs maioribꝰ suis? quoꝝ cõtẽplatione facta dicta ue fuerit iniuria,q.a talis iniuria ipsis vr̃ facta, vel dicta,nã q malũ facit cani meo, mihi facere vr̃ l.si stipulatus fuero,ff.de verb.ob.p hoc facit tex.in l.apud labeonẽ,§.si quis virg.ff. de iniur.cũ alijs allegatis p Iac.de bell. vis. vbi supra col 8. ver.sed nũq d, poterit. sirq̃.
102 virtus ꝯsistit in modo practicãdi.† Nec ob mittendũ erit, ꝙ cessat iniuriaꝝ actio vbicũq; duo ad inuicẽ sibi ipsis iniuriã fecerit, nec appareat q̃s primo icẽperit, ſm Iac.à bello vis.vbi supra 4.col.vers.3.requiritur,& sequitur Fel.in c.dilecti filij de excep. sed hoc esse veꝝ dixit Alex i l.semẽ mor.ff sol.mat. quo ad pœnã tangẽtẽ ipsius delinquẽtibus, at secus quo ad pœnã tangentem fisco.nã licet nõ oriaẽ actio ipsius delinquẽtibus,oriẽ tñ ipsi reip.& sic fisco, vt ẽt refert, & sequiẽ Parasius. in c.dilecti quod posset pcedere, vbi esset talis iniuria in qua ex offõ posset inqri at secus ecõ trario (vt est videre i iniuria verbali) vbi nõ põt ex offõ, nec ad q̃relã pcedi,nisi præcedente libello,vt supra dixi.
103 †Illud est concurrere debere,vt actio iniuriaꝝ competat,non Ambigendũ erit, vt iniuria facta dicta ue sit sufficiens,& legitima, nõ modica vel leuis. l.itẽ apud lab.§.pr̃.ait el 2.ff.de iniu.cũ alijs ad hoc citatis per do.
104 Iac.à bel.vis.vbi supra i vlt.col.in fi.† Nec à lon

à longe distat q actio iniuriarum non cōpetit aliter, nisi effectualiter fuerit dcā vel facta iniuria, cū alias ēt si pecunia data fuerit vt iniuria diceretur vel fieret alicui, & minime facta d cta ue fuerit, Cessat actio, iuxta tex. l. non solum. § proculus. ff. de iniur. & inst. de iniu. §. non solū, & l. apud labeonē, §. si cura uerit eodem tit. & l. 1. in fi. ff. quod q sq; iur. & est doct. Iac. de bello visu in prax. crim. in tit. de iniur. 10. & 11. col. vers. 8. requiritur.

105 † Quibus, & illud affine est, qđ si iniuriās iniuriatus fuerit viles psonas, & infames, cessat actio iniuriarum inter eos, vt est tex. cū gl. in l. 2. C. vt infra cer. tē. iunctis ijs q no. i c. ita quorūdā i fi. gl. ext. de iud. & firmat idē Iac. à bel. vis. vbi supra. 40. col. ver. 9. reqrit.

106 † Ad stipulat pdictis nō obscure, q actio iniuriarum tunc dr competere si iniuria dicto, vel scripto fieret, ac secus si facto, tūc. n. accusatio dat nō actio. l. iniur. ff. de iniu. & l. lege Cor. §. si qs libellū eo. tit. & l. vni. C. de famo. libel. vnde ex hoc infertas tu regnicole, q ritus magnæ curiæ volēs q p iniuria nō pcedit ad qrelā, sed q libellū, nō hēt locū si scōfieret iniuria (vt aliq mini' doct. alias me existēte auditore in statu Illustrissimi olim Principis Salerni itelligebār (& scripto fit in iuria quoties qs i iniuriā dedecus ue alicui' cātilenā. cartamue famosam scripserit talia. .n faties intellabilis, & infamis efficit & eadē pœna punit qua puniret ille in cuius dedecus id scriberetur, si vera foret id (vt alias dixi i prat. mea cau. cr. in 3. pte tertiæ ptis) nec obliuiscaris q actio iniuriarum competit tūc demū, si psonā priuatā fieret iniuria, secus si p publicā (vt iudicē) tūc. n. nō alr cōpetir iniuriarum actio, nisi clare, & distincte pbet iudicē id dixisse excedēdo offm suū, aioq; iniuriādi. l. iniuriarum, §. si qs, ff. de iniur. & l. apud lab. § q. eo. ti. & §. quemadmodū §. magistra us ff ad l. Aquil. sic. n. intelligit Iac. de bel. vbi supra vers. 13. requiritur.

107 † Itē requiritur q persona iniuriata sit liberę pdōnis, at secus si seruilis: Tunc. n. cessant iniuriarum actio nisi esset iniuria Atrox, vel fieret in vituperium. dñi. § seruus inst. de iniur. & l. itē apud labeonem, § pror ff eo. tit. & C. de iniur. l. 1. & de ijs hactenus. Pet. Fol. V. I. D.

Iudiciorum. II. Distinctio.

1 *Iudiciū aliud capitale; et aliud nō capitale.*
2 *Pœna perpetui carceris vel abscissionis mēbri. an capitalis dicatur.*
3 *Capitalis, seu capitis pœna, à lege vel statuto imposita, de maiori intelligitur.*
4 *Iudiciū capitale, actu et aptitudine cōsideratur.*
5 *Fustigationis pœna, an dicatur capitalis, & in quibus seruetur, & num 9.*
6 *Relegatio non est pœna capitalis.*
7 *Pœna banni, vbi bona non publicantur, aequiparatur pœnæ relegationis.*
8 *Pœna stigmatis in facie hominis, est à iure prohibita: & statutū illā imponens, non valet.*
9 *Homo cū factus sit ad instar diuinæ imaginis. non debet pro delictis pœna in faciem bullari: & cicatricibus deformari.*
10 *Pœna banni ex consuetudine hodie non irrogatur simul cum fustigatione pro furto.*

SECVNDA pricipalis distiō iudiciorum est ista, videlicet.

1 † Iudiciū aliud est capitale, et aliud nō capitale. Iudiciū capitale, est illud, i quo agit de aliquo crimine capitali seu vbi venit irrogāda pęna capitalis. Et ad sciēdū, qđ dicat crimē capitale, seu q dicat pęna capitalis, pmitte fm Bal. i l. reos col. 2. C. de accu. q hō hēt triplex caput. Primū, est caput nāle, & qn cōmittitur crimen talē pp quod dictū caput abscinditur, & sic pdit vita, illud dr crimen capitale. vnde qualitercunq; quis dānetur ad motte nālem, dr pœna capitalis. Secundum. dr caput ciuile, put est libertas, quia quādiu hō est liber, dr hēre caput, sed qn efficitur seruus dr sine capite, qa serui reputantur p mortuus. l. qđ atti net. l. seruitutē, ff. de reg. iu. & l. interdicit. ff. de pd. & demon. Sic ergo vbicunque quis cōmitit tale crimē, pp quod efficitur seruus pœnæ, puta qa dānatur in metallum, adeo quod amittit libertatē, illa dr pœna capitalis, qa perditur illud caput ciuile. Tertium caput, dr ciuitas vnde qn quis ex delicto amittit ciuitatem, vt qa deportatur, illa dr pęnæ capitalis. ita ēt hos terminos declarat Ioā. de Ana i c. qualiter, & qn, §. ad corrigē dos col. 6. in prin. de accu. & ideo dr hæc pęna capitalis, qa caput eximitur de ciuitate, & q pena capitalis accipiatur his tribus modis, est tex. in l. 2. in prin. ff. de pœn. & l. 2. & ibi Bar. & Imo. ff de pub. iud. & l. sed si q s. §. j. iūcta gl. ff. si qs cau. & dixi plenè supra i pceden

cedenti dist. super illa q. an pœna in arbitra
2 rijs extēdat vsq; ad mortē.† An aūt pęna ꝑ-
petui carceris vel abscissionis membri dicat
capitalis,& de hac,& multis alijs pœnis, vi-
de Bar. in d.l.3.ff. de pub.iud.& Bald. in d.l.
3 eos,C.de accu.†In dubio aūt, qñ lex vel sta
tutum imponit pœnam capitalem seu pęnā
capitis, itelligitur de mitiori, & sic de exilio
siue deportatione, gl. est not. in l.j.C.ne iud.
man.christiano,&c.& Bald.in l.fi.in fi. C. q
res vend.nō pos.& Alex.in ɔs.104.in 7 vo-
lum.vbi tractat de pœna facietis falsam mo
netā, q nō expendit in illo regno, & Ang.
in trac.mal.i ver.& ibi caput a spatulis &c.
col.6.& dixi in ꝑced.dist.in q. supra allegata
& tāgit plenè Raph.Cu.consi.138.& Ioā.de
4 Imol. in d.l.2.ff.de pub.iud. †Pōt aūt consi
derari iudiciū capitale actu & aptitudine.
Actu dr qñ habet pœnā ordinariā, alterꝝ de
prædictis tribus. Aptitudine vero, oē iudi-
ciū, in quo venit pœna arbitraria, pōt dici ca
pitale. q̄a iudex pōt extēdere pęna vsque ad
mortem. ita dicit Bal.in l.eos,§. super his,
vers.extra quæro,&c.C.de appell. quod qñ
sit tetigi plenissime supra in pręcedenti dist.
vers.vnū tñ &c. Iudicium vero nō capitale
dr omne iudiciū in quo non irrogat aliqua
ex pœnis prædictis tribus,& sic qñ caput nō
eximitur de ciuitate, & ꝑ hoc habemus, ꝙ
oē iudiciū capitale, est criminale, sed nō oē
criminale, est capitale, vñ iudiciū criminale
se habet, vt genus, capitale vero, vt species.
l.si q̄d eaꝝ,§ interemptū,ff. de leg. 3. † Sed
5 iuxta hoc vltimo q̄ro, an pœna fustigatiōis
dicatur capitalis. volui tangere hāc q. ꝑ vti
litate frequētati, q̄a in hoc regno extra cap.
quod incipit, Ad hoc, ꝙ nroꝝ &c. disponēs,
vt is q furat ab Augustali infra fustigetur,
& signetur in fronte,& sæpe videmus in re-
gno inqri ɔ̄ra fures ad pęnā fustigationis,
cōis tñ cōclusio est, ꝙ nō est pęna capitalis.
vt tenet Bal.in l.trāsigere, colum.4. & ibi ēt
Sal.C.de transf.& ex hoc, q̄a ista pœna nōn
est capitalis. Hactenus ego semper tenui,
quod in crimine furti ab Aug. infra nō pōt
aliqs exponi torturæ, ex quo pœna fustiga
tionis est minor relegatione. quod probo
bona rōne. nā pœna relegationis, irrogat
infamiā, s̄m Bar.in l. eius,§.si cui, in fi.& in
l.is.cui.§.si qs ob carmē, ff.de test. sed fusti-
gatio nō infamat. l.ictus fust.ū, ff.de his, q
no.inf. Secundo, pōderabā doct. Bar. in l.im

periū, i 4.gradu meri imperij, ff.de iur.om.
iu.vbi in vno & eodē gradu ponit pœnā re-
legationis & coërtionis ꝑsonalis seu tortu
ræ date ad pœnā, ergo sequitur, ꝙ fustigatio
cū sit coërtio ꝑsonalis, & spēs rotturę irro-
garę ad pęnā, pōt poni in eo gradu cū rele
gatione, & sic æqparatur relegationi,& hāc
æquiparationē facit expsse Spec.in tit.de iu.
om.iud.col.4.ver.quid de relegatione, &c.
Imo illud minus cōtinet fustigatio, q̄a non
infamat, vt supra dixi. Modo inducebā cap.
regni, quod incipit, Tormēta,& aliud quod
incipit, Si iuste. q̄b.cauetur, ꝙ tortura ad e-
ruedā veritatē nō irrogatur, nisi in crimin.
irrogātib.pœnam vltra relegationē,& sic in
6 criminib.capitalibus.† q̄a relegatio, non est
pęna capitalis, s̄m Alex.in addit.ad Bar. in
l.2.ff.de pub. iud.i add. q̄ icipit, vide Cy. &c.
Sequitur ergo, ꝙ cum pęna fustigationis nō
sit vltra relegationē, nō pōt in ea iferri tor-
tura.& ita pluries procinando obtinui, ma-
xime, qñ aliqs iqritur de furto, & nō ꝑbat
valor rei subtractæ,& sunt iudicia sufficiē-
tia ad torturā. nā dicebā, ꝙ non pōt torque
ri ēt stātibus iudicijs, q̄a non ꝑbatur valor
rei, vtrū sit vltra Augustalē,& in pęnis seq-
mur mitiorē partē, q̄a poterat esse valor in
fra Augustralem, vñ natura delicti non pa-
tit torturā, & sic recurrendū est ad iurm pur
gationis. quo pstito reus absolui debet, vt
not. Ias.in l.3.in princ.col.5.ff.de iureiu. &
ita plureis vidi iudicari me procināte, & ita
ēt tenui alias legēdo publice dictā legē, im-
perium in ciuitate Salerni. Et pdicta ēt de in
tellectu dicti cap.tormēta. tenet Paris i tra-
tat.synd.in vers.tort. i c.an in cā pecun.&c.
Sed licet hactenus fuerim in ista opi.ñ nūc
melius discutiēdo materiā, & pōderando di
ctum cap.regni ad hoc, ꝙ nroꝝ, &c. sum in
cōtraria opin. videlicet, ꝙ imò hodie vbi
venit pęna fustigationis pro furto, pōt irro
gari tortura stantibus indicijs. Et pōdero di
ctū cap. qđ nō ɔtētat sola pęna fustigatio-
nis, imò irrogat tres pœnas copulatiue. s. ꝙ
fustigetur. itē. ꝙ signet in frōte. Tertio, ꝙ de
tota ꝑuincia bāniatur. Et sic vbicunq; irro-
garet sola pœna fustigationis, faterer primā
opin. esse verā, q̄a nō est vltra relegatio ē.
sed q̄a hic irrogantur tres pęnæ, satis pōt di
ci, ꝙ simul iūctę faciūt pęna vltra relegatio
nē, & hoc esse veꝝ ꝑbo rōne euidēti. † Nam
pœna bāni, hodie s̄m magis cōem opin. vbi

bona non publicãtur,& eq̃parat pœnę rele
gationis.ita tenet And.de Is. in c. dño guer
ram col.2.hic finitur.l.&c.in vsi.feu.& Bal.
in l.j.col.4.C. de hær.inst. & gl.in §.relega
ti.inst.qui.mod.ius pat.pot.sol.& fel.in c.j.
col.pen.vers.5.declaratio.de offi.deleg.tetti-
gi aliquãtulũ ĩ rep. mea,l.is põt.ff.de acq.s.
hęr.ĩ pri.req̃stio, sup gl.nu.133.ver.q̃d aũt
de bãnito,&c. Quia ergo dictũ cap.ad hoc
q̄ nostrorum . vult quod furãs infra Augu
stalem bãniatur de tota prouincia,censetur
per hoc quidem relegatus. Inquãtum vero
vult,q̄ fustigetur ẽt hæc est pœna vltra rele
8 gationem.†De signo in fronte,nõ curo,q̃a
illa pœna est cõtra iuris dispõnem , & cõtra
tex.in l.si q̃s in metallũ.C.de pœn.vbi notã
9 ter vult imperator, q̄ † cũ facies hoĩs sit fa-
cta ad instar diuinæ imaginis,nõ debet cica
tricib.deformari & ibi est gl.q̃ vult, q̄ nõ p̃t
aliq̃s pro pœna bullari in fronte. plus dicit
ibi Ang. q̄ ẽt si per statutum imponeretur
hmõi pœna stigmatis in frõte, nõ tenet.nec
seruari debet,p illam legẽ.idẽ tenet Alex.in
add.ad Bar.in l. cũ in diuersis,ff.de relig. &
ex hoc teneo, q̃d dicta pœna nõ dẽt serua-
ri,nõ obst.q̄ ponatur in d.c. & ita videmus
practicari. s. q̄ pœna stigmatis nunq̃ irro-
gatur fustigatis,sed aliæ duæ pœnæ fustiga-
tionis & bãni,sunt in vsu, & seruari dẽnt,&
p̄pea siue æq̃paremus bãnum relegationi,
reperitur excessus in fustigatione,siue æq̃pa
remus fustigationẽ relegationi, reperit ex-
cessus in bãno,& sic in oẽm euentũ,est pœ-
na vltra relegationẽ.Et hãc ponderõnem in
simili casu repio , q̃d facit Alex. in ꝯs.116.
incip.Aiaduertis statutis,&c.col.3.& 4.ma-
ximè in vers.cũ ergo bãnitus, &c.in 2.vo-
lum.vbi p̄priè loq̃tur de bãnito,cuius bo-
na publicanẽ,& sic q̃a patitur duas pœnas.s.
vltra bãnum,patiẽ ꝯfiscationẽ bonoꝝ.dicit
ibi Alex. q̃d ista pęna est supra legationẽ.
vñ nõ admittitur p̄curator.ita ẽt est dicẽdũ
in casu nr̃o,vt rõne duplicitatis pœnæ dicat
vltra relegationẽ.& sic hẽat locũ tortura,&
nõ admittatur p̄curator in tali crimine fur
ti.Et hãc secũdã p̄tem nũc melius aduertẽs
puto veriorẽ,& ita teneo,q̃dq̃d alias tenue
10 rim.†Si q̃s tñ vellet tenere primã partẽ,pos
set se fundare sup cõsuetudine,q̃a ex quadã
gñali consuetudine,solẽt hoies committen
tes hmõi furta,fustigari tm̃,& non banniri,
& ideo pœna banni videtur sublata,saltẽ ex
cõsuetudine,& sic remanet solum pœna fu-
stigationis,quæ non est supra relegationẽ.q̃
cõsuetudo multũ attẽditur in pœnis. l. si q̃s
reum.ff.de cust.reo.& l.hodie. cũ ibi no.ff.
de pœn.& Bal. in l.q̃cunq; col.4.vers. scias
tñ,C. de ser.fug. & Abb.in c.inq̃sitionis,in
prin.col.fi.de accu.& Fel.in c.de causis, col.
1.de of.del.& Alex.in cons.5. col fi.& cõs.
151.col.4.in j.vol.& Paris in tract.sin.in ti.
de offic.sind.col.4.& 5.an si potestas,&c.
Rob.Mar.Venus. I. V. D.

Iudiciorum. III. distinctio.

26 Actio

26 *Actio in rem, nullam præsupponit obligationē, & quare.*
27 *Actio personalis, aduersus quem detur.*
28 *Dominij cā, nō debet exprimi in actione reali.*
29 *Actio realis frustra intētetur si reus nō possidet.*
30 *Actio personalis, non requirit quòd conuentus possideat.*
31 *Actio in rem, debet concludere, vt res restituatur, sed non sic in personali.*
32 *Actio in rē statim lata snia: habet executione.*
33 *Actio personalis, an statim habeat executionem lata sententia.*
34 *Actio personalis nunquam intentatur ad extimationem.*
35 *Actio realis, intentatur ēt, ad extimationem.*
36 *Actio realis etiam fructuum rationem continet.*
37 *Actio personalis, regulariter non habet condemnationem ad interesse.*
38 *Interesse lucri cessantis, qualiter debet constare, & num. 39.*
40 *Interesse, quando peti posset.*
41 *Actione personali conuentus, si est contumax: actor mittitur in possessionem, & qualiter.*
42 *Actio realis & personalis, qualiter differant.*
43 *Actionum varietates, est vtile scire.*
44 *Condictio incerti, quando competat.*
45 *Prauentio, quando habeat locum.*
46 *Condictio certi, quando competat.*
47 *Agens actione personali, quid in libello probare, & deducere habeat.*
48 *Dominiū qualiter probatur in rei vēdicatione.*
49 *Dominium qualiter probetur. & num. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. & 57.*
58 *Agens petitiones hæreditatis non habet necesse probare dominium.*
59 *Hypothecaria agēs, quid necesse probare hēat.*
60 *Pignoratitia actio, an realis, vel personalis dicatur.*
61 *Hæreditatis petitio, an sit actio merè realis, vel personalis in rem scripta, & num. 62.*
63 *Intellectus ad l. hæreditatis c. de hæred. petit.*

1 ERTIA Distinctio principalis iudicior̄ est. † quia iudicium aliud psonale, & aliud reale, & aliud mistū. s. inter reale & psonale, ad hoc vt differat ab illo misto inter ciuile & criminale, de quo tractaui supra in pri. dist. Iudic ū personale est illud, in quo agitur contra aliquē actiōne psonali, siue sit ciuile, siue criminale. Actio aūt psonalis, dr̄ illa, q̄ dirigitur contra psonā, & nō pōt ab ossib. eius separari, l. q. ergo casus. ff. de pec. & l. 3. & ibi gl. ff. p soc. Iudicium reale, dr̄ illud, in quo agitur actione reali, puta rei vend. vel hypothecaria. & hoc iudiciū sequitur rē pœnes quēcunq; vadat, & datur ēt contra singularē successorē, l. j. C. de alie. iud. mut. cau. fac. & hr̄ plenè per Bart. in l. creditores, C. de pig. & in l. rē alienā, ff. de pig. act. Iudiciū mistū, dr̄ illud, in quo agitur actione mista, quæ sapit nām actionis personalis & realis. † & pōt
2 poni exēplum in rem scriptis. q̄ sunt q̄dam actiones, quæ oriūtur ex cōtractib. vel quasi ex maleficio vel quasi, & hoc respectu dn̄r psonales. qa nō dantur contra quemlibet possessorem, hoc respectu dn̄r reales, & sic hn̄t mistam nām, vt est actio ad exh bendū, actio noxalis, actio q metus cā, & fi. es, de quibus ponit bonā declarationē Ias. in rub. ff. si cer. pet. vbi idem dicit de interdictis, potest etiā poni exemplum de illis tribus actionibus. s. familiæ herciscundæ, cōi diuidundo, & finiū regundorum, quæ dn̄r mistæ; vt in §. quædam, inst. de act. & quæ sit ratio, quare dicantur mistæ, vide plenè Ias. in d. §. quędam, & in d. rub. ff. si cert. pet. & vtrobique tractat quid de petitione hæreditatis, an dicatur mere realis, vel in rem scripta, & est tex. & ibi Bald. & doct. in l. hæreditatis, C. de pet hæred. & dicam infra in fine huius distinctio.

3 ADDITIO Vt vides disertissime lector: † dn̄s Auct. declarat q̄ sit actio Realis, & qa nō extra rē poterit videri, si praxim ipsius actionis intētādæ hic dixeramus. quā ob rē tu regnicole legito ritū magnæ curiæ vic. inc. Itē seruat ipsa curia hanc practicam, vbi datur forma agēdi, videlicet, q volēs agere rei vendicatione debet porrigere libellū, q talis iniuste, & minus debite tenet & possidet talē rē, seu domum. seu dolo malo desijt possidere ad seipm spectātem, & pertinētem iure dn̄ij, vel quasi? petat q̄. se declarari dn̄m dictæ rei, & dn̄ium ipsius ad seipm spectare, & ptinere, & pinde condemnari cōuentum ad relapsandū possessionē dictæ rei vna cū fructib. porrectoq; libello, petat interrogari cōuentū si tenet & possidet ante lit. cōtest. & si dixerit cōuētus se tenere & possidere, iuste & rōnabiliter, procedit libellus, qa censetur intēta directa rei vend sin aūt dixerit se nō tenere & possidere, & tūc aut in libel. dein est, vel dolo malo desijt possidē, & tūc ēt hoc casu p

cedit libellus, quia censetur per illa verba in tẽtata rei vendicatio vtilis, aut minime id dũ erit, & tũc nõ procedit libellus, si tñ actor velit ꝙ vlterius nõ ꝓcedať in rei vendicatione intẽtata, sed maluerit potius dare libellũ, & mẽdacio, & sup eo ꝓcedi iuxta terminos. l. fi. ff. de rei vend. quo qdem casu ꝯuicto reo ꝯuẽto de mẽdacio trãsferť possessio in actorẽ, sed si noluerit dare libellũ de mẽdacio negãte ꝯuẽ ose possidere, dabit terminus actori ad ꝓbandũ & ꝓcedeť vsq; ad decis. causæ, & iõ interrogandus erit actor si voluerit dare libellũ mendacio, & si dixerit ꝙ sic, statuať ei dies quo veniat cũ libello, & reo, vt eodẽ die veniat ad eũ recipiendũ, & si dixerit ꝙ nõ, licentiabiť ꝯuentus ab illa instãtia, & si ꝯuentus cõparet ꝑ ꝓcuratorẽ sic interrogabiť vt supra.

4 † Est adnotandũ ꝙ si cõuẽtus sup rei vend. lite cõtest. vel quasi alienauerit rem sup qua ꝯuentus, est sine emptor fuerit sciens siue ignorãs, iudiciũ finitur cum ipso cõuento & sñia executioni demãdať, cõtra quoscũq; possessores. vt. l. 2. C. de litig. & hř const. regn. eoꝝ fraudib. & in c. regni inc. cõuentus, & qualiter formeť libellus, & qd debeat ꝓbari in hoc iudicio vt verificetur quẽ desijsset possidere ponit

5 Affl. in d. const. eoꝝ fraudib. † Sed qa proximo loco dixi ꝙ si lit. cõtest. fuerit facta alienatio mandabitur executioni sñia cõtra emptorẽ. verũ si non sic lis cõtestata sed datus est libellus & intimatus fuerit ꝯuẽtus id ẽt ꝓcedat, vt dicať res litigiosa quo ad hũc effectũ? & dicẽdũ est ꝙ nõ reqritur lit. cõtest. sed sufficit simplex iudiciaria cõuẽtio, vt dicit gl. in l. 2. C. de liti. & probat tex. in auth. litigiosa eo. tit. licet in actione ꝑsonali reqratur ꝯtest. lit. vt res dicať litigiosa, vt declarat Ang. in auth. litig. & Sal. in d. l. 2. & voluit Affl. vbi supra in 3. no. cogita qa forte text. in c. conuẽtus sentit ꝯtrario dum dicit. lite pendente cõtest. vel quasi, vna vř oratio. & sic vř ꝙ non sufficit, qđ lis pẽdeat simpliciter, sed ꝙ lis sit cõtestata.

6 † Quid. n. si agatur possessorio an cõtrahatur vitiũ litigiosi? Affl. in d. ꝯst. eoꝝ fraud. in 4. no. dicit quod hoc non determinat, cap. conuentus, atñ dicit ipse quod contrahitur vitiũ litigiosi, sed si salua pace, quia id expresse dicit tex. in d. c.

7 conuentus, vt in eo est videre. † Ad vnum tñ volo legentes aduertere quod Affl. in d. ꝯst. eorum fraudibus in j. q. simpliciter tenet corem arbitratore non contra vitiũ litigiosi ꝑ doct. Inn in c. quintauallis extra de iureiur. qtũs ibi voluerit corã arbitratore nõ dari iudicium, & ꝑ doct. Bal. in l. 2. C. de resc. vend. quod vř contrariam ꝓbari in c. conuentus, qtũs ibi dicatur quòd cõuentus quocũq; iudicio cõtrahit vitium litigiosi si alienat lit. pen. licet. n. coram arbitratore non dicatur iudicium esse, tñ si assumptus est sup lite largo modo, dř corã eo iudiciũ, & per illa verba, quocũq; iudicio credo ꝙ cõprehẽdit hũc casum. de ceteris quo ad mãm istã vide Af-

8 flict. vbi supra. † Itẽ vlterius in hac actione reali aduertẽdũ est, ꝙ si cõuentus rei vẽdicatione opposuerit exceptionẽ excõicationis, vel al' ã (vt interim donec discutiatur exceptio, cõmodo possessionis fruatur) debet sequestrari possessio cũ fructibus, & maxime si ꝓpe finẽ cãę. exceptio opponať. vt in c. reg. Caroli inc. frequens in auribus nřis.

9 † Et si ꝯuentus actione reali fuerit ꝯtumax añ lit. contest. & actor voluerit eligere viã primi decreti, mittetur actor in posſionem rei petitę ex primo decreto reuocabilẽ intra annum, si cõparet ꝯtumax, & purget ꝯtumaciam, sed si est contumax post lit. cont. & nõ liquet de cã mittetur in posſionem rei petitæ, & est verus & ꝑpetuus possessor. si vero liquet de cã dẽt ferri sñia iustitia mediante. vt disponitur in const. reg. inc. rei vendic. & ibi ꝑ Affl. habes 10. dřias, quæ sunt inter A-

10 ctionem realẽ & ꝑsonalem. † Et an intra anum acquirať vera possessio misso in possessionem ex 1. decreto? vide Bertr. cons. 3. in

11 2. lib. vbi dicidit quod non. † Et an dñs soli seu membroꝝ inferioꝝ possit vendicare astracum seu solarium superius? vide cap. in

12 dec. 117. † Nec scire obmittendum erit, qđ est dare vtilem actionem in rem, quę aliqñ datur superficiario (vt si aliquis conduxit arcam vel solum alicuius, & imposuerit ibi superficiem) si cadit à possessione ipsius rei, pt intentare actionẽ ad rem illã petendam, q vocatur vtilis rei vend. l. j. ff. de superficie. & in hac actione, & sic formatur libellus, ago contra Ta. q iniuste possidet rẽ talẽ sitã in tali loco, cuius tales sunt confines, quã rem ꝯduxi, vel ex tali cã habui à tali dño ad superficiem imponendã, ꝓut imposui superficie, quæ solo est mõ, vñ peto rem illam mihi restitui & adhuc ꝓpono vtilem rei vẽdicationem? & hæc forma sumitur ex d. l. 1. 2. & 3.

† Ali

13 † Aliqñ vtilis in rem datur emphyteotæ, q rē sibi concessam in emphyteosim, vel aliū ꝯtractū vulgo libellariū appellatū vult rei vēdicare cū ab alio possideatur, & petā hoc modo, ago ꝯtra Tab. q possidet rem talē pu ta pdiū, vel domū mihi datā titio in emphi teosim, vel ad libellū, cuius ꝯfines sunt tales vñ peto rē ille mihi restitui vtili rei vendica tione, vt ꝓbat in corpore de nō alienando, aut per re. eccl. col. 2. & de alie. & emp. col.
14 9 & C. de iur. emph. l. fi. † Aliqñ vtilis in rē daē metū passo (vt si ꝑ metū compellaē aliq̃ rē vendere, vel tradere, vel donare) succurrit sibi ꝑ ptorem, & hēt vtilem rei vendicatio nē, in qua sic formabiē libellus, ago ꝯtra ta. q iniustæ detinet talē rē positā in tali loco c' confines sunt tales, vñ rem illā peto mihi restitui, & de dolo repromitti, ne res iterim dū fuit apud eum si facta deterior, & ad hoc ꝓpono vtilē rei vendicationē. vt ꝓbatur in Inst. de act. §. sequēs, & l. metū, §. violēti. ff. q
15 met. cau. & §. ex hoc ædictu. † Quibus ēt, & illud cōciuit q est dare actionē in rem præiu dicialē pro libertinitate vel vassallagio (vt si libert⁹ tuus, vel vaxallus gerat se ꝑ igenuo negās aliqd tibi dn̄e noie operaꝶ pstare) po tes agere cōtra illū actione in rem piudicia li, per quam ipm reuocabis in libertnitate, & sic de vassallo, & sic formabiē libellus a go cōtra Tab. quē dico meū libertū, vel vas sallū, vel q cū sit libertus meus, vel vassal lus gerit se ꝑ liberto, vel ingenuo. Vñ ipm in libertū meū peto. & ad hoc ꝓpono pęiu dicialē in rē actionē, vt probatur inst. de a
16 ctio. §. piudiciales. † Et est dare actionem in rē piudicialē de partu agnoscendo, (vt si fi lius, vel nepos alic⁹ non agnoscatur à patre, vel auo, vel qa non pbet alimenta) pōt cō pellere ipm, vt sibi ꝓuideat per actionem in rem piudicialē de partu agnoscēdo, q̃ actio locū habet, vt filius agnoscat patrē, & ne pos auum vt inst. de act. piudiciales, & ff. de lib. agno, l. siue, §. j. & l. si qs à liberis eo. ti. & sic formabiē libellus, cōqueror ego Tab. de tali prē meo, vel ego pr̄ de tali filio meo, vel ego auus de tali nepote meo, vel ego nepos de tali auo meo, q cū sim filius suus, vel ne pos, vel pr̄, vel auus denegat mihi alimēta, & me denegat filiū suū, vel patrē, vel auū, vel nepotē, vñ vt alimēta pstat, & me agno scat i filiū suū, vel patriā, vel auū, vel nepotē actionē in rē piudicialē ꝓpono vt hr̄ in l. j.

17 ff. de rei ven. & de alien. lib. 2. C. † Aliqñ ēt daē vtilis in rē minori, & militi, quoꝶ pecu nijs empta sunt pdia, licet non eoꝶ noie, si maluerint potius vēdicare pdia q̃ pecunias ꝓdicere, l. si vt proponis, C. de rei vend. & l. curator, C. arb. tu. sed tūc ꝓprie minor p diū sua pecunia cōparatū vendicabit, si cura tor emerit, secus forte erit si extraneus com
18 parauerit, vt d. l. curator. † Aliqñ datur vti lis in rē ei q mortis cā rē donauerit, & eā re uocare vult, siue cōualuerit, siue penituerit, siue sic pepigerit, siue peregre ꝓfecto redie
19 rit. l. q mortis, ff. de don. cau. mor. † Aliqñ ēt datur vtilis in rem ad reuocandū qd' inof ficiosę donatū, est vt reuoceē qd' donatarius igratus, & immemor accepti muneris acce pit, vt. C. de inoff. do. l. si tot⁹, & C. de reuo.
20 don. l. his solis. † Aliqñ. n. datur vtilis in rem ad repetēdū rem pp nuptias donatā soluto matrimonio, licet nō fuerit tradita, vt in au
21 th. vt Imò ante. nu. do. no. † Datur ēt vtilis in rē actio ei q vendidit equū lege cōmisso ria, (hoc est, vt si pecunia die pacto præfixa, nō fuerit soluta, res sit in empta) nec fuerit facta solutio vtilis ꝓponetur rei vēdicatio, l. vlt. ff. de lege cōmiss. l. q ea lege. C. de pact.
22 inter emp. & ven. † Pari ēt mō datur vtilis in rē ei q sic donauerit vt aleretur, & nō fuit alitus, nā poterit vtiliter vendicare, vt C. de
23 don. q̃ sub mo. l. pri. † Datur aūt in rē actio ei, q dn̄ium q̃siuit traditione, quasi traditio ne, vt ex donatione, vēdicatiōe, similibusq̨. modis, quasi traditione, vt si qs i re sua vsū fructū sibi excepit, vsusfructus n. exceptio ꝑ rei traditione hr̄, vel si qs rē suā propriā non errans à dn̄o cui donauit, cōduxit, vel si possessor rei alienæ, pn̄tis tn̄ extimationem pstitit, si tn̄ res illa in dn̄io petitoris fuit, l. quædā, ff. de rei ven. & l. eius cū l. seq. modo neutro vt in hęreditarijs, & legatis, si quidē directa via, legata, ab adita hęreditate, ad le gatariū transeunt, vt ff. de furt. l. à titio hęre ditaria quoq; fiūt hęredis, aditione hęredita tis, ēt sine apphensionē possessionis, vt ff. de eri. exp. hę. l. 2. §. apparet, & C. de rei ven. l. j.
24 † Competit. n. contra eū q possidet corpus quodlibet, intelligēdo de eo corpore q ꝑ se extat. secus si qd fuerit iclusum, iniuntū ve, & intextū qa in his casibus non habet vēdi catio locū, nisi quod sic hr̄, fuerit exhibitum separatumq̨. aliqñ tamen nec vt exhibeatur agitur, vt si sit tignum iniuntum, sed, & alias

non vendicatur quod inuenitur exutũ, vel abruptum, vt l. in rem, ff. de rei ven. ff. Itẽ q̃cunque (puta si fuerit ferrũ minatũ) corpus aũt intelligo quale, siue solidũ vt lapidẽ, siue discretũ, vt gregẽ, siue cõiũctitiũ, vt ita dicã hmõi sunt ædificium, nauis, armarium, l. re rum, ff. de vsuc. quæ quidẽ vt melius tu Amantissime tirũcule intelligas, accipe exempla hoꝝ quæ dicta sunt pone. n. rem meam vnirã fieri rei tuę & sic aliquo corpori duiã te. n. cõpositione & vnione illa nõ possum vẽdicare rẽ illam meã, (vt si statuæ suæ brachiũ aut pedẽ alienum adiecerit aut cipho manubriũ quod cũ manibus tenet, aut mẽsę pedẽ) & sic de singulis, ageť tũc actio est in factũ, si non cõpetit actio ad exhibẽdũ, vt d. l. in rem, ff. de rei ven. l. cum filijbus, actio. n. ad exhibendũ tunc non cõpetit qñ est tignũ iniuntum ædibus alienis, nã ego dñs tigni nõ possum vendicare, nec ad exhibẽdũ agere, d. l. in rem, §. tignũ, Itẽ nõ cõpetit actio ad exhibendũ vt si ꝓprietati meæ aliena ꝓprietas, iure ferrũ minutionis cedat, d. §. Itẽ quæcunque ac secus si per applumbaturam.

25 † Nec ignores quod in rẽ actio ideo dr̃ vẽdicatio, quia vendico denotat, propria meũ esse dico. In ꝑsonã vero actionẽ vocamus quia ea dare aut facere oportere intẽdit, & dr̃ ꝯdõ est. n. denunciare cõdicere prisca lingua, olim. n. debitoribus solẽnis denũciatio fiebat, vt soluerent, vnde datiuo iũgitur, vt

26 ꝯdõ tibi pecuniam, vt inquit Põponius in l. si in debitũ in princ. ff. rẽ rat. hab. † Actio in rẽ nullã requirit obligationẽ, videlicet, ꝓptie in persona aduersarij, hoc est, quæ ex facto vel dicto eius ꝓdierit, tm̃ hoc respicit q̃ rẽ meã possideat, ac restituere põt, & ideo hæc actio semp sequr possessorẽ rei litigiosæ, aut quasi possessorẽ, hoc est, eũ q ꝑ fraudẽ desierit possidere, vt iudiciũ eluderet vt

27 dixi supra. † Actio aũt in persõnã sp aduersus eũdẽ debitorẽ & eius hrẽdem cõpetit, nã obligatio sel obstringens hoĩem ẽm formã iuris, tenet eũ cũ successorib. bonoꝝ suoꝝ donec det vel faciat qđ debet. vt inqt Paul. in l. obligationũ substantia, ff. de act. & obl.

28 † Itẽ agens in rem nõ teneť spãlem dñij sui causam seu titulũ allegare, sed satis est si dicat, rem suam esse q petit. In personam aũt agẽtem oportet spãlem debiti cãm exponere alioquin nõ est cogendus aduersarius in iure rñdere, seu contestari litem. Interest. n. rei conuenti scire vtrum ex vna an ex pluri

29 bus causis intẽ eĩ act. l. j. ff. de ed. † Itẽ vt dixi in actione in rẽ ne frustra intenteť, requirẽdũ est in iudicio non reus ꝯueniẽdus possideat, & quo te pr̃is sit possessor, ad qđ declarãdũ cogi põ: offõ iudicis, l. q petitorio, ff.

30 de rei vẽd. † Actione aũt ꝑsonali acturus, nõ opus est ei vt iterrogari petat aduersariũ de possessione, licet qñq; petat aduersariũ interrogari q̃ ꝑ qđ erãt olim ꝑdictæ interrogatorię actiones, qbus fiebat vt aduersarius cõpelleret rñdere, sed hodie ad hoc visum ẽ sufficere offm̃ iudicis, l. vbicunq;, ff. de inter.

31 actio. † In actione aũt in rem peri dẽt restõ, in ꝑsonali vero actione ꝯcludit ad dãdum,

32 vel faciẽdũ aliqd. §. sic itaq; inst. de act. † Itẽ actio in rẽ post latam sñiam statim hẽt offõ iudicis executionẽ, nisi eã incidens iusta cã

33 re. moretur, § inst. de offi. iud. † In ꝑsonã vero ꝯdẽnatis, hodie dãtur quatuor mẽses ad soluendũ, l. 2. & 3. C. de vsur. rei iud. qđ nõ sine rõne statutũ est, nã q ad rẽ alienam restituendã ꝯdemnatus est q̃ ad manũ hẽt, is si differt restõnẽ, rei qd aliud est q̃ frustrationem q̃rere cui non est indulgendũ, sed debitori, cũ is ex suo loculo soluere dẽat, fortassis tenui, humanitaris rõne lõgi⁹ tps erat ꝑmittendũ, q̃ tñ iudicis arb. breuius statui pt, ꝑ qualitate reꝝ, loci, & ꝑsonaꝝ ẽm Vlp. in l. j. ff. de re iud. de quo plenẽ ꝑ Abb i c. q̃ ad ꝯsultationem de re iu. & Alex. & Herc. in l.

34 2. ff. de re iu. † Itẽ actiones in personam, qbus aliqd dari oportere intendit, nunq̃ exercentur ad æstimationẽ rei debitæ peremptæ sed ipsum quod ex obligatione dãdum fuit petendũ est, & si ad extimationẽ ꝑueniendũ sit iudicis offõ æstimandũ est. Vt inqt tex. i

35 l. si seruũ. §. vlt. ff. de ver. ob. † Et actiones in rem admittunt extimationẽ ab actore petẽ dam ẽm Bar. in l. stipulones nõn diuiduntur.

36 ff. de verb. obl. † Item in actione in rem fiu ctum quoquerõ hr̃. differenter in & varie, ꝑꝑ varietatẽ possessoꝝ, alij. n. sunt bonę fi. possessores, alij cũ titulo, alij sine titulo, alij faciunt fructus suos, alij nõ, fructuũ quo que alij sunt ꝑcepti, alij non, perceptoꝝ aũt alij sunt extantes, alij consumpti, alij nãles, alij industriales, nec non perceptorum alij sunt, tales quos malefid possess. percipere potuisset, & si nõ neglixisset, alij sũt tales quos vetus possessor. i. petitor ꝑcepisset, si ei possidere licuisset, & certe bonefi. pos. siue cũ titulo,

lo, siue sint ti. fructus suos facit, quos tm̃ sua opa pcepit, nempe nã'es ad dñm soli pertinent, vt inst. de re. diuis. §. si quis à, nõ dño, & l. fructus, ff. de vsur. q. n. in l. bonfi. ff. de acq. rer. do. dr̃ bonef. emptores oẽs fructus suos facere, intelligi debet & ex sua opera al terius ue possessoris noie præstita peruenientes, hos aũt, fructus suos factos bonefid. possessor victus restituere cogit̃, si tñ extẽt, l. Iulian', ff. de rei ven. & l. ex diuerso, §. vbi aũt alirnũ, eo. tit. & l. certũ, C. eo. tit. ɔsumptos aũt fructus bonef pos. lucri facit, nisi in duobus, puta si sumptus quos fecerit repetat, vsuras ue pec. creditori solutæ. in istis ẽt casib' fruct' esse ɔsumptos cũ sumptibus, & vsuris cõpensatur, l. sumptus, & l. emptor, ff. de rei vẽd. maief. aũt possessor, nec fruct', quo sua opa percipit, & si titulũ hẽat suos facit, sitq. eos ex'ã'es ẽt actionis iure victus restituit, ɔsumptos aũt, iudicis offõ, vel sine cãæ ɔdõ ne compulsus redhibebit, inst. de iud. off. §. & si in rẽ, & l. ex diuerso, §. vbi aũt, ff. de rei ven. ã pcipiẽdis. n. fruct. b', ẽt malef. possessor excusabit̃ si tñ titulo muniat̃, l. si fundũ, C. de rei ven. si vero tit. careat, & de non perceptis tenebit, si tñ pcipi honeste potuerũt, ff. de rei vend. l. fructus, & l. si nauis, § gñalr̃ eo. tit. fructus tñ inhoneste qũitos, possessor restituere cogit̃, l. si possessor. la ij. ff. de pet. hær. malef. aut possessor sine tit. ẽt de pcipiẽdis cõdemnab. ĩ, quos videlicet, ipse potuit percipere, l. fructus, ff. eo ti. de rei ven. sed nõ in oẽs quos petitor fuisset pceptur', nisi male fidei pos. fuisset inuasor, l. 4. C. vñ vi, & in vnico casu bonef. possessor cũ ti. tenetur ad fructus quos pcipere potuisset (vt si ɔscius à debitore eodem q. fraudatore, i fraudẽ cred. emerit) l. ait p̃ or, § prr hãc, ff. q in frau. cre.

37 † In actione aũt personali ɩ r̃ non venit cõdemnatio ad interesse, & vsuras, & fructus, nisi vbi q3 esti i mora, & instr̃m ɔtinet diẽ & pçnã, & creditor sit solitus negociari, & hoc ɔiter, s̃m Bart. p illũ tex. in l. 3 § si ff de eo q cer. loco, & in l. 1. in vlt. car. C. de sen. q pro eo q inte. & hoc ẽt de iu. can. s̃m Inn. in c. sacro. de sent. exc. refert', & sequitur Abb. in c. cum venerab de excep. in gl. in verbo bo

38 nefidei. † Et in 1m̃ dẽ. ɔstare a'r̃ q p instr̃m interesse (q lucri cessantis, & dãni emergentis appellatur) q si per instr̃m promisi tibi centũ soluere in nũdinis Salerni, & sibi ibi nõ soluunt promisi interesse ad tõnẽ srptẽ pro centenario tale interesse nõ debet̃, sed debet probari, notabilis doct. Bal. in l. rogasti, §. si tibi, ff. si cer. pet. vers. qd ergo si mutuo sequitur Ioan. de Ana. in c. fi. de vsur. & Alex. ɔsi. 17. viso themata, col. fi. li. 3. & idem d. Alb. de Ros. i l. 1. in pe. col. C. de sum. Tri. & idem consuluit deti. ɔs. 39. & ɔs. 16. & ɔs.

39 323. † Nec sufficit ̃pbari q mercator erat solitus negociari cũ pecunijs & q erat solitus lucrari ex mercãtijs s̃m Pau. de Cas. in l. nõ vtique, §. nunc de off. ff. de eo. qd' cer. lo. qa nõ sequit̃ q ti habuisset dictã pec. certitudinalr̃ lucratus fuisset, qa possibile est q non fuisset lucratus, ex quo multa potuerũt euenire q nõ lucretur ex mercantijs. vñ ipse tradit pulcherrimũ modũ probãdi tale interesse vt dicit, & refert deti. pal. ɔs. 323. vt ̃pbet̃ q habuit ̃pmanibus talẽ mercãtiam de qua fuisset lucratus certitudinalr̃ si pec. habuisset ̃pmanib', & qa pecuniã nõ habuit nõ potuit emere, vel alio mõ sibi põt constare, q si habuisset il. ã pecuniã lucratus fuisset, & idẽ in interesse dãni emergẽtis, v3 q ipse indiguit dicta pec. & qa nõ potuit hr̃e tpe ɔuẽto coactus fuit capere ad cambiũ vt suæ necessitati subueniret, & ̃p vsuris soluit 10. & iste modus ̃pbãdi iteresse est approbat' p sac. regiũ ɔs. Neap. & testat̃ Affl. in dec. 20. et sequitur Aym. Cr. i ɔs. 89 nu. 4. & hoc casu bñ pt peti

40 s̃m dec. in d. ɔs. 116. nu. 5. in cã Aluisij. † Sed in alij casibus põt peti & debet̃ interesse (vt in lucro q ɔsistit. in partu ancillæ vel insœtu pecoris) vt l. si stip. & l. videam', ff. de vsu. & l. filius, §. j ff. de ver. obl. Itẽ i lucro qd' ɔsistit circa rẽ puta circa argm̃ & extimationẽ, ̃pcij qa res plurimum valuit à tpe moræ, nã tale iteresse pariter peti põt & debet̃, l. vinũ, ff. si cer. pet. l. in hac ff. de triti. s̃m Gul. de Cun. ĩ l. 1. C. de sen q ̃p eo q inte. & sequtur Cy. i l.

41 illã & ibi Sal. in 2a. op. eo. tit. † Item qñ agit̃ actionẽ ̃psonali, & reus ɔuẽtus est ɔtumax actor mittit̃ in possessionẽ cã rei seruãdę ̃p mẽsura debiti in bonis ipsius vt tedio effectus cõparrat, & sic missus nõ dr̃ possidere, sed de detinere, sed qñ reus est ɔtumax in actione reali actor mittit̃ in possessionẽ rei petite, & est verus possessor, vel compatẽte reo inf. an. & purgãte ɔtumaciã recuperabit possessionẽ vt hr̃ in ɔlt incip. rei vend. & ibi p Affl. & elapso anno efficit̃ verus, & ppetu' possessor, nec poterit vlterius ɔtumax recuperate possessionẽ suã, licet possit agere rei

 vend

banda. Primo. s. dñm ex parte agentis. Secũdũ, possessio siue detentatio ex parte rei conuenti, His duobus ꝓbatis, obtinet argens, l. 1. C. de alie. iud. mut. cau. fa. & l. in rem. & l.
48 offm, ff. de rei vend. † Qualiter autem debeat probari dominium in rei vẽdicatione? Dic ꝙ debet probari directo, & est difficilis probationis, quia non solum debet probari de titulo, sed est necesse probari de dño sui auctoris, alias non obtinet, secũdum Alex. in cons. 98. col. 3. in 2. vol. & in cons. 11. colum. 1. in 4. vol. & habetur in decis. 40. cons. Neap. in 1. col. de quo vide per Bar. in l. quidam in suo. ff. d. conditio. instit.
49 † ADDITIO Debet. n. dñium ꝓbari per tales actus qui de iure necessario ꝯcludant dñium sibi competere, & ꝙ tales actus & media nõ possint aliud signare, nisi dñiũ actori competere, ita qđ sint vniuoca aliud quam dñium non importantia, & non æquoca dñium, & aliud signantia, hinc dicebat Pau. de Cast. in cons. 238. inc. viso testõ Ambrosij vlt. col. quod dñium volare nõ debet per aëra, & alibi cons. 330. inc. in causa mora per dominum Doroth. 1. col. dicit quod dñium non debet necstare põt in pendenti esse tõ, quia probatio non concludit per possibile, imò cõcludere debet per necesse, adeo qđ probatio necessario non cõcludens, nedum nõ releuat, ad d. l. non hoc. C. vñ legi. sed nec facit aliqualẽ rem dubiã de iure vel de facto. ẽm Bal. i l. 2. C. de bo. pos. ẽm tab.
50 † Et ideo non sufficit in reali actione ꝓbare quod rem emit, precium soluit, & res sibi tradita fuit, nisi probet talem rẽ venditori, à quo cãm habuit pertinuisse iure dñij, ꝑ talia media, quæ dñium, & nõ aliud de necessitate concludant ẽm gl. & Bar. in l. cum res. C. de prob. licet ꝑdicta tria sufficerẽt ad probandũ quasi dñium in actione publiciana vt in §. sed isti quidẽ inst. de act. sed nõ sufficiunt in rei vendicatione ad dñm, seu rem ratione dñij obtinendam ẽm gl. Pet. Cyn. Iac. But. Ioã Fab. Bar. & Sal. in d. l. cum res.
51 † Hinc est qđ ecclesia quæ summæ priuilegiata est, agens rei vendicatione necesse hẽt probare clare dñium, quia ei non sufficeret titulo acquisitionis, nisi probaret auctorem suũ à quo causam habet verum dñm fuisse ẽm Bart. in l. sic. §. si mihi, ff. de leg. 1. & ibi Alex. & Bal. ĩ l. siue aũt, §. si duob. ff. de pup.
52 actio. Nec sufficit probare rem quam petit aliquo tꝑe tenuisse, & possedisse cum sua, ẽt si cum illa possessione de præterito cõcurrere fama vicinæ quod res erat sua, ẽm Bar. in l. quidam in suo. ff. de cond. inst. ꝙ Alex. ꝯs. 10. in 4. vol. & Bar. & Bal. in l. rẽ quæ nobis ff. de acq. pos. ẽt si probaretur quod rem locauit, arrẽdauit, vel i emphiteosim tradidit & tanq̃ de re sua disposuit per text. iũcta gl. super verbo locauisse in c. cũ venerabilis de rel. dom. etiam si probaretur census soluti quia cẽsus solutio aut pensionis, dominiũ non probat, nec possessionem, ẽm gl. super verbo vnam procurationem in c. bonæ memoriæ de appe. & ibi Panor. & late dicam in
53 tract. de censibus. † Nec ẽt sufficit probare qđ auctor agentis, seu eius ꝑcessor, aut venditor, vel donator à quo causam habuit rẽ illam tenuit pacifice, & possedit tanq̃ suam, fuitq́. tentus publice, & notorie reputatus dñs, quandiu vixit, ẽt si concurreret fama viciniæ quod erat dñs ẽm Abb. in c. cum ad sedem de rest. spol. Bal. & Ang. in §. sit itaque discretis vers. quæro 2. inst. de act. & ẽt si ecclesia prædicta omnia probaret non obtineret ẽm Bar. in l. legata, ff. de ad leg. & de ꝑdictis formalẽ habes per Gul. de bene. in rep. c. Rainutius in verbo, & vxorẽ nomine ad
54 eclasiam. nu. 451. fol. mihi 129. † Et in quantum supra dixerim per contractum locationis, aut per census solutionem non probari dñium. dicit Bart. in l. ad ꝓbõnem. C. loca, quod hoc ꝓcedit nisi qñ concurrũt alia indicia, pro quo faciũt dicta per Ias. in l. 2. 83. col. C. de iur. emph. & per Soc. cons. 89. col. 4. & in ꝯs. 266. col. 4. & consil. 187. col. 2. prout refert, & sequitur Cass. in cõs. Burg in tit. des iustices, & droict. de icelles rubr. 1. fol. 25. num. 1. & an per solutionem census, seu pensionis quo ad ecclesiam probetur dominium directum, vide Abb. in consil. 74. inc. Ciues quidem Senenses 1. lib. & vide Guid. pap. in decis. 272. & Rom. in consil. 126. & dicam plene in d. tract. meo de censibus.
55 † Probabitur Dñium pręsumptiue ꝑ exti-mum, vt dicit Bal. in l. si pater. C. de act. em. ꝑ illũ tex. & ibidem Bald. in l. quidã in suo. ff. de cond. inst. & late per Soc. in d. consil. & Cass. vbi supra an cõtra tertium ꝓbetur dominiũ ꝑ extimũ. vide Aymo. Crau. in tract.
56 de ant. temp. 1. parte. nu. 235. † An probetur dñium per verba enũciatiua cõtractus emissa ꝑꝑ aliud si principaliter disceptetur de ipso

ipso enũciatio inter easdẽ partes, & quid in antiq̃s.vide plenè p Aymo.Crau.in trac.de antiq̃tate temp.1.parte,nu.58.59 cum seq.

57 †Item ꝓbatur dñium p famam in antiquis ſm gl.in l.at qui nã §.cum me absente.ff. de neg.gest. quam dicit singularem Ang. in l.titius.ff.q̃b.mod.pig.vel hypot.sol. & idẽ Ang.in d.§.cũ me absente, & doct.in l.rem quæ nobis.ff.de acq.pos.plenius per Cass.in consueto.bur.in tit.des iustices,& droict de ice les rub.1.num.15.fol.25. pro quo omnino vide Corn. consil.304. col.5.vers. his tñ non obstantibus lib.3.vbi tenet ꝯtrariam nisi alijs indicijs coadiuuetur. sed Dec.in c. 1.col.4.extra de app.dicit,ꝙ cõis opinio est cõtra Corn. sed tu vides concordantias, & veritatem p Aimo.Crau.in tract.de antiq. temp.nu.302.parte fol.mihi 141. & an sufficiat fama ad probandum dñm de præsenti vide ibi. num.303. Petr. Foll. V.I.D.

58 †In petitione vero hæreditatis,quæ sit actio realis,nõ est necesse ꝓbare de dñio auctoris,sed sufficit ꝓbare rẽ fuisse in bonis defuncti ſm Bar.& doct.in l.hæreditatis.C.de petit.hæred p tex.in l.& non tm̃ ff.de petit.

59 hæred. † Sed si loquimur de actione hypothecaria. tũc est necesse probare debitum cuius vigore res sit hypothecata, & non hẽt necesse ꝓbare actor dñium debitoris, sed sufficit ꝓbare rẽ fuisse in bonis, & de bonis debitoris. ita decidit in decis.383.cõs.Neap.& per Soc.in cons.134.col.1.in 1.vol. & Paul.de Cast.in cõs.168.in 2.vol q̃dq̃d teneat Bar. in l. rẽ alienam.ff.de pig.act. Et de hac mã qualiter sit agendum in actione hypothecaria,vide Alex.in cõs.138.col.2.in 2.vol. & cons.108.in 5.vol.& cons.98.in 2.vol. & in decis.37. & 40. consil.Neap. & istæ modus agendi,& probandi debet seruari hodie, qñ agitur assistentia vigore instri, maxime ſm

60 formam regiæ pragmaticæ. †An aũt actio pignoratitia,dicatur realis, vel personalis, q̃libet forte prima facie diceret, quod est actio realis,sicut actio hypothecaria,dum detur ad ipsam rẽ.s.ad pignus recuperãdum. Tñ veritas est in contrariũ.s.quod est actio ꝑsonalis.Pro hoc est tex.formalis in l.fi.C. de distr.pig.&tenet Bar.in rub.ff.de pig.act. & de hac mã est gl.magistr.in proœ.ff.vet.§. nos vero in glos.in vers.easdem. quæ ponit dñiam inter actionem pignoratitiam.& hypothecariam,quia ille est personalis, & hæc realis. Itẽ actio pignora titia est duplex.s.directa,& cõtraria. Directa daẽ debitori ad recuperãdum pignus,soluto debito,vel aliter satisfacto,l.si rem.§.oĩs.ff.de pig.act. Cõtraria vero cõpetit creditori, qñ fuit deceptus in pignorare,& datur contra debitorem ad interesse,& semper est ꝑsonalis.l.1.in fin. & l.tutor.§.contrariam, & ibi Bar.ff.de pign. act.Hypothecaria vero semp cõpetit creditori,tã ad rẽ immobilẽ,q̃ ad pignus rei mobilis,& daẽ in rẽ,l.pignoris.ff.de pig. & l.pignoris,& ibi gl.C.de dig.& l.eos.C.q pot. in pig.hab. Quo ad actionẽ.n.hypothecariã,nulla est dña inter pignus,&hypothecã, l.res hypothecę,in fi.& ibi gl.ff.de pig.& est gl.no.in l.si fundus,§.in vẽdicatione.eo.ti.

61 †Vltimo,q a sum pollicitus tangere hic illã q.de qua est magna varietas inter doct.s.an petitio hẽditatis,dicat mere realis, vel in rẽ scripta.Dico,ꝙ vera,& magis cõis ꝯclõ est, ꝙ est mere realis,vt tenet Ias.&cõiter Mod. in rub.ff.si cer.pet.& in §.quędã,inst.de act. p l.si aũt.§.sed, & is.ff.de rei vend. & tenet Bar.in l.sed si l.§.petitio.ff.de pet.hær.Cõtrariũ tenet gl.in rub ff.si cert.pet.quam ibi seq̃tur Alex.s.ꝙ sit in rẽ scripta, p tex.ĩ d.§. petit.& hãc opi.tenet Bal.p illum text.in l. hæreditatis.C.de pet.hæred.Ego aũt in hoc cõsidero,& puto,ꝙ in puncto iuris, opi.gl. & Alex.in d.rub.ff.si cer.pet.sit verior & magis sustẽtabilis. Et præsuppono, ꝙ ad hoc, vt actio dicatur ꝑsonalis in rẽ scripta, duo copulatiue req̃runtur. Vnum.s.ꝙ oriat ex cõtractu,vel quasi maleficio,vel quasi.Secũdũ requisitum est, ꝙ detur cõtra quemlibet possidentem,vt not.gl.in l.3.§.est aũt.ff.ad

62 exhib.†Sed petitio hẽditatis oritur ex quasi cõtractu, quod probo, quia non datur nisi hæredi,q adiuit hæreditatem,sed eo ipso,ꝙ hæres adiit hæreditatem,censetur quasi contrahere cũ debitoribus,& creditoribus hęreditarijs, l.apud Iulianum.§ fi.ff.ex quibus cau.in poss.ea & l.ex maleficijs.§.hæres.ff. de actio.& obl.& ibi no.vnde is, q intentat petitionẽ hæreditatis, eo ipso ꝙ adit hęreditatem q̃ aditio in solo aĩo cons l.gerit.& ibi Bar.ff.de acq.hæred. censetur quasi contrahere cum eo, quem vult petitione hæreditatis conueniri,& ꝑpea hoc respectu potest dici personalis, & quia transit contra quęcunque possidentem pro hærede, vel pro possessore.l.regulariter.ff.de petit.hæredit. hoc respe

respectu pōt dici in rē scripta. Non obsta: d.l.si aūt, §.sed,& is,ff.de rei vē.qa licet ibi dicatur, ꝙ est in rem, non iñ per hoc sequitur, ꝙ sit mere realis, cum possit exponi in rē scripta, vt dicit in sīli tex.in l.metum, § cum aūt, ff.qđ metus cā maxime cū habeamus tex.expressū in d.l.hr̄ditatis, q dicit,ꝙ est actio psonalis mista.& iura debent iuribus concordari,l.non est nouum,ff de leg. Minime obstat,qđ dicit Bar.in d.§.petitio. dū dicit,ꝙ est realis, tñ pstationes psonales veniunt offō iudicis deseruiēti illi actioni reali, qa hoc esse destruere tex. in d.l.hr̄ditatis.ibi,cū mistæ psonalis actiouis cō hoc rñdere cōpellat, &c.vbi probatur,ꝙ in petitione hr̄ditatis,est admista actio psonalis. Ergo nō veniūt offō iudicis, sed iure psonalis actionis,cū nō sit recedendū à ꝓprio significatu verborum,l.nō alr̄,ff.de leg.3.Si quis iñ vellet tenere cōem opin. ꝙ sit realis, posset se fundare,quia petitio hr̄ditatis est ius vl'e,i quo pñ· esse reales,& personales pstationes tñ oīa ista faciunt vnū corpus,& sic vnū ius vl'e,ꝙ appellatur hæreditas,l.nihil,ff.de ver. sig. q hæreditas respectu iuris vl'is est qd incorporale,vt inst.de reb.corp.& incorp.§.j. vñ is, qui intentat petitionem hr̄ditatis, dicit se hr̄e ius in illo re incorporali, & sic in illo iure vl'i, merito dr̄ actio realis, q̄a dat ad rem licet incorporalem.vñ licet veniant pstationes psonales in ea, tñ veniunt accessorie,tanq̄ inclusæ in corpus vl'e, & esset inconueniens ꝙ actio sumeret denominationem à suo accessorio .& hoc expresse ꝓbat ex d.§ petitio, vbi dr̄, ꝙ petitio hr̄ditatis licet sit in rem,& sic p̄supponit hoc esse prinpale,habet tñ quosdā psonales pstationes.s. eoꝝ quæ à debitoribus sunt exacta, &c. per illa verba patet,ꝙ veniūt accessoriæ i ꝑnam.

63 † Non obstat,d l.hæred.C.de pet.hær.quia dēt intelligi,& dist ngui p d.§ petitio,l.sed, & posteriores.ff.de leg.s.ꝙ hñt ad mistæ psonales præstationes,accessoriæ iñ,vt supra dixi.Et pro hac opin.cōi,est tex.in d.l.si autem, §.sed is,ff.de rei vēd.vbi æquiparat rei vēdicationem petitioni hæreditatis, & dicit vtranque esse in rem. Rob. Ven. I. V. D.

Iudiciorum quarta distinctio.

1 QVarta principalis distiō iudiciorum est. † Quia iudicium aliud est vl̃e, aliud gn̄ale, & aliud particulare, Iudiciū vl̃e, dr̄ illud, in quo agitur actione vl̃i, prout est iudicium petitionis haereditatis. nam haereditas continet vniuersum ius l. nihil, ff. de verb. sig. Item, iudicium dotis, nam sil̃r dos cōtinet ius vl̃e vt not. Bar. in rub. ff. sol. matr. col. fi. idem in peculio, & alij sil̃ibus. Iudicium gn̄ale est illud, in quo deducitur actio gn̄alis, prout est actio tutelę, actio pro socio, & sil̃is, & ideo appellatur gn̄alis quia sub vna actione cōprehendit plura capitula, puta administratione vini, olei, frumenti, & aliorum negociorum, ita declarat Spec. in tit. de actione, seu petitione, §. sequi
2 tur. col. 1 a. ver. & no. & vers. differt. † Quae aūt sit dr̄ia inter iudicium vl̃e, & gn̄ale, ponit Spec. in d. vers. differt, & tangit ēt aliqua in d. §. sequitur in prin. Et in effectu iudiciū vl̃e comprehendit vnum corpus vniuersum quod plura iura habet sub se. Gn̄ale vero comprehendit pluram capitula separata, & vide ibi plenius per eum iudicium particulare, est illud, quod comprehēdit vnam tm̄ rem, prout est rei vendicatio, actio exēpto, ad vnam rem, vel ex deposito, vel sil̃s, ita haec omnia declarantur per Spec. in d. §. sequitur. & ibi vide Rob. Venus. V. I. D.

ADDITIO Exemplificat (vt vides) D. Auct. hic iudicium generale inter alia in actione pro socio, & iudicium particulare in actione, ex empto, q̄ quidē actionis sunt in iudicijs frequentiores ceteris alijs, nihil tn̄ de eis dicit: Quare aliqua dicenda cēsui,
3 & primo in actione pro socio † Illud prae ceteris scire oportet quid sit societas, & cuius nāe. In quo tex. in l. verum, ff. pro soc. inquit societatē esse quandam fraternitatem, sed sm̄ Grāmaticos societas est fortunae, & periculi participatio. quae fit cum sociū ad aliqd̄ negociū gerendū nobis adiungimus. Cic. in Verr. Video. n. per multa esse crimine, quorum tibi societas cū verre eiusmodi est vt eā in accusando attigere nō audeas. Liu. 8. bell. Maced. decreuerūt renūciandū societatē Acheis lib. j. ab. vr. infida regni societas. nā socius ille proprius dici pōt, q pari consilio, spec. & periculo, rem aliquam cum altero agreditur. Cic. 5. vers. nam socij putandi sunt, quos inter res cōicata est, & inter negociatores quoque socij dn̄r, qui lucri damnique

nique cõionem inierunt. Cic. pro q. 5. Rosc. qui socium fallit, in viroꝝ bonoꝝ numero nõ est hñdus. societatis itaq; ꝯiũctio fortunaꝝ ẽt periculi cõionem importat, eiusque nã æ est, vt partes sint æquales, nisi aliud sit dcm̃, nam agi, & paciſci põt ꝙ ad vnum spectent duæ partes lucri, ad aliũ tertia, si is qui plus debet hr̃e plus ꝯtulit societati, vel pecuniç, vel opis, vt l. si nõ fuerit. ff. pro so. alias secus dr̃. n. societas qñ lucra, & dãna cõicantur, ẽm Bart. in l. vnus in prin. ff. pro soc. & ad pdicta q̃ sit nã societatis? Vide Soc. conſ. 265. col. 7. verſ. 3. & vlt. & quod pacta debẽt esse æqualia alias non valet societas, ẽm Soc. in conſ. 291. col. 4. verſ. 2. not. in 2. lib.

4 †Illud pdictis ꝓpè est, quotuplex societas contrahatur? & certe dupliciter ꝯtrahi societatem inqt tex. inſt. pro so. in prin. & l. ꝯsensu. ff. de actio. & obl. tacite videlicet, & expſſe: Item contrahitur societas vniuersoꝝ bonoꝝ, & vnius negociationis tm̃. l. societas cõtrahitur. ff. pro soc. de quo plenè ꝑ Dec. in ꝯſ. 66. in 1. lib. 2. col. & ex hoc infert Bar. Soc. in cõſ. 87. lib. 1. in vlt. col. verſ. tñ ijs minime obstã ibus, ꝙ ad ꝓsumendum contractum societatis sufficiunt actus q̃ solent fieri inter socios, ẽt si non inferant necessario ad inducendam societatem, exemplum ẽm eum (ementes rem cõem prò indiuiso vñr cõtrahere societatẽ) l. nihil. ff. cõm. diuid. & ibi Bar. & Bal. in l. cũ ꝓponas. C. pro soc. & tñ constat ꝙ talis actus fieri põt citra ius, & nomen societatis, l. vt sit pro socio act. ff. ꝓ soc. Item ꝓsumitur ꝯtracta societas ex librorum intitulatione sociorum, & si vis videre qñ, & ex quibus actibus videatur contracta societas, vide Bar. in l. Tit. §. alter. ff. de adm.

5 tut. & Alex. in conſil. 36. in 4. volum. † Cõsequen. est videre nunqd tacita societas intelligatur cõtrahi inter aliquos quoꝝ alter tm̃ negociatur alter vero non? in quo Bar. in l. si patruus. C. cõia vtriuſ. iur. in fine dicit ꝙ non vr̃ ꝯtracta societas, q̃ ille q̃ negociatur magis vr̃ donare quam societatẽ cõtrahere. l. 5. ff. pro soc. & h. d. ipse ꝓcedere etiam si cõicantur lucra, quod & repetit in l. Titium, §. altero de admin. tut. cuius dicti rõnem reddit, quia non vr̃ contracta societas, ex quo alter q̃ non negociatur nihil ponit. l. 1. in fi. ff. pro soc. At Bal. i d. l. si patruus in fi. col. inquit, ꝙ ẽt si alter non negociatur vr̃ contracta societas, dũmodo ille alter qui non negociatur oĩa quęcunque sibi aliunde obuenerit ponat in cõi (puta si aliquid sibi obuenit ex redditu ꝑbendę vel ex donis, vel ex dote) sicut dicimus de ijs quoꝝ vnus negociatur in vna arte, alter si qdẽ in alia. (vt puta vnus in mercantia alter in aduocatione) & tñ lucra insimul conferunt, & cõicant & istud dcm̃ Bal. seqtur Soc. in conſ. 160. in 2. col. ver. ex factis aũt in 2. lib. & sic iudicio meo vt saluet dcm̃ Bar. dicẽdũ est eius dcm̃ ꝓcedere qñ alter q̃ non negociat̃, nihil ponit in cõi, & sic vtrũq; dcm̃ saluat̃, & seqtur dcm̃ Bal. Alex. in conſ. 49 lib. 1. & refert ita tenere Pet. de Anch. in cõſ. 289. mã de qua quæritur, & ad hoc vide Soc. in cõſ. 192. in verſ. circa 2. q. in lib. 2. & Lud. de Ro. in ꝯſ. 291. incip. cum isti fratres lucra eis, & conſ.

6 470. cum isti fratres. † Sed vt ꝑfecte sciatur veritas istius hæsitationis Bart. in d. l. si patruus ponit quatuor casus, quorum primus est: qñ plures sunt frẽs quoꝝ alter est pupillus alij maiores: Quo casu ẽm eũ inter eos non vr̃ contracta societas. l. vt in cõductionibus. ff. pro soci. sequitur Ang. consulẽdo in cõſ. 60. in prin. & Bal. & Sal. ibid. & Paul. de Cast. in ꝯſ. 183. vbi ponit qñ fratres mortuo patre hñt fundicũ cõem in quo se exercẽt, & eoꝝ alter frater est minor pupillus, & tñ ipse ẽt se exercet in fundico, nã ẽt isto casu non intellr̃ contracta societas iter eos, & Lud. Rom. in conſ. 182. incip. omnipotẽtis dei in casu ꝓposito præmittẽdum, idem sequitur Bart. Soc in conſ. 160. in 2. lib. in 4. col. ver. nec ꝑmissis, & conſ. 87. in 1. lib. bene veꝝ est, ꝙ idem Soc. in d. cõſ. 160. in 5. col. verſ. rñdetur, cõsuluit ꝙ stante dicta opinione pro vera põt renouari, & tacite contrahi societas inter eos, quoꝝ vnus est pupillus cum tacita auctoritate tutoris ipsius pupilli puta q̃ ipso pñte, & vidente fuit perseueratũ in societatem, & fuerũt facti actus sociales ex q̃bus infertur societas, & istud ẽt seqtur Paul. in cõſ. 87. vol. 2. & sequitur Dec. in conſ. 21. lib. 1. in princ. de quo per Bar. Cep. in conſ. 40. in consilijs ciuilibus, ꝙ procedit opinio Bart. de qua supra ẽt si tractaret̃ de vtilitate pupilli, ẽm Bald. in l. cum oportet in prin. in 3. col. C. de bon. quæ lib. & sequitur Iaſ. in l. 1. C. qui teſt. fa. poſſ. nu. 6. sed in hoc contrarium tenuit Lud. de Rom. in ꝯſ. 453. visa principali ꝗstõne, & sequitur Soc. in conſ. 160. in 2. lib. 4. col. verſ. sed ad hanc vbi

vbi dicit qđ opin. Lud. subsisterabilior est, cũ pupillus pōt sibi acqrere sine auctoritate tutoris, §. pupillus inst. de inut. stip. vñ q pupillus non possit obligari in eius fauorē inductũ est, ergo aduersus pupillũ intelligi non debet, vt dicit tex. in l. 3. §. diuus, ff. de carb. edic. de qbus vide Cass. in ɔs. Burg. in tit. de successione rub. 7. fol. 244. nu. 24. cũ plurib. seq. & p Rom. in cons. 413. nu. 8. vr̄ igr̄ tenere Cass. in loco de quo supra qđ si expedit pupillo, bñ intelligitur contracta societas.
7 † In casu vero quo pupillus habuerit tutorem q cōicat alijs socijs, & alij socij ipsi, vr̄ tunc inter eos licite contracta societas, vt supra dixi, & vr̄ firmare Bal. in d. l. si patruus in vlt. col. & in l. mandatum in 2. opp. C. mād.
8 † Et si pater mandet in testō cōi noīe exercere mercantiā, & negociationem. ēt q vnus sit pupillus vr̄. une contracta societas, vt est text. in l. q negociationem. i prin. ff. de adm. tut. & ita dicit Bal. in d. l. cũ oportet motus
9 per tex. in d. l. q negociationē. † Sed in adulto q excessit pupillarem ætatem licet nō habeat curatorem vr̄. contrahi societas, vt dicit D. Alex. in conf. 49. in 1. vol. inc. maturæ
10 4. col. & in conf. 32. in 2. l. b. † Et sit si pupillus postq̃ excessit pupillarē ætatē si habuit ratā societatem manebit rata societas, & valida est, ſm̄ Alex. in conf. 23. 2. col. lib. 2. & sequitur Ias. in d. l. qui test. fa. poss. sed qtũs allegat Alex. in conf. 23. voluit allegare in
11 conf. 36 in 4. lib. † Diuersus tñ est casus cũ oēs fratres sunt maiores natu, & neuter eorum negociatur qa forte sunt nobiles, tunc enim dicit Bar. q quis hæreditatem paternā indiuisam possideant, tñ non præsumitur inter eos contracta societas, nisi expresse sit dictum, & cũ Bar. transeunt Raph Pau. de Ca. & Fulg. in d. l. si patruus in pen. col. circa fi. & ibi Sal. contrariam vero opin. tenuit Bal. ibid. in pen. col. inquens quod licet nobiles non faciāt mercantiā tñ omnia quæ eis obueniunt dona, & salaria, & quascunq; dotes conferũt, & cōicant, vr̄ ex ijs inter eos contracta societas, & hanc opi. Bal. attestatur esse veram Alex. in conf. 49. in 1. lib. incip. maturæ ponderatis, & conf. 36. 4. lib. & Ang. in conf. 112. inc. Vannucius, sed Phil. deti. in conf. 21. in j. lib. in antep. col. vr̄ tenere opi. Bar. Ias. vero in d. l. 1. num. 7. post relatas opiniones concludit quod facienda est regula quod si sunt plures fratres maiores natu quorũ neuter negociaṫ mortuo patre quamuis hr̄ditatem in diuisam teneāt, nō in inter eos censebiṫ cōtracta societas, & hoc modo procedat opin. Bar. limitatur ista tr̄a nisi interuenissent alij actus cōes, & sociales licet non qstuarij nec mercantiles, & hoc mō ꝓcedat opi. Bal. & sequacium.
12 † Alter dissimilis casus ꝓponitur qñ vnus negociaṫ alter vero minime, isto siquidē casu dicit Bar. qđ non intelligitur contracta societas, qđ non ꝓcedit si ille q non negociaṫ ponit oia q̃cunq; sibi obueniunt in cōi, & in hoc videatis scripta Decij in conf. 21. in 3. col. & dixi
13 supra. † Insuperq̃. nō obmittam alium dari casum ĩ quo oēs fratres mortuo patre negocienṫ, & tūc absq; dubio oēs admittunt contracta esse societatem dicit tñ Bar. quod censetur cōtracta societas illius negociationis tm̄, quam gerunt, & non aliaꝝ, quod quidē intelligit Bal. in d. l. si patruus in vlt. col. ꝓcedere in actibus, & negociationibus vniformib⁹, vt puta si oēs illi fratres ad insimul gerunt mercantiam lanæ: Tunc. n. veꝝ est quod non contracta societas nisi in illa negociatione, adeo q si vnus emerit fundum non esset cōis, licet emisset ex pecunia cōi, sed in actibus difformibus, & varietatē hñtibus credit Bal. q oia bonoꝝ intelligiṫ contracta societas, sed opin. Bar. sequitur simplr̄. Pan. in conf. 66. incip. attingā breuissime 1. lib. & Alex. in ɔs. 72. in 4. lib. & idem Alex. in l. cum duobus, §. papinianus, ff. pro so. de quo p Soc. in ɔs. 162. in 2. lib. vers. postremo & in ɔs. 192. incip. capio difficultatem vers. circa secūdam. sed si bñ aduertatur opi. Bal. est de mēte Bar. in d. l. si patruus, & in §. altero, nec ipse negat id qđ dicit Bal. dũ dicit, q si cōicāt lucra vnius negociationis tm̄ illius vr̄ cōtracta societas. quasi velit qđ si per eos fierēt actus dissimiles, qa nō solum cōicant lucra in illa negociatione, sed vñcunq; obueniũt, & negocianṫ in pluribus rebus, non solũ illi⁹ negociationis, sed oium bonoꝝ, iure censeṫ ɔtracta societas, & istā limitationē Bal. vr̄ sequi Lud. de Ro. in ɔs. 291. & sequi-
14 tur Ias. in d. l. 1. † Sed illud ɔñs est videre, nũquid si sunt duo socij quorũ vnus fecit maiorē impensam q̃ alter in domo, an in diuisione possit hāc impēsam repetere; & negat Bal. in l. pe. C. de coll. bo. at Ias. Alex. Fran. Cur. in add. & An. in lect. Flor. distinguit. q aut sunt socij oium bonorum, & bñ dicit Bal.

Bal. aut vnius tm̃ negociationis sunt socij, & isto casu si vnus sociorum facit maiorē impēsam q̃ alter pōt ab eo repetere p l. socius q in eo.§.si. & l.si vnus,§.q.d.ff.p soc. Bar. Cass.in ɔsue.Burg.i tit.des successione rubr. 7.f.143.nu.17.sequitur hanc distōnem,sed eā limitat vno casu nisi impēsa q fieret nō esset necessaria neq; vtilis societati q a tūc imputabit in parte,illius rōne cº facta est impēsa.

15 † Prædictis nō modice affine est,qđ si vnus sociorum habet magnā familiam, cū alter esset solus, at ille q habebat magnā familiā, habebat curā totius domus rei domesticæ, & familiaris, nō debet ex hoc socius q fuit solus hr̃e maiorē partē habita rōne ad expēsas factas p suū sociū in sua familia, ſm Paul.de ca.in l.pen.C.de colla.qđ & repetit in l.si paterno.C.de neg.gest.& idem sequitur

16 Iaf.in d.l.pen.nu.5. † Sed si duo sint fratres. mercatores,& negociatores quorum vnus hēt plures filios q tota die lucrātur. Alter vero nō hēt filios si q̄rat nunqd in diuisione debebit hr̃e maiorē partē ille q plures filios hēbat? indubitāter est rñdendum qđ si nō sunt socij oium bonorum debet hr̃i rō operarum filiorum,& sic plus debet hr̃e,ſm Ang. in l.ex duob.ff.de neg.gest.& idē tenet Bal.in d.l.si patruus in pen.q.& Bal.in l.1.in 11.q. C.p so.& sequitur Iaf.in d l.pen.in fin.sed tu vide Ang.in ɔs.112.inc. Vannucius q loqtur in socijs vniuersorum bonorum, & concludit q hr̃ ratio operarum filiorum.pro quo vide Soc.in ɔs. 3.col.10.in 4.lib.& Alex.in cons 99.p totū

17 in 2.lib. † Sed finge quod vnus fratrum de cōi pecunia facit mercātiam an id quod lucratur veniat cōicandum? Bart.in d.l si patruus dicit qđ aut gerit mercātiam nomine ꝓprio aut cōi, si noīe proprio non venit cōicandum,si nō erat tutor alterius fratris, si vero cōi nomine puta q a intitulatio libri dicebat, hic est liber mei,& fratris,& isto casu venit cōicandum id quod lucrat, & idem

18 dicit Bal.& Sal.ibidē. † Nunqd licite cōtrahatur societas vt vnus ponat totam pecuniam, alter vero operam tm̃? & dicendum est quod sic tam ſm ll.q̃ ſm canones,l.3.C. pro so.& l 5.ff.eo tit.& in c.per vr̃as de dona.inter vir.& vx.& per Bal.in d.l.1.C.pro soc.& si nō erit dictum, ꝓ qua parte debeat lucrū,& damnum diuidi,intelligitur tm̃ qđ eq̃s portionibus diuidatur,adeo q lucrum, & dānum debet esse cōe,l.si non fuerit, ff.p

19 soc.& Bar.in l.vnius.ff.eo.tit. † Sed an paciset inter socios possit vt vnus ferat duas partes lucri,& dāni, & alter tertiā si ille q plus habet,plus ꝑfert societati in pecunia, ope, vel industria q corrñdeat illi pluri? dicas qđ sic,vt in l.si nō fuerit in prin. & l.qd eū in si ff.pro soc.alias si plus non confert esset pactū illicitū,ſm Azō,quē sequit accur. i d.

20 l.si nō fuerit. † Sed an paciscí liceat qđ capitale sit saluū,& eū ponēti reddat,& lucrū diuidat? Bal.in l.1.C.p so.tenet qđ nō,& sequtur ibi,Sal.& cet.doct.& Host.i summa de vsur.& firmat do.Amb.de vigna. in rep.c.salubriter de vsur.ɔcl.4.nu.166.&hoc verum est vt tale pactū non possit fieri p eum q ponit pecuniā, sed bene fieri pōt per eum q ponit operam tm̃,ſm doct.sed idē Amb.vbi supra concludit quod et isto casu si hic talis vellet lucrū eiusdem rei in qua nō vult damnum ēt quo ad eum nō licet,miror tm̃ qđ Gram. in cōs.80.in ciuilib.teneat quod valet pactū, quod capitale sit saluū,&lucrum diuidatur, sed Rom.in cōs.500. inc. summarius q̄onis tenet tale pactū non valere q a sapit vsurā, sed ego teneo cū do.Gram.in casu ꝓposito de pecudibus,& ouibus,cum cōsuetudo pas

21 sim admittāt illum ɔtractū. † Sed an possit fieri pactū quod vnus sociorum habeat duas partes lucri,& tertiam dāni,vel ecōtra duas partes dāni,& tertiā lucri?& dicas qđ nō, vt est tex.in l.lucius, ff. p soc.& cōcludit idem do.Ambr.vbi supra dicēs qđ tūc valeret tale pactū vt vnus hēat tres ptes alius quartā, vł quintā, aut sextā, si modo ille q plus habet plus i societate posuerit,alias pactū esset illi

22 citū,& ponit Bal.in l.1.C.p soci. † Itē non vz pactū vt vnus hēat tres ptes lucri alius quartā,& piculū capitalis sit cōe,q a lucrum sentiret p tribus partibus,&damnū sentiret p dimidia, vt ɔcludit do.Amb.i d.c.salubriter i 7 ɔcl. & ibi ēt q̄rit an valeat pactum, vt ponēs capitale hēat lucrum ad discretionē alterius socij,& dicit qđ valet vt in 8.concl.

23 † Quid.n.si vnus posuit capitale pecuniæ,alter vero opam tm̃, accidit qđ capitale casu fortuito dꝑditū est an istud dānū debeat esse cōe,rñ a est qđ nō,ſm gl.in l.si non fuerit, ff.pro so.licet teneat ɔtrariū in l.1.C.eo.sed primam opi.approbat Bar.in d.l.1.& Ang. de Peru.i trac. de soc.i 12.art.rōnem reddit Bal.in d.l.1. q a sufficit q ille qui posuit operam sustineat damnum ipsarum operarum, & hæc

hæc eſt cõis ſnĩa, vt concludit do. Ambr. in rep. d. c. ſalubriter in 12. concl. num. 174. limitatur tñ ſm eum iſta cõis opinio, Primo niſi per pactum aliud eſſet conuẽtum, quia ſeruãdũ eſſe pactũ, de quo oĩno videas Bar. Soc. in ɔſ. 265. in 2. lib. in 2. difficultate, vbi copioſiſſime vbi tandẽ concludere vr̃ ꝙ dicere ſimpliciter ꝙ valet pactum ꝙ damnũ capitalis ſit cõe, & dicere ꝙ non valet ſunt falſiſſima, ſed iudicãda ſunt ꝓut ipſe ibi cõſiderat: Bal. vero in ɔſ. 65. incipi. videamus q̃ ſocietas eſt lib. 4. vr̃ ſimplr̃ tenere qđ ſi perditum eſt capitale damnum debet eſſe cõe, & idem Bal. in conſ. 493. incip. multiloquiũ in 4. lib. tenet tale pactũ valere, & ꝙ ſi tale pactũ minime appoſitũ reperiatur tũc dicẽdũ eſt ꝙ ſi capitale ſit cõicatum inter ſocios & vterq; eſt dñs pro parte, & tũc capitali ꝑdito dãnum erit cõe, ſed ſi dñium non fuit tranſlatũ exẽplũ (vt in inſtitore) nã ſi ſocius q immittit operã eſt inſtitor principalr̃, ſed in q̃ſtu eſt ſocius, & tũc periculũ capitalis eſt dñi, & ita dicit dr̃e intelligi ɔtrariã opi. Sed cogita dñ caſu euenerit. Scđo limitat d. cõcluſio niſi conſuetudo eſſet quod dãnum ca pitalis eſſet cõe. Tertio, limitat̃ vt nõ procedat qñ pecunia eſſet ſtatim deꝑdita añ poſitionẽ opaꝝ, & añ eas poſitas, vel paꝝ poſt ꝑſtitas, ſm Ang. nã eo caſu dãnum capitalis erit cõe, & ita dicit Amb. ĩ loco de quo ſup.

24 † Nec inconuenit qđ vnus ſocioꝝ ex cã ſocietatis ꝓficiſcẽs expenſas quas facit ex corpore ſocietatis extrahat, quia non dr̃ lucrũ niſi deductis expẽſis, ſm Iac. de Are. & Cyn. in l. 1. C. ꝓ ſo. & ibi ſequit̃ Bal. & do. Amb.

25 vbi ſupra. † Illud ẽt inueſtigatione dignum eſt nũquid ſi plures mercatores fuerũt ſocij in aliqua mercãtia, & minor pars ipſoꝝ recedit à ſocietate maior vero remanet in ea, an iſta maior pars poſſit vti ſigno ſolito ſocietatis qđ erãt ſoliti oẽs apponere in libro & ballis? & Bal. q oĩa voluit inueſtigare in d. l. j. C. ꝓ ſo. in 2. col. verſ. Item q̃ro decidit poſt multa qđ nõ põt maior pars ipſoꝝ ſocioꝝ in ſocietate remãſoꝝ vti ſigno ꝑdicto & hæc vera dicit ipſe in ijs q̃ poſſent trahi ad captionẽ alterius, in alijs vero q̃ nemini no cẽt (puta in armis nobiliũ) retinẽt arma do mus principales, & idẽ tenet ipſe ĩ l. fi. C. ꝓ ſoc. reꝑio tñ Bar. in trac. de in. & arm. dicẽtẽ q̃ ſi vnos ipſoꝝ ſocioꝝ erat in ſocietate capitaneus, & quaſi magr̃ ſocietatis tunc apud eũ remanẽt ſigna, q a ipſe erat inter ceteros maioris honoris, arg ff. de fun. inſtr. l. fi. ſi vero nõ erat aliq̃s iter eos capitane⁹ tũc apud eũ remanebũt ſigna qui erat ſocius maioris partis, vt, ff. fa. & c. l. ſi q̃ rautiões ſi vero oẽs ſunt æqualis partis ſorte dirimẽdũ eſt d. l. ſi q̃ cautiones, & ſi diſſoluta ſocietate vnus ex ſocijs remanet negociator debet remanere ſignũ pe̜nes eũ, hoc iõ q a alioꝝ non intereſt: Item q a quis ſit diſſoluta ſocietas tñ negociatio remanet pe̜nes eſt, ergo iniquũ eſt qđ ſignũ qđ erat acceſſoriũ negociationi ſeparetur ab ea, & hæc dicit ꝓcedere de ſignis mercatoꝝ, ſed q d de ſignis artificij ſeu pitie̜ in quo dicit eſſe aduertẽdũ, q a qñq; ſunt ſigna artificij in q̃bus principalr̃ operat̃ qualitas loci (exẽplũ i Marchia Anconitana eſt quoddã nobile caſtellũ cui nomẽ Fabrianũ vbi artificiũ faciẽdi cartas de papiro principaliter viget) ibique ſunt multa ædificia ad hęc, & ex q̃buſdã ędificijs meliores carte ve niũt (vt videmus in folio carte̜ qđ hẽt ſuũ ſignũ) ꝑ qđ ſignatur c⁹ ædificij ſit carta: Iſto em̃ caſu dicit qđ ſignũ remanebit apud illũ apud quẽ remanebit ædificiũ quocũq; modo, q̃dã vero ſunt iſignia artificij i quo prin cipalr̃ opatur bonitas artificis (vt videmus in ſignis q̃ apponunt̃ in gladijs, & alijs operib. metalloꝝ) & iſto caſu oẽs q ſtant in vna ſtatione pñt vti ſigno, quaſi magr̃ principaliter iſtius ſtationis approbet illa opa, vt in auct. de tab. §. nos aũt, ſi vero ſepararent̃ di cti ſocij, ſignũ debet remanere apud eũ qui principalr̃ erat in ſtatione, arg. l. fi. de fun. inſtr. ſed ſi oẽs erãt e̜quales niſi inuicẽ ſe cõ ueniãt ſorte dirimet̃ apud quẽ ſignũ remanebit d. l. ſi q̃ cautiones fam. herci. Additio cũ opin. Bar. antea ſimplr̃ ɔcurrebat nũc aũt reperi Benue. ſtrach. ĩ trac. de merc. in 2. ꝑte nu. 99. q poſt relatas opiniones adhærendũ potius putat opi. Bal. reiecta opin. Bar. ego aũt minime à Bar. recedendũ eſſe puto, nã ſi recte inſpiciant̃ doctrine̜, & rões q̃ Bal. mo uẽt, & Benu. cũ ſequẽ ẽ, ꝓcedũt vigen⁹ q̃. qñ illi ſocij quoꝝ ſocietas diuiſa eſt, & tũc p̃ ẽ dũt vti ſigno ſocietatis non eſſet ſocij illius artificij, & ꝓfeſſionis quoꝝ occaſione ſignũ erat inter ipſos ſocios adinuẽtũ, nã ſi erant plures ſocij in vno artificio (vt puta in faciẽ dis enſib.) q durante ſocietate vnico ſigno mercabãt enſes ſi poſtea diuidat̃ ſocietas nõ ſcõuenit dicere qđ maior ꝑs ſocioꝝ poſſit

vt

vti signo, & alias ꝑut Bart. bñ distiguit, nulla. n. captio alterius eo casu ꝯsiderari pōt, cū socij illi q remāserūt i societate licet noua capitula fecissent adeo vt noua societas videat. remāsit tñ pœnes eos eadē ꝑitia artis & idē artificiū, adeo vt emptores minime decipiātur sub cōfidētia, & fama intersigni. Idē. n. artifices sunt, idē collegiū artificiū est nō diuersum, nā collegiū in vno solo, & in vno loco remanet, ꝭm Inno. in c. ꝑsente de iure pat. l. sicut. §. i decurionib⁹ cū gl. & Bar. ff. quod cuius, vniue. no. ꝑ Inn. i c. ex nūcio de ope. no. nun. & si bene inspiciatur tex. in d. §. in decurionibus optime ꝓbat opinionē Bar. Ibi. n. dr̄ quod si vniuersitas remāsit ad vnum solū ille potest facere, & expedire qdq̄d poterat tota vniuersitas, qa eadē vniuersitas censet, licet in vno solo cōsistat, cessat. n. eo casu rō prohibitioni de nō vtēdo signo alterius de qua ꝑ tex. i c. dilecta extra de excess. pl. (quę est vt qs nō decipiat colore itersignij, & ne alius q nō sit de collegio possit fraudare collegiū vtēdo signo (de quo ad plenū per do. Guliel. bened. in rep. c. Rai. in parte j. nu. 59. fol. 5. in vno tñ casu posset procedere doc. Bal. vbi apud socios q remāserūt in societate nō esset eadē peritia artificij illius (vt q a minus periti sunt quā alij socij q diuiserut societatē) tūc. n. quia deciperētur emptores, & fama illoꝝ q diuiserūt societatē d ffamaret, licite possent prohiberi ne illo signo vtātur, ꝑ rōnes, de qbus ꝑ Guliel. in loco supra citato, & ita tenēdū puto, quidquid dixerit Benuen. interest. n. reip. ꝙ signa bonoꝝ magistroꝝ cognoscātur, nc interdū vnus imperit⁹ pro perito assumat, aut peritus ꝑ imperitū in suo opere diffamet, & ne populus decipiatur, & hæc qdē de plano (dices tu) procedūt insignis artificij, sed qd insignis mercatoꝝ qbus vtūtur mercatores ipsi nō ad denotādū artificiū seu opus sed ad significādā societatē? in quo qdem adhuc dico tenēdā esse opinionē Bar. qa licet mutata sit societas quo ad aliquos q diuiserūt societatē, remāserunt tñ alij in eadem societate, quo casu succedit cōis cōclusio q̄ se hēt, ꝙ in ijs q̄ formant ex corporibus distātibus & separatis licet tot ex ipsis corporib⁹ ꝑeāt ꝙ pereat forma quę ex eis tpe dispositionis ꝑficiebatur, dispositio tñ durat in eo ꝙ remanet, licet nō sit potissima pars vt patet i l. si greg. ff. de le. 1. & alijs exēplis positis per Albe. bru. in trac. de mut. & trasfor. i x. ꝑcl. nu. 58. sic ergo licet aliq socij recesse rūt à societare, si alij remāserūt maiores numero i eadē societate, vel remansit capitaneus aut magister, & alias pro vt dicit Bar. debet remanere signū pœnes suꝑstites, nec aliqua captio cōsiderari pōt iudicio meo nō coꝝ q recesserūt à societate, qa si dicamus signū accedere societati nulli fit iniuria si remanet signū apud eos qui remaserunt i societate, postq̄ illud signū i casu isto sit adinuē. ū, nō ad denotādā excellētiā hoīs sed significādā, & specificādā societatē, ꝙ probat, arg. tex. in l. si ell & l. si id qđ in prin. ff. ꝑ soc. vbi societas contracta in ꝑtio quarrigæ vēdendæ pit mortuo vno equo, cū ꝑciū quatrigę vēdēdę haberi nō possit facta societas, at secus si societas facta fuerit in quatriga, qa vno equo perēpto nihilominus durat societas ex eo q a est iā ius q̄sitū, & societas cōtracta ita in casu nr̄o, si est cōtracta societas i emēdis, & vēdēdis pānis licet aliqs recedās à societate est iā ius q̄sitū, & remanet eadē societas i substātia quo ad aliquos superstites, nec mercatores recedētes dicere pñt ꝙ rōne signi qđ erat cōe dāno afficiunt & mercatores supstites in societate lucrant magis q̄ si nō hrēnt signū illud, qa signū in casu isto nō dat esse societati nec maius emolumētū tribuit, tm̄modo specificat, & denotat societatē, signū qđ mai⁹ lucrū tribuit est signū artificij (vt dixi) nec ē eoꝝ qui contrahunt cū mercatoribus superstitibus in societate captio cōsiderari pōt, q a si cōtrahūt non est ꝑꝑ signū sed ꝑꝑ illā mercā: iā quā gerunt, cogita tñ suꝑ
26 ꝑdictis. † Finge vlterius ꝙ fuit inita societas inter aliquos mercatores duratura ꝑ qnquennium vnus posuit ducatos mille ꝑ capitali, alter operā durāte qnquennio, & in primo anno ꝑditum est capitale an iteꝝ possit cogi ille ad ponēdum aliud capitale? Bal. i d. l. j. in 6. q. dicit ꝙ nō, qa finita est societas, Item qa vr̄ actum deponendo semel tm̄, & nō plus allegat. l. si socius ꝑ filia vers. nec si prior. ff. pro soc. sed qd si perdita est pars capitalis quo casu operarius non vult ponere operā, in re q̄ est magna, i re q̄ est parua, nisi suppleat capitale qd iuris? Idem Bal. ibidē in 12. q. dicit ꝙ fouet æqtatē arg. ff. de adm. tut. l. ita aūt in prin. & ita dicit Sal. in d. l. j. i 4. q. sed in j. casu proposito dubitādum puto qn̄ fuit contracta societas in aliqua mer

cātia per qnquēnium ita q vnus habeat ponere capitale alter operā, ita q nulla fuit habita ꝯsideratio ad certū capitale qđ tunc ponebatur, sed tm̄modo fuit dictum q dicto tpe perdurante teneatur ponere capitale, qđ.n.positū fuit & nō durat nullū posuisse videbit, dicerē tn̄ dictū Bald. ꝓcedere vbi inita est societas habito respectu ad certū capitale qđ tūc ponebatur nā illo perempto pe
27 rit societas. Quid.n.si contracta fuit societas ita q vnus posuit capitale ad cōe lucrū & de lucrum cū pacto q si delucrum seu ex capitum fuerit factum teneatur infra mensem reddere rōnem, & ꝓbare dictum excapitū an si intra mēsem minime fuerit reddita rō, nec ꝓbatum ex capitū audiatur finito mēse si vult ꝓbare? Bal. in ꝯs. 61. in 2. vol. inc. in ista q. in 2. dubio ꝯsuluit q audit post mensem ad ꝓbandum non obstante pdicto motus q a si iudex dat terminū alicui partiū ad aliqd probandum audit ēt post terminū si ius aduersarij nō sit effectu deteri⁹ (puta q a ei saluę sunt defensiones) vt l. Mācipiorū, ff. de optio. leg. & ibi, ꝑ Bar. & ꝑ Cyn. in
28 aūt iubemus. C. de iud. † Nunquid ergo socius teneatur cōsocio reddere rōnem de gestis, & administratis? & dicendū est q sic: vt dicit Bar. in l. mutius, ff. ꝑ soc. vbi dicit q rō socioꝝ debet reuideri de anno in annū amicabiliter nō dictato iudicio, nisi aliud in pactis eoꝝ caueat, vel debet reuideri qñcunq; sine calūnia petit, vt dnt Bal. & Sal. in rub. C. ꝑ soc. & hr in l. tandem eo. ti. & sequitur Bart. Soc. in conf. 213. in 3. col. in 2. ꝗ. vers. 1. cōclusio, & in ꝯs 193. col. 5. ver. circa quintam eo lib. sed qūo est reddēda rō? tex. in l. cum seruus. ff. de ma. test. dicit q præferēdæ sunt rōnes qūo proferri solent. 1. offerendæ legendæ, explorandæ, computandæ an ꝓbe vel iprobe referant recte vel non recte, accepta, & data, tex. in l. q sub ꝯdōne reddendaꝝ rōnum, ff. de ꝯd. & dem. dicit q qui tenetur reddere rōnes debet fidem facere de oibus quæ ab eo gesta sunt, tex. vero i l. statu liber §. vlt. ff. de statu. dicit volumina rōnum tradenda ad pcūtandas sciendas, & examinādas rōnes, & si latius vis videre qualiter socius teneatur reddere rōnem, vide Bal. in ꝯs. 152. in 3. lib. incip. ad euidentiam pmittendum est, & ibi ēt dicit q socius tenetur conficere libros rōnum alias si non confici iuratur i litē cōtra socium, & plenissime de pdictis oībus vide car. molen. in cōsu. Par. in t. j. de
29 mat. feu. i §. 6. nu. 15. fo. 101. cū pl. seq. † Et an Arrēdator in societate res alterius administrās q de negociis gestis nō reddidit calculū, dicat furtū cōmisisse, & an ꝯueniri possit ad rōnem reddendam, & per quantum tps possit peti vt reddatur rō administrationis, & qūo petatur, & an socius cōuentus ad reddēdam rōnem debet in expēsis condēnari si nō fuit interpellatus extra iudicialiter vt reddat rōnē? & de multis aliis vide Bertran.
30 in ꝯs. 152. in 3. lib. † Et qd si vendant res cōes ꝑ aliquē ex sociis demū tpe redditionis rōnis socio qui vendidit fit dubium q res nō debuerat vendi, & q de volūtate socioꝝ minime fuerit distracta, an in dubio ꝑsumatur rem venditā de voluntate socioꝝ Bal. in l. in familię C. fam. &c. demū circa, dicit q si res quę vendita fuit erat exposita venalis, & quæ ideo tenebat vt vēderetur (vt sunt mercāriæ (& tūc res illa distracta censebit de voluntate oīum, at secus dicit in casu cōtrario.
31 † Sed finge in redditione rōnis fieri dubium q res vendita fuerit maiori pcio q̄ asseritur venditā esse ꝑ consocium quid iuris? Idem Bald. vbi supra dicit q sup hoc debēt recipi ꝓbationes vtriusq; ptis, & si neutra ps ꝓbauerit standū est iuro vendentis, si est hō bonæ ꝯdōnis vitæ, & famæ arg. l. si q s ꝑ redemptione. C. de dona. & sequtur Lud. Ro. in l.
32 i illa j. col. ff. de verb. obl. † Quid. n. si pater quo ad vixerit dedit pecuniā filio suo vt cū ea lucrari, & negociari posset, q viuente pre ex dicta pecunia mercātiam gessit multaq. exinde lucratus extitit, oīaq. ponebat viuēte patre rōnem, & compotum paterni noīs, an mortuo patre dicta lucra sint cōia cum aliis fratribus? Ang in conf. 85. inc. ex themate consuluit q oīa lucra quæsitusq. dicti fratres viuente patre quæsita, sunt æqualiter diuidēda cū aliis fratribus, & similiter si decedente patre ꝑseuerasset in mercantia cū dicta pecunia, æqualiter lucra debēt diuidi iure societatis, si actus sociales interuenissent inter
33 eos mortuo pre, alias secus. † Illud ēt scire interest ecce facta est diuisio inter socios, & occasione societatis vn⁹ socioꝝ alteri cedit noīa debitoꝝ societatis, & dū hic cessionarius ageret ꝯ ra debitores cessos opponit q nō pōt agere stāte ritu magnę curię vicariæ (quo disponit non posse agi iure nisi cessio ꝓbet facta ex cā necessaria qd iuris) ꝑ resolutio

lutione illud inspiciendum est, nunqd cessio inter socios, ex causa necessaria, vel lucratiua dicat? & certe tenēdū est ex cā necessaria nō lucratiua cēsendā esse, ex doc. Bar. i l. p diuersas. C. mā. circa fi. vbi ꝯparat socios cohæredib. Sed cessio facta inter cohæredes dr̄ cā expediēs, & necessaria vt tradit Paul. de Cast. in d. l. p diuersas 3. col. ver. & in effectu, vbi ꝯgerit oēs causas necessarias, & expediētes, & tn̄ ponit cessionē factā inter cohæredes esse ex cā necessaria, ergo idē dicendū est de facta inter ꝯsocios, sequtur Bal. ibidē j. col. ver. & in tex. cohęredes, sequtur do. Abb. in c. 2. de alie. iur. mut. cau. fa. nec ipsa cessio ne reqr̄ ē alius titulus q̄ ipsa diuisio i:er cos q̄ p titulo hr̄, vt tradit Paul. Cast. in loco supra citato, nec reqrit aliqua noiatio pcij cū ipsi diuisio habeat p pcio cedēdaꝝ act. vt tenet Bal. vbi supra j. col. vers. 2. q̄ est rō, ꝯfirma optima rōne, nā diuisio æqperaē transactioni, vt no. glos. in l. ares fi ēs, ff. de pac. & Bar. in l q Romę § duo fr. ff. de verb. obl. in 2. q. ꝯfirmat Ias. in d. l. q Romę d §. duo fi ēs 14. col. in fi. sed qn̄ aliqd fit ex causa transactionis nō dr̄ voluntarium, sed necessariū, vt euitenē lites, ergo &c. Accedat pdictis qa vt plurimū in istis cessionib. socioꝝ solet fieri pactū de cedēdo partem suā: Ita tn̄ soluere hēat oē illud ad qd' erit debitor occasione societatis, & tūc trāsit i ꝯtractū innominatum do vt facias, & sic est necessaria, ſm Pau. de Cast. in d. l. p diuersas 5. col. ver. sed pone, & sequtur Bal. ibi 2. col. vers. 2. qro. Itē diuisio censeē vera alienatio. ſm Ias. in d. §. duo frēs in antep. col. ver. nā licet, ergo cessio facta ex cā diuisionis vr̄ facta ex cā necessaria. Itē inqt Bar. in d. l. p diuersas ꝙ nihil aliud est titulus q̄ cā ꝯtractus, sed hic i:eruenit cā diuisionis, ergo non pōt dici ꝙ sit sine

34 cā seu titulo. † Sed pdictis ꝯns est ecce duo mercatores distrahūt inter se societatem, & vni assignanē mercantiæ q̄ forte sunt Venetijs alteri mercātiæ q̄ sunt Perusij cum suis emolumētis qualr̄ ergo vnus ꝯseruabit, alterū indēnē à ꝯtractib. initis? dicit Bal. in l. certū est. C fam. erc. pen. col. vers. vlterius qro, ꝙ ſm pet. si vnus istoꝝ est obligatus, & ꝯdēnatus cōseruabitur indemnis p cautionem, veꝝ Cy. dicebat ꝙ si ꝯdēnatus non esset, sed esset obligatus p instr̄m guarentigiatum, debet ꝯseruari indēnis soluendo non cauēdo.

35 † Vbi aūt nihil conuentum fuerit qualr̄ inter socios debet lucrū diuidi nec adest ꝯsuetudo, tūc Bal. in l. 1. C. p soc. q. 2. & Ang. in trac. societ. dn̄t qd' si vn⁹ ex socijs posuit cētū. & alr̄ opas & de lucro hn̄t ducenta extra hit primo q posuit cētū capitale suū, & reliqua ducenta q̄ sunt de lucro diuidenē inter oēs, ita tn̄ quod qui plus posuit in societate puta pp operas, & pecuniā, vel duas partes pecunię, respectu illi q soluit vnam partem posuit nō respectu eius q operas posuit qa opera valent tm̄ sicut pecunia quę ponitur,

36 hēbit plus de lucro arbitrio boni viri. † Sed qd si sunt duo socij q inierunt societatē in ter eos i certis pecudib⁹ (puta vn⁹ posuit cētū pecudes alius cētū trigīta pp bonitatē,) an in diuisione debeat hri rō, & æqualis debeat ꝯsiderari nō solū respectu numeri, sed ēt respectu bonitatis. valoris & extimatiōis pecudū? hanc qōnem semel in sacro regio ꝯs. Neap. euenisse in facto testatur Affl. in decisio. 58. vertitur dub. ū, vbi refert fuisse decisum qd' non solū seruanda est æqualitas inter socios respectu numeri pecudū, sed ēt respectu bonitatis, valoris, & extimationis pecudū, & hæc sufficiāt quo ad hāc mām societatis in qua plura notatu digna esse dicturus, sed ne videar transcribere ij solis ꝯtētus sum. Restat vt aliqua i tr̄ā emptionis vēditionisq. dicemus, & licet emptionis ꝯgestio i pluribus locis p scribētes reperiaē scā, quo sit vt potius futilitatis q̄ vtilitatis pri. si qdē facie videaē i ijs nr̄is additionib⁹ aliqua trāsportare, nihilominus rectē i cētibus nō

37 oīno inutilia erunt. Idcirco illud pscire oportet, qd' ꝯtractus emptionis, vēditionisq; vt ex oi sui pte pfectus sit, reqritur ꝙ venditio sit facta cōi cōsensu, pcium solutū, & res tradita, vt inst. de empt. & vend. §. pciū, & in l. 2. §. 1. & in l. pact. ff. eo. tit. & l. Iul. § offerri, ff. de act. emp. & ist. de re. diu. §. vēditę, sed latius exordiēdo, dicendū est perfectionem istius ꝯtractus quatruplr̄ considerandam fore, primo respectu ipsius existentiæ, & dr̄ perfectus solo consensu. vt l. iurisgentiū in prin. ff. de pac. 2. modo dr̄ pfectio, respectu actionis, & obligationis ex ꝯtractu pducendæ, & si sit cōtractus condictionalis, non dr̄ perfectus ꝯdone pendente l. hæc vend. ff. de actio. em. & ven. 3. modo dr̄ perfectio respectu subæ, (vt omnia quæ sint de mente contrahentium sint expressa, & quæ sint de solemnitate sint apposita) l. contractus. C. de

fid.instr.4.dr pfectio quãtum ad effectum, qa ex ptractu facta est executio, & deuētum est ad traditionē rei, vt est gl.ord. in l. necessario in prin. ff. de peri. & cõmo. rei vēditæ.

38 † Et qtũs dixerim hũc ptractũ solo cõsensu celebrari cũ sit iurisgentium, est verũ si talis cõsensus ireruenit simul, & eodē tpe ab ipsis cõtrahētibus pñtialiter, nã consentire est simul sentire, tex. est iũcta gl. in vers. consentire in l. psensu in princ. ff. de actio. & oblig. vnde si dixero vēdo equũ pro decē ticio, & vnus audiēs referat ipsi ticio, qui dixerit se velle emere certe isto casu nõ cõtrahitur emptio, nec vēditio. vt dixit gl. ord. in l. j. in fi. i verbo p lrãs, ff. de cõtrahen. emp. & ex hoc alias me assidēte p iudice in ciu. Salerni in nũdinis q̃ ibi celebrantē de mense septēbris. dicebam (in cã cuiusdã scolaris ptendētis se emisse quosdã libros à quodã librario, & probare visus fuit dictã emptionē p testes deponentes dcm̃ librariũ dixisse in absentia scholaris. se vēdidisse illos lib dicto scolari) non esse pfecte legitimeq; probatã emptionem.

39 † Bene tñ emptionem p nuncium, vel epistolã fieri constitutũ est, si tñ specialiter nuncius ad hoc deputatus extitisset p tex. i l. j. §. fi. ff.

40 contrah. empt. & vend. † Nec perfectã putes venditionem, si pcium collatũ extitisse in arbitrium tertij in specie non noiati. Vt in spē dixit Ang. Aret. in § pcium inst. de empt. &

41 vend. num. 1 1. i gl. noiatus. † Sed valere emptionē licet de certo pcio cõuentũ minime fuerit, si res vēdita foret p eo pcio pro quãto apud aliũ emptorem repiet, pstitutũ est, repto tñ pcij certi emptore, sm Io. And. in tit. de empt. & vend. §. nunc dicēdũ in addi. ad spe. in add. magna quem refert, & sequitur Bal. in l. a. in fi. C. de re vēd. & Ang. i l. q Romæ, §. cohęredes, ff. de verb. obl. & probat i l fi. C. de iure emph. (ibi tã à quãtitatē, quãta ab alio recipe põt) & nõ intelligit de iusto pcio, sed de quocunq; repertũ fuerit, etiã

42 singulari, & nõ cõi extimatione. † Sed illud hęsitationē parit, nunqd vēditio intelligatur facta p hęc verba (videlicet, voime vendere il tuo cauallo, & vēdēs rñdet che si, & ne volea cēto fiorini, & volens emere dixit, Io te ne voglio dare cēto fiorini bolognini dieci p fiorino, & vēdens rñdit tu me hai inteso?) Phil. Cor. in pś. 123. incip. vř pri. facie in 4. lib. tenet q̃ nõ qa p illa verba tu me hai inteso daĩ intelligi volũtas ipsius q̃ persistit in

43 eius primeua intentione. † Ponã hic qõnē alias de facto corã me ventilatam in nundinis Salerni. Quidã mercator pellium hčbat discipulũ in apoteca, qui discipulus in absentia sui magistri vendidit pelles vni mercatori. Demũ magister ignorãs venditionē factã p eius discipulum, alteri vēdidit, fuit dubitatũ qs istorũ emptorũ præferatur, stante quia primo emptori p discipulũ fuit facta traditio?.n quo qa nõ fuit pbatũ q̃ discipulus esset solitus vēdere pelles i absentia magistri, & sic prima vēditio vř insufficiens, licet fuisset facta traditio, tñ pfertur secũdus emptor, q habet cãm à vero dño pellium secundum gl. no. in l. si indebitum. §. j. & ibi Bar. ff. rē rat. hab. & firmat Ias. in l. quoties C. de rei vēd. nu. 45. & ita determinaui, et executũ fuit pro quo est tex. in l. si ea res, §. vterq; nřm.

44 ff. de actio. emp. & vend. † Itē valere vēditionem si dicatur vendo p decē, & illo pluri, q̃ Titius extim. l. cauet, vt est tex. i l. hęc vēditio. §. fi ff. de ptrah. emp. & firmat do. Fab. de mon. san. saui. in tract. de emp. & vend. in

45 5. parte nu. 29. † Itē licet pstitutũ sit nõ aliter perfectã esse emptionem q̃ si precium solũ sit, quo ad dñij translationem, tñ si fuerint data pignora, idē erit l. q̃ vēdidi, & l. vt res, ff. de ptra. empt. hęc. n. tria non ad imparia iudicantur, pcium fore solutũ, habitã fuisse fidē de pcio, vel data fuisse pignora, quo ad dñij translationem, & perfectionem cõtra

46 ctus iuribus superius allegatis † Et habitam fuisse fidem de precio, tunc dicetur, si rē traditam fore pstat, si nihil fuerit dictũ vt dicit gl. in d. l. q̃ vendidi, & in §. vēditæ inst. de emptio, & vend. & cũ gl. transeunt cõter doct.

47 † Quod minime pcedere dicas, si venditio in nundinis fieret, qa licet traditam rem pbetur, haud fidem de pcio habitam cēsendũ est, qa ex quo ab inde de pximo nũdinãtes sunt recessuri, nõ est psumendũ fuisse habitã fidē de pcio iuxta tex. i l. si quasi, ff. de pig. actio. sm Bald. in l. si non donationis. C. de ptrah. empt. & de iud. l. si legationes, & l. si soluturus ff. pro soc. & per gl. in l. quod vēdidi, ff. de empt. & vend. & Bar. in d. l. si quasi.

48 † Nec obmitto, qđ testes volentes pbare emptionē, d. bēt concludēter deponere cõi consensu fuisse contractum celebratum, rē emptã fuisse traditam, & preciũ numeratũ, certumq; fuisse terminũ, vel habitã fuisse fidem de pcio, sm Spec. in tit. de test. §. nunc tract

tractandū ver. q d ergo, & probatꝛ per tex. in l. cum res, C. de ꝓb. & per Lud. de Ro. in ꝯs. 50 91. incip. visis & percunctatis actis. † Illud sciēdum est ꝙ simplex datio arrarꝭ nō facit rem desinere esse in integrā, nisi date forent in partē precij, & solutionis ſm Bar. in l. ab empt. ff. de pac. & est tex. in l. 2. C. qñ li. ab empt. disc. & in dubio vr̄ arra data in partē ꝑcij, si erat in pec. nu. ſm gl. & Bal. in l. 3. ff. de l. cōm. facit pro hoc l. ex empto. §. is q vi na. ff. de act. emp. † Sed illud inuestigandum puto, nunqd si datus fuerit vnus nūmus in partē ꝑcij & ꝓ arra, ex hoc videatꝛ rē desinere esse integram? & vr̄ dicendū ꝙ nō qa tex. in d. l. 2. dicit rē desinere esse integrā si pars precij fuerit soluta, & pars in dubio dr̄ dimidia l. ēt, ff. de vsuf. l. de ętate, §. q interrogat⁹ ff. de iter act. l. nomē, §. portionis, ff. de ver. sig. l. talis, §. si. ff. de pac. per gl. & in l. si q ad uocatorꝭ de postu. & hr̄ per Bal. in l. scimus, in prin. C. de inoff. test. Bar. i l. 2. C. qñ & q. 4. pars, debe. lib. 10. car. in cl. 2. §. 2. de ęta. & qualit. cū simi. vñ nō vr̄ fuisse de mente imperat. in d. l. 2. ꝙ si emptio fuerit ꝓ centū cōtracta, ꝙ per solutionē vnius nūmi seu obuli desinat rē nō esset integrā, quasi fuerit soluta ps. cū modicū non est in ꝯsideratione, l. scio, in gl. ff. de in integ. rest. & l. in reb. §. pōt, ff. cōm. & ibi, gl. hinc est ꝙ respectu modicę rei non debet q̄s acqrere magnū actionē ſm Spec. in ti. de feu. §. 2. ver. 23. & sic respectu vni⁹ nūmi, vel obuli nō debet dici rē desinere esse integram, & sic acquiri magnā actionē, bñ tñ dico ꝙ licet, pars in dubio intelligatur de dimidia vt supra, atñ aliqñ ēt minor pars ꝯtinetur (vt qñ de mente loquētis constaret) de quo extra de decim. c. 2. lib. 6. & ꝓ domi. de sa. ge. in romana, § deinde i prin. de cēs. l. b. 6. & sic licet medietas precij nō sit soluta, ꝓcedit dispō tex. in d. l. 2. dūmō sit saltim 6. pars. vel maior vno nummo, seu obulo. & ita ꝓ nunc dicerē, quod est notandū qa sæpe rustici hoc faciunt. nec repeti ab aliquo tactū. & ꝓ prędictis facit qa modica res nō parit nec actio. nec excep. l. habitatores, ff. loca. l. si id quod, §. si quas, ff. de dona. inter vir. & vxo. cum concor. alleg. in gl. Itē quia modicum & nihil æquiperātur c. licet cām de ꝓb. c. cū te de re iud. c. reuera de con se. dist. 2. licet in cōtrariū videatur facere qa per solutionē ēt vnius nūmi noīe census factā interrūpitur ꝑscriptio, ſm Bal. in c. illud in vlt. col. de ꝑscr. & voluit Ang. in l. q̄diu. C. de distrac. pig. non tñ recedo à prædictis.

51 † Dubitāt in plerisq; locis scribētes, si datis arris altera pars se peniteat vltra duplicationē arrarꝭ possit agi ad interesse, ꝓ perfectione ꝯtractus? & gl. in l. ꝯtractus, C. de fid. instr. & in §. 1. inst. de emp. & ven. dñt ꝙ sic, & sequunꝛ Dy. & Bar. in l. 1. §. si q̄s dixerit, ff. de pu. & seqtur D. Fab. de mon. sa. saui. in trac. emp. & ven. in 5. parte, q. xj. nu. 69.

52 † Albi ēt non desinunt inuestigare qñ dicatur perfectus contractus quo ad agendū, & quo ad periculum emptoris, si fuit venditum vinum, oleum, & aliæ res cōsistentes in pōdere, numero, vel mēsura? & distinguit tex. in l. qđ sæpe, §. in his, ff. de ꝯtrah. emp. & ibi pulchre declarat Bald. ꝙ aut venditio sit simplr & fuit constitutū vnum preciū pro toto frumēto, oleo, vel vino, & statim vēditio dr̄ ꝑfecta, aut fuit facta venditio talr̄ ꝙ ꝓ singulo corpore, pōdere, vel mēsura, sit certū precium statutū, & isto casu nō perfectus, ꝯtractus, nisi secuta appēsione, numeratione, & ponderatione, & tūc dr̄ facta vend. ad mēsurā, qñ ꝓ singulo stario, vel iugere terrę constituitur certū ꝑcium (Puta x. ꝓ singulo stario) vt declarat Bal. vbi supra, & de ijs addo videdū Frā. de are. in ꝯs. xj. ꝑ totū, & Dec. in cons. 179. & Soc. cons. vlt. in 4. lib. vbi plene.

53 † Item ex signatura vini in vegere facta nō transferri dñium in eū q signauit inqt tex. in l. 1. §. si doliū, ff. de per. & com. rei vē. & tenet Bal. in rub. C. eo. ti. col. 1. & Ias. in l. quoties 6. limit. C. de rei ven. & Boër. i dec. 105. nu. 10. in pri. pte.

54 † Quid. n. si mercatores dū esset magna penuria frumēti, emissent maximam q̄titatem frumenti soluerūt preciū, & venditores nō tradiderūt frumentū in t̄pe, adeo ꝙ decreuit preciū frumēti, ad quē periculū diminutionis spectet? ista q̄ō fuit semel in ciuitate Papiæ t̄pe quo Lodou. rex contra Venetos bellum mouit. vt refert Hier. Cagn. in repet. l. curabit, ff. de act. emp. & vēdi. nu. 47. & ibi dicit fuisse determinatum ꝙ periculū diminutionis respicit emptores ꝑ ea q̄ tradit Alex. & Aquen. in l. de diuisione vlt. col. ff. sol. mat. & subtilr̄ declarat Are. in ꝯs. 150. visis diligenter. col. 6. vbi dñt text. in l. curabit, ff. de act. emp. in q̄tum voluit deberi vsuras pp morā irregularem, ob non ad implemētū ꝯtractus, debere intelligi vt ꝓcedat respectu fructuū, & accessionū rōne q̄

tatis in tex. scriptæ. non aũt procedit quo ad pretiũ interesse, vel valorẽ rei in quibus ista mora irregularis q cõtrahitur p implementum contractus, quod est notandu pdicta sane intelligo vbi sola mora irregularis dare q quæ cõtrahitur p solonem pcij ex parte emptoris, & p traditionẽ rei ex parte venditoris. at secus vbi darẽ mora r'faris, q contrahitur p interpellationem expressam, vel tacitam p appositionem diei & pœnæ p ea q hñr in l.j.ff. de act. emp. & i d.l. curabit.

55 & vide ẽt Cap. in dec. 19 † Quid. n. si tibi pmittam p sol'enem stipulationẽ vẽdere certas res, an si pnia ductus nolueris emere tenearis? Paul. de Cast. in l. bonæfidei quã legit cum l. si hęres vers. tñ. ff. de co. quod cer. loc. pon t hãc qõnem & ibi tenet quod hẽt locum pnia, imò si quid solutum est repeti poterit, ẽt q non stetit per pmissorem quo minus vẽderet. mouetur rõne quia si aliqs pmittit vendere p stipulationem mihi, ipse pmissor est obligatus mihi, l. labeo. §. cõductũ ff. de verb sign. nõ econuerso, qa ego ad nihil sum obligatus illi pmittẽti vendere: licet, facta pdõne teneatur ad precium, & firmat ac sequtur Nic. Boër. in decis. 48. nu. 11.

56 in 1. parte. † Sed quid si qs offert mihi vendere iusto pcio aliq rẽ, & ego accepto emere, an ipm sic offerẽtem cogere valeam ad vẽdendum, si fortasse se pœnituerit Philip. Cor. in cons. 25. incip. circa pri. vol. 4. cõsuluit q non põt cogi. rõ est fm eum qa illa oblatio vr potius quędã declaratio, seu intimatio voluntatis suæ quã pmissio, ideo ex ea non oriẽ actio. an refert ac sequitur Nic.

57 Boë. in d. dec. 48. nu. 23. † Et notandum est q vẽdito equo, cẽsetur venditus cũ freno & sella si hẽt. vt l. ædiles aiũt in prin. & ibi. gl. & Bar. ff. de ædil. ed. & Bart. in l. eũ qui. §. nõ solũ. ff. de fur. & in l. si vt certo. §. vsq; adeo, ff. cõmoda. & Ang. in d. l. ædiles. §. vend. & Bal. in l. 2. C. de ędi. act. & voluit ibi, singularius Bal. (vt refert & sequtur Ias. in §. actionũ aũt inst. de act. nu. 58.) q si aliqs cã vendẽdi ondẽrit equum bñ ornatum, q illa ornamẽta teneẽ tradere, & si non vult tradere, licitũ est emptori agere infra 40. dies. allegat, l. eũ qui. §. nõ solũ. ff. de fur. & ibi dicit Ias. q veniunt ẽt illa ornamenta q equus habebat p

58 duos dies ante venditionem. † Et si vendito equo infra triduũ moriatur à die factæ emptionis presumiẽ fuisse morbosum tpe vẽditionis. vt possit agi ad pcium contra vẽditorem fm Io. An in add Spe. in tit. de empt. & ven. §. scẽdum ver. & nota quod in vend. & sequtur Alex. in add. ad Bart. in l. si in rixa in vlt. add. ff. ad Corn. de sicar. & istam opi. sequtur, & diffusius firmat Boër. in dec. 324 nu.

59 12. in 2. parte. † Finge. n. venditorẽ animalis se potestasse expresse se nolle teneri de vitijs an nihilominus teneaẽ? & distinguendũ puto, q aut fecit ptestationem venditor se nolle teneri gñaliter & nihilominus teneẽ: aut specialr, & specialibus verbis videlicet nolo teneri de tali vitio, & nõ tenetur, l. quęro. ff. de act. empt. si vero erat vitiũ patens, & notũ emptori. non tenetur vẽditor, l. ea quę cõmendandi. ff. de contrah. emp. aut nõ erat notum, & tenetur, qa dolus venditoris præpõderat culpæ emptoris, l. item si obstetrix in fi. ff. ad l. Aql. si vero vterq; erat ignorãs tunc agiẽ quãto minoris res valet pp vitiũ, vel quãto minoris empturus fuisset emptor l. 1. C. de ędil. act. si vero sciẽter venditor vẽdidit rẽ vitiosam, tenetur ad interesse extra rẽ, ignoranter vero tenetur quãto minoris empturus esset. dicit tñ Cy. in l. 1. C. de ędil. act. q vitiũ manifestum, & apparẽs vẽditor nõ tenetur denũciare. i. qñ est extrinsecũ, & i loco apto, (vt si equus est deoculatus, vel

60 manifeste claudicat.) † Quid. n. si emptor rei vitiosę, vel morbosæ agit redhibitoria & pbauit rẽ esse vitiosam añ vẽditionẽ factã, & pendente iudicio res est effecta sana, an hoc nõ obst. possit iudex pdẽnare venditorẽ? & in hoc licet prima facie videaẽ facere tex. in l. iustissime. § fi. & l. si hominem. §. fi. cum l. seq. & l. quod si nolit. §. manc. ff. de æd. ed. q sic, tñ in cõtrariũ facit tex. in l. q alienam in prin. ff. de euic. & l. si fideiussor euictionis. ff. de excep. do. & p hoc facit regula tex. in l. adigere. §. quis. ff. de iu. pa. & doct. Bart. in l. vranius in fi. ff. de fideius. vbi vult, q vbicũq; pendente aliquo iudicio deficit eã fin. illius iudicij, illud iudiciũ impeditur. & idẽ voluit in l. plurib. §. & si placet. ff. de ver. ob. & q nõ possit pdẽnare in diuiduo latissime hñs per Bar. Cęp. in l. actioni. ff de ędil. ed. vbi p plura ita firmat in facti ptingẽtia, ita obtinuisse referẽs, sup quo addo vidẽdũ And. tiraq. in tract. eau. ces. nu. 231. in verbo, Redhibitionis cã, dicentem q vẽditor debet in expẽsis eius pdemnari, & donec cessauerit vitiũ, & si emptor ptiterit sciẽs vitiũ cessasse, debet in

alijs

alijs expensis ꝯdemnari, & hoc dicit voluisse
61 eundē Cęp. vbi supra nu. 11. †Illud non ab re subnectendū puto, nunquid si cū fuerit deliberatū & conclusum inter ꝯsiliarios ciuitatis seu superioris de vēdendo frumētū certo & determinato ꝓcio & nō pluri, quidam hoc sciens vendidit suū frumentū pluri ꝓcio q̄ cōclusō, anteq̄ ꝯclō ꝓdicta publicata extitisset licet vendiderit minori precio q̄ tūc tp̄is in platea valebat) an ꝯtracta vend. & publicata d. ꝯclone rescindatur dictus contractus? in quo quidem casu reperio Bart. Cœp. in l. si noiatim, ff. de ædil. ed. q. arguit ad partes, & inq. t sibi prima facie videri ꝙ rescindat talis ꝯtractus motus ꝑ tex. in l. 1. vēdit. ff. de act. empt. vbi dr̄ ꝙ si vēditor scit seruitutem dn̄i, & ignorabat emptor & nihil dixit venditor, ꝙ tenetur actione ex empto. Itē ꝓ hoc dicit facere tex. i d. l. si noiatim, & §. ꝓced. (ibi cōsulto reticuit) & hanc opin. citat teneri per Gul. de cu. & Bar. in l. ꝯtra legē, ff. de leg. & Bar. in l. q̄ro, ff. de act. emp. & Paul. de ca i l. 1. §. 1. eo. ti. & Io. de pla. inst. de le. pa. tu i fi. 1. col. sed Raph ful. i d. l. q̄ro (vt ipse citat) tenet ꝯtrariū (videlicet, ꝙ valet ꝯtractus, & nō tenebat emptorē admonere) sed ipse Bart. Cœp. tenet ꝯtrariū & dicit ꝓ hoc esse casum ad lr̄am in rōne sui in l. 1. i prin. ff. si qs test. liber esse ius. su. (maxime ibi sed naturæ æquū est nō esse impositū) & ꝓ hoc ēt dicit facere, l. 1. §. ille aūt nouissimus, C. de lat. lib. toll. vbi dr̄ ꝙ occasio fraudi nō est danda. & gl. in l. cum satis q̄ inc. not. ibi. Item daret occasio. C. de agr. & cens. lib. xj. & ꝙ ibi no. Bar. in fi. & quod not. Bar. in l. oēs ꝓfugi in fi. eo. ti. de agr. & censi. Itē h. d. probari rōne euidenti nā mēs statuentiū qd senserint spectanda erit, sed in casu ꝓdicti statuti seu conclusionis fuit ꝙ ciuitas hr̄et frumentum in bono foro, & iste fecit ꝯtrariū, ergo: Itē ꝓ h. d. esse bonum text. in l. Iul. §. si vēditor dolo, & in §. seq. & in §. idem Iulianus dolum nec obst. s̄m eū ꝙ statutū nō ligat nisi à tp̄e ꝓmulgationis, & ēt aliqn̄ post duos mēses, vt in auth. vt nouæ ꝯstōnes, post insinuationem, col. 5. quia paria sunt facere ꝯtra statutum iā ꝓmulgatū, vel nō promulgatū & in fraudem anticipati tp̄s, arg. l. si quis id qđ versi. ꝙ si dū ꝓponeretur, ff. de iur. om. iu. & tenendo istā opin. rn̄det motiuis Fulg. & sic ꝯcludit tenendū esse qđ venditor teneatur ad restōnem ꝓcij quāti interest ipsius emptoris rem emptā non fuisse illo precio, & hæc no-
62 tes ad nōnullas q̄ones. †Solent aliqn̄ venditores equoꝝ tp̄e venditionis protestatione ꝓmissa vendere ꝙ non intendūt teneri de aliquibus vitijs, quo fit vt dubitetur an tale pactū liberet venditorē si equus est vitiosus? & distinguendū est aut gn̄aliter se ꝓtestauerit venditor se teneri de q̄buscunq; vitijs nolle, & pactū sibi non ꝓdest, aut spāliter, & spālibus verbis (videlicet nolo teneri de tali vitio) & pactū liberat, l. quæro, ff. de act. empr. si vero erat vitiū patens, & notum emptori non tenetur venditor, l. ea q̄ cōmendandi, ff. de contrah. emp. aut nō erat notū & tenetur, qa dolus venditoris ꝓponderat culpæ emptoris, vt l. Itē si obstetrix in fin. ff. ad l. aq. l. si vero vterq; erat ignorās tūc agit quanto minoris valet res ꝑp vitiū, vel q̄to minoris emptorus fuisset emptor, l. j. C. de ęd. act. si vero sciēter venditor vendat rem vitiosam tenet ad interesse extrāeē, ignorāter vero tenetur q̄to minoris empturus esset, dicit tn̄ Cy. in l. j. C. de æd. act. vitiū manifestū & apparēs vēditor non tenet denūciare vr̄ qn̄ est extrinsecum & in loco euidenti (vt si equus est deoculatus vel manifeste claudicat. Sed latius exhordiendo Bar. Cęp. in l. si venditor, ff. de ædil. ed. nu. 8. cū seq. aliter distinguit vt ibi per
63 eū.) †Quid. n. si emi duas res quaꝝ vna est vitiosa, & sic redhibitioni locus est, nunqd in ambab. reb. redhibitoriæ sit locus? & si res in aliquo offō sint ꝯiunctæ nec penitus sint sepatæ resolutio vnius est ꝓcul dubio resolutio alterius, at secus ecōtra l. ędi. §. cū aūt, ff. de ęd. ed. & firmauit Bal. in l. si ꝓdiū. C. de
64 æd. act. †Et qd si facta sit vēditio meritū ad certā mensurā q̄ tp̄e traditionis nō ꝑstatur, an agi possit quāto minoris ex empto? dubiū est. in quo dicas ꝙ sic, l. si in emptione in prin. & l. Iul. §. qd in̄, & l. si seruum, §. fi. ff. de act. emp. nā deceptus in mensura agit ad supplementū q̄to minoris ex c. ꝑ tuas de don. nisi adiectū si tp̄s mēsurandi & referendi qa eo elapso renūciare vr̄, si ꝯuentum fuit mensurare & referre inf. certū tp̄s, vt est not. tex.
65 in l. q fundū. ff. de ꝯtrah. emp. †Quid igitur dicendū de eo, quo sæpissime ꝯtigit in nundinis dubitari, ecce qdā mercator vēdidit merces vni & nō tradidit, demum seq. die alteri eas merces vēdid. & tradidit q̄b. trad. illico è nundinis recessit & dū scd's emptor voluisset recedere cū mercib. prius emptor vult im-

 pedire

pedire ſm emptorem vt non diſcedat cum mercibus ex quo ꝑ prius ei fuerunt vendite quęrit̃ an poſſit? & brẽ dicas, ꝙ non ſm Bal. in c.1. col. 1. per illũ tex. in tit. q d ſit inueſt. refert & ſeqtur Iaſ. in l. quoties. C. de rei vẽ.
66 nu. 2. † Quid. n. ſi duo emerũt merces à quodam mercatore pro certo ꝑcio, & vnus iſto rũ vult agere cõtra venditorẽ & offerre partem ꝑcij vt ſibi tradant merces pro rata ſua an poſſit? & dicẽdũ eſt quod nõ, vt eſt tex. in l. qđ ſi nolit. §. idẽ marcellus. ff. de ædil. edic. & l. q ſitulas. §. q fundum. ff. de ꝯtrah. emp. & Paul. de Ca. in l. Iulia. §. offerri. ff. de
67 act. emp. & Soc. in ꝯſ. 16. in 3. lib. † Addã hic qõnem quæ de facto mihi euenit Salerni in nũdinis. Quidam mercator vendidit mihi tres ſaccos piperis & facta vẽditione cepi dictũ piper & repoſui in trib. ſaccis meis, & ſub ſignaui, ſeu ſigillaui dimiſiq. in eadem apotheca vẽditoris, q alteri vendidit & tradidit, qs ergo præferatur dubitatũ fuit? in quo illud dicẽdum eſt qđ ex quo primus emptor mẽſurauit & poſuit in ſaccis ſuis ſignando ẽt, ſi poſtea vẽditor, alteri vendat præfertur primus emptor, qa per talem ſignaturam trãsfertur ita dñium ac ſi & ꝑut transfertur ꝑ veram traditionem. vt eſt tex. in l. quod ſi neque. §. ſi. de peri. & com. rei vend. fallit in vegete vini vendita, refert & ſequitur dom. Iaſ. in d. l. quoties. C. de rei vend. nu. 22. vbi pulchre & licet plura alia potuiſſem notatu digna hic addere ijs contentus ad alia deueniendum eſſe cenſui. Pet. Fol. I. V. D.

Iudiciorum quinta diſtinctio.

1 ☞ *Iudicium aliud ordinarium, & aliud delegatum.*
2 *Iudex ordinarius quis dicatur, & quis delegatus, & in quibus differant.*
3 *Iuriſdictio originaliter radicata eſt in principe, & ab eo deſcendunt iudices, ſicut riuuli à fonte ſuo.*
4 *Delegatus iudex quis dicatur, & quomodo cognoſcatur ab ordinario, & in quibus differant adinuicem.*
5 *Vicarius, ſeu locumtenens, an dicatur ordinarius vel delegatus, & num. 9 cum plur. ſeq.*
6 *Vicarij tres dicuntur eſſe ſpecies.*
7 *Archidiaconus abſente epiſcopo, vicarius eſt epiſcopi, ipſo iure.*
8 *Vicarius quomodo cognoſcatur à delegato.*
10 *Viceduces, vicereges, & vicecomites, dicuntur iudices ordinarij.*
11 *Barones omnes habent iuriſdictionem in baronia ſua.*
12 *Vicarius generalis epiſcopi, dicitur ordinarius, ſecus particularis vicarius vnius loci quia eſt delegatus.*
13 *Epiſcopus æquiparatur duci, comiti, vel baroni.*
14 *Vicarius foraneus, ſeu ruralis, quis dicatur.*
15 *Appellari non poteſt à vicario generali ad epiſcopum. Secus à vicario foraneo, vel rurali.*
16 *Vicarius epiſcopi, dicitur ordinarius in his, quæ de iure communi in eum tranſeunt, ſecus in his, quæ non tranſeunt: niſi ſpecialiter ſibi cõmittantur per epiſcopum: prout ſunt cauſæ criminales, & collationes beneficiorum, quia in his eſt vel delegatus.*
17 *Vicarius rectoru ſecularis, vel præſidis: an dicatur ordinarius delegatus.*
18 *Vicarius creatus ab habente poteſtatem ſubſtituendi, dicitur ordinarius.*
19 *Vicarius an poſſit conſtitui ab inferiori principe.*
20 *Vicarius, ſeu locum tenens in caſu, quo poteſt de iure conſtitui quam poteſtatem habeat, & de quibus cauſis poſſit cognoſcere.*
21 *Intell. ad l. 2. C. de off. eius, qui vi. alter ger.*
22 *Vicarius an poſſit alium vicarium ſibi ſubſtituere.*
23 *Delegatus à quibus conſtitui poteſt.*
24 *Delegatus alienam iuriſdictionem habere dicitur.*
25 *Delegatus regulariter ſubdelegare non poteſt, ſed fallit in delegato principis, num. 26.*
27 *Delegatus principis, quando non poteſt ſubdelegare.*
28 *Appellari an poſſit à ſubdelegato ad principem delegantem, obmiſſo ſubdelegante.*
29 *Delegatus non poteſt abſoluere ab obſeruatione iudicij ante litem conteſtatam, nec facere preceptum diffinitiuum.*
30 *Delegata iuriſdictio, dicitur odioſa, ordinaria vero, fauorabilis, num. 34. & 36.*
31 *Proceſſus eſt nullus, quando plures ſunt delegati, & vnus ſine alio procedit, niſi in reſcripto appoſita ſit clauſula, & ſi non omnes, &c. fallit tamen in delegato ad vniuerſitatem cauſarum.*
32 *Arbitri quando plures ſunt, non poteſt vnus ſine alio procedere.*
32 *Iuriſdictio quando pluribus inſolidum non cõpetit, ſententia per vnum lata non valet.*

34 Iuri

34 *Iurisdictio delegati prorogari non potest: nec potest delegatus cognoscere, nisi in persona cõtentas in rescripta delegatorio.*

35 *Delegati quando plures sunt, vno mortuo, omnium iurisdictio expirat: secus in ordinarijs.*

36 *Iurisdictionis appellatione, intelligitur de ordinaria, & non delegata.*

37 *Delegati iurisdictio vt impediatur, fit coacervatio plurium summarum diuersis actionibus in eodem libello cumulatarum, secus in ordinario.*

38 *Delegata iurisdictio derogat ordinaria: ideo restringenda.*

39 *Sententia lata per delegatum contra ius litigatoris, non valet nec transit in rem iudicatam, si non appellatur.*

40 *Processus contumacia punitiuus, factus à delegato non vere delegato, non valet secus in ordinario.*

41 *Delegatus non potest reuocare sententiam secũdi decreti: sed sic ordinarius.*

42 *Delegatus an possit indistincte vt suspectus recusari, & quid de ordinario.*

43 *Delegatus vt suspectus recusatus an possit causam alteri committere, & quid in ordinario.*

44 *Delegatus in delegando, an possit sententiam sibi reseruare, & sic ordinarius.*

45 *Delegatus an, & quando possit suam sententiam exequi.*

46 *Delegatus non potest minuere nec augere tempus, quod datur iudicati.*

47 *Delegatus quando possit minuere tempus, quod datur iudicatis.*

48 *Tempore quod datur iudicatis, an indistincte gaudeat condemnatus.*

49 *Magistratus appellatione, non venit delegatus, sed tantum ordinarius.*

50 *Delegatus papæ potest subdelegare causam suo non subdito: etiam suo superiori, dummodo sit in dignitate constitutus: secus in ordinario.*

51 *Delegatus qui nulliter pronunciauit, non potest iterum pronunciare secus est in ordinario.*

52 *Delegatus potest suam interlocutoriam reuocare: fallit, quando se non iudicem pronunciauit, & num. 53.*

54 *Delegatus non potest subdelegare etiam vnum articulum iurisdictionalem, nisi sit ad vniuersitatem causarum, secus in ordinario.*

55 *Delegatus ad vniuersitatem causarum, non põt vniuersam suam delegationem subdelegare.*

56 *Delegatus ad vniuersitatem causarum, quis dicatur.*

57 *Delegatus non potest citare per edicta, nisi sit delegatus principis.*

58 *Delegatus inferioris à principe, non potest aliquem capere de persona.*

59 *Delegatus citare debet cum inserto tenore sua delegationis.*

60 *Delegatus, in quibus casibus teneatur citare, cũ inserto tenore rescripti.*

61 *Iurisdictio delegati expirat per mortem delegãtis re integra: & quando dicatur res integra, secus in ordinario.*

62 *Vicarij iurisdictio, extinguitur morte episcopi.*

63 *Delegatus etiam à principe non potest subdelegare cum potestate subdelegandi, nisi hoc faciat sciente, & patiente ordinario secus est in ordinario.*

64 *Delegatus non potest sententiam suam dubiam interpretari: in ordinario secus est.*

65 *Delegatus, qui non potest exequi, non potest sibi taxationem expensarum reseruare.*

66 *Delegatus an, & quando cognoscat de causis meri, & misti imperij.*

67 *Causæ meri, & misti imperij, de iure canonico delegantur.*

68 *Principis delegatus, etiam causas meri, & misti imperij subdelegat.*

69 *Delegatus principis, non subdelegat, quando industria personæ est electa. neque quando ea sunt delegata, quæ principi reseruata sunt.*

70 *Eximens vocatum in ius coram delegato, non tenetur edicto ne quis eum, &c. secus eximens vocatum in ius coram ordinario.*

71 *Capitulum sede vacante, non succedit in iurisdictionem delegatam.*

72 *Delegatus papæ, demandare, non potest potestatem absoluendi, nec prædicandi, nec prouidendi ecclesijs de prælatis: secus est in ordinario.*

73 *Delegatus non potest instituere præsentatum in ecclesia patronata.*

74 *Delegatus an possit mulctare.*

75 *Iurisdictio delegati, non suspenditur per excõmunicationem delegantis. Secus est in vicario, si excommunicetur episcopus.*

76 *Princeps solus vtitur in rescriptis clausula, appellatione remota, ne autem delegatus Principis, nec operatur in præiudicium tertij.*

77 *Delegatus non dicitur is, cui commissa est causa, in qua alias erat ordinarius, sed in causa illa remanet ordinarius: & solum sua iurisdictio excitata dicitur.*

Quinta

1
Vinta † principalis distõ iudicioꝝ est, qa iudiciũ aliud est ordinariũ, & aliud delegatũ. Ordinarium, est il lud, q̃ vẽtilaẽ corã iudice ordinario, de quo loqtur tot⁹ titulus, extra, de of. ord. Iudicũ vero delegatũ est, qḋ vẽtilatur corã iudice delegato, de quo loqtur totus tit. extra de off. del. & ff. de
2 off. ei⁹ cui mãdat est iuris. p totũ. † Quis aũt dicatur iudex ordinarius, & q̃s delegatus, & quõ cognoscaẽ vnus ab alio, & in q̃bus differat ordinarius à delegato, qa ista mã vtilis, & quotidiana, q̃ quotidie versaẽ in iudicijs, iõ decreui hic eã plene declarare, cũ hic opportune ꝑgruat. Iudex ergo ordinarius, dr̃ ille, q̃ est creatus à principe, papa, imꝑatore, vel rege, vel ab alio supiore hñte ptãtẽ ꝓcedẽdi ordinariã iurisdõnẽ, vt põt vñi iurisdõni alicuius ciuitatis, vel ꝓuinciæ, eo. n. ipo q̃ alicui cõmittiẽ vniuersitas negocioꝝ ꝑ hñtem ptãtem, censeẽ creatus ordinarius nisi expssẽ dicaẽ in cõmissione, q̃ delegat sibi cãs, vel q̃ facit eũ delegatũ, nã tũc esset delegatus ad vniuersitatẽ cãꝝ, ita declarat Alex. in l. p̃tor, ff. de iurisd. om. iud. de mente Bar. in l. more. eo. tit. & sic hẽs bonã doctrinam cognoscẽdi ordinariũ à delegato ad vniuersitatẽ cãꝝ. põt tñ creari ordinarius nõ solũ cũ territorio, veꝝ ẽt sine territorio, vt declarat Fel. in c. post cessionẽ. in prin. de prob. & est tex. cum gl. & ibi Gem. in c. ordinarij. de
3 off. ord. li 6. † Scias tñ, q̃ oĩs iurisdõ plenaria est radicata in principe, & in eo est originalr̃, vt ꝓbatur in l. 1. off. de ꝗst. prin. & not. Bar. in l. 1. col. fi. ff. de iuris. om. iud. & ad solũ principẽ spectar ꝯferre ordinariã iurisdõnẽ, & creare iudices ordinarios, tex. est & ibi gl. & Bal. in c. j. §. iud. de pace iur. fir. in vsib. feu. & i l. 1. ff. ad l. Iul. de amb. & gl. in c. 2. ne pl. vices suas. ita vt oẽs dignitates, & oĩa officia, & gradus ab ipso principe ꝓfluant, sicut riuuli à suo fonte, ita dicit Ang. in rub. ff. de iuris. om. iu. & Bal. i c. 1. i prin. q̃s dica. dux. co. vel. mar. vñ plures grad⁹ iudicũ ordinarioꝝ reperiunẽ. Quidã. n. dñr sup illustres, q̃dã illustres, q̃dã spectabiles, q̃dã clarissimi, & q̃dã īfimi. quos gradus ponit gl. & ibi Alex. & Mod. in l. 1. ff. de off. eius, cui mã. est iuris. & Spec. in tit. de iuris. om. iud. col. 1. 2.
4 † Delegatus vero, is dr̃, cui à principe vel ab ordinario, vel à delegato pricipis cã cõmittitur, vices gerẽs delegãtis, & propriũ nihil hñs, l. j. §. q̃ mãdata, ff. de off. eius, cui mãd. est iurisd. ita declarat Alex. in rub. illius tit. col. 3. in fi. & Spe. in tit. de iud. deleg. §. Delegatis. n. dr̃ hr̃e, solũ vsum iurisdõnis delegãtis, & nihil habet proprium, quo ad iurisdõnem, vt d. §. qui mandatũ, & l. si p̃tor. ff. de off. eius, cui mãd. est iurisd. Qũo aũt cognoscat, an aliq̃s sit creatur ordinarius, vel delegatus, vltra ea, q̃ dicit Alex. in d. l. p̃tor. ff. de iurisd. om. iud. ponit Bart. in l. more, col. 2. vers. iuxta hoc & c. eo. tit. & Abb. & cõiter. do. i c. licet, de off. ord. videlicet, qñ in cõmissione diceret, ꝓcedas auctoritate nr̃a, vel delego, vel cõmitto tibi talẽ cãm, vel qñ addit cõmissioni aliqua cl'a, q̃ non spectat ad ordinariam iurisdõnem, vt si dicatur, procedas appellatione remota, vel alia sĩli cl'a vtatur. tunc. n. semper præsumitur delegatus, ſm Abb. in d. c. licet, col. 2. Si vero hoc nõ apparet ex circunstãtijs, & tũc si vniuersitas cãꝝ cõceditur, ꝓsumitur ordinarius, l. 1. §. cũ vrbẽ, ff. de offi. præf. vr. Si vero vna cã vel plures distinctæ, & separatæ concedãtur præsumiẽ delegatus, ſm Bar. in d. l. more, C. col. 2 vers. iuxta hoc, &c. & ibi ẽt Alex. in 3. col. in fin. & Bar. in l. 2 §. fi. ff. de opt. leg. & Bar. in
5 l. ambitiosa. col. ti ff. de dec ab ord. faci. † An aũt locũtenens, seu substitutus alic⁹ officialis, dicatur ordinaris, vel delegatus, hæc est pulchra q. & valde difficilis, & multæ q̃ones quotidianæ pñt ex ea decidi, maxime, ꝑp multas drĩas quæ sunt inter ordinarium, & delegatum, vñ pro pleniori discussione h⁹ q̃onis subijcio tres alias, q. 1. erit, quis dicatur substitutus, seu vicarius, vel locũtenens. Secunda, an talis substitutus sit ordinarius, vel delegatus. Tertia, vtrum inferior à principe possit sibi constituere vicarium, seu lo-
6 cumtenentem. † Venio ad 1. q. super qua dic q̃ tres reperiuntur species vicariorum, seu locatenentium. Primo modo dr̃ vicarius is, q̃ cõstituitur ipso iure à lege sine facto ho-
7 minis. † prout est archidiaconus, qui absẽte epo, est vicarius epi, ipso iure. c. 1. de off. arch. Secundo modo, dr̃ vicarius seu vicegerens is, q̃ cõstituitur ab eodem superiore, à quo fuit cõstitutus ille ordinarius, in cuius locum subrogatur, & de hoc loqtur text. in l. 2. C. de off. eius, q̃ vi. alte. ger. & l. 1. §. à p̃fecto, ff. de leg. 3. Tertio modo dicitur vicarius is, qui substituitur ab aliquo in locum

sui

sui ipsius substituĕris, & de hoc loqtur tex. in l. aliqñ. ff. de offi. pcõs. & in auth. de col. §. ad hoc phibemus. & in auth. vt nulli iud. in prin. & Bar. in l. obseruare. ff. de off proconf. & hæc colliguntur de mente Alex. in
8 rub. ff. de off. eius, cui man. est iurisd. † Quo aût cognoscatur vicarius à delegato, declarat Bar. in l. j. § j. in fin. ff. qs & à quo appel. vbi dicit, qđ si vicarius sedet in eodē tribunali, in quo sedebat ↄstituens cēsēt vicarius si vero sedet in alio loco, dr̄ delegatus. Ex quo infert ipse, qđ si ordinarius scribat alicui, ꝙ sit suus vicarius ĩ tali cã, vel in tali loco particulari, & distincto, talis nõ erit vicarius, sed delegatus, vt hr̄ in c. Rom. de app. lib. 6. vñ à tali substituto appellaẽ ad substituentem, vt ibi hr̄. † Secunda qõ est an talis
9 substitutus dicaẽ ordinarius vel delegatus, super qua vero ↄclusio est, ꝙ in primis duabus speciebus vicegerentium. s. qñ quis constituiẽ à lege vel à superiore, dr̄ ordinarius, ex quo lex, & talis superior poterat dare ordinariã iurisdictionē, & hoc nõ hēt dubiũ p allegata p Alex. in d. rub. ff. de off. eius. In tertia vero specie. s. qñ cõstituitur ab aliquo officiali in locũ sui ipsius, in hoc ↄsistit oē dubium, vnde pro hñda veritate distingue, aut talis vicarius substituiẽ ab ipso principe in locũ sui ipsius, put est vicerex vel legatꝰ de latere, & sine dubio talis vicarius habet ordinariã iurisdictionē. tex. est in c. tua. & ib p doct. de offi. vicar. Põderãdo ibi illud verbum, iurisd. quæ in dubio intelligitur, de ordinaria, sm Abb. ibi. & dicã infra in dñjs. nam princeps potest dare ordinariam iurisdictionem, vt supra dixi, & pbatur in l. j. §.
10 cum vrbem, ff. de offic. pręf. vrb † Ex quo infero, quod hodie in regno idem esset dicendum de istis substitutis ducum comitum, & marchionum, quos in regno appellamus viceduces, vicecomites, &c. nam isti hñt ordinariam iurisdictionem, quia ex forma priuilegiorum oēs barones regni hñt merum, & mistum imperiũ sibi concessum à rege cum ptãte creandi capitaneos ad iustitiã, & ordinario iudices, sm And. de Iser. in ↄst. i locis demanij. la prima. & isti qui hñt priuilegiũ, dñt exercere iurisdictionē de licentia principis, vt no. And. de Iser. i ↄst. ea quæ, & maxime in prædictis dignitatibus, quæ appellantur regales sm Bal. & cõiter doct. in c. j. de feu. marc. & Alex. in cons. 25. col. 3. in 5.
11 vol. † & dicit Matth. de affl. in dec. 57 consi. Neapol. quod rõne territorij oēs barones
12 habēt iurisdictionem in baronia sua. † Si vero talis substitutus creatur ab inferiore à principe, qui tñ non sit dux, comes, vel marchio, vel baro hñs merum imperium ex priuilegio, vt supra, puta sumus in capitaneo seu rectore ciuitatis, vel psĩde, qui vult substituere aliquem in locum sui ipsius, in hoc est dña inter ius ciuile, & canonicum, qa vicarius episcopi habet ordinariã iurisdictionē vt no. Abb. in d. cap. tua de offi. vic. & gl. ĩ d. cap. Romana. de appell. lib. 6. & hr̄ in c 2. de off. vic. lib. 6. quia lex dat sibi iurisdictionē ordinariã, sm Alex. in d. rub. ff. de offi eius col. 4. circa fin. sed vicarius rectoris ciuitatis vel psĩdis, nõ habet ordinariam, quia nec lex ei dat, nec ipse dare potest, ex quo talem auctoritatem non habet, imò prohibetur à lege, p d. §. ad hoc phibemus in authen. de
13 colla. † Confirmatur id quod dicimus de vicario episcopi, quod sit ordinarius, qa episcopus ęquiparatur duci, comiti, vel baroni sm Bart. in l. 5. in princ. & ibi ēt Alex. ff. de verb. oblig. vide sicut substitutꝰ comitis, vel baronis dr̄ ordinarius, vt modo dixi, ita & substitutus episcopi, quia ex cõi forma bullarum, eandem habe diocesim à papa sibi cõcessam, quam habet baro in baronia, & pba
14 tur in c. cum episcopus de offi. vic. li. 6. † Limita tñ istud, quod dr̄ de vicario episcopi, procedere in vicario gñali, quia ille dr̄ ordinarius, secus in vicario speciali dato in vna terra diocesis, vel in certa parte causaꝝ tm̃, qui dr̄ vicarius foraneus vel ruralis, quia ille est delegatus, non ordinarius gl. est notabilis in cl. 2. in ver. foraneo de rescr. & tenet Gem. in c. j in 2. q. de off. ord. lib 6. & Fel ĩ rub. de off. deleg. col. fi. & Alex. in rub. ff. de off. eius col. pen. in prin. & Ang. in l.
15 præcipimus. C. de app. † vnde tunc à talia vicario foraneo appellareẽ ad episcopũ, vel ad vicarium neralē, vt hr̄ in d. c. Romana. & ibi Gemin. de appel. lib 6. & no. Cald. in ↄs 2. in tit. de appel. licet secus sit in vicario gñali, qa ab eo nõ appellaẽ ad episcopũ, ex quo est idē trib. vt d. c Romana. & not. Bar. in l. j. §. j. ff. qs & à quo app. & ad prædicta vide
16 ēt Card. in d. cl. 2. in 24. q. de resc. † Secundo notabiliter limita procedere in his, quæ de iure cõmuni, & generali conceduntur vicario episcopi, quia in illis tantum est ordinarius,

ritus,puta ĩ causis ciuilib.nã causas crimina les nõ põt de iure exercere epi vicarius, nisi specialiter sibi cõmittantur per epm, vt est tex.in c.2.de off.vic.lib.6.Item minime põt cõferre beneficia, nisi specialiter sibi cõceda tur ptãs cõferẽdi p epm,c.fin.de off.vic. lib. 6.& Abb.in cap.tua.de off.vicar.vnde sequi tur.q si ista,q non veniunt in gñali conces sione,cõcedãtur specialiter vicario p epm, in istis erit delegatus,non ordinarius,& ap pellabitur tũc ab eo ad epm delegãtem. ita tenet Fel.in c.licet,col.j.de off.ord.& i rub. de off.deleg.col.fi.quod nota perpetuo p dñias,q sunt inter ordinarium,& delegatũ.

17 † Circa vicarium rectoris secularis vel prae sidis,vera cõclusio est de iure ciuili,q nõ est ordinarius,sed delegatus. ita cõcludit Alex. in d.rub.ff.de offi.eius.Ego tñ considero,& intelligo hoc dcm Alex. procedere qñ offi cialis vellet facere sibi vicarium in casu à iu re prohibito,put est regulariter,vt dicã in fra in seq.dubio secus si faceret in casu per misso, prout est in casu necessitatis, puta cã infirmitatis, vel iustae absentiae nã oẽs doct. concludũt,quot tunc põt facere vicarium, fm Bar.ĩ l.obseruare,ff.de offi.procõsul. & Bal.in c.si q s decesserit.si de feud.fue.cõtr.& pbat in d §.ad hoc phibemus in authen. de coll.vbi pmittitur officiali ante,quã veniat in offm,destinare vicariũ, & eodem modo postq venit,si contingat eũ abesse ex iussio ne principis, vt ibi dr in fi.& no.Bal.in l.a liqñ,ff.de offi proconſ.nã in isto casu puto quod talis substitutus dicat ordinarius, qa lex pmittẽs eũ substitui, vr sibi dare ordina riã iurisdictionem,& ita reperio,q in termi nis tenet Bar.in l.ne quidq §.vbi decretũ.in j.lect.col.2.verſ.opp.& vr, q illa, &c.ff.de off.pcõs. vbi expresse dicit, q substitutus ab eo,q absentat,vel in locum officialis mor

18 tui,dr ordinarius.† Eodem modo,qñ aliqs esset creatus ordinarius à principe cum po testate substituendi, puto q substitutus ab eo,sit ordinarius, qa vr creatus auctoritate principis id cõcedẽtis, & ad hoc moueor p ea q not. Par.in tract. syn.i ver.substitutus col.3.vbi quaeritur an substitutus ab eo,q ha beba: ptãtem substituẽdi in suo priuilegio, possit imponere pœnã mortis, nã si non es set ordinarius,frustra dubitaret de hoc,cum certũ sit delegatum nõ posse expedire ea, q sunt meri impij.l.ff.de offic.eius.Praeterea, istos duos casus ego ꝯfirmo rõne vrgẽtissi ma.nã lex expresse phibet officiales facere sibi substitutos,nisi in casu necessitatis,vt d. §.ad hoc phibemus.& ĩ authen.nulli iud.in princ.& tñ pmittit cuilibet ordinario posse delegare causas del.l.more, ff.de iu.om.iu. & hoc pcedit,siue in casu necessitatis, siue nõ,vt pbat in d.l.j.ff.de offi. eius vbi i casu necessitatis pmittit delegatio meri impij,er go in alijs causis delegabilibus non ꝯsiderat casus necessitatis. Si ergo lex vetat facere subitutũ nisi in certis casibus, seqtur q in il lis casib' exceptuatis erit ordinarius,qa si es set delegatus, et in casibus non exceptuatis põt esse delegatus sine aliqua phibitione le gis.Ad qd ergo lex induceret talẽ phibitio nẽ,nisi esset ordinarius? Et idẽ dicimus in ptãte substituẽdi cõcessa qa absq; tali ptãte quilibet ordinarius constitueres sibi delega tũ vt d.l.more.ergo talis ptãs operat vt pos sit ꝯstituere ordinariũ auctoritate principis ꝯcedentis.Extra aũt hos duos casu si ordina rius facere vicegerẽtẽ, non dr ordinarius, sed potius delegat' ad vniuersitatẽ causaꝶ. & ita pcedat,qd' dicit Alex.in d.rub. ff. de offi.eius,& hoc expresse tenet Ias.in l.si ea

19 dẽ col.2.ff.de off.asses. † Venio ad tertiã q. videlicet, verũ inferior à principe, possit cõ stituere sibi vicariũ,& loquor de rectore ci uitatis, vel de pside,qa iã de alijs dictũ est,& hr cõcludo, q non, & hoc regulariter qa oĩ iure prohibetur. Primo.n.prohibetur p ius cõe,per d.§.ad hoc prohibemus.&in au then.vt nulli iud.in princ.Secũdo,prohibet in regno Siciliae per multas ꝯst. Et primo,p ꝯst.quae incipit,officia. q imponit pęnã capi talẽ.Secundo,per ꝯst. duram, & diram. quę imponit pœnã publicationis bonoꝶ ꝯtrafa cientibus.Tertio,p capitulũ regni,qd inci pit,qa de vicarijs,&c.vbi phibet res fieri vi carios sine eius licẽtia, & factos iubet de ci uitatibus expelli, & dicit Par.in tract. synd.ĩ verſ.substitutus col.fi.q ptãtes terrarum nõ pñt facere substitutũ,& ire ad solatiũ.Quod tñ limita,nisi in casu necessitatis, vt dixi in pcedenti dubio, qa leges nouae distinguunt

20 p veteres l.sed & posterior.ff.de legib. † Quã aũt ptãtem habuit vicarius seu locumtenẽs in casu,in quo de iure constitui põt,dic q si est ꝯstitutus à principe vel ab alio superiore,q habet ptãtem constituendi vicariũ seu ordi nariũ,puta ĩ locũ ordinarij absentis vel mor

tui,& tunc vera, & cōis conclusio est, quod pōt facere oīa, q̄ poterat ille ordinarius in
21 cuius locū substituit. † Vnde pōt expedire oēs causas meri,& mixti imperij, vsque ad mortē,& membri abscissionē inclusiue.ita intellr.l.2.C.de off.eius, q. vi.alt.ger.repro bata gl.ibi q̄ dicit,q̄ non pōt imponere vlti mū supplicium,& mēbri abscissionem, qa hoc nō est verū, nam imò pōt dictas pœnas imponere, ſm Bart.in l.1.§.hi qb.ff.de leg. 3.& Bar.in l.1.col.fi.ff.de off.eius, vbi ī spē reprobat gl.in d.l.2.& ibi ēt Alex.i 15.col. & Bal.in auth.sed nouo iure. C.de ser.fug. ita ēt tenēt Iac.de Bel. & Bar.in d.§.ad hoc ꝓhibemus.Si vero est ꝯstitutus ab inferiore in locū sui ipsius,puta à rectore ciuitatis,& tunc oēs causas expedire pōt præter vltimū suppliciū, & membri abscissionē ita ꝓprie loqtur tex. in d.§.ad hoc ꝓhibemus, & ibi Iac.de Bel.& Bart.idē tenet Bal.in l.data opera col.13.C.q accu.nō pos.& Bal.in d.c. si q decesserit,fi de feu.fue.ꝯtr. & hr in locis præall & ꝓcedit ēt,si capitaneus habeat potestatē substituēdi in priuilegio,vt tenet Paris in trac.synd.in d.ver.substitutus col.2. ad p̄dicta adde Bal.in authen.& oīno col.3.ver sic.iuxta hoc quærit. C.ne vx.pro mar. vbi dicit, qđ vicarius ptātis, pōt expedire oēs
22 causas citra sanguineū.†An aūt possit vnus vicarius aliū vicarium sibi substituere? Dic quod non,vt est tex.in c.clericos de off.vic. & no.gl.in c.1.in vers.ipsius de off.vic.li.6. & Bal.in l.aliqñ.ff.de off.ꝓc.& Fel.in c. C. perpetuus col.1. de fide instr. qđ ꝓcedit ēt in vicario papæ ſm Card.in clem.2.in [illegible] de rescr.Limita hoc.s.vt nō possit facere vicarium ꝑpetuum sibi simē,sed ex causa,puta absentiæ,pōt ad modicum t̄ps facere vicarium ſm gl.in cl.1.in vers.locum de regula, & Card.in clem.1.in 11.14.& 18.q.de off.
23 vic. & Fel. in d.c. C. perpetuus col.1. † In quibus aūt differat ordinarius à delegato. Ad hoc vt ista mā reducatur ad bonā vtilitatem,dico quod in multis differūt. Et primo respectu creationis,qa ordinarius constituitur à principe,papa,imperatore, vel rege,populo,lege,vel ꝯsuetudine. Delegatus vero ab omnibus p̄dictis, & à quolibet ordinario,vt not.gl.in l.& qa.ff.de iuris. om. iud. Item à delegato principis.l.à iudice.C. de iud. Item à delegato ad vniuersitatē causarū.l.1.§.ab eo.& ibi Bar.& doct.ff.qs,& à
24 quo appel.† Secundo differunt,quia ordinarius habet ꝓpriam iurisdictionem, & iure suo illam exequitur.l.more maiorū.ff.de iurisd.om.iud. Delegatus vero habet iurisdictionem iure alieno,& nihil habet ꝓpriū, sed habet solum vsum alienæ iurisdictionis .s.delegantis.l.1.§.qui mandatam, & l.& si prætor.ff.de off.eius, & l.solet.ff.de iurisd.
25 om.iud.& l.& quia eod.tit. † Tertio,differunt,quia ordinarius pōt regulariter delegare d.l.more maiorū, & l.cogn.§.cum propriam.ff.de off.eius, & c. cū eps de off.ord. li.6. Delegatus vero subdelegare nullo modo pōt,vt d.l.more maiorū, & l.à iudice. C. de iud.& l.si ff.de officio eius,ēt de consensu partium,ſm Bald.in c.cum Bart. col.3. vers.quæro vtrum,&c.in fi.de re iud. & Ias.
26 in d.l.à iud.col.2.†Fallit in delegato principis,quia potest subdelegare, vt d.l.à iudice, & c.pastor.&c.venerabilis de off.del.& c. si duo de off.deleg.& lib 6.& no.Abb. in c.si. pro debilitate de off.del. & est tex. in l.1.in fi.C.q pro sua iurisd.vbi Bal.in 6.not.dicit, q̄ etiam causas meri impij delegare pōt. de cuius dicti veritate,vide Alex.in l.j.col.ant. & pen.de off.eius vbi de hoc examinat plenū artic. Multas al's fallentias vide p Ias.in d.l.à iudice, vbi plene attingit hanc mām.
27 ADDITIO † Delegatum principis subdelegare posse constitutum vides (ſm do.auctorem) quod quidē minime ꝓcedere scias, si fuerit eidem causa cōmissa p verbum mandamus,vel præcipimus,eam.n.eo casu non subdelegabit,ſm gl.in l.sæpe audi ui Cęs.ff.de off.præsi.quam gl.sequitur Bal. in add.Spec. de iud.deleg. in fi.vers.quando est præceptum,& eum approbat totus mundus,secundum Alex.in l.& quia, ff.de iuris. om.iud.& Fel. in c. eam te.col.7.vers.nihilominus de rescript. & idem foret si dicatur in commissione q̄ causam se cognoscere deberet, quia per illum verbum vr̄ imposita necessitas per se ipsum causam cognoscendi cap.1.vt eccl.bene l.prætor in princ.ff.de eden.& per Bal.in d.c.eam te vers.circa hoc de rescr. & idem est si in commissione fuisset dictum super quo tuam conscientiā oneramus, quia tunc subdelegatio vr̄ prohibita,& electa est industria personæ, ſm Imol. Abb.& alios in c.fin. per illum tex.de offic. deleg.Alex.in l.à iudice. C.de iud.& Bal.in c.si pro debilitate 3.col.de offi.deleg.& gñaliter

liter vbicũq; apparet fuiſſe electã induſtriã perſonæ, vt declarat Ioan.And.in d.c.fin.in ver.iniungit, & Io.Mill.in verbo mandatũ an trãſeat, & ꝑ Bal.Car.Imo.& Panor.in c. fi.de dol.& cont.& ꝑ Cap.deciſ.151.virginalis.Itẽ intelligo p̃dicta ꝓcedere in delegato à principe ſupremo, aut ſuperiorẽ de facto, vel de iure nõ recognoſcẽte, & eius ꝯſtõ ius ciu.non aũt prætorium conſtituit, ſm Bar. in l.4.§.1.in fi. & ibi Imol.ff.de damn. inf. vnde delegati ab epis ducibus, & marchionibus non põt ſubdelegare, ſm Bart.in l.ſciendum, ff.de ver.obl. & l.fi.ff.de pœn. põt tñ talis ſubdelegatus ab iſtis ſubdelegare aliq̃ cauſam, ſi eſt delegatus ad vniuerſitatẽ cauſaꝝ, l.1.§.fi.ff.q̃s, & à quo, & ibi gl.& Bar.& & doct.in l.& quia, ff.de iuriſd.omn.iud.vñ vicarius epi licet non poſſit alteri ſuas vices in totum cõmittere, & alium facere vicariũ põt tñ aliq̃ cauſam ſub delegare, ſm Rot.in dec.388.ſuit dubitatũ vtrum vicarius, & per Cap. dec.161. Petr. Foll. V. I. D.

28 † Quarto dñt, quia ab ordinario ſubſtituto non appellatur ad ſubſtituentẽ eũ, & qñ ſumus in vicario alio locumtenente ordinario quod qñ ſit, declaraui ſupra, & dixi ẽt in ſcriptis meis ſuꝑ lectura, ff.de off.eius. Sed appellatur ad eum, ad quẽ appellaretur ſi ſubſtituẽs pronũciaſſet, l.1.§ 1. & ibi Bar. ff quis, & à quo appell.& Bar.in l.p̃cipimus in prin.C.de appell.& tex.in c.Romana, & ibi gl.& doct.de appel.lib 6. & in c.nõ putamus, de conſ.lib.6. ſed à delegato appellatẽ ad delegantẽ, vt in locis præall. Quid aũt, ſi appellatẽ à ſubdelegato in caſu, in quo cauſa ſubdelegari põt?an ſit appellandũ ad primum delegantẽ obmiſſo medio, vel ad mediũ ſubdelegantẽ? Dic, quod de iure ciuili à ſubdelegato principis põt appellari ad ſubdelegantem, l.1.in fi. C q pro ſua iuriſd. & hr̃ per Bar.in d.l.1.§.1.ff.quis, & à quo appel. Sed de iure canonico debet appellari ad principẽ delegantẽ obmiſſo medio, c.ſi duo de off.del.lib.6.ſed in delegatis ab inferiore à principe, indiſtincte appellatur ad primũ delegantẽ, & põt poni exemplũ in ſubdelegato à delegato ad vniuerſitatẽ cãꝶ. qui poteſt ſubdelegare, ſm Bar.in d.l.j.§.1.q a quo ad hoc, æquiparatẽ ordinario, ſm Bal.in l.ſi vt proponis.la 1.C.qũo, & qñ iud.& Bal.in l.fi C de iud.& gl.in c.cum cãm, de appel.& tota iſta eſt opi.Bar.in l.1.§.1.qui facit duas dñias, vna inter ius canonicũ, & ciuile, vt ſupra retuli, & aliam inter delegatũ à principe, & ab inferiori, ſed iſta opin.Bar. cõiter non tenetur, & veritas eſt, quod non debẽt fieri p̃dictæ dñiæ, ſed ſolum fit dñia, aut delegatus ſubdelegat totam cauſam, aut partẽ ſibi reſeruat. Primo caſu indiſtincte tam de iure canonico, q̃ ciuili appellatur ad primũ delegantem, tex.eſt in c.ſuper quæſt.§. porro, & ibi gl.& Abb.de off.deleg. & in d. l.j.§.1.ff.quis, & à quo appel. Secũdo caſu, appellatur ad ſubdelegantẽ, ita loquatẽ d.l.j. in fi.C.q pro ſua iuriſdictione, & probatur ibi, dum dicit cauſas iudicandas, &c. vñ ſola ꝓnunciatio vr̃ delegata, & non tota cauſa. iſtam ꝯclõnem tam quam veriorem, tenet Phil.in c.dilecti.lo iij.col.3.in princ.de appell.& ibi ẽt Card.in 5.col.in prin.& etiam Abb.& cõiter doc.ib.& in d §.porrò, & cũ

29 iſta opin.pertranſeo contra Bar. † Quinto dñt, quia delegatus non põt abſoluere ab obſeruatione iudicij, ante litem conteſtatã, nec facere p̃ceptum diffinitiuum, ſecus in ordinario, ita tenet Bal.in l.ſi reus, in j.lect.in

30 fi.col.ff.de procur. † Sexto dñt, quia ordinarius dr̃ hr̃e iuriſdictionem fauorabilem. delegatus vero odioſam, gl.eſt in c.1.in verſ. proceſſus. propè finem de reſcr.lib.6. & Alex.in l.1.col.15.ff.de off.eius, & hoc põt eſſe vtile ad multa, maxime per cap. odia. de reg.iur.lib 6. & hãc ẽt dñiam ponit Alex.in

31 l.1.ff.de damn.infect. † Septimo dñt, q a qñ ſunt plures iudices ordinarij, poteſt vnus ſine alio ab initio cognoſcere, & ſententiare, l.1.ff.de off.& l.Pomponius, alias incipit, ſi vni.& ibi Bar ff.de re iud. Rõ eſt, quia quilibet habet oſm̃ inſolidum, l.imperator, ff.ad municip.ſecus in delegatis, quia ſi vnus ſine alio procedit, proceſſus eſt nullus, l.duo ex tribus, ff.de re iud.& c.cauſam, el j.& c.cum cauſam, de offi.dele.adeo, ꝙ etiam ſi eſt proferenda interlocutoria non poteſt vnus ſine alio eam proferre ſecũdùm Abb.in d.c.cauſam, in 3.not.& Bar.in d.l.ſi vni.

Quod fallit qñ in cõmiſſione eſſet appoſita cl̃a ꝙ ſi oẽs, &c. vel alia ſilis. verũ tunc debent requiri prius collegę alias ſine requiſitione, & declaratione, quod non pñt interuenire, non pñt alij ſoli ꝓcedere, text. eſt & ibi Abb.& Fel.in c.prudentiam, in princ.de off.deleg. In delegatis aũt ad vniuerſitatem cauſarum eſt idem ꝙ in ordinarijs, ſecundũ

Bart.

Bar. in d.l.si vni.& ibi ēt gl. Alexand. dicit hanc esse cōem opin. licet Abb. in d.c. causam tenuerit contrarium, & male, secun-
32 dum eum. † Quid autem in arbitris? Dic idem, quod in delegatis. l.si i rres, ff. de arb.

ADDITIO Iudicis. n. delegati adiecta clausula (si vnus interesse nequibit alter expediat, vel simili) facit vt ꝯstito de impedimēto collegę, alius solus expediet, quod ꝑ sequit Lud. Ro. in sing. 13. in cā, vbi asserit. Ita cōiter teneri per doctores & Fel. in c. sciscitatus vers. oportet notū esse impedimētū de rescr. & per Rot. decisio 244. retēpto, & 166. vbi limitat hoc non ꝓcedere in beneficialibus, in qbus ēt non constito de impedimēto collegę si alius solus ꝓcedit, & demum appareat collegam fuisse impetum, ꝓcessus valet, qđ ꝓsequitur Seb. van. in tract. nullita. in tit. de null. ex def. iu. ord. nu. 180.

33 † Et qñ iurisdictio insolidum, non cōpetit nedū snīa nō pōt per vnum solum ferri, sed ēt requiritur vt tpe snīę proferendę, oēs iudices sint ad insimul coadunati, & simul iudicent, vel vnus alijs p̄sentibus & mandantibus. & ꝙ is qui recitat vtat verbis pluralis numeri, vt pura nos tales iudices ꝓnunciamus in hunc modum. vt in c. cū ab vno de sent. & re iud. in 6. alias non valeret sententia. l. tūc aūt & ibi gl. l. duo ex tribus, ff. de re iud. Itē requiritur quod oēs sint pręsentes, alias si vnus dedisset suum votum, & deinde recessisset, non valeret ₰m Fel. in c. causam matrimonij col. fin. vers. 3. limita, extra de offi. deleg. Petrus Follerius V. I. D.

34 † Octauo differunt qa iurisdictio ordinarij pōt prorogari, cuius prorogationis rōne pōt iudicare extra territorium. l. si ꝯuenerit ff. de iurisd. omn. iud. & l. j & 2. ff. de iud. sed iurisdictio delegati non pōt prorogari, nec potest cognoscere delegatus, nisi inter ꝑsonas cōtēias rescripto delegatorio. c. P. & G. de offi del. & l. priuatoꝝ C. de iuris. om. iud.

35 † Nono differunt, quia in pluribus delegatis vno mortuo expirat offm̄ oium, adeo qđ vlterius ex illa delegatione cognoscere nō pōt c. penult. de off. deleg. secus in pluribus ordinarius, vt notat Abb in d.c. penul. dū refert se ad ea, ꝙ dixit in c. prudētiam in prin. eod. tit. vbi hoc dixit, in 4. col. & gl. in c. vt offm̄ de hęret. lib. 6. & Bar. i l. j. §. si plures, ff. de exerc. Ad hoc potes adducere oia, quæ dixi supra in 8. drīa. Et idem dicimus in pluribus arbitris ꝙ in delegatis, vt d. cap.

36 pen. † Decimo differunt, quia in dubio appellatione iurisdictionis, itelligimus de ordinaria, nō delegata, ₰m Abb. i cap. pen. ver. quęro, an vicarius, &c. de offi. vic. & Alex. i

37 rub. ff. de iurisf. omn. iud. † Vndecimo differunt, quia coram iud ce ordinario, q a non potest cognoscere nisi de certa summa, nō fit coaceruatio pluriū summaꝝ diuersis actionibus in eodem libello cumulataꝝ, ad impediendam suam iurisdictionem. l. si idē cum eod. in prin. ff. de iurisd. om. iud. secus coram delegato. Hanc drīam posuit Iason.

38 in d. l. si idē cum eod. in j. no. Rō est † quia delegata iurisdictio derogat ordinarię, c. studuisti de offi. leg. & c. sanè de offi. del. Ergo debet restringi pro ꝯseruanda iurisdictione ordinaria. & sic debet fieri coaceruatio. l. si plures, §. fi. ff. de pac. alias esset i odiū ordinarij, ꝙ fieri nō debet, ₰m Bar. in d. l. si idē cū eod. in prin. Item quia iurisdictio delegata, est odiose, ergo restringēda, c. odia. de reg. iur. lib. 6. & l. cū qdā, ff. de liberis, & posthumis, & dixi supra in octaua differentia.

ADDITIO Concludit hic auctor iurisdictionē delegatā esse odiosam, quod verum est, vt est gl. pen. in clem. fi. de off. ord. & lap. alle. 55. in 2. col. circa fin. & ideo formiter de ea debet ꝯst. cap. cum in iure vbi gl. & scribētes de offi. del. & in l. vnica. C. de mād. princ. & habetur per Alex. conf. 17. vi detetur lib. 7. & conf. 200. in fin. lib. 2. cum similibus. Petrus Follerius.

39 † Duodecimo differūt, quia snīa lata per ordinariū cōtra ius litigatoris, valet, & transit in rē iudicatam, si nō appellatur, vt hr̄ in cap. cum inter. de re iud. & in l. cū prolatis & ibi per Alex. & doct. ff. de re iud. secus, si est lata per delegatum, ita tenet Host. in c. fi. de preb. & in c. j. de off. del. lib. 6. & Old. in conf. 81. col. 1. & Barb. in additio. ad Abba. in c. cum dilecta de rescr. in additio. quæ incipit, ordo iuris, &c. post medium.

40 † Decimotertio differūt, quia processus cō tumaciæ punitiuus ꝑ delegatū factus cōtra citatum, nō cōparentē, si in veritate ille nō erat delegatus, nō valet quamuis fuisset dubiū secus si fiat ꝑ ordinariū, in veritate non sit ordinarius, dūmodo possit esse, qa bene valet, ita dicit Abb. i c. ꝑterea col. pen. de dil.

41 † Decimoquarto differūt, qa ordinarius potest reuocare snīam secundi decreti, sed delegatus

gatus non. Istam dñam ponit Alex. in l ꝙ iussit. col. 6. ff. de re iud. referens ita tenet In no. in c. consultationibus de off. deleg.

ADDITIO Adde ꝙ Alex. tenet id ꝙ dicit D. Auct. per doct. Inno. in d. c. sign̄ anti bus, & tñ (vt videre potui) nullum verbum de hoc dicit Innoc. P. F. V. I. D.

42 † Decimoquinto dñt, quia delegatus potest i totū recusari vt suspectus, vt remoueatur, sed ordinarius nō, sed dat sibi adiūctus, fm Bar. & doct. in l. apertissimi. C. de iud. nisi esset delegatus ad vniuersitatem causarum quia tunc siir debet sibi dari adiunctus gl. est nota. in l. fi. in gl. 1. C. de iud. & ꝙ dixi in delegato procedit ēt in delegato principis, fm Abb. in c. super q. §. quem vero. de offic. deleg. & hoc est de iure ciuili, de iure vero canonico tam ordinarius, q̄ delegatus pōt in totum recusari cap. si quis contra clericum, ibi Abb. & doct. de foro competenti, & idē Abb. in c. cum speciali. in 1. notab. de appel. Dūmodo causa legitima inseratur, & ꝓbetur, als recusatio, nō admittit, vt dicit Abb. ibidē. & in d. §. quem vero. & est tex. in c. 2. requiritur. de appel. secus est de iure ciuili, quia non oportet inserere causam suspicionis, fm Bart. in d. l. apertissimi, & gl. in l. q a poterat, ff. ad Trebel. & gl. in l. item si suspectus, ff. de proc. & Ias. plenē, in d. l. apertissimi, & quæ sint istæ iustæ causæ recusandi iudicem suspectum. tangit Spec. in tit. de iud. deleg. §. superest, & ego dicam plene infra, in tract. de appell. in vltima parte huius operis in ver. recusat. & ibi videas.

Hodie aūt in regno seruatur ius canonicum, ex dispōne regiæ pragmaticę, quæ incipit. Itē ꝯtingar, ꝑ quā dispōnit, ꝙ tam ordinarius, q̄ delegatus pōt recusari, vt suspect⁹ & remouet in totū, & debet allegari, & probari iusta cā suspicionis corā diocesano lo-

43 ci. seu eius vicario, vt ibi hr̄ † Decimosexto dñt, quia ordinarius postq̄ est recusatus vt suspectus, pōt cām alteri delegare c. si qs cōtra clericum. de foro comp. & c. cum spāle. & ibi Abb. & Philip. de appel. Delegatus vero recusatus, non pōt causam cōmittere c. iudex ab aplīca de offi del. lib. 6. Cum distōne tñ, de qua ibi. s. aut nondū est proposita recusatio, & pōt cōmittere, aut est proposita, sed nondū fuit pronunciatū super ea, & tūc non pōt cōmittere, nisi de ꝯsensu partiū. Aut est pronunciatum, & tunc ēt de consensu partium nō pōt cōmittere q a post pronunciationem desijt esse iudex, vt d. c. iudex ab aplīca. & loquor de delegato principis quia in eo cadit hoc dubiū, nam delegatus ab inferiore, sine dubio nō pōt subdelegare

44 vt supra dixi in tertia dr̄ a. † Decimoseptimo dñt quia ordinarius pōt delegare totā cām, & sniam sibi reseruare, dummodo audiat ter causam. s. in principio. i. in litis contestatione, in medio, & in fine. vt C. de iud. auth. ad hæc delegatus vero hoc facere non pōt, nam aūt totā cām cōmittere debet, aut nihil, vt no. gl. in d. auth. adhæc in vers. delegatus. vn̄ non pōt sniam sibi reseruare, ēt si esset delegatus principis, & hoc de iure ciuili, secus de iure canonico, q a pōt sibi reseruare sniam c. super q. in prin. de offic. deleg. & prædictam dñam ponit Bar. in l. nec quidq̄, §. vbi decretum. col. 3. ff. de offic. proc. dum ponit dñam inter decretum, & sententiam,

45 & Alex. in rub. ff. de offi. eius col. 2. † Decimo octauo dñt quia ordinarius pōt suam sententiam exequi, delegatus vero nō, imò sua snia mandatur executioni per ordinariū l. à diuo pio. in prin. & ibi gl. & Bar. ff. de re iud. & hoc procedit in delegato ab inferiore à principe, vt est text. ēt in l. properandū. §. sin aūt res iuncta gl. in vers. ad maiorem. C. de iud. & tenet Alex. in d. l. à diuo pio. col. 3 & 4. & Abb. in c. si quis cōtra clericum. col. si de for. comp. secus in delegato principis, quia tam iure ciuili, q̄ canonico pōt sniam exequi fm Alex. in d. l. à diuo pio. col. 2. & Abb. in d. c. si quis contra clericum. col. pe. & c. signasti de offic. de leg. quam sniam pōt exequi infra annum tm̄, & non vltra cap. quærenti de offi. deleg. Item pōt delegatus à principe cōmittere ordinario executionem suæ sniæ, vt d. c. signasti, & cap. sanè eo. tit. & tenetur ordinarius sibi obedire, ēt si iniusta sit snīa tex. est in c. past. §. quia vero de offic. del. & no. in d. §. sanè, & d. c. signasti, de qua mā vidi in quadam disputatione mea, q̄ posui sup rub. ff. de offi. eius dum legi illā rub. in almo studio ciuitatis Salerni, conductus ad lecturā de mane ord nariā, q̄ disputatio incipit. Pro ornamento &c & tractat mām c. si qn̄ de off. del. Iiē pdicta de delegato inferioris à principe procedūt de iure ciuili, secus de iure canonico, q a si delegatus hēbat ptātem exequendi, pōt ēt delegatus exequi, fm Abb. in d. c. si quis contra clericum, col. pen.

pen.&fi.& ratio est, quia executio est misti imperij & de iure canonico delegamur ea, quæ sunt mixti imperij, ſm gl.in c.quod ſedes, de offic.ord.& Bart.in l.nec quidquã,§. vbi decretum,ff.de offic.proconſ.licet ſecus ſit de iure ciuili, vt hr in l.iubere cauere, ff.
46 de om.iud.& in l.j.ff.de off.eius. † Decimo nono differunt, quia ordinarius põt amplia re.& minuere tps, qđ datur iudicatis ex cã, l.2.ff de re iud. ſed delegatus non, quia ex quo ipſe nõ exequitur ſniam ſuam, vt modo dixi in præcedenti drã, non poteſt imponere legem ſuperiori exequẽti.ſ.ordinario delegantis, c.ex insinuatione.de appel.hanc differentiam poſuit Bart.in d.l.2.in t.quæſt.
47 ADDITIO † Concludit hic (vt vides do. Auct.) ꝙ iudex ordinarius põt ex cã minuere tps qđ datur iudicatis (de quo vnũ verbũ ſupra dixi) & bñ dicit, & ꝙ iudex delegatus non poſſit tale tps coarctare, eſt rõ, qa ad eũ non ſpectat executio, & ſi coarctare eſſet imponere legẽ ſuperiori ſuo ad quẽ ſpectat executio ſm Bart.in l.2.& ibi Herc. ff.de re.iu.vbi multa allegat in contrariũ, ſed ſi eſſet talis delegatus qui hr̃et executionẽ ſniæ poſſet ſicut ordinarius coarctare dictũ tps ſm Abb.in c.ꝙ ad conſultationẽ ex
48 tra de re.iu.nu.10. † Sed nunquid reus condemnatus indiſtincte gaudeat iſta dilatione quatrimeſtris tpis, vt nullam interim moleſtiam pr̃iam? hanc q.mouet Abb.in d.c. ꝙ ad conſultationem, nu.22.& dicit ꝙ cõdẽnatus qui vult vti iſta dilatione debet ſatiſdare de ſoluendo in termino, alia non gaudet ꝑ tex.in l. ſi debitori. ff. de iud. & ibi dicit ꝙ hoc no.Bart.ſicq́. inf.illũ terminũ ꝯdẽnatus ipſe põt capi, & carcerari niſi cauerit, qđ ipſe intelligit ſi eſſet inops. ita qđ temeretur de fuga, qđ eſt notandũ, qa eſt pulchrũ verbũ, & ibi æne.de falc.in add.intelligit hoc eſſe verũ ſi petatur à parte, alias nõ teneẽ ex ſe p̃ſtar ſatiſdationẽ, & ita dicit obtinuiſſe.P.F.
49 † Viceſima dr̃a eſt, quia appellatione magiſtratus, nõ venit delegatus, ſed tm̃ ordinari⁹ ſm Paul.de Caſt.quẽ ſeqtur Alex.in l.eum qui ff.de iur.om.iud ꝙ facit ſm eum, ꝓ interpretandis ſtatutis loquentib. de magiſtratu vt non cõprehendat delegatum, pro quo eſt tex.in l.properandũ, in prin.in verſ.ſiue ma
50 gĩſtratib.&c.C.de iud † Viceſimoprimo dr̃nt, qa ordinarius debet delegare cauſam ſuo ſubdito, quem põt compellere ad acceptandum, c.paſt.& ibi Abb.in pen.no.& in c.qđ ſedes, de off.ord.& l.1.C.q pro ſua iuriſd.nõ ſubdito inuito nõ põt cauſam delegare, ſed volenti tm̃, ſm Bar. i d.l.1.vbi ita limitat dictam legem, & Abb.in d.c.paſtoralis, in 4. no.& ita intelligitur tex.in l.& ſi prætor, ff. de off.eius, ſed delegatus à principe, põt cauſam ſubdelegare cuicunq;, ẽt ſuo ſuperiori, & nõ ſubdito ẽt inuito. Vñ ſi delegatus Papæ eſt minimus clericus, põt cãm ſubdelegare, archiepo, ẽt inuito, c.paſtoralis, in prin. & ibi Abb.in pen.not.& c.ſane q a, de off.deleg. Verũ circa hoc ſcias, ꝙ delegatus Papæ debet ſubdelegare cauſas illis perſonis, quibus deleg.Papa.ſ.in dignitate ꝯſtitutis, per c. ſtatutũ, de reſcr.lib.6. alias ſubdelegatio nõ valet, & ꝓceſſus factus eſſet ipſo iure nullus ita tenet Abb. in d.c. paſt. in fin.illius prin. de off. deleg. & Alex.in conſ.77.col.2.in 2.
51 vol. † Viceſimoſecundo dr̃nt, quia ordinarius ſi protulit ſniam nullam, põt iterum de cã cognoſcere, & ſniare, l.ſi præſes, C. qũo, & qñ iud.& l.1.C.de ſen.& l.ſi accuſatorib. C.de acc.& Bar.in l.iudex poſtq̃.ff.de re iudic. delegatus vero qui nullr̃ pronunciauit, nõ põt vlterius de cauſa cognoſcere, l. ſi vt ꝓponis, C.qũo, & qñ iud.ẽt ſi ſit delegatus a principe, ſm Bal.in d.l.ſi vt proponis, col. 2.& Alex plenẽ, in rub.ff.de off.eius, col.2. niſi eſſet delegatus ad vniuerſitatẽ cauſarũ, qa hr̃ vt ordinarius; ſm Bal.in d.l.ſi vt proponis, & Fel.in c.in lr̃is, col.1. de off.deleg. & de prædictis an qñ, & qualr̃ procedant in delegato, vide plenẽ per Fel.in c.qualiter, & qñ, el j.col.antepen.& pen.de accuſ & qualr̃ procedant in ordinario, ꝙ poſſit iterato cognoſcere, vide Abb.in d.c.in literis, & Bart.
52 in d l.iudex poſtq̃ de re iud. † Quo aũt ad reuocandum interlocutoriã, non eſt dr̃a inter ordinarium, & delegatum. quia vterq; poteſt eam reuocare, ſm gl.in d.l.quod iuſſit, ff. de re iud.& ibi ẽt Alex. in 1.col. & eſt tex.in c.cum ceſſante, & ibi Abb.in 2.no.de appel. quod limita. vt infra proxima dr̃a.
53 † Viceſimotertio dr̃nt, quia ordinarius ſi pronunciat ſe non iudicem, vel iuriſdõnem non hr̃e, põt hanc ſuam interlocutoriã reuocare, ſm Bald.in l.ſi præſes. per illũ tex. C.qũo, & qñ iud.ſecus in delegato, quia talem interlocutoriam non reuocat, c.ſignificantibus, & ibi Abb. & doct.de offic.deleg. hanc dr̃am in terminis ponit Lud.Rom.in conſ.

cons.358.in fin.& Barb. in add.ad Abb.in d. c. significantibus. quibus adde Bart. in rep. l.2.col.3.ff.si quis in ius voc.non ier. & in d.
54 l.quod iussit,ff.de re iud. †Vigesimoquarto differunt, quia ordinarius pōt delegare vnū articulum causæ iurisdictionalē, vt est gl. in c.super qōnum. in vers. qcunque, de off.del. quia si potest totam cām, multo magis vnū articulum delegatus vero nō pōtest ēt vnum articulum iurisdictionalem subdelegare, ſm Abb.in d.c.super qōnum,in prin.super d. gl. in ver. quicunq;. Sed articulū nō iurisdictionalem pōt subdelegare. ita tenet Alex. in l. more,col.v.ff.de iu.om.iud.licet Bar.ibi cōtrariū teneat,& male q̄a cōiter reprobatꝰ,ſm
55 Abb.in d.c.super qōnum. †Fallit in delegato ad vniuersitatem cārum, quia ille æquiparatur ordinario,vt pluries dictum est supra,ſm Abb.in d.c.super qōnum,col.4. Non tñ potest subdelegare vniuersam suam delegationem,vt no.Host.in tit.de off.del.§.quis possit. quem sequitur Alex.in l.à iudice. C. de iud.quia etiam ordinarius non posset totam suam iurisdictionē delegare inconsulto prin
56 cipe,l.pen.& ibi no.ff.de off. p̄si. †Quis aūt dicatur delegatus ad vniuersitatem cāꝝ, vide Ias.in d.l.à iudice.Secundo fallit in delegato principis,vt d.c.super qōnum,& ibi Abb. in
57 4.col. †Vigesimoquinto drīt, quia ordinarius pōt aliquem citare per edicta,& idem in delegato principis.tex.est in auth.qui semel, C.quō, & qñ iud.& in §.oē,in auth.de litig. sed delegatus inferioris hoc facere non pōt, vt no.gl.in d.auth.qui semel,in vers.delegatis,& ibi ēt Bart. vers.venio ad secūdam, &c. & Bar.in extrauag. ad reprimendā,in vers.p edictum,& Bar.in l.plerique;. ff. de in ius voc.
58 †Vigesimosexto drīt, q̄a delegatus inferioris à principe,non pōt citare aliquē realr .s.capiendo ipsum de persona,sed ordinarius sic, & delegatus à principe. Ita tenet Bart. Alex & cōiter doct.in l.2.ff.de iu om.iud.cōtra gl.ibi,siue ante lit. ɔtrst. siue post,& idem Bart. in l.plerique,ff.de iur.voc. & quod dixi in delegato principis, vt sit idē quod in ordinario, ista est cōis ɔclō, quam tenet Bart. in d.auth.qui semel, C. quō, & qñ iud.& Alex. in d.l.2.col.3.& de prædictis est tex. cum gl. in l. consentaneum, C. quō, & quando iud.
59 †Vigesimoseptimo drīt, q̄a delegatus citās,debet citare cū inserto tenore suę delegationis,alias sibi nō creditꝰ, nisi doceat de cōmissione,& copiā faciat,c.cum in iure, & ibi Abb.& Fel.de off.del.& in c.præterea,de dila.& Bar.in l.2. ff.si quis in ius voc. non ier. Sed ordinarius hoc facere non tenetꝰ,sed sufficit, q̄ mandet nūcio vt aliquē citet solo verbo sine lrīs,tex.est in c.eū dilecti ibi,viua voce,&c.de doc.& cont. & Spec.in tit. de cit.§. sequitur,vers. vtrū, & est rō,quia semp̄ præsumitur p̄ iurisdōne ordinaria,secus p̄ delegata,ita dicit Abb. in d.c.cum in iure col. pen.
60 ADDITIO †Vulgata est qō, nunquid delegatus teneatur citare cū inserto tenore rescripti? in qua repio Mar.Soc.in tractat.de cit. in art.xx.late tāgentē,& post multa hinc inde dicit q̄ do. eius ɔcludit tres casus fore ɔsiderādos,primus qñ agitur de grauissimo præiudicio, & in eo concludit non esse parendū asserendi se delegatū, quantūcunq; persona esset auctorizabilis, nisi prius cōstet plenè de delegatione, nec ēt tenetꝰ pars corā eo rñdere,nisi prius fiat plena fides de ipa delegatione, nec sufficit simplex copia, & ita (ſm eū) intelligitur tex.in c.eū in iure extra de off.del.& l.vni,C.de man.prin.aut tractatur de graui p̄iudicio non tñ grauissimo, seu grauiori, & dicendum est non sufficere citanti asserere.Se delegatum,exēplū si citatur valde remotus, & citās simplr asserit se delegatū,tūc.n. citatus nō arctatur ad cōparēdū ex simplici assertione illius.sed dēt eum inserto tenore citari. Tertio vero casu qñ tractatꝰ de p̄iudicio,vt q̄a citatus est in loco citātis, vel modicū distat, & tunc dñdum est quod non est necesse citare cū inserto tenore rescripti, quo ad effrctū arctādi citatū ad cōparendū, sed satis est asserere se delegatum, & ita dicit Mar.ipse tenēdū esse,cū sit ęqua opinio P. F.
61 †Vigesimooctauo drīt, quia iurisdictio ordinarij, non expirat per mortem superioris ɔstituētis ipsum,ēt re integra,ſm Host. in c. qm̄ abbas de off.deleg.& Abb.in c.relatum, eo.tit.& est tex in l.& q̄a,ff.de iurisd.om.iud. & est ēt tex.clarus,in c.legatos,in fi.de offic. leg.lib.6.sed iurisdō delegati,extinguitꝰ morte delegantis re integra vt d.l.& quia, & d.c. relatum,& c.gratum,& c.licet vndiq;, de of. deleg.& in c.fin. de off. leg. Dr̄ aūt res integra, qñ nondum est facta citatio, & ista est cōis opin.quā tenent Bar.&doc.in d.l.& q̄a. per d.c. gratum,& d.c.fi.& not. Abb. in d.c. relatū, q̄ procedit ēt in delegato principis, per p̄dicta iura,& no.gl.in ver.principaliter.

in

in d.l.& quia. Et in tm̃ extinguitur iurisdõ morte mandantis, q̃ ẽt de consensu pcium non posset delegatus ꝓcedere, gl.est in c.cũ venissent, in ver.egerit, de test. Itẽ procedit ẽt si delegatus ignoret delegantẽ esse mortuũ, ſm Bar.in d.l.& quia, col.fi. Itẽ, ꝓcedit ẽt in delegato ad vniuersitatẽ causaꝝ, nam quo ad hoc æquiparatur ordinario. Est.n.necesse, vt saltẽ vnã cã sit cœpta coram eo, vt res desinat esse integra, ſm Bar.in d.l.& qa, quæro, quid si plures, &c. quem ibi sequitur Alex & cõiter Mod & Abb.in d.c.relatum. Illud aũt, quod dixi in delegato principis, limita multis modis, vt p Ias.in d.l.& qa, col

62 iiij.† Item illud, q̃ dixi in ordinario, limita non procedere, qñ vna iurisdictio ordinaria cohæret alteri ordinariæ, vt accessoria, sicut dicimus in vicario, qui est ordinarius, & tñ eius iurisdictio finit morte epi, vel alterius cõstituentis, ſm Alex.in d.l.& quia, col.j.& Host.in d.c.qm Abbas, & Abb. in c. pen. de offic.vic.tunc.n.iurisdictio deuoluitur ad capitulum, vacante sede, c.2.extra, ne sede va.

63 †Vigesimonono dñt, quia iudex ordinarius ẽt minimus põt delegare causam cum ptãte subdelegandi, vt est gl.in c.is, cui de offic.del.lib.6.& Bar.in l.more, & ibi ẽt Alex. in 5.& 6.col.ff.de iuris.om.iu. vbi dicit hãc esse cõem opin. & Fel.in c.super qõnum, §. si vero, ver.fallit quarto, &c.de off.deleg. Secus in delegato ẽt principis, ſm Alex.in ru. ff.de off eius, col.3.& gl.in c.super quæstionum, §.porrò, vers.transfert totam, de off. del.hãc dñam sentit, Bal.in l.à iudice, & ibi Sal.& cõiter doct. C.de iud & Abb.in c.cũ Bert.de re iud.& Bar.in l.solet, ff.de iu.om. iud.& Alex.in ꝯs.157.col.3. in 2.vol.vbi dicit hanc cõem opin. & Ias.in l.1.col.8.ff.de off.eius. Prædicta limita, nisi delegatus subdelegaret sciente, & patiente ordinario, qa tunc põt, ſm Alex.in præalleg.cons.157.&

64 Ias.in d.l.à iudice, col 3.in 4.limita. † Trigesimo dñt, quia quilibet ordinarius hñs merũ, & mistum imperium, põt suã sñiam dubium interpretari, & ẽt sñiam sui delegati, sed delegatus hoc facere non potest, ſm Bar. in l.ab executione, vers. veniamus ad secundã partẽ, &c.ff.de app.& Alex.in rub.

65 ff. de offic. eius, col. 3. Trigesimoprimo dñt, quia ordinarius põt condemnare victum victori ad expensas, reseruata sibi taxatione, l.terminatio.C.de fruct.& lit.expẽ.& ibi Bar.& Bal.sed delegatus hanc reseruationem facere non põt, & si fecerit, est nulla, vñ delegans põt postea taxare. ita dicit Bart.in l.ab executore, col.pen.ff de appel. & Bart. in d.l. terminato qđ tñ intellige procedere in tali delegato, qui non põt sñiam exeq de quo dixi supra 18.dñta. Secus si põt exequi,

66 ita dicit Bar.in locis palleg.† Trigesimosecundo dñt, quia ordinarius põt cognoscere de causis meri, & misti imperij. Intellige tñ de ordinario illustri, spectabili, vel clarissimo, l.illicitas, § q vniuersas, ff.de off.psi.de quib.hr̃ per gl.& Mod.in l.1. ff. de off.eius, qa infimi magr̃atus, prout sunt defensores ciuitatum, non hñt hmõi causas, nisi modicã coërtionem, l.magr̃atib.ff.de iu.om.iu. & in auth.de defenso.ciui.§.apud. Verũ hodie oẽs magr̃atus municipales, qui capitanei appellant, cognoscunt de causis meri, & misti imperij, qa æquiparant præsidibus, vt no.gl.in l.fi.in vers.id est.C.de præscr.long. tẽp. qđ fuit inductum per pacẽ Cõstantiæ, ſm Bal.in tit. de pace Cõst.in vers.crimina lib. & Io.And. in add.Spec.in tit.de iu.om. iud.col.1.& Ang.in l.1.§.solet, ff.quã.app. sit. Sed delegatus nõ cognoscit de causis meri, & misti imperij qa tali delegati nõ pñt, l j.in prin.ff.de of.eius, & l.iubere cauere, ff. de iur.omn.iud.& l.2.C.de ped.iud.& l.nec qdq̃, §.vbi decretũ, ff. de off.proc. ſm vnũ intellectũ. Item, prædicta intellige de mero impio, maximo, maiori, magno, & paruo. De minori aũt, & minimo bñ cognoscit delegatus, ſm Bar.in l.imperium, col. 3. & 4. ff.de iu.om.iud. Fallit hoc rõne absẽtiæ, vel infirmitatis, qa tũc ordinarius delegat merum, & mistũ imperium, vt d.l.1.vers huius rei.& ibi Bar.& Alex.ff.de of.eius, nisi qñ veniret pœna mortis, vel abscissionis mẽbri, qa delegatus non põt hmõi cãs decidere, vt in auth. de colla.§.ad hoc ꝓhibemus. Itẽ, fallit in principe, qui põt hmõi cãs delegare, l.fi.C.vbi sena.vel clarif.& Bar.in d.l.1. in 2.q.ff.de off.eius. Item fallit in causa restitõnis in integ.quæ licet sit mihi imperij, l. ea quæ.§.1.& ibi no. ff.ad mun.tñ delegari

67 põt, l.fi.C.vbi, & apud quem. † Item, fallit de iure cano.ſm q̃ oẽs causæ meri, & misti imperij delegãtur, c.quod sedes, & ibi gl.de off.ord.& gl.in cle.1.de off.del. & Alex.in

68 ꝯs.106.col pen.in 2.vol.Item fallit in delegato principis, qui potest hmõi causas sub-

delegare, fm gl. & Bal. in l. vnica, C. qui pro sua iur. & Bart. in d. l. 1. in 3. q. quamuis ibi Alex. & alij contrariũ teneant, tñ ista est magis cõis opin. quam reassumpsit ibi Ias. in d. l. j. col. 19. & Abb. in c. venerabili, de off. del.
69 † Quod limita, nisi electa industria personę. Liter artifices, ff. de sol. & l. nemo, ff. de duobus reis. qd' qũo cognoscatur, vide Abb. in c. fi. de off. deleg. & Ias. in l. à iudice, C. de iudic. Itẽ limita, nisi esset facta delegatio de aliquibus casibus reseruatis princ pi, quia tũc non sub lęgat, vt no. Alex. in d. l. 1. col. fi. ff.
70 de off. eius, & Bal. in l gesta, C. de re iu. † Trigesimotertio dñt, qa extimẽs vocatum in ius corã delegato, nõ teneť edicto, ne q's eũ, & e. l. 3. §. si q's. ff ne q's eum. & Bal. in rub. extra, de off. del. col. 1. Secus si corã ordinario, vt in toto illo tit. & inst. de act. §. pęnales, & ibi Mod. & prędicta pcedunt ẽt in delegato principis. fm Alex. in rub. de off. eius, col. 2
71 † Trigesimoquarto dñt, qa e. sede vacante, succedit in iurisdõne ordinaria, e. j. de maio. & obed. lib. 6. & c. 2. ne sede vac. & no. in c. 2. ne plat. vic. suas non tñ succedit in iurisdõne delegata, fm Card. in cl. j. ver. duro, in 8. q. de hære. & Gem. in d. c. 2. de maio. & obed. lib. 6. & Io. And. in c. cum olim, col. pe. de maio. & obe. & hř in c. ad abolẽdã. de hę.
72 † Trigesimoqnto dñt, quia delegatus Papæ non põt demãdare ptãtem, absoluẽdi ab excõicatione, nec pdicandi, nec prouidendi ecclesijs de prælatis cap. is cui. de off. deleg. l. b. 6. & tñ ordinarius hæc oĩa demandare põt, vt hř in c. inter cetera, & fi. de off ord.
73 & c. cãm, de elect. & c. fi. de off. del. † Trigesimosexto dñt, quia ordinarius potest libere instituere pñatum in ecclesia per patronos c. ex frequentibus, de inst. secus in delegato. qñ coram eo vertitur q. inter patronos de iure præsentandi, & ipse fuit delegatus à Papa? vt ordine ecclesiam, & prouideat de rectore, quia potest tm iudicare quis sit instituendus, & eps diocesanus habebit ponere ipsum in ecclesia, & instituere, sed ipse delegatus instituere nõ posset, c. super eo. & ibi
74 Abb. de off. del. † Trigesimoseptimo dñt, qa ordinarius põt imponere maioris mulctas, l. eos. C. de mõ mulcta. & Alex. in rub. ff. de off. eius, col. 2. in fi. Delegatus vero licet possit mulctas imponere, c. pastoralis, & c. de causis, de off. del. nõ tñ põt excedere summam sex aureoꝝ, si est de person.s illustrib. spectabil b. vel clarissimis. Si vero est de minorib non põt excedere tres aureos, l. 2. de sportu. & Host. in d. c. de causis, & pcedit hoc ẽt in delegato principis. vt ibidẽ dicit Alex. Scias tñ, q hodie dispõ d. l. eos, C. de modo mulcta. non est in vsu, & iudices de facto eam nõ seruant, sed imponũt mulctas ad eoꝝ arbitrium, ita dixit Spec. in tit. de sen. pla. §. spẽs, ver. sed nũqd titulus, &c. Alex. in consi 35. in 2. vol. col pen. & Ias. in
75 l. 3. § qd ptor, in fi. ne quis eum. † Trigesimooctauo dñt, quia si delegans excõicať, non per hoc suspenditur iurisd. delegati, fm gl. & Inn. in c. licet, de off. del. & Spec. in tit. de iud. del. §. restat vers quid super duobus, &c. secus est in vicario, qui habet iurisdictionem ordinariam, vt supra dixi, & tñ excõicato epo suspenditur iurisdictio vicarij c. Romana, de off. vic. lib 6. vide tñ Abb. in d. c. licet, qui nõ tenetur indistincte illud, quo dixi elegante excõicato, nam distinguit prout in delegante mortuo. s. aut fuit excõ catus re integra, aut non illud. Illud tñ q dixi de vicario, non intelligas procedere in quolibet ordinario, vt per Abb. in d. c. licet, col. fi. qa iurisdictio ordinarij non finitur morte constituentis, multo minus finitur excõicatio-
76 ne. † Trigesimonono dñt, quia ordinarius põt delegare causam cũ clã, appellatione remota. quod intellige de tali ordinario, qui habeat supremam ptãtem, put est princeps, quia solus princeps vtitur ista clã in delegationibus, vt est gl. in c. super qõnum, in prin. in vers. prouocationis. de off. deleg. & gl. in c. q translationem, in gl. mag. in fi. de off. del. & text. in l. 1. in fi. ff. à quibus appel. non licet, & Spec. in tit. delegato, §. nunc ondendum ver. 14. sed delegatus principis non potest cãm subdelegare, appellatione remota, tex. est in d. c. super qõnum, §. nos aut, de of. del. & Abb. in d. c. super qõnum, § si vero, in 2 no. Scias tñ, q ista clã non operatur in piudicium tertij, quia non impedit tertium appellare, tex. est, & ibi Abb. in c. super eo. de
77 off. del. † Quadragesimo dñt, quia qñ committitur ordinario per superiorẽ aliqua causa, quæ spectabat ad eius iurisdictionem, censetur eius iurisdõ excitata, adeo q non per hoc efficiť delegatus, sed remanet ordinari⁹ ẽt in illa cã, & illa cõmissio, appellať iussus & nõ delegatio tex. est i auth. vt nulli iud. §. & hoc vero iubem⁹ pp quẽ ita tenẽr Bar. & doct.

doct. in l. more. ff. de iur. omn. iud. & Fel. plenè in cap. licet de off. ord. ſecus eſt, quando fit commiſſio alicui qui nō erat ordinarius in illa cauſa, quia ille cenſetur mere delegatus, vt in toto tit. de off. deleg. Illud autem, quod dixi in ordinario limita, niſi in commiſſione eſſet in aliquo alterata eius iuriſdictio. quia cenſetur tunc delegatus, & non dicitur tunc iuriſdictio executa, ſecundum Felin. in dicto cap. licet vbi plene de hoc Rob. de Venuſ. V. I. D.

Iudiciorum ſexta diſtinctio.

1 *Iudicium aliud conuentionale, & aliud reconuentionale.*

2 *Compenſatio locum habet, vbi debitum eſt liquidum: non aliter. Item ceſſat, vbi debitor ſpecies.*

3 *Compenſatio ſit de liquido ad ill. quidam, quādo per cōfeſſionem facta eſt liquidatio, & nu. 27.*

4 *Compenſatio an ſimilitudinem aliquam habeat cum reconuentione.*

5 *Reconuentio ante litis conteſt. fieri debet, vel incontinenti poſt: alias pari paſſu cum conuentione non ambulat. Intellectus ad cap. diſpendia. §. reus, de reſcrip. lib. 6.*

6 *Reconuentio facta poſt litem conteſtatam habeat effectum iuriſdictionis prorogatiuum.*

7 *Reconuentio pari paſſu ambulat cum conuentione, & fit proceſſus ſimultaneus: ſed debet prius reus actori reſpondere, & poſtea econtra.*

8 *Reconuentionis, & conuentionis cauſa, quando ſimultaneo proceſſu non terminantur.*

9 *Actore non reſpōdente reconuentioni, denegatur audientia ſuper ſua conuentione.*

10 *Cauſa reconuentionis, debet vna & eadem ſentētia terminari: niſi primo liqueret de vna cauſa: quia poteſt vnam tantum diffinire iudex.*

11 *Appellatio à ſententia lata in cauſa conuentionis, nō impedit iudicium procedere in cauſa recōuentionis, de qua tam cito liquere non potuit.*

12 *Proceſſus valet, licet iudex cauſam reconuentionis pari paſſu non expediat: ſed male facit, & debet appellari.*

13 *Reconuentio an fiat coram delegato, & nu. 29. & 60.*

14 *Reconuentio an fiat coram diuerſis iudicibus, et num. 19*

15 *Reconuenire poteſt rem non ſolum ſuper actione orta ante reſcriptum, ſed etiam poſt.*

16 *Reconuētio an fiet coram iudice, aduerſus quem reus nonnulla oppoſuit.*

17 *Actor ſi vult deſiſtere à conuentione, ne reconueniretur non poteſt.*

18 *Actor poteſt reconuenire reum, ſuper re non cōprehenſa in reſcripto.*

20 *Reconuentio an coram arbitro locum habeat.*

21 *Auctoris laudatio, an habeat locum coram arbitris iuris.*

22 *Arbitri iuris, an habeant ordinariam, vel delegatam poteſtatem, & ad quem appelletur ab illis.*

23 *Reconuentio an fiat coram iudice prorogato.*

24 *Coram iudice appellationis an reconuentio fiat, & num 17. & 18.*

25 *Appellatio reducit cauſam ad illum ſtatum, in quo erat cauſa principalis poſt litem conteſtatam.*

26 *Appellatio ab interlocutoria, deuoluit cauſam principalem coram iudice appellationis, quando pronunciando bene appellatum, interlocutoriam retractauit.*

27 *Appellatio extraiudicialis, in quibus differat à iudiciali.*

28 *Reconuentio an locum habeat coram iudicibus particularibus ad certa negocia, vel perſonas deputatis.*

29 *Prorogari non poteſt iuriſdictio delegati.*

30 *Prorogatio iuriſdictionis, quadam eſt voluntaria, & quadam neceſſaria.*

31 *Delegata cauſa principali, cenſetur etiam delegato cauſa acceſſoria, & connexa.*

32 *Reconuentio an fiat coram iudice cauſarum certæ ſpecies de cauſa alia ſpecies diuerſa.*

33 *Intellectus ad l. ſi idem cum eodem §. quòd ſi initio. ff. de iur. omn. iud.*

34 *Iudex habens limitatam iuriſdictionem acceſſorie, & incidenter, de cauſa diuerſæ ſpecies cognoſcere poteſt.*

35 *Iuriſdictione ordinaria conceſſa, id conceſſum cenſetur, ſine quo illa explicari non poteſt.*

36 *Reconuentio an fieri poſſit, quando iudicis officium imploratur.*

37 *Reconuentio non fit. vbi per viam extra iudicialis iuriſdictionis proceditur.*

38 *Reconuentio an locum habeat in cauſis ſummariis.*

39 *In cauſis executiuis, an fiat reconuentio.*

40 *Reconuentio non fit, vbi præſentatur inſtrumentum ſecundum formam ritus: nec quando creditor petit familiam, vt ingrediatur poſſeſſionem vigore pacti executiui.*

41 *Reconuentio an, & quando locum habeat in cauſa poſſeſſorij, & num 33. cum plur. ſeq.*

42 *Spoliatus agens non tenetur aduerſario ſuo re-*

 ſpondere:

spondere, nisi prius restituatur. Quod limita. numero 44.47. & 48.

1 SExta dictõ principalis iudiciorum est, quia † Iudicium aliud dr̃ conuentionale, & aliud reconuentionale. Iudicium conuentionale, est illud, in quo prima conuentio deducitur. Iudicium reconuentionale, est in quo deducitur secunda conuentio, quæ fit ex aduerso per reũ contra actorẽ, de quo loquitur, l. cum Pap. & auth. & ○nr. C. de sen. & totus tit. extra, de mut. peti. Est igr̃ sciendũ, quo ad practicam huius iudicij reconuentionalis, ꝙ reus conuentus in iudicio, si debet al:qd consequi ab actore hẽt du-
2 plex remedium repulsandi actorẽ. Primum est, per viam compensationis, quam põt sibi opponere, ẽt si esset debitor nãliter tm̃, l. ꝙ in diem, §. etiam, ff. de comp. Verum, quia non semper datur sibi hoc remedium, quia ita demum habet locum compensatio, si debitum est vtraq; parte liquidum Secus si ex vna parte tm̃ sit liquidum, vel si ex vna parte debetur species, & ex alia quantitas, tunc enim non admittitur compensatio text. est, & ibi Bal. plenè in l. fi. C. de comp.

ADDITIO Liquidi ad non liquidũ (vt inquit actor) compensationem minime fieri, quod sanè intelligendum est, vt procedat qñ id pro quo compensatio fieri vult, liquidari non potest infra breuem terminũ iudicis arbitrio statuendum, sed prolixam indaginem requireret, at secus si breui termino liquidari posset quod totum iudicis arbitrio committetur vt voluit Bal. in d. l. fi. C. de comp. Petr. Foll. V. I. D.

3 † Illud aũt, qđ dixi de debito liquido ad illiquidũ, vt nõ fiat compensatio, limitatur nisi debitũ actoris esset liquidatũ per confessionem rei, quia tũc admittitur cõpensatio de debito rei illiquido, qđ venit liquidandũ in ꝓcessu, ẽm Bal. in d. l. fi. col. 2. & Abb. in c. cum Io. in 3. no. de fid. inst. & ratio est illa q̃ sumit ex l. eũ. qui. ff. de iureiu. In illis ergo casibus, in qbus cessat remediũ cõpẽsationis, necesse est, reo recurrere ad ẽm remedium. s. reconuentionis, ꝑ quod plenius sibi
4 consulitur. † An aũt cõpensatio habeat aliquam similitudinem cum recõuentione, vide Bal. in d. l. cum Papin. in fin. C. de sent.

ADDITIO Debiti per confessionẽ rei liquidati ad debitum illiquidum admitti compensationem (vt vides) receptum est, quod quidem procedere scias vt non ita indistinctè procedat, sed totum iudicis arbitrio committitur, sicut quando liquidatio foret facta per probationem testium, vel instrum (vt supra dixi) vt si infra breuem terminum moderandũ posset liqdari admittatur,

tur, alias secus, & ita loqtur Bal. i d.l.si. si recte inspiciat, & ita voluit Cyn. ibidē vt refert & sequtur do. Abb. in c.2. extra de dep. licet in eo casu voluerint Cyn. & Abb. maiorē dilationē dāe dari p iudicē ad liquidādū, q̄ daret i alio casu q̄n nō esset liqdatū p cōfessionē sed p alias probationes, ita ēt firmat Tind i tra. de cōp. i ar. 8. nu. 78. P. Fol.

5 † Sup hoc iudicio recōuētionali p aliqua li introductione ad practicā, proponā discutiēdas tres q. Prima erit, quæ sit nā reconuētionis à principio iudicij, vsque ad fi. Secunda corā qbus iudicibus possit opponi reconuentio. Tertia, de quibus causis opponi pōt.

Quæstio prima principalis.

REDEO ad primā q. super quo puto pslderādā esse ius nām, quo ad tria Primo, quo ad tps suæ propositionis. Secundo, quo ad telā suæ psecutionis. Tertio, quo ad finē suæ determinationis. Quo ad primā psideratiorē: dico, q nā reconuentionis est, vt proponatur in principio litis ante litē contestatam in cā conuentionis. tunc. n. dr vera recōuentio, & pari passu pcedit cum ipsa cōuentione. & ista est cōis opinio omnium doct. & probatur p gl. in cl. sæpe. §. verū in verb. exordio de verb. sign. & per Ph. l. Dec. in cōsilio vlt. quod est in nu. 200. col. 2. & Fel. c. j. de mut. per quidquid teneat Spec. in tit. de recon. §. sequitur vbi dicit, q vsque pclonem in causa potest fieri recōuentio tñ eius opinio non est vera. s. quod ad hoc, vt pari passu ambulet cum conuētione. Nam verū est, q potest fieri post litem contestatam, & in quacunque parte iudicij. tñ tunc non dr vera reconuentio, q non ambulat pari passu, nec per eam retardatur causa conuentionis, sm Ph. l. Dec. in d. consi. vlt. col. 2. & ita intelligit tex. in c. dispendia. §. reus de rescr. lib 6. ita ēt declarat Lanfr. in c. sæpe, col. 8. in fi. vers. sequitur tex. in verbo exordio, & c. de verb. signi. Potest ēt fieri recōuentio post litem contestatam, dūmodō fiat incontinenti ante, quam iuretur de calumnia. ita tenet Bald. in c. cum venisset de iud. & Ias. in l. nō solum. § morte, col 6. ff. de op. no. nun.

ADDITIO Reconuentione ēt post litem contestatam fieri posse (vt vides) constitutum est, differt tñ ab ea quæ fit ante litē contestatam quia non fit in ea simultaneus

6 processus †Sed verum dicta reconuentio habeat saltim effectū iurisdictionis prorogatiuum (vt. s. post litem contest. ex interuallo possit fieri recōuentio coram iudice, q alias non sit iudex actoris,) in quo quidē varij varia dixere, vt refert late Mar. Soc. in c. ex lris extra de mut. per num. 97. in 7. prin. arc. qui tandē relatis oibus opinionibus dicit posse concludi, q aut quæritur vtrum ante litem contestatam q̄ncunque possit reconuentio fieri, & dicit q sic, ita tñ si nō obsistat qualitas causæ, vel iudicis, vel quid simile, aut q̄ritur an in ipsa litis cōtestatione fieri possit? & idē tenēdum est, & in hoc dicit q oēs cōcordant, aut dicit (ipse) quæritur si pōt post litem cōtestatam fieri, & in ptinēti, & vbiq; fieri posse dūt doctores aut q̄ritur, an, & ipsa recōuentio fieri possit post litē cōtestatam? & i hoc dicit varias reperiri opiniones quas arbitrat posse reduci ad cōcordiā hoc mō videlicet, q reconuentio fieri nō possit inuito actorē, nā p viā ppriæ reconuētionis fieri nō pōt, cū simul tractari nō possint, nec ēt p viā impropriæ recōuentionis. s. respectu dūtaxat priuilegij prorogationis, nisi ex volūtate actoris. Vnde dāndum esse (inqt) q si reus cōuenit auctorē post lit. ptest. ex interuallo, & auctor pcradicit q nō si facta debito tpe, & q non vult rñdere nisi coram suo iudice. & hoc casu non pcedit recōuentio, ēt respectu prorogationis, q ad ipsam exigitur cōsensus prorogationis, quod arbitratur verū esse, nisi casu esset tpe peritura, vel esset tali, cā, quæ indigeret celeritate, aut auctor non contradicit, & pcedit reconuentio, sal ē per viam prorogatiuam, & ita concludit. Per. Fol.

7 † Quo ad secūdam consideratione. s circa prosecutionē ipsius recōuentionis. Nā eius est vt pari passu ambulet cū conuentione, & sic fiat simultaneus processus. videlicet, q eodē tpe quo lis ptestat in vna, debet contestari in alia, & sic in datione termini pbatorij, in publicatione, pclone, & alijs actis eāç. Verū prius rñdebitur, & fiet actus super conuentione, & postea sup recōuētione, imediate. ita declarat Bart. in d. auth. & pñr. col. 2. ver. Tertio est videndum, & c. C. de sent. per regulam traditam in l. qui prior. ff. de iud. & vide Bal. in d. l. q prior vbi pulchre declarat hanc mām. Et addit ēt, q prius debet allegare aduocatus actoris, & postea aduocatus rei & iste ordo adhibetur, ēt in disputationibus, sm Bald. in l. Nesennius. ff. de neg. gest.

ADDITIO Simultaneo ꝓcessu causa ꝯuentionis, & reconuentionis terminari
8 debet. † Quod verũ est, nisi esset causa q̃ celeritatem desideraret, & immineret periculũ animarũ, q̃a tunc prius decideretur sup ea, si de ea cõstet, per c. ex ꝯqõne, el j. de rest. spol. vel nisi petitio actoris exigeret altiores dilationes, & intricationes, q̃a tunc dr̃et differri, & reconuentio antea expediri, & si reconuentio exigeret longiores dilationes posset expediri ꝯuẽtio per l. qui prior. ff. de iud. de quo ad saturitatem p Mar. Soc. in c. prudentiã extra de mut. pet. nu. 17. vbi arbitrabatur id maxime procedere qñ illa causa quę posset facilius expediri, esset pauperis arg. r o p gl. 2. q. 1. in primis, & vltra dicit q̃ tũc simultaneo ꝓcessu debet causa expediri ꝯuentionis, & recõuẽtionis, qñ datur possibilitas expediẽdi vtranq; causam, at secus si esset aliquod iustũ impedimentum quo non posset ꝓcedi ad expeditionem talem. P. F. V. I. D.

9 † Si aũt actor nollet rñdere super recõuentione, patitur istã pœnam, q̃a minime ꝓcedit in causa cõuentionis, & denegatur sibi audiẽtia, donec rñdeat super reconuẽtione, ita dicit Spec. in tit. de recon. § fi. vbi plures allegat, & hr̃ in c. 1. & 2. de mut. pet. & Spe. in tit. de recon. §. videndum ver. sed nũquid si
10 actor, &c. † Quo ad tertiam ꝯsiderationem .s. quo ad finem recõuentionis: Br̃ nã reconuẽtionis est, q̃ debet eadẽ snĩa determinari cũ causa conuẽtionis, q̃a iudex debet vtrãq; causam inserere in vna & eadem snĩa, ẜm Bart. in d. authen. & ꝯñr, col. 2. vers. itẽ dictæ causæ, &c. & licet dicat ibi Bart. q̃ primo debet ferri vna snĩa, & postea alia, nõ per hoc contrariatur, q̃a eius sensus est, q̃ ambæ causæ debẽt poni in vna sententia scripta in eadẽ charta. Verũ primo scribi debet cap. conuẽtionis, & postea reconuẽtionis, ẜm ordinem ipsarũ causarũ. Sed vnum post aliud immediate legi, & ꝓferri debet, vnde quo ad iuris dispositionẽ, duæ dñr snĩę, quia duo sunt capitula, l. ẽt. ff de min. & l. quædam mulier. ff. fam. ercisc. sed quo ad vnicam scripturã, & vnicam ꝓlationem, dr̃ vna sentẽtia, & ita debet intelligi hæc mã, vt declarat Abb. in c. 1. col. 4. de mut. pet. & Spec. in tit. de recon. §.
11 videndum, col 2. † Istud tñ q̃ dr̃ de vna sententia, limita ꝓcedere, qñ de vtraq; causa pariter liqueret, secus autem, si prius liquet de vna, quam de alia, quia iudex põt pronũciare solum de ea causa, de qua liquet, & supersedere in alia, nec p hoc facit litem suã, q̃a lege permittente id facit. Ita tenet Abb. in d. c. 1. col. 3. de mut. pet. & Spec. in d. §. videndum vers. & si iudex. Hinc est, q̃ si appellaretur ab illa prima sentẽtia lata, puta in causa cõuentionis, põ: nihilominus iudex ꝓcedere ad sen ẽtiam in causa reconuentionis, & illa appellatio nõ l gat manus iudicis in causa recõuentionis, q̃a quo ad hoc, censenẽ diuersę causæ, & nõ vna ita tenet Spe. in d. §. videndũ, circa fi. ver. sed pone. & hr̃ p doct. maxime Phil. in fi. col. in cap. super eo. el 1.
12 de app. † Quid aũt, si iudex nollet ꝓcedere pari passu in vtraq; causa, sed solũ in vna, ꝓcedit prius, vel in vna tm̃ pronunciat, & nõ in vtraque, an valeat eius ꝓcessus snĩa ? vel debeat ab eo appellari? Dic, q̃ vera ꝯ. ſo est, q̃ non per hoc si ĩa est nulla, nec processus est nullus, sed iudex male agit, vñ debet appellari tex. est in l. 1. §. fi. ff. quę sen. sine app. resc. per quã ita tenet Spe. in tit. de recon §. videndũ vers. & si iudex, & Abb. in d. c. j. col. 3. in fi. de mut. pet. Rob. Mar. Ven. V. I. D.

ADDITIO Adde plenè dicta p do. Mar. Soc. in d. c. prudẽtiã, vbi vltra dicit p̃dicta ꝓcedere, qñ essent tales mutuæ petitiones, in quibus data liquidatione admitteretẽ adinuicẽ compensatio, vt q̃a ambæ consisterẽt in quãtitate, ita q̃ vna impediret executionẽ alterius rõne cõpẽsationis, vt l. neq; , C. de compẽs. vbi aũt in petitionibus essent talia deducta, in qbus non admitteretur cõpẽsatio, & in qbus non videretur ꝓcedere, tũc nõ impediretẽ alterius executio, ꝑ not. in l. neq; & in l. si ꝯstat, & in l. fi. C. de cõp. P. F.

13 Secũda q. principalis, est † corã qbus iudicibus habet locũ reconuentio. Et sup hoc sunt ꝑponendæ aliquæ q. Sed pro rñsione dicas, q̃ ista coram omni iudice locum habet, nisi expresse reperiatur ꝓhibita, per reg. c. cuius agẽdo 3. q. 8. & l. cum Papin. in fin. C. de sent. Primo igitur quęro, an corã iudice delegato habeat locũ reconuentio. Dic quod sic, nã in hoc non differt delegatus ab ordinario c. 1. & ibi Abb. in 1. col. de mut. pet. & Spec. in tit. de rec. §. 1. vers. 1. & Bar. in d. authen. & ꝯñr, col pen. vers. quæro, vtrum ista authen. &c. & Bar. in l. fi. ff. quod qu. sq; iur. & Bal. in l. neque in fi. C. de comp. Quod intellige, qñ delegatus fuit impetratus ad instantiã vnius partis tm̃, puta actoris, q̃a tũc viget

viget ratio tradita in d.l.cum Papin. in fi.s. quod ipse actor, qui impetrauit iudicem ꝑ se, nō debet dedignari hr̄e eundem iudicem ꝯtra se secus est, qn̄ delegatus fuisset electus de ꝯsensu vtriusq; partis, qa coram eo non hēt locū reconuentio, qa cessat dicta ratio, ita tenet Bar. in d. auth. & ꝯnr̄ in fi. verbis, & Abb. in d.c.t. col. 1. in fi. col. pen. de mut. pe tit. Item fallit, qn̄ fuit electus motu ꝓprio principis, quia tūc cessat tunc reconuentio ita tenet Ias. in l. 3. in prin. col. fi. ff. quod q̄s que iur. Et ad materiam huius questio. vide vnum dubium, quod tangam, infra in 5. q.

14 ADDITIO † Adeo. n. vera sunt ea q̄ hic dn̄s auctor inqt, ꝙ ꝓcedunt non solū ꝑ viam ꝓpriæ reconuētionis, sed ēt per viam impropriç reconuētionis, (vt si actor vellet reū pluribus actionibus personalibus cōue nire) non pōt impetrare literas ad diuersos iudices delegatos c. dispēdia in prin. de resc. lib. 6 Itē ꝓcedūt vt si voluerit reus durante iudicio ꝯtra actorē impetrare literas tā sup cōuentione, quam reconuentione, non pōt impetrare ad alios iudices, sed ad eosdē bn̄ pōt, corā qbus ꝑ l'ras actoris fuit cōuentus, iuxta tex. in c. dispēdia §. reus de rescr. lib. 6. ꝙ quidem adeo ꝓcedit vt si impetraret lr̄as delegatorias ad alios iudices quā electos ꝑ actorē, si sunt impetratę sup reconuentione fiēda finita lite incepta ꝯtra eū ꝑ actorē, nō valet impetratio ipsa, sed si fuerent impetratę sup ꝯuētione vt finita lite incepta contra eū possint exequi bn̄ valet impetratio: Secū dum verā opinionem ſm Mar. Soc. in c. ex

15 literis in 4. art. nu. 18. de mut. pet. † Itē adeo (vt dixi) dicta ꝓcedunt vt non solum reus recōuenire possit actorem super actione or ta ante impetratū rescriptum, sed etiā orta post rescripti impetrationē ab actore factā, vt dicit, & firmatā reliqt in eodē quo supra loco Mar. Soc. nu. 19. Itē non solū reus po test recōuenire actorē corā iudice impetra to ēr per lr̄as apostolicas si sit actor ipsæ in fra vnā dietā, seu duas à fine diocesis rei. per c. statutū de rescr. in 6. sed ēt si longius dista ret, forte ꝑ quinque, decē, vel plures dietas, ſm Spec. in tit. de recōd. §. 1. vers. qd si aliqs

16 tex. in 3. q 8 cuius in agēdo. † Item ꝓcedūt, vt & si reus nōnulla opposuisset contra rescriptum impetratum ꝑ actorem, & succu buisset, nihilominus recouentio corā eo fie ri posset, ſm Bar. Brissic. in q. veneral. 31. sed Spec. in tit. de reconu. §. 1. in fi. post Bar. Bri. distinguit, ꝙ si reus iusto errore ductus di xit rescriptū falsum, vel opposuit talia aut si milia, hoc nō obstante poterit reconuenire actorē 2. q. 3. c. paulum, & in c. statuimus de electio. lib. 6. alias nō poterit recōuenire, de

17 quo ꝑ Mar. vbi supra, nu. 21. † Itē procedūt adeo vt si actor vellet desistere à ꝯuētione ꝑ eū facta corā delegato nō posset in p̄iudiciū rei volēus recōuenire, & hoc verū est post re conuentionē factam, qa ante factā reconuē tionem pōt actor desistere in totū vt non re conueniatur, ſm Mar. Soc. in loco de quo

18 supra nu. 22. † Item ꝓcedunt vt si actor re conuentus corā iudice delegato voluerit re cōuenire super re non cōprehensa in rescri pto eūdem reum quia pōt, ſm ibid. nu. 22. Item procedunt, & hn̄t locum siue iudex sit impetratus ꝑ actorem tm̄ siue de cōi con sensu actoris, & rei, ſm Io. de Imol. & Mar. Soc. vbi supra limitantur in prædicta vt nō ꝓcedunt qn̄ esset talis causa super qua reus actorē voluerit recōuenire de qua iudex de legatus nō posset cognoscere absq; speciali mādato papæ, quia tunc nō posset fieri recō uentio ipsa 6. q. 4. cap. si eps, & de consi. vtil. c. 1. & 2. & c. pen. de rest. in integ. & hr̄ vbi su

19 pra. † Secundo limitantur prædicta ꝙ reus conuentus corā delegato tenetur recōueni re, vel literas impetrare ad eundem iudicē, si vellet reconuenire actorem corā ordina rio, qa actorem coram quocūq; ordinario posset reconuenire, sed de veritate videatur Mar. Soc. in loco de quo supra. P. F. V. I. D.

20 † Secundo principalr̄ quæro, an corā ar bitro habeat locum recōuentio. Dic, ꝙ cōis ꝯclo est, ꝙ non, quia ex quo eligitur de cō sensu vtriusq; partis, cessat coram, eo ratio, d.l. cum Papin. in fin. tex. est in c. cū dilectus de arb. ꝑ quam ita tenet Bar. in d. authen. & ꝯnr̄, in fi. & Spec. in tit. de recon. §. 1. in prin. & Abb. in d.c. 1. col. 1. & pen. de mut. pet. & in d.c. cū dilectus. Quod tn̄ intellige de ar bitro volūtario, electo de cōi voluntate par tium, secus in arbitro iuris, electo ex necessi tate statuti ad totam causam, quia corā eo habet locum reconuentio, ſm Abb. in d.c. cum dilectus, col. 3. vnde stante dispositione regiæ pragmaticæ in regno, quæ incipit, o dia, quod causæ inter coniunctos compro mittantur, tales arbitri dicuntur iuris, & co ram eis habet locum reconuentio ſm Abb. ibi.

ibi. licet cōtrarium videatur tenere Abb. in d.c. 1. col. pe. de mut. pet. referendo Spec. in tit. de recus. §. effectu, col. 5. vers. sed nunquid Sed prima opin. verior est, & dictum Spec. pcedit in arbitrio iuris, deputato ad certū articulum, puta ad cognoscendum de suspitione iudicis, q. a. verū est, q coram eo non habet locum reconuentio secus, si sit deputatus ad totam causam, vt in exēplo pposito: ita et tenet Fel. in c. fin. col. pen. in fi. de re iudic. Et ratio patet ad sensum, quia ibi arbitri eliguntur ex necessitate iuris, & hñt iurisdictionem à lege, nam ita necessitatur actor litigare corā eis, sicut coram iudice, vt not. Abb. in c. susp. de off. del eg. quidquid dicat Ias. in l. est receptū, col. fi. ff. de iurisd. om. iud.

ADDITIO Idem amplissime sequitur Ioan. Bap. in tract. de arb. in c. 10. noni libri, & est cōr, & vera opinio, & qrūs auct. inquit, hanc cōem opinionem minime procedere in arbitris iuris qñ sunt electi ad totā causam, at secus si in certo articulo causę, id exprtsse, & latius firmatum reliquit d. Mar. Soc. in d. c. ex literis de mut. pet. num. 26. in

21 fi. † Sed quid dicemus an coram arbitris iuris habeat locum laudatio in auctorem q habet locum in iudicijs ordinarijs? hunc casum Salerni habui in facto, & non potui in specie reperire, sed dicebam quod non, per rōnes de qbus in reconuentione, & per rōnem quia compromissum non ægreditur personam, seu rem in compromisso cōprehensam, l. nō distinguemus, §. de off. ff. de recept. arb. nam qūo possent arbitri ɔdemnare auctorem laudatum q nō compromisit, & hæc de plano procederent in arbitris simplicibus, ex quo p compromissum liberatur auctor laudatus, vt l. si dictum fuerit, §. si eō promisero, ff. de euicto, qñ magis dicendū est quod non habet locum laudatio in auctorem, sed dubium est de arbitris iuris electis ſm formam regiæ pragmaticæ, & tñ idē dixi, & obtinui, sed cogitandum relinquo. Vide quæ late dixi infra in quinto membro iudicij in princ. Pet. Foll. V. I. D.

22 † Quam aūt iurisdictionem habeant isti arbitri iuris. s. ordinariam, vel delegatam? Dic, q veritas est, q nec ordinariam verā, & nec delegatam hñt, sed quam tertiā speciē iurisdictionis, s. tem, & equiparatam delegatę iurisdictioni potius, quam ordinariæ. ita tenet Bal. in cons. 90. & cons. 460. in 1. vol. & Pet. Phil. Cor. in cons. 54. col. 2. in litera M. in 1. col. & Bal. in l. apertissimi, col. fi. vers. 4. quæro, & in l fi. in 4 not. C. de iud. & ibi et Bart. & Ang. & tangit Fel. in c fi. col. pēn. in fi. de re iud. & probatur in c. ab arbitris, & ibi no de off. del. lib. 6. vbi pbatur et q ab istis arbitris iuris debet appellari ad principē, & sic ad legē aiatam, ex quo à lege hñt iurisdōnē, & de mā illius pragmaticæ. odia vide qđ plene dicam infra, in 6. parte huius tract. in 2. parte iud. in verbo, cōpromissum

23 † Tertio principalr quæro, an coram iudice prorogato habeat locum reconuentio. gl. Bar. & cōter doct. in l. est receptū, ff. de iure. om. iud. tenent, q sic, per illum text. Ego tñ ita distinguerem. Quędā est prorogatio, q fit per submissionem vnius ex litigantib. ve qñ maior, vel æqualis spōte se submittit iurisdōni alicuius iudicis, conueniendo aduersarium suum corā eo, & tunc habet locū reconuentio. Ita procedat d. l. est receptū, cū ibi no. & rō patet, q a tunc procedit rō d. l. cū Papin. nā actor submittendo se, elegit illū iudicem pro se, non debet dedignari sibi eūdem iudicē contra se. Quædam vero ex prorogatio, quæ fit de cōi consensu partium, iuxta l. si cōuenerit, ff. de iu. om. iud. & l. 1. & 2. ff. de iud. & l 3. C. de iu. om. iud. & c. signasti. ibi Abb. de fo. comp. & corā tali iudice prorogato, dico, q non habet locum reconuētio, & licet non inuenerim de hoc decisionē in terminis, tñ per bona sita pōt decidi iste casus. Primo, quia cessat rō d. l. cum Papin. nam talis iudex prorogatus nō fuit electus ab actore solum, sed ab vtroque. Secundo, per ea, quæ dicimus in delegato electo de cōi consensu corā quo nō habet locum reconuētio, p ea, quæ dixi supra in 1. q. huius dist. Tertio, per ea, quæ dicimus de arbitro, coram quo cessat reconuentio, eo quia de cōi consensu partium eligitur; ſm Bar. in d. auth. & pñr, in fi. & per ea, quæ no. Abb. in c. cum dilectus, de arb. & cū ista distinctione intelligo ea quæ, notātur in d. l. est receptū. maxime per Ias. ibi in fi. colum.

ADDITIO De hoc legito Mar. Soc. in c. ex literis de mut. pet. nu. 13. Petr. F.

24 † Quarto quæro, an coram iudice appellationis habeat locum reconuentio. Cōis pclō est, q nō, ſm Bar. in d. auth. & pñr, col. fin. & ibi etiam Bal. col. 3. vers. quæro nunquid in causa, &c. Intelligendo. s. qñ iudex appel

appellationis, aditur ex necessitate pp iniuriam qua putat appellans sibi esse factam. idē tenet Inno. in c.j. de mut. pet. & Bal. in l. per hāc, col. fi. C. de temp. app. & dñi de Ro. in d. c. 61. in antiquis, & Bal. in l. 2. §. ei quo que. ff. de iud. & Spec. i tit. de recon. §. nūc de dicamus, vers. sed nunquid corā iudice. & mouentur per text. in d. l. 2. §. ei quo que, & l. ad cogn. ff. ex quibus cau. in pos. eat. & l. j. ff. eū, qui app. in prou. de feu. Quod ɔ̄firmo 25 vrgēti rōne. † Appellatio reducit causam ad illū pristinū statum, in quo erat causa principalis post litē ɔ̄test. tex. est & ibi Bar. & Bal. & cōiter doct. i l. ita demū. C. de ᵽc. sed post litem contest. non habet locum recōuentio fm cōem opin. vt supra fui dictum. ergo sequitur, ꝙ coram iudice appellationis non pōt hr̄ locum. f. vt sortiatur priuilegium, & nām reconuentionis. Minime pōt hr̄ locum sine dicto priuilegio, quia iudex secundarū causarum, censetur incompetens quo ad primam causam, quæ non est sibi deuoluta parte inuita, vt tenet. Bal. in d. l. per hanc col. fi. & in d. authen. & ɔ̄ñr col. 5. Limita tñ istam cōem conclusionē procedere, qñ appellatur post litē contest. puta à diffinitiua snīa, quia tunc vrget rō prædicta: Secus esset, si appellaretur ab aliqua interlocutoria ante litē cōtest. nam tunc distingui debet: Aut iudex appellationis cōfirmauit primam interlocutoriam, & tunc ex quo causa remittitur iudici à quo non habet locum reconuentio corā iudice ad quem, ex quo minime causa cōuētionis coram eo remanet. Aut iudex appellationis retractauit interlocutoriam pronūciando bene appellatū, & male iudicatum.

ADDITIO Adde dicta per Inn. & Ang. in l. 2. §. leg. ff. de iu. & Inn. in c. cū nobis de elect. & Alex. in auth. & ɔ̄ñr. C. de sent. & interl. omn. iud. & Card. in cl. sæpe. §. j. q. x. de verb. sign. & plenissime legito Maria. Soc. i d. c. ex līis, nu. 95. vbi alr̄ distinguit, & tenet quam do. auct. hic. Petr. Foll. V. I. D.

26 † Et tunc ex quo ēt causa principalis deuoluitur ad iudicem appellationis, vt est tex. in c. vt debitus, & ibi Abb. col. pen. & fin. de appe. & ibi ēt Phil. plene in pen. charta. & ti. est text. & ibi per doct. in c. cordi. §. post hoc. & in c. cum appellationibus de appell. lib. 6. & Bar. in l. eius in fin. ff. de app. recip. dicendum est tunc hr̄e locum reconuentionem, ex quo sumus ante litē cōtestatā, & sumus i causa pr incipali. Ita subtiliter considerando tenuit Io. And. in c. j. de mut. pet. quem ibi sequitur Abb. in antep. col. vers. 3. quæro, &c.

27 † Secūdo, limita pdictā conclusionē procedere in appellatione iudiciali. Secus est, qñ appellatur extraiudicialr̄, qa ex quo ille iudex tunc principalr̄ aditur, habebit coram eo locum recōuentio, ita tenet Spec. in tit. de recon. §. nunc dicamus, vers. sed nunquid corā, in fi. quē sequtur Abb. in d. c. j. de mut. pet. in pen. col. in princ. Et de mā hr̄ appellationis extraiudicialis, & in qbus differat à iudiciali, vide plene per Abb. in cap. bonæ memoriæ, col. j. & 2. de app. & ibi ēt Phil. & in 28 c. cū sit eo. tit. † Quinto quæro, vtrum corā iudicibus particularibus ad certa negocia vel personas deputatis p legem vel statutū habeat locū recōuentio: Exemplum pōt poni in iudicibus mercatoꝝ, vel alterius artis, seu negocij, de qbus loquitur l. fi. C. de iu. om. iu. Sīr pōt poni exemplū in iudicib. scolariū, q hñt tres iudices speciales, vt in auth. habita, C. ne fil. pro pa. sup ista q. Ant. de But. in c. j. de mut. pet. tenet, ꝙ non habet locū recōuentio, sed Abb. ibi in pen. & fin. col. melius loquitur. Nam quo ad istos iudices mercatorum, & alios sīles deputatos certo collegio, tenet indistincte, quod habet locum reconuentio, qñ talis iudex, & igitur p actorē, & est rō, quia eorum iurisdictio est prorogabilis, vt sentit Bar. in l. j. ff. de iud. vnde tāto facilius prorogatur p recōuētionē, fm eū. Ergo istud cōfirmo bona sīitudine. Nā delegatus ad vnam causam specialē, extēdit suā iurisdictionē ad aliā causam per viam reconuentionis, vt dixi supra, in j. qō. huius dist. Ergo eodem modo, & isti iudices speciales, dato, ꝙ sint deputati ad certam speciē causaꝝ, debet eoꝝ iurisdictio extēdi ad alia causas, p viā recōuentionis. Quo vero ad iudices scholariū, tenet Abb. i d. c. j. col. fi. ꝙ si quis conuenit scholarē coram rectore, & scholaris patiar̄ ibi conueniri, poterit recōuenire actorē coram eo. Si vero scolaris nō patir̄ ibi ɔ̄ueniri, sed declinat foꝝ, & petit se remitti ad epm, tunc coram epo nō poterit actorē recouenire, ex quo ille iudex nō fuit electus p actorem, sed p ipsum scholarē conuentū. vnde cessat rō d. l. cū Papin. in fi. C. de sent. Et hanc opin. in effectu tenet Bal. in d. authen. habita col. 8. vers. 5. quæritur, &c. licet. Idem. Bald. videatur tenere contrarium

trarium in d.authē. & ꝯñr. in fi.tñ op. Abb. magis placet, cū fundetur per bonam rōnē .s.cuius in agendo, &c. per d.l.cum Papian.

29 † Ad vnum tñ volo, ꝙ aduertant hi, ꝙ hñt subtile ingenium, inquantum modo in hac qō, & plenius supra in 1.q. huius dist. dixi, coram iudice delegato ad vnam cām particularem habet locū reconuentio. hic insurgit difficile contrarium delegatus habet iurisdōnem limitatam, & non extendibilē nisi ad personas, & causas in delegatione ꝯtentas, adeo quod eius iurisdictio non pōt per alio prorogari, nec quo ad alias causas, qa quo ad alias causas, & ꝑsonas remanet priuatus tex.est, & ibi Abb.in c.P. & G. de off. del.sed per reconuentionem prorogaē iurisdictio iudicis, fm Bal.in auth.& ꝯñr, col.2. in prin. C. de sen.qa per eam fit competēs, ꝙ nō erat, vt no.Spec.in tit.de iud.del.§.sequit vers.item ad eius, & in tit.de comp.iud. adi.§.1.vers.nouus, & patet ad sensum ꝑ ea maxime, ꝙ dicimus in clerico reconuento corā iudice laico, vt infra dicā. Ergo corā delegato non dēēt hēre locum reconuentio,

30 qa eius iurisdō ꝓrogari non pōt.†Puto ad hoc ꝯtrarium posse rñderi. Primo, ꝙ prorogatio iurisdictionis pōt considerari duplici modo. Quædam.n.est ꝓrogatio volūtaria & ista non pōt fieri corā delegato. Ita loquitur d.c.P.& G. Quædam est prorogatio necessaria, quæ fit ꝯtra inuitum ex necessitate legis, ꝓut est illa, ꝙ fit ꝑ reconuentionē, & ista pōt fieri, nā reconuentio inducit ꝙdam necessitatē reconuento, vt rñdeat coram iudice nō suo, & sic reconuentus ꝓrogat iurisdōnem non sponte, sed ex necessitate. Secūdo, modo pōt rñderi, qa causa reconuentionis dr̄ esse connexa cum causa ꝯuentionis, qd̄ patet, qa non pōt coram diuersis iudicibus ventilari, vt est tex.in d.auth. & ꝯñr, & l.si idem cum eo.§ quod si mutuæ, ff.de iurisd.om.iud.vñ rōne istius connexitatis, potest delegat' de ea cognoscere, maxime, qa agitur inter eadē ꝑsonas, & causa reconuentionis venit ꝯsecutiue ad causam conuētionis, & accessorie ita expsse tenet Abb. in d. c.1.col.6.vers.item iurisdō prorogata, &c.

31 de mut.pet.†Sed qñ delegatur alicui aliqua causa principalis, cēsetr sibi delegata omnis causa, ꝙ venit accessorie, & ꝯsecutiue ad illā causam delegata, vt no.Abb.in c.vt debitus, col.9.in fi.vers.in gl.pen. & c.de app. & ibi ēt Phil.in vlt.car.vers.sed dubitatur, &c. per

32 tex.in c.prudentiam, in fi.de off.del.†Sexto quæro, vtrum corā iudice deputato ad certā spēm cāꝝ, habeat locū reconuentio de alia causa diuersæ speciei. Exēplum in iudice causaꝝ criminalium, an possit fieri recōuentio de causa ciuili, & econtra. Corā iudice cāꝝ ciuiliū, an possit fieri recōuētio de causa criminali, vel liberali, vel de rā maioris summæ, quā poterat cognoscere, gl.in d.auth.& ꝯñr, in gl.2.tenet, ꝙ sic, quā ibi sequitur Bal. per l.quoties. C. de iud.& vr̄ probari in l.si idem cum eo. §.quod si mutuæ, ff.de iurisd. om. iud. contrarium tenet Spec.in tit.de recon.§.1.vers.qd si corā, & §. nūc dicamus, vers.& trad. Et hanc ꝯtrariam partem tenēt Innoc. Host. Io. And. & Canonistæ in d.c. 1.de mut.pet.pro qbus facit rō, quia prorogare iurisdictionē, est extendere eam, adeo qđ eadēm dr̄ iurisdō ꝓrogata, quæ prior erat, l.sed si manente, ff.de proc.& no.Alex. in l.4.in prin.ff.de dam.inf. & sic qñ tractamus de prorogatione iurisdōnis, est necesse quod præsupponamus iurisdictionē esse talem, qualem ille iudex ꝓrogatus habebat alias in suos subditos, in similibus causis, alias ꝓrogatio nō vꝫ de tali cā, quā in suos subditos non poterat expedire, qa quo ad illā, caret omni iurisdictione, & sic iurisdō, ꝙ non est, nō pōt prorogari, ita tenet Alex. in l.testamenta oīa. C. de test. & Abb. in c. P.& G.col.antep.vers.venio ad sextam, &c. de off.deleg. & Bār.in l.1.ver.venio ad tertiā, &c. de iud.vbi exēplificans in iudice maleficioꝝ, cuius iurisdō non pōt prorogari, quo ad causas ciuiles, qa sunt causæ diuersę speciei, & talē iurisdōnem nō habet in suos subditos. Et istam partem tenet Ang in ꝯs. 162.col.2.vers.in causis, &c Quid ergo erit tenendum? Bar.in d.auth. & ꝯñr, col.2.circa fi. facit vnam distōnem inter causas, de quibus poterat fieri ꝓrogatio, partibus volētibus, & de ipm nota, vt ibi ꝑ eum. Et ipm de verbo ad verbū sequitur Abb. in d.c.1.col. 13.vers quæro secundo, &c.de mut.pet.& ante eum ista fuit originalis opi.Iac.But.

Ego aūt reassumo plenius veritatē huius qō.per vnam ampliorem distinctionem, ꝑ quam habebuntur oēs veræ ꝯclones, quæ possent cadere in hac mā, & dico sic. Aut iudex nō pōt cognoscere de aliqua causa ꝑꝑ priuilegium personæ litigantis, aut propter priui

priuilegiũ ipsius causę, q̃ iurisdictio est limitata iudici, quo ad certas cãs tñ certe spẽi vel summę, ita ꝙ ad alias cãs diuersę speciei, vel maioris summæ se nõ extendat. Primo casu, vera cõclusio est, quo ꝓcedit reconuẽtio ex quo ꝑsona priuilegiata elegit illũ iudicẽ pro se, debebit eundẽ hr̃e contra se nõ obstante eius priuilegio, q̃ nã cãę id patit. hoc probat̃ in l. est receptum, iũcta gl. & ibi ꝑ Doct. ff. de iurisd. omn. iud. Probatur ẽt ꝑ id qđ dicimus de clerico nã iudex laicus nõ cognoscit de cã clerici conuẽti ꝑꝑ priuilegiũ personæ, c. si diligẽti de for. comp. & tñ per viam recõuẽtionis bene cognoscit ſm

33 magis cõem opin. quã infra tenebo.† Secũdo casu principali .s. qñ obstat priuilegium causæ, distinguo alr̃, qua dicit Bar. nã distinctio Bar. & Abb. implicat obscuritatem, dũ dicit, aut est talis causa de qua posset iudex cognoscere partibus volẽtibus, aut nõ, quia adhuc remanet dubiũ, q̃ est illa cã, & Bar. nõ clare declarat hmõi causas, vñ ego clarius distinguo sic. Aut cã de qua fit recõuentio, est de spẽ, causaꝝ, de q̃bus põt cognoscere iudex, differt tñ ab illis in sola quãtitate, & sic ꝑ plus, & minus, & tũc habet locum recõuentio, ita loquitur tex. in d. l. si idẽ cũ eod. §. ꝙ si mutuæ, nã iudex, pedaneus infimus, non cognoscit de causis ciuilib. & à trecẽtis aureis supra, vt in §. & iud. in authen. de def. ciu. & tñ ꝑ viam reconuentionis põt de illis cognoscere, vt d. §. quod si mutuæ, q̃ dato, ꝙ si maior cã tñ est de spẽ causaꝝ ciuiliũ, de q̃bus cognoscit, q̃ est causa pecuniaria, & de re ad rẽ, seu de quãtitate ad quantitatẽ, põt fieri ꝓrogatio iurisdictionis, ſm Abb. in d. c. P. & G. col. 4. vers. venio ad ſin, &c. de off. deleg. & est text. expssus in d. l. de qua re. § j. ff. de iud. tũc. n. bene extẽditur iurisdictio de sil̃r causa ad silẽm. Aut causa, de qua fit reconuentio, est de spẽ aliaꝝ cãꝝ penitus separata ad illis, de quibus põt cognoscere. Exemplũ, si corã iudice causaꝝ criminaliũ. fit recõuẽtio de cã ciuili, vel corã iudice secularí fit recõuentio de cã spũali, vel coram iudice pedaneo fit recõuentio de causa meri, vel misti imperij, vel de cã liberali, de q̃bus causis nõ posset principal̃r cognoscere, l. solemus, §. latrunculator, ff. de iud. & l. 1. C. de ped. iud. & tũc recõuentio locũ nõ habet. Ita ꝓcedat opin. Canonistã, in d. c. 1. & hoc voluit in effectu Bart. in d. authen. & ꝯñr, & rõ est illa q̃ supra tetigi per not. per Alex. in d. l. testamenti oia. C. de testam. & Alb. in d. c. P. & G. col. antep. ver. venio ad sextã. quia cũ in sil̃bus causis non habeat iurisdictionẽ in suos subditos. & non põt iurisdictio, q̃ nõ est, ꝓrogari seu extẽdi, & ex ꝯñti minime ꝑ reconuentionẽ extẽditur q̃ est species prorogationis, vt dicit Bald. in d. auth. & ꝯñr, col. 2. in prin. est ẽt, & alia ratio, q̃ hmõi causæ sunt ꝓiudiciales, & vna facit alij ꝓiudiciũ, q̃ in vnã ꝓceditur, & in alia supersedetur, ergo non põt hr̃e locũ reconuentio. cuius nã est? vt in vtraq; cã æqual̃r procedatur, & hanc rõnem ponderat Bart. ibi. & Abb. in d. c. j. col. antep. in prin. de mut.

34 pet. † Sed cõtra ꝓdicta posset instari, nam iudex hñs limitatam iurisdictionem, non põt cognoscere de causa diuersæ speciei. verũ est principaliter, sed accessorie, & incidenter bene põt, vt d. l. quoties. C. de iud. & not. Bal. & Paul. de Cast. in d. l. solemus, §. latrũculator. ff. de iud. & Bart. in l. interdũ. §. q̃ furẽ. ff. de furt. Sed cãm reconuẽtionis venit incidẽter, & accessorie ad causam conuẽtionis, vt dicit Abb. in d. c. j. col. 6. vers. item iurisdictio, &c. de mut. pet. Ergo in oĩbus ꝓdictis exẽplis deberet hr̃e locũ recõuẽtio, ea rõne attẽta, q̃ venit accessorie. istud vr̃ difficile ꝯtrariũ, cui nõ reperio dari aliqđ rñsum ꝑ

35 aliquẽ doc. puto tñ posse sic rñdi. † Qñ concedit̃ alicui iurisdictio ordinaria, censetur cõcessum, oẽ, id sine quo iurisdictio illa explicari nõ põt, ẽt si illud sit maius concesso. dũmodo de eadẽ sit spẽ, ita tene Bar. in l. 2. col. j. circa si. ff. de iur. om. iud. vñ si corã iudice infimo vẽtil̃r q̃õ de hæreditate, & ex aduerso nõ ꝑ viã reconuẽtionis, sed ꝑ exceptionẽ apponatur q̃õ status, ille iudex cognoscit de ea. q̃ alijs nõ posset decidere q̃õnẽ hereditatis, nisi pri⁹ cognoscere de cã status, & sic cognoscit, sed non ꝓnũciat sup cã status sed sup hr̃ditate l. j. C. de or. iu. vñ de isto incidẽti, & accessorio cognoscit ex prãte sibi data à lege, q̃ alias suã iurisdictionẽ in cã pecuniaria explicare nõ posset. ꝑ d. l. 2. & hoc est ꝙ voluit inuere Spec. i ti. recõ. §. nũc dicam⁹ vers. & trado dũ rñdet ad d. l. quoties, & ita procedit. d. l. quoties. q̃ illud est quoddã accessoriũ, seu icidẽs necessariũ, sine quo nõ posset decidi causa principalis. vnde intrat iurisdictionẽ iudicis infimi, dato, ꝙ sit maius, q̃ sit sua iurisdictio ordinaria,

ria, ex quo est eiusdē spēi. intelligo quo ad hoc. s. q a est simplicis iurisdictionis, sicut aliæ cāæ pecuniariæ, fm Bar. i l. imperiū. col. fi. ff. de iurisd. omn iud. pōt tñ, diuersæ spēi. q a nō est cā pecuniaria, sed liberalis, & priuilegiata vt l. 3. in fi. C. de ped. iud. Et ita declarato id qđ dixi supra, dū appellaui hanc cām est diuersæ spēi, ne videat cōtrariari dictis Bar. in d. l. 2. ff. de iur om. iud. Sed si per viā recōuentionis vellet aliqs obijcere qōnē statuus corā iudice pedaneo, nō ad effectū excipiēdi, hoc nō pōt fieri, q a non pōt ista recōuentio ire pari passu cum cā pecuniaria, ex quo est pjudicialis. Itē, tūc fine ea posset iudex decidere cām ꝯuētionis, q a nō viget illa necessitas, de qua supra, & hęc sit prima ꝯclusio, p q̄ est datū rñsum ad d. l. quoties.

Pono secundam cōclusionē pro rñsione ad alia cōtraria. Qñ incidēs oritur ex eodē facto, ex quo oritur principale, tūc iudex incidenter cognosci de eo. dato, q̄ sit diuersę spēi, ita loquit dictū Bal. & Paul. de Cast. in d. l. solemus. §. latrūculator. ff. de iud. & Inn. in c. cū oporteat, de accus. s. q̄ iudex maleficiorꝫ incidēter ꝯdēnat ad rei restōnem, nā illud ciuile orit ex eodē crimine, & sic iudex, q cognoscit principalr̄, de crimine, pōt cognoscere de hoc incidenti ciuili. q̄ hēt originē ex eodē fonte, sed recōuentio nō habet originē ex eodē fonte, q a venit ex patria cōtraria, vū si tu accusas me de furto corā iudice maleficiorꝫ, ego recōuenio, te ad decē ex cā mutui, vel ad aliud ciuile, illud hēt originē ex diuerso fonte, merito iurisdictio nō se extēdit, cū sit quid separatū à cā principali cōuētionis, & ideo cessat recōuentio, qu a ēt prorogatio cessat fm Alex. in d. §. latrunculator, in add. ad Bart. vl: ra qđ viget rō. s. ō udicij, pp quod non possent ambæ causæ simul decidi. Illud ergo quod dr̄, q̄ iudex cognoscit incidēter de cā, de qua principalr̄ cognoscere nō pōt, intelligo qñ illud incidēs erat tale, sine quo causa principalis non posset expediri, vel qñ oriebatur ex eodem facto, ex quo oritur principale, per prædicta.

Quæstio tertia principalis.

Venio ad tertiam q. principalem, q̄ est de qbus causis pōt opponi, seu fieri recōuentio. Et br̄ dico, q̄ ltr̄ de oībus causis fieri pōt. nisi qñs reperiatur expresse prohibita. l. nec nō. §. q̄ eis. ff. ex quibus cau. maior. vnde expediam hāc mām per aliquas dubi-

36 tabiles q. † Primo igitur quæro, vtrum qñ imploratur offm iudicis, possit implorās coram eodē iudice reconueniri gl. in l. sed si restituat. ff. de iud. tenet, q̄ non habet locū recōuētio. & illā sequitur Lud. Ro. ibi. & Ias. in d. l. nec quidq̄ §. vbi decretum, col. pen. ff. de off. pconf. In contrariū tñ est veritas, & hāc contrariam partē tenet Bar. in d. l. sed si restituaē, & Bar. in auth. & ꝑñr. col. fi. C. de sent. & Abb. in c. j. col. pe. vers 4. qro de mut. petit. p tex. in l. j. i fi. ff. de var. & extraor. cogn. & Spec. in tit. de recon. §. nūc dicamus, ver. sed nunqd habet locū, &c. Quod intellige verꝫ qñ offm iudicis implorat principalr̄ ex quo tunc succedit in locū actionis, l. Quintus. ff. de annu. leg. & c. ti. de off. iud. Secus, si incidēter imploratur, quia tūc non habet locū recōuentio. Ita cōiter tenet doct. in locis ꝑalleg. & Ias. in l. j. col. 7. in princ. ff. de iur. omn. iud. Itē limita, nisi offm iudicis imploraret sup eo, q̄ requirit celeritatē, quia tūc suspendit reconuētio, & expeditur cā requirēs celeritatē. ita dicit Bal. in rub. extra de offic. iud. col. fi. Non tñ intelligas, q̄ recōuētio tollatur in totū, quia imò procedit ēt in causis reqrētibus celeritatē, & in causis summarijs, quo ad prorogandū iudicē, non tñ vt eadē sententia terminentur, qñ vna causa est ordinaria, & alia summaria, te x. est, & ibi Bal. in l. sed hæ. §. nō solum. ff. de procur. & not. Bart. in d. authen. & consequenter, col. pen. in fi. & Abb. in d. c. j. col. 7. de mut. pet.

ADDITIO Adde dictis hic p dom. auctorē, & infra ea quæ congerit Mar. Soc. in d. c. ex literis de mut. pet. num. 44. vbi facit iłam, & demū dat infinitas limitationes ex quibus dictis habes veritatem omnium dictorum per d. auctorem iam hic quam in omnibus iufradictis. Pet. Foll. V. I. D.

37 † Item limita notabilr̄ non procedere, qñ offm iudicis imploratur, nō in formā iudicij, sed per modum actus extraiudicialis, q a tunc non habet locum recōuētio. Exēplū, si petitur testm aperiri, vel donationem insinuari, vel si aliqs petit à iudice familiam, vt possit tute acqrere, & manutenere sibi possessionem, vel aliud sile. ita tenet Bald. in d. c. j. col. fi. de contro. feu. apud pares. & Soc. i ꝯs. 167. col. fi. ver. concludo, &c. in 2. vol.

Et ex hoc infero ad nouā practicam in regno, qđ si qs spoliatus ab aliqua persona eccle-

clesiastica, intentaret remedium traditũ per capitulũ regni, quod incipit, oĩs prædatio, & aliud, ad regale fastigium, & aliud, finis pcepti charitas adeũdo.f. iudicem secularem, vt defendat ipsum à tali violẽtia, & possessionẽ restituat, in tali casu non hr̃et locum ex quo iudex aditur non p viã ordinariã nec iudicialẽ, sed p viã defensionis extraiudicialis, vt plene traditur in decis. 2. & decis. 23. ɔs. Neap. Et hac limitationẽ repete ad sequẽ

38 tem q. † Secũdo, iuxta hoc quæro. an in causis summarijs habeat locũ recõuentio. veritas dependet ad his, q̃ modo dixi in q. pced. & br̃ dic. ꝙ sic, sed quo ad prosecutionem sit hæc distiõ, videlicet, Aut ambæ causæ sunt summariæ, & sine dubio pcedit recõuẽtio. Aut vna est summaria, alia plenaria, & tunc valet reconuentio, quo ad iudicẽ prorogandum, non tñ quo ad hoc, vt ambę causæ eadẽ snia terminẽtur, nisi parte volẽte. Ad hoc allega oẽs decisiones supra modo allegatas ĩ præcedẽti q. ante fi. maxime Bald. in l. sed, & hæ. §. nõ solum. ff. de proc. & ita debet intelligi, quod no. Spec. in tit. de recon. §. nũc dicamus vers. sed nec hẽt, & Bart. in l. fi. ff. de var. & extra. cog. & Bal. in l. & fine. ver. &

39 id eo dicit lex &c. C. ad Treb. † Tertio, successiue quæro, an ĩ causis executiuis habeat cũ recõuentio. Br̃ dico, ꝙ non, sm Bald. in d. authen. & ɔñr, col. 3. in ti. vers. quæro, nũquid, &c. vbi dicit, ꝙ si petit̃ executio instrumenti confessionati, non habet locũ reconuentio, & Spec. in tit. de recon. §. nunc dicamus vers. sed qd si agebã, &c. & ibi idẽ dicit, qñ agitur ex deposito. Adde Bal. in l. 3. in j. no. C. qui. ad lib. procl. nõ lic. vbi dicit, ꝙ ille, qui confitetur debitum, non põt actorẽ reconuenire, & est rõ. quia in cõfessum partes iudicis nõ sunt in alio, nisi in pcipiendo vt soluat hr̃. n. pro condemnato, l. vnica. C. de conf. & quod dixi supra, qñ agitur ex deposito, non habet locum recõuentio. adde, ꝙ idem tenuit Bar. in d. auth. & ɔñr, col. 4. in princ. vers. quæro vtrum liceat actori, &c. & rõ est, quia instr̃m depositi, habet executionẽ paratam. l. si quis. C. dep. sed contrarium vr̃ tenere Bal. ĩ d. l. si qs vers. vlterius no. &c. vbi dicit, ꝙ qñ agitur ex deposito, nõ habet locum compensatio, sed recõuentio sic, nõ tñ differtur liquidum pp non liquidum, sed reseruatur id quod probandum est, Puto tñ posse ɔcordari hanc contrarietatem .s. vt nõ habeat locum recõuentio in deposito, vt pari passu ambulet, quia nõ debet supersederi liquidum pp illiquidum bene tñ põt fieri reconuentio, quo ad effectum prorogationis, vt postea procedatur in ea, & ita loquitur. opin. Bal. prout dixi supra in præcedenti

40 q. † Et per prædicta infero, ꝙ si præsentaretur in regno instr̃m criminalr̃ via extra ordinaria sm formã, & ritus magnæ curiæ, nõ hr̃et locum reconuẽtio, cum illa sit via executiua, & extraordinaria per prædicta. Secũdo infero, ꝙ tñ credito vigore instr̃i continentis pactum de capiendo, vellet propria auctoritate capere possessionẽ debitoris p debito, & peteret familiam iudice pro habẽda possessione, ex quo iste est actus executiuus, & extraiudicialis, non hr̃et locum recõuentio, per ea, quæ not. Bal. in c. j. col. fi. de contr. feud. apud Par. & Soc. in cõs. 63. col. fi. vers. 2. cõcludo, &c. in 2. vol. & dixi supra

41 in præcedẽti q. † Quarto quæro, an in causa possessorij, habeat locũ reconuẽtio. Reassume veras conclusiones, & dicas sic. Aut actor agit possessorio recuperandę, & reus vult eũ reconuenire, & tunc aut recõuentio est de possessorio, aut de petitorio primo casu nõ admittitur reconuentio. nisi de possessorio pariter priuilegiato vt quia reus reconuenit actorẽ de alio possessorio recuperãdæ, & sic de spolio pariter priuilegiato alterius rei, non eiusdem tũc procedit recõuentio c. sup spoliatione de ord. cog. & ibi Abb. in j. no. & in 4. col. circa fin. Si vero recõuenit de alio possessorio, puta adipiscẽdę, vel retinendæ, non procedit reconuẽtio, q̃a non est ita priuilegiatũ, vt ibi hr̃. Secũdo casu, qñ reconuentio sit de petitorio, dicas indistincte, ꝙ non procedit, par text. in d. c. super spoliatione, & not. Abb. in c. j. col. 7. de mut. pet. & Spec. in tit. de recon. §. nunc dicamus ver. itẽ excepta. & vers. seq. Et ita debet intelligi, & declarari, ꝙ dicit Bart. in d. auth. & ɔñr, col. pen. in princ. vbi dicit simplr̃, ꝙ agens ex spoliatione, non põt reconueniri, nisi prius restituatur, per l. si quis ad se fun-

42 dum. C. ad l. Iul. de vi. † Et prædictoꝝ rõ est, q̃a agens ex spolio, nõ tenetur in aliquo rñdere aduersario suo, nisi prius restituatur c. frequẽs de rest. spol. lib. 6. & c. cum dilectus de ord. cog. & d. c. super spoliatione. & ibi Abb. & d. l. si qs ad fundũ, & ppea non pcedit super reconuẽtione ante restitutionẽ.

Sed

Sed qñ recõuẽtio est de alio spolio, tũc ideo
43 ꝓcedit, † qa priuilegiatus nõ vtitur priuilegio suo ꝯtra pariter priuilegiatũ, ẜm Abb. in dic. sup spoliatione, col j verſ. ex hoc, &c. vbi plus dicit in ȝ. not. ꝙ non solum debet spoliatus restitui ad rem, qua fuit spoliatus, veꝝ ẽt debet plenarie restitui ad fructus, & expensas litis, ante, q̃ teneatur rñdere, & idem tenet Abb. ꝑ illum tex. in c. accedens, el ij. verſ. not. spoliatũ, &c. extra. vt lite non ꝯt. Quod
44 nota qa est quotidianũ in practica. † Limita tñ prædictam conclusionem procedere, qñ recõuentio opponit per ipsum spoliatorẽ, q immediate spoliauit, vel spoliari mandauit ꝯtra spoliatum, quia tunc veꝝ est, ꝙ non tenetur rñdere, nisi prius restituatur secus est qñ ageretur ꝯtra eum, qui non spoliauit, sed est tertius possessor illius rei, qua fuit qs spoliatus, & ꝯuenitur poss. ssorio recuperandæ, puta remedio, c. reintegrãda, vel alio siñ, iuxta c. sæpe de rest. spo. qa tũc ꝓcederet omnis recõuentio, & tenẽ actor rñdere ante quam restituatur, qa ista remedia possessoria cõtra tertios nõ spoliantes, nõ sunt ita priuilegiata, sicut ꝯ ra ipsos spoliantes. Ita in terminis tenet Abb. in d. c. cum dilectus, col. ȝ. de ord. cogn. ꝑ multas rõnes ibi adductas ꝑ eũ. sed cõtrarium vr̃ tenere Bar. in l. si coloni. C. de agr. & censl. lib. xj. & Alex. in cons. 77. col. 1. ver. & sicut, & col. fin. in fi. ȝ. vol. vbi dicit, ꝙ possessoriũ recuperãdæ, est priuilegiatũ, siue interuenerit violẽtia, siue nõ, & loquitur ꝓprie de remedio dicti c. reintegrãda. Pro prima opin. Abb. ponderat tex. in d. c. sup spoliatione, in ver. spoliatorib. & ibi Abb. in 2. not. vbi dicit, ꝙ spoliatoribus nõ tenetur rñdere, ergo alijs possessoribus, qui non spoliauerũt, tenetur. Veꝝ, ad hoc posset rñderi per id, qđ dicit Bald. in l. si de proprietate, col. ȝ. circa fi. ver. & no. & c. C. si à nõ compet. iud. vbi dicit, ꝙ probatur qs spoliatus saltem re ipsa, eo ipso, qđ probat se antiqorẽ possessorẽ, & possessionem esse modo pœnes aduersarium. Tñ qa sumus in odiosis, & ꝯtra rĩas iuris cõ. s, puto ꝙ ille terminus, spoliator, debet intelligi in principalis, & proprio significatu. s. de eo, qui spoliauit vero, prout ponderat Abb. in d. c. cũ dilectus, col. ȝ. vnde puto opin. Abb. esse sustẽtabilem, & veram, per iura, & rõnes suas. Nec obstat dem Bart. in d. l. si coloni, & Alex. in d. cons. 78. in ȝ. vol. quia fateor, ꝙ omne possessorium recuperandæ est priuilegiatum, quo ad hoc, vt si conuẽtus obijciat qõnum dñij, teneatur restituere ante, quam de dñio cognoscatur, siue interueniat violẽtia, siue non, l. si qs conductionis. C. loca, & d. l. si coloni. & ita procedit cõtrarium, sed nos loqmur in reconuẽtione, q̃ tñ est permissa. Reperitur tñ specialr̃ prohibita à spoliatore, per d. c. super spoliatione ergo qñ non est spoliator, sed talis tertius possessor, statimus iuri cõi. s. vt fiat reconuentio, qa tunc cessat illud odium spoliatoris, qđ iura multum in hoc considerant, vt est tex. in clc. vnica. de caus. pos. & proprie, & not. Abb. in d. c. cum dilectus, col. ȝ. Nunc in ꝓposito qõ dñ j, quę non põt obijci. cadit in eadem re & ideo non obijcitur ꝓp priuilegium possessorij. Ita loquunẽ decisione, & iura ꝯtraria, sed recõuentio ꝯsideratur in diuersa re, & nõ in eadem. Quod patet ad sensum, qa petitorio non põt reconueniri pro eadem re, qa si conuẽtus possidet, non põt pro illa re agere rei vẽdicatione, vel hypoth caria, qa illæ actiones præsupponunt possessionem esse dñe ꝑ nes aduersarium, & non pœnas agenẽ eundẽ, quæ reconuenienẽ, possessorio recuperãdæ, vel adipiscẽdæ minime põt reconueniri, eadẽ rõne, quia ipse possidet, & qa sup eadẽ re prohibetur reconuẽtio, ẜm Abb. in d. c. super spoliatione, col. j. circa fi. vbi assignat rõnẽ. Solum remanet dubiũ de possessorio retinẽdæ circa eandẽ rẽ, quod vr̃ posse concurrere, vt si tu conuenis me possessorio recuperãdæ, ego reconuenio te interdicto vti possidetis, qa turbas me in possessione eiusdem rei super quo dico, ꝙ per spoliationem non põt contra spoliatum fieri talis reconuentio, qa possidet ab eo vi, & interdictũ vti possidetis non fauet ei, q possidet ab aduersario vi, clã, vel precario, ẜm Abb. in c. veniens, col. pe. de præsc. & tex. in l. 1. in prin. ff. vti pos. Itẽ ꝓp priuilegium spolij, & odium spoliatoris, ꝓut supra dixi, qa non tenetur spoliatus rñdere, nisi prius restituatur, vt d. c. cum dilectis, & c. fi. de ord. cogn. si vero recõuentio fieret per tertium possessorem, qui non spoliauit, q conuenitur possessorio, recuperandæ, puta remedio cap. reintegranda, vel d. l. si coloni, & tunc procederet reconuentio in eadẽ re, ꝑ ea, quæ dicit Abb. in d. c. cum dilectus, col. ȝ.
45 † Istud tñ intellige, qñ possessorium retinendæ proponitur ex alia molestatione extraiudiciali, non ex sola conuentione iudiciali super

per possessorio recuperandæ, quia ex sola molestatione iudiciali nõ datur interdictum vti possidetis, quia qui vtitur iure suo nemini facit iniuriã ita teneri Abb. in c. audita, col. 3. cir. fi. de rest. spol. Quod confirmo, quia ecõtra est decisum in d. c. veniẽs, & ibi Abb. in 4. not. de præscr. vbi per, quod conuentus possessorio retinendæ, põt conuenire actorem possessorio recuperandæ pro eadẽ re. & sic admittitur istæ concursus in istis duobus possessoris, verum qualiter sit pronunciandum in eis, declarat plenè Abb. in

46 d. c. veniens, col. antep. & pen. †Hanc opin. cõfirmo alia rõne. s. quia vtraq; causa est summaria, cum sit possessorio, nã qualibet causa possessoria, est summaria, secundum Alex. in cõsil. 66. col. j. in 5. vol. & sic potest admitti reconuentio, vt supra dixi in 2. q. huius partis. Et si tu diceres, quare in spolio non admittitur recõuentio de posse retinẽdæ, cũ sit eã summaria? Dico, quod ibi est alia rõ prohibitiua. s. priuilegiũ causæ, & odium spoliatoris, vt supra pluries fuit dictum. Vnde nõ admittitur recõuentio. nisi de alio spolio pariter priuilegiato alterius rei, sed cõtra eum, qui non spoliauit cessat dcm odiũ. Et pdictis ergo colligo & firmo istam cõclusionẽ, quod spoliatus agẽs contra spoliantem remedio recuperãdæ, nõ põt cõueniri nec petitorio nec possessorio, nisi sola cã spolij alterius rei pariter priuilegiatæ, & non eiusdẽ rei, secundum Abb. in d. c. super spoliatione, col. 4. circa fi. de ord. cog. Si vero agit contra nõ spoliantem, sed contra tertium possessorem, põt recõueniri tam petitorio, quam possessorio alterius rei sed pro eadẽ re, nec petitorio, nec possessorio, recuperãdæ, vel adipiscẽdæ, sed possessorio retinendæ sic pro pdicta. Fateor tñ, quod causa conuẽtionis, ex quo requirit celeritatẽ, citius expedietur, pro ea, quæ dixi supra in j. & 2. q. illius

47 partis. † Vnde sequitur, quod illud priuilegium quod spoliatus ante omnia restituatur, & non teneatur rñdere procedit, qñ opponitur qõ super eadem re, & non super diuersa, & tunc est gñale in quolibet possessorio recuperandæ. Fallit in reconuentione de possessorio retinendæ, quod potest cadere in eadem re, qñ non agitur contra spoliatorem, vt supra dixi. Item procedit indistinctè, qñ agitur cõtra spoliatorem, siue super eadem re, siue super diuersa, in odium ipsius spoliatoris. Fallit, qñ sit qõ de alio spolio alterius rei, per d. c. super spoliatione, & ita cũ ista declaratio-

48 ne pertranseo super ista difficultate. † Prædictam opin. & limitationem Abb. confirmo per vnã optimam decisionem, quam faciũt dñi de Rota in dec. 149. in nouis, q̃ incipit, si inter. vbi hr, quod si duo litigãt super possessorio recuperandæ, põt tertius se obijcere pro suo itẽresse, & agere petitorio, dũmodo ipse nõ sit spoliator, & tenetur agẽs possessorio illi rñdere ante restõnẽ, ex quo respectũ illius tertij, cessat odiũ spoliantis. allegat d. c. de ord. cogn. & pœna dẽt seq suos auctores, & illud dictũ sequitur & declarat notabiliter Abb. in c. in lris, col. fi. de rest. spo. & idem Abb. in d. c. fi. in 2. not. & Alex. in l. nã & s. §. nihil cõe, col. 11. in 16. fallentia. ff. de acq. poss. & Fel. in c. cum super col. pen. vers. scias et, &c. de re iud. Et hæc quo ad possessorium recuperandæ. Si vero actor agit possessorio adipiscendæ, & reus vult eum reconuenire, & tunc si recõuentiõ est respectu diuersæ rei, procedit indistinctè, siue fiat de petitoria, siue de possessorio. sed respectu eiusdẽ rei, nõ procedit, si fiat de petitorio, quia is, qui agit remedio adipiscendæ, negat se possidere, vñ nõ cõuenitur petitorio. l. fi. ff. de rei ven. ita hæc oia tenet Bart. in d. l. naturaliter. §. nihil cõe, col. 7. in 5. combinatione. Si vero fiat de possessorio eiusdẽ rei recuperandæ, vel adipiscendæ, nõ procedit eadẽ rõne, quia agens nõ possidet, sed de possessorio retinẽdæ, bene procedit recõuẽtio pro eadẽ re, quia concurrere pñt ambo, pro ea, quę hñr in d. c. veniens. & ibi Abb. de pscr. Nam pro sola molestia competit interdictũ vti possidetis. e. audita, & ibi Abb. in 3. not. de rest. spol. Quod semper intelligas de molestia extraiudiciali, nõ de iudiciali secundum Abb. in d. c. audita, col. 3. in fi. & fuit dictum supra.

Si vero actor agit possessorio retinẽdæ, tũc respectu diuersæ rei procedit indistinctè recõuẽtio, tã de petitorio, quã de possessorio, secundum Bar. in d. §. nihil cõe in 5. cõbinatione, & Car. in cle. j. col. 2. in fi. de cã proprie & posses. sed respectu eiusdem rei de petitorio nõ procedit, quia primo est discutienda cã possessorij, secundum Bar. vbi supra. pro l. ordinar. j. C. de rei vend. & l. incerti. C. de interdict. se de possessorio, puto, quod procederet reconuentio, quia ambę causæ essent possessoriæ, & pariter priuilegiatæ, vt sentit Abb. in d. c. super spoliatione, col. 2. vers. venio more solito, &c. de ord. cog. nam de possessorio retinẽdæ probatur in l. fi. duo, ff. de pos. & uti c. licet cau. de prob.

de possessorio recuperãdę ꝓbat in c.veniẽs, & ibi Abb.de pscr.de possessorio adipiscẽdę patet ad sensum, qa nulla vrget ꝯtrarietas. Vnũm tñ addo prædictis pro declaratione, vt in oibus casibus, in quibus dixi procedere reconuentionem ne petitorio, in possessorio debeat intelligi eo mõ, quo procedit recõuentio in cã summaria, de causa nõ summaria, vt declaraui supra in 2.q. hui⁹ partis.

49 † Hæc quæ hactenus dicta sunt, ꝓcedũt qñ actor agit possessorio, & reus vult reconuenire. Quid aũt econtra, si actor agit petitorio, & recõuentio fit de possessorio? iste est ꝓprie casus c.cũ dilectus de ord.cog. & vera conclusio est, ꝙ respectu diuersæ rei procedit reconuẽtio, vt d.c.cũ dilectus, & not. Abb.in c.fin.col.2. vers.venio, &c.de ord. cog.& Car.in cl.1.col.4. vers. si vero vnus, &c.de caus.& ꝓprie. sed pro eadem re siŕ tenent doct.ꝙ procedit reconuẽtio, ẜm Abb. in d.c.fi.col.2.& in c.ex conq.col.3.in prin. de rest.spol.in hoc puto aduertendum, ꝙ si intelligis de possessorio retinẽdæ, clarũ est, ꝙ procedit reconuentio, quia ista se compatiũtur, sed quo ad possessoriũ dispicendæ, & recuperandæ, nescio quõ posset concurrere recõuentio in petitorio pro eadem re, nam si cõuenis me rei vendicatione ad fundum, præsupponis me possidere, si ergo volo te reconueni possessorio recuperãdæ, vel adipiscendæ, nõ cadit reconuẽtio in eodẽ fundo, qa si possideo, non competunt mihi dicta remedia. In vno solo casu posset ꝓcedere.s.in terminis dicti c.ex ꝯqõne, & de ꝓdictis vide plene Spec. in tit. de poss. & peti.§.1. Super hac mã est etiam sciendum, ꝙ intentatio petitorio per actorem, põt reus deducere possessorium altero de duobus modis.s.per viã actionis, vt per reconuentione, vt modo dixi, & per viã exceptionis, & de vtroque modo loquitur text.& ibi Abb.in d.c. cum dilectus de ord.cogn.& gl.& Abb.in d.c.fi.eod. tit.& ibi dicitur, quid est vtilius intentare.

50 † Et nota pulchrã practicam ex d.c.cum dilectus. Nã si tu conuenis me petitorio, puta actione reali, vel personali ad aliq̃ rem, ego possum te conuenire, ꝙ spoliasti me quadã alia re, vel possum excipere ꝯtra te spolio alterius rei, petendo, ꝙ non audiaris in petitorio tuo, nisi prius restituas mihi dictã rẽ. Et dña est ista, qa si deduco spolium ꝑ modũ recõuẽtionis, nõ repellitur actor ab agẽdo, sed proceditur super vtraq; causa, tanq̃ sup mutuis petitionibus, quia ex quo deducitur spoliũ per modũ actionis, actio non est exclusio alterius actionis. & iõ sup vtraq; proceditur, sed si deduco spoliũ ꝑ modũ exceptionis, suspẽditur petitoriũ actoris, & ꝓceditur ad dationẽ termini ad probandã exceptionẽ spolij, qui terminus, est quindecim dieꝝ, vt in c.frequens de rest.sp. lib.6. & no. Abb.in d.c.cum dilectus in 5 no. Qua exceptione ꝓbata interponitur decretũ, ꝙ actor non audiat in petitorio suo, nisi prius restituat, nõ tñ condemnatur ad restituendũ, qa exceptio, est solũ actionis exclusio, vnde nõ operat restitutionẽ, quia illa venit per viam actionis, iste tex.in d.c. cũ dilec. & ibi Abb. in 6.nota. Sed qñ venit ẜm primũ modũ ꝑ viam actionis, tunc venit restitutio, vt ibidẽ, & hæc est dña inter vnum modum, & aliũ, vndẽ reus põt deliberare, qđ magis sibi expediat, nã si melius est incũbere rei actoris aduersarij, opponat exceptionem, quia interim non procedetur super petitorio, & ipse detinebit rem petitã. Si vero magis expedit ei hr̃e restitutionem spolij agat per viam reconuentionis, qa per eam obtinet restitutionẽ rei, ita declarat gl.i d.c.fi.de ord.cog. Sed qñ proponitur possessoriũ super eadẽ re, semper est vtilius illud deducere ꝑ viã actioni, ẜm Abb.in d.c.fi.col.2.de ord.cog. & in c.ex cõquestione, col.3.in prin.de rest.spol.

51 † Quid aũt, & si actor deducat possessoriũ recuperãdæ sup vna re, & reus excipiat de spolio alterius rei, an suspẽdat possessoriũ actoris? Ratio facit, ꝙ non, quia sunt duo pariter priuilegiata tñ veritas est in ꝯtrarium, quia proceditur exceptione, q̃ est fauorabilior, suspẽso primo possessorio, & nunq̃ auditur ea ꝓbata, nisi prius actor restituat, ita dicit gl. i d.c.fi.de ord.cog.& ibi Abb.col.3. circa fin. Prædicta tamẽ limita ꝓcedere, qñ exceptio spolij opponitur ꝯtra ipsum spoliatorẽ, qa tunc repellit eum ab agendo. Secus, si cõtra eũ, q non spoliauit, sed est tertius possessor. ita dicit Abb.in d.c.cũ dilectus, col.3.& i c. in lřis col.fi.de rest.spo.& hr̃ in decis.19 ꝯs. Neap.& in l.si te bonis.C.de iure delib.vbi hr̃ de intellectu dicti.c.frequẽs de rest. spol. lib.6. vt ꝓcedat ẽt de iure ciuili, vt not. Ias. & cõiter Mod.in d. l. si te bonis reprobata

52 ibi opin.Bart.qui aliter dicebat. † Item ex ꝓdictis verificabitur illud, ꝙ dicit Spec.in tit.

de

de cit. §.j.col.5. vers. item, q̃ est spoliatus, q̃ is, qui est spoliatus, si citatur p spoliantẽ, in alia causa põt opponere ɔtra citationem, vt non teneat rñdere nec compareret pp dictũ spolium, maxime qñ est notorium s̃m eũ.
53 † Quinto, principalr̃ sup ista parte quæro, an in causa clerici possit fieri reconuentio coram iudice laico, vt si clericus agit ɔtra laicum coram iudice seculari, an possit ibidẽ reconueniri. Ista longa qõ, quam plene examinant Abb. & Fel. in c. at si cler. de iud. Br̃, quidquid dicas Abbas ibi veritas est, & magis cõis opin. q̃ possit clericus reconueniri. hanc opin. tenet Bar. ĩ d. authen. et ɔñr, col. fi. C. de sent. & gl. in c. j de mut. pet. & Bal. in d. 2. §. sed si agant de iud. vbi plus dicit, q̃ ista eũ prorogatio legalis. Et hęc opin. est hodie expedita in regno p ritum magnæ curiæ vicariæ, in nu. 153. q̃ icipit. Itẽ, q̃ clericus &c. & hr̃ in decis. 173. cons. Neap. & ita cõiter seruatur. Et hãc opin. tenet Spec. in tit. de reconuen. §. nũc dicamus, vers. sed pone, clericus, &c. vbi limitat hoc nõ procedere in tribus casibus. Primus, si recõuenīretur de causa spirituali cuius est incapax iudex laicus. Secũdus, si recõueniatur de causa criminali. quæ infamat. Tertius casus est, si laicus data opera iniuriatur clerico, ad hoc, vt cõuẽtus coram iudice laico, ibidẽ eum reconueniat, s̃m Spec. in ti. §. j. vers. quid si laicus, & prædictis adde Bald. in d. authen. & ɔñr, col. pen.
54 † Quod facit ad id, quod in hñ d cimus de clerico agente contra laicum coram iudice laico, nam si succũbit causa, põt eum iudex laicus cõdemnare ad expensas, vt tenet Fe-
55 lyn. in c. at si clerici, col. 7. in fi. de iud. † Sed si clericus vel alius, agens si fuerit reconuentus, vult renunciare iudicio suę conuentionis, ad hoc vt nõ recõueniatur, vtrũ possit? dic, q̃ si fuit per reconuentionem præuẽtus, non põt renunciare, ex quo semel est acq̃situ ius aduersario, secus, si res esset integra. ita tenet Bald. in d. authen. & ɔñe, col. pen. & Spec. in tit. de recon. §. fin. & hr̃ in decis. 173. conf. Neap. facit text. in l. si post mortem, §. fin. ff. de bon. posses. contra tab. & quod no. Ias. & doct. in l. 3. in prin. col. fi. ff. qd̃ quisque iur. & Bald. in l. perendæ. C. de temp. in integr. rest. vbi hr̃, quod omnis dilatio, quæ datur in causis, est cõis reo, & actori, vnde si datur reo, est cõis ẽt actori, & econtra, adeo q̃ nõ põt reus renunciare illi dilationi iam præstitæ in præiudicium actoris, cui fuit se
56 melius quęsitum s̃m Bal. ibi. † Sexto quæro, an in causis criminalibus habeat locũ reconuẽtio. Hanc quæst. plenius, quam alius, cangit Abb. in cap. 1. col. 9. cũ tribus seq de mut. pet. Ego aũt de m̃ẽte Abb. & Bar. in d. authẽ. & ɔñr, & reassumẽdo cõem, & verio rem opin. doct. declarabo hanc q. per quatuor membra, & in singulis membris ponã veras cõclusiones cum fallentijs, qm̃ ista q. est valde ardua difficilis, & intricata. Vnde facio primũ membrũ principale, videlicet, qñque accusatur quis mere criminalr̃, & ipse reus vult reaccusare accusatorem de alio crimine, & sic tam ẽt causa cõuentionis, quã reconuentionis est criminalis. super quo firmo istam cõclusionem, videlicet Accusatus criminalr̃ põt suum accusatorẽ, reaccusare criminalr̃, & sic cõcludo. q̃ in criminalibus habet locum reconuẽtio, sicut in ciuilibus, ita tenet gl. in d. authẽ. & ɔñr, & probatur in l. j. & l. neganda. C. qui accus. non poss. Istã cõclusionem limita primo, dummodo reaccusans prosequatur suam, vel suorum iniuriam alias, reaccusare non põt, vt d. l. neganda, & ibi no. & l is. qui reus, & ibi gl. in vers. accus. & Bar. ff. de pub. iud. & ꝓcedit tunc reconuentio indistincte, siue ante nomẽ receptum inter reos, siue post, vt colligitur ex distinctione Bart. in d. l. is qui reus, col. 2. in fi. & seq. Item, ẽt, si vterque prosequat̃ suã iniuriam, procedit recõuẽtio, s̃m Bart. in d. l. is, qui reus, col 3. & Bal. in l j. col. 5. & 6. C. q
57 accus. non põt. † Et hoc infertur, q̃ ex quo hodie in regno nullus admittit̃ ad accusandum, nisi suam, vel suoꝝ iniuriã prosequat̃ vt est ritus magnæ curiæ vicariæ, ĩ num. 14. qui incipit, item, q̃ nullus laicus. &c. sequit̃ q̃ tanto facilius in criminalibus, habet locũ reconuẽtio. quod intelligo cum alijs declarationibus, quas infra subijciã. Secũdõ, limita p̃dictã conclusionẽ procedere indistincte ante, q̃ nomen rei sit receptũ inter reos nã tũc põt fieri reaccusatio, siue prosequat̃ suã injuriã, siue nõ, & hoc est de mente Abb. i d. c. j. col. 9. de mut. pet. ibi j. casu, per d l is, q reus, &c. licet Bar. in d. l. is q reus distinguat, aut de maiori crimine, aut de pari, vel minori, & Bal. in d l. j. col. 6. vers. venio ad secũdam, &c. C. qui accus. non poss. tñ vr̃ verior opin. Abb. vt ꝓcedat indistincte, quia si recte inspiciantur verba Bart. non vr̃ dr̃ia in

effectu inter nomen receptum, inter reos & non receptum, quam dictam iura facere vñr. sed pro opin. Bar. est tex. in d.l. neganda. post vero nomẽ receptum iter reos, fit reaccusatio de maiori crimine p̃iudiciali, vt d. l.j.C.qui accus.non pos.non aũt de pari vel minori, ẽm Bar.in d.l.is q reus,& Gand.in tract.male.in tit.de filiosa. & vtrum possit accusare,&c.col.2.& 3. q̃ intellige ad effectũ prosequẽdi, põt tñ p̃ntari libellus, & supersederi vsque an sniam primæ causæ. vt d.
58 l.negand i,ẽm doct.in locis præall.† Verũ, super istis dr̃ijs non satis insisto, q̃a i regno sunt nullius vtilitatis pp dictum ritum magnæ curiæ,ẽm quem nullus accusar,nisi suã, vel suorũ iniuriam prosequatur, quo casu semper habet locum reaccusatio, vt supra dixi. Similiter i regno est correcta dispositio, d.l.j.C.q acc.non pos. per constit.quæ incipit,si ciuiliter agẽs.vt not. ibi gl.& And.de Iser.& Matth.per quam const.est nouiter inductũ,q̃ siue accusatus reaccuset de maiori crimine,siue nõ proceditur indistinctẽ sup vtraque causa, & per vnam non fit p̃iudiciũ alteri,& sic hodie in regno per illam const. oĩ p̃iudicialia sunt sublata in iudiciis,per q̃ corrigitur et l.fi.C.de ord.iud.adeo, q̃ oẽs cã æ,quarũ vna sic se hẽt ad aliã,vt per eã fiat p̃iudicium alteri, & de iure cõi pp præiudicium fit impeditio ꝓcessus,sunt hodie reductę ad æqualitatẽ vt pariter ꝓcedatur in eis, & p hoc multę leges iuris cõis reperiuntur correctæ, vt plenè declarat Matt. de Affl.in d.ꝯ.si ciuiliter agẽs,in 6.no.† Quando aũt
59 dicaĩ nomen rei recep ũ inter reos? veritas est,vt d. Bar.in d.l.is q reus,col.3. in fi. & seq. & Abb.in d.c.j.col.9. de mut.pet.videlicet,qñ iudex nõ obst.exceptiõib.dilatorijs ꝓnunciauit esse procedẽdũ super accusatione,si aũt nihil fuit oppositũ,adeo q̃ nõ fuit opus tali pronunciatione,tunc p lit.cõtest.dr̃ nomen receptum inter eos.Et declarat hoc plenius Bal.in d.l.j.col.x i fi.& seq. & Bar.l.adulterij,C.de adul.& Bal.i l quis.
60 C.si pẽd.app.mors inter ne. †Tertio limita dictam ꝯclonem procedere,qñ ista recõuentio in criminalibus fit corã iudice ordinario ipsius reconuẽti.Si.n.esset iudex incõpetẽs respectu reconuẽti, vel quia non poterat alr̃ cognoscere de causa criminali tunc recõuentio de cã criminali nõ ꝓcedit. tex. est in l.2 §.sed si agant, ff. de iud. ẽm Bar. in d auth.& ꝯñr, col.3.vbi assignat rõnem, quia agẽs criminalr̃, agit ex necessitate pp iniuriã sibi factam, nõ aũt ex volũtate sicut in ciuili. Vnde cesset rõ.l.cum Papinianus, in fi.C.de sent.& sic non fit prorogatio iurisdictionis p recõuentionẽ in causa criminali sicut in ciuili, ẽm Bar.ibi tenet And.de Iser.in c.1.col.2.de cõtro.feud.apud pares, & est de mẽte Bal.in l.j.circa fin.C.de iuris. om.iud.& Alex.in addict. ad Bart. in d.l.is
61 q reus,col.2.†Et p hæc inferri pulchre Bal. in d.l.j.col.3.in 5.oppo.C.q acc.nõ pos q̃ si Papa delegaret alicui delegato al.q̃ causã criminalẽ,nõ posset corã eo locum eo hr̃e, locũ reconuentio de cã criminali,q̃a iurisdictio delegati ad eã se non extẽdit, nam in criminalibus ẽm eum non dr̃ proprie recõuẽtio,sicut in ciuilibus, qui non ꝓrogatur iurisdõ, & hoc etiã innuit Bal.in d.auth.& ꝯñr,col.j.vers.2.quæro,&c.secus esset,qñ delegatus impetraretur p ipsum accusantẽ.q̃a tunc hr̃et locum reconuẽtio, ẽm Bar. in d. authen.& ꝯñr,col.3.& hoc rõne impetratio
62 nis,quia vr̃ eligere impetrando,ẽm eũ.† Ad de tñ in hac mã q̃ in regno habemus tres ritus magnæ curiæ, disponentes de hac mã. Quorum primus est in nu.69.& incipit.Itẽ si quis, vel si qua,&c. p quem disponitur,q̃ accusatus non põt accusantem reaccusare, nec eius matrem aut filios,vel fratres,vel nepotes,nisi eadem die,& ex nouo delicto,& sic per delictum ritũ vr̃ esse restricta ptãs reaccusandi solum in illa die,in qua fit accusa
63 tio, & solum in nouo delicto.† Quod aũt dicatur nouum delictũ, declaraĩ notabilr̃ p Bart.in l.is q reus,col.3.vers. cõiter seruatur,&c.ff.de pub.iu.vbi qñ plura delicta sũt facta vnico contextu,in eadem rixa,oĩa illa reputantur pro vno facto.vnde si tu accusas me de delicto facto in rixa, & ego reaccuso te de delicto facto in eadẽ rixa illud delictũ non diceret nouũ,rõne ꝯnexitatis.Sed si tu accusas de delicto commisso hodie, & ego reaccuso te de delicto cõmisso heri, illud diceret nouũ,& ita colligitur ex verbis, & mẽte Bar.ibi.Et aduerte,q̃a ille ritus loquiĩ copulatiue,& dum dicit,& nisi ex nouo delicto,&c.vñ inuit, q̃ vtrunq; copulatiue iter ueniat ad hoc, vt ꝓcedat reaccusatio.s.q̃d fiat eadẽ die,& ex nouo delicto, & nõ alr̃.l. si is q ducẽda §. vtrum.ff.de reb. dub. & l.si quis ita stipulatus fuerit aureos x.ff.de verbo.

bo.obl. Secundus ritus magnæ curiæ est in num.180.& incipit. Item seruat ipsa curia, ꝙ accusator, &c. quo cauetur, ꝙ accusator non pōt pendente accusatione in aliqua curia accusari, dū tñ si paratus rñdere in eadē curia, accusatione durante, vel pstet fideiussionē de rñdendo in quacunq; cura cōpetēti
64 finita accusatione. Tertius ritus est in vltimo tit.in nu.324.&hoc vr̄ ius nouissimū in regno qa cū sit vltimus, derogat oībus prioribus, qtūs contradicerent. vt in §.poster.in stit.quib.mod.test.infir.& l.si quis in princ. ff.de leg.3.& l.hac consultissima, §.fi. C.de test.& l.pacta nouissima.C.de pact.& p hūc vltimū ritū est correcta, l.1.q acc.nō pos. & sic est correcta illa cōstitutio, si ciuilr agēs, quam superius allegaui. Vult.n.ille ritus, ꝙ accusator, vel eius coniux, aut filij, parētes, vel frēs vtrinq; coniuncti insimul habitātes non possint aliquo modo reaccusare de aliquo crimine, ēt maiori, pendente accusatione per accusatum, vel eius coniungē, filios parentes, aut frēs, insimul habitantes, solum persona reaccusata tenēt pstare fideiussoriā cautionē de stando iuri, finita prima accusatione, &procedit illa dispositio, ēt si suā, vel suoꝶ iniuriā prosequanē, vt ibi expresse dr̄, & sic vr̄ ēt correcta d.l.neganda, C. qui accus.nō pos. Assignatur.n.ibi rō, ꝙ ista reaccusatio præsumitur calumniose fieri, ex quo non est verisile, ꝙ accusatus si fuisset offensus, voluisset tardare ad accusandū, donec ipse accusaretur prius, vñ præsumitur fieri ista reaccusatio, vt perturbetur accusans, & sic calumniose. sequitur ergo, ꝙ hodie in regno cessat omnino reconuentio, vel reaccusatio in criminalibus, ēt si suam, vel suorū iniuriam quis prosequatur, p dispōnem dicti vltimi ritus, qui in hoc derogauit dispōni iuris communis, & constitutionis regni.

ADDITIO Nunquid dispō rituum procedat in blasphemia? & vr̄ dicendum ꝙ non p doct.Bar.in l.Lucius in fi.ff.ad turp. quā sequitur Mars.in l.vnius, §.cognituꝶ, ff.de qn.& Anch.in c.1.extra de ꝯst. & adde ꝙ qñ causæ procedunt ex eodem fonte pōt sup vtraq; pcedi vt hr̄ per Gram.in dec.54. Dum magnificus. Petr. Foll. V. I. D.

65 † An aūt eum iudex inquirit ꝯtra aliquē, ad instigationem alterius, possiꝫ inquisitus petere a iudice, ꝙ re inqrat ꝯtra illum instigantē ad alio ctie.vide Spec.in tit.de inqui. §.1.vers.itē nunqd, &c.vbi tenet, ꝙ non. Reliqua vero, quo ad hoc primū mēbrū principale, psequere de iure cōi. vt p Bar.in d.l. is qui reus, & auth.& ꝯñr, col.3.& Bal.in l.1 C.quī accus.non poss.& Abb.in d.c.1.col.8
66 & 10.de mut.peti. † Secundum membrum principale est, qñ aliquis est accusatus criminalr̄, & vult reconuenire ciuilr̄ suum accusatorem, in quo firmo ꝯclonem, ꝙ non pōt fieri talis reconuentio, & hoc tam de iure cōi, per l.fi.C.de ord.iud.& per Abb.in d.c. j.col.11.vers.2.&c.de mut.pet. quā ēt ex dispositione dicti ritus vltimi, ibi, per quāuis viā in iudicio euocare, &c.& hoc p rōnem, quia accusator non eligit sponte iudicē, sed ex necessitate pp iniuriam sibi factam, ſm Abb.ibi.& Bar.in d.auth.& ꝯñr, col.3.

Tertium membrū est econtra, qñ conuētus ciuilr̄ vult conuenire criminalr̄. In quo br̄ dico, ꝙ hodie procedit reconuentio in regno, nec supersedetur in ciuili, pp præiudicium causæ criminalis, ēt si esset crimē læsæ maiestatis. ita pprie dicit tex. in illa cōstitutio. si ciuilr̄ agēs. & ita seruatur in regno, quidqd dicat Abb.in d.1.col.11. circa fi. &
67 Bar.in d.auth.& ꝯñr col.3.† Quod īñ limita procedere, qñ talis reconuerso fieret coram iudice cōpetenti ipsius recōuenti, alias secus, si esset incōpetens, qa nō prorogatur ad causam crīalem, ſm Abb.ibi, & Alex.in addito, ad Bar.in l.is q reus, col.j.ff.de pub. iud.&dixi supra in j.mēbro.in tertia limita. Et ꝙ in crialibus nō habeat locū progatio, tenet Bal.in l.si qui ex consensu, col.2.in fi. vers.reuoco, &c.de epis.aud. & Bal.in l.1.in
68 fi.C.vbi de cri.agi oportet. Quartū mēbrū est, qñ ꝯuentus de crimine ciuilr̄, vult reconuenire de alio crimine ciuilr̄, quod qūo, & qñ fit, declaraui plene supra in prima dist. huius partis super quo firmo conclusionē, ꝙ procedit reconuentio coram iudice competenti.s.qui est iudex reconuenti, & hoc pr̄ sensum, quia si qñ agitur mere criminalr̄, procedit reconuentio, vbi reconuenies prosequitur suam, vel suorum iniuriam, vt supra fuit ꝯclusum de iure cōi, multo fortius qñ agitur ciuilr̄, quia magis adhæret nāæ reconuentionis, quæ procedit rlr̄ in ciuili, per d.l.cum Papinianus, & auth ꝯñr. Nam tūc suum proprium interesse quis prosequitur qñ ciuilr̄ agit, sed vellet reconuenire actorē coram iudice nō suo, vt prorogetur iurisdictio

ctio propter reconuentionem, hoc non posset, quia non obstãte, quod ciuiliter agatur, potest dici, quòd actor agit ex necessitate propter delictum sibi commissum, & sic nõ sponte eligit iudicem, vnde cessat reconuentio, per ea, quæ supra dixi, & not. Bart. in d. authen. & consequenter, colum. 3. ita tenet Abb. in d. cap. 1. colum. 12. in fin. extra de mut. pet. Rob. Mar. V. I. D.

Iudiciorum VII. distinctio.

46 Ser

46 *Seruus fugiens, facit furtum sui ipsius.*
47 *Condictio ex l. auctoritatem. C. vnde vi, est remedium possessorium recuperandæ, & quando habeat locum.*
Item condictio ex lege, meminerint. C. vnde vi, num. 48
Item condictio ex lege, si quis conductionis. C. de locati, num. 49.
Item condictio, l. inuasor. C. vnde vi, num. 50.
Itē condictio. l. si quis in tāta, C. vnde vi, nu. 51.
Item condictio ex l. conductores, C. loca. et l. non ab re. C. vnde vi, num. 52.
Item condictio ex l. eum à te. ff. de vi & vi arma, num. 53.
Item condictio ex l. fi. C. vnde vi, num. 54.
55 *Condictio ex c. sæpe. de rest. spol. est remedium recuperandæ.*
Item condictio ex c. freq. de rest. spol. lib. 6. num. 56. 57. Intellectus d. c. frequens, remissiue.
58 *Condictio ex canone, reintegranda, 3. q. prima est remedium recuperandæ, et est plenius ceteris, & quando locum habeat.*
59 *Condictio ex l. fi. C. de acq. poss. est remedium recuperandæ. & quando habeat locum, & qua vtilitas ex ea.*
60 *Creditor agere potest assistentia contra tertium possessorem vigore precarij, vsque ad xxx. ann.*
61 *Possessoria duo recuperandæ, sunt nouiter inducta in regno. Vnum per constitutionem, circa violentias, & aliud per tria capitula regni, & quando hæc habeant locum, & num. 62.*

1 SEptima Principalis distinctio iudicioꝝ est: quia iudicium aliud petitorium, & aliud possessoriū. Petitorium dr̃ illud, in quo principaliter agitur de proprietate, seu dñio alicuius rei, puta vbi agitur rei vendicatione, l. cum fundum, §. fi. & ibi gl ff. de vi & vi arma. c. pastoralis de causa poss. & ꝓprie. Idem, si agatur publicana, qa dr̃ interdictum petitorium, l. eum, qui. §. sed si qs, ff. de publ. Item, si agatur petitione hæreditatis, vt no. gl. in l. 2. in gl. pe. C. de edic. diu. Adr. tol. Eodē modo, si agatur ad vsumfructum. vel vsum, vel aliam seruitutem, dr̃ petitorium. qa agens ad illa iura incorporalia censetur dñs illorum iurium. ſm Alex. in l. nāť, §. nihil cōe, col. 2. & 3. circa fi. ff. de acq. pos. & patet ex his, quæ not. Spec. in tit. de causa poss. & proprie, § sequitur, & §. nunc dicendum. Item, qñ agitur actione personali ad rem, dr̃ petitorium, ſm Bal. in cons. 449. in 3. vol. & colligitur ex prælleg.
2 † Possessorium iudicium est, vbi agitur de mera possessione, & istud iudicium possessorium, est triplex, videlicet, Possessorium adipiscendæ, possessorium retinendæ, & possessorium recuperandæ possessionis. Possessorium adipiscendæ, exemplificatur in trib. iudicijs, videlicet, in interdicto, quorum bonoꝝ. qđ competit ei, cui delata est hæreditas ex testō vel ab intestato pro acquirenda possessione rerum hæreditarium, & ipsius hæreditatis. Et ad hoc vt cōpetat hoc interdictum, sunt consideranda aliqua ex parte actoris, & aliqua ex parte rei. Et præsuppono id, quod hr̃
3 in l. cum hæredes, ff. de acqu. pos. s. ꝙ hæres nōn acquirit possessionem hæreditatis ipso iure, sicut dñium, vñ non transmittitur possessio à defuncto ad hæredem ipso iure, nisi actualr̃ hæres apprehendat, vt ibi. Quod tñ fallit, qñ defunctus possidebat aliq̃ rem per colonum suum, quia per medium eiusdem coloni transmittitur possessio ad hr̃dē sine aliqua apprehensione. Ita notabilr̃ tenet Alex. in l. q vniuersas, ꝙ per col. ff. de acqu. poss. & hr̃ in dec. 117. cons. Neap. Si enim hęres vult acquirere possessionem rerum hæreditarium, habet duplex remediū adipiscendę possessionis. s. vnum per illud interdictū, quoꝝ bonoꝝ, & aliud ex l. fi. C. de edic. diui
4 Adr. tol. de quo aliq̃d inferius dicā. † Requiritur ergo in hoc interdicto ex pte actoris ꝙ ei sit delata hæreditas, & ꝙ eā adiuerit de iure ciuili, vel agnouerit bonoꝝ possessionē de iure ꝑtorio, vt est tex. ī l. 1. 2. C. quoꝝ bon. ꝑ hoc patet, ꝙ actor, q̃ tali interdicto, dēt in suo libello narrare qualr̃ hr̃ditatē adiuit, vel bonoꝝ possonem sibi delatā agnouit & nūc agit ad auocandā effectualē possonē, vt no. Spec. in tit. de test. §. nūc dicendū, col. 1. Ex parte reqritur, ꝙ possideat tit. pro hr̃de, vel possessore, & ī hoc æqparatur petitioni hr̃ditatis, quæ nō datur contra possidentē alio tit. l. rīr, ff. de pet. hęr. de hoc est tex. in l. 1. ff. quor. bo. no. & in l. 2. C. eo. tit. & inst. de interd. §. seq.
5 † Item, ad hoc vt cōpetat, est necesse, ꝙ hæres nunq̃ habuerit possessionem hr̃ditatis, vel illius rei, quam petit. Secus est, si qñq; habuit possessionem, & deinde ab ea cecidit, qa nō competit sibi vlterius possessoriū adipiscēdæ, & sic hoc interdictum, tex. est in § ꝑ hær. inst. de interd. vñ tūc debet recurrere ad possessorum recuperandæ,

perandæ, de quo infra dr. & hoc est gñale in omnibus poss. ssorijs adipiscendæ, vt est gl. in c.j. in fi. de ꝯs. lib. j & Iaf. in l. eius, q. §. fi.
6 col. pen. ff. si cer. pet. †Et in hoc habet sit. tudinem aliam cum petitione hæreditatis, qa illa sitt non competit hæredi, q semel acquisiuit possessionem reꝶ hęreditariaꝶ, & postea ab ea cecidit, vt est gl. & ibi Bart. in l. fi. ff. de fideic. hæred. pet. & tenet Pet. Phil. Corn. in ꝯs. 254. col. fi. in litera H, in 4. vol. & ratio patet ad sensum, quia postq̄ hæreditas est semel acq̄sita, desinit esse hęreditas, & appellat̄ pr̄imonium hæredis. vnde non competit ei vlterius petitio hæreditatis, quæ nō est, l. sed si plures, §. filio. ff. de vulg. & pup. & no. Lud. R. in cons. xl. col. 1. Ex q̄bus nota pulchram practicam ꝓ reo ꝯuento petitione hæreditatis, vel interdicto, quoꝶ bonoꝶ, vt nitatur probare, ꝙ actor qñq; fuit in possessione rei petitæ, & postea ab ea cecidit, qa sic faciet a-
7 ctorem succumbere. † Est sciendum ēt ꝙ hoc interdictum reperitur directum, & vtile. directum datur bonoꝶ possessori de iure p̄torio ex quo interdictum est petitoriū. Vtile vero dat hr̄di de iure ciu. vt no. gl. in rub. ff. quor. bon. & in l. in princ. eo. tit. & Bal. in rub. C. eo. tit. Itē directū datur ei, qui agit ad vniuersam hr̄ditatē, quia ad hoc principalr̄ fuit inductum, vt dicit tex. in d. l. 1. §. fi. ff. quo. bon. Vtile vero, datur ei, qui agit ad vnā rem particularem. ita tenet Spec. in tit. de test. §. nunc
8 dicendum, vers. q̄d si res, & no. in d. §. fin. †& in hoc habet sitr̄tudinē eum pet. hær. quæ nō solum datur ad vniuersam hr̄ditatem, veꝶ ēt ad vnā rem particularem, l. tit, in fi. & l. licet. ff. de pet. hær. & not. Spec. in tit. de tutore, §. fin. col. pen. vers. quid si quasi, & ad prædicta adde Abb. in c. pastoralis, col. 3. cir. fi. de causa poss. & proprie. vbi declarat mām huius interdicti. Conclusiue igitur illi competit petitio hr̄ditatis præter quam in vno casu. s. quia non datur contra debitorē hr̄ditariū, sed tm̄ ꝯtra possessorē alicuius rei particularis, vt est tex. in l. 2. ff. quo bon. sed petitio hr̄ditatis datur ēt contra debitores hæreditarios, vt est tex. in l. etiam, §. fi. ff. de pet. hær. & multas alias drīas inter hoc inter dictum & petitionē hr̄ditatis, vide p gl & doct. in rub. C. quor.
9 bon. † Vnam tn̄ vtilitatē nota tu aduocate, qui vis formare libellum pro hærede actore, qa vtilius est intētare interdictū, quoꝶ bon. ex quo est remedium possessorium, & à snia lata super eo non appellatur ad effectum retardandæ executionis, ꝑ ea, quæ hn̄t in l. 1. & ibi Bal. C. si mo. poss. fue. ap. & per Card. Alex. in c. 1. col. 1 vers. si ergo quæris, &c. q̄d fit inuest. in vsib. feu. Qđ secus esset in petitione hæreditatis, quia illud est remediū petitoriū & à snia lata super eo appellatur. veꝶ per petitionē hęreditatis acq̄ritur pinguius ius, q̄ ꝑ eam auocatur ꝓprietas, sed ꝓ hoc
10 interdictum sola possessio. †Secūdo, pōt exēplificari possessorium adipiscendæ in interdicto quoꝶ legatoꝶ, quod competit hęredi ad auocandam possessionem legati à legatario, qui occupauit illud propria auctoritate. nā de iure ꝓhibet legatarius accipere poss. ssionem legati propria auctoritate, sed debet illā capere de manu hr̄dis, alias cadit à iure suo, qñ illam caperet non vacantē, & sic cū vitio, l. non est dubiū, & ibi Bart. & doct. C. de leg. puta, qñ hr̄ditas erat adita. sed nondū adita hæreditate, si legatarius occupat possessionē vacantē, non cadit à iure suo, sed tenetur per hoc interdictū restituere possessionē hæredi vt possit detrahere falcidiā, & deinde ipse debet hęredem ꝯuenire, l. 1. §. rediguntur. & ibi gl. ff. quo. leg. & Bar. in d. l. non est dubium. & dicit Bar. in d. l. 1. in fi. illius prin. ꝙ nō aliter datur hęredi hæc actio, nisi qñ vult detrahere falcidiam. idem tenet Pet. Phil. Corn. in ꝯs. 37. col. antepen. in 3. vol. Et sic nota, vt scias libellare in hoc interdicto, de quo vide Abb. in d. c. pastor. col. 4. in princ. de causa poss. & ꝓprie. & Spec. in tit. de test §. nūc dicē dum, ver. veꝶ quia. & ad hoc vt cōpetat hoc interdictū, est necesse, ꝙ reus possideat in tit. pro legato, l. 1. §. quia autem, ff. quorum leg.
11 †Tertio, pōt exemplificari possessorium adipiscēdæ in Saluiano interdicto, ꝙ habet locū qñ ꝯductor intulit bona in prædium conductum, nam illa inuecta, & illata censetur tacite obligata pro pensione domus ꝯductę, l. itē quia. & ibi per doct. ff. de pact. & hr̄ plenè in § item seruiana, & ibi ꝑ Iaf. inst. de act. Sed si cōductor dicta bona inde extraheret, potest conueniri per dn̄m prædij conducti, remedio possessorio. s. ꝑ Saluianum interdictū, vt restituat possessionē dictoꝶ bonoꝶ ipsi creditori, vt possit incumbere suæ hypothecæ, & sic est remedium adipiscendæ possessionis, & datur ēt ꝯtra tertios possessores, vt est tex. in l. 1. ff. de Salui. interdict. & not. Abb. in d. c. past. col. 4. vers. sic. 3. de causa poss. & proprie.

&

& Spec.in ti.de loc.§.postq.col pen.vers.ad
12 hoc. † Quarto, pôt exemplificari possessoriũ adipiscẽdæ in remedio.l.fi.C.de edic. diui. Adria.toll. Quod cõpetit hæredi im̃ scripto in testõ, qui ꝑducit testm̃ in forma publica nõ abolitum, neq; cancellatum, cuius vigore pôt petere se mitti in possessionẽ hæreditatis, & est remediũ executiuũ, qđ qualiter, & qñ procedat, tradit̃ plene per Bart.&
13 doct.in d.l.fi. † Quinto, pôt exẽplificari possessorium adipiscendæ gñaliter in offõ iudicis, ꝙ implorantur per eũ, cui facta est collatio alicuius beneficij, vt mittat̃ in possessionẽ dicti beneficij, quam nunq̃ habuit, & hoc procedit, & seruatur gñaliter de iure canonico, ſ n Abb.in d.c.pastor.col.4.ver. & scias de cã poss.& ꝑpriet.& hr̃ in c.accidẽs.& ibi
14 ꝑ Abb.& doct.de accus. † Secundum principale possessorium est, quod appellat̃ retinendæ possessionis, qđ exẽplificatur in duob. tm̃ interdictis, videlicet, interdicto vt possidetis, & vtrobiq; dr̃nt in hoc, qa interdictũ vti possidetis, datur ꝑ rebus immobilibus, interdictũ, vtrobi, pro rebus mobilibus, vt declarat gl.& Abb.in d.c.pastor.col.4. vers. 3.de cã poss.& ꝑprie.& Spec.in tit.de causa poss.& ꝑprie.§.j.col.pen.& fi.Competit.n. illud possessorium retinẽdæ ei, q possidet, & turbat̃ in possessione per aliquem, nam pôt petere, ꝙ imponat̃ turbanti ꝑpetuum silentiũ, ne de cetero perturbet eũ in sua possessione, & ꝙ teneat̃ ad iteresse turbationis factę. Hæc tria debet cõprehẽdere libellus in hoc possessorio, ꝑ qđ petit̃ qs ꝯseruari, & manu teneri ĩ possess. vt plenè decl. Bar.in l.j.§ iterdũ, ff.vti possid. vbi ponit formã libellãdi.

ADDITIO In possessorio retinẽdæ
15 qñ prætextu turbatæ possessionis agit̃. † Illud ante oia probandum venit (videlicet turbatio possessionis) quod probatur inter alia si cõuẽtus rñdeat accusationi, & dicat se possidere, vt voluit Bar.in l.fi prius in 5.ꝯtrario j.partis.ff.de nou.ope.nũc.& Bal ĩ l. ordin. C.de rei vẽd.& Cy.in l.vnica.C.vti possid.ĩ 5.col.& in l fi duo ĩ prin.ff.vti poss.de quo ꝑ do.Pet.Phil.Corn.in cons.100. in c.in cã
16 vertente, 2.lib. † Et est aduertendum, ꝙ pro vi turbatiua non reperitur ꝑditũ remediũ criminale nisi iudiciũ iniuriaꝝ, prout volũt Iac.de Are.in l.hoc iure de re. iu.& in l.seruus.§.in oĩbus ꝑ illũ tex.ff.de actio.& obl. & Bart.ĩ l.extat.ff.ꝙ me.cau.& Ang in l.cũ filius.§.j.ff.de verbo oblig & ꝑ Phil.Corn. in d.cõs.100. & ꝑ eundem in cons.130.viso libello in j.lib.& in cõs.94.in 3.lib. vbi pulchre hr̃ qñ competat remediũ turbatæ possessionis, & quænã debeãt probari, & in ꝯs. 345. in 1.lib. & cons.280. 4.lib. vbi multa pulchra ad hanc materiam.Pet. Fol.V.I.D.
17 † Limita tñ, & declara hãc mãm ꝑcedere qñ aliquis turbatur iniuste, & extraiudicialr̃, secus, si aliqs turbaret̃ iudicialiter vt qa sibi moueret̃ aliqualis sup re, quã possidet, qa ꝑ hoc nõ datur sibi iterdictũ, vti possidetis ex quo is, qui vtit̃ iure suo ꝑ viã iudiciariã, nõ facit sibi iniuriã. ita notabilr̃ declarat
18 Abb.in c.aud.col.3.circa fi.de rest.spol. † Itẽ limita non ꝑcedere in eo, q fuit deiectus de possessione sua, qa pôt qñcũq; turbare deiectorẽ impune in dicta possessione, & nõ pôt cõueniri pdicto iterdicto & est singularis decisio.& mẽti tenẽda, qa licet alias deiectorẽ possit qs deijcere incontinẽti, non aũt ex interuallo, l.j.§.eũ igr̃. & ibi no.ff.de vi, & vi ar.tñ turbare pôt qñcunq; ẽt ex interuallo, ita tenet Bart.in l j.§.quod ait prætor, col.j. ff.vti possid.& Alex.in cons.36. col.2. vers. non obst.q dicti &c.in j.vol.Vnde nota bonã practicã ad excludẽdũ aliquẽ ab isto possessorio, quia poteris obijcere exceptionẽ spolij pro eadem re. ꝑ prædicta. Poteris ẽt recõuenire eũ de spolio eiusdẽ rei, ꝑ tex. in c.veniẽs.& ibi Abb.in 4. notab. de pscr. &
19 dixi supra in ꝑcedẽti dist.in 4.qõ. † Si vero essent duo, q litigarẽt ad inuicẽ sup hoc possessorio & qlibet ꝑtenderet se possidere, tũc obtinet ille, q ꝑbat de antiquiori de possessione, qa possessio iunior ꝑsumit̃ iniusta, & clãdestina, tex.est, & ibi Abb.in 4.col. in c. licet, de ꝑbat.& Bar.in l.si duo.col.2.ff. vti possid.& Alex.in ꝯs.35.col.4.in 4.vol. & in ꝯs.110 in prin.in j.vol.& Petr.Phil. Corn.ĩ ꝯs.130.col.j.in.j.vol.& in ꝯs.172. in fi. col.ĩ 3.vol. Quod ꝑcedit, ẽr, si hñs possessionẽ iuniorẽ, probaret de titulo, qa ꝑsertur hñs antiqorẽ, siue titulo, nã ille titulus ꝑsumit̃ habitus ad iniusto auctore stãte possessione antiq. ita tenet Paul.de Cast.in cõs.443. col.2. in 2.vol. vbi plus dicit, ꝙ id quod dr̃ in hoc possessorio obtinere eum q probat de titulo, intelligitur stante probatione æquali in tpe hincinde, secus qñ vnus probat de antiquiori possessione, quia tunc non curamus de tit. Idem tenet Alex.in cons.88.col. 5. &

cons.

cons.89.& 130.in 5.vol.Verum,in isto casu qñ antiquior possessor vult obtinere, debet allegare in suis articulis, ꝙ eius aduersarius possidet clam,respectu suæ possessionis,ista fuit singularis doctr. Bar. in l.si deo.§.fi.ff. de acq.pos.te ibi ipm sequitur Alex. & Ioã. de Imol.in fi. & Alex.in pallег.ꝯs.maxime in d.ꝯs.88.col.4.in 5.vol.& idem Alex.in ꝯs.55.col.fi.ver.fateor. in 3.vol.alias si hoc non articularet,succumberet.q̃a pſertur his qui probat de tit. ſm doct.in locis pallegat.

20 ADDITIO † Legito Bal.in ꝯs.446. in 3.lib.vb ponit quot modis dicatur turbare,& an pcedat q̃rela ꝯtra eos q dñt se actũ fecisse ad mandatũ dñi,ꝙ an q olim possidebat pſumatur hodie possidere,& qd si aliqs dixerit colono suo ꝙ non relaxet possessionẽ titio alias protestatur de suo interesse an ex hoc videat̃ turbare dñm in sua possessione,& possit accusari?vide Bal.in ꝯs.447.in 3. lib. & de principali quæstione dñi auctoris vide eundem Bald.in cons.448. in 1. parte.

21 †Et an agens interdicto tenẽdę possessionis teneat̃ exprimere locũ tps,& alias circunstãtias,p eundem Bal.in cons.489.in 3.parte, num.2.& vide de principali q̃oni dñi auctoris per eundem Bal.in cons.488. supra allegato vide Bald. in cons. 468. prima parte.

22 † Et an teneant̃ operari pœna turbatæ possessionis? per eundem in cons.463.3.parte, & de principali q̃one vide Beler.cons.292.2. lib.& cons.373.in 2.lib.& de principali q̃one auctoris vide Soc. in cons.166.col.6.ver

23 sic.2.eadem concl.1.lib.†Et an possessio de pñti arguat possessionem de præterito, per

24 eundem in cõs.89.col fin.1.lib. †Et an possessio antiqua præsumatur continuata? per Boër.decis.239.nu.7.in 2.parte,sed de principali q̃one dñi auctoris hic plenissime videas oĩo per Boër. in decis.supra allegata vbi refert varias opiniones in hac q̃o. & vide Affl.in dec.239.& 277.& 323.& tunc iunior possessio præsumitur clandestina probata antiquiori possessione qñ vitium clandestinatis fuit allegatum, vt per Affl.in dec. 330. & quid debeat probare agens remedio vti possidetis per eundem in dec. 394. & qd sit fiendum qñ vterque prætendit se possidere,& nullus eorũ vult sustinere actoris partes? vide Capici, in decis. 13. in causa Illustriss. Marchion. Petrus Foll.

25 † Quod tñ limita, nisi is,q probat de antiquiori possessione, cecidisset ab eo facto suo puta p propriã alienationẽ,q̃a tũc non pdest ei antiq̃or possẽo ita tenet Phil. Dec. in cons 56.col.fi & ex hoc summę bonã practicã articuland ꝯtra eũ, quẽ suspicaris pro

26 baturum de antiquiori possessione. An aũt in isto possessorio retinẽdæ admittatur articulus de pprietate? Dic,ꝙ sic,quia nõ dr̃ impertinens,imò pertinens ad cãm, ex quo facit obtinere eũ,qui pbat de titulo,stantibus probõnibus æqualibus, vñ non repelli ita determinat Phil.Dec.in ꝯs.162.col.3.in pri.

27 † Competit ẽt hoc interdictum retinendæ pro iuribus incorporalibus, puta pro seruitutibus, & annuis pſtationibus, in q̃bus agitur de quasi possessione, ſm Bart. in l.1. in princ.ff.vti possidetis, & Bart.in l.fi.ff.quoꝝ bon.& Spec.in tit.de causa poss.& propriet. §.1. ver. ceterum, & ver.si quæritur, & per doct. in c.quærelam de elect.& Bal.in cons. 425.in 3.&vol.& Phil.Dec.in ꝯs.136.col.1.

ADDITIO Hanc q̃onem tetigit Io. Fab. in §. pꝛiudicialis inst. de actio.9.col. & vr̃ ꝯcludere ꝙ vbi pſtatio annua pſtatur rõne certæ rei datur possessorium,sed qñ datur simpliciter,tunc nõ pōt agi possessorio, sed in hoc ſm eum legistæ, & canonistæ cõtrariantur,quia canonistæ tenẽt ꝙ possessorio, at legistæ contra, sed ſm eum præualet opinio canonistaꝝ in curijs, sequitur cassa, in cons.burg.in tit. des censes rub.1.§.2. fol. 351. num.27. & hr̃ plene per decis. Cappe. tholo.59 & Lud.de Rom.in cons.311.vide tñ Tiraq. in tract. de vtroque retract.in verbo rectes, §.1.gl.6.nu.11. & 12.& in §.32. in gl.j.& vnica nu.79 & per Affl.in dec.395 vbi refert per oẽs dños fuisse decisum nemine discrepante ꝙ licet pro annua præstatione personali nõ sit dare possessorium, tñ est dare, quædam statum ad quem pōt peti vt fiat restitutio,& ita loquitur d.c.quærelã,& vide per Guid.pa.in decis.552. in mã col.2. & Steph Bertr.in cons.243.q.dquid in prin. l.2.& per eundem in Affl.in const.circa violentiarum,col.vlt. Petr. Foll. V. I. D.

28 † Tertiũ principale possessoriũ est, ꝙ appellat̃ recuperandæ possessionis in quo duo requiruntur copulatiuæ ad hoc vt cõpetat. Vnum videlicet,ꝙ actor qñq; possederit, & nũc à possessione ceciderit.Secũdũ,ꝙ possessio sit penes aduersariũ, vel ꝙ dolo desierit possidere.Idẽ,si nõ dolo,qñ sumus ĩ interdicto

cto vnde vi, sm Abb. in c. sępe, col. 3. de rest. spol. Primum probatur in c. cōsultationib. & ibi Abb. in 2. no. de off deleg. & idē Abb. in c. cū ad sedem, col. 7. de rest. spol. & in c. olim, el 3. in 5. & 6. no. eo. tit. q tñ intellige .s. vt possideat ipe spolij, l. 1. §. interdictum aūt hoc, & § hoc interdictum. ff. de vi, & vi ar. alias nō sufficit probare olim possedisse, nisi pcise ipe spolij probetur, vt tenet Spec. in tit. depositio. §. 7. vers. 2. considerandum. Secūdum probatur in l. cum à te. ff. de vi, & vi arm. & per ea quę no. Bal. in l. si de pprietate, col. 3. circa fin. C. si à non compet. iud. Hoc tñ nunc succincte attingo in gñe, quia melius declarabo infra, in singulis remedijs possessionum ea, q sunt specialiter requisita in eis. Sciendum est igitur, q in hoc possessorio recuperandę plura fuerunt remedia à iure itroducta, de qbus singulis dispiciamus:

29 qa hic congruentius cadunt. † Primum igr remediū, fuit interdictū, vnde vi de quo loquitur totus tit. ff. de vi, & vi arm. & C. vnde vi. quo remedio prouidit ptor violēter spoliatis, vt recuperēt possessionem suā, in quo interdicto ad hoc vt cōpetat, plura requirun tur. Primo. n. reqritur, q res, pro qua agit, sit immobilis. l. 1. § & gnalr, & §. illud. ff. de vi, & vi arm. nā pro re mobili nō competit aliquod interdictū possessorium recupetandę, sed datur actio vi bonoꝝ rapt. dantur ēt alia remedia possessoria, q non sunt interdicta, de quibus hr per Bar. Alex. & doct. in l, rem, quę nobis. ff. de acq. pos. de qbus infra dicetur. Quod tñ intellige principaliter, sed accessorie datur hoc interdictū ad mobilia, q erāt in illo loco, vnde qs expulsus est, l. 1. in princ. & §. si fundus ff. de vi, & vi arm. & no. Alex. in l. vēdicatio. ff. de rei ven. & hr in

30 l. si qñ. C. vnde vi. † Competit ēt hoc interdictū pro iuribus incorporalibus, & annuis pstationibus, sm Bal. in cons. 425. in 3. vol. Secūdo requiritur, q sit illata violentia pso næ pro re, & sic, q quis sit violēter expulsus de possessione, l. 1. §. 1. & 2. ff. de vi, & vi ar. & Alex. in cons 94 col. 5. in 5. vol. & l. 1. §. quid sit vi. ff. quod vi aut clam, & hoc patet quia inrerdictum hoc accipit denominationem à violētia, quia dr, vnde vi quis expulsus, est restituā, &c. vnde vbi non interuenit violentia, non competit, sed nunq dr committi violentia, nisi contra personam. vnde est necesse, q persona sit pñs, alias non dicetur committi violentia, ita declarat Paul. de Cast. in consil. 205. col. 1. in fin. 2. vol.

ADDITIO Ad māin istam addo videndum Affl. in decis. 85. & Aymo. Crau. in cons. 140. num. 1. lib. 1. Petr. Fol. V. I. D.

31 † Sed qd si aliqs non fuit vi expulsus, sed suspicat posse repelli, quo casu perdit possessionē ciuilem, l. clā possidere. §. q ad nundinas. ff. de acq. pos. Dic, q non competit sibi hoc interdictū, vnde vi. l. directum, sed vtile sic. sm gl. & Bart. in l. 1. §. siue aūt. ff. de vi, & vi ar. & Alex. in add. ad Bart. in l. 1. §. interdi

32 ctū. ff. vti poss. in add. q incipit, & sic. † Tertio reqritur, q intētetur intra annū vtilem, nā elapso anno nō competit nisi ad id, quod puenit ad deiecto rem. l. vi pulsos, & ibi p doct. C. vnde vi. & l. 1. in prin. & §. annus, & ibi gl. ff. de vi, & vi arm. qd inrellige agēdo, sed excipiēdo est perpetuum, sm gl. in d. l. vi pulsos, p tex. in l. pure. §. fi. ff. de doli except.

33 † Quarto requiritur, q deiectus possideat ipe spolij, vt d. l. j. §. interdictum aūt hoc. ff. de vi, & vi arm. & hr in c. consultationibus,

34 de off. deleg. & supra dixi. † Quinto requiritur, q in libello, in quo intentatur hoc interdictum, exprimatur locus, & tempus spolij, secundùm Bart. in d. l. 1. §. siue autem. ff. de vi, & vi arm. & Alex. in cons. 94. col. 5. in 5. vol. & in cons. 6. col. 1. in 3. volum.

ADDITIO De veritate legito Affl.

35 in decis. 250. † Et qd si actor dixerit se turbatū in sua possessione, & non exprimit modū turbationis an parte opponente q declaret modus turbationis debeat declarari? dicas qd sic de quo p Affl. in cst. dilationes, & p Bar. in l. 1. § hoc interdcm ff. vti poss. P. F.

36 † Sexto, requiritur, vt detur contra eū, q vere spoliauit, vñ si tu spoliasti, & possessio est penes aliū, non cōpetit hoc interdictum cōtra illū tertiū, q nō spoliauit. l. cū à te. ff. de vi, & vi arm. & tenet Alex. in cōs. 94. col. 6. in 5. vol. licet illa lex cū à te. sit correcta. s. in regno, p cstitutionem. Circa violētiam, de cuius intellu dicetur infra. Ex hoc sequitur, q contra singularem successorem spoliatoris, nō datur hoc interdictum, sm Inno. in c. cū ad sedem, de rest. spol. vbi est tex. de hoc & Bal. in l. 1. circa fi. C. de reuoc. his, q in fraud. cred. & Lanfr. in repet. rub. de causa poss. & proprie, col. 2. in 1. cclone. Sed contra successorem vlem bene competit, qtūs ad eum peruenit. l. 1. §. fi. ff. de vi, & vi arma. hr plenè

ne per Abb.& doct.in c.quia, col.5. de iud. hęredi aũt indistincte competit.l.j.§.hoc in terdictũ.lo vlt.ff. de vi & vi ar.& no. Abb.i
37 c.signauerunt,in 3.no.de test. †Septimo re quiritur,q̄ agens hoc interdicto,non possideat,vt d.l.j.§.nõ alij aũt.ff.de vi & vi arm.
38 †Octauo,& vlt.requiritur,q̄ tpe spolij vere possideat. vnde nõ sufficit,si detineat tm̃,q̃a nõ competit sibi hoc interdictum,sed habet alia remedia possessoria. Hinc dicimus, q̄ missus in possessionem ex primo decreto,si deijciatur,non habet hoc interdictũ,ex quo nõ possidere,sed detinet tm̃ causa custodiæ. ita tenet Spec.in tit.de 1.& 2.decreto.§.iam de effectũ.ver.sed qd si missus, & idẽ Spec.i
39 tit.de eo,q̄ mit.in poss.vers.porro. †Secũdũ principale remedium in possessorio recuperãdæ est ꝯdõ triticaria,q̃ datur ad possessionem,qñ q̃s est deiectus per vim de possessione sua.l.2.ff.de cond.trit.& sic req̃rit, q̄ cũ vitio res vadat ad spoliãtem,ſm Alex.in l. rem,q̃ nobis,col.3.in fi.ff.de acq.poss. Item req̃ritur,q̄ vere possideat, nec sufficit si detinet,ſm Bart.in l.& ideo.§. Neratius.ff.de cond.fur. dummodo nullum ius habeat in re,vt creditor,quia tũc daretur ꝯdõ incerti. ſm eũ.Et datur hæc ꝯdõ ẽt dño,qui possessione priuatus est,ſm gl in d.l.2.ff.de ꝯdõ. trit.non aũt datur contra titulo possidentẽ. ẽt si actor titulum habeat,q̃a in pari rã melior est ꝯdõ possidentis. ita per hanc rõnem dixit Alex.in d.l.rem,q̃ nobis,col.3.in fi.& sic vr̃,q̄ hæc ꝯdõ triticaria cõcurrat cum interdicto, vnde vi. & prædicta ẽt tangit Bart.
40 in l.fi.§.sed cum in secunda.C.de fur.† Tertium remedium est.ꝯdõ incerti,quæ cõpetit ad recuperãdam possessionem ei, qui nõ est dñs,sed habet ius in re,vt quia est creditor, & habet rem obligatam,quam possidebat, & fuit spoliatus, nam ad eam recuperãdam habet ꝯdõnem incerti.Casus est in l. & ideo §.Neratius, & ibi Bar.ff.de cond.fur. & idẽ Bart.in l.fi.§.sed cum in secũda.C.de fur.& in d.l.rem,q̃ nobis,& ibi ẽt Alex.in 2.col.
41 † Quartum remedium est,ꝯdõ indebiti,q̃ datur vbicũq; quis indebite soluit rem alienam,cuius ipse erat possessor,& q̃a tunc nõ põt condicere proprietatem, q̃ non transtulit,condicet possessionẽ,casus est in l. indebiti.§. sed si numi.ff.de ꝯd. indeb. cõpetit ẽt hoc remedium,qñ minor, vel ecclesia ꝯtraxit alienando sine solẽnitatibus,nã trãsfertur possessio ex contractu inutili.l. §.si vir. ff.de aq.poss.& ibi p Bart.Alex.& doct. vnde poterit illa possessio condici per ꝯdõnem
42 indebiti,ſm Bart.in d.§ sed si num. †Quintum remedium est,actio in factum,q̃ datur detentatori,qui non possidet,sed detinet.vnde ad recuperandã suam detentationem,hẽt actionem in factum,qñ fuit detẽtatione priuatus, ſm Bart.in d.l.fi.§.sed cũ in secũda, C.de fur.& in d.§.Neratius,& in d.l.rem,q̃ nobis,& de hoc remedio loq̃tur Lanfr.in re pe.rubricæ,de causa possess.& ꝓpriet.col.3.
43 in princ.in 5.concl. †Sextũ remedium est, offm̃ iudicis,quod similiter datur ei,qui nõ possidet,sed detinet,vt est cõmodatarius,& depositarius.l.offm̃.ff.de rei vendi. qui.si cadunt ab eorum detentatione, quia nullum remedium hñt,est sibi indulsũ in subsidiũ, vt possint implorare offm̃ iudicis ad recuperandam eorum detentationẽ,maxime,contra vitiosos possessores. Casus est in l. non tm̃.& ibi Bart.ff.de pet. hær. & gl.fin. & ibi Bart.in l.Aquilius Reg.ff.de don. & in d. §. Nerat.& Bar.& Alex.in d.l.rem,quę nobis.
44 †Septimum remedium est,ex æquitate, l. si me,& Titium.ff.si certum petatur. quod rõ petit, qñ res mea ꝑuenit,ad te titulo lucratiuo,& æquum est eam mihi reddi.& quod solum habeat locum in titulo lucratiuo,tenet ibi Bart.quẽ sequitur Alex. in d.l. rem. quæ nobis,col.8.Item loquitur,qn quis sine iusta causa cecidit à possessione, vt ꝓbat ibi tex.itẽ datur hñti bonam fidem,ſm Bar. in l.si coloni. C.de agric. & censit. lib. 11.
45 † Octauũ remediũ est, ꝯdõ ex d.l.si colon. quod ad hoc,vt competat,tria requiruntur. Duo.s.ex parte actoris, & vnũ ex parte rei. Ex parte actoris requiritur, q̄ sit bona fide possessor,vt dicit tex.in d.l.si coloni.in ver. bona fide. Secundo requiritur, q̄ sine iusta causa ceciderit à possessione,vt probatur ibi dem, dũ loquitur de amissione possessionis per fugam.Tertio,requiritur ex parte rei,q̄ res peruenerit ad eum cum vitio,vt d.l.si coloni. ibi, fugæ vitio, &c. & ibi illa colligit Bart.idem tenet Bart.in d.l.rem,quę nobis, ff.de acquir. possess. & ibi etiam Alex. in 2. col. & Alex. in cons. 94.col.6. in 5.vol. & Lanfran.in rubrica de causa possess. & propriet. col 3. in tertia conclusione, & loquitur proprie ille text.de re affecta vitio reali
46 .s.de fuga,quæ æquiparatur furto. † Nam

servus

seruus fugiens, facit furtum sui ipsius. l. j. C. de ser. fug. & not. Alex. in d. l. rem, q̃ nobis, col. 2. & gl in l. in ciuilem. C. de furt. & vide Abb. in c. sæpe, col. 3. de rest. spol. qui vr̃ vel le restringere illum tex. solum, qñ agitur ad rem animatam idem sentit Pet. Phil. Cor. in cons. 56. col. pen. in princ. in 2. vol. tñ magis cõis opinio. est in contrarium. s. quod reme dium d. l. si coloni. extendatur gñaliter ad oẽs res, ẽt inanimatas, vt colligit ex dictis Innoc. & Ioan. de Imol. in d. c. sæpe, & Alex. in cons 90. in prin. in 5. vol. vbi agebatur de spolio cuiusdam terræ, & nihilominus dicit Alex. competere remedium d. l. si coloni. er go extenditur etiam ad bona stabilia, quæ sunt inanimata. Et omnia ista remedia prædicta, pr̃ter interdictum, vnde vi, competunt etiam pro re mobili, s̃m Bar. in d. l. fi. §. sed cum in 2 C. de fur. & in d. l. rem, quę nobis. & ibi ẽt Alex. in 2. col. & Bart. in l. indebiti, §. sed si nu. in 1. opin. ff. de cond. indeb. Differt aũt hoc remedium. l. si coloni. ab interdicto, vnde vi. q̃a illud datur malefidei possessori, ẽt prædoni deiecto, istud vero nõ da tur nisi bonæ fidei possessori, vt not. Luc. de Pen. in d. l. si coloni. col. 6. in fi. vers. 2. quæri

47 tur, &c. † Nonũ remedium est, cõdictio ex l. auctoritatem. C. vnde vi. quę competit, qñ aliquis spoliauit aliquem sua possessione p̃ vim, & deinde impetrat rescriptũ à principe pro iustificãda sibi dicta possessione violenta, nam non obstante rescripto impetrato, tenetur ante omnia restituere possessionem ꝯdõne ex illa, l. s̃m Bar. ibi. qui exemplificat

48 ẽt in occupante. † Decimum remedium est, ꝯdõ ex l. meminerint. C. vnde vi. quæ competit, qñ aliquis auctoritate rescripti impetrati vel sentẽtiæ latæ inuadit possessionem alienam ꝓpria auctoritate, nam cadit à iure suo, si quid habet, & tenetur restituere possessionem ꝯdõne ex illa l. & si fuerit tutor, vel curator, deportaĩ perpetuo, & bona eius publicantur, & possessio nihilominus restituitur, vt ibi hr̃. Et differt à præcedenti, quia ibi prius spoliauit, & postea impetrauit re-

49 scriptum, hic secus. † Vndecimum remediũ est, conditio ex l. si quis conductionis, C. locati. quæ competit locatori petenti sibi restitui rem conductam finita locatione. nam si cõductor vult sibi referre quæstionem dñij, debet ante oĩa sibi restituere possessionem, per ꝯdõnem ex illa l. & deinde super ꝓprie tate litigare, & datur ꝯdõ ex illa, l. directa in contractu locationis tñ, sed vtilis datur pro omnibus contractibus, in quibus quis alieno nomine detinet, s̃m Bart. in l. cõmodate, ff. cõmo. & Alex. plene in l. si alienam col. 3. ff solut. matr. de cuius intellectu loquitur Alex. in l. si aliq̃. circa fin. col ff. de acq. poss. vbi ponit, ꝙ nõ datur remedium illius, l. qñ locatio fuit nulla, vel qñ notoriæ põt exci-

50 pi de dñio. † Duodecimum remedium est, l. inuasor. C. vnde vi. quod remediũ est nouum, s̃m Bart. ibi. & competit, qñ quis sine dolo occupat possessionem vacantem rei alienę, nam põt dñs agere ꝯdõne ex illa lege, & tenetur ei occupator restituere possessionem, & in hoc consistit specialitas illius, l. quia per eam datur remedium possessoriũ ei, qui non possidebat tpe inuasionis, quia possessio erat vacans, & ideo dixi, sine dolo, quia si dolose occupasset, tunc competeret remedium, l. fi. C. vnde vi. & dicit Bar. in

51 d. l. inuasor in fi. † Tertiumdecimum remedium est, cõdictio ex l. si quis in tantam. C. vnde vi. quæ competit, qñ aliquis ꝓpria auctoritate, ingreditur violẽter possessionem penes alium constitutã, nam si quidem ipse inuasor erat dñs, cadit à iure suo, & possessionẽ restituit, si vero non erat dñs, restituit possessionem cũ æstimatione ipsius rei, condictione ex illa, l. cum qua cõcordat, l. extat, ff. quod met. cau. Hodie tñ in regno illa. l. si qs in tantam, est correcta p̃ conſt. violẽtias in eo, ꝙ punit inuasorem ad amissionẽ iuris sui, & ad æstimationẽ rei, nam per illam cõst. punitur solũ ad medietatem ęstimatio

52 nis, & nõ vltra. † Quartũdecimum remediũ est, ꝯdõ ex l. conductores. C. loc. & l. non abre. C. vnde vi. vbi hr̃, ꝙ possidẽs rem alieno nomine, vt cõductor, vel precarius, si fuerit cõuentus ad rei restitutionẽ, & voluerit litẽ inferre, & non restituere ante sententiã, condẽnatur vigore dictaꝝ legum ad rei restitutionem, & ad ęstimationem ipsius, vt ibi hr̃, & istud nouum cõtinet plus, quam hr̃ in l. si quis conductionis. C. locati. hoc remedium . s. q̃a vltra rem facit consequi æstimationẽ.

53 † Quintumdecimum remedium est, condictio ex l. cum à te. ff. de vi. & vi. arm. vbi si tu spolias me per vim, & alius similiter te per vim spoliat, non ago contra illum, qui spoliauit, sed ago contra te, qui spoliasti me (licet non possideas) interdicto vnde vi. Verũ

in

in regno ista l. est correcta per constit. Circa violentiam, per quã datur electio spoliato, vel agendi ad interesse ɔtra spoliatorẽ non possidentem, vel eius hęredem, vel ɔtra possessorem ad rei restõnem. † Decimumsextũ remedium est, condictio ex l. fi. C. vnde vi, q̃ datur contra eum, q̃ dolose occupauit possessionem rei alienæ vacantem, nam per talem occupationem res efficitur quasi violẽta, & sic vitiosa, ſm Bart. ibi, & datur hoc remedium infra 30. annos ı̃m, vt ibidem, in fine, & datur tam pro re mobili, quam immobili, ſm Bart. ibid. & Alex. in l. rem, quę nobis, col. 2. ff. de acq. poss. vnde tenetur condictione ex illa l. ad rest. & differt à l. inuasor eod. tit. q̃a illa loquitur in occupãte sine dolo, vt dixi supra in 12. remedio possessorio.

55 † Decimumseptimum remedium est, condictio est e. sæpe de restit. spol. q̃ fuit valde necessarium. Competit. n. contra quæl bet tertium possessorem q̃ non spoliauit, sed scienter habuit rẽ a spoliante sciẽs rem esse vitiosam, nã tenetur ad restõnem ɔdõne ex illa decretali, & requiritur oĩno sciẽtia, vt dixi, al's non cõpeteret, vt no. Lãfr. in rep. rub. de cã poss. & ꝑpr. col. 2. in 2. ɔctone, & Abb. in d. e. sæpe col. 4. ver. nunc q̃ro, &c. Et p illud capitulũ est prouisum ad id, q̃ ante deficiebat, p d. l. cũ à te. ff. de vi, & vi arma. † Decimumoctauũ remediũ est, ex dispõne e. frequẽs de rest. spol. lib. 6. p quod est inducta pulchra, & notabilis ꝓuisio. Nam si aliqs violenter spoliauit me possessione alic⁹ rei, & postea ɔuenit me in iudicio sup alia re, vel actiõe, vel me criminal'r accusat de aliqua iniuria, possum ego opponere ei exceptionẽ spoliationis illius rei, & petere, q̃ non audiatur in actione, vel accusatione sua, nisi prius restituat mihi illã possessionẽ, & sic vigore illius e. frequẽs denegat̃ sibi audiẽtia, nisi prius restituat. Verum prius dat̃ terminus q̃ndecim dieꝶ spoliato ɔuẽto ad ꝓbandum spolium, & interim supsedetur in causa mora p actorẽ, quo ꝓbato debet fieri restitutio, al's non ꝓcedit̃ in sua actione, vel accusatione. Sup hoc tñ adhibetur ista distõ, q̃a si q̃dem actor agit ciuiliter, põt sibi opponi exceptio illius spoliationis, ita demũ si ipse actor fuit, q̃ spoliauit, & sic q̃ spoliauit, & sic qui põt conueniri interdicto. vnde vi, secus, si ipse non spoliauit, sed est, tertius possessor, q̃a non opponitur sibi dicta exceptio. Si vero agit criminaliter, & tunc ẽt si non spoliauit, sed est tertius possessor, opponit̃ sibi dicta exceptio, dũmodo spolium fit tunc de oĩbus bonis ipsius cõuenti, vel saltẽ de maiori parte bonorũ. hia hęc oĩa tradunt̃ in tex. d. e. frequens, & ibi Gem. in 3. col. & in c. fi. de ord. cog. & Abb. in e. liter 3, col. fi. de rest. spol. & in c. cũ dilectus, & ibi Abb. in 3. col. de ord. cog. † Et de intellectu illius c. frequẽs traditur plenè in decis. 19. cõs. Neap. & p Ias. & Doct. in l. fi te bonis. C. de iure delib. & per Soc. in cons. 12. col. 4. in 1. vol. & fuit dictũ plene supra,

57

58 in 6. dist. princ. in 4. q. † Decimumnonũ remedium est, condictio ex e. reintegranda 3. q. 1. quod est plenissimũ remedium, & magis gñale, & vtilius inter oĩa remedia possessoria, & concurrit cum oĩbus alijs remedijs, ſm Lanfr. in rub. de causa poss. & ꝑpr. col. 3. in 3. concl. vbi ẽt dat cautelam pro libellãte in possessorio recuperandæ, vt in fine libelli deducat ɔdõnem ex d. e. reintegrãda. Et q̃ cõcurrat cum alijs remedijs possessorijs tenet Alex. in cons 94. col. fi in 5. vol. & Abb. in c. cũ ad sedem, col. 10. in prin. de restit. spol. Et datur istud remediũ non solum pro reb. clericoꝶ, vel ec. lesiæ, sed ẽt pro rebus laicoꝶ gñal'r, siue mobilibus, siue immobilibus, & ista est cõis ɔ. l'o, quæ seruatur in pract. q̃ tenet Lanfr. vbi supra, & Alex. in cons. 51. in prin in 1. vol. & idẽ Alex. in d. l. rem, q̃ nobis, col. 5. ff. de acq. pos. & in ɔs. 93. col. fi. in 5. vol. & in ɔs. 97. col. 2. ver. & ex forma, &c. in 2. vol & hr̃ plenè p Soc. in d. l. rẽ. q̃ nobis, vbi plenius q̃ alibi tractat mãm dicti c. reintegrãda p 12. q. prin. q̃uis contrariũ, & male teneat Abb. in c. cũ ad sedem, col. 10. circa fi. & in e. sæpe, col 3. in prin. de rest. spo. Cõpetit aũt dictum remedium gñaliter, ei q̃ sine iusta cã excidit à possessione, q̃ peruenit ad aliũ, siue bona, siue mala fide, siue sciẽter, siue ignoranter, siue cũ vitio, siue sine vitio, siue cũ titulo, siue non, & sic datur ẽt contra titulo possidentem, & ille est verus, & cõis intell's, quem posuit Abb. in d. e. cũ ad sedẽ col. 10. & Inno. in e. querelã de elec. & Alex. in d. ɔs. 94 col. fi in 5. vol. & ɔs. 6. col. 3. vers. & ad hoc, & col. 5. in fi. in 3. vol. licet Bar. in d. l. rem, q̃ nobis teneat, q̃ non datur cõtra titulo possidẽtem & idem Bar. in l. fin. §. sed cum in 2. C. de fur. & Alex. in cons. 118. in prin. in 2. vol. per ea, quę hñr in l. siue aũt. §. si duob. ff. de pub. Tñ veritas, & magis cõis conclu

cõclusio est in ɔtrarium, vt supra, q̃ ẽt tenet Alex. in ɔs. 117. col. 2. in 2. vol. & ɔs. 91. col. fi. in 5. vol. vbi dicit cõem opin. esse contra Bar. in d. l. rem quæ nobis. & idẽ Alex. in ɔs. 92. col. 2. in fi. & col. 3. in 5. vol. & hr̃ p Mat. in decis. 361. cons. Neap. col. pen. & Abb. in c. si dilig. de præscr. Competit ẽt hoc remedium malæ fidei possessori, ſm Alex. in cõs. 6. col. 3. vers. & ad hoc in fin. & col. 4. versic. præterea in 3. vol. & Alex. in cõs. 117. col. 2. in 2. vol. & Soc. in d. l. rem, quç nobis, col. 6. versic. 4. & in hoc est pinguius quam remedium, l. si col. C. de agr. & cens. lib. 11. qa illud datur tm̃ bonæ fidei possessori. vt dixi supra in 8. remedio. Item illud dator, qñ res peruenit ad aliquem cũ vitio, vt ibi istud aũt ẽt sine vitio. Itẽ est pinguius, q̃ interdictũ vnde vi. qa illud requirit violentiam, istud nõ. Item, illud datur tm̃ ad res immobiles, istud vero ẽt ad mobiles, & ad iura incorporalia, vt declarat Soc. in d. l. rem, quæ nobis, col. 11. vers. circa quintam. Item, illud nõ datur cõtra singularem successorem, vt l. cũ à te. ff. de vi, & vi armata istud vero datur contra quẽlibet possessorem, ſm Soc. in d. l. rẽ, quæ nobis, col. 9. vers. circa quartam. Itẽ ẽst pinguius, quam remedium c. sæpe de restit. spol. qa illud datur contra tertium possessorem cum vitio. Istud ẽt sine vitio. Itẽ istud remedium durat perpetuo, & non præcluditur anno, sed durat triginta, ſm Soc. in d. l. rem quæ nobis, col. 3. in fi. vers. circa octauam, & Ant. de Butr. & doct. in c. solicite, de rest. spol. & Alex. in cons. 6. col. 5. in 3. vol.

59 † Vigesimum remedium est cõdictio ex l. fi. C. de acq. poss. per quam est inductum, q; si is, q alieno nomine possides, alienat rem in alium, & sic possessionem interuertit alienãdo, põt dñs reuocare possessionem à tertio possessore, condictione ex illa lege. Ex qua est inducta illa practica quotidiana, qua vtimur in regno. s. de petitione assistẽtiæ cõtra tertiũ possessorẽ. Nam qñ debitor obligat oĩa bona sua cum ptãte capiendi ppria auctoritate, iuxta l. creditores. C. de pig. & cum ɔstõne precarij, per hmõi const. tutum transfert possessionẽ in creditorem, vt hr̃ l. quod meo, & l. interdũ. ff. de acq. poss. Si postea debitor alienat aliq̃ de rebus suis hypothecatis, cẽsetur interuertere possessionem creditoris. Vnde creditor agit assistentia contra tertiũ possessorem super illa re alienata ɔdictione ex d. l. fi. ad recuperãdam possessionẽ suam, & in hoc nõ reqritur aliqua excussio debitoris principalis, pp dictum pcarium, Vt tenẽt Imo. Lud. Ro. & Alex. in l. exitus controuersiæ. ff. de acq. poss. & Bal. in d. l. fi. col. 1. C. de acq. poss. & de hoc in regno extat regia pragmatica, quç incipit, assistẽtiã.

60 † Resultat aũt magna vtilitas ex d. l. fi. qa si creditor vellet agere actionẽ hypothecaria contra tertiũ possessorem, excluderetur prç scriptione 10. vel 20. annoR, p tex. in l. 1. & 2. C. si aduersus cred. in 7. lib. C. de quaR legũ intellectu, vide Alex. in cons. 58. col. fi. in 5. vol. sed q' i agit assistentia p condictionẽ ex d. l. fin. requiruntur 30. anni, ex eo, qa est actio personalis in rem scripta. contra quã nõ præscribitur in minori spacio 30. annorum, l. sicut, & l. oẽs. C. de præscr. 30. ann. ita de hoc est decis. 139. cons. Neap. vbi decidiẽ iste casus in terminis, vnde sequitur ɔclo, q; creditor põt egere assistentia cõtra tertium possessorem vsq; ad 30. annos. Et prædicta intelliguntur, qñ is, qui alieno nomine possidet, interuertit possessionem alienando tm̃, & nõ alio modo, gl. est, & ibi Alex. in l. qui vniuersas. §. fi. ff. de acq. poss.

61 † Vigesimũ primũ remedium in regno est cõdictio ex constitutione regni, q̃ incipit circa violentiaR. Per quã est nouiter inductũ, q qñ deiector cecidit à possessione est in arbitrio expulsi agere cõtra ipsum deiectorem, vel eius hçredẽ ad interesse, dato quod nõ possideat, vel agere cõtra possessorem (ẽt si ad mille manus trãsiuerit possessio) pro illius recuperatione, siue fuerit possessor in bona fide, siue in mala, vt ibi hr̃. Et sic p dictam const. corriguntur duæ leges iuris cõis, videlicet, l. cũ à te. ff de vi, & vi arm. quæ phibebant dari remediũ possessorium ɔtra singularem successorem. Secũdo corrigit c. sæpe. de rest. spol. p quod dabitur iudicium cõtra singularem successorem malæ fidei tm̃, & non bonæ fidei, vnde d. const. vr̃ hr̃e plenius ac pinguius remedium, sicut c. reintegranda.

62 † Vigesimũ secundum remedium in regno est, p tria capitula regni, quorum vnum incipit. Omnis pdatio. aliud incipit. Ad regale fastigium, & aliud incipit. Finis præcepti, charitas. qbus nouiter est inductum, q qñ clericus, vel alia ecclesiastica persona spoliaret aliquem laicum sua possessione, põt ille laicus adire iudicẽ secularem, & implorare offm̃ suum su-

per

per eius defensione, vt p viam extraiudicia lem assistat ad defendendum ipsum, & resti tuat eum in sua possessione. Qui iudex facit vnam citationem per edictum, vt quicunq; sua putauerit interesse, compareat infra talem terminum, visurus iura testium, & allegaturus quidquid dicere, & allegare voluerit, quare ille spoliatus non debeat restitui, & sic capiet informationem de iuribus spoliati, per quandam viam extraiudicialem, & summariam, & sic competerit qualr̄ fuit in debitæ spoliatus, restituer eam in sua pristina possessione, vt hr̄ in d.c. & est noua prouisio, & notabilis. Nec pōt dici, ꝙ clericus citatur coram iudice seculari, quia qñ citatur, si sua putauerit interesse, tunc comparēs dr̄ comparere, vt actor, non vt reus, & sic sua comparatio est voluntaria, non necessaria, secundum Bal. in l. testamenta omnia. & ibi etiam Alex. in fi. & Pau. de Ca. C. de test. & hr̄ plene in decis. 2. & 24. conf. Neap. & per Luc. de Pen. in l. si coloni. col. antep. & pen. C. de agr. & cens. lib. 11. in quibus locis plene tract. de intellecto dictorum cap. regni. Rob. Mar. Venus. V. I. D.

Iudiciorum octaua distinctio.

1 ☞ *Iudicium aliud competens, & aliud incompetens.*

2 *Iudex competens quis dicatur, & quis incompetens, & ex quibus causis cognoscitur.*

3 *Iudex incompetens, respectu causæ principalis, potest esse competens quo ad accessoria, quia ad expensas potest condemnare.*

4 *Clericus inuentus de nocte in prostibulo, vel in alio crimine, capi potest per familia iudicis secularis, & duci ad episcopum.*

5 *Clericus succumbens coram iudice laico, potest per eum ad expensas condemnari.*

1 OCtaua principalis distinctio iudiciorum est, quia † iudicium aliud competens, aliud incompetens. Iudiciū competens dr̄ illud, ꝙ ventilatur coram iudice competenti. Dicitur aūt iudex competens, qui habet iurisdictionem, & eius exercitium super litigantes vt declarat Card. in cl. 2. in 3. q. vt lite pend. etiam si posset eius iurisdictio elidi per exceptionem, ſm gl. & Card. ibi. Iudicium vero incompetens dr̄, ꝙ tractatur coram iudice incompetenti, de quo habetur in tot. C. si à non comp. iud. Dicitur autem iudex incompetens, non solum respectu defectis iurisdictionis, sed etiā ex quampluribus causis, de quibus per Car. in d. l. 2. in 3. quæst. vbi vide.

Sunt autem multi casus, in quibus ratione alicuius causæ specialis iudex alias incōpetens, efficitur competens, & quis sortitur forum iudicis nō sui, de quibus casibus specialibus tractat plene Spec. in tit. de comp. iud. adi. §. 1. vbi cumulat qnquaginta duos casus, & plenius per Mar. Soc. in rub. extra de sp. l. comp. quos breuitatis causa hic non repeto, sed ad dicta per eos me remitto. qa potius esset eorum dicta transcribere, quam 2 aliquid noui dicere. † Vnum tñ scias, quod est notandum in practica, quod licet iudex incompetens respectu causæ principalis fuerit, tamen potest se intromittere quo ad accessoria, vnde si quis impetrat aliquem de legatum per falsum rescriptum, licet ille sit iudex incompetens quia rescriptum falsum non potuit sibi dare iurisdictionem, tamen potest illum impetrantem condemnare in 3 expensis, & etiam ipsum carcerare. † Et idē in eo, qui temere adit iudicem incompetentem, quia potest ab eo condemnari in expensis, & interesse. ita tenet Fel. in c. 1. col. 4 de iud. & Abb. in cap. dilect. el tertio. col. 1. de præben. & Ioan. de Ana. in cap. super eo. colum. 2. de crim. fall. vbi etiam tangit 4 illam quæst. † An familia iudicis secularis possit capere clericum repertum de nocte in prostibulo, vel in alio crimine, & ducere 5 eum ad episcopum? & tenet quòd sic. Idem dicimus in clerico vocante laicum in ius coram iudice laico, quia si succumbit, condemnatur in expensis per iudicem laicum, ita tenet Fel. in cap. at si clerici, col. 6. in fin. & ibi etiam Ioan. de Imol. de iudic. & alias dixi supra. Rob. Mar. V. I. D.

Iudiciorum nona distinctio.

1 ☞ *Iudicium aliud ordinarium, & aliud summarium.*

2 *Causæ summariæ quot modis dici possunt.*

3 *Princeps solus, & non inferior, causam summariam committere potest.*

4 *Supplicans causam summariæ committi, & princeps dicat, audiat talis, & iustitiam faciat. an summariæ impetrasse videatur.*

5 Prin

5 *Princeps non censetur causam summarie committere, nisi expresse dicat.*
6 *Clausula, fiat ut petitur, in rescripto posita, quid importet.*
7 *Absolutio simpliciter concessa à pluribus excommunicationibus, ad omnes refertur.*
8 *Clausula, summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, quid importet.*
9 *Citatio, est iuris naturalis.*
10 *Probationes sunt de iure diuino.*
11 *Verba, sine figura iudicij, quid importent, & ponitur intellectus iurium municipalium regni, & num. 12.*
12 *Libellus non requiritur, ubi proceditur sine figura iudicij, sed requiritur talis qualis petitio, quæ est de iure naturali, & obmitti non potest, & num. 13.*
13 *Libellus generalis, & incertus, an admittatur ubi sine figura iudicij proceditur.*
14 *Libellus ineptus procedit, ubi proceditur sine figura iudicij.*
15 *Copia primæ petitionis, datur reo sumptibus actoris in regno.*
16 *Libellus procedit in regno, etiam si petatur solum cogi, & compelli. Idem, si agatur ex una causa, & probetur de alia, num. 17.*
18 *Libellus in regno non requiritur in ciuilibus imò causa potest incipere ab articulis.*
19 *Feriæ inductæ ad honorem hoīum, & feriæ messiū, & vindemiarum, non seruantur in regno.*
20 *Litis contestatio non requiritur in causis ciuilibus in regno, sed actus ille, qui immediate sequitur, habet vim litis contestationis.*
21 *Dilationes sunt breuiandæ, inquantum fieri possunt in causis summarijs.*
22 *Publicatio non requiritur in causis summarijs, & an in causis ordinarijs dicatur de substantia causæ, vel de iustitia.*
23 *Conclusio non requiritur in causis summarijs.*
24 *Conclusio in ordinarijs an sit de substantia processus.*
25 *Sententia, qua iudex condemnauit dominū, & non procuratorem litigantē pro domino valet.*
26 *Iudex non habet necesse pronunciare super incidenti in causis summarijs, sed potest illud decidere una cum principali.*
27 *Sententia lata in causis summarijs pro absente non citato valet.*
28 *Iudex an, & quando possit interrogare principalem, vel testes, etiam ad instantiam partis, post conclusum in causa, in ordinarijs.*
Et quid in summarijs, num 30. 31.
29 *Iuramentum supplētoriū deferri non debet post conclusum in causa, ad instantiam partis nisi ante petitum fuerit, sed sic ex iudicis officio.*
32 *Clausula sola facti veritate inspecta, quid importet.*
33 *Sententia potest ferri non conformis libello, ubi proceditur sola facti veritate inspecta.*
34 *Testes assignantes causam non concludentem, fidem faciunt in summarijs causis. Idem est in testibus infantibus, & alijs à iure reprobatis.*
35 *Iudex ferre potest sententiam diffinitiuam stando, ubi sola veritate inspecta proceditur.*
36 *Sententia diffinitiua fertur contra cōtumacem etiam lite non contestata in causis summarijs.*
37 *Sentētia ferri debet in scriptis, ēt in summarijs.*
38 *Legitimatio personarum, semper requiritur in causis etiam summarijs.*
39 *Clausula, sola facti veritate inspecta, intelligitur de tali veritate, cui ius patrocinatur.*
40 *Causa principalis, quando est summaria, omnes eius articuli sunt summarij.*
41 *Causa summaria, ab ordinaria quomodo cognoscatur.*
42 *Causa summaria, est omnis causa ecclesiastica, ubi agitur de electione, præbenda, seu beneficio ecclesiastico. Quod quando procedat, vide ibidem.*
43 *Causa possessorū, dicitur summaria, & an in ea requirantur plenè probationes, & aliæ solennitates.*
44 *Appellari an, & quando possit à sententia latam in possessorio.*
45 *Appellatio ad interlocutoria lata in possessorio, de iure ciuili potest fieri, sed à diffinitiua nō appellatur, & quæ sit ratio.*
46 *Causa summaria, an, & quando requirat plenas, & quando semiplenes probationes.*
47 *Agens interdictio retinendæ, tenetur ad petitionem rei, declarare modum turbationis.*
48 *Causa quæ in curia mercatorum ventilatur, dicitur summaria.*
49 *Confessio extraiudicialis parte absente facta facit plenam probationem in curia mercatorum, de æquitate canonica.*
50 *Nundinæ, & mercata an differant.*
51 *Nundinæ unde dicantur, & num. 53.*
52 *Nundinæ, & mercata idem sunt aliquando, & num. 54.*
55 *Nundinæ sunt hominibus necessariæ.*
56 *Mercatura, an sit ars sordida.*
57 *Mercator quis dicatur, & num. 59. 60. 61.*
58 *Mercator, quando quis dicatur, ex unico actu mercan*

mercandi, & numero 63.

62 Scolares quando gaudeant priuilegio scolariū.

63 Mercator an dicatur, qui per factores exercet mercaturam.

64 Locatores equorum num mercatores sint.

65 Locans possessiones suas, & conducens alienas dicitur mercator, & num. 66.

66 Agricola an dicatur mercator, & num. 67.

67 Negociator an is dicatur, qui fructus prouenientes ex fundis vendit.

68 Mercator an dicatur qui de præsenti mercantiam exercet licet de præterito exercuerit.

69 Negociator qui proprie dicatur.

70 Collegium mercatorum, an possit statuta facere.

71 Statuta mercatorum, an in quolibet foro seruentur, & num. 72.

73 Mercator forensis, nunquid legetur statuto mercatorum illius loci vbi contraxit.

74 Statutum mercatorum, vt contra scripturas eorū nulla opponi possit præscriptio, an valeat?

75 Statutum, quod pater teneatur pro filio nūquid valeat?

76 Statutum quod emens rem in publico foro non teneatur domino restituere, nunquid valeat?

77 Statutum quod credatur libro mercatoris, comprendit mercatorem de præterito.

78 Coaceruari, & cumulari quando debeant plures paruæ summæ.

79 Falsa an reddatur subscripto si dicatur, Titius, & socij, & tamen vnus est socius.

80 Stante statuto quod filius mercator obligetur qualiter intelligatur.

81 Dotem an teneatur mercator statim restituere, non expectato anno soluto matrimonio.

82 Conueniri quis possit coram iudice mercatorū, & 83. & 85.

84 Depositarius potest cogi, vt restituatur depositum per iudicem non suum.

86 Cōueniri, pro quibus causis possint venientes ad nundinas coram magistro nundinarum, & quid de consuetudine, nu. 87. 90. 91. & 92.

88 Mercatores, an conueniant, vel conueniantur pro alijs causis, quam spectantibus ad mercantiam.

89 Sententia non valet si est lata per consules artis in rebus non spectantibus ad artem.

93 Heres mercatoris, nunquid conueniatur coram iudice mercantiæ.

94 Socius in mercantia nunquid insolidum teneatur pro contractu socij, & 95.

96 Debitor duorum insolidum, si postea promisit per aliam scripturam vni tantum, an istud debitum debeat communicari cum nominato in prima scriptura?

97 Socius an possit causam societatis cōpromittere?

98 Socius quando teneatur consocio si fuit defraudatus.

99 Redhibitoria, vel quanto minoris, an agi potest contra vnum ex venditoribus si plures sint venditores, nec omnes reperiantur.

100 Socius an habeat beneficium ne conueniatur, nisi in quantum facere potest, & num. 101.

102 Socius qui noluit contribuere in expensis circa refectionem rei communis an perdat partem suam.

103 Socius, an deducit expensas factas in itinere à corpore societatis.

104 Socius tenetur consocio, de dolo, & culpa.

105 Institor, an obliget dominum.

106 Mercator matriculatus in diuersis artibus coram quo conueniatur.

107 Mercator, an possint esse matriculatus in diuersis artibus.

108 Consules mercatorum an possint citare per edicta.

109 Merces, an veniant in generali obligatione.

110 Et an merces futuræ veniant in generali obligatione.

111 Merces vendantur an remaneant hypothecatæ.

112 Merces venales inuectæ in apotheca, an veniāt in tacita obligatione.

113 Merces, an possint vendicari à vero domino.

114 Reconuentio an habeat locum coram iudice mercatorum.

115 Promittens soluere Romæ Capuæ, & Venetijs, & in die S. Marci, an possit ibi conueniri si nō reperiatur ibi.

116 Promittens soluere centum quòd si non soluit promisit decem an licite petantur illa decem.

117 Promittens soluere Romæ, si ibi non reperiatur ipse, sed procurator, an possit conueniri.

118 Clerici an conueniantur coram iudice mercantiæ.

119 Pater, an teneatur pro contractibus filij, si passus fuit eum negociari.

120 Suspectus, an & quando contrahens in nundinis allegari possit.

121 Pœna obligationis, an debeatur in curia mercatorum.

122 Preceptū vni⁹ iudicis, an exequi possit p aliū.

123 Domus mercatorum sunt exempta ab hospitando milites.

124 Incudes, & malleum non veniunt in generali obligatione.

125 Mer

125 *Mercator qui habet multa nomina debitorum, an possit iurari suspectus.*

126 *Mercator fugitiuus, an liberetur si creditore ce perint omnia bona eius.*

127 *Mercator tanquam suspectus captus, an debeat liberari, si captura est iniusta, & tamen constat de debito.*

128 *Carceratus ad instantiam vnius, an possit recommendari ad instantiam alterius.*

129 *Captus pro vna causa, an possit pro alia recommendari per eundem.*

130 *Mercator cessans & fugitiuus an possit torqueri vt iudicet pecunias.*

131 *Mercatores falliti, non possunt cedere bonis.*

132 *Pacta facta mercatoribus fallitis, non sunt seruanda.*

133 *Instrumentum secundus formā ritus nunquid præsentari possit in curia nundinaria.*

134 *Vxor gerens mercantiam nunquid videtur gerere de voluntate viri*

135 *Minori matriculato, in arte, an detur restitutio in integrum*

136 *Socius, an possit accusare de morte socij.*

137 *Promittens soluere centum, & si non soluerit centum, & decem, quomodo intelligatur hac promissio.*

138 *Hæres qui recipit pecuniam pro morte patris, an teneatur creditoribus soluere.*

139 *Mercator conuenitur ex qualibet promissione.*

140 *Mercator, qua actione tenetur ad soluendum mercedem sansario, pro venditione rerum.*

141 *Mercator an possit conueniri Lugduni, pro contractibus celebratis per suos factores.*

142 *Præuentio facta in curia debitoris, an rite sit facta.*

143 *Obligatus reddere rōnem infra certū terminū, quid debet facere vt non incidat in pœnam.*

144 *Mediatores, seu sansarij nunquid teneantur de dolo, & culpa.*

145 *Redhibitoria an agit qui emit mediante proxeneta.*

146 *Compensatio an, et quando fiat, si in libro mercatorū continetur se esse creditorem, & debitorem.*

147 *Interesse potest peti, ex nouo iudicio per eum mercatorem cuius merces fuerunt sequestrata, si sequestrum fuit reuocatum.*

148 *Depositarius restituens depositum ad iussum iudicis, an sit liberatus.*

149 *Mercatorum iudicium, quare sit summarium.*

150 *Aequitas, in quo consistat in curia mercatorū.*

151 *Aequitas quæ sit, & quis rigor.*

152 *Aequitas debet semper haberi præ oculis, & num. 157. 158. 159. 160. 161.*

153 *Vltima opinio censetur approbata, nisi prima esset æqua.*

154 *Ius ciuile attenditur, etiam in foro ecclesiastico si sapit æquitatem.*

155 *Subtilitas, inuestigatiua veritas cōmendatur.*

156 *Testes etiam post conclusum in causa, producuntur si dictat æquitas.*

162 *Rigor quid sit.*

163 *Aequitas qualiter à iure descendat.*

164 *Citatio non requiritur in curia nundinarium.*

165 *Libellus in scriptis an datur in curia nundinarum.*

166 *Vsurarum causa, est summaria in curia ecclesiastica.*

167 *In crimine vsurarum deuenitur ad torturam, stantibus indicijs.*

168 *Alimentorum causa, dicitur summaria.*

169 *Causa omnis contra confessum, est summaria.*

170 *Causa contra religiosos, est summaria.*

171 *Causa est summaria, qua de monachatu agitur.*

172 *Matrimonialis causa est summaria.*

173 *Causa restitutionis dotis summaria dicitur.*

174 *Causa summaria dicitur, quando ad decimas agitur.*

175 *Causa omnis executiua, est summaria.*

176 *Causa dicitur summaria, quando præsentatur instrumentum secundum formam ritus magnæ curiæ in regno.*

177 *Omnis causa, quæ contra absentem agitur, summaria dicitur.*

178 *Causa dicitur summaria, quando tertius venit ad impediendam executionem.*

179 *Testium repulsa non admittitur in causis summarijs, in quibus sufficit semiplena probatio.*

180 *Causa summaria dicitur, vbi agitur ad exhibendum.*

181 *Causa dicitur summaria, quando agitur contra tributorum debitores.*

182 *Quando agitur cōtra gabellarios indebite exigentes causa summaria dicitur.*

183 *Causa est summaria, quando mittitur in possess. ex primo decreto.*

184 *Legatarius quando petit satisdationem ab hærede, dicit causa summaria.*

185 *Causa dicitur summaria, quando agitur, an actio testiō præponatur, actioni præiudiciali.*

186 *Testes quando examinantur ad perpetuam rei memoriam causa est summaria.*

187 *Causa naufragorum summaria dicitur, expeditur lauato velo, & in ea potest iudex ex*

NOna dictô principalis iudiciorum est. †quia iudicium aliud dr̃ ordinarium, & aliud summarium. Iudiciũ ordinarium dr̃ illud, ꝙ ordinarie tractatur, iuris ordine seruato. s. præcedente libello interueniente litis cõtestatione, publicatione & conclusione, & cum alijs solennitatibus iuris positiui in iudicio requisitis, de quibus hr̃ in l. 1. & auth. offeratur. C. de litis cõ test. & in l. prolatam, & ibi Bart. & doct. C. de sent. in c. qm̃ contra. de prob. sine quibus solennitatibus iudicium esset nullum, vt ibi hr̃. Iudicium summarium est, illud qd̃ summarie tractatur sine solẽnitatibus prædictis de quo habere in cl. sæpe, & ibi Car. & doct. de verb. sign. & per Bart. in extrauag. ad reprimendam in vers. summarie, & in ver. & figura, & Bald. in l. iudices, C. de iud. Super hac tamen materia iudicij summarij, quia est valde vtilis, maxime in regno in quo ꝑ iura municipalis omnes causæ ciuiles, sunt summariæ, puto opportunum esse attingere hic duas quęstiones principales. Et prima quæstio erit. Quot modis causa potest dici summaria, seu iudicium summarium. Secũda prima q̃stio erit. Quæ specialitates sunt introductæ in iudicio summario, in quibus 2 differt ab ordinario. Venio ad primam quęstionẽ, in qua dico, ꝙ causæ summariæ pluribus modis dicuntur. Et primo dico ꝙ causa summaria est, quando princeps committit, ꝙ procedatur summarie, & de plano, simpliciter, sine strepitu, & figura iudicij, seu leuato velo, vel extraiudicialr̃. Et super hoc 3 est sciendum, † ꝙ talis commissio non potest fieri nisi per solum principem nõ recognoscentem superiorem, non autem per inferiorem à principe, vt no gl. in d. cl. sæpe in prin. in verb. mandamus, & ibi etiam Card. in 11. & 12. q. & gl. in c. fi. de hæret. lib. 6. & Card. in clem. dispendiosam in fin. de iud. & Ioan. de Ana. in c. olim, col. 3. in princ. de accus. & ibi etiam Fel. in 3 col. qui dicit, ꝙ in legato de latere reperitur speciale, ꝙ de stylo potest causa ita committere licet non de iure. adde Alexan. in consil. 106. colum. 5. in

5.in prin.in 2.vol. & Soc.in conf.96.col.2.
4 in 1.vol. Sed iuxta hoc cadit pulchrum dubium. Pone, q impetrans porrigit supplicationem principi, in qua narrat factū causæ, & in fine supplicationis petit causam committi summariæ, simpl'r, & de plano, &c. princeps vero in suo rescripto nihil specificat, nisi quia tñ dicit hæc breuia verba. Audiat talis, & iustitiā faciat, an p hæc videatur
5 cām cōmisisse summariæ. Dic q non. †quia nunq princeps censetur cām summariæ cōmittere, n si expresse hoc dicat. ita de hoc est decisio in terminis Rotæ, in decis.358. quæ incipit. Si in commissione, in nouis. & illud dictū refert, & sequitur Alex. in ɔf 93.col.1. ver.ad hoc, in 2.vol. Nam illa verba, q iustitiam faciat, intelliguntur, q commissarius seruet iuris ordinē, & veritate cōperta faciat id, quod iuris est. ita dicit Ang.in §.exhære datos. in auth.de hær.& fale. & Bal i c.cū venisset. col.2.de test.& Bal.& Iaf.in l.iustitia, col.1.ff.de iust.& iu. Si n.princeps voluisset pcedi summarie, hoc exp̄ssisset, sec⁹ est si princeps in rescripto & ei⁹ signatura diceret. Audiat talis, & procedat summarie, &c. nō specificando alias qualitates, seu rlas, quia tūc non e ia impetrata, cēsetur pcessa, ita est decisio in terminis Dñoꝝ de Rota. in dec.77. in cip. Si petitur, &c. in nouis, & sequit Alex. in
6 conf.24.col.fi. in 1.vol. † Idem putarē, qn princeps nihil aliud specificando, diceret in signatura fiat vt petitur. Quia p hæc verba censetur vellere cōmittere summarie, &c. ex quo rescriptū semper adaptatur ad supplicationem, & concessio simpl'r facta in rescripto, referuat ad omnia supplicata, fm Alex. in d.conf.78.col.fi.in 2.vol. & Iaf.in l.1.C. de diuer.rescr.in 2.col.& Pet.Phil. Cor. in conf.220.in 2.vol.qđ coi firmat ex his quę dicit. Bal.in c.inter dilectos, col pen.de fin. instr. vbi dicit, q ex forma supplicationis de
7 claratur intellectus priuilegij concessi. †Itē facit, quod not.Abb.in c. cū pro causa col. fi.de sent.excom.vbi dicit, q si petatur gñalis absolutio à plurib excōicationib.& concedatur simpliciter refertur ad omnes. Pro hoc est tex.in l.si defensor, §.qui interrogatus, ff.interrog.act. & §.ꝑterea, inst.de inut. stip. Verum licet ista opi.in hoc vlt.dicto videatur sustentabilis, tñ veritas est in contrarium, q non videatur committere summarie per illa verba Fiat, vt petitur. Ex quo cōmittere cām summarie, est cōtra ius cōe, & illa cła, fiat, vt petitur qñ pōt se referre ad alia supplicata, quæ sunt fm ius cōe, non refertur ad ea, quæ sunt fm ius cōe. Ita in proprijs terminis hunc casum decidit Phi.Cor. in conf.5.col.3.in litera P, & conf.119.col. 5.in prin.in 2.vol.& in conf.312. in 3.vol. vbi plene de hoc. Et de isto verbo, fiat, appofito in rescriptis, quid importet, vide Bal. in l.cum apud, C. de cōi seru.manu. vbi dicit, q importat concessionem gratiæ statim
8 ipso facto ante, quā gratia bulletur. † Quid sūt importent illa verba, summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij? Dic, q per ea censentur sublatæ oēs solennitates iuris positiui, fm Alex. in cōs. 6.col.2.in prin.in 3.vol.adeo, quod solum decidi po est causa fm merum ius gentiū, fm Bart. in extrauag. ad reprimendam, in vers. videbuntur. vñ pñt tunc iudices causas expedire manu regia prout olim tpe iuris gētium ita tenet Lud.R.in conf.20 & Pet Ph. Corn.conf.244.in 4.vol. & Soc.in conf.12 col.2.in 1.vol.& Iaf.in l.certi condictio, §. si nummos, col.7.ff.si cer.pet. Potest.n.iudex pp talia verba expedire causas eo ordine, quo potest princeps, sed princeps pōt se qui solam veritatem obmisso ordine iuris ciu.fm Bal.in c.1.§.inuestitura, col.fi.de noua for.fid.& Bart.in l.Æmilius, col.fin.ff.de minor. ergo eodē modo iudex pp dictam cłam, ex permissu principis. pro hoc facit
9 tex.in c.ad petitionē de accus. †Non tñ pōt tunc obmitti citatio, quia illa est iuris naturalis, fm Soc.in d.conf.12.col.2.in 3.vol.& hr
10 in cl.past.de re iud. †Nec pōt iudex obmittere probationes necessarias, quia illæ sunt de iure diuino, quo cauetur, vt in ore duorum, vel trium stet omne verbum, vt habꝫ ī Matth.c.18. & in c.nouit. de iud. & hoc est expresse reseruatum in regia prag. prima q incipit dispendia. Possem hic congruenter quærere sigillatim de singulis verbis prædictis, quid importent.s.de verbo summarie, de verbo simpl'r, & sine strepitu, & sic de singulis absolute, & separatim, tñ qa ista verba sunt plene declarata per gl. & Card. & alios scribētes in d.cl.sæpe, de verb.sig.& Card.in cl.dispendiosam, de iud. & Bar.in d.extrau. ad reprimendam, & Bald in l.nec quidq̃.§. de plano, ff.de off.procon. & Fel.in c.dilecti.de iud. ideo ad dicta p eos me remitto,

11 †Solum hic nitar declarare duo verba ex pdictis, qbus vtimur in regno in causis ciuilib. s. illa verba, sine figura iudicij, qbus vtitur dicta regia prag. 1. & illa verba, sola facti veritate inspecta, qbus vtitur capitulum regni, detestantes p quæ duo iura municipalia omnes causæ ciuiles sunt summariæ.

PRIMO igitur quæro, qd important illa verba sine figura iudicij? Dic, ꝙ censet relaxata ois forma, & figura iudicij, & sic ois ordo iudiciarius, est.n. figura ipsa, facies iudicij, put est, qñ ordinarie pcedit ita declarat Bal. in l. nec qdq. § de plano. col. 2. vers. quid si cõmittitur sine figura, &c. ff. de offic. pc. & Arch. & doct. in c. indemnitatibus de elec. lib. 6. & gl. in d. cl. sæpe in ver. non exigat, & gl. in c. ff. de hær. lib. 6 in ver. figura. Vñ istud solum verbũ, sine figura iudicij, est tãtæ importantię, vt faciat causam summariã, in qua pcedi põt obmissis oibus substãtialibus iudicior, & obmissio omni ordine iudicij, adeo ꝙ sola solẽnitas iurisgẽtiũ seruari debet, & sic cã expedit manu regia, vt supra dixi, s̃m Lanfr. in d. cl. sæpe in vers. & figura. & in vers. libellus, & Old. in ɔs. 115. & Pet. Phil. Cor. in ɔs. 54 col. 2. ver. illa ẽt verba, &c. in 2. vol. & Bar. in d. extrau. ad repr. ĩ vers. & fig. & Card. in d. cl. dispẽdiosam, col. fi. in 44. q. de iud. vbi distinguit inter acta respiciẽtia solẽnitatem iudicij, vt illa censeantur sublata p hãc clam, & acta respiciẽtia factũ causę, put sunt pbões p testes, vel scripturas, vel ɔfessiones, & aliæ defensiones, & ibi nõ cẽsent sublata, & hęc est veritas, & ita disponit dicta regia prag. 1. q̃ incipit dispen

12 dia. †Importat ergo primo dicta cła, sine figura iudicij, vt in causa non reqrat libellus & sic est sublata solẽnitas libellor, s̃m Bar. in d. vers. & figura ver. itẽ an reqratur petit. &c. & est tex. in d. cl. sæpe post princ. & in §. ver, & p hoc apparet, ꝙ hodie in regno p dictã prag. est correcta auth. offeratur, C. litis cõtest. & c. 1. de lib. obl. & l. 1. ff. de eden. in eo, ꝙ ista iura requirũt libelli oblatione, ver licet nõ requiratur libellus formalis in scriptis, requiritur tñ talis, qualis petitio p modum simplicis petitionis quæ contineat solã facti narrationẽ clarã, sine alia pcone, ex qua reus possit deliberare, an velit cedere, vel cõtendere, s̃m Bar. in d. vers. & figura, & Lanfr. in d. cl. sæpe in vers. libellus, & Par. in tract. syn. in vers. sententia col. 4. & Bar. in l. 2. C. de sent. ex peri. reci. & Alex. in cons. 1. col. 3. in 2. vol. & Petr. Phil. Corn. in cons. 62. col. 1. in 1. vol. Põt.n. fieri ista petitio solo verbo, & postea in actis redigi per notariũ, vt hr̃ in locis præallegatis, & dicit Lãfr. vbi supra, ꝙ talis petitio est de iure nãli, ꝓ

13 non põt mitti. †Item dicta talis qualis petitio, põt esse ẽt gñalis, & incerta, & admittitur, s̃m Bar. in d. ver. & figura, & per hoc est correctum in regno illud ꝙ dicit Bar. in l. fi. C. de anna. excep. s. ꝙ libellus gñalis nõ procedit, donec declaretur. Quod tñ limita procedere, nisi parte opponente, quia si pars opponit, non admittitur libellus gñalis ẽt in summarijs, s̃m Alex. in cons 82. col. 3. in 4. vol. & ibi assignat dr̃iam inter causas summarias, quantum ad hoc illud in d. Alex. intelligo, qñ esset tanta obscuritas, ꝙ impediret reo deliberationem, alias secus quia procederet etiam parte opponente, nam si aliter diceremus nulla esset differentia, inter causas summarias, & non summarias, cum etiam in causis non summarijs procedat libellus obscurus, si pars non opponit, vt dicit Bart. in l. edita, col. 2. C. de eden. & est tex. cum gl. magna in fi. in d. l. fi. C. de anna. except. & si rectẽ ponderentur verba Alex. istud proprie sentit in d. consilio 32.

ADDITIO Quęnam generalitas tolerari in libellis possit. & quæ non vide Affl. in const. dilationes vbi plenè. Petr. Foll.

14 †Item dicta talis qualis petitio. ẽt inepte cõposita pcedit, & admittitur, dumodo ex ea possit discerni, qd actor velit & reus possit deliberare. ita dicit Par. in tract. syn. in d. vers. snia, col. 4. & 6. & Bar. in d. vers. & figura, & per hoc est correptũ in regno illud, ꝙ no. gl. inst. de obl. in prin. in gl. in verbo, s̃m ĩ fi. q̃ dicit, ꝙ snia lata sup libello inepto nõ valet, & Bal. in l. actori, circa fi. C. de rebus cred. & Bal. ĩ l. ex hoc iure. col. pe. vers. 2. qritur, &c. ff. de iust. & iur. & Cyn. in l. vnica, C. vt quæ de sunt aduoc. & Alex. cõs. 136. col. 1. in 2. vol. Nã hodie ex quo causæ ciuiles ĩ regno sunt summarie, admittit libellus ineptus, vt supra, & valet snia super eodem ita declarat Alex. in l. vnic, col. fi. in fi. ff. si cer. pet. & ibi est gl. idẽ tenet Bal. ĩ l. si sine ĩ ver. oppono, libellus, &c. C. ad Treb. p gl. in d.

15 l. vnum. † Plus dicis Lanfr. in d. cl. sæpe in ver. libellus post prin. ꝙ de ista tali quali petitione nõ datur copia reo sumptibus actoris,

ris,sed ipse reus debet illã cape suis sumptibus,& in hoc differt à libello ordinario, cuius copia datur sumptibus actoris, vt est gl. in c. quis in ver. oblatos de app. Tñ de illo d. Lãfr. nõ facio cãm qa hodie, hoc est expeditum in hoc regno in ꝯtrarium.s.ꝙ ẽt talis petitio debet edi sumptibus actoris, p regiã prag. q̃ incipit. Cõparente, & ita practicat̃. Posset aũt illud d. Lanfr. procedere in curia ecclesiastica vbi non seruant̃ regiæ pragmaticæ, si forte in ea agitaret̃ aliqua cã summaria.

16 †Itẽ procedit libellus,ẽt si in eo petatur primo cogi,& cõpelli aliquẽ ad soluẽdũ,& non dicatur condemnari ẽm Lanfr. in d.cl. sæpe in vers. libellus in 4.col.& Bar.in d.ver. & figura.& p hoc apparet esse correctum illud,ꝙ dicit Bar.in l.1.C.de exec.rei iud.vbi dicit non valere talem libellũ, in quo non petitur condemnari, sed cogi, & compelli.

17 †Itẽ ꝓcedit libellus,in quo intentat iudiciũ ex vna cã,& postea probatur ex alia,tñ sequitur condẽnatio super causa ꝓbata,maxime, qñ procedit̃ sola facti veritate inspecta,sicut per c. detestantes ita tenet Alex.in l.si ita stipulat̃,§. Chrysogonus,col.5.in fi.ff.de ver. obl.& Ias.in l.certi ꝯdictio §.si nũmos, col. 7.ff. si cert.pet.& p hoc patet esse correctã in regno,l.hebat,ff.de inst.quę vult,ꝙ agẽs ex vna cã, & ꝓbans de alia succumbit, vt is qui agit ex numeratione, si probat de ꝯfessione,

18 ẽm Bar.in d.§ si nũmos. † Secundo operat̃ dicta clã sine figura iudicij.ꝙ põt procedi in cã sine aliquo libello,& sine petitione,& põt causam incipere ab articulis, & articuli hñt loco petitionis ita tenet Oldr. in ꝯs.144. in

19 princ.& Rota in decis.33.in nouis. † Tertio operatur, ꝙ nõ est necesse seruari ferias inductas ob honorem hoium, ẽm Bar.in d. extrauag.ad reprim.in ver.& figura vers.itẽ an procedi,&c.& est tex.in d.cl.sæpe, & Pet. Phi.Cor.in ꝯs.102.col fi.i j.vol ꝓut sunt feriæ vindemiaꝝ,& messium,& hoc est expeditum in regno, per gl.in const. baiulos, q̃ expresse dicit in regno nõ seruari ferias vindemiaꝝ, & messium,& p hoc apparet in re

20 gno esse correctã,l.1.C.de ferijs. †Quarto per illam clãm censet̃ sublata litis contestatio,quia non requiritur de necessitate,vt est tex.in d.cl.sæpe, & Bart.in d.vers.& figura, & per hoc patet in regno esse correctã, l.1. C.de litis contest. Quo casu ille actus qui imediate seq. solet in causis ordinarijs post litis contestationem,habet vim litis contestationis,in causis summarijs, & ẽt ꝓclusiuus exceptionũ dilatoriaꝝ, & alioꝝ actuũ, q̃ non põt fieri post litis ꝯtestatioẽ, & hẽt vim litis cõtestationis,ẽm Bart.& Bald.in l.nulla,& in l.nihil.C.de ꝓc.& Car.in cl.cõstitutionem.§.si.in fin.de elect.& Lud. Ro. in consil.124.& Abb.in c.insinuãte in fi. de off.del. & Fel.in c. olim de accus. & Par. in

21 tract.synd.in vers.sent.col.4.†Quinto operatur circa dilationes, quia debet iudex breuiare causam inquãtum põt,& dare breuiores dilationes, & eas ampliare inquantum põt,vt est tex.in d.cl.sæpe. Item,non debet admittere exceptiones,& appellationes fru

22 stratorias vt ibi hr. †Sexto operat̃,vt nõ requirat̃ publicatio in causis summarijs,vnde valet ꝓcessus ẽt sine publicatiõe, licet magis cõis opin. sit,ꝙ ẽt in causis ordinarijs publicatio nõ est de substantia ꝓcessus,vnde eius obmissio nõ vitiat ꝓcessũ,ẽm Bar.& Alex. in l.ꝓlatã.C.de sent.pro hoc est tex.in c.cũ I.& A.& ibi Abb.in 3.col.in fi.de re iud. vbi dicit Abb. ꝙ publicatio non est de suba, sed de iustitia,vñ si obmittit̃,esset cõtra ius litigatoris,& nõ redditur processus nullus ꝓp hoc,sed imputat̃ litiganti, qui non petit publicationẽ,& si petit, & iudex non vult illã facere debet appellare, alias valet sñia sine publicatione ꝓcessus idem tenet Fel.in d.c. cũ I.& A.in 1.& 2.col.& Phil.Corn.in cõs. 102.col.fi.in lraꝝ in 1.vol.& Bal.in c.j.col. 3. si de inuest.inter do. & vasal.lis ori. licet Bar.in d.vers.& fig.in 3.col.videat̃ velle, ꝙ publicatio etiã in summarijs sit necessaria, qa respicit defensionẽ,tñ eius dcm̃ ita simpliciter intellm̃,non est veꝝ, sed est contra cõem opin.vnde vt saluet̃,debet intelligi,ꝙ est necessaria,si petat̃, ita vt si nõ concedat̃, possit appellari,non aũt vt reddat̃ ꝓcessum nullũ ita ꝓprie intelligit Fel. & saluat illud

23 dictũ Bart.in d.c.cũ I.& A.col.2.†Septimo operatur,vt nõ requiratur ꝯclo ꝓp causam summariam.licet Abb.in d.c.cum I.& A.in 4.col. teneat, ꝙ ẽt in causis ordinarijs ꝯclo nõ est de substantia processus,& idem Abb. in c.cum dilectus in 3.not. de fide instr. vbi dicit,ꝙ est de iustitia, vñ eius obmissio non vitiat.Veꝝ dicit speciale esse in summarijs, vt non requirat̃ in eis ꝯclo,pro hoc est tex. in d.cl.sæpe.§.sñiam dicit tñ Card. in d.cl. sæpe.§.quia in fin.19.q. ꝙ in causis ordina-

rijs ɔclusio est de ɔsuetudine, vnde rõne consuetudinis tenet iudex illã facere, sed in summarijs est in electione iudicis, an vel illam facere, vel nõ.

24 † Et ꝙ nõ requiratur ɔcl'o in summarijs, hr̃ in dec. 172. cons. Neap. & tunc ille primus actus, qui solet fieri post ɔclõnem, habet vim conclusionis. ita tenet Phil. Cor. in consil. 235. col. 3. in litera F, in 3. volum.

25 † Octauo operatur vt si aliquis litigauit per ꝓuratorẽ, põt iudex in sñia ɔdemnare dñm & nõ ꝓcuratorem, & valet sñia, sm Bar. in d. ver. & figura. in si & per hoc est correcta in regno dispõ, l. 1. C. de sen. quæ vult non valere sñiam, in qua dñs ɔ lemnatur, & non ꝓcuratori.

26 † Nono operat, vt iudex nõ hẽat necesse ꝓnunciare sup emergẽti, seu incidẽti, sed põt incidẽs decidere simul cũ principali, & nõ est necesse, ꝙ separatim sup eo ꝓnunciet, ita dicit Bal. in l. ait prior, § pmittit, ver. itẽ not. ff. de min.

27 † Decimo opatur, vt si lata fuerit sñia ꝓ abñte nõ citato, valet sñia, & põt p abñtẽ ratificari, sm Bart. in d. vers. figura, in si. quẽ in hoc sequitur Alex. in l. furiose, col. 2. ff. de re iu. & Pet. de Anch. in d. cl. sæpe, & per hoc est correctum in regno illud, ꝙ tenet gl. in l. ea quæ, C. quõ, & qñ iud. & gl. in d. l. furioso, & ibi Alex. & doct. vbi dñt, ꝙ non valet sñia lata in fauorem absentis non citati.

28 † Vndecimo operatur, vt iudex ẽt ad instantiam pt̃is possit interrogare principalem, & testes post cõclusum in causa, gl. est singularis in d. cle. sæpe, in ver. interrogabit. Pro veritate tamẽ istius dicti, quia est valde notandum, & quotidianum, videamus q d obseruat in ordinarijs & postea q d in summarijs. Et primo in ordinarijs reperio Spec. in tit. de positio, §. 4. ver sic. quidã tñ dixerunt, & vers. sed si ante, & ibi Io. And. in add. in ver. interrogare vbi tenet, ꝙ iudex ex offõ, nõ ad instãtiam ptis, potest partes iterrogare sup declaratione antiquorum c. & sic sup iam actitatis, non aũt super nouo cap. & hoc ẽt post ɔclõnẽ in causa vbicunque sibi æquum videbitur, per l. vbicunq; ff. de interr. act. idem tenet Lud. R. in ɔs. 20. in si. sed simpliciter loquitur non limitando se ad declarationẽ retro ɔctitatoꝝ, sed Inn. in c. cũ Ioan de si instr. dicit idem, qđ Spec. s. ꝙ tñ ad declarationẽ retro actitatoꝝ potest iudex ex offõ interrogare, quem in hoc sequitur Lud. R. in l. 4. §. hoc aũt iudicium, ff. de dam. infect. & Bald. in l. per hanc, col. 2. vers. dicit Spec. & c. C. de temp. & appel. hãc opin. tenet Fely. in d c. cum Ioan. col. v. vbi dicit, ꝙ ista opin. est in practica substentabilior pp auctoritatem Inn. & Fely. in c. 1. col. 2. de iu. Tñ alia opin. sequens dicit, ꝙ est æquior. s. ꝙ indistinctẽ possit interrogare super nouo cap. ad fundandam intentionem partis ad priuatam vtilitatem. & hanc secundã opin. tenet Alex. in d. §. hoc aũt iudiciũ, col. 4. sequendo Ant. de But. in c. cum cãm. de iu. cal. hanc ẽt opin. tenet simpliciter Abb. in d. c. cũ Ioan. col. 4. vers. not. & tene menti, &c. & Bald. in l. si accusatorib. col si. versic. item pp aliud, &c. C. de accus. & ista secunda opin. vr̃ magis cõis. s. vt ẽt ad fundandam intentionẽ actoris possit iudex ex officio partes interrogare post ɔclõnem in causa indistinctẽ, non aũt ad petitionem partis quam opin. tenet Alex. in d. §. hoc aũt iudicium, col. 4. & Io. de Anan. in c. ad petitionem, col 3. ff de acc. & hoc vbicunque sibi æquum visum fuerit, per

29 d. l. vbicunque, ff. de interr. act. † Quod corroboratur ex eo, quod in simili dicimus de iurõ suppletorio, quod non potest deferri ad petitionem partis post conclusum in causa, nisi fuerit petitum ante ɔclõnem, & tñ iudex ex officio potest illud differre, ẽ post ɔclõnem, nemine illud petente, vbicunque sibi æquum visum fuerit, sm Alex. in consil. 54. col. si. in 1. vol. & Bald. in d. l. si accusatorib. col. fin. ver. item posset, &c. C. de acc. de qua mã vide plenẽ Ias. in l. admonendi. in rep. col. 154. & seq. ff. de iureiur.

30 † Prædicta autẽ procedũt in causis ordinarijs, verum in summarijs, hoc est plus, quia potest iudex post ɔclõnem interrogare partes, & testes non solum ex offõ, verum ẽt ad partis instantiam, p illam gl. in cl. sæpe, in ver. interrogabit, ita tenet Car. in d. cle sæpe, § & qa, in 4. oppos. & Fel. in d. c. cum Ioan. col. 5. de si. inst. & ibi ẽt Abb. in 4. col. versic. no. & tene menti, &c. & Fel. in c. cum dilectus, col. 3. vers. 7. limit. &c. eo. tit. & Lud R. in cons. 176. col. 5. & Fel. in c. inquisitionis, §. ad petitionem, col 5. de accus. Vnde quia in regno causæ ciuiles sunt summariæ, cessat illa difficultas, vtrum iudex possit interrogare ad instãtiã partis, quia est expeditũ ꝙ sic, p pdicta.

31 † Adde tñ, ꝙ in oĩb. casibus, in qbus supra dixi iudicem posse ex offõ interrogare, debet hoc intelligi, si vult, nam non põt compelli ad hoc, nec facit litẽ suã, si nõ interrogat, q i posset diceret, ꝙ nõ subest æquitas. Ita tenet Barb. in addi. ad Abb. in

in d. c. cum Ioã. in addit. quæ incipit. De hoc vide, &c. circa fi. per l. non qu d. q d. ff. de iu. & per hęc habemus expeditã mã n primę clę.
32 Secundo q ro, quid importat illa clã, sola facti veritate inspecta, de qua loquit capitulũ regni, detestantes D cit Ant. de But. in c. 2. de iura. cal. ꝙ ista clã plus importat, quam omnes illæ clæ, summariæ, simplr, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij &c. Adeo, ꝙ censetur sublate oẽs solẽnitates iuris positiui. idẽ tenet Fel. in c. olim, col. pen. de accu. in tin, ꝙ dicit pulchre Franc. de Aret. in c. dilecti, col. 3. de iud. ꝙ p istã clam iudex põt procedere, vt Deus, qui soli veritati innitit & illud d. Ant. de But. sequitur Alex. in ꝯs. 6. col. 2. in prin. in 3. vol. vnde sequitur ex hoc, ꝙ d. ca clã importat oĩa illa, quæ importat clã, sine figura iudicij, & si omnes illi vndecim effectus, quos supra retuli, includũtur sub ista clã, idẽ declarat Ias. in l. iust. col.
33 j. ff de iust. & iur. † Duodecimo operatur aliud, quia per dictã clam põt ferri sententia nõ ꝯformis libello, & sic sup alijs q sup petitis, f n Ias. in l. vinum. col. 17. ff si cert. pet. licet per alias clas hoc non esset prouisum, vt probatur in d. cl. sæpe. §. ver de verb. sig. ibi, iuxta petitionis formam &c. & per hoc patet correctã esse in regno. l. vt fundus. §. cõi. d. u. & l. fi. C. de fideic. lib. idẽ tenet Lãf. in d. cl. sępe col. antep. quã correctionem intellige solũ, quo ad clam, quæ sumitur ex illis legibus. s. ꝙ snia debet esse conformis li-
34 bello † Decimotertio operat, vt iudex possit adhibere fidem testibus assignãtibus causam veri sitem, licet de iure non concludendũ, f n Fran. de Aret. in l. eũ q. §. filius in 2. not. ff. de acq. hær. Idẽ põt admittere testes infames & alias de iuri ciu. reprobatos, fm Abb. in c. dilecti, col. 2. in fi. & ibi ẽt Fel. de iud. & Bar. in l. filius familias, col. 2. ff. de
35 don. vbi idẽ dicit de testib. nõ iuratis † Decimoquarto operat, ꝙ iudex põt ferre sniam diffinitiuã stando, & si absq; eo ꝙ sedeat ꝓ tribunali, quia hoc ẽt operat aliæ clæ. de quibus supra, vt est tex. in d. cl. sæpe. §. sniam, ergo à fortiori ista clã, quę est maioris importantię, & per hoc patet in regno esse correctũ. §. sedebunt in authẽ. de iu. &c. fi. in fi. de
36 reg. iu. li. 6. † Decimoquinto operat, ꝙ põt procedi ad diffinitiuã sniam ꝯtra ꝯtumacẽ ẽt lite non ꝯtestata, fm Fel. in c. olim. col. pen. de accus. & per hoc est correctus in regno. §. si vero ẽt qdã iutẽt. in auth. de exh. reis ibi iudice aliqd facere nõ valẽte, &c. In eo, ꝙ vult iudicem non posse ꝓcedente ad diffinitiuã sniam lite nõ ꝯtestata, & hr in l. ꝓperandũ §. siquidẽ, & §. seq. C. de iud. & in toto ti. extra vt lite nõ ꝯtest. & p Soc. in ꝯs. 47. col.
37 j. in 4. vol. † An aũt possit ferri snia sine scriptura in causis summarijs? Dic ꝙ nõ, qa ita requiritur scriptura in summarijs, sicut i ordinarijs, fm Abb. in d. Alb. in j. oppos. & ibi ẽt Fel. in prin. de test. & in spẽ dicit Franc. de Aret. i d. c. Alb. col. 2. ver. ex qbus patet, &c. ꝙ vbi proceditur sine figura iudicij, debet ferri snia in scriptis, per ea, quæ hñr in cl. dispẽdiosam de iud. Et pdicta ad ea, q dicã infra i
38 vlt. parte in verf. snia † Item in causis quis summarijs semper requirit legitimatio, ꝑsonatũ, sicut in ordinarijs fm Lanf. in d. cl. sępe in vers. & sig. col. j. circa fi. & Ias. in rub. C. qui adm. col. j. & Alex. in l. iud. C. de iud.
39 † Vnum tñ est scribendum pro cõplemẽto huius clæ, sola facti veritate inspecta. Quia intelligi debet de veritate, cui ius patrocinatur. vnde vigore istius clausulæ non posset iudex oriri facere actionem ex pacto nudo, dicet veritas sit, quod factum fuerit nudum,
40 ita tenet Bal. in l. nemo. C. de sent. † Itẽ, vbicunque cã principalis est summaria, oẽs articuli illius causæ debẽt summariæ expediri ita dicit Bar. in extrauag. ad repr. in ver. summariæ, col. 3. & Ias. in rub. C. q adm. col. j. in
41 fi. † Cognoscitur aũt causa summaria ad ordinaria, qñ tractatur sine ordine iudiciario. vt q a non interuenit libellus, nec litis ꝯtestatio vel q a icipit à principio de soluendo, sicut cãr executiuæ ita declarat Paul. de Cas. ꝯs. 48. col. j. in 2. vol. & sic hucusq; hẽm⁹ plenè discussum primũ modũ discẽdi cãm summariã Secũdo† principalr dr cãm summaria
42 quęlibet causa ecclastica, vbi agit de electione pbẽda, canonicatu, vel alio bñficio ecclia stico. nã in hmõi causis ꝓced r summariç, & sine figura iudicij tex. est in cl. dispẽdiosam de iud. & ibi Car. in 3 1. q. Quod tñ intellige, qñ agitur de titulo beneficij, vt quia sunt duo, q litigãt adinuicẽ de collatiõe sibi facta, secus, si ageret de ꝓprietate ecclesię, vt q i eps vult venire aliquã ecclesiã suæ dioecesi, asserens illã esse de sua dioecesi, vel dicat se hre tale ius in tali ecclesia, ista. n. nõ dr causa de beneficio ecclesiastico, sed de proprietate ecclesiæ, vel iuris tunc talis cã debet

ordinariæ tractari, fm Car. in d.cl. dispédio sam in 8. q. & Bal. in l. cum seruū ver. item si ageretur. C. de ser. fug. & de ista dña inter titulum, & proprietatē ecclesiæ, vide gl. in c. cū qui. in vers. vitiosus de eo q mit. in poss. lib. 6. & gl. in c. contingit in gl. magna. ver. sed nūqd de dol. & ɔtu. & ibi Abb. in 3. col.
43 in fi. & gl. & doct. in C. cura de iu. pat. † Tertio dī cā summaria, qlibet cā possessorij. l. momētaneæ, & ibi Bar. C. vnde vi. nā causa possessorij, dr̄ minima, & sufficiunt in ea semiplenæ ꝓbationes, ex quo præiudiciū potest reparari in petitorio ita tenet Phil. Dec. in ɔſ. 28. col. 2. & in cons. 56. col. 1. & q sit causa summaria, tenet Bart. i extrau. ad rep. in vers. summariæ, col. 2. & Alex. in cōſ. 60. col j. in 5 vol. dicit tñ Bar. i d. vers. summariæ, q imo in possessorio requiruntur plenè ꝓbationes, qđ quo intelligatur, vide Bart. in l. 1. col fi. C. quoꝝ bon. In eo, tñ, q supra dr̄, q cā possessorij, est minima, & leuis ꝑiudicij, reperio multas decisiones ɔtrarias. l. q imò est magni præiudici, qa magnū est cōmodū possessionis. ita dicit Bal. in l. cōsentaneū, in 6. no. C. qūo, & qñ iud. & gl. in §. retinendæ instit. de interd. & Abb. in c. cōsultationib. §. circa fi. de off. deleg. vbi pulchre dicit, q magnū est cōmodū possessionis, quia releuat ab onere ꝓbandi dñium, q est difficilis ꝓbationis, & ibi plus dicit Abb. q in causa possessorij requirit ordo iuris. & ipm sequitur ibi Fel. in fi. col. quæ verba vr̄ cōtraria ꝓdictis, quia si requiritur ordo iuris, nō vr̄ q sit causa summaria. & dicit Bar. in l. nāſr̄, §. nihil cōe, col. pen. ff. de acq. poss q falsum est, q cā possessiōis, vt vilis. In ista varietate puto concordari posse istas opin. Nam quędam est cā possessorij, q̄ est modici momēti, q̄ pōt de facili reparari in petitorio, & ista dr̄ causa vilis, & modici præiudicij, & in ista sufficerent semiplenæ probationes pōt poni exemplū in possessione Carboniana, prout declarat Bar. in l. 3. §. causæ. ff. de Carb. ædi. Silr̄ in interdicto, quoꝝ bonoꝝ, qđ est modici ꝑiudicij, vñ sufficiunt semiplenæ probationes, fm Bar. in l. 1. col. fi. C. quoꝝ bon. Idē possessione, quæ dicatur vēteris noic. l. 1. §. si ea. & ibi Bart. ff. de ven. poss. mit. facit. l. 3. §. sciendū, & ibi gl. ff. ad exh. Quędā est cā possessorij, q̄ parat plenum præiudiciū, quæ non est reparabilis per petitorium, vt qa deficit petitorium, vel quia est impossibilis ꝓbationis, & ista dr̄ causa mgna, & magni pręiudicij, & in hac requiritur ordo iuris, & plena probatio. ita procedat opin. Abb. & sequacium, in d. c. consultationibus, & quod habetur in decis. 364 consilij Neapolit.

ADDITIO Dñi auctoris dictis hic addo plene cumulata per d. Lud. go. In reg. Cance. in reg. de nō tolle. iu. q̄sito in 5. q. vbi ꝓponit pulchrā qōnē, si rl̄a cancellariæ de nō tollendo iure quæsito vendit vēdicet sibi locum in possessione? & relatis pluribus tandē dicit q sic, quia id quod dr̄, q possessio est modi præiudicij habet locum in momentanea, & instr̄ali possessione, at secus in possessione plena, successiua, & effectuali qa talis possessio est maximi momēti, & illā ꝑdere est damnum sentire. itē addo Capici. in decis. 55. inc. in cā mag. Pauli Brācacij, vbi hr̄ q tunc possessorium est modici præiudicij qñ est præparatoriū ad iudiciū possessoriū ordinariū, vt qñ tractatur quis debeat possidere pnedente lite) q secus est qñ tractat de possessorio ordinario qa est maximi momenti. Petrus Follerius. V. I. D.

44 † Istā ɔcordiam opi. ɔfirmo optimo sīlī nā licet alia sit in iure: l'a, q a snia lata sup possessorio, nā appelletur. l j. & ibi Bal. & doct. C. si de momen. poss. fue. app. tñ qñ possessoriū esset magni ꝑiudicij, adeo q non esset reparabile per petitoriū, tūc bene pōt appellari, sicut in petitorio. ita tenet Bart. in l. 2. col. 2. ver. qro q̄ est rō, & c. ff. de appe. recip. & Bal. in l. 2. col. 6. vers. vlt. C. de episc. aud. intelligitur ergo il'ud i possessorio momētaneo & leuis præiudicij, qa in eo non appellatur, quod tñ procedit de iure ciuili, per d. l. 1. sed de iure canonico, secus, qa appellat ab omni possessorio, vt est tex. & ibi Car. in 2. col. in j oppos. in cl. j. de sequest. pos. & fruct. & gl. in c. cū ad sedē in gl. pen. in fi. de rest. spol.

ADDITIO Addo Bal. in ɔſ. 210. in 5. parte, & conſ. 131. in 1. parte, & ɔſ. 153. 1. parte, & cōſ. 330 j. parte, & à mixto possessorio possit appellari? Vide eundem in ɔſ. 230. in 1. parte, & conſ. 331. 1. parte, & conſ. 369. 1. parte, & conſ. 217. in 2. parte, & conſ. 365. 3. parte, & Soc. in conſ. 290. col. 2. vers. primū quali. 2. lib & Petr. Philipp. Corn. conſil. 10. num. j. in 4 lib. & vide quæ dixi in pract. cau. crim. in fra g. par. in tit. de violentijs circa possess. in fine. Pet. Fol. V. I. D.

45 † Dicit tñ notanter Ang. in conſ. 46 q licet alias

alias ab interlocutoria non appellatur de iure ciuili, tñ ab interlocutorio lata in possessorio pôt appellari, licet non possit appellari à diffinitiua, & est rõ, quia eius grauamen nõ pôt reparari per appellationẽ a diffinitiua ex quo à diffinitiua non appellatur, ſm
46 eum.† Secundo istã concordiam confirmo per notabilẽ doct. Bart. in l. 1. §. fi. col. 1. ff. de pr. stip. vbi ponit rñam gñalem, per quã declaratur tota hæc mã, nam qñ aliqua causa est summaria, vt quia lex mãdat procedi in ea summatim, distinguit. Aut parat plenũ præiudicium, & tunc requiruntur plenè ꝓbationes, sed dr̃ summaria quo ad aliquas solẽnitates iudicioꝝ. Si vero non parat plenũ præiudiciũ, & tunc non requiruntur plenè ꝓbationes, & sic est summaria, quo ad solẽnitates, & quo ad ꝓbationes. Idẽ tenent Bart. Bal. Alex. & Iaſ. in l. iud. C. de iud. & Bar. in l. 4. §. causæ, in fi. ff. de carb. ędic. vbi dicit, q̃ i primo casu dr̃ cã summaria ex eo, q̃ dant breuiores dilationes. Idẽ tenet Bar. i l. si q̃s à liberis §. si q̃s ex his. ff. de lib. agn. & Abb. in c. dudũ. el 2. col. 8. ver. in gl. i ver. irritantur, &c. de elect. & Fel. in c. veniẽs, el 2. col. 6. de test. illud ergo, qđ dicit Abb. in d. c. ꝯsultationib. circa fi. de off. del. q̃ in possessoris requiritur ordo iuris pôt intelligi, qñ est tale possessoriũ, in quo sñia parat plenũ præiudiciũ, & ponit ius finale in cã. ita tenet Bart. in extrauag. ad reprimẽdã in ver. summarie, post princ. & cum ista declaratio
47 ne pñt dictæ opiniones cócordari. Vnũ tñ scias pro complemento huius mãe, q̃ licet causa possessorij sit summaria, in qua admittitur libellus gñalis, ꝓut dixi supra in prin. huius dissõnis, tñ qñ sumus in possessorio retinendę, in quo agens narrat in libello se fuisse turbatũ, vel se turbari, tenetur ad petitionẽ rei conuẽri declarare modũ turbationis, alias nõ ꝓcedit libellus ſm Bal. in l. ordinarij, col. pen. ver. itẽ quæro, nunqd, &c. C. de rei vend. & idẽ Bal. in sua disputatione, q̃ icipit. Accusatus de vi turbatiua i vlt. char. & Bal. in c. licet cãm, col. pen. in fi. vers. opponitur ille, qui intentat, &c. de ꝓbat. &
48 Alex. in ꝯs. 71. in 1. col. i 3. vol. †Quarto dr̃ summaria, quælibet cã, q̃ ventilatur in curia mercatoꝝ, in qua proceditur de mera æq̃tate obmissis solẽnitatibus, & apicibus iuris vt not. Bar. in l. fideiussor. § q̃dã, & in l. Quintus. ff. man. & Bal. i l. si ꝓ ea col. pen. C. mãd. & Iaſ. in l. iurisgentiũ. §. sed c̃ ñulla, col. 3. ff. de pact. & Bald. in ꝯs. 400. col. pen. & ꝯs. 466. col. 2. in 5. vol. & Soc. in ꝯs. 65. col. fi. in 4. vol. & in hoc æquiparaĩ curia mercatoꝝ, curię ecclesiasticæ, vbi ꝓceditur de æquitate canonica, qđ patet, q̃a de eq̃tate canonica ex pacto nuda oritur actio, vt hr̃ in c. 2. de pact. & not. plenè Iaſ. in d. §. sed cum nulla, & sic in curia mercatorũ agiĩ ex pacto nudo ſm Bar. in d. l. Quintus, & Bal. in d. l. si ꝓ ea. hinc dicit Spec. i ti. de com. iud. §. 1. ver.
49 38 q̃ mercatores dñr de foro ecclesiæ. † Et per hanc siĩtudinẽ posset inferri, q̃ in curia mercatorum confessio extraiudicialis facta parte absente, facit plenã probationem, contra cõem rñam, & rõ est, quia de æquitate canonica facit plenã probationẽ, ſm Franc. de Acet. in ꝯs. 40. incipiente, excellẽtissime, &c. col. 1. ꝯs. 64. col. 1. & doct. in c. si caut. de fi. instr. Et prædicta sunt notanda in istis curijs nundinarum, quia sunt curiæ mercatorum, & in eis proceditur summariæ, vnde potest dici in hr̃e locum id, quod supra dictum est.

ADDITIO Quia videro dñm auctorẽ incidẽter hic aliqua dicere de curia Nũdinaꝝ quæ est curia mercatoꝝ, & alias compilauerã praxim (quã nundinaꝝ vocabã) in qua de mõ, & forma practicãdi i curijs mercatoꝝ late disserui, cõgruũ mihi visum fuit eã in hoc ope Deũ. Rob. addere in locis opportunis, & ꝯgruentibus, quare duas primas ꝑtes ipsius nũdinarię praxis hic addẽdas cẽsui, cũ hic ꝯgruere videanĩ, ceteras vero i alijs locis vbi mag s ꝯuenire videbunĩ addã, sunt hæ duæ ꝑtes ꝑdictæ videlicet, prima q̃d dicanĩ mercatores? q̃ sunt nũdinę q̃ mercata? qualr̃ differãt? secũda q̃ cõueniri possint corã iudice mercatoꝝ, & ꝑ q̃bus causis, & qualr̃ conuenianĩ, & de modo praticandi in curia mercatoꝝ. quare Nundinariã praxim edocere ꝑ virib᷒, q̃ iuris veteꝝ, & recẽtioꝝ interpretũ nullus dũ in mediũ attulit (vt videre potui) ad cõem legẽtiũ vtilitatẽ, & mei ipsius eruditionẽ volẽtes, primã ipsius i ordine ꝑtẽ assumẽs, ꝑutile ꝯsentaneũ ue vnicuiq; videri ꝑpalã esse poterit, si reoꝝ q̃ pricipalr̃ hic ꝑtractãda veniunt q̃dditatẽ q̃ pri
50 mũ disseram᷒. †Quo circa illud magnipẽdẽ dũ nõ ab re esse duxim᷒, nũdinas, & mercata ad imparia leg. b. iudicar. Nũdinę. n. illæ ꝓprius dici pñt, q̃ sunt affidatę nobiles, & in priuilegiũ ꝯcessæ, & q̃ nullibi propria si q̃dẽ

aucto

auctoritate celebrari queũt, sed ex principis permissu tñ. At mercata illa dñr, quæ vbiq; ad libitum nullo principis permissu pceden te passim celebrari videmus, cõsistuntq in facto, & p pconẽ affidata minime sunt. De quibus si quidẽ conuenit tex. in auth. vt nõ fiunt pig. (vt est videre de mercato terræ S. Seuerini semel in hebdomada singulis sabatis) talia. n non habet nũdinaꝶ priuilegia, hic. n. pro debitis haud tuta sunt (sicut sunt nundinæ) quæ sunt tutæ p debitis gabellis in accessu, & recessu, pro mota, licet bãnitis ẽt si iniuste banniti extitisset non sint tutæ, teste, & auct. Bal. in l. j. C. de nund. & merc. & ante eũ Bart. in l. j. ad l. Iul. ma. & in l. rele

51 gati de pœn. & ibi Alex. † Nundinæ. n. à nono die dictæ sunt, quasi nouẽdinæ, institutæ aũt eo ꝯsilio prohiben ur, vt rustici octo die bus in agris essent, & nono die repeterent vr bẽ ad mercatũ, legũ accipiendaꝶ causa, & vt scita atq; consulta frequẽtiore pplo referen tur, & trinundino proposita à singulis atque vniuersis facile nocerẽtur. vnde ẽt mos tractus, vt leges trinũdino die apud Athen. pmulgarent Cic. ꝯtra Rul. pro l. agr. illi Ca puá, nũdinas rustic. horreum campani agri esse voluerãt. Col. lib. 11. c. 1. villicus nõ vrbẽ, nõ nullas nũdinas nisi vendẽdę, aut emẽ dæ rei necessarię causa frequentauerint, mercatum aũt idem q mercandi actus Plaut. in most. ædes filius tuus emitte, ædes? Tr. ædes te euge Philolaces patrissat, & iam homo in mercatum auorcitur, aliqñ ẽt pro loco accipitur. ad quẽ mercatores emẽdi vendendiq. gra cõueniunt, quem ẽt appellamus emporiũ, vel foꝶ. Cic. lib. j. off. Quo cum tanq̃ ad mercatũ bonoꝶ artiũ sis, pfectus, inane red dẽe tui pissimũ est. Itẽ aliqñ mercatũ accipitur pro ipso tpe, quo negociatores ad emendũ, & vẽdendũ, & conueniũt, hoc est pro ip

52 sis nũdinis. † Sicq. nũdinę, & mercatũ nõnũ quã idẽ sunt (improprie tñ) videmꝰ etenim nũdinas appellari mercatũ, & mercatũ nũdinas pprius tñ ad imparia iudicant (vt supra

53 disserui) † Nundinę ẽt dictæ sunt, à nũdina, Romanoꝶ dea, à nono die nascẽtiũ dicta, q, & lustricus dr, erat aũt lustricus dies quo infantes lustrabantur is aũt erat in masculis nonus dies, in puellis vero octauus, sm

54 Macr. l. b. 1. Satur. c. 16. † Nec te moueat id q rescribit in l. vnica. C. de nũd. ibi in illis verbis (q exercẽdoꝶ mercatuũ, aut nũdinaꝶ licẽtiã) & sic vr innuere q & mercata, & nũdinæ principis rescripto celebrant, & pari ẽt priuilegio immunitatis decorant, q a & si id prima facie innuat, nõ est q n non remaneat dña de qua supra in gñe, & in dubio, est tñ bene veꝶ q sunt aliqua mercata q̃ licet non sint solẽnia, & notabilia, sunt tñ obtẽpta, & impetrata veteꝶ indulto, & principis auctoritate, cũ immunitatibus, & ꝓgatiuis, & de illis ibi differitur, & tunc redigũtur ad instar nundinaꝶ, vel verba (mercatuũ) ibi accipiũtur tanq̃ genus, & nũdinę, tanq̃ spẽs (vt fieri pluries absolet) vt in rub. C. de seru. & aqua

55 latius hr † Sunt quoq; & nũ linę atq; mercatis hoibus, & pplis admodum vtilia atq; necessaria, & ꝯnt mercatores, quorũ opera, & trafica ipse nũdinę fiũt perutiles adeo q dẽ vt Plato summę prudẽtiæ, & auctoritatis, cũ instituerct quẽadmodũ ciuitas bñ ac beate habitari possit, in primis ipsos mercatores necessarios esse dixit, sic it qens. Pluribꝰ agricolis alijs artificibus ac ministri opus est. q imponẽt, & exponẽt singula. sunt aũt mercatores. Cui ꝯtinens Bal. in rub. extra de cl. pere. mer. inqt est amica, ppř s q a mũdus nõ põ sine mercatoribus viuere, & p pea l. cet leges (vt ille subdit) nulla illis conce dãt priuilegia in corpore iuris cła, principes tñ sæpissimæ plures eis tribuũt immunita-

56 tes atq; exẽptionis. † Hinc non extra rẽ inci dere est in illam q. an mercatura sit ars sordida an honesta, & an nobilitati deroget? in qua prima si q dẽ facie non absurdũ esse videb. t dicere, non sordidam, sed honestã, & à nobilitate haud deuiã reputandam fore, cui quidã opinioni ad stipulatur snia Calist. in l. eos, ff de dec. (inqt. n.) mercatores nõ phiberi decurionatũ, vel aliquẽ honorem sua patria exercere. nec. n. isames sunt, neq; eos vt subdit tanq̃ viles psonas oportet negligi hinc, Solõ q & sapiẽs vnus fuit ex septẽ, & legũ scriptor solus ex septẽ, cũ esset admodũ iuuenis, & eius pr ad bñficentiã pensus, patrimoniũ imminuisset, ad mercaturã se ꝯtulit, nõ tã lucri cupiditate impulsus, q̃ pericli tãdi, vidẽdiq;, sicuti retulit Plut. in vita illiꝰ. q & illud subdit ex Hesiodi sniam tpibus illis nullũ opus ignominiæ fuisse, nec vllũ artiũ delectũ atq; discrimẽ. Mercatura vero ad barbaroꝶ necessitudines cõparandasq. regũ amicitias plurimum valere putabat ex eaq. hoies multaꝶ, & maximaꝶ vrbium extitisse

se vt massalias prim⁹, q̃ à Celtis iuxta Herĩdanum (lege Rhodanũ) maxime obseruat Thalcẽ quoq;mathematicũ,& Hipp.exercuisse mercaturam asserit. Platoni ẽt olei in Ægypto exportationẽ pegrinationis viaticũ suppetisse.hic ẽt si vetũ scribit Sue. Vesp. Imperator nõ solũ ante imperiũ ad mãgonicos q̃stus substinendæ dignitatis causa descẽdit, sed, & adepto impio negociationes alias p palã exercuit, quædã tñ emẽdo, vt pluris distraheret ptinax. Itẽ alr Romanoꝝ impator mercaturas exercere p hoĩes suos nõ alr q̃ priuatus solebat, vt scr. Iulius Ca. ante hos lõgo interuallo Tarquinus illi Priscus,nõ solũ mercatore genitus erat,& mercator ipse extiterat,multasq;pecunias è mercatura congesserat,vt scriptũ reliquit Dion. lib.3. plerosq;ẽt alios,& imperatores, & reges, & summæ sapiẽtiæ viros legĩ mercaturas exercuisse,quo nõ absurde inferri poterit ɔclusio de qua supra, sed ne à nr̃aibus legibus deuiemus legito q̃ rescripsetũt imper. Theod.& Hono.ad Theod.pfecto ptorio ĩ l.nobiliores.C.de cõ.& mer.vbi inter cetera statuerũt nobiles Notalibus, & honoꝝ Luce ɔspicuos, mercimonia exercere minime posse notatq; ibi Bal. ꝙ qui exercet artes mechanicas(tanq̃ mercatura ars sit mechanica)non põt esse nobilis accedat prædictis tex.in l.ne quis.C.de dign.lib.12.quod negociatores,alijq; huiuscemodi dignitatem assequi nõ pñt,& à iã adepta repelluñt. Vbi,& Lud.de pen.hos dicit esse sordidos. est ẽt tex.in l.humilẽ.C.de incest.nup.q̃ inter humiles,& abiectas personas eã annumerat, q̃ mercimonijs publice pfuit. Quæ quidẽ ita demũ pcedere scito nisi mos regionis,q̃ haud dubie seruãdus est, inducere aliud,vti apud Venetos, & Ianuenses nobiles quoq; mercaturã exercẽt circa vituperiũ,& nobilitatis detrimentũ,sicuti retulit Pogius in suo lib.de nobilitate,& à nr̃is Cœp.in mã.nobilitatis in 18.opin. Itẽ mercatura tunc nobilitati derogat qñ per se quis eã exercet,secus si p alios de quo quidẽ art.late disseruit Tiraq.in trac.nobili cap.33.per totum. † Nec

57 inconueniens esse puto,& illud subnectere, qs nam dicatur mercator? in quo ille verax iuris antistes Bar.à Saxo Fer.in l.leg.seruis, ff.de leg.3.quẽ,& alij ibi sequunt,inquit,illos dici mercatores q̃ q̃stuariam negociationem faciunt,intelligendo tñ de illis qui nõ vnicum actum mercãdi exercẽt, sed assidue mercant & nũdinantur (quia cum ista noĩa verbalia videlicet mercator, & negociator q̃ sunt significatiua alicuius officij, quod qs asseruit ꝑpria auctoritate nõ verificẽtur ex vnico actu,sed reqrũt assiduitatẽ vt est tex. in l.j.§.j.ff.de trib.) haud dici põt ex vnico actu mercãdi dicar mercato,fm eundẽ Bar. in l.mariti.§.j.ff.de adult.& in j.const.ffoꝝ, & in d.l.legatis,& in rub.C.de const.pec.& ibi Bal.in fi.& in tract.de merc.& in consil. 495.in j.lib.nu.2.alibi ẽt ĩ c.eijciẽs 88.dist. fertur mercatorum eũ esse qui rem comparat vt integram,& immutatã vendendo lucretur. Et nouissime vide in hoc Benue.stra. in tract.de merc.ĩ princ. q̃ multa verba effudit,& post multa diffiniẽdo qs dicatur mercatur,longam ponit diffõnem ferè totã materiam mercatorum complectentem,quod quidem ꝓculdubio necessarium minime videbat, hac etenim rõne improbata fuit diffinitio Iac.de Are. in l.1.fi.de acq.poss. (Dũ qd sit possessio diffiniret)cum nec expediẽs videretur vt diffinitio oĩa comprehendere, sicq;totam mãm diffiniti declarare,vt defert Herc.in l.j.ff.de acq.poss.num.34.in fi. Nec necessariũ videri poterit id qđ in ea sua diffinitione adiecit,mercatorẽ eum dici q̃ licite mercaturam,quęstus u e gerit,qa diffinitum & eius verba semp intelligẽda sunt de habi lib.arg. l. vt gradatim. §. sed si lege.ff.de mu.& hon.& l.j.iũcta gl.C.de sac.san.ecc.& voluit Hercul.in loco supra citato,num.51. & si recte Bart. iuris antistes ꝑpendat dictõ, sub paucis verbis oĩa cõprehẽdi pro palã vi

58 deri poterit.† Sed licet supra dixerim mercatorẽ non cẽsendum eum q̃ vnicũ tm̃ mercãdi actum exercuisse ɔstiterit,non tñ procedere scias si pcedit professio, vel matriculatio, tũc.n.ex vnico actu dr̃ quis mercator,nõ ea. rõne qa vnicum actũ mercãdi exercuit, sed ea rõne qa fecit professionem, vel est descriptus in matricula,vt bene declarãt doct. supra alleg. † Nec te lateat ꝙ & si volumus in

59 tueri q̃ scripta reliqt Bar.ille Cass.doc. Gal. in com.consuet.Burg.in tit.des droict.& ap par.agẽs mariem.§.1.rub.4.in tex.ibi felle. nest marchãde,fol.131.& vt qs dicatur mercator quinque copulatiue reqri,primo ꝙ sit descriptus ĩ matricula mercatoꝝ, secũdo ꝙ exerceat artẽ nõ.n. sufficit ꝙ sit ĩ matricula descrip⁹ nisi artẽ exerceat citat tex.i l.q̃ sub

praete:

prætextu.C.de sac.san.ecc.& l.scrinearios ,
&ibi Bar.& Bal.C.de test.mil.cui qdam ad
uersarī id qđ proximo superiori loco dixe-
rā,cū si vera hæc essent par̄,aut nihil ꝑfice-
ret descriptio in matricula, sed ne r quoce
hæc scripta intelligas,scito eū mercatorē eē
seri,& mercatoꝝ priuilegijs gaudere cᵒ ma-
triculatio,vel ꝓfessio ꝓcedit et si non cōstite
rit artē exercere,ita ut si ex aduerso nō pro
bet artē deseruisse, vel post descriptionē nō
exercuisse,eo etem casu ꝓcedunt q̄ supra ꝑ
me retuli, ita.n.sentire vr̄ Alex.in addit. ad
Bar.ī l.semper,§.negoc.ff. de iur.immu.ex
snia Iac.But.in proœ.ffoꝝ.& videas Benu.
stra.in tract.de merc. in j.parte num.65. in
59 fi. q & intrepide firmare vr̄. † Tertio dicit
requiri ꝙ maiorē partē fortunaꝝ habeat qs
in negociatione vt recte dici possit merca-
tor,qđ & ante eū voluit Bar.in l.semper.§.
negociatio.ff.de iur.immu.& in rubr.C.de
nauic.l.11.& Ale.in ꝯs.108. in 4.lib. Paul.
de Cast.ꝯs.78.2.col.1.lib.& Fel.i ꝓœ. decr.
15.col.& Franc.Aret.cons.29.& Gem.in c.
1.de vi.& ho.cl.in 6.in quo quidē ē recētio
ribus nrę subtilis Phil.Dec. in l.scrinearios.
C.de test.num.16.absurdū putar, & ꝓcul.à
rōne dictum Bart.non.n ꝯgruere æquitati ,
& iure vr̄ ꝙ & is q longo tpe in mercantijs
versatus fuerit,& matriculatus extiterit pri
uilegij mercatoꝝ non deberet gaudere , ea
sola rōne ꝙ plus in bonis immobilibus hrēt
quam in mercantijs, Item si veꝝ est merca-
torē dici quē ex sola matriculatione, à for
tiori aūt si lōgo tpe in mercātijs se exercuit.
vnde cōsonum est dicere non dici mercato-
rem, q maiorem partem suaꝝ fortunaꝝ in
mercantijs non habuerit,quare dicit ꝓcede
re dictū Bar. in eo q diuersas habet qualita
tes q̄ aliquo respectu repugnarēt,tunc.n.at-
tendit illa qualitas q̄ in eo versar̄ plus, arg.
l.quæ i.ff.de sta.ho.vel. intelligi debet qñ
esset ꝓsumptio fraudis, vt q a quis fingeret
se mercatorē cum non esset. Idem , & antea
dixi in c.j.de iud.in vlt.lect.in fi.qđ & repe
tit i l.rogasti.ff.si cert.pet.nec credo ab hoc
dissentijsset Bar.& vtriq; si toruo oculo non
inspiciat tex.in d.l. semper in §. negociato-
res,& in §.D.Hadr.in vers.erāt,& alij. & in
§.negociatio.ff.de iur.immu.non absimilis
intentionis Calistratū fore reperietur,cū po
stea quā immunitatē negociatoribus,& na-
uicularijs tribuendā esse ꝯstituerat , id ꝓce-
dere ita ī dixit, vt artē nauiculariоꝝ quis
exerceat,& naues habeat, & ampliorē partē
substantiæ in nauigationibus,& in negocia
tionibus habuerit, adeo vt illud semp excu
tiendū erit nunq̄d effugiendoꝝ munꝝ cā
imaginē nauicularij induat, vt ipsius Cali-
strati verbis vtar) sicq; vides intellēm ad ver
ba Bar.datū ꝑ Dec. nō abesse ab ipsius Cali
60 strati snia. † Nec ꝓdictis , & illud absimile
videri poterit, ꝙ & scolares nō gaudēt priui
legiū scholariū si studio minime vacauerit,
ſm Bart. ꝑ illū text. in l.q sub ꝓtextu.C.de
sac.san.ecc.cū sīlibus vt tradūt Alex. & Mo
der.in l.scrinearios.C.de test.milit.Pro quo
facit tex.in c.cū ex eo.ff.de elect.in 6.ibi lra
rum studio insistentes) idem q̄. nor.Ang. in
l.ex eo.ff.de test.mil.qd & no.Pan.in c.j.de
iud. vnde latius exordiēdo mentē doctoꝝ
in hoc sic puto distinguendū , aut qs plures
qualitates habuerit q bus aduersat mercatu
ra,licet,& is mercaturā exercuerit non pōt,
nec debet mercatorē dici vt gaudeat priuile
gijs ꝯcessis mercatorib.quo ad oīa,ac & ꝓut
alij mercatores gaudere debēt q soli mer-
caturę vacā, bene tñ putarē mercatorē dici
vt gaudeat priuilegijs mercatoꝝ quo ad illā
mercaturā,qm quam gerit, q̄ concessa forēt
rōne ordinis,motus ex ijs quæ not dom.in
ꝓœ.6.in rubr.ꝓœ.in fi.& in simili not.Bal.
in d.l.q sub prætextu,& Bar.in l.maximaꝝ,
C.acc.mu.lib.x.dū inferunt ꝙ scholares nō
studētes licet nō gaudeāt priuilegijs schola
rium concessis gaudēt tñ priuilegio ordini
ꝯcesso,& dignitati, dū modo sint matricula
ti,sic ergo dicamus in hoc casu,cū rō diuersi
tatis reddi minime poterit,Sed si magis ver
sarēt in mercatura quā in alijs qualitatib.li
cet aduersantib.iudicabit vt mercator,vt po
tiatur priuilegijs mercatoribus ꝯcessis quo
ad oia,aut qs est matriculatus vt mercator,
& gerit se pro mercatore,sed in fraudē & fi-
cte,& tūc nec mercator cēsendus est, nec di
ci debet eū potiri dr̄e priuilegijs mercatori
bus ꝯcessis,sic itaq; ꝯcludēdum esse puto , &
vide Benu.Strac.in tract.de merc.in j.parte,
num.60. vbi multa verba effudit tandē dicit
esse tenēdū eū dici , mercatore, q ampliorē
subꝫ partē in mercātijs minime habuerit,&
pariter potiri dr̄e oībus priuilegijs à lege
municipali mercatoribus ꝯcessis , sed qdq̄d
ipse dicat nō dissentio ab ijs qui supiori ꝑ-
ximo loco retuli,cū & paꝝ concludāt intel
lectus

lectus p eum dati ad l.semp in §.negociato res,& §.negociatio, ꝙ intelliganť de negociatoribus ad publicam vtilitatē destinatus, & qñ certa forma immunitatis tributa esset,nō aũt de alijs mercatorib. & negociatoribus, cũ & hoc sit diuina re, lexq. gñaliter loquť, & ipsius rō decisionis nō plus in ijs negociatoribus q̃ in alijs versať,& rō indeterminate & gñalis comprehendit oēm determinatione q̃ pōt adaptari ad eã.l.metũ aũt.§.animaduertẽdũ,& ibi Bar.in j.no.ff ꝙ met.cau.qs ergo sani capitus dicet rōnis esse eũ dici mercatorē vt gaudeat oĩbus priuilegijs ɔcessis mercatoribus, q plus versatur in alijs qualitatibus aduersantibus mercaturæ,quã in ipsa mercatura,seu q gerit se pro mercatore in fraudē tñ hercle nullus,sicq̃.di
61 cẽdũ est vt supra dixi.†Quarto reqrẽdũ esset dixit ꝙ p se ipm negociationē exerceat non p factores,& ministros. Citat tex.& ibi Bar.in l.fi ff.de exe.tut.& Franc. de Arer. in d.l.scri de cuius tñ veritate se remittit ad dicta p Alex.in l.diē functo.ff. de off. assesso. in quo qdem pũcto latius exordiẽdo Phil. Dec.in l.scrinearios.C.de test.mil. dicit contrarium tenuisse Ioan. de Plat.in l. fi. C. de com.rei mil. lib.12.& ad hoc dicit facere tex.in l.quisquis censibus, & in l.ad similitudinē.C.de epis.& cler.& in l.neminē.§.ne tñ.C.de decur.lib.x.& dicebať(ẜm eũ)Ioan. de Plat.nō obstare tex.i d.l.fi.q̃a illud offm pistoꝝ non vr̃ fauorabile,ideo restringitur, q̃ solutio nō sibi satisfacit,dicens ꝙ imò est fauorabile q̃a respicit alimenta quæ sunt fauorabilia, quare ipse alio mō soluit (dicẽs) ꝙ biɔsiderratur ꝙ ipsa ꝑsona principalis occupata sit,ideo habet excusationem,quæ rō cessat qñ facit ꝑ alium, & agitur. Ibi de fa-
62 uore pupilli.†Quinto, requirẽdũ esse dixit ꝙ nō vnicum actum mercandi exerceat qs, plures,de quo recolo supra latius differuisse.
63 †Illud quidē pñs scire futilitatis esse minime dici pōt an locatores equoꝝ mercatores,seu negociatores censendi sint? in quo Bar.ille auriga nr̃ i l.legatis seruis.ff.de leg. 3.inquit,tex.illius.l.nobis argm̃ pſtare ꝙ tales mercatores dicantur, ꝙ & sequi vr̃ Pan. in c.j.pen col.extra de iud.nec dissentijt Ias. in l.de pupil.§.si quis ipsi prętori 6.col.ff.de nou oper.nũc.& Bald.in cons.495.in j.parte,& firmat ēt Bar.Cass.in loco supra allegato, sed si Bart.recte inspiciatur,non dicit locatorem equoꝝ mercatorem dici,sed pósse dici,& Pan.quem pro opin.Bar.citaui, contrariũ innuere vr̃ ĩn in eo ꝙ Bar.dicebat locatorem equoꝝ dici mercatorē, nam & ipsius ɔtrarium dicit notari in l. mercis appellatione iũcta gl.ff.de verb.sig.tũ,& in eo qđ dixit Bar.facere ad statutũ quo caueť ꝙ credatur libris mercatoꝝ vsque ad certã summã,q̃a cum sit immunitas à statuto concessa hēt locum in eo im̃ qui ꝓprie sit mercator,quod non est dicendũ ẜm eum in locatore rōcinoꝝ cũ mercator dici non pōt per ꝓdicta,& ēt q̃a in mercantijs nō habet maiorē partē suaꝝ fortunaꝝ,sed tenendo opinionem Bart.dico,ꝙ & Pan.in finalib.verbi nō vr̃ dissentire à Bart. dum dicit ꝙ iudicis arbitrio cōmittitur an dicatur mercator, ẜm vulgi opinionē,ẜm eũdũ Bart. quasi sentiat Pan.ꝙ Bar.in d.l.legatis seruis voluerit largo sumpto vocabulo,& ẜm vulgi opinionē locatorem rōcinoꝝ dici mercatorē, & pro hac parte citat eũ Bar.Cass.in loco supra allegato, & sic tenendũ esse puto, ꝙ pōt dici mercator,& ꝙ debeat gaudere immunitate cōcessa statuto respectu illius negociationis,& illa imunitate,& priuilegijs cōuenientibus illi exercitio, & nō alijs,ꝑ ea q̃ supra dixi, q̃a vt retuli cessat illa rō qua mouebať Pan.dissentiret à Bar.videlicet(ꝙ is dicatur mercator q amplorē substãtiæ partē ĩ mercãtijs habuerit(& vide Benu.in loco sæpius. Citato q tenet contra Bart.& ita dicit Pan. tenere in num.38.primæ partis, sed ego te-
64 neo vt supra.†Sed ex prędictis inferri posse minime putes (eũ dici mercatorē vel negociatorē q locat possessiones suas, & alienas ɔducit)cum & is nec mercator, nec negociator dici recte pōt,teste. Bar.in d.l.legatis seruis,citati hoc tex. in l.si cũ villico.ff.de inst.
65 act. † Quo circa infero istos Salernitanos ɔducẽtes apothecas à venerabili monasterio S Mariæ mõtis virginis,& ab alijs,& mercatorib.relocãtes,mercatores,seu negociatores dici nō posse,& sic corã magrõ nũdinaꝝ haud ɔueniri posse,& Ben.Strach. vbi supra cōp utes opi.Bar.adhærẽtes citat quos vide ꝑ eũ vbi supra num.48. sed qtũs in eo loco dicat eũ q agris colendis qstus cã opam dat negociatorē dici,minime ei adhæreas, cũ & is potius agricola censendus est nō negociator,qđ patet q̃a monachis religiosis,ꝓhibeť negociatio,& tũ nō agricultura,vt in c j.de

vi.& hoc cl.j.eo.tit.& i c.cle.in verbo agric. 91.dist.& in c.nunq̃ ibi feratur vbi D.Hier. monet rusticũ monachum,vt sese agriculturę dedat,illi intẽdat in illã ferat,& in cap.j. ibi,& si voluerit,extat ad opus rurale,& ibi gl.& Pan.de celo.mi.& i c §.ceterũ de verb. sig.lib.6.& voluit Spec.in tit.de cler.cõiug. §.j.ver.sed q̃ dices honestam,ibi verũ tñ non ꝓhibeo,vbi ꝑ hoc dr̃.ꝙ clerici agriculturæ vacãtes nõ ꝑdunt priuilegiũ clericale, sicq̃. negociator dic non põt,cui & illud adstipu
66 latur.† Quod mercatura,& negociatio derogat nobilitati, & tñ agricoltura minime derogat,vt expſſe firmat Gui.Pa.i decis. 41.& hoc refert fuisse ꝯclusum in parlamẽto delphinatus, & in decis. 296. nobilis ẽt col.vlt.vers.sed vtrũ nobilis,&decis.392.sed quid de nobilib.& plenius Tiraq.i tract. de nobil.in c.32.sicq̃ agricola negociator dici
67 nõ debet. Nec negãdum esset eũ q̃ fructus prouenientes ex fundis quos colit vẽdit negociatorẽ dici,vt negãt Abb.in ꝯs.6.in 2.dub. lib.j.& Dec.in c.eccl.S.Marię.col.pe.de ꝯst. & Aymo.Crau.in ꝯs.163 num.3.& Dec.in cons.472.in fi.in 3.l b.& ipse quoq; in loco supiori (si opinio eius veritati ꝯsona esset) cum is à fortiori dicendus esset negociator,
68 q̃ q fundũ colit.† Illud ẽt à tergo relinquere vtilitatis nõ est,an dicat̃ mercator ille q nõ exercet artẽ mercãtiæ de pñti licet,exercuerit de p̃terito,& descriptus sit in matricula mercatorũ,i quo Iac.Butr.in ꝓce.ſſorũ dicit ꝙ nõ nisi sit solitus gerere, & aium gerẽdi mercantiã retinet(qđ in dubio p̃sumit)nisi ꝯtrariũ ꝓbet̃ inst.de rer.diu.§.pauonũ, & inspicit̃ ꝓxima ꝯsuetudo nõ remota, vt.ff. de ali.& cib.leg.l.mella.§.1.& firmat Alex. i d.add.ad Bar.i l.sp.§.negoc.ff de iur.imm. Quare siqs vt mercator vult vti priuilegijs mercatorũ,& ꝓbat p̃terito exercuisse mercaturã, & esse descriptũ in matricula obtinebit,nisi ꝑ aduersam partẽ ꝓbetur ꝙ deseruit mercaturã, & aium gerẽdi nõ retinet, & cũ hac opin.ꝯtrãsit,hoc idẽ approbat Benu.in
69 loco sæpius allegato,num.65.† Sed & illud ꝯñs est videre,q̃ dicant̃ ꝓprie negociatores? in quo Bar.in rub. C.de naui.lib.11.simpl'r tenet ꝙ negociator dr̃ ille q ꝯtrahit, citat l. legatis,& ibi dixi,videlicet frequẽter non semel tm̃,ideq̃.repetit in l.j.§.j.ff.de tri. Ioan. à firmo in tract. gabellarũ in 3.parte princ. q.23.nu.48. dicit ꝙ negociator appellatur ex frequẽtia negociorũ quæ gerit,& ꝯtrahit nisi cõsuetudo regionis aliud inducere, sed aduertendũ ex puto vt,ꝓprius intelligamus qđ sit negociator, ꝙ proprie ille dr̃ negociator qui rẽ emit,& integra lucrãdo reuendit non mutata forma,& hoc non semel(qđ aũt dixi, & integrã lucrãdi reuendit nõ mutata forma.)Dixi ex quo siqs emit rem vt sibi sit mã lucrãdi cum ea ẽt si de venditione lucret̃ non dr̃ negociari 88.dist. c.eijciens q̃ est palea. & tenet Gemi.in c. q̃q̃ de vit. & ho.cle. & Card.in cl. pñti de censi. & firmat Ioan. de sir.in trac.gab.in 7.parte princ.nu. 11.dixi & ꝑp eos qui rem emũt, & mutata forma rẽ vẽdũt vt sũt illi q emũt ferrũ vt faciãt enses)& sic de singulis,nã isti non dñr negociatores,sed artifices,vt est tex.in c.pa-
70 ratũ 88.dist.& d.c.eijciẽs.† Subsequẽter nõ extra rẽ puto indagare nunquid collegium mercatorũ possit statuta facere? in quo oẽs doct quos videtm in l. recept.C. de const. pec.concludunt ꝙ sic,adeo vt ipso facto cẽseatur cõfirmata per ius cõe, sicq̃. nõ reqrit vt subsequatur confirmatio,à iure cõi,vel ꝑ l.municipalẽ, vt in d.l.recept. & in auth. de fideiuss.§.si.& idẽ dicit Bal.in l. fi. C.de iur. omn.iu. & plene ꝑ Sal. in alleg.l. recept. & Benu.str ac.i suo trac.de merc. i 8.parte nu. 8.vbi diffusius tangit quæstionẽ & dicit ꝓcedere in ijs in quibus mercatores hñt iurisdictionẽ, & ptinentibus ad mercaturam,at secus in alijs,& recte,& Idem,Benu.strac.in tract. p̃dicto in vlt.parte, num.13. in eo ꝙ dicit Bal.in d.l.receptitia, quod qñ statutũ mercatorũ dirigitur ad consules, & iudices mercatorũ,non debent seruari corã p̃tẽ,dicit ipse quod,hoc est verũ qñ dictum statutũ se referre ad dictos consules per taxatiuam tm̃,& dictionem solum,at secus si simpliciter se referret,quia tũc dictũ statutũ seruandum esset ẽt corã p̃tre, sed attenta hac sua distinctione dubitatio Bal. vllam habuisset hęsitationem,sed de plano procederet, intelligo tñ dictum Bal. siue simpliciter, siue cũ taxatiua tm̃,statutum sed referrat ad consules mercatorũ, & statutũ est mere cõcernens mercaturam,& personas mercatorum,& iudicium eorum,& non alias,& ita videtur in
71 nuere Sal.ibi: † Sed exinde maiorem video hæsitatione insurgere(an Talia statuta in alia cura quam mercatorũ seruentur?) in q a Bald.in d.l.receptiua dicit quod gloss.ibi dicit

cit qđ talia statuta minime in alio foro ser uari debēt, ea si quidem rōne quia mercato res alijs officialib. legē impenere nequeunt, & presertim supioribus, cui quidē tēdebat Bal. qđ ex quo p ius cōe talia statuta cōfirmat, nō ipsi mercatore alijs lēgē imponunt sed ius cōe, l. j. §. oīa. ff. de ver. nu. enu. & ideo dicit ipse ꝙ doct. dñt, ꝙ aut statutū mercatorū respicit actus eoꝝ tndemq Actoꝝ, (v. g. si statutum dicit ꝙ mercator possit pueniri ex nudo pacto, vel ꝙ scriptura mercatoris plenam faciat fidē) & tunc in quolibet foro seruari debet, ne dū seculari, sed e iam epali, vt not. in l. ex ea. ff. de postul. intelligēdo tñ nisi statutū se referat ad pprios iudices, (v g. si statutū diceret ꝯsules mercatoꝝ seruent pacta nuda & ius reddāt ex eis (tunc. n. seruaretur nisi inter eos & corā cōsulibus tm, si aūt statutū respiceret modū procedēdū (puta ex rat statutū ꝙ procedatur de plano sine strepitu & figura iudicij) tunc nō seruaretur nisi in eoꝝ foro, & corā ptāte seruabit ordo iuris, fm doct. in l. cūctos populos. C. de sum.

72 Trin. & fi. Cat. † Et ex hoc alias inferrebam qđ causæ quæ agitant corā magro nundinarum in nūdinis Salerni de mense Septēbris, & finitis ferijs redeunt ad stratigotū eiusdē ciuitatis in terminis in quibus reperiūtur debent agitari fm formam iuris & nō eo mo do. vt fuerunt agitatæ coram dicto magro nundinaꝝ, & cum hac opinione transit Bal. & hanc appellat cōem forem opi. Sal. i d. l. receptitia, subdit tñ ꝙ si actor, & reus essent eiusdem pfessionis, & sic ambo mercatores & agerent coram ptāte, statutum mercatoꝝ seruaretur ēt in eo foro inter eos. at secus si non ambo essent mercatores, sed alter eoꝝ tm quia tunc nō seruaretur, & ita dicit intelligi debere gl. in d. l. receptitia, ego aūt vidi quotidie seruari ꝙ ēt si alter eoꝝ mercator foret seruatur statutū mercatoꝝ de cōsuetu

73 dine. † Illud ēt cōnexum huic dubitationi fore non extra rem video, (nunquid forēsis mercator rōne cōtractus initi in territorio ligetur statuto mercatoꝝ illius loci?) n quo Bal. in cons. 457. incip. tactū sic proponitur in 3. lib. dicit ꝙ sic per tex. in c. nos cōsuetudinem, 2. dist. & c. illa & l. exigere dotē ff. de iud. & l. ex ea. ff. de postul. & c. cum venissent

74 de eo, qui mul. in pos. cū simil. † Solet hæc non inconuenienter quæri nunqd. subsistat statutū mercatoꝝ ꝙ contra scripturas eoꝝ nulla opponi possit exceptio pscriptionis? in quo idē Bal. in l. citata. l. receptitia arguit pro, & ꝯtra, & tandem subsistere inquit, quia pñc mercatores, alr̄ quam per ius cōe fuerit dispositū disponere, vt per eum rōnibus di-

75 ctis habetur. † Cuius quidem & illam hæsitationem sequelam esse faciūt scribentes, nūquid mercatores possint statuere quod pr̄ teneatur p filio? in quo quidē Bal. in d. l. receptitia dicit ꝙ non, nisi patri filius referat q̄situm. l. prætor. §. 2. ff. de eden. & est rō fm eū quia tale statutum est contra ius gen. t. sed ibi Sal. plenius tangēdo (inquit) ꝙ aut statutum istud est confirmatum, à ꝯsilio ciuitatis, aut non, primo casu valet quia statutum ciuitatis censetur, aut non est confirmatū, & tunc aut pater & filius sunt eiusdem professionis, & tunc valet quia oēs dñr cōsensisse, aut neuter eorū de illa pfessione est, & per tale statutum non ligatur pater, aut est filius & nō pr̄ & tunc vr̄ dicendum aut filius refert quæsitum patri, & tenetur, aut nō refert quæsitū patri & non tenetur, subdit postea ꝙ verius sibi vr̄ non teneri virtute statuti, quia vt nō subditus nō potuit illo ligari, sed bene tenet de iure cōi, vel de peculio, vel qđ iussu, vel de in rem verso, & ita residet & ad hoc vide Soc. in cōs. 288. in 2. lib. ver. sed ad præmissa & vide Boēr. in dec. 221. in 2. parte. nu. 15. & ibi subdit ꝙ tale statutum hñ. Florentini, &

76 Lucani. † Nec sceuam rem puto illud adijcere, an valeat statutum ꝙ emens rem in publico foro, seu in nūdinis non teneatur illā recognoscenti dño restituere? in quo dicendum esse scriptum reperio per scrib. qđ nō, q a est ꝯtra ius diuinum, & nutrit peccatum fm Host. in tit. de pœn. & re. in summa. § fi. in vers. quid si quis emit rē furtiuā, & Petr. de Anch. in repet. c. canonū statuta de const. & sequit do. Fab. de Mon. sau. Sa. in trac. de emp. & vend. in vlt. q prin. num. 3. p hoc habes ꝙ errant illi q dñt ꝙ emens rē furtiuam in nūdinis nō tenetur dño proprio reddere.

77 † Non obmitto quod statutum mercatorū ꝙ credat lib eorundē comprehēdit ēt mercatores qui de pñti non sunt, sed de præterito fuerūt fm doct. per l. prætor. §. sed hic, de eden. & Iac. de Bur. in proœ. fforū, & firmat

78 Beltr. in tract. gabella in 2. parte. nu. 34. † Illud etiam in dubium verti solet an stante statuto inter mercatores ꝙ credatur lib. mercatoris vsq; ad certā summam, debeant plures

paruę summę coaceruari,& cumulari? i quo dicas q nō, vt euitet dispō statuti, fm Bald. in l.j.C.de confes.col.3.vers.nec in ista mā quem refert Dec. in l. si idē cū eo.ff. de iur.
79 om.iud.nu.11. † Quid.n.si vnus mercator fecerit subscriptionē dicentē titius & socij, & tñ reuera ipse titius non habebat nisi vnū socium, an per hoc reddatur falsa dicta subscriptio? in quo Card.in ɔſ.155.inci.in societate decidit q non, quē refert & sequitur Iaſ.i aūt si qua mulier.C.de sac.san.ecc. nu.
80 40.& 41.†Nec ēt prætermittēdum est q stante statuto q filius familias mercator, vel artifex obligetur, si contrahit, intelligi debet si ɔtrahit causa illius mercāriæ, vel artificij. fm Bald.in l.fi.2.col.C.ad mace. & in l.4 §.ex hoc edicto.ff.na.caup.& sta.& Pau.de Cas.i l.1.§.in filio.ff.ad mac. & sequitur Iaſ. in l.
81 age cum Geminiano.C de transſ.nu.6.† An mercatores & cāpsores sol.mat.teneātur statim restituere dotem anni circulo non expectato qō est? & rñsa hęredes mariti, non teneri incontinēti restituere dotem sed tm̄ elapso anno.quod tñ singulr limitauit Ang. post alios in §.fi.in auth. de fideiub.& refert Iaſ.in §.fuerat inst.de act.num.28.non pcedere in mercatore,& alio hoīe pecunioso,q statim tenetur soluere,sed Iaſ.ibi tenet contrarium quem videas. In hac igitur 2. parte ea congerenda non ab re esse duxi videlicet, ex quib.causis possit q̄s conueniri corā magistro nundinarum,& qui possint ibidē cō-
82 ueniri.† Et primo qui possint ibi conueniri videamus,& in hoc tex.in l.1.C.de nundi.illud innuere vr̄ q venietes ad nundinas non pōt causa debiti arrestari, aut modo aliquo ɔueniri nec merces eoꝝ sequestrari,quod intelligit Ang.in l.hęres absens.§.1.in vlt. gl. ff.de iud. pcedere vt venientes ad nundinas non pñt conueniri à facientibus eas in eorū territorio de permissa principis, sed bñ pñt ab alijs mercatorib.contrahentibus cū eisdē ɔueniri, vnde si nundinæ fiūt Florentiæ nō pñt venientes ad nundinas ɔueniri ab ipsis Florent. sed bene pñt ab alijs cū eisdem contrahētib ibidem.conueniri,idem ergo puto dicēdum si Florētini ibi ɔtrahunt cum ipsis venientib.ad nundinas nam tunc rōne ɔtractus puto q hñt ɔueniri,& ita intelligit text. prę al.gl.ibi in verbo.cōueniunt,& declarat optime Bar.in d l.hęres absens.§.pinde vbi intelligit d.l.1.C.de nund.procedere p alia causa.Sed si Florentini de nouo contrahunt cum mercatoribus in nundinis quæ ɔtrahūtur & celebrantur Florētiæ dici posse ibi cōueniri,& ita intelligi Bald.in d.l.j.de debito alibi cōtracto ad secus de ibi gesto,& est satis rōni consonum, nam si tex.illi alr̄ intelligeretur q p quocunq; debito non possent mercatores ɔueniri,in foro,possent infinite fraudes patrari & cōmitti, & nō esset dare
83 modū obuiandi fraudib. † Nec credas eos soles ɔueniri posse corā magr̄o nundinaꝝ q mercatores sint,& illos quoque qui minime mercatores sunt,ɔtrahūt tñ cū ipsis mercatorib.in ipsis nundinis, rōne.n.contractus ibi conueniunt illud ue foꝝ ob id nō immerito sortiri debēr, vt scriptū relinquerūt docto.maximę Alex.in l.hęres absens.§.si quis tutelam.ff.de iud.& est tex.in l.incōtractib. §.in oībus & ibi Bar. C. de non nu. pec. & est satis rōnabile, cum alias cogerentur mercatores finiti nūdinis ɔsistere in ciuitate & loco nundinaꝝ ad ɔueniendū eos q cū ipsis ɔtraxerūt coram iudice ipsoꝝ, vel si forenses forent petere per loca eorum,& de facili
84 fraudarentur † Hinc habes nō extra rem dixisse Iac.Butr.& Castr.in l.cū reorum.C.de sent. q si fuit factū depositū pœnes forēsem per aliquē iudicē pōt depositarius ille licet non sit subiectus iurisdictioni illius iudicis per eū cogi vt restituat depositum,& firmant Bal. in l.acceptā.col.j.in fi. C.de vsu. & approbant idē Bal.& Iaſ.in l. si fideiussor. §. si satisdatū.ff.q. sat.cog.& Afflig.in deci. 24.in
85 prin.†Ex ijs.n.inferas Salernitate quo licet, minime possint Salernitati ɔueniri coram magistro nūdinaꝝ si non sit mercatores, pcedit id si non cōueniant rōne contractus in ipsis nūdinis gesti cū ipsis mercatorib. quia
86 eo casu bene ɔueniuntur. † Illud nunc ɔns est vt congeramus q̄b.ex causis veniētes ad nundinas conueniātur in ipsis nundinis? In quo tradendo rīam text. in l.1.C. de nund. (inquit) venientes ad nundinas non posse p quocunq; alibi contracto ibi conueniri aut molestari,at secus pro debito ibi cōtracto, ergo tñ quotidie vidi venientes ad nūdinas p quocunq; debito ibi cōueniri, & antiqui practicātes mihi alias assidēti pro iudice ibidē fecerunt fidem q est antiqua consuetudo
87 de hoc. †Nec futile est dubitare nunquid talis cōsuetudo valeat, nā vt videas de iure cōi pro debitis alibi contractis q̄ in ipsis nundinis,

nis,nundinantes ipsi non pñt cōueniri, sed tñ pro debitis ibi contractis, & sic magister fori limitatam habeat iurisdōnem,& limitata cā limitatū ducit effectū,l. in agris , ff. de acq re.do.vñ restat videre an per cōsuetudinem maior iurisdictio tribui possit,&certe pōt:per tex.in 1.de arb.cōsuetudo.n.tribuit iurisdictionē merā,mixtam,imperiosam,altā,& bassam,ſm Bal.in l. ēt 3. C. de excep. re iud.& Cep.in cōs 60.incip.lucius,facit c. si clericis la cū,vbi Abb.& alij not.extra de for. comp. & consuetudo tribuit iurisdōnē ēt fœminis,l.cū ptor i verbo, moribus,ff.de iud.& plenius prosequitur rocc.de cur.in c. fi.de ɔsuet.16.col.vers.8.infertur, & in seq.

88 q.latius dicam.† Non longe a pdictis distat id de quo satis hæsitauerunt vbiq. scribētes, an mercatores conueniantur vel conueniāt alios sub iud.ce nundinarum, seu mercātiæ pro rebus ad mercaturā non pertinētibus ? in quo Bal.in l.fi.C.de iur.om.iud.i 3. not. tenuit,q non pōt quis ɔueniri coram pfato iudice, vel cōsule artis nisi pro rebus spectātibus ad illam artē,seu mercaturā , & est rō ſm eū quia non sunt subditi magro nūdinarum,seu iudici mercantiæ simplr, sed ratione illius min.sterij,seu illius mercātiæ, ergo qñ non sumus illa arte,seu illius mercātia talis iudex in eos iurisdictionem non habet,

89 & ex pñti ius dicere inter eos non pōt.† In quo ēt ius Germanus Ang.in cons.6.incip. dictum statutum,in quo inquit,hoc pcedere q non valet snia lata per cōsules artis in rebus non spectantib ad artem,imō plus dixit q vbicunq; iurisdictio tribuitur in certo casu vt hic,nō pcedet libellus corā illo iudice productus nisi narretur ille casus in quo iurisditio est attributa licet alias gñalis libellus pcedat.l q ex multis.C.de anna.exc.ita tenet ſm eum Ioā.And. in c. cū sit gñ ile de fo.comp.& sic qñ porrigitur petitio coram magistro nundinarum ſm eum debet fieri mentio,q conuenitur mercator p rebus ad mercantiam, & sic in casu cōcessæ iurisdōnis,idē tenet ipsemet Bal.in d.l.hæres abs, §.sed si qs tutela,ff.de iud & in l.3. §. eodē, vb ponit exēplū de successione q non pertinet ad iurisdōnē iudicis mercantiæ,seu nūdinarum:eandem opi.consulendo sequitur Lud.R.in cons 300.incip oīpotētis Dei in casu proposito,eandem opin.sequitur consulendo Bald.in consil.460. in 4. lib. inc p. In Xpo nomine pmissis verbis,&dicit Lud. R. in cons 483. q vbicunq; alicui licitū est ex aliqua causa à rlari iure recedere non sufficit causam subesse,nisi illa p eū cui hoc de iure cōpetit exprimat , refert & sequit Cas. in consuet.Burg.in tit.des iustices & dro.de

90 incelles fol.45.nu.33.†Et dicit Bal in d. ɔs. 440 q in iñ mercatoꝝ iudex non pōt iudicare, nec cognoscere nisi de causis spectantibus ad mercantiam,q si factum est mutuum inter mercatores, & nō fuit inserta cā mercantiæ, videlicet:q p cā mercantiæ sit factū tale mutuum, & sic non fuit apposita cā tribuens iurisdictionem, iudex mercantiæ nō potest cognoscere:nam ſm eum in istis casibus causa est de substātia pbationis quo ad iurisd ctionē:ergo specialr est pbāda: accedant ad hoc oīa iura loquē ia de pbatione causæ,l.cū hi,§ cā & si prætor,ff.de transf.& l.fi.C.de edic.di Adr.toll.cum sim.licet postea contrarium cōsulat in casu suo:quia ex quo erat factum mutuū mercatori præsumitur q in cā mercantiæ sit factum mutuū, & ita præsumit,l fi.§.fi.C.ad maced.& ibi per doct.& ista est psumptio iuris,& hr pro liqda pbatione:vt not.in l.iutoi C.de peri.iu. nō n recedit ab opin prædicta.q si n ō esset causa mercātiæ q iudex nūdinaꝝ nō posset cognoscere,pro qbus faciunt ea quę scripta reliquit Ias.in l.age cum Gem niano,C.de transf.nu.4 cū seq.& Th.Grac.in cons 68 in

91 prin.quia intentio,in consil.js ciuib. †Prædicta vero intelligenda puto in causis penitus diuersis à causis mercātię,at secus in causis cōnexis seu dependentibus ab eis, qa eo casu tales causæ pñt agitari per iudicē mercantię,arg.tex.in l.si quis,§.1 ōne,ff.de edē. & ibi,Alex.& Bal no.nā dicit ibi Bal q notatij sunt subcōsule notarioꝝ non solum p eo quod respicit artem tabellionatus,sed p oībus dependētibus,& cōnexis,& ad hoc dicit illum tex.sæpe allegari, & ad hæc nō omittas videre pulchra ɔsilia Io.de Imol.sub nu.139 & 140.vbi latissime.ego āt tpe meo dum allidebam pro iudice in nundinis ciuitatis Salerni vidi nōnullos conuenirent p causis oino separatis à causis mercantiæ, vt

92 pro legatis,successiōne,& alijs.†Et ob hoc alias dubitabam an exñte tali consuetudine possit magr nundinarum de dictis causis cognoscere,& in hoc Lud.R. in d. ɔs.300. in pprijs terminis decidit q stāte dicta ɔsuetu

dine consules, & iudices mercatorum põt li cite cognoscere indifferẽter de dicti causis, qm̃ dicit ipse longa ꝯsuetudo iurisditionem tribuit alias non hñti l. viros, C. de diu. off. l. 12. & l fi. ff. de aq. plu. arc. & extra de for. cõp. c. cum ꝯtingat, & c. Rom. extra de pę. lib. 6. & cum ista opin. pertransit, Pro q̃bus videas per. Cyn. & Sal. in l. c. C. de emanc. lib. & Alex. in ꝯs. 2 to. alias 68. num. 7. in 2. lib. & Cass. in consu. Burg. in tit. des iustices, fol. 20. nu. 90. cũ plu. seq. & Par. de Put. ĩ li.
93 syn. in ti. de of. si. c. 10. †Nec modice dubitationis est indagare nunq̃d si mercator debitor meus discesserit relicto filio suo hr̃de valeã ipm̃ ꝯuenire corã iudice mercantię, in quo Bal. in l. nemo pt. ff. ꝓ soc. vr̃ tenere ꝗ non, nã dicit ipse ꝗ hæres collegiati non fit de collegio, vñ mercatoris matricula non obligat filiũ inuitũ ad ꝓfessionẽ, vñ filius nõ pt ꝯueniri rõnẽ matriculæ pr̃is in curia mercatoꝝ, vt dicit idẽ Bal. in l. 1. C. de pa. q̃ fi. distr. sed Franc. de Alb. in l. hæres abñs in prin. ꝑ illũ text. de iud. tenet ꝗ põt ꝯueniri & idẽ vr̃ tenere Lud. R. in d ꝯs. 300. motus per tex. in d. l. hęres abñs, cuius contrarium expresse ꝯsuluit Raph. Ful. in ꝯs. 106. incip. in proposita q. quid ergo dicendum dicerẽ pro nunc, opinionem Frãc. de Alb. substine ri poss. per ritum magnæ curiæ vic. inc. Itẽ vbi pupillus, vel pupilla quo cauet ꝗ filius fam. hęres conuentus ex cõtractu pr̃no nõ
94 põt declinare forum. †Nunc aũt non extra mãm nobis se offert illa vulgata q. nunq̃d si sunt plures mercatores qui gerunt mercãtiam, vel vnam negociationem pro ꝯtractu vnius ceteri ꝯueniãtur in solidum, Bar. in l. eundem, ff. de duob. re. in 7. q. distinguit ꝗ aut à plurimus geritur negociatio quę eis à publico decernitur, & tunc sunt duo rei acti ue, & passiue, l. si vnus in prin. ff. de pac. & l. si duo, ff. de arb. si vero talis negociatio pro pria auctoritate fuit sumpta nõ ex publico, tũc aut plures gerũt istã negociationem, & mercãtiã ꝑ suos institores, seu factores, & q̃libet eoꝝ tenẽr insolidũ institoria, vel exercitoria, l. 1. in fi. ff. de exer. & sic sunt duo rei debẽdi, sed duo rei credẽdi nõ ita ꝯstituent ſm̃ eum, q̃a ex ꝯtractu institoris, vel exercitoris nõ q̃ritẽ actio dño nisi cessi fuerit & in subsidiũ, l. 1. in fi. cũ l. seq. ff. de inst. & l. si eũ, §. 1. ff eo. Si vero gerunt negociationẽ ꝑ se ipsos tunc aut ambo simul, & q̃libet tenẽt ꝓportione quã hẽt in negociatione illa l. si tñ plures, ff. de exer. in prin. aut ambo separatim exercẽt, vnus Florẽtinę, alr̃ Bononiæ, tũc q̃libet tenẽ insolidũ, vñr. n. inuirẽ ꝓpositi institores, arg. l. eius q in ꝓuincia si cert. pet. & C. de fab. l. iure ꝓcessum, lib. 10. idẽ vr̃ tenere Bal. in l. nemo, ff. pro so. Ang. in l. si vnus in prin. ff. de pac. simplr̃ tenet ꝗ vnus socioꝝ in mercatura põt insolidum debitum petere, nam si in lib. repertatur scriptum ꝗ titius, & socij debent sm̃ consequi, põt titius insolidum agere, & ꝗ ita de facto vidit plurib. vicib. obseruari, nec ſm̃ eũ põt obijci quod non habet mandatũ, vel ꝗ non debet audiri nisi ꝓ parte sua, & oñdere quã ta sit sua rata. Sed cõtra Ang. tenet idẽmet Bart. in rep. l. 1. vers. aũt hoc ita in 9 col. C. de duo. re. & in l. pen. in v. col. ff. de stipul. & cõtra Ang. tenent Fulg. Cast. & Alex. in d. l. si vnus & idem Alex. in cons. 289. inc. ponderatis in 1. col. & Raph. Cuma. in ꝯs. 103. inc. titius & seius soc.j Florentini, Ias. in d. l. si vnius reliq̃t cogitandũ super intellectu d. l. si vnus, appellat in hãc opi. Bart. esse cõem & Bal. in cons. 263. in 5. lib. tenet, ꝗ contra hentes cum vero ex socijs occasione societatis, vel cũ ꝓposito à socijs nõ hẽt necesse oẽs ꝯuenire, sed põt eligere vnũ ex eis, & cũ
95 eo insolidum agere. †Limitat tñ hãc cõem opin. Pau. de Cast. in d. l. si vnus, vt nõ ꝓcedat qñ mercatores alternis vicibus exercẽt mercantiã, vt q̃a q̃nq; vnus stat in fundico, q̃nque alter, quia isto casu quilibet tenetur insolidum, quia alter alterum vñr institores
96 se constituere. †Quid. n. quis duorum debitor constituitur per aliquam scripturã, ita ꝗ alter de quo noua scriptura loq̃tur repellitur ab agendo, an iste de quo noua scrip. cantat teneaẽ ꝯsocio ꝓ priorẽ cartã notato conferre? Ang. in l. idem est & si. ff. de const. pec. remitti, sed ad no. in l. falcidia, ff. ad leg.
97 fal. †Sed iuxta prędicta eisdemq. terminis retentis illud indagandũ esse puto, nunquid vnus socioꝝ? Ang. in d. l. si vnus. ff. de pact. tenet qđ sic, congruit. n. multum fidei mercatoꝝ cõpromittere, neq; trahere ꝑ litigia directo ordinata ad violẽtam extorsionem veritatis, ibiq. subdit ꝗ põt ꝓ debito dubio iusiur. negãti deferre, l. duob. in princ. ff. de iu. iur. aduertẽdumq. esse dicit, ꝗ ex, quo i actione ꝓ socio venit leuis culpa, si fuit i culpa in cõpromittendo (puta q̃a in nõ legalẽ com

cõpromisit, vel q̃a nõ erat tãta debiti dubietas, qđ subito nõ potuit et [illegible] in iudicio, vel ẽt fuit in culpa in deferẽdo iurm (q̃a detulit forsam [illegible] rinaldo) q̃a i[illegible]is cafib. tenetur socio, & ita tenẽd[illegible] tenet Ale. in d. l. si vnus, cũ modificatione tñ vt intelligant p̃dicta de cõpromisso in duobus socijs q̃ sunt duo re credẽdi, & in duobus argentarijs qui hñt offi[illegible] de publico, & q̃libet eorũ hẽt actionem insolidum, nam q̃s de tota actione disponere põt, at [illegible]ecus i duobus mercatoribus socijs, q̃a q̃[illegible]bet regaliter non hẽt actionẽ insolidũ ẽm opin. Bart. & hæc Alex. opin. verior vr̃, ne per indirectum auferatur
98 pars alterius mercatoris. † Sed q̃d si contracta est societas iter aliquos mercatores in aliqua mercantia, demũ de volũtate vnius alter mercã[illegible] a deduxit Venetijs, & p via fuit disrobatus, ouenit a socio pro parte sua, an dãnũ sit cõe si non fuit in culpa? Bal. in ɔs. 417. & 416. 3. lib. tenet q̃ damnum erit cõe si non fuit in culpa, secus si fuit in culpa accedendo
96 per loca suspecta, & non tuta. † Sed postq̃ in sociorum mãm incidimus non inutiliter videbitur in ea aliquantis per fimbrias dilatare, & ideo quero. Pone quod ego emi a tribus mercatoribus bestias nonnullas bestias, porcos, videlicet vel capras, alia ue aialia, vel ã venalitijs seruorũ emi seruos, volo agere quã to minoris, vel redhibitoria, non reperio nisi vnũ ex dictis mercatoribus, an possim eum insolidũ ouenire? & Bal. subtilis, & antiquus iuris interpres in l. si. C. de ed. act. vers. sed pone 3 co. dicit qđ possum ouenire insolidum eũ q̃ maiorẽ partẽ habebat, & [illegible] oẽs æqualẽ partem habebant adhuc insolidum possum formare libellum, rõ est q̃a lex præsumit hos mercatores esse socios, q̃m ita ɔsuetum est, & ideo qui habet maiorem partem, vel non minorem põt insolidum conueniri, ac secus si habet minorẽ partem, nã tunc non põt conueniri nisi pro parte sua, & idẽ dicit seruandũ fore in mercatoribus olei, & aliarum rerum.
100 † Successiue illud attẽdẽdũ erit q̃ si agatur contra sociũ mercantiæ p aliũ sociũ actione p socio, ouento socio cõpetit beneficium ne conueniat nisi inquantum facere põt, ita tñ si a principio acceptasset debitum, & se socium, alias si negasset, ex negatione ammittit priuilegiũ dicti beneficij, vt est tex. in l. sicut, & in l. sedet hoc, ff de re iud. & ita p p̃dicta iura firmat. Pet. de Vnzo. in pract. aitis notat.

in rit. de ben. ne ɔd. nisi in quan. facere potest.
101 † Procedũt euiã p̃dicta nisi socius huic beneficio renũciasset q̃a eo casu insolidum ɔueniri poterit, vt inq; gl. in l. si cõuenerit, ff. de
102 re. iud. † Quid. n. si dũ res cõis egu[illegible]sset refectione, & vnus sociorũ alteri intimasset vt in expẽsis contribueret, q cessauit adeo q̃ quatuor mẽses elapsi sunt, nunqd ꝓprietas illius rei cõis in qua fuerunt factæ expensæ, tota applicetur [illegible] socio qui eu suis sumptibus refecit ablata parte alterius q̃ noluit cõtribuere, dñ [illegible] est q̃ sic, p tex. in l. si duo, §. idẽ rñdit socius q̃ cessauitus, ff. pro soc. & tex. in l. si vt ꝓponis, C. de edi priu. & sequit Frãc. de cre. i sing. 97. & firmat [illegible] an. Old. in trac. de vsuc. & pscr. in t. de pse. qua men. in vers. socius.
103 † Illud ꝓpe est quod socius qui expensas in itinere fecit in mercãtia cõi ex corpore societatis deducit, tam in foro ɔsc[illegible]æ, q̃ ciuili, sm Iac. de Are. & Cyn in l. 1. C. pro soc. & est rõ, quia non dr̃ lucrum nisi deductis expensis, imò ne dum lucrum nõ dr̃ nisi deductis expẽsis, sed ẽt non dr nisi deductis impensa, & ex timatione si laboris ꝑsonæ, vt est gl. sing. in l. p diuersas. C. mand. quod intelligit Bald. in d. l. 1. C. pro soc. esse verũ id quod supra ad notandum est, exceptis expẽsis quas domi esset factus, quæ ille non debent fieri de corpore societatis, arg. l. sed & his. ff. de pet. her. & idẽ sequitur Amb. de Vigna. in tract. de vsur. v. t.
104 alias ɔel. nu. 176. † Nec à longe distat quod socius teneri ɔsocio de dolo, & culpa vt l socius a socio, ff p soc. & inst. eo. tit. §. fi. & l. ĩ tutoribus, ff. de adm. tut. & ideo si aliquid est deperditũ dolo vel culpa socij tenet̃ soc. [illegible] cũ duobus, §. 1. &, § si in coeunda, ff. pro soc. & firmat consulendo Soc. in cons. 24. in 1. lib.
105 12. col. vers. & ideo dñt. † Vlterius quæro qđ si institor mercatoris scribit apod̃ fam ĩ qua se constituit se debitorem alicui institutorio noĩe, & ꝓmittit soluere infra certũ terminum an ex hoc possit, & debeat conueniri dñs fundici? Ang. in l. procurator q̃ pro euictione in si ff. de ꝑc. inquit, quod non potest conueniri dictus institor, sed dñus tñ conueniẽdus erit, p l fi. ff. de instit. vbi in indiuiduo dr̃ casus nr̃, sed idem Ang. in [illegible] 4 ff. de re iud. in prin. dicit hoc procedere q̃n institores tñ asserunt esse debitorem, secus si asserunt fundicum esse debitorem, ex eo q̃a ipsi receperunt pecuniam mutuo, q̃a isto casu licet pcepissent pecuniam vt institores, tñ ita

scribentes vũr fidem eoꝶ astringere, & ideo conueniuntur exéplo procuratoris.l.ꝓ iura tor q pro euictione.ff. de proc. & ita refert fuisse decisum Florentiæ in cã dñi Paduani, & ſm istam opin.consuluit Soc. in ꝯſ.154. in 2.lib. in vers.2.casus, & vers.8.casus.

106 †Quid.n.si mercator aliqs erit matricula tus in diuersis artibus coram quo ꝯsule erit conueniendus? Bald.in l.recepticia de const. pec.scriptũ reliquit q inspicienda erit ars ꝓ qua conuenit, nã ad iudicẽ illius artis pertinet.l.legatis seruis.ff.de leg.3.§.si vnus,& l. procurator.§.si plures, si aut negociũ est ex tra vtraq; artẽ ad neutrũ pertinet cognitio sed ad forum cõe ptãtis recurrendum est per tex not.in l.3.§.eodem modo.ff.nau.caup.

107 & stap. †Sed nunqd quis possit esse descriptus & matriculat' in duob. collegijs & artibus? Vide Rom.in sing.175.& eundẽ Ro. in cons.412.incip. Iste Franc.Pauli, vbi ponit de eo q habet artem serici, & tentoriæ, decidit quod qñ exerceret artem tẽtoriæ sub ijcitur,qñ vero exercet artẽ serici subijcitur consuetudinibus, ꝯſtõn bus & cõsulit eiusdem artis serici.

108 †An consules mercatorũ possint citare per edictum.Bal.in l.cessante. C.quo.& qñ in ij.col. dicit q hic.ex quo hñt mę um & mixtum imperium,& sic pt cita re ꝓ edicta proponẽda in valuis seu foribus

109 suæ audientiæ.†Sed quia vt plurimũ solẽt conueniri mercatores ad merces quas eme rã hypothecaria ab aliquo creditore conue niẽtis. Icelreo aliqua de ijs subnectamus,& ꝓ veritate huius notabilis dubitationis de duob. hæsitare ꝯtingit. Primo,an in gñali obligatione veniant merces, & an pñ.es,& futuræ. Secũdo posito,q veniãt ẽt merces, an si reperiantur penes tertiũ benefi.empto e posset ille emptor hypo.hecaria conueniri? Quo ad primam q.an in gñali obliga ione veniant merces,Bar. in l.gñali.§.vxori.ff.de v[...]f leg inq',quod dispõ de reb. gnalr com prehenderet venales,citat arg l p diculis, §. labeo.ff.de aur. & arg leg. secus ẽm cũ si dispõ gñalis fieret de rebus ext[...]bus in cer to loco, quia tunc non comprehenduntur merces,& sic ex d[...]ctis Bart.elicitur concl'o, quod in gñali obligatione bonoꝶ nõ restri cta ad certum locũ comprehẽduntur etiam merces,& res venales,& istam conclusionẽ expresse tenet Bal.in l.cũ tabernam,in prin. in repor.ant.ff.de pign. vbi refert ita tenere Bar.in d.§.vxori,& ita tenet Alex.in l.si cõ stãte. in prin. in 3.q.partis principalis. vers. inqũ ff.sol.mat.& Bal.i rub.C.de ver. sig.

110 4.q.†Sed an veniant merces futuræ in gñali obligatione Soc.in l qui Rom.§.calli macus 2.not.ff.de verb.ob.tenet quod nõ, sed contrariam partem firmat Nicosan. in tract.de pig.& Hip.in 2.mẽbro secũdę partis principalis, nu.17. & ibi tãdẽ mortuus

111 Soc. †Quo vero ad 2.q.an merces vẽditæ per debitorẽ principalem remaneãt in gñali obligatione,ita quod hypothecata possit agi cõtra emptorem dictaꝶ mercium, & in hoc Bald.in l. vbi adhuc.3.col.vers.sed pone maritus erat mercator. C.de iur.do.dicit q si dictæ merces ante mortẽ debitoris vel an te ortam hypothecariã, seu ante motum iu diciũ fuerint alienatæ,nõ cõpetit ad illas hy pothecaria,& est rõ ſm Bald.quia licet mer ces venales veniat in gñali obligatione, nõ tñ veniunt talr quod libere vẽdi vel permu tari non possint arg.d.l. cũ tabernam, & ita ẽt tenet Bar. in l.si ꝯstante. in prin.in 3.q.3. partis principalis], & ita sequitur, & firmat Nicos.in tract.de pig.in loco citato,nu.22. & ad hæc videas Ias.i l.creditor.ff.si cert.pe.

112 nu.5.†Et retemptis eisdẽ terminis.quæro an merces venales inuectæ, & illatæ i domũ seu apothecam cõductam sint tacite obligatæ? Alex.in d.l.si constante in prin. in.3.q. 3.partis vers.itẽ inqm.ff.sol. mat. dicit qđ licet inuecta & illata in domum cõductam realr sine tacito obligata, tñ fallit i mercib. venalibus inuectis & illatis, quia illæ nõ ve niunt in tacita hypotheca,& est ratio quia ta cita hypotheca restringitur ad bona inuecta & illata in domũ conductum, & sic ad certum locum,& merces venales nõ dñr in lo co esset,cum ibi non sint vt ꝑpetuo permãsuræ,seq̃tur & firmat Nicosan.in d.tract.in

113 4.memb.2.partis.nu.153.† Sed quid si debitor meus dedit insolutũ,& ꝓ soluto merces q non erant suæ sed alienæ,an dñs illaꝶ mercium possit vindicare ab illo cui pro debito date fuerunt insolutũ & pro soluto, Afflict.in dec. 369.incip. Alfonsus de Patisio refert casum fuisse de facto in sacro reg ꝯſ. & fuisse decisum,quod valuit dicta datio in solutum,licet rei alienæ,q a censet venditio quæ põt fieri de re aliena, licet dñs illarum merciũ possit agere rei vẽdicatione,& publiciana, vel remedio possessorio.l.1.& 3.ff.de

tri.

tri.& l.si colo.C.de agri.& censi.lib. 11.vel agere actioni furti qñ sciẽter emit rẽ alienã, vt in l.si liberam.C.quod cũ eo,& not.in l.
114 ciuilẽ.C.de fur.†An aũt corã iudice mercatoꝝ habeat locũ recõuẽtio? Ant.de But.in c.1.de mu.pet.tenet qđ non habet locũ recõuentio. Sed Abb.ibi.in pen.& fi.col.tenet in distincte quod quo ad istos iudices mercatorũ habet locũ recõuentio, qñ talis iudex est dtẽ per actorem ei firmat Rob.Mar. in 6.di
115 stinct.2.q.prin.†Quid.n.si quis mihi promisit id quod mihi debebat soluere Romæ, Capuæ, & vbiq; locoꝝ, & pcise Venetijs in nundinis q̃ ibi celebrant in die S.Marci, an si tpe nundinaꝝ nõ reperiat̃ in illo loco poterit ibi conueniri, & licet rlr qñ quis promittit soluere Capuæ, Romæ, & vbique locoꝝ intelligatur quod possit ibi cõueniri, si ibi personalr̃ reperiãtur, vt per omnes doc. in l.si conuenerit.ff.de iurisd.omn.iud.tñ i casu proposito est secus, quia licet in nundinis Venetiaꝝ non reperiat̃ tpe promisso, poterit ibi conueniri, quia fingitur per dolum abesse, vnde vr̃ pro pñte, (sicut qui dolo desijt possidere) l.is qui dolo, & in l si aũt.§.1. ff.de re.vend.& ita tenet Ias.in l.si ꝯueneris,
116 nu.36.†Sed pone ꝓmisisti mihi centũ soluere in nundinis Salerni & si nõ solueris ꝓmisisti decẽ quoie pœnæ, an licite petant illa decẽ? Bald.in l.rogasti.§.si.tibi.ff. si cer. pet. & in l.vnica 8.& 8.col.de sent.q̃ ꝓ eo quod int.quẽ sequitur Alex.in ꝯs.203. alias cons. 61.in 2.lib.vlt.col. incip. viso processu cãæ vertentis, scriptum reliquit, qđ non nisi pro
117 beitur tãti me a interesse. †Prædictis etiam ꝯñs est quod si aliquis ꝓmisit mihi soluere Romæ & vbicunque fuerit inuentus, & sub quocunq; iudice si euenerit quo Romæ nõ reperiat̃ principalis promisset, sed eius ꝓcurator cũ certa q̃titate frumenti dñi & principalis ꝓmissoris poterit ibi cõueniri ipse ꝓcurator, si adhuc locũ & cãm cõstitutus, foret per dñm, qa iuris fictione vr̃ ibi reperiri principalis promissor, & sic ibi citari & cõueniri poterit, sed si est simplr̃ constitutus & tũc secus. qa non vr̃ hẽre mandatũ vt rñdeat in eo foro in quo absens dñs conueniri nequit, si ibi non reperit, & hoc intelligit qñ tractaretur de cõueniẽdo ꝓcuratorẽ actione personali, sed hypothecaria actione ad frumentum, si frumentũ non reperiatur alteri venditum, põt hypothecaria conueniri

vel si alteri reperiat̃ venditum, & traditũ ꝑ consignationem, vel inspectionẽ oculoꝝ, tunc nec hypothecaria ꝯueniri põt, qa dcm̃ frumentũ nõ est in obligatione.l. cũ tabernam.ff.de pig.& ita ꝯsuluit Bald.in ꝯs. 167. in 3.lib.& in l.fi.§.sed & si qs i vlt.col.vel extra quæro.C.cõia de leg.& ꝑ Franc. Cur. in add.Alex.in d.l.si conuenerit incip. inuẽ
118 tus.†Quid ergo dicendũ de clericis negociatoribus, & mercatoribus. an ꝯueniat sub iudice mercantiæ, & nundinaꝝ? Bal.in add. Spec.in ti.de rec. vers. sed qđ si holo[?]is dicit clericus delinquens in arte quã gerit põt cõueniri sub rectore, vel camerlingo occasione illius artis per l.si ff.de iur.om.iud.nã clerici negociatores qtũ pertinet ad illã negociationem iure cõi laicoꝝ vti debent.l.2.C. de epis.& cle.& dicit Abb.i fi.de vit.& hon. cler.quod clerici tenentur seruare statuta locorum vbi negociãtur, & silr̃ tenet Bald. in l. cũctos populus.C.de sum. Trin.& Steph. Anfr.in tract.de pot.sec. super eccl. pers. in j.rla, nu.24.dicit quod quidquid si à tpe cuius initiũ memoria hominum nõ existit clerici artifices qñ delinquunt in illa arte, vel abutũtur iudicãtur per baiulos illius artis, & per iudices seculares in hoc puniuntur ciuilr̃.& pro hoc dicit de anno 1394. Parisius fuisse decisum, in præalleg.forma ꝑ quo vĩ de Cass.in cõsuet.Burg.in tit.des iustices & droit & de incelles in prima sub fol.51.nu.
119 88.vers.20.fallit.†Sed quid si pr habens filium quẽ patitur negociari & mercari hoc faciens per multum tpis spaciũ, an mortuo filio teneatur de suo soluere debita ꝯtracta ꝑ ipm̃ filium occasione dictæ mercãtiæ? Afflic.in dec.208.dicit hũc casum de facto fuisse in sac.reg.cons.& pro, & contra allegat, tandem ex nõnullis bonis rõnibus vr̃ inclinare in eã partẽ quod pr̃ teneatur. reperio insuper Boer. in decis.221. in 2.pte, nu.11. cum seq.vbi inter cetera dixit q: Florentini habẽt statutum quod pr̃ sciens filium negociari & nõ ꝓhibet tenetur de suo, & ad hoc citat Soc.in ꝯs.111. in prin.2.lib. & silr̃ statutũ dicit esse in ciuitate Lucana, & dicit ta-
120 le statutũ valere. Illud ẽt bellissime tetigit Bal.in l.fistulas.ff.de cõtr.empt. quod cõtrahens in nundinis cũ aliquo ab inde illico recessuro eũ suspectũ minime albergare põt, qa sciebat eũ aduenã, pro quo dicit facere tex.in l.heres, abñs.§.si qs inuelã, ff.de iud.

sed hoc sanè intelligendum erit s͠m eundem Bal. in rub. de reuthijs, q̃ in frau. credit. vt ꝓcedat q̃n rem emptam secum non portaret, at q̃n secum rem emptam portaret tunc secus, q̃a licet contrahens putare debebat ip̃m recessum, nõ cũ re nõ soluto p̃cio, & ideo isto casu põt perj ip̃m capi vti suspectũ, & fugitiuum, & sequitur Ioan. Bal. de Caccial. in tract. de deb. susp. & fug. In vltimis verbis, ꝙ ego intelligerẽ nisi aliter cõstaret fuisse habita fidẽ de p̃cio, & fuisse actum de asportãdo rẽ

121 secum non soluto p̃cio. † Nec absonum putes, & illud intelligere qđ i curia mercatoꝝ nõ põt conueniri mercator ad solutionẽ pꝫ ne ꝯtractus obligationis, seu fideiussionis, si nõ ꝓbat interesse, q̃a licet in pœnis nõ ꝯsideret interesse. l. stip. ista. §. alteri. ff. de verb. oblig. atñ istud non habet locum vbicunq; debet seruari æq̃tas, inde quod in pẽnis iudicialibus, & p̃torijs consideratur an intersit, tex. est in l. 2. §. fi. & ibi Ang. ff. si q̃s in ius vocan. nõ ierit, & plenè ꝓsequitur Th. Gram. in ꝯs. 66. in ciuilib. citat Ang. in ꝯs. 229. inca arbitror dictam pœnam col. 2. & voluit al-

122 legare eum in ꝯs. 219. † Illud ẽt legito lector ꝙ cõsuluit Bal. in conf. 155. in 5. parte, num. 1. vbi dubitauit, si mercatur tenẽs fundicum, & stationem in aliqua ciuitate (puta Salerni) ibi fuerit conuentus ob aliquod debitum, qui confessus fuit debitum, pp̃ quod ei fuit factum p̃ceptum de soluendo infra certum terminũ, quo facto alibi se trãstulit, cũ apoteca, an iudex illius loci in quo debitor se trãstulit, ad lr̃as prioris iudicis exeq. possit illud p̃ceptũ? & ibi tandẽ dicit quod exequi non põt tale p̃ceptum, nisi ille primus iudex ꝓnũciauerit actorẽ mittẽdum in possessionẽ bonoꝝ eius cui fuit factum p̃ceptũ tũc ad lr̃as prioris iudicis tenetur talis iudex

123 exequi. † Nec ẽt obmittendum puto, ꝙ domus mercatorem sunt exẽptæ ab hospitando milites qui veniunt ad ciuitatẽ ad castrationẽ, & eius deputantur hospitia ab officia rijs ciuitatis, & est rõ quia ergastaria mercatoꝝ sunt occupata a mercimonijs, vt dicit tex. in l. pen. C. de met. lib. 12. & i l. qualibet eod. tit. Sed video male hoc hodie seruari.

124 † Nec scite te p̃geat ꝙ in gñali obligatione artificis nõ veniũt icudes, & malleũ, s͠m gl. in c. in gñali de reg. iur. l. 6 faciunt not.

125 in l. nepos ꝓculo. ff. de verb. sig. † Quid ergo dicamus, & pone qđ q̃s vult mercatorẽ iurare suspectũ de fuga, an posito qđ habeat multa noĩa creditorum nutricatacui de facili nõ est possibilis recessus pp̃ multitudinẽ mercantiaꝝ, vel grauitatẽ eaꝝ? in quo dicas ꝙ non, vt tenent Ang. & Mod. in l. sciẽdum, ff. qui satisd. cog. nu. 2. vbi dicit ꝙ mercator possidens egregia mobilia, & multa noĩa debitorum non tenetur cauere, & ex ꝯñti nõ põt iurari suspectus, quod ẽt firmat Ioan. Bap. de Bacc. in trac. de debit. susp. & fug. 1. q. nu. 10. ar sanè, & cũ grano salis intelligas dictum Angel. copulatiue. p. p̃supponit, ꝙ hẽat egregia mobilia, & multa noĩa debitorum, quoꝝ causa verisimile est ꝙ non est de facili, & possibilis eius recessus, & sic non debet arctari ad satisdãdũ de iudicio, & sitti secus etiã crederẽ in q̃one proposita q̃n solũ p̃supponatur noĩa debitorum possidere tm̃, & q̃uo ꝓbetur paupertas mercatoris ad esse ꝗum p̃dictum. Ang. in l. in fundo. ff. de rei vend. nu. 2. dicit probari ex ꝓbõne cessatio-

126 nis, & fuge. † Hinc aũt non immerito, & extra rẽ probandam esse propalam videb ẽ an si mercator cessaret, seu falleret, liberet si creditores eiusdem cepissent oĩa bona sua, Paul. de Cast. p̃ illũ tex. in hęres à de b §. qđ si stipul. ff. de fideiuss. scriptũ reliq̃d quod nõ

127 liberat nec ipse nec sui fideiussores. † P̃dictis. n. non aduersatur quod si mercator vt cessans, & fugitiuus captus sit, si captura erit iniusta, & tñ de debito ꝯstat, an detineri possit nõ obstante ꝙ captura sit illicita in quo Ioan. Bap. à S. Seu. in tract. de debito. susp. & fug. in 149. disputat pro, & ꝯtra tñ in effectu conclusum reliquit, ꝙ si debito constat p cõfessionẽ capti vt debitoris suspecti, tunc captura reuocatur, & hoc per tex. in l. fi. §. fi. ff. quod met. cau. & p doct. Bal. in l. fundus, ꝙ Lucij tit. ff. de resc. vẽd. vbi magistraliter dixit, ꝙ paratum se offerẽs soluere non deber grauamẽ reuocari nisi soluat eũ ꝯstat p eius confessionẽ, at secus concludit q̃n alter cõstaret q̃ p eius confessionẽ, sed quid si est captus, vt satisdet, an cõstito debito possit detineri si vult dare cautionẽ, dic quod nõ vt dicit magistraliter. Bar. in l. si pec. §. qui. fideic. §. vt in pos. leg. quia captus est simplr̃ vt satis

128 det secus si capiatur vt soluat. † Sed qđ de mercatore capto ad instãtiã vnius an possit recõmendari in carceribus ad instantiam, Alterius? in quo Bar. i trac. de carc. i vlt. col. tenet ꝙ sic. Allegat tex. in l. quot. C. de exapto.

pro.tributo sed hoc dicit veꝝ Sal.i l.fi.C.de bon.auct.iu. poss. si est tale debitū pro quo qs de nouo incarcerari posset, sed plenius de ista mā ꝑgerit Marsy.in prax.cri.§.attin-
129 gā nu.31 cum plur.seq.† Quid ergo ècōuerso an si qs capiat ad instātiam vnius respectu vnius causæ, an satisfacta illa possit pīpīm recōmendari ꝓ alia causa in eisdem carceribus?(v.g.impetraui capturā suspecti, & fugitiui debitoris ad effectū vt detur pēū fideiussoria cautio. quam vult dare, veꝝ qa ꝯstat de debito creditor vult ꝙ non liberetē nisi soluat)qd iuris?ego ꝓ nunc dicerē ꝙ de hoc liberari, nā qa à principio potuit impetrare capturā ad effectū soluēdi eligit viā impetrādi capturā ad effectū satisfandi nō pōt variare,nā electo vno de ꝯtrarijs nō pōt ad aliud redire,l.cōmissoriꝫ,&ibi gl.C.de pac. inter empt.& vend.nec licita est variatio, vt ibi.p gl.& doct.sed qs negabit ista duo esse ꝯtraria hēre fidem de debito data cautione,& velle solutionē pñti.cogita qa pendet in facto,& nō potui talē casum in spē decisum reperire, & hoc maxime procedit re nō existēte integra, puta qa debitor vellet dare cautionē,& postea creditor dicat velle ꝙ soluat & an. & qñ dicat mercator cessans,& fugitiuus,vide Ang.in ꝯs.65.incip.queritur,& est
130 qō ꝑ statuta.† Sed illud in mēte venit. An mercatores falliti cessantes,& fugitiui possit torqueri vt indicēt pecunias eis datas ad mercādū,quas nūc hēre denegāt, illasq; pdidisse & subtrapas fore dīt? Dicas ꝙ sic, vt dicit Par.à Put.in trac.synd.in verbo tortura c.an in causa pecuniaria vers.an princ.in ciuili causa,& Hipp.de Mars.i l.diuus col.5. ff.de q.& in sua cri. prax.§. expedita,nu.62. & Frāc.Purp.in l.singularia, nu.94. ff.si cer. per.& est rō qa ois ꝯiectura crescit ꝯtra fallitos q. ad mentiendū faciles sunt,&infamissimi,vt inquit Ioan.Bap.de S.Seuer. in tract. de deb. suspecto, & fug. q.1. col.vlt.(qui vt inquit) dēnt more antiquissimæ legis dari creditoribus lacerādi,&ibi nr Inuictissimus Carolus V.R.Imp. nouellā fecit prag. inc. Contra aūt, qua statuit contra bancherios, & nummularios denegātes deposita deponētibus restituere,nā si se absētauerint,& p sex dies latitauerint, debēr citari in domibus in qbus habitare solebāt,& si citati p alios,sed dies latitauerint, & non cōparuerint, & suis creditorib⁹ nō satisfacerint, in pęnā mortis nā is incurrūt,&elapsis dictis sex dieb⁹ post citationē pōt,& debet ꝯtra eos ꝓcedi ad forjudicationē nullo alio tpe expectato,& debēt publicari ꝓ foriud catis per loca solita.
131 † Vlterius adeo leges odio ꝓsequunt tales fallitor, vt nec eis ꝯcedant miserabile cessionis beneficiū, vt inqt Bal. q oīa sciuit in ꝯs. 219 inc.sup libris. Thesaurariꝫ lib.3.col.2. quem sequ'ur Nicol.Boēr.in dec.215.nu.6. vbi plus,inqt, nu.7. quod nec ēt hñt benefi
132 ciū immunitatis ecclesiasticę.† Nec eis seruāda sunt pacta à creditoribus facta, v.g. ꝙ afferentibus ipsis, fuisse ablatas ab eis pecunias deuenerint ad concordiā, remiserintq; ob id aliq̃ pecuniaꝝ partē, nā ꝯstito ex post facto eos mercatores fore soluēdo,& eo pacta eis haud seruāda sunt, vt decidit Boēr.in decis.215. citat in hanc fermè sniam fuisse Ioan.Bap.à S.Seu.in rep.rub.extra de don. in antiquo fol.13.col 2.nu.15.i add. sed de
133 hijs hact.† Illud quoq; sæpe me redijt Ancipitē num in curia nūdinaria possit pñtari instrm iuxta formā ritus magnę curię Vicariæ,in quo alias dicebā qd sic, & hoc p titū dictæ magnæ curiæ Vicariæ inc. Itē nota,ꝙ qñ volēs, quo caueri posse pñtari instrm de bitorem suspectum,& fugitiuum,cōstito p duos de fuga,& tunc expedit citatio ꝯtra eū vt veniat ad assecurādū iudiciū,& in defectū fideiussorię cautionis capiat de psona,in nūdinis vero non reqritur probari de fuga,qa oēs venientes ad nūdinas sunt suspecti de fuga vt dixi in sequenti parte , ergo pñtatur instrm in curia nūdinaria,&ducit debitor p citationem realem vt dicā in sequenti parte ante tribunal magri nūdinaꝝ, & interrogabit debitor sup tenore instri, & si fatet debitum esse veꝝ,& instrm est liquidum, & dilatio data ad soluendū elapsa est detinebitur, si vero nō est elapsa dilatio,&allegat ex alia cā q̃ ex eo ꝙ reperiatur in nūdinis suspectū & fugitiuum,& probabitur p testes,& tunc interrogabitur si habet fideiussorē,& si non hēt detinebitur de psona,& ita vidi pluries
134 practicatum.† Quid.n.si vxor mea publice mercaturā gerat num censeat de volūtate mea gerere, adeo vt ex contractibus p eā initio ego teneat, & quo ad primā dñdū est se inquit doct.qd' si publice exercet mercaturā censebitur ex voluntate mea ꝑuia id facere arg.l.bar b.ff.de off.præs. & l. eius q in ꝓuinciam,ff.si cer.pet.& ꝓbat tex.in l.1.§.

item

item ppositio,ff.de exer.quo ad fm si merca turā gerat de volūtate mea,vel eā ad id ,ppo no,ego teneatur ex oī ɔtractu celebrato occasione illius mercātię,vt declarat plenè D. Pirrh.engh.doct. gall.in conf.q voc. aureæ in tit.de soc.inter vir.&vx.3.c.& ibi etdicit in c.4.qd' ipsa vxor pōt conuenire, & cōueniri,& marit⁹ eius obligat ex ea re,& est rō fm eū q a vxor publica mercatrix est tanq̄ ,pcurator cū libera p1.sed,& ,pcuratorē iū-

135 cta gl.ff.de inst.† Nunqd minori matriculato in arte mercantię det rest. in integrū si læsus est in quo Bar.iuris antistes i l.1.vers. & eadem rōne putarē.C.q,&aduer.quos dicit q nō,nisi læsus foret in aliquo non ɔcernēte artē, seu mercaturā, quē seqi ad lrām Lud.R. in ɔs.319. inc. quærit,& Marf.in l.

136 infans,nu.2.ff.de sic. † Illud ēt adscribendū hic duxi,pone plures sunt mercatores socij quoꝝ vnus occidat nunqd socij supstites possint accusare de morte ɔsocij? Repi Masuer.in sua praxi. in tit.de exp.int. & dā. f.101.col.2.itē pp homicidiū, quē refert,& seq in dec.233.pte 2.Boër.q pōt accusare,

137 & ,psequi ius vind.cta. † Finge.n.mercatorē promisisse seq. soluere centū ɔstatuisse infra certū terminū, & si nō soluerit, pstare 25:qūo.n.intelligat illud (si non soluerit) dicas qd' intelligi debet .i. si fuerit in mora soluendi,l.fi duo,ff.de cōst.pec.in fi.q a elapso termino statim mercator dr in mora &

138 ita ɔsiderat Bal.in tract.de ɔst.nu.2.† Alias hæsitari summo operę vidi,nunqd mercatore intricato nōnullis debitis interfecto sup stite eius filio q trāsegit cū occisoribus rece pta certa pecuniaꝝ quātitate teneatur creditoribus illis pecuniā soluere? reperi Alb. de Ros.in l.eū,qui.C.arb.tut. & in l.hēdes, C.de his q.vt ind.tenentem quod non,quē sequitur Boër.in decis.221.num.5.parte 1.

139 † Nec ambigendū putes q mercatores cōueniri pōt ex quilibet promissione facta inter absentes per nunciū ver.epist.vt no.Bar. in l.Q. Mutius,ff.de mand.& proprius,fm Bal.in l.in personā,§.q pecuniā, ff.de pact. & sequitur Boër.in d.decis.221.nu.14.in 2.

140 parte. † Sed pone quod mercator tradidit multas merces cuidam sansario vt eas venderet,nec de mercede cōuentum fuit, qua gr actione conueniatur mercator p sansarium pro mercede venditionis dictaꝝ reꝝ? dicas quod cōuenitur actione pscriptis verbis, vt

magfaliter tradit Ioan. Fab.inst.de act.§.actionum aūt,num.27.ad eā mercedem q in similibus solita est pstari,pro quo vide tex.

141 in l.de ,psonetico,ff.de prof.† Sed finge aliquē mercatorem Florentinum hēre nonnullos factores in ciuitate Lugduni ad vnā rōnem mēsam,seu fundicū,an possit pro ɔtractibus celebratis per factores suos Lugduni ibi cōueniri si ibi reperiat? & dicas qd' sic vt scriptū reliqt Paul.Cast.in l. hæres abs̄s,§. apud labeonē per illū tex. ff de iud. quē ibi

142 sequit Boër.in dec.114.in 1.parte. † Progredere vltra lector, & finge q al.qs mercator Ianuēsis se obligauit pœnes acta curiæ ciu.Florētię dare cuidā Florētino cētū &euenit qd' mercator inuēlis timēs ne sibi accusei obligatis Florētię puenit ipm Florētinū in curia Ianuēsi,ibiq oppoſuit quasdā exceptiones,& etiam fecit Florētinū,q nō cōparuit,sed accusauit obligationē Florētię,mercator Ianuēsis allegat litis pēdentiā, & petit cām remitti q d iuris vide pulchre Boër.i decis.114 & pſuppono in 1.parte,& de iure regni vide ritus magnæ curiæ Vicariæ de puētione,& regiā pragm.ex qbus oībus hēs veritatē,& vide ēt Affl.in dec.294.in c. qdam

143 creditor.† Quid.n.si aliqs mercator condēnatus fuit vt infra certū terminū sub pœna reddat rōnem,vel ad id se obligauit pœnes acta,qd debet facere vt nō incidat in pęnā,si forte rō reddi non pōt infra terminū, q a esset intricata? dicas quod pōt compare re,& dicere q calcularia, & visis rōn.bus est debitor in vno nūmo,&illud soluat,& si apparuerit eū debitorē in maiori summa,det fideiussorē in prōptu,& erit securus,fm Angel.Alex.& Bal.in l.si residuū,C.de dist.pig. & Bal.in c.1.§.1.col.4.vers.sed qd si arbitrator de l. corra. & ɔs.353.lib. 3. & Paul. de Cast i l.2.q legit cū l.1.& l.si 2 te.C.de pac. inter empt.&vend.& Ioan Fab.in l.acceptā C.de vsu.& plenius Boër in ɔsuet.Biturg.§.

144 itē, & si laceacteur f.58. † Quid igitur de istis mediatorib.seu sansarijs qbus mediantibus multi ɔtractus celebrant de qbus loqui tur totus tit. ff.de ,pœ. nū teneat de dolo & culpa? dicas qd' sic,vt voluit Bar.in l.1.ff.de ,pso. in l.aut q aliter,§. hęc verba, ff.qd' vi aut clā,& an si fieri fecerint ɔtractū vsurariū teneatur ad vsuraꝝ restōnem? dicat q sic vt est gl.fin.in l.si friente,ff.ad leg.pomp.de pa tri,& ibi Bart.Ang.& Alex.in l.3.§.si ,pcura

tor,

tor,ff.quod quisq; iuris,& hr per Pirr.Ang. in ɔſ.aut. in c.24 ſ.157. & vide Lud.de R. in ſing 271.inc.fu interrogatus hoc mane.
145 † Verū qui emit mediāte ꝓſoneta aget redhibitoria? dicas ꝙ ſic ſm Alb. de Roſ.in l.
146 ſi ꝓſoneta,ff.eo.tit.† Finge n.quod in lib. mercatoris ɔtinetur me eſſe ſui debitorem, & ipſe eſſe meū debitorem an iſto caſu fiat cōpenſatio,& an ſit in ptāte mercatoris inq̄ cū velit ɔuerti id ꝙ mihi dēt dicas ꝙ iſto caſu fienda eſt compenſatio eius debiti qđ vult exigere mercator,nec pōt dicere id qđ mihi debet, velle ɔuenire in talem quantitatē,eius qđ ego ſibi debeo, & nō in aliam ex quo nō ſumus in mā tituli de ſolutionibus, quod qdem eſt verū qñ debitum ꝙ qs vult compenſare eſt æquale illi ad quod vult facere cōpenſationem,vel illo maius, qa ſi eſſet minus,alio nolente cōpenſare non fieret cōpēſatio,niſi offerret reſiduū,put lata ɔcludit Gu.Mayn.in l.ſi in duabus actionibus, ff.de reg.iu.in ſi.pro quo ēt vide Alex.in cō
147 ſil.85.in 3.lib.† Vlterius non obmittas ſcire quod ſi mercator ſequeſtrari fecit merces venales alterius mercatoris,ſi deinde ſequeſtrum reuocat per iudicem qui id ipm fecit, cognito de iure ipſius,ſi mercator ille cuius merces non potuerint vendi,& ſi iudex q reuocatoriā ſequeſtri tulit, nullā mentionē fecerit de dānis,expēſis,& intereſſe pōt tñ mercator ille ex nouo iudicio petere,ſm Bal.in conſ.249 incip. quidam mercator in 3.lib.
148 † Quid ēt de eo qui depoſitum fecit apud aliquē mercatorem, & iudex coēgit eūdem mercatorem depoſitariū vt reſtitueret alicui nō ſit liberatus? hanc qōnem de facto ɔſultus Raph Cum. in ɔſ.185. ꝓtotum,dicit,ꝙ ſi ille cui p iuſſum iudicis fuit reſtitutū depoſitum ꝓtendatur creditorē fore deponentis, & anteq̄ ei fuiſſet reſtitutum feciſſet ſidē depoſitario fieri ſequeſtrū,ſeu mandatū ſequeſtratiuum,debebat depoſitarius intimare deponenti vt venire ad reuocari faciēdum ſequeſtrū, item debebat appellare à iuſſu iudicis,& intimare ēt deponenti,alias male ſol-
149 ueret. † Eſt.n.rō quare in curia mercatoꝝ iudiciū dici ſummariū iuris antiſtites noiare ɔſueuere, quia inter mercatores attendit ſimpliciter veritas negocij ſm Bal. in conſ. 40.in 5.lib.nu.10.& conſ.466.nu.5.eo.lib. eſt ēt rō (vt dicit dñs auctor) quia mercatorum curia eccleſiaſticæ æquiperatur vbi ſm æquitatem canonicam proceditur imò non ſolum verū eſt mercatorē dici de foro eccleſiæ,ſed, & mercator dr̄ miſerabilis perſona dum eſt in mercimonijs,& peregrinatur ſm Alex.in conſ.131.lib.7.incip.ops Dei ad ſi. & ſequitur Ioan.à neuiza.in ſilua nupt. lib. 6.num.29.& Fel.in c.ſignationibus de offic. deleg.in verſ 6.& hac ēt rōne attenta,cauſę mercatoꝝ debent ſummariæ tractari, cum in cauſis miſerabilium ꝓſonaꝝ de plano,& ęquo procedatur,abſq; ſcriptis,& ſolutione ſportulaꝝ,vt eſt tex.in aut.de mand. princ. §.ſi tibi quoq; ibi.(viliū)& ibi Bart.& doct. pro hoc eſt tex.iuncta gl.verſ. vel ꝓſonæ in l.nonnunq̄,la j. ff. de iud. ſed qd inqt Bert. doct. gallicus non modicæ auctoritatis, & ſcientiæ,in conſ.53.lib.2.num.10. quod de iure cōi non eſt procedendum inter mercatores de bono,& ęquo ſm opi. Bar.qa dicit ipſe quod Bart. qñ de hoc mentionem facit in l.ſi fideiuſſor,§.quędam, & in l. quintus, ff.de fideiub. id dicit ex diſpōne ſtatuti, ſeu municipalis ɔſtōnis,& ſic non dicit quod id de iure cōi procedat,quod apertius ſm eum colligitur ex dictis Bal.in l. ſi pro ea, col.ſi. verſ. vnde facit ad qōnē in curia, C.man. & Ang.in §.item ſi quis inſt.de act.verſ.quęro ſtatuto,& ſic ſm Bertr.oēs doct. qui loquūtur quod in curia mercatoꝝ agitentur cauſę de bono,& ęquo loquuntur qñ.i.forma ſtatuti diſpoſitum,non ꝙ ita ſit de iure cōi, licet dicat,quod ēt de iure cōi curia mercatorum haber aliquid ſpecialitatis, pp ꝑſpicuā fidem quam hii homines in eoꝝ promiſſoribus eſt tñ bene verū qđ poſtea reperi eundem Bertr.in conſ.363. in 2.lib.in vlt. col. ſimpliciter tenentem ꝙ cauſæ mercatoꝝ debent tractari de bono, & æquo,non rigore,& ad hoc citat Ang.in conſ.198. inc. Arnaldus ferici,col.2.& ɔſ.321. exordente creditor volens.Imò plus ſubdit quod mercatorum domus debet eſſe veritatis,& æquitatis, & idem inquit ipſemet in conſ.149. lib. 3.num.4. ſed vtcunq; ſit dicamus ꝙ id ſit de iure cōi receptum, vel quod longa cōſuetudine, aut ɔſtitutione municipali inter mercatores ædita id ſit adinuentum, oino receptū video cauſas mercatorum de bono,& ęquo
150 tractari. † Sed quia turpe eſt neſcire quæ ꝓprio ore quis ꝓfert. Videamus igr̄ quid eſt dicere qđ in curia mercatoꝝ agit de bono, & ęquo? in quo ſunt qui dīit quod æquitas debet

bet attendi quę ꝓueniat ex iure gētium, & gñali, nō aūt quod ius ciuile disposuit, sunt et qui dnt (vt Sal.) in l. placuit. C. de iud. qđ isti male dnt, & contra casum, l. bona fides, ff. dep in prin. vbi ius ciuile inspicit, al ȝ (vt Bar.) ſm eum dnt quod oia debent pretermit ti q̄ non attingunt principalis negocij veritatē, q̄a tales sunt solēnitates de apicibus iuris, q̄ non considerantur in curia mercatoꝝ l. fideiussores, §. quædam, ff. man. (vt si sit in tētata actio directa vbi competat vtilis, vel ecōtra) & ita intelligit Bal. in l. si pro ea. C. man. & in d. §. quædam, & Soc. in ꝯſ. 242. in cip. circa primū ꝯsultationis articulū vers. si in 2. parte, & in cons. 126. & 120. 1. lib. 7. col. vers. nec ex eo vbi inquit, ꝙ p talia verba de bono, & æquo non vř reiecta allegatio iuridica, sed bene allegatio cauillosa, & ita dicit notari per Abb. in c. dilecti filij de iud. vñr. n. reiecti apices iuris qui veritatem negocij non tangunt. In hanc fermè ſniam nouissime reperi ꝯcurrere Benu. Strach. in tract quē de merc. appellat in ea parte qūo ꝓcedēdū sit in causis mercatoꝝ, sed ad vnū aduerte vt nō cursim legas eiꝰ dicta, ꝙ qrūs inqt, non esse faciendam dr̄am inter bonū, & ęquum, s[illegible] quod vbi est bonum ibi est ęquū, salua pace id non est ve[illegible], imò vbi iux ta verbum bonum, non addat ęquum rema net mā odiosa ſm Bal. in l. certum, C. vnde legi. & vnde cogn. vbi ponit exēplum de statuto, quo cauet quod masculus excludat fęmina in succedendo, nam istud statutum factum est pp bonum publicum, (vt cōseruē tur familiæ) quæ p masculos conseruentur, & ideo dr̄ bonum, & æquum vt fœmina excludatur, l. maximum vitium, C. de lib. pt. Ideo verba statuti tanq̄ odiosa, sunt quātū fieri pōt restringēda, seruandum tn̄ est statutum prędictum pp bonum publicū in suo stricto signatu, & ꝙ inter bonum, & ęquum si dr̄ia vltra Bal. tenet Ant. de But. in suo re pertorio iuris ciuilis in lr̄a E. in verbo ęqtati, allegat, l. ꝯgruit, ff de off. præf. & expressius firmat Gul[illegible]. Mayner. in l. in oibus quidē, ff. de regul. iur. vers[illegible] [illegible]em pro quo citat, l.

151 hac l. C. de pact. cōuen. †Illud et prędictis affine est quænam dicat æqtas, & qs rigor? In quo Sal. i d. l. placuit (ex mēte D. Cipriani) scrip ū reliquit ꝙ æqtas est iustitia dulcore misericordię tēperata, at Bal. i l. 1. col. 4. ff. de iust. & iure dicit, ꝙ æquitas est iudiciū in quo circūscriptis regulis iuris statui tur ad dictamē rōne nālis, & hoc optime ꝓbat Arist. in lib. 5. Aethic. c. 9. alibi idē Bal. in l. 3. C. de dot. pro. dicit ꝙ æquitas nihil aliud est q̄ nā is rō l. scire op. §. sufficit, ff. de exc. tut. & Affl. in const. circa violentiaꝝ 6. no. dicit ꝙ ęqtas est quoddā temperamentū rigoris, & sic nō est illi rigori opposita, vt di cit Gul. de Mon. Lau. in c. 1. de app. & [illegible] Dom. de [illegible] Gem. & pp. in d. c. disc. verb. dill. & plus subdit Affl. vbi supra ꝙ si extaret aliquod statutum continens ęquitatē, & aliud in eodem casu statutum extaret ꝯ[illegible]ēs rigorem, ꝙ debet iudicari ſm illud statutum ꝯtinens æquitatem, q̄a æqtas, & rigor non sunt oino ꝯtraria, sed æquitas est temperamentū rigoris vt supra alibi idem Affl. in ꝯſt. si qs in posteꝝ in 5. no. sequ[illegible] id qđ dicit Sal. videlicet, ꝙ æquitas nihil aliud est, nisi ordinata iustitia tēperata dulcedine misericordiæ, & si recte inspiciantur oēs dictæ expositiones idem sunt nec ad impar[illegible]a iudicandæ, & adde multa dicta de æqtate p mar. ma. bon. ui. pata. in lib. dial. i verbo ęqtas 23. fo. 481.

152 †Hæc. n. est illa æquit[illegible] quam sem p debet præ oculis iudex hr̄e, l. ꝙ si ephesi, §. in summa, ff. de eo ꝙ cer. lo. Hæc est illa æquitas, q̄ pfectam rōnem appellant, q̄ leges strictaq̄. leges interpretat, & emēdat nulla scriptura cōprehensa, sed solū in vera rōne ꝯsistens, vt inqt Cic. ꝓ cincinna. oino bene agis, a verbis. n. recedis, & æqtate vteris alibi dr̄ iustitiā, & honorandam, vt in auth. de ęqua. dot. §. 1. in fi. alibi ꝓ iudices in proferendis sententijs debēt vti æquitate, vt 4. q. 4. c. 1. & ꝓniores esse debemus ad misericordiā, q̄ ad rigorem 86. dist. non satis, sen entia. [illegible]. q mi sericordia in se non hē fugienda est, l. dist. c. pōderet, humanior n. ſnīa sequenda est, l. si. C. qui bon pos. semper. n. ęquitas pferenda est rigori p tex. no. in l. placuit. C. de iud. &c. fi. de trāla[illegible]. & c. disciplina 15 dist. in subtilitatibus iur[illegible] pnicióse erratur, l. si seruū, § sequr. ff. de verb. obl. & [illegible] tm̄ ver[illegible]ati cōsona sunt prædicta, q̄ attendenda est potius ęquitas. ꝙ l[illegible]cet vltima opin[illegible] g[illegible] vel doct cē seat approbata, vt no Bar in l[illegible] in bo[illegible] ęfidei.

153 ff. dep. † Non tn̄ ꝓcedit qn̄ prima opinio saperet ęquitatem, & vltima rigorē, quia eo casu censetur approbata prima, & non vltima, ſm Fran. Aret. in ꝯſ. 163. incip. diligen-

154 ter, & mature discussis 6. col. †Itē licet regula

gula sit q in spectātibus ad ius canonicū, & for ecclesiasticū attēdatur ius canonicū, tñ si ius ciuile ęquitatem sapit, & ius canonicum rigorē attendendū erit ius ciuile, & in foro ecclesiastico, contra ius canonicū, ſm Arch.
155 in c. quod à patrib. 85. dist. † His.n. oībus vnū salis granū addas vt non pcedant subti litate, veritatis inuestigatiua, q a, & illa à iure nedum non respuitur, sed cōmendatur c. cappellanus, & ibi gl. fin. & do. Abb. ad hoc no. extra de fer. & in c. licet cām vers. subtili ter inquirentes, & ibi Abb. 2. col. extra de pb. & p Abb. in c. dilect. 3. col. de iud. & Ias. in l. cū stipulati sumus. §. sequitur. ff. de verb. obl.
156 † Item adeo ęqtati iura fauent q licet post cclusum in cā testes pduci nequeunt, tñ æquitate suadente ēt post conclusum pducū
157 tur, ſm Abb. in c. 1. de iud. † Itē stante statu to q reus nō possit opponere cōtra actoris inuentionē, æqtate tñ suadente agētem iudex repellet, ſm do. Ant. in c. cū dilectus de consecrat Innoc. in c. cū olim de cēs. & idē dicit ipse do. Ant. in c. bonæ de postu. ptæl.
158 † Item si excōicatus iniuriā passus fuerit, q agere nequaq̃ pōt, vt in c. intelleximus de iud. ęqtate tñ suadente iudex motus talē in
159 iuriantem punire pōt. vt ibi p doct. † Item si res mea peruenit ad te, ad quam recuperādam nulla mihi cōpetat actio. iudex tñ ęqui tate suadente compellet detemptorem ad eā restituēdam, & voluit Host. in c. bene de ap pel. & in c. p tuas de arb. pro qbus ēt faciūt dicta p Abb. in c. peruenit de empt. & vend.
160 † Faciunt ēt pro prædictis, dicta p Host. in c. qntaualis de iureiur. vbi dixit q iudex ex officio æquitate suggerente debet occurrere manifeste iniquitati, ēt si parti essent pclusa
161 via p pactum, seu p statutum. † Item si in debitū vigore alicuius sniæ soluero, potero æq ate suggerente illud repetere per cdōnem sine causa ſm do. Alex. in l. Iulianus ve rū debitorem, 2. col. circa medium. ff. de cd. ind. citat pro hoc casum in l. eleganter. §. si qs post. ff. eod. tit. & hæc hactenus. & qd sit rigor iuris, & apices ipsius vide Mat. Mant. Bon. in lib. obseru. leg. in obser. 66. in tit. de apicibus iuris, & in obseru. 71. de asperitate
162 iuris. † Quidditatem æqtatis ex ijs q̃ superiori loco diximus minime ignorare poteris, sequtur vt qs sit rigor in publicum affera mus, & reperio aliqñ rigorem à grāmaticis accipi pro nimio frigore, ſm Plin. in epi. ibi rigor ęque certauerit niuib. nec color cedit. col. lib. 9. c. 14. quā recētissimi rigoris aqua infusa Plin. lib. 7. c. 50. certis pestifer color remeat horis, aut rigor. alibi p duritie, & in flexibilitate. Virg j. Georg. Tū ferri, atq; argutę lamina serrę. Trāsumit, & alia, vt rigor nāæ, hoc est seueritas, & implacabilitas. Pli. lib. 7. c. 19. exit hic ai tenor, aliqñ in rigorē quēdā, toruitatemq. nāæ durā, & iflexibilē, affectusq. humanos adimit, aliqñ dr rigor orōnis. i. tenor quidam ppetuo sui similis. Quint. lib. 9. c. 3. Oro habeat rectā quādam velut faciem, q̃ stupere immobili rigore nō debeat, sed à nr̃atibus rigor describit p qua dā districtione iuris, seu excessu, aut austerita te iuris scripti, aliqñ ad terrorem, aliqñ rigor, seueritas appellaē, vt l. dist. c. vt cstitueretē in gl. & 41. dist. c. disciplinā in gl. sed qua liter, & 1. q. 7. c. dispēsationes, & c. exigūt de sent. exc. qñq; rigor idē est q subtilitas iuris, vt in c. lr̃is de rest. spol. & c. sępe de pb. & de app. qñq; rigor dr iustitia, vt ca dist. c. oīs qui, & c. vera, qñq; rigor ius strictum à quo nullo modo recedi pōt appellaē ſm gl. in l. placuit. C. de iud. in gl. vlt. & sequtur Bal. i c. sr causam, col. j. ver. sed qd si in statuto extra de re iu. & in cs. 343. examināda sunt, col. j. hunc aūt rigorem iuris (q, & strictū ius vo caē) cōsistere in eo dicamus, videlicet, in ipsa scriptura, & verbis pcise obseruādis, vt, & Bal. in supiori citato loco dicendū esse inqt.
163 † Sed qa non semp verbis inhęrendū est, sed medullitus leges intueri debet (q, & ab ipso iure haud dissentire vr̃) cū à verbis recedit, & id quod nāli rōni consentaneū videbitur fieri pigerit æqtatis nomē non immerito vsurpat, & non imaginariā, & nr̃i ca pitis ad libitū ęqtatem leges summi putaue re, sed eam quam rōni coniunctam (vt dixi) visum fuerit, vt scriptū, & ad notatum reliquit Bal. in rub. C. de pst. prec. col. 2. ver. qro an circa, & in cs. 99. super 1. col. 1. in fi. lib. 4. & Rom. cons. 149 cclonem, col. 2. quorsum enim (inqt Bal.) attinebat leges scribi si iudicibus liceret ad libitū recedere à scripto, & suo arbitrio æquitatem fingere, vt tradit Odofr. in c j. §. & qa vidi col. antep. qro. de ijs q feu. da. pos. ęqtates. n. hoīum nō hr̃e in se pōdus statuti nisi legib. vel csuetudine pscripta sint roboratę, nemo est q nesciat. qa sæpe ab hoībus erraē in cōiecturanda mente tā cita, pp nomina subtilitatē, & qa dispo-
nentes.

nentes aium non videmus, vt tradit idē Bal. in l. pcib. col. 2. versic. dixi ergo de duob. C. de imp. & al. sub. & vt exēplis, ea q̄ diximus magis intelligere valeas, legito tex. in l. 1. ff. ad l. rho. de iac. ibi. n reperies Paulū in iure rñdisse q̄ si merces pluriū mercatorū fuerint in naue piclitāte, & merces vnius fuerint iactatę in mare vt saluentr̄ nauis, & aliorū merces, alij mercatores debēt ꝯtribuere pro rata quo ad res iactatas, & ea videbatur rō qa ex iactu merciū vnius, merces aliorū salue factæ sunt, ecce. n. si simplicē scripturam, & verba illius. l. itueri velis, eo tm̄ casu sit cōtributio p dños aliarū merciū, qñ nauis, & merces aliorū saluę factę sunt, & qa poterat euenire q̄ piclitāte naue merces vnius fuerint iactatæ pp qd' merces, & nauis euaserūt illud pīculū, & deinde illinc ad duos dies ex alia tēpestate nauis, & merces piclitauerūt, & aliq ex mercib. piclitatis recuperent̄ nun qd debeat fieri ꝯtributio de mercib. recupatis cū iactatis, & intuēdo verba tm̄ illius, l. j. rō dr̄et fieri, qa merces, & nauis nō euaserūt & tñ de ęqtate Sabinus (vt refert Callistratus) in l. nauis ff. eo. tit. §. sed si nauis voluit q̄ fieret ꝯtributio, ex quo mercator qui primo ꝓiecit merces vt r̄ gessit licet effectum nō habuerit nō tñ ei poterit imputari, & sic ęqtas vnius, l. ꝓuidet in eo q̄ rigor alterius de negare vr̄, vlterius legito text. in l. hēbat. ff. de inst. act. vbi hr̄ qd' siqs ꝓposuerat insti torē mutuis pecunijs accipiēdis, item merci oleariæ, q institor accepit mutuā pecuniā, egit cōtra dñm quas, ꝓposuisset eum merci oleariæ, & p ꝑñs mutuis pecunijs accipiēdis ob eā causam, & non potuit ꝓbare ea quæ sunt necessaria ad obligādum dñm in ijs ad quę ꝓpositus est, & ideo absolutus fuit. vult igitur agere iterū ex illo capite, ex quo fuit expsse ꝓpositus an possit? & certe f̄m rigorē iuris non pōt, sed de æqtate bene pōt agere vtili actione, sicq̄. æqtas ab ipsis legibus

164 adinuēta est † In. m verū est inter mercatores agi de bono. & ęquo q̄ licet, iudiciū incipiat a citatione f̄m Bar. in rub ff. neqs eū q in ius voc tñ īter mercatores in nūdinis nō solet fieri citatio verbalis, quia ibi volēs aliquē ꝯuenire in ipsis nundinis eū euocare facit p birroarios, & eū corā magr̄o nūdinarū asportare facit de ꝑsona, & est rō qa veniēs ad nūdinas oēs sunt suspecti, & ꝑsumunt̄ in fuga, f̄m Bar. in l. hęres absens inf. ff. de iud. & pulchre Fran. Cur. Iun. in trac. de seq. 6. q. vñ ob hanc, cām nō sit citatio, nā qñ. pīculū est in mora, actus expediri pōt absq; citatione partis, f̄m Alex. & Ias. in l si fideiussor. §. si sa isdatū. ff. q satis. cog. & Inn. in c. sign̄ uit in si. de test. & Alex. in l. de vnoquoq; ff. de re. iud. col. 2. & licet pro debito ciuili nunq̄ possit qs capi, nisi ꝓ debito fiscali. nisi citet̄ vt notabilr̄ inquit Bar. in l. cū eo. ff. ad l. Iul. pec. tñ aduertēdū est qd' ibi subdit Bar. q̄ ēt ꝓ debito priuato iudex si vult pōt quē capi facere, nō vt in carcerē ponat, sed vt veniat, sicq̄. ob ista ita praticat̄ in curia nūdinarū, vt inchoet̄ iudiciū ꝓ citationē realē, vbi alias & rī̄ā verbali exordiū capit, hoc etem̄ non sine rōne receptum est, cū si citatio verbalis fieri dr̄et in curia nūdinaria statim citati recederēt ab inde, sciēes vlterius ibi nō posse cōueniri, & iurisditionem esse tpalem, & restrictam ad illud territorium nundinarū tm̄, & sic actor deluderet quod nō est fiendum.

165 † Item reo ꝯstituto in pñtia magr̄i nundinarū, licet alias in iudicijs ordinarijs soleat dari libellus in scriptis, sed simpl'. fit talis q̄lis petitio, vt solū appareat, qd quale, quantū ue petatur, sicut ēt fieri adsolet in iudicio summario vbi ꝓceditur ex non scripto, seu de plano, & ęquo, f̄m Bar. in extrau. ad repr. in verbo, & figura, & Lanfr. in c. qm̄ contra in verbo l. bel. us ex. ta de probatio. & Bart. in l. 2. C. de sent. ex peri. reci. Petr. Fol.

166 † Quinto, dr̄ summaria cā, vsurarū s. qñ excipit̄ cōtra creditorē, q̄ ꝯtractus est vsurarius, vel qñ agitur de cōpensatione vsurarū, vel si dicat̄ testm̄ vsurarij non valere, vel rō esse sepeliēdū in ecclesia, & in multis alijs similib. casib. de qbus p Card. in el. dispendio sam, in 3 1. q. cū quinq; alijs q. seq. de iud. & ibi ēt est tex loquēs expresse de vsuris. verū intellr̄ illud, qñ questio ventilatur corā iudice ecclesiastico, non corā seculari, qa iudex secularis debet seruare leges. Ita dicit Card.

167 in d. cl. dispend osam, in 34 q. † An aūt in crimine vsurarū possit deueniri ad torturam stantibus indicijs? vnde Soc. in ꝯs. 219. in fi. in 2 vol. vbi tenet, q̄ sic, & nota illam decis. quia forte quis responderet in contrarium.

ADDITIO Hoc aūt in regno minime ꝓcedere scias cū tortura nō inferat̄ nisi in casib. in qbus venit imponēda pęna vltra relegationē vt in c. tormenta. P. F. V. I. D.

168 † Sexto, dr̄ summaria, causa alimētorū, qa

expe

expedit̃ de plano.& ẽt die, feriata, vt est tex in l.2 ff.de ferijs,& no.Alex.in add.ad Bar. in l.siqs à liberis.§.siqs ex his.ff de lib.agn. & Bal.in l.siqs in suo.C.de inoff.test.vbi dicit,ꝙ cã alimẽtoꝝ.est summaria, non sic in cã legitimæ,qa nõ est summaria nõ obstante,ꝙ legitima succedat loco alimentoꝝ, & Bal.in l.nõnunq̃.in 2.lect.ff.de iud.& Bar.i l.1.§.ff.in 1.col.ff.de pr.stip.Qđ tñ declara, & limita,ꝓcedere,qñ agit̃ de alimẽtis pñtib. vel futuris,secus si de pteritis,qa tunc nõ est summaria.Ita tenet Bal.in l.1.col.2.ver. q ro nunqd in cã,&c.C.de fideic. Itẽ secus,si alimenta debeant ex ꝯtracto,ſm Bal.in d.l.
169 nõnunq̃. †Septimo,dr̃ summaria cã.q̃ agitur cõtra ꝯfessum,qa eo ipso, ꝙ debitor in iudicio ꝯfitetur. nõ reqritur ibi alius ordo iuris. Sed tm̃ fit sibi pceptũ,ꝙ soluat. ita tenet Bal.in l.si debitori. in 1.lect.ff.de iud.ꝓ hoc est tex.cũ ibi no.ꝑ Bar. & doct.in l.vni
170 ca.C.de cõf †Octauo,dr̃ cã summaria,qñ agit ꝯtra religiosos,maxime ꝑ viã inqsitionis, nã ibi nõ reqritur ordo iudiciarius,sed de plano agit̃,tex.est in c.olim, & ibi Fran.
171 de Aret.in 4.col.in 6.no de acc. † Nono, dr̃ cã summaria, qñ agit̃ de monachatu, vt qñ monachus postulat ab aliquo plato,seu abbate alic⁹monasterij,vel à seipso,ſm Car.
172 in cl.dispẽ.col.4.in 4.q.de iud. †Decimo, dr̃ summaria,cã matrimonialis,qa expedit̃ de plano,sine strepitu,& figura iudicij, tex. est in d.cl.dispend.& ibi gl.& Bart. in 24.q. cũ tribus alijs seq.& hr̃ per Abb. & doct.in
173 c.Alb.de test.†Vndecimo,dr̃ cã summaria, qñ agitur de restõne dotis,puta in casu soluti mrimonij,nã ex quo est causa,q̃ dependet ex matrimonio, dr̃ summaria,sicut cã matrimonij,ſm Card.in d.cl.dispendiosam,in
174 30.q. † Duodecimo, dr̃ causa summaria, qñ agitur ad decimas,vel quocunq; oriatur dñia super decimis,tex.est in d.cl.dispendiosam,& ibi Card.in 12.q.cũ trib.seq.Idẽ est, qñ ageretur contra aduocatos,vel alios potentes,qui fauerent detentatoribus decimarum, quia silr procediтur summarie contra
175 eos, ſm Card.ibi.in 17. † Decimotertio, dr̃ summaria,causa executiua,puta si sumus in executione sñiæ,l.à diuo Pio, §.si super rebus,& ibi per doct.ff.de re iud.& Bart.in l.litibus,col.pen.C.de agr.&cens.lib.11. & Lãfran.in cl.sæpe,col.2.in 13.cõcl.de verb.sig. ꝙ tñ intellige,&declara,ſm Bal.i l.2.§.is vt in fi.col ff.siqs ius dic.non obtemp.s.vt procedat qñ contra executionem nulla opponitur exceptio, nã si opponitur, tunc detur instantia in causa executionis,&sic non habet illam nãm summariam. Idẽ est in executionis instroꝝ, vt qñ ex factum pactũ de ingrediẽdo ꝓpria auctoritate, iuxta formã.l.creditores. C.de pig nam tunc illud iudicium summarie expeditur, ſm Bar.in d.l.credito
176 res,col.6.in fi.vers.aduerte tñ, &c. † Et ex hoc infero idem esse,qñ præsentatur instrm̃ ſm formam ritus magnę curię in regno,nã talis causa dr̃ summaria, ex quo est executiua,& in ea nullus obseruatur ordo iuris,sed statim deuenitur ad capturam personæ, vt dictat ille ritus,q incipit. Item,si q debitores,&c.& talis causa appellatur extraordina
177 ria ꝓpea, qa fit extra ordinẽ iuris. † Decimoquarto, dr̃ summaria omnis causa, quæ agitur contra absentẽ,ita tenet Fel. in c.causam,quæ.el 1.col.4.ver.4.rest. de test.alleg. no.ꝑ gl.Bar.& doct.in l.1. C.quoꝝ app.nõ
178 recip. † Decimoquinto, dr̃ causa summaria, qñ tertius venit pro suo interesse ad impediendã executionem sñia. Nã summarie examinatur de suo interesse,ante, quam admittatur,vt est tex.& ibi Abb.in 4.col.in fi. vers.nũc restat,&c.in c.veniẽs,el 1. & ibi ẽt Fel.in 6.col.de rest.& hr̃ per Bar.in l.à diuo Pio.§.si super rebus ff.de re iud. de qua mã tertij cõparentis, vide plenè per Bart. in l.si perlusorio.§.1.ff.de app.& Abb in c.cũ super de re iud.& in illa summaria cognitione sufficerẽt semiplenæ probationes, non aũt per iurm̃,ſm Bart.in d.§.si super rebus in j.col. ex quo est modici præiudicij, & grauamen est reparabile. Qñ aũt in summaria cognitione requirãtur plenæ ꝓbões & qñ semiplenę,& qñ sufficiat solum iurm̃,vide Abb.
179 in d.c.veniẽs in loco, vbi supra. † Vnum tñ scias,ꝙ in istis causis summarijs, in quibus sufficit semiplena ꝓbõ, non admittitur repulsa testium ita tenent Io. And. & Ant. de But.in d.c.veniens,el 2.de testi.& seqtur Abb.ibi in 5.col.in prin.& Fel. in 6. col. in
180 5.ꝗcl. † Decimosexto,dr̃ causa summaria, qñ agitur ad exhibẽdum, nam in tali causa summarie procedit̃,& admittuntur ꝓbões leues ꝑ solũ iurm̃,vt est tex.& ibi gl.in vers. summatim in l.3.§.sciendũ,&l.thesaurus,ff. ad exhibendum,& Bart.in l.nec quidq̃.§.de
181 plano.in fi.ff.de off.proconſ. † Decimoseptι

septimo dr causa summaria, qn agitur ɔtra debitores tributorum, & dationum, & aliarum functionum fiscalium, & collectarum. Nam in exigendis istis collectis, & tributis publicis, nullus ordo iuris seruatur, imò et nec citatio requiritur, sed solum fieri solet preceptum de soluẽdo. Solet et fieri pceptum gñale, vt qui cunq; tenetur ad collectas, seu ad datia publica, debeat soluere sub certa pœna, ita in terminis tenet Bal. in ɔs 434. incip. licet &c.
182 in 3. vol. † Decimooctauo, dr causa summaria, vbicunq; agitur contra gabellotos, passagerios, & platearios, q indebite opprimũt aliquẽ exigendo indebitas gabellas, & extorsiones, nã ɔtra istos pcedit in regno de plano, & celeriter, vt est const. regni, q incipit, Auctoritatẽ, & ibi And. de Iser. & Mat.
183 de Afl. † Decimonono, dr causa summaria, qn agit de mittendo aliquem in possessionẽ ex primo decreto. Nam sufficit ɔstare de debito summatim, & sic semiplene, et p solum iurm, fm Bart. in l. cum proponas, C. de bo. auct. iu. pos. & gl. in l. Fulc. §. 1. ff. ex qb. causis in poss. ea in vers. oportet, & Bart. in l. si fin. §. Iul. ff. de dã. inf. & in l. 1. §.
184 fi. C. vbi in rem actio per illum tex. † Vigesimo, dr causa summaria, qn legatarius petit satisdationem ab hærede nomine legatorum. Nam si hæres opponit, q calumnioſe petitur talis satisdatio, debet iudex de hoc cognoscere summatim, & sufficiet tunc solum iurm legatarij, tex. est. iuncta gl. in ver. summatim, in l. si is, à quo. §. 1. ff. vt in poss. leg. & idem procedit in alijs stipulationibus, & satisdationibus filibus, l. 1. §. 1. & ibi
185 Bart. ff. de præt. st p. † Vigesimoprimo, dr causa summaria, qn agitur an actio ex testã sit pponenda actione causæ liberali, siue piudiciali, tex. est in l. si quis libertate in §. pla
186 nè, ff. de petit. hær. † Vigesimosecundo, dr causa summaria, qn aliqs vult examinari facere testes ad perpetuam rei memoriam, nã debet constari facere iudici, q dicti testes, sint senes, vel alias valetudinarij, adeo q verisimile est, q de facili possent mori, & sup hoc adhibetur summaria cognitio per semiplenas pbões, tex. est in l. in lege Aquilia. §. si deleium, & ibi Bart. & doct. ff. ad l. Aql. iuncta gl. ibi in vers. q testes, & c. de qua mã examinandorum testium ad perpetuam rei memoriam ante litem cont. vide gl. & Abb. plenè in c. qm frequenter, §. sunt, & alij. vt li te non cont. & Alex. in cons. ccvj. col. fi. in 2. vol. & Abb. in c. signauit, de test. & Bar. in l. 4. § ptor. col. 3. ff. de dã. inf. In hoc in habemus in regno nouam ɔuisionem p ɔst. q incipit, Probationum, q vult, q tales depositiones testium receptæ ad ppetuam rei memoriam, non faciunt fidem, nisi tm infra an
187 num. † Vigesimotertio, dr summaria causa naufragorum, nam cõtra surripientes aliqd de naufragio pcedit leuato velo, & sic summarie, & de plano, tex. est, & Bar. & doct. in l. de submersis. C. de nauf. lib. 11. & est rõ, ne addat afflictis afflictio. q a passi naufragiũ, ex quo remanet paupes, & denudati, nõ est æqui q velint pati iudiciorum anfractus, & plixitates litigantium, sed debent citius expediri, ne alias cogant iudicium derelinquere,
188 pp inopiã. † Vigesimoquarto, dr summaria cã breuis seu modicæ summæ, p textum in auth. nisi breuiores, & ibi Bar. & Bal. C. de sent. ex breu. rec. & not. gl. in §. necessitatem, in vers. ex nõ scrip. in auth. vt iud. siue quo suffrag. & tex. in §. sit tibi quoq; in authen. de mãdato prin. iũcta, gl. ibi in ver. breuiore. Debẽt. n. tales cæ videri de plano, & ex nõ scripto, vt hr in locis pallegatis, & sine sportulis, vt est tex. in §. ne aũt i auth. de iu.
189 & in d. §. sit tibi quoq;. † Quæ aũt dicant cæ modicæ, seu breuiores, tex. in l. si oleũ, § fi. cũ l. seq ff. de dol. dicit, q causa modica est infra duos aureos, cõiter tñ tenetur, q relinqu. r arbitrio iudicis, attẽta qualitate psonarum, & cãæ, nam inter magnos dños cã cẽtum aureorum, esset modica, & ecõtra inter psonas paupes, cã vnius bouis, vel vn.' porcelli, posset dici magna, fm Bart. in d. auth. nisi breuiores, & no. plenè Ias. in rep. l. admonendi, col. 123. ff. de iureiu. facit gl. in l. illicitas, § ne tenuis, ff. de off pñ. Car. & in cl. sępe. in 3. q. de ver. sig. Item dr causa breuis, qn est talis, in qua plus expenderet in sportulis quã sit valor causæ, fm Bart. in l. mediterraneæ, C. de ann. & trib. lib. 10. & Fel. in c. nõnulli, col. 1. & 2. de resc. & q istud de modicitate cãæ remittat arbitrio iudicis, tenet Bar. in l. sed et si suscepit, §. 1. ff. de iud. & in d. l. admonẽdi, col. antep. & gl. i c. fi. de iud. li. 6. & Bal. i l. 2. col. 3. C. de pe. iu. & Fel. & Can. in c. i causis, de test. & Bar. i l. diuus, ff. de bo.
190 dam. † Et in tm est summaria cã modica, q stat soli isformationi, & relationis iudicis
191 sup ea, fm Bar. i d. aut. nisi breuiores. † Itẽ vnus

vnus testis facit plenam ꝓbõnẽ, vt not. Ias.
192 in d.l.rep.l.admonẽdi col.96. †vbi idẽ dicit de fama, q̃ plenè ꝓbat in causis modicis.
193 † Vigesimoquinto dr̃ summaria causa pauperũ, & miserabilium ꝑsonarũ, prout sunt viduæ, & pupilli, qa dẽt talis cã videri de plano, & sine scriptis, & sine solutione sportularum, vt est tex. in d § sit tibi quoq; in auth. de mãd. prin. ibi, vil.ũ &c. & ibi Bar. & doc. ꝓ hoc est tex. iũcta gl. in ver. vel ꝑsonæ in l. nõnunq̃. la j. ff. de iud. & in l. illicitas §. ne te
194 nuis, ff. de off. ꝑsi. † Pro hoc facit, qa istę ꝑsonæ miserabiles pñt trahere aduersarios suos corã Imperatore, & facere causas earũ decidi ab ipso impatore, l. 1. C. qñ Imp. iter pup. & vid. nec pñt trahi ꝑ aduersarios extra ꝓuinciam, vt ibi hr̃. Sed imperator decidit cãm, sola facti veritate ĩspecta ſm Bar. in l. Aemilius col. fi. ff. de min. & Bal. in c. 1. §. in uelt. col. fi. de noua for. fidel. Itẽ pñt ꝑsonæ miserabiles trahere laicos corã iudice ecclia stico. tex. est & ibi Abb. & Fel. ĩ c. signãtib.
195 de off. del. † Illud tñ quod dr̃ de pupillo, & vidua, intelligas semper procedere in vidua paupere, & in pupillo paupe, secus sit diues qa non dr̃ tunc miserabilis ꝑsona, nec gaudet priuilegio miserabiliũ, ita tenet Abb. in d c signãtibus in 1. no. ibi ẽt Io. de Imo. & Fel. idem tenet Alex. in ꝯs. 121. col. fin. in 1.
196 vol. † Et ꝙ pauperes litigãtes non teneantsoluere sportulas in iudicio, sed eorũ causæ debẽt audiri gratis, tenet Paris in tract. syn.
197 in ver. expensæ col. 1. † Vigesimosexto dr̃ summaria causa, vbicunq; agitur de salario, seu mercede laboris, ſm Bald. in auth. nisi breuiores, C. de sent. ex peri. rec. vbi ponit exemplum de rustico petente mercedulam suam, curia hoc ẽt videatur introductum de iure diuino, per id ꝙ hr̃ Matth. c. 20. Voca operarios, & redde singulis mercedem suã & no gl. in cl. dudum, §. verũ de sepul. quod patet ẽt, quia merces soluenda est laborantibus in fin. diei ante occasum solis, ſm Card. in cl fi. in 13. q. de ꝓb. & hr̃ Deuter. c. 24. &
198 Thob. c. 4. & Leuit. c. 30. † Vigesimoseptimo dr̃ causa summaria qñ agitur de ꝓbãdo impedimento ad obtinendam secundã dilationem, vel ad probandum ꝙ exceptio de nouo peruenit ad notitiam, nam ista ꝓbõ fit summariæ, & per solum iurm̃, vt est tex. in c. pastoralis in fi. de excep. & Bart. in extrau. ad reprimẽdã in ver. summariæ col. 3.

An aũt aliud impedimentum in alijs causis ꝓbetur per solum iurm̃, vide Bart. Ias. & alios doct. in l. 1. §. quod diximus, si quis cau
199 tio. † Vigesimooctauo dr̃ causa summaria vbicunque agitur de leuibus delictis, qa talia delicta expediuntur de plano. l. leuia, & ibi Bar. ff. de accus. & Lãfr. in cl. sępe in vers. de plano. in 2. ꝑcl. de verb. sign. quæ aũt dicantur delicta leuia, quantum ad hoc, vide
200 Bar. in d. l. leuia, & Lãfr. vbi supra. † Vigesimonono dr̃ causa summaria, vbi agitur de crimine læsæ maiestatis, nã talis causa expeditur summariæ, & sine strepitu, & figura iudicij, vt est tex. in dicta extrau. ad reprimen-
201 dam. † Trigesimo dr̃ summaria causa, vbicunq; agitur de dando tutorẽ vel curatorẽ alicui pupillo per iudicem, vel si agit̃ de filio adoptãdo, vel emancipãdo, vel de bono rũ possione agnoscẽda, & de alijs sĩ̃bus, qa ista expediuntur de plano, & à iudice procedente, & qualibet die, ẽt feriato, l. 2. de ferijs, & l. qui habet, §. quolibet, ff. de tut. & l. nec mandante, §. dari, ff. de tut. & cur. dat ab his, & l. fi. C. qdi admit. & Lanfr. in d. cl. sæpe in vers. de plano in fi. vbi refert notabiliter ad reprobationem cuiusdam practicæ, qua viũtur quotidie tabelliones, qñ faciunt scripturam tutelæ decretæ ꝑ iudicem alicui mulieri, & vadit iudex ad domũ mulieris causa honestatis, nam faciũt scribere, ꝙ iudex eligit illum locum pro suo tribunali mutato loco iudicij ex causa. Nã ista practica est super uacua inanis, qa in oĩ loco pt̃ iudex tale decretum interponere, ẽt si non sedeat ꝓ tribunali, ego vidi plures notarios, q volũt se facere iurisperitos, errare ĩ hoc, qñ faciũt in regno ꝯtractum alicuius mulieris, maxime viduę solẽt dare illi mulieri mũdualdũ. Et in aliquo loco seruat̃, ꝙ datur baiulus loco mũdualdi, & scribũt, ꝙ iudex regius ad contractus ꝓ tribunali sedẽs, in domo talis mulieris, dat sibi mũdualdũ mediãte eius decreto, mutato loco iudicij ex cã. Et sic apponũt oẽs istas filaternas in instrõ, quas ponere, est
202 potius sup̃stitio, quã necessitas. † Quia datio talis mũdualdi, cũ sit iurisdõnis voluntariæ, põt fieri à iudice ẽt deambulante, & in quocunque loco, ẽt in platea, vel theatro sicut dicimus de datione tutoris, per ꝑdicta. Pro hoc est tex. ĩ §. serui vero inst. de liberti. Possent dari ẽt multi alij modi, in qbus cã potest dici summaria, quos studiosus q̃libet

perquirere potest, & multos alios ponit
203 Spec.i ti.de off.om.iud.§.postremo.†Vnũ restat discutere in hac mã, q̃ est valde vtile, & necessariũ,maxime i regno,videlicet, Pone q̃ partes litigãtes i cã ciuili, vel alia summaria porrexerũt libel lũ in forma, fecerũt litis contestationẽ,& oẽs alios actus iudiciarios,seruando ordinẽ iuris cõis, an videanẽ renũciasse, p̃cessui summario, ita vt cã dẽat dici ordinaria de volũtate partiũ, vt tũc seruet ius cõe,& nõ ius municipale? Dubiũ est valde vtile q̃a tũc p̃cessus pateret aliquẽ defectũ circa substãtia iudicij, quo ad ordinẽ,esset nullus,& sĩr snia nõ valeret,p̃ ea q̃ no. i l.vinũ,ff.si cer. pet. & dixi supra in princ. h⁹ distõnis. Nec saluaret̃ p̃ illas clãs,sine figura iudicij, & soli facti veritate ĩspecta,&c.q̃bus viũtur iura municipalia huius regni,ex quo obstat volũtas litigantiũ,volentiũ,cãm fieri ordinariã.Sup̃ ista q.reperio varias op. nã Bal.in l.d.ffamari col.1.i vers.2.opp.&c. C.de ing. manu tenet,q̃ qñ partes p̃nt p̃cedere summarie,& eligũt viã ordinariã,cã efficitur ordinaria. & sic vr̃ hoc dependere ex volũtate partiũ allegat gl. sing. in l. p̃inde, §.no.in gl.fi.in fi ff.ad l.Aql.& ita p̃ illã gl. tenet Franc.de Curt.in add.ad Alex. in l.vinum col.fi.ff.si cer.pet.in addi.q̃ incipit,Tñ falli,&c. vnde tũc nõ valeret snia lata sup̃ libello inepto.sm eũ.Hinc dicit Bal.in l.q̃ fauore,col.1.C.de leg.& in l.nullũ,ff.de le. q̃ si princeps mãdat iudici, q̃ p̃cedat summarie,& ille p̃cedit ordinarie, valet p̃cessus,tã quã ordinariẽ fact⁹ idẽ tenet Lãfr.i cl.sæpe.
204 col.3.in prin.de verb.sig.in 15.q̃cl. † Hoc corroborat̃ ex his,q̃ dicimus i sĩli in testõ nã testator q̃ poterat testari sine solẽnitate,faciẽdo testm̃ nũcupatiuũ,si elegit viã testandi in scriptis,& nõ valuit testm̃, minime valebit vt nũcupatiuũ,ex quo illã viã solẽnẽ elegit,ita tenet Bar.i l.fi. ff.de iure cod. facit ẽt q̃ dicimus de ↄtractu in scriptis, nã qñ erat in posse ↄtrahẽtiũ ↄtrahere in scripti, & sine scriptis,& elegerũt viã ↄtrahendi in scriptis, nõ valet ↄ ractus siue scrip.l.ↄtractus.& ibi Bal.col.1. i fi.C.de fi.inst.vbi plus dicit Bal. q̃ eo ipso,q̃ partes dñt,habeamus notariũ, vt ↄficiat scripturã de ↄtractu, censent̃ velle cõtrahere in scriptis,i tm̃ ↄ añ.q̃ scribat, p̃t eas pœnitere,vel altetã parte pœnitere,&nolle ↄtrahere,vt hr̃ p̃ Matt.i dec.39.ↄs. Neap. vers.3.&c. ita ẽt vr̃ dñdum in casu nr̃o,quia erat in p̃tãte partiũ procedere summarie, & elegerunt viã ordinariã,debet eis imputari, vnde si deficit solẽnitas iudicij in aliquo,nõ debet valere p̃cessus. Contrariũ tenet Bal. in l.3.ff.de test.mil.vbi dicit,q̃ si is q̃ potest p̃cedere summarie,& de plano, incipit procedere ordinarie p̃ libellum, põt obmittere viã ordinariã,& reliquum processum expedire summarie q̃a eligendo ius cõe,non cẽ-
205 setur priuilegio renunciare. † Vnde infert ibi Bal.q̃ si est compromissum in aliquem tanq̃ in arbitrium,& arbitratorẽ,& ille incepit p̃cedere,vt arbiter.& p̃cessit inordinate, valet nihilominus eius laudũ,tanq̃ arbitratoris,& hoc dictũ facit valde ad p̃positũ q̃õnis nr̃ç,vt si processus fuit initiatus ordinarie,& nõ fuit rite cõpositus,debet valere tanquam summarius, p̃p dicta iura municipa-
206 lia.† Et p̃dicta tenet Bal.ibi per illum tex. in d.l.3.vbi miles,q̃ poterat testari iure speciali,si voluit testari iure cõi,& obmisit solẽnitates, adeo q̃ testm̃ non potest valere iure cõi, valebit saltem iure militari, & sic nõ vr̃ renunciare priuilegio, adeũdo viam iurisdictionis. Et ista contraria opin. mihi magis placet,intelligẽdo tñ, qñ partes nõ expresse declarauerunt se velle procedere ordinarie, sed tm̃ incœperunt ita ordinarie procedere, ex quo p̃cessu potest resultare tacitus ↄsensus,non aũt expressus,q̃a iste tacitus ↄsensus non debet ita interpretari, vt partes voluerunt facere actum inutilem, & iudicium frustratoriũ.arg.l.quoties, la ij.ff.de reb.dub.
207 & l.quoties,ff.de verb.obl. † Nemo.n.vr̃ elegisse viã, p̃ quã actus, & volũtas sua impugnetur,vt d.l.3. ff.de mil. test. & Alex. in l.hac cõsultissima,§.p̃ nuncupationẽ, C.de
208 test.& Soc.in ↄs.142.col.3.in 1.vol. †Hãc secundam partem,quam teneo, ↄfirmo per id,quod dicit Alex.in l.vinum,col. fi. & ibi gl. singularis,in gl. fi.in fi. ff.si cert. per. vbi dr̃,q̃ in causis, in q̃bus non requiritur libellus,si interueniat,& ineptus,nõ vitiat p̃cessum,sic ẽt possumus dicere in quolibet actu substantiali iudicij, vt si interueniat, & ineptus,vel si penitus obmittat̃, non habeat vitiare, ex quo nõ req̃rebatur de necessitate. Si.n.esset vera prima op̃.n.nunq̃ posset verificari illud dictũ gl. & Alex. in d.l.vinũ, qd' cõiter approbatur, quia semper qñ quis p̃sentat libellum, vr̃ eligere viam ordinariam & sic essemus in dispositione iuris cõis, sm quam

quã libellus ineptus vitiaret,quod esset con
209 tra illud dictum. † An ꝙ facit, quod not.
Bald. in l.qui testõ.§.per contrarium.ff.de
test. vbi dicit,ꝙ valet informatio capta ꝑ te-
stes inhabiles in casib. in qbus testes non re
quirebant,facit ẽt tex. iuncta gl.in §.serui.
inst.de liber.& ibi gl.in ver.transitu. q̃ pro-
210 bat, ꝙ † quia qñ actus poterat rei sine in-
teruentu alicuius ꝑsonę, si ille interueniat,
& inutilis,nõ vitiat actũ. Pro hoc est tex.in
l.1.in prin. C.de rei vxo.act. Sic ẽt dico in
q.nr̃a,qa causa poterat expediri summarie,
& sine solẽnitate iuris,si interuenerũt dictæ
solẽnitates,& inutilr̃, non debet ꝑ hoc vi-
tiari ꝓcessus.Præterea,ꝙ ista pars sit verior
in regno maxime vbi viget dispositio d.c.
detestantes.non est opus ire per mendicata
suffragia, qa patet euidenter ꝑ d.c.detestan
tes, vbi mandatur, ꝙ qñ in processu liquet
de sola substãtia veritatis,non possit oppo-
ni aliqua exceptio nullitatis ex defectu ob-
missæ solẽnitatis iudicij, & illud mãdatum
dirigĩ iudicij, vt patet ibi ex suprascriptio-
ne vnde nõ est curãdum in regno, qũocun-
que partes ꝓcedãt in causa,siue ordinarie,si
ue summarie, qa dũmodo liqueat de verita
te,sem ꝑ iudex potest ꝓferre sñiam validã,
ẽt si aliqua subalia obmittatur,quia de his
nõ est curãdum. Et ꝑ d.c.detestãtes,apparet
rñsio ad oẽs decisiones ꝯtrarias adductas ꝑ
prima parte qa oẽs cessant in regno, vbi ha
bemus ius municipale expꝛssum in ꝯtrariũ.
Et vltra pacs,ꝙ hęc sola rñsio sufficeret,põt
ẽt de iure cõi sustentari ista 2.pars,& rñderi
211 ad contraria. † Et pcimo non obstat gl.in
d.l.proinde.§.notãdum in fi.ff.ad l. Aquil.
quia ista gl. loquitur in casu, in quo non re
quirebatur sñia,vt quia sumus in confesso,
in quo solum fit pręceptũ, vt soluat,l.vni-
ca. C.de cõfes. Verum est,ꝙ si actor vigore
cõfessionis rei voluerit formare libellũ so-
lẽniter,& petere id quod ꝯfessus est, tunc re
quiritur sñia.ex quo causa est initiata ĩ for-
ma iudicij,& sñia debet esse cõformis libel-
lo,& h.d.illa gl.Non tñ ibi fit aliquod ver-
bũ,ꝙ si interueniret libellus ineptus,vitiare
tur ꝓcessus, vel si alr̃ processus fuit nõ rite
factus, sed solum sentit, ꝙ si fuit fabricatus
ꝓcessus ordine iuris,vbi non requirebatur,
talis processus est solẽniter per sententiã de-
terminandus.quod ex quadã necessitate,qa
oĩs ꝓcessus maxime ordinarie factus,expe-
ctat diffinitiuã sententiam. Non obstat di-
ctũ Bal.in d.l.diffamari,qa nihil facit ad ꝓ-
positum. Dicit.n.ꝙ partes pñt procedere or
dinarie, vbi poterant summarie,& valet ꝓ-
cessus ordinarius illud est clarũ, & expedi-
tum,per tex.in cl.sępe.§ fi.de verb.sig. quia
tũc res reuertitur ad nãm suam, & sic ad ius
cõe.vnde de facili fit,vt no.in d § fi. Nõ tñ
dr̃, ꝙ si in aliquo obmitteretur aliud substã
tiale,vitietur ꝓcessus, & ita ẽt rñdeo ad id,
quod dicit Bal.in d.l.quod facere. C.de le-
212 gi.& in l.nulla.ff.eo.tit. † Non obstat,qđ
dicimus de testõ in scriptis, qa illud proce-
dit,qñ testator expresse declamaret,ꝙ vole-
bat inscriptis testari, tũc si nõ valet vt testm̃
inscriptis,minime valet vt nuncupatiuum,
vt qa interuenerunt reqsita in nũcupatiuo,
valebit vt nũcupatiuum: Secus, qñ hoc ex-
presse nõ appareret, quia tunc põt valere vt
nuncupatiuum. ita sentit Bart. in d.l si ff.de
iure cod.& Cyn.Alex.& Ias in l.hac consul
tissima.§.per nuncupationem. C. de test.&
Ang.& Imol. in l.1.§.sinaũt.ff.de hær.inst.
& Alex.in cons.176.col.2.in 5.vol.& in ꝯs.
113.in 3.vol.& Paul. de Cast.in cons.415.
in 2.vol.& Soc. in cons.142. in 1.vol. & hr̃
aliquid in decis.69.cons.Neap.& eodẽ mo
do rñdeo ad l.contractus, & ibi Bal.C.de fi
de instr.ſ ꝙ loquitur qñ expresse apparet,ꝙ
parte voluerunt contrahere in scriptis. Et
per hoc dico, ꝙ qñ expresse partes conueni
rent,ꝙ procedatur ordinarie, corã iudice,
& renunciarent illi c.detestãtes tunc ꝑꝑ ex-
pressum cõsensum dicerem, ꝙ non valeret
iudicium,si aliqua solemnitas obmitteret,
213 per prædicta. † Quid aũt ẽ conir?,an pos-
sint partes facere,ꝙ in causa ordinaria pro-
cedatur summarie? Spec.in tit.de libel.con
cep.§.nunc dicendum vers 9 tenet, ꝙ sic.
Contrarium tenet Car.in cl. sæpe in princ.
in 12.q.& Alex.in addit.ad Bart. in l.si so-
cietatem.§.arbitrorũ.ff.pro socio. in 2.col.
in addit. quæ incipit. Adde ad hoc,&c. Et
ratio est, quia ꝙ ordinarie procedatur, est
iuris publici,& partes non pñt iuri publico
renũciare,l.ius publicum,ff.de pact.& idem
tenet Luc de pen.in l.de submersis col.pen.
in fi.& sep.C.de naufr.lib.11. per eãdem ra
tionem dñt in Card.in d.12.q.& Lucas,vbi
supra,ꝙ si partes vellent, ꝙ iudex procedat
tanq̃ arbitrator,pñt hoc facere, & sic ꝑ hũc
modum possunt facere causam summariã.

Et ex prædictis remanet expedita j.q. princ. huius ix.dist.iud. Secunda quæstio principalis est, quas specialitatis habet iudiciū summarium, in quibus differat ordinario; super quanon insisto, quia ex supradictis in 1.q.omnia hæc bene perpenduntur, ex quo nimium me dilataui super 1.q. in qua comprehensa sunt omnia, quæ essent dicenda super vtraque. Vnde transeamus ad x. distin. iudiciorum. Rob. Mar. V. I. D.

Iudiciorum X. Distinctio.

1 ☙ *Iudicium aliud ordinarium, & aliud extraordinarium.*

2 *Iudicium extraordinarium, dicitur, vbicunque non est prodita actio ad aliquid exequendum: sed prætor ex potestate sua illud exequitur.*

3 *Iudicium est extraordinarium, quando generaliter super causa imploratur iudicis officium in locum deficientis actionis.*

4 *Pœna extraordinaria, seu arbitraria irrogatur vbi à lege, vel statuto non est imposita certa, & determinata pœna.*

5 *Iudicium dicitur extraordinarium, vbi agitur per viam inquisitionis, sine accusatore. Et processus inquisitionis extraordinarius dicitur.*

6 *Damnatus per viam inquisitionis, non punitur pœna ordinaria à lege inducta, sed mitiori, & arbitraria, nisi constet de crimine per confessionem.*

7 *Iudicium dicitur extraordinarium in regno, quando præsentatur instrumentum, secundum formam ritus.*

8 *Iudicium omne criminale, extraordinarium dicitur.*

9 *Iudex attenta qualitate personæ, & causæ, alterat pœnam in criminalibus.*

1 Decima principalis distō iudiciorum est, † quia iudicium aliud est ordinarium, & aliud extraordinarium. Iudicium ordinarium, dr̄ illud, in quo agitur aliqua causa ciuilis, vel criminalis intentata per viam competētis actionis, vel accusationis, & in qua venit irrogāda pœna ordinaria à lege, vel statuto expresse inducta. Omnia ista verba pono ad dr̄iam iudicij extraordinarij, vt infra patebit. iudiciū vero extraordinarium pōt multipl'r intelligi, vt infra dicam. Et primo pōt dici iudicium extra ordinarium, oē iudicium summarium, vel executiuū, in quo non seruatur ordo iuris, vt ideo dicatur extraordinarium, qa fit extra iuris ordinem, vt not. Spec. in tit. de off.
2 om. iud. §. postremo ver. 4. loco, &c. † Secūdo dr̄ extraordinarium iudicium, vbicūque nō est prodita aliqua actio ad aliqd exequēdum, sed prætor ex sua ptāte, & officio illud exeqtur, siue manu militari, siue captis pignoribus, siue mulcta idicta, vel alijs remedijs prętorijs. hoc probatur in l. si qs sepulchrū ff. de relig. & in l. si qs missus. ff. ne vis fiat ei, & in l. q rest. ff. de rei ven. & l. 1 § qd ergo. ff de vēt. insp. & Spe. in tit. de off. om. iu. §. postr. col. 3. in fin. vers. fm genus, &c.
3 † Tertio dr̄ extraordinarium iudicium, vbi cunq; gn̄al'r super aliqua causa imploratur offm̄ iudicis in locum deficientis actionis. Exēplum in l. Quintus. ff. de ann. leg. & in l. 1. ff. de varijs, & extraor. cog. nam qn̄ imploratur offm̄ iudicis, dr̄ causa extraordinaria, & qn̄ lex dicit subueniri extra ordinem, ibi censetur concedere offm̄ iudicis, fm Bar. in l. si cui leg. ff. de cond. & dem. & Frā. de Are.
4 in l. cum filius. ff. si cer. pet. † Quarto dr̄ iudicium extraordinariū, in quo agitur de tali crimine, in quo venit irrogāda pœna arbitraria, seu extraordinaria, vt hr̄ in tit. de extraor. crim. ff. per totum. Et tunc imponitur pœna arbitraria, qn̄ à lege, vel statuto non est imposita certa, & determinata pœna. l. 1. §. expilatores, & ibi Bar. ff. de effr. & l. sanct. legum. ff. de pœ. & Bal. in rub. C. de fi. instr. col. 8. in prin. vers. quæro dixi supius, &c. & Alex. in l. hodie. ff. de pœn. & in l. si quis id quod. ff. de iur. om. iu. & Bal. in l. 1. C. ne ex del def. Item gn̄al'r, vbi lex prohibet aliqd fieri, & vltra non procedit adijciendo pœnā si cōtra factum fuerit, tunc semper imponit pœna extraord. gl. est notab. in l. nemo martyres. C. de sac. san. ecc. Idem dicimus in crimine iniuriarum, vbi imponit pœna extraor. l. fi. ff. de iniu. & no. Abb. in c. cū te. col. 2. &
5 7. de re iu. † Quinto dr̄ iudiciū extraordinariū, vbi agitur p viā inqsitionis, sine accusatore, vñ processus inqsitionis, dr̄ extraordinarius, fm Bal. in l. ēt. C. de fur. & Bal. in l. j. C. de lib. & eor lib. & Bal. in l. j C. quorum appel. nō rec. & Cald. in ɔ̄s. j. col j. in tit. de acc.
6 & in ɔ̄s. 6. in tit. de pœ. Inm̄ q † ille q damnatur p viam inquisitionis, nō punitur pœna ordinaria inducta à lege p illo crimine, sed mitiori pęna, & sic pœna arbitraria, fm Abb.

Abb.in cons.25.2.versic.nunc venio,&c.in 1.vol. & Pet.Phil.Cor.in cons. 19.col 2.in litera E,in 3.vol.& Abb.in c. per inquisitionē,in fi.de elect.pro hoc est tex.in c.inqsitionis. & ibi per doct. & in c.qualiter & qñ, el secundo,de accus.limitat tñ Abb in d.c.per inquisitionem, in fi.nisi de crimine constaret per confessionem. quia tunc punitur ea dem pœna ordinaria, ac si fuisset conuictus per accusationem De hac mã dixi aliquã su

7 pra in 1.dist.iudiciorum. †Sexto dr̃ iudiciũ extraordinarium in hoc regno,qñ præsentatur instrm̃ sm̃ formam ritus,nam ex quo il la causa est executiua, quia debitor statim carceratur, per hoc dr̃ hæc causa extraordinaria. ita dr̃ in ritu magnæ curiæ, in num. 63.qui incipit.Item nota,ꝙ assignans,&c.

8 † Septimo gñaliter pōt dici iudicium extra ordinarium omne iudicium criminale, vt probatur in l.1.§.fi. ff.de pœn. & in l.ordo, cum ibi no.ff.de publ.iud.tum quia non seruatur in eo antiquæ solennitates, vt d.l.or-

9 do.tum ē, † quia iudex semper potest attenta qualitate personæ, & causæ alterare pœnam in criminalib. vt plene hr̃ per Bar.in l. quid ergo,§.pœna grauior.ff.de his,qui no. inf.& Bal.& Sal.& Doct.in l.& si seuior.C. ex quib.causis irreg. Rob. Mar. Venus.

Iudiciorum XI. Distinctio.

1 *Iudicium aliud seculare,aliud ecclesiasticũ.*

2 *Clericus tam in ciuili,quàm in criminali, et tam in actione reali,quàm personali debet conueniri coram ecclesiastico iudice, & trahens ipsum coram iudice laico, à suo iure cadit, coram quo etiam sponte conueniri non potest.*

3 *Clericum appellatione, qui veniant, quo ad forũ.*

4 *Famuli,& seruientes clericorum,coram iudice ecclesiastico conueniri debent.*

5 *Clerici coniugati,an gaudeant priuilegio fori.*

6 *Iudex ecclesiasticus cognoscit contra laicum detentatorem alicuius rei ecclesia vel clerici.*

Item, pro legatis pijs contra laicum.

7 *Iudex ecclesiasticus cognoscit contra laicum tenentem feudum ab ecclesia.*

8 *Iudex ecclesiasticus cognoscit de causis spiritualibus,etiam contra laicos.*

9 *Iudex ecclesiasticus cognoscit de causis miserabilium personarum,etiam laicorum.*

10 *Iudex ecclesiasticus punit laicum de blasphemia Dei.*

11 *Iudex ecclesiasticus cognoscit inter laicos, quando iudex secularis negligit iustitiam facere.*

12 *Iudex ecclesiasticus cognoscit,quando laicus detinet alienum debitum cum peccato.*

13 *Iudex ecclesiasticus dat curatorem ad litem minori laico litiganti coram se.*

14 *Iudex ecclesiasticus cognoscit inter laicos,ratione iuramenti.*

15 *Iudex ecclesiasticus cognoscit de pace fracta.*

16 *Iudex ecclesiasticus restituit ecclesiam, qua contraxit cum laico, & cognoscit de nullitate contractus ecclesia contra laicum.*

17 *Iudex ecclesiasticus cognoscit de validitate iuramenti, an liget, vel non.*

18 *Iudex ecclesiasticus aditur, vbi petitur reductio à compromisso facto in laicum,& clericum.*

19 *Iudex ecclesiasticus compellit laicum executorem testamenti, adiunctum cum clerico.*

20 *Appellatur ad iudicem ecclesiasticum, quando Iudais laicus simul cum clerico pronunciat.*

21 *Hæredes duo, quorum alter est clericus, & alter laicus, ambo conueniri debent coram episcopo, etiam si plures sint laici, quàm clerici.*

22 *Delinquentes quando plures sunt, quorum vnus est clericus omnes possunt declinare forum iudicis secularis, & hoc quando conueniuntur vt singuli, secus si vt vniuersi, quia tunc maior pars attenditur. num.23.*

23 *Collegia,in quibus sunt clerici, & laici, coram quo iudice conueniantur.*

24 *Laicus debitor simul cum clerico non conuenitur coram episcopo,quando est diuidua.*

25 *Iudex ecclesiasticus potest punire laicum perseuerantem in excommunicatione.*

26 *Iudex ecclesiasticus procedit contra spoliantem ecclesiam,vel prælatum.*

27 *Iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicos, in omnibus concernentibus animam.*

28 *Iudex ecclesiasticus punire potest aromatarium laicum,miscentem farinam fabarum in cera,& illam vendentem, & similiter omnes vendentes vtensilia, & illa falsificantes.*

29 *Fraus quid sit.*

30 *Fraus quotupliciter committatur,& numero 31 & 32.*

33 *Pœna qua puniatur ille qui tenet aurum, & argentum vitiosum.*

34 *Pœna qua non imponenda sit,committenti si andem in substantia.*

35 *Candelarij facientes candelas cum mistura qualiter puniantur.*

36 *Vendẽs pãnos fractos ꝓ bonis qualiter puniatur*

1 VNdecima distinctio iudiciorum est, † quia iudiciū aliud seculare, aliud ecclesiasticum. Iudiciū seculare, est illud quod vētilatur coram iudice seculari. Iudicium ecclesiasticum est illud quod vētilatur coram iudice ecclesiastico. Et quia illud dictum est satis vulgatum, & planum; ideo ad hoc vt ex ista distinctio. aliqua habeatur vtilitas, videamus de quibus cognoscit iudex ecclesiasticus, & circa quæ potest se intromittere, ad hoc vt sciamus aliquas particularitates iudicij ecclesiastici, & idem videamus successiue de iudicio seculari.
2 † In primis igitur cognoscit iudex ecclesiasticus de omnibus causis clericorum, siue

ue ciuilibus, siue criminalibus. Intelligēdō sanè qñ clerici ɔueniuntur, non aūt qñ sunt actores, siue accusatores, q͂a tūc actor sequi tur forū rei, c. cum sit gñale, de foro compe. & l. 2. C. de iurisd. om. iud. istud principale di ctum probat in auth. statuimus, C. de epis. & cler. & c. si diligenti, de fo. comp. licet aliquæ leges ciuiles dicant, q̄ in causa criminali cle ricus ɔuenitur coram iudice seculari, vt est tex. in auth. vt cle. apud ꝓp. epis. ꝑ totū ti. in auth. de san. epis §. fi. q̄s aūt ꝓp pec. & i auth. clericos, C. de epis & cl. tñ oēs istę leges sūt correctæ ꝑ d. auth. statuimus in tm, vt ille q̄ trahit clericum coram iudice seculari priua tur iure suo tā in ciuili, quā in criminali cā, vt d. auth. statuimus. Dr̄ aūt trahere clericū per solā citationē ſm Abb. in c. significantibus. in 2. not. de lib. oblat. Item in tm̄ est verū, q̄ clericus ēt sponte non pōt conueniri corā iudice laico, ēt si iurisdictionē prorogaret cū iure, vt d. c. si diligenti. imò ēt cum cōsensu sui epi, non pōt ꝓrogare iurisdictionē iudi cis laici, vt not. gl. & ibi Abb. in fi. col. i c. significasti, de fo. comp. Itē ꝓcedit hoc nō so lum qñ clericus ɔuenitur super actione ꝑso nali, verum ēt in actione reali. ſm Abb. in c. ecclesia S. Mariæ, col. antep. de cōst. & Abb. in c. qualiter, & qñ, de iud. ꝓp hoc est tex. in c. fi. de iud & in c. si clericus laicum, de foro comp.

3 †Quia aūt veniāt appellatione cleri corum, in isto casu? Dic, q̄ oēs qui in eccle sia seruiunt, ēt illi, qui sunt psalmistæ, & de prima tōsura, vt in c. cleros, 21. dist. & gl. in ver. quod in clericū, in c. si quis suadēte, 17. q. 4. & Spec. in tit. de inst. ed §. nunc vero ali qua, col. 33. vers. q̄d de præpositis, & Car. in cle. 1 in prin. de of. ord.

4 †Sed iuxta hoc cadit dubiū, certū est, q̄ famuli, & seruientes cleri corū gaudeat priuilegio fori, sicut ipsi cleri ci, q̄a ɔueniūtur corā iudice ecclesiastico, ēt si sunt laici, vt no. gl. in c. eos 32. dist. & gl. in c. iudicatū 89. dist & gl i c. clericū el j. 11. q. j & gl. in c. ecclesiaꝶ seruos, 12. q. 2. & Bal i l. 2. C. de epis. & cler. Pone modo, q̄ aliq̄s tra hit hmōi famulos corā iudice seculari, an ca dat à iure suo, sicut si traxisset clericū? Dicerem, q̄ nō q̄a hoc nō reperitur iure cautū, & pœna priuationis iuris, nunq̄ irrogatur nisi q̄ūs expresse reperitur iure cautū, tex. est in §. cum igit. in auth. de non elig. secundo nu ben. & tenet Alex. in l. etiā, §. 1. ff. sol. mat. & Abb. in c. fi. de iure patr. & Ias. plenè in l. diuortio, §. si fundum, ff. de sol. matr.

ADDITIO Familiares clericorum eorundem fori priuilegio gaudere (inquit) dominus auctor hic, tu legito decis. c. 2. in causa hurgon. j. Pet. Foll.

5 †Quid aūt de clericis cōiugatis? Dic q̄ gaū dent sīr eodem priuilegio fori dūmodo in cedant in habitu, & tonsura clericali, & dū modo duxerint vxorē vnicam, & virginē. Si autem non incedunt in habitu, & tōsura, vel si sunt bigami, vt quia duas habuerunt vxores, vel vnam viduam, vel alterū corrū prum, cē priuilegiū clericale amittunt i tex. est i c. 1. de cler. coniug. lib. 6. & Soc. i ɔs. 12. col. 7. in 1. vol. & inquantum supra dixi. q̄ iudex ecclesiasticus cognoscit de causa cleri ci, ita demum. s. quando clericus est reus, se cus si est actor limita, vt infra prox. vers.

ADDITIO De veritate vide q̄ dixi i prac. cā cri in verbo audiat excusatores. P. F.

6 †Secūdo, principalr̄ cognoscit iudex eccle siasticus de causa clerici ēt actoris ɔtra laicū in casib. inf. scriptis, videlicet qñ laicus est de tētator alicuius rei ecclesiæ, vel rei alicuius clerici, vt q̄a spoliauit clericum, vel ecclīam possessione alicu. rei. nā pro tali rē pōt corā iudice ecclesiastico ɔueniri tex. est & ibi Abb. & Fel. in c. si clericus laicū. de for. cōp. & Abb. in c. relatum, de iu patr. Illud. n. dē crimen, quasi sacrilegij: vt ibi hr̄. Item, qñ agitur pro legatis pijs consequendis à laico potest laicus conueniri coram iudice eccle siastico, puta qñ sūt legata facta ecclesijs, vel pauperibus, vel aliter per anima. gl. est in c. relatum, el 1. & ibi Abb. in fi. de test. & Bal. in l. nulli, col fi. C. de epis. & cler.

ADDITIO Laicum detemptore rei ecclesiæ posse corā iudice ecclesiastico ɔue niri scriptum reliquit dn̄s auctor hic, de cu ius veritate vide Steph. i tract. de pote. eccl. super laicum, nu. 31. vbi dicit id, de ɔsuetudi ne non seruari, & idē dicit in tract. de pote. sec. contra eccl. in 4. regula in 5. fallen. Item in eo quod dicit posse laicum simpliciter conueniri coram iudice ecclesiastico pro le gatis pijs, intellige si defunctus in apparenti contritione decesserit. secundum Sicul. in c. à nobis, el 2. de sent. exc. & Sal. in l. 1. 7. col. C. ne ex del. def. de quo per Zab. & Sicul. in c. fin. de sepul. Petr. Foll. V. I. D.

7 †Tertio, cognoscit iudex ecclesiast. ɔtra laicū, de cā feudali, vbicunq; aliq̄s laicus tenet

feudũ ab ecclesia, tex est i c. verũ, de for. cõp. & ibi p Abb. & doct.

8 † Quarto cognoscit iudex ecclesiasticus de oibus causis spũalib. & ecclesiasticis ad ecclesiã spectãtib. et si inter laicos agitent, put est cã vsurarũ, cã mrimonialis, & legitimationis filiorũ, & sic de alijs sĩlibus causis, siue cã sit principalis, siue emergẽs vt est tex. i c. tuã, de ord. cog. & ibi p Abb. & in c. lator, q filij sint leg. & i l. oĩ nouatione, C. de sacros. ec. & no. Bart. i l. titia, ff. sol. mat. & Bar. l. quoties, C. de iud. & in l. 2. ff. de iur. om. iu. idẽ tenet Ang. i §. si qs aũt p pec. in auth. de sanc. epi. reprobata gl. ibi, quę al' sentiebat. Idẽ in causis spũalibus annexis, vt hr̃ in c. quãto, da iud. put est ius patronat'.

ADDITIO Procedit indistincte au ctoris ɔclo, qñ qõ est iuris, sed vbi qõ esset meri facti vterq; iudex, & secularis, & ecclesiasticus recognoscet. vt voluit Bar. ĩ l. titia, ff. sol. mat. & in l. 2. ff. de iurisd. om. iu. ꝙ, & repetit in sexcentis locis, & Arch. in c. qd dicã 14. q. 4. & Ant. de But. & Car. in c. cũ sit gñale extra de fo. cõp. & ibi do. Abb. q testatur hanc esse cõem opin. & hanc opinionem sequũtur Ioã. de Imo. & Lud. R. in d. l. titia, ff. sol. mat. & hanc opinionem in isto regno Neap. approbauit nr̃a const. regni, inci. statuimus posita sub tit. de vsuris, q̃ ita intelligit Affl. ibi, sed vr̃ huic ɔcloni per me cecitatæ obstare c. regni. incip. Itẽ statuimus ꝙ officiales, quo cauetur ꝙ nullus secularis iudex debet se intromittere ad cognoscẽdum de crimine ecclesiastico, seu ei rñdet Affl. in d. const. statuimus in 2. no. vt itelligatur fm prædicta. Item vr̃ obstare tex. in c. Itẽ statuimus ꝙ officiales, cõmitiẽtes, &c. quo simpliciter cauet vt nullus secularis iudex possit se intromittere vt cognoscat de causis spũalib. nisi ex priuilegio vel rõne iuris par. aliquib. cõpetat, & sic tex. ille nõ distinguit, sed ego intelligerẽ illud, e. vt supra, quia illa est cõis opin. oium doct. de quo et late hr̃ p Affl. & Bart. de c. in const. Maiestati nostræ. P. F.

9 † Quinto, cognoscit iudex ecclesiasticus de oibus causis miserabiliũ personarũ et laicorum, puta de causis pupillorũ, viduarũ, & aliorum pauperũ nam tales psonæ pñt laicos corã iudice ecclesiastico ɔuenire, vt hr̃ p Abb. & doct. in c. signãntibus, de off. deleg. & Abba. in c. licet ex suscepto, col. 2. de for. comp. & Bald. in auth. adhæc, col. 2. vers. quęro nũ quid, C. de vsur. Quod intellige pcedere in pupillo, vel vidua paupere. Secus si sit diues quia tũc nõ dr̃ persona miserabilis, fm Abb. in d. c. signãntibus, in j. notab. & ibi et. Io. de Imo. & Fel. & Alex. i cõs. 121. col. 6. i 1. vol.

ADDITIO Forte nõ pcederet in regno hæc ɔclusio, cum plura sint iura municipalia in regno statuta in fauorẽ miserabilũ personarum, & data est electio ipsis adeũdi quemcunq; iudicẽ voluerint (vt psides puinciarum, & magistratũ iustitiarũ, & sic magnã curiam Vicariæ aliosq́ superiores) vt i cõst. statuimus, & in c. de violentijs: & sic cũ ipse miserabiles personæ hñt plures iudices seculares, & habent electionem eligendi quem voluerint, frustra adirẽt ecclesiasticũ iudicẽ, & ita tenet And. Barb. in add. Abb. in c. ex suscepto, de foro compet. Petr. Foll.

10 † Sexto, cognoscit iudex ecclesiasticus, & punit laicum de blasphemia Dei tex. est, & ibi Abb. in c. statuim', & ibi et Io. de Ana. de maled. & hoc est, q a dr̃ crimen ecclesiasticũ. vñ idem esset in omni crimine ecclesiastico, p ea, quæ habentur in d. c. tuam de ord. cogn.

ADDITIO Intellige ꝙ iudex ecclesiasticus cognoscit de blasphemia, si corã eo fuerit exposita denũcia, & ad pęnã canonicã infligẽdã, & sic vterq; iudex ɔcurrit ad puniẽdũ. vt dicit Abb. i d. c. statuimus. P. F. V. I. D.

11 † Septimo, gñal' cognoscit iudex ecclesiasticus deo in cã inter laicos, vbicũq; iudex secularis non vult iustitiã facere, vel negligit, vel est abñs, & sic in defectũ iustitiæ efficitur cõpetens iudex eccl. tex. est in c. transmissa, & c. licet ex suscep. & c. ex tenore. de for. cõp. & Fel. in c. signauerũt, col. 3. de iud. & Bald. in l. contractib. §. in omni, C. de nõ nu. pec. Pro hoc est tex. in auth. vt differ. iu. p totũ, & ibi Ang. & in auth. vt cle. apud pro. epis. & Bald. in auth. ad hæc, col. 2. circa fin. de vsu.

ADDITIO Intellige sanè vt pcedãt hæc dicta, data negligentia iudicis nõ hñtis supiorẽ (vt sunt ciuitates liberæ, at sec' si plures essent iudices inferiores, & supiores, q a si iudex iferior esset negligens, adeũdus eris iudex suus supior, & nõ ecclesiast. exemplũ in regno) vbi statutũ est i spẽ qs iudex adeũdus erit in casu negligẽtiæ iudicis iferioris: vt hr̃ in c. regis Roberti incip. quorundã ex positio ɔrula, & sic intelligit hãc ɔclonẽ do. Abb. i c. licet ex suscepto de fo. cõp. num. 9. de quo et p Pet. de Anc. in ɔs. 147. alias 196 & sic in regno hæc ɔclo non pcedere. P. F.

† Octa

12 † Octauo, cognoscit iudex ecclesiasticus inter laicos, vbicunq; aliqs detinet debitu alienu cum pctō, vel rem alienā, & est tale debitum, ad quod nulla competit actio, & sic nō pōt aliquo remedio recuperari i curia seculari, nā tunc rōne peccati pōt adiri iudex ecclesiasticus p viā denūciationis euāgelicæ, q̄ denunciatio est tātæ efficaciæ, q pōt iudex ecclesiasticus rōne peccati compellere illū detentatorem ad pniam, & pñr quia nō posset facere pniam, nisi restituat pōt eum compellere ēt ad rei restōnem per excōmunicationem, & ēt mittendo denūciantem in possessionem bonoꝝ suoꝝ, ita valde notabilr̄ tenet Bal. in auth. ad hæc, col. 3. in prin. C. de vsur. quem refert, & sequitur Fel. in c. nouit. col. fin. de iud. Et nota perpetuo pulchrum modū recuperandi aliq rem, ad quam non cōpetit actio de iure ciuili, & semper inspicias, an illa res possit detineri sine pctō qa ecclesia super pctō se fundat principalr̄. & inter alia vide vnum exēplum, q ponit Abb. in c. j. circa fin. de conc. præb. vbi dicit, q si qs obtinuit aliquid per sententiā iniustā, q̄ transiuit in rem iudicatam, pōt contra eum agi ad recuperationem per viam denunciationis euangelicæ, de qua materia vide aliqua per Abb. in ꝯs. 40. in 2. vol. & vide Abb. in cap. ad nostram, el 2. de iureiurando.

ADDITIO Contrarium eius q hic dicit auctor in exemplo dato p Abb. tenuit. Bar. in extrau. ad reprimēdū in verbo denūciationem vers. quid de tuto. & ibi absolute ꝯcludit, q super sententiato per iudicem proprium nō habet locum hæc denunciatio, qa non pōt amplius cognosci de pctō obstante exceptione rei iudicatæ, nā speciale est in cā criminali, vt qñcunq; possit cognosci, ad hoc allegat tex. in l. diu. ff. de pœn. Idē vr̄ tenere Bal. in c. si qs p triginta si de feu. fue. cōtro. collo. x. vnde Abb. c. extra de iud. dicit p isti doctores non faciūt mentionē dicto host. qd est in ꝯtrariū, & sic pro concordia, inqt, esse dicēdū, q aut victor, in causa cōsiteretur sniam pro se latam iniustā fore, & debet denūciatio admitti, qa talis snīa est reuocāda, & idem dicit vbi notoriē ꝯstaret sniam esse iniustam, sed vbi cessat cōfessio victoris seu notorietas, dicit q magis dubiū, sed putat esse dicēdum quod aut ista denunciatio pōt pbari p clara idicia q victor peccat, qa scit sniam iniustam, & tunc debet admitti denūciatio, aut nū probatur p clara indicia, & nō admittitur denūciatio, sed in hac vltima parte And. Barb. in additio. ad dom. Abb. cōtrarium vr̄ sentire, vide ibi. & ibi plene de mā denunciationis euangelicæ. Petr. Foll.

13 † Nono, iudex ecclesiasticus pōt dare curatorem liti, qñ minor laicus litigat corā eo, quia talis curator sp datur p illū iudicē, corā quo lis vertitur, ſm Bal. in l. si post prin. C. de administr. tut. & est tex. i c. fi. de iud. li. 6. sicut dicimus econtra qa iudex laicus dat curatorē minori clerico corā eo litiganti, vt
14 est decis. Rotæ 207. in antiqs. † Decimo, cognoscit iudex ecclesiasticus iter laicos rōne iurī, vt qñ debitor est obligatus per instrm̄ iuratum, nam potest tunc conueniri corā iudice ecclesiastico pro obseruantia iurī, vt est tex. in c. fi. de fo. cōpeten. lib. 6. tunc est, quod si aliquis petit absolutionem à iurō corā iudice ecclesiastico, pōt coram eodem iudice de tota causa litigare quia is, qui fuit iudex causæ præparantis, & sic absolutionis à iurō, erit etiam iudex causæ præparatæ, ita dicit Bald. in l. ordinarij, col. j. C. de rei vēd. & Ias. in l. nam, & postea. §. si minor, col. 3. ff. de iureiu. Et si lis est initiata coram iudice seculari super debito iurato, pōt interim creditor lite pendente adire iudicem ecclesiasticum, vt moneat iudicē secularē, vt acceleret causam, & cogat debitorē ad obseruantiam iurī, nec pōt sibi obijci exceptio litis pendentiæ, ſm Bald. in l. 1. col. fin. C. de rebus cred.

ADDITIO Apud antiquos qō est, an iurm̄ laici faciat mutare foꝝ, an vero accumulet? & Io. monach. & Arch. in d. c. fi. de for. comp. in 6. tenuerūt, q faciat mutare forum, in tm̄ vt iudex laici de hoc cognoscere nō posset. & Io. And. ibidem prout refert do. de san. Gem. qui dicebat quod aut agitur de vinculo iurī in foro pœnitentiali, & tunc planum est, quod est crimen ecclesiasticū, & sic loquitur (ſm eum) 22. q. j. prædicādum, & est ratio quia laicus nō habet potestatem clauiū vt possit absoluere, vel ligare in foro pœnitentiali, vt not. gl. de off. ord. c. pastoralis, aut agitur de iuramento in foro contentioso qñ versatur alterius interesse, & tunc distingue, quia aut agitur ex iuramento vt seruetur, aut excipitur ex illo si agitur tunc vterque potest esse iudex competens, qñ nō reuocatur in dubium an iurm̄ sit licitum ita vel ne, de iudice seculari quod possit esse iudex

dex, probat tex. in c. licet extra de iureiur. & quod ecclesiasticus ét cognoscere possit, probatur per text. in c. fin. de foro comp. in 6. si aût excipiatur coram iudice laico ét de illo cognoscet, & diffiniet secularis, seruando tñ ius canonicum. si aût versatur in dubiũ probabile an iurm sit licitum vel non, tunc debet remitti ad ecclesiasticum, & sic tenẽdum putat dom. de S. Gem. ibi, & de veritate vide Felin. in cap. extra de iureiur. num. 2. & 27. vbi qualiter procedat id quod iudex causæ proprietatis debet esse iudex causæ præparatæ, & per eundem in cap. cum sit generalis de foro compet. Petr. Foller. V. I. D.

15 † Vndecimo, cognoscit iudex ecclesiasticus de pace facta ét contra laicos gl. est singularis, & ibi Abb. in c. super quibusdam in fi. de verb. sign. assignat ibi Abb. rõnem, quia qui frangit pacem oppugnat charitatem, & sic Iesum Christum, qui reliquit pacem in terris.

ADDITIO Hanc etiam opinionem sequitur idem Sicul. in cap. cum sit generalis de foro compet. Petr. Foll.

16 † Duodecimo, cognoscit iudex ecclesiasticus, vbicunque ecclesia, quæ contraxit cum laico, fuit læsa, & vult petere restitutionem in integrum; nam talem, restitutionem põt petere, ét coram iudice ecclesiastico ita decidit Abb. in c. ad nostram in fi. notab. de reb. eccles. non alie. & Innoc. in c. cum sit gñale de foro comp. Idem, qñ ecclesia vellet dicere de nullitate contractus ad ipsum reuocandum, quia potest adire iudicem ecclesiasticũ, secundũ Abb. in d. c. ad nostram colum. 2. vers. nota tamen, &c. & sic est casus specialis in quo actor non sequitur forum rei.

ADDITIO Adde huic dicto Sicul. in c. cum sit gñale de for. cõp. nu. 10. & in c. de rest. in int. & lap. alleg. 65. & vide c. si clericus laicum, & quæ ibi no. extra eo. tit. P. F.

17 † Decimotertio, cognoscit iudex ecclesiasticus, qñ coram iudice seculari vertitur dubiũ super validitate iurã, videlicet verũ liget, vel non. Nam tunc iudex secularis non põt de hoc cognoscere, sed debet remittere ad iud. ecclesiasticum, ita singlr tenet Abb. in c. cum contingat, col. 12. ver. vnum tñ non obmitto, &c. de iureiur. † Quartodecimo, si esset

18 factum cõpromissum in clericũ, & laicum, & opus est petere reductionẽ ad arbitriũ boni viri, talis reductio debet peti corã iudice ecclesiastico, & ipse de ea cognoscit, nõ obstante, q̃ litigantes sint laici, & si alter arbiter est laicus, q̃a magis dignũ trahit ad se minus dignũ. ita tenet Bal. in l. pcipimus, in fin. C. de appel. idẽ, qđ supra dixi de reductione ad arbitriũ boni viri, tenet Lud. R. in cons. 145. & Ias. in l. imperiũ, col. 4. vers. 7 ff. de iurisd. om.

19 iud. † Item dicimus, qñ clericus, & laicus essent executores testamẽti. nam iudex ecclesiasticus compellit laicum, rõne clerici adiuncti, ita tenet Barb. in rub. de off. deleg. col. 2. quem seqtur Ias. in l. si emancipati, col 4. in

20 prin. C. de coll. † Quintodecimo, idem dicimus in duobus iudicibus, quorũ alter est clericus, & alter laicus, nã si est appellãtum ab eorũ snĩa. debet appellari ad superiorẽ ecclesiasticũ, & sic iudex ecclesiasticus cognoscit de huiõi appellatione. ita tenet Bart. in l. 1. §. siquis in appellatione, col. 3. vers. quæro, pone, &c. ff. de appell. & Lud. Ro. in d. cons. 265. & Ias. in d. l. imperiũ, col. 3. in fi. vers. 4.

21 † Decimosexto, qñ sunt duo debitores eiusdem rei, puta duo debitores eiusdẽ rei, puta duo hęredes, quorũ alter est clericus, & alter laicus, ambo cõueniuntur coram iudice ecclesiastico, per rõem prędictam, quod maius dignum, &c. ita tenet Bart. in l. pcipimus. §. codẽ obseruando. C. de appel. in rñ, q̃ dicit Bar. in l. solẽt. ff. de alim. & cib. legat. & Bald. in l. fi. in 6. q. C. de ędi. di. Adr. tol. q̃ qñ sunt duo hæredes, q̃ conueniunt, vnus laicus, & alter clericus, iudex laicus compellit laicum ad prorogandã iurisdictionem iudicis ecclesiastici, rẽ istud dem̃ impugnat Fel. & bene, in c. 1. col. 4. circa fin. vers. non credo, &c. de pscr. s. q̃ non sit necesse q̃ iudex cõpellat laicum ad pgandum, q̃a ipso iure laicus ex psona clerici cohęredis sortitur forũ iudicis ecclesiastici, cuius opin. confirmat dem̃ nrm præcedẽs. s. dictum Bart. in d. §. eodem obseruãdo, Quod amplia pcedere, ét si essent plures laici, q̃ clerici, puta sunt quatuor hẽdes: vnus clericus, & tres laici, nã oẽs sortiunt forum ecclesiasticum, ita pulchre tenet Soc. in 9s. 12. col 6. in 1. vol. adde pdictis Abb. in c. j.

22 col. 2. de loca. † Et per prædicta infertur ad vnũ pulcherrimum, & singulare dem̃, fuit originaliter Antonij de Prato, ver. in l. 1. in fi ff. quę sent. sine app. rescin. quem refert, & seqtur Fel. in d. c. 1. col. 4. de pscr. vbi multũ exclamat tale dictũ. s. q̃ si sint plures homines reperti in eodẽ crimine, inter quos est vnus clericus, & alij laici, & omnes inquirerentur

rentur per iudicem secularem,& clericus declinaret forū possent omnes alij laici similiter petere se remitti ad iudicem ecclesiasticum,contemplatione illius clerici,ne causa continentia diuidatur. & illud dictum multum commendat Mar. Soc.in c.2. col.3. in 8. fall.de mut.petit. quod est perpetuo notandum,quia quotidie euenit.

ADDITIO Legito quę dixi in pract. mea cau.crim.in verbo audiantur excusatores. Petrus Foll.

23 † Limita tñ principale dictum præcedēs, vt pcedat, qñ plures conueniuntur, vt singuli,secus si vt vniuersi vnde si esset aliqua vniuersitas vel collegiū i qua vľ quo essent clerici, & laici,si esset conueniendum dictū collegiū,debet distingui,an sint plures clerici,vel laici,q̄a si sunt plures clerici,tota vniuersitas conuenietur corā iudice ecclesiastico, si vero sunt plures laici,tūc tota vniuersitas conuenietur corā iudice seculari, q̄a collegiū accipit denominationem à maiori parte.ita tenet Bart.in l.fi.col.3.ff.de colleg. illic, & & Fel.i c.j.col.4.de psc.& Soc.i d.cō.12.col.

24 6.in j.vol.† Secūdo, limita pcedere, qñ cā esset indiuidua,secus si diuidua, q̄a tūc clericus esset conueniendus in foro suo,& laicus in foro suo,ſm Soc.in d.cons.12.col.6.in j.

25 vol.†Decimoseptimo, cognoscit iudex ecclesiasticus ɔtra laicum perseuerātem in excōicatione, nam potest ipsum mulctari, & tpaliter punire,ſm Abb.in c.grauem de pę

26 nis. †Decimooctauo, si aliquis laicus spoliaret ecclesiam,vel prælatum aliqbus bonis vel redditibus ecclesiasticis, potest ipse platus ferre sniām excōicationis,vel interdicti cōtra dictū laicū,non obstante q̄ videatur vindicare propriam iniuriam tex.est in c. dile-

27 cto de sent.excomm.lib.6.†Decimonono, habet iudex ecclesiasticus iurisdictionem in laicos,in oībus cōcernētibus animā, & maxime, vt saltē semel in anno ɔfiteātur eoꝶ pctā,& summāt eucharistiam, alias pōt eos arcere ab ecclesia,& eis morientibus denegare ecclesiasticam sepulturam, vt est tex. & ibi Abb.in c.omnibꝰ vtriusq; sexus de pen.

28 & remiss. † Vigesimo, pōt iudex ecclesiasticus punire armatorium laicum,miscētē farinam fabarum in cera. & illam vendentem, nam pōt ipsum punire pœna pecuniaria,vel arbitraria pp peccatum.ita tenet Abb.antiquus in c.2.de empt.& vend.& Fel.in c.irrefragab:li.§.certum col.2.in princ.de off.or

Quod potes extendere contra oēs facientes similes misturas, & falsificantes ea quæ vendūt,maxime vtensilia, sicut faciunt isti vēditores croci,qui solent miscere carnes bouinas in croco, & isti qui vendunt candelas, vel vinum,in quo miscent aquam,& etiā in melle solent miscere farinam, qui etiam p iudices seculares debent atrocius puniri.

ADDITIO Hodie aūt cognoscit de istis fraudibus magna curia siclæ,& q̄a sæpe ɔtigit hæsitari de istis fraudibus iccirco aliqua dicā,& primo inuestigandū illud puto.

29 †Quid sit fraus,& ſm grāmaticos fraus nihil aliud est quam deceptio circunuētio,vel impostura.Cic.j.off.vt aut fraude(inquit)fit iniuria, fraus quasi vulpeculę, vis leonis vř vtrunq; ad hoīe alienissimū, sed fraus odio digna maiore.Plaut.in mil.atq; adeo, vt ne lege fraudē faciā talariæ accusatore, vt sine talis domi agitē ɔuiuium accipiꝰ qñque p periculo.Virg.lib.5.qs Deus ī fraudē,q̄ dura potētia nr̄a egit? Terent.in heatontu.in eandē fraudē,ex hac re,atq; illa icides. vsurparūt ēt veteres nō raro fraudē p crimine. Vnde capitalē admittere, teste Vlp. de ædi. edic.est tale aliquid delinquere,pp quod capite puniēdus sit q deliqt.Liuꝰ belli pun.q capitale fraude an si, quiq; pecunię indicatę in vinclis essent inde fraudi esse,veteres dixerunt pro crimine datæ culpæ,ascribi, aut vicio verti.Cic.5.Phil.Cēseoq̄.vt ijs q ī exercitu Antonij sunt, ne sit ea res fraudi, si ante cal.Februarias ab eo discesserint.Liu.li.1.ab vr.cond.fecialis regere interrogauit Rex facis ne me tu regiū nuncium,populiq̄. R. quiritum,vasa comitesq̄. quiritum fiat, facio hoc est quæ res sine meo damno, crimine, aut decore fiat ē nr̄atibus aūt Bal. in l. quæ fortuitis. C.de pign.act.in 2.col.vers.præmitte dicit fraudē proprie dici contra fidē, & ob hoc differt à dolo qui nō solum est ɔtra fidē, sed ēt extra committitur, & ideo tanq̄ genus de pluribus iudicatur, vt ff.de pact.l.iuregentiū §.sed si fraudandi dolus.n.ſm eundem est duplex velatur.s.qui cōmittitur sine vi simulando,& dissimulando,l.ea.quæ. §.si de ɔtrahē. empt.itē faciēdo clam.vt in furto, non manifesto.Item retinēdo qđ non debet retinueri, vt ff.de inst.l.siq̄s mancipijs, §.pculus,alius est dolus apertus, & cōmittitur cū vi. vt ff. q̄ me.cau.l.si mulier, §.si dos. Iđē dicit idē Bal. in

in tit. si de feu. fue. con. inter do. & agna. §. beneficiũ in prin. ꝙ fraus proprie dr̃ qñ ꝓmissum, est simulatũ, & re vera prohibitum agit, allegat Io. Mon. in c. auaritiæ de elect. in 6 & facit tex. in l. fraus. ff. de leg. nã fraude dr̃ cõmittere ille qui ad deceptionẽ alte rius, & ad sui cõmodũ, aut verũ tacet, aut falsum exprimit, ſm Abb. in cons 67. incip. primo vr̃ dictum magistrũ, col. j. lib. j. allegat not. in l. iuris gentiũ. §. dolo malo, & §. sed si fraudãdi. ff. de pact. de qbus audi quod dicit Ioã. Chrys. in Ioan. c. x. in hom. lix. in lr̃a R, ĩ hæc verba. Quid dicis latrones, & fures carcerem habitare? dic q̃so in ciuitate oẽs iusti sunt? nonne multi peiores, & impudẽtius rapiẽte? illi. n. & si nihil aliud deserta saltẽ, & tenebras petũt, & clã depredãtur, hi aũt omni obiecta ꝑsona, apta frõte violãt, rapiũt, vim inferũt. difficili est pnũ hoiem iuenire. ꝙ si nõ auꝝ rapimus, si nõ innumera terræ iugera occupamus quadã tñ fallentiã, & furtũ in minoribus, & q̃ possumus exercemus, nã cũ in cõmercijs, & emẽdis rebus debitũ nõ reddere, aut aliqd subtrahere ꝑtẽdimus, nõne latrociniũ, furtũ, rapinã, facimus? Neque te excusaueris, qđ domũ, aut seruũ nõ auferes. Nõ. n. ablatoꝝ copia, sed rapientiũ volũtate iniustitia metiẽda, est iustũ nãque, & iniustũ, in magis, & paruis rebus eandem vim hñt, & ita furẽ appello, q auꝝ surripit, q̃ q in emẽdis reb⁹ iusto precio vendentẽ defraudat, & cetera, & alibi ĩ lib. j. de sacer. vlt. col. in lr̃a b, idẽ, inqt, in hęc verba proinde veri illusoris, deceptoris q. noie dign⁹ fuerit, qsqs re ipsa iniquo ac nocẽdi aio abutit alio q sæpe numero ꝓfuit decepisse, & ac potissimũ arte in maxim⁹ rebus alteri opẽ sub fidiumq. tulisse. Ceteꝝ q recto sp calle ingredit de eo nunq̃ deffectens, sępe fit vt ei ẽt cui nõ astum aliquẽ struxerũt, maloꝝ incõmodorumq̃ q̃ plurimoꝝ auctor fit. Ibiq. infinitas enumerat fraudes in bonã partem factas, & ẽ qbus nõ modica orta fuit vtilitas.

30 † Cõmittitur aut fraus dupliciter, ex ꝓposito. s. & intẽtione, & re ipsa, vt l. ait ptor. §. ita demũ. ff. de his quę in frau. cred. & l. 2. C. de ser. pi. da. ma. & ꝓbat in l. fraudis interpretatio. ff. de reg. iur. & ibi Phi. Dec. & aliqñ act⁹ dr̃ fieri in fraudẽ legi, aliqñ vero in fraudẽ hois, vt notabilr̃ declarat Bal. in l. hæc ædictali. §. omni. C. de secun. nupt. vbi dicit, ꝙ qñ actus gerit inter ꝑsonas nõ ꝓhibitas, sed fit in ꝑiudicium tertij, tunc dr̃ fieri actum in fraudem hois. l. j. C. si qd in frau. patr. Itẽ qñ actus fit ad excludendã legis ꝓuidentiã, vel legis ꝓuidentiã, vel legis statutum, actus dr̃ gestus in fraudem legis, vt dicit ibi Bald. & ẽtiã de mente iurisconsulti in l. si libertus in princ. in verbo diuersitatis. ff. de iur. patro.

31 † Pluribus qdẽ casib. cõmitti fraudẽ ꝯstitutũ est, nam qñq; fit fraus de re ad rẽ puta de pecunia ad frumentũ. l. sed Iulian. §. mutui. ff. ad Maced. & ex hoc īfert Bal. in l. nõ dubiũ, C. de leg. 3. col. in fi. ꝙ si statutũ ꝓhibet extrahi frumentũ nõ poterit extrahi farina, q a fieret fra⁹ legi de re ad rẽ, licet farina, & frumentum nõ sint idẽ, imo diuersa. l. qsitũ. §. illud fortassis. ff. leg. 4. licet idẽ Bald. in l. ꝙ nõ rõne. ff. de leg. dicat, ꝙ põt extrahi farina stãte dicto statuto, q a est casus obmissus, & ibi ẽt dicit, ꝙ si prohibet extrahi vinum pñr extrahi vuę, q a aliud est mũ, & aliud mãtũ licet postea dicat hæc procedere dũ tñ hæc non fiant in fraudẽ statuti. Secũdo modo fit fraus legi de ꝑsona ad ꝑsonã, vt in l. fi. ſpõsus in prin. ff. de don. inter vir. & vxo. Itẽ fit fraus de ꝯtractu ad ꝯtractũ. l. si ſpõsus. §. circa. ff. de do. inter vir. & vx. & alijs quoq; modis, & exẽplis late cumulatis ꝑ Bal. vbi supra & Guhel. Myn. ĩ l. fraudis interpretatio. ff. de reg. iur. solum aũt intẽdo imponere fraudes q̃ cõmittũtur ad deceptionem, vt sic q̃ dixero consona sint dictis hic ꝑ do. aucto-

32 rẽ, & nõ extra rem. † Icciręo sciendũ est, ꝙ Ioã. de nider. in trac. de contr. merc. tradẽdo etiam gñalem quod modis cõmittatur fraus ĩ mercimonijs, inqt fraudes cõmitti ꝑ mercatores in sũba, in quãtitate, & in qualitate. Cõmittitur. n. fraus ĩ sũba vendẽdo auricalcũ in locũ auri, vel aquã pro vino, vel vinũ mistũ cũ aqua cõtra quos inuehit Ysa. in c. argẽtum tuum versum est in scoriam, vinũ tuũ permistum est aqua. quod. n. permistum est patit de defectũ, quã ũ ad ſpẽm, & sic nõ sine causa, inqt do. auctor, ꝙ cõmittit fraus ꝑ mercatorem vendendo cerã mistam cum farina fabaꝝ. Cõmittitur ẽt fraus in quantitate quæ ꝑ mensuram cognoscit. vẽdo sciẽter deficientẽ mensura ꝑ modum ꝑ virgam, & põdus, & sitra deficiẽnte mensurando cõtra quos hr̃ Deuter. c. 25. nõ habebis in sacculo diuersa põdera, maius, & min⁹, nec erit in domo tua modius maior, neq; minor, abhominabitur. n. Deus eum qui hæc facit, & aduer

aduersator oēm iniustiam tertio casu cōmittit fraus in qualitate, puta si qs sciēter vēdat aial. infirmū, vel vinū corruptū dat vbi alter vult vinū sanū, sed puꝝ, seu q dant falsam monetā scienter ꝓ bona, potest ēt committi fraus tribus alijs modis ſm eundem) Primo, si oi inexperto circa rē, seu merces superuendat rē scienter: Secundo si vidit emptorē arctarū necessitate, vel inordinata affectione impulsum, & ob hoc supuendat: Tertio qñ vēditor verbis, & alliciamētis rē quæ vix valet vno denario exibe, & vēdit ꝓ quatuor cōtra, quos inuehit Host. in summa de pen. in tit. 8. dum dicat q hodie mercatores vix sine fraude, & mēdatio vēdere possunt, & lucrari, & ideo (inquiunt) tenentur ad restitōnem, & sic aia eoꝝ est in maximo periculo.
33 † Punitur ideo in regno ille q pęnes se tenet auꝝ, & argētum vitiosum vel falsum, & vēdit vel nō vendit ꝓ prima vice pœna vnius librę auri, ꝓ secūda vice manꝰ mutilatione punietur vt hr in tex. ꝯst. si quis campsor, & ibi declarat Afflict. quid erat de iure cōi? vi
34 de Bart. in l. lege Corn. ff. de fal. † Et si quis commiserit ēt fraudem in substātia (vt quia vēdit picturas deauratas, & argēteas cū nō sint (punitur ꝓ prima vice pęna vnius libræ auri, & si nō poterit soluere, debet fustigari, & pro secunda vice debet pœna manus plecti, & ꝓ tertia vice furcis suspēdi debet, vt hr in ꝯst. magistro merchanicaꝝ artiū. sub tit. de si mer. in vēd. mer. debet. n. qui talia facit certiorare emptorem, vtrum picturæ argen
35 to vel auro suppositæ sint. † Simili quoque pęna plectunt cādelarij faciētes cādelas cū mistura adipis, & nō de bono seuo, seu de bona cera, & cū bono litigno de bona bōbice sine alia mistura. Cū & si hoc fecerint debēt notificare emptoribus alias si vendāt ꝓ pse
36 ctis, & bonis puniunt. † Item cōmittit fraus in substātia p eū q vendit pānos fracidos ꝓ bonis, nā isto casu hēt locū actio redhibitoria. j vt vendens ad se recipiat pannos, & restituat pecuniā, vt dicit Bal. in l. ob quæ vic.
37 §. sed si vitium. ff. de ædi. ædic. † Item cōmittitur fraus in substantia p eum qui vendit libros corruptos, & inutiles, nam hēbit locū redhibitoria? vt vēditor ad se recipiat libros restituat precium? ſm Bal. in d. §. si vitium.
38 † Vnus quisque. n. debet manifestare qualitatem rei alias esset in dolo, vt est tex. in l. si. &
39 ibi Bal. C. de litig. Itē cōmittit fraus in substātia ꝓ caupones vendētes vinum limphatū ꝓ puro (vt supra dixi) puniunt. n. per const. regni magistros mechanicaꝝ, vt dictū est in
40 candelarijs. † Itē cōmittit fraus in subā per eos mercatores q in eoꝝ mercatura addunt aliqd inutile (vt calicē i vino puluerē, & arenā in blado, & gōma, seu alqd simile in cera, & cāmarā:es spē tenēdo in loco humido gingibrē, piperē crocū, & sic de singulis) q tenent pęna falsi, vt. ff. del fal. l. leg. Corn. in prin. & ff. de extraor. cri. l. saccularij in prin. & l. si seruꝰ seruū. §. itē si qs frum. ff. ad l. Aq. & tales falsæ merces non debēt ꝑmittere iudices vt vēdantur, sed potius eas ꝯcremari facere debēt, vt §. illud aūt in proœ. ffoꝝ, & §. scitoꝝ, arg. l. mathemathicos. C. de epis. au. & l. dānatos. C. de hæret. & l. qcunq; circa fi. eo. tit. & l. nullus. C. de iud. & firmat do. Iac. de Belu. in sua prax. cri. in tit. de iniu. §. falsa
41 riū inserēdæ † Itē cōmittit fraus in substātia p eos mercatores, q portāt merces ad vēdēdū, & supra saccum ponūt bonas merces, & subꝰ malas, nā isti tales sunt puniēdi plusq fures. vt est tex. i l. saccul. ff. de extraord. cri. ſcdm vltimum intellm gl q est notādum.
42 † Itē cōmittit fraus p eos mercatore q tpe vēditionis demonstrant emptoribus bonas merces & tpe traditionis tradūt mala, nam isti tenent crimine stellionatus, vt l. 3. ff. de cri. stell. & gnalr cōcludēdo semp dr cōmitti fraus in substātia, & punit saltim crimine stellionatus qñ alia pœna nō est determina
43 ta, iuxta tex. in l. j. ff. de crim. stell. † Sed illud pulchrū est an si vēdat vnū ꝓ alio rescindat vēditio, & puniat vēditor? & vr posse dici q nō rescindat vēditio, licet fieri debeat desalcatio pcij, arg. tex. in l. domum. ff. de ꝯtrah. empt. vbi vēdita domo quæ ꝓ parte erat cōbusta inscijs ꝯtrahētib. & nihilominus tenet vēditio, licet fiat desalcatio pcij, vt ibi. & l. Iulianus. §. si vēditor vers. per cōtrarium. ff. de actio. empt. vbi vēdita hereditate ex qua subtractæ erāt plures res, tenet nihilominus vēditio, facit l. 2. & l. tenet i prin. ff. de act. emp. vbi si mēsura dicta nō inueniat in fundo vēdito nihilominus tenet venditio, licet ꝓ pre deficiēte habeat rō, idē dixit Bal. in l. 2. C. de ꝯtr. emp. ad idē facit l. si post. ff. de peri. & com. rei ven. vbi dr q si post inspectū fundū quē emere volebā arbores vi vētoꝝ euulsæ fuerint, nihilominus tenet vēditio de fundo postea facta, absq; eo q arbores vēdu ę intel ligan

ligantur, cũ non sint pars fundi, licet si emptor ignorasset, & vẽditor sciuisset, & nõ dixerit debeat hři rõ interesse arborꝝ. l. sed si cõis. ff. eo. tit. sed pdicta non ꝓcedunt qñ dolus emptoris, seu vẽditoris dedisset cãm contractui, qa tũc nõ tenet vẽditio. l. si dolo. C. de rescin. vẽd. Præterea pdicta non ꝓcedũt qñ cõtemplatione eius qđ ex diminutione abest facta fuisset vẽditio, quasi alias nõ fuisset qs rẽ empturus, qa ex toto tũc dispõ, cũ deficiat ẽt in eo quod remanet cõsensus. l. arborib. ff. de ↄtrahen. empt. qui text. vult hoc ꝓcedere q̃uis vterq; diminutionẽ ignorasset, vt qa arbores in fundo existentes vento vulsæ vel ignæ cõbustæ essent, quaꝝ cõtemplatione qs fundũ emerat) qđ inducitur p Bal. in l. 2. C. de cõtrahen. empt. vt si qs emisset hodie piscationẽ alicu⁹ lacus cuius pisces heri fuissent deuastati me ignorãte, qđ non tenet venditio, ꝑp defectũ consensus, & hoc modo intellig t gl. in l. si duos. ff. eo. tit. pter ea non ꝓcedunt pdicta qñ quis asseuerasset partem, vel qualitatem q̃ deest tpe emptionis, licet ambo ignorassent abesse rei pñtiã hñtes (vt quia qs mẽsem l gneam, vel eneã argento coopertam vẽderet mihi ignorãti pro solida argentea, credẽs ex eã toto argẽteã) qa nulla est venditio. l. cũ ab eo in fin. ff. de contr. emp. cui fortiter obstat tex. in l. quid tñ ff. eo tit. dum ibi dř ꝙ vendita re deaurata quam ambo credebant solidũ auꝝ tenet emptio, quos tex. dicit Bal. in d. l. cũ ab eo. §. fi. nõ posse à ↄtrarietate bone defendi. sed est aduertendũ ꝙ in d. l. cũ ab eo in fi. vẽditor q credebat puꝝ argentũ licet falso, & impudenter vẽdebat mẽsam argẽto coopertã pro solido argẽto, & tũc nõ miꝝ si nulla est emptio, prout ẽt in d. l quid tñ in fi. cũ es pro auro vendit in d. l. quid tñ venditor vẽdens rem deauratã nõ dicebat qđ venderet illam ꝓ solido auro, licet ita crederet, quo casu vt dixi nulla fuisset emptio, vt ẽt vult d. l. qd tñ in vltimis verbis, sed rẽ simplř vẽdebat, est bene veꝝ quod qñ quis rem deauratã pro auro vendit, licet non teneat in illo corpore emptio, tñ tenetur tm̃ auri prẽstare quamuis fuerit ignorãs. l. labeo lib. Posteriorum. ff. eo. tit. Ideo caueant qui nõ hñt reꝝ peritiam in talibus qũo asseuerãt, & tute faciẽt rẽ simplř vendere. Ita prædicta procedunt qñ diminutio talis est, de toto vel de maiori parte l. & si ↄsensum in prin. & l. domũ. ff. de cõtr. emp q̃ l. domum dicit quod si domus vẽdita erat tpe vẽditionis exusta in totũ, ita ꝙ ad areã redacta est non tene, vẽditio siue ambo ignorassent, siue emptor sciuerit, & nõ venditor, siue vẽditor, & nõ emptor eo, qa cũ deficiat suba rei q̃ vendiť nõ tenet vẽditio, qa defectus corporis subẽ magis impedit vẽditionẽ q̃ rei vitiũ. l. in vẽditionibus in prin. & p totã l. & l. alioqn, & l. seq. & si ↄsensum i prin. iũcta. l. labeo lib. Posterioꝝ eo. tit. qa defectus corpis inducit. defectũ ↄsensus d. l. & si consensum in prin. vbi aũt aliqd de domo remãsit, dimidia pars. s. vel plusq̃ dimidia, & tenet venditio, siue ambo ignorauerint diminutionẽ, & deteriorationẽ, licet fiat defalcatio valoris ptis exustę siue vẽditor tm̃ sciuerit, quo casu tenetur pstare non tm̃ simplř valorẽ ptis deficiẽtis, sed quãto emptoris interest vt ibi. & d. l. labeo, siue emptor tm̃ sciuerit, vel ambo, quo casu nulla si præiudicij falcatio. d. l. domum cũ volẽti, & scienti non fiat iniuria, & fraus ẽt re ipsa. l. j. de act. emp. quod si plusq̃ dimidia pars si exusta, & diminuta, si ambo ignorassent nõ tenet venditio, & verisiř defectu consensus emptoris, & qa suba in maiori parte deficit, vt dicit ibi text. qđ si venditor tm̃ sciuerit in eius odiũ tenet vẽd tio, vt teneať quãti interest emptoris domũ integrã esse, & exustã non esse, vt ibi. & d. l. labeo qđ si emptor tm̃ sciuerit tenet venditio, vt dicit ibi tex. & idẽ si ambo sciuissent, vt. s. pro parte q̃ superest teneat emptio, sm gl. pen. & in reliquo non, sed dolus cũ dolo in ea parte cõpensetur, licet innuat tex. venditionem ex toto nullã, qđ ẽt ibi Fulg. voluit in vltimis

44 verbis. † Nunquid venditores carniũ tenẽtes maiora põdera debeãt puniri? vide Bal. in ↄs. 155. in j lib. & adde qđ iudex sciens, & patiẽs põderibus, & mensuris illicitis, & nõ puniens tenetur, & punitur, qa de suo emendabit, & ẽt vtẽs illius puniť pęna falsi, & red

45 dit qđ extorsit. l. fi. C. de susc. & arca. † Et est tñ aduertẽdum quod ille q grauatur in mẽsura, vel extimatione ppeia facta põt, & debet infra annum de hoc conqueri. vt C. de cẽsito, & l. qui grauatos lib. 11. post annũ vero conqueri non põt exceptis minorib. & abscentibus, sm Bald. in cõs. 387. incip. ille

46 qui grauatur 3. lib † Et ad quid agere potest deceptus ex falsis ponderibus, vel mensuris? Dicas quod si vult agere crimine extra ordina

nario, cuius pœna est extraordinaria, vt in l.annonã de extraor.cri.pœ̃t. Sed de iure regni al'r cauetur quo ad pœnam, nã imperator Fed. statuit in cõst.incip.ad legitima põdera, quod quicũq; falsitatem, seu fraudem cõmiserit in mensuris, & põderibus, & pannos tirauerit, debet ꝑ sentẽtiam puniri pœna vnius libre auri, quã si nõ poterit soluere debet fust gati ꝑ totã ciuitatem, & appendi in collo illud põdus falsificatũ, vel mẽsura, & si secũda vice silẽm fraudẽ, vel falsitatẽ cõmiserit amputabit ei manus, & si tertio reiterauerit suspẽdat, & mortis ꝑiculũ subeat, si vero voluerit agere ciuil'r, & tunc agit ad interesse.ff.de act.empt.l.rẽ.aut vult cõtra secũ ꝯtrahentẽ agere, & tunc aut est vẽditor q deceptus est, & tũc aut vẽdebat res in gñe aut in quantitate in spẽ (puta vendebat fundum tñ volebat scire quot iugera ꝯtineret quot ardẽta in falso mẽsurasti q a dixisti qđ non erant ibi nisi x.cũ esset xx. iugera) & tũc põt peti interesse in quo deceptus, vt l. nihil.§.ꝯ ꝯtrariũ.ff.de actio. empt. aut in gñe vel quãtitate vẽdebat (vt puta decẽ modios bladi, vel decem amphoras vini) & tũc aut vẽdebat in gñe gñalissimo (vt vendo tibi decẽ lagenas vini) nec agebam quod tu hẽs totum vinum ꝑ decem lagenis mẽsurasti, & sunt xv. tunc repetã qđ plus habuisti, sic intell'r d.§.de eo.aut tibi vendebã in gñe speciali ita tñ quod totam rem illam volui quod hẽs) vt vendidi tibi dolũ, & quãlibet lagenam pro x.tñ ibi erant xxx. & dieis qđ nõ sunt nisi xx.& mẽsurasti pro xx.) & tunc nõ reperam quod est vltra xx. de x. lagenis ꝑcium petam, vt l.1.§.si duobus, & §.2.ff.si agrimen fal.mo.di.aut emptor deceptus est & est dicẽdum idem, & prosequere ad longum vt per do.Ioan.Rogn. in suo paruulo

47 opusculo de mẽsuris, in 8.q. † Item cõmittitur fraus in quãtitate rei per mercatores q mensurant pãnos quos vendunt, & tirãt ipsos pannos, q a non debet tirare, sed debẽt vendere eos in tabula plana cum canna absq; tiractione, vt dicit tex.in ꝯst.mercatores, & ibi no.Affl.3.no.& quid de pãnis lini vide Bal.in l.leg.C.de leg.vide Benu.Strae.

48 in tract.de merc.2.parte, nu.8. † Item (vt redeamus ad propositum nr̃m) cõmittitur fraus in qualitate vendendo merces, & occultãdo defectus, & vitia rerum ostendendo apparentias, q̃ non sunt in eis, vt inqt Affl. in constit.magistros, nam venditor tenetur speciał'r certiorare emptorem, de qualitatibus rei vẽdite, ꝑꝑ quas emptor esset minor empturus, l.q ro in verbo spec.ff.de action. emp. & vbicũq; venditor scienter nõ certiorasset emptorẽ de qualitate rei ꝑꝑ quam esset vẽdita minoris, & tũc emptori ignorãti teneẽ ad oẽ interesse, l.1.§.1.& l.Iulian.post princ. & l.q ro.ff.de act.empt. & si venditor ignorauit teneẽ quãti minoris emptor fuisset empturus si sciuisset, l.quot. de ser.l.lab. ff.de ꝯtr.empt.& plene ꝑ Alex. in cõs.95. in

49 5.lib. † Item magna est fraus eoꝝ qui vadunt per plateam, & imponunt ꝑcio rebus plus debito, vt alij sic emerẽt in alterius detrimẽto, nam puniuntur crimine stellionatus, vt dicit Bar.ꝑ illũ tex.in l.3.§.item si q s

50 imposturã.ff.de cri.stell. † Et qua pœna puniant aromatorij faciẽtes eam fraudem, de qua ꝑ do.auctorem? & in hoc prodiere sunt duæ ꝯst.in regno, altera incipit in terra qua libet, & altera. Quia nunq̃, quibus cauetur pœna publicationis oium bonoꝝ mobiliũ, & si ꝓmeticus consenserit punitur vt ibi,

51 & vide Ang.in l.ex fact.ff.de neg.gest. † Itẽ cõmittitur fraus per eum q vt emat merces vilius quas q s tenet venales, & vt non reperiatur alius emptos ꝑtor ipsum, diffamandi vadit quod dñs illaꝝ mercium est ipsius debitor, & qđ dictæ merces sunt eidẽ obligatę, vel quod sunt litigiosæ, vel al'r, ꝑꝑ quod emptores abstrahunt à proposito emẽdi dictas merces, nã teneẽ actione iniuriaꝝ, & ad interesse, arg. tex.in l.itẽ apud labeo.§.si q s nõ debitorem.ff.de iniur. cum §.pręced. & no. ꝑ Ias.in l.dedi.§ q̃ q̃.ff.de cond.cau.da. cau.non secuta cum sil'bus, de quo vide gl. in l.si duo.§.alij in x.in vlt.gl.ff.vti poss. & Bal.in cons.149.incip.quidam mercator in

52 3.lib. † Item cõmittitur fraus per eum qui surripuit signum de sacco frumẽti, vt possit sciri põndus ipsius, & vt non possit percipi quantũ plus debito acceperit q s de molitura, & teneẽ pœna falsi. ẜm Mars. in l.qui in

53 rõnibus.ff.ad l.Cor.de siccar. † Item cõmittitur fraus ꝑ illos mercatores q vẽdunt pãnos, & vt pluris ꝑcij vẽdant asserunt dolose pãnos esse Venetianos, seu Noreinos, & nõ sunt, nam isto casu teneẽ venditor emptori ꝑstare q̃ti pluris pannos emisset si ita essent, & nihilominus puniẽ tanq̃ vẽdens vnũ pro alio, pro vt de primo est tex. in l.Iul.lib.15. §.ven

§.venditor.& de 2.est tex. in l. si quis in pignore.ff.de pign.act. & hæc sufficiãt ad materiam fraudis. Petr. Foll. V. I. D.

54 † Vigesimoprimo, pôt iudex ecclesiasticus excõicare testes laicos nolentes deponere in curia seculari, quia tacere veritatem, est peccatum, & potest facere proclama, sub pœna excommunicationis, vt quicunque scit veritatem super tali negocio, compareat in iudicio ad deponendum, ita tenet Abb. in c. ad nostram, el 2. col. 1. de iureiurando.

ADDITIO Adde q́ tex. ille c. ad nostram extra de iureiu. el 2. est satis notabilis ad practicã hodiernam, quam in aliquibus partibus (& pcise Salerni) vidi seruari, q́ per viam cõicationis et in criminalibus põt moneri oẽs scientes veritatẽ de aliquo delicto vt eam deponere habent nam tenentur testes eam reuelare coram iudice ecclesiastico, licet aliàs satis impugnassem. Pet. Foll.

55 † Vigesimosecundo, potest iudex ecclesiasticus, qñ coram se est deductum aliquod incidens spirituale, inhibere iudice seculari, q́ in causa principali non procedat, durante dicto incidenti. Verũ in hac inhibitione debet adhibere causæ cognitionem, & citare partẽ aduersam. ita tenet Alex. in l. 4. §. condem. col. 4. ff. de reg. iur. & Abb. in c. tuam in vlt. no. de ordine cognitionem, & ibidem Abb.

56 in 4. col. vers. quæro nunquid, &c. † Vigesimotertio, iudex ecclesiasticus potest compellere laicum litigantem in foro suo ad obseruantiam iuris canonici. Ita tenet Card. per illum tex. in cl. 1. in 8. no. de pœn. & remis. p̃ hoc est tex. in c. licet de iureiu. lib. 6. & in c. decerninus de sen. excom. lib. 6. & in c. cum

57 q̃dã de excep. † Vigesimoquarto, cognoscit iudex ecclesiasticus hodie in regno de causa suspicionis iudicis secularis, nã qñ iudex allegaẽ suspectus, nõ auditur allegãs, nisi p̃ponat, & p̃bet iustas cãs suspicionis coram diocesano illius loci, vbi cã ventilanẽ, & sic iudex ecclesiasticus cognoscet an sit suspect⁹ vel nõ ita de hoc est regia pragmatica, q̃ incipit. Itẽ, si p̃tingat, & est posita i j. char. ritiuũ magnæ curiæ vicariæ, & ita hodie seruatur.

ADDITIO Adde dictis hic p̃ do. auctorẽ q́ regia prag. allegata p̃ eum, nõ dicit simplr̃ cã suspicionis iudicis ordinarij p̃ponéd im fore coram diocesano, sed dicit p̃poni dñe coram logotheta regni vel prothonotario licet, in fine subdat q́ in aliq. partibus regni proponitur corã diocesano loci, quare puto q́ coram iusticiarijs regionum debent simpliciter causæ suspicionum p̃poni, & ita tpe meo vidi emanatã esse regiam prouisionem iusticiario, & p̃sidi huius prouinciæ principatus citata quæ hodie ibi est registrata, & legi, & vidi. Petr. Fol.

58 † Vigesimoquinto, pôt iudex ecclesiasticus sequestrare corp⁹ mortuũ alicuius vsurarij, & facere, q́ non sepelliatur, donec eius hæres caueat de vsuris restituendis ita tenet Ang. in auth. vt defun. seu fun. &c. in princ.

59 SVCCESSIVE † sequitur videre de iudice seculari, circa q̃ pt se impedire p̃tra clericos, q̃a contra laicos non est dubiũ. vnde decidamus hic aliquos casus dubitales p̃ vtilitate huius distinctionis. Primo igr̃, iudex laicus impedit se contra clericos p̃ viã reconuentionis, quia si clericus agit contra laicũ in foro seculari, potest ibidem reconueniri, secundùm magis cõem opin. quam tenui supra in 6. dist. in 5. q. tertiæ par.

ADDITIO Glo. in c. clericũ nullũ, vr̃, tenere contrarium, sed pro opinione dñi auct. bene facit gl. in c. at si clerici de iud. & sequunẽ Inno. in c. 2. de fo. comp. & Host. in summa eo. tit. §. q̃bus vers. licet ix. col. & Io. And. in d. c. at si clerici, dicẽs ita de p̃suetudine seruari, & est cõis opinio, quam limita nisi clericus in fraudẽ conuenisset laicũ corã seculari, vt ibi reconueniatur, nã tali fraude detecta non recõueniretur ibi, ſm Ang. in l. 2. §. sed si agat ff. de iud. de quo per Affl. decis. 173. Secũdo limita nisi laicus in fraudẽ p̃curasset p̃ueniri à clerico, ad hoc vt ipsum potuisset ibi reconuenire, p̃ quo vr̃ bonus tex. in c. relatũ iũcta gl. in ver. seculari de iu. patr. & tenet An. de Bu. in c. ecclesia S. Mariæ de p̃st. Tertio limita nisi clericus cõuenirer laicũ sup̃ actione famosa, vel p̃ iniuria sibi facta, ſm Bald. & Sal. in auth. p̃ñr de iud. Quatro, limita nisi recõuentio tãgeret cãm spiritualem vel illi annexam. tũc. n. nullo modo fieri posset corã laico, ſm Inn. & cõiter doct. in c j. de mu pet. & Bal. & Sal. in d. auth. & p̃ñr. Quinto, limita nisi reconuẽtio esset de crimine, q̃a siue veniret imponenda pœna pecuniaria, siue infamiæ, siue agaẽ de crimine criminaliter, siue ciuiliter, nõ pôt clericus reconueniri corã laico. ſm Sicul. in c. at si cler. extra de iud. & ibi Ioan. And. & in c. j. de mut. pet. & Bar. i c. j. de p̃tr. apud

apud par.term. Sexto limita nisi ageretur de distringendo psonã clerici virtute recõuētio nis,qa illa semp est interdicēda iudici secula ri.licet ei pmittat cognitio eãr reconuentio nalis,fm Arch.in c.vnico de cler cõiug.lib.6. & adde q̃ si clericus reconuentus appellabit si grauatē ad superiorē iudicis secularis fm Arch.inc.nō ita 2.q.5. & Imo.in c.significantibus
60 de off.del. †Secundo,iudex laicus cõdemnat clericū in expēsis,qñ litigauit corã eo, cõtra laicū,& succubuit, fm Imo. in c. ar si cler. &
61 ibi ēt Fel.in 6.col.1.in fi.de iud.†Tertio,potest iudex laicus citare clericum coram se, si sua putauerit interesse, & sic in actu voluntario,& valet citatio fm Bald. Paul.de Cast. & Alex.in l.testaméta oia,C.de test.& Ang. in l.2.§ hæc stipulatio, ff.si plusquã per l. Falc.
62 † Quarto, qñ esset factum sequestrum, seu depositū penes clericū p iudicem secularem, põt idē iudex præcipere clerico, q̃ restituat, fm Bal.in l.si fideiuss.§ si ff.qui satisd. cog. & Bal.in l.acceptã,col.2. C.de vsur.& sequitur Ias.in d.§.fi. per tex in l.fi.§.pen. C.de bon.
63 auto.iu.pos. † Quinto,intromittit se iudex laicus ɔtra clericū spoliantē laicum sua possessione in restituendo laicū spoliatū in possessione,p viam cuiusdã defensionis extraiudicialis,citando gñalr oēm, qui sua putauerit interesse,& ista est noua prouisio inducta per capitula regni,videlicet,per c.oīs prædatio.& c.ad regale fastigium. & c.finis præceptis charitas,&c.de qua mā hr̃ in decis.2. ɔs. 24.Neap.Et dixi supra in 7.dist. iudiciorum,
64 circa fi. † Sexto, iudex laicus dat curatorem ad litem clerico minori litiganti coram se, vt est decis.Rotæ,207.in antiqs. Nam semper talis curator datur per illum iudicem coram quo lis vertitur,secundum Bal.in l.fi.C. de adm.tut. pro hoc tex. in c. fi. de iud.

ADDITIO Adde Oldr. in cons.59.
65 & Gem.in c.si annum de iud.lib.6. †Imò,q̃ plus est, fm põt p iudicē laicū dari sacerdos in tutorē fm Ang. Aret. inst. de attili. tut.§. sed hoc iure allegat auth. psbri,C.de epis.& cle.nã vt ait iudex secularis est iudex cõpetēs cuiuscunq; ēt clerici petentis tutelã,vt 11.q. 1.c.experientiæ & c si clericus,& c.cū sit de so. cõpet.adijcit ēr quod psēs,seu alias secularis iudex potest psbiterū dare in tutorem, q̃ vr̃ probari in l. neque,C.q da.tu.vel cu. pos. & gl.in auth. presbiteros, C.de epis. & cler. & gñaliter,C.de epi.& cl.voluit q̃ exorcistæ,& alij clerici inferiores cõpelluntur p iudicē seculatē suscipe tutelã legitimã qa dati sunt à lege,sed psbiteri & alij in sacris volentes pñt esse tutores legitimi, nō aūt testamētarij vel datiui,p quo tex.& gl.i c pueuit 86.dist. nō tñ coguntur vt in auth.psbiteros, C.de epis. & cl. sed ad tutelam miserabiliū personarum oēs psbiteri,& monachi tenentur,vt 88. dis. c.1.& c.eps gubernationem,& Spec.in tit.de tutor. §.gñaliter vers. Item opponitur cõtra tutorem, & in vers. illud aūt dicit tamen ibi quòd forte non cogentur. Petr. Foll.
66 †Septimo,iudex laicus põt cõpellere creditorem laicum ad remittendum iurm turpiter receptum à debitore.ita tenet Fel.in c.1.col. 7. in fi. de iureiu. istud tñ putarem verū ante quam debitor incidat in periurium per non solutione,puta ante diē solutionis qa postq̃ venit dies solutionis, & debitor in periuriū incidit, nō põt illud piuriū p partē remitti, vñ illa coactio iudicis,nihil operaretur. ita tenet Bal.in auth.q̃ eis,C.de nup.& hr̃ in dec.
67 36.conf. Neap. † Octauo iudex laicus cognoscit de causa spūali incidēte iter Iudæos, vel infideles, quia ex quo ipsi sunt extra ecclesiam, ideo ecclesia non impedit se de eis. ita tenēt Alex.in l.Titia,col.3.ver. vel secundo,&c.ff.sol.mat. & Pet.de Anch. in c.ea q̃,
68 in 5.q.de reg.iu.lib.6.†Nono,põt iudex secularis cognoscere de nullitate absolutionis à iuro concessę per iudicem ecclesiasticū,fm Fel.i c.1.col.5.i fi.ver. posset ēt secularis,&c. de iureiu. Allegat Pet.de Anch in ɔs.382. in
69 cip.retento,ordine,&c.col.4. † Decimo,põt iudex laicus, vel eius familia capere clericū delinquentem deprehensum in crimine vel rixa, non tñ vt ipsum detineat, sed debet eū pñtare iudici ecclesiastico.ita tenet Bal.in l.si qua per calumniam,col.2.in fi.vers. sed quæro, C.de epis.& cler. De qua mā hr̃ plenē p Abb.Fel.& cõ ter doct.in c.cum nō ab hoīe, de iud. & Bart. in l. si quis in seruitute, ff.de fur. & Ioan. de Ana. in c. super eo. col.2. de cri.falsi. Quod procedit,qñ clericus incedebat in habitu & tonsura, alias secus qa non tenetur iudex laicus ipsum dimittere ad iudicem ecclesiasticum, nisi prius ɔstet sibi de clericatu,fm Bal.in d.l.si qua p calum. vers. sed ponamus,&c. Vt rū de illo incidenti .s. super probatione clericatus, non põt cognoscere secularis,sed eps cognoscet.tex.ē st in c. si iu-
70 dex laicus. de sent.excomm.lib.6. †Sic dici-

mus in simili, quod percutiens clericum non incedentē in habitu, & tonsura, est excōicatus sm Bart. in l. item apud Labeonē. § si qs virgines. ff. de iureiur. & Bal. in d. l. si qua p calumniam, col. 1. vers. deinde venio, &c. & habetur in c. 4 de sent. excom. Adde prędictis Bald. in d. l. si quis curialis. C. de episc. & cler. & Soc. in consil. 122. col. pen. in princ. in 1. vol. & Alex. in consil. 8. in 1. volum.

ADDITIO Adde hoc in regno nō procedere, qa clericatus pbō fieri debet corā iudice seculari coram quo petitur remissio, vt dictat ritus magnæ vicariæ, incip. Itē seruat ipsa curia quod nullus clericus. P. F.

71 † Vndecimo, iudex laicus pōt punire clericū prius delegatum per epm. nam qñ clericus delinqt taliter, quod mereatur mortē, debet pro cessari per epm, & postea degradaē, & deinde traditur curiæ seculari puniēdus, vt no. Bar. in l. 1. ff. de pœnis, & est tex. & ibi Abb. in c. nouimus, de verb. sig. & Abb. in c. cum non ab hoie, col. 8. & seq. quod in c. at si clerici. de iud. in §. de adulterijs. & vide plenè p Spec. in tit. de acc. §. 2. loco. vbi tractat hāc mām, videlicet, qñ clericus deponit. & qñ suspēditur, & qñ degradatur, & qualr fiat degradatio. De quo ēt est tex. in c. degradatio. & ibi p Gem. de pœnis lib. 6. Et circa mām degradationis hęc datur rła, quod qñ agitur de degradando epm requiruntur xij. epi vna cum metropolitano. Si vero est degradādus sacerdos cōstitutus in sacris requirūtur sex epi, in degradatione vere diaconi, vel subdiaconi requirūtur tres epi in clerico vero in minoribus cōstituto sufficit solus eps pprius. ita hæc oia declarat, Abb. in c. non pōt, & ibi ēt gl. de re iud. & gl. in c. 1. in ver. canonibus, de hæret. lib. 6. & gl. in d. c. de degradatio, & hr in summa 15. q. 7. & in c. felix, & c. si aū, eadem causa, & q. Fallit in crimine hęresis, in quo nō requiretur numerus tot eporum, sed solus eps proprius pōt degradare conuocatis prælatis, abbatibus religiosis, & alijs literatis de sua diœcesi. tex est in c. 1. de hær. lib. 6. & Ioan. de Ana. in c. pen. in 1. not. de hær.

72 † Item dictus numerus epoꝝ requiritur in verbali degradatione, sed in reali, & actuali non requiritur sm Fel. in d. c. non pōt. col. 4. in princ. & col. pen. & ibi ēt Abb. Item, qñ aliquis est degradatus verbaliter, adhuc retinet priuilegium clericale qa nondū efficitur de foro seculari, secus postq est actualiter degradatus, sm Ioan. de Ana. in c. ad abolendam, col 6. in fi. de hær. Postq igitur est actualiter degradatus traditur curiæ seculari puniendus. Veꝝ debet iudex ecclesiasticus rogare iudicem secularē, vt procedat cōtra eum, citra pœnā sanguinis, vt est

73 tex. in d. c. nouimus, de ver. sig. † An aūt clericus degradatus si de facto celebrat, pficiat corpus Christi vide gl. & Abb. in c. 2. de cler. excom. vbi tenent, quod sic idem tenet Ioan. de Ana. in d. c. ad abolēdam, col. 6. in fi. & seq. de hęr. Pro qbus aūt criminib. pōt clericus deponi, vel degradari, vide Fel. in c. at si cle-

74 rici in prin. col. pen. & fi. de iud. † Vnum tñ scias hic, quod licet iudex laicus possit de mādato epi capere clericū, non tñ pōt ipsum torquere, vel verberare, ēt de mādato epi, alias incideret in excōicationem. ita tenet Ioan. de Anan. in c. super eo. col. 2. in fi. de cri. fals. & Petr. de Anch. & Abb. in c. vniuersitatis, col. j. de sent. excō. & Arch. & Gem. in sum. 45. dist. De mā aūt degradationis supra dicta vide plenè de Firm. in suo tract. de epo

75 in vlt. parte. † Duodecimo, iudex secularis exercet iurisdictionem in clericum, rōne & feudi, quod tenet clericus ab eo. c. ceteꝝ, de iud. & c. ex transmissa, & c. veꝝ, de fo. comp. & in c. j. §. item si clericus, & ibi And. de Iser. in 2. col. de cap. Corra. & Soc. in consil. 12. col. 8. in princ. in 1. vol. Item qñ est auctor laudatus, per l. venditor, & ibi per doct. de iud. & Abb. in cap. fin. de empt. & vend.

ADDITIO Intellige sanè hæc conclusio sm Inn. in c. veꝝ extra de fo. comp. & pcedat qñ agere de cā feudali ciuili secus si ageret ɔtra clericū vassallū ad ammissionē feudi criminałr, aut ciuiliter pp crimen, qa tūc sm eūdē Inn. Sicu. & Io. And. in d. c. veꝝ remittēda est cognitio ad plaтū suū, ēt, si feudū sit pfanum dicit tñ Inn quod si p platū suum de pditione, vel alio crimine pp quod debeat feudū ammittere fuerit ɔdēnatus, tunc dñs auferret feudū pro velle suo, & si fuerit absolutus. tūc vlterius non poterit dñs ei pp crimen auferre, & vltra dicit, quod cum qlibet dñs feudi sit iudex ordinarius suas snias exequeē ēt laicus ɔtra clericos vassallos. nec icidit in excōicationem, si eos resistentes compellat, arg. cap. olim de rest. spol. sed cōiter doct. in hoc contradicunt volentes quod dñs feudi prætextu hmōi cognitionis in clericum vasallū, non habet districtionem personalē, & ex-

presse

presse tenet. Io. And. & Sicul. in alle. c. vers. & in c. vnico, de ele. coniug. lib. 6. P. F.

76 †Decimotertio iudex secularis pôt punire clericû de assassinio, qa pp criminis enor mitatē ipso iure censetur degradatus in casu isto. ita tenet Lapus in c. pro humani. de hom. lib. 6. & Patis in tract. synd. in ver. inquisitio, col 7. in fi. Rob. Mar. Ven. I. V. D.

ADDITIO Vide ad hæc Ant. Cap.

77 in dec. 112. nu. 1. & dec. 155 nu. 16. †Itē vltra do auct. hic aliquos casus applicādos cē ceo vtiliores ceteris, quare illud scire non re decat, quod clericus cû agitur p possessorio retinendæ pôt corā iudice seculari trahi & côuenir ē ab alicio clerico, de quo late p Io. Fab. inst. de inter. §. retinēdę, & p Bart. in l. 1. ff. de inter. & pro hoc vr facere c. cām q sint fi. le. ibi (non attendentes q ad regē & non ad ecclesiam ptinet de talib, possessionibus iudicare) pp quod Ant. in c. cû dilectus de ord. co. dicit quod si agatur super possessorio bñficij, causa ppea nō dr esse spûalis, & idem tenet Nicol. mill in verbo bñficiû, & expresse tenet Vinc. in c. fi. de iud. q de iure spirituali pôt agi possessorio coram iudice seculari quod ēt vr sentire gl. in c. cum dilectus de elect. in vers. iuro dicens quod qñ agitur possessorio de iure spirituali nō agit spiritualr, & ideo nō est tractanda tanq spiritualis Idem volunt gl. in c. literas de iur. cal. & sentit. Innoc. & alle. c. eum dilectus Arch. & Io. And. in c. frequens de rest. spol. lib 6. dicens q cā non est mere spûalis cum igitur de possessorio de re spûali, de quo plenè p Guid. Pa. i dec. 207. & 87. & Boēc. dec.

78 69. pri. lib. & Gram. dec. 88. † Item potest clericus corā seculari iudice citari, & conueniri vt auctor laudatus pro euictione, & defensione rei vendite, nam ex persona defensotis venie̅tes ad cām non debet mutari forus. l. j. C. vbi in rē actio. & vr casus in l. venditor. de iud. & ita vr tenere Bal. in d. l. j. & Ang. in l. nō solû. §. qd vulgo. ff. de vsuc. & tenet Petr. de Anch. in 1 fa iuris ea q. 17. q. Bal. in auth. Clericus. C. de epis. & cler. & idem hr per do. Ant. Cap. in dec. 197. nu. 7. sed vide do. Th Gram. in dec. 21. vbi refert contrarium seruari in facto Regio, consilio Neap. & ꝯtrarium in pluribus causis fuisse

79 decisum. ††tem si contigerit clericum succedere laico iā cōuento coram iudice seculare sup aliqua in causa. nā talis instātia inchoata cum laico defuncto trāsit in clericū ei succedentem, sm Imo. in l. si eum hoiem. ff. de fideiuss. & Paul. Cast. in l. hæres absens. ff. de iud. & Lud. & Paul. Cast. in l. si constante. §. fi. sol. matr. licet ꝯtrarium tenuerint Bal. in l. j. C. si. pen. app. mors, inter. & Ang. in l. tā ex contractibus. ff. de iud. & Bal. in c. in præ

80 sentia extra de pro. †Item si clericus negociatur tenetur ad gabellas in cōcernentibus negociationē sm Fed. de Sen. in ꝯs. 3. incip. qō talis est vlt. col. per tex. gl. in c. presenti de cens. pro quo facit, cap. 2. de cler. vel mon & sequunt Math. Paul. Stef. Zab. & Imol. i d. clem. præsenti, & bene facit, c. recolentes de stat. mon. pro quo facit id quod dicit Pet. de Anch. in consil. 104. incip contra fratres, & de ijs hactenus. Pet. Foll. V. I. D.

Iudiciorum XII. distinctio.

1 *Iudicium aliud ordinarium: & aliud prorogatum.*

2 *Prorogatio, in iure multipliciter accipitur.*

3 *Prorogatio iurisdictionis potest fieri de persona ad personam: de re ad rem: de tempore ad tempus: de loco ad locum.*

4 *Prorogatio iurisdictionis de loco ad locum, an requirat expressum consensum partium.*

5 *Prorogatio iurisdictionis fit etiam de casu ad casum.*

6 *Prorogatio ad tempore ad tempus, qualiter fiet.*

7 *Prorogatio de re ad rem, qualiter fieri debet.*

8 *Iurisdictio prorogata non extenditur, nisi in ipsas partes prorogantes.*

9 *Iurisdictio prorogata in aliquem iudicē, an mortuo illo iudicē possit per successorem exerceri.*

10 *iurisdictio iudicis habētis illam de iure speciali, prorogari non potest.*

11 *Prorogatio iurisd. tacita & expressē potest fieri.*

12 *Prorogatio iurisdictionis, inducitur per exceptionem dilatoriam oppositam non autem per petitionem copia libelli: neq; per confessionē, num. 13.*

14 *Prorogatio tacita, non potest fieri in causa criminali, nec etiam expressa.*

15 *Prorogatio de loco ad locum, tacite fieri non potest: sed expresse fit.*

16 *Iurisdictio per contumaciam non prorogatur.*

17 *Prorogatio per reconuentionem duplici modo inducitur.*

18 *Iurisdictio limitata ad certam speciem causarum, non potest prorogari.*

19 *Iudex prorogatus non pōt sn̄iam suam exequi.*
20 *Iurisdictio delegati, prorogari non potest.*
21 *Prorogatio, an & quādo impediatur per errorē.*
22 *Prorogatio non potest fieri in causa appellationis, & quae sit ratio.*
23 *Prorogari non potest iurisdictio à Deo concessa, prout est potestas excōicandi, vel absoluendi.*
24 *Clericus iurisdictionem alterius episcopi sine cōsensu sui episcopi progare non potest.*
25 *Prorogari an possit iurisdictio alterius iudicis per laicos subditos baronibus, sine consensu ipsorum baronum.*
26 *Barones regni, habet iurisdictionem à Rege, reseruatam cum priuilegio primarum, & secundarum causarum, & ideo reuocant prorogationes factas per eorum vasallos in alios iudice.*

DVodecima principalis distinctio iudiciorū est. † Quia iudiciū aliud ordinarium, & aliud prorogatum. Iudicium ordinarium, est illud, quod agitatur corā iudice ordinario competēti, vel delegato à superiore, inter certas psonas, vel limitato in certo territorio, qñ agitarur per subditos suae iurisdictioni. Iudiciū vero prorogatū, est illud, qđ ventilat inter partes corā iudice nō suo principalr̄ tñ adito de consensu partium, de qua mā tractatur plenè in l. j. & 2. ff. de iu. & in l. si cōuenerit. ff. de iu. om. iu. & in c. signasti. de for. comp. & in c. P. & G de off. de leg. † Super hanc mā est sciendū quod iste terminus, prorogatio, accipitur in iure multipliciter. Qñque. n. refertur ad terminos & dilationes, & tunc prorogatio nihil aliud est, nisi dilationi labentis nondum lapsae extensio, ēm Bald. in rep. l. Aemilius, col. 6. in prin. vers. not. quinto & c. de mino. Exemplū, datur dilatio alicui, & in medio, vel in fine ipsius dilationis nondū elapsę ,p longatur vlterius, & tunc dr̄ eadem dilatio cū prima. l. sed si manēte. ff. de preca. & Bal. in d. l. Aemilius, & Alex. in l. 4. in prin. ff. de dam. inf. vbi facit dr̄iam inter ,progationē, & reuocationem, & infert ad q. si finita dilatione fuerit dictū, ꝙ dilatio fuit prorogata an valeat ,progatio, saltē ad vim noue dilationis vide per eum. De qua mā hr̄ etiam in l. cū stipulat' sim mhi à Proculo. ff. de verb. obl. Qñqꝫ iste terminis, prorogatio. referē ad compromissa & est mā de qua in l. diem proferre. ff de arb. & ista ,progatio pōt fieri per arbitro, qñ est e. s data ptās per partes, & pō: fieri ēt partibus absentibus, vt d. l. diem proferre. in prin. Vt ꝗ debet postea prorogatio notificari partib & alias nō astring t, ita tenet Alex. in ɔs. 34. col. fi. in j. vol. & Bal. in l. j. C. de sen. ex breui. reci. & Fel. in c. cū oli, col. 9. vers. no. 3. & c. de re iud. † Qñ que iste terminus, prorogatio, referturad iurisdictionem, & ista est mā nr̄a, super qua dic, ꝙ prorogatio iurisdictionis fi quatuor modis, videlicet. qñque de persona ad personam, qñque de re ad rem, qñque de tpe ad tps, qñ ꝫ de loco ad lo ū, vt no gl. & Bart. in l. 2. §. sed si iudex ff de iud. & Bal. in l. j. vers. 3. q o. C. de iuris. om. iud. & ,p Bald. in l. si qui ex consensu. C. de ep. au. Exēplū primae ,progationis. s. qñ fit de psona ad psonam, ponitur in l. 1. & 2. ff. de iud. & l. si conuenerit. ff. de iu. om. iud. vt qñ iudex hēt limitatā iurisdictionem in vna ciuitate, vel territorio, nā si alij de aliena iurisdictione volūt ɔsentire, ꝙ rā eoꝶ iudicetur per illum iudicem, cui non sunt subditi, pñt hoc facere. Et sic illa iurisdictio quae erat limitata inter illas personas illius territorij tm̄, modo per cōsensum ptiū extenditur ad alias psonas sibi nō subditas, & ista dr̄ prorogatio. Exemplum de secūda ,progatione. s. de re ad rē, puta si vnus iudex hēt limitatam iurisdict. vt non possit cognoscere, nisi de causis à centum aurei infra, iuxta. l. si idem cum eodem, & l. cū quadā §. quoties. ff. de iu. om. iu. & in auth. de defen. ciu. §. & iudicare, pñt facere partes hñtes causam maioris summae, ꝙ ille iudex cognoscat de tali cā, & sic extendit iurisdic. de summa min. ad maio. & sic de re ad rē, text. est in l. de qua re. §. j. ff. de iud. & Bal. in d. l. si q ex consensu, col. 3. C. de epis. au. Exemplum de tertia ,progatione. s. de tpe ad tps. puta iudex habet limitatem iurisdict. finiēdā certo tpe puta per annū, prout cōiter solēt creari officiales in regno, pñt facere partes, ꝙ vltra illud tps iudex cognoscat & iudicet, & sic extenditur iurisdictio de vno tpe ad aliud, tex. est. in l. 2. §. sed si iudex. ff. de iu. qđ ,pcedit in iudice delegato, sed in ordinario nō ,pcedit ,progatio in tps successorijs. Ita pulchre declarat Bald. in d. l. si qui ex consensu. col. 3. ver. 2. spēs, & c. C. de episc. aud. & vide Bal. in t. de pace Const. col. 14. in prin. super vers. cōsensum. vbi tenet, ꝙ de consensu partium pñt ,progari tpa appellationis. Exemplū de quarta ,progatiōe. s. de loco ad locū. de

de qua tenēt doc. ꝙ non pōt fieri, & sunt ali qui, put est Bal. in d.l.j. ver.3. quęro, &c. C. de iur. om. iud. & in d.l. si q ex cōsensu col. pen. & si. referendo Iac. But. tñ Bar. in l. quęro. ff. de sol. tenet ꝯtrariū. s. ꝙ valeat ꝓrogatio, & hāc opin. tenet Alex. quē cōiter sequunt ibi Mod. in l. fi. ff. de iur. om. iud. cū limitatione fi. s. dūmodo iudex illius territorij consentiat huic ꝓrogationi. Exemplū pōt poni dupliciter, ſm Bal. in d.l. si qui ex cōsensu col. pen. vers. quartā speciem, &c. Primo modo, qñ iudex ex forma statuti, vel cōsuetudinis deberet sedere ꝓ tribunali in tali loco, puta ī palatio, nā pñt facere partes, ꝙ sedeat ī alio loco eiusdē ciuitatis, puta in platea, & valet talis ꝓrogatio sine dubio, qa sumus ī loco eiusdē iurisdictionis. Secūdo mō, pōt poni exēplum extra locū iurisdictionis, vt si ptes ꝯuenerint, ꝙ iudex Perusinus cognoscat, & ꝓnunciet in territorio Bonon. & ista prorogatio est magis dubia, quā dicit Bal. vbi supra, fieri nō posse. Sed dic ꝙ magis cōis opin. est qđ valeat, interueniēte cōsensu iudicis illius loci, puta Bononiensis, ſm Alex. in d.l. fi. arguēdo de loco ad tps, iuxta l. vinū. ff. si cert. pet. & hanc opin. tenet Abb. in c. nouit. col. 2. & c. excommunicatis col. fi. de offic. leg.

4 ADDITIO † Vt vides (pstantissime lector (quatuor esse spēs ꝓrogationis (scriptū reliq Dom. auctor) & illā inter alias ꝯnumerare visum fuit (q̄ fit de loco ad locū) quam dupliciter intelligēdā fore d. ſseruit, sed quo ad ſm exemplū (vt iudex vnius territorij iudicet in territorio alterius iudicis) nō aperit si in tali ꝓrogatione iurisdictionis de loco ad locū requiratur expressus ꝯsensus partiū litigātiū an sufficiat tacitus, & tn hoc Ang. in l. quæro. ff. de sol. dicit ꝙ requirit expressus cōsensus, & ad hoc citat tex. in c. statutū. §. in nullo extra de rescr. in 6. & idem tenet Pau. de Cast. in l. fi. ff. de iur. om. iū. & do. in d. §. in nullo, & voluit Ang. in ꝯs. 85. & idē firmat in d. §. in nullo Phil. Franc. vbi refert ita tenere Rotam in decis. 380. q̄ incipit. Itē si iudex, sed contrarium tenueru ſm Alex. in d.l. fi. ff. de iur. omn. iu.) Arch. & Io. Andr. in cap. vt litigātes de offic. ord. in 6. & Imol. in d.l. quæro, inquiunt. n. prædicti ꝙ sufficit tacitus cōsensus, sicut etiā sufficit in prorogatione. l. & si susceperit in prin. ff. de iud. nec (ſm eos) obstat tex. in d. §. in nullo, qa procedit in iurisdictione delegata quæ est odiosa, & restringēda, vt nō. i c. j. de off. del. in 6. & cum hac opinione vr transire Alex. in d.l. fi. Sed ꝓ prima opi. pōt allegari text. in l fi. C. si à nō cōp. iu. vbi snīa est ipso iure nulla, & tñ valeret si sufficeret tacita ꝓrogatio. & hāc ego tenere, & vtcūq; fit requirit cōsensus illius iudicis, in cuius territorio alter iudex cognoscere voluerit ſm gl. in c. vt litigantes de off. ord. in 6. & ita tenuit Io. And. in nouella, sed ſm Alex. in d.l. fi. de iu. om. iud. ꝯtrarium tenuerūt Petr. & Cyn. in l. qui ex consensu. C. de epis. aud. & in d.l. fi. & Arch. in d. c. vt litigantes, & Paul. de Cast. in l. 3. & fi. ff. de cond. ob. cau. volentes ꝙ nō requiratur consensus iudicis territorij, sed satis est ꝙ non ꝓhibeat. sed ad concordandū opiniones (dicit Alex.) ꝙ aut iudex territorij scit, & nō ꝯtradicit, & ꝓcedit opin. Cyn. quia vr cōsentire, ex quo ꝓhibere poterat, & non ꝓhibet, aut ignorat, & tunc ꝓcedat prima opinio, sed si iurisdictio cōpeteret de iure speciali & accedēte cōsensu partiū, & iudicis non posset prorogari, ſm Ro. in sing. 49.

5 † Adde & quintam reperiri speciē ꝓrogationis, q̄ fit de casu ad casum, exēplū si aliquis est iudex cui sub ꝯdictione est tributa ptās, & iurisdictio, puta appellaui ab interlocutoria iudicis ad superiorē, quo casu ipse superior non pōt cognoscere de negocio principali, nisi pronūciet prius bene appellatū ab interlocutoria, sed si pronūciaret male appellatum à grauamine, tūc totū negociū principale reuertit ad pri ū iudicē (vt debitus honor extra de appel.) nunqd ergo pēdēte discussione articuli appellationis poterit ipse supior de ꝯsensu partiū cognoscere de negocio principali, & tūc licet, qđ simplr concludant ꝙ non, eo quia pendente ꝯdōne non habet iurisditionē in habitu nec in actu, concludēdum tñ est ꝙ aut ille superior ad quem fuit appellatum est talis q poterat adiri ꝑ viam querelæ vt Papa, vel Princeps secularis, & tūc ille superior poterit de ꝯsensu partiū de negocio principali cognoscere c. ordi. §. j. (ibi partiū voluntate) extra de app. lib. 6. imò plus dicit do. Pano. in c. vt debitus honor extra de ap p. ꝙ hoc casu sufficeret consensus solus appellati si aut esset talis superior qui non poterat adiri per viam querelæ, tūc obmisso articulo appellationis nō posset cognoscere de negocio principali & ita specifice cōcludit do. Iac. de S. Georg.

6 in l.2.§.si iudex,ff.de iud.nu.8.& 9.†Et qtũs auctor ɔcludit posse fieri prorogationem de tpe ad tps,& exemplum dat in eo iudice cuius iurisdictio anno durat, dicas ꝓcedere dictã ipsius & exemplum datum, qñ iurisdõ ꝑ lapsum anni nõ finiebatur ipso iure, alias si finiretur elapso anno,totalr̃, & ipso iure. & tunc non poterit eius iurisdõ prorogari, qa fieret iniuria successorij hæc sunt de mente Bal.in l.si q ex consensu. C.de episc. aud. sequitur Paul.de Cast.in d.l.2. §.si iudex, ff.de iud.vt refert Iac.de S.Geor.ibidem, & sic nõ posset ꝓrogari iurisdõ magri nundinarum cum elapsis nundinis totalr̃ eius iurisdictio

7 finit. †Et quo ad ꝓrogationẽ de re ad rẽ,adde ꝙ est necesse ꝙ iudex cuius iurisdõ prorogatur de re ad rem sciat eius iurisdõnem esse ꝓrogatam, vt prorogatio teneat,alias nullã erit,vt notabilr̃ dicit Iac.de S.Geor.in l.2. §.

8 conuenire in fi.ff.de iud.† Illud tñ scire necesse est ꝙ iudex cuius iurisdictio est prorogata habet solum iurisdictionem inter ipsas partes prorogantes, non aũt contra alias personas ex hoc infertur s̃m Ang.& Pau.de Cast. ꝙ nõ poterit cogere testes alienæ iurisdictionis ad ferendũ testimoniũ,& minime põt cogere patrem illius q. prorogauit suã iurisdictionem ad pstandum consensum filio, iuxta l.cũ non solum, §. necessitate, C.de bonisq. lib.& firmat Iac.de S.Georg.in l.1.ff.de iud. num.3. & sic minime põ: per illum iudicem cogi auctor ẽ laudatum ad defendendum em

9 ptorem in illo iud. † Sed finge ꝙ iurisdictio ordinaria iudicis in quem facta est prorogatio sic finita quia mortuus esset,vel eius offm̃. est finitum,an successor in illo offõ possit determinare causam inter partes, quæ prorogauerunt iurisdõnem illius iudicis? Spec. in tit.de comp.iud.adit.§.1.ver.quid si duo pisani distinguit, ꝙ aut prorogatio facta est habito respectu ad personam ipsius iudicis,& tũc successor non poterit determinare,aut habito respectu ad iurisdõnem,seu dignitatem,& tunc secus,sed Pau.Cast.in l.1.ff.de iud.dicit ꝙ nescit videre quõ potuerit fieri prorogatio habito respectu ad personam,qa persona est de se priuata, & consensus priuatorum nõ tribuit iurisdictionem,l. priuatoꝝ, C.de iur.om.iud.& sic semper partes vr̃ habuisse respectum ad iurisdõnem, quæ non mutar̃, imò est eadẽ cum persona successoꝝ c. innotuit extra de electio.& ita ꝑtransit Iac. de S. Geor.in d.l.1.nu.10.ego aũt puto dcm̃ Spec. licet non possit verificari in prorogatione tacita, põt tñ verificatione in prorogatione expressa, vt qa expsse ptes ꝓrogat iurisdõnem alicuius iudicis hñtes respectum ad eius personam,vt qa dixerunt se confisos de prudentia, scientia, & legalitate talis iudicis ideirco prorogant eius iurisdictionem, & ita puto posse procedere dictum Spec. P. F. V.I.D.

10 †Quã opin.limita ꝓcedere in iudice hñte iurisdictionem de iure cõi,quia talis iurisdictio põt ꝓrogari de ɔsensu partiũ extra territorium,vt supra,secus in iudice hñte iurisdictionẽ de iure speciali, ꝑut est legatus, quia extra territoriũ nõ põt cognoscere ex ꝓrogatione partiũ,& si iudex illius territorij cõsentiret.ita in terminis tenet Abb.in d.c.ex-

11 cõicationis col.fi.de off.leg.†Scias tñ pro cõplemento huius mãe,ꝙ prorogatio iurisdõnis põt fieri expsse,& tacite.Expsse fit,qñ partes ꝑ eoꝝ expssum consensum cõsentiunt in iudicẽ non suum,& ista est mã d.l.1. & 2. ff. de iu.& d.l.si ɔuenerit, ff.de iur.om. iu. & c. signasti de fo.comp. Tacite vero fit prorogatio, qñ quis patitur se conueniri coram iudice incompetenti,& non declinat eius foꝝ,& in hoc est varietas doctoꝝ in d.l.si cõuenerit quia gl. ibi dicit, ꝙ requiritur litis cõtestatio ad hoc,vt inducatur ɔsensus, sed veritas est illa,quã tenet ibi Bar.s.ꝙ si quidem conuẽtus opponit aliq exceptionem dilatoriam ante lit.cõtest. qa tunc per talem exceptionem vr̃ ꝓuocare iudicem,vt super ea ꝓnunciet,censetur eo ipso in iudicem cõsentire,nec expectatur litis ɔtestatio. Si vero nõ opponit exceptionẽ aliq, tunc requiritur litis contestatio,& ita ꝑcedat gl.ibi. Non tñ censet in iudicẽ ɔsentire, si qs petit copiã libelli, vel dat satisdationẽ de iudicio sisti, s̃m Bart. in d.l. si conuenerit per l.non videtur,la ij. ff.de iud.

ADDITIO Habes (Amantissime lector) ꝑ exceptionẽ dilatoriã oppositã ante litẽ ɔtestatam consentiri in iudicẽ adeo vt amplius non possit declinari eius iurisdictio, ꝑ doct.Bar. i l.si ɔuenerit,ff.de iu.om.iu. hunc passum late tãgit Ias.in d.l.si ɔuenerit, vbi dicit ꝙ hãc opinionẽ Bar.sequ.ẽ Alex. in d.l.dicẽs ꝙ opinio Bar. põt recte defensari ꝑ text. in l. cum Pap. in fi. C.de sent. & idem tenet Bart.in l.non vr̃,la ij.ff.de iud.& in l.eleganter,§.si qs post,ff.de cond.ind.& Bald.in l.fi. C.de iud. & in l. exceptionem post gl. C.de excep.

excep.Innoc.do.Card.& do.Abb.in c. inter monasteriũ de re iud.sed contrariam opinionē dicit tenere Fulg. ibidē, & hanc secundā opinionē Ful. sequitur Cyn.in l fi.C.desposa,& Cyn.post Iac.de Are.in l.2.2.q.& ibi ēt Bal.ff.si quis in ius voc.nō ier.& Imol. in l. qđā cōsulebat.ff.de re iud.sed ipse Ias.sequit opinionē Bar.quā dupliciter limitat:sed opinionem Fulg tenet expresse cōsulendo Pet. Phil.Cor.in ɔ̄s.209 in 2.lib.nu.22. vbi dicit qđ est cōis opinio,& verior de quo ēt ꝑ Bal. in ɔ̄s. 475. in 4. lib. tu tñ oĩno pro veritate huius passus non obmittas videre Fely.in c. iter monasteriũ,nu.4.cũ pluribus seq. extra de re.iud.vbi tenet opin.Bar.quā limitat, & declarat vndecim modis. Pet. Foll. V.I.D.

12 †Et ex prędictis verificatur illa iuris regula, q̃ se habet,ꝙ exceptio,declinatoria fori debet esse prima exceptio, q̃ opponitur ante alias dilatorias,qa si opponitur alia prius, ꝑ eius oppositionem inducitur consensus ĩ iudicē & non pñt postea opponi declaratoria text. est in §.sed si susceperit in prin.ff.de iud.& in l.fi.C.de excep.& Abb.& doct.in c. iter monasterium de re iud.sicut dicimus ēt de recusatiōe iudicis ex causa suspicionis, qa debet esse prima exceptio,quę opponitur,vt tenēt Bar.Alex.Ioan de Imol.in l.quidam consulebat,ff.de re iud.& Lanfr.in c. qm̄ cōtra in vers. recusationes in princ. de probat.

13 †An aũt per solam confessionem factam coram iudice incōpetenti inducatur prorogatio iurisdictionis,vide Soc.tenentem, ꝙ non ĩ ɔ̄s. 108.col.fin.3. vol.

14 †Limita illud, quod dr̄ de tacita prorogatiōne,nō procedere in causa criminali,quia in ea non prorogatur iurisdictio per oppositionē exceptionis ita tenet Ias.in d.l.si conuenerit,col.8.circa fi. al leg.Bart.in l.licet col.2.C.de ꝓcur. Et hoc est stare, ꝙ in causa criminali non pōt prorogari iurisdictio,etiam expresse,in praeiudicium iudicis competentis,sm̄ Bal.in l.si qui ex consensu col.2.in fi.C.de epis.aud.& Fel. in c.P.& G.col.4.de off. deleg. & vide Soc. in d.conf.108.in fi.in 4.vol.vbi dicit, ꝙ qñ iudex inquirit ex offō, non pōt eius iurisdictio prorogari.

15 †Secundo, limita non procedere in ꝓrogatione, q̃ fit de loco ad locũ quia illa non pōt fieri tacite, sed requiritur expressus consensus prorogantium. Ita tenet Fran.de Aret.in c.1.col pēn. ver illud ēt scias,&c.de iud.allegat tex.in c.statutũ,§.in

16 nullo de resc.lib.6.

Tertio,limita non procedere in contumace, quia per contumaciā nunq̃ prorogatur iurisdictio, vnde ĩ hoc casu non aequiparatur pſens,& absens per contumaciā.ita tenet Bart.in l.2.in lec.col.2. & ibi ēt Alex.in 2.col.ff si quis in ius voc.non ier.ꝑ tex.& ibi Bal.in d.l.si qui ex cōsensu,

17 & Lud.Rom.in conf.48. †Inducitur ēt tacita prorogatio per reconuentionem, quod pōt intelligi duplici modo.s.ex parte reconuenientis,& ex parte reconuenti.De primo est exēplum, vt si tu cōuenis me coram iudice incōpetenti,ego qui sum reus,possem declinare eius iurisdictionē,si vellem,si ñ non declino, sed statim reconuētio te corā eodē iudice ex hoc ipso videor in iudicē consētire,& sic nō possum declinare ipsum vlterius in prima causa ꝯuentionis. Ita hē per Matt. in dec.27.ɔ̄s.Neap.de scđo est exemplum,vt si tu es clericus, vel alius non subditus, & cōuenis me coram iudice meo seculari, possum te coram eodē recōuenire,ꝑ quā reconuentionē tu reconuētus ꝓrogas iurisdictionē illius iudices ex necessitate iuris.ita tenet Bal.in auth.& ɔ̄sr col.2.in prin.ibi nā recōuentio,&c.C.de sent.& Spec.in tit.de comp. iud.adi.in prin.ver 9. probatum est ēt ꝑ l. si idē cũ eod.§.ꝙ si mutuae,ff.de iur. omn. iu.

18 & dixi plenũ supra in 7.dist. princ. †Limita hanc mām prorogationis ꝓcedere, qñ ꝓrogatur talis iurisdictio, qualē hēt ille iudex ꝓrogatus in suos subditos, qa tũc valet prorogatio, vt supra dixi. Secus est,qñ illā iurisdictionē non hēt. Exēplum,si est aliquis iudex maleficiorꝫ deputatus ad cognoscendũ solũ de causis criminalibus,modo duo forēses vellēt corā eo litigare icā ciuili, certe nō valet ꝓrogatio, qa talē iurisdictiōē cāꝝ ciuilium nō habet iudex ille in suos subditos, & illud qđ nō est, ꝓrogari nō pōt. ita ꝑ plures tenet Ias ĩ l.si ꝑ errorē.col.3.ff de iur.om. iud.Pro hoc est tex.in l solem, §.lattũculator,ff.de iud. Idē econtra, qñ esset iudex cāꝝ ciuiliũ,& ꝓrogatio fieret de cā criminali,qa non valet, sm̄ Bal.i l.1.col.fi.C. de iur. om. iud.idem dicimus in omnibus similibus iudicibus hñtibus iurisdictionē limitatā ad certā spēm causaꝝ,vt nō possit fieri ꝓrogatio ad aliam spēm,vt tradit plene Ias. in d.l.si per rorē col.1.vbi multos allegat, & hr̄ ꝑ Abb. in c.P.& G.de off.del.adde Bal.in l. testamē

19 ta.C.de test.†Secundo, limita hanc materiā

non procedere, quo ad executionem sententie, quia licet iudex prorogatus possit procedere, & sententiare, non tñ pōt suam spiam exequi, sed executio debet fieri p ordinariū competētem, text. est in l. episcopale. C. de epis. aud. per quem text. ita dixit Alex. i l. cū quædam in pen. not. & ibi etiam Ias. in 4.
20 not. ff. de iur. omn. iud. †Tertio limita non procedere in iudice delegato, quia eius iurisdictio prorogari non potest tex. est i d. c. P. & G. de off. deleg. quod quō, & qñ procedat vide omnino ibi Abb. & doct. Sed de tpe ad tempus potest prorogari iurisdictio delegati c. de causis, & ibi Feily. i 1. not. de offic. deleg.

ADDITIO Concludendū est φ iurisdictio delegati prorogari pōt. de tpe ad tps, l. 2. §. si iudex, ff. de iu. Item, pōt prorogari de re, ad rē, l. de qua re. §. 1. ff. eo. tit. Itē pōt prorogari de loco ad locum. c. statutum. §. i nullo extra de rescr. in 6. sed de psona ad psonam non pōt fieri prorogatio c. P. & G. de off. del. & q̄ sit rō vide plene per Iac. de S. Georg. in l. 1. ff. de iud. nu. 24. vbi dicit φ nec iure canonico nec iure ciuili pōt prorogari iurisdictio delegati de psona ad psonā. P. Fol.

21 †Quarto limita non procedere, qñ interuenerit error in prorogatione, qa error impedit eā fieri, l. si p errorē, & ibi Bar. & doct. ff. de iur. om. iud. Quod tñ restringe procedere in eo iudice, q erat penitus incōpetens de iure cōi. Secus si erat cōpetens de iure cōi, tñ poterat aliquo priuilegio exēptionis declinati, qa si fuit prorogatus ēt per errorē, valet prorogatio ita tenet Bar. in rep. l. ex quacūque col. 4. ff. si qs in ius voc. nō iet. pro hoc est gl. in l. 2. §. 1. ver. psensus, ff. de iud. vbi ponit exēplum de scholari, & tenet Ias. in d. l. si
22 per errorē col. 3. †Quinto, limita nō procedere in cā appellationis, quia in ea non hēt locū prorogatio, quia appellatio debet fieri gradatim, vnde non pōt fieri ad iudice incōpetentē de psensu partium ita tenet Bal. i ti. de pace Constāntiæ in 13. col. in fi. sup vers. fm mores, leges &c. & sequitur Fel. i d. c. P. & G. col. 4. de off. del. vers. itē nota, & Spec. in tit. de appe. §. nunc tr. ctemus vers. quid si de facto. & Alex. in l. 2. in princip. in add. ad
23 Bar. ff. de iud. †Sexto, limita non procedere quo ad iurisdictionē concessam à Deo, put est excōicare, vel absoluere, quia talis iurisdictio prorogari non pōt. fm Bald. in d. l. si q. ex consensu in §. verbis, C. de epis. aud. & Alex. in d. l. 2. ff. de iud. in addi, quæ incipit, sed
24 vtrum in fi. †An aūt clericus possit prorogare iurisdictionē alterius epi, sine cōsēsu sui epi? Dic φ non, sed requiritur consensus prij epi, text. est i c. significasti, & ibi Abb. & doct. de for. cōp. quod intelligitur, qñ vellet expresse prorogare, sed contrahendo vel delinquēdo pōt iurisdictionem alterius prorogare absq; psensu prij epi, per c. Romana, §. ptrah. de for. comp. lib. 6. ita tenet Alex. in add. ad Bart. in l. 1. ff. de iud. in add. q̄ incipit, adde. &c. & pdictis adde Spec i tit. de comp.
25 iud. adi. in prin. col 9 vers. in clericis. †Vltimo quæritur gñalr, quid de laicis subditi dominis suis tpalibus puta regi, vel baroni, an possint prorogare iurisdictionē alterius iudicis sine cōsensu sui dñi, & si propagant, an possit dñs reuocare eos, ne litigent corā alio iudice? istam qōnem tangit Bart. i l. 1. §. & post operis in fi & ibi cōiter docto. ff. de ope. no. nun & gl & doct. in c. imperialē, §. præterea si inter duos de proh b. feu. alie. p Fed. & Abb. in c. cæterum de iud. & Bald. i l. decernimus, C. de sac. san. eccle. & in l. si quis in conscribendo in 4. not. C. de epis. & cler. Bald. in c. 1. col. 2. in fi. de inue. mari. fac. & bñ ista est magis cōis conclo. Nam quidam sūt vasalli subditi dñis, rōne feudi, quod tenent ab eis, & isti nullo modo pñt prorogare iurisdictionem alterius iudicis sine consensu dñorum suorū, & si de facto prorogarēt, possent dñi reuocare prorogationem, & impedire eos litigare. qa de facili posset fieri collusio, & priuare dños sua proprietate, vel iurisdictione, quam hñt respectu feudi. Quidam sunt vasalli subditi, non rōne feudi, sed rōne personę, prout sunt oēs burgenses, qui recognoscunt dños suos rōne personę, qua hñt subiectam, non tñ tenent aliquod feudū, & isti pñt prorogare sine consēsu dñorum, & per tex. in l. 1. ff. de iud. ita tenet And. de Iser. in d. c. imperialem, §. pterea si iter duos col. 6. in prin. sequitur ibi Aluar. in 3. col & hoc vr sentire Bart. si bene ponderetur in d § & post operis in fi. & Bart i l. 1. col. 1. ff. de iud.
26 †Prędictam tñ conclusionem limita, nisi iurisdictio esset per principem reseruata, quia tunc non potest fieri prorogatio, ēt per burgensem. Ita tenet Bald. in d. §. pterea, si inter duos col. pen. vers. in cōtrarium ibi sequitur Aluar. in 3. col. Ex hoc infero, qđ cū hodie oēs barones regni, vt plurimum habeāt priui

legia

ao

legia prim: ꝶ, & secūdæ causæ, & sic est eis reseruata iurisdictio super vasallis suis burgensibus p regem, q est princeps, & monarcha in regno, q a nō recognoscit superiorē vt no. And. de Iser. in c. 1. vers. regis de his q feud. dare pos. & in pœ. cōst col. 11 p hoc dico, quæ non possent vasalli alicuius baronis hñ is tale priuilegium, prorogare iurisdictionem alterius iudicis sine consensu baronis, propter dictam reseruationem, & ita videmus quotidie seruari i regno, q a qñ esset facta prorogatio, quocunque solent barones reuocare subditos prorogātes ad suā iurisdictionem. Rob. Mar. Venus. V. I. D.

Iudiciorum XIII. Distinctio.

1 Iudiciū aliud temporale, & aliud spirituale.
2 Iudex secularius non potest cognoscere de causis spiritualibus.
3 Iudex secularis cognoscere de causis spiritualibus si constant per confessionem partis.
4 Causæ spirituales, reperiuntur ciuiles, & criminales, & quæ dicantur, num. 5. 6. 7. cum seq.
5 Possessorium beneficij, quando dicatur causa spiritualis, & an possit talis quæstio coram iudice laico ventilari.
6 Titulum suæ possessionis, seu beneficij, an, & quando cogatur quis ostendere.
8 Causæ spiritualibus annexa quæ dicantur.
9 Libellus an requiratur in causis spiritualibus.
10 Papa, an possit laico delegare causas mere spirituales.
11 Compromissum, an fieri possit de causis spiritualibus.

1 TErtiadecima principalis distinctio iudiciorum est, † quia iudiciū aliud est temporale, & aliud spirituale, & ista est, noua distinctio ab vndecima præcedēti. quia ibi fuit distinctum iudiciū seculare ab ecclesiastico. hic autem distinguitur iudiciū temporale à spirituali. ibi fit differentia inter duas curias. s. ecclesiasticam, & secularē, hic fit differentia, de eo ꝙ vtrunq; potest accidere in curia ecclesiastica, nam iudicium temporale dr̃, vbi agitatur de aliqua re temporali, puta de fundo, equo, pecunia, & simili, cuius rei est capax laicus: & hoc iudiciū potest esse seculare, & ecclesiasticum. Iudiciū spirituale est vbicunque agitur de aliqua re spirituali, vel annexa spūalitati, & istud non potest fieri, nisi i curia ecclesiastica fm Bart. in l. Titia, ff sol. matr. & in l. quotics. C. de iud. & in l. 2. ff. de iur. omn. iu. & Abb. in c. tuam de cog. & in c. lator. qui filij sint legit.

2 ADDITIO † Iudex. n. secularis (vt ex dictis auctoris perpenditur) est incapax i cognoscendo de causis spiritual b. procedit ēt si essent inc demer coram iudice laico, quia deberent remitti ad ecclesiasticum c. tuā de ord. Sed intell. ge qñ qō est super iure videlicet, an matrimonium teneat vel nō, at secus si q. est facti q a secularis est capax fm Bart. i l. 2. 2. col. ver. iuxta pdicta quo, ff. de iuri. om. iu. & in l. omni, C. de sac. san. eccl. & p doc. in l. titia. ff. sol. matr. & dixi plenè supra i 11.

3 dist. nu. 8. † Et licet vt dixi iudex secularis nō possit nec principaliter nec incidēter cognoscere de causa spūali, tñ qñ cognoscitur p confessionem partis potest secularis cognoscere licet causa sit spūalis fm Bald. singlr in l. quoties 2. col. ver. sed nunq d. C. de iud. & Spec. in tit. de reconu. Lanfr. in c. qm̄ contra ver. pfessiones, 6. col. de pb. & sic eo casu nō tenet remittere. q a id ꝙ oī ꝙ causa spūalis i. cidēs corā seculari debet remitti ad ecclesiasticū pcedit qñ sumus in iudicio contradictorio at secus in voluntario. Pet. F. V. I. D.

4 † Super hoc. ñ est sciendum, ꝙ causæ spirituales reperiunt ciuiles, & crim. & appellatione causaꝶ ciuilium, comprehēdunt ēt spirituales, fm Card. in cl. 1. in 4. col. in 5. q. de off. deleg. Causæ, spirituales ciuiles pñt multipliciter exemplificari. Primo, vbi agitur de aliquo iure incorporali, puta, de donis Dei, & sacr s ecclesiæ. Item, de officio, & administratione ecclesiæ Item, de aliqua præbenda dignitate, per suna u, seu canonicatu, vel decima Item, de vestibus, & alijs ornamentis ecclesiæ, prout hæc oia hñr per Abb. & Ioā. de Ana. in c. consulere de simon. & in c. ad aures, & c. ad nostrā eo. tit. Similiter, vbi agitur de matrimonio, vel legitimatione prolis vt d. c. tuam, & d. c. lator. Et gñaliter, vbicunque agitur de beneficio ecclesiastico, & de omnis illis, quæ hñr in cl. dispendiosam. de iud. & in cap literas, & ibi Abb. de iur. cal.

5 † Limita tñ id, quod dixi de beneficio ecclesiastico, vt procedat qñ ageretur petitorio. Secus si agitur possessorio super aliquo beneficio ecclesiastico, puta ad recuperandum possessionem beneficij, quia ista causa non dicitur spiritualis, sed temporalis, vt no. gl.

&

& Abb. in pen. col. in c. cum dilecti de elect. & gl. & Abb. in c. literas de iuro cal. & Card. in d. cle. dispendiosam in x. q. in fin. de iud. vbi infertur, quod tunc agens nō tenet ostē dere titulū beneficij, licet qñ agit petitorio, secus de cuius dicti veritate an possessoriū beneficij, dicatur causa spūalis, & an possit talis quæstio ventilari corā iudice laico, vide plenè per Abb. in d. c. literas col. 2. & 3.

ADDITIO Vide quæ dici supra in 11. distin. num. 48. Petrus Foll. V. I. D.

6 †In eo aūt, quod dixi clericum agentē possessorio, non dēre probare titulum beneficij, adde, q licet alias rēr nemo compellatur ostendere titulū suæ possessionis. l. cogi. C. de peti. hære. tñ fallit, qñ agitur contra clericū possessorē beneficij. q. a semp tenet ad instātiam iudicis interrogā is ostendere titulum suæ possessionis, ſm Bal. in l. 2. C. qūo, & qñ iud. & in d. l. cogi. col. 2. & Bald. in l. siue. C. de prob. Sed ad instantiam partis non cogit ſm Bald. in l. ciuile. C. de fur. Item, minime cogitur clericus ēt per iudicem, qñ per longum tps stetit in possessione beneficij, puta per decem annos. concurrente fama, ſm Innoc. in c. ii ud, & ibi Abb. 4. col de præsum. & Bald. in d. l. siue C. de probationibus.

ADDITIO Adde regu ā Cācel. sub nu 33. & ibi late dicta p do Lud. & vide Rota in decis. 467. in antiquis, & vide Capici. decis. 6. in cā mota. vbi q̄rit an rector seu beneficiatus agens cōtra debitores suos teneatur ad petitionē ostēdere titulū. P. F V. I D.

7 † Causæ criminales, spirituales pūt dici, qñ agit de criminibus ecclesiasticis, vide hæresi, simonia, schismate, apostosia, sortilegijs, & de alijs similib. de quibus hr in 5. l b. decretalium, puta de vsuris, & alijs similibus, nō tñ de oibus, quæ hñr ibi, quia ibi ponuntur aliqui tituli cōtinentes crimina secularia, put est titu.° de furtis, de homicidio, & alijs. Istæ aūt cāç posiēt magis pgruēter appellari cāç criminales ecclesiasticæ, q̄ cāæ spūales quia rēr cāæ spūales includunt sub appellatione causaṝ ciuiliū, ergo destricta signatione nō possent dici criminales spūales, p ea, quæ supra dixi. p dictū Car. in cl. j. in 5. q. de offic.

8 deleg. †Spiritualibus aū: annexæ dñr causæ iuris patronatus ecclesiæ, vt est tex. & ibi p doc. in c. q̄to de iud. vbi probatur, q idē iudicat de istis, q de mere spiritualibus, & hī

9 per Io de Ana. in d. c. cōsulere de simo. †An aūt ī causis spiritualibus requiratur libellus? Spec. in tit. de lib. pcep. §. nunc dicendū ver. 23. in fi. tenet q non, sed Ioan. And. ibi in addi. restringit dictū Spec. ad casus positos ī cle. dispendiosam de iud. Et qd si agitur de iuro appofito in contractu simulato, an dicatur cā spiritualis? vide Bal. tenen ē, q nō l. j. C. de oper. lib. Rob. Marr. V. I. D.

10 ADDITIO †Nunqd papa possit laico delegare cās mere spūales, criminales, & ciuiles? & vr q sic vt 63. dist. c. in syn. & Had. & c. decernimus extra de iu. & c. bene qdē 97. dist. & voluit expresse do. Ant. de Ros. in tract. de potest. Imp. & pp. vers. ex his etiam

11 deciditur. †Nunquid de cā spirituali possīt fieri cōpromissum? Host. in c. j. de consf. & affin. tenet quod non pōt cōpromissum sup illa causa spirituali, sed de fructibus expēsis. & alijs contingentibus cām spūalem bene potest fieri compromissum, & de veritate vide Lanfr in tract de arb. in 4. parte, & sic ēt de trans dicendum est. Pet. Fol. V. I. D.

Iudiciorum XIIII. Distinctio.

1 *Iudicium aliud iurisdictionale, & aliud arbitrarium.*
2 *Arbitrarium tres dicuntur esse species, & qui sunt.*
3 *Arbitramentum, est quadam transactio.*
4 *Compromissum potest fieri per procuratorē, sine speciali mandato, stante statuto, quod causæ compromittantur. Idem in tutore.*
5 *Prælatus an possit compromittere super rebus ecclesiæ.*
6 *Clausula, in compromissi, quod procedat de iure & de facto, quid importet.*
7 *Compromissum nunquam valet, nisi ex die quo arbitri illud acceptauerunt.*
8 *Compromissum si lædatur, potest intentare remedium. l. ij. C. de rescin. vend. etiam si arbitramento emologasset.*

Quartadecima distinctio iudicium
1 est † quia iudicium aliud est iurisdictionale, & aliud arbitrarium .i. cōram arbitro. Iurisditionale est illud, q agitatur coram iudice habente iurisditionem, siue sit iudex ordinarius, siue delegatus. Iudicium arbitrarium, dicitur illud quod ventilatur coram arbitrio. Et quia ista materia est plenius tractata in diuersis locis maxime

me per Spec.in tit. de arb tro. per totũ, & p Lud.R.in rep.rub.de arb.& per Bart. in l. si societatem,§.arbitrorum,ff.pro socio ideo nõ est opus hic tractare mãm arbitrorum, sed remitto me ad dicta in locis pallegatis,& maxime,quo ad mãm huius distinctionis. s. in quibus differat iudicium iud eis : à iudicio arbitri ponit plenè Spec.in d.tit.de arb.§.differt. p totum. Sed pro aliquali introductione,videamus vnam tm̃ qõnem. s. quot sunt
2 gña arbitrorum. † Et hr̃ arbitrorum tres reperiũtur esse spẽs principales in iure. Quidam dr̃ arbiter simpliciter,quidam dr̃ arbitrator, & quidã dr̃ arbiter iuris. Arbiter simpliciter,dr̃ ille, q de partium consensu eligitur, & in eum sub pœne stipulatione compromittit, ẽm Spec.in tit.de arb.§.1.in prin. Arbiter.n. æquiparatur iudici,& quo ad pcessum tenetur seruare iuris ordinem,licet compromissum sit quidã cõtractus,l.1.& ibi Bald.ff. de arb.& Spec.in d.§.1.vers.& est ẽt,&c. Arbitrator vero,est quidam amicabilis compositor, q habet dimittere, & diuidere litẽ de facto potius,q̃ de iure, & sine aliquo iuris ordine,vt hr̃ per Spec.in d.§.1.in ver. arbitrator,& de hac mã tractatur per Bart. & doct. in l.si quis arbitratu,ff.de verb.obl.& in d.l. si societatem,§.arbitrorum,ff.pro socio,& per
3 Abb.in c.quintauallis,de iureiur.† Est istud arbitramentum,dr̃ quædã transactio,ẽm Bar. in d.l.si qs arbitratu,& Alex.in consil.82.in fin.in 1.vol.ꝙ qualiter itelligatur vide Phil. Dec.in consil 60.col.3. Et hanc dĩam inter arbitrum, & arbitratorem,ponit ẽt Bar. i d. §.arbitrorum,vers.j.quæro quæ sit dĩa,&c. Arbiter iuris dr̃ is,q eligitur ex necessitate statuti,& qñ iudex allega-us suspectus, debent eligi arbitri ad cognoscẽdum de suspicione ex necessitate iuris,l.si.& ibi Bar.& doct.C. de iud.& hr̃ in c.suspicionis,de off.deleg.& in c.ab arbitris,de off.deleg.lib.6.Similiter, qñ extaret statutum, ꝙ causæ compromittãtur inter coniunctos, tales arbitri dñr iuris ẽm Abb.in c.cum dilectus,col.7. de arb. Et an coram istis arbitris iuris habet locum reconuentio,& q̃ iurisdictionem habeant,ordinariam.s.vel delegatam, dixi plenè supra, in 6.dist.principali,ver.2. quarto,an coram
4 arbitrio. † Et quia isti arbitri eliguntur de necessitate legis, vel statuti, & non ex propria voluntate partium,infertur ꝙ licet alias pcurator non possit cõpromittere,nec transigere sine speciali mãdato,per tex. in c. per tuas,& ibi Abb.in 2.no.de arb.& Phil.Dec. in cons.60.col.1.in princ.& Soc.in cons.18. col.15.vers.& ad compromittẽdum,&c. in 1.vol.ñ stante statuto,vel lege,ꝙ causa cõpromittatur,p õt compromittere,ẽt sine speciali mãdato,vt not.Alex.& cõiter Mod.in l.si plures,ff.de pac. vbi loqtur de tutore, q põt compromittere in arbitrium iuris.& vide ad mãm do.in l.præses.C.de trans. † An
5 aũt prælatus possit compromittere super rebus ecclesiæ, vide plene Alex.in cons.32.in 2.vol.& Soc.in cons.18.col.14.in j.volum. Lud.R.in cons.369.col.4.in fi.vers.tertia ratio.&c.& Pet.Phil.Cor.in cons.57.in litera A,& litera P,in 3.vol. Et an tale cõpromissum transeat in successorem,vide Fel.in cap.
6 præsentata,col.1.de test. † Quid aũt important illa verba,quæ cõiter solent apponi in compromissis.s.vt procedat,& iudicet de iure,& de facto,&c. Dico ꝙ per hmõi clausulam non põt arbiter lædere aliquam partiũ contra naturalem æquitatem,sed solum importat,quod non teneatur seruare iuris solẽnitates, sed ꝙ procedat manu regia, ẽm ius gentium,debet tñ seruare iustitiã in non lędendo aliquam partem . ita tenet Per.Phil. Cor.in cons.114.col.2.in fi.in 2.vol.& Bal. in l.1.ff.de euict. si vero dicatur de iure tm̃, operatur,vt snia lata contra ius,sit ipso iure nulla, quia excessit formam compromissi, ẽm Bart.in l.diem proferre,§.stari,ff.de arb.
7 † Vnum tñ scias in hac mã, quod compromissum nunq̃ incipit valere,nisi ex die,quo arbitri illud acceptauerũt,& ante acceptationem non currit terminis præfixus commisso.Ita tenet Bald. per illum text. in l.si cum dies in prin.in fi illius prin.ff.de Arb. Alex. in cons 34.col.fin.ver.ex quibus, in 1.vol.
8 † Vltimo,super hac materia adde vnum pulcherrimam dictum, ꝙ vbicunq; qs ex arbitramento esset læsus vltra dimidiã iusti precij, põt intẽtare remedium,l.2.C.de rescin. vend.ẽt si laudum,& arbitramẽtum emologasset,& approbasset, ita tenet Phil. Dec. in cons.60. col.3. vbi arguit de compromisso ad transactionẽ,& nota hoc,quia qlibet prima facie rñderet in contrarium. Et ad mãm huius dist. adde, quæ dicam infra in vltima parte,in tract. de appellatione, in 4. quæst. princ.vers.8. limita,&c. in 1.quæst. in vers. reductio. Robert. Maran. V. I. D.

Iudiciorum XV. Distinctio.

1 ☞ *Iudicium aliud delegatum aliud subdelegatum.*

1 QVintadecima distinctio iudiciorũ est, †quia iudicium aliud delegatũ, aliud subdelegatum. Delegatum, est illud, quod ventilatur corã iudice delegato. de qua n ã dixi plene supra in 5. dist. Subdelegatum vero est illud, q agitatur coram iudice subdelegato. i. coram eo, qui fuit delegatus à delegato de qua materia hr̃ plene in lege a iud ce. C. de iud. & ibi per modernores, & per Alex. in l. 1. ff. de off. eius, & per Can. in cap. venerabili de off. del. & in l. 1. C. qui pro sua iuris. Et quia hanc materiam plenius attigi supra in d. 5. distinct. ideo hic aliter non missilo, vnde deuenio ad decimamsextam distinct.

Iudiciorum XVI. Distinctio.

1 ☞ *Iudicium aliud validum, & aliud inualidum, seu nullum.*

2 *Iudicium quot modis potest dici nullum, & num. 3. cum seq. vsque ad fin.*

3 *Iudicium quando ex defectu iudicis, sit inualidum.*

4 *Processus factus à iudice recusato, est ipso iure nullus.*

5 *Clausula, quod si omnes, &c. in rescripto apposita, quid importet.*

6 *Delegati plures cum clausula, vt omnes, vel vnus procedere possit, si vnus incipit procedere, ille debet finire, alias alij nulliter procedunt.*

7 *Exceptio nullitatis sententiæ, vel processus ex defectu iudicis causata, semper potest opponi, etiam stante statuto, quod contra sententiam nulla opponatur exceptio.*

8 *Delegato procedente ante præsentationem rescripti delegatorij, processus est nullus, parte opponente.*

9 *Processus in contumaciam factus, ante nuncij relationem est ipso iure nullus.*

10 *Citatio obmissa, reddit actus iudicij ipso iure nullum.*

11 *Statutum inducere non potest, vt feratur sententia, contra absentem non citatum.*

12 *Citatio an possit obmitti etiam à principe.*

13 *Citationis defectus, qualiter opponatur.*

14 *Citatus præsumitur qui à longe aberat, & dominum in iudicio reperitur.*

15 *Sententia lata parte præsente, licet non citata, vtrum valeat.*

16 *Iudicium dicitur nullum, & sententia quando index procedit ad prolationem sententiæ cum magna celeritate, sine percunctatione processus, & sine causa cognitione.*

17 *Causa cognitione effectus.*

18 *Sententia, an præsumatur lata cum causa cognitione.*

19 *Procurator falsus, vel substitutus, à non habente potestatem facit iudicium cum eo agitatum esse nullum.*

20 *Exceptio falsi procuratoris, opponi potest ante, et post sententiam, ad annullandum iudicium.*

21 *Falsus procurator, quis dicatur.*

22 *Nullitas iudicij agitati cum falso procuratore potest vsque ad mille annos opponi, & qualiter hæc nullitas opponatur, & num. 23. 24. 25 26. & 27.*

28 *Procurator habens potestatem substituendi, non potest substituere ante litem contestatam, nisi hoc expresse in mandato dicatur.*

29 *Maritus agens vt procurator vxoris, cum nullum haberet mandatum, facit iudicium esse nullum licet vt legitimus administrator agere potuisset.*

30 *Filiusfamilias agens, vel conuentus in iudicio, sine consensu patris, facit iudicium esse nullum, & potest opponi tam ante, quam post sententiam.*

31 *Filiusfamilias vbi non quæritur vsufructus patri, libere potest agere.*

32 *Filiusfamilias si est minor dandus est curator.*

33 *Filiusfamilias si agit in aduentitijs siue consensu patris, & obtinet, iudicium est validum.*

34 *Pater citatus vt præstet assensum, si non comparet, an iudicium erit nullum?*

35 *Filiusfamilias potest esse in iudicio tanquam procurator alterius.*

36 *Filiusfamilias litigare potest super spirituali negocio.*

37 *Statutum, quod mulier contrahere non possit sine propinquorum consensu, non comprehendit mulierem alieno nomine contrahentem.*

38 *Contractus mulieris in regno Siciliæ contrahẽtis alieno nomine, valet sine mundualdo.*

39 *Mundualdus, an requiratur vbi mulier contrahit.*

40 *Instantia perempta, potest iudex ferre absolutoriam ab obseruatione iudicij, et actorem condemnare in expensis.*

41 In

41 Instantia an pereat de iure canonico.
42 Iudicium gestum cum procuratore excommunicato, an valeat.
43 Pupillus litigans in iudicio sine tutore, facit iudicium ipso iure nullum, & quando tutorem non habet ius consanguinei citari debent.
44 Sententia lata in fauorem pupilli, vel sine tutore, quando pupillus est maior infante: alias secus, & num. 50.
45 Pupillus in actibus concernentibus eius fauorem, habet legitimam personam.
46 Alienatio rei ecclesiæ sine solennitate, valet quādo tendit in fauorem ecclesiæ.
47 Minor, quando possit stare in iudicio.
48 Statutum requirens consensum propinquorum in contractu mulierum, intelligitur de contractibus damnosis: non autem vtilibus.
49 Mundualdus non requiritur quando mulier facit contractum sibi vtilem.
51 Iudicium agitatum sine consensu patris, cum filiofamilias, tendens in eius fauorem, valet etiā si sit minor.
52 Tutor non faciens solēnia litigans pupilli nomine, facit iudicium esse nullum, & quæ dicātur ista solennia, et qualiter practicatur in regno.
53 Testator si in testamento dat potestatem tutori vt possit administrare, non requiritur inuentarium.
54 Tutor non potest facere procuratorem ante litem contestatam, sed actorem cum decreto iudicis alias non valet iudicium.
55 Procurator, qui litem contestatus fuit in causa ipse in singulis actis citari debet alias, si citatur dominus non valent acta, nisi procurator esse impeditus.
56 Curator ad litem pupillo qualiter dari debet, vt iudicium valeat.
57 Curator ad litē an debeat cauere, et alia facere.
58 Delegata causa, per superiorem, censetur aduocata ab ordinario.
59 Mortuo delegato, causa non reuertitur ad ordinarium, sed ad principem delegantem.
60 Causam cœptam coram ordinario, non potest inferior à principe ad se aduocare.
61 Processus factus contra exititios ciuitatis, ad instantiam creditorum, in contumaciam, non valet.
62 Libellus ineptus in criminali reddit iudicium nullum.
63 Libellus continens indeterminatum locum, valet, & in probationibus suppleri potest.
64 Libellus non continens nomen accusati, vel occisi, an procedat.
65 Libellus criminalis, an diem commissi criminis continere debeat, & an teneatur accusator illum ad instantiam rei declarare.
66 Processus factus contra eum, qui arripuit iter ad papam, est nullus.
67 Sententia lata de consilio iurisperiti, non valet, quando lectum est solum consilium, & nulla scribitur sententia post consilium.
68 Dilatione pendente iudicium factum, est ipso iure nullum.
69 Dilatione pendente quando conquiescit officium iudicis, & num. 70.
71 Sententia lata pendente impedimento allegato, an valeat.
72 Iudicium agitatum contra mortuum, est ipso iure nullum, licet per vnum defendatur.
73 Iudicium nullum dicitur, quando factum est per delegatum impetratum per literas surreptitias vel quando delegatus non seruauit formam rescripti delegatorij.
74 Sententia, in qua error iuris est expressus, reddit iudicium nullum.
75 Decretum iniustum contra ius litigatoris, est ipso iure nullum, quod secus est in sententia.
76 Ingrediens possessionem decreto iniusto, ponitur de vi turbatiua.
77 Hæreticus iudex facit iudicium, & processum nullum.
78 Vsura, quod sit peccatum.
79 Filiusfamilias si conuentus est in iudicio criminali, etiam consensu patris, non valet iudiciū, quando est minor.
80 Minor sine curatore in iudicio criminali esse non potest.
81 Iudicium agitatum tempore, vel die feriato, nullum est.
82 Feriæ inductæ ad honorem Dei, & seruantur in iudicijs, quæ sint.
83 Processus factus die feriato ad honorem Dei, etiā de consensu partium non valet.
84 Die feriata qui actus fieri possunt Remissiue.
85 Feriæ vindemiarum, & messium non seruantur in regno, & quæ hodie seruantur.
86 Die feriato, omnes actus voluntariæ iurisdictionis fieri non possunt.
87 Feriæ ad honorem Dei, an per statutum, vel consuetudinem tolli possint, ita quod acta in illis diebus facta, valeant prout fit in curijs nundinarum, & num. 88.
89 Consuetudo vel statutum, an possit tollere ius gentium, vel diuinum.

90 Statu

90 *Statutum an tollere possit ferias inductas ad honorem Dei, & num. 91.*
92 *Debitor fugitiuus, capi potest, etiam die feriato ad honorem Dei.*
93 *Argumentum de pacto ad statutum, an valeat, & supra, num. 88.*
94 *Feriae inductae ad honorem Dei, an possunt tolli per statutum.*

SExtadecima distinctio iudiciorum est:
1 † quia iudicium aliud validum, & aliud inualidum, seu nullum. Iudicium validum est illud in quo sunt seruata oia solennia, & substantialia iudicioꝝ. Inualidum vero est, vbi aliquid deficit ex dictis solẽnitatibus, ſm Bar. in l. prolatã, C. de sen. & Lud. R. in ꝯſ. 210. in prin. vel qñ agitatum fuit cũ psona minus legitima, vt hr̃ in l. licet, C. de
2 procur. & dicetur plenius infra. † Super ista distõne tangam solum vnam quæst. quæ vr̃ necessaria, videlicet. Quot modis dici põt iudicium nullum, seu snĩa nulla? & erit q. valde vtilis pro instructione aduocatoꝝ qualr̃ impugnabant iudicia. Et qm̃ de iure cõi possẽt adduci mul ꝺ æ nullitates, puta ex defectu litis contestationis, vel quia snĩa nõ fertur in personam pcuratoris & multas similes, quæ hodie sunt sublatæ in regno in causis ciuilibus, ex quo pceditur sola facti veritate inspecta, vt pluries supra fuit dictum. Ideo cum hoc vtile opusculum destinauerũt pticipaliter ad vtilitatem iudiciũ, & aduocatorum regnicolaꝝ, obmittã nullitates sublatas, & ponam tñ illas, quæ hodie seruantur in regno. Bene verũ est, ꝙ in criminalibus in qbus seruantur iura cõia, seruarentur nullitates iuris cõis, de qbus tangam aliqua infra
3 suo ordine. † Primo igitur dr̃ iudicium nullum, seu inualidum, ex defectu iudicis, ꝙ põt multipliciter procedere. s. vel qa iudex non interuenit, quo casu cum iudiciũ dicat̃ à iudice, nõ potest dici sine eius interuẽtu, c. forus, de verb. sign. vel quia interuenit iudex incompetens. quo casu totum iudiciũ ruit, nisi appareat de prorogatione, vt in toto tit. C. si à non comp. iud. vel quia interuenit pro iudice aliquis priuatus, l. priuatorũ. C. de iur. om. iud. vel quia iudex est incapax ex aliquo defectu, qui defectus i iudice p̃nt esse plures. Quidam. n. sunt defectus nã'es vt qa iudex sit furiosus, mutus, & surdus, vel impubes, & isti defectus qñcunq; objiciãtur reddũt iudicium retro nullum, et si objiciantur post snĩam, & postq̃ transiuit i rem iudicatam, vt not. Spec. in tit. de excep. §. fi. col. pen. vers. hoc quoque, & §. nũc videdũ, vers. sed qro. & Abb. in c. sciscitatus, col. 3. & 4. de rescr. & ibi ẽt Fel. col. 3. Pro hoc est tex. in l. cum ptor, §. nõ aũt, & ibi Bal. ff. de iud. Quidã sunt defectus accidentales, & iducti p ius positiuũ, vt qa iudex est ifamis, vel seruus, vel excõicatus, & tũc si isti defectus sũt notorij, & manifesti, p̃nt qñcunque opponi ad iudicium inualidatum. Quod intelligo in illis defectibus, q ipso iure inualidãt iudicium, prout, si iudex est seruus, vel si est excõicatus, vt hr̃ in c. ad probãdũ, de re iud. & in c. pia. de excep. lib 6. & in d. c. sciscitatus. Secus est in defectu infamiẹ, qa si nõ opponitur ab initio ante lit. ꝯtest. valet processus, & iud. ita tenet Spec. in tit. de iud. deleg. §. excipi col. 1. vers sed nũqd ifamis, & Bal. in d. c. sciscitatus, col. 2. vers. quæro, an valeat, &c. Si aũt isti defectus sunt occulti, tũc distingue, vt p Abb. & Fel. in d. c. sciscitatus.
4 † Secũdo, dr̃ iudicium nullum, qñ iudex recusans vt suspectus, pcedit ad vlteriora post propositam suspicionem, nam totus processus, quẽ postea facit, est ipso iure nullus ita tenet Bar i l qa poterat, ff. ad Treb. & Lud. R. in ꝯſ. 220. col. 2. & Paul. de Cast. in consi. 121. in 2. vol. & Gem. in c. iudex, de off. del. lib. 6. & Alex. in cons. 89. in 1. volum.

ADDITIO Vide Dec. in ꝯſ. 175. in causa falsitatis 1. lib. & huius opinionis (an Bart.) fuit Accur. in l. apertissimi sup verbo executore, C. de iud. & gl. ẽt iuris canonici. in c. quoties 2 q. 6. & ẽ. qa suspectiui quod. & fuit de mẽ. e O. dr. in ꝯſ 6. thema tale est, & sequitur consulendo Stefan. Bertr. in ꝯſ. 53. in 1. lib. & cons. 184 in 2. lib. mihi vr̃ id pcedere si iusta, & legitima fuerit suscipio, & formiter pposita iuxta formã ritus magnæ curiæ vicariæ. Item si ꝯtingat, vt voluit Iac. But ſm ꝙ refert Stef. Bertr. in d. ꝯſ. 184. & vide oino Alex. in l. qa poterat, ff. ad Trebel. & vide Bal. in Marg. in verbo. processus, & intellige ẽt pdicta pcedere recusans post recusationem non consentijs in iudicem recusatum vel coram eo non comparuit, ſm Alex. in d. l. quia poterat vide Sebast. Van i tract. de nullit. in tit. de nullit. senẽ. ex def. iuris, num. 140. Petr. Foll. V. I. D.

5 † Tertio, dr̃ nullum iudicium, qñ causa est com-

commissa pluribus iudicibus, cum clausula, q̄ si non oēs simul interesse poterint, alij iudicent, put cōiter solet ista cl'a poni in delegationibus apostolicis, nam anteq̄ alij procedant, debet eis constare de impedimento collegæ, alias si pcedat anteq̄ collega notificauerit eis suū impedimen ū, eo℞ pcessus est nullus ita p illū tex. tenet Abb. in c prudent ā, in 2. no. & in fine illius princ. de off. deleg. & Bar. in l. multum, in fi ff. de ꝯd. & demon. & Fel. in c. scisscitatus, col. 7. vers. oportet notum, &c. de rescr. vbi multū plenè declarat hanc m̄am nōnullis limitationibus, & ibi vide: & plenè per Gem. & doct. in c. cū plures, de off. deleg. lib. 6. & p̄ licta pcedunt in illa cl'a, q̄ si non oēs, &c. Et sic qn̄ conditionaliter loquitur commissio, secus, si esset apposita alia clausula, quę cōiter solet hodie opponi i literis apostolicis. s. vt omnes, vel duo, vel vnus pcedāt, & iudicēt, & sic nō cōditionaliter, quia tunc censetur data iurisdictio singulis insolidum, quo casu pōt vnus procedere, ēt ante notificationem impedimēti collegæ, & absq; eius requisitione, tex. est, & ibi gl. in vers. libere, i d. c. cū plures, & Abb. in d. c. prudentiā, 2. no. vide tn̄ de præcedenti clausula, q̄ si non oēs, &c. quandam addi. i decis. 166. Domino℞ de Rota. in nouis, quæ incipit. Si duo ex tribus, &c. vbi tenet de mente Ioan. quod valeret pcessus factus notificationem impedimenti, dūmodo in rei veritate impedimentum sit verum, tn̄ cōiter opi. doc. est illa q̄ supra dixi: vt tenet Abb. in d. c. prudentiam, in fin. illius princ.

ADDITIO Adde q̄ ꝯtrarium tenēt dn̄i Rot. in decis. 559. & Lud. R. in sing. 14. incip. si causa committatur. & Alex i l. multum interest, ff. de cond. & dem. & Hypp. de Marsi. in 1 parte, ff. de quæst. nu. 55. & 160. vide Sebast. Van. in tract. de nullit. in tit. de nullita. sent. ex defectu iuris ordin. nu. 180. Petrus Foller. V. I. D.

6 †Quarto, dr̄ nullum iudicium, qn̄ cōmissa est causa pluribus iudicibus cū clausula, vt oēs vel alter procedere possit, quo casu pōt vnus sine alio pcedere, vt modo dixi in pcedenti, nā tunc si vnus incidit pcedere, cēsetr præoccupasse iurisdictionem, & alij nō possūt vlterius impedire, & si alij postea pcederent eo℞ pcessus est nullus, nisi primus ex iusta causa esset impeditus. Text. est i d. c. cū plures de off. de leg. li. 6. cū ibi no. p Gem. in 2. vol. ver. in §. porrò quæro, &c. vbi hoc expresse tenet, & Fel. in d. c. scisscitatus, col. fi. ver. & no. q̄ cessante.

7 †Et adde his incidētes, q̄ vbicunq; exceptio nullitatis pcessus, vel snīæ dependet ex defectu iudicis, semper potest opponi, ēt si extaret statutum, q̄ contra sentētiam an possit opponi exceptio, ita tenet Lud. Rom. in consil. 43. col. 1. Pet. Phil. Cor. in consil. 144. colum. 2. in 1. volum.

ADDITIO Vide quę dicam infra in secundo actu iudicij. Petrus Foll.

8 † Quinto, dr̄ iudiciū nullum, qn̄ iudex delegatus pcedit ante p̄n̄tationem rescripti delegatorij licet sciat se esse constitutū delegatum. Et licet pcedat post datam rescripti tn̄ non valet processus, quia ante p̄n̄tationem, non habet exercitium iurisd'ōnis, tex. est in c. super eo. el 2. & ibi Phil. in vlt. not. de app. & Fel. in c. scisscitatus. col. 8. de rescr. & Bald. in l. eum, qui, ff. de iur. omn. iud. vnde licet superueniat postea rescriptum, tn̄ non validatur processus antea factus, q. cēset factus à priuatio, s̄m Bal. in d. l. eum qd vers. 4. q̄ro, &c. Bal. in l. falsus, col. 5. ver. sed pone, C. de fur. Quod tn̄ limita pcedere, dummodo pars opponat de rescripto nō p̄n̄tato, secus si non opponeret, & sub silentio ptransiret, q. valeret pcessus, ita tenet Ang. in l. cū furiosus, ff. de iud. & Bal. in l. nec quidq̄ §. vbi decretum, in fin. verbis, ff. de off. proconsf.

9 †Sexto, dr̄ iudicium nullum, qn̄ iudex pcedit in ꝯtumaciam alicuius, non cōstito sibi prius de ꝯtumacia quia citauit eum, & nuncius nōdū fecit relationem, & sic non ꝯstat ex actis de ꝯtumacia, & iudex an̄ relationē pcedit ad sententiam, vel ad aliud actū, tūc iudiciū, vel actus ita factus, est ipso iure nullus, ita tenēt Barr. & Bal. in l. multi, ff. de ꝯd. & dem. & Bar. in l. hæc aūt. §. nō defendi. ff. ex qui. cau. i̊ pos. ea. vbi exp̄sse dicit, q̄ pcessus factus in ꝯtumaciam ante relatione nūcij, est ipso iure nullus, & sequitur Fel. in c. ecclesia S. Mariæ, col. 8. ver. x. de ꝯst. Quod nota, q. millies pōt euenire, & sis cautus, qn̄ vides actum, factum i ꝯtumaciam, vt semp pquiras an in actis sit scripta relatio nūcij.

ADDITIO Limita hanc ꝯclōnem, nisi periculū esset in mora, puta q. statutū arctabat iudicē ad pnunciandū, & forte nūcius erat corruptus, & nō reportabat ambascia ā, tūc. n. valet snīa si iudex credidit eū esse citatum, s̄m Bal. i l. falsus 10. col. vers. itē dubita

dubitatur.C.de fur.2.limita nisi iudex ante relationem nütij pronunciaret vtraq; parte pñte: quia valet snia, fm Bald.i e.qm cõtra de prob.alleg.l.de vnoquoq;.ff.de re iud & ita voluit Fel.in d.c.qm contra,num. 16. & 17.& limita a tjs modis:vt p Alex.i l. si fini ta.§.Julianus,ff.de dam.infect. & per Phil. Franc.in c.cũ parati,de app.& Soc.in l.mul tũ interest,ff.de cond.& dem.& per Marf.in l.patre,ff.de quæst. col. 9. P. F. V. I. D.

10 † Septimo, dr iudicium nullum,qñ fuit fa ctũ sine citatione partis,nã citatio,est de iu re nãli,& diuino,adeo q obmitti non pôt, & sic qlibet actus iudiciarius factus sine cita tione,est ipso iure nullus,per ea,quæ hñt in cl.pastoralis,de re iud.Pro hoc est tex.& ibi p doc.in l.de vnoquoq;,ff.de re iud.& l.ea. quę.C quõ,& qñ iudex,& l.fi qñ,& ibi Bal. C.de test.& c.2.de test.Et q citatio sit de iu re nã i,vt non possit obmitti,qa est spẽs de fensionis,tenet Bald.in l.cum fratrẽ,col. fi. vers.dubitari consueuit,C.de his quibus vt ind.& Bald.in l.1.col.2.vers.sed hic quæri tur,&c.C.qũo, & qñ iudex,vbi plus dicit,

11 quod etiam † per statutum non pôt induci, vt feratur sententia contra absentẽ nõ cita tũ,& Io.de Ana.in c q̃ perniciosum,col. 1. de vsur.& Soc.plene co si.266 col.21.vers. sed tamen præmissis,&c.in 2.volum.

12 ADDITIO † Quo non possit à statu to ẽduci vt obmittaĩ citatio. ponit late Fel. in c.ex parte,el 2.ver.1.Bal.in l. 1. extra de off.deleg.nec ẽt à pri̇cipe est tex.i cl. past. §. cetetũ,& c.1.de cau.pos.& p e.iter quatuor de maio.& obe.& tenent cõiter doct prout refert.Dec.in cons.63.incip.viso pũcto.col. pen.nu.12.& cõs 681.col fi.& 416.in testõ circa fi.& cõs 528.pro resolutione,col.pen. lib.4.& Rom.sing.674. tu scis quod nedũ: & est gl.lo.mo.in extra.Bonif.9 incip.rem non nouam,& q Papa,& Imperator ẽt ipsi necesse est q citẽt,late p doct.in l.fin.C. de leg.& Alex.in l.de vnoquoq;,ff.de re iu. & cons.225.num.1.lib 6.& cons.11.alias con sului.col.1.l.b.7.& Abb.cons. 84. in princ. lib.1.& Dec.in cons.410.in causa.col 4.lib. 3.Affl.in decis.307.regia maiestas in fin. & decis.391 & est cõis opinio vt dicit Boẽ. in

13 dec.247.col.3.† Est tñ aduertendum q sup isto defectu citationis duplex est modus op ponendi,vnus q quis nullo modo fuit cita tus,alter quod si citatus fuerit citatio est nulla, & sic eum nõ arctauit, put de vtroq; vr tex.in l.1.§.item cum ex edicto,ff.q sent. si.appe.resci. & quo ad primum modum q qs nullo modo fuerit citatus probari pôt p modum abnegationis,quia eo ipso q de cõ trario non constat, non præsumitur quem fuisse citatum(si pñs non fuerit)fm Bald p illũ tex.in c.vnico.§.ad hæc in verbo q im perator de pac.iur.firman.& hr plenẽ p Pã. cons.84.2.col.lib.2.& Alex.cõs.106.lib. 5. Item pôt probari p acta ipsius causæ,qm id quod ibi non apparet dr nõ factum,l.fi.& ibi scriben.p illum text.C.de reb.cre.ponit Bar.& alij sequũtur in l.fi.C.de erro.aduo. ponit Bal.in l.absentẽ post prin.vers.i text. ibi nunq̃,C.de acc.& Affl.in decis.182.quia

14 regia,num.3.† Est tñ notandum quod si qs lõge ab erat, & in iudicio reperitur psum tur quod fuerit citatus vt declarat Arch.i c. proposuisti 82.dist.quem refert, & p nota. sequit Abb.in c.bonæ,col.pen.extra de ele.

15 † Item vlterius est aduertendũ q licet ille q reperitur pñs in iudicio nõ fuerit citatus ad audiendum sniam,tñ quia pñs est,satisfactũ erit legi q̃ solennitatem citationis ad hũc ef fectum introduxit,& ideo snia valeret,cum solennitas ista sit relaxabilis per suum æqui pollens,vt determinatum reliquerunt Bart. Bald.& Ang.in l.1 ff.de in ius vo p tex.i l. de vnoquoque,ibi pñtibus omnibus,&c.ff. de re iud.& i l.si ẽt,§.fi.ibi pñte vel vocato, ff.de mino.& Bal.alias Tanc. in compẽdio seu prac.in tit.de cit.& Dec.in cõs.446.nu. 8.& Cast.decis.2.de re iud.& plene p Seba stian.Van.in tra.de nullit. in tit. de nullita. ex defect.cita.num.17.Alio modo(vt dixi) opponitur defectus citationis,qa licet,inter uenerit est tñ nulla inualida,& inefficax,nã processus factus præcedẽte citatione nulla, & inualida nullus est, fm Bald.p illũ tex. à contrario sensu in auth.si oẽs col.2.vers.de inde no.C.si min.ab hære.se abst.& i c.quo niam contra 6.col.de prob.& est gl.fi.in l.si accusatoribus,C.de accus.& Afflic.in decis. 366.in pleno,col.fin.& per Sebast.Van. vbi supra,num.22. P. F. V. I. D.

16 † Octauo dr, iudicium nullum,& snia qñ iudex procedit ad prolationem sniæ,cũ ma gnam celeritate sine percũctatione pcessus, & sine causæ cognitione,ita tenet Bart.in l. platam,in fi.C.de sen.quod dictũ plenissi me examinat Felyn.in c.ecclesia S. Mariæ, col.

col.6.in fi.cum trib.col.seq.de const.& multa similia adducit,& tandem ꝯcludit, ꝙ iudicium est nullũ,vt supra dixi.& Alex.& Ias.in l.iudices.C.de iud.quod tñ limita, & declara,vt Abb.in c.eũ ex literis in 8.not.de in in teg.restit.vbi hoc declarat ꝓcedere,qñ iudex prorsus ignarus de meritis causæ protulit sententiam.q̃a est ipso iure nulla, vt quia de sero habuit processum, & in mane sequenti protulit sentẽtiam,secus, qñ infra breue tẽpus protulit sententiam quia oritur pręsumptio iniustitiæ, non tamen est nulla, secundum eum.

17 ADDITIO † Naturali.n.iuri,seu rõni cõuenire (nemo est q̃ nesciat) vt q̃s prius cognoscat id super quo iudicare debet,& ꝓpterea dici cõsueuit ꝙ causæ cognitio à iure diuino descendit, vt inq̃t Abb.in c.1.de cau. poss.& pro quem sequit Fel.in d.c. ecclesia. col.12.vers.2.no.de constit. & talis cognitio debet sñiam præcedere,non seq̃, alias hmõi, præposteratio vitiaret s̃m Bald. in l.nõ.n.in prin. cõmenti.ff.de adopt. quem seq̃tur Fel. in c.qm contra col.1.in prin.vt lit.non ꝯtest. & hr̃ per Alex.cons.37.viso,col.6.lib.2.& ꝑ Dec.in cons.517.in sententia lib.4.præcipitatio.n.dr̃ nouerca iustitię,vt probatur in cl. pastor.§.veℝ de rẽ iu.Hipp. in l.statu lib. nu.

18 2.ff.de q. † Et licet sentẽtia pręsumatur lata causę cognitione,nihilominus talis pręsumptio, Tollitur ex breuitate tpis, (vt si iudici de sero pñtaretur processus magni voluminis, & cartosus, & de mane profert sñiam) præsumitur.n.eo casu absque causæ cognitione latã fore sententiam, & si est nulla, vt late firmat) multos doctores hanc opin. tenẽtes)allegans Fel.in c.qm contra colum.8. vers.2.declara extra. de ꝓb. & Alex.ꝯs.318. visis,col.fin.lib.2.post Abb.in c.afferte, col. 2.de præs.& in c.cum ex literis,8.not. de restit.in integ.& Dec.cons.295.in causa istoℝ, col.fin.vers.2.principalis,lib.2. & cons.479. in controuersia, col.2.in fin.lib.4. & cap. in decis.69. in causa Ioan. nu.35. & plenissime ꝑ Sebast. Van.in tract.de nullit.in tit.de nullit.sent. ex defect. proce.nu.31.vsque ad nu. 36.vbi dicit prædicta procedere ẽt si esset sententia Papæ,vel Imperatoris, quia si ex abrupto, & non præcedente causæ cognitione ferretur sentẽtia diceretur nulla arg. text. in c. cũ ex literis de rest.in integ. & ponit Dec. (s̃m eum) in consil.544.serenis, col.4.vers. 2.principaliter lib.4. Item intelligit prædicta procedere qñ sententia fertur in absentem,secus in pñtem,& processus non contra dicentem,quia dicit sibi debere imputari.citat Lap.alleg.28.delegata, & dicit quod tũc sententia valet,prout etiam valeret si adesset timor scandali, futuri, nam tunc licitum est iudici fallere ne fallatur,s̃m Bal.in cons.127 lib.3. relatum ab Alex. ad Bart.in l.si finita. §. si quis versic.arma.ff.de dam. infect. alias vero limitationes vide per Felin. in dicto c. ecclesiæ sanctæ Mariæ. P.F. V.I.D.

9 † Nono dr̃ iudicium nullum,qñ fuit agitatum cum falso procuratore, qui nullum habuit mandatum,per ea,q̃ not.Bart. & Doct. in l.licet.C.de procur.& Abb.in c.in nostra, col.2.de procur. vbi in tm̃ dicit iudicium es-

20 se nullum,quod talis † exceptio falsi procuratoris potest opponi ante, & post sententiã ad annullãdam iudicium. Idem tenet Ioan. de Ana.in cons.96.& in add. Lud. Bol. post dictum consilium,vbi pulchre, & per multas

21 remissiones declarat, † quis dr̃ falsus procurator,& dicitur falsus etiam ille, qui habuit mandatum, & postea fuit reuocatum, vt dic. cap. in nostra. & ibi per Abb.idem si incipit gerere habitam notitiam mandati,vt in dict. add.Lud.Bolognini,post d.cons 96. Idem,si esset procurator substitutus non habente potestatem substituendi,puta à procuratore an litem contestatam quia ante substituere non potest, sed postea sic, l. quod quis, & ibi per Mod. C.de procur.& in cap.1.de proc.lib.6. & hoc sentit Ioan. de Anan. in d.consil.96. colum.2. versic. constat autem:

22 ADDITIO † Et talis nullitas vsque ad mille annos opponi potest s̃m Bald. in l. 2.C.si ex falsi.instr.quem sequitur Alex.in ꝯs. 191.perspecto,instro,col.2.vol.6. & consil.j. col.5. in fi. lib.4. & cons.35. Consideratis, col.1.lib.7. Dec.cons.215.in causa vertente, col.1.& cons.36.col.3. & 4.lib.1. & d.Bald. communiter approbatum, vt dicunt Modernio.in tract.de præscript.in tertia parte principali,in quæstione 10.colum.8. vers.2.generaliter quidquid dixerit Dec. in cons.486.visis,colum.pen.lib.4. & in cons.638. Communitas,col.2.in lib.5.& Cur.iun.in consil. 77. col.2. vers.2. sed non obstantibus quem refert Boer.in decisio.228.col.12.in fi. & talis defectus tam ex parte actoris, q̃ rei est magnus defectus eũ per eum deficiat volun-

tas,& cõsensus principaliũ qui de iure nãli existit, vt docet Bal.in l.falsi,col.2.versic.factum vero falsi.C.de fur. & facit tex.in l. ex causa.§.j.ff.de proc.& c.j.de sponf.in 6.vbi defectus consensus tanq̃ insanabilis ab alijs defectibus ibi enarratis excipitur qui ẽt per ipsum principem suppleri non põt, quasi à iure prouenienis nãli,per cl.pastoralis, §. ceterum vbi Card. Per. de Anch.& alij extra de re iud.Vocant.n.Mod.hãc nullitatem insanabilem, vt Staphile in tract.delicto.gra. fol.145.& Gomes in cõmẽt.regularum in comp.vtriu.signa.fol.185.

23 † Et ad practicã redduci põt hoc nullitas altero de quinque modis.Primus modus opponẽdi erit si opponatur nullum habuisse mandatum id .n. probatur si contrariũ ex actis nõ appareat, quia negatiua cẽsẽt eo ipso ex ipsis actis ꝓbatas, videlicet,talẽ nõ fuisse ꝓcuratorẽ,q̃a quod ibi nõ est,dr̃ nõ esse.l si.C.de reb.cred. & l.in l.ff de cõtrah.emp.Talia.n.probãtur per inspectionẽ actoꝝ,vt dicit Bar.in l.2.C. de erro.adu.& i l.hij q̃ ad ciuilia. C.de app. & licet à pricipio nõ fuisset oppositũ,& fuerit cum eo lis ꝯtestata,taliter ꝙ ad eũ repellẽdũ,vl' extorquẽdũ ad eo cautionẽ de rato possit denuo opponi, ꝑ vt no.gl.& do.in l. Põponius.§ rati.ff.de ꝓc. & Canonistæ in c.cũ in iure de off. ꝑ de leg.nihilominus ad inualidãdũ acta, & processum istud poterit indistincte opponi,& saltim ꝑ modũ abnegarionis ex ꝓcessu ꝓbari, q̃a hoc casu ẽt ꝙ qs tanq̃ ꝓcurator in iud. de facto admissus fuerit ad detegandam nullitatẽ iñ gestoꝝ ꝙ nõ fuerit ꝓcuratoris q̃ iudicio interfuit qñcunq; excipi põt,vt declarat Bal.in l.licet in prin.C.de ꝓc.& Alex ꝯs.147.visis dubitationibus, lib.6.& plenissime prosequitur Sebast. Van.in tract.de nullit.in tit.de null.sent. ex inhab.seu def.ma.cõp.

24 †Secũdus modus opponẽdi erit si apparet in actis mãdatũ cõparentis, non tñ est sufficiẽs nec ad id extendit quod in iudicio deductum est, nã eo quidẽ casu perinde hñi debet,ac si nullum mandatum ostenderetur,ſm Bald.quem oẽs sequũtur in d.l.licet.C.de ꝓc.& in l. falsus i prin. C.de fal.& Canonistæ in c. ex pte decani rescr.& in c.constitutis vbi hoc no.Abb.extra de proc.

25 † Tertius modus opponendi erit vt si in rei veritate fuerit factum mandatum tñ procurator ille cõstitutus comparauit anteqũ de eo notitiam hñet, & anteq̃ recepisse instrm procurationis,quia ante notitiã mãdati gesta per illum procuratorem nõ valebunt,qñ exercitium, & potestas vere nõ acquiritur cõstituto nisi à die receptionis mãdati, vt est gl.ordinaria in cl.j.in verbo recepris de ꝓc.& tex.in c. is q̃ super verbo suscepiũ,& c.licet vbi gl.i verbo suscipere eo.tit. in 6.& tenet Lap.alleg.81.non valuir ver. nõ fuerũt delatæ lr̃æ.& Cassa.decis.8.nu.21. de re rest.spol. & decis.3.num.4.de appe.& ita concludit Bart.in cons.73.incip.q̃ritur vtrũ procurator, & Ang.inst. de ijs ꝑ quos age.po.col.2.vers.8.qñ quis est, & Bonif.in tract.male.in si.sub.tit.de proc.& Rot.in decis.145.si ꝓcurator in nouis,& Nic.Boër.in decis.274.in princ.& Aeg.in ꝯcl.181.sciscitatus, que oia limitantur vt non procedãt si mandatũ superueniens hñet in se clausulam rati.quæ cõiter solet apponi, quia tũc virtute talis clausulæ gesta per illũ procuratorẽ ante mãdati receptionẽ in vim rati habitionis,q̃ à volũtate solius constituẽtis pẽdet,& retro trahit,valerẽt,& sustinerent,ꝑ vt sentit Rot.in decis.586. quidã qui nõ erat ꝓcurator in ant.& tenet hoc Dom.de san.Gem. in c.is q̃ de ꝓc.in 6.& Bal.in l.2.ff.de ꝓc.& Bald.in l.j.C.de ꝓc.licet cõtrariũ voluerit Sebast.Van.in trac.de nullit.in tit. de nullit. sent.ex inha. seu defe.ma.cõp. licet dicas ꝙ de stillo seruatur cõtrarium ꝙ valent gesta per procuratorem anteq̃ habuisset mãdatũ.

26 †Quartus modis opponẽdi erit vt si demõstretur mandatum iñ aliqua rõne, vel causa est nullũ, tam tunc perinde habebitur, ac si nullũ foret mandatũ demonstratum, q̃a paria sunt al.q.d nõ esse vel esse,& nulliter, ac mi.ꝰ canonice.l.2.ff.de auth.tut.& l.de ætate.§.ait ptor.ff.de inter act.& tenet And. de Iser.in c.j.§.pterea q̃ sit prima cau.be.amit. in vsi. feu. quod quidẽ multis modis põt cõtigere vt plenè cõgerit Seb. Van.vbi supra, nu.122.cum seq.

27 † Quintus, & vltimus modus opponendi erit, vt si poterit aliquo mõ dephendi ꝙ mandatũ seu ptãs primo loco data fuerit resoluta,& expauerit,q̃a q̃ fuit & nõ pseuerat esse talis, nõ dr̃ talis.l.si ꝑ parte.§.versum vbi gl.ff.de in rẽ ver.& gl.in c.j §. contra firmatos in verbo domũ de relig. domi.in 6.& ꝑ Bald.in l. falsus col.j. ver.j. mõ dicitur falsus.C.de Fur.& in l.licet col. j.post princ.C.de proc.& sequitur Boër. in decis.174.col.pen.num.6.de quo ad lõgum

videas

videas Sebast. Van. vbi supra, num. 155. cũ seq. Petrus Follerius. V. I. D.
28 † Super hoc aũt nota incidentes vnam bonã practicã in regno. in quo extat ritus magnæ curiæ vicariæ, in nu. 121. & incipit. Itẽ procuratori, &c. quo cauet, q́ si cõstituẽs procuratorẽ, dat sibi potẽtem substituendi, non potest talis procurator substituere añ litẽ cõtest. nisi expresse dicatur in mãdato q́ possit ante litẽ contest. quod dictũ bene perpetuo mẽti in practica, qa multi, qui non hnt notitiã illius ritus, errãt in hoc, quia q liber diceret cõtrariũ, ad hoc, vt verba al qd operẽtur, iuxta l. si qñ. ff. de leg. j. & p dictũ c. j. de proc. lib. 6. quod in hoc vr̃ corrigi p dictum ritũ & sic posses impugnare, & inualidare processum qñ faceret cõtra re. † Decimo dr̃ iudiciũ
29 nullum, qñ maritus egit tanq̃ procurator vxoris, cum in rei veritate non hrẽt mandatum, nã processus est nullus, dato q́ potuisset agẽs, vt maritus, & legitimus administrator, nec saluatur illa via qa maritus, & imputatur ei, quare talem viam, elegit agẽdo, vt procurator ita singlr̃ tenet Lud. Rom. in cõ
30 sil. 446. † Vndecimo dr̃ iudicium nullum, qñ filius fam. agit vel conuenitur in iudicio sine cõsensu patris, quia talis cõsensus requiritur p legitimatione suæ personæ, & si nõ interuenit iudicium est nullum de qua nullitate põt opponi qñcunq; tam ante, quã post sñiam ita tenet Spec. in tit. de excep. §. d. col. 5. vers. q d de illa, & in tit. de actore. §. j. col. x. vers. sed, & filiusfam. per l. si. §. necessitate. C. de bonis, quæ liber. & ibi plenè p Bald.

ADDITIO Hęc dicta intellige procedere si filius agit sup rebus seu bonis, quorũ vsusfructus, & actionũ iurium necessariũ, prĩ de iure q̃rerẽ, & competere, prout est in aduẽtitijs, quo casu cũ patri, nõ filio, exercitiũ actionũ quærit, nimirũ si filius agẽs absque cõsensu patris, tanq̃, is cui minime cõpetit iuris exercitium, frustra ageret: & hæc est rõ l. in dicta. §. necessitate, non aũt (prout dicebat gl.) quod filius familias censerẽ in differenter psona minus integra, qa in hoc eadẽ gl. cõiter reprehendit, s̃m Ioan. And. in addi. Spec. in ti. de acta vers. sed, & si filius familias, & Alex. in cons. 106. quo ad pñsens
31 col. 2. vers. similiter lib. j. † In reliquis igitur causis. puta beneficialibus, vel castrensibus, seu quasi, & in alijs in quibus patri nihil q̃ritur, filiusfamilias libere, absque consensu patris agere põt, & super illis in iudicium experiri, cum exercitium actionum, & iuriũ à nemine sit p̃occupatũ, vel impeditum, & ita pcedat tex. in c. si annũ i fi. de iud. lib. 6. & in auth. vt li. ma. & aui. in princ. & l. j. §. j. de ca. pe. & l. filiusfamilias in prin. ff. de pro. & l. si lõgus. §. j. & ibi scriben. ff. de iu. & hęc fuit opinio Otho. antiqui glossatores posita p gl. i d. §. necessitate q̃ (vt verior) est cõiter a doctoribus approbata s̃m Ang. inst. de act. §. actiones aũt, col. pen. & Paul. de Cast. in cons. 54. & ita testatur fuisse decisum in sacro regio cons. Affl. in decis. 180. filiusfamilias, tenet istam Guido pa. in decis. 54 tẽ
32 pore. † Intellige in prædicta, q́ si filius familias esset minor sibi deputandus erit curator ad illam litem, vt dicit gl. fi. in d. l. si lõgius, §. si. quã ibi sequunt Bart. Bald. & Castren. & doct. i d. §. necessitate, & ibi Alex. in add.
33 † Et non est notãdum quod in aduentitijs, in quibus si agit filius (vt dixi) requirit patris consensus si agit sine consensu, & obtinet sñiam pro se ferri valet, & tene in sui fauorem, quia gaudet beneficio. l. non eo minus. C. de proc. s̃m Alex. in add. ad Bar. in d. §. necessitate, sed in hoc cõtradicit. Do. Seb. Van. in trac. nullit. in tit. de null. sent. ex inhab seu def. mand. comp. num. 41. 42. & 43. & adde quod consensus qñcunque superueniens conualidat iudicium vt per Affl. plenè in d. decis. 180. quod qu dem Sebast. Van. in loco de quo supra intelligit pcedere in ijs q̃ sunt p̃paratoria, & præcedunt litis cõtest. vt puta in impetrãdo rescriptum, & in alijs
34 præambulis ad causam. † Et quid si pater citatus vt præstet ad sensum nõ compareret, sed latitat, & cõtumax est an iudicium teneat. dicas quod sic, secundùm Bald. in l. cum nõ solum. § voluntate. C. de bonis que lib. in 2. quæst. Petrus Follerius. V. I. D.
35 † Quod tñ limitatur procedere, qñ filius agit proprio nomine. Secus, si interuenit in iudicio, tanq̃ procurator alterius, quia nõ requiritur consensus patris vt est tex. in ca.
36 qui gñalites. § j. de proc. lib. 6. Idem, qñ agit, vel cõuenitur super aliquo negocio spirituali, tex. est in cap. fin. in fine de iud. lib 6. & plures fallentias, in quibus potest filius esse in iudicio sine consensu patris, vide per Spec. in tit. de actore. §. j. versic. vbi supra, & tex. in authen. quod locum, & ibi Ias. col.
37 6. in fin. C. de collat. † quod facit ad id,

quod in simili dicimus in muliere, quæ est ex forma statuti, non potest contrahere sine consensu propinquorum, q̃a illud intelligitur, q̃n contrahit nomine proprio, secus, si nomine alieno, puta tutorio, vel procuratorio nomine. ita tenet Alex in d. l. quæ filiũ, col. 2. ff. de in ius voc. & Paul de Cast. in l. quicunque, § si ab alio, ff. de inst.

38 † Et, p hoc infero ad dispositionem ritus magnæ curiæ vicariæ, s̃m quem est cõis obseruantia in regno, q̃ mulier viuens iure Longobardo, nõ potest contrahere sine mundualdo, nam illum ritum, & obseruantiam intelligo procedere, quando mulier contraheret proprio nomine, secus alieno. per prædict.

39 ADDITIO † De Muliere contrahẽte alieno noĩe an mundualdi pñtia necessaria sit? qđ est. in qua Ang. post Ias. & Aret. in l. quamuis, in pri ff. de acq. poss. dicit qđ non, & ita refert obtinuisse Florentiæ, & sequuntur Alex. & Fran. are. ibi. & p singula. citat Philipp. dec. in c. cum dilecta, col. pen. vers. & hoc pcedit extra de cõfir. vti. vel inuti. & cõs. 168. cõclusio, col. 1. & Ang. ĩ l. multũ vbi ẽt Alex. in fin. ff. de acq. hęr. Frãc. Are. & Ias. in l. more eo. tit. pro quo facit id q̃ Iac. Are. ĩ l. moris, ff. de pœn. & plenissime hr̃ p Tiraq. in tract. de reg. cõnubia, ĩ tit. post. ll. coniu. in gl. 3. num. 160. cum seq. vbi prędicta l[imit]at vt procedant quantum ad pręiudicium domini, nomine cuius mulier interuenit: quia ei est imputandũ omnino quod talem elegit: non ẽt quantum ad id vt ipsa mulier, aut filiusfamilias priuatim obligentur, nisi interueniat solẽnitas req̃sita à lege, seu statuto. citat Paul. de Cast. in l. cuicũq;, § si ab alio, ff. de inst. & Soc. in l. quæsitũ, ff. de in ius voc. super quo dicit vidẽdũ. Corn. cõsil 16. in pñti cõsultatione lib. 4. Itẽ limitat non procedere ĩ mãdato legis qđ exercere non põt is qui ppria negocia administrare non põt: per text. in l. vlt. C. de leg. tut. & l. non solũ, § si libertus, ff. de exc. tut. & ita dicit limitasse Franc. are. in l. quis in princ. ff. de acq. poss. Itẽ limitat. Tertio, vt non pcedant ẽt in mandato hoĩs q̃ respicit publicã vtilitatem: citat Franc. Aret. vbi supra, & ibi etiam multa congerit ad principalem quæstionem domini auctoris (de filiosfamilias an alieno noĩe agere possit.) P. F. V. I. D.

40 † Duodecimo dr̃ iudicium nullũ, q̃n sñia fuit lata post peremptam instantiam, gl. est & ibi Bar. & Bal. & cõiter Mod. in l. pperãdum. in princ. C. de iud. p hoc Bald. allegat ibi tex. in l. scire oportet, § pñs, ff. de excus. tuto. Idem tenet Alex. in cons. 82. in prin. in 4. vol. plus dicit Bald. in d. l. properandũ col. 2. vers. 2. quæro, quod ẽt ĩ causa appellationis sentẽtia lata, post appellationẽ desertam, est ipso iure nulla. Quod tñ intellige de sñia diffinitiua ipsius causæ principalis, quia illa non potest ferri post lapsum instantię, sed bñ potest iudex ferre sñiam absolutoriam ad obseruationem iudicij, & condemnare partem astricem ad expensas, vel illam partem, cuius culpa instantia fuit perempta. s̃m Bart. & communiter Doctor. in d. l. properandum, § illo, & Lanf. in c. q̃m contra in fi. verbis, de prob. & Alex. in consil. 136. col. 1. in 2. vol. & in consil. 66 col. 1. in 5. vol.

41 ADDITIO † De iure. n. canonico quandocunq; cognosci de causa potest, s̃m Host. in summa de iud. § quæ sunt, col. 3. & per Rot. in dec. 411. si lite pend. in nouis, & per Gomes. in reg. anna. po. q. 44. & Cass. in dec. 5. nu. 4. vt lit. pen. & per Fel. in c. causis, de of del. & Ias. in d. l. properandum in pri. col. pen. in fin. & q̃ possit iudex non obstãte peremptione instantiæ absoluere reum ab obseruatione iudicij, & actorem in expẽsis condemnare, firmat Rom. sing. 788. dec. in consil. 34. ĩ fi. lib. 1. & Rot. dec. 98. licet, ĩ nouis, & hoc est verum etiam si esset iudex delegatus cum hoc sit quodam incidẽs in causa: Vt tenet Rot. in dec. 153. auditor in nouis, & 692. qualiter in antiquis: & ægi. bella. in dec. 22. & 28. iudex. P. F. V. I. D.

42 † Tertiodecimo dr̃ iudicium nullũ, quando fugit gestum cũ procuratore excõicato: quod tñ intellige, q̃n tpe cõstitutionis erat excõicatus, quia tunc ipso iure non tenuit constitutio procuratoris, & p cõñs remanet procurator falsus, & sic processus nõ valet: sicut dixi supra de pcuratore falso. Secus, si post mandatum superuenit excõicato pcuratori, quia valent acta, si non opponatur, sed ante mandatum non valent ipso iure, si ue opponatur: siue non. Ita hęc oĩa tenet Abb. in c. post cessionem, col. antep. & pe. & fi. de prob. & ibi etiam Fel. q̃ magis clare loquitur. Et procedunt prædicta, siue sit procurator ex parte actoris, siue sit pcurator ex parte rei: secundum Abb. in d. c. post cessionem, col. antepen. ĩ fi. vers. sed dubiũ est, &c.

AD-

ADDITIO Hāc opinionem tenuit Spec. in tit. de proc. §. 1. in prin. & tenet Ioā. And & Cald. in d. c. post cessionem: & vide Iacus per do. Sebast. Van. in tract. nullit. in tit. de nullit. sent. ex in habitu. seu. defe. man. num. 136. cum seq. Petr. Foll.

43 † Quartodecimo dr̄ iudicium nullū, qn̄ est agitatum cū pupillo, sine tutoris auctoritate, l. cū & minores, & ibi Bal. C. si aduer sus rē iud. & l. 3. C. q leg. pers. hīt stādi ī iud. & l. clar. C. de auct. præst. nam qn̄ pupillus habet tutorem, debet iudiciū agitari cū tutore, & si non hēt, debēt citari ꝯiuncti ipsius pupilli, vt constituatur in ꝯtumacia. alias citatio solius pupilli, nihil valet, l. hæc aūt, §. 1. ff. ex qbus cau. in pos. eat, & ibi Bar. idē tenent Alex. & cōiter Doct. in l. neque impuberes, ff. de in ius voc. & in l. si ex legati, cū l. seq. ff. de verb. obl. & in l. ꝯtra pupillum, & ibi ēt Ioan. de Imo. de re iud. & ita cōiter tenetur, reprobata opi. Bar. in l. 1. §. sufficit, ff. de admin. tut. qui tenebat posse citari solū pupillum, quem in specie reprobat Alex. in d. l. neq; impuberes. Et ad prædicta. s. quod nullum actum iudiciarium pōt facere pupillus. est tex. & ibi per Mod. in l. iusiurādū, §. pupillus, ff. de iureiur. & vide omnino dec. 44 167. cons. Neap. † Prædicta tn̄ limita, qn̄ iudicium tēderet in damnum pupilli, qa tūc vetum est, ꝙ nō valet sine tutore. Secus est, qn̄ tendit ad vtilitatem: quia tunc valet. vt puta qa fuit lata snia pro pupillo, ita tex. & ibi Bart. & Bald. & Mod. in l. non eo minus, C. de proc. & Bart. & Bald. in l. si tutor. C. in qui. cau. in integ. restit. non est necess. 45 † & est ratio, quia in actibus concernentibus fauorem pupilli, dr̄ hēre legitimā personam: sm̄ Bald. & Ias. in l. contra iuris, in prin. ff. de pact. per tex. inst. de auctor. tut. in 46 princ. † & in d. l. contra iuris, infert, Bal. idē esse in ecclesia, vt si fuerit alienata res ecclesię, sine solennitate, quę alienatio tendit ad ecclesiæ vtilitatem, valet idem tenet Ias. in d. l. iusiurandum. §. pupillus, col. fin. ff. de iureiur. vbi idem dicit de gestis ab intruso in fauorem ecclesię, de qua materia vide Abb. in c. causam colum. pen. & fin. de iudicijs.

47 ADDITIO † Et hanc ꝯclonem tenēt Glos. Bar. Paul. de Cast. & alij, in l. pen. C. si aduer. rem iud. & in l. acta, §. cōtra vbi Bar. & Cast. ff. de re iud. & est dec. Guid. Pan. in q. 494. snia, & facit tex. in §. inuito inst. de cura. & l. si præses vers. quidquid eo tēpore statutum est, C. quō & qn̄ iu. qui tex. loquitur de interlocutoria, et contra similes personas lata nō valet pro vt ibi, & tenēt Bar. Bal. Cast. post Guliel. Petr. & Cyn. in l. 1. C. qui legi. per. (licet ibi aliter sentiāt gl. & ꝓcedunt prædicta etiam si sumus in causa ecclesiastica aut bñficiali: sm̄ Lap. alleg. 123. quidam exposuit: limitantur tn̄ prædicta nisi esset interlocutoria de mittendo in possessionem: per l. fin. C. de filio fam. & gl. in l. 1. C. qui leg. pers. Item limitātur vt procedant si minor cum iuro asseruit se maiorē, per l. si alterius & toto tit. C. si mi. se ma. di. Item limitātur prædicta non procedere vbi minor litigasset. per procuratorē legitime constitutum cum clausulis solitis & cū iuro sm̄ Bar. in l. minor. ff. de procur. per tex. in auth. sacra puberum, C. si aduers. vend. qui text. licet contractibus loquatur: procedit etiam in iudicialibus. sm̄ Bart. ibi. col. fin. vers. quid in iudicijs, idem tenet Guid. Pan. in q. 35. si adultus, & 494. sententia in fi. & in contingentia facti tenuit parlamentum Regium. vt per Boēr. in decis. 92. licet Spec. in tit. de acto. vers. sed qd si minor, Contrarium tenuerit, pro vt contrarium etiam tenet Bald. in l. 2. col. 13. versic. & per hoc respōdetur, de quo per Tiraq. in tract. de leg. Connu. in tit. contracter in gl. 3. num. 172. Item limitatur prędictam non procedere in causis spiritualibus, vel depēdentibus ab eis in quibus minor 25. annis maior tamen 14. pro maiore & legitima persona reputatur, cap. si annum & ibi. gl. & scrib. de iud. in 6. & hæc exceptio minoris ætatis ex parte eorundem minorū ad inualidandum ꝓcessum, quandocunque opponi poterit, per regulā, l. licet, C. de proc. & c. in nostra co. tit. ex parte etiam aduersariorum ad impediendum processum, & ne vlterius in causa progrediatur, etiam quandocūque opponi poterit, vt docet Spec. in tit. de acto. vers. quid si minor in iudicio & doct. in l. non eo minus, C. de proc. & per Affl. in dec. 366. in pleno, num. 8. Petr. Foll. V. I. D.

48 † Similiter ꝑ pdīcta infertur ad statutum, requirēs consensum propinquorū in ꝯtractu mulieris, quia intelligit in ꝯtractibus dānosis mulieribus, secus in ꝯtractibus vtilibus. ita tenet Bal. in l. neque, C. de ꝯtrah. & com mitten. stip. & Ang. & Imol. in l. mutuū, §. fin. ff.

49 si ff. de acq. her. †Et per illud dictum Bal. in fero ad dispositionem ritus magnae curiae requireris mundualdum in contractu mulieris, quia si aliqua mulier faceret aliquem cōtractum vtilem sibi, valeret sine mūdualdo. quod nota, qa millies potest accidere.

ADDITIO Haec ꝯtro probatur in l. nāfr. §. vlt. cum l. seq. ff. de cond. ind. & l. 3. §. pupillus, & l. si pupillus in prin. ff. de neg. gest. & l. eatenus. ff. de inst. actio. & l. 1. §. an in pupillum. ff. depo. & l. furiosus. ff. de act. & obl. & l. pupillus in princ. & item. §. 1. ff. de auct. tut. & l. vlt. C. de vsuc. pro empt. & idem procedit in ecclesia (vt dicit supra proxime do. auctor) quod voluit gl. & Bart. in auth. qui res. C. de sac. san. ecclesiae, & Bal. in l. iubemus. §. sanè in princ. C. eo. tit. & l. si prędium in princ. C. de prae. mino. Panor. in c. si quis presbyterorum in fin. de re. eccles. ꝙ alie. & Alex. in consil. 4. viso processu, col. 5. lib. 3. & Cuman. in consil. 176. in fin. & hoc videtur voluisse Bald. in l. 1. in princip. ff. de conc. iu. tu. per tex. & ibi Raph. in l. more. ff. de acquir. haer. & plenissime per Andr. Tiraq. in tract. de leg. Connub. in tit. contrafter in gl. 3. num. 24. Pet. Foll. V. I. D.

50 †Item illud, quod dixi, valere iudicium ręd ens in fauorem pupilli, sine tutore, intellige procedere qñ pupillus esset maior infante. Secus si esset infans, quia tunc ęqparatur furioso, ex quo nullum habet intellectum, vnde non valet sententia, ēt in sui fauorem lata. ita tenent Alex. & Ias. in d. l. non eo minus, & Alex. in l. furioso. ff. de re iud. & Bal. in d. l. neq; C. quae contrah. & commit. stip. per tex. in § pupillus, inst. de inut. stip.

ADDITIO Vide dom. Seb. Vant. in tract. nullit. in tit. de nullit. sen. ēt ia ex inha. feu. de fe. mand. com. num. 15. cum seq. P. F.

51 †Item pdicta extenduntur procedere ēt in filiosfamilias, vt si est agitatū iudicium cum eo sine consensu patris, ēt si esset minor, valet in sui fauorem. Ita singlr tenet Alex. in consil. 59. col. 2. in 2. vol. quod nota pro limitatione, l. si. §. necessitate, C. de bonis quę lib. & eorum, quę dixi supra in tt. nullitate.

52 †Decimoquinto dr̄ iudicium nullum, qñ fuit agitatum cum tutore, qui non fecit solennia, vt quia nō satisdedit rem pupilli salnam fore non fecit inuentarium, non fuit sibi decreta administratio per iudicem, vt dicit Bald. in l. si tutor. C. in quibus cau. in integ. rest. non est neces. de quibus solennibus habetur per Bart. in l. legitimos, ff. de leg. tutor. Nam in isto casu. dato ꝙ talis gerebat se pro tutore, si tñ fuit lata sñia contra eum talis sententia est ipso iure nulla, & non nocet pupillo tex. est in d. l. si tutor. & ibi Bart. & Bal. & istud dictum tene menti perpetuo, quia poteris mille processus impugnare, quia raro inuenitur hodie tutor, qui faciat ista solennia, & de hoc est vnus ritus magnę curię vicarię, in num. 213. qui incipit, Item seruat ipsa curia quod cū aliqs tutor, &c. qui vult, quod tutor nō admittatur ad litigādum in iudicio tutorio noīe, nisi prius doceat de solennibus, ad quod docēdum dat̄ sibi nouus terminus, ad quod vide dec. 256. cōs. Neap.

ADDITIO Quo ad ista vide Alex. in cons. 129. in c. ponderatis col. 2. l b. 1. ꝯs. 80. visis, col. 2. in fi. l. b 5 Guido pa. i q. 330. & Cap. in dec. 50. in causa Iacobi. & Rom. i consil 425. vbi ponit quindecim adimplēda per tutores, & Alex. consil. 86. visis, col. 2. versic. non obstat, ꝙ non fecerit lib. 2. & melius in cons. 163. lib. 5.

53 †Et est notandum ꝙ si pater in testamento dixit vt tutor propria auctoritate possit administrare non requiritur confectio inuentarij, vt dicit Ang. Are. in §. 1. inst. de leg. agna. tu. 3. col. vers. 2. confiatur, & Boēr. in dec. 124. num. 15. prima parte. Pet. Foll. V. I. D.

54 †Decimosexto dicitur iudicium nullum qñ esset agitatum cum procuratore ꝯstituto ab aliquo tutore, ante lit. contest. quia tutor non potest facere procuratorem ante lit. cōtest. in causa pupilli, sed debet cōstituere actorem, in quo actore reqritur decretū iudicis, alias vitiatur ꝓcō, & nō valet processus. & pro hoc est tex. & ibi Bar. & Doct. in l. neque tutores, C. de proc. & gl. in l. si actor, C. de appellat. & tex. in § si ist. de curato. & hr̄ in decisio. 261. in cons. Neap. ver. 3 ille, &c. Pupillus vero cū auctoritate tutoris potest ante litem contest. constituere procuratorem, vt d. l. neque tutores, & hanc materiam plenè tetigi in repet. mea, lege, si actor. ff. de

55 proc. in 2. col. †Decimoseptimo dicitur iudicium nullum, quando fuit agitatum cum procuratore, vsque ad litis contestationem inclusiue, & postea in alijs actis citatur dñs, & non procurator, quia si dominus non cōparet: & fit processus in contumaciam, non valet, quia postquam procurator est cōtestatus

tus litem ipse debet citari in actibus successi uis, q est effectus dñs litis, & non dñi causæ, & si aliter sit, nō valet processus. ita tenet Bart. in l. procuratorib. C. de procurator. & Bart. in l. mutari, ff. de proc. & i l. furioso, ff. de re iud. & Bald. in d. l. si quando. in 7. q. C. de testib. & Abb. in c. 2. col. pen. & ibi etiā Fel. & de testi. quod tamen intelligitur, nisi procurator esset absens, vel infirmus, quia tunc potest citari domin⁹: secundum Alex. in d. l procuratoribus, & Gem. in c. si quidem, §. secus, in 6. not. proc. lib. 6. & dixi in d. l. si actor, ff. de procur. col. 2. in fine.

ADDITIO Adde Alex. cons. 202. super, i si. lib. 2. sed de iure canonico, vterque, & dominus, & procurator citari possunt, vt inquit Bal. in l. 1. col. 3. vers. breuiter opin. C. de sent. & Spec. in tit. de sent. §. qualiter, col. 3. versic. porrò, & ibi Ioan. And. in verbo, litigauerit: & Anch. in consil. 98. & est gl. ordinaria, in c. quærelam, in verbo œconomi de elect. ꝙ est decis. Guido papæ. 431. debet, & 86. procurator, & Rot. dec. 21. & Fel. post Bal. in c. si. in nomine domini, col. si. de test. & Boër. in decisio. 185. & sic de iure canonico non datur nullitas ex isto capite. Pet. Foll. V. I. D.

56 †Decimooctauo dicitur iudicium nullū, qñ fuit datus curator ad litē pupillo minus legitime, vt qa pupillus non petijt: qa curator ad litē nō datur, pupillo peteti: ſm Bar. in l. qui habet, §. si pupillus, ff. de tutel. verū aduerte, qa in sacro cons. Neap. ille tex i d. § si pupillus, cum ibi not. per Bar. intelligit procedere in casu spāli, in quo loquitur īm .s. quando pupillus hēt litem cum tutorē, tunc opus est, vt pateat curatorem ad litē. alias non datus non petenti. Secus est, qñ pupillus hēt litem cū alio extraneo, quia tūc potest iudex sibi ēt non petenti dare curatorem ad litem. Veꝝ ad instantiam pītis aduersæ debet iudex facere mādatum pupillo, ꝙ veniat ad petēdum curatorē ad litē, & si comparuerit dabit sibi illū, quē petierit. Si vero non cōparet, tūc iudex est offō dat sibi curatorem ad litem: iuxta formā, l. 1. C. q pet. tuto. Hæc omnia hñr in dec. 256 ꝯs. Neap. & per Bal. in l. ait prætor, §. permi tatur, in primo not. ff. de min. Et prædicta intelligūtur de pupillo maiori infante, vt habetur in decis. 256. nam si pupil. est infans, non pōt sibi dari curator ad litem: sed debet petit sibi dari tutorē, vt tenet Io. And. in add. Spe. in tit. de reo, §. j. col. 5. in add. quę incipit, auctoritate & Bal. in c. 1. col. 6. in si. vers. de citatione, & c. de mili. vas. q contu. est, & hr̄ in dec. 262. cons. Neap. vers. 2. dicitur, & c. Et iste est alius modus annullādi processum .s. qñ esset datus curator ad litem infanti quia dari non potest nisi in vno casu .s. quando tutor nō posset reperiri, vel quando bona pupilli starent sub periculo ſm Bal. in d. cap. j. vers. de citatione. vbi subdit, quod tunc debet dari curator, cum interuentu cōsanguineorum pupilli. Hinc dicit Bal. in l. donatarum. in fin. C. de acq. poss. quod quando aliquis litigat cum infante, omnes actus debent fabricari in personam solius tutoris, non autē in personam infantis cum auctoritate tutoris. Hodie aūt in regno extat dispositio ritus magnæ curiæ, in num. 10. qui incipit, Item ꝙ pupilius, & c. p quem dispo nitur, ꝙ curia prouidet pupillis de curatore ad litem, asserentibus se carere curatoribus, & talis prouisio fit sine difficultate, & sine causę cognitione, vnde per dispōnem illius ritus iudex pōt indistincte prouidere pupillis de curatore ad litem, siue petant, siue nō, quia dicit, sine difficultate, & sine causæ cognitione. verum non puto, ꝙ per illū ritū sit concessum dari curatorem infanti, qa dicit pupillus asserentibus se carere curatoribus. nam talis assertio nō pōt fieri per infantem, qui nullum hēt intellectum. vñ de necessitate ille ritus intelligitur de pupillo maiore infante, & ista no. qa sunt quotidiana.

ADDITIO Si bñ ac ꝑpense aduertatur, ritus allegatus per do. auct. sentit, & probat totū cōtrariū, dū expresse dicit ꝙ pupillo asserenti nō hēre tutorē datur curator ad litem, & sic ad petitionē ipsius asserentis nō hēre tutorem dar, sed vtcunq; sit dar hodie curator ad petitionē litigantis cū pupillo sine difficultate, & absq; causæ cognitione, vt dicit ritus.

57 † Et an curator ad litē dēat cauere & alia facere? vide tex. & ibi gl. ff. rē pu. Sal. fo. & i l. & si ad spēs, & i l. si. § si. C. de admi. tut. & ibi Ang. & Alex. in ꝯs. 163. in 5. lib. & plenius Alb. de Ro. in d. l. & si ad spēm, & in rubr. C. de tut. vel cura. qui non satis. & Carol. molen. in ꝯsuetu. Parisij in §. 6. in gl. 6. ver. rendre, compre. fol. 101. in 2. q. nu. 12. & Cap. tolosa. dec. 146. & Seb. Van. in trac. nullita. in tit. de nulli. sentē. ex inha. seu de.

fe.man.con.num. 145. Petr. Foll. V. I. D.

58 † Decimononū dr iudiciū nullū, qñ causa est aduocata à iudice inferiore, per sup̃iorē vt q̃a princeps delegat aliq̃ causam spectantem ad ordinarium, alicui delegato, nā per talē delegationem censetur priuasse ordinarium iurisdōnem, quo ad illā cām, & cēseri causam ad se aduocasse, idē si ipse superior cępit de causa cognoscere. ita tenet Bal. i c. 1. §. ad hoc, col. 4. de pace iur. fir. & Abb. in c. cū M. Fer. col. pen. in fi. de cōst. & idē Abb. in c. cum dilectus, in vlt. no. de purg. cano. pro hoc videat tex. in c. past §. p̃terea, & ibi Fel. de off. del. & Fel. in c. qm̃ Abbas, i fi. eo. tit. & Lud. Rom in cōs. 330. col. 3. & cōs. 325. & Bal. in l. si vt proponis, la 1. col. 3. vers. quæro Papa, &c. C. quō & qñ iud. vbi plus,

59 dicit Bal q † mortuo delegato, cā non reuertitur ad ordinarium, sed vadit ad principem delegātem. adde Ias. in l. more maiorū. col. fi. ff. de iuri. om. iud. In isto igitur casu, si ordinarius inferior faceret processum in dicta cā aduocata p superiorē, tale iudiciū esset ipso iure nullum, tanq̃ agitatum à priuato tex. est & ibi Abb. & Phil. in c. vt nrm, de ap. & pbatur i l. iudiciū soluitur, ff. de iu.

60 †di. An aūt inferior à Papa, vel à principe, possit indistinctè cām cęptam corā suo inferiore ad se aduocare, puta si archieps velles ad se aduocare cām, quæ agitur corā epo? Dic, q non ita tenet Phil. in d. c. vt nostrū, col. 4. vers. 3. quæritur, vbi limitat non procedere in vicario, q̃a eps potest causam cœptam coram suo vicario indistictè ad se ad-

61 uocare: & idem tenet ibi. in 1. col. † Vigesimo dr iudicium nullum, qñ est factū cōtra exilitios, seu expulsos de ciuitate, ad instantiam alicuius creditoris in contumacia, q̃a ex quo non tenentur comparere, quia loc⁹ nō est eis tutus, nō valet pcessus factus cōtra eos ita tenet Bar. in l. fi. col. 2. vers. sed iuxta hoc quæro, & c. ff. de in i: eg. rest. de qua materia vide Fel. in c. accedēs, el secūdo, vt lite non cōtest. vbi tractat an & qñ isti tales teneantur per procuratorem comparere.

ADDITIO Contrarium vr̃ tenere Bal. in l. 2. C. de iur. om iu. & dicit ita velle Guliel. de Suz. p l. Papin. exuli, ff de min. & Leius, §. fi. ff. ad mun. pro quo vide quę not. Per. in c. cū olim de test. & ibi And. Barb. & Bal. in l. si qua pœna, ff de iis q sunt sui, vel alie. iur. & Sal. in d. l. 2. & Bald. in rub. C. si à non comp. iu. & in l. per d uersas, C. man 9. q. & Mar. Soc. in tract. de cita. in articulo quinto, nu. 48. Petr. Foll. V. I. D.

62 † Vigesimoprimo dr iudiciū inualidū, & nullum, qñ fuit agitatum i causa criminali sup libello inepto: vt q̃a non fuit apposi us in eo locus, seu tps, sm formā, l. libellorū, ff. de accu. vt d. l. libellorum. §. q si libelli, & ibi Bar. vbi dicit, q ipso iure est libellus ineptus, & iudicium nullum ēt si nō opponat. de cuius dicti veritate, q̃a multi tenent cōtrariū, & q opus est, q opponatur, vide plenè

63 p Soc. i cōs. 146. col. 6. & 7. in 1. vol. † Quid, aūt, si apponerēt locus indeterminatus i libello? dic q valet libellus, & potest suppleri pbationibus, sm Soc. in d. cōs. 146. col. pe.

ADDITIO De hac nullitate in Regno pau curatur p lrām Reginæ Isabel. de qua dixi in pract. mea causa crim. in verbo audiantur exceptiones pponendæ. Pet. Foll.

64 † Quid aūt, si nō sit expsū nomē pprium accusati vel hois occisi, vt puta, quia ignorabatur, an pcedat libellus? vide plene p Fel.

65 in c. auditis, col 16. & 17. de pscrip. † Dicit tñ Bar. in d. l. libellorū col. 1. q dies cōmissi criminis non debet apponi in libello, & valet libellus sine eo. Verum idem Bar. in l. is qui reus, col. 5. in fi. ff. de dub. iud. tenet. q si reus petit. edi. sibi diem commissi criminis, ad hoc vt possit facere suas defensiōes, tenetur accusator exprimere diē ad illātiā rei. & illud dictū sequtur Iasō i l. 1. §. si quis Ephesi. ff. de eo quod cer. lo. Contrariū tñ & meli⁹ tenet Ioan. de Imo. in d. l. is, q reus, col. 13. in fi. s. q nō teneātur exprimere diē accusator, ēt ad instantiam rei, & istam contrariā partem puto veriorem, quā tenet ēt Alex.

66 in d. l. is, qui reus, in add. ad Bar. † Vigesimo secundo dr iudicium nullum, qñ est factū cōtra eum, q̃a arripuit iter ad sedē Apostolicam, nā interim dū vadit ad Papā, eximitur ab omni iurisdōne iudicis inferioris, & est sub protectione Papæ. vnde pcessus, q contra eū fieret in pria sua, est nullus, text. est & ibi Abb. & doct. in c. meminimus de appell.

ADDITIO Procedit tñ si nō habuit notitiā lrārum expeditarū cōtra eū, & ante citationē, non aūt si discessit post citationē. vt ibi, dicit tex. allegatus per do. auct Pet. Fol.

67 † Vigesimotertio dr iudiciū nullū quo ad sententiam, qñ sententia esset lata de cōsilio alicuius iurisperiti, & reperitur, in processu la: um

latum solum consilium, & post consilium non esset aliqua sententia iudicis, q pronunciaret s. n formam illius consilij, nam processus remanet in decisus pinde, ac si non esset lata aliqua sententia. & sic nō pōt fieri executio. ita de hoc est vnū pulchrum cons. Ang. in cons. 249 incip. dn̄i Libertina. & hr̄ p Fel. in c. cum venerabilis, col. 16 cum trib. seq. de excep. & istud nota perpetuo, q quotidie euenit, maxime in curijs, in qbus sunt isti officiales idiotæ, q ferūt sententias de consilio iurisperiti, & solum legunt consilium, & magr̄ actorum scribit, lecta & lata fuit supra scripta sententia, &c. cū i rei veritate nulla sit sententia lecta, sed solum consilium, q non est sententia, vnde poteris opponere, & impedire executionem. Et ego bis obtinui. non sunt multi dies qbus impediui duas executiones per dictam opponem. vnde sint cauti iudices idiotæ, vt in calce consilij faciant scribi, Nos talis iudex, &c. sententiamus, & pronunciamus, put in suprascripto cōsilio continetur, & deinde se subscribat, nā ista pauca verba hñt vim sententiæ, alias nulla esset sententia. Adde prædictis Ias. in l. nec quidquam, §. vbi decretum, col. 15. de off. proconsul, & reliqua de hac materia, vide quæ dicam infra in vlt. parte, in vers. sententia.

ADDITIO Quinimò oportet qd illud consilium à iudice aperiatur, & legatur, vt dicit Bal. in l. 1 col. 2. de sent. ex peti. re. & p Spec. in tit. de req. con. circa fi. & Ang. in cons. 246 dn̄i Lambertina allegatum p do. auct. sub num. 249. refert, & sequitur Alex. in l. 1. circa fi. C. si aduer. lib. & in cons. 185. in fin. lib 2. & Ias. in l. nec quidq, §. vbi decretum, ff. de off. procon. alias si quis sententiaret, put. in cons non dum exibito, sententia non valeret, ex quo illa p relationem ad acta illius instātiæ nō posset certificari, quod necessario requiritur, sm̄ cōem scribentium opinionē, de qua attestatur. Ias. in l. ait prætor, § 1 col. 4. ff. de re. iud. & in §. iurare inst. de act. & Alex. in cons. 55. col. fin. lib. 5. Item requiritur, quòd consilium sit clarum, & lucidum, & non perplexum aut obscurum, & q consulentes non sint contrarij, alias non valeret sententia, vt per doct. in c. fi. vbi Bald. & Franc. de Aret. Bart. Alex. & Paul. de Cast. in l. duo iudices eo. tit. Ang. & Imol. in l. ad principem, ff. de appell. Petr. Foll. V. I. D.

68 † Vigesimoquarto dr̄ iudicium nullum, qn̄ est agitatum dilatione pendēte quia, dilatione pendente officium iudicis conquiescit, & interim attentatum est ipso iure nullum tex est vbi hoc tenet Bal. in l. siue pars, C. de dil.

ADDITIO Adde gl. in l. dicere in fi. ff. de arb min. l. 1. § in verbo nullius. ff. de fe. & gl. in c. signante in verbo puenire vbi Io. And. & fer. extra de app. & gl. in c. vbi piculū in verbo x. & in c. commissa in princ. de electio. in 6 & Bal. in l. cū antea col 3. vers. & cōsidera h c, C. de arb. & in l. appellationē, col. 3. ver. est, & 3. delib. C. de appell. & lap. alleg.

69 2. ver. ad hoc q pendente. † Et intellige prædicta pcedere vbi non cessasset causa p quā fuit dilatio alias si cessasset offm̄ iudicis non amplius conquiesceret, pro vt declarat idem Bal. in c. 2. de dil. & lap. alleg. 81. in eā mate. vers. a l id qd dicebat, & Mil. in verbo. dilatio, & Bar cons 164. pcessus, & in l. filia, §. alūno, ff. ad Treb. & Abb. in c. signauit num. 9. de appel. & Alex. cons. 34. viso, col. 2. lib. 2.

70 † Itē Intellige, qn̄ actus, qui fiūt post dilationē, & ea pendēte sint in piudicium dilationis pēdentis alias nō, vt est concl. reg. bella. in cons. 324 pendente termino. & p Bart. & doct. in l. quā siu, la grāde, ff. de acq. hær. & illud qd dr̄ de dilatione à iudice data, dicendū erit vt pcedat ēt in terminis à iure vel ab hoīe statutis ad alqd peragēdum, nā durantibus illis manus iudicis quasi litigatæ, & impeditæ cēsentur, & ppea pcessus illis pendentibus factus non valet. vt inq dec. Rot. 742. Nota quod pendente termino, in antiquis termini quoq; præfixo vim dilationis habet, vt inq Abb. in c. cū causa, col. 5. vers. item plixio termini de re ud declarat Fran. col pen. & post eum ibi. Fel. in c psonas oem. col. ver. sola dilatio de appel. v. g pcessus factus p iudicem à quo appellatū fuerit pendente termino ad dandū, vel recipiendū Apostolus est ipso iure nullus, vt tenent dom. supra alleg. videlicet. Fran. in d. c. psonas, col. pen. ver. sed dubitatur qd ibi approbat Fel. & Bal. in d. l. appellationē. quamuis post tenuerit. & teneat qd talis pcessus hmōi termino pendente factus, valeat, vt p plures rōnes firmat Aegid. concl. 622. processus factus, & Rot. decis. 128. si iudex in nouis, & ita se habet cōis opinio

71 sm̄ Boēr. decis. 159. in fin. † Amplia pdicta pcedere non solum dilatione pendente, sed etiam procedunt qn̄ iudex iudicaret post alīquod legitimum impedimentum absentis in actis allegatum, puta infirmitatis, & de ea quatenus opus foret, fuisset oblata fides, qm

ob

ob hnõilegitimum impedimentum suspenditur iudicis ptãs,&iudic um in tpš bonæ valetudinis diffunditur, & si interim procedatur processus erit ipso iure nullus, prout est tex.& ibi declarant Bar.& doct.& in l. quæsi rũ,ff.de re iud.& in l.2.§ si qs in iudicio,ff.si quis cau. vbi et Iaf. & est dec. Rot. 62. ꝙ vbi est in antiquis, & idẽ est in alijs impedimentis,de quibus ad longum prosequere, vt per Seb.Van.in tract.nullit.in tit. de nullit. sent. ex def.iur.ord.num.161. P.F. V.I.D.

72 †Vigesimoquinto dr̃ iudicium nullum, qñ est agitatum contra mortuum, licet defendatur per viuũ,vñ si tpe latæ sniæ is,qui sniam ꝯtra se deportat,reperit mortuus,est ipso iure nulla tex.est in summa,§. fi. & ibi p doct. ff.de re iud.& l.pen. ff.q sen.fine appel. resc.

73 †Vigesimosexto dr̃ iudiciũ nullum, qñ est factum p delegatũ impetratũ per lr̃as surreptitias, vel qñ delegatus non seruauit formam rescripti delegatorij,tex. est c.cum dil. & ibi Abb.in 4.not.& plenius ibi per Fel.de rescr.

ADDITIO Licet.n.processus agitẽ per iudicem delegatum cum cõmissionibus obreptitijs, & subreptitijs si non excipiat valet,& tenet quia iurisdictionẽ,& ptãtem tribuunt,vt plenius per doct.in c.ceterꝫ.&c. ad audientiam,el 2.vbi latæ per Fel.& c.super literis de rescr.& ponit Aegid ꝯcl.485.& legitur in l. præscriptione per illum tex. C. si cõ. ius.dummodo rescripta ad delegationes causam de qua agitur ab alio iudice non aduocarent quia tunc subreptio ipso iure viciaret vt est decis.Rot.prima de rescrip. fallit etiam in pluribus alijs in quibus subreptio ipso iure viciat, vt per Iaf. in d.l. præscriptione, & Fel. in d.c.ad audientiam,& ita intellige dicta do.auctoris hic. Petr.Foll. V. I. D.

74 †Vigesimoseptimo dr̃ nullum iudicium, quo ad sniam,qñ in ea est processus error iuris tex est in l.2. C.qñ prouo.non est necess. & intelligitur,qñ est talis error,qui põt legi oculo corporali.non.n.sufficit oculos intellectus ita declarat Alex. vbi plures limitationes ponit, in l. cum prolatis, col. 3. ff.de re iud.& Abb.in c.1.col.3. de re iud.si tñ est cõtra ius litigatoris,vt quia error non apparet oculo corporali, valet licet sit iniqua,vt d.l. cũ prolatis. & hr̃ per doct.in c. inter ceteras de re iud. tñ põt is, qui eam obtinet denunciare ecclesiæ per denunciationem euangelicam,vt restituat qđ vigore talis sniæ habuit, qa oũ pčõ tenet ita hr̃ in decis.28.ꝯs. Neap.

75 col.2. † tñ hoc limitatur procedere in snia, secus in decreto,qa si interponitur decretum ex falso causa contra ius litigatoris, est ipso iure nullum,licet error non exprimatur, ſm Bart.in l.Fulcinius,§ 2 circa fi ff.quibus ex causis in poss.ea. quem sequitur Alex. in ꝯs. 85.in princ.in 2.vol.pro hoc est tex.in l.1.§.

76 hæc verba,ff.ne vis fiat ei. † idem tenet Soc. in cons.18.col.8. in 1.vol. vbi ponit pulchrũ casum de ingrediente possessionem auctoritate decreti iniust.vt possit punitio de vi turbatiua,& decretum non valet.

ADDITIO Hanc attestatur cõem esse opin.Alex.in cons.59 attentis col.7.vers. nec obstat lib. 3. ꝙ requiratur error expressus nec sufficiat tacitus probatur in l. si expressum, ff.de app. & l. 2. ibi (tam manifesti iuris)C.qñ ,pu. & in c.solet ibi vel intollerabilem errorem de sent.excõ.in 6.& facit c.venerabilibus,§.fi.eo.tit.& ita tenuit Innoc.& Host.in c.P. & G. circa fi.de off.deleg. cuius dictum famosum, & singulare tenet Ant. in c.ab excõicato de rescrip doc.in d.c.1.vbi Felyn.col.3.C.de erro. Cal. & voluit Bal.in l. ad probationem,la j.C.de prob.& Ang.in l. prætor ait,ff.de oper. nou. nunc. & sequitur Dec.in cons 68. col.pen. lib.1. Petr. Foll.

77 †Vigesimooctauo dr̃ iudicium nullum,qñ est agitatum coram iudice hæretico. ita tenet Spec.in tit.de adu.§ 1.col.1.ver.itẽ obijcitur in

78 fi.†ꝙ nota,qñ extaret iudex aliqs,q nõ crederet aliquẽ articulũ fidei,vel qui forte diceret vsuras,nõ esse peccatũ, qa per hoc censet hæreticus,& põt opponi contra eius iudiciũ ita hr̃ in cl.1.§ fi.& ibi plenè Car.de vsur.vbi hoc limitatur ,pcedere, qñ quis pertinaciter id diceret. Secus,si ioco,vel lapsu linguæ, qa tũc nõ est hæreticus,& ibi plenè Card. declarat qs dicat hæreticus,& Oldr. in ꝯs. 109. & per B Th.2 2.q.5. art.3. & ꝙ vsura sit pctm mortale,hr̃ per eundẽ B.Th.2 2.q.78.art.1.

79 † Vigesimonono dr̃ iudicium nullum, qñ fuit agitata aliqua causa criminalis contra filium familias minorem, quia licet in iudicio tali interuenit consensus patris, tamen adhuc processus est ipso iure nullus, quia in criminalibus non sufficit auctoritas patris qñ filius est minor,sed debet si dari curator, ita tenet Bal. in cons. 408. incip. Factum si proponitur,&c. in 3.vol. & sentit Bald. in l. si infanti col.2. vers. & ideo aduerte, &c. C.

de

80 de iure delib. † Hinc dicit Bal. in l.clarū. C. de auth. præstan. in 2. not. q minor non pōt esse aliquo modo in iudicio criminali sine curatore, & tenet plene Petr. Phil. Cor. in ɔſ. 198. in 4. vol. vbi plene examinat de confessione minoris i criminalib. an valeat, & an
81 possit reuocari. † Trigesimo dr̄ iudiciū nullum, qn̄ est agitatum in tpe, vel die feriato, maxime ad honorem Dei ſm Spec. in tit. de citatione. §. j. col. 7. verſ. item excipitur, q facta est, & c. p tex. in c. fi. de fer. & i l. fi. C. fer.
82 † Quæ aūt feriæ sunt in obseruantia ad honorē Dei, vide Abb. in c. conquestus, de fer. & inter alia dicit Abb. ibi in 3. col. q tota septimana ſctā̄, & oēs illi dies ifra in octauā paſchæ, sunt feriati ad honorem Dei, Silr̄ in ferijs inductis ad honorem hominū, prout sunt feriæ messium, & vindemiare, de qu.b. in l. j. & 2. ff. de ferijs. Verum ille feriæ homi num non sunt ita potentes, ficut feriæ ad ho
83 norē Dei. † Quia ferijs ad honorē hoium, pōt de cōsensu partiū renūciari, & valet pcessus factus de consensu partiū, sed ferijs ad honorē Dei nō pōt renūciari, nec valet pcessus factus ēt de consensu partium, vt no. Spec. in ti. de renun. & concl. § j. in 3. col. & Abb. in d § c. cōquestus, col. 4. ver. sed qro, & Bar. i l. si feriatis. ff. de arb. & Bal. in l. j. C.
84 de fer. & Spec. in tit. de fer. §. fin. † qui aūt actus pn̄t fieri in die feriata, & qui non, vide per Fely. in c. signauerunt, col. 4. cum tribus
85 seq. de iud. † Vnum adde, q feriē vindemiarū & messiū, hodie i regno nō sunt in vsu, put expsse dicit gl. i cōst. regni, Baiulos, & est expeditum p cl. sæpe. de vern. signifi. vbi dr̄, q vbi proceditur sine strepitu, & figura iudicij prout in regno i causis ciuilibus, tales feriæ non seruantur. Quæ aūt feriæ seruentur hodie in regno in curijs, & quæ nō vide plenē Matth. de Affl. in d. cōst. Baiulos, in 3. 4. 5. &
86 6. col. vbi cumulat. † Prædicta tn̄ intelligē pcedere in actionibus ɔtētioſę iurisdictio. quia non pn̄t fieri in die feriato ad honorē Dei: secus in iurisdictione voluntaria, quia actus voluntariæ iurisdictionis pn̄t expediri die feriato, ēt ad honorē Dei, put sunt adoptiones, & mancipationes. Item, pōt notarius facere instr̄m in die feriato, qa silr̄ hoc est volūtariæ iurisdictionis. ita tenet Spe. in tit. de fer. §. sequit̄, verſ. quid si in ferijs, &c.
87 † Vltimo, super hac mā attingo vnā vtilē quæst. videlicet, an per statutum, vel consuetudinē possit induci, q feriæ ad honorē Dei nō seruētur in aliqbus casibus. Et pono casum in terminis. In regno quotidie videm' fieri istas nūdinas in diuersis ciuitatib. & locis, qbus durātibus solet creari vnus officialis ad iustitiā ministrādam de emergētibus in nūdinis inter aduenas, q appellatur magr̄ nūdinarū. in cuius curia, & tribunali celebrātur, vt plurimū actus in die feriato ad honorē Dei qa actus tolerant̄ de antiqua cōsuetudine. Quæro igr̄ an valeāt hmōi actus. Ego vidi qn̄qꝫ fuisse oppositū quendam peritum doctorē in ciuitate Venusij, in nūdinis, q celebrant̄ in festo. S. Mariæ, de mēse Augusti, q opposuerat nō valere acta facta in die S. Mariæ, adeo q fuit magna discussio iter iuuenes studētes ac pfessores, & doctores, qui ibi aderant in illo die. Quia allegabat pfat̄ doctor non nullas coloratas rōnes, q prima
88 facie ducebāt adstantes ad hæsitationē. † Et primo dicebat arguēdo de pacto ad statutū sine cōsuetudinē, iuxta. l. nō impossibile. cū ibi not. p doct. ff. de pact. Nam p pactū nō pn̄t partes renūciare hmōi ferijs, vt supra dixi. ergo minime pōt fieri p statutū, vel con-
89 suetudinē. Præterea, cōsuetudo, vel statutū cū dicatur ius ciuile positiuū, vt in §. nō scripto, inst. de iure nat. & i l. oēs populi. ff. de iustitia, & iure. nō pōt tollere ius diuinum. Nam istud, q feriæ in honorem Dei seruentur, est de iure diuino, & sic de pcepto decalogi, vbi hr̄, Sabbata sanctifices, &c. de qua mā plene dixi supra in 3. par. principalis hr̄ tract. in illa q. s. vnde habuit originē iudiciū. Ergo non pōt tolli p ius positiuū, vt not. gl. & doct. in l. fin. C. si ɔtra ius, vel vtilit. publ.
90 † Præterea allegabat notata per doct. maxime, p Alex. in l. milites. C. de test. mil. vbi hr̄ q licet statutū dicat q procedatur nulla iuris solēnitate seruata, non tn̄ censetur tollere ferias inductas ad honorē Dei, vñ in proposito licet in curia nūdinarū procedat̄ summariē, & sine aliqua iuris solēnitate, vt declaraui supra i ista parte, in 9. dist. in ver. 4. principalr̄, &c. tn̄ non debent cēseri sublatæ feriæ inductæ ad honorē Dei, & per hmōi oppositiones feci impediri iurisdictionē magistri nundinarū in procedēdo in illa causa adeo q prius fuit expirata iurisdictio sua p
91 lapsum nūdinarū, q casus fuisset decisus. † Et licet tūc qa iuuenis erā, & tyrunculus pfessor ac studens nō cogitassem congruum cāsum

ad prædicta opposita, nec habuissem certam cõclusionem, quæ tenenda esset tunc tñ postq̃ incidenter euenit hunc casum discutere, sum indubitanter in contraria opin. Et teneo cõclusiue, q statutum, vel consuetudo potest inducere, vt feriæ in honorem Dei non seruentur in aliquibus casi bus ex causa. Et signãter q valeãt acta facta coram magistris nundinarum tpe feriato. Et pro defendenda ista contraria opin. assumo vnam solam conclusionem cõem, & veram, quæ est q ius positiuũ licet non possit in totum tollere ius diuinũ, potest tñ illud limitare, distinguere, & interpretari vt hr̃ per gl. & doct. in d. l. fi. C. si contra ius, vel vti. pub. & declarat plenissime Fel. melius, quam alius in c. quæ in ecclesiarum, col. 2. cum quampluribus, seq. de const. vbi ponit quamplura exempla. Et inter alia in spẽ in mã feriarum, q ius positiuum possit limitare ius diuinum, vt non procedat in aliquibus, tenet Bal in conf. 166. in fi. in 5 vol. pro hoc est tex. in l. prouinciarum, C. de fer. vbi in causa latronum insignum potest ꝓcedi, ẽt in diem feriato ad honorem Dei. & sic quo ad hunc casum limitatur ius diuinum.

ADDITIO Vide quæ late d eam in tract. meo de cons. in præfatio. Petr. Foll.

92 † Similiter limitatur in cap ẽdo debitorem fugitiuum, qui põt capi in die feriato ad honorem Dei, ꝓpea quia periculum est in mora, & ꝓcessus eodem die feriato contra eum factus valet, & tenet, vt no. Ias. in l. 1. § 1. col. fi. ff. de fer. Sũt ẽt multi casus, in quibus põt ꝓcedi die feriato, quos diligens perquisitor inuestigare poterit, & in illis limitatur ius diuinum. vnde non est mirum, si in casu proposito põt limitari ius diuinum, vt valeant acta in curia nũdinaꝝ ex iusta causa, q̃ iurisdictio est modico tpe duratura, & summus in causis mercatoꝝ, quæ de plano expediuntur, & multæ aliæ rõnes vrgent, quę de facili considerari pñt. vnde cum in tali obseruantia concurrat tps, cuius non est memoria in contrarium, certe talis ꝯsuetudo habet vim statuti, & speialis priuilegij. l. hoc iure. § ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æsti. & Abb. in c. sup quibusdam, de verb. sign. Vnde potuit limitare ius diuinũ, vt non ꝓcedat in curia nũdinaꝝ, sicut in quam pluribus alijs causis ipsum limitat, & sic nõ ex toto tollit vt hr̃ p Fel. in d. c. q̃ in ecclesiaꝝ, & tetigi aliquantulum supra in 3. parte huius tract. ver. quo ad

93 8. legem, &c. † Non obstant modo rõnes contrariæ. Et primo, rñdeo ad primam, q argũ de pacto ad statutum, procedit affirmatiue, non aũt negatiue, tanq̃ de minori ad maius. Nam id q põ fieri per pactum, põt fieri per statutum, sed non sequitur, non põt fieri per pactum, minime per statutum, quia plus fit per statutum, vel consuetudinem, quam p pactum, ita declarat Ias. in d. l. non

94 impossibile, col. fi. † Vnde in ꝓposito licet partes non possit tollere ferias in honorem Dei tñ statutum, vel consuetudo põt illis derogare, limitando ex maiori potentia. & hoc sentit Alex. in d. l. milites, C. de mil. test. & Ioan. de Imol. in l. filiusfam. col. pen. in fi. ff. de donat. Ad secundam rõnem rñdeo, q nõ tolli ex toto, sed limitar, q facere potest, vt modo dixi. Ad tertiam rõnem patet rñsum ex his, quę dicit Alex. in d. l. milites. Multas alias nullitates possem subnectere, quas causa breuiandi non pono, quas ue potest quilibet studiosus inuestigator perquirere. Et de hac mã nullitatis, an & qñ, & qualiter dici possit, & vsque ad quod tps, vide plenissime per Phil. in c. dilect. de app. quod capitulum legit in fine illius tit. & facit bonam repetitionem super eo. & reliqua circa hanc materiam sup. per ea, quę dicam infra in vlt. parte in vers. sententia. Rob. Mar. Ven. V. I. D.

Iudiciorum XVII. Distinctio.

1 *Iudicium aliud simplex, aliud duplex.*
2 *Actione mistæ tribus modis dicuntur.*
3 *Actio familiæ herciscundæ, cui & quando competat, & quæ requirantur in ea, num. 6.*
4 *Actio communi diuidundo quando competat, & cui, & quæ requirantur, num. 7.*
5 *Actio finium regundorum ad quid competat.*
8 *Diuisio inter fratres est quædam transactio.*
9 *Minores nõ possunt diuidere sine decreto iudicis.*
10 *Iudicia diuisoria, an sint petitoria, vel possessoria.*
11 *Forma procedendi in actione finium regundorum quæ sit.*
13 *Agrimensor non debet per iudicem mitti ad mẽsurandum non citata parte.*

1 DEcimaseptima distinctio. † Iudiciorum est: quia iudicium aliud simplex, aliud duplex. Iudicium simplex, est illud in quo vnus substinet partem actoris, 2

Actoris, & alius partem rei, ꝓut est i actio ne mutui, vel ex empto, vel in rei vẽdicatio ne, vel alia sīli. Iudicium duplex est illud, in quo quilibet litigantium est actor, & reus tex. est in §. duplicat, inst. de in inter. Exem plũ est in iudicio familiæ hercisc. cõ a diuid. & finiũ regun. d. l. in tribus. ff. de iud. idẽ in interdicto, vti possidetis. l. si duo. §. j ff. vti pos. & d § duplicia, & alio vocabulo ista iu dicia appellãtur mixt. §. quædã, inst. de act. Verũ in hmōi iudicis ille fungitur vice acto ris, q primo ad iudiciũ ꝓuocat, vt d. l. trib. de cuius itellectu vide Alex. & Imol. i l. duo iudices, col. j. ff. de re iud. Rob. Mar. V. I. D.

ADDITIO Est enim sciendum qđ

2 in iure † actiones mistæ tribus modis dñr. Primo modo dñr mistæ ille actionis q̃ sunt persecutoriæ rei, & pœnæ simul, & sic q̃ par tim sunt rei persecutione, & partim pœna le, ſm di. Iac. But. Ioã. Fab. Ang. Nic. & Ias. in §. quædam inst. de actio. & de isti non lo quitur actor. Secundo modo dñr actiones mistæ ille quibus quilibet litigatorum est actor, & reus, & sic in quibus nõ discernitur, quis sit actor, & qs sit reus, & hoc modo istę actiones de quibus pñti dici mistæ, vt l. iudi cium cõi diuidundo. ff. fin. reg. & l. 2. §. fami liæ, & l. iter cohęredes. §. familiæ. ff. fam. hęr. Tertio modo, dñr actiones mistæ illæ quæ dantur ad reales, & personales pſtationes, & hoc modo ꝓpriæ accipiuntur istæ tres actio nes de quibus per dom. auctorem, & est bo nus tex. i. l. itẽ Labeo. §. familiæ. ff. fam. her.

3 † Item sciendum est actionem familiæ her ciscũde competere pro diuidenda hæredita te, & sic ad vlia diuidẽda, & competit inter cohęredes. l. j. & 2. ff. fam. her. Item cõpetit. ẽt inter bonorum possessores, & inter hære dem, & eum cui ex Trebelliano restituitur hęreditas, & iter alios honorarios successo res. l. sed, & eius rei. §. j. ff. fam. her. de quo ꝑ

4 gl. ibi, & floria. † Item actio cõi diuidundo competit ꝓ diuidendo aliquid cõe, siue sit cõe rõne verę societatis, siue nõ, l. 2. in prin. ff. col. diuid. & l. si actum, & l. quib. casibus.

5 & l. ꝓ socio arbiter. §. j. ff. pro socio. † Actio ne vero finium regundoꝝ agitur ad diuidã tur fundi, & quod termini, & confinia ponã tur, vel si positi fuerint termini, & auulsi qđ reponant iuxta. l. in finalibus, & l. si irruptio ne in princ. ff. fi. reg. Item agitur ad dãna, & sumptus iuxta. l. 4. l. & post litem. ff. fi. reg.

6 † Et est notãdum quod ad hoc vt cõpetat actio familiæ herciscũdæ necessario requiri tur q̧ sint cohæredes, vt hĩ per doct. in § q̃dam inst. de act. Item requiritur qđ iste qui vult intentare iudicium familiæ herciscũdæ nõ negetur ab alio cohęrede esse cohęredẽ. Sed illud est hodie correctũ ꝑ const. si ciui liter agẽs vt ibi ꝑ Auth. quia alias excludeẽ ꝑ exceptionem ab hac actione nisi possidet, qa si est in possessione hereditatis quamuis negeẽ cohæres nihilominus cõpetit sibi actio, vt est casus, in l. j. ff. fam. her. & qñ cohę res negatur, & nõ possidet quamuis sibi nõ cõpetat hæc actio põt iñ agere alia actione sibi competenti puta petitione hæreditatis, petẽdo, qđ declaretur cohęres, quo obtẽto poterit postea agere, & ꝯdescendere ad hãc actionem familiæ herciscundæ, ita declarat gl. in d. l. j. ff. fam. her. & declarãt Ang. & Ias. in d. §. quædam, & quę sit rõ quod si negeẽ cohæres nõ cõpetat hęc actio vide Bal. in l. non epist. 2. col. C. de prob. intellige tñ qđ non competit hæc actio si negetur cohęres ante litẽ contes. alias si non fuisse oppositũ ante litẽ cõtestatam, bene teneret ipsum iu dicium, vt est gl. ꝯtrarium solennis in l. 2. in verbo restitui. C. com. diu. & ibi Bar. scrib. & gl. in l. si mãcipia. §. j. in gl. in verbo esset, ff. de euict. & Bar. in l. j. ff. fam. her. Bal. i l. fa mil. C. fam. her. & Ias. in d. §. quædã, nu. 46. de act. In actione aũt cõi diuidundo seruan

7 tur omnia ea quæ seruari debent in actione familiæ herciscũdæ, vt est tex. in l. si qs pu tãs. §. pen. & ibi gl. in verbo tractauimus. ff. com. diuid. agitur. n. ex ca ad diuidẽdas res q̃ cões sint siue rõne societatis initę, siue nõ. 2. ff. eo. tit. & qualr sit faciẽda diuisio in hoc iudicio cõi diuidũdo inter plures socios, re curre ad Io. Fab. Ang. & Ias. in §. quędam in stit. de act. & ibi ẽt habebis multas ad mãm

8 istarum actionum. † Est tñ aduertendum qđ diuisio inter fratres est quædam transactio,

9 ſm Fulg. in ꝯs. 120. incip. super eo. † Item est sciendum quod minores non pñt diuidere sine auctoritate iudicis. i. decreto vt est doc. Bald. in l. j. C. si aduer. tran. & Bar. in l. inter. pupillos. ff. de auct. præst. & in l. si conuene rit. ff. pro so. & hr in l. fi. & ibi doct. & Bald. C. com. diuidun. & per Bal. in l. gñaliter in.

10 fi. principij. C. de secund. nupt. † Nunqd aũt iudicia ista diuisoria sint possessoria, vel pe titoria. Bal. in l. post sentẽtiam. 2. col. in fin. vers.

vers. modo quæro, C. de sent. dicit qđ in principio litis sunt possessoria, quia fundatur ex possessione oportet. n. agentem cõi diuidun do possidere, alias cogit intentare prius rei vẽdicatione, l. fundũ, ff. de excep. qđ est verũ vt dixi si excipiat, sed in fine litis sapiunt petitorium ꝓpter adiudicationes, & sic dicit ꝙ
11 sunt mixta. † Et qualis debet esse forma iudicij, & ꝓcedẽdi ꝑ iudicẽ in hac actione finiũ regundorũ, & super ea sententiandi vide, l. 3. & ibi gl. 1. C. fi. reg. Iac. Butri. Cyn. Bar. Bal.
12 & Sal. C. fin. reg. † Et est aduertendum ꝙ qñ iudex vult mittere agrimensorem, vel ipse vult ire, debet statuere terminum partib⁹, vt sint tali die, & hora cũ talibus magistris, vel secũ in illo loco, ſm Bar. in l. q bona, §. fi. j. col. ad fi. ff. de dam. inf. Pet. Foll. V. I. D.

Iudiciorum XVIII. distinctio.

1 *Iudicium aliud necessarium, aliud voluntarium, & num. 2.*
3 *Notarius dicitur iudex chartularius, & exercet acta voluntariæ iurisdictionis.*
4 *Emancipatio fieri potest sine alio iudice coram notario, & valet.*
5 *Filius renuntians emancipationi, non reintrat in patriam potestatem.*

Decimaoctaua distinc. iudiciorũ est,
1 † quia iudicium aliud necessarium, seu contentiosum, & aliud voluntarium. Iudicium contentiosũ, seu necessariũ dr̃ illud, quod habet cõtradictorem & redditur in inuitum, l. inter stipulantem, §. 1. ff. de verb. ob. & ideo dr̃ contentiosum, q̃a actor contendit ꝯtra reum, & econtra. Necessariũ aũt dr̃ quia reus tractus in iudicio, tenẽtur de necessitate ibi rñdere, & iudiciũ redditur in
2 inicium, vt supra. † Iudicium voluntariũ, est illud qđ expeditur a voluntate, & nõ habet aliq̃ necessitatẽ, prout est adoptio, emãcipatio, manumissio alij sil̃es actus isti. n. expediuntur corã iudicibus, & dñr volũtariæ iurisdictionis q̃a non fiunt contra inuitos, sed tm̃ à volentibus, & pñt fieri vbique, & omni die, nec. n. requiritur, ꝙ iudex sedeat pro tribunali, vt ꝓbatur in l. 2. ff. de off. ꝓc. & ist. de lib. §. serui vero põt ẽt poni exemplum ĩ agnoscente bonorũ poss. ſm formã, l. fi. C. qui adm. videlicet, qñ nullus existit cõtra di
3 ctor. † Item põt poni exemplum in contrahente coram notario, q̃a notarius dr̃ iudex chartularius, & exercet iurisdictionem volũtariã: vt no. Phil. Cor. in ꝯſ. 238. in 3. vol. & Spec. in tit. de fer. §. sequitur vers. quid si in
4 ferijs &c. † Sed iuxta hoc posset dubitari, an emãcipatio facta corã notario de qua notari⁹ facit publicũ instrm̃, valeat sine interuẽtu alicuius iudicis hñtis, iurisdictionem ꝯtẽtiosam? Dic, ꝙ sic q̃a notarius dr̃ iudex chartulari⁹, vt supra dixi, & habet iurisdictionẽ volũtaria, vnde coram eo põt fieri emãcipatio, & notarius põt eam auctorizare. ita in terminis tenet Pet. Phil. Cor. in d. ꝯſ. 238. & ꝯſ. 259 ĩ 3. vol. vbi multa allegat in hac mã & alias habui in facto in cã cuiusdam Fran. de Campania, & ita fuit iudicatum tãto fortius allegabam illud procedere in regno, in quo in cõtractibus adhibet iudex regius ad ꝯtractus, ſm formam ꝯſt. instrorum robur. Nam isti iudices regij ad cõtractus dñr meri iudices chartularij, quia hñt solam iurisdictionem voluntariã, & hñt honore iurisdictionis sine administratione, vt ꝓbatur in l. rẽ non nouam iũcta gl. in ver. facultate. C. de iud. & no. gl. & Bar. in l. fi. C. vbi, & apud quem & Alex. in l si cum dotẽ, §. eo aũt ꝑ pe. col. 2. ff. sol. mat. vnde proculdubio a fortiori est tenendum in regno, ꝙ valet emancipatio coram notario, & iudice regio ad cõtractus quia ambo hñt voluntariã iurisdictio-
5 nem, per prædicta. † An aũt filius renuncias emancipationi, reintret in patriam potestatem? Dic, ꝙ non ita tenet Petr. Phil. Cor. in consil. 228. litera F. in 4. volumine.

Iudiciorum XIX. Distinctio.

2 *Iudiciũ aliud principale, aliud appellationis.*

Decimanona distĩõ. † Iudiciorum est,
1 quia iudicium aliud est principale, & aliud appellationis. Iudiciũ principale est illud, ꝙ agitatẽ in prima causa coram iudice primarũ causarum, q dr̃ iudex, à quo. Iudicium appellationis, est illud, qđ postea agitatur coram iudice secundarum causarum, qñ fuit à sententia appellatum qui dr̃ iudex ad quem iuxta, l. cum apud Sẽpronium, ff. iud. sol. Et quia sub ista distinctione venit examinanda mã appellationis, quę est valde ampla, quam etiam examinare decreui in vlt. parte huius tract. videlicet,

cet,post sententiam,ideo quia congruentio ri ordine cadit ibi reseruo propterea hanc materiam tractare in dicta vltima parte.

Iudiciorum X X. distinctio.

1 Iudicium aliud præiudiciale, & aliud non præiudiciale.
2 Iudicia præiudicialia, seu præiudiciales actiones quæ dicuntur absolute, & quæ respectiue, vt supra num. 1. & num. 4. cum seq.
3 Sententia lata super principali, parit actionem rei iudicatæ super accessorio.
4 Contraria allegans, non auditur.
5 Criminalis actio ciuili præiudica, ratione maioritatis.
6 Hæreditatis petitio intentata præiudicat alijs actionibus, & facit illas quiescere.
7 Status quæstione intentata, quiescit omne iudiciũ prius siue postea intentatum, tam ciuile, quàm criminale.
8 Spoliator contra spoliatum agentem possessorio recuperanda nullam litem mouere potest, & omnis lis cessat etiam si per modum excipiendi deducatur.
9 Actio familiæ herciscundæ impeditur per exceptionem, quod agens non est hæres.
10 Actio communi diuidundo impeditur, per exceptionem, quod res non est communis.
11 Hypothecaria actio contra tertium possessorem impeditur per exceptionem excussionis, vbi nõ est precarium constitutum
12 Principalis debet fieri excussio ante, quàm conueniatur fideiussor, vel tertius possessor.
13 Vxor vendicans meritum, vel econtra, excluditur per exceptionem consanguinitatis.
14 Exceptio excommunicationis, impedit processũ, & debet probari infra octo dies.
15 Processus impeditur per exceptionem, quòd sine actione agitur.
16 Exceptio legitimationis personæ impedit processum ad vlteriora.
17 Exceptio cõtra personã iudicis impedit processũ.
18 Iudicia omnia præiudicialia, in regno hodie sunt sublata, per constitutiones regni. Quod qualiter procedat, vide num. 18.

1 VIgesima, & vltima distĩõ iudiciorum est, † quia iudicium aliud dr̃ prẹiudiciale & aliud non prẹiudiciale. Iudicium p̃iudiciale ꝯsideratur principale duobus modis. Vno modo. s. absolute, & de ꝑ se. Secũdo, modo respectiue ad alia iudicia seu ad alias actiones. Iudicium præiudiciale absolute, dr̃, vbi ventilatur causa magni præiudicij: prout sunt causæ status. s. libertatis, & seruitutis: item ingenuitatis libertinitatis: vel vbi agitur de partu agnoscẽdo vt quia est quæstio, quod talis nõ est filius, vel est filius, istę tres actiones dñr prẹiudiciales de per se, ꝑꝑ prẹiudicium personę, & de his loquitur tex. cum gl. in §. prẹiudiciales inst. de actionib. Sunt ẽt, & aliæ actiones p̃iudiciales de ꝑ se, videlicet, qñ filius dicit se, nõ esse in pt̃ate. & denegat obedientiam patri, vel qñ ciuis, vel vasallus denegat obediẽtiã dño, vel monachus Abbati. Nam istę personæ in casibus prædictis compelluntur ꝑ actionem præiudicialem ciuilem ad obedientiam præstandam. ita tenet Spec. in tit. de offic. ord. & maio. & obed. ver. vlt. nota &c. Et hanc distĩõnem inter actiones præiudiciales absolute, & respectiue ponit Bal. ĩ l. per mi
2 norem, ff. de iud. † Iudicium præiudiciale respectiue dr̃, qñ in eo deducitur aliqua actio priuilegiata, de cuius nã est, vt stati ea intentata faciat cessare alias actiones, & ideo dr̃ præiudiciale, quia præiudicat alijs actionibus, & sic est prẹiudiciale respectiue ad alias actiones, & hoc põt cõtigere altero de quatuor modis. Primo, modo rõne contingentiæ, seu rõne principalis, & accessorij, vt qa ꝯtigit in iudicio intentari duas causas quarũ altera est principalis, & altera accessoria, certe actio principalis, & dr̃ præiudicialis, quia facit prẹiudicium accessorię: nã quãdiu mouetur, & durat principalis, supersedetur sup accessoria. Exemplum, si peto à te fundũ rei vendicatione, quẽ meum esse dico, & deĩde volo cumulare vnũ aliud iudiciũ, & ꝯdicere à te fructus eiusdem fundi, obstat mihi exceptio præiudicij, & sic sup scd̃a petitione fructuũ nõ procedet, qa ista est accessoria, & dependet à prima, nã si pronunciatur fundũ esse meũ, possum postea ꝯducere fruct⁹, alias secus tex. est in l. fũdi, ff. de exc. Silr̃, si peto à te fundum, & postea cumulo actionẽ cõfessoriam, & dico illi fundo deberi seruitutẽ ꝑ aliũ fundũ tuũ obstat mihi exceptio, qa ista p̃tensa seruitus depẽdet a prima cã intẽtata tex. est in l. fundũ, ff. de excep. & sic actio pri
3 cipalis præiudicat accessoriæ. † Nã snĩa lata in pricipali, parit exceptionẽ rei iudicatę ĩ accessoria ita declarat Ias. in d. § p̃iud. col. j.

&

& Bar.in d.l. per minorē,& Bar.& Alex.&
cōiter doct.in l.ædita C.de eden.in mā cu-
4 mulationis.†Secūdo modo,dr̄ iudicium p̄-
iudiciale,rōne contrarietatis,vt si primo in-
tentatur vno actio, & postea intentaret alia
ↄtraria illi primæ intētatæ, & nō admitti se
cunda,q̄a per primam fit p̄iudicium secūdę,
ex quo allegans ↄtraria,non audit tex.est in
l.j.C.de fur.& in l.eum q.& l.contra maio-
res.C.de inoff.test. & Bar.in d.l p minorē.
5 ff.de iud.†Tertio modo,dr̄ iudiciū p̄iudicia
le,rōne maioritatis,& p̄eminētiæ,qd' duo-
bus modis ↄtingit.Primo modo,in causis se
nō ↄtingentibus,put est cā criminalis, & ci
uilis. Nā si mouet vtroq; causa super eodē
negocio simul, tunc cā criminalis p̄iudicat
ciuili,& prius proceditur super criminali,&
interim supersedetur sup ciuili,q̄a crimina
lis dicit esse maior, & maioris auctoritatis
tex.est in l.si C.de ord.iud. & in d.l.p mino
rē.ff.de iud. quod qualiter procedat, & qn̄,
vide tex.& ibi doct.in l.j.C.qn̄ ciu.act.p̄iu.
6 & cri.& Bar.in l.2.§.j.ff.vi.bo.rap.†Secundo
modo ↄsideratur ista maioritas in causis se-
se cōtingentibus, prout est, qn̄ producūtur
in iudicio duæ causæ ciuiles, & vna est ma-
ioris auctoritatis,prout est petitio hæredita
tis,nā ē rōne qualisqualis p̄iudicij , petitio
hęreditatis,quę est iudicium vl̄e, facit q̄esce
re alias actiones particulares,vt hr̄ in l.si.C.
de pet.hær.& i l.si quis libertatē, & ibi Bar.
ff.eo.ti.& Bar.in d.l.per minorem,& Ias.in
d.§.præiudiciales col.2.inst.de actio. Pōt ēt
poni exemplum in duobus causis criminali
bus,quarum vna est maior altera . nā super
maiori præcedit prius,vt est tex. & ibi Bal.
7 in l.j.C.qui accus.nō poss.†Quarto modo,
dr̄ iudicium præiudiciale, respectiue, ēt vbi
intētatur aliqua actio, quæ est pręiudicialis
de p se,siue per modū agendi, siue excipien
di prout est qō status.nā illa intentata facit
quiescere oē iudicium prius,siue postea in-
tētatū,siue sit ciuile, siue crim. De ciuili est
text.in l. si de hæreditate, & l.cum status ,
& l.si res.C.de ord.cog.& hr̄ in l.ordinata ,
ff.de lib.cau.& in l.j.C.de ord.iud. de crimi
nali est tex.in l.qm̄ Alexandrum.C.de adul.
& l.j.si crimen,& l.si status.C.de ord.cog.&
sic illæ actiones de q̄bus supra feci mentio-
nem in primo mēbro, quæ dr̄ præiudicia-
les absolute pn̄t & dici p̄iudiciales respecti-
ue,qn̄ aliæ actiones intentantur, quas quie
scere faciūt, & hoc ēt tangit Bart.in d.l.per
minorem,& in d.l.si quis libertatem maxi-
me in pen.col.ff de pet.hær.& vide ad mām
aliqua p Bar.in l.si quæramus.ff.de test. Vl
tra p̄dictos modos considerari multa alia iu
dicia præiudicialia , quæ ex vicarijs iuribus
colligi pn̄t hic tn̄ solum ponam aliqua ma
8 gis quotidiana,& frequētata. †Quinto mo
do,dr̄ iudicium præiudiciale qn̄ in eo dedu
citur spolium,& sic possessorum recuperan
dæ ↄtra spoliatorem , nā interim spoliator
nullam litem mouere pōt cōtra spoliatum,
sed ista qō spolij facit præiudicium, & facit
cessare oēm litem , ēt si deducatur p modū
excipiendi text.est in c.frequens de rest.spo.
lib.6.& in c.cū dilectas de ord.cog.& in c.su
per spoliatione eo.tit.de qua mā vide q̄ ple
nè scripsi supra,& in 6.dist.in 4.q.3.q.prin-
9 cipalis. † Sexto modo,dr̄ iudicium præiudi
ciale,qn̄ aliq̄s litigat in iudicio , & intentat
actionē familiæ hercīscundę,dicens se cohæ
redem, cum non possideat hæreditate, nā si
opponit ↄtra eum q̄ non est hæres ista exce
ptio facit p̄iudiciū actioni intentatę , donec
q̄ sit se hēdem tex.est,& ibi Bal.in l.j.ff.fami
10 liæ hercīscū †Septimo modo,dr̄ iudiciū p̄-
iudiciale,qn̄ aliq̄s agit cōi diuidundo,& op
ponitur exceptio,q̄ res non est cōis, nā pri
mo debet p̄bare se dn̄m agendo rei vēdica
tione,si nō possidet, & postea proceditur su
per iudicio cōi diuid. vt not.gl.& Bart.in l.
2.C.cōi diuid.& hr̄ in l.si mancipium.§.j.ff.
11 de euict.†Octauo modo,dr̄ iudiciū pręiu-
diciale,qn̄ creditor agit hypothecaria cōtra
tertiū possessorem quia si opponitur exce-
ptio excussionis,vt fiat excussio ↄtra princi
palem,ista exceptio facit p̄iudicium actioni
intentatæ , & prius debet exceptio discuti ,
quam super principali procedatur tex.est in
authen.hoc si debitor.C.de pign.Quod tn̄
non habet locum, qn̄ in instro est cōstitutū
precarij , prout cōiter apponitur , quia tunc
nulla fit excussio,& agitur adsistentia cōtra
tertiū, excussione non facta s̄m Ang. & A-
lex.in l.exitus, col.2.ff.de acq. poss. & hoc
est decisum in regno p regiam pragmaticā
12 quæ incipit.Adsistentiam. † Nono modo ,
dr̄ iudicium præiudiciale , qn̄ creditor vult
agere contra fideiussorem,& opponitur sibi
exceptio,quòd excutiat principalem. Nam
ista exceptio facit præiudicium, actioni in-
tentatæ text.est in auth. p̄nte.C. de fideiuss.
si

si tñ nō opponitur ista exceptio procedit iudiciū tam in isto casu, quā in pcedenti sm
13 Bar. in d.l.2.C.cōm.diuid. † Decimo, dr iudicium præiudiciale, qñ vxor vendicat maritū, vel econtra, & obijcitur exceptio psanguinitatis, nā prius debet de consanguinitate obiecta cognosci postea de principali cau
14 sa tex. est in c.j. de ord.cog. † Vndecimo, dr iudiciū pīudiciale, qñ agentem in iudicio opponitur exceptio excōicationis. Nam p talē exceptionē fit præiudiciū actioni intentatæ, & prius dēt de hac exceptione cognosci infra octo dies. Text. est in c. pia de exceptione li 6. Vez hodie in regno est inducta noua prouisio, videlicet, q̃ qñcunq; in iudicio contra personam litigantis, vel contra testes opponitur excōicatio, debet incontinenti probari, & in ipso instanti per legitima documenta, & est ritus magnæ curiæ, q incipit. Item, q̃ in quibuscunque causis, &c.
15 † Duodecimo, dr iudiciū præiudiciale, qñ contra agentem opponitur, q̃ sine actione agit q a non proceditur nisi prius discutiatr, an actionem habeat per l. si pupilli. §. videamus, ff. de neg. gest. & Bart. in l. si Titius, & Seius, ff. de verb. obl. & glos & doct. in l. vbi pactū, C. de trans & Bal in l. Papinianus, §.
16 si quis impubes, ff. de inoff. test. † Decimotertio, dr iudicium præiudiciale, qñ contra agentē opponitur de illegitimatæ personę, quia donec persona legitimetur, non pceditur in causa mota. ēt in summario iudicio debet fieri plene legitimatio gl. & ibi Bar. & Alex. in l. 1. C. de edic. diui. Adr. tol. Ias. & in rub. C. q admit. & hr in l. licet. C. de proc. & & Alex. in l. iudices. C. de iud. Pro hoc est tex. formalis in l. nō ignorat. C q accus. nō
17 poss. † Decimoquarto, dr iudicium pīudiciale, qñ in iudicio opponitur aliqua exceptio ptra personam iudicis, prout est exceptio incompetētiæ, & exceptio suspicionis, vel alia siis, q a donec excutiatur veritas exceptionis oppositæ, non pcedit in principali iudicio, vt hr in l apertissimi, C. de iud. & in c. suspicionis de off. del. & in l. si qs ex aliena ff. de iud. & in l. ex quacunq; & ibi Bar. ff si qs in ius vocan. nō ier. de qua mā vide quæ dixi supra in 8. dist. & quæ dicam infra in vlt. parte in materia appellationis, in ver. recus.
18 † Decimoquinto, dr iudicium præiudiciale in regno, qñ aliquis accusat aliquem de aliquo crimine, q a pēdēte accusatione sua nō pōt nec ipsa, nec eius vxor, nec alios de eius domo reaccusari ab ipso accusato, neq; ab alio de eius domo, nisi eadē die, & ex nouo delicto, prout de hoc sunt tres ritus magnæ curię, de qbus plene feci mentionē supra in 6. dist. i 6. q. prin. & ad ibi dicti me remitto. Pnt ēt multi alij casus præiudiciales, considerari, vt qñ in iudicio opponit aliqua exceptio, quæ impellit pcessum ad vlteriora, quos diligēs studiosus poterit per via iur.
19 vol. inuestī † Vnū superest addere, q̃ hodie in regno sunt sublata oīa ista iudicata pīudicialia, & qualr̄ proceditur in omnibus per const. regni, quæ incipit. Si ciuiliter agens, & ibi gl. & And. de Iser. & Matth. de Afflic. maxime in 6. no. vbi plene demonstrat multas leges iuris ciu. loquentes de actionibus præiudicialibus, esse hodie correctas in regno per d. cōst. per quam possumus dicere, q̃ oēs ij casus supra narrati, sunt hodie correcti in hoc regno, præterq̃ in quatuor casibus enumeratis sup. in 12. 13. 14. & 15. casibus in quibus patent rōnes ad sensum, & de istis pręiudicialibus sublatis tetigi sup. in 6. dist. in 6. q. 3. q. princ. & ibi vide quæ hic deficiunt. Superest modo aliqua tangere de 2. membro princ. huius dist. s. de iudicio nō præiudiciali in quo non oportet laborare, quia cognitio, q̃ dicatur esse iudicium præiudiciale, cognoscitur, & nō præiudicale, & est illud quod non commemoratur in iudicio præiudiciali, quia ptrariorum eadem est disciplina, l. 1. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. Et ex his remanet expedita ista 20. & vlt. dist. iudicioz per quā remanet completa, tota ista 4. pars princ. huius tract. vñ venio ad 5. partem principalem. Rob. Mar. &c.

Iudiciorum XXI. distinctio nona.

statui potest.
13 *Actionem habens ad commodum alicuius cogi potest ad agendum.*
14 *Tertius potest citari ad opponendum, & contra dicendũ fundatu iudicio contra diffamantē.*
15 *Silentium perpetuum vt imponatur, an requiratur bina monitio, & an debeat fieri eodem in stantia bina monitio, & num. 16.*
17 *Remedium, l. diffamari vt competat quæ requirantur, & num. 18.*
19 *Remedium, l. diffamari coram quo intentetur.*
20 *Libellus qualiter concipiatur in remedio l. diffamari.*
21 *Citatio qualiter fiat in remedio l. diffamari.*
22 *Diffamatio qualiter probabitur.*
23 *Terminus diffamanti ad agendum qualiter, statui debet.*
24 *Contumacia an debeat accusari, diffamanti citato, vt agat.*
25 *Contumax in remedio, l. diffamari an debeat citari ad audiendam sententiam.*

1 Vigesimaprima † Distinctio iudiciorum est, quia quoddam est Iudiciũ coactũ, quoddam voluntarium: De voluntario quoq; satis abunde dcm̃ est de coacto aũ: dicere restat. Nam licet nemo inuitus agere cõpellat. l. vni. C. vt ne. inuit. nihilominus si aliq diffamauerit se hr̃e aliqđ ius sup bonis meis cogetur eo casu agere, l. diffamari. C. de ingen. & ma. cum si. ibus, diffamator. n. se tacite astringit ad agẽdum.
2 † Nam diffamare est ꝓuocare, & lacessere ad iudicium, ita qđ se defendere diffamatus cogitur, ſm Bal. in d. l. diffamari, quem seq̃tur Ang. in rub. inst. de excep. nu. 23. & idem Bal. in l. sed si per prætorem. § ait prætor. ff. ex quib. cau. maior. est tñ bene verũ, qđ licet diffamatus stimulatus dici possit, vt ab infamia se defendat, non tñ hmõi defensio necessaria est necessitate præcisa, vt per Cano. & maxime Dec. in c. intelleximus, nu. 16. de iudi. inquit. n. Bal. in cõs. 163. lib. 2. ꝙ diffamatus dr̃ necessarij facto aduersarij necessitantis.
3 † Est. ñ diligenter aduertendum ꝙ nedũ remediũ dictæ legis competit pp diffamationẽ, sed et vbicũq; subest aliqua iusta & legitima causa, vel suspicio calũniæ, ſm Bart. in l. edita. C. de eden. num. 3. Sal. in l. 2. in fi. C. vbi in rem act. Inn. in c. causam quæ, nu. 5. qui fil. sint le. Abb. in c. causam, col. penul. vers. 1. quia de dol. & cõt. Fel. in c. pen. nu. 9. de iud. Cappel. Th. q. 198. vers. contrariam
4 sniam. † Et inter alias iustas causas erit, si viderit iudex actorem expectare tps, quo reus ꝓbõnibus careat. ſm Inno. Io. And. & alios in c. lator qui fil. sint legi. & Azo. in d. l. vni,
5 C. vt ne. innuit. † Itẽ si dubitet iudex ne partes ad rixam ꝓcedant, occasione contentionis possessionis, põt ẽt neutro potẽte termi num eis præfigere ad probandum. ſm Bart. & Paul. de Cast. in l. ordinarij. C. de rei vẽd. & Paul. de Cast. in cõs. 5. in antiquis, Capic.
6 in decis. 13. † Itẽ si tu teneris mihi ad aliqd & ego tibi, põt mihi assignari dilatio arbitrio iudicis, vt faciã ꝙ facere debeo, & recipiã quod recipere debeo, alias dilatione decursa imponetur mihi silentium. ſm Bal. in rit. quæ fuit pri. cau. bene amitt. §. & alia, &
7 ibi valde commendat Affl. nu. 3. † Et datur hmõi remedium iã in possessorio, & petitorio, q̃ in psonalibus, & realibus actionibus, ſm Are. & Fel. & alios doc. in c. in pñtia extra de ꝓb. & Soc. in cõs. 38. col. 5. vers. principal'r in 1. vol. & dec. Rot. 221. in antiqs, &
8 Nic. Boër. dec. 255. nu. 7. † Item habet locũ in ciuilibus, & criminalibus, vt hr̃ in l. litia, ff. de accu. & l. si ea. C. qui accus. Bal. Paul. de Cast. Ang. & alij in l. Papinianus. § si quis post. ff. de inoff. test. Bal. in l. sed & si per prętorẽ vers. in gl. quæ incipit. ff. ex quib. cau,
9 ma. & Nic. Boër. in d. dec. † Item hmõi remedium habet locum ẽt aduersus pręlatos ſm Fel. & alios in c. accepimus per illum tex. de fi. instr. & Alex. cõs. 103. lib. 5. & Cap. in dec. 18. & sic est impositũ silentium plaris censetur impositũ eorꝫ successorib. ſm doct. in d. c. accepimus. sed non ꝓcedunt prædicta si prælatus dolose agere distulisset, quia tunc ẽi post quatriennium ecclesia poterit petere rest. in integ. c. 1. de rest. in integ. in 6. Itẽ ꝓcedunt si Appareat de enormissimo dãno ſm gl. fi. c. 1. de rest. in integ. & eam sequunt ibi Abb. & alij, & allegatur per Ang. inst. de actio. § rursus, col. 6. & Aufr. in decis. Capp. Thol. decis. 138. & Abb. in cap. veniens de rescrip. in 6. Item procedunt prædicta ita tñ vt ecclesia seruetur indemnis, & sicut habeatur recursus per ecclesiam contra pręlatum, vel eius hæredes, vt de suo soluant si esset damnum lucri cessantis, vt per gl. in §. potest in versic. perueniat, 16. quæst. 3. & Abb. in cap. 1. colum. 3. de restit. in integ. cum ijs quæ adducit Fel. in d. c. accepimus, num. 9. vers.

verſ.3. declara. Non credo tñ qđ prælato poſſit imponi perpetuū ſilentium reſpectu ſolius d ffamationis. Ita qđ eccleſiæ præiudicet, nam delictū prælati quod conſiſtit in faciēdo nullo modo præiudicat eccleſiæ. c.delictum de reg. iur. in 6 Fel in c.ad aplicā, nu. 2.de ſimo.doct.in l.iubemus nullam, C. de ſacr.ſanct.eccl.pōt tñ ei imponi ſilentium, vt ſibi noceat, iure tñ eccleſiæ remanente il læſo, per ea quæ ſcribit Rom. in conſ.369. incip.circa 1.col.fi.

10 † Item tale remediū cō petit ēt contra fiſcum, ſm Alc.in l procurator, C.de eden. & Anch.in conſ.164.in fi. fiſcus.n.iure priuatorum vtitur, nec eſt priuilegiatus niſi in caſibus a iure expreſſis, l. qđ placuit in fi.ff.de iur.fiſ gl.in l.Itē veniunt, §.priuatorum in ver. publica de pet.Iaſ. in l.properandum, §. ſin aūt alterutra, nu.34. C.de iud. Fulg. conſ.127. quidam nomine col.2.

11 † Itē aduerſus tutores ſeu curatores ſtatui pōt terminus ad agendū quia eadē rō militat, quæ militat in plato & fiſco, ergo idē in eis dicēdū eſt, l.his, ſolis, §.de his, C. de reuo. don. item qa fiſcus, minor & eccl. æquparatur. ſm gl.fi.in l.ſi procurator de iu. fil.& gl.j.in l.ſi præſes, & ibi doct. C.quō, & qñ iu.& gl.fi.in l ciuitas, vbi Bal.& Lud. Bolog.in ſuis ſecu.interpret.ff ſi cer.pet.prædicta tñ ſanè intelligenda ſunt, vt ex ſola diſfamatione nō cogantur tutores, & curatores agere quia extra negocia nō ſolēt minoribus præiudicare ſm doct.in l.neque interdicto, ff.de reg.iu. H eron. Cagn.in l.1.procurat. nu.37.ff.ſi quis ius dicen.non obtem.Iaſ.in l.1.§.Item acqrimus, nu.47.ff.de acq.poſſ. Bene tñ cogetur agere, ſi cōcurrit alia iuſta & legitima cauſa ex illis quibus poſſunt tutores, ſeu curatores, præiudicare minoribus de quibus, in d.§.procurator. & ſi iuſta cauſa iudici videbitur ſtatuere pōt terminū ad agendum.

12 † Item nedum terminus pōt ſtatui ad agendum, ſed ad proponēdum oēs & ſingulas exceptiones dilatorias mixtas & peremptorias, vt ex tex.in cap.paſtoralis extra de excep.& Alb.in d.l.diffamari, & in l.4 ff. bon.auct.iud.poſſ. & l. ſi quis libertatem, ff.de pet.hær.& in l.minor 25.an.in fi. ff.de min.Pau.de Caſ.in auth.iubemus, nu.6.C. de iud.

13 † Item ſi eſt aliquis q habet actionē ad cōmodum alicuius, pōt cogi ad agendū, & exactum illi reſtituere, vt in l.Iulianus, §. ſi vēditor.ff.de act.emp. & l.cum in plures, meſſem, ff.loc.l.1.§.pen.ff.ad l.Rho.de Iac. l.ſi ſic in fi.& l.cū pr, §.mr, ff de leg.2.& Pa. de Caſt.in d.l.vni.C.vt ne inuit.

14 † Vt eſt aduertendū quod fundeto iudicio ɔtra diffamatorē reſpectu diffamationis, pōt citari tertius ad comparendum & ɔtradicendū, ſm Bal.& Sal.in auth.ſi quis aliqd, C.de teſt.quos refert & ſequit Nic.Boēr.in dec.255.

15 † An aūt vt imponatur ppetuū ſilentiū requirat bina monitio, vel ſufficiat vnica tm, gl.quam ibi ſequit Ang.in §.1. in 2.col.in auth.de hær. & fal.voluit quod bina merito requiritur, & ſequūtur Ang.in lib.maie. & ibi Aug.de Ari. in add. ſuper verbo nec nō ad querelā, col. 11.& Fel.in c.licet cām, nu.18.de p. & in c. accepimus, nu.6.de fi.inſt.Iaſ.& Frā.de Rip. in l.rē q nobis, nu.42.ff.de acq poſ. Matth. de Affl.in ti de proh.feu.alie.per Fed.§.præterea ſi qs, nu.3.& in dec.244.& Cap.in deciſ.205.& Nic.Boēr.dec.255.& ſeqtur Alex.in l.vlt.in 1.no.ff.de fer.& in ɔſ.108.viſo Themate in vltimis verbis, in 1.lib. & Bar.vero, caut.175.& Catel.doc.in memoria, in verba iudex pōt, & hāc ſeqtur & alijs medijs firmat do.Cæſ.Cōtar.in rep.d.l.diffamari in limitationibus d.legis. nu.32. cū plurib.ſeq.quā quidē opin.dicit limitādam i eo qa iudice interrogatus rñdeat ſe nolle agere, nam in eo nō reqr i bina monitio, ſm Fel.i c.ex lrīs, nu.9.in verſ.fallit 9.de ɔſt. Item dicit non requiri binam monitionē, vbi eſſet facta à iure cōminatio de vlterius eum nō audiendo elapſo termino, ſm Fel. poſt Ant.in c.accepimus, nu.6.extra de fi.inſtru.hæc autem limitatio intelligitur ita demum ſi iudex nō adderet in cōminatione, qtūs de iuſſe poſſum, qa hęc non eſſet cōminatione, vt p Bal.in l.ad peremptoriū, de iu. cum ijs quæ adducit Fel.in c.ad petitionem nu.20.de accuſ.& in c.cauſam quæ col.3.de reſcr. Item non requiritur bona monitio ſi binus terminus ſtatuat ad agendū, ſm Ang. in rub.inſt.de excep.nu.24 item non requiritur bina monitio vbi ad agendum ſtatueretur annus. Vt late proſeqtur do. Cæſ. in eo.quo ſupra loco.

16 † Item eſt aduertendū quod dicta bina monitio nō debet fieri eo: inſtanti ſed interuallatim, ſm Alex.in l.de pupillo, §.ſi quis ipſi prætori, ff.de no.oper. nunc.& Fely.in c.ex litteris, col.6.verſ.fallit nono de conſtitut. & ſequitur purpur. in l. 2.C.de edendo, numero 54.

17 † Item eſt vlterius

terius aduertendum, quod dictū remediū ita demū cōpetit abest culpa ab eo qui petit statui diffamāti terminū, & tñ culpa est in eo cui pfigi petitur, vt quia super nullo iure fundat illa diffamatio, adeo quod insurgit præsumptio cal. secundum purpur. in l. 2. C. de æden. nu. 59. & sequitur dom. Cæs. in d. rep. num. 78.
18 † Item dicit Affl. in cōst. inquisitiones gñales in 3. & 4. col. quod tale remedium tunc competit si eius diffamatio est effectū deterius
19 & non aliter, vide eum. † Corā quo igr iudice sit agendū diffamantis, vel diffamati? & in hoc Castren. in l. in criminali, la j C. de iur. omn. iud. voluit qd agendum erit corā iudice diffamātis, & idē refert fuisse decisū in ɔs. Neap. Affl. in decis. 268. quam decisionem et sequtur Card. Pari. in c. in pñtia, col. 10. de pro. & ita vr. tenere Nicol. Boër. decis. 255. & sequitur Deti. in cons. 487. & 686 Contrariam vero opinionem tenuerunt Alex. in cons. 103. in 2. lib. & Capit. in decis. 18. Fel. in c. ea quæ in princ. de re. diu. in c. sin aūt, col. fi. de testibus, & Mod. in d. l. diffamari, & consuluit Rom. cons. 412. incip. ꝑ hñda, & Aret. cons. 143. col. 8. vers. venio igitur ad tertium, Nicol. Boër. decis. 118. & sequitur & Cæs. Contar. vbi supra, nu. 8. in j. q. & hanc opinionem vltra alios corroborat, quia dicit ipse intentās remedium, l. diffamari, non efficitur absolute ex reo actor, & ideo quibuscunq; reorum gaudet prærogatiuis, ac in dubio venit absoluendus secūdum Deti. & Mod. in l. fauorabiliores, ff. de reg. iur. & eundem Dec. in c. cum inter. nu. 14 de excep. & in c. ex literis, num. 7. de probationibus. Host. in summa de mut. pet. §. qualiter procedatur in fi. Guido Pap. in ɔs. 108. & 114. & Deti. cons. 3. circa fin. & cōs. 487. & 687. nec dicit obstare fundamentum tenentium contrariam opinionem, quod. s. sit actor qui intentat remedium, l. diffamari, saltim respectu huius iudicij, & cōtrouersiæ an competat illud remedium, nam non valet ɔña in hijs terminis, ergo forum rei sequitur, per tex. in l. non cogendum, §. fi. de proc. nō. n. est merus actor qui intentat hoc remedium ſm Card. Paris. in ɔs. 83. in 2. lib. & Bald. in cons. 173. lib. 2. & aliud est quod quis sit actor vel fungatur vice actoris vt in terminis per Deti. in c. cum inter. nu. 14. de
20 excerp. † Qualiter ergo concipiatur libellus in hoc iudicio? & certe ſm Ang. in rub. inst. de excep. num. 34. vers. 2. fallit, & Bald. & Sal. in d. l. diffamari, & Nic. Boër. in decis. 255. nu 6. ita erit concip. endus, nam narrabitur in primis diffamatio status, seu iuris sui, seu alia similis iusta causa, quæ sufficiēs sit vt supra d xi, & demum petatur diffamāti, seu aliter vexanti, terminum statui ad agendum, & eo non agente, pnunciari non esse de cetero audiendū, & eidem imponi
21 perpetuum silentiū. † Qualr ergo ɔcipiat citatio? & certe iudex viso libello citari faciet diffamatorem ad ɔtradicēdum si defensionibus suis ɔfidat, vel per æquipollens, puta ad opponēdum si diffamationē suā defendere ɔtd. & si diffamator ad iudiciū nō venerit, neq; legitimis causis excusetur, & tūc iudex iterum eū citabit ad videndū sibi terminū statui infra quem si non experiat de iure suo nunq de cetero audiet, & ita docet practicandū. io c. cū G. ppetuus de fi. inst. &
22 Ias. & alios in l. 2. C. de æden. † Qualiter ergo ꝓbabitur diffamatio? & dicendum est, quod probabitur si verificet vociferatio diffamatis, vel vulgo, vel in cœtu hoiūm, vel coram pluribus vel et coram paucis, l. item apud labeonem, §. si qs libello, ff. de iniu. per quem tex. ita consuluit Soc. in cons. 45. visa appellatione, col. 1. & late Bart. Cast. Imol. Alex. Ias. & reliqui in l turpia in prin. ff. de leg. 1. Ang. inst. de excep. in rub. nu. 23. & Nicol.
23 Boër. in d. decis. 255. nu. 7. † Quis ergo terminus debet statui, & præfigi diffamanti ad agendum? gl. in l. à quo fundus in gl. fi. circa me, ff. de dam. inf. & gl. in l. si quis libertatē in verbo modicum de petit. hær. voluit qd remittatur arbitrio iudicis, & hoc voluerūt Alb. & Sal. in l. si ea in princ. C. qui accus. & Math. de Afflict. in tit. quæ sit 1. cau. bene.
24 amitti. §. est & alia, num. 4. † An sit accusanda contumacia diffamantis non agentis in termino præfixo? & certe sic ſm Ang. in rubrica inst. de except. quem sequitur Hyero. Cagno. in d. l. diffamari in 6. limitatione, & Bal. in l. per alium, §. doceri, ff. ne quis eū.
25 † An post lapsum terminum contumax debeat iterū citari ad audiendam sentētiam? & vr quod sic. ſm Bald. in d. l. diffamari in fine quem sequitur Abb. in c. licet B. Petro, col. ij vers. in gl. in fi. de accus. licet alicui voluerit Nic. Boër. in d. decis. 255. nu. 2. & ita tenet Cæs. Contar. in d. rep. l. diffamari in 14. quæst. num. 87. Petr. Foll. V. I. D.

Iudi

Iudiciorum XXII. Distinctio.

1 *Institor quis dicatur.*
2 *Institor potest esse masculus, & fœmina puer, vel seruus.*
3 *Actiones actiuæ quando nobis quæratur per institorem.*
4 *Institor quando obligetur proprio nomine.*
5 *Institor an semper obliget præponentem.*
6 *Probatio, quæ iā requiratur in actione institoria.*
7 *Mercatores an teneantur ex contractu gesto, per pueros qui mittuntur per ciuitatem cum cassetta in collo,*
8 *Discipuli an obligent magistrum eorum si contrahunt.*
9 *Institor, an obliget per præponentes ad pœnam.*
10 *Institor præpositus à pluribus socijs ex dispari bus partib. qualiter obligentur ipsi præponentes.*
11 *Tabernarius mittens famulum ad merces comparandas obligatur per ipsum famulum.*
12 *Institor an possit habere fidem de precio.*
13 *Mercator qui scripsit amico suo quòd emat frumentum à certo mercatore, sed quod nec excedat precium carlenorum octo: demum secundo scripsit quod conueniat de frumento cum illo mercatore sicut potest cum eo conuenire, qui nū cius emit frumentum ad rationem carlenorum nouem pro tumulo, an obligetur ipse scribens.*
14 *Heres mercatoris, an obligatur ex contractu, institoris præposui per eius patrem.*
15 *Institor contrahens extra conditiones adiectas in eius institutione, an obliget dominum.*
16 *Institor etiam obligat dominum de euictione, et redhibitoria.*
17 *Exercitor nauis obligatur, & agit ex contractibus magistri & substituti ab eo, & num. 18. & qualiter hoc procedat, & num 19.*
20 *Pater quando tenetur ex contractu filij, & num. 21. & 22.*

Vigesimasecunda non obmittenda iudiciorum est dictō, (vt ordinem do. auct. sequar) nam aliud est iudiciū qđ agredimur, vel suscipere cōpellimur ex ꝓpria obligatione, & aliud q. dem ex aliena. de primo iam supra abunde patet, de secundo aūt necesse est pro iuuenum
1 introductione aliqua dicere. † Quare illud primo sciendum est, quod aliqñ quem gerere negocia mea tacite, vel expresse de volūtate mea reperitur, & à iure receptū est ex contractibus eius me obligare, & agere posse (cuiusmodi est institor) dr. n. institor sm grāmaticos factor mercatoꝶ, qui à mercatore negociationi alicui est ꝑpositus. qualis est ille negociatores tabernis suis solent præponere, vel merces aliquas vendēdas cō mittere, dictus est aūt institor (vt è nr̄atib. indicat Vlp. in l. 3. ff. de inst. act.) ab insistendo quod negocio insistat. hinc Iuu. sat. 7. institor Hybernæ tegetis, niueiq. Caducei: Liu. videlicet, ab vrb. vrbi frequentandę multitudo incolaꝶ libertinorumq. & istitoꝶ opificumq. retempta, alibi dr̄ institor eloquētiæ. Quint. lib. 11. c. 1. cōmoueatur ne quisquā eius fortuna, quem tumidū, at sui instantē, & ambitiosum institorem eloquētiæ in ancipiti forte videat, at poëtæ ferè semper accipiunt institorem pro eo qui vēditor est mercium delicatarū, cuiq. vestiarij & lintliearij dant vestem circunferendam & distrahēdā. Ouid. de Ar. am. institor ad dñam veniet discintus emacem. Plaut. ancillam pro dña negociātem institricem vocat, at è nr̄atibus illam dici institorem reperio qui vr̄ administrationi quæstuariæ, & ꝑpositus, ēt nō designato certo loco. l. institor, ff. de ist. act. sed si sit quis alicui negocio non quæstuario ꝑpositus nō rectè institor appellari debet, sed
2 potius ꝓcuratoris est. † Nec differt in institor masculus, fœmina puer, vel maior pupillus, vt filiusfa. seruus proprius, vel alienus, aut liberis sit. vt dicit tex. i l. sed & si qs, §. cū l. seq. ff. de inst. act. nisi ꝑponēs sint minor. l. sed & si pupillus. ff. eo nā eo casu si ꝑposuit siue auctoritate curatoris restituereiur in integ. vt ibi vel nisi ipse præponēs fuerit pupillus & sine auctoritate tutoris ꝑposuerit nā eo casu pupillus nō obligaī nisi factus sit locupletior, vt est tex. in l. veꝶ si ipse. ff. eo. tit. Itē institor dr̄ is ꝑ quē patitur mercator sic facere quia patiēdo vr̄ eum institorem instituere. l. quicunq; in prin. & ibi Bar. & Bal. in rub. C. de const. pec. 3. col. & tam in primo quam in secundo casu obligatur mercator ex contractu eorum, nisi ipse institor palā, & publice fuerit reuocatus ꝑ mercatorē q eum præposuit ex tūc. n. amplius nō obligatur ex ꝯtractu eorū, vt dicit tex. in l. sed & si pupillus. §. de quo palā. ff. eo. tit. & econuerso ex ꝯtractu eorū vobis quæritur actio. vt
3 infra aliquantis per videbimus. † Nam illud receptum est in l. j. ff. de inst. act. q si institor est seruus ipsius præponentis iam actiones

actiuæ quã passiuæ transferuntur in ꝑponẽ
tẽ, sed si seruus ꝑponẽtis minime fuerit, sed
liber hõ, vel alterius seruus, tũc actiones pas
siuę tm̃ in dñm præponentem transferunt
nõ aũt actiuæ, & directæ, sed vtiles bene trãs
ferre visum est. & in subsidiũ tam vtiles quã
directæ transferunť, vt ibi dicit tex. ĩ dicta l. 2.
sed qualiter intelligatur in subsidiũ trãsferri
actiones actiuas, scias sunt demũ qñ forte in
stitores latitant, & fugiũt ne cedãt actiones
dño eorundem, vel mortui sunt sine hærede
ita quod non pñt ipsi mercatores hr̃e cessio
nem, vel aliter cessionẽ, ipsam obtinere nõ
p[illegible]t, tunc in subsidium (vt dixi) in eos trans-
ferunť actiones, & actiuę, & passiuæ, sine ces
sione, vt ibi declarat Alb. de Ros. & in rub.
ff. eo. ti. & ibi Ang. & est rõ (vt dñs teneatur
ex facto i[n]stitoris) nã vbi ꝑmittit qs res suas
gerere, & mercãtiam facere ei mandare vr̃. l.
4 sed, & si pupillus. ff. de inst. act. † Sed nũquid
ipse institor obligeť proprio nomine adeo
vt conueniri possit si tm̃ institorio nomine
promisit? vide ad plenũ Dec. in d. l. si instit.
ff. eo. tit. & Ang. in l. eandem. ff. de duo. re. &
Paul. de Cast. in l. 3. §. si proc. ff. quod quis.
iur. & Soc. in ꝯs. 154. ꝯsultorem, col. fi. vers.
5 6. & recol. superius dixisse. † Sed si vis scire
nunqd verũ sit mercatorem ꝑponentẽ insti-
torem ex omni ꝯtractu ꝑ eum gesto obliga
ri ita vel ne, lege tex. in l. cuicunque. §. nõ
tñ oẽ. ff. de inst. act. o. ibiq́. reperies mercato
rem non teneri nisi de eo ꝯtractu, q celebra
tur respectu illius negociationis cui ꝑposit9
fuerat. (exemplum si aliquis sit præpositus,
ad vendẽdum) obligat dñm ipsum de omni
bus de qbus tr̃r obligatur venditor, vel qui
fuit præpositus ad emendum obligat ipsum
mercatorẽ principalem de omnibus illis ad
quæ tr̃r, & de iure tenentur emptores, & sic
de eo ꝯtractu institoris teneť mercator prin
cipalis qui principaliter vel in ꝯñam spectat
ad illã negociationẽ cui ꝑpositus est, nõ tñ
de eo ꝙ celebrať ꝑ ipsos institores extra ip-
sã negociationẽ, & ibi tex. ponit multa exẽ-
pla quibus teneť mercator ex ꝯtractu institto
ris q venit in ꝯñam ad ipsum negociationẽ
(exẽplum si est ꝑpositus institor ad emẽdas
merces, & ei fuerint mutuatæ pecuniæ pro
ipsis emẽdis vel ꝓ soluẽdo pensionẽ apote
cæ) nã isto casu dicit tex. qđ locus est instito
riæ actioni & sic obligať dñs. Itẽ si præposi-
tus fuit ad vendendũ, & habuit fide de ꝑcio
(qđ põt) & habuit anulũ loco arræ vel a-
liud pignus, & nõ vult reddere, põt agi cũ ip
so mercatore ꝑponente, vt reddat. Itẽ si fide-
iussit qs pro isto institore, tñr põt agi cõtra
mercatorem præponentæ, vt dr̃ in d. §. non
tñ oẽ cum §. sequentibus, eodem mõ sic est
ꝑpositus institor ad merces vendendas, & cõ
duxit apothecã vbi vẽderet illas merces, cer
te tenetur dñs præponẽs, vel si conduxit na
uem ad ipsas merces vehendas ad aliquem
locũ, vel equũ, & similia in oĩbus istis exem
plis licet, principaliter spectent ad negocia-
tionem, tñ quia in ꝯñ im bene spectat, iccirc
6 co teneñť ipsi præponentes. † Qualiter ergo
probabit agens institoria actione ex contra
ctu institoris mercatorem proponẽtem vt
obtineat in quo reperi Alex. in ꝯs. 43. in 2.
lib. alias 186. inc. viso & discusso ꝑ totum,
q in casu quo qs mutuauit pecuniã institto-
ri, dicit ꝙ aut institor habebat expressum mã
datũ ad accipiẽdam mutuã pecuniã, aut taci
tum, primo casu sufficit probari ꝙ tanq̃ in-
stitor accipit mutuã pecaniã, secundo vero
casu dicit quinq; dr̃e probari ad obtinendũ.
Primũ, ꝙ tpe mutui declarasset se accipere
illam pecuniam pro administratione nego
ciationi cui ꝑpositus erat ꝑ tex in l. 1. §. ꝙ si
ab initio. ff. de exer. 2. requiritur ꝙ tpe facti
mutui erit necessariũ capere illam pecuniã
mutuo pro administratione illius negocia
tionis, ꝑ l. fi. ff. de exerc. 3. requiritur ꝙ ipse
mutuãs pecuniam, notitiã habuerit de dicta
necessitate, & ꝙ intereat accipere dictam pe
cuniã mutuo pro dicta administratione, &
ꝙ hẽbat notitiã ipse mutuãs ꝙ ille cui mu-
tuauit erat institor illius mercatoris, & sic
apparebat qđ habuit aĩum obligãdi ipm ꝑ-
ponẽtẽ, vt ꝓbať in d. l. fi. ff. de exer. & l. ei q
in fi. C. ꝙ cũ eo, s̃m Bar. & Bal. in l. si pupill.
§ j. post mediũ. ff. de neg. gest. nisi mercator
ꝑponẽs ratificasset vel versum esset mutuũ
in eius vtilitatẽ vt d. l. ei q in fi. Quarto req
riť ꝙ nõ mutuauerit maiores q̃titates pecu-
niæ q̃ esset necessariũ, alias nõ hr̃et regressũ,
nisi vsq; ad q̃titatẽ necessariã, vt d. l. fi. Quin
to reqritur, ꝙ mutuũ sit factũ in loco i quo
posset adimpleri cã ob quã mutuũ factũ est
s̃m Barr. in l. 3. §. non aũt. ff. de exer. in alijs
aũt casib9 qualr̃ formẽtur põnes? vide Spec.
in tit. de obl & soluti. §. 3. vers. Item frequẽ-
7 ter. & Sal. in l. 1. C. de exer. † Sed illud hæsi-
tationẽ parit, videmus in dies istos, mercato
res

tes mictetes eius famulos cũ cassetta i collo cũ rebus ad ornatũ mulierũ spectãtibus vt vẽdant an teneãt mercatores ipsi ex ɔtractu eo rũ? dicas ꝙ sic, vt est tex. notabilis i l. quicunq; §. sed & eos, ff. de inst. act. vbi dicit tex. ꝙ ẽt illi dñi institores, q mittũtur circum ferẽtes ꝑ totã ciuitatem ad vendendum vestes, & sic ibi est casus in indiuiduo, nã si isti sunt institores, sequitur ꝙ eos ꝑponens obligaẽ ex con
8 tractu, & gestis ꝑ eos. vt d. l. 1. in princ. † Nunquid discipulus ɔtrahendo obliget magistrũ suũ vt tota die videmus in discipulis sutorũ, q portãt ad apotecã pãnum deinde vẽdunt vel ꝑ gnoiãt, an dñs apotecę teneaẽ? & dicẽdum est ꝙ si discipuli vt discipuli non hñt aliud mãdatũ tacitũ vel expssũ non obligat dñm seu magistrum l. quicunque. § sed eũ fullo, ff. de instit. act. tñ si consentiente magistro illi discipuli consueuerint negociari in apotheca, ex hoc vñt ɔstitui institores, & ex facto eorũdẽ obligatur magister ipse, arg. ff. quod cũ eo l. l. & firmat Bal. in tract. de ɔst. num. 4.
9 † Sed illud ɔñs est an institores possint obligare ꝑponentes ad pœnã? & et rte si sunt pœnæ, ex nã contractus obligantur præponentes ad eas pœnas, sed si sunt pœnæ extra naturam ɔtractus non obligantur, sm Bald. in tract. de ɔst. num 5. & in rubr. de ɔst. pec. col. 2. vers. quarto an circa psonam, & habes per
10 Dec. in d. l. si institorem, ff. si cer. pet. † Et si institor à pluribus socijs ex disparibus partibus ꝑpositus fuerit ex contractu ipsius quolibet eoꝝ insolidum obligaẽ tex. est in l. habe-
11 bat, § si duo plures ue, ff. de inst. act. † Et si cõtigerit tabernarium cõtinuo mittere eius famulũ ad merces cõparandus pro taberna, & ei habebiẽ fides de p̃cio ab aliquo agnoscente eũ esse famulũ illius cauponis, vel aĩr cum eo cõtraxit, nulli dubium debere esse tabernariũ obligari ex ɔtractu, & gestis ꝑ illũ, vt est tex. in l. qcũque, § sed & si tabernarius, ff. de inst. act. pariter dicas de pistore, qui mittit eius famulũ ad vendendũ panẽ, vt d. l. qcũq;
12 idẽ labeo ait si qs pistor. † Et institores hñtes fidem de p̃cio transferunt sine dubio dominiũ in emptores, nisi expsse eius sit inhibitũ qđ fidẽ de p̃cio non habeant, sed pñti pecunia vendãt, vt l. cuicũque, §. si ei, ff. de inst. act. & nisi in hoc dolose versarent, vt qa vendũt alicui recessuro vel de fuga suspẽcto, vel cui diligẽs pater familias non vẽderet nisi p̃senti pecunia, vt l. creditor. in fi. ff. mãd. & ita
13 ɔcludit Bal. in l. i ciuile. C. de rei vẽd. † Quid enim si aliqs indigens frumẽto scripsit mercatori si ei vẽdere volebat centũ tumulos frumẽti, & ꝑ quo p̃cio. cui ille rescripsit ꝙ sic, & ꝙ volebat ducatũ vnũ pro quolibet tumulo, at ille scripsit cuidã suo familiari, seu amico ꝙ ɔueniat se de p̃cio dicti frumenti cum mercatore, & nõ excederet carlenos octo ꝑ tumulo demũ secundo scripsit dicto suo amico ꝙ alloq habeat eũ dicto mercatore super facto grani ad p̃cium, sicut ɔuenire poterat eũ dicto mercatore ꝑ cõmodo, & vtili ipsius scribẽtis in tñ ꝙ dictus nuncius amicus, seu familiaris firmauit ɔtractũ cũ illo mercatore ad rõnem carlenoꝝ nouem pro quolibet tumulo, euenit qđ ille q indigebat grano non ɔtentaẽ queritur qd iuris? hũc casum posuit Bal. in ɔs. 334. in 1. lib. creditor indigens, vbi tenet ꝙ cogitur stare illi ɔtractui rõnibus de
14 qbus ꝑ eum. † Nec ambigendum erit qđ si ꝑpositus fuerit institor ꝑ mercatorẽ q demũ mortuus fuerit supstite eius filio, & hærede ꝙ si contraxerit institor post mortẽ illius ꝑponentis tenẽ, & obligatur hęres ipse, vt dicit tex. in l. qcunque, § si. ff. de inst. act. qđ intellige si ipse hæres vtaẽ dicto institore sicut defunctus, & si ɔtraxerit ante additã hæreditatẽ institor ipse, obligaẽ hæres ipse vt subueniatur ɔtrahenti cum eo ignoranter, & vide tex. i l. si qs mãcipijs, §. si impubes, ff. de inst.
15 actione, & ibi doctores. † Et si qs ꝑposuerit institorem rũ alĩqbus pactis (v. g. non cõtrahat solus, sed cũ interuentu certæ psonæ, & vt vendat merces non habita fide de p̃cio, vel si habuerit fidẽ de p̃cio habeat cautionẽ, vel pignus) & demum nõ obseruat is cõditionibus, & pactis contraxerit non obligatur præponens, vt est tex. no. in l. sed & si pupillus, §. ɔdõ, ff. de inst. act. nisi fraus præponentis ar-
16 gui posset, vt ibi. † Et si ꝑpositus qs institor fuerit ad equum vendendum, vel oues, seu pecudes vendendas, & cõtingaẽ dicta animalia euinci ab alio, vel esse in casu redhibitionis, non est dubitandum, qn obligetur dñs præponens, l. si qs mãcipijs, ff. de inst. act. & hæc sufficiant quo ad institores, sequitur vt videamus de alijs psonis qbus mediantibus nos
17 agimus, & ɔuenimur. † Ideõ sciendũ est, ꝙ si qs hẽt nauẽ, & in ea ꝑposuit magistrum obligaẽ & agit ex ɔtractibus illius, & de hoc loqui ẽ totus titulus de exerc. act. nã sicut institor obligat ꝑponentẽ ita, & multo magis ex

ɔtractibus magr̃i naul obligat̃ ipse pr̃onus nauis (qui exercitor vocat̃) intelligendo tñ de eo magistro cui totius nauis gubernatio mandata est, at secus si esset simplex nauta, quia licet pr̃onus nauis obligetur ex delicto cuiusuis nautę, tñ ex contractu minime ob
18 ligatus vt l.j.ff.de exer.act.† Nec solum tenetur patronus ipse naui ex cõtractibus ipsius magistri per eũ (vt supra p̃posis) sed etiã ex ɔtractu initio per alium magrm̃ loco sui substitutum per ipm̃ magr̃m, vt dicit idem tex.in d.l j.§.vt magistrum, qđ ibi dr̃ procedere ẽt si patron⁹ nauis exprrsse inhibuisset ne aliũ loco sui substitueret, qui est sp̃ale in
19 negociationibus naualibus.† Sed sane prędicta sunt intelligẽda vt nõ semp, & passim patronus nauis, seu exercitor obligetur ex cõtractibus magistri. sed tunc demũ si magr̃ nauis cõtraxerit in eã rem in qua exp̃sse vel tacite est p̃positus, & exprimat in cõtractu illo in illã cãm ɔtrahere, sed si ɔtraxerit nulla cã exp̃ssa pr̃onus nauis nõ obligatur nisi fuerit versum in vtilitatẽ eius, & cõtrahẽdo in cã in qua est p̃positus exp̃sse, sufficit cãe expressio, licet cã in se ipsa nõ sit vera, vt magistralr̃ tradit Vip.in l.j.§.non aũt.ff. de exer. & ibi Iacob. de Aret. s̃m Azo (vt refert ibi Bal.) pro intelligentia illius legis distinguit ꝙ aut magr̃ accipit pecunias mutuo in eam cãm in qua est prępositus tacite (v.g. accipit pecuniã mutuo ob causam q̃ venit in ɔñam eius, ad quod est expresse præpositus (& tũc ad hoc vt dñs nauis ex tali contractu teneatur requiritur ꝙ magr̃ cõtrahendo dicat expresse qđ vult ob illã causam pecuniam mutuo. Itẽ ꝙ illa sit vera & ꝙ creditor sciat causam illam subesse tpe cõtractus, per l.fin.ff. eo.tit. qñquę magr̃ accipit pecuniã mutuo in illam causam simplr̃ hoc non exprimẽdo, & tunc dñs nauis non tenetur ex tali cõtractu nisi pecunia fuerit versa in vtilitatem
20 patroni nauis. Qñque etiam ex ɔtractib. filioꝝ obligatur pater, & ex ɔtractibus seruorum obligatur dñs, nam qñque contrahitur cum filio vel seruo in merce pecuniaria dñica vel paterna (vt puta quia negociatur de mercib. & pec. ipsius patris vel dñi) tũc tenetur pr̃, vel dñs p̃pones insolidum, & insolidum põt conueniri, qñque contrahitur cum filio vel seruo in merce peculiari (hoc est si concessum fuit filio vel seruo peculiũ vt de eo negocietur ad libitum eoꝝ volũtatis) & in mercibus seu mercãtijs istius peculij contrahitur, & tunc si sciẽte patre vel dño filius cõtraxerit pater, vel dñs vocatur in tributũ cum ceteris creditoribus, in tm̃ ꝙ ipsi pater vel dñs non põt ante omnia deducere id qđ eis debetur ex peculio ipso, nec gaudent aliquo priuilegio, si aũt contrahitur cum filio vel seruo p̃re. & dño ignorãtibus eo casu pr̃ & dñs non obligantur, & tũc id quod eis debetur ex peculio ante omnia deducũt, & ad id quod superest cõfluere possunt ceteri creditores filij vel serui, & ita loquit̃ totus tit. ff.de pec. & ff. de trib. & de inst. act. deficientibus aũt prædicta: Si filius vel seruus contrahit iussu patris vel dñi, tunc obligatur dominus seu pater insolidum, si vero nõ iussu pr̃no, vel dñico ɔtraxerit seruus, vel filius, sed id sup quo ɔtractum extiterit per filium, vel seruum cõuersum est in vtilitate dñi vel patris, & tũc eatenus qtũs in eorum vtilitatem versum est tenet̃ ipse dñs, seu ipse paternus toto tit. ff. quod iussu, & de in rẽ verso & ff. ꝙ cũ eo, & ad p̃dicta oĩa videas oĩno Nic.
21 Boer. in dec.221. in 2.parte nu.11.† Et dicitur versum in vtilitatem dñi, seu patris, siue principaliter, siue secũdario, & in ɔñam, vel quocũq; modo sit versum in vtilitatem patris, vel dñi. l ꝙ si seruus. §. in rẽ aũt. ff de in rem ver. (vt puta si emit triticum, & ɔuertit in alimoniam totius domus p̃ris, vel accipit in mutuo pecuniam, & illã soluit creditori p̃ris, vel si administrabat bona p̃rna, & contraxit occasione illius administrationis, vel si accipit mutuũ pro se vestiendo, vel pro se alẽdo iuxta ɔsuetudinẽ p̃ris, vel si filiusfam. fuerit per p̃rem ad studiũ missu, & emit libros) in omnibus istis casib. cõuenitur ipse pr̃, vt toto ti. ff. de in rẽ. ver. & si filius ɔtraxerit quasi vt cõuerteret in vtilitatẽ p̃ris, & tñ postea non ɔuenerit nõ obligabitur ipse pr̃, vt dicit ibi tex. & si forte id super quo filius ɔtraxerit nõ erat necessarium ipsi patri eatenus dr̃ versum in vtilitatem patris qtũs illa res valet, sed qñ res est necessaria agitur in totum, & sic ad eum preciũ quo res illa vendita est, vt est tex. in l. si res dño nõ necessarias. ff. de in rẽ ver. dr̃ ẽt versum in vtilitatẽ patris omne id qđ fit p̃ filiũ & eius onus spectat ad patrẽ, vt dicit tex. i d.l. si res dño. §. si filius familias, & si filius debitum paternũ seu iudiciũ aĩo nouãdi in se suscipiat, seu per stipulationẽ promiserit, adeo ꝙ pr̃ liberatur vr̃

vt versum in vtilitatem patris, tal'r ꝙ pr̄ obligatur, vt dicit tex. in l. si pro pr̄e, ff. de in rē ver. & vt pr̄ obligetur de in rem verso suffi cit negociū esset vtil'r gestum lege si seruus, ff. eo. tit. ve℞ actio. de in rē verso competit ei q principal'r contrahit cum filiofam. has vt in rem dn̄i vel patris vertatur, l. quis, ff. eo. tit.
21 †Nec putes per ea quæ supra dixi patrem obligari pro filio contrahente ex quouis simplici iussu ipsius vt sic teneať actione ꝙ iussu vt dicit text. in l. Luc. tit. Gaiū seiū, ff. de adm. tut. adeo ꝙ si in istr̄o continet' talis filius contraxit patre ꝑsentiēte, non t̄n ex hoc pr̄ teneri debet act one ꝙ iussu. & idem est si instr̄m dicit talis filius cōtraxit pr̄e volente, nam simplex patris voluntas non inducit iussum, l. 1. §. si is q nouem, ff. de exer. oportet ergo ad hoc vt teneať ex ꝯtractu filij ꝙ iussu, qđ instr̄m dicat ꝙ filijs facit id iubēte, & mandant e patre, vel ratum hn̄te, vt est tex. i l j. ff. ꝙ iussu. & ibi declarāt oēs doc. & talis iussus nō solū pōt probari p instr̄m sed p testes, & epistolā, vel nuncium, & pōt fieri inter absentes, & pn̄tes, & gn̄al'r, & specialiter. ve℞ pōt reuocari re integra certiorato eo, cū quo contrahi debebat, & semper qđ filius contrahit iussu patris semp teneť, & obligať pater insol dū per actionem qđ iussu, vt in toto tit. ff. quod iussu, & ad intelligentiam omniū prædictorū videas Franc. de Aret. in ꝯs. 29 in 6. dubio vbi plenè, & licet sint multi alij casus tā in p̄dictis exēplis quā in alijs qbus nos obligamur, & agimus ex cōtractibus alienis vt in toto tit. ff. mād. & de proc. & de neg. gest. & alijs, nihilominus qa magis frequētiora sunt p̄dicta exempla ideo alia obmitto. Pet. Foll. V. I. D.

QVINTA PARS.

Iudicium, lis, instantia, & causa qualiter accipiantur. Et quid vnum quodque illorum.

1 ☞ *Iudicium, lis, causa, & instantia, in quo differant.*
2 *Instantiæ causa, quæ dicatur.*
3 *Instantia quando in causis currere incipiat.*
4 *Instantia quando incipiat currere in causis, quibus lis non contestatur.*
5 *Instantia causarum, quanto tempore durat.*
6 *Instantia currit, & perit, vbi proceditur per inquisitionem.*
7 *In causis ciuilibus, vbi proceditur per officium iudicis nobile currit, & perit instantia.*
8 *Instantia perit in causis executiuis, & instrumentalibus, in quibus parata est executio.*
9 *Instantia, currit etiam coram iudice delegato.*
10 *Instantia perit coram arbitro, cui non est tempus præfixum.*
11 *Instantia coram arbitratore non currit, neque perit.*
12 *Instātia cœpta cum defuncto transit ad heredē.*
13 *Instantia cœpta cum defuncto laico, non transit in clericum heredem.*
14 *Instantia nunquam perit de iure canonico. Quod in foro ecclesia seruatur.*
15 *Instantia, in cōsistorio principis nunquam perit: & quid seruetur in sacro cōcilio Neapolitano.*
16 *Instantia non perit triennio, quando iudex habet liberum arbitrium in procedendo, & sententiando.*
17 *Instantia per statutum, & per rescriptum principis breuiari potest.*
18 *Instantia breuiata, si petatur dilatio vltra metas instantiæ, an post illam peremptam, possit sententia ferri.*
19 *Instantia à principe prorogari potest.*
20 *Instantia nunquam perit, in causis fiscalibus.*
21 *Instantia in causis ecclesiarum nunquam perit etiam si ventilentur coram iudice laico.*
22 *Tempus instantia potest per partes breuiari.*
23 *Instantiæ prorogatio, non firmatur etiam iuramento.*
24 *Instantia tempus per compromissum non potest prorogari.*
25 *Instantia statuaria breuior triennio, prorogari potest.*
26 *Instantia breuior triennali tempore in rescripto delegatorio præfixa, potest consensu partium prorogari.*
27 *Instantia breuiari potest per inferiorem, à principe, delegantem causam decidenda infra breue tempus, & quid importet talis breuiatio.*
28 *Instantia durat vltra triennium, mortuo iudice propè finem triennij.*
29 *Instantia nunquam perit in emergentibus ante litem contestatam.*
30 *Litigatori impedito facto aduersario, non currit instantia.*
31 *Impedito facto iudicijs, vel tertij, an currat instantia.*
32 *Instantia quando per principem restituitur, dicitur*

citur insufflatio: sed an tunc debeant refici expensæ, vide ibidem.

33 *Instantia insufflata per principem, nulla expensarum facta mentione, potest per partem opponi, quod expensæ reficiantur.*

34 *Instantia lapsa facto iudicis, ipso iure restituta censetur: neque necesse est adire regem, nec sacrum consilium pro insufflatione.*

35 *Instantia perempta restituitur absque refectione expensarum illis personis, quibus restitutio in integrum de iure conceditur.*

36 *Iudex quilibet tam ordinarius, quam delegatus, potest de restitutione in integrum cognoscere, & illam concedere.*

36 *Instantia non perit triennio, quando lite pendente litigator effectus est familiaris illius officialis, coram quo lis agitur nam successor expectari debet.*

38 *Instantia non currit in causa, in qua est princeps consultandus.*

39 *Instantia non currit durante inhibitione superioris, vel episcopi.*

40 *Impedito agere iuris impedimento, non currit instantia.*

41 *Instantia an currat, donec processus stat penes consultorem.*

42 *Instantia in causa feudali, durat per annum.*

43 *Instantia causæ clerici deuolutæ ad iudicem laicum propter impedimentum episcopi, quanto tempore durat.*

44 *Propter impedimentum episcopi non potest iudex laicus cognoscere de causa clerici coram eo conuenti.*

45 *Instantia perempta potest innouari, omnia acta de consensu partium repetendo.*

46 *Instantia perempta, restaurari potest altero de quatuor modis.*

47 *Instantia perempta non perit causa, neque ius partis: sed actor potest causam de nouo incipere, & nouam instantiam fabricare, refectis expensis in causa ciuili secus, in causa criminali, & num. 48.*

49 *Instantia euanescit tam per lapsum temporis, quam per absolutoriam ab obseruatione iudicij.*

50 *Libello male concepto, absoluitur reus ab instantia iudicij.*

51 *Sententia fertur ab obseruatione iudicij, etiam in causa appellationis, quando iudex causæ principalis protulit sententiam diffinitiuam super processu inualido.*

52 *Absolutoria fertur ab obseruatione iudicij, quando actor lite contestata se absentat, & non prosequitur causam.*

53 *Absolutoria ab obseruatione iudicij, fertur etiã, quando actor semiplene probauit, & propter eius absentiam non potest sibi iuramentum suppletorium deferri.*

54 *Absolutoria ab obseruatione iudicij, diffinitiua dicitur, quando reus soluit debitum pendente iudicio.*

55 *Instantia perempta, quæ acta pereant.*

55 *Acta non publicata in prima instantia non faciunt fidem in secunda.*

57 *Acta non solum ordinaria, sed etiam probatoria in causa criminali, per lapsum instantiæ pereunt.*

58 *Sententia lata post perempta, est ipso iure nulla & nullum habet effectum.*

59 *Actor perempta instantia in expensis debent condemnari.*

60 *Iudex etiam post peremptam instantiam, potest ferre sententiã contra confessum ex vi notorij.*

61 *Omnes exceptiones dilatoriæ, & declinatoriæ possunt opponi in nouo iudicio, quando causa de nouo incipitur post peremptionem instantiæ: ac si nunquam iudicium fuisset sustentatum.*

62 *Instantia perempta per absolutoriam ab obseruatione iudicij, omnia acta pereunt.*

63 *Lis, quomodo intelligatur.*

64 *Lis incipit, post litis contestationem. Quod limitatur in quatuor casibus, num. 65.*

66 *Causa, quæ dicatur.*

67 *Causa, vnde dicatur.*

68 *Causa, in quo differat à lite controuersia, negocio, & occasione.*

1 DEueniò ad quintam partem principalem huius tract. videlicet. † In qua tractabitur in quo differant isti quatuor termini. s. Iudicium, lis, instantia, & causa. Super quo brẽ dic. ꝙ iudicium, est tota illa discussio causæ, quæ durat à citatione vsque ad sententiam, vt declarat Alex. in d. l. postquam liti, C. de pact. & istum terminum, iudicium, plenè declaraui quo ad eius quidditatem, supra in 2. parte princip. huius tract. vbi poteris videre. † Instantia 2 vero, dicitur illa exercitatio iudicij, quæ fit à litis contest. vsque ad sententiam latam: seu vsque ad finem triennij, quando nõ fertur sententia infra triẽnium in causa ciuili. vel infra biẽnium in causa criminali, l. properandum, C. de iud. & sic quando dicimus instantiam esse peremptam, intelligimus

mus de illa exercitatione iudicij? quę hr̄ pro
non facta quia super illa non pō: dari snia:
non tñ refert ista sermo ad cām, nec ad iudi
ciū, qa perēpta instantia, nō est perēpta cau
sa, nec ius partis, nec iudiciū, quo ad aliā cau
sam, qn possit de nouo agitari, sed solū illa
exercitatio iudicij .i. illa tela iudicij, q̄ repit̄
incœpta, & non cōpleta, efficit̄ frustratoria,
& hr̄ pro non facta, qa non potest per cā de
uenire ad causam finalē iudicij. s. ad sniam,
nisi de nouo in iudiciū deducat̄, vt hr̄ in d. l.
properādum. & fuit inducta ista peremptio
instātiæ in fauorem publicū, ne lites fierēt
immortales, vt d. l. ꝓperandū in prin. & no.
Soc. in cons. 31. col. 4. in fin. in 1. vol. Super
hac tñ mā opportunū cadit examinare tres
qōnes. Quarum prima est, qn̄ incipit curre
re instantia. Secunda, quanto tpe durat & in
quibus casibus finitur. Tertia, quis sit effe-
ctus peremptionis instantiæ, & qd possit fa
3 cere iudex ea perēpta. † Quęro igitur primo
qn̄ incipiat currere instātia in causis. Dic, ꝙ
cōiter tenetur, ꝙ incipit currere à ꝯtestatio-
nes litis. vnde si p mille annos starent litigā
tes ad contestandum litem, nunq̄ inciperet
instantia, vt d. l. ꝓperandum post prin. & ibi
nō vltra triennij metam, & cetera vbi dicit
expresse post litē ꝯtest. & ibi hoc no. Alex.
in prin. & Ias. in 2. col. & cōiter doct & Bal.
in cons. 226. in 3. vol. & Soc. in cons. 95. in
prin. in 1. vol. Hinc dicit pulchre Bald. in l.
& post ædictum, § pen. in fi. ff. de iud. ꝙ in
omnibus emergentibus ante litem contest.
nunq̄ perit instantia. vnde infert, ꝙ si partes
per 10. annos litigarent ante litem cōtest. p
legitimationem psonarū, nunq̄ periret in-
stantia, & illud dictum sequitur Alex. in d. l.
4 ꝓperandum col. 3. in fi. † Quid aūt in causis
in qbus lis non contestatur, ꝓut sunt causæ
summariæ, vel executiuæ? Dic. ꝙ in illis cur
rit instā ia, quam primum incœptum est co
gnosci de meritis causæ, fm Alex. in d. l. pro
perādū, col. 1. Potes dicere ad maiorē decla
rationem, ꝙ in hmōi causis ille actus, q so-
let fieri immediate post lit. cōtest. in causis,
in quibus lis ꝯtestatur, habet vim litis conte
stationis, vnde ab illo actu inciperet instan
tia, fm Bar. Bal. & doct. in l. nulla. & l. nihil,
C. de proc. & Card. in cl. constit. § fi. in fi. de.
elect. & Abb. in c. insinuante in fi. de off. de
leg. & Lud. Rom. in ꝯs. 174. col. 2. & Fel. in
c. olim de acc. & Par. in tract. synd. in vers.

sent. col. 4. & in proprijs terminis hoc te-
net Abb. in c. venerab. col. fi. de iud. & Ias. q
plenè examinat in d. l. properandum, col. 3.
C. de iud. & Alex. in consil. 50. in 2. vol.

ADDITIO Vide gl. ordinariam hoc
volē. ē in c. 1. in gl. magna extra de elect. in
6. super verbo absentia, & ita cōcludit Pan.
in c. pen. extra de iud. & ita voluit Iac. de S.
Geor. in d. l. properandum in prin. licet ꝯtra
riū voluerit Franc. Cur. in l. 1. C. de iur. cal.
vbi ēt reprobat opinionē tenētiū æq parari
causas summarias executis. Id. n. dicit nō est
veꝝ, vt ibi p cū, q id reprobat optimis rō-
nibus, opinionem do. auctoris approbat ēt
do. Catal. de bon. cōp. in trac. de synd. num.
47. sed opinio Frāc. Cur. sequtur do. Ant. de
Can. in tract. de executio instr. num. 71. in
33. q. vult. n. in causa instroꝝ habentium
executionem paratam nō dari instantiā, &
nec in causis executiuis, &c. P. F. V. I. D.

5 † Secundo principaliter quæro, quāto tpe
durat instantia, & in quibus causis perit. In
hoc sacro regulam generalem cū fallentijs.
Et rla est, ꝙ in omnibus causis tā ciuilibus,
q̄ criminalibus perit instātia, & durat ciuili
bus per triennium, in criminalibus vero p
bienniū tex. est in d. l. ꝓperādū, & ibi p oēs
doct. C. de iud. & hoc est ꝯfirmatū in regno
per ritum magnæ curiæ, in num. 219. incip.
6 Item seruat ipsa curia, vt instantia, &c. † Am
plia primo istam regulam procedere nō so
lum in causis, in qbus proceditur per viam
actionis, vel accusationis, veꝝ ēt vbi ꝓcedi
tur per inqsitionem, qa tunc ēt perit instan
tia, fm Bal. in d. l. ꝓperandū in prin. col. 3.
incipit tūc instantia à die dationis capitulo
rum, fm Bald. & ibi adde Abb. in c. venera-
7 bilis in fi. verbis. † Secundo amplia ꝓcedere
ēt in causis ciuilibus, in qbus proceditur p
offm̄ iudicis, quia durat instantia triennio,
8 fm Abb. in d. c. venerabilis in fi. verbis. † Ter
tio, amplia procedere ēt in causis executiuis
& instrālibus, in quibus est executio parata,
qa durat instantia triennio fm Lud. Rom.
in consil. 174. incip. Amplissime doct. &c.
& Soc. in cons. 95. in 1. vol. & Fel. in d. c. ve-
nerabilis in fi. & Alex. in cōs. 50. in 2. vol. &
Ias. in d. l. properandum, col. 2. circa fi. adde,
9 quæ dixi supra post princ. huius q. † Quarto
amplia ꝓcedere non solum corā iudice or-
dinario, verum etiam corā delegato, vt d. l.
10 ꝓperandum, ibi sed oēs iudices &c. † Quin

to

to amplia procedere non solū corā iudice, verū ēt coram arbitro. nam ſm cōem opin. ēt coram arbitro. perit instantia triennio, qn̄ nullum ip̄s fuit partes oppositum compromisso ita tenet Spec.tit. de arb.§ differt, col.fi.verſ.itē, vt infra triennū, &c. & Abb. in d.c.venerabilis, col.pe.& Iaſ.in d.l.prope
11 randum, col.4.in 7.not. † Secus est coram arbitratore, qa nulla instātia currit corā eo, ſm Spec.& Abb.vbi supra, & ēt coram arbitro incipit à die litis contestatæ coram eo, secundum Fel. in d.c.venerabilis, col.fin.

ADDITIO Omnino videas Nicol. in decis.183.num.7.in 2.parte. P. F.

12 † Sexto amplia pcedere ēt ſi moriat̄ litigator pendente lite, quia non perit instātia per mortem, sed durat vsque ad trienniū, & continuatur in hæredem instantia cœpta cū defuncto.tex.est in l.hæres abſ̄s, & l.ſi petitor, & l.ſi is qui Romæ, ff.de iud. & l.ſi eum hominem, & ibi Bar.& Io.de Imol.ff.de fideiuſſ. & in c.quia Gul. & ibi plene p Abb. Fel.& Mar.Soc. de iud. & per Soc.in ꝯſ.31.
13 col.4.in prin.in 1.vol. †Quod tn̄ limita nō procedere, qn̄ fuit instantia cœpta tum defuncto laico, cui succeſſit hæres clericus qa non continuatur in hæredem clericum, qn̄ eſſet, quia rōne priuilegij eſſet finita illa instātia, & debet de nouo inchoari corā iudice eccleſiastico, Ista est magis cōis ꝯcl'o, quā tenet Abb.in d.c. quia Gul.col.fin. & ibi ēt Fel. in 3. col. & 4. col. quidquid tenuit illi doct.nam pro ista parte sunt rōnes magis ef
14 ficaces. †Limita primo, istam tn̄ sic ampliatā, pcedere de iure ciuili. secus est de iure canonico, qa nunq̄ perit instātia tex. est, & ibi Abb.& doct.in d.c.venerabilis.& c.ſi. de iud.& hr̄ p Mod. in d.l.pperandū, & ibi gl.in ver.trienij in fi.& Alex.in ꝯſ.23.col.j. in 3.vol.Et hoc sequitur, ꝙ in foro eccleſiastico, ēt in oībus terris subiectis ecclīæ, vbi seruatur ius canonicū, nunq̄ perit instātia, siue in ciuilibus, siue in criminalibus, p pdicta, & hoc tenet Phil.Corn.in ꝯſ.210. in 4. vol.in fi.& vide Fel.i d.c.venerabilis in prin.
15 †Secūdo, limita nō pcedere, qn̄ cā ventillatur in ꝯſistorio principis qa in eo nunq̄ perit instantia, & sic vltra triennium, durat ſm Bal.in ꝯſ.212.col.fi.in 3.vol.vbi allegat authen.sed lis.C.de tēp.app.&hoc pōt inferri, ꝙ i sacro regio ꝯſ.Neap. nō pit instātia, qa pōt dici ꝯſistoriū principis.sed Matt.de Afflic.in deciſ.283.ꝯſ.Neap.refert ꝯtrarium.ſ. ꝙ diſpō,l.pperandū habeat locum ēt in sacro ꝯſ. vt et in eo pereat instātia allegat gl. in § hoc quoq; in auth.vt ſpō.larg. & gl.in auth.de app. & idem tenet Mat. relatiuæ in ꝯſt.hac lege in 3.not.vbi facit dr̄iam, an cā ventiletur coram rege, & tunc instātia non currit, qa rex habet libeꝶ arbitriū, an vero in sacro concilio, & tūc currit instantia, qa sacrū cōſiliū non habet libeꝶ arbitriū. Ego tn̄ puto in hac mā ꝙ dato, ꝙ in sacro conſilio curreret instātia, tn̄ ex quo ſniæ i eo pferuntur sub noie regiæ maiestatis, pn̄t heri ēt post ip̄s instātiæ, & valēt ſniæ, quia in effectu in sacro cōſilio, non curat̄ de pereptione instātiæ, ex quo ista est solēnitas inducta de iure positiuo, q̄ pōt obmitti in cōſistorio principis, & talis nullitas, q̄ causat̄ ex defectu solennitatis iuris positiui, nō inualidat ſniam sacri conſ. ita decidit in d. deciſ.283. in fi.p ea, quę no.Innoc.& Abb.in c.in causis de re iud. Vnde conclusiue poſſumus dicere, ꝙ in sacro conſilio nunq̄ perit instantia, saltem quo ad effectum, qa pōt ferri ſnīa ēt
16 post triennium.†Tertio, limita nō procedere, qn̄ iudex hr̄et libeꝶ arbitrium in pcedēdo, & sententiando, qa tunc non durat instātia, ēt post triēnium. Secus, ſi hr̄et arbitriū, in ſentētiando tm̄ ita tenet Bart.& Paul. de Ca.in l.ſi.in lege in prin.ff.loca Alex. in ꝯſ. 50.col.3.verſ.pro hoc, &c.in 2.vol.& Alex. in l.q Rom.§.Callimachus col.ſi.ff.de ver.
17 obl.†Quarto, limita non procedere, qn̄ instantia eſſet breuiata p statutū, vel per reſcriptū principis, vt qa princeps reſcribit alicui officiali, vel delegato, ꝙ cām expediat infra tres mēſes. nā tūc finito tali tpe est perēpta instātia, & non pōt ille iudex vlterius super illa cā procedere ſm Bal.in d.l.properandū col.3.& Abb.in d.c.venerabilis, col. pen. & ibi ēt Fel.in 6.col.& Alex.in d.l.properādū. col.5.circa fi.& Fel.i c.de causis, col.5.de off. deleg. Et ꝙ poſſit breuiari per statutū tenet Alex.in conſ.42.in 3.vol.& Bald. in l. ſi cū ipse, C.de exc.tut. Item, ꝙ poſſit breuiari p reſcriptū, est tex.in c.ſup eo, el 2.& ibi Phil. &Abb.de ap.in d.c.de causis.Veꝶ in hoc est dr̄ia, quia qn̄ est breuiata per statutum, tunc incipit à die litis contestatæ, sicut instantia iuris cōis ita tenet Alex.in conſil.42. col.2. in 3.vol.& Bald.in auth.clericus qui col.2. verſ.deinde quæritur de epiſ. & cler. Sed qn̄ ſit

sit per rescriptum principis, incipit à die pręsentationis rescripti, non aũt à die datæ ipsius rescripti. ita ꝓbat tex. in d.c. sup eo. & ibi hoc expsse tenet Phil. in 2. col. in 4 not. & seq. vbi plus dicit q ante pñ̃ationẽ in rescripti delegatorij non acquirit delegatus iurisdictionẽ. Quid aũt, si litigãs hñet testes
18 in longinquis partibus, & peteret dilationẽ excedẽtem meam ipsius instãtiæ breuiatę p rescriptũ, an possit post finitã instãtiam ferri sñia? Dic q sic, quia illa iusta causa excusat, vt instã iã nõ pereat, & valeat sñia postea lata, ſm Bal. in d.l. eũ ipse. ff. de exc. tut. & Abb. in d.c. venerabilis, col. 4. circa fin. de iud. & Alex. ꝯſ. 72, col. j. in 3. vol. & Abb. in
19 ꝯſ. 63. col. 1. in 2. vol. † Quinto, limita nõ ꝓcedere qñ instãtia fuisset p principẽ prorogatã. vt qa erat ꝓpe finẽ triennij & princeps illã ꝓrogauit vltra triẽnium, qa tũc ex ꝓrogatione durat vltra trienniũ. vt no. Paris in tract. synd. in verſ. sñia c. restat vnũ, &c. col. fi. & in regno est hoc expeditũ ꝑ ritum magnæ curiæ, in num. 219. q. incipit, Iẽ seruat. ipsa curia vt instantia, &c. vbi plus dr̃, q prodest ꝓrogatio principis, ẽt si lr̃æ, seu rescriptum ꝓrogationis pñ̃tetur post triennium, dũmodo data rescripti sit expedita infra tp̃s
20 instãtiæ. † Sexto, limita non ꝓcedere in causis fiscalibus, nã vbi agitur de aliqua causa fiscali, nunq̃ perit instantia, & sic durat vltra trienniũ, puta, vbi agitur de tributis, seu functionibus publicis. Tex. est in d.l. ꝓperandũ. in prin. ibi, exceptis, &c. C. de iud. & Abb. in d.c. venerabilis, col. 4. & hr̃ in decis. 210. ꝯſ. Neap. ex hoc infertur, quo hodie in regno in magna curia cameræ summarię nunquã perit instantia, ex quo ibi tractantur causæ fiscales, & ita seruaẽ ibi de antiqua ꝯsuetudine, vt testatur Matth. de Affl. in ꝯst. accusato
21 rẽ, col. 2. in prin. † Septimo, limita non ꝓcedere in causis ecclesiaꝝ, qa ẽt si agitatur corã iudice seculari, nunq̃ in eis perit instãtia. ita intelligitur text. ſm vnam lect. in d.c. venerabilis, de iudic. & hoc expresse tenet ibi Abb. in 5. col. vbi dicit, secus in causa clerici, qa in hoc nõ gaudet priuilegio ecclię. Adde
22 decis. 210. ꝯſ. Neap. † Octauo, limita, nisi tp̃s instantiæ fuisset breuiatum de cõi consensu partium, quia tunc perit instantia ante triennium, ſm q partibus placuerit. Nam potest tp̃s instantiæ breuiari per partes, ex quo breuiatio tendit in fauorem publicũ. s. vt lites citius finiantur. ita tenet Lud. R. in l. 2. ff. de re iud. & Alex. in d.l. properandum in prin. col. pen. & ibi ẽt Ias. in pen. col. verſ. 4. limi-
23 ta, &c. † An aũt possit hoc tp̃s propagari p partes, sicut põt breuiari? dic q non, gl. est in l. 2. §. sed si iudex. ff. de iu. & gl. & Bar. Alex. & Ias. & cõiter doct. in d.l. ꝓperãdũ. vbi plus dñr, quod non valet ꝓrogatio, ẽt interuenerit iurm̃ in ipsa ꝓrogatione, & ẽt si pœna apponaẽ ſm Bar. & Alex. ĩ l. Seius. & Augerius. ff. ad l. Falc. & Abb. & Fel. in d.c. venerabilis, de iud. & Ale. in ꝯſ. 138. col. j. in fi. &
24 seq. in 2. vol. † Adeo, q nec ẽt cõpromissum põt ꝓrogari, & sic neq; tacite, neq; expresse, ſm Lud. R. in ꝯſ. 174. col. j. in fi. & Spec. ĩ ti. de iud. deleg. §. rest. ver. sed nunqd de tp̃e, & ibi Io. And in add. licet secus sit in instantia appellationis, cl. q̃diu de app. & dicã plene infra in vltima parte, in verſ. appellat. in 3. q. princ. verſ. 2. limita, nisi de voluntate, &c. & ibi videas ea, quæ hic deficiũt, quia ibi assi
25 gnabatur rõ diuersitatis. † Prędicta tñ intellige, in tp̃e instantiæ de iure cõi, secus in instantia breuiori inducta p statutum, qa illa potest de ꝯsensu partium prorogari, vsq; ad triẽnium, & non vltra. & ista est magis cõis conclusio, quam tenet Sal. in d.l. ꝓperandũ, quem ibi sequitur Alex. in 2. col. in fin. & seq. & ibi ẽt Ias. col. pen. & Fel. in d c. venerabilis, col. 4. in fi. verſ. 2. declaratio. &c. licet contrariũ tenuerit Alex. sibijpsi contrarius, in consil. 24. col. fin. in 4 volu. & male.
26 † Item, minime ꝓcedit in instantia breuiori præfixa per principem in rescripto delegatorio, quia illa potest sibi de consensu partium ꝓrogari tex. est & ibi doct. in c. de causis, alias in causis, de off. del. & Fel. in d.c. venera-
27 bilis, col. 4. in fi. verſ. 1. &c. † Sed iuxta hoc cadit pulchrũ dubium, videlicet, vtrum inferior à principe, possit cõmittere causam decidẽdam infra minorem terminũ triẽnio, puta infra tres menses. Dic q sic. Verum ĩ hoc est dr̃ia, quia qñ tp̃s breuiatur à principe, perit instantia, sicut per lapsum triẽnij, adeo q ex illis actis non põt ferri sñia, vt dixi supra in 4 limitatione. Sed qñ breuiatur per inferiorẽ à principe, non perit instã ia p lapsum tp̃is, quo ad partes, sed solũ soluitur iudiciũ quo ad iudicem, qa nõ habet iurisdõnẽ vlterius in illa causa, & reuertiẽ ad delegantẽ, q. põt ꝓnunciare ex illismet actis, qa acta non pereunt ex quo instãtia nõ perit. ita tenet Bal. in

in d.l.properandum.§.fin aût vtraque,in fi. & ipm sequitur Fel. in c.de causis, col.1.in prin.de off.deleg. Quod nota, quia sæpius euenit in regno in istis baronibus coarctati
28 bus instātiā in cōmissionibus cāꝝ.† Nono, limita nō procedere,qñ iudex corā quo fuit incœpta cā.moreretur ꝓpè finem triēnij,& veniret alius successor.q2 illi successori daṫ à iure alius integer annus ad illā causam expediēdam, & sic in isto casu ꝓrogatur instāria ex iuris dispositione vltra triēnium,text. est in d.l.ꝓperādum.§.fin aût in medio,vbi idem deciditur, qñ ex alia iusta cā esset mutatus iudex ab officio,puta pp absentiā,vel
29 infirmitatem.† Decimo limita, ꝓcedere in emergentibus ante litem contestatam,quia in illis nunq̃ perit instantia,vnde si super aliquo incidēti ante litem contestatam esset p decem annos litigatū puta sup legitimatione personarum, nunq̃ perit instantia illud fuit originale dcm̃ Gul.de Cu.in d.l.ꝓperādū,& seqtur Bald.in l.& post editū.§.pen. in fi.ff.de iud.& Ias.in d.l.ꝓperandū, col.2.

ADDITIO Vide c.in decis.11.in causa Federici. Petrus Foller. V. I. D.

30 † Vndecimo,limita,non procedere,qñ litigator esse impeditus facto aduersarij, puta pp subterfugia, & cauillationes rei cōuēti, q2 non currit sibi instātia in effectu,r ā pōt iudex ēt post triēnium ferre sniam,ſm Bar. in l.si cum ipse.per illum rex.ff.de exc.tut.& ibi ēt Bal.plus dicit ibi Bart.ꝙ doct. nō fuerūt recordati de illo, tex.in cōm.d.l.properandū. Itē tenet Abb.in cons. 16.col.j.in 2. vol.& Alex.in addit.ad Bar.in d.l.si cū ipse, vbi plura allegat in ac mā.f. ꝙ impedito facto aduersarij non curri tps, cui adde Matt. in const. Iustitiarij per prouincias, col.4. in princ.& gl.in l.intra vtile,& gl.fin ff.de minor. Pro hoc est tex. & ibi Bal.in l.fi.C.de adul. Ad cautelam tñ bonum est semper protestari, ꝙ nō curat terminus instātiæ pp impedimentū. Istæ.n. protestatione solent esse valde vtiles i hmōi casibus,ſm Bal. & doct. in d.l.properandum.§.fin aût vtraq;,& Fel. in d.c.venerabilis,col.2.& 3. & pdictis adde Alex.in cons.71.in princ.& col.2.in fi.in 5.
31 vol.† Quid aût, si impedimentum causetur facto iudicis,vel tertij? Vide Alex & doct.in d.§.fin aût vtraque, & Ioan.de Imol.in d.c. ex insinuatione,de app.& Phil.in c.ex rōne, col.9.& 10. eo.tit.& Fel.in d.c.venerabilis, col.2.& 3.& Bart. & Bal.in authen. itē si in appellatione.C.de temp.app.& Soc. in ꝯsil. 31.col.4. in j.vol.Luc.de Pen.in l.2.col.ante p.& pen.C.de naufr.lib.11.in qbus locis magis cōiter concluditur,ꝙ currit instantia non obstāte impedimento. Bonum tñ est sæpius ꝓtestari,vt saltē obtineri possit restitutio in integrū aduersus lapsum instātiæ. & licet doc.in locis pallegatis hoc firmēr in instātia appellationis,in qua facilius daṫ restō pp maius præiudicium tñ in instātia causæ principalis aliter,dñr, vt not. Bar.in d.auth. Item si in appellatione,in fi.licet Bal.ibi teneat dari restōnem præcedentibus protestationibus tñ hoc dubium est hodie clarificatū in regno p regiam prag.q̃ incipit.Instantia.quā cauetur,ꝙ qñ stetit p iudicem,restituitur ipso iure tps instantiæ. Tunc autē dr̃, stetisse per iudicem,qñ processus fuit cōclusus per duos menses ante triennium cum petitione, & protestatione, & ad expeditionē causæ,tunc.n.restituitur instantia ipso iure, absq; refectione expensaꝝ si tñ currit instantia p negligentiam pa t s tunc non restituiṫ. nisi refectis expēsis.vt dr̃ in d.prag.in princ.
32 & ex hoc inoleuit practica i regno. † ꝙ qñ instātia ex perempta,solet actor adire regē, vel sacrum regiū consilium, vt auctoritate regia insufflet spm̃ vitæ illi instantiæ, & sic rex insufflat spm̃,& facit instantiā reuiuiscere,perinde ac si perēpta nō esset,& ista restō in regno appellaṫ insufflatio,vt not. Paris i tract.synd.in vers.snia,in c.restat vnum, &c. col.j.circa fi & seq.& ibi ponit iustas causas, ex qu bus rex cōcedit istā suscitationem instātiæ absq; refectione expensaꝝ,puta qñ stetit p iudicem,vel ob infirmitatē,vel necessariā abñtiam,vel ob aliā similem causam iustam, vt q2 pp multitudinē cāꝝ fuit iudex impeditus,ſm Alex.in l.properādum.§.fin aût vtraq;,& in l.senatus.ff de off.præs. Sed qñ allegatur aliqua cā colorata, ex qua perpenditur aliqua negligentia partis in prosequendo,vel in protestando,tūc cōceditur in sufflatio cū refectione expensaꝝ, vt ibidē dicit Paris,& de hac insufflatione facit mētionem Matt.de Affl.in const.sæpe contingit. circa fi.ubi ponit vnū aliud impedimentū restitutoriū instantiæ sine refectione expensarū,videlicet, qñ plures erant iudices sup cognitione vnius causæ,& q2 nō potuerunt se in vnū congregare,vel cōcordare,fuit lapsa instan-

instātia, q. ex quo non pōt imputari parti, restitutus instāia, & non tenet ad expēsas.

ADDITIO Vide cap. in decis. 11. & in decis. 206. Petr. Foller. V. I. D.

33 † Duodecima, limitatio colligit ex pdictis .s. vt non pcedat regula, qn̄ princeps insufflauit instātiam, qa tunc ēt post triennium pōt ferri snia, & perinde hr, ac si instantia pempta non esset. quod qualiter pcedat, vide q̄ proxime dixi. Et quibus poteris facere cōclusionem, q si forte sacrum conciliū insufflaret nulla facta mentione de expensis, pōt pars aduersa opponere, q non audiatur actor. nisi refectis expensis, qn̄ ex processu ar gueretur eius negligentia, p dictam regiam prag. q̄ incipit, Instantia. in prin. quia restō, & priuilegiū principis debet itelligi sine p̄iudicio tertij, l. 2. §. merito, & § siquis à prīcipe. ff. ne quid in loco publ. secus si ex processu, vel aliter legitime appareret de aliquā iusta causa quibus adde decis. 70. ɔs. Neap.

ADDITIO Et an semel resuscitata iterum possit resuscitari, vide Cap. in decis. 165. per totam. Petr. Foll. V. I. D.

34 † Item per dictam regiam prag. potes iferre, q qn̄ instantia est lapsa facto iudicis, cū ptestatione, de qua ibi, non est necesse adire regē, nec sacrum ɔsiliū pro sufflatione, quia tex. illius prag. vult, q ipso iure cēseat instātia restituta, vn̄ instātia reuiuiscit ex dispōne legis, pp illud verbū, ipso iure, &c. & sine facto hois, vt no. gl. in l. iubemus. §. œconomus. C. de sacr. san. eccl. & in c. 1. in prin. de rescr. lib. 6. & l. in crim. C. de iurisd. om. iud. in qbus locis tangit sig̃natio hᵘ verbi, ipso iure. vn̄ sine alia insufflatione regia pōt tūc iudex procedere ad sniam, ēt post trienniū.

35 † Decimotertio limita non pcedere in psonis, qbus iura, & regni ɔstōnes ɔcedunt beneficia restōnis in integrum, prout sunt mulieres, minores, & ecclesia, qa illis cōceditur restō in integrū aduersus instantiā absq; insufflatione, & restōne expensaꝶ. ita decidit in dicta regia prag. q̄ incipit, instātia. in fi. & licet ibi non dicat expsse de expensis, nec de insufflatione, bene tn̄ colligit ex litera ibi, qa in principio sui dixerat, q qn̄ petit instātia p negligētiā, debent refici expēsę, & post ea in fine facit illā exceptionē, ergo non debēt in exceptione refici expēsę, qa alias exceptio nō esset de regula. iuxta no. p Bar. in l. in his. ff. de leg. & Fel. in c. qm̄ frequenter, col. 1. 2. 3. vt lite nō contest. Item qa dicta prag. reseruat beneficium restōnis in integrū aduersus instantiam illis psonis, quibus alias de iure cōpetit, sequitur q dictū beneficium pōt peti coram eodē iudice, & nō est

36 necesse adire principem: † quia qlibet iudex siue ordinar. us, siue delegatus, pōt de restit. in integr. cognoscere, & illā cōcedere, maxime icidēter i causis, l. fi. C. vbi, & apud quē.

ADDITIO Ego tn̄ vidi semper tpe meo, ēt istis psonis quibus conceduntur beneficia ɔcedi restōnem in integrū aduersus instantiā decursam per sacrum regiū consiliū absq; tamen solutione expensaꝶ. Petr. Fol.

37 † Decimoquarto limita non pcedere, qn̄ aliqs litigator post cœptam instantiā fuit effectus familiaris alicuius officialis, q prę est illi tribunali, in quo illa causa ventilari debebat, qa durante officio dictus officialis non pōt de illa causa cognoscere, & iterim nō currit instātia vsq; ad adeptum successoris, de hoc est tex. in cōst. regni, q̄ incipit, Iustitiarij per puincias. & ibi hoc not. Matth. in 6. not. vnde ēt post triennium pōt succes-

38 sor illam causam decidere: vt ibi hr. † Decimoquinto limita procedere i causa, quę debet principi cōsultari, qa donec expectatur rn̄sio à principe, non currit iterim instātia. ita sentit Luc. de Pen. in l. 1. col. 8. C. de nau fr. lib. 11. & hoc tenet expresse Matth. i cōst. hac lege in 3. no. & in const. accusatorem, in 2. not. & probat proprie tex. i dicta cōst.

39 hac lege. † Decimosexto limita non procedere, qn̄ coram iudice seculari euenit aliquod emergens, cuius causa fuit sibi inhibitum per superiorem, vel per iudicē ecclesiasticum: puta qn̄ orta esset q̃stio vsuraꝶ, vel alia similis: iuxta ea, quæ hn̄r in c. tuam. de ord. cogn. nam tunc pro tpe: quo durauit inhibitio, non currit instantia: & sic potest i hoc casu ferri snia post triennium. ita tenet Abb. in d. c. venerabilis, col. 4. in fin. vers. ex hoc arguo, &c. de iud. pro hoc vr̄ tex. in l. in

40 tra vtilē. ff. de minor. † Decimoseptimo limita non procedere in casibus, in quibᵘ aliquis impeditur agere impedimēto iuris, vt quia reus conuentus est interim effectᵘ priuilegiatus. adeo q denegatur auctori audiētia, vt non possit reū conuenire, nec litē cœptam corā eo prosequi, nam interim durante dicto priuilegio, & iuris impedimēto, nō currit instātia. ita tenet Fr. de Are. i ɔs. 100.

in

in prin.& Bal.in l.quoties,C.de ꝑcib⁹ imp.
41 off. † Decimooctauo limita nõ procedere,
qñ causa,& processus conclusus,est trāmis-
sus ad consilium sapiẽtis,qa interim donec
stat pones consultorem, nõ currit instãtia.
ita ꝯsuluit quidam Franc. Viter,in quodam
suo ꝯs.icipit. Verum dies,qbus,&c.Sed ego
satis dubito de ista decisione, nam nos vide
mus, ꝙ qñ stat per ipm iudicẽ, vel procedit
impedimẽtum facto tertij,currit instãtia,vt
tenent doct. cõiter in d.l.properãdum.§ fin
aũt vtraque,multo fortius est idẽ dicẽdum,
qñ stat per ꝯsultorẽ, quia saltem potest dici
tertius.Præterea, considero vnum dictum.
Fel.in c.cũ venerabilis,col.17.vers.fallit ter-
tio,&c.de excep.quod ẽt tãgi Paul.de Cast.
in l.3.C.de relat. vbi dicit, ꝙ qñ iudex videt
labi instantiam,& non potest hẽre consilium
à sapiente infra tps põt facere sententiam di
cens,pronuncio,prout continebitur in con
silio ferendo per talem consultorem.Si.n.es
set verũ,ꝙ instantia nõ curreret interim,nõ
esset opus ita sñiare,qa posset expectari cõ-
silium absq; lapsu instãtiæ , ergo illud dictũ
ꝓbat,ꝙ instantia currit.vnde ꝯcludo verius
esse,ꝙ in casu isto currat instantia,ꝑ prædi-
cta,sed esse iusta causa obtinẽdi restõnẽ abs
que refectione expẽsaꝝ.ꝑ ea quę dixi supra
42 in 11.& 12.limita. † Decimonono, limita
non procedere in causis feudalibus,in qbus
in regno instantia durat tm̃ per annum, vt
est ritus magnæ curiæ vicariæ, in num.5. q
43 incipit,itẽ ꝙ instãtia,&c. † Vigesimo limita
non ꝓcedere in causa criminali alicuius cle
rici,q deuoluta ad iudicẽ secularẽ,ꝑꝑ impe
dimentum epi, quia talis causa debet expe-
diri infra duos menses, & eatenus durat in-
stãtia,& nõ se extendit vsq; ad bienniũ,tex.
est in auth.vt cl.apud ꝓp.epis.§. si tñ de cri-
minalib.& ibi hoc in terminis tenet Ang.in
si verbis dicẽs ꝑ illũ tex.esse correctã.l.ꝓpe
rãdũ in isto casu ꝓposito. Verũ istud ꝓcedit
44 de iu.ciu. † sed de iu.can.est hoc correctũ
ꝑ c.si diligẽti.de fo.cõp.quo cauet, q ẽt ꝑꝑ
impedimentũ epi, non põt iudex secularis
cognoscere de cã clerici ꝯueniri corã eo. &
hoc tenet Iac.de Bel.in auth.vt cl.apud pro
epis.in 5.oppos.Qđ ius canonicũ seruat ho
45 die,ꝑꝑ libertatẽ ecclesiasticã.† Vigesimopri
mo limita nõ ꝓcedere,qñ elapso triẽnio,&
sic perempta instãtia partes de cõi cõsensu,
repetent oĩa acta vno contextu, porrigẽdo
u.

libellum,litem contestando,terminum rec
piẽdo,& sic de singulis acti,qa ꝑ talẽ repilo
gationem actoꝝ pñt instantiam restaurare
& hr̃ postea ac si perempta nõ esset ita tenet
Bart.in d.l.ꝓperandũ. & ibi ẽt Alex. in 4.
col circa fin.& Bart.in l.Seius,& Angerius,
ff.ad l.Fal.ꝑ ea,quæ tradit Bar.in l.quæ oia,
& in l.mutari,& ibi Bal.ff.de proc.idem te-
net Fel.in c.venerabilis,col.5.ver.4.declara
tio,&c.de iud. & Ioan.de Imol.in c.de cau
sis de off.del.& Soc.in ꝯs.31.col.5. in princ.
in 3.vol.Et hoc vnum solum remediũ ꝯside-
rãt doc.in locis pręallegatis ad faciendũ,qđ
instãtia ꝑ partes renouetur. Verũ hæc non
est ꝓrogatio instãtiæ, sed põt potius dici in
46 stauratio,& renouatio de nouo. † Vltimo
pro reassumptione prædictorũ colligio hic
vnam ꝯclonem .s. quod instantia perempta
potest altero de quatuor modis instaurari.
Primo modo ꝑ insufflatione principis,vt di
xi supra in 11.& 12. limitatione, & an tunc
debeãt refici expẽsę,vbi dixi.Secũdo,ꝑ bene
ficium restõnis in integrum, vt dixi supra in
13.limitatione. Tertio, ꝑ repilogationem
actoꝝ de ꝯsensu partiũ, vt modo dixi in 22.
47 limitatione. † Quarto,ꝑ inceptionẽ causę
de nouo,qa perẽpta instãtiã nõ pit causa,ne
que ius partis,sed põt actor de nouo cãm in
cipere,& nouã instãtiã fabricare,vt d.l.Pro-
perãdum.§.fi.& ibi gl.in vers.vigorẽ,& cõi-
ter doc.& Bart. in l.petendæ.C.de temp. in
integ. rest. & differt iste quartus modus ab
alijs tribus ꝑcedentibus, qa in primis tribus
restituit eadẽ instãtia, q̃ erat perẽpta, & illa
acta q̃ erãt celebrata 9 remanẽt i suo robore
& non est necesse de nouo ista acta reficere,
sed põt ferri sñia ex illis primis actis, sed in
isto quarto modo creat noua instãtia,& est
necesse,ꝙ de nouo testes ꝓducant,& exa mi
nent,vt dicit gl. ĩ d.§.fi.in ver.vigorẽ, & ibi
doc.Itẽ in hoc quarto modo, qñ actor vult
de nouo agere,tenet indistĩcte ante oĩa refi-
cere expensas,vt hr̃ in decis.70.ꝯs. Neap. &
ꝓbatur ex his, quæ infra dicam,quia perem
pta instantia,semper actor ꝯdemnatur ad ex
pẽsas, vt dicit Bal. in d.l.ꝓperandũ.§.illo.
in fi.& Lanfr.in rep.c.qm̃ contrah. in fi. de
48 prob.† Limita iñ hoc,ꝙ dixi in hoc quarto
modo, procedere tñ in causa ciuili,secus in
criminali,quia perempta instantia in causa
criminali per lapsum biennij,non auditur
vlterius accusator ad iterandum, sm̃ Alex.
in

in d.l. ꝓperandum.§.fi.& ibi ēt Sal.idem tenet Bal.in l.abolitionem.C.de adult.& probatur in const.regni,quę incipit accusatorē. & ibi hoc no.Matth.in 2.no.Ioan.de Ana. in c.licet.col.fi.de accus. Et in tm̄ hoc est verū,ꝙ ēt si offerat soluere expensas,non auditur accusator ad inchoandum nouum iudicium,ſm Sal.in l.1. C. vt infra certum tps, per ea,quæ hn̄r in l si is,& l.fin.C.ad turpil.

ADDITIO vide omnino cap.in decisio.206. Petr. Foller.

49 Venio †ad tertiam qōnem principalem, & quæro quis sit effectus peremptionis instantię,& q̄d possit facere iudex ea perēpta.Sup quo psuppono,ꝙ instantia cāꝶ pōt duobus modis euanescere.Primo modo.s.p lapsum tpis, de quo plene dixi in præcedenti quæst. Secundo modo,per sniam absolutoriam latam ab obseruatione iudicij,& hoc pōt contingere multis modis. Primo, vt qn̄ actor fecit citari reū in causa ciuili,vel criminali. & in vltimo perēptorio comparet reus, & nō actor,tunc reus accusat ꝯtumaciam actoris,& petit se absolui ab instantia iudicij, & actorem ꝯdēnari expēsis,& ita ꝓnunciat iudex? p quā ꝓnunciationem nō pōt dici vere perēpta instātia, ex quo incœpta nō erat ante lit.ꝯtest.sed potius est circūductū edēm & sic est perēpta citatio.Veꝶ actor non pōt iteꝶ agere,nisi ante oīa reficiat expensas,sicut qn̄ instantia est perempta ita tenet And. de Iser.in cōst.sponte volentibus.per l.eum quē temere.ff.de iud. Et ꝙ actor possit iteꝶ agere,est tex.in l.& post edictū.§.circunductio.ff.de iud.vbi dr̄, ꝙ est perēpta instātia, nō aūt totius cāę,nisi esset lata snia absolutoria ab obseruatione iudicij, vt d. ibi gl. & sic ęqparat hunc casum peremptioni instantiæ totius causæ,qn̄ fert̄ absolutoria. & hęc mā tractatur plenè per doct.in l:properan-

50 dum.§ & siqdem.C.de iud. †Secundo modo fertur absolutoria ab obseruatione iudicij, qn̄ fuit in iudicio p̄n̄atus libellus ineptus,puta ex carētia actionis,iuxta l.si pupilli.§.videamus.ff.de neg.gest. vel ex defectu solēnitatis subālis, vel alio modo siri. De hoc est tex.& ibi Bar. in l.libelloꝶ.§.ꝙ si libelli.ff.de accus.& Spec.in ti.de off.om.iud. § deseruit,col.v.ver.in snia,&c. & gl.in l.1. in prin.in ver.sicu.nec tenere,in fi ff.si men. fal.mod.dixe.tūc fertur snia absolutoria. & reseruat ius agēdi ex alia cā apta,ſm Bal. in auth.sed siq̄s,col.1.ver.itē illa,&c.C.de sec. nup.& idem Bald.in l.2.in 14 q. C. de resc. vend.Ex quibus aūt causis dicat̄ libellus ineptus vide Pet.Phil. Corn.in cons.121.col. 4.in fi.in lra I,la 2.in 1.vol Et procedit hoc tam ante lit.contest.q̄ post: quia si fabricatus est processus inualidus,super libellū inepto , vel al'r processus est nullus ex aliquo defectu, non pōt sup tali processu ferri snia valida,p ea,quæ no.gl.inst.de obl.in princ. in ver.2.in fi vn̄ iudex tunc pronunciat ꝓcessum nullū, & absoluit reum ab obseruatione iudicij,reseruato actori iure iteꝶ agēdi,tex.est in c.examinata,& ibi Abb.& Fel. de iud.& Alex.in add.ad Bar. ī d.l.j.ff.si mē. fal.mod.di. Et ex hoc habes practicā, ꝙ qn̄ processus est nullus ex aliquo defectu, licet probationes sint recepta, non tn̄ fertur snia diffinitiua,sed absolutoria ab obseruatione iudicij per d.c.examinata, quę absolutoria, dr̄ interlocutoria,ex eo,q̄a non diffinis totū negocium , cum remaneat facultas iteꝶ agēdi,gl.& not.in ver.absoluetur, quam ibi ad hoc ponderat Bar.in l.haꝶ.ff.si seru.vēd. & Bart.in l.titia.ff.de accus.hodie aūt in regno saluātur ꝓcessus à multis nullitatib. p c.detestantes,& p regiam prag.primam,quę incipit. Dispēdia.ex quo ꝓcedit̄ sine figura iudicij, & sola facti veritate inspecta in causis ciuilibus,de qua mā vide Par.in tract. de synd.in ver.snia,vbi p plures col. ponit in-

51 tellectum dicti c.detestātes. †Tertio modo fertur absolutoria ab obseruatione iudicij ēt in causa appellationis, vt qn̄ iudex causę principalis ꝓtulit sniam diffinitiuā sup processu inualido,à quo fuit appellatū.nam iudex appellationis videns sniam nullā, cessat ipsam, & absoluit reū saluo iure iteꝶ agēdi tex.est,& ibi gl.& Abb.ī c.cū dilecti.de emp. & vend.& no.Bal.in l.2.in 24.q. C.de resc. vēd.& Alex.in ꝯs.79.inc pspectis verbis,&c.

52 in 2.vol. † Quarto mō, fertur absolutoria ab obseruatione iudicij, qn̄ actor lite ꝯtestata se abn̄at, & nō ꝓsequitur cām,nā tunc est in ptāte rei ꝓsequi cām, & ꝓducere suas exceptiones,vel instare.ꝙ absoluatur ab obseruatione iudicij actore non prosequēte,quo casu,si reus eligit hāc viā,vt absoluat̄, iudex citabit actorē, vt veniat ad ꝓsequendū: q si nō venerit, poterit reū absoluere ab instantia iudicij,& actorem abn̄tem ꝯdēnare in expēsis.Si vero reus elegerit aliā viam ꝓducē-

di suas defensiones,& tūc si illis productis liquet iudici de cā, vt pro reo, vel actore possit diffinitiuā proferre, & tunc absoluet reū diffinitiuę. Et si liquet pro actore, cōdēnabit reū diffinitiuę actori,& abñti,& in oēm euē tū actor abñs cōdemnatur in expensis, siue vincat, siue succūbat. Si vero de cā nō liquet vt q̄a neque actor, neq; reus produxit ꝓbōnes sufficientes, & tūc absoluet reū ad obseruationc iudicij. Ita hæc oīa deciduntꝑ tex. & ibi Bart. Bal. Alex.& cōiter Mod. in d. l. ꝓperādum, §. & si quidē, C. de iud. Et vtilitas est ista, quia qñ reus absoluitur ab instantia iudicij, pōt actor iteꝝ agere refectis expēsis. vt hr̄ in c. examinata, de iud. & in l. & post edictam. §. circūducto. ff. de iud. & patet ex his, q̄ supra dixi. Sed qñ absoluitur diffinitiuæ, non pōt vlterius agere actor, q̄a obstat sibi exceptio rei iudicatæ, vt declarāt Alex. & Ias. in 5. & 6 col. in d. §. & si quidē. Illud aūt, quod dixi supra. ꝙ tunc dr̄ de causa nō liquere, qñ probationes non sunt ꝓductæ. intellige, qñ non fuit datus actori terminus probatorius, vt quia se absentauit ante dationem termini ad probandū, nam tunc fertur absolutoria ab obseruatione iudicij. Si aūt datus esset terminus,& postea actor se absentasset, nūc siue fiant ꝓbōnes, siue nō pōt, ferre iudex diffinitiuam sniam pro reo: per l. q accusare. C. de eden. ita declarat Barr. in d. §. & si quidem. in 3. oppo. & ibi ēt Ias. in
53 5. col. † Hoc tñ singl'r limita non ꝓcedere, qñ actor probasset semiplene, & reus nihil: quo casu esset deferendum iurm suppletorium actori. quia ex quo ꝑp eius abñtiam non potest iurm deferri,& reus minime pōt. ꝯdēnari, quia non est plenè probatū, absoluet reus nō diffinitiuæ, sed ab obseruatione iudicij, ꝑp illam semiplenam ꝓbōnem. ita tenēt Marf. Sil. & Sal. in d. §. & si q̄dē. quos
54 ibi seq̄tur Alex. in 3. col. † Et inquantum supra dixi, ꝙ absolutoria ab obseruatione iudicij, est interlocutoria: adde vnū casum, in quo habet vim diffinitiuę, videlicet, qñ reus solueret debitū pendēte iudicio, q̄a tūc non absoluit diffinitiuæ, ex quo ꝓcessus habuit veꝝ principium, & obligatio fuit sublata ꝑ solutionem postea factam, sed absoluit ab obseruatione iudicij, quæ absolutio habebit vim diffinitiuæ: fm Bart. in l. titia. ff. de acc.
55 & Ias. in d. §. & si quidem, col. pen. † Istis ꝓsuppositis venio ad decisionē huius tertię q. & dico, ꝙ qñ perit instātia fm primum modum. s. per lapsum tp̄is, effectus est ille. quia pereūt oīa acta iudicij, non aūt acta causæ, seu litis. ita dicit Abb. in c. venerabilis, col. 6. vers. quęro, quę acta,& c. de iud. Declarat istam dr̄iam. Acta iudicij dñr illa, quæ tendunt ad litis ordinationem: prout est libellus, litis contestatio, terminus probatorius, satisdatio,& alij siles actus. Acta causæ dñr ea, q̄ tendunt ad litis decisionem prout sunt depositiones testium, instrā, confessiones,& alia similia acta ꝓbatoria. ita declarat gl. in cl. sæpe, in ver. defensiones, de verb. sig. Ista ergo est vera,& cōis cōclusio, ꝙ per lapsum instantiæ pereunt oīa acta pendentia ad litis ordinationem, & oēs satisdationes receptæ in iudicio, vt dr̄ in d. l. properandū. §. & si q̄dem. Acta vero probatoria non pereūt. ita tenet Spec. in tit. de iud. deleg. §. restat. ver. sed nunquid oīa,& Bal. in l. cum antea, circa fi. C. de arb. & Bar. plenè in l. cū lite mortua. ff. iud. sol. & Alex. in consil. 58. in 2. vol. & Bart. & Alex. plenè, in l. is, apud quē, col. antepen. & pen. C. de eden. & Abb. in c. causam, quæ de test. & hr̄ in dec. 148 cōs. Neap. vnde sequitur cōclusio, ꝙ qñ instantia incipiunt,& de nouo pñt in vim ꝓbōnis produci attestationes,& ꝓbōnes receptæ in prima instātia perempta,& facient plenā fidem, vt dñt doct. in l. locis palleg. & Alex. in ꝯs. 61. col. 3. in fi. in 2. vol. Solum ergo req̄ritur, ꝙ lis de nouo ordinetur, incipiendo à libelli porrectione,& citatione, & ꝓsequēdo alios
56 actus vsq; ad finē causæ. † Prædicta tñ intellige, & limita, dūmodo acta fuit publicata in prima instātia, alr̄s si nō sunt publicata, nō faciēt fidē in alia, vt hr̄ in l. gesta. C. de re iu. & ꝑ Bar. in d. l. cū lite mortua. Alex. in d. l. is apud quē, col. 6. in fi. vers 6. ꝯtrō, &c. C. de eden. Sed restat dubiū, an possint peti publicati corā iudice secundæ instātiæ. In hoc est varietas inter doct. q̄a Bar. in d l. cū in litem mortua. tenet ꝙ sic. & multi alij doct. tenent contrarium quos refert Alex. in d. l. is, apud quē, tandē Alex. ibi ꝯcludit seq. opin. Ant. de But. in c. Alb. de test. vt distinguamus, aut testes sunt viui adeo quod pñt iteꝝ produci, & tunc non pñt publicari ꝑ iudicem secūdæ instantiæ, sed debēt iteꝝ produci, & examinari. Aut sunt mortui, adeo q̄d iteꝝ hr̄. nō pñt. & tunc poterūt publicari,& plenam fidē facient. & hanc opi. puto esse verā, quam in

in effectu tenet expresse gl. quę non fuit ibi pōderata in l. ꝓperandū, §. h. i vers. vigore,
57 C. de iud. ex cū hac dist. pertranseo. † Prædicta tñ intellige solum ꝓcedere in cā ciuili, nā in criminali per lapsum instantię pereunt non solū acta ordinaria, sed ēt probatoria, ita ꝙ nullo modo pōt iterū agi ita declarat Matth. in const. accusatorē, in 2. no. & ꝓbatę ex his, q̄ tradit Sal. & Alex. in d. l. ꝓperandū, § fi. & dixi supra, in 2. q. princ. in fi. vers. limita tñ hoc, &c. De alijs aūt actis ordinarijs, an pereant in totū in causa ciuili, & an remaneat aliqs effectus eoꝝ, vide Alex. ī l. is, apud quē, C. de eden. in 6. & 7. col. & Bar.
58 ī l. cū lite mortua, ff. iud. sol. † Alius effectꝰ sequitur ex ꝑemptione instantiæ. qa sñia lata post eā ꝑeptā, est ipso iure nulla & nullū habet effectū, ſm Alex. in ꝯſ. 136. col. 1. in 2. vol. & in ꝯſ. 136. col. 1. eo. vol. & in ꝯſ. 42. in 3. vol. & Par. in trac. synd. in vers. instantia, col. 2. & gl. Bar. & doc. cōiter, in d. l. properandū, in prin. vbi hoc limnāt, & maxime Alex. in pen. col. vt ꝓcedat in instātia biennij, vel triēnij inducta à iure cōi. & idē in instantia statuaria, qñ simplr̄ est inducta. Secus, si esset adiecta pœna iudici nō pronūcianti infra tps statuti, quia tunc sñia postea lata, valet licet iudex incidat in pęnā, & hoc tenet ē. Paul. de Cast. in ꝯſ. 16. col. pen. in 1.
59 vol. † Intellige tñ prędicta, q. iudex non pōt ferre absolutoriam, vel ꝯdenatoriā in causa principali, tñ ab obseruatione iudicij pōt absoluere reū, & ꝯdēnare actorē in expensis, ēt post perempta instantiā, qa periculū expēsaꝝ, spectat ad actorē, cuius negligētia perijt, ita tenet Alex. in ꝯſ 46. post prin. in 5 vol. & idem Alex. in d l. properandū, §. illo, circa fi. & ibi per Bal. & alios doc. & Fel. in c. de causis. col. 5. de off. del. Et Lanf. in rep. c. q̄m contra, in fi. verbis, de prob. & Alex. in conſ. 136. col. 1. & conſ. 138. col. 1. in 1. vol.

ADDITIO Hoc ꝓbat tex. in l. fi. C. si intra cer. tem. l. si ꝓſes quasi desertā, & ibi gl. C. quō, & qñ, & Inn. hoc voluit in c. fi de iureiu. Alex. in conſ. 137. & 136. lib. 2. & Roma. in sing. 788. & Dec. cōſ. 34. in fi. lib. 1. & tenet Rot. in dec. 98. licet in nouis, & hoc ēt ꝓcedit si foret iudex delegatus, cū hoc sit quoddā incidens in cā vt tenet Rot. in dec. 154. auditor in nouis. & Ang. concl. 22. & conſ. 28. iudex. Pet. Foll. V. I. D.

60 † Secundo intellige, & limita, nisi ex ꝓcessu appareret confessio rei ꝯuenti. quia ex vi notorij pōt iudex ferre, sñiam ꝯtra ꝯfessum ēt post ꝑemptam instantiā, & valet sñia siue in ciuili, siue in criminali, ſm Bal. in d. l. properandum, in fi. illius prin. & Abb. in c. venerabilis, col. pe. de iud. & Fel. in d. c. de causis, col. 5. de off. del. & Alex. in add. ad Bart. in l. fi confessus, ff. de cust. reo. in add. quę in
61 incipit, An ex inordinato, &c. in fi. † Adde tñ hic, quando incipitur de nouo causa post peremptionem instantiæ, ꝙ possunt in nouo iudicio opponi oēs exceptiones dilatoriæ, & declinatoriæ. perinde ac si nūquam vllum iudicium fuisset intentatum, secundum Ang. in consil. 288. in fine.

ADDITIO Corrupte allegat Ang. in conſ. 288. voluit enim eum allegare in conſ. 289. in fin. incip. viso facto, & statutis prædictis. Petr. Foll.

62 † Vltimo, pro complemento huius mãæ. posset dubitari, quid si istantia petit non per lapsum tpis, sed alio modo, puta per absolutoriā ab obseruatione iudicij, vt qa libellus ꝓcessus fuit nullus, q̄ acta peāt tūc? Dic similiter, ꝙ pereūt ordinaria litis. Acta vero ꝓbatoria, nō pereūt, qa pñt ꝓduci in alia instantia in vim ꝓbationis. Ita tenent Host. & Abb. in fi. verbis in c. causam, q̄, & ibi ēt Fel. in pen. col. in fi. & seq. de test. reprobata quadā opin. Bal. alr̄ tenentis, vt ibi refertur. Plus ēt dici ibi Fel. ꝙ est maioris efficaciæ ista peremptio instantiæ per absolutoriam, qa tūc perit oīno effectus actoꝝ ad litis ordinationē, ēt quo ad interrūpendam pręscriptionē, & quo ad alios effectus, in q̄bus durant, qñ petit ꝑ lapsum triennij, ſm Alex. in d. l. is, apud quem, & Bart. in d. l. cū lite mortua. Rob. Mar. V. I. D.

63 † Sequitur modo videre de tertio termino, q. dr̄, lis, vt sequar ordinem ꝑsuppositum in principio huius 5. partis. Qui terminus, lis, est magis gñalis. nam q̄nque ponitur pro instantia causæ, & ita accipitur in d. l. ꝓperādū, in princ. & in d. l. cū lite mortua, ff. iud. sol. q̄nque ponitur, ꝓ ipsa cā deducta in iudicio, vt hr̄ in nullæ, C. de proc. & in l. litis nomen, ff. de verb. sig. ita declarat Alex. in l. postquam liti, col. 1. C. de pact. & idē Alex. in conſ. 22. col. 1. in fi. in 1. vol. vbi ꝑ hoc infert, ꝙ is, qui renūciat liti, censet renunciare instātiæ, & cāæ adde gl. in ver. litis, & ibi Gemin. in c. 1 licet, de procu. lib. 6. & dec 220.

64 conf.Neap.in fi †Quanto aũt dicatur inci pere lis gl.in l.cãs,C.de transf. & Bal etiam ibi dicit,ꝙ incipit ante lit.contest.Tñ veritas est in cõtrarium. & illa gl.in hoc reprobatur,vnde non incipit.nisi à litis contestatione.Probatur in c.super qõ.post princ. & ibi gl.in verf.litis exordiũ.de of.del.& in l. apertissimi,in prin.& ibi gl.in verf.inchoetur,C.de iud.& est tex.in c.ex parte.el 3.de verb.sig. & hanc opi. tanq̃ magis cõem tenent Cyn.Bar.Ang.Alex.& Ias.in d.l.cãs.& Fel.in d.c.super qõnum,col.4.in fin.& seq.

65 † Quod aũt limitat ibi Fel. quatuor modis. Primo, fauore liberationis.Secundo, quo ad inducendum vitium litigiosi.Tertio,quo ad inducendã litis pendentiã.Quarto,quo ad perpetuandam iurisdictionem. quia in casibus incipit lis ante litem contestatam.& sic à sola citatione, vt ibi per eũ.

66 QVARTVS terminus est † causa.Proprie causa dr̃, ipsum ius deductum in iudicio,hic dicimus causam ciuilem,vel criminalem,ſm quod in iudicio deducitur actio, vel accusatio,vt declarat Alex.in d.l.postq̃ lit.col.1.per allegata ibi per eum,& in d.cõ fil.21.col.1.in fi.in 1.vol. & incipit causa, ẽt ante lit.cõtest.& sic tam ante,quam post dr̃ causa, ſm Alex.& doct.in d.l.causas, C. de transf.&Ang.in §.omnem,col.2.in auth. de litig.& hr̃ in c.forus,de verb.sig. & comprehendit tam ciuilem,quàm criminalem,

67 ſm Card.in cl.1.in 18.q.de off.vic. † Vnde aũt dicatur causa, vide Card.in cl.1.§.ab olim,in 3.oppo.de sepul.vbi dr̃,ꝙ causa dr̃, à chaos, quod fuit principium omnium in mundo.ita causa potest dici principium, & mã ipsius iudicij, & ibi ponit, in quo differant causa,ratio,&occasio.quid sit causa,po

68 nit Card.in cl.1.in 18.q.de of.vic. †Quæ aũt sit dr̃a inter causam, & controuersiam? Dic, ꝙ causa non est nisi in iudicio vt hr̃ in d.l.causa, C.de transf.in controuersia vero, põt fieri in iudicio,& extra iudicium, & sic põt esse sine lite ſm Bal. in d.l.causas, & ibi cõiter doct. Pro hoc est tex.in l.Lucius,§. tres hæredes, & ibi Bar.ff.ad Treb.& dr̃ fieri controuersia nõ solum agendo,sed ẽt ex ceptionẽ opponẽdo, vt gl. in l.non solũ,§. si status,& ibi p doct.ff.de proc. & dr̃ ɔtrouersia, siue fiat de iure, siue fiat de facto.ſm Bar.in d.§.tres hr̃des. Itẽ fit controuersia ẽt resistendo,ſm Bal.in l.j.C.de testib.vbi idẽ dicit de hoc nomine qõnis.s.quod fit qstio etiam resistendo, & sic quæstio dr̃ extra iudicium ſm Bal.in d.l.causas. Item dr̃ controuersia ẽt ante litem cõtestatam, ſm Bal. in l.diuus, in princ. in primo not. ff.de pet. hær.& Abb.in c.& si Christus, de iureiur. & Alex.in l.stipul.ista,§.si qs forte,ff.de verb. oblig. & vide aliqua de pdictis p Bart. in l. amplius.ff.rẽ ratam hab.& Fel.in c.sup quęstionũ in prin.in iiij.col.in fi.& seq.de of.de leg.& in quo differat causa in negocio.ponitur in c. forus de verb.sig. & declarat Card. in cl.j.in v.not. de proc. Nam causa nõ dr̃, nisi in iudicio negocium vero dr̃ in iudicio & extra. Vnde procurator ad negocia põt agere in iudicio, & tractare extraiudicialia. Sed procurator ad causas non potest tractare extraiudicialia,ſm eum.& vide de prædictis per doctor.in l.si quis maior,C.de transac.& hæc de ista quinta parte dicta sufficiãt. Rob. Mar. Venuf. V.I.D.

SEXTA PARS.

Iudicium trifariam partitum.Et cuiusli bet partis tẽpus,& vsus.Tum decem membra,seu potius gradus ad indicium,ordine,& loco distincti,doctè & eleganter. In summa actuum,qui emergũt in iudicio,sexdecim numero,insignis, & compendiosa explicati. Postremo, iudicij decisoria.

1 *Totum iudicium quo ad sui ordinem, tres partes habet.*

2 *Acta omnia, quæ fiunt à citatione, vsque ad litis contestationem inclusiue, in principio iudicij fieri dicuntur.*

3 *Iudicium, quæ membra, seu acta in sui prima parte contineat.*

4 *Quibus modis ad iudicij principiũ perueniatur.*

5 *Inquisitio,vel accusatio præcedere debeat,vt quis de aliquo crimine puniatur.*

6 *Inquisitio prohibetur, nisi in casibus à iure expressis.*

7 *Inquisitio generalis, quæ dicatur, quomodo, & qualiter fiat. & ad quem effectum.*

8 *Copia repertorum non datur hodie, in regno, sed tantum capitulorum, quod procedit in foro seculari, secus ecclesiastico, nu 9 & 10.*

&

& ibi ponitur intellectus ad c Regni, quod incipit, subiungendo.

11 *Inquisitio generalis precedere debet, ante, quam conueniatur vniuersitas ad pœnam damni clandestini.*

12 *Inquisitio specialis contra certam personam, qualiter, & quot modis fiant.*

13 *Inquisitio fieri debet per ecclesiasticum iudicem de idoneitate personæ eligendæ, vel ordinandæ*

14 *Prælatus visitans ecclesiam de vita, & moribus clericorum inquirere debet.*

15 *Bona vacantia applicantur fisco, sed contradictor comparens auditur, & datur sibi copia inquisitionis, seu defensionis.*

16 *Ad validitatem inquisitionis, quot requirantur.*

17 *Inquisitio specialis non procedit, nisi primo constet delictum esse commissum.*

18 *Confessus occidisse hominem, non habetur pro veridico, nisi primo mittatur ad locum ad inquirendum, an ibi fuerit homo occisus.*

19 *Fama inquisitionem præcedere debet alias inquisitio non valet.*

20 *Iudici non creditur de fama, nisi ex actis appareat probata.*

21 *Fama nisi habuerit originem ab honestis personis, & fide dignis nihil operatur.*

22 *Inquisitio formatur, extantibus indicijs sine fama.*

23 *Dictum socij criminis, non est sufficiens ad inquirendum, fama non præcedente.*

24 *Iudex inquirere potest ad denunciam officialis, non præcedente fama.*

25 *Inquisitio formata de mandato principis, valet, fama non præcedente.*

26 *Denunciatio criminis à viro probo facta sufficiens est indicium ad inquirendum de infamia denunciati, qua tuetia de crimine inquiritur.*

27 *Inquisitio formata non præcedente infamia, valet, existente inquisito præsente, & non contradicente.*

28 *Inquiritur contra officialem in syndicatu, non præcedente fama.*

29 *Inquisitio generalis formatur, fama non præcedente.*

30 *Inquisitio specialis quam præcessit inquisitio generalis, valet sine alia famæ probatione.*

31 *Banna, quæ faciunt officiales in principio sui officij, an sint sufficientia, vt iudex inquirere possit in casibus a iure non permissis.*

32 *Inquisitio non ad puniendum, sed ad corrigendum pro animæ salute fama non præcedente, valet.*

33 *Inquisitio formata ex necessitate officij, non præcedente fama, valet.*

34 *Inquisitio delicti non commissi dolo vel lata culpa, sed per leuem aut leuissimam culpam, non valet.*

35 *Inquisitio locum, & tempus commissi criminis continere debet.*

36 *Inquisitio sine solennitatibus, l. libellorum, ff. de accus. valet, quando inquiritur de crimine, commisso contra diuinam maiestatem, et de crimine læsæ maiestatis.*

37 *Inquisitio omnes delicti speciales circũstantias continere debet cum loco, & tempore.*

38 *Offensus citari debet ad accusandum ante, quam iudex inquirat.*

39 *Inquisitio vigore statuti facta, non tollitur per superuenientem accusatorem, & remedium ordinarium dicitur.*

40 *Inquisitio in quibus casibus permittatur de iure communi, & per capitula Regni.*

41 *Inquisitio non cessat, inquisitio affectante vel procurante ab aliquo accusari coram alio iudice, vt impediatur inquisitio.*

42 *Offensus, qui iudici dixi nolle accusare, si demũ inquisitione formata vult, non auditur.*

43 *Inquisitio non impeditur per superuenientem accusationem, quando ex parte rei nihil fuit oppositum.*

44 *Inquisitio non supersedit quando accusans prius denunciat iudici vt procedat ad inquirendum contra aliquem, quem postea accusat.*

45 *Collusio inter accusatorem, & accusatum non facit cessare inquisitionem.*

46 *Inquisitio non tollitur, si accusator fuit causa promouente inquisitionem.*

47 *Probationes receptæ in processu inquisitionis, non pereunt, superueniente accusatore, sed remanent in suo robore.*

48 *Inquisitio de iure canonico semper est remediũ ordinarium, etiam non tollitur per superuenientem accusatorem.*

49 *Inquisitio fieri non potest de crimine, de quo alias quis fuit accusatus, vel inquisitus, & legitime absolutus.*

50 *Inquisitio non prohibetur, quando sententia absolutoria lata est per collusionem, & præuaricationem.*

51 *Collusio qualiter probetur, & contra num 45. in fi. & num. 53.*

52 *Sententia ab obseruatione iudicij, non impedit*

de eodem crimine inquiri.

53 *Inimici de iure canonico repelluntur ab accusando, secus de iure ciuili.*

54 *Accusari potest absolutus à tertio qui suam, vel suorum iniuriam prosequitur, & accusationem ab alio institutam ignorat.*

55 *Transactio criminis, facta cum accusatore, an impediat, quam alius possit accusare, vel iudex inquirere.*

56 *Accusatore remittente iniuriam pendente accusatione, an possit iudex procedere, stante indultu, principis precedente.*

57 *Transactio in criminalibus quid operatur, maxime in casibus permissis, & supra. num 55.*

58 *Iniuria facta vni omnibus eius consanguineis facta censetur, & quamuis passus iniuriam remittat, possunt tamen alij accusare.*

59 *Crimen publicum in regno hodie non differt à priuato, quo ad accusationem.*

60 *Consanguineus accusare potest de iniuria consanguinei criminaliter tantum non autem ciuiliter, nisi solus frater, & maritus, & numero 65.*

61 *Frater non agit ciuiliter pro iniuria fratris, sed criminaliter sit.*

62 *Consanguinei vsque ad quem gradum admittantur ad accusandum, & prosequendum suorum iniuriam.*

63 *Iniuria, quæ fit diuinæ religioni, vel patriæ, propria appellari potest, & quilibet potest eam prosequi tanquam propriam.*

64 *Spurij non veniunt appellatione suorum.*

65 *Libellus iniuriarum ciuiliter fieri non potest ad æstimationem iniuriæ, quando coniunctus agit pro iniuria coniuncti.*

66 *Agens pro iniuria illata suo consanguineo, qualiter libellum concipere debeat.*

67 *Pater remittere potest iniuriam factam filio, eo inuito, nec alij fratres iniuriati accusare possunt tanquam coniuncti.*

68 *Pater vilis, non potest iniuriam factam filio, remittere.*

69 *Pater vilis nõ potest filio pupillariter substituere.*

70 *Pater dilapidator, priuatur administratione bonorum filij, & tunc filius potest agere contra patrem.*

71 *Iniuriam illatã à coniuncta persona filio, non potest pater ea inuito remittere.*

72 *Coniunctus vltra sextum gradum, volens agere de iniuria coniuncti, non admittitur.*

73 *Transactio in criminalibus, in quibus casibus est hodie permissa per Regni constitutiones, qualiter in hoc ius commune restringatur.*

74 *Transigentibus in criminalibus licitum est aliquid ab accusato accipere, pro expensis, & interesse, & pro æstimatione damnorum.*

75 *Iniuria enormes, & atroces, quæ dicantur, & quæ leues.*

76 *Transactione facta in criminalibus, an, et quando iudex procedat.*

77 *Accusator colludens, seu præuaricans cum accusato, qualiter puniatur, & quando præsumatur collusio.*

77 *Transactio in ciuilibus, quando sit permissa, per constitutiones regni, & qualiter transigens puniatur.*

79 *Transactio ciuili causa facta per contumacem bannitum, et condemnatum, facit illum omnem pœnam euitare secus in criminali.*

80 *Accusator non comparens, vel desistens ante vel post litem contest. qualiter puniatur.*

81 *Iudex qualiter procedere debeat, quando accusator se absentat.*

82 *Accusator desistere potest ante, quàm reus compareat, vbi non vertitur interesse fisci.*

83 *Abolitio criminis, facit accusatorem euitare omnem pœnam, & qualiter quomodo concedatur, & quis sit abolitionis effectus.*

84 *Legum correctio, non præsumitur nisi expresse appareat.*

85 *Inquiri vel accusari quis potest de crimine, de quo per viam exceptionis cognitum fuit.*

86 *Inquisitio fieri potest de crimine, de quo primo cognitum fuit per viam denunciationis euangelicæ.*

87 *Absolutus in foro animæ, potest iterum accusari in foro terrestri.*

88 *Remittens iniuriã in foro conscientiæ. põt agere ad emendationẽ damni in foro cõtentioso.*

89 *Agi an possit criminaliter ex eodem delicto, ex quo prius fuit actum ciuiliter.*

90 *Accusatus de sola iniuria pro crimine homicidij an possit iterum accusari de homicidio ad pœnam legis Corneliæ.*

91 *Iniuriarum actione non põt quis agere contra homicidam, sed homicidam, accusare tenetur.*

92 *Accusari non potest pluries quis de eodem crimine, ab eodem, sed à tertio sic, quando non fuit sufficienter punitus, alias à tertio minime, & num. 93 94.*

94 *Accusatus ab vno, an, & quando pendente accusatione, vel finita, possit ab alio de eodem crimine accusari.*

95 In

95 Iniuriarum actione non potest agere consanguineus offensi, pendente accusatione facta per ipsum offensum.
96 Inquisitio fieri potest de crimine, de quo alias fuit actum ciuiliter.
97 Pœna irrogata per iudicem ecclesiasticum an possit irrogari à iudice seculari.
98 Accusatus de crimine, qui fuit contumax, potest iterum de eodem crimine accusari, & opponere non potest, quod alias fuit de eodem crimine accusatus.
99 Debitor nõ soluens in termino instrumenti cui fuit per creditorem prorogatus terminus post accusationem, si minime soluit in tempore prorogato, & iterum accusatur, an teneatur bis soluere pœnam.
100 Pœna reiterãda ei, qui nõ fuit sufficienter pro crimine punitus, qualiter irrogari debeat.
101 Pœna mortis, an, & quando ex causa mitigari debeat, quia quis fuit aliter castigatus in corpus, vel diu carceratus pro eodem crimine.
102 Inquisitio ab incompetenti iudice facta, non valet.
103 Processus factus coram incompetenti iudice, an fidem faciat coram competenti, & quid de cõfessione
104 Coadiutor, qui dari solet inquisitioni, an sit de substantia, & ad quem effectum datur.
105 Inquisitio formari debet in casibus à iure permissis, sed non prohibitis, ad hoc vt valeat.
106 Vsurarius potest inquiri per iudicem etiam ad commodum priuati.
107 Vsurarius compelli potest per iudicem ad vsuras restituendas, & potest ante receptionem impediri, ne vsuras recipiat.
108 Vsuræ permissæ sunt de iure ciuili, ideo index secularis non potest de illis inquirere, de iure communi, sed solum iudex ecclesiasticus.
109 Vsurarius punitur per episcopum.
110 Vsurarius an possit hodie inquiri per iudicem secularem ex officio per cõstitutionem Regni.
111 Vsurarius de iure cano. quas pœnas patiatur.
112 Iudex ecclesiasticus ex iusta causa sibi visa pôt adiuuare canones addendo nouam pœna, licet non possit totaliter contra canones statuere.
113 Pœna potest exacerbari, vt alij accipiant exemplum.
114 Vsuræ hodie multum frequentantur, ideo acrius puniri debent.
115 Iudex ecclesiasticus debet, & potest pœnam illam irrogare, quæ magis timetur: cuius timoris ratione censendum est delinquentem cessaturum à delinquendo.
116 Vsurarius nulla magis conuenienti pœna puniri potest, quàm pecuniaria propter eius auaritiam, & ideo merito constitutio regni indu xit pœnam publicationis bonorum.
117 Vsura dicitur crimen.
118 Crimen dicitur, omnis operatio mala, quæ potest in hoc seculo puniri.
119 Vsura species est rapinæ.
120 Maius malum non reperitur, quàm sit vsura.
121 Pœna arbitraria puniri debet, qui venit contra præceptum legis.
122 Opinio illa in dubio est seruanda, quæ fauet publicæ vtilitati.
123 Vsurarius peccat recipiendo vsuras, etiam à sponte dante.
124 Soluens vsuras, videtur sibi eruere oculum.
125 Intellectus ad c. cum tu. de vsuris.
126 Vsurarum crimen est publicum, & potest in regno iudex ex officio inquirere contra vsurarium, & etiam quilibet de populo admittitur accusandum de tali crimine.
127 Tortura an possit irrogari ĩ crimine vsurarũ.
128 Inquisitio potest fieri ex officio iudicis de omni crimine, quod committitur per conspirationem, seu conuenticulam.
129 Pœna quæ fit contra committentes conuenticulam, seu conspirationem.
130 Conuenticula licita, & illicita esse possunt, et in dubio semper præsumuntur illicitæ.
131 Ancilla vendita sub pacto, ne prostituatur, alias sit libera, emptore pactum non obseruante potest iudex inquirere, & illam exhiberi facere, vt ad libertatem.
132 Iudex in causis miserabilium personarum ex officio procedit.
133 Pupillus, & vidua, pauperes, inter personas miserabiles numerantur, alias se. us.
134 Iudex potest inquirere in litis, quæ notoriæ sibi linquent exactis, etiam parte non petente.
135 Iudex tam ecclesiasticus, quàm secularis potest inquirere ex officio, in omnibus causis pijs, & concernentibus animam.
136 Iudex ecclesiasticus inquirere potest, de quolibet matrimonij impedimento, ad faciendum ipsum separari.
137 Iudex ex officio potest inquirere de tutilus principis.
138 In applicanda pecunia fisco, iudex potest ex officio suo procedere.
139 Index potest ex officio inquirere ad magnum scandalum vitandum.

140 Iudex post generaliter inquirere contra omnes malefactores in prouincia vel ciuitate, quam regit, vt ipsam malis purget hominibus pro publica quiete.

141 Iudex ex officio inquirit de omni crimine, & iniuria cõmissa cõtra ecclesias, & ecclesiasticas personas, & de oĩ crimine in ecclesia cõmisso.

142 Iniuria illata clerico, est crimen publicũ, et quilibet põt accusare, & iudex ex offõ inquirit.

143 Iniuria facta clerico, dicitur facta Deo.

144 Inquisitio fit ex officio iudicis de blasphemia Dei, & quilibet accusare potest.

145 Hæres si fecit inuentarium, & creditores dicunt plus esse in bonis, quàm sit in eo conscriptum, iudex instantibus creditoribus inquirit & accipit probationes de domo hæredis etiam hæredis seruos torquendo.

146 Iudex inquirit in causa naufragij, & in omnibus causis ab eo dependentibus, & contra surripientes bona naufragorum, & inquisitio talis, fit leuato velo.

147 Iudex inquirit in causa suspecti tutoris, & inuentum suspectum ab officio remouet.

148 Iudex inquirit contra producentem falsam scripturam, vel suspectam in iudicio, & potest ipsum ex sola suspicione punire, nisi probet illam esse veram.

149 Suspicio sola contra falsam scripturam in iudicio productam, habetur pro plena probatione.

150 Testes vacillantes, seu falsum deponentes, possunt inquiri ex officio, et per iudicem puniri.

151 Iudex de quolibet delicto commisso coram se incidenter, inquirere potest.

152 Iudex potest inquirere de iuribus ecclesiæ, & ecclesiastico beneficio.

153 Iudex per inquisitionem procedere potest in casibus, in quibus accusator excusatur à præsumpta calumnia.

154 Iudex ecclesiasticus inquirit contra tenentes bona quæ dicunt distribui pauperibus, vel ad pias causas.

155 Iudex ex officio inquirit de probitate vitæ, de idoneitate, & moribus alicuius eligendi, promouendi, vel ordinandi.

156 Iudex ĩquirit de omni crimine, vbi interuenit accusator, qui colludit, seu præuaricatur.

157 Iudex inquirit contra calumniatorem, etiam nemine accusante.

158 Iudex inquirit, quando incidenter de crimine cognouit.

159 Iudex ex officio inquirit de iniuria facta, scholasti.

160 Iudex quando inquirat de delicto commisso in officio per suum officialem.

161 Iudex inquirit contra facientem iniuriam suis officialis, vel famulis, si crimen est notorium.

162 Iudex inquirit de omni notorio crimine.

163 Iudex specialiter inquirit de omni crimine, super quo primo generalis inquisitio præcessit.

164 Iudex potest cogere subditos ad faciendã pacẽ.

165 Filius iniurians patri, vel matri potest ex iudicis officio inquiri & puniri.

166 Iudex inquirit contra carceris custodem precio corruptum.

167 Lenones ciuitatum deuastatores dicuntur, & possunt per iudicem inquiri.

168 Inquiri iudex de crimine lenocinij, sine accusatore.

169 Lenocinij crimen, est maius adulterio.

170 Iudex an possit ex officio procedere in crimine adulterij sine accusatore.

171 Iudex inquirit contra quemcunque qui fuerit inuentus in flagranti crimine.

172 Iudex in Regno inquirit contra omnes homines malæ vitæ.

173 Iudex veniens in ciuitate, vel prouincia, edictum facere potest, quod omnes sentientes se offensos, compareant ad querelandum, & testes deponendum.

174 Inquisitio generalis non est sufficiens deueniendi ad specialem, nisi in casibus, in quibus specialiter inquiri potest, & non fit nisi semel in anno.

175 Inquisitio procedit ex officio iudicis de crimine læsæ maiestatis perpetrato contra personam principis, vel suorum collateralium.

176 Iudex ex officio inquirit contra famosos latrones.

177 Iudex inquirit contra inobedientes, & turbantes suam iurisdictionem, & contra rebelles, & contumaces, ad pœnas legitimas, & mulctas imponendas.

178 Inquisitio permittitur contra socios criminis, in casibus, in quibus permissa est de socijs, interrogatio.

179 Iudex ex forma cõstitutionum regni inquirit de homicidijs, & damnis clandestinis vbi nullus accusator apparet.

180 Accusatore mortuo, iudex prosequitur ex officio contra accusatum.

181 Iudex inquirit super necessitate ciuitatis, & ciuium subditorum.

182 Aduocati, et procuratores calũniosi possunt per iudicem inquiri, & interdici, ne postulent.

183 *Iudex inquirit de defensionibus rei in criminalibus ex suo officio, & etiam si reus se non defendat. Et ad hoc tenetur ipse iudex.*

184 *Iudex inquirit de facto, etiam testiu producendo, in omnibus casibus, in quibus procedere potest ad diffinitiuam sententiam, contra absentem, siue in ciuilibus, siue in criminalibus.*

185 *Iudex inquirit de crimine falsæ monetæ etiam, nemine accusante.*

186 *Pœna falsæ monetæ, est vltimum supplicium cum publicatione bonorum.*

187 *Hæreticus inquiritur per iudicem, & punitur ad combustionem, & bonorum publicationem.*

188 *Iudex inquirit in causis ciuilibus, partes interrogando, quando sibi æquum videtur.*

189 *Instrumenti producti in iudicio veritas inquiritur per iudicem.*

190 *Iudex inquirit de conditione testis coram se producti*

191 *Iudex inquirit ad denunciationem officialis, ad hoc deputati.*

192 *Aduocatus dari potest pupillæ, & miserabilibus personis, ex officio iudicis, & similiter furiosus.*

193 *Procurator administrans negocia absentis, potest per iudicem remoueri ob suum contemptũ, & contumaciam.*

194 *Procurator compelli potest per iudicem ex officio vt de mandato doceat.*

195 *Crimen sacrilegij, & plagij, potest per iudicem inquiri ex officio.*

195 *Decimas non soluentes, compelluntur officio iudicis ad soluendum, etiam nemine petente.*

197 *Tutor petitus dari, potest inquiri per iudicem an sit idoneus, & an reperiantur alij magis idonei.*

198 *Hæres compellitur ex iudicis officio ad sepeliendum defunctum, quo negligendo potest iudex vendere res hæreditarias pro sepultura.*

199 *Agens sine actione, potest ex officio iudicis repelli*

200 *Iudex habens arbitrales literales literas, inquirit de omnibus casibus, de quibus hic.*

201 *Syndecatores inquirunt contra officiales stantes ad syndicatum de commissis, & obmissis in officio.*

202 *Iudex inquirit contra frequentatores tabernarum, & alios de quibus hic.*

203 *Notorium dicitur, quod per decem testes probatur.*

204 *Inquisitio an fieri possit ex officio iudicis in crimine priuato, puta furto, vel iniuria.*

205 *Furtum an dicatur hodie crimen priuatum, ex quo est alterata pœna per capitula Regni.*

206 *Inquisitio potest si fieri de omni crimine de iure canonico.*

207 *Inquisitio criminosorum, expensis fisci fieri debet.*

208 *Inquisitio inepta, an valideretur per confessionem.*

SExta & vltima pars pricipalis huius tra
ctat' est. In quot partes diuidit iudiciũ
& quæ sint eius membra. Et super ista
6. parte declarabitur tota tela iudicij, exor-
dita per ordinem à principio vsq; ad finem.
1 †Sciendum est igitur, ꝙ totũ iudicium quo
ad sui ordinationem, habet tres partes. Pri
ma pars, durat à citatione, vsque ad litis cõ-
test. inclusiue. Secunda pars, durat à lit. ꝯtest.
exclusiue, vsque ad cõclusionem in causa in
clusiue. Tertia pars, durat à ꝯclone vsque ad
sententiam diffinitiuam inclusiue. ita decla
rat Bart. in l. 2. col. 2. ff. de furt. & quælibet
istaꝝ partium habet sua membra distincta,
quorum vnum sequitur successiue ad aliud.
2 † Prima igitur pars tota, appellatur princi-
piũ iudicij. vsque ad lit. contestat. inclusiue,
& ꝯnt oĩa membra, & acta, quæ fiũt in ista j.
parte, dñt fieri in princ. iudicij, ẽm Bart. in
d. l. 2. quod patet, quia tunc dr̃ esse cœptum
iudicium, qñ est facta litis contestatio, vt est
gl. in vers. inchoatam iuncto tex. in l. j. C. de
plus petit, & in l. j. iuncta gl. j. C. de iud. & in
in l. apertissimi iuncta gl. in vers. inchoetur,
eod. tit. & tex. in §. si vero apud iudicem ini
tium. in authen. de litig. facit tex. in l. si post
3 acceptum. ff. de rei vend. & in l. amplius non
peti. ff. rem ratam hab. † Videamus ergo
quæ membra, seu quæ acta continentur in
hac j parte iudicij, super quo dico, ꝙ ꝯnt in
ea considerari decem membra, seu decẽ a-
ctus, q̃ solent interuenire, videlicet Citatio,
contumacia, libelli oblatio, reconuentio,
auctoris laudatio, nominatio, interrogatio,
satisdatio, exceptio, & lit. contest. de quibus
4 singulis dispiciamus. †Et antequã ad declara-
tionem dictorum membrorum peruenia[illegible]
est sciendum hoc, ꝙ ad principium iudicij
peruenitur multis modis. Aut. n. [illegible]
actionis, aut accusationis, aut [illegible]
aut denũciationis, aut per [illegible]
officij iudicis. Primo modo [illegible] causa
cium per viam actionis q̃ [illegible]

ciuili, vbi quis prosequitur, id qđ sibi debetur ciuilr agendo, quia tunc, proprie dr agere, ut not. gl. j. i l. qui accus. C. de eden. & qñ dicatur causa ciuilis, seu iudiciũ ciuile, plene dixi supra in 4. parte, in 1. dist. ptin. Secũdo modo, perueniur ad iudicium qui viã accusationis, vt qñ aliqs deducit causam criminalem in iudicio accusando aduersarium per libellum, seu querelam de aliquo crimine, de qua mã habet plene in suis titulis ff. & C. extra de accus. & dixi supra, in 4 parte, in 1. & 2. distin. Rob. Mar. V. I. D.

De inquisitione.

5 TERTIO † modo, peruenitur ad iudicium p viam inquisitionis, & iste modus habet locum sltr in causis criminalibus ctr, in quibus inquiritur ad publicam vt lrarẽ, & procedit, vbicunq; aliquis cõmisit aliquod crimẽ, & nullus ipsum accusat, nam tunc iudex adhoc ne delictum illud pertranseat impunitũ, inqrit de illo ex mero offõ. & ipm iquisitũ repertum culpabilem punit pęna legitima, nam de iure nõ põt aliqs dãnari de aliquo crimine, nisi pcedat accusatio, vel inqsitio, fm Paul. de Cast. in ɔs. 284 i 2. vol. Super hac tñ mã inquisitionis, qa est quotidiana post quam hic venit opportunum ipsam attingere. duas q proponam examinandus. Prima qõ est, qđ modis, & ad quot effectus põt fieri inquisitio per iudicẽ. Secũda q. est, quæ requirantur in inquisitione ad hoc, vt
6 valeat, & fieri possit: Venio igr ad primam quęst. Et suppono primo q inquisitio est de gñibus proh bitorum quia rtr est à iure ,p hibita, nisi i casibus à iure exceptis, fm Bal. in ɔs. 124. col. 2. in 5. vol. est. enim contra rras iuris, quæ se hñt, q nemo sine accusatione damnatur. l. rescripto, §. si quis. ff. de nume. & hon. & not. gl & doct. in l. 2 §. si publ. ff. de adul & Bar. in l. cõgruit. ff de off. psid. & sltr est con ra ius diuinum, procedens ex ore Xpi relati per Ioan. c. 8. dum dixit Mulier, vbi sunt, qui accusant, & deficiente accusatore d xit. Nec ergo te cõdẽno. Quod tñ intellige de speciali inquisitione, ɔtra certã personam, quia illa est rtr prohibita, tam de iure cõi, vt supra, quã ẽt per ɔltões regni, vt hr in const. qui. § de specialibus, & ẽt per capitula regni vt est capitulũ, quod incipit, Gñales, secus aũt in inquisitione gñali, quæ fit ad crimina inuenienda non contra certã personam, quia illa est à iure permissa, fm
7 Bar. in d. l. congruit. † Hic præsupposito, venio ad solutionẽ. j. q. Et dico, q multis modis, & ad varios effectus solet fieri iquisitio quos plenẽ examinat Bal. in l. iubemus. C. de prob. & pmo nõ fit iqu sitio gñalis, vt qñ præses vel alius nouus officialis venit ad gubernationem alicuius ,puinciæ, vel ciuitatis, solet ac põt gñalr inquirere de omnib. delictis ibi patratis, ad hoc vt purget ,puinciam malis hoibus text. est, & ibi Barr. in d. l. ɔgruit. ff. de off. præs. & est cau ũ in regno, p d. c. gñalis. vbi datur ex præcepto omnib. presidibus, vt saltem semel in anno dictã inquisitionẽ faciant. Et in ista inquisitione nõ citatur certa persona, nec p eam aliquis cõdẽnatur quia nullus fuit ɔradictor nec citatus ad faciendas defensiones. Sed ista gñalis iquisitio operat, vt deueniri possit ad specialẽ, & sic est pparatoria, & tũc debẽt testes repeti parte citata ex illa speciali dãnatur. ita hæc ofa tenet Bal. in c. j §. iniuria, col. 5. ver. pone q inuenit, & c. de pace iur. fir. & Bar. in l. fi. in fi. ff. de q. & in d. l. ɔgruit, & Bar & Alex. in l. 2. §. si publ. ff de adul. & idẽ Alex ɔs. 183. col. 3. in 3. vol & in ɔs. 95. col fin. in 1. vol. & Pet. Ph l. Cor i ɔs 58. in j vol. & Fel. in c. inq. col. 4. de accus. vbi plus d cit, q ista gñalis inqsitio fit ad iuelligãdum, nõ ad puniẽdum, & iste est eius effectus. s. vt per eum possit deueniri ad specialẽ, nec. n. in ea danẽ capitula, quia non est cui detur, fm Abb. in c. qualiter, & qñ. el 2. in 13. not. extra de acc.
8 † Ad vnum tñ est aduertendum, q in regno habemus vnũ capitulum regni, qđ incipit. Subiũgendo, quo cauetur, q si per quatuor testes receptos inqu sitione gñali, quos nõ põt infamatus repulsare ɔltet de crimine, de quo ẽt esset imponenda pena mortis i ãlis, vel ciuilis, vel mẽbri abscissio, põt infamatus condemnari perinde ac si ordinaria inquisitio facta esset. Verũ disponit, q in primo detur reo copia repertorum. s. nominum, & dictorum testium. Et per hoc innuit, q debet admitti reus a l defensiones, sed nõ tñ ,pcessus ordinarius, qa si reus poterit illos repulsare, nõ ɔdẽnabitur, sed reseruanẽ illæ depositiones, vt faciãt indicia in alio ,pcessu ordinario, vt ibi dr in fine illius cap. Si vero non poterit illos repulsare, ɔdẽnabitur sine alio ,pcessu, sed ego puto, q hodie est cõi obseruãtia, & stylo curiaꝶ hᵘ regni, non seruatu

dispoſi

dispositio illius capituli, ex quo nō datur hodie in regno copia repertorum, sed primo fit inquisitio gñalis, seu capitur informatio de crimine, & repto aliquo infamato, & suspecto, formant ptra eū capitula specialis inquisitionis, q capitula eliciunt ab illa informatione, & dat eorum copia inquisitio, qui sit petit copiā reptorum pōt iudex sibi dicere ego do tibi copiā captorum, in qbus continent oīa reperta, vt possis sup illis facere tuas defensiones, & ita cōiter practicat. ita declarat Par. in tract. syn. in ver. inq. col. 3. vers. & aduerte, &c. Per hoc igr. q non dat copia repertorū cum noibus testium, dico, q non pcederet dispō illius capituli, subiūgendo, qa reus periret indefensus, si ita ex tali pcessu ordinato dānaretur, vnde datis capitulis, est necesse, qd fabricetur pcessus ordinarius, qa super illis fit litis cōtestatio, & postea facta publicatiōne, admittat repulsa, & disputet sup indicijs, vt hr in d. c. qualr, & qñ, el ij. de acc. & p Ang. in tract. mal. in vers. fama pub. col. v. in fi. ver. itē aduertas, &c. Et cū ista obseruantia hs regni reperio pformem decisionē Ang. in l si ff. de q's. quem refert, & sequitur Fran. Br. in suo tract. de indicijs, & tortura, col. 3. vbi dicit, q iudex nō debet dare copia reo de his q inuenit ex pcessu informatiuo, qa illa nō sūr idicia, nisi demū repetita reo citato, & tūc dat copia. Et hoc pōt esse post publicationē, & ita practicat.

9 † Puto tñ, q si iudex, q ex inquisitione gñali hret quatuor testes cōformes, vellet seruare dispōnem illius c. sub ungēdo, & dare eorum copiam reo, cum oībus alijs repertis, posset cū pdēnare sine alio pcessu ordinario, & sic totum hoc depēdeat ex arbitrio iudicis, an velit seruare dctm capitulum, vel stylum curiæ, quia illud captm nō reperitur expresse correctum. vñ cur stare phibet, l. sancimus. C. de test. & l. pcipimus. C. de appel. nec possumus dicere, q stylus ptrarius ipm correxit qa stylus cōtrarius est, vt nō dentur repta, & si nō dātur reperta nō esset conseruare dctm captm, quī tolleret reo defensio. sed si iudex in casu illo spāli, qñ hret quatuor testes, vellet dare repta, nō posset conqueri reus, q sit indefensus. qa tunc iudex non seruādo stylum, facit potius præiudicium curiæ, quam reo, & ppea posset reum condemnare sine alio pcessu, iuxta formā illius c. Et ista est noua psideratio, & bona, pro intelligentia eorum quę dicit Par. in d. ver. inq. col. 3. Et habes declaratam

10 istam c. subiungendo. † Restringe tñ prædictam obseruātiam, vt procedat solum in loco seculari, secus aūt in foro ecclesiastico, vel in terris subiectis ecclesiæ, in qbus seruatur ius canonicū, quia in illis debet dari oīno copia repertorum, ex quo illud cauet expresse, p d. c. qualr. & qñ, el ij. §. debet vbi iubet Papa dari inqsitio cap. & ei publicari dicta, & noia testiū, vt possit se defendere, & sic nō posset dicere tūc iudex ecclesiasticus. Volo tibi dare copiā captorum, in qbus sunt oīa repta, qa summus Pōtifex dicit expsse vtrūque dr. s. capitula, & repta, vnde non sufficit

11 dare vnum tm. † Secūdo modo, fit inqsitio gñalis, in regno, qñ est agendum cōtra vniuersitatē alicuius ciuitatis, ad æstimationē, vel ad pœnam dāni clandestini, fm formam pst. regni super incisionibus, & cōst. si dāna, nam ante, quā agatur ptra vniuersitatem, requiritur pro forma, q pcedat inqsitio gñalis ptra auctores sceleris, & demū illis nō repertis, deuenitur ptra vniuersitatem, Alias si prius ita ex abrupto ageret ptra vniuersitatē nō valeret pcessus, nec pdēnari posset vniuersitas. Ita pbatur in d. cōst. si dāna p totā, & maxime circa fi. ver. q post inqsitiōis, &c. & ibi per And. de Iser. col. 8. & Matth. in 8. no. Et nota istud, qa pluries habui in facto, &, feci quāplures processus annullare, & vniuersitatis absolui, p p dictā inqsitionem nō

12 factā. † Tertio modo, fit inqsitio spālis ptra certā psonā ad effectū puniendi de crimine p publica vtilitate, de qua loqtur text. in d. c. qualr, & qñ, el ij de accus. & d. l 2 § si publico. ff. de adul. & ibi gl, & Bar. & in hr pst. hi qui. §. de spālibus, & de ista inqsitione, qñ, & in qbus casibus fieri possit dicā infra in 2. q. princ. Et ista inqsitio specialis fit altero de tribus modis, videlicet, qñq; fit ex mero officio, vt qñ iudex de se inqrit cōtra aliquem sine qrela, & denuncia alicuius, vt declarat Ang. in trac. mal. in ver. mero offō. Qñq; fit ad querelam alic9, vt qñ offensus nō vult facere partē in iudicio p viā accusationis sed, solū exponit querelā iudici, & instigat ac sollicitat curiam ad inquirēdum, & de hac ista tract. plene Ang. in d. tract. in ver. necnō ad quærelam Qñq; fit ad denunciā alic9 officialis, put sunt isti mri camerarij ciuitatum, & alij nūcij deputati ad capiēdū malefactores, & denūciādū curiæ, nā pōt iudex inqrere ad

demum

denũciam talis officialis, nulla alia fan a pce dēte, q̃a per talẽ denũciã excusatur iudex à cal. tex. est, & ibi Bald. & Sal. in l. ea quidẽ, C. de acc. & no. plenè Ang. ĩ d. trac. ĩ ver. nec nõ ad denũc. & Paris in tract. synd. in vers. in quisitio. in prin. & Bart. in l. diuus. ff. de cust.
13 reo. †Quarto modo, si inq̃sitio ciuilr̃ ad vtilitatẽ ecclesiæ, vt q̃n iudex ecclesiasticus iq̃rit, put inq̃rere tenẽ de qualitate, & idoneitate psonę eligẽdę, ordinãdæ, vel ɔfirmãdæ, iux. tex. in c. cũ nobis de ele. & ibi gl. & Abb. & idẽ Abb. in c. j. ĩ gl. j. de off. ord. & Frãc. de Are. in c. qualiter, & q̃n. el 2. col. 2. de acc.
14 †Quinto modo fit inq̃sitio p plaũ, q̃n visitat ecclesiam, hã lũc tũc inquirit ex offõ de motibus, & idoneitate clericoꝝ, & ista inq̃sitio fit solum ad correctionem, & pniam imponendã, nõ aũt ad effectũ puniẽdi tex. est, & ibi Gem. & doc. in c. j. §. sanè de ɔs. lib. 6. & tenet Franc. de Are. in d. c. qualiter, & q̃n in 3. col. & Abb. in c. 1. in gl. 1. de off. ord.
15 †Sexto modo fit inq̃sitio de bonis vacantibus fisco deuolutis, in qua inq̃sitione si ɔtra dictor apparet, audiẽt in suis defensionib. dat sibi copia inq̃sitionis alias bona fisco applicant. put hæc omnia plenè declarant in l. si vacantia, & ibi Luc. de Pen. C. de bon. vac. lib. x. & de multis formis inquisitionũ, vide omnino Bald. in d. l. iubemus C. de prob.
16 SECVNDA † Principalis q. est, quot req̃rantur ad validitatẽ iñq̃sitionis. Istã materiã plenè examinat Ang in d. l. si vacãtia, & Ioã. de Ana. in d. c. qualiter, & q̃n, el 2. §. ad corrigẽdos de acc. & Bal. & Sal. in l. ea q. dẽ. C. de acc. & Bar. in l. 2. §. pub. ff. de adul. Ang. in tract. mal. in prin. & in ver. fama publica, & Paris in tract. synd. in ver. inq̃sitio, & Phil. in ɔs. 170. 175. & 189 & Luc. de Pen. in d. l. si vacantia, & Matth. in ɔlt. hi q. Ego tñ recolligã nõnulla req̃sita magis quotidiana ĩ practica succincte, & de reliq̃s remitto me ad doct. in locis pallegatis. vnde dico, q
17 plura req̃runt. † Primo. n. ad hoc, vt possit spã. r̃ inq̃ri ɔtra aliquẽ, req̃rit, q illud delictũ, de quo inquiritur, ɔstet saltẽ in gñe esse cõmissum, sed nesciẽ à quo, vt q̃a req̃ritur homo occisus, vel vulneratus, item reperiẽ furtũ factũ, vel rapina, vel aliud sĩle, de hoc debet ante oĩa iudex capere informationẽ, & facere describi in actus qualitatẽ delicti, & tenet Bar. in l. si col. 1. ff. de q. & Bart. in l. 1. §. itẽ illud. ff. ad Syll. vbi monet iudicẽ, vt faciat videri mortuũ, vel vulnera, ad hoc vt possit postea inq̃rere. idẽ tenet Ang. ĩ tract. male. ĩ ver. fama publica, col. 21. ver. 12. &c. & plenè p Par. in tract. synd. in vers. ɔfessio.
18 † vbi tñ dicit debere ɔstari iudici de delicto, q ẽt si quis cõfiteatur se occidisse hoĩem in nemore, nõ debet sibi credere, nisi prius mittat ad inq̃rendum si hõ fuit ibi occisus, & debet ẽt facere exhumari hoiem ad vidẽdum, si fuit vulneratus, si homicidium est de recenti, vel si saltem reperiũtur ibi ossa sepulta. facit q in simili de hac exhumatione hominis dicit Bal. in l. si quis testibus in fi. C. de test. vnde nunq̃ debet iudex formare ir q̃stionẽ specialẽ, nisi plenè ɔstet delictum esse cõmissum. alias si faceret inq̃sitionem, & extarẽt iudicia ɔtra aliquem, non põt illum torquere, si delictũ patratũ non ɔstat. ita dicit Ang.
19 in loco præall. † Secundo, principalr̃ requiritur, q inquirendus sit valde notatus p publicã famam de illo crimine, ita q pcedat fama ita vehemens ɔtra eum, q gñet scandalum, nisi fieret inquisitio. ita tenet Bart. in l. congruit. ff. de off. ɔs. vrb. & Ang in trac. male. ĩ 2. car. vers 4. principaliter, & c. & Gand. in tract. malef. in tit. qũo de mal. cogn per. nq. col. 2. & hr̃ pulchre per Phil. Dec. in ɔs. 175. col. 2. vers. 2. principaliter, &c. & cons. 189. col. fi. vers. non obmitto, &c. p hoc est tex. in c. qualiter, & q̃n. el 2. de acc. & c. licet Gel. de simonia. Nã fama pcedens sustinet vice accusatoris in inquisitione, alias iudex inq̃rere non posset, vt d. c. qualiter, & q̃n, & ibi Abb. in 6. not. & Franc. de Are. in vlt. not. & Fel. in vlt. not. & gl. in c. j. in gl. j. de off. ord.
20 † Et nota, q non sufficit q iudex in inq̃sitione apponat illa verba cosueta, videlicet, fama publica pcedente, &c. sed est necesse. q ex actis, & ex ipsa informatione ɔstet de fama publica, alia inq̃sitio posset impugnari, s̃m Fulg ĩ ɔs. 136. & 108. vbi expresse dicit, q iudici nõ creditur de fama nisi ex actis appareat pbata, & ipm̃ seq̃tur 21. Phil. Dec. in
21 d. cons. 170. col. 2. † Tertio requiritur, q fama habuerit originem à personis honestis, & fide dignis, & non à maleuolis, alias nihil operatur, tex. est in d. c. qua. r̃, & q̃n. el 2. & ibi Abb. col. pen. & Fran. de Are. in 6 not. & c. cũ oportet, & c. cũ in iuuentute, de psum. Alias aũt, si iudex sine fama inq̃reret, vltra q inq̃sitio impugnat, tenetur ipse iudex in quisitio ad expensas, & præsumitur cõtra iudicem

dicem de calūnia, vt declarat Paris in tract. synd. in ver. inq. s. col. 2. Et de hoc, quod debeat pcedere fama, vide plene Fel. i c. licet, de ac.
21 & Bal. in l. sancimus, col. fi. C. de iud. † Limita istud primo, qñ extarēt cōtra inqsitū indicia sufficiētia, nā licet non cōstet de fama pōt tñ inqri ex illis indicijs, scdm Bar. ibi d. l. cōgruit. vbi æquiparat pcessum inqsitionis cū indicijs, & cū fama publica, & Par. in d. ver. inq. col. 2. & Bal. in l. iubemus, col. pe. vers.
22 & c. C. de prob. † Et per prædicta pōt sustineri illud, quod tenet Phil. dec in d. cons. 189. col. fi. circa fi. vbi dicit, p dictū socij criminis, nō est sufficiēs ad inquirendū, fama nō pcedente. nam patet, rō ad sensum, quia fama debet pcedere à psonis fide dignis, sed socij criminis, nō sunt psonæ honestæ, nec fide dignæ, nec faciūt indiciū sufficiēs ad torturam, & inqsitio non fit, nisi præcedēte fama, vel indicijs, vt supra, & no. Bal. in l. san
24 cimus, col. fi. C. de iud. † Limita secundo nō pcedere, qñ iudex inqreret ad denunciā officialis, quia tunc pōt inqrere ēt non pceden te fama tex. est in l. ea quidē, & ibi Bal. & Sal. C. de acc. & Bar. in l. cōgruit, ff. de off. pſ. & in l diuus, ff. de cust. reo. imò tenet tūc iudex inqrere, alias facit litē suā, scdm Bal. in d. l. iu
25 bemus, col. 2. ver. 2. † Limita 3. non pcedere qñ inqsitio fieret de mādato pricipis, quia tunc pōt fieri, ēt non pcedēte fama scdm Bal. in l. nullus. C. ad l. Iul. mai. Quod tñ intellige, & declara, qñ princeps assertiue dicit in sua cōmissione, sibi cōstare de crimine, vel quod fama deuenit ad eius aures alias si cōmissio fieret simplr habet tacitā cōdōnē. s. dūmodo in fama pcedat, & tunc iudex debet ante omnia inquirere de fama, alias non pōt pcedere ad inquisitionē. ita declarat Fel. in c. cum oporteat in 4 not. de acc. & ibi ēt Ioā. de Ana. in 2. not. per gl. in c. ex tenore, de foro comp. idē tenet Phil. Dec. in d. cons. 170. col. 2. & cons. 189. col. fi. & Alex. in cōs. 183. incip. in cā angelorum, &c. col. fi. vers. nō
26 obstat pdictis, & c. in 2. vol. † Limita, quarto non pcedere, qñ aliquis denunciaret de crimine p aliquem probum virum, quia tūc ista denuncio est sufficiens, vt inqratur contra eum super infamia tm, & non sup crimine, sed reperta infamia, pōt inqri de crimine, scdm Abb. in c. licet in vlt. not. de acc. & ibi ēt
27 Petr. de An. & Fel. in 2. col. † Limita quinto non procedere, qñ iudex processit ad inquisitionem criminis pñte inquisito, & nō contradicēte, nec reclamante, quia tunc valet processus ēt si non probatur infamia, & nō pōt vlterius opponi cōtra pcessum, tex. est formalis in c. 2. de acc. lib. 6. & ita p illū tex. tenet Cep. in cons. 66. quod not. & semper facias interponi, ptestationē p reo cōtra inqsitionē.
28 † Limita, sexto non pcedere in inqsitione, quæ fit cōtra officialē in syndicatu, quia pōt contra eū inqri gñalr, & specialr, indistincte, ēt fama non præcedente, & inquiri contra ipsum, & cius familia, & officiales, & ministros scdm Par. in tract. synd. in 11. car. in fi. in c. pceditur aūt in syndicatu, &c. & est hodie decisum in regno p regiā prag quæ inc Regiæ dignitati, &c. sed cōsidera, quia in d prag. nullū verbū fit de fama, sed simplr conceditur procedi ad inqsitionē. vñ dēt intelligi, scdm ius cōe. s. vt procedat infamia per ea quæ dixi supra in 4. limitatione, & hoc expsse tenet Bal. in l. iubemus, col. 2. vers. mō restat, &c. C. de prob. vbi expresse dicit contra officiales fieri inqsitione demum fama præcedēte. Sed hoc non obstāte, teneo hanc limitationē p d. prag. Et cōsidero, quod per eā permittitur inquiri gñalr, & specialr, sed qñ fit inqsitio gñalis, non requiritur fama præcedēs, vt dicā modo in sequenti limitatione, & præcedente gñali, minime reqritur infamia in speciali, quia habet inquisitionem gñalem, quæ est præparatoria ad specialem, vt no. Bal. in l. obseruare, §. pficisci, in 5. & 6. q. de off. pc. & Bal. in d. l. iubemus, col. 2. vers. & est sciendū, &c. & hr in l. congruit. & ibi p Bar. & Bal ff. de off. præs. sequitur ergo firma cōclusio, quod contra officialē pōt inquiri, ēt fa-
29 ma non pcedēte. † Limita, septimo nō procedere in inqsitione gñali, quia pōt fieri & sine fama præcedente, scdm Abb. in c. 1. col. 2. in gl. 1. de off. ord. & hoc est prouisum in regno expresse, per cōst. quæ incipit, inquisitiones & p capitulum regni, quod incipit, Gñales p quæ iura municipalia conceditur facultas officialibus faciēdi inqsitiones gñales sine alia
30 probatione famæ. † Limita octauo, nō procedere in casib. in qbus pcessit inqsitio gñalis, quia pōt perueniri ad specialē sine alia probatione famæ ex quo inquisitio gñalis, est pparatoria ad specialē, quia alias frustra fieret, si p eam non perueniretur ad specialē scdm Bal. in d. l. iubemus, col 2. ver. & est sciēdum, &c. C. de prob. & probatur ex his, quæ

nec.

not. Bart. & Bal. in d. l. congruit, & Fely. in c. inqsitionis, col. 3. de accus. & l. 4. §. mandatis, & ibi Bart. ff. ad l. Iul pec. & Bart. in l. 2. si publico, col. 2. in fi. ver. 3. rña, &c. ff. de adul. Et ex his datur bonus modus inquirendi de oibus criminibus, ét de his, de quibus alias de iure inquiri nõ posset, videlicet, vt primo pcedat inqsitio gñalis, & reptis p eã iudicijs ɔtra aliquẽ, põt ɔtra eũ deueniri ad spãlem.

31 † Et ppea officiales cõiter in principio officij solent facere bãna, & inqsitiones gñales, complectendo varia, & diuersa crimina, qui bus postea emergẽtibus faciunt inqsitiones speciales, vigore bãnoꝝ, ꝙ facere pñt. Ita in spẽ tenet Amodęus in suo trac. synd. col. 6. in fi. & seq. vers. inquisitio gñalis, &c. & col. 7. ver. 3. &c. & sic tenet, ꝙ vigore dictoꝝ bãnorũ põt iudex specialr̃ inqrere ét de criminibus, de qbus alias de iure inquiri non põt. Et certe, si istud dcm esset veꝝ, esset hæc magna ampliatio ad mãm inqsitionis. Sed ego puto, ꝙ istud dcm nullã contineat veritatem & si ita esset, oia iura ꝓhibentia inqsitionẽ specialem, sentirent nobis de vento, cũ cõiter oẽs officiales soleant facere hmõi banna gñalia, per quę alterant legum dispositiones, & eaꝝ pœnas. Et hæc ptãs daretur officialibus, vt destruerent multas leges, & sic vendicarent sibi ptãtem principis, ꝙ non est dicendũ, cum de facili per viam obliq̃ fieret fraus legibus, vnde melius in hac mã locutus fuit Paris in d. tract. synd. i vers. tortura col. j. ver. an in cã pecuniaria, & circa mediũ vbi expsse dicit ꝙ officiales p eoꝝ bãna non pñt statuere contra ius, nec alterare pęnas iuris ex quo iurãt in principio officij seruare iura, & regni ɔstõnes, & capitula, vnde infert nõ valere bãnũ officialis, ꝙ quicunq; iuerit de nocte, vel portauerit arma, puniať ad quatuor tractus cordæ, qa nõ põt mutare pęnã iuris p pdicta. Istã opin. ɔtra Amodæum ego ɔsie mo esse verissimã i hoc regno, p d. c. gñales. Quo cauetur, ꝙ officiales faciant inquisitiones, gñales sel' in anno, & illis factis nullo modo descendant ad spãles, nisi de mandato principis, vel nisi in casibus à iure pmissis. Sequiť ergo, ꝙ si bãna vel gñales inqsitiões cõplectunť aliqua crimina, de qbus spãlr̃ inquiri non põt de iure, minime pt de illis inquiri vigore gñalis inqsitionis pcedentis, ne fiat fraus legi, & ita cũ ista declaratione itelligo hãc octauã limitationẽ. Do ét aliã declarationem. s. vt procedat, qñ per gñalem inqsitionẽ inuenit iudex aliqua indicia vrgentia sup illo crimine, de quo vult post modũ specia r̃ inquirere, qa tũ vigore illoꝝ repertoꝝ põt deuenire ad speialẽ, alias secus. imò tenereť ad dãna, & interesse ipsi inquisito, & psumereť oẽ malum ɔtra iudicem, qñ sine indicijs inquireret, vt not. Bald. in l. sancimus, col fi. C. de iud. & in l. iubemus, col. 2. ver. 4. C. de prob. & Paris in d. vers. inq. col. 2. & 6. in fi.

32 † Limita, nono, non ꝓcedere, qñ fit inquisitio nõ ad effectũ puniẽdum, sed ad effectũ corrigendi pro salute aiæ, vt qñ eps visitat ecclesiã, vel qñ vult se informare de vita, & moribus eligẽdi, vel consecrandi, vel alic' promouendi ad ordines, si est idoneus, quia tũc ex offõ inquirit, nulla fama pcedente, fm Abb. in c. 1. col. 2. in gl. 1. de off. ord. & Spec. i tit. de inq. §. qñ, ver. licet aũt, & §. viso. col. fi. vers. in summa, & ꝓbať ex his, q̃ hñr in c. ad nr̃am, el ij. de iureiur. & in c. cũ nobis, & ibi gl. de elect. & in c. 1. §. sanè, de cens. lib. 6. & tenet Franc. de Aret. in c. qualiter, & qñ, el ij. col. 2. & 3. de acc. & Bald. in ɔs. 220. in princ. in 3. vol. & Abb. in c. postq̃, in 3 not. de ele. & in c. 1. in fi. de postul. plat.

33 † Limita decimo, non ꝓcedere, qñ iudex inquireret ex necessitate sui officij, vt quia extaret statutum, ꝙ iudex teneať inquirere de tali crimine, alias puniť, nam tũc põt inquirere ét sine diffamatione, ita tenet Ang. in tract. mal. in 3. car. ver. 5. fallit, &c. Sed aduerte, qa puto hoc dictum ita simplr̃ intellectum, non procedere, nã certe considerando statutum, non põt loqui, nisi de inqsitione gñali respectu ꝑsonæ. s. faciẽda ɔtra personam incertam, qa de certa persona non põt sentire. quo casu veꝝ est, ꝙ ista inquisitio gñalis põt fieri sine diffamatione, vt dixi supra in 7. limitatione, & ita intelligendo ista nõ esset noua fallentia, sed eadem cum septima, sed ad hoc, vt fallentia sit bona, & noua dr̃et intelligi de speciali & tũc, dico, ꝙ nõ ꝓcedit, quia tale statutũ debet hr̃e tantam ɔdõnem. s. si pcedit infamia sicut dicimus in cõmissione principis, vt dixi supra in tertia limitatione, alias statutum esset ɔtra ius, & daret iudici mãm calũniandi, qa emergẽte crimine posset de facto vexare aliquem innocẽtem non diffamatũ, & inqrere ɔtra ipm, auctoritate statuti. Posset tñ saluari ista limitatio, vbi pcederẽt alia idicia ɔtra aliquem, qa tũc vigore indicioꝝ, iudex potest

pôt iquirere licet fama nõ precedat, vt dixi supra i j.lim.& ita debet intelligi dem Ang. in d.l.si vacantia.quem refert Ang.in tract. mal.in ver.fama pub.col.6.vbi dici q qñ in quisitio pmittitura statuto, est remediũ or dinarium,& pôt fieri, ẽt fama non pcedẽte. hoc intellige dũmodo adsint alia indicia,ne detur iudici mã vexandi iniuste, vt supra di xi.Et vide quæ dicam infra,in vers.7. requi-
34 ritur,&c.Quarto † principalr̃ requiritur, ad validitatem inquisitionis q delictũ, de quo inquiritur,sit commissum per dolum,vel la tam culpã secus,si leuem, vel leuissimã, qa tunc inquiri nõ pôt,ſm Bal.in l.data opera col.3.C.q accus.non poss.quod intellige,& declara,vt ibi p eum.Ego aũt hoc plene atti gi supra in 4.parte in 1.distin.vers.vlt.super
35 hac,&c. † Quinto requiritur,q inquisitio ɔti neat locũ,&tps cõmissi criminis,ſm formã, l.libellop.ff. de acc.alias reddit̃ inepta . ſm Ang.in cõs.178.& in conf.297.col.j.& Bar. ĩ l 2.§.si publ.col.ver.quæro,vtrũ , &c.ff.de adul.& Angel.in tract.mal.in 3.car. vers 5. principalr̃,&c.& Bald.in ɔs.490.in 3.vol.& cons 428.in princ.in 5.vol.& idem Bald. in cons.297.in fi.5.vol.& Alex.in cõs.178.col. j.in 2.vol. & Io.de Ana.in c.qualiter,& qñ. el 2.§.debet,col.2.in fin.de acc.& Abb.in c. fin col.pen.& fi.de pur.can.& Fel.in d.§ de bet col.pen . Et hæc solẽnitas est ɔfirmata in regno, per ɔst.hi, qui §.de specialibus vers. in pdictis. vbi expsse dr̃, q in inquisitionb. debẽt seruari solemnitates inductæ per iura cõia super delationibus,& delatoribus,& sic
36 innuit de solẽnitatibus accusationũ.† Limi ta hoc non pcedere, qñ inquiritur de crimi ne cõmisso contra diuinã maiestatem,vt de hæresi,vel blasphemia, qa tũc valet inqsitio sine solemnitatib.l.libellop, ſm Ang. in §. fin.in auth.quo opor.epi. Idem in crimine læsę maiestatis,qa in eo procedit summarię & de plano sine strepitu , & figura iudicij . vñ non requitũtur aliquæ solẽnitates vt hr̃ in extrauagãti,ad reprimendã. Et vide de pdictis vnã add.post Ang.i tract.mal. i d.ver.
37 5.Principalr̃.† Sexto requiritur,q in inquisi tione ponantur in spẽ oẽs circũstantiæ delicti,videlicet,quo loco,quo mense,& cũ qua psona cõmissum fuit, & ɔtra quẽ alias inqsi tio nõ pcederet, qa tolleretur reo defensio, ſm Abb.in c.fi.col.pe.de purg.can.vnde nõ procederet inquisitio specialis,qñ fierent ca pitula gñalia.s.qualr̃ talis inqsitus est solitus cõmittere furta,homicidia,solitus blasphemare,vel sĩle, quia ista nõ diceretur inq sitio specialis,sed potius gñalis,quo ad delicta.& reus non posset pparare suas defensio nes,pp incertitudinem delictorum.Debent igr̃ fieri capitula in spẽ.l.q cõmisit tale furtum pecunię in tãta quãtitate, contra talẽ, in tali loco,tali mẽse, tali anno, & sub tali regnatione & sĩr de alijs similib. criminib. alias diceretur incerta vaga,& obscura inqsi tio,& non procedere parte opponente, per ea maxime q dixi supra in præcedenti reqsito.Pro hoc est text.in l.ptor edixit,in prin. ff.de iniu.iunctis his,q not.Bar.in extrauag. ad reprimendam in ver.p inqsitionem. vbi dicit,q in inqsitione requiruntur oẽs solen nitates q requiruntur in accusatione,& dixi in pcedenti requisito,& ita pprie illum tex. extẽdit ad inqsitionem.Bal.in cõs.259. col. 1.in 1.vol.vbi dicit,q inquisitio incerta, nõ pcedit per illũ tex.& colligitur ex his, q ple ne no.Ang.in l si vacãtia.C.de bo.va.lib.x.
38 † Septimo requirit̃, q ante, q iudex formet inquisitionẽ, faciat citari offensum ad decla randũ,si vult producere accusationẽ. quia si cõparet accusator, cessat inqsitio,qd' est remediũ extraordinariũ,alia offenso declarante se nolle accusare,tũc demũ iudex pôt inquirere.Et sĩr debet facere citari consangui neos proximiores offensi,quibus à iure per mittit̃ ius prosequẽdi suã , vel suop iniuriã gl.est no.ĩ c.psbyter si à plebe,2.q.4. & Bal. in l.senatus,col.1.C.qui acc.nõ poss & Spe. in tit.de inq.§.viso.col.6.vers.porro si procedet̃,&c.& Cæp.ĩ cautela 24 q incipit, Tu scias,&c.vbi dicit dñe statui terminum ad deliberandum accusare volẽtibus,& Bald.in l. quãuis adult.C.de adul.& Alex.in addit. ad Bart. in l.2.§. si publ.col.1.add.incip. Not. mã.&c.ff.de adul.Si.n.ista citatio prius non fieret,tũc qñcunq; superueniente accusatore cessare inquisitio,quia remedium ordina riũ,prout est accusatio.facit cessare extra or dinarium,prout est inquisitio. p ea q hñr in l.in prouinciali.ff.de ope.no.nun.ſm Car.ĩ clem.sæpe.§ si.in 3.q de ver.sig q qñ proce dat,& quid si superueniat, accusator post re ceptas probationes in inqsitiones vide Bar. in l.3.§.si.ff.de adul. & Cyn.& Saly. in l. ea quidem C.de accus. & ibi etiam Bal. & Ioã. de Ana.in d.cap.qualiter,& quando, el 2.§.

licet

di suas defensiones,& tūc si illis productis liquet iudici de cā, vt pro reo,vel actore possit diffinitiuā proferre, & tunc absoluet reū diffinitiuę. Et si liquet pro actore, cōdēnabit reū diffinitiuę actori,& abn̄ti,& in oēm euētū actor abn̄s cōdemnatur in expensis, siue vincat,siue succūbat.Si vero de cā nō liquet vt q̄a neque actor,neq; reus produxit ꝓbōnes sufficientes, & tūc absoluet reū ad obseruatione iudicij.Ita hæc oīa deciduntꝑ tex. & ibi Bart.Bal.Alex.& cōiter Mod.in d.l.ꝓperādum,§ & si quidē,C.de iud. Et vtilitas est ista,quia q̄n reus absoluitur ab instantia iudicij,pōt actor iterū agere refectis expēsis. vt hr̄ in c.examinata, de iud. & in l. & post edictam.§.circūducto.ff.de iud. & patet ex his,q̄ supra dixi. Sed q̄n absoluitur diffinitiuæ,non pōt vlterius agere actor, q̄a obstat sibi exceptio rei iudicatæ, vt declarāt Alex. & Ias.in 5.& 6 col.in d.§.& si quidē. Illud aūt,quod dixi supra. ꝙ tunc dr̄ de causa nō liquere, q̄n probationes non sunt ꝓductæ. intellige, q̄n non fuit datus actori terminus probatorius, vt quia se absentauit ante dationem termini ad probandū, nam tunc ferretur absolutoria ab obseruatione iudicij. Si aūt datus esset terminus,&postea actor se absentasset,nūc siue fiant ꝓbōnes, siue nō pōt, ferre iudex diffinitiuam sn̄iam pro reo: per l.q accusare. C.de eden.ita declarat Bart. in d.§.& si quidem. in 3.oppo.& ibi ēt Ias. in
53 5.col. † Hoc tn̄ singl'r limita non ꝓcedere, q̄n actor probasset semiplene, & reus nihil: quo casu esset deferendum iurm̄ suppletorium actori. quia ex quo pp eius abn̄tiam non potest iurm̄ deferri,& reus minime pōt. ꝯdēnari,quia non est plenè probatū, absoluet̄ reus nō diffinitiuæ, sed ab obseruatione iudicij,pp illam semiplenam ꝓbōnem. ita tenēt Mars.Sil. & Sal.in d.§.& si qdē. quos
54 ibi seqtur Alex.in 3.col. † Et inquantum supra dixi,ꝙ absolutoria ab obseruatione iudicij,est interlocutoria: adde vnū casum, in quo habet vim diffinitiuę, videlicet,q̄n reus solueret debitū pendēte iudicio, q̄a tūc non absoluit̄ diffinitiuæ, ex quo ꝓcessus habuit verū principium, & obligatio fuit sublata ꝑ solutionem postea factam, sed absoluit̄ ab obseruatione iudicij,quæ absolutio habebit vim diffinitiuæ: s̄m Bart.in l.titia.ff.de acc.
55 & Ias.in d.§.& si quidem,col.pen. † Istis ꝓsuppositis venio ad decisionē huius tertię q. & dico, ꝙ q̄n perit instātia s̄m primum modum.s.per lapsum t̄pis,effectus est ille.quia pereūt oīa acta iudicij, non aūt acta causæ, seu litis. ita dicit Abb.in c.venerabilis, col. 6.vers.quęro,quę acta,& e.de iud. Declarat istam dr̄iam. Acta iudicij dn̄r illa, quæ tendunt ad litis ordinationem: prout est libellus,litis contestatio,terminus probatorius, satisdatio,& alij si'es actus. Acta causæ dn̄r ea, q̄ tendunt ad litis decisionem prout sunt depositiones testium,inst̄ra,confessiones,& alia similia acta ꝓbatoria. ita declarat gl.in cl.sæpe,in ver.defensiones,de verb. sig. Ista ergo est vera,& cōis cōclusio,ꝙ per lapsum instantiæ pereunt oīa acta pendentia ad litis ordinationem, & oēs satisdationes receptæ in iudicio,vt dr̄ in d.l properandū.§.& si q̄dem. Acta vero probatoria non pereūt. ita tenet Spec. in tit.de iud.de leg.§.restat. ver. sed nunquid oīa,& Bal.in l.cum antea, circa fi.C.de arb.& Bar.plenè in l.cū lite mortua.ff.iud.sol.& Alex.in consil.58.in 2.vol. & Bart.& Alex.plenè,in l.is,apud quē, col. antepen.& pen.C.de eden.& Abb.in c. causam,quæ de test.& hr̄ in dec.148 cōs.Neap. vnde sequitur cōclusio,ꝙ q̄n instantia incipiunt,& de nouo pn̄t in vim ꝓbōnis produci attestationes,& ꝓbōnes receptæ in prima instātia perempta,& facient plenā fidem, vt dn̄t doct.in l.locis palleg. & Alex.in ꝯs.61. col.3.in fi.in 2.vol.Solum ergo requiritur,ꝙ lis de nouo ordinetur, incipiendo à libelli porrectione,& citatione,& ꝓsequēdo alios
56 actus vsq; ad finē causæ.† Prædicta tn̄ intellige, & limita, dūmodo acta sint publicata in prima instātia,alr̄ si nō sunt publicata,nō faciēt fidē in alia,vt hr̄ in l.gesta.C.de re iu. & ꝑ Bar.in d.l.cū lite mortua.Alex.in d.l.is apud quē,col.6.in fi.vers 6.ꝯtrō, &c. C. de eden. Sed restat dubiū,an possint peti publicati corā iudice secundæ instātiæ. In hoc est varietas inter doct.q̄a Bar.in d l.cū in litem mortua.tenet ꝙ sic.& multi alij doct.tenent contrarium quos refert Alex.in d.l.is, apud quē,tandē Alex.ibi ꝯcludit seq.opīn.Ant.de But.in c.Alb de test.vt distinguamus,aut testes sunt viui adeo quod pn̄t iterū produci, & tunc non pn̄t publicari ꝑ iudicem secūdæ instantiæ,sed debēt iterū produci, & examinari. Aut sunt mortui,adeo qd̄ iterū hr̄i nō pn̄t. & tunc poterūt publicari,& plenam fidē facient.& hanc opi.puto esse verā, quam in

in effectu tenet expresse gl. quę non fuit ibi põderata in l. ꝓperandũ, §. h. i verſ. vigorẽ,
57 C. de iud. ex cu hac dist. pertranſeo. † Prædi ćta tñ intellige ſolum ꝓcedere in cã ciuili, nã in criminali per lapſum inſtantię peũt non ſolũ acta ordinaria, ſed ẽt probatoria, ita ꝙ nullo modo põt itẽꝝ agi ita declarat Matth. in conſt. accuſatorẽ, in 2. no. & ꝓbatę ex his, q̃ tradit Sal. & Alex. in d. l. ꝓperandũ, § fi. & dixi ſupra, in 2. q. princ. in fi. verſ. limita tñ hoc, &c. De alijs aũt actis ordinarijs, an pereant in totũ in cauſa ciuili, & an remaneat aliqs effectus eoꝝ, vide Alex. ĩ l. is, apud quẽ, C. de eden. in 6. & 7. col. & Bar.
58 ĩ l. cũ lite mortua, ff. iud. ſol. † Alius effect9 ſequtur ex ꝑ emptione inſtantiæ. q̃a ſnia lata poſt eã pereptã, eſt ipſo iure nulla & nullũ habet effectũ, ſm Alex. in ꝯſ. 136. col. 1. in 2. vol. & in ꝯſ. 136. col. 1. eo. vol. & in ꝯſ. 42. in 3. vol. & Par. in trac. ſynd. in verſ. inſtantia, col. 2. & gl. Bar. & doc. cõiter, in d. l. properandũ, in prin. vbi hoc limitãt, & maxime Alex. in pen. col. vt ꝓcedat in inſtãtia biennij, vel triẽnij inducta a iure cõi. & idẽ in inſtantia ſtatuaria, qñ ſimplr eſt inducta. Secus, ſi eſſet adiecta pœna iudici nõ pronũ cianti infra tps ſtatuti, quia tunc ſnia poſtea lata, valet licet iudex incidat in pœnã, & hoc tenet ẽ. Paul. de Caſt. in ꝯſ. 16. col. pen. in 1.
59 vol. † intellige tñ prędicta, ꝙ iudex non põt ferre abſolutoriam, vel ꝯdenatoriã in cauſa principali, tñ ab obſeruatione iudicij põt abſoluere reũ, & ꝯdẽnare actorẽ in expenſis, ẽt poſt perempta inſtantiã, q̃a periculũ expẽſaꝝ, ſpectat ad actorẽ, cuius negligẽtia perijt, ita tenet Alex. in ꝯſ 46. poſt prin. in 5 vol. & idem Alex. in d l. properandũ, §. illo, circa fi. & ibi per Bal. & alios doc. & Fel. in c. de cauſis. col. 5. de off. de l. Et Lanf. in rep. c. qm̃ contra, in fi. verbis, de prob. & Alex. in conſ. 136. col. 1. & conſ. 138. col. 1. in 1. vol.

ADDITIO Hoc ꝓbat tex. in l. fi. C. ſi inita cer. tem. l. ſi pſes quaſi deſertã, & ibi gl. C. quõ, & qñ, & Inn. hoc voluit in c. ſi de iureiu. Alex. in conſ. 137. & 136. lib. 2. & Roma. in ſing. 788. & Dec. cõſ. 34. in fi. lib. 1. & tenet Rot. in dec. 98. licet in nouis, & hoc ẽt ꝓcedit ſi foret iudex delegatus, cũ hoc ſit quoddã incidens in cã vt tenet Rot. in dec. 154. auditor in nouis. & Ang. conſ. 22. & conſ. 28. iudex. Pet. Foll. V. I. D.

60 † Secundo intellige, & limita, niſi ex ꝓceſſu appareret confeſſio rei ꝯuenti. quia ex vi notorij põt iudex ferre, ſniam ꝯtra ꝯfeſſum ẽt poſt ꝑemptam inſtantiã, & valet ſnia ſiue in ciuili, ſiue in criminali, ſm Bal. in d. l. properandum, in fi. illius prin. & Abb. in c. venerabilis, col. pe. de iud. & Fel. in d. c. de cauſis, col. 5. de off. del. & Alex. in add. ad Barr. in l. ſi confeſſus, ff. de cuſt. reo. in add. quę in
61 incipit, An ex inordinato, &c. in fi. † Adde tñ hic, quando incipitur de nouo cauſa poſt peremptionem inſtantiæ, ꝙ poſſunt in nouo iudicio opponi oẽs exceptiones dilatoriæ, & declinatoriæ, perinde ac ſi nũquam vllum iudicium fuiſſet intentatum, ſecundum Ang. in conſil. 288. in fine.

ADDITIO Corrupte allegat Ang. in conſ. 288. voluit enim eum allegare in conſ. 289. in fin. incip. viſo facto, & ſtatutis prædictis. Petr. Foll.

62 † Vltimo, pro complemento huius mãæ. poſſet dubitari, quid ſi iſtantia petit non per lapſum tpis, ſed alio modo, puta per abſolutoriã ab obſeruatione iudicij, vt q̃a libellus ꝓceſſus fuit nullus, q̃ acta ꝑeãt tũc? Dic ſimiliter, ꝙ pereũt ordinaria litis. Acta vero ꝓbatoria, nõ pereũt, q̃a pñt ꝓduci in alia inſtantia in vim ꝓbationis. Ita tenent Hoſt. & Abb. in fi. verbis in c. cauſam, q̃, & ibi ẽt Fel. in pen. col. in fi. & ſeq. de teſt. reprobata quadã opin. Bal. alr̃ tenentis, vt ibi refertur. Plus ẽt dici ibi Fel. ꝙ eſt maioris efficaciæ iſta peremptio inſtantiæ per abſolutoriam, q̃a tũc perit oĩno effectus actoꝝ ad litis ordinationẽ, ẽt quo ad interrũpendam prǽſcriptionẽ, & quo ad alios effectus, in q̃bus durant, qñ perit ꝑ lapſum triennij, ſm Alex. in d. l. is, apud quem, & Barr. in d. l. cũ lite mortua. Rob. Mar. V. I. D.

63 † Sequtur modo videre de tertio termino, q dr̃, lis, vt ſequar ordinem ꝓſuppoſitum in principio huius 5. partis. Qui terminus, lis, eſt magis gñalis. nam qñque ponitur pro inſtantia cauſæ, & ita accipitur in d. l. ꝓperãdũ, in princ. & in d. l. cũ lite mortua, ff. iud. ſol. qñque ponitur, ꝓ ipſa cã deducta in iudicio, vt hr̃ in nullæ, C. de proc. & in l. litis nomen, ff. de verb. ſig. ita declarat Alex. in l. poſtquam liti, col. 1. C. de pact. & idẽ Alex. in conſ. 22. col. 1. in fi. in 1. vol. vbi ꝑ hoc infert, ꝙ is, qui renũciat liti, cenſet̃ renunciare inſtãtiæ, & cãæ adde gl. in ver. litis, & ibi Gemin. in c. 1. licet, de procu. lib. 6. & dec 210.

64 conf. Neap. in fi † Quando aût dicatur inci pere lis gl. in l. cãs, C. de transf. & Bal. etiam ibi dicit, ꝙ incipit ante lit. contest. Tñ veritas est in cõtrarium. & illa gl. in hoc reprobatur, vnde non incipit. nisi à litis contestatione. Probatur in c. super qõ. post princ. & ibi gl. in vers. litis exordiũ. de of. del. & in l. apert. ssimi, in prin. & ibi gl. in vers. inchoetur, C. de iud. & est trx. in c. ex parte. el 3. de verb. sig. & hanc opi. tanq̃ magis cõem tenent Cyn. Bar. Ang. Alex. & Ias. in d. l. cãs. & Fel in d. c. super qõnum, col. 4. in fin. & seq.

65 † Quod aût limitat ibi Fel. quatuor modis. Primo, fauore liberationis. Secundo, quo ad inducendum vitium litigiosi. Tertio, quo ad inducendã litis pendentiã. Quarto, quo ad perpetuandam iurisdictionem. quia in casibus incipit lis ante litem contestatam. & sic à sola citatione, vt ibi per eũ.

66 QVARTVS terminus est † causa. Proprie causa dr̃, ipsum ius deductum in iudicio, hic dicimus causam ciuilem, vel criminalem, ſm quod in iudicio deducitur actio, vel accusatio, vt declarat Alex. in d. l. postq̃ lit. col. 1. per allegata ibi per eum, & in d. cõsil. 21. col. 1. in fi. in 1. vol. & incipit causa, ẽt ante lit. cõtest. & sic tam ante, quam post dr̃ causa, ſm Alex. & doct. in d. l. causas, C. de transf. & Ang. in §. omnem, col. 2. in auth. de litig. & hr̃ in c. forus, de verb. sig. & comprehendit tam ciuilem, quàm criminalem,

67 ſm Card. in cl. 1. in 18. q. de off. vic. † Vnde aût dicatur causa, vide Card. in cl. 1. §. ab olim, in 3. oppo. de sepul. vbi dr̃, ꝙ causa dr̃, à chaos, quod fuit principium omnium in mundo. ita causa potest dici principium, & mã ipsius iudicij, & ibi ponit, in quo differant causa, ratio, & occasio. quid sit causa, po

68 nit Card. in cl. 1. in 18. q. de of. vic. † Quæ aût sit dr̃ia inter causam, & controuersiam? Dic, ꝙ causa non est nisi in iudicio vt hr̃ in d. l. causa, C. de transf. in controuersia vero, põt fieri in iudicio, & extra iudicium, & sic põt esse sine lite ſm Bal. in d. l. causas, & ibi cõiter doct. Pro hoc est tex. in l. Lucius, §. tres hæredes, & ibi Bar. ff. ad Treb. & dr̃ fieri controuersia nõ solum agendo, sed ẽt exceptionẽ opponẽdo, vt gl. in l. non solũ, §. si status, & ibi p doct. ff. de proc. & dr̃ ɔtrouersia, siue fiat de iure, siue fiat de facto. ſm Bar. in d. §. tres hr̃des. Itẽ fit controuersia ẽt resistendo, ſm Bal. in l. j. C. de testib. vbi idẽ dicit de hoc nomine qõnis. s. quod fit q̃stio etiam resistendo, & sic quæstio dr̃ extra iudicium ſm Bal. in d. l. causas. Item dr̃ controuersia ẽt ante litem cõtestatam, ſm Bal. in l. diuus, in princ. in primo not. ff. de pet. hær. & Abb. in c. & si Christus, de iureiur. & Alex. in l. stipul. ista, §. si qs forte, ff. de verb. oblig. & vide aliqua de pdictis p Batt. in l. amplius. ff. rẽ ratam hab. & Fel. in c. sup quęstionũ in prin. in iiij. col. in fi. & seq. de of. de leg. & in quo differat causa in negocio. ponitur in c. forus de verb. sig. & declarat Card. in cl. j. in v. not. de proc. Nam causa nõ dr̃, nisi in iudicio negocium vero dr̃ in iudicio & extra. Vnde procurator ad negocia põt agere in iudicio, & tractare extraiudicialia. Sed procurator ad causas non potest tractare extraiudicialia, ſm eum. & vide de prædictis per doctor. in l. si quis maior, C. de transac. & hæc de ista quinta parte dicta sufficiãt. Rob. Mar. Venus. V. I. D.

SEXTA PARS.

Iudicium trifariam partitum. Et cuiusli bet partis tẽpus, & vsus. Tum decem membra, seu potius gradus ad iudicium, ordine, & loco distincti, doctè & eleganter. In summa actuum, qui emergũt in iudicio, sexdecim numero, insignis, & compendiosa explicati. Postremo, iudicij decisoria.

1 *Totum iudicium quo ad sui ordinem, tres partes habet.*

2 *Acta omnia, quæ fiunt à citatione, vsque ad litis contestationem inclusiue, in principio iudicij fieri dicuntur.*

3 *Iudicium, quæ membra, seu acta in sui prima parte contineat.*

4 *Quibus modis ad iudicij principiũ perueniatur.*

5 *Inquisitio, vel accusatio præcedere debeat, vt quis de aliquo crimine puniatur.*

6 *Inquisitio prohibetur, nisi in casibus à iure expressis.*

7 *Inquisitio generalis, quæ dicatur, quomodo, & qualiter fiat. & ad quem effectum.*

8 *Copia repertorum non datur hodie, in regno, sed tantum capitulorum, quod procedit in foro seculari, secus ecclesiastico, nu 9. & 10.*

&

& ibi ponitur intellectus ad c Regni, quod incipit, subiungendo.

11 *Inquisitio generalis praecedere debet, ante, quam conueniatur vniuersitas ad poenam damni clandestini.*

12 *Inquisitio specialis contra certam personam, qualiter, & quot modis fiant.*

13 *Inquisitio fieri debet per ecclesiasticum iudicem de idoneitate personae eligendae, vel ordinandae*

14 *Praelatus visitans ecclesiam de vita, & moribus clericorum inquirere debet.*

15 *Bona vacantia applicantur fisco, sed contradictor comparens auditur, & datur sibi copia inquisitionis, seu defensionis.*

16 *Ad validitatem inquisitionis, quot requirantur.*

17 *Inquisitio specialis non procedit, nisi primo constet delictum esse commissum.*

18 *Confessus occidisse hominem, non habetur pro vero, nisi primo mutatur ad locum ad inquirendum, an ibi fuerit homo occisus.*

19 *Fama inquisitionem praecedere debet alias inquisitio non valet.*

20 *Iudici non creditur de fama, nisi ex actis appareat probata.*

21 *Fama nisi habuerit originem ab honestis personis, & fide dignis nihil operatur.*

22 *Inquisitio formatur, extantibus indicijs sine fama.*

23 *Dictum socij criminis, non est sufficiens ad inquirendum, fama non praecedente.*

24 *Index inquirere potest ad denunciam officialis, non praecedente fama.*

25 *Inquisitio formata de mandato principis, valet, fama non praecedente.*

26 *Denunciatio criminis à viro probo facta sufficiens est indicium ad inquirendum de infamia denunciati, qua inuēta de crimine inquiritur.*

27 *Inquisitio formata non praecedente infamia, valet, existente inquisito praesente, & non contradicente.*

28 *Inquiritur contra officialem in syndicatu, non praecedente fama.*

29 *Inquisitio generalis formatur, fama non praecedente.*

30 *Inquisitio specialis quam praecessit inquisitio, generalis, valet sine alia famae probatione.*

31 *Banna, quae faciunt officiales in principio sui officij, an sint sufficientia, vt iudex inquirere possit in casibus a iure non permissis.*

32 *Inquisitio non ad puniendum, sed ad corrigendum pro anima salute fama non praecedente, valet.*

33 *Inquisitio formata ex necessitate officij, non praecedente fama, valet.*

34 *Inquisitio delicti non commissis dolo vel lata culpa, sed per leuem aut leuissimam culpam, non valet.*

35 *Inquisitio locum, & tempus commissi criminis continere debet.*

36 *Inquisitio sine solennitatibus, l. libellorum, ff. de accus. valet, quando inquiritur de crimine, commisso contra diuinam maiestatem, et de crimine laesae maiestatis.*

37 *Inquisitio omnes delicti speciales circūstantias continere debet cum loco, & tempore.*

38 *Offensus citari debet ad accusandum ante, quam iudex inquirat.*

39 *Inquisitio vigore statuti facta, non tollitur per superuenientem accusatorem, & remedium ordinarium dicitur.*

40 *Inquisitio in quibus casibus permittatur de iure communi, & per capitula Regni.*

41 *Inquisitio non cessat, inquisitio affectante vel procurante ab aliquo accusari coram alio iudice, vt impediatur inquisitio.*

42 *Offensus, qui iudici dixit nolle accusare, si demū inquisitione formata vult, non auditur.*

43 *Inquisitio non impeditur per superuenientem accusationem, quando ex parte rei nihil fuit oppositum.*

44 *Inquisitio non supersedit quando accusans primo denunciat iudici vt procedat ad inquirendum contra aliquem, quem postea accusat.*

45 *Collusio inter accusatorem, & accusatum non facit cessare inquisitionem.*

46 *Inquisitio non tollitur, si accusator fuit causa promouente inquisitionem.*

47 *Probationes receptae in processu inquisitionis, non pereunt, superueniente accusatore, sed remanent in suo robore.*

48 *Inquisitio de iure canonico semper est remediū ordinarium, etiam non tollitur per superuenientem accusatorem.*

40 *Inquisitio fieri non potest de crimine, de quo alias quis fuit accusatus, vel inquisitus, & legitime absolutus.*

50 *Inquisitio non prohibetur, quando sententia absolutoria lata est per collusionem, & praeuaricationem.*

51 *Collusio qualiter probetur, & contra num 45. in fi. & num. 53.*

52 *Sententia ab obseruatione iudicij, non impedit*

de eodem crimine inquiri.

53 Inimici de iure canonico repelluntur ab accusando, secus de iure ciuili.

54 Accusari potest absolutus à tertio qui suam, vel suorum iniuriam prosequitur, & accusationem ab alio institutam ignorat.

55 Transactio criminis, facta cum accusatore, an impediat, quam alius possit accusare, vel iudex inquirere.

56 Accusatore remittente iniuriam pendente accusatione, an possit iudex procedere, stante indultu, principis præcedente.

57 Transactio in criminalibus quid operatur, maxime in casibus permissu, & supra, num 55.

58 Iniuria facta vni omnibus eius consanguineis facta censetur, & quamuis passus iniuriam remittat, possunt tamen alij accusare.

59 Crimen publicum in regno hodie non differt à priuato, quo ad accusationem.

60 Consanguineus accusare potest de iniuria consanguinei criminaliter tantum non autem ciuiliter, nisi solus præter, & maritus, & numero 65.

61 Frater non agit ciuiliter pro iniuria fratris, sed criminaliter sit.

62 Consanguinei vsque ad quem gradum admittātur ad accusandum, & prosequendum suorum iniuriam.

63 Iniuria, quæ fit diuinæ religioni, vel patriæ, propria appellari potest, & quilibet potest eam prosequi tanquam propriam.

64 Spurij, non veniunt appellatione suorum.

65 Libellus iniuriarum ciuiliter fieri non potest ad æstimationem iniuriæ, quando coniunctus agit pro iniuria coniuncti.

66 Agens pro iniuria illata suo consanguineo, qualiter libellum concipere debeat.

67 Pater remittere potest iniuriam factam filio, eo inuito, nec alij fratres iniuriati accusare possunt tanquam coniuncti.

68 Pater vilis, non potest iniuriam factam filio, remittere.

69 Pater vilis nō potest filio pupillariter substituere.

70 Pater dilapidator, priuatur administratione bonorum filij, & tunc filius potest agere contra patrem.

71 Iniuriam illata à coniuncta persona filio, non potest pater ea inuito remittere.

72 Coniunctus vltra sextum gradum, volens agere de iniuria coniuncti, non admittitur.

73 Transactio in criminalibus, in quibus casibus est hodie permissa per Regni constitutiones, qualiter in hoc ius commune restringatur.

74 Transigentibus in criminalibus licitum est aliquid ab accusato accipere, pro expensis, & interesse, & pro æstimatione damnorum.

75 Iniuria enormes, & atroces, quæ dicantur, & quæ leues.

76 Transactione facta in criminalibus, an, et quando iudex procedat.

77 Accusator colludens, seu præuaricans cum accusato, qualiter puniatur, & quando præsumatur collusio.

77 Transactio in ciuilibus, quando sit permissa, per constitutiones regni, & qualiter transigens puniatur.

79 Transactio ciuili causa facta per contumacem bannitum, et condemnatum, facit illum omnem pœnam euitare secus in criminali.

80 Accusator non comparens, vel desistens ante vel post litem contest. qualiter puniatur.

81 Iudex qualiter procedere debeat, quando accusator se absentat.

82 Accusator desistere potest ante, quàm reus compareat, vbi non vertitur interesse fisci.

83 Abolitio criminis, facit accusatorem euitare omnem pœnam, & qualiter quomodo conceda tur, & quis sit abolitionis effectus.

84 Legum correctio, non præsumitur nisi expresse appareat.

85 Inquiri vel accusari quis potest de crimine, de quo per viam exceptionis cognitum fuit.

86 Inquisitio fieri potest de crimine, de quo primo cognitum fuit per viam denunciationis euangelicæ.

87 Absolutus in foro animæ, potest iterum accusari in foro terrestri.

88 Remittens iniuriā in foro conscientiæ, pōt agere ad emendationē damni in foro cōtentioso.

89 Agi an possit criminaliter ex eodem delicto, ex quo prius fuit actum ciuiliter.

90 Accusatus de sola iniuria pro crimine homicidij an possit iterum accusari de homicidio ad pœnam legis Corneliæ.

91 Iniuriarum actione non pōt quis agere contra homicidam, sed homicidam, accusare tenetur.

92 Accusari non potest pluries quis de eodem crimine, ab eodem, sed à tertio sic, quando non fuit sufficienter punitus, alias à tertio minime, & num. 93 94.

94 Accusatus ab vno, an, & quando pendente accusatione, vel finita, possit ab alio de eodem crimine accusari.

95 In-

140 *Iudex post generaliter inquirere contra omnes malefactores in prouincia vel ciuitate, quam regit, vt ipsam malis purget hominibus pro publica quiete.*

141 *Iudex ex officio inquirit de omni crimine, & iniuria cōmissa cōtra ecclesias, & ecclesiasticas personas, & de oī crimine in ecclesia cōmisso.*

142 *Iniuria illata clerico, est crimen publicū, et quilibet pōt accusare, & iudex ex offō inquirit.*

143 *Iniuria facta clerico, dicitur facta Deo.*

144 *Inquisitio fit ex officio iudicis de blasphemia Dei, & quilibet accusare potest.*

145 *Heres si fecit inuentarium, & creditores dicunt plus esse in bonis, quàm sit in eo conscriptum, iudex instantibus creditoribus inquirit & accipit probationes de domo heredis etiam heredis seruos torquendo.*

146 *Iudex inquirit in causa naufragij, & in omnibus causis ab eo dependentibus, & contra surripientes bona naufragorum, & inquisitio talis, fit leuato velo.*

147 *Iudex inquirit in causa suspecti tutoris, & inuentum suspectum ab officio remouet.*

148 *Iudex inquirit contra producentem falsam scripturam, vel suspectam in iudicio, & potest ipsum ex sola suspicione punire, nisi probet illam esse veram.*

149 *Suspicio sola contra falsam scripturam in iudicio productam habetur pro plena probatione.*

150 *Testes vacillantes, seu falsum deponentes, possunt inquiri ex officio, et per iudicem puniri.*

151 *Iudex de quolibet delicto commisso coram se incidenter, inquirere potest.*

152 *Iudex potest inquirere de iuribus ecclesiæ, & ecclesiastico beneficio.*

153 *Iudex per inquisitionem procedere potest in casibus, in quibus accusator excusatur à præsumpta calumnia.*

154 *Iudex ecclesiasticus inquirit contra tenentes bona quæ dicunt distribui pauperibus, vel ad pias causas.*

155 *Iudex ex officio inquirit de probitate vitæ, de idoneitate, & moribus alicuius eligendi, promouendi, vel ordinandi.*

156 *Iudex īquirit de omni crimine, vbi interuenit accusator, qui colludit, seu præuaricatur.*

157 *Iudex inquirit contra calumniatorem, etiam nemine accusante.*

158 *Iudex inquirit, quando incidenter de crimine cognouit.*

159 *Iudex ex officio inquirit de iniuria facta, scholari.*

160 *Iudex quando inquirat de delicto commisso in officio per suum officialem.*

161 *Iudex inquirit contra facientem iniuriam suis officialis, vel famulis, si crimen est notorium.*

162 *Iudex inquirit de omni notorio crimine.*

163 *Iudex specialiter inquirit de omni crimine, super quo primo generalis inquisitio præcessit.*

164 *Iudex potest cogere subditos ad faciendā pacē.*

165 *Filius iniurians patri, vel matri potest ex iudicis officio inquiri. & puniri.*

166 *Iudex inquirit contra carceris custodem precio corruptum.*

167 *Lenones ciuitatum deuastatores dicuntur, & possunt per iudicem inquiri.*

168 *Inquiri iudex de crimine lenocinij, sine accusatore.*

169 *Lenocinij crimen, est maius adulterio.*

170 *Iudex an possit ex officio procedere in crimine adulterij sine accusatore.*

171 *Iudex inquirit contra quemcunque qui fuerit inuentus in flagranti crimine.*

172 *Iudex in Regno inquirit contra omnes homines malæ vitæ.*

173 *Iudex veniens in ciuitate, vel prouincia, edictum facere potest, quod omnes sentientes se offensos, compareant ad querelandum, & testes deponendum.*

174 *Inquisitio generalis non est sufficiens deueniendi ad specialem, nisi in casibus, in quibus specialiter inquiri potest, & non fit nisi semel in anno.*

175 *Inquisitio procedit ex officio iudicis de crimine lesæ maiestatis perpetrato contra personam principis. vel suorum collateralium.*

176 *Iudex ex officio inquirit contra famosos latrones.*

177 *Iudex inquirit contra inobedientes, & turbantes suam iurisdictionem, & contra rebelles, & contumaces, ad pœnas legitimas, & mulctas imponendas.*

178 *Inquisitio permittitur contra socios criminis, in casibus, in quibus permissa est de socijs, interrogatio.*

179 *Iudex ex forma cōstitutionum regni inquirit de homicidijs, & damnis clandestinis vbi nullus acusator apparet.*

180 *Accusatore mortuo, iudex prosequitur ex officio contra accusatum.*

181 *Iudex inquirit super necessitate ciuitatis, & ciuium subditorum.*

182 *Aduocati, et procuratores calūniosi possunt per iudicem inquiri, & interdici, ne postulent.*

183 Iu-

SExta & vltima pars pricipalis huius tractat⁹ est. In quot partes diuidit̃ iudiciũ & quæ sint eius membra. Et super ista 6. parte declarabitur tota tela iudicij, exordita per ordinem à principio vsq; ad finem.

1 †Sciendum est igitur, ꝙ totũ iudicium quo ad sui ordinationem, habet tres partes. Prima pars, durat à citatione, vsque ad litis cõtest. inclusiue. Secunda pars, durat à lit. ꝯtest. exclusiue, vsque ad cõclusionem in causa inclusiue. Tertia pars, durat à ꝯclõne vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiue. ita declarat Bart. in l. 2. col. 2. ff. de furt. & quælibet istarũ partium habet sua membra distincta, quorum vnum sequitur successiue ad aliud.

2 † Prima igitur pars tota, appellatur principiũ iudicij. vsque ad lit. contestat. inclusiue, & ꝯñr oĩa membra, & acta, quæ fiũt in ista j. parte, dñr fieri in princ. iudicij, ẽm Bart. in d. l. 2. quod patet, quia tunc dr̃ esse cœptum iudicium, qñ est facta litis contestatio, vt est gl. in verf. inchoatam iuncto tex. in l. j. C. de plus petit, & in l. j. iuncta gl. j. C. de iud. & in in l. apertissimi iuncta gl. in verf. inchoetur, eod. tit. & tex. in §. si vero apud iudicem initium. in authen. de litig. facit tex. in l. si post

3 acceptum. ff. de rei vend. & in l. amplius non peti. ff. rem ratam hab. † Videamus ergo quæ membra, seu quæ acta continentur in hac j parte iudicij, super quo dico, ꝙ pñt in ea considerari decem membra, seu decẽ actus, q̃ solent interuenire, videlicet Citatio, contumacia, libelli oblatio, reconuentio, auctoris laudatio, nominatio, interrogatio, satisdatio, exceptio, & lit. contest. de quibus

4 singulis dispiciamus. †Et antequã ad declarationem dictorum membrorum perueniã, est sciendum hoc, ꝙ ad principium iudicij peruenitur multis modis. Aut. n. per viam actionis, aut accusationis, aut iquisitionis, aut denũciationis, aut per implorationem officij iudicis. Primo modo, initiatur iudicium per viam actionis qñ sumus in causa ciuili.

ciuili, vbi quis prosequitur, id qđ sibi debetur ciuilr agendo, quia tunc, propriè dr agere, ut not. gl. j. i l. qui accus. C. de eden. & qñ dicatur causa ciuilis, seu iudiciũ ciuile, plene dixi supra in 4. parte, in 1. dist. prin. Secũdo modo, peruenitur ad iudicium qui viã accusationis, vt qñ aliqs deducit causam criminalem in iudicio accusando aduersarium per libellum, seu querelam de aliquo crimine, de qua mã habet plene in suis titulis. ff. & C. extra de accus. & dixi supra, in 4 parte, in 1. & 2. distin. Rob. Mar. V. I. D.

De inquisitione.

5 Tertio † modo, peruenitur ad iudicium p viam inquisitionis, & iste modus habet locum sitr in causis criminalibus rtr, in quibus inquiritur ad publicam vt. litaẽ, & procedit, vbicunq; aliquis cõmisit aliquod crimẽ, & nullus ipsum accusat, nam tunc iudex adhoc ne delictum illud pertranseat impunitũ, inqrit de illo ex mero offõ. & ipm iquisitũ repertum culpabilem punit pęna legitima, nam de iure nõ põt aliqs dãnari de aliquo crimine, nisi pcedat accusatio, vel in qsitio, ſm Paul. de Cast. in ps. 284 i 2. vol. Super hac tñ mã inquisitionis, qa est quotidiana post quam hic venit opportunum ipsam attingere. duasq proponam examinandus. Prima qõ est, qđ modis, & ad quot effectus põt fieri inquisitio per iudicẽ. Secũda q. est, quæ requirantur in inquisitione ad hoc, vt

6 valeat, & fieri possit: Venio igr ad primam quęst. Et suppono primo q inquisitio est de gñibus prohibitorum quia rtr est à iure ꝓhibita, nisi i casibus à iure expressis, ſm bal. in ps. 224. col. 2. in 5. vol. est. enim contra rras iuris, quæ sic hñt, q nemo sine accusatione damnatur. l. rescripto, §. si quis. ff. de nume. & hon. & not. gl & doct. in l 2 §. si publ. ff. de adul & Bar. in l. cõgruit. ff de off. psid. & sitr est contra ius diuinum, procedens ex ore Xpi relati per Ioan. c. 8. dum dixit Mulier, vbi sunt, qui accusant, & deficiente accusatore d xit. Nec ergo te cõdẽno. Quod tñ intellige de speciali inquisitione, ctra certã personam, quia illa est rtr prohibita, tam de iure cõi, vt supra, quã ẽt per ctõnes regni, vt hr in const. qui. § de specialibus, & ẽt per capitula regni vt est capitulũ, quod incipit, Gñales, secus aũt in inquisitione gñali, quæ fit ad crimina inuenienda non contra certã personam, quia illa est à iure permissa, ſm

7 Bar. in d. l. congruit. † Hic præsupposito, venio ad solutionẽ. j. q. Et dico, q multis modis, & ad varios effectus solet fieri iquisitio quos pl:rẽ examinat Bal. in l. iubemus. C. de prob. & primo nõ fit iquisitio gñalis, vt qñ præses vel alius nouus officialis venit ad gubernationem alicuius ꝓuinciæ, vel ciuitatis, solet ac põt gñalr inquirere de omnib. delictis ibi patratis, ad hoc vt purget ꝓuinciam malis hoibus rext. est, & ibi bart. in d. l. cgruit. ff. de off præs. & est cautũ in regno, p d. c. gñalis. vbi datur ex præcepto omnib. presidibus, vt saltem semel in anno dictã inquisitionẽ faciant. Et in ista inquisitione nõ citatur certa persona, nec p eam aliquis cõdẽnatur quia nullus fuit ctradictor nec citatus ad faciendas defensiones. Sed ista gñalis iquisitio operat, vt deueniri possit ad specialẽ, & sic est pparatoria, & tũc debẽt testes repeti parte citata ex illa speciali dãnatur. ita hæc oĩa tenet Bal. in c. j §. iniuria, col. 5. ver. pone q inuenit, & c. de pace iur. fir. & Bar. in l. si in h. ff. de q. & in d. l. cgruit, & Bar & Alex. in l. 2. §. si publ. ff de adul. & idẽ Alex ps. 183. col. 3. in 3. vol & in ps. 95. col fin. in 1. vol. & Pet. Ph. l. Cor i ps 58. in j vol. & Fel. in c. inq. col. 4. de accus. vb. plus d cit, q ista gñalis inqsitio fit ad itelligãdum, nõ ad puniẽdum, & iste est eius effectus. s. vt per eum possit deueniri ad specialẽ, nec. n. in ea danẽ capitula, quia non est cui dẽtur, ſm Abb. in c. qualiter, & qñ. el 2. in 13. not. extra de acc.

8 † Ad vnum tñ est aduertendum, q in regno habemus vnũ capitulum regni, qđ incipit. Subiũgendo, quo cauetur, q si per quatuor testes receptos inquisitione gñali, quos nõ põt infamatus repulsare ctet de crimine, de quo ẽt esset imponenda pęna mortis i ãlis, vel ciuilis, vel mẽbri abscissio, põt infamatus condemnari perinde ac si ordinaria inquisitio facta esset. Ve dispõnit, q in primo detur reo copia repertorum. s. nominum, & dictorum testium. Et per hoc innuit, q debet admitti reus a i defensiones, sed nõ ꝑ ꝓcessus ordinarius, qa si reus poterit illos repulsare, nõ cdẽnabitur, sed reseruant illæ depositiones, vt faciãt indicia in alio ꝓcessu ordinario, vt ibi dr in fine illius cap. Si vero non poterit illos repulsare, cdẽnabitur sine alio ꝓcessu, sed ego puto, q hodie est cõi obseruãtia, & stylo curiæ hꝰ regni, non seruatu dispoſi

dispositio illius capituli, ex quo nō datur hodie in regno copia repertorum, sed primo fit inquisitio gñalis, seu capitur informatio de crimine, & repto aliquo infamato, & suspecto, formant̄ ɔtra eū capitula specialis inqsitionis, q capitula eliciunt̄ ab illa informatione, & dat̄ eorum copia inqsitio, qui si petit copiā reptorum pōt iudex sibi dicere ego do tibi copiā captorum, in qbus continent̄ oīa reperta, vt possis sup illis facere tuas defensiones, & ita cōiter practicat̄. ita declarat Par. in tract. syn. in ver. inq. col. 3. vers. & aduerte, &c. Per hoc igr̄. q non dat̄ copia repertorū cum noībus testium, dico, q non ꝓcederet dispō illius capituli, subiūgendo, qa reus periret indefensus, si ita ex tali ꝓcessu ordinato dānaretur, vnde datis capitulis, est necesse, qđ fabricetur ꝓcessus ordinarius, qa super illis fit litis cōtestatio, & postea facta publicatiōne, admittat̄ repulsa, & disputet̄ sup indicijs, vt hr̄ in d. c. qualr̄, & qñ, el ij. de acc. & p Ang. in tract. mal. in vers. fama pub. col. v. in fi. ver. itē aduertas, &c. Et cū ista obseruantia hu⁹ regni reperio ɔformem decisionē Ang. in l si ff. de q̄ l. quem refert, & sequitur Fran. Br. in suo tract. de indicijs, & tortura, col. 3. vbi dicit, q iudex nō debet dare copia reo de his q̄ inuenit ex ꝓcessu informatiuo, qa illa nō sūt idicia, nisi demū repetita reo citato, & tūc dat̄ copia. Et hoc pōt esse post

9 publicationē, & ita practicat̄. † Puto tñ, q si iudex, q ex inquisitione gñali hr̄et quatuor testes cōformes, vellet seruare dispōnem illius c. sub ungēdo, & dare eorum copiam reo, cum oībus alijs repertis, posset eū ɔdēnare sine alio ꝓcessu ordinario, & sic totum hoc depēdeat ex arbitrio iudicis, an velit seruare dcm̄ capitulum, vel stylum curiæ, quia illud captm̄ nō reperitur expresse correctum. vñ cur stare ꝓhibet̄, l. sancimus. C. de test. & l. pcipimus. C. de appel. nec possumus dicere, q stylus ɔtrarius ipm̄ correxit qa stylus cōtrarius est, vt nō dentur repta, & si nō dātur reperta nō esset conseruare dcm̄ captm̄, qui tolleret reo defensio. sed si iudex in casu illo spāli, qñ hr̄et quatuor testes, vellet dare repta, nō posset conqueri reus, q sit indefensus. qa tunc iudex non seruādo stylum, facit potius præiudicium curiæ, quam reo, & ppea posset reum condemnare sine alio ꝓcessu, iuxta formā illius c. Et ista est noua ɔsideratio, & bona, pro intelligentia eorum quę dicit Par. in d. ver. inq. col. 3. Et habes declaratam

10 ɪ ām c. subiungendo. † Restringe tñ prædictam obseruātiam, vt procedat solum in foro seculari, secus aūt in foro ecclesiastico, vel in terris subiectis ecclesiæ, in qbus seruatur ius canonicū, quia in illis debet dari oīno copia repertorum, ex quo illud cauet̄ expresse, p d. c. qualr̄. & qñ, el ij. §. debet vbi iubet Papa dari inqsitio cap. & ei publicari dicta, & noīa testiū, vt possit se defendere, & sic nō posset dicere tūc iudex ecclesiasticus. Volo tibi dare copiā captorum, in qbus sunt oīa repta, qa summus Pōtifex dicit expsse vtrūque dr̄. s. capitula, & repta, vnde non sufficit

11 dare vnum tm̄. † Secūdo modo, fit inqsitio gñalis, in regno, qñ est agendum cōtra vniuersitatē alicuius ciuitatis, ad æstimationē, vel ad pœnam dāni clandestini, fm formam ɔst. regni super incisionibus, & cōst. si dāna, nam ante, quā agatur ɔtra vniuersitatem, requiritur pro forma, q ꝓcedat inqsitio gñalis ɔtra auctores sceleris, & demū illis nō repertis, deuenitur ɔtra vniuersitatem, Alias si prius ita ex abrupto ageret̄ ɔtra vniuersitatē nō valeret ꝓcessus, nec ɔdēnari posset vniuersitas. Ita ꝓbatur in d. cōst. si dāna p totā, & maxime circa fi. ver. q̄ post inqsitiōis, &c. & ibi per And. de Iser. col. 8. & Matth. in 8. no. Et nota istud, qa pluries habui in facto, &, feci quāplures processus annullare, & vniuersitatis absolui, p p dictā inqsitionem nō

12 factā. † Tertio modo, fit inqsitio spālis ɔtra certā ꝑsonā ad effectū puniendi de crimine ꝑ publica vtilitate, de qua loqtur text. in d. c. qualr̄, & qñ, el ij de accus. & d. l 2 § si publico. ff. de adul. & ibi gl. & Bar. & in hr̄ ɔst. hi qui. §. de spālibus, & de ista inqsitione, qñ, & in qbus casibus fieri possit dicā infra in 2. q. primæ. Et ista inqsitio specialis fit altero de tribus modis, videlicet, qñq; fit ex mero officio, vt qñ iudex de se inqrit cōtra aliquem sine qrela, & denuncia alicuius, vt declarat Ang. in trac. mal. in ver. mero offō. Qñq; fit ad querelam alic⁹, vt qñ offensus nō vult facere partē in iudicio p viā accusationis sed, solū exponit querelā iudici, & instigat ac solicitat curiam ad inquirēdum, & de hac ɪ ā tract. plenē Ang. in d. tract. in ver. necnō ad quærelam Qñq; fit ad denunciā alic⁹ officialis, ꝓut sunt isti mrī camerarij ciuitatum, & alij nūcij deputati ad capiēdū malefactores, & denūciādū curiæ, nā pōt iudex inqrere ad

denun

denũciam talis officialis, nulla alia fan a pce dẽte, q̃a per talẽ denũciã excusatur iudex à cal. rex. est, & ibi Bald. & Sal. in l. ea quidẽ, C. de acc. & no. plenè Ang. i d. trac. i ver. nec nõ ad denũc. & Paris in tract. synd. in vers. in quisitio. in prin. & Bart. in l. diuus. ff. de cust.
13 reo. † Quarto modo, si inq̃sitio ciuilr ad vtilitatẽ ecclesiæ, vt q̃n iudex ecclesiasticus iq̃rit ꝑut inq̃rere tenet de qualitate, & donei tate ꝑsonę eligẽdę, ordinãdæ, vel ꝯfirmãdæ, iux. tex. in c. cũ nobis de ele. & ibi gl. & Abb. & idẽ Abb. in c. j. i gl j. de off. ord. & Frãc. de Are. in c. qualiter, & q̃n. el 2. col. 2. de acc.
14 † Quinto modo fit inq̃sitio ꝑ ꝑlaiũ, q̃n visitat ecclesiam, nã hr tũc inquirir ex offõ de moribus, & idoneitate clericoꝝ, & ista inq̃sitio fit solum ad correctionem, & pniam imponendã, nõ aũt ad effectũ puniẽdi tex. est, & ibi Gem. & doc. in c. j. §. sanè de ꝯs. lib. 6. & tenet Franc. de Are. in d. c. qualiter, & q̃n in 3. col. & Abb. in c. 1. in gl. 1. de off. ord.
15 † Sexto modo fit inq̃sitio de bonis vacantibus fisco deuolutis, in qua inq̃sitione si ꝯtradictor apparet, audiet in suis defensionib. dat sibi copia inq̃sitionis alias bona fisco applicant ꝑut hæc omnia plenè declarant in l. si vacantia, & ibi Luc. de Pen. C. de bon. vac. lib. x. & de multis formis inquisitionũ, vide omnino Bald. in d. l. iubemus C. de prob.
16 SECVNDA † Principalis q. est, quot req̃rantur ad validitatẽ inq̃sitionis. Istã materiã plenè examinat Ang in d. l. si vacãtia, & Ioã. de Ana. in d. c. qualiter, & q̃n, el 2. §. ad corrigẽdos de acc. & Bal. & Sal. in l. ea q. dẽ. C. de acc. & Bar. in l. 2. §. pub. ff. de adul. Ang. in tract. mal. in prin. & in ver. fama publica, & Paris in tract. synd. in ver. inq̃sitio, & Phil. in ꝯs. 170. 175. & 189 & Luc. de Pen. in d. l. si vacantia, & Matth. in ꝯst. hi q. Ego tñ recolligã nõnulla req̃sita magis quotidiana i practica succincte, & de reliq̃s remitto me ad doct. in locis ꝑallegatis. vnde dico, ꝙ
17 plura req̃runt. † Primo. n. ad hoc, vt possit spãlr inq̃ri ꝯtra aliquẽ, req̃rit, ꝙ illud delictũ, de quo inquiritur, ꝯstet saltẽ in gñe esse cõmissum, sed nescit à quo, vt q̃a req̃ritur homo occisus, vel vulneratus, item reperit furtũ factũ, vel rapina, vel aliud sile, de hoc debet ante oĩa iudex capere informationẽ, & facere describi in actus qualitatẽ delicti, & tenet Bar. in l. si col. 1. ff. de q. & Bart. in l. 1. §. itẽ illud. ff. ad Syll. vbi monet iudicẽ, vt faciat videri mortuũ, vel vulnera, ad hoc vt possit postea inq̃rere. idẽ tenet Ang. i tract. male. i ver. fama publica, col. 21. ver. 12. &c. & plenè ꝑ Par. in tract. synd. in vers. ꝯfessio.
18 † vbi dicit debere ꝯstari iudici de delicto, ꝙ ẽt si quis cõfiteatur se occidisse hoiem in nemore, nõ debet sibi credere, nisi prius mittat ad inq̃rendum si hõ fuit ibi occisus, & debet ẽt facere exhumari hoiem ad vidẽdum, si fuit vulneratus, si homicidium est de recenti, vel si saltem reperiũtur ibi ossa sepulta. facit ꝙ in simili de hac exhumatione hominis dicit Bal. in l. si quis testibus in fi. C. de test. vnde nunq̃ debet iudex formare ir q̃sitionẽ specialẽ, nisi plenè ꝯstet delictum esse cõmissum. alias si faceret inq̃sitionem, & extarẽt iudicia ꝯtra aliquem, non põt illum torquere, si delictũ patratũ non ꝯstat. ita dicit Ang.
19 in loco præall. † Secundo, principalr requiritur, ꝙ inquirendus sit valde notatus ꝑ publicã famam de illo crimine, ita q̃ pcedat fama ita vehemens ꝯtra eum, ꝙ gñet scandalum, nisi fieret inquisitio. ita tenet Bart. in l. congruit. ff. de off. ꝑs. vrb. & Ang in trac. male. i 2. car. vers. 4. principaliter, & c. & Gand. in tract. malef. in tit. qũo de mal. cogn per inq. col. 2. & hr pulchre per Phil. Dec. in ꝯs. 175. col. 2. vers. 2. principaliter, &c. & cons. 189. col. fi. vers. non obmitto, &c. ꝑ hoc est tex. in c. qualiter, & q̃n. el 2. de acc. & c. licet Gel. de simonia. Nã fama pcedens sustinet vice accusatoris in inquisitione, alias iudex inq̃rere non posset, vt d. c. qualiter, & q̃n, & ibi Abb. in 6. not. & Franc. de Are. in vlt. not. & Fel. in vlt. not. & gl. in c. j. in gl. j. de off. orb.
20 † Et nota, ꝙ non sufficit ꝙ iudex in inquisitione apponat illa verba cõsueta, videlicet, fama publica pcedente, &c. sed est necesse. ꝙ ex actis, & ex ipsa informatione ꝯstet de fama publica, alia inq̃sitio posset impugnari, ẽm Fulg i ꝯs. 136. & 108. vbi expresse dicit, ꝙ iud. ei nõ creditur de fama nisi ex actis appareet ꝓbata, & ipm sequr 21. Phil. Dec. in
21 d. cons. 170. col. 2. † Tertio requiritur, ꝙ fama habuerit originem à personis honestis, & fide dignis, & non à maleuolis, alias nihil operatur, tex. est in d. c. quar, & q̃n. el 2. & ibi Abb. col. pen. & Fran. de Are. in 6 not. & c. cũ oportet, & c. cũ in iuuentute, de ꝑsum. Alias aũt, si iudex sine fama inq̃reret, vltra qđ inq̃sit o impugnat, tenetur ipse iudex in q̃stum ad expensas, & præsumitur cõtra iu dicem

dicem de calũnia, vt declarat Paris in traṭ. synd. in ver. inqſ. col. 2. Et de hoc, ꝙ debeat p̃cedere fama, vide plene Fel. i c. licet, de ac.
22 & Bal. in l. sancimus, col. fi. C. de iud. † Limita istud primo, qñ extaret ꝯtra inqſitũ indicia sufficiẽtia, nã licet non ꝯstet de fama pôt tñ inqri ex illis indicijs, ſm Bar. ibi d. l. cõgruit. vbi æqparat ꝓceſſum inqſitionis cũ indicijs, & cũ fama publica, & Par. in d. ver. inq. col. 2. & Bal. in l. iubemus, col. pe. vers.
23 4 & c. C. de prob. † Et per prædicta pôt sustineri illud. qđ tenet Phil. dec in d. cons. 189. col. fi. circa fi. vbi dicit, ꝑ dictũ socij criminis, nõ est sufficiẽs ad inquirendũ, famã nõ p̃cedente. nam patet, rõ ad sensum, q2 fama debet ꝓcedere à psonis fide dignis, sed socij criminis, nõ sunt psonæ honestæ, nec fide dignæ, nec faciũt indiciũ sufficiẽs ad torturam, & inqſitio non fit, nisi præcedẽte fama, vel indicijs, vt supra, & no. Bal. in l. san
24 cimus, col fi. C. de iud. † Limita secundo nõ ꝓcedere, qñ iudex inqreret ad denunciã officialis, q2 tunc pôt inqrere ẽt non p̃ceden te fama tex. est in l. ea qdẽ, & ibi Bal. & Sal. C. de acc. & Bar. in l. ꝯgruit, ff. de off. pſ. & in l diuus, ff. de cust. reo. imò tenet tũc iudex inqrere, alias facit litẽ suã, ſm Bal. in d. l. iu
25 bemus, col. 2. ver. 2. † Limita 3. non ꝓcedere qñ inqſitio fieret de mãdato pricipis, q2 tunc pôt fieri: ẽt non p̃cedẽte fama ſm Bal. in l. nullus. C. ad l. Iul. mai. Quod tñ intellige, & declara, qñ princeps assertiue dicit in sua cõmissione, sibi cõstare de crimine, vel ꝙ fama deuenit ad eius aures alias si cõmissio fieret simplr̃ habet tacitã ꝯdõnẽ. s. dũmodo in fama p̃cedat, & tunc iudex debet ante omnia inquirere de fama, alias non pôt ꝓcedere ad inquisitionẽ. ita declarat Fel. in c. cum oporteat in 4 not. de acc. & ibi ẽt Ioã. de Ana. in 2. not. per gl. in c. ex tenore, de foro comp. idẽ tenet Phil. Dec. in d. cons. 170. col. 2. & cons. 189. col. fi. & Alex. in ꝯs. 183. incip. in cã angelo℞, & c. col. fi. vers. nõ
26 obstat p̃dictis, & c. in 2. vol. † Limita, quarto non ꝓcedere, qñ aliquis denunciaret de crimine ꝑ aliquem probum vi℞, quia tũc ista denuncio est sufficiens, vt inqratur contra eum super infamia tm̃, & non sup crimine, sed reperta infamia, pôt inqri de crimine, ſm Abb. in c. licet in vlt. not. de acc. & ibi ẽt
27 Petr. de An. & Fel. in 2. col. † Limita quinto non procedere, qñ iudex processit ad inquisitionem criminis p̃nte inquisito, & nõ contradicẽte, nec reclamante, q2 tunc valet processus ẽt si non probatur infamia, & nõ pôt vlterius opponi ꝯtra ꝓceſſum, tex. est formalis in c. 2. de acc. lib. 6. & ita ꝑ illũ tex. tenet Cęp. in cons 66. ꝙ not. & semper facias interponi ꝓtestationẽ ꝓ reo ꝯtra inqſitionẽ.
28 † Limita, sexto non ꝓcedere in inqſitione, q̃ fit ꝯtra officialẽ in syndicatu, q2 pôt contra eũ inqri gñalr̃, & specialr̃, indistinctẽ, ẽt fama non præcedente, & inquiri contra ipsum, & ci9 familia, & officiales, & ministros ſm Par. in tract. synd. in 11. car. in fi. in c. ꝓceditur aũt in syndicatu, & c. & est hodie de eisam in regno ꝑ regiã prag q̃ inc Regiæ dignitati, & c. sed cõsidera, q2 in d prag nullũ verbũ fit de fama, sed simplr̃ conceditur procedi ad inqſitionẽ. vñ dr̃et intelligi, ſm ius cõe. s. vt procedat infamia per ea quæ dixi supra in 4. limitatione, & hoc expſſe tenet Bal. in l. iubemus, col. 2. vers. mõ restat, & c. C. de prob. vbi expresse dicit contra officiales fieri inqſitione demum fama præcedẽte. Sed hoc non obstãte, teneo hanc limitationẽ ꝑ d. prag. Et cõsidero, ꝙ per eã permittitur inquiri gñalr̃, & specialr̃, sed qñ fit inqſitio gñalis, non requiritur fama præcedẽs, vt dicã modo in sequenti limitatione, & pręcedente gñali, minime reqritur infamia in speciali, quia habet inquisitionem gñalem, q̃ est ptæparatoria ad specialem, vt no. Bal. in l. obseruare, §. ꝓficisci, in 5. & 6. q. de off. ꝓc. & Bal. in d. l. iubemus, col. 2. vers. & est sciendũ, & c. & hr̃ in l. congruit. & ibi ꝑ Bar. & Bal ff. de off. præs. sequitur ergo firma cõclusiõ, ꝙ contra officialẽ pôt inquiri, ẽt fa-
29 ma non p̃cedẽte. † Limita, septimo nõ procedere in inqſitione gñali, quia pôt fieri & sine fama præcedente, ſm Abb. in c. 1. col. 2. in gl. 1. de off. ord. & hoc est prouisum in regno expresse, per ꝯſt. q̃ incipit, inquisitiones & ꝑ capitulum regni, qđ incipit, Gñales ꝑ q̃ iura municipalia conceditur facultas officialibus faciẽdi inqſitiones gñales sine alia
30 probatione famæ. † Limita octauo, nõ procedere in casib. in qbus p̃ceſſit inqſitio gñalis, quia pôt perueniri ad specialẽ sine alia probatione famæ ex quo inquisitio gñalis, est pparatoria ad specialẽ, quia alias frustra fieret, si ꝑ eam non perueniretur ad specialẽ ſm Bal. in d. l. iubemus, col 2. ver. & est sciendum, & c. C. de prob. & probatur ex his, quę nec.

not. Bart. & Bal. in d. l. congruit, & Fely. in c. inqsitionis, col. 3. de accus. & l. 4. §. mandatis, & ibi Bart. ff. ad l. Iul pec. & Bart. in l. 2. si publico, col. 2. in fi ver. 3. rsa, &c. ff. de adul. Et ex his datur bonus modus inquirendi de oibus criminibus, et de his, de quibus alias de iure inquiri nõ posset, videlicet, vt primo pcedat inqsitio gñalis, & repertis p eã iudicijs ɔtra aliquẽ, põt ɔtra eũ deueniri ad spãlem.
31 †Et ppea officiales cõiter in principio officij solent facere bãna, & inqsitiones gñales, complectendo varia, & diuersa crimina, qui bus postea emergẽtibus faciunt inqsitiones speciales, vigore bãnoꝝ, ꝙ̃ facere põt. Ita in spẽ tenet Amodęus in suo trac. synd. col. 6. i fi. & seq. vers. inquisitio gñalis, &c. & col. 7. ver. 3. &c. & sic tenet, ꝙ vigore dictoꝝ bãnõ tũ põt iudex speciał inqrere ẽt de criminibus, de qbus alias de iure inquiri non põt. Et certe, si istud dcm̃ esset veꝝ, esset hæc magna ampliatio ad mãm inqsitionis. Sed ego puto, ꝙ istud dcm̃ nullã cõtineat veritatem & si ita esset, oĩa iura ꝓhibentia inqsitionẽ specialem, sentirent nobis de vento, cũ cõiter oẽs officiales soleant facere hmõi banna gñalia, per quę alterant legum dispositiones & eaꝝ pœnas. Et hæc piãs daretur officialibus, vt destruerent mictas leges, & sic vendi carent sibi ptãtem principis, ꝙ non est dicendũ, cum de facili per viam obliq̃ fieret fraus legibus, vnde melius in hac mã locutus fuit Paris in d. tract. synd. i vers. tortura col. j. ver. an in cã pecuniaria, & circa mediũ vbi expsse dicit ꝙ officiales p eoꝝ bãna non põt statuere contra ius, nec alterare pęnas iuris ex quo iurãt in principio officij seruare iura, & regni ɔstõnes, & capitula, vnde infert nõ valere bãnũ officialis, ꝙ quicunq; iuerit de nocte, vel portauerit arma, puniat ad quatuor tractus cordæ, qa nõ põt mutare penã iuris p pdicta. Istã opin. ɔtra Amodæum ego ɔfirmo esse verissimã i hoc regno, p d. c. gñales. Quo cauetur, ꝙ officiales faciant inquisitiones, gñales sel' in anno, & illis factis nullo modo descendant ad spãles, nisi de mandato principis, vel nisi in casibus à iure pmissis. Sequit ergo, ꝙ si bãna vel gñales inqsitiões cõplectunt aliqua crimina, de qbus spãlr̃ inquiri non põt de iure, minime põt de illis inquiri vigore gñalis inqsitionis pcedentis, ne fiat fraus legi, & ita cũ ista declaratione itelligo hãc octauã limitationẽ. Do ẽt aliã declarationem. s. vt procedat, qñ per gñalem inqsitionẽ inuenit iudex aliqua indicia vrgentia sup illo crimine, de quo vult post modũ specia r̃ inquirere, qa iũ vigore illoꝝ repertoꝝ põt deuenire ad specialẽ, alias secus. imò tenerẽ ad dãna, & interesse ipsi inquisito, & psumerẽ oẽ malum ɔtra iudicem, qñ sine indicijs inquireret, vt not. Bald. in l. sancimus, col fi. C. de iud. & in l. iubemus, col. 2. ver. 4. C. de prob. & Paris in d. vers. inq. col. 2. & 6.
32 in fi. †Limita, nono, non ꝓcedere, qñ fit inquisitio nõ ad effectũ puniẽdum, sed ad effectũ corrigendi pro salute aĩæ, vt qñ eps visitat ecclesiã, vel qñ vult se informare de vita, & moribus eligẽdi, vel consecrandi, vel alic' promouendi ad ordines, si est idoneus, quia tũc ex offõ inquirit, nulla fama pcedente, sm Abb. in c. 1. col. 2. in gl. c. de off. ord. & Spec. ĩ tit. de inq. §. qñ, ver. licet aũt, & §. viso. col. fi. vers. in summa, & ꝓbat ex his, q̃ hñr in c. ad nřam, el ij. de iureiur. & in c. cũ nobis, & ibi gl. de elect. & in c. 1. §. sanè, de cens. lib. 6. & tenet Franc. de Aret. in c. qualiter, & qñ, el ij. col. 2. & 3. de acc. & Bald. in ɔs. 220. in princ. in 3. vol. & Abb. in c. postq̃, in 3. not. de ele.
33 & in c. 1. in fi. de postul. plat. † Limita decimo, non ꝓcedere, qñ iudex inquireret ex necessitate sui officij, vt quia extaret statutum, ꝙ iudex teneat inquirere de tali crimine, alias puniẽ, nam tũc põt inquirere ẽt sine diffamatione, ita tenet Ang. in tract. mal. in 3. car. ver. 5. fallit, &c. Sed aduerte, qa puto hoc dictum ita simplr̃ intellectum, non procedere, nã certe considerando statutum, non põt loqui, nisi de inqsitione gñali respectu psonæ. s. faciẽda ɔtra personam incertam, qa de certa persona non põt sentire. quo casu veꝝ est, ꝙ ista inquisitio gñalis põt fieri sine diffamatione, vt dixi supra in 7. limitatione, & ita intelligendo ista nõ esset noua fallentia, sed eadem cum septima, sed ad hoc, vt fallentia sit bona, & noua dr̃et intelligi de speciali & tũc, dico, ꝙ nõ ꝓcedit, quia tale statutu debet hr̃e tantam ɔdõnem. s. si pcedit infamia sicut dicimus in cõmissione principis, vt dixi supra in tertia limitatione, alias statutum esset ɔtra ius, & daret iudici mãm calũniandi, qa emergẽte crimine posset de facto vexare aliquem innocẽtem non diffamatũ, & inqrere ɔtra ipm, auctoritate statuti. Posset tñ saluari ista limitatio, vbi pcederẽt aliã ĩdicia ɔtra aliquem, qa tũc vigore indicioꝝ, iudex

pōt īquirere licet fama nō pręcedat, vt dixi supra i j.lim.& ita debet intelligi dcm Ang. in d.l.si vacantia.quem refert Ang.in tract. mal.in ver.fama pub.col.6.vbi dicit ꝙ qñ inquisitio ꝑmittitur a statuto, est remediū ordinarium,& pōt fieri, ēt fama non ꝓcedēte. hoc intellige dūmodo adsint alia indicia,ne detur iudici mā vexandi iniuste,vt supra dixi.Et vide quæ dicam infra,in vers.7. requi-
34 ritur,&c.Quarto† principalr̄ requiritur, ad validitatem inquisitionis ꝙ delictū, de quo inquiritur,sit commissum per dolum,vel latam culpā secus,si leuem, vel leuissimā, qa tunc inquiri nō pōt,ſm Bal.in l.data opera col.3.C.q accus.non poss.quod intellige,& declara,vt ibi ꝑ eum.Ego aūt hoc plene attigi supra in 4.parte in 1.distin.vers.vlt.super
35 hac,&c. †Quinto reqritur,ꝙ inquisitio ꝯtineat locū,&tps cōmissi criminis,ſm formā, l.libellorū.ff.de acc.alias reddit̄ inepta. ſm Ang.in cōs.178.& in cons.297.col.j.& Bar. i l 2.§.si publ.col.ver.quæro,vtrū, &c.ff.de adul.& Angel.in tract.mal.in 3.car. vers 5. principalr̄,&c.& Bald.in ꝯs 490.in 3.vol.& cons 428.in princ.in 5.vol.& idem Bald. in cons.297.in fi.5.vol.& Alex.in cōs.178.col. j.in 2.vol. & Io.de Ana.in c.qualiter,& qñ. el 2.§.debet,col.2.in fin.de acc.& Abb.in c. fin col.pen.& fi.de pur.can.& Fel.in d.§.debet col.pen. Et hæc solēnitas est ꝯfirmata in regno, per ꝯst.hi, qui §.de specialibus vers. in ꝑdictis. vbi expsse dr̄, ꝙ in inquisitionb. debēt seruari solemnitates inductæ per iura cōia super delationibus,& delatoribus,& sic
36 innuit de solēnitatibus accusationū.†Limita hoc non ꝓcedere,qñ inquiritur de crimine cōmisso contra diuinā maiestatem,vt de hæresi,vel blasphemia, qa tūc valet inqsitio sine solemnitatib.l.libellorū, ſm Ang. in §. fin.in auth.quo opor.epi. Idem in crimine læsę maiestatis,qa in eo proceditr̄ summariē & de plano sine strepitu, & figura iudicij. vn̄ non requirūtur aliquæ solēnitates vt hr̄ in extrauagāti,ad reprimendā. Et vide de ꝑdictis vnā add.post Ang.i tract.mal. i d.ver.
37 5.Principalr̄.†Sexto requiritur,ꝙ in inquisitione ponantur in spē oēs circūstantiæ delicti,videlicet,quo loco,quo mense,& cū qua ꝑsona cōmissum fuit, & ꝯtra quē alias inqsitio nō ꝓcederet, qa tolleretur reo defensio, ſm Abb.in c.fi.col.pe.de purg.can.vnde nō procederet inquisitio specialis,qñ fierent capitula gñalia.s.qualr̄ talis inqsitus est solitus cōmittere furta,homicidia,solitus blasphemare,vel silr̄, quia ista nō diceretur inqsitio specialis,sed potius gñalis,quo ad delicta.& reus non posset ꝑparare suas defensiones,ꝑp incertitudinem delictorum.Debent igr̄ fieri capitula in spē.l.ꝙ cōmisit tale furtum pecunię in tāta quātitate, contra talē, in tali loco,tali mēse, tali anno, & sub tali regnatione & silr̄ de alijs similib. criminib. alias diceretur incerta vaga,& obscura inqsitio,& non procedere parte opponente, per ea maxime q̄ dixi supra in præcedenti reqsito.Pro hoc est text.in l ꝑtor edixit,in prin. ff.de iniu.iunctis his,q̄ not.Bar.in extrauag. ad reprimendam in ver.ꝑ inqsitionem. vbi dicit,ꝙ in inqsitione requiruntur oēs solennitates q̄ requiruntur in accusatione,& dixi in ꝓcedenti requisito,& ita ꝓprie illum tex. extēdit ad inqsitionem.Bal.in cōs.259. col. 1.in 1.vol.vbi dicit,ꝙ inquisitio incerta, nō ꝓcedit per illū tex.& colligitur ex his, q̄ plene no.Ang.in l si vacātia.C.de bo.va.lib.x.
38 †Septimo requirit̄, ꝙ ante, q̄ iudex formet inquisitionē, faciat citari offensum ad declarandū,si vult producere accusationē. quia si cōparet accusator,cessat inqsitio,qd' est remediū extraordinariū,alias offenso declarante se nolle accusare,tūc demū iudex pōt inquirere. Et silr̄ debet facere citari consanguineos proximiores offensi,quibus à iure permittit̄ ius prosequēdi suā, vel suorū iniuriā gl.est no.i c.ꝑsbyter si à plebe,2.q.4. & Bal. in l.senatus,col.1.C.qui acc.nō poss & Spe. in tit.de inq.§.viso.col.6.vers.porro si procedet̄,&c.& Cæp.i cautela 24 q̄ incipit, Tu scias,&c.vbi dicit dñe statui terminum ad deliberandum accusare volētibus,& Bald.in l. quāuis adult.C.de adul.& Alex.in addit. ad Bart. in l.2.§. si publ.col.1.add.incip. Not. mā.&c.ff de adul.Si.n.ista citatio prius non fieret,tūc qñcunq; superueniente accusatore cessare inquisitio,quia remedium ordinariū,prout est accusatio.facit cessare extra ordinarium,prout est inquisitio. ꝑ ea q̄ hñr in l.in prouinciali.ff.de ope.no nun.ſm Car.ī clem.sæpe.§ fi.in 3.q de ver.sig ꝙ qñ procedat,& quid si superueniat, accusator post receptas probationes in inqsitiones vide Bar. in l.3.§.fi.ff de adul. & Cyn.& Sily. in l. ea quidem C.de accus. & ibi etiam Bal. & Ioā. de Ana.in d.cap.qualiter,& quando, el 2.§.

licet

licet de acc. & ibi ẽt Fely. in fi. q. dicit cõem opin. esse, quã tenet Saly. in d. l. ea quidẽ, & Ang. de Are. in tract. male. i. ver. hæc est q̃dã inq. col. x. ver. quæro. an inquisitus, &c. Et in tm̃ est hoc verũ, q ẽt coram alio iudice põt fieri accusatio, & impedit inq̃sitionẽ cœptã coram alio, fm̃ Bal. in d. l. ea quidem, in fi. &
39 Bar. & Alex. in d. l. 3. §. fi. ff. de adulr. † Limita tñ hoc nõ procedere in casibus in quibus specialr̃ permittitur inq̃sitio de iure, vel per statutũ quia tũc inq̃sitio est remedium æque ordinarium, sicut accusatio, & non cessaret per superueniẽtem accusationem, fm̃ Bar. in extrauag. ad reprimẽdam, in vers. denũciatio nem, post prin. & hoc infert Ang. in d. vers. quæro an inquisitus, &c. quod cũ hodie cõiter per statuta permittatur inquiri de criminibus, nõ tollitur inq̃sitio per accusationẽ superueniẽtem, quia vnũ remedium ordinariũ, non facit cessare aliud ordinarium. idẽ
40 tenet Bar. in d. l. 3. § fi. col. 2. ff. de adul. † Ex hoc igitur infertur, q in oĩbus casibus, in q̃bus licitum est inq̃rere de iure cõi, put est ĩ crimine læsæ maiestatis, & in alijs casibus q̃ tradũtur per gl. & doct. in l. 2. §. si publ. ff. de adul. accusator supueniens non facit cessare inquisitionem. Item, quia in regno habemus lr̃as arbitrales impressas in c. regni quarum vna incipit, Ne tuorum. alia incipit, Si tpm, quibus cauetur, q in oĩbus criminibus irrogantibus pœnã mortis nãlis, vel ciuilis, vel mẽbri obscissionẽ, põt iudex procedere ex offõ per inquisitionẽ, & in oĩbus criminibus, & iniurijs cõmissis contra psonã ecclesiasticam pupillum, vel viduam. sequit̃, q si est incepta inquisitio in casibus pdictis per illos disficiales, quibus est facta cõcessio lr̃arũ arbitraliũ, non tolleret̃ per supueniẽtẽ accusatorem, quia tunc vigore d. c. seu statuti, inquisitio, dr̃ remedium ordinariũ, & per ea quę hñc in const. hi, qui licet alias rł̃r dicat̃ remedium extraordinarium vt not. Baib. in in addit. ad Abb. in c. inquisitionẽ, col. fin. de elect. & Bal. in l. 1. C. de lib. & eo. lib. & Abb. & doct. in rub. de iud. & Dyn. c. actus legitimi. de reg. iur. lib. 6. & Card. in cõs. 1. in tit. de pœnis, & ideo dr̃ extraordinariũ, quia est cõtra iuris rł̃as, vt dixi supra in prin. huius 7. partis, in 2. col. quod restringe, vt dicam in
41 fra in 8. limitatione. † Limita secũdo, non procedere, qñ inquisitus data opa hoc effectaret, & pcuraret, q ab aliquo accusaretur coram alio iudice, ad effectum impediendi inq̃sitionem, quia tunc talis actus effectus, & pcuratus sibi non prodest, & talis accusatio procurata nõ impediret inquisitionẽ. Ita tenẽt Bal. & Ang. i l. si seruus pluriũ. §. 2. ff. de leg. 1. facit tex. in l. spadonẽ. §. fi. de ex. tut. & inst. eo. ti. §. item, tria onera. & q tenẽt Bar.
42 & Alex. & doct. in l. si vero. ff. q. sat. cog. † Limita tertio, non procedere, qñ iudex ante, q̃ inq̃reret, interrogasset offensum, an velit accusare, & ille dixisset, q nõ q̃a si iudex incœpit inq̃rere, non põt post ea offensus accusare, & impedire, pcessum inq̃sitionis, fm̃ Bal. in l. acc. col. j. C. q. acc. nõ poss. & Alex. i add. ad Bar. in d. l. 3. § fi. ff. de adul. in addi. q̃ incipit. Adde Inno. & c. & Ber. Lãd. in addi. post Ang. de male. in vers. hæc est quædã inquisitio, & c. col. x. i add. q̃ incipit, ordinariũ, &c.
43 † Limita quarto, nõ pcedere, qñ fuit processum sup inq̃sitiones ẽt post superueniẽtem accusationẽ, & nihil, fuit oppositũ ex parte rei, quia tũc valet vterq; pcessus, & illud q̃d dr̃ inquisitionem impediri p accusationem, intelligitur si opponatur, alias secus ita tenet Bal. in l. 1. in finalib. verbis. C. de furtis.
44 † Itẽ limita quinto, non procedere, qñ is, q̃ accusat, prius denũciasset iudici, q pcederet ad inquirendũ contra talẽ, q̃a habet ipm̃ suspectũ de tali crimine, nã nõ põt postea ipm̃ accusare, ex quo vr̃ elegisse illã viam denunciationis, vnde nõ facit supsedere inquisitionẽ, ita tenet Spec. i tit. de inq. §. nũc videndũ,
45 ver. vlt. quæritur. † Limita sexto, nõ pcedere qñ iudex videret accusationẽ esse suspectã, puta de collusione q̃a nõ debet cessare ab inquisitione. ita colligit ex not. per Ioã. And. in addit. Spec. in tit. de inq. §. viso in 5. col. in addit. incipiente, Terminum, &c. post medium, & Ber. Landr. in loco supra allegato, in 3. limit. Et põt colligi collusio in casu isto, ex causis, & personis, fm̃ Bal. in l. ea quidẽ, col. fi. C. de acc. vbi plus dicit, q iudex debet super hoc interloqui, si videbit. Quo aũt probatur collusio, vide Abb. in c. de his, col.
46 fi. de accus. † Limita septimo, non pcedere, qñ accusator fuit causa pmouẽdi inquisitionẽ, vt quia ad eius instigationẽ fuit formata inquisitio, nã tunc nõ admittit, si vult accusare, ex quo promouẽdo inquisitionẽ vr̃ illam viam elegisse, ita tenet Bal. in d. l. ea quidẽ, col. fin. vers. tu dic, &c. C. de acc. & Bar. in
47 l. 3. §. fin. col. 2. ff. de adult. † Limita, octauo,

uo nõ ꝓcedere, quo ad ꝓbationes receptas sup ĩquisitione, q̃a accusatio supuenit post receptas ꝓbationes, non tolit effectũ illarũ probationũ, sed remanẽt in robore suo ad delictũ puniẽdum. Ita tenet Io. And. in addi. Spe. in tit. de ĩ q̃stio. §. viso in d. addi q̃ inci pit terminũ, &c. & Gãd. in tract. male. sub ti. quo modo de mal. cogn. p inquis. col. pen. ĩ
48 fi. & col. fi. Limita nono non ꝓcedere de iu re canonico, q̃a ſm canones, inq̃stio, est re mediũ ordinariũ, vnde non tolli ĩ p superue nientẽ accusatorẽ, quia iudex põt inquirere ẽt non monito offenso ad accusandũ. Ita te net Card. in cl. ſæpe. §. fi. in 3. q. de ver. sig. & idẽ Card. in c. qualr̃, & qñ, el 2. de acc. de cu ius dicti veritate. vidi ibi per Ioan. de Ana.
49 † Octauo principalr̃ requiritur, vt procedat inquisitio, ꝙ inq̃situs nõ fuerit alias de illo crimine accusatus, vel inq̃situs, & absolut⁹, quia si alias fuisset legitime, absolutus non põt iterũ de eodẽ crimine inq. tex. est, & ibi Abb. & doct. in c. de his de acc. & idẽ Abb. & Ioan. de Ana. in c. si de coll. deteg. & tex. in l. pe. §. fi. ff. nau. cau. stab. & l. fi. cui. §. idẽ, ibi Bart. ff. de accus. & Alex. in ꝯs. 2. col. pe. in 1. vol. & vide Cœp. in ꝯs. 66. & Lud. Rom. in ꝯs. 243. & l. senatus, & ibi Bart. ff. de accus. idẽ si fuisset semel condẽnatus, & punitus quia nõ põt vlterius accusari neq; inq̃ri, ſm Ale. in d. ꝯs. 11. col. pen. per l. sepulchri, la 1. ff. de
50 sep. vio. † Limita primo, hanc rĩam non ꝓcedere, qñ ſnia absolutoria esset lata p col lusionem, & præuaricationem, quia tũc põt iterũ inq̃ri, tex. est & ibi Abb. & Io. de Ana. in d. c. fi. de coll. deteg. & l. 3. ff. de p̃uar. & l. si quis homicidij. C. de acc. & Io. And. in add. Spec. in tit. de inq. §. viso. col. 5. in d. add. quę
51 incipit terminũ &c. circa mediũ. † & Abb. in d. c. de his col. fi. de acc. vbi pulchre declarat, q̃ꝰ ꝓbari possit collusio, & dicit ꝙ inter a lios modos probandi collusionem est, si ac cusator conuersatur cũ accusato, præsumi tur collusio inter eos. Idẽ tenet Bar. in l. 1. §. præuaricatorẽ. ff. ad Turp. Item, pręsumi tur collusio, si post litẽ contest. non cõparẽt nec accusatus nec accusator ĩ termino statu to per iudicem, vt not. Matth. in ꝯst. ſæpe cõ tingit col. 3. & per illam ꝯst. est statuta pœna in regno ꝯtra colludẽtes in causa criminali, post litẽ contestatam, & est pœna cẽtum au
52 gustalium. † Limita secundo ꝓcedere, qñ la ta esset ſnia absolutoria diffinitiua secus, si esset ab obseruatione iudicij, quia põt tunc iterũ inquiri, & iterũ accusari, quia talis ſnia non parit exceptionẽ rei iudicatæ ita decla rat. Abb. in d. c. de his, col. 3. de acc. p l. l. bel lorũ. ff. de acc. & Fely. in d. c. de his col. 3. ꝯtra rium vr̃ tenere. Spec. in tit. de abol. §. 1. ver. porro, vbi non facit dr̃iam, an quis si abso lutus diffinitiuę, vel ab obseruatione iudici, nã vtroq; casu dicit nõ posse iterũ accusari, sed dic ꝙ prima opi. est verior, & dcm̃ Spec. oportet saluari, & intelligi ſm limitationẽ. Fel. in d. c. de his col. 3. vbi dicit, ꝙ de iure ca nonico absolut⁹ ab obseruatione iudici, nõ põt iterũ accusari ab eodẽ, qui primo accusa uerat, ex quo per primam accusationẽ fuit
53 effectus inimicus. † Et de iure canonico ini mici repelluntur ab accusando, vt hr̃ in c. re pellãtur, & in c. cũ P. manconella, & in c. o porteat de acc. Potest tñ accusari ab alio ter tio sed de iure ciuili põt indistincte iterũ ac cusari tã à primo, quã ab alio, quia inimici de iure ciuili non repelluntur, ſm Fel. in d. c. de his vnde pro saluanda opi. Spe. oportet ipm̃ intelligere de iure canoni, & vt nõ pos sit accusari ab eodẽ alias ita simplr̃ male lo queretur per d. l. libellorum. §. q̃ si libelli.
54 † Limita tertio, prędictam rĩam procedere, qñ quis accusaretur ab eodẽ, qui primo ac cusauit, vel inquiri fecit, quia obstat illi exce ptio rei iudicatæ. Secus, si accusaretur ab a lio tertio, qui suã, vel suorũ iniuriã ꝓseque retur, & ignoraret accusationẽ fuisse ab alio institutã, quia põt accusare pp eius ignoran tiã non obstante absolutione. Secus si sciuis set accusationẽ, q̃a ẽt tertio obstat exceptio rei iudicatæ ita tenet Bar. per illum tex. in d. l. si cui. §. eisdem. ff. de accus. & Abb. in d. c. de his col. fi. de accus. & Lud. Rom. in ꝯs. 213. & alex. in ꝯs. 11. col. pen. in 3. vol. & ibi decla rant q̃ꝰ probabitur ista ignorãtia, vel sciẽ
55 tia. † limita quarto, non procedere, qñ quis esset absolutus per trãsactionẽ factam cũ parte, & non p ſniam, q̃a si trãsactio valuit, licet ipse trãsigẽs accusare nõ possit, tñ alius tertius poterit de nouo accusare, vel inquiri facere, & si transactio non valuit, põt ẽt ipse idem primus accusator iterũ accusare ita te net Fely. in d. c. de his col. 3. vers. 2. limita &c. de accus. & ibi ẽt Abb. & alij doct. Multo for tius potest iudex inquirere, nõ obstãte trãs actione in casibus in quibus transactio fieri non potuit in ꝑiudiciũ fisci, vt modo dicã.

Et in hoc differt snia à trāsactione, qa snia facit ius, quo ad oēs, vt dixi in præcedēti limitatiōe, sed trāsactio nō facit ius, nisi quo ad trāsigētē tm̄ ita tenet Bal. in l. trāsig. in 4. & 5. opp. C. de trāsa. vn̄ pōt alius accusare, l. qui cœtu, §. qui vacantem, ff. ad l. Iul. de vi. pub. & pōt iudex inqrere, vt hr̄ i c. j. de coll. deleg. & ibi Abb. in ii. col. ita declarat Alex. in d. l. transigere, col. j. & ibi ēt Ias. in 2. col. i prin. Verū in hoc stat dr̄ia, qa quo ad illum pcessum, & illam instantiam cœptā, transactio facit ius quo ad oēs, & quo ad iudicē, iō q tertius accusator non pōt eundem pro cessum prosequi, nec iudex inquirēs pōt ex eodē pcessu pdēnare, sed ille pcessus remanet penitus extinctus p transactionem, vnde opus est incipere pcessum de nouo, & hoc i casibus, in qbus transactio est pmissa, sed in casibus non pmissis a iure pōt accusator, & iudex psequi eundē pcessum, & iste est effectus trāsactionis in criminalibus ita declarat Bart. in d. l. trāsigere col. 1. in fi. & col. 2. in 4. oppo. & seq. & ibi ipsum sequtur Alex. in 4. col. & magis cōiter doct. & Abb. in d. c. 1. col. fi. Sed qn̄ fit in casibus non permissis, q iudex possit inquirere ex eodē pcessu, vt est tex. in l. 2. C. de abol. Qui aūt sit cas⁹ pmissi, & q prohibiti traduntur in d. l. trāsigere.

56 † Quid aūt, si princeps gñalr̄ facit indultū de oibus delictis præteritis, qđ intelligitur. s. parte offensa concordata pone modo, q offensus accusat, & pēdente accusatio ne remittit an iudex possit pseq. ex officio, non obstāte indultu, vide Luc. de Pen. tenētem, q sic. in l. si qs, col. 25. in 5. q. C. de desertoribus lib. 12.

57 † Remanet ergo pclō, q transactio in casibus permissis habet hunc effectum, qa impedit psequi eūdem processum, non alium initari ad inquisitionem iudicis, vel ad instātiam tertij accusatoris, sed ipse trāsigēs penitus excludit, vt supra dictū est, & hoc est, qđ supra dixi, qđ transactio ita non pōt fieri in piudiciū fisci, & reip. cuius interest qđ delicta puniat, l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. & ideo iudex p cōmodo fisci pōt iterū inquirere ex nouo processu. Et pdicta pcedūt iā in delictis publicis, quā priuatis, nā licet in criminibus priuatis principalr̄ videatur priuatus offensus, & non respub. tn̄ exitus, & commodum pōt spectare ad fiscū pp pœnā criminalē, vn̄ transactio, q fit i n crimine priuato, piudicat tm̄ ipso offenso transigenti, non tn̄ præiudicat fisco, & ppea iudex pōt inqrere post transactionē, ſm Bar. in l. 1. § vsq; adeo, ff. de iniu. & Bal. i l. fallaciter. C. de aboli. Et sic̄ alius tertius puta consanguineus, q passus fuit iniuriam per offensionem cōsanguinei, pōt accusare ita hæc oia declarat Bart. in d. l. transigere. col. pen. in fi. & col. fi. & ibi ēt Bal. q magis.

58 clare loquit in pen. col. † Et ex pdictis infero ad vnā pulchram, & quotidianam pclōnem, q si aliqs passus fuit iniuriā in suā per sonam, & an̄ accusationē, vel post, trāsegit cū offendente, & remisit sibi oēm iniuriā, pōt alius cōsanguineus offensi, accusare criminalr̄ illū offendentem, non obstante remissionē offensi, illa rōne attenta, qa iniuria facta vni cēsentur facta oibus de sua cognatione, l. lex Cor. & ibi Bar. ff. de iniu. & Bal. i l. 1. col. 2. in prin. C. de rap. virg. & Bal. i l. 1. C. si quacunq; pd. poi. & Bar. ib l. cū sci mus. C. de agr. & censi. lib. 11. & Abb. in c. cū oporteat, col. 2. de accus. vn̄ trāsactio, & remissio vnius, non piudicat alteri accusare volēti p prædicta ita in terminis tenet Bar. in d. l. transigere, col. fi. & ibi ēt Bald. col. pe. circa fi. Nec pdest accusato dicere, q ego habui remissionem ab eo, qui fuit principalr̄ offensus, qa iste agnatus venit pro iniuria ppria item, non pōt pdesse dicere, qđ tu fuisti puentus ab offenso, qui prius accusauit, qa non dr̄ pueniſſe, qui destitit p trāsactionē, ſm Bal. in d. l. transigere, col. fi. & hoc ēt tenet ibi Franc. de Are. col. pe. in fi. & sequē dū pbat opin. Sal. ibi p tex. in d. l. 1. §. vsque adeo, ff. de iniu. & pdictis adde Bar. in l. fi. ff. de priu. delic.

59 † Item ex pdictis infero, q hodie in regno habemus ritum magnæ curiæ nu. 14. q. incipit. Item, q nullus laicus, &c. quo cauetur, q nullus admittitur ad accusandū, siue ad denunciandum, tanq̄ vnus de populo, nisi suam, vel suorū iniuriam prosequatur p quem ritum dico, hodie in regno quo ad accusationē, non fit dr̄ia inter crimina publica, & priuata, qa solū psequēs propriā, vel suorū iniuriā, admittit. vn̄ oia crimina publica, cēsentur redacta ad instar priuatorū, quo ad accusationē, p hoc dico, q ēt in crimine publico, si is, qui principalr̄ offensus, transigit vel remittit, admittit suus psanguine⁹ tm̄ ad accusandū, q suā vel suorū iniuriā psequit, sicut in crimine priuato, & nō admitteret q libet extraneus, & ita debet

bet hodie restringi, & intelligi dispō d.l.q cœtu.§.qui vacantem.ff.ad l.Iul.de vi pub.
60 † Limita tñ prædicta, ꝙ consanguineus pōt accusare pro iniuria consanguinei.s. criminaliter tm̄, non aūt ciuiliter, nam ciuiliter pōt solum accusare is, qui fuit principaliter offensus, vel is, q̄ hēt offensum in sua ptāte, vt pater pro offensione filij. Idē in marito. pro offensione vxoris, q̄a pr̄, & maritus cēsent offendi p offensionē filij, & vxoris, vnde accusando, vindicāt ꝓpriā iniuriā. & pro prio noīe agūt. Tex. est in l.j.§ fi.cū l.seq.& ibi Bar.& doct.ff.de iniu. & ꝓbat in d.l.j.vſque adeo.& tenēt Bar.in l.ambitiosa. col.3. ff.de decr.& ab ord.fac. Istæ ergo ꝑsonę pñt agere ciuiliter, & criminaliter ad eaꝝ libitū, put plenè tetigi supra in 3. pte in j.dist. col.2.& 3. Secus est in alijs ꝯsanguineis col-
61 lateralibus, puta in fratre. † q̄a ꝓ iniuria fratris nō pōt frater agere ꝓprio noīe. q̄a frater nō dr̄ ꝓprie offensus, sed solet tñ de iniuria fratris, & ꝓtendit aliquod interesse, salté affectionis, vt sentit Alex.in l.si fi § de vectigalib.col.x.ff.de dān.inf.& i l.si ita stipul. §.Chrysogonus.col.pen.ff.de vrrb.obl.vnde q̄a fr̄, & alij collaterales nō agūnt ꝓprio noīe, vt dicit Bar.in d.§.Chrysogonus in fi. & Bal.in c.j.§ fīr, col.j. in fi q̄bus mod feu. amitt. seqtur, ꝙ nō pñ agere ciuiliter ad ęstimationē iniuriæ ita singl̄r tenet Bar. in d. l. lex Cor.ff.de iniur.vbi ita intell̄r, quod ipsemet Bar.dixit in l.fi.ff. de priu. del. & sentit idē Bart.in d.l.j § fi.ff.de iniu.in q̄bus locis dicit ꝙ tm̄ criminaliter agere pñt cōsanguinei, non aūt ciuiliter & illud sequēdo Bart. tenet ēt Fel.in c.literas, col.2. in fi.verſ.4.limit.&c. de præsum. Et per istam distōnem puto posse reduci ad cōcordiam multas doctrinas, quæ vñr ad inuicem cōtrariari. Nā Bart.Bald.Alex.& Franc de Are.& oēs cōiter Doct.in d.l.transigere, col.pen.& fi. tenent, ꝙ si offensus remittat iniuriā, pñt alij consanguinei accusare. Idem tenet Bart.in l.fi.ff.de priu.del.sed Bart.Alex. & Franc.de Aret.& doct.in d.§. Chrysogonus, & Alex. in d §.fi.de vectigalib. tenent, ꝙ licet frater doleat de iniuria fratris, non tñ agit actione iniuriarum. q̄a non est de personis numeratis in l.j.§.fi.ff.de iniur. nam per illas tm̄ personas iniuriā patimur, & non p alia. Idē tenet Soc.in ꝯſ.228.in 3. col.in fi. in 2.col. Et si ista opin. vlr. esset vera sequetur, ꝙ facta transactioue per offensum, nullus alius ꝯsanguineus admitteretur ad accusandum, nisi esset pr̄, vel maritus, & sic penitus destruct ēt id, quod dñ: doct. in d.l.trāsigere, vnde ego puto posse istas doctrinas ꝯcordari, ſm̄ distōnem Bar.in d.l.lex Corn.s.aut frater vult agere ciuiliter ex delicto, & nō pōt, q̄a offensio nō est sua ꝓpria, vt dicit Bal.in d.c.j.§. similiter q̄b.mod.feu.amit.vnde illa æstimare nō pōt.aut vult agere criminaliter ad vindictam publicā, & tunc potest accusare, q̄a sua interest fratrē nō offendi, & tanq̄ prosequens iniuriam suoꝝ, admitti debet, & ꝙ ista fuerit intētio Alex. & doct.in d.§.Chrysogonus patet, q̄a loquuntur per verbū, agere, & non p verbum accusare. Dicunt .n. ꝙ frater non agit ex iniuria fratris. vnde debet intelligi ciuiliter q̄a hoc importat verbum, agere. vt no.in l.q. accusare.C.de ędem alias aut frustra loquerentur leges dicētes licetū esse prosequi suam, vel suoꝝ iniuriam.l.neganda.C.qui acc.nō poss.& quod disponit ritus magnæ curiæ 14. incipiens. Item, ꝙ nullus laicus, &c.vbi ꝓhibet oēs accusationes, quæ nō fiunt p prosequentes suam, vel suoꝝ iniuriam. Illud ergo, quod disponit in l.j.§.fi.ff.de iniur.loquitur de iniuria ꝓpria, quæ potest in iudiciū deduci ciuiliter, & criminaliter, & tunc dr̄, quis prosequi suam iniuriam. Sed ꝯsanguineus prosequitur iniuriā suoꝝ, & rōne interesse sanguinis, permittitur accusare criminaliter, & petere vīdictā
62 ꝯtra offensorē fratris sui. † Sed hic cadit opportunū dubiū, vsq; ad quē gradum admittātur ꝯsanguinei ad accusandū, & ꝓsequendū suoꝝ iniuriā. Bal.in l.petit.C.de adu. diuer. iud.per illum tex.dicit, ꝙ appellatione suorum, veniunt cōiuncti, vsque ad quartū gradum. Alij, dñt ꝙ dñr sui vsque ad illum gradum, infra quem non cogūtur testificari, q̄ est septimus grad⁹, vt l.lege Iul.ff.de test. ita tenet Spec.in tit. de accus.§.3.in prin. & ibi ēt Ioan. And.in add.qui dicit, ꝙ appellatione suoꝝ, veniunt illi, q̄ pñt agere sine mādato, adeo quod doctores multum viant sup hoc vt plenè attingit Abb.in c.de cet.col.fi. & ibi ēt Fel.de test.& idē Fel.in c.cum dilectus, col.fi.de ac.& Alex.in l. 2.ff.de acc. sed Abb.in cap.cum oporteat, col.2 de acc. dicit attendendam esse consuetudinē patriæ, scilicet vsque ad quem gradum solet in illa patria durare affectio inter ꝯiūctos. sed

Fel.in d.c.cum dilectus,dicit cōem opin.esse,quam tenet Abb.in d.c.de cetero.Ego puto dubiū hoc posse clare decidi,p tex.in d.l. lex Cor.ff.de iniur.vbi enumerant personę vsq; ad sobrinos. vnde dico, ꝙ in mā accusandi appellatione suoꝝ, veniunt cōiuncti vsq; ad 6.gradū,quia sobrini sunt in 6. gradu vt instit.de gradi.§ 6.gradu.& miror, ꝙ alij do.nō ponderarūt ad hoc illū tex.p quē in pprijs terminis decidit istud dubiū,& nō est opus ire per similitudines, & mendicata suf
63 fragia.† Adde tñ hic vnum pulchrum dcm, pro ampliatione prędictoꝝ,ꝙ oīs iniuria,q̄ fit contra diuinam religionem,vel cōtra patriā, pōt appellari iniuria ppria,& quilibet pōt illam prosequi,tanquam propriam, ita singulr̄ tenet Ang.in §.fi.in auth.quo opor.
64 epi.† Itē,in terminis istis appellatione suorum,non veniunt spurij,ſm Alex.in ɔſ. 60.
65 col.4.in 2.vol. †Ex prædictis modo infero ad nonnulla vtiles ac quotidianas practicas in regno. Et primo,si aliqs fuit offensus certum est, ꝙ pōt formare libellū accusatoriū iniuriarum,æstimando iniuria,ſm formam cōst. varietates. Pone modo, ꝙ eius frater, vel alius coniunctus collateralis vult facere alium libellum accusatoriū,& æstimare illā iniuriam pecunialr̄, vtrū possit dico ꝙ nō, quia nō permittitur coniuncto agere ciuiliter ad ęstimationem, vnde talis libellus nō procederet p illā aureā doctrinā Bar.in d.l. lex Corn. sed debet formare libellū criminalr̄,petēdo cū puniri pœna iuris,tradita in l.fi.ff.de iniu.vel alia pœna,ſm delicti qualitatem.Et nota pulchrū modum reficiēdi libellū nouiter pōderatū,quia nō puto,ꝙ fue
66 rit hactenus per alios doct.ɔſideratus. † Secundo infero,ꝙ in casu prædicto,qñ cōiunctus vult agere p iniuria ɔiuncti, nō debet mētionare iniuriā propriā,nec ppriā offensam sed debet dicere,ꝙ agit p iniuria coniūcti rōne interesse sanguineis, ad publicā vindictā,quia alias libellus nō pcederet, per id qđ dicit Alex.& doct.in d.§.Chrysogonus, & Bal.in d.c.j.§.filr qb.mod.feu. amit.i vsi.
67 feu. † Tertio infero,& hæc est quędam limitatio ad ea,quę supra dixi consanguineis, ꝙ licet alias remittente offenso possit alius ɔiunctus agere criminalr̄,vt supra pluries dictum est, tñ secus est in parte hñte plures filius,quoꝝ si vnus est offensus,certū est ꝙ actio cōpetit prī,vt d.l.t.§.vsq; adeo, & §.fi. ff.de iniu.& l.sed si vnus.§.filio familias co. ti.Et pr̄ pōt ēt filio inuito hāc iniuriā remittere,vt d.§.filio familias,& est tex.& ibi gl. & Bar.& doct.in l.in psonā ff.de act.& Iaſ. in l.ɔtra iuris.§.si filius col.3. ff. de pact. ad eo,ꝙ si pr̄ remittit,nō pōt fili' agere, vt no. gl.in c.cū illoꝝ in ver.passus est, &c.& vbi Abb.& doc.de sen.exco.vnde dico,ꝙ in hoc casu pr̄e remittēte non pñt alij filij,qui sunt fr̄es offensi,agere de dicta iniuria nec accusare aliquo modo.Et licet hoc dcm̄ nō re ꝑiā ab alio decisum, tñ ipsum firmo rōne ineuitabili,qa si pr̄e remittēte iniuriā filij,nō pōt filius agere,& pōt pr̄ ēt inuito filio remittere,ſm Bar.in d.§.filiof. & in d.l.in personā. & gl.in d.c.cum illoꝝ.Certe,si non pōt agere ille filius,qui fuit principalr̄ offensus,multo minus debet posse agere frater illius filij, q nō fuit offensus, & q est sub eiusde pr̄is, ꝑiā e. Nā si pr̄ia ptās,est sufficiens ad repellendum filium offensum,q suā propr.ā iniuriā prosequeretur,multo fortius debet opariā ad repellendū filiū.qui suoꝝ iniuriā prosequtur,& pōt addi alia rō,q̄ oēs filij cū patre reputant vna,& eadē psona.vt hr̄ in l.in suis ff.de lib.& posthu.vnde sicut transigens non admittitur ad accusandū,vt supra dixi, ita nec filius admitti debet facta trāsactione p patrē,q vna & eadē psona reputatur cum
68 patre. †Limita tñ hoc nō pcedere, qñ pr̄ esset vilis psona,& filius honesta,quia tunc pr̄ vilis non pōt remittere iniuriam illatam filio text. est & ibi Bart. in d.l.sed si vnius .§. filiof.ff.de iniu.& gl.i d.l.j.in psonā, & Bar. in l. Lucius.ff.sol.mat.& gl.in d.c. cū illoꝝ facit tex.in l.si cum doté.§ eo aūt pe.ff.sol.
69 mat. †& per se hoc infert notabilr̄ Bar.in d. §.filiofa. ꝙ pr̄ vtilis nō pōt pupillariter substituere filio suo. & idem tenet Bar.in l.2.ff. de vulg.& pup.quia sicut pr̄ nō hēt administrationē in vita sup filio, pp eius vilitatē. ita minime hēbit illā in morte, ſm Bar.ibi.
70 † facit qđ no.Bal.in l.quis. C.de fideicom. vbi dicit,ꝙ si pr̄ est dilapidator,priuatur administratione bonoꝝ filij, & tunc filius pōt agere cōtra patrem. Idē tenet Soc.in ɔſ.34. col 9.vers.3.ɔcl.in j.vol. Et nota pulchrum dubiū annullādi substitutionē pupillarem,
71 quia quotidie euenire pōt.†Itē limita nō p cedere,qñ iniuria esset illata à psona cōiuncta filio, quia tunc pater illā remittere non pōt, ita tenet Bar.Ang.Imo.& Lud.R.i d.l. Luc.

72 Luc.ff.sol.matr.& Iaf.in d.l.in personā.ff.de pact. †Quarto infero, ꝙ si aliquis ꝯiunctus vltra sextū gradū agere vellet de iniuria cō iuncti,nō debet admitti,quia nō numeratur in numero suc℞.ſm opin.quā supra tenui, per d.l.lex Cor.ff.de iniur.vnde obstaret si bi dictus ritus magnæ curiæ,incip.Itē ꝙ nul
73 lus laicus,&c. †Vltimo,qa superius tracta-tū fuit de transactione in criminalib.qñ est ꝑmissa,& qñ prohibita,ſm forma.l. trāsige re.C.de transac.scias,ꝙ in regno sup hmōi transactionibus,& concordis est aliquid im mutatum,& nouiter prouisum per constitu tiones & capitula regni.Primo.n super hoc est quædā ꝯstitutio,quæ incipit, post citatio nem emissam.Secundo,est alia const.quæ in cipit priusquā citate partes.alias est in littera,postq̄ sed verior lra,priusq̄, qa ita concordat cum alia const.ṗdicta.Et pondere bn̄ istas constit. quia vñr in aliquibus cōtrariæ ad inuicem,& glosæ magis cōfundunt intel lectum ipsarum. Non const.post citationē emissam.tota loquitur in criminib.ingerēti bus pœnam sanguinis,in quibus de iure cōi licita est transactio. vt d.l.transigere, & hoc expresse dr̄ ibi in fi.vers.quæ omnia, &c. Et ꝓpea duæ gl. quæ sunt in d. ꝯst. vna in vers. impartimur,& alia in vers.ꝑsoluat. faciunt variate intellectū dictæ const.& puto ꝙ male fuerunt ibi situatæ,nam per exceptiones, quas faciūt dictę gl.& limitationes,quas po nunt ad text.innuūt,ꝙ dicta ꝯst.in princ. sui loquatur de iniurijs leuib.quod nō est ve℞, & est ꝯtra illū tex. in d.vers. quæ omnia, ibi tex se ipsum declarat, ꝑ illud signum vſe,q̄ omnia &c.& dicit, ꝙ omnia ꝯtēta in d.cōst. procedunt in criminib.ingerentib. pœnam sanguinis, ergo non est ve℞,ꝙ loquatur in delictis leuib. vnde pro declaratione huius materiæ, & ad sciendum in qbus corrigatur ius cōe ꝑ ꝯstōnes regni, capio ex d.cōst.tres ꝯcłones.Prima ꝯcło est,ꝙ in criminib. inge rētib.pœnā sanguinis,est ꝑmissa concordia inter partes gratis, non per transactionē .s. aliquo dato,& ista permissio durat post cita tionem accusati,ante,quē partes compareāt coram iudice,& nō vltra, nam post compa rationem accusati nō permittitur vltra talis ꝯcordia.Istud colligitur ex principio dictæ constit. Ista ꝯcło est hodie correcta per aliā const.quæ incipit, priusq̄ citatæ ptes, qua cauet ꝙ in enormib.& atrocib.iniurijs non licet transigere et gratis, vñ cū dicta const. post citationē loquatur in criminib. sangui nis,& sic in atrociorib.sequtur ꝙ est correcta per aliam const.quę licet videat prior in or dine const.tñ est posterior,& magis noua vt dicit d.gl.in ver.persoluat, & And.de Iser.in d.const.post citationē in primis verbis,vnde ex dictis duab.ꝯst.simul iūctis cū dicta correctione,colligo nūc verā ꝯcłonem,quę est, quod de iure const.regni in atrociorib.iniu rijs & criminib.ingerentibus pœnā sanguinis,nullo modo licet transigere, neque paci sci gratis,in quacunq; parte litis,& trāsactio vel pactū factū non valet,si curia ipsam,vel ipm̄ nō acceptat.hoc colligiē ex tota illa cō stit.post citationē,iūcta dicta ꝯst.priusq̄ citate partes. Et ꝓcedit indistincte ista ꝯcło tā ante comparationē partiū,quam post,tā an te lit.cōtest.quam post.Ex ista ꝯcłone sequi tur ꝯña,ꝙ iudex non obstante transactione pōt prosequi ex eodē processu,& nō necesse incipere processum de nouo, ex quo trāsactio nō valuit,vt dixi supra in princ.huius quartæ limitationis principalis ad octauū reqsitum.Et ꝑ hoc appet,ꝙ hodie in regno est correcta dispō.l.transigere.C.de transac. in eo, q̄d permisit trāsactionē in pœnis sanguinis. Secūda ꝯcło quæ percipitur ex dicta ꝯst.est,q̄d si fiat trāsactio in dictis criminib. aliquo dato accusatori, vt a lite discedat,si q̄ dem fiat añ, quā accusatus citatus cōpareat, puniē accusator ad duplum eius,q̄d recipit, quā pœnā fisco ꝑsoluit. Si vero fiat post cō parationē accusati,& añ lit.ꝯtest.puniē accusator ad decē augustales fisco applicādos.Si vero fiat post lit.ꝯtest. tūc puniūtur ambo.l. accusatus & accusator,ad 12.augustales pro quolibet,& nihilominꝰ iudex ṗt cām ꝓseq, vt ꝓbatur in d.cōst.ibi, cā nihilominus suo ordine,&c. Sed ſm formā ritꝰ magnę curię si partes ꝯcordat sine licētia curiæ, puniunt ad x.tarenos tm̄, vt est ritus nu.228. qui in
74 cipit.Item,ꝙ si partes,&c. † Tertia ꝯcło ex d.ꝯstit. est, ꝙ licitū est transigenti in dictis criminib. accipe alqs ab accusatio ꝓ expē sis & interesse, & pro æstimatione danorū, & tunc non incidit in pœnas ṗdictas, vt pro batur in § j illius const. nō in intelligas, ꝙ tunc valeat trāsactio in præiudiciū fisci.quia nunq̄ valet, sed solū sic euitatur pęna. Et ꝑ hoc sis cautus qñ fiūt hmōi transactiones in criminalibus aliquo dato, vt exprimatur, ꝙ

illud datur pro dãnis & interesse, ad euitandam pœnam. Quartã ɔclonem põt quilibet percipere dicta cõst. in fi. videlicet. ꝙ in omnibus criminib. publicis nõ ingerentib. pœnam sanguinis, non est permissa transactio, nisi in crimine falsi, & in hoc ɔcordat cũ iure cõi. l. cum d l. transigere, in fi. Quinta conclusio ꝑcipitur ex alia ɔstit. q̃ incipit, prius quam citatę ptes, videlicet, ꝙ in omnibus in iurijs leuib. permittitur trãsactio & pactum ante, quã partes compareant coram iudice post citationẽ. post vero comparationẽ, nõ permittit, vt colligitur ibi à cõtrario sensu, nã tunc quęsitum ius curiæ, & iudex posset postea procedere ex offõ, & per ea, quę not.

75 Bar. in l j. §. vsq; adeo. ff. de iniur. † Quę aũt dicãtur iniuriæ atroces, & enormes, traditur in §. atrox. inst. de iniur. & in l. prox. § fi. de iniur. & no. gl. in c. tanta, de exces. plat. & hr in c cũ illorũ, de sen. excom. Et quę dicantur iniuriæ leues, vide Bar. in l. leuia. ff de accus. & Matth. in d. ɔst. priusq̃ citatæ partes, quę constit. quo ad iniuriã atrocẽ & leuẽ, mittit

76 sed ad ius cõe. † Ex prædictis ergo casum diuersitatibus poteris facere singulas ɔ̃cias, ad sciendum an qñ iudex possit prosequi, vel inquirere ex offõ, non obstante transactione partiũ. Et pro finali ɔclone do istã magistralem rlam, quæ ex prænarratis rectẽ colligi põt, & est talis, ꝙ in omnib. casib. in quib. prohibetur transactio post citationem emissam iudex põt ꝓcedere ex eodẽ ꝓcessu, sed si fit transactio ante citationẽ, tũc distingue, aut casus ex talis, in quo põt iudex inq̃rere sine accusatione ex dispõne iuris cõis, vel municipalis, & põt inq̃rere nõ obstante transactione. Aut nõ põt inq̃rere, & tũc cessat inq̃sitio, qa non fuit q̃sitũ ius curiæ, cũ cã non fuerit pocupata salĩe per citationẽ. In casibus vero in qb9 trãsactio ꝑmittitur, iudex non põt ꝓcedere ex eodẽ ꝓcessu, sed debet nouum initiare, si casus erat talis, in quo põt ex offõ ꝓcedi, alias secus, qa transactio impedit iudicẽ penitus. vnde in delictis leuibus, in qb. ex offõ procedi non põt, & transactio permittitur ante cõparationũ partiũ post citationẽ, si fuerit facta trãsactio, iudex nullo modo põt ꝓcedere, secus, si post cõparitionẽ, & ita habes ꝑfecte declaratam hãc

77 mãm. † Quid aũt, si accusator nõ transigit, sed colludit cũ accusato ꝑuaricando? Dic ꝙ punitur pęna cẽtum augustalium, & ꝑsumit collusio, qñ in termino statuto ꝑ iudicẽ nõ cõparet, nec accusatus, nec accusato, de hoc est ɔstõ, quæ incipit, Sæpe contingit, & ibi ꝑ Matth. in j. col. in fi. vt dixi supra, ĩ j. limita.

78 † Est ẽt & alia const. quæ incipit sponte volẽtibus, quæ loqr in causis ciuilibus, & dicit. ꝙ ante lit. contest. non licet transigere sine licentia curiæ, alias reus tenetur fisco ad tertiã partem eius ꝙ soluit actori pro transactione, & si negat soluisse, ꝙ cõuincitur de mẽdacio, punitur ad duplũ dictę tertiæ. Et ꝑ illam cõst. corrigitur in aliquo lex postquã

79 liti. C. de pact. vt dicit gl. in d. const. † Cõsidera in vnum pulcherrimũ dictũ ex verbis dictæ const. sponte volẽtibus, ibi, Absq; vllius ɔtumaciæ pœna, &c. ꝙ in causa ciuili si reus citatus, fuit contumax, & accusatus, & bannitus, & cõdemnatus ad tertiã partẽ mobilium si post modũ ante lit. contest. trãsigat cum aduersario, est immunis ab oĩ pęna cõtumaciæ. Et sic in cã ciuili ante lit. cõt. põt fieri transac. in præiud. fisci, cui fuerat ius q̃situm ad pęnam contumaciæ. Et sic no. singulare dictum, quia q̃libet diceret contrarium, si non videret text. dictæ ɔst. & ita ponderat. illa verba Matth. ibi in 2. no. licet secus sit in cã criminali, qa si reus est contumax, nõ fit transac. in ꝑiud. fisci vt declarat idẽ Matth. in cõst. priusq̃ citatæ ptes. in j. no. vñ sis cautus, si vis euitare pœnã cõtumaciæ in causa. ciuili, vt procures fieri trãsactionẽ ante lit.

80 contest. † Quid aũt, si accusator nõ colludi, sed nõ cõparet in vltimo perẽptorio, & accusatus cõparet, & eius ɔtumaciã accusat in. hoc est alia cõst. q̃ incipit, Accusatorũ temeritatẽ, qua cauetur, ꝙ accusator cõdẽnatur ad 6. partẽ mobiliũ, & ad expensas taxãdas per iudicẽ præcedente iurõ accusati. Si vero. post lit. cont. in termino sibi ꝑfixo per iudicẽ accusator non cõparuit ad ꝑsequendũ, punitur in tertia pte mobiliũ, & si postea vltra ꝑseuerauerit in desistendo, punĩ ad centum augustales, & eandẽ pęnã patitur, si expresse post lit. cont. renũciat accusationi, & de hoc est alia cõstitutio, q̃ incipit, Accusatorũ. Verũ ista pœna est correcta per ritum magnæ curiæ, quia si accusator desistit ante lit. cõtest. punĩ solum ad sex tarenus, si desistit post litem cõtest. punĩ ad tarenos 12. Sed in causa ciuili si actor desistit ante litem ɔtest. punitur ad tarenos tres, sed post litem cõt. ad tarenos sex, prout de his omnib. est ritus.

in nu.240.sub rub.de desistentibus.q incipit itē seruat ipsa curia, q si accusator &c. & ad hoc sunt reductæ pœnæ Turpiliani, vt dicit And.de Iser.in d. const. accusatorium temeritatē.
81 † Sed ecce, qa dictum est de pœna accusatorum desistentium, qđ aut debet facere iudex circa processum cāæ: ex quo nō appet transactio nec remissio accusatoris, sed stat in suspenso cā pp eius abñtiam ? in hoc est pdita noua puisio per cap.regni quod incipit,ad consuetationem, & est in num.c.216. Quo cauetur, q iudex debet substituere vnū virū idoneum in locum accusatoris abñtis, qui tām accusatoris psequatur in terminis, in quibus reperitur, & ita iudex quam citius pōt procedat ad pcessus decis.per condēnationem,vel acculationē, & nihilominus con
82 tumaciam accusatoris punire debet. † Extat etiam aliud cap.regni,quod incipit,ad audiētiam,el 2.nu.cap.203.Quo cauetur quod in casibus in quibus nō vertitur interesse fisci, licitum est impunire accusatori desistere ante,quam accusatus compareat, sicut per con stit. regni prouisum erat,& vult se referre ad illā const.prius quā citatæ partes. Sed vbi vertitur interesse fisci pp aliquam pœnā, iudex nō admittit accusatorem, nisi prius obliget se cū iuro de non desistendo fine licētia curiæ. Et si postea desistit,punitur de periurio, vel de isto cap. fit mentio in dicto ritu magnæ curię,sub rub.de desistentibus,vbi dr̄ ēt, q magna curia non seruat istud c.ad audientiam & vere non seruatur in practica.
83 † Vt ergo cessent istæ pœnæ impositæ transigentibus,& desistentib.criminalibus, prouideant accusatores impetrare abolitionē accusationis, q abolitio nihil aliud est, nisi accusationis peremptio ꝯcessa per interlocutoriam iudicis,vt declarat gl.in rub.C.de abol.& Spe. in tit.de abol.§.1.in princ.Quā im abolitionem iudex ꝯcedit cā cognita, vt hr̄ in l.2.& l. fin. C.de abol.& dr̄ in const. Accusatorum temeritatem,in fi.vbi sentit tex.q ista abolitio debet peti à solo rege, & dicit ibi Matth.q alius inferior rege,non pōt concedere abolitionem,p illam ꝯst.vnde sm eum essent correctæ omnes leges iuris cōis concedentes iudicibus & officialib. prætem concedendi abolitionem, sed ego non puto hoc esse verum, quia dicta const.non dicit,q ab alio in inferiore concedendi non possit abolitio,sed tm̄ dr̄, quod si petijsset à rege, illam concessisset ex iuxta causa,vñ potius illa fuit accitalis locutio legislatoris pollicentis se cōcessurum abolitionē ex causa,si ab eo peteretur,quā q voluerit tot leges iuris cōis corrigere, videlicet,leges positas in ti.C.de abolitio.
84 † Legū eīn correctio,nunq̄ psumitur,nisi expresse appareat,l.precipimus,in fi.& ibi Bart.C.de
85 appellat,& Mancinus,C.de test. † Reuertor nunc ad alias limitationes ad istud octauum requisitum.Vnde quinto principaliter limita non pcedere, qñ de crimine est discussum in iudicio per viam exceptionis incidenter vt si in qōne ciuili opponatur contra testem exceptio falsi, & per viā exceptionis cognoscitur de crimine falsi,nam tunc dato, quod absoluatur, pōt nihilominus iterū accusari vel inqri ordinariæ in casibus,in qbus ex officio inqri pōt. Idem,si fuisset condemnatus de crimine per viam exceptionis, quia pōt iterū ordinariæ pcedi contra eum, & rō est, quia qñ per viam exceptionis agitur de crimine, non irrogatur pœna ordinaria à lege inducta,sed pœna extraord. mitior,vñ qa delictum nō fuit sufficienter punitū, ppea pōt iterum agi, vt puniatur ordinariæ, ita tenet Bal.in l.vbi falsi,C.de falsis,& Bal.in l.nullū C.de test.& Fel.in c.de his,ver.3. limita,& c. de accus.& in c.quod olim in fi.de Iudæis,& Lud.R.in consil.375. illa.n. pœna extraordinaria irrogatur solum pro cōtemptu iudicis,& nō pro principali delicto, sm Bal. vbi supra, sed qñque solet irrogari pœna ordinaria,etiam per viam exceptionis, & tunc non posset vlterius inquiri, vnde tunc staremus sub rła. Quod qñ sit,& qñ tale delictum nullo modo est punibile,vide plene per Abb. in c.cum dilectus,col.11.& 12.de ord.cogni.& plenissime per Felyn.in c.1.de excep. vbi per
86 octo ꝯclones examinat hanc mām. † Limita sexto non procedere,qñ quis esset absolutus vel condemnatus de crimine per viam denūciationis Euang. quia potest iterum inquiri & condemnari ad pœnam ordinariam,& est rō, quia per dictam denunciationem agitur tm̄,vt q s emendetur,non āūt vt puniatur, si tñ iudex processit ordinariæ, & legitimam pœnam imposuit,tunc stamus sub regula,ita tenet Fel.in d.c. de his,vers.4. limita,&c. de accus.& Sal.in l.ea quidem,C.de accus. & de mā huius denunciationis quis sit eius effectus tradit plene Abb. in d. c. nouit. in pen. ch.de iud.& dicā.infra in mā denūciationis.

87 † Limita septimo nõ ꝓcedere, qñ quis fuit absolutus in foro pniæ, nam licet ꝯfiteatur delictum sacerdoti, & ab eo recipiat pniam salutarem, adhuc nõ põt accusari, & puniri iterũ de illo crimine. Et rõ est, quia p pniam fit satisfactio Deo, & ecclesiæ, sed p pœnam legitimam fit satisfactio reip. quæ p delictũ fuit offensa. ita tenet Fely. in c. de his, vers. 5. limit. & c. & ibi ẽt Abb. assignat rõnem ꝓdictam, & probatur in l. licitatio. §. quod il licite. ff. de publ. & in l. ancillę. C. de fur. & l. si pro fure. §. 1. ff. de cond. furt. & sic vna per
88 aliam non tollitur, vt ibi hr. † Idem ẽt dicimus in remissione facta in foro aiæ, vt si offensus cõfiteatur sacerdoti, & remitti iniuriã in foro aiæ, nam non obstante tali remissione, põt accusare offensorem ad pœnã legitimam, qa censetur solum remisisse odium & animi rãcorem, non aũt ius accusandi, ſm Bar. in l. nõ solum. §. iniuriarũ. ff. de iniurijs, & Abb. in c. 1. de iniu. & Ias. plene, in l. si tibi decem. §. quædã. ff. de pact. & Io. de Ana. in c. 1. col. antep. in fi. & pen. de maledicis, & Paris in tract. synd. in vers. cõpositio col. 9.
89 & 10. & Fel. in d. c. de his, col. fi. † Limita octauo, nisi de crimine actu fuerit ciuilr, puta ad rei restõnem, seu damna, quia adhuc põt agi criminalr ad pœnam, nisi vtrunq; tẽderet ad vindictam, qa tunc vna via tollit per aliam tex. est in l. quod senatus, & l. prætor edixit. §. 1. & ibi Bar. ff. de iniur. & no. Fel. in d. c. de his, col. pen. vers. 6. limita de accu. vbi limitat hoc nisi in causa ciuili reus fuisset absolutus, ex eo, qa delictũ non fuit cõmisũ, qa tunc ab eodem criminalr accusari non põt, sed à tertio sic, ſm eũ. Et prædictis adde Bar. in l. j. C. qñ actio. in ciu. cri. pԭiud. & ple-
90 nius Bar. in l. 2. §. 1. vi. bo. rap. † Et ex prædictis posset formari q. quotidiana. Quidã cõmisit homicidium, vel aggressus fuit aliquẽ violenter, adeo qđ de iure teneret pœna legis Cor. de sicc. vel l. Iulia de vi, vel alia siľr, pœna maiori. offensus accusat ipm de iniuria ciuilr, & sic de crimine tm̃ priuato, vtrũ, p hmõi accusationem, & pœnam iniuriæ q̃ est extraordinaria, ꝓcludatur pœna l. Corn. seu l. Iuliæ. Ratio vr̃ facere, quod sic, ex quo vtraq; pœna tẽdit ad vindictam, p ea, q̃ superius dicta sunt. econtra vero vr̃ dicendũ. quod non, qa de facili reperitur via fraudãdi pœnas iuris, si homicida, vel alr̃ grauiter criminosus puniretur sola pœna iniuriarũ,

& sic delictum semper remaneret in sufficiẽter punitũ, & esset cõtra publicam vtilitatẽ, l. ita vulneratur. ff. ad l. Aquil pro j. parte est tex. in l. qđ senatus. ff. de iniurijs. Pro 2. parte, est tex. in l. ꝓtor. §. 1. eo. tit. Quid dicẽdũ? Dic, qđ prima pars est vera. s. qđ si est actum ad vindictam vna via, põt agi alia ad vindictam, p d. l. quod senatus. nam snia lata in vna, parit excep. rei iudicatę in alia, ſm Bar. in d. l. 2. §. 1. ff. vi bo. rap. Hoc tñ intellige cũ
91 aliqbus declarationibus. † Vnde declara, & limita 1. hoc non ꝓcedere in crimine homicidij qa in eo non auditur volẽs agere iniuriarũ, & est in eo spãle, vt nõ præiudicet pœnæ. l. Corn. de siccar. imò iudex non debet pitare audientiam taliter agẽti. ita loqtur tex. in d. l. prætor edixit. §. 1. & ibi in spẽ hoc tenet Bar. & idem Bar. in d. l. 1. C. qñ ciu. ac crim. præiud. imò. põt iudex cogere offensum, vt accuset de homicidio, vt dicit Bart. in l. in eum. ff. de accus. vbi dicit hũc esse casum spãlem, in quo iudex põt quem cõpellere ad accusandum in alijs aũt criminibus est rr̃ contra, Adde prædictis Bal. in l. siquis
92 homicidij. C. de accu. † Secũdo, declara & intellige prędicta procedere, qñ accusatus de iniuria ad vindictam, accusaretur iterũ ab eodem, qa tunc indistincte non admittitur qa si est sentẽtiatum, obstat sibi exceptio rei iudicatæ, ex quo bis de eodem delicto nõ debet capi vindicta, imò si pondere adhuc prima accusatio, obstaret exceptio. s. q de nouo accusari nõ põt, ex quo fuit alias de eodem crimine accusatus, q̃ exceptio impedit ꝓcessum super noua occasione, ſm Bar. in l. senatus. ff. de accus. Item, qa eligẽdo vna viã tendentẽ ad vindictam, cẽsetur renũciasse alteri tẽdenti ad vindictam, ex quo ius non patit hmõi concursum, p ea, q̃ not. Bar. in l. 2. §. j. ff. vi bo. rap. & in d. l. ꝓtor. ff. de iniur. & in d. l. quod senatus, eo. ti. & in l. 1. C. qñ ciui ac crim. prę iud. & Abb. in c. tue. de proc. Secus est, qñ dictus offendens accusaretur ab alio tertio, qui suam, vel suorũ iniuriam prosequeretur, & maxime, qñ ignorasset primam accusationẽ, qa tunc põt tertius accusare ad pęnã legitimã & ordinariam, quę descendit ex illo crimine, vt ꝓbatur in l. q de crimine & ibi gl. & doct. C. de acc. & per ea quæ dixi supra in tertia limitatione huius octaui req siti, & supra in princ. huius viij. limit. & no. Fel. in c. de his, ver. ix. limit. de accus. Verum in

in terminis huius q. dico, quod siue ignorauerit, siue sciuerit, posset alius tertius itẽ accusare, qñ accusatus fuit solũ de iniuria leuiter punitus, q̃a si opponit exceptio ego fui alias de hoc crimine punitus, possem replicare q̃d non fuisti sufficiẽter punitus, & sic te accuso, vt iterũ puniaris sufficiẽter pena, q̃ delicto cõmensuret, vt no Bal. in l. nullũ. C. de testib. & i l. vbi, C. de fal. & Alex. in add. ad Bar. in l. lex Cor, §. si q̃s lib. ff. de iniur. vbi dicit, q̃ qñ nõ irrogat pęna integra põt quis puniri iterũ, non obstante, q̃ ambe viæ tẽdant ad vindictã. Quod corrobora p ea, q̃ dixi supra in 5. limitatione huius 8. requisiti, & adde Fel. in c. q̃d olim, in fi. de Iudæis. Ex his oritur 3. declaratio ad decis. q. prædictæ. s. vt procedat, qñ quis fuit sufficiẽter, & integre punitus, tũc. n. si actum fuit ciuilr̃ ad vindictam, non põt agi criminalr̃, alias secus, quia põt iterum agi. s. per tertiũ, non per eundem, quia electione excluditur p prædicta. Et sic tollitur obstaculũ, q̃d fiebat in decis. huius q. supra, pro ij. parte. s. de absurdo, quod delictũ remaneret insufficiẽter punitur quia põt puniri postea sufficienter per accusationem alterius, vel per inquisitionem iudicis, si delictũ erat tale, de quo
93 poterat inquiri, vt infra dicã. † Item quia in propositione huius q. narraui, q̃d offensus egit de iniuria ciuiliter. s. ad æstimationem. Nam si egisset criminalr̃ de iniuria ad pœnã arbitrariã, est possibile q̃ delictũ puniatur sufficiẽter, q̃a iudex videns delicti qualitatẽ põt arbitrari pœnã vsq; ad mortẽ inclusiue, vt tenui, & declaraui supra in 4 parte, in j. dist. super illa q. an iudex in pœnis arbitrarij possit se extẽdere vsq; ad mortem. vbi fuit hæc q̃o examinata ad saturitatem. Ex hoc sequitur, quod si fuisset actũ de iniuria criminalr̃, & iudex arbitratus fuisset pœnã delicto consentaneam, non posset vlterius ille offendens accusari ẽt per tertiũ, nec inq̃ri p iudicem, ex quo fuit semel sufficiẽter punitus p ea, q̃ dixi in prin. huius 8. requisiti, & q̃ not. Alex. in ɔs. 1. col. pe. in 1. vol. Sed qñ fuit actum ciuilr̃ per principalem offensum, non impeditur post modũ alius, puta consanguineus, qui suã vel suorum iniuriã prosequitur, agere criminalr̃, quia solũ agere criminaliter põt consanguineus, vt dicit Bar. in l. lex Corn. ff. de iniur. & sentit idem Bar. in l. 1. §. fi. eo. tit. & dixi supra in quarta fallentia huius 8. requisiti, ver. prædicta tñ limita, &c. & actio ciuilr̃ per alium mota, nõ
94 potuit suo iuri accusandi præiudicare. † Ex prædictis facio vnam nouam illationem q̃ quotidie euenit, q̃d si principalis offensus accusaret aliquem criminalr̃ de iniuria, & non pertrãsegisset, nõ posset alius vllo modo eũdem criminaliter accusare. Verum vt oẽs decisiões includã, distinguo tres casus. Aut. n. prima accusatio pendet, & non põt alius accusare quia obstat exceptio impeditiua ꝓcessus. s. ego sum de hoc crimine ab alio accusatus, s̃m Bar. i d. l. senatus, ff. de accus. Aut fuit lata snĩa ɔdẽnatoria ad pœnã sufficientẽ, & minime põt ab alio accusari, q̃a semel sufficiẽter punitus non debet iterũ puniri, p supius dicta. Aut fuit absolutus, sciẽte nouo accusatore, & minime põt accusari, p ea q̃ hñt in lege si cui, §. hisdem, & ibi Bar. ff. de acc. & dixi supra in 3. limitatione. Remanent ergo duo tm̃ casus, in quibus alius accusare posset. s. qñ non sufficienter esset punitus. Item qñ esset absolutus ignorãte nouo accusatore. vt colligitur ex ꝑdictis, & semp loquor de nouo accusatore, q̃ suã vel suorũ iniuriam prosequeret, q̃a de alijs, non esset dubiũ, vt plene dixi supra in quar
95 ta limitatione. † Nunc reducam istã illationẽ ad practicã. Quotidie euenit, q̃ vnus patit iniuriã realẽ, vel verbalẽ in corpus suũ, pluries fuit dcm̃ supra, q̃d iniuriã facta vni cẽsetur facta oibus suis ɔsanguineis, modo iste principalis offensus porrigit querelam, seu accusationẽ criminalẽ, ɔtra iniuriantẽ, vadunt ẽt cõsanguinei, & porrigũt alias q̃relas criminales iudici de eadẽ iniuria ɔtra eundem. Dico indubitãter, q̃d istæ aliæ q̃relæ criminales ɔsanguineorũ, non debent admitti, durante querela offensi, sed bñ poterunt adsistere in iudicio pro eorũ interesse, sup querela offensi, vt ille iniurians puniat sufficiẽti pęna. Et moueor ista ɔsideratione. Nã per istã iniuriã ex quo vnũ est delictũ, fuit semel tm̃ offensa resp. qñ aliquis accusatur criminalr̃, agitur, vt satisfacit reip. per lẽgitimã, vel sufficientem pęnam, vt probat in l. licitatio, §. q̃d illicitæ, ff. de publica, & l. si pro fur. § j. ff. de condict. furt. & l. ancillæ, C. de furt. & tenet Abb. in c. de his, col. 2. de acc. Sed eo ipso, quod aliq̃s est semel accusatus criminalr̃, p hanc vnicã accusationem nõ intenditur ad aliud, nisi vt satisfiat

reip. cuius interest, vt delicta puniant, l. si o-peris, C. de pę. l. ita vulneratus, ff. ad l. Aq. vñ si ista satisfactio est facta per pęnam impo sitã, non debet alius accusator idẽ petere, qa solutione eius, qđ debetur, ois tollitur obli gatio. Reus. n. eo ipso, qđ pœnã legitimam passus est, soluit reip. quod debebat, vñ est à reip. liberatus. Idem si satisfactio est in fieri, vt qa pendet processus, nam oẽs accusatio-nes tendunt ad vnã pœnam, ergo tanq̃ sup-uacuæ sunt repellẽdę, qa potius vexarẽt reũ indebite in diuersis litigijs, quam q̃ reip. ali quam vtilitatem facerent, ex quo pro eius satisfactione vnicam tñ accusatio sufficit. Ad hoc facit l. si plures, ff. de acc. & qđ not.
96 Bal. in l. si pluribus, ff. de leg. 1. † Quarto, de clara rõm, & decisionem prędictam, vt non ꝓcedat in pręiudiciũ iudicis inquirentis, qa si delictũ est tale de quo põt inqri ex offõ, non obstante, qđ offensus egerit ciuilr̃ ad vindictam põt nihilominus iudex inqrere & ipsum ex officio pœna ordinaria punire, & rõ patet ad sensum, qa per actionẽ ciuilr̃ intentatam, non est satisfactum reip. sed so-lum parti. vñ iudex hñs ptãtem inquirendi, põt delictum punire sufficienter ꝑ inqsitio nem, per ea quæ hñr in c. 1. de coll. deteg. & per ea quæ dixi supra in 7. requisito, in j. & & 5. fallentia. Quia sicut per transactionem non põt pars impedire iudicis inquisitionẽ, vt ibi fuit dictum, ita minime per actionẽ ciuilr̃ institutã, cum non possit diuersitatis rõ assignari. Secus aũt esset, si criminaliter ageret de in iniuria, qa tunc iudex potest ir rogare pœnam legitimam, illam arbitrãdo quo qualitate delicti, & sic nõ est opus alia inquisitione, per ea quæ supra pluries dixi.
97 † Limita nono, principalr̃ dictũ requisitũ non procedere, qñ delictum est tale, de quo põt cognoscere, & punire iudex ecclesiasti-cus, & secularis, vt de blasphemia Dei, vel de vsura vel simi, qa licet fuerit quis accusatus, & punitus corã iudice ecclesiastico, põt tñ adhuc iterũ accusari, & puniri ꝑ iudicẽ secu-larẽ, & ecõtra. & vna pęna ꝓ alia nõ tollit, tex. est. & ibi Abb i c. statuimus de maled. & in c. felicis, § sup hoc, de pę. lib 6. & Abb. in c. tuæ de ꝓc & Bal. in l. placet, C. de sacros. eccl. & in l. si qs in hoc genus, C. de episc. & & cl. & Fel. in c. de his, col. fi. de acc. & Lud. R. in ꝯs. 375. Ex quo. n. diuersæ pœnæ impo nunt ꝑ diuersas leges, vna pœna non tollit aliam, sed ambæ concurrũt fm Abb. in d. c. tuæ, & est mã, quam plene ponũt Cyn. Bal. & Sal. in l. qui sepulchra, C. de sep. viol. &
98 Matth. in ꝯst. mulæ leges in 2. notab. † Li-mita decimo, nõ procedere, qñ aliqs fuit ac cusatus de aliquo crimine corã vno iudice, & fuit ꝯtumax, nã si iterũ accusatur, non põt opponere, qđ alias fuit de eodẽ crimine ac cusatus qa cõtumax non opponit exceptio nẽ litis pendẽtiæ, ita plenè ꝯcludit Bart. in l. sepulchri, ff. de sepul. viol. & Bar. in lege vbi cœptum, ff. de iud. & Alex in l. quis, ff. de in ius voc. plus dicit Bart. in d. l. sepulchri, in fi. qđ si qs pro eodem delicto fuit citatus co rã duobus iudicibus, & in vtroque foro fuit ꝯtumax, si fuit ꝯdẽnatus ad pęnã ꝯtumaciæ per vtrunq; iudicem, põt bis exigi dicta pœ na, & sic ꝓ eodẽ delicto patitur qs duas pę nas ꝯtumaciæ, licet ꝯtrariũ videatur tenere Bal. in l. si pluribus ff. de leg. 1. vbi dicit, qđ soluendo semel pęnã, liberatur. Mihi vr̃ qđ opi. Bart. sit verior, quia dubium de duabus pęnis ꝓ eodẽ delicto, ꝓcedit in delicto prin cipalr̃ cõmisso, quod est vnum. Sed nos lo-quimur in pęnis ꝯtumacię, & in rei veritate duæ fuerũt ꝯtumaciæ, & sic duo sũt delicta, vñ nõ est mirũ, si duæ pęnæ exiguntur. Nec põt dicere reus, nõ debui ista facere me cõtu-macẽ in secũdo iudicio, ex quo semel ẽt pręuenius in primo, qa cum lex deneget sibi hmõi exceptiones ꝑiudiciales, vt supra dixi sequitur, quod tenebaĩ comparere ẽt in se-cũdo iudicio. vñ qa non cõparuit, hic sunt duo contẽptus iudicũ, merito duplici pęnã
99 puniri debet. † Et per illud d. Bar. in d. l. se-pulchri. in fi. infero ad q. Quotidie euenit, q̃ debitor obligat se de soluẽdo pecuniã ad certũ tps per publicũ instrũ, vel obligatio nem factam pœnes acta curiæ, & ambæ istę scripturæ publicæ hñt executionem paratã in regno. De obligatione pœnes acta tenẽt Alex. & doct in l. eum pro quo. ff. de in ius voc. & per Math. in. dec. 30. ꝯs. Neap. De in strõ liquido, est ritus magnæ curiæ, qui inci pit, itẽ, si q. debitores, &c. Et in istis duobus casibus est solitũ ferè in oĩbus curijs huius regni, exigi pęnas pecuniarias à debitorib⁹ qñ accusanĩ istæ obligationes, vel instrã ad rõnem tarenorum pro quilibet vncia debi-ta, pone modo. Debitor nõ soluit termino, creditor accusat sibi obligationẽ vel instrũ propter quam accusationem fuit condẽna

tus

tus ad pœnam prædictam postmodũ credi-
tor ,progat terminum debitori, quo termi-
no elapso debitor non soluit. Creditor iterũ
accusat, q̃ro an teneat iterato soluere aliã
pœnam. Et dico q̃ sic, ex quo bis deliq̃ con
traueniendo. vnde bis debet pœnam solue-
100 re, p illud dc̃m Bar. in d. l. sepul. in fi. † Vnũ
superest addere pro complemẽto p̃dictorũ.
Qñ pluries dictum est quod qñ q̃s non est
sufficiẽter punitus, põt agi vt iterũ puniatur,
quo modo erit irrogãda ista pœna sufficiẽs,
vt q̃s nõ sentiat duplicẽ pœnam? Bart. tãgit
istã q. in d. l. senatus, col. ti ff. de accu. sup illa
q. si accusatus aliq̃s fuit de crimine, non ex-
pressa qualitate, q̃ crimen grauabat, vtrũ po
terit iterũ accusari cũ illa qualitate, vt plus
puniat? & tenet quod sic. Et si fuit punitus
ex prima accusatione, qualiter sit puniẽdus
ex alia? Et distinguit q̃ si primo fuit puni-
tus in pecunia, & tunc venit sit̃r puniendus
in pecunia, sed in maiori summa, debet in
hac secunda pœna suppleri id, quod defecit
in prima, si tñ secũda pœna esset corporalis,
& tũc debet pecunia sibi restitui, si ipsam sol
uerat, & si nõ soluit, nõ tenetur tã soluere,
sed solã pœnam subibit corporalẽ. Sed totũ
dubiũ stat, qñ vtraq; pœna est corporalis, vt
si pro secũda accusatione veniret amputãda
manus, & pro prima fuit fustigatus, q̃d erit
agẽdum, ex quo prima nõ põt restitui? Bar.
nõ decidit, sed relinq̃t cogitandũ. Ego p de
cisione h'dubij, dico, q̃ tũc non punietur in
corpus vlterius, ex quo prima non põt resti
tui, p ea q̃ not. Bar. in l. eleganter, §. q repro
bos, ff. de pig. act. & Bal. in c. at si cl. de iud. &
Paris in trac. synd. i ver. executio. vbi dñt de
ꝯdẽnato, vt eruat sibi oculus dexter, si fuit p
errorẽ eruius sinister: non debet sibi vlterius
erui dexter, non obstãte, q̃ non fuit suffic̃ẽ
ter punitus, s̃m sñiam, ex quo prima execu
tio nõ restitui non põt, ita et̃ ꝯcludo in casu
nr̃o. Et hæc decisio vr̃ esse de mente Ias. i l.
Iul. col. 9 in fi. ff. de ꝯd. ind. Puto tñ quod si
illa pœna corporalis prius irrogata, fuit ni-
mis leuis, attenta qualitate delicti, iudex pos
set cõmutare secũdam pœnam corporalẽ ĩ
pecuniariam, ad hoc vt delinquẽs remaneat
sufficienter punitus, & hoc ex arbitrio sib. ã
iure ꝯcesso ex cã p tex. & ibi Bar. in l. q̃d er
go, § pœna grauior, ff. de his q̃ not. inf. & l.
hodie, & ibi gl ff. de pœn. & l. respiciẽdũ, eo.
101 tit. † Sed posset adhuc fieri dubiũ, si ex secũ
da accusatione veniret irrogãda pœna mor
tis nãlis, tunc vr̃ dicendum q̃ non est curan
dum, q̃ quis fuit corporaliter punitus, quia
reus non indiget in casu isto restõne pęnæ,
ex quo mors omnia soluit, & ista vltima, &
grauissima pęna, oẽs pœnas absorbet: vnde
vr̃ dicendum, q̃ debeat damnari ad mortẽ,
non obstante prima pœna. In cõtrarium vr̃
quia licet aliq̃s veniat dãnandus ad grauem
pœnam, si tñ passus fuit aliq̃d in corpus, pu
ta longã carceratione, ista est iusta causa, vt
pœna mitiget, gl. est no. in l. si diutino, ff. de
pœnis, in gl. magna. ibi, quarto dñt, &c. & fit
hoc ex quadã mã, vt dicit ibi gl. vnde ita es
set hic dicendũ, vt illa pęna corporalis prius
irrogata, sit iusta causa alleuiandi pœnam
mortis. Puto tñ, quod totũ hoc relinquatur
in arbitrio boni iudicis, attenta qualitate de
licti, p̃sonæ, loci, & tp̃is, p l. aut facta, in pri.
& §. fi. ff. de pœ. & p d. §. pęna grauior, & d. l.
hodie. Quid. n. si delinquẽs esset aliq̃s hõ fa
cinorosus, & seditiosus, vl' si fuit crimẽ dete
stabile, puta læsæ maiestatis, vel assassini, vel
aliud simile? certe non esset tunc pęna miti-
gãda contra hm̃õi sceleratos, nõ obstãte, q̃
aliã pœnam leuiorẽ in corpus passi fuerint,
& ecõtra, si esset aliq̃s hõ bonę vitę, & causa
liter reptus fuit in delicto, puta homicidij,
tunc iudex ex cã prioris pœnæ corporalis,
posset vti misericordia in mitigãdo pœnam
102 mortis p gl. i d. l. si diutino. † Nono, princi
palr̃ req̃ritur ad validitatẽ inq̃sitionis q̃ fiat
p iudicẽ competentẽ, alias nõ valet, vt in to
103 to titulo, si ã nõ cõp. iud. † An aũt valeat
talis ꝓcessus corã incompetẽti, & q̃d de ꝯfes
sione. vide Bar. Alb. de Ros. & Ias. i l. magi-
stratib. ff. de iur. om. iud & Bart. in l. diuus, ff. de
cust. reor. & Abb. & doc i c. at si cl. de iud. in
quibus locis dr̃, q̃ confessio facit indiciũ ad
torturã corã competẽti, & idẽ tenet Alex. in
consil. 13. col. 4. in j. vol. Quod qualiter, &
qñ procedat. vide Ias. in d. l. magistratibus.
104 † Sed iuxta hoc moueo vnũ dubiũ. Quo
tidie qñ iudices formãt hm̃õi inquisitiones
solẽt addere vnũ coadiutorẽ ex parte curiæ
eligẽndo vnũ ministrum, seu nũciũ. vel exe
cutorẽ curiæ, qui adsistat inq̃sitioni, & cãm
ex parte curię defendat, vtrũ hoc vt de sub a
inq̃sitionis, vel ad quẽ effectũ dat talis coad
iutor? dic q̃ nõ est de sub a, nam fama habet
vim accusatoris, vt supra dictũ fuit, & potest
fieri inq̃sitio sine eo, vt declarat Abb. i c. cũ
clamor.

clamor.de testib.sed fuit inductus iste proce dēdi modus p cap.regni,in nu.171.qđ inci pit,plerunq; cōtingit qđ capitulum innuit, ꝙ iudices in inq̄sitionibus debent adhibere coadiutorē curiæ,ad effectum, vt si ꝯtingat ferri sñiam absolutoriā,reperiat dictus coadiutor,q appellet ad superiorem noīe curiæ,alias nemo appellaret,& sic curia posset lædi p iniq̄ sñiam. Si.n̄ iudex procederet si ne coadiutore,tūc lata sñia tenetur iudex q̄ primū certiorare superiorem de dicta sñia lata,q superior infra mensem pōt iubere iudici,vt mittat ad eū processum,vt etiā reui deat.perinde ac si esset appellatum, & si infra mēsem superior non rescribit iudici,ex tūc lapso mēse sñia transit in rem iudicatā. Et si iudex non certiorauerit superiorē,punitur arbitrio supioris. Ita hęc oīa decidun tur in d.c.plerunq; contingit. vñ dare coadiutorē in inq̄sitione, est vtile ꝑp remediū appellationis, & q̄a releuat̄ iudex à certiorando superiorem,sed pōt facere interponi appellationem sub noīe coadiutoris, & iste coadiutor alio vocabulo in iure cōi appellat ꝓmotor inq̄sitionis, f̄m Abb. & Fran. de Aret. & doct. in d.cū clamo.de testibus.

105 † Decimo,principalr̄ requiritur,vt procedat inq̄sitio,quod iudex inquirat in casibus à iure permissis,& nō in casibus prohibitis &q̄a hic melius,quā alibi cadit opportunū, ad hoc vt ista mā reddat̄ magis notabilis, inuestigabimus,q sunt illi casus,in quibus iudex pōt procedere ex offō ad inquirendū absq; accusatione partis, q̄a ēt sciemus casꝰ prohibitos,per r̄lam,q̄ sic habet, quod contrariorum eadem est disciplina. Et præsuppono ꝙ r̄lr inq̄sitio est prohibita,per r̄lam iuris,q̄ se habet,ꝙ nemo sine accusatore dānatur,vt dixi supra in 1.q.principali, huius 6.partis, in prin. & nō fit,nisi vbi agitur de cōmodo publico,& sic ad publicā vtilitatē, nam in causa ciuili, & ad commodum priuatorum iudex r̄lr nō inquit,vt dicit Ang. in tract. mal. in ver.incend.col.2.vbi plus dicit,ꝙ inq̄sitio nō pōt fieri nisi delictum sit cōmissum dolo,vel lata culpa. Idem tenet Inn.in c.ad nostrā, de iureiur. & Bar.in l.4. § hoc aūt iud. col.1. ff.de dam.inf. istæ r̄læ recipiunt nōnullas fallentias in q̄pluribus casibus,in q̄bus iudex inquirit ex offō ēt ad cōmodum priuatoꝝ, & in criminalibus sic
106 in q̄pluribus casibus. † Primus igr̄ casus, in quo iudex potest inquirere ex offō,ēt ad cōmodum priuatoꝝ est,vbicunq; sumus in aliquo vsurario manifesto, q extorsit vsuras ab aliquo debitore,& ꝑp eius forte potentiam non audet debitor repetere ab eo vsuras.Nam tunc iudex ēt nemine petente, pōt inquirere contra eum,& ipsum cōpellere ad restōnem vsuraꝝ,text.est in c.cum in diœcesi, & ibi Io.de Ana.in 2.no.de vsu. & Abb.in c.suas,in 2.not.co.tit.vbi plus dicit
107 Abb. † qđ non solum pōt iudex cogere ad restōnē vsuraꝝ post vsuras receptas, sed ēt añ solutionem pōt ex offō impedire creditorē,ne recipiat,seu exigat vsuras, & hoc causa vitādi pc̄tm̄, idem tenet Io.de Ana.in d.c.suas,in vlt.no.& est gl.in c.ex literis,de spons.& Abb.in c.ad nostram,el ij.col.2.de iureiur.vbi dicit de mēte Inno.quod iudex ecclesiasticus pōt procedere contra eū, quē habet suspectū de vsura ad pniam imponen dam,& erit vtile per ꝑnam parti,q̄a non poterit imponi salutaris pnia,nisi vsuræ restituantur parti.Adde Bal.in ꝯs.183.in fi.in 1. vol. & Soc.in ꝯs.219.i 2.vol. Et hoc est,qđ voluit dicere Bal.in l.ea quidem,col.antep. in ver.item quæritur in ciuili,&c.C.de acc. vbi dicit, ꝙ in ciuili r̄lr non proceditur per inquisitionem,nisi contra vsurarium,& idē Bal.in c.1.§.si tres,de pace tenen. Nam debent ista verba intelligi de ista inq̄sitione, quæ fit per iudicem ecclesiasticum ꝓ salute aīæ. Non.n.pñt intelligi de inquisitione fa
108 cienda per iudicem secularem: † quia de iure ciuili cōi iudex secularis nō se intromittit in crimine vsuraꝝ ad puniendū, publici rōne. Primo, quia de iure ciuili vsuræ sunt permissæ, & nō reperiunt̄ prohibitæ, l.eos, C.de vsur.vbi Iustinianus imp. q fuit vir catholicus,permisit vsuras,& hoc tenet Bar.in l.j.col.3.C.de sum.Tri.& fide cath.& Card. in cl.1.col.2.in 2.q.de vsur. & Phil. Dec.in ꝯs.170. vñ quod fit lege permitiente, nō pu
109 nitur,l.Gracchus,C.de adul. † Secūdo,q̄a est crimen ecclesiasticū,& eius inquisitio,& punitio spectat ad epm̄,vt per Bar.& doc.in l.quoties,C.de iud.& in l.Titia, ff.sol.mat. & Abb.in c.tuā,de ord.cog. & no.Pet.Phil. Corn. in cons.19.col.2.in litera c.in 3.vol.
110 † Sed an criminaliter possit iudex inquirere ex officio contra vsurarium,& ipsum punire ad aliquam pœnam? ista est pulchra, & difficilis q. sup qua de iure ciuili Romano seu

seu cōi, est dubium, qđ nec inquirendo, nec per accusationē pōt iudex procedere ad pœnam, q͞a non est crimē de iure ciuili, ex quo permittuntur vsuræ, vt modo dixi, & tenet Phil. Dec. in d. ꝯſ. 170. col. 3. sed stat dubium in duob. casibus. Primus est, q͞d de iure canonico. Secundus quid de iure ꝯstōnum tegni, per quas ꝓhibentur vsuræ, & puniĩ vsurarius ab pęna publicationis bon. vt est ꝯst. q̃ incipit, vsurariorꝶ, & hr̄ in ritu magnæ curiæ, in nu. 15. q incipit, itē, qđ ꝓcurator, &c.

111 † Quo ad primum casum. s. vtrum iudex ecclesiasticus possit inq̄rere criminalr̄ contra vsurariū, vel ipsum accusatum punire aliqua pœna criminali in hoc sunt opi. ꝯtrariæ. Nam Bal. & Sal. in l. improbū. C. de his, q no. inf. tenet, qđ vsurarius nullo modo pōt criminalr̄ puniri, ex quo nulla lege cauetī, nam recipit vsuras de consensu soluentis Idem tenet Io. de Ana. in c. quā pernicio sum, col. 4. de vsur. & plene Phil. Dec. in d. ꝯſ. 170. vbi plures rōnes allegat. Nā ius canonicū introduxit tres pęnas contra vsurariū. Prima est, ꝙ priuatur cōione altaris, nā nō pōt recipere corpus Xp̄i, nec debet stare in ecclesia qñ celebrantur diuina. Item, non debet sepeliri in ecclesia. Tertio, q͞a non admittitur ad oblationes faciēdas. istæ tres pœnæ tradūtur in c. q͞a in oībus, & ibi per Abb. & Io. de Ana. de vsurp. Itē pōt cōpelli ad restōnem vsurarꝶ, & si nō restituit, pōt excōicari ſm Abb. ĩ c. p̄terea. de vsur. vltra ergo istas pœnas, nō debet vsurarius puniri criminaliter, q͞a nulla lege cauetur, contrariā partem tenet Iac. But. in d. l. improbū. s. ꝙ vsurarius exigendo vsuras, cōmittit dolū, ergo tenetur pœna criminis stellionatus. vnde puniri pōt pœna arbitraria criminalr̄ ꝑp dolū, & istam partem sequitur Pet. Phil. Corn. in ꝯſ. 19 in 3. vol. Vbi facit de hoc vnum conſ. & multas rōnes allegat. Et sic habemus duo ꝯsilia adinuicē repugnātia. Et certe pro prima parte multū facit text. in c. cū tu. in fi. & in verſ. illi aūt de vsur. & pōt pōderari illud c. in tribus locis nam in prin. dr̄, ꝙ pœnæ inductæ ꝑ Lateranense consiliū, contra vsurarios, hñt locum, donec vsuras restituant, ergo sequitur, quod illis restitutis, cessant pœnæ. Secundo, in dicto ver. illi aūt dr̄, ꝙ vsurarij paupes, q vsuras restituere nō pñt, nō debent vlla pœna mulctari. Tertio, in fine dr̄, quod restitutis, liberatur vsurarius tā à peccato, quā à pœna, & sic patet per d. capitu ū, quod tota vis iuris canonici consistit in faciendo restitui vsuras pro salute aīæ, & ille q pōt restituere, non punitur aliqua pœna. Nam si posset criminalr̄ puniri, si non habet in ære, dr̄et saltem luere in corpus, cū obligatio descēdat ex delicto, vt hr̄ in lege, si q̄s id quod, ff. de iurisſ. om. iud. & in l. quicunque C. de seruis fug. Sed lex canonica dicit expresse, ꝙ nulla pœna puniatur, & idem qñ vsuras restituit, non punitī, vt d. c. cū tu. in fi. sed ad illū tex. ñdet Petr. Phil. Cor. in d. suo ꝯſ. 19. quod verꝶ est, quod nulla pœna punitur. s. loquendo de pęnis inductis ad restitutionem vsurarꝶ contra non restituētes, quæ sunt pœnæ Lateranēsis consilij. s. traditæ in d. c. quia in oibus. de vsur. Non tñ negat, quod puniatur vsurarius criminaliter ex delicto ꝑ eum patrato in mutuādo, & recipiendo vsuras. pro ij. parte facit text. in c. cū in diœcesi. de vsu. vbi probatur, ꝙ crimē vsurarum, pōt in iudicium deduci per viam accusationis, ergo debet puniri aliqua pœna nāli, cōuenēti illi delicto, & ita illū tex. pōderat Pet. Ph. Cor. in d. conſ. 19 vbi ēt cōsiderat, ꝙ vsurarius pluries delinq̄t. Primo enim delinq̄t, mutuādo sub vsuris, q͞a facit contra p̄ceptum diuinum, & canonicū, qđ dicit, Mutū date, nihil inde sperātes c. cōsuluit, de vsur. Secūdo delinq̄r, vsuras recipiēdo, q͞a tunc exequitur suum malū propositū. Tertio, delinq̄t, vsuras nō restituendo. Sed oēs pœnes inductæ à lege canonica, tēdunt ꝯtra tertiū delictū, ergo alia duo si nō punirent, remanerēt impunita, qđ esset ꝯtra publicā vtilitatē. Vt aūt ista q. remaneat decisa, & habeatur ipsius vere ꝯclusio, ego adhæreo huic secundæ parti. Et puto opi. Petr. Phil. Cor. esse veriorē, & magis iuri ꝯsonā. s. quod vsurarius possit criminalr̄ inquiri præcedēte fama, vel accusari, & vigore talis processus criminalr̄ inniti, pōt puniri pœna nec ad arbitrium iudicis eccleſ. & ad corroborādam istam partem adduco, primo oēs rōnes, & iura adducta, & considerata ꝑ Pet. Phil. Corn. in d. suo conſ. 19. in 3. vol. quæ

112 bene vñr militare. † Secūdo, vltra rōnes ꝑ eum cōsideratas, adduco, quod iudex ecclesiasticus est iusta causa sibi visa, potest adiuuare canones, addendo nouam pęnam, licet non possit totalr̄ statuere contra canones gl. est notab. in cl. ne Romani ĩ verſ. tolli. & ibi

ibi ét Card. in princ. in 3. q. de elect. & Abb. in c. licet. col. 2. circa fi. in verf. aut fubeft fta tutũ, &c. de pœnis. & Fel. in c. irrefragabili. §. certum, col. 2. ver. limita hãc ↄclonem, &c. de off. ord. vbi dicit, ꝙ põt addere nouam pœnã pecuniariã. & idem Fel. in c. qđ fuper his, col. 5. verf. fallit 7. &c. de maior. & obed. vñ in propofito, licet ꝑ canones non caueat̃ exprefſe, quod vfurarius puniatur criminalr̃ nifi folũ ad illas ciuiles pœnas traditas. in d. c. quia in omnibus. tñ dico, ꝙ eps poteft ad dere nouam pœnam coadiuuando canones & punire ipfum arbitrio fuo. f. ad pœnam pe cuniariã ex iufta caufa. f. ne tale delictum te ceptionis vfuraꝶ, ꝑtranfeat impunitum, & vt alij vfurari capiãt exẽplum, & effent for midine pœnæ à cõmittendis vfuris, vt dicit tex. in l. fi operis. C. de pœ. & l. q. cunque, §.
113 qđ' fi fecerit. C. de hær. † Solent. n. pœnæ exacerbari, vt alij capiant exẽplum, l. aut fa cta, §. fi. l. fi qs aliqđ, §. q abortionis, ff. de
114 pœ. & l. 3. C. ad l. Iul. rep. † Tertio, hãc partẽ ↄfirmo, qa hodie multũ inoleuit vfurario rũ temeritas, & iftigãte diabolo acrius exer cent vfuras nõnulli Xpiani, quã Iudæi, & in fideles quo cafu ꝑp delicti frequẽtiã eft per miffum iudici pœnas ordinarias augere, & illas exacerbare, & nouas pœnas addere tex. eft & ibi Bar. in prin. in d. l. aut facta, §. fi. ff. de pœ. & l. 1. in prin. ff. de abig. & tex. cũ gl. in l. 3. in fi. C. de epifc. aud. facit tex. in l. ho die, ff. de pœ. Stante ergo vfurarum frequẽ tia, dico indubitãter effe permiffum epo ar guere pœnas canonicas, & punire vfurariũ ad fuũ arbitriũ pœna cõpetẽti, iuxta d. l. ho
115 die. † Quarto, ad idẽ adduco, qa iudex ec clefiafticus debet & põt illã pœnã irrogare, q̃ magis timetur, rõne cuius timoris rẽfendũ ẽſt ipfum à delinquẽdo fore ceffatuꝶ. gl. eft in c. licet, in gl. magna, circa fi. & ibi Abb. de pœnis, & tex. in c. qm frequenter in fi. & ibi gl. in verf. magis timeri, &c. vt lite nõ ↄteft. & gl. in c. de caufis in verf. cert. in fi. de offi. deleg. & Fel. in c. irrefragabili, §. certũ, col. 3. ibi ét Abb. in 3. not. de off. ord. vbi vñr deci dere hunc cafum de mẽte Hoft. Dñt. n. ꝙ iu dex ecclefiafticus pro crimine ecclefiaftico ét contra laicum põt irrogare pœnam pecu niariam, fi illa magis timetur quam pœna
116 fpiritualis. † fed in nullo cafu põt magis cõ uenire pœna pecuniaria, quam cõtra vfura rium, qui peccat ex rabie auaritiæ, & cupidi tatis. vñ puniri debet in eo, in quo deliquit, vt pœna fit delicto ↄformis. l. fi fugitiui. C. de fer. fu. facit tex. in l. fancimus, C. de pœ. Ad qđ hñ's refpectũ Imperatores huius regni impofuerunt pœnam pecuniariã ↄtra vfura rios. f. publicationis oium bonoꝶ vt dicit ↄftit. quæ incipit, vfurarioꝶ, & femp eft cre dendum, ꝙ vfurarius nullã pœnã magis ti mebit, quam pecuniariã, quia femꝑ auarus eger, & ex quo incœpit fabricare in gehen nã, nõ curauit pœnas fpũales, vt tenet Abb. in c. vt clericoꝶ in fi. de vita, & hon. cle. Et ꝑpea vt irrogetur pœna delicto conueniẽs, & quę magis timetur, dico ꝙ eps põt ipfum criminalr̃ punire pœna pecun. q̃ debet poft modum irrogari per epm in fabricam eccle fiæ, vel in aliũ piũ vfum, nec ipfe ét arguat̃ de vitio cupiditatis, fm Abb. in d. c. vt cleri corum in fi. & in d. §. cæteꝶ, & in c. dilectus
117 de off. ord. & in d. c. licet. † Quinto adduci tur, qa ius canonicũ appellat vfuras, & ille qui cõmittit vfuras, dr̃ cõmittere crimẽ d. c.
118 quia in oibus, &c. fuper eo de vfuris. † Sed crimen dr̃, omnis operatio mala, quæ põt accufari, & puniri criminalr̃ in hoc feculo. c. Apoftolus 71. & gl. dift. & gl. in c. pctm de reg. iur. lib. 6. & Fel i c. teftimoniũ, col. 3. de teftib. Et qđ vfura dicatur crimẽ, apparet ex ordine tituloꝶ, & rubricaꝶ in decretalibus qa poft titulum de furtis, eft fituatus titulus
119 de vfuris immediate. † & dicit Abb. ibi in ↄtinuatione rubricæ, ꝙ vfura eft fpecies ra pinæ, & ꝑpea ↄtinuatur cum rubrica de fur
120 tis. † Et dicit Io. And. in c. pctm de reg. iur. lib 6. qđ' non reperitur maius malũ, quam fit vfura, & idẽ tenet Io. de Ana. in c. 1. in fi. de vfur. vnde fequitur ↄñtia neceffaria, qđ' fi eft crimen, debet aliqua condigna pœna pu niri, qa fi non puniretur, effet cõtra publicã vtilitatẽ, & impunitas pareret aufum ad ma ius malũ, & delicti multiplicationẽ, vt inqt
121 Seue. † Sexto adducit̃, qa omnis ille q de linquit cõtra preceptum legis, debet puniri pœna arbitraria, qñ lex nõ ftatuit aliam pœ nã certã gl. eft & ibi Bart. in l. nemo marty res, C de facrofan. eccl. & gl. in c. 2. in fi. in verf. fanctioni de vita, & ho. cl. & Alex. in ad dit. ad Bar. in l. hodie, ff. de pœ. vbi dicit, ꝙ ve nire contra pceptũ legis, eft pœna arbitraria fed certum eft, ꝙ cõmittere vfuras, eft facere ↄtra pceptũ legis, qa oĩ iure funt ꝓhibitæ, vt no. doc. ĩ rub. C. & extra de vfur. ergo dẽt

vfu

vsurarius puniri pœna arbitraria, quia venit ꝯtra pceptũ legis, p pdicta, & no. Bar. in l. legis virtus. ff. de leg. & hr̃ p Abb. Fel. & doct. 122 in c. 2. de maio. & obe. † Septimo adducit, quia qñ casus est dubius, & sunt opiniones hincinde, debemus seq in dubio illam opinionem. q̃ magis fauet publicæ vtilitati, & magis cohæret rł̃s iuris cõis, vt not. Bar. & doct. in l. 1. in princ. ff. sol. matr. & est text & ibi Bart. in l. j. §. fi. C. de cad. tol. Pro hoc est tex. formalis, in lege, hoc modo. ff. de ꝯd. & dem. sed hic stãtibus istis duabus opin. ꝯtrarijs, magis fauet publicæ vtilitati ista opin. q̃ tẽdit ad puniendũ delicta pœna ꝯdigna, quã alia opin. quæ inducit impunitatẽ, & auget mãm delinquendi, ergo illa opin. est amplectẽda, qa magis adhæret rł̃s iuris, q̃ sunt, vt oĩa crimina habeãt suas pœnas l. sancimus, C. de pœ. & l. si operis, eo. tit. & tanto magis pcedet et hęc opin. hodie in regno, vbi iure municipali ꝯstõnum vsuræ criminalr̃ puniũtur. & sic, qđ deficit in pœna iudicis ecclesiastici, põt supplere p secularem, ꝓut fuit dcm̃ superius, & tenet Gem. in c. 1. de vsur. lib. 6. Et ad pdicta facit tex. in c. statuimus, in fi. de mal. vbi ꝯtra blasphemantes, statuitur pœna 123 pecuniaria vltra alias pœnas spũales. † Et retẽta ista parte, q̃ vr̃ verior, & magis iuri cõsona, nõ obstãt, ea q̃ in ꝯtrariũ adducebant, maxime p Phil. Dec. in d. suo ꝯs. 270. Et primo, in quãdicit, ꝙ vsurarius petit vsuras ex ꝯuentione, & volũtate partis ꝓmittẽtis. vñ nõ debet dici in dolo, nec in crimine punibili, ex quo nullã iniuriã facit volẽti, qa ad hoc de facili rñdẽti qa lex ꝓhibens vsuras, ꝓhibet eas recipi ẽt a spõte soluẽte, qa is, q soluit, nõ peccat, sed tñ is, q recipit vsuras, gl. est in c. debitores, in vers. reddere, de iure iur. vnde in mã vsuraꝝ, tota ꝓhibitio legis est in recipiẽte, vt in c. ꝯsuluit de vsu, & ideo nõ ꝯsideraĩ volũtas soluẽtis, qa siue soluat voluntariẽ, siue nõ, semper peccat recipiẽs, & venit ꝯtra pceptum legis. Vñ merito puniri debet, & tãto magis, qa semper ꝓsumit 124 debitor inuitus soluere. † nã soluẽdo vsuras vr̃ sibi eruere oculũ, vt dicit gl. in l. 1. ff. de sol. & Bal. in l. indebitas. C. de vsu. Sic in sim̃ videmus in quolibet actu à lege ꝓhibito, ꝙ nõ excusat voluntas partiũ, qn remaneat ꝓhibitio, & sortiaĩ pœna legalis suũ effectũ, l. nõ dubiũ. C. de leg. Nõ. n. excusaĩ adulter si nõ dicat se adulterasse mulierẽ volẽtem qr habeat pœnam legalẽ. Dato. n. ꝙ nõ offendat ꝓximũ pp eius voluntatem, tñ offendit remp. qa attentat actũ à iure ꝓhibi 125 tũ, & pœnalem. † Non obstat, d. c. cũ tu. de vsur. inquantũ fuit põderatum in tribus locis, vt supra, qa totũ illud capitulũ loquitur de pœnis Lateranẽsis ꝯsilij, inductis ad restitutionem vsuraꝝ, ciuilr̃ tñ, vt patet ibi. in prin. & illud quod dr̃ in d. vers. illi aũt. s. ꝙ si vsurarius est paup, nõ punitur, ꝯfirmat hũc intellm̃, qa si ille pœnæ sunt inductæ ad cõpellẽdum vsurarium ad satisfactionẽ, cessante satisfactione, pp paupertatẽ, cessant ẽt illæ pœnæ, & sir̃ facta restõne, cessant, vt dr̃ ibi, in fi. qa cessat pcm̃, quo ad Deum, & illæ pœne solũ respiciũt aĩam, & corruptionem pctõris, sed qtũ fuit offensa resp. p patrationem delicti, & receptionem vsuraꝝ, requiritur alia satisfactio p pœnam criminalẽ, vt pluries fuit dcm̃ superius, vnde qa illa non est nãlis pœna delicti nec sufficiẽs, sed solum tẽdit in fauorẽ priuati, vt vsuras acciperet, dñdum est posse irrogari aliam pœnã sufficiẽtem arbitrariam, pro eo, qa fuit contrauentum pceptis iuris diui, & canonici p satisfactione reip. l. licitatio, §. quod illicite. ff de publ. & p ea, quę plenè dixi supra, ꝙ qñ est actũ ciuiliter de delicto ad rei restõnem 126 põt ẽt agi criminalr̃. † Venio ad fm̃ dubiũ principale huius q. s. an hodie in regno possit iudex inquirere ex offõ contra vsurariũ, nemine accusante. Et licet p const. vsurariorum, istud crimen dicatur esse publicũ, adeo ꝙ qlibet de populo admittitur ad accusandũ, siue denunciãdum, vt ibi hr̃, tñ est correptũ p ritum magnæ curiæ, in nu. 14. qui incipit. Item, ꝙ nullus laicus, &c. quo cauet, non admitti quem ad accusandũ de aliquo crimine, nisi suam vel suoꝝ iniuriam ꝓsequatur. item hodie curia secularis in regno nõ posset ex offõ inquirere de tali crimine, nisi interueniat accusatio in forma, adeo ꝙ nõ sufficit sola denunciatio, vt est alius ritus magnæ curiæ, in nu. 15. incipiẽs. Item, ꝙ nullus admittatur, &c. & sic remanet ꝯclo, ꝙ hodie in regno iudex secularis non põt ex offõ inquirere de crimine vsuraꝝ, nisi appareat accusator, q suam, vel suoꝝ iniuriã prosequatur, & ita tenet Par. in trac. synd. in ver. inq. col. 3. vers. & hodie in regno sũt sublatę, & r. 127 † An aũt in crimine vsuraꝝ stantibus indicijs possit deueniri ad torturam, vide Soc. ie

nentem,

nentẽ, quod sic in ꝯs.219.col.fin in 2.vol.& Io.de Ana. in c. qa in oibus col.19. de vsu. puto tñ, quod in hoc regno non possit dari tortura in crimine vsurarum, ex quo vbi irrogatur pœna publicationis bonorum, nõ irrogãtur torméta quia non censet pœna vltra relegationẽ, per c. regni, quod incipit, tormenta ita tenet Par. in tract. synd. in vers. tortura in c. an in causa pecuniaria, &c. sed pro crimine vsurarum, est pœna publicationis bonorum, vt in constit. vsurariorum, ergo &c.

128 SECVNDVS † casus principalis, in quo pmittitur inqri ex offõ, est in oi delicto, quod cõmittitur per cõspirationem, vt qñ plures ꝯspirant, seu cõiurant ad aliquod malũ simul tex. est, & ibi Bal. in l j. C. de mo
129 nopolijs. † Quę aũt sit pœna istorum ꝯspirãtium, seu faciẽtium conuenticula. Dic q̃ diuersæ pœnę sunt statutæ p diuersas leges in iure. Primo. n. est pęna exilij, & publicationis bonorum, quã imponit d. l. 1. C. de monopol. Secũdo, est tex. in l. denunciamus. C. de his, q ad eccl ꝯfug. vbi imponit pęna vltimi supplicij. Tertio, est tex. in c. 1. §. conuẽticulas de pace iur. fir. vbi singuli coniuratores puniunt ad vnã librã auri. Quarto, est text. iũcta gl. in l. q illicitum ff. de colleg. illi, vbi imponitur pœna legis Iul. maiest. Quinto, est tex. in l. 2. C. de sedit. vbi imponitur pœna grauissima, & sic pœna mortis ꝯtra istos seditiosos, turbãtes publicã pacẽ, de qbus ẽt loqtur text. in l. si qs aliqd. §. auctores. ff. de pœnis, & hr in c. seditionarios, & ibi Arch. 46. dist. Sexto, est tex. in l. aut facta in princ. ff. de pœnis. vbi non statuit certa pœna ꝯtra ꝯiuratores, sed puniunt p qualitate delicti, & euẽtus, vñ innuit ille text. qđ ista sit pęna arbitraria, & variabilis, ſm delicti atrocitatẽ & p illum tex. puto distingui dẽe oẽs pœnas pdictas, ſm facti accẽtiam, & qualitatẽ.
130 † Scias tñ q̃ qñq; istæ ꝯuenticulæ sunt licitę, vt qñ fiũt ad bonũ finẽ, & tũc nõ puniunt nec pñt inqri, imò tunc sunt oi iure pmissæ tex. est in cap. sanè 16. q. 7. & tenent Andr. de Iser. Bal. Aluar. & Card. in d. c. 1. §. ꝯuenticulas, & Arch. in c. ꝯiurationũ, & c. siqs 11. q. 1. & Pet. Phil. Cor. in cõs. 216. in 3. vol. & Ioã. de Ana. in rub. extra de scisma. col. in fin. In dubio aũt semper pſumitur fieri ad malum ex quo sunt dẽ gñe. prohibitorum, ſm doct. in locis prælleg. & Archid. in c. illud col. pen. 23. dist. vbi plus dicit, quod ẽt si contra nocentem sit conspiratum semper præsumitur ad malum idq́; tenet Luc. de Pen. in l. magros col. fi. C. de profes. & medicis lib. x.

ADDITIO Vide cino Aymo. Crau. in consil. 4 per totum, vbi pulchre. P. F.

131 † Tertius casus est, qñ est vendita ancilla sub pacto, ne ꝓstituatur, alias sit libera, nam si emptor nõ obseruat pactũ, iudex inquirit ex offõ, & facit illã exhiberi, vt ꝑueniat ad libertatẽ. Tex. est, & ibi Bal. in l. mulierẽ. C.
132 si mãc. ita venie. ne ꝓstituatur. † Quartus casus est in oi, causa miserabiliũ ꝑsonarum. nã in ea põt ex offõ, ꝓcedere, ẽt ad priuatã vtilitatem, ſm Bal. in d. l. mulierẽ, & Bart. in l. 4. §. hoc aut iudicium col. 1. in 5. opp. & ibi ẽt Alex. in l. 1. col. ff. ne dam. inf. & Alex. in l. 1. col. 1. ff. de iur. om iud. & Bal. in c. 1. §. iniu. col pen. de pac. iur. fir. & Abb. in c. ad nrãm, col. 2. in fi. el 2. de iureiu. Pro hoc est tex. ĩ l. nec quidq. §. aduocatos. ff. de off. ꝓc. vbi iudex ex offõ põt date aduocatos miserabilib. ꝑsonis. Quod corroboratur ex his, q̃ hñr in c. regni, quod incipit ne tuorum, & alio, quod incipit si tpm. vbi datur ptãs iudicibus inquirẽdi pro iniuria illata pupillo, & vidue, & sic miserabil bus personis verum illæ sunt literę arbitrales. tñ hoc est cautũ ẽt iure cõi,
133 per pdicta. † Hoc sanè intellige, qñ sumus in pupillo, & vidua paupere, qa tunc numerantur inter ꝑsonas miserabiles, alias secus, ita tenet Abb. & ibi ẽt Bar. in addit. in c. signi
134 ficantibus, de off. del. † Quintus casus est in his, quæ notorie liquent iudici ex actis. nam in his põt inquirere, & supplere ẽt par te nõ petente, ſm Alex. in l. 1. C. vt quæ desunt aduo. & p doct. in c. significauerunt de test. & not. Fel. in c. ex tenore, col. fi. de rescr. & est tex. cũ gl. in l. 2. § fin. C. de temp. app.
135 & gl. in l. filius. §. veterani. ff. de pioe. † Sextus casus est in omni causa pia põt iudex tam ecclesiasticus, quam secularis inqrere, & ꝓcedere ex offõ in causis pijs, & ecclesiarum. nam ẽt pro iuribus ecclesiæ põt iudex inquirere, & gñalr in omnibus causis cõcernẽtibus periculum aĩæ, vt super pnia imponenda, põt iudex inquirere, vt euitetur peccatum ita hæc oia tenet Abb. in c. ad nrãm, el 2. col. 2. de iureiur. & not. Bald. in d. l. mulierem. C. si manc. ita venire. ne prost. & hñr
136 in cap. 1. de off. ord. † Septimus casus est, qñ eps habet suspicionem de parentella inter cõiuges, quia potest iudex ecclesiasticus

inquit

inquirere de impedimento quolibet matrimonij ad faciendum ipm separari, tex. est in e. porrò, in fin. & ibi Abb. de diuor. & no. gl. in c. 1. ver. canones, de off. ord. & Abb. ī d. c. ad nām, el. ij. col. 2. & hñr in c. eps, in finod.
137 35. q. 6. † Octauus casus est, nam pōt iudex ex off. inquirere de iuribus principis, tex. est in l. pen. & fin. C. de bon. vac. lib. x. & Abb. in d. c. ad nram, el. ij. col. 2. de iureiur. & text. in
138 l. si qs intra. C. de bon. præscr. † sic ēt de oī pecunia fisco applicāda, inqrit ex offō, ſm Bar. in l. si quis reū, in fi. ff. de custo. reo. & Bar. & Alexan. in l. 2 §. Senatus. ff. de iure fisci.
139 † Nouus casus est, nam iudex pp magnū scādalum euitandum, pōt ex offō inqrere, & ꝓhibere, ne scandalum comittatur absq; accusatore. ita tenet Cyn. in l. 1. in fin. C. de monop. & Bal. in l. mulierem. C. si māci. ita
140 venie. ne. prostit. † Decimus casus est, pōt iudex gnalr inquirere in ꝓuincia, vel ciuitate, quam regit, contra oēs malefactores, vt purget ipsam mallis hoibus pro qete publica, tex. est in l. 3. & l. congruit. ff. de offic.
141 præsid. † Vndecimo, inqrit iudex ex officio de oi crimine, & iniuria cōmissa cōtra ecclesias, & ecclesiasticas personas, & gnlr de omni crimine commisso in ecclesia, text. est, & ibi Bal. in l. si qs in hoc genus. C. de episc. & cl.
142 † Vnde in oi crimine sacrilegij inqri pōt ex offō, per dictum tex. nā omnis iniuria facta in clericum, dr̄ publicum crimē, & quilibet pōt accusare, & iudex ex offō inquirere, ſm Bar. in d. l. si quis in hoc genus, & Iaſ. in
143 l. prouinciali. §. fi. ff. de oper. no. nunc. † nā iniuria facta clerico, dr̄ facta Deo, & totā ecclesiam tangit, ſm gl. in c. nonnulli, 3. q. 1. & hr̄ in c. accusatio. 2. q. 7. & est tex. & ibi Abb. in c. 2. de fo. comp. & Abb. in c. cum sit gn̄a
144 le, col. 1. eo. tit. † vnde patet ex p̄dictis, ꝙ ēt de blasphemia Dei pōt inquiri, & qlibet accusare, qa illa est vera offensio in Deum, vt no. Bar. in l. 1. c. 2. de pub. iud. tex. in auth. vt nō luxurientur, &c. per totum, & in auth.
145 aleaꝶ vsus. C. de relig. † Duodecimo inqrit iudex, qn̄ hæres fecit inuentarium, & creditores dn̄ plus esse in bonis, quā sit descriptum in inuentario, nam pōt iudex instantibus creditorib. inqrere, & accipere ꝓbōnes de domo hæredis, torquendo ēt seruos hæredis, tex. est, & ibi ꝑ doct. in l. fi. §. licētias. el ij. C. de iure delib. Veꝶ ista inquisitio nō est ex mero offō, qa fit ad instātiā creditoꝶ,

146 vt ibi. † Decimotertio, inqrit iudex in cā naufragij, & in oibus causis dependētibus à naufragio, & ꝯtra surripientes bona naufragoꝶ, & inqsitio talis fit leuato velo, & summariæ tex. est, & ibi ꝑ doct. in l. quoties, & l.
147 de submersis. C. de nauf. lib. 6. † Decimoquarto, inqrit iudex ex offō, ēt nemine accusante ꝯtra tutorē suspectū, & pōt ipm ex offō remouere, si suspectū inuenerit, tex. est, & ibi Bar. in l. 3. §. p̄terea. ff. de susp. tut. & pt in ista inqsitione se informare ꝑ depositionē seruoꝶ pupilli. l. fi. in prin. ff. de susp. tut. & iste est casus spālis fauore pupilli, in quo iudex inqrit ad priuatā vtilitatē, vt d. §. pter eā. qa rl̄r est ꝯtrariū. s. ꝙ ad priuatā vtilitatē inqri non pōt, ſm Bar. & ibi Ang. in tract. malef. in e. verſ. incēdiario, col. 2. & no. doc. in c. exhibita. de iud. & fuit dcm̄ supra in p̄cedenti ch. ver. 10. principalr̄, &c. & Bart. in l. si
148 vacātia. C. de bon. vac. lib. 10. † Decimoqnto, inqrit iudex ex offō contra ꝓducentem scripturā falsam, vel suspectā in iudicio, & pōt ipm punire ex sola suspicione scripturæ, nisi ꝓbet illam esse veram, text. est, & ibi Bal. & Sal. in l. iubemus. C. de ꝓbat. & dicit
149 Bal. in l. fi. † ꝙ scriptura reddit suspecta eo ipso, ꝙ habet aliq̄ rasuram in loco suspecto & nota vnū bonū casum, qui millies euenit in iudicio, ꝙ iudex pōt punire de falso ꝓducētē scripturā suspectā, licet non clare ꝓbetē ꝙ sit fa sa, & hoc est spāle, qa in alijs criminib. debent esse ꝓbōnes luce clariores. l. fin. C. de prob. Hic aūt sola suspicio trāsfundit onus ꝓbandi contrarium, in ipm producētē, & suspicio ꝓ veritate hr̄. ita dicit Luc. de Pen. in l. si vacantia, col. 2. verſ. est ēt in eo
150 aliud spāle, &c. C. de bon. vac. lib. x. † Decimosexto, inqrit iudex incidenter ꝯtra testes deponētes falsum, vel vacillātes in iudicio, & pōt illos ex offō punire, c. x. est, & ibi Bal. & doc. in l. nullū, C. de test. & in c. super his, de pœn. & no. Bar. in l. 3. §. p̄terea, ff. de susp. tut. & idē esset ī ꝓducere falsos testes, ꝙ possit puniri ex offō, ꝑ ea q̄ dixi in ver. p̄cedēti, de ꝓducente falsam scripturā, & ꝑ ea q̄ dicā
151 infra ꝓximo verſ. † Decimoseptimo, inqrit iudex ex officio gnalr̄ de omni delicto cōmisso corā se, vel in iudicio incidenter dū ipse cognoscit de aliqua pricipali cā, hoc. n. operatur ꝯtinentia cāæ. ita dicit Bal. in d. l. iubemus, col. 2. in fi. verſ. 5. C. de ꝓ. & Bar. ī d. l. 3. §. præterea, & probatur in d. l. nullū, &

no.Bar.in l.2.§.si publico,col.3.ver.4.regula, &c.ff.de adult. & in l. si qua pœna.ff.de
152 ver.sig. † Decimooctauo, inquirit iudex de iurib. ecclesiæ, & de beneficio ecclesiastico, quia pôt inquirere contra possessorē bñficij, vt doceat quo titulo possidet, & sic cōtra possessorem alterius rei ecclesiasticæ. Ita tenet Inno.in c.ad nrām, el 2.de iureiur.& Bal.in l.ciu.C.de fur.& Bal.in l.sanc.C.de sac.san. eccl.& Bal.in l.cog.col.2.C.de pet.hęr.& in l.2.C.qũo, & qñ iud.& no.gl.& doc.in c.1. de reg.iur.lib.6.& pôt excōicare, c.dilecto,
153 de sen.excō.lib.6. † Decimonono, inquirit iudex in oībus casib.in qbus accusator non pbans, excusatur à psumpta calumnia, q nu merátur p gl.in l.athletas.§.calum.ff.de his,
154 q no.inf.ita dicit Bar.in d.§.calum. †Vigesimo, inquirit iudex ecclesiasticus cōtra tenentes bona, q debent distribui pauperibus, vel ad alias pias causas, fm Bar.in d.l.si vacãtia. & facit hoc ɔtra hæredes nō adimplentes legata pia iuxta not.i auth.hoc amplius.C.de fideic.& Bar.in l.nec qdq.§.si.ff.de off.procōs.& in l.seruo alieno, in prin.ff.de leg.j. & Bar.in l.Quintus.ff.de an.leg.& in l.seruos.
155 ff.de ali.leg. † Vigesimoprimo, inquirit iudex ex officio de pbitate vitæ, de idoneitate & morib.alicuius eligēdi, promouēdi, vel ordinandi. Item, qñ visitat eps ecclesias.facit hmōi inqsitiones contra clericos prout de his dixi supra, circa principium huius 6.par
156 tis, vers.4.modo, & vers.seq. † Vigesimosecundo, inquirit iudex de omni crimine, vbi interuenit accusator, q colludit, seu præuaricatur, tex.est in l.fallaciter.C.de abol.p quē ita tenet Bal.in d.l.iubemus, col.j.C.de pb.
157 & vide quod dicã infra vers.42.† Vigesimo tertio, inqrit iudex contra calũniatorem, ēt nemine accusante. ita declarat Bart. in l.1. col.1.ad Turp.& ibi pprie est tex.in §.1. & ratio est, quã supra dixi.s.q istud dictum calumniæ cōmittitur corã iudice. Vnde merito iudex inqrit, vt dixi supra, vers.16. & 17. & ita dicit Bar.in d.l.1.col.1. & tangũt Bal. & doct.in l.1. C.de calum.& Bar.in l.2.§.si publico ff.de adul.col.3.ver.4 regula, &c.
158 †Vigesimoquarto, inquirit iudex pp incidentem qōnem, vbicunque.n.incidenter cognouit de crimine, pôt de illo inqrere, text. est in l.pen.C si aduer.liber.p quem ita tenet Bart. in d.§.si publico, col.2.in fi. ver.2. regula, &c.& vide omnino Bal.in l.qđ cui-
159 tãdi.C.de cond.ob turp.caus.†Vigesimoquinto, inqrit iudex ex offō de iniuria facta scholari, & in isto casu est spãle, quod iudex sine accusatore inqrat de priuato crimine. ita tenet Bal.in auth.habita.col.6.sequitur vers.alias scripturis, &c. C.ne fil.pro pa.vbi plus dicit, q solus rector ciuitatis, vel puin
160 ciæ inqrit, nō aũt eps, nec doc.legẽs.†Vigesimosexto, inqrit iudex de delicto cōmisso p suũ officialē in offō, & tũc indistincte inqrit. Si vero extra offm deliqt, tunc inqrit ita demũ, si est notoriũ, & non aliter, fm Bar.in l.si qs forte.§.1.ff.de pœ.& vide tex.cum ibi no.p doct.in l.2 C.de spor.& quod no.Bar.
161 in l.senatus.ff.de off.præsi.† Vigesimoseptimo, inqrit iudex contra facientem iniuriã suis officialib.vel famulis, dũmodo crimen sit notorium, aliàs secus, q a esset suspectus, sed notorietas facit cessare suspicionem, fm
162 Bar.in d.l.si qs for.§.1.ff.de pœ. † Vigesimooctauo, inqrit iudex de oī crimine notorio, tex.est, & ibi plenè Bal.& Sal.in l.ea quidem.C.de accus.& And.de Iser.in consti.humanitate, col.2.& hr in l.1. C. de cust.reor.
163 † Vigesimonono, inqrit iudex spãlr de oi crimine sup quo præcessit, primo inqsitio gñalis ad inueniẽdos malefactores, & purgãdam puinciam malis hoībus, iuxta l.cōgruit.ff.de off.præsi.nam illa inqsitio, dr pparatoria ad spãlem, & frustra fieret, nisi cōtra maleficos reptos deueniretur postea ad particularē inqsitionē. ita dicit Bal.in l.iubemus, col.2.vers.& est sciẽdũ, &c.C.de probat.& Bal.in l.ea qdem, col.7.vers.3.&c.C. de accus.& Bar.in l.2.§.si publico, col.3.in prin.vers.3.regula, &c.ff.de adult. p hoc est tex.in l.3.§.mandatis.ff.ad l.Iul.pec.& Bal. in l.cōgruit, in 1.lect.& Abb. in c.bonæ.el j.col.3.in 6.not.de elect.& pdicta declara &
164 limita, vt inf.vers.36. † Trigesimo inqrit iudex de inimicitijs & guerris, q vigent in ciuitate inter particulares ciues, ex qbus potest turbari resp.& deueniri ad arma, nã tũc pôt iudex compellere partes ad pacē ex suo officio, fm Bar.in l.congruit, in fi ff.de off. psidis, & Bald. in l.cum affirmes. C. de lib. caus.Et de hac mã, qñ iudex posset compellere partes ad ɔcordiam in ciuili, vel criminali causa, vide Bal. & Mod.in l.quidam æstimauerunt, ff.si cer.pet. & Bal.in l.ex stipulatione, C.de sent.& prædictis adde text.in l.j.§. quies, ff. de off. præfec.vr. & Alex. & Paul. de

de Cast.&doct.in l.qui bona,§.si quis iuxta
165 ff.de dā.infect.† Trigesimoprimo,inqrit iudex ꝯtra filium,q impias manus in prem, vel matrem iniecit, vel si ipsos parentes cō tumelijs affecit, qa tale delictum vindicari spectat ad publicā vtilitatem,text.est in l.1.
166 §.si filius,ff.de obsꝗ.lib.pat.præst. Trigesimosecundo, inquirit iudex ꝯtra custodem carceris,q precio corruptus,dimisit carcera tū sine vinculis, vt fugere possit, vel passus fuit introduci ferrū, vel venenum in carce-
167 rē,tex.est In l.carceri ff.de cust.reo.†Trigesimotertio,inqrit iudex contra lenones, q nitūtur mulieres ad luxuriam illicere, & dūt deuastores castitatis. vñ iudex pōt illos de ciuitate expellere,& punire,vt in auth de leno.§.sancimus, & ibi Ang.vbi plus dicit, q̄ is, q decipit mulierē cū ꝓmissione pecuniæ & sub tali ꝓmissione, vel datione ipsam adulterat,punit̄ pœna statuti loquētis de adulterante inuitā mulierē.Nā inuita dr̄ mu-
168 lier,q̄ decipit̄ sub auri ꝓmissione.†Trigesimoquarto,inqrit iudex de crimine lenocinij sine accusatore,ꝑ text.ī l.2.§.si pub.ff.de
169 adul.†nam istud crimen reputatur maius adulterio,ſm Ang.in trac.mal.in vers.(che
170 me hai adulterato &c.) in fi. †sed pulchrū dubiū est an de crimine adulterij possit inqri ex offō nemine accusante.Ang.in d.vers. (che me hai adulterato,&c.)col.3.vers.qro, an de adulterio , &c. tenet q̄ sic,ex quo est crimen publicum,ꝑ d.§.si publ.Cōtrariū dr̄ in dec.176.cōs.Neap.vbi dr̄, q̄ de adulterio non inquiritur ex officio,nisi qñ esset notorium, & hanc opin.tenet Math de Afflic.in cōst.legum asperitate, col.4 vbi distinguit. Aut præcessit accusat o mariti, vel alterius, & postea desistit,& tūc iudex inqrit.aut nulla occasio pcessit, & non pōt inqrere,ne habeat sedare cōnubia matrimonij,iuxta l.cōstāte, ff.de adult.& l quis adulterij, C.de adult. verū in regno est litera arbitralis, quæ incipit . Ne tuorū qua cauetur,q̄ iudex pōt inqrere de oībus criminibus irrogantib.pœnam mortis nālis. vel ciuilis, vel mēbri abscissionis.vñ is qui hr̄et concessionem literarū arbitralium,posset in regno inqrere de crimine adulterij,cū ꝑ eo si pœna mortis, vt d.l.quis adulterij,in fi. & no.And.de Ise.
171 in d.ꝯst.legum asperitate. †Trigesimoqnto,inqrit iudex de omni crimine in quo qs reperit̄ in flagrāti ꝑ officiales curiæ, puta in actu delinquēdi. ita tenet And.de Is.in ꝯst. regni , quæ incipit,humanitate, col. 2. & 3.
172 † Trigesimosexto,inquirit iudex gñalr̄ in regno contra hoīes malæ vitæ , vt dixi supra,ver.10.& 29.hoc addito, q̄ de iure ꝯstō
173 num regni,†qñ venit iudex in prouincia, vel ciuitate, pōt facere edictū,q̄ oēs q sentiūt se offensos dēant cōparere corā eo īfra talē terminum ad q̄relandum , & silr̄ oēs testes,q hñt aliquem notitiam de crimine alicuius & de mala vita alicuius , cōpareāt ad deponendū testimoniū veritatis cōminatio
174 ne,q̄ elapso termino nō audient, † & ista inquisitio gñalis pōt fieri quoties iudici placuerit, & ꝑ eā deuenit postea ad spālem, vt dixi supra,ver.19. Ita hæc oīa tradunt̄ ī ꝯst. inqsitiones, & const.seq.q̄ incipit,hi,q,verū ꝑ capitula regni est nouiter ꝓuisum, q̄ istæ inqsitiones gñales nō fiant, nisi semel in anno, & quod non descendat̄ postea ad spāles nisi in casibus, de qbus licitū est inqrere de iure, & nisi ex mandato principis in alijs nō permissis,& de hoc est cap.regni,per qđ datu optima limitatio ad mām, l.ꝯgruit, ff.de of.præs.& ad ea, q̄ dixi supra,in vers.29.s.q̄ non,ad oia crimina est præparatoria inqsitio gñalis. nam si ꝑ inqsitionem gñalem inuenirretur qs in tali delicto , de quo nō pōt de iure inqrere,nihil ꝓdest dicta inqsitio , qa non erit sufficiēs ad deueniendū ad spālem, qa alias de facili fieret fraꝰ legi,& de oī leui crimine posset inqri faciēdo primo gñalem inqsitionē, ꝓut hoc ēt dixi supra,in tertio reqsito,ad inquisitionē,in 8.limitatione,in
175 in fi. †Trigesimoseptimo,inqrit iudex de crimine læsæ maiest.perpetrato cōtra persona principis,vel suorū collateraliū. Text.est in const.hi,q §.de spālibus,& hoc est ēt prouisum de iure cōi per extrauag. ad reprimē
176 dum. † Trigesimooctauo,inqrit iudex sine accusatore cōtra famosos latrones, & fures, aggressores stratarū, latitantes in siluis, & alios silēs, & ipsos punit sine ordine iudiciario, vt d.const.regni,q̄ incipit, iustitiarij non ꝑ calendas,& est ēt ꝓuisum de iure cōi ꝑ l.capitaliū,§.famosos,& § grassatores.ff.
177 de pœn.& l.ꝗstiōnes,ff.de appel.†Trigesimonono, inquirit iudex cōtra inobediētes & turbantes suam iurisdōnem, & ꝯtra rebelles,& ꝯtumaces ad pœnas ītimas,& mulctas imponēdas,vt probat̄ in l.2.C.de spor.& in l.1.per totam. ff.si quis ius di.nō obtempe.

& p Bal.in d.l.iubemus,col.2.in fi.vet.6.C. de prob. & hr plene conſt. pœnam eorum, & ibi per And.de Iſer.in l.eos, C.de modo mul.& in toto tit.ff.de requir.reis,& in l.ad
178 dictos,C de epiſc.aud † Quadrageſimo, inquirit iudex ꝯtra ſocios criminis in caſib. in quibus licita eſt interrogatio de ſocijs, q numerant per gl.in l.fi. C.de accuſ.ita dicit
179 And.de Iſer.in d.conſt.hi,qui.†Quadrageſimoprimo, inqrit iudex de homicidijs, & dānis clandeſtinis,& ibi nullus accuſator apparet,& hoc eſt nouiter ꝓuiſum p duas ꝯſt. regni,videlicet,per ꝯſt.ſup inciſion b. & cōſtit.ſi dāna,& ibi p And.de Iſer.& ſunt duo capitula regni,vnū videlicet,in nu.24 & incipit,clandeſtinis. aliud in num.155.& incipit,ꝗſtōnem dini pris.Eſt ēt aliud capitulū regni limitans,& declarās, qn habet locum pęna homicidij clandeſtini,in nu.114.& incipit,item ſtatuimus,q pœna &c. quo cautur dictā pœnam tunc hre locū, qn hōmo reperitur mortuus,ſecus,ſi repitur viuus li-
180 cet vulneratus.† Quadrageſimoſecūdo,inquit iudex de oī crimine, in quo interuenit accuſator,& pēdente accuſatione in iudiciū deducta mortē:nā iudex ꝓſequit ex offō,ne delicta remaneāt impunita.ita tenet Bart.in l.3.§.j.col.fi.ff de lit.agno. p l.defuncto. ff. de pub.iud. & l.pe.in prin. & ibi Bar.eo.tit. & tenet Bar.in ſimili de accuſatore abſnte in l.inter accuſatorē,ff.de pub.iud. & hr in c.j. & 2.de col.de reg.& hic potes cumulare oīa q dixi ſupra de accuſatore deſiſtente,vel colludente,vel trāſigente,&de alijs quā plurib. q plenè cumulaui ſupra in 8.reqſito ad in-
181 qſitionē,cū ſuis fallētijs. †Quadrageſimo tertio , inqrit iudex ſup neceſſitate ciuitatis & ciuiū ſubditoꝝ,maxime tpe cariſtię,&neceſſitati , cōpellendo dn̄os ad vendendū frumētū,& annonā iuſto pcio, l.1.§.fi.ff.de offic.pf.vr. & ibi Bar.&tradunt Mod. in l.nec emere,C.de iure delib.non tn̄ pōt cōpellere illos, q hn̄t frumentū ſolū ꝓ victu ſuo, qa ordinaria charitas,incipit à ſeipſo,l.præſes, C.de ſeruit.& aqua.ita dicit And.de Iſer. in proœ.conſt.col.j.vbi allegat illud.in euāg. Matt. Ne forte nō ſufficiat nobis,& vobis, ite potius ad vendentes,& emite vobis,&c.
182 † Quadrageſimoquarto,inqrit iudex cōtra aduocatos, & ꝓcuratores calūnioſos,& tumultuoſos,& male ſe verſantes in eoꝝ officio, vel ſi ſunt infames. nā pōt illis interdicere,nō poſtulent,& ꝓcurent,& pōt eis ꝓhibere oēs actus foreſes,vt d.l.1.§ fi.de of pf. vr.& in l.moris, in prin.& §.ff.de pœ.& l j. §.remouet,ff.de poſtu.& l.quos ꝓhi bet,eo.
183 tit.†Quadrageſiqnto,inqrit iudex de defenſion b..rei in criminalib.ex ſuo offō; et ſi reus nō defendat,pōt,imò tenet iudex pqrere ſuas defenſiones ex offō, ad inocētiā ſuā probandā.tex.eſt,& ibi Bar.in l.ſi nō defendantur,ff.de pę & Bar.in l.1.§.fi.ff.de qſtion & in 4.§ hoc aūt iudiciū,col.pen.ff.de dam.inf.& plene in ſua diſputatione, q inci
184 pit,iudex maleficioꝝ,&c. † Quadrageſimoſexto,inqrit iudex ſupplēdo de facto,& teſtes ꝓducēdo in oib⁹ caſib. n qb.pōt ꝓcedere ad diffinitiuā ſn̄iam contra abſntem,ſiue in ciuilibus,ſiue in criminalibus,ſm Bar.in l.auth q ſemel,col.j.p illū tex.C.qūo,&qn iudex,& in l.ampliorē,C de app.& Bar.plene in d.l.4.§.hoc aū in 3.q j.ff.de dam.inf. Ex quo infero,q cū hodie in regno nō requratur litis ꝯteſt.in cauſis ciuilibus,qa reo citato ꝯtumace, procedit inſtāte actore ad dationem termini ꝓbatorij in contumaciā,& ꝓceditur ad diffinitiuam ēr contra abſntem vedictat regia prag q incipit.Relatione,ſequr q in oibus cauſis ciuilib⁹ abſnte reo pōt iudex ſupplere de facto,& ex ſuo offō inqrere ꝓbōne rei abſntis, & illas producere,vt veritatē inqrat tā in cauſa principali, q appellationis,tex.eſt in d.auth.q ſemel.ibi,veritate ꝑquiſita,&c. & in d.l.ampliorē,i pri. iuncta gl.in verſ.adimplere, & not.pulchre Bat.in d.§.hoc aūt in 3.q prin & Abb.in c. cauſam,col.fi.de dolo,& cont. Quod not. perpetuo qa pauci aduertunt & p hoc poſſes ſaluare iudicem,vt non poſſit allegari ſuſpectus,qn̄ nimis faueret reo in caſu pdicto
185 qa lege pmittente facit. †Quadrageſimo ſeptimo,inqrit iudex de criminæ falſę monetæ,ēt nemine accuſante,l.j. C.de fal.mo.
186 & †hodie in regno eſt ꝓuiſum,q iſti cudētes falſam monetā dānent ad vltimū ſuppliciū & publicationē bonoꝝ,per ꝯſtōnē,quæ incipit,adulterinā, & per c.regni, in nu.29.
187 qd' incipit,vt quæ,&c. †Quadrageſimooctauo , inqrit iudex de crimine hæreſis ad inſtar criminis læſæ maieſt.& de hoc eſt prima conſtitutio regni,q incipit incōſutilē.& imponit pęnam combuſtionis,& ſic vltimi ſupplicij, & publicationis bonoꝝ. & de mā inqſitionis ſup tali crimine , eſt pleniſſime

tra

tractatū in lib. decret. & 6. in tit. de hæreticis, quia hoc dr̄ crimen ecclesiasticum, & spe
188 ctat ad forum ecclesiæ. † Quadragesimono, inq̄rit iudex officio, ēt in causis ciuilibus, partes interrogando, q̄ñ æquum sibi vr̄, iux ta l. vbicunq; ff. de inter. act. similiter testes obscure deponētes pōt repetere ex officio, vt hr̄ in c. cum clamor. de test. & in §. cū Ioā. & ibi Abb. & Fel. de fide instr. ita dicit Bar. i d. l. 4 § hoc aūt, in 3. q. prin. ff. de dam. inf. & ibi ēt Alex. & not. gl. in §. illud tñ in auth.
189 de test. † Quinquagesimo, inq̄rit iudex de veritate instrī producti in iudicio, tex. est, iū cta gl. & ibi Bart. & Ang. in auth. de tab. in prin. & no. Bart. in d. § hoc aūt. in 3. q. in fi.
190 † Quinquagesimoprimo, inq̄rit iudex de ꝯdōne testis, qui corā eo producitur, nā pōt ab honestis ꝑsonis interrogare, & inquirere de ꝯdōne testis, & de inimicitia, & alijs defe ctibus, vt est gl. in vers. inimicitiæ, & ibi Bal. in l. 3. in princ. ff. de test. & gl. in vers. off. in §. sancimur in auth. de test. & gl. in l. j. §. cura tores ff. de magist. ꝯue. & Bar. in d. l. 3. §. hoc aūt, in 3. q. in fi. & Bar. in d. sua disput. incip.
191 iudex maleficiorꝝ, col. 3. ver. 3. &c. † Quinquagesimosecūdo, inquirit iudex ad denunciationem sibi factam, ꝑ officialem deputatum ad crimina deferendū, vt puta q̄ñ vadūt officiales perquirendo lusores, portantes arma, & alios similes delinquētes, nā ex quo reperiunt in flagranti, & notorio crimine, p̄n denūciari iudici, & iudex inq̄rit ad eoꝝ denunciā, alias facit litē suam, s̄m Bal. in l. iubemus, col. 2. vers. 2. C. de prob. ꝑ l. fi. C. ne san baptis. iteret de hoc est tex. in l. ab accus. § denūciatores. ff. ad Turp. & not. plene Bar. in l. diuus. ff. de cust. reo. vbi plene tāgit effectum istius, denunciationis, & idē Bar. in l. §. si publ. col. 2. in fi. ver. do istas, prima est,
192 & c. ff. de ad. † Quinquagesimotertio. inq̄ rit iudex ex offō i dādo aduocatos pupillis, pauperibus, & ꝑsonis miserabilib. & maxime, nē à potētib. opprimanē, & similiter furiosis, tex. est in l. nec quidq̄. §. aduocatos, & ibi Bar. & doct. ff. de off. procon. & in l. j.
193 §. ait pror, & ibi gl. ff. de popul. † Quinquagesimoquarto, inq̄rit iudex de contemptu, & cōtumacia ꝓcuratoris, q. administrat negocia absentis, nā pōt illū ex offō remouere ab administratione, & sibi interdicere offm̄ ꝓcurationis, tex. est i l. cū q. res. C. de ꝓcur. ꝑ quē ita dixit Bal. in l. mādatū, col. 4. ver.
194 6. est, & c. C. mādati. † Quinquagesimoquarto, inq̄rit iudex ex offō contra ꝓcuratorem vt doceat de mādato, ne iudiciū efficiat frustratoriū, & hoc pōt facere iudex ēt post litem contest. s̄m Abb. in c. nullis. de accus. &
195 hr̄ in exceptionem, de excep. † Quinquagesimosexto, inq̄rit iudex de crimine sacrilegij, tex. est & ibi Bar. in l. 4. §. mandatis. ff.
196 ad l. Iul. pec. † Quinquagesimoseptimo, in quirit iudex, ex offō contra nō soluentes decimas. & illos cōpellit ad soluendum, ēt nemine petente. ita tenet Card. in clem. 2. in
197 24. q. de iud. † Quinquagesimooctauo, inquirit iudex ex offō de idoneitate tutoris, & q̄ñ m̄r petit dari vnum tutorem filio suo. nam iudex pōt ex offō inquirere, & videre si sunt alij legitimi tutores magis idonei, quā ille, quē m̄r petit. tunc pōt repellere petitū à matre, & dare aliū magis idoneū. ita tenet Bald. in l. precibus, col. 6. vers. & scias, ꝙ
198 Mat. & c. C. de impub. & alijs subst. † Quinquagesimonono, inq̄rit iudex ad faciēdum sepeliri defunctum cogēdo heredes ex offō, vt ipsum sepeliant, & pōt ex officio vēdere res hæreditarias, vel compellere hæredes ad vēdendū pro sepultura defuncti ēt ante aditā hæreditatem tex. est, & ibi Bar. in l. q erat,
199 ff. fam. ercis. † Sexagesimo, inq̄rit iudex cōtra agentē sine actione, & cui non competit ius agendi, & pōt ipsum ex officio repellere à limine iudicij, vt not. gl. Bar. & doct. in l. vbi pactū. C. de trāsac. & Soc. in ꝯs. 255. col. 2. in fi. vers. 2. in 2. vol. Similiter repellit eum, quē ꝯstat calūniose agere, vt dicit idē Soc. in ꝯs. 38. col. pe. in prin. in 1. vol. & de hoc vide
200 plenē ꝑ Fel. i c. ad aures, de pscr. † Sexagesimo primo, inq̄rit iudex ex offō, qui hēr l̄ras arbitrales in hoc regno de oībus criminib. irrogātib. pœnā mortis ciuilis, vel nālis, vel mēbri abscissionis, & de iniuria illata pupillo, viduę, vel ecclesię, vt est capitulū regni, qd̄ incipit, ne tuoꝝ. & aliud qd̄ incipit, si tpm & ista duo capitulo sunt lr̄æ arbitrales.
201 † Sexagesimosecūdo, inq̄rit iudex ex offō ꝑ sindicatores ꝯtra officiales ad syndicatū de cōmissis, & ommissis in offō nā ꝯtra eos ꝓcedi nō solū ad q̄relā partiū, sed ēt ꝑ inquisitionē, vt est regia prag. q̄ incipit, regiæ digni
202 tati. † Sexagesimotertio, inq̄rit iudex ꝯtra frequētatores tabernaꝝ, ꝯtra lusores ad ludos ꝓhibitos, & cōtra frequēter rixātes, & portātes arma, & ꝯtra hoīes deābulātes per

 plateas,

plateas,& vicos,q̃ sunt iuuenes sine arte,& nō laborāt nec hñt reditus,& vadūt bene vestiti,nā pręsumitur,de eis oē malū oēs.n.isti si fuerūt conuicti per decē testes, debent cōdemnari ad tps in galeas. ita dicit ꝯst. regni hi q.in prin.& ibi plenè hoc declarat Mart. de Affl.in no. & Par.in tract.synd.in ver.inquisitio,col.2.vbi seipsum inuoluit,allegando plura capitula,& ꝯst.regni in fi.nihil certi concludit,& tenet ibi Paris, ꝙ ille numerus 10.test.est hodie redactus ad quatuor,ꝑ capitulum regni, quod incipit subiūgendo in hoc,puto, qđ male loquatur, nam dcm̄ capitulum,subiungendo, loquit̄ in alijs terminis,& delictis,vbi venit pœna mortis,vel
203 mēbri abscissio.† Et puto,qđ intentio illius ꝯst hi,q.dum requirit probationem decem testium fuerit, qa id quod probatur ꝑ decē testes,efficit̄ notorium, vt dicit Bald.in authent.quod locum,in fi.versic.x.quærit̄. C.de coll.& in notorijs iudex pōt inquirere l.ea quidem.C.de acc.& hř in l j.C.de cust. reo.& dixi supra versi.28.& per istā rōnē puto illam consti.hi, qui non esse correctam ꝑ capitulum regni, quod incipit gñales de cu
204 ius intellectu dixi supra vers.36.† An aūt in crimine priuato possit inqri ex offō,puta in furto vel iniuria.vide Luc.de Pen.in l. si vacantia,col.4.ver.in regno aūt,&c.C.de bon.vac.lib.x. vbi tenet ꝙ nō hoc tñ intellige nisi delictū esset notorium,vel esset commissum corā officiali. nā tunc licet si priuatū,potest de eo inquiri,ꝑ ea, quæ dixi supra versi.17.& 28.not.Paris in tract synd. in ver. inqsitio,col.5. versi.& adde, &c.Eodē mō si esset cōmissum vnum magnū furtum, & nesciretur auctor,pōt iudex inquirere, mittendo ꝑ vicinis,& inuestigādo alia indicia pro inueniēdo fure,fm Bar.in l.fin.col.j.de qō. & vide,quod no.gl.in d ꝯst.hi,qui.§. de specialibus,& gl.& And.de Iser.in ꝯst.pñti.i l.2. & vide Par.in d.ver.inqsitio.col.3. in prin. Item posset limitari,vbi furtum transcenderet summam augustalis, quo casu in regno esset pœna mutilationis manus vel mortis secundùm formam capituli regni, adhoc ꝙ nostrorum,&c. nam tunc iudex habens literas arbitrales posset procedere ex officio, per illam literam arbitralem, ne tuorum.

ADDITIO Nota ꝙ semel audiui excellentem Antoniū Barapiuciū dixisse ꝙ inferiores iudices ēt in furto vltra vnciam nō pñt ex officio inquirere,& vide Affl. in ꝯst. eos qui scienter 1. col. in fin. Petr. Foll.

205 † Vnum tamen scias,quod licet hodie pro furto sit imposita pœna mortis,& sic sit alterata pœna iuris cōis,tñ adhuc dr̄ crimē priuatum,& non dr̄ publicum, fm Lucā de Pēna in quadam sua additione, posita in capitulis regni,post cap.215. quod incipit, cura nobis,&c.declarat Ias.in l.pen. ff.de cōdict.
206 ob causam.† Sexagesimoquarto,potest iudex inquirere ıſc de omni crimine, de iure canonico,ita tenet Gād.in suo tract. malef. in tit. qūo de male. cogn. per inquis. col. 2. vbi ponit nōnulla requisita, q̃ copulatiue requirunt̄,vt ꝓcedat inquisitio de iure canonico,de hoc hř in c.inquisitionis,& in c.qualiter,& qñ de acc. Plures aūt casus, in quibus inquisitio fieri potest,perquirat studiosus inuestigator hos aūt cumulasse sufficiat, q in
207 mentē venerunt. † Cuius aūt expensis debeat fieri inqsitio criminosoꝝ? dic quòd expensis fisci,fm And.de Iser.in ꝯst.iustitiarij:
208 la 3.† Vltimo quæritur,qđ si inquisitio est inepta, an validetur per confessionem inqsiti.vide Ang.in cons.178.incip.visis actis pdictis,&c. vbi tenet tutius esse.quòd inquisitus absoluatur, & denuo postea apte inquiratur, & hoc videtur terminare in dec. 176. cons. Neap. Rob. Maran. V. I. D.

De denunciatione, quæ est modus quę perueniendi ad iudicium.

1 *Denunciatio, quotuplex sit.*
2 *Denunciatio, in quo differat ab accusatione.*
3 *Denunciatio iudicialis priuata, quæ dicatur.*
4 *Denunciatio euangelica,quæ, & vnde dicatur.*
5 *Euangelica denunciatio, quando locum habeat.*
6 *Sententia iniustè lata,licet transierit in rem iudicatam, rescindi tamen potest, per euangelicam denunciationem.*
7 *Denunciatio canonica, quæ dicatur, & quando habeat locum.*

Expedita materia inquisitionis venio ad quartum modum ingrediendi iudicium .s. ad denunciationem:prout pollicitus fui prosequi istos modos in principio huius sextæ partis. Peruenitur igit̄ ad iudicium,qñque per viam denūciationis, & de

1 de hac est sciendũ,† q̃ denũciatio, est triplex .s. iudicialis euang.& canonica. Denũciatio iudicialis est duplex.s. publica & priuata. Publica est, qñ in iudicio deducit aliquod crimē ad publicā vindictā ad denũciā alicuius officialis vel alterius priuati,& iudex pcedēte tali denũciatione,inqrit,postea de illo crimine, vt dixi supra in mã inqsitionis vers.
2 52.† & ista denũciatio, est similis accusationi, vt dicit And.de Iser. in cõst. lras i hoc tñ differt,qa denũciator nõ se inscribit, nec facit pte i iudicio,sicut accusator, vt declarat Sal. in l ea quē in prin.C.de acc.& Ang.in trac. male.in vers.nec nõ ad denũciā,&c. vbi plene tãgit mãm hᵘ denũciationis.Et in hac denũciatione nõ reqrit aliqua monitio,vt tenet Spec.in tit.de denũc.§.2.vers.publ. & de hac loqur tex.in c.1.§.sat̃ē de cens.lib.6.& Bar.plenē in l.diuus,ff.de cust.reo.& Bar.in extrau.ad reprimēdā,in vers p denũciationē & Ang.in d.vers.nec nõ ad denũciā,&c.† De
3 denũciatio iudicialis priuata,est illa,quæ fit ad priuatũ interesse &cõmodũ,vt qñ,aliqs filiᵘ vel seruus indebite opprimit à pre,vel à dño & idem in oĩ alio oppresso ab aliquo potētiore, & similr in psonis miserabilibus oppressis,nã pñt hoc denũciare in iudicio,vt p iudicē releuēt:vt not.Spec.in tit.de denũc. §.2.vers priuata,& Bart.in d.vers.p denũciationē,&c.& hanc denunciationē iudicialem plenē declarat Abb.in c.nouit.col.17. vers.
4 nunc condescendo,&c.de iud.† Secũda denũciatio,per quā aditur iudicium, est denũciatio euãgelica.& hęc est valde notãda,qa p eã reparant multa, q̃ sunt auxilio iuris eiu. destituta,vt dicit Bar.in d.extrauag.ad reprimendam in ver.p denunciationem. Et ideo dr̃ euangelica, quia habuit originē ad euãg. vt dicit Abb.in d.c.nou.col.17.vers.vlt. &c. vt traditur Matth. c.18. & Lucæ c. 17. dum dicit. Si peccauerit in te frater tuus,corripe eũ primo inter te,& ipsum,& hæc est prima monitio,& si te non audierit, adhibe tecum vnũ vel duos,& hæc est secunda monitio,q̃ si te non audierit,dic ecclesiæ,& ista est denunciatio euãgelica, per quam aditur ecclesia,& sic iudex ecclesiasticus,bina prius monitione pcedente vt loquitur tex.in d.c. nouit,& c.si peccauerit 2.q.1.& declarat Bal.in auth.ad hæc,col.2.in fi.C.de vsur.& plenissime Abb.in d.c.nouit.col.11.cũ plur.b.seq.
5 † Et hr̃ ad hanc denunciationē recurrimus, vbicunq; aliqs tenet indebite aliq rē contra cõsciam,& cum peccato,nam põt is,qui ptendit interesse, adire iudicem ecclesiast.seu formando libellũ,narrando qualiter illa tenet dictã rem cum peccato,& contra conscientiam ppea denunciat ipsum ecclesię,vt eum corrigat a peccato, & compellat ipsum cõsequens ad rei restitutionem, & debet narrare qualiter processit illa bina monitio, fm formam euangelij, quia alia hæc denunciatio non procederet,secundum Spec.in tit.de denunc.§.2.ver.item opponitur,& vers. quod aũt,& Bald. in d. ver. per denunciationem, & Fel.in d.c.nouit.col.pen.vbi sequitur opi. Franc.de Aret.s.q̃ ēt in delictis notorijs requiratur illa bina monitio quidquid tenuerit Arch.in c.si peccauerit 2.q.1.& per hanc denunciationem iudex principaliter intendit corrigere denũciatũ à peccato, qa ista cē ser denũciatio charitatiua. Ve℞ quia à pctõ desistere non põt,nec pniam agere,nisi rem ablatã restituat, vt declarat pulchre Abb. in c.ad nr̃am,el 2.de iureiur.ideo per cõnam necessariam constringit denũciatũ ad rei restitutionē,non solũ p cẽsuras ecclesiasticas, verum ēt per missionem in possessionem, fm Bal.in d. Auth.adhæc,col.2.in fi.& seq C.de vsur.quem sequr Fel.in d.c. nouit,col.fi. & iste est bonus modus recuperandi rem per alium detentam,qñ aliud eiuſde remediũ de
6 ficeret. † Hinc dicimus,qđ si est lata sñia in iusta in fauorem alicuius, & transiuit in rē iudicatã,licet succũbens sit exclusus ab oi ciuili remedio,tñ si is, qui obtinuit. scit se iniuste obtinuisse, põt denunciari ecclesiæ per hanc denunciationem euang.& compellitur restituere id, quod iniuste hbuit, vt à pctõ desistat,fm Abb.in c.1.col fi.de cõcess pb, & potest cõstare de scientia obtinentis qñ forte confiteretur extra iudicium se iniuste obtinuisse,vt ibi dicit Abb.circa fin. Reliqua de ista denũciatione dic,vt plenē p Abb.Fel. & doc.in d.c.nouit.& Bar.in d.extrau.ad reprimēdã in ver.p denũciationē,& in alijs locis
7 supra allegatis. † Tertia principalis denũciatio,dr̃ canonica, ex eo qa à sacris canonibᵘ fuit introducta,& ista est duplex specialis.s. & gñalis.Denunciatio canonica specialis fit per eũ,cuius interest hr̃e bonum prælatum, vel administratorē,vel subditũ vt primo bis monitus,si est incorrigibilis remoueat ab officio,& bñficio,& de hac loquir tex.in c.1.de off.

off. cust. & in c. licet Hel. de fimo. Denunciatio vero gñalis, d'illa, quæ est publica, vt qñ agitur de matrimonio dissoluẽdo, & de eius impedimentis, & de hac loquitur tex. in c. ad dissoluendum de despon. impub. & in c. cum inhibitio, de cland. desp. vt quando duo volunt contrahere matrimonium, & tertius denunciat ecclesiæ impedimentum consanguinitatis, vel aliud simile ita declarat Abb. in c. nouit. col. pen. in fin. & Spec. in tit. de denunc. §. 2. ver. canonica, &c.

De imploratione officij iudicis.

QVintus modus perueniendi ad iudiciũ, est per implorationem officij iudicis. Et hic veniret discutiẽdum quotuplex sit officium iudicis, & qualiter in eo procedatur, an requirat litis contestatione, & alia solennia iudicij. De quibus omnibus remitto me ad ea quæ not. Bart. & Doct. in l. 1. ff. de iur. om. iud. & per gl. & cano. in c. fi. de offic. iud. Vnde venio ad processum huius sextæ partis iuxta ordinem propositum, & primo secundum ordinem videamus materiam citationis. Rob. Marant.

De citatione, primo membro iudicij.

1 *Citatio iudiciarij ordinis, est fundamentum, & ab ea iudicium incipit.*

2 *Citari debet vnusquisque prætendens interesse in iudicio, alias non valet actus, qui fit sine citatione.*

3 *Citatio, est de iure naturali: nec potest etiam per principem obmitti.*

4 *Citatio in singulis actis iudiciarijs fieri debet.*

5 *Citatio aduersarij, fieri non debet qui si præsens esset non posset actum impedire.*

6 *Citatio non requiritur in exigendis tributis, datijs, & collectis, seu functionis fiscalibus.*

7 *Citatio in omnibus actibus, qui expediuntur per iudicem ante citationem partis, in causa principali non requiritur.*

8 *Partis citatio, non requiritur in concedenda venia vocandi parentes, vel patronos in ius.*

9 *Citatio partis, an requiratur in productione instrumenti.*

10 *Sententia principis, seu Imperatoris, vel sacri concilij, an fieri possit sine citatione partis.*

11 *Pactum de capiendo debitorem, vel eius bona, operatur, vt captura fieri possit sine alia partis citatione, etiam potest impetrari familia à iudice, etiam contra tertium possessorem, & numero 38.*

12 *Præsens in indicio, an debeat aliter citari, vel certiorari.*

13 *Citatus ob vnam causam, qui comparuit, an teneatur respondere pro alia.*

14 *Citatio non requiritur contra debitorem suspectum de fuga.*

15 *Actus expediri potest sine citatione, quando periculum est in mora.*

16 *Sententia criminalis in fauorem absentis, valet: etiam eo non citato. Secus, si contra absentem feratur.*

17 *Sententia lata pro absente non citato, valet in causa ciuili, vbi proceditur sine figura iudicij.*

18 *Citatio partis non requiritur in actu, qui fit vltima die termini.*

19 *Citatus qui statim ascendit equum, & recessit, vel dixit nolle comparere, non est vlterius citandus.*

20 *Citatio partis non requiritur in probatione, qua soli iudici concludit.*

21 *Citatio non requiritur in actu expediendo, secundum conscientiam.*

22 *Executor testamenti, cui datum est arbitrium distribuendi, & eligendi pauperes, potest id facere sine citatione hæredum vel alterius.*

23 *Citatio partis, nec præsentia requiritur in relatione agrimensoris missi per iudicem ad mensurandum.*

24 *Calendatores sententiam ferre possunt, parte non citata.*

25 *Citatio partis non requiritur in iuramento deferendo super taxatione vel liquidatione rerum ablatarum, secundum formam, l. si quando, C. vnde vi.*

26 *Testes examinantur sine citatione partis, damno, seu furto in siluis passo.*

27 *Mulier honesta in domo examinatur sine citatione partis.*

28 *Testis, cuius dicto necessario standum est examinari potest parte non citata.*

29 *Testis, de cuius morte vel recessu timetur, parte non citato potest examinari.*

30 *Actus qui in consequentiam tangit præiudicium alicuius, & non principaliter, eo non citato fieri potest.*

31 *Prodigo potest interdici administratio per iudicem, sine alicuius citatione.*

32 *Fideiussoris citatio non requiritur in ferenda sententia contra principalem.*

33 *Iudex qui tulit sententiam interlocutoriam, à qua*

non est securus.

86 Clausus in domo, qui personaliter haberi non potest, citatur per edictum ianuæ domus suæ affixam.

87 Actor, qui porrexit libellum & litem non prosequitur, sed se absentat reo instante, potest per edictum citari.

88 Citatio per edictum, secundum constitutiones Regni.

89 Citatio fit per edictum, quando actus fiendus habet contradictores incertos.

90 Institorem alicui apothecæ præpositum volens reuocare, edictum ante illam apothecam publice proponere debet, vt nemo cum illo contrahat.

91 Clericus absens citatur per edictum affixum in valuis ecclesiæ sui beneficij.

92 Episcopus volens electum in beneficio confirmare, edictum in valuis ecclesiæ exponere debet, contra sua interesse putantes.

93 Tenens prædium tributarium, qui se absentauerit, citatur per edictum, & non comparens infra sex menses priuatur prædio.

94 Vniuersitas potest citari per edictum.

95 Citatio in casibus, in quibus lex permitti fieri per proclama in illius etiam potest fieri per edictum.

96 Edictum quanto tempore in loco affixum stare debeat, quando citatio per edictum fit.

97 Citatio per proclama, quæ dicatur.

98 Inuentarium quando faciendum est per hæredem, fit citatio per proclama.

99 Litigatur qui post litem contest. se absentauit, & non habet domum, vel neminem reliquit in domo, per publicum proclama citari potest.

100 Citatio per proclama contra certam personam, in quo loco fieri debeat.

101 Absens, qui nullibi reperitur, nec habet certam domum, potest per proclama citari.

102 Matrimonia antequam contrahantur citari debent contradictores per publicum proclama infra certum terminum, alias clandestina dicuntur.

103 Minor quando adiuit hæreditatem, & postea per integrum restitutionem vult se abstinere, & repudiare, tunc citandi sunt omnes creditores incerti per proclama, cum termino trium mensium.

104 Creditor posterior potest citari facere anteriores per proclama, quando rem hypothecatam vendere vult. Et quid talis citatio operetur.

105 Episcopus expulsus per proclama in aliena diœcesi, potest expulsores citare: & contra eos procedere.

106 Pupillus quando vult pati permissionem in possessionem ex primo decreto, citari debent eius consanguinei per proclama.

107 Missio in possessionem, quando facienda est contra absentem indefensum, eius consanguinei, & amici per proclama requiri debent.

108 Hæres antequam adeat hæreditatem, potest citari facere creditores per proclama, vt compareant ad edendum instrumenta debiti.

109 Testamentum quando est publicandum, fieri debet citatio per proclama.

110 Citatio per proclama vel edictum, semper potest fieri, quando aduersarij sunt incerti.

111 Citatio quæ fit per campanam seu tubam, quando locum habeat.

112 Vniuersitas an in die veneris sancti citari possit ad sonum tabellæ, ex quo non pulsantur campanæ.

113 Citatio fit per campanam, quando eundum est ad bellum.

114 Sonus campanæ, quæ signa impertet.

115 Citatio quando res agitur inter duos litigantes, non debet fieri motu proprio iudicis, sed ad instantiam partis.

116 Iudex videns instantiam perire, potest ex suo officio ad sententiam citare.

117 Citatio vt quis compareat die lunæ, Martis & Mercurij, an sit vna, vel plures.

118 Citatio generalis ad totam causam, vt quis compareat singulis diebus, & horis vsque ad sententiam, an valeat.

119 Citatio quando fieri debeat.

120 Citatio an valeat, quando dies termini cadit in diem feriatam, & an teneatur citatus tunc comparere in die sequenti, vel præcedenti numero 123.

121 Citatio die feriata valet pro tali causa, quæ die feriata expediri potest.

122 Princeps citare potest in die feriata ad honorem Dei.

124 Citatio in quo loco per nuncium fieri debeat.

125 Citatio an fieri possit in apotheca vel in porticu, seu stabulo rimosiue.

126 Citatio, vt valeat, quid seruare debet nuncius, quando commissa est, vt fiat personaliter, vel in domo.

127 Relatio nuncij, debet esse clara, scilicet vt referat se perquisiuisse citatum, & non inuenisse.

128 Citatus in domo, mulctatur in regno, si non comparet.

129 Cit

ADNOTATIO.

AVCTOR in operis partitione, suos Tractatus sex partibus claudere constituit: quod nobis fuerit argumento, illum hic non (tanquam ex diametro secum pugnantem) subfuere, septimum sui corporis membrũ: quippe qui patefactis gradibus ad iudicium, iã è re nata occasione ipsius membra exactissime acutissimeq; excutiat. Sunt enim, non izagogæ, sed consequentiam.

1 PRoposui †in principio huius 6. partis quod 1. pars iudicij continet decem membra. Quorũ primum, est citatio, quæ citatio merito pponitur in ordine, qa ab ea incipit iudiciũ, vt in §. fi. inst. de pęna tem. lit. & probatur ex ordine titulorũ, ff. veteris, nã Iurisconsultus volẽs tractare de iudicijs, primo posuit iurisdictiones iudicium & postea appropinquãdo ad mãm iudiciorum, posuit titulum de in ius vocando, vt designaret ꝙ ab eo incipit iudiciũ, vt declarat Bar. in rubr. ff. ne qs eũ, qui in ius voc. & dr̃ citatio, fundamẽtum ordinis iudiciarij, fm Spec. in tit. de cit. in ptin. Et qm̃ mã citationis p multos scribentes in suis tractatibus satis abunde est ventilata, iõ ne arroganter videar alienos mihi vendicare labores, br̃ super ea pertrãsire decreui, Et solũ pro introductione iuuenum in practica, maxime in hoc regno, attingam qđ seruatur de iure municipali huius regni in mã citationis, & qualr̃ ius cõe limiteur, seu corrigit in hoc regno, quia hoc est principale meũ propositũ, vt regnicolis, aduocatis, & assessoribus morem geram. Vnde ad mãm citationis appropinquas prę̃suppono, ꝙ in qualibet citatione sunt cõsideranda sex dubia, videlicet, quis, à quo, per quem, qualr̃, qñ, & vbi quibus sex examinatis, br̃, & succincte erit ex-
2 pedita mã huius primi mẽbri. †Venio ad primum dubium. §. Quis sit citãdus, br̃ pclo est quod is debet citari, qui prætendit interesse, seu põt lædi ex aliquo actu, qui fieret in iudicio, alias ille actus nõ valet, l. de vnoquoq; ff. de iud. l. nã ita diuus, ff. de adop. & l. si qñ & ibi Bal. C. de test. & c. 2. de tex. Sic ergo, qui vult litigatore contra aliquem, añ omnia debet citare suum aduersariũ iudicio.
3 alias processus valet. †quia citato est inuenta de iure naturali, & est specie defensionis, & nullo modo potest obmitti, ẽt per principẽ, vt est tex. in cl. pastor. § ceterũ, de re iud. & no. Bal. in l. eum fratrẽ, in fi. verbis, C. de his qui. vt ind. & Soc. in conf. 12. col. 2. in 1. vol. vbi ponit exemplum, ꝙ Deus citauit
4 Adam. † Et debet fieri citatio in singulis actibus iudiciarijs, vt d. l. de vnoquoque.

ADDITIO Inn. tñ in c. fi. de maio. & obe. considerat duos casus, nam aliqñ agitur offõ iudicis super iure concernente plures aliqñ agitur aliqua actione, primo casu pone exemplum, imploratur offm̃ iudicis super restõne petenda aduersus aditionẽ hæreditatis, & tunc oẽs sunt citandi quorũ interest, & si aliqui nõ fuerũt citari valebit iudicium contra certas personas, per auth. si omnes. C. si vt se ab hær. abst. sed nõ vocatis illud iudicium nõ præiudicabit. l. ẽt, §. fi. ff. de minor. sed alij dñt quod habuerunt citari per edictum illi qui non sunt certi per l. j. §. Item eum ex eo, ff. quæ sen. sin. app. resc. sed fm Io. de Imo. pręcedẽt opi. est melior, quod valeat iudicium illud nõ præiudicat, & pro hoc facit id qđ not. Bart. in auth. sed cum testator, C. ad l. Fal. vbi vr̃ tenere qđ tenet actus quo ad pręiudicium pñtium, & citatorum, licet absentibus, & non vocatis non præiudicet, & ita ẽt tenet Bal. in auth. si oẽs, C. si. vt se ab hær. abst. & idem psuluit Bar. conf. 102. incip. maritum, & eandẽ opinionem tenet Paul. Cast. in l. fi. §. cũ igr̃, C. de iu. delib. Secũdo vero casu illi tm̃ sunt citãdi qui sunt in libello nominati, quia tales pñt hr̃e ius contradicendi, pro quo facit c. inter quatuor de maior. & obe. fatetur tñ quod reus cõuentus posset nominare dñm, in iudicium c. qm̃ frequenter, §. qđ si super vt lit. non contes. volũt tñ Inn. Host. & Io. And. in d. c. fi. de maio. & obe. quod iudex nõ tenetur vocare alium, licet eius intersit, quia aut ille tertius scit rem suã agi, & tunc sibi imputet si nõ veniat, vt in li. sæpe, ff. de re

re iud. aut ignorauit, & tunc sibi nō præiudicat, sed illi tñ qui se obtulit liti ita etiā vult Io. de Imol. in d. c. fi. p quē tex. Bal. in c. 1. de mil. vass. q con. est dicit, quod ille solus est citandus cōtra quē dirigitur petitio principalis & idē voluit in l. 4. alias 3. C. quo. & qñ in. sed Maria. Soc. dicit illos tm esse citādus qd negocium principaliter tangit, & intellige si modo tangit principaliter rebus sic stātibus secus si duntaxat tangeret rebus mutatis, p tex. in d. l. 1. denunciari, ff. de ven. insp. & hoc vult Mar. ipse in trac. de cit. in art. 5. in prin. sed vt vides opin. Inn. in practica est satis ęqua nam de necessitate non sunt citandi nisi nominati ī petitione, licet si essent alij quos negociū tangeret eis iudiciū non noceret si sunt est tñ quod tutius quod omnes vocent quos negocium tangit. Pet. Foll. V. I. D.

5 † Limita primo, istam cōem ↄclonem non procedere, qñ aduersarius esset talis, ēt si esset pñs, non posset actum impedire nec contradicere, quia citari nō debet, & valet actus etiam sine eius citatione ita per plura tenet Alex. in l. recusare in prin. ff. ad treb. & Pau. de Castr. in consil. 34. col. pen. in 2. vol. per tex. in l. 4. §. 1. ff. de fidei iub. & Bald. in l. nec quidquam, §. vbi decretum, ff. de offic. proc. & ibi Ias. in 4. col.

ADDITIO Probaē in l. qui pōt, ff. de reg. iur. & habes per Dec. in cons. 698. diu ino post princ. lib. 5. & Alex. consil. 130. difficul tas col. 1. lib. 1. & cons 6. col. fi. lib. 3. & Cass. dec. 2. de iud. Felyn. in cap. cum olim col. 6. versicul. non est citandus extra de re iudic. Petrus Follerius. V. I. D.

6 † Secūdo, limita non ꝓcedere in exigendis, tributis, diarijs, & collectis, seu functionibus fiscalibus, qa proceditur de plano, nullo seruato iuris ordine, & sine citatione, solū exigendo, & compellendo debitores ēt non citato, ita singulr̄ tenet Bal. in ↄs. 434. incip. licet in 5. vol.

7 † Tertio limita, non procedere in omnibus actibus, quia, q expediūtur p iudicē ante citationē partis in causa principali: q a licet reqrant causę cognitionē, non tñ requiritur in eis citatio partis ita tenēt Bal. & Alex. in l. sed si hac, §. ptor ait, ff. de in ius vo. cau. & ibi ponūt exemplū in concedēda.

8 † venia vocādi parētes, & patronus in ius: nā in tali concessione nō reqrit̄ partis citatio, licet fiat cū cāę cognitione. idē tenet Bal. in l. ea q̄, circa fi. col. 1. C. quo. & qñ iud. Petr. Phil. Cor. in cons. 46. col. pen. vers. facit, &c. in 2. vol.

9 † Et per hoc infero ad bonam practicā, in regno habemus ritū magnæ curiæ, quod qñ hæres vult præsentare instrm̄ ƒm formam ritus, debet offerre petitionem pręambuli, pbando se esse hæredem, p liquidatione instr:: & idem forte esset in cessionario per ea quę no. Alex. in l. si sic col. fi. ff. de leg. 1. de hoc est vnus ritus, sub num. 221. incipit, itē seruat ipsa curia, quod si fit pntatio &c. & alius ritus 249. sub rub. de præambulis. Dico q ex quo ista liquidatio pręambuli fit ante citationē partis in causa principali, nō requiritur in ea alia citatio: per prædicta, & licet Bal. in l. 2. col. fi. vers. ex his, C. de ex. rei iud. dicat, quod in liquidatione instri reqratur partis citatio intelligo tñ Bal. loq in tali liquidatione, quæ fit post citationem. non ante, ne ↄtradicat ei, quod dixit ipsemet Bal. in d. §. prætor ait.

10 † Quarto limita, non procedere, qñ fertur snia principis, seu imperatoris, quia valet sine citatione, existēte tñ iusta causa, ƒm Bal. in l. cessante, in prin. C. quō & qñ iud. & Bal. in l. nec causas. C. de appel. & Alex. in ↄs. 2. col. 7. ver. & q not. Bal. &c. in 1. vol. vbi plus dicit q in principe semper præsumit̄ iusta causa. Et tñ ēiam snia principis non valet, sine citatione, ex quo princeps non pōt tollere id quod est iuris nālis, vt est tex. & ibi gl. & Bald. in l. fi. C. de legib. & idem Bald. in ↄs. 58. in 3. vol. & Abb. in c. in causis de re iud. tñ hodie in regno de cōi stylo sacri concilij Neap. oēs sniæ sacri consilij feruntur sine citatione: & valent, ex quo proferūtur sub nomine regio. Bene verum est, q post conclusum in causa fit citatio partibus, vt veniant ad allegādum verbo, vel in scriptis infra talem terminum, quo elapso fertur snia sine alia citatione ad audiendum sniam, & si ista citatio non præcederet, non valeret snia regia, prout de hoc stylo attestatur Matth. de Affl. in decis. 283. cons. Neap. & rō est, quia post cōclusum in causa, citatio nō est defensionis, quia nulla pōt allegari defensio, sed est potius iuris positiui, & ideo princeps pōt illam obmittere, & sic non obstat cl. pastoralis, de re iud. & hæc rō pōt colligi ex verbis sing. Bal. in l. executorem col. antep. ver. non obstat, q defensionis facultas &c. C. de excep. rei iud. q dicit, q citatio non est de iure nāli principaliter propter se, sed propter defensionē, ergo vbi nō compe-

tit

tit.defensio,ibi potest obmitti per principẽ.
ADDITIO Vidi Capici. in dec.69. num.35. Petr.Foll. V.I.D.
11 †Quinto limita,nõ procedere, qñ in instr̃o esset pactũ, q̃ debitor possit capi ad instantiã creditoris ex sola ostensione instr.facta iudici, nã tũc potest capi p iudicem auctoritate instr̃i sine alia praecedenti citatione, p ea quae not. Ang. & Imol. & ibi ẽ: Alex.in 2. col.in fi.in l.si sic.ff.de leg.j. & licet loquantur in statuto.tñ idem esset in pacto,vt hr̃ in l.nõ impossibile.ff.de pac.Et in spẽ in pacto tenet hoc Matth.de Affl.in const. pacis cultũ,col.6.quod nota, vt scias ponderare c̃las instr̃orũ.quia vt plurimum in instr̃is ponuntur istae c̃lae executiuae,& hoc corroboratur ex eo,quod in simili cõcluditur in dec.326. conf.Neap. vbi dr̃, q̃ qñ in instr̃o est pactũ de capiendo bona debitoris, potest creditor implorare familiam iudicis ad capiendum bona,& iudex tunc concedit familiam,& capturam sine alia citatione partis,vt tenet Alex.in cõs.131.in 4. vol. & Bal. in l.si aq̃. in
12 x.q.C.de seru. & aqua. † Sexto limita non procedere, qñ aduersarius reperitur pñs in iudicio, qa põt actus expediri eo aliter nõ citato. qa lex solum põdera pñtiam partis, vt d.l.de vnoquoq;, in prin.ff.de re iud. & est tex.in l.ẽt.§.fi.ff.de min. vnde pñs ẽt fortuito casu,citari nõ debet,ita tenet Alex. in d.l.de vno quoque, col j.& Alex.in rub.C. de in ius voc.in fi.& Bal.in l.si accusatorib. col.2.C.de acc.& Bal.in l.j.ff.de in ius voc. & Abb.in c.eccl.S.Mariae,col.3.de const. & in c. inter 4. in 3.not. de maio. & obed. & Bal.in c.j.col.5.de mil.vasal.q̃ cõ.est, & in l. consentaneum, col.fi.C.quo.& qñ iud.Verũ licet ƒm eõem cõclonem, citari non debeat pñs,debet tñ per iudicem certiorari de actu, qui fit in causa, sua alia actus non valeret ƒm Bar.in l.furioso. ff.de re iud. & Ias.in l. nec quidq̃.§.vbi decretum. col.6. ff. de off. procons. sed contrarium tenent Ang. Imo. & Alex.in d.l.de vnoquoque,in prin.& Ias. in l.j.in fi.ff.de in ius voc.s.q̃ non reqritur certioratio,quia praesens p̃sumitur sciens,& praedictis adde. Soc. in cons.29. col.2. in 3. vol.sed in dubio is q̃ reperitur praesens in iudicio,p̃sumitur venisse ad illum actum, qui erat expediendus,seu ad quem fuit vocatus, ƒm Alex. in l. furioso.col.pen.in fi.ff. de re iud. & Alex. in consil.123. col.2. in 2.vol.

ADDITIO Adde Ang.in l.j.ff.de in ius voc.& i l.si ẽi.§.fin. ibi pñte vel vocato. ff.de minor. Fel.in c.j.col.7. vers.nota ẽt q̃ praesens de iud.& c.j.& 2.de lib.obl. & Dec. consil 449.num.8.& Cass. decis.2.de iud.& Sebast. Van. in tract. nullit. in tit. de nullit. sen.ex def.cit.num.10.cum seq.& post multa firmat Mar.Soc.in tract.de cit.in 5. artic. princ.num.21. Petrus Foll. V.I.D.
13 †Quid aũt,si iudex citauit aliquẽ ad vnam causam, & cõparauit ad illam causam vtrũ possit cõpelli rĩdere aduersario, vel alteri super alia causa? Bal.in d.l.si accusatoribus, col.2.in fin.tenet,q̃ non,sed põt dicere, facias me citari,quia non veni ad hoc,& idem magis clare tenet Bal.in l.cum fratrem in fi. C.de his quib. vt indig. vbi ad signat rõnẽ, quod citato fit ad duo.s.ad effectum comparitionis,& praeparandae defensionis.Vnde si ille compelleretur rĩdere, statim tolleretur sibi defensio. sed Alex.in d.l.de vno quoq;, col.1.tenet contra Bal.s.q̃ indistinctae tenetur rĩdere, ẽt si ob aliam causam venerit,& certe si opin.Bal.esset vera in d.l. cũ fratrẽ, quo ad suam rõnem, nunq̃ pñs compelleretur rĩdere,sed semper esset citandus pp praetensam defensionem.Sed ego puto in hoc regno veram esse opin.Bal.per const. si quem n̄rorum,&c.& ibi not.And.de Iser.vbi dicit q̃ inuentus in iudicio ob causam necessariã nõ tenetur rĩdere in alia causa. Secus, si ob causam voluntariam, sed in proposito, is q̃ fuit vocatus ad vnam causam per iudicẽ cẽsetur comparuisse ob causam necessariam, ergo nõ tenetur rĩdere in alia causa. Ad rõnem Bal.de praetẽsa defensione,dico,q̃ posset dari r̃nsio, quia pñs põt petere inducias deliberatorias,iuxta aut, offeratur.C.de litis contest. & sic interi potest praeparare defensiones, vt dicit Alex.in d.l.de vnoquoq;, in j.col.& sic rõ sua non impedit.quin p̃sens ex causa volũtaria, vel fortuita teneatur rĩ-
14 dere.†Septimo limita,vbi esset suspicio fugae debitoris, vel criminosi qa põt tunc,pcedi cõtra eũ, sine alia citatione, & pñt contra ip̃m recipit testes,ẽi eo nõ citato.nec istruat ad fugã, ita plenè declarat Fely. in c. eũ ab hoĩe,ver.limita tertio,&c.de iud. & hoc sentit Bal.in d.l.cum fratrem.in fi. C.de his quibus vt indig.& tenet Bar.in l.ait praetor.§.si debitorem.ff.q̃ in frau. cre. & Bal.in l.credi
15 tor la 2.ff.si cer.pet. † Octauo limita,vbi periculum

riculum est in mora, nam potest tūc expedi ri actus, ēt parte non citata ſm Alex. & Iaſ. in l ſi fideiuſſor. §. ſi ſatiſdatum, col j ff qui ſag. cog. & Inn. in c. ſignāuit, in fi. de teſtib. & Alex. in d. l. de vnoquoque, col. 2. Alias aūt nunq̃ iudex pō: venire ad capturam pſonæ, niſi prius eā citet, vbi videt nō eſſe periculū in mora. pp fugam, ſm Bald. in l. ſi quis curialis, in j. not. C. de epiſ. & cl. & Bal. in l. ſi fi
16 lio, in fin. ff. ſol. matr. † Nono limita, non procedere in cauſa criminali, qñ ſnīa fertur in fauorem abſentis, nam valet, vt eo nō citato, ſecus ſi ferret contra ipm. ita tenet Bal. in l. ſi accuſatorib. col. fi. C. de accuſ. & Ale. in l. furioſo, col. 2. ff. de re iud. p l. q̃uis indu
17 bitati. C. de adul. † Decimo limita, in oībus cauſis, in q̃bus pcedıtur ſine figura iudicij. nam valet ſnīa lata pro abſente non citato, ſm Bar. in extrauag. ad reprim. in ver. & fig. in fin. & Alex. in d. l. furioſo, col. 2. & ppea hodie in regno quęlıbet ſnīa lata pro abſente non citato, valet in cauſa ciuili, ex quo p iura municipalia ſæpius allegata pceditur.
18 † Vndecimo limita, in oī actu qui celebrat vltima die termini, nā poteſt fieri ēt parte non citata. Hinc dicimus, q̃ pōt fieri ſnīa cō promiſſi in vltima die termini ipſius cōpromiſſi ſine citatione dummodo terminus ſit ſtatutus ab hoīe, ſecus ſi à lege, ita dicit Bal. in authen. ei q appellat, col. 2. C. de tēp. app. Item, qñ teſtes examinant vltima die termini, non reqritur citatio partis ad videndum iurā teſtium, ſm Bald. in l. ſi qñ, col. 2. in fi. C. de teſtib. & Bal. in l. fi. C. q adm. & Bar. in l. 2. C. de temp. app. & in l. tiē illa. ff. de ꝯſt. pec. & idem in ſilibus caſibus de quib. vide plenè p Mod. in l. qui ante calēdas, & in l. ſi qs arbitratu, ff. de verb. oblig. & Iaſ. in l. nec quidq̃. § vbi decretum, col. 6. ff. de off. proc. & in repe. l. admonēdi, col. 44. Adde tñ, q̃ in regno iſtud practicatur aliqualiter, videlicet, qd licet poſſit fieri actus in vltima die termini ſine citatione, tñ debet abſens vocari in curia, illa die, & hora qñ ſit actus, & debet eius contumacia accuſari, & ideo ſis cautꝰ, vt faciat hoc apparere ex actis, ita de hoc ſunt duo ritus magnæ curiæ. Vnus in nu. 47. & alius in num. 116. & ambo incipiūt, item
19 q̃ ſi detur terminꝰ, &c. † Duodecima limita, qñ citatus ſemel perſonaliter ſtatim aſcēdit equum, & receſſit in partes remota, vel alio modo verbis declarauit ſe nolle comparere, qa non eſt vlterius citādus, ſm Bal. in l. ceſſante, in fin. C. qūo, & qñ iud. & Alex. in d. l. de vnoquoque, col. fi. & in l. ꝯtumacia, verſ. ſ. fallit, &c. ff de re iu. & Iaſ. in d. l. nec qdq̃, §. vbi decretū, col 6. ff de off. proc. & Abb.
20 in c. cum parati de appel. † Decimotertio limita, qñ pbatio cōcludit ſoli iudici puta ad iudicis inſtructionem, qa tunc poteſt recipi ſine citatione partis, ſm Bal ī l. certū, col. 2. verſ. item oppo. q̃ imò differāt, &c. C. vnde leg. & Bal. in l. ſi qua p calumnia, ver. ſed pone, q̃ iſte, &c. C. de epiſ. & cl. vbi ponit exemplū in iudice ſeculari, capiente clericum, qui non incedit in habitu clericali, nā ſi clericus offendit iudici inſtrm clericatus, debet ipm remittere ſtatim iudici eccleſiaſtico ſine citatione partis, adde Inn. in c. j. de poſtul. præl.
21 † Decimoquarto limita, qñ aliqs habet expedire actū ſm ſuam ꝯſciam, vt qñ per ſedē Apoſtolicam cōmittitur alicui examinatio alicuius, ſi eſt idoneus, vel eſt cōmiſſa poteſtas ſententiandi cum clā, ꝯſciam tuam oneramus, quia tunc poteſt ille actus expediri ſine aliqua citatione partis, ſm Bald. in d. l. ſi qua p calumniā, verſ. vbi ſupra, & in d. l. certū, verſ. vbi ſupra, & Alex. in d. l. de vnoquoque, col. 2. in fi. ff. de re iud. & Lud. R. in rub. de arb. col. 3. & eſt gl. in c. j de off. del. & Bal.
22 in l. neque natales, col. fi. C. de prob. † Decimoquinto limita, qñ eſt datū arbitrium, & ptās executori teſtamēti diſtribuēdi ad pias cauſas, ſeu eligendi pauperes, quia in tali electione, & arbitrio declarando non reqritur citatio hęredū, nec alterius, ſm Bal. in l. captatorias in fi. C. de teſt. mil. & Bal. ī l. fi. col. 2. verſ. ſed nunqd in iſta, &c. C. cōm. de leg.
23 † Decimoſexto limita, qñ iudex miſſit expertos ad mēſurādū agrū, vel ad aliq̃ dñam vidēdam per aſpectum loci, quia in relatione dictorum experiorū nō requiritur partis citatio, nec præſentia, licet in electione eorum requiratur ſm Bart. in d. l. Theopōpus, circa fin. ff. de do. præleg. & Ang. in l. 1. §. Marcellus. ff. ſi plus quam per l. Falc.

ADDITIO Tenet tñ iudex qñ vult mittere expertos ſtatuere terminum partibus, & ipſos monere vt ſint tali die, & hora cum talibus magřis in illo loco ad videndū mēſurationē, ſm Bart. in l. qui bona. §. fin. 1. col. ff. de dam. inf. Pet. Foll. V. I. D.

24 † Decimoſeptimo, limita nō procedere in ſnīa calculatoꝝ, qui reuidet librum rōnum alicu

alicuius administratoris, puta syndici alicui° vniuersitatis, nam pñt ferre sniam ꝯdemnatoriã ꝯtra absentem alr̃ non citatum,& valet sine citatione,ſm Bart.in l.2.§.quod de frumẽtaria,& ibi ẽt gl.ff.de adm.re.ad ciui.ꝑti.

ADDITIO Adde tex.in l. hac ꝑpetua in fi. C.vbi dec. vel cohor. q hoc probat ſm Guliel.de Cu.& Bar.ibidem. Sal.vero in d.l.hac ꝑpetua conatur reducere ad concordiam glos. ibidem quæ contradicit opinioni Guliel. (vt opin.gl.procedat in debitis singularibus,& opinio Guliel. ꝓcedat in publicis functionibus fiscalibus .i. in regularibus, & ordinarijs) & sic sentit quod qñ,tractatur de significando aliquẽ debitorem ciuitatis, pro publicis functionibus fiscalibus regularibus & ordinarijs, tunc verum sit quod valet snia etiam lata non citata parte, at secus si tractatur de ipsum significando,& condemnando pro alijs debitis, ad quæ tenetur Ciuitati, in quo cogitandum est. Petr. Foll. V. I. D.

25 †Decimooctauo,limita non ꝓcedere iuro deferendo alicui pro liquidatione reꝝ ablataꝝ in odium delinquentis, iuxta formã,l.si qñ,C.vnde vi.& c.ſup eo.extra quod metus causa, quia in tali taxatione, & iuri delatione nõ req̃ri citatio ꝑtis ad manus sui odii. Secus qñ ista taxatio est facienda ꝑ iudicem. de hoc est decis. Rotæ in nouis, in dec.299. incip.licet &c.& hoc tenet Ias.in rep.l.admonendi,col.pen.& fi.ff.de iureiur.vbi hoc ampliat in omni iuro, quod deferetur ꝑꝑ deli-

26 ctum,seu contumaciam alicuius. †Decimonono, limita qñ aliquis pateretur aliquod damnum in aliqno loco, puta remoto,nam põt ibi testes examinare super damno,quod passus est sine aliqua vocatione partis,& talis examinatio faciet plenam fidem ſm Luc. de Pen.& Bar.in l.2.in fi.C.de naufr.lib.11. quod nota ad p̃dictam coꝝ, q patiuntur furta,& robarias in siluis,vel alia sil̃a dãna. ad de. Alex.in 4.§. prætor,col.5. ff.de dam. inf.

27 † Vigesimo limita, qñ iudex vult examinare in testem aliq̃ honestam mulierem, nam põt mittere ad eius domũ ꝓ eo examinãda, sine alia citatione partis, ſm Bart. in l. ad ꝑsonas egregias, ff.de iureiur.& And.de Iser. in ꝯst. in pecuniarijs,col.2. in fi. de quo vide etiam

28 Abb.in cap. si qui testium de testit. †Vigesimoprimo limita,qñ esset examinandus aliquis,testis cuius dicto esset necessario standũ quia non requiritur partis citatio,ſm Alex.

29 in cons.130.in 1.vol. † Vigesimosecundo limita,qñ esset examinandus,aliquis testis,de cuius morte vel festinato recessu timetur, qa põt examinari ẽt parte non citata, ſm Inno. in c. Alb.circa prin.de test.& Ias.in rep.l.ad-

30 monẽdi,col.102.in ꝑin.ff.de iureiu. † Vigesimotertio,limita non ꝓcedere in eo, de cuius præiudicio principa r̃ agitur: Secus,si ꝑ quãdam ꝯñam actus tãgeret præiudicium alicuius, qa potest fieri sine illius citatione, ſm Alex.in l.vnoquoque,col.fi. ff.de re iud. Ias.in l.nec q̃dq̃, §.vbi decretũ, col.7. de off. proc.& in l.si q̃s nec eãm,col.2. ff.si cer. pet.

31 † Vigesimoquarto limita, qñ iudex vult interdicere administrationem alicui prodigo: qa potest hoc facere sine citatione alicuius: ſm Ias. in d. §. vbi decretum, col.9. & Bald. Ang.&Mod.in l.is qui bonis,ff.de verb.obl.

32 †Vigesimoquinto limita,qñ fertur snia contra principalem debitorem, nam in ea non est citandus fideiussor de iudicato soluendo, licet interesse prætendat, qa ex eodem processu fit executio contra eum, ſm Bald. in l. duobus,§. ergo si q̃s, & põt esse rõ, qa non agitur principalr̃ de eius præiudicio, licet ꝑ

33 ꝯñam,vt supra in 23.limit. †Vigesimosexto limita,non procedere, quando iudex protulit aliquam interlocutoriam, à qua succumbens appellauit, qm̃ appellatione pendente potest iudex procedere vsque ad diffinitiuã, ante quam sibi inhibeatur, iuxta c. non solũ de app.lib 6. Certe potest omnes actus vsq; ad sententiam inclusiue expedire sine citatione partis,& valent,nisi appellans suæ appellationi renunciet tex. est singularis in c.

34 eũ,q de dolo,& contumacia lib.6. †Vigesimoseptimo limita, qñ al.q̃s est condemnatus ad expensas ꝑꝑ contumaciam, iuxta l. sancimus, C.de iud.nam potest fieri talis cõdẽnatio,ẽt sine citatione partis, ſm Bald. in d.l.sancimus,in 10.q.& Ant.de Put.& Paul. de Liaza.in c.fi.litibus de dolo,& ꝯtumacia.

35 & Fel.in c.1.col.6.de iud.†Vigesimooctauo limita, qñ iudex vult dare tutorem vel curatorẽ alieni pupillo,vel furioso, sine inquisitione qa põt suum decretum interponere sine citatione alicuius,ſm Bar.in l.q habet,§. quolibet. ff de tute.& Alex. in ꝯs. 86 incip.

36 visis dubitationibus,&c. in 2. vol. † Vigesimonono limita,qñ aliquis dolose latitat, & se occulrat,ne citari possit,qa potest expediri actus ꝯtra,eũ eo alr̃ nõ citato,ex quo ꝯstat de

de eius cõtumacia, ſm Innoc. in cap. ad petitionẽ, de accuſ. & Abb. in c. ex. tuæ, col. pen.
37 de el. non reſi. † Trigeſimo limita gñaliter, vbi certum eſt aduerſatio nullam cõpetere defenſionem, quia põt expediri actus eo nõ citato, vt not. Plene Card. Alex. in c. cum ſit Rom. col. 2. circa fi. de appell. vbi multos allegat, & hanc fallentiam poteris iungere cũ
38 prima. † Trigeſimoprimo limita, qñ aliquis hẽt inſtrum contra debitorẽ cum pacto de capiendo, & q̃ſtõne ꝑcarij, quia põt facere capturam ꝯtra ceterum poſſeſſorem etiam nõ citatũ, & negocio nõ liqdato ita tenet Fran. de Aret. in ꝯſ. 21. col. pe. in fi. & col. fi. & Soc. in conſ. 82. col. 3. in 3. vol. quod nota perpetuo, quia millies euenit in facto, & plures vidi rñderi in contrarium, à nonnullis doctoribus, qui dictas deciſiones non viderunt.

ADDITIO Quod contrariũ eſt verius de iure, vt plene cõgerit Affl. in ꝯſt. pacis cultum, de quo ſimiliter ꝑ Tiraquel. in tract. de conſt. in j parte, nu. 42. & ita teneatis, alios vero caſus in quib. valet actus abſque citatione partis, vide per Maria. Soc. in tract. de cit. in 7. art. princ. Petr. Foll.

39 VENIO † Ad ſecundum dubium .ſ. à quo iudice debet ac poſſit fieri citatio. Br̃ cõis concluſio eſt, qđ ois iudex cõpetẽs põt citare, ſiue ſit ordinarius, ſiue delegatus. Secus, ſi eſt incõpetẽs, quia non valet citatio, l. fi. & ibi per doct. ff. de iur. om. iud. & hr̃ in l. 2. ſi quis in ius voc. non ier. Quod tñ intellige, qñ certum eſt eum eſſe incompetentem iure cõi. Secus, ſi de iure cõi ſit competens, poteſt tñ aliquo priuilegio declinari, quia tunc valet citatio, & tenetur citatus cõparere ad ſuum priuilegium allegãdum, alias poſſet cõtumax reputari, vt d. l. 2. & l. ſi quis ex aliena. ff. de iud. intellige tñ prædicta de citatione verbali, ſecus in reali, quæ fit ꝑ capturam perſonæ, quia illa põt expediri ſolum per ordinarium, non aũt per delegatũ vt no. Bar. Alex. & cõiter doct. in l. 2. ff. de iur. om. iu. vbi ita intelligũt tex. in §. ſi vero ẽt in auth. de exh. b. reis, & in l. conſentaneũ, C. quo. & qñ iud. Sĩr, & citatio per eũdẽ poteſt expediri ſolum per ordinarium, vel per delegatum principis, non aut per delegatũ inferioris, vt in §. omnem, in auth. de litig. & in auth. q ſemel. C. quo. & qñ iud. & ponũt doct. in d. l. 2. & Bar. in extrau. ad reprimen-
40 dam, in verſ. ꝑ edcm, in prin. † An aũt poſſit iudex citari ſuum ſubditum exiſtentẽ extra ſuum territorium? iſtam q. tangit Ioan. And. in c. Rom. §. contrahentes de fore cõpet. lib. 6. & Bar. in l. omne. C. de epiſc. & cl. & Ang & Iaſ. in l. fi. ff. de iur. om. iud. vbi dicit, ꝙ iſta q. indigeret deciſione Cæſarea. Et ibi Iaſ. diſtinguit tres caſus, & dic, vt ibi per eum, cui adde, ꝙ in regno habemus conſt. quæ incipit, in eiuſlib. quę ꝓcedit iudici indiſtinctæ poſſe citare extra territorium. & ibi Matth. de Affl. in 6. not. ponderat ad hoc illam q̃ſtõnem, per quam habemus deciſionẽ Cęſaream in hoc regno, nam licet cõis deciſio in iure cõi ſit, quod iudex citãs debet ſcribere literas iudici loci, vbi eſt citãd⁹, vt ipm citari faciat, qñ illæ ciuitates non ſunt ſub eodem dñio, ſm diſtõnem Bart. in l. §. præſ. ff. de req. reis, tñ quia rex qui eſt Dñs vl̃s regni, dedit iudicibus poteſtatem citãdi extra territorium, poterit fieri hæc citatio per nũcium citantis, ſine alia licentia iudicis illius loci, ſi ibi citandus degit. verum illa cõſtit. hoc non probat expreſſe, vnde tutius puto eſſe id, quod dicit ibi And. de Iſer. ſ. ꝙ requiritur iudex illius loci, vt ipſum citet, & idẽ And. in conſt. edictorum, col. 2. prin. Et id vidi ſemper obſeruari. ſ. qñ ciuitatis non ſubſunt ſub eodem barone in hoc regno, ſolet eñ mitti nuncius citantis, vt impetret veniã à iudice illius loci cum literis citatis, vel ſolet ſcribere literas ad illũ iudicẽ, vt ipſum citet, ſm Bart. in d. §. pręſides. vbi ponit ad
41 hoc quinque limitationes. † Pro hoc facit, ꝙ in ſiti dicimus, ꝙ qñ aliquis vult exercere iuriſdictionẽ inter ſuos ſubditos in alieno territorio, debet hr̃e licentiam Dñi illius territorij, alias proceſſus nõ valet. ſm Inn. in c. at ſi cl. de iu. Pro hoc eſt tex. & ibi Car. in 2. q. in cl. j. §. volumus, de for. comp. Hoc tñ limita non procedere in terris demanij regis, nam officialis alicuius baronis, ſeu aliquis baro poteſt ius dicere inter ſuos ſubditos in terra demanij puta in ciuitate Neapolis, abſque licentia regis, & ſuorum officialium. ita dicit Matth. in conſtit. de quæſtionib. in j. not. vbi ad hoc ponderat illam conſt. quam dicit fuiſſe ignoratam à nõnullis auditoribus regiæ curiæ, tñ iudicio meo illa conſt. ſi recte ponderetur, hoc non probat. & de prædictis vide Oldr. in conſil. 88.

42 VENIO † Ad tertium dubium. ſ. per quem debeat fieri citatio. Dic, ꝙ cõis obſeruantia

uantia est, q citatio fit per nuncios, seu iura-
43 tos, & seruiẽtes curiarũ, † q solẽt esse viles
psonæ, vt d. And. de Iser. in const. citationis,
col. 2. solẽt. n. isti nũcij portare aliqua signa,
vt cognoscant, vt no. doct. in c. cũ parati. &
c. signauit, de app. & Spec. in tit. de cit. §. seq-
tur, col. 2. & q sint viles psonæ, tenet Fel. in
c. prudẽtiã, col. 5 de off. deleg. † Potest tñ iu
dex eligere vnũ alium priuatum, cui pōt eo
mittere citationem, ẽt si non sit publicus nũ
cius, & valet citatio, im ò pōt iudex eligere
famulũ suũ, & ẽt famulũ alterius partis, cui
pōt cõmittere citationẽ. ita tenet Card. Ale.
in c. cũ sit Romana, col fin. de app. & ibi ẽt
Abb. in fin. col. in prin. Plus dico, q ẽt parti
principali pōt iudex cõmittere citationẽ, vt
citet suũ aduersariũ. & valet citatio, vbi pstat
de cõmissione iudicis ſm Bal. i l. vt pfectius
col. fi. C. de anna. exc. & Bar. p illum tex. in
l. eum, q. §. si epla. ff. de fur. & idem Bar. in l.
iuste, & ibi ẽt Alex. in 8. col. ff. de acq. pos. &
Bald. in auth. & oino, col pen. ver. venio ad
ministros, &c. ne vxor p mari. & Bar. in ex
trauag. ad reprimẽdam, in vers. per nunciũ,
& vers p lras, vbi oĩa hæc tractãtur, & Spec.
45 in tit de cita § sequr, col. 1. † Sicut ẽt iudex
pōt dare licentiã parti, q capiat possessionẽ
aduersarij, cõstituendo eum executorem in
causa ppria, vt no. Bar. Alex. & cõiter doct.
in d. l. iuste, & Ias. in l. inh bere cauere, in 2.
& 3. col. ff. de iur. om. iud. Verum, in hoc est
dria, quia qñ qs citatur p nuncium publicũ,
tenet illi credere solo verbo, sine lris iudicis,
sed nũcio priuato, vel famulo, vel parti nõ
credit sine lris iudicis cõmittentis. ita tenet
gl. in c prudẽtiam, in vers. p certum nunciũ,
de off. deleg & ibi p doct. idem not. gl. in c.
cũ parati in vers. nucius, de app. alias nõ te-
netur qs credere, maxime aduersario suo, q
de facili pōt mentiri, ſm Spec. in d. §. sequi-
tur, col. 1. & Phil. in d. c. cõparati, col. 4 in fi.
vers. 6. quæritur, &c. Et dicit notã er Bal. in l.
si vt ppponis, la 2. C. quõ & qñ iud. q licet iu
dex possit cõmittere citationẽ parti, non tñ
creditur suę relationi, nisi pbetur. & illud di
ctum sequr Phil. in d. c. cũ parati. ver. 6 qri
46 tur, &c. † Hoc tñ est correctum in regno in
citatione p literas, nam citatoria litera non
cõmittitur, nisi hñti publicum ofim, vt est ri
tus magnæ curiæ, in nu. 59. & alius in num.
139. & ambo incipiũt, item, q citatoria lite-
47 ra, &c. † Potest ẽt fieri citatio p magẽm acto

rum, & sic per tabellionem, si habeat cõmis-
sionem iudicis, & sibi est credẽdum pp pu-
blicã fidem, quam hẽt ita tenet Spec. in d. §.
sequr, post prin. & Phil. in d. c. cum parati,
vers. 6. quæritur, &c. p ea, quæ hñr in l. fi q s
decurio. C. de fal. & in c. ad audientiam, de
48 pscr. † Potest ẽt & ipsemet iudex pro tribu-
nali sedẽs, monere seu citare parrẽ vt com-
pareat tali die corã se tex. est & ibi Bal. in l.
cessante, col. 1. C. quõ & qñ iu. & Bal. in l. vt
pfectius, col. fi. C. de anna. excep. & Alex. in
l. cõtumacia, vers. 7. fallit, &c. ff. de re iud. &
not. gl. in c. cõsulit, de off. deleg. in qbus lo-
49 cis dr, q † ista monitio iudicis, est maioris
efficaciæ, quã citatio nuncij, q a ista sola mo
nitio habet vim perẽptorij, & trinæ moni-
tionis, & hoc est, quod sæpius notarij acto-
rum scribũt penes acta, q talis fuit iudicialr
monitus, &c. nam ista monitio plus quam
citatio operatur, & potest expediri actus in
contumaciam moniti non comparentis.
50 Venio † ad quartum dubium. s. qualr sit fa-
cienda citatio, sup quo dic, q citationũ plu-
res reperiuntur spẽs. Quædam. n. est citatio
realis, seu psonalis, q fit p capturã psonę. Se
cũda, est citatio verbalis, quæ fit solo verbo.
Tertia, est citatio, q fit p lras. Quarta, est ci-
tatio p edictũ. Quinta, est citatio p pclama.
Sexta, est citatio p campanã, seu p tubam.

ADDITIO Adde quòd semper est
facienda citatio, ſm communem stilum cu
riarum, alias si fieret contra stilum, citatus
non teneretur comparere, & ex consequenti
non posset reputari contumax, secundum
Marſ. in sing. 118. Petr. Foll. V. I. D.

51 † Pręmitto tñ, q in omni citatione cuiuſ-
cunq; sit gñis, tria extrema consideranturr.
Vnũ. s. ex parte iudicis, put est cõmissio de
citãdo, & duo ex parte nũcij. s. ipsa citatio,
seu executio cõmissionis, & relatio citatio-
nis factę. Et hęc tria requnr in oi citatione,
alias non valet, vt no. Bal. in l. fi. C. de fer. &
Fel. in c. gratũ, col. 3. de off. deleg De primo
s. q requratur cõmissio iudicis, tenet Bart. &
Bal. in l. neminẽ, C. de exh. reis, & tradit ple-
rẽ Fel. in c. j. col. vj. de iud. & Io. And i c. qm
ptra de pb. & Bal. in l. cũ clericis. C. de episc.
& cler. Ias. in §. quadr. col. 3. & 4. inst. de act.
& Bart. in l. 1. cura. ff. de off. præ. vr. & Alex.
in d. l sciẽdũ, col. fi. ff. de ver. obl. & Alex. in
52 add. ad Bar. in l. q. noie. ff. de fal. † Verũ. de cõ
suetudine tolerat in quã plur. b. locis, vt qñ

Rob. Mar. C sunt

sunt nuncij publici, & gñales, credatur eorum relationib. quod citauerunt de cōmissione iudicis, licet alr commissio exactis nō appareat imò plus, pōt ad instantiam partis citare isti núcij publici in causis ciuilibus, et sine commissione iudicis, & hoc tolerat ex gñali cōsuetudine in ciuilib. vt testatur Bald. in d.l. neminē & Ias. in d.§. quadrupli. & ibi et Io. Fab. & Bal. i l. si qñ, in 12. q C. de test. & Pet. Phil. Corn. in cons. 95. col. 2. in fi. in 3. vol. & ita cōiter seruat in hoc regno ex gñali, &

53 antiqua ↄsuetudine. † De secundo extremo s. q fiat executio citatiōis, hoc patet ad sensum, q a ad húc effectum cōmittitur citatio, vt cum effectu q s citetur, quo casu an credatur núcio dicenti se citasse, est trita q. in pluribus locis vētilata, maxime per Bar. in d.§. cura. & p Abb. in d.c. cum parati. & Ias. in d.§. quadrupl. col. 3. & 4. in quibus locis cōiter tenetur, quod núcio pub. creditur, & eius relationi statur, quo ad citationem. Verum, si citatus esset psona circúspecta & fide digna, & iuraret se nunquam citatum fuisse, crederet sibi potius, quā núcio, vt d. Abb. in d.c. cū parati col. 4. in prin. & ibi p alios Mod. Et hanc q. tāgit plenè Spe. in ti. de cita. §. sequtur, vers. sed nunq d, & ibi plenius Io. And. in add. vbi notabilr loqtur, & cōcludit modo pdicto, & licet multa verba iserat, & ad ibi dicta me remitto. & hr per Saly. in l. tres. C. quo & qñ iud. & Fel. in c. inq s. §. fin. col. 9. de accus. & Phil. in d.c. cū parati, col 6. in fi. & 7. de app.

54 † De tertio extremo. s. de relatione núcij, quod reqrat & debeat apparere, ex quo est actus, subalis, tenet Bal. in l. fi. C. de fer. & ibi etiā Sal. dicit, quod debet relatio scribi in actis, quia

55 est de pcessu † in tm, quod nō pōt fieri relatio in die feriato ad hono rē Dei. & ipm in hoc refert & seqtur Alex. in l. 1. §. nunciatio, col. 7. ff. de ope. no. nun. & tradit Bar. in l. si finita. §. Iul. col. 4. ff. de dam. inf. & est gl. in l. pe. ff. ad treb. & Bal. in l. iudices, in vlt. no. C. de fi. instr. in tm, quod si nō reperitur descripta relatio núcij in actis, nihil valet citatio nec snia nec pōt aliquis cōtumax reputari. ita tenet Pau. de Cast. in ↄs. 81. col. 4 3. vol. & Bar. in l. hæc aūt. §. 1. p illū tex. ff. ex qui. cau. in poss. ea. vbi dr, quod debet liquere iudici de cōtumacia citati, & nō pōt alr liquere, nisi appareat

56 relatio scripta in actis. † Et ppea si iudex primo pronúciat contra contumacem, & post ea recipit relationem núcij, snia & processus est nullus, sm eum, & est notabile verbū, & mēti tenendum, q a vidi plures iudices errasse in hoc. & idem tenet Bar. in l. multum. in fi. ff. de ↄd. & dem. & Alex. in l. sed si de sua. ff.

57 de acq. hęr. † Pōt aūt ista relatio p nuncium fieri soli notario actorum absq; pñ ia iudicis, sm Bar. in d. l. si finita. §. Iul. col. 3. vers. iuxta pdicta q ro, & c. ff. de dam. inf. & ibi Imol. & Alex. idē tenet Sal. in l. eos. §. super. C. de app. & in auth. quæ supplicatio. C. de preci. imper. off. Hoc ēt de relatione nuncij, est hodie prouisum in regno per regiam prag. 2. quę incipit, quilibet. vbi cauetur de oībus his trib. extremis, videlicet, de commissione iudicis pcedēte, & de ipsa citatione effectualí, & de relatione, q debet ↄstare ex actis. Et nota q a illa prag. loqtur de cōmissione pcedēte p ablatiuum absolutum, qui importat ↄdōnem, l. à testatore. ff. de cond. & demon. per quæ verba habemus in regno casum decisum, quod nō valeat citatio núcij, nisi cōmissio. iudicis pcedat. Possemus tñ dicere, quod per ↄsuetudinē si derogatū illi prag. qtm ad hoc, vt supra dixi. Vel possemus illā restringere, qñ citatio fit p lrās, prout loq vr d. prag. & non verbis. non nego q n semp de iure reqratur cōmissio, vt supra dixi, sed solum dico respectu ↄsuetudinis quę seruāda est, vbi vi-

58 get, iuxta, l. de qbus. ff. de leg. † His pmissis, venio nunc ad citationem realem, q impor tat capturam psonæ: sm gl. Bar. & Alex. & doct. in l. 2. ff. de iur. om. iud. & in l. cōsentaneum. C. quo & qñ iud. super qua est sciendū, quod in ciuilib. causis rlr non fit ista citatio realis. Fallit primo, qñ reus esse contumax, vt d. l. consentaneum. & ibi Barr. in 2. col. & pbat in §. si vero et, in auth. de exhib. reis. Item, qñ fuit per sniam condemnatus, quia pōt pro executione snię capi de persona l. j. & ibi no. C. q bo. ced. poss. & no. Bal. in l. p diuersas, in 15. q. in fi. C. mand. Quod tñ intellige, seruato ordine. l. à diuo Pio. §. in vē. ff. de re iud. prout ibi no. Alex. in 3. & 4. col. s. vt primo fiat excussio in bonis, & postea si bona nō reperiuntur, tunc vlr. loco capta tur de psona, alias non pōt incipi à captura psonę, sm gl. & Barr. in l. 3. §. tutor. ff. de susp. tut. & Abb. in c. quo ad ↄsultationē, col. 6. in fin. & seq. de re iud. & Bal. in c. tuæ, vt lite non cont. & Bal. in d. l. consent. col. 4. in fin.

59 † Fallit ēt, qñ debitor esset suspectus de fuga. quia pōt fieri ista citatio realis, l. ait pror. §. si

§ si debitorē, & ibi Bar. ff q in fra.cred. & declarāt, plene Alex. & Ias. i d.l.ij. ff. de iu. om. iu. & Fel. in c. 1. col. 7. de iud. & Ias. in l si ab arbitro, ff q satis cog. & in l. vinū, col. 4 & § ff. si cer. pet. & idē Ias. inst. de act. in prin. col. 11. & 12. i qb. locis plenē cumulant reqsita ad capiendū debitorē suspectū de fuga q brevitatis causa hic obmitto. † Hinc dicit ad ꝑposi-
60 tū Bal. in l. q cuitendi, in fi. C. de ꝑd. ob tur. cāīn ꝙ iudex nō debēt aliquē capere sū sumariā fidē & susp cionē de recessu, & hoc in ciuilibus. At in criminalibus pōt semper iudex rēr citare rēr cap edo ꝑsonā, ſm Bal. in l. si quis curialis, C. de ep. & cl & per doc. in l. plerisq; ff. de in ius voc. Pro hoc est tex. in l. 1. & per to. tit. ff. & C. de cust. reo. & no.
61 Bal. in d. l. cōsent. col. 3. in prin. † Scias tñ, ꝙ ista citatio realis nullo mō pōt fieri, nisi præcedente cōmissione iudicis vt est text. & ibi per oēs scribētes in l. neminem, C. de exhi. reis, & no. Bal. in l si qñ, i 12. q. C. de test.
62 nisi † contra suspectū de fuga, qui pōt capi propria auctoritate sine alia cōmissione, ēt per priuatum, vt d. §. si debitorē, & hī plene
63 in locis præalleg. † Secūda citatio, est verbalis. vt qñ iudex viua voce cōmittit nuncio, vt aliquē citēt sive līris, vt probatur in c. cū dilecti. ibi, viua voce, & c. & ibi Ant. de But. & Abb. de dolo. & cōtum. & est ēt ꝯst. regni, quæ incipit, edictoꝝ, ibi ēt sine scriptis, & c. & ista citatio verbalis, & aliæ sequentes citationes, de qbus infra dicā, debent continere sex requisita ad hoc, vt valeāt. Primū. s. nomē iudicis citātis. Secundū, nomen eius, qui citatur. Tertiū, nomē eius, āe cuius instātiā fit citatio Quartū, est cā, ob quā citat Quintū, est locus, i quo debet cōparere. Sextū est tps infra qd debet comparere. Additur ēt se primum reqsitū, qñ citatio fit in scriptis. s. vt contineat verbū, peremptorie. hæc oīa ꝓbantur in d. cōst. edictoꝝ, & ponit aliqua Spec. in tit. de citat. §. iam, de citatione. post prin. alias citatio esset obscura, & incerta, & non valeret, vt dr in d. ꝯst. edictoꝝ & tenet Bal. in l. hac consultissima, col. 3. C. qui test. fac. pos. & in l. eum. quē temere, per illū tex. ff. de iud. & ibi est gl. idē not. Bal i l. circa fi. ff. de lib. & posth. & Card. in cl. 2. in 5. not.
64 vt lit. pend. † Inquantum aūt dixi ꝙ citatio debet ꝯtinere locum. procedit sine dubio in delegato citante, secus est in ordinario, q habet certū & deputatū tribunal, quia pōt citare sine expssione loci, & intelligitur de loco soliti residentiæ, tex. est in c. cū parati, & ibi ꝑ doct. de app. & not. Bart. & Ang. in l. si ve. ꝓponis, la ij. C. quō & qñ iu. & Ang. in l. 1. §. hæc stip. ff. si plusq̄ per l. Fal. & Bal. in l. vt psectius, col. 2. vers. 4. & c. de anna. excep.

ADDITIO Et adeo vera sunt verba do. Auct. in hoc, ꝙ si secus fieret citatio iudicis delegati non arctaret citatū ad cōparendum, vt inqt Alex. in ꝯs. 71. in causa in prin. lib. 7. & talr debet locus designari ne resultent locoꝝ equiuocatio, iuxta tex. in cap. fi. circa fi. de testi. In iudice vero ordinario nō requirur designatio loci in citatione, qa intelligitur citatus ad locū ordinariū & ꝯsuetum vbi silia peragunt in oibus patet, & verisilr ignorari non pōt, arg. c. 1. de postul. ꝑlator. & innotuit de elect. cum silr. sed si esset iudex qui citat pses, seu rector prouinciæ qui non locū certū, sed totā prouinciā pro tribunali hre dr, vt per Gem. & Petr. de Anch in c. si eps de off. deleg. & pōt quemlibet locum ēt in propria camera ad ius dicēdum deputare ſm Bal. in l. si vt proponis in prin. C. quō & qñ iud. tunc si semel certum locum pro causis audiendis deputauerit, ac deputatio ista publice oibus innotuerit, citationes simplr, & absque loci appositione emanatæ, ad locum semel destinatum relatæ censentur, & si extra illum locū sriam diceret, non valeret. ꝑut est casus in d. l. si vt proponis, si vero locū aliquē nō destinasset cōcludit Sebast. Van. in trac. de nullita in ti. de nullita. sent. ex defect. cita. nu. 64. ꝙ citatus tenetur cōparere ad eum locum vbi morari contingerit quocunq; vadat, siue mouet quod dicit voluisse Bald. in l. vt perfectus, col. 4. vers. 4. de anna. except. & Spec. in tit. de cit. §. j. vers. Itē ꝙ citatus, & Ang. in l j. §. hæc stipul. col. 7. si cui plus per l Fal. nisi esset de cōsuetudine vt certus locus destinetur, prout hodie est in regno. Pet. Fol. V. I. D.
65 † Item, inquantum dixi, quod citatio debet continere certum diem seu tps compatendi, alias non valet, hoc tenet Bar. in l. 1 ber hō, §. decem, ff. de verb. obl. & Bal. in l. fi. col 3. p illum tex. C. de iure domi. impe. Contrariu tñ tenet Spec. in tit. de cit. §. seqtur vi vers. qd si non pfixeris, & Bal. in d. l. vt psectius, col. 2. vers. 2. & c. & Abb. i d. c. cū parati, col. 1. p illū tex. & est text. in c. eos, in fi. de sent. excomm. lib. 6. & Bald. in c. 1. col. 4. de mi-

l. a. vaſ. q. ꝑu. eſt. Et ꝯcludũt præfati doc. qđ valet citatio, & debet comparere q̃primum poteſt, qñ non eſt appoſitus dies in citatione. hanc q. plenè attingit Philip. in d. c. cum parati, col. 5. & 6. & ibi concordat opin. per bonam diſtinctionem, videlicet, aut quæris, vtrum valet citatio ſine die, ad effectum, vt ſi citatus non comparet q̃primum pôt. poſ ſit mulctari tanq̃ inobediens, & dicendũ ſit, quod ſic, & ita ꝓcedat vna opi. Aut q̃ris, an valeat citatio, vt ſi citatus nõ cõparet, poſſit ꝓcedi ad ſniam, vel ad alios actus in ꝯtuma ciã, & dñdũ eſt, ꝙ nõ valet, nec ꝓcedi pôt, & ita loquatur ꝯtraria opin. & iſta ꝯcordia fuit Ang. in d. l. liber hõ, §. decẽ, & idẽ tenet Ang. i l. ꝓ îteruallũ, ff. de iud. & ita ꝑtràſeo.

ADDITIO & ꝙ citatio ſine termino ſimplr̃ non valeat, ꝯcludit Ant. in c. cũ parati. 4. not. extra de app. & ibi cõiter hoc tenent doct. & Felin. in c. conſuluit, col. 3. in prin. ver. ſed tenendo opi. de of. del. & Alex. in liber hõ, ff. de ver. obl. (reiecta concordia Ang & Paul. de Caſt.) & ita ẽt tenet Io. Mil. in verbo citatio, col. 9 de quo per Lanfr. in c. qm̃ contra in verbo citatio, nu. 9. verſ. ſed quæritur nunqd de prob. & per Ang. in l. ꝓ interualla, ff. de iud. & latiſſime per Boer. in deciſ. 235 & per do. Seb. Vant. in trac. de nullit. in tit. de nullit. ſent. ex defect. cita. nu. 71. vbi inquit, ꝙ quidquid ſit de iure tutius eſt diem in citatione apponi, quod quidem in regno iſto abſq; dubio hoc procedit, vt nedum tutius ſit diem opponi, ſed ẽt de neceſſe erit, cum de cõi ſtilu omni curiarũ ſit vt dies apponaĩ in citationibus, & citatio debet fieri in forma ſolita, & ꝑ verba ꝯſueta: q̃ a id ꝙ fieri ſolet fieri debet, & ſi non ſit in iuſte ſit, ſm gl. in l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de inf. & in l. hodie, ff. de pę vñ dixit Inn. in c. ꝑterea de dila. ꝙ citatio inſolitũ continens eſt nulla, vt ꝑ Ang. in l. fi. C. de cano. lar. ti. qui ẽt dixit ꝙ excuſatur nõ cõparens, qñ citatio non eſt ſm ſtilum conſuetum, ſed habet cl'as inſolitas, quem refert & ſequitur Fel. in c. quoniam, col 8. in verbo citationis de pro. Pet. Foll. V. I. D.

66 † An aũt ſi neceſſe apponere horã? Dic ꝙ non, ſed debet cõparere hora ſolita cauſaꝝ, ſm Bal. in l. ſi vt ꝓponis, la ij. C. qũo, & qñ iu. & Inn. in c. cum nobis, olim, de elect. & Barb. in add. ad Abb. in d. c. cum parati, & ibi etiam Philipp. in 6. col. & Fely. in c. conſuluit, col. 3. de off. del. item debet comparere tali hora, in qua pôt ille actus expediri añ noctis tenebras, ſm Abb. in d. cõſuluit, col. 2. & in c. cum ſuper, col. 2. de teſt. cogẽ. ſi ñ apponeretur hora, & poſtea non fieret actis in illa hora, ſed in alia, non valeret, ſm Bar. in l. aut qui alter, §. fi. ff. quod vi, aut clã, &

67 Fel. in d. c. ꝯſuluit, col. 1. † Sed circa hoc de tpe cõparitionis cõis practica in hoc regno eſt, ꝙ ſi quidem citatus habitat in eadem ciuitate, vbi iudiciũ agitaĩ, citatur vna die ꝓ alia immediate ſeq. & in alia die ſequẽti hora cãꝝ accuſatur ſibi prima contumacia, ſi nõ cõparet, & deinde expectaĩ ꝑ tres alios dies ꝯ inuos, in q̃bus currunt ẽt dies feriati, & poſtea in quarto die ſeq. iuridico accuſaĩ ſibi vltima contumacia, ſi non comparet, & illud eſt vltimũ peremptoriũ, & tunc bannitur & ꝯdẽnatur ad tertiam partẽ mobilium, & ſic in effectu citatus, à die citationis hẽt quinq; dies ad comparendũ. & de hoc eſt ritus magnæ curiæ. in nu. 224 q incipit, item ſeruat ipſa curia in primis, &c. & regia prag. 3 q̃ icipit relatione. & iſta expectatio tridui non hẽt locũ, niſi in primis citationib. in alijs vero ꝓcediĩ ad actũ in ꝯtumaciã in die imediate ſequẽti, nullo triduo expectato. Si vero citatus habitat in alia ciuitate, ſiqdem eſt intra regnum, debet inſeri tm̃ tpˢ in citatione, infra qđ poſſit cõmode cõparere attẽta diſtãtia loci, & in illo vltimo die cõparitionis accuſaĩ prima ꝯtumacia, & poſtea expectaĩ ꝑ triduũ. & deinde accuſaĩ vltima; vt ſupra dixi. & ita ſeruaĩ in curijs Neap. in citationibus, quas mittunt ꝑ diuerſa loca hu' regni. & hoc colligiĩ ex verbis dictæ prag. Relatiõe. Si vero citatus degit extra regnũ, debet in citatione apponi termin' 60. dieꝝ ad comparẽdum. ꝓut de hoc eſt text. in d. c. conſt. edictoꝝ circa fi. & ibi And. de Iſer. & idem And. in c. j. de ꝯſt. inter vaſ. & alium de bene. vbi dicit, ꝙ iudex non pôt hoc tpˢ coarctare. vñ tunc in lx. die accuſatur prima contumacia, & deinde triduo expectatur, vt ſupra dixi. Et ꝙ in vltimo perẽptorio condemnetur ad iij. partem mobiliũ, tam in ciuili, quam in criminali, eſt ritus magnæ curiæ. in nu. 202. q icipit, itẽ ſeruat dicta curia in citatione, &c. & ille eſt pulcher ritus, qui ponit ſub breuibus verbis totã practicã, quã ſupra dixi. & eſt ꝯſt q̃ incipit pęnã nouẽ &c. adde, quæ dicam inf. in verſ. contum. in 3. q.

† Eſt

68 † Est et sciendum, quod contumacia prima debet accusari in die iuridico, etiam si illo die curia non regitur dummodo non sit dies feriatus. & potest accusari in pñtia actorum magistri, etiam absente iudice. de hoc est alius rit⁹, nu. 203. q. incipit, item, seruat ipsa curia, vt si die, &c. & cuius ritus in nu. 214. incipiēs, itē nota quod in oi, &c. ceterum, si ille dies, in quo erat accusanda prima ꝯtumacia, esset feriatus, debet accusari in die seq. & debet fieri mentio in actis de die precedenti feriato, vt sciatur, quod nō potuit illo die accusari. Idē si plures dies ꝯtinui essent feriati, q. a elapsis ferijs primo de iuridico accusantur, vt est alius ritus. nu. 304. inc. itē, no. quod vbicunq;, &c. & si nō accusatur prima ꝯtumacia in tali die. vt supra dixi, citatio expirat, & circūducit, nec excusat actor dicens, quod nō accusauit, q. a curia non regebatur, q. a poterat accusare, dūmodo nō fuisset dies fer. vt supra. de hoc est alius rit⁹ in nu. 305. incipiēs, item not. quod tales, &c. Ex prędictis ergo vides quō est correctū ius cōe in regno, nā de iure cōi non poterat veniri ad peremptorium, nisi præcedentibus trib. citationibus, cum interuallo 30. dierum, l. ad peremptoriū, cū duabus legib. seq. ff. de iu. & l. tres denūciationes, C. auth. q. semel, C. quō & qñ iud. hodie aūt i regno sufficit vna cū illa expectatione tridui post diem comparationis, vt supra dixi.

69 † Item, inquantū dixi, qd' citatio debet continere cām, seu articulum, ad quē q̄s citatur. vide Bal. in l. cōsentaneum, in 4. not. C. quō, & qñ iud. vbi hoc tenet. dicit tñ, quod in ordinario citante, semper præsumitur causa, dūmodo fiat citatio ad instantiā, & sic valete citatio sine causa. Sed And. de Iser. in d. ꝯst. edictorū. in prin. dicit, quod debet exprimi cā in citatione, nisi citatus sciat cām. Sed Bar. in extrauag. ad reprimēdum, in vers. super dicto crimine, &c. tenet, quod valet citatio, sine causa, tam in ciuili, quam in criminali. & ita etiam dicitur in decis. 294. conf. Neap. Abb. vero in cap. præterea, col. 2. in fi. de dilat. ponit vnā distinctionem, videlicet, aut q̄s citatur de longinquo, & debet citari cum causa, vt veniat instructus. Aut citat̄ de proximo, & nō est opus ponere causam, nec certū crimē, vbi citatio est criminalis, & vr̄ satis æqua distinctio. Quidquid dicant isti doct. ego puto indubitanter, qd' in hoc regno dēt exprimi causa in citatiōe, alias nō valet, & moueor ꝓ duo iura municipalia, q̄ hoc expresse dñt, videlicet per tex. in d. const. edictorum, & per regiam prag. 2. quæ incipit, quilibet, ibi, continētes ipsius citationis causam, &c. & postea subdit, citatio aliter facta. non valeat, &c.

ADDITIO Adde plene dicta per D. Seb. Van. in tract. de nullit. in tit. de nullita. sent. ex defect. cit. num. 50. cum pluribus. Petrus Follerius. V. I. D.

70 † Quid aūt, si cū iudex vellet ferre sñiam, citauit aliquem vt veniat ad audiendum in ētionem curiæ seu iudicis, ac dicatur suffic. ēs causa in citatione, & an valeat talis citatio? Dic, quod non sed debet exprimi ad sñiam ꝓferendam, seu audiendam. ita tenet Fel. in c. cōsuluit, col. 6. de off. deleg. & Io. de An. in cap. inquisitionis, §. ad petitionem, col. pen. in prin. de accus. & ibi et Fel. in 7. col. p ex. in c. 2. & idem Gem. de dolo & ꝯtum. lib. 7.

71 † Quid si aliquis citatur de rñdendū petitioni porrigendæ, & in vltimo die perēptorij nō cōparet, sed actor cōparet, & accusat sibi cōtumaciam, non tñ porrigit illo die petit onē, sed die seq. an possit super illa petitione procedi in contumaciam, & an ille citatus possit mulctari vt ꝯtumax. Dic quod non quia, ex quo fuit citatus ad illū actū, est necesse, quod ille actus porrectiōe petitionis fiat illo die perēptorij, alias nihil valet qd' agitur, ita elegāter tenet Pet. Phil. Corn. in cōs. 58. col 4 in lra h, in 3. vol. Si tñ reus cōparet, iudex dat terminum actori ad producēdum libellū, & reo ad rñdendū vt est ritus magnæ curiæ. in nu. 188 incipiēs, i ē seruat ipsa curia, quod si actor, &c. Et nota. q qñ fit ista citatio eo modo. s. ad petitionē porrigēdā. nō inducitur litis pend. ad impediendū præuentionem, ante, quam porrigatur petitio, ꝓut de hoc est decis. 194. cons. Neap. & tō ista practica citādi non est bona sed melius est quod porrigat̄ primo petitio, & postea super ea porrecta emanet citatio, & ita practicat̄ i curijs.

72 † Itē in ꝗtum dixi. quod in citatione debet appōi verbū perēptorie hoc tenet And. de Iser. in ꝯst. in ciuilibus, & est gl. in cl. sæpe, §. sñiam, in vers. nō peremptorie. de ver. sig. & Bal. in l. si qñ, col. 2. C. de testibus, nisi qñ fieret monitio per iudicē pro tribunali sedentē, vel nūcius citaret corā iudice. q. a illa citatio habet vim peremptorij, ſm Bal. in l. cessante, col. 1. C. quō & qñ iud. & dixi supra in 3. dubio, fi. Hodie tamen in regno,

ex quo oēs causæ ciuiles sunt summariæ, vt pluries fuit dictū, nō requirit peremptoriū in citationibus, & sic valeret citatio in ciuilibus sine verbo p̄reptorie ita tenet Ang. in d.l. ad peremptoriū, ff. de iud. per text. in d. §. sniam, & hoc tenet Matth. in ɔsl. in consuetilem, col. pen

73 † Tertia citatio est, quæ fit p literas, vt qñ iudex facit citationē in scriptis, & illam cōmittit nuncio, vt aliquē citet super hoc est data forma p regiam prag. in regno, videlicet, p prag. secundam, q̄ incipit, quilibet, qua cauetur, q̄ qñ nuncius citat p lr̄as, debet hr̄e cōmissionem iudicis, & citatio debet ɔtinere cām, & debet fieri citatio corā duobus testibus, q se subscribant in calce citationis, qñ fit in loco, vbi pōt hr̄e copia lr̄atoꝝ, alias sufficit, q̄ nuncius in relatione dicat se citasse corā tali, & tali testib. & citatio al'r facta, nō valeret ibi dr̄, & tenet And. de Iser. in ɔsl. citationis, col. j. & 2. si nō esset facta citatio inualida, & citatus cōpareret validatur citatio, & cōparitio, vt dicit in d. prag. 2. & tenet Bal. in l. vt pfectius, col. 2.

74 C. de anna. excep. † Est tñ sciendum, qđ citatio de necessitate non requirit scripturam rēr, q̄ est arbitrio iudicis citare viua voce, vel ī scriptis debet tñ in actis describi, vt appareat ex actis. Hoc ꝓbatur ex dicta ɔstit. edictorum, quæ dicit, in scriptis, vel sine scriptis, & in c. cum dilectus viua voce, &c. de dolo ɔtu. in aliquibus tñ casibus requirit de necessitate scripturā, alias nō valet, & prim.[9]

75 casus est. † in iudice delegato, q̄ a dēt citare cū inserto tenore suæ cōmissionis, q tenor non pōt apparere, nisi in scriptis, c. pterea. & ibi Abb. & doct. de dila. & Bar. in auth. q semel, C. quō, & qñ iud. & Bar. Alex. & Iaſ. in l. 2. ff. si qs in ius voc. nō ie. Quod limita, vt

76 ibi p Iaſ. † Secundus casus est, qñ citaret aliqua pſona illustris vel clarissima, q̄ a debet citari in scrip is ita tenet Iaſ. in §. quad. col. 4. in prin inst. de act. & est text. & ibi Bar. in

77 l. quoties, C. de dign. lib. 12. † Tertius casus est, qñ destinatur aliquis nuncius, seu executor ad capiēda bona fisco delata, nā nō creditur ei sine literis, l. prohibitum in fi. C. de iure fisci lib. 10 silr, qñ aliquis mittit ad exigendas pecunias fiscales, l. palatinos, C. coll.

78 fun. fisc. lib. xj † Quartus casus est, qñ aliqs nuncius vellet citare realiter puta faciendo capturam in bonis vel in persona, tūc. n. debet ostendere cōmissionem in scriptis, ſm Bar. in d. l. palatinos, & Phil. in c. cum para-

79 ri, col. 8. ver. sed limita, &c. de app. † Quintus casus est, in omni nuncio specialr̄ electo, qui non est nuncius consuetus, nā sibi nō creditur, nec valet eius citatio, sine lr̄is, vt dixi supra in 3. dubio, ver. plus dico, &c. & ibi dixi, q̄ hodie in regno est ꝓuisum per ritus magnæ curiæ ibi allegatos, q̄ istæ citationes in scriptis nō cōmittuntur, nisi hn̄ti publicum ostm̄, vñ apparet, q̄ priuatæ pſo-

80 næ non cōmitterentur. † Sextus casus est, qñ citatio fieret extra ꝓuinciam, q̄ a nō valet si non fiat in scriptis, ſm Bart. in extrau. ad reprimendā verſ. p nuncium p tex. in §.

81 eos in auth. de coll. † Septimus casus est, qñ citatio fit in domo, & non pſonaliter. nam non valet ad effectum reddendi citatū contumacē, nisi fiat cum literis, ſm Bal. & Ang. in l. vt perfectius, col. 2. C. de anna. & excep. & Alex. in add. ad Bart. in d. l. palatinos, C. de coll. fun. fisca. & And. de Iser. in ɔsl. cita-

82 tionis. † Quarta citatio, est illa quæ fit per edictū, & est sciendū, q̄ ista citatio p edictū nō fit, nisi in casu necessitatis s. qñ alio modo q̄s citari non pōt puta pp eius absentiam vel qñ citantur personæ incertæ, si sua putauerint interesse, vt inferius dicā. nā si iudex habet modū citandi aliquē voce vel p lr̄as non debet incipere à citatione p edictū q̄ a grauaret citatū, & iudex appellatiōe posset hoc grauamen reparare, ſm Bar. extrauag. ad reprimendā in verſ. p edictum post prin. vbi plus dicit Bar. in prin. q̄ hæc citatio, nō fit, nisi per ordinarium, vel delegatū principis, non aūt p inferiorem de hoc dixi supra in 2. dubio. Istam materiam citationis per edictum, tractat plene Fel. in c. qm̄ frequenter, §. porro vt lite nō ɔ. est. & Bar. in d. ver. per edictum, & cano. in cl. 1. de iud. Ego aūt sub breuitate reassumam aliquos casus, in quibus fieri potest, & est necessaria huiusmodi citatio, de reliquis vero remitto me ad dicta per doct. in locis prædllegatis.

ADDITIO Vide per eundem Seb. Van. in tit. de null. sent. ex defec. cita. num. 124. & Marian. Soc. in tract. de cit. in artic. 23. Petrus Foll. V. I. D.

83 † Primus igr̄ est casus, qñ citandus non reperitur personal'r, nec habet certā domum, puta, q̄ a est vagabūdus, tūc debet scribi eius citatio ad modum edicti, & debet affigi in palatio curiæ vel in platea publica, qñ esset laicus

laicus, vel in forib. ecclesiæ, qñ esset clericus ita q verisilr talis citatio veniat in noticiam omnium p modum notorij, q citatio ptinere debet illa sepiē requisita, de q bus supra dixi ita tenet Bal. in l. si accusatorib. col. fin. in princ. de acc. vbi plus dicit, q in tali casu pōt fieri ēt citatio p pclama. vt infra dicā. Idem tenet Bald. in l pientaneū in 2. no. C. qūo, & qñ iudex, & Bart. in d. ver. s. p edictū, & debet poni istud edictū in illa ciuitate, & loco, vbi solitus est puersari ille vagabūdus, sm Bal. in l. vt pfectus, col. 1. circa fin. & col. 2. C. de anna. excep. vbi plus dicit, q si vagabūdus habet domum, debet affigi edictum citatoriū in porta suę domus, & debet hoc fieri in pñtia duorū vel trium testiū, vel notarij, vt est tex. in pst. citationis pro hoc est tex. in l. 4. §.

84 toties. ff. de dam. inf. † Secūdus casus est, qñ aliqs procurat, vel latitat dolose, vel impedit, ne citatio verbalis, vel per lras possit ad eū peruenire. nam tunc pōt citari p edictum tex. est in cl. 1. de iud. Vbi in hoc est aduertēdū, q illa cl. disponit, q istud, edictum pōt apponi in ciuitate Rom. in Papali palatio pra vnumquenq; habitātem in partibus qtumcunq; remotis, & ppea, qa talis citatio est multū piudicialis, non pōt fieri p. iudices inferiores, nisi auctoritate Papæ, vt ibi hr: sed p iudices inferiores posset fieri in dicto casu, apponēdo in edictum in loco, vbi solitus est habitare, & puersari citandus, & non alibi, vt dixi supra in casu pcedēti facit text. in cl. causam. §. verū de electio. & hoc in regno est expeditū, per dictā pst. citationis vbi in casu pdicto potest qs citari p edictum affissum in ianua domus corā duobus testibus cum termino dierū 30. vel 40. & no. And. de Iser. in c. 1. col 2. de mil. vass. q contu. est, & de intellu illius cl. 1. de iud. vide Fel. in d. c. qm frequēter. §. porrò, vt lite non cōtest. & Rot. in decis. 213. incip. si cōmittatur, &c. in nouis, & ad prædicta adde Alex. in l. 1. §. pōsi-

85 des in add. ad Bar. ff. de req. reis. † Tertius casus est, qñ locus, vbi degit citandus, non est securus, pp aliquas guerras forte, vel inimicitias, vel alio modo, nam tunc pōt fieri citatio p edictum, eo modo, quo in pcedenti casu dixi, p tex. in d. cl j de iud. pro hoc ēt est tex. in cl. j. de fo. cōp. & no. Bar. in d. ver.

86 per edictum. † Quartus casus est, qñ aliquis stat clausus in domo sua, & nō patitur se videri, ad hoc, ne citari possit, nam potest tūc affigi edictum citariū in ianua domus suæ, & perinde hr, ac si personaliter citatus esset, vt tenet Alex. in l. plerique, col. 2. ff. de in ius voc. pro hoc est tex. in d. constit. citationis.

87 † Quintus casus est, qñ actor porrexit libellū, & nō vult litē psequi, & se absentat, nam reo instante citari pōt p edictum, sm formā auth q semel. C. qūo, & qñ iud. vt de Bal. in l. mandatum, col. fin. C. mand. q dicit, q ista edicta debēt poni in frequentiori loco ciui-

88 tatis. † Sextus casus est, qñ aliqua psona ecclesiastica spoliat aliquem laicū possessione alic' rei, nam pōt laicus adire iudicē secularem, & p viā defensionis extraiudicialis recupare posset restionem suę amissę possessionis, & tunc qa iudex secularis non pōt specialr citare clericum, pōt exponere vnā citationem gñalem p edictum, vt quicunq; sua putauerit interesse, cōpareat ad allegādum, quare ille laicus restitui non debeat, de hoc est qdā spālis puisio in regno p tria capitula regni, quorū vnū icipit, ad regale fastigiū aliud ois pdatio, &c. & aliud, finis præcepti, charitas, &c. de quorū caploru intellu, tradit

89 plenè in decis. 2. & 24. cons. Neap. † Septimus casus est gñalr, cum cōtradictores sunt incerti semper in actu faciendo, pōt fieri citatio p edictum, vt not. Abb. in c. cum in tua, col. 2. in prin. extra, q matri. accus poss. Fel. in d. c. qm frequenter. §. porrò, col. 2. versic. cōsidera in primis, &c. vt lite non contest. p ea, quæ hñr in l. si eo tpe, C. de remis. pig. & in auth. si oēs, C. si minor se abhærc. abst. & Gemi. in c. si in fi. de elect. l b. vj. Alias aūt, vbi certus est aduersarius, nur q valet citatio p edictū, sm Fel. in c. cognoscētes, col. vij. de

90 cōst. † Octauus casus est, qñ aliquis ppposuit institorem, q forte male administrat, & vult ipsum reuocare, nam debet proponi facere edictum publice ante illius apothecā, vt nemo cum illo contrahat, iuxta tex. in l. sed si pupillus, § præscribere. ff. de inst. & ibi Bal. dicit, q ista edicta debent exponi in loco publico, & patenti, vt ab omnibus legi & videri possit, & non in loco occulto, & ibi est vi-

91 de Paul. de Cast. † Nonus casus est in clerico beneficiario absente, q nō facit residentiā debet citari p tria edicta, q debēt affigi in valuis ecclesiæ suæ, & postea exptctatur per sex mēses, & si nō venit ad residendā, priuaē bñficio tex. est & ibi Abb. & doc. in c. ex tuę.

92 de cle. nō resid. † Decimus casus est, quando

 episc

eps, vel alius prælatus vult confirmare ele-
ctum ad aliquam dignitatem, vel bñficium,
nam añ quam ɔfirmet, debet exponere gña
lem citationẽ per edictum, in ecclesia, vocã
do oẽs, q. sua interesse putauerint, alias ɔfir
matio fieri non posset, tex. est & ibi per ca.
in c. fin. de elect. lib. 6. Et hoc extenditur ẽt,
qñ aliquis præsentatur in iure patronatus,
quia debet fieri similis citatio per edictum,
vt no gl. 1. & fi. in d. c. fi. & ita quotidie vide
mus practicari in hmôi præsentationibus.
93 † Vndecimus casus est, qñ aliquis tenẽs prę
dium tributarium, se absentat, vel ipsum de
serit, nam põt citari per edcm, & si nõ com
paret infra sex menses, priuaĩ pdio, & alij
locari põt. tex. est & ibi Luc. de Pẽ. in l. loco
94 rũ, C. de omni agro deser. lib. 11. † Duodeci
mus casus est, in citãda vniuersitate, nã põt
citari per edcm in loco affixum, vbi consue
uit ɔgregari, & si ciues clauderẽt portas ci-
uitatis, põt affigi edcm in porta ciuitatis, qñ
nũcius prohiberetur ingredi, & si non esset
tutus accessus ad portã ciuitatis, põt edcm
affigi in ciuitate conuicina in ecclesia ipsius
ciuitat. viciniæ. Ita hæc omnia declarat Bal.
in l. ẽt, col. 4. C. de exec. rei iud. pro hoc est
gl. in l. nõ põt dolo. ff. de reg. iu. & vide Bal.
in auth. sed cũ testator, col. 2. C. ad l. Fal. vbi
dicit, ꝙ nõ sufficit citari præsidentes in eoꝝ
domibus, sed debẽt citari in loco, vbi ɔsue-
uerunt ɔgregari publice. adde Ang. in cõs.
196. põt ẽt citari vniuersitas ꝑ proclama fa-
ctũ in locis publicis ciuitatis, legendo cita-
tionẽ publice, ſm Bart. in extrauag. ad repri
mendã in vers. citatũ, & Luc. de Pen. in l. pro
uincialiũ, C. de erog. mil. ann. lib. 12. & gl. ĩ
c. si capitulo, in vers. factũ, de conces. pben.
95 lib. 6. † Decimus tertius casus est, in iudicio
meo in oĩbus casibus, in quibus lex ꝓmittit
fieri citatione ꝑ proclama, in illis ẽt põt fie
ri per edcm à fortiori. & moueor per rõnẽ
auth. qui semel, C. qũo, & qñ iud. quia vox
pconis, paucis innotescit. Sed per edcm res
efficitur magis notoria, vt not. Alex. in add.
ad Bar. in l. 1. §. pfides, ff. de requi. reis, si. n.
lex permittit citationem ꝑ proclama, vt est
illa, quæ fit per præconẽ, multo fortius per
96 edictum. † Sed iuxta hoc quæro, quanto tpe
debet stare affixum edictũ in loco publico,
vel in ianua ciuitatis qñ fit citatio per edi-
ctum? Dic ꝙ non reperitur à iure statutus
aliquis terminus, vnde status arbitr. iudicis
& sufficit, ꝙ nũcius referat, ꝙ edcm stetit af
fixum in loco, licet, non declaret per quan-
tum spatium. Ita tenet Bar. in extrauag. ad
reprimendam. in vers. pub. vbi plus dicit, qđ
añ, quã affigatur, debet publice legi, ẽt po-
97 stea affigi. † Quinta citatio est illa, quæ fit ꝑ
proclama, ẽt aũt ꝓclama qñ præcio publi-
cus citat per plateam publicam alta, & intel
ligibili voce aliquem absẽtem, vel incertos
cõtradictores, si sua interesse putauerint, &
est permissa ista citatio in casibus infra scri
98 ptis, videlicet. † Primus casus est, qñ hẽs vult
conficere inuentariũ ſm formam, l. fi. C. de
iure delib. nã si creditores sunt certi, debet
illos citare in spem. Si vero sunt incerti, põt
citari per publicum proclama in locis pu-
blicis, ſm Bal. in d. l. fi. §. cum igr, col. 3. & in
auth sed cum testator, C. ad l. Fal. & Bart. in
99 d. § igr, col. 2. & ibi cõiter Mod. † Secundus
casus est, qñ litigator post litem contest. se
absẽtat, & est necesse est citari ad videndum
iurã testium, vel ad alium actum litis, & nõ
habet domum, vel neminem reliquit in do-
mo, nã tunc põt citari ꝑ publicum procla-
ma in locis publicis, ſm Bal in l. si qñ, in 12
q. C. de test. & Soc. in cons. 56. col. 2. in fi. in
100 4. vol. † Et nota, ꝙ tunc qñ proclama fit cõ
tra certã personã, debet fieri in illa vicinia
ciuitatis, vbi consueuerat citatus cõuersari,
ſm Bal. in c. 1. col. 4. in fi. de mil. vas. qui cõ-
tu. est & ponũt doc. ĩ l. 4. § ptor, ff de dã. inf.

ADDITIO Ad effugiendum iñ cir-
cuitum istum, & vt sẽl comparentes in pri-
ma citatione nõ sit necesse ad quẽlibet actũ
citare, debet iudex ad instãtiã partis cogere
illos vt sibi eligant in ciuitate, & loco iudi-
cij locũ vbi citari possint, vel ꝙ relinquant
ꝓcuratorem instructũ, qa durum est sem-
per mittere ad illam seu comitatum, vel ꝑ-
quirere ꝑ totam ciuitatem ignotos, & irre-
peribiles, vt voluit Ang. in l. qui ante calen
das, & ibi Bar. ff. de verb. ob. & Bar. ĩ extrau.
ad reprimendum in verbo per edictum col.
fi. & Pan. in cap. fi. 3. col. in fi. de dila. & ha-
betur per Maria. Soc. in tract. de citat. in art.
25. num. 2. Pet. Follerius. V. I. D.
101 Tertius casus est generaliter, qñ est mo-
uenda aliqualis contra aliquem absentem,
qui nullibi reperitur, nec habet certam do-
mum, potest ipsum iudex citare per procla
ma, secundum Bal. in l. si accusatoribus, col.
fin. in princ. C. de accus. & ibi etiam Cyn.
idem

idē tenet Bal.in l.inter minores, in fin.in 1.
lect.ff.de in integ.rest.& Alex.in l.4.§.ptor.
col.2.ver.itē,inquarū Bar.&c.ff.de dam.inf.
vbi æq parat hāc citationem illi q̄ fit, in domo,dūmodo nō sis de re mobili &no.illud
verbū Alex q̄a forte iste casus nō pcederet
in prima citatione, vt fiat p pclama in principio litis, qn̄ esset qō de re mobili, sed lite
incœpta sic,& ita loqtur casus præcedens.
102 †Quartus casus est,qn̄ est ɔtrahendum aliquod matrimoniū,debēt citari oēs,q noue
rint aliqd' impedimētū subesse,p publicum
pclama ecclesia,cū certo termino,quo elapso nō auditur ɔtradicens, nisi iustā causam
alleget,& si ista solēnitas non fieret, diceret
matrimoniū clādestinū,tex.est,& ibi p can.
in c.cum inhibitio de cland.desp. & in c. cū
103 sua,q mat.acc.pos.†Quintus casus est, qn̄
minor adiuit hæreditatem, & postea p in integrum restōnem,vult se abstinere,& illā repudiare,nam in tali restōne in integrū, sunt
citandi oēs creditores incerti p proclama,
cum termino trium mensium,tex.est, & ibi
Bal.in 1.col.ver.4.quęro,&c.in auth.si oēs.
104 C.si.mi.se ab hær.abs. † Sextus casus est,
qn̄ creditor posterior vult vēdere rē sibi hypothecatā,nam pōt creditores incertos anteriores citari facere p publicum pclama,
vt veniat ad ɔtradicendum infra certū tp̄s,
quo tp̄e elapso non audiūtur vlterius, text.
est,& ibi Bal.& doct.in l.si eo tp̄e. C. de remis.pign. & ibi est gl. quod in isto casu pōt
ēt fieri citatio p edictum,& poteris hunc casum addere ad citationem præcedentem p
105 edictum. † Octauus casus est, qn̄ ep̄s vult
pcedere contra eos,q expulerunt ip̄m de se
de sua, nam pōt accedere ad alienam diœcesim cōuicinam,& ibi citare dictos expulsores p publicum proclama in ecclesijs illius
diœcesis diebus festiuis, qn̄ populus in ecclesijs cōgregatur, & hoc qn̄ non posset illos citare personaliter,pp accessum non tutū tex.
106 est in clem.1.de foro comp. † Nonus casus est, qn̄ est facienda missio in possessionē
cōtra pupillum indefensum ex primo decreto,nam debēt citari eius cōsanguinei,amici
& affines p publicum proclama, vt veniant
ad ip̄m defendendum,text.est, & ibi Bart. &
doct.in l.hęc aūt.§.non defendi.ff.ex q.cau.
107 in poss.ea. † Decimus casus est,qn̄ est faciēda missio in possessionem contra aliquē absentem,q non defenditur,nam debēt requiri eius consanguinei,& amici,p proclama.
l.item ait prætor,& l.ergo,& ibi Bar.& Bal.
108 & doct.ff.ex qui.cau.maior. † Vndecimus
casus est, qn̄ hæres deliberat, an velit adire
hæreditatem. nam pōt facere fieri citationē
p proclama contra oēs creditores,vt veniāt
ad edendum infrā debiti hæreditarij ipsi hæredi,ad hoc vt possit deliberare, alias creditores sibi prę iudicant,s̄m Bart.in l.Arist.ff.
de iure delib. pro hoc est text.in l.1.§ cū dr̄.
109 ff.si cui plus quam per leg.Falc. †Duodecimus casus est,qn̄ est publicādum testm̄ priuatū,s̄m formam,l.publicati. C. de test.nā
debet fieri proclama gn̄ale contra p̄tendentes interesse, vt compareant qn̄ sunt incerti,
110 s̄m Bald.in d.l.publicatio,in 6.q. † Decimustertius casus in agnoscenda bonoꝝ possessione carboniana,vel ventris nomine, q
si aduersarij sunt incerti,debent citari p proclama,s̄m Bald.in l.certum, col.4.vers. viso,&c.C.vnde leg.& generaliter dicas, ꝙ in
omni casu. in quo aduersarij sunt incerti,
potest fieri citatio ista per proclama, vel per
edictum,s̄m Bart.in extrauaganti, ad reprimendam,in versic.per edictum. longe post
medium ibi sic etiam admittitur, &c. & probatur per omnes doctrinas supra allegata.

SEXTA, & vltima citatio est, q̄ fit p
111 † campanam, seu p tubam.ista citatio,fit
qn̄ est congreganda vniuersitas, cās faciēdi
ɔsiliū vł reformationē,tex.est gl.& ibi Bar.
in l.2.C.de decur.lib.x.Et silr̄ fit congregatio capituli,& canonicoꝝ, ad sonū campanæ,vt not.gl.in ver.factam, in cap.si capitulo,de concess.præben.lib.6.& gl. & Card.in
cl.2.in 3.oppo.de sent.exco. Ad hoc ēt est
tex.& ibi Abb.in 2.col.in c.i causis,de elec.
vbi optime Abb.declarat hanc mām.s.ꝙ in
negocijs minoribus,vel quæ pn̄t expediri p
præsentes,sufficit vocari collegium,vel vniuersitatem per sonum cāpanæ. † Secus,vbi
vocandi essent abn̄tes, quia requiritur citatio per nuncium, vel per literas,s̄m cum.
112 † An aūt in d.e veneris facti possit vniuersitas citari ad sonū tabellæ, ex quo nō pulsantur cāpanæ?vide Bar.in l.fi. C.de prędijs
curia lib.x.& Alex.in addit.ad Bart.in l.nō
113 pōt dolo,ff.de reg.iur. † Fit ēt citatio p campanam,qn̄ est eūdem ad bellum,vt not.Io.
And.& Abb.in c.j.de of.cust.vbi ponūt oīa
114 signa,q̄ importat sonus cāpanæ. † Et primū signū cāpanæ, est ɔuocationis capituli,
seu

seu vniuersitatis, vt supra dixi. Secūdū, est signū exeundi ad bellum. Tertium, est signū horarū. Quartum, est signum gaudij, & gratiarū actioni, vt qñ post victoriam pulsantur cāpanę. Quintum, est signum salutationis virginis vt qñ pulsat̃ cāpana de sero ad dicendum, Aue Maria, &c. Aliqñ est signum excōicationis. Aliqñ, est signum alic' defuncti. Aliqñ, est signum eleuationis corporis Christi. Aliqñ, est signum processionis. Et sic de alijs signis, vt per Ioan. And. & Abb. in d.c.j. & Bald. in rub. C. de dedit. l. be. tol.

115 †Vltimo, pro cōplemento huius quaesti dubij, scias qđ citatio nō debet fieri, ꝓprio motu iudicis, sed ad instātiam partis, qñ agitur inter duos litigantes, & maxime citatio ad sniam ita tenet Spec. in tit. de cita. §. sequit̃, vers. illud aūt nota, &c. & Fel. in c. j. col. j. & 2. de iud. & Soc. in ꝯs. 96. col. 5. vers. 2. &c. in

116 j. vol. †Quod limita, nisi iudex videret perire instantiam qa tunc ex officio pōt citare ad sniam, ₰m Bart. in l. Seius. & Augerius, ff. ad l. Falc. & Fel. in d. c. j. col. 2. & Phil. in c. ex ratione. col. 20. ver. quo ad ₰m dic, &c. de

117 app. † Quid aūt, si aliquis citatur compareat die lunę Martis, & Mercurij, an sint plures citations? Dic, ꝙ est vna, & debet comparere in vltimo die ₰m And. de Iser. i ꝯst.

118 edictorum, col. j † An aūt possit fieri citatio gñalis ad totam causam, vt aliquis compareat singulis diebus, & horis ad oēs actus, vsque ad sniam? Cōis conclusio est, ꝙ qñ citatur aliquis existens in remotis, & longinquis partibus, valet talis citatio, alias secus, quia in oībus actibus requiritur specialis citatio, qñ quis est vicinus, & propè locū iudicij. ita tenet Abb. in c fi. in 3. col. de dila. vbi plenè attingit istum art. & Inn. & doct. in c. consuluit. de off. del. & in c. auditis de proc. & Alex. & oēs scribentes in l. qui ante calendas. ff. de verb. obl. & Ias. in l. nec quid quam. §. vbi decretū, col 9. ver. x. limita, &c. ff. de officio proc. & And. de Iser. in c. j. col. 1. & 3. de contro. inter vasal. & alium de benef. quod tñ intellige, & declara, ₰m Bald. in ꝯs. 4. in 5. vol. s. in casibus, in quibus potest procedi ad sententiam lite nō ꝯtestata, tunc valet hæc citatio ab initio facta, etiā quo ad sniam, sed vbi non potest procedi ad sniam lite non contestata, non posset fieri quo ad sententiam, nisi post litem contestatam. Itē intellige, qñ citatus fuit semper contumax, & nunq̃ comparuit, quia verum est tunc, quod pōt procedi ad alios actus sine noua citatione. Secus est, si semel ad aliquem actū comparuit, qa tunc est de nouo citandus ad alios actus, ₰m Alex. & doct. in d. l. qui ante calendas, & Soc. in ꝯs. 95. col. pen. vers. qn immò, &c. in 2. vol. & Ant. de But. & Imol. in d. c. consuluit, & de hoc vide bonam declarationem Abb. in d. c. fin. col. 4. in fi. & seq. de dila. & Paul. de Cast. in cons. 81. col. 4. in 2. vol. vbi plus dicit Paul. quod qñ proceditur ad alios actus, vigore talis citationis gñalis, debent fieri singulæ citationes per edictū, ad ibi vide per eum dicit iñ Bald. in ꝯs. 268. in j. vol. quod nec de iure canonico, nec ciuili talis citatio valere debet, cum sit incerta, & captiosa. nam inducit quandam speciem seruitutis, vt quis debeat in loco iudicij morari singulis dieb. & horis. tñ est cōis obseruantia, & ex gñali vsu, & stylo curiarum toleratur pp distanstiam loci, quia valde laboriosum est geminare citationes in partibus remotis. vnde teneamus communem obseruantiam, quidquid dicat Bald. in d. consil.

VENIO ad quintum dubiū principa-

119 le. s. qñ debeat fieri citatio. Cōis ꝯclo est, quod debet fieri in die iudicio, nam si fieret in die feriato, non valeret, per tex. cum ibi no. in l. ex quacūque. ff. si quis in ius vo. nō ie. & de die feriata ad honorem Dei, est expeditum, quod non valet citatio. nec cōmissio iudicis, nec citatio nūcij, p l. fi. C. de fer. ibi, sileat vox &c. ita tenet Bar. in rep. d. l. ex quacūq;, col. fi. ēt si dicta citatio fieret ꝓ die nō feriato, puta si nuncius citat die dñ:co, vt cōpareat die lunæ nō valet citatio, ₰m not. in c. conquestus, & ibi Abb. in 6. col. de fer. & Paul. de Cast. in ꝯs. 240. in j. vol. & ita de hoc extat ritus magnæ curiæ i nu. 183. incipiēs, itē seruat dicta curia, qđ citat', &c. & ponūt plenè doct. in l j. §. nunci. ff. de ope. no. nun.

120 † Sed quid si terminus datus alicui ad comparēdum, cadat in diem feriatum, an valeat citatio, & an teneat̃ cōparere? Bar. in d. rep. l. ex quacunque, col. pen. distinguit. Aut error est expressus in citatione, vt qa iudex dicit, cōpareas corā me in die dñ:co, & non valet citatio. Aut non est expressus error, vt quia iudex dicit, compareas hinc ad x. dies, & vltima dies est feriata, & valet citatio, & debet cōparere die sequēti, sed postea Bar. referret ibi Richar. de Senis, q tenebat qđ ēt in isto secun

secundo casu non valet citatio. arg. §. loco inst. de verb. obl. Ego aūt in hoc articulo cō cludo, put, alias tenui legendo publice illā, l. ex quacunq; in almo Gymnasio Salernitano, videlicet, qđ iudex si dicit, do tibi termi nū 10 dierꝝ ad comparendum, tunc valet citatio, & dēt cōparere die sequēti, ſm Bal. in d. l. ex quacunq;, col. fin. si vero iudex dicit, compareas in decima die p̄ntis mēsis, & illa dies est feriata, nō valet citatio, & ita ꝓcedat op. Richar. de Senis quā ad hoc tenet Abb. ī d. c. ꝯquestus, col. pen. in fi. tūc. n. vr̄ error ex pcessas, saltē ꝑ relationē ad ipsam diē. l. certū. ff. si cer. pet. sed si iudex diceret, cōpareas hinc vsque ad x. dies, tunc valet citatio, quia iste appellaī terminus ad quē, & debet cōparere die præcedēti, qñ vltima est feriata, ſm Bar. in d. l. ex quacunque, col. pen. per l. 2. §. illud. C. de temp. app. & in c. cū dilecti de do

121 lo. & contu. † Limita p̄dicta, nisi citatio fieret pro tali causa, quæ pōt die feriata expediri, q̄a tunc valet citatio facta in die feriata, q̄ causæ plures sunt, q̄ numerant in l. 2. & 3. ff. de fer. & tūc cogitur citatus cōparere, vt no. gl. in d. l. ex quacunque in gl. fi. & ibi ēt Bar. in rep. col. pen. dum allegat. l. miles. §. sexa-

122 ginta. ff. de adul. † Secundo limita, non ꝓcedere in principe, qui pōt citare in die feriata ad honorem Dei, ſm Bar. in d. l ex quacūq; in repe. col. fi. & Lanfr. in c. qm̄ ꝯtra in vers. citationes in fi. de ꝓb. per c. veniens de acc.

123 † Hodie aūt in regno est expeditum, quod semper qñ citatio cadit in diem feriatam, valet, & debet citatus comparere in die sequenti ita tenet And. de Iser. in lib. ꝯst. in rub. de in ius vocan. post quam rubr. sequitur ꝯst. si quem nr̄oꝝ, &c. & de hoc sunt duo ritus magnę curiæ. Vnus, in nu. 17. & alius. 157. & ambo incipiūt itē, ꝙ tam in criminalib. &c.

VENIO ad sextum, & vlt. dub. ū prin

124 cipale, s. † vbi debeat fieri citatio. Ista q. pōt hr̄e duo membra. Vnum, s. vbi. i. in quo loco debet q̄s citari ꝑ nunciū. Secūdū vbi. i. in quo loco debeat citat⁹ cōparere, & sic expediam ista duo membra per duas q. princ. Primo igr̄ quæro, in quo loco debet nūcius aliquem citare, dic quod cōis ꝯclo est quod quilibet citari debet psonaliter, si reperiri pōt, alias debet citari ī domo suæ solitæ habitationis, ita plenè tradit Bart. & ibi cōiter doct. in l. 3. §. prætor. ff. de dam. inf. & qñ est absens, debet citari in illa domo, vbi reliquit familiam, qñ forte. hr̄et plures domos alias citatio non valet, ſm And. de Iser. in ꝯst. citationis, col. 1. vbi plus dicit, qđ debet recipi iurm̄ ab illis de familia de denunciādo citatione citato quamprimū p̄nt & hoc dr̄ ēt in tex. illius ꝯst. & debet, tūc fieri corā duobus testibus, vel tabellione, vt hr̄ in d. cōst. citationis, & ibi And. in j & 2. col. alias citatus in domo sine ista solēnitate, non diceretur contumax, ſm eum, & tenet Bald. in d. l. vt perfectus. C. de anno. excep. itē debet citari in illa domo, in qua habitat tpe citationis, licet antea fuisset solitus habitare alibi, ita tenet Pet. Philip. Corn. in ꝯs. 51. in 4. vol. & cons. 57. col. 3. in litera h. in fi. in 3. vol. Potest ēt fieri citatio ī domo, vbi nulla extat familia, qñ quis recedit nemine in domo derelicto, ſm Andr. in d. ꝯst. citationis, col. 1. Verꝭ tūc debet affigi cedula citatoria in odio domus, vt plenè dixi supra in 4. du

125 bio principali. † An aūt possit fieri citatio in apotheca, vel in porticu, vel in stabulo, vide plenissime ꝑ Bar. Alex. & doct. in d. l. 4. §.

126 p̄tor. ff. de dam. inf. † Et p̄dictis verificatur illa cōis practica citandi aliquem, quia cōiter solent cōmittere iudices nuncio, vt citet aliquem personaliter alias si personaliter reperiri non potest, citet eum in domo solitæ habitationis. Et nota singlr̄, quia cōiter solent in hoc errare nuncij, & faciunt inualidas citationes, nam hæc forma citandi istud importat, videlicet, ꝙ nuncius faciat primo oēm suam diligentiam in perq̄rendo citandum ꝑ ciuitatē, vt possit eum citare ꝑsonalr̄, & vlt. loco, qñ ipm̄ reperire non poterit, tūc citat eū in domo, alias si ita ex abrupto citaret in domo, nō facta prius illa perq̄sitione non valet citatio, quia excedit formā cōmissionis ita in terminis tenet Bar. in d. §. p̄tor col. 2. & Alex. plenè in cons. 3. col. 1. & 2. in 3. vol. & hāc opin dicit. Alex esse cōem, in d. § p̄tor, col. 3. idē tenet Lud. R. in ꝯs. 454. col. 2. & Pet. Phil. Cor. in ꝯs. 52. col. 2. in 4. vol. & Abb. in c. cām, col. 3. in fi. & seq. de dolo, & ꝯtu. vbi plenè examināt hanc mām, & hoc est hodie ꝯfirmatum in regno per ꝯst. citationis in prin. ibi, si eius cōpia hr̄i pōt, &c. Quæ verba innuunt, ꝙ debet fieri prius diligentia citandi ꝑsonalr̄, & eo non inuēto, vt q̄a est absens, vel latitat, tūc in subsidiū fit citatio domi. Sed an debeat esse abs̄s a ciuitate, vel solū à iudicio, vt possit citari domi, vi

de Bar.in d § prior, & Abb.in d.c.cám, vbi pleniſſime diſtinguunt.dic tñ Bal.in l ꝯſentaneũ, col.pen.in fi C.quo & qñ iur.& ſufficit,ꝙ nũcius de directo vadat ad domũ citãdi,& interroget familiã vtrũ ſit ibi, & ſi rñdeat ſibi ꝙ nõ ſit ibi,põt dimittere ibi lr̃as ei tatorias, & nõ eſt neceſſe perqrere p tota ci uitatẽ.Et illud dc̃m Baldi ego video cõiter ſeruari in practica in toto hoc regno,nã nũq̃ iſti nũcij citã.es, faciũt diligentiã in perqrendo pſonã ſed directo vadũt domũ,& ita referũt ſe citaſſe domi ſine alia pquiſitione, & ita ſeruat ex gñali ꝯſuetudine. Sed prima opinio eſt verior de iure,ſed opinio Bal. eſt ꝯfirmata hodie in regno p regiã prag.2.q̃ incipit,q libet,q̃ loqtur alternatiue.ſ.ꝙ qs citetur pſonaliter,vel ad habitationis domũ. quo caſu qñ lex noua,vel ſtatutũ loqtur eo modo alternatiue,ſufficit vnũ adimpleri ſm Bart.in d § prior.& Abb.in d.c.cãm, col.2.i fi.& ſic indiſtincte valet hodie in regno citatio facta domi, abſq; illa perqſitione,& ex illa prag.inoleuit illa citãdi ꝯſuetudo,quã dixi.Inquãtum tñ de iure cõi debet pcedere dicta pquiſitio,intellige,& limita illud pcedere in prim s citationib. ſecus in alijs citationib.emergẽtibus.poſtq̃ cõparuit citatus i iudicio,qa tũc põt indiſtincte citari i domo, ſine alia pquiſitione ſm Bar.i d.§.prior.col.

127 j & Lud R i d ꝯſ.454.col 2.circa prin. †Et ſimiliter de iure cõi relatio nuncij debet eſſe clara.ſ.vt dicat,ꝙ perqſiuit p ciuitatẽ, & nõ inuenit,vñ citauit ipm domi,alias nõ valeret relatio,ſm Alex.in d.cõſ 2.in 3.vol.vbi plus dicit in 2 col.ꝙ debet addere nũcius, ꝙ citauit in domo ſolitæ habitationis.Verum pur coll gi ex dictis Alex.in d.cõſ.2.iſtud poſſet pcedere, qñ iudex ſimpliciter cõmiſit,ꝙ citaret pſonaliter, vel in domo.qa tũc debet facere illã clarã relationẽ.Secus qñ dixit,cites pſonaliter, & ſi pſonaliter reperiri nõ põt,cites i domo,pur eſt de cõi ſtylo lr̃atũ citatoriaꝝ nã tũc ſufficeret, ſi nũcius referret ſimpliciter ſe citaſſe in dõ,& forma ſibi cõmiſſa,& ita eſt de cõi ſtylo notarioꝝ ſcribẽtiũ relationes nũcioꝝ,tũc.n.intelligit ſeruata forma cõmiſſa.ita tenet Bal.in l.pperãdũ § & ſi qu dẽ,col.2.C.de iud.vbi plus dicit,qđ tunc pſumitur citaſſe in domo,& nõ pſonaliter,accipiendo ſuam relationẽ in miriorẽ partem,vt nõ dicat verus ꝯtumax, ſed potius fictus.qđ dum eſt mẽti tenẽdum, qa quotidie iſti nũcij faciũt iſtas relationes gñales,quo caſu ſi citatus nõ cõparet, nõ poſſet mulctari, nec peti illas pœnas quas patiunt veri ꝯtumaces,vt dicã infra in ſequenti mẽbro,de ꝯtumac a.Conſiliũ tñ eſt,vt nuncius ſemp declaret ſuã relationẽ ſm Bart. in l. ſi

128 tñ in fi.ff.de leg.2. † Verũ in regno cõiter ſeruaẽ,quod ẽt citatus in domo,mulctatur, ſi non cõparet. Et hoc puto procedere ex dicta prag.2.quæ non facit drĩam inter citationem perſonalẽ,& in domo,cũ loquatur

129 alternatiue,vt ſupra dixi.† An aũt in eccleſia poſſit fieri citatio? Cõ s cõcluſio eſt qđ in citatione verbali põ fieri,ſm Bar.in l.plerique.ff.de in ius vo.& Alex. & doct.in l.2. eo.tit.& Bart. in l.pñti.C.de his, q ad eccl. cõfugiũt in citatione vero reali,eſt ſecus qa non põt ill fieri in eccleſia, ſm Bart. in d.l. plerique,in fi per d.l.præſente,& no. plenè

130 Abb.in c.inter alia de immu.eccl. † Quid aũt,ſi citandus non habeat al q̃ domum,certã,& neſcit vbi ſit,in quo loco erit tũc citãdus?dic, qđ debet tũc citari in illa ciuitate, i qua ꝯuerſari ſolebat, p publicũ pclama,vel per edictum, ſm Bal.in l ſi.qñ in 11.q.C.de teſti.& Bal.in l ſi accuſatoribus, col.ſi.C.de accuſ.& Soc.in ꝯſ.56. col.2.in fin. in 4 vol. & vide,q̃ dixi ſupra de citatione p edictũ,&

131 p pclama.†Secundo principalr̃ quæro,ad quẽ locũ poſſit, & debeat qs citari, & ſic vbi teneatur cõparere . Dic,ꝙ in hac mã loci ad quẽ,plura ſunt cõſiderandã.Primo,ꝙ ſit locus iuriſdictionis ipſius citãtis, alias ſi citaret ad locũ non ſuæ iuriſdictionis,nõ teneẽ citatus cõparere,ſm Andr.de Iſer. in conſt. Priuilegia.Pro hoc eſt tex.cũ ibi not.in l.fi. ff de iur.omn.iud.vñ ſi vnus iudex hẽt vlem iuriſdictionem in prouincia,ſeu in diœceſi, põt ſubditos in quolibet loco ſuæ pũinciæ, vel diœceſis citare,& iuſtitiã miniſtrare,tex. eſt in c.cũ eps de off.ord.l b.6. & vide Cald. in ꝯſ.2.in tit.de off ord.Secundo,ꝙ locus ſit tutus citato , alias ſi qs citatur ad locum nõ tutũ,non tenetur cõparere,ſm And.de Iſer. in d.conſt priuileg.Pro hoc eſt tex.in clem. 1.de foro comp.& not.plenè Old. in ꝯſ.43. & eſt tex.& ibi p doct.in c.ex parte, de app. & Bar.p illũ tex.in l.recuſare.§. ſi. cũ l.ſeq. & l.de ꝙ are ff.ad Treb.& Card.in cl.j.in 12. not.de iud.vbi limita,niſi quis pcuraret, ꝙ locus ille non ſi. ſibi tutus,qa tunc remanet contumax,ſi non comparet,& gl.& Bar. in l.meius,

l.metus.ff.ex q cauſ. maior, & intelligatur locus non tutus, ſiue ſit pp inimicitias, ſiue pp peſtem, vel bella, ſ.in Abb.& Phil.in d.c. ex parte, & not. doct. in locis præallegatis, & eſt dec.29 conſ.Neap. Tertio, q locus ad quē citatur, ſit honeſtus, vt no. And.de Iſer. in d.conſt.priuilegia, pro hoc eſt tex. in l. ſi cum dies.§ ſi arbiter.ff.de arb.& ibi Bar.Idē tenet Spec.in tit.de citat.§ 1.verſ.item. q ſit ad locū, &c.& gl.in c.ſi eps, 2.q.3.facit text. in c.ſtatutum.§.cum vero, de reſcrip. lib.6. Quarto, quod locus ad quem qs citatur, nō diſtet à loco ipſius citati, vel à finibus diœceſis vltra duas dietas, qa ſi diſtet vltra nō tenetur cōparere. ita declarat Spec. in tit. de cit. §.j.in princ.p tex. & ea, q ibi tradūt doct.in c.nōnulli.& c.ex parte de reſcr. & dic vt ibi plenè p Fel. Hodie aūt, hoc eſt redactam ad vnā dietam de iure nouo, p tex in c.ſtatutū, §.cū vero, & §.cū aūt, de reſcr. lib.6. & hoc tenet Fel.in d.nōnulli, col.5.in prin.& iſtud habet locū ſolum in delegato, quia non pōt trahere litigantem vltra dietam. Secus eſt in ordinario exiſtētes intra fines ſuæ puinciæ,
13 2 vel diœceſis, † quia pōt trahere vltra diætā, per gnālitatem, d.c.cum eps, de off.ord. lib. 6.non tñ pōt committere cauſam extra ſua diœceſim. niſi in loco ſuffraganei, qñ eſſet cauſa appellationis.ſ. vbi fuit appellatum.c. vt litigantes, de off.ord.lib 6.verū vbi cauſa eſſet modica, & ordinarius ſtaret i loco multum remoto à domicilio litigantium. tenetur cauſam delegare in loco propinquo, alias poſſet appellari, ſi non delegaret, dato quod eſſet intra fines diœceſis, ita tenet Fel. in d.c.nonnulli, col j & 2. Quinto, quod locus ad quē citat delegatus à ſede Apoſt. vel legato, ſit locus inſignis.ſ.ciuitas inſignis, in qua ſit copia peritorum, & quod delegatus citans qñ eſt delegatus Papæ, ſit perſona in dignitate conſtituta, tex.eſt in d.c.ſtatutum. in princ.de reſcrip.lib.6.Rob.Mar.V.I.D.

De contumacia, ſecundo membro iudicij.

1 *Contumax, vt quis dicit poßit, quæ requirantur. Et quid ſeruetur in regno.*
2 *Contumax reputari non poteſt aduerſa valetudine impeditus.*
3 *Infirmitas ſuorum conſanguineorum, excuſat à contumacia.*
4 *Citatus ad maius tribunal excuſatur in curia minori.*
5 *Pauper excuſatur à contumacia.*
6 *Inops, & male veſtitus, æquiparatur carcerato.*
7 *Contumax, vnde dicatur.*
8 *Contumacia quotuplex ſit.*
10 *Contumax patitur miſſionem poſſeßionem ex primo decreto.*
11 *Reo perſeuerante in contumacia, contra ipſum proceditur ad miſsionem in poſſeßionem ex ſecūdo decreto: & illud parat plenum præiudicium.*
12 *Decretum primum, & ſecundum, quid ſit, & quod ius tribuant ambo. Quando interponantur, & infra quod tempus, & in quibus cauſis.*
13 *Citari ad reuelandum, an poßit interpoſitis primo, & ſecundo decreto.*
14 *Decretum primum, & ſecundum ſit pro menſura debiti quid eſt hoc dicere.*
15 *Contra contumacem nunquam proceditur altera parte non inſtante.*
16 *Contumax non auditur, niſi refectis expenſis.*
17 *Contumaci à iudice denegatur audientia, non ſolum in cauſa illa, in qua eſt contumax, ſed etiam in alia.*
18 *Contumax pōt perſonaliter capi, & carcerari.*
19 *Contumax verus non appellat.*
20 *Contumax non reſpondendo poſitionibus, vel in nolendo iurare de calūnia, habetur pro cōfeſſo.*
21 *Contumax poteſt excommunicari.*
22 *Contumax petens reuocari primum decretum tenetur ſatis dare, etiam ſi immobilia poßideat.*
23 *Contumax in non parendo iudici, perdit beneficium iuratoriæ cautionis.*
24 *Vaſallus contumax verus, qui citatus dixit nolo venire, ſtatim perdit feudum.*
25 *Contumax in cauſa criminali, qua pœna afficiatur.*
26 *Contumax non allegat litis pendentiam.*
27 *Contumax qui recuperat tenutam conceſſam ex primo decreto, non poteſt vlterius declinare forum, dato quod aliàs haberet declinatoriam exceptionem.*
28 *Iudex mandare poteſt colonis, & inquilinis contumacis, quod ei non reſpondeant de penſionibus, & mandare poteſt, quòd nullus vacat ad colendum eius agros.*
29 *Contumax ad torturam exponi poteſt, & quomodo, & quando, & ad quid.*
30 *Contumax habetur pro præſente in ſui præiudicium.*
31 *Iudex propter contumaciam ſequeſtrare poteſt fructus rei petitæ.*

32 *Contumax volens respondere coram iudice, secundùm quod est, & maius praeiudicium.*
33 *Iudex contra contumacem potest procedere ad capienda pignora.*
34 *Contumax quando habetur pro confesso, efficitur etiam infamis, & testificari non potest.*
35 *Excommunicatus perseuerans in contumacia per annum, efficitur suspectus de haeresi.*
36 *Contumax pro tali delicto, pro quo non potest forisdicari, quam poena patiatur.*
38 *Contumacia actoris, qualiter puniatur.*
39 *Contumax is demum punitur a quo petitur, aliquid dari vel fieri. Secus si citetur, si sua putauerit interesse.*

EXpedito primo mem bro iudicij. s. de citatione, venio ad sm, videlicet ad tractatus contumaciae. Nam plerunque citati solent contendere iudices, & non comparent, & sic reddūtur cōtumaces, ideo de his aliqua dispiciamus, & hanc mām breuiter expeditam per tres q. princ. Prima videlicet erit, quae requirantur ad hoc, vt aliquis possit dici contumax. Secunda, quotuplex est contumacia. Tertia, quas poenas patitur contumax.
1 † Venio ad primam, & quęro, quae requirantur, vt possit quis dici contumax. Dic breuiter, quod est necesse, quod sit legitimae citatus. s. tribus edictis, vel vno peremptorio pro omnibus tex. est in l. contumacia. ff. de re iud. & hoc de iure cōi, sed hodie in regno per ritus magnae curiae, & regias prag. seruatur aliter. s. quia citatur vna die pro alia, & in die sequenti accusatur prima cōtumacia, ꝑ postea triduo expectatur, & in quarta die post triduum accusatur vltima contumacia, & ex tunc reputatur contumax, prout hāc mām plenè declaraui supra de citatione, in quarto dubio prin. vers. sed circa hoc de tpe, &c. Item debet in illo vltimo peremptorio accusari ꝯtumacia p actorem, alias non diceret reus contumax ita tenet And. in ꝯst. in pecuniarijs, col. 3. & Bart. in l ꝯsentaneum in fi. C. quō, & qn iud. & est tex. in l. properandū. §. & si quidē, & ibi Bal. in j. col. C. de iud. Alias aūt, si actor nō comparet in vltimo perēptorio, in iudicio esset circunducta citatio, ēt reo non comparēte, & dēet de nouo citari tex. est in l. & post edictum. §. j. ff. de iud. & no. Bart. in l. ex quacūque in j lect. col. fin. ff. si quis in ius voc. nō Ier. & Bal. & Alex. in l. fi. §. sed si stipulator, ff. de eo ꝑ quē fac. etit, &c. Similr, si illo vltimo pe- ēptorio curia nō regeret pp absentiam iud. cis, q. a minime dr contumax reus non comparens, gl. est in d. l. ex quacunque in gl. fi. per a: biter calēdis. ff. de arbit. debet tū comparere die sequenti, reuerso iudice sine alia citatione, fm And. de Iser. in c. j. col. pen. de ꝯtr. inter vas. & al. ū de inuest. Et sic habemus hucusq; duos casus, in qbus excu
2 satur qs à cōtumacia. † Tertius casus est, qñ aliqs fuit aduersa valetudine impeditus, nā excusatur, vt nō possit ꝯtumax reputari tex. est in d. l ꝯtumacia, & in l. qsitū, ff. de re iud. vbi tex. limitat non ꝑcedere in leui febricula, seu in veteri quartana, & an tunc teneat mittere ꝑcuratorē, vide Bart. Alex. & doct. in d. l quęsitū, & ꝑdictis Adde Alex. in l. 2. ff. si qs cau. in regno aūt debet mittere excusatorē, cum fide vnius medici, vel obstetricis, si est mulier grauida, vt est ritus magnae curiae in nu. 176. incip. itē si aliqs, &c.
3 † Quartus casus est, qñ habebat cōsanguineu infirmum, quia ēt infirmitas suorum excusat à contumacia, fm Alex. in d. l. quęsitū, col. fi.
4 † Quintus casus est, quādo fuisset citatus ad aliud tribunal maius, quia excusatur à cōtumacia in minori curia, l. contra pupillum. §. 1. ff. de re iud. & Alex. in l. 2. §. 1. si quis cau.

ADDITIO Adde dicta per Spec. in tit. de circa. §. contra vers. Itē non valet, & Maria Soc. in art. 5 nu. 32. vers. 8. fallit in trac. de cita. Petrus Foll. V. I. D.

5 † Sextus casus est pp paupertatem, vt si forte aliquis esset ita inops, & male vestitus, vt nō posset absq; verecundia cōparere. nam excusatus à contumacia, fm Alex. in l. 2. § si qs in iudicio, col. 1. ff. si quis cau.
6 † nā ille aequiparat carcerato, vt est tex. singularis, & ibi gl. in l. eadē. §. fi. ff. ex quibus cau. maio. & gl. in c. si qs testium, de test. & vide quod tener Abb. i c. cū dilecti, col. 5. circa fi. de dolo & cont. Potes ēt addere oēs casus, quos posui supra de citatione, col. fi. & oēs casus gnaliter, in quibus citatio non valet, vel citatus non tenet comparere, per ea q̄ dixi in princ.
7 huius tract. de contumacia. † Vnde aūt dicatur contumax, dic quod dr à con, & tumeo tumes, ꝑpea quia inflatur, & superbus efficitur inolendo obedire, & sic dr contumescere in seipso, & efficit iudici iniuriosus. ita declarat Card. in cl. 1. col. 8. de dol. & cont.
8 † Secūdo principaliter quaero, quotuplex est contu

cõtumacia. Dic, quod duplex f. vera & ficta. Contumax verus est ille, qui fuit citatus personaliter vel ad domum, & citatio peruenit ad eius notitiam, & non vult cõparere. Vel qñque dr verus contumax ex tenter, & apparenter, qñque apparenter tm, & qñq; existenter tm, de qua mã remitto me ad ea quę plene tractat Bart. in l. fin. ff. de in integ. rest. & Alex. in l. properãdum. §. fin aũt reus. C. de iud. & Ioan. de Imol. in l. ex consensu. §. eum q. ff. de appel. vbi plenissime tractatur hæc mã, & per Ang. in cons. 186. contumax fictus est ille, fuit citatus in domo, & dubiũ est, an citatio peruenerit ad eius notitiam. ſm Bart. in d. l. fi. col. pen. ff. de integ. rest. & Angel. in consil. 186. & prædictis adde Car. in cl. 1. in 9. q. de dolo, & cont. vbi plerè.

ADDITIO Dic quod imo triplex est cõtumacia, videlicet vera euidẽs, & psumpta, vt not. gl. in cl. 1. de dol. & cont. & de ista triplici cõtumacia loquitur Io. And. in reg. psumitur in merc. & Bart. in l. diuus. ff. de in int. rest pro quo vide Masuer. in prax. in tit. de cont. in prin. Petrus Foll. V. I. D.

9 † Tertio principaliter quæro, quas pœnas patiẽ quis ob suam cõtumaciam. Dic q mul tas pęnas iura introducũt contra ɔtumacẽ. Et prima est qa cõtumax pp eius inobediẽtiã põt mulctari, vt hr plene p doct. in l. 1. p totã. l. ff. si qs ius di. nõ obtem. & est tex. i l. 2. ff. si qs in ius vo. nõ ier. Verũ in hoc est sciẽdũ q mulcta nõ irrogaẽ, nisi ob vera contumaciã nã fictus cõtumax mulctari nõ põt, ſm Alex. & cõiter doct. in d. l. j. §. fin. ff. si qs ius di. nõ obtemp. & Ang. in ɔs. 8. col. pen. & Bal. in l. & in mulctis. C. de app. & Alex. in l. 4. § prior, col. 2. in fi. ff. de dam. inf. Idẽ concludit And. de Iser. in ɔst. citat. col. 2. in fi. & in cõst. rei vẽdicatione, vbi est ẽt gl. Ex hoc infertur, quod mulcta q̃ irrogatur in regno hodie cõtumaci, est qa condemnaẽ ad tertiã partem mobilium, vt dicit const. pęnam no uẽ vnciarũ, & ibi And. de Iser. & d. const. rei vẽdicatione, & est ritus magnæ curiæ in nu. 239. incipiẽs, item seruat ipsa curia ab eo tẽ pore, &c. alius ritus 202. incipiens, itẽ seruat dicta curia in citatione, &c. sequitur ergo, q ista ɔdẽnatio non fieret ɔ̃ra factũ contuma cẽ. p prædicta. Et hoc vr esse, de mente gl. & Andr. in d. const. rei vẽdicatione. licet male seruent iudices. ſm eum ibi dẽ cõi stylo. tñ curiarũ in aliqbus locis est redacta ista pęna tertia partis mobilium in ciuilibus ad vtrũ tarenum, & in aliqbus curijs soluitur vnus augustalis, vnde seruandæ essent consuetudi

10 nes curiarũ, vbi vigent. † Secunda pœna quã patiẽ contumax, est, quia patitur missionem in possessionẽ ex 1. decreto. l. Fulc. §. 1. ff. ex q. cau. i pos. ea. & l. si finita. §. Iul. & ibi Bar. & doct. ff. de dam. infec. & p totũ tit. ff. & C. de bon. auct. iu. pos. & hodie est decisum in regno p regiã prag. q̃ incipit, relatione, vbi dr, quod est in electione actori accusata vltima contumacia, an velit petere terminũ ad pbandũ, vel petere se mitti in possessionẽ ex primo decreto, & ita seruaẽ hodie, & sic põt in causis ciuilibus pcedi ad diffinitiuã, lite non contestata, & in hoc est correctũ ius

11 cõe, prout alias dixi in superioribus. † Tertia pœna est, qa si reus pseuerat in cõtumacia, pceditur contra ipm ad missionẽ in possessionẽ ex secũdo decreto, & illud parat plenũ præiudicium, vt hr in d. §. Iul. & per Bar. in l. cũ proponas. C. de bon. auth. iud. poss.

12 & est regia pragm. q̃ incipit, Reo, &c. † Sed iuxta hoc pro introductione iuuenũ ad practicã, quæro quid significant isti duo termini. f. primum decretũ, & scdm decretum, dic qd primum decretum, est prima missio, quæ fit per iudicem in bonis ɔtumacis, eo ipso qd incipit esse cõtumax, & fit p mẽsura debiti tm, qñ agitur actione personali, vt d. l. cũ p ponas, & ibi Bar. & doct. & in d. l. si finita. §. Iul. ff. de dam. inf. Sed qñ agitur actione reali, mittitur qs in possessionem totius rei petitæ. l. si qs emptionis. §. sed si qs. C. de pscr. 30. an. & hr in c. prout, & c. cõtingit, de dol. & cont. & est cõst. regni, q̃ incipit, rei vend. & ẽt efficitur verus possessor per primũ decretũ, vt in iuribus pallegatis, & hr p doc. in l. 3. §. fi. ff. de acqu. pos. sed in actione personali nõ efficitur possessor, sed solam detẽ tationem acqrit causa custodiæ, vt d. l. 3. §. fin. & est tex. in l. is, cui in princ. ff. vt in pos. lega. & in l. cũ legati. ff. ex qui. cau. in poss. ea. & in l. si qs ante. ff. de acquir. poss. & per Bart. in d. l. cum proponas. Et ad hoc, vt pcedatur primũ decretum, non reqr q plenè constet de debito, sed sufficit, q summatim, vel per iurm actoris, ex quo modicũ parat piudicium, ſm Bar. in d. l. cum proponas. Secundũ decretum, est secũda missio q̃ fit p iudicem contra eundem reum perseuerantem in cõtumacia, vt dicunt doct. in locis pręal

leg.

leg.& hoc est maioris p̃iud.cij, q̃a transfert vel a possessionem,vt d.l.3.§.fi.iuncta gl. in ver.nobis.ff.de acq.pos.l ẽ,trãsfert dñium, si reus erat dñs alias vsucap.ẽ di ꝯdõnem, vt no.gl.& Bart.in l.p̃toris,in princ.& in l. si si nita.§.Iul ff de dam.inf.& gl.in l.2 i fi ff. si ex not causa aga. Ve℞ non interponit. nisi plenè p̃let de debito per testes vel instrã.ẽm Bar.in d.l.cum ꝓponas,& in l fin.§.finaũt. C.de bo.auth.iud.pos.& Bar.in l. Fulc.§.cũ hoc.ff.de quib.cau.in pos.eatur. Sed ꝑ quantum tp̃s debet reus perseuerare in contumacia,vt perueniatur ad secundum decretũ.Cõ.s ꝯcl'o est de iure cõi, quod sit in arbitrio iudicis,ẽm Bar.in d.l.cum proponas, tñ de æq. tate nõ debet iudex procedere ad secundum decretum,nisi sit lapsus totus annus à die 1. decreti. ita dicit Fel. in c. consult. col.2. de off.de leg.vbi dicit hanc esse cõem opin.nisi alia iusta causa suaderet. sed hodie in regno est statutum tp̃s per duas regias prag.quarũ vna incipit relatione,& alia sequens quæ incipit,reo q̃bus cauetur, ꝙ elapsis trib.mensibus,à die primi decreti, potest peti missio ex secundo,& concesso secundo decreto,habet reus alium mensem,infra quem põt recuperare tenutam,dũmodo soluat totũ debitum, vna cum expensis ꝯ alias elapso dicto mense post ẽm decretum , creditor efficitur verus dñs, & irreuocabilis, cui debet res adiudicari appreciata pro mẽsura debiti,sed ante ẽm decretum,põt reus q̃ñcunq; infra tres menses recuperare tenutam,soluendo expensas, & dando satisdationem,& hoc ẽ: est prouisum de iure cõi, per auth. ei qui iurat. C.de bon.auth vid.pos.In q̃bus aũt causis interponatur secundum decretum, gl in l.iubere cauere.ff.de iur.om.iud.tenet, quod solum in causa dãni infecti, & nõ in alijs, sed veritas est in ꝯtrarium,quod imò in oĩbus causis,locũ habet ve℞ in hoc est dñia,q̃a in causa dãni infecti fit ad iudicatio totius rei , ẽt vltra mensurã debiti, sed in alijs solũ ꝓ mẽsura debiti,vt supra dixi, ẽm Bar.in d.§. Iul. col.an ep.vbi in specie reprobat illam gl.in d.l iubere,& hoc tenet ẽt Alex i d l.iubere, col.4.& est tex.in d.auth.& qui iurat, & in d.l.Falcinius §.1.& 2.& ibi Bart. item in cã damni infecti fit indistincte ad iudicatio,sed in alijs non,sed venditur res, & illud decretum de vendendo,habet vim secũdi decreti, ẽm Bar,in d.l.iubere. Verum emptore non reperto tunc vlt.loco adiudicatur in solutũ creditori.l.a diuo Pio.§. si pignore.ff. de re iud. Et scias quod etiam in actione reali interponitur secundum decretum , secundum Alex.in l.3.§.fin.ff.de acq.possess.

ADDITIO Adde ad istam materiã primi secundi decreti,an interposi.o primo decreto possit reus citari ad reluendam , & in hoc Bal. in l.2. §. si absens.ff si ex noxa. cau. aga. col.3. vers.5. quæritur.dicit quod

14 non. †Et q̃a in prag.incip.reo dr̃ ꝙ fit missio in possessionẽ ex primo decreto pro mẽsura debiti,&c.quantum erit ista mensura de bitũ dicas ꝙ fit missio pro tanta summa quę valeat plusquã erit summa quæ petitur , ẽm gl. not.in authen.ei qui iurat in vers. & per mensuram. C. de bon. auct.iud. possid. ẽm Luc.de Pen. in lege quoties pen. col. C. de dign. lib.12. & firmat Marc. Bon. in dict. prag.reo. Petrus Foll. I. V. D.

15 †Scias tamen,quod nunquam proceditur contra contumacem ad aliquem actum,nisi altera parte instante,secũdum Bar. in auth. ei qui appellat in fin.C.de temp.appel.

ADDITIO Hæc vera intelligas (vt nunq̃ ꝓcedatur ad aliquem actũ ꝯtra contumacem nisi parte instante) vt ꝓcedant quantum ad hoc. vt iudex possit ꝓcedere ꝯtra aliquem tanq̃ contra ꝯtumacem.secus quo ad effectũ q̃ ipso iure inducitur à statuto seu,iure,nã tunc nõ requiritur ꝙ pars accusat ꝯtumaciã,& instet,ẽm Bal.in l.si tutor. C.de inter.qđ dictum satis cõmendat Ant.de Alex. & Ias.in l ꝓperandũ.§.& si q̃dem.C.de iud. & Fel.in c.illud in 4 col.de pscr. Petr. Foll.

16 †Quarta pœna, est ꝯtra contumacem, q̃a non audiẽ nisi refectis expensis,ꝑ tex.& ibi. Bal.in l.sancimus.C.de iud. & debet ẽt satisdare de iudicio sisti q̃ñ vult recuperare tenutam,ꝑ auth.ei qui iurat.C.de bo. auct. iud.

17 poss.& vide infra in x.pęna.†Quinta pœna est,q̃a contumaci põt iudex denegare audiẽtiam non solum in illa causa in qua fuit ꝯtumax,ve℞ ẽt omni alia.Tex.est & ibi gl.singularis in l.sed si ꝑ prætorem.§.sed,& si dũ, ff.ex quib cau.maio. & ibi Ang. idem tenet plenè Ias. in l.iusiurãdum,& ad pecunias.§. ait prætor,in 2.not ff.de iureiur.vbi plus dicit Ias.de mẽte Bal.quod tunc ille iudex põt mandare alijs iudicib.quod illũ non audiãt in aliqua causa,& vide ẽt de prædictis Ias.in l.1.§. fi.col.4. ff. si quis ius di. non obtem.

ADDI

ADDITIO Adde q hoc voluit Ric. magnæ curiæ Vicariæ incipit. Itē si aliqs vel aliqua bannitus,de cuius veritate,& intelle-ctu multa dixi in praxi.mea causa cri.in ver bo,banniantur.& ibi posui oēs pœnas quas patitur contumax. Petrus Follerius.

18 †Sexta pœna est q a ɔtumax pōt capi de ɸso na,& carcerari tex.est cū gl.& Bar. i l.cōsen taneum,C.quo.& qn iud. & in §. si vero ēt quidam in auth.de exhib.reis,& no.And.de Iser.in constit.si quis post litem in princip.

19 † Septima pęna est,q a verus ɔtumax perdit beneficiū appellandi l.ex cōsensu,§.fi. & ibi gl.Bar.& Imol.ff.de appel.& l.j.C.quo ap-pa.nō recipit.& Alex.in l.ɸperādū,§.finaūt reus. C.de iud.vbi plus dicit,q ēt si fit cōtu max ad solam sniam,nō appellat. idē tenet Alex.in l.sæpe, col.24.ff.de re iud. Amplia hoc ɸcedere,ēt in illa snia, quæ nunq trāsit in rē iudicatam,q a verus contumax nō ap-pellat.ita tenent Ant.de But.& Inno.in c.te nor de re.iu.& Ias.in l.j.§.si ɸcurator,col.5. ff.si quis ius dicē.non obtemp. & prędictus adde tex.in l.& post edictum.§.fin.ff.de iud.

20 † Octaua pœna est,q a contumax in nō rñ-dēdo positionibus,vel in nolendo iurare de calumnia,hr̄ pro confesso.c.si post ɸstitum, & ibi per doct.de confess.lib.6. & l.2.§.q si actor,& ibi Bart.& doct.C.de iura.cal.idem in nolenre subire iurm̄ iudiciale,nec referre. l.manifeste, & ibi per doct.ff.de iureiur. & Luc.de Pen.in l.loco℞,col.2. C.de oī agro deser.lib.11.Et de positionibus hr̄ in regia prag.quæ incipit quinta die,&c.Et cōis ob-seruātia in regno,est q qs citetur tribus vi-cibus,vt veniat rñsurus, ad se examinādum super articulis, & in vltima citatione debet inseri totus tenor articulo℞, & postea inter-ponitur decretum,q habeatur pro cōfesso. ita de hoc est ritus magnæ curiæ in nu.250. incip.item seruat ipsa curia q si qs,&c. vbi ēt dr̄,q à tali decreto nō appellatur, q limi ta,nisi citatus sit abs̄s,q a non pōt hr̄ pro cō fesso,vt no.Ias.in l.1.§.si.col.4 ff.si quis ius

21 di.nō obtemp. †Nona pœna est,q a contu-max pōt excōicari gl.est in c.1.de dolo,&cō tu.lib 6.& gl in c.constitutus, de snia excō-mu.lib 6.& Bald.in l.3.in vers.not.C.de ɸ-cu.& Fel.in c j col.5.ver.vtrum excōicatio, &c.de iud. vbi plus dicit qđ ante,quam ex-cōicetur quis ob cōtumaciam,debet citari,

22 vide c.cū ɔtumacia de hære.lib.6. †Decima pœna est q a ɔtumax petēs reuocari tenuiā, seu primū decretū tenet satisdare, ēt si possi deat imobilia, & sic ɸdit priuilegiū.l.scien-dū.ff.q satis.cog.gl.est singularis i §. si vero ēt in fin.in ver.fideius.in auth. de exhib. res quā gl.sequtur Bar.in l.hæc aūt.§.si ff.ex qui bus causis in pos.ea.& Ias.in d.l.sciēdū, col. 2.vbi plures allegat,& ibi ēt Alex.& adde,

23 q dixi supra in 4.pęna.†Vndecima pęna est, q a ɔtumax in nō parēdo iudici, perdit bñfi ciū iuratoriæ cautionis gl.est,& ibi Bald.in auth.ei q iurat.C.de bo.auc.iud.pos. & gl. & Abb.in c.qua frōte de app.& Ias.i l.j.col.

24 pen.ver.3.fallit,&c.ff.q satis.cog.†Duodeci ma pęna est,q a vasallus ɔtumax verus, q ci tatus dixit,nolo venire ɸdit statim feudum ita tenet And.de Iser.in c.1.col.2.i fi.de mil.

25 vas q cōtumax est.†Tertiadecima pęna est, q a ɔtumax in cā criminali, primo ɔdemnat ad tertiā partē mobiliū,& reliqua eius bona ad notanī, & si ɸseuerat in ɔtumacia per an nū,foriudicat.s.q a hr̄ pro ɔuicto, &ɔfesso,& ɸ rebelli,& ab oibus pōt impune occidi, & oia eius bona ɔfiscant elapso anno. De hoc est cōst.regni,q incipit,pœnam reo℞. & ibi plenè ɸ And. de Iser.vbi hāc pœnā de foriu dicationē ponit,& ibi declarat, qđ hēt locū solū in del ctis irrogātibus pœnam mortis nālis,vel ciuilis,vel mēbri abscissionis,& de hoc est capitulū regni,in nu.152. qđ incipit siue qs,&c.idē declarat And. de Iser. i c.j.§. si vero violato,col.1.de pace tenen.&in c.j. in prin.in 2.col.in ti.hic finit lex,&c.& vide

26 infra in 24.pœna. †Decimaquarta pęna est q a cōtumax perdit beneficiū legis, l.vbi cœ ptū,ff.de iud.quia conuentus corā vro iudi ce,non pōt allegare litis pendentiam coram alio iudice,corā quo fuit cōtumax.ita tenet Bar.in d.l.vbi cęptū,& Alex.in l.q uis,ff.de in ius voc.& Bart.in l.sepulchri, ff.de sepul. vio.& Alex.in l.3.col.2.ff.de re iud. Et sic re manet ɔclo,q contumax non pōt opponere

27 exceptionem litis pendentię.†Decimaquin ta pęna est, q a contumax qui recuperat re-futā cōcessam est primo decreto, nō pōt vl terius declinare forum, dato q alias hēt ex ceptionē declinatoriā.ita tenet Ang.& Imo. in l.si fi.§.itē videamus,ff.de dā.inf. & Ang. in l.eū q.ff.de priui.cred.& Alex in l.qdam

28 ɔsulebar,ff.de re iud.in fi.col.j.† Decimasex ta pęna est, q a iudex pōt mandare colonis, & inqlinis ɔtumacis, q non rñdeāt ei de pē

sionibus,& pōt mādare qđ nullus vadat ad colendo eius agros.& ista est noua pœna,& pulchra,& parū cognita à iudicibus ita tenet Abb. per illū tex. in c. grauē, de sent. excom.

29 † Decimaseptima pœna est, qa cōtumax in nolēdo rñdere libello coram iudice, potest exponi tormētis ad eruēdam rñsionem affirmatiuam, vel negatiuam, nō tñ torquet præcise, vt cōfiteatur, sed solum, vt rñdeat,& iste est casus, in quo irrogatur tortura sine iudicis. q. a datur ad alium finē. ita singulariter tenet Bald. in l. accusationem, col. 3. C. qui accus. nō poss. & Paris in tract. synd. in vers. tortura in c. sequitur quæstio,&c. col. fin.

ADDITIO Vide late dicta p me in praxi. mea crim. in 3. partis principia. in verbo,& si confitebuntur. Pet. Foll. V.I.D.

30 † Decimaoctaua pœna est, qa contumax hr pro pnte in sui p̄iudicium, tex. est in auth. qua in p̄uincia in fi.& ibi Bal. C. vbi de cri. agi opor.& gl. in l. de vnoquoq;. ff. de re iu. & Bal. in l. cum frēm, col. fi. C. de his, qui vt

31 ind. † Decimanona pœna est, quia iudex pp contumaciam pōt sequestrare fructus rei petitæ, ſm Abb. in c. olim ex literis.& ibi etiā

32 Fel. de rescrip. † Vigesima pęna est, quia ɔtumax qui nō vult rndere coram iudice, hr p negante, vel confitente, ſm quod est ei magis præiudicium, text. est,& ibi doct. in l. de

33 ætate, §. qui tacuit. ff. de interrog. actio. † Vigesimaprima pœna est, q a iudex pōt pcocedere ɔtra contumacem ad capienda pignora.

34 l. j. § qd ergo. ff. de ven. insp. † Vigesima secunda pœna est, quia vbicunque cōtumax hr pro confesso, puta vigore statuti, tunc ēt efficitur infamis,& non potest testificari. ita

35 tenet Fely. in c. super eo. el j ī fi. de test. † Vigesimatertia pœna est, quia si qs fuit excōicatus ob contumaciam, vt dixi supra in 8. pœna,& perseuerat per annum in contumacia, elapso anno redditur suspectus de hęresi. Verum si fuit citatus pro crimine hæresis & fuit excōicatus, vt cōtumax, elapso anno habetur pro conuicto,& pōt puniri vt hęreticus, tex. est in c. excōicamus. §. qui autē de here.& in c. cum cōtumacia, de hęre. lib. 6. sed si fuit citatus ob aliud crimen, non habetur pro hęretico. sed solum redditur suspectus de hęresi,& pōt indici sibi purgatio. ita declarat Abb. in c. grauem. de pœnis. & And. de Iser. in c. j. vers. post annum, de stat. & consuet. contra lib. eccl. Verum semper habetur pro cōuicto de illo crimine, pro quo fuit citatus, vt not. gl. in d. c. cū cōtumacia, in gl. fi.& spec. in tit. de accu. §. sequitur, col. j. vers. porrò, de hoc habemus in regno vnū capitulum in nu. 99. quod incipit, itē statuimus, q si contingat &c. quo cauetur q si qs perseueret per annum in excōicatione, debet per p̄latum denunciari curię seculari, & legitima pœna puniri per iudicem secula

36 rem. † Vigesimaquarta pœna est, quia si qs fuit contumax pro minori delicto, pro quo s. non potest forjudicari, puta quia nō irrogat pœnam mortis, vel mēbri abscissionis, vt dixi supra in 14 pœna iste bannitur,& condemnatur ad tertiam partem mobiliū, & eius bona annotantur, p̄ut, ibi dixi. Verū elapso anno nō forjudicatur, sed omnia bona publicantur, reseruato iure liberorū, ſm const. regni. Et si voluerit reuerti ad defendendum se, debet causam in vinculis,& si venir absolucdus in causa principali, adhuc debet stare tanto tpe in carcere quāto tpe durauit in contumacia, ita hæc omnia deciduntur per capitulum regni. in nu. 151. quod in

37 cipit, siue quis,&c. † Prædicta oīa procedūt vbi agitur de contumacia rei. Quid autē de contumacia actoris, qualiter punitur actor cōtumax? Dic, q in causa ciuili, si reus cōparuit ī vltimo pemptorio, actor vero nō cōparet, euanescit citatio,& edictū circūducit. tex. in l.& post edictū. §. j. ff. de iud. sed actor nō punitur ad alia pœnā, nisi quia absoluit reus ab obseruatione iudicij,& actor condēnatur in expensis, quas tenetur reficere, antequam iterum agat, ſm And. de Iser. in cōst. sponte volentibus. sed in cā criminali accusator non cōparens, vltra cōdemnationē expensarū punitur ad sextam partē mobilium, vt est const. q̄ incipit accusatorū temeritas,& ibi And. de Iser. itē in ciuili p̄ceditur contra actorē contumacem, ſm formā auth. qui se

38 mel, C. qūo,& qn iud. † Vltimo adde hic, q is demū punit, vt ɔtumax, á quo pet ī aliqd dari vel fieri, secus, si citetur, si sua putauerūt interesse, quia talis citatio nō arctat ipm ad cōparendū,& si nō comparet, non potest dici contumax, nec puniri. quia illa dicitur citatio voluntaria, ſm Bald. in c. j col. 5. vers. & not.&c. de mil. vasal. qui cōt. est. & Paul. de Cast.& Alex. in l. testamēta omnia. C. de test.& habetur in decis. 2. & decis. 24. const. Neapolit. Rob. Mar. V. I. D.

Sequi

Sequitur tertium membrum iudicij. De libelli oblatione, tertio membro iudicij.

1 Libellus iudici, & parti offerri debet.
2 Libellus ita clarus esse debet, ut possit reus deliberare, an velit cedere vel contendere.
3 Copia libelli datur reo, sumptibus actoris, in regno.
4 Libellus ut procedat, quid continere debeat, & numero 5.
6 Prælatus agens nomine ecclesiæ, an debeat exprimere eius nomen, vel ecclesiæ.
7 Syndicus vniuersitatis agens, quod nomen debet in libello ponere.
8 Actor pupilli qualiter concipiat libellum.
9 Libellus contra ecclesiam, qualiter formetur.
10 Libellus qualiter formetur contra infantem.
11 Libellus qualiter concipiatur contra furiosum.
12 Libellus criminalis, ut valeat, quid continere debeat.
13 Dies commissi criminis, si apponitur in libello, & non probatur, reus absoluitur.
14 Accusator ad instantiam rei tenetur declarare diem commissi criminis in libello.
15 Clausula, peto mihi ius, & iustitiam ministrari, quid operetur in libello.
16 Clausulæ omni meliori modo, &c. quid in libello operetur.
17 Clausula non se astringens, quid operatur.
18 Clausula, & protestatur de expensis, quod importet in libello.
19 Libellus non potest præsentari die feriato ad honorem Dei.
20 Libelli porrectio, non est de processu iudicij.
21 Libellus præsentari potest etiam die feriato ad honorem Dei, quando periculum est in mora, vel res est tempore peritura.
22 Libellus debet esse clarus, & certus.
23 Libellus non debet esse generalis.
24 Libellus quantumcunque generalis, & obscurus, admittitur in causis summarijs, nisi tāta sit obscuritas, ex qua reus non posset deliberare.
25 Citationem debet libelli oblatio præcedere.

1 Tertius † membrum iudicij est libelli oblatio. Nam is, qui vult recte ordiri telam iudicij, primo facit partem citari, ut veniat ad respondendum petitioni in iudicio, & parte citata comparēte, offert libellum iudici, & parti, iuxta auth. offerat,

2 C. de lit. contest. † & debet libellus esse, ita clarus, ut reus possit ex eo deliberare, an velit cedere, vel contendere, l. 1. in princ. ff. de eden. & d. auth. offeratur, & no. Bart. in l. fi.
3 in rē. ff. de rei ven. † Debet aūt dari copia libelli reo, expensis actoris, ut est gl. in cl. 2. in ver. oblatos. de appel. & est decisum in regno per regiam prag. quæ incipit. comparē
4 te, &c. † Et qm̄ ista materia libelli est valde trita, & in quam plurib. locis vētilata, maxime per Spec. in tit. de libel. cōcep. & per Cano. in tit. de lib. obl. & per Bart. & doct. in l. edita. C. de eden. & Ias. in §. omnium inst. de act. & in varijs locis, propterea non multum me extendo solum pro introductione iuuenum, attingam ea, quæ sunt necessaria in libello. vnde est sciendum quod libellus ah hoc ut procedat, debet continere, quinque conditiones, videlicet, quis quid coram
5 quo, quo iure operatur, à quo. † Primo debet continere, quis. i. nomen actoris, vel accusatoris, puta Titius agit, vel accusat.

ADDITIO Nomen actoris in libello exprimēdum (ut vides) in qr do. Auct. cuius rei causa extra rē minime est illud scire an prælatus volēs agere in causis ecclesiæ debeat concipere libellū noīe suo, vel noīe ecclesiæ? & vr̄ quod noīe ecclesiæ, ut in c. inter dilectos, de fi instr. & in e. literę de dilatio. &
6 est rō quia prælatus † non habet suo noīe directā actiōnē vel utilē, auth. sed hodie. C. de epis. & cler. ꝓut voluit Host. in c. olim, el j. de rest spo. in verbo noīe domus, mouetur quia rectores seu pl̄ati sunt procuratores, & nō dn̄i, c. 2. de dolo, sed hoc late ꝓsequitur Mar. Soc. in c. j. de lib. oblat. num. 107. vbi di
7 stinguit tres casus de qbus p eum. † Et quid de synd. cuius noīe debiti libellum ꝯcipere? In quo dicendum est quod in ciuilib. debet noīe vniuersitatis, vel collegij vel ecclesiæ libellū ꝯcipere, sm̄ Soce. in ti. de lib. obla. §. iā nūc videndū vers. si vero prælatus, & hr̄ pet. Inno. Ioan. And. & Io. de Imo. in c. fi. de pc. & si ageret, & conciperet libellum, & nō diceret noīe vniuersitatis vel syndicatio nomine vr̄ potius agere ꝓprio noīe, si vero loqtur criminalibus syndicus non pōt concipere libellū syndicatio noīe, aut nomine vniuersitatis, sed proprio, sm̄ Dyn. & post eum Cyn. Bald. & Sal. in l. 2. C. qui accu. nō poss.
8 † Et quid de actore constituto à tutore, vel à puppillo cū auctoritate tutoris, cuius nomi

ne debet libellum concipere? & certe debet similiter libellum porrigere nomine pupilli, de quo vide per do. Maria Soc. in d. c. 1. de libel. obl. num. 118. vbi etiam habes quid de tutore, & procuratore, & æconomis ac alijs, Petrus Foll. V. I. D.

SECVNDO, quid. i. rem petitã in libello quã debet actor designare ꝑ duos cõfines, seu ꝑ duas demõstrationes. alias posset dici libellus obscurus. ſm Bar. ĩ d. l. si in rẽ, ff. de rei vẽd. & in l. forma. ff. de cenſ. Tertio, coram quo. i. nomen iudicis, ordinarij, vel delegati coram quo porrigit̃ libellus nõ tñ est necesse exprimere nomen propriũ, licet possit libellator, si vult, sed sufficit ipm mentionare ꝑ nomẽ sui officij, ita vt sit certũ de ꝑsona. Quarto, quo iure petat̃. i. debet cõtinere cãm concludente, puta, peto centũ, qa mutuaui, &c. vel peto puniri, qa tale delictũ cõmisit, &c. Nam si cõcludens cã nõ ponit̃, non ꝓcedit libellus, vt si dico, peto cẽtum, qa rex est in Frãcia, vt no. gl. in l. 2. §. circa. ff. de doli. excep. & Bar. in d. l. edita, col. 2. nõ tñ est necesse exprimi nomen actionis in libello, sed sufficit, ꝙ taliter narret̃ factum, ꝙ ex narratione facti possit elici, q̃ actio inten tet̃ tex. est, & ibi Abb. & Fel. ĩ c. delicti de iu. debet tñ esse cautus aduocat⁹ in ꝑquirẽdo, q̃ actio sibi cõpetit, ad hoc, vt ſm nãm illius actionis sciat adaptare verba libelli, non tñ habet necesse illã exprimere, vt d. c. dilecti. Quinto debet continere à quo. i. nomẽ rei conuenti. Istis ergo quinque conditionib. concurrentibus, erit rectè formatus libellus vt declarat Spec. in tit. de libel. concep. §. 4.

ADDITIO Debet et̃ libellum continere nomẽ rei à quo aliqd petendũ erit, (vt dicit dñs auctor, & bene.) pro tyronibus tñ illud non inutile erit scire, an si agere quis voluerit ꝯtra ecclesiã debeat cõcipi libellus contra plãtũ ipsius ecclesię vel contra ipsam ecclesiã? & in hoc teneatis qđ cõcipi debet libellus cõtra platum noĩe ecclesię (v. g. ago contra platum qui noĩe talis ecclesiæ debet mihi centũ ſm Spec. in tit. de lib. obla. §. iã nunc vers. contra syndicũ.

9 † Et quid sit agẽdum erit contra pupillũ, & tunc si est infans minor septẽnio, & tunc debet agi contra solũ tutorẽ si habet. alioqn peti quod detur tutor ipsi infanti. l. 1. §. 1. ver. ita tñ. ff. de dã. tut. & ibi gl. & not. gl. in auth. causa quæ sit cum monacho. C. de episc. & cle. talis. n. nõ põt in ius vocari, vt est bonus tex. in l. 5. in princ. ff. de in ius voc. & no. in l. 2. ff. de cõd. fur. & debet concipi sic libellus conqueror de p. tutor. b. pupilli infantis, & ita cõcludit Affl. in decis. sacri regij conf. Neap. in decis. 261. incip. fuit in consilio, aut est maior septennio, & debet libellus concipi contra eũ auctoritate sui tutoris, vt puta, conqueror de b. pupillo, & p. eius tut. c. Rai. extra de test. & ita tenet Spe. in tit. de lib. obl. §. iã nũc videndum vers. porrò.

11 † Et idem dicendum est si agitur contra furiosum & mente captũ, nã illi æquiparentur infantibus, & ꝓsumuntur abesse, eum nihil intelligant, l. 2. § peti. ff. de iur. cod. & nõ possent in ius voc. l. quinque in prin. ff. de in ius voc. Petr. Fol. V. I. D.

12 † Et ꝓdicta procedunt in ciuilibus, sed in libello criminali accusatorio reqrunt̃ aliæ solẽnitates, q̃ tradunt̃ ĩ l. libellorũ ff. de acc. & ꝑ gl. l. in causis. C. de acc. videlicet locus cõmissi criminis, annus, mensis, indictio, & regnatio impatoris. Quę regnatio licet nõ requirat̃ de iure, vt dicit Bart. in d. l. libellorũ ĩ 2. col. tñ de cõi consuetudine ponitur in locum consulis, quẽ hodie non habemus. Dies aũt cõmissi criminis, non debet apponi, ſm

13 Bar. ibi. † imo caueat libellator, ne apponat diem, qa si nõ probaret delictum esse cõmissum illo die, succũberet, quia sic nõ ꝓbaret ita ꝑ plura tenet Ias. in l. 1. in prin. col. fin. ff.

14 de eden. † Si aũt ex aduerso reus pateret ab accusatore, vt declarare debeat diem, posset hoc petere, si vult ꝓbare ꝯtra in coarctando negatiuã, vt qđ tota illa die fuit alibi, & tũc tenet̃ accusator ad instantiã rei declarare diẽ cõmissi criminis. ita plenã declarat Ias. in l. 2. si qs Ephesi. ff de eo, qđ cer. lo. Bar. in l. is, q̃ reus, col. 5. in fi. ff. de pub. iud. Sed ꝯtrariũ, & melius tenet Imo ĩ d. l. is, q̃ reus, col. 23. in fi. quem ibi sequit̃ Alex. in add. ad Bar. de quo art. vide oĩno. Franc. de Are. in c. qualiter, & qñ, §. debet, col. 7. de acc. Et ꝓdicę solennitates, requirũtur et̃, qñ agitur ciuiliter ex delicto dũmodo sit talis actio, q̃ infamet, alias secus, ſm Bart. in l. ꝑtor edixit in prin. ff. de iniur. & Bar. in l. j. §. j. ff de susp. tur. &

15 in l. itẽ exigitur. ff. de dolo. † Solent in calce libelli apponi nonnullæ clausulæ per aduocatos, quarũ quatuor tñ ego puto esse valde vtiles, & in oĩ libello apponi debent pro vtilitate libellantis. Et prima est illa. Super quibus omnibus, & eorũ singulis peto mihi

ius

ius,& iustitiam ministrari, quæ cl'a saluat liuat libellū ab omni ineptitudine, s'm Abb. in c.1. cum dilectus, col.17. de ord. cog. & Alex.in cons.121.col.pen.in 1.vol.& Ias.in §. oīum,col.20 21.de act.& Pet.Phil. Corn.in
16 cons. 305.201.in 3.vol.†Secunda cl'a vtilis est illa,Omni meliori modo,&c.quæ operatur, vt in casu dubio libellus interpretetur eo modo, quo fauorabilius est actori libellanti,s'm Alex.in cons.7. col. 3 vers.hoc ēt,&c. in 3.vol. & Ant.de But. in c. literæ,de dilat. & in c. examinata, de iud. de cuius cl'æ virtute vide plura per Fel.in c.cum super,col.pen.&
17 fin. de off. deleg. † Tertia cl'a vtilis est illa. Non astringens, &c. quæ operatur vt actor non teneatur probare qualitatem deductam in libello s'm Bart.& doct.in l.diuus,ff.de re iud.& Alex.in cons.6.col.2.& 3.vers.3. respondeo,&c. & ver. nec est necesse, &c. in 3 vol. alias fine illa cl'a succumberet non probando qualitatem datō,cp pbaret factum principale,s'm Bart. in cons.117. inc. accus. &c. & Abb.in c.licet,col.14 de prob.& in c.examinata,col.4 de iud & Paul.de Cast.in cons.405.
18 col.1.in 2.vol.† Quarta cl'a vtilis est illa. Et protestatur de expensis,&c. per quam censet interpellatus iudex,vt condemnet victum victori ad expensas, ad quas non tenet iudex cōdēnare,si non petantur, licet posset cōdēnare si vellet, sed qn̄ sunt petitæ, tenetur oīno iudex declarare sup expensis, & condēnare condemnādum,alias faceret litem suam, ita dicit Bar.in l.properandum,§. sin aūt alterutra,col fi.C.de iud.& ibi ēt Bal. idem tenēt cōiter doc.in l. 4. §. hoc aūt iudicium, ff.de dam. inf. An aūt sit necesse dari libellum in scriptis,& q.d seruat hodie in regno,dixi plenè supra in 4. parte huius tract. in 9. dist. &
19 ad ibi dicta me remissio.† Vltimo super hac mā,quærovtrum libellus possit pn̄tari in die feriata.Dic,cp in die feriata ad honorem hominum,non est dubium, cp pōt pn̄tari iudici p l. milites,§ 60. ff.de indul. sed dubium est de die feriata ad honorē Dei.Bar.in l.ex quacunque,§.fi.in rep.ff.si q.s in ius voc. non ie. tenet fl'r,cp pōt pn̄tari, per gl. in c. placita, 15 q.4. Verum idem Bar.in l.nec quidq̄. §. de plano,ff.de off.proc. tenet contrarium,& hanc contrariam partem.s.cp non possit pn̄tari,tenet Abb.in c.significauerunt, & ibi ēt Fel.col.4 de iud. & Alex.in l.1. ff.de fer. vbi tenet pro firmo,cp dispositio,d §.60.non habet locum in ferijs ad honorem Dei. Idem tenet Bar.in extrau.ad reprimendam.in ver. de plano,& hęc vr̄ magis cōis opin. sed Lāf. in cle.sæpe,vers.de plano,de verb. sig. tenet
20 primam partem. † pro qua facit, cp libelli porrectio non est de processu iud.s'm Bal. in d.l.ex quacunque,col.fi. & Bal. in rub. C.de in ius voc.& Bal.& Alex.in l.1.ff.de ius voc. & Fel.in c.1.col.1.de lib.obla. Sicut ergo alij actus extraiudiciales possunt expediri de feriata ad honorem Dei, vt habetur in l. 1. fi. C.de fer. ita & ista præsentatio libelli.

ADDITIO Adde plenè dicta p Mar. Soc.in c.1.de lib.oblat.nu.148. Pet. Foll.

Sed in iudicando non esset recedendum à cōi opin.contraria,quę rectè vr̄ comprobari,per d.l.fi.quæ prohibet oēs actus, qui co-
21 ram iudice expediunt. † Quam opin.cōem limita non procedere, qn̄ periculum esset in mora,vel res esset tpe peritura, qa tunc potest pn̄tari,ēt in die feriato ad honorem Dei s'm Abb.in c.fi.col.6.& ibi ēt Fel.in 4.col.de iud.& Feder.de Sen.in consil.139. Secundo limita non procedere, in libello appellatorio,quia indistinctè pn̄tari potest in die feriato ad honorem Dei,secundum Fel.in d.c.fi. col.5.& Bal.in l.1.per illum tex. C.de fer. & glos.in c.appell. vers. lecta,de appell.lib.6.
22 ADDITIO † illud tn̄ ad aduertendū est, cp libellus debet esse clarus, & certus, vt pbatur in l.ampliorē, §.in refutatorijs, C. de app & in auth.de test.imperf. §. nos igr̄, col.8.& l.certum,ff.de confes. & c.cum clamor extra de test.& c.lr̄æ extra de dila. vnde nihil ambiguitatis,&obscuritatis ptinere debet,c.cōstitutus extra de teli.do.& ibi p Inn. no.quod qdem. Primo limitandum erit nisi obscuritas contingeret rōne duplicis vel plurium interpretationum,sensuum,vel intellectuū,& in quolibet sensu & intellectu cōcluderet intentio agēis arg.eo. q̄ no.do.Ant. in c.vt sup de reb.eccl.nō alie. Secundo limitanē vt pdicta pcedāt vt si opponatur, secus si nō opponit,qa pcedit libellus, & satis est cp in processu postea fit declaratio,l fi. iūcta gl.C.de ann.excep. pōt tn̄ iudex reiicere libellum obscurum, vel facere cp declaretur ēt parte non opponente,s'm Ias.in l.age,fi.col. C.de transac.Tertio limitatur si obscuritas, seu dubietas respiceret principalē intētionē libellātis, secus sit vltra intētionē libellantis adeo cp principalis intentio sit clara,qa si ali

quid in libello adijcitur quod sit obscurum nō viciat libellū, nec si petat, arctat libellās ad declarādū, sm Host. Io. And. & do. Anr. in c. lrę extra de dilat. & probat in c. ex teno re extra de for. cōp. Quarto limitatur vt ꝓcedat id qđ supra dixi si modo incertitudo reddet rem dubiā, secus si hr̄ pro certa puta quia dicatur ꝙ res fuit empta vel vēdita vl tra vel citra dimidiā iusti pcij c. pe. de emp.
23 & vend. & ibi doc. † Item libellus non dēt esse gn̄alis, & rō est quia omnis gn̄alitas parit obscuritatem, e. pen. extra de ꝯtr. vtil. vel inut. l. ita fidei. ff. de iure fi. l. in tradendis, ff. cōia prædio. fallit hæc regula nisi agentis intentio cōcluderet in qualibet spē generis, facit text. & ꝙ ibi not. Ioā. And. in c. præterea el secondo, de accus. Item limitatur vt limitatur præcedens conclusio. Petr. Foll.
24 . † Vnum tn̄ scias, ꝙ hodie in regno causę sunt summariæ, vt pluries dixi. Vn̄ admitteretur libellus q̄cumcunq; gn̄alis, & obscurus, vt no. Bar. in extrauag. ad reprimēdā. in vers. & figura, circa mediū. Verū hoc intelligitur, nisi sit tāta obscuritas, ex qua reus nō posset deliberare, qa tunc parte opponente nō procedit libellus, qa tolleretur defensio reo. ita pulchre tenet Alex. in cons. 31. col. 3
25 in 4. vol. † Item non obstāte, ꝙ præposui citationem in ordine, tn̄ in practica ordo est, vt primo pn̄tetur libellus iudici, & postea super eo expediat citatio qa dēt iudex primo videre libellū, vt possit deliberare, an sit iustus, vt sup eo ꝓcedatur. ita declarat Fel. in c. j. col. j. de libel. obl. Rob. Mar. I. V. D.

De reconuentio, quarto membro iudicij.

1 *Reconuentio quando, & quomodo fiat, & alia de reconuentione remissiue.*

1 Quartum membrum iudicij, est † reconuentio, nam porrecto libello, & oblato parti solet reus reconuenire actorem ante lit. cont. si aliquid est reci proce petiturus ab eo. & hic esset tractanda materia reconuentionis, videlicet, in quib. causis habet locum, & quæ sit eius natura, & coram quib. iudicibus proponi pōt. Verum, quia illam materiam satis copiose tractaui supra in 4. parte huius tract. in 6. dist. princ. ideo ad ibi dicta me remitto, quæ habeantur hic pro repetitis. Sequitur quintum membrum iudicij.

De laudatione, V. membro iudicij.

1 *Auctor laudatus, quis dicatur, & ad quem effectum sibi lis denunciatur.*
2 *Auctor an laudari possit coram arbitro.*
3 *Reconuentio non habet locum coram arbitro.*
4 *Euictio per hypothecariam operatur, vt emptor agat ad interesse, etiam sine denunciatione.*
5 *Auctor quando, & quo tempore litis laudari debet.*
6 *Fideiussoribus pro euictione, an debeat lis denunciari.*
7 *Pupillo an possit lis denunciari.*
8 *Durante termino dato reo ad denunciandum auctori, an debeat supersederi in causa.*
9 *Auctorem auctoris sui an possit quis laudare, & an teneatur sibi de euictione sine cessione.*
10 *Auctor laudatus, non potest ex sua persona declinare forum.*
11 *Fiscus Auctor laudatus, an possit declinare forum.*
12 *Auctor laudato, qualiter fiat denunciatio.*
13 *Auctor laudatus an teneatur subministrare expensas pendente iudicio ante rem euictam.*
14 *Denunciatio litis cui debeat fieri si venditor sit mortuus nullo hærede superstite.*
15 *Pactum quod absque litis denunciatione teneatur venditor de euictione an valeat.*
16 *Venditor an teneatur de euictione nulla facta denunciatione, si notorium erat quod debebat sequi euictio.*
17 *Emptor si non defendit causam facta denunciatione, an aget de euictione.*
18 *Emptor an possit denunciare litem auctori auctoris sui.*

1 Quintum membrum iudicij successiuum est laudatiuo. † Dr̄ aūt auctoris, à quo qs habet causam, l. Pōp. § cum quis, ff. de acq. pos. & l. an vitium, ff. de diu. & temp. præscrip. & l. auctore, C. de euic. Nam si aliquis conuenitur aliqua actione reali, ad aliquam rem, debet conuentus laudare suum auctorem, & sibi litem denunciare ad effectum vt possit contra eum hr̄e recursum de euictione, l. emptor, C. de euict. de qua materia vide plene And. de de Iser. in cap. 1. si pro feu. vas. ab aliquo inter emp. fue. & Alex. in l. nō solū, §. morte, col.

.col.antep.& pen.de op.no. nun.ff. & in l.2. §.voluntate,col.3.in fin.& seq ff.sol.mat.in quibus locis cumulat multos casus, in quibus absque denunc.habetur recursus de euictione contra auctorem.

2 ADDITIO † Adde hic nunqd auctor possit laudari ꝯtra arbitro ita ꝙ arbiter possit cognoscere ꝯtra auctorē laudatum, vide batur dicēdū ꝙ sic,ex pluribus,& primo qa arbitria sunt redacta ad instar iudicioꝝ.l.1. ff de arb.& plenè hr̄ ꝑ Bar.Soc.in ꝯs.195.in 2 parte,vñ sicut in iudicio ordinario hēt locū laudatio i auctorē pari mō corā arbitro. Secūdo,qa rō quare fuit itroducta laudatio in auctorē, fuit ad effectū vt possit hr̄i recursus de euictione ꝯtra venditorē, & ne dãno ꝑuenī⁹ efficiat̄, & ne vēditor lucretī cū aliena iactura.l.emptor. C.de euict. hæc aūt rō militat in casu isto. Itē qa arbiter debet seq ordinē iudicioꝝ, d.l.j.& ibi Bart.ff. de arb. tertio, quia licet non sit factū cōpromissum inter cōuentum.& cū qui laudatur in auctorem,& sic videatur ꝙ arbiter non possit cognoscere cōtra eū.& per ꝯñs ꝙ non hēat locum auctoris laudatio, nihilominus pōt in cidenter cognoscere cōtra eū,licet non principaliter,vt est tex.i l.cū ꝓponas.C. de reb. cred.ſm̄ tertiā lect.vt ibi ꝑ gl.Sal. & doc.cōtrariam opinionē credo veriorē, ex plurib. & primo quia arbiter nullā hēt iurisdictionē sed notionē seu cognitionē ut.l.notionem.ff.de verb.sign. vbi gl.& in l.a ptor in prin ff.de re iud. vnde nihil pōt nisi ſm̄ arbitrium ei ꝑ partes datum, vt l.nō distinguemus.§.de offō.ff.de arb. & in c. cū dilectus extra eo.tit.hinc est ꝙ arbiter suā sniam exequi non pōt,sed illā exequuntur iudices ordinarij,vt l.à diuo pio.ff.de re iud.præterea arbiter non pōt aliā pœnā in snia apponere quā sit conuentū in cōpromisso, & si apponeret̄ frustra esset apposita ſm̄ Bal.in l.ꝙ tñ, §.fi.ff.de arb.Itē licet aliq. iudices possint cōpellere litigatores edere noīa testium ꝓducendoꝝ,tñ secus est arbitrio, qui non pōt cogere litigatorem exprimere vel exprimi facere aduersario noīa testium quos ꝓducere voluerit,casus est in l.nā ex oībus.ff.de arbit.Item nec pōt citare testes ꝓducēdos,sed illi debent citari ꝑ iudicē hñtem iurisdictionem qui habet testes cogere iurare, & deponere,ſm̄ Bal.in c.1.de inue. inter do. & vas. in vsi.feu. & est rō quia ab eis non fuit data potestas ipsi arbitro in eos, vnde,sic ergo dicendum est in isto casu,vt non possit citare auctorem laudatū,& cōtra eū procedere,cū ab eo non sit ipsi arbitro data ptās in eum, nec etiā virtute prorogationis posset in eū procedere, qa prorogatio iurisdictionis fieri pōt qñ iudex hēt iurisdictionem,& tribunal.vel iurisdictionem tm̄.l.1. & ibi Bart.2. col.in prin.vers.venio,ad sequētem gl.ff.de iud.aliās non, quia consensu priuatorū.C. de iurisd.om.iud.& sic posito ꝙ auctor laudatus compareret,& assumeret iudicium in se adhuc arbiter nihil contra eum cognoscere posset. †Item pro ꝓdictis ēt, & illud facit
3 quod traditur in c. constitutus extra de arb. vbi habetur reconuentioni locū nō esse corā arbitro, illa siqdem rōne, (ꝙ arbiter nō nisi de ijs iudicandi ēt ptātem de quibus in eū extiterit cōpromissum, & in iure validū est argm̄ de rebus ad ꝑsonas ſm̄ Bal. in l.ꝑcibus 25.col.C.de imp.& alijs sub.& in l.cōuenticulam ver.item est aug.C.de epis.& el. ego si ratione rei non cōprehense in compromisso arbiter non pōt iudicare. Idē dicē dum est rōne personæ quæ nullam ptātem ipsi arbitro dedit, vt est actor laudatus, & sic si ponat̄ casus quod actor laudatus venires condemnandus absurdum esset dicere ꝙ snia condemnatoria posset ꝯtra ipsum semper arbitriū,cum in eū nullam habeat ptāte nec ex vi iurisdictionis,cū nullam habeat, nec ex vi ptātis attributæ in cōpromisso, cū ꝑ eum nulla fuerit data ptās, nec ex vi prorogationis cū prorogatio iurisdictionis fieri potest in eum qui habet iurisdictionē, sed arbiter nullam habet,ergo arguendo à sufficienti partiū enumeratione quod in iure validū est.l. patre furioso.ff.de ijs qui sunt sui vel alie.iur.sequitur ꝙ nullo modo corā arbitro habeat locum laudatio in auctorē vt possit cōtra eum ꝓcedi, & ita alias obtinui Salerni in facto,ꝑ decretū magnifici Matth. Gramcæ,& ita videtur tenere Bald.in l.libera.C.de feu.3.col.vers.& scias. Pet. Foll.

4 †Quibus adde aliū casum.s.vbi res esset euicta per hypothecariā.nam pōt emptor agere,ad interesse ꝯtra venditorem ex illo capite,qa res non fuit sibi tradita libera, & agit tunc ēt siue denūciatione ita tenet Iac.Bur. in l.sit tibi.C.de euic.& Alex. in consil. 67. in 3.vol.& Ang.in l.j § si hæres.ff.ad Treb. & hr̄ per doct.in l.ex prædijs.C.de euict.

ADDITIO In hoc passu nescio in quo fundetur hoc dictū, nā si inspiciat Ang. in d. §. si hęres, nō dicit id, ad quod allegat per do. Alex. in allegato ɔsɩ. suo, solum dicit Ang. quod si vēditor tradit rē obligatā emptori nō agit emptor de euictiōe, sed ad q̄tum res min⁹ valet, q̄ obligata tradita est, & sic nullū verbū dicit quod si ponat rē euictā, & nō fuerit denūciata lis p emptorē ꝙ possit agi nihilomin⁹ de euictione, & ita dictū Ang intelligit ipsemet Alex. in d. §. si hæres, nec gl. in l ꝗ rem. C. de euict. quam allegat Alex. in d. consɩ. tenet id quod dicit ipse, sed tm̄modo dicit ibi gl. quod licet q̄diu res euicta nō sit nō possit agere de euictione ex quo alteri sit hypothecata, pōt tn̄ agere vt libera tradat, & sic non iudicio euictionis. lōga. n. dn̄a est dicere quod pōt agi anteq̄ res euicatur vt libera tradet res ex quo reperit obligata absq; denūciatione, nā tūc illud est denūciare qn̄ agitur, & dicere quod si res est euicta pōt agi de euictione ēt si nō fuerit facta denūciatio, qđ est cōtra mentem & verba tex. in l. emptor. C. de euict. rō. n. quare requiritur de necessitate denūciatio est, q̄a vēditor est informatus de iurib. suis, & melius scit ipse defendere dictam rem venditā quā emptor, vn̄ vt veniat ad defendendū vel instruendū ip̄m emptorē de iuribus suis nō video cur dici possit in casu isto non requiri denūciationem, quare scias practicare & inspicere doctrinas in fonte. nam si ve℞ esset id qđ dicit simplr̄ do. Auct. hic nunq̄ daretur casus in quo nō hr̄et locum euictio, q̄a semꝑ posset emptor dicere qđ vēditor nō tradidit rem liberā, sed obligatā, & ꝓinde teneretur de euictione, & tex. in l. emptor seuiret nobis de vento, bene tn̄ ve℞ est qđ dicit Bal. in l. cū tibi. C. de euict. quod si quis vendidit rem tanq̄ liberam, & demum reperitur hypothecata et nō expectata sn̄ia, pōt emptor illam rem liberare ab illa hypotheca, & incontinenti cōmittitur stipu. ɔtra vēditorem ad interesse, & ita credo quod procedat doctr. auctoris, & vide gl. in l. qui Romę, C. de euict. Pet. Foll. V. I. D.

5 † Qn̄ aūt debeat aliquis laudari in auctorē. vtrum ante litem contest. vel ēt post. Dic, ꝙ in quacūque parte iudicij laudari potest, & sibi lis denūciari, dūmodo fiat ante publicationem processus, Tex. est & ibi gl. & Bal. in l. si rem quam. §. si. ff. de euict. intelligere tn̄ quando conuentus habeat causam onerosam secus, si lucratiuam, quia tunc denunciaret ante litem contest. secundum Bart. in l. qui concubinam, §. si hæres, ff. de leg. 3.

ADDITIO Adde Bal. in l. libera, C. de sent. vbi dicit, ꝙ debet fieri denunciatio eo tp̄e in quo auctor comparēdo hr̄et legitimū ipatiū ad ꝓbandū de iure suo licet non fiat an̄ lit. ɔtest. & ibi ēt dicit, ꝙ pt̄ ēt fieri in cā appellationis, & sic dēt fieri anteq̄ labat terminus datus ad ꝓbandum, q̄a tertius auditur in terminis in q̄bus cā reperit

6 † Quibus aūt fieri debeat hæc denunciatio? nam ecce ꝙ venditor dedit fideiussores de euictione. an eis debeat lis denūciari, vt possit hr̄i recursus ɔtra eos? Bal. arguit ꝓ & ɔtra in d. l. libera, & finaliter ɔcludit quod tm̄modo oportet denunciari ei, à quo ɔuentus habet titulum, & cām, & nō fideiuss. Adde tex. & doc.

7 in l. auctore, C. de euict. † Et an possit lis denūciari pupillo, & dicas quod sic, vt idē Bal. concludit in d. l. libera, & dicit rōnem reddi in gl. in l. cū filius. § in hac, ff. de ver. obl. qđ reputat ipse mirabile, & intellige ꝓcedere ēt si non habet tutorem, nec est necesse qđ ei faciat dare curatorem ad litem, vt p Paul. de Cast. in consil. 240. effectus primi dubij in vol. 1. & vide Bal. consɩ. 280 parte 3. vide plenè dicta per Tiraq. in tract. de vtroque retra. gl. 13. f. 280. nu. 19. Pet. Foll. V. I. D.

8 † An aūt debeat supsederi in causa durante termino dato reo ad denunciādum auctori? Dic ꝙ hodie in regno est ꝓuisum p regiam prag. quæ incipit, dubitationē &c. p quam distinguitur, ꝙ siquidem auctor laudatus, est p̄ns in loco iudicij, nō retardat causa, sed ɔcedit, si vero est abs̄s, supsedetur durāte termino ad denunciandum, & p eandem prag. fuit ꝓuisum, ꝙ lata sn̄ia contra possessorem mandatur executioni cōtra auctorem laudatum ex eodem processu.

9 † Quid aūt, si conuētus vult laudare auctorē auctoris sui, an debeat audiri, & an possit agere contra ip̄m de euictione? Dic ꝙ non, nisi actio cedat sibi p auctorē suū cōtra illū tex. est in l. si res. ff. de euict. p quē ita tenet Bal. in l. 1. col. 2. C. cōmu. de leg. & dictā cessionē cogit auctor facere, q̄a sibi nō nocet, l. in creditore. ff. de euic.

10 † Quid aūt, si auctor laudatus, sit pſonę priuilegiata in illo foro, an possit declinare forum puta si vēditor est clericus, & emptor cōuētus sit laicus? Dic ꝙ nō, sed tenet defende-

re emptorem in foro ipsius emptoris. Text. est in l. venditor. ff. de iud. & l. 1. C. vbi in re act. & hoc est pp cõnexitatẽ iudicij. Hinc di cimus in sisi, q̃ licet delegatus nõ possit extẽdere suam iurisdict. ad psonas non cõprehensas in rescr. cap. P. & G. ac off. del. tñ põt citare auctorẽ laudatũ, licet non comprehẽ sum in rescripto, & hoc pp cõnexitatẽ causæ, ita hr̃ in dec. 227. cons. Neap. Item, si auctor laudatus, est minor vel mulier, põt petere restõnem in integrum, ẽt post conclusum in causa, vt hr̃ in decis. 15. cons. Neap.

ADDITIO Quòd contraria opinio est verior, & in practica seruatur, & ẽt clericus auctor laudatus ex psona sua põt declinare forũ, vt hr̃ per Boẽr. in decis. 69. nu. 17. super q. in fi. & contrarium ẽt refert fuisse decisum in quãpluribus causis in sacro regio cons. Neap. Tho. Gram. in decis. 21. in causa mota in sacro regio cons. & ita ẽt dicit seruari in sacro regio cons. Capic. in decis. 197. in causa Sberti, licet dicat cõem opinionem

11 doctoꝝ fore in cõtrarium. †Et qd si laudatur in auctorem fiscus an possit declinare forum, & sit agendũ coram procuratore Cæs. vide Cap. in allegata decis. P. F. V. I. D.

12 †Qualr̃ aũt debeat fieri denũciatio auctori laudato? Dic, q̃ ista nõ est denũciatio simplex, sed appellatur citatoria, s. vt veniat ad aliqd faciendũ, quo casu non sufficit, q̃ simpliciter denuncientur venditori hæc verba, Scias, q̃ mihi est mota lis super tali re, &c. Sed debet eũ certiorare oñdendo sibi copiã libelli, vel instrũ, & reqrere, q̃ veniat ad defendendũ, & litem suscipiẽdum, &c. alias denunciatio non arctaret, ita pulchre declarat Bar. in l. nõ solũ. §. morte, col. 8. in fi. ver. circa primũ, &c. ff. de op. no. nũ. & Bar. i l. q ab sentẽ. ff. de pc. & in l. denunciasse. ff. de adul.

ADDITIO Adde q̃ Bal. in l. empti. C. de euict. tenet q̃ sufficit simplr̃ denũciari litẽ esse motam, & ita ẽt tenuit Rom. in d. §. morte contra Bart. sed cum Bart. vr̃ tenere idẽ Bal. sibi contrarius in l. libera. C. de sen. & idem Bal. in l. cum q̃stio. C. de euictio. tenet q̃ debet denũciari lis, & q̃ veniat ad suscipiendũ iudicium, & ita seruatur, licet Bal. in d. l. empti dixerit nõ seruari opin. Bart. id enim debebat esse suo tpe. P. F. V. I. D.

13 † An aũt auctor laudatus teneat̃ subministrare expensas litis, pendẽte iudicio ante rẽ euictã, & an possit ad illas ꝯueniri p emptorem? Dic, q̃ si sunt pmissæ in instrõ venditionis, prout cõiter solẽt notarij opponere, nõ est dubiũ, sed si non sunt pmissæ, tũc est sciendũ, q̃ vẽditor ex iuris dispõne tenet̃ ad duo copulatiuæ ex nã contractus, videlicet, de euictione ad interesse, l. non dubitat̃, C. de euict. & l. venditor hoĩs, ff. eod. tit. Itẽ, tenet̃ litem defendere, vt est tex. in l. si plus, §. mota, ff. de euict. in qua defensione includitur, q̃ expensas subministret, vnde licet ex cap j. euictionis nõ possit agi ad expẽsas, nisi solũ re euicta, qñ succubuit emptor, l. vẽditores, ff. de verb. oblig. tñ põt agi ex ij. cap. s. qa rem defendere tenet̃, & sic emptor ẽt lite pendente, & re nondũ euicta, põt cõpelli facere venditorẽ, vt reficiat, & subministret expensas litis. Ita declarat Bar. in d. l. qui absentem, ff. de proc. Rob. Mar. V. I. D.

ADDITIO Adde q̃ Bal. in l. j. C. de euict. dicit, q̃ aut specialiter conuentum est pacto de sumptib. petendis, & stat̃ pacto. aut nihil ꝯuentũ est in pacto, & tunc aut emptor obtinuit, & nõ recuperat sumptus à vẽditore sed ab aduersario, q̃ victus erit, qa victus victori tenet̃ ad expẽsas, l. pperandum, C. de iud. nisi victus habuerit iustã cãm litigãdi, & fuerit absolutus, qa tũc recuperabit ab emptore, vt l. vẽditores, ff. de verb. obl. aut succubuit, & tũc aut iuste in lite succubuit, & litẽ defendit in quantũ potuit credẽs se iuste defendere, & tũc recupat sumptus à vẽditore, l. in vẽdendo, ff. de ꝯtrah. empt. aut sua culpa succubuit puta pp suã abñtiã, vel p iniuriã sibi facta à iudice, & tũc nihil recupat, l. si p imprudẽtiã, ff. de euict. Itẽ si scienter malã litẽ defendit, dicit nõ recupare sumptus, & si vẽdita est hæreditas, & res particularis hæreditatis euincit̃ nõ debent̃ sumptus, vt ibi p Bal. & Sal. Itẽ est notandũ q̃ si res euincitur rõne possessionis, & nõ pprietatis, ẽt si sumptus in instrõ promittant non debẽtur, nisi expresse promittat̃ sumptus, siue res euincat̃ rõne pprietatis, siue rõne possessionis, sm Bar. in l. rõ. ff. de act. emp. & Sal. in d. l. j. C. de euict. & redeũdo ad principalẽ qõnẽ dñi auctoris an vẽditor teneat̃ emptori lite pendẽte subministrare expẽsas, gl. in l. cũ testõ, C. de test ma. tenet, q̃ nõ, quã ad hoc ibi no. Bal i d. l. j. C. de euic. tenet q̃ tenet̃. Bal. aũt i l. abñtẽ, ff. de pc. dicit, q̃ sũptus debent̃, nisi vẽditor suscepisset iudiciũ in se, qa tũc nõ tenet̃ subministrare sumptus emptori, satis n. facit

facit iudicium in se suscipiendo. Item est notandum q emptor recuperabit sumptus factos in exhibendis testibus, & recolligendis instris, & sic sumptus necessarios ad instructionẽ causę, non aũt sumptus factos in scripturis exceptionum, nec ẽt recupabit expensas quas culpa sua obmisit recupare ab euincente, qa non petijt in expẽsis condemnari, ƒm Paul. & Alex. in l. venditores. ff. de verb. obl. p tex. sing in l. id qđ. §. 1. ff de act. empt.

14 † Et qa mã est quotidiana, & practicabilis, ideirco aliqua vltro do. auctorẽ addere decreui, & primo qro pone casum q vẽditori nullus hæres successit talr̃ q eius hæreditas est iacẽs, & est mota lis emptori, cui ergo denũciabit hanc litem motã ad effectũ vt possit hr̃e regressum de euictione? hãc qõnem plene examinauit, Cast. in suo pulchro ꝯs. 240. effectus primi dubij in 1. lib. vbi tandẽ dicit, q sufficit si litẽ de nũciat ipsi hr̃ditati iacẽti saltim pro recuperatione precij, nec tenetur q ꝓuideri faciat de curatore ipsi hęreditati iacenti, p l. si dcm̃. § fi. ff. de euict. non aũt sufficit, dicta denũciatio litis quo ad hoc vt hæreditas ipsa iacẽs incurrat in pœnã ob rẽ non defensam, & euictam. qđ est summæ

15 notãdum. † Secundo quæro pone q fuit vẽdita res cũ pacto q si fuerit mota lis non teneat emptor denũciare litem motam, sed q absq; denunciatione teneret eum defendere an si fuerit euicta, & nõ est facta denũciatio, possit hr̃i recursus ꝯtra vẽditore tex. in l. hęren. ff. de euict. in ĩdiuiduo decidit casum, q nõ reqrit denunciatio si pacto fuerit remissa, sed decis. in ꝯs. 74. in j. lib. dicit q dicta ꝓmissio opat vt efficacius teneatur rẽ defendere nõ tñ operatur q nulla denũciatio reqrat, nullam tñ mentionem facit de d. tex. in l. hæren. Ang. in ꝯs. 177. in facto ꝓpon ĩ, dicit q p dcm̃ pactũ censet remissa necessitas denunciandi litem motã ordine iudiciario. at secus de lite mota via facti, qa non censet remissa illa necessitas denũciãdi, & Bal. in l. 1. C de peri. & com. rei vend. simplr̃ tenet, q valet dcm̃ pactũ, & q est seruãdũ, de quo p Ant. Rub. in l. nõ solũ. §. morte. ff. de no. op. nũ. & Car. ĩ cl. sollicitudinẽ extra de app. & Alex. & Soc. in l. 2. §. volũtate. ff. sol. mat. & ĩ d. §. morte, & in d. l. 1. C. de pe. & co. rei ven.

16 † Tertio, qro an si notoriũ est dñe de iure se qui euictionẽ (vt qa ꝯstat de iure agẽtis notorie) an vẽditor teneat de euictiõe nulla facta denunciatione? & gl. in l. emptorẽ. C. de euict dicit, q nõ, sed reqritur denũciatio, & d. gl. expsse ibi approbat Bar. & seqtur Ang. Are. in §. fi. inst. de empt. & ven. & voluit Alb. in l. at qui nã §. cum me absente in fin. ff. de neg. gest & hãc dicit cõem opin. Dec. in cõs. 74. in j. l b. & licet dicat q emptor põt agnoscere bonam fidem, intelligitur ita, si facta est

17 denũciatio litis non alias. † Quarto quæro ponamus q emptor denũciauit litem motã, & facta dicta denũciatione nõ currat cõparere vlterius ad defensionẽ rei talr̃ q secuta est sñia ꝯdẽnatoria, in ꝯtumaciam ipsius emptoris an habebit regressum de euictionẽ? Bal. in l. 1. C. de peri. & co. rei ven. 3. col. vers. vlt. opponit, dicit q nõ habebit regressum de euictione, quẽ seqtur ꝯsulẽdo Dec. in ꝯs. pall. 73. sed Sal. in d. l. 1. in fi. intelligit hoc dcm̃ Bal. ꝓcedere qñ emptor est contumax nedum ad audiẽdum sñiam. sed qñ simpliciter non cõparuit ad d. fensionẽ causæ nã si vsq; ad sñiam cõparuisset pro defensione illius rei licet nõ cõpareat tpe ꝓmulgationis sñiæ, nihilominus aget de euictione, Itẽ dato q emptor fuisset ꝯtumax ad totam causam nihilominus si ꝯtrariũ apparet exactis videlicet, q oino ẽt si cõparuisset debebat seq ꝯdẽnatio põt agere de euictiõe, ƒm

18 Dec in d. ꝯs. in prin. † Quinto, qro an emptor possit denũciare litem motã auctori auctoris sui? & dicas q nõ, nisi sit ꝯstitutus ꝓcurator in rẽ suã, & sibi fuerint cessæ actiones, vt est text. in l. si res q à initio. ff. de euicti. & Bal. in l. cũ successores. C. de euict. de quo p Bar. in d. l. si res, & in l. si p pře. §. p euict. co. ti. & ibi Alex. & in l. si rẽ co. ti. & Bal. in l. 1. ĩ fi. C. de iu do. & in l. 1. C. de re. pm. & Io. de Ana. in ꝯs. 31. & ibi. Lud. Bol. in add. & sic cũ hodie indifferẽter cedantur actiones, & constituatur emptor ꝓcurator in rem propriam in instrũ emptionis, põt laudari auctor auctoris. & hęc pro nunc sufficiant, & ita dicit (ex ist s) c. in decis. 197. Pet. Fol. V. I. D.

De nomine auctoris, sexto membro iudicij.

1 *Nominatio domini in iudicio, quando debeat fieri, & quod operatur, & in quo differt à laudatione auctoris. Et an locum habeat in possessorio, & num. 3.*

2 *Nominatio auctoris quæ est ratio quòd debet fieri*

ri ante litem contest.

3 *Domino an præiudicet reus, qui illum non nominauit, sed voluit litem defendere, & succubuit vel contumax fuit.*

5 *Nominatio an habeat locum in rebus mobilibus, & an in iuribus incorporalibus, & in actionibus personalibus, ac in causa damni dati. & num. 6. 7. & 8.*

9 *Libellus nouus an efferri debeat nominato in iudicio si comparet.*

10 *Nominato in iudicio nō cōparēte, quid agēdū sit.*

SExtum membrum iudicij, est nomina-
1 tio auctoris. †Et in hoc differt à præce-
denti.§. à laudatione auctoris, q a auctor
laudat ab eo, qui conuētus possidet nomine
proprio, & sic pro dño, sed nominatio fit ab
eo, qui possidet nomine alieno, vt qñ conue
nitur is, qui tenet rem conductam vel deposi
tam, vel commodatam, vel præcariam, nam
iste conuentus statim in principio litis debet
nominare dñm in iudicio, & dicere se possi-
dere nomine alieno. vnde dirigitur iudicium
contra dñm, vt ipse defensare debeat causam
suam, & hoc ipso absoluitur reus ab instātia
iudicij, & transfunditur contra dñm nomi-
natū, nec est necesse probare, ꝙ conuentus
possidet nomine alieno, sed per solam nomi
nationem absoluitur. Verum, si actor vult,
potest in se assumere onus probandi, ꝙ reus
possidet nomine proprio, quo casu si probat
potest ad se aduocare possessionem, iuxta for
mam, l. fi. ff. de rei vend. & sic reus efficeretur
petitor. ita hęc omnia declarat Bart. in l. 2.
C. vbi in rem ac. & de iste mā nominationis
vide plene Abb. in c. qm frequenter, col. pe.
& fin. vt lite non ꝯtest. Et ꝙ ista noiatio de-
beat fieri ante litem contest. est dec. 129 ꝯs.
Neap. alias reus qui non opposuit ante, con
demnatur tanquam liti se offerens, citra tñ
præiudicium dñi, vt habetur, per l. is, qui se
obtulit, ff. de rei vend. & not. Bart. in d. l. 2.
2 ADDITIO †Et est ratio quare ista
nominatio debet fieri ante lit. contest. quia
est quę iam exceptio declinatoria, ideo op-
ponēda est ante litem contest. sicut exceptio
declinatoria, vt l. si C. de excep. & l. exceptio
nem, C. de probat. hoc tñ intellige, vt proce
dat qñ fieret nominatio ad effectum declinā
di iudicium, sed si fieret ad effectum vt possit
vti defensionibus suis potest fieri nominatio
ipsa etiam post lite contestatam, quia tunc
est exceptio declinatoria. Exemplum poni
potest per authen. qui in prouincia, C. de
crim. agi. opor. secundum Maria. Soc. in c.
quoniam frequenter, vt lite, non contestat.
num. 128. Petr. Foll. V. I. D.
3 †An autem si reus nō nominauit dñm, sed
voluit litem defendere, & succubuit, vel fuit
contumax præiudicet dño. vide Soc. in ꝯs.
18. col. 12. in 1. vol. vbi tenet, quòd non, &
per Alex. & doct. in l. peregre. §. quibus, ff.
de acq. poss. & Bart. in d. l. 2. De reliquis au-
tem pertinentibus ad hanc materiam dic vt
per Bart. & Bald. in d. l. 2. & per Abb. in d. c.
quoniam frequenter. col. pen. & fin. & Inn.
in cap. quam sit, de elect. & Bart. in l. officiū,
ff. de rei vend. & per Spec. plenè in tit. de pri
4 mo decreto, § restat. colum. 5. & 6. & 7. †An
autem in possessorio recuperandæ, habeat
locum nominatio domini in iudicio vide de
cis. 217. consil. Neap. vbi distinguitur inter
modos agendi.
5 ADDITIO †An nominatio habeat
locum in rebus mobilibus? gl. in d. c. qm fre
quenter extra vt lit. non contest. arguit pro,
& contra. Eandem decidit quod ēt in re mo-
bili habet locum dicta nominatio per auth.
qua in prouincia, C. vbi de cri. agi. opor. &
idem tenet glos. in l. 2. C. vbi in rem act. sed
Bar. in d. l. 2. dicit quod ille auth. quia in pro
uincia, nihil facit ad casum, qua loquitur de
nominatione quæ fit vt possit instrui de de-
fensione causæ, non aūt ad effectum declinā
di iudicium, sed quod habeat locum nomina
tio, vt supra, tenent Vin. Hostien. Petr. Abb.
& Ioan. And. in d. cap. quoniam frequenter,
& gl. Bar. Bart. Cyn. & Bal. in l. 2. C. vbi in rē
actio. & est ratio quia omnes rationes indu
cendæ nominationis hñt locum ēt in re mo
bili, & sequuntur oēs Mod. ſm Maria. Soc.
in d. c. qm frequenter nu. 110. de quo ēt per
6 Bar. in l. officium, ff. de rei vend. †Et an no-
minatio habeat locum in iuribus incorpo-
ralibus, vt puto si agitur pro obedientia, vel
simili iure possit subditus nominare dñm in
iudicio? vide plenissime vltra omnes Maria.
7 Soc in d. c. qm frequenter nu. 111. †Et an no
minatio habeat locum in actionibus perso-
nalibus? in quo dicas, quod si agitur actio-
ne mere personali, non habet locū nomina-
tio, quia actio ꝑsonalis afficit, & sequit̄ per-
sonā conuentam, & non rem, l. 2. C. vbi in rē
actio quæ voluit nominationem hr̄e locū in
actio

actione reali, & sic à contrario sensu sentit quod secus sit in personali, & hoc procedit qn fieret nominatio, quo ad effectum decli nādi iudicij, secus quo ad effectum vt possit de iurib. su:s informari ab abſnte, ſm Bar. in d.l.2.p tex. in auth. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi opor. aut loqmur de actione pso nali scripta in rē (vt in interdictis vti possidetis vñ vi, & similibus) & vr gl. in l. locum. §. 1. ff. de tab. exhi. tenere quod habeat locum noiatio, & si q̄tur Bar. in d.l.2. & Cyn. ibidē, & sequitur Zab. in d.c. qm̄ frequēter, de quo ad plenum per Mar. Soc. ibi. nu. 116. in 7. q.

8 † Et an nominatio habeat locum in causa dāni dati, pone exemplum quod aliquis de mādato alterius damnum dedit, & ꝯuenitur de damno dato, q dicit quod non tenet̄ ex quo de mādato talis asserentis se dn̄m damnum fecit? in quo dicas quod locum habet dicta nominatio, sed si nominatus nō comparuerit cōdemnabitur ipse ꝯuentus, vel si fuerit notoriū de mādato abſntis nominati dānum dedisse tenebitur ipse conuentus satisfacere de bonis ipsius absentis, & ita pōt intelligi tex. in auth. vt oēs obed. iud. ꝓuin. § si vero coll. 5. vel pōt intelligi in ꝓcurato re, vel inql: no hn̄te gn̄alem administratione, l. apud celsum. §. q̄situm. ff de dol. excep. de cuius gn̄alis, administrationis delicto tenetur dn̄s maxime ex quo ei denūciatū est, & nō defendit, arg. c. 1. in fi. extra vt l. c. non cōtest. & ita firmatū relīqt Mar. Soc. in d.c.

9 qm̄ frequēter in 8. q. nu. 117. † Et an facta nominatione, & comparēte nominato debeat nouus libellus offerri, & pn̄tari per agētem in quo ꝯcludit Bart. in d.l.2. C. vbi in rē act. quod sic, & quod cōuentus noians debet ab solui ab initiātia iudicij, & idē tenet ibi Bal. & Ang. in l. nō solū. §. quod vulgo. §. de vsu. & est rō quia ex libello iam porrecto, q cō cludit ꝯtra nominātem non pōt condemnari noiatus, ꝓ quo facit, c. licet, hely. de simo. debet. n. dimitti nominās q non tenet̄ amplius esse in iudicio, ꝓ quo facit. l. neq; impuberes. §. 1. ff. de in ius voc. & tradit Spe. in t.t. de t. decr. §. restat vers. sed nūquid nominans, & hæc ꝓcedunt proprie innominato, an secus qn̄ tertius veniret pro suo interesse, vt assisteret liti inchoatæ, q a tunc non datur nouus libellus, sed iudicium inchoatum regulat ius ipsius tertij, ſm do. Mar. Soc. in d.

10 c. qm̄ frequenter, nu. 126. in 2. q. † Ecōtrario autem finge quod factā nominatione, & intimato nominato non comparet nominatus ipse, qd sit agēdum per iudicem? Dicas quod citat ipse nominatus per citationem peremptoriam in regno vbi sufficit vnica cita. cū verbo peremptoriæ, & sic cessat id qđ dicebat Bal. in d.l.2. quod requirebatur per emptorium ꝓ distinctionem, vel ꝓ interualla, vt ibi per eum, quo citato non comparēte debet iudex se summatim informare de iuribus ipsius agēt:s, & ꝯtra eidem de eius iuribus saltem semiplene, ſm Bart. in l. eum ꝓponas. C. de bon. auth. iur. possi. & Bal. in d.l.2. & adhibita dicta summaria cognitione, debet agēs mitti in possessionem rerum petitarum, vt hr̄ in d l.2. & eius effectus sit ipsa missio, & quos effectus pariat dicta nominatio, & de multis alijs ad mām vtilibus, & necessarijs nō obmittas videre Mar. Soc. in d. c. quoniam frequenter per totum vbi satis late congeritur. hæc materia non inationis. Petrus Follerius. V. I. D.

De interrogatione, septimo membro iudicij.

1 *Interrogationes an & quando, & qualiter fiant in iudicijs, & num. 2. 3.*
2 *Victor quandoque patitur expensarum condemnationem.*
3 *Interrogatione fiunt in iudicijs, tam ante quam post litis contestationem, & conuictus de mendacio priuatur possessione.*
4 *Interrogationi respondere non tenetur is, qui per aliquam exceptionem potest iudicium euitare.*
5 *Reus interrogatus, de iuribus suis respondere non tenetur, nec etiam si interrogatur de negocio principali, num. 6.*
6 *Interrogans non fatetur, sed ponit sic, & propter ea post litem contestatam fieri debent positiones, & non interrogationes.*
7 *Positioni criminosæ, seu continenti turpitudinē, an, & quando sit respondendum, & num. 9.*
8 *Interrogatus de crimine, propter quod remouetur à beneficio tenetur respondere.*
9 *Periurus non dicitur, qui negat cum iuramento se commisisse delictum: licet mendacium dicat.*
10 *Interrogatus super eo quod alias fuit iuramento decisum, respondere non tenetur.*
11 *Positioni de facto alieno in criminalibus non debet responderi.*

12 Inter

12 *Interrogari non possunt creditores, vel legatarij, ad hæredis instantiam, an hæreditas sit sol uendo, sed sic, ex iudicis officio.*
13 *Interrogationi, an agens rei vendicatione sit dominus, non tenetur conuentus respondere.*
14 *Interrogatus de proposito suo in mente retento respondere non debet.*
15 *Interrogatus de impertinentibus ad causam, nõ tenetur respondere.*
16 *Testis interrogari non potest, an quis bona, vel mala fide possideat.*
17 *Positioni iuris non est respondendum.*
18 *Interrogatoria fiũt testibus ad detegendam falsitatem, & dicuntur esse de actu.*
19 *Testes non interrogati super interrogatorijs, debent iterum repeti, & interrogari, etiam post publicationem.*
20 *Interrogatorium copia, parti dari non debent.*

1 SEptimum membrũ iudicij, est interrogatio.† De qua est sciendũ, qđ istæ interrogationes solẽt fieri in oĩ parte iudicij, & fiunt qñq; parti, & qñq; testibus, adeo qđ ẽt post ꝯclonẽ fieri pñt, maxime in causis summarijs, vt plene declaraui supra in 4. parte principali 2. dist. in 2. ch. vers. 10. operatur &c. Verum principalis mã nr̃a est tractare de interrogationibus, q̃ fiunt añ litem contest. quæ dñr præparatoriæ, cum adhuc simus in 1. parte iudicij, de qua mã, tractat principalr̃ titulus, ff. de interr. act. Et est sciẽdum, ꝙ istæ interrogationes præparatoriæ fiunt implorato iudicis offõ, & pñt fieri ẽt ante porrectionem libelli, vt not. gl. in rub. ff. de inter. actio. Bal. i l. si curatoris, C. de iure deli. vt si actor vult agere contra aliq̃ tanquam hæredem, põt ipsum interrogari facere in principio litis, an sit hr̃s, & ex quota parte sit hæres ad hoc vt iudicium possit cõtra eum fundari, vt l. de ætate, §. 1. & 2. ff. de inter act. Item, volens agere petitione hr̃ditatis, põt interrogari facere reũ possessorẽ, quo tit. possideat, l. cogi. & ibi Bald. & Bar. cõiter Doct. C. de peti. hær. & l. qui interrogatus, ff. de peti. hær. & rõ est, quia possidẽs cũ titulo, non conuenitur petit. hær. l. rl̃r, ff. eo. tit. ꝑpea ad validationẽ iudicij, dẽt hoc
2 discuti in prin. †Quo casu, si reus nõ vult dicere titulum, & fuit processum ad vlteriora, & postea in fine causæ vult opponere titulũ ad excludẽdum actorem, põt hoc facere. verum ipse actor obtinebit in expensis, quia reus opponẽs dato qđ obtineat super principali oppositione ꝑp titulum, cũ hęc sit exceptio peremptoria, tñ condẽnatur ad expẽsas, ex eo, quia dolose protelauit causam, & sic iste est casus notabilis, in quo victor condemnatur ad expensas, ita tenet Bal. in d. l.
3 cogi. col. pen. † In istis ergo interrogationibus præparatorijs pono r̃lam, qđ iudex vbicunq; equitas suggerit, põt r̃lr partem interrogare ad instantiã alterius partes, l. vbicunque & per totũ tit. ff. de interrog. act. & ista interrogatio, si non fuit facta añ litem contest. põt fieri ẽt post qñcunq;, s̃m Bar. in l. q petitori, ff. de rei vẽdicat, & ibi gl. & si ille, q fuit interrogat⁹ an sit hæres, dicat, qđ nõ põt interrogari denuo, an sit possessor hęreditatis, s̃m Bar. in l. cõtrouersia, ff. de transf. & semper istæ interrogationes fiunt offõ iudicis, siue añ litẽ contest. siue post, s̃m Bart. in l. 1. ff. de interr. act. & de hac mã interrogationis, habemus in regno ritũ magnæ curiæ, in nu. 241. incip. item seruat ipsa curia hanc practicã, &c. qui decidit multos casus & inter alios ponit circa mãm, l. si. ff. de rei vend. qđ reus conuentus rei vendicatione, põt interrogari an possideat, & si negat, põt interrogari actor, an velit probare mendacium, vt transferatur possessio, & si dicit, ꝙ sic, datur sibi terminus ad producendum libellum mendacij, alias ꝓceditur ad vlteriora, vt hr̃ in d. tit. Et in ista interrogatione põt iudex ponere cõminationem, ꝙ si dicet mendaciũ, priuabit eũ possessione s̃m Bar.
4 in d. l. si. ff. de rei vend. † Limita primo, istã r̃lam non procedere in casibus, in q̃bus aliquis non cõpellitur iudicium pati, puta rõne priuilegij fori, vel alio modo, quia minime tunc cõpellitur rñdere interrogationi, & sic non põt interrogari, nec cõpelli iurare tex. est in l. sed si restituatur, §. ex q̃bus, &
5 ibi Bal. ff. de iudicijs. †Secundo limita, ꝓcedere qñ reus interrogat̃ de iuribus actoris. Secus, si interrogatur de iure ipsius rei, q̃a non cogitur rñdere. Tex. est in l. speciali, ff. de rei vend. & tenet Bald. in l cogi. in prin. C. de petitione hæreditat. Et solum speciale in petitione hæreditatis, vt habetur in di
6 cta l. cogi. † Tertio limita, quando litigans interrogatur super principali negocio, de quo lis vertitur, quia non tenetur respondere, si aduersarius format suam interrogationem, per modum interrogatorij, & non per

per modū positionis,qa ad hoc vt pars cogatur rñdere super facto principali, est necesse,q aduersarius faciat positionē, & non interrogationem,qa is,q ponit,fatet suam positionem,non aut is,q interrogat.ita tenet Bal.in l.data opa,col.xj.circa fi.C.q ac. nō poss.&Ias.in l.iud.col.fi.C.de iud.& ibi ēt Pau.de Cast.Quod intellige,qñ hoc euenit in iudicio post litē ɔtestatam,qa tūc fiūt interrogationes de facto principalis causæ, vt dñi pallegati doct. Et q is,q ponit fatet non is,q interrogat,tenet Bar.in l.2.§.qđ obseruari,col.2.circa fi.ver.iuxta pdcā,&c. C.de iur.calum.& Bal.in l.sicut,in fi. C.de
7 repe.hær.†Quarto limita,qñ fieret interrogatio de aliquo,qđ continet crimē,vel turpitudinem rñdentis, qa non cogitur quis rñdere.Tex.est,& ibi Bar. & doct.in l.q iurasse,§.si pr,ff.de iureiur.licet cōtra hoc videaŕ tenere Bar.i l.q petitorio,ff.de rei vēdi.vbi dicit, q pōt qs interrogari, an dolo de fieri possidere. Tñ ista contrarietas concordatur,p Bart.in l.Marc.ff.rerȝ amo.& in d.§.quod obseruari,col.fi qa aut qs interrogatur super eo,sup quo si nō rñderet,locupletaretur cum aliena iactura, qa posset rē alienā indebite detinere, & tunc cogitur rñdere sup positione, vel interrogatiōe criminosa.ita pcedat d.l.q petitorio,& ibi Bart.
8 † & silr,qñ quis interrogatur de tali crimine, pp qđ remouetur à beneficio, cogitur silr rñdere. Ita procedat, quod hr in c.dudum,el 2.de elect.& in c.inq.de acc.& tenet Bar.in d.l.Marcellus.ita ēt procedit, quod not.Bart.in l si ff.de his, quibus vt indig.& in l.non intelligitur,§.tacita,ff.de iure fisci. vbi dicit, quod tenetur quis rñdere interrogationi, an accōmodauerit tacitam fidem defuncto de restituēdo fideicōmissum incapaci. Aut occultando illud crimen,nō locupletaŕ qs cum aliena iactura,& tūc nō teneŕ rñdere, vt si iterrogaŕ qs an sit infamis, vel excōicatus,vel de alio siḿ, & de ista mā vide Spec.in tit.depos.§.7.vers.19. & Bart. & Bal.& doc.in l.trāsactione, C.de trans.& in d § si pater, & Franc.de Aret.in l.fi.circa fi.
9 C.de eden.&Fel.c.cum dilectus,de acc.†Ex pdictis infertur,quod si inquisitus de crimine,fuerit cum iurō interrogatus,an delictū cōmiserit,nō dr periurus,si negat,& mēdacium dicat,ita pulchre tenet Alex.in addit. ad Bar.in l.1.ff.de bonis eoȝ, q ante sent.
10 sibi mor.consciue. Quinto limita,qñ quis interrogatur super eo, quod alias fuit decisum,qa non tenetur rñdere,& venire cōtra propriū iurm,alias prestitum.ita tenet Bal. in d.l.Marcellus, ff.re amo.p l.q iurasse, §. si pater,& quod ibi notatur,ff.de iureiur.& l.si à te,ff de excep.rei iud.& not.Bar.in d.l. 2.§.quod obseruari,circa fin. C.de iurō calum. & Spec.in tit.de positio, §.7. vers.10.
11 † Sexto limita,qñ qs in facto pprio interrogaŕ de facto alieno,quia nō tenetur rñdere,tex.est,& ibi Bar.& doct.in l.Marcel.§.iurare, ff.reȝ amo.& hoc idistincte pcedit in criminali,sed in ciuili debet rñderi per verbum,credit.Potest tñ rñsurus petere terminum ad deliberandum, ſm Bart. in d.§.qđ obseruari,col.3.vers.sed p eius declaratione,&c. & ibi ēt Bald.in 4.col.vers.4.&c. de quo vide gl. & doct.in c.1.& 2.de ɔf.lib.6. & Spec.in tit.depositio.§.5.ver. & not.&c.
12 † Septimo limita,qñ hæres,q non confecit inuentarium, vult interrogari facere legatarios, & creditores, an hæreditas sit soluēdo vel non, quia non tenentur rñdere ad instātiā hæredes, licet iudex ex officio possit interrogare, ita tenet Bal. in l.qui filium quē
13 hñtem,col.pen.C.fam.ercis.†Octauo limita,qñ agens rei vēdicatione ɔtra possessorē vult ipm iterrogare, an ipse agēs sit dñs, qa nō tenetur rñdere, ēt si sciat ipm esse dñm, qa præiudicaret sibi in recursu ɔtra auctorem laudatum. ita tenet Bar.in l.atqui nā. §.cū me absente, ff.de neg.gest.facit tex.cū ibi not.per doct.in l.speciali,ff.de rei vend.
14 † Nono limita, quis interrogatur de eo, quod ɔsistit in mero aio suo factis nō declarato,neque verbis puta de proposito in mēte retento, quia non teneŕ rñdere, ſm Bal. & Paul.de Cast.in l.potuit,in 9.q. C.de iure.del.& Ang.in l.gerit,col.1.ff.de acq.hær.
15 † Decimo limita, qñ quis interrogatur de eo, qđ est impertinens ad causam, qa non tenetur rñdere, gl. est, & ibi per doct.in c si post præstitum,de ɔfes.lib.6.& Bar.& Bald.
16 in d.l.2.§.quod obseruari.† Vndecimo limita,qñ quis interrogatur,vtrum possideat bona vel mala fide, qa non tenetur rñdere nec ēt testis pōt de hoc interrogari,ſm Bal. in l. mala fide. in fin. C. de cond. ex lege.
17 † Duodecimo limita,qñ quis interrogatur de aliquo,quod ɔsistit in iure,qa non teneŕ rñdere,tex.est, & ibi Bar.in l.ornamentoȝ, ff.de

ff. de au. & arg. leg. & gl. in d. cap. si post præ statum, & Bal. in d. §. quod obseruari, & per Bar. & doct. in l. 1. ff. si cert. pet. Et de multis alijs fallentijs remitto me ad Spec. in tit. de positio. §. 6. per totum, & per Bal. ibi in addit. †Solent etiam fieri interrogationes testibus per partem aduersam ad detegendam falsitatem, quæ vulgo appellantur interrogatoria, quæ qualiter fiant quando admitti debeant, remitto, me ad ea, quæ plene tradit Spec. in tit. de teste, §. iam de interrogatorijs & per Canon. in cap. præsentium de test. lib. 6. & ista interrogatoria postquã sunt admissa, dicuntur esse de actis. sicut alia acta iudicij, secundum Bal. in l. generaliter, §. sed iuramento, C. de reb. cred. † Scias tamen qđ testes non fuerũt interrogati super interrogatorijs, possunt iterum repeti, & interrogari etiam post publicationem, secundum Alexand. in consil. 174. col. pen. in 2. vol. & consil. 41. col. fin. in 4. vol. sicut etiam semper articulo obmisso possunt examinari post publicationem, vt nota Spec. in tit. de teste, §. nunc videndum, in fi. ve: bis. † An autem debeat dari copia interrogatoriorum parti? Vera conclusio est, quod non, ne instruatur testes ad falsum, ita tenent Abb. & Fely. in cap. per tuas. de test. & Alex. & doctor. in l. is, apud quem, C. de edend. & Bald. in margarita, in versic. interrogatoria, versic. primo. Rob. Mar. I. V. D.

(marginal numbers in left column text: 18 at "dit. †Solent"; 19 at "ramento"; 20 at "§. nunc videndum")

De Satisdatione octauo membro iudicij.

1 Octauum membrum iudicij, est satisdatio. † Nam in iudicijs, maxime in eorum principio, emergũt multæ species satisdationum, quæ fiunt pro assecuratione iudicij, & partis, quarum aliquæ pstantur ab actore, & aliquæ à reo, vnde hic opportunũ est inuestigare, qđ repeiuntur satisdationẽ spes. Et dic, qđ multæ sunt. Et semp intelligitur satisdatio cũ fideiussore, iuxta

ſionibus, & pōt mãdare qđ nullus vadat ad colẽdo eius agros. & iſta eſt noua pœna, & pulchra, & parũ cognita à iudicibus ita tenet Abb. per illũ tex. in c. graue, de ſent. excom.

29 † Decimaſeptima pœna eſt, quia cõtumax in nolẽdo rñdere libello coram iudice, poteſt exponi tormẽtis ad eruẽdam rñſionem affirmatiuam, vel negatiuam nõ tñ torqueť ut fateatur præciſe, vt cõfiteatur, ſed ſolum, vt rñdeat, & iſte eſt caſus, in quo irrogatur tortura ſine iudicis, q̃ a datur ad alium finẽ. ita ſingulariter tenet Bald. in l. accuſationem. col. 3. C. qui accuſ. nõ poſ. & Paris in tract. ſynd. in verſ. tortura in c. ſequitur quæſtio, &c. col. fin.

ADDITIO Vide late dicta p me in praxi. mea crim. in 3. partis principia. in verbo, & ſi confitebuntur. Pet. Foll. V. I. D.

30 † Decimaoctaua pœna eſt, quia contumax hř pro pñte in ſui pręiudicium, tex. eſt in auth. qua in ꝓuncia in fi. & ibi Bal. C. vbi de cri. agi opor. & gl. in l. de vnoquoq;. ff. de re iu. & Bal. in l. cum frẽm, col. fi. C. de his, qui vt

31 ind. † Decimanona pœna eſt, quia iudex pp contumaciam põt ſequeſtrare fructus rei petitæ, ſm Abb. in c. olim ex literis. & ibi etiã

32 Fel. de reſcrip. † Vigeſima pęna eſt, quia ꝯtumax qui nõ vult rñdere coram iudice, hř ꝓ negante, vel confitente, ſm quod eſt ei magis præiudicium, text. eſt, & ibi doct. in l. de

33 ætate, §. qui tacuit. ff. de interrog. actio. † Vigeſimaprima pœna eſt, quia iudex põt procedere ꝯtra contumacem ad capienda pigno-

34 ra. l. j. § qđ ergo. ff. de ven. inſp. † Vigeſima ſecunda pœna eſt, quia vbicunque cõtumax hř pro confeſſo, puta vigore ſtatuti, tunc ẽt efficitur infamis, & non poteſt teſtificari. ita

35 tenet Fely. in c. ſuper eo. el j ĩ fi. de teſt. † Vigeſimatertia pœna eſt, quia ſi q̃s fuit excõicatus ob contumaciam, vt dixi ſupra in 8. pœna, & perſeuerat per annum in contumacia, elapſo anno redditur ſuſpectus de hęreſi. Verum ſi fuit citatus pro crimine hæreſis & fuit excõicatus, vt cõtumax, elapſo anno habetur pro conuicto, & põt puniri vt hęreticus, tex. eſt in c. excõicamus. §. qui autẽ de here. & in c. cum cõtumacia, de hęre. lib. 6. ſed ſi fuit citatus ob aliud crimen, non habetur pro hęretico. ſed ſolum redditur ſuſpectus de hęreſi, & põt indici ſibi purgatio. ita declarat Abb. in c. grauem. de pœnis. & And. de Iſer. in c. j. verſ. poſt annum, de ſtat. & conſuet. contra lib. eccl. Verum ſemper habetur pro cõuicto de illo crimine, pro quo fuit citatus, vt not. gl. in d. c. cũ cõtumacia, in gl. fi. & ſpec. in tit. de accu. §. ſequitur, col. j. verſ. porrò, de hoc habemus in regno vnũ capitulum in nu. 99. quod incipit, itẽ ſtatuimus, ꝙ ſi contingat &c. quo cauetur ꝙ ſi q̃s perſeuerct per annum in excõicatione, debet per pręlatum denunciari curię ſeculari, & legitima pœna puniri per iudicem ſecula-

36 rem. † Vigeſimaquarta pœna eſt, quia ſi q̃s fuit contumax pro minori delicto, pro quo ſ. non poteſt foriudicari, puta quia nõ irrogat pœnam mortis, vel mẽbri abſciſſionis, vt dixi ſupra in 14. pœna iſte bannitur, & condemnatur ad tertiam partem mobiliũ, & eius bona annotantur, put, ibi dixi. Verũ elapſo anno nõ foriudicatur, ſed omnia bona publicantur, reſeruato iure liberorũ, ſm conſt. regni. Et ſi voluerit reuerti ad defendendum ſe, debet cauſam in vinculis, & ſi venit abſoluẽdus in cauſa principali, adhuc debet ſtare tanto tpe in carcere quãto tpe durauit in contumacia, ita hæc omnia deciduntur per capitulum regni. in nu. 152. quod in

37 cipit, ſiue quis, &c. † Prædicta oĩa procedũt vbi agitur de contumacia rei. Quid autẽ de contumacia actoris, qualiter punitur actor cõtumax? Dic, ꝙ in cauſa ciuili, ſi reus cõparuit ĩ vltimo ꝑemptorio, actor vero nõ cõparet, euaneſcit citatio, & edictũ circũduciť. tex. in l. & poſt edictũ. §. j. ff. de iud. ſed actor nõ punitur ad alia pœnã, niſi quia abſoluiť reus ab obſeruatione iudicij, & actor condẽnatur in expenſis, quas tenetur reficere, antequam iterum agat, ſm And. de Iſer. in cõſt. ſponte volentibus. ſed in cã criminali accuſator non cõparens, vltra cõdemnationẽ expenſarũ punitur ad ſextam partẽ mobilium, vt eſt conſt. q̃ incipit accuſatorũ temeritas, & ibi And. de Iſer. itẽ in ciuili ꝓceditur contra actorẽ contumacem, ſm formã auth. qui ſe-

38 mel, C. quõ, & qñ iud. † Vltimo adde hic, ꝙ is demũ puniť, vt ꝯtumax, à quo petiť aliqđ dari vel fieri, ſecus, ſi citetur, ſi ſua putauerũt intereſſe, quia talis citatio nõ arctat ipm ad cõparendũ, & ſi nõ comparet, non poteſt dici contumax, nec puniri. quia iſta dicitur citatio voluntaria, ſm Bald. in c. j. col. 5. verſ. & not. &c. de mil. vaſal. qui cõt. eſt. & Paul. de Caſt. & Alex. in l. teſtamẽta omnia. C. de teſt. & habetur in deciſ. 2. & deciſ. 24. conſ. Neapolit. Rob. Mar. V. I. D.

Sequi

Sequitur tertium membrum iudicij. De libelli oblatione, tertio membro iudicij.

1 *Libellus iudici, & parti offerri debet.*
2 *Libellus ita clarus esse debet, vt possit reus de liberare, an velit cedere vel contendere.*
3 *Copia libelli datur reo, sumptibus actoris, in regno.*
4 *Libellus vt procedat, quid continere debeat, & numero 5.*
6 *Prælatus agens nomine ecclesiæ, an debeat exprimere eius nomen, vel ecclesiæ.*
7 *Syndicus vniuersitatis agens, quod nomen debet in libello ponere.*
8 *Actor pupilli qualiter concipiat libellum.*
9 *Libellus contra ecclesiam, qualiter formetur.*
10 *Libellus qualiter formetur contra infantem.*
11 *Libellus qualiter concipiatur contra furiosum.*
12 *Libellus criminalis, vt valeat, quid continere debeat.*
13 *Dies commissi criminis, si apponitur in libello, & non probatur, reus absoluitur.*
14 *Accusator ad instantiam rei tenetur declarare diem commissi criminis in libello.*
15 *Clausula, peto mihi ius, & iustitiam ministrari, quid operetur in libello.*
16 *Clausulæ omni meliori modo, &c. quid in libello operetur.*
17 *Clausula non se astringens, quid operatur.*
18 *Clausula, & protestatur de expensis, quod importet in libello.*
19 *Libellus non potest præsentari die feriato ad honorem Dei.*
20 *Libelli porrectio, non est de processu iudicij.*
21 *Libellus præsentari potest etiam die feriato ad honorem Dei, quando periculum est in mora, vel res est tempore peritura.*
22 *Libellus debet esse clarus, & certus.*
23 *Libellus non debet esse generalis.*
24 *Libellus quantumcunque generalis, & obscurus, admittitur in causis summarijs, nisi tãta sit obscuritas, ex qua reus non posset deliberare.*
25 *Citationem debet libelli oblatio præcedere.*

1 TErtius † membrum iudicij est libelli oblatio. Nam is, qui vult recte ordiri telam iudicij, primo facit partem citari, vt veniat ad respondendum petitioni in iudicio, & parte citata comparẽte, offert libellum iudici, & parti, iuxta auth. offeratᵣ,
2 C. de lit. contest. † & debet libellus esse, ita clarus, vt reus possit ex eo deliberare, an velit cedere, vel contendere, l. 1. in princ. ff. de eden. & d. auth. offeratur, & no. Bart. in l. fi.
3 in rẽ. ff. de rei ven. † Debet aũt dari copia libelli reo, expensis actoris, vt est gl. in cl. 2. in ver. oblatos. de appel. & est decisum in regno per regiam prag. quæ incipit. comparẽ
4 te, &c. † Et qm̃ ista materia libelli est valde trita, & in quam plurib. locis vẽtilata, maxime per Spec. in tit. de libel. cõcep. & per Cano. in tit. de lib. obl. & per Bart. & doct. in l. edita. C. de eden. & Ias. in §. omnium inst. de act. & in varijs locis, propterea non multum me extendo solum pro introductione iuuenum, attingam ea, quæ sunt necessaria in libello. vnde est sciendum quod libellus ah hoc vt procedat, debet continere, quinque conditiones, videlicet, quis quid coram
5 quo, quo iure operatur, à quo. † Primo debet continere, quis. i. nomen actoris, vel accusatoris, puta Titius agit, vel accusat.

ADDITIO Nomen actoris in libello exprimẽdum (vt vides) inqr d'o. Auct. cuius rei causa extra rẽ minime est illud scire an prælatus volẽs agere in causis ecclesiæ debeat concipere libellũ noie suo, vel noie ecclesiæ? & vr̃ quod noie ecclesiæ, vt in c. inter dilectos, de fi. instr. & in c. literę de dilatio. &
6 est cõ quia prælatus † non habet suo noie directã actionẽ vel vtilẽ, auth. sed hodie. C. de epis. & cler. ꝓut voluit Host. in c. olim, el j. de rest. spo. in verbo noĩe domus, mouetur quia rectores seu plati sunt procuratores, & nõ dñi, c. 2. de dolo, sed hoc late ꝓsequitur Mar. Soc. in c. j. de lib. oblat. num. 107. vbi di
7 stinguit trẽs casus de qbus p eum. † Et quid de synd. cuius noie debiti libellum ꝯcipere? In quo dicendum est quod in ciuilib. debet noie vniuersitatis, vel collegij vel ecclesiæ libellũ ꝯcipere, ſm Socc. in ti. de lib. obla. §. iã nũc videndũ vers. si vero prælatus, & hr̃ pet. Inno. Ioan. And. & Io. de Imo. in c. fi. de ꝑe. & si ageret, & conciperet libellum, & nõ diceret noie vniuersitatis vel syndicatio nomine vr̃ potius agere ꝓprio noĩe, si vero loquitur criminalibus syndicus non põt concipere libellũ syndicario noie, aut nomine vniuersitatis, sed proprio, ſm Dyn. & post eum Cyn. Bald. & Sal. in l. 2. C. qui accu. nõ poss.
8 † Et quid de actore constituto à tutore, vel à puppillo cũ auctoritate tutoris, cuꝰ nomi

ne debet libellum concipere? & certe debet similiter libellum porrigere nomine pupilli, de quo vide per do. Maria Soc. in d. c. 1. de libel. obl. num. 118. vbi etiam habes quid de tutore, & procuratore, & æconomis ac alijs, Petrus Foll. V. I. D.

SECVNDO, quid. i. rem petitã in libello quã debet actor designare ꝑ duos cõfines, seu ꝑ duas demõstrationes. alias posset dici libellus obscurus. ſm Bar. ĩ d. l. si in rẽ, ff. de rei vẽd. & in l. forma. ff. de cens. Tertio, coram quo. i. nomen iudicis, ordinarij, vel delegati coram quo porrigit libellus nõ: tñ est necesse exprimere nomen propriũ, licet possit libellator, si vult, sed sufficit ipm mentionare ꝑ nomẽ sui officij, ita vt sit certũ de ꝑsona. Quarto, quo iure petat. i. debet cõtinere cãm concludente, puta, peto centũ, q̃a mutuaui, &c. vel peto puniri, q̃a tale delictũ cõmisit, &c. Nam si cõcludens cã nõ ponit, non ꝓcedit libellus, vt si dico, peto cẽtum, q̃a rex est in Frãcia, vt no. gl. in l. 2. §. circa. ff. de doli. excep. & Bar. in d. l. edita, col. 2. nõ tñ est necesse exprimi nomen actionis in libello, sed sufficit, ꝙ taliter narret factum, ꝙ ex narratione facti possit elici, q̃ actio intentet tex. est, & ibi Abb. & Fel ĩ c. delicti de iu. debet tñ esse cautus aduocat⁹ in ꝑquirẽdo, q̃ actio sibi cõpetit, ad hoc, vt ſm nãm illius actionis sciat adaptare verba libelli, non tñ habet necesse illã exprimere, vt d. c. dilecti. Quinto debet continere à quo. i. nomẽ rei conuenti. Istis ergo quinque conditionib. concurrentibus, erit rectè formatus libellus vt declarat Spec. in tit. de libel. concep. §. 4.

ADDITIO Debet ẽt libellus continere nomẽ rei à quo aliqd petendũ erit, (vt dicit dñs auctor, & bene.) pro tyronibus tñ illud non inutile erit scire, an si agere quis voluerit ꝯtra ecclesiã debeat cõcipi libellus contra platũ ipsius ecclesię vel contra ipsam ecclesiã? & in hoc teneaus qđ cõcipi debet libellus cõtra platum noĩe ecclesię (v. g. ago contra platum qui noĩe talis ecclesiæ debet mihi centũ ſm Spec. in tit. de lib. obla. §. iã nunc vers. contra syndicũ.

9 † Et quid sit agẽdum erit contra pupillũ, & tunc si est infans minor septẽnio, & tunc debet agi contra solũ tutorẽ si habet. alioqn peti quod detur tutor ipsi infanti. l. 1. §. 1. ver. ita tñ. ff. de dã. tut. & ibi gl. & not. gl. in auth. causa quæ fit cum monacho. C. de episc. & cle. talis. n. nõ põt in ius vocari, vt est bonus tex. in l. 5. in princ. ff. de in ius voc. & no. in l. 2. ff. de cõd. fur. & debet concipi sic libellus conqueror de p. tutor. b. pupilli infantis, & ita cõcludit Affl. in decis. sacri regij cons. Neap. in decis. 261. incip. fuit in consilio, aut est maior septennio, & debet libellus concipi contra eũ auctoritate sui tutoris, vt puta, conqueror de b. pupillo, & p. eius tut. c. Rai. extra de test. & ita tenet Spe. in tit. de lib. obl. §. iã nũc vidẽ-

11 dum vers. porrò. † Et idem dicendum est si agitur contra furiosum & mente captũ, nã illi æquiparentur infantibus, & ꝓsumuntur abesse, cum nihil intelligant, l. 2. § peti ff. de iur. cod. & nõ possent in ius voc. l. quinque in prin. ff. de in ius voc. Petr. Fol. V. I. D.

12 † Et pdicta procedunt in ciuilibus, sed in libello criminali accusatorio requirunt aliæ solennitates, q̃ tradunt ĩ l. libellorũ ff. de acc. & ꝑ gl. l. in causis. C. de acc. videlicet locus cõmissi criminis, annus, mensis, indictio, & regnatio imparoris. Quę regnatio licet nõ requirat de iure, vt dicit Bart. in d. l. libellorũ ĩ 2. col. tñ de cõi consuetudine ponitur in locum consulis, quẽ hodie non habemus. Dies aũt cõmissi criminis, non debet apponi, ſm

13 Bar. ibi. † imo caueat libellator, ne apponat diem, q̃a si nõ probaret delictum esse cõmissum illo die, succũberet, quia sic nõ ꝓbaret ita ꝑ plura tenet Ias. in l. 1. in prin. col. fin. ff.

14 de eden. † Si aũt ex aduerso reus pateret ab accusatore, vt declarare debeat diem, posset hoc petere, si vult ꝓbare ꝯtra in coarctando negatiuã, vt qđ tota illa die fuit alibi, & tũc tenet accusator ad instantiã rei declarare diẽ cõmissi criminis. ita plenã declarat Ias. in l. 2. si q̃s Ephesi. ff de eo, qđ cer. lo. Bar. in l. is, q̃ reus, col. 5. in fi. ff. de pub. iud. Sed ꝯtrariũ, & melius tenet Imo ĩ d. l. is, q̃ reus, col. 23. in fi. quem ibi sequit Alex. in add. ad Bar. de quo art. vide oĩno. Franc. de Are. in c. qualiter, & q̃ñ, §. debet, col. 7. de acc. Et pdictę solennitates, requirũtur ẽt, q̃ñ agitur ciuiliter ex delicto dũmodo sit talis actio, q̃ infamet, alias secus, ſm Bart. in l. ꝓtor edixit in prin. ff. de iniur. & Bar. in l. j. §. j. ff de susp. tut. &

15 in l. itẽ exigitur. ff. de dolo. † Solent in calce libelli apponi nonnullæ clausulæ per aduocatos, quarũ quatuor tñ ego puto esse valde vtiles, & in oĩ libello apponi debent pro vtilitate libellantis. Et prima est illa. Super quibus omnibus, & eorũ singulis peto mihi ius

ius,& iustitiam ministrari, quæ cl'a saluat libellū ab omni ineptitudine, ſm Abb. in c.1. cum dilectus, col.17. de ord. cog. & Alex.in ɔſ.121.col.pen.in 1.vol.& Iaſ.in §. om'm,col.20 21.de act.& Per.Phil. Corn.in
16 ɔſ. 305.101.in 3.vol.† Secunda cl'a vtilis est illa, Omni meliori modo,&c. quæ operatur, vt in casu dubio libellus interpretetur eo modo, quo fauorabilius est actori libellanti, ſm Alex.in ɔſ.7. col. 3 verſ.hoc ēt,&c. in 3.vol. & Ant.de But. in c. literæ, de dilat. & in c. examinata, de iud. de cuius cl'æ virtute vide plura per Fel.in c.cum super,col.pen.&
17 fin. de off. deleg. † Tertia cl'a vtilis est illa. Non astringens, &c. quæ operatur vt actor non teneatur probare qualitatem deductam in libello ſm Bart.& doct.in l.diuus,ff.de re iud.& Alex.in ɔſ.6.col.2.& 3.verſ.3. respondeo,&c. & ver. nec est necesse, &c. in 3. vol. alias fine illa cl'a succumberet non probando qualitatem dato, ꝙ ꝓbaret factum principale, ſm Bart. in conſ.117. inc. accuſ. &c. & Abb.in c.licet,col.14 de prob.& in c.examinata,col.4 de iud. & Paul.de Caſt.in ɔſ.405.
18 col.1.in 2.vol.† Quarta cl'a vtilis est illa. Et protestatur de expensis,&c. per quam censetur interpellatus iudex, vt condemnet victum victori ad expensas, ad quas non tenet iudex ɔdēnare, si non petantur, licet posset ɔdēnare si vellet, sed qñ sunt petitæ, tenetur oino iudex declarare sup expensis, & condēnare condemnādum, alias faceret litem suam, ita dicit Bar.in l.properandum, §. sin aūt alterutra, col fi.C.de iud.& ibi ēt Bal. idem tenēt cōiter doc.in l. 4. §. hoc aūt iudicium, ff.de dam. inf. An aūt sit necesse dari libellum in scriptis,& q.d seruat hodie in regno, dixi plenè supra in 4. parte huius tract. in 9. dist. &
19 ad ibi dicta me remissio.† Vltimo super hac mā, quęro vtrum libellus possit pñ:ari in die feriata. Dic, ꝙ in die feriata ad honorem hominum, non est dubium, ꝙ pōt pñtari iudici ꝑ l. milites, § 60. ff.de indul. sed dubium est de die feriata ad honorē Dei. Bar.in l.ex quacunque, §.fi.in rep.ff.si q's in ius voc. non ie. tenet ſſr, ꝙ pōt pñtari, per gl. in c. placita, 15.q.4. Verum idem Bar.in l.nec quidq̄. §. de plano, ff.de off.proc. tenet contrarium,& hanc contrariam partem.ſ. ꝙ non possit pñtari, tenet Abb.in c.significauerunt, & ibi ēt Fel.col.4 de iud. & Alex.in l.1. ff.de fer. vbi tenet pro firmo, ꝙ dispositio, d §.60.non habet locum in ferijs ad honorem Dei. Idem tenet Bar.in extrau.ad reprimendam.in ver. de plano, & hęc vř magis cōis opin. sed Lāf. in cle.ſæpe, verſ.de plano, de verb. sig. tenet
20 primam partem. † pro qua facit, ꝙ libelli porrectio non est de processu iud. ſm Bal. in d.l.ex quacunque, col.fi. & Bal. in rub. C.de in ius voc.& Bal.& Alex.in l.1.ff.de ius voc. & Fel.in c.1.col.1.de lib.obla. Sicut ergo alij actus extraiudiciales possunt expediri de feriata ad honorem Dei, vt habetur in l.1. fi. C.de fer. ita & ista præsentatio libelli.

ADDITIO Adde plenè dicta ꝑ Mar. Soc.in c.1.de lib.oblat.nu.148. Pet. Foll.

Sed in iudicando non esset recedendum à cōi opin.contraria, quę rectè vř comprobari, per d.l.fi.quæ prohibet oēs actus, qui co-
21 ram iudice expediunt. † Quam opin.cōem limita non procedere, qñ periculum esset in mora, vel res esset tpe peritura, qa tunc potest pñtari, ēt in die feriato ad honorem Dei ſm Abb.in c.fi.col.6.& ibi ēt Fel.in 4.col.de iud.& Feder.de Sen.in consil.139. Secundo limita non procedere, in libello appellatorio, quia indistinctè pñtari potest in die feriato ad honorem Dei, secundum Fel.in d.c.fi. col.5.& Bal.in l.1.per illum tex. C.de fer. & gloſ.in c.appell. verſ. lecta, de appell.lib.6.
22 ADDITIO † illud īn ad aduertendū est, ꝙ libellus debet esse clarus, & certus, vt ꝓbatur in l.ampliorē, §.in refutatorijs, C. de app & in auth.de test.imperf. §. nos igr̄, col.8.& l.certum, ff.de confeſ. & c.cum clamor extra de test.& c.lrǣ extra de dila. vnde nihil ambiguitatis,&obscuritatis ɔtinere debet, c.ɔstitutus extra de reli.do.& ibi ꝑ Inn. no.quod qdem. Primo limitandum erit nisi obscuritas contingeret rōne duplicis vel plurium interpretationum, sensuum, vel intellectuū,& in quolibet sensu & intellectu cōcluderet intentio agētis arg.eo℞ q̄ no.do.Ant. in c.vt sup de reb.eccl.nō alie. Secundo limitanẽ vt pdicta ꝓcedāt vt si opponatur, secus si nō opponit, qa ꝓcedit libellus, & satis est ꝙ in processu postea fit declaratio, l fi. iūcta gl.C.de ann.excep. pōt tñ iudex reijcere libellum obscurum, vel facere ꝙ declaretur ēt parte non opponente, ſm Iaſ.in l.age, fi.col. C.de transac. Tertio limitatur si obscuritas, seu dubietas respiceret principalē intētionē libellātis, secus fit vltra intētionē libellantis adeo ꝙ principalis intentio sit clara, qa si ali

quid in libello adijcitur quod sit obscurum nō vitiat libellū, nec si petat, arctat libellās ad declarādū, fm Host. Io. And. & do. Anr. in c.lrę extra de dilat. & probat in c. ex teno re extra de for. cōp. Quarto limitatur vt pcedat id qd supra dixi si modo incertitudo reddet rem dubiā, secus si hr pro certa puta quia dicatur q res fuit empta vel vēdita vl tra vel citra dimidiā iusti pcij c. pe. de emp.
23 & vend. & ibi doc. † Item libellus non dēt esse gnalis, & rō est quia omnis gnalitas pa rit obscuritatem, c. pen. extra de ɔtir. vtil. vel inut. l. ita fidei. ff. de iure fi. l. in tradendis, ff. cōia prædio. fal'it hæc regula nisi agentis in tentio cōcluderet in qualibet spē generis, fa cit text. & q ibi not. Ioā. And. in c. præterea el secondo, de accus. Item limitatur vt limi tatur præcedens conclusio. Petr. Foll.
24 † Vnum tñ scias, q hodie in rrgno causę sunt summariæ, vt pluries dixi. Vñ admitte retur libellus q̄umcunq; gnalis, & obscu rus, vt no. Bar. in extrauag. ad reprimēdā. in vers. & figura, circa mediū. Ver hoc intelli gitur, nisi sit tāta obscuritas, ex qua reus nō posset deliberare, q̄a tunc parte opponente nō procedit libellus, q̄a tolleretur defensio reo. ita pulchre tenet Alex. in cons. 3 1. col. 3
25 in 4. vol. † Item non obstāte, q præposui ci tationem in ordine, tñ in practica ordo est, vt primo pñtetur libellus iudici, & postea super eo expediat citatio q̄a dēt iudex pri mo videre libellū, vt possit deliberare, an sit iustus, vt sup eo pcedatur. ita declarat Fel. in c. j. col. j. de libel. obl. Rob. Mar. I. V. D.

De reconuentio, quarto membro iudicij.

1 *Reconuentio quando, & quomodo fiat, & alia de reconuentione remissiue.*

1 QVartum membrum iudicij est † re conuentio, nam porrecto libello, & oblato parti solet reus reconue nire actorem ante lit. cont. si aliquid est reci proce petiturus ab ro. & hic esset tractanda materia reconuentionis, videlicet, in quib. causis habet locum, & quæ sit eius natura, & coram quib. iudicibus proponi pōt. Ve rum, quia illam materiam satis copiose tra ctaui supra in 4. parte huius tract. in 6. dist. princ. ideo ad ibi dicta me remitto, quæ ha beantur hic pro repetitis. Sequitur quin tum mrmbrum iudicij.

De laudatione, V. membro iudicij.

1 *Auctor laudatus, quis dicatur, & ad quem effectum sibi lis denunciatur.*
2 *Auctor an laudari possit coram arbitro.*
3 *Reconuentio non habet locum coram arbitro.*
4 *Euictio per hypothecariam operatur, vt emptor agat ad interesse, etiam sine denunciatione.*
5 *Auctor quando, & quo tempore litis laudari debet.*
6 *Fideiussoribus pro euictione, an debeat lis de nunciari.*
7 *Pupillo an possit lis denunciari.*
8 *Durante termino dato reo ad denunciandum auctori, an debeat supersederi in causa.*
9 *Auctorem auctoris sui an possit quis laudare, & an teneatur sibi de euictione sine cessione.*
10 *Auctor laudatus, non potest ex sua persona de clinare forum.*
11 *Fiscus Auctor laudatus, an possit declinare fo rum.*
12 *Auctor laudato, qualiter fiat denunciatio.*
13 *Auctor laudatus an teneatur subministrare ex pensas pendente iudicio ante rem euictam.*
14 *Denunciatio litis cui debeat fieri si venditor sit mortuus nullo herede superstite.*
15 *Pactum quod absque litis denunciatione tenea tur venditor de euictione an valeat.*
16 *Venditor an teneatur de euictione nulla facta denunciatione, si notorium erat quod debebat sequi euictio.*
17 *Emptor si non defendit causam facta denuncia tione, an agei de euictione.*
18 *Emptor an possit denunciare litem auctori au ctoris sui.*

1 QVintum membrum iudicij succrssi uum est laudatiuo. † Dr aūt aucto ris, a quo qs habet causam, l. Pōp. § cum quis, ff. de acq. pos. & l. an vitium, ff. de diu. & tem p. præscrip. & l. auctore, C. de euic. Nam si aliquis conuenitur aliqua a ctione reali, ad aliquam rem, debet conuen tus laudare suum auctorem, & sibi litem de nunciare ad effectum vt possit contra rum hre recursum de euictione, l. emptor, C. de euict. de qua materia vide plene And. de de Iser. in cap. 1. si pro feu. vas. ab aliquo in ter emp. fue. & Alex. in l. nō solū, §. morte, col.

.col.antep.& pen.de op.no.nun. ff. & in l.2. §.voluntate,col.3.in fin.& seq ff.sol.mat.in quibus locis cumulat multos casus, in quibus absque denunc.habetur recursus de euictione contra auctorem.

2 ADDITIO † Adde hic nunqd auctor possit laudari ꝯ.ra arbitro ita ꝙ arbiter possit cognoscere ꝯtra auctorē laudatum, videbatur dicēdū ꝙ sic,ex pluribus,& primo qa arbitria sunt redacta ad instar iudicioꝝ.l.1. ff de arb.& plenè hř ꝑ Bar.Soc.in ꝯſ.195.in 2 parte,vñ sicut in iudicio ordinario hēt locū laudatio i auctorē pari mō corā arbitro. Secūdo,qa nō quare fuit itroducta laudatio in auctorē, fuit ad effectū vt possit hři recursus de euictione ꝯtra venditorē, & ne dāno ꝯuenꝰ efficiať, & ne vēditor lucreť cū aliena iactura.l.emptor. C.de euict. hæc aūt rō militat in casu isto. Itē qa arbiter debet seq ordinē iudicioꝝ, d.l.1.& ibi Bart.ff. de arb. tertio, quia licet non sit factū cōpromissum inter cōuenium.& cū qui laudatur in auctorem,& sic videatur ꝙ arbiter non possit cognoscere cōtra eū.& per ꝯńs ꝙ non hēat locum auctoris laudatio, nihilominus pōt incidenter cognoscere cōtra eū,licet non principaliter,vt est tex.i l.cū ꝓponas.C. de reb. cred.ꝰm tertiā lect.vt ibi ꝑ gl.Sal. & doc.cōtrariam opinionē credo veriorē, ex plurib. & primo quia arbiter nullā hēt iurisdictionē sed notionē seu cognitionē tm̄.l.notionem.ff.de verb.sign. vbi gl.& in l.ait ptor in prin ff.de re iud. vnde nihil pōt nisi ꝰm arbitrium ei ꝑ partes datum, vt l.nō distinguemus.§.de offō.ff.de arb. & in c. cū dilectus extra eo.tit.hinc est ꝙ arbiter suā sniam exequi non pōt,sed illā exequuntur iudices ordinarij,vt l.à diuo pio.ff.de re iud.preterea arbiter non pōt aliā pœnā in snia apponere quā sit conuentū in cōpromisso, & si apponeretur frustra esset apposita ꝰm Bal.in l.ꝙ tñ, §.si.ff.de arb.Itē licet aliq iudices possint cōpellere litigatores edere noia testium ꝓducendoꝝ,tñ secus est arbitrio, qui non pōt cogere litigatorem exprimere vel exprimi facere aduersario noia testium quos ꝓducere voluerit,casus est in l.nā ex oibus.tt.de arbit.Item nec pōt citare testes ꝓducēdos,sed illi debent citari ꝑ iudicē hñtem iurisdictionem qui habet testes cogere iurare, & deponere,ꝰm Bal.in c.1.de inue. inter do. & vas. in vsi.feu. & est rō quia ab eis non fuit data potestas ipsi arbitro in eos, vnde,sic ergo dicendum est in isto casu,vt non possit citare auctorem laudatū,& cōtra cū procedere,cū ab eo non sit ipsi arbitro data ptās in eum, nec etiā virtute prorogationis posset in eu procedere, qa prorogatio iurisdictionis fieri pōt qñ iudex hřet iurisdictionem,& tribunal.vel iurisdictionem tm̄.l.1. & ibi Barr.2. col.in prin.vers.venio,ad sequētem gl.ff.de iud.alias non, quia consensu priuatorū. C. de iurisd.om.iud.& sic posito ꝙ auctor laudatus compareret,& assumeret iudicium in se adhuc arbiter nihil contra eum cognosce re posset. †Item pro ꝓdictis ēt, & illud facit

3 quod traditur in c. constitutus extra de arb. vbi habetur reconuentioni locū nō esse corā arbitro, illa siqdem rōne, (ꝙ arbiter nō nisi de ijs iudicandi ēt ptātem de quibus in eū extiterit cōpromissum, & in iure validū est argm̄ de rebus ad ꝑsonas ꝰm Bal. in l.ꝓcibus 25.col.C.de imp.& alijs sub.& in l.cōuenticulam ver.item est aug.C.de epis.& cl. ego si ratione rei non cōprehense in compromisso arbiter non pōt iudicare. Idē dicēdum est rōne personæ quæ nullam ptātem ipsi arbitro dedit, vt est auctor laudatus, & sic si ponať casus quod actor laudatus venires condemnandus absurdum esset dicere ꝙ snia condemnatoria posset ꝯtra ipsum semper arbitriū,cum in eū nullam habeat ptāte nec ex vi iurisdictionis,cū nullam habeat, nec ex vi ptātis attributæ in cōpromisso, cū ꝑ eum nulla fuerit data ptās, nec ex vi prorogationis cū prorogatio iurisdictionis fieri potest in eum qui habet iurisdictionē, sed arbiter nullam habet,ergo arguendo à sufficienti partiū enumeratione quod in iure validū est.l. patre furioso.ff.de ijs qui sunt sui vel alie.iur.sequitur ꝙ nullo modo corā arbitro habeat locum laudatio in auctorē vt possit cōtra eum ꝓcedi, & ita alias obtinui Salerni in facto,ꝑ decretū magnifici Matth. Granicæ,& ita videtur tenere Bald.in l.libera.C.de feu.3.col.vers.& scias. Pet. Foll.

4 †Quibus adde aliū casum.s.vbi res esset euicta per hypothecariā.nam pōt emptor agere,ad interesse ꝯtra venditorem ex illo capite,qa res non fuit sibi tradita libera, & agit tunc ēt siue denūciatione ita tenet Iacob.But. in l.si tibi.C.de euic.& Alex. in consil. 67. in 3.vol.& Ang.in l.1 § si hæres.ff.ad Treb. & hř per doct.in l.ex prædijs.C.de euict.

re emptorem in foro ipsius emptoris. Text. est in l. venditor. ff. de iud. & l. 1. C. vbi in re act. & hoc est pp cõnexitatẽ iudicij. Hinc dicimus in sisi, ꝙ licet delegatus nõ possit extẽdere suam iurisdict. ad psonas non cõprehensas in rescr. cap. P. & G. ac off. del. tñ põt citare auctorẽ laudatũ, licet non cõprehẽsum in rescripto, & hoc pp cõnexitatẽ causæ, ita hr in dec. 217. cons. Neap. Item, si auctor laudatus, est minor vel mulier, põt petere restõnem in integrum, ẽt post conclusum in causa, vt hr in decis. 15. cons. Neap.

ADDITIO Quòd contraria opinio est verior, & in practica seruatur, & ẽt clericus auctor laudatus ex psona sua põt declinare forũ, vt hr per Boër. in decis. 69. nu. 17. super q. in fi. & contrarium ẽt refert fuisse decisum in quàpiurimis causis in sacro regio cons. Neap. Tho. Gram. in decis. 21. in causa mota in sacro regio cons. & ita ẽt dicit seruari in sacro regio cons. Capic. in decis. 197. in causa Sberti, licet dicat cõem opinionem

11 doctoꝝ fore in cõtrarium. †Et qd si laudatur in auctorem fiscus an possit declinare forum, & sit agendũ coram procuratore Cæs. vide Cap. in allegata decis. P. F. V. I. D.

12 †Qualr aũt debeat fieri denũciatio auctori laudato? Dic, ꝙ ista nõ est denũciatio simplex, sed appellatur citatoria. s. vt veniat ad aliqd faciendũ, quo casu non sufficit, ꝙ simpliciter denuncientur venditori hæc verba, Scias, ꝙ mihi est mota lis super tali re, &c. Sed debet eũ certiorare oñdendo sibi copiã libelli, vel instrũ, & reqrere, ꝙ veniat ad defendendũ, & litem suscipiẽdum, &c. alias denunciatio non arctaret, ita pulchre declarat Bar. in l. nõ solũ. §. morte, col. 8. in fi. ver. circa primũ, &c. ff. de op. no. nũ. & Bar. i l. q ab sentẽ. ff. de pc. & in l. denunciasse. ff. de adul.

ADDITIO Adde ꝙ Bal. in l. empti. C. de euict. tenet ꝙ sufficit simplr denũciari litẽ esse motam, & ita ẽt tenuit Rom. in d. §. morte contra Bart. sed cum Bart. vr tenere idẽ Bal. sibi contrarius in l. libera. C. de sen. & idem Bal. in l. cum qstio. C. de euictio. tenet ꝙ debet denũciari lis, & ꝙ veniat ad suscipiendũ iudicium, & ita seruatur, licet Bal. in d. l. empti dixerit nõ seruari opin. Barr. id enim debebat esse suo tpe. P. F. V. I. D.

13 † An aũt auctor laudatus teneaẽ subministrare expensas litis, pendẽte iudicio ante rẽ euictã, & an possit ad illas ꝯueniri p emptorem? Dic, ꝙ si sunt promissæ in instrõ venditionis, prout cõiter solẽt notarij opponere, nõ est dubiũ, sed si non sunt pmissæ, tũc est sciendũ, ꝙ vẽditor ex iuris dispõne teneẽ ad duo copulatiuæ ex nã contractus, videlicet, de euictione ad interesse, l. non dubitaẽ, C. de euict. & l. venditor hois, ff. eod. tit. Itẽ, teneẽ litem defendere, vt est tex. in l. si plus, §. mota, ff. de euict. in qua defensione includitur, ꝙ expensas subministret, vnde licet ex cap j. euictionis nõ possit agi ad expẽsas, nisi solũ re euicta, qñ succubuit emptor, l. vẽditores, ff. de verb. oblig. tñ põt agi ex ij. cap. s. qa rem defendere teneẽ, & sic emptor ẽt lite pendente, & re nondũ euicta, põt cõpelli facere venditorẽ, vt reficiat, & subministret expensas litis. Ita declarat Bar. in d. l. qui absentem, ff. de proc. Rob. Mar. V. I. D.

ADDITIO Adde ꝙ Bal. in l. j. C. de euict. dicit, ꝙ aut specialiter conuentum est pacto de sumptib. petendis, & staẽ pacto. aut nihil ꝯuentũ est in pacto, & tunc aut emptor obtinuit, & nõ recuperat sumptus à vẽditore sed ab aduersario, ꝙ victus erit, qa victus victori teneẽ ad expẽsas, l. pperandum, C. de iud. nisi victus habuerit iustã cãm litigãdi, & fuerit absolutus, qa tũe recuperabit ab emptore, vt l. vẽditores, ff. de verb. obl. aut succubuit, & tũc aut iuste in lite succubuit, & litẽ defendit in quantũ potuit credẽs se iuste defendere, & tũc recupat sumptus à vẽditore, l. in vẽdendo, ff. de ꝯtrah. empt. aut sua culpa succubuit puta pp suã abñiã, vel p iniuriã sibi facta à iudice, & tũc nihil recupat, l. si p imprudẽtiã, ff. de euict. Itẽ si scieter malã litẽ defendit, dicit nõ recupare sumptus, & si vẽdita est hæreditas, & res particularis hæreditatis euinciẽ nõ debenẽ sumptus, vt ibi p Bal. & Sal. l: ẽ est notandũ ꝙ si res euincitur rõne possessionis, & nõ pprietatis, ẽt si sumptus in instrõ promittanẽ non debẽtur, nisi expresse promittaẽ sumptus, siue res euincaẽ rõne pprietatis, siue rõne possessionis, sm Bar. in l. rõ. ff. de act. emp. & Sal. in d. l. j. C. de euict. & redeũdo ad principalẽ qõnẽ dñi auctoris an vẽditor teneaẽ emptori lite pendẽte subministrare expẽsas, gl. in l. cũ testõ, C. de test ma. tenet, ꝙ nõ, quã ad hoc ibi no. Bal i d. l. j. C. de euic. tenet ꝙ teneẽ. Bal. aũt i l. abñtẽ, ff. de pc. dicit, ꝙ sũptus debenẽ, nisi vẽditor suscepisset iudiciũ in se, qa tũc nõ teneẽ subministrare sumptus emptori, satis n. facit

facit iudicium in se suscipiendo. Item est notandum q̄ emptor recuperabit sumptus factos in exhibendis testibus, & recolligendis instr̄is, & sic sumptus necessarios ad instructionē causę non aūt sumptus factos in scripturis exceptionum, nec ēt recuperabit expensas quas culpa sua obmisit recuperare ab euincente, q̄a non petijt in expēsis condemnari, ſm Paul. & Alex. in l. venditores. ff. de verb. obl. p tex. sing in l. id qđ. §. 1. ff de act. empt.

14 † Et q̄a mā est quotidiana, & practicabilis, idcirco aliqua vltro do. auctorē addere decreui, & primo qro pone casum q̄ vēditori nullus hæres successit talr̄ q̄ eius hæreditas est iacēs, & est mota lis emptori, cui ergo denūciabit hanc litem motā ad effectū vt possit hr̄e regressum de euictione? hāc qōnem plene examinauit, Cast. in suo pulchro ɔs. 240. effectus primi dubij in 1. lib. vbi tandē dicit, q̄ sufficit si litē denūciat ipsi hr̄ditati iacēti saltim pro recuperatione precij, nec tenetur q̄ prouideri faciat de curatore ipsi hęreditati iacenti, p l. si dcm̄. § fi. ff. de euict. non aūt sufficit, dicta denūciatio litis quo ad hoc vt hæreditas ipsa iacēs incurrat in pœnā ob rē non defensam, & euictam. qđ est summæ

15 notādum. † Secundo quæro pone q̄ fuit vēdita res cū pacto q̄ si fuerit mota lis non teneat emptor denūciare litem motam, sed q̄ absq; denunciatione teneret eum defendere an si fuerit euicta, & nō est facta denūciatio, possit hr̄i recursus ɔtra vēditore tex. in l. hęren. ff. de euict. in īdiuiduo decidit casum, q̄ nō req̄rit denunciatio si pacto fuerit remissa, sed decis. in ɔs. 74. in j. lib. dicit q̄ dicta p̄missio opat vt efficacius teneatur rē defendere nō .n̄ operatur q̄ nulla denūciatio req̄rat, nullam tñ mentionem facit de d. text. in l. hæren. Ang. in ɔs. 177. in facto ppon ī, dicit q̄ p dcm̄ pactū censet remissa necessitas denunciandi litem motā ordine iudiciario. at secus de lite mota via facti, q̄a non censet remissa illa necessitas denūciādi, & Bal. in l. 1. C de peri. & com. rei vend. simplr̄ tenet, q̄ valet dcm̄ pactū, & q̄ est seruādū, de quo p Ant. Rub. in l. nō solū. §. morte. ff. de no. op. nū. & Car. i cl. sollicitudinē extra de app. & Alex. & Soc. in l. 2. §. volūtate. ff. sol. mat. & ī d. §. morte, & in d. l. 1. C. de pe. & co. rei ven.

16 † Tertio, qro an si notoriū est dn̄e de iure se qui euictionē (vt q̄a ɔstat de iure agētis notorie) an vēditor teneat de euictiōe nulla facta denunciatione? & gl. in l. emptorē. C. de euict dicit, q̄ nō, sed req̄ritur denūciatio, & d. gl. expresse ibi approbat Bar. & seq̄tur Ang. Are. in §. fi. inst. de empt. & ven. & voluit Alb. in l. at qui nā §. cum me absente in fin. ff. de neg. gest & hāc dicit cōem opin. Dec. in cōs. 74. in j. l b. & licet dicat q̄ emptor pōt agnoscere bonam fidem, inuictē tñ ita, si facta est

17 denūciatio litis non alias. † Quarto quæro ponamus q̄ emptor denūciauit litem motā, & facta dicta denūciatione nō curat cōparere vlterius ad defensionē rei talr̄ q̄ secuta est sn̄ia ɔdēnatoria, in ɔtumaciam ipsius emptoris an habebit regressum de euictione? Bal. in l. 1. C. de peri. & co. rei ven. 3. col. vers. vlt. opponit, dicit q̄ nō habebit regressum de euictione, quē seq̄tur ɔsulēdo Dec. in ɔs. pall. 73. sed Sal. in d. l. 1. in fi. intelligit hoc dcm̄ Bal. pcedere qñ emptor est contumax nedum ad audiēdum sn̄iam, sed qñ simpliciter non cōparuit ad defensionē causæ nā si vsq; ad sn̄iam cōparuisset pro defensione illius rei licet nō cōpareat tpe promulgationis sn̄iæ, nihilominus aget de euictione, Itē dato q̄ emptor fuisset ɔtumax ad totam causam nihilominus si ɔtrariū apparet exactis videlicet, q̄ oīno ēt si cōparuisset debebat seq̄ ɔdēnatio pōt agere de euictiōe, ſm

18 Dec. in d. ɔs. in prin. † Quinto, qro an emptor possit denūciare litem motā auctori auctoris sui? & dicas q̄ nō, nisi sit ɔstitutus pcurator in rē suā, & sibi fuerint cessæ actiones, vt est text. in l. si res q̄ à titio. ff. de euicti. & Bal. in l. cū successores. C. de euict. de quo p Bar. in d. l. si res, & in l. si p p̄re. §. p euict. co. ti. & ibi Alex. & in l. si rē co. ti. & Bal. in l. 1. ī fi. C. de iu do. & in l. 1. C. de re. pm. & Io. de Ana. in ɔs. 31. & ibi. Lud. Bol. in add. & sic eū hodie indifferēter cedantur actiones, & constituatur emptor pcurator in rem propriam in instr̄o emptionis, pōt laudari auctor auctoris. & hęc pro nunc sufficiant, & ita dicit (ex ist s) c. in decis. 197. Pet. Fol. V. I. D.

De nomine auctoris, sexto membro iudicij.

1 *Nominatio domini in iudicio, quando debeat fieri, & quod operatur, & in quo differt à laudatione auctoris. Et an locum habeat in possessorio, & num. 3.*

2 *Nominatio auctoris qua est ratio quòd debet fieri*

ri ante litem contest.
3 *Domino an praeiudicet reus, qui illum non nominauit, sed voluit litem defendere, & succubuit vel contumax fuit.*
5 *Nominatio an habeat locum in rebus mobilibus, & an in iuribus incorporalibus, & in actionibus personalibus, ac in causa damni dati. & num. 6. 7. & 8.*
9 *Libellus nouus an efferri debeat nominato in iudicio si comparet.*
10 *Nominato in iudicio nō cōparēte, quid agēdū sit.*

SExtum membrum iudicij, est nomina-
1 tio auctoris. †Et in hoc differt à praece-
denti. s. à laudatione auctoris, q a auctor
laudat ab eo, qui conuētus possidet nomine
proprio, & sic pro dño, sed nominatio fit ab
eo, qui possidet nomine alieno, vt qn̄ conue
nitur is, qui tenet rem conductam vel deposi
tam, vel commodatam, vel precariam, nam
iste conuentus statim in principio litis debet
nominare dñm in iudicio, & dicere se possi-
dere nomine alieno. vnde dirigitur iudicium
contra dñm, vt ipse defensare debeat causam
suam, & hoc ipso absoluitur reus ab instātia
iudicij, & transfunditur contra dñm nomi-
natū, nec est necesse probare, q conuentus
possidet nomine alieno, sed per solam nomi
nationem absoluitur. Verum, si actor vult,
potest in se assumere onus probandi, q reus
possidet nomine proprio, quo casu si probat
potest ad se aduocare possessionem, iuxta for
mam, l. fi. ff. de rei vend. & sic reus efficeretur
petitor. ita hęc omnia declarat Bart. in l. 2.
C. vbi in rem ac. & de ista mā nominationis
vide plene Abb. in c. qm̄ frequenter, col. pe.
& fin. vt lite non ɔtest. Et q ista noīatio de-
beat fieri ante litem contest. est dec. 129 ɔs.
Neap. alias reus qui non opposuit ante, con
demnatur tanquam liti se offerens, citra tn̄
praeiudicium dñi, vt habetur, per l. is, qui se
obtulit, ff. de rei vend. & not. Bart. in d. l. 2.
2 ADDITIO †Et est ratio quare illa
nominatio debet fieri ante lit. contest. quia
est quę iam exceptio declinatoria, ideo op-
ponēda est ante litem contest. sicut exceptio
declinatoria, vt l. fi. C. de excep. & l. exceptio
nem, C. de probat. hoc tn̄ intellige, vt proce
dat qn̄ fieret nominatio ad effectum declinā
di iudicium, sed si fieret ad effectum vt possit
vti defensionibus suis potest fieri nominatio
ipsa etiam post lite contestatam, quia tunc
est exceptio declinatoria. Exemplum poni
potest per authen. qui in prouincia, C. de
crim. agi. opor. secundum Maria. Soc. in c.
quoniam frequenter, vt lite, non contestat.
num. 128. Petr. Foll. V. I. D.
3 †An autem si reus nō nominauit dñm, sed
voluit litem defendere, & succubuit, vel fuit
contumax praeiudicet dño. vide Soc. in ɔs.
18. col. 12. in 1. vol. vbi tenet, quòd non, &
per Alex. & doct. in l. peregre. §. quibus, ff.
de acq. poss. & Bart. in d. l. 2. De reliquis au-
tem pertinentibus ad hanc materiam dic vt
per Bart. & Bald. in d. l. 2. & per Abb. in d. c.
quoniam frequenter. col. pen. & fin. & Inn.
in cap. quam sit, de elect. & Bart. in l. officiū,
ff. de rei vend. & per Spec. plenè in tit. de pri
4 mo decreto, § restat. colum. 5. & 6. & 7. †An
autem in possessorio recuperandae, habeat
locum nominatio domini in iudicio vide de
cis. 217. consil. Neap. vbi distinguitur inter
modos agendi.
5 ADDITIO †An nominatio habeat
locum in rebus mobilibus? gl. in d. c. qm̄ fre
quenter extra vt lit. non contest. arguit pro,
& contra. Eandem decidit quod ēt in re mo-
bili habet locum dicta nominatio per auth.
qua in prouincia, C. vbi de cri. agi. opor. &
idem tenet glos. in l. 2. C. vbi in rem act. sed
Bar. in d. l. 2. dicit quod ille auth. quia in pro
uincia, nihil facit ad casum, qua loquitur de
nominatione quae fit vt possit instrui de de-
fensione causae, non aūt ad effectum declinā
di iudicium, sed quod habeat locum nomina
tio, vt supra, tenent Vin. Hostien. Petr. Abb.
& Ioan. And. in d. cap. quoniam frequenter,
& gl. Bar. Bart. Cyn. & Bal. in l. 2. C. vbi in rē
actio. & est ratio quia omnes rationes indu
cendae nominationis hn̄t locum ēt in re mo
bili, & sequuntur oēs Mod. s̄m Maria. Soc.
in d. c. qm̄ frequenter nu. 110. de quo ēt per
6 Bar. in l. officium, ff. de rei vend. †Et an no-
minatio habeat locum in iuribus incorpo-
ralibus, vt puta si agitur pro obedientia, vel
simili iure possit subditus nominare dñm in
iudicio? vide plenissime vltra omnes Maria.
7 Soc in d. c. qm̄ frequenter nu. 111. †Et an no
minatio habeat locum in actionibus perso-
nalibus? in quo dicas, quod si agitur actio-
ne mere personali, non habet locū nomina-
tio, quia actio psonalis afficit, & sequit per-
sonā conuentam, & non rem, l. 2. C. vbi in rē
actio quae voluit nominationem hr̄e locū in
actio

actione reali, & sic à contrario sensu sentit quod secus sit in personali, & hoc procedit qñ fieret nominatio, quo ad effectum decli nādi iudicij, secus quo ad effectum vt possit de iurib. suis informari ab abñte, ẽm Bar. in d.l.2. ꝑ tex. in auth. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi opor. aut loq̃mur de actione ꝑso nali scripta in rē (vt in interdictis vti possi-detis vñ vi, & similibus) & vt gl. in l. locum. §. 1. ff. de tab. exhi. tenere quod habeat locum noiatio, & si q̃tur Bar. in d.l.2. & Cyn. ibidē, & sequitur Zab. in d.c. qm̃ frequēter, de quo ad plenum per Mar. Soc. ibi. nu. 116. in 7. q.

8 † Et an nominatio habeat locum in causa dāni dati, pone exemplum quod aliquis de mādato alterius damnum dedit, & ꝯuenitur de damno dato, q. dicit quod non tenet ex quo de mādato talis asserentis se dñm damnum fecit? in quo dicas quod locum habet dicta nominatio, sed si nominatus nō comparuerit cōdemnabitur ipse ꝯuentus, vel si fuerit notoriū de mādato abñtis nominati dānum dedisse tenebitur ipse conuentus satisfacere de bonis ipsius absentis, & ita pōt intelligi tex. in auth. vt oēs obed. iud. ꝓuin. § si vero coll. 5. vel pōt intelligi in ꝓcuratore, vel in q.l no hñte gñalem administrationē, l. apud celsum. §. qñsium. ff. de dol. excep. de cuius gñalis, administrationis delicto tenetur dñs maxime ex quo ei denūciatū est, & nō defendit, arg. c. 1. in fi. extra vt l.t. non cōtest. & ita firmatū reliq̃t Mar. Soc. in d.c.

9 qm̃ frequēter in 8. q. nu. 117. † Et an facta nominatione, & comparēte nominato debeat nouus libellus offerri, & pñtari per agērem in quo ꝯcludit Bart. in d.l.2. C. vbi in rē act. quod sic, & quod cōuentus noians debet absolui ab instātia iudicij, & idē tenet ibi Bal. & Ang. in l. nō solū. §. quod vulgo. §. de vsu. & est rō quia ex libello iam porrecto, q. cōcludit ꝯtra nominātem non pōt condemnari noiatus, ꝓ quo facit, c. licet, hely. de simo. debet. n. dimitti nominās q. non tenet amplius esse in iudicio, ꝓ quo facit. l. neq; impuberes. §. 1. ff. de in ius voc. & tradit Spe. in t.t. de 1. decr. §. restat vers. sed nūquid nominans, & hæc ꝓcedunt proprie in nominato, an secus qñ tertius veniret pro suo interesse, vt assisteret liti inchoatæ, q. a tunc non datur nouus libellus, sed iudicium inchoatum regulat ius ipsius tertij, ẽm do. Mar. Soc. in d.

10 c. qm̃ frequenter, nu. 126. in 2. q. † Ecōtrario autem finge quod factā nominatione, & intimato nominato non comparet nominatus ipse, q.d sit agēdum per iudicem? Dicas quod citat ipse nominatus per citationem peremptoriam in regno vbi sufficit vnica cita. cū verbo peremptoriæ, & sic cessat id q̃d dicebat Bal. in d.l.2. quod requirebatur peremptorium ꝑ distinctionem, vel ꝑ interualla, vt ibi per eum, quo citato non comparēte debet iudex se summatim informare de iuribus ipsius agēt:s, & ꝯtito eidem de eius iuribus saltem semiplene, ẽm Bart. in l. cum ꝓponas. C. de bon. auth. iur. possi. & Bal. in d.l.2. & adhibita dicta summaria cognitione, debet agēs mitti in possessionem rerum petitarum, vt hr̃ in d l.2. & cuius effectus sit ipsa missio, & quos effectus pariat dicta nominatio, & de multis alijs ad mām vtilibus, & necessarijs nō obmittas videre Mar. Soc. in d. c. quoniam frequenter per totum vbi satis late congeritur. hæc materia non inationis. Petrus Follerius. V. I. D.

De interrogatione, septimo membro iudicij.

1 *Interrogationes an & quando, & qualiter fiant in iudicijs, & num. 2. 3.*

2 *Victor quandoque patitur expensarum condemnationem.*

3 *Interrogatione fiunt in iudicijs, tam ante quam post litis contestationem, & conuictus de mendacio priuatur possessione.*

4 *Interrogationi respondere non tenetur is, qui per aliquam exceptionem potest iudicium euitare.*

5 *Reus interrogatus, de iuribus suis respondere non tenetur, nec etiam si interrogatur de negocio principali, num. 6.*

6 *Interrogans non fatetur, sed ponens sic, & propterea post litem contestatam fieri debent positiones, & non interrogationes.*

7 *Positioni criminose, seu continenti turpitudinē, an, & quando sit respondendum, & num. 9.*

8 *Interrogatus de crimine, propter quod remouetur á beneficio tenetur respondere.*

9 *Periurus non dicitur, qui negat cum iuramento se commisisse delictum: licet mendacium dicat.*

10 *Interrogatus super eo quod alias fuit iuramento decisum, respondere non tenetur.*

11 *Positioni de facto alieno in criminalibus non debet responderi.*

12 Inter

12 *Interrogari non possunt creditores, vel legatarij, ad hæredis instantiam, an hæreditas sit soluendo, sed sic, ex iudicis officio.*
13 *Interrogationi, an agens rei vendicatione sit dominus, non tenetur conuentus respondere.*
14 *Interrogatus de proposito suo in mente retento respondere non debet.*
15 *Interrogatus de impertinentibus ad causam, nõ tenetur respondere.*
16 *Testis interrogari non potest, an quis bona, vel mala fide possideat.*
17 *Positioni iuris non est respondendum.*
18 *Interrogatoria fiũt testibus ad detegendam falsitatem, & dicuntur esse de actu.*
19 *Testes non interrogati super interrogatorijs, debent iterum repeti, & interrogari, etiam post publicationem.*
20 *Interrogatorium copia, parti dari non debent.*

1 SEptimum membrũ iudicij, est interrogatio.† De qua est sciendũ, qđ istæ interrogationes solẽt fieri in oĩ parte iudicij, & fiunt qñq; parti, & qñq; testibus, adeo qđ ẽt post ꝯtestatiõnẽ fieri pñt, maxime in causis summarijs, vt plene declaraui supra in 4. parte principali 2. dist. in 2. ch. verſ. 10. operatur &c. Verum principalis mã nr̃a est tractare de interrogationibus, q̃ fiunt añ litem conteſt. quæ dñr præparatoriæ, cum adhuc ſimus in 1. parte iudicij, de qua mã, tractat principalr̃ titulus, ff. de interr. act. Et est sciẽdum, ꝙ istæ interrogationes præparatoriæ fiunt implorato iudicis offõ, & pñt fieri ẽt ante porrectionem libelli, vt not. gl. in rub. ff. de inter. actio. Bal. i l. si curatoris, C. de iure deli. vt si actor vult agere contra aliq̃ tanquam hæredem, põt ipsum interrogari facere in principio litis, an sit hr̃s, & ex quota parte sit hæres ad hoc vt iudicium possit cõtra eum fundari, vt l. de ætate, §. 1. & 2. ff. de inter act. Item, volens agere petitione hr̃ditatis, põt interrogari facere reũ possessorẽ, quo tit. possideat, l. cogi. & ibi Bald. & Bar. cõiter Doct. C. de peti. hær. & l. qui interrogatus, ff. de peti. hær. & rõ est, quia possidẽs cũ titulo, non conuenitur petit. hær. l. rũ, ff. eo. tit. ꝓpea ad validationẽ iudicij, dẽt hoc
2 discuti in prin. † Quo casu, si reus nõ vult dicere titulum, & fuit processum ad vlteriora, & postea in fine causæ vult opponere titulũ ad excludẽdum actorem, põt hoc facere. verum ipse actor obtinebit in expensis, quia reus opponẽs dato qđ obtineat super principali oppositione ꝑ titulum, cũ hęc sit exceptio peremptoria, tñ condẽnatur ad expẽsas, ex eo, quia dolose protelauit causam, & sic iste est casus notabilis, in quo victor condemnatur ad expensas, ita tenet Bal. in d. l.
3 cogi. col. pen. † In istis ergo interrogationibus præparatorijs pono etiam, qđ iudex vbicunq; ęquitas suggerit, põt tñr partem interrogare ad instantiã alterius partes, l. vbicunque & per totũ tit. ff. de interrog. act. & ista interrogatio, si non fuit facta añ litem conteſt. põt fieri ẽt post q̃ncunq;, ſm Bar. in l. q. petitori, ff. de rei vẽdicat, & ibi gl. & si ille, q. fuit interrogat᷒ an sit hæres, dicat, qđ nõ põt interrogari denuo, an sit possessor hęreditatis, ſm Bar. in l. cõtrouersia, ff. de transſ. & semper istæ interrogationes fiunt offõ iudicis, siue añ litẽ conteſt. siue post, ſm Bart. in l. 1. ff. de interr. act. & de hac mã interrogationis, habemus in regno ritũ magnæ curiæ, in nu. 241. incip. item seruat ipsa curia hanc practicã, &c. qui decidit multos casus & inter alios ponit circa mãm, l. si. ff. de rei vend. qđ reus conuentus rei vendicatione, põt interrogari an possideat, & si negat, põt interrogari actor, an velit probare mendacium, vt transferatur possessio, & si dicit, ꝙ sic, datur sibi terminus ad producendum libellum mendacij, alias ꝓceditur ad vlteriora, vt hr̃ in d. tit. Et in ista interrogatione põt iudex ponere cõminationem, ꝙ si dicet mendaciũ, priuabit eũ possessione ſm Bar.
4 in d. l. fi. ff. de rei vend. † Limita primo, istã rñam non procedere in casibus, in q̃bus aliquis non cõpellitur iudicium pati, puta rõne priuilegij fori, vel alio modo, quia minime tunc cõpellitur rñdere interrogationi, & sic non põt interrogari, nec cõpelli iurare tex. est in l. sed si restituatur, §. ex q̃bus, &
5 ibi Bal. ff. de iudicijs. † Secundo limita, ꝓcedere qñ reus interrogaĩ de iuribus actoris. Secus, si interrogatur de iure ipsius rei, q̃a non cogitur rñdere. Tex. est in l. speciali, ff. de rei vend. & tenet Bald. in l. cogi. in prin. C. de petitione hæreditat. Et solum speciale in petitione hæreditatis, vt habetur in di
6 cta l. cogi. † Tertio limita, quando litigans interrogatur super principali negocio, de quo lis vertitur, quia non tenetur respondere, si aduersarius format suam interrogationem, per modum interrogatorij, & non per

per modũ positionis,q̃a ad hoc vt pars cogatur r̃ñdere super facto principali, est necesse, q̃ aduersarius faciat positionẽ, & non interrogationem,q̃a is,q̃ ponit,fatet suam positionem,non aut is,q̃ interrogat.ita tenet Bal.in l.data opa,col.xj.circa fi.C.q̃ ac. nõ poss.& Iaf.in l.iud.col.fi.C.de iud.& ibi ẽt Pau.de Cast.Quod intellige,q̃ñ hoc eueniit in iudicio post litẽ ɔtestatam,q̃a tũc fiũt interrogationes de facto principalis causæ, vt dñi pallegati doct. Et q̃ is,q̃ ponit fatet non is,q̃ interrogat,tenet Bar.in l.2.§.qđ obseruari,col.2.circa fi.ver.iuxta p̃dcã,&c. C.de iur.calum.& Bal.in l.sicut,in fi. C.de repe.

7 hæc †Quarto limita,q̃ñ fieret interrogatio de aliquo,qđ continet crimẽ,vel turpitudinem r̃ñdentis, q̃a non cogitur quis r̃ñdere.Tex.est,& ibi Bar. & doct.in l.q̃ iurasse,§.si p̃r,ff.de iureiur.licet cõtra hoc videaẽ tenere Bar.i l.q̃ petitorio,ff.de rei vẽdi.vbi dicit, q̃ põt q̃s interrogari, an dolo de fieri possidere. Tñ ista contrarietas concordatur,p Bart.in l.Marc.ff.re℞ amo. & in d.§.quod obseruari,col.fi q̃a aut q̃s interrogatur super eo,sup quo si nõ.r̃ñderet,locupletaretur cum aliena iactura, q̃a posset rẽ alienã indebite detinere, & tunc cogitur r̃ñdere sup positione, vel interrogatiõe criminosa.ita ,pcedat d.l.q̃ petitorio, & ibi Bart.

8 † & sĩr,q̃ñ quis interrogatur de tali crimine, p q̃đ remouetur à beneficio, cogitur sĩr r̃ñdere. Ita procedat, quod hr̃ in c.dudum,el 2.de elect.& in c.inq.de acc.& tenet Bar.in d.l Marcellus.ita ẽt procedit, quod not.Bart. in l fi ff.de his, quibus vt indig.& in l.non intelligitur,§.tacita,ff.de iure fisci. vbi dicit, quod tenetur quis r̃ñdere interrogationi, an accõmodauerit tacitam fidem defuncto de restituẽdo fideicõmissum incapaci. Aut occultando illud crimen,nõ locupletaẽ q̃s cum aliena iactura,& tũc nõ teneẽ r̃ñdere, vt si i:errogaẽ q̃s an sit infamis, vel excõicatus,vel de alio sĩl, & de ista mã vide Spec.in tit.depos.§.7.verſ.19. & Bart. & Bal.& doc.in l.trãsactione, C.de transſ.& in d § si pater, & Franc.de Aret.in l.fi.circa fi. C.de eden.& Fel.c.cum dilectus,de acc.

9 †Ex p̃dictis infertur,quod si inquisitus de crimine,fuerit cum iur̃o interrogatus,an delictũ cõmiserit,nõ dr̃ periurus,si negat,& mẽdacium dicat, ita pulchre tenet Alex.in addit. ad Bar.in l.1.ff.de bonis eo℞, q̃ ante sent.

10 sibi mor.consciue. Quinto limita,q̃ñ quis interrogatur super eo, quod alias fuit decisum,q̃a non tenetur r̃ñdere,& venire cõtra propriũ iur̃m,alias p̃stitum.ista tenet Bal. in d.l.Marcellus, ff.re amo.p l.q̃ iurasse, §. si pater,& quod ibi notatur,ff.de iureiur.& l.si à te,ff de excep.rei iud.& not.Bar.in d.l. 2.§.quod obseruari,circa fin. C.de iur̃o calum. & Spec.in tit.de positio, §.7.verſ.10.

11 † Sexto limita,q̃ñ q̃s in facto ,pprio interrogaẽ de facto alieno,quia nõ tenetur r̃ñdere,tex.est,& ibi Bar.& doct.in l.Marcel.§.iurare, ff.re℞ amo.& hoc idistincte ,pcedit in criminali,sed in ciuili debet r̃ñderi per verbum,credit.Potest tñ r̃ñsurus petere terminum ad deliberandum, fm Bart. in d.§.qđ obseruari,col.3.verſ sed ,pcius declaratione,&c. & ibi ẽt Bald.in 4.col.verſ.4.&c. de quo vide gl. & doct.in c.1.& 2.de ɔf.lib.6. & Spec.in tit.depositio.§.5.ver. & not.&c.

12 † Septimo limita,q̃ñ hæres,q̃ non confecit inuentarium, vult interrogari facere legatarios, & creditores, an hæreditas sit soluẽdo vel non, quia non tenentur r̃ñdere ad instãtiã hæredes, licet iudex ex officio possit interrogare, ita tenet Bal. in l.qui filium quę

13 hñtem,col.pen.C.fam.ercis.†Octauo limita,q̃ñ agens rei vẽdicatione ɔtra possessorẽ vult ipm̃ iterrogare, an ipse agẽs sit dñs, q̃a nõ tenetur r̃ñdere, ẽt si sciat ipm̃ esse dñm, q̃a præiudicaret sibi in recursu ɔtra auctorem laudatum. ita tenet Bar.in l.atqui nã. §.cũ me absente, ff.de neg.gest.facit tex.cũ ibi not.per doct.in l.speciali,ff.de rei vend.

14 † Nono limita, quis interrogatur de eo, quod ɔsistit in mero aĩo suo factis nõ declarato,neque verbis puta de proposito in mẽte retento, quia non teneẽ r̃ñdere, fm Bal. & Paul.de Cast.in l.potuit,in 9.q. C.de iure.del.& Ang.in l.gerit,col.1.ff.de acq.hęr.

15 † Decimo limita, q̃ñ quis interrogatur de eo, qđ est impertinens ad causam, q̃a non tenetur r̃ñdere, gl. est, & ibi per doct.in c fi post præstitum,de ɔfes.lib.6.& Bar.& Bald.

16 in d.l.2.§.quod obseruari. † Vndecimo limita,q̃ñ quis interrogatur, vtrum possideat bona vel mala fide, q̃a non tenetur r̃ñdere nec ẽt testis põt de hoc interrogari, fm Bal. in l. mala fide. in fin. C. de cond. ex lege.

17 † Duodecimo limita,q̃ñ quis interrogatur de aliquo,quod ɔsistit in iure,q̃a non teneẽ r̃ñdere,tex.est, & ibi Bar.in l.ornamento℞, ff.de

ff.de au.& arg.leg.& gl.in d.cap.si post præstitum, & Bal.in d.§.quod obseruari, & per Bar.& doct.in l.1.ff.si cert.pet. Et de multis alijs fallentijs remitto me ad Spec.in tit.de positio.§.6.per totum, & per Bal.ibi in ad-
18 dic. †Solent etiam fieri interrogationes testibus per partem aduersam ad detegendam falsitatem, quæ vulgo appellantur interrogatoria, quæ qualiter fiant quando admitti debeant, remitto me ad ea, quæ plene tradit Spec.in tit.de teste,§.iam de interrogatorijs & per Canon.in cap.præsentium de test.lib.6.& ista interrogatoria postquã sunt admissa, dicuntur esse de actis, sicut alia acta iudicij, secundum Bal.in l.generaliter,§.sed iu-
19 ramento,C.de reb.cred. † Scias tamen qđ testes non fuerũt interrogati super interrogatorijs, possunt iterum repeti, & interrogari etiam post publicationem, secundum Alexand. in consil.174. col. pen. in 2.vol. & consil.41.col.fin.in 4.vol. sicut etiam semper articulo obmisso possunt examinari post publicationem, vt nota Spec.in tit.de teste,
20 §.nunc videndum, in fi.verbis. †An autem debeat dari copia interrogatoriorum parti? Vera conclusio est, quod non, ne instruantur testes ad falsum, ita tenent Abb.& Fely. in cap. per tuas. de test. & Alex. & doctor. in l. is, apud quem, C. de edend. & Bald. in margarita, in versic. interrogatoria, versic. primo. Rob. Mar. I. V. D.

De Satisdatione octauo membro iudicij.

1 *Satisdationum multa sunt species, & cum fideiussore intelliguntur.*

2 *Satisdatio de iudicio sisti, præstatur à reo conuento, siue in ciuili, siue in criminali, & ad quem effectus sit inuenta.*

3 *Possidens immobilia, non tenetur satisdare, quia cessat præsumptio fugæ.*

4 *Satisdatio de præsentando in iudicio, quando locum habeat.*

5 *Fideiussor de præsentando statim, incidit in pœnam, cum reus fuerit requisitus absque requisitione ipsius fideiussoris.*

6 *Fideiussor de præsentando, non tenetur nec ipse, nec principalis iurare in ciuilibus.*

7 *Duo ad minus fideiussores recipi debent de præsentando, pro quolibet accusato, qui non sint clerici neque filiifamilias se obligantes insolidum: quia fideiussio omni die, per solum actorum magistrum accipitur: sed, si est dies feriata, qualiter accipiatur.*

8 *Fideiussores in criminalibus, pro quanta pœna in regno recipi debeant.*

9 *Inquisiti an, & quando possint simul fideiubere & quid seruetur in regno.*

10 *Carceratus an, & quando sit fideiussoribus relaxandus.*

11 *Fideiussionem de iudicato soluendo, quis præstare teneatur.*

12 *Fideiussor de iudicato soluendo coram ordinario, tenetur soluere iudicatum per eius delegatum.*

13 *Satisdatio de non offendendo, in quibus casibus dari debeat.*

14 *Fideiussor de nõ offendendo, non tenetur ad pœnam, ad quam fuit condẽnatus principalis, qui ob eius contumaciã habitus fuit pro confesso.*

15 *Satisdatio de rato, in quibus casibus præstari debeat.*

16 *Satisdatio de expensis, quando, & à quo debeat præstari.*

16 *Fideiussor de expensis in casu succumbente, non tenetur ad expensas, ad quas fuit actor condẽnatus, perempta instantia.*

18 *Satisdatio de re non baractanda, quando præstatur.*

19 *Satisdatio indemnitatis, quæ sit, & quando locum habeat.*

20 *Satisdatio de securo carcere quando præstatur.*

21 *Satisdatio conuentionalis, quæ dicatur.*

22 *Satisdatio præstari debet per debitorem in diẽ vergentem ad inopiam.*

23 *Satisdatio debet præstari à debitore impetrante moratoria.*

24 *Hæres satisdare tenetur de soluendo legato in diem, vel sub conditione.*

25 *Satisdationes multæ in iure reperiuntur, de quibus remissiue.*

26 *Fideiussor non obligatur, nisi primo obligetur principalis.*

Octauum membrum iudicij, est satisdatio. † Nam in iudicijs, maxime in eorum principio, emergũt multæ species satisdationum, quæ fiunt pro asse curatione iudicij. & partis, quarum aliquæ pstantur ab actore, & aliquæ à reo, vnde hic opportunũ est inuestigare, qđ reperiuntur satisdationẽ spes. Et dic, qđ multæ sunt. Et semp intelligitur satisdatio cũ fideiussore, iux a

2 iuxta, l. sancimus, C. de verb. signat. †Prima igr satisdat o quæ præstatur in iudicio, est il la, quæ appellatur de stando iuri, seu de iudicio sisti, & ista præstatur solum à reo conuento, siue in ciuili, siue in criminali, & fuit inuẽta principaliter pp suspicionẽ fugæ, ad hoc, vt reus assecuret iudicium, quia alias posset fugere, & iudicium eludere, cum reorum sit fugere, l. properandum, §. sin autem reus, C. de iud. ita declarant Bar. & cõiter doct. in l.
3 sciendum in princ. ff. qui sat. cog. † & ppea is qui possidet immobilia, releuatur ab ista satisdatione, q a cessat illa suspicio fugę, vt dicunt doct. in d. l. sciendum, & de ista satisdatione loquitur principalr titulus, ff q satisd. cog. & auth. offeratur, C. de lit. ɔt. & no. Bar. & doct. in l. 1. ff. si quis in ius vo. non ie.

ADDITIO An si ɔuenitur aliquis à quo petit satisdatio de iudicio sisti, & reus replicat nõ teneri, ex quo possidet imobilia in regno ad ɔuerificãdũ petit terminũ, actor dicit ꝙ pẽdẽte termino caueat, an teneat reus cauere, vide Affl. in dec. 109. P. F. V. I. D.

4 †Secunda spẽs fideiussionis iudicialis, est illa, de veniẽdo seu de se pñtando in iud. & ista est quotidie in vsu in criminalibus. Nam qñ aliqs capitur à iudice, vel familia cũ armis vel inqritur de aliquo crimine põt ad euitãdos carceres offerre, & pñtare hãc satisdationẽ se de pñtando, & de veniẽdo in iudiciũ, & sic liberaṫ à carcere imò si iudex tũc nõ liberat eũ, teneṫ actione iniuriaꝝ, l. si vero. §. 1. ff q satisd. cog. & no. Ias. in l. 1. col. 1. ff. q in ius voc. nõ ie. Et de ista fideiussione loquitur tex. in d. l. 1. & totus tit. ff. in ius voc. vt eãt, & l. 1. & ibi Bar. ff. de cust. reo. & ɔst. regni, q incipit, inhumanitate sup qua satisdatione est tradita in regno cõis forma p ritum magnæ curię vic. in nu. 293. q incipit, in pri. &c. & aliũ in nu. 303. q incipit, itẽ eodẽ sero &c.
5 videlicet, qđ † fideiussores promittit pñtare reũ toties, quoties fuerit ipse reus reqsitus, quo casu si reus reqraṫ, & non compareret, statim incidũt fideiussores ĩ pęnã, sine alia reqsitione fideiussoꝝ. & pñt ad pęnã ɔdemnari sine citatione pp formã obligationis. ita decidi tur in d. ritu 303. & est alius, ritus in num. 317. incipiẽs. Nota, qđ hęc dictio, &c. & hęc dr in regno forma ɔsueta, qñ notarius stipulaṫ hanc satisdationem in forma ɔsueta, &c. vt dr in d. ritu 303. inc. itẽ eodem sero, &c. & alijs supra allegatis. Itẽ, est de cõi stylo curia rum, vt isti fideiussores renuncient beneficio legis sancimus, C. de fideiuss. q statuit tps sex mensiũ fideiussoribus ad perquirendũ, & pñ
6 tandum principalem reũ. † Fit ẽt dña per dictos ritus inter hanc fideiussionem, q recipitur in ciuilibus, qñ in criminalibus, q a in ciuilibus non tenet iurare, nec principalis, nec fideiussor, sed in criminalibus vterque iurat, vt habetur in d. tit. 293. & in d. tit. 317. incip.

ADDITIO Adde dicta per me in pract. mea causa crimin. in tit. de fideiub. in frag. parte. Petr. Foll.

7 Nota qđ hęc dictio. &c. † Item debent recipi ad minus duo fideiussores p quolibet accusato. q nõ debẽt esse neq; clerici neq; filiusfamilias, vt est alius ritus in nu. 298. incipiẽs itẽ p quolibet, &c. Et dicti fideiussores obligãt se, & bona eoꝝ solidũ, vt est alius ritus ĩ nũ. 316. incipiens, item, quod à bãnitus, &c. Itẽ põt recipi hęc fideiussio pro solum magistrum actorum, sine iudice oi die, & oi hora, ẽt si curia non regatur, dũmodo non sit dies feriata, vt est alius ritus in nu. 296. incipiẽs, item, ꝙ qualibet, &c. verum debet notarius actorum stipulari noĩe curiæ, vt ibi hr. Sed si esset dies feriata adhibeṫ ista cautela, videlicet, ꝙ iudex ad signat reum fideiussoribus p chlamydem, tanꝙ captiuum, & ipsi ɔmittũt illum pñtare primo die iuridico. & tunc recipitur satisdatio, & de hoc ad signatione ɔficiẽ publicum instrũm, vt est alius ritus in nu. 297.
8 incipiens. item, si esset &c. † Sub qua aũt pœna recipiantur fideiussores? Dic ꝙ in regno est obseruantia, ꝙ pro homicidio recipiũtur pro vncijs centum, pro crimine falsitatis, vel priuati carceris, pro vncijs 50. pro alijs vero criminalibus recipiuntur, pro vncijs 25. vt est alius ritus magnæ curiæ in nu. 294. incipiens, item nota, ꝙ in criminalibus, &c. & alius ritus in num. 316. incipiens, item ꝙ à
9 bannitis &c. † Si aũt esset magnus numerus inquisitorum, à q bus esset capienda fideiussio? tũc seruaṫ, ꝙ curia recipit fideiussores p medietate im modo pdicto, & p alia medietate recipit fideiussionem vicariam. s. quod dicti inqsiti adinuicem fideiubeant vnus pro alio, vt est alius ritus in nu. 298. incipiẽs, itẽ pro quolibet, &c. in fi. & hoc ẽt cautũ est de iure cõi. s. ꝙ vnus inquisitus, in totum fideiubeat p alio, vt dicit Bar. in l. Romanus, ff. de tut. & cu. da. ab his. Sed per dcm ritũ est fcã limitatio ad medietatem. Verum hoc limitatur

tur, qñ inquisiti essent pauperes vel aliter su
specti, qa tunc non admittitur dicta vicaria
fideiussio, ſm Bar. in d.l. Romanus, & ibi ēt
Alex. in addi. cui adde Bal. i l. oēs, qui, C. de
episc. & cl. & Ias. in l. j. col. 2. ff. si quis in ius
10 voc. non ie. † An aũt indistincte pro quoli-
bet crimine carcerat⁹ debet relaxari sub fi-
deiussoribus? Dic. q̃ hodie in regno est cau
tũ per ɔstit. humanitate, q̃ in oībus crimini
bus ēt capitalibus, exceptio solo crimine lę
sæ maiestatis, contra personā imperatoris,
& suorũ collateraliũ liberat carceratus sub
fideiussoribus. Fallit i tribus casibus, prim⁹
est, qñ est ɔfessus secundus, qñ est deprehen
sus in flagrāti crimine tertius, qñ facta inq-
sitione crimē est notorium, ita qđ verisilr
reus nullā habeat defensionē, & hoc est cō
firmatũ per capitulum regni. in nu. 41. inci
piens, item caueant &c. per quod imponi-
tur pęna officiali contrafacienti, ad arbitriũ
principis, & q̃ amittat medietatē suorũ ga-
giorũ vnius anni. Silr hoc est confirmatum
p regiā prag. q̃ incipit, inoleuit qua cautē,
quod anteq̃ incipit constare de crimine nō
detineat volens satisdare idoneæ, & officia
lis ɔtrafaciens punitur ad decem vncias, &
tenet in syndicatu ad iniuriā parti læsæ. Itē,
hoc est declaratũ p ritum magnæ curiæ in
nu. 162. incip. nē si accusat aliqs &c. quo ca
uetur, qđ tūc detinet reus in criminalibus
qñ constat p vnum testem de visu, de crimi
ne, & psona sit suspecta p famam publicā.
Qđ restringit ad casus, in qbus nō irroga-
tur tortura, ergo nō pcederet in leuibus cri
minibus, in qbus nō irrogat tortura, put
sunt crimina irrogātia pęnā infra relegatio-
nē vt dicit capitulũ regni, qđ incipit, iormē
11 ta. † Tertia spēs fideiussionis iudicialis est, q̃
dr de iudicato soluendo, quā tenetur præsta
re in ciuilibus qlibet defendens li ē alienā
ex parte rei ɔuenti, alias non est idoneus de-
fensor l. q proprio, § q alium, ff. de pc & l.
exigendi, C. eo. tit. & ibi notatu. Non tñ te-
netur ad eā conuentus noīe proprio vt inst.
de satisd. §. sed hodie, & ab ista satisdatione
nō releuat possessio īmobiliũ, l. minor, §. fi.
cũ l. seq. ff. de pc. & de hac satisdatione loquũ
tur iura pdicta, & totus tit. ff. iud. sol. Et ex
hoc inoleuit illa practica, q̃ quotidie vtunt
notarij in mādatis pcuratorijs, nā ponũt in
eis illam clāusulam, videlicet, quod dñs releuat
suum pcuratorem ab omni onere satisdādi
nam per hęc verba dñs fideiubet pro eo. &
tunc defensor non tenetur alr satisdare, vt
no. Bar. in rub. ff. iud. sol. in j. col. quod tñ li
mitatur sanè pcedere, qñ domus esset soluē
do, & possideret immobilia, alias illa clā nı
hil releuat, ex quo tunc dñs nō est idoneus
fideiussor, vnde tenet defensor satisdare ite-
rum, ita tenet Franc. de Aret. in cōs. 134. &
Ang. & Ias. in l. filiusf. ff. qui sat. cog. & ibi
cōiter doct. Pro hoc est gl. in l. fi. C. de prim.
agen. in reb. lib. 12. hinc dat pulchra cautela
quam posuit Ang. in d.l. filiusfamilias, & il
lam sequitur Alex. in l. sciendum, §. posses-
sor, ff. qui sat. cog. videlicet; quod qñ aliqs
mittit vnũ pcuratorem de longinqs parti
bus, puta de Frācia, poterit sibi opponi qđ
satisdet de stādo iuri, & de iudicato soluēdo
in causa recōuentionis, & tenet illā pstare,
non obstāte q̃ dñs fideiusserit in initio mā
dati, ex quo non possidet imobilia in loco
ppinquo, & ad hoc solet allegari gl. in d.l.
fi. & ista satisdatio de iudicato soluendo, ɔti
net tria, videlicet dolũ malũ abesse, rē defen
di, & solui id qđ fuit per curiā iudicatũ, l. iu
12 dicatũ solui. ff. iud. sol. † Aũt promittēs sol
uere iudicatu corā iudice ordinario, teneat
ad iudicatum per eius delegatum in eadem
causa, vide Frāc. de Are. tenētē q̃ sic in cons.
13 87. col. fi. † Quarta species satisdationis iu-
dicialis est, illa de nō offendendo, vt qñ ali
qs timet offendi ab aliquo pōt implorare
offm iudicis, vt cōpellat illũ ad dādũ sibi fi-
deiussores de nō offendēdo, nec i psona, nec
in rebus, & de hac loqtur plenè Bar. in l. illi
citas, §. ne potētiores, ff. de of. psi. & Fel. i tu.
de treuga, & pace, & si qs tunc fuit simul of
fensus in psona, & in rebus, an teneat offen
dēs ad duas pęnas, vide Bal. optime declarā
tē in ɔs. 387. in 4. vol. Quæ aũt requirantur
ad hoc, vt possit peti talis fideiussio, vide Fe
lyn. in d. rub de treuga, & pace, vbi inter a-
lias dicit q̃ debent pbari minæ, & quod qs
sit solitus minas executioni mandari, & dic
14 vt ibi. † Quid aũt, si iudex inqrit ɔtra prin-
cipalē, q pmittit nō offendere, q nō cōpa-
ret, iudex pcedit in ɔtumaciā, & habet cũ p
ɔfesso, forte vigore statuti, & condēnat ipm
ad pęnā tanq̃ ɔtrauenientē, an possit exige
re a fideiussoribus? Dic q̃ non, qa non ap-
paret de vera ɔtrauentione, illa aũt ficta cō
fessio, q̃ resultat ex ɔtumacia, nō nocet fide
iussoribus. ita elegāter tenet Petr. Phi. Cor.

in ꝯſ. 81. in 3. vol. quod eſt notandum per ꝯditionem regni, quæ incipit, pœnam eoꝝ, q̃ loq̃tur de foriudicatis, qui hñr pro cõfeſſis, nam talis foriudicatio nõ noceret fideiuſſoribus in caſu p̃dicto, reliquo aũt ad hãc ma-
15 teriam, dic vt p Bar. & Fel. vbi ſupra. † Quinta ſpẽs ſatiſdationis iudicialis, eſt de rato, q̃ p̃ſtatur ab eo, q̃ comparet pro actore ad agẽdum, & eſt dubium de mãdato, de qua loq̃tur tex. in l. 1. C. de proc. l. Pomp. §. rati. ff. de proc. & totus tit. ff. rem rat. hab. Siĩr, q̃n aliq̃s agit, vt coniuncta p̃ſona debet cauere de rato. l. maritus. C. de proc. & gñaĩr quilibet agens alieno nomine. l. non ſolum. §. q̃ alieno. ff. de ꝓc & l. Pomp. §. ſed & is eo. tit.
16 † Sexta ſpẽs ſatiſdationis iudicialis eſt, de expẽſis in caſu ſuccumbentię, quam tenetur præſtare actor in initio litis de qua loq̃tur, auth. gñaĩr. C. de epiſc. & cl. & §. ad excludẽdas in auth de litigio. & hanc ſatiſdationem præſtat actor, ẽt ſi poſſideat immobilia, ſm Abb. in c. q̃m frequenter §. in alijs col. 2. vt lite nõ conteſt. & Bar. & Alex. in l. de die. §.
17 qui mulierem. in fi. ff qui ſatiſd. cog. † Sed iuxta hoc cadit pulchrum dubium pone, ꝙ actor dedit fideiuſſores de ſoluẽdis expenſis in caſu, quo ſuccuberit, euenit q̃d reus fuit abſolutus ab inſtantia iudicij, actor condemnatus ad expenſas, quia inſtantia eſt peremp̃ta, an fideiuſſores teneantur? Dic quod nõ ita tenet Bal. in conſ. 106. in 2. vol. & mouetur, quia nõ dr̃ actor ſuccubuiſſe, ex quo poteſt iteꝝ agere ad eandem cauſam ſm eum
18 ibi. † Septima ſpecies ſatiſdationis dr̃, de re non baratanda, & pręſtatur à conuento ſup̃ aliqua re mobili, qui eſt perſona ſuſpecta, q̃ de facili põt rem interuertere. nam tenetur ad inſtãtiam actoris, dare fideiuſſores de re nõ baratanda. i. de non conſumẽdo nec occultãdo, nec alias interuertendo illam rem ſed de exhibẽdo tã, ſi & quo. ies opus fuerit alias illa res ſequeſtratur, & de hac loq̃tur tex. in lege, ſi fideiuſſor. §. ſi ſatiſdatũ, & ibi gl. ff. q̃ ſat. cog. & lege, S.C. in fi. ff. de off. p̃ſ.
19 † Octaua ſpecies ſatiſdationis iudicialis, eſt fideiuſſio indemnitatis, & hæc põt præſtari, ẽt extra iudicium, vt q̃n aliquis permittit extrahere aliquem indẽnem ab aliqua obligatione, vel permittit ip̃m conſeruare indemnem, quo caſu ſemper, requiritur excuſſio, anteq̃ deueniatur ad fideiuſſorem, ẽt ſi fideiuſſor renũciaſſe omnibus beneficijs de fideiuſſoribus, vt tenet Lud. Rom. in conſ. 21 r. col. 1. & Bar. in l. 1. C. de cõue. fiſci. deb. lib. x. & Alex. in l. fi. col. 4. & ibi Iaſ ff. ſi cer. pet. & Fel. in c. ex reſcripto, col. pen. in fi. de iureiu. & rõ eſt ſm doct. in locis pręalleg. quia hæc excuſſio in caſu illo venit ex nã actus ꝯdõnalis, & ex beneficio de fideiuſſoribus. idẽ te-
20 net Alex. in cõſ. 32. col. 1. in 4. vol. † Nona ſpẽs ſatiſdationis iudicialis eſt, quæ dr̃ de ſecuro carcere, vt q̃n aliq̃s carceratur in acri carcere, & carceratus petit ſe habilitari, & mitti in carcerem leniorẽ, & dat fideiuſſores de nõ recedendo ab illo carcere iſta fideiuſſio ſolet eſſe valde in vſu in hoc regno, & hoc facit iudex ex cauſa, attenta qualitate p̃ſonæ, & delicti, l. 1. ff. de cuſt. reo. & per ea, quæ tradit Par. in tract. ſynd. in ver. carc. vbi plura dicit de hac mã, & maxime ꝙ nobili, põt iudex aſſignare totũ palatium, vel totã ciuitatem pro carcere, & tunc ſolet recipere fideiuſſionẽ de ſecuro carcere, & nõ tenetur
21 iudex, ſi fugit, vt ibi p eũ. † Decima ſpecies ſatiſdationis, eſt illa cõuentionalis q̃ cõĩter, p̃ſtatur in contractibus, & hæc põt præſtari tam in iudicio, quã extra, de qua loq̃tur to-
22 tus tit. ff. & C. de fideiuſſor. † Vndecima ſpecies ſatiſdationis eſt, q̃n debitor mutat ſuã ꝯdõnem in deterius, q̃ vergit ad inopiã, & eſt debitor in diẽ, nam tenetur ſatiſdare de ſoluẽdo adueniente die, de qua loq̃tur text. & ibi Ang. & doct. in l. in oibus. ff. de iudici. tradit Alex. in l. ſi ſi §. elegãter. ff. de dam. in
23 fect. † Duodecima ſpẽs ſatiſdationis eſt quę p̃ſtatur ab eo q̃ impetrat dilatoriam, ſeu moratoriã à principe. nam tenẽ interim dare fideiuſſores de ſoluẽdo, alias reſcriptũ nõ valet, nec ſibi prodeſt tex. l. vniuerſa C. de pcib.
24 impe. offer. † Decimatertia ſatiſdatio eſt, q̃n teſtator legat aliquid in diem, vel ſub ꝯdõne, nã tenetur hæres præſtare fideiuſſores de ſoluendo adueniente tp̃e, de hac loq̃tur totus ti. ff. vt l;g. no. caue. & ſi nõ vult ſatiſdare mittiẽ legatarius in poſſeſſionẽ rei legatę, & de hac miſſione loq̃r totus tit. ff. vt ĩ poſſeſſ.
25 leg. † Reperiuntur multæ aliæ ſatiſdationes. ꝓut eſt illa, de dãn. infect. & de iſta loquitur totus tit. ff. de dam. infect. item illa quã p̃ſtat vſufructuarios de vtẽdo, fruẽdo arbitrio boni viri de qua loq̃tur tit. ff. vſufr. quemad. caue. Itẽ illa, de ope demoliẽdo, de qua loquiẽ tit. de oper. no. nun. Item illa reſtituẽdo id, quod q̃s habuit vltra legẽ falcidiã, de qua loquitur

quitur totus tit.ff. si cui plus, quàm p l. Fal. Item illa quàm præstat petens executionē, qñ potest supplicari, de qua loquitur auth. qua, supplicatio. C. de prec. imp offe. & dicam infra in vers. appellatio in vlt. parte iudicij, vers. supplicatio. Similiter multæ aliæ de quibus in toto tit.ff. de prec. stip. & per diuersas ll. & titulus iuris ciuilis quas studio
26 sus inuestigator inuenire poterit. †Scias tamen quod in omnibus fideiussionibus prædictis, & alias, debet in primis obligari principalis, & postea fideiussor, alias non valeret obligatio fideiussoris, quia cū sit accessoria nō pōt stare sine principali. Ita dicit Bal. in cons. 161. col. 2. in 1. vol. allegat gl. in l. secūdum, ff. de verb. obl. & gl. in l. si hæres pecuniam. ff. ad Treb. Rob. Mar. V. I. D.

De exceptione, IX. membro iudicij.

1 *Exceptiones dilatoriæ tripliciter considerantur.*
2 *Contumax an possit opponere declinatoriā fori.*
3 *Exceptio respiciens personam litigantis, qua dicatur.*
4 *Tutor ante omnia de solemnitatibus in iudicio docere debet. Et post datum terminum ad probandum, hæc exceptio opponi potest.*
5 *Exceptio excommunicationis, est anomala, & in quacunque parte iudicij potest opponi.*
6 *Exceptio, male agis, quia ante diem agis opponi potest ante, & post litem contestatam, & quid importet.*
7 *Exceptio intentionis, & facti dilatoria dicitur, & ante litem contestatam opponi debet*
8 *Exceptiones dilatoriæ opponi debent ante litem contestatam*
9 *Exceptio dilatoria opponi potest post litem contestatam, quando facto aduersarij superuenit.*
10 *Exceptio dilatoria, quæ reddit processum retro nullum, opponi potest, etiam post litem contestatam.*
11 *Aduocatus opponens exceptionem dilatoriam, post litem contest. quam anteponi debeat, ad vnam libram auri punitur.*
12 *Exceptiones peremptoriæ quæ, & quare ita dicantur.*
13 *Exceptiones litis finitæ quandoque sunt declinatoriæ, & quandoque peremptoriæ.*
14 *Exceptiones peremptoriæ quando requirunt altiorem indaginem, reseruantur ad merito. Et quid operetur ista reseruatio, num. 15. & 16.*
17 *Exceptiones peremptoriæ vsque ad quod tempus opponi possunt, & quid seruetur in regno.*
18 *Exceptiones quæ opponi possunt post sententiam.*
19 *Exceptio hostica quæ dicatur, & quando locum habet.*
20 *Exceptio qualiter producatur.*
21 *Dolus quot modis committatur.*
22 *Exceptio doli cōtra quem opponatur, & nu. 23.*
24 *Dolus Auctoris, an noceat singulari successori.*
25 *Exceptio doli, an opponi possit contra contractum confirmante propter dolum adhibitum in primo confirmato.*
26 *Dolus vnius ex socijs, an noceat alteri socio.*
27 *Exceptioni doli, an possit renunciari.*
28 *Dolus an censeatur remissus in quietatione generali.*
29 *Simulatio quotuplex sit, & num. 30.*
31 *Simulatio qualiter allegetur.*
32 *Exceptio simulationis qualiter opponatur.*
33 *Exceptio simulationis, an cōpetat si debitum ex vna causa conuertatur in aliam.*
34 *Exceptio metus fundatur super equitate, & est in rem, & opponitur in mercatores.*
35 *Exceptio non numeratæ pecuniæ, an inter mercatores possit opponi.*
36 *Exceptio periurij, an repellat agentem.*
37 *Periurium, an purgetur si soluitur post terminum, & an purgatio moræ admittatur inter mercatores.*
38 *Mora non potest purgari, vbi est renunciatum.*
39 *Promittens in p ures pagas soluere debitum. & si non soluerit primam pagam teneatur ad totum an possit purgare moram.*
40 *Excussio an debeat locum inter mercatores.*
41 *Promissio si titius non soluit qualiter intelligatur.*
42 *Litis pendentia, an opponi possit inter mercatores, & qualiter opponatur.*
43 *Litis pendentia quando opponi possit, & numero 44.*
44 *Exceptio rei indicatæ potest opponi inter mercatores.*
45 *Exceptio solutionis potest opponi inter mercatores.*
46 *Exceptio acceptilationis, an opponi possit inter mercatores.*
47 *Confessio facta in iudicio, potest allegari inter mercatores.*
48 *Exceptio renunciationis litis, potest inter mercatores opponi.*

49 *Exceptio pacti de non petendo, potest inter mercatores opponi.*

50 *Exceptio precij non soluti, opponi potest inter mercatores, & num. 52.*

51 *Exceptio iuris vel statutorum obstantium, opponi potest inter mercatores.*

53 *Exceptio cessionis bonorum, potest opponi inter mercatores.*

54 *Exceptiones procuratoriæ, non opponitur inter mercatores.*

55 *Exceptio legitimationis personæ, opponitur inter mercatores.*

56 *Legitimatio personæ quotupliciter fiat, & quam vtilitatem afferat, & num. 57.*

58 *Procurator qui per viginti annos se gessit pro procuratore, an debeat docere de mandato.*

59 *Procurator eo ipso cõstitutus intelligitur, quod affert instrumentum debiti in eius manibus.*

60 *Excommunicationis exceptio in foro mercatorum admittitur.*

61 *Filiusfamilias mercator, an possit esse in iudicio sine consensu patris.*

62 *Et an filiusfamilias mercator possit conuenire debitorem paternum, patre viuente.*

63 *Exceptio quod non competit actio directa, an inter mercatores habeat locum.*

64 *Exceptio non solutæ gabellæ, an inter mercatores habeat locum.*

65 *Pactum nudum inter mercatores, an sit efficax ad agendum.*

66 *Agi an possit ex contractu incerto inter mercatores.*

67 *Exceptio nouationis, seu delegationis inter mercatore, quando habeat locum.*

68 *Exceptio erroris calculi, an inter mercatores, habeat locum.*

69 *An obstet exceptio rei iudicatæ inter mercatores.*

70 *Calculatorum sententia, est vt sententia peritorum.*

71 *Computus redditus, an peti possit quod iterum redatur.*

72 *Mulier in foro mercatorum, an possit vt procuratrix interuenire.*

73 *Trigesima quando debeatur in foro nũdinario.*

74 *Trigesima per quem solui debet.*

75 *Trigesima quando exigatur.*

76 *Trigesima de quibus rebus debeatur.*

77 *Trigesima an debeatur si confitetur debitum.*

78 *Trigesima debet solui, si partes transigunt.*

79 *Trigesima an debeatur, si petantur alimenta.*

80 *Trigesima non debet solui per pauperes, viduas & miserabiles personas.*

81 *Terminus breuissimus debet dari in foro mercatorum.*

82 *Si probationes offerantur de longinquo competentes dilationes dari debet.*

83 *Terminus in quo nihil fuit probatum, an ad instantiam actoris debeat reintegrari.*

84 *Testes post dicta testificata, an in foro mercatorum possint produci.*

85 *Acta facta de nocte in foro mercatorum an valeant.*

1 NOnum membrum huius primę partis iudicij, ex exceptio. † Nam solet reus conuentus ante litem contest. opponere aliquas exceptiones contra actorem ad impediendam litis contestationem. nam exceptio nihil aliud est. nisi actionis exclusio. Et super hoc est sciendum, quod exceptionũ aliquæ dñr dilatoriæ, & aliquę perẽptoriæ. Dilatoriæ dñr illæ, quæ dĩnt causam, non tñ perimunt negociũ principale, & istæ pñt considerari tripliciter, nam quædam respiciuntur personam iudicis, q̃dam personam litigantis, & quædam respiciunt libellum, seu ipsam causam. Exceptio respiciens personam iudicis, est exceptio declinatoria fori, seu incompetẽtiæ, vel exceptio recusationis, & ista debet esse prima, quæ opponitur añ oẽs exceptiones, l. fi. C. de exc. & rõ est q̃a si alia prius opponeretũ, censeretũ opponens interpellare iudicem vt sup alia ꝓnunciet, & sic induceretur ꝯsensus in iudicem, seu ꝓrogatio, & nõ posset vlterius declinari nec recusari, s̃m Bar. & doc. in l. q̃dã consulebat, ff. de reg. iu. & maxime Ioan. de Imol. & Alex. ibi. & idem tenet Bart. in l. si ꝯuenerit, ff. de iur. om. iud. ꝓ hoc est tex. ĩ l. sed, & si susceperit, ff. de iud. & hr̃ in c. inter monasterium de re iud. & dicã infra in vlt. parte iudicij in ver. recusatio in tract. app.

2 ADDITIO † Adde, an si reꝰ ꝯtumax purgauit contumaciã possit opponere fori declinatoriam? vide Bar. in l. si pupillus, ff. de priu. cre. & ibi Ang. & vide Cauẽ. in 3. prag. vbi Bar. non decidit, sed dicit esse cogitandum, sed ibi Alexand. in add. dicit q̃ licet Bar. hoc non decidat in d. l. si pupillus, tñ id decidit expresse in l. quidam consulebat, ff. de re iud. & in l. si conuenerit, ff. de iurisd. om. iu. in quibus locis tangit Bar. si post datam fideiussionẽ possit opponi fori declinatoria,

toria & dicit ꝙ sic:sed in q. ꝓposita ꝑ Bar. in d.l. si pupillus est maius dubiũ, q̃a erat latũ decretũ primũ pp contumaciam, & pręstita satisdatio ad euitandũ & reuocandũ primũ decretũ. Sed idẽ dicẽdum est in casu illo, q̃a per cõtumaciam non ꝓrogatur iurisdictio, ẽm Bal. in l. si q. ex consensu. C. de episc. aud. hr̃ per Inn. in c. innotuit de eo qui fur. or. su sce. & ꝑ Bal. in l. j. ff. de iu. om. iu. & ꝑ Alex. in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ier. & in l. j. in si princ. ff. de fer. & Bart. in l. non vĩ. ff. de iu. & est rõ, quia ꝯtumax non consentit. vt d. l. j. ff. de fer. & ibi Alex. & hæc sunt vera ẽm eundẽ Alex. in d. l. 2. q̃n iudex qui contra cõtumaciam processit mero iure non erat iudex competẽs, secus si mero iure erat iudex cõpetens, licet reus citatur posset ex aliquo priuilegio sibi competente elidere iurisdict. illius. Contrariũ tenet do. Auct. supra in verbo & puenitur q̃nque per viam inq̃sitionis. nu. 98. & vide q̃ dixi in pract. mea causa cri. in verbo bãniatur, nu. 51. Pet. F. V. I. D.

3 †Exceptio respiciẽs ꝑsonã litigantis, dr̃ oĩs exceptio legitimatione personæ, vt si cõparet pupillus sine tutore, vel minor sine curatore, vt C. q leg ꝑso. ha. stan. in iud. vel filiusf. sine ꝯsensu pr̃is, iuxta. l. §. necessitate, C. de bo q̃ lib. & ibi Bar. & Bal. vel ꝓcurator sine mãdato. l. 3. §. defendi, & ibi Bar. ff. ex q cau. in pos. ea vel si cõparet aliq̃s substitut⁹ a ꝓcuratore nõ hñte ptãtem substituẽdi, maximè ante lit. cõtest. iuxta tex. in c. j. de ꝓc. lib 6. & hr̃ in l. ꝙ quis. C. de proc. vel si cõparet ꝓcurator cũ mãdato dubio, quo casu tenet satisdare de rato, l. 1. & ibi Bar. & doct. C. de pro. Eodẽ mõ, si cõparet aliq̃s, vt tutor. põt sibi opponi, vt doceat de solẽnibus de q̃bus hr̃ ꝑ l. legitimos. ff de leg. tut. & hoc hodie in regno prouisum ꝑ ritũ magnæ curiæ in nu. 213. qui incipit, itẽ seruat ipsa curia, ꝙ cũ aliq̃s, &c. licet hæc exceptio de solẽnib. possit opponi ẽt post datũ termi nũ ad probandũ & sic post litem ꝯtest. vt hr̃ in dicto ritu. Et hoc g̃nalr̃ põt extẽdi ad oẽs cõpatientes in iudicio, vt tales, q̃a ante oĩa debẽt probare se esse tales parte opponẽte. l. nõ ignorat. C. q acc. nõ poss. Et silr̃ q̃n petitor aliqua satisdatio iudicialis de his, quas posui supra in præcedenti membro, dr̃ exceptio dilatoria respiciẽs personam litigãtis, ista n. ante oĩa discutiũtur in iudicijs, q̃a ẽt in summarijs ante oĩa discuti debet de legitimatione personarũ, & de ea debet plenè cognosci, ẽm Bal. i l. si. col. 6. C. de edic. diu. Adr. tol. & Alex. i ꝯs. 52. col j. i 2. vol. & Ias. in tu. C. qui admit. col. j. & 2.

5 †Põt ẽt in hoc num. poni exceptio excõicationis, in q̃a hodie est ꝓuisum in regno per ritũ magnę curiæ in nu. 150. inc. itẽ. ꝙ in quibuscunq; &c. quo cauet, ꝙ is qui eam opponit. debet offerre se paratũ illã probare incõtinẽti legitime, aliãs, non audiitur. Veꝝ ista exceptio dr̃ anomala, nam põt opponi in quacunq; parte iudicij, vt est text. in c. 1. de exce. lib. 6. per qd̃ statuitur terminus octo dieꝝ ad illã ꝓbandã, & ita illud verbũ, incontinẽti positũ in dicto ritu, oĩs bonus iudex deberet interpretari adhærẽdo iuri, cõi. ꝓut põt, vt nõ statuat minorẽ terminũ octo dieꝝ ad illã ꝓbandã, & hoc foro ecclesiastico hr̃et locũ sine dubio, vbi nõ seruãtur ritus magnæ curiæ. Et ꝙ ista dicatur exceptio anomala, tenet Spec. in tit. de exce. §. j. vers. anomale. & de mã h⁹ exceptionis excõicationis, vide plenè Fel. in c. excep. col. 5. & seq. de exce.

6 †Tertio, sunt q̃dam exceptiones. quæ respiciunt cãm, vt exceptio libelli inepti, vel obscuri, vl̃ male agis, q̃a ante diẽ agis, &c. j. i si. ff. q̃n dies vsufruct. leg. cedit. Verũ ista exceptio, mal. agis, &c. põt opponi ẽt post lit ꝯtest. & in hoc est dr̃ia. q̃a si opponit ante lit. ꝯtest. reus absoluit ab obseruatione iudicij, & induciæ duplicãtur, sed si post opponat, reus absoluit diffinitiuę, & iducię silr̃ duplicant. ita declarat. Bal. in l. exce. col j. C. de ꝓb. põt ẽt in hoc numero, poni exceptio litis pẽdẽtię, q̃ silr̃ est dilatoria, & debet opponi ante lit. ꝯtest. ẽm Bal. in l. peremptorias in si. C. de sent. resc. non posse, & in l. senatus. C. qui accus. nõ pos. & Fel. in c. exceptionẽ, de exceptio. De cuius mã, vide Soc. in ꝯs. 38. i j. vol.

7 †Quid aũt de exceptione intẽtionis & facti vt q̃n aliq̃s sine actione experitur? Dic, ꝙ habet vim dilatoriæ, & impedit litem ꝯtestari, debet opponi ante litem ꝯtest. ẽm Barr. i l. pr̃ decedẽs. ff. de inoff. test. & Bar i l. Pap. §. si quis impubes, eo. tit. Verũ, si nõ fuit opposita ista exceptio, iudex offõ põt in quacũque parte iudicij repellere agentẽ sine actione, vt est gl. & ibi cõiter doct. in l. vbi pactũ. C. de transf. & gl. in l. 2. ꝙ si actor in ver. rei. C. de iur. cal per quam ita tenet Paul. de Cast. i ꝯs. 250. col. 1. in 2. vol. & ad pdicta est text. in l. si pupilli. §. videamus, & ibi Bart &

8 doct ff.de neg.gest.†Istæ aũt exceptiones oẽs
dilatoriæ debent r&c opponi ante lit.contest.
vt supra dixi,vt no.gl.& Bal.& doc.in l.exce
ptionem.C.de pb.& tex.in l. Pomp § rati.
ff.de proc.& l.ita demum,& ibi per scriben-
9 tes,C.de proc. †Fallit primo hæc regula,qñ
exceptio superuenissent post litem ɔtest.quia
in quacunque parte iudicij superuenit exce
ptio,opponi potest,vt no. Alex.& doct. in l.
si mulier,ff.sol.mat.&Paul.de Cast.in l.fi.C.
de excep.& gl.& Bart.in l.3. C.de cons.eius.
litis . quod in intellige,qñ ex facto aduersa-
rij superuenit,post lit.contest.secus, si ex fa-
cto ipsius opponentis sine facto aduersarij ,
quia opponi tunc non põt,ẽm Bar in l.2. §.
numerꝝ,ff.de exc.tu.& Mod.in d.l.si mulier.
10 † Secundo limita, nisi esset exceptio dilato-
ria,quæ reddit processum retro nullum . qa
tunc opponi põt,ẽt post lit.contest.l.licet,&
ibi Bart. & doct. C.de proc. & Sal.in l.quod
quis,C.eo.tit.& Bald.in l.1.col.1. C.de iur.
& fac.ign.& Fel.in c.exceptionẽ,col.9. vers.
fallit 8.&c.de excep. Reliquias vero fallen-
tias , per quas exceptio dilatoria opponitur
post lit.contest.vide plenissime per Fel. in d.
c.excep.& per Alex.& Mod.in d.l.ita demũ,
C.de proc. quas breuitatis causa hic nõ refe
11 ro.†Si aũt exceptio dilatoria quæ debet an-
te litem cõtest.opponi fuerit opposita post ,
punitur aduocatus opponens ad vnam librã
auri.tex.est in l.pen. C.de exc.& tenet Paul.
12 de Cast.in cons.176.col.1.in 1.vol. †Exce-
ptiones vero peremptoriæ , dñr ille, quæ in
totũ perimunt ius agentis ꝓut est exceptio
solutionis iusiurandi, pacti,transactionis, &
rei iudicatæ,& sic de alijs sĩlibus , & istæ põt
opponi qñcunque tam ante lit.contest. quã
post vsque ad ɔclusionem in causa, l. perem-
ptorias,& ibi Bal.C.sen.rese.non pos. quarꝫ
exceptionũ tres dñr esse litis finitæ,quæ im-
pediunt litis ingressum,ꝓut est exceptio iu-
risiurãdi,trãsactionis,& rei iudicatæ,& ideo
appellãtur litis finitæ, qa sunt inductæ vt sit
litium finis,vt declarant doct.cõiter in l.fra-
tris. C.de trans. De excep.iurisiurandi,pro-
batur in l.1.ff.de iureiu.De exceptione trãsa
ctionis,probatur in d.l.fratris. De exceptio
ne rei iudicatæ,ꝓbatur in l.1.ff.de re iud.Ad
de ad quartam excep. litis finitæ .s. præscri-
ptionis,vt probatur in l.fi & ibi Bart. ff.pro
suo . & hr̃ in l.emptor, C. de præscrip. lon.
temp.& tenet expresse Bar.in d.l.fratris . Po
teris addere sex alias exceptiones , quas cu-
mulat Bal.in l.postq̃ liti,col.2. C.de pac.vbi
13 vide † istæ aũt exceptiones litis finitæ , hñt
duplicem opponendi modum, qa sunt decli
natoriæ,& peremptoriæ. & ideo qñque op-
ponuntur in vim declinatoriæ,vt est,qñ op-
ponuntur ante lit.ɔtest. quo casu impediunt
litis ingressum,& iudicij ꝓcessum,& ideo de
clinatoriæ dñr,qa iudicium declinãt . Qñq;
vero opponuntur in vim peremptoriæ , ꝓut
est,qñ opponuntur post litem ɔtest.non cen
sentur oppositæ ad merita causæ, vt perimãt
ius agentis,& de hoc iudex cognoscit in diffi
nitiua sñia . ita declarat Bal.in d.l.postq̃ liti,
col.2.& in d.l.excep.in fi C.de ꝓb.& Bal. &
Alex.& cõiter doct.in l.nã & postea in prin.
ff.de iureiur. & in l. eleganter,§. si quis post
trans.ff.de ɔd.ind. & prædictis adde Bal. in l.
diffamari,col.2.vers. modo hic q̃ro vnũ,&c.
C.de ing.& man.& Bar.in d.l.fi. ff.pro suo .
14 † Verũ istæ exceptiones peremptoriæ qñq;
requirunt altiorem indaginem, quas decla-
rat Bart.in l.4 §.ɔdemnatum,& ibi ẽt Alex.
in fi.col.ff.de re iud. quo casu si opponantur
ante litem contest. non impediunt ꝓcessum
sed iudex debet eas reseruare ad merita cau-
sæ,& ꝓcedere ad vlteriora.tex. est & ibi Bar.
in d.l.nã.& postea & ibi ẽt Bal.& cõiter doc.
& Bar.in l.si qs.C.dep.& Bar.Alex. & doct.
in l.ille à quo.§.si de testõ,ff.ad Treb.& can.
in c.cũ ɔtingat.de of.del.& Bar.in l.is à quo.
ff.vt in pos.leg. & Bar.in d.l.fi. pro suo,& hr̃
in dec.3. cons. Neap. quæ loquitur de exce-
ptione p̃scriptionis . de qua ẽt Bald.in l. per
15 hanc,col.2.C.de temp.appel.†Quid aũt o-
peratur ista reseruatio exceptionum ad meri
ta? dic ꝙ si processu iudicij apparebit istas
exceptiones esse veras,& militare,qdq dante
factum est.non valebit & oĩa acta habebunt
pro non factus.ita d.Bar.in d.l.ille à quo, §.
16 si de testõ.ff.ad Treb.†Dñr aũt requirere al
tiorem indaginem,qñ non sunt liquidæ, nec
de facili possunt liquidari,ẽm Bal.& Mod.in
d. l. nam & postea . & per Bart. & Alex. in
d. l. 4. §. condemnatum. Vnde si opponens
offert se paratum incontinenti probare ex-
ceptionem,vt quia habet instr̃m,vel alias ꝓ-
bationes paratas tunc impedit litis contest.
& non reseruat ẽm Bart.in d.§ si de testõ, &
Abb.in d.c.cum contingat,col. fi.de off. del.
& est decisum in dec.63. in consil. Neapol.
hodie tñ in regno est facta ꝓuisio circa istas

exceptiones vt si qs opponat eas ante litẽ ɔtest. debeat illas liqdare, & ꝓbare infra qn que dies, alias censetur reseruare ad merita causæ, vt est decisum ꝑ regiam prag. quæ incipit comparente, & sic illud verbum incontinenti, quod est de iure cõi, est hodie in regno declaratum ꝑ quinq; dies. Est ẽt & alia noua prouisio per aliam pragm. q̃ incipit. quicũque. quia cauetur, ꝙ opponens aliq̃ ex prædictis exceptionibus, si illam non ꝓbat saltem semiplene punitur pro qualibet vi
17 ce ad x. tarenos. † Illud aũt quod dr̃, ꝙ exceptiones peremptoriꝯ possunt opponi vsque ad sñiam, est de iure cõi, sed per regni ɔstitutionem, quæ incipit, lite legitime, &c. debẽt opponi infra biduum post litem contest. & est correcta in regno illa. l. peremptoria. C. sen. rescin. nõ pos. vt d. gl. in d. const. Tñ cõiter hodie de cõi stillo curiarum nõ sequatur illa const. quãtum ad hoc, sed potius seruaẽ contrarium. s. illud, quod dictat ius cõe, qđ est æquius, & sic iste exceptiones peremptoriæ opponuntur vsque ad conclusionem, & simr̃ instra, iura, & aliæ cautelæ produci pñt vsque ad conclusionem, ſm formam c. cum dilectus. de fid. instr. & hoc potest colligi ex regia prag. quæ incipit, cursu dilationum, quæ cõcedit vltimo loco post repulsam, terminũ ad producẽdum iura cautelas, & scripturas, & per dictam prag. tanq̃ nouissimã vr̃ alterata dispositio dictę ɔst. & ita seruaẽ.
18 † Sunt ẽt quædam exceptiones, quæ pñt opponi ẽt post sententiam, & sunt illæ quę nõ in totum eneruant sñiam, sed illam modificant, prout est exceptio, ne quis conueniaẽ, & exigatur, nisi inquantum facere potest. Item, exceptio inuẽtarij facti in hæreditate, vt not. Bar. i l. j. C. de iur. & fact. ign. & Bar. ign. & Bar. & Alex. i l. ex diuerso. §. si sol. mat. & Bal. in excep. col. pen. ver. sũt quædam, &c. de prob. & Paul. de Cast. in ɔs. 166. col 4. vers. sed si quæri, in 2. vol. Sunt ẽt multi alij casus, in quibus perẽptoria exceptio põt opponi ẽt post sñiam, quos numerat gl. & ibi etiã Bald. in l. 1. C. de iur. &
19 fact. ign. † Vltimo in hac mã est sciendum, quod in regno habemus vnam exceptionẽ, quæ appellatur exceptio hostica. & hẽt locum qñ aliquis est submonitus ex parte regis, vt vadat, in exercitum regis ad pugnandum ɔtra hostes. nã si ɔtingat interim hũc ab aliquo ɔueniri vel citari, siue i causa ciuili, siue criminali, hẽt spatium 15. dierum ante quã vadat in exercitum, & 15. post reuersionẽ, & totũ illud tps quo stat in exercitu. & intra hoc tempus supersedetur in causa, & nõ proceditur contre eum, nec põt contumax reputari, sed si aliquis sponte accessit ad exercitum sine vocatione habet solum illud tps, quo stat in exercitu, & non illos 15. dies. Vnde si interim citatur, potest quilibet suus ɔsanguineus cõparere, & allegare qualiter citatus, & degit in exercitus regis pro expeditione militiæ, & opponere põt excep. hosticã, & ꝓbato hoc gaudebit inducijs pdictis. de hoc est const. regni, q̃ incipit, hostici. & ibi And. de Iser. & Mod. Cetera in mã exceptionis dic vt ꝑ Spec. i tit. de exce. ꝑ totũ, & per Ang. Are. inst. de exce. per totu, & per Abb. & Fel. extra de exce. ꝑ totum. Hęc solũ pauca volui attingere pro colligendis aliqbus floribus magis quotidianis in practica, presertim ad introductionem iuuenum. Sequitẽ decimũ, & vltimũ membrum huius primæ partis. s. litis contest. Rob. Mar. V. I. D.

ADDITIO Posteaq̃ in mãm exceptionũ incidimus, nõ extra rẽ videbitur & hic addere tertiã partẽ meæ praxis nũdinariæ (vt alias pollicitus sum) in qua de admittendis vel repellẽdis exceptionibus in curiã
20 mercatoꝝ habebitis. † Quare sciendũ est, ꝙ rl̃r exceptionum mã producitur ex æqtate scripta, & ipsa æquitas est mã habilis ad ꝓducendum exceptionem, cũ & in ipsa æquitate fundetur. l. q equitate. ff. de dol. exc. adeo ꝙ quoties eqtas non dictat non detur exceptio, d. l. q eqtate, & concludunt oẽs canonistæ in rub. extra de excep. & Ang. Arct. eo. tit. in rub. nu. 10. & vt exẽplis pradictas intelligito percipito exemplũ hoꝝ (Amãtissime lector finge. n. ꝙ quis dolo me induxerit per stipulatiõe ad aliquid sibi promittendũ certe de iure ciuili remanco obligatus, & cõtra me oritẽ actio, sed ɔsiderans pt̃or satis iniustũ, & absurdum fore quẽ reportare lucrũ ex suo dolo cum iactura aliena, nãli æquitate motus doli excep. introduxit, vt dixit tex. i l. j. §. j. ff. de dol. excep. Ita ꝙ si agit ille ɔtraꝫ me, licet de iuris rigore sum obligatꝰ, potero tñ excep. doli objcere, & ero tutus, & sic ista exceptio fundaẽ sup eqtate, & hac opponitur inter mercatores, intelligẽdo tñ vt ꝓcedat de ea exceptione doli q̃ nõ succedit in locum non num. pec. exceptionis, quia illa

 inter

inter mercatores nō opponitur. Vt infra dicetur. Sed intelligas de alijs spēbus exceptionis doli (vt de illa q̄ oritur tpe ꝯtractus, q̄a dolo me induxisti ad ꝯtrahendum, & de illa q̄ succedit i locū pacti & iuriurādi, & de illa q̄ succedit in locū facti. fine intētionis) quas exceptionū spēs late declarat Ang. Are. i §.
21 j. inst. de exc. nu. 7. †Et postq̄ in exceptionis doli mām incidimus, quot modis dolus committatur videamus? vt sciamus qn̄ dicta exceptio locum sibi vēdicat, & qn̄ non, in quo an notatū in reperio ꝙ multis committitur. aliqn̄ ante ꝯtractum (vt qn̄ dolus ipse dedit causam contractui, vt l. j. ff. de dol. excep. & l. dolo. ff. de inu. stip. aliqn̄ cōmittitur dolus tunc tpis. quo res promissa & in stipulationem deducta petit̄ licet antea nullus dolus fuerit cōmissus, v. g. (si aliquis agit i iudicio contra aliquem tutū exceptione qui sit sibi cōpetere exceptionem, vel agit contra æquitatē ex qua ꝯuētus erat tutus) nā licet à principio tpe celebrati ꝯtractus, non dicatur dolū fuisse cōmissum, q̄a nullus dolus, nullaq̄. machinatio interuenit tn̄ dicēdum est ꝙ cū agit in iudicio, & litē super dicta petitione cōtestatur, dolo male facere vr̄, ex quo quia perseuerat petere ex dicto contractu inutili vt est tex. in l. j. §. circa. ff. de dol. exc. & l. ęquitas eo. tit. ex quo annotādum est, ꝙ quoties quis est tutus aliqua exceptione, vt pacti de non petendo vel alia æquitate, & tn̄ aduersarius sciēs dictā excep. seu æqtatem illi cōpetere, cōtra eum agit in iudicio, & deducit ius suū oritur exceptio doli statim quā primū actor fuerit sup̄ sua petitione litē ꝯtestatus & nō prius, q̄a petēdo quod poterat tolli ex ceptione, vr̄ in dolo versat̄, & hoc verū est (vt dixi) in eo, qui agit, & scit vel scire debet reum quē conuenit esse tutum exceptionē (vt supra dixi) secus est in eo qui ignorat) vt hæres) q̄ est in ignorantia ꝓbabili. l. q. in alterius. ff. de reg. iu q̄a si non scit vel scire nō debet, non præsumitur in dolo versari, & ꝑ ꝯn̄s non obst. exceptio. aliqn̄ dr̄ dolus committi post cōtractum (vt si opera creditoris debitoris perdat pecuniā quā solutus erat) l. si opa. ff. de dol. excep. & l. vltro atq; vxore
22 cum ibi not. ff. sol. mat. † Illud ēt in mediū afferendū esse non modice vtilitatis est, contra quem talis exceptio intētari possit? & in hoc sciēdum est ꝙ exceptio doli ex pte eius cui opponitur est ꝑsonalis, in tm̄ ꝙ opponitur ꝯtra odiosum, & non ꝯtra alium. l. 2. §. j. ff. de dol. excep. & istud verū vt opponi possit ꝯtra quemcūque cōmittentē, & agit, siue sit maior, siue pubes, siue pupill' doli capax, vt in l. apud celsum. §. de do. ff. de do. exc. & siue sit mascu', siue fœm. vt d. l. apud celsum §. sed & si mulier, sed aduertendū est ꝙ aliqn̄ ꝯtra agentem nō solum pōt excipi de dolo. suo, sed ēt de dolo alieno, & tūc reus in suis exceptionib. dēr deducere & specificare, & ꝓbare dolū ipsius, ex cui' dolo ille q̄ agi tenetur (vt puta do.' defuncti nocet hæredi) ꝙ ītelligas vt plene declarat Ang. Are. in §. sed. iste in ver. q̄ro ab extra inst. de act. & hr̄ in l.
23 pōp. §. cū quis. ff. de acq. poss. †Ex parte aūt eius q̄ opponit, exceptio doli est in rē, vt est tex. in l. 2. §. doli. ff. de do. exc. & ideo ad quecunq; trāsit tres sup qua cōmissus est dolus trāsit exceptio (vt puta si quis conuenit̄ à fure raptore, vel alias dolū cōmittente in re q̄ petit̄) ex eo quia possidet, ꝯuentus pōt excipere doli exceptione, ita ꝙ non quæritur versus quē sit cōmissus dol', sed an sit cōmissus dolus. in ea re q̄ petit̄. arg. l si de cū ibi no.
24 C. rei ven. †Sed ijs ꝯn̄s est dubitare an singularis successor si agit, possit repelli excep. doli, & sic an dolus auctoris noceat singulari successori? r̄ńa est negatiua, ꝙ r̄r dol' sui actoris non nocet vbi, vt est tex. in l. apud celsum. §. de auct. ff. de do exce. fallit hac r̄ńa in plurib. casib. Primo, si successor singularis vult vti accessionem sui actoris, vt d. §. de auctoris. Secundo, fallit si non vult vti dicta accessione, tn̄ habet causam lucratiuam, vel quasi, vt d. §. de auct. Tertio, fallit qn̄ de suo dolo ꝯuenit, vel parti excipit̄, vt ibid Quarto, fallit vbicūq; res reuersura est incōtinēti ad auctorē dolosum, vt ibidē. Quinto, fallit vbi exceptio cohæret rei vt ibid. Sexto, fallit vbicūq; dolus cōmissus est in actionis acq̄sitione, nā cuicunq; successori ea vtēti obstat exceptio, vt d. l. apud celsum. §. si q̄s. & §. de auctoris, & §. in hac. Aduertendum tn̄ est ad id quod dcm̄ est supra in 2. fallētia, ꝙ dolus auctoris nocet singulari successori hn̄ti cām lucratiuam, est intelligendū si agat q̄a ꝯtra eum pōt opponi exceptio doli actoris, secus aūt si se defendat. vt est gl. not. ī d. l. apud celsum. §. si q̄s aūt ex cā legati, & no. Ang. in l. pure. §. si eū, eo. ti. aduertit Ang. Are. i § j. inst. de exc. nu. 10. ver. aduertas tn̄, & est tex. in l. sicut iniquū. ff. de ac. emp. & ibi late doc.

&

& scrib.in l.vitia, C.de acq.poss.vbi Bal. &
25 Sal.& alij optime declarāt.† Sed finge fore adhibitū dolum in aliquo cōtractu celebrato inter aliquos, demū celebratur alios contractus ad confirmationē primi contractus & in isto secūdo cōtractu nullus dolus fuit adhibitus, modo actor agit ex secūdo ꝯtractu. an opponi possit exceptio doli ex primo ꝯtractu? Paul.de Cast.in ꝯs.162.visis, & pōderatis oibus, col j.lib.2.dicit, ꝙ pōt excipi de dolo, qa dolus cōmissus in j.ꝯtractus cēseẽ repetitus in secūdo tēdēte ad eius ꝯfirmationē, & seqtur cōsulēdo Aymo.Crau.
26 in ꝯs 141.nu.13. † Sed nunqd dolus vnius ex socijs noceat alteri? socio dicas, ꝙ sic, vt ꝑ Bar.post Flo.in l.si de cōi, ff.si ser.vend.licet socius ꝯtra sociū habeat regressū, vt ibi.
27 † Sed an exceptioni doli possit renunciari. Spec i tit.de renū. & ꝯs.in vers.Itē exceptio doli mali, nu.25.tenet ꝙ exceptioni doli de ptō renunciari pōt, sed dolo de futuro neutique post renūciari, l.si vnus, §.illud nulla, & ibi Bar.ff.de pact.& doct.maxime Bar.in l. Aurel.§.gaius, ff.de lib.leg.& i l.si qs cū alī, ff.de ver.obl. & in l.tres frēs de pact.& in l.
28 qdā decedēs, ff.de adm.tut. † Sed finge inter viuos fieri liberationē, & qetationē gn̄alissimā.nunqd dol⁹ cēseatur remissus? vide ad plenum ꝑ Bart.Soc. in ꝯs.159.incip.in p̄nti vers.ex qbus inferendo ad propositum, & in ꝯs.199.incip.memini ver. postremo cū ver.
29 seq.in 2.parte, & infra dicā. † Nec absimilē p̄dictis putes exceptionē simulationis, iccirco vt aliqua de ea dicamus illud primo sciēdū est, ꝙ triplex simulationis spēs reperitur ſm Bal.in l.cum precibus, C.de ꝓbatione, & Bar.in conf.inc.Petrus Nicolæ. Primo, si quidē modo cōtrahitur simulato, cum in veritate agitur ꝙ vnus ꝯtractus celebretur, tn̄ alius celebrari simulatur, C.plus, vale.ꝙ agitur p to. & C.de ꝯtr.emp.l.empti.fides, vt puta in veritate volumus ꝯtrahere, & face re ꝯtractum pignoris, vcꝝ qa creditor dubitat, ne cogaẽ cōputare fructus in sortē principale, iuxta l.j.&2.C.de pig.act.simulat cōtractū emptionis, & licet, tali casu nō valet ꝯtractus simulationis, videlicet emptionis, remanet tn̄ validus, ꝯtractus pignoris, l.emptorē, C.plus vale.qđ agi.& in c.illo vos, de pig.& sic plus valet ꝙ in veritate agit, q̄ qđ simulare cōcipitur vt in toto tit.plus vale ꝙ agi.& i ista prima spē simulationis, excipiēs debet aduertere, vt particulr̄ deducat, & probet qualr̄ fuit ꝯuentum inter partes qđ in veritate esset pignus, licet fingeret emptio, & vend. Itē ꝙ incontinēti partes ipse celebrauerunt contractū venditionis, simulatū, nā si decurrisset interuallū tp̄is posset dici ꝙ à prima cōuentione fuit recessum, & p ꝯn̄s in veritate nō intēdebāt facere pignus imò verā venditionem (vt dictat insi ſm) arg.l.cū in plures, §.locator horrei, ff.loc.& ibi Bar. Bald. & Sal.& Bar.in l.non solum, § morte vers.plenè, ff.de not.ope.nun. & Iac. Putr. Bart.Bald.Sal.& Ang.in l.pacta nouissima, C.de pact. & hæc spēs simulationis opponi pōt ẽ: iter mercatores, qa eq̄tatē sapit.l.pri. ff.de dol.ma.& met.excep. Secūdo mō dr̄, cōtractus simulatus, & fit qn̄ in veritate celebratur cōtractus, & modico tp̄e debet durare (qa forte debet fieri retrouenditio statim) vt l.3.§.si ab ignoto, ff.de manu.intelligēda si exp̄sse ꝑ pactū ita sit ꝓmisū, & iste ꝯtractus ex sui apparentia nō p̄sumit simulatus, imò est ꝓmissus, & valet in forma specifica vt est tex i l.2.C.de pact.iter emp.& vēd. & ibi no.nisi alias ꝯiecta ꝯcurreret, q̄ ꝙ ifra certum tp̄s teneaẽ retrouendere (puta qa interuenit paruitas p̄cij respectu valoris rei iuxta gl.no.in l.j.in prin.ff.de su pfi.& ꝙ vēditor indigeret pecunia, & ꝙ pecunia peteret mutuo, & pactū de retrouēdēdo quo ad certū tp̄s, tn̄ & elapso termino ꝙ nō posset, retro emere, & ꝙ non posset retroēmi anteq̄ trāseat certū tp̄s) ex ijs.n.oībus p̄sumitur cōtractus simulatus, & magis p̄sumit celebratus, vt creditur interim durante illo tp̄e, lucreẽ fructus, & sic potius sit pignus, q̄ vera vēditio. Sin aūt nō ꝯstaret de orig nali mutui petitione, tūc ex tali pacto de retrouendēdo nō iudicaẽ ꝯtractus simulatus, ẽt si ibi esset paruitas p̄cij, respectu rei venditæ, & ꝙ sit fact⁹ cū vsurario. Secūdū doc.ī c.ad nr̄am de emp.& vend.& in l.empt.C plus vale.ꝙ
30 ag. † Tertio dr̄, contractus simulatus, & imaginarius, qn̄ apparēter fit contractus in mēte aūt fit, & agitur ꝙ nihil fiat inter partes, & de hoc loqtur, l.nuda, ff.de cōtra.emp. & l.imaginaria de re.iud. & oībus istis modis habet locū dicta exceptio inter mercatores.
31 † Sed illud non vr̄ reticendum qūo pōt allegari simulatio cōtractus cum cā allegādo quis allegat turpitudinē suā, quo casu non est audiēdus? Bar.in l.iusiurandū qđ ex conuentio

uentione.§.fi.ff.de iur.iur.dicit, q debet qs agere rei vẽdicatione ad rem sup qua fuit simulatio cõmissa, & si opponat q ei fuit res vẽdita, replicari põt, q vẽditio fuit simulata & imaginaria, tũc licet, allegem turpitudinẽ meã, sum audiẽdus, quia nõ allego eã ad fundãdũ intẽtionẽ meã, sed allego eã ad coadiuuãdũ intentionẽ meam Itẽ ego allego eã ɔtra eũ q fraudẽ participauit. Itẽ ego q allego tracto de dãno vitãdo, ille vero de lucro, igr̃ sum audiẽdus, l.apud celsum § Marcellus ff.de dol.excep. nõ aũt ẽm eũ possũ petere rescindi dictã venditionẽ allegãdo fraudem, vel simulationem, quia principalr̃ fieret ad fundandã intentionẽ meã, & allegatẽ ex ɔtri turpitudinẽ meã, & istã doctr. Bar. sequtur Ang.Aret.in §.r.inst. de excep. de cuius veritate vide do. Vital. de Cãb. in trac. clausu. in clausu. rei nõ sic gestę in ti. qs possit dicere, seu allegare ɔtractũ simulatum; f.388.& Bal.in l.cũ pfitearis.C.de reuo don. vbi dicit q aut ɔtractus est verus tñ fraudulẽtus, & isto casu verũ est id quod dr̃, q nõ aud i qs, allegando eius turpitudinẽ, aut contractus est simulatus in fraudẽ factus, & tũc bene põt agi de simulatione, & licet appareat de fraude, non tñ repellitur ab agẽdo, & hoc inducit ad qõnem de quodã mercatore q cogitãs de fugiẽdo, & fraudãdo suos creditores, in eoɋ fraudẽ donauit, vel alienauit bona sua, postea non fugit vult vẽdicare ipse donãs, vel re ɔducere res donatas, siue alienatas, eo ptextu q donauit, vel alienauit i fraudẽ creditoɋ, aũt nõ factus, nunqd possit? & dicit, q sic, p istã suam rõnem quã supra pxime retuli, sed Bar.in l.post cõtractũ ff. de dona.& in d.l.iuriurãdũ.§.fi. plenius tetigit hũc articulũ, & finaliter teneas, q nedũ ipse principalis, sed eius hr̃s põt allegare ɔtractũ simulatũ, licet nõ possit dicere, & allegare fore pactũ in fraudẽ, vel deceptionẽ fisci, vel alterius priuatę psonę, l quis, & l.cũ ppria.C.si qs alte.vel si.&doc. vbi supra. † Tẽ

32 pus.n.imminere vr̃ vt quęramus quo pponat exceptio simulationis ɔtractus? in quo reperio exceptionẽ simulationis multiplr̃ capi, & ex hoc debet excipiẽs dicere, qua spẽ simulationis sit simulatus, nõ intentione incerta, (vt aduersarius reddat certus) & nulla alia facta declaratione, ille ɔtra quẽ dr̃ simulatus, debet obtinere. l j.in prin.ff.de ed. & l.Põp.scribit si frumẽtũ, in fi.ff.de rei vẽd.

quæ licet loquuntur in agente, hñt tñ locum i excipiẽte, l.1.§.labeo, ff.de flu.& fi.de leg.r. l.titiæ, textores in prin.debet ergo dici, & declarari spẽs simulationis, & ẽ causat separationẽ ɔtractus sic factus, ẽm Bal.in l. ab Anastasio, C.man. & in l. cum pcib. C. de prob.

33 †Sed finge debitũ ex vna causa, quem ɔfiteri dr̃e ex alia causa, nunqd simulationis exceptio orit̃. Bal.in l.si ex pcio, C.si cer.pet.dicit, q nõ orit̃ exceptio simulationis, quia dr̃ tũc cõpetere exceptio simulationis, qñ pmissio est facta simulare, ob cãm nõ verã vel nõ iustã, sed hic obligationis subã non deficit. Vt dicit tex.in d.l.si ex pcio, & debitũ ex vna cã, põt indebitum ex alia causa ɔuerti, vt ibi declarat Barr. & hactenus de hac exceptione

34 simulationis.† Sequr vt nõ incõgrue videamus de metus exceptione, q & ipsa fundatur super æqtate vt est tex in l.1.ff q me.caus.& est in rẽ, non in psonam, l. si cũ exceptione, §.in hac cũ ibi no ff q me.cau.& est tex.in l. apud celsum, §.pe.ff.de excep.& sic qñ pponitur ista exceptio, nõ est opus dicere, & allegare psonam metum inferentẽ, vel ẽt personã cui metus fuerit adhibit', vt in d.§ pe.sed sufficit allegare metũ fuisse adhibitum, & sic impersonalr̃ in tali re, vt talis res pmitteretur, & quia sapit vt dixi hæc exceptio æquitatẽ inter mercatores põt opponi, cũ & id qđ metus causa gestum est ratũ hr̃i non dr̃e, non tã fuit verbum hoĩs, quam verbum dei, vt dicit magr̃ Raimundus in sua summa put refert Bal.in ɔs.133.col.2. post prin. vol.3. p quo dicit Bal.in rub.de con.inuest.in fi.versi. qritur vltimo, qđ vox dei posuit in ore ptoris edictũ, quod met.cau.gestum est, & multa de exceptione metus, & qñ probetur, qualiter ue purgetur, videas Boẽr.in dec.100. & 101.

35 in r.parte vbi plene. † Sub sequenti ordine videamus, nunqd exceptio non num.pec.inter ipsos mercatores opponi valeat, & an inter eos seruetur dispõ, l.si ex cautione, & l.in ɔtractib.C.de num. pec. pro illius qõnis solutione, illud pcipue sciendum est, q diuersa tpa à iure statuta reperiũtur, ad opponendã dictam exceptionẽ, nam in ɔtractu mutui in quo qs in scriptis cõfitetur se mutuũ habuisse debitor opponit dictam exceptionẽ, infra terminum duoɋ annoɋ à tpe quo cõfitetur se mutuũ recepisse, & eo casu opposita dicta exceptione infra dictum tps, nihil probare, sed creditor habet pbare numerationẽ, & si

eam

eam nõ probauerit. confessio illa debitoris stãte dicta exceptione opposita, nihil operatur. vt est tex. inst. de literarũ obl. §. 1. & d. l. in ɔtractibus. Item in alijs ɔtractibus quam mutui de qbus apparet scriptura, ips opponendi dictam exceptionẽ, (vt onus ꝓbandi numerationẽ transferratur in creditorẽ) est 30. dierꝫ, vt in d. l. in ɔtractibus, §. sup ceteris, præterq̃ in contractu emptionis, & vẽd. in quo non põt opponi exceptio pcij nõ soluti, vt in l. gñalĩ, C. de non num. pec. nisi vellet in se suscipe onus ꝓbandi, ſm Bal. in l. perẽptorias, C. sent. resc. nõ pos. cũ ɔcor. suis. Ita præterq̃ in contractu trãsactionis vt in l. si transactionis, C. de non nu. pe. mõ deueniendo ad principalẽ q̃õnem vĩ dicẽdũ quod possit opponi dicta exceptio iter mercatores ex pluribꝰ, & primo q̃a exceptio nõ num. pec. fundat rõne nãli, & super æquitate, vt dicit gl. in rub. C. de nõ num. pec. secũdo q̃a (vt dixi supra) in foro mercatorꝫ habet locũ æquitas canonica, sed de æquitate canonica, ẽt post biennium opponit, ſm Ioan. And. in rła iuris locupletari de re. iu. ꝑ rłam, c. fi. de præscr. & sequitur Io. Fab. in d. l. ɔtractibus, & host. & Io. And. & Bar. & cõiter doct. in c. fi. de sol. & Fel. latissime in c. si cautio de fi. inst. in 17. col. nu. 71. & ita fuit decisum in cappella Tol. decis. 418. & seqt̃ur Bal. in d. l. si ex cautione, & in d. l. in ɔtractibus, & ẽt elapso biennio transfertur onus probandi in creditorem. vt dicit Ang. Are. in §. 2. inst. de excep. sed in cõtrariũ qđ inter mercatores non habeat locũ dicta exceptio, allego gl. sing. in §. fi. q̃ inci pit argentariorꝫ in authen de fideiuss. & pro hac ẽt opin. allegatur Bal. in l. frustra, C. de non num. pec. vbi citat illam gl. sing. sed ꝓ certo ibi Bal. hoc non dicit, sed Sal. ibidem dicit qđ aut mercator vult opponere exceptionem p̃dictam ex persona sua, & nõ potest, sed si vellet opponere ex ꝑsona eius ꝓ quo intercessit. & tũc põt opponere. & ita intelligit id qđ ibi dicit Bal. si recte inspiciat & ita tenet Ias. per prædicta in l. q pecuniã num. 6 ff. si cer. pet. & in l. cum q̃s, nu. 6. C. de iur & fact. ign. licet incorrupte loquatur in l. b. meo, idem dicit, & latius Ang. Aret. in §. idem iuris inst. de excep. nu. 16. intelligendo in q̃n mercator spopondisset, & obligatione debitoris ɔfessionata at si secus si simpliciter vt debitum ab illo debitore credito ri debitor spopõdisset, quia tunc, & debitor & mercator fidem debiti vñe agnouisse, argum. l. cum fidem. C. de non num. pec. forte tñ si fas esset loqui contra tot veteꝝ iuris interpretes. diceremus p̃dicta procedere in campsore tm̃ vt dicti doc. in locis ꝓxime allegatis exẽplificant, at secus in simplici mercatore q̃ vt plurimũ (vt experientia est reꝝ magistra) negociatur non p̃nti pecunia, sed in credentiam cui si auferetur facultas excipiẽdi de non numerata pec. esset summa iniq̃tas, & rõ diuersitatis inter cãpsorem, & simplicem mercatorem, posset esse quia cãpsores solẽt p̃nti pecunia negociari. Itẽ q̃a magis eoꝝ fides cẽsetur, & est approbata, adeo qđ magis q̃s cõfidit nudę ꝓmissioni, & verbali cãpsoris quam mille instrũis alterius ꝑsonæ, hinc eoꝝ scripturis plenam fidem adhiberi vidimus, vñ nimiꝝ si ex ꝑsona eoꝝ non habeat exceptionẽ non numeratæ pecuniæ, imò quod plus est ẽt campsor habet dictam exceptionem, ſm Bal. in cons. 190. in 2. vol. vbi ponit q̃õnem, qđ si campsor Venetiaꝝ facit mihi lr̃as cambij directas cãpsori Neapolitano, vt soluat mihi ducatos centũ per eũ habitos, & receptos à me si cãpsor Neapolitanus nõ vult acceptare lr̃as, & ego habuero recursum contra cãpsorem Venetiaꝝ ad repetendum, debitũ, & ille opponat exceptionẽ non numeratæ pecuniæ, ex illis lr̃is dicit ipse non ꝓbat vera numeratio, sed tm̃ cõfessio, l. si ex cautione, C. de non num. pec. nisi cãpsor confiteatur numeratione, seu saltim nõ diffiteatur, vt ff. si certũ, pen. l. lecta, & ff. de verb. obl. l. si ita stipulatus. §. Grisog. ff. de ver. obl. & ꝑ p̃ns cõcludit opponi posse dictã exceptionem, vnde cogita sup p̃dictis, in facti ɔtigentia, & reperi nouissime Benue. Strac in trac. de mer. in vlt. parte, nu 9 f. 276. tenẽtẽ mercatori cõpetere hãc exceptionẽ, & vltra p̃dicta videas Affl in ɔst. causas in 4. no. tenentem quod ẽt in literis cambij habet locũ dispositio, d. l. ex cautione vt opponatur exceptio non numeratæ pec. licet videatur loq̃ quod ad subscribentem literis cambij, & sic non de cam
36 psore. † Sed illud ẽt pulchrum est videre nũquid exceptio periurij repellat agentem ẽt in foro mercatorꝫ? & dñdum est quod sic imò fortiori, q̃a vt dixi in curia mercatorꝫ agitur de bono, & æquo, & seruatur ęq̃tas, modo sic obseruare ꝓmissa est iuris nãlis, & æqui

æquitatis nãlis, vt est tex. in l. j. ff de pac. (ibi dum dr̃) quod edictum de pactis æquitas nã-lis est quid. n. tam cõgruum est fidei humanæ, quam pacta seruare, & si nõ obseruare pacta est contra nãlem æquitatẽ, vt in d. l. t. à cõtrario sensu, & firmat Bertr. doc. Gal. in cons 53. in 1. lib. nu. 12. vbi dicit, ꝙ cõtra ius gentium, & naturale est, procedentia ex ore mercatorũ irrita facere, ergo q non seruat pacta maxime iurata (quo casu est periurus) repellendus est Sed an dicat̃ periurus il le q promisit soluere infra certum terminũ & nõ soluit, si post terminũ offerat se paratũ soluere, dicas qđ non, vt est gl. sing. 32. q. 1. c. apud misericordem, & est rõ quia eo ipso qđ soluit extra terminũ, vel offert se soluere, & non vĩ habuisse diferẽdi, vt refert, & sequitur Lanfr. in c. qñi contra in verbo deposit. nu. 136. de prob. sed aduertendũ est ad id quod superdixi, qm̃ doct. canonistæ in cap. intelleximus extra de iud. tenẽt ꝙ periurus non repellitur ab agendo, sed Spec. in tit. de acto. § j. vers. Item quod est periurus. tenet quod periurus indistincte repellat̃, ab agendo, Lud R. in sing. 493. incip. tu sai cõcordãdo opinione dicit, quod aut quæritur an periurus in vno, repellat̃ ab agendo, in alio penitus diuerso, & tũc ꝓcedat opinio Can. aut quærit̃ an periurus in eadẽ re q̃ pe riaur, repellatur ab agendo ab ea, & isto casu ꝓcedat opin. Spec. tenentis qđ periurus repellatur ab agẽdo, allegat tex. quẽ ita intelligit i l. si qs maior, C. de trãs. & ita tenet Bal. in rep. l. 2. ff. de iur. iuran. & Frl. in d. c. intel

37 leximus, nu 6. †Sed q'ũs dixi, ꝙ licet qs sit ꝑiurus non soluendo infra terminum, tñ si offerat se soluturũ post terminũ, purgat illud ꝑiuriũ, in hoc ꝯtradicere vr̃ tex. in d. l. si qs maior, vbi clare colligit̃ impediri purgationẽ morę, sed ne inaniter dixerim. i. aduertẽdũ qđ de æquitate canonica, ꝑ illã gl. in c. apud misericordẽ, admittitur purgatio moræ, & ita eã intelligit Alex. ĩ d. l. si qs maior quem oẽs sequunt̃, & ex hoc pulchre inferebat Th parp. ĩ repetitione d. l. si qs maior ĩ 23. no. in fi. ꝙ cũ inter mercatores ꝓcedi de æquitate iuris apicibus obmissis, cõstitutũ est inter eos nõ immerito, dicendũ erit admitti morę purgationẽ, qa ſm eũ moræ purgatio ad inuenta est de æquitate, & impedit̃ solũ de rigore, l. si seruus. §. sequitur (ibi ex bono, & equo). ff. de verb. obl. citat decis. Alex. in terminis (vt verbis eius vtar.) ĩ l. & si post tres ĩ prin. ff. si qs cau. vbi dixisse, inqt, ꝙ ibi impeditur purgatio, vbi seruat̃ rigor, & vbi obseruatur æquitas, ꝓcedit illa rſa, ꝙ ibi nõ nocet, & alteri ꝓdesi de facili debet concedi, l 2. §. Iſẽ varus, ff de dã. Inf. intelligit tñ prædicta procedere, cũ cauda, qđ possit mercator moram purgare, nisi ꝓba. o interesse ex aduerso, vnũ tñ scire non obmittas, ꝙ in regno isto extat rites magnæ curiæ vicariæ, quo caueť ꝙ cõparens debitor cũ sacculo paratus purgat oẽm moram, & euitat oẽm pęnã, & incipit ritus. Iſẽ si aliqs vel aliqua citatus vel citata, & sic res nõ habet difficultatẽ.

38 †Nisi debitor renunciasset ritui de purgatione moræ, vel facultati purgandi eã (vt fieri sæpe ad solet) qa eo casu cessat purgatio ſm Bal. & Sal. in l magnã, C. de ꝯtra stipula.

39 †Et alias (dũ essem auditor in toto statu principatus Salerni) dicebã ex hac limitatione qđ si qs promisisset centũ in duabus pagis, seu tãdis, & si nõ soluerit in prima possit totũ peti, & debitor totũ teneat̃ soluere, renũciãdo facultati purgãdi morã qđ, totũ licite peti põt, & totũ debeť (qđ alias nõ admitterem, ẽt existẽte pacto (ꝑ ea q̃ dicit do. Iaſ. in l. si insulã, ff. de verb. oblig. in ea qõne de ꝓmiẽtente stichũ. & si nõ dederit centũ nomine pęnæ, & sup hoc fuerunt ꝯsulti magni practicę ĩ ciuitate Neapolis, & vt ego dixi ꝯsuluerũt, & ꝙ esset excussio inter mercatores tenet Dec. i c. ex parte. el ij. de off. iu

40 deleg. 2. col. †Cessare ẽt inter mercatorẽ excussionis exceptionẽ, inqt, gl. in auth. de fideiub. §. argentariorũ, quã ad lſam sequuntur. Bal. & Sal. in l. frustra, C. de non nu. pec. & Bal. repet. ĩ l. fi. ad fi. C. de fal. & Ang. Are. in §. itẽ si qs in fraudẽ 6. col. de actio. & eis adstipulat̃ Boër. in dec. 221. 2. parte, nu. 15. sed e recentiorib. Nigusan. in trac. de pig. in j. mẽbro 8. par. nu. 28. dicit, ꝙ duplex est modus excipiẽdi de excussione, vno mõ respectu ordinis iudiciarij, quia de ordine iudicij est ꝙ prius excucianť bona principalis debitoris, q̃ possit agi hypothecaria, ꝯtra tertios possessores, & similib. casib. & isto casu (dicit ipse) qđ nõ hẽt locũ exceptio excussionis, iter mercatores. Altero mõ opponit̃ exceptio excussionis respectu iteresse, nõ habito respectu ad ord. iudicij, nec ad ꝑpostetõnẽ, sed ꝯsiderat̃ i'eresse tertij possoris, qđ ꝯsistit ſm eũ, i hoc (vt si dbitor pricipalis sit soluendo

do ipse exigat) anteq̄ molestetur tertius possessor,& isto casu talis exceptio excussionis hēt locum ēt inter mercatores, & ita dicit intelligēda dicta Bal.in l.si §. sed & si qs C. cōia de le.j.col.ver.fuit à me quæsitū,& Ale. in l.sic ꝯstante 11.col.ff.sol.ma. in 2.q.2.partis dū dīr ꝙ exceptio excussionis non solū cōcernit ordinem iudicij,sed ēt ordinem,& interesse partis, & ex hoc infert bene fuisse ꝯclusum per Corn.in ꝯs.55.in 3.lib.in līa s, dum dixit ꝙ in causa in qua debet procedi sola facti veritate īspecta, nō debet nec pōt opponi exceptio excussionis respectu ordinis,sed ea nō obstāte poterit insimul, & cumulatim agi ꝯtra debitorē, & tertiū possessorē,& ī eodē iudicio discuti de bonis principalis debitoris,& tertij possessoris. Nouissime huic opinioni assentijt Benu. Strach. in trac.de mer.ī vlt. parte,nu.8.& ita alias ego ꝯcludebam in pri.gl.huius operis, nunc aūt dico ꝙ si recte ꝯsiderent̄ verba nigusan.nullum vīr hēre saporem,nam ſm eum pōt dari casus, qd̄ potest excipi de ꝑposteratione, seu de ordine iudicij,non dato interesse partis,ꝯtra dicta Alex.& Bald. vbi supra, & pōt dari casus ī quo opponat̄ de discussione, habita ꝯsideratione solum ad interesse partis, & tñ non pōt opponi exceptio excussionis nisi opponētis intersit,qa talis exceptio cōcernit ordinē iudicij cū interesse partis vt re stat̄ Ale.vbi supra adeo qd̄ si opponat̄ de ordine iudicij, & ꝑposteratione ipsius vbi partis beneficiū vel īteresse nō ꝯsiderat̄, & recte opponēs gñalr̄ (nō inter mercatores solū) reijcitur,& sic nō posset dari practica talis,ꝙ excipiatur de excussione,habito respectu ad interesse tm̄, vel habito respectu ad ordinē non ꝯsiderato interesse,semꝑ.n. interesse respicitur,& sic vel semꝑ admictēda est excussio,vel semꝑ reijcienda,nisi dicamus niguf. voluisse dicere,ꝙ virtus ꝯsistit ī modo excipiēdi, vt si dicat̄, & excipiatur ꝑ tertiū possessorem ꝙ cōtra ipm non pōt agi qa de ordine iudicij est prius agendū ꝯtra principalē nā isto casu reijcit̄ inter mercatores, si vero dicat̄ ꝙ sua īterest,ꝙ excutiat̄ principalis,& eo reperio nō soluēdo tunc agitur ꝯtra eā, nā tūc qa solū allegat̄ interesse,excipi pōt, sed adhuc anceps sum dicerē īñ ꝙ si principalis debitor est soluēdo,& facilius ad cōueniēdū,& tertius possessor excepit ꝙ stāte ꝙ principalis est soluēdo,& est habilis ad ꝯueniēdū nō pōt ipse molestari, & ideo ꝙ excutiat̄ ipse,& si nō repiat̄ nō idoneus tūc agat̄ ꝯtra eū, tūc pt̄ excipi nō ea rōne sola,qa sua interest,sed ea(qa qd̄ sibi nō nocet,& alteri ꝓdest cogeris facere) l.2.§.itē varius.ff. de dā inf.quæ sīa ēt inter mercatores procedit vt indiuiduo (nq) Th parp.in repert.l. si qs maior. C.de trās.in 23. no. in fi. vnde si principalis est soluēdo,& habili ad ꝯueniēdū,nō est æquū hēri recursum ꝯtra tertiū possessorē,non.n.sibi nocet agere ꝯtra principalē debitorē actione ꝑsonalr̄, & prodest tertio possessori nō vexari, & sic nimis si cogi pōt ad id faciēdum, & ita vr̄ mihi concludēdū respectu excussionis inter principalē, & tertiū possessorem sed inter principalē debitorē, & eius fideiussorem, si ꝯueniatur fideiussor,& sic mercator puto nullam excussionem posse opponi pp præcipuam fidē quā hñt hoīes promissionibus mercatorum, &
41 campsorum.† Ex inde hæsitari non modice conuenit (vt & ego alias in nundinis ciuitatis Salerni de mēse Septēbris hæsitaui) finge ꝙ quidam mercator promisit pro titio,hoc modo,si titius nō soluerit ducatos centū,infra decē dies,soluet ipse euenit ꝙ titius non soluit,conuenitur mercator vt soluat, dicis mercator non teneri,quia promisit,si titius nō soluerit (.i.si interpellatus nō soluerit) qd igr̄ iuris,& vr̄ ꝙ mercator ꝓ se hēat tex. in l.fideiussor obligari.§.fi.ff.de fidei.& ista excep.interpellationis nō factæ orit̄ ex ipsa scriptura ꝓmissionis,q̄ semꝑ opponi pōt ēt inter mercatores arg.eius qd̄ hñt Bar.in l.j. § parui.ff ꝙ vi,aut clam.& Bal.& Sal.i l.ita pudor.C.de adul.& Abb.in c.ex ptc,lo 2.de off.del.vbi dīr ꝙ si ꝑ statutum sunt exclusę oēs exceptiones, tñ illę quæ oriunt̄ ex eadē scriptura,non sunt exclusæ, veꝝ si mortuus fuerit principalis debitor,anteq̄ solueret,& interpellaretur, eo casu agenti cōtra mercatorē,nō obstat exceptio interpellationis nō factæ qa mortuo reo, videlicet titio, statim apparet. veꝝ esse,reū nō soluisse.vt dicit tex. in d.l.fideiussor.§ fi.ego aūt puto ꝙ illa quę primo loco dixi,ꝙ reqrit̄ interpellatio,non hñt locū inter mercatores,qa iter illos (illa verba si nō soluerit) intelligunt̄ i.si fuerit ī mora soluēdi.vt ff.de ꝯst pe.l.si duo i fi. qa elapso termino statim mercator dr̄ i mora,
42 vt decl.Bal.ī trac.de ꝯst.nu.2.† Sed qd si de exceptione litis pēdētię dicemus nūqd īter mer

mercatores opponi valeat?& vr q sic, qa talis exceptio habet locum, et ad impediedu iudicium summarium,& sic pns est,vt, & inter mercatores, locu obtineat, vt tenet Fel. in c.exceptionem extra de excep.nu.41. pdictis cocinit, q hec excep.fundata est sup eqtate, qa equum est que non vexari cora diuersis iudicib.na satis apparet, cõstitutu esse.ibi fine iudiciu accipere dre,vbi, & ceptu est.l.vbi ceptu.ff.de iud.nec aduersat q exceptio rei iudicate, & exceptio litis pendetiæ no ad imparia iudicatur, vt infert Fel. i d.c. excep.nu.41.quo fit.vt cum in foro mercatorum licite opponatur, exceptio rei iudicate,& litis finite exceptio litis pendetiæ merito opponi possit.Sed audi qso,q i hoc ancipitem me reddit,Bar.in l.Iul.vel debitorem. ff.de cond. ind. du ibi scriptum reliquerit, qd exceptio litis pedentiæ est inducta, ad rigore iuris ciuilis,que seqtur Ang.ab Are.i rub.de excep.nu.27.in fi.que rigore dixim

43 inter mercatores non seruari.† Nec scire pdicta cotabescet q virtus consistit in modo ponendi hanc litis pendetiæ exceptione, na si ex ea processum ad vlteriora impedire velis,& vt nullus reddatur no prouiso sup ea debet opponi q causa non debet cora diuersis iudicibus agitari,& ne continentia causæ diuidat,nam isto casu iudex no prouiso sup ea pcessus redditur nullus sm Paul. de cast. in l.nulli prorsus 2.col. C.de iud. & firmat Affl.in decis.sacr.cons.Neap.354. vbi collegit hanc dfiam inter exceptionem litis pendentiæ,& ne cõtinentia causæ diuidatur,na in prima opposita exceptione,& no admissa si no appellat,processus erit validus,in secunda vero et non facta appellatione pcessus reddit nullus, si non obstate exceptione

44 opposita pcedatur. † Ad vnum aduertendu est q hæc exceptio initio pcessus,& litis,opponi debet, vt not.Bal.in l. peremptorias.C. senten.res.no pos.in fi.& in disp.incip.accusatus de vi turb. 11.col.& in auth.sed nouo iure.vers.sed pone in ciuitate.C.de ser.fug. & firmat Fel.in d.c.exceptione,sed si in nundinis non fuit opposita in principio litis,sed post litis cõtestationem,& termini datione, in continenti tñ,licite opponitur dicta exceptio,& habet eande vim ac si à principio fuisset opposita,& est rõ,quia in nundinis statim reus cogit litem contestari,pp trigesima,& hoc p gl.sing.i l.Pop.§.tati.ff.de pc.& Inn. in c.pastor.de excep.& Imol in l.2.§ prius, ff.de vulg & pup.& firmat Fel.in c.exceptione de excep.nu.30.in x.fallētia, & sm eu intelligitur incontinenti anteq diuertatur ad actus extraneo,licet primo loco dixerit(du allegauit Bald.in j Const.C.§ qbus ver.dei de no.)dic dicit incontinenti qñ eodem ver

45 borum contextu.† Admittendam et fas est dicere in curia mercatorum rei iudicatæ exceptionem, eo,qa dr exceptio litis finitę,& pôt opponi ad impediedu C. pcessum, iux. tex.in c.j.de lit.cõtest.in 6.& l. post re iudicata.ff.de re iud. & habet in se maxima eqtate,vt sit litiu finis. Itẽ opponi pôt exceptio transactionis quæ et dr litis finitę,vt in d.c. j.& l.fratris cu ibi no.C.de transac.& l. eleganter.§.si qs post.ff.de cond.ind. & ibi Bar.

46 †Potest et opponi exceptio solutionis,q et dr litis finitæ, quia solutionem eius q debetur,oïs tollitur obligatio, vndecuq, & qualitercunque proueniens,inst.quib.mo.tolli. oblig.in prin.& qd si litis finitæ, est text. in l.cum quærebatur in fi. prin. ff. iud.sol. vbi

47 Bart.per illum tex.not. † Item pôt opponi exceptio acceptilationis, quæ similiter dr exceptio litis finitæ, vt d.l.cum quærebat in

48 fi.princ. Itẽ opponi pôt exceptio confessionis factæ in iudicio, quæ licet dr exceptio litis finitæ iuxta.l.j.C.de confes.& l. debitoribus.ff.de re iud.& l.j.& l.non fatetur, & ibi plenè Bar.ff.de conf.&est tex.in l.post re,ff.

49 de re iu.†Item pôt opponi exceptio renũciationis litis iam motæ,quę similiter dr exceptio litis finitæ,vt l.postq liti cum ibi no. per gl.& doct.C. de pac. qa renũciatio litis no solu impedit pcessum ichoari, sed prius inchoatum, q exceptio pdicta competeret, vt probat in d.l.postq liti cum ibi. not. ibi (instaurari)cõcordat cum l.mota.C. de trãs.

50 † Item pôt opponi exceptio pacti de no petendo, q fundatur super æqtate.§. præterea inst.de excep.& quia etiam dr exceptio litis finitæ,& elidit obligatione,vt d. §.& voluit Bar.in l.si vnus.§ pactus.ff.de pact.& Ang i auth. de lit.§. omnem ibi (amicabilem) sed hæc exceptio pacti de no petendo no impedit litis contest.ita dixit Ang.in l.fratris.C. de transac.citat Inno.in c.j.de lit.cõtest. in 6.

51 † Item opponi pôt exceptio pcij no soluti. vt no.Bar.in l.si duo.§.si qs.ff.de iureiur.& gñaliter loquendo,erit ista indubitata,quod qñ aliquid est adimplendu ex parte agentis si agir,

si agit, pôt, & debet repelli à limine iudicij, si primo ipse non offerat, vel adimpleat, q sibi incūbit ex parte sua. l. ex placito. C. de re. p mut. & est tex. in l. Iul. §. offerri. ff. de act. o. emp. ib (nō dū ex empto acto) facit l. æd. les et. §. fin eū gl. ff. de edi. ædie. qđ est notandū q a in ꝯtractibus vltro citroq obligatorijs, agēs nunq̄ audit. nisi prius adimpleat ex pte
52 sua (vt supra dix) † Item pôt opponi exceptio iuris vel statutoꝝ obstantiū contra intentionē alic⁹ agentis, & impedit litis ingressum vt no. Bart. in l. arethusa. ff. de sta. ho. &
53 Bald. in l. de qbus in pe. col. ff. de leg. Item pôt opponi exceptio cessionis bonoꝝ, vt est tex. in l. 1. ē si vnus. ff. de arb in prin. q a q cessit bonis, nō pôt nec agere, nec ꝯueniri, & si ꝯueniat, pôt iudicium impediri, p dictam ex
54 ceptionem. † Rejeiuntur tñ in foro mercatoꝝ exceptiones ꝓcuratoriæ (vt non potes esse ꝓcurator, & similes) eo q a sunt de apicibus iuris, vt magistraliter tradit Bal. in l. si ꝓ ea. C. man. & i l. si fideiussor. §. qdam.
55 ff. man. † Nec putes in foro mercatorū reijciēdā esse exceptionē legitimationis ꝑsonę, videlicet (tu nō es ꝓcurator, ob ea q supra ꝓximo citato loco ad notādū duxim⁹, hāc .n. semꝑ, & in quocunque foro opponendā esse scribentes vbique senciere fm Lanfr. in cl. sæpe i verbo, & figura de verbo. sign. Ias. in rub. C. qui adm. col. j. & Alex. i l. iudices, C. de iud. & adeo veꝝ esse id scribentes inquiunt ꝙ si opposita exceptione, ꝑ dictæ expressæ nō ꝓuidetur, pars dicetur grauari, taliter ꝙ appellare pôt, l. ait p̄tor. §. permiſt. ff. de mini. nā si comparet qs, vt procurator sine mādato, & opponaī exceptio legitimationis ꝑsonę, non auditur nisi eius ꝑsona legitimata. l. 3. §. defendi, & ibi Bar. ff. ex qbus cau. in posse. ea. vel si cōparet qs vt substitutus à ꝓcuratore, debet ostendere eius substitutionē, & illius ꝓcurationē, alias nō audit̄ ꝑ tex. in c j. de proc. in 6. vel si cōparet qs vt tutor pôt sibi opponi ꝙ doceat de solemnibus, de qb. in l. legitimos. ff. de leg. tut. & extat ritus magnæ curiæ vicariæ incip. Itē seruat ipsa curia, ꝙ cū aliqs, alias nō audit̄, & gñaliter oēs cōparētes vt tales, ante oia debēt docere se esse tales, vt agunt, parte opponente. l. nō ignorat. C q acc. nō poss. imò iudex ex offō pôt cogere partem, vt doceat de mādato, ēt post l. tē contest. nomine petēte, fm Abb. in c. nulli extra de acc. imò qñ aliquis comparet vt tales, & in processu non appatet probatum esse talem, vt agit iudicium reddit nullum, ēt si ꝑ partem non fuerit oppositū à principio, speciale aūt est in matre. & patre, q si agūt vt parentes, & eis non est oppositum, iudicium est validum, fm Iser. & Affl. in const. exceptiones 1. col. ꝙ est meni
56 tenendum. † Sed pulchrū est scire, quotupliciter legitimetur ꝑsona com. parentis? circa quod sciendum est, quod dupliciter fit legitimatio, vno modo expssæ, altero modo tacite, expssæ fit legitimatio ꝑ solenne mandatū factum procuratori, vt in toto tit. de proc. & de hoc mādato debet fieri fides parti si perierit ar. l. si qs inficiatus, & ibi Bar. ff. dep. legitimatur ēt expressæ ꝑsona comparentis per fideiussionē de iudica. ū soluēdo si loqmur in fideiussore rei, vel ꝑ fideiussionē, de rato si loquimur in defensore actoris, vt hr̃ in l. 1. C. de satis. & l. 2. C. de cōsor. eius. Et. & in §. pen. inst. de satis. eum similibus, secundo modo legitimatio fit de persona rei, qñ actor citare facit inhabilem, eo q a tunc actor ꝓuocando ipm inhabilē ad iudicium, dato quod sit inhabilis, vr̃ eius personam approbare, ad eo quod non poterit postea impugnare eius personam, fm Ioan. de Ana. in cap. intelleximus 11. col. vers. nec obstat, si dicatur, extra de adul. & firmat Rom. in rep. rub. ff. de arb. nona car. nisi in citatione diceretur qđ compareat si sua putauerit interesse, q a per talē clausulā, inhabilis non censetur habilitatus fm Lud. vbi supra, citat Bal. in l. libertus à patrono, ff. de in ius voc. vel nisi ille q citare fecit inhabilē, aut habilem ad iudicium, ignorabat ipe citationis defectum, ꝑ quem citatus poterat repelli, quia tunc poterit ēt eius personā improbare, non obstā e talicitatione, fm Fel. in cap. super ijs 8. col. de accus. citat cap. nulli de elect. in 6. & talis ignorantia, proprio iuro probabitur, fm gl. in cap.
57 proposuisti 7. dist. † Sed dicet quis quæ nam vtilitas ex legitimatione personarum resultet? Bald. in l tutor, §. 1. ff. de iureiur. & doc. Ant. in cap. nostra de proc. & Lud. à Rom. in consil. 288. incip. in casu propositæ consultationis in fin. dicunt quod maxima suboritur vtilitas, nam exceptio inhabilitarijs personæ semper apponi potest, est etiam vtilis, q a si aliquis constituit aliquem suum procuratorē, ei non acquiritur exercitium procurationis, nisi de sua ꝯstitutione fuerit per nuncium

ctum certificatus, vel per epistolam nec suffi cit quod p extraneum fuerit certificatus, scdm Paul. de Cast. in l. 1. col. 1. ff de proc. & in l. furiosus in fi. ff. de iud. & ex hoc grãdis pficiscitur effectus q a si al qs fuit pcurator cõ stitutus ad litẽ an absentia, & nõ fuit oppositum quod doceat de eius mandato, & lata fuit sñia contra eum, nõ nocebit dño, dato quod possit doceri de mãdato eidem facto, scdm Paul. de Cast. in d. l. j ff. de pc. & addo p hoc videndum Boër. in dec. 274. nu. 2. in 2. parte.

58 † Sed finge aliquem vti pcuratorem tuum 20. annis gessisse, & semper admissum fuisse, & euenit in quadã causa nouiter mota opponi qđ doceat de mandato, Ille vult pbare p testes qualr semper habitus, & reputatus fuit vt pcurator eius nũquid admittatur? & non admitti inquiunt Bar. Alex. & Iac. de S. Georg. in l. 1. C. de pc. & Franc. Aret. in l. 1. de proc. & Bar. in c. cum in iure peritus, nu. 126. de off. del. & sequitur Boër. in dec. 153. in j. parte, nu. 8. qui, & sibi ipsi parum constans in decis. 281. in 2. parte cõtrarium asseuerauit: Marsil. aũt in l. si q s ne q. ff. de q. nu. 103. inquit producẽdum esse mãdatum pcuratorium, & alias non audiri, eo q a non præsumitur mãdatum ex diuturnitate tẽpis scdm Bal. in l. 1. col. 2. vers. sed pone quod aliquis. C. de re. alie. non ali. & ibi Saly. sed pañ concludit hæc ratio iudicio meo ad qõnem propositam, per Boër. in decis. alleg. sed bene ad qõnem proxime relatam, & ideo qñ aliquis comparet vt proc. & dicit se procuratorem ex quo ita semper fuit habitus, & tempus, & procedat opinio Marsi. sed si comparet vt procurator, & dicit fuisse pcuratorem cõstitutum, & tunc põt hoc pbari per testes, vt in 2. decis. Boër. late congerit.

59 † Illud tñ sciendum est quod si quis afferrat instrm obligationis tuæ, & petat solutionem sibi fieri licet minime principalis sit & mãdatum ostendat, ei tñ proculdubio recto soluitur, quia eo ipso probatur se procuratorem constitutum, vt firmatum reliquid Boër. in decis. 154. in j. parte in fine.

60 † Admittendam ẽtin foro mercatorũ exceptionum excõicationis, ad repel ẽdum mercatorem à limine iudicij, puto q a licet iudicium mercatorum (vt sępe dixi) sit ex bono, & ęquo, hæc tñ exceptio non tm̃ concernit ius partis merum, sed ius quoque publicum, vt oẽs doctores conclusum reliquire, maxime Fel. in c. intelleximus de iud. & in c. exceptionẽ extra de excep. & in c. à nobis eo. tit. & in c. excepti de excep. in 6. imò dicta exceptio est fauorabilis ex quo inducta est pp periculum animæ, adeo q si quis iurauit nõ opponere exceptionem excõicationis, põt illam opponere iurõ non obstante, scdm dom. à S. Gem. in c. pia ad fin princ. de excep. lib. 6. & est ratio q a iurm prædictum impediret quo minus quis ab animæ uinculo liberaretur, vt sequitur, & refert Fel. in d. c. intelleximus, nu. 6. & in d. c. exceptionem, num. 15. Item, hæc exceptio est fauorabilis, & priuilegiata, quia si datus esset terminus opponendi oẽs exceptiones, & esset elapsus, non obstãte termini lapsu opponi poterit per tex. in cl. vnica de excep. imò si specifice terminus datus foret ad oppoñẽdam dictam exceptionem, adhuc opponi põt lapsu ipsius termini non obstante, scdm gl. pen. in fi. d. cl. & ibi Car. 16. q & Fel. in d. c. exceptionem, nu. 13. & cõplures alias specialitates hæc exceptio habet, vt cõgerit Fel. in d. c. exceptionem, quas prosequere vt ibi p eũ, & multa de hac exceptione nouiter dixi in practica mea causa crim. in

61 verbo audiantur excusatores. † Sed nõ modicæ vtilitatis est illud inuestigare, nũquid filiofamilias agẽti in curia mercatorũ, posito quod, & ipse sit mercator obstet exceptio quod non põt esse in iudicio sine ꝯsensu patris? Regļr. n. filiusfamilias absq; licentia sui pris agere nõ põt, arg. l. fi. C. ad Maced. & l. cũ oportet. C. de bon. q lib. & l. cũ nõ solũ, sed in casu pposito dici nõ sine rõne pt, qđ talis exceptio ex toto repellẽda est i mercatorũ iudicio, & primo per tex. in l. 3. ff. ad Maced. & in l. 2. C. eo. tit. vbi hr̃ qđ si filiusfamilias gerit se p parte fam. & pducit vectigalia, & sic negociator, reputař vt paterfamilias, In tm̃ qđ cessat senatus ꝯsultũ, & sicut dicimus q filiusfa. in Castrensi, & quasi Castrensi agere, & ꝯueniri põt indistinctè, absq; tñ patris consensu, vt C. de bo. q lib. d. l. cum oportet, §. fi. in fi. & ff. de pc. l. filiusfa. & in alijs iuribus vulgaribus, facit pro prædictis doct. Bal. in l. Macedoniani, C. ad sen. con. Maced. in vlt. q. vbi voluit quod filiusf. mercator ex omni contractu obligatur, & Sal. & Alex. in add ad Bart. in l fin. eo. tit. & plenius in proprijs terminis Boër. in cons. bitturi fol. 5. §. marcande publique. vbi voluit mercatorem non iuuari ex sen. con. Maced. licet.

licet sit filiusfam. adeo quod stante consuetudine quod filiusfam. non possit obligari absq; ɔsensu p̃ris.id tñ non procedere inq̄t, vbi esset mercator, citat Fran. Are.cons.73. col.4. Alex. & Ias.in l. si donationem.C.de colla quod facit ꝑ regia pragma.regni hoc dictāte, dicit q̃s aduersus prædicta nomē in executiuis, & summarijs ēt requiritur cōsensus patris, vt filiusfam. recte agere potest? vt not.per doc.in l.j.C.qui admi. ergo idē dicēdum est in casu ꝓposito, puto primā opinionē saniorē esse, eo q̃a statim quod filius gerit mercaturā p̄nte patre, & non cōtradicente tacite vr̃ consentire, quo fit vt si occasione mercātię postea agat, vel ɔueniat, minime p̄ris consensus requiratur, quia cū tacite consentit mercari ex ɔñti tacite vr̃ cōsentire, vt agat, vel conueniatur.arg.eius quod scriptū reliq̄t Sal.in d.l.cū nō solū.§. necess. C.de bo.q̄ lib.in fi. dū ibi dicit, ꝙ si filius familias de volūtate p̄ris est in studio, si i loco studij agat, postea vel ɔueniatur, ipsius p̄ris ąsensus neutiq̄ requirendus est.citat.c.ex pte

61 extra de accu.†Sed nunqd filiusf. possit debitorē p̄rnum conuenire ipso patre viuēte? hētis tex.i l.fil usfa.ff.de sol.& l. nec filiusf. C.de re.cre.& in l.filius.C de pact.q̄b.iuribus cautū redditur, filium nō posse solutionē recipere, nec debitorē paternū liberare, nec iusiurandū deferre bn̄ tñ pōt agere ipse filius pro patre pręstita cautione de raro, ꝑ tex.in l.sed, & hæ, ff.de proc. & hr̄ late ꝑ per Spec.in tit.de coniuncta persona, & firmat

63 Paul.Cast. in d.l. filiusfam.ff.de solu.† An inter mercatores opponi possit quod non cōpetit actio directa, vel vtilis Bal. in l.si ꝑ ea.C.man.& i l.si fideiussor.§ q̄dam, decidit q̄d non, ex quo talis exceptio respicit iuris

64 apices.†Sed an exceptio nō solutæ gabellę inter mercatores licite opponat. stāte statuto ꝙ nō solueś gabellā cōtractus sit nullus? Bal.in d.§ q̄dam inquit, q̄d pōt opponi, ea

65 rōne q̄a est inducta publico fauore. †Illud proxime sciendū est an agēti ex pacto nudo obstet exceptio quod non pōt agi ex eo q̄a nō intercessit stipulatio. Bal.in d.l.si ꝑ ea,& in d.§. q̄dam decidit quod talis exceptio nō habet locū inter mercatores, imō inter eos agiť pacto nudo, vt hr̄ per Bar. in l.q̄ntus, ff.man.sicut ēt ex pacto nudo agitur de ęq̄tate canonica.Vt hr̄ in c.j.de pact.& no.plenè Ias.in l.iurisgentium.§.sed cum nulla,3. col.ff.de pact. pro quo oino videatur Phil. Dec in l.age.C.de transl.nu.5.& ibi an talis exceptio obstet in non pertinentib. ad mer-

66 caturam.†Sed an in foro mercatoꝝ agenti ex contractu incerto, obstet exceptio obscuritatis,& sic an ex ɔtractu icerto agi possit? breuiter dicendū est de iur.ciu. rigore nullā oriri actionē, vel obligationē, ex incerta stipulatione vt, l.triticum.ff.de verb.ob.& l.si ita stipulatus in prin.ff. eo. tit.sed de æq̄tate cañ. agi posse ex oī stipulatione constitutū est, ita vt arbitrio boni viri certificeť, & isto mō adimpleat promissor ꝑmissa incerta. dictū fuit peregrinū Arch.in c.sunt nōnulli.1. q.1.q̄d dictū refert, & sequtur do. Ant. in c. ex parte de cens.refert,& sequtur Alex. in d. l.ita stipulatus, col.3.& idē Alex.in l.1. col. 18.ff.sol.mat.& Bal.in l q mutuā.§.salariū. ff.mun.& Abb.i c.de dec. sequiť Io. de Ana. In c.cum iuro.1.col.de hom.& Ias.in d.l.triticum.nu.4.vnde infero quod cum in curia mercatoꝝ seruet æq̄tas canonica (at supra plures dixi) sequiťꝙ talis exceptio in foro mercatoꝝ reijcitur,& sic agi pōt ex contractu incertō, vt certificeť arbitrio boni viri, habito respectu ad tp̄m ꝓmissionis,& qualitates personarum tp̄um, cogitandum tñ relinquo ꝑ nunc, cū non reperi in sp̄e tractū

67 ab aliquo scribentiū.†Finge.n.nunc titiū debere Sempronio centū,& adueniente termino solutionis iussisse cāpsori, seu mercatori debitori eiusdē titij vt soluat ꝑ eo illa cētum dicto Sempronio, q cāpsor ꝑmisit eidē sempronio dictos ducatos c. accidit ꝙ sempronius nō valens recupare dictos ducatos c.ab ipso cāpsore, ex quo fefellit, vult recuperare ab ipso pricipali debitore, videlicet, titio q opponit, exceptionē nouationis, seu delegationis, & ꝑ ɔñs dicit se esse liberatū, an possit,& sic an ipse titius sit liberať? hanc q̄onem posuit Bar. i l.singularia.ff.si cer.peta.& finaliter decidit q̄ si mercator seu campsor ꝑcedēte iussu titij ꝑmisit soluere dictos ducatos c.Sempronio tūc Titius erit liberatus, si aūt nō promisit soluere, sed tm̄ iussus præcessit, & isto casu nō erit liberatus, & ꝑ ɔñs eos nō valente recuperare ab illo cāpsore, licite pōt principalis debitor ɔueniri, Iason, in d.l.singularia, nu.34.diffusus eādem q̄stionē tāgens ɔcludit. ꝙ si campsor delegatus, est debitor titij delegantis, & ꝑ solēnē stipulationem, vel ēt per pactum nudū iter

mercatores, ꝓmitteret noĩe Titij, tanq̃ ipsius debitor, ipsoq; Titio sic iubẽte, & Sẽpr. acceptante, & q̃a tunc est ꝓprie delegatio, per ꝯñs ipso iure Tit. erit liberatus, adeo q̃d si campsor fefellit, & non soluerit, periculũ erit ipsius Sempronij, & taliter inquit opinio Bart. si aũt minime apparet quod campsor delegatus esset debitor Titij, aut non ꝓmitteret vti debitor Titij, & eo casu q̃a nõ est ꝓprie delegatio, nec ipso iure nec ope exceptionis erit liberatus Titius ipse, & potest Sẽpronius ipse agere ꝯtra Titiũ, si non põt recuperare ab ipso cãpsore, tali.n. casu campsor ille vr̃ fideiussor Titij, & sic non est facta nouatio nec delegatio, & cum ista opin. trãsit Fel. Dec. in ꝯs. 1 17. j. li. qd' & antea dixit i d. l. singularia, & ante hos ita dicit Alc. in l. q vsumfr. ff. de verb. oblig. & alibi dicã limitat p̃dicta Ias. duob. modis de qbus per eũ in d. loco, nu. 39.

98 † Sed nõ incõgrue vidẽdum restat nunqd inter mercatore habeat locũ exceptio erroris calculi, & cõpotus nõ bene saldatij, si inter eos p̃supponat̃ secutam fore satisfactionẽ, & cõpotus fuit factus de volũtate eorũdẽ, p aliquos calculatores? & intrepide dico, q̃ sic, p l. vnicã. C. de err. cal. p quẽ tex. Bal. Ang. Sal. Paul. de Cast. Alex. Frã. Are. & ceteri scribentes inquiunt q̃ licet inter aliquos sæpius sit calculata atq; firmata rõ, prętextu tñ erroris, quod iterũ calculetẽ peti potest, quod approbauit Bal. summæ auctoritatis q & Bart. discipul⁹ fuit & pceptor Greg. Papæ 6. obijt tñ in Patauia in anno M. C C C C. eius frater fuit Ang. non minori scientia decoratus & Petr. de Vbal. in cons. 231. in causa nobilium in 2. lib. & Paul. de Cast. in ꝯs. x. in casu p̃nti in 2. lib. ẜm nouã formam, Fulg. cons. 113. Tit. in fi. Imola in ꝯs. 19. in causa quæ vertitur, & in casu magis dubitabili ita cõsuluit Soc. in ꝯs. 190. memini me pluries in ꝯs. 159. in p̃nti consultatione in 2. lib. & cons 92. viso instr̃o in 3. lib. & subtilis Carol. Rui. (qui magno tpe publice legit Bononiæ sub stipendio M. C C. ducatorum, ibiq. vitam cũ morte cõmutuauit in anno M. D X X X. & eius Cyneres tenet eccl. S Ioan. in monte in dicta ciuitate Bononię, vn cum filium relinquẽs nomine Antoniũ summi, & acuti ingenij, qui post mortẽ patris non multo tpe gladio interemptus fuit, eiusq. cadauer cum Cynere eius parentis sepultum extitit) in cons. 134. quo ad primũ in 2. lib. & ꝯs. 71. in qõne quæ præponitur in 4. lib. Requiritur tñ quod error allegetur, vt peti possit quod calculum reuideatur, sicut post alios tradit Ioã. Mar. Riminal. in d. l. vnica. C. de erro. calc. circa prin. uer illum tex. citat ad hoc tex. in l. si q̃s ex argẽtarijs. ♃. fi. ff. de edẽ. & ptextu erroris calculi, retractatio vsque ad 30. annos peti põt, vt est tex. in l. calculi iũcta gl. ff. de adm. re. ad ci. pt. & cum gl. trãseunt ibi Bar. Alb. & cõiter alij scribentes, & in d. l. vnica. C. de erro. cal. & Bar. Bald. Ang. Ioã. de Pla. & Alex. in l. 2. C. de iur. fi. lib. x. post gl. ibi. & maxime hoc pcedit vbi de calculi errore liquidissime cõ

99 stare potest. † Sed nunqd obijci põt obstare exceptionem rei iudicate, q̃a cõpotus fuit reuisus per aliquos calculatores, seu rõnales & p eoidẽ fuerit calculate rõnes certo modo, & ꝯdemnauerunt, seu liberauerunt quẽ certo modo, & qd' s̃nia ipsoꝝ seu significatoria trãsiuisset in rem iudicatã, cũ nõ fuit appellatum? & vr̃ isto casu quod standũ erit dictę declarationi p tex. in l. 1. ff. & C. de re iu. cũ vulgarib. & vr̃ tex. ad hoc in l. 2. C. de re iud. vbi ad l̃ram hr̃ qd' si res iudicata ptextu cõputationis instauraretur, nullus erit litiũ finis, sed in ꝯtrarium opponenti rectẽ dici põt, quod non apparet res iudicata, nec s̃nia, p tex. in l. 2. C. de iur. fis. lib. 10. vbi dicit tex. instar rei iudicatæ obtinere minime põt cõputatio à tabularijs facta nisi s̃nia procuratoris Cęs. fuerit cõprobata, & ad hoc inducit illũ tex. Phil. Dec. in rub. C. de err. calc. & in eo tex. pcurator pro præside ꝓuinciæ accipitur ẜm gl. 1. in d. l. 2. cum qua oẽs transeunt, licet alias Cæs. procuratori de supremis sit magistratib. vt hr̃ in tex. l. 1. ff. de off. pc. Cæs. & d. l. Bart. sic summat, cõputatio facta à tabularijs, seu calculatoribus vim sententiæ non habet. quo ad condẽnationem, seu absolutionem, nisi per iudicẽ ꝯfirmetur, quod ẽt latius prosequitur in lectu. d. l. 2. & cum Bar. transeunt Bal. Ang. Luc. de Pe. & Alex. post gl. si ergo talis cõputatio, seu condẽnatio, vel absoluto non habet vim s̃niæ, & rei iudicate, si per iudicem nõ rei ꝯfirmata, quo nã modo rei iudicate exceptionẽ parere põt, ꝯtra casum d. l. 2. & ꝯtra theoricam rantoꝝ patrũ? nec põt dici talẽ legem continere ius speciale respectu fisci, ẜm gl. in d. l. 2. in fi. & i rub dicti tituli ꝯtineat ius cõe, quo ad oẽs, quam gl. ibi sequuntur Bar. Bal. Sal.

Sal. Paul. Cast. & cõiter scribentes, & hac tãto magis dici queũt si dicti calculatores rõnes, tabularij, seu arbitri, seu alij alijs nominibus appellantur, de quibus ad longum p Nic. Boer. in dec. 295. incip. computus finalis (non iurassent) vt iuris est, q a eis credendum nõ esset, vt magistraliter tradit Bal. i l. hæc edic. §. ijs illud in ij. col. vers. pone consules mercatoꝝ C. de sec. nup. p illũ tex. & est de mẽte Bart. i l. Theopõpus versus finẽ. ff. de do. p̃leg. Ant. de But. in c. ꝑposuisti de prob. & in c. finẽ: litibus de dol. & ꝯtum. & Ang. in repet. l. si vacãtia. in 2. col. C. de bo. vac. lib. x. consuluit Alex. in ꝯs. 64. viso processu. 2. col. in 6. vol. errore duplicatio in ꝯs. 82. eo. vol. vbi consuluit quod sine iuro eis credendum non est p iura, & rõnes de qbus per eum in d cons. sicut dicimus de pitis in arte quibus non creditur sine iuro, vt tradit Ang. in l. iusiurandi, vers. vlt. quæro. C. de testi. & i l. cõparationes 4. no. C. de fin. instr. & Alb. in 1. const. C. in 4. col. & Abb. in c. fraternitatis de frig. & male. & in c. proposuisti de prob. vbi Dec. in 8. col. hanc attestatur esse cõem opinionem.

70 †Nec obmitto quod talis sig̃natoria, hñi debet ac si esset peritorum snia, quæ adhibitus petitoribus contrarium dicentibus, ẽt post tps datum ad appellandũ retractari potest. Bal. & Alex. in l. ab host. hus. §. si vir. ff. sol. mat. idẽ Bal. in l. si qs testibus in fi. C. de test. Ang. in l q si no lu. §. si mãcipium. ff. de edi. edil. cano. magis cõiter in c. proposuisti de ꝓbatio. vbi Dec. in 6. col. dicit q ita cõiter tenetur per doct. & hanc testatur cõem fore opinionẽ, idem Dec. in cons. 278. non leuis in 6. col. in 2. lib. & ideo cautela est vt non possit retractari declaratio, seu significatoria dictoꝝ calculatoꝝ quod confirmetur per iudicem, iuxta tex. in d. l. 2. C. de iur. fi. & ita in facti contingentia consultus eximius V. I. D. do. Andr. Math. de Sarno de S. Seuerino oriundus ex casali Fisciani dictæ terræ S. Seuerini dicebat (q fuit vir optimæ sciẽtiæ, & obijt in anno M. C C C C L X V I I I) ad vnũ tñ aduertẽdũ esse puto videlicet ad intellm l. 2. C. de iu. fi. lib. x. q a vt puto non ita g̃naliter intelligi debet (vt dicit Dec. & præfactus mag. Andr. Matth.) & ꝑ vera intelligentia illius tex. p̃mittẽdum est q tabularij de qbus loquitur ille tex. primitus appellabant numerarij, vt C. de nu. 50. nulli lib. x. & isti tabularij, seu numerarij misscebãt cũ susceptorib. destinatis ad exigẽdum debita fiscalia, vt in l. duos C. de susc. eo. lib. & solũ debebant eis iem susceptoribus ingerere, & denũciare modũ, & q̃titatẽ debitoꝝ nõ aũt poterãt recipere a debitorib. rõnẽ eo. ti. de nu. 50. 2. nec poterãt ꝯdẽnare, vel absoluere, euenit modo i termi nis ill° l. 2. q qdã tabularij q accedebãt vnã cũ susceptoribus exegerũt cõputũ à rõnis à nõnullis debitorib & ipsos liberauerũt, fuit ergo quæsitũ an talis cõputatio, & liberatio obtineat instar rei iudicatæ, & fuit dictũ qđ nõ (vt ibi) nisi fuerit approbata p ꝓcuratorẽ Cæs. & rõ est licet ibi nõ dicaẽ, ex quo illi tabulari, nõ poterãt hoc facere, cum offm eoꝝ erat solũmodo denunciare susceptoribus, q s nã esset debitor fisci, & in qua summa. & in alio nõ poterãt se itromittere, vnde nimirum si ibi dicaẽ instar rei iudicatæ nõ obtineᷣe talis cõputatio, absolutio, seu ꝯdemnatio, & sic meo iudicio male allegatur ille tex. ad hoc, & talis itellectus est de mẽte Luc. de Pe. in d. l. 2. in prin. & p ꝯñs dubiũ restat si fuerit reddita rõ p aliquẽ mercatoꝝ, & in cõputatione ipsius fuerũt electi de volũtate ambarũ partiũ vel p iudicẽ, aliq calculatores q deberẽt reuidere rõnes cũ piã e liberãdi, signi ficãdi, seu ꝯdẽnandi, cui voto, & sniæ promiserunt stare cum iuro, & non contrauenire, & demum fit secuta liberatio, seu ꝯdẽnatio, an amplius dici põt de errore calculi, & in hoc prima facie repio Bar. in d. l. 2. nu. 1 i. q tangit qõñem calculatores sunt electi per iudicẽ, & dicit qđ calculatio p eos facta facit plenam ꝓbõnem, & prætextu erroris vsque ad sniam retractari potest, & sic dicit quod facit ꝓbõnem, & non aũt dicit q habet executionẽ paratam, & hoc ideo vr quia in terminis qõnis Bar. non fuerunt electi vt decidẽt, sed vt calculent tñ, alias si essent electi, vt calculent, & decidant cum ampla ptãte vr tũc dici posse quod eoꝝ calculatio, absolutio, seu condemnatio hñet executionem paratã, vt sentit idem Bar. in d. l. 2. nu. 12. & an error calculi possit allegari post sniam, & qñ dicatur res iudicata, & an pp mendaciũ q s puniatur, vt non possit opponere errorẽ calculi vide pulchre p Paul. de Cast. in ꝯs. x. in 2. parte incip. in casu põti si quæritur in varijs.

71 †Sed à prædictis illud non à longe vr an facto calculo, & saldatis rõnibus, & secuta quietatione generali, possit peti quod ite

rum reddatur cõpotus? & vr qđ nõ, p doct. Bart. in alleg. l. 2. in vlt. col. C. de iur. fi. lib. x. vbi dicit quod si calculatio, & cõputatio est facta, à partib. & cõtinet pactũ, vel trãsactio nem gñalem, vel spãlem, facit praeiudicium, allegat, l. emptor, §. lucius, ff. de pac. & l. siqdẽ, C. de transf. & seq. vñr Mod. in d. l. vnica, C. de err. calc. sed aduertendum est magistralẽ prout tradit Bar. in l. Aurelio, §. Gratus, ff. de lib. leg. qđ aut arguitur dolus eius q ad ministrauit vt factor alicuius, & obtinuit qe tationẽ gñalem, & ei cuius dolus arguit aliqd adest, q̃ a apparẽt aliqua in eius manib. peruenisse, & q̃ multa nõ posuit in introitu q̃ ponere debebat, & tũc gñalis q etatio, & remissio ad illũ dolũ nõ extendit. nec p illã talis dolus ptũs remissus censet, nisi expsse sit facta mẽtio doli, l. lucius, ff. de lib. leg. aut, ei nihil adest, & tũc gñalis q etatio obstat, quo minus amplius calculus reuideatur, & hanc dist. approbat Fulg. & Mod. in l. actione, C. de transf. & Bal. Ang. & Pau. de Cast. & alij in l. si vnus, §. illud nulla, ff. de pac. & pbatur ex not. per Bar. Ang. & Mod. in l. tres frẽs, ff. de pact. nã qñ factori seu socio aliqd adest, dolus hẽt cãm permanentẽ, & durat tpe quietationis, fm Bal. in l. sub praetextu in vltimis verbis, C. de transf. vñ si inest quietationi dolus, talis liberatio censet dolo extorta, quo casu liberatio ẽt iurata non sortitur effectũ vt d. Paul. de Cast. in ɔf. 300. citat gl. no. in l. 3. §. 1. ff. de contr. iu. tut. & sic concluditur q̃ cum liberatio sit dolose extorta, & rõ non sufficiẽter reddita, iterũ reddi debet, & in hac rõnis redditione, peti põt q̃ libri exhibeanẽ, & exhiberi debẽt iuxta no. p Bar. in l. si. §. inter cetera, ff. de lib. leg. & per Bal. in l. eũ test. C. de test. ma. & tales libri debent edi talr q̃ in eis clare appareant data, & accepta, introitus, & exitus, l. 1. §. offo, & ibi Iac. de Are. Bar. & alij. ff. de tut. & rõ. distr. & sigillatim oĩa debent scribi in talibus libris, & non in summa. arg. l. cum seruus, ff. de cond. & dem. & consuluit Bar. consf. cl. inci. cũ pdicta examinarem in fi. vbi signãter declarat librũ rõnum dre esse talr compositũ q̃ in eo singulr oia inferanẽ, videlicet ex tali fundo tm, à tali colono tm, tali anno, non autẽ debet res scribi in gñe, & hoc vt reperiri possit veritas, vel falsitas. citat text. in l. antepen. ff. de cõd. & dem. si vero apparuerit non legitime confecisse librum, & pro vt tenebatur, argui tur ipsius dolus, vt est casus in d. § offo quo casu talis quietatio gñalis non celetur praeiudicare, quin, iterũ peti possit quod rõ reddaẽ (vt praedictũ est) ɔsuluit pulchre Bar. Soc. in consf. 169. & in consf. 199. in 2. lib. vbi plenissime, & ita alias in facto cõsultus mag. Ioan. Bap. Maphaeus. V. I. D. de Salerno mihi cognatus honorãdus indit.

72 † Nũquid mulier in foro mercatorũ possit interuenire vt pcuratrix? Ias. in alienam, C. de pc. nu. 4. cũ seq. dicit, q̃ sic per rões de qbus p eum, sed nouissime reperio Benu. Strac. in tr. de merc. in vlt. parte. nu. 1. q dicit oppositum tenẽdum fore, ea pot ssima rõne, q̃ a nõ phibendi nõ mulieris ɔ̃ra pudicitiã sexui ɔgruentẽ alienis causis se imisceãt, ne virilib. officijs fungãtur, vt lege acaia affrania, cauatur, in oi foro ẽt mercatorum militare vr, quo casu idẽ iuris esset debet, sed qdq d ipse dicat, licet satis dilatet fimbrias suas ɔ̃trarium esse tenendum dico, adhaerẽdo primae opinioni, q̃ fuit ẽt Ant. de Alex. in d. l. alienam. & ita tenendum ẽt dixit Dec. in l. foeminae, ff. de reg. iur. nu. 16. & sequr Tiraq. in tract. de leg. cõnubia. in verbo, ɔtractet in gl. 3. f. 154. nu. 160. & idẽ repetit Dec. in c. cum dilecta de cõfir. vtil. vel inut. & sic ab opinione tãtorũ patrũ minime dissentiẽdũ est.

73 † Sed q̃ a oppositis exceptionib. solet fieri litis contest. ad quã fieri faciẽdum satis auidi, & própti vñr magistri nundinarum, pp lucrum trigesimẽ, vt fieri assolet in nũdinis ciuitatis Salerni iccirco aliqua de ijs differamus, & primo sciẽdũ est trigesimũ exigi, & drĩ quotiescũque aliquid petitur, & facta est litis cõtest. p verbũ negatiuũ demũ postea subsequr pbõ eius qđ negatum est, eo etẽm casu trigesimã exigendã putauit Affl. in cõst. Regie maiest. & in ɔst. constiõnum sub ti. de trigef. & sal. offi. in 1. nu. & exigitur potius pp mẽdaeium, q̃ pro iure salarij magistri nundinarũ, vt ibi p eum.

74 † Nec alienũ est scire per quẽ solui debeat trigesima illa, in quo ego vidi seruari in nundinis q̃ facta litis cõtest. per verbum negatiuũ trigesima soluiẽ per ambas ptes, & demũ datur terminus ad pbandũ, & secuta postea pbatione eius q̃ negatũ extitit ɔdẽnat negãs, q̃ restituet partem 30. quã soluit actor, & sic licet à principio soluaẽ p ambas ptes, tñ in effectu soluiẽ tota p negãtẽ, licet velit indistinctẽ solui p vtranq; pẽ text. in ɔtest. in c. cũ circa iustitiẽ, tñ aduersat tex. in const.

const.in c.ꝯſtõnum de tri.& ſa.off. dum vult ſolui d̃re ab eo qui reportauit ſniam contra tñ Affl.in d.ꝯſt.ꝯſtõnum in 5. no. approbat dictam conſuetudinem, quem ego dixi ſeruari in nundinis Salerni, concordãdo dictas ꝯſtõnes,quæ vñt aduerſari,vt à princip. ſoluatur per ambas partes, tñ in effectu ſoluet totam ille qui reportauit ſententiã ꝯtra ſe.
75 † Exigi tñ trigeſimam facta litis conteſtatione,inquit Affl. in conſt.ꝯſtõnum in 6.no.licet ibi pro,& contra arguat. tñ ita ſemp ſeruari ſuo tpe vidiſſe teſtatur, & ita in nundi-
76 nis Salerni ſemper ſeruatũ vidi. † Soluitur ẽt trigeſima,ne dum vbi pecunia,vel res mobilis petit̃, ſed ẽt ſi res immobilis iudicio petitorio petat̃,pro qua ſoluẽda res illa q̃ petit̃ iudicis offõ extimari debet,à pitis in arte,vt in auth.de non alie.§.quod aut p Ang.& de illa extimatione debet ſolui trigeſima,vt pulchre, inqt Affl. in ſupra alleg. ꝯſt. ꝯſtõnũ 4.
77 no. † Sed finge aliquẽ citatũ debitorẽ ſe eſſe fateri,& p iudicem ei fieri pceptũ, quod ſoluat,q appellauit,quod poteſt, (vt hr in l. aut ptor,§.non ſolum,ff.de min.) vel aliter diſtulit ſoluere, an eo caſu debeatur trigeſima? And.de Iſer.in d.conſt.ꝯſtõnum, & Affl. ibi: in 2. q. d̃nt quod ſolui debet eo caſu trigeſima ego tñ in nundinis ciuitatis Salerni vidi contrariũ ſeruari,& ſolum exigi trigeſimam qñ negatur debitum, ac ſecus ſi fatetur conuẽtus,& certe id qđ d̃nt Iſer. & Affl. aduerſatur ei qđ dixit Affl. in eadem ꝯſt. ꝯſtõnum vt ſupra dixi, ꝙ trigeſima potius ſoluit̃ pp mendacium q̃ pp ſalarium officialium,& ſic non dato mendacio trigeſima non ſoluitur.
78 † Nec tñ ſolui trigeſimam qñ præceſſit negatio,& ſubſequitur ꝓbatio creda,ſed,& tũc ſoluendam eſſe ẽt dixit Affl. in d. ꝯſt. ꝯſtõnũ in 7.no. qñ poſt negationem partes tranſigunt, quod approbatum vidi per conſuetu-
79 dinem in nundinis ciuitatis Salerni. † Et ſi alimẽta peti ꝓponas adhuc trigeſima debebitur,& fit extimatio,ẽm tex.in l. hæreditatũ,ff.ad l.fal.& ita dicit Affl.in ꝯſt. cum circa iuſtitiæ,de ord.iud.in 14. no. verſ. Itẽ q̃ro.
80 † Eximuntur tñ à ſolutione trigeſimæ pauperes,viduæ,& miſerabiles pſonæ, vt notatum reliquit Affl. in ꝯſt. lege p̃nti in nono no. de dam. aduoc. pu. &c. & hæc hactenus
81 de trigeſima. † Sequitur vt videamus de termini datione, q ſolet dari poſt litis conteſt. & cum inſtantia in nundinis ſit breuiſſima x. vel xx. dierum, terminus ẽt breuis dari ad ſolet,quod fieri poſſe, inquit Spec. in tit. de dilat. verſ.ſed pone quod cauſa,& ibi approbat Bal.in add.verſ.vbi tps,ex cauſa.n.breuẽ dilationem dari poſſe, nec per cũ ſupplendã ſore ſcripſit Caſt.in l.ſi.ff.de fer. minime.n. conſentaneum vr̃ inſtantiam cauſæ per dilationes abſorberi auctore Inn. in c. de cauſis de off.del.& Alex.in l.2 ff.de app.re.ad fi. ꝑ quo plenè ꝑ Pan.i c.dilecti filij extra de dil.
82 † Et licet breuem dari dilationem ꝯſtitutum ſit,ſi tñ offeruntur probationes, & teſtes de longinquo, condecens eſt dari dilationes cõpetentes ẽm diſtantiam locorum, illo non obſtante (quod inſtantia cauſæ in plus non ſe extendat) per ea quæ congerit Affl. in deciſ.124.inc. ecce datus eſt terminus,& ita de
83 facto ſeruatum vidi. † Sed finge datum fuiſſe terminum ad probandum, qui elapſus eſt, neutra partium aliquid probauit, nunqd ad inſtantiam actoris ſit reintegrandus qđ negat.Cap.in deciſ.82.in princ.in foro tñ mercatorum contrarium credo ſeruandum,cum & ibi de bono, & æquo procedi ſæpe relatũ extat,& mercatores dũ peregrinantur miſe-
84 rabiles perſonæ appellantur. † Sed an teſtes ꝓduci poſſint poſt didicita teſt.ficata in foro mercatorum? diſſentit Par.in lib.ſynd.in verbo ſnia verſ. verum iudex qui per vim 5.
85 col.verſ.tñ non poterunt. † Nunquid acta, & ſententia de nocte lata valeant in eo foro?& indubitanter tenendum puto quod ſic, per quæ no. doct. in l. non minorem,C. de tranſ. maxime, quia iuriſdictio eſt tempore peritura,& hæc hactenus. Petr. Foll.

De litis conteſtatione, decimo membro iudicij.

1 *Litis conteſtatio dicitur lapis angularis iudicij, & non poteſt obmitti de iure communi.*
2 *Litis conteſtatio non requiritur in cauſis ciuilibus in regno, ſed actus, qui immediate ſequitur, habet vim litis conteſtationis.*
3 *Litis conteſtatio, quid ſit.*
4 *Litis conteſtationis diffinitio vltra auctorem.*
5 *Litis conteſt. qualiter, & per qua verba fiat.*
6 *Litis conteſtatio non inducitur per exceptionem peremptoriam oppoſitam.*
7 *Litis conteſtatio fit etiam per verbum, ignoro.*
8 *Litis conteſtatio non poteſt fieri in iudicio abſente*

sente actore.
9 *Litem contestari qui potest precise compelli.*
10 *Litem contestari nolens qualiter cogatur, & numero 11.*
12 *Lis possit haberi pro contestata.*
13 *Litem contestare, ex quibus causis, quis non cogatur, & num. 14.*
15 *Litis contestationis qui sint effectus.*
16 *Protestatio quid non animo contestandi litem quis respondet, an impediat litem contestari.*

DEcimum, & vltimum membrum cuius primæ partis iudicij, est litis contestatio. † Nam postq̃ est disputatũ de istis præparatorijs iudiciorum, congruũ est, quod iudex procedat ad vlteriora, videlicet ad litis contestationẽ, super qua radicatur totum iudicium. Dicitur enim lapis angularis totus iudicij, ſm Bal. in c.j. col.j. de litis contest. & de iure cõi, est vnum de substantialibus iudicij, adeo quod si obmittatur viciat totum processum, vt tenet gl. in c. dudum, el 2. de elect. & hr per Bart. & doct. in l.j prolatam. C. de sent. & Car. in cle. sæpe in prin. in 4. opp. de ver. sig. sed in causis summarijs nõ requiritur, ſm Car. ibidem.

2 † vnde hodie in regno cum omnes causę ciuiles, & mista, sint summariæ ex forma regiæ prag. primæ, &c. detestanter. potest obmitti lit. contest. & valet processus, quia omnia subalia iudicij sublata, & solum attenditur mera dispõ iuris gẽtium, & ad solas ꝓbões respicitur, quo casu ille primus actus q solet immeditate fieri post litis ꝯtestõnem i causis, in quibus lis ꝯtestat hẽt vim litis contestationis in causis in quibus lis non cõtestatur, videlicet, eoipso qđ iudex incipit cognoscere de meritis causæ, ita tenet Lud. R. in cons. 164. col. 2. & Bar. & Bald. in l. nulla, & in l. nihil. C. de proc. & Car. in cle. ꝯstõnem. §. fi. in fi. de elect. & Abb. in c. insinuãte, in fi. de off. deleg & Fel. ĩ c. olim de accu. & ĩ c. exceptionẽ, col. 5. vers. 3. intellige, &c. de excep. & Paris in tract. synd. in vers. fina, col. 4. Super hac tñ mã tangam bř quatuor q. Primo, qđ sit litis ꝯtestõ. Secundo, per quę verba fiat. Tertio, an possit quis ad eam pręcise compelli. Quarto, quis sit eius effectus.

3 † Quero igitur primo, quid sit litis contestatio, dic breuiter, quod litis contestatio, est principales negocij apud compatentem iudicem facta narratio, & ad eam secuta responsio. Ita colligitur ex c. 1. de litis contestat. & c. dudum, el 2. de elect. & c. prout. de d. cle. & contu. & c. cũ causam, de iur. calum. & not. Spec. in tit. de litis contestat. §. 1.

4 † ADDITIO Hæc diffõ nõ est bona, quia ꝑ positiones, & rñsiones narrat hincinde negocium coram iudice, & rñdetur, & tñ non fit litis contestatio, quare Mar. Soc. in rub. extra vt lit. non contest. dicit, ꝗ quædam est litis contestõ. propria, & expssa, quædam tacita q̃ fit per ꝓcessum adulteriora ꝓpria, & expressa describit, qđ est actus iudiciarius ꝑ quẽ iudicio ordinario, vel arbitrarij iudicij instar hñte, facta narratione, & petitione expressa vel inclusa, negocij pricipalis in scriptis per actorẽ coram cõpetenti iudice pro tribunal sedente, vel arbitro ipso, maxime iudice vel parte interrogante, seu parte intentione sua insistente, reus respõdet negando, vel confitendo, vel ꝑ verba ęqpollentia ad litis contestationem conuenietia ipsius litis, &c. Pet. Foll. V. I. D.

5 † Secundo q̃ro, ꝑ quæ verba fiat lis contestatio, & qualiter dic, quod si per negationẽ vel per ꝯfessionem, vel ꝑ ve bũ dubitatiuũ videlicet, ignoro, fit. n. primo ꝑ negationẽ qñ reus in iudicio negat simpliciter narrata per actorem ſm Bart. in l. 1. C. de litis ꝯtest. & in l. si d bitetur. §. ita demũ. ff. de fideiu. & cõis practica cõtestandi litera est, vt reus dicat posita, ꝓut ponũtur, & narrata ꝓut narrantur vera non esse, saluis iuribus, & defensionibus suis, suo loco, & tpe ꝓducẽdis &c. & ista verba sunt magni effectus, q a reus ita rñdens non potest incurrere pœnam negantium, de qua hř in l. si. ff. de rei vend. & l. contra negantẽ. C. ad legẽ aquil. & in alijs similibus legibus, sicut pateret, qñ simpliciter negaret, ſm Bart. in l. si dubitetur. §. ita demũ. quem ibi sequitur Ioan. de Imo. & Paul. de Cast. & idẽ Imo. & Paul ĩ l. sed hoc ita. ff. de re iud. & Alex. in l. etiam. §. licet, col. fi. sol. mat. & Ias. in l. cum qui, col. 4. ff. de iurei. vbi dicit hanc opin. esse veriorem, licet contrarium, & vnde teneat Fel. in c. ceterum, col. 7. de iud. Inducitur etiam litis contestatio non solum negando, sed ẽt per verbũ dubitatiuum credulitatis, puta si reus dicit, nõ credo narrata vera esse, ſm Bald. in l. si debitor, ff de pet. hær. Pro hoc est gl. in c. cũ ad sedẽ in vers. credere, de rest. spol. & Abb. in c.j. & ibi etiã Fel. in fi. dol. de litis contest. & Bald.

in

in l.3.C.qui ad lib.procla.non licet. Item, inducitur litis contestatio, et si reus dicat, tu mentiris per gulam; s̄m Bal.in l.turpia.ff.de leg.1. fit etiam litis cōtesta=tio per confessionem, vt plenè tradit Fel.in c.j.col.j.iub.& seq. de lit.cōtest.& dic vt ibi per eum, & And.de Iser.in ꝯst. quæ incipit, regiæ maiest. & in
6 const.colonum. † An aut per oppōnem exceptionis perentoriæ inducatur litis cōtestatio, vide Pet.Phil.Corn.tenentem, ꝙ nō, in consi 321.in 1.vol.& consi.244.col.1.circa fi.in 3.vol.& Bal.in l.rem nō nouā.C.de iud.de quo vide Bar.& Bald.& doct. in l.c.
7 de lit.contest. † Fit et litis contestatio, per verbum ignoto, & ita cōiter seruatur, qn̄ fit litis cōtestatio per ꝓcuratores vel hæredes, & alia, qui iustam prætendunt ignorantiam ī facto alieno, l.quanq̄.ff.ad Velleia, & Bar. in lege qui in alterius.ff. de reg.iur. & Bart. in l.si quis inficiatus.ff.depo.& vide plenè de hac materia. Spec.in tit.de litis contest.§.2.
8 † An aūt possit fieri litis contestatio in iudicio abs̄nte actore, & sic absente parte? dic ꝙ non, quia lit. contest. dr̄ quasi simul testatio, & ideo ambæ partes debent esse pn̄tes in iudicio, s̄m Bal.in l.1. col.2. C.de litis cōtest.
9 † Tertio quæro, an possit quis præcise compelli ad litem contest. dic quod cōis ꝯclusio est, quod sic? quia cum sit actus iudiciarius. & iudicium redditur in inuitum.l. inter stipulantem.§.1.ff.de verb.oblig.potest reus in uitus compelli captis pignoribus, & etiā ꝑ detentionem ꝑlonḡ.ita tenet Bal.in d.l.1.in 5.q.C.de lit.ꝯtest.& Alex. in l.si finita.§.iul. col.x.ff de dāno infect.& Franc.de Are.in l. qui in aliena.§.fi.col pen.ff.de acq.hær.
10 ADDITIO [Quid.n.si reus noluerit litē ꝯtestare qualiter cogeē, & quod erit remedium? dicas quod pōt multari vel excōicari, vel actor mittiē in possessionē causa rei seruādæ ex primō decreto.c.1.& c.tuæ extra vt lit.non cōtest.& ibi glos.& tradit Cyn.&
11 ibi Bal.in l.1.C.de lit.contest.in 5.q. † Et si reus est præsens, & iussus litem contestare denegat iudex sibi ꝑcipere vt litem habeat contestare infra certū terminū, & si adhuc persistit in non contestando litē, procedit contra eum si fuisset absens.i.vt pp eius inobedientiam procedatur ad missionem ex primo decreto, s̄m glos.in auth.qui semel.C.quō, & qn̄ iu.& ibi Bart. vbi dicit quod si iudex pręcipit parti quod habeat litem contestare, si recidit absque contestatione litis, poterit cōtra eum interponi primum decretum absque alia citatione, quia eo ipso quo apparet qđ nō defendit, cēsetur ꝯtumax, vt in tex.& gl.
12 d.auth.q semel, & ibi Bar.& Cyn †Nec pōt declarari qđ lis habeaē pro ꝯtestata si reus noluerit ꝯtestare litem (vt aliqui minus docti faciunt) q̄a ad litis ꝯtestationem opus est facto, extra vt lit.non contest.per totu, & requirit iu.con.est verboꝝ expressionē.l.rem non nouam.§.p̄oni.C.de iud. vbi opus est expressione verboꝝ, nō sufficit alius actu.l. 1.§.ecōtra.ff.de verb.obl. adeo quod nec ēt pōt præcipi reo quod hēat litem contestare alias quod habeatur pro ꝯfesso. s̄m do. Anto.in rubr.extra vt lit.nō contest. & Cyn.in l.j.C.de lit.con.est in q.7.& ita ēt tenet Io. de Imo. in d.rubr. & ꝑ hoc facit c.j.& 2.vt lit.non contest. vbi reus pn̄s sæpe fuit iussus vt rn̄deret libello, & nunq̄ voluit rn̄dere, & tn̄ per hoc non potuit procedi ad vlteriora ac si lis esset ficte contestata, imò ibi irritaē ꝑcessus tanquam factus lite non contestata & late hr̄ in rub. de lit. cont. per Mar. Soc. nu.12.hodie aūt in regno quia lis non contestatur de necessitate vt supra per d.auct.vidi semper practicari quod reo nolente contestare litem datur terminus ad probandum ac si lis esset contestata, ego tn̄ dubito de hac cōi practica qn̄ electa est via ordinaria (vt quia actor petijt litem cōtestari) & reus noluerit, quia tunc credo quod opus est ꝯtesta
13 tione litis. † Quæ nam sunt causæ qbus excusabitur reus a non ꝯtestādo litem? In quo dicendū est quod primo excusabitur si reus est dubius.l.3.§. si is q̄ nescit.ff.de lib. hon. exhi.& no.i l.fi.§.hoc idē.C.de iure deli.qđ est veꝝ nō dato interuallo ad liberandum, vt in auth.offeraē.C.de lit.contest.& si non pōt deliberare debet fieri lit.cōtest. ꝑ verbū credit vel nō credit per not.in c.cū ad sedem de rest.spol.vel per verbū nō pręsumo, vt in
14 c.quosdā extra de præsum.† Secūdo excusatur si forte reus ꝓposuisset exceptiones declinatorias vel dilatorias, & istat ꝙ ante oia de ipsis cognoscat qm̄ oēs exce.dilatoriꝫ impediūt lit.ꝯtest.vt d.Ang.in l.vir bonus.ff.iud. sol.& debet iudex de ipsis ante oīa cognoscere, nec pōt iudex mandare reo ꝙ habeat cōtestare litē salui exceptionibus, si ipse reus ꝯtradicit, cū non sit ꝯstitutū in eius arbitrio, sed ipsarum exceptionū extimationis tēpus

est à iure speciali diffinitum c. inter monasteriũ extra de re iud. de quo plene p Maria. Soc. in d. rub. nu. 14. & ibi et videas qualiter exceptiones sunt opponendę vt impediatur litis ingressus, & cõtestatio litis, nu. 47. vers. 2. principaliter quæro. Pet. Fol. V. I. D.
15 † Quarto quæro, qs sit litis contestationis effectus. Dic quod multi sunt, & inter alios sunt isti, videlicet primo, q a pcludit vias opponendi dilatorias, l. Pōponius. §. rati. ff. de pc. & c. inter monasteriũ. de re iud. Secundo quia perpetuat actionem, vt no. plenè Alex. & doct. in l. si eum. §. qui iniuriar. ff. si quis caut. p hoc est tex. in l. ordinata in princ. ff. de lib. cau. Tertio, q a constituit aduersariũ in mala fide, quantum ad fructus, l. certum, & l. moræ. C. de rei vend. & Bart. in l. litigator. C. de fruct. & lit. exp. Quarto, quia constituit in mora, fm Alex. in cons. 48. col. fin. in 4. vol. & maxime in his, quæ debentur officio iudicis, l. cum postulassem. ff. de dam. inf. Quinto, quia operetur, vt possit procedi ad diffinitiuam sententiam de iure cōi, ad quam sine ea procedi non potest, vt in §. si vero etiam, auth. de exhib. reis. licet hodie in regno non requiratur in causis ciuilibus, vt pluries fuit dictũ supra. Sexto, operatr interruptionem pscriptionis, vt d. l. moræ. C. de rei vend. & l. sicut, & ibi Bal. C. de præscr. 30. ann. & not. plenè in l. nãlr. ff. de vsucap. multos alios operatur effectus, de quibus remitto me ad dicta per Spec. in tit. de litis
16 contest. §. pen. & fin. † Vltimo moueo hic vnum dubium, quod sępius in facto euenit. Aliquis rñdet libello cum protestatione, quod non aio litem cõtestandi, & c. an talis protestatio aliquid operetur. s. vt lis non habeatur pro cõtestata, si vtitur talibus verbis, per quæ alias induceretur litis contestatio? Cõis ocio est, quod lis non sit contestata, & quod talis protestatio releuet, nisi iudex prius iusserit litem contestari, nam tunc cũ simus in casu necessario, protestatio nihil releuat, l. alimenta. C. de neg. gest. ita tenet Fran. de Aret. in l. qui in aliena. §. si. col. pen. ff. de acq. hær. & Alex. in consil. 42. col. 2. in fin. in 4. vol. & Abb. in c. 1. col. 8. & ibi etiam Fel. in 2. col. de litis contest. & vide Bart. & Bald. in l. 1. C. de lit. contest. Et per hæc sit expedita ista prima pars iudicij. Veniamus ad secundam partem principalem.

Laus Deo. Rob. Mar. Venus. V. I. D.

Ad secundam iudicij partem præfactio.

EXPEDITA prima parte iudicij quæ durat vsque ad litis contestationem inclusiue, consequens est sequendo ordinem propositum, vt aggrediamur secundam partem, quæ durat a litis contestatione, vsque ad conclusionem in causa inclusiue, vt dixi in principio huius vj. partis. Et in ista secunda parte licet plures actus cõsiderari possint declarabo tamen super ea sexdecim actus principaliores, qui solent in hac secunda parte in iudicijs ventilari. Et sunt isti, videlicet, iuramentum calumniæ, compromissum, dilatio, seu terminus ad probandum, positio, siue articulus, confessio, testium productio, interrogatorum, instrumentorum productio, iuramentum, actorum editio, publicatio, accusatio incidens, repulsa, tortura, conclusio allegatio, seu disputatio, de quibus singulis dispiciamus.

De iuramento.

1 *Iuratur de calumnia, facta litis contestatam per actorem, quàm per reum.*
2 *Iuramentum calumniæ potest tacite obmitti de consensu partium.*
3 *Iuramentum calumniæ exigitur etiam post conclusum in causa.*
4 *Iuramentum in calumniæ, an præstetur in causa criminali, remissiue.*
5 *In his quæ emergunt ante lit. contest. in qualibet exceptione, iuratur de calumnia.*
6 *Actor non iurans de calumnias cadit ab actione reus vero nolens iurare, habetur pro confesso.*
7 *Iuramentum calumniæ in quo differat à iuramento malitiæ, & veritatis.*
8 *Procurator an iuret de calumnia, & qualiter.*
9 *Iuramentum calumniæ præstatur in causa appellationis.*
10 *Iuramentum calumniæ, quid comprehendat.*
11 *Iuramentum calumniæ hodie vno obolo non æstimatur, & litigantes potius iurant de calumnia committenda, quàm vitanda.*
12 *Iuramentum calumniæ excusat à tacita, & præsumpta calumnia, non autem ab euidenti.*
13 *Committens calumniam, etiam in causa ciuili potest criminaliter accusari finita causa.*

Primus

Primus actus qui sequi solet in iudicijs, post litis cõtestationem, est iurm
1 cal. †Nam facta litis contestatione iuratur de calumnia, tam per actorem, quam per reum, c. cũ causam, in ti. de iur. cal. c. dudum, el 2. de ele. & no. Spec. in tit. de iur. cal.
2 §. 1. in prin. †quod iurm adeo substãtiale iudicij, quod non põt per partes expresse remitti, & si obmittetur, pcessus esset ipso iure nullus. l. 2. §. sed qa veremur, & ibi Bart. Bal. & doct. C. de iure cal. tacite aũt obmitti põt, & valet processus, vt quia iurm non fuit exactum ab altera partium, & sic nõ fuit iuratum in toto processu, quo casu cẽsetur tacite obmissũ, quod fieri põt, vt est tex. in c. j. de iur. cal. lib. 6. & tenet And. de Iser. in cõst. lite legitime, col. 1. & in const. vniuersos.
3 † Istud aũt iurm calumniç põt exigi per iudicem in quacunque parte iudicij, etiã post cõclusum in causa, ſm Bal. in l. j. circa fi. ver. sed nũquid. C. de iur. cal. per d. c. 1. extra eodẽ lib. 6. † & an præstetur in causa crimina-
4
5 li, declarat Bald. in d. l. 1. † Item in his, quæ emergũt ante litem contest. in qualibet exceptione, iuratur de calumnia, ſm Bart. in au-
6 then. hoc sacrm. C. de iur. cal. † & si actor nõ vult iurare, cadit ab actione sua. Reus vero nolens iurare, hr pro confesso. l. 2. §. quod si actor, & ibi Bart. C. de iur. cal. & Spec. eo. tit.
7 in §. superest in princ. † In quo aũt differat iurm calumniæ, à iuro militiæ, & iuro veritatis, vide Spec. eod. tit. §. 1. col. 2. & 3. & est
8 tex. cum gl. in c. 2. de iura. cal. lib. 6. † An aũt procurator iuret de calumnia, & qualiter? dic ꝙ tenetur iurare nomine proprio & si habet speciale mandatum, iurabit ẽt pro dño, alias sine speciale mandato non iurat, sed principalis iurare debet. Verũ qñ procurator iurat proprio nomine, iurabit in animã suam, sed ꝙ iurat pro dño iurabit in animã constituentis. ita hæc omnia declaranr Bar. & cõiter doct. in l. 2. §. fin. C. de iur. cal. & hr plene per Spec. eo. tit. §. restat. vbi ponit oẽs
9 personas, quæ alieno nomine iurant. † Sed quid in causa appellationis, an sit in ea iurãdum de calumnia? Dic, quod sic, ẽt in principali causa iuratum fuerit tex. est in c. 2. in
10 prin. de iur. cal. lib. 6. †Quid aũt comprehẽdat hoc iurm calumniæ? dic, quod multa. Primo enim quod actor credit se iuste petere, & non calumniose. Item, quod rñdebit veritatẽ super omnibus, de quibus interrogabitur. Tertio, quod non vtetur falsa probatione. Quarto, quod non corrumpet iudicem nec tabellionem. Quinto, quod calũniosam dilationem nõ petet, vt not. Spec. in tit. de iur. cal. §. nũc dicamus in prin. & tãgitur aliquid p Bar. & doc. in auth. principales
11 C. eo. tit. Et sitr potes extẽdere in reo. † dicit tñ notabiliter Bal. in l. si põt. C. de euict. quod illud iurm cal. hodie non æstimatur vno obolo, quia facti sumus contemptores Dei, & religionis eius, vñ ego puto, ꝙ litigatores nostri tpis potius iurant de calumnia cõmittenda quam vitanda, & ideo melius esset, quod istud iurm ex toto tolleretur à iudicio, causa vitandi tot periuria, non obstante, quod hoc iurm sit inuentum ob publicã vtilitatem, ne veritas occultetur, vt d. l. 2. §. sed quia veremur tñ istud parum curant iurantes argõ illius dicta per poëtam Aquinatem. Quid enim saluis infamia nummi &c.
12 † Operatur aũt hoc iurm, vt quis excusatur à tacita & præsumpta calumnia, non aũt ab euidenti, & expressa, ſm Bar. in l. si quis. §. stellion. ff. ad Turp. & Bald. in l. si tibi, C. de lib. caus. & Alex. in l. ait prætor in prin.
13 ff. de iureiur. †Hinc est, quod committens calumniam etiam in causa ciuili, potest criminaliter accusari finita causa, vt not. gl. in l. & in priuatis, ff. ad Turp. & Bald. in d. l. si tibi. Vnde si calumnia est euidens, non excusatur per iuramentum, alias sic. secundũm Bald. ibi. Rob. Mar. V. I. D.

De compromisso.

1 *Compromittitur hodie in regno, inter coniũctos sanguine, vel affinitate, vsque ad quartum gradum computantur, secundum ius ciuile.*

2 *Compromissum, quòd sit inter affines ex forma statuti, habet locum etiam inter maritum, & vxorem, & inter sponsum, & sponsam, nu. 3.*

4 *Compromissum etiam si millies expirat millies debet renouari, quando à statuto inducatur. Et quid seruetur in regno, & an vltra bis fiat.*

5 *Compromissum, secundum pragmaticam an fiat inter consanguineos spurios, & num. 20. 21.*

6 *Compromissum durat etiam post tempus pragmaticæ quando expirauit, quia pars petijt nimis longam dilationem.*

7 *Compromissum secundum pragmaticam regiam, etiam quando auctor laudatus est conuictus licet principalis litigator conuictos non sit.*

8 Procu

8 *Procurator compromittere potest secundum regiam pragmaticam, licet non habeat speciale mandatum.*

9 *Compromissum secundum regiam pragmaticam potest fieri, etiam inter minores.*

10 *Filiusfam. etiam sine consensu patris potest se compromittere ex forma Regiæ pragmaticæ.*

11 *Mulier potest compromittere sine mundualdo, secundum Regiam pragma.*

12 *Compromissum fit per solum iudicem eligentem arbitros, discordantibus partibus.*

13 *Compromissum secundum pragmaticam Regiã fit altera parte illud petente, sed non aliter.*

14 *Compromissum prædictum fit solum in causis ciuilibus, vel mistis.*

15 *Compromissum egregia pragmatica forma, non fit, quando affinitas est dissoluta per mortem.*

16 *Compromissum præiudicium cessat inter priuignum. & nouercam, mortuo patre.*

17 *Compromissum fieri non potest, altera parte inuita, habente exceptionem litis finitæ seu impediẽtem litis ingressum.*

18 *Statutum, quòd fiat compromissum, inter affines, non comprehendit habentem instrumentum, sententiam, vel obligationem liquidam.*

19 *Habens scripturam iuratam, non tenetur ad cõpromissum, secundum pragmaticam.*

20 *Spurius non dicitur coniunctus, & litigando cũ consanguineo, non potest, secundum pragmaticam petere compromissum.*

21 *Compromissum an fieri debeat, si spurius petit compromissum contra alium spurium sibi coniunctum.*

22 *Compromissum non fit in causa feudali, etiam inter coniunctos.*

23 *Causa in qua agitur de vita, & militia, æquiparatur feudali, & super ea non compromittitur, secundum pragmaticam.*

24 *Compromissum, quod fieret cum cedente coniuncto, non fit cum cessionario non coniuncto.*

25 *Compromissum, secundum regiam pragmaticã, non fit inter consanguineos legitimatos.*

26 *Compromissum non potest peti contra clericum coniunctum, sed si à clerico contra laicum.*

27 *Clerici actiue gaudent statutis laicorum.*

28 *Clericus contra clericum coniunctum, non potest petere compromissum, secundum pragmaticam regiam.*

29 *Compromissum, secundum pragmaticam non fit de arbitrio iuris: nisi quando esset probabiliter dubius.*

30 *Causa tutelæ compromitti non potest etiam stãte pragmatica, quod causæ omnes compromittantur.*

31 *Compromissum non petitum in causa principali non potest peti in causa appellationis.*

32 *Causæ misti imperij, non comprehenduntur à pragmatica, quod oẽs causæ compromittatur.*

33 *Compromittitur, secundum regiam pragmaticam inter affines coniunctos per legitimum matrimonium. Secus, si per simplicem fornicationẽ.*

34 *Compromissum non fit, secundum pragmaticã. quando altera tantum ex partibus læderetur.*

35 *Appellari an possit à sententia boni viri.*

36 *Nullitas sententiæ latæ per bonum virum confirmantem sententiam arbitrariam an allegari possit, & num. 37.*

38 *Sententia dolo lata, est nulla.*

39 *Laudum dolo latum, an sit nullum.*

40 *Nullitas ex defectu iurisdictionis perueniens nunquam intelligitur exclusa.*

1 Secundus actus, qui solet q̃nque in iudicijs emergere est, † compromissum. & loquor præcise pp regiam pragmaticam, quæ viget in hoc regno, quæ incipit, odia, per quã est cautum, quod si litigantes sunt coniuncti ad inuicem per consanguinitatem, vel affinitatem vsque ad quartum gradum computandum secundum ius ciuile, debet iudex altera parte petente compellere ipsos litigantes ad compromissum, verum potest peti a principio litis vsque ad dationem termini probatorij, & non vltra, vt dr̃ in d. pragm. Et hac de causa ego posui hunc actum compromissi ante dationem termini, non iñ nego, quin etiam potuetit poni supra in 1. parte iudicij, & q̃m istam mãm compromissi, & arbitrorum tractaui aliquatenus supra in 4. parte princip. huius tract. in 14 dist. & aliqui dicam infra in mã appell. in 3. parte iud. in 1. q. prin. in ver. reductio. & in 4. quæst. princip. versic. 8. limita, &c. ideo hic solum reseruo tangere materiam compromissum prout emergit in iudicio, & sic materiam dictæ regiæ pragm. & primo pono regulam, quæ sumitur ex d.
2 pragm. quam supra dixi. † Amplia primo, d. pragma. procedere etiam inter maritum, & vxorem qui licet non sint affines, tamen princ piũ. & causa affinitatis sunt, ita tenet
3 Bal. in l. affinitatis, C. com. de succes. † Secundo amplia, d. pragm. procedere etiam inter sponsum, & sponsam ita tenet Ias. in l. qd' Seruius,

4 Seruius,col.2.ff.de cōd.ob causam. Tertio amplia,etiam si millies expiraret compromissum,millies dēt renouari,& iterū cōpromitti,ēt quod d.prag.semper loquitur,ita ꝑ plura tenet Ias.in l.si quis ex argentarijs,§. prior ait,col.2.ff.de eden. vbi ēt dicit,ꝙ hæc prag.est fauorabilis,idem tenet Alex.in ꝯs. 70.col.2.in 2.vol.& Bal.in ꝯs.487.in 4.vol. Verū reperio, quod Matth. de Afſl.insignis doct.Neap. in suis decis.sacri cons.in decis. 46.vult ꝙ si bis factū fuit compromissum iuxta formam d.prag. & fuit bis expiratū, non debet vlterius altera parte inuita compromitti,& ita dicit fuisse pronunciatum in sacro cons ponderando verba d. pragm. & certe si d.decis.hñt in regno pro auth.possumus dicere, ꝙ in regno sit correctū ius cōe in terminis d.prag.quia snīa sacri cons.fertur sub nomine regis,vñ habet vim legis in hoc regno, l.fi. C.de leg.Alias aūt hñet illa decisio vim auctoritatis vnius doctoris, & essent ponderandæ rōnes,quibus mouetur.

5 † Quarto amplia, procedere ēt inter cōsanguineos spurius, qñ agitur inter coniūctos ex parte matris. ita tenet Alex.in l.ex facto §.si qs rogatus,col.15.ff.ad Treb. secus,ex parte patris,vt dicā infra in limitationibus.

6 †Quinto amplia,ēt si lapsum esset tps pragmaticæ.trium mensium,ex causa,qa altera pars petijt nimis longam dilationem ad producendū testes,nam pōt tunc nihilominus causa decidi post tps, & sic post tres mēses. ita tenet Alex. in ꝯs.72.col.1. in 3.vol.

7 †Sexto amplia,non solum,qñ principalis litigator est coniunctus, sed ēt qñ auctor est cōiunctis licet principalis sit extraneos, qa debet causa compromitti cum auctore laudato iudicium suscipiente, ita plene hāc q. examinat Bar.in sua 2.disp.quæ incipit:Pisanæ ciuitatis,&c.vbi ita concludit,& idem

8 Bar.in l.procurator,la ij.ff.rem ra.ha. †Septimo amplia,ꝓcedere ēt in tutore,& procuratore.Nā licet alias istæ personæ nō possint cōpromittere sine spāli mādato,l.trāsactionis,& ibi per oēs doc.C.de transf.tñ stante d.prag.pñt compromittere, qñ eorū principales sunt coniuncti, ex quo non faciunt hoc voluntarię,sed ex necessitate statuti.ita concludunt Paul.de Cast.Bal.&: Alex.in l.si plures,ff.de pact.& Ias.in d.l.transactionis, & Ang.in l.non solū, §.interdum.ff.de ꝓc.

9 † Octauo amplia procede, etiā inter minorē,ſm Paul.de Cast.in l.nam,& postea,§.si

10 minor,ff.de iureiur. † Nono amplia, ēt si extaret statutū, qđ filius non possit se obligare sine consensu patris nam pōt nihilominus compromittere auctoritate d. prag. ēt sine ꝯsensu patris, quia dr̄. prag. est magis specialis,quam illud statutum.ita tenet Bal. in l.fi. §. necessitate, col.4. vers. sed pone, duo sunt statuta,&c.C.de bo.q lib.& Alex. in cons.29.col.1.in fi.ver.& expressius, &c.

11 in 1.vol.†Et ꝑ hoc dico,ꝙ in regno est cōis obseruantia per ritum magnæ curiæ, quod mulieres Longobardo iure viuentes, non pñt contrahere sine ꝯsensu Mundualdi,non nam si esset lis aliqua cū muliere coniūcta, puto quod dicta mulier posset compromittere,ſm formam d.prag. ēt sine Mūdualdo. per illud d.Bald. quod est notandum.

ADDITIO Contrarium in indiuiduo firmatum reliquit Castr.in cons. 465 viso compromisso,col.1.lib.1. & Lanfr.in tract.de arb.in 5.q.partis, & Tiraq.in trac. de leg.cōn.in verbo contracter, in gl.4. nu. 190.in 19.quæst. Petr. Foll. V. I. D.

12 † Decimo amplia,ꝓcedere,ēt si partes sint discordes in eligēdis arbitris,qa tunc iudex solus eligit,& fit cōpromissum, tex.est in l. fi.§.electionē,C.de iud.& Bar.in l.in vend. §.si ff.de bo.auct.iud.poss.& Bar.in l.1.§. ex hoc resc.ff.de vēt.insp.& Alex.ī l.de die,

13 in prin.in 2.no.ff.q satis.cog.Istā pragmaticā sic ampliatam limita primo procedere, dummodo compromissum petatur ab altera partiū, alias si nō petit̄ iudex, nō debet ꝑ se cōpellere partes ad cōpromissum, & qñ petit̄ ab vna parte,debet alia pars citari,ſm Alex.in cons.82.col.2.in 3.vol.& hoc sentit expresse d.prag.odia. post pri.ibi,ad petitio

14 nem cuiuslibet,&c. † Secundo limita,eam procedere solum in causis ciuilibus, vel mistis,secus in criminalib.qa in eis nō fit cōpromissum, ita expresse dr̄ in d.prag.ibi, in causis ciuilibus,vel mistis,&c. quæ aūt dicātur causæ mistæ, declaraui supra in 4. parte

15 principali,in 1.dist.circa fi †Tertio limita, eam ꝓcedere inter affines durāte affinitate tm̄,secus aūt,si affinitas sit dissoluta ꝑ mortem.qa licet remaneat vinculū quoad impedimentū matrimonij, qñ nō remanet quo ad cōpromissum,ita tenet Bar. in l.cui eorū §.affinitates,& ibi ēt Bal. & doct.ff.de post. & est gl.& ibi Alexand.& doct. in l.sed hoc ita,

ita, ff. de re iud. & Bal. in l. fi. ver. modo q̃ritur, &c. C. de ver. sig. & Paul. de Cast. in l. rei
16 iud. §. fi. in fi. ff. sol. ma. † Et per hoc cessaret dicta prag. inter priuignum, & nouercã mortuo patre ex quo est dissoluta affinitas, s̃m Bal. in l affinitatis, C. commu. de success. & Paul. de Cast. in consil. 80. in 2. vol.

ADDITIO Adde Alex. in l. nõ tñ, 4. col. in fi. nu. 17. ff. de reg. iur. Per. Foll.

17 †Quarto limita, non procedere, q̃n altera pars hẽt aliquã exceptionem litis finitæ, seu impedientem litis ingressum, quia non põt ea inuita fieri cõpromissum, ita tenent Bal. Alex. & doct. in l. fratris, C. de trans. & Bal. in l. si iudex, ff. de his q̃ sunt sui, vel alie. iur. & Soc. in cons. 300. col. 4. vers. 1. quia, &c. in
18 2. vol. † Quinta limita, non procedere, q̃n altera pars hẽt scripturam publicam liquidam, puta, instrm̃, sniam, vel obligationem ita deciditur in d. prag. odia. in fi. & per Soc. in ꝯs. 4. in 1. vol. Nam d. prag. seu statutum non cõprehendit res liquidas. ita dicit Petr. Phil. Corn. in cons. 62. in litera D, in 4. vol. & Soc. in d. consil. 300. col. 4. in fi. in 2. vol. & Bar. in l. eleganter, in prin. ff. de cond. in d.
19 †Sexto limita, non procedere, q̃n extaret aliqua scriptura iurata, quia ꝑp iurm̃ non fit compromissum, ita tenet Alex. in consil. 37. col. antep. in 2. vol. & Ias. in l. fratris, C. de transact. vbi plures allegat, & Paul. de Cast.
20 in cons. 14. in 2. vol. †Septimo limita, non ꝓcedere in spurio, q̃ litigans cum cõsanguineo suo, nõ põt petere compromissum, ex quo non dr̃ ꝯiunctus, vt no. Bal. in l. id qđ pauperib. col. fi. C. de epi. & cl. & Bal. in l. cũ acetissimi, C. de fideic. & gl. in cl. 1. in vers. liberi. de baptis. & Inn. in nonnulli, §. sunt, & alij, de rescriptis, & Paul. de Cast. in ꝯs. 178. in 2. vol. & Alex. in cons. 60. col. 3. & 4. in 2. vol. vbi hoc etiam singul'r declarat, q̃n spurius petit cõpromissum, eo q̃ a est ꝯiunctus. q̃a tunc non audit̃, secus si cõsanguineus legitimus petat ꝯtra spuriũ, q̃a tunc fit cõpromissum in damnum spurij, s̃m eum. Item intellige hoc, q̃n ageretur inter cõiunctos ex parte patris, secus, si ex parte matris, q̃a tunc ẽt spurius dr̃ coniunctus, & petit compromissum, s̃m Alex. in l. ex facto, §. si q̃s rogatus, col. 15. ff. ad Treb. & dixi supra in 4. ampliatione ad hanc rñm, & de prædictis vide ẽt Paul. de Cast. in d. §. si q̃s rogatus, & Ioã.
21 de Imol. ibi. †Sed posset occurrere dubium, quod si vnus spurius peteret cõpromissum ꝯtra alium spurium sibi coniunctum, an debet fieri? & certe si isti duo spurij attingunt se ex linea matris, puta q̃a essent duo fratres spurij nati ex eadẽ matre, vel duo ꝯsobrini spurij nati ex duabus sororibus, non facerẽ dubium, qđ fieri dr̃et compromissum, p ea, q̃ dixit Alex. in d. §. si q̃s rogatus, sed tota dubitatio ꝯsistit, q̃n essent ꝯiũcti ex linea patris, & hanc q̃st. non inuenio ab aliquo tactã sed saluo meliori iudicio dicerem, quod ẽt in isto casu habet locum compromissum altero spurio petẽte, & põdero rõnẽ, qua vtit̃ Alex. in d. ꝯs. 60. col. 4. vers. q̃ntus casus, &c. in 2. vol. vbi dicit, qđ spurij veniunt appellatione filioꝝ, q̃n tractatur de eoꝝ ꝑiudicio, secus si de fauore alleg. gl. in d. cl. 1. de bapt. & idẽ tenet Paul. de Cast. in d. §. si q̃s rogatus, sed sic est, qđ si spurius petit cõpromissum, & alter spurius opponeret sibi, ꝙ ego non sunt tibi ꝯiũctus, q̃a sum spurius, tunc allegaret spurietatẽ in sui fauorẽ, vnde non debet audiri, & si diceret, nõ potes petere, q̃a tu es spurius, petẽs replicaret, & tu q̃ pars es? vnde, nil Iudæus Iudæo, nil Catilina Cathego, p ea, q̃ hñr ꝑ Bal. & doct. in l. viro, & in l. cũ mulier, ff. sol. mat. & ꝑ Inn. & doct. in c. intelleximus, de adul. & ibi in terminis, Io. de Ana. in vlt. no. dicit ꝑ illũ tex. Nota, ꝙ in exceptione doli, vel criminis, turpis ꝑsona non põt à se eijcere turpẽ vnde ex ꝓñti ꝑ illa iura, dico qđ spurius ꝯuentus sup cõpromissum, nõ posset à se eijcere spuriũ, allegãdo spurietatẽ, q̃ ꝯtra eundẽ retorquet̃, & sic
22 tũc cõpromissum fieri debet. †Octauo limita, nõ ꝓcedere in cã feudali, q̃a illi compromitti nõ põt, nõ obstãte d. prag. ita decidit̃ expsse in d. prag. odia. in fi. & tenet And. de Iser. in c. 1. §. si inter. de l. Corn. & est tex. in ꝯst. regni, q̃ incipit, ꝯstõnẽ duę memoriæ, q̃ annullat oẽm trãsactiõnẽ, & cõpromissum
23 in causa feudali. †Nono limita, nõ ꝓcedere in causa, in qua ag̃r de vita, & militia, q̃a nõ cõpromittitur, nam æquiparatur feudali, vt tenet Matth. de Affl. in dec. 44. cons. Neap.
24 †Decimo limita, non procedere, q̃n coniũctus cederet suã actiõnẽ non coniuncto, q̃a licet cõpromissum fieret cũ cedente, non tñ fiet cũ cessionaria, quia est mutata qualitas. ita hr̃ in dec. 74. cons. Neap. & per Imol. & Alex. in l. si post diuortium, in fin. ff. sol. matri. facit tex. in l. Paulus respondit per procuratorem,

25 ratorem,ff.de acqui.hær. † Vndecimo limita,nõ ꝓcedere inter cõsanguineos legitimos ſm Paul.de Ca ſt.in conſ.168.in 2.vol. & Alex. in conſ.60. col.2. & in 3. in 2.vol.
26 Duodecimo limita, nõ ꝓcedere,contra clericũ coniunctum,q a cum ſit ſtatutũ principis ſecularis,non põt ligare clericos. ita tenet Soc.in ꝯſ.71.in 4.vol. & Bal.in c.cũ veniſſent,col.3.de eo,qui mit.in poſſ.ſed ipſe clericus actiuæ poſſet petere cõpromiſſum
27 ꝯtra laicum cõiunctum. †qa clerici gaudẽt ſtatutis laicoꝝ pro ſe, non aũt ꝯtra ſe, vt hr̃ per Abb.& Moder.in c.eccleſia S. Mariæ de ꝯſt.& per Bar.& doct.in l.cũctos populos,
28 C.de ſum.Tr.& ſi.Cath. † An aũt clericus ꝯtra clericum coniunctum petere poſſit cõpromiſſum? dico qđ non.quia in eo eſt diuerſa rõ, quã in ſpurio,ex quo clericus paſſiue non ligatur ſtatutis laicoꝝ, ꝑ prædicta vnde ſemper põt excipere à quocunq, conueniatᷣ,nam clericus eſt fauor,& iõ allegari põt in fauorẽ excipientis, ſpurietas eſt odium , & in ideo põt allegari in fauorem.
29 † Decimotertio limita, nõ procedere in articulo iuris q a vbicunq; vertitur de aliquo dubio,qđ in mero iure ꝯſiſtit,non debet cõpromitti,ex quo in iure oĩa ſunt certa, & liquida. ita tenet Bal.in l.ancillæ,col.1.C.de fur.& Alex.in ꝯſ.62.col.ij.in 2.vol.& Bal.in l.cum ꝓponas.C.de reb.cre.vbi ẽt declarat Bal.qd ſi cã principalis nõ ſit cõpromittibilis, an poſſit ſaltẽ cõpromitti vnus articulus illius cãæ?& tenet qđ ſic idẽ tenet Bart. ĩ l.ſi qs ĩ ꝯſcribẽdo,col.ſi. C.de pact.& Soc. in ꝯſ.51.in j.vol.contrariũ tñ tenet idẽ Soc. ĩ ꝯſ.300.col.5.& 6.in 2.vol.vbi adducit bonas rõnes,& ibi videas. Limita tñ hoc primum dictum,qñ articulus iuris eſſet probabilr̃ dubius,quia tunc ęquiparatur dubio facti,& debet compromitti,ita ꝑ plura tenet
30 Iaſ.in l.1.col.pe.ff.de trãſ.† Decimoquarto limita non ꝓcedere in cã dandi tutelã,quia non põt compromitti ſm Bar. & Bald.in l.
31 prætor,ff.de tut.& cura.da.ab his. † Decimoquinto limita,nõ procedere in cauſa appellationis, q a in ea nõ põt peti compromiſſum non petitũ in cauſa principali , ſm Paul.de Caſt.in conſ.320.in prin. in 1.vol.
32 † Decimoſexto limita, nõ ꝓcedere in cauſis mixti imperij,q a de iure nõ cõpromittuntur,non obſtante dicta prag.ſm Bar.in l.nõ diſtinguemus,§.de liberali,ff.de arb.& Bar. in d.l.prętor,ff.de tu.& cur.datis ab his,&c.
33 † Decimoſeptimo limita, nõ ꝓcedere,inter affines coniunctos ꝑ legitimum mr̃imoniũ ſeruus ꝑ ſimplicẽ fornicationẽ, ita tenet Io.
34 An.in c.ſi.de ꝯſang.& affi.† Decimoctauo limita,non procedere, qñ altero iñ ex partibus læderetur ita tenet Paul. de Caſtr. in conſ.320 col.2.verſ item,& ea ratione,&c. in 1.volum. Rob. Mar. V. I. D.

ADDITIO De itellectu Regię prag. (& ſi aliqua partiũ. Aliqua diſcutiẽda ſunt quare illud ꝑ ceteris ſcire oportet, qđ ante prag.ſanctionem,doctores vtriuſq; cẽſuræ varij atq; contrarij fuerunt,in eo qđ ibi cla
35 re deciditur. † Vñ licet an à ſñia inducentis arbitramentum ſiue laudũ ad æquitatẽ poſſit appellari,verum vt ſubſtãtialia ſuperfluis reſecatis tangam, magis cõis æquior,& approbata opinio illa recepta fuit(ꝙ poſſit appellari) ſm Ant. de but.in c. qm̃ vallis 23. diſſ.de iur.iur.quod & voluit Bal.in l.j.col. 2.in ſi.verſ.extra quæritur, C.ne li.ter.pro. & Paul. Caſt.in ꝯſ.254.in princ.& cum hac opin.tranſierunt Raph.Cu.Io.de Imo.ĩ l.j. & ibi Alex.5.col.verſ.deinde no.ff.de l.2.& Alex.in conſ.106.inc. viſo themate antepoſito lib.3.& Phil.Cor.in conſ.188.lib.3. & & Paul.Caſtr. in ꝯſ.122.verſ. circa tertium quæſitum, & alij nõ nulli doctores quos refert Boẽr.in deciſ.384.in 2.parte, & illa potiſſima rõ redditur,qa à commiſſis ad arbitriũ iudcis appellari põt, c.ſuꝑ ijs de acc.ergo,& in iſto caſu,ſicq. vt videre licet illa vigebat opinio(ꝙ appellari poterat à ſñia iudicis cõfirmatis laudũ)cᵘ rei cã moderni regnicolæ in d.prag.&ſi aliqua partiũ dixerũt ꝑ d.prag.corrigi ius cõe , nã de iure cõi rŕe permiſſum reperiř poſſe ab oĩbus ſententijs iudicũ ĩ qbuſuis cauſis appellari,& l.in maioribus, & l.multis de appel.ſed non reperitur ꝓhibitũ ꝙ iſto caſu non poſſit appellari,ergo ſtamus regulæ,& ex hoc correlarie infertur ꝙ ſtricte debet interpretari, & intelligi d.prag. vt in indiuiduo tetigit Alex. in d.ꝯſ.106. (loquẽs de ſtatuto Ferrariæ)qđ eſt
36 magis latum quam d.prag. † Sed vtcunque ſic videamᵘ nunqd d.prag.excludat nullitatem?& in l.ep.de dico ꝙ non, vt in terminis tetigit, & firmatum reliquit Alex. in conſ. 106.in ſi.col.citat Bal. in l.1.verſ.deinde q̃ro,C.de mo.poſ.ſue.appe.& in l.ꝯſentaneũ verſ.quæro nunqd à tali cuictione,C.quo.

&

& qñ iu.& l.i.C.ne l.ter ꝑ. & Io.de Imo. i l.de pupillo,§.opus in fi.ff.de no.ope.nun, idẽ voluit do.Ioã.Bap.Peru.in trac.de arb. in c.11.7.lib. volẽs ꝙ vbicunq; nullitas est euidẽs,&deprehẽdit ex sola inspectione laudi,vel præcedentiũ actoꝝ super qbus fundatur tale laudum, nunq̃ intelligitur exclusa, posito ꝙ statutũ diceret non posse opponi de nullitate per id qđ dixi Io.And. referens disp. Nic. de Matth. in add. Spec. in tit. de sent. §. vt aũt in add. q̃ incipit ad hoc vt ea, vbi dicit ꝙ de tali nullitate dici põt aduers' pceptũ iudicis, posito quod statutum dicat qđ ꝯtra pceptũ iudicis nõ possit dici de nullitate,& ex nõnullis alijs de qbus per eñ, & añ hos in proprijs terminis id pulchre vo-
37 luit Ang.in l.non erit,ff.de iureiu. † vbi inquit quod si stat statutum qđ non possit appellari ab arbitramento siue laudo, sed statim mandeť executioni sine alio,nihilominus non intelligitur qđ non possit dici de nullitate imò qđ plus est ẽt si in spẽ diceret (non posse ẽt de nullitate dici) nõ tñ excluditur nullitas euidẽs, & q̃ non requirit altiorem indaginẽ, & idẽ per eũ ꝯsulẽdo tenuit idem Ang.in conf.193.pro decisione oium quæsitoꝝ, & idẽ reperio firmatũ fore Phil. Franc.in c.dilecto,nu.124 extra de appel.& vbiq; firmant doctor, nemine excepto nec obstat si diceretur qđ ex verbis regiæ prag. (si rectè ppendatur) intellẽ exclusa nullitas (dum ibi dř de laudo lato dolo ex ꝓposito
38 vel re ipsa)& claꝝ præsupponitur. †Sententiam dolo latam esse nullam(licet text.in l. 1.ff.quod quis iur.vt ibi no.Ang.& Alex.videatur innuere contrarium) tñ vtcunque fit
39 sub aliã alia tangendo . † Dico quod licet snia dolo lata sit nulla, nõ tñ id procedit in arbitramento, siue laud. dolo lato quia est ad ... licet exc ptio doli aduersus illud obstet, vt est notabilis, & peregrina gl.in l.venales,C.qñ prou.non est ne.& ibi not.Bal. qđ ibidem summe cõmendat Sal. & voluit Laſ.in trac.de arb.in 5.parte,in 14.q.nu.30 alios doctores referens. Et dato quod prædicta minime procederent(cuius contrariũ expresse patet) tñ adhuc non censetur exclusa nullitas euidens,& quæ ex defectu iurisdictionis prouenirer, ẽt stante statuto quod non possit dici de nullitate,ſm Ang.in d.l. non erit,& Alex.in conf.106.& doct.alios supra allegatos. Petr. Foll. V. I. D.

De dilatione.

1 Dilatio quomodo, & quando detur.
2 Dilatio omnis, est peremptoria,& non datur nisi semel in causa ciuili, nec potest prorogari, sed in causa criminali potest pluribus dari,et nu.4.
3 Dilatio defensoria in criminalibus potest dari etiam post conclusum in causa.
5 Dilationes plures dari possunt,vbi est iustum impedimentum in prima.
6 Dilatio noua datur, quando superuenerunt nouæ probationes, & statur iuramento petentis dilationem, quod sibi de nouo superuenerunt probationes.
7 Dilationes noua dantur,quando causa examinatur in consistorio principis.
8 Litigans quando impeditur facto aduersarij, datur noua dilatio.
9 Dilatio noua datur, quando aliquis additur in libello.
10 Noua dilatio datur, quando noua actio cumulatur.
11 Dilatio noua peti potest,quando in iudicio emergit noua exceptio,vel aliud incidens.
12 Dilatio,qua dari non debet, & datur,vtraque parte præsente,& non contradicente,valet, & de vtriusque voluntate data censetur.
13 Dilatione nulla data, valent probationes receptæ.
14 Dilatio data absenti,non currit, nisi à die quo fuit intimata.
15 Dilatio,qua datur in causis quanta esse debeat.
16 Dilationem legalem potest iudex breuiare, & prorogare.
17 Dilationem breuiorem recipiens, contradicere, & protestari debet,alias sibi præiudicat, sed si protestatur, an possit aliam obtinere.
18 Dilatio probatoria semper est communis vtriusque partis, & est continua, & non vtilis, nisi quando feria absorberent totam, vel maiorem partem.
19 Testes an examinari debeant infra terminum datum ad probandum.
20 Quid si detur ad probandum, & probatum habendum.
21 Quid in causa repulsæ.

1 Tertius actus qui solet in hac tertia parte iudicij emergere, est † dilatio, seu terminus ad probandum. Nam facta litis contestatione, & iuramento de calumnia si altera partium non petit compro-

pmissum, vt supra, iudex pcedit ordine suc cessiuo ad rõnem termini pbatorij, & qm hanc mãm dilationis plene tractat Spec. in tit. de dil per totum, & alij doct. repetentes rub. de dil. ppea contentus ero tangere hic duas tm q. facientes ad mãm practicæ, vt videamus qualiter se habeant iura municipalia huius regni, ad iura cõia i mã dilationis de reliquis vero remitto me ad d. dcta p doc. in locis præallegatis. Et j. q. erit, quot dilationes põt iudex dare in vna causa. Secũda q. erit, quanta debeat esse dilatio, quæ datur in causis, & quot dierũ. Venio ad j. q. super

2 qua dico, quod de iure cõis oĩs dilatio probatoria, est peremptoria, & nõ põt dari nisi semel, & sic vnica tm dilatio dari debet, adeo quod et si nõ apponatur verbũ, peremptorie subintelligit ex iuris dispositione, ita tenet Alex. p illum tex. in l. fi. in 1. no. ff. de ferijs, & ibi cõiter doct. & Bar. in l. mancipiorũ, ff. de opt. leg. & Bar. in l. cessante. C. quo. & qñ iud. & Abb. in c. licet in 4. not. de pb. Fel. in c. pastoralis, col. j de exc. p hoc est tex. & ibi Bar. & doct. in l. 1. C. de dil. & pcedit hoc indistincte in causis pecuniarijs, per d. l. fin. & nulla fit dria inter actorem, & reum, qtm ad vnitatem dilationis. Solum in hoc differũt, qa iudex põt dare longiorem dilationẽ reo, quã actori gl. est singularis in l. sicuti. §. si q̃ratur. ff. si ser. vend. quam gl. ad hoc sequitur Alex. in d. l. fi. col. 1. & ibi et Ias. i 6. col. ver. 5. sed in casus criminalibus dantur duæ dilationes accusatori, & tres reo. vt d. l. fi. q̃ licet loquatur de causis capitalibus tm, tñ de consuetudine extenditur ad oẽs causas criminales, vt dñt ibi Bal. Ang. & Pau. de Ca. & Ias. referendo gl. ibi, q̃ istud tenet, de qua mã, vi

3 de ibi per doct. † Plus dico, quod in criminalibus ad defensionem rei pñt qñcunque et ã post ɔclonem in causa recipi testes, & defensiones ad probandum innocentiam. ita tenet Bar. in l. j. §. fi. ff. de q. & Bar. in l. diui fratres, ff de poe. & Alex. in auth. iubemus circa fi. col. C. de iud. & Bar. in l. 2. §. si publico, col. 4. ff. de adul. & Abb. in c. suborta, col. fi. de re iud. & Paul. de Cast. in ɔs. 325. & Frãc. de Are. in ɔs. 144. vñ puto, q non peccat iudex, si qñcunq; añ sñiam concederet reo in criminalibus dilationẽ ad se defendendum.

4 † Et hoc, qd' dicimus de dilatione peremptoria, & vnica in causis ciuilib', est ɔforme cum dispõne regiæ prag. quæ incipit, post pdictas, quæ licet pcedit vnũ terminũ ad probandũ, & vult, q non possit prorogari siue iusta cã, vel absq; ɔsensu vtriusq; partis, alias iudex progans punit, ad duas vncias. Si ergo non põ progari, multo fortius nõ põt multiplicari qa facilius progat dilatio, cũ sit eadẽ, l. sed si manẽte, ff. de prec. quã noua det. facit qd no. Alex. in l. 4. in prin. ff. de damn.

5 inf. † Hãc rõnem, q vnica tm dilatio dat, limita nõ pcedere, qñ extaret iustũ impedimẽtũ in prima dilatione, nã põt dari secũda, l. oro ne, ff. de ferijs, & qũo hoc pcedat, vide Bar. & Mod. in l. fi. eo. tit. & Bald. in ɔs. 33. in 5.

6 vol. † Secundo limita, nisi elapsa prima dilatione superuenissent ligitanti nouæ pbationes, qa ad illas producendas põt dari noua dilatio, sm Bar. l. admonẽdi, col. 2. ff. de iureiur. & Sal. in l. j. C. de dil. & Ias. i d. l. fi. col. 8. ff. de ferijs, & de hoc statur iuro petentis dilationem. s. quod de nouo superuenerunt sibi pbationes, vt hr in c. pastoralis de exc.

7 † Tertio limita, qñ causa examinat in ɔsistorio Principis, qa iuc pñt dari plures dilationes. l. in offerendis, & ibi Bar. in fi. C. de app.

8 quod declara, vt ibi p eũ. † Quarto limita, qñ is, qui habuit dilationẽ, impediretur facto aduersarij, vt si est datus terminus actori ad probãdum, & reus opponat multas exceptiones, & subterfugia, nam interim nõ currit dilatio actori, sm Alex. in cons. 71. col. 1. in 3. vol. & Ias. plenè in l. si eum, §. qui iniuriarum. col. 3. & 4. ff. si quis cau. Cautela, tñ est, vt actor protestetur, & ita sum soli

9 tus practicare, qñ casus mihi euenit. † Quinto limita, qñ actor adderet aliquid libello, quia ad illud debet noua dilatio dari. ita tenet Ang. in l. 1. §. si qs stipulanti. ff. de verb.

10 oblig. † Et idem qñ noua actio cumulatur, vt no. gl. & Bar. in l. edita. C. de eden. & hr p

11 gl. in c. literæ de dil. † Sexto limita, qñ in iudicio emergit aliqua noua exceptio, vel aliud incidẽs, quia semper peti potest dilatio noua ad probandum, id quod cõsistit in facto super illo emergẽti, vt hr in c. pastoralis de excep. nam ea quæ de nouo emergũt nouo indigẽt auxilio. l. de ætate. §. ex cau-

12 sa. ff. de inter act. † Septimo limita, qñ iudex daret secundam dilationem pñte vtraq; parte, & non contradicente, quia censetur tunc data de voluntate ambarum partium, & valet ita tenet Bal. in d. l. fi. ff. de ferijs. Et ideo semper qñ iudex dat secundam dilationem, vel

vel eã proroga', debet altera pars ꝯtradicere vel ꝓtestari, alias cẽsetur consentire, vt inqt Bar. in l. j. C. rela. quo casu, qñ altera pars ꝯtradicit, nõ valet ipso iure dilatio, & ꝓbõnes infra eã receptæ nihil valẽt, ſm Alex. in d. l. fi. quem cõiter sequunt ibi Alex & Mod. idem tenet Bal. in consil. 33. col. fi. in 5. vol.
13 † sed si ꝓbões recipiunt in iudicio sine dilatione, valẽt, ſm Bar. Bal. Alb. & Mod. in d. l. fi & pſertim Ias. ibi in pen. col. & hr̃ in decis. 55. cõs. Neap. Sic̃ est cautela pro iudice, vt semper in dilationibus faciat scribi in actis, pñtibus ambabus partibus, & non ꝯtra dicentibus, vel nihil dicentibus, qa ex non cõtradictione inducitur consensus in iudicialibus. p ea, quæ dicit Bar. in d. l. 1. C. de re
14 la. † Octauo limita, qñ dilatio est data abñtibus, qa non currit, nisi à die, quo fuerit absenti intimata, & ille dies, quo intimat, non imputatur, ita tenet Bart. Alex. & Mod. in l. Labeo. in fi ff. de iureiur. & Bal. in l. fi ea. col. fi. C. qui accus. non poss. & in l. 1. in fi. C. de
15 tem. app. † Secũdo principaliter quæro, q̃ta debeat esse dilatio, quam iudex concedit ad ꝓbandũ. Dic, ꝙ de iure cõis omnis dilatio est arbitraria iudici, nã habito respectu ad distantiã loci, ad qualitatẽ personaꝝ, & causæ, põ breuiorem, vel longiorẽ dilationẽ concedere. ita tenet Spec. in ti. de cita. §. nũc de tpm. & in fi. & §. fi. in fi. vbi plura allegat, & hr̃ in c. quod ad consultationẽ de re iud. ꝓ
16 hoc est tex. & ibi Bar. in l. j. C. de dila. † imò ẽt dilationẽ legalem põt ex causa iudex breuiare, vel ꝓrogare, vt no. Alex. & doct. in l. 2. ff. de re iud. & Abb. in c. cũ sit. de app. Verũ in causis summarijs debẽt dilationes breuiari, ꝓut est possibile, vt hr̃ in cl. sępe, de verb. sig. Sed hodie in regno est statuta certa dilatio ad ꝓbãdũ ꝑ regiam prag. q̃ incipit, post pdictas, videlicet dieꝝ xv. si ꝑ partes declaratũ fuerit se hr̃e testes, infra xx. milliaria, al's si nihil partes declarẽt de testibus, dilatio est xx. dieꝝ. Et iste est terminus, quem iudices appellant terminum iuri. Et si partes declarauerint se hr̃e testes in remotioribus partibus intra regnũ, iudex post dare longiorem dilationẽ dũmodo non excedat tres mẽses. Sed si testes sunt extra regnũ, iudex ꝓ motu animi sui põt longiorem dilationẽ statuere. Et pdicta dilatio censetur data ipso iure, ẽt sine ministerio iudicis, facta litis cõtestatione. Ita hæc oĩa deciduntur in d. prag. post pdictas, sed dilatio, q̃ datur ad repulsam, est medietas primę dilationis in cã principali pñti, & datur ẽt dilatio ad repulsam repulsæ, & est medietas dilationis datę ad repulsam, vt hr̃ in alia reg. prag. q̃ incipit, cursu dilationũ. Ex causa tñ posset iudex has dilatio-
17 nes breuiare, & ꝓrogare, vt supra dixi. † Sed qñ iudex sine cã daret breuiorẽ dilationem sit cautus litigãs, vt ꝯtradicat, & protestetur, alias si spõte recipit dilationẽ breuiorẽ, censetur iuri suo renũciare, ſm Abb in d. c. qđ ad cõsultationẽ. per illũ tex. in 3. col. in pe. no. de re iud. Et est vtile cõtradicere ad hoc pſertim. quia põt postea petere secundã dilationem, q̃ de iure dari debet sine alia causæ cognitione, qñ prima nõ fuit integra, quia ista secunda non vr̃ noua dilatio, sed potius reintegratio, & suppletio primæ. ita tenet Inno. in c. vltra tertiã, de test. & Bar. in l. 1. in fi. C. de dila. & Ias. in l. fi. col. 9. in prin. ff. de ferijs. Et hãc potes addere ꝓ noua limitatione ad alias fallẽtias, quas posui modo in pcedẽti q. videlicet, ꝙ qñ prima nõ fuit integra, põt peti secunda dilatio, dũmodo sit ꝯtradcm, vt
18 dixi. † Ista aũt dilatio ꝓbatoria, q̃ datur in iudicio, semper est cõis, adeo ꝙ si dat̃ vni parti ꝓdest ẽt, & alij. l. petendæ. C. de rẽp. in int. rest & ibi Bal. & no. Fel. in c. prudentiã, col. 1. de mut. per. & est ritus magnę curię in nu. 210. q̃ incipit, itẽ seruat ipsa curia declarare & c. in fi. itẽ est cõtinua lr̃, qa in ea currunt ẽt dies feriati, ſm Bal. in l. 1. C. de ferijs, & gl. in rub. & l. j. ff. de diuer. & temp. præscrip. & gl. & Bal. in l. fi. ff. de ferijs. Pro hoc est tex. in l. siue pars, in fi. C. de dil. Quod tñ intellige, nisi feriæ absorberẽt totam dilationem, vel maiorem partem, quia tunc ferię non cõputant̃ in dilatione. Vnde si in sabbato palmarũ dareẽ dilatio dieꝝ xv. talis dilatio inciperet post octauã paschæ, quia oẽs illi xv. dies sunt feriati, ſm Bal. in l. si qñ, in 4. q. C. de testib. & Host. in cap. licet causam. de prob. & Lanfr in cap. qm̃ contra. in vers. dilatione,
19 col. 2. de prob. † Vltimo, super hac mã posset dubitari, an infra terminum datũ ad probandum, debent testes omnino examinari. Dic ꝙ iste terminus datur duplici modo. Qñq;. n. datur ad ꝓbandum simpliciter, & qñq; ad probãdum, & ꝓbatum hñdum. Primo casu, qñ datur probandum, sufficit ꝙ testes sint iurati, & citati infra terminũ, nam pñt postea examinari, ẽt lapso termino, &

censemur eorum depositiones factæ infra terminum, quia depositio testis retrotrahitur ad tempus iuramenti, sm Lud. Rom. in cōs. 444. col. 2. & Abb. in c. licet causam, col. 6. de proba. & ita quotidie videmus seruari in practica, & super hoc est ritus magnæ curiæ, in num. 149 qui inquit item, quod in quibuscunque, qui de æquitate concedit, quod testes possint per tres dies post termino iurare, & deinde in antea examinari, & vide aliquid per Bar. in l. mancipiorum ff. de optio. leg. Secūdo casu. s. qn̄ datur terminus ad pbandum, & probatum hn̄dum, & tunc debent testes ēt examinari infra terminum, alias postea non admittuntur. ita plene tenet Abb. in d. c. licet causam, col. 6. & Soc. in ɔs. 47. col 4 in 4. vol. & Bal. in consil. 133. in 5.
10 vol. † Solet ēt elapso termino ad probandum concedi terminus ad examinari faciendum, dūmodo testes sint iurati inf. terminū, alias secus. quo termino elapso vlterius nō admittuntur testes, & de hoc est alius ritus magnæ curiæ, in nu. 166 incipiens, litem si aliqui, &c. & alius ritus in num. 282. incip. item. quod cum datur, &c. & alius ritus in nu. 209. incipiens, item seruat ipsa curia raro, &c & pōt dari dictus terminus, etiam, in die fer. vt dr̄ in d ritu. 282. † Sed in termino dato ad repulsam, fallit primum dictum, quia ēt si detur simpliciter, & non dicatur ad probatum, habendum, debent testes examinari infra terminum. ita de hoc est alius ritus magnæ curiæ, in num. 256. qui incipit, item, q̄ facta, &c. & hoc potest fortificari ex his, quæ d. Abb. in c. licet dilect in fin. de test. ubi d cit, q̄ repulsa est odiosa, & dilatio ad eam debet dari breuis, & cum maxima causæ cognitione. Rob. Mar. V. I. D.

De positione, seu articulorum productione.

1 ☞ *Positio articulus, & capitulum, quid sint, & qualiter inter se differant, num. 2. 3. 6.*
2 *Capitulum, est nomen generale, & potest positionem, & articulum comprehendere.*
3 *Positio, in quo differat à libello.*
4 *Causa ciuilis, in regno ab articulis incipere pōt.*
5 *Iudex in causis summarys vnum, & eundem terminū ad ponendum, & articulandum dare pōt.*
6 *Positionem faciens, censetur fateri, quod ponit. Secus, si interrogat, & num. 12.*
7 *Articulans non censetur fateri, quod narrat in articulis.*
8 *Confessio facta in positionibus, reuocari non potest, nisi de errore doceatur, & quando, & qualiter hoc procedat.*
9 *Positiones faciens, fateri non videtur incipiente negatiua.*
10 *Positiones infra terminum datum ad probandum debent fieri, non autem post.*
11 *Positionibus & articulis post terminum productis, & pars respondere non tenetur.*
12 *Positio obscura siue articulus obscurus, declarari possunt post terminum, vsque ad conclusionem in causa.*
13 *Positione fieri debent positiue, non autem interrogatiue, quæ sit ratio.*
14 *Verbum, credit, est veritatis expressiuum in respondente positionibus.*
15 *Aduocatus nec procurator respondenti positionibus adesse non debet, quando illis respondetur.*
16 *Rusticus & idiota respondent positionibus præsente suo, aduocato, vel procuratore.*
17 *Periurus non est principalis, qui deponit falsum cum iuramento, sed solum Deum habet vltorē.*
18 *Iudex potest imponere pœnam litiganti, vt veritatem dicat, & illam exigere.*
19 *Copia articulorum, parti dari debet, non autem interrogatoriorum, num. 21.*
20 *Articuli præsentari possunt etiam de quo curia non regitur dummodo non sit dies feriatus, & soli magistro actorum sine iudice præsentari possunt.*
22 *Positionibus respondere nolens, an possit petere terminum ad deliberandum.*
23 *Clausula, saluo iure impertinentium, quid operetur.*

Quartus actus, qui successiue emergit, est positio, siue articulorum productio. Et qm̄ hęc m. ā positionum, est plene tacta p Spec. in tit. de positio. ideo nō valde me extendo, sed solum pductione iuuenum, videbimus illos tres terminos qualr̄ differant, videlicet, positio, articulus, & capl̄m. deinde tangā aliquas additiones circa obseruantiā in regno in actu practico.
1 † Sciendum est igitur, q̄ isti tres termini ita dr̄nt. Nam positio generice ita diffinitur, videlicet, positio est breuis narratio factum continens, ad eliciendam veritatem concepta, sm Bald. in l. 2. §. quod obseruari, col 6. C. de iur. cal. & Spe. in tit. de positio. §. 1. sed

magis in specie ita diffinit. Positio, est pars intentionis continens id, super quo quis petit ab aduersario rñderi f'm Bald. in l. gñalr. §. sed iuro. C. de reb. cred. articulus vero est pars intẽtionis continens id, quod quis probare intendit, puta per testes, vel scripturas, vt no. Bal. in d. §. sed iuro. & Spe. in tit. de teste. §. nũc videndum, col. 1. vers. sciẽdum est igitur, & Card. in cl. sæpe. §. & quia in 3. no. & in 1. q. de ver. sig. & no. gl. & doct. plene, incip. pñtium, de test. lib. 6. vnde in effectu positio respicit solam cõfessionem partis, & fit p verbum ponit, & fit ad effectũ vt ponens releuetur ab onere probandi, si pars cõfitetur c. statuimus, de confess. lib. 6. & Spe. in tit. de positio. § 2. articulus vero fit p verbũ, probare intendit, & respicit probationes faciendas p testes, vel scripturas, in casu, quo positiones negantur, vnde ordo est, vt prius fiat positiones, & ad eas producendas detur vnus terminus & postea detur alius terminus ad producendum articulos, f'm Card. in d. cl. & quia, in 6. & 7. q. & Bald. in d. §. qđ obseruari circa fin. & probatur ex his, quæ tradit Spec. in d. §. nunc vidẽdum, col. 1. col ligitur ẽt hæc dña ex verbis Alex. in l. inter stipulantem, in princ. ff. de ver. obl. vbi plus dicit, ꝙ positio põt fieri mere negatiua, & tenetur pars illi rñdere, sed nõ articulus fit negatiue, quia esset in probabilis, nisi coarctaretur loco & tpe, f'm eum.

2 † Capitulum autem, est nomen magis gñale, & põt comprehendere vtrunque. s. positionem, & articulũ vt tenet Bald. in d. §. sed iuro, vbi dicit ꝙ terminus datus ad capitulandũ, censetur datus ad ponendũ & articulandum, sed terminus datus ad ponendum, non censetur datus ad articulandum, nec econtra, & ita vt plurimũ in iure, articuli vocantur capitula, vt dicit text. & Abb. in cap. per tuas, col. fin. de test.

Et hoc est illud vocabulum, quo vtuntur cõiter iudices inquirentes in criminalibus, nam solent reo dare capitula, super quibus formatur inquisitio, nam illa capitula succedunt loco positionum & articulorum, super quibus curia inquirẽs, intendit probare suã intẽtionem contra reum inquisitum, vel per cõfessionem, vel per testes, vt hr̃ in cap. qualiter & qñ. el ij. § debet, de accus. vbi est text. de hoc.

3 † Differt aũt positio à libello, quia libellus habet ɔ̃tiõnem, sed positio non vnde rñdens libello, censetur litem contestari, vt dixi supra in præcedenti parte, in tractatu de litis contestatione, sed rñdens positionibus, non censetur litem cõtestari, f'm Bald. in d. l. ij. §. quod obseruari circa fi. C. de iur. cal. Quod tñ non procederet in causis summarijs, in quibus non requiritur libellus.

4 † sed causa põt incipere à positionib. & articulus, qui succedũt loco libelli, vt tenet Old. in ɔ̃s. 244. in princ. Nam tunc rñsio hrẽt vim litis contest. ex idẽtitate rõnis, l. titio, ff. de verb. obl. l. illud, ff. ad l. Acqui.

5 † Itẽ in causis summarijs iudex põt dare vnum & eundem terminum ad ponendum & articulandũ, vt inquit Card. in d. l. clem. sæpe, § q̃a in octauo no. & vij. q. de ver. sig. Et hoc seruatur cõiter hodie in regno, q̃a vnus terminus datur ad probandum, & inf. illum terminum fiũt positiones & articuli sine distinctione, vt pbat regia pragm. quæ incipit, q̃nta die, &c. vnde inoleuit cõi practica aduocato℞, qui dñt id articulis, item ponit, & probare intẽdit, &c. Nam p hæc verba intentio articulantis est, vt si pars cõfitetur id, qđ est articulatum, tales articuli succedũt loco positionum. Si vero negat, & tũc succedũt loco articulo℞, vt sup ei possunt testes examinari, vt no. Card. in d. §. & q̃a, vt in viij. no. & Spec. i ti. de test. §. nunc videndum. post prin.

6 † Differunt ẽt positiones ab artic. q̃a is qui ponit, censetur fateri illud, qđ ponit, vt not. Alex. in ɔ̃s. 71. col. j. in iij. vol. in tñi, quod non põt talẽ cõfessionem reuocare, nisi doceat de errore, & talis confessio præiudicat sibi, siue positio sit scripta, siue nõ. vt not. Spec. in tit. de positio, §. x. col. j. & ij. vers. quid si actore, & vers. itẽ si ponens.

7 † Sed is qui articulat, non cẽsetur fateri id, qđ dicit in articulis. not. Abb. in c. cũ venerabilis, in fi. de excep. & Io. And. in c. fi. de iureiur. lib. 6. & Ant. de Butr. & doct. in c. fi. de ɔ̃fessio. & Bar. in d. l. 2. §. quod obseruari, & Bald. in l. sicut in fi. C. de rep. hær. & Alex. in ɔ̃s. 70. col. pen. ver. p̃terea, 2. vol.

8 † Illud aũt, quod dixi, cõfessionem in positione reuocari non posse, ad instar confessionis, q̃ inducit p libellum, iuxta l. cum precũ, & ibi Bal. C. de l. cau. intellige pcedere sanè, postq̃ positio fuit in iudicio pñtata, & p iudicem approbata & admissa, nã tunc fit de actis secus si ante. q̃a nondum est facta de actis, nec ɔ̃cludit parti, vñ tunc posset reuocari p ea, q̃ no. Bald. in l. gñalr. § sc. iuro, col. 1. versic. not. super verbo, &c. C. de reb. cred. & not.

in

9 in c.cum contingat.de offi. del. † Limita ēt hoc dictum de ꝯfessione non ꝑcedere, qñ fierer positio ꝑcedente negatura ꝑ modū exceptionis, vt puta, si pars aduersa tale q̄d posuerit, qđ negauit &c. excipiēdo ponit, &c. Nā tunc ponēs non vr̄ fateri, vt est gl. in l. si quidem, in verf. contestatione, C. de exc. & gl. & Bar. in l. non vtiq;, ff. de exc. & And. de Iser. in c. 1. §. insuper, cir. fi. col. de cont. inter do. & fi. de inuest. & Iaf. in l. Iul. col. 8. ff.

10 de cond. ind. † Quando autem fieri & p̄ntari debeat positiones siue articuli, tract. Spe. in ti. de positio. §. 4. Et br̄ dicas, ꝙ debēt fieri infra terminū datum ad probandū, alias elapso termino vlterius ꝑduci non p̄nt. vt tenet Spec. in tit. de dila. §. fi. ver. item quid si datus, & Bal. in l. in cōtractibus, §. illo. C.

11 de nō nu. pec. † Nec tenetur illis post terminum productis pars respondere, ſm Bal. ib. & Bal. in addi. Spec. in tit. de dil. verf. lapso

12 termino, &c. el 2. † Quod tñ intelligas, nisi positio esset obscura siue articulus obscur⁹ quia pōt declarari post terminum vsque ad actionem in causa, ſm Bald. in l. tres denunciationes, in fi. C. quō qñ iud. Et de p̄dictis vide vnum pulchrum conf. Old. in consil.

13 254. † Debent autem fieri positiones positiue, non interrogatiue, alias pars non tenetur illis r̄ndere, ſm Bal. in l. data opera, col. 11. C. qui aecusat. non poss. & Paul. de Cast. & Iaf. in l. iudici, C. de iud. & Gem. in c. 1. col pe. de confes. lib 6. vbi assignatur rō quia is, qui ponit, fatetur, vt supra dixi, non is, qui interrogat, ſm Bart. in d. §. qđ obseruari. Quia .n. ponens vult vt aduersarius r̄ndeat, ad hoc, vt per eius confessionem releuetur ab onere probandi, ita ēt æquum est, vt ipse ponēs per suam confessione releuet aduersarium ab onere probandi ad hoc

14 ne iudicium claudicet. Responsio autem positionibus pōt fieri per verbum, credit, vt dr̄ in d. pragm. 5. die. Quod verbum est, veritatis expressiuū in principali r̄ndente, secundum Bal. in l. 1. in fi C. de fal. cau adiec. lega. & Spec. in tit. de positio. §. 6. verf. hoc tñ de quo vide Gem. in c. 1. col. 3. de cōfes. lib 6. Nam ita præiudicat confessio facta prr verbum, credit, sicut de veritate, vt tenet Petr. Ph. Cor. in conf. 186. col. 1. in 3. vol.

15 † Et debet fieri r̄nsio in secreto, sine præsentia aduocati vel procuratoris, & sine eorum consilio, vt est ritus magnæ curiæ, in num. 273. incipiens, item, quod quando cum

16 que. † Quod tñ singulr̄ limita non procedere in rustico vel idiota, quia qñ examinatur in principalis, potest in suo examine interesse eius aduocatus vel procurator, ad hoc nec propter eius simplicitatem decipiatur in respondendo. ita tenet Host. in c. dilecti. de iud. quem refert & sequitur Soc. in

17 rep. l. 1. col. 4. ff. de vulg. & pup. † Item, si principalis examinatus cum iuramento deponat falsum, non punitur de periurio, sed solum Deum habet, vltorē. ita dicit dictus ritus 273. in isto casu potest verificari dispo

18 sitio, l. 2. C. de reb. cred. † Posset tñ iudex facere præceptum principali volenti se examinare, vt verum dicat sub certa pœna, quo casu auctoritate præcepti posset illum punire, si falsum dicit, ſm Bar. in l. ius alimentoꝝ,

19 ff. vbi pup. edu. debeat. † An aūt debeat dari copia articuloꝝ parti? Dic quod sic, tam de iure cōi, quam per d. l. regiam prag. 5. die, vt no. Abb. in c. per tuas, col. fi. de test. & Bal. in l. 2. C. vt lit. pen. Verum debet prius pars petens copiam, examinari & respondere, & postea hr̄e copiā, ſm Bal. & ibi probatur in

20 d. prag. 5. die, vbi plus dr̄. † quod si is, qui habuit copiam, vult nouos articulos producere, pōt illos præsentare infra tres dies à die accept æ copiæ. item p̄nt præsentari articuli etiam in die quo curia non regitur, dūmodo nō sit dies feriatus, sufficit, ꝙ soli actoꝝ magistro præsentetur sine p̄ntia iudicis, vt est ritus magnæ curiæ, in nu. 203. q incipit,

21 item seruat ipsa curia, quod dato, &c. † Copia aūt interrogatioꝝ nō datur. ſm Abb. in c. per tuas, & Alex. in l. 2. C. de eden. Et hoc

22 ideo, ne instruantur testes ad falsum. † An aūt volens respondere positionibus, possit petere terminum ad deliberandum, vt quia non bene recordatur? Spec. in ti. de positio. §. vi, verf. qđ si interrogatus. tenet, ꝙ sic, qñ vult respondere de veritate. verum quia hodie in regno per d. prag. 5. die est ꝑmissum r̄ndere per verbum, credit, puto, ꝙ non debet dari terminus ad deliberandum, vt d. Spec. ibidem. Et hoc sentit proprie d. prag. dum dicit, ꝙ partes debent r̄ndere vicissim,

23 & sine tp̄is interuallo. † Quid autem operetur illa clausula, quādo iudex admittit articulos, saluo iure impertinentiū, & non admittendorum? Dic ꝙ si futurum apparet. ꝙ non admitti, habentur pro non admissis,

sis,& reijciuntur et depositiones testiũ rece ptæ sup illis.ita tenẽt Io.And.& Io.de Imo. & cõiter doct.in c.cum contingat de off.de leg. Reliqua in hac mã positionum dic, vt p Spec.in d.tit.depositio. & per Bar.Bal.Frã. de Are. & doct.in l.2.§.quod obseruari. C. de iur.cal.& p Bart.Alex.& doc.in l.si duo. §.idem Iulianus,ff.de iureiu. Sequitur quintus actus.s.confessio. Rob. Mar. V. I. D.

De confessione.

1 Confessio, inter genera probationum numeratur.
2 Confessio extraiudicialis parte absente, semiplene probat, sed parte præsente, plene, num. 12.
3 Cõfessio extraiudicialibus in criminalibus facit iudicium ad torturam.
4 Confessio per verba dispositiua vel enunciatiua, non probat nisi iurata.
5 Confessio probata per testes contra instrumentũ in scriptis non nocet.
6 Confessio sine causa non plene probat, nisi fiat ad liberandum.
7 Confessio prælati, non nocet ecclesiæ, nisi aliter veritas probetur.
8 Confessio inter personas prohibitas, est suspecta non probat.
9 Confessio ex causa mutui non probat infra biennium.
10 Confessio facta calore iracundiæ, non nocet, nisi detur perseuerantia.
11 Testi dicenti se falsum testimonium dixisse, non creditur ad instigandum eius depositionem.
13 Confessio parte absente, probata per vnum testem, nullam facit probationem.
14 Confessio probari debet per duos testes, de eadem confessione deponentes.
15 Confessio extraiudicialis geminata, plene pbat.
16 Confessio extraiudicialis parte absente facta ad exonerationem conscientiæ, facit plenam probationem.
17 Confessio extraiudicialis emanãs super eo, quod dependet ex mera voluntate confitentis, valet.
18 Confessio absente parte acceptata per aliquam nomine absentis plene probat.
19 Confessio parte absente facta, valet de iure canonico.
20 Confessio facta in apocha, parte absente, valet.
21 Confessio iudicialis habet vim sententiæ, et superat omne genus probationis infringitq; omnes probationes factas per testes vel instrumenta, in fauorem confitentis, nec reducitur ad concordiam cum dictis testium.
22 Confessio iudicialis, tollit omnem præsumptioni iuris, & de iure.
23 Confessio post conclusionẽ in causa plene probat.
24 Confessio facta in processu inualido, sufficiens est ad condemnandum.
25 Concessio se referens ad instrumentum inualidum an probet.
26 Confessus in ciuili, habetur pro condemnato, secus in criminali.
27 Confessio qualificata an, & quando possit pro parte acceptari, & pro parte repudiari.
28 Debitor, qui non potest probare solutionem mutui in secreto soluti. qualit. respondere debẽt positionibus, in quibus creditor intendit velle mutuum sibi restitui.
29 Confitens occidisse ad sui defensionem eam non probando, non punitur, vt homicidia, sed mitius punitur.
30 Confessio vt iudicialis dicatur, an necessaria coram iudice pro tribunali sedente fieri debeat.
31 Confessio coram arbitrio, vel arbitratore recepta, an dicatur iudicialis vel extraiudicialis, et an coram iudice fidem faciat, & qualiter.
32 Confessio dubia, interpretatur in fauorem confitentis.

1 QVintus actus successiue emergens in hac secunda parte iudicij, est † cõfessio, nam dato termino ad probãdum, & præsentatis articulis siue positionibus, pceditur ad examinationem principalis, qui non solet quandoque confiteri, & sua confessio releuat partem ab onere probandi Et quoniam vario modo producuntur cõfessiones in iudicijs, quia numeratur confessio inter genera probandum, vt not. gl. in l. 1. C. de eden. iõ videamus br aliqua de eius mã. Vnde est sciendum, q confessio alia dr iudicialis, alia extraiudicialis. Cõfessio iudicialis dr quæ fit in iudicio extra iudi-
2 cialis. quæ fit extra iudicium. † Videamus primo extraiudicialẽ q non fit iudicio, nec corã iudice. Et si quæris quem effectum habet, si pducitur in iudicio in vim probationis Dic q in ciuilibus, si fit parte pñte pbata per duos testes, facit plenam probatiõẽ, & præiudicat etiam hæredi confitentis, sm Bal. in l. 1. col fi. vers de vno quæro, &c. C. ex delic. defun. & Soc. in cons. 228. col. 1. in 2. vol. & Ioan. And. in rub. extra de probat.

bat.& Alex.in conf.19.col.1.in 4.vol.Et licet Alex.in cōſ.20.col.1.in 4.vol.teneat, ꝙ vltra pñtiam partis requiratur ēt acceptatio tñ cōiter tenetur contrarium.ſ.ꝙ nō requiritur acceptatio, qa ex quo confeſſio tendit in fauorem pñtis, preſumitur acceptatio ex eius patre.l.qui patitur.ff.mand.& ꝑ ea, quæ plenè tradūt Bar. & mod.in l q̄ dotis.ff.ſol. matr.ita in ſpē renet Alex. ſibi in cōtrarius in l.3. C de rep.her.& ad ꝑdicta eſt tex. in l. Publ § ſi ff.dep Si vero ꝯfeſſio extraiudicialis fiat parte abſñte, tunc ꝓbata per duos teſtes facit ſolam p̄ſumptionem.i.ſemiplenā ꝓbōnem, ſm gl.&Abb.in c.ſi.col.5.de ſucceſ.ab int.& Alex.in ꝯſ.24.col.pen.in princ. in 2.vol.& conſil.36.col.2. in fi.in 5.vol. & hr̄ per Matth.de Affl.in dec.12.337. & 385. conſil.Neap.& Alex.in conſ.152.col.fi. in 5.vol.& Pet.Phil.Cor.in ꝯſ.113.in litera s,
3 in 1.vol. †Sed in criminalibus talis cōfeſſio extraiudicialis facit indicium ad torturam, ſm gl.& Bar.in l.c.5.ff.de adul.& Lud.R.in conſ.177.col.2.& Bar.in l.qm̄.ff.de his, qui no.inf.& Bal.in l.ictus fuſtium,eo.tit.& Alex.in l.magiſtratibus.ff.de iur.om.iud. Quod tñ limita, multis modis, quos plenè tradit Fel in c.olim de reſcr.& in c.at ſi clerici,col. 6.de iud.vbi cumulat multos caſus,in qbus cōfeſſio extra iudiciū plene ꝓbat in crimi nal:b. Et illud ꝙ dixi in criminalibus, intellige, ſiue parte pñte, ſiue abſente, vt d.l.c.5. & tenet Pet.Phil.Cor.in conſ.260. in litera d,
4 in 3.vol. † Super prædictis ergo firmo duas ꝯ:lōnes. Prima eſt, ꝙ confeſſio extraiudicialis parte pñte, plene probat, vt ſupra, quā limita ꝑcedere, qñ fit per verba diſpoſitiua ſecus, ſi per verba enūciatiua, quia tunc non probat ꝑ tex.in c.fin.& ibi Abb. & doct. de ſucceſ ab inteſt. & hr̄ in dec. 105.cōſ.Neap. niſi eſſet confeſſio iurata, vt eſt alia deciſio.
5 164.conſ.Neap. †Secundo limita, qñ teſtes producerentur ad ꝓbandam confeſſionem contra inſtrm̄ celebratum in ſcriptis continens debitum, quia tunc non omnis ꝓbatio confeſſionis parte pñte, facit plenam ꝓbōnem, ſed eſt neceſſe, ꝙ probetur ꝑ quinque teſtes rogatos iuxta formā l.teſtium. C. de teſt. cum auth.ibi poſita, & eſt gl.in c.teſtes in gl.magna in fi 3.q.7.& hr̄ in d.deciſ.105.
6 conſil.Neap.in fi.†Tertio limita, qñ confeſſio fuit facta cum cauſa, puta confiteor me debere ex cauſa mutui, alias non nocet, licet probetur gl.eſt in d.c.teſtes in gl. magna, circa fi.3.q.9.& eſt text. & ibi Alex.in l.cum de indebito.§.fi.ff.de ꝓb.intellige tñ, ꝙ nō ſo cet quo ad plenam ꝓbōnem, ſed facit ſemiplenam, & cauſa debēt tunc ſaltem allegari ꝑ eum qui innititur cōfeſſioni, ſm Alex. in conſ.4.col.pen.& conſ 83.col.fin. in 1.vol. & Spec.in tit.de confeſſ § nunc videndum, col.3.verſ.ſed quæ eſt ratio, & verſic.ſeq. & Io.de Imol.in c.ſi caut. de fide inſtr. vbi vide plenè ꝑ Fel. item intellige, qñ confeſſio fieret ad obligandum, ſecus ſi ad deliberandum, vt ſi dico cōfiteor te mihi non teneri, quia plene ꝓbat liberationem, tex.eſt, & ibi cōiter doct. maxime Iaſ.in l.tale pactum in
7 prin.ff.de pactis. †Quarto limita, in confeſſione prælati, quæ non præiudicat eccleſiæ, niſi aliter ꝓbetur veritas, vt hr̄ in deciſ.168. conſil.Neap.de qua ma̅, vide plenè ꝑ Fely.
8 in c.edoceri de reſc.†Quinto limita, qñ talis confeſſio fieret inter ꝑſonas prohibitas, & ſuſpectas, qa non probat. vnde non creditur prælato dicenti ſe donare ſeruitoribus ꝑꝑ merita, & ſeruitia, q̄ ab eis recepit, niſi aliter ꝓbentur, vt no.Io.And.in addit.Spec.in tit. de reb.eccl.non alie.ſuper rub & Bal.in l.iubemus, col.3.ver.deinde vide, &c. C. de ſacroſ.eccl. Et ſilr̄, qñ maritus donaret vxori, vel pater filio, ꝑꝑ merita, & idem in ſimilibus caſibus, q̄ ſunt in iure innumerabiles, de quibus hr̄ per Bar.& doct. in l.poſt contractum.ff.de don.& in l.per diuerſas. C.mād. & in l.ſi donatione. C.de coll.& in l.1.§.nec caſtrenſe.ff.bon.& Ang.in conſ.5.col.fin. & plene Matt.de Affl.in conſt.diuę memorię, col.25. pro hoc eſt text. in l.qui teſtm̄ ff.de
9 prob.† Sexto limita, in confeſſione ex cauſa mutui, qa non probat infra biennīū, niſi aliter ꝓbetur vera numeratio in 10 o tit.C. de nō num.pec. ꝙ inſt. de lite.oblig. per to-
10 tum.† Septimo limita, niſi cōfeſſio eſſet facta calore iracundiæ, qa non nocet, niſi deī ꝑſeuerantia gl.eſt in verſ.admonita in fi. &
11 ibi Abb.in c.ex lr̄is de diuor.†Octauo limita, non ꝑcedere in diſpōne teſtis, dicētis extra iudiciū eſt falſum depoſuiſſe in iudicio, quia nō ꝑ hoc tollitur eius depoſitio, & idē in iudice dicente ſe venalem ſniam tuliſſe, & ſubductū, ſm Ang.in conſ.308. verſ. deſcen
12 do ad tertium eorum. † Secunda concluſio eſt, ꝙ confeſſio facta parte abſente, probat tantum ſemiplene, quod intellige, ēt ſi fiat

ad l.berandum,ſm Paul.de Caſt.in conſ.79.
13 in 2.vol.† Limita primo,dũmodo talis con
feſſio probetur ad minus p duos teſtes,nã ſi
probatur p duos teſtes,nam ſi probatur per
vnum teſtem,nullam facit ꝓbationem, nec
plenã nec ſemiplenam, nec ẽt iudicium ſm
Alex.in conſil.132.col pen.verſ.non obſtat
14 ẽt,&c.in v.vol. † Secundo limita, dũmodo
duo teſtes deponant indiuiduo de eadẽ con
feſſione,ſecus ſi vnus teſtis dicit de vna ꝯfeſ-
ſione facta vno die , & alius de alia, qa ẽt ſi
mile eſſent teſtes non probant,ẽt ſemiplene
ex quo ſunt ſingularis,& non iunguntur,ſm
Alex.in conſ.36.col.2.& conſ.39. in 5.vol.
15 † Tertio limita,niſi iſta ꝯfeſſio extraiudicia-
lis eſſet geminata,qa tunc æquiparatur iudi
ciali cõfeſſioni,vt plene ꝓbat, ſm Bart.in l.
cum ſcimus.C.de agri.& cẽſ.lib.11.& Lud.
Rom.in ꝯſ.190 col.2.& Paul.de Caſtr.in l.
Publ.§.fi.ff.dep.& Iaſ.in §.in perſonã,col.9.
inſt.de act.vbi plura cumulat de mã gemina
tionis,& Fel.in c.olim.de reſcr.& in c.ſi cau
tio.de fi.inſtr.& ibi ẽt Abb.in fi. & hr in dec.
16 336.conſil.Neap. † Quarto limita,qñ talis
cõfeſſio fieret ad exonerationem ꝯſciæ, vt ſi
quis parte abſente bonã fidem agnoſcẽs , &
pro ſuæ ꝯſciæ ex oneratione , fatetur ſe ex-
torſiſſe vſuras,vel hr̃e tale depoſitum,vel ſi-
mile,nam iſta ꝯfeſſio plenè probat, ſm Bal.
in l.gñalr in 10.q.C.de nõ num.pec. & Pet.
Phil.Corn.in conſ.211.col.2.in 3.vol.& hr
in deciſ.164.in fi.conſ.Neap. Pro hoc ſolet
17 allegari gl.in c.quoties cordis 1.q.7.† Quin
to limita,qñ confeſſio emanat ſuper eo qđ
depẽdet ex mera volũtate confitentis, vt eſt
aditio hæreditatis, vel ratihabitio , vel aliud
ſiĩe,quia tunc plene probat,ẽt abſente parte
ſm Bar.in l.certum.§.ſiqs abſente.ff.de cõ-
feſ. Pro hoc eſt gl. in l.Pomp. la 1.ff.de neg.
18 geſt.& Bal.in d.l.gñalr in 11.q. † Sexto limi
ta,niſi talis ꝯfeſſio eſſet acceptata p aliquem
nomine abſentis,qa plene probat,vt no.gl.
& Paul.de Caſtr.in l.tale pactũ in prin.ff.de
pact.pro hoc eſt gl.in verſ.legatũ,& ibi per
19 doct.in l.hmõi in princ.ff.de leg. † Septimo
limita,non ꝓcedere,de æquitate canonica ,
ſm quam plenè probat talis confeſſio parte
abñ̃te ita tenet Franc.de Aret.in conſ.60.&
conſ.64.col.2.&preſertim,qñ extaret iuſm,
& not.Pet.Phil.Corn.in conſ.113.col.3.in
1.vol.& hr in d.deciſ.164.conſ.Neap. in fi.
de qua mã vide Mod.maxime Iaſ. i d.l.tale
pactũ in prin.ff.de pa.& Mod. in d.c.ſi cau
q̃a multi in hoc tenent cõtrarium , non fa-
cientes dñiam inter ius canonicũ , & ciuile ,
20 q m̃ ad hoc . † Octauo limita,niſi cõfeſſio
eſſet facta in apocha,parte abſente,quia qñ-
cunq; illa apocha peruenit ad creditorẽ, ple
ne probat illa cõfeſſio legitime ꝓbata , ſm
Bal.in conſ.380.in 5.vol.de quo vide in d.l.
tale pactum in princ. plures alias limitatio-
nes,& dicta ad hanc mãm confeſſionis ex-
traiudicialis,vide p Fel.in d.c.ſi caut.de fide
21 inſtrõꝝ,& in d.c.olim de reſcr. † Venio nũc
ad ſm membrum principale,videlicet de cõ
feſſione iudiciali.i.quæ fit in iudicio,quę eſt
tãtæ efficaciæ,ꝙ habet vim ſentẽtiæ,& rei iu
dicatæ in ciuilibus, adeo ꝙ non expectat a-
liud,niſi pceptum de ſoluendo.l.vnica.C.de
cõfeſ.nam nulla eſt maior probatio , quam
ꝓprij oris confeſſio, & dr̃ pleniſſima ꝓbõ ,
vt not.Pet.Phil.Cor.in cõſ.261.col 2.in 4.
vol.Item facit in rem notoriam,vt dicit idẽ
Pet.Phil.Corn.in conſ.44.col.1.&4.vol.&
in conſ.224.in litera e,in eod.vol. vbi dicit,
ꝙ ſuperat oẽ genus ꝓbationis,in tm̃,ꝙ cõ-
feſſio infrigit oẽs ꝓbationes factas p teſtes,
vel inſtra in fauorem confitentis contrariũ,
& nunꝗ reducuntur ad cõcordiam teſtium
dicta , cum cõfeſſione producentis ita pul-
22 chre tenet Lud.Ro.in conſ.391.in fi. † Itẽ,
confeſſio tollit pſumptionem,iuris,& de iu
re licet alia probatio nõ admittatur, vt not.
gl.Bar.Bal.& doct.in auth.ſed iam neceſſe .
C.de don.ante nup.& Pet.Phil.Corn. in ꝯſ.
39.col.fi.in litera g,in 3.vol.& conſ.225. in
litera c,in 4.vol.&Alex.in l.non eſt veriſiſe.
ff.ꝙ metus cauſa,& ibi ẽt Bar. & Fel.in c.4.
23 col.2.de ptæſcr. † Item licet poſt cõcluſum
cauſa,non admittatur alia probatio , tñ ad-
mittitur probatio per cõfeſſionem,ſm Bal.
in rubr. C. de prob.col.4. verſic. ego aliter
probo , &c. quod tamen intelligit ibi Paul.
de Caſtr. quando confeſſio ſponte fieret nõ
ꝙ inuitos poſſit quis compelli ad confiten
dum,& Ant.de Butr.in cap. licet cauſam de
prob.vbi idem dicit poſt terminum ad pro-
bandum,& probatorum habendum, prout eſt
gl.in c.1.de confeſ.lib.6. Idem poſt publica
tionem proceſſus, ſm Card.in Clem.1.93.
quæſt. de cauſa,poſſ. & proprie, & Bald. in
authent. ſed nouo iure . C. ſi certum petat.
24 † Item,eſt tantę potentiæ iſta cõfeſſio iudi-
cialis, quo etiam ſi fiat in proceſſu inualido
poteſt

poteſt ex ea ferri ſnia, non obſtante inepto proceſſus, ſm Bart. in l. ſi cōfeſſus, ff. de cuſt. reo. & dic, vt ibi per eū, & Flor. in l. proinde, §. notandum, ff. ad l. Aqu. & Alex. in conſ. 34. col. 2. in 3. vol. & Bal. in l. ictus fuſtium, ff. de his qui not. infam. & hr in deciſ. 374.
25 circa fi. ꝯſ. Neap. † Quid aūt ſi confeſſio ſe referat ad inſtrm inualidum, an probet? vide
26 Lud. Ro. in ꝯſ. 294. † Item in ciuili confeſſus hr pro condemnato, vnde non requiritur alia ſnia, vt ſupra dixi, per l. 1. C. de confeſ. ſed in criminali, eſt ſecus, quia non hr pro condemnato, vñ requiritur ſententia, vt d. l. ſi confeſſus, & ibi Bart. ff. de cuſt. reo. & no. Petr. Phil. Cor. in conſ. 55. col. 2. in 4.
27 vol. & in conſ. 260. in littera d, in 4. vol. † Super hac mā confeſſionis, eſt ſciendum, qđ quandoq; fit ſimplr, & qñque qualificate. ſimplr fit confeſſio, qñ reus cōfitetur debitum, vel crimen pure ac ſine aliqua qualitate, tūc nā eſt fundata intentio actoris, vt dixi, ſed qñ adijcitur aliqua qualitas tunc dr qualificata & tunc ſtat dubiū, an poſſit acceptari ꝑ parte, & pro parte repudiari. Super qua ꝗſtone adhibetur talis diſtinctio, videlicet, aut contra qualitatem annexam confeſſioni, eſt aliqua præſumptio iuris, & tunc poteſt acceptari pro parte, vt ſi reus cōfitetur ſe occidiſſe ad ſui defenſionem, dixiſſe verba opprobrioſa, non aīo iniurandi, nā ſtatur ſuæ cōfeſſioni contra ſe, & nō creditur ſibi quo ad illam qualitatem niſi illa qualitas probetur, & eſt rō, quia contra illam qualitatē vrget pſumpto iuris, q̄ eſt, vt quilibet occidens vel dicens verba iniurioſa, cēſeatur hrē animum offendendi, niſi contrariū probetur, l. 1. C. de ſicc. & l. ſi non conuicij C. de iniu. & tunc fit dſtō, an ſit vnum capitulū in confeſſione, vel plura. Ita hæc omnia declarat Abb. in c. bonæ, el 2. pen. col. de poſt. prtel. & Pet. Phil. Cor. in ꝯſ. 94. col. 2. & 3. maxime in lra 1, in 3. vol. At contra illam qualitatem nulla eſt præſumptio iuris, & tunc aut confeſſio qualificata continet vnum capitulū, & debet tota acceptari, vel tota repudiari, & non pōt diuidi, vt ſi reus confitetur ſe ꝓmiſiſſe ſub ꝯdōnes, vel ſi dicat, verū eſt ꝙ recepi à te centum, q̄ mihi debebas ex cauſa mutui, iſtud eſt vnicū capitulum, & ꝯfeſſio in iſto caſu non ꝑiudicat ꝯfitenti, ſm Abb. in d. c. bonæ, col pen. & Bart. in l. Aurel. §. idem quæſijt. ff. de liber. leg. Aut cōtinet plura capitula, vt ſi dicit, verū eſt, ꝙ mutuaſti mihi centum, ſed feciſti mihi pactum, de nō petendo, & tūc pōt acceptari ꝑ pte, & tenetur reus ꝓbare pactū de non petendo, alias condemnatur ſm Abb. in d. c. bonæ, & Bar. in d. §. idem quæſijt. & pdictis adde And. de Iſer. in ꝯſt. terminum vitæ in fi. & in c. 1. §. ſi vero violator, col. 2. verſ. ꝓbare de pace te.
28 † Vnde ſuper hoc nota bonam cautelā, qñ creditor mutuauit tibi pecuniā quam tu in ſecreto reſtituiſti, nam ſi facit poſitionem ꝙ mutuauit, & tu tñdens verum eſſe, ſed ſibi reſtituiſti, quā reſtitutionem ꝓbare nō pōt certe iudex te condemnaret. Vñ cautela eſt, quod tñdeas. nihil mutuaſſi, pp qđ ſim tibi obligatus, & ſic non eris periurus, nec incides in laqueum, quia ſolutio nec debiti fuit ſublata obligatio, ita no. tenet Frā. de Aret.
29 in l. 1. col. 2. in fi. ff. ſi cer. pet. † Vnum tñ tene mēti, pro declaratione coꝝ, quæ ſupra dixi, nam licet, is qui cōfitetur occidiſſe ad ſui defenſionem, veniat condemnādus, niſi probet defenſionem, vt ſupra dixi tñ ex tali cōfeſſione non poteſt condemnari, vt homicida ad pœnā mortis naturalis, ſed mitius, puta pœne relegationis, & hoc pp illam qualitatem ita tenet Abb. in c. auditis col. pen. ibi etiam Fel. de reſcr. & Alex. in l. non ſolū, §. ſciendum in lect. ff. de op. no. nun. & Soc. in rep. l. primæ, ff. de vul. & pupil. in 11. col. qđ nota ꝑ limitatione ꝯſt. terminum vitæ quę
30 vult vt occidens dubitatur. † Sed poſſet dubitari, qūo cognoſcitur cōfeſſio iudicialis, an ſit neceſſe, quod fiat corā iudice, ꝑ tribunali ſedente, magis cōis opin. ꝑ ſic, in cauſis requirentibus plenam cauſæ cognitionem, vt no. Ioan. And. in add. Spec. in tit. de poſitio. §. 2. & Abb. in c. at ſi clerici col. 2. & ibi etiā Felyn. de iud. & Abb. in c. ſi. de cōfeſ. & gl. & Bar. in l. cū ſcimus, C. de agr. & cen. lib. 11. vbi dr, ꝙ ſi fieret coram notario, non diceretur cōfeſſio iudicialis, de quo dicto vide gl. & Bal. in l. iubemus, & in l. interrogatā, C. de lib. cau. & Fel. in c. qm cōtra falſam, col. 25. de ꝓb. & Cald. in conſ. 2. in tit. de offic. ord. & Bart. in l. 4. §. hoc aūt in 6. & 7. oppo. ff. de damn. infect. & Alex. in l. ſi cōfeſſus, ff. de cuſt. reo. & habetur in deciſ. 245. conſ. Neap. in 3. col. vbi dicitur, ꝙ notarius, non poteſt recipere confeſſionem, niſi præſente iudice, vel committente: alias confeſſio nō
31 præiudicat. † Quid autem, ſi confeſſio fiat

coram arbitro, an dicatur iudicialis vel extra iudicialis, dic q in arbitratore nō est dubiū,& oēs tenēt cōiter,q sic extraiudicialis, ſm Alex.in conſ.13.col.3.&conſ.96.col.4. verſ. ſi ergo,&c.in 1.vol. & Lud.Ro. in ꝯſ. 346.col.2.& hr̄ in dec.178.ꝯſ.Neap.in 6.dubio.ſed in arbitro,eſt varietas inter doct.nā Io.de Imo.in c.pñi,de teſtibus tenet q valet vt iudicialis, ſed Cyn.in l.1. C. de confeſſ.tenet q valet, vt extraiudicialis, & illud quod dr̄ in l.pen.in fi.C.de arb.q confeſſio recepta coram arbitro, facit fidem coram iudice,intelligitur ſm eum,vt confeſſio extraiudicialis, vt dr̄ in d.deciſ.178.in 7.dubio,& vr̄ eſſe de mente Bal.in l.pen.in fi.licet loquatur ſolū,quo ad vnum effectum.ſ. infamiæ,ſed Bar.in l.1.in fi.de ꝯfeſſ.tenet,q valet vt iudicialis,& hanc opin.Bar.puto veriorē in caſu,in quo ponimus arbitrū proceſſiſſe iuris ordine ſeruato ad inſtar iudicis & ita ꝯfeſſionē recepiſſe, cū arbitraria ſint redacta ad inſtar iudicioꝝ,l.1. & ibi Bar.ff. de arb.de qua mā, vide Alex.in ꝯſ.19.col.3.

32 in 4.vol.& Fel.in d.c.pñtia. †Vltimo ſuper hac mā eſt ſciendū,q confeſſio dubio ſemper interpretatur in fauorem cōfitentis ita tenet Ph.Dec. in conſ.189.col.7.in fi.quod nota,quia in alijs actibus,& probationibus dicimus cōtrarium .ſ. quod probatio dubia interpretatur ꝯtra producentem c. in pñtia, de ꝓb.& hr̄ in l.veteribus, ff.de pact.tñ recte intuendo idem dicimus in confeſſione, quia confeſſio producitur ꝑ partem aduerſam in ſui fauorem, vñ interpretatur ꝯtra eā,ex quo interpretatur in fauorem confitētis.ſ.aduerſarij. Reliqua de mā confeſſionis,dic vt per Spec.in tit.de confeſ.per totū & per Lanf. in c. quoniam contra in verſ. confeſſionis,de prob.& Bar.Bal. & doct.in l.vnica, C.de confeſ.& Can.in c.fi.& per totum, eod.tit. Rob. Mar. V. I. D.

De teſtium productione.

1 ☙ *Teſtium examinationes, quo ordine fiant, & quid ſeruetur in regno.*

2 *Teſtium depoſitio non valet, parte non citata, nec præſente iuramento.*

3 *Teſtium rubrica,quid continere debeat.*

4 *Teſtes examinari poſſunt die feriata dummodo iurent in die iuridica. & num. 7.*

5 *Teſtes vltra ſeptem examinari non poſſunt ſuper vnoquoque articulo.*

6 *Teſtes in loco iudicij examinari debent: niſi ſint perſonæ egregiæ,mulieres,infirmi, vel alio modo impediti.*

8 *Teſtes citati infra terminum,iurare poſſunt infra tres dies poſt terminum.*

9 *Teſtis deponens ſine bona cauſa ſcientiæ, ſi fuit interrogatus, non probat.*

10 *Ratio teſtis ſaluat, & deſtruit eius dictum.*

11 *Ratio teſtis à dicto diuerſa eſſe debet, alias non probat.*

12 *Teſtis non aſſignans cauſam ſcientiæ,ēt non interrogatus, in cauſis criminalibus non probat.*

13 *Teſtis etiam non interrogatur cauſam ſcientiæ reddere debet in his,quæ iudicio intellectus percipiuntur,alias non probat.*

14 *Iuramentum ſuppletorium non defertur ex vno teſte non ſignante cauſam ſcientiæ,licet non ſit interrogatur.*

15 *Teſtis aſſignans cauſam remotam à ſenſu proprio, non probat.*

16 *Teſtis de credulitate, probat cōtra producentem.*

17 *Teſtis depoſitio per verbum,videtur, non valet.*

18 *Teſtis de auditu, non probat, niſi in factis antiquis.*

19 *Teſtis depoſitio non iurata, non probat.*

20 *Teſtis iurare debet dicere veritatem pro vtraque parte.*

21 *Teſtis deponens falſum,non iuratus, punitur extraordinaria pœna.*

22 *Teſtes produci poſſunt vſque ad publicationem in cauſa, & non vltra,niſi ſuper nouis articulis dependentibus à veteribus.*

23 *Liber mercatoris an probet, & num 24.25 26. 27.28.29.*

24 *Liber mercatoris, in quo ſcriptum eſt qualiter eſt debitor pro reſtorationum, an probet.*

30 *Liber pro ſcribente in ſui fauorem, an probet, & num. 31. 32. 33. 34.*

35 *Liber mercatoris de publico pro tertio contra tertium, an probet.*

36 *Liber gabellariorum, an probet.*

37 *Liber mercatoris,an de conſuetudine plene probet.*

38 *Liber ſuſpectus, vel reprobatus in vno probet in alijs.*

39 *Liber an edendus ſit parti petenti.*

40 *Et an debeat ædi totus liber.*

41 *Aedi an debeat tagliola, ſeu tacca.*

42 *Aedi an debeat liber factoris.*

43 *Et quid de libro gabellarij.*

44 *Liber ſpeciariorum continens quod facto calculo*

tulo talis est debitor, an probet.

45 *Rationales, an debeant iurare.*

46 *Litera cambij, an probent.*

47 *Litera cambij dispositiua, an possint reuocari.*

48 *Litera cambij si sunt deperdita, an possit repeti depositum.*

49 *Delegatio, quando lib. ret debitorem.*

50 *Litera cambij antequam praesentetur, si decoxit banchum cui dirigebatur, cuius est periculum.*

51 *Banchum si decoxit quod fecit literas. propter quod Banchum cui dirigebantur non vult soluere, an cogatur.*

52 *Mercator qui habuit literas cambij pro badua, an possit petere pro Roma.*

53 *Litera cambij, an probent numerationem.*

54 *Campsor recipiendo literas viciatas, & soluendo, an liberetur.*

55 *Litera credentiae, an probent.*

56 *Litera missiua, an probent.*

57 *Litera missiua an obligent eum, ad quem mittuntur.*

58 *Statuto stante quod debitum non possit probari nisi per instrumentum an inter mercatores seruetur.*

59 *Confessio facta absente patre, an probet.*

60 *Confessio in parte, an possit acceptari, & in parte negari.*

61 *Mercator, an teneatur edere cartulam continentem solutionem, vel similia.*

62 *Balla lana signata signo meo, an praesumantur mea.*

63 *Balla lana si reperiantur signata communi signo, an praesumantur communes.*

64 *Editio librorum existentium Roma, quibus expensis fieri debeat.*

65 *Mercator qualiter probet se disrobatum.*

66 *Promittens titio centum, qua sempronius ei debet, quid probabit.*

67 *Apoca mercatoris sigillata tantum, an probet.*

68 *Promittens centum soluere infra mensem, & si non soluantur promittit centum, & decem an valeat promisso illa.*

69 *Interesse qualiter probetur.*

70 *Et quando licite petatur.*

71 *Excapitum, vel delucrum qualiter probetur.*

72 *Probationes non concludentes inter mercatores, an probent.*

73 *Iurare, an cogatur reus vel iuramentum deferre, & num. 74. 75.*

76 *Merces empta de pecunia communi, an praesumantur communes.*

77 *Emptio mercium probatur per famam.*

78 *Societas probatur per intitulationem librorum.*

79 *Societas non probatur ex eo quod negociatio geratur per aliquos alternis vicibus.*

80 *Mercator si confitetur se debitorem titio in centum plus, & minus, quod importent illa verba.*

81 *Valor frumenti, qualiter probabitur.*

82 *Publicatio, an sit necessaria in foro mercatorum.*

83 *Terminus ad allegandum in iure, an detur.*

84 *Repulsa an detur in foro mercatorum.*

85 *Sortis iudicium quale sit.*

86 *Sententia per sortes, an valeat, & an possit ab ea appellari, & num. 87.*

88 *Sententia expertorum in arte, an transeat in rem iudicatam.*

89 *Appellatur à sententia collegij ad superiorem.*

90 *Executio sententiae per appellationem, an retardetur.*

91 *Executio sententiae lata contra principalem, an contra fideiussorem exequatur.*

Sextus actus, qui emergit in iudicio successiue, est testium, productio nã dato termino ad probandum, & praesentatis articulis, siue positionibus, & habita responsione partis, quae negauit positionis, necesse est, probare id, qꝫ in articulis continetur. Et quia potissimus probandi modus est per testes, ideo solent produci. Quae materia testium est totius ventilata per quam plures tractatus scribentium, maxime per Bar. in suo tract. testium, per Alb. de mandectis per Tindarum in suo trac. per Spec. in tit. de teste. per Lanf. in c. qm̃ contra. in vers. testiũ, de prob. & per quam plures alios Mod. maxime per Card. extra de testi. per totum ideo superuacuum mihi visum fuit hanc materiam plenè hic cumulare cũ sit ita ampla mã quae sola de per se requireret vnum magnum tract. Solum igr̃ pro introductione iuuenũ in actu, practico succinctè attingã tres qõnes, & de reliquis remitto me ad dictos tract. Prima igitur q. erit, quo ordine sint testes producendi vel examinandi. Secunda q. erit, qualr̃ debent testes deponere ad hoc, vt ꝓbent. Tertia, vsque ad quod tp̃s põt testes produci. 1 Reuertor ad primam, & dico qꝫ talis ordo seruandus est videlicet, qa dato termino ad ꝓbandum, pars quae facit articulos, facit citari testes, vt veniant prima de iuridica corã iudice ad iurandũ, & deponendũ testimonium veritatis super articulis põtatis, vel põtandus, nec non facit

cit citari aduersariũ, vt in eodẽ die comparẽat visurus testium iura. Et ista citatio testium requiritur, ad hoc, vt appareat, q̃ non sponte se ingerunt, sed rogati, qa alias si vltro se ingererent essent suspecti de falso, ſm Bar. in l. post legatũ §. his vero. ff. de his q. bus, vt indig. & Alex. in ꝯſ 68. col. 2. & 6. in 2. vol. Acquirit ẽt citatio partis, ad videndum iurare testes, qa tota substantia depositiones testium consistit in iuro. l. iusiurandi
2 C. de test. † adeo q̃ si pars nõ esset citata, nec aliter pñs iuro, nihil valet eoꝝ depositio. c. 2. & ibi Abb. de testib. & l. si qñ, & ibi Bal.
3 C. de testi. † Et ꝑ hoc habemus ritũ magnę curiæ, quæ incipit, item si in rub. &c. quo cauetur, q̃ actor magister in rubrica testium debet scribere, qualiter fuerunt examinati pte pñte, & vidente eoꝝ iura, vel absente p contumaciã alias depositiones non ꝓbant. Et facta dicta citatione in prima die iuridica, daĩ iurm de veritate dicenda testibus cõ patentibus pte citata pñte, vel in eius cõtu
4 maciam. Si vero † testes nõ comparent, accusaĩ eoꝝ contumacia, & interponĩ decretum, fore ꝓcedendum ad eoꝝ examinatiõ nem contumacia non obstante, & ex tũc in antea pñt examinari qñcunque ẽt parte absente, & in die feriata ad honorem Dei, vt no. gl. in cl. 1. de off del. & dicam infra, & ẽt post terminum ꝓbatorium, qa eoꝝ depositio refertur ad ips iurĩ, vt tenet Lud. Ro. in consil. 243. col. 2. & Abb. in c. licet causam col. 6. de ꝓb. & dixi supra in vers. dilat. circa fi. n. & prædicta tenet Bar. in repet. l. 2. col.
5 6. ff. si quis in ius voc. non ier. † Est tñ statutum in regno circa refrenationem testium, quia non est indistincte ꝓmissum tot testes examinari, quotcũque quis producere vult, nam non potest qs examinare vltra septem testes, sup vnoquoque articulo, nisi aliter videaĩ æquum iudici, vel nisi essemus in factis antiquis, quia tunc est ꝓmissum vsq; ad decem ꝑ quolibet articulo, vt est regia prag. q̃
6 incipit, statuimus. † Debent aũt dicti testes ꝓducti, examinari loco iudicij, & non extra nisi essent mulieres vel ꝑsonæ egregiæ, vel infirmi, vel alio modo impediti venire ad curiam. tũc. n. ꝓmissum est illos examinare ĩ loco honesto extra locũ iudicij, vt est ritus magnę curię, ĩ nu. 32. incipiẽs, itẽ q̃ nõ audeãt, &c. & tũc pars citari debet ad vidẽdũ iura testium in illo loco, vbi sunt examinan

di, vt est tex. cũ gl. in c. 2. de iud. lib. 6. & Alex. i l. ad egregijs. ff. de iureiu. q̃ nota ꝯtra istos notarios actoꝝ, q quotidie vadũt examinã do testes p plateas, & vicos extra locũ iudicij.
7 † Et q̃ testes possint examinari ĩ die feriata dũmodo iurauerint in die iuridica, est ritus magnæ curię ĩ nu. 47. icipiẽs itẽ, q̃ si dei &c. in fi. & alius ritus. & in nu. 56. incipiẽs, itẽ q̃ si testes, &c. & alius 132. incipiẽs, itẽ, q̃ si testes, &c. & alius 134. incipiẽs, item, si testes,
8 &c. † Si tñ testes sunt citati infra terminum, & nondum iurauerũt in termino, pñt infra tres dies imediate sequẽtes iurare, & examinari post terminũ, vt est alius ritus, in nu.
9 149. incip. ẽs item, q̃ in quibuscunq;, &c. † Super 2. q. principali concludo, q̃ testes, vt ꝓbent, debẽt assignare bonã causam sciẽtię p alteꝝ ex quinq; sensibus, vt no. Bar. in l. 3. in 4. col. & ibi Alex. & doc. ff. si cer. pet. & Alex. in cõſ. 32. col. pen. in 5. vol. non tñ tenetur ꝑcise testis reddere causam, nisi in errogeĩ, l. solã, & ibi Bal. C. de test. vnde si deponat si causa sciẽtiæ nõ interrogatus, bene probat. Sed iterrogat⁹, si nõ assignat bonã causam, vel nullã nihil ꝓbat, vt p doct. in d. l. solam.
10 † Nã ratio attẽditur teste, & illa est, q̃ soluat destruit eius dictum, ſm Alex. in conſ. 120. col. 3. in 5. vol. & Abb. in c. cũ causam, col. 3. ver. quæro, dr̃ hic, &c. testib. & Bald. in d. l. solã, & Bal. in l. conuenticulã, col. 4. ver. modo venio ad testes, &c. C. de episc. & cler.
11 † Et nota, q̃ ista causa sciẽtię debet esse separata ab eius depositione testis, vt nõ sit eadẽ cũ dicto. Exẽplũ, dicit testis, q̃ Titius mutauit Seio centũ in causa sciẽtiæ debet dicere, qa vidit pecuniã numerari ex cã mutui, &c. secus si diceret, qa scio. nã nõ ꝓbat, qa tñ est, ac si diceret, scio, & sic eadẽ est rõ cũ dicto quo casu nõ valet talis depositio, ſm Bar. in l. si. ff. de off. proc. Cæſ. & Soc. in conſ. 98. col. 6. in 4. vol. q̃ nota perpetuo, qa quotidie tabelliones examinãtes errant in hoc, & nõ aduertũt ad id, qđ faciũt, & destruit causas litigãtiũ, nã vt plurimũ recipiũr dictũ testis, & in cã sciẽ scribũt, vt supra dixit, & deposuit, & sic expediũt se vnico verbo, nã si ĩ illę depositione testis non fecit mẽtionẽ de aliquo sensu corporis, sed solũ gñalr̃ dixi scire dicta p eũ, tũc illa causa sciẽtię destruit totũ eius dictũ, & meli⁹ esset, si notari⁹ ipm nõ interrogaret, & millies mihi occurrerũt vari ꝓcessus cũ talibus dispõnibus ita inaduertẽ

ter,

ter,& vt loquar cũ reuerentia notarioꝝ)be
stialiter scriptis,& pluries opposui in allega
tionibus iuris,& obtinui,qđ tales depositio
nes fidem,nõ faciunt,ꝓ ꝓpter illã causam sciẽtię
relatiuã ad supra dicta,q̃ facit vt sit eadẽ cũ
12 dicto.†Illud tñ qđ dixi,quod testis non in
terrogãs de cã scientiæ ꝓbat, limita primo,
nõ ꝓcedere in causis criminalibus in q̃bus
debet testes ẽt non interrogati assignari cau
sam alias nõ ꝓbant ita tenet.Alex.in ꝯs.15.
13 col.5.in 1.vol. † Secũdo limita,in oĩbus fa
ctis perceptibilib.solo iudicio intellectus,
sicut in ꝓbando aliquẽ furiosum,vel dñm,
vel diuitẽ,vel mortuũ,vel aliud simile,qđ nõ
percipitur sensu corporis,nam ẽt interroga
tus debet testis deponere de cã scientię, alˀs
nõ ꝓbat,ẽm Abb.in d.c.cũ causam col.3.de
testib.& Bar.in l.qui testã.§.fi.ff.de testi. &
Bal.in d.l.solã col.1.& Alex.in ꝯs.85.col.4.
& Bal.& Ias.in l.Furiosum. C. qui test fac.
14 pos.† Tertio limita,qñ per vnum testem est
deferendum iurm̃ suppletorium,quia est ne
cesse,quod illa testis, ẽt nõ interrogatus red
diderit causam,alias non facit semiplenam
probationem ẽm Bald.in c.1.§.sacrm̃,col.
2.de ꝯsuet.rec.feu.& Alex.in ꝯs.22.in j.vol.
Ias.in repet.l.admonendi, col.94. vers.4.ff.
iureiur.plures alias limitationes vide ꝑ Bal.
& doct.in d.l.solam,& ꝑ mod. Can. in d.c.
15 cum causam,de test. †Ex p̃dictis ergo cõclu
ditur,quod vbicũque testis deponit, & assi-
gnat causam remotã à sensu proprio ipsius
testis nõ probat.Hinc est, qđ testius de cre-
dulitate non ꝓbat,quia non deponit ꝑ sen-
sum ꝓprium, vt no.plene Ias.in rub.ff.de iu
16 reiur.†Quod tñ limita,qñ testis deponit ali
quid ꝯtra producẽtem ꝑ verbum,credit qa
tũc plene probat cõtra eũ,ex quo ab eo ap-
probatur ita pulchre tenet Lud.Rom.in ꝯs.
17 104.in fi. †Similiter, qñ deponit, per verbũ
vr̃,vel iudicio suo non probat, quia non de
ponit de vero sensu,ẽm Bart.in l.quid tñ.§.
si arbiter.ff.de arb.& Alex. in cons.74. col.
3.in princ.in 1.vol.& cons.10.col.fi.2.vol.
18 †Eodem modo,qñ testis deponit de auditu.
alieno,nõ probat.puta,scio,qui audiui dici
à tali, &c.qa non deponit de sensu ꝓprio,
vt est gl.in vers præsto.in l.testiũ. C.de test.
& plenè per Fel.& Franc. de Are.in c.tam li
teris de testi.nisi in factis antiquis,vt hr̃ in l.
19 si arbiter.ff.de prob. † Requiritur ẽt in teste
ad hoc,vt probet, vt deponat cũ iurõ, alias
non valet eius depositio.l.iusiurandi.C.de
testibus, & l.si qñ eodem tit. & debet iurare
in iudicio,nõ extra.l.3.§.Sabino cum gl.ff.
20 de testib.†& debet iurare dicere veritatem
pro vtraque parte,vt est gl. & Bart. in auth.
sed iudex,C.de episc.& cl.& gl.& Bal.& cõi
ter moderni in l.2. C.de eden.& gl.in c. fra
21 ternitatis de testi. † Et si aliquis testis depo-
neret falsum sine iurõ, nõ ponitur pœna fal
si,sed extraordinaria, ẽm Bal.in cõs.106. in
1.vol.& Ang.in cons.194.col.2.in fin.quod
nota pro limitatione const.eos qui sciẽtes.
22 †Super tertia q.principalis cõis cõclusio est,
quod testes p̃nt produci vsque ad publicatio
nem in causa,& non vltra,nisi super articu-
lis nouis dependẽtibus à veteribus,& habet
locum tam in causa principali,quã appella
tionis,ꝑ timorem subornationis.Text.est
in cl.2.de testi.& hr̃ per Bar.in l.per hãc.C.
de temp.app.& qm̃ materia ista est plene vẽ
tilata per Bar.& doct.in authen.at q̃ semel.
C.de prob.& ꝑ Abb.& Fel.& can.in c.frater
nitatis in c.cũ clamor, & c.series, & c. vltra
tertiam,de testi.& est cõformis ꝯst. quę inci
pit,iurisperitoꝝ ideo sufficiat ꝓ nũc remis
sio ad loca ꝑallegata,reliqua in mã testiũ di
cã infra in ver.repulsa. Seqtur septimus a-
ctus,de interrogatorijs. Rob. Mar.V.I.D.

ADDITIO Quia dñs auctor in isto
sexto acto iudicij tractãt de ꝓbationibus fiẽ
dis iccirco cõgruere hic vr̃ pars quarta meæ
praxis nũdinariæ in qua de ꝓbationibus dis
23 scritur. †Quamobrem illud primo exami-
nãdum puto nunq̃d liber mercatoris ꝓbet,
ita vel ne? in quo Bart.in l.admonẽdi.ff.de
iur.iuran.in 4.col.ver.circa ẽm, distinguen
do dicit,ꝙ aut liber mercatoris aliq̃d ꝯtinet
ꝓ scribẽte in sui fauorẽ, & tũc subdistinguẽ
dum inq̃t, ꝙ aut loquimur in ijs dependẽt
ex mera voluntate scribẽtis, vt puta(si quis
ponat se fecisse alimenta nepoti suo non aĩo
donandi, sed repetẽdi ab eo, & isto casu hic
liber plene ꝓbat,l.Nesẽnius.ff.de neg gest.
si vero loq̃mur de ijs quæ nõ ex mera volũ
tate scribẽtis dependent,& isto casu, inq̃t,ta
lẽ librum in ijs nihil probare, citat l.exẽplo
C.de prob.puta tñ,ꝙ si ꝓponeretur foro li
brũ alicuius defuncti,q̃ fuerat bonus hõ, &
legalis licet tunc ad plenam ꝓbõnem mini
me sufficiat,tñ adminiculatur vt cõcurrẽti-
bus alijs plena ꝓficiscatur exinde ꝓbato.Si
uero liber nec ꝯtra me scribenẽ nec ꝓ me.
sed

sed ꝯtra tertium scriptorē (vt in exēplis per eū positis) & hoc casu si talis liber ꝓfectus sit ab eo q̄ publice exercere arte, & ex publico suscepit, & facit semiplenam ꝓbōnem arg. no. in l. q̄dā. § nūmularios. ff. de eden. & ita residet. Alex. vero i d. l. admonēdi in 12. col. in ver. circa fidē vero libri, inq̄t q̄ oēs doctores vīr trāsire eū Bar. ī hoc excepto Ro. q̄ tenet ꝯtra Bar. sed Alex. ipse dicit q̄ cum Bart. concordat Bal. in rub. C. de fi. instr. in 17. col. vers. seq̄tur videre de scripturis mercatoꝝ, & ꝑ opinione Bar. dicit facere id qđ notat Bal. in rubr. C. de const. pec. & idem tenet ipsemet Bar. ſm eum in auth. si ꝯtractus, C. de fi. instr. limitat tñ vt procedat dictum Bar. si ex ꝯsuetudine ad illos mercatores ꝑtinebat rōne exercitij, & artis suis facere illud qđ ī liberis roꝝ adnotatū reperit alias secus arg. l. 3. §. eo modo. ff. nau. cau. & stab. sed Ias. ibidē more solito latius ꝓsequendo, col. 44. adēdo, & supplēdo in quolibet mēbro doctrinę Bar. dicit q̄ inq̄tū Bar. determinat q̄ liber ꝯtra scribēte idifferēter ꝓbat, habet locū non solū in libero scripto manu propria, per ipm̄ mercatorem, sed ēt scripto manu alterius scribentis rōnes suas, quia ex quo vtitur illo libro, facit plenā fidem ꝯtra eū, imò plus si mercator negaret librū esse scriptū manu sua, vel alterius suo mandato nihilominus plenē ꝓbat ꝯtra eū, ita tñ si sit liber suoꝝ rōnum, q̄a quidq̄d reperitur scriptū in libro suoꝝ rōnum pœnes sex exiltēte. ꝓsumit vel ab eo scriptū vel ab alio eius noie, & sic non est dr̄ia an liber sit scriptus ꝑ se, vel ꝑ suos institores, vt plenē ꝓbet cōtra

24 scribentem. † Limita tñ tribus modis, primo vt procedat q̄n liber ꝯtineret causam debiti expressam (puta q̄a in lib. ꝓprio reperiat adnotatum qualr̄ ipse est debitor titij ī cētū ex causa depositi, vel mutui, vel alr̄) sed si nullam ꝯtineret causam tūc non ꝓbaret ēt contra scribētem, sed eo casu ſm eum sufficit ꝑ cōiecturas ꝓbari de causa, vbi alias requireretur ꝓbō de vera causa, qđ approbat Bal. ī rubr. C. de fide instr. & Beltr. in ꝯs. 298. in 2. lib. Adde Alex. in ꝯs. 4. in 1. lib. in 6. col. nu. 10. puta tñ posse allegari erroneā eam confessionem per ea quæ infra dicam.

25 † Sed illud subnectendū hic puto nunq̄d cōfitens in eius libro se esse alicui⁹ debitorē in centū ꝓ resta, & saldo rōnis, ꝓbeat suæ confessioni cām sufficientē? Sal. in l. vni. C. de confes. nu. 6. dicit q̄ satis vr̄ hr̄e cām legitimā annexam, citat. l. publ. ff. dep. ibi (itē ex rōne partis) & l. eū seruum. ff. de ꝯ1. & dem. Item ea rōne ſm eum q̄a standū est calculo, nisi error ꝓbet l. 1. C. de err. cal. & hoc dicit confirmari ꝑ gl. in l. si ex pluribus. ff. de sol. sup verbo reliquum contrarium dicit tenēdum vbi diceret se esse debitorē ex resto, & non adijceret talis debiti, neque adijceret ex saldo rōnum, q̄a tunc ſm eum esse indiscreta, & absq; causa de quo dubitat Bertr. in ꝯs.

26 298. in 2. lib. † Secundo limitatur dictum Bart. ſm Ias. vt ꝓcedat in lib. rōnum in quo ꝯtinue scribunt data, & recepta, secus si causa vnius debiti tm̄ reperiat scripta, vel aliq̄d reperiat scriptū in aliquo memoriali vel cedula, licet reperiatur in libro mercatoris q̄ approbatum repio ꝑ Bal. in l. rōnes, col. 1. C. de ꝓb. & in rub. C. de ꝯst. pec. col. 3. vers. modo hic q̄ro de lib. rōnum, voluit idē Ro. in l. nuda rō, col. 2. vers. 4. in quantum. ff. de don. & se subscribit Beltr. ꝯsulendo in cons.

27 298. in 2. lib. † Tertio limitandam duxit dictum Bar. vt non procedat q̄n pars in cuius fauorē aliquid in lib. adnotandum repit expresse, cōtradixisset dicto lib. quia si post ea in sui fauorē voluerint ei stare, non esset au

28 diēdus, q̄ bonis rōnib⁹ cōprobauit. † Quarto limitandū dico vltra eū vt nō ꝓcedat si in lib. rōnis dicat se recepisse centū in pluribus, & diuersis ptitis à pluribus, & diuersis ꝑsonis ita q̄ appareat hāc fuisse cōputationē & calculationē, q̄a cū sup ea nō ꝓsupponat latam snīam, erroneo allegari pōt qđ ꝓbatur q̄a posito, q̄ q̄s ꝑ publicum instr̄m confiteat se recepisse centum in pluribus, & diuersis ptitis, potest tñ allegari error (vt supra in ꝓxima ꝑcedenti parti adnotauimus) sequitur non incongrue vt idem dicamus ī lib. rōnis, cum tō diuersitatis reddi non potest, vide Dec. i ꝯs. 40 nu. 3. & cōs. 196. nu. 9. Th. Gram. cons. 75. nu. 17. Aymo. Crau. ꝯs.

29 73. num. 41. & ꝯs. 158. nu. 7. 8. Quinto intelligendum credo dictū Bart. q̄n talis ꝯfessio quæ resultat ex scriptura libri esset verisimilis, & ꝯtra eam minime appareāt coniecture in contrarium, secus aūt vbi confessio in lib. priuato rōnum esset inuerisimilis, & ꝯtra eam adessent ꝯiecture in ꝯtrarium, quia tūc non statur dictæ ꝯfessioni ꝑ ea quæ no. in l. in ꝯfessionib. ff. de interr. actio. & ꝓbat ī l. inde Neratius in fi. ff. ad l. Aquil. & in l. j.

§. si

§.si quis vltro.ff.de q.ex inuerisimili confes sione absurdū est sequi ꝯdemnationē vt tradit Bal.in l.si qs in hoc gen.ᵉ vers deinde.C. de epis.& cl.p d.tex.in l.1 §.si qs vltro,voluit do.Ant.de Bar.in c.vlt.col.5.de ꝯfes. & multa ꝯgerit Dec. in l.cū te,la 2.in 4.no.C. de trā.& Mod. repe.in repetitione.l. si vnq̄ in 1.car.vers.ad hæc ꝯfessio, nu.4. de reuo.

30 do.† In secūdo mēbro Bar.an liber ꝑbet ꝑ scribēte in sui fauorem? dicit Ias.quod Bar. facit regulā negatiuā, ꝙ regulariter nō ꝑbat,quod dicit non ꝑcedere qñ scribēs fuisset hō legalis,veridicᵉ,& fidelis,& esset mortuus,q̄ 2 tunc pro hęrede facit aliqualē ꝑbōnē, cū Bart, ſm eum trāseunt Fulg.Paul. de Cast.& do.Alex.in d.l.admonēdi& D.Ant. de Bu. in c.si. extra de iur.& c.2. 5. col. de si.instr.& ibi Pan.in 6.col. & Bal. post Nic. de Matt.in l.rōnes.C.de prob.quod approbauit ēt Ias.ita tñ si liber hēt debitā formā, & ꝙ contineret debita,& recepta,an secus si esset scriptura vnius debiti tm̄.q.a tunc nihil ꝑbaret,ſm Bal.in d.l.rōnes, & i rubr.C.de fi instr.43.col.& Alexan.in d.l.admonendi.

31 † Limitat ēt d.conel.Ias.ꝙ licet liber mercatoris r̄r non ꝑbet pro scribēte, hoc tñ fallit,nisi ex qualitate,& quātitate rei iūcta verisimili ud.ne, aliud induceretur, nam eo casu saltim cum iuro producētis, credi ad mittendum,inqt,quod totū iudicis arbitrio relinqtur,ſm Sal.in l.1.vlt.col. C.de edē.& Bal. in l.vnica,4.col.C.de confess.vbi inqt, ꝙ libris mercatoꝝ de iure cōi datur plena fi de proscribente,in parua quantitate,refert, & seqtur Panor.in cap.bone,el 2.in vlt.col.

32 extra de post.prę. † Itē nō ꝑcedit ex mente Paul.de Cast. in cons.138. incip. ad bene examinandū dubia de quib. supra in 2.col. quem refert,& seqtur Ang.Aret.in §.actio. 13.q.inst.de actio.qñ aliquæ particæ descriptæ in libro essent verificatæ per documēta publica, vel ꝑ libros alioꝝ mercatoꝝ, vel aliter,& sic in nullo redarguit de mēdacio, nam cum in aliqbus ratio libri sit vera, in omnibus, ꝑsumit vera, & ecōtra qñ in vno reperitur falsa,in oībus reputatur falsa,ꝙ ap probatum, & satis cōmendatum reperi per Berer.in cons.298.in 2.lib.nu.11.vide Petr. Paul.Pari.ꝯs.90.nu.6 vol.1.& cons.47.eo. vol.& Corn.in consil.319. num.11. vol.3.

33 † Item non ꝑcedere inquit,in alio casu videlicet,qñ liber rōnum continet facta adeo ꝯnexa,& si subordinata, nō possit acceptari pro parte contra scribentem faciente,nisi et acceptetur in parte faciente proscribente(vt qñ liber contineret data,& recepta inter eas dem ꝑsonas, & ex eodem facto) sed si liber continet facta diuersa,tunc pōt acceptari in parte faciente pro se,& aliam oppugnare.

34 † Concludit ergo Ias.ctr̄(vt dixi)libro rationum non esse credendū pro scribēte, citcūscripta consuetudinem,vel statuto,sed aliqñ aliq̄ fidem facit pro scribente, ſm qualitatē scribentis,& causæ,sed in hoc plenius vide Guido.Pap.in deci.delfi.parla. sub nu. 441.vbi dicit,ꝙ 1r̄ nō adhibetur fides libro rōnum proscribente, sed si probatur ꝙ mercator solitus erat scribere,& erat bonus, & ꝑbus vir,& pro tali publice reputari,itē ꝙ manu sua scripsit in dicto suo libro rōnem, vel debitū,de quo agit,item ꝙ ipse cōsueuit scribere veritatē,item ꝙ in tali scriptura est scripta eā debiti,Iᵗē ꝙ in eo.lib.scripta sunt debita ꝯtra se, istis ergo ꝑbatis ꝯcludit lib. credendū esse,de quo ēt videas Boēr.in dec. 105.in j.parte,nu.4.5.& decis.Capp.Tolos.

35 nu.496.vbi plenissime. † Circa tertiū membrum dist.Bar.videlicet an liber mercatoris de publico pro tertio contra tertiū probet, Ias.trāsit cum cōi opin. videlicet, ꝙ liber rōnum mercatoris vel cāpsoris iurati,& matriculari, semiplenā ꝑbōnem facit pro tertio ꝯtra tertium, secus si nō sit iuratus, hoc veꝝ nisi mercator alias esset infamis, vel alias suspectus,vel liber non hēt formam rōnis,& sic data,& recepta minime ꝑtineret,& in spectāt.bus ad eius offm̄,& non aliter,& sic resi

36 det.† Sed an liber gabellarioꝝ probet? Bal. in l. quædā §. nummularios. ff.de eden.dicit qđ tales libri ꝑbant,& hoc ideo q̄a sunt electi publica auctoritate,licet nō sit publicæ ꝑsonæ,& sequitur Ioā.de fir.in tract. de gabell.in 4. parte princ. num.2. Idem dicit Bar.in d.§.numul de lib.collect.publica auctoritate electorū,ad exigendas collectas,& in libris stationarioꝝ ex publico electorū, idem in libris officialium ex pulico similiter electorum cum ꝑtāte scribendi,vt tenet idem Bar.i l.iniæ textatores.ff de leg.j.vt refert Ioan. de firmo,vbi supra,& de hoc vide Bar.Soc.in cons.213.in 2. lib.col.2. versic. 3.ex libris eorum vbi asseuerat hanc opinionem fore veram, sed dicit procedere in pertinentibus ad eorum offm̄.& non aliter.

† Sed

37 † Sed ad princ.q.redeũdo an liber mercatoris de cõsuetudine plenè probet, & an talis consuetudo valeat ita, vel ne Bar.Soc.in ꝯſ. 87.2.col.verſ.confirmamur, cõsuluit ꝙ hodie de gñali cõsuetudine totius Italiæ libri mercatorꝶ plenè probant, & talis ꝯsuetudo ꝓbata valet vt ẽt dñt Bal.Ang.& Alex. in l. quædam.§.nũmularios ꝑ illũ tex. ff.de ædendo.idem tenet Bal.in l.cõparationes 5.col. C.de fin.instr.pro quo facit c.cũ dilectus de consue.idem tenet Bal.in l.cũctos populos 14.col.C.de sum.Tri. & fi.cath. & sequitur Pet.de Anch.ĩ c. canonũ statuta extra de cõstir.verſ.procedo vlterius, & seqtur ac refert Iaſ.in d.l.admonẽdi,col.37.num.120.q̃ limitat Bal.in l.vnica. C.de ꝯſeſ. vt ꝓcedant p̃dicta dũmodo ꝯsuetudo nõ sit indifferẽs, & indiscreta (puta quod in oĩ casu credatur libro mercatoris) q̃a talis ꝯsuetudo sic indifferẽs,& indiscreta non valeret,q̃a esset ꝓna ad falsum cõmittendum, vt refert, & seqtur Abb.in c.bonæ,el 2.in vlt.col.extra de post. præl.vbi dicit (referendo dictũ Bal.) quod si ꝯsuetudo extaret qđ in magnis quãtitatib. credat̃ lib.mercatoris pro scribẽte,debet intelligi talis ꝯsuetudo, accedẽte tñ ꝯsensu iudicis, & si iudici videbit̃, ꝯsiderata qualitate mercatoris,q̃titate,ac p̃iudicio,cãæ,& seqtur Iaſ.vbi supra, limitãtur ẽt p̃dicta, vt ꝓcedãt qñ alias mercator non esset infami, vel suspectæ vitæ,ẜm Bal.in d.l.cũctos populos C.de sum.Tri.& fid.cath.in repe.in 15.col. verſ.exemplũ 5.& Bal.in l.cassius, vlt. col. ver. vlt. q̃rit̃ si liber mercatoris.ff.de sen. & hoc verꝶ si talis infamia sit publica,vt refert ẽt Iaſ.ibi, limitãtur ẽt p̃dicta, vt ꝓcedat dicta ꝯsuetudo in ꝑtinentib. ad artẽ illã, seu ad illã negociationem,quã q̃s exercet,(puta si q̃s est mercator pãnorꝶ, & scribit ĩ lib. ꝑtinentia ad artẽ pãnorum) secus si scribat aliquo mutuo,vel depositio,qđ nõ esset de arte sua, ita dicit Alex.in d.l. admonẽdi 29. col.in fin.& cõsuluit Rom.ꝯſ.240. incip. discutiẽda veritate, & sequitur Iaſ.vbi supra, col.48.nu.123.ver.3. diligenter attẽde,Nouissime do.Th.Gram.in ꝯſ.82.in ciuilib. incip.in cã honorabilis Francisci,dicit p̃dicta ꝓcedere vbi talis mercator iurasset talẽ eius mercaturã legaliter,& fideliter exercere, & qđ testes deponentes de ꝯsuetudine ad hoc vt ꝓbet, debent attestari in spẽ factum qđ viderũt,& ẽt de visu illius facti,cꝰ ꝯsuetudo allegatur. & de actuum frequentia, & t̃pis diuturnitate,pro quo videat̃ Franc. Aret. in conſ.44.& conſ.33.& Lanfran.in rep.c.q̃m contra de ꝓbatio. in verbo instrꝰꝶ ꝓductiones,num.74 & Alex.cõſ.186.alias 321. visis subtilissimis dubijs in 2. lib. & Card. Zab.in conſ.152.incip.in societate accidẽti.

38 †Sed finge librum repetiri abrasum in loco non suspecto vel mercatorem scribentẽ retractasse librũ in vna partita auctoritate publici instr̃i,an in oĩbus liber ille p̃dat fidem? Vide Paul.de Caſt.in cõſ.314.incip.obmisso j.& 2.dubio in 2.lib.in nouis,vbi ꝯcludit ꝙ ex hoc non minus fidei adhibet̃ dicto lib. & sic non p̃dit fidem.

39 † Nunqđ edendus sit liber mercatoris partipetenti,vel suo cõsocio? in quo Bart.in d.l.quædã,in duob.locis cõcludit,ꝙ nũmularij,& mercatores n̄ri p̄tis,vsurarij, ac artifices cogũtur edere eorꝶ libros quos confecerint rõne eorꝶ negociationis,& exercitij,sed Ang.in l.argẽtarius. ff.de eden.tenet quod cãpsores,mercatores, artifices,& alij q de consuetudine pro trafico eorꝶ artis solẽt cõponere aliquos libros rõnum ꝙ non tenentur illos edere petẽtib. & dicit esse casum in cl.1.de vsur.vbi in vsurario est speciale, ergo in cõtrarium est ius cõe dictum tñ,Bar.dicit ꝓcedere in duobus casibus tm̃,primo si petens editionem esset priuilegiat̃ꝰ (vt fiscus) vel nisi,& secũdo sua deat æq̃tas,eo quod ipse mercator vtetur illis,& ista sunt vera in iõnibus,q̃ nõ sunt cõfessæ mãdante illo q petit ædi, q̃a alias esset indubitabile, subdit tñ ꝙ Perusij extat ꝯsuetudo in curia mercatorũ, quod indistinctæ seruetur opin.Bart.& subdit satis esse æquũ, cũ in curia mercatorum agatur de bono, & æquo,& non attẽditur iuris rigor idẽ Ang. in l. non est nouũ,C.de eden.verſ.tenere tn distinctæ opin.Bart. & Bal.in l.1.C.de edẽ. firmat ꝙ nõ tenetur edere,& sic ꝯtra Bar. licet subdat quod ex quadã equitate debet fieri editio,& ibi Ang.sibi parũ constãs,tenet qđ debet fieri editio,& infert ex hoc quod bona est practica consulũ mercatorũ Perusij, q cogunt mercatores ad editionẽ librorum indifferenter,& idẽ tenet ipsemet Ang. id l.argẽtarius,nu.2.ff.de eden. & Bart.in l. si quis.§.pertinere.ff de eden.Iaſ. in d.l.1. tenet, quòd de facto, seruatur opinio Bart. in practica,sed de iure cõtraria opinio esset verior,& firmat opinionem Bart.Alex.in d.l. 1.&

1.& sequitur Pet. Phil. Cor. in cons.319. in
40 3.lib. in litera S. † Et an debeat fieri editio de toto libro continente plures rõnes? dicas quod non, sed bene de tota rõne, l.argentarius, §. ædi. ff.de ed. & ibi Alex. & Fel. in
41 d.eum contingat de fid. instr. † Et an debeat ædi Tagliola seu. Tacca qua vtunt pistores? dicas quod sic ſm Bart.in l.non solum,§. sed
42 vt pbari,ff.de op.no.nu.& ibi Ang.† Sed qd de libero institoris,seu factoris nunqd ædendus sit? dicas quod sic, ſm Bar.in l.fi.§.inter cetera,ff.de lib.leg.& in l.cum seruus,& ibi. Ioan.de Pra.de ꝯd.& dem. & in l.j.§.offõ,ff.
43 de tut. & ratio. distr. † Item ædi debet liber gabellarij in particula ad propositum faciente, ſm Bal.in l.j.C.de ꝯd.ex l. & sequitur Io.
44 de firmo vbi supra. † Sed quid de libro speciariorum cui de consuetudine totius Italiæ eredi solet si ponatur in eo fore cassatas oẽs partitas, & in pede adnotatum reperiatur quod facto finali calculo cum rali, & habita rõne dati, & recepti vsque ad hodiernũ D.ẽ, remanet debitor in decem, nunquid in hoc probet ex dicta consuetudine? Hic casus euenit mihi in ciuitate Salerni, & fuit oppositũ, quod liber probat data, & recepta, & partitas adnotatas particulariter, sed si sunt cassatæ partitæ, & in fine mentio de compotu facto, quod in hoc non credatur, & quod ita debet limitari ꝯsuetudo pdicta, & in hoc fuerũt exclusi plures speciarij q attestari fuere, ꝙ ꝯsuetudo, ꝙ credatur libris speciarioꝝ habet locũ in partis descriptis, sed nõ si partitę sint cassæ, & in fine sit dictũ facto cõputo, talis remanet debitor in centũ, & sic fuit deter
45 minatũ, qd' nota qa ita practicar̃. † Sed qa solent multoties eligi p iudices mercatoꝝ, calculatores, ad calculãdas rõnes, ipsoꝝ mercatoꝝ, an debeant dicti calculatores (vt legitime probent) ante oia iurare dicit Bal. in l. hac ædic. §.ijs illud, C.de sec. nup.2. col. in prin.vers. pone ꝯsules, quod debent iurare, & partes debent interesse, vel debent citari. Vt dicit notari p Bart. in l. theopõpus, ff.de dot.pre. & isti calculatores hñt nedũ ptãtem super erroribus calculi, sed ẽt determinandĩ in illis quæ extra calculũ eueniet, ſm Rom.
46 in cons.126.per totum. † Hoc in loco nunc ꝯñs est adnotare nunquit literæ cambij probationem, & obligationem inducant? & in hoc distinguendum est, quod aut loquimur quo ad campsorem, seu mercatorem, scribentem, puta (pagareti per me al portatore de qsta ducati cento p altri tãti receputi) aut loquimur quo ad mercatorem cui diriguntur, literæ, primo casu, aut lr̃æ loquuntur dispositiuæ, aut enunciatiuæ, primo casu si loquuntur dispositiuæ pbõnem, & obligationẽ inducuntur, si mã hoc patiatur, per tex. in l. q, dam.ff.de const.pec.& per textum, & ibi Bar. in l.titius eod. tit. & Bart.in rubr. C. de ꝯst. pec.in pen.col. secundo vero casu si loquunĩ enunciatiuæ probant tales literæ, sed non obligãt, vel disponunt, l.pub. in fi.ff.dep. l.fi. & ibi scribentes, ff.de inst.& seqtur Marſ. in rubr.C.de prob.num.283. secundo vero casu si loqmur duo ad mercatorem, q directæ sunt literæ ꝙ soluat, tunc aut lr̃æ acceptãtur p ipsum mercatorem cui dirigunĩ, & tunc vr̃ fateri esse veꝝ id quod in eis continetur, & remanet obligatus, ſm Bald.in rubr.C.de fi. inst. in antep.col.vers. q̃ro qd de literis, nam p acceptationem lr̃arum absq; contradictione vr̃ constare de approbatione narratorum, & cõuentoꝝ in eis, l. si filius, ff.ad Maced. & cl.j.de proc.iũcta, l.filiusfam. §.inuitus, ff.de proc.& not. Bart.in l.qm̃ in prin. ff.rem. rat. hab.& in c. cum tabernã, §.j. in fi. p illũ tex. ff.de pig.& consuluit Alex. in cons.78. in 1. lib. incip. in causa, & lite vertente, & firmat Io.de Pra.in l.si procuratorem absentem, ff. de proc.2.col.& firmat Spec. in tit.de solu.§. ꝯñr vers. sed pone, & Card. in cl.1.de ꝑc. 4. no. & Alex. in d.l.eum tabernã, §. idẽ de pigno. & sic cautela est ꝙ pñtent literæ coram testibus scientibus tenorem lr̃aꝝ, qa si recepit, & non contradicit exp̃sse remanet obligatus, ſm Matth. in not. 31. & Alex. in d.l. qm̃, & Bald. in l.si absentes, ff.si cer. pet. Bal. in l.si j.col.ad fi.vers. quęro si contrahitur filio. C.ad Maced.& in l. siue 2.col. ver.4. C. ad velle.& per Ias.in repet.l.admonendi, col. 112. vers. & vers.1. & nota, ꝙ ille, ff.de iur. iur.& Phil.Cor.in ꝯs.319 incip. circa in lr̃a H, in 3.lib. & p Card.Zab. in ꝯs.153. incip.
47 in societate accidẽti. † Et si dispositiuas lr̃as cambij fore ꝑponas minime reuocari posse ante quã soluatur. scriptũ reliqt Bal. in rub. C.de ꝯst.pe. 2. col.quẽ seqtur Ias.in l.admo-
48 nẽdi, ff.de iur.iu.nu.151. † Vlterius q̃ro ecce ꝙ mercator dedit mihi lr̃as cambij, & eas in itinere perdidi, vado ad mercatorẽ, & repeto depositũ meũ, ex quo non erat secutũ cãbiũ, mercator dicit reddas mihi lr̃as cãbij, qa poterit

terit esse ꝙ aliqs inuenerit eas,& vadit ad bãchũ cui dirigebanť literæ, & recipit pecuniã, quid iuris? Bald.in l.instrã,C.de fideic.in fi. tetigit hanc qõnem, & finaliter decidit ꝙ tenetur mihi reddere depositũ, at ego teneor liberare mercatorem per publicum instrm ab ipsis lr̃is, & ad hoc ẽt facit id qđ ipsemet Bal.no.in l.pecuniæ. C.de sol.in fi.& firmat Iaſ.in l.hmõi,§.si ita,ff de leg.j. ij. lectura,&
49 in l.admonẽdi.ff.de iur.iura.nu.153.† Sed ꝑ pulchrũ est scire nunqd si titius debitor meᵒ in cẽtũ fecit ꝙ banchũ de Pinellis faceret literas cãbij,& ego liberauit titiũ in cauta forma,& anteq̃ banchũ de pinellis mihi soluisset dictos ducatos centũ decoxerit,an habeã recursum ꝯtra titium principalem debitorẽ (quasi ꝙ lr̃æ cãb j non potuerint effectũ sortiri) & vr̃ libera ũ fore titiũ principalẽ debitorẽ, nã licet differentiant doct.vtrũ delegatio fiat ꝑ interuentũ nouæ ꝑſonæ, qñ illa noua ꝑſona non ex debitrix delegantis,nam qdã tenent ꝙ erit vt fideiussor, ſm Bart. in cons. inc.tertius,& Ang.in l.secũdum in princ. ff. de ædi.edic. & sic non induceť nouatio,& sic banchũ quod promisit, & fecit lr̃as cãbij est vt fideiussor, & eo non soluente, principalis non est liberatus,alij vero sueriit in ꝯtrariũ, asseuerãtes ꝙ fiat nouatio interuentu nouæ ꝑſonæ ẽt quod illa noua ꝑſona non sit debitor meus ſm Franc. Are.in ꝯſ.5.incip.in causa,& puncto,qñ in causa ista postq̃ banchum ꝑ me fuit acceptatũ in debitorẽ,& ab eo lr̃as cãbij recepere,&proinde titium meũ debitorẽ liberauerim, non põt vlterius inqetari titius, & ita refert fuisse decisum in ꝯtigẽtia fa
50 cti Affl.in decis.353.incip.dubia. † Sed ecce ponamus bãchũ de pinellis fecisse mihi lr̃as cãbij vt mihi soluanť mille in ciuitate Venetiaꝶ,per banchum de Spãnochis,quas cũ detulissem illi bãcho de Spãnochis acceptatur eas,sed anteq̃ mihi solueret, decoxit, aufugitq̃ qr̃itur cuius sit periculũ? Bar.in l.singularia,ff si cert.pe.(vt refert Bal.in l.ꝑ debito. C.de bo.auct.iu.poss.) dicit ꝙ periculum est meũ ad cuius instantiã fuerũt lr̃æ expeditę,si bãchũ Venetiaꝶ acceptauit lr̃as,& ꝓmisisset soluere, & rõ est ſm Bart. quia breui manu vr̃ mihi numerasse, & ego denuo penes ipm posuisse,sed hæc rõ parum placuit Bal. in ꝯſ. 348.vol.1.vbi contra Bar.vr̃ sentire,ideo ipse dat aliam rationem, quia mihi satisfactũ censebitur: (ex quo illud banchum acceptauit literas) nisi banchum de Pinellis promisisset mihi se factuꝶ,& curatuꝶ,ꝙ banchum Venetiaꝶ soluat mihi q2 tunc periculũ erit ipsius,& idem ꝓcedit qñ banchum de Pinellis fuisset conscium ꝙ in breui banchum Venetiaꝶ aufugeret,tunc ꝑ ꝑ suum dolum indistinctæ teneretur,ſm eum,Sal.aũt in d.l.pro debito intelligit primũ dictum qñ ego secutus fui fidem plenam banchi Venetiaꝶ (qđ vr̃ in dubio si reliqui literas penes eũ) secus si non plenam fidem fuissem secutus, q2 nõ demisi literas ibiq; Sal. dat aliã limitationẽ vt intelligať dictum Bar nisi bãchum de Spãnochis socij forent,q2 vnus pro parte, cuiusque vr̃ ab altero instrutus,& sic non liberať.
51 † Econuerso aliud dubiũ motum reperio ꝑ Sal. vt supra,vt pone ꝙ expeditis literis cambij ꝑ banchum de Pinellis,vt mille mihi soluarenť in ciuitate Venetiaꝶ ꝑ banchum de Spannochis, & anteq̃ mihi solu isset decoxit banchum de Pinellis quo scito ꝑ banchũ de Spãnochis recusat soluere, quæritur quid iuris? & distinguit qđ aut ponať acceptasse à principio literas, & tũc nulli dubiũ est quod tenetur,q2 quod semel approbauit amplius recusare nõ põt,aut nõ acceptauit, & teneť.
52 † Illud ꝓximum est scire, qd si feci depositũ in bãcho Venetiaꝶ,& feci mihi fieri lr̃as cãbij,vt reddať depositũ Paduæ,& anteq̃ detulissem dictas lr̃as,ꝑnia ductus redeo ad dictũ campsorem,& volo vt alias literas expediret nõ Paduæ directas,sed alibi, vel volo repetere depositũ, nunqd ad id cogať cãpsor ille? Bal.in cõſ.348. in 1.lib. plenè consuluit sup casu isto. & finaliter concludendum dixit, ꝙ si literæ ſm primum modum poterant verisimiliter effectum sortiri,campsor non põt cogi,alias facere,vel depositũ retrodare, aliter cogeť si verisimiliter effectum sortiri nõ pote
53 rant. † Sed finge campsorem Venetiaꝶ mihi fecisse lr̃as cambij directas campsori Neapolitani,vt solueret mihi ducatos mille, per eũ habitos, & receptos,euenit quod cãpsor Neapolitanus minime acceptare vult dictas lr̃as, nec eaꝶ vigore alqd mihi soluere ago contra cãpsorem Venetiaꝶ ad repetendũ debitũ,ille opponit exceptionẽ non numeratę pecuniæ, qr̃itur an ex illis lr̃is ꝓbetur vera receptio,& vera numeratio, dicas qđ nõ,sed ꝓbatur tm̃ confessio.vt no. C.de non numerata pecunia.lege si ex cautione nisi reus ꝯfiteať numerationem,vel saltim non diffiteať,

L. lecta,

l.lecta,ff si cer.pet.& l.si ita stipulatus, §. Grisogonus,ff.de verb.obl. & ita consuluit Bal. in cons.190.vol.2.& dixi in mã exceptionũ.
54 †Sed nunquid campsor recipiendo literas vitiatas liberetur soluendo ita vel ne? Ang. in cons.370. incip. consultatio, tetigit punctũ qõnis,& finaliter decidendum putauit,ꝙ aut vitium lrãrum est adeo patẽs,ꝙ de facili potuisset discerni,vel si nõ de facili poterat cõsultari principalis,&tunc qa est in culpa nõ liberatur, aut non ita de facili poterat discerni vitium,& hoc casu soluendo liberatur,qa
55 nulla culpa ei imputari põt.†Prædictis non abest an lrã credẽtiæ(quas sæpe mercatores alteri mittũt) pbent,& mandatũ inducãt ita vel ne? Bar.in l.Lucius ti.ff.de fideiuss.tetigit qõnem,& distĩones federe,inquit,ꝙ qñque literæ sunt multum gñales (vt tali pñtium latori in ijs,quæ vobis dixerim plenam, & indubitatũ fidem dabitis) tunc vigore eaℛ ille lator nihil ꝯtra scribentem prætendere põt, & si mercator cui sunt scriptæ aliqd in piudicium scribentis facit, nõ remanet ex hoc obligatus, istæ.n.lrã magis cõmendatoriæ sunt (q.d.istæ lator lrãℛ est fidelis, potestis de illo ꝯfidere) & sic non obligant scribentem,at secus si contrarium posset apparere ex qualitate psonæ scribẽtis, ex quo gñalis illa certificatur (vt si mercator misit suũ factorem in aliqua mercantia)qa tunc vr̃ cõmisisse quod adhibeas ei fidem in negocio illius mercantiæ. Item non pcedit si fuerit in lr̃is dictum (adhibeas fidem pñtium latori supra me vel meo periculo)qñq; istæ literæ s̃m Bart. sunt magis spẽles (vt puta dabitis fidem plenam pñtium latori de nr̃a intentione plenius informato) & tunc censet̃ mandatum, vt ei credatur tm̃ id cum quo secum loquet̃. non aũt vt cũ eo aliqs ꝯtractus celebret̃, vnde si cum tali ꝯtraheretur non obligat scribentẽ. fallit in pnominatis casib. vt in primo casu nunq̃ .n.credi debet aliqd quod speciatim spectat ad ipsum referentem p quod sibi acquiratur offm̃,vel cõmodum,& hanc opinionem approbat Castr.in d.l.Lucius titius, & Bald. & Sal.in l.si. C. ꝙ cum eo,& Bal. in rub. C. de const. pec. & plenissime Boer. in decis. 282. par.2.inc.sed qd,& seqtur Mars.in rubr. C. de prob.num.289. & quid in lr̃is cõmendatitijs? Boer. in d.dec.282. idem concludit,qa à pari pcedunt lrã cõmendatitiæ, & lrã credentiæ,& hr̃ per Sal.& doct.in l.si.C.ꝙ cum eo & in d.l. Lucius titius. † Huic propè est
56 vt de alijs lr̃is & epistolis missiuis quæramus an probent? Bar.in l.nuda rõ de dona.& ibi Alb.dñ ꝙ aut litera missiua, seu epistola est recognita, & acceptata per partẽ scribentẽ, & sine dubio probat cõtra eum per l. pub. §. fi.ff.dep. aut est negata. & tñ habet sigillum authenticum, & plenè probat per gl. in l. si qua per calumnia,C.de epis. & cle. aut talis epistola negata non habet sigillũ, & tũc per comparationem lrãrum plenam fidem facit, in hoc vltimo Abb.in c.2.de fi.instr. & in c. fi.tenet contra Bar. ꝙ p comparationẽ lrãℛ non fit plena probatio, & hanc dicit veram opinionẽ Ias.in admonẽdi,ff.de iur. iur. nu. 139.sed in hoc Boer.in dec.282.in 2.par.dicit ꝙ de facto in regno Franciæ seruat opin. Bar.& approbat opi.Bar ĩ alijs primis duobus casib.& de ꝯsuetudine regni Franciæ approbat tertium casum.Et opin. Bar. reperio approbatã ẽt quo ad tertiũ casum. p Benu. Strach in tract.de merc.in vlt. par. nu.13. & dicit approbari p Pari. in ꝯs.19.ad resolutionem,num.105. & in ꝯs.47. nu.1. vol.1.& in cons.112. nu.44. eo. vol. & in cons.91. viso copioso,eo.vol. ego aũt puto opinionem cõtra Bart.esse veriorẽ, per ea quæ scribit Affl. in dec.181.inc. in quodam pcessu, & Gram. in dec.84.& Dec.in ꝯs.615.in 4. vol.incip. visa inquisitione formata, & per ea quæ ipsemet Bar.voluit in auth.contractus de fi. inst. & Ang.in l.comparationes,C.de fi.instr.sed tunc melius cogitans dico opin. Bar. tenendam esse quem dicit cõem Fel.in c.2.de fi. instru.& ita tenet ẽt Alex.in d.l.admonendi in 14.col.licet Bal.in l.fi.C.de edic.di.Had. tollen.in 14.col.& Sal. ibi in 5. col. vñr tenere
57 contrarium. † Sed illud ꝯñs est an obligent dictæ lrã & epistolæ eum ad quẽ mittũtur? dic ꝙ si p eũ fuerint acceptatæ obligant, sed nõ fuerint acceptatæ nõ obligãt:vt late psequtur Ias.in d.l.admonẽdi,ff.de iur.iur.nu.142. (& dixi supra in lr̃is cãbij)sed aduertendũ est ad vnum,ꝙ in qtm̃ supra dictum est,ꝙ epistola acceptata,& recognita p partẽ,vel cpist.cũ sigillo plenè pbat,&obligat mittẽtẽ,hoc pcedit eo viuo, sed eo mortuo nõ piudicat hæredibus,s̃m Inn.in c.cũ dilect. extra de succ. ab intest.& Ant.in c.fi. 5.col. de ꝯs. & Barb. in d.c.cũ dilect.& Cors. in suis notabilibus, in verbo ꝯfessio in c.si scribo,& seqtur & refert Mars.in rub.C.de prob.nu.248.& Ias in

58 d.l.admonendi, nu.142.col.56. † Finge igitur nunc quod extat statutū, debitum nō posse probari nisi per instrm publicū (vt est in regno in deposito an nō obstāte statuto, aliter possit probari inter mercatores, & dicēdum est quod sit, consuluit Io. de Ana. in ɔs. 55. incip. quia dubia sup facto ista occurrētia in prin. citat Bal. hoc tenē. ē (fm eū) in l. falsus. C. de fur. 5. col. in 5. oppo. & sequitur ac refert Marsi.
59 rub. C. de prob. nu. 47. † Quid igitur de confessione absēte parte facta dicemus, nunquid plene probet, & licet rīa non probet. l. certum. §. si quis absēte. ff. de confes. l. fi. ff. de inter. act. & Bar. in l. admonēdi 16. col. ff. de iureiu sed semiplene tm̄, vt ibi, & Lud. R. cōs. 373. i c. in casu proposito visis allegationib. solum probat liberationē seu solutionē, fm Bal. in l. gñaliter vlt. col. C. de nō nu. pec. & sequitur Fel. in c. significauit de test. 2. col. ver. no. tertio, & in c. si cautio x. col. ver. fallit 7. extra de fin. instr. attñ inter mercatores ēt ad obligandū plenā facere pbōne puto, cum curia mercatorum æqperetur æquitati canonicæ (vt supra dixi) & de æquitate canonica talis ɔfessio pte absēte, ad obligandū plene probat, q a fm æquitatem canonicā sola mens vr̄ sufficere, fm glo. in c. quoties 7. q. fm do. Ant. & Imol. in c. si cautio de fi. inst. de quo plenius per Fel. ibidem. 7. col. vers.
60 fallit secundo. † Sed nunqd cōfessio mercatoris possit acceptari p pte facienter i fauorē mei, & respui, & negari qtūs ɔtra tēdit? & vr̄ mihi quod nō, q a iter mercatores agit de bono, & æquo, ideo in totū dēt acceptari, vel i totū respui q a acceptatio cōfessionis p pte, & p alia negatio, est quædā iuris subtilitas, q respuenda est inter mercatores sed Bertr. cons. 6. pri. lib. nu. 12. tenet ɔtrariū, nā dicit ipse, licet sit cōtra ius nāle, vel gentiū, quod qs hmōi procedēria ex ore trrita facit non tñ est ɔtra ius nāle, vel gentium, aut canonum. quod qs nō credat verbis alterius ɔtra se i fauorē alteri⁹, scriptū est. n. oīs hō mēdax, & oēs declinauerūt, inutiles facti sumus nō est q faciat bonū puto tñ quod si ɔfessio ptineret aliqua facta aduersa, quod pcedat dcm̄ Bert. sed si ɔtineret facta adeo ɔnexa, & subordinata (ita vt nō possit acceptari p pte p se faciēte, nisi ēt accepiet p pte ɔ ra se faciēte) tūc acceptari vel tota dēt, vel tota respui p ea q supra
61 dixi nu. 11. † Nūqd mercator teneat ædere cartulā ɔtinentē, vel absolonē, vel solutionem, acceptationē pignoris, aut mandatū factum, & similia? Ang. in l. si q s ex argētarijs §. rōnem, nu. 3. ff. de eden. tenet quod nō dicet drēt fieri editio librorum, quia non sunt sumēda arma de domo rei, vt accusare. C. de eden. fallit in vsurario eius odio. Clem. j. de
62 vsur. † Subsequēter qro. qd si reperiuntur mul tæ ballæ lanæ cū signis meis signatæ an psumani esse meæ? Bald. in auth. dos data. C. de don. ante nup. dicit quod sic. citat Bar. in l. cū q. §. si. ff. de fur. & And. Barb. i rep. rub. de fi. instru. col. 42. in fi. ver. vnū tenēt mēti, & sequitur Boer. in dec. 105. in j par. num. 9. approbat Affl. in ɔst. priuilegia, & infra secundo nota. in secūdo lib. & sequtur Cassa. in ɔsuet. Burg. in verbo quant le signe. §. 8. fol. 80. nu. 1. Sed nunqd verè probentur ballas esse illius cuius signo signatas, pbauit. & in hoc Luc. de pen. in l. signata. C. de fabricē, nu. 8 dicit quo ad dñium, & possessionē probādo ballas esse signatas suo signo, eius probātur esse veræ nisi cōtrarium apparuerit, citat in arg. l. pen. § pen. C. de aqued. & l. j. in fi. ff. de ser. fug. & arg. 23. q. 4. displicet, ibi, & vos Christi oues estis, & charactetem dñi portatis, & 35. dist. ab exordio, & expressum (vt quit) continere tex. in c. si iudex de sent. exc. in 6. & idem vr̄ voluisse Cassa. & Affl. vbi supra, & ita pro nunc teneo. Nouissime. n. reperi Benue. strach. in trac. de merc. in secūda parte, nu. 80. cōtra opin. Lucæ tenentem, ea rōne motū, q a si vera esset snia Lucæ de pe. alienas res vendicandi magna daretur occasio, quia multi essent mercatores, q in lōginqs ptibus possent vendicare alienas merces pbādo suo signo signatas, mihi aūt magis placet snia Lud. pe pen. pcipue p tex. i d. c. si iudex cui nō video ɔgruum tñsum datū, nec obstat quis dixit Benu. ipse, q doctrinæ de hoc supra relatæ, & tex. i d. c. si iudex, loquatur nō verè probari ex signis dñium, & possessionem, sed tm̄ præsumptionē oriri, qd sunt res signatæ illius cuius signa sunt, q a dico quod licet p verbū psumptiuū loquatur nihilominus est talis psumptio quod infert probōnem dñij, donec contrarium probet, & onus pbandi ɔtrarium trāfert in aduersarium, vt d. c. si iudex clare probatur, p quo etiā facit illud Lucæ c. 20. ondite, mihi numisma cēsos, at illi, obtulerūt ei denariū, cuius hēt imaginē, & inscriptionem, & rndentes dixerūt ei Cęs. & ait illis reddite ergo Cęsaris

saris Cæsari, &c. & hic ex solo signo subsit reddi ei cuius erat signum, pro hoc allego Bal. in rub. C. de peri. & co. rei. ven. i j. q. vbi inquit quod signatio arborum, vel animaliũ hr̃ pro traditione, & Petr. de Vbal. in trac. societ. 11. parte, idem firmat, nec obstat quod pñt cõmitti fraudes, imponendũ signũ suũ rebus alienis, q̃a ex hoc cautum est puniri eos, q̃ absque iudicis auctoritate signũ suũ reb⁹ alienis imposuerit, l. 1. & 2. C. vt ne lib. & hanc meam opin. tenuit Gullel. de Beni
63 repe. c. Rain. in j. parte fol. 5. nu. de test. † sjs enim illud attingit nunq̃d si oẽs ballę cõi signo inter mercatores, signatæ reperiantur, ex hoc censeantur cões, in quo Bal. iuris vetus antistes in cons. 416. in 3. lib. incip. ꝓponitur quosdam mercatores, dicit prius videri quod sic, q̃a per appositionẽ signaculi cõis, mutua possessio vr̃ tradita, arg. l. j. §. si dolum ff. de peri. & co. rei ven. demũ arguit in ꝯtrarium vt ibi per eũ, & postremo primam opin. tenet. ea rõne motus, q̃a si nihil apparet dictum, vel factum in ꝯtrarium, in dubio cẽsetur societas ex hoc ꝯtracta ad inuicem, & sic ꝯcludendum dixit, & ex ijs confirmatur ẽt id q̃ supra dixi, sed profecto miror de tã o viro q̃ pro opinione sua allegat in arg. tex. in d. l. §. si dolum ff. de peri. & cõ. rei. ven. qui si recte inspiciat præstat arg. cõtra suam, & meã opi. in præcedenti, & pñti
64 quæstione. † Solet quæri quid si petatur æditio librorum à mercatore, & libri in ciuitate Venetiarum existant, & hic Salerni petitur ędictio, an hic, vel ibi ædantur? & apud Ang. receptum constat, ibi æditionem fiendam vbi mercatura exercetur, & si alibi petit̃ ędtio expensis petentis ęditionem fiẽdam inquit, in l. spatium. ff. de eden. quod nõ ita simpl'r admittẽdum dico finge n. quod mercãtiam in ciuitate. Venetiarum gerit ibiq̃. libros retinet, hic vero Salerni agit ꝯtra titium ex causa mercãtiæ petetur æditio librorum per titiũ, nonne hic fiendam æditionẽ æquitatis est, & certe vr̃, ex doc. Pet. de Anc. in c. statutũ. §. insuper de rescr. in 6. vbi si principalis in causa ciuili per alterã partem examinari petat in loco iudicij, & ipse principalis sit absens ipsius absentis expẽsis examinari debet non enim æquũ est ꝑ absentiã vnius ex litigatoribus, conditionem alterius deteriorẽ fieri. l. 2. ff. ex qui. cau. in po. ea. sicq̃. ꝑ librorum alibi retentionẽ titius per grauari minime debet, q̃d & firmauit idem Ang. post Gul. de Cu. i l. si actor. ff. de proc. & Alb. de Ros. i d. l. si actor, & postremo, è recẽtioribus ita receptũ in sacro reg. cons. Neap. scriptũ reliquid Afff. in dec. 177. inc. nobilis q̃dam, ꝓcedit n. dictũ Ang. in secũdo casu qñ æditionẽ petens alibi, esset actor, & non reus, at secus si reus, tunc. n. si actor esset, licite mercator dicet, libros se ibi non hr̃e, & si æditionẽ voluerit ibi suis expensis faciet, q̃a ꝯstitutũ est ibi libros conseruandus esse vbi mercatura exercet̃. arg. d. l. spatiũ, & sic secũ deferre minime debet, nec alibi conueniẽdum auspicari poterat, q̃ rões cessãt vbi esset ipse actor
65 arg. l. q̃ accusare. C. de eden. † Quid igit̃ de mercatore dicemus q̃ disrobatum in itinere ꝯqueritur, qualiter. n. tale furtũ ꝓbabit? In quo Alb. de Ros. & vetustiorib. monarcha, i l. ne q̃d. ff. de inc. rui. & nau. scriptũ reliq̃t, ꝑ eius famulos alio suę domesticos probare posse. arg. l. ꝯsensu. §. sup plagiũ. C. de rep. q̃ admittendũ sanè dicerẽ, habita ꝯsideratione ad qualitatẽ mercatoris furtũ passi, loci in quo furtũ factũ esse dicet, seruorumq̃. & familiariũ ipsius mercatoris, vt inq̃t, Bar. in l.
66 j. § j. ff. fur. aduer. nau. caup. & stab. † Promisi tibi dare centũ q̃ titius mihi debet, vt agere recte valeat necessario ꝓbare debes q̃d titius mihi illa debet, vt decisum ꝯstat i Cap. Tolosa, i dec 414. q̃d ego verum puto vbi ꝓmissio tibi facta non hr̃et causam ꝑxistentẽ ex quo alias essem tibi obligatus in illis centũ, q̃a eo casu dato q̃ non ꝓbatur initium dr̃e remaneo tñ obligatus in illis centũ ex causa ꝑcedente, nõ ex ista simplici ꝓmissio-
67 ne, † Nõ sufficere (inq̃t Bar. in l. ad testiũ. §. si quis ex testib. ff. de test.) apocam mercatoris esse tñ sigillatã suo sigillo, nisi & subscripta sit, q̃d & reperijt i proœ. ffoꝝ, in 2. col. cui q̃dẽ nõ assentijt Bal. in l. 2 C. de re. alie. nõ alie. in fi. sufficere. n. inq̃t sigillo solito esse sigillatã, vt ꝓbet, at Alex. fędere dist. conatur in add. ad Bar. i d §. siq̃s, redducere, Bar. & Bal. ad ꝯcordiam aut. n. (dixit ꝯstat mercatorẽ q̃ scripsit apocã sigillasse ipsam, & casu isto talis apoca probat ẽt absque subscriptione, & ita loquat̃ Bal. aut nõ aliter ꝯstat, sed ꝯstat tñ de sigillo, & isto casu talis apoca nõ ꝓbat, nec ꝑiudicat sine subscriptione,
68 & ita loquat̃ Bar. † Licet. n. ꝓmissum instr̃o sit centũ solui in nũdinis Salerni, & si solui nõ contigerit centũ, & decẽ, pro interesse tñ

tale interesse non deberi nec talr̄ probari: receptū est, apud Bal. in l. rogasti, §. si tibi vers. q̄d ergo si mutuo, ff. si cer. pet. & Ioan. de Ana. in c. fi. de vsur. car. pen. & Alex cons. 17. vi so themate, col. fi. lib. 4. & Alb. de Ros. in l. 1. ī pen. col. C. de sum. Trin. & Dec. ɔs. 39 116.

69 & 323. † Nec probari interesse lucri cessantis ex eo quod mercator erat solitus negociari cum pecunijs, & quod erat solitus lucrari receptum est, apud Paul. Cast. in l. non vtique, §. nunc de offō, ff. de eo. quod cer. lo. nō .n. seq̄ur ꝙ si habuisset pecuniā præ manib. certitudinaliter lucratus foret, quia possibile est non lucrari ex quo multa euenire pñt, ꝙ nō lucrer̄ ex mercantijs, ꝓbari tñ bene (affirmat) si ꝓbetur ꝙ habuit talē mercantiā præ manib. de qua fuisset certitudinaliter lucratus, si pecuniā p̄manib. habuisset, & q̄a non habuit, nō potuit illā gerere, & idē in interesse dāni emergentis (vt ꝓbet ꝙ ipse indiguit dicta pecuniā, & q̄a non potuit hr̄e r̄pe ɔuento, coactus fuit cāpe ad cābiū, vt suæ necessitati subueniret, & pro vsuris soluit decem) & huic dicto ad stipulant̄ Dec. in ɔs. 323. & Affl. in dec. 20. & Aymo. Crau. in ɔs. 89. num. 4.

70 † Et peti licite posse tale interesse (vbi q̄s est in mora, & instr̄m continet diem, & pœnam, & creditor sit solitus negociari, & hoc constet) scriptum reperitur p̄ Fel. Dec. in ɔs. 116 in 1. lib. in causa Aluisij. & annotauit Bar. in l. 2. § fi. per illum tex. ff. de eo. ꝙ cer. lo. & l. 1. vlt. car. C. de sen. quæ pro eo ꝙ inte. & hoc ēt de iure canonico, quod placuit Inn. in c. sacr. de sent. exe. & Abb. in c. cū venerabilis de excep. in gl. in verbo benefi. & in c. pen. & gl. in prin. de off. del. & in c. dilecti in 1. not. de for. comp. & Pet. de Anch. in ɔs. 149. in q.

71 quæ vertitur, col. 2. † Quæsitum apud doctum ē recentioribus tum ēt antiquis in quā plurib. locis vidi, nunq̄d si mercator dederit alteri mercatoris ad partem lucri, & excapiti ducatos centum, si in processu t̄pis prætendatur excapitū in mercantis, fore qualiter hoc probari debeat, & inf. quantum t̄ps, & apud quē probari debeat, & an pars sit citanda: In quo Bart. in l. 2. C. de nau. lib. 11. ex illa l. dicit probari ꝙ infra vnum annū p̄dicta allegari, & ꝓbari debeāt, alias nō esset audiēdus elapso anno, & testes examinādi de dāno furti, rapinæ, incēdij vel similiū, pñt examinari in loco vbi mercator patitur casum, q̄a ꝓbōnes ipse faciēt postea fidē corā iudice cōpetē ti quos ad tertiū, nec est necesse r̄pe dictoꝝ testiū receptionis, citari facere partē, ad vidē dum iur̄a ipsoꝝ, & hęc dicta Bar. approbata reperio per Cappe. Tolos. in dec. 447. & ibi, in add. & in dubio p̄sumendum est lucratum ex mercantijs. s̄m Ang. in cōs. 90. nisi infra annum protestetur de dāno, & probet, & sequitur Bar. Soc. in ɔs. 24. in 1. lib. visis ac diligenter & mature inspectis, citat, l. cura, §. de scientium, ff. de mu. & hono. & in l. si defunctus, C. arb. tu. pro quibus videatur ēt Ias. in §. sequens illa diuisio inst. de actio. nu. 43. cū

72 seq. † Et cum ex superioribus satis ostensum constat, in curia mercatoꝝ de bono, & ęquo agi, ꝓbōnes verisimiles licet de iure non cō cludentes in ea curia admitti (Bald. in l. solam. C. de test. putauit) quem ad lr̄am secutus fuit Dec. in cons. 11. vlt. col. citatiq. idem fuisse consultum p̄ Franc. Are. in cons. 126. incip. in causa dnæ Ant. col. 2. q̄d (vt æq̄tati consonum) admittendum dico. Sed nouissime reperi Benu. Strac. tract. de merc. in vlt. parte in principio (vbi de ꝓbōnibus aliqua dixit) concludēcem minime vera esse ea quæ superiori loco aliàs firmaueram, motus per con. Bar. Soc. in cons. 120. in 1. lib. 7. col. vet. nec ex eo, qui dum de prædictis dissererer, scriptum reliquit ꝙ licet in curia mercatoꝝ de bono, & æquo agatur, non p̄ hoc ꝓbō minus legitima, & de iure non admittenda recipiēda erit, quia non intelligitur sublata dispositio iuris ciuilis, q̄ erit iuridica, & nō ea uillosa, tm̄. n. intelligunr̄ reiecti Apices iuris, q̄ veritatem negocij non tangunt, sed ꝓbōnes respiciunt veritatē. & merita causæ, non rigorē iuris, put(s̄m eum) voluit Ioā. Cald. in sua disp. quo incipit clericus ɔuentus, & refert & seq̄tur Bal. in l. 2. C. quę sit long. con. & no. Bal. in l. lctus fullium in fi. ff. de iis, qui no. inf. Nec obstare (inq̄t) q̄ primo loco retulimus nā ꝓcedunt vbi ꝓcedendū esset sola facti veritate inspecta, at secus in casu nr̄o, vbi tm̄ ex bono & ęquo ꝓcedi ɔstitutum est. at ego à tantoꝝ patrum opinione (quam, & aliàs approbaueram) minime dissentiētes dico primam opin. de iure veriorē, & ꝓ veritate ipsius illud attēdēdum dico, quod Bal. Aret. & Dec. alijq. doc. de hoc loquentes, non dn̄t admittendam fore ꝓbōnem à iure reprobatam, sed dn̄t admittēdam fore ꝓbōnem verisimilē, licet de subtilitate iuris nō ɔcludentē sat. n. putauere, esse verisimilem, adeo. n. probatio

batio verisimilis fauorabilis est, vt cõtra eã
minime ꝓbatio in ꝯtrarium admittatur, c.
quã:o de pſum.& e qa verisimili,eo. ti.& li
cet probatio de necessitate debeat ꝯcludere,
l.non hoc.C.vñ cogn.& c.in pñtia extra de
prob.tñ si p'ũt p:uæ cõcludat sufficere (in
quit) Bar.in l.j ff.de cer.per.de quo p Bal.in
l.neque natales.& in l.fin.C. de ꝓb. & licet
probatio q̃ concludit ſm aliquam præsum
ptionem quæ pôt actui de quo quęritur ad
esse,& non ad esse tñ nõ concludat, vt pro
batur in l.matrem.C.de ꝓbatio.& d.l.non
hoc,& tanq̃ dubia ꝓbatio nõ releuet ꝓban
tẽ c.in præsentia extra de probat. tñ si tan.
in foro mercatoꝝ licet, ex toto illa ꝓbatio
nõ cõcludat,quia forte illa ꝓbatio, ſm pręg
dictum modum per rõnem redditam per te
stes pôt se hře ad esse, & non esse,tñ si verisi
milis erit illa probatio,licet(vt dixi) nõ ne
cessario cõcludat, admittenda erit ꝙ ꝓba
tur in c.afferte extra de præsumptio,vñ licet
de districto iure non ꝯcludisset ꝙ filio nõ esset
illius meretricis quę diuidendũ admittebat,
sed alterius q̃ id negabat, nihilominus ex ve
risimilitudine quã hẽbat(vt si ius filius esset
eius viscera pp amorẽ ad pietatẽ cõmoue
rent)factum fuit vt ꝓbatio illa tanq̃ efficax
admitteretur,vñ licet alias,fit difficultas(an
bonam cãæ sciæ testis reddat, si dixerit se id
scire tanq̃ vicinus vt per Alex.in l j.ff.si cer.
pet. & ibi scriben.6.col.si tñ eius dictũ veri
simile erit absq; dubio in foro mercatoꝝ
ꝓbabit,quod, & Bar.probat in trac.de test.
nu.33.q ũ dicit quod si pastores qb.anima
lia tradita fuerũt,dicant aliqua est ꝑdita, &
ꝓbetur alias, & alia tpe idẽ euenisse, ꝙ aĩa
lia in pascuis solẽt ꝑdi,& oberrare, & verisi
mile sit ea ꝑdidisse,licet de iure non conclu
dat talis ꝓbõ tñ quia verisimilis est, admit
tendã(vt efficacẽ) inqt Bar. vbi supra I ẽ li-
cet testis deponẽs de aliquo,& interrogatus
de cã sciæ dicat se scire ꝙ ita est,nõ ꝓbet.vt
p Inno.in c.cum cãm extra de testi.tñ si erit
verisimile id quod deponit,credo ꝙ in foro
mercatoꝝ ꝓbabit,& idẽ in similib.modis.
73 †Quid.n.si dato termino ad ꝓbandũ eoq.
elapso petatur p actorẽ ꝙ rogatr reus ad iu
randum,vel iuřm deferendũ quid iuris? Re
perio ꝙ Spec.in tit.de iur.dela.§ j.versic. in
aût actor,tenet ꝙ isto casu actorẽ nõ ꝓban
te,reus absoluitur,& sic non habet locũ de
latio iuramenti,eãdem opin. sequitur Pan.
in c.fi.extra de iur.iur. & in c.2.vlt. not. de
ꝓb. & Bal.in l.repetitione.l.2.ff.de iur.iur.
36.col.& Pau.de Cast.in l.fi.C.de fideie.&
Io.And.in add.Spe.vbi supra, & Io.Bap.de
S.Seu.in rep.l.manifeste turpitudinis, ff. de
iureiur.& ibi do.Mar.& istam opi.sequitur
cõsulendo Soc.in conf.184.in 2.lib.& Alb.
in l.in contract.§.illo.C.de non.nu.pec.&
Marf.in l.de minore,§.tormẽta,col.2 ff.de
qõ.& Dec.in c.sicut de iureiur.contrariã ve
ro opi.tenuit Bar.in d.§.de illo, & eum ibi
sequr Ang.& Pau.Cast.i l.admonẽdi,col.
7.vers.circa, & in l.iusiur. ad pec §.ait præ-
tor,ff.de iur.iur.& i d.l.manifeste,& ibi A-
lex.& Franc.de Aret.in d.c.sicut, & idẽ Bal.
in l.bonefi.in antiq.lect.& ibi Alb.post Ia.
Rau.& Ias i d.l.manifeste, col.j.ver.2.qro,
& in l.admonẽdi in repetitione,& Pur.in
d.l.manifeste,col.2.vers.difficultas est,& De
cis.in d.c.sicut distinguit,aut qs ab initio de
tulit iuřm,& isto casu procedat ista secũda
opinio,vt reus teneať iurare,vel iuřm refer
re, ꝓ quo allegat tex.in l. marcellus,§.j.ff.
re. amo. aut ab initio nõ detulit iuřm, sed
onus ꝓbandi assumpsit,& nõ ꝓbauit, & tũc
reus absolui dẽt,& iurare nõ cogit, ex quo
actor ꝓbare nõ potuit, ad iuřm redire non
dẽt,& isto casu ꝓcedat opi.Spec.& sequitur
Boër. in dec.95.in 1.par. plenissime tetigit
hãc qõnem, & finalř relatis omnibus dictis
opinionib.dicit 1.opin. Spec. ſm dist. De-
cij esse magis cõem, tñ ipse dicit ꝙ in con
tingentia facti fuit iudicatum pro opi. Bar.
& sic pro secunda opinione, (ꝙ possit defer
ri iuřm post omnes terminos,& dilationes
ad probandum concessas)& tenetur iurare
nisi habuerit iustam causam recusandi(vt qa
probauit contrarium eius quod actor dice
bat)& ita seruandum dico in curia mercato
rum, quia hæc 2. opin. sapit æquitatem, &
contraria respicit apices iuris,& maxime ꝑ
tex.in d.l.manifeste, q si recte inspiciať fun
74 datur sup æquitate.†Et cogitur iurare reus
aut iuřm referre, nõ obstãte ꝙ offerat se pa
ratum contrariũ probare, ſm Ias.in d.l.ma
nifeste, 3.q.valuit Boër.in dec.15.in j parte
75 in prin.†Solet quidem multoties continge
re ꝙ qs ꝯueniat aliquẽ a quo petit e.& dicit
ꝙ vult stare iuřo ipsius rei q dicit offeratur
prius libell.& demũ paratũ se offert rñdere,
actor dicit se nolle litigare se vult.de pñti li
tem decidi,aut iuret, aut ipse iurabit,q.d igi

iuris? Alb. post Old. in l. ius iurandum, & ad pecuniã, §. ait ptor, ff. de iur. iur. in fi. dicit, q arctatur añ oia afferre libellũ iuxta, l. manifestæ quæ sic debet intelligi, quo oblato, bñ poterit cogi, q iuret aut iurm referat, Ias. in repet. l. admonendi, ff. de iur. iur. col. 32. nu. 74. dicit q semper ista decisio. fuit sibi visa dura, cũ petere libellũ, sit petitio calũniosa, tñ, tñ dicit q ista decisio nõ habet ꝯtradictorem, quare trãsit cũ ea. at in foro mercatoꝝ nõ ꝓcedit oĩno, quia ibi cessat exceptio ordinis, & ꝑposterationis, & agaẽ de bono, &
76 æquo, vt supra sepe dixi. † Merces emptas ꝑ vnũ ex socijs, de pecunia societatis præsumi (inquit Bal. in ꝯs. 493. in 4. parte, nu. 4.) si in cõtinenti emptæ fuerit at secus ex interuallo, ꝑ tex. nota in l. si venter, §. si ff. de priuil. credit. pro quo videatur ẽt Lud. R. in cons.
77 346. in nu. 6. † Emptionem mercium per famam ꝓbari dicit Alex. in cons. 364. inc. in causa appellationis, 6. col. & Marsi. in singul. 38. si testes deponãt de certo, & determi
78 nato ꝑcio, alias secus. † Itẽ societatẽ ꝓbari per intitulationẽ libroꝝ (puta si diceret hic est liber mercãtiæ mei, & Petri ac Io. sociorũ) ꝯcludit Bar. Soc. in ꝯs. 86. col. 4 in princ. & col. fi. in prin. pri. lib. & fuit de mẽte Bar. & Bal. in l. si patruus, C. cõia vtriusq. iud. qđ absq; dubio admittẽdũ dico si liber reperiaẽ in posse eius q negat societatẽ contractã, & ab eo sit ꝯfectus, seu ab alio eius nomine, & hoc non negetur. Itẽ ꝓcederet vbi aliæ coniecturę verisimiliores nõ resisterent, ꝑ ea q̃ noi. ꝑ Dec. in ꝯs 40. nu. 3. & ꝯs. 196. nu. 9. & ea quæ dixi supra de librõnis cõtinẽre ali-
79 quid ꝯtra scribentẽ. † Nec ꝓbari credas societatem ex eo q duo mercatores ꝓmiscue gesserũt vnã negociationẽ, alternis vicibus, modo vnus, modo alter ꝭm Bal. in ꝯs. 125. in 5. lib. quidam Ioannes Iacobi, qa põt esse q vnus tanq̃ dñs, alter vero tanq̃ institor vñ probandus esse alios actus sociales, q so
80 lent fieri inter socios ꝯcludir. † Sed pone, q qdã mercator in quadã scriptura fateaẽ si esse debitorẽ Titij i cẽtũ plus, & minus, ꝓut in lib. rõnum ꝯtineẽ, qd ergo illa verba importẽt? Bal. in rub. C. dep. in 6. q. dicit q illa verba (plus, & minus ꝓut in codice rõnum) nõ augẽt, nec minuũ ꝯfessionem certæ q̃titatis, nisi appareat aliud ꝑ q constet minus, ꝑ tex. in l. pub § fin. ff. dep. & vide Sal. in l. si quis, C. dep. & Bal. in rub. C. de re. permuta.

81 † Qualiter ergo ꝓbabiẽ valor frumenti vel aliaꝝ reꝝ mobilium? dic q ꝓbabiẽ, si testis dixerit q salma frumenti valet tanti, & hoc scio q cõiter tanti vendiẽ, vel vendebaẽ tũc tpis, & talis testis debet tria tpa comprehendere in sua depositione, videlicet, q frumentum tanti valuit illo die, vel illo tpe, vel ante, & post, alias si se astringeret ad vnam diẽ nõ ꝓbareẽ valor, vt dixit tex. in l. ꝑcia reꝝ i fi. ff. ad l. Falc. & ita tenet Bar. sed pone qđ quis capitulauit de valore rei, q res tanti valuit in foro publico, & q illa vendebaẽ totidem in domibus priuatis, & testes deponũt de alio ꝑcio in foro publico, & alio in domibus cui dicto stabiẽ? dicas q stabiẽ valori fori publici, ꝭm Bar. in d. l. ꝑcia reꝝ, vbi ꝓ cautela tradit q semp capituleẽ de ꝑcio fori, & refert, & sequiẽ Lanfr. in repet. c. qm contra in verbo testiũ depositiones, nu. 160. extra
82 de ꝓb. vbi latissime. † Nũquit. n. publicatio de necessitate fieri debeãt i foro mercatoꝝ? in quo puto distinguendũ, aut pars petierit publicationem fieri, & tũc veꝝ est q de necessitate fieri debet, alias si pars nõ petierit, eius obmissio nõ reddit ꝓcessum nullũ, ꝭm gl. in c. qualiter, & qñ. §. debet de accus. & Alex. in l. j. §. fi. ff. de præt. stip. & ꝯsuluit Pet. de Anch. ꝯs. 52. inc. omissio publicationis, & declarat Bar. ad reprimendã in verbo sine figura, & est tex. à ꝯtrario sensu in c. fi. extra de hær. in 6. sed de facto semp publicationẽ
83 vidi fieri in nũdinis. † An facta publicatione in cã si petaẽ termin' ad allegandũ in iure debeat ꝯcedi? Par. de Put. in lib. synd. in verbo snia vers. vtrũ iudex 5. col dicit, q nõ debet ꝯcedi in foro mercatoꝝ, iñ dicit debe
84 re citari ad sniam vt ibi ꝑ eum. † Sed an repulsa cõcedatur in foro mercatoꝝ? an licet Franc. de Aret. in ꝯs. 61. in fi. tenuerit in summarijs iudicijs non ꝯcedi repulsam, q esset intelligendum ꝭm Affl. in decis. 351. incip. bis fuit dubitatum, & cũ iudiciũ inter mercatores videreẽ summariũ, concludendum non ab re videretur non esse concedendã, tñ semp vidi concedi in eo foro, & qa post ꝓbõnes, & terminum ad repulsam solet ꝓcedi ad senẽtiam, & vt plurimũ solet inter mercatores ꝑ sortes dirimi, & determinari eorum lis, idcirco aliqua de hoc videamus.
85 † Et primo quæro quod iudicium videaẽ istud ꝑ sortes iudicari. Bal. in l. si duobus. C. cõia deleg. inqt quod dr fortunæ, cuius dux est

est deus, ſm Sen. in 7. epiſt. ad Lucillum, & aliqñ vocatur vis diuina, l. fluminum, §. ſeruus, ff. de dam. inf. & est inexorabilis, quia ſurda, & muta. est. n. quędā lex naturæ nobis occulta, q̃ est imprecabilis, & aliqñ dæmones q̃ ſunt infra lunam, & aërem, vt ſeribitur 2. pet. c. 1. qui aër infernus dr̃ reſpectu
86 cęli. †Et valere ſententiā latā p̃ ſortes (puta taxillos) colligitur ex tex. in l. ſi duobus, C.
87 cōia deleg. & ibi p doct. † Nec a tali ſnia p̃ ſortes lata appellari poterat, qa fortuna nō habet ſuperiorem, ſm Bal. in d. l. ſi duobus bene tñ ſi fraus eſſet commiſſa poſſet peti ꝙ iterp̃ ponā ur ſortes, pro quo ē legito Bal. in l. 3. C. cōia vtr. iud. & in quibus caſibus licitum ſit ſententiam ferri p̃ ſortes, per doc.
88 maxime Iaſ. in d. l. ſi duobus. †Sententiam enim mercatoꝶ, & expertoꝶ in arte in rē iudicatum tranſire, minime cōſtitutum eſt, vt no. doct. in c. ꝑpoſuiſti de ꝓb. & in c. ſi. de fri. & male. & late per Afflict. in dec. 33. inc.
89 poſtquam fuit. † Et ſi appellari à ſententia lata per rectorem artis vel collegi contigerit, ad eum ſuperiorē cui ſubeſt ars, ſeu collegiū appellabitur, ſm Abb. & c. ſcrib. in rub.
90 extra de appell. † Et notandum eſt, ꝙ vidi practicatum in nundinis Salerni ꝙ per appellationem à ſententia magiſtri nundinarum non retardatur executio, ſed præſtita cautione de reſtituendo mandabitur executioni ſententia, niſi allegatis nullitatibus,
91 quod maxima æquitate fulcitur. Et vltra adnotandum eſt ꝙ ſi fuerit præſtita cautio de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo (vt ſemper in nundinis fit) recta via, & non ex cuſſo principali mandabitur executioni ſententia contra fideiuſſorem, ſm gl. ſin. g. in l. ſi. § ſi. in verſ. pſoluere, quam ibi ſequuntur Matt. [illegible]do. Cyn. Ioan. Fab. Bart Bald. Ang. Paul. de Caſt. & Sal. C. de vſu rei iud. & Bar. in l. 2. & ibi Angel. & Paul. de Caſt. & Alb. ff. de iud. ſol. & plenè per Boër. in deciſione 277. Petr. Foll. V. I. D.

De interrogatoriorum productione.

1 ☞ *Interrogatoria quō, & quādo præſentetur.*
2 *Interrogatoria teſtium, ad quem effectum fiant.*
3 *Interrogatoriorum copia parti dari non debet.*
4 *Iudex qui obmiſit interrogare teſtes, ſuper interrogatorijs à parte productis, an inualidet examen.*

Septimus actus, eſt interrogatoriorum
1 productio. †præſentatis enim articulis & vocatis teſtibus ſolet altera pars petere copiam articulorum ad effectum pŕtandi interrogatoria contra teſtes ad veritatem indagandam, c. præſentium de teſt. lib. 6. & debet ipſi parti petenti concedi terminus ad producēdum interrogatoria, vt not. Spec. in tit. de teſte, §. iam de interrogato-
2 rijs, col. 1. † & fiunt ad effectum faciendi variare teſtes in altero ex illis co. prędicamentis, quæ ponit Bald. in l. teſtium, C. de teſti.
3 † quorum copia non datur parti, ne inſtruātur teſtes ad falſum, vt not. Abb. in cap. per tuas, col. ſi. de teſte. & Alex. in l. 2. C. de æd.
4 † Quid autem ſi pars producit interrogatoria, & iudex omittit interrogare teſtes ſuper illis, an per hoc in validetur examen? Dic ꝙ non, ſed remanet facultas parti faciēdi repeti teſtes ſuper interrogatorijs, ēt poſt publicationem, proceſſus. ita tenet Alex. in pſ. 41. in ſi. col. in 4. vol. & conſ. 174. col. pen. in 2. vol. Reliqua de hac materia, dic vt dixi ſupra in 1. parte, indicij .ſ. huius ſextæ partis in verſ. interrogatio. & bī per Spec. in d. §. iam de interrogatorijs in tit. de teſte.

De inſtrumentorum productione.

1 ☞ *Inſtrumentorum appellatione, venit omnis ſcriptura inſtruens cauſam.*
2 *Inſtrumentorum ſecundum formam ritus, qualiter præſentatur in iudicijs.*
3 *Inſtrumentum ad commune lucrum, & extapitum, an poſſit liquidari.*
4 *Doctor an debeat carcerari pro inſtrumento liquidato.*
5 *Mulier an poſſit liquidari inſtrumentum per procuratorem.*
6 *Carceratus qualiter liquidabit inſtrumentum.*
7 *Inſtrumentum an poſſit liquidari contra filium familias.*
8 *Filiumfamilias quem eſſe quis probabit.*
9 *Contractus factus cum filiofamilias, exiſtente in quaſi poſſeſſione ſutiatis an valeat.*
10 *Inſtrumentum an poſſit liquidari contra promittentem inſtitorio nomine.*
11 *Inſtrumentum cancellatum, ſeu vitiatum an liquidari poſſit.*
12 *Inſtrumentum quod non eſt publicum, an liquidari poſſit.*
13 *Inſtrumentum non confectum ſecundum conſt.*

instrumentorum robur, si acceptetur, per partem an possit liquidari.

14 *Instrumentum allegatum falsum an debeat exequi.*

15 *Si clericus male liquidauit instrumentum contra laicum, an debeat ad pœnam condemnari.*

16 *Creditor posterior offerens debitum priori an possit cogere eum vt cedat sibi actiones.*

17 *Stipulatio sine causa, quandu valet.*

18 *Procurator quando nobis acquirat actione sine cessione.*

19 *Venditor quando tenetur pracise ad tradendũ.*

20 *Mulier carceratur pro debito, quando instrumentum secundum formam ritus præsentatur.*

21 *Instrumentum vt præsentari possit, secundum formam ritus, iuramentum, & pœnam continere debet, & liquidam debet esse, & num. 22.*

23 *Instrumentum secundum formam ritus, post viginti annos præsentari non potest.*

24 *Instrumentum secundum formam ritus, præsentari non potest contra hæredem debitoris. sed creditoris hæres illud præsentat.*

25 *Instrumentum continens debitum valoris vltra vnicam, præsentatur secundum formam ritus.*

26 *Preuentio facta per debitorem, facit quòd non posset instrumentum contra eum præsentari, secundùm formam ritus, & qualiter fieri debeat.*

27 *Instrumentnm secundum formam ritus non potest præsentari per procuratorem.*

28 *Instrumentum secundùm formam ritus, non præsentatur contra debitorem, qui contraxit per procuratorem, & non iurauit ipse debitor, sed procurator.*

29 *Instrumento præsentato secundùm formam ritus, si debitor est contumax, potest de persona capi.*

30 *Instrumentum super assistentia impetranda quã do, & qualiter præsentatur.*

31 *Creditor, qui elegit viam vrbanius agendi in iudicio, non potest alterius extra iudicium via executiua agere*

32 *Instrumentum vt fidem faciat, in membrana charta scribit debet, & quæ continere debeat, & num. 21. cum seq.*

33 *Scriptura priuata in carta de papiro, potest præsentari.*

34 *Scriptura priuata de se non facit fidem, nisi quatenus per testes comprobatur.*

35 *Citari debet pars, quando producuntur instrumenta, vel scripturæ in iudicio. alias non probant.*

36 *Instrumenti copia collationata, potest in actibus relinqui, retento originali.*

37 *Instrumentum mandati originale debet in actis dimitti.*

38 *Falsam scripturam producens in iudicio, interrogari potest, an velit vti, & qualiter respondere debeat.*

39 *Instrumentum, vt fidem faciat, locum celebrati contractus vel instrumenti continere debet.*

40 *Instrumentum carens signo notarij, in eo apponi consulto non valet.*

41 *Indictionis obmissio vitiat instrumentum.*

42 *Scripturam præsentatio, an sit actus iudiciarius.*

43 *Datio termini est actus iudiciarius.*

44 *Instrumentum productum in principio causæ, an probet.*

45 *Instrumenta producta parte non citata quandu probent, & num. 46.*

47 *Scriptura vsque ad quod tempus possunt in iudicio præsentari.*

48 *Testes simul cum scriptura, post publicationem possunt produci.*

49 *Scriptura præsentata post conclusionem, videtur extra processum, & iudex illam recipit ad solam sui instructionem.*

OCTAVVS actus, qui successiue se-
quitur in iudicijs, est, qa solent ꝓ-
duci instr̃a, & aliæ scripturæ publi-
1 cę, vel priuatæ in vim probationis. † Nã ap
pellatione instr̃orum, venit omnis scriptura in
2 struens causam. l. 1. ff. de fide instr. & no. gl.
& doct. in rub C. de eden. Super hoc pro in
3 troductione iuuenũ declarabo bř duas q̃st.
Prima est, qualiter instr̃a pręsentari debeãt
in iudicijs. Secunda, vsque ad quod tempus
2 produci pñt. † Ad primam q. rñdendo præ-
3 suppono, ꝙ in regno instr̃a præsentantur al
tero de tribus modis, videlicet, vno modo
via executiua, & criminaliter, vt qñ instr̃m
pręsentatur ſm formã ritus magnę curiæ,
qui incipit, item, si qui debitores, &c. & tunc
requiritur, ꝙ instrumentum sit ex omni sui
parte liquidum, & quod contineat iur̃m, &
pęnam quo casu non est necesse, ꝙ pręcedat
libellus, nec reqritur alius ordo iudiciarij,
sed præsentato instr̃o, liquidatur ꝑ creditorem, pro quanta summa ipsum pręsentat,
& citatur debitor, vt veniat in̄futurus super te
nori instr̃, qui in vltimo peremptorio cõ-
parens interrogatur super tenore instrumẽ
ti, & si aliquam exceptionem allegat, statim

car

carceratur, & debet illam exceptionē ꝓbare in vinculis,& vt dr̄ in dicto ritu,& si non probauerit,tenetur soluere debitum, & pœnam fisco quæ est redacta hodie ſm cōem obseruantiā ad rōnem tarenoꝝ ritū ꝓ qualibet vncia petita. imò ꝓp pœnam periurij posset curia procedere cōtra dēbitorē ad pœnam corporalem.s.ad mutilationē manus vt est ritus magnæ curiæ in nu.56. inci. nota,ꝗ ille qui carceratur,&c.& alius ritus, in nu.179.inc.item seruat ipsa curia,qđ si aliquis, &c. Veꝝ ista pœna corporalis hodie nō est in obseruantia, & de facto nō seruat̄, sed sola pęna pecuniaria. Et qn̄ ēt in ista via executiua dēt accusari prima,& vltima contumacia,vt est alius ritus in nu.176. q inc. itē,qđ vbi,&c. Si tñ reus venerit in vltimo peręptorio cū sacco paratus ad soluendū, euitat oēm pœnam de æquitate, vt est alius ritus in nu.70 inc.item,ꝗ si aliquis,&c. sed si reus defendēdo se,in termino, sibi præfixo ad probandū suam exceptionē, probauerit solutionem,vel falsitatem instri, tunc creditor punitur in vno augustali pro qualibet vnica petita, vt dr̄ in dicto ritu 61. inc. item si qui debitores,&c. in fi.sīr si debitor in vltimo peremptorio comparens,doceat in prōptu de solutione,vel alia satisfactiōe, non carcerat̄,sed creditor carceratur tūc. & punit̄ vt calūniator,& periurus, vt est alius ritus in nu.169.inc.item,in casu præmisso.

3 ADDITIO † Huiuscemodi dictis p d. auctorem adde nūquid instrm̄ ad cōe lucrum. & excapitum possit liquidari ſm formam ritus in quo Bal. in cōs.214.in 4.lib. Dicit quod in tali contractu societatis tres casus ꝗ contingere possint ꝯsiderandi sunt. Primus quod non sit lucratū minimeq. dānum datū seu deperditum, & tūc integra q̄titas,& sors principalis debet reddi, & sterilis erit opera,& pecunia. Secundus qđ si lucrū,& tūc illud est cōi saluo capitali,qa tūc actū,& conuentū est de parte lucri fiēda, nō de sorte partienda. Tertius quod sit damnū & non lucrū. & tunc diminuit̄ sors pro medietate dāni, & si de veritate anteq̄ exequat̄ dictum instrm̄. & ponatur in executionem ſm formā ritus, dēt inquiri, & sciri in quo prædictoꝝ casuum sumus, & sic ſm eum interim non pōt præsentari ſm formā ritus, & idem consuluit ipsemet Bald. in cons.61. in 2.lib.sed idem Bal.in cons.493.inc.multiloquium in 4.lib.in vers.sequitur videre, nu.3. vr̄ sentire quod instrm̄ debet exequi, & præsentari qn̄ esset appositum pactum qđ infra mensem verificetur damnum, & de lucrum si quod eueniret,ita qđ eo nō verificato infra dictū mensem amplius non audiatur. Nā isto casu instrm̄ pōt præsentari pro sorte principali q̄ certa est, & dat̄ terminus reo ad verificandū lucrum,seu damnū quia reo nō verificante infra mensem in dubio vr̄ lucratum ex societate. vt hr̄ ēt per Soc. in ꝯs.24.in 1.li.col.12 & sic instrm̄ est liquidū & ita ēt tenet Pet.de Vbald. in trac.socie.in 8.specie,& ita alias practicaui in terra S.Seuerini.

4 † Item, Nunquid doctor debet carcerari si contra eum est liquidatum instrm̄? & vr̄ quod non,quia lex concedens capturam personæ non extēditur ad doctorem, vt hr̄ in l.medicos, C.de profess.& med.lib.x. & voluit Bal.in l.j.C.qui bo.ced.pos.& facit, l.1. ne quis, C. de auct.diuer. iud. & voluit Marss.in l.edictum,ff.de quæst.nu.8.ita dicēdū est in casu isto,vt ritus iste ꝓcedens capturam personæ nō extendatur ad doctorem.

5 † Nunquid mulier possit cōparere per procuratorē legitimæ,& suffic ēter instructum ad liquidandū instrm̄? & vr̄ ꝗ sic,quia videmus quod in criminalibus,& ēt causis capitalibus,siue citetur,siue agat mulier pōt per procuratorem comparere, vt dictat ꝯstō regni incip gn̄lia iura,sed in contrarū extat ritus inc. Item si qui debitores, dū dicit qđ personalr̄ debet cōparere, & loqtur in masculis,& fœminis, ego vidi semp practicari in magna curię vicariæ,& alijs tribunalibus qđ mulieres honestæ accedunt ad eccl̄am, q̄ magis,ꝓpè curiam est,&ibi accedit actuarius & facit liqdationē,seu accipit verbū liqdationes.

6 † Et sīr si ille qui intendit liqdare instrm̄ est carceratus, vel infirmus debet accedere actuarius ad eum locum carceris, vel infirmitatis,& ab eo recipere liquidationē & valet ac si foret pñs ī iudicio,& ita quotidie practicat̄.

7 †Nunqd possit instrm̄ præsentari ſm formam ritus contra filiusfamilias? Bal.in l.cū non solū,§.si necessitate 3. col.circa fi.C.de bon.q̄ lib. tenet, ꝗ nō, nisi esset mētitus filius de morte patris, vt diceret se esse sui iuris, vel p mortē pr̄is, vel per emācipationē, vel nisi esset in quasi possone exn̄tiæ suitatis, qđ qdē tā o magis ꝓcedit in regno Neap. vbi extat edictū ꝗ instra,

&

& obligationes, quæ fiunt p filiumfamilias absque ɔsensu paterno ipso iure sunt nullę. Nam ex talibus instr̃is nulla orit̃ obliga 10 nec iur̃o ɔfirmantur, vt tenuit in simili Ang. in ɔs.clx. pro decis. col. ij. vers. cõ. rarium di co, & Rom. in ɔs. xij. incip. viso testñ propo sito col. ij. pro quo facit tex. in l. sancimus in illis verbis, ꝑ nõ scripto vel intellecto, C. de don. & voluit ita in simili Bar. in l. si quis ꝑ eo in iij. membro ad fi. ff. de fide. us. in l. ij. in fi. C. ne fideius dot. den. & ɔs. 88. in q. inter Franc. col. ij. & Bal. in l. ij in ix. q. C. de re. ven. & in rub ff. de iu. iur. col. ij. vers. & ideo si dicit statutum, & plenius p And. Tiraq. in tract. de leg. cõnub. in verbo ne penul. in gl. ij. nu. 25. sequit qđ tale instr̃m minime pręsentari poterit s̃m formam ritus postquam
8 est nullum, & nullã producat obligationẽ, & iur̃o non cõfirmatur. † Sed cui incumbat onus ꝓbandi eum esse filium familias an fi lio excipienti, an creditori agenti? Ant. de Cana. in tract. de exec. instr. nu. 39. in xviij. q. vr̃ innuere quod incumbit onus creditori agenti, qa ꝓbata paternitate, p̃sumitur p̃ria potestas, l. filium diffinimus. ff. de iis, q sunt sui vel alie. iur. & paternitas p̃sumit̃, qa nemo est sine p̃re, nisi contrariũ probetur, vt l. si quis p̃rem, ff. ad Maced. & scientia p̃rnitatis p̃sumit̃ in creditore, l. j. C. ad Maced. quod quidem non puto ve℞, cum non cõstet eum filium esse natũ ex legitimo matrimonio, nam tunc p̃sumit̃ sui iuris, & ita intelligitur tex. in l. Titia, ff. sol. matr. & l. si vxor in ver bo monstret vbi Fulg. C. de ɔd. inf. & est rõ quia ꝙ quis sit in p̃tãte p̃ris pendet ex matri monio, inst. de pat. po. in prin. sed matrimo nium est facti, & sic nõ p̃sumitur, & ita dicit Bar. in ɔs. xlij. inc. visa inqsitione, & Corn. in ɔs. lxviij. placet mihi, col. pen. & Ias. in l. post dotem j. col. ff. sol. matr. & p Corn. in ɔs. ccv. ij. q̃q̃. col. ij. lib. iij. & p Alci. in tract. de p̃sump. in ij. p̃s. vers. ij. infert̃. Vnde cautela est qđ in vit. peremptorio cõparcat pater insimul cum filio, & testibus, & in promptu doceat̃ deperditis p affectionem patris, & ẽt
9 depositionem testium. † Sed pone contractũ fuisse cum aliquo filio familias existente in quasi possessione suitatis an valeat ɔtractus? hanc qõnem disputat Alcia. in loco de quo supra, & dicit quod licet statutum annullet contractum factum cum filiofamilias, & sic licet actio collat̃, tñ potest agere creditor actione de dolo vel stellionatus cõtra talem filium, ex quo alia actio cessat, l. j. ff. de pig. act. nam dicit ipse statutum tollit actionem ex contractu, non aũt eam quæ orit̃ ex maleficio vel quasi, l. pen. C. de dol. l. ij. C. si min. se maio. dixe. nec dicit obstare quod debet sibi imputare creditor, q nõ bene inuestigauit ɔdõnem eius, quia latis vr̃ inuestigasse q secutus est p̃sumptionem orientem ex quasi possessione sui iuris, cogitare super p̄dictis.
10 † Quid. n. si aliquis se obligauit insistorio nomine an contra eũ possit instr̃m p̃ntari, & liquidari? & dicas, ꝙ nõ: s̃m Affl. in decis.
11 lxiiij. incip. quidam mercator. † Item adde quod instr̃m quod est cancellatum vel in ali qua parte viciatum non potest liquidari, & p̃ntari s̃m formã ritus, s̃m Bald. in l. j. si tab. testa. nul. exta. & Paul. de Castr. in l. fin. C. de ædi. d. Adr. tolle. qui (prout refert ibi Alex. in aliquibus lecturis) dicit hoc debere intelligi qñ cancellatio esset in parte substantiali, ad quod facit quod dicebat Bal. in l. j. in prin. C. vt in pos. leg. de quo per Aret. oino in §. curare inst. de actio. vbi dicit vnum notabile quod contra istam liquidationẽ p̃nt opponi oẽs exceptiones de mũdo legitime competentes. Sed liquidationem instr̃i non possunt opponi nisi exceptiones permissę à
12 statuto. † Item instr̃m quod non est publicũ minime potest liquidari maxime in regno si non est confectum iuxta formam const. instrō℞ robur, & tã ista exceptio quam ꝓxima p̄cedens non debent in uinculis ꝓbati p ea, quæ voluit Bar. in l. j. §. aut q aliter, ff. ꝙ vi aut clam, & qualiter ꝓbet̃ instr̃m non esse publicum. vide And. de Iser. in d. const.
13 instrō℞ robur in fi. † Sed quid si instr̃m non est confectum iuxta formam const. instrō℞ robur, tñ debitori interrogatus si habes in strumentum ꝑ vero dicit ꝙ sic, an debeat detineri, & carcerari vel sit ꝓuidendum sup exceptione opposita? In quo dico, ꝙ erit carcerandus, & instr̃m prædictum mãdabitur executioni contra eum quia illa confessio reddit rem liquidam, & hr̃ ꝑ veritate, s̃m Petr. Phil. Corn. in ɔs. xviij. incip. principale in ij. parte ꝓbat. n. cõfessio actum, & veritatẽ rei s̃m Bar. in l. & si fonte ij. col. in fi. vers. & ꝑ hoc dico, ff. de castr. pe. & Bal. in l. donatione j. col. ad fi. C. de conf nam confessio, & s̃nia paribus passibus ambulant, l. post rẽ de re. iu. & ꝑ Bar. in l. certũ, §. sed an ipsos j. col. vers.

vers.& eodem modo.ff.de conf.sed vr̄ posse dici contrarium, nam instr̄m non publicū, & non confectum ſm formam constit. instro℞ robur est nullum, & nullam habet firmitatem, vt dicta const.cauet, & sic clar℞ est q̄ virtute instr̄i nihil fieri potest contra debitorem, sed eis oino ꝓuidendum sup nullitate instr̄i, remanet sola confessio quæ nō habet executionē paratam, licet habeat vim snīæ, ſm Ang.& Alex.in l.ij.ff.de iureiu. ꝑ no. in l.j.C.de cōſ. & in l. post de re.iu. licet posset dici q̄ qñ præcedit libellus,& litis contestatio,& tunc subsequitur confessio requiritur snīa,& nō habet executionem paratam, sed si confessio facta est in iudicio non præcedēte libello,& litis contestatione,tunc nō requiritur snīa,& habet executionem paratam,vt no.per gl.& doct.in d.l. vnica,C.de conf. & ꝑ Bar.in l.j.ff.eo.tit.& Alex. in l.ij. & quod confessio habeat executionem paratam est tex.in l.post rem,ff. de re iud. vt supra dixi. Ego aūt dico licet cōfessio habeat executionem paratam non tñ talem quod possit debitor confitens carcerari, sed dandus est sibi terminus saltim decem die℞ ad soluendum ſm dispositionē tex.in l. si debitori de iud. & ita dicit Bar.in l.debitoribus,ff.de re iud. & sic si iudex vult carcerare debitorem virtute confessionis non potest, vt ex prædictis patet, si vero vult carcerare virtute instr̄i nō authentici,& vt conuenit non reassumpti,& minime potest, quia dicit tex. in d. constit. instro℞ robur quod nullam firmitatem obtinet. Ergo neutro casu potest ꝓcedi ad arrestationem,& detentionē debitoris, quę notes in actu practico quia contrariū vidi rñderi à magnis viris prædicta non considerātibus Bal.in l.fi.C.de ædi.di.Adr.toll.in iij.q. tenet q̄ statim mādatur executioni cōfessio sicut instr̄m,quia æquipollat instro, & idem voluit Innoc.in c.quærenti in gl. in verbo, quatrimestre de off.del. & Bald. in marg. in verbo,confessio,vers.3.in quo Berta.in suo repertorio, dicit quod non vidit quō possit intelligi dictum Innoc.cum regula sit quod ꝯfitens habet terminum decem die℞ ad soluēdum quare dicit ipse dictū Innoc. debere intelligi in cōfessione facta in actione reali quo casu nullā habet dilationem ꝯfitens, sed d.l.si debitori de dilatione x. die℞ loquitur in personali,& id d.Berta.in verbo, cōfessio in ciuilib.el 1.& adde quod Bar.in d.l.si debitori dicit quod infra terminum x. die℞ debet carcerari debitor, qđ intelligit Bal.ibi.si est suspectus de fuga,& non vult satisdare,& debitor pōt appellare à pcepto de soluendo dicendo ꝯfessionē erroneā, vt ibi ꝑ Bal.& ꝑ

14 eundem auth.offerat. C.de lit.ꝯt. † Quid si allegat instr̄m falsum an iterim impediatur executio. Adeo quod nō debeat in vinculis causam dicere debitor? dicas quod non impeditur executio, ꝑ tex.in l.2.C.de fal.& ibi

15 hoc firmat Rayn. † Quid si clericus liquidauerit instr̄m contra laicum, & male liquidauit,an debeat ad pœnam cōdemnari ſm formā ritus? & dicas quod sic, q̄a clericus vtēs bñficio istius ritus debet vti cū suis adminiculis,iuxta ea q̄ voluit Bal.in l.venditionē.

16 C.de cont.emp. † Item adde,q̄ licet r̄r posterior creditor offerēs debitum priori creditori nō possit cogere eum,vt sibi cedat actiones,seu pignus suum.l.nulla. C. de sol. tñ fallit qñ posterior creditor hr̄et instr̄m liquidatum ſm formam ritus, quia tunc pōt cogere sicut dicimus de eo posteriore creditore q̄ habet pro se auctoritatem snīæ, ſm Alex. in l.à diuo Pio.§.sed & illud.ff.de re. iu.q̄a æquiparantur in multis snīa,& instr̄m debiti quod meretur executionem, ſm Bar. in l.cum vnus.ff.de bon.auct.in poss. & l. si iure.C.qui po.in pi.ha.& Bal.in l.2.C.eod.

17 tit. † Item adde, q̄ licet alias stipulatio sine causa nō valeat.l.cum de indebito.ff.de ꝓb. & ibi Bar. tñ si est instr̄m liquidum ēt quod in se nō contineat causam pōt liquidari, & exequi,ſm Bal.in l.2.C.de pet.hęr.& in l.2. col.1.C.de excep.rei iud. & Imol.in l.si ff.à qui.Appe.non licet vers.3. limitat Bal. facit quod voluit Bal.in l.gn̄alī 4.oppo.C.de nō num.pec. Idem voluit Alex. in l.à Titio ita stipulatus.ff.de verb.obl 3.col vers.in limita,licet contrarium videatur velle Bal. in l. ex placito in fin. C.de re.perm.vers.2.casu.

18 † Item licet alias per procuratorem nō possit nobis quæri actio etiam vtilis sine cessione.l.possessio quoque.§.si.ff.de acq. poss. tñ per ista instr̄a liquida, quæ hn̄t executionē paratā ex forma statuti,nobis quæritur vtilis ēt sine cessione, ita Bart.in d.l.possessio dum æquiperat stipulationem factam in iudicio per procuratorem per quam nobis actio sine cessione quęritur.& stipulationem factam in instro quod habet executionem paratam,vt ibi plenissime ꝑ Alex.& Aret.in §.fin.

19 § fi.inst.per quas perso.no.acq. † Item licet alias venditor qui tenetur ad tradendum, & sic ad factum non possit precise ad id cog l. stipulationes non diuiduntur.§.celsus ff.de verb.obl.&ibi per doct.in l.j.ff.de act.emp. per Bar.aň qň talis debitor esse obligatus ꝑ instrm quod hret ex forma statuti executionem paratam posset ꝑcise cogi ad tradendum ſm Bal.in l.j.pen.col.C.de senten.quę ꝓ eo quod inte.licet Rom. tenuerit contrariū in d.l.stipulationes,ad quod facit quod voluit Paul.de Cast.in l.eū ꝓ quo.ff.de in ius voc. plura alia possem dicere in hac mā quę obmicto breuitatis causa. Pet. Fol. V. I. D.

20 † Potest ēt fieri talis pręsentatio instri contra mulierem debitricem,& per hoc est correcta in illo casu dispositio authē. sed nouo iure.C.de cust.reo.&authen.sed hodie.C.de off.diuer.iud.vbi hr ꝙ mulier non pōt carcerari,maxime pro debito,vt not. plene Alex.& Ias.in l.plerięq;.ff.de in ius voc. Nam hodie in regno pōt mulier carcerari pro debito, qň eo modo ſm formam ritus pñtatur instrm contra eam, & hoc dictat expsse dictus ritus 61.dum dicit,item si qui debitores,aut debitrices, &c. q loquitur ēt contra

21 fideiussores, vt ibi expresse dr. † Limitatň primo hanc dispōnem ritus,& viam executiuam ꝓcedere, dūmodo instrm contineat iurm,& pœnam,vt in eo dr, quia alios debitor non esset periurus, nec posset criminalr

22 conueniri.†Secūdo limita,dūmodo instrm sit liquidum ex omni sui parte. Quod ꝓcedit, ēt si esset liquidum per relationem ad aliud instrm,& sic sufficit, dūmodo aliud instrm producatur, vt est alius ritus in nu.62.

23 Incip. nota,ꝙ ille ritus, &c. in fi. † Tertio limita, nisi a die natiuitatis act onis in instro contente fuerint transact.anni 20.quia tanto tpe esset præscriptum hmōi pñtationi executiuę,& posset tūc solum pñtari instrm via ordinaria, vt dictat expresse dictus ritus

24 62. incip. nota ꝙ ille ritus,&c. † Quarto limita, dūmodo debitor contra quem præsentatur,sit viuus. Secus,si esset mortuus, nam contra eius hæredes non pōt eo modo instrm præsentari,sed solum via ordinaria, ꝑsumitur hre iustam ignorantiam : vnde nō interrogatur super tenore instri, vt est alius ritus in nu.178. incipiens, item seruat ipsa curia,quod si debitor, sed econuerso hæres creditoris pōt præsentare eo modo instrm, debet tñ antea facere præambulum,& ꝓbare se hæredem pro liquidatione instri, vt dr in d cto ritu 178. & est alius,in nu.221. incip.item seruat ipsa curia, quod si fit pñtatio,&c. & alius,in num.249.incipiens, item

25 seruat ipsa curia,quod qň,&c. † Quinto limita, dūmodo instrm contineat debitū valoris vltro vnciā, alias si est ab vncia inf.a, non pōt eo modo pñtari, vt est alius ritus,

26 nu.272.incip.item quæcunque,&c. † Sexto limita,nisi creditur esset ante præuētus a debitore, vt rumpat sibi instrm ex aliqua iusta causa,q a interim pendente dicta præuentione non pōt instrm præsentari, ſm formam ritus, nec proceditur ad interrogationem, vt est alius ritus 94.incipiens,nota, quod ille ritus, &c. Ista aūt præuentio est limitata hodie per regiam prag. quę icipit,malitijs, qua cauetur,quod debito non pōt pręuenire creditorem,nisi præstita prius fideiussoria cautione sub pœna vnciaꝝ decem de soluēdo debitum in casu succumbentiæ. & tpe publicationis ꝓcessus debet personaliter debitor præueniens comparere,vt si non probauerit præuentionem,possit detineri de ꝑ-

27 sona. † Septimo limita,dūmodo instrm ꝑsentetur,& liquidetur per principalem creditorem personaliter,non per eius procuratorem,nam in hoc processu executiuo, & extraordinario nō admittitur procurator etiā ad media, nec ex parte actoris, nec ex parte rei,vt est alius ritus magnę curię 182.incip.

28 item,seruat dicta curia,ꝙ in causis. † Octauo limita,qň instrm fuit celebratum cū aliquo procuratore nomine debitoris, & ipse procurator iurauit, nam tale instrm nō pōt præsentari,ſm formam ritus, quia iurm nō est præstitum de facie ad faciem,& ideo contra dñm qui non iurauit personaliter, præsentari non pōt : minime contra procuratorem,quia licet condemnari possit procurator,non tñ fit executio contra eum, sed contra dñm,vt not. Ang.& doct. in l. Plautius. ff.de proc.vnde non esset equum quod procurator detineretur de persona, quia fieret actus executiuus contra eum. ita de hoc est

29 decis.64.cons.Neap. † Si tñ debitor citatus eo modo super tenore instri,esset ꝯtumax, & nō compareret in vltimo peremptorio, ex tunc in antea capi pōt de persona,tanquā suspectus,de hoc est alius ritus 77.incipiēs, item,ꝙ si debitores citari, &c. & isto modo

prædi

prædicto instr̃m præsentatur personaliter,
30 †Secundo principali modo p̃ntantur instr̃a in regno realiter super assistentia impetranda,& hoc ꝓcedit sitr̃,q̃n instr̃m est liquidũ, & habet pactum de capiendo, constitutum precarij,&hypothecam bonoꝝ,nam isto casu habet creditor electionem.s.agẽdi via extraiudiciaria executiua auctoritate dicti pacti de capiendo quia põt auctoritate ꝓpria capere im̃ de bonis debitoris,quod ascẽdat ad summã debiti,p ea quæ plene tenet Bar. in rep.l.creditores,C.de pig.vel agendo vrbanus.s.via iudiciaria,petendo assistentiam citata parte,quo casu si innititur hypothecę bonorum,censetur intentare hypothecariã, quæ est actio realis. Si vero innititur ꝯstitu to p̃carij existenti in instr̃o, & censetur intẽtare cõdictionem,ex l.6.C.de acq. poss. q̃n agit cõtra tertium possessorem,vt hr̃ in dec. 139 const.Neap.sed agendo cõtra ipm̃ principalem debitorem, censetur agere ad reuocationẽ p̃carij ad recuperãdum nãlem possessionem rõne ciuilis in eum translatæ per p̃carium,vt hr̃ p Bart.& doct.in l.qd' meo, & in l.interdum,ff.de acq poss & ita illi rei adsistit sibi hypothecatæ, & ideo assistentia dr̃ quam tunc vrbanius agẽdo impetrata iudice,& vna cũ ea iudex concedit suum decretum pp clausulas instr̃ales,vt res illa hypothecata cum precarij ꝯstõne,& puncto de capiendo,capiatur, & publicus subhastationibus exponatur,&de p̃cio creditori satisfiat,
31 & ita quotidie practicatur. † Si tñ creditor elegit hãc viam agendi vrbanius in iudicio, nõ põt vlterius agere via executiua extra iudicium,vt tenet Bal.in l.1.col.5.vers.10.q.ro,&c.C.de seruit.& aqua. Et qd si inuenit resistẽtem,an possit illum expellere propria auctoritate,& de multis alijs p incidentibus ad hãc materiam,vide Bar.& Sal.in d.l.creditores,& Franc.de Are.in cons 22.& Matth.de Affl.in ꝯst.pacis cultum,col.5.cũ duab. seq.
32 †Tertio modo p̃ntantur instr̃a,& scripturę via ordinaria,videlicet,præcedente petitione,& litis contestatione,&dato termino ad probandum,tunc in meritis ꝓbõnum producũtur scripturæ ad ꝓbandum intentionẽ producentis. quo casu de iure ꝯstõnum regni si est instr̃m, debet produci in carta mẽbrana,alias non facit fidem,vt est const.q̃ incipit,consuetudinem,quam olim,&c.Item, si instr̃m contineat summam vltra librã auri,debet hr̃e subscriptionem iudici, ad ꝯtractus,& trium testium probatę viię vltra notariũ,sed infra libram auri sufficiunt duo testes cum notario,& iudice.Et debent illi testes esse literati,sciẽtes scribere, si in illo loco vbi celebrat ꝯtractus,esset copia lr̃a oiũ, alias sufficiũt illiterati,q per signum crucis se subscribãt.Ita hæc oĩa attaduntur in const.
33 instroꝝ robur.†Sed si est scriptura priuata, põt produci ẽt in carta de papyro, s̃m Luc. de Pen.in l. ad inferiorem,col.4. vers. item
34 scias,&c.C.de apo.pub.lib.10. † Veꝝ talis scriptura priuata de se non facit fidem, nisi q̃ũs p testes cõprobat,vt hr̃ p Bar. & doct. in auth.at si contractus,C.de fide instr.& in l.scripturas.C.qui pot.in pig hab.& in l. ad monendi.ff.de iureiu.&in l.publ.C.de test.
35 †Veꝝ,q̃n producuntur instr̃a,vel scripturæ in iudicio in vim ꝓbõnis,debet pars citari, alias nõ probarẽt vt no. Bal.in l.si q̃n in si. C.de test.& Lud.R.in cons.186.col.2.nisi ꝓducerẽtur ad solam instructionẽ iudicis, q̃a tunc nõ requiritur partis citatio,s̃m Bal. in l.si qua p calumniam vers. sed pone,&c.
36 C.de episc. & cl. † Et licet sit dictum,quod instr̃a debent p̃ntari in forma probante in carta membrana, cum subscriptoribus testium,hoc est veꝝ in ipsa ostensione,& productione, q̃ fit in curia.tñ post ipsa ꝓducta põt pars producẽs relinquere in actis copiã collationatã, & retinere originale penes se ne aliquo casu in actis perdat, vel surripiatur,& ita quotidie practicatur in regno, de hoc est ritus magnæ curiæ in num.168.inc. item seruat ipsa curia, quod quamuis, &c.
37 ADDITIO †Adde hic quod licet alias sufficiat præsentari instr̃a, & demum in actis dimitti copiam collationatã, vt hic p do.Auct. tñ id non procedit in mandato,& procuratore, quia instr̃m originale mãdati debet in actis dimitti,alias non probat, s̃m Bal.in l.instr̃a de fideicom. quod est veꝝ q̃n illud instr̃m mandati esset simplex,alias si esset instr̃m continens plura capita,& mandata ad plures causas debet originale restitui producenti, & registrari in actis particula mandati facientis ad causam,secundum eũdem Bald.& Spec.in tit.de instr.edi. §. 5. & tit.de proc.§ publicatis,vers.7.quod nota, quia pauci sciunt. Petr. Foll.
38 Quid ante,†si producatur instr̃m falsus, & altera pars petit interrogari producentẽ,

an

an velit eo, vti ad hoc vt possit ipsum accusare de falso, an teneatur rñdere simpl'r, vel sufficiat quod respondeat ꝓdônaliter.s. solo vti, quatenus verum esse apparebit, & non aliter? Dic q̃ debet rñdere simpliciter, & si dubitat, datur sibi terminus ad deliberandũ. & de hoc est dec. 289. cõs. Neap. & ita debet intelligi regia prag. quæ incipit, testem falsum. & idem dicimus in attestationibus testium, vt hr̃ in d. dec. 186. † Requiritur ẽt in
39 instr̃o præsentato locus celebrati cõtractus seu instr̃i, alias si in eo nõ est descriptus, nõ valet, nec probat. vt no. Pet. Ph. Corn. in ꝯs. 226. col. 2. in litera b, in 4. vol. & not. gl. &
40 Bar. in l. gñali, C. de tab. lib. 10. † Idem dicimus de signo notarij, quia si nõ apponatur in instr̃o, qñ est consuetum apponi, instr̃m non valet vt per plura tenet idem Pet. Phil. Cor. in cons. 118. col. 2. in litera d. in 4. vol.
41 † vbi idem dicit de obmissione indictionis. quòd vitiet instr̃m, & hoc ponit in d. consil. 118. in litera f, & cons. 93. col. 1. litera e, in eo. 4. vol. tenet Bart. in l. si librarius, ff. de regul. iur. & in l. nominatim, ff de cond. & de-
42 mon. † An autem præsentare istas scripturas in iudicio, sit actus iudiciarius? dic q̃ nõ. vnde ẽt in die feriata præsentari p̃nt, vt no. Spec. in tit. de dil. §. 1. vers. sed pone iudex,
43 & e. circa fi † Sed datio termini est actus iudiciarius. vt tenet idem Spec. in tit. de dil. §. nunc videamus, vers. sed pone ecce, &c.
44 ADDITIO † Aduerte ad vnum (in quo multi decipiunt) nã solent instr̃a multoties ꝓduci in principio causæ insimul cũ libello q̃ non probant nisi reprobant in termino ꝓbatorio, sm̃ Bar. in c. j. de ꝓbatorio. quia instr̃oꝝ productio parte litem cõtesta tam fieri nõ põt, sm̃ Fed. de Sen. in cons. in Xp̃i nomine, casus talis est. minus de Tholomæis, quod est veꝝ si instr̃m non esset impugnatum per aduersariũ, vel nõ esset datus terminus ad impugnãdum sm̃ Fely. in c. ex
45 epist. prob num. 28. Item licet supradixerit do. Auctor non valere productionem scripturarum nisi pars citetur ad videndũ p̃ntationem scripturaꝝ, & rectè, tñ id non ꝓcedit si fiat productio in fine termini, q̃a valet productio parte non citata, sm̃ Bald. in l. fi. C. q̃ admit. & Bar. in l. sed, & alia de ꝯst. pec.
46 † Itẽ valet productio scripturaꝝ facta non citata parte qñ facta esset infra terminũ datum ad producẽdum scripturas, & infra terminum datum ad probãdum per oẽ genus ꝓbõnis, sm̃ Alex. qui id singl'r tenet in l. Itẽ illa. ff. de const. pec. in addi. ad Bar. & dicit id voluisse ante cum Bald. in l. qui ante Cal ff. de verb. obl. in addi. & in l. sancimus in add. patua. C. de iud. & in l. si qñ in vlt. q. C. de test. & ex hoc inoleuit practica gñalis fieri productionem scripturaꝝ in termino ꝓbatorio absq; citatione partis quæ si fieret extra terminum non valeret absque citatione partis, vt ex p̃dictis patet, & dicit Affl. in ꝯst. cordi nobis in nono nota, quòd per regem catholicum fuit prouisum quod p̃ntationes scripturarum non possent fieri coram notatio actoꝝ nisi citata parte coram iudice ad videndum p̃ntationem scripturaꝝ, quod dicit esse veꝝ nisi fieret productio in fine termini p̃ ea quæ supradixi. Pet. Fol. V. I. D.

VENIO Ad secundam q̃ p̃ncipalem
47 † scilicet, vsq; ad t̃ps p̃sentari p̃nt scripturæ. Dic, q̃ de iure cõi p̃nt præsentari non solum in termino probatorio, sed ẽt qñcunq; post, vsq; ad ꝯclonem in causa exclusiue, c. cum dilectus, de fide instr. nam in hoc casu ꝓductionis scripturaꝝ, cessat timor subor-
48 nationis. † huic dicimus, quod qñ testes ꝓducuntur, post publicationem vna cum scriptura p̃nt produci, vt no. Bal. & doct. in l. certi ꝯdictio. §. qm̃ ff. si cert. pet. & Bal. in l. ampliorẽ. C. de app. & Alex. in l. si ita scriptũ. ff. de lib. & posthu. & cano. in c. scire, de testib. quod tñ declara, & limita, nisi aliqua iusta causa subsit, q̃a tunc põt iudex stante iusta causa, etiã post ꝯclonem in causa, admittere scripturas, vt tenet And. de Iser. in cõst. iurisperitoꝝ, col. 1. deinde supuenit const. regni q̃ incipit, lite legitimæ quæ sm̃ vnũ intell'a gl. & And. ibi, vult, q̃ scripturæ producãtur infra terminum ꝓbatorium, & nõ post veꝝ, quo ad hoc, illa const. non seruatur. Nã superuenit regia prag. quæ incipit cursu dilationũ. qua cauetur, quod scripturæ producãtur infra quatuor dies vtiles à die publicationis qñ nulla fuit petita repulsa, sed si repulsa facta est, tũc isti quatuor dies currũt à die publicationis in cã repulsæ, & ita seruandũ esset, cũ illa prag. faciat in regno ius nouissimũ. Et vide q̃ dixi supra in vers. exceptio Ego tñ semper vidi obseruari, qđ scripturæ recipiuntur in curijs vsque ad ꝯclonem exclusiue, & sic de facto, & de cõi stilo curiarũ seruatur dispositio iuris cõis, scilicet d. c. cum

cum dilectus, de fide instr. & ex hoc dico nō seruari ritum magnæ curiæ in num. 21. qui incipit, item, quod post term. &c. qui vult, quod non recipiuntur aliquæ scripturæ post terminum probatoriū, vt ponantur in processu, nam contrarium est in viridi obseruantia, & maxime per d. regiam prag. q̄ cōtradicit illi ritui, & sic est correctus alius ritus in nu. 159. incip. item seruat ipsa curia, q̄ post terminum, &c. q in effectu dicit idē, q̄ præcedēs, saluo eo quod dicit in fine sui, s. quod post conclusionem est hodie in ob
47 seruantia. s. quod † quando producitur scriptura post cōclusionem, tunc actorum magister facit illa scriptura præsentationē denotando quod post cōclusionem producta fuit, & nō ponit illam in processu, sed extra processum, & iudex pōt illam videre solum ad sui instructionem, & non in vim probationis, & ita seruatur. Reliqua in hoc mā die vt dixi supra in vers. dilat. & vt hř per Spec. in tit. de inst. edi. per to. & per Mod. in c. cū dilectus, & in c. scripta vero. & in c. cū Io. de fid. instr. Rob. Mar. V. I. D.

ADDITIO. Adde Affl. in const. lite legitima contest. in 13. not. in 3. quæst. vbi voluit quod regulariter scripturæ producuntur vsque ad conclusionem in causa exclusiue, quod quidem dicit non procedere in 15. casibus. Petrus Foll. V. I. D.

De iuramento, eius differentia, & vsu.

1 *Iuramentum, quotuplex sit.*
2 *Iuramentum necessarium, alias suppletorium, quod dicatur.*
3 *Iuramentum suppletorium defertur, etiam post conclusum in causa: dummodo ante conclusionem petitium sit, & num. 10.*
4 *Iuramentum suppletorium, quot & quæ requirantur vt deferatur, & num. 5. 6. 7. 8. 9. 10.*
5 *Iuramentum suppletorium non defertur hæredi.*
6 *Personæ vili, & suspectæ de periurio, non defertur iuramentum suppletorium.*
7 *Iuramentum suppletorium, non defertur in causa ardua, & criminali.*
8 *Causa parua, vel magna dicitur, secundum personarum conditionem.*
9 *Iuramentum non defertur in supplementum, quando semiplena probatio est elisa per probationes contrarias.*
11 *Iuramentum suppletorium debet deferri parti præsente, vel citata.*
12 *Iuramentum in regno defertur etiam post conclusionem.*
13 *Iuramentum an deferatur ei, qui visus est probare per plures testes.*
14 *Iuramentum an deferatur in causis magnis, & num. 16. 17.*
15 *Iuramentum ad deferatur periurio.*
18 *Iuramentum an deferatur ex vnico teste deponente sine causa.*
19 *Iuramentum an deferatur ex officio.*
20 *Iuramentū an deferatur in causa appellationis.*
21 *Iuramentum an deferatur ad probandum quantitatem.*
22 *Iuramentum litis decisorium, quod dicatur, & qualiter deferatur.*
23 *Probatio an admittatur contra iuramentum litis decisorium.*
24 *Iuramentum quod defertur in iudicio alicui aduersario, vt principaliori, & legaliori, veritatis appellatur.*
25 *Testis de mera veritate iurare debet, alias non probat.*
26 *Iuramentum calumniæ credulitatis appellatur.*
27 *Iuramentum in litem quotuplex sit, & quando & qualiter deferatur.*
28 *Iuramentum purgationis, quod dicatur, & quando referatur.*
29 *Purgatio canonica, quæ dicatur, & q̄ vulgaris.*
30 *Iuramentum pro enormitate criminis, secundū l. si quando, C. vnde vi, qualiter deferatur.*
31 *Iuramentum damnum passi an et quando faciat plenam fidem.*
32 *Præsumitur pro decreto, seu sententia iudicis maioris. Secus in iudice inferiori, & pedaneo.*
33 *Expensarum taxatio fit mediante iuramento litigatoris.*
34 *Iuramentum promissorium, quod dicatur. Et an inducat obligationem.*
35 *Pactum nudum an firmetur iuramento.*
36 *Iuramentum assertorium, quod dicatur, & quis sit eius effectus.*
37 *Iuramentum confirmatorium, quod dicatur, & qui sint effectus eius.*
38 *Iuramentum fidelitatis, quod dicatur.*
39 *Iuramentum fidelitatis, quod contineat.*
40 *Iuramentum fidelitatis à quo, & cui præstetur.*
41 *Iuramentum fidelitatis præstatur per tutorem vel curatorem, & procuratorem.*
42 *Baro non potest exigere iuramentum fidelitatis à vasallis, sine mandato, vel literis Re-*

gis: alias priuatur feudo.
43 *Iuramentum ligij, quod sit, & in quo differat à iuramento fidelitatis.*
44 *Ligius quis dicatur.*
45 *Iuramentum temerarium, vel calore iracundiæ factum, an seruandum sit.*
46 *Ludens, & ludere videns, & mutuās pecuniam ludenti, & docens ludentem, æquiparantur: & omnes pœna inducta contra ludentes puniuntur. Idem in iurante non ludere.*
47 *Iuramentum illicitum, quod dicatur, & quot modis dici potest.*
48 *Iurans delictum committere, non tenetur ad obseruantiam iuramenti.*
49 *Iurans non ferre testimonium, non obstante iuramento potest examinari.*
50 *Fideiubere pro proximo in periculo constituto quis potest, non obstante iuramento per ipsum de non fideiubendo præstito.*
51 *Iuramētum in male promissis, non est seruandū.*
52 *Iurans ducere vxorem in casu, quo nouerat castitatem, an teneatur ad obseruantiam.*
53 *Iurans adimplere omnia, quæ ab eo petentur, non tenetur adimplere aliquid turpe.*
54 *Iurans per viscera Christi, vel alia membra, blasphemare dicitur.*
55 *Iurans per dæmones, vel aliam creaturam, an teneatur ad obseruantiam.*
56 *Iuramentum an præstari possit, per procuratorem, habentem speciale mandatum.*

NOnus actus, qui successiue emergit in iudicio, est iur̄m. Pro cuius euidē
1 tia est sciendum, † quod iur̄m in gñe sumptum, est duplex. s. iudiciale, & extra iudiciale. Iudiciale, dr̄ proprie illud quod præstatur in iudicio, cuius multæ sunt species.
2 † Et prima est species iur̄i, quod appellatur necessarium, alio vocabulo dr̄ suppletoriū, & est illud, quod defertur in supplementum probationis, vt qñ actor vel reus probauit semiplene, nam potest iudex parte petente deferre iur̄m semiplene probanti, per cuius iur̄m eius suppleta ꝓbatio sufficiens ad condemnationem, vel absolutionem, & ideo dr̄ necessarium, quia ex necessitate defertur parte petente, ēt altera parte inuita, vt probatur in l. in bonæ fidei. in vers. oportet, C. de reb.
3 cred. † & pōt deferri ēt post conclusum in causa, dummodo sit petitum ante conclusionem, s̄m Alex. in cons. 53. col. fi. in 1. vol. & Ias. plene tangit in repe. l. admonendi, col. 154. & seq. ff. de iureiur. & de isto iur̄o traditur plene per Bar. & doct. in d. l. admo. & in d. l. in bonæ fidei, & ibi Bal. & Sal. & per ean.
4 in c. fi. de iureiu. † Et ad hoc vt deferri possit hoc iur̄m, requiruntur sex copulatiue, quorum si aliquod deficit, non defertur. Primo enim requiritur, ꝙ sit semiplene probatum per vnum testem omni exceptione maiorē, s̄m Alex. in cōs. 32. in 1. vol. & cons. 19. col. pen. in 4. vol. & cons. 18. col. 2. & 3. in 2. vol. & Pet. Phi. Cor. in cons. 194. col. 2. in 2. vol. alias non faceret in isto casu semiplenā probationem, vel quod sit probatum semiplene per alias species ꝓbationum, de quibus
5 hr̄ per Moder. in d. l. adm. † Secundo requiritur, quod ille cui defertur tale iur̄m, sciat verisimiliter veritatem per sensum corporeum, quia in hoc æquiparatur test. vt not. gl. in admo. in vers. exacto. ibi Bart. & circa. fi. col. & gl. in d. l. bonæ fidei. C. de reb. cred. & ideo nō defertur hæredi, qa verisimiliter
6 ignorat veritatem negocij. † Tertio requiritur, ꝙ is, cui defertur, sit persona honesta, & bonæ vitæ, qa alias personæ vili, & suspectæ de periurio, non defertur, s̄m Abb. in d. c. fin. §. sanè, col. 3. de iureiu. & Bald. in l. qui accus. C. de eden. & Bar. in d. l. admo. col. fin.
7 † Quarto requiritur, ꝙ causa nō sit magna, sed modica, nā in causa ardua, vel criminali, non defertur, s̄m glos. in d. l. admonendi, in vers. exacta. & ibi per oēs doctores, & in d. l.
8 in bonæ fidei. † Dicitur aūt parua, vel magna, s̄m ꝓdōnem personarum, s̄m Bar. in authen. nisi breuiores. C. de senten. ex breui reci. & Petr. Phil. Corn. in cons. 53. col. 3. in 3. vol. & Alex. in cons. 39. in fi. in 5. volum.
9 † Quinto requiritur, ꝙ dicta semiplena probatio non sit in aliquo elisa per ꝓbationes contrarias, quia tunc non defertur, vt not. gl. & Bal. in l. 3. C. qui & aduer. quos, & Lud.
10 Rom. in cons. 91. col pen. † Sexto requiritur, ꝙ iur̄m fuerit petitum ante conclusionem in causa. nam tunc potest deferri, non pōt, vt supra dixi, alias secus, ad instantiam partis, s̄m Alex. in cons. 53. in 1. vol. vñ practica cōis est, quod facta publicatione compareat litigator, & dicat qualiter credit ex processatis, plenè suam intentionem probasse, ita quod debet victoriam reportare. Si tamen eum semiplene probasse contigerit, petit sibi deferri iuramentum suppletorium. alias protestatur, & c. nam si iudex non
daret

daret iurm̃,tunc concurrẽtibus dictis sex re
quisitis faceret litẽ suam, reliqua de hac mã
dic,vt per doct.maxime Ias.in d.l.admon.
11 ADDITIO † Adde quod reqritur vl
tra vnũ valde necessarium qđ est vt deferatẽ
dein iurm̃ pñte parte, vel citata, alias nõ va-
leret. Ita per Alex.in cons.122.vlt.col. in 2.
lib. & seqtur Mars. in l. maritus 4 col ff.de
12 q. Adde Cap.dec.35. † Itẽ sciendum est qđ
in regno defertur iurm̃ suppletorium etiã
post ꝯclusum in causa vsq; ad calculum ferẽ
dæ sniæ, ex quo causę sunt summariæ, & qñ
causæ sunt summariæ semp defertur. Ita te-
net Lanfr. in l. admonendi.ff.de iureiur. in
19.col. & dicit hoc ꝓcedere ẽt ad petitionẽ
partis, quod no.qa pauci sciunt. vide Cap.
13 in decis.35. † Item scias quod defertur iurm̃
in supplementum ꝓbõnis ei qui visus est ꝓ-
bare p testes, & probauit semiplene p testes
singulares, dũmodo illa singularitas nõ sit
obstatiua, sed adminiculatiua, sm̃ Fel.in c.li
14 cet ex quadã extra de testi.in 5.col. † Item li
cet hic dñs auctor dixerit nõ deferri nisi vbi
esset modica causa, tñ si est plus quam semi
plene probatum etiã in causis magnis, & in
alijs causis ꝓhibitis defertur, sm̃ Fran.Cur.
in l. admonendi.ff.de iureiu.vers.67.& refert
ita tenere Alex.in l.3.in prin.ff.de iureiu.de
quo per Mars. in sig.27. vide Aymo. Crau.
15 in cons.198.lib.1. † Item licet verũ sit iurm̃
non deferri personæ suspectę de periurio, &
periure, tñ si apparet satisfecisse suis credito
ribus, & de periurio constat esse absolutũ à
sacerdote facta cõfessione coram eo. debet
deferri iurm̃ ei licet alias p iurasset, qa pec-
cator postq̃ se pœnituit non est amplius pec
cator c.ferrum de conse.dist.4. & refert Affl.
in decis.sacri cõs.36.ita fuisse in sacro regio
16 cons.decisum. † Item scias, q defertur iurm̃
supple orĩ parti si pars aduersa non articula
uit causam esse magnam licet in rei veritate
causa sit magna, sm̃ Lanfr.in d.l.admonẽdi
in 35.concl.& Alex.in cons.66.in 1 l.& Frã.
Cur.in d.l.admonendi 38.col.& Alex.in cõ
17 sil.76. in 6.lib. † Item defertur in magnis
causis qñ non defertur super principali pun
cto causæ, sed super incidenti, sm̃ Bar.in d.l.
admonendi pen.col.& ibi Ias col.97.& Ale
18 xand. in consil.66.in 6.lib. † Item vlterius
scias quod nunquam defertur iurm̃ supple-
torium per vnum testem deponentem de
debito sine causa sm̃ Bald.in c.1.§. cum aũt
de controu.inue.refert, & sequitur Rom. in
rubr.de arb.in 17.q.& Cur.in tract. de testi.
in 19 concl.& Alex.in cons.32.lib.1.& Ias.
in d.l.admonendi, col.94.& Can. in c.cau-
19 sam de testi. † An iurm̃ possit deferri per iu
dicem nemine petente, sed ex officio? Bald.
in l.admonendi pen.col.de iureiu.tenet qđ
non. Idem firmat Ang. in d.l.admonendi j.
20 col. pro quo vide Cap.in dec.35. † Item ẽt
illud sciendum est q iurm̃ suppletoriũ non
petitum in causa principali peti põt in cau-
sa appellationis, sm̃ Bal.in c.1.§. item si vas
sallus vlt.col. de con.inuest. pro quo oĩno
vide Cap. in d.decis.35. qui ita ibi tenet.
21 † Item est sciendũ q quoties ꝯstat de substã-
tia debiti licet nõ appareat de q̃titate deferẽ
tñ iurm̃ suppletorium ad probandã quanti-
tatem, vt hr̃ per Purpura.in d.l.admonendi
col.44.& Aymo.Crau.in cõs.198. lib.j. nu.
8.9. & de his hactenus. Pet.Fol. V.I.D.
22 † Secunda spẽs iurĩ iudicialis, est iurm̃ litis
decisorium, & tale iurm̃ ab initio dr̃ volun-
tarium, respectu deferentis, quia defertur ex
voluntate partis, iudice tñ approbante, itẽ m
is, cui defertur, non tenetur pcise iurare, sed
põt iurm̃ referre, vt hr̃ in l. manifestæ.ff.de
iureiu. Exemplum est, qñ alter ex litigatori-
bus non põt ꝓbare suam intentionem, & di
cit alteri parti ego volo stare iurõ tuo, nam
tenẽ pars, vel iurare, vel iurm̃ referre, dicẽ-
do iures, tu alias hr̃ pro ꝯfesso, vt d.l.mani-
festæ, & no.in d.l. in bonæ fidei. Quod tñ in
telligæ, qñ iudex approbat tale iurm̃, alias
posset per partem inuitam recusari, nec re-
ferri, sm̃ Bar.in d.l.manifestę, & Abb in c.si.
col.3.de iureiu.& And.de Iser.in c.1.ĩ vers.
cum datur.de consuet.rec.feu.& hr̃ in l.gñã-
liter.C.de reb.cred. Dicitur aũt decisorium,
quia per ipsum deciditur lis, sicut per sen.ten
tiam, adeo qđ vltra non admittitur alia ꝓ-
batio in cõtrariam, l.ij.& l.non erit.§. dato
ff.de iureiur.& l.j.& ibi per doct.C. de reb.
23 cred. † Quod intellige non admitti proba-
tionem ad retractandum iurm̃ ciuilr̃, sed be-
ne admit ũtur probatio ad puniendum cri-
minalr̃ iurantẽ de periurio. ita tenet And.de
Iser.in d c.j.§ si r, vers. sacrm̃, in fi. de cons.
rec.feud. vbi hoc intelligit quando quis sciẽ
ter iurauit, & iuramentũ fuit alteri nociuũ.
ADDITIO Adde videndũ omnino
Soc.in cõs.184. in lib.j. vbi plenè & hoer.
in decis 95. in j.lib. Petr. Foll. V. I. D.

24 †Tertia species iuři iudicialis, est illud qđ defertur in iudicio alicui aduersario, vt principali & legaliori, vt qñ quis examinař, sup positionibus meo iuřo, vt dixi supra in ver. positio, & hoc appellatur iuřm veritatis dato quod fiat per verbū credulitatis, vt ibi dixi, & est voluntariū ex parte deferentis. differt in hoc iuřm à præcedenti quia hoc delato potest nihilominus probari contrarium verum is, qui iurauit, non punitur de periurio, sed solum Deum habet vltorem, l.ij.C. de reb.cred. & And.de Iser.in d. §. similiter, & de hoc est ritus magnæ curiæ, in nu. 183.
25 incip. itē quod qñcunque, &c. in fi. † Quarta species iuři iudicialis, est iuřm veritatis, quod defertur testibus, nam testis debet iurare de mera veritate, alias nō pbar, vt dixi, supra in vers. testis nec sufficit, si diceret, ita est, si bene recordor. vt tenet Pet. Phil. Corn. in
26 consl.94 col.1. in litera C, in 3. vol. † Quinta species iuři iudicialis, est iuramentum calūniæ, de quo plenè dixi supra in verſ. iuřm calumniæ, & istud appellatur iuřm credulitatis, vt l. 2. §. quod obseruari. & ibi Bart. & doct. C. de iur. calum. & de eius materia, vide aliqua per And.de Iser. in constit. vniuer
27 sos, & constit. lite legitime. † Sexta species iuramēti iudicialis, est iuřm in litem, de quo loquitur totus titulus, ff. de in litem iur. & istud defertur per iudicem, non aūt per partem, & defertur actori, l.2. & l. videamus, §. deferre, ff. eo. tit. item defertur ob solum dolum aduersarij, non oblatam culpam l. in actionibus, eo. tit. & istud iuřm est triplex, videlicet, iuřm in litē affectionis in quo cōsideratur interesse singulare affectionis, vt habeam affectionem ad librum, ad quem es mihi cōdemnatus, possum iurare de illo interesse affectionis, pp dolum tuū, & potest hoc interesse excedere verū ac iustum valorē quo tria requiruntur copulatiue. Primū, φ sit actio bonæfidei, vel stricti iuris arbitraria. Sm quod ꝯdemnatus sit in dolo, nolēda restituere. Tertium, φ sit res in qua verisimiliter cadat affectio, sicut in lib. alias secus, vt in numis, l. numis, ff. de in litem iur. ita hæc oīa tangit Ias. in rub. ff. eo. tit. Secundum, est iuřm in litem de interesse singulari, vt si deposui pecuniam, & quia eā mihi nō restituisti, fui ꝯdemnatus ad pœnam vel pignus meū fuit vend tū à creditore meo, possum iurare de isto interesse singulari extra rē, vt d.l. numis. Tertium, est iuřm in litem de interesse cōi, & de veritate, vt si fuisti in mora dandi mihi seruum, qui mortuus est, possum iurare ob dolū tuū de vera ęstimanti, quāti valebat ille seruus, & eatenus mihi cōdēnaberis, vt d.l. in actionib. §. planè, cum l. seq. & no.
28 Ias. in d. rub. eo. tit. †Septima spēs iuři iudicialis, est iuřm purgationis, quod deferř reo in causis arduis, & criminalibus, & ēt in ciuilibus, puta, qñ contra reum sunt aliqua indicia, vel semiplena probatio, ita φ nō pōt diffinitiue ꝯdemnari, tunc iudex pōt sibi deferre iuřm purgationis, per quod iurabit reus se nō teneri ad debitū, vel non cōm fisse tale delictū, & sic diffinitiue absoluet. Et de isto iuřo loquitur propriè tex. in d.l. *admonēdi*, & in auth. nouo iure, C. de pœna iud. qui male iud. & l. v. C. de fal. & gl. in l.j. C. de sic. & Bar. in cōs. 104. in fi. incip. visis testib. &c.
29 & Ias. in l.3. in prin. col.5. ff. de iur. iur. †Itē, de isto iuřo loquitur totus tit. extra, de purgat. cano. vbi si aliquis est infamatus de crimine, quod non pōt plenè probari, compellitur se purgare per iuřm. Et quædam alia purgatio, quæ dr̄ vulgaris, de qua loqtur titulus extra de perg. vulg. q̃ loquitur *de duel*lo, vt qñ litigantes volunt se purgare p duellum, quæ purgatio est omni iure prohibita, quia per eam vř tentari Deus, vt in c.1. & ibi Abb. de purg. vulg. & hř in const. regni monarchiam. Et de hoc iuřo purgationis loqtur And.de Iser. in c.1. § si vero fuerit, de cō
30 tro. inuest. † Octaua species iuři iudicialis est, qñ pp enormitatem criminis, defertur iuřm contra violentum spoliatorem, vt si quis spoliat me possessione, seu domo mea, possum probare per iuřm meum, de rebus mobilibus ibi existentibus, & hoc in odium spoliatoris, iuxta l. si qñ, cum ibi not. C. vnde vi, & c. si. extra quod metus causa, & hoc potest dici iuřm in litem, & non datur contra vniuersitatem in damno clandestino p valore rerum amissarum, vt no. gl. in const. si dāna, & ibi ēt And.de Iser. in pen. col. 3.
31 † Non species iuři iudicialis est, qñ extaret statutum, φ stetur iuřo damnum passi, prout est hodie in regno regia pragm. quæ incip t, statuimus, qua cauetur, φ qñ damnum passus, habet animalia damnum dantia in posse suo, statur suo iuřo. Idem etiam, si officialis deprehendit animalia, quia statur soli iuramento officialis denūciatis, aliàs est necesse,

cesse, ꝙ probetur ad minus per vnum testũ cum iur̃o dãnum passi, qñ non habet aĩalia in manu, & iudex qui aliter pronunciat ad quinque vncias applicandas fisco, & agitanẽ illæ qõnes coram baiulis, vt hr̃ in d. pragm.
32 † Sciãs tñ, ꝙ licet alias præsumatur pro decreto iudicis, l. Hei ẽnius, §. Caia. & ibi gl. & Bar. ff. de cuic. iñ intelligiẽ de iudicib. maioribus, non aũt de istis baiulis, & iudicibus minimis & pedaneis, q̃a pro eorum sententijs & decreto nõ p̃sumitur. ita tenet Bal. in l. tutores, ff. de ꝯfir. tu. & Ias. in rub. C. qui ad
33 mit. col. ij. in prin. † Decima species iur̃i iudicialis, est iur̃m, quod præstatur in taxatione expensarum, nã expensæ factę in iudicio prius taxantur per iudicem, & postea datur iur̃m victori, q̃ fecit expẽsas, & postea interponiẽ declaratoria ꝑ iudicẽ, vt hr̃ in auth. post iusiurandum, & auth. nouo iure. & ibi Bal. C. de iud. & hoc fuit introductũ ex causa, q̃a grauatur victor in eo, ꝙ nõ recuperat oẽs expensas ꝑꝑ taxationem releuatur in alio vt stetur suo iur̃o. vnde si vellet plenè ꝓbare ꝑ testes oẽs expensas, non fieret eaꝝ taxatio per iudicem, vt dñt doc. in d. auth. & hæc quo ad iur̃m iudiciale dicta, sufficiant.
34 SECVNDVM principale † iur̃m, est extraiudiciale, & ideo sic dr̃, quia extraiudicium præstatur. Cuius sĩr multæ sunt species: & primo reperitur, vnum iur̃m quod appellatur promissoriũ, vt qñ aliquis iurat se daturum, vel facturũ aliquid simpliciter sine aliqua causa, vel stipulatione, & sic ꝑtinet promissionẽ de futuro, & de isto loquiẽ tex. in l. si q̃s pro eo, ff. de fideiuſ. & c. debitores, de iureiur. & istud iur̃m non producit actionem de iure ciuili, nec obligat iurantẽ, nisi in vno casu. s. qñ libertus iurat p̃stare opera patrono, l. vt iusiurandi, ff. de ope. lib. & not. Bart. in d. l. si q̃s pro eo, col. j & ij. & Io. de Imo. in rep. c. cum contingat, col. 23. cum trib. seq. vers. circa tertiã, &c. de iureiu. sed de iure canonico est secus, quia põt agi ex tali iur̃o, saltẽ implorando offm̃ iudicis, dicit Imol. in d. c. cum contingat, col. 26. in fi. & seq. & hanc cõclusionem firmat B. Th. in sua summa, secunda secundæ, q. 89. artic. 8. vbi tenet, quod talis promittens teneẽ ad obseruantiam iur̃i. si cum eo concurrat iudicium, & iustitia. vnde dicerem in isto casu, ꝙ posset adiri iudex ecclesiasticus ꝑ viam denunciationis euangelicæ, per ea, quæ dixi supra infra de denunciatione, in prin. huius 6.
35 partis. † Ex prędictis põt solui illud dubiũ s. vtrum pactum nudum firmetur iur̃o, nã de iure canonico non est dubium, quia ẽt hoc iur̃o ex pacto nudo oritur actio, vt est cõis opin. oĩum scribentiũ in c. j. de pact. multò fortius, qñ iur̃m interuenit, sed de iure ciuili non producit actionẽ pactum nudũ iuratũ, vt no. Inno. in c. j. de eo, quod metus cã. & Bal. in l. 6. col. ij. C. de fideic. & Bal. in l j. C. de ope. lib. & idem Bal. in auth. sacra, C. si aduer. vẽd. de qua m̃ã, vide Ias. in l. iurisgentium, §. sed cum nulla, col. v. ff. de pact. & in
36 l. si quis maior, C. de transf. † Secũda species iur̃i extraiudicialis, est illud, quod appellaẽ iur̃m assertorium, vt qñ quis asserit aliquid esse de p̃nti. vel de p̃tõ, & iurat, vt qñ iurat quis se esse maiorem, vel regem habuisse victoriam, vel simile. de hoc loq̃tur tex. in c. oẽ, & c. vt noueritis, 22. q. j. & per totam, & l. si alterius, in fi. C. si minor se maior. dixe. & no. Imol. in d. c. cum contingat, col. 25. in fi. & col. 107. in princ. de iureiur. Verum in minore fit dr̃ia, quia si iurat verbaliter, se maiorem põt probare contrarium. Secus si realiter tactis scripturis, vt d. l. si alterius, & de hoc iur̃o assertorio sĩr tractat B. Th. in
37 sum. secunda sec. q. 89. art. 7. † Tertia species iur̃i extra iudicialis est, quod dr̃ confirmatorium: vt qñ apponitur iur̃m in aliquo actu de se inualido, & per iur̃m firmatur. Exemplum est in authen. sacra, C. si aduer. vend. & in c. cum contingat. de iureiur. Similiter in donatione inter virum, & vxorẽ, quæ non valet, l. j. & per totum, ff. de do. inter virum. & vxo. tñ firmatur iuramẽto ẽm Bart. & Alex. in l. Seius, & Augerius, ff. ad l. Falc. & Abb. in c. donatio. de dona. inter vir. & vxor. & Paul. de Cast. in conſ. 75. col. 2. in vol. & de isto iur̃o tractat plenè Bar. in d. l. si quis pro eo. & Imol. in d. c. cum contingat. vbi plura exempla ponit. & Alex. in conſ. 43. & 59 in 1. vol. & conſ. 53. in 3. vol. & Franc. de Aret. in conſ. 2. 22. & 74 & And. de Iser. in c. 1. §. item sacramentum, de pace
38 iur. fir. † Quarta species iuramẽti extraiudicialis, est iuramentum fidelitatis, quod tenetur præstare vasallus dño suo, siue sit vasallus feudatarius, siue burgensis, ẽm Andr. de Iser. in c. j col. j. qua vas. iura. deb. fide. † In quo iuramento sex cõtinentur. Primum. s. quo iuret seruare dñm incolumen, tutum.

honestum, vtilem, facilem, & pstare auxiliū quæ sex numerātur in c. j. de noua for. fidel. & ibi per And. de Iser. & hr plene in decis.
40 165. cons. Neap in 4. & 5. col. † Item, qn tale iurm præstatur dño baroni, debet iurans excipere personam imperatoris, seu regis, q semper censet exceptuata. s. vt pmittat dnm suum defendere aduersus quamcunque personam, contra regem, c. imperialem, §. ff. & ibi And. de Iser. de phi. feu. alie. per Fed. &
41 in d. cap j. in prin de noua for. fidel. † Et hoc iurm pōt pstari ēt per tutorem, vel curatorem, & pcuratorē, sm Alex. in cons. 10. col.
42 3. in 2 vol. † Item nōn potest Baro exigere hoc iurm à vasallis sine mandato regis, vel literis regis, alias punit priuatione feudi, & publicatione bonoR, vt est const. regni, quæ incipit. comite vel barone &c. & tenet And. de Iser. in cap. si minori circa fi. si de feu. fue. controu. & hr in d. dec. 165. cōs. Neap. vers.
43 20. &c † Est & aliud iurm fidelitatis, qd appellatur iurm ligij, & pprie est illud, quod præstat soli imperatori, vel regi, non aūt inferiori, & in hoc differt iurm ligij à iuro fidelitatis, & tunc qn vasallus iurat regi, iurat indistinctè ipsum defendere contra oēm psonam, neminē excepiuādo, & hoc est alia
44 dec. cons Neap. in nu. 307. † vbi declarat qs dicatur ligius, nam exponitur quasi ligatus, & adstrictus regi, vel dr, à legalitate, quam tenet seruare regi contra oēm personam, vt not. Bal. in l j. §. in j. col. pen. C. de cad. toll. & And. de Iser. in pst. dñi à vasallis, & in d. cap. j de noua for fidel. & Io. And. in cl. pastoralis, §. rursus, vers. ligi⁹, de re iud. & Frā. de Are. in cōs. 151. vbi ēt examinat de iuro fidelitatis, qd tenet præstare eps archiepō, & quid si eps sit exemptus, de qua mā tractat in c. dilecti, de maio. & obe. & in c. cū olim, el ij. & cap. antiqua, & ibi glos. de priuil.
45 † Quinta species iur extra iudicialis est iuramentū temerarium, vt qn aliquis calore iracundiæ iurat. nam si iurm est alias illicitum, non valet. si vero esset licitum. vt si qs iurat non exire domum, vel nō ludere, vel aliud sile, tunc pp iracundiam nō ligat, nec est periurus contrauen ens. Tutius tamen est petere absolutionem ad cautelam, quæ de facili conceditur, sm Abb. in c. sicut de iureiur. & de hoc iuro hr Deuteronomij, c. 6. & Ecclesiastici, c. 22. & per Ioan Chrys. super
46 Matth. c. 5. † De eo iñ, quod dixi de iurante non ludere, si tale iurm fieret sine iracundia ita esset periurus ludendo, sicut videndo ludere, vel mutuando pecuniam ludēti, & ita punit æqualiter pœna contra ludentes inducta, tam is, qui ludit, quam is, qui videt ludere, vel pecuniā mutuat ita tenet Bal in auth. inter dicimus, in pr n. C. de epis & cl. vbi idē dicit in eo, qui docet ludentem. Multa alia exēpla possent dari de hoc iuro temerario, presertim, qn quis ex praua cōsuetudine iu
47 rat, vt hr in c. iurauit 22. q. 4 † Sexta species iur extraiudicialis, est iurm illicitum, de quo loquitur tex. in c. innocens, & p totam illam q. 22. q 4 & no gl. ibi. in summa. Sup hoc est sciendum, qd iurm potest dici illicitū altero de tribus modis, vt habetur in d c. innocens. Primo modo ex eo, quod iuratur. Secundo, modo ex causa extra veniēte. Tertio, ex modo iurandi exemplum primi est, qn illud iurm de se est prohibitum, & vitio
48 sum. † vt si quis iurat committere vnum delictum, quo casu non tenetur ad obseruantiam, quia tale iurm non ligat, c. si aliqd, & c. non est, & c. actione, & c. inter cet. 22. q. 4. & hr p Abb. & Doct. in c. intimauit, de test.
49 † Idem ēt, qn quis iurat non ferre testimonium, quia non obstante iuro, potest examinari, sm Abb. in d c. intimauit idem in eo, q iurat non esse cons. l. fin. in princ. ff. ad muni
50 cip. † Idem in eo, qui iurat non fideiubere, quia potest non obstante iuro fideiubere p pximo in periculo pstituto, vt no. Io. And. in addi. Spec. in tit. de iureiu. in rub. de quo vide oino Old. in cons. 90. Et de his, & alijs similibus exemplis, tractat plene Ias. in §. item, si quis postulante, col. 12. & seq. inst. de act. & Paul. de Cast. in pś. 345. in j. vol. &
51 Cald. in cons. 8. in tit. de iureiu. † & quod iurm in male pmissis nō sit seruandum, tenet And. de Iser. in c. j. col. 6. qui succes. te-
52 neantur in feud. † Exemplum secūdi est, qn quis post votum castitatis iurat ducere vxo
53 rem. † idem qn iurat adimplere oia, quæ ab eo petentur, quia si petatur aliquid turpe, non tenet implere iurm, c. cum iuro de ho.
54 & c. est ēt. & c. vnusquisque 22. q. 4 † Exemplum tertij est, vt si quis iurat per viscera Christi, vel per ventrem, vel per capillos, vel per membra pudibunda Christi, nam tale iurm dr blasphemia, vt inquit Bald. in l. 2. in fi. C. de reb. cred. & Bal. i l. j. C. si qs imp. male. & in l. accusatione, col. 3. C. q acc. nō poss.

poss.ibi plus dicit, q tale iurm est spés. brfis, vt est tex.in auth.vt nõ luxu.cont.nar.in rubro, & nigro,&c. si per capillum,22.q.1.
55 † Eodẽ modo si quis iurat p dæmones, vel aliã creaturam,est iurm illicitum, & peccat iurans, decet nõ seruare iurm,si id,qđ iurat, non est probibitum,c.mouet,22.q.1.& no. Alex.in ɔs.27.col.pen.in 1.vol. & hr in c.& si Xp̃s, de iureiur. reliqua, circa hanc n ãm dic, vt per Spec.in ti.de iura.dela. per totũ, & per Mod.repetentes rub.de iureiur.& per
56 doct.in locis superius allegatis. † An aũt iuramentum possit præstari per procuratorẽ hñtem speciale mandatum? Dic q sic in animam constituentis,sm Bar.& Alex.in l.qui bona,§. si alieno, ff. de dam.infect.& Alex. in l.egregias,in prin.ff.de iure iu.& in l.vulgo, ff. de in litem iur. Rob. Mar.

De Actorum æditione.

1 *Actorũ appellatione,quæ scriptura veniant.*
2 *Instrumenta & scripturæ productæ in iudicio an dicantur esse de actis.*
4 *Exemplum scripturæ in actis registratæ, non facit fidem, nisi sit cellationatum parte præsente, vel citat.*
5 *Acta iudicij voluntarij, veniunt actorum appellatione.*
6 *Exempla qualiter probent.*
7 *Aedi an debeant instrumenta relata in instrumento producto.*
8 *Aedi ante omnia,an debeant instrumenta relata, in libello,num.9.10.11.*
12 *Aeditio qualiter fiat.*
13 *Acta iudicij,& acta litis sine causa, quæ dicantur.*
14 *Actorum genus, triplex reperitur.*
15 *Acta gesta & monumenta, qualiter inter se differant.*
16 *Acta iudicij fieri debent parte præsente, vel citata, & absente per contumaciam, alias non probant,ne alteri parti præiudicant, in casu, in quo sumus in contradictorio iudicio.*
17 *Acta iudicij ad alterius partis instantiam debeant fieri alias non valent.*
18 *Acta iudicij coram iudice,vel eo mandante fieri debent, vt faciat fidem.*
19 *Obligatio penes acta curiæ recipi debet coram iudice,vel iudice mandante,alias recepta extra locum iudicij,non valet,nec habet executionem paratam,num.20.*
20 *Obligatio pœnes acta curiæ potest recipi, etiam absente creditore.*
21 *Acta per notarium deputatum scribi debent,nec possunt per alium prosequi.*
22 *Acta iudicij scribi debent per notarium à rege creatum, vel per duos scriptores priuatos de iure communi. Et quid seruetur in regno.*
23 *Princeps sine causa iurisgentium detrahere non potest.*
24 *Acta scripta per priuatum in loco,vbi priuatus actorum magister esse consueuit,an faciant publicam fidem,& an iste communis error ius faciant,num.25.26.*
25 *Consuetudo tanti temporis, cuius initij non est memoriam non priuilegij.*
26 *Acta reciproca scripta per priuatum,per alterã partem impugnari non possunt.*
27 *Scriptura inhabili vtens,non potest similem contra se productam impugnare.*
28 *Dictio vnius statur de voluntate partium.*
29 *Acta iudicij in scriptis celebrari debent, alias non valent,nisi in causis breuioribus.*
30 *Acta iudicij,an per testes probari possint.*
31 *Acta coram iudice,non requirunt testes, sed sit coram arbitro.*
32 *Testes debent adhiberi in sententijs.*
33 *Acta ante publicationem, publicam fidem non habent.*
34 *Attestationes non publicatæ, etiam semiplene non probant,*
35 *Acta non publicata, æquiparant breuiaturæ notarij.*
36 *Acta iudicij non possunt fieri in die feriato.*
37 *Libellus potest præsentari, & recipi die feriato etiam ad honorem Dei.*
38 *Latro insignis potest mitti ad furcas, etiam die feriato ad honorem Dei.*
39 *Acta voluntariæ iurisdictionis,die ferato excerceri possunt.*
40 *Testes etiam die feriator ad honorem Dei examinari possunt.*
41 *Acta pia, & requirentia celeritatem, fieri possunt die feriato.*
42 *Decretum super alienatione rerum minoris die feriato interponi non potest.*
43 *Debitor fugitiuus capi potest, etiam die feriato ad honorem Dei.*
44 *Confessio etiam in die feriato, potest in iudicio recipi.*
45 *Processus factus die feriato,ad honorem Dei valet, quando iudicis iurisdictio erat tempore peritura.*

46 *Processus potest fieri die feriato ad honorem Dei, in curia principis.*

47 *Excommunicationis sententia die feriato ferri potest.*

48 *In causis carceratorum die feriato proceditur.*

49 *Actus omnes iudicarij expediri possunt in ferijs messium, & vindemiarum.*

50 *Acta de die, & non de nocte, fieri debent.*

51 *Acta iudicij, locum, mensem diem, & annum. in quo celebrantur continere debent, alias non valent.*

52 *Actis deperditis, & alijs de nouo confectis, si prima postea reperiantur, quibus potius debet fides adhiberi, & secundum quae debet iudicari.*

53 *Acta omnia regulariter sunt edenda, alias pōt appellari, & non edens praesumitur in dolo.*

54 *Actorum editio, est species defensionis.*

55 *Actorum editio, per notarium iudice mandante fieri debet, & non aliter.*

56 *Attestationes testium, ante publicationes adi non debent parti.*

57 *Interrogatorium copia, parti dari non debet.*

58 *Allegationes iuris, an debeant adi parti.*

59 *Notarius acta edere non tenetur sine salario.*

60 *Nomina testium non tenetur quis edere parti ante publicationem.*

61 *Acta debent adi cuicunque praetendenti interesse, etiam si non sint ad eius instantiam celebrata, secus in instrumentis.*

62 *Acta debent adi sumptibus petenti.*

63 *Copia libelli, sumptibus actoris dari debet.*

64 *Acta originalia non debent adi, sed solum copia sub poena falsi.*

65 *Acta adi debent, cum die, consule loco, & tempore.*

66 *Acta semel edita, possunt millies peti vt iterum edantur. Secus in instrumento, quia regulariter non editur, nisi semel.*

DEcimus actus, qui successiue cōsideratur in iudicijs, est acto℞ aeditio, super quo bṝ examinabo tres quaestio principales. Prima erit, quid veniat appellatione actorum. Secunda, an indistincte oīa acta iudicij faciant plena fidē, & qualṝ. tertia erit, qualṝ ista acta sint edēda petētib.

VENIO ad primam q. super qua con
1 cludo, † quod acta dñr omnes scripturae in iudicio factae coram iudice, & scriptae manu officialis .s. tabelliones ad hoc deputati, vt declarat Alex. in l. acta, & in l. actorū, ff. de re iud. vbi dicit, ꝙ ēt snīa venit appellatione actorum, idem tenet Abb. in c. qm̄ cōtra, col. 2. in fi. de ꝓb. vbi vide Bal. plene declarantem quae scripturae veniat appellatione actorum, hoc ēt declarat Bal. in auth. q̄ supplicatio, col. j vers. itē licet scriptura, &c. C. de prę. imp. off. vbi dicit, ꝙ nō ex eo solo, ꝙ scriptura est facta per tabellionem acto℞, dr̄ de actis iudicij, nisi fiat corā iudice, vel iudice mandante. adde Bal. in l. interrogatam, C. de lib. causa, & Bar. in l. illud, col. 2. vers. deinde nota, &c. & ibi ēt Bar. C. de sacr. san. eccl. & Car. ī cl. saepe, §. & qa, in 9. q. de verb. sig. & Alex. in l. 1. in pri. ff. de ver. obl. & Bal. in c. 1. §. item sacra, col. penul. in fi. vers. quaeret in super, &c. de pac. iur. fi & quod sententia venit appellatione acto℞. est text. cū gl. & Bart. in l. in fraudem, §. neque. ff. de iure
2 fisci. An aūt instr̄o, & aliae scripturae productae in iudicio, dicantur effecta actis, eo ipso ꝙ sunt producta? Inn. in c. cum in iure, in fi. de off. del. tenet, ꝙ ipsum instr̄m qm̄ ad contractum, & obligationem in eo contentam, non est de actis, sed sola productio instr̄orum & scripturarum, est de actis. Idē tenet Bal. in l. 2. col. 3. vers. iuxta hoc quaeritur, &c. C. de eden. vbi per hoc infert, ꝙ instr̄m productum in actis, editur sine die, & ꝯsule, sed solū editur dies productionis, qa qm̄ ad productionem, est effectum cōe instr̄m. iuxta, l. 1. §. edenda, ff. de ed. sed certe, si ista opin. in hoc Inn. & Bal. ita simplṝ intelligeretur, resultare possent aliqua absurda & maxime, qa altera pars non posset petere copiam tenoris instr̄i producti in actis, sed solam copiam pn̄tationis ipsius. nā si tenor nō est de actis, ergo nō est effectus cōis & sic non esset edendus, qd' est contra d. §. edenda. Praeterea, si in tenore instr̄i esset aliquod verbum faciens contra producentem & in fauorem aduersarij, non posset aduersarius eo vti pro se, quia nō est de actis, qd' est contra no. per gl. & Mod. in l. 1. §. editiones. ff. de ed. vbi hṝ cōiter quod producens instr̄m in iudicio, cēsetur approbare omnia contenta in eo, etiam contra se facientia. & aduersarius potest eo vti. pro sicut dicimus in testibus, qui deponere debēt pro vtraq; parte. ita plenè declarat Ias. i d. §. editiones. vnde causa vitandi ista contraria, videtur esse dicendum, quod tam productio, quam tenor instr̄i producti sit de actis, maxime, cū

tota

tota die videamus cõiter practicari, quod eo ipso, quod instrũm, vel alia scriptura producitur in iudicio, põt aduersarius petere eius copiã, & sibi editur cum die & consule, & cum toto tenore scripturæ, ergo tota est effecta de
3 actis, & tota cõis. † Puto in ista varietate posse dari istam, declarationẽ, videlicet, quñ aliquis producit instrũm in iudicio, & nõ facit illud registrari in actis de verbo ad verbũ sed solũ notarius scribit in actis die tali, & c. talis produxit vnũ instrũm procurationis, vel debiti, vel aliud siue, quod incipit sic, & finit sic, &c. sed eius tenor nõ apparet extensus in actis puta quia producẽs retinuit sibi instrũm pœnes se, & tunc verum dicit Inno. & Bal. quod sola productio, est de actis, & nõ tenor instrũi, ex quo tenor nõ reperit i actis & dato, quod notarius fecerit de eo mentionẽ quod viderit, non tñ in hoc sibi creditur, vt no. Alex. in cons. 6. col. 2. in fi. in 4. vol. & per Mod. in auth. si quis in aliquo, C. de eodẽ. nã si tenor esset de actis, faceret publ. fidẽ, sicut alia acta absq; eo, quod originale producatur, quod est falsum, secundum Alex. ibi & doct. in d. auth. si quis in aliquo. Sed si quæris. an isto casu possit aduersarius petere copiã tenoris instrũi. D c, quod sic, nam licet non sit de actis propter deficientiam registrationis, tñ quia pars cœpit eo vti in iudicio per productionẽ, rõne huius vsus tenet illud edere. ita tenet Bal. & Alex. in l. 2. ff. de ed. per d. §. edenda sunt oĩa. & tunc posset procedere opin. Bal. in d. l. 2. C. de ed. s. quod edatur sine die, & consule. Nec semper sequitur illa cõña, ista scriptura non est de actis, ergo nõ debet ædi. Nam si quis facit mentionem de instrõ in libello, per dictionem limitatiuam, tenetur illud edere ante litem contest. & tñ non est de actis, vt Bart. & doct. in l. edita, C. de ed. Quandoq; producens instrũm, facit ipsum registrari in actis, vel quia relinquit ipsum originale authenticũ in actis cũ pñtata sub tali die, &c. vel quia facit ipsum exemplari auctoritate iudicis, & facit ipsum collationari per actorũ notariũ, eum fide sua in calce quod ipsum collationauit. s. exemplũ cum originali, & concordat de verbo ad verbũ, & illa copia collationata relinquitur actis. continens totũ tenorẽ instrũi, originale aũt recipit pro producentem, ne forte aliquo casu perdatur, & istud quotidie videmus seruare iudicijs. Et tunc dico, quod totus tenor instrũi de actis, nõ solum ipsa productio, adeo quod illa productio illius copiæ registratæ & collationatæ faciat dictam copiam hr̃e publicam fidẽ, absque eo, quod producatur originale. ita tenet Bald. in l. fi. in 5. q. C. de edic. diui Adr. tol. & de mẽte Spec. i ti. de instr. edi. §. nũc dicam, col. 4. vers. illud aũt scias, &c. pro hoc est gl. in d. auth. si quis in aliquo, & ibi ẽt Bar. & cõiter doct. & gl. Bart. in l. chirographijs, ff. de adm. tut. & Ang. in §. illud, in auth. vt fra. fi-
4 lij, &c. † Hoc tñ intellige & declara, dũmodo talis registratio sit facta parte pñ͠te, & nõ contradicente, vel parte citata, alias nullam fidem faceret talis copia, quamuis collationata. ita tenet Alex. in d. cõs. 6. col. fin. in prin. in 4. vol. & est de mente Bar. & doct. in d. auth. si quis in aliquo. quod not. perpetuo, quia raro hoc aduertunt litigantes, & actorum notarij, vnde allegationib. iuris possis talem scripturam destruere. De reliquis aũt, quæ veniunt appellatione actorum, traditur plene in d. c. quoniam contra de prob. tam in tex. quam
5 in gl. & per doct. † ibi inter quæ adde, quod nõ solum acta, quæ fiunt in iudicio contentioso, & contradictorio veniunt appellatione actorum, sed ẽt omnia alia, quæ fiũt in iudicio voluntario, in quibus decretũ iudicis interponitur, prout sunt tutelæ & emancipationes, & alijs similis, secundum Inn. in c. 1. col. 1. de prob. quia alio vocabulo dñr acta forensia. secundum eum ibi. ex eo, quia in foro agitantur. & no. ẽt Bal. in l. comparationes, col. 2. vers. quærit etiã de forensi, &c. C. de fide instrumen.
6 ADDITIO † Adde quod omnia exemplata & registrata probant eo modo quo probarent originalia & non vltra neq; plus, vñ quidquid poterit obijci & opponi contra originale exemplarij oẽ illud põt obijci contra exemplum, & Bar. & doct. in l. testõ, la 1. ff. de cõd. & dem. de quo per doct. plene, in c. quoniam
7 contra extra de prob. † Item illud addas quod ne dum debet fieri æditio instrũi producti in iudicio quoquis vtitur, sed etiam eorum instrorum ibi relatorum, secundum Bal. in l. ciuile circa. fi. ff. de leg. & Alex. in cons. 3. lib. 2. col. j. refert & sequitur Dec. in l. edita, col. pen. circa fi. C. de eden. & Aymo. Crau. in cons. 92.
8 1. lib. nu. 15. † Item est aduertendum quod vbicunq; in libello actoris sit mẽtio de aliquo instrõ, vel scriptura super quibus fundetur intentio actoris põt compelli vt añ oĩa exhibeat vt detur reo occasio deliberandi, secũ dum

dum Inno. in c. ex epistolæ quem ibi oẽs sequunt & Bal. in l. fi. C. de præ. imp. off. & procedit ꝯcl'o indistincte si in libello fit mentio limitatiue talẽ qđ aduersarios redditur dubius de narratis ꝑ actorẽ, puta vendidit tales peciam terræ prout ꝯstat tali instr̃o: ſm Bar. in l. postq̃, §. si dies, ff. vt leg. no. eaueã. & in l. ædita pe. col. C. de eodẽ. & ibi Bal. in

9 pe. car. & Fel. plenẽ, in d. c. ex epl̃æ. † Adeo quod si fiere mentio instr̃i in libello narratiue. (vt si dicatur quæ oĩa constant publico instr̃o exinde confecto) nõ fit æditio ante litem cõtestatam, ſm Bar in d. l. ædita & doct. in d. c. Ex epistolæ, tu aũt dicas contrarium seruari in magna curia vicariæ, & alijs curijs vbi extra cõis stilus quod si limitatiue vel narratiue fit mẽtio instr̃i in libello semper fit æditio si petitur ad effectum deliberãdi, vel fundandi exceptiones & ita practicat.

10 † Sed si actor negat se hr̃e copiam instr̃i in promptu proceditur ad vlteriora, ſm Rotã in nouis dec. 33. de quo statu iurim actoris, & no. expresse Bar. in l. qui stipendia in fi. C.

11 de procu. & Fel. in d. c. ex epl̃æ. nu. 27. † Item si ille qui petit ędi instr̃m verisimiliter hr̃i debet, vel habeat copiam instr̃i qualitercũque fiat mentio instr̃i libello non tenetur libellans ante omnia edere ſm Bald. in l. legatũ, ff. de eden. & Rotam vbi supra, nam si legatarius petit legatũ virtute testamenti ab hærede non tenetur edere testm̃ ipsi hæredi q a præsumitur habere notitiam contentorum in eo de quo plene per Fel. vbi supra nu. 27.

12 † Et adde ꝙ in casibus in quibus ante litem contest. fit ę litio sufficit ostendere iudici originale, & relinquere in actis copiã ſm Inn. in c. cum in iure de offic. del. & Bald. in l. 24. C. de eden. & Abb. in d. c. ex epistolæ, & ibi Fel. nu. 31. in medio. Petr. Foll. V. I. D.

13 † Ista aũt acta, quæ fiunt in iudices quædã dñr acta iudicij proprie, & quædã acta litis siue causæ, & differunt inter se, quia acta iudicij sunt illa, quæ tendunt ad iudiciorũ solẽnitatem & ordinẽ, put sunt citationis, libelli, satisdationes. & litis contestatiõ, publicatio, & ꝯcl'o & alijs siles actus, Acta vero causæ, seu litis sunt, quæ respiciũt factũ ꝓ victoria causę obtinẽda, prout sunt attestationes, ꝯfessiones, scripturæ, & aliç ꝓbões ita declarat gl. in cle. sępe, in vers. decisiones. & ibi ẽt Card. in 3. not. & in 2. q. de verb. sign. & Abb. in c.

14 causam, quæ in 1̃, not. de test. † & propterea in mã actorum solet fieri distinctio trimẽbris, videlicet, Quædam sunt acta, quæ respiciũt litis ordinationem, & sunt illa, q̃ modo appellaui acta iudicij. Quædam sunt, quę respiciunt veritatis indaginẽ, & sunt illa q̃ modo appellaui acta litis, seu causæ. Quædam sunt, q̃ respiciunt litis decisionẽ, & sunt sniæ diffinitiuæ, de qbus plenẽ ꝑ Bar. in l. 15, apud quẽ, C. de eden. & in l. cum lite mortua, ff. de sol. & Abb. Fel. & cõiter doct. in d. c. causam, q̃ in qbus locis plene declarãt, quæ acta pereant perempta instãtia, & ad ibi dicta me remitto, & aliqua dixi in mã instãtiæ, supra in

15 v. par. principali huius tract. † Quæ aũt sit dñia inter acta, gesta, & monumẽta? Dic qđ acta, proprie sunt illa, quæ sunt scripta cõra notario, & iudice. s. per ipsum notariũ actorũ. Gesta, pñt dici ea, quæ sunt facta, sed non scripta. Item, gesta censentur facta magnorũ principium, & omnia registrata in archiuis publicarum personarum, pñt appellari gesta. Sed monumenta, dñr scripturæ publicæ & priuatę, quas quis habet penes se extra iudicium, ex eo quia causam ipsius muniunt, quæ alio vocabulo appellarẽ documenta, vt hr̃ in c. cordi. de appell. lib. 5. & in authen. si quis in aliquo, C. de eden. & ita hanc dĩferẽtiam declarat Card. in clem. sæpe. §. & quia, in 8. quæst. de verb. sign. Aliquando tamen acta & gesta confunduntur, & vnum & idẽ important, vt est text. in l. gesta, C. de re iud. & not. Bart. in l. 1. ff. de offic. proc. cæsa.

VENIO Ad secundam quęst. principalẽ

16 videlicet, † an indistincte oĩa acta iudicij, faciant plenam fidẽ, & qualr̃ sup quæ oportet inuestigare, quæ requirantur ad vadilitatem actorum. ad hoc, vt tanq̃ publica faciãt plenã fidẽ. & dic quæ plura requiruntur. Et primo requiritur, ꝙ fiunt parte pñte, vel citata, & abñte per contumaciam alias nõ ꝓbant, nec alteri parti pręiudicãt, & in casu, in quo sumus in ꝯtradictorio iudicio, l. de vnoquoque, ff. de re iu l. nam ita diuus, ff. de adop. l.

17 si qñ, C. de test. & c. 2. de test. † Secundo requiritur, ꝙ acta fiant altera parte instante, adeo qđ debet appere ex actis, ad cuius instantiã actus celebratur, alias acta nõ valent. ita tenet Ang. in ꝯs. 286. col. 2. vbi pcipue loquir̃ de snia lata, quod non valeat, nisi appareat ad cuius instantiam lata fuit. vnde sententia nunq̃ debet ferri, nisi vna pars faciat instantiam, & faciat aliam partem citari ad sniam alias.

alias non valet. ita tenet Imo. in d. l. vnoquoque, ff. de re. iud. & Bar. in l. j. C. vt q̃ def. aduo. Paul. de Cast. in l. j. C. de iud. & Iaf. i l. ꝓ
18 petãdũ, §. & si q̃dẽ, col. j. C. de iud. † Tertio, requirit, q̃ fiat corã iudice, vel iudice mãdãte, vt no. Alex. & Imo. i l. acta, ff. de re iud. gl. & Bal. in l. illud, C. de sacrof. eccl. & Bal. in l. interrogatã, C. de lib. cau. & Luc. de Pen. in l.
19 instar, C. de iure fis. lib. x. † vbi ꝑ hoc infert, nõ valere obligationẽ receptã penes acta curię, nisi sit recepta corã iudice. Adde ẽt, vel nisi recepta sit iudice mandante, vt hr̃ in decis.
20 135. ꝯs. Neap. vbi plus dr̃, † q̃ rõne iuri in ea oppositi. põt recipi talis obligatio penes acta, ẽt abñte creditore. Et ꝑ hoc patet, q̃ istæ obligationes quas quotidie recipiũt notarij extra locũ iudicij, & sine pñ ia iudicis, & dñt illas recepisse penes acta, non valẽt, nec hñt executionem paratam, vt est de mente Luc. de Pen in d. l. instar. & expssius tenet Matth. de Affl. in ꝯst. mag stri camerarij, col. pen. & const. cordi nobis, col. pen. in prin. quod no. quia quotidie notarij actorũ etiam in hoc.

ADDITIO Adde hic ea quæ dixi in practica mea causarum crim. in frag par. in tit. de fideiussoribus. P. F.

21 † Quarto requiritur, quod acta scribantur per notarium actorum deputatũ, adeo q̃d ille notarius, qui incepit scribere acta vnius processus, ille debet scribere reliqua alias acta non probant, nisi iste esset impeditus, q̃a tũc põt alius subrogari, ita tenet Bal. ꝑ illũ tex. in l. j. C de sport. & Bal. in l. 2. C qũo, & qñ iud. & Bar. in l. j. ff. de off ꝯsul. & Bal. in l. repetita, C. de episc. & cl. & Lud. R. in consil. 281. & Bald. & Paul. de Cast. in l. testamẽta
22 oia, C. de testamẽtis. † Quinto requiritur, quod ille q̃ scribit acta, sit notarius creatus à rege, alias acta scripta ab alia ꝑsona, non valẽt in hoc regno, secus esset de iure cõi, q̃a vbi non põt hr̃i notarius, pñt adhiberi duo scriptores, ẽt priuatim ad scribẽdũ acta, quorũ scripta faciunt publicam fidem in iudicio vt est tex. in c. q̃m contra. de prob. imò dicit simpliciter Bald. in l. comparationes, col. 3. vers. quærit ẽt de forensi, &c. C. de fide instr. quod de mandato iudicis pñt scribi ꝑ alium quam ꝑ tabellionem. Sed hodie in regno est iuri cõi delegatum per ꝯstõnes regni, q̃bus inductum est, vt acta non fiant ꝑ aliam personam, nisi ꝑ notarium creatũ à rege, & sic in hoc est correcta dispositio dicti cap. q̃m contra, vt est cõst. quæ incipit, magr̃i camerarij. & ita illam ꝯdõnem intelligit ibi Mat. in pen. col. s. quod ꝑ eam sit derogatum iuri cõi. Sed certe ego puto, quod non fuit illa mẽs illius const. s. velle corrigere d. c. q̃m cõtra. Nam legum correctio semper est euitãda, vbi non apparet expresse, l. pcipimus, C. de appel. & l. sancimus, C. de testi. sed dico. q̃d potius illa const. ex cõformis cum iure cõi, Nam ius cõe ponit duos casus. s. q̃d magr̃ actoꝝ debet esse notarius, vbi hr̃i potest, sed vbi deest copia notarioꝝ, pñt adhiberi duo probi, & idonei viri ad scribendũ acta, quorum fides æquiparatur fidei tabellionis. Sed constitutio regni ꝓuidit solum in vnũ casum. s. quod magr̃ actoꝝ sit notarius, & in hoc est conformis cum iure cõi, & vltra nõ ꝓgreditur corrigẽdo ius cõe de duobus scriptoribus. Ergo ille secundum casus, tanq̃ ob missus ꝑ regni constitutionẽm debet remanere in dispositione iuris cõis, l. si cum do:ẽ in prin. ff. soluto matrim. & l. cõmodissime, ff. de liber. & posth. vt euitetur legum correctio. Præterea, illa const. non dicit, quod siue possit hr̃i copia notarioꝝ, siue non, semper magr̃ actoꝝ debeat esse notarius creatur à rege, alias acta non valeant, merito debet declarari, & limitari ꝑ legem antiq̃ iuris cõis. s. quod adhibeatur notarius creatus à rege, vbi copia notarij hr̃i põt, alias sufficiãt duo scriptores priuati viri idonei, vt lex noua distinguatur ꝑ veterẽ. l. sed, & poster. ff. de leg. cum debeat lædere ius cõe in minus, quam põt. Præterea, iús cõe in hoc fuit conforme cum iuregẽtium, sm̃ quod in ore duoꝝ, vel trium stat omne verbum, cap. nouit. de iud. l. vbi numerus. ff. de testib. Vnde satis iniusta fuisset illa const qñ in defectum notarij. voluisset detrahere fidei duoꝝ testium, quos lex cõis in hoc adhibuit vt scriptores, & testes, æquiparando eos fidei notarij, quia vi-
23 deretur detrahere iurigentium, † quod sine causa princeps huius seculi facere non põt. vt plenè tradit Fel. c. quæ in ecclesi. col. 2. & col. 10. & seq. de const. Ex quibus rationibus firmo hanc conclusionem, quod dispositio d. c. quoniam contra, non est hodie correcta in regno, imò est in viridi obseruantia. Vnde etiam hodie in defectum notarij possunt adhibere duo scriptores.

ADDITIO Adde quod isti duo viri de q̃bus ꝑ do. Auctorẽ debẽt esse idonei, & honesti,

honesti,& bonę famæ,fm Host.& Io.And. in d.c.qm contra, & ibi plene per Pari. nu. 153.debent ēt iurfm pręstare fm Fel.ibi post Bal.& ibi Barb.& ibi Paris,& an oēs debeāt scribere,vel sufficiat si vnus scribat, & alter subscribat, & concluditur quod vnus debet scribere alter subscribere fm Abb.& Pari.& omnes doct.in d. c. quoniam contra extra de probat. Pet. Foll. V. I. D.

24 †Sed iuxta hoc cadit quotidianū dubium, in multis locis,terris,& ciuitatibus huius regni est quædā antiqua obseruātia,qd in curijs solēt esse vnus actor magr priuatus, & nō notarius,q tolerāte populo scribit acta iudicij, & corā eo partes litigāt sine ɔtradictione aliqua,qro an acta scripta ab isto faciāt publicā fidē, si forte altera pars videns succūbere vult venire ad hoc refugiū misęror & allegare nullitate actor, & pcessus? put pluries hic casus mihi euenit in facto. Et certe nulli est dubiū,qd scriptor talis nec de iure cōi,cū sit solus,nec p regni ɔstōnē, habet publicā fidem,vnde eius acta non valent.solum posset esse dubium, an ille cōis error populi,q tenuit eū, vt actor magrm faciat ius,iuxta ea,q tradunt in l.Barbarius, ff.de off. præt.Sup illo casu p decisione pono hanc ɔclonem negatiuam,quod talia acta nō habeant publicā fidem qa iste est casus expressus contra ɔstōnem regni pdictam quæ vult, quor qn magr actor est vnus debet esse notārius,& consuetudo ɔtraria non posset tollere illam ɔstōnem,quia in procemio ɔstōnum, in fine, imperator tollis oēs consuetudines,ēt futuras,quæ facerent ɔtra illa cōst.vt no.ibi gl. & probatur in alia ɔst. quæ incipit puritatem,vbi mādat primo seruari ɔstōnes regni, & in defectum ear tunc seruent consuetudines.vnde dato, quod populus per consuetudinē introduxisset,quod priuatus scriptor possit esse actor magr, nō tn potuit derogare ɔstōni regni.Nec obstat quod cōis error facit ius, quia in contrariū est veritas in casu isto. ex quo cō.s error nō pōt facere notarium eum, qui non est,vnde acta facta p talem notarium putatiuū, non valent.ita plene concludit Ias.in d.l.Barbarius,col.12. sup illa q.an instrā gesta p notarium putatium valeant, & concludit. qd non, & pluris allegat. tanto fortius in casu isto,vbi populus scit eum non esse notariū. vnde cessat ille cōis error,in titulo notariatus. nam populus vellet tunc vendicare sibi auctoritatem regiam.s.creandi tabelliones, & publicas psonas,quor,&quar scripturis det plena fides,qd fieri non pōt vbi per Ias.

25 † Istam ɔclonem limito duobus modis. Primo,nisi esset consuetudo,cuius initij nō esset memoria,quod semp in tali loco, & ciuitate fuerūt magri actor priuati, & non reperitur memoria interruptione huius ɔsuetudinis,nam tūc ex quo talis cōsuetudo habet vim specialis priuilegij principis, puto qd talia acta facerent plenā fidem ex plumpto priuilegio principis, p ea, q no.Abb.in c.sup quibusdam.§ preterea,de verbo, signif. Pro hoc est tex.in l.hoc iure.§ ductus aquę. ff.de aqua quot.& æst. & tenet And.de Iser. in c.imperialē.§ pterea ducatus,col.pen. in prin.de phi.feu.alie.p Fed.& in ɔst. si dubitatio.col.3. Nam per im tps,cuius initij nō est memoria,&c. pscribuntur oīa regalia,& principi reseruata,vt tenet idē Andr.de Iser. in ɔst.quadragenalem, col.1.& in c.1.vers. flumina nauigabilia,col.2.quę sint regalia.

ADDITIO Adde Alex.sic concludentem in consil.120. in pen.col.in lib.7. Petrus Follerius. V. I. D.

26 †Secundo limito,qn duo litigauerunt corā iudice,vbi erat scriptor priuatus,& ambo pduxerunt sua iura corā illo priuato actor magro, & fecērūt pariformiter p illum scribi reciprocos actus in iudicio, nulla ipsar partiū discrepante,nā si in fine cāæ vellet altera partiū annullare pcessum, tanq scriptū p nō publicam psonam, dico qd nō debet audiri qa censet dictum scriptorem,& eius fidē approbasse, patiēdo ab eo examinari suos testes,& alia sua acta scribi. vn nō pōt modo illius fidē impugnare. & moueor p ea, q plene cumulat Ias.in l.1.§.ædit.col.3. & 4.ff de ed.& idem Ias.in l.1.in prin.col.3

27 .ff.qd q sq; iur. † vbi plura exēpla ponit de eo q vtitur aliqua scriptura inhabili p se, vel approbat aliq personā in aliquo offō. nā non pōt vlterius dictam scripturā,vel psonā in eodem,vel sibi offō impugnare,vbi multos doct. allegat, & ad ibi allegata me remitto.Nec posset obstare,qd priuati vellēt creare tabellionē,qa dico,qd nō ciuant,

28 nec offm publicū sibi vendicāt,sed solū dāt fide vni viro priuato, qd pōt fieri p partes, l.Theopōpus, & ibi Bart.& doct.ff.de dot. pleg.&Bar.i l.Luc.ff.de fideiu.sicut dicimus etiam

etiá in arbitro electo p partes,cui p cōpromissum dat fides,vt stet dicto ipsius. Eodem modo pñt partes eligere vnū scriptorem,c' scriptis habeāt dare plenā fidē in eaꝝ piudiciū,cum nihil repugnet,nec in aliquo lędat hic publica vtilitas,imò in hoc casu suggerit æquitas illius edicti,quod q̄sq; iuris,&c.

ADDITIO Adde ꝙ consensus partiū facit,vt credat copię cui alias nō credere tur ſm doct.in auth.siqs i aliquo,C.de edē. Itē facit validare ꝓbōnes, vel attestationes inualidas,ſm Inn.in c.cū causam in vlt.col. in ptin.in gl.sua in verbo p̄sumptionē de te sti.p Bal.in l.fi C.de test.& Bar.i l.j.§ j ff.de se.fr. Abb.in c.ꝗſt.i fi.de test.Pet.Fol.V.I.D.

NAM eo ipso,qd ego ꝓduco iura mea corā tali scriptore, & facio p eū examinari meos testes,& scribi oia acta mea in ꝓcessu, videor hre hanc intētionē, vt illa acta mea faciant publicā fidē,& ꝓsint mihi ad victoriam obtinendā contra aduersarium meū, vnde nō possum postea impugnare ꝓcesſū, quem semel approbaui: qa debeo pati, qd similiter acta aduersarij mei p eundem scriptorem recepta,faciāt fidem contra me, pp æqtatem dicti edicti. p ea,quæ not.Ias.in d.

29 l.j.& in d.§.æditiones.†Sexto requirit, qd acta reducantur in scriptis nisi causæ essent breuiores,qa tunc non requirit scriptura p auth.nisi breuiores,& ibi Bart.C.de sent.ex breui. reci. ita tenet Abb.in d. c. qm̄ contra in 3.notab.p illum tex. & ibi ēt Fel.de ꝓb. & declarat Ant.de Bur.in c.cum ad sedē de

30 test. spo. † Et sup hoc pōt cadere illud dubium,in acta iudicij possunt ꝓbari p testes, & sic aliter,quam per scripturam. Nam ſm cōem conclusionem, acta curiæ non requirunt testes. quia sine testibus hñt publicam fidem. Barr. in l.emancipatione, C. de fide instr.& Bald.in gesta.vers. quæro, nunquid

31 acta,&c.C.de re iud.† Quod tñ notabiliter intellige,de actis factis coram iudice, secus, si fiunt coram arbitro,qa non valent sine testibus,ēt si per notarium scribent. ita tenet Alex.in cons.13.in 4.col.in 1.vol.& ꝯs. 19. col.3.in 4.vol.Quod nota ppetuo,quia poterit annullare multos processus arbitroꝝ: quia nunq̄ vel raro aduertunt in adhibēdo testes in eoꝝ actis,vnde ad q.incidenter moram,dico,ꝙ acta pōt ꝓbari p testes dūmodo deponāt de tenore ipsoꝝ,tex.est in l.qm̄, C.de hæret.& Bald.in l.ne in arbitris,col.2.

vers.venio ad vers.si aūt,&c.C.de arb. quod tñ intellige, qñ acta requirentia scripturam fuerunt celebrata in scriptis, & sunt deperdita. tunc.n. pñt probari per testes secus,si nunq̄ fuerunt scripta qa ex quo non valent nō oportet ea probari p testes.Sed si sunt talia acta q̄ de necessitate nō reqrunt scripturā pñt indistinctę ꝓbari p testes.ita decl. Bald. in d.l.emācip.& Lanfr.in d.c. qm̄ cōtra,col. 4.& hr̄ p Cano.in c. Albericus. de testibus.

ADDITIO Adde ꝙ contrarium seruatur in actis factis corā arbitris electis,ſm formam Regiæ prag.inter cōiunctos, vt ēt dicit Alex.in d.ꝯs.13.& cōtrarium vidi ser-

32 uari in qbuslibet arbitris. †Ad vnum tñ aduertas,ꝙ cum vbi de gñali consuetudine,solet adhiberi tenet in lectura sententiæ licet alias non requirant testes in actis iñ in diffinitiuis sententijs,Postq̄ ex consuetudine solent adhiberi,& consuetudo est optima legū interpres,l.si de interpretatione,ff.de leg.debeat oino adhiberi alias non valerent, ſm gl.& Io.de Imol.in c.qm̄ contra de prob.& ibi refert, & sequitur Lanfran. num.19. in verbo probationes, & de actis corā arbitro vide dom.Bapt.de san. Bla. in tract. de arb. num.23.vbi plene. Petr. Foll. V. I. D.

33 † Septimo requirit,quod acta sint in iudicio publicata: nā ante publicationē nō hñt publicā fidē,l.gesta,C.de re iud. & Bald. in

34 l.publ.in 5.q.C.de test.†Et dicit Bal.in l.in bonæ fidei,col.3.vers.item quæritur, C. de reb.cred.ꝙ ēt semiplene non ꝓbant attesta-

35 tiones non publicatæ. †Acta.n.non publicata,sunt ad instar imbreuiaturæ notari nō solēnis,vt not.gl.& Bar.in l.fideicōmissa,§. j.ff.de leg.3.& hoc reqsitū posset referri solū ad attestationes. Verū magis cōis cōclusio est in cōtrarium.s.ꝙ coram eodem iudice,vel surrogato in eius locū acta faciunt fidem,ēt sine publicatione,qa alias sequeret, ꝙ non valeret snia lata obmissa publicatione,cuius cōtrarium tenet Bart.in l.prolatā, C.de senten.& hoc tenet Abb.c.causam quę col.ij.de testib.vbi optime declarat hāc materiam,& ibi ēt Franc.de Aret.in j.& 2. col.

36 † Octauo reqritur, ꝙ acta scribā vt & recipiant in die nō feriato,alias nō valēt,maxime si est dies feriatus ad honorē Dei,l.fi.C. de fer.& c.fi.de fer.sunt tñ multi actus, qui pñt celebrari die feriato, q signant pro fal-

37 lentijs ad hanc regulam.† Et primo limita, non

non ꝑcedere in porrectione libelli, q̄a pōt offerri, & recipi in die feriato, ēt ad honorē Dei. l. miles. §. sexaginta. ff. de adul. & idē in libello appellat. l. j & ibi Bal. C. de fer. & no. Bar. in l. 2. ff si qs in ius voc. non ie. Et vide, q̄ dixi supra in c. de lib. obl. in hac 6. parte. vbi tractaui plenè de veritate huius dicti.

38 † Secūdo limita, in executione faciēda ꝯtra latronē insignem, q̄a pōt mitti ad furcas, ēt in die feriato. l. prouinciarꝶ & ibi Bar. & Bal.

39 C. de fer. † Tertio limita, in oibus actis voluntariæ iurisdictionis, q̄a pñt exerceri die feriato, ꝑut est emācipare, adoptare, tutores dare, & instrā ac testamēta ꝯficere, & alia similia. ita tenet Spec. in tit. de fer. §. seqtur, vers. qd si in ferijs, &c. & vers. porrò, & Abb. in c. cōquestus, col. 5. de fer. & est tex. in l. a-

40 ctus. C. de fer. † Quarto limita, non ꝑcedere in examinatione testium, q̄a pñt examinari in die feriato ad honorē Dei, dūmodo iurauerint in die nō feriato, gl. est in cl. j. de off. del. & est ritus magnæ curiæ, in nu 47. incip. itē, q̄ si detur, &c. & dixi supra, in ver. testiū ꝓductio. & tenet Spe. in tit. de fer. §. se

41 quitur, vers qd si tunc testis, &c. † Quinto limita, in oibus actis pijs, & r qrētibus celeri

42 tatē. de q̄bus, in l. 1. & 2. ff de fer. † An aūt decretū in alienatione reꝶ minoris, possit interponi die feriata? dic q̄ nō, fm Spec. in

43 d §. seqtur, in fin. † Sexto limita, in captura debitoris suspecti de fuga, q̄ pōt capi, ēt in die feriato ad honorē Dei, gl. est singularis in l. fi. C. de fe. & Alb. & cōiter doc. in l. si feriatis ff. de fer. & Bal. i c. fi. extra de fe. & Ias.

44 in l. 2. col. 6. in prin ff de iur. om. iu. † Septimo limita, in ꝯfessione partis, q̄a pōt recidi in iudicio ēt in die feriato, fm Bald. i marg. in verbo, feriæ. vers. vlt. & Inn. in c. vltra 3.

45 de testib. † Octauo limita, q̄n iurisdictio iudicis esset tpe peritura: q̄a tunc pōt ꝑcedere tpe feriato ad honorem Dei, & hoim, fm Abb. in c. fi. col fi. de iu. & Spe. in tit. de fer. §.

46 sequit̄ vers. pē. † Nono limita, in curia principis q̄a in ea ꝑcedi pōt die feriato, vt tenet

47 Spec. in tit. de fer. § j. vers. est aūt. † Decimo limita, in sñia excōicationis, quę potest ferri die feriato, fm Spec. in tit. de fer. §. seqtur,

48 vers. porrò ea, & Fed. de sen. in ꝯs. 11. † Vndecimo limita, in causis carceratoꝶ, q̄a in eis ꝑcedi pōt die feriato, l. diuus, & ibi Alex. & doct. ff. da fer. & hr̄ in l. custodias, ff. de publ.

49 iud. † Duodecimo gñaliter limita, hodie in regno, quoad ferias messium, & vindemiaꝶ quia oēs actus iudiciarij pñt in talibus feris expediri, ex quo in regno de ꝯsuetudine sunt sublatæ, & nō seruanē, gl. est in ꝯstit. re

50 gni, q̄ incipit, baiulos oēs. † Nono principaliter requirit̄ q̄ acta fian̄ de die, & nō de nocte, c. ꝯsuluit, & ibi gl. & Abb. i fi. col. de off. deleg. & ꝑsertim sñia nō pōt ferri de nocte, vt not. doc. in l. nō minorē, C. de trāf. Quid aūt si extaret ꝯsuetudo ꝯtraria, in q̄bus casibus valeāt acta de nocte? vide Ias. in d. l. non minorē, & Fel. in d. c. consuluit, col. antepe.

51 † Decimo principale requirit̄ ꝓ validatione actoꝶ q̄ i eis singul s inserat̄ locus, dies & mēsis, & annus, in quo celebrant̄, tex. est c. q̄m ꝯtra, & ibi gl. in vers. 1 pa, de ꝓb. & hr̄ in cap. Abbate sanè, circa fin. de re iud. l. b. 6.

52 † Sed iuxta hoc posset cadere dubium qd si sunt facta acta alicuius ꝑcessus, & postea ꝑditur ꝑcessus, adeo q̄ est necesse facere acta de nouo deinde celebratis nouis actis repitur primus ꝑcessus, cui est danda fides, & an credat̄ primis, vel secūdis actis? d. c. q̄ si nōdū est lata sñia super secundo ꝑcessu, creditur primo tm̄, & non secūdo, & fm prima acta debet ferri sñia. Secus si esset sententiarum sup secundus actis anteq̄ essent inuenta prima, ita tenet And. de Iser. in ꝯst. cordi nobis.

VENIO Ad 3. q̄onem principalem,

53 scilicet † qualiter sunt edenda acta, sup qua firmo nō nullas ꝯclusiones veras, & cōes. Et prima conclusio gñalis, est q̄ oīa acta iudicialia, siue causæ ciuilis, siue criminalis, debēt edi litigātibus petētibus, l. 2. cū sua m̄a, C. de eden. in tm̄, q̄ si non edātur, potest appellari, l. 2. C. vt lite pen. & cap. perpetuus, de fide instr. Probatur ēt in l. j. §. eden ff. de eden. ea ꝑsertim rōne attenta: q̄a actus iudiciarius eo ipso, q̄ factus est, censetur cōis alteræ parti, & ideo pōt petere copiā, vt supra dixi, & hr̄ in d. §. edēda, & §. editiones, & ibi nota eod. tit. Item is q̄ iudice mandante nō vult acta edere. ꝓsumitur in dolo, fm Alex. in l. vbi, ff. de edē. pro hoc est tex. in l. nō po

54 test dolo, ff. de reg. iur. † Potest ēt assignari ratio, q̄a editio actoꝶ, est spēs defensionis. Patet, q̄a fit ad effectū. vt petēs possit delibe rate, si velit cedere an ꝯtēdere, l. j. in princ. ff. de edē. & auct. offerat, C. de litis ꝯtest. Itē fit ad effectū veritatis inuestigādæ, vt dicit tex. i d. l. is apud quē, nā habita copia facilius pōt quis tēdere confitendo, vel obijciēdo, & sic

merita

merita causaꝝ partiū assertione pandunt.l. fi. C.si p vim vel alio modo, vñ iudex poterit de veritate cāæ facilius iudicare, & ꝑ ipsam verita ē inquirere visis allegationibus
55 vtriusq; partis. Limita hanc ꝯclōnē.dūmodo talis editio fiat iudice mādāte, alias sine mādato iudicis nō tenet notar.º actoꝝ edere acta, fm Bal.in d.l.is, apud quē,col.1.in prin.p illū tex.in ver.iubebit vbi ēt Pau.de
56 Cast.C.de ed.†Secundo limita,nō ꝓcedere in attestationibus testiū, quæ añ publicatione edi nō debēt, parti sed debēt esse secretæ penes iudicē, & actoꝝ notariū,timore subornationis gl.est i d.l.is apud quē p illū tex. fm quintā, l.C.de ed.& ibi Bald.hoc expsse tenet in 2 col.vers.venio ad quintā,&c.p.§.
57 quia vero in auth.de test. † Tertio limita, in interrogatorijs testiū q̃ licet sint de actis non tñ debent edi alteri parti ad euitandū subornationem testium, vt no.Abb. & doc. in c.per tuas,de testi. & Alex.in d.l.is apud
58 quē. † Quarto limita, in allegationibus iuris,q̃ licet sint in actis ꝓducte,tñ non debēt edi alteri pti, ex quo fiūt ad merā istructionem iudicis,ita tenet Inno.in d.c.p tuas de testi.& Alex.in auth.iubemus,C.de iud.cōtrariū tñ tenuit Ias.in d.l.is apud quē,col.2 & in d.l.1.§.ed.ff.de eden.& rō est fm eum quia postq̃ allegationes sunt registratæ in actis, sunt effectæ cōes, vñ debent edi,sicut alia cōia, sed Matth. de Affl doct. Neap.in conit. si dam col.12.tenet primā partem.f. ꝙ non datur copia allegationum,& dicit ꝙ hoc iure vtimur.Ego puto esse distiguēdū. Aut is q ꝓducit allegationes, facit scribi in eis pñtatā, & facit illa registrari in actis, & tūc teneo opi.Ias.ꝙ edi debēt,p d §.edēda. Aut non pñtat illas in modū actoꝝ in processu sed dat illas i manica iudicis, ad merā iudicis istructionē,& nō vult,ꝙ sint de actis & tūc,ꝓcedat alia opi.f.ꝙ nō edanf in quoti d e video seruari in practica,q a tūc pars nō pōt petere copiam,ex quo non sunt effectę cōes,cum sint ꝓductæ extra processum,vñ finita causa,potest producens illas sibi reacipere q a de necessitate nō debēt in ꝓcessu
59 remanere,cum nō sint de processu.†Quinto limita ,dūmodo offerat salarium actoꝝ magistro,alias sine mercede nō tenetur edere acta tex.in l.argētarius in prin.& ibi cōiter
60 doc.ff.de eden.†Sexto limita,in noībus testiū,in iudicio ꝓductoꝝ,& examinādoꝝ ,quia ante eoꝝ publicationem non tenetur pars q̃ vult aliquos testes examinare, edere noīa eoꝝ alteri pti ne subducanf,vel subornentur,sed soli iudici nominare tenet̃ ita tenet Spec in tit.de teste, §. qualiter vers.post hoc. & Alex in l.1.§.edie.col.pen. ff.de ed.
61 † Secunda principalis ꝯclō in hac q. est ꝙ acta publica iudicij debēt edi indistincte cuicunq; suū interesse ptendenti. ēt si ad eius instātiā,nō sunt ista acta celebrata, licet secus sit in instrō.ita tenet Alex.i d.l.is apud quē C.de ed.& Bar. & Mod in l.1.§.editiones, ff.de ed. & Ang. in §.præcepta in auth.de
62 def.ciui. † Tertia conclusio est,qd' acta debent edi sumptibus petentis ītr. fm Car. in cl.causam, in 22.q.de cl. & per doct.in d.l.
63 is apud quē.†Fallit in copia libelli primi,q̃ debet dari sumptibus actoris, vt est gl.in l. 2.in ver.oblatos de app &Card.in cl.sæpe i prin.in 17.q.de ver.sig.&est regia prag.quę
64 incipit,comparente. †Quarta cōclusio est, qd' acta originalia nullo modo debent edi parti.nec iudici appellationis, sed tm copia actoꝝ edenda est, & ibi p oēs doct.in c.qm̃ contra de ꝓb & gl.Barr. & doct.in l.eos,§. super his.C.de app.& hr̃ n regia prag.quæ incipit conclusionem, vbi imponitur pęna falsi notario edenti originalem processum.
65 †Quinta conclusio est,quod acta debēt edi cum die, & consule, loco, & tpe vt d.c.qm̃ cōtra.& ibi gl.in ver.tpa, & ibi cōiter doc. ponunt, & not.Bal. & doct.in l.2.C.de ed. & Alex.in l.1.§.edit.col.2.ff.de ed.De practica aūt,qualiter sit facienda ista editio per notarium,videSpec.in tit.de inst.edi.§ post quam in fi vers.postremo,& de multis alijs in materia editionis vide. plenè p Fel. in c. de prob. & per Bald. 8. Mod. in d.l is apud quem, C. de eden.vbi est propria materia.
66 † Sexta conclusio est quod acta debent edi toties, quoties quis petit sibi edi etiam millies,siue amiserit prima acta edita, siue nō. Et in hoc differt ista editio ab editione instrumenti, q̃ non fit n si pbetur amissio.ita tenet Pau.de Cast.in lege veluti.§ hæc vox & ibi cōiter doct.ff.de eden. & Alex. in l.2. C.eo.ti. illud autem quod dixi de editione instrumenti, intelligas qñ instrm̃ continet tale quod dependet ex voluntate duorum, secus si dependet ex voluntate vnius .f. petentis editionem,quia millies potest peti,vt datur,siue sit amissum, siue non, & sine aliqua

qua auctoritate iudicis. ita tenet Spec. in tit.
de instr. edi. §. postq̄, vers. 1. & vers. sed nun-
quid Bal. in l. ne calu. C. de discus lib. 10. &
Alex. & doct. in d. §. hæc vox. & Ias. in l. si
quis, §. prætor ait, in 5. no. ff. de eden. p hoc
est tex. in l. vnum. ff de test. & in l. Sempro-
nius Proculo. ff. de le. 2. & l si ff. de his quæ
in test. deleg. Rob. Mar. V. I. D.

De processus publicatione.

1 *Publicatio processus, quare & qualiter fiat, & quis sit effectus eius, & an sit de ordine iudicij.*

2 *Decretum primum, preambulum est ad secundū.*

3 *Publicatio processus fit ipso iure in regno, eo ipso quod labitur terminus probatorius.*

4 *Publicatio obmissa, vel facta die feriato non vitiat processum.*

5 *Publicatio facta de voluntate partium, non validat depositiones testium non rite examinatorū.*

6 *Delegatus, cui commissa est testium receptio non potest illorum attestationes publicare.*

7 *Publicatio non requiritur quando testes vtraque parte præsente, sunt examinati. sed solum quā do in secreto.*

8 *Publicatio solum potest fieri in attestationibus vnius patris, quando citius expeditæ fuerunt, & postea alterius.*

VNdecimus actus, q successiue emer
1 gie in iudicio est † publicatio pro-
cessus, nam elapso termino ꝓbato-
rio siue sint ꝓductæ probationes, siue non,
pōt altera partium instare, vt fiat publicatio
in causa, & fit ad effectum, vt partes possint
recipere copiam examinis testium ex tunc
in antea. Item fit, vt seruet ordo iudicij, q̄a
publicatio est de ordine, ſm Bart. in l. prola
tam. C. de sent. Item per eam datur maius
robur attestationis, vt hr̄ in l. gesta, & ibi p
Bal. & doct. C. de re iud. & per Can. in cap.
causam quæ de testibus, & Bart. in l. solam,
C. de test. Est n. ordo preambulus ad conclu
2 sionem in causa, quæ postea sequitur. † sicut
dicimus de primo decreto, quod est præam-
bulum ad secundum, vt tradunt Mod. in l.
iubere cauere, ff. de iurisc. omn. iud. & Bart.
in l. si finita, §. Iul. ff. de dam. infect. Fit au-
tem ista publicatio partibus præsentibus,
vel altera parte citata, & ꝯtumace, alias non
valet, ex quo pars per eam potest lædi, per
istam, l. de vnoquoq;, ff. de re iud. Notarius
ergo actoꝝ de mādato iudicis scribit in ꝓ-
cessu, die tali, &c. facta est publicatio in pn̄ti
causa, seu processu, pn̄tibus partibus, vel alte
ra parte absente, citata tn̄, ac relata, &c. ita
hęc omnia declarat Bal. d. l gesta. col. j. vers.
quæro qualiter, &c. & ex tunc censetur ꝓclu
sa via producendoꝝ testium, nisi in casibus,
quos ponit Bart. in auth. at qui semel, C. de
prob. & Abb. & doct. in c. fraternitatis, de
3 test. † Hodie aūt in regno fit publicatio ipso
iure, eo ipso, ꝗ labitur terminus ꝓbatorius,
siue sint testes examinati, siue non: nisi pars
infra quatuor dies post lapsum termini pro
bauerit aliquod iusti impedimentum, q̄a de
bet allegare, ꝗ publicatio lit̄ ꝓ nō facta, ob
tale impedimētū, &c. De hoc est regia prag.
q̄ incipit. cursu dilationum. in prin. vnde la-
pso termino nō oportet petere publicatio-
nē fieri, sed īstare, vt declarat ipsam esse factā
4 ipso iure † An aūt possit obmitti ista publi-
catio. & si ꝓcedat ad vlteriora, ea non facta,
an valeat ꝓcessus? Cōis conclo est, ꝗ sic. ita
plenè tenēt Abb. & Fel. in c cū I. & A. de re
iud. & Bar. in l. ꝓlatum, C. de sent. & Petr.
Phil. Cor. in cons. 102. col fin. in lr̄a R. in j.
vol. Plus ēt dicit Petr. Phil. Cor. ibid. ꝗ ēt si
publicatio fit in die feriato, nō p hoc vitiat
processus: tanto magis hodie in regno p iu
ra municipalia sæpius allegata, sunt sublata
oīa subtalia iudicioꝝ iuris positiui, & sic pōt
sine dubio obmitti publicatio imò nunquā
potest dici obmissa, ex quo semper tacite fit
5 ipso iure p d. prag. † Quid aūt, si testes in ꝓ
cessu fuerunt non rite recepti, deinde sunt pu
blicati de ꝯsensu vtriusque partis an per hoc
validetur eoꝝ depositio? dic ꝗ nō, ita tenet
Bal. in auth. si quis in aliquo, col. j. ver. iuxta
primam rōnem, &c. C. de eden. & tenet Inn.
in c. signāuit, & c cū causam de test. quod no
ta, q̄a prima facie q libet diceret contrariū,
sicut dicimus in exēplo publicato de cōi cō
sensu, & facit fidē, ſm Bal. ibid. sed in testibus
6 est cōtrarium. † Sed quæritur, pone quod iu-
dex cōmisit, seu delegauit alicui testiū rece-
ptionē, & examinationē, an ipse idē obliga-
tus possit eos publicare? dic ꝗ nō, sed debet
examē clausum remittere ad delegātē, & co
rā ipso delegāte fiet publicatio, ſm Bart. in
l. cū ab initio circa fi. ff. quē ad test. ape. † Re-
grit aūt ista publicatio, qn̄ testes sunt recepti
in secreto: secus, si vtraq; parte pn̄te, prout
solent

solent qñque iudices summarim cognoscẽdo, tũc nõ requiritur alia publicatio, fm Bal. in auth. si qs in aliquo, col. 3. in fi. vers. sed aduerte, &c. C. de ed. Reliqua de mã publicationis testiũ, vide p Spec. in tit. de teste, §. satis vtilr p 10 um. † Quid aũt, si citius fint expeditæ examinationis testiũ vnius partis q̃ alterius. an possit peti fieri publicationẽ, quoad illas tm, & postea cõpletis alijs fiat itẽ alia publicatio i alijs? dic q sic, de hoc est ritus magnæ curiæ in nu. 190. inc. item seruat ipsa curia, qđ si examinationes, &c. licet in fine illius ritus dicatur, q ista non sunt in vsu. Rob. Mar. Ven. I. V. D.

8

De incidenti criminali, contra aduersarium quid falso producentem.

1 Criminale incidens vtrum, & qualiter possit exerceri in iudicio ciuili. Quod reducitur ad practicam, prout in num. 3.

2 Testis punitur de falso à iudice, coram quo falsum deposuit.

3 Clericus falsum deponens coram iudice laico non potest per eum puniri.

4 Clericus etiam de mandato sui episcopi non potest puniri neque torqueri per iudicem laicum.

5 Laicus examinatus, qui coram iudice ecclesiastico falsum deposuit, per iudicem ecclesiasticum, & secularem puniri potest.

1 DVodecimus actus, qui successiue emergit in iudicijs est. † quia plerunque facta publicatione, & recepta copia processus, altera partium aduertit in processu esse aliq̃ falsitatem in testibus vel scripturis, & vult aduersarium accusare de falso, vtrũ, & qualr possit istud indicens criminale exerceri in iudicio ciuili, videamus. & certe ista accusatio põt obijci, lite pendẽte, vt hr in l. nullum, C. de test. & per Abb. & Ioan. de Ana. in c. 1. de fal. & Bald. & doct. in l. fi. C. de fide instr. & ritus magnæ curiæ in nu. 195. incip. item, seruat dicta curia non concedere, &c. Vrẽ, si quęris an faciat super scẽleri in causa principalr intentata, dic, si qõ falsi mouetur contra testes, proceditur interim in causa, secus si mouetur 9tra principalem, qui testes, vel scripturã falsam produxit. ita tenet Bal. in d. l. fi. circa fi. & Bal. in l. si quis testibus, col. 2. in fi. vers. quæro, positio, &c. C. de test. de qua mã vide aliqua per Matth. de Affl. in const. si ciuiliter agens col. pen. & fi. vbi allegat quandam nouellã const. regis Cath. † Et potest tunc testis falsus puniri per iudicẽ corã quo deposuit, ẽt si alias si esset suus incompetens iudex, quia rõne suæ falsæ depositionis effic it de eius foro, vt l. nullũ, & ibi Bal. & Sal. & hr in d. c. 1. de cri. fal. † Et hoc aũt inoleuit practica, quod facta publicatione in causa, pars quæ vult aduersarium accusare de falso, solet ipsum interrogari facere si vult vti testibus, & scriptura per eum productis, & si ille dicit, quod sic, põt tunc accusare, & falsitatẽ probare, qua pbata punitur ad amissionẽ causæ, & est regia prag. q̃ incipit, testẽ falsum, vltra quam pœnam punitur ẽt pęna falsi, vt ibi dr, & probatur ẽt in l. in fraudem, §. quoties, ff. de iure fisci. Dicta aũt interrogatio fit ad effectũ vt si aduersarius dicit se velle vti, non possit postea renunciare testibus infra octo dies post publicationẽ, & euitare pœnã vt dr in d. prag. & de hac mã qualr debeat fieri rñsio ad istam interrogationem, videlicet, simpliciter vel conditionare tractaui in decis. 189. cons. Neap. & dixi de instrĩ pductione, supra in 8. actu. vers. quid aũt, si producatur instrumentũ falsum, &c. † Sed qd si fuit productus clericus in testẽ corã iudice laico, & falsum deponit, an possit puniri p iudicem laicũ? Bal. in d. l. nullũ, tenet q sic. Sed magis cõis opin. est in contrarium, per c. si diligenti. de foro compet. nam si clericus deliquit coram iudice ecclesiastico non suo, verẽ est quod põt per eum puniri, secus per secularem. ita tenent Inn. Ioan. And. & Ant. de But. in c. vtrum de foro compet. & Io. de Ana. in d. c. 1. col. 1. de cri. fal. & hr in decis. 230. cons. Neap. † Iudex. n. secularis non potest imponere manum in clericum, causa puniendi, etiam de mandato sui epi, adeo quod etiam si eps mandaret iudici laico, quod clericũ torqueret, vel verberaret, non posset hoc facere, sed capere tantum potest ex suo mandato. s. episcopi, & remittere eum episcopo. Ita tenet Ioan. de Ana. in c. 2. col. 2. in fi. de crim. fal. & Petr. de Anch. in cap. vniuersitatis, in fi. de sent. excomm. † Quid autem econtra? pone, quod laicus fuit examinatus coram iudice ecclesiastico, & falsum deposuit, an possit puniri per iudicem

2

3

4

5

6

dicem ecclesiasticũ, & secularẽ? dic, qđ põt per vtrunque iudicem puniri, & hẽt locũ cũ præuentio sit is, coram quo prius accusatur, ꝓcedit contra eum. ita hẽ in dec. 219 conf. Neap. vbi plures allegantur. Vbi ẽt plus dẽ, quod dato quod laicus ꝓcedat contra talẽ testem, & puniit eum, põ nhilominus ẽt iudex ecclesiasticus procedere, & punire eum pœna ecclesiastica, per ea, quæ habentur in c. fel cis, de pœnis, lib. 6. & in alijs locis ibi allegatis. Rob. Mar. Venus. V. I. D.

De testium. Et quæ, quot ue sint ad eius vsum necessaria. Et quibus illa contingat.

1 *Repulsa testium qualiter, & quando petatur, & quis terminus detur ad eam, & quid de repulsa.*
2 *Repulsa testium. fit contra personas vel contradicta, & vt concedatur alterius de tribus, requiritur maxime protestatio.*
3 *Repulsa contra testes, debet crimina in specie continere, nec sufficit probare in genere quod quis sit criminosus.*
4 *Testis depenens in fauorem partis aduersæ, non facit fidem, quando fuit contra eum protestata causa ipsum repulsandi.*
5 *Repulsam petens, & non probant saltem semiplene, punitur ad x. tarenos. Idem si producit articulos impertinentes.*
6 *Testes debent citari, & etiam examinari infra terminum datum ad repulsam, & eo lapso non admittuntur.*
7 *Repulsa testium, dicitur odiosa.*
8 *Repulsa testium, an possit simul fieri in primis capitulis causæ principalis.*
9 *Repulsa non fit contra scripturas, sed solum contra testes.*
10 *Producens testem pro se, non potest illum reprobare, etiam in alia causa.*
11 *Producens testem potest illum repulsare, ex superuenientius causa.*
12 *Producens testem potest illum, que ad eius dicta, repulsare.*
13 *Repulsa an, & quando admittatur in causa appellationis.*
14 *Repulsa an admittatur in causa attentatorum.*
15 *Repulsam opponens, & non probans contra testes, an teneatur iniuriarum.*
16 *Repulsæ non permittitur in testibus per producentem approbatis.*
17 *Repulsa non conceditur in crimine læsæ maiest.*
18 *Repulsa non admittitur in causa blasfemia Dei.*
19 *Repulsa in causis summarijs, vbi semiplene probationes sufficiunt non admittitur.*

TErtiusdecimus actus, qui successiue emergit in iudicio est repulsa testiũ.
1 † Nam facta publicatione processus, si aliqua partium habet testes contrarios, q valde vrgent contra eum, põt in iudicio petere terminum ad repulsam, qui terminus conceditur per iudicẽ, & est medietas primi termini probatorij, vt deciditur per regiam prag. cursu dilationum, & petitur ista termi nus immediate post lapsos octo dies, cõcessos per dictam prag. ad percunctandũ processum, quo termino dato ad repulsam elapso, ipso iure censeĩ publicatum in causa repulsæ. Sic diximus supra de publicatione in causa principali. Et facta dicta publicatione si altera pars videt se grauari ꝑ dictã repulsam. i. q a sui testes fuerũt reprobati põt petere nouũ terminũ ad repulsam repulsæ, & daĩ sibi medietas termini dati ad repulsam & elapso hoc termino, fit publicatio sup ista repulsa repulsæ, & vlterius nõ datur alia repulsa. ne ꝓcedatur in infinitum. ita hęc omnia hñr in dicta prag. cursu dilationũ. Pro aliq tali tñ introductione iuuenum, ad hãc mãn formo tres q. Prima erit, qualiter debeat fieri ista repulsa testiũ. Secunda, an possit qs reprobare testes ꝑ eum ꝓductos. Tertia erit, an testes possint repulsari in cã appellationis, q non fuerunt reprobati in causa principali.
2 † Ad primam q. est sciendũ, ꝗ repulsa fit altero duobus modis, videlicet, vno modo contra ꝑsonas, alio modo ꝯtra dicta testiũ. Item ꝑsuppono, qđ repulsa nõ ꝯceditur petẽti nisi ꝯcurrat alteꝝ de trib requisitis, q tradunẽ in c. pñ ium, de test. b. Primũ est, q ñ publicationẽ si ꝑ estatus se vel le reprobare testes, & ex hoc inoleuit illa practica, quo quotidie vtunẽ procuratores vt ꝑ eo quo cõparẽ visuri iurã testiũ, ꝓtestẽtur ꝯtra ꝑsonas testium, & dicẽda p eos. nõ tñ nego q n qñcunque in alio actu añ publicationẽ possit fieri dicta ꝓtestatio, vt d. c. pñ iũ de test. b. vide Franc. de Are. de veritate huius dicti. Hoc tñ intellige, qñ testis hẽ aliquẽ defectum, perquem reprobatur fauorẽ ipsius reprobantis, q a tunc requirit protestatio:

testatio:aliàs vr̃ consentire, & testem approbare. Secus, si defectus esset in odium ipsius testis, vt quia esset excõicatus vel bãnitus qa tunc etiam sine protestatione põt repulsari, i a declarat Bald.in l. si quis testib. col. 2. in fi.vers.dubitauit hic,&c.C.de test. licet subdat, ꝙ cauti aduocati semper interponũt dictã ꝓtestationẽ eo modo quo supra. Secũdũ requisitũ est, qñ probat,ꝙ post publicationẽ habuit notitiã de defectibus,& exceptionib. contra testes,idẽ si forte fuisset absẽs tpe receptionis testiũ, vsq; ad publicationem,fm Bal.in d.l.si quis test. vers.dubitatur hic,&c. circa fi.& not.gl.& Bal.in l.laudabilem, C. de aduoc.diuer.iud. Tertium requisitum est qñ non fuit ꝓtestatus,& iurat se non petere repulsam ex malitia: alias sibi nõ cõcedit,vt
3 in d.c.pñtium,de test. vbi ista tradũtur.† Reuertor nunc ad primũ modũ repulsandi.s.cõtra personas testium : quo casu non sufficit allegare crimina in gñe, dicendo qualiter sunt hoies malæ vitæ,fures, adulteri, vel qd simile : sed est necesse, quod crimina opponant in spẽ,puta ꝙ fecerunt tale crimẽ, tale furtũ,vel simile ita tenet Bar.in l. testiũ.§.lege Iul.ff.de test.& Bal.in auth.si dicatur in fi. C.de test.& Bar.in l. t.in fi. C. de test. ꝓ hoc est tex.in c.pñtium,§.testes, de test.lib. 6. & similiter, qñ vult quis repulsare dicta testiũ debet in spẽ obijcere,ꝙ sunt falsarij: qa falsum deposuerunt ob talem rõnem, & in tali loco examinis.Item, ꝙ sunt varij in eoꝝ dictis in tali loco examinis,&c.iuxta l.q falsa aut varia.ff de test.& no.p Bar.in l.eos, ff.de fals.Itẽ qa sunt singulares:iuxta no.Bal.plenè,in l.testiũ.C.de test.Itẽ, qa nõ deponunt de sensu ꝓprio: iuxta not. p Alex. Mod. in l.1.ff.si cer.pet. & dixi supra de test.ũ produ ctione,& fit de alijs similib. Pars vero cõtraria eodẽ tpe facit articulos cõprobatorios, probãdo quod sunt hoies bonæ vitæ,& emẽdatæ, & quod per triennium pseuerarunt in eoꝝ bonis moribus,& emẽdatione. quo cã su p tm ips præsumuntur boni,& emendati. tex.est,& ibi Ang. i fi.in auth. de monachis, §.1.Itẽ,põt articu are,ꝙ non sunt varij: sed reducibiles ad cõcordiam:iuxta no p Alex. & doct.in l.2 §.creditũ ff.si cer.pet.& Fel.in c.cum tuæ,&c.an nr̃a,& ibi gl de test.& Bar. in l Gallus.§.ille casus.ff.de lib. & posth. & sic patet ex pdictis, qñ repulsant testes, quo
4 ad psonas,& qñ quo ad dicta. † Vnum tamẽ scias quod illa protestatio, quæ fit contra testes habet vnũ mirabilem effectum: q est talis, videlicet,ꝙ si contingat testes deponere aliqd in fauorẽ alterius ptis ꝓtestãtis,nõ faciunt fidẽ in eius fauorẽ:& rõ est,qa p dictã ꝓtestõnem censet declarare se nolle eis fidẽ adhibere,ita de hoc est tex.in d.c. pñtium in fi.de test. vbi hoc expsse tenet Fel. in vlt.not. q est menti tenendum: quia quotidie in singulis causis fiũt istæ protestationes, & pauci aduertunt: nam ex hoc pñt esse dãnosæ protestantibus.vñ caueant procuratores, ne passim faciant istas ꝓtestões: nisi qñ omnino sunt certi, quod volunt testes rẽpulsare. De cuius tñ dicti declaratione, & veritate, vide oĩno Franc.de Are.in d.c.pñtium,col.ante-
5 pe & pe.† Ad euitandas tñ malitias petentiũ repulsas, est in regno ꝓdita vna regia prag. quæ incipit, crimina. quę irrogat pœnã ro. tarenoꝝ opponenti crimina contra testes:si illa non probauerit saltẽ semiplene, vel per famam publicam: & similiter si quis sub colore repulsę producit nouos articulos impertinẽtes, q post publicationẽ ꝓduci nõ poterant obstãnb.regulis traditis in auth.at q semel,& ibi per Bart.C.de ꝓb.punitur ꝓ quolibet articulo impertinenti ꝓducto in cã repulsę ad 5.tarenos, si fuerit principalis : sed ꝓcurator punitur duplicata pœna:vt est alia
6 prag. q̃ incipit,cõtingit sępe,&c.† Super hac repulsa est sciẽdum, quod teste debent citari,& ẽt examinari infra terminum datũ ad repulsam:aliàs elapsum termino nõ admittunt:vt est ritus magnæ curię,num.256.qui incipit,
7 item quod facti,&c.& est rõ:† qa repulsa est odiosa,& restringẽda: & dilationes in ea cõceduntur cum grandi causæ cognitione:fm Abb.in c.licet dilect',in fi.de test. licet secus sit in cã principali : vbi nõ viget tale odium quia testes citati, & iurati infra termnũ pñt examinari post terminũ:vt dixi supra i ver. dilatio,cir.fin.& in verſ. testium productio.
8 † Quid aũt, si quis in primis artic. vellet repulsare testes:& facere suas,ꝓbationes simul cum repulsa: an posset? D c ꝙ non : qa sunt articuli impertinẽtes tunc:vnde non admittuntur nisi post publicationẽ : nisi vellet qs repulsare ex cã inimicitiæ:qa post sñ publicationẽ,& non ex alia cã. de hoc est alius ritus magnæ curię,nu.235. qui incipit. item, seruat ipsa curia,quod in exceptionibus,
9 † Fuit autẽ introducta repulsa solũ cõtra te-

ftes: sed ɔtra scripturas non cõceditur, sed bene datr facultas parti accusandi vtentem falsis scripturis, vt dixi supra in actu pcedẽti, & de hoc est ritus magnæ curiæ, nu. 165. incipiẽs, item, seruat dicta curia non concedere, &c.

10 † Ad secũda q. principalem dico, quod cõis conclusio est quod producens testem pro se, non potest illum reprobare: quia per productionem censetur approbatus. vnde nõ auditur volẽdo illũ repulsare, tanq̃ sibi ipsi contrarius, tex. est, & ibi Bal. in l. si quis testibus, C. de test. & in c. de test. & ibi Abb. & Fel. extra, de test. & Lud. Rom. in cons. 104. in fi. & Lanf. in c. qm̃ contra, in vers. testium vnum non obmitto, &c. de probat. & Bar in cons. 92. col. pen. & Ias. in l. 1. §. æditiones, col. 3. in fi. ver. adde fortius, &c. ff. de eden. vbi hoc ampliat, etiam si producatur postea contra eum in alia causa. & pro alia causa: & per aliam personam. ita tenet Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de teste, §. sępe, vers. quid si produxit, &c. Et censet approbatus testis per solam productionem: licet alias producens eo non vtatur: ẽm Fel. in d. c. pñtium, col. 3. & vers. habet locum, &c. de test. & hanc opi. tenet Ioan, And. in d. §. sæpe, vers. sed quid si eũ

11 &c. licet Spec. ibi aliter distinguat. † Limita tñ hoc, qñ post pductionem nasceretur noua causa puta: quia superuenirent inimicitiæ: quia põt repulsari ex noua causa, vt est

12 text. in l. si qs test. C. de testibus. † Secundo limita, quo ad repulsam personarum pcedere istud: secus quo ad repulsam dictoꝝ per testes. quia potest producens probare testes quo ad eoꝝ dicta puta pbãdo, quod falsum deposueiũt. ita tenet Abb. in d. c. pñtiũ, col. 3. & 4. fateor tñ, qdˢ si facta publicatione producens taceret, & non reprobaret dicta testiũ, censeretur approbasse, & ita posset procedere dictum Lud Rom. in cons. 114. in fi.

13 vbi vr̃ contrariari huic dicto Abb. † Ad tertiam q. principalem rñdeo, ꝙ ista q. decidit per And. de Iser. in const. iurisperitorum. vbi tenet, quod in causa appellationis nõ admittitur repulsa, nisi ex sola cã falsitatis: & ita seruatur in regno. vñ qlibet litigator nitatur reprobare testes in cã principali: quia postea nõ admittitur in causa appellationis, nisi vellet eos redarguere de falsum. Vel si ego restringo istud dictum procedere in testib. iam examinatis in cã principali: secus est, si quis nouos testes pduxit in cã appellationis, q̃a puto, ꝙ aduersarius põt illos reprobare, ex quo nõ potuerũt repulsari in causa principali, q̃a nõ fuerant pducti, arguẽdo à rõne cessante.

14 † Quid aũt in cã attentatoꝝ, an admittatur repulsa? vide decis. 351. cons. Neap.

15 † Et quid si opponẽs crimina ɔtra testes nõ probat: an teneat actione iniuriaꝝ ipsis testibus? & qd si fuerit ptestatus, ꝙ non aio in iuriandi. &c. vide vnum pulchrum consil. Soc.

16 in cons. 118. col. 3. & 4. in 1. vol. Vltimo ex 2. q. præcedenti potest colligi vna limitatio ad regulam, quæ se hẽt, ꝙ repulsa testiũ est. vr permissa, nam fallit in testiu. approbatis per producentem: vt ibi fuit dictum, & not.

17 Car. in cle. si. in fi de test. † Secũdo limita, in cã criminis læsæ maiest. nã in ea non habet locũ repulsa testiũ, l. famosi. & l. in qõnibus,

18 & ibi Bar. ff. ad leg. Iul. maiest. † Tertio limita, in cã blasphemiæ Dei, q̃a nõ admittit repulsa q̃a hæc æq̃paratur crimini læsæ maiest. ita tenet Par. in trac. syn. in vers. eõdem.

19 col. 4 in fi. † Quartò limita, i causis summarijs, vbi sufficiũt semiplenè pbões, q̃a non admittit in eis repulsa, vt no. Abb. i c. veniẽs. el 2. col. 5. in princ. de test. & ibi ẽt Fel. in 6. col. de cuius dicti veritate, vide Fr. de Are. in d. c. veniens, col. 9. vbi distinguit. Rob. Mar.

De quæstione: quæ duplici nomine admittitur. In quibus locum illa habeat. Et quo ordine ad eam perueniatur.

1 *Tortura quandoque datur ad pœnam, quandoque ad veritatem eruendam, nu 4.*
2 *Tortura ad pœnam, est meri imperij.*
3 *Banna facta ab officialibus sub tortura pœna an valeant.*
5 *Tortura pro quibus criminibus irrigari potest.*
6 *Tortura irrogari potest testibus vacillantibus tam in causa ciuili, quam in criminali.*
7 *Tortura an possit irrogari in crimine vsurarum.*
8 *Tortura an possit in causa appellationis irrogari.*
9 *Tortura quandoque datur ad emendam solam responsionem affirmatiuam vel negatiuam, & tunc ad eam deueniatur sine indicijs.*
10 *Processus criminalis qualiter, & quo ordine debet à iudice fabricari, vt possit ad torturam deueniri.*
11 *Iudex habens aliunde plenas probationes, peccat mortaliter torquendo reum.*

Tor-

12 *Tortura inuenta est ad veritatem inuestigandam, ob defectum probationum.*
13 *Tortus in membris corporis, læsionum non pati debet.*
14 *Iudices cauti clam interponat decretum de torquendo reum, ne detur materia appellandi.*
15 *Confessio in tortura ratificari debet extra tormenta, cum breui termino ad producendum defensiones.*
16 *Iudicia purgata sunt, reo in tortura non confitente.*

Quartusdecimus actus q̃ successiue
1 emergit in iudicijs, est tortura. † q̃ datur ad duplicem effectum, q̃nq; enim datur ad pœnam, & q̃nque ad veritatẽ eruẽdam. De primo casu non est m̄ã nr̃a, quia illa est potius executio snĩæ nam datur tortura ad pœnã in omnibus criminib. in q̃bus est pœna arbitraria, in q̃bus pmittitur iudici acriter verberare in corpus, iuxta l.fi.ff.de iniur. & inq̃ pluribus alijs legibus iuris ciuilis hoc cauetur, vt not.Bart. & Mod.in l.imperiũ.ff.de iur.om.iu. & Bart. in l.interdũ. §.qui furem.ff de fur.& in l.cũ seruus.ff.de ꝯd.ob causam in q̃bus locis di-
2 cit Bar.ꝙ tũc † tortura est meri imperij, ex
3 quo irrogat̃ pro pœna criminis. † põt etiã põni exẽplum in bãnis officialiũ, in vt plurimũ faciunt bãna ꝙ nullus ambulet de nõ ẽte, vel portet arma, ad pœnã, quatuor tractuũ corde, q̃ banna q̃n fiant p istos officiales inferiores non hñtes ptãtem statuẽdi nõ valent quia non pñt alterare pœnas legales, ita declarat Par.tract.synd.vers.tortura, in c.an in causa pecuniaria, &c. Solũ ergo ista banna valerent in criminibus, in q̃bus esset pœna arbitraria, vt supra dixi, quia põt iudex tũc ex suo arbitrio eligere istã pœnam.
4 †De secundo effectu hr̃emus nos tractare. s. q̃n irrogatur ad veritatem eruẽdam, & quia hæc est m̄ã multum, ꝓlixa, & in multis lib. & tractatibus vẽtilata, nam plenè eam tractat Par.in d.vers.tortura, & Ang. de Aret. in tract.malef.in vers.fama pub.&c.& Gãd. in tract.malef.in tit.de q̃onib. & tormẽtis, & Fran.Bẽnus in suo solenni tract. de iudicijs, & tortura, & Cæp.in quam pluribus suis cõs.& nouissime tractatur satis copiose per sublimis ingenij Mod.Hippolytũ de Marsil.in sua lec. super tit.ff.de q̃õ.adeo quod si vellemus hic ponere tractatum suo ordine, non esset aliquid addendum, sed solum trãscribẽdum, quod putaui superuacuum.idco quantum ad hunc tract.ero sola remissione contentus ad loca præallegata, solũ pro introductione inuẽtum ad actum practicæ, tãgam duas breues q̃õ. Et prima erit in q̃bus causis habet locum.& põt irrogari tortura. Secũda erit, quo ordine fit deueniẽdum ad
5 torturam. † Ad primam q.dico quod tortura q̃nq; datur principali, q̃nq; testibus, primo casu, q̃n datur principali ad veritatem eruendã irrogatur solum in causis criminalibus irrogãtibus pœnam vltra relegationem, & non in alijs criminib. & ita seruat̃ in regno ꝑut de hoc est c.regni, qđ incipit, tormenta, & aliud, quod incipit, si iuste, põt ẽ de iure irrogari tortura in causis ciuilib. hñtib.crimẽ annexũ, vt est tex.& ibi Abb.in c.grauis depositi, & tenet Soc.in ꝯs.219.in 2.vol.In causis aũt mere ciuilib. nõ deueni ad torturã quia in illis succedit tĩa, actore non ꝓbãnte, &c.l.q accus. C.de ed.& c.fi.de
6 iureiur. † Secundo casu, q̃n sumus in testib. pñt torqueri testes tã in cã ciuili, quã criminali, q̃n variãt seu vacillãt pp suspicionẽ falsi, vt in auth de test.§ si vero ignoti. & not. Bal.in l.præsbyteri, col.1.C.de epis. & el.& Bar.in l.1.§.q q.ff.de q̃õ. & Alex. in ꝯs 63. in 1.vol.& Cæp.in cons.60. & And.de Isern. in const.si dãna cland.& Bal.in l.milites, C.
7 de q.† An aũt in crimine vsurarũ possit irrogari tortura, vide Soc.tenentẽ ꝙ sic in cons.
8 219.in fi in 2.vol. † & qđ in cã appellationis, an possit irrogari tortura? vide Io.de Ana.in ꝯs.1.in fi. †Scias tñ, ꝙ q̃nq; põt irroga
9 ri tortura nõ ad eruẽdã veritatẽ, sed ad eruẽdã solam rñsionem affirmatiuã, vel negatiuã, & tunc datur sine alijs indicijs, vt q̃n accusatus, vel inq̃situs non vult rñdere iudici sup accusatione, vel inq̃sitione, nã põt torqueri ad hoc, vt rñdeat. ita tenet Bal.in l.accusat.in 3 col.C.q.acc.nõ pos.& ipm sequitur Par.in trac.syn.in vers.tortura, in c.seq
10 tur, quo &c.in fi. † Ad 2.q.principalẽ, dico, ꝙ istæ est cõis ordo, q seruatur in criminalibus ad aliquẽ torquendum, nã si ꝓceditur p accusationẽ, & crimẽ est tali, qđ si probaret, veniret irrogãda pœna vltra relegationem, citat̃ accusatus, & dat sibi copia libelli sumptib.accusatoris, & sup eo his ꝓ̃fitat̃, & dat̃ terminus ad ꝓbandũ, & fiũt articuli, & ꝓbõnes, sicut in ciuilib Sed si ꝓcedit̃ p in-

quisitionē, iudex volēs cautius agere, ne instruat reū ad fugam. debet prius capē informationē honesto modo, & clā parte nō citata, & si videt extare indicia ꝑ illā informationē, tūc capit reum de ꝑsona, ne fugiat, & si extat fama pub. ꝯtra eum, formabit cap̄la inquisitionis, nam illa fama succedit loco accusatoris, & sine ea nō posset iī r fieri inq̄sitio ꝙ dic, vt plenē dixi supra circa prin. huius 6. partis, in vers. inquisitio, & not. Phil. Dec. in ꝯs. 170. col. 2. & cōs. 175. col. 2. & cōs. 189. col. fi. deinde formatis cap̄lis iudex facit reū citari ad recipiēdum copiā cap̄loꝝ, quæ cap̄la sunt sicut articuli in ciuilibus, nā continere debent oīa crimina, q̄ inquirēdo ꝓbare intendit iudex cōtra reum. & cōparēte reo in termino, interrogabit primo iudex ipm sigillatim sup vnoquoq; cap. & ei° r̃nsionem facit ꝑ notarium actoꝝ annotari in calce vniuscuiusq; capituli, & illa r̃nsio habet vim litis cōtestationis, deinde dat sibi copiā cap̄loꝝ, & r̃nsionum suaꝝ, ad hoc, vt possit formare suas exceptiones, & facere suas defensiones, & dat sibi terminū ad ꝓbādū, & defendendum q terminus est cōis et curię inquirenti, & infra illū terminum iudex repetit testes parte citata, q a aliàs nō faceret iudiciū, vt dicit Bar. in l fi. in fi. ff. de q. & fabricato ꝓcessu sine ꝑ accusationē, siue ꝑ inquisitionē, vt supra iudex facit citari reū ad publicationē, sicut in ciuilibus, & dat copiā ꝓcessus reo, si vult, sumptibus tñ ipsius rei ad hoc, vt possit cōsulere aduocatū, & facere allegationes, & disputationes ad euacuāda indicia, & si vult terminum ad repulsam reus, cōceditur sibi. Et facta publicatione super repulsa, & admissis allegationib. rei, iudex maturæ videt, si ex ꝓcessatis extāt plenē ꝓbōnes, condemnabit reū seruato iuris ordine, ad pœnā legitimam sine alia tortura.

11 † Nā peccat mortal r iudex, tūc torquendo reū si habet aliunde plenā ꝓbōnes, vt dicit

12 And. de Iser. in d. const. si dāna, col. 7. † Nā tortura fuit inuēta ob defectū ꝓbōnum ad veritatem inuestigādam, vt dicit idē And. de Iser. in c. 1. § insuper, col. 1. de contē. inter do. & fid. de inuest. si vero nō est plenē probatum, & tūc si indicia, quæ extāt, non sunt sufficientia, liberabit reum ꝑstito sibi prius iurō purgationis, vt declarat Ias. in l. 3. in prin. col. 5. de iureiu. iudices tñ maiori securitate solent in isto casu liberare reum cum fideiussori cautione ad effectū, vt si in futurū emergant noua indicia, possit iteꝝ procedi cōtra eum, ne delictum remaneat impunitum, si vero indicia sunt sufficiētia ad torturam, & tunc iudex pōt reum tormentis subijcere, & ipm torquere sufficiēter, & moderate, habito, respectu ad cōplexionem, & robustitatē ipsius rei, ita vt nō lædatur ꝑ cum

13 in aliquo membro. † nā in tortura debet adhiberi hoc moderamē, vt tortus nō patiatur læsionem in mēbris corporis, vt inquit And. de Iser. in d. const. si damna, col 6. Et quæ, & qualia sint ista indicia sufficiētia, nō pono hic, q a declarantur plenē ꝑ doct. in

14 locis ꝑalleg. † Solent hic cauti iudices non iterponere decretū palam de torquēdo reū, ne detur m ā appellandi, nam cū ista sit executio irretractabilis, ligarentur manus iudicis ꝑ solam appellationem ante inhibitionē, vt dicetur infra in tr ā appellationis, sed ducto reo in pede tōduli, statim cū incipit ligari, solēt interponere decretum de torquēdo, & eo interposito immediatè torquetur.

15 † q reus, si ꝯfitetur in tortura, iudex añ, quā ꝯdēnet, debet illam ꝯfessionē ratificari facere extra tormēta puta i die seq. alias nō posset ꝯdemnare, fm Bar. in l. j. ff. de cust. reo. & Abb. in c. qualiter, & q̄ñ, el ij. in fi. de accus. & est tex. in l. 2. C. de cust. reo. & ratificatione extra tormenta dēt iudex dare vnū breuē terminū reo ad ꝑducendū oēs suas defensiones aduersus suā ꝯfessionē, puta duoꝝ dierum, qui terminus est cōi obseruantia, vt ex nulla ꝑte remaneat reus indefensus, vt not. Sal. in d. l. 2. C. de cust. reo. & hr̃ per Matt. in ꝯst. si damna, col 9. per l. 4 § si ad diem, ff. de re mil. & l. si non defendant. ff. de pœnis,

16 † si vero reus non confitetur in tormentis, tunc per torturam sunt purgata indicia, & dēt absolui, sed si facta publicatiōe videt iudex, qđ ex processu nō sunt indicia sufficientia, tunc nō expectata sñia debet statim liberare reum à carcere sub fideiussoribus, vt est capitulū regni, quod incipit. Ab illo inchoandum. Rob. Mar. Venus. V. I. D.

De conclusione in causa, & de eius verbi energia.

1 ☙ *Conclusio in causa qualiter fiat de iure communi, & qualiter secundum iura municipalia regni, & quid importet.*

Allega

2 *Allegari in iure potest post cõclusionem in causa.*
3 *Restitutio in integrum, post conclusionem in causa peti potest.*
4 *Conclusione facta in causa, defertur iuramentum suppletorium.*
5 *Probatio per confessionem admittitur, conclusione facta in causa.*
6 *Probatio per rei euidentiam, & loci aspectum admittitur, post conclusionem in causa.*
7 *Interrogatio potest fieri post conclusum in causa ad instantiam partis, in summarijs.*
8 *Probatio ad defensionem rei admittitur in criminalibus, conclusione facta in causa.*
9 *Conclusio in causa, an sit de substantia iudicij.*

QVintusdecimus actus, qui successiue in iudicijs consideratur est actio
1 in causa. † nam facta publicatione, & lapsis omnibus terminis, ipso iure censetur in causa conclusum hodie in regno, per regiam prag. quæ incipit, cursu dilationum, vnde non est opus instare, quod fiat conclusio, sed solum quod declaretur esse facta ipso iure, sed de iure cõi deberet fieri cõclusio, per quam cõclusionem imponitur finis pro ductionis actoꝶ, adeo quod ea facta nihil aliud produci potest in causa, & nõ expectatur nisi sola sententia. Et hoc signat iste terminus, conclusio. i. renunciatio omnibus probationibus, & defensionibus producendis,
2 vt est gl. in c. cũ dilectus de fide instr. † Sed in iure potest allegari post conclusionem, ſm
3 Bal. in auth. iubemus. C. de iud. † Item, potest peti restitutio in integrũ per minores, mulieres, & ecclesias, quia eo ipso, quod est conclusum inducitur læsio contra tales personas, vnde restitui debent, vt tenet And. de Iser. in const. obscuritatem, & hr per doct. in
4 c. auditis de in integrum restit. † Item, põt deferri iurm suppletorium, dũmodo sit petitum ante conclusionem, vt declarat Ias. in repet. l. admonendi, col. 154. ff. de iureiur. & ibi per alios doct. & ita debet intelligi, qđ dicit Alex. in consil. 54. col. fin. in 1. volum.
5 † Item, admittitur probatio p confessionem partis post conclusionem, vt tenet Bald. in rub. C. de prob col. 3. vers. ego aliter, &c. &
6 & ibi etiam Paul. de Cast. † Item, admittitur probatio per rei euidentiam, & aspectu loci quia ista probatio superat omne genus probationis, ſm Bald. in l. contra negantem in fin. C. ad l. Aquil. & Bald. in l. si quis testibus in fin. C. de testibus. † Item, potest fieri in-
7 terrogatio, etiam ad instantiam partis, maxime in summarijs post conclusum in causa, vt not. gl. in vers. interrogabit in cl. sæpe de verb. signif. & Abb. in cap. cum Ioan. & ibi etiam Fel. de fide instr. & Alex. in l. 4. §. hoc autem iudicium, col. 4. ff. de dam. inf. de qua
8 materia plenè dixi supra, in 4. parte huius tract. † Item, admittitur omnis probatio ad defensionẽ rei in criminalibus ſm Bart. in l. diui fratres. ff. de pœnis, & in l. 4. §. fi. ff.
9 de q. † An autem conclusio in causa sit de substantia iudicij, ita q̃ obmitti non possit, vide Abb. & Fel. in cap. cum I. & A. de re iu. & Card. in cl. sæpe. §. & quia, in 19. q. de ver. sign. vbi dicunt, quod conclusio non est de substantia, sed potius ex quadam consuetudine, vnde si obmittatur, non vitiat processum, tantum magis in causis summarijs, in quibus de necessitate non requiritur, vt est text. in d. cl. sæpe. §. & quia, idem tenet Ioan. And. in addit. Spec. in tit. de renunc. & conclus. in princ. & ibi vide per Spec. de reliquis facientibus ad hanc materiam.

Rob. Marant. Venus. V. I. D.

De allegatione, & disputatione super dubijs causæ.

1 *Terminus an, & quando detur partibus ad allegandum.*
2 *Aduocatus actoris debet prius proponere, & allegare, quam aduocatus rei.*

SExtusdecimus † & vltimus actus, qui
1 emergit in iudicijs in hac 2. parte, est allegatio, & disputatio nam facta conclusione solet iudex statuere terminum ambabus partibus ad allegandum in iure pro instructione causæ, & iudicis, & q̃nque conuocat aduocatos vtriusque partis ad disputandum super dubijs causæ coram iudice ante, quam pferatur sententia, prout cõiter seruatur in sacro cons. Neap. quia disputando, & merita causæ discutiendo, veritas magis elucescit, & hæc materia tractatur per Spec. in tit. de disp. & alleg. per totum. An autem de istis allegationibus iuris debeat dari copia parti, tetigi supra in vers. actoꝶ edit.
2 & ad ibi dicta me remitto. † Quis autem ex aduocatis debet prius incipere ad allegandũ in

in disputationibus? dic, q aduocatus actoris debet esse prior in dicendo. & allegando iura sui clientuli, & postea aduocatus rei, quia iste est ordo iudicij, vt primo præcedant acta actoris, & postea sequantur acta rei ita dixit Bald. in l. Nesennius, ff. de neg. gest. & in l. qui prior. ff. de iud. & ex his remanent expedita ea quæ dicenda erant super ista secunda parte, huius sextæ partis, veniamus igitur ad tertiam, & vltimam partem. Rob. Mar. Venus. V. I. D.

Decisoria iudicij, tribus membris distincta: nempe Sententia. Appellatione, & Executione.

PRIMVS ACTVS.

1 *Sententia, quid sit vnde dicatur, & in quo differat ab interlocutoria, num. 2. & 3.*

3 *Sententia diffinitiua condemnationem, vel absolutionem seu æquipollens, continere debet, & num. 122.*

4 *Sententia interlocutoria lata super crimine, non infamat: secus in diffinitiua.*

5 *Sententia appellatione, venit diffinitiua, non autem interlocutoria, nisi materia indifferenti, & quando absurditas non resultat.*

6 *A sententia interlocutoria non appellatur, & si appellatur non suspenditur executio ante inhibitionem.*

7 *Sententia interlocutoria potest quandocunque per iudicem reuocari, etiam in calculo diffinitiuæ sententiæ, & per iudicem appellationis à diffinitiua.*

8 *Sententia diffinitiua lata super officio iudicis nobilis, potest per eundem iudicem eodem imperio reuocari.*

9 *Sententia interlocutoria per alias duas sententias confirmata non potest vlterius reuocari.*

10 *Sententia interlocutoria potest in causa appellationis, ex primis actis tantum, & non ex nouis reuideri. Secus, in diffinitiua.*

11 *Sententia interlocutoria, fertur in aliquibus casibus sine partis citatione, secus diffinitiua.*

12 *Sententia diffinitiua debet ferri, & recitari in scriptis interlocutoria vero valet sine scriptis: sed postea debet in scriptis redigi, & num 16.*

13 *Sententia lata de consilio iurisperiti non valet: quando solum consilium lectum est, & nulla scribitur sententia post consilium.*

14 *Sententia relata ad consilium, quod non apparet in actis, non valet.*

15 *Sententia in qua iudex pronunciat quem esse condemnandum, vel absoluendum, an valeat, & quid si dicat, pronuncio prout in tali consilio, continetur quando in consilio cauebatur, quem esse condemnandum vel absoluendum de futuro, & num. 125. 126.*

16 *Capit detestantes non tollit solennitates sententiæ, sed processus tantum.*

17 *Sententia & in summarijs in scriptis ferri debet.*

18 *Appellatio ab interlocutoria, quod sit fienda in scriptis.*

19 *Condemnatio pœnalis facta per diffinitiuam sententiam, durat perpetuo, secus, si per interlocutoriam qua durat durante officio iudicis interloquentis.*

20 *Sententia interlocutoria non requirit ordinem iudiciorum, sicut diffinitiua.*

21 *Sententia interlocutoria pōt per iudicem corrigi, & in ea addi, & minus secus diffinitiua.*

22 *Sententia interlocutoria nullam producit actionem.*

23 *Sententia duplex est: scilicet, diffinitiua, & interlocutoria.*

24 *Sententia per quam pronunciatur instrumentum foro exequendum, est diffinitiua.*

25 *Sententia qua pronunciatur sententiam exequendam esse, interlocutoria dicitur.*

26 *Sententia per quam pronunciatur appellationem foro decretam, seu fatalia elapsa esse, vel non licere tertio prouocare, dicitur interlocutoria.*

27 *Præceptum de soluendo, an sit sententia interlocutoria, vel diffinitiua.*

28 *Præceptum, quod fit in confessum, an dicatur sententia, vel non.*

29 *Decretum an habeat vim diffinitiua, vel interlocutoria.*

30 *Bannum sententia interlocutoria dicitur.*

31 *Sententia mulctæ est interlocutoria, & potest sic vt alia interlocutoria reuocare.*

32 *Sententia banni, & mulcta æquiparantur.*

33 *Absolutoria ab obseruatione iudicij, quod sit interlocutora.*

34 *Sententia super instantia secundum, l. diffamari C. de inget manu. an sit interlocutoria.*

35 *Sententia super possessoria, an sit diffinitiua, vel interlocutoria.*

36 *Condemnatio expensarum, an dicatur interlocutoria, vel diffinitiua.*

37 *Sententia interlocutoria, quæ fertur simul cum diffinitiua*

rum in casu prohibito.

141 *Sententia non transit in rem iudicatam, quando ex eius tenore iniquitas perpenditur.*

142 *Sententia causa in vsuraria lata, in rem iudicatam nunquam transit.*

143 *Sententiam latam per testes assignantes causam, quia sum vicinus, vel consanguineus, in rem iudicatam non transire.*

144 *Idem, quando apparet de iniquitate per euidentiam facti.*

145 *Idem si sententia lata est ex falsis testibus vel instrumentis.*

146 *Sententia lata pretextu iuramenti necessarijs falsi, non transit indicatum.*

147 *Idem quando agitur de periculo animæ.*

148 *Idem, quando causa redit ad non causam.*

149 *Sententia lata à corrupto per pecuniam, in indicatum non transit.*

150 *Sententia lata in causa beneficij ecclesiastici, non transit in rem iudicatam, quo ad praiudicium superioris.*

151 *Excommunicationis sententia, nunquam transit in rem iudicatam.*

152 *Sententia contra minorem ex falsis allegationibus lata non transit in iudicatam.*

153 *Sententia nulla nunquam transit in rem iudicatam.*

144 *Nullitas sententia vsque ad xxx. annos potest proponi, & allegari.*

155 *Querela intentari potest contra sententias, quæ non transeunt in rem iudicatam, quando ab eis infra decem dies non est appellatum.*

EXpedita ij parte huius vj. partis iudicij, capite iij. & vlt. partem, quæ continet decisoria iudicij. Nam fabricata tela processus per ordinem, vt supra dictũ est p̃ns est vt veniatur ad finem ipsius processus, qui finis imponitur per diffinitiuã sententiam, vñ in ista vltima parte habemus considerare solum tres actus principales, videlicet, primus est sñia. Secundus est appellatio. Tertius, executio, & licet in rei veritate duo tm̃ actus essent ꝯsiderandi. s. sententia, & executio, quia isti duo tm̃ clauduntur sub eodem iudicio incœpto per citationẽ, ſm ordinem præpositum, appellatio vero non clauditur sub eodem iudicio, imò inducit nouum, quia tñ ista appellatio emergit post sñiam, & dependet ab eodem processu, vt saltem habeatur de ea aliqua notitia, volui ipsam inserere in hac vltima parte q̃ 1, hic congruentius cadit, nam plerunq; executio suspenditur per appellationem, & sic est actus, qui præcedit executionem, vñ cum habeamus tractare de executionem, quæ est quid p̃ns, opportunum erit tractare de appellatione, quæ solet præcedere, vt habeamus totam m̃am iudicij completam.

VENIO igr̃ ad primum actum. s. ad sententiam. Et qm̃ ista m̃a est valde copiosa & prolixa, quam si vellem attingere per ordinẽ, opus esset facere de hoc vnum longũ tractatum, ꝑpea non nimis me extendam, sed solum examinabo br̃ tres q̃ões principales pro aliquali introductione, & de reliquis remittam ad suos ꝯgruens titulos, vbi hæc m̃a ventilatur, videlicet, C. de sent. ꝑ totum, & ff. de re iud. per totum, & extra de sent. & re iud. ꝑ totum, & ibi ꝑ doct. & per Spec. in tit. de sent. Prima igitur q. erit, quid sit sñia, & quotuplex, sit. Secunda q. erit qualiter sñi ferri debet, & quid debet continere, vt valeat. Tertia, in quibus casibus sñia non transit in rem iudicatam, vt possit q̃ncunque retractari.

1 † Venio ad primam q. in qua dicas, ꝙ sñia, est diffõ iudicialis, controuersiæ finem imponens cõtinens absolutionem vel condemnationem ita diffinit Abb. in rub. extra, de re iud col. pe. & Spec. in tit. de sent. prol. §. 1.

2 † Dicatur aũt sñia, à sentiendo, ex eo, quia iudex iudicat, ſm quod sentit, l. sicuti, §. sed si quæratur, ff. si seru. vẽd. Et illa diffõ conuenit soli sñiæ diffinitiuæ, quia illa est quæ imponit finem controuersiæ, vt infra dicetur. In erlocutoria aũt alio modo describitur. Nam est sñia iudicis, q̃ fertur inter principium, & finem causæ sup aliquo incidẽti vel emergẽti, vt no gl. in cl. 1. in vers. diffinitiua de seq. pos. & fruct. & Spec. in ti. de sen. prol. §. 2. in prin. in 2. pte, Spe. & declarat. Alex. in rub. ff. de re iud. col. 2. vbi dicit, ꝙ ois vox iudicijs. faciẽs ad cãm dr̃ interlocutoria, & idem dicit Bal. in l. a ibi tro. ff. qui sat. cog. & Ang. in l. ex stipulatione, C de sen. pro hoc est tex. in c. signationibus, de off. del. & c. significauerũt, de testi.

3 † In hoc ergo differt sñia diffinitiua ab interlocutoria, & in hoc cognoscit̃ q 1 ꝑ diffinitiuã diffiniẽ negocium principale. i. illud, ꝙ principalr̃ in iudicio deductum fuit condẽnãdo vel absoluẽdo, alias nõ diceret sñia, si non ꝑtinet ꝯdẽnationẽ. vel absolutionem, l. præses, C. de sent. & l. 1. ff. de re iud. & tenet Spec.

Spec.in tit.de sent.§.2.vers.diffinitiua,sed in terlocutoria non tangit negociũ principale,sed diffinit aliq̃ exceptionẽ in iudicio emergentẽ,& p eã nõ imponit finis ꝯtrouersię principali,ita hãc dñam declarat Ang.in ꝯs.114.& 115.& Ale.in d rubr.ff.de re iud.
4 †Secundo differt,q̃a cõdemnatus p sñiam, diffinitiuam in aliquo crimine,efficitur infamis l.j.§.qui in iudicio,ff.de his q̃ not.inf. & l.infamem,ff.de pub.iud.& no.Pet.Phil. Cor.in ꝯs.55.col.2.in lrã e,in 4.vol.& ꝓbatur ꝑ ꝯst.regni;q̃ incipit cordi nobis. Sed p interlocutoriã nunq̃ qs efficit infamis, ſm Alex.in l.sæpe,col. 20.in princ.ff.de re iud. alleg.tex.cũ gl.in l.q̃d ergo,§.ꝑtm,ff.de his
5 qui no.inf.† Tertio differt,quia in dubio appellatione sñiæ,in statuto,vel in alia mã, intelligitur solum de diffinitiua,non de interlocutoria,vbi aliud nõ appatet,ita declarat Alex.in rub.ff.de re iud.in prin & in l.quod iussit in prin.eo.tit.& Fel.in rubr.de re iud. in 5.col.q̃d limita,nisi essemus in mã indifferenter,quia tũc venit ẽt interlocutoria,ſm Alex.in ꝯs.50.col.pen.in 2.vol.idẽ q̃n nõ resultar absurditas,ſm Abb in e.cãm mřimo
6 nij,de off.del.†Quarto differt,q̃a a sñia diffinitiua põt appellari,& sola appellatio suspẽdit executionẽ absq; inhibitione sup̃ioris sed ab interlocutoria de iure ciuili nõ appellaĩ,vt hř in l.2.ff de app.rec.& si appellatur non suspendit executio ante inhibitionẽ,c. nõ solum,de appell.lib.6.quod dic,vt plene dicam infra in secundo actu,vbi plene tangã mã in appellationis,& ibi tangentur plures
7 dñæ vna cum ista ad saturitatem. †Quinto differt,quia sñia diffinitiua, postquã est late per iudicem,non potest illam vlterius reuocare,q̃a functus est offõ suo iudex,l.postq̃. ff.de re iud.sed interlocutoria potest reuocari q̃ñcunq; per iudicem ante diffinitiuã, & quo ad eum,nunq̃ transit in rem iudicatã,l. q̃d iussit,& ibi Bar.Ale.& doct.ff.de re iud. c.cũ cessante,de appell.& gl.in c.fi.de appel. lib.6.in tm ꝑ iudex,q̃ tulit vnã iniustam interlocutoriã, puta nõ admittẽdo q̃d admittere debebat,vel ecõtra,põt ẽt in calculo ferẽdæ sñiæ diffinitiuæ hr̃e de illa rõnem circa ipsis reuocationẽ,emendãdo,q̃d malefecerat,vt declarat Phil.Dec.in cõs.83.col.pen. & Car.in cl.sæpe,§.& q̃a in 7.no.de verb. sign.de qua mã.vide plene per Phil.in c.cũ cessante ad app.maxime in x.col.vbi plus dicit.s.quod iudex appellationis,põt reuocare interlocutoriã,a qua nõ fuit appellatũ, sed
8 solũ fuit appellatum ad diffinitiua,† Limita primũ mẽbrum huius dñæ multũ singulr, q̃ñ aliq̃d est: petitũ offõ iudicis nobilis, & sup eo est lata sñia,nã licet sit diffinitiua,ex quo diffinit principale negocium,nõ potest eodem offõ nobili reuocari ita tenet Bar.in l.j.§.fin.ff.de præt.stip.& Alex.in d.l.iudex postq̃ col.j.circa fi.ff.de re iud.vbi ponit nõ nullas alias fallentias ad quas sufficiat relat.
9 † Limita ẽt ſm membrum dñæ non procedere,q̃ñ interlocutoria iudicis fuit per duas alias sñias confirmata, in causa appellationis,q̃a non põt vlterius reuocari, nã sicut nõ licet tertio ꝓuocare,ita nõ licet reuocare tũc dictam sñiam ita tenet Phil.in cap.directe,col.3.in fi de app.alias aũt fallentias collige ex dictis Alex.& doct.in d.l.q̃ iussit & in d.c.cum cessante,& ibi p Phil.q̃ plenis
10 sime cumulate.†Sexto differt,quia diffiniti ua põt in causa appellationis iustificari ex eisdẽ,& ex nouis actis,sed interlocutoria secus quia non põt ex nouis,sed tm ex primis actis ꝓuideri tex.est,& ibi Card.in cl.appellãti.de app.& Bar.in l.3.ff.de app.rec.& hř in dec.79.cons.Neap.De diffinitiua proba-
11 tur in l.per hanc.C.de tẽp.app.† Septimo, differt q̃a diffinitiua non põt ferri,nisi parte citata,alias nõ valeř,vt no.Car.in cl.2.§.deniq; in prima opp.de re iud.& Inno.in c.dudũ,lo 2.de elect.per rľam,l.de vnoquoque. ff.de re iud.sed interlocutoria põt ferri & valet ẽt sine citatione partis,vt est gl.in l.nec q̃dq̃ §.vbi decretũ,ff.de off.pc.& gl.in l.diẽ ꝓferre in prin.ff.de arb.& gl.in l.recusare, ff.ad Treb.Quod sane intelligas,q̃ñ interlocutoria esset leuis p̃iudicij secus si esset magis p̃iudicij,q̃a tunc nõ valet sine citatione partis sicut diffinitiua ita tenẽt Bar.Imo.& doc.in l.si opus,ff.de ope.no.nũc.& Bar.in d.§.vbi decretũ,&ibi ẽt Ias.in 5.&6.col.vbi multos doct.alleg.& ibi declarat Ias.q̃ñ interlocutoria sit modici,& q̃ñ magni p̃iu-
12 dicijs †Octauo differt,quia sñia diffinitiua nõ valet nisi ferař in scriptis,&de scriptis recita.l.fi.C.de sent.exper.rec.& ibi Bar.& doc. & Spec.in tit.de sent.§.iuxta,col.4.in fi.ver. nõ valerẽt,& de hoc est ꝯst.regni,q̃ incipit, ab oĩbus.Secus est in interlocutoria,q̃a põt ferri sine scriptis, debet tñ in scriptis postea redigi,vt apparet ex actis ita tenet gl.i c.q̃m contra

ɔtra in vers.interlocutiones de prob. & Spe. in d.§.iuxta,col.v.in prin.vers.qd de interlocutoria,& gl.in l.2.ff.de app.rec.& Bar.in d.l.nec quidq̃,§.vbi decretū,ff.de off.ꝓc. & gl in c.fi.de re iud.lib.6 & Bal.in l.hac consultissima,C.q test.fa. poss. & hāc ɔclōnem tanquam cōem refert.Ias.in d.§.vbi decretū
13 col.14 vbi multos doct. alleg.† Sed iuxta hoc moueo vnū pulchrum,& quotidianum dubiū, quotidie solet euenire in istis terris, & ciuitatibus,vbi sunt iudices idiotæ, ꝙ qñ volūt diffinite aliquem ꝓcessum, mittūt ad iurisperitū pro cōsilio, & ſm illud cōsilium ꝓferunt sñiam,legendo solū illud consiliū, q̃ro an valeat talis sñia,& an censeat̃ esse lata de scripti recitatione, dicas, ꝙ non valet: imò nulla sñia reperitur esse lata,qa legēdo consiliū,illud nō est sñia cū sit verum vnius doctoris priuati carentis iurisdictione, sed est necesse,ꝙ ante q̃ legatur ɔsiliū.iudex scribat in calce ipsius, nos talis iudex pronūciamus ꝓut in tali supra scripto ɔsilio ɔtinetur & ista pauca verba relata ad ɔsilium, faciunt sñiam ita notabilr̃ tenet Ang.in ɔs.149.in-
14 cipiēte dña &c.† Et debet tunc cōsilium apparere scriptum in actis, alias sñia relata ad ɔsilium,quod non apparet scriptū nō valet, ſm Abb.in c.illa in fin. de acc.itē ideo dixi, ꝙ anteq̃ legat̃ consiliū, debet iudex scribere sñiam,qa postea vtrūque.s.ɔsilium,& sñia, legitur de scripti recitatione,alias non valeret ꝑ ꝑdicta.vnde si iudex primo legeret cōsiliū,& postea notarius scriberet in calce, ꝙ talis iudex ꝓnūciauit,ꝓut in tali cōsilio cōtinetur,adhuc nō valeret sñia,quia hæc verba demōstrāt, ꝙ iudex oretenus ꝓnūciauit, & nō descripti recitatione.ita declarat Ias.in d.l.nec qdq̃,§.vbi decretū, col.25.ff.de offi.
15 ꝓc.de mente Ang.in d. cons. 249. Item est aduertēdū ad aliud,ꝙ vt plurimū isti cōsulēter nō ɔdēnat nec absoluunt in eoꝝ ɔsilijs, ex quo carēt iurisdictione, nō pñt hoc facere,sed solū ɔsuluūt talē litigationē esse absoluēdū vel ɔdēnandū ꝑ iudicem, & sic verba consilij hñt tractum in futuꝝ, vnde tunc iudex in sua sñia in calce cōsilij debet ponere verbū,condēnamus vel absoluimus,alias si simplr̃ diceret, ꝓnūciamus, ꝓut in tali cōsilio continetur,vr̃ declarare illum litigatorem esse absoluēdum, vel condēnandū ꝓut in consilio dr̃, & sic non esset condemnatus nec absolutus, qa ista sñia expectaret aliam sñiam post se,ꝑ ea, quę tenet Alex. in l.§.si quis ita col.4.ff.de verb.obl. vbi cōcludit, ꝙ iudex pronuncians Titium esse condemnandum,vel absoluendū, non censetur ɔdemnare nec absoluere. Quod ēt tenet Bart.in l j.C.si aduer. lib. & ista sunt notanda ꝑpetuo,qa multoties mihi euenerūt in facto, & multas sñias annullari fecit,ꝑ illud ɔs. Ang. & ꝑ illā doct.Alex.in d.§.si qs ita.De veritate tñ huius vltimi dicti,vide infra 2.q. circa
16 fi.† Veꝝ sup illa nullitate sñiæ diffinitiuæ, qñ non fertur in scriptis, fuit mihi qñque obiectum,ꝙ talis sñia potest in regno sustētari,per c.detestantes. per quod sunt sublata oēs solemnitates iudicioꝝ iuris positiui vnde censetur ēt sublata solēnitas, l.1.& 2. C. de sent.ex peri.rec.& dictæ const. ab oibus, ꝑ quo facit quod no. Bal.in l.diuus,§ de in integ.rest.vbi dr̃,ꝙ si statutū dicit quod ꝓcedatur cū solēnitate obmissa,pōt sñia ferri vi ua voce,& sine scriptis. Tñ ergo dixi semꝑ ꝙ illud c. detestantes non tollit solēnitates sniæ,sed processus tm̃, vt patet ex tota eius serie,imò in fine sui expresse reseruat solēnitate sniæ,dū dicit in additione,sui,dūmodo alias rite,& recte sñia ꝓferatur &c. & sic nō tollit imò reseruat solēnitates sniæ, ꝑ illud verbum,rite l.nō putauit,§.nō quęuis, ff.de bon.poss.contra tab.& per Card. in cl. 2. in prin.de test.& Bar.in l.lecta. ff. si cer.pet. & Franc.de Are.in l.iuste,ff.de acq.poss.& hac opin.vr̃ tenere Paris in tract.sindici,in ver.
17 sñia,vol.2.& 5.in fi.† Et probatur ex his, q̃ dicit Matth.in d. const. ab oibus vbi tenet, quod ēt in causis summarijs, in quibus nō requiritur libellus debet sñia ferri in scriptis pro hoc est tex.in cl.sępe,§.sñia de verb.sig. vbi mandat sñiam ferri in scriptis, non obstante,ꝙ procedatur summarię,& sine figura iudicij Et licet Bar. in extrauag.ad reprimendā in vers.& figura,circa fi. videat̃ sentire,ꝙ illa cl. non procedat de iure ciuili in casibus,in quibus proceditur sine figura iudicij tñ puto verius esse, ꝙ habeat locū de iure ciuili, cū non habeamus legē ɔtrariā, vnde in vtroq; foro debet stari iuri canonico ꝑ ea,q̃ no.Abb.in c.j de op.no.nun. tāto magis, qa per hoc minus læditur ius cōe.s. d.l.j & 2.C.de sent.ex pi. rec. & sīr illa ɔst. ab omnibus. Præterea, ꝙ sentētia proferat̃ in scriptis,fuit inductum,ne veritas occultetur quia posset postea alio modo scribi,quā fuit

fuit voce dictũ, vt dicit gl. in d. cl. sæpe, §. sententiam, in vers. in scriptis, vnde nõ est credendũ hanc fuisse mẽte iuris municipalis. s. velle tollere illam solẽnitatem, quæ fuit inducta ad veritatem ↄseruandam cum ipsum ius laboret sup ipsa veritate, & vult, qđ ad solã veritatem attendatur. vnde teneo, ꝙ ẽt hodie in regno snia sit ferenda in scriptis, a-
18 lias nõ valet. † Nono differt, qa ab interlocutoria semp debet appellari in scriptis, & cũ expressione causaꝝ grauaminis, alias nõ valet appell. c. cordi nobis, de appel. lib. 6. & p Bar. in l. 4. ff. de app. recip. Secus à diffinitiua, qa si appellat statim tpe quo fert, potest appellari viua voce, & sine expressione grauaminũ, sed si appellat, postea infra x. dies debet appellari in scriptis, tex. est & ibi Bar. & Imol. in l. j. §. libelli, ff. de appel. & dicam plenius infra in 2. actu in mã appellationis.
19 † Decimo, differt, qa ↄdemnatio pęnalis facta p diffinitiuã durat ppetuo, secus si p interlocutoriã, qa nõ durat, nisi durante offõ iudicis interloquentis, ita tenet Fel. in c. ex lris, col. x. vers. cetera de ↄst. p l. si ff. de pœ.
20 † Vndecimo differt, qa in snia diffinitiua requirit ordo iudiciarius q trad. f. in l. ꝓlatam C. de sent. & in l. j & ij C. de sen. ex pi. recit. sed in interlocutoria talis ordo non requirit ita colligitur ex dictis Ang. in cõs. 114. & 115.
21 † Duodecimo differt. qa iudex postq̃ ꝓnunciauit, nõ põt sniam diffinitiuã circa principale negociũ corrigere, nec aliqd illi addere vel diminuere, secus in interlocutoria. ita tenet Alex. in ↄs. 119. in 3. vol. & maxime in 2. col. vers. nõ obstat ꝙ no. Bal &c. vbi loquit de interlocutoria. de qua mã vide Ale.
22 & doct. in l. Paulus, la j ff. de re iudic. † Tertiodecimo differt, qa diffinitiua producit actionem in factũ, l. miles, §. iudicati, & ibi Alex. & doc. ff. de re iud. sed interlocutoria hñs vim diffinitiuæ, nullã ꝓducit actionem sm Alex. i l. j. § si col. j ff si qs ius di. nõ ob-
23 tẽp † Superest modo vñ 'ere ad sm mẽbrum huius q. videlicet, quotuplex sit snia super quo lice doct. in rub. de re iud. in decretal. plures spẽs ac mẽbra faciant, & Spec. in tit. de sen. § species nã aliq dñt, quod snia alia dr diffinitiua, alia interlocutoria simplr, alia interlocutoria hñs vim diffinitiuæ, alia est snia pcepti, alia snia decreti, alia snia mulctæ, alia snia bãni, vel similis. Tñ ego breuis facit duo tm̃ mẽbra videlicet, ꝙ sentẽtia est duplex. s. diffinitiua, & interlocutoria, & ad hanc bimembrem diuisionem pñ oĩa alia mẽbra reduci, pro vt ex infra dicendis apparebit. Quæ aũt dicatur diffinitiuæ, & quæ interlocutoria, & in quo differãt ad inuicem, satis patet ex pdictis. Solum restat, hic examinare nõnullas qõnes dubias, de qbusdã sententijs, de qbus dubitari potest an sint diffinitiuæ, vel interlocutoriæ, & hoc est vtile
24 scire pp tot drias, quæ sunt inter eas. † Primo igitur quęro vtrum snia, per quã iudex pronunciat instrm esse executioni mandandum ↄtra aliquẽ, dicat interlocutoria, vel diffinitiua rõnes sunt pro, & contra, nam vr dif finitiua ex quo imponit finẽ negocio principali, vt dictũ fuit supra in prima dria, ecõtra vr interlocutoria, qa in tali processu nullus seruat ordo iuris, vt dictum fuit supra in xj. dr. a. Istam q. tangit Ang. in ↄs. 114. & 115. vbi concludit, quod est interlocutoria, non aũ diffinitiua, ex eo quia non seruat ordo iuris. vnde tenet eam posse reuocari p iudicem, iuxta l. quod iussit, ff. de re iud. Sꝫ quidquid dicat Ang. teneo ↄtrarium. s. ꝙ talis snia sit diffinitiua nam oĩs snia, quæ diffinit principale negotium, dr diffinitiua, ẽt si ibi nõ seruet ordo iuris. gl. est notab. & ibi Bal. in l. q restituere, ff. de rei vendic. ꝓbatur in cl. sæpe circa fi. de verb. sign. sed ista snia est hmõ. ergo &c. hoc tenet i terminis Lud. Rom. in ↄs. 174. in princip. amplissime doct. &c. in princ. & in ↄs. 357. Idem in ꝓprijs terminis cõtra Ang. tenet Alex. in ↄs. 50. col. pen. in 2. vol. idem tenet Ang. sibi contrarius in d. l. qui restituere, & Bart. in l. si cum exceptio
25 ne, §. hæc aũt act. ff. quod me. cau. † Secus esset in snia, qua ꝓnunciatur sniam esse exequendã, qa illa po est dicit interlocutoria, ex quo tendit ad executionem sniæ diffinitiuæ prius latæ. ita tenet Ioan de Imo. in l. ab executore, col j ff de app. & Bal in l. ab executione, C quo app. nõ rec. & Bal. in l. actori, C. de reb. cre. & Pet. Phil. Cor. in ↄs. 221.
26 in fi. vol. † Secũdo qro, qđ de snia p q̃ ꝓnũciat appellationẽ esse desertã, seu fatalia esse elapsa, vel nõ licere tertio ꝓuocare? Dic, ꝙ est interlocutoria, licet nõ spetet aliã sniam post se, & imponat fine liti. Ita tenet Bal. in l. j. col. pen. in fi. C. de ep. aud. vbi dicit, ꝙ est interlocutoria hñs vim diffinitiuæ, & ideo ab ea põt appellari idẽ tenet Pet. Phil. Cor. i ↄs. 14. in lra b, ↄs. 262. in litera h, in 4. vol.

† Tertio

27 † Tertio quæro, quid de pcepto de soluendo, an dicat interlocutoria, vel diffinitiua? dicas q si tale præceptū est factū sine causæ cognitione, & cum cītā iustificata, videlicet, si senseris te grauatū, compareas, &c. nō est dubiū, q est snia interlocutoria, quia comparente reo soluit in vim citationis, vt no. Bar. in l. j. C. de exec. rei iud. & plene Alex. in de pupillo, §. meminisse, ff. de ope. no. nun. & Ias. in l. nec quidq̃ §. vbi decretū, col. 3. ff. de of. pc. Nā qlibet citatio, est interlocutoria ex quo oīs vox iudicis faciēs ad cām, est interlocutoria, vt hr in l. ex stipulatione, C. de sent. & fuit dcm supra. Sed si reus non cōparet, & accusatur sibi ɔ̄tumacia, & præcepū remanet 28 firmum, vt hr in dec. 167. cons. Neap. † Sed dubium est de pcepto, q fit per iudicē in cōfessum, vt soluat, q nō reqrit cām iustitiæ. qa sic causa cognita, & dubiū facit, qa diffinit principale negociū, & non sperat aliam sniam post se vñ deberet dici snia diffinitiua & pp hoc doctores multū variant sup decisione huiusq. cōiter tñ oēs doctores inclinant, qd' sit interlocutoria ita tenet Bal. in addi, Spec. in tit. de sent. circa prin. suæ addi. & in 2. col. vers. sed an valeat præceptū, &c. & Fel. in c. inqrenti, col. fi. de of. del. & Ang. in §. illud. in authen. de hær. & falc. & Fel. in rub. de re iud. col. 4. & Lanf. in c. qm contra in ver. interlocutiones, col. 19. vers. vlterius adijcit, & c. de pb. & Ang. in l. si debitori, ff. de iud. & iō, qa est interlocutoria, dicit Lāf. vbi supra. & Ang. id d. l. si debitori q pōt p iudicē reuocari. & idē tenet Matth. de Affl. in ɔ̄st. regiæ maiest. col. fi. sed Fel. in d. c. qrenti. tenet ɔ̄trarium. s. q nō pōt reuocari, & istud tāgit Fel. in d. rub. de re iud. col. 4. & 5. referēdo plures auctoritates doc. variantes sup hoc, sed pro ɔ̄clone, & veritate dicerem qd' aut processus habet aliq̃ formam, puta quia datus est l. bellus, & reus in litis contestatione ɔ̄fessus est, & tunc illud præceptum habet instar diffinitiuæ sniæ, adeo q potius adhæret diffinitiuæ, quā interlocutoriæ. ita colligit ex d. Alex. in ɔ̄s. 50. col. pe. in 2. vol. & tūc sine dubio reuocari nō pōt, sicut nec diffinitiua reuocat. Aut non est datus libellus, sed oretenus fuit reus conuentus, q in prima rñsione confitetur, & iudex pcipit sibi cā cognita, vt soluat, l. si debitori. ff. de iud. & ista dr interlocutoria pp formam non seruatā, tñ habet vim diffinitiuæ, ex quo diffinit principale negocium, fm Ang. in d. §. illud in authen. de hær. & fal. Ve℞ ex quo factū est causa cognita, & qa hēt vim diffinitiuæ. dico, q reuocari non pōt ita tenet Phil. in c. cum cessante, col. 4. de app. si vero esset factum sine causæ cognitiōe, ita ex abrupto, put est qñ habet cām iustificatā, & tunc pōt reuocari, sicut quælibet interlocutoria, fm Phil. ibid. & ita puto ɔ̄cordari posse istas opi. con 29 trarias. † Quarto quæro, qd de decreto an dicat diffinitiua, vel interlocutoria dic qd' istud nomen decretū, post sumi large, & stricte. Qñ sumitur large, est nomen gñale cōprehendens oē id, q decernitur p iudicem, & sic cōprehēdit diffinitiuam, & interlocutoriā, vt plene decl. Ias. in l. nec qdq̃, §. vbi decretū, col. j. ff. de of proc. sed qñ sumit stricte, differt diffinitiua in plurib. q cumulat Ias. ibid. col. 1. & 2. & tūc dr omne id qd de cernitur per iudicem cū causæ cognitione circa absolutionem vel condemnationē, & hac rōne attenta non pōt dici diffinitiua, vt qñ declarat aliquem mittēdum in possessionē, alimēta pupillo decernit, vel super alienatione re℞ minoris, vel in integrū restituēdo, vel aliud sire. vñ cōis ɔ̄clo est q decretū dr interlocutoria, vt no. Phil. in c. cū cessante, col. ante p. vers. 15. extra, de app. & gl. in §. si quis aūt, in authē. de hær. & falc. p hoc est text. in l. qualē. in fi ff. de arb. & Fran. de Aret. in l. si is ad quem, ff. de acq. hær. & probatur in ɔ̄st. regni q̃ incipit dubitationē, in tm̄, q ē, fm decretum, dr snia interlocutoria, vt tenet Bal. in l. cū, & minores, in 2. oppo. C. si aduer. rem iud. & gl. in l. pn̄ti, §. cū aūt, C. de his qui ad ecclesias, confug hēt tñ vim diffinitiuæ, quia imponit finē negocio licet non determinet principale negocium: qa ad vnum agitur, & ad aliud deuenitur p fm decretū, vt no. Fel. in c. consultationib. col. 2. & 3. de of del. & Pet. Phil. Cor. in ɔ̄s. 64. col. fin. in 1. vol. & Bar. in l. non vī, ff. de iud. & in l. si finita, §. si forte, ff. de dam. inf. & Bal. in l. si pses, C. quō, & qñ iudex, & in l. 2. C. de episc. aud. & an possit reuocari, vide Alex. tenentem, quod sic in l. quod iussit, 30 col. 6. ff. de re iud. † Quinto quæro, quid de snia banni dic q est interlocutoria, fm Bal. in d. l. cum, & minores, colum. 2. vers. & per hoc dico, & c. Bal. in addi. Spec. in tit. de sent. col. 2. vers. snia banni, &c. & Alex. in consil. 119. col. 2. in fi. in 3. vol. & cons. 90. col. 4. in

in prin.in 1.vol.sic possumus dicere, quod sñia foriudicationis, qua vtimur in regno in criminalibus secundum formam cõst.regni, quę incipit pęnam eorum, & cõst.grandis vtilitatis.pôt dicit interlocutoria ex quo nõ diffinit principale negociũ tñ habet vim diffinitiuæ, qa operat plusq̃ diffinitiua, nã producit sepiẽ mirabiles effectus, quod colligi põt ex d.cõst. pęnam eorum, quos ibi numerat Matth.in j.col.

31 † Sexto quæro, quid de sñia per quã irrogat multa, dic quod est interlocutoria, cũ nõ diffiniat negociũ principale, sed venit incidẽter pp inobedientiam, seu contumaciam, l.j.ff. si qs ius di.nõ obtẽp.ita tenet Alex.in d.l.j. § fi.col.j.vbi plus dicit, quod põt reuocari, sicut qlibet alia interlocutoria, p l.illicitas, §.fin. de off pſi. & Bal. in addi.Spec.in ti.de sent.

32 col 2.vers.sñia banni, &c. † nam æquiperat sñiæ banni, qa vtraq; irrogatur ob cõtumaciã, secundum Bart.in d.l.illicitas, § fi.sed certe.ex quo ista sñia multæ cõtinet aliqd dari, vel fieri, hẽt vim diffinitiuę, vt infra dicam, & de iure, qñ iterlocutoria habet vim diffinitiuę reuocari nõ põt, sicut nec diffinitiuã. istã est cõis ↄclõ, quam tenet Abb.in c.cum cessante, col.2.in fi.& ibi ẽt Phil.in 4.col.ver. sed tñ limita, &c. de app.& Bar.in l.Titia.in fi. ff.de acc.qđ tñ qualr intelligatur, vide omnino, quæ dicam infra in fi.huius 1.q.princ. Super hoc igr de multa ego alr dicerem videlicet, quod ista sñia multæ non est iõ reuocabilis, quia est interlocutoria, sed quia à lege habet hãc nãm, vt irrogetur secundum diuitias & paupertatẽ contumacis, nam paup debet leuius multari, quam diues pterea, illa, l. illicitas, §.fi non dicit, qđ reuocet ista sñia, sed quod multa remittitur ob paupertatem, & istæ est quidam actus liberalitatis, q̃ vtit lex causa miserationis, qa donat multam pauperi. vnde iudicio meo ista non est proprie reuocatio, intelligẽdo eo modo, quo reuocant aliæ interlocutoriæ, sed potius est qdã impeditio executionis qa talis sñia nõ mandatur executioni cõtra pauperem, quia lex

33 pmittit sibi fieri remissionẽ multæ. † Septimo quæro, quid de absolutoria ab obseruatione iudicij? vr quod sit diffinitiua, quia cõtinet absolutionem. sed dic, quod est interlocutoria, ex quo non diffinit principale negocium, qđ patet, quia de nouo põt iudiciũ inchoari gl.est in l.& hæc, ff.si ser.vẽd.& Bal. in l.properandum, §.& si quidem, C.de iud. & in l.2. C.de episc.aud.& declarat pulchre Phil. in d.c.cum cessante, col.de app. vbi ẽt ponit, qñ talis absolutoria põt esse diffinitiua, & est de mente Barr.ĩ d.l.Titia.de accus.

34 † Octauo quæro, quid de sñia quæ fertur in iudicio intẽtatio secundum formã.l diffamari, C.de ing.& man. Dic, quod si his nõ pstatur, puta citatus cui statuit terminus ad agẽdũ, non agit infra terminũ, quo casu iudex imponit sibi silentium ppetuum, tunc talis sñia est interlocutoria, secus si cõparet.& litem contestatur, qa tũc esset diffinitiua. ita tenet Bald.& Sal.in d.l.diffamari, & Phil.in

35 d.c.cũ cessante, col.fi. † Nono quæro, qd de sñia lata super possessorio. Fel.in c.cõsultationibus, de off.del.in 3.col.tenet, qđ non est vera diffinitiua, nec vera interlocutoria, sed quasi diffinitiua, vñ vr ponere tertiam spẽm sñiæ. Sed quia ego dixi supra, quod oẽs sñiæ de modo põt reducere ad illam bimẽbrem distinctionem, quam feci, ppea in hoc puto, quod melius loqtur Ph in d.c.cũ cessante, col.pen.ver.2 r.vbi dicit, & ista est veritas, qñ principalr agitur possessorio, & super eo lis contestatur, talis sñia, quæ fertur super eo, est mere diffinitiua, qa diffinit causam possessorij principaliter intentatã, non obstãte, qđ super petitorio posset reuocari, qa illud esset nouũ iudiciũ, sed qñ possessoriũ reduceretur incidẽter, tũc est interlocutoria, & ita tenet ẽt Card.Alex.in d.c.cũ ces

36 sante, col.7.vers.habetis ẽt, &c. † Decimo quæro, an ↄdemnatio expensarum dicatur interlocutoria, vel diffinitiua? Cõis ↄclõ est, qđ si fiat in processu causæ ante sententiam diffinitiuam, est interlocutoria, Secus si fiat vna cũ sñia diffinitiua, quia tunc censetur pars sñię diffinitiuæ. ita tenet Phil.in d.c.cũ cessante, col.antep.vers.17.de app. & Ang. in l.qui agnitis.ff.de excep.& Fel.in rub.de

37 re iud.col 9 † Ex hoc seqtur notabilis conclusio, quod illa, q̃ fertur ante diffinitiuam, põt reuocari qñcunque, sicut quęlibet alia interlocutoria, sed illa, q̃ fertur simul cũ diffinitiua, non põt reuocari ẽt eadem die, sicut nec diffinitiua, secundum Phil.in d.c.cum cessante, col. 9.ver.vndecimo limita, &c.& col.antep.ver

38 sic.17. † Imò si iudex in interlocutoria obmisisset ↄdẽnationem expensarum, põt illam facere qñcunque vsque ad sententiam diffinitiuam, ẽt ad instantiam partis, ex quo ante diffinitiuam semper durat eius offm. Secus,

cus si obmisit cōdemnationem expensarū in diffinitiua, q̄a non pōt illā addere, nisi eadē die, vt hr̄ in l. Paulus, ff. de de re iud. ita no. te net Abb. in c. sæpe in fi. sequendo Inn. ibi. de app. & Pau. de Cast. in l. sancimus, C. de iud. & Phil. in d. c. sæpe, col. 14. vers. 8. quæritur, &c. vbi ita limitat, l. terminatio, C. de fr. & lit. expen. & ita debet intelligi quod tenet Bal. in l. p̄ris, & filij, in fi. ff. de vulg. & pupil.

39 † Vndecimo quæro, q̄d de s̄nia lata super exceptione peremptoria? dic quod si quidē iudex p̄nunciat eam admittendam, vel nō admittēdam, est interlocutoria, ex quo sperat aliā s̄niam post se, si vero pronūciet, verū obstet exceptio vel nō, & tunc si quidē pronunciet eā non obstare, est interlocutoria, quia sperat aliam s̄niam post se. si vero p̄nūciat, eā obstare, & eius ɔtēplatione imponit silentiū actori, vel reum absoluit, tūc est diffinitiua ita declarat Fel. in rub. de re iud. in 7. col.

40 † Duodecimo quæro, q̄d de s̄nia excōicationis? dic quod est interlocutoria, vt not. gl. & doct. in summa 2. q. 1. & Fel. in d. rubr. de re iud. col. 9. vbi idem dicit de s̄nia interdicti, quod est interlocutoria. idem tenet Bald. in l. 1. C. de post. & Bal. in addi. Spe. in ti. de sen.

41 col. 3. vers. s̄nia excō. &c. † Quod pōt corroborari, quia excōicatio ab hoīe non pōt irrogari ad pœnam delicti diffinitiuę, nisi solum pro ɔtumacia, vt declarat Phil. in c. qua frōte, in 2. nota. & c. reprehēsibilis, in 1. & 2. no. de app. ergo est interlocutoria, q̄a venit incidenter ob cōtumaciam, sicut diximus de bāno, & multa. Multos alios casus dubios, in q̄bus pōt dubitari, an aliqua pronūciatio sit diffinitiua, vel īterlocutoria, vide cumulatos plenissime p̄ Bal. in addi. Spec. in tit. de sent. & p̄ Phil. & Car. in d. c. cū cessante, & Fel. in rub. de re iud. Ego tñ volui istos 12. casus declarare p̄ has 12. q. tanq̄ magis dubitabiles,

42 & quotidianos. † Vltimo sup ista 1. q. princ. quæro ex q̄bus cognosci possit, q̄n interlocutoria hēt vim diffinitiuæ, & q̄n non. Dic q̄ ex multis cognoscitur. q̄ declarabo per singulas ɔc̄l'ones, quas modo subijciam. Prima igitur ɔc̄l'o est, quod oīs interlocutoria, quę non sperat aliam sententiam post se dr̄ hr̄e vim diffinitiuæ, quia vr̄ facere effectū quem facit diffinitiua: quia imponit finē illi instantiæ. ita declarat Ph. l. in d. c. cū cessante, col. 4. & ibi ēt Ant. de But. Imo. & Abb. de app. & Bar. in l. quod iussit. ff. de re iud. Exēplum pōt esse de s̄nia absolutoria ab obseruatione iudicij. Item de illa, per quam pronunciatur appellationē esse desertam. Item de p̄cepto de soluendo. Item de secūdo decreto. Itē de

43 s̄nia mulctæ, & de alijs similib. † Secūda cōclusio est, oīs interlocutoria per quā finitur offm̄ iudicis, dr̄ hr̄e vim diffinitiuæ, s̄m Bar. in d. l. quod iussit, pōt esse exemplum. q̄n iudex pronūciat se esse incompetētem, vt colligitur ex dictis Alex. in d. l. quod iussit, col. 7.

44 vers. 12. † Tertia conclusio est. Oīs interlocutoria, q̄ diffinit vnum articulum subalem causæ principalis, dr̄ hr̄e vim diffinitiuæ, gl. est in cle. fi. in gl. 1. in fi. de app. & in cle. 1. de cau. pos. & proprie. & Bal. in l. 1. C. q̄n prou. nō est necesse, & Alex. in l. 5. col. 2. ff. de verb. oblig. Pro hoc est text. in l. intra vtile, ff. de min. vt q̄n minor petit restitutionem in integrum, & iudex pronūciat super ætate. s. eum non esse minorem, nā tacite excluditur à restitutione petita, & sic decidit articulus subalis causæ, & hoc tenet in specie Alex. in rub. ff. de re iud. in fi col. Posses hanc conclusionem exemplificare infinitis casibus, vt q̄n repellitur exceptio peremptoria, vel admittitur, vt in d. clem. fi. Item q̄n iudex nollet admittere aliquas p̄bationes, sine quibus producens illas, nō posset obtinere, & sic de alijs

45 simil bus. † Quarta ɔc̄l'o est. Omnis interlocutoria continens aliquid dari vel fieri, habet vim diffinitiuæ, s̄m Bart. in l. nec quidquā. §. vbi decretum, in prin. ff. de off. p̄consf. Et adde p̄dictis, q̄ sicut reperitur interlocutoria hn̄s vim diffinitiuæ ita ēt reperitur diffinitiua hn̄s vim interlocutoriæ. Exēplum ponit Bal. in l. cum & minores, col. 2. C. si aduer. rē iud. vt q̄n iudex pronunciat male appellatū.

46 † An aūt indistīncte nō possint reuocari interlocutoriæ habētes vim diffiniuæ? dic q̄ illæ, quæ non sperant aliam s̄niam post se, nō possunt reuocari: aliæ vero, quæ dantur in medio processus, quæ sperant diffinitiuam post se, reuocari possunt. ita declarat Alex. in l. quod iussit, col. 5. de re iud. & ita intelligas id quod dixi supra. in 6. q. Et ex his remanet expedita prima quęst. principalis.

47 SECVNDO principalr̄ quæro, † qualiter s̄nia ferri debet, & quid debet continere ad hoc, vt valeat? dic q̄ multa requirūntur. Primo. n. debet continere nomē iudicis p̄sentis, & dicat, an sit ordinarius, vel delegatus itē nomina litigantium, item, tenorē primæ

petitio

petitionis:super qua fundatum est iudicium Item debet facere mentionem de substantialibus processus:puta, visa litis cõtestatione, iuramento calũniæ, testium depositionibus,& alijs processus meritis,&c.item,debet continere absolutionem,vel condemnationem.Item,qđ feratur partibus pñtibus,vel abñtibus,per cõtumaciã,& hoc vltimum solet scribi in lĩa lata ꝑ notarium actoꝶ.ita tenet Spe.in ti.de sen ten.§.qualiter,in fin. item snia debet recitari in scriptis, & de scripti recitatione, vt supra dixi.& hr in l.ij.& l.fi.& ibi Bar.&doc.de senten.ex peri.reci.&in cõst. & ab oĩbus, &
48 fuit dctũ in q.præcedenti.in 8. dña. † Item, debet iudex sedere ꝓ tribun. alias non valet snia ẽm Bar.& Bald.in d.l.1. de sent.ex perl.
49 recip. † Item debet ipse iudex legere sniam, non aũt põt alij mandare lectionem sniæ,nisi sit persona illustris, vel eps. vt not. Spec.in tit.de sen.§.sequitur in prin. & Alex.in rub. fi de off.eius,cui man.est iurif.col.pen.& est tex.in c.fi de re iud.lib.6. & hr in d.const.ab
50 oĩbus,& ibi ꝑ Matth.la j.col.† An aũt requiratur,quod iudex exprimat causam,qua mouetur in snia? dic quod rñr non requiritur, vnde valet snia,ẽt siue expressione causæ,potest tamẽ illã opponere,si vult text. est & ibi Abb.& doct.in c.sicut de re iudi. Fallit tñ in nonnullis casibus quos ponit Abb.in d.cap.
51 sicut,in vltimo notabili,& ibi vide.† Itẽ debet ferri causa cognita,alias non valet,vt hr in l.prolatã, C.de sent. & in l.nec quidq̃, §.
52 vbi decretum,ff.de off. proconf. † Ego autẽ pro clariori intelligẽtia, & vt faciam magis ordinatum compendium,intendo pdĩcta,& quamplura alia reqsita ad validitatem sniæ, examinare per quatuor causas. Sicut .n. ẽm philosophos,in oĩ actu humano,vt plurimũ cõsiderantur quatuor causæ, videlicet causa efficiens,mãlis,formalis,& finalis : prout alias in iudicio consideraui illas in princ. huius operis : ita ẽt dico,ꝙ in snia debent concurrere istæ quatuor causæ, ita ꝙ appareant
53 ex ꝓlatione ipsius.† Primo igitur debet esse in snia, causa efficiens , & hoc est quod dixi supra in 1.requisitio.s.ꝙ snia debet cõtinere nomẽ iudicis : nam ipse iudex est causa efficiens:qa ipse componit sniam , & inesse producit,& debet exprimere , an sit ordinarius, vel delegatus,vt not.Spec.in d.§.qualr, in fi.
54 † quia si iudex ignorat fundamentũ suę potestatis,non valet snia : vt not.Bart.in l.multum,ff.de cond.& demon.& in l.1.ff.de iud. & in l.hæc aũt,ff.ex quibus cau.in poss.ea & Abb.in c.prudentia,in princ.in fi.col.de off. deleg.in qua cã effic ẽtẽ,si esset aliqs deſcᵗ⁹, non valeret snia,vt qã iudex esse mutus,vel furiosus,vel infans,vel excõicatus,vel similis,quos defectus ponit Spec in ti.de senten. §.iuxta col.1.& 2.& hñr in l.cum p̃or, ff.de iud. & ꝑ hoc infero ꝯtra prauã obseruantiã nonnulloꝶ iudicium:qui qñ formanr snias, incipiunt,in Dei nomine,&c.vnde nos q supra nullam fecerunt mẽtionem de noie suo ꝓprio nec dignitatis, sed parcẽdo labore,cã breuitatis,admittũt nomẽ proprium,& dñt vnde nos,qui supra: nam per hoc puto,ꝙ dicta snia,quæ ita scripta reperitur, posset dici nulla, qa peccat in expressione causæ efficiẽtis,non obstante,quod in lectione sniæ exprimeretr nomen iudicis: quia snia debet tota scribi, & postea descripti recitatione legi: & nõ sufficit,ꝙ voce ꝓferatr:vt dixi supra in 8.dña præcedentis ꝙ per ea, quæ dicit Ang.
55 † Dict ẽt supra,ꝙ iudex debet sedere ꝓ tribunali, vt in § sedebũt.in auth.de iud.& c.fi. de re iudi.lib. 6. & ista ẽt est quãlitas audita, & annexa huic causæ efficienti:vt nor. Barr. Bal.& doct.in d.l.1.C.de sen.experi.reci.vbi limitat hoc non procedere in interlocutoria q̃ non reqrit plenam causæ cognitionẽ. Itẽ limitãt non ꝓcedere in iudice timẽte potentiam alicuius: qa põt sup equo,vel ex turri ferre sniam;vt cito possit fugere,vt no.gl.in d.l.1.& gl.in c.fi.de re iud.lib.6 de quo vide Spec.in tit.de sen.§.iuxta ver.itẽ est nulla,rõne modi,&c.& Lanfr.in c.qñ cõtra. in ver. interlocutiones,col.4.de prob.& Gem.in d. c.fi.Et pp hoc poni solet in sententijs. Nos talis iudex,sedẽtes pro tribunali,&c.hoc tñ nõ ꝓcedit in causis summarijs , in qbus põt iudex ẽt stando, & non sedendo ferre sniam vt in cl.sæpe § sniam,de verb.sign.& ex hoc patet,ꝙ hodie in regno nõ oportet,ꝙ iudex stat : tum causæ ciuiles oẽs sint summariæ,
56 vt supra plures fuit dcm̃. † Item dixi,qđ iudex debet per se legere sniam,& non ꝑ aliũ: nisi sit persona illustris,vel eps : vt d.c.fin.de re iud.lib 6.de quo dicto vide Fel. in c.super quæst.in prin.in fi.col.de off. deleg. Certe si istud esset veꝝ,hodie nulla snia valeret, maxime in hoc regno : cum gñaliter oẽs sniæ tam maioꝶ, quã minoꝶ iudicium , legãtur per alios .s. per actoꝶ magistros,& non per ipso

ipsosmet iudices, vnde nõ posset aliud dici, ꝙ hoc toleratur ex gñali consuetudine, q̃ potest in hac solennitate derogare iuri positiuo, vt dicit Gem. in d. c. fi. col. 2. vers. in ea. gl. ibi, Italiæ &c. de re iud. lib. 6. & tenet in simili Arch. in c. statutis, 2. q. 1. & Bal. & Sal. in l. hac cõsultissima, C. qui test. facere poss.

57 † Item dixi, qđ sñiam ferat in scriptis, hoc debet intelligi, quod scriptura pcedat recitationem. nec sufficeret, si iudex scribēdo vno co contextu voce pferret. vt declarat Gem.

58 in d. c. fi in 2. & 3. not. † Secundo ↄsiderat in sñia causa m̃lis. & est illa, quam in iudicijs considerauĩ prin. huius tractatus. M̃a. n. dr̃, ex qua aliquid fit. vñ in proposito causa m̃lis sñiæ est ipsa causa deducta in iudiciũ per primum libellum, & ex q̃nti totus processus super ea fabricatur, quia ex illo processu, & causa in eo contenta, fit sñia diffinitiua, & ppea dixi supra de mente Spec. qđ in sñia debet inseri tenor libelli, ad hoc vt ipsa causa m̃lis appareat expressa in sententia. Verum illud non est omnino necessarium. imò valet sñia, etiam si tenor libelli non exprimatur in ea ƒm Bart. in l. 2. C. de sent. sufficit. n. quod sub epilogo fiat mẽtio de libello actoris, & rñsione rei, puta, visa petitione actoris continet illud & illud &c. vt tenet Spec. in d. § qualiter, vers. cete⁊ & ita cõiter seruat in practica, imò ẽt si iudex nullam faceret mentionẽ de libello, sed simpl̃r diceret, sup p̃nti pcessu ita pronuncio, condemnando, vel absoluendo, &c. puto sñiam valere. Nec illud contradicit his, quę paulo ante dixi, inquantũ dixi exprimendũ esse eãm m̃lem, q̃a totus pcessus est causa m̃lis, & bene fit mentio de ipsa causa, saltem p relationem, quia sñia refertur ad acta & p ita declaratur. & hr̃ in l. 3. C. de sent. q̃ sine cer. quan. & p Alex. in l pses, ff. de re iud. & in l. ait pt̃or. §. si iudex, eo. tit. Paria .n. sunt aliqua esse certa de se, vel p relationẽ ad aliud, l. certũ, ff. si cert. pet. l. esse toto,

59 ff. de hær. inst. † Hinc est, ꝙ dicim⁹, vt supra dixi, non valere sñiam latam sine causæ cognitione, & sic sine pcessu, vt hr̃ in d. l. planã, C de sen. & ibi Bar. & in l. ex stipulatione, in fi. eo. tit. & in l. causæ, §. causa cognita, ff. de min. Pro hoc est tex. aptus in c. qm̃ cõtra. de pb. vbi declaratur, quo ordine iudex dẽt eãs diffinire, q̃a primo dẽt acta & pcessũ facere in scriptis, alias p eius sñia nõ præsu mitur q̃n pcessus p legitima documenta nõ apparet. Hinc ẽt dicimus, ꝙ iudex debet iudicare ƒm allegata, & pbata, & sic ƒm pcessum, vt hr̃ in l. illicitas, §. veritas, ff. de off. præs. ergo sñia. quæ non hẽt processũm, dr̃ carcere m̃a. & sic est nulla, quia ƒm philoso

60 phum, ex nihilo nihil fit. † Quid autem, si feratur, sñia sine probationibus, an valeat? vide Soc. in ↄs. 134. col. 2. in 5. & 3. in 1. vol.

61 † Et hoc oritur quædam solemnitas m̃lis, quæ est, vt sñia feratur ↄformis si bello, iuxta l. vt fundus, ff. cõi diu. &c. licet Hely. de simo. & l. fi. C. de fideic. lib. vbi dicit Bald. ꝙ fatuus est iudex, qui sup alijs q̃ sup petitis pnunciat, vñ sñia alr̃ lata, non valet. quia habita relatione sñiæ ad eius m̃am, nõ põt esse conformitas, vñ sñia reperiretur facta ex nihilo. Nam si peto bouem, & processus fabricauit super boue, & sñia fertur super equo, talis sñia vr̃ esse sine processu, q̃a nullus pcessus est factus super equo, & sic non hr̃et m̃am pexistentẽ corrñdentem, merito est nulla, sicut q̃n aliquis vult facere librũ, & habet chartas, & non vult librum confitere ex chartis, & vult ꝙ sit liber istud ptinet in se repugnantiam, q̃a non põt esse liber sine chartis. vnde iste liber nõ posset esse nisi imaginarius. s. mente consideratus, & inesse nõ productus. ita ista si ia esset imaginaria & nullius momẽti, l. imaginaria, ff. de reg.

62 iur. † Hoc tñ limitat non pcedere in causis in q̃bus proceditur sola facti veritate inspecta, q̃a põt tunc iudex ferre sñiam non ↄformem libello, vt declarat Ias. in l. vnum, col. 17. ff. si cer. pet. vnde hodie in regno p c. de testantes posset indistincte hoc fieri, & valeret sñia, & sic quoad hoc esset correcta r̃a d. l. vt fundus. Idẽ q̃n vnum petit, & aliud ↄstet p ↄfessionẽ partis, q̃a põt iudex ad illud ↄdẽnare, nõ obstãte, ꝙ nõ sit petitũ, vt hr̃ in dec.

63 32. in fi. consf. Neap. † Itẽ, põt iudex potentẽ debitum condẽnare ad restõnem pignoris, non obstãte, quod pignus non sit petitũ, vt no. Bar. i l. cũ q, §. q ita, ff. de ver. ob. & Bal. in l. cum eo⁊, C. de sen. & hr̃ in dec. 52 cõs. Neap. & rõ est, quia dicta restõ pignoris venit ex ñã actionis intentare. plures alias fallentias ad l. vt fundus. vide plenissime p Fel. in d. c. licet Hel. col. antep. & pe. in fi. vbi cumulat, 31. fall. & aliquas ẽt ponit Ias. in d. l. vnũ, col. 16. & 17. & in §. curare, col. 5.

64 inst. de act. † Ve⁊, quia superius dixi quod

ex nihilo nihil fit, & ius imitatur naturam, §.minorē, in tit.de adop.quo ergo pōt subsistere sñia in istis & alijs fallentijs, si caret mā? Ad hoc rñdeo, & do vnā gñalem declarationē prædictis, quod istæ fallentiæ ꝓcedunt, qñ vnum fuit petitum in libello, & pēdente iudicio incipit ꝯstare de alio, vel ꝓbationes, vel per ꝯfessionem. nam iudex qui hēt sequi veritatem, pōt condemnare ad aliud in istis casibus specialibus, ex quo sibi liquet ex eodem ꝓcessu vel ex nā actionis intentatę, vel ex virtute ꝓbōnis, ad hoc vt veritas sortiatur effectū, obmissis scrupulositatibus. iuris positiui gñalis, volentis, qđ non ferat̄ sñia, nisi super eo, super quo est facta litis ꝯtest. vt dicit Bar. in d.l. prolatā, C. de sent. & sic bñ formatur sñia ex aliquo, quis subest mā quæ nascitur pēdente iudicio, sed qñ vnum esset petitū, & super eo fabricatus totus processus, vsq; ad ꝯclonem, & nihil aliud constaret ex illo ꝓcessu de alia re, tunc indubitanter dico, quod ēt in istis fallentijs non valeret sñia non conformis libello, quia nullā hēret mām, fm exemplū præpositum, & ita

65 debent pdicta declarari. † Consideratur ēt in ista causa māli non solum, qđ subsit mā sed etiam ꝙ sit apta mā, vñ si libellus esset ineptus, sñia super eo lata non valet, vt no. gl. in vers.2.in fi.inst.de obl.in prin.& Abb. in c.cum dilecti.de empt.& vend.& Ant.de But.i c.examinata, de iud.& Bal. in l.ex hoc iure, & in l.fi.ff.de iust. & iud.in l.actor, in fi.C.de reb.cred Sic ēt dicimus de toto ꝓcessu, qa debet apte, & fm iuris ordinem fabricari, alias sñia est nulla, vt d.l. ꝓlatam. Verū in casibus, in quibus non requirit libellus, ꝓut in summarijs, & præsertim hodie in regno. valeret sñia lata sup libello inepto, vt declarat Alex. in d.l.vinum.col.fi. & ibi est gl.ff.si cer.pet.& Fel.in c.cū ordinem, de rescript. quia p iura municipalia sunt sublatæ solemnitates libellorum in ciuilibus. vñ illa mā inepta, est reducta ad aptitudinē, qa non inspicimus aliud, nisi qđ apparet intentio actoris qbuscunq. verbis declarata, vel p talem qualem petitionē, vel p articulos & merita ꝓcessus, vt pluries fuit dem̄ supra

66 in ꝓcessus huius tractatus. † Sed iuxta hoc cadit pulchrum dubium. Pone, qđ aliquis produxit libellum bene conceptum. tñ in eo intentauit actionem. quæ sibi non cōpetebat, & sic egit sine actione. Reus non opposuit, iudex ꝓtulit sñiam p actore sup illa actione, quæ non cōpetebat, an valeat talis sñia? Certe videretur esse dicendum, qđ nō, quia caret mā. nā vbi nulla est actio, nulla pōt esse sñia, & hoc in specie tenet gl. inst. de

67 obl. in prin. d gl. in vers.2. in fi. † q expresse dicit, quod solutio debet fieri per competentes actiones, & iudices, alias non valet sñia, & illa gl. cōiter approbantur. Pro hoc ēt est iſta trita, qđ nemo sine actione experitur, l. si pupilli, §.videamus, ff.de neg gest. vbi per

68 Bar.& doct. † Imò iudex ex offō pōt repellere agēte sine actione, vt no gl.& doc.in l. vbi pactū, C.de transf.contrariū tenet Bart. in cons e.inc. A D.Cyn.&c. vers. sup quarto, &c. vbi dicit, quod valet processus, licet actor omni actione careat, & pōt super eo ferri sñia valida, p l.2. C.de cond.indeb.cū alijs allegatis per eum ibi. Pro hoc est tex.& ibi Alb. in l.cum putarem, ff.fam.her.& vide omnino Ias.in l.nam & postea, §.si damnetur, col.2.ff.de re iudic. Puto in ista varietate posse ita distingui, qñq; aliquis agit narrando talem causam in libello, quod ex ea apparet non competere sibi ius agendi, vt qa dicit, peto talem fundum, quia rex est in Francia, & tūc qa cōis ꝯclo est, quod talis libellus est ineptus, ēt parte non opponēte, vt tenet Bar.& Alex.in l.edita. C. de edē.& gl.in l.2.§.circa, ff. de doli excep. & cōiter Mod.in l.1.in prin.ff.de ed.dico, ꝙ sñia lata sup tali ꝓcessu & libello, nō valet, qa ex forma ipsius apparet calūnia, manifesta, & qđ sine actione agitur posset ēt poni exemplum, qñ aliquis agit rei vendicatione contra Titium, narrando ipsum Titiū non possidere, quia seipsum excludit à iure agendi, vnde si in isto casu iudex ferret sñiam ꝯtra Titium, talis sñia esset nulla, nec posset hře executionem cōtra Titium, quem ipsemet actor asserit nō possidere, & sic ex ipso libello apparet, qđ non cōpetit ius agendi. hoc ꝓbatur ex his, quæ dicit Abb. in c.cum dilecti.in 3.no.de emp.& ven. vbi ēt, quod talis ineptitudo pōt opponi post sñiam. ergo reddit processum nullum, p ea, quæ no. Bar.& doct.in l.licet, C. de proc idē tenet Alex.in

69 d.l.in prin.col.5.ff.de ed. † Qñque aliquis agit narrando aptam causam in libello. sed exprimit ineptam actionem, vt quia dicit, ꝙ mutui Titio centū. ideo peto ipsum mihi ꝯdēnari, actione ex locato.& tūc cōis opin.

doct.est, quod talis libellus valet, & sir snia valebit inspecta narratione apta, ex quo nomen actionis nō est necesse exprimi in libello, c. dilecti, de iud. unde si fuit expressa, & inepta, nō vitiat, ita tenet Alex. in d. l. 1. col. fi. ff. de ed. vbi plures allegat, & tenet Inn. Ant. But. & Can. in c. examinata de iud. Dato ergo, quod non competat actio ex locato, pōt tn̄ ferri snia super mutuo, quod perpenditur ex narratione apta: q̄ cōcludit in mutuo. Et hunc intellectū puto esse de necessitate dandum ad illā gl. quę reputatur singularis inst. de obl. in prin. quem supra allegaui, & ita terminis illā gl. intelligit ibi Ioan. Fab. vbi dicit illa formalia verba, videlicet, caue, q̄a si esset cōpetens iudex quamuis inepta actio, teneret snia, &c. & sic vr̄ reprehendere illam glo. quæ dicit ꝑ competentes actiones, &c. posset tn̄ saluari, intelligēdo eo modo, quo dixi in primo membro. s. q̄n ex facie libelli apparet, quod nullo modo cōpetit ius agēdi, sed fm̄ dicta in 2. membro, loquit̄ bene. Ioan. Fab.

70 † Tertia causa principalis, quæ ꝯsideratur in snīa, est causa formalis, & hinc est sciendum, quod ista causa pōt considerari tripliciter, vno modo, respectu iudicis ꝓferentis. Secūdo modo respectu litigantiū. Tertio mō, respectu ipsius sniæ. Primo modo, dixi respectu iudicis. istud sir inspicitur trib. modis videlicet respectu loci, tpis, & personæ ipsius iudicis. Primo modo. s. respectu loci, hoc iō

71 dixi: † quia iudex q̄n fert sniam, debet stare in loco solito maioꝝ suoꝝ, vbi sui pdecessores soliti sunt reddere ius, alias snia nō valere, tex. est & ibi Bal. & doct. in l. cum sniam. C. de sent. & int. Bart. in l. si vt ꝓponis, la 2. C. q̄ū & q̄n iud. & in l. 1. C. de sent. ex peri. reci. & Bart. Bal. Ias. & cōiter doct. in l. pen. ꝑ illum tex. ff. de iust. & iu. & Ang. in tract. malef. in vers. ad nostrum solitum banchum iuris &c. Et ppea in sententijs solet apponi illa cla. Nos talis iudex, &c. sedentes ꝓ tribunali in tali loco, &c. vbi curia regi solet, & reddi petentibus, &c. ad demonstrandum, q̄ ista solennitas formalis interuenit in snia.

72 † Limita tn̄ non ꝓcedere in iudice ordinario: qui habet certam sedem & locum reddēdæ iustitiæ: secus in delegato, q̄a ex quo non habet certā sedē deputatam, pō sibi eligere locum, vbi vult etiā in camera sua: fm̄ Bal. in d. l. cum sententiam. & Bald. in d. l. pen. in 2. lect. circa fi. ff. de iust. & iur. vbi hoc intelli-

73 git in delegato ad vnā cām particularē. † Secus in delegato ad vniuersitatem causaꝝ: q̄a tenetur seruare locum delegātis: fm̄ eum & ita debet intelligi text. in l. ū locus, ff. de iud. vt declarat Bal. ibi. s. quod delegatus particularis pōt sibi eligere locum: dūmodo sit congruus litigantib & honestus, alias secus, ꝑ l. si cū dies, §. si arbiter, ff. de arb. quidq̄d dicat Pau. de Cast. in d. l. si locus, q̄ tenet, quod delegatus debet ferre sniam in tribunali delegantis, q̄a intelligendo de particulari nō est veꝝ, nam nō est idem tribunal. Quod patet quia ab eo appellat̄ ad delegātem: vt ꝑ Bart.

74 & doct. in l. 1. § fi. ff. q̄s & a quo app. † & ibi ꝓbatur secus esse in vicario. q̄a cum eius tribunal sit idem cū tribunali principalis, debet sedere in tribunali principalis: fateor tn̄, q̄d post iudex delegatus elegit sibi locum, semper debet ad illum locum facere citationes, & ibi ferre sniam, fm̄ Bar. & Paul. de Cast. in d. l. si vt ꝓponis, l. 2. C. q̄ū & quando iud. &

75 in l. 1. in fi. C. de sen. ex peri. reci. † Sed iuxta hoc cadit pulchrum dubiū: videlicet, an delegatus ad vnā causam, possit ꝓcedere, & sniare extra locum iurisdictionis delegationis & an possit ibi eligere sibi locū iurisdictionis delegationis, & an possit ibi eligere sibi locū. s. in loco non subdito delegant. Et cum iste casus q̄nque mihi euenisset in facto, quia illust. Dux Suessæ delegauit mihi vr̄ā causam suoꝝ subditoꝝ. & tn̄ tunc residebam in ciuitate Melphiæ, qui est locus extra suam iurisdictionē, & litigantes faciebant dubium, q̄ ꝓcedere non poteram. tn̄ vt eis morem gererem, feci supplicationē illustrissimo principi dicti ciuitatis Melphiæ, vt deberet ꝯcedere mihi suum assensum qui fuit mihi in scriptis ꝯcessus ad tollendū oēm ambiguitatem. Dico tn̄, quod nō fuit necesse obtinere dcm̄ assensum: sed potius fuit cautela supabūdās. Et tunc rn̄deo ad q. præpositam: & dico, q̄ si ambę partes ꝯsentiant, quod delegatus procedat extra territorium delegantis, valet ꝓcessus & snia, absque eo, quod cōsentiat d̄ns illius territorij, tex. est singularis in c. 1. a-

76 tum, §. in nullo, de ęlecr. lib. 6. † per quē ita in terminis tenet Abb. in c. pen. & glo. col. 5. vers. venio ad 4. &c. de off. del. vbi tenet, q̄ in delegato pōt fieri ꝓrogatio de loco ad lo

77 cum, & nō pōt esse, † quia iurisdō delegati, non cohæret, nec terminatur territorio sicut iurisdictio ordinarij, vt d. Abb. ibidē, licet se-

cus esset ordinario, s͂m eū, quia ordinarius non potest procedere extra territorium, nisi interueniat consensus dñi illius loci, vltra cō sensum partium. idem tenet Bal. in l. si q ex ꝯsensu, C. de epis. aud. & Bar. & doct. in l. quę ro, ff. de sol. & vide remissiue ꝑ Ias. in d. l. pe.
78 ff. de iust. & iu. in fi. col. † Secundo principaliter limita prædictam rłam non ꝓcedere in epō hñte plures terras, & castra i sua diœcesi. q̄a in quolibet loco de diœcesi, vbi reperit, pōt curiam regere & citare, ac sententias ferre, tex. est in c. cum eps, de off. ord. lib. 6. per quem ita tenet Bal. in d. l. pen. in 1. lect. ver. sed an epi, &c. & ibi ēt Ang. & Paul. de Cast. in l. fi. ff. de iust. & iu. & Bal. in l. testamenta
79 omnia, C. de test. † Tertia limita, nisi iudex de consensu partium ferret sniam in alio loco non solito, quia valet pp ꝓrogationem, dummodo nō egrediatur territorium suum ita tenet Abb. in d. c. pen. & gl. col. 5. ver. venio ad quartā, &c. de off. del. & Bar. i d. l. pen. cir. fi. ff. de iust. & iu. & gl. fi. in l. cū nō eo die,
80 C. qn̄ prou. non est neces. † Quarto limita, non procedere in arbitro, qui potest eligere sibi locum, dummodo honestum lege si cū dies, § si arbiter, ff. de arb. & Bal. in l. cū snia C. de sen. in dubio aūt qn̄ arbiter non eligit locū, intelligitur de loco, vbi factum est cōpromissum, vt tenet Alex. post Bar. in d. §. si arbiter ꝑ illū tex. & Bal. in d. l. pen. in 2. lect.
81 cir. fi. ff. de iust. & iu. † Quinto limita, non ꝓcedere in iudice appellationis, qui pōt etiā in domo sua, & in oi alio loco honesto iustitiā regere, & sniam ferre, gl. est notabilis in d. l. cū sniam, C. de sent. & ibi Bal. in 1. lect.
82 & Paul. de Cast. & cōter doct. ibidem. † Sexto limita in istis vicariis gn̄alibus, & præsidibus ꝓuinciarum, qui vadunt discurrendo ꝑ ꝓuinciam, inquirendo malificia, & ꝓuidendo oppressis, & alia faciendo, quæ spectāt ad cultum iustitiæ, quia in quolibet loco illius ꝓuinciæ pñt ius reddere ad eorum electionē. ita tenent Alb. de Ros. & Mod. in d. l. pen., ff. de iu st. & iu. & Ang. in tract. male. in ver. ad nō [illegible] solum bāchum iuris, &c. in fi. & Bal.
83 in l. testamenta oia, C. de test. † Septimo limita, qn̄ locus solitus nō esset tutus, vel pp metum tyranni, vel pp guerras, vel pestem: vel quia minatur ruinam: nam tunc potest iudex eligere alium locum, & ibi sniare. Debet tn̄ protestari, quod pp illam necessitatem eligi talem locum. ita tenet Bal. in d. l. col. 2. vers. in gl. ibi, vel equo, &c. de sent. experi. rec. ꝑ hoc est tex. in c statuimus, de off.
84 deleg. lib. 6. † Octauo limita in epō expulso à sua sede & diœcesi ꝑ vim, nam pōt in aliena dꝗcesi conuicina exercere iurisdictionē, ꝓcedendo contra expulsores, & eorum fautores, s͂m formam clem. 1. de foro compet.
85 † Nono limita in causis, in q̄bus ꝓceditur de plano. nā valet snia lata in alio loco solito maiorum, s͂m Bart. in l. nec quidquam, §. de plano, ff. de off. proc. & Bal. in l. testamenta oia, C. de test. & Bar. in l. 1. col. 1. C. de cō fes. & hr̄ in l. 2. §. dies, ff. quis ordo i bo. pos. seruetur. ꝑut sunt ea, quę non requirunt plenam causæ cognitionē, vt est tex. cū gl. in l.
86 voluit, §. fi. ff. de inter. act. † Decimo limita, non ꝓcedere in causis volūtariæ iurisdictionis, q̄a in omni loco, ēt in itinere, & deambulando pñt expediri. ita tenet Bal. in d. l. testamēta oia, col. 1. C. de test. Bar. in d. l. 1. col. 1. C. de ꝯfes. & est tex. in l. 2. ff. de off. ꝓcons.
87 & in §. serui vero. inst. de libertinis. † Vndecimo limita, in oibus actis respicientibus litis ordinationē, q̄a in illis non tenet iudex seruare locū maioꝝ, s͂m Bar. in d. l. 1. col. 1. C. de confes. per d. l. voluit, ff. de inter. actio.
88 † Reuertēdo ad causam formalē, dixi supra q̄d in hac causa, quę respicit iudicem, ꝯsideratur secundo loco tps. hoc ideo dixi, q̄a snia debet ferri congruo tpe. s. vt sit dies iuridicus, & non feriatus, quia alias non valeret, l. fi. C. de ferijs, & not. Bart. & doct. in l. 2. ff. si quis in ius voc. nō ie. & l. si vt ꝓponis, la 1.
89 C. q̄uo & qn̄ iud. † Item consideratur tps cōgruū. s. vt feratur snia in die & hora, in qua facta est citatio, alias si ferret ā̄n vel post terminum citationis, non valet, tanq̄ lata parte non citata, tex. est notabilis in l. aut qui aliter, in prin. & in l. si vicē, §. fi. & vtrobique ꝑ Bar. ff. q̄d vi aut clam. & in l. cū non eo die, C. qn̄ prouo. non est neces. & hr̄ per doct. in c. consuluit, de off. deleg. Quod tamē intellige, qn̄ citatus non fuit contumax. alias secus. q̄a si fuit contumax in non comparēdo in termino, pōt iudex ferre sniam post terminum qn̄cunque sine alia citatione, ex quo pp contumaciam semper est in mora: vnde non debet amplius citari. ita notanter tenet
90 Bal. in d. l. cum non eo die. † Tertio, cōsideratur tps congruum, respectu instantiæ, q̄a si iudex fert sniam perēpta instantia, puta post triennium, non valet sententia: s͂m Bart. in

l. pro

l. ꝑperádũ in prin.in fi.illius prin. C.de iu.
& ibi et Bal.in 1.q.Vbi idẽ dicit de snia lata
post desertã appellationẽ, vt nõ valeat. Idẽ
91 tenet Alex.in ꝯs.82.in prin.in 3.vol. † Idẽ
dicimus de snia arbitri, qa si est lata post tps
præfixum compromisso.non valet, l.si cum
dies,§.si intra,& l.non distinguemus, §.cõ-
promisso,& §.fi.ff.de arb.& Bal.i c.q̃ntaual
92 lis de iureiu.† Quarto, cõsideratur tps cõ-
gruum, vt snia feratur de die, & non de no
cte,alias lata de nocte,non valet, vt no.gl.
Bar.Pau.de Cast.Ias.& cõiter doct.in l.mo
re Ro.ff.de fer. & est text.& ibi Abb.& Fel.
in c.cõsuluit de off.del.& per Mod.in l.nõ
minorem,C.de tran.& Pet.Phil.Cor.in ꝯs.
54 col.pen.in 2.vol. vbi dicit hanc esse ma-
gis cõem opin. quod tñ limita, nisi consue
tudo aliter se hre'.Sc vt ferantur sniæ de no-
cte,quia tunc valet snia . idem si ambæ par
tes sint pñtes,& non contradicant,fm Pau.
de Cast.& Mod.in d.l.more Rom.& Fel.in
d.c.cõsuluit in qbus locis traduntur plures
aliæ limitationes, de quibus me remitto ad
93 d.cta ibi. † Quinto consideratur tps ꝯgruũ
vt non feratur snia pendente dilatione, l.si-
ue pars, C.de dil.alias est nulla,sicut si esset
lata die feriato, fm Bal.in l.pen.col.fi.vers.
considera,&c.& ibi etiam Cyn.C.de arbit.
94 † Sexto consideratur tps congruum,vt si cau
sa est commissa consilio sapiẽtis, nam inte
rim non potest ferri snia ante habitum cõsi
lium,fm Bal.in l.ex illo,C.de app. & Bart.
in l.1.in princ.C.de rela. & Ph.in c.intima-
sti,de app.si tñ feratur de facto, debet appel
95 lari,fm Bar.in d.l.1. † Septimo,cõsideratur
tempus congruum,vt iudex pronũciet tpe,
quo vtraque pars est pñs, vel altera tñ ab-
sens per contumaciam,l.de vnoquoque,ff.
de re iud. alias si vtraque pars est absens nõ
valet snia . ita tenet Bal in l.1.col.5.vers.&
prædicta faciunt ad q.&c.& vers.quæsitum
fuit,&c.de his,quæ pœnæ not.vbi plus dicit
multum singulariter,ꝙ si iudex incœpit le-
gere sniam, & ante cõpletam lectionẽ sniæ
ambæ partes se absentat, non valet snia,
quod dictũ nota,quia forte prima facie qui
libet dicere cõtrarium. Et prædictis adde gl.
in l. ꝑperandum, §.sinaũt alterutra,in gl.1.
C.de iud.qđ limita,nisi in casibus,in qbus
iudex procedit ex offõ, quia tunc valet snia
vtraque parte absente, fm Ang.in l.si quis
libertatem,ff.de petit.hær. & gl.in c.cupien
96 tes,§ ꝙ si per 20.de elec.lib.6. † Tertio, dixi
supra, ꝙ consideratur solẽnitas formalis re-
spectu ipsius iudicis,quoad suã psonã, hoc
põt intelligi multiplr. Primo, ꝙ si iudex,&
nõ priuatus, alias snia nõ valet.l.priuatoꝝ,
C.de iurisd.om.iud.l.cũ,q.& ibi gl.fi.eo.ti.
97 † Item requiritur, ꝙ sit cõpetens iudex,alias
snia non valet,vt toto tit. C.si à nõ cõp.iu.
98 † Item, ꝙ sit sanus mente,secus si esset furio
sus,surdus,vel mutus,vt l.cũ prætor,§.non
aũt,& l.iudex datus,ff.de iud. Idẽ si esset im
pubes,vel seruus,vel mulier,vt d.§.non aũt
item debet iudex sedere ꝓ tribunali, vt not.
Bar.i l.j.C.de sen.ex pi.rec.&dixi supra plu
99 ries. † Item,si esset iudex excõicatus non va
let eius snia, vt hr in c.pia.de except.lib.6.&
not.gl.35.q.9.in summa.& Bald.in l.1.col.
pe.in fi.ver.vnũ obmisi,&c. C.de iur.& fac.
ign.& Bar.in l.si arbiter, C. de sen.vbi hoc
intelligit in publice excõicato, alias secus.
100 † Idẽ,si iudex est publice infamis, qa nõ
valet eius snia,fm Bar.in d.l.si arbiter . &
101 Bar.in l.quidã ꝯsulebant, ff.de re iud. † Idẽ
si ignoret se iudicem,vel aliter dubitet,quia
nõ valet eius snia, fm Bar.in l.q in lectura .
Nicolai de Neap.de eo,qui pro tut.ff.& do
102 ctores in l.sed si de sua.ff.de acq.hær. † Idẽ,
si iudex detulit appellationi, quia si postea
ꝓcedit,vel sniam ferat,nihil valet qđ agit.
fm gl.&Card.in cl.1.in 1.q.de dolo,& cõt.
103 † Et silr, qñ sibi esset inhibitũ per superio-
rem,c.nõ solum,de app.lib.6. pñt et multa
& varia exempla poni de impedimentis re-
spicientibus personam iudicis,quę diligens
scrutator pquirere poterit,& breuitatis cau
104 sa obmitto. † Secundo, principalr conside
ratur causa formalis in snia respectu litigã-
tium . Et hoc silr dr multis respectibus,pri-
mo,quia nomina litigãtium debent expri-
mi snia, vt sciatur inter quos ventilatur ne-
gocium,& quis sit absolutus vel cõdemna-
tus, vt dixi supra in princ. huius ij.q.princ.
Item, quia est necesse, quod litigantes sint
habiles ad comparendum in iudicio , nam
si aliquis eoꝝ esset pupillus,vel furiosus, &
litigaret,sine tutore,vel curatore, nõ valet
snia.l.acta.§.fi.& l.cõtra pupillũ, & ibi Bar.
105 & Alex.ff.de re iud. † vbi idem dr de snia
lata cõtra minorem indefensum , vt nõ va-
leat ipso iure . Pro hoc est tex. in l.cum, &
minores.C.si aduer.rem iud.& l.si prçsts, &
ibi Bar. C.quõ,& qñ iud.De furioso aũt, ꝙ

nō valet snīa, est tex. in l. furioso, & ibi Bar. & Alex. ff. de re iud. quod ꝓcedit, ēt in snīa lata in cā appellationis, ſm Bal. in l. alienam
106 C. de ꝓc. † Illud aūt quod dixi non valere snīam, intellige, qn̄ fertur cōtra minores in defensos, secus, si ꝓ eis, quia tūc bene valet l. non eo minus, & ibi Alex. & cōiter doct. C. de ꝓc. & Alex. in d. l. furioso, col. j. sed in furioso nō valet snīa, ēt ꝓ eo lata, qa ꝓ absente reputatur. vt d. l. furioso, & ibi Alex. & doct. Et ꝑ hoc infert Alex. in d. l. furioso, ꝙ idē esset in pupillo nullum hr̄e intellectū: puta qa est infans, quia minime valet ꝓ eo snīa, & sic est pulchra limitatio ad d. l. nō eo
107 minus. † Silr̄ non valet snīa qn̄ fertur contra eum, qui est mortuus tpe ꝓlationis sententiæ, l. in summa, §. fi. ff. de re iud. & l. j. §. fi. alias est l. 2. ff. quæ sen. sine app. resc. imò ēt in fauorem mortui, nō valet snīa, ſm Bar. i d. l. in summa. & ibi ēt Alex. in fi. & ibi vide ꝑ doct. idem, qn̄ snīa fertur contra infirmū graui infirmitate, l. quæsitum, ff. de re iud. verū in hoc datur cautela, vt infirmus citatus mittat excusatorē, ad significandum iudici, qualr̄ est infirmus, qa tunc, non obstante infirmitate iudex ꝓfert sententiam, talis snīa est nulla, ſm Alex. in d. l. quæsitum, col. fi. & ibi vide ꝑ doct. an teneat mittere ꝓcurato-
108 rem. † Quid aūt, si quis litigat ꝑ ꝓcuratorem, & facta litis cōtestatione dn̄s moritur an possit ferri snīa contra ꝓcuratorem? dic quod sic, qa tale mādatum morte nō extinguitur: ex quo ꝓcurator est effectus dn̄s litis, sed qualiter sint concipiendæ verba snīæ, quia si nominatur mortuus, vr̄ sententia nō valere, ꝑ ꝓdicta. Bar. tangit hanc q. in l. nulla, C. de proc. & relinquit eam in decisam. Veritas est, quam tenet Alex. in d. l. nulla, vbi elicit cōem, & magis totam opin. s. vt iudex dicat, condemno talem ꝓcuratorē quōdam Titij defuncti, ꝓcuratorio nomine hæredum, vel eorum, ad quos ea res ꝑtinet, &
109 ita valebit sententia. † Sed hoc cessaret in ꝓcuratore prælati vel rectoris ecclesię: quia quamuis efficiatur dn̄s litis, tn̄ extinguitur mandatum qn̄cunque per mortem prælati, vel rectoris, tex. est in c. l. si. de ꝓc. & no. Ias. in d. l. nulla, vnde tunc non valeret sententia contra illum ꝓcuratorem, nisi hr̄et nouum
110 mandatum à successore. † Silr̄ non valet snīa, qn̄ fertur contra eum, qui non est legitimus defensor, tam in agendo, quam in defendendo puta in falso procuratore nō hn̄te mandatum, l. licet. & ibi ꝑ doct. C. de ꝓc.
111 † & idem dicimus de eo, qui suscepti iudicium ꝓ aliquo absente, quem credebat viuere, cum esset mortuus, nam nō valet snīa lata in tali causa, vt est tex. in l. de qua re. §. fi.
112 ff. de iudicijs. † Eodē modo, qn̄ lis esset agitata cum ꝓcuratore, & iudex ferret snīam in personam dn̄i, nam non valet tex. est in l. j. C. de sent. tn̄ ista solēnitas hodie in regno hoc non curatur: ex quo ꝓceditur sine figura iudicij in causis ciuilibus, vnde valeret talis snīa, ſm Bar. in extrauag. ad reprimendā,
113 in vers. & figura. † Silr̄, qn̄ sententia esset lata contra tutorem inhabilem, & minus legitime constitutum, nō valet, tex. est in l. si tutor, C. in qui. cau. in integ. rest. nō est necess.
114 † Similiter non valet sententia lata contra carceratum, vel alio modo sibi impedimēto, impeditum, si iudex sciuit impedimentum, ſm Alex. in l. quæsitū, col. j. in fi. ff de re iu.
115 † Tertio, principaliter ꝯsideratur causa formalis, respectu ipsius snīæ, & hoc multipliciter euenit. Primo, qa debet scribi, & recitari descripti recitatione, l. fi. & ibi Bar. & doc. C. de sen. ex bre. rec. & dixi supra plene, qđ limita pluribus modis, de qbus ꝑ Ias. in §. curare. col. fi. inst. de act. & in l. nec qdq, §. vbi de
116 cretū, col. 14. & 15. ff. de off. ꝓc. † Secundo, qa debet snīa cōtinere iustitiam, alias si ꝯtinere manifestam iniqtatem, est ipso iure nulla, c. inter ceteras, & ibi ꝑ Abb. & Fel. de re iud. Secus, si iniqtas non est manifesta, qa tūc valet, & debet rescīdi ꝑ appellationē, nā tūc dr̄ esse ꝯtra ius litigatoris ita hr̄ ꝑ doct. in l. j. §. itē cōtra sacras, ff. quę sent. sine app. rescin. & Alex. in l. cum ꝓlatis, ff. de re iud. & ꝑ Bar. & doct. in l. j. C. de erro. cal. & Abb. & doc. in c. j. de re iud. de hoc articulo, vide plenē Phil. in c. dilecto. in 55. q. de appell.
117 † Tertio, peccat snīa in se ipsa, qn̄ cōtinet expressū iuris errorē, q pōt legi oculo corporali, quo casu est nulla, l. 2. C. qn̄ ꝓu. non est necess. Secus, qn̄ error iuris non potest legi oculo corporali, de quo vide plenē ꝑ Alex. in add. ad Bar. in d. l. 2. & i d. l. cū ꝓlatis, ff. de re iud. & Abb. & Fel. i d. c. j. de re iud. &
118 Alex. in ꝯs. 79. in fi. in 2. vol. † Quarto, dr̄ snīa cōtinere expressum errorem, qn̄ iudex exprimit causam in snīa, ex qua mouetur ad sententiandum, & illa causa relata ad acta, est falsa, seu erronea, quo casu snīa est nulla

ita

ita tenet Raph.Cu.in l.1.§.item cum cõtra sacras,ff.quæ sent.sine app.resc.& Pet. Phil. Corn.in ꝯſ.4.in litera f,in 4.vol. nam licet alias in ſnia non debeat exprimi cauſa, tñ ſi exprimatur falſa,& erronea ſnia viciat,& non valet.ita tenẽt Abb.& doct.in c.ſicut, vbi eſt
119 ſua mã,de re iud.& dic vt ibi.†Quinto,nõ valet ſnia lata contra aliam ſniam,quæ trãſiuit in rẽ iudicatam,l.1. & ibi Bar.& doct.
120 C.qñ prou.non eſt neceſſ. †Sexto,peccat ſnia in ſeipſa,qñ eſt incerta, & nõ valet rñr, quod dic vt hr in l.1.2. & 3. C.de ſent. quæ ſine cer. quant. ꝓf. & ꝑ Iaſ.in §.curare.inſt. de act.& ꝑ Bar. & doct.in l.ait prætor, §.ſi
121 iudex,ff.de rei iud.†Septimo,nõ valet ſententia, qñ facit mẽtionem de aliquo ꝓcuratore litigante, de cuius mandato non appa ret. ita tenent And.& Matth.in conſt. vniuerſos concluſiue debet ſnia cõtinere ea, de quibus feci mentionem ſupra in princ. huius ſecũdæ q.principalis,& vide, quæ ſupra
122 dixi. † Quarta, cauſa principalis, quæ cõſideratur in ſnia,eſt cauſa finalis,quæ cauſa cõſiſtit in vno ſolo verbo ſniæ, videlicet in verb.ꝯdemno,vel abſoluo.nam ad hunc finem fit totalis inter litigantes, vt ꝑ eã ſententiam mediante iudice obtineatur ꝯdemnatio vel abſolutio, & q̃tum ad hunc effectum poteſt dici cauſa finalis ipſa ꝯdẽnatio vel abſolutio, ſed quantum ad hæc verba, põt dici cauſa formalis, & ſub̃alis ipſius ſententiæ,quia ſi ſnia non continet verbũ,con demno,vel abſoluo,vel æquipollens, eſt ipſo iure nulla, & nõ dr ſententia, vt colligit ex diffõne ipſius,quam tradidi ſupra in 1.q. princip. & de hoc eſt tex.in l.1.ff.de re iud.
123 †Quod aũt poteſt eſſe verbũ æquipollens condemnationi, vel abſolutioni, declarat
124 Alex.in d.l.1.col.2.in fi ff.de re iud. †Inter alia nota vnũ,qđ ſi iudex declarat in ſententia Titium teneri mihi ad centũ perinde eſt,ac ſi condemnaſſet eũ ad centum, ita tenet Pet.Ph.Cor.in ꝯſ.302. in lrã f,in 3.vol. & eſt gl.in l.diem proferre, §.ſi plures, ff.de
125 arb. † Quid aũt ſi iudex diceret,pronuncio Titium ꝯdemnandum,an cenſeatur con demnare? dic,ꝙ non,q̃a tractus futuri tp̃is non ſpectat ad iudicem,l.non quemadmodum,ff.de iud.l.1.in prin.ff.de vſu.gl.eſt, & ibi Bar.& doct.in l.1. C.ſi aduer.liber. Iſtã q.tangit Alex. in l.1. §.ſi quis ita, col.4. ff. de verb.oblig.& plures allegat.Tandem firmat hanc opin.tanq̃ veriorem per iura allegata ibi per eum. Tangit ẽt Alex.in d l.1. col.2.in fi.ff.de re iud. Aliud.n.ẽſt condemnare,& aliud ꝓnunciare condemnandum, nam talis ꝓnunciatio expectat aliam ſententiam poſt ſe.
126 †Sed ſtat dubium,q̃d ſi iudex mittit proceſſum ad conſiliũ ſapientis,& ſapiens ſcribit votum ſuum.ſ.Titium eſſe cõdemnandum,&c.& iudex dicit, pronuncio, ꝓut in tali conſilio continetur an videatur ꝯdemnaſſe?deciſio ꝓcedens facit.quod non. Tñ cõiter doct.tenent contrarium, quia talis eſt mens iudicis relata ad conſilium.ſ.vt ꝯdemnet, & ita debet interpretari, vt actus magis valeat,quã pereat.ita ꝯcludit Alex.in l.j.in fi ff.de re iud.Quod ſanè intellige,qñ iudex ſimplr̃ diceret, & ego ita pronuncio, ꝓut in tali cõſilio continẽtur.Secus,ſi adderet ꝓnuncio condẽnandum, ꝓut in dicto ꝯſilio, &c. q̃a tunc non cenſetur ꝯdemnaſſe de pñti.ita declarat Bald. in l.cũ iudex.circa fi.C.de ſent.& ita reſtringe,& declara id qđ dixi ſupra in 1.q.princ.huius vlt.partis. in 8.dña, verſic. ſed iuxta hoc moueo, &c. &
127 verſ.ſeq.vbi de hoc. †Quid aũt ſi iudex dicit,condemno,ſi eſt ꝓbatum, an valeat ſententia? vide plenè de his, & alijs ſimilibus Alex.in l.ait ꝑtor.§ ſi iudex, col.3. cũ duabus ſeq.ff.de re iud.Et quid ſi dicat,condemno.imò abſoluo? vide Alex.in l.actoꝝ,eo. tit. & quid ſi dicat,ꝓnũcio, ꝓut talis iudex pronũciauit in tali cauſa? vide Alex. in l. ſi cõuenerit, in fi.ff.de re iud. Et quid ſi dicat, condẽno, vel abſoluo? Tunc non valet,ſm Alex.in l.iudex poſtquàm,col.2. eo.tit. Et quid ſi dicat,condẽno,ſaluo eo,quod infra dicam? vide Alex.in d.l.iudex poſtq̃,col.2.

VENIO ad tertiam q. principalẽ, &
128 q̃ro,ſequendo ordinem ꝓpoſitum.†in q̃bus caſib. ſnia non tranſit in rem iudicatã. Et q̃a multi, & quaſi infiniti ſunt iſti caſus, colligam aliquos magis quotidianos, tñ prius volo declarare hunc terminum, quid eſt hoc dicere, quod ſnia trãſit in rem iudicatã.Hoc declarat Abb.q plenè tãgit i rub. extra de re iud. Et ꝯclo vera eſt,quod qñ dicimus ſimplr̃ rem iudicatam, põt accipi largo modo,pro ſententia,q̃ imponit finẽ cõtrouerſiæ ꝑ abſolutionem,vel ꝯdemnationẽ,vt l.j.ff.de re iu.& l.litigatorib. & ibi gl. & Bar.C.de appel. Iaſ.in l.& poſt rem.ff.de tranſ. Sed qñ dicimus, quod ſnia tranſiuit

in rem iudicatã, intelligitur.i.quia accepit auctoritatẽ, & vires rei iudicatæ, q̃ pro veritate accipitur, & ꝑ l.hř, l.res iudicata, ff. de reg.iur.quod est, q̃n per lapsum x.dierũ snia firma remanet, si ab ea non fuit appellatum infra x.dies, c.quoad consultationem de re iud. & auth.hodie, C.de app. Idem, q̃n fuit appellatum, & appellatio est deserta auth. ei, q appellat, C.de temp.app.& hř in const.
129 appellationum tpa. & est tante auctoritatis snia, quod facit de non ente ens, & de falso verum, & de albo nigrum, sm Ias.in l.Iulianus, la 2.ff.de ꝯd.inde. Primo, igr dr res iudicata, largo modo, inhærendo solis verbis, ex eo, qa ꝑ iudicem iudicatum est, non tñ assumit auctoritatem rei iudicatę, nisi elapsis decem diebus, & postea dr transiuisse in rem iudicatam.s.irreuocabiliter, quia vlterius ꝑ remedium appellationis reuocari nõ põt, nec causa reuideri. de qua mã remitto me ad dicta ꝑ Abb.in d.rub.extra de re iud.
130 † Hoc præsupposito, dico qđ multi sunt casus, in quibus snia non transit in rẽ iudicatam. Et primus casus est, q̃n snia est lata de cõsilio alicuius doctoris, seu iurisperiti, nã nunq̃ transit in rem iudicatam, imò sp potest retractari, q̃ncunq; apparebit consilium alterius doctoris rectius sentientis.ita tenet Lud.Rom.in ꝯs.228.col.fi.& Ant.de But.in c.ꝑposuisti, de ꝓb.& Alex.in l.si ab hostib.col.3 ff.sol.mat.& in c.intimasti, in fi.de app.& Ias.in rep.l.admonendi, col.21. de iureiu. Verũ hunc casum, & oẽs sequẽtes declara, & limita, vt dicam infra in fi huius
131 3 & vlt.q.†Secundus casus est, in snia lata ex iudicio expertorũ, seu peritorũ in arte, quia nunq̃ transit in rem iudicatã, sm Bal. & Alex. in d l.si ab hostibus, col.3.ff.solut. matr.& Fel.in d.c.proposuisti, col.pe.vers. 4 concl.&c.de ꝓb.& Ph.in c.cum cessante, & c.intimasti, de appell.& Ang.in l.quod si nolit.§ si mancipium, ff.de ædil.edic.& Ias. in d.rep.l.admonendi, col.20.quod limita, nisi illi pi in arte, seu experti essent ad sũm pti de voluntate vtriusque partis, quia tunc non potest vlterius retractari, sm Ias. ibid.
132 col 22. Tertius casus est, in snia mercatorum, quia non transit in rem iudicatam, ex quo cẽsetur snia expertiorum ita hř in dec.
133 33.consf.Neap. † Quartus casus est, in sententia lata ex iuris p̃sumptione, & sic ex 4 bonibus p̃sumptiuis tex.est in l.si qui adult.C. de adult.& Lud.R.in l.cum q̃ iam, §.quod dř, ff de aeq.hær. & Alex.in d l.si ab hostib. vbi idem gñaliter dñ, in omni snia lata ex ꝓbationibus priuilegiatis, vt q̃ncunque retractari possit.idẽ tenet Fel. in d.c. ꝑposuisti, col.pe.& Ias.in d.rep.l.admonendi, col.
134 19. †Quintus casus est, in snia lata per testes deponẽtes de credulitate. Ita tenet Ant. de But.ĩ d.c. ꝑposuisti, & Ias.in rub.ff.de iu-
135 reiu.col.fi.†Sextus casus est, in snia lata in causa matrimoniali gl.est in l.3 § penul.in vers.agatur, ff.de iureiur.& text.& Abb. & Fel.in c.lator.& consanguinei, &c.tenor, de re iud. & Abb. in c.1.col.2.extra vt lite nõ
136 ꝯtest. † Septimus casus est, in snia lata sup ætate ex aspectu, quia cum sit ꝓbatio p̃sum ptiua, nõ transit in rem iudicatam, sm Bal. in l.si minorem, C.de in integ.rest.& Bald. in l.2.col.2.in fi.vers.sed hic dubitauit, &c. C.q̃n fi.vel pri. & Barr.in l.minor 25.annis
137 adit.& ĩ l.de ætate, ff.de min †Octauus casus est, in snia lata super excussione, ꝑ quã ꝓnunciatur bona debitoris extare, vel non extare, sm Bald.in d.l.2.col.2.circa fi.C.q̃n
138 fis.vel pri.†Nonus casus est, q̃n victor fatetur sententiam per se latam, esse iniquam, qa non transit in rem iudicatam, & põt esse rõ, quia illa p̃sumptio Iuris, & de iure, quã facit snia, tollitur per confessionẽ victoris, ita tenet Inn.in c.quia plerią;, col.1.de immunit.eccl.& Abb.& Ant.de Butr.in c.is, qui fidem despon.& Abb.in c.quanto de præsc. & in c.1.in fi de cõcess.præb.& Ias in d.rep. l.admonẽdi, col.24.ver.ego inter alios, &c. & in l.si duo.§.idẽ Iul.in 6.not.ff.de iureiu.
139 † Decimus casus est, q̃n snia est lata ex ꝓbationibus à iure reprobatis, puta ꝑ duellũ super experientiam ferri cadentis. nã tunc non solum non transit in rẽ iudicatã, imò est penitus nulla, sm Bal.in l.errorum, C.
140 de testibus. † Vndecimus casus est, q̃n iudex condemnaret delinquentem ad cõfiscationem bonorum in casibus prohibitis, per auth bona damnatorum, C.de bon.proscr. quia talis snia non transit in rem iudicatam sm Bal.in c.j.col.4.vers.sed pone iudex, &c.
141 de pace tenen.in vsi.feu.†Duodecimus casus est, q̃n snia est taliter lata, quod ex eius tenore perpenditur iniquitas, sm Innoc.in c.cum Bertoldus, de re iud. Pro hoc est tex: in cap.inter ceteras, & ibi per doct.eod.tit.
142 † Tertiusdecimus casus est, in snia lata in causa

causa vsuraria, ſm Alb. de Roſ. in rub. C. de vſur. col. pen. & ſeqtur Iaſ. in d. repet. l. admonendi, col. 23. in fi. & in l. 1. §. ſi procura
143 tor, col. 5. ff. ſi qs ius di. nō ob. † Quartuſdecimus caſus eſt, qñ ſnia fertur p teſtes aſſi gnātes cauſam ſciētiæ, qa ſum vicinus, vel ɔſanguineus, & rō eſt, q a talis pbō eſt præſumptiua, & priuilegiata, ita tenet Iaſ. in l. j. col. 6. ff. ſi cer. pet. vñ hoc cenſet potius exē
144 plum eoꝶ, q dixi ſupra in 4. caſu. † Quintuſdecimus caſus eſt, qñ p euidentiam facti apparet de iniqtate ſniæ, quia pōt qñcunq; retractari, ſm Bal. in l. j. C. ſen. reſc. nō poſ. & Inno. & Can. in c. fraternitatis, de frig. & malef. & Bal. in l. ɔtra negantē, in fi. C. de l. Aql. & Iaſ. in l. eū qui. §. in popularib. col. 4. circa fin. ff. de iure iur. & alle. in ɔſ. in 4. col.
145 † Sextuſdecimus caſus eſt, qñ ſnia eſſet lata ex falſis teſtib. vel inſtrīs, vt probatur in l. 3. & p torum. C. ſi ex falſ. inſtr. & p Alex. in l. ſi ab hoſtib. col. 3. ff. ſol. matr. & Iaſ. in d. rep. l. admonēdi, eo. tit. & Alex. & do. in l. di
146 uus. ff. de re iu. † Decimuſſeptimus caſus eſt, in ſnia lata ptextu iuri neceſſarij falſi, vt eſt tex. in d. l. admonēdi, & ibi Iaſ. in rep. col. 3. & col. 19. 20. 21. Secus in iuro volūtario,
147 & q̄ ſit ratio, vide ibi. † Decimuſoctauus caſus eſt, qñ ſi ſnia ſeruaretur, tractaret̄ de periculo aiæ, quia nunq̄ tranſit in rem iudicatā, gl. eſt in c. inter monaſteriū, in gl ſi de re iud. & Iaſ. in d. rep. l. admonendi, col. 25.
148 † Decimuſnonus caſus eſt, qñ cauſa redit ad non cauſam, vt ſi fullo conducit veſtimēta, & his amiſſis condemnatur per ſnīam ad ſoluendum precium locatori, ſeu dño. nam ſi poſtea dñs inuenit veſtimenta, qñcunque pōt eſt ſnia retractari, vt fullo recuperet ſolutum pcium, caſus eſt in l. ſi fullo. ff. de ɔd.
149 ſine cauſa. † Vigeſimus caſus eſt, in ſnia venali, vt qñ iudex corruptus pecunia malā pfert ſniam, nam non tranſit in rem iudicatam. l. venales. C. qñ pŕouoc. non eſt neceſ.
150 † Vigeſimuſprimus caſus eſt, in cauſa bñficiali, nam ſnīa lata in cauſa bñficij eccleſiaſtici, nō tranſit in rē iudicatam, quoad piudicium ſuperioris, c. cū Bert. & ibi doct. de re iud. ſed bn̄e tranſit quoad piudicium ipſaꝶ partiū, vt eſt gl. & Abb. in c. 1. de cōceſ. pb. & hr̄ in c. cum dilectus, de elect. & in c. ad au
151 dientiā, de reſcr. † Vigeſimuſſecūdus caſus eſt, in ſnia excōicationis, quæ nunq̄ tranſit in rem iudicatam, pp periculum aiæ, & hoc quoad publicam vtilitatem, quæ concernit aias, ſed quoad priuatam, bene tı āſir. ita declarat Abb. in c. conſanguinei, de re iud. in pen. col. vbi ēt loqtur de omnibus ſentētijs cēſuraꝶ, & intetdictis eccleſiaſticis, vt idem ſit. Pro hoc eſt tex. & ibi p doct. in c. ad reprimēdam, de off. ord. & in c. ſacro. de ſent. exc. & in c. venerabilib. de ſen. exc. lib. 6. & eſt gl. in ver. ſuſpēdatur, in d. c. ad reprimen
152 dā, & Phil. in c. qua frōte de app. † Trigeſimuſtertius caſus eſt, in ſnia lata cōtra minorem ex falſis allegationibus, q a eſt nulla ipſo iure, & non tranſit in rem iudicatā, l. 1. & ibi Bart. C. ſi tutor ex fal. alleg. Idē, ſi cōtra abſente ex iuſta cauſa. l. ſi pror. §. Marcel. ff. de iud. & Soc. in conſil. 18. col. 8. in 1. vol.
153 † Vigeſimuſquartus caſus eſt, gn̄alr̄ in omni ſnia nulla, quæ nunq̄ tranſit in rē iudicatā, imò ſemp̄er pōt retractari, tex. eſt cū gl. & ibi plene Bart. in l. ſi expreſſim. ff. de app.
154 † ſed vſq; ad quod tp̄s retractari, & dici de nullitate? Vera ɔclō eſt, ꝙ vſq; ad 30. annos & non vltra, vbi non vertit periculum aiæ, alias poſſet agi, ēt vltra in ppetuum. ita declarat Card. in cl. 1. in 14. q. de re iud. & Sal. in l. ſi pſes. C. quo. & qñ iud. & Soc. in tit. de ſen. §. iuxta, in fi. & Phil. in c. dilecto, col. 5. verſ. 5. quæri, &c. de app. & Bal. in l. data opera, col. 15. in fi. ver. ſed qd ſi bannitus, &c.
155 C. q accuſ. non poſ. † Vltimo ſup hac mā eſt ſciēdum, ꝙ in omnibus caſibus in qbus ſnia non tranſit in rem iudicatā, debet ab ea appellari infra x. dies, ſi eſt ab ea appellādū, ſicut ab alijs ſententijs, alias elapſo decēdio appellari non pōt, ſed ſolum p viā querelę pñt tales ſniæ reuocari, & non pōt adiri iudex appellationis, quia p lapſum x. dierum tollitur remedium deuolutiuū, gl. eſt ſingularis, & ibi Abb. in c. ad reprim. in ver. ſuſpēdatur de off. ord. & idem Abb. in c. conſanguinei, col. pen. & fin. de re iud. & Abb. in c. ex parte, col. 4. verſ. concludo br̄, &c. de reſtit. ſpol. & Fel. in c. lator, col. 4 & 5. ver. 3. declaratio, &c. de re iud. & Phil. in c. directe, col. pe. de app. vbi plus dicit, ꝙ ſi ab iſtis ſentētijs ɔtingat appellari, & appellatio deſeritur, remanet ſnia firma, ſicut in alijs cauſis. Vnde ɔcluſiue quoad remedium appellationis, in nihilum differunt iſtæ ab alijs cauſis, imò dicunt doct. in locis præalle. maxime Abb. & Fel. ꝙ qñ iudex aditur per viam querelæ, non debet ſimpliciter admittere querelantem,

lantem, sed debet prius summariæ saltem se informare de iniustitia, vel errore commisso in sententia, de qua materia vide, quod dixi supra in 4. parte in 20. dist. vbi remisi me ad ea, quæ dicturus sum in seq. actu, de app. Rob. Mar.

De appellatione. Eius diffinitio tũ vnde, quando, qualiter, quibus, & ad quem vsum, ea competat. Iudicis item à quo, & iudicis ad quem, munus. Itidem, & termini suspensiui causarum.

SECVNDVS ACTVS.

1 Appellatio, quid sit.
2 Prouocatio, quid sit, & in quo differat ab appellatione, num. 6.
3 Appellatio fit à minori iudice, ad maiorem, non econtra.
4 Appellatio à grauamine illato, & inferendo, fieri potest.
5 Appellatio, quid proprie dicatur.
7 Relatio, quid sit, & quot modis accipiatur, numero 8.
8 Consilium quando habendum est à iurisperito debet iudex formare punctum, seu casum in præsentia vtriusque partis, & illius dare copiam partibus.
9 Copia literarum iudicis, in quibus scribitur casus transmittendus iurisperito pro consilio petenti dari debet, non autem nominis iudicis, seu iurisperiti.
10 Relatio est actus suspensiuus, sicut appellatio, & ea pendente, nihil potest innouari.
11 Reclamatio. quid sit, & quando locum habeat.
12 Supplicatio, quid sit.
13 Remedium extraordinarium supplicationis admittitur, vbi cessat remedium ordinarium appellationis.
14 Verus contumax non appellat, neque potest supplicare.
15 Supplicatio in quibus differat ab appellatione, & in quibus conueniat, nu. 16. cum plu. seq.
16 Supplicatione pendente, fit executio cum satisdatione.
17 Supplicatio fit ad eundem iudicem.
18 Supplicatio concernit gratiam, & conceditur ex mera principis benignitate.
19 Supplicans non tenetur reficere expensas, quamuis nihil probauerit.
20 Supplicari non potest ante diffinitiuam sniam.
21 Supplicare non licet, nisi semel tantum.
22 Supplicans, negligentiam suam, vel aduersarij circunuentionem allegare debet, sed non iudicis iniquitatem.
23 Supplicatio eadem die potest fieri viua voce, qua fertur sententia, sed postea non, nisi in scriptis.
24 Recusatio iudicis suspecti, quãdo locum habeat, & ex quibus causis potest iudicis suspicio allegari.
25 Exceptio recusationis iudicis, ante litem contestatam, opponi debet, & ante omnes dilatorias exceptiones.
26 Causæ ex quibus iudex vt suspectus recusatur, num. 17. vsque ad num. 75.
27 Iudex recusatur rõne magnæ familiaritatis.
28 Vicarius potest recusari, vt suspectus, ex sola suspicione sui ordinarij.
29 Iudex consanguineus, vel affinis alterius partis, recusatur.
30 Iudex æqualiter coniunctus vtrique parti, vt suspectus recusari potest.
31 Familia recusatur, vt suspecta ex suspicione sui domini.
32 Iudex in causa propria quis esse non potest.
33 Imperator vel rex non debet esse iudex in causa propria, sed debet illam delegare.
34 Princeps potest esse iudex in causa propria quã habet cum suo subdito. Secus, si cum non subdito.
35 Inimicitia, est iusta causa suspicionis iudicis.
36 Iudex consanguineus inimici me recusatur.
37 Inimicus meus dicitur, qui copulat parentelam vel amicitiam cum inimico meo.
38 Iudex commensalis alterius partis, vel inimici alterius partis repellitur.
39 Iudex alterius partis conterraneus, an recusari possit.
40 Subditus aduersarij, repellitur à iudicando.
41 Iudex subditus inimici mei, etiam meum non contendentis, recusatur.
42 Aduocatus non potest esse iudex in eadem causa, sed in alia sic.
43 Amicitia modica non sufficit ad recusandum iudicem.
44 Iudex, cui pars in aure secrete alloquitur, ab altera parte potest recusari.
45 Iudex, qui animose, & iniuste, seu extraiudicialiter contra aliquem procedit recusari potest.
46 Iudex habens causam consimilem causæ quam habet

96 Rusti-

Appella

publicum, etiã vtilitate. quia potest appellari.
325 *Collectas soluere tenetur exemptus, qui describi patitur in libro soluentium collectas, si infra decem dies non appellat.*
326 *Appellari non potest in causis minimis, & breuioribus, & presertim in regno, in causis duarum vnciarum.*
327 *Intellectus, l. & in maioribus, C. de appellatio.*
328 *A sententia absolutoria lata in causa criminali, ex mero officio, vel ad denunciam non potest appellari.*
329 *Appellari non potest à sententia tortura in casu, quo constat per vnum testem de visu, & publicam famam.*
330 *Appellatio non admittitur, in casibus celeritatem requirentibus.*
331 *Condemnatus super actione ad exhibendum non appellat.*
332 *Appellari non potest, quando causa decisa est per iuramentum delatum, vel relatum.*
333 *Clericus regularis non potest appellari sine correctione abbatis.*
334 *Clericus secularis appellat à correctione.*
335 *Abbatis maior est potestas in monachum regularem, quam episcopi clericum secularem.*
336 *Appellari non potest, quando causa compromissa est per principem, appellatione remota, & qualiter hoc procedat.*
337 *Principi solus in rescriptis clausula, appellatione remota, vtimur.*
338 *Clausula, appellatione, remota, qui sint effectus, & quid operetur.*
339 *Clausula, appellatione remota, nihil operatur in praeiudicium tertij.*
340 *Princeps potest appellationem tollere.*
341 *Appellationi potest tacite, & expresse renunciari, etiam infra decem dies, & per dictam renunciationem non potest quis vlterius appellare.*
342 *Litigans coram iudice à quo, post appellationem interpositam, appellationi renunciare videtur, num. 424.*
343 *Reductionis ante sententiam renunciari, non potest. Secus in appellatione.*
344 *Appellationi renunciari non potest nolente appellato.*
345 *Appellatio friuola est omni actu prohibita, & qui friuole appellat potest vt contumax ex cõmunicari, & alias poenas patitur.*
346 *Limitatio ad gl in l. 1. § si. ff. à qui. app. nõ li.*
347 *Appell. friuola, seu frustratoria, vel temeraria, quae dicatur.*
348 *Appellans temere, & friuole, iniuriam iudici facere dicitur, Secus si iuste.*
349 *Limitatio. l. & in maioribus. C. de appellatio.*
350 *Appellari non potest à iuramento in litem, de iure ciuili, Secus de iure canonico.*
352 *Appellari non potest à sententia nulla.*
353 *Appellans, qui nihil produxit in causa principali, non auditur, nisi refectis expensis.*
354 *Appellatio generalis ab omni grauamine quod possit alicui irrogari, non valet.*
355 *Appellari non potest à mandato, quod quis in ecclesia sua resideat.*
356 *Appellatio non permittitur ab actu secundùm legis facto.*
357 *Appellari non potest à breuitate termini ad probandum in causa feudali.*
358 *Appellatio non est permissa à decreto, quod quis fuit habitus pro confesso, ex eo, quia voluit se examinare, vt principalem.*
359 *Conuictus de furto manifesto, appellare non potest.*
360 *Punitus de crimine poena legitime, quia confessus est delictum, non appellat.*
361 *Appellari non potest à mandato facto vt quis declaret an scriptura sit sta.*
362 *A reuocatione, delegationis causa non potest appellari.*
363 *Appellari non potest ab eo, cui est commissa causa, secundùm conscientiam.*
364 *A iudice habente potestatem iudicandi secundùm eius arbitrium, quod possit appellari.*
365 *Appellari non potest ab omni actu, à lege in potestate iudicis cõmisso, et non in necessitate.*
366 *Appellatio ab omni interlocutoria, est permissa in omnibus casibus, in quibus non est permissum appellare à diffinitiua, & quae sit ratio.*
367 *Leges prohibentes appellationem, sunt odiosa, & restringenda.*
368 *Appellatio debet fieri ad superiorem proximũ non autem ad distantem, obmisso medio.*
369 *Appellatur à quocunque principe, ad Papam, obmisso medio de iure canonico, sed de iure ciuili non appellatur ad principem, obmisso medio.*
370 *Appellari non potest ad Papam à subdelegato, quando subdelegans aliquid sibi reseruauit, sed debet appellari ad proximum subdelegantem, & procedit si excipiatur, alias secus, numero 378.*
371 *Appellatur ad legatum Papae, & etiam ad Patriarcha obmisso medio.*

372 Scholaris appellare potest ad principem, obmisso medio, & ab omni grauamine.
373 Appellatio ad superiorem, obmisso medio valet, si non opponitur.
374 Consuetudo inducere potest vt appellare ad superiorem obmisso medio.
375 Appellatur ad superiorem, obmisso medio, quando medius est inhabilis, vel suspectus.
376 Arbitri eliguntur quando episcopus cum subdito suo litigat, & ab eis ad Papam appellatur. Idem, quando appellatur ab arbitris electis super recusatione suspectis.
377 Appellari hodie potest in regno, à quocunque iudice, ad regem, vel ad magnam curiam vicaria, obmisso medio.
378 Appellari potest ad principem, obmisso medio à subdelegato principis, quando subdelegatus nihil sibi reseruauit, alias secus, nu. 386.
379 Appellatur obmisso medio quando proximus superior est impeditus, vel cum inferior à quo appellatur, iudicauit.
380 A vicario non appellatur ad eum, qui eum dedit vicarium, sed ad superiorem ipsius dantis.
381 Appellari non potest à vicario generali ad episcopum, secus vicario à foraneo, vel rurali.
382 Restitutio in integrum peti potest cõtra sententiam episcopi, coram eius vicario, & econtra.
383 Appellatur à vicario principis, ad ipsum principem.
384 Vicarius episcopi, ordinarius dicitur in his quæ in iure communi in eum transeunt, secus in his, quæ non transeunt, nisi specialiter sibi per episcopum committantur, prout sunt causæ criminales, & beneficiorum collationes. quia in his est delegatus, & ab eo appellatur ad episcopum committentem.
385 Appellari potest à delegato episcopi, ad vicarium suum.
386 Appellatur ad delegantem à sententia delegati non ad alium superiorem. Quid autem de subdelegato.
387 Appellari non potest ad legantem, qui ob suam suspicionem delegauit.
388 Imperio vacante appellatur ad Papam, obmisso medio
389 Appellatur ad decuriones ciuitatis, quando ab est iudex appellationis.
390 Episcopus ciuitatis adiri potest si iudex iniustitiam facit.
391 Appellatur ad delegantem laicum, quando causam commisit episcopo: non autem ad Papam.
392 Appellatur ad superiorem ecclesiasticum, quando iudex ecclesiasticus, & secularis super eadẽ causam iudicauerunt.
393 Reductio fit ad superiorem ecclesiasticum, quãdo clerici sunt arbitratores.
394 Laici inquisiti simul cum clerico, à iudice seculari, omnes debent remitti ad iudicem ecclesiasticum.
395 Appellatur ad capitaneum ciuitatis, ab iniusto decreto decurionum.
396 Appellationis iudex esse non potest, qui merum & mistum imperium non habet.
397 Appellatio fit ad episcopum à iudice laico, pronunciante se competentem in causa spirituali.
398 Appellari potest ad magnam curiam vicaria ab omnibus sententijs omnium iudicium ordinariarum regni & etiam à delegato regis.
399 Iudex à quo, tenetur omnium appellationem admittere alias punitur de iure ciuili & canonico.
400 Iudex à quo nihil potest intentare, appellatione pendente, vel decendio dato ad appellandum, & innouata reuocantur per remedium attentatorum.
401 Attentata pendente appellatione iudicialis aliter reuocantur, quàm in extraiudiciali.
402 Attentata vt reuocentur, debet appellatio esse intimata iudici, & parti nam attentata ab ignorantibus appellationem, non reuocantur, & reuocatio parte citata fieri debet.
403 Attentatorum reuocatio petitur vsque ad conclusionem in causa.
404 Excommunicationis exceptio non obstat petenti reuocationem attentatorum.
405 Petenti reuocationem attentatorum non potest opponi proprietatis exceptio.
406 Attentans appellatione pendente tenetur ad fructum restitutionem.
407 Attentata duplici via reuocantur.
408 Iudex in dubio renũciare debet appellationem non esse desertam,
409 Appellationem esse desertam potest iudex pronunciare ex officio, absque exceptione.
410 Appellatio deserta efficitur ob non prosecutionem infra legitima tempora.
411 Appellatio efficitur deserta, si appellans non præsentat processum iudici ad quẽ, infra quinquaginta dies.
412 Verum in sacro consilio est stilus quod causa reuidetur ex eisdem actis, etiam post quinquaginta dies.
413 Restitutio in integrũ peti potest aduersus temporis lapsum appellatione deserta infra quadriem

drienniam.

414 *Appellans impeditus à iudice, qui noluit infra terminum literas expedire, potest appellationem prosequi vltra terminum decursum.*

415 *Appellatio in causis beneficialibus non efficitur deserta per lapsum termini dati à iudice nec vnquam est deserta quoad iudicem.*

416 *Appellatio an & quando efficiatur deserta, ob non petitionem Apostolorum.*

417 *Appellans quo actus implere debet vt appellatio non efficiatur deserta.*

418 *Apostolos hodie in Regno, non est necesse petere instanter, & instantissime, sed sufficit simpliciter, & semel.*

419 *Appellatio non efficitur deserta per lapsum quinquaginta dierum, quando appellans suam fecit diligentiam, & per iudicem stetit. sed cessante impedimento, defertur si non sollicitat, & supra num. 44.*

420 *Appellatio deserta efficitur, appellante non cōparente in die statuto per iudicem ad recipiendos Apostolos, etiam si iudex non venerit ad locum.*

421 *Appellatio ab interlocutoria, efficitur deserta, eo ipso, quod non admittitur. & appellans non appellat iterum à non admissione.*

422 *Appellatio censetur deserta eo ipso quod appellans aliquid contra aduersarium innouat, vt quia ipsum spoliat.*

423 *Appellationi renunciat, petens dilationem ad soluendum.*

424 *Faciens actum incompatibilem cum appellatione, appellationi renunciat.*

SEcundus actus principalis q̄ emergit in hac vltima parte iudicij, est appellatio, nam lata s̄nia diffinitiua illa pars, q̄ sentit se grauatam, potest appellare ad superiorem infra x. dies, vt in auth. hodie, C. de app. Et q̄m ista m̄ā appellationis est quotidiana & ꝓlixa, q̄ in rei veritate exigeret in vnum magnum tractatum, ideo obmissis superfluis nitar hic pro aliquali introductione practicantium, prout breuius potero, ea attingere, & ipsam examinabo ꝑ 8. q. princ. referēdo dicta magis notabilia, & quotidiana. Et prima q. erit q̄d sit appellatio. Secunda, qualr̄ fiat appellatio. Tertia, q̄n fiat appellatio. Quarta, à quibus iudicibus, & actibus appelletur. Quinta, ad quem iudicem appellari debeat. Sexta, q̄bus appellationibus sit deferendum vel non. Septima, quid possit facere iudex appellatione pendente. Octaua, & vltima, quādo & ex quibus causis appellatio dicatur deserta.

1 VENIO ad primam. Et quæro q̄d † sit appellatio. Hanc d̄ffinitionem ponit Bart. in l. 1. in prin. ff. de app. & Abb. in rub. extra, de app. & ibi ēt Ph. sed īr Bal. ponit in rub. C. eo. tit. Et br̄ obmissis alijs diffōnibus placet mihi illa diffō, videlicet, Appellatio, est ꝓuocatio ad maiorem iudicem rōne grauaminis illati vel inferēdi. In hac diffōne ille terminus, ꝓuocatio, ponitur loco gn̄is, q̄a plus continet prouocatio, quā appellatio.

2 † Nam ꝓuocatio est omnis actus, per quē iudicis offīm, seu auxilium imploratur, vt d. Bar. in l. si minoris, col. 2. vers. 3. modo legitur, &c. ff. de adm. tut. in m̄. q̄ prouocatio continet appellationē iudicialem, & extraiudicialem. sed appellatio ex ꝓprio sign̄atu continet iudiciale in m̄ non extraiudicialem, vt hr̄ in c. cum sit Romana, & ibi Abb. in vers. no. & Phil. in vlt. no. de app. & idem Abb. in c. fin. in 1. no. de seq. poss. & fruc. vbi plus dicit, q̄ omnis appellatio potest dici ꝓuocatio, sed non è contra. & sequitur Fel. in rub. de app. in prin. ergo ꝓuocatio est genus, l. inter agnatos, ff. vn̄ legi. & l. si quid ea rū, § interēptum, ff. de leg. 3.

3 † Sequit in diffinitione, ad maiore iudicē, &c. hoc ideo ponit q̄a de r̄a appellationis est, vt fiat de minori iudice ad maiorem, non. n. est æquū, vt minor corrigat errorē maioris iudicis, sed potius ecōtra, vt no. gl. in c. 2. de ꝯsue. lib. 6. vbi plus dicit, q̄ non pōt ēt cōsuetudine induci, vt appelletr̄ à maiori ad minorē, vel ad partē, & seqt̄ur Ph. in rub. de app. & ibi cōiter doc.

4 † Seqt̄ur in diffinitione, rōne grauaminis illati vel inferendi. hoc ideo dr̄, quia non solum ab illato, verū ēt à futuro grauamine pōt appellari, vt hr̄ per doc. in c. vt debitus. de ap. & dicā infra in 4. q. q̄n hoc habeat locum. Super ista q. quia hic congruentius accidit, est sciendū. q̄ in iure habemus plures terminos suspensiuos causarū. q̄ sunt isti, videlicet, appellatio, ꝓuocatio, relatio, recalmatio, sup. recusatio, restō q̄rela, reductio, & dilatio.

5 † Appellatio ꝓprie dr̄, q̄n aliq̄s in iudicio se aggrauat ab aliquo actu iudicario tendente in eius læsionē hn̄do recursum ad superiorē, vt supra declaraui in diffinitione appel. & de hoc termino loquitr̄ totus tit. ff. & extra, de ap.

6 † Prouocatio, est no-

men magis ḡnale cōprehendens appellationem iudicialem, & extraiudicialem, vt hr̄ in d.c. cum sit Romana, de app. dr̄.n. actus, p quē auxiliū iudicis implorat, vt supra dixi, & no Bar. i d.l. si minoris, col. 2 ff. de admi. tu. q cunq; .n. auxiliū iudicis implorat, d. cit iudicē ꝓuocare qn̄ ꝭ isti duo termini .s. appellatio, & ꝓuocatio. ꝯfundunt, & vnus ꝓ alio ponitur, vt hr̄ in l. tale pactum, § q pro uocauit. ff. de pac. & l. si apud, & l. si quis ꝓuocatione, C. de app. †Relatio potest multipl'r intelligi. Primo. n. dr̄ relatio, qn̄ iudex consulit principem, puta in aliqua causa ardua, & expectat rn̄sionem principis in illa causa qualr̄ habeat in ea procedere, vt not. Spec. in tit. de rela. in prin. & de hac relatione loquitur tex. in l. 1. & fi. & ibi Bar. & Bal. C. de rela. & in c. intimasti. & ibi per Phil. & do. de app. Secundo modo dr̄ relatio, q̄ fit ex necessitate delegationis, vt qn̄ princeps, vel alius supior delegat aliq̄ causam alicui cum ptāte ꝓcedendi vsq; ad s̄niam exclusiue, & cōpleto ꝓcessu lapsum trāsmittat ipsi principi decidendū. nā illa transmissio processus dr̄ relatio, & de hāc tractatur in c. ꝯst. de ap. & tangūt Abb. Phil. & Card. in c. intimasti, eod. tit. vbi plus dn̄t, ꝙ si est statutum tp̄s ꝓcedendi per principē, puta vt ꝓceda infra duos menses, & postea ꝓcessum referat, non pōt delegatus referre, nisi finito termino q̄ ꝓcessus debet expediri infra terminū relatio vero debet fieri pōt terminum, alias non valet, nisi de ꝯsensu vtriusq; ptis. ita tenet Phil. in d.c. intimasti, col. 3. vers. 2. fit relatio, &c. ibi ēt Card. in j. col. Tertio mō dr̄ relatio, quæ fit ex nā causæ, vt q̄ est aliqua causa maior, puta feudalis, de qua iudex inferio cognoscere nō pōt, nā debet eā referre ad superiorē iudicē cōpetentem, vt hr̄ in c. maiores, de baptis. & in d.c. vt debitus, & d.c. intimasti, & ibi ēt Phil. in 3. col. de app. Quarto modo dr̄ relatio quæ in regno cōiter in sacro consilio, & in magna curia vicariæ, videlicet, qn̄ vice ꝓtonotarius committi causam in consilio deuolutam vni ex regijs cōsiliarijs, vt fabricato ꝓcessu, in sacro consilio referat. S. l'r qn̄ regens magnę curię cōmittit causam alicui iurisperito, vel vni ex iudicibus, vt fabricato ꝓcessu referat votū suū, nam in isto casu ille cōmissarius procedit solus in cā, & facit ꝓcessum vsq; ad cōclōnem inclūsiue, & deinde scribit votū suū: & ipsum refert in ꝯsilio vel ī magna curia, vna cū toto processu, & s̄n. eius vō ū ꝓfertur s̄nia per totū ꝯsiliū, qtūs ipsi sacro consilio iustū vr̄, & figuratur s̄nia sub noie cōsilij, seu regiæ maiestatis. & de hac relatione est ritus magnæ curiæ, nu. 161. qui incipit, item serua dicta curia cōmittere causas, &c. de hac relatione loquuntur duæ decisiones ꝯs. Neap. quaꝝ vno est, nu. 28. & alia, nu. 47.

8 † Quinto modo dr̄ relatio, qn̄ petitur cōsilium iurisperiti in aliqua causa, puto qn̄ iudex idiota vult ferre s̄niam, s̄m cōsilium iurisperiti, nam trāsmittit processum iurisperito vna cum l̄ris relationis, in quibus l̄ris narrat casum sup quo cōsulit ipsum ista appellatur relatio, q̄ refert se ad cōsiliū iurisperiti, & tenet in narratiōe casus referre totā cām ꝓ vtraq; pte alias pars q̄ lædit, posset appellare ab illa formatiōe pūcti ita plene Ph. in d.c. intimasti 3. not. vbi plus dicit, ꝙ qn̄ iudex vult figurare casum seu punctū transmittendū iurisperito, dēt illum formare in pn̄tia vtriusq; ptis. & de eo debet dare copia partibus, si voluerint, & talis copia debet esse in forma authētica cū sigillo notarij, & hoc fit, ne aliqua ptium lædat in formatione casus, si forte tacerent iura alteri' partis. Si aūt p'tes discordarēt informatiōe puncti, tūc iudex ex suo offō in cōtumaciā pōt punctū formare, ita hæc oīa dicit Phil.

9 in d.c. intimasti, & ibi ēt Abb. & Card † Ex qbus eijci bonam practicā in casu quotidiano, ꝙ pn̄t iudex vult transmittere ꝓcessum ad ꝯsilium iurisperiti. vel vult referre casum vel punctū ꝓ hn̄do consilio, pōt litigator requirere iudicē, ꝙ ante, quā transmittat ꝓcessum vel formationē casus, debeat sibi dare copiā l̄raꝝ quas mittit iurisperito ad vidēdū, vtrū sit grauatus in aliquo sup formatione casus, & tenet iudex dare dictā copiā ad reqsitionē litigātis, alias posset appellari ꝓ pdicta. Puto tn̄, ꝙ iudex non debeat dare copiā nominis iurisperiti qn̄ secreto mittit ad iurisperitum, allegatis alijs suspectis, ad hoc ne ille iurisperit' possit subornari trahi ad votū alterius partis, se qn̄ publice mittit puta volūtate partium, tūc debet ædi ēt nomā iurisperiti. Qd̄ nota q̄ quotidie euenit istæ casu, & pauci aduertūt in petēdo copiā dictaꝝ l̄raꝝ, & vt plurimū isti iudices idiotę pendēt ꝓ aliqua p:e, & solēt scribere l̄ras cōmedaticias in fauorē alterius, q̄ l̄ræ solent moue-

mouere animũ aliquoꝝ consultoꝝ in præiudiciũ alterius partis,& mihi id plures euenit qñ fuerunt mihi trāsmissi aliqui ꝓcessus per iudices idiotas diuersoꝝ locoꝝ.nā fuerunt mihi transmissæ lræ cõmendatitię in fauorem alterius. Veꝝ non abstraxerunt animũ meũ à recto iudicio, & idē rogo, ꝙ oēs consultores faciãt,& prædicta ēt tenet Speco cul.in tit.de rela.§.qualr.

10 † Seias ēt ad ꝓpositũ materiæ nostræ, quod relatio est actus suspensiuus,sicut appellatio, nam relatione pēdēte nihil pōt innouari tex.est & ibi Bal. in l.fi.C.de rela.vbi infert,ꝙ quandiu causa transmissa est ad cõsilium iurisperiti, iudex non pōt inter in ferre sñiam ante cõsilium habitum ab iurisperito, & hr̄ in l.ex illo,& ibi Bal.& doc.C.de app.& ꝑ Bar.in l.1.C.de rela.& Bal.in c.intimasti.de appel.An aūt si iudex ꝓcederet relatione pendente, ꝓcessus sit nullus vel si opus appellatione,uide pulchre per Car.in d.c.intimasti,col.pen. & fi. vbi relatis omnibus opin.aliorum,finaliter ponit bonam distinctionem cum veris conclusionibus,ad cuius dicta me remitto.

11 RECLAMATIO, † est qddam terminus gñalis, & refertur ad illas sñias,à quibus de iure non appellatur, vnde pōt referri ad sententias arbitroꝝ, & tunc reclamatio est idē ꝙ reductio ad arbitriũ boni viri,vt hr̄ ꝑ Sal. in l.cũ antea,§.1.C. de arb. & Abb.in ꝯs.2. col.fi i 1.vol. vbi iudiciũ reductionis appellat iudiciũ reclamationis,& sic ęquocat ista duo vocabula.Itē.pōt referri ad sñias principũ vel præfecti ꝑtorio, & tunc reclamatio est idē ꝙ supplicatio,de qua hr̄ in l.1. C.de sent.pfe.pt. & ꝑ Spec.in toto tit. de supplicatione,& ita accipit hodie in sacro ꝯs.Neap. à cuius sñia nō licet appellare, se reclamari pōt,& idē importat ista reclamatio, qđ supplicatio,de qua hr̄ & fit mentio in dec. 231. cons.Neap. ista.n.reclamatio fit ad idem cõsilium, quia profert sententias sub nomine regiæ maiestatis. de cuius materia plenè dicam infra proxime,in vers.supplicatio.

12 SVPPLICATIO, † dr̄ propriæ,qñ aliquis reclamat à sñia principis, vel à sñia pręfecti prætorio: nam hmōi sñia ꝑꝑ excellentiam iudicũ non potest de iure appellari,sed solum is, qui sentit se grauatum,pōt supplicare apud eundē principem vel pfectũ vt ipse idē causā reuideat,& suo grauamini ꝓuideat,& ita fit hodie in sacro ꝯs.& ita appellatur supplicatio,q̃ alio vocabulo dr̄ reclamatio,vt dixi supra ꝓximo vers.ita hr̄ in d.l. 1. C.de sen.præfec.præt.& in l.si quis, & auth. quæ suppl.C.de præ.imp.off.& no. Spec.in tit.de supplicatione,§.1.& ꝑ totũ,& est tex. in l.1.in prin.ff.à qui.app. nō licet,& in l.pfecti.ff.de mi.& hr̄ in c.ex lr̄is, & ibi ꝑ Abb.

13 de in integ.rest. † Amplia hæc ꝓcedere non solum in sñia principis, & pfecti ꝑtorio,verum ēt in sententiis aliorum inferiorum ad mittitur in supplicatio.qñ prohibetur appellatio,vt puta, si prohibetur per statutũ, vel per principem cõmittentem causam appellatione remota,nam tunc ex quo cessat remedium ordinarium.s.appellationis, admittit̄ extra ordinarium.s.supplicationis. ita tenet Abb.in d.c.ex lr̄is in 4.not.& in gl. in vers. supplicauit.alias aūt nunq̄ admittitur supplicatio vbi pōt hr̄e locum appellatio, vt ibi hr̄, & ibi ēt Abb. in d.c.ex literis,in vlt.no. ponit descriptionē,& diffinitionem supplicationis:dicēs,ꝙ supplicatio, est quædam precũ porrectio facta principi, ꝑ quam ex quadam benignitate superior restituit supplicātē aduersus sñiam,ꝯtra quam non competit remedium ordinariũ. s.appellationis. Non tñ intelligas indistincte,quod in oībus casibus in qb⁹ remouet̄ appellatio, habeat locũ supplicatio,qa imò in multis casibus,in qb⁹ qs nō pōt appellare, minime pōt supplicare

14 vt ecce,† ver⁹ ꝯtumax nō appellat, l.ex ꝯsensu,§.fi.ff.de app.& l.1.C.quo.app.nō reci.& sicut nō pōt appellare, ita minime pt̄ supplicare, sm Ioā.de Imol.in d.l.ex ꝯsensu , §.fi. & Phil.Dec.in ꝯs.34.col.1.in princ.& super hoc tradit vnā magr̄alem rlam Ias. in auth. quæ supplicatione,col.2.in fi.C.de præc.imp.e.of.ꝙ vbi quis ꝓhibetur appellare ꝑꝑ excellētiam iudicis, & sic in priuilegium sñiæ latæ,tunc pōt supplicare. Sed vbi nō potest appellare de iure cōi, minime pōt supplica-

15 re.† Differt aūt supplicatio ab appellatione in pluribus,& primo,qa appellatio dēt fieri infra 10.dies:vt i auth.hodie. C.de app Supplicatio vero pōt fieri infra 10.dies,& ēt infra duos annos.Veꝝ iu hoc est dr̄ia,quia qñ fit infra decē dies si pars victrix vult petere executionem sñiæ nō aliter fit executio,n.si pręstiterit satisdationem de restituendo executionem in casu, quo sententia fuerit retractatur, vt est tex.in d. auth. quæ supplicatio. sed qñ fit infra duos annos,fit executio,etiā

sine dicta satisdatione. ita declarat Abb. in d.c. ex lr.s, col pen. vrr. & in fi. gl. &c. de in in te rest. & Spec. in tit. de supp. § pri. vers. solus
16 tñ, &c. † Secundo differt, quia appellatione pendente, non põt fieri executio vt toto tit. nihil nouari appellatione pend. sed pendẽte supplicatione, fit executio cũ dicta satisdatio ne: eo modo, quo supra dixi: vt d. auth. quæ suppl. & no. Spec. in tit. de suppl. § differt. & no. Bal. in d. auth. q̃ supplic. in 2. not. Verum in hoc est ꝓdita in regno noua declaratio ꝑ ritum magnæ curiæ. s. q̃ licet fiat executio ꝑ iudicem pendẽte supplicatione, intelligitur tñ quoad causam principalẽ, non aũt quoad expensas. Nã in expẽsis non fit executio pẽ dẽte supplicatione et si victor offerat satisda tionem de hoc est ritus magnæ curiæ in nu. 10 q. incipit, item si ꝯtingat causas, &c. & est
17 dec. 231. ꝯs. Neap. † Tertio differt, q̃a appellatio fit ad aliũ iudicẽ superiorẽ, non aũt ad eundẽ, q̃ ꝓnunciauit, l. eos, C. de app. Supplicatio vero fit ad eundẽ iudicẽ, qui ꝓnũciauit vt d. auth. quæ supplicatio, & ibi gl. & doct. & Spe. in d. tit. de suppl. §. 1. vers. solus tñ. Et ita seruat hodie in sacro ꝯs. quia supplicatur ab eius snia eidem sacro ꝯs. vt eam reuideri faciat, & interim non fit executio. in expẽsis
18 vt hr̃ in dec. 231. ꝯs. Neap. † Quarto differt, quia appellatio, est remedium ordinarium, & concernit meram iustitiam, q̃a est species defensionis, c. cũ speciali. §. porrò de appe. & Soc. in ꝯs. 195. col. 3. ver. ꝯfirmatur, nam appellatio. &c. in 2. vol. supplicatio vero cõcernit grãm & est remedium extraordinariũ, cõ ceditur. n. ex mera benignitate, & grã principis colligitur ex no. ꝑ Abb. in d. c. ex literis,
19 in vltimo not. de in integ. rest. † Quinto differt, q̃a appellans, qui nihil posuit, nec ꝓbauit in causa principali, non auditur, nisi ante oĩa reficiat expensas, vt dictat regia prag. q̃ incipit, qui in causa. Secus est in eo q̃ supplicat, q̃a non tenetur reficere expensas et si nihil posuit nec ꝓbauit. ita de hoc est decis.
20 ꝯs. Neap. nu. 231. † Sexto differt, q̃a lite pendente põtã quocunque grauamine appellari ante diffinitiuam sniam c. vt debitus, de appel. & hr̃ in l. 2. & 3. ff. de appell. rec. & ibi ꝑ Bar. sed supplicare nõ licet ante diffinitiuam sniam, l. 1. C. vt lite pend. & no. Spec. in tit.
21 de supplic. § differt, vers. item ante, &c. † Septimo differt q̃a appellare permittitur hic à qualibet sniam vt hr̃ in l. 1. C. ne lic. ter. ꝓu. sed supplicari non potest, nihil semel, vt est tex. & ibi Bal. in l. si qs, C. de prec. imp. off. & not. Spec. in d. §. differ. in fi. verbis, & hr̃ in d.
22 decis. 235. cõs. Neap. in fi. † Octaua differt, q̃a qui appellat, cõqueritur de iudice, q̃ iniquam tulerit sniam, sed qui supplicat, non debet conqueri de iudice, q̃a turpe esset allegare iniq̃tatẽ tã magni iudicis, sed debet allegare negligentiã suã ꝓpriã, & petere veniã ꝓprij erroris vel allegare circũuentionẽ aduersarij, vt hr̃ in l. ꝑfecti. ff. de mi. & no. Aro. in summa, C. de sent. ꝑs. præc. & Matth. de Affl. in ꝑludijs const. in 10. q. in 4. fallentia.
23 † Cõueniunt aũt supplicatio, & appellatio, q̃a si fit eadẽ die, qua fertur snia, potest tam supplicatio, quã appellatio fieri viua voce, sed si fieret postea, nõ valet, nisi fiat i scriptis. ita declarat Ias. in d. auth. q̃ suppl. in fi. col.
24 RECVSATIO, † est sextus actus suspẽsiui & habet locum qñ iudex ex aliqua iusta causa redditur suspectus, nam potest recusari, & interim suspendit eius iurisdictio, q̃a recusatione pendẽte non põt ad aliquem actum ꝓcedere in illa causa, & si ꝓcedit, processum est nullus, sm̃ Bart. & doct. in l. quia poterat, ff. ad Treb. & dixi supra in 4. parte in 16.
25 dist. ver. 2. dr̃ iudicium nullum, &c. † Qualiter aũt hodie ꝓponatur iste recusatio iudicis, maxime in regno, & an iudex recusatus possit causam alteri delegare, dixi supra in 4. parte, in 5. dist. ver. 15. differũt, &c. & ver. seq. De hac mã iudicis suspecti, & eius recusationis, tractat plenè ꝑ Lanfr. in c. qm̃ contra in ver. recusationes, de ꝓb. & ꝑ doct. in c. suspicionis de off. del. & in c. postremo, & c. 2. reqris, & c. cũ specialis de app. & ꝑ doct.
26 maxime Ias. in l. apertissimi, C. de iud. † Et inter alia dicta nota vnũ q̃ exceptio recusationis debet opponi, nõ solũ ante litẽ ꝯtestatam, vt ꝗ ẽt debet esse prima exceptio, q̃ opponi debet ante oẽs dilatorias, quia si opponit alia dilatoria, censetur ꝓuocari iudex, vt sup ea pronunciet, & sic inducitur ꝯsensus in iudicẽ, vnde postea nõ potest recusari. ita dicit Lãf. in d. ver. recusationes in prin. ꝑ ea, q̃ not. Bart. & doct. in l. qdam consulebat, ff. de re iud. & gl. & doc. in c. inter monasteriũ, de re iud. & dixi supra in 12. dist. vers. scias tñ ꝑ complemento, &c. & vide quæ dicã infra in
27 fin. sequentium causaꝝ † Vnam tm̃ q. puto hic attingendam ꝑ vtilitate huius materiæ postq̃ hic incidit eam tractari, videlicet, quę sin

sint causæ ex qbus pōt iudex vt suspectus re
cusari,& dic,q̄ multæ sunt,quarum aliquas,
28 quas recolo,hic subijciā. † Prima igit causa
iustæ suspicionis est, q̄n iudex est familiaris
alterius ptis quæ familiaritas debet esse ma
gna,qa modica nō sufficit tex.est i c.insinuā
te,& ibi Abb.& Fel.& ē gl.de off.del. & ibi
declarat plene per doct.maxime in fi col. qs
dicat domesticos,& qs familiaris,& p Spec.
in tit.de iud.del.§ superest,ver. item si est ni
29 mis,&c.† Secūda causa suspicionis est,q̄n iu
dex ordinarius est ex aliqua iusta causa suspe
ctus, nā potest ex eadē causa recusari eius vi
carius, licet in spē ɔtra vicario nulla alia sit
suspicio.s̄m Abb.& Fel.in d.c.insinuāte,col.
29 1. de off. del. † Tertia causa est,q̄n iudex est
ɔsanguineus alterius partis,vt hr̄ in c.postre
mo de appel.& in c.accedens,el 2. vt lite nō
contest. Idem,si est affinis,vt hr̄ in dictis iuri
bus,& in l.q iurisdictioni,ff.de iurisd. omn.
30 iud. † quod tn̄ non procedit, q̄n iudex esset
æqualiter coniunctus vtriq; parti,qa nō po
test tunc vt suspectus recusari,s̄m Bart. in d.
l.qui iurisdictioni in 1.lect. & per pdicta in-
fert Abb.in d.cap. insinuante,col.2. in prin.
vers.nota.ibi.& c. quod q̄n iudex ex consan
guineus plati alicuius ecclesiæ, potest recusa
ri,vt suspectus in causa illius ecclesiæ. Adde
pdictis Phil. in d. c. postremo, col. 6. de app.
31 † Quarta causa est,q̄n dn̄s est suspectus, nā
pp suspitionem dn̄i potest tota eius familia
allegari suspecta: s̄m Abb.in d.c. insinuan-
32 te,col.2.in fi.de off.del.& ibi ē Fel. † Quin
ta causa est, q̄n quis vellet esse iudex in cau-
sa ꝓpria,vt d.l.q iurisdictione,ff.de iur.om.
33 iud.& l.pri. C.ne qs in sua cā † in tm̄,quod
ēt rex vel Impator nō dēt esse iudex in causa
ꝓpria,sed debet illā delegare,vt plenè decla
rat Andr.de Iser.in c. imperialem, §. pterea
si inter.col.7.& 8.de proh.feu. alie. per Fed.
34 † Verū si vellet princeps non recognoscens
superiorē, esse iudex in causa ꝓpria quā ha-
bet cū suo subdito posset esse iudex, Secus,si
hrēt causam cum nō subdito. ita tenet. Soc.
35 in cons.120 col.9.in prin.in pri.vol.† Sexta
causa est, q̄n iudex est inimicus capitalis al-
terius partis,vt no.Spec.in tit.de iud. del. §.
supest,vers. item,si est inimicus,& no. Abb.
& Fel.in c.accedens,el 2. vt lite non cont. &
hr̄ in c.cum R.de off.del. Adde Phil. in c. po
stremo,col.9.vers.32.de appel. vbi dicit suf-
ficere quamlibet inimicitiam, ēt non capi-
talem.

36 talem.† Septima causa est,q̄n iudex est con-
sanguineus inimici alterius partis, ita dicit
Abb.in d.c.accedens,in 1.no.& Bal.in l. q̄m
37 liberi,C.de testib. vbi dicit,q̄ † qui copulat
parentelam vel amicitiam cū inimico meo,
dr̄ mihi inimicus, quia censetur esse eiusdē
intentionis.Idē tenet expresse Fel.in d.c.ac-
cedens,col.1.& Phil.in c. postremo,in 3. de
38 appel.†Octaua causa est,q̄n iudex est com-
mensalis alterius partis, vel inimici alterius
partis,s̄m Abb.in d.c.accedens,col.1.vers.2.
causa,&c. & Phil. in c. postremo,col.7. ver.
39 8. de appell. † Nona causa est, si iudex est
conterraneus alterius partis,vt quia est oriū
dus de eadem ciuitate, de qua est altera pars
s̄m Abb.in d.cap.accedens,col.1.vers.3. cau
sa,&c.in 2.col.ver.2.hæc gl. quærit,& c. qd̄
in̄ intelligitur indistincte, s̄m Abb. ibi, q̄n
sunt duo conciues,qui reperiuntur extra eo
rum patriam,ex quo soleat se vt fratres dili-
gere, q̄n sunt in remotis partibus, & sequi-
tur Fel.ibi in 2.col.in princ sed q̄n essent in
eadem patria, est iusta causa suspicionis in
delegato, non aūt in ordinario, vt declarat
40 Abb.in d.c.accedens,col.2.circa fin.† Deci-
ma causa est,q̄n iudex subditus rōne iurisdi-
ctionis aduersarij mei, puta, quia est suffra-
ganeus, vel vasallus, nā ex hac causa possum
ipsum allegare suspectū,tex. est, & ibi Abb.
& cōiter doct.in c.accedens,el 1.extra,vt lit.
41 non contest. † Idem,q̄n iudex est subditus
inimici mei, contendentis mecum, quia ti-
more superioris sui posset à recto tramite de
uiare,ita dicit Abb. in c. accedens, el 2. col.
1. versic.4. causa,& c. vt lite non contest. &
Phil.in c.postremo,col.7.versic.13.& 15. de
42 app. † Vndecima causa est,q̄n iudex fuit ad
uocatus alterius partis in illa causa in qua
vult iudicare,vt est tex.& ibi Alex.& doct.in
l.prætor,ff.de iur.om.iud.& in c. postremo,
& ibi Abb.& Phil. de appel. Secus tn̄ est,q̄n
fuit aduocatus in alia causa penitus separa-
ta,quia aduocatus meus in vna causa, potest
esse iudex in alia causa mea penitus separa-
ta,& non per hoc pōt per aduersariū meum
refutari.ita tenet Phil.i d.c. postremo,col.1.
43 † Duodecima causa est,si iudex nimis fauet
alteri,demonstrando ei nimiam amicitiam,
& alteram partē grauando & intelligitur de
nimio fauore,nā modica amicitia non suffi-
cit ad iudicem recusandū ita dicit Abb. in d.
c.accedens,el 2,col.1.in fin.& col.2. in fi. vt

lite non contest.& hr̃ in c.cām q̃. el 2. de iu.
& per Philip. in d.c. postremo,col.8. versic.
44 21.de app.† Decimatertia causa est,si altera
pars alloquitur iudicē secrete in aure,pōt ex
hoc p alteram partem recusari, ẜm Abb. in
d.c. accedens,col.3. versic. & aduerte,&c. &
Lanfr.in c. qm̃ contra,in vers. recusationes,
45 col.fi.circa fi.de prob.† Decimaquarta cau-
sa est,si iudex animosæ,& iniuste,seu extra iu
dicialiter,pcedit contra aliquem,ẜm Abb.in
c.cōquerente,col.2.de rest.spo.& Abb. in c.
cum venissent.in 5.no.de rest.in inte. & Phi
46 lip.in d.c.postremo,col.8.vers.27.† Decima
quinta causa est, si iudex hēt ꝯsilem causam
cum illa,in qua vult iudicare,q̃a ex hoc red-
ditur suspectus,q̃a præsumit iudicare taliter
pūt vellet in sua causa iudicari gl. est & ibi
47 Abb &doc.in c.cām q̃ el 2.de iud.† Decima
sexta causa est,si pars recusans habet aliquā
causam cū iudice tanq̃ cum priuato, vt q̃a li
tigat cū iudice in alia causa.nā ex tali litigio
causatur quædā inimicitia,quæ ex sufficiens
ad iudicē recusandū.ita d.Abb.i c. cū sup,in
48 3.no.de off.del. † Decimaseptima causa est,
si iudex, noluit exercere actum humanitatis
cū parte,vt q̃a noluit partē admittere ad o-
sculū pacis, q̃a ex hoc p̄sumitur inimicus, &
pōt recusari,ẜm Abb.in d. c. cum super,col.
1.vers.2.causa,&c. ubi infert notāter ad vnū
modū pbādi inimicitia.s.q̃n in ecclesia soli
tum est dari osculum pacis,quia si aliq̃s non
vult admittere alterꝝ ad osculum pacis,præ-
49 sumitur ex hoc Inimicus . † Decimaoctaua
causa est,q̃n iudex fuit minatus alteri parti,
ꝙ ei noceret,ẜm Abb.in d.c. cūm super,col.
50 3.vers.tertia causa,&c.extra de off.dele.† De
cimanona causa est , q̃n iudex non vult ali-
quem salutare,q̃a ex hoc censetur inimicus,
ẜm Abb.in d.c.cū super,col.1.ver.adde,quar
tū,&c.& Ias.in l.apertissimi,col.3. C. de iud.
51 † Vigesima causa est,q̃n platus vellet esse iu-
dex in causa suæ ecclesiæ,q̃a licet de iure pos
sit esse iudex,tñ pōt vt suspectus recusari pp
p̄sumptam affectionem,ẜm Phil. in c. postre
mo,col.5.ver.5.q̃ritur,&c.de appel.vbi mul
tos allegat p &contra,& ꝯcludit hanc opin.
52 esse veriorem . † Vigesimaprima causa est ,
q̃n iudex fuit cōsultor tm̃ in aliqua causa vt
q̃a fuit consultus, & ppalauit votum suū p
vna pte.nā reddit suspectus in illa causa,da-
to,ꝙ nō fuerit aduocatus.Secus,si nō ppala
uit votū,licet fuerit ꝯsultus,q̃a nō reddit su-
spectus ẜm Phil.in d c.postremo.col.7. ver.
7.&c.de app.& doct. in l. pior, ff. de iurisd.
53 om.iu.† Vigesimasecūda causa est,si fuit da-
tus ad petitionē alteri' ptis, q̃a ex hoc solo
pō: p alterā partē recusari,l.obseruandū, ff.
de iud.& hēt in c.insinuāte,de off.del. & Ph.
54 in d.c.postremo,col.8.ver.22. † Vigesima-
tertia causa est,si iudex fuit testis eadē causa,
in qua modo vult iudiciale,l.fi. ff. de test. &
Spec.in tit.de iud.del.§.supest,ver. itē,si fuit
55 testis,&c. † Quid aūt,si filius vel alter ꝯsan-
guineus , vel cōmēsalis iudicis fuit aduocat'
in aliqua causa,an ex hoc possit iudex,vt su-
spectus recusari?dic,ꝙ nō ita tenet Phil.i d.
c.postremo,col.2.ver. in gl. in ver. aduoca-
ti,&c.de app.ꝙ nota,q̃a prima facie q̃s dicc
56 ret ꝯtrariū. † Vigesimaquarta rā est,si iudex
est canonicus, & corā eo litigaret canonicus
eiusdē ecclesiæ q̃a pōt p aduersam ptē recu
sari,vt hr̃ in c.cū R,de off.del.& no. Spec.in
tit.de iudice del.§.superest,vers.item si est cū
canonicus,& Phil.in d. c. postremo, col.7.
57 vers.11. † Vbi limitat,nisi ambo litigātes es
sent canonici,quia par rō affectionis suspicio
58 nem excludit. † Vigesimaquinta causa est,si
litigator imperauit sibi iudicem causa sua
eum,q̃ erat suus dñs,quia altera pars potest
eū recusare,tex.quæ est in c.cām,quę.de off.
59 deleg. † Vigesimasexta causa est,si iudex ex
socius alterius partis, vel habitat in eadē do
mo cū altera parte,vt no.Spec.in tit. de iud.
deleg.§.superest,vers.quid si sit socius.&Phi
lip.in d.c. postremo,col.8. in prin. vers.18.
60 de appel.† Vigesimaseptima causa est,si ipse
iudex se impetrari procurauit , ẜm Spec. in
d.§ superest,vers.item si ipse,per l.quæ om-
61 nia,ff.de procur.† Vigesimaoctaua causa est.
q̃n est appellatum à s̃nia iudicis , quia pariē
grauauit : nam appellatione pendente, red-
ditur suspectus appellanti,tam in illa causa ,
quam in oīa alia,& potest recusari, ẜm Phil.
62 in d.c.postremo,col.8.in fin.versic.27.† Vi-
gesimanona causa est, quando iudex accepit
aliquam donationem ab altera partium,ẜm
Philip.in d. c. postremo , col. 9. versic. 28.
63 † Trigesima causa est,quando iudex à quo,
est surrogatus iudex in causa appellationis ,
quia redditur suspectus in illa causa , in qua
pronunciauit,ẜm Philip. in d. c. postremo ,
64 col.10. versic.29. † Trigesimaprima causa
est , si iudex fuit quoniam inimicus alterius
partis . nam licet modo sit reconciliatus,po
test

teſt tñ vt ſuſpectus allegari ſm Phil. in d.c.
poſtremo,col.9.verſ.35.inimicus.n.recon-
ciliatus,adhuc remanet ſuſpectus, & ẽt à te-
monio repellitur, ſm Abb.in c.cum opor-
65 teat,col.3.de accuſ.Trigeſimaſecunda cau-
ſa eſt, qñ cauſa ſpectaret aliquo reſpectu ad
cõmodum,vel incõmodum iudicis,vt q a te
netur de euictione rei,pro qua agitur,vel eſ
ſet fideiuſſor alterius partis, ſm Phil.in d.c.
66 poſtremo,col.9.ver.30.& 31.de app.† Tri-
geſimatertia cauſa eſt, ſi iudex fuit ab altera
parte corruptus pce, vel precio, vel ſi timet
aduerſarium meum,vel ſi ex aliqua cauſa cũ
nimis diligit,ſm Spec. in tit.de iud.deleg.§.
ſupereſt, verſ.item ſi ſit inimicus, in pe.col.
67 † Trigeſimaquarta cauſa eſt,ſi iudex eſt ho-
mo illiteratus, vel imperitus, & groſſus, &
cauſa eſt ardua,& ſubtilis,quia cauſæ ſubti-
les non ſunt cõmittente groſſis iudicibus,
ſm Bal.in l.fi.in 16.q.C.de her.inſt.& Fel.in
c.ſciſcitatus,col.7.i prin.ver.dicit ẽt Bal.&c.
de reſcr. vbi dicit hanc eſſe iuſta cauſam ſu-
ſpicionis,& Iaſ.in l.apertiſſimi, verſ.ſecun-
68 da cauſa,&c. C. de iud. † Trigeſimaquinta
cauſa eſt,ſi iudex eſſet nimis ſeuerus,& cru-
delis, ſm Iaſ.in d.l.aptiſſimi,col.2.in fi.verſ.
tertia cauſa,&c.per ea,quæ not.Bald.in l.2.
ff.de his,qui ſunt ſui, vel alie.iu.vbi dicit, ꝙ
poteſt iudici tolli iuriſdictio pp nimiã eius
69 credulitatem. † Trigeſimaſexta cauſa eſt,ſi
iudex eſt indiſcretus,quia poteſt recuſari,ſi-
cut ſi eſſet iniquus,ſm Bal.in c.ad noſtram,
70 in fi.per illum tex.extra de probatio. † Tri-
geſimaſeptima cauſa eſt,ſi iudex cõſueuit eſ
ſe iniquus,ſm Bald.in d.c.ad noſtram,in fi.
71 de pb.† Trigeſimaoctaua cauſa eſt,ſi iudex
eſt compater alterius partis, ſm Imo. in c.
prudentiam, de off.del.& Iaſon.in d.l.aper
tiſſimi,col.4.in prin.de iud.C.& per gl.in c.
72 cum I.& A.de re iud. † Trigeſimanona cau
ſa eſt, ſi iudex non vult audire aduocatum
in cauſa,licet cauſa ſit clara,põt ex hoc recu
ſari,vt ſuſpectus, ſm Lanfr.in clem. ſæpe in
73 verſ.de plano,col.1.de verb.ſign. † Quadra
geſima cauſa ẽſt,omnis cauſa,q eſt ſufficiens
ad remouendum pcuratorem, vel arbitrũ,
illa eadem ſufficit ad remouendũ iudicem,
ſm Abb.in c.poſtremo,de app.& ibi ẽt Ph.
in 4.col.ver.ſed p declaratione, &c. & col.
74 7.verſ.10. † Vltimo p complemento huius
materiæ, adde, ꝙ inquantum, dixi ſupra in
principio huius recuſationis, qđ hæc exce-
ptio debet opponi ante litem conteſtatam.
limita, niſi de nouo ſupernenit, quia põt
in quacunque parte litis opponi,etiam poſt
concluſionem,ſi poſt ſuperuenit, ſm Fel.in
c.inſinuante,col.pen.in fi.de off.deleg.& de
hoc habemus capitulũ regni in nu. 213. ꝙ
incipit, plixitatem, & diſpoſitiones quod
exceptio recuſationis poſt litem cõteſtatã,
ita demum opponitur,ſi notoriæ, & euiden
ter conſtat iudici, qđ de nouo ſuperuenit,
75 alias non admittitur. † Item adde,ꝙ ſi quis
poſt oppoſitam recuſationem litigat corã
iudice recuſato, videtur per hoc renunciare
recuſationi,ſm Abb.in cap.inter monaſte-
76 rium,in 3.notab.de re iud. † Item index im
petratus per aliquem, non poteſt per eun-
dem recuſari, niſi noua cauſa ſuperueniat,
vt eſt gl.& ibi Abb. in fi.in d.c.inſinuante,
de offic.deleg.& ad materiam,vide Paul.de
Caſtr.in conſ 442.colum.pen. in 2.volum.
77 RESTITVTIO, † eſt ſeptimus actus
ſuſpenſiuus, & nihil aliud eſt reſtitutio, niſi
in priſtinum ſtatum repoſitio,l.quod ſi mi-
nor, §. reſtitutio, & ibi Bart.ff.de minor.&
Bar.in l.Gallus, §. & quid ſi tñ.col.2.verſ.
q̃ro,qd ſi filius,&c.ff.de lib.& poſt.& Bar.in
l.interdum,col.1.ff.de cõd.indeb. & Car.in
cl.pri.in 3.notab.de reſt. in integ. per hanc
enim reſtitutionem reducitur quis in illum
ſtatum priſtinum,in quo erat an læſionem.
78 ADDITIO † Habes hic diſertiſſimæ
lector reſtõnem eſſe in priſtinum ſtatũ repo
ſitionem ſed illud aduertẽdum eſt præcipue
ſuper quo imploretur reſtõ in integrũ, nã
ſi qs vſucapione fortaſſe,dñium alicuius rei
perdiderit (vt eſt in auth. niſi tricenale tem.
C.de bo.mater.) tũc erit ille reſtituẽdus il
lud vſucapionis obſtaculũ ſibi nõ obſtet, &
id ẽt procedit in præſcriptione, & id tñ peti
debet qđ ſi qs à poſſeſſione ſola exciderit,
puta ob eius abſentiã, vel aliam iuſtam cau
ſam,tunc ad ea poſſeſſionẽ reſtituendus eſt,
ita vt pro ea ſola ſit intentanda reſtõ, nulla
alia re cumulata,ꝙ ſi in poſſeſſione,& pro-
prietate ſe læſum quis dicat in vtroq; erit ei
opitulãdũ,maxime vbi vtrũq; remediũ erit
intẽtatũ ſi vero in acqrẽdo fuerit deceptus,
vel q a nõ acquiſierit, ita ẽt reſtituetur vt de
nuo acqrat qđ quæſiuiſſe profuiſſet,qua de
re in libello ꝑcipiendo conſultiſſime erit à
patronis hoc ſpectandũ.ne potiſſimũ aliam
reſtõnis cauſam deducant,nec modũ in peti
tione

tione transcedat vt docet Bar. in lege quod tempore.C.de rest.mil. Pet. Fol. V. I. D.

79 † Est igr sciendum, qd multis personis cõceditur ista restitutio. Prima.n.conceditur minoribus,& intellr minor de iure cõis, q est minor 25.annis, vt in toto tit.ff.de mi-
80 nor. † Illa.n.ætas 25.annoꝝ dr ætas legitima lege fi C.de his,qui vet.æta.imp. hodie tñ in regno est correcta ista ætas per const. regni,quæ incipit,minorum iura.in fi.quæ vult; q ętas minor tam in masculo, quam in fœmina dr, vsque ad 18. annos, & infra istud tempus datur restitutio in integrum, tam in iudicijs, quam in contractibus.

81 ADDITIO † Nunquid cõcessa restitutione in integrum minori extendatur ad eius fideiussores in cõtractibus? vide Ioan. Maur.in tract.de rest.in integrum,c.14.vbi ꝯcludit beneficium restõnis in integrũ minoris ad fideiussores non trãsmitti, vbi non esset cautum creditoribus, aut vbi dolus fideiussoris intercessit. Petr. Fol. V. I. D.

82 † Secundo datur restõ maiorib 25.annis ex clausula gñali,si qua mihi iusta causa esse videbitur,de qua hr in l.1. & per totũ tit. ff.ex quib.cau.maio. & in l.Pantonius.ff.de acq.hær & Spe.in tit.de locato.§.6.ver.15. & ver seq.& Alex.in cõs.20.& 71.in 1.vol.

83 † Tertio, datur restõ læsis, vltra dimidiã iusti pcij in contractu. puta in vẽditione,& datur ẽt maioribus, iuxta l.2.C.de resc. ven. & c.cũ dilecti,& c.cũ causa.de empt.& vẽd. quo casu, qñ venditor agit ex deceptione, est in arbitrio emptoris cõueñi velle rescindere cõtractum,vel iustum pcium supplere vt d.c. cũ dilecti, adeo quod si vẽditor peteret pcise vnum, succumberet, quia tolleret electionem emptori vt ibi hr, & in d.l.2.

84 † Differt aũt ista restitutio ab alijs, quoad tps petendi, qa aliæ restitutiones petuntur infra quadriennium continuum à tpe,quo minor effectus est maior.l.fi.C.de temp. in integ.rest. Ista vero, quæ datur deceptis vltra dimidiam,cõpetit vsq; ad 30 annos. qa est ciuilis actio,& ppetua, sm Bald. in d.l.2. col.3.in princ.& Abb.in d.c.cum causa colum 3. istud aũt quadriennium, est vtile in principio, qa non incipit currere nisi à die scientiæ, sm Phil.Dec.in consil.62. in fine.

ADDITIO Vide hic oĩno Boër.dec.
85 142.in 1.parte. † Et an excludatur remediũ, l.2.C.de rescr.vend.per clausulam,& si plus valet,&c.& an talis clausula cũ fit notarioꝝ operetur? vide Cap. in dec.159. num.39.

86 † Et an renunciatio gñalis extendatur ad remedium pd m maxime in muliere, & rustico? & dicendum est q non, sm Alex. in ꝯs. 1.vol.6.& Bal.in d.l.2.in quæst. & Ioan. de Imol.in c.pen.in tit.de empt.& vendit.in 2. col.& per Alex.in consil.153.in 2.lib. & in cons.42.in 1.lib.& in cons.269. in 2. lib. & Dec.in cõs.180.& 181.& Soc.in cons.48.in 4.lib.vbi an iurm suppleat clausulas speciales,& vide do.Fab. de mon. S.Sau. in tract. de emptio.& vend.in 8.q.in 6.col. versic.5. quarto,& Soc.in cons.200.in 2.vol. in pen. col.& Alex.cons.104.in 1.lib.& Affl.in decis.220.in principio,& in pen.col.& Bal.in
87 d.l.2.in 5.q.& Alex.in add.ad Bart. † Et an clausula ex certa scientia tollat dictum remedium,& an impediat probari contrariũ? vide Bald. & Ias.in l.sed & si quis.§ fin.ff. si quis cautio, & tenet Bart.Soc. in cons.159. col.6. & consil.79. in 6.col.in 4.lib. & Soc. in consil.214.lib.2 col.4.& Dec. in ꝯs.170. in vlt.col.versic.5. non obstat, quæ omnia notes, & vsque ad quod tempus detur remedium.l.2. vide Ias.in l. qui cum aliter.ff.de verb. oblig. sed aduertendum est ad dicta domini auctoris hic nam æquiuoce loquitur, nam interest valde intentare læsionem per viam restitutionis in integrum, vel per viam remedij.l.2.C.de rescind.vend primo. etenim casu est in potestate venditoris, vel rehabere rem venditam,vel accipere supplementum precij. in secundo vero casu est in potestate emptoris (vt ipse dicit) & videbatur etiam dicendum quod pro læsione non competat nec detur restitutio in integrum, eo quia à lege datur in hoc remediũ ordinarium d.l.1. C.de rescr.vend.ergo debet cessare extraordinarium,cap.cum causa extra de empt.& vend sed Alex. in cons.77. in 1.vol. tenet etiam dari restitutionem in integrum, & sequitur D.Io.Maur. in tract. de rest.in integ.in c.289. Pet. Fol. V. I. D.

88 † Quarto datur restitutio ecclesiæ, & maxime qñ fuit læsa p negligentiam pcuratoris vt est text.in c.cũ venissent, & ibi Abb. in 6. nota.& in 5.col.in prin.de rest. in integrũ. Nam ecclesia restituitur tam in contractibus, quam in iudicijs. Quod restituatur in contractibus probatur in cap.constitutus, &Abb.de rest.in integ.Quod restituatur in iudic

iudicijs probatur in c.auditis, eod.tit. & ibi per Abb.maxime in 8.nota.vbi tenet,quod ecclesia restituitur aduersus ꝓbationem obmissam absque probatione læsionis, & sic licet alias,qn̄ petitur restitutio, debeat ꝓbari læsio, tn̄ secus est in isto casu, qn̄ petitur aduersus obmissum ꝓbationem quia eo ipso, quod ꝓbatio non est producta, ꝓbatur, & apparet læsio. quod nota,q̄ idem esset dicendū in minore, & muliere. Item ꝓbatur in c.1.de rest.in integr.lib.6.vbi ecclesia restituit̄ aduersus sententiam, & sic in iudicio. Item,restituitur ecclesia ēt contra aliam ecclesiā,vt d.c.auditis,& sic priuilegiatus vtitur priuilegio suo cōtra priuilegiatum, ſm Abb.in d.c.auditis,col.2.in fi. Item restituitur ecclesia ēt aduersus præscriptionem xl. annoꝝ,vt hr̄ plenè per Phil.Dec. in cōs.92. & Card. in cl.1.in 9.q. de rest.in integrum vbi plene attingit, & declarat illud argm̄.s. quod si datur restitutio ecclesiæ contra præscriptionem, sequitur quod lex inducens præscriptionem,esset frustra imposita, & respondet,quoad non est frustra, quia finita præscriptione pōt ecclesia infra solum quadriēnium petere restitutionem, quo elapso penitus excluditur, vt ibi per eum per text. in c.1.de rest.in int lib.6.Item restituitur ecclesia aduersus oēm lapsum tp̄is, vt si lapsa sunt tp̄a appellandi,vel probandi,vel alia similia,vt est tex.& ibi Card.in d.cl.1.de rest.

89 in integrum. † Quinto datur restitutio ēt capitulo alicuius ecclesiæ, qn̄ ipsi capitulo collegiato emersit aliqua læsio. ita dicit Abba.in c.1.col.5.in fin.de rest.in integ.& Innoc.in c.nisi in fi.de præb. quod tn̄ intellige, qn̄ læsio resultat in toto collegio, non aūt in aliquo particulari de c.ſm Abb.ibi & idē dicimus de ecclesia,vt tūc restituatur,qn̄ ecclesia patitur læsionem, non qn̄ eius rector patitur, vel eius canonicus q̄ declara vt ꝑ Car.in d.cl.1.in 6.q.de rest. in integrū Abb.in d.c.1.

90 † Sexto datur restitutio omnibus hospitalibus, & pijs locis, & omnibus collegijs, & congregationibus pijs. ita tenet Bald. in consil.465.in 1.vol. & Ioan. Andr.in c.2.de restit.in integrum, lib.6. & Abb.in c.2.in 2.notab.de consu.& Lud.R. in consil.407. Alia autem collegia non pia non restituuntur. ſm Abb. in d.c.1. col.5. in fi.de rest.in integ. vbi limitat in collegio scholarium,quod restituitur,secundū eum, ex eo, quia solent in eo esse quāplures mi-

91 nores. † Septimo datur restō rustico,q̄ non potuit ꝯsulere peritiores ita tenet Alex.in ꝯs.14 in fi.2.vol.faciunt not.per Mod. in l. iuris ignor.C.qui admit.& in l.vbi.ff.eden.

ADDITIO Adde hic Cast. in l.2.ff. ad tertu.& D.Ioan.Maur.in tract.de rest.in

92 integ.c.84.& 85. † Et quid si rusticus fuit secutus consilium indocti doctoris, facitque aliquid contra ius,an ipse restituatur in integrum,& dicendum est q̄ sic,ſm Sal.in l.fi. C.de pœn.iud.qui mal. iud. & sequitur Alex.in l.2.ff.q̄ quis. iur. & cons.66.in 1.lib.

93 † Et an sit necesse vnum, vel duos peritos consulere, vnde Dec.in l.iuris ignorātia.ff. de reg.iur.& Bar.in l.1.ff.de ventre insp. & Alex.in l.1.§.fi.ff.de verb.obl. & cons.168. in 2.lib.vbi volunt q̄ si vim erat in loco nō

94 opus erat plures adire. † Et an rusticus sagax, & astutus ac practicus excusetur? vide gl. in l.athletas.§.de rusticis.ff.de excu. tut. quæ voluit q̄ non, & sequitur Alex. in l. si quis id quod.ff.de iur. om. iud. & ibi Dec. voluit tn̄ contrarium Dec. Item, sed vide

95 Castr.in l.2. C. de in ius voc. † Et an si rusticus peccauit circa ius naturale excusetur? vide Ias.in l.2.& ibidē Sal.C.de in ius voc.

96 † Et an rusticus excusetur,seu restituatur si allegat ignorantiam statuti municipalis, vide Anch.in cons.393. & Alex.consil.14. in 2.vol. & vide D.Ioan.Maur. in d. tract. de restit.in integr.cap.91.vbi distinguit. an publicatum sit statutum in eo loco vbi est ille rusticus,vel in loco conuicino an non, vt primo casu non restituatur,secundo vero sic. Petrus Foller. V. I. D.

97 † Octauo datur rest. vniuersitati alicuius ciuitatis seu reip.vt habetur plene ꝑ Alex. in cons.1.col.4.in 4.vol. Pro hoc est tex.in l.resp.C.ex q. cau maio.& l.remp.C.de iure reip. lib.11. An autem intelligantur ista iura de sola republica, & ciuitate Romana, an vero de omnibus ciuitatibus, gl. in d.l. resp.videtur tenere,q̄ procedat in soli ciuitate Romana, & non in alijs. quod plene disputat.Spec.in tit.de rest.in iure.§.2.vers. idem quoque iuris vbi nihil clare firmat. Tamen quidquid dicat ibi, veritas est,q̄ quælibet ciuitas, & resp. restituitur imò etiam omne castrum,&villa,quæ regitur ꝑ syndicos, & administratores, restituitur in integ. siue sit magna,siue parua,ſm Bart.& Bal.& cōiter

cõiter doct.in d.l.resp. & ista est cõis conclusio,quam tenet Phil.Dec.in cons.42. in fin. Aliud seruatur in villa, in qua sunt pauci hoĩes,puta sex vel decẽ, qui singuli regũtur per se,quia verum est,quod talis villa nõ restituitur,ſm Bart.in d.l resp.nã cessat ratio, quæ militat in alijs ciuitatibus & castris,vbi est multitudo hominum.s. quia ibi sunt pupilli,viduæ,& aliæ ꝑsonæ miserabiles,quarum causa, & contemplatione cõceditur restitutio vniuersitatibus. Et istud tenet, & firmat per plura Matth.de Affl.in prẹludijs cõstit.in ꝑ prin.& Alb.de Ros. in d.l.resp. vbi etiam refert fuisse iudicatum in consilio, ꝙ villa,quæ erat triginta focularioꝝ, fuit in integrum restituta.Idẽ firmat Paul.de Cast. in cons.37.quod incipit:vt bene attingatur, &c.in 2. vol. vbi etiam addit. in fine, quod vna resp.restituitur contra aliam.

ADDIDIO Adde Soc. in cons. 66. in 4. vol. vbi voluit ꝙ magis cõis opinio voluit ꝙ castrũ,& villa restituantur ẽt si per syndicos non regãtur, & voluit Castren.in l.res pub.C.ex qui.cau.maio.&hoc ꝓbatur arg.tex. i l.1.C.de off.eius qui.vi. Alter.ger. & do.Io.Maur. in eo.tract.de rest.in integ.

98 in c.417.† Et an si vniuersitas habuit sñiam cõtra demũ reperijt instrm ꝑꝑ ꝙ proculdubio retractatetur sñia,an restituatur in integrum ad illud instrm præsentandum? vide Rom.in cons.427.& Ioan.And.in addit.ad Spec.in tit.de rest.in int.in addi.incip. quadriennium vbi voluerunt ꝙ restituitur, & id expressus voluit Io.Maur.de rest.in trac. in int.c.420. Per. Foll. V. I. D.

99 † Nono,datur restõ militib.ex priuilegio militiæ, ꝙtñ intellige procedere quandiu sunt occupati in expeditione militiæ: alias aũt si non sunt in expeditione, nõ restituuntur,tex.est,& ibi ꝑ doc.in l.si C.de rest.mil.

ADDITIO Adde, an restõ conceda tur militibus dũ sunt in castris,vel ẽt si non sint,sed redierint,tex. in l. q mittũtur vers. Julian.ff.ex quib.cau.maio & l.si cui in ꝓuincia,§ tandiu eo.tit.vide Bart. in l. milit. ff.ex quib.cau.maio.& Cyn.in l.j.C.de iur. & fac.ign.& facit,l.si qua militi, ff.ex quib.

100 cau.maio.& l.si qs titio,ff.eo tit.† an restõ concedatur eadem rõne vxoribus militũ si milites sequuntur?& dicendum est ꝙ sic, vt toto tit.C.de vxo.mil.& an famuli necessarij militũ rest.tuan,ẽ in int.v.de Cast.in l.j.& 2.C.de vxo.mil.& oĩno, vide d.Io.Mau.in tract.de rest.in int.c.338.Pet.Foll. V. I. D.

101 † Decimo,datur hodie in regno restõ mulierib.siue maiorib⁹,tã in iudicijs, q̃ in contractibus,vt est const.q incipit, obscuritatẽ. & ibi And.de Iser.dicit, qđ ẽt vbi post ꝯclusum in causa, põt mulier petere restõnẽ in iudicijs,ꝑ ea,quę hñr in l.si iudex,ff.de min. qa eo ipso ꝙ ꝯcluditur,læditur ꝑ renunciationem.Et datur dicta restit.ẽt si mulier veniat,vt authrix laudata,vt est dec.15. cons. Neap.& nõ daẽ in vna cã, nisi bis. & prima restõ appellatur primũ beneficium, secũda

102 vero,dr secundum beneficiũ. † Et si fuerit ꝯcessa in causa principali, nõ daẽ in accessorijs,ita de his oĩbus hr in decis.35.& 114 ꝯs. Neap.ꝑ And de Iser.in const. licentiam,in fi.in c.imperialem,§ prætetea,si qs,de ꝓhi.

103 feu.alie.ꝑ Fed.† Quid aũt,si cõtrahat cum iuro is,qui poterat petere restõnem in integrum,an possit eam petere stante iuro? dic ꝙ in minore est expeditum, ꝙ non vt not. Bart.& doct.in auth.sacra.C.si aduer.vend. nam iurm repræsentat eum maiorem.vnde non põt in integrum restit. ita plenè declarat Alex.in cons.27.& 42. in 1. vol. & Phil. Decius in cõs.31.vol.2.vers.sed his vbi plus dicit, quod minimę potest petere absolutio

104 nem à iuro. † Et ex hoc infert. Bart. in l. minor 25.annis obmissam, ff. de minor. ꝙ si minor litigauit in iudicio per procuratorem cum iuro cõstitutum, nõ potest petere restitui in integrum, si læditur per procuratorem,ex quo promisit cum iuro hr ratum id quod gestum erit per procuratorem.

ADDITIO Adde,hic decis. Cappe. tolo.45.& oĩno do. Io.Maur.in tract.de re stit.in inte.c.112. & an minor debeat certificari de viribus iuri? vide eundem do. Ioan. Maur.c.113.& ad id quod dicit do. Auctor, qñ minor litigat per procuratorem cõstitutum cum iuramento. habes plenè declaratum in dictis locis. Petr. Foll. V. I. D.

105 † Per hoc ẽt infert.notabiliter Bal.in l.generaliter,col.2.vers.pone enim,&c.C.de rebus cred. quod si ciuitas constituit vnũ ꝓcuratorem, seu syndicum ad ꝯtrahẽdum cum iuro, & ille syndicus contrahit nomine vniuersitatis,& iurat,tale iurm non operaẽ vt si cõ.rauenіatur,vniuersitas sit periura;qa vniuersitas nõ hẽt aĩam, vnde nõ põt incidere in piuriũ,sed bene operaẽ, vt aduersus talẽ

contra

contractum non possit vniuersitas petere restitutionem pp iurm, quod dictum teneas menti quia est notabile, & quotidianum.

105 † Quid aūt in muliere litigante per procuratorem cum iuro constitutum, an possit restitutionē petere? hoc non inuenio ab alijs decisum, tñ dictum est quotidianum, nā sem per mulieres constituunt procuratores in iudicijs, quia ipse propter verecūdiam sextus, non pñt personaliter interesse, & non omni procuratione quam faciunt notarij cōiter, apponunt iurm. vnde si idem diceremus in muliere quod in minore, raro aut nunq̄ mulier restitueretur in iudicij, & sic illa constit. obscuritatem. seruiret nobis de vento. vnde volens hunc casum decidere puto qđ mulier restituatur, non obstante quod procuratorem cum iuro constituerit, & sic diuersum sit in muliere, & in minore, & moueor ista

107 consideratione. † Is qui petit in integrum restitutionem, dr ratum hre gestum per procuratorem, & non dr cōtrauenire, tex. est & ibi gl. in ver. supplicationem, in l. cum min. ff. rem ratā hri. vbi non committitur stipulatio rem ratam hri ex eo, quia promittens petit restitutionem in integrum, ergo in ppositio, licet mulier fecerit procuratorē, & promiserit hre rata gesta per eum, & iurauerit, non dr contrauenire, si petit restitui in integrum, ergo non dr periura, & pñr pōt illam petere, non obstante iuro in mandato apposito, quia iurm semper regulatur, fm nām dispositionis, super qua apponitur, fm Abb. in cap. quemadmodū, col. 2. vers. 2. nota in vers. non obstante, &c. de iureiur. sed tu posses dicere, ergo idem esset dicendum in minore, quia si non dr contrauenire, deberet posse petere restitutionem contra id, q̄ dicit Bar. in d. l. minor 25. annis. Ad hoc rndeo, quod in minore potest considerari alia ratio. s. quia iurm repræsentat eum maiorem, vt probatur in d. authen. sacramenta, & ibi p doctor. & nota gl. in l. 2. C. de rescin. ven. Vnde sicut maior non restituitur, ita & minor, qui iurauerit: quod non est in muliere, quæ siue sit maior, siue minor, restituitur in iudicijs, per const. obscuritatem. puto tñ, quod. si mulier cōstituisset procuratorem ad contrahendum, & iurandum, & ille procurator contraheret, & iuraret, non posset tunc mulier petere restitutionem, sicut dicimus in vniuersitate, per illud dictum Bald. in d. l. generaliter. Et ita cum accidisset n facto, rndebam cuidam obiectioni mihi factæ per quēdam peritum doct. Bartolinum: qui erat doctor antiquus, & magnus practicus, & volebat extendere illud dictum Bar. in d. l. minor 25. annis obmissam. vt procederet ēt in muliere litigante per procuratorem cum iuro constitutum. ego sustentaui contrarium per rōnes prædictas: & illi meo consilio quamplures doct. Neapolitani, & prouinciales se subscripserunt, & ita postea fuit iudicatum.

ADDITIO. Ego puto quod etiam in minore non procedas hodie dictum Bar. nam videmus quotidie minoribus concedi primum, & secundum beneficium, & si per procuratorem litigent, & eum constituissent cum iuramento. Petrus Foll. V. I. D.

108 † An aūt restō in integrum impediat executionem ita vt ea pendente nihil innouari possit sicut pendente appellatione? dic quod sic, tex. est in l. vnica. C. in integ. resti. postula. &c. & ibi Bal. & hr plene in decis. 356. ps. Neap. & Bal. in l. fi. col. 2. vers. itē quæro, &c. C. si ex fal. instr. & Bald. in authen. quæ supplicatio. in 2. no. C. de præc. imp. offe. & Bal. in l. si causa, in 3. no. C. de transac. & per Alexan. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudi.

109 † Quod tñ limita non procedere: qñ peteretur restitutio aduersus sniam principis: qa tunc non impedit executionem, pstita tñ satisdatione p alteram partem de restituendo in casu retractationis, put dixi supra de supplicatione, casus est in cap. suscitata, & ibi Abb. de in integrum rest. & hr in d. dec. 356. Quo aūt procedit, quod possi: peti restitutio aduersus sniam principis. vide Abb. in c. tum ex literis, col 6. de rest. c. in integ.

ADDITIO. Adde hic decis. Cappe. Tholos. 54. & vide Io Maur. in tract. de restit. in integ. 30. Petr. Foll. V. I. D.

110 † Secundo limita, qñ apparet q̄ malitiosæ peteretur restō: vt quia esset præsumptio cōtra petentem, est tex. in d. cap. suscitata, & ibi per Abb. in pen. col. Tunc. n. non impeditur executio vt ibi. hanc tñ limitationem, & pcedētem limita, & declara, nisi executio contineret piudicium irretractabile: vt qa tractaretur de carcerādo, vel affligendo aliquē in corpus. tūc. n. indistinctę impeditur executio per restōnem in integrum. ita dicit Abb. in d. c. suscitata, col. pen. & Bal. in d. l. vnica, C. in integ. rest. postul. &c. & hr in d. decis. 356. consil.

111 conf. Neap. in fin. † Tertio limita, non procedere, qñ peteretur restitutio aduersus decretum affirmatiuum, quia non suspenditur executio, sicut minime impeditur p appellationem per ritum magnæ curiæ vicariæ ita habetur in d.decis.361. conf. Neap.

112 † Quid aût, si snia si: bis confirmata p remedium appellationis, adeo φ non pôtter tio prouocari, an possit saltem peti restô in integ. vide Abb. in d.c.cum ex literis, in 7. not.de resti:t.in integ.vbi sentit quòd sic.

ADDITIO. Adde hic decis.Cappe. Thol.54.& do.Io.Maur.in tract. de rest.in integ. cap.168. Pet. Foll. V. I. D.

113 † Vltimo, posset hic dubitari, coram quo iudice pôt peti restô.& pone exemplû, Clericus contraxit cû laico, fuit deceptus, vult petere restô nem, an debeat adire iudicê suû ecclesiasticum, vel iudicem seculare aduersarij? dic quod regula est, quod petens restô nem, debet adire iudicê rei nô aût iudicem pprium, text.est in l.2.C.vbi, & apud quê. & ibi Bar.fa.lit hoc in clerico, & eccsia, qa eccsia hêt hoc priuilegium, vt qñ petit restô nê possit adire iudicê ecclesiasticû, & sic iudicem propriû, & idê in clerico.& sic in istis casib.actor non seqtur forû rei, tex.est, & ibi Abb.in j.not.in c.ꝯstitutus, de rest.in integ.

QVERELA, est octauus actus suspê

114 siuus, super quo dicas, † quod querela pôt accipi largo modo, & stricte, & proprie. Qñ accipitur largo modo, ponitur pro omni remedio, per quod quis recurrit ad superiorê per viam grauaminis, & tunc includit appellationem, & restitutionem, tex.est.& ibi gl. in vers.querelâ, in l.ab eo.C.quo.& qñ iud. & ita illam gl.declarat Abb.in c.querelam, col.2.in gl.1.de proc. & Fel.in c.querelam, col.pen.de iureiur.idem ēt tenet gl.in vers. querela, in l.si ab arbitro.& ibi Bar.Alex. & doct ff.qui sat.cog.&Soc.in conf 96.col. 3.in fi.in 1.col.secundo modo accipitur stricte, & tunc differt ab appellatione, s̄m gl. & Abb.in d.c.querelam.de procur.& Fel.in d.c.querelam, col.pen.de iureiur. Nam ille dr̃ adire iudicem per querelam, qui nô pôt appellare pp aliquod impedimentû iuris, & sic tûc dr̃ proprie querela, qñ circa remediû appellationis iudex aditur, vt hr̃ in locis præallegatis. Et enim querela, qñ oppressus reclamat, vt sibi p viam iuris succurratur. ita dicit Phil.Dec.in conf.125.col.fin. in j.vol.& habet locum querela vt plurimû qñ quis grauat in actibus extraiudicialib. vel per aliquâ interlocutoriâm sine causæ cognitione prolatâ, in quibus casibus si aliquis appellauit, & appellationê deseruit potest recurrere ad querelam, & sic desertio appellationis non præcludit viam querelę ita pulchre declarat Card. Alexandr. in c. cum sit Romana, col.1.in fi.& 2.de appell.vbi ēt allegat dños de Rota in suis decisionibus, nam fatalia, q̃ currunt in appellatione, non hñt locum in querela, s̄m Alex.in l.si ab arbitro, in fi.verbis, ff.qui satis cog. pro hoc, est tex.in c.pcernanto.& ibi p doct.de App. lib.6.Idem tenet Math.de Affl.in const.appellationum tpa, col.11. Est.n. ista querela quoddâ implorare offm iudicis sine appellatione p grauamine, s̄m Alex. in d.l.si ab

115 arbitro in fin. † Nota tñ inter alios vnû vsum, in quo est necessaria ista querela, nâ in omnibus casibus, in quibus snia lata, nûquam transit in rem iudicatâ, pi out est, qñ fertur in causa matrimonij vt not. Abb. & doct.in cap.consanguinei, de re iud. & in c. sicut, de test. Item, qñ fertur ex consilio doctoris, vt not.Abb in c.proposuisti, de pb. & Alex.in l.si ab hostib.col.3 ff.de sol.mat. & Phil.in c.intimasti, in fin.de app. & Lud. Rom.in conf.228.& idem in snia lata ex iudicio expertoꝝ, vt hr̃ in dec.33.conf.Neap. & in quam pluribus alijs casibus, de quibus plenè dixi supra in vers.snia in 3.q.princ. Si contingat in dictis casibus aliquem prætendere grauamen de tali sententia, si vult per appellationem contraexcere, debet appellare infra x.dies, & tunc deuoluet causam ad superiorem, alias elapsis decem diebus, non potest vlterius appellare. debet enim côtradicere per viam querelæ, si vult se grauare post decem dies, gl.est singulis in c. ad reprimendam, vers.suspendatur, de off.ord. quam valde exclamat ibi Abb. in d.c. consanguinei, col.pen.in fi.de re iud. & Phil.in cap.dilecte, col.pen.de appel. & Fel.in cap.

116 lator, colum.4. de re iud. † Verum tunc non potest adiri superior, sed debet querela proponi coram eodem iudice. ita dicit Abb.in d.c.ad reprimendam, & in d.c.consanguinei, & in hoc videtur differre querela ab appellatione, prout hoc plene declarat Paul.de Cast.in l.fin. C.de edict.diui Adr.Tol.& ibi etiam Alexan.in 11.colum.

circa

117 circa fin.& seq.Ias.etiam ibi col pen. † Si-
militer circa reuocationem attentatorum,
qñ aliquid est attentatum appellatione pen
dente In tali causa,in qua non poterat appel
lari, quo casu non ligantur manus iudicis
ante inhibitionem,cap.non solum,de appel
lat.l b 6. nam isto casu attentata tenent, &
ex quo lege permittente fiunt, vnde non re
uocantur ex priuilegio attentatorum, sed
possunt reuocari per viam querelæ, & tunc
fit reuocatio per superiorem,ita dicit Abb.
in c.pastoralis,col.4.vers.tertius effectus,&
in vers.in 3.q.&c.& ibi etiam Phil.in 3.col.
118 de appel. †Plus etiam dicit Abb.in d.c.pa
storalis,in d.vers.in 3.q.&c. quod etiam in
casibus,in quibus prohibita est appellatio,si
aliquis appellat, operatur hæc appellatio
quo ad iudicem ad quem, vt si videt graua-
men,possit illud emendare,& corrigere, li-
cet non operetur aliquem effectum suspen
siuum respectu iudicis à quo. & ad hoc pô-
derat gl sing in clem.1.in gl.in vers.onera-
119 mus de iure patron.†Competit etiam ista
querela, vbicunque iudex tardaret circa ex-
peditionem causæ, nam tunc ab ista tarda-
tione non potest appellari,sed potest expo
ni querela superiori, ita tenet Bald.in l.fi.§.
120 illud,p illum tex.C.de temp.appel. †Plu-
res alias signationes habet iste terminus,q.a
querela, qñque ponitur pro querela crimi-
nali, vt not.gl.in c.Maximianus, 81.dist. &
est tex.in l.querela.C.de falsis, & not.gl. in
l.si quis se iniuriam. C.de accus.& de hoc di
xi supra in 4 parte, in 1.dist.vers. ex prædi-
ctis infero,&c. Item,qñq; ponitur pro que-
rela inofficiosi testamenti, vel inofficiosæ
donationis,& hoc non est materia nostra,
121 ideo remitto ad suos titulos. † Quæ aût
sit differeñtia inter lamentationem, quere-
lam,quærimoniam,& quæstionem? Dic q
lamentatio,est extraiudicialis,querela vero
iudicialis,tex.est in constit.regni,quæ inci-
pit,pessimam. & ibi Mart.in 1.notab. Quæ
rimonia vero, est ante litem contestatam,
quæstio,dicitur post litem contestatam,sm
Fel.in c.1.in fin.de appell. & declarat Abb.
in c quia indicante,colum.pen.de præscr.
122 REDVCTIO, † est nonus actus su
spensiuus,quę dicitur esse species appellatio
nis,licet non sit vera appellatio.l.nô distin-
guemus.§.cum quidam, & ibi no.ff.de arb.
hinc dicit Spec.in tit.de arb.§.1.vers.quid si
à tempore,quod reductio ad arbitrium bo-
ni viri, non dicitur propriè appellatio, sed
potius quædam attestatio. habet tñ quan-
dam similitudinem cum appellatione, quia
sicut appellatio impedit executionem, ita
etiam reductio, sm Bald. in cap.fin. col.1.
versic. q nota, quod tria sunt, &c. lata sen-
tentia super reductione, secundùm Ang. in
consil.162.in fi. vbi etiam sentit Ang. quod
non obstante reductione potest fieri execu-
tio, præstita cautione per petentem sicut di-
cimus in restitutione integrum,de qua ma-
terias dixi supra in vers.restit.circa fi. & per
Bar.in l.defendente,in fin.ff.de auct.tut. sed
Bal.in l.tale pactum.§.qui prouocauit, col.
fi.in pen.q.ff.de pact.tenet indistincte,quod
impedit executionem laudi,adeo q ea pen-
dente nullo modo potest fieri executio.
Sicut dicimus in appellatione. idem tenet
Abb.in cap.quintauallis, col.23.versic. sed
hic annecto dubium,&c.de iureiur. vbi etiã
dicit,quòd ista reductio,est quędam quere-
la. Verum Sal.in l.1. C. qñ prouo. non est
necess.tenet. quod non impedit executio-
nem,& sic videtur varietas opin.inter doct.
sed in tanta varietate puto veriorem esse
opin.Bald.& Abb.& sequacium.s.quod im
pediat executionem,sicut appellatio.& hoc
probatur ex tex. in d.l.non distinguemus.
§.cum quidem. rectè ponderando illũ tex.
hanc etiam opi. in effectu tenet Soc. in côs.
227.col.pen. in 4.vol. vbi dicit æquipararì
ista duo.s.esse factum compromissum, & es
se petitam reductionem. vnde sicut non po
test fieri executione pendente compromis-
so,ita nec pendente reductione, & cum hac
123 opin.pertranseo,quæ videtur tutior. †Su-
per hac tamen materia reductionis, quæ
quotidiana est,breuiter attingam tres quę-
stio. de reliquis autem ad materiam facien-
tibus remitto me ad ea quæ plenè ponit
Abb.in d.c.quintauallis, & Bart. in l. si so-
cietatem.§.arbitrorum.ff pro soc. & Lud.
Rom.in rubr.de arbit. & Lanfran. in tract.
de arbit. quorum dicta esset superuacuum
reepilogare. Solum attingam ista tres quę-
stiones, quæ videntur habere opin.doctor.
hincinde,ad hoc vt ponam veram, & côem
decisionem. Et prima quæst.erit, vsque ad
quod tempus potest peti ista reductio. Se-
cũda,coram quo iudice peti potest. Tertia,
quid si per pactum est renunciatum huic re
ductio

ductioni,& iuratum,an possit peti, non obstante iuramento absque alia absolutione?
124 † Primo igitur quæro, vsque ad quod tempus peti pôt reductio?dic quod côis conclusio est vera,q potest peti vsq; ad 30. annos: quidquid dicunt alij doct. hanc opin. tenet Barto.in d.§.arbitrorũ, & Soc. in cons.120. col.4. in 2.vol. & est decisum in decis.232. cons.Neap.idem tenet Ang.in cons. 314. in prin. vbi dicit, quod est ius personalæ, & id eo non præscribitur nisi spatio 30. annorũ. idem tenet Bal.in l.fin.vers. quæro vsque ad quantum tempus, &c. de Contraben. emptio.& Alex.in cons.93.col.fin.in 2.volu.& Phil.Dec.in consil.39.col.pen.in fin.vbi plures allegat, & dicit hanc esse côem opinio.
125 † Nec obstat,l.cum antea,C.de arb.vbi dr quod taciturnitate decem dierum emologatur sententia arbitri, si non fuerit contradictum:quia illa l.loquitur in arbitro, qui hr instar iudicis non aût loquimnr in reductione ad arbitrium boni viri,quæ fit contra sententiam arbitratoris, qui est velut amicabilis compositor: & procedit de facto potius quam de iure. ista n.sententia non emologatur, nisi spatio 30. annorum, ita declarat Abb.in d.cap.quintauallis,col.6.vers. octa-
126 ua dña. † Secundo quæro, quis erit iudex adeundus in illa reductione? super hoc reperio varietatem opin.nam Barto.in d.§.arbitrorũ,col.4 vers.quæro, quis erit iudex, &c. ff.pro socio. tenet qđ debet adiri iudex rei: & sic ille,qui esset futurus iudex,si actor voluisset in iudicio litigare. idem videť tenere Alex.in cons.13.in princ.in 2.vol.vbi dicit, quod iudex ordinarius litigãtium, est iudex in causa reductionis:non aût iudex appellationis.Idem tenet Soc.in cons.18.col.13. in 1.vol.& Pau.de Cast.in l.cum hi, §. transactione,ff.de transact.& Abb.in d.c. quintauallis,col.21.in fi.vers.sed dubitabatur quis iudex,&c.de iureiu.Contrarium tenet Lud. Rom.in cons.265.vbi dicit,quod debet peti reductio coram illo iudice, qui est iudex arbitratoris ad instar appellationis. & hâc partem tenet Matth.de Affl.doct. Neap. in 10. lib.consil.Neap. verum dicit,quod non fuit hoc decisum per sacrum consilium.Breuiter ego teneo primam partem .s. quod petatur coram iudice ordinario,qui esse futurus iudex causæ,per decisiones prædictas,quæ vñr facere opin.magis côem.Quod potest corroborari,quia arbitramentum, est quædam transactio,& sicut ille,qui vult agere contra transactionem, debet adire iudicem rei, ita etiam, & veniens contra arbitramentum, quod tñ declara,& limita, nisi ex forma alicuius statuti hñent lauda executionem,& actionem, quia tunc ad iudicem arbitratoris est recurrendum per ea quæ dicit Bart. in l.1.C.
127 vbi,& apud quem,&c. † Tertio quæro,an contra laudum iuratum, qñ est renũciatum reductioni possit peti reductio, & an saltem sit necessaria absolutio à iurõ? Breuiter vera,& côis conclusio est, quod si læsio est modica,& supportabilis, nô pôt peti reductio, & tûc illa renunciatio cum iurõ, operatur, vt non reducatur ad arbitrium boni viri. ita tenet Pau.de Cas.in côs.200.col.2 in 1.vol. Si aût læsio est magna,& enormis, vel enormissima, tunc potest peti reductio non obstante renũciatione,& iurõ,quia dato,quod ampla verba ponantur in compromisso,nô tñ potest fieri quin reductio habet locum, stante enormissima læsione, & semper iurm intelligitur, si quæ arbitraturs fuerit arbitrator, & enormissima læsio non præsumitur cogitata, & iurm non extenditur ad incogitata,ita tenet Alex.in cons.131.col.pen. in 2.vol & Soc.in cons.220.col.5. in 2.vol. & in cons.104.col.4.in fi. in 4.volum.& Phil. Dec.in cons. 11.col.6. vers.4. principaliter, &c.& cons.60.col.2.vbi dicit, q non potest dari clausula, per quam ad arbitrium boni viri à laudo non possit peti reductio. Sequitur ergo, quod vbi est enormis læsio,non requir tur absolutio à iurõ,sed potest indistincte peti reductio: quia non detegitur periurium, vbi iurm se non extendit ad illud. Item tenet Ang.in consil.172. consilium iñ theologorum est quod petatur absolutio ad cautelam,à tali iurõ, quam de facili concedet eps,licet hoc non fit de præcepto.ita tenet Bald.in l.fin.C.de non num. pec. Reliqua de mã reductionis,dic vt hr in d.c.quintauallis,& in d.§.arbitrarum,& ibi per doc. & dicam infra in hoc tract. de appellatione in 4.q.principalis,vers. octauo limita,&c.
128 DILATIO,† est decimus, & vltimus actus suspensiuus, nam impedit processum ad vlteriora: quia dilatione pendente officium iudicis conquiescit, l. siue pars. C. de dilat.c.significante,de appella. Et quia hanc materiam dilationis plenè tractaui supra in secunda

secunda artem iudicij, in tractatu de dilatione: ideo ad ibi dicta me remitto. Et per hæc fit expedita prima quæst. principalis.

SECVNDO, principalr̃ sequendo ordinem præpositũ, quæro qualr̃ fiat appel-
129 latio. † Dic q̃d fit à iudice inferiore, à quo lata est s̃nia ad iudicem superiorem: nam ad inferiorem vel parẽ appellari non põt, l. j. §. si quis in appellatione, ff. de app. in e,quod non valeret cõsuetudo permittẽs appellare de maiori ad minorem, vel equalẽ, s̃m Abb.
130 & Fel. in rubr. extra de app. col. 1. † Item, debet appellatio continere nomen appellantis & appellati, & ptinentiam s̃niæ, à qua appellaẽ, vt est tex. & ibi Bar. & doct. in l. j. §. fi.
131 de app. † Item, debent in ipsa appellatione peti Apl̃i alias non valet appellatio sine petitione Aplorũ, s̃m Inn. in c. j. de app. p hoc est tex. in l. eos, §. aplos, & ibi Bart. & doc. & l. q̃m la j. C. de app. & debẽt Apl̃i peti instantius, & instantissime, ac sæpius, & sufficit q̄ vni coactu sæpius petatur in vno, & eodem libello vt est tex. in cl. quis, de app. & h̃r in c.
132 ab eo & c. vt super ad app. lib. 6 † An aũt valeat appellatio simplr̃ facta, & g̃nalr̃, non expresso proprio nomine iudicis, ad quem appellatur vt si aliquis dicam simplr̃, appello: vel si dicit, appello ad iudicem competentẽ? Dic q̄ sic, & ita cõiter tenetur per l. 2. ff. de appell. ita tenet Bar. in l. j. §. si quis, ver. quæro, quid si aliquis, & c. ff. de app. & Bald. in l. apertissimi, C. de iud. in 1. col. & Abb. in c. inter cętera de app. vbi limitat hoc procedere de iure ciuili, secus de iure canonico, s̃m eũ, & è Phil. in c. dilecti, el i j. in 16. q. de appell.
133 † Debet aũt appellatio p̃ntari p appellantem coram iudicem à quo vt no. Phil. in c. si iustus, col. 4. de app. & infra decem dies à die latæ s̃niæ: vt, C. de app. auth. hodie, & postea persecutio fit coram iudice ad quem præsentando coram eo supplicationem, & narrando mãm causæ, & s̃niæ contra se latæ, & instando pro lr̃s inhibitorialibus. Verum, si non põt h̃ri copia iudicis à quo vt quia absens, vel per metum nõ põt coram eo appellari, tunc põt appellari coram honestis personis, vel põt adire iudicem ad quem, & coram eo porrigere supplicationem appellatoriam, absq; eo, quod aliter appellatum fuerit coram iudice à quo. ita dicit Bald. in d. l. apertissimi, col. j. C. de iud. & in l. 2. C. de his, qui per metum iud. nõ app. & de hoc est gl. expressa in vers. maiori in cl. 1. de app. & declarat plene Soc. in consi. 55. in j. col. in j. vol. Erit ergo practica in casu isto, q̃n quis non põt appellare corã iudice à quo, vel pp absentiam, vel pp metũ, vt adhibeat secũ iudicẽ, notariũ, & testes, & corã illis declaret ac ptestet, quod intentio sua erat appellãdum iudicio à tali grauamine p talẽ iudicẽ sibi illato. Verum quia pp eius absentiam, vel pp iustum metũ nõ potuit iudicialr̃ appellare, nunc appellat extraiudicialr̃ coram honestis psonis, & de dicta appellatione faciat scribi actum publicum. Ad quod facit, quod h̃r in c. si iustus metus, & ibi p doct. de app. & not. Bar. in l. j. §. dies, ff. q̃n app. fit. Et nota, q̄ vltra iudicem, notarium, & testes, debet adesse aliæ honestæ psonæ, coram quibus appelletur, & hoc q̃n ista appellatio esse probanda per instr̃m, quia tũc iudex, notarius, & testes oẽs simul iũcti, faciunt fidem de illo actu: & non p̃nt repręsentare duas vices .s. testium, & personaᵹ, coram q̃bus appellatur, ita declarat Pet. Phil. Corn. in ↄsil. 292. col. 2. vers. 2. in 3. vol. & Abb. in d. c. si iustus, col. 1. vbi plus dicit, q̃d sufficit, q̄ sit vnus probus vir
134 coram quo appelletur. † An aũt sit necesse p̃ntare appellationem iudici sedenti pro tribunali? Dic quod non, sed potest vbiq; præsentari: imò potest p̃ntari solum actorum magistro, seu notario absque iudice, & valet, s̃m Bal. in auth. quę supplicatio in princ. C. de pre. imp. offe. & sequitur Alex. in l. j §. libelli. in addi. ad Bar. q̃ incipit cui detur, & c. ff. de app. & idẽ Alex. in l. j § dies, ff. q̃n app. fit. Et q̄ in omni loco possit pręsentari quo ad effectum, vt sententia non transeat in rẽ iudicatum, tenet Card. in clem. 2. § similiter in 2. q. in fi. de app. cum possit etiam die feriata appellari, cum non sit actus iudicialis, appellatio, s̃m Car. ibi. & no. Bar. in d. l. 1. §.
135 dies. † Fit etiam appellatio per hæc verba, submitto me protectioni, & tuitioni talis iudicis. nam ista verba important vim appellationis, s̃m Bal. in l. 1. in ti. C. si quacunque præd. pote. & est tex. in c. ad audientiam, &
136 ibi Card. Ale. ad app. † Vtrũ sit necesse, q̃d semper appellatio fiat in scriptis: an vero sufficiat, q̄ viua voce appelletur? Cõis conclusio est, vt distinguatur inter appellationem à diffinitiua, & ab interlocutoria. Nã à diffinitiua, si quidem appellatur incontinenti. s. eodem instanti post latam s̃niam põt appellari

lari viua voce, & sufficit qđ aggrauatus dicat, appello, & faciat hoc scribi in actis per notariū. Si vero appellet ex interuallo post latam sniam tūc debet appellari in scriptis, als nō valet appellatio. de hoc est tex. in l. 1. in fi. cū l seq. de ap. & in l. litigatoribus & ibi gl. Bar. & Bal. C. de ap. & no Spe. in ti. de ap. §. qualr. in prin. & Pet. Phi. Cor. in consi. 95. col. 1. in fi. & seq. in 4. vol.

137 † Sed qñ dicatur appellari incontinenti, & qñ ex interuallo? Dic ꝙ cōis ꝯclō est, ꝙ incontinente dr̄ dum iudex sedeat ꝓ tribunali in illo sero, & nō diuertit ad extraneos actus. Secus est, si iudex iter ad prandium, vel ad alium actū extraneum à iudicio, & postea reuertetur ad tribunali, quia ꝑꝑ actum extraneum intermedium non diceretur vlterius incontinēti fieri. & idem, si appellās diuerteret ad extraneos actus. postea appellaret ita dicit Spec. in ti. de app. §. qualr in prin. & ibi Io. And. in add. sup. verbo, diuerterit. sed Bal. in d. l. litig. tenet ꝙ iudice sedēte ꝓ tribunali, dr̄ incontinēti, non distinguēdo vtrū diuertit ad extraneos actus, vel non imò Bar. expsse tenet i d. l. litigator. ꝙ ēt si diuerterit ad extraneos. actus dr̄ fieri incontinēti, dūmodo eadē die fiat, & iudice sedente ꝓ tribunali l. diuus, ff. de in inte. rest. idē tenet Bar. in l. eos, §. finaūt, C. de ap. & gl. magis expssa, in l. 2. ff. de ap. & Bar. in l. 1. §. libelli, col. 1. eo. ti. & hoc vr̄ esse de mente Bal. in d. l. diuus, in 2. lect. in fi. vbi ꝓprie loquit de iudice sergēte, & statim reuertente, idē vr̄ sentire Ph. in c. si iustus vers. 6. quæritur, in fi. de app. In hac varietate, quæ vr̄ esse inter Speculatorem, & Io. And. ex vna parte, & gl. Bar. & Bal. ex alia parte, ego ita concordarem opin. vt distinguamus. Aut iudex processit ad actus extraneos. s. ab illa causa, quam sniauit, vt qa post expēditam illam cām incepit expedire alias in eodem tribunali, & tūc ꝓcedat opi. Bar. & sequacium, quia si tota illa die sederet ꝓ tribunali, posset appellari viua voce, quia ista actus. non vñr omnino extranei, ex quo sunt de iudicio, & ꝑtinētes ad illud tribunal, licet videātur extranei ab illa causa decisa. & ita pōdero verba Bar. in d. §. libelli vbi sup isto pūcto refert tres opi. quas ēt refert Bal. i d. l. litigatorib. Prima est gñalis. s. qđ tota illa die fit pmissum, p d. l. 2. ff. de app. vbi fit mentio de die. Secunda opin. est strictissimas. s. vt intelligatur incontinenti. s. ante, quam iudex procedat ad alia faciēda, quod intelligo. s. ad alias causas expediēdas, non aūt ad actus penitus extraneos, qui fiunt extra tribunal, & hoc est de mente gl. in d. l. litigatoribus, in vers. illico, q̃ relata prius ista stricta opi. refert postea vltimam opi. Hug. quæ cōiter approbatur ꝑ Bart. & Bal. ibi. s. quod dr̄ illico, dum iudex sedet ꝓ tribunali. vnde innuit subtiliter intuenti, ꝙ illa facienda, ad quæ diuertat, erāt negocia, quæ expediebātur in tribunali, & hoc ēt est de mēte Bal. in d. l. diuus, in 1. lect. in 1. not. ff. de in integ. rest. vbi dr̄ incontinēti cōparere ille, q venit iudice ꝓ tribunali sedente, licet ad alia iā diuerterit. Et dr̄ diuertisse ad alia qñ habuit sniam ꝓ lata, & absoluta. vnde illa verba respiciunt alia negocia eiusdē tribunalis. & ita intelligo Bar. in d. l. litigatoribus qui fundat se per d. l. diuus & de ista diuersione non curamus. Tertia opi. relata ꝑ Bar. i d. §. l belli est mediocris, q̃ eligit me diā viā. s. ꝙ dr̄ incōtinēti donec iudex sedet ꝓ tribunali, & ista cōiter approbatur. quam tenet Lanf. in c. qm̄ cōtra in vers. interlocutiones, & appellationes, col. 16. ver. sequitur aliqua videre, &c. de ꝓba. & Phil. in d. c. si iustus, ver. 6. quæritur, in fi. Aut iudex ꝓcessit ad actus penitus extraneos, surgēdo a tribunali cā faciēdi aliud negociū extraneum, & tūc aut surrexit cū aio statim reuertēdi, nō relinquēdo totalr̄ tribunal ꝓ illo sero, qa dimisit ibi actoꝝ magr̄m negociantē in actis interim, & tūc si statim reuertit, hr̄ ac si non recessisset, & pōt ad hoc appellare viua voce p ea, q̃ dicit Bal. in d. l. diuus, in 2. lect. in fi. Ad qđ facit tex. in l. 3. ff. de diu. & in l. pleriq;, ff. de ritu nup. & p ea q̃ hñr per Alex. & doct. in l. eū antiqtas, C. de test. aut surrexit iudex à bācho cū tota eius curia causa eūdi ad prādiū vel ad deābulādū, ita, ꝙ non appa rebat de aio reuertēdi ꝓ illo sero. & tūc dato ꝙ postea reuertet, nō dr̄ fieri incōtinenti quia illa vr̄ alia rectio curiæ ꝑꝑ illam interruptionem. vnde tunc esset appellandum in scriptis, & ita puto procedere opi. Spe. in d. §. qualr̄. in prin. quā ad hoc sequitur Phi. in d. cap. vt debitus, col. 8. vers. 7. quæritur, &c. de app. & Gem. in c. cordi. col. 4. in princ. de app. lib 6.

138 † Et prædicta procedunt, qñ appellatur à diffinitiua. si vero appellat ab interlocutoria, & tūc, siue statim, siue ex interuallo, semp dēt appellari in scriptis als nō vales

valet appellatio. Text.est in c.cordi nobis, de ap.lib.6.& no.Spec.in tit.de app § qualr post prin.& Bar.in l.eius,ff.de ap.rec.& Ph. in c.vt debitus,col.7.ver.2.quæritur &c. de app. vbi dicit illud cõiter seruari tã de iure ciu.q̃ can. & Paul.de Castr.in consil.270.in prin.in 2.vol.& Bald. & Ang.in l.p̃s & filij,ff.de vulg.& pupp.& Lud.R.in cons 41.

139 † Qñ dicatur fieri appellatio in scriptis, & an sufficiat cõparere in iudicio,& dicere notario, scribe qualiter ego appello à tali sñia tali causa,&c.Dic q̃ non,sed tunc dr̃ in scriptis,qñ porrigitur libellus scriptus appellatorius,alias si viua voce dictaret appellans, & notarius redigeret in scriptis, nõ diceret appellatio in scriptis, & elapsis x.dieb' sñia transiret in rem iudicatã, nõ obstãte tali appellat.inualida.ita in terminis tenet Phil.in d c. vt debitur,in 7.col. vers.4.quæritur, & c.de ap.& plene hoc tangit Per.Phil.Corn. in ɔs.95.col.1.in fi.& seq.in 4.vol. pro hoc est gl.&ibi Bar.in l.in sacris, C.de prox.sac. ser.lib.12.& Ias.in l.1.col.3.in pri. ff.de ed.

140 † Ex p̃dictis hucusq; habemus vnã dr̃iam inter appellationẽ à diffinitiua. & ab interlocutoria, ex qua hẽs colligere duas practicas ꝓ aduocato appellati ɔtra appellantẽ.s. vt aduertat,qñ quis appellat viua voce à diffinitiua in eadem die,si ibi extat iudex p̃ns, & ꝓ tribunali sedẽs, quia licet aliæ appellationes in scriptis possint porrigi quacũque hora loco, & die & ẽr soli notario,vt supra dixi & dicet̃ infra in seq.q. prin.quærit 3.q. huius principalis dist.seu tract. de ap.tñ ista appellatio viua voce non valet alr̃ nisi fiat iudice p̃nte & pro tribunali sedente, ꝑ ea q̃ supra dixi, vñ si à tali app.viua voce facta, iudice absente, vel pro tribunali sedẽte laberentur x.dies,sñia transiuisset in rem iudicatam, posset peti executio.

141 † Secunda practica est si in casibus, vbi est appellandũ in scriptis compareret appellãs,& diceret notario actorꝝ, scribe qualr̃ ego appello,&c. sit cautus aduocatus appellati, vt nõ opponat q̃ appellatio nõ valet,sed taceat donec labant̃ x.dies,& postea petat executionẽ sñię q̃ transiuit in rẽ iudicatã,qa multos vidi in hoc errare.

142 † Limita tñ id,qđ dixi de interlocutoria nõ procedere,qñ hẽt vim diffinitiuæ,qa ab ea põt appellari viua voce inɔtinẽti,sicut à diffinitiua,& oẽs solẽnitates in ea seruant̃,q̃ seruari debẽt in appellatiõe à diffinitiua,s̃m Ph.in d.c.vt debitus, col 8. vers.7.quæritur,&c. & Ang.in cons 297.& Lud.R.in cons.41.in prin. sicut in simili dicimus.q̃ licet alias in appellatione ab interlocutoria sit necesse inseri in cãm grauaminis,vt dicã infra in 2.dr̃.a,tñ qñ interlocutoria habet in diffinitiuæ, non est necesse. q̃ inferatur causa sicut non est necesse, qñ appellatur à diffinitiua s̃m Bal.in l.minorib. col.2.C.de his quib.vt ind.& Abb.in c.peruenit,col.2.de app. & Ph.in d.c.vt debitus,

143 in 14.q.de app. † Item illud qđ dixi à sñia diffinitiua debere appellari in scriptis ex interuallo.limita nõ ꝓcedere i causis breuioribus in qbus põt appellari viua voce,s̃m Bal,i l. & maioribus, in fi. C.de app. Quæ aũt dicãtur causæ breuiores,remittit se ad ea, q̃ hñr in auth.nisi breuiores,C.de sen.ex bre.reci. Hodie aũt in regno habemus ritũ magnæ curiæ,in num.164.qui incipit. item in causis,&c. quo cauet̃, q̃ in causis duaꝝ vnciaꝝ ciuilr̃ petitarum non appellatur,vt ꝑ nunq̃

144 vidi seruari illũ ritũ. † Sed iuxta prædicta quæro de vna q. quæ quotidie euenit, qđ si aliqs appellat viua voce cũ reseruatione appellãdi in scriptis, & deinde appellat in scriptis q̃ appellatio dicat̃ valida,prima, an secũda?& hoc,est vtile scire,vt sciamus,qñ incipiat currere tp̃s ꝓsequẽdi, an à prima appellatione, vel à die secũdæ appellationis. hanc q.mouet Bar.in l.cũ ꝓcurator,§.si dñs ff.de ope.no.nun.vbi inuolute loqtur. Tñ eius intentio vr̃ esse quod prima appellatio teneat. & istam opin. tanq̃ veriorem cõiter sequũtur doct.ibi maxime Io. de Imo.1.magis clare firmat Pau.de Cast.in cons.7. in j. vol. & in cons.270. eo.vol. vbi dicit, quod primã appellationẽ debet ꝓsequi appellans & ab illa prima currit tp̃s ꝓsequendi. idem tenet Lud.Ro. in cons.41. & vr̃ magis cõis opin.vbicunq; prima appellatio voluit, qa secunda vr̃ frustratoria, & nullũ effectũ põt importare,nisi quia per secundam censetur prima redacta in scriptis, & sic secũda trahitur ad primã. Sed qñ prima non valeret vt quia ab interlocutoria fuit appellatũ viua voce, tũc secũda in scriptis valet.& ab ea incipit currere tp̃s prosequẽdi,dũmodo sit facta infra x.dies.ita declarat Phil.in c.tua nobis,col.5.ver.2.conclusio.&c. de app. & ibi ponit 7.conclusiones super ista quæst.& plene declarat ipsam de mente Bal. in l.appel-

lationes, C. de app. & in c. sancimus, quo tpe miles, sed Alex. in d. §. si dñs col. pen. & si vr tenere contrarium. ¶ quod si aliter non apparet de mente appellantis, debet attendi secunda appellatio, pp eius protestationem, per quam reseruauit sibi ius appellandi in scriptis, & hanc contrarium opin. tenet Sal. in l. si quis libellos, C. de app. Mihi tñ vr, qđ verior sit prima opin. Bart. Lud. & Paul. de Castr. non obstante, quod ēt Ias. in d. §. si dominus, sequatur opin. Alex. & Paul. de Cast. ibidē sibi ipsi contrarius ab eo, quod tenuit in ꝯsilijs. Et volendo corroborare istam primam opin. Bart. sequacium, quā habeo pro vera, & indubitata maxime hodie in regno, p ea, quæ infra dicam, considero, qđ totum fundamentum Alex. & Ias. & aliorum tenētium contrariā partem consistit in eo, videlicet, quod per dictam reseruationē vr esse facta ꝑtestatio, qđ si contingat me appellare in scriptis, volo qđ prima appellatio habeat̃ p nō facta, & in his q̃ dependēt ex mera voluntate ꝑtestantis, stat̃ suæ ꝑtestationi, in l. q in aliena, §. fi. & ibi Bart. & doct. ff. de acq. hær. itē q in dubio debet ita interpretari illa ꝑtestatio, ex quo est vtilius p ꝑtestante, q maiorem habebit dilationem ad ꝓsequēdum, & hanc rōnem ēt sentit Ioan. de Imol. in d. §. si dñs. Tertio, mouētur p l. si qs libellos. C. de app. vbi Ang. p illū tex. tenet illam opi. cōtra Bar. nam sibi dr̃, quod permittitur appellāti reuocare suam appellationē p pœnitentiam & suū arbitriū cōmutare. Istis ergo rōnibus in effectu mouent pfati doct. ad tenendum cōtra Bar. Ego aūt sequor opin. Bar. & Lud. quam ēt tenet Abb. in c. dilecto col. fi. de app. p qua facio vnum nouū, & vrgēs fundamētū.

145 † Et capio hoc assumptū: vbicunq; dilatio legalis dat̃ aliqbus ob aliq̃ causam, si illa causa finit̃ an̄ finitiuā dilationem, finitur ēt, & dilatio tex. & est ibi Bar. in l. à filia, §. alumno, ff. ad Treb. & in l. si quis, hæres, la 2. & ibi p Franc. de Are. ff. de acq. hær. quæ iura solent cōiter allegari, quod finita causa dilationis, fin. ē dilatio, idē tenet Bār. in l. fine pars, C. de dil. quoc. ꝑcedit, ēt in dilatione legali, vt est tex. in l. j. §. si ita. ff. de succ. edic. & in l. si maritus, §. si negauerit ff. de adul. & gl. in c. fi. fn gl. pen. de ꝯs. libr. 6. sed appellāti datur dilatio decē dieꝶ à legē ad appellādū, vt in auth. hodie. C. de app. & sic ob hāc causam dat̃, vt appellet. Ergo si appellauit viua voce, & appellatio valuit incōtinenti, est finita causa dilationis. ¶. ad illud idem ergo debet esse finita dilatio. ¶. vt non possit iteꝶ eandē appellationem facere, nā dicta appellatio viua voce facta, ex quo per mittitur incontinenti fieri fuit sortita suum effectū. ¶. suspēsiuum, & deuolutiuū causę ad supiorē, vt dicit Abb. in d. c. dilecto col. fi. & Lud. R. in d. ꝯs. 31. & Pau. de Cast. in dictis ꝯs. 7. & 170. in 1. vol. vnde alia appellatione opus nō est circa idē, arg. l. q bis idem, ff. de ver. ob. Et p hoc nō īmerito posset arietari, q secūda appellatio si fit ad eūdē iudicē, & ꝑtinet, idem qđ prima, debet cēseri facta extra terminū, & hic non valet, q statim facta prima appellatione viua voce fuit finita dilatio 10. dieꝶ ad appellandum ad eundē iudicem, vnde de necessitate tempus ꝓsequēdi

146 currit à prima appellatione. † Sed ꝯtra hoc posset instari de l. si qs libellos de app. C. secūdum intellectū Bar. & Ang. & Sal. ibi. Nā vult illa, l. quod post interpositam vnam appellationē pmittit̃ variari, & appellari ad aliū iudicē infra decem dies, vt plene declarat Phil. in d. c. tua nobis, col. 5. vers. 5. cōcl & c. de app. Ergo nō erat finita dilatio, q si eēt finita, nō valeret secūda appellatio. Ad hoc r̄ñdeo, & dico, c. facta appellatione viua voce ad vnum iudicē, est finita causa dilationis, respectu eiusdē iudicis. Qđ patet ad sensū, q secūda appellatio ad eundē iudicē facta nullum habet effectū, quia oēm effectū appellationis sortita fuit prima appellatio, vt supra dixi arg. d. l. q bis idē, vnde frustra durare dilatio respectu eiusdem, veꝶ q appellāti pmittit̃ variare infra decē dies, & aliū iudicem adire, quod adhoc, nō est extincta dilatio, ex quo illa appellatio est alia à prima, & aliā personam continens, & tūc veꝶ est, qđ vr̃ esse à prima recessum, quia vr̃ quodāmodo quædā nouatio à iure pmissa, ex quo se

147 cunda continet aliquid noui à prima. † Et hoc dcm̄ corroboro per bonum simile. nā qñ fit aliud vnum mandatū alicui, & postea fit eidem, & de eodē, nihil valet fm sed tm̄ primum, vt gl. in l. licet, §. ea obligatio. in si. de ꝑc. & Bal. in rub. de ꝑc. & p Mod. in d. l. qui bis idem dn̄t de venditione geminata, & de stipulatione, & de alijs contractibus.

148 † Nō obstant modo rationes Alexand. & sequacium, & primo ad id, quod dicunt de ꝑtestatione, ergo nō video vñ possit elici illa

la appellatio ꝯdōnalis ex illa reseruatione cum appellatio viua voce apparet facta pure & libere, potius est dicēdum quod illa reseruatio iter̃ appellãdi, sit facta adde exaggerōnē animi appellãdis: q̃ vult qđ dicta sua appellatio viua voce facta, reducar̃ postmodum in scriptis, vt sentit Io. de Imol. in d.l. cum ꝓcurator, §.si dñs, ff. de ope. no. nũ. quã quod sit facta sub illa ꝯdõne: cũ hoc non sonent verba appellantis: arg. l. non alr̃, ff. de
149 leg. 3. † Præterea, ꝓt̃stõ seu reseruatio facta de illo actu, cuius nihil operatur euētus, nihil valet, l. hæc stipulatio, §. diu⁹, ff. vt leg. no. caue. & l. non cogendũ, §. fi. ff. de ꝓc. & l. 3. §. ibidem, ff. ad exhi. sed in ꝓposito, euentus secũdæ appellationis nihil operatur, qñ prima valuit: ergo reseruatio fuit frustrato-
150 ria. † Nõ obstat, qđ datur protestõni in his quæ dependent ex aio &c. q̃a fateor, qñ ꝓtestatio est clara & specificat aium ꝓtestantis, ita loquatur, d. l. qui aliena, §. fi. ff. de acq. hę. sed hæc ꝓtestatio nõ sonat id, quod dñs Alex. & sequaces. Silr̃ non obstat, qđ verba debent intelligi ẽm intẽtionem ꝓferentis: ꝓut est ei vtilius, quia verũ est qñ verba sunt vndiq; ambigua, & pñt pari illam interpretationem, sed in casu nr̃o verba appellationis voce factæ sunt clara, ex quo simplr̃ & pure fuit appellatum. vnde non sunt trahenda ad
151 aliũ sensum. nõ obst. d. l. si q̃s libellos. † q̃a fateor, qđ appellãdo ad alium iudicem, põt variare: & tũc secunda inspicitur appellatio, sed qñ appellatur ad eũdē, & ex eadē causa, nõ reperitur iure cautum, qđ admittatur ista variatio frustratoria: q̃a hoc esset cõtra, d. l. quis bis idem cum sua mã, ff. de verb. obl.
152 † Ex quibus oibus cõcludo veram esse opin. Bar. Lud. & Abb. & istã firmo. quã opi. puto hodie in regno esse indubitatã, p ꝯst. appellationem t̃pa. q̃ vult quod appellator habeat quinquaginta dies ad ꝓsequendum à die interpositæ appellationis, & sic non dicit, quod post x. dies dantur illi quinquaginta sed qđ currũt à die interpositæ appellationis: vnde eo ipso, qđ q̃a appellat viua voce à diffinitiuæ incõtinent. dr̃ appellatio inter positã: merito ab illo die currũt sibi alij q̃nquaginta ad ꝓsequendum, non obstãte frustratoria reseruatione, q̃a si appellãs hr̃et animũ appellãdi in scriptis, nõ deberet appellare viua voce sed sufficeret sibi dicere: ergo seruo mihi ius appellãdi in scriptis, & tũc t̃ps prosequendi curreret à die appellationis in
153 scriptis. † Secunda dr̃ia inter appellationē ab interlocutoria, & à diffinitiua est, q̃a appellatio à diffinitiua non habet necesse, qđ cõtineat causas grauaminis ĩ spẽ, sed sufficit ꝙ appellans in gñe dicat se grauatũ, & qđ dicat sñiam iniustã sine alia causa: vt est tex. in l. 2. ff. de app. & no. gl. & Abb. & Phil. in c. cũ in eccl̃ia, de ap. & Bar. in l. 1. §. fi. ff. de app. & gl. in c. qđ ad ꝯsultationē. in verſ. non exprimens de re iud. sed appellatio ab interlocutoria, non valet alr̃, nisi exprimar̃ causa grauaminis in ipsa appellatione. text. est & ibi Gem. in c. cordi nobis, de ap. lib. 6. & no. App. & Phil. in d. c. cũ in eccl̃ia, & Bar. in l. eius, q̃ col. j ff. de ap. rec. & est tex. & ibi cõiter doct. in c. sir debitus, de ap. & Card. Alex. in c. cũ sit Romana, col. pe. eo. ti. Et tũc causę grauaminis debent exprimi in spē, & non sufficit in gñe: & si plures causæ sint, oēs debent exprimi noĩatim, & nõ sufficit facere relationē ad acta, ẽm Philip. in c. consuluit. el 2. in 2. col. de ap. per tex. in cle. appellanti. & de ap. & Soc. in ꝯſ. 45. col. 4. in 1. vol. & Car. in d. clem. appellanti, in 3. no. & in 3. & 4. q̃õ. & Phil. in d. c. vt debitus, col. 5. in 12. q. & Bal. in l. minor. col. 1. C. de his q. vt ind. vnde nõ sufficeres dicere, appello ex tali causa, & ex alijs suo loco, & t̃pe proponendis, nam ista clã gñalis nihil operatur, ẽm Card. in d. cle. appellanti, in 4. q. & Phil. in d. c. consuluit. Idē si diceret, ex alijs causis ex processu, & ex actis apparentibus, quia nihil valet, ẽm Bal. in d. l. minorib. & Phil. vbi supra. Item talis expressio causæ debet fieri coram iudice à quo, nõ aũt coram iudice ad quē vt est text. in d. c. vt debitus, & ibi Abb. in 2. col. verſ. vlterius nota, &c. Bar. in l. ait prætor, ff. de minor. quod nota, q̃a sæpe vidi nõnullos aduocatos errare, q̃ appellãt simplr̃ corã iudice à quo: & postea exprimũt cãs grauaminis corã iudice ad quē nã talis appellatio ab interlocutoria nõ valet, p d. c. vt debitus, ibi corã eodē iudice cã ꝓbabilis appellationis exposita &c. & p̃dictis adde dec. Ro. 17. in nouis. vbi plenè. Item debet exprimi causa graua-
154 minis ēt si sit notoria: † quia licet notoriũ releuat ab onere probandi, non tñ releuat ab onere proponēdi & allegãdi, vt est gl. in ver. iudicis, in d. cle. appellanti, & ibi ēt Car. in d. 5. q. & Phil. in d. c. vt debitus, col. 19. in 11. q. & Gem. in c. 1. col. 2. in prin. de ap. lib.

vj. Si ergo non fuerunt istæ solennitates ser. uatę in appellatione ab interlocutoria, transit in rem iudicatam per lapsum decem dierum, secundum Ang. in cons. 217. col. 3. & Soc. in d. cons. 45 col. 4.

ADDITIO Vide Aymo. Craue. in ꝯs. 181. & 182. j. lib. & notes perpetuo qđ ex quo hodie regno isto, oēs causę sunt summariæ, & proceditur sine strepitu, & figura iudicij, nō requirit in appellatione ab inter locutoria exprimere causas grauaminis, & appellare in scriptis, sed sufficit si viua voce appelletur: s̄m Ang. in cons. 267. incip. constitutio, & p Phil. Fran. in c. vt debitus hon. extra de app. nu. 15. quæ omnia notes, quia alias obtinui cum ingenti honere. P. Fol.

VNVM tñ scias, qđ licet causæ grauaminis non sint specificatæ in ipso libello appellationis, pñt tñ qñcunque postea specificari corā iudice à quo, dūmodo infra decē dies alias secus ita declarat Phil. in d. c. vt debitus col. 11. in 15. q. Ex illa secunda dña habes colligere duas rł̃as. Prima est, quod appellatio à diffinitiua, valet sine expressione causæ. Secunda rł̃a est, quod non valet appellatio ab interlocutoria sine expressione cau

155 sæ grauaminis. † Primam rł̃am limita gñaliter non procedere in oībus causis, in quibus de iure prohibet̄ appellatio à diffinitiua nam tūc si appellat, debet ex primi cā grauaminis, alias non valet appellatio ita dicit Spec. in tit. de exe. sen. §. nūc dicendum, vers. sed nunquid. Pro hoc est gl. in vers. mandetur in c. Romana, si aūt, & ibi Gem. in fi. col. de app. lib. 6. & Phil. in c. cū speciali. § porro col. 3. vers. ex prædictis, &c. de app. & Lud. Ro. in ꝯs. 324. quod pcedit, siue appellatio sit phibita à lege, siue ab hoīe, vt qñ cōmittitur causa appellatione remota, s̄m Gem. in d. c. Romana, §. si aūt in fi. & Phil. in c. 3. de app. & in d. c. vt debitus col. 10. in 14. q. vbi ponit quatuor notabiles fallentias ad hanc rł̃am, quam poteris ibi videre. Adde Felin. in c. qđ ad cōsultationē, col. 10. & 11. de re iud. Et rō huius fallētiæ patet ad sensum: q a cum appellatio sit phibita appellās hēt iuris p̄sumptionem ꝯtra se, vnde iudex non tenet̄ eius appellationi deferre, sed qm̄ allegat iustam cām, cessat illa iuris p̄sumptio, & iudex deferre tenet̄: vt dicit Lud. Ro. in d. ꝯs. 324. & ista fallentia seruire potest ad infinitos casus, qui iure reperiunt̄, in quibus appellatio phibet, quos studiosus poterit per

156 se seruari. † Secundam rł̃am limita, nō pcedere, qñ causa grauaminis cōsistere in mero iure, adeo quod nullam requirit pbationem in facto, qa tunc valet appellatio ab interlocutoria sine expressione causę, qa in allegationibus iuris deduci pō: ita tenet Bal. ī d. l. minoribus, C. de his, qui. vt ind. & in l. p hanc. col. pen. in fi. C. de tēp. app. & Gem. in d. c. cordi nobis, col. 2. & Car. in d. cl. appellāti. col. j. in j. opp. & Phil. in d. c. vt debitus in

157 11. q. † Secunda limita, nō pcedere in interlocutoria hñte vim diffinitiuæ, quia non requirit̄ exp̄ssio causæ, s̄m Bald. in d. l. minoribus, & Abb. in c. puenit. col. 2. de app & Phil. in d. c. vt debitus, in 14. q. & Car. Alex. in d.

158 c. puenit. † An aūt in appellatione extraiudiciali requiratur exp̄ssio causę, vide eundē Phil. in c. consuluit, el 2. in 2. col. de app. & in c. bonæ col. 6. in princ. vers. & pmitte &c. eo. tit. vni tenet, quod sic. & Abb. in d. c. ꝯsu-

159 luit. † Tertia, dr̄ a inter appellationē a diffinitiua, & ab interlocutoria est, quia appellatio à diffinitiua, potest iustificari ex nouis causis, & ex nouis pbationibus, qa dicit appellans, non pbatum pbabo, & nō pducta pducam, d. l p hāc, & ibi Bart. & doct. C. de tēp. app. & hr̄ in c fraternitatis, de test. & no. Bar. in l. eius, qui col. 2. in fi. ff. de appel. tec. Ad idem est tex. in l. eos, §. si quid, aūt, C. de appel. sed appellatio ab interlocutoria, non potest iustificari, nisi ex eisdem causis antiquis, & in appellatione expressis, & nihil de nouo pduci pōt, vt est tex. in d. clem. appellāti de app. & no. Bar. in d. l. eius, qui. col. 2. in fi. & Bar. in l. ait ptor, col. j. in fi. ff. de min. & Bar. in d. l. eos, §. si quid aūt, vbi dicit, qđ appellatio ab interlocutoria, iustificatur ex eisdem actis, & in d. l. p hanc, & hr̄ in decis. 79. concil. Neap. Et rō diuersitatis declara-

160 tur notabilr̄ p Bar. in d. l. ait ptor. † nam à diffinitiua pōt appellari, ēt si iustæ lata fuerit, & ēt si iudex nullā iniuriā fecerit, qa is, q appellat, sperat ex nouis causis & pbonibus vincere in cā appellationis, vñ si de iure permittit̄ appellatio, ēt à snia iusta, fuit concessum appellanti, vt nouas causas deducat, qa alias ex eisdē actis vincere non posset, sed ab interlocutoria non appellat̄, nisi iudex iniuriā fecerit, & sic ista iniuria non pōt detegi, nisi ex eisdē actis, & ex antiqs causis corā iudice à quo, exp̄ssis, & nō ex nouis deducēdis

quia

quia nō poteſt imputari iudici à quo, qñ appellans obtinet ex nouis cauſis, tunc.n. non
161 detegitur iniuria iudicis à quo. † Et iſta tertia, dña habemus colligere duas regulas. Prima eſt, q appellatio à diffinitiua, pōt iuſtificari ex nouis actis. vnde ſtat in arbitrio appellantis, an velit appellare ex eiſdem actis, quod eſt, qñ p diffinitiuam patitur iniuriā, an vero ex nouis deducendis, qđ eſt, qñ ex primis ,pbōnibus diffinitiua fuit iuſte lata. Secunda regula eſt, quod appellatio ab interlocutoria, non pōt iuſtificari ex nouis actis,
162 niſi ex primis. † Primam rĺam limita ,pcedere, dūmodo nouæ ,pbōnes, q̃ ,pducunt p teſtes, nō ſint ſup eiſdē articulis, vel directo ɔtrarijs p p timorē ſubornationis, ſed ſuper nouis articulis depēdētibus à veteribus, & ſa ciētibus ad eām, vt eſt tex. in cl. 2. de teſt. & no. Bar. in d. l. p hāc, & Abb. & Fel. in d. c. fraternitatis de teſt. & Bar. & doct. in auth. atq; ſemel. C. de pb. in qbus locis plenè declarat mā iſtorum articulorum, ſed ,pbōnes p ſcripturas poſſunt ,pduci, quia in ſcripturis non
163 pōt timeri ſubornatio. † Secundo limita, dūmodo nouæ ,pbōnes recipiantur. & ,pducantur ſup reperta, & deducta in cauſa principali, & nō ſup noua re, & nouo libello, nā ſi in cauſa principali pet j bouē, nō poſſum ī cauſa appellationis peteres equū, & ,pduce re ,pbōnes ſup equo. Sĩr ſi petii rē vna actione, & ſuccubui, non poſſum in cauſa appellationis ,pſequi eandē alia actione, q eſt nonum capitulum. Secus, qñ in appellatione mutaī cauſa, q̃ poteſt includi ſub gñalitate primi libelli, vt ſi petij rē ad me ſpectare iure dñ j nō adſtringendo me ad aliq̃ cauſam ſpecialē, & deinde in primo ,pceſſu ſum ,pſecut᷒ cauſam emptionis, & ſuccubui, poſſum in appellatione ,pſeq cām legati, vel aliā ex qua dñium pōt acq̄ri, q iſta noua cā poteſt includi ſub primo libello gñaliter loquente de dñio. ita hæc oīa declarat Bal. in add. Spe. in tit. de app. in 15. col. circa fi. & Phil. in c. cū in eccleſia col. fi. de app. nam iudex cauſæ appellationis non cognoſcit niſi de eo, de quo cognouit iudex cauſæ principalis ita dicit
164 Bart. in l. 1. C. ſi aduer. liber. † Hoc tñ limita, niſi q̄s egiſſet ex teſtō, vt hæres, qđ teſtm̄ fuit pronūciatum inualidum, quia poteſt in cauſa appellationis agere ad idē ad inteſtato quæ iuri quod ignorabat ſibi cōpetere, non vr̃ renunciaſſe, per l. mater. ff. de inoff. teſtam. ita deciditur in deciſ. 53. ɔſ. Neapol. Secundam rĺam reſtringe, & limita, vt procedat, & intelligatur, quod appellans ab interlocutoria, non poteſt deducere nouas cauſas coram iudice ad quem, nec pōt probationes facere ſuper alia cauſa, quam ſuper deducta in cauſa principali, tñ bene pōt ,pducere nouas ,pbationes ſup cauſa antiqua exp̄ſſa in appellatione qñ illa cauſa requirit ,pbationes in facto. Vnde diſpoſitio, l. p hanc, C. de temp. app. habet locū ēt in appellatione ab interlocutoria, quoad probādum cauſas deductas. ita tenet Cy. in d. l. p hanc in 1. & 2. q. & Phil. in d. c. cum in eccĺia col. 2. verſ. ſcias tñ, &c. de app. & eſt gl. in d. cl. appellanti, in verſ. probandis. quod not. quia multi erant ſuper hoc, qui putant appellationem ab interlocutoria, non poſſe iuſtificari, niſi ex eiſdem actis, quia hoc non debet ita gñalr̃ in-
165 telligi, ſed vt modo ſupra dixi. † Secūdo limita, niſi cauſa noua ſuperuenit de nouo, in qua nulla pōt imputari culpa appellāti, quare ipſam nō deduxit in appellatione, ex quo tunc non ſuberat, nam pōt tunc interlocutoria iuſtificari ex iſta noua cauſa, ſm Old. in ɔſ. 130. col. fi. & Bal. in l. inuitus, col. fi. C. de proc. & Bal. in d. l. p hanc, col. pen. in fi. C. de
166 temp. app. † Tertio limita, niſi appellans obtuliſſet cauſas grauaminis, & ,pbationes corā iudice à quo, & non fuit amiſſus, q a poterit deducere, & ,pbare coram iudice appellationis, ex quo non ſtetit p eū, ſed p iudicē ita tenet Bar. in l eius, q col. fi. ff. de app. rec. & Bal. in d. l. p hanc, col. pen. in fi. p l. ait præ
167 tor, §. quid tñ, ff. de min. † Quarto limita non ,pcedere, qñ appellatur diffinitiua, nā in ea poteſt reparari grauamen ēt i'latum p interlocutoriam ex nouis cauſis, & ,pbōnibus, ex quo nō directo tunc appellantur ab interlocutoria. ita tenet Bal. in l gñaliter, §. ſed iuro, col. 2. verſ. itē nota. in verbo, nō audiant &c. de rebus cred. & Inno. in c. quo ad
168 ɔſultationem, col. 1. de re iud. † Quinto limita non procedere, qñ interlocutoria eſſet lata ɔtra contumacem, quia tunc pōt iuſtificari ex nouis cauſis, & ex nouis ,pbōnibus, ſm Bart. in l. ait pr̃or, col. 1. in fi. ff. de mino. & Alex. in d. l. eius, q in add. ad Bart. in vlt.
169 col. ff. de app. rec. † Sexto limita, qñ interlocutoria continet grauamen irreparabile, quia tunc poteſt ex nouis cauſis iuſtificari: puta ſi iudex interloqueretur aliquem eſſe

torquendum, vel aliud simile. ita tenet Bald. in
170 d. l. per hanc, col. seq. C. de tēp. app. † Septimo limita, nisi essemus i interlocutoria hñte vim diffinitiuæ: quia pōt ex nouis actis iustificari, sm Card. in d. cle. appellanti, col. fi. in 9 q. de app. vbi ponit exemplum in interlocutoria lata sup attentatis, & Bal. in l. minorib. C. de his, qui. vt indig. facit quod no. Bal. in l. 1. col. pe. vers. denuo q̃ro, &c. C. q̃n
171 prouo. nō est necess. † Quarta dr̃ia inter appellationem à diffinitiua, & ab interlocutoria est, quia appellatio à diffinitiua statim cū fuit interposita, ligat manus iudicis, à quo, vt nō possit pcedere ad aliquē actū vlterius i illa causa tex. est in l. appellatione, C. de app. & in l. j. in prin. ff. nil not. app. pen. & in c. nō
172 solū, in prin. de app. lib. 6. † Sed appellatio ab interlocutoria, non ligat manus iudicis à quo q̃n possit pcedere ad vlteriora, donec p iudice appellationis fuerit inhibitū. put est tex. in d. c. nō solū, cir. fi. & no. Bart. in l. eius, qui. col. j. ff. de app. recip. & Bar. in l. intra vtile, col. 2. ff. de min. & Ang. in ꝯs. 217. col. 5. adeo quod vsq; ad diffinitiuā inclusiue pcedere pōt ante inhibitionē, nō obstante app. & tūc nō requirit aliqua citatio ptis, seu iudex pōt pcedere ad oēm actum vsq; ad sententiam pte nō citata, ex quo appellando vī se facere ꝯtumacem, & declarare aīum suū, q̃d nō vult comparere tex. est in c. eum, qui de dolo & ꝯtu. lib. 6. & cl. j. eo. ti. & non Bar. in d. l. intra vtile, col. 2. Ve℞ q̃n iudex appellationis pronunciat bene appellatum. oīa attentata reuocantur: sm Bar. ibi. & Bar. in d. l. eius, qui. col. 2. & prædictis adde Bal. in l. 2. vers. sed incidenter quæro, &c. C. de episc. au.
173 † Ex ista quarta dr̃ia habemus colligere duas r̃las. Prima est, quod appellatio à diffinitiua, suspendit iurisdictionē iudicis, à quo sine alia inhibitione: adeo quod nihil pōt facere appellatione pendente. Adde, quod idē est ante interpositā appellationem infra x. dies vt est tex. in d. c. nō solum. de app. lib. 6. & no. Alex. in l. 3. §. si seruus, col. pen. ff. de acq. poss. Secunda r̃la est, quod pendente appellatione ab interlocutoria nō ligantur manus iudicis, q̃n possit pcedere ante, quā inhibeat ex quo sequr à fortiori q̃d si pōt procedere post appellationē, multo magis ante appellationē inf. x. dies. gl. est & ibi Bal. in l. à procedente, C. de dila. & idem Bal. in l. ita
174 demū, vers. sed hic q̃ritur &c. C. de pc. † Primam r̃am limita, pcedere inter ipsos principales litigātes: inter quos nō pōt aliquid innouari pendente appellatione. Secus est ꝯ ratertium. licet sit de eadē re: vñ si sunt duo rei debendi insolidū, & vnus cōuenitur, & cōdēnatus appellat: pēdente appellatione pōs cōueniri alius: & iudex è quo pōt cōtra eū procedere, tex. est singularis, in l. creditor. in pri. ff. mand. per quem tex. dixit notabil̄r Bar. in l. 3. §. vbi duo, ff. de duo. reis, quod pendente iudicio contra vnū ex reis debendi, pōt alius
175 ꝯueniri. † Secundo limita non procedere, quo ad illos actus, q poterāt fieri & innouari pēdente causa principali: q a p̃n: fieri ēt pēdēte causa appellationis, put est cōpellere litigantem ad cauēdum ita tenet Bar. p illum tex. in l. postq̃. §. impetator. in j. opp. ff. vt legat. no. c. Bar. in l. furti, §. j. in prin. ff. de his, q no. inf. & Alex. in rub. ff. nil no. app. pen.
176 † Tertio limita non procedere in patrono p̄ntante duos in beneficio, nam si primo p̄sentauit vnum, & ille appellauit, vt nō p̄ntetur alius, pōt nihilominus p̄ronus alium p̄sentare appellatione pēdēte, & iudex à quo admittit talem p̄ntationem, & rō est, q a ante appellationē permittebat sibi hmōi p̄ntatio, & non debet hac facultate priuari p dictam appellationem: ita tenet Abb. in c. pastoralis, in 2. no. de iure patron. Et hæc limitatio in effectu recidit in idē, q̃d præcedens.
177 † Quarto limita non pcedere, q̃n debitor qui appellauit, fuit ex noua cā factus suspectus de fuga quia ēt appellatione pendente, pōt capi per creditorem ppria auctoritate. sicut ante, per ea, q̃ no. Ang. in repet. l. nemo carcerem, vers. itē q̃ro, q̃d si lite pendēte &c. C. de exact. trib. lib. 10. & sequr Alex. in ꝯs. 106. col. fin. in 3. vol. & Ias. in l. si ab arbitro, col. 3. ff. qui sat. cog. vbi dñt, quod lite pēdēte pōt capi debitor suspectus: ergo etiam appellatione pend. p tex. & ibi Bar. in l. postq̃, §. imperator, ff. vt leg. no. caue. & hāc quęst. decidit in terminis Philip. in cap. cum teneamur, col. 3. de app. † Quinto limita, nō pcedere in appel. à s̄nia excōicationis: quia ea non obstante pōt iudex à quo, denūciare & publicare excōicatum, vt ab omnib. euitetur tex. est in c. pastoralis, §. verum, & ibi Abb. &
178
179 Phil. in 1. not. de appel. † Item potest iudex priuare interim excommuuicatum fructibus sui beneficij. & distributionib. quotidianis: sm Abb. in d. §. ve℞, col. 5. super gl fi. & ibi

& ibi ét Io.de Imol.& Phi col.antep. Nam excõicatus,qui est exemptus à cõione ecclesiæ, non debet de fructibus ecclesiæ alimentari.vnde ipso iure est priuatus fructibus,ét si nihil dicatur in snia prædictis adde Spec. in tit.de app.§.in quibus,vers.17.& ibi plus declarat quid operatur appellatio ab excõicatione, & hr in c.per tuas, de sent.excom. & per gl.in vers.suspendatur, & ibi Abb.in
180 c.ad reprimendam,de off.ord.† hoc tñ intellige,& declara,qñ appellatur ab ipsa snia excõicationis.Secus,si appellatur à declaratoria iudicis,per quam declarat aliquem incidisse in sniam excõicationis, quia tunc appellatio suspenditur, & iudex nihil põt interim innouare, ita tenet Fel. in c. cũ non ab homine,col.fi.de iud.& rõ est, quia est possibile, quod iudex male declarauit, & iõ à declaratoria permittitur appellari, licet nõ appellaretur à snia, sm Abb.in c.fi.col.5.de iura.calum.Item,põt innouare iudex absoluendo ab excõicatione,non obstante appellatione,sm Abb.& Phil.in c.qua frõte,& c. quæst.de app.ét si appellans non renunciet
181 appellationi,vt ibi hr.†Item,prædicta intellige, qñ quis appellat à snia excõicationis iam lata.Secus.qñ appellat à futuro grauamine,& sic à censura futura quia tunc excõicatio postea lata,est ipso iure nulla,tex. est,& ibi Abb.& Phil.in 1.no.in c.dilecti,el 2.de appel.& in c.solet de sent.excom.lib.6 & Ang.in cons.188.quod procedit ét in appellatione extraiudiciali, vt in cap. dilecti.
182 † Sexto limita,non procedere,qñ appellatio esset manifeste friuola,& frustratoria,interposita contra leges,quia tunc ea non obstante põt iudex procedere ad executionem & innouare,dũmodo non deferat appellationi,ex quo iustitia non defert tali appellatio ni, vnde habet effectum suspensiuũ,text. est in c.cũ appellationib.de app.lib.7. & ibi Gem.& Abb.in c.consuluit,el 3.de appe.& Spe.in ti.de app. §.nũc dicamus, vers.item, appellatione pendente,&c. & Soc. in cõs.39. col.6.in 4.vol.ad quod facit tex.in l.tutor. ff.de vsur.& quod not.gl.Bar.& doct.in l.2 C.de vsur.rei.iud.& Soc.in cons,76.col.2.i 1.vol.in quibus locis hr.qd qñ appellatio est frustratoria, non impedit cursum vsurarũ, & tpa currũt à prima snia perinde, ac si
183 appellatum nõ esset. †Septimo limita,nõ procedere in oĩbus casibus,in quibus de iure appellari non licet, quia tunc appellatio non suspendit effectum sniæ, & põt iudex à quo innouare, sm Innoc.in c.pastoralis, de off.del.& est gl.in vers.casibus, in c.non solum,de app.lib.6.& toto tit.C.quo app.nõ recip.& Bal.in c.sancimus,col.1.quo temp. mil. quod tñ limita.nisi in talibus casib.phibitis appellãs allegaret aliq iustã causam ex qua debet admitti eius appellatio , quia tũc iudex tenetur eius appellationi deferre & nõ debet interim innouari gl.est in c.R. §.si aũt,& ibi Gem.in fi.de app.lib.6.& Lu. Ro.in cons.324.& Abb.in c.consuluit,el 3.
184 in 1.not.de app. † Et sub ista fallentia põt includi appellatio à possessorio,quę non retardat executionem, p ea, q plene no. Bal. in l.1.C.si de momẽ.pos.fue.appel.& Ang.
185 in cõs.107.†& sĩr appellatio à decreto affirmatiuo.prout est,qñ iudex concedit assistentiam vigore instri , quia à tali decreto non appellatur in regno .s. ad effectum retardãdæ executionis,per ritũ magnæ curiæ vicarię,sed de nullitate dici põt,& talis nullitas opposita,retardat executionẽ, vt est regia prag.q incipit,magnæ curię,&vide dec.
186 261.cons.Neap. †Octauo limita,nõ procedere in factis notorijs,nã in illis appellatio non suspendit executionem,sm Old.in cons.18.col.2.& Lud.Rom.in cons.324.& per doct.in c.cum sit Romana, §. pterea de appel. & gl.in cap.Ro.§ si aũt,in vers.casi-
187 bus,de appell.lib.6. † Hinc dicimus quod notorie criminosus non auditur appellans, & eius appellatio non suspendit, vt hr in c. proposuit,de appel.& in d.§.si aũt,& Spec. in tit.de not.cri.§.1.ver.quid si audiris, &c.
188 † Nono limita,non pcedere qñ timetur de lapidatione fructuum,quia potest iudex etiam pendente appellatione fructus sequestrare,l.imperatores,§.fi.ff.de appel.& c.fi. de seq.poss.& fruct. & not.Spec.in ti.de appell.§.& nouissime,in prin.& hr in l.ab executore,C.quo.appel.non recip. & per Phi. in c.cum teneamur,col.3.de appel. Sed per quem iudicem fiat hæc sequestratio ? quidquid dicat Bar.in d.l.imperatores,dic quod cõis conclusio est,quod si petitur anteq appellatio sit præsentata iudici ad quem, & p eum recepta, debet fieri per iudicẽ quo, sed si postea,debet fieri per iudicem ad quẽ, ita tenent Io.And.& Abb.in d.c.fi.in fi.& Phi. in cap.cum teneamur,col.3. de appellat. &

Alex.

.Alex.in add.ad Bart.in d.l.imperatores,§ fi.
189 † Decimo limita non ꝓcedere in eo, q detineť in carcere ꝓ crimine, ꝓ quo fuit condemnatus quia licet appelletur à snīa tñ adhuc potest detineri,& sic iudex à quo innouat de tinendo futurum, & non liberat ipsum, vt no.Bal.in l.ij.vers.sed incidenter, C.de ep.s. aud & Spec in tit de app.§.nouissime, col.1. vers.tertius &c.& Alex.in add.ad Bart.in l.j. ff.de cust. reo. & Bart.in l.ab executione, C. quo.app.non rec.& vide in l.eos, §.sup his,
190 C.de app.& i l.minime,eo tit. † & si iste carceratus esset remittēdus ad iudicem appellationis, debet mitti cū custodibus ad expēsas ipsius carcerati, fm Bald.in l.gñ aliter. §.his
191 de pñtibus,C.de reb.cre. † Vndecimo limita non procedere, quo ad impediendam absolutionem ab excōicatione, non obstante appellatione,text.est, & ibi Abb.in 3.col. &
192 Phil.& Car.in c.qua fronte,de app.† Duodecimo limita, vt non possit iudex appellatione pendente innouare contra appellationem,sed ꝓ eo pōt innouare, fm Innoc.in c. quia pp,de elect. & Soc.in cons.45.col.3.in
193 fi.1.vol.† Decimotertio limita, non procedere,qñ snīa fuit lata contra possessorem beneficij in curia Romana, quia tunc interim si fuerit appellatum, beneficiū sequestratur ꝑ ordinarium loci iuxta el.1.de seq. pos. & fruct. nam tunc ēt si ab ordinario appelleť, potest interim procedere ad sequestrū, non obstante appellatione, fm Car. in d.clem.1.
194 in 9.no.† Decimoquarto limita,qñ appellatus attentaret aliquid in ꝑiudicium appellationis. nam potest iudex à quo, se intromittere,& reparare, non obstāte appellatione.puta,si appellans turbaretur in possessione per aduersarium appellatione pendente, nam pōt iudex à quo, reformare sibi possessionem,casus est in c. cum teneamus, & ibi Abb.in fi col.& per alios doct. ibi de appel.
195 † Decimoquinto limita, non procedere in eo,cui factū est mandatū,vt veniat ad resi dendū in loco bñficij.qa si interim appellat pōt iudex a quo pendēte appellatione,ponere vnū substitutum in dicto beneficio,q interim nutrieť de fructibus illius beneficij, tex.
196 est in c.peruenit,el 2.de app.† Decimosexto limita gñalr,quia iudex à quo, pōt pendēte appellatione attentare oīa illa,q tendunt ad faciliorē exitū causę appellationis dūmodo se nō impediat de ipsa appellatiōe ita tenet Abb.ꝑ illum tex.in c.ex lr̄is de matr.ɔtract. con.interdi.ecclesiæ, & in c. cū teneamur in
197 1.no.de app.† Decimoseptimo limita,non ꝓcedere quoad taxationē expensaꝝ, qa iudex à quo pōt pendēte appellatione taxare expēsas ad quas ɔdemnauit,qa nō dr̄ innouare,sed potius declarare ꝓnuciata.ita tenet Lapus in allegationib.suis,in alle.72.inc.in
198 causa matrimoniali,&c. † Decimooctauo limita, non ꝓcedere contra administratorē alicuius loci pij, qui si fuit condemnatus ad reddēdū rōnes,& appellauit, pōt interim iudex à quo ipsum constringere ad reddēdum rōnes, non obstante appel. ita pulchre tenet Ang.in §.œconomos i fi.in auth.de san.epis.
199 † Decimonono limita, nisi appellatio sit deserta,qa tunc nō obstāte app. pōt iudex à quo,ꝓcedere ad executionē,qa hr̄ ac si appellatum non esset vt decisum hodie in regno
200 ꝑ const.appellationum tpa. † Veꝝ super illo dubio,an iudex à quo, ꝓnunciet desertā, vel iudex ad quē, scias, qđ si appellatio deserta efficiť ex nō ꝓsecutionē, siqdem nunquam sit adirus iudex ad quē,&nullus actus est factus corā eo, & tūc nō est opus alia ꝓnuncia,nisi qa pars appellata pōt adire iudicē à quo,vt snīam exequať, & si ille videt lapsum terminū iuris vel hoīs ad ꝓsequendū, ꝓnunciabit illam desertā,& ɔdemnabit appellantem ad expensas,& ob hoc est vtile,vt ꝓnuncietur, pp condemnationem expensarum, fm Abb.in cap.sæpe,col.3.de app. Veꝝ pōt,si vult,exequi sine alia ꝓnuncia. & hoc ēt est vtile,vt causa citius expediatur, ne deť mā vlterius appellandi.Si vero fuit aditus iudex ad quem , & appellatio fuit coram . eo introducta ? & tunc ipse dēt pronūciare sup desertione,& non iudex à quo.ita distinguit notabilr̄ Ph.in c.ex rōne,col.19.in fi.ver.circa septimum,&c.de app.& Fel.in c.ex parte, el ij.col.6.in fi.& seq.col.pen.de rescr. Adde tex.& ibi Bal.in l.si contra.& in l.pcipimus §.officijs,C.de ap.& ibi ꝑ Bar.adde ēt Alex.
201 in l.præses,ff.de re iud. † Et qđ possit appellari à snīa,per quam pronunciatur,appellationem esse desertam tenet Phil. in d.c.ex rōne,col.23.vers.circa nonum,&c. vñ causa vitandi appellationem, cautius est, vt iudex à quo exequatur sine alia pronuncia iudicis ad quē.vt declarat plene Phil.in d.c.ex rōne col.antep.in fin. & col.pen. & Ang.in cons.
202 140. & Bal.in cons.390. in 3.vol. † hodie tñ

tñ cõiter seruatur in regno, φ qñ est deserta appellacio, quæ erat introducta coram iudice ad quem, solet pars appellata adire iudicem ad quem, & instare, vt rescribat iudici à quo, vt exequatur snīam, ex quo appellatio est deserta, q. iudex ad quē reu:so, calendario ꝓcessus, si liquet sibi ex eo, quod appellatio est deserta, non facit aliā ꝓnunciā, n. si qa rescribit per lr̄as iudici à quo, vt snīam exequat̄, ex quo liquet sibi appellationē esse desertā, & sic iudex à quo, ad lr̄as iudicis ad quē exeqtur snīam, & ista est cōis practica quam vidi seruari in hoc regno, & tenet And. de Is. in ꝯst. appellationum tp̄a, col. 3. in prin. & ibi etiam Matth. in 5. col. in prin.

203 † Imò qñ iudex ad quem, pronunciat appellationē esse desertam, nō requiritur citatio partis, ſm Phil. in c. sæpe, col. 7. de app. & est hodie cautum in regno, quod sit decretum qualiter est deserta, sed non legitur, vt est ritus magnæ curiæ, in nu. 229. inc. Itē seruat ipsa curia, & c. sub rubrica, de appellatio

204 nibus. † Vigesimo limita, non ꝓcedere in snīa lata contra officialē in syndicatu, q. a nō suspendit̄ ꝑ appellationē, vt est regia prag. quæ incipit, regiæ dignitati, quod intellige de diffinitiua, sed ab interlocutoria, & grauamine incidēti pōt appellari, ſm Par. in trac. synd. in vers. appellatio. col. 8. Itē, à snīa ferenda potest appellari, ſm Pari. ibi. col. 7. in

205 fi. † Vigesimoprimo limita non procedere, qñ iudex à quo, vult statuere terminum appellanti ad ꝓsequendum, vel ad se repsentandum coram iudice ad quem, nā licet pēdente appellatione cēseantur ligatę manu iudicis, non tñ censentur ligatæ quoad hoc q. a pōt iudex à quo statuere terminū competentem, & breuiare tp̄s iuris, infra quem terminū si appellans non se p̄sentat iudici ad quē, vel nō prosequitur appellationē, de manet appellatio deserta, & pōt snīam exequi tex. est in c. ꝑsonas, & ibi Abb. & Ph. & in c. cū sit Romana, & in c. oblate, & reprehensibilis, & in c. sæpe de app. & Spec. in tit. de app. §. nouissime, vers. 15. & vers. 16. & Car. in cl. 1. in 22. q. de app. & Bar. in l. p̄ses, C. de app. in hoc tñ si via scire qualē termi num potest iudex à signare appellanti, vide notabilr̄ Phi. i d. c. ꝑsonas, col. 2. de app. vbi declarat nouem modos dandi terminū in hac m ā. ⁊c primus est, ad iter arripiendum ad iudicē appellationis, quē termini dat iudex à quo. ca. ꝑuenit, el ij. de app. Secundus est, ad se p̄ntandum coram iudice ad quem, & iste similiter dari pōt, vt d. c. ꝑsonas. Tertius, est terminus ad se p̄ntandum cum apostolis de hoc hr̄ in d. l. p̄ses, & ibi per Bal. & hic sit dari potest, vt ibi. Quartus est terminus ad recipiendum Apostolos petitos, nam potest iudex à quo, statuere certū terminum appellāti, infra quē debeat recipere Apostolos, quo elapso si non recipit appellatio est deserta, vt in cl. 2. de app. Quintus est terminus ad prosequendam appellationē, & iste ēt dari pōt c. cū causa, de re iud. & c. ad hæc, el ij. de app. qdqd tenuerit. Batt. in d. l. p̄ses cuius op. in hoc reprobat̄. Sextus est terminus ad se p̄ntandum, & redeundum, cum lr̄is impetratis, & hoc fieri nō pōt ꝑ iudicem à quo q. a esset imponere legē sup:ori, c. ex insinuatione, ibi Abb. de app. Septimus est terminus ad p̄ntandum, vel prosequendum, & faciendum fidem de ipsa ꝓsecutione, & hoc minime fieri potest ad faciendū desertam appellationē elapso termino, alius terminus est ad finiendā appellationē corā iudice ad quē, & hoc minime fieri pōt, q. a imponeret legem supiori, vt d. c. ex insinuatione, q̄ oīa ꝓsequere, vt ꝑ Phil. in d. c. ꝑsonas. & dec. Rotæ 94 i

206 nouis. † Vigesimosecūdo limita, q. a iudex à quo, pōt pendēte appellatione examinare testes senes, vel valitudinarios ad ꝑpetuam rei memoriam, & non dr̄ innouare ita ꝑ plura tenet Matth. de Affl. in ꝯst. probationum in

207 cursibus, col. 2. in fi. † Secundā regulā principalē .s. de appellationē ab interlocutoria, limita primo non procedere, qñ fuit iudici à quo, inhibitum ꝑ supiorem, quia tunc nō pōt vlterius ꝓcedere in illa causa, vt est tex. in d. c. non solū de app. lib. 6. & not. Ang. in cons. 217. Quod tñ intellige, qñ inhibitio fuit legitime interposita, & tū causæ cognitione & parte citata. nam qñ est appellatum in casu, in quo non debuit appellari, vel q. a causa est iniusta, vel appellatio est friuola, & frustratoria, tūc nunq̄ debet iudex ad quem inhibere, nisi prius adhibeat causæ cognitionē sup iustitia appellationis alias inhibitio nō valet, vt no. Spe. in tit. de app. §. de eff. ver sic. sed qr̄ ī, & Fel. i c. dilectus, el ij. col. pen. de rescr. Pro hoc est tex. in c. Romana. § si vero & §. si aūt, & ibi Gem. de app. lib. 6. Itē quod debeat fieri pte citata inhibitio, alias nō valet, tenet Alex. in cons. 91. col. pen. in 2. vol. &

& Fran.de Are.in cõſ.20.col.pen.verſ.circa ſecũdum,&c.& conſ.33.col.3. & Alex.in l. Titia.in fi.ff.ſol.ma.Vbi dicit hãc eſſe cõem opin. & idem Alex. in l.3.§.cõdemnatum, col.4.in fi ff.de re iud.& Alex. in conſ.9.in 4.vol.& Iaſ.in l.ſi opus,col.2.in fi.ff.de op. no.nun.vnde dicit notabiliter Abb.in c. cũ veniſſent, col.2.in 4.not. de reſtit.in integ.
208 † quod inhibitio iudicis contra ius facta, non inducit nullitatem actus poſtea geſt.
209 † Secũdo limita,niſi iudex à quo detulit appellationi corã eo interpoſitæ ab interlocutoria, q̃a deferendo,ſeu admittendo ipſam, ligat manus ſibiipſi, & ipſemet tũc ſibi inhibet.vñ nõ põt vlterius in cauſa ꝓcedere,tex. eſt in c.cũ appellationib.& ibi Gem. de appel.lib.6.& Bar.in l.eius,qui col.2 de appel. recip.& Bart.in l.intra vtile,col.2.ff.de min.
210 & Soc.in ꝯſ.38.col.7.in fi.1. vol. † An aũt teneatur deferre iudex appellationi?Dic, q̃d ſic,ſi eſt interpoſita ex iuſta cauſa,alias punitur,tex.eſt in c.de priore,de appel.& in l.qm̃ iud.C.de app. & circa iſtã pœnã eſt varietas inter ius canonicũ,& ciuile,q̃a de iure canonico,ſi cauſa eſt criminalis. iudex nõ admittẽs deponẽdus.eſt ſi vero eſt ciuilis,punit pęna arbitraria,ſed de iure ciuili,ſi cauſa eſt criminalis,punit pęna arbitraria, ſi ciuilis punit ad 30.libras auri,vt d.l.qm̃ iudices.ita declarat Phil.in d.c.de priore,col.fi.& Lud.R. in ꝯſ.501.col.1. Verũ aduerte,q̃a Phil.in d. c.de priore,in fi.dicit, q̃d illę pœnę ceſſant vbicũque appellatur à mera interlocũtoria ex quo iudex põt ꝓcedere ante quã ſit ei inhibitũ.Et hoc ſeq̃tur, quod non tenet deferre,in hoc ego puto, q̃d non bene loquitur Phil.q̃a,ſi appellans ab interlocutoria mera,aſſignat alĩq̃ rõnabilẽ cauſam, ex qua ſi vera eſſet,apparet grauamen, tenetur iudex appellationẽ admittere, q̃a ad hũc effectum voluerũt iura,q̃d cauſæ grauaminis exprimantur.vt ſi videanẽ iuſtæ, debeat iudex admittere appellationẽ,aut ſpecificare cauſam rõnabilẽ, quare nõ admittit, vt dicit tex.in c.cordi,de appel.lib.6.vñ ſi iudex repellit appellationẽ ab interlocutoria ex rõnabili cã interpoſitã,puto ꝙ ita punit, ac ſi repuliſſet appellationẽ à diffinitiua,& ita in effectu cõcludit Card.in d.c.de priore,in fi. q melius loqui vr̃,& Lud.R.in conſ. 501. col.1.& 2.
211 † Quid aũt,ſi iudex nõ admiſit ſimpliciter appellationẽ,ſed cũ illa clauſula,ſi & in quãtũ,prout cõiter ſcribi ſolet admiſſio ꝓ acto tum magrõs,an ꝑ illa verba habeatur ꝓ admiſſa,vel pro nõ admiſſa?Lud.R.tangit hãc q.in d.cõſ.501.col.2.& concludit,quod ſi appellatio erat iuſta,& ex rõnabili cauſa interpoſita,q̃ de iure admittẽda erat,hr̃ ꝓ admiſſa,alias ſi admittenda non erat, hr̃ ꝓ non admiſſa, & ſic illa cl'a refertur ad iuris diſpoſitionem.Idem tenet Fel. in c. cum cõtingat, col.pen.de off.del.& Phil & Card. in c.ſępe in 2.not.de appel.& Bal.in l.edita.in rep Paduana,col.17.verſ.itẽ dubitar̃,ſi iudex, &c. C.de eden.& Bar.in l.ambitioſa, col pen.in fi.ff.de decr.ab or.fac.& Ang.in ꝯſ.217.in 5.
212 col.& iſta eſt veritas.† Tertio limita, niſi appellaret à tali interlocutoria,quę cõtinet grauamẽ irreparabilẽ,& executionẽ irretractabilẽ,vt ſi iudex interloquerẽ aliquem eſſe torquendum,q̃a tunc pendẽte appellatione ſtatim ligãtur manus iudicis ante aliam inhibitionẽ,ſicut qñ appellatur à diffinitiua ſẽm Bald.in l.gñaliter,§.ſed iur̃o,col.2.verſ. ſed quid ſi eſt ta.is,&c.C.de reb. cre.facit q̃d no.Bart.in l.2.col.2.& 3. ff.de app. recip.& Bald.in l.2.col. 2.C.de epiſc.aud.& in l.ſiq̃s in ꝓuocatione,C.de app.& in l.ante ſn̄iam, col.1.C. quo appel.nõ recip. & Paris i trac. ſynd.in verſ.tortura,in vlt.car verſ.an ab interlocutoria,&c.& Andr.de Iſer.in conſt.in tentionis,&hoc hodie eſt ꝓuiſum in regno ꝑ capitulum regni,quod incipit,ſi iuſte.quo cauetur recipiendam eſſe appellationẽ à tortura,& ſi iudex noluerit admittere, ſed ꝓceſſit ad torturam poſt appellationem, ſi q̃dẽ totius fuit mortu',vel in tormẽtis: vel ꝑ cõdẽnationem ad mortẽ,tunc iudex debet vltimo ſupplicio dãnari, ſi vero nõ fuit mortuus in tormẽtis, nec aliter condẽnatus adhuc, tũc iudex dẽt dãnari ad pœnã carceris biẽnalis,& ad publicationẽ tertiæ partis ſuorũ bonoꝝ. Si vero totus fuit condẽnatus ad aliã pœnã ꝑ iudicẽ ꝑter mortem,tunc iudex eandem pœnam ſubire debet.ita hæc oĩa deciduñt i d.c.ſi iuſte.& eſt in nu.c.regni.143.

TERTIO, principaliter ſequendo ordi-
213 nem ꝓpoſitum,quæro † qñ fiat appellatio, dic,q̃d debet fieri infra decẽ dies, à diæ latę ſn̄iæ, vt eſt text.ſæpius alleg.in auth.hodie, C.de appel.& in c.cũ dilecti.in fi.de elect.& in c.ſignũauerunt,de teſt.& in c.quoad cõſultationẽ, de re iud. Q̃d amplia ꝓcedere non ſolum,qñ appellatur à diffinitiua, ſed ẽt ab inter

interlocutoria debet appellari infra x. dies, tex. est, & ibi gl. in ver. dies, in d. c. significauerunt, & in d. cū dilecti, in fi gl. in c. cū cessante, de app. & Bal. & Ias. in l. si arbitro. ff. q. satisd. cog. imò ét à quocunq; grauamine, & actu ét extraiudiciali debet appellari infra decē dies à die illati grauaminis, vt no. Soc.
214 in cons. 45. col. 4. in fi. in 1. vol. † Sed de iure digestorum, & C. erat minus tps. s. quia in causa propria poterat quis appellare solū infra biduum, in causa aliena, infra triduū, & non vltra, vt est tex. in l. eos, §. finaūt, C. de app. & in l. 1. §. biduum, & §. dies, & §. in ppria, ff. qn̄ app. sit. Hodie vero p ius Authēticorum, est auctū tps vsq; decem dies, vt supra quo termino elapso si non appellet sententia transit in rem iudicatā, & executioni mandat, vt d. c. quo ad consultatiouē, & currit istud tps de momēto ad momentū à die latæ sniæ, vt est gl. & ibi ét Bar. in d. §. dies.
215 † Limita tamē hoc, dummodo appellans sciuerit latam esse sniam contra se, quia tūc currunt decem dies à tpe latæ sniæ, Secus, si ignorauit, q. a ét si stetisset per mensem, vel annum, & vltra, semper pōt appellare, post quam scire incœpit, à die scientiæ currunt, sibi decē dies c. concertationi, de app. lib. 6. & gl. & Bar. in d. auth. hodie C. de app. & gl. in c. ab eo. de app. lib. 6. & text. in l. 1. §. ff. qn̄ app. si. Ex hoc ergo sequitur, qd̄ istud tps est vtile in princ. quia nunq̄ incipit currere impedito, sed postea efficitur ɔtinuū, vt est tex. & ibi Bar. i d. l. j. §. dies, qbus adde Spec. in tit. de app. §. restat. ver. sed nunq. d. in̄ bonum est, vt pstetur appellans, qn̄ videt se impeditum, maxime, qn̄ fiat per iudicem,
216 s̄m Bar. in d. §. dies. † Secundo limita, nisi grauamen illatum hr̄et tractum successiuū, quia tunc semper potest app. quandiu durat grauamen, ét post decem dies, ita tenet Io. And. in c. dilectus, el 2. de resc. & Bal. in l. 2. col. 2. in fi. vers. 2. qro, C. de epis. aud. & Spec. i tit. de app. §. restat, vers. & no s̄m Vinc. idē tenet Ang. in d. auth. hodie, & Paris in tract. syn. vers. app. col. 2. in quibus locis ponitur exemplum de eo, qui detinetur in carcere, nam semper potest appellare, quia semper grauatur. ita ét tenet Phil. in c. sup eo. el 2. col. 1. de app. & in c. ex parte, el 1. col. 2. eo. tit. vbi notanter limitat hoc de mente Bal. in d. c. de testib. extra de testib' nō pcedere, qn̄ iudex expresse fuisset interlocutus illū iudex carceratum quia tunc debet appellari infra x. dies à die plationis interlocutoriæ, alias transiret in rē iudicatā, & vlterius appellare nō posset, qbus adde Alex. in l. inficiādo, §. infans in add. ad Bar. ff. de fur. & Alex. in l. j. § 1. ff. de fer. & in l. eū, qui, §. in po
217 pulacib. ff. de iureiu. † Et pōt ista appellatio pn̄tari ét in die feriata ad honorē Dei. s̄m Bar. in l. 1. §. dies, ff. qn̄ app. sit, & Car. in cl. 2. §. sir, in 2. q. in fi. de app. & est gl. in c. app. in vers. lect. de app. lib. 6. & Bald. in l. 1. per illū tex. C. de ferijs, & Fel. in c. fi. col. 5. de ferijs.
218 † Ex prædictis infertur, quod si aliquis sine mandato, alieno nomine appellauit ab aliquā snia, debet illam appellationem ratificari facere à dn̄o litis infra decem dies, cōputandos à die, quo sciuit latam esse sententiam contra se, alias elapsis decē diebus non posset ratificare, & snia transiret in rem iudicatam, quia ratificatio debet fieri infra tps habile. l. bonorum, ff. rem rat. hab. ita tenet Spec. in tit. de appel. §. 1. vers. porrò, & Pet. Phil. Corn. in cons. 292. col. 2. in lr̄a a, in 3. vol. nā act' iudiciarij debēt fieri p legitimā psonam hn̄tem speciale mandatū, l. licet, C. de pc. & si fuerint facti sine mandato, debēt ratificari infra tps habile, alias non valet, vt dicit ibi Pet. Ph. Cor. Et pondera, qd̄ verba Spec. vbi supra, dn̄t qd̄ debet appellationē ratificare infra decem dies à tpe, quo sciuit appellatum, & non dicit à tpe scientiæ latæ sniæ, ego puto qd̄ debet ratificare infra decem dies à tpe, quo sciuit sniam esse latam, per ea quæ hn̄r in d. auth. hodie, quia ex illo tpe currūt sibi x. dies ad appellandum, ergo illimet dies currunt sibi ad ratificandū, quia illud censetur tps habiles, per d. l. bono
219 rum, & ista est pura veritas. † Viso primo tpe appellandi, videamus nunc de secundo tpe. s. petendi Apostolos, & scias, q de iure cōi Apostoli debent peti infra 30. dies, & ét recipi, vt est tex. in l. iudicib. C. de app. & in c. ab eo. de appel. lib. 6. adeo q si appellans infra dictum tps nō petat, vel recipiat Apostolos, censetur appellationi renunciasse, & efficitur appellatio deserta, vt d. c. ab eo. & cl. quamuis de app. & qn̄ staretur per iudicem, qui requisitus nō dat Apostolos, debet appellans protestari, vt hr̄ in d. cl. quamuis,
220 & per gl. in l. 1. ff. de libel. dimis. † Sed dubitatur, qn̄ incipiāt currere isti 30. dies, verum à die sentētiæ latæ, vel à die appellationis? in hoc

hoc magna fuit varietas doct. quos refert de cis. Rotæ 26. in nouis, & Car. 1 c. vt debitus col. 22. de app. nã aliq tenent, q currũt à die snīæ latę, p tex. qui hoc dicit expresse in d. l. iudicibus. Alij tenent, q currunt à die appellationis interpositæ. & hãc opi. tenet Host. in c. 1. de app. lib. 6. sed Car. in d. cl. quamuis in prin. in 4. q. q̃ tenet simplr primam opi. p d. l. iudicibus. sed q̃dq̃d teneant alij, magis cõis, & æqua opin. est, vt dicamus, q si appellãt habuit notitiã snīæ latæ, currat sibi tps à die snīæ latæ, & ita pcedit d. l. iudicibus. Si vero non habuit notitiã, q̃n fuit lata snīa, & tunc 30. dies currant sibi à die scientiæ, à quo die habuit facultatẽ appellandi, qa si aliter diceremus, sequeretur vnum incõueniẽs, q posset appellãs ignorare p 30. dies, & sic esset sibi ignoranti lapsum tps petendi Apostolos, cui non esset lapsum tps appellãdi, p ea, q̃ no. gl. & Bar. in d. auth. hodie. & tex. in d. c. pceitationi de app. lib. 6. & istam opin. tanq̃ æquiorem, & iuri psonam teneo, quam tenet gl. in d. c. ab eo. & ibi ẽt Gemin. & est de mẽte Io. And. ibi, & dicta dec. Rotæ 29. in

221 nouis. † Sed istud tps petendi Apostolos infra 30. dies, est de iure cõi, vt dixi, posset tñ dubitari an hodie in regno seruetur, cum const appellationum tpa statuerit simpliciter terminum 50. dierum ad prosequendum coram iudice ad quẽ, post interpositam appellationẽ. Dic q in regno non seruatur, sed istud tps 30. dierꝶ, includitur in tpe 50. dierꝶ, vnde sufficit, q appellans petierit Apostolos infra 50. dies, & illos præsentauerit iudici ad quem, vna cum pcessu, & sic quo ad hoc est correcta d. l. iud. cibus. ita tenet And. de Iser. in c. si aũt, col. 2. in fin & seq. quo tpe mil. & idem Ang in d. const. appellationem tpa, in princ. & ibi ẽt est gl. & hoc est confirmatum p ritum magnæ curiæ, in num. 189. inc. itẽ seruat ipsa curia, q q̃n, &c. & magis clare fit maiur p regiam prag. quę incipit, appellatio num tpa, & est in num. prag. 23. quæ expresse confirmat tps inductum p const. regni, in prosequẽda appellatione. Sic ergo in regno in curia seculari seruatur dispositio const. regni, & regiæ pragmaticæ, sed in curia ecclesiastica seruatur dispositio iuris canonici. s. dicti c. ab eo. & d. cl. quamuis. vt recipiantur Apostoli infra 30. dies, quia in hoc non

222 reperitur correctum ius canonicum. † Et hoc infertur, q in regno in curia seculari su periacua est illa quæst. superius facta. s. ex quo tpe incipiant currere 30. dies ad petendum Apostolos, quia habemus pst. expresse loquentem, q 50 dies currunt à die interpositæ appellationis: vnde ab illo die habet diẽ tps ad petendũ Apostolos, s̃m And. de Iser. vbi supra. Bene verꝶ est, q pcedit illa quæst. de iure canonico, & sic in curia ecclesiastica.

223 † Prædicta limita. s. de iure canonico, nisi iudex statuerit certũ terminum appellanti ad recipiendum Apostolos, quia si infra illum terminum statutum non recipit, vel petit illos, & non pstatur, appellatio remanet deserta, non expectato alıter lapsu 30. dierꝶ qa iudex à quo, posset specialẽ, & breuiorẽ terminũ ad hoc statuere, vt est tex. in d. cl. quamuis, de app. & ibi p Card. & doct.

224 † Sed cuius expensis debeant mitti, seu pstari Apostoli: vtrũ expensis appellantis, & petentis, vel iudicis? Cõis cõclusio est, & vera, q dentur expensis appellantis gl. est in vers. oblatos, in d. cl. quãuis, de app. & ibi Card. in §. verꝶ 3. no & in §. similiter, in 5. q. & Bald. in l. eos, §. Apostolos. col. 3. vers. quæri psueuit, & c. C. de app. & Alex. in add. ad Bar. in l. si postulauerit, ff. de adult. † Istorꝶ aũt Apo

225 stolorꝶ plures sunt species, quas oẽs numerat Spec. in 3 parte Spec. in tit. de app. §. sequitur p totũ. Sed quantũ ad m̃ãm nostrã, tres tm̃ species sunt in frequẽtiori visu: videlicet, Apostoli dimissorij, & isti dñr q̃n iudex admittit appellationem, & scribit literas dimissorias, cum quibus dimittit appellantem iudici ad quem, illæ literæ sig̃nantes, & admisit appellationem, dñr Apostoli dimissorij. de qbus loqtur, l. 1. ff. de libel. dimis. & c. ab eo. de app. lib. 6. & c. ab eo. 2. q. 6. Alij dñr Apostoli refutatorij. vt q̃n iudex à quo, nõ vult admittere appellationẽ, tũc scribit literas sig̃nantes qualiter refutauit, & nõ admisit appellationẽ, & de istis loquitur tex. in l. 6. §. in refutatorijs, C. de app. Alij dñr Apostoli reuerentiales, vt q̃n appellatio nõ erat admittẽda, sed iudex eã admisit ob reuerẽtiã superioris, de qbus hr̃ in l. eos, §. sup his, C. de app. & in c. cord. de app. lib. 6. & de istis trib. speciebus Apostolorꝶ, vide Card. Alex. in c. vt debitus, col. 21. in fin. & seq. de app. & Spec. plenè in d. §. sequr, vbi ponit formã oium istorꝶ Apostolorum, & vide App. in c. bonæ. colum. 2. vers. quinta differentia, &c. de app.

226 † Vnde autem dicantur Apostoli? dic ab Apo,

Apo, quod est supra, & stoli.i.missio quasi literæ missæ ad superiorē, ita declarat Car. in d.cl. quãuis, in prin. in 2.q. de app. & vide gl. 227 in vers. petat, in d.c. cordi. † An aūt in app. extraiudiciali debeāt peti Apostoli? gl. i d.c. cordi, in ver. vel extra. vr̄ tenere quod non, sed gl. in c. vt super in vers. ille iudex, de app. lib.6. tenet, ꝙ debēt peti sub conditione. s. si est q illos dare possit. Super hoc concludo, ꝙ qñ appellatur à iudice extraiudicialiter ꝑcedente, semper debent peti Apostoli: q a est, qui illos dare possit. s. iudex, sed qñ appellatur à parte, non puto ꝙ sit necessariū illos petere, quia non est qui illos det. Tñ tutius est, ꝙ tunc petantur sub illa ꝯdōne: vt dicit gl. in d.c. vt sup. & ita tenet Phil. in c. bonæ, col.6. in fi. vers 6. requiritur, &c. de appel. & ibi ēt sentit Abb. in 2. col. in 4. & 5. dña.

228 † Sequitur modo videre de tertio tpe. s. ꝓsequendi appellationem, super quo scias, ꝙ est varietas inter ius cõe, & ius ꝯstõnum: nā de iure cõi appellans post interpositam appellationē, habet vnum annum ad ꝓsequendum coram iudice ad quem, & istud appellatur primum fatale, & si est impeditus, habet ex causa 2m fatale, vt est tex. in auth. ei, q appellat, C. de temp. app. & hr̄ in c. ex rōne, de appel. & est tex. in cl. sicut, de app. vbi dr̄ hoc ꝓcedere tam in appellatione iudiciali, quam extraiudiciali. Si vero etiam in secūdo fatali fuit impeditus, solet ei dari ēt tertius annus, ex iustissima tñ causa, & iusto impedimēto: vt ꝓbatur in d.c. ex rōne, & ibi Card. & no. Spec. in tit. de app. § nunc hr̄. vers. præmissa. Quod tñ intellige qñ in toto secūdo anno fuisset impeditus, alias restituitur sibi nō annus integer, sed tm̄ tps infra quantum durauit impedimentum, ita declarat Abb. in d.c. ex rōne, in 4. col. & istud tps quod dat post secundum fatale, datur solum ꝑ viam restōnis in integ. & non ipso iure, sed primus, & secundus annus dantur ipso iure à lege, 2m Innoc. Abb. & doct. in d c. ex rōne, & glo. & Bar. & doct. in d. auth. ei, qui appellat, sed de iure cõstit. Regni est additum istud plus, q a post interpositam appellationem dātur 50. dies appellāti, infra quos debet recipere Apostolos, & pñtare processum corā iudice ad quem, & facere citari partem, & licētiatus recedere, alias appellatio esset deserta. hæc omnia probantur in ꝯst. appellationū tpa, & ibi And. de Iser. Deinde in antea pręsenta to ꝓcessu, & facta citatione partis, infra 50. dies, habet appellās primum fatale, & sic primum annum seruata forma iuris cõis, quia const. regni non corrigit fatalia, sed solū interponit illud tps 50. dieR. Veꝝ est sciendū, ꝙ fatalia incipiunt currere à die interpositę appellationis, vt est tex. in d.cl. sicut de app. & no. Abb. i d.c. ex rōne, in j no. vnde ꝑ hoc dico, ꝙ illi 50. dies interpositi per constit. includuntur, & sic à die interpositæ appellationis, etiam hodie in regno currit annus ad ꝓsequendum cum in hoc iura cõia nō repetantur correcta, arg. l. sancimus, C. de test.

229 † Ista aūt obseruantia de 50. diebus, ꝓcederet solum in Regno in curia seculari, quia Rex qui fuit auctor illius const. non potuit imponere legem ecclesiæ, & ecclesiasticis ꝑsonis ꝑ ea, quæ plenè hñr per Abb. & Fel. in in c. ecclesia S. Mariæ, de const. vnde in curia ecclesiastica seruaretur mea dispositio cle. sicut, & cl. quamuis, de app. s. vt Apostoli infra 30. dies, & ꝓsecutio fiat infra annū à die appellationis, & stante impedimento, datur 230 secundus annus. † Sed iuxta hoc quæritur an sit necesse ꝙ appellans ꝓtestetur de impedimēto, ad hoc vt restituatur sibi tps: in hoc vera conclusio est, ꝙ si stat ꝑ iudicem, debet protestari, & non sufficit vna ꝓtestatio, sed debet pluries ꝓtestari. ita dicit Alex. in ꝯs. 19 col.2. in 1. vol. & ponunt doct. in l. ꝓperandum, §. fin aūt vtraque, C. de iud. & Bal. in d.c. ex rōne, in fi. Si vero impeditur ab impedimento, quam facto iudicis, non requiritur de necessitate ꝓtestatio, sed sufficit ꝙ postea impedimentum probetur. Cautius tñ est, ꝙ semper ꝓtestetur de impedimento, ita pulchre distinguit Phil. in d.c. ex rōne, col. 4. in fi. & seq. vers. sed dubitatur ad hoc, &c. & ita intelligitur gl in c. cupiente, §. ꝙ si ꝑ viginti. & ibi Gem. & Per. de Anch. de elect. lib.6. & Bar. in l.1. §. dies, ff. qñ. app. sit, & vide omnino Card. in d. ex ratione, in 4. col.

231 † Vlterius supꝑ sta quæst. dubitatur, vtrum elapso primo anno possit iudex ind stinctæ sententiam exequi tanq̃ appellatione deserta, si non constat aliter sibi de impedimēto. Doct. cõiter tenent, ꝙ non, quia si non sit lapsum biennium, iudex nō põt exequi, quia sña non cõfirmatur ex solo lapsu primi anni, nisi ēt labatur secundus annus dicit text. in d. auth. ei qui appel. & ita expresse tenet ibi Bar. in fi. & idē Bart. in l.j. in fi. ff. nil. no. app.

app. pend. & Bald. in l. eos in prin. col. 2. vers. scias tñ, &c. C. de app. & Phil. in d. c. ex rõne, col. 24. ver. 2. quæritur, &c. nam ſm Bald. in d. l. eos, elapſo primo anno, eſt dubium, pp impedimenta, quæ potuerunt interuenire, & ſic ſolus lapſus primi anni non clarificat iudicem de deſertione, niſi labatur ẽt ſecundus. Et licet iſta opi. videatur eſſe magis cõis: tñ mihi vr̃, ꝙ ita ſimpliciter intellecta non procedat, & primo pondero, quòd lex non dat ſm annum appellanti ſimpliciter. ſed conditionatiua. ſ. exiſtente iuſta cauſa impedimenti ita dicit tex. in d. auth. ei qui appellat. Ergo intentio legiſlatoris fuit, qđ in primo anno appellatio ſit deſerta, ſi non probat de iuſta cauſa hñdi ſm annum. ſ. de impedimento. Cum ergo impedimentum conſiſtat in facto oportet ꝓbari ꝑ eum qui ſe fundat in illo, ꝑ ea, quæ hñt in l. 2. ff. ſi quis cau. & ꝑ Bart. in l. hoc iure, ff. de verb. obl. Si ergo non apparet de impedimento, iudex habet ſuam intentionem fundatam ex lapſu primi anni: vnde poterit ſniam exequi non expectato lapſu ſecundi anni. Et per hoc non vr̃ obſtare illud, quod dicit Bald. in d. l. eos. ſ. ꝙ in primo anno eſt dubium pp impedimẽta, quæ poterunt accidere, quia hoc eſſet pſumere impedimentum, vbi nõ ꝓbatur, quod eſt ꝯtra oĩa iura, cum impedimẽtum ſit facti, & facta non pſumuntur, niſi ꝓbentur, l. in bello, §. factę, ff. de c. & c. 1. de conſt. lib. 6. & no. Pet. Phil. Cor. in conſ. 171. col. 8. in litera r, in 2. vol. Secundo pondero ordinem legis, quæ primo dat primum annum, & poſtea ex cauſa dat ſecundum, nam ſi opinio illoꝝ, q. tenent eſſe neceſſe labi biennium, eſſet vera, iſte ordo fuiſſet fruſtratorius, q a debuiſſet dicere lex quod appellanti datur biennium: ad ꝓſequendum quo elapſo appellatio efficiat̃ deſerta, & nõ oportebat dari primum annũ, & poſtea ſecundum, & lex nihil operat̃ fru-
232 ſtra § qbus, in c. conſt. † Tertio pondero, quia lex appellat primũ annum, primum fatale, & ſecundum annum, ſecundũ fatale, vt eſt tex. & ibi gl. in l. 2. in prin. C. de tẽp. app. & dñr iſta fatalia, à fato .i. morte, quia ſicut mors extinguit hoiem, ita lapſus fatalium ſeu vniuſcuiuſq; fatalis extinguit appellationẽ. ita declarat Abb. in d. c. ex rõne col. 3. & ſentit gl. in d. l. 2. in princ. & Bald. in l. fin. in prin. in 2. col. verſic. modo reſtat, &c. C. de temp. app. Si. n. primus annus non extingueret appellationem, non diceret fatale, ſed q a lex ita appellat fatale, primũ annum, ſicut ſecundum, quod patet ex tex. in d. l. 2. in prin. quæ dicit tpa fatalium, &c. & ſic loquitur in numero plurali de pluribus fatalibus. Ergo ita extinguit appellationẽ lapſus primi anni, non dato impedimento, ſicut lapſus ſecũdi anni adde Phil. in d. c. ex ratione, col. 2. Quarto pro hoc do. tex. formalem in d. cl. ſicut de app. cui non puto poſſe dari rectum rñſum. nam ibi clare dr̃, quod per lapſum anni appellatio debet cenſeri deſerta ceſſante iuſto impedimento, ergo non eſt opus expectare biennium, qñ non liquet de impedimento. Quinto pondero tex. in l. fi. §. illud, C. de temp. app. qui expreſſe ſentit. quod elapſo anno, & ſic primo fatali, mandatur ſententia executioni, niſi appellãs doceat de impedimento. Sexto, ad hoc pondero dictum Bald. in d. c. ex ratione, col. 2. in fin. vbi dicit quod appellans debet eſſe diligens in primo anno, diligentior in ſecundo, & diligentiſſimus in tertio. Sic ergo requiritur diligentiſſimus in tertio. Sic ergo requiritur diligẽtia in primo anno, ſequit̃ quod ſi fuit negligens ſine aliquo impedimẽto, appellatio remanet deſerta hanc opi. tenent Inno. Anr. de Butr. & Imo. in d. c. ex ratione, & Ang. in ꝯſ. 319. vbi dicit, quod iſta opi. eſt vera ſicut euangelium. Septimo, ad idem adduco tex. in c. cum ſit Romana, de app. vbi ex tex. clarus, quod appellanti datur annus ad ꝓſequẽdum, & ex iuſta, & neceſſaria cauſa. ſ. impedimenti, datur biennium. Ergo ſequitur, qđ vbi non apparet iuſta, & neceſſaria cauſa, nõ datur biennium. vnde ſequitur, quod iudex poteſt ſententiam exequi elapſo anno, ſi nõ conſtat de impedimento. & hoc vr̃ ſentire Bart. in auth. item ſi appellatione, C. de app. vbi põderat impedimentũ primi anni, vt de-
233 tur ſecundus. † Octauo pondero, quia oẽs doct. cõiter in d. c. ex ratione, & in dicta authent. ei qui app. concludunt, quando ſtat ꝑ iudicem, debet appellans in primo anno ꝓteſtari, ad quid ergo requiritur iſta ꝓteſtatio ſi non diceremus, quod elapſo anno appellatio ſit deſerta? certe fruſtra fieret, ſi in omnem euentum daretur biennium. Et ſic per iſtas rõnes, & iura concludo, ꝙ ſi elapſo primo anno nõ conſtat de aliquo impedimẽto: nec apparet aliqua ꝓteſtatio, intẽtio iudicis eſt fundata ipſo iure in exequẽdo. vñ poterit ſenten

sententiam exequi. p d.cl. sicut tanq̃ appella
134 tione deserta. † Fateor tñ, q̃ antequã exequatur, debet citare appellantẽ ad dicendum quare snia executioni mandari non debeat, q̃a posset pars citata docere de impedimẽto, & sic daretur sibi secundus annus alias si nõ docet poterit exeq. Et qđ debeat pars citari sup executione faciẽda, tenet Bar. in l. 1. in fi. ff. nil no. app. pend. & Alex. in l. p̃ses, col. fi. ff. de re iud. & Abb. in c. ex rõne, col. fin. vbi tenet in effectu istam op. quã modo tenui. s. quod elapso primo anno iudex põt exequi parte tñ citata. Idem. s. quod debeat pars citari, tenet Bal. in l. si contra, C. de app. & Bal. in l. 2. in fi. C. de tẽp. app. vbi dicit esse ibi tex. ad hoc meliorem de iure. & Phil. in d. c. ex ratione, col. 24. versic. 4. quæritur, &c.

Ex p̃dictis ergo habes declaratores tres terminos, q̃ considerãtur in appellatione, & remanet conclusio, quod vltimus terminus. s. prosequẽdi, est vnius anni duoꝶ annoꝶ stan
135 te impedimento. † Limita tñ hoc, nisi iudex à quo, statuerit breuiorem terminum ad prosequendũ, quia eo elapso remanet appellatio, deserta, & põt sniam exequi vt c. cum sit Romana, &c. personas, & ibi Phil. & doc. de app. & d xi plenè supra in præcedenti q. principali in 21 fallentia, & sic non est necesse tunc expectare lapsum anni vel biennij.
136 † Secundo limita, nisi de voluntate partiũ fuisset prorogatus terminus prosequendi appellationẽ, q̃a tunc põt durare vltra bieniũ. prout partibus placuerit, quia iste terminus prosequendi appellationẽ, põt ꝯsensu partiũ prorogari, & ẽt breuiari, ẽm Baldum in l. fi. col. 1. C. de temp. app. & ibi ẽt Bart. idem vr̃ tenere Alex. in l. ꝑperandum in princ. C. de iud. & Alex. in add. & Bart. in auth. ei, qui appellat, C. de temp. app. & ibi ẽt Bal. in fi. col. & Phil. in c. ex rõne, col. 5. in fi. vers. sed dubitatio est, &c. de app. & ibi ẽt Fel. in 2. col. pro hoc est tex. quem ponderat Bald. ad hoc in l. quod si nolit. § si quid ita. ff. de edil. edic. vbi de consensu partium potest prorogari tempus redhibitoriæ, quod est legale. Sed contrarium tenet Bar. in auth si tñ, C. de temp. app. vbi dicit, quod tacite per viam compromissi potest elongari tp̃s, sed expresse prorogari non potest sicut nõ potest prorogari tp̃s instantiæ primæ causæ, vt est gl. Bart. & cõiter doct. in l. properandum, in prin. C. de iud. & Lud. Rom. in cons. 174 in fi. & hanc contrariam partem tenet Ioan. Andr. in add. Spec. in tit. de app. §. nunc br̃, vers. licet aũt in add. magna circa fi. & Abb. in d. c. ex rõne, col. 3. & Lud Rom. in l. 2. ff. de re iud. & Car. Ale. in d. c. ex rõne, col. 15. vers. 14. est q. &c. vbi se inoluit, & nesciuit decidere. In ista tñ varietate mihi plus placet prima op. s. qđ possit tp̃s exereendæ appellationis prorogari per expressum consensum partium, quam opin. tenet etiam Cyn. in d. auth. ei, qui app. & istam partem firmo per text. in l. fi. §. fi. C. de temp. app. vbi dicit text. quod pñt partes pacisci quod nullum fatale seruetur in appellatione, ergo clare patet, quod p pactũ partium pñt alterari, & tolli fatalia iuris. Si ergo pñt partes prosequi appellationem sine fatalibus sequitur, q̃ possunt ipsa elongare, vel breuiare ad eum libitum. hoc. n. patet ad sensum, q̃ si in appellatione non seruantur fatalia, potest durare vlteriori tp̃e de consensu partium, & ita tenet ibi Bar. Secundo moueor per tex. in d. l. quandiu. de app. vbi dr̃, quod non currit tp̃s appellanti, q̃n de consensu expresso ipsarum partium prosecutio appellationis differtur, ergo possunt facere partes per eaꝶ pactum, q̃ fatalia non currãt. Et licet tenentes contrarium, intẽdant ad illum tex. quod loquitur de suspensione, & nõ de prorogatione, prout dicit Abb. in d. c. ex rõne, col. 3. ego non video in effectu, quæ dr̃ia resultat inter suspendere, & prorogare, cũ vtroq; casu habeatur idem effectus, ꝓut inferius dicã. Tertio, moueor per tex. in d. l. q̃ si nolit. § si q̃d ita. ff. de edil. edi. vbi partes per pactum pñt prorogare tp̃s legale, vt duret in ꝑpetuum. Quarto, adduco tex. in c. in causis de off. del. vbi terminus datus in rescripto delegatorio, infra quẽ causa debebat finiri, põt de ꝯsensu partiũ prorogari, & sic possunt partes prorogare iurisdictionem, q cer to tp̃e finiri debebat. Quinto considero, qđ oẽs doct. tenentes contrariam partẽ fundãt se sup duobus fundamẽtis. Primũ est, arguendũ à simili, de instãtia primæ causæ, vt sicut illa nõ põt prorogari, vt no. in d. l. ꝑperandũ in prin. C. de iud. ita ẽt non potest prorogari instantia appellationis. Secundum est, q̃a ista tp̃a respiciunt publicã vtilitatẽ, vt citius lites finiantur, vnde non pñt prorogari per partes in præiudicium reip. vt dicit Abb. in
137 d. c. ex rõne, col. 2. † Ego aũt volens sustinere op. quam tenui, tollo de facili ista duo

fundamenta, qbus sublatis corruit opin. cõtrario, & ãio magis elucescit illa, quã teneo. Et primũ fundamẽtũ, quod fit a simili, tollo ꝑ bonam instantiã, iuxta no. ꝑ gl. in c. sicut vrgeri. j. q. j. nã instãtia causę principalis, non est aliquo modo ꝓrogabilis nec tacite nec expresse per partes, adeo quod ẽt ꝑ cõpromissum nõ suspendit, ẽm Abb. in c. pen. col. 6. & ibi ẽt Fel. in 5. col. vers. tertia declaratio, & e. de iud. & plenius per Mar. Soc. in d. c. pen. in 16. arg. & ꝑ Soc. in cons. 31. col. 4. in j. vol. & Pet. de Anch. in ꝯs. 264. & Phi. in d. c. ex rõne, col. 6. vers. 2. quæritur, & tñ instãtia causæ appellationis, prorogatur, & suspẽditur per compromissum, vt d. cle. quãdiu. & d. auth. si tñ, C. de temp. appel. ergo non est bonum arguere ab vna instantia, ad

238 aliam. † Ad scđm fundamentum, inquãtũ consideratur publica vtilitas, dico ꝙ si hoc esset in consideratione, minime dr̃et per cõpromissum suspẽdi, quia possent partes millies cõpromittẽdo facere quod nunq̃ labantur fatalia, & sic lites essent immortales, & offenderet̃ publica vtilitas, sed quia lex hoc non ꝯsiderauit in instantia appellationis: ex quo ꝑmisit illam suspẽdi ꝑ cõpromissum, vt d. cle. q̃diu. ergo istud præiudicium publicę vtilitatis, non fuit in ꝯsideratione in tpe appellationis, sicut in tpe principalis causę. Et rõ diuersitatis est, quam ponit Abb. in d. c. pen. col. 6. de iud. vbi dicit, ꝙ maius prẽiudiciũ partiũ, vertit in causa appellationis, q̃ in causa principali, q͞a perẽpta instãtia principalis causę, ꝑeunt solũ acta: & nõ ꝑmittitur ius partis. sed perẽpta instantia appellationis, perit tota causa, vt ĩ cle. si appellatione. de app. & no. Bar. in l. pendẽte, C. de tẽp. in integ. rest. & Bar. in auth. itẽ, si appellat. in fi. C. de temp. app. Et ideo, quia agitur de maiori ꝑiudicio, iura tolerãt, ꝙ illa istãtia possit ꝑ partes suspendi, & ꝓrogari. Et ex his remanent elisa fundamenta tenẽtium ꝯtrariã partem. Superest modo tñdere ad duo iura, quæ ponderant tenentes dictam partẽ: videlicet, ad ea. oblatæ de app. ibi, sed ne valet ꝓrogari, &c. & ad l. nemo, C. de temp. app. Et primo ad c. oblatæ. dico, ꝙ si rectè põderet, intẽtio summi Põt. ibi fuit, hñdo respectũ ad iudicem, nam ꝯcessit iudici, quod possit breuiare terminũ appellationis, vt ibi. & c. cum sit Romana, cap. personas, eo. ti. sed nõ ꝯcessit, ꝙ possit ipsum elõgare sine partium consensu, & ita illũ tex. declarat ibi gl. in vers. ꝓrogari. q̃ dicit, nisi ex iusta causa, vt ĩ c. ex ratione, & e. vñ sentit, ꝙ tex. ille loq̃tur de iudice, q̃ ex iusta causa. s. impedimẽti, ꝓrogat tp̃s appellationis, & ita loq̃tur, d. c. ex rõne allegatũ, ibi per gl. quæ debet intelligi, ẽm tex. quem allegat. ẽm. Bar. in l. nõ solum, §. si liberationis verbo, ff. de lib. leg. Nos autẽ loquimur qñ ambo litigantes de cõi cõsensu volunt prorogare: ꝙ facere possunt: per

239 d. cle. quandiu. † Ad l. nemo respõdeo q̃d non loq̃tur de prorogatione: sed de reparatione, quæ fit finito tempore: vnde vult illa lex, quod transactis fatalibus nemo põt impetrare reparationem tp̃is, postq̃ appellatio remansit deserta. Nos autẽ loquimur de ꝓrogatione, quæ fit durante tpe, l. sed si manẽte, ff. de preca. & ita exp̃sse colligitur ex text. in d. l. nemo, qui facit expressam mẽtionem de reparatione, & ita ibi illum tex. intelligit Paul. de Cast. & est de mente Bar. ibi in pri-

240 mo no. † Ex p̃dictis ergo remanet defensata ista conclusio, quod partes p̃nt prorogare de cõi consensu tp̃a appellationis prosequẽdæ & hanc opi. tenet Arch. in c. anteriorũ; 2. q. 6. & Franc. de Are. in c. pen. de iud. & licet Fel. in d. c. pen. in 6. col. tenuerit contrarium, per d. l. nemo, cui dicit nõ posse rñderi: tñ satis patet illud rñsium ex prędictis: & contrarium, & melius tenuit idem Fel. in d. c. ex ratione, vbi ponderat rõnem, quam superius attigi succinctè. s. ꝙ nõ possit dari recta dr̃ia inter suspendere & ꝓrogare. q͞a ita potest effici immortalis lis suspẽdẽdo sicut prorogando; & minor quare doctores ita elaborantur in faciendo huiusmodi dr̃iam, cum nullius sit effectus, imò rectè considerando facilius admitti deberet prorogatio, quam suspensio, ꝑ ea, quæ dicit gl. in auth. si tñ, C. de temp. quę dicit, ꝙ non currit tp̃s ei, qui semper litigat. Sic ergo prorogantes semper litigant, vnde facilius de bene sibi tẽpora indulgeri, sed suspendentes vñr in lite supersedere, vnde vñr negligere, & tanto minus dr̃et eis cõcedi terminus, per d. l. nemo, quæ vult ꝙ appellãtes debent vigilare. vnde illud quod põderat Abb. in d. l. ex rõne, col. 3. ergo retorqueo ꝯtra ipsum. & si aliter diceremus, ꝙ esset ꝑmissa suspẽsio, & nõ ꝓrogatio, lex esset imposita verbis, & nõ reb. ꝯtra, l. 2. in fi. C. cõmu. de leg. q͞a de facili inueniretur via, q̃ idẽ induceret, quod prorogatio.

† Et

241 † Et prædicta procedunt in tpibus prosequendi appellationē, secus est in tpe appellādi. s. decem dierum, quia tale tps non pōt vllo modo nec per iudicem nec per partes prorogari tacite nec expresse, nec ēt per vim cōpromissi, vt est gl. in auth. offerat, C. de lit. cōtest. & Phil. in d. c. ex rōne, col. 6. vers. 3. quæritur, &c. & Bal. in auth. hodie, col. 2. vers. quæro, quid si est appellatū, &c. C. de app. vbi plus dicit Bal. quod ēt si lata esset snīa in causa appellationis interpositæ post 10. dies de consensu partiū, nō valet. Idem tenet Bald. in d. auth. ei qui appellat. col. fi. vers. quo nūquid, &c. & ibi etiam Alex. in addi. ad Bart. & Abba. in consil. 77. col. 2. in 2. vol. & Card. in clem. quādiu, in 5. q. de appel. & Fel. in d. c. pe. col. 5. in fin. versic. secūda declaratio, &c. de iud.

242 † Tertio principaliter limita, nisi pendente appellatione cōpromisissent causam per partes arbitros, quia durante cōpromisso nō currunt fatalia: & sic tpe appellationis pñt durare vltra bienniū tex. est in d. cle. quādiu, & in auth. si tñ, C. de temp. app. & per ex his, quæ proxime dixi in præcedenti limitatione. Quod tñ intellige, qñ est factum compromissum in arbitros. Secus in arbitratore, quia tunc non suspenditur instantia appellationis, sm Pet. de Anch. in cōs. 284. & ibi assignat rōnem.

243 † Vltimo, quia superius dixi, quod in regno primum tps prosequēdi, est quinquaginta dierum, per const. appellationū tpa. quæro an istud tps quinquaginta dierum, seruetur etiā qñ appellatur ab interlocutoria. Dic quod nō quia dicta const. regni, loquitur pcise de appellatione à diffinitiua, dum dicit, appellationū tpa, per quas diffinitiuæ sententiæ suspendūtur, &c & sic intētio legislatoris est ibi limitare tpa appellationum à diffinitiua sententijs. vnde non extēditur ad interlocutorias, & nulla fuit alia rō nisi quia interlocutoriæ non suspenduntur per appel. vt in c. non solum, de app. lib. 6. & per Bar. in l. 3. de appel. recip. Et intētio illius const. fuit limitare tēpora illarum appellationū, quæ suspendūt sententias, ad hoc vt magis vigilet appellans in expediēdo cām citius, ne ita diutius in suspēso remaneat, iuxta l. nemo, C. de tēp. app. sed qñ appellatur ab interlocutoria, quia iudex pōt procedere, nō obst. appellatione, ideo nō fuit opus limitare ista tpa, vnde tūc starem dispositionis iuris cōis. l. vt peti debeāt Apostoli infra 30. dies, & prosecutio fiat per annum, vel biēnium. iuxta dispōnem, c. cū sit Romana de app. & auth. ei qui appellat, C. de temp. appel. in casu tamē, in quo permittitur de iure ciuili appellari ab interlocutoria, vt qñ hēt vim diffinitiuæ, quo casu appellatio suspēdit snīam, vt fuit dictum supra in q. præcedenti principali, tunc hrēt locū dicta const. ex identitate rationis. & ita etiā tenet Matth. de Affl. in d. cōst. appellationum tēpora, col. 7. in fi. ver. sed hic quæro &c.

244 † Scias etiam in hac mā, vnam correctionem seu limitationem iuris cōis in regno, nam de iure cōi si appellans non prosequitur causam non pōt appellatus statim illā prosequi, nisi in fine anni vel biēnij. s. cum vnus tm̄ mēsis superest de anno vel biennio, quia ante posset dicere appellās, ego volo gaudere de tpe mihi à iure concesso. & de hoc est tex. in d. auth. ei qui appellat, & ibi Bart. Ang. & doct. & Abb. Phil. & Card. plenè in c. oblatæ, de appel. sed hodie in regno est prouisum per ritum magnæ curiæ in nu. 9. & incipit. item, si appellans. quod appellans non prosequit causā infra mēsem post pñtatum processum, pōt appellatus cōparere, & prosequi elapso mense & sic nō est opus expectare finē anni vel biēnij.

245 † Plus ēt est cautum in regno, quod in causa appellationis nō reqrit libellus nec litis cōtestatio, sed incipit ipsa causa ab apertura processus. ita de hoc est ritus magnæ curiæ in nu. 52. incipiens, itē, in eisdem curijs, &c. & alius ritus, in nu. 127. incipiens, itē, in curia ipsa, &c. & alius in num. 141. incipiens, item, quod causa, &c. & alius in num 155. incipiens, item, in appellationum causis, &c.

QVARTO, principaliter sequendo ordi-
246 nem præpositum † quæro, à quibus iudicibus, & à quib. actibus appellari possit. Illa q. hēt duo mēbra: Primum est, à quibus iudicibus potest appellari. Secundum est, à quib. causis, & actib. appelletur, sup primo facias regulam affirmatiuam. s. quod ter ab omnibus iudicib. tam delegatis, quā ordinarijs pōt appellari, c. oīs, & c. ad Romana, 2. q 6. & not. Spec. in ti. de app. §. videndū, in princ. Nō. n. facit iudici iniuriam is, qui ab eius snīa ap-
247 pellat, l. & in maiorib. C. de app. † Cum. n. appellatio sit quædam defensio, quæ datur oppressis ptra iniuriā iudicis, l. 1 ff. de app. & d. c. ad Romanam, debet iter omnibus censeri permissa. Et quod sit defensio, est tex. i c. cū spāli, §. porrò, de app. & tenet Soc. in cons. 195.

248 col.3.in 2.vol.† Istam regulã limita, primo, qñ est lata, sñia à principe nõ recognoscente superiorem, quia ab eius sñia non appellať, tex.est in l.j.ff.à qui.app.nõ li.& in c. cuncta ꝑ modum, 9.q.3.vbi loquitur de sñia Papæ.hinc dicit Andr. de Iser.in c.imperialem, § p̃terea si inter duos, col.6.in fi. de ꝓhi.feud.alie.ꝑ Fed. ꝙ hoc habet locũ non solũ in sñia imperatoris, vel Papæ, sed ẽt cuius libet regis non recognoscentis superiorẽ,
249 † put est Rex Siciliæ, qui dr̃ monarchia in
250 regno, ẽm eum. † Secundo limita, non ꝓcedere in sñia lata à præfecto p̃torio: qa ab ea non appellatur, l.pfcti, ff.de min.& l.j.§. his cunabulis, ff.de off.pfect.prẹt.& l.1.C.de
251 sen.præf.p̃t. † Tertio limita, non ꝓcedere in sñia lata in sacro regio ꝯsilio: qa ab ea nõ appellatur ex: quo censetur sñia regis: nam fertur sub noĩe regiæ maiestatis, & ita seruatur in regno qa à sñia sacri cõsilij nõ appellatur, sed tm̃ reclamatur, seu supplicať, & nõ retardať executio, iuxta ea, quæ hñr in auth. quæ supplicatio, C.de præc.imp.offe.& dixi plenè supra in p̃ambulis huius trac. de app.
252 † & ꝙ sñiæ sacri cõsilij habeant vim legis, qa ꝓferuntur sub nomine regię maiestatis in regno tradiť in dec.383.in fi. ꝯs.Neap. & ꝑ Bal.in l.fi.C.de leg.& Host.& Ant.de But. in c.cũ Bertol. de re iud. & ꝙ nõ retardetur executio pstita tñ satisdatione in casu retractationis: hr̃ plenè in dec.231.ꝯs.Neap.& dixi supra in p̃ambulis hꝰ partis de app.in ver.
253 supplicatio. Hoc põt cõprobari, † qa isti dñi in ꝯs.æquiparanť senatorib.à quoꝝ sñia non appellať, ẽm Spec. in tit.de app.§.videndum, & est tex. in l.j.ff.à quib.app. nõ licet.
254 † Quarto limita, non ꝓcedere in sñia lata à Duce Venetiaꝝ: qa ab ea nõ appellať, ẽm Cyn.in l fi.C.de bon.pet.hęr.& in l.fi. C.de don.inter vir.& vxo.& rõ p̃t esse qa nõ reco
255 gnoscit supiorem. † Quinto limita, nõ ꝓcedere in sñia lata ab epõ, cuius iurisdictio fuit ꝓrogata, qa ab ea non appellať. Casus est sing.in l.epale, C.de episc. aud. & in hoc eps̃ æquiparať præfecto p̃torio, ẽm Bal. ibi
256 & est speciale in epõ, † qa secus est in alio iudice ꝓrogato, vel dato de cõi cõsensu partium, qa põt ab eius sñia appellari, l.ex ꝯsensu, in prin.& ibi Bar.ff.de app. & Spec.in tit. de cõp.iud.ade.§.j.verſ.sed an à sñia, & verſ. sed ad quẽ, & gl.in c.sup qõnum, §. verũ in ver.assensu.de off. del.vbi dicit, ꝙ talis iudex non põt recusari vt suspectus, sed bene põt ab eius sñia appellari, & Lud.Rom. in cons.
257 238.col.pen.in fi. † Sexto limita, non procedere in sñia fortis, seu fortunæ, vt qñ fit aliqua diuisio iudicio sortis: qa à tali sñia non appellatur, ẽm Bald.in l.fi.in princ.C.cõm. de leg.& Phil.in rub. de app. col.3. & Petr. Philip.Corn.in consil.143. in fin. in 4. vol.
258 † Item, non põt peti restõ in integrũ aduersus iudiciũ sortis, quod vulgo dr̃, per lo scas, ita tenet Bald. in l.ait p̃tor, §.fi.ff. de minor.
259 † Septimo limita, non ꝓcedere, qñ iudex est merus executor, qa ab executione facti non appellať, l.ab executore, & ibi Bar.ff.de app.& l.ab executione, C.quo. app.nõ reci. Quod tñ intellige, nisi modũ excedat, quia tũc põt appellari, & dẽt exprimi cã in appellatione, ẽm Bar.in d.l.ab executore, & vide multas alias fallẽtias in qbus põt appellari ab executore.quas cumulat Spe.in ti. de ap.
260 §.in qbus, ver.5. † An aũt appellari possit à ꝓnuncia de exequendo? Bar.in d.l.ab executione.tenet, ꝙ sic, sed in d.l. ab executore, sentit ꝯtrarium, & hanc ꝯtrariam partẽ .s. ꝙ ẽt à ꝓnuncia de exequendo, non appellať tenet Petr.Phil.Corn. in cons.71. col.4.in lra 5.in 1.vol.vbi dicit hanc esse cõem opin. & plures allegat ꝑ ista parte, ꝑ qua ẽt adducit rationem, quia ꝓhibito vno censetur ꝓhibitum omne id, ꝑ quod ꝑuenitur ad illud.
261 † Octauo limita, non ꝓcedere in sñia arbitri, qa ab arbitro non appellať, sed eius sñiæ pareri debet metu pęnæ, l.diem proferre, §. stari.ff.de arb.& l.1.C.de arb. & hoc qñ pœna erit adiecta cõpromisso. Si aũt nõ fuisset adiecta pœna, tunc agitur ad interesse, vt d.l. diẽ ꝓferre, §.fi.& no. Abb.in c.ꝑ tuas, col.2. ver.nota, ꝙ arbitriũ, & de arb.& vide Bal.in l.2.ff.de arb.& rõ assignať ꝑ doc. in locis p̃
262 alle. † Quia ex sñia arbitri nõ oritur actio neq; exceptio, vt d.l.2.& ibi Bal. & doct. sed solũ illi pareť metu pœnæ. vnde cũ non producat actionẽ, non est necesse ab ea appellare, illud aũt quod dixi, ꝙ qñ non est adiecta pœna, agitur ad interesse, hẽt locũ, qñ compromissum est stipulatione vallatũ, & nõ aliter. qa secus si pacto nudo, ẽm Bart. Bald.& doct.in d.l.diẽ proferre, §.fi.& hoc de iure ciuili, sed de iure canonico agiť ad interesse, ẽt ex pacto nudo, ẽm Abb.in d.c.ꝑ tuas, col.2. in fi.sed hodie est inductũ, ꝙ si compromissum fuit fcm̃ pacto nudo sine stipulatiõe, &

sine pœna, si fuit snia arbitri emologata expresse vel tacite, pduci actionem post emologationem, & censetur tacite approbata, seu emologata, qn partes tacent p 10 dies, & nõ improbant sniam, nec de ea querunntur, et extraiudicialiter, tunc.n.snia arbitri mandatur executioni post 10.dies.& nõ põt vlteri⁹ p partem impobari.tex.est & ibi Bal. & doctor.in l.cũ antea, C.de arb.& illa est lex noua & no.Abb.in d.c.p tuas, col.3. Nota ergo q ad hoc vt habeat locũ d.l.cum antea. est necesse, q cõpromissum sit factũ sine stipulatione, & sine pęna, & rõ est, qa vbi est stipulatio & pęna, nõ est opus emologatione, qa si altera pars ɔtrauenit, agitur ad pęnam, l.j.C.de arb.item, vbi est stipulatio sine pœna, minime est opus emologatione, qa agit̃ ad interesse, quod succedit in locũ pœnę, p tex.& ibi Bal.in d.l.diẽ pferre, §. fi.qđ dic,
263 vt inf.dicam.† Quod tñ limita, nisi in cõpromisso pœnali esset apposita cła, rato manente pacto, quia tunc ista censentur duo cõpromissa, vnum cum pœna, & aliud sine pœna, quo casu habet locũ emologatio in cõpromisso, & oritur actio.p d.l.cũ antea, ita
264 tenet gl.& Bald.in d.l.2. ff.de arb.† Et per hoc infero, quod vbi esset appositum iurm̃ in compromisso, efficeretur emologabile p iurm̃, & produceret actionem, ex quo iurm̃ habet vim illius clausulæ, rato manente pacto, sm Barr. & cõiter doct. in l. si quis maior, C.de transf. & Ant. Cors.in repetitione rub.de iureiurãdo, in 6.priuilegio, quod est valde notandum, quia cõiter hodie in compromissis apponitur iurm̃.Sed posset in hoc aliqs dubitare, quia de iure nouissimo phibetur apponi iurm̃ in compromissis, p auth. decernimus, C. de arb. ergo iurm̃ tale non debet aliquod operari, sed dic, quod de iure canonico est prouisum, quod tale iurm̃ valeat & seruetur, quia seruari potest sine interitu salutis ęternæ, qn compromissum est super re licita: vt est tex. & ibi Abb.in c.2.col. 3.& in c.cum rpe, de arb. verum aduerte, q Bald.in d.auth. decernimus, tenet expresse quo ex compromisso iurato nõ detur actio, quia dicit quod quo ad priuilegium actionis remanet dispositio iuris ciuilis, ex quo actio fuit inducta de iure ciuili.s.per d.l.cum antea, sed quo ad cẽsuram ecclesiasticam, vt iuramentum seruetur, stamus iuri canonico. & illud dictũ Bal.refert simpliciter Abb. in d.c.2. col. 3. Verum postea concludit. q de iure canonico producitur actio vigore iuri. vnde ista præcedens illatio, quam feci, sine dubio pcederet i foro ecclesiastico, vbi seruatur ius canonicum: sed in foro seculari, satis dubito, & potius putarem tenendũ contrarium, p illud dictum Bald.in d.auth. decernimus, nam ex quo iurm̃ est reprobatum à iure ciuili, non vr̃ quod in foro seculari vbi seruat̃ ius ciuile, possit iurm̃ reprobatum importare etiam ratio manente pacto, & sic producere actionem, quia quod nullum, est non potest aliquem effectum pducere, non obstat, si diceretur quod vbi tractatur de iurõ, stamus iure canonico in vtroque foro. per ea quæ not. Abba. in d. c.j.de ope.no.nun.& in c.cum cõtingat, de iureiu. quia fateor quo ad obseruantiam ipsius iuri & ita stamus hic iurõ in vtroque foro: ne iurans incidat in periurium, quia quo ad hoc, tm̃ cõcernitur periculum animarum. sed ad inducendum aliud effectum.s.actionis.quæ ad hoc prodita fuit de iure ciuili: non est absonũ dicere, quod quo ad hoc vnũ quodq; ius seruetur in foro suo, cũ non vertatur aliquod pctm̃: vt d. Abb. in d.c. j. de oper.no. nun.hoc tñ itelligo & declaro, qñ qs vellet agere de iure ciuili, vigore.l. ne i arbi.C.de arbit.quæ induxit actionem de iure ciuili in cõpromisso iurato & postea fuit correcta p d.auth.decernimus. sed vigore iuri dico, q et in foro seculari possit adire iudicem, & facere cõpelli partem ad obseruantiam iuri, & sic habebit intentum ita dicit Abb. in d. c.p tuas, col.4.vbi ita limitat Bal.in auth. & ita
265 eum hac declaratione pertransfeo. † Illud aũt, q dixi, q requiritur emologatio tacita vel expresse, ad hoc vt snia arbitri mãdetur executioni, p d.l.eum antea, limita non pcedere incomprom isso Iudæorum: quia illud executioni mãdatur sine alia emologatione et ante 10.dies elapsos, tex.est, & ibi hoc tenet Guido de Suza, i l.Iudęi, la j.C.de Iudę.
266 & Alex.in add. Ad Bar.in d.l.cũ antea.† Itẽ illud, quod dixi supra, quod quando est apposita stipulatio, agitur ad interesse vel ad pœnam, quod quando est emologata per lapsum decem dierum, potest executioni mandari: per d. l. cum antea. limita procedere, nisi laudum ɔtinere rem illicitam, & pctm̃: quia tunc est ipso iure nullum, & ex eo non agitur, nec ad pęnam nec ad interesse.idẽ qñ

contineret manifestam iniquitatem, qa tūc contra ipsum datur exceptio doli, quę hr̄ in star cuiusdam appellationis, l. nō distingue mus, §. cū qdā, ff. de arb. & talis exceptio doli, oriens ex manifesta iniqtate, impedit laudum executioni mādati, ēt post x. dies. Item impedit exigi pœnā interesse ita pulchre declarat Abb. in c. 2. col. fin. de arb. & in c. per tuas, col. 3. eo. ti. & Lud. Ro. in cōs. 90. & sic tunc per viam istius exceptionis pōt haberi recursus ad iudicem, qui iudex cognita iniquitate manifesta poterit ludum retractare. Secus, qn̄ nō contineret iniqtatem manifestā, qa tūc nō obstat aliqua exceptio, nec appellari pōt. vn̄ debet stari sniæ arbitri, & imputatur ei, qui compromisit. ita procedit text. in d. l. diem proferre, §. stari. licet aliter dicat̄

267 in arbitramento, † quia in eo semp hēt locū reductio ad arbitriū boni viri, vsq; ad 30. an. vt plenē dixi supra in pāmbulis h' tract. de appel. vers. reductio est nonus, &c. quę reductio non hēt locū in snīa arbitri, vt declarat Abb. in d. c. 2. in finalibus verbis. Et hæc est vna de drījs inter arbitrum, & arbitratorem. quod nota, quia multi decipiuntur, putantes in oī snīa tam arbitri, quam arbitratoris hr̄e locum reductionem ad arbitriū boni viri quod non est verum, f̄m Abb. in d. c.

268 2. col. fi. in princ. & in fin. † Ex prædictis, ergo, quia mā arbitrorum est quotidiana, elicio vnam practicam sub compendio. Aut. n. sumus in arbitrio, aut in arbitratore. Primo casu, si quidē compromissum est factum pacto nudo sine iurō, & pęna, & tunc qa nullū aliud remedium pōt hr̄e locum, recurrimus ad emologationē. nā si fuit laudū approbatum expresse p partes, mandatur executioni statim, nō expectato lapsu x. dierum. Si vero expresse non fuit emologatū, & tunc si ptes non conqueruntur inf. x. dies, mādatur executioni post x. dies, quia cēsetur tacite emologatum, per d. l. cum antea, & ibi Bar. Bal. & doct. C. de arb. Si vero aliqua partium cōtradixit inf. x. dies, & tunc nō emologatur, nec producit aliquam actionem, nec mādatur executioni, qa pactū nudum nō potuit aliquem effectum operari, non accedēte cōsensu partium expresso vel tacito. Ita expsse decidit in d. l. cum antea, & hoc pcedit de iure ciuili, & in foro seculari. Secus est de iure canonico. qa ex quo f̄m illud ius pactū nudum producit actionem, vt hr̄ in c. j. de pact. tunc ex tali compromisso ageretur ad interesse siue alia emologationē, f̄m Abb. in d. c. per tuas, col. 2. in fi. Si vero compromissū sit factum pacto nudo cum pœna, & tunc ex tali ludo nō oritur actio, quia non habet locū emologatio, vbi est pœna, ex quo puisio hoīs facit cessare prouisionem illius, l. cū antea. & quia pactum remanet nudum, & nulla lege fomentatum, non datur actio, nec ad pœnā, nec ad ptenta in laudo: vnde erit inutile, nisi esset apposita clā, rato manente pacto, ita dicit Bar. in d. l. cum antea. Si vero sit factum cōpromissum cū stipulatione, & pœna, & tūc vessat, d. l. cū antea, & hēt locū lex. 3. C. de arb. & d. l. diē pferre, §. stari. qa si pars contrauenit, incidit in pęnā. fallit vbi est iniquitas manifesta: per ea q supra dixi. & hanc fallētiam ēt poteris dare ad casus pcedētes: vt superius declaraui. Si vero sit factū cū stipulatione sine pœna, & tunc minime hēt locum d. l. cū antea, & sic nō fit emologatio, ex quo agit̄ ad interesse. per d. l. diē pferre, c. fi. ita dicit Bar. in d. l. cū antea. Fallit similiter, vbi esset iniqtas manifesta p supradictā, sed Abb. in d. c. per tuas, col. 4. tenet contra Bart. s. quod ēt qn̄ compromissum fuit factū cum stipulatione sine pęna, hēt locū emologatio, & ita extēdit d. l. cum antea, quę in rei veritate non loquitur de pacto nudo, sed solū prouidit in illis: cōpromissis in qbus nō est apposita pœna: neque sunt facta ex decreto iudicis, vt apparet ex principio illius leg. vnde nō vr̄ excludere cōpromissa facta p stipulationē, & ita vr̄, quod opi. Abb. sit magis vera. Si vero sit factum cum iurō, stipulatione, & pœna, prout cōiter fieri solet, maxime hodie in regno, qn̄ ista compromissa fiunt per notarios: nam cōiter in eis apponunt stipulationem, pœnam, & iurm, & clausulam, rato manente pacto: & alias quāplures clausulas, & tunc pp illam clausulam rato manente pacto. dico, q habet locum emologatio: per ea, quæ dicit Bart. de ista clausula in d. l. cū antea. iuncta illa opin. Abb. quā modo approbaui in d. c. per tuas, col. 4. dum tenuit, q d. l. cū antea hēt locū ēt in stipulatione. Item dico, q pp iurm potest adiri iudex, vt compellat partem ad obseruantiam iuri, f̄m Abb in d. c. per tuas, col. 4. vbi limitat Bald. in d. auth. decernimus, vnde concludo, q hodie in istis compromissis ita vallatis, & clausularis habet locum, d. l. cum antea licet

Bart

Bar.dicat ibi, q raro hodie hēbit locū. Ego dico totū ɔtrariū, q hodie semper habebit locum:maxime, pp dictam clausulam,quæ cōiter apponitur in cōpromissis. & sic habemus bonam exceptionem ad d.l.cū antea.per ea,quæ no.Bal.de illa clā, in l.fin.ff.de arbi.

269 & superius dixi.† Hoc tñ limita,nisi laudū continet manifestam iniquitatem : quia tūc petita absolutione à iuro. quę de facili cōcedi debet in tali casu,posset opponi exceptio doli:de qua in d.l.non distinguemus,§.cum quidam . & sic deduceret̄ reuisio laudi p viā illius exceptionis,coram iudice: p ea , quæ

270 superius dicta sunt.† Et in isto casu , qñ sumus in arbitro,nō pōt appellari à sñia arbitri:nec reduci ad arbitriū boni viri: nec reclamari, per d.l.1.C.de arb.& d. §.stari.nisi vbi est iniquitas manifesta, tunc opponitur exceptio, vt supra,& tenet Lud.R.in consi. 27. col. 2. Et licet hodie per d.l.cum antea. oriatur actio ex cōpromisso:tñ vera,& cōis conclusio dec.est, q ēt hodie nō appellatur à sñia arbitri.ita tenet Bal.in d.l.j.C.de arb. & Alex.& cōiter doct.in l.arbitro,ff.q satisf. cog.& in l.nemo pōt,ff.de leg j.licet Bar.in istis locis teneat ɔtrarium.s. q hodie possit

271 appellari:tñ cōiter reprobat.† Secūdo casu principali.s. qñ sumus in arbitratore, & tunc in eius sñia nō habet locum emologatio tacita:nisi per lapsum 30.ann. vt dixi supra in pambulis huius tract.de app.versi. venio ad nonū,&c.ante vero dictū, ips semp pōt peti reductio ad arbitriū boni viri ita loquitur,l.societatem,§.arbitroꝝ. & ibi Barr. ff.pro socio.&c. quintauallis, cū sua mā de iure iur. & petitur dicta reductio quocunq; & per quęcunq; verba sit factum cōpromis

272 sum ſm Abb.& doct.in d.c quintauallis.† Illud aūt quod dixi, q à sñia arbitri nō appellat̄, limita non pcedere in sñia arbitri iuris qui eligit̄ ex necessitate legis vel statuti ? de quo tractat̄ in c.suspicionis, & ibi p Abb.& doct. de of.deleg. & i l fi.C.de iud.nā à sñia talis arbitri pōt appellari,vt ex tex.i c.ab arbitris,de of.del.lib.6.&no.doct.in l.arbitro ff.q sat.cog. Et rō est, quia isti arbitri æquiparantur iudicibus de qua mā vide,quę plenè dixi supra in 6. dist. in 4. pte principali ver.2.quæro,an coiā arbitro,&c. vbi declaraui , quā iurisdictionem hñt hmōi arbitri.

273 † Ex hoc seqtur, q tū hodie p regiā prag. quæ incipit,odia.fit prouisum, q causæ inter cōiunctos compromittunt̄,à sñia talium arbitrorum bñ posset appellari,ex quo dñr arbitri iuris. & in regno est prouisū in spē sup ista appellatione seu reclamatione p aliā regiā prag q̄ incipit,& si aliqua ptium qua cauet̄ , q is q sentit se grauatū p sñiam arbitri iuris,pōt adire iudicē illius loci.& si qdē dicit se læsum ex dolo ipsius arbitri, ex pposito,vel re ipsa,causa reuidet̄,per iudicē ex eisdē actis.Si vero allegat aliūde læsionē,& tūc iudex pōt admittere nouas q bōnts,& iust ficare sñiam. ita tñ , q causam expediat infra mēsem:vel ad plus ins.duos menses:& rō vltra.Et si post sñiam latā p iudicē altera partiū voluerit se grauare, nō audit̄ vlterius ad impediendā executionē: sed fit exerutio realis,& cū effectu: pstita tñ fideiussoria cautione p vincentē de restituēdo in casu retractationis,& tūc causa reuidet̄ solū ī sacro regio ɔsilio,vel ī magna curia vicarię,vel corā deputādo ab eis,tertio loco,& non alia curia. Et hęc oīa deciduni ī dicta regia prag.ex qua hēs limitationē in regno ad d.c.ab arbitris. quo cauet̄, q ab arbitris iuris, appellatur ad principem,non aūt ad inferiorē,ex quo hēt iurisdōnē à lege. ideo ab eis appellat̄ ad legē aiatā,vt dixi in d.6.dist.Nā in regno hoc est correctū in arbitris inter cōiunctos electis,quia ab eis reclamatur ad iudicem loci,

274 & sit ad inferiorem à principe.† Secūdo limita, non pcedere hodie in regno gñaliter in oibus arbitris,ēt inter extraneos electis, quia ab eis pōt reclamari hodie ad iudicē loci,& causa debet expediri infra duos mēses: post quā expeditionē nō admittit̄ alia reclamatio,nisi eo modo, quo supra.s.qa fit executio præstita satisdatione.ita deciditur , in d.prag.q̄ incipit,& si aliqua, &c.in finalibus verbis,vnde p hoc habes nouam correctionem in regno ad l.j.C.de arb & ad l diē proferre,§.stari,ff.de arb.& ista oīa dicta in hac octaua limitatione poteris addere ad ea , q̄ dixi supra in 14.dist. in 4.parte,vbi est prin-

275 cipalis mā arbitrorum. † Nono principaliter limita,non pcedere in iudice,qui reuocauit grauamen quod fuerat cōminatus,qa ab eius grauamine,qd' reuocauit,nō pōt appellari, nisi alio modo esset suspectus,cū ces

276 sante.ad app.†Vnū tñ adde p cōplemento huius materię, q in omnib.casibus,in quibus supra dixi non posse appellari a sñia maiorum iudicem pp auctoritatem personæ ,

 prout

prout est à snia principis, & aliorum non re cognoscentium superiorem, semp potest ab eoꝶ snia appellari ad Papam, qñ cõtineret manifestam iniquitatem, nã Papa est iudex competens contra oẽs non recognoscentes superiorem, rõne iniustitię manifestę & peccati, gl. est in c. ex trãsmissa. de foro comp & And. de Iser. in c. Imperialem, §. præterea si inter, col. 7. de prohib. feu. alien. per Fed. & no. Host. & Io. And in c. nouit. de iud. & Philip. in rub. de app. in 4. col. & in c. si duobus,
277 col. fi. eo tit. † Item, licet non possit ab eis appellari, potest tñ appellari ab eorum vicarijs ſm Bar. & Bal. in l. à ꝓconsulibus, C. de app. & Phil. in c dilecti, el 3. in 6. q. de app.

Venio ad secundum membrum huius quartæ q. principalis, super quo facio aliam
278 regulam affirmatiuam. s. † ꝙ rl̃ari in omni causa appellatur, & ab omnibus grauaminibus tam iudicialibus, quam extraiudicialibus, vt est gl. l. q. restituere, ff. de rei vend. & no. Philip. in rub. de app. col. 4. in fi. cum appellatio, sit quędam defensio, quę nemini debet denegari, vt no. Soc. in ꝯſ. 195. col. 3. in 2. vol. & est tex. in l. j. in princ. ff. de app. & in c. cum speciali, §. porrò, eo. ti. Et ꝙ ab actib. ẽt extraiudicialib. appellari possit, est tex. & ibi plenè p Phil. i c. bonę memoriæ, de app. vbi plenissime attingit nãm appellationis extraiudicialis, & ibi per Abb. & in c. cum sit Romana, eo. tit. Et ista appellatio extraiudicialis non solum fit à iudice extraiudicialiter ꝓcedente, sed ẽt à parte faciente aliquod grauamen alteri parti, ſm Philip. in d. c. bo-
279 næ memoriæ, col. 6. in prin. † Et inter alios effectus huius appellationis extraiudicialis, qñ fit à parte, nota magnam effectum, quia qñ fit in causa beneficiali, habet vim citationis, & tenetur pars appellata cõparere corã iudice ad quem, sine alia citatione, alias ꝓceditur in illa causa in eius ꝯtumaciã. Et dantur in hoc duo termini. Primus est terminus, vnius mẽsis ad iter arripiendũ à die interpositæ appellationis: Deinde post aduẽtum appellationis expectatur appellatus p 20. dies alios, infra quos si non comparuerit, proceditur in eius ꝯtumaciam, tex. & ibi gl in ver. absentia, in c. j. de elect. lib. j. in alijs aũt causis nõ beneficialibus nõ operatur hunc effectum sine citatione, vt not. Abb. in d. c. cũ sit Romana, col. pen. Et no. hunc mirabilẽ effectũ, quia de facili potes decipere aduersariũ, qui te molestat sup aliquo beneficio, appellãdo ab eius molestia, ad sedem Apostolicã, & deinde ꝓducere oĩa acta sua, quæ faciunt ꝓ victoria tuæ causæ, nam pars appellata non aduertet in cõparendo, qa expectat se citari. & sic poteris fabricare processum, & de facili obtinere, cũ non habeat ꝯtradictorẽ. & ita vidi pluris obseruari, & plures processus hmõi venire de Romana curia in partib. nostris. De alijs aũt effectibus huius appellationis extraiudicialis, & in qbus differat, à iudiciali, remitto me ad plenè dicta p Abb Phil. & cõiter scribentes in d. c. bonæ memoriæ.
280 † Istam rl̃am affirmatiuam quæ se habet, ꝙ ab omni causa & actu grauatorio põt appellari, limita primo non procedere, qñ qs bis appellasset in vna & eadẽ causa, qa non põt vlterius ab eadem snia tertio appellare, l. j. C. ne li. ter. ꝓuoc. & Spec in tit. de app. §. quoties, in prin. & p gl. & doct. in c. directè, & c. sua nobis, de app. quod procedit tam in diffinitiua, quam in interlocutoria. Itẽ, procedit, super vno & eodem articulo non licet tertio ꝓuocare, nã si aliqs millies grauaretur in vna causa sup diuersis capitulis, semp põt bis appellare sup vnoquoque capitulo. ita hæc oĩa tenet Phil. in d. c. directã, col. 3. in prin. Item procedit, qñ vnus & idem vult tertio ꝓuocare secus, si altera pars, quę bis obtinuit, postea tertio loco succubuit, qa ipsa ẽt poterit bis appellare, & sic pñt cõcurrere quatuor appellationes in eadẽ causa, duæ. s. pro qualibet parte, ita dicit Philip. in d. c. directè, col. 3. ver. 2. conclusio, & c. & Abb. in
281 d. c. sua nobis. † Item, procedit qñ per tertiam sniam non infertur nouum grauamen secus si infertur, vt quia iudex tertiæ causæ condemnat ad expensas, ad quas alij iudices non condemnarunt, nam ab isto c. expensarum potest tertio ꝓuocari, ex quo est nouũ grauamẽ, ſm Ang. in d. l. j. C. ne li. ter. ꝓuo. & Philip. in d. c. directe, col. 3. vers. 3. con-
282 clusio, & c. † Item intellige & declara, ꝙ licet quis nõ possit tertio prouocare, tñ si aduersarius appellat, potest inhærere appellationi aduersarij, & ꝓducere iura sua, perinde ac si ipsemet appellasset, qa quęlibet appellatio est cõis vtriusque partis, ſm Phil. in d. c. directe, col. pen. ver. quinta conclusio, & c.
283 † Item, intellige & declara, ꝙ licet qs non possit tertio prouocare, põt tñ dicere de nullitate tertiæ sententiæ, & si succumbit super

ista

ista nullitate,pôt iterū appellare, tanq̃ à nouo grauamine,fm Ioan.de Imol.in d.c.sua nobis,de app.& Ph.in c.dir ecte,circa fi.ver. noua conclusio.&c.& ibi vide plenè p eum de reliquis spectantibus ad hanc materiam.
284 †Secundo limita,non pcedere in causa,in qua aliqs fuit verus contumax, qa nô audi tur appellãs,l.1.C.quo app.nô recip.& l ex ɔsensu,§ fi.ff.de app.& ibi Bar.Imo. & doc.
285 † Quis aũt dicatur verus contumax,tradit plene Bar.in l.fi.ff.de in integ.rest.& Bar.& Alex.in d.l.ex consensu,§.fin. & Alex.in l. pperandũ, §.fin aũt reus, C de iud.tñ vera ɔclo, q̃m ad propositum nr̃m, est q̃ ille dr̃ verus contumax,qui fuit citatus psonalr̃,& potuit venire in termino,& non venit, vel si fuit citatus in domo,& postea citatio per uenit ad e us notitiam , & potuit cõparere in termino,&nõ venit.Qđ intellige,q̃n legitimæ venit ad sui notitiam puta p ser ptură citationis visam postea p eũ,vel p relationem nũcij. secus si p relationem vxoris,vel aliorum de domo, quia tunc non est verus contumax qa pôt dicere,ego nolui hēc fidē vxori,vel alij domestico . ita hæc oĩa cõclu dit Alex.in d § fin aũt reus, col.2.3. & sunt de mēte Bar. in d.§.fi. item requiritur copu latiue,vt dixi,q̃ citatus potuerit cõparere , qa si fuit impeditus,nõ dr̃ verus contumax, ex quo p eum non stetit, fm Alex.in l.2.§. siquis cautio . & hr̃ in decis.30.conf.Neap.
286 † Et adde hic,q̃ ad effectum,vt verus ɔtumax non aud atur appellãs, sufficit q̃ fuerit contumax ad sñiam audiendam tm̃,licet in toto processu non fuerit cõtumax. ita tenet Alex.in l.sæpe,col.24.ff.de re iud. & idē Alex.in d.§.fin aũt reus, col.3.in fi.vers.8.cõ clusio,&c. Et pro ista opi.ponderõ tex.formalem in l.& post edictũ, §. fi.ff.de iud.ibi, absentem ex peremptorio ɔdemnatum,&c. quod tñ intellige,& declara,dũmodo sit citatus peremptorie,alias posset appellare,vt probatur in d.l.& post edictũ, §. fi. & tenet expresse Alex.in d.§ fin aũt reus,vers.tertia ɔclo,&c. Vnde quoad hunc effectum, semper est inspicienda citatio,videlicet in ea sit
287 positum verbum,peremptorie,&c.†Item adde,q̃ sicut verus contumax nõ pôt appel lare,ita minime potest allegare litis penden tiam,fm Alex.in l.2. col.2. ff.de re iud. nec pôt supplicare,fm Phil.Dec.in ɔs.34.col.1.
288 † Ille ergo, qui fuit alio modo citatus, puta in domo,& non habuit legitimæ notitiã citationis,dr̃ fictus contumax, & pôt appel lare,fm Bal.in l.ea,quæ.C.quo.& q̃n iu. & Bar.in d.l.fi.ff.de in integ.rest.& Alex.in d. §.fin aũt reus, vers. secunda conclusio , &c. Et sic no.q̃ fictus ɔtumax non punitur,quia in eo non arguitur dolus, sicut in vero ɔtu mace. vnde minime pôt mulctari,qa mulcta non irrogat̃,nisi pp veram contumaciã fm Bal.in l.& in mulctis,C.de app.& Bart. Bal.& Alex.in l.1. § fi. ff.si quis ius di.non
289 obten.†Et p hoc infero,q̃ in regno p ɔst. regni ,ɔtumax condemnatur ad tertiã partem mobilium,& ex quadam g̃nali cõsuetu dine nonnullarum curiaꝝ in regno exigit̃ vnus tarenus p pœna contumaciæ,& in nõ nullis curijs diversaꝝ terraꝝ,exigitur vnus augustalis,dico , q̃ ista exactio pœnæ debet fieri contra verum contumacem,&non cõ
290 tra fictum,p prædicta.† Quibus ẽt adde,q̃ non solum is,qui fuit psonaliter inuentus, dr̃ verus cõtumax,sed et is,qui procurauit, ne citatio puenıret ad eius notitiã,vt qa latitauit,vel aliter se absentauit,iste.n.hē pro vero ɔtumace,fm Alex.in d.§. fin aũt reus, vers.quinta cõclusio,&c. per ea, quę hñr in
291 clem.1.vt lit.pēd. †Vltimo,super hac mã. scias, q̃ verus contumax non appellat .s. à causa principali. Secus est,si cõdemnatur in expensis cõne contumaciæ,quia si in ista cõ demnatione compareret,potest ab ea appella re,fm Bal.in l.sancimus,col.fi. C.de iud. & in l.terminato,col.pen. C.de fruct. & lit.ex pen.& in auth. g̃nalitet,C.de episc. & cl. & Phil.in c.sæpe,col.15.in 11.& 12. q.de app. vbi ẽt ponit,an verus cõtumax possit appel
292 lare à taxatione expēsarum.†Tertio,prin cipaliter limita,non procedere in causa , in qua aliquis est confessus,& conuictus,quia appellare nõ pôt,l.2. C.quo. app. nõ recip. & hr̃ plenè p Phil.in c.cũ speciali,§.porrò, col.2. de app. vbi limita,q̃n quis est sponte confessus.Secus,si per tormenta . quia tunc appellat. Item limita,q̃n probatio p quam est conuictus,est clara : Secus,si dubia.Idem etiam tenet plenè Io.de Imol.in l.fi. §. iussus,ff.de app. & Bal.in d.l.2. col.2. & ibi ẽt gl.si aũt esset solum confessus,& non conuictus, vel solum conuictus,& non confessus, potest appellare , qa ista duo requirunt copulatiue, vt not.gl.& Imol.in antepen. col. in d.§. iussus, & Bald. in d. l. 2. col. 2. licet

contra hoc videaŕ facere tex. & ibi not. in c. Rom. § fin aũt, de app. lib 6. vbi innuitur, ꝙ ꝯfessus non audiŕ appellans, licet non fit et ꝯuictus, & ratio est, qa confessio in iudicio, inducit notoriũ, & in notorijs nõ appellat, vt dicã in sequenti limitatione. Aliq faciũt drĩam inter ius canonicum, & ciuile. s. vt de iure ciuili requirãtur illa duo copulatiue, sed de iure canonico sufficiat, ꝙ fit solum cõfessus, pet. §. si aũt, iñ veritas est ista, ꝙ de vtroque iure nulla sit drĩa, & requritur copulatiue tam in ciuilibus, q̃ in criminalibus, ꝙ fit cõfessus, & cõuictus, vt non appellet, ad hũc effectum s. vt eius appellatio non admittaŕ, nec ꝑ iudicẽ à quo, nec ꝑ iudicem ad quẽ, sed indistinctæ fiat executio, sed qñ aliqs est confessus tm̃. põt appellare ad hunc effectũ, vt eius appellatio recipiatur per iudicem ad quẽ, & inhibeatur iudici à quo: qa iudex à quo, non tenetur deferre tali appellationi, q̃ induxit notorium contra se ꝑ confessionẽ, & põt ante inhibitionẽ exequi sniam, & ita loquitur, d. §. si autem, sed iudex ad quẽ, ad mittit illam, & põt discutere de errore cõfessionis, & interim inhibere, qa istud operatur appellatio in ꝯfesso, qa põt corã iudice ad quẽ reuocare ꝯfessionẽ, docendo de errore, ſm Bar. in d. l. 2. i fi. C. quo. ap. nõ rec. & hoc ꝓcedit, qñ qs appellat nulla expssa causa, sed qñ inserit cãm in appellatione, vt qa allegat errorẽ confessionis, tunc ẽt iudex a quo, tenet illi deferre, & nõ põt exeq ẽt ante inhibitionẽ ita hæc oia concludit in effectu Abb. in d. c. cũ spãli, §. porrò, col. 3. & ibi ẽt Phil. vbi ita ꝯcordãt opin. & vtrunq; ius, & est de mẽte Bar. in d. l. 2. ver. tu dic verus &c. vbi dicit, ꝙ si non ꝯcurrunt illa duo, tenet appellatio, põt tñ iudex à quo, nõ deferre, & exequi sniam, &c. & sic sub breuib. verbis Bal. cõcludit opi. ꝑdictam, quam tenent doct. in d. §. porrò, & hoc ꝓprie innuit tex. in d § si aũt, vbi dr̃, ꝙ iudex ad quem debet inhibere, ne snia executioni mandetur &c. & est de mẽte doct. maxime Imo ĩ d. l. fi. §. iussus, ff. de ap.

293 † Quarto principalr̃ limita, non ꝓcedere in factis notarijs. qa in illis non admittitur appell. tex. est in c. cũ sit, in fi. & c. peruenit, & cap. cõsuluit. el 1. de app. & not. Phil. & Abb. in c. cũ speciali, § porrò, col. 2. de app. & est text. cum gl. in c. Rom. §. si aũt, de app. lib. 6. Quod tñ intellige, nisi in appellatione inseratur causa cõnabilis, quia tunc ẽt in notorijs admittitur appellatio, vt est gl. in verf. mãdetur, in d. §. si aũ, & Phil. in d. §. porrò. col. 3. & in d. c. consuluit, alias tr̃ nõ admittitur, vt supra, & tenet Lud. Ro. in cõs. 324. & de hac mã vide, quæ dixi supra in 2. q. prin. verfic. 8. limita, &c.

294 † Quinto limita, non ꝓcedere, qñ quis fuit cõdemnatus de crimine falsæ monetæ, quia non potest appellare, sed damnatur vltimo supplicio, sine appellãdi remedio, text. est in l. 1. C. de fal. mon.

295 † Sexto limita, non ꝓcedere in eo, qui est condẽnatus de raptu virginis, qa damnatur vltimo supplicio, & non põt appellare, ꝑꝑ immanitatẽ criminis, tex. est in l. 1. § si aũt, C. de rapt. virg. & And. de Iser. in tit. q̃ sint reg. versf. & bona, col. 19. in fi.

296 † Septimo limita, non ꝓcedere in latrone insigni, & famoso. Item in seditioso, & auctore alicuius factionis, quia quicunq; damnatur de hmõi criminibus, vel altero ipsoꝝ, non appellat, nec supersedetur executio, tex. est in l. const. ff. de app. & in l. si quis filio exheredato, §. hi aũt, ff. de iniust. rup. test. & Andr. de Iser. vbi supra, col. 10.

297 † Octauo limita, nõ ꝓcedere in crimine læsæ maiestatis, qa in eo condẽnatus, nõ appel. tex. est in d. l. ꝯſtiones, ſm intellectum Bar. ibi, dum loqtur intelligẽdo illam, l. de ꝓditore, qui dr̃ dux fractionum, ꝑ l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. & istam limitationẽ tenet in spẽ Fel. in c. sicut, el 1. de simonia, & vide And. de Iser. i c. j. ver. & bona

298 col. 9. q̃ sint reg. † Nono limita, non ꝓcedere in crimine simoniæ, nã ꝯdẽnatus de eo, nõ appellat, ex quo æqparat crim. læsæ maiest. & hæresis, vt no. gl. in c. 1. de test. lib. 6. in gl. fi. ita tenet Fel. in d. c. sicut, el j. de simo. ꝑ illũ tex. q dicit, ꝙ mox debet snia executioni mãdari in crimine simo.

299 † Decimo limita, nõ ꝓcedere in crimine hæresis, qa ꝯdẽnatus in tali crimine nõ appel. c. vt inqsit. de her. li. 6. & Fel. ĩ d. c. sicut, vbi limitat in oib. ꝑdictis criminib. n si qs appellaret ante sententiam, qa tũc põt, ſm eũ, & vide ad hoc pulchre Ang. in conf. 188. vbi multum singulr̃ loqtur. item oẽs ꝑdicti casus intelliguntur ẽt, si fuit quis ꝯuictus tm̃, vel cõfessus tm̃, & sic nõ vtrũq; concurrit copulatiuæ, ſm Bar.

300 in d. l. constit. † Vndecimo limita, non procedere in eo, q fuit cõdemnatus pro debito publico, seu fiscali, quia nõ potest appellare tex. est, & ibi per doct. in l. abstinẽdum, & l. fi. C. quo app. nõ recip. & in c. ei. qa appellat.

§. quo

§ quoties, 2. q. 6. & Spec. in tit. de appel. § in quibus, vers. 4. quod intellige, qñ fiscus tractat de dāno vitando. Secus si de lucro, vt in pœnis pecuniarijs, qa tūc pōt appellari, f m
301 And. de Iser. in ꝑlt. intētionis, col. fi. † Duodecimo limita, nō ꝓcedere in officiali alicuius iudicis, q si pro gestis in officio fuit condemnatus, à suo iudice non appellat ꝑsumitur. n. ex quo suus erat iudex, ꝙ eū iustæ cōdēnauerit. Exēplum ponit in nuncio, seu famulo alicuius officialis, vel i actoꝶ magr̄o seu assessore ꝯdēnato à suo officiali, ꝓ gestis in offō. l. nulli. & ibi Bar. C. quo. app. nō reci. & in c. ei q. §. nulli, 2. q. 6. & Spec. in tit. de
302 app. §. in qb. vers. 3. † Decimotertio limita, nō ꝓcedere in quolibet officiali ꝯdēnato in syndicatu, qa nō appellat ad effectū retardādæ executionis, vt dictat in hoc regno regia prag. q incipit, regiæ dignitati qđ declara, vt dixi supra in 2. q. prin. vers. 20. limi
303 ta, &c. † Decimoquarto limita, non ꝓcede re in snia interlocutoria, qa ab ea nō appellaē cīr de iure ciu. l. pen. C. quo. app. nō reci. quod dic, vt ibi per Bart. & in l. 2. & 3. ff. de app. rec. Secus de iure canonico, qa à quolibet grauamine appellari pōt, vt hr̄ in c. vt debitus, de app. de qua mā vide, q plenè dixi supra in 2. q. prin. & ꝑ Ang. in cōs. 115. &
304 cōs. 107. † Decimoquinto limita, non ꝓcedere in causa, vbi agitur de decima, qa nō appellaē à sententia lata in tali causa tex. est est in c. tua nobis, & ibi gl. de dec. & Spec. in
305 tit. de app. §. in qbus, vers. 4. † Decimosexto limita, non ꝓcedere in causa possessorij, qa à sententia lata in possessorio, nō appellatur. l. 1. C. si momen. poss. fue. app. & hēt locū in omni possessorio, siue adipiscendæ, siue retinēdæ, siue recuperandæ, f m Bart. ibi & no. in lege quisquis. C. quo. appel. non recip. & plenè ꝑ Bar. in l. 2. col. 2. vers. quæro, quæ est ratio, &c. ff. de app. recip. & Ang. in cōs. 107. quod tñ ideo est, quia snia sup possessorio, parit modicum ꝑiudicium, ex quo grauamen pōt reparari super petitorio, f m Bar. ibi. Veꝶ istud declaraē hoc modo. s. vt nō possit appellari ad effectum retardandæ executionis, ita dicit tex. in d. l. j. & ibi Bald. qa non obstante appellatione, fit executio, tñ potest appellari, & valet appellatio in effectu, quoad deuoluendum negocium corā iudice, ad quē, ita declarat Bart. in d. l. 2. col. 3. ff. de app. recip. & Bald. in d. l. 1. & Abb. in c. cum ad sedem, col. antepen. & pen. de rest. spol. & tangit plenè Phil. Dec. in cons. 28. licet, ibi. in 3. col. dicat, quod indistinctæ non appellatur à possessorio, tñ magis cōis conclusio est, quod intelligatur ad effectū retardādę executionis, & ita seruatur in practica maxime in hoc regno, vt hr̄ in decis. 77. in fi. cons. Neap. & tenet Abb. in cōs. 55. col. 1.
306 in 2. vol. † Quod tñ limita primo, ꝓcedere de iure ciuili, secus de iure canonico, qa pōt appellari à possessorio, ita tenet Lud. Rom. in cons. 324. in prin. & Spec. in tit. de appel. §. in qbus, vers. 6. & Arch. in §. sunt quoꝶ 2. q. 6. & Abb. in d. c. cum ad sedem, col. pen. Pro hoc est tex. in cl. 1. in fi de seq. poss. & fruct. & in c. excōm. quæst. de restit. spol. & in c. signauerunt, de testi. & Abb. in
307 d. consil. 55. col. 1. in 2. vol. † Secundo limita, non procedere in sententia sequestri faciendi, quia licet sit super possessione, potest tñ ab ea appellari, f m Ang. in cōs. 107.
308 col. 2. † Tertio limita, procedere in ipsa diffinitiua lata in possessorio, secus in interlocutoria, quia ab omni interlocutoria lata in possessorio ante sententiam, potest appellari, & ratio est, quia grauamen tale nō potest reparari per appellationem à diffinitiua, ex quo ab ea non appellatur, vt supra, ita singulariter tenet Ang. in cons. 46. col. fi.
309 & cons. 188. † Quarto notabiliter limita, procedere respectu ipsius possessionis principalis, de qua litigatur, quia quo ad illam, non suspenditur executio, secus aūt, si vltra possessionem fuit quis condemnatus ad expensas, fructus, & interesse quia quoad ista accessoria, valet appellatio, ēt de iure ciuili, & suspenditur executio, ita tenet Bar. in l. fi. §. iussus, in fi. ff. de app. & Bal. in d. l. 1. col. 2. in fi. ver. sed pone, &c. C. si de momen. pos. fue. app. & est decisum expresse in decis. 77.
310 cons. Neap. in fi. † Quinto limita, nisi grauamen illaꝶ per possessorium, esset tale, qđ nō posset reparari in petitorio, vt si essemus in casu, in quo non esset alicui ꝯsulium, nisi per retentionem rei. secus, ꝑ exceptionem, tunc. n. ēt de iure ciuili appellaē à possessorio, & impeditur executio. ita tenet Bart. in l. 2. col. 2. ff. de app. recip. & Abb. in d. c. cum ad sedem, col. pen. in princ. de restit. spol. & Ang. in l. 1. C. si de momen. poss. fue. app. & Phil. Decius in consil. 28. colum. 2. per l. q exceptionem. §. si pars. ff. de condit. indeb.

† Sexto

311 † Sexto limita, qñ iniuste, & sine causa aufertur alicui possessio, qa pôt appellare, fm Abb. in consil. 55. col. 1. in 2. vol. & Ang. in
312 112. in 2. col. † Septimo ꝑ illationem ex pdictis ego nouiter limito, vt illa ꝓhibitio appellationis in possessorio, ꝓcedat gñalr, vbi causa est modici ꝑiudicij, & tractatur de possessione momentanea. s. quæ momento est duratura penes vincentem, vt qa sunt in promptu ꝓbões super petitorio. Secus autem, vbi ꝓbõ petitorij esset difficilis, & snĩa super possessorio traheret secum effectum ꝑpetuum, quia tũc tractatur de magno ꝑiudicio, & pôt indistinctæ appellari ad impediendam executionem, ita sentit Abb. in d. cõs. 55. col. 1. in 2. vol. & Phil. Dec. in d. cõs. 28. & Bart. in d. l. 2. col. 2. & 3. ff. de app. rec. & Abb. in d. c. cũ ad sedem, col. pen. & Ang. & Doct. in d. l. j. C. si de momẽ. poss. fue. ap. in qbus locis doct. cõiter ponderãt modicitatem ꝑiudicij in possessorio. Itẽ, tota schola ciuilistarꝫ se fundat super d. l. 1. q̃ loqtur de possessione momẽtanea. vnde innuit, qđ sit talis possessio quæ de facili possit reuocari per ꝓbationes in petitorio, & ꝑ hoc ego nouiter infero, & credo dicere verꝫ in istis litibus, q̃ agitantur inter vniuersitates terrarum super possessorijs herbarꝫ, nemorꝫ, & aquarꝫ, & aliarꝫ rerꝫ similiũ, qa vt plurimũ ꝑp tpis antiquitatem non solent hr̃i instrã distinctionis territorioꝝ, vt per illa possit probari petitorium, solum fundant se super possessione, qa ita antiqtus fuit possessum, quo casu si succũbit vna vniuersitas in possessorio, est sibi impossibile hr̃e ꝓbões in petitorio, & sic ista snĩa hr̃et effectum petitorij, & est maximi ꝑiudicij, per hoc dico indubitãter, ꝙ à tali snĩa pôt appellari, & impedirẽ executio, sequendo maxime æqtatem iuris canonici, qđ permittit appellationem indistinctę in possessorio, nam ꝑ ius ciuile debet restringi in minus, quam pôt, vt pulchre dicit Abb. in d. cons. 55. sed ꝑ ius ciuile nõ reperitur restrictum, nisi in possessione momentanea, ergo nõ debet extẽdi ad possessionẽ longiori tpe duraturam, & hæc est noua, & pulchra cõsideratio in terminis in casu, q quotidie euenit, licet ꝑ inaduertẽtiã aliq iudices in regno male id seruari faciãt, accipiẽtes valde gñalr, & extensiuæ illud dictum, ꝙ à possessorio non appellat, & male
313 & iniuste faciunt, ꝑ prędicta. † Octauo limita non ꝓcedere, qñ missio in possessionẽ, est talis, ꝙ missus interim lucrat fructus, qa pôt appellari, sicut à snĩa lata in petito-
314 rio fm Ang. in ꝯs. 252. † Nono limita, nõ ꝓcedere in possessorio misto, fm Bal. in ꝯs.
315 366. in 3. vol. † Decimo limita, qñ snĩa super possessorio esset lata ex dolo, vel lata culpa iudicis, vel ꝑp inimicitias, qa tunc potest appellari, fm Bal. in cons. 217. in fin. in
316 vol. 2. † Vndecimo limita, qñ de possessorio tractaretur ꝑ viam contractus, & non ꝑ momẽtaneum iudicium, qa tunc potest appellari, fm Bal. in cons. 210. in fin. in 5. vol.
317 † Decimoseptimo, principalr limita etiam principalem non ꝓcedere in actu, quem qs approbauit, qa ab eo appellare non pôt. l. ab eo. C. quõ, & qñ iud. & l fin. C. de temp. app. & not. Soc in cons. 45. col. pen. in fi. in 1. vol. pro hoc est text. in l. ad solutionem. C. de re iud. vt qñ accipit terminum ad soluendum, fm Lud Rom. in consil 9. in fin.
318 † Decimooctauo limita, non ꝓcedere, qñ creditor agit hypothecaria ad auocandũ pignus, quia si iudex ꝓnunciat pignus debere restitui, non appellatur à tali pronuncia, ex quo est modici ꝑiudicij, quia solutio precio pignus reuocatur in pristinum statum, fm Abb. in c. cum ad sedem, col antepen. in fin.
319 de rest. spol. † licet agens hypothecaria, dicatur agere petitorio, & nõ possessorio, fm Petr. Phil. Cor. in cons. 190. col. 2. in 1. vol.
320 † vbi idem dicit, qñ agitur Saluiano inter dicto, quia non appellatur, & de huius dicti veritate, vide Ias. in §. itẽ Seruiana, col. 15. inst. de act. & Bart. in l. 1. ff. de Sal. interd. &
321 Bal. in cons. 210. in fi. in 5. vol. † Adde iñ, ꝙ hodie in regno, hoc est expresse decisum, qñ agitur in decreto assistẽtia, vigore instrĩ, quia si conceditur assistentia non appellar a tali decreto affirmatiuo, vt est ritus magnę curię, in nu. 64. incip. itẽ, in causis duarum vnciarꝫ, &c. & est confirmatum ꝑ regiã prag. quæ incipit, magnæ curiæ, quæ declarat hoc ꝓcedere ad effectum retardãdæ executionis, qa non obstante appellatione, fit executio, vt hr̃ plenè in decis. 261. ꝯs. Neap. vbi extẽditur dispositio d. prag. & ritus magnæ curiæ non solum in decreto assistentiæ, verꝫ ẽt in oĩbus alijs decretis affirmatiuis. quia ab illis non appellatur, & quę sint ista decreta, numerant in d. dec. 261. sed de nullitate pôt dici ad effectũ retardãdę executionis,

tionis, vt dr in d. prag. adde tñ, q̃ à secundo decreto appellat, licet nõ à primo, ſm Ang.
321 in ɔſ. 46. & 107. † Decimonono limita, nõ p̃cedere i p̃nũcia de apiẽdo teſtm̃, vel de mittendo ſcriptum hæredem in poſſeſſionem, q̃a ab ea non appellatur, l. quiſquis, C. quo.
323 app. non reci. † Sicut dicimus interdicto, quoꝝ bonoꝝ, in quo nõ appellat ſm Bart.
324 in l. 1. in fi. C. quo. bon. † Vigeſimo limita, nõ p̃cedere in cauſa nominationis publici muneris, quod eſt vtilitate priuatũ, vt ſi q̃s nominatur ad aliq̃ tutelam ſuſcipiendã, vel ad aliud publicum munus, quia non põt appellatione à tali nominatione, ſm Spe. in ti. de app. §. in quibus, verſ. 7. & eſt tex. in l. 1. §. ſi quis. ff. q̃n app. ſit põt tñ noiatus, ſi habet iuſtam excuſationem, ſe excuſare infra 50. dies, & ſi nõ admittatur excuſatio, tunc põt appellare, vt d. §. ſi quis, & ita intelligit text. in l. eũ in vna, §. tutor, ff. de app. vt not. gl. in d. §. ſi quis. & gl. in §. qui. n. inſt. de exec. tut. quod tñ intelligitur in illis munerib. q̃ ſunt auctoritate publica, & vtilitate priu. vt ſupra Secus aũt in muneribus publicis auctoritate & vtilitate, q̃a in his põt appellari, l. 2. C. de decur. lib. x. & l. hi qui. C. de app. & l. 1. C. de temp. app. & no. gl. in d. §. qui. n. Spec. in d. §. in quibus, verſ. 7. adeo q̃ ſi non appellat infra x. dies, non põt vlterius cõtradicere, ſm
325 Ang. in d. §. ſi quis, vbi pulchre infert. † q̃ ſi aliquis habet immunitatem, & exemptionẽ à collectis, eo ipſo, q̃ deſcribit in lib. ſoluentium collectas, ſtatim cum ſcit ſe deſcribi, debet appellare infra x. dies, alias ſi ſcit, & non appellat, cenſetur conſentire, & ſuo priuilegio renunciare, & non põt vlterius cõtradicere, & illud dcm̃ refert, & ſequitur Alex. in ɔſ. 101. col. 6. circa fi. in 1. vol. Qđ no. q̃a eſt ſingulr̃ dcm̃, vnde poteris extrahere bonam cautelam in fauorem vniuerſitatis, ad operã dum q̃ ciuis exẽptus pdat ſuam exemptionem, p̃curet vniuerſitas, q̃ deſcribatur in libro ſoluentium, & notificet ſibi qualr̃ eſt deſcriptus, & ſi non appellat infra x. dies à die notitiæ, pdit priuilegium, & ipſe forte non aduertet in appellando, quia cõfidit ſuo priuilegio, credens ſe poſſe illud q̃ncunq; pro-
326 ducere, & ſic remanebit deceptus. † Vigeſimoprimo limita, non p̃cedere in cauſis minimis, & breuioribus, quia in illis, quia illis nõ appellatur de iure ciuili. ſecus de iure canonico, ſm Abb. Phil. & Car. in c. de appellationibus extra, de app. & ibi tãgunt rõnẽ diuerſitatis, & p̃ tex. in c. anterioꝝ 2. q. 6. & in authẽtica, niſi breuiores, C. de ſen. ex breui. reci. Et quoad hoc, q̃ dicantur cauſæ breuiores, vide doc. in locis p̃allegat. & adde, q̃ hodie eſt deciſum i regno, q̃ in cauſis duaꝝ vnciaꝝ ciuilr̃ petitaꝝ, nõ appellat, vt eſt ritus magnę curiæ, in num. 164 incipiẽs, item, in cauſis, &c. licet nunq̃ viderim illũ ritũ eſſe in obſeruantia imò totũ ɔtrarium ſeruari.
327 † Nec obſtat, l. & in maioribus, C. de app. q̃a ibi exponitur, Maioribus .i. criminalib.
328 Minoribus. i. ciuil. bus, ſm gl. ibi. † Vigeſimoſecundo limita, non p̃cedere in ſentẽtia abſolutoria lata in cauſa criminali ex mero offõ, vel in p̃ceſſu facto ad denũciam, quia non appellatur ab hmõi ſnĩa, vt dicit præallegatus ritus magnæ curiæ, 164. qui incipit,
329 item in cauſis, &c. † Vigeſimotertio limita, non p̃cedere in ſnĩa torturæ irrogãdæ in crimine, de quo conſtat per vnum teſtem de viſu, & p̃ publicam famam, quia nõ appellatur, ita hr̃ in dicto ritu magnę curiæ, 164. q̃ incipit, item in cauſis, &c. iuncto ritu ante p̃cedenti, 162. qui incipit, itẽ ſi accuſatur, &c.
330 † Vigeſimoquarto limita, non p̃cedere in oĩbus cauſis req̃rentibus celeritatẽ, quę ſine dilatione expediuntur, q̃a in his nõ admittitur appellatio ad impediẽdã executionẽ, vt no. Spec. in ti. de app. §. in q̃b. verſ. 8. & Iaſ.
331 in l. 1. col. j. ff. de ferijs. † Vigeſimoquinto limita in eo, q̃ condemnatur ſup̃ actione ad exhibendum, quia non poteſt appellare, ſm Spec. in d. §. in quibus, verſ. ſed nunq̃d in actione, quod intellige, & declara, vt ibi p̃ eũ.
332 † Vigeſimoſexto limita, q̃n cauſa eſt deciſa per iurm̃ delatum vel relatum, quia non poteſt appellari, tex. eſt, & ibi Bart. & doct. in l. generaliter, §. ſed iuro, C. de reb. cred. & Iaſ. in rep. l. admonendi, col. 21. ff. de iureiu.
333 † Vigeſimoſeptimo limita, q̃n Abb. vel alius ſuperior r̃laris vult corrigere ſubditum ſuũ regularẽ de aliquo exceſſu, q̃a à tali correctione nõ põt appellari, ex quo fit p̃ ſalute aiæ ipſius correcti, c. licet de off. ord. & c. ad nr̃am, & c. reprehenſibilis, in fi. & c. cũ ſpãli, in fi. de app. quod intellige, niſi corrigens excedat modũ in corrigendo, quia tunc appellari põt expreſſa cauſa grauaminis, ſm gl. & Phil. in d. c. ad nr̃am, & eſt tex. ĩ c. de priore,
334 eo. ti. † Item, prædicta p̃cedunt in clerico regulari, ſed in clerico ſeculari eſt ſecus, q̃a ille

ille pōt appellare correctione vt not. Spec.
335 in d.§.in qbus,vers.11. † nā maior dr̄ potestas Abb.in monachum furem,quam epi in clericum secularem,vt no.Abb.& Phi.in d.c.ad nostram,& in d.c.reprehensibilis, & prædictis adde Fel. in c.sup lr̄s.col.11.ver. to.ita,&c. de rescr. & Cald.in ɔ̄s.3.in tit.de
336 app.† Vigesimooctauo limita,nō procedere in causis,in quibus appellatio est prohibita per rescriptum principis, vt qñ princeps cōmittit causam appellatione remota, quia tunc non potest appellari,l.1.in fi & ibi gl. & Bar.ff à qbus app.non licet, & cap.pastoralis, de app.iu'm, ꝙ licet appelletur à snia diffinitiua, potest tñ interim appellatione remota, vel pendente, executioni demandari,s̄m Phil.in d.c.pastoralis,col.2.versic. 4.operat,&c.per tex.in c.pastoralis, §.præ-
337 terea,de off.del. †Nullus aūt potest hanc clau in rescriptis ponere, nisi solus princeps,vt dicit, tex.in d.l.1.in fi.quod tñ intelligitur, qñ remouetur appellatio à diffinitiua. Secus,si ab interlocutoria,quia tunc ēt inferior à principe,potest vti dicta clausula & potest tollere appellationem, s̄m Bart.in l.C.fi.de sent.& Bar.in d.l.1.§.fi.ff.à q.app. non licet. Verum dicit Bart. ibi, ꝙ friuola tm̄ appellatio censetur remota, put ēt tenet Ias.in l.4 §.si is,p quo.col.1.ff.quod quisque iuris.& s̄m hoc ista cla frustratoria.qa sine ea appellatio friuola remouetur à iure, p text.in c.cum appellationibus,de app.
338 lib.6.†Quis aūt sit effectus huius clausulæ appellatione remota,&qd opatur,vide plene per Phil.in d.c.pastoralis de app.vbi plures effectus enumerat, & vide plenissime per Io.de Imol. in d.l.1.fi ff à q.app.non licet, vbi per 24.col. tangit plene hanc māin melius, quam alibi, & aliquid per Fel. in c. causam,quę,col.pen.de rescr. & Spec.in tit.
339 de app.§.in quibus, vers.verum quia. † & inter alia est sciendum, ꝙ ista clausula appellatione remota, nihil operatur in præiudicium tertij,vt est tex.in cap.sup eo.& ibi Abb. de off.del.& Bar.in d.l.1.§.fi.& Ph.in
340 c.pastoralis,col.fi.in 7.q. † Et si opponeretur cōtra prædicta,ꝙ appellatio,est defensio,c.cum speciali.§.porro,de appel.&princeps non potest tollere defensiones, per ea, quæ hñr in cl.pastoralis.de re ind.poterit respondere, ꝙ contrarium procedit in defensione inducta à iure nāli, prout est citatio. sed appellatio,est defensio iuris positiui vñ potest tolli p principem. ita declarat Ph.in d.c.pastoralis,col.7.in fi ver.quæritur, &c. & Ioan.de Imol.in d.l.1.§.fi. & Fel.in rub.
341 de app.col.3.in fi. & in c.1.de rescr. † Vigesimonono limita,non procedere,qñ quis renunciauit appellationi, quæ renunciatio pōt fieri expresse, & tacite. Expresse fit,per verba expresse, & specifica, declarantia ipsam renunciationē appellationis, & non inducitur renunciatio eo ipso,ꝙ quis pmittit stare sniæ iudicis, s̄m Phil.in c.ad hæc.el ij. de app. & ꝙ possit fieri renunciatio appellationis,est tex.in l.fi.in fi.C.de temp.app.& in l.si quis libellos.C.de appel.& in c.solicitudinem de app. & not.And.de Is.in c.1.§. item sacra, col.5.in fi. de pace iu.fir. & Soc. in cons.45.col.5.& 6.in 1.vol.renunciatio vero tacita, potest pluribus modis induci. Primo.n.per desertionem appellationis, & hic potes cumulare oēs modos,quos refe-
342 ram infra in vlt.q.principalis. † Secundo modo,inducit renūciatio eo ipso,ꝙ appellans post interpositā appellationē litigat adhuc corā iudice à quo q3 redeundo ad ipm, cēset appellationi renunciare,tex.est, & ibi p Ph.in d.c.solicitudinē,& in c.gratū de of. del.quod tñ limita,sex notabilibus modis, quos ponit Phil.in d.solicitudinē,& tangit Idē Phil. in c.cū teneamur in vlt.not.de ap. Eodē modo inducit renūciatio eo ipso, ꝙ appellās post appellationē adit aliū iudicē supiorem,& nō iudicē ad quem, s̄m Abb. in d.c.solicitudinem, col.2.ver.vlt.no. vnā
443 tiam,&c.† Et ex pdictis apparet dña inter reductionem ad arbitrium boni viri, & appellationem, qa ante sententiā nō pōt renunciari reductioni, p quæ plene hñr in c. quintauallis de iureiu. sed appellationi potest renunciari ante sñiam, vt d.l.fin.in fi.C. de temp.app.vt refert Phil.in d.c.ad hæc, el 2.circa fi.& hr̄ per Bal. & Ang.in l.tale pactum,§ q puocauit,ff.de pac.plene p Ang. in cons.187.vbi pulchre loquitur,&Pau.de Cast.in cons.260.col.j.in 1.vol.& in tm̄ pcedit dicta renunciatio, ꝙ ēt si renuncians adhuc est infra decem dies datos ad appellādum,nō potest vlterius appellare, s̄m Car. in cl.2.§.1.in fi.de app. & Io.de Ana.in cōs.
344 50.col.1.† An aūt possit renunciari volente appellatio? vide Fel.tenentem,ꝙ non,in
345 c.ex parte S.col.2.de rescr. † Trigesimo limita,

mita, non procedere in appellatione friuola, quia ab omni actu est prohibita, non debet admitti per iudicem, neq; lex ipsam admittit, c.cũ appellationibus, de appel.lib.6. & not. Ang.in cons.140.imò de iure canonico ille, qui friuole appellat ab actu, pôt per iudicem a quo, excõicari, vt contumax, sm Abb.in c.solicitudinẽ, in 1.not.de app.vbi plus dicit, quod pôt et mulctari, & licet cõtra hoc videatur gl.in l.1.§.fi.ff.à qui.appel.non li.quę facit drĩam inter ius canonicum, & ciuile. Dicit enim, quod de iure can.nõ punitur temere appellãs, nisi expẽsis, secus de iure ciu.& illam gl.sequunt Abb.& Phil.& cõiter doct.in c.
346 ij.de app.† tñ debet illa gl.limitari.s.vt nõ puniatur pœna extrinseca, sed bene pôt excõicari ob contumaciam, quia temere appellando arguit se contumacem. Item debet limitari, vt non puniat. nisi iudici videbit ob eius calũniam, & manifestam temeritatẽ.ita pulchre distinguit, & declarat Abb.in d.c.2. in 1.no.de app.& ita debet intelligi, & limitari, qđ no.Bal.in l.2.col.1. C.de episc.aud. vbi dicit, quod de iure can.temere appellãs, nõ punitur, qđ debet intelligi.s.pęna apposita in illa l.quæ est 50.librarum argenti, sed bene pôt alia pœna mitiori puniri ad arbitriũ iudicis, per ea quæ dicit Abb.in d.c.2.sed de iur. ciu.appellãs friuole, punitur pęna 50.librarum argẽti, vt est text.& ibi Bal.in d.l.2.C. de episc.aud.& tex.in l.ab executione, in fi.
347 C.quo.app.nõ recip.† Super hoc est sciendum, quod reperio tres pœnas in hac mã proditas à iure ciu. vna est 50.librarum argenti, vt modo dixi, alia est pœna extraordinaria ad arbitriũ iudicis.l.eos.§.ne temere. C.de appel. Alia est pœna amissionis causæ, & not. infamiæ.l.à proconsulib. C.de app.quõ aũt debeant irrogari dictæ pœnæ, ne videantur istæ leges ad inuicem cõtrariari? Bar.in d.l. à procõsulibus, facit vnam distinctionem, videlicet, aut appellatio recipitur per iudicẽ à quo, & punit extra ordinẽ, per d.§.ne temere. Aut nõ recipitur, & punit not. infamiæ, & amissione causę, per d.l.à proconsulib. Aut quis appellat ab executione, & punit pœna 50.librarum argẽti per d.l.ab executione, ita distinctio Bar.est defectiua, quia in l.ij. C. de episc. aud.non dr de appellante ab executione, & tñ irrogatur illa pœna.vnde ego magis clare cõcordando istas ll.ita distinguo. Aut quia appellat ab interlocutoria friuole, aut à diffinitiua. Primo casu punitur pœna 50.librarum argenti, per tex.in d.l.2. vbi expssit loquitur imperator de appellatione ante sniam, & refert se ad decisa per d.l.ab executione, & declarat ibi gl.in vers.sanctio. Idẽ probatur in d.l.ab executione, vbi loqtur de appellante ab executio, vel ab articulo, & sic innuit de appellatione ab interlocutoria. Secũdo casu s.qñ appellat à diffinitiua, & tunc subdistinguo, aut appellatio recipit, aut nõ sm Barto.
347 in d.l.à proconsulib.vt supra retuli. † Quæ aũt dicatur appellatio friuola, seu frustratoria, vel temeraria? Dic quod dr illa, quæ interponit sine legitima causa, vt qñ quis appellat, vbi nõ est grauatus iniuste, & sic idẽ est dicere friuolã, quoad vanã, & inanem, & sine causa iusta interpositam, quæ nullũ poterit sortiri iuris effectũ, ita declarat Gem.in d.c.cũ appellationib.col.2.vers. quæro qd impor-
348 tet, &c.de appel.lib.6.† & intñ lex habebit odio hmõi appellationes friuolas, quod nõ solũ introduxerit pœnas supradictas, verũ ẽt cẽsetur fieri iniuria iudici à quo, qñ friuole appellatur, adeo quod pôt iudex agere actione iniuriarum, vt est gl.sing.in l.fi.in gl.fin.C.qñ prouoc.nõ est necess.& illã gl.seqtur Gem.in d.c.cũ appellationib.col.2.& Fel.in c.2.col. 1.de appel.& est gl.expssa in c.si quis ppostera,
349 in gl.2.dist.50. † & hoc no.pro limitatione.l.& in maiorib. C.de app.quæ dicit, qđ is qui appellat, nõ facit iniuriam iudici, quia debet intelligi, qñ iuste appellat, non aũt fri-
350 uole, ita dicit gl.in d.l.fi. † Trigesimoprimo limita, non procedere in causa iurim in litem, quia à iuro in litem, non appellatur, sm Bart.in l.in actionib.in fi.ff.de in litem iur. & ibi Sal.& Ias.& cõiter Mod. & Inn. Ant. de Butr.& Imol.in c.fin.quod metus causa, quod tamen limitat Ias.in d.l.in actionib. in fin.col procedere de iure ciuili. Secus de iure canonico, quia potest appellari, sicut potest ab omni grauamine appellari co iu-
351 re, c.vt debitus, de app.† Trigesimosecundo limita, non procedere in sententia excõicationis, quia ab ea non appellatur ad effectum retardãdæ executionis. Idem in sententia interdicti, sm Spec.in tit. de app.§.in quibus, vers.17.& per App.& Phil.in c. pastoralis.§.verum, de appel.& gl. in vers. suspendatur, & ibi Abb.in cap.ad reprimendam, de off.ord.& habetur in cap. qua fronte, & c.quæstioni de appell. & in c.per tuas,

de

de sent.excō.& hanc mām declara, & limita
vt plene dixi supra in 2. q. principali, in 4.
352 dña,vers.5.limita, &c.† Trigesimotertio,
limita non ꝑcedere,qñ sentētia est ipso iure
nulla,quia ab ea non appellatur,sed de nulli
tate dr̄,vt in toto tit.C.qñ prou. non est ne-
353 cess.& Spe.in d.§.in quibus, vers.18.† Tri-
gesimoquarto,limita non ꝑcedere in eo, q
in causa principali, nihil ꝓduxit,neque pro
bauit,quia si succumbit, non pōt appellare,
nisi ante omnia reficiat expensas aduersario
alias non auditur appellans,nisi ꝓbauerit se
iuste impeditum,& ita seruatur in regno,&
de hoc est regia prag.in nu. 27.q incipit,qui
in causa vbi plus cauetur.s.ꝙ victor debet sa
tisdare de soluendis illis expēsis,quas recipit
qñcunque iudex appellationis hoc iudicaue
rit. Item, limitatur non ꝑcedere in misera-
354 bilibus ꝑsonis, vt ibi hr̄. †Trigesimoquin
to,limita non ꝑcedere, qñ quis gñaliter ap-
pellat ab oī grauamine,quod posset ei irro-
gari in aliqua cā. vel ī alijs causis q poterunt
contra eum intētari : nam ista dr̄ appellatio
gñalis, & vaga quæ nihil valet , & nō admit
titur , tex. est in c.2. & cap.consuluit,el 2.de
app.& licet de iure antiquo valuisset appella
tio gñalis. facta respectu vnius causæ, vt dr̄
in d.c.consuluit. tñ hodie est correctum per
clem.appellāti,de app. qua cauetur, quod in
appellatione à grauamine,debet inseri causa
& illā solā causam expressam pōt appellans
ꝓsequi.vnde si appellatur gñalr̄, ista appella
tio non ꝓdest, nisi quo ad causas grauami-
nis expressas.ita tenet Phil.in d c.consuluit,
el 2.quod nota, quia quotidie euenit qđ ali
qui faciunt istas appellationes gñales ad oī
grauamine,nulla causa expressa, q̄a illas nō
pñt de iure postea prosequi,nam à grauami-
ne non illato nec cōieato,non pōt appellari
355 fm Ang.in cons.188.† Trigesimosexto li
mita,non ꝑcedere in mandato facto alicui,
qđ in sua ecclesia resideat, quia à tali manda
to non appellat,nisi iusta causa,& iustum im
pedimētum exprimat in appellatione , text.
est , & ibi gl.& doct.in c.puenit,el 2.de app.
356 Trigesimoseptimo limita , nō ꝑcedere in
omni actu,q fit fm iuris dispositionē, & ca-
nonicas sanctiones , q̄a à tali actu fm leges
celebrato non appellatur.nam à iudice iuris
dispōnem , & decretum exequente non pōt
appellari quia talis appellatio est ɔtra leges
tex.est in c.cōsuluit . el 3.de app.& ista ēt est
rō ꝑcedentis limitationis, quod tñ limita,&
declara , nisi in appellatione insereretur ta-
lis causa rōnabilis ꝑ quam specialr̄ in illo ca
su admitti deberet , quia tunc valet appella-
tio , & debet admitti fm Phil.in d.c.ɔsuluit,
357 el 3.& i c.de priore,eo.ti.† Trigesimoocta
uo limita , non ꝑcedere in declaratione da-
tionis terminis ad ꝓducendum testes,& in-
strā,& ad ꝓbandum in causa feudali,quia à
breuiatione, & modificatione dicti termini
nō pōt appellari in regno, imò appellās pu
nitur ad pœnā quinquaginta florenoꝝ auri,
& app.non valet,nec retardat executionē ita
de hoc est ritus magnæ curiæ in nu.6.qui in
cipit,item,ꝙ termini &c. iuncto ritu ꝑcedē-
358 ti,q expresse loqtur in causa feudali.† Tri
gesimonono limita , non ꝑcedere in decre-
to,quo iudex ꝓnunciat aliquem hr̄i ꝓ con-
fesso,ex quo noluit cōparere ad se examinā
dū,vt principalē,facto sibi mandato sub pœ
na ɔfessi nam à tali decreto nō pōt appella-
ri in regno.Veꝝ in vltima citatione , q fit de
bet inseri totus tenor articuloꝝ , ita de hoc
est ritus magnę curię in nu.260.qui incipit,
itē seruat ipsa curia , qđ si quis &c.Quid aūt
sit de iure cōi,vide Phil. Decium in cons.34,
359 col.2. in prin. † Quadragesimo limita,nō
ꝑcedere in eo,qui est ɔuictus de furto mani
festo, q̄a non pōt appellare fm And.de Iser.
in tit.quæ sint rega.vers.& bona,&c.col.10.
360 Quadragesimoprimo limita,non procede
re, qñ certa pœna irrogatur à lege ꝓ aliquo
delicto, & ɔdemnatus de illo delicto fatetur
se deliquisse,sed dicit se grauari, quia est ni
mis magna pœna,& ꝑpea appellat,nam ta-
lis appellatio non admittitur fm Andr.de
Iser.in ɔst.intentionis col.fi.vbi ponit exem
plum , de pœna portationis armoꝝ. Et pōt
hoc suaderi rōne, quia tunc iudex exequitur
legē,quo casu nō appellatur vt dixi supra ꝓ
xime in 37. fall. & est gñalis rŀa in iure,ꝙ à
lege gñali appellari non pōt: facit l.ꝓspexit,
ff.qui,& à q̄bus,& vide Fel.in c.cum non ab
361 homine,col.pen.& fi.de iudicijs.† Quadra
gesimosecundo limita,non ꝑcedere in man
dato facto alicui, vt declaret an scriptura sit
sua,quia appellare non pōt:fm Bal. in cons.
362 335.in 4. vol.† Quadragesimotertio limi
ta,non procedere, qñ ordinarius delegauit
aliquam causam,& postea talem delegatio-
nem reuocat , q̄a à tali reuocatione nō pōt
appellari , ex quo istud dependet ex mero
arbitrio:

arbitrio & auctoritate delegantis, l. iudiciū soluit, ff. de iudicijs. ita tenet Bal. in cons. 3.
363 in v. vol. † Quadragesimoquarto, limita non procedere qñ aliqua causa est cōmissa cō scientiæ alicuius, quia ab eius sñia lata ſm suam conscientia non pōt appellari, gl. est in c statutum, §. assessorem de resc. lib. 6. & tenet Pet. Ph. Cor. in cons. 188. col. 2. in lra C, in 3. vol. de cuius tñ dicti veritate, vide Bal. in l. 1. C. de reb. cred. & Petr. Ph. Cor. in dec. cons. 187. circa finem, & vide plene per
364 Fel in c. super his, col. 5 de accusatio. † vbi etiam plene tangit, quid si causa cōmittitur arbitrio iudicis, verum tunc possit appellari ab e us sñia? & ponit rlam quod sic, cum nō nullis fallentijs, de quibus ibi per eundem Fel. in c. significasti, el primo, de homicidio.
365 † Quadragesimoquinto limita, generalr̄ in omnibus casibus, in quibus aliquid committitur a lege, vel à superiore in potestate iudicis, & non in necessitate, vt quia pōt aliquid facere, si vult nō tñ tenetur iuxta l. nō quidquid, ff. de iud. quia tunc si iudex illud non facit, non pōt appellari, ex quo facere non tenebatur, ſm Fel. in c. super his, col.
366 5. de accus. † Vltimo pro cōplemento huius mãe, scias, ꝙ in oībus casibus prædictis & alij. qui in iure reperiri pñt, in quib. non pōt appellari à sñia diffinitiua, semper pōt appellari ab interlocutoris, quæ emergunt ante sententiam diffinitiuam ē. de iure ciui li. & rō est quia earum grauamen non speratur posse reparari per appellationē à diffinitiua, cum ab illa non possit appellari. ita multum notanter tenet Ang. in ꝯs. 46. &
367 cons. 188. Item omnes leges, quæ prohibent appellationem, sunt odiosæ, cum sint contra regulas iuris communis, quæ ꝑmittunt regulariter ab omni actu appellari, & ideo restringi debent, prout possunt, secundum And. de Iser. in cap j. vers. & bona, &c. col. 10. quæ sint reg. sequitur 5. quæst. princ.

VENIO ad quintā q. principalem, &
368 q̄ro, iuxta ordinē præpositū. † Ad quē iudicē appellari debeat. super ad q. pono rlam gñlem, ꝙ appellatio debet fieri à minori iudice, ad maiorē, proximum, & immediatū non aūt pō fieri ad æqualē, nec ad inferiorem, nec ad alium superiorē distantē, & nō proximum, qa non pōt appellari rlr, obmisso medio. ita hæc oīa tenet Spec. in ti. de ap. §. nunc tractemus, in pri. & dixi supra in 2. quæst. principali, in princ. pro hoc est text. in l. imperatores, ff. de appell. & not. Ioā. de Ana. in cons. 2. ista ergo sit prima rla, qđ appellari debeat gradatim, & sic ad proximū superiorē, vt plene tradit in c. dilecti, el 3. de
369 app. & in consti. capitaneorū. † Istam rlam limita, primo non procedere, qñ appellatur ad Papam, quia semper pōt appellari à quocunq; iudice ad Papam obmisso medio, & hoc de iure canonico, tex est. in c. ad Ro. secunda, q. 6. & in c. si duob. & c. solicitudinē de app. & not. Spec. in d. §. nunc tractemus, in prin. & Ph. in c. si duob. col. pen. & in d. c dilecti, el 3. vbi plene. Secus est de iure ciuili. qa nō pōt appellari ad principē obmisso medio, ꝑ d. l. impatores, ff. de appell. & tenet Io. de Ana. in d. ꝯs. 2. & Soc. in ꝯs. 39. col. 4. in 4. vol. & doct. ī d. c. si duob. & d. c. dilecti, imò qñ fit appellatio, & obmisso medio de iure ciu. censetur facta ad proximū supiorem, ſm Bald. in cons. 89. in 3. vol. & Soc. in d. cons. 39. col. 4. per l. 1. § si qs appellatione ff. de app. & Phil. in d. c. dilecti. in 4. col. ver. conclude &c. ꝑ And. de Iser. in d. consti. capi
370 taneoꝝ. † Illud tñ, quod dixi posse appellari ad Papā, obmisso medio, limita ī vno casu s. qñ delegatus Papæ causam subdelegat aliquid sibi reseruādo, qa tunc à sñia subdelegati nō pōt appellari ad Papam, sed debet appellari ad delegantē, text. est, & ibi Gem. in c. si delegatus, § si de off. dele. lib 6. & hr̄ in c. cum te. & c. super q. §. porrò de off. del. & per Ph. in c. si duob. col. pe. vers. sed limita, &c. de app. Quæ aūt sit rō diuersitatis inter ius ciuile & ius canonicum, quare alteꝝ permitti appellari ad principem obmisso medio, & alteꝝ non. vide Spec. in ti. de app. §. nunc tractemus, col. 1. Et prædictā limitationē intellige & declara, dūmodo excipiatur. quia tunc non valet appellatio ad Papā obmisso medio in casu ꝓposito, nec deuoluit negociū, stante excep. opposita. Secus si nō opponitur, qa tūc tenet appellatio, ēt in d. casu ad Papam, ſm Phil. in c. dilecti, el 3. col. 6. vers. 10. &c. cū seq. de app. & Arch. in c. si delegatus, & ibi ēt Gem. col 3. vers. sed quid si, &c. de off. del. l b 6. per do. de Rota in dec. 387. quæ incipit, si tres sunt, &c. in nouis, & vide sex pulchras declarationes datas ad d. c. delegatus, & ad hanc ꝓximam limitationem per Ph. in d. c. dilecti, colum. 6.
371 † Secundo principaliter limita, non ꝓcedere

dere in legato papę, quia sic ad eum potest
appellari, obmisso medio, ſm Abb. in d. c. di-
lecti, col. pen. vers. extra gl. &c. & ibi etiam
Phil. col. 6 ver. 8. limitatio, &c. & Phil. in d.
c. si duob. col. pen. de app. vbi idem dicit in
Patriarca, ad quē pōt appellari. obmisso me
dio. & idem tenet in d. c. dilecti, col. 6. versi.
9. limitatio, &c. ſm Inno. in c. antiqua, de
priuil. & Spec. in d. §. nunc tractemus ver. &
372 nunquid, &c. † Tertio limita nō procede
re i scholari, qa ex speciali priuilegio sibi cō
cesso p imperatorem, per auth. habita, C. ne
fil. prop. pōt scholaris appellare à quocunq;
iudice inferiori ad imperatorē, obmisso me
dio, ēt de iu. ciu. ita tenet Bal. in d. auth. habi
ta, col. 4. ver. deinde sequitur, &c. vbi dat duas
specialitates scholaribus ꝯtra ius cōe. Prima
est, vt possint ab oī grauamine appellare,
quod iu. ciu. rīe est prohibitum, per l. 2. ff. de
app. recip. Secunda est, vt possint appellare
ad principem obmissis medijs, & istud dictū
sequitur Phil. in d. c. si duobus, col. pen. in fi.
& Alex. in l. j. §. si qs i add. ad Bar. ff. de app.
373 † Quarto limita non procedere, qñ fieret
appellatio, obmisso medio, & nō opponere
tur. quia ꝓcedit appellatio, & valet ꝓcessus.
qa vnr partes cōsentire, & iurisdictionē pro
rogare, ſm Philip. in d. c. dilecti, col. 3. vers.
in eadem, &c. & ibi etiā Abb. in 3. col. versi.
excipitur, &c. & Gem. in c. si delegatus, col.
3. de off. dele. lib. 6. & Rota in dec. 387. inc.
374 si tres, in nouis. † Quinto limita nō ꝓce-
dere, vbi extaret consuetudo appellandi, ob
misso medio, qa tunc valet appellatio aucto
ritate ꝯsuetudinis tex. est i c. Rom. §. j. de ap
pel. lib. 6. & est gl. in d. c. dilecti, & ibi Phil.
375 in 3. col. ver. 2. limitatio, &c. † Sexto limi-
ta in oibus casibus, in qbus proximior me-
dius esset inhabilis vel rōne suspicionis vel
excōicationis vel alterius inhabilitatis, quia
tūc eo obmisso pōt appellari ad alium supe
riorem, & pōt esse exemplum qñ eps recusa
tus, vt suspectus, delegat cām, quia tunc à de
legato non appellatur ad eundem epm dele
gantem, pp suspicionē, sed potest adiri alius
superior, obmisso medio, ſm Abb. in c. dile-
cti, col. pen. ver. 9. casus, & ibi ēt Phil. col. 5.
376 ver. 6. & ver. seq. † Septimo limita, qñ eps
litigaret cum eius subdito, quo casu eligun
tur arbitri, nam à snia illorum arbitrorum
non appellatur gradatim, sed ad Papam, gl.
est in c. ab arbitris, de offic. dele. l. 6. & no.
Abb. in d. c. dilecti, col. pen. & ibi etiā Phil.
in 4. col. vers. 3. &c. Idem est, qñ appellatur
ab arbitris electis super recusatione suspe-
cti, vt d. c. ab arbitris, &c. cū cessante, de app.
377 Octauo limita, non ꝓcedere hodie in re-
gno, quia potest à quocūque iudice appella
ri ad regiam vel ad magnam curiam vicariç
obmisso medio, vt est const. regni. q̄ incipit,
cū noua, & ibi gl. & Matth. de Affl. in fi. col.
Probatur ēt in const. appellationum ꝑpa, &
p hoc vr̄ esse in regno correcta dispositio, l.
imperatores, ff. de app. vt dicit gl. in d. const.
cum noua, & no. And. de Iser. in ꝯst. officio-
378 rum. † Nono limita non ꝓcedere, qñ dele
gatus principi, subdelegata totā causam, ni-
hil sibi reseruando, quia tunc à snia subdele
gati appellaē ad principē, obmisso medio.
Secus, si subdelegās aliqd sibi reseruat. text.
est in c. sup q. §. porrò, & ibi Abb. & doct. de
off. deleg. Secus est in subdelegato inferioris
à principe, qa tunc appellatur ad ipsum sub
delegantem, ſm Fel. & doct. in d. §. porrò, &
Spec. plenè in tit. de app. §. nunc tractemus,
col. 2. & 3. quod an sit verum, & quo proce-
dat, vide quæ dixi supra in 4. parte, in 5. dist.
iudicioꝝ, ver. 4. differunt, &c. vbi posuit ve-
379 ram ꝯclōnem in hac mā. † Decimo limita
non ꝓcedere, qñ proximus superior esse ab
sens, longo impedimento impeditus, vel qñ
simul cum inferiore iudicauit qa tūc appel-
laē ad alium superiorē, obmisso medio, ſm
Bar. in l. j. § si qs, col. fi. ff. de app. plures alias
limitationes poteris videre p Abb. & Phil.
in d. c. dilecti, & per Fel. in d. §. porrò, col fi.
SECVNDA principalis regula in hac
380 mā est, qp † à snia vicarij, seu substitut, non
appellaē ad substituentē, puta epm, ex quo
est idem tribunal, sed appellatur ad superio
rem substituentis, vt est tex ſm vnū intelle-
ctū, in l. j. §. ab eo. & ibi Bar. ff. quis & à quo
app. & Bar. in l. papinus, in prin. C. de app.
& tex. cum gl. in c. Rom. de app. li. 6. & in c.
non putamus, de consue. lib. 6. & p And de
381 Iser. in cōst. officioꝝ. † Limita primo hoc
ꝓcedere in vicario generali, quia ille dr̄ hr̄e
ordinariā iurisdictionem, quam habet eps.
Secus, si esset aliquis deputatus vicarius par-
ticularis in vna causa tm̄, vel i vno loco par
ticulari dioecesis, qui dicitur vicarius fora-
neus, seu ruralis, quia tunc dicitur iste vica-
rius hr̄e delegatam iurisdictionem, & ab eo
potest appellari ad epm, vel ad alium substi-

tuentem, seu ad vicarium generalem, vt no. Cald. in consti. 2. in tit. de appel. & hr in d.c. Romana, & ibi Gem. & doct. & no. Card. in cle. 2. in 24. q. de rescr. p ea quæ no. gl. i d.cl. 2. in vec. foraneo. & Gem i c. j. in 2. q. de off. ord. lib. 6. & Fel. in rub. de off. del. col. fin. & Alex. in rub. ff. de offi. eius, cui man. est iurisd. in pen. col. in princ. & Ang. in d. l. præcipimus, & dixi plenè supra in v. dist. iudicio
382 rum, & ibi vide. † Secundo limita, procedere in appellatione secus in rest. in integ. vel nullitate, quia potest intentari corā epo, & econtra sententia epi coram vicario, fm Phi
383 lip. in d.c. dilecti, i x. & xj. q. † Tertio, limita nō pcedere in vicario principis: quia ab eius sententia appellatur ad principem, ex quo non reperitur alius superior, fm Phil.
384 in d.c. dilecti, in 7. q. † Quarto, limita procedere in his, quę de iure cōi spectant ad vicarium, quia dr ordinarius. Secus in his, quę non veniunt in generali commissione vicariatus: nisi specialiter committantur: prout sunt causę criminales, & conferre beneficia, & similia. quia in his dicitur delegatus, & ab eo appellatur ad episcopum committētem. ita dicit Fel. in c. licet, col. j. de off. ord. & in rub. de off. deleg. col fin. per ea, quæ hñr, in c. 2. & c. fi. de off. vic. lib. 6. & dixi plenè supra
385 in 5. dist. iudiciorum, in 1. 2. car. † Et quia supra in præcedenti limitatione dixi quod à vicario particulari potest appellari ad vicarium gñalem, per hoc vr exurare conclusio, quod à delegato epi potest appellari ad vicarium episcopi. Quod tamen intellige procedere quando episcopus esset absens à diœcesi, secus, si esset præsens, quia tunc esset omnino appellandum ad episcopum, & non ad vicarium. ita declarat Abb. in c. dilecti, el 3. col. 2. de app. Sed verior est opin. q indistinctè possit appellari ad vicarium, vel ab episcopum ad arbitrium appellantis, siue sit absens, siue præsens eps, vt est decisio Rotæ 350. in nouis, & Phil. in d.c. dilecti, in 2. q.

Tertia principalis regula fit in hac
386 mã † quod à sñia delegati appellatur ad delegantem, & non ad alium superiorem tex. est in l. j. in prin ff. q̃s & à quo app. & in l. imparores, § j. ff. de app. & ibi gl. i l. pcipimus, §. hęc si, & ibi gl. C. de app. & no. Bar. i d. l. 1. §. ab eo. Sed à sñia subdelegati, ad quē appellatur? dic q sit dña. Si delegatus subdelegat totam causam appellatur ad primū delegantē obmisso medio. Si vero nō delegat corā sed aliquid sibi reseruat, & tūc appellaē ad ipsum subdelegantem proximum. Ista est cōis conclusio, quæ traditur per gl. & doct. in c. super qōnum, §. porrò de off. delegati quam tenui supra in 5. dist. iudiciorum, vers. 4. differunt, &c. est gl. in c. si is, cui de offic. deleg.
387 lib. 6 † Prædictam regulam limita non pcedere in casu, qñ delegās esset suspectus, & rōne suspicionis causam delegauit alteri nō suspecto, iuxta ea, quę traduntur in c. iudex ab apostolica, de off. deleg. lib. 6. quia tūc nō appellatur ad delegantē, sed ad aliū superiorem, obmisso medio, vt hr plenè p doct. in c. si q̃s ɔtra clericum, de foro comp. & per gl. in c. si is cui, de off. deleg. lib. 6. & Phil. in c. dilecti, el 2. col. v. ver. 6. limitatio, &c. de ap.
388 Quarta rła sit, † quod vacante imperio, appellatur indistinctè ad Papā, obmisso medio, ita tenet Abb. in c. licet ex suscepto, & ibi etiam Fel. in 2. col. de foro comp.
389 Quinta regula fit, † q si in aliqua ciuitate deest, vel abest iudex appellationis, pt appellari ad decuriones, & primates illius ciuitatis, fm Bar. i l. vbi absunt, ff. de iu. & cura da. ab his, & Bar. in l. quoties, ff. ad mun. & Bal. in l. 2. C. qñ fiſ. vel priua. in 2. col. per tex. quē dicit ad hoc esse singularem, in § & hoc puenit in auth. vt nulli iud. & Fel. in c. q̃relā, col. fi. de iureiur. de cuius dicti veritate, vide plenè Fel. in rub. de appel. col. 4. & 5.
390 † Et no. illū tex. in d. § & hoc peruenit per quem habes quotidianā practicam, qñ officialis ciuitatis facit aliquam iniustitiā phibendo aliquid fieri, quod de iure prohiberi non potest. nam tunc potest haberi recursus ad epm ciuitatis vel ad decuriones, vt prohibeant iudicem, & prouideāt huic iniustitię.
391 Sexta regula fit, † q si iudex laicus committit causam episcopo, à sententia nō appellatur ad Papam, sed ab ipsum delegantem laicum, vel ad eius superiorem laicū, secundùm Bald. in l. si qui litigantium, circa finem, C. de episc. aud.
392 Septima † regula seu conclusio fit, quod qñ duo iudices pronunciauerunt sup eadē causa, quorum vnus est laicus, & alter cleric⁹, appellari dēt ad superiorē ecclesiast. attento digniori, ita d. Bart. in l. j. §. si quis, col. fi. ff. de app. & Alex. in cōs. 186. incip. viso processu causæ vertētis, &c. in j. col. in 2. vol. & Sal. in l. præcipimus, C. de appell. &

Iaſ.in l.imperium, col.3.verſ.4.facit,&c. ff. de iuriſ.om.iud.& Bal.in rub.extra de app.
393 †& idem eſt, qñ clericus & laicus eſſent arbitratores, qa reductio fit ad ſuperiorẽ eccleſiaſticum, vt no.Lud.R. in ꝯſ.265. & Iaſ.in
394 d.l.imperium.col.4. †prædictis adde.quæ in ſim not.Soc.in ꝯſ.12 col 6.in 1.vol. & Iaſon.in l.ſi emancipati,C.de col.& Fel.in c. 1.col.4.de praeſc.vbi ſinguľr d.Fel. ꝙ ſi ſunt plures inquiſiti ꝑ iudicem ſecularem de aliquo crimine,inter quos eſt vnus clericus, q petit ſe remitti ad epm pñt oẽs alijs inqſiti laici petere ſe remitti ad epm,occaſione clerici, & eſt notabile dictum licet ſubdat Fel. ibi,ꝙ ſi eps non puniuit laicos ſufficienter. poſſet poſtea iudex ſecul.iterũ eos punire.
395 †OCTAVA rľa eſt, qđ à decreto de curionum,ſeu priorum ciuitatis põt appellari ad capitaneũ,ſeu officialem ipſius ciuitatis, dummodo habeat merum, & miſtum imperiũ,& non ſit creatus ab ipſius decurionibus,ſed ab alio ſuperiore,ita tenet Bar.in l.1.§.ſolent, ff. qñ app.ſit & ibi tenet Bart.
396 † quod nemo poteſt eſſe iudex appellationis,niſi habeat merum,& miſtum imperiũ, quia appellatio eſt miſti imperij.
397 †NONA regula eſt,ſi iudex laicus ꝓnunciat ſe competentẽ in aliqua cauſa ſpirituali debet à tali pronuncia appellari ad epiſcopum,& non ad ſuperiorem laicum,ſecundum Bal.in conſ.44.in 2.volum.
398 †DECIMA rľa eſt,ꝙ in regno à ſnia oĩum iudiciũ ordinarioꝝ, quarũcunq; ciuitatũ, põt appellari ad magnã curiã vicariæ, & ſiľr à ſnia regis,appellatur ad magnã curiam dũmodo non ſit de ꝯſiliarij, quia ſi de legatus eſt de ꝯſiliarijs, appellatur ad ſacrũ ꝯſilium,& non ad magnã curiã.hoc ꝓbatur in cõſt.ſtatuimus,la 2. & ibi hoc expreſſe tenet Matt.de Affl.in 5.no.& in ꝯſt.cũ noua.

SEXTO, principalr̃ ſequẽdo ordinẽ
399 præpoſitũ, †qro,qbus appellationibus ſit deferendum, vel nõ. Super hac qõne facias rľam gñalem, q eſt affirmatiua ꝙ rľr iudex à quo,tenetur quamlibet appellatiuum admittere,ſm Alex.i l.j.col.pe. ff.ſi quis caut. & ſi ipſam non admitti, ſeu non defert illi, punitur ad pœnam 30. libraꝝ auri, text.eſt in l.qm̃ iudices, C. de app.& in c.de priore, & ibi Ph.de app.vbi de iure canonico iudex non deferens mittitur ad ſupiorem puniẽdus arbitrio ſuperiores,ſed de iure ciuili eſt ſtatuta pœna 30 librarum auri, vt d l.qm̃ iudices,& l.iudicib.C de app.& no.Spec.in ti. de app.§ nunc d camus in prin. Iſtam rľam limita,non procedere in omnibus caſibus, in quibus appellatio eſt prohibita à iure, & in quibus iudex põt procedere appellatione pendente quia in illis,nõ tenetur appellationi deferre, c.cũ appellationibus,de appel.lib 6.& ꝑ ea,quæ no.doc. in d.c.de priore,& qui ſint iſti caſus põt ſatis aperte colligi ex his,quæ dixi ſupra in 2.q.prin. verſ.4. differentia in limitationib.primæ regulę,& ſupra in 4.q.prin.per totam cumulaui omnes caſus,in quibus prohibetur appellatio.
400 SEPTIMO, principalr̃ quæro,†qd poſſit facere iudex appellatione pẽdẽte.Dic ꝙ rľa eſt negatiua,ꝙ iudex à quo, pendente appellatione,vel pẽdẽte decẽdio dato ad appellandũ,nihil põt innouare in cauſa,vt eſt tex.in l.1.& ibi Bar.ff.nil no.ap.pend.& in c.non ſolum,de app.lib 6.imò innouata reuocanẽ ꝑ remedium attẽtatoꝝ,vt no plene Phil.in c.conſuluit, el ij.& c. bonæ de app.
401 † Et circa iſtam m ãm attẽtatorum,ſcias vnam pulchram dñam inter appellationẽ iudicialem, & extraiudicialẽ, qa qñ ſumus in appellatione iudiciali, reuocant oĩa attẽtata,ẽt quæ non ſunt directo cõtra appellationẽ,ſed in extraiudiciali reuocanẽ ſolum ea, quæ ſunt ꝯtra appellationẽ, & non alia. ita pulchre tenet Ph.in c.1.in vlt.no.de ap.
402 † Item adde,ꝙ adhuc vt attentata reuocẽtur,eſt neceſſe,ꝙ appellatio fuerit intimata iudici & parti.alias iudex & ps ſemp pñt de iure ꝓcedere i cauſa,qñ non hñt notitiã appellationes, & iſta attentata ab ignorantib. appellationẽ, non reuocatur ita tenẽt Ant. de Butr.& Imo.in c ſi.col.ſi de app.& ibi ẽt
403 Ph.antep.col.verſ.vlt.quæritur,&c. † põt peti reuocatio attentatorium, vſq; ad ꝯclõnem in cauſa,& non vltra, ſm Ph. in c.dilecti,el iij.col.2.de appel. & ibi ponit aliquas limitationes,in qbus attẽtata nõ reuocanẽ. Et de multis priuilegijs attentatoꝝ.vide plene ꝑ eundẽ Ph. in c.bonæ memoriæ col.4. & 5.de app. vbi ẽt tenet ꝙ nõ põt fieri reuocatio attentatioꝝ, niſi cauſa cognita, & ꝑte citata, & Ph.Dec.in ꝯſ.20. Itẽ illud,ꝙ dixi quod debet appellatio eſſe intimata iudici, & pti,ad hoc vt attẽtata reuocenẽ, intellige in app. iudiciali, ſecus in extraiudiciali, qa in ea reuocantur, ẽt ſi non fuerit intimata

ſm

fm Phil.in c.bonæ memoriæ,col.13.ver.9.
404 ꝯcl.&c.de app.† Itē adde ꝙ inim eſt priui-
legiatum remedium attē atoꝝ, ꝙ argēti vt
attenta reuocent,non pōt opponi exceptio
excōicationis,fm Phil.Dec.in ꝯſ.cc. col. fi.
405 ver.2.† Nec ēt pōt opponi exceptio ꝓprie
tatis,fm Card.in d.c.bonæ,col.3.verſ.nota
406 ex tex.ibi,ꝓprietatis &c.de app.† Itē,tene
tur is qui attentauit ad reſtitutionē fructuū
medio tpe perceptorū à die interpoſitæ ap
pellationis,fm eundem Card.in d.c. bonæ,
407 col.3.verſ.nota ex tex.ibi, tpe, &c.† Item
iſta attētata reuocant duplici via.Vno mo-
do intētando principalr̄ offm̄ iudicis,ſu p ip
ſoꝝ reuocatione ſecūdo modo, acceſſorie,
ꝓſequēdo appellationē,vt declarat Car.i c.
dilecti,el 3.col.j.in tit.de app.† Iſtam tn̄am
h' q.limita nō ꝓcedere in omnibus caſibus,
quos numeraui ſupra in 2. prin.verſ.4. dñia
&c.vbi plures limitationes cumulaui, i qb'
iudex pōt attētare,& ꝓcedere pēdēte appella
tione.Et ſiſr potes limitare in oīb.caſib.i q-
bus appell.de iu.eſt ꝓhibita,q a nō tenet iu-
dex illi deferre,ꝓut plene iſtos caſus cumula
ui ſupra i 4.q.pti.& ad ibi dicta me remitto.

OCTAVO & vlt.ſequendo ordinē ꝑpo-
408 ſitū, quęro. † qn̄ & ex qbus cauſis appella
tio dicat̄ deſerta. In hoc facias primo rl'am
gīalem, q̄ ſe habet, ꝙ iudex in dubio debet
ſp ꝓnunciare appellationē nō eſſe deſertā,
q a debet eligere viā mitiorem, ꝑ quam ius
non remaneat pemptum litiganti ita tenet
Paul.de Caſt.& ibi ēt Alex.i pen. col.& Iaſ.
in l.j.ff.ſi q s cau.& Phil.Dec.in l.quoties ni
hil,ff.de reg.iu.& Fely.in c.ſigñauerūt,col.j.
409 de teſt.† Quis aūt iudex ꝓnunciet ſup de-
ſertione appellationis,vtrū iudex à quo,vel
iudex ad quē,ſupra dixi,in 2. q. princ. in 4.
dñia 19.limitat. & ibi vide. Sed vbi caſus eſt
clarus,ꝙ appellatio ſit deſerta, tūc iudex ꝓ-
nunciabit illā deſertā,& perinde hr̄,ac ſi ap-
pellatum non eſſet, vt hr̄ in ꝯſt. appellatio-
num tpa,& no.gl.in verſ.executioni,in l.2.
C.de tēp.app.& Card.ī cle.ſi appellatione,
in j.q.de app.Nec eſt neceſſe,ꝙ opponat̄ de
deſertione,q a iudex pōt ex offō ēt parte nō
opponente,opponere,& ꝓnunciare appel-
lationē eſſe deſertam,vt no. Phil.in c.ex ra-
tione col.20.ver.quoad ſecundū, dic &c. de
app.vbi alleg.Bal.in add.Spec. in tit.de app.
410 ver.iudex ex offō &c.† Qui aūt dn̄r caſus,
in quibus appellatio efficitur deſerta? dic ꝙ
multi ſunt qui pn̄t colligi ex varijs librorū
reuolutionibus. Et primus caſus eſt qn̄ ap-
pellans nō fuit ꝓſecutus appellationem in-
fra annū vel biēnium fm formam auth. ei,
qui appellat,C.de temp.app.& c.cum ſit Ro
mana,&c.ex rōne,& ibi plene ꝑ hoc.de app.
& dixi plene ſupra,in 3.q.prin.ver.ſequitur
modo videre de tertio tpe,&c.niſi excuſare
tur aliqua iuſta cauſa,vel impedimēto,vt ibi
411 dixi.† Secūdus caſus eſt,qn̄ appellans non
pn̄tauit pceſſum iudici ad quem infra 50.
dies,& citaui fecit partem, quia in regno ap
pellatio eſt deſerta, per d. ꝯſt. appellationū
tpa,& ibi An.de Iſer. de quo dic vt plene di
xi ſupra in 4.q.prin.ver. ſeqtur modo vide
re de tertio tēpore, &c.hr̄ in deciſ.185.conſ.
Neap.Adde tn̄ circa hoc, quod in ſacro cōſ.
Neap. eſt ſtylus, ꝙ ſi pceſſus pn̄tatur poſt
50.dies ante, quam ſit pronunciatum appel
lationem eſſe deſertam, reuidetur cauſa ex
eiſdem actis de æquitate, & ꝓnunciatur be-
ne, vel male iudicatum. ita de hoc eſt deciſ.
244.in fi.ꝯſ.Neap. & deciſ.79. Vnde cautela
eſt, quod appellatus ſtatim cū videt elapſos
50.dies,compareat, & petat appellationem
ꝓnunciari deſertam, coram iudice ad quē,
quia ſi poſtea pn̄tatur pceſſus appellatio re
peritur deſerta ipſo iure,& iuriſdictio deuo-
luta eſt iudici à quo ita tenet Matth.de Afſl.
in d.conſt.appellationum tpa, col.4. in fin.
412 † Tertius caſus eſt,ſi iudex à quo, ſtatuit
breuiorem terminum ad proſequendū, qđ
pōt facere: vt eſt i ex.in c.perſonas,& in cap.
cū ſit Romana,& in c.oblatę,& in c.repræ-
henſibilis, & c. ſæpe,& ibi per do.de app. &
ꝓbatur in d.conſt. appellationum tpa verſ.
ceteꝝ,nam ſi infra terminum ſtatutum non
ꝓſequit̄,appellatio remanet deſerta,de quo
vide quæ plene dixi ſupra in 2. q.princ.verſ.
21.limita &c. vbi plene diſtinxi. & an & qn̄
iudex poſſit breuiare terminum ꝓſequendi
ibi vide.Et ꝑ d.verſ. ceterum eſt cautum ho
die ī regno, ꝙ iudex ad quem pōt ꝑ locoꝝ
diſtantia ſtatuere terminum appellandi ad
pn̄tandum proceſſum coram ſe, & ſic pōt
breuiare tps 50.dierum, nō aūt prorogare,
vt ibi dr̄ in tex.& ex lapſo tpe breuiato,re-
manet appellatio deſerta, licet nōdū ſin cō-
pleti 50. dies, ex quo iſte terminus iudicis
ſuccedit in locum termini legalis,q a lex dat
hanc ptātem iudici. ita tenet Matth. in d.
conſtit.Appellationum tpa,col.2. & pdictis

adde Card.in l.clem.ꝯſtõnem,§.inſuper,i j.
413 q.de ele. † Limita iñ prædicta nõ ꝓcedere in perſona, quæ põt petere reſtitutionem in integrum, quia licet nõ fuerit proſecuta appellationem infra 50. dies, vel infra tẽpus ſibi ſtatutum à iudice, põt tñ infra quadriennium continuum petere reſtitutionem in integrum aduerſus tp̃is lapſum, & reſtituetur ad tm̃ tp̃s, infra quantum fuit lęſio, & de hoc eſt deciſ.175.ꝯſ.Neap. & tex.in cl.1.de reſt.
414 in integ. † Secundo limita, nõ ꝓcedere, qñ appellans fecit ſuam diligentiam infra 50. dies, ſed ſtetit per iudicem appellationis, vel per eius ſecretarium, vel auditorem, & noluit expedire literas infra terminum, quia tunc ſtante dicto impedimẽto poteſt appellationem ꝓſequi de hoc eſt deciſ.79. conſi.
415 Neap.† Tertio limita, nõ ꝓcedere in cauſis beneficialibus, quia in illis iudex non poteſt breuiare terminum iuris, niſi vtraq; parte volente, & ſi breuiauit de facto, & labitur tp̃s à iudice ſtatutum, non cenſeẽ deſerta appellatio, niſi totus terminus iuris labat, ita pulchre dicit Phil.in c.cũ ſit i fi.col. de app. & in c.ꝯſtitutus, el 2.col.1.eo.ti. vbi plus dicit in hanc mã. quod licet appellatio ſit deſerta ꝑ negligẽtiã partis in cauſis beneficialibus, tñ nunq̃ cenſetur deſerta quo ad iudicem, & ſemper iudex põt ſupplere, & procedere ex officio, & inquirere demeritis cauſæ.
416 † Quarto caſus eſt, qñ appellantis non petijt Apoſtolos infra 30. dies, qa non obſtante ꝙ alias legitime appellauerit, remanet appellatio deſerta ob non petitionẽ Apoſtolorum text.in cle.q̃uis, de app.& in c.ab eo.de app.lib.6.& in l.ducib.C.de app.& Bar.in l. j.ff.de libel.dem.& Lud.R.in ꝯſ.2. Et hoc eſt de iure cõi, ſed in regno in curia ſeculari debent peti Apoſtoli, ſed nõ de neceſſitate infra 30. dies, ſed ſufficit, qđ petanẽ, & pñtẽtur infra 50. dies datos ad ꝓſequendum, per conſtit.regni, ita tenet And.de Iſer.in d.ꝯſt.app. tp̃a, & ibi ẽt Matth.in 7. col.in prin. vnde remanet ꝯclo, quod hodie in regno remanet appellatio deſerta, ſi non fuerint petiti Apoſtoli, ſaltem infra 50. dies de qua mã dic, vt plene dixi ſupra in 7.q.princ. verſ. viſo pri-
417 mo tp̃e appellandi, &c. † Collige ergo ſub compendio qđ hodie in regno appellans debet omnia iſta expedire copulatiue, ĩfra 50. dies, videlicet pñ'are appellationẽ, & ꝓceſſum, & Apoſtolos ĩdici ad quẽ facere citari partem ad ꝓſequendum, & hr̃e rñſum congruum à iudice appellationis, & licentiatus recedere, vt dicit Andr.de Iſer.ibid.in pen.& fi.col. Alias ſi vnũ ex iſtis deficit, appellatio remanet deſerta, vt declarat Matth ĩ d.cõſt. appellationum tp̃a in 10.not.& ibi ꝓbatur in tex.in fi.iuncta declaratione, quã facit ibi Andr.de Iſer. Et p̃dictis adde Fel.in c perſonas, de app. vbi dicit Ap̃los eſſe partẽ appellationis, & ſic nõ vr̃ appellaſſe, qui Apoſtolos
418 non petit. † Adde tñ, quod hodie in regno non eſt neceſſe petere Ap̃los inſtanter, & inſtantiſſime ꝑ vt dicit c. q̃uis de app. ſed ſufficit, quod ſimplr̃, & ſemel petantur: ſm̃ Matt. in d.ꝯſt.appellationum tp̃a.col.7.in prin.in
419 ix.not. † Quintus caſus eſt, ſi appellans fecit diligentiam in proſequendo, & adiuit, iudicem appellationis, & non potuit proſeq̃ ꝑꝑ abſentiam iudicis, nam licet fecerit quid quid potuit, & fuerit ꝓteſtatus quod per cũ non ſtabat, prodeſt tñ ſibi hoc impedimentũ durante abſentia. Si tñ iudex reuerſus fuit, debet appellãs iterum inſtare, & cũ importunitate ſolicitare iudicem, alias eo reſeruato, ſi non ſolicitetur, ex tunc efficitur deſerta appellatio, nõ obſtante priori impedimento, ita tenet Alex.in conſ.19.col.2.& 3. & in 1. vol. vbi idem dicit, qñ ſtatutũ dictaret, qđ cauſa appellationis cõmittatur, & decidatur infra tot dies, quia ſi appellans non ſolicitat cauſam cõmitti, cẽſetur deſerta appellatio. cui adde Paul.de Caſtr.in ꝯſ.135.in 2.vol.& Petr.Phil. Corn.in conſ. 44.col.3.in 2.vol.
420 † Sextus caſus eſt, ſi iudex ſtatuit terminũ appellãti ad recipiẽdum Ap̃los pro tali die, & appellans nõ cõparuit in illa die, cẽſetur deſerta app.ẽt ſi iudex nõ venerit illa die ad locũ, quo caſu ẽt ſi cõparuiſſet appellans nõ potuiſſet illos hr̃e, nam nõ curator de pñtia iudicis, ſed tm̃ lex conſiderat diligentiam appellãtis, qui debet ſumma ope niti. vnde debet cõparere, & ꝓteſtari, qđ per cũ nõ ſtat: alias appellatio efficit deſerta. ita tenet Car. in cl q̃uis, §.fi.in j.q.de app. qđ notã, qa prime facie quilibet rñderet in contrarium ꝑꝑ
421 iudicis abſentiam. † Septimus caſus eſt, qñ aliquis appellauit ab ĩterlocutoria, & iudex non admiſit appellationem, debet ẽt ab iſta non admiſſione appellare, alias appellatio cenſeẽ deſerta, & non põr grauamen reparari per appellationẽ à diffinitiua, ſm̃ Car.in cl.1.col.4. verſi.& ex hac gl. &c.de dolo, & cont.

cont.& Inn.in c.past.col.j.sup gl.in ver.suspendatur de off.del.& Matt. in suis not.in 22.no.quod nota, qa poteris p hoc sæpius
422 appellantē illaqueari facere.† Octauus casus est, qñ appellans pendente appellatione aliqd innouat seu attentat, in præiudicium aduersarij, vt q.i ipm spoliat nã ex hoc ipso cēsetur appellationē deserere,& illi renūciare ex quo suæmet appellationi nō defert.vñ qualitercunq; faciat actum contra appellatione, censet illā deserere,ita tenet Bal. in c. ex pte Adę.col.pen.vers.itē scias &c.de test. & Abb i c.ex p e,S.col.2.vers.p declaratione &c.de resc.& Ang.in l fi.C.de tēp.app.& Math.in suis no. in 27.not.est tex. & ibi p
423 doc.i c.an sit de app.† Nonus casus est,qñ appellās post interpositā appellationē accipit,terminum ad soluendū id,qđ erat in snia pnūciatū,vt solueret,qa hoc ipso censet appellationē deserere,& sniæ acqescere. Casus est i l.ad solutionē,& ibi Bal.C.de re iud.&
424 Lud.R.in əs.19.in fi.† Decimus casus est, qñ is q appellat post interpositā appellationē,litigat adhuc corā iudice à quo,qa p hoc cēset appellationē desetere,& illi renūciare text est in c.solicitudinē,de app.& no. Abb. in c.gratū,de off.del.i 2.col.Quod tñ intellige,& declara,qñ litigat post appellationē, secus si antea appellationē,puta infra tps ap
425 pellandi,sm Abb.in d.c.gratum.† Item intellige,qñ facit actum incompatibilem,& cōtrarium appellationi,secus, si facit aliquem actū corā iudice à quo tendentē ad maiorē corroborationē suę appellationis,vt qa req rit ipm, vt non pcedat ad executionem, qa tūc nō censet renunciare appellationi.ita de hoc est decis.Rotæ in nouis,in dec.475.inc. si ille q à snia &c.& tenet Abb. in c.qōni de app.& in c.cū venissent,de eo,q mit.in poss. & plenē p Phil.in d.c. solicitudinem,col.4. & 5.gñaliter, qñ appellans adit iudicem à quo, super innouatis, & attentatis, non vr renunciare appellationi,sm Abb.in c.cum teneamus in 2.no.de app.Plures alios casus pōt diligens perquisitor inuestigare assidue studio, sed p nunc istos decem tanq magis quotidianos dixisse sufficiat. Et p hæc remaneat expeditus iste secūdus actus huius vltimæ partis iudicij,i quo fuit copiose tractata mā appellationis quoad capita magis principalia.Sequit tertius,& vlt.actus.s.de executione.Laus Deo.Rob. Mar. Venus. V.I.D.

De executione sententiæ, summo actu iudicij. Quando huic sit locus, à quoque ordine. In quibus rebus, & contra quas personas competat. In summa, ex quibus causis ea possit impediri.

TERTIVS, ET VLTIMVS ACTVS.

1 *Sententia mandatur executioni, postquam transiuit in rem iudicatam.*
2 *Sententia executioni mandatur ab eodem iudice, qui eam tulit.*
3 *Sententia valida, executioni mandatur, sed nō inualida.*
4 *Iudex ordinarius exequitur sententiam ab eodē delegato.*
5 *Sententiam suam arbiter non exequitur, sed iudex ordinarius.*
6 *Iudex appellationis mandat executioni sententiam appellationis.*
7 *Sententia exequitur per iudicem à quo, appellatione deserta.*
8 *Sententia executio, quo ordine fiat.*
9 *Debitor non habens bona sufficientia carceratur.*
10 *Sententia mandatur executioni secundum statuta loci.*
11 *Bona minus damnosa in executione capi debēt.*
12 *Debitor fiscalis, siue alia executione personaliter capitur.*
13 *Ordo l.à diuo Pio,§.in vēditione, ff.de re iud. in actione personali solum seruatur. Secus in hypothecaria.*
14 *In executione sententiæ interlocutoria non seruatur ordo illius, §.in venditione.*
15 *Executio fienda contra pupillum, primo id nominibus debitam fieri debet.*
16 *Citatio requiritur in executione sententia per appellationem desertam.*
17 *Citatio non requiritur super executione fienda super eadem re, super qua lata fuit sententia nisi fiat appellatione deserta.*
18 *Citatio requiritur in executione, quæ fit contra condemnati successorem seu per iudicem in officio successorem.*
19 *Executio sententia in ciuilibus qualiter fiat.*
20 *Datio in solutum in aliqua parte plus debito facta, in totum vitiatur.*

Fallit in tenuta vigore pacti executiui data, & quando actione reali agitur.
21 *Citatio partis in taxatione expensarum requiritur.*
22 *Appellatio ab immoderata expẽsarũ taxatione.*
23 *Capi poteſt persona in executione sententia, vt bona sua indicet.*
24 *Iudex in modicis causis poteſt sine libello, & sine aliquo iuris ordine compellere quem ad soluendum.*
25 *Executio in criminalibus contra damnatum ad mortem, vel ad membri mutilationem, qualiter sit facienda.*
26 *Iudex pro iustitia exequenda poteſt asinum, seu currum alicuius mediante mercede capere, vt cum eo malefactor ad supplicium ducatur.*
27 *Barones indebite angariant vassallos sine salario, tam in personam quam in bonis.*
28 *Executio non poteſt fieri in lecto, veſtibus, & suppellectilibus domus, nisi quando alia bona non extant.*
29 *Veſtes cedenti bonis sunt relinquendæ.*
30 *Damnatis ad mortem veſtes non auferuntur.*
31 *Boues aratorij, & alia inſtrumenta ad agriculturam deputata, non possunt pro executione sententiæ capi.*
32 *Sententia non exequitur contra tertium non nominatum in iudicio.*
33 *Instrumenti executio poteſt fieri contra tertium possessorum non citatum, & negocio non liquidato, quando continet precarium, & pactum de capiendo.*
34 *Executio pro debito vel delicto patris, nõ poteſt fieri in peculio profectitio filij.*
35 *Filio condemnato non fit executio in peculio aduentitio, sẽ super proprietate quæ est tota filij.*
36 *Peculium caſtrense filij condemnati, non debetur executioni.*
37 *Vsusfructus aduentitiorum filij, an pro debito, vel delicto patris publicetur.*
38 *Executio pro condemnatione pupilli non fit in bonis tutoris, nisi per expensis.*
39 *Tutor qui iustam causam litigandi non habuit debet in expensis condemnari, & contra eius bona fit executio.*
40 *Executio expensarum litis factæ cum procuratore, an & quando fiat contra procuratorem, vel dominum.*
41 *Sententia lata contra emptorem, mandatur executionem cõtra auctorem laudatum ex eodem processu.*
42 *Executio an in bonis singulorum fieri possit pro debito vniuersitatis.*
43 *Executio non fit in bonis monasterij pro debito monachi, nisi sint bona quæsita monasterio per medium ipsius monachi.*
44 *Fructus beneficij ecclesiaſtici pro debito clerici capi non possunt, nisi quando alia bona non habet.*
45 *Executio fieri non poteſt in stipendijs neque in armis militum neque etiam doctorum.*
46 *Executio non fit in libris scholarium, nisi quando non habent alia bona.*
47 *Libri scholarium, retineri possunt pro expensis eius funeralis.*
48 *Scholaris qui cessit bonis, postea libros emit non debet illis priuari.*
49 *Fructus feudi, pro debito capi non possunt nisi in subsidium.*
50 *Executio pro debito vasalli defuncti an fiat in fructibus feudi, contra successorem.*
51 *Executio an fieri possit in vijs publ. & theatris, & alijs similibus pro vniuersitatis debito.*
52 *Executio non fit in bonis mariti pro debito vxoris, vel econtra.*
53 *Tutrice secundo nubente, non reddita ratione, bona secundi viri sunt obligata, & in eis pro tutelæ debito fit executio.*
54 *Executio sñia vsque ad 30. annos peti poteſt.*
55 *Appellari non poteſt ab executione, nisi modus in exequendo excedatur.*
56 *Executio in personam non fit contra personas priuilegiatas.*
57 *Executio impeditur per exceptionem nullitatis, nisi coram inferiori iudice opponatur.*
58 *Petitio restitutionis in integrum impedit executionem sententia, nisi malitiose petatur.*
59 *Executio litis pendentia non impedit sententia executionem.*
60 *Executio in criminalibus suspenditur ob excellentiam delinquentis in arte sua, & quando delictum est antiquum, vel quando carcerem habuit pro delicto.*
61 *Restitutio in integ. ex clausula generali peti poteſt aduersus sententiam latam contra ius litigatoris, quæ transiuit in rem iudicatam.*
62 *Sententia non poteſt continere pœnam in casu quo illi non paretur.*
63 *Exceptio requirens altiorem indaginem, quæ in continenti probari non poteſt, non impedit executionem sententiæ.*
64 *Sententia executio, an impediatur per denunciationem Euangelicam, vel per compensationis exceptionem.*

Tertius

1 TErtius † & vltimus actus principalis. qui in iudicio emergit, est executio. nam lata sententia, & ea transacta in rem iudicatam, debet fieri ipsius executio, quia alias frustra ferētur snīæ, nisi debite mā darentur executioni, c. quod ad consultationem, de re iud. & no. gl. in rub. C. de exec. rei iud. & Andr. de Iser. in const. dilationes, col. 2. circa fi. Et quia hęc mā longa est, & per varios iuris titulos ac leges dispersa, solum reassumam ipsam breuiter, & succincte ꝑ quatuor q. principales, quantum ad casus magis quotidianos in practica, quibus expeditis inponetur finis huic tract. Et prin. q erit, quæ sententię mereantur executioni demandari, & à quibus iudicibus. Secunda q. erit, quo ordine, & qualiter sit facienda executio. Tertia q. erit, in quibus rebus, & contra quas personas possit fieri executio. Quarta, & vlt. q. erit, ex quibus causis executio impediri pōt

2 †Venio ad primam q. principalem. Et quęro quæ sententiæ mereantur executioni demandari, & à quibus iudicibus. Ista q. est bimembris, vnde pono rñsionem, & regulā ad vtrūque membrum videlicet. Regula est, quod omnis snīa pōt executioni demandari, postq̄ transiuit in rem iudicatam, & ab eodem iudice, qui eam tulit, vt d. c. quod ad consultationem, l. cum quędam puella, ff. de iur. om. iud. Nam snīa habet executionem paratam, l. minor 25. annis, cui fideicōmissum, ff. de mino-

3 ri. † Limita primo hanc rĺam ꝓcedere in snīa valida secus in snīa nulla, qa non meret̄ executionē, l. 4 §. ꝯdemnatū, & ibi Bart. Alex. & doc. ff. de re iu. & l. si cū nulla. eo. ti. & est gl. in l. 2. C. de edic. diui Adr. tol. & Bar. in l. j. C. de exec. rei iud. & Bal. in auth. quæ supplicatio. C. de pre. imp. offer. & Ang. in l. 1. ff. nil. no. app. pend. & dic, vt hř plenè ꝑ Mod. in d. §.

4 condemnatum. † Secundo limita, ꝓcedere in iudice ordinario, secus in snīa delegati, quia non pōt executioni mandari per ipsum delegatum, sed debet eius executio fieri ꝑ delegātem, l. à diuo Pio in prin. & ibi Bart. & doct. ff de re iud. & l. properandum, §. fin aūt reus, C. de iud. & no. Abb. in c. si quis contra clericum, col. fi. de foro comp. & dixi plenius supra in 4 parte, in 5. dist. versic. 18. differunt, &c. vbi limitatur non procedere in delegato

5 principis. † Tertio limita, non procedere in snīa arbitri, quia non potest executioni mandari per ipsum arbitrium, sed per iudicem ordinarium, qui est iudex rei conuenti. tex. est in l. cū antea, & ibi. Bald. col. fi. vers. vlterius nota &c. C. de arb. & no. Bart. in l. nō ex omnibus, ff de arb. & gl. & doct. in d. l. à diuo Pio in prin. Quod procedit ēt in sententia arbitrorum iuris, sm̄ Bal. in fi. in 6. no. C. de iud.

6 † Quarto limita in snīa, à qua est appellatū, quia si confirmatur, non mandatur executioni per primum iudicē ad quem à quo, sed ꝑ iudicem ad quem, & sic iudex appellationis exequitur. sm̄ Bart. in l. eos, in fi. illius prin.

7 & in l. ꝑcipimus, §. officijs, C. de iud. † nisi appellatio sit deserta, quia tunc executio fit ꝑ iudicem à quo, sm̄ Bar. Bal. & doc. in l. si contra, C. de app. & in d. §. officijs & Bal. ī auth. si quis litigantium, C. de epi. audien. Reliqua pertinentia ad materiam huius q. dicam infra, in quarta, & vlt. q. principali.

8 SECVNDO, principaliter q̄ro, quo † ordine, & qualiter sit facienda executio. In hoc est sciēdum, & executio petitur altero de duobus modis. s. vel ꝑ actionē in factū orientem ex snīa, iuxta tex. cū ibi not. ꝑ doct. in l. miles, §. iud ff. de re iud. vel ꝑ officium iudicis: vt declarat And. de Iser. in ꝯst. dilationes col. 2. in fi. & ibi dicit ꝙ melius est petere eā offō iudicis, qa tunc non requiritur libellus neq; litis ꝯ estatio secus, qn̄ petitur iure actionis qa esset necesse formare nouum ꝓcessum, & no. Alex. in consil. 50 col. 3. in prin. in 2. vol.

Hoc p̄supposito dicendū est quoad rñsionem q̄oni faciendam, ꝙ in executione snīæ in ciuilibus debet seruari ordo traditus per l. à diuo Pio. §. in venditione, ff. de re iud. s. vt primo capianē mobilia, & deinde stabilia, & postea nōīa debitoꝝ, & his deficientibus vltimo loco deuen ī ad capturam personæ.

9 † nō. n. debet capi p̄sona ꝑ debito, nisi prius excussis bonis, sm̄ Bart. in l. 3. §. tutores, & ibi ēt gl. ff. de susp. tut. s. qn̄ facta excussione bona nō reperiuntur sufficiētia vt no. Abb. in c. quod ad consultationē. col. 6. in fi. de re iud. & Bald. in l. 1. in fi. C. de iur. & fac. ign. & Par. in tract. synd. in vers. captura in princ. & Bald. in c. tuæ, vt lite non contest. & Alex. in d. §. in venditione, col. 3. & 4. Alias aūt non valet executio, si peruertitur ordo prædictus, sm̄ Ioā. de Imo & Alex. in d. §. in venditione col. 5. & Fel. in d. c. quod ad ꝯsultationē, col. 9. de re iud. qdqd dicat Abb. ibi, q dicit valere executionē, nisi appelletur, & Bart. in d. §. vēditione, nā verius est, vt dicamus, ꝙ ille, §. in

in venditione, ponit forma, à qua recedi nō debet, ſm Alex. & Imo. ibi, & Fel. vbi ſupra
10 & hr in dec. 308 ꝯſ. Neap. Item qñ fit executio debēt ſeruari ſtatuta loci, vbi fit, vt nota. Iaſ. in l. cū q̄dā puella, col. fi ff. de iur. om. iud. vide tñ And. de Iſ. in conſt. dilationes, col. 3. in fi. vbi tenet, q̄ valet executio nō ſeruato ordine, ſed dēt appellari, pōt tñ intelligi, qñ nuncius puertit ordinē. Secus, ſi iudex in cōmiſſione puertit, quia pp expreſſum iuris errorē, eſſet nulla executio, quod ēt tenet Matth. in d. conſt. dilationes, col. x.
11 † Itē, debet in tali executione adhiberi alius ordo. ſ. vt capiantur ea prius, quę ſunt debitori minus damnoſa, gl. eſt in d §. in vēditione, in verſ. animalia, & licet illa gl. quæ cōtter approbatur, ibi loquatur tm̄ de mobilibus, tñ Alex. ibi extēdit eam ēt ad immobilia, vt in eis ēt habeatur rō ad minus dānoſa, quod tenet ēt Bal. in l. ordo, C. de execut. rei iud. & gl. in l. quandiu, C. de diſtr. pign. Quod tñ intellige, qñ executio fit coacte poſt ſniam, ſed qñ debitor ante ſniam offerret ſponte dare bona ſua in ſolutum creditori, tūc poſſet creditor eligere meliorem, ita loquitur auth. n. ſi, C. de ſol. prout declarat Alex. in d. §. in vend. col. 1. & pōt tunc cōpelli creditor accipere, ſm Bal. in d. l. or-
12 do, verſ. quæro, quid ſi creditore. † Limita tñ prædicta non procedere in debitore fiſcali, quia pōt capi de pſona. ēt nulla facta excuſſione in bonis. text. eſt in l. nemo, C. de
13 exac. trib. lib. x. † Secundo limita non pcedere, qñ agitur actione hypothecaria, quia tūc in executione non ſeruatur dictus ordo, ſed ſolum ſeruatur in actione pſonali. ita tenet Sal. in l. nomen, C. q̄ res pig. obl. poſſit Soc.
14 in conſ. 158. col. 8. in fi. in 2. vol. † Tertio limita, nō procedere, qñ executio fieret, auctoritate ſniæ interlocutoriæ, puta pp contumaciā, quia tunc non ſeruatur talis ordo illius, §. in vēditione, gl. eſt in §. ſi verō. in auth. de exhib. reis, & Bal. in l. 2. col. 3. verſ. 3 q̄ritur, ff. ſi ex noſt. cau. aga. & Bal. in l. 2. col. 1. in fi. verſ. deinde reuoco &c. C. qñ fiſ.
15 vel priua. † Quarto limita, in executione faciēda in vendēdis rebus pupillaribus, q̄a primo capiuntur noīa debitoꝝ, & ſic nō ſeruat ordo, l. magis puto, § nō poſſum. ver. q̄-
16 rere. & ibi Bar. ff. de reb. eo. † An aūt in executio faciēdi req̄ratur partis citatio? doctores vario mō loquunt, tñ ego ſoluā iſtud dubium per aliquas veras ꝯclones. Et pono primā ꝯclonem, q̄ eſt talis. Qñ à ſnia fuit appellatū, & eſt deſerta appellatio. tunc in executione debet pars citari, alias nō valet executio, ita tenet Bar. in l. 1. ff. nil no. app. pēd. & Bal & cōtter doct. in l. ſi contra, C. de ap. & Ph. Dec. in ꝯſ. 97. col. 2. & Bald. in l. 2. §. fi. C. de tēp. app. & Alex. in d. §. in venditione,
17 col. antep. † Secunda ꝯclo eſt, qñ executio fieret in eadem re, ſuper qua fuit lata ſnia, non requiritur partis citatio, ſm Bar. in d. § in venditione, & ibi ēt Alex. in antep. col. n. ſi fieret appellatione deſerta, q̄a tunc ſemper requiritur, vt ibi per ea, quę modo dixi.
18 † Tertiā concluſio eſt, qñ executio fit contra ſucceſſorem condemnati, ſeu per iudicē ſucceſſorem in offō, ſemper requiritur citatio, ſm Alex. in d. §. in venditione, col. antep. per iura ibi allegata per eum. † Supereſt
19 modo vnus caſus, videlicet qñ executio fit in alia re, vt quia q̄s condemnatur ad pecuniam, & fit executio in bonis per eundē iudicem, & contra ipſum condēnatum, & nō ſumus in appellatione deſerta. Iſte eſt caſus dubius, in quo doc. variāt, nam Bar. in d. §. in venditione ſentit, q̄d requirat citatio, & eum ſimplr ſequitur Lanfr. in c. q̄m contra in verſ. interlocutionem. col. 12, verſ. quęro nunquid &c. & Bar. in l. meminerint, C. vnde vi. vñ debet fieri citatio, vt cōpareat ad allegandum quare ſnia executioni mandari non debeat, & hanc practicā ponit Bar. in l. defendēte, ff. de auc. tu. ſed multi doc. quos refert Alex. in d §. in vēditione, tenēt cōttarium. And. de Iſer. tangit iſtam q. in ꝯſt. dilationes, col. 3. & ibi ēt Matth. in 7. col. in fi. & ſeq. Pro ſolutione tñ illius q. & dubij, puto conſiderandum, quod in executione ſnię plures actus interueniūt. Primo. n. pignora cadunt in cauſam iudicati, & poſtea ſubhaſtantur, & vltimo loco emptore non reperto, ad iudicētur creditori p iuſto pcio, l. ordo, C. de exec. rei iud. l. 2. C. ſi in cauſam iu. & l. à diuo Pio, §. ſi pign. & ibi per oēs doc. ff. de re iud. & ponit de hac mā practicam. Soc. in conſ. 37. col. 3. in fi. & ſeq. in 4. vol. Nunc in propoſito quoad primum, & ſecūdum actum. ſ. de captu pignorum. & de ſubhaſtatione, nō requiritur, de neceſſitate citato, ex quo nō eſt actus piudicialis, ſed reparabilis, ſed qñ iudex pcedit ad vltimū actū ſ. interponendo decretū ſuper alienatione

ſeu

seu iudicatione, tūc debet pars citari, q a tractat de magno pIudicio, & de translatione dnij ita tenet Alb. de Ros. p illū tex. in l. creditor, C. de distr. pig. & hr in dec. 358. cons. Neap. & ita vidi sp practicari in iudicijs, nā lata snia, & ea transacta in rem iudicatā victor facit extrahi lras executoriales, & iudex cōmittit nuncio, vt auctoritate illaꝝ literaꝝ capiat tm̄ de bonis debitoris ꝯdemnati, qd ascendit ad summā debiti, seruando ordinē dicti, §. in venditione, & illa bona capta subhastare debeat, & plus offerēti vēdere & emptore nō repto, creditori tradere in solutū p iusto pcio æstimando p exptos, & fit nūcius exequit illos duos actus sine alia citatione, sed añ, quā exequat tertiū, & vltimū, iudex facit vnā citationē parti, vt infra duos dies veniat ad releuādū pignus, & soluēdū debitū, alias ad allegādū vēdi nō dēat vel creditori tradi insolutū, seu adiudicari, & hāc practicā sp vidi obseruari, & vr tuta, & pōt capi ex his, quæ hñr in decis. 358. ꝯs.

20 Neap. † Nota tñ, quod ad iudicatio, quæ fit creditori in solutum, debet fieri p mensura debiti alias si fieret plus debito, vitiat in totum fm Bar. in l. si non sorte, §. si cētum, ff. de cond. ind. & hoc est multum vtile, vt refert ibi Ias. in j. col. q a fructus interim percepti computabūtur in sortem cui adde Alex. vbi plene trac. in l. iuste possidet, col. 5. & 6.

21 ff. de acq. pos. † Hoc tñ limita, qū sumus in tenuta, quæ dat vigore pacti executiui, q a illa nō vitiatus fm Franc. de Aret. in l. 1. §. pe. ff. de verb. obl. p l. 1. §. si duæ, ff. quo leg. & sequr Ias. in d. §. si centum, col. 2. in pri. Secundo limita, qñ ageretur actione reali, seu hypothecaria, quia nō vitiatur, licet plus det, vt no. gl. in l. 3. C. de proc. & Alex. in l. 3. §. fi. col. 6. de acq. pos. Et qd in taxatione expensaꝝ, an requiratur citatio partis? vide Bal. in l. terminato, col. 2. C. de fruct. & litiū exp. & Ias. in l. nec quidq̄, §. vbi decretum, col. 10. ff. de off. pc. vbi Ias. tenet, q non, tñ non refert fideliter Bal. quia Bald. in d. l. terminato, distinguit, sed posset dictum Ias. intelligi, qñ eadem die esset facienda taxatio, quia fuit facta ꝯdemnatio, tunc. n. non requiritur citatio. secus, si postea fiat fm Bald. & hoc tenet Phil. in c. sæpe in 13. q. de app. ex hoc sequit, q cū hodie taxatio nūq̄ fit eadē die, sed iudex reseruat sibi illā, vt in d. l. terminato, sp dēt pars citari, qd patet ēt, q a.

22 † à taxatione pōt appellari. s. qñ exceditur modus in taxando, fm Bar. in l. ab executore, col. fi. ff. de app. p hoc est tex in l fi. & ibi Bar. C. qñ puoc. nō est necc. & Ias. in l. pro perandum, §. sinaūt alterutra, col. antep. in fi. C. de iud. & Phil. in d. c. sæpe in 12. q. vbi optime declarat, q tūc debet ex primi causa excessus in appellatione alias non pcedit.

23 † Prædictis adde, q licet exequēdo nō sit incipiendū à captura psonæ, ñ pōt nūcius, & executor incipe à captura, cōpellendo debitorē psonalr, vt indicet bona sua in quibus erit faciēda excussio. ita tenet Paris in tract. synd. vers. exec. col. 3. p gl. in l. pen. ff. de ces. bo. nā pōt dicere executor, ego nescio si habes bona, vbi faciā executionē, exhibēs illa alias exequar in personā tuā carcerando te,

24 & ibi ēt dicit Paris, q † iudex i modicis causis pōt sine libello, & sine aliquo iuris ordine cōpellere quē ad soluēdū, arg. l. fi. & ibi

25 gl. ff. de iud. † Qualr aūt sit faciēda executio in criminalibus, vt qñ alqs est dānatus ad mortē vel ad mēbri mutilationē, dic q si iudex nō habet certū carnificē deputatū, pōt cape vnū hoiem vilē, puta medicātē, & illū cōpellere ad exequendū, cui dari debet salarium quinq; aureoꝝ, & si dānatus habet vestes, & anulos, debēt dari carnifici speculatori vsq; ad dictā summā aut eoꝝ q nque, p l. diuus, ff. de bon. dān. Item, qñ iudex nō inueniret hoiem vilem ad hoc deputandū, pōt capere vnū de carceratis, qui forte erat condēnatus ad mortem, vel ad deportationē, & remittere illā pœnā, & compellere eum qd hāc executionē faciat, imò posset iudex illū cōdēnare vt sit ppetuus executor, q a censetur tūc dānatus ad opus publicū, & est seruus pœnæ, & hoc si delictū suū erat tale, q ad opus publicū dānari potuisset. ita hæc oia declar. Paris in trac. synd. in vers. manuolcus, vbi plura allegat, & ibi vide per eū. tñ ego semper putarem hoc vltimū pcedere in psonis vilibus, & sic iudex in pœnis irrogandis dēt semper hre respectū ad qualitatem personarum, l. si ff. de iniu. & l. capitaliū, §. non oēs, ff. de pœn. & l. Pedius, §. 1. ff. inc. rui. naufr. & pdictis adde Bal. & do. in l. fi. §. Titius, ff. de pig. act. & qd hr in Euangelio, Angariauerūt quendam Simonem Cyreneum, &c.

26 † Silr pōt iudex pro iustitia exequenda capere asinū, vel equū, vel currū à subdito, vt cū eo ducat malefactor ad supplicium, vt ꝛ debet

bet sibi dare salarium seu pensionē de publico,& sic nō debet cape gratis. ita tenet Bar. i l.iubemus,nullā nauē in prin. C.de sac.sa. eccl.Bal.& Alb.de Rosa.in l.fi.§.Titius, ff. de pig.act.& Paris in trac.synd.in ver.captura,col.pe.ver.an officialis possit cape,&c.& tradit Matth. in cōst.oēs officiales, & ibi ēt
27 declaratur,†qñ officialis ꝓ seruitio publico possit capere iurem alienum, puta ꝓ mittēdis victualijs in exercitum, vel pro seruitio regis vel baronis,vel facere mādatū de ꝑsona,& semp debet dari salarium angariato,ꝑ illam ꝯst. & ēt de hoc extat capitulum regni, tñ hoc male seruant barones nostri tpis,& nemo est qui eorum facta dijudicet, & dicit And.de Iser. titulo, quæ sint reg. in vers.flumina nauigabilia. Guai à chi la leua. Hinc optime inuehit Iuuenales Aqnas, Satyra 3. Libertas pauperis hæc est pulsatus rogat,& pugnis concussus adorat,Vt liceat paucis cum dantibus inde reuerti.
28 TERTIO principalr quæro, †in quibus reb.& ꝯtra quas ꝑsonas possit fieri executio? & hic facias rl̄am ꝯtra omnes, & in omnibus rebus pōt rīr executio, fieri à iure reperiatur prohibita. & hoc per gn̄alem rl̄am iuris,q̄ se habet,ꝙ in iure omnia cēsēt ꝑmissa,nisi reperiant̄ proh bita,l.nec nō,§. ꝙ eis,ff.ex q.cau.maio.Limita primo,non ꝓcedere in vestibus,lecto,& alijs similibus ad vsum necessariū deputatis,prout sunt vasa fictilia,& supellectilia deputata ad quotidianū vsum,nā i illis nō fit executio,q̄a ista minime trāseūt in hypotheca, ſm Bar.Bal. & doct.in l.1.C.quæ res pig.obl.poss.Qđ
29 corroboratur.†q̄a vestes ēt credenti bonis sunt reliquendæ,ſm Bart.& doct.in l.pe ff.
30 de cessio bon. †quia ēt damnatis ad mortē non auferuntur vestes,l.diuus, ff. de bo.dā. Idem tenet Io. Fa. & Ias.in fi. col pen. inst. de actio prædicta aūt intelligo, vt alijs bonis existentibus non fiat executio in istis supellectilibus,adeo ꝙ non erraret nūcius, ꝙ illis obmissis deuenisset ad stabilia,sedqñ aliud nō hr̄et debitor,pn̄t cap.& supellectilia,& lectus,& vestes,debēt iñ solum de relinqui vestes,quibus cooperitur per ea,quę in simili dicā infra in sequenti limitatione.
31 †Limita secundo,non procedere in bobus aratorijs,& instr̄is ad agriculturam deputatis,tex.est in l.executores,& auth.agricultores,C.quæ res pig.obl.poss.& hoc hodie est ꝓuisum ī regno,ꝑ duo capitula regni.Vnū videlicet in nu.4 qđ incipit,pridē contra in solertiā, quo caueur, ꝙ ēt bona debitor nō habeat,nō fit executio ī bob' aratorijs. Aliud capitulū est in nu.153 & inc. ꝯstoni boues, &c. quod restringit ac corrigit capitulum ꝑdictum,& vult ꝙ si alia bona nō habeat debitor,pōt in illis fieri executio. Idē qñ debitor in specie illis obligasset, & ex hac inoleuit cōis practica notariorum,q̄ in instr̄is obligari faciūt ista talia in specie, & hanc mām tract.Matth in const.ab officiali
32 bus,col.fin.†Tertio limitā,non procedere contra tertium non nominatum in iudicio q̄a contra eum non pōt fieri executio, ſm Bal.in conſ.140.in 3.vol.facit ꝙ no.Bal.& Imo.in l.si binæ,ff.de iniust.rup.test.& Bal. in l.si pro te. in fi. C. de dotis, promis. vbi traditur, ꝙ is, qui non reperitur noīatus in instr̄o,non pōt ex illo prætendere executionē nec actiue,nec passiue,quamuis ex eo in teresse prætendat,facit ēt tex.cum sua mā in l.à diuo Pio,§.si super rebus, ff.si de re iud.
33 † Nota hic tñ vnum singulare verbum qđ nunq̄ obliuiscaris, quod qñ in instr̄o est pactum de capiendo,& constitutum precarij, prout cōiter istæ clausulæ in instr̄is apponūtur, potest fieri executio adsistentiæ contra tertiū possessorem ēt non citatum, & ēt negocio non liquidato. ita mirabiliter tenet Franc.de Aret.in conſ.21.col.pen. in fin. & col.fin.Soc.in conſ.82.col.3.in 3.vol.quod nota, q̄a multi doctores de hoc interrogari cōtrarium r̄nderunt, & certe prima facie contrarium videretur r̄ndendum, qñ deci-
34 sio in terminis non ostenderetur.†Quarto limita,nō ꝓcedere in peculio ꝓfectitio filij, nā ꝓ delicto,vel debito patris non pōt fieri executio in dicto peculio,aūis ꝓfectitio,ita tenet Bart.& Bal.in l.§.sed verū, ff. de min.
35 & Bal.in l.pen C.q bon.ced poss.†Sir̄r pro delicto filij non pōt fieri executio in peculio aduentitio, ēt super ꝓprietate, quæ est tota filij. ita tenet Bar.i l si fi.§.si de vectigalibus,ff.de dā.infec. quem ibi sequunt̄ Imo. & Alex.in 17.col.& cōiter doct.nā arguen
36 do à fortiori. †pro delicto filij,nō pōt fieri executio, ēt in peculio castrēsi, vt est tex. in l.2.C.de bon.ꝓscr. quod est liberū ipsius filij.ergo multo minus in aduētitio,in quo minus habet iuris, & idē tenet Bal.in l.3.§.
37 filius,ff.qđ q.sq; iur. † & an ex delicto pr̄is publi

publicetur vsusfructus aduentitiorum, qui est patris vide Alex. vbi plenè hæc oia disputat in d. §. si de vectigalib. col. 18. cum trib. seq. & filius an pro debito patris possit credi or capere dcm vsumfructum, vide Ioan. Andr. in add. Spe. in ti. de pec. cl. vers. ad ττ ãm, &c.
38 † Quinto limita non procedere in bonis tutoris, in qbus non fit executio, qñ fuit condemnatus pro pupillo tutorio nomine, sed fit in bonis pupilli, tex. est, & ibi Bal. & doc. in l. 1. C. qñ fis. vel pri. & no. Bar. in l. 2. ff. de adm. tut. qd' limita nõ procedre, qñ execu
39 tio fieri pro cõdẽnatione expensarum. † nam si tutor nõ habuit iustam causam litigandi, & propterea fuit cõdemnatus in expẽsis, fit executio contra eum, & non contra pupillũ, tex. est in l. nõ est ignotum. C. de adm. tu. & Bar. in l. edita, col. fi. C. de eden. & Bar. in l. q soli dum §. etiam. ff. de l. 2. & in l. 4. in prin. ff. de
40 re iud. † Quid aũt in procuratore? vide Bar. in d. l. 4. & Ang. & doct. in l. Plaucius. ff. de proc. & Abb. in c. sæpe, in 1. no. de app. & veritas est, qñ condemnatio expẽsarum fit ob delictum procuratoris, fit executio contra eũ, vel si facit aliquod ad quod non habeat mãdatũ, alias fit contra dñm, & sic patet, quod cõtra falsum procuratorem fit executio, vt in d. l. Plaucius, & ibi Bal. & doc. Similiter cõtra procuratorem in rẽ suam fit executio. vñ venditor, q defendit emptorẽ patitur exe-
41 cutionẽ ſm Bal. in d. l. Plaucius. † & hoc est inductũ in regno per regiam prag. q̃ incipit, dubitationem. quod snia lata cõtra emptorem, mãdatur executioni cõtra auctorẽ laudatũ ex eodem processu. Et ad id quod dixi de falso procuratore, adde Alex. in l. inter quos. ff. de dam. inf. Itẽ adde, quod si dñs scit, & patitur falsum procuratorẽ agere, vel defendere, tũc si procurator nõ est soluẽdo, fit executio contra dñm in subsidium, ita no. in authẽt. qua in prouincia. C. vbi de cr. ag. opor. & Ang. in auth. vt oẽs obe. iud. prouin. col. 1. in
42 fi. vers. 2. no. & vers. 3. no. &c. † Sexto limita, nõ procedere in bonis singulorum ciuium pro debito vniuersitatis, quod dic, vt per Bal. in l.
43 etiam, col. 4. circa fi. C. de exec. rei iud. † Septimo limita non procedere in bonis monasterij, quia in illis non fit executio pro debito monachi, qd' intellige, nisi sint bona quæsita monasterio per medium ipsius monachi: ipse aũt monachus non põt pro debito carcerari, ita tenet Bald. in auth. causa, quæ col. 2. vers. quartum cõsiderandum. C. de epi. & cl.
44 † Octauo limita, non procedere in fructibus prebendæ, seu beneficij ecclesiastici, qua in eis nõ fit executio pro obligatione clerici dũmodo habeat alia bona, sed si alia non habeat, põt tũc fieri in dictis fructib. ita teneãt Bar, Alex. & cõiter doct. in l. cõiter doct. in l. cõmodis. ff. de re iud. & gl. & Bal. in l. stipend. C. de exec. rei iud. & cano. in c. peruenit, de
45 fideiuss. & in c. 1. de app. † Nono limita, in stipẽdijs militum, quæ lic capi non pñt, nisi in subsidium, s. nõ extãtibus alijs bonis, tex. est in d. l. cõmodis, & in d. l. stipendia, & idẽ in stipẽdijs doct. ſm Abb. & doct. in d. c. peruenit, & idem in armis militum, ſm gl. in l.
46 nepos proculo. ff. de verb. sign. † Decimo limita in libris scholarium, in qbus non põt fieri executio, ſm gl. in d. l. nepos Proculo, quod tñ eodem modo intelligas. s. qñ scholaris hẽt alia bona, aliis secus, per d. l. stipẽdia, & d. l. cõmodis, & not. Spec. in tit. de exec.
47 sent. §. sequitur, in fi. † Item intellige nisi aliquis fecisset expensas funerales scholari mortui, quia põt pro illis expẽsis retinere libros, ita no. Iaf. in l. si nõ fortẽ § si cẽtũ, col. fi. ff. de cõd. ind. & per illã gl. in d. l. nepos Proculo,
48 dicebat Bal. in rub. C. qui. bo. ced. poss. † quod si scholaris cedat bonis, & postea emat lib. nõ
49 debet illis priuari. † Vndecimo limita, in fructib feud, in qbus nõ fit executio, nisi in subsidiũ. s. alijs bonis nõ extãtib. ſm Alex. i d. l. cõmodis. ff. de re iu. & Imo. in l. si finita. §. si de vectigalib. vers. qd si agat contra feudatariũ, &c. ff. de dam. inf. & Ang. in l. pro hęr. §.
50 siqs ff. de acq. hęr. † An aũt defuncto feudatario, fiat executio in fructibus feudi cõtra successorẽ? dic, quod non, si est feudũ ex pacto, & prouidẽtia, & successor fecit inuentariũ, aliis secus, si non fecit inuentariũ, vel si est feudũ hæreditariũ, qa tunc fit executio per debito defuncti, ita hr in decis. 16. in fi. & decis. 40.
51 in fi. cons. Neap. † Duodecimo limita, vt pro debito vniuersitatis nõ possit fieri executio in vijs publicis, & theatris, & alijs similib. q̃ sunt ad vsum ciuium, & ipsius vniuersitatis, sed cõpellitur potius vniuersitas imponere collectã, ſm Alex. in d l. in cõmodis. ff de re
52 iud. & Bar. & doct. in l. 4. in prin. eo. tit. † Decimotertio limita, vt nõ fiat executio in bonis mariti pro debito vxoris, vel econtra. l.
53 j. & 2. & per totũ. C. ne vx. pro mar. † fallit in casu singulari. l. si mr. C. in qui. cau. pig. vel

hypita

hypita ꝯtrahi. si uxor mortuo viro suscepit tutelam filiorum, & trāsiit ad secunda vota, nō redditis rōnibus, & non petito tutore, pōt pro debito tutelari fieri executio etiam in bonis secūdi mariti, quæ censentur ad hoc ipso iure obligata, vt ibi, & tene perpetuo mēti illum casum singularē, quia si de hoc nō esset lex scripta, quilibet tñ deret in contra-
54 rium. † Vltimo posset hic dubitari, vsq; ad quod tempus pōt peti executio sententiæ. Dic ꝙ vsque ad 30. annos, & non vltra. ita tenet Bald. in l. debitori, col. fi. C. de pact. &
55 hr in decis. 255. conf. Neap. † An aūt possit appellari ab executione? cōis conclusio est, ꝙ non, nisi excedatur modus in exequēdo; tūc.n potest appellari, & debet exprimi causa excessus, & grauaminis. ita tenet Bart. in l. ab executore, col. 1. ff. de appell. & Bart. & doct. in l. ab executione. C. quo. app. nō recip. & Abb. in c. quod ad consultationē, col. pen. de re iud. & Pet. Phil. Corn. in cōs. 71.
56 col. 4. in fin. in 1. vol. † Respectus aūt personæ non potest fieri executio contra personas numeratas in l. 2. 3. & 4. ff. de in ius voc. Item, contra doctorem actu legētem. l. medicos. C. de profes. & med. lib. 10. & Card. in cl. 2. in 4 q. de magn. nec contra clericum pro debito ſm Abb. & Can. in c. peruenit, de fideiuss. & in l. miles. ff. de re iud.

57 QVARTO, † & vltimo quæritur, ex quibus causis executio impediri pōt. Et quia istas causas plenè attingit Spe in tit. de execut. sent. § fin. ideo breuibus me expediam. Et quia inter alias exceptiones impeditiuas executionis est exceptio nullitatis. l. 4. §. cōdemnatum, & ibi per doct. ff. de re iud. & dixi supra in 1. q. adde vnam singularē declarationem, quam posuit Ang. in d. §. cōdemnatum, videlicet, ꝙ qn̄ exceptio nullitatis proponitur coram inferiori iudice ab eo, q pronunciauit, nunq̄ impedit executionem.

58 † An aūt petitio restitutionis in integrum, impediat executionem sententiæ? Dic, ꝙ sic tex. est in l. si causa cognita. C. de trāsact. & Bald. in consil. 358. in 3. vol. & Soc. in ꝯs. 109. in fin. 4. vol. & Bart. in l. defendente. ff. de auct. tut. & idem Bart. in l. si prætor. §. Marcellus, in fi. ff. de iud. vbi limitat, nisi restitutio peteretur maliciose, vel hēret altiorē indaginem, adde Abb. in c. suscitata, de rest. in integ. sed qn̄ executio esset irretractabilis, indistinctæ impeditur, ſm Alex. in con-
59 silio 17. colum. 2. in 1. volum. † Quid de exceptione litis pendentiæ, an impediat executionem sententiæ? Dic, ꝙ non ſm Inno. in cap. cum in te, de offic. deleg. & Lud. Ro. in consil. 76. in fin. & Bald. in l. 1. C. si plu. vna sent. & Moder. in l. 4. §. condemnatum.
60 ff. de re iud. † Item, circa executionem, quę est facienda in persona pro delicto, puta qa aliquis commisit tale delictum pro quo veniret damnandus ad mortem, vel ad membri mutilationem, potest opponi, ꝙ ille est homo valde disciplinatus, puta ꝙ habet aliquam excellentiam in sua arte, vel peritia adeo quòd est vtilis reipub. quòd sanus viuat, nam ex hac causa non debet mori, nec mutilari. ita tenet Alexan. in additio. ad Bart. in l. quid ergo. § pœna grauior. in addit. quæ incipit, adde hic, ꝙ iudex, &c. ff. de his, qui no. inf. Idem est, quando post delictum cōmissum esset lapsum longum tēpus, quia est moderāda executio pœnę corporalis. l. si diutino, & ibi, gl. ff. de pœn. vbi etiam dicit gl. idem qn̄ aliquis fuerit pro deli-
61 cto carceratus. † Prædictis etiam adde, ꝙ licet alias sit dictum superius, ꝙ sententia lata contra ius litigatoris, mādatur executioni, si non fuit ab ea appellatum, nam transit in rem iudicatam, super hoc est sciendum, ꝙ quāuis elapso tempore appellandi, non possit appellari à tali sententia, tñ potest contra eam peti restitutio in integ. ex clausula generali, & hoc fuit dictum Host. quod refert Abb. in c. 2. in fi. de purg. vulg. Verum dicit Abb. ꝙ talis restitutio non potest obtineri, nisi à solo principe, vt ibi per eum.

62 † Quid autem si iudex posuit pœnam in casu, quo eius sententię non pareretur, an possit fieri executio ad talem pœnam? Dic, ꝙ non, ſm Alex. in consil. 81. in fin. 2. volum.

63 † Item circa materiam huius quartę quęst. potes dare vnam magistralem doctrinam, quam tradit Alex. in consil. 95. col. 3. versic. hodie tamen, &c. in 2. vol. videlicet, ꝙ nulla exceptio requirens altiorem indaginem, q̄ ex processu non patet, & quæ incontinenti probari non potest, impedit executionem sententiæ, & colligitur ex dictis doct. in d. §. condemnatum, & per Alex. in consil. 83. in
64 quinto volum. vbi plus etiam tangit. † An per viam denunciationis Euangelicæ possit impediri executio sententiæ, quæ transit in rem iudicatam, & concludit, quòd non nisi

in casu, quando victor fateretur eam esse iniquam. Et an possit opponi exceptio compensationis ad impediendam executionem sententiæ. vide Alexand. in consil. 61. in 3. volum. Reliqua autem pertinentia ad materiam executionis, vide per Spec. in tit. de exec. senten. per totum, & per Alexan. & Doct. in d. §. condemnatū, & in d. l. à diuo Pio. per totam l. ff. de re iud. & per Bald. Sal. & scribentes in toto tit. C. de exec. rei iud. & in quampluribus alijs locis. Et per hæc sit impositus finis huic tractatui, qui fuit per me Robertum Marantam Venusinum, inceptus die xiij. mensis Nouembris, sub anno domini 1520. completus autem fuit Deo fauente, die 20. mensis Septembris sub anno iubilei 1525. i vigilia B. Mathei Apostoli. Sit laus omnipotente Deo, & glorioso Apostolo, & Euāgelistæ Matthæo, quib. precibus finē tanto labori imposui, quem tractatum scripsi originaliter manu propria, & similiter iterum manu propria totum exemplaui, & correxi. Si igitur in eo aliqua reperiatur mendositas, non mihi vitio attribuatur, sed potius impressoris errore euenisse quilibet lector arbitretur. In quorum fidem manu propria me subscripsi. Rob. Mar. Venus. V. I. D. manu propria.

DO. ROBERTI MARANTAE I. V. D.
QVAESTIONVM LEGALIVM DISPVTATIONES DECEM.

DISPVTATIO PRIMA.

An ordinarius loci ad mandatum delegati à principe teneatur exequi sententiam ipsius delegati euidenter iniustam, & an possit sibi de facto resistere.

1 *Delegatus principis in causa sibi commissa est maior quocunque ordinario, & hoc qualiter intelligatur, num 40.*

Iudex inferior non cognoscit de viribus sententia superioris, neque potest imponere legem superiori.

2 *Iudex ordinarius habet firmiorem iurisdictionem, sed delegatus principis dignitorem.*

3 *Causa delegata per principem, censetur quo ad illa sublata omnis potestas ordinario, etiam delegato mortuo, & processus per ordinarium factus super ea, est nullus.*

4 *Delegatus principis potest mandare ordinario, vt suam sententiam exequatur, numero 5. 10.*

Princeps si mandat hominum occidi, debet sibi obtemperari, siue iuste, siue iniuste faciat, quia non habet hominem qui sua facta diiudicet, & eius sola voluntas habetur pro causa.

6 *Delegatus principis repræsentat personam principis, & eius vice fungitur.*

7 *Delegatus principis potest mulctare executorem, & punire vnumquenque impedientem suam iurisdictionem.*

8 *Iudex vnus an teneatur exequi sententiam alterius, si fuit ab eo requisitus, num. 10.*

Iudex ecclesiasticus potest implorare brachium seculare, & si non dat, excommunicat eum, num. 26.

9 *Iudex auctoritas facit licitum quod alias erat illicitum, num. 44.*

Iudex potest moueri ad sententiandum ex confessione sibi facta viua voce, & ex aliqua scriptura

scriptura sibi ostensa, licet in actis non reperiatur descripta.

10 *Delegatus principis habet merum, & mistum imperium, & potest exequi sententiam suam, & excommunicare, & accipere manum militarem ab ordinario.*

11 *Praecepto superioris qui non obedit, morte moriatur, & dicitur rebellis, & hoc qualiter intelligatur, num 37.*

Carceratus eximens de carcere, qui erat confessus, vel condemnatus de crimine, tenetur, l. Iul. maiest.

12 *Executor merus non habet cognoscere de iustitia, vel iustitia causa.*

13 *Appellatio fuit inducta ad releuandum grauamina officialium, num. 45.*

Appellari etiam potest à delegato principis.

14 *Appellans non potest verbo iniuriari iudici à quo.*

Ordinarium remedium facit cessare extraordinarium.

15 *Iudex ordinarius an possit resistere delegato exequenti sententiam suam.*

16 *Iudex dicitur minister dei in terris, & eius iudicium prodit de vultu Dei.*

Iudex qui non facit iustitiam dicitur minister diaboli.

Iustitia est magis accepta apud Deum quàm immolare hostias.

17 *Iudex debet habere duos sales.*

Iudex non faciens iustitiam, numeratur inter animalia bruta, & non dicitur homo.

18 *Defendere oppressos omni iure praecipitur, numero 25.*

19 *Literis principis iniusta scribentis, an sit obediendum, num. 20. 21.*

20 *Obedire debet potius Deo quam principi iniusta iubenti.*

22 *Iudici an, & quando sit licitum de facto resistere, quando contra ius exequitur.*

23 *Assessores debent contradicere, & protestari contra officiales iniuste exequentes.*

24 *Iudex inferior potest cognoscere de facto superioris, & illud impedire, quando est notorie iniustum.*

25 *Delegato volenti exequi sententiam nullam potest resisti.*

26 *Brachium iudicis secularis, an, & quando potest iudex ecclesiasticus implorare.*

27 *Defendere offensam, vel aliter oppressum, vel expulsum de re sua, quilibet tertius potest impune, etiam si priuatus homo, & non solum amicus, sed etiam penitus extraneus.*

Defensio vbi est permissa, ibi etiam possunt conuocari amici ad defendendum, num. 39.

Defensio debet fieri incontinenti, & quomodo intelligatur illud verbum, incontinenti, quando offensio fit persona, vel in rebus, & quid in magis dominis.

28 *Baiulo qui indebite expignerat aliquem, potest de facto resisti.*

Executori vltra modum exequenti potest de facto resisti, & defensio est permissa toti populo, quando vnus de populo offenditur.

29 *Capienti aliquem in domo sua, etiam si sit officialis, potest cum armis resisti.*

Iudex iniuste exequens, dicitur inferre violentiam, & potest sibi resisti.

30 *Spolium ita committit iudex iniuste priuans aliquem possessione, sicut priuatus, & potest sibi contradici, etiam si habeat literas Papa cum clausula, contradictores, &c.*

31 *Argumentum de contractibus ad iudicialia validum est, Et clausula, contradictore, &c. & habet locum contra iniuste contradicentes non autem contra iuste.*

32 *Vasallus tenetur defendere dominum in bello iusto, non autem quando dominus iniuste praeliatur.*

33 *Delegatus principis, an, & quando teneatur expectare secundam iussionem principis, & supersedere in exequendo.*

Princeps semper praesumitur moueri ex iusta causa, & eius sola voluntas habetur pro causa.

Appellatio deuoluit causam ad superiorem, & iudex à quo remanet priuatus, num. 83.

34 *Iudex procedens extraiudicialiter, dicitur procedere vt priuatus, & potest sibi impune resisti idem quando procedit in negocio sibi non commisso, num 35. 42.*

36 *Executor iniuste potest indistincte impediri, quando est irretractabilis.*

38 *Appell. pendente, si iudex vult exequi potest sibi de facto resisti.*

39 *Resistere qui potest iniuste iudici exequenti, potest ad hoc etiam conuocare amicos, & conducere stipendiarios.*

41 *Restitutio in integrum praesupponit sententiam valere.*

Inferior praelatus potest amoueri per inquisitionem datum à Papa.

43 *Defensionem potest laicus implorare à iudice seculari contra clericum qui ipsum expulit de possessione sua.*

Plerun

LERVNQVE contingit, quod summus Pont. vel princeps secularis delegat aliq. causam alicui delegato, qd ꝓcedēs auctoritate principis, ꝓfert in illa causa sniam euidēter iniustam, & vult illam exequi pro cuius executione facit mādatum ordinario illius loci, vt dictam sententiam exequatur ordinarius aūt videns sniam iniquam, denegat velle ipsam exeq. imò vult resistere et armata manu, ne talis snia executioni mandetur. Quæritur qd iuris. Solet.n. istud multoties euenire, quod isti delegati principis seu ap'lici sub prætextu eoꝝ auctoritatis, & quod dnt se maiores quocunque ordinario, excedūt modum iustitiæ, & exequuntur snias notoriæ iniquas in graue præiudiciū subiectoꝝ,
1 & contra mentem delegantis. †Et pro parte affirmatiua.s.q dicto mandato sit obtemperādum, & non possit ordinarius resistere ad ducit primo qa delegatus principis in causa sibi cōmissa est maior quocūq; ordinario, c.sanè qa de off. delrg. & c pastoralis §.pręterea, de off.ord. & tenet Franc. de Aret. in l. aduersus.C si aduer.rem iud. Quæ maioritas intellīr respectu dignitatis, sed respectu firmitatis est firmior iurisdict. ordinarij, ſm Alex. & cōiter doct. in rub. ff. de off. eius cui mand. est iurisdict. & Arch. in c. si quis eps.
2 secunda q 6. & Fel. in c. sanè quia. †Nunc sequitur ꝯñcia, quod iudex inferior non pōt se intromittere ad cognoscendum de virib. sententiæ superioris, & maxime delegati à principe, sed sol' princeps cognoscit, vt d.l. aduersus, & ibi Bal. & doct. & Bart. in l nā, & postea. § minor. ff. de iureiur. Non.n. potest inferior iudex imponere legē superiori, e. venientes, de iureiur. & cle. ne Romani, & ibi not. per gl. & Car de elec & Bal. in authen. sed nouo iure, col. 2. de ser. fug. Si ergo ordinarius vult dicere, nolo exequi sniam tuam, qa est iniqua? videretur de intromittere ad cognoscendum de sentētia superioris ergo hoc facere non pōt, sed debet obe-
3 dire superiori. †Secundo, quia qñ princeps delegat causam alicui speciali delegato, censetur tollere oēm iurisdictionē, & oēm potestatem inferiorib. ordinarijs, qui alias poterant de illa causa cognoscere. Ita d Bal. in c. ad hoc, col. 4. dr pace iur. fir. & Lud. Ro. in consil. 330. col. 3. & consil. 35 pro hoc vē tex. in c. pastoralis. §. præterea, & ibi Fel. de off. delrg. & Fel. in c. qm Abb. in fi. eo. tit. & Imol. in l. si expressim. ff. de appell. & Ias in l. more, col. fi. ff. de iur. om. iud. in tm q dicit Bal. in l. si vt proponis, la 1. col. 3. ver. q̄ro Papa, &c. C. quo, & qñ iud. q per delegationem principis in tm censetur auocata iurisdictio ab ordinario, quod etiam si moriatur delegatus, non reuertitur causa ad ordinarium, sed vadit ad Papam, q delegauerat. Nam per talem delegationē m censet princeps aduocare causam ad se, quo casu quilibet inferior cēsetur in illa causa priuatus iurisdictione, c. vt nēm, & ibi Abb. & Phil. de appel. & l. iudicium soluitur. ff. de iud. vnde sequitur, q cum iste ordinarius sit priuatus iurisdictione, & omni ptāte super causa delegata, non pōt aliter se immiscere in resistē do delegato volenti exequi, vel mandanti.
4 †Tertio, hoc confirmo ꝑ tex. in c. pastor. §. quia vero, de off. deleg. vbi est casus de hoc, q delegatus pōt mandare ordinario vt suā sentētiam exequatur, & tenetur illam exeq. ordinarius, ēt si sciat illam esse iniustam, vt ibi expresse dr. Idem probatur in c. signasti, in fi. de off deleg vbi delegatur Papæ potest mandare ordinario, vt exequatur, & pōt ipse delegatus resistēs compescere per censurā ecclesiasticam. vnde per ista duo iura clare ꝓbitur, q est obtemperandum, & non resi-
5 stēdum tali delegato. †Quarto adduco tex. in c. studuisti, de off. delegati vbi loqtur in legato sedis apostolicæ q est ordinarius, tñ ibi dr, quod non potest se impedire contra sniam delegati ab eadem sede ap'lica. Imò pōt delegatus ipsi legato mādare vt exequatur sniam ipsius delegati, vrꝫ. nō pōt cōpelli legatus, si nō vult, ſm gl. fi. in d.c. studuisti. licet Abb. ibi in fi. dicat esse verius, vt possit ēt compelli, qa quo ad causam delegatā censetur delegatus maior legato. ergo q̄to magis alius ordinarius inferior, non debet intromittere circa oppugnationem sniæ de
6 legati principis. †Quinto, qa delegat' principis fungitur vice delegātis, & repñtat psonā ipsius principis, d c. sanè qa, de off dele. & c pastoralis. § ꝑterea, de off. ord. & Fran. de Are. in d. l. aduersus C. si aduer. rē iu. Sed qñ princeps mandat aliqd fieri puta hoiem occidi, vel aliud exeq non quærit, vtrū iuste vel iniuste mādet. Sed debet sibi indistincte obtēperari, vt no. And. de Iser. in c. 1 col. 4.

in fi.si inuest.iter do.& vas.lis ori.& Fel.ple ne in c.q in ecclesiaꝝ,col.24.ver.5.ꝯcl, &c. de ꝯst. Nam princeps non habet hoiem,qui sua facta dijudicet,vt dicit And.de If.in c.j. vers.flumina nauigabilia, col.1. in fin.quæ sint regia.& in pꝗ.ꝯst.col.6. Et quidquid facit princeps, ꝑsumit ex causa facere, & eius sola voluntas hr̄ ꝓ causa, ſm Fel.vbi supra, & no gl.& Bar.in l.relegati,ff.de pœ. & Alex.in ꝯs.2.col.7.& pen.in 1.vol.& Abb.in c.nisi specialis de of. leg. ego idē est dicendū in eius delegato q principē repręsentat,
7 prædicta.†Sexto,q̃a delegatus principis pōt mulctare executorē ꝑ eum deputatū ad suā sniam exequendā,l.2.C.de sport. Item pōt punire vnūquenq; impedientē suam iurisdictionē ꝑ censuras, & alia iuris remedia, ſm Abb.in c.1.col.fi.de of.del.& ibi ēt Fel.in 7. col.fi.& Ang.in ꝯs.7.per quę vr̄ dicendum, ꝙ ordinarius resistens suæ sniæ executioni, impediret eius iurisdictionem,& posset pu-
8 niri,vn̄ resistere non pōt.†Septimo,quia qñ vnus iudex requiritur, vt exequatur sententiā alterius,& sumus in causa ciuili indistincte tenet eam exequi, licet sciat eam esse in iustam, ſm Inn. in c.cum iure de of.del. & And.de Iser.in c.1.col.fi.de ꝯtrou.int.vas.& aliū de bene.& in cōst.post mundi machinā. Tenetur .n. vnus officialis alium adiuuare, vt not. Aud. de If.in ꝯst. Iustitiarios regionum,la 2.Item pōt iudex ecclesiasticus implorare brach ū iudicis secularis ꝓ executione suæ sniæ.& si non dat,potest eum excōicare, ſm Abb.in c.j.col.2.in fi & 3.de offic. ord. Ad hoc est tex.in l.2. C.de his qui latr. Item dicit Bal.in auth.clericus. in fin. C.de epi. & cl. ꝙ qñ iudex superior mittit sniam suam exequendā inferiori, tenetur inferior exequi,& non debet aliud q̄rere. Et ꝙ vnus iudex teneatur ꝯcedere brachiū alteri, tenet Paris in tract.synd.in vers.brachium, vn̄ in proposito dicendū est,ꝙ ordinarius tenetur potius iuuare delegatū principis,tanq̃ ma-
9 iorem,quā ibi resistere.†Octauo,q̃a auctoritas iudicis facit licitum,quod alias erat illicitum,l.j.§.idem Pomponius,ff.quod fal. tur.auctor.& And.de Iser. in ꝯst.appellationum tpa, col.3. Et potest iudex moueri ad sniandum ex aliquo confessione facta sibi viua voce,& nō redacta in scripti, nec apparente ex ꝓcessu,& valet eius snia, ita notanter tenet Bal.in l.1.col.fi.C.de manu.vin.& Fel.in c.eū venerabilis,col.15.de excep.vbi ēt dicit, ꝙ pōt moueri iudex ex aliqua scriptura sibi cognita,& in actis nō ꝓducta.Idē dicit Alex.in l.ait p̄tor, §.1.col.3.ff.de re iu. vnde q̃uis snia delegati appareat iniusta, tñ fulcit̄ auctoritate ipsius iudicātis, q potuit moueri ad ita ꝓnunciādum ex aliqua iusta causa,ergo nō debet sibi resisti, sed obediri.
10 †Nono,q̃a delegatus principis habet merū & mixtum imperium,& potest exeq sniam suam mittere in possessionem, & excōicare vt no in gl.in l.si q̃s missus,ff.ne vis fiat ei, ꝓ hoc est text.in c.pastoralis, §.præterea,& ibi Abb.in 3.no.de off.ord.& Bar.& doc.in l.à diuo Pio in prin.ff.de re iud. & Alex. in l.3.col.3.in prin.ff.de iu.om.iud. Et pōt implorare familiā à iudice, vt ēt manu militari,& armata sniam exequatur,vt no. Abb.in c.signasti,col.fi & ibi ēt Fel.de off.del. Si vero ord narius tenetur p̄stare auxiliū,& arma delegato exequenti nō debet ipm̄ impugnare,& contra eū resistere. non.n.dēt quispiā impugnare eum,quē defendere renet̄,l.vendicantē,ff.de eui & no. And.de Iser.in c.1. §.item si fidelis,col.2 q̄bus mod.feu.amit.
11 †Decimo,q̃a ꝑcepto,superioris est obediēdū,&q nō obedit,morte moriat̄,c.2 de maio.& ob.& ad hoc est inductus totus tit.ff.si quis ius di.non obtēp.& ibi Bar.in §.1 circa fi.hic videmus, ꝙ eximens carceratū, qui erat ꝯfessus,vel ꝯdemnatus de crimine, tenetur pœna,l.Iuliæ maiestatis,ſm part.in l.cuiusque,ff.ad l.Iul.maie.& Bal.in l.addictos, i fi. C.de epis.aud.ex quo impedit executionē officialis.Itē,q̃a nō obedit superiori,pōt ēt dici rebellis, ſm Abb. in c. sanè q̃a in 4.
12 not.de of del.Vndecimo,q̃a †merus executor nō hēt cognoscere de iustitia,vel iniustitia cāæ,q̃a hoc nō spectat ad eius offm̄, nisi solū exeq.tex.ex in c decreto, & ibi Abb.& do.de re iud.& in l.si p̄tor,& ibi Bal.ff.de iudicijs,& l.executorē, C. de exe.rei iud. & in l.si prætor,& ibi Bal.ff.de iudicijs,& l.executorem,C.de exec.rei iu.& l.si vr ꝓponis.eo. tit.& no.Bar.in d.l à diuo Pio, ff.de re iud. Vnde quia delegatus principis mādat ordinario,vt exequatur,ille dr̄ merus executor, & non habet cognoscere de iniustitia, sed dēt tm̄ exequi,per prędicta.Duodecimo,q̃a
13 † qñ iudex aliquid iniustum facit, est ꝓditū remediū gn̄ale per viā appellationis, q̃ appellatio fuit principaliter inducta ad releuā da

da grauamina illata per officiales, c. suggestũ,&c.cũ spāli §.porro de app. Si ergo est pdiũ grauato remed.ũ iuris,nõ est recurrẽ cũ ad resistẽtiā facti.Cũ ẽt à delegato principis sit pmissum appellare,l ẽt, C. de ap.alias frustra esset inductus titulus de app.sit li citum esset de facto resistere officialibus.
14 † Preterea, videmus ꝙ appellãs nõ põt ver bo iniuriari officiali, a quo app. l.iud. ff.de iniu.& l.illud, la 1.ff.de app.ergo multo mĩ nus facto.s.p resistẽtiā, arguẽdo a fortiori, l.nec i ea § sed q occidẽre.ff.de adul. Vbi.n. cõpetit,remediũ ordinariũ.put est appellatio cessat extraordinariũ,l.in cãę. la 2. ff.de min.& tãto magis qñ extra or.est ꝯtra ius vt no.Abb.in c.ex pte,el ij col. pe de resc. put est istud resistere officiali de facto,qđ est cõ tra iuris rñas prohibentes aliquem sibi ius dicere propria auctoritate,l.extat, ff.qđ me tus causa,& l.meminerint,& l.siqs in tantū.
15 C.vnde vi. Decimotertio,& †vltimo,istud cõfirmo.p tex in c.si qñ de of.del. vbi vř casus expressus,qđ ord narius non põt resiste re violenter delegato principis volẽti exeq sñiam, sed debet pcibus apud eũ instare,vt rescribatur principi,si sñia apparet iniusta.
16 Pro parte †vero ꝯtraria negatiua.s.ꝙ nõ sit obediendũ,sed potius resistendũ,adducit primo.Quia quilibet iudex dř minister Dei in terris c.nõ solũ,&c.q malos 24.q.4.vñ eius iudiciũ, censetur prodire de vultu Dei. c.vt nřm, in prin.de app. & c.1. in prin.extra vt eccl.ben.& Paul.de Cast.in ꝯs.38.in prin.in 1.vol.Sed de vulto Dei nõ põt egredi nisi iustitia,& veritas,cũ Deus ipse dicat.Ego sum via,veritas,& vita,vt hř Io.c.14.Et Psal.24. dř Vniuersæ vię Dñi,misericordia, & veritas,&c. Ergo q̃diu iudex seqtur veritatem, & iustitiam,dř minister Dei,vnde cum facit iniustitiā,nõ est minister Dei,sed potius diaboli,nec tũc dř iudex,c.iustũ 23.q.2. & not. gl.in c.cũ ęterni i ver. iudex de re iud.lib 6. Et dicit Cassiodorus lib. 3. epist.18. Tã diu iudex dř quandiu iustus putatur. idẽ dř Prouerbiorum,c. 16. ꝙ iudex iustitia est magis
17 accepta apud Deũ,q̃ immolare hostias.†Et dicit Bal.in l.2.col.h C.de sen.ex bre.rec.ꝙ iudex debet hře duos sales. Vnum, q dř sal scientię, alias dř insipidus, & alium, qui dř sal conscientiæ,alias dř diabolicus.In õ iudex qui non facit iustitiam,non solum non dř iudex verum ẽt nec homo poterit appellari, sed cõnumerãtur inter animalia bruta teste Aristotele primo Politicoꝝ, vbi ait. Sicut optimũ aialium est nõ lege fruens,ita pessimum aialium est homo a lege, & iusti tia separatus.Nunc ergo in ꝓposito,delegatus Principis tã diu est minister Dei,& principis, q̃diu facit iustitiā, sed cum facit iniustitiam,non dř iudex,sed remanet priuatus, & sicut quilibet pmittitur resistere aduersus violentiā sibi factam p priuatũ, l.vt vim,ff. de iust.&iu.& l.1.C.vnde vi. codẽ modo ad uersus tale delegatum iustitiam facientem.
18 †Secundo,quod ordinarius possit dicto mãdato iniusto resistere,adducitur,qa hoc sibi præcipitur de iure diuino, vt hř Ieremiæ c. 22. Hæc dicit dñs facite iudicium, & iustitiam,& liberate vi oppressum de manu calũniatoris.Item,præcipitur p ligem ciuilem, vt l.illicitas in prin.& §.ne potentiores, & ibi Bal.ff.de off. præsi.vbi dř,ꝙ ad offm iudicis,spectat puidere, ne alicui fiat violentia, & ne potẽtiores opprimant minus potẽtes, & dicit Bal. in d.§.ne potentiores,in fi.ꝙ iudex facit magnam eleemosynam apud Deũ qñ pauperes tuetur,ne opprimantur. Idem pcip ẽ ex lege canonica,text.est, & ibi gl.in c.scire 23.q.8.vbi dř,quod epi debent defendere subditos propulsando iniurias, prout ẽt ipse Papa defendit,probatur ẽt in c.nři,& c.non inferenda 23.q 3. vbi ponitur exemplum de Moyse, qui defendit Hebræum ab Aegyptio iniuriam accipientem, & ipsum Aegyptium interfecit ergo codẽ modo si delegatus principis vult aliquid exequi iustitiam,debet & potest ordinarius loci non solum non obedire, sed ẽt resistere p defensio
19 ne subditorum.Tertio,quia ẽt †qñ Papa rescribit alicui, quod aliqđ iniustũ exequatur, põt ille non exequi, & contrauenire literis apostolicis, si illud, quod iubetur appareat iniustũ,& debet rescribere Papæ, & expectare secundam iussionem, casus est in c. si qñ, & ibi Abb.de resc. vbi plus dicit Abb. idem procedere, ẽt si in mandato Papæ sit pœna excõicationis.Et dicit notanter gl.in l.puniri,C.si contra ius vel vti.pub ꝙ non debent timere miseri plati vetitarm sectari, & iussa Principis nõ obedire. Idem dicit gl in ver. nũcians in §.deinde in auth.de mand prin. si ergo ipsi pricipi iniusta iubẽti, nõ est obediẽdũ,quãto minus eius delegato?Quarto,
20 qa †primo est obediẽdũ Deo,& postea pri

cipi,c.q resistit,11.q.3.vbi dr̃ non esse obediendũ iudici, nec imperatori iniusta iubentibus, sed potius Deo, qa qñ principi iniusta petendi nõ obeditur, tunc Deo obedit. h.d. expresse Bal.in auth.habita,col.4.in versic. no.C.ne fil.p pa.vbi ait,q si princeps iubet aliquid, qđ est ɔtra ɔsciam, non est ei obediendũ,& dicit And.de If.in const.vt participatio, col 2. in fin. quod defensio est cuilibet permissa,ẽt contra principem,vt si forte princeps vellet aliquẽ occidere ɔtra ius, illi cite põt ille se defendere contra eum. Quin
21 to † adducitur tex. in §.deinde cõpetens,in auth.de mãd.prin.vbi mãdat imperator ad ministratorib.& iudic b.vt si veniant aliqui officiales de curia ipsius Principis, nõ ꝑmittãt eos lædere subditos in aliquo, vel aliqđ iniuste exeq., sed põt ipsi iudices prohibere dictos officiales principis, ne iniustitiam faciant,& ẽt punire,vt ibi expresse dr̃. Et dicit ibi Bart.q si Princeps scribit officiali,vt exequatur aliquo iniustũ,nõ debet illud facere, sed debet rescribere,& expectare ꝯm iussionem,prout supra dixi per d.c.si qñ,de rescr.
22 Sexta, quia qñ, † aliquis officialis, vult aliquid de facto exequi contra ius, licitum est vnicuique ẽt priuato,non obedire,& de facto resistere,l.prohibitũ,& l.defensionis facultas,C.de iure fisci.lib.x. Ad idem est tex. i l.oẽs,la j.C.de decur.l.vbi si officialis vult torquere decurionẽ ɔtra ius,põt sibi resisti. pro hoc ẽt est text. in l. eis quidam, C. qui milit.non poss.lib.12.& l.de nouo,C.de met. lib.12.& l.qm iudices,& Bal.ibi. C. de app. Et q iudici facienti de facto cõtra ius possit impune resisti,tenet Dyn.in c.quod quis de reg.iur.lib 6 & Bal.in l.addictos,C.de epis. aud. & Bald.in rep.l.1.col.8 in 12.q.C.vnde vi.& Card.in clem.past.vers.ceterum.de re iud.& Alex. & cõiter doct.in l.sed eximẽdi,§.itẽ si quis.ff.ne quis eũ, qui in ius voc. & Alex. in cons.145.incip. post redditum, col.2.in 2.vol. & Alex. in l.à diuo Pio, §.si super rebus,col 6 ff.de re iud.& Paris in tractat. synd. in vers.appellatio, col. 2. in fin.
23 † Hinc dicit Bal.in d.l.qm iudices.q assessores, & alij officiales potestatis debent cõtradicere, & resistere potestati aliquid iniuste exequenti, alias si non põt resistere, debent saltem protestari, q non consentiunt, alias tenentur in syndicatu. Ita ẽt dicit Ang. in tract.malef.in ver. de consensu,& deliberatione,&c. & Bart.in tract. repsaliarũ.in 6 q. principali,& Paris in tract. synd.in ver.resistentia, vbi plene de hoc. Et de hac m̃a sunt duo capitula regni. vnũ videlicet in nu.41. qđ incipit. Itẽ exueãt iustitiarij,&c. & aliud in nu.275.incip.q pdicti iustitiarij,&c. vbi datur mandatis, q assessores resistant potestatibus iniusta exequẽtibus,alias puniuntur.
24 Septimo, quia † qñ factum alicuius iudicis est notoriæ,& euidenter iniustũ,nõ tenetur ei subditus obedire, imo tũc non obstante, causa sit deuoluta ad superiorem,põt iudex inferior se intromittere in dicta cã,reuocando dictum factũ iniustũ pp eius notorietatẽ casus est in c.solicitudinẽ.vers.si vero. & ibi Phil.de app Hinc dici notanter Card.in cl.2.i si.illius prin.de pœ. & remis. q iudex inferior põt cognoscere de facto superioris qñ est iniustũ,& nullũ,declarãdo illud nullũ,& obuiãdo, vt non sortiatur effectũ. Qđ dictũ facit multũ ad ppositũ, quia dato, q delegatus Principis sit maior ordinario, tñ põt ordinarius impedire eius factũ euidẽter iniustum seu nullũ,vt non sortiatur effectũ,
25 per prædicta Octauo, † adducitur tex.iuncta gl.in vers.denũcietis,in c.ex lit.s,in ti.de off.del.vbi iudex delegatus non debet exeq sñiam iniqã,& nullã, & dicit ibi gl.q põt sibi resisti,ẽt violenter, & illã gl.dicit esse singulr notandam Abb.in c.si qñ,de off del.& in d.c.ex literis. vbi dicit probari per illam gl.quod ẽt tertius põt resistere officiali in fauorem partis offensæ. Hinc dicit notanter Nic.de Neapoli in l.prohibitum,C.de iure fisci.l b.10 quod ordinarius põt resistere de legato,ne mittat in possessionẽ iniuste. per cuius dcm vr̃ decidi casus nr̃.Nono.qa iure
26 † præcipitur,quod iudex secularis tenetur, impartiri brachium iudici ecclesiastico pro executione suæ sñiæ,c.1.& ibi p doct.de off.ord.& c.statuimus,de maled.& l 2 C de his,q latr.& no.Paris in trac.syn.in ver.brachium,& Old.pulchre in cons.89.incip.cps, &c.intm,quod dicit Abb.in d c.1.col.2.qđ si iudex secularis denegat, põt excõicari per ecclesiasticum,quia vnus iudex debet alium adiuuare.porrigẽdo dictum brachiũ. Text. est,& ibi gl.in c.qm, in 6. de off.or. & text. cum gl.in cap.nec licuit 17. dist. Super hoc tamen dat vnam notabilem declarationem Oldr.cons 89 circa fin. videlicet quod tunc demum debet inuocare iudex ecclesiasticus bra.

brachium seculare, qn̄ prius fecit quidquid potuit, & non habet vltra q̄d faciat, alias secus, & ad hoc ponderat omnia iura loquētia de hmōi brachio, quia semper dn̄t, si necesse fuerit. & sic ponunt hanc implorationem pro vltimo refugio. Ita dicit tex. in d.c.j. & c. qm̄, in fi. de off. ord. & in d.c. statuimus, & ꝓbatur optime in c. cum non ab hoie, de iud. Hinc videmus semper in lr̄is apostolicis cōcedi ptātem implorandi brachiū seculare cōditionaliter. s. si opus fuerit. Et vide sup hoc bonam distinctionem. Abb. in d.c. qm̄, in fi. Quód nota, q̄a vt plurimum isti delegati vel epī implorant. ita ex obrupto brachium seculare, vt scias opponere, quod nō seruauerūt iuris ordinē, faciendo prius q̄dq̄d potuerūt. Hoc præsupposito arguo sic, qn̄ iudex secularis, cuius brachiū implorat, videt casum, sup quo imploratur, esse iniustum, non tenet suū brachiū impartiri, imò pōt impune nō parere. Ita dicit Old. in d. ꝯs. 89. idē tenet Ang. in ꝯs. 255. vbi dicit, ꝙ pōt iudex tunc secularis cognoscere de nullitate snīæ, & ipsam non exequi, & si est appellatum, potest ēt impune resisti, sm̄ Oldr. in d. ꝯs. 98. & Innoc. & Abb. in d.c. si qn̄, & ibi ēt Fel. de off. del. & Ioan. And. in d.c. 1. & ibi ēt Abb. in pen. col. de off.
27 ord. Decimo, quia † quilibet, ēt priuatus potest defenderet tertium offensum ab alio iniuste, & non incurrit aliam pœnam, l. 3. in princ. & l. si quis in seruitute, in fi. ff. de fur. vbi cuilibet licet dephendere furē cum furto manifesto, ēt si nihil ad eū ptineat de re subtracta. Et dicit Bar. in d.l. si quis in seruitute. in fi. quod q̄libet pōt iuuare offensum, nō solum in rebus, sed ēt in ꝑsona. Idē tenet Bar. in d.l. ꝓhibitum, C. de iur. fisci lib. 10. vbi tenet, quod amici & ꝯiūcti pn̄t sine alia ꝯuocatione iuuare offensum. Tn̄ potest offensus de ꝯsuetudine clamare, succurrite, ad hoc, vt citius veniant audiētes. Idem tenet Bar. in l. ꝑtor, §. si q̄s aduentu, ff. vi bo. rap. & Paris in tract. synd. in vers. resistētia, col. 1. Idē d. Bar. in l. deuotū, C. de met. lib. 12. ꝙ si aliq̄s vult me expellere de possessione mea, pn̄t amici, & ꝯsanguinei mei licite expellere, & ēt percutere expellentem ꝓ defensione mea quod dictum dicit esse valde notādum. Et ꝙ possum conuocare amicos ꝓ defensione mea, & reꝝ meaꝝ, tenet gl. in l. 3. §. cum igr̄. ff. de vi & vi arma. Veꝝ ista defensio dēt fieri incōtineti, sm̄ Bar. in d. §. cum igitur, & ꝓbat tex. iūcta gl. in l. sed & partus, §. 1. ff. q̄ꝰ met. causa. Et illud incōtinenti pōt intelligi, ēt post biduū infra quod pōt quis se præparare, & conuocare amicos, sm̄ gl. & Bar. in d. §. cum igitur. vbi plus dicit Bart. in magnis dn̄is spoliatis aliquo castro posse dici incontinenti, ēt si infra 6. menses fieret defensio: imò ēt post 10. annos, qn̄ magnus apparatus req̄reretur. ita vt breuiori tp̄e non posset expediri. Ita singulariter dixit Bal. in l. fi. C. de his, quia non dn̄o. cuius dictū seq̄tur Ias. in l. lecta, col. 17. ff. si cer. pet. Hoc tn̄ singlr̄ limita procedere, qn̄ defensio fit rōne rei ablatæ, vel contra offensionem factam in rem: Secus, si fieret offensio in ꝑsonam, q̄a tūc licitum est defendere incontinenti. i. in ipso flagranti crimine tm̄, & non postea. Ita d. Bar. in d. §. cum igitur. in fi. q̄a postea cēseret fieri potius ad vindictam, quā ad defensionē. Ita tenet Bald. in repe. l. 1. col. 6. in 10. q. C. vn̄ vi. Et ꝙ q̄libet pōt iuuare offensum ēt penitus extraneū, tenet gl. in c. nō inferenda, 23. q. 3. & Abb. in c. ex lr̄is, col. 2. in gl. pen. de off. deleg. & Bal. s d. rep. l. 1. in 8. q. cum 7. ꝑcedentib. C. vn̄ vi. & Cæp. in cons. 2. col. pen. & 2. vbi gn̄aliter concludit, ꝙ vbicunq; est licita defensio alicui, potest ēt conuocare amicos, & ꝯiunctos impune. & no. And. de Iser. in ꝯst. pacis cultum, vbi dicit notabile verbū, quod moderatio q̄ritur in defendendo, qn̄ q̄s offend. r in rebus, secus si in ꝑsona. & ꝑdictis adde eūdē And. in ꝯst. quicunque mulierē. Si ergo priuatus potest defendere iniuste oppressum, multo magis iudex ad cuius offm̄ spectas defendere subditos, l. illicitas, ff. de off. ꝓsi. & Fel. in c. quantæ, de sent. exc. vbi tenet, ꝙ sup̄ior te-
28 netur defendere subditū. † Vndecimo, adducitur tex. in l. contra. C. de exec. & exact. lib. 12. vbi hr̄, ꝙ si officialis facit executionē vltra debitū modum, pōt ei de facto resisti. & ibi hoc dicit gl. in vers. prouincialis, & infert ibi Bar. ꝑ illum tex. ꝯtra baiulos, qui vadunt ad ex pignorādū aliquē, nā si accipiūt pignꝰ vltra modū, pōt eis de facto resisti. & idē tenet Paris in tract. synd. in d. vers. resistētia, in fi. c. facientibus exactionē, &c. Idē d. Bar. in l. actores, C. de exact. trib. lib. 10. & dicit Luc. de Pen. in d. l. deuotū, C. de met. lib. 12. quod toti populo licet resistere, cū alicui ex eis irrogat̄ iniuria, puta si vadit aliq̄s ad hospitādum in domo alicuius, nā pōt à quolibet expelli, ēt si ꝑ iudicem fuerit missus, & illud di

ctum refert Paris, in d. ver. resistētia, in c. excedunt plerique, &c. Adde pdictis Pet. Phil. Cor. in conf. 107, col. 3. in 1. vol. Duodeci-
29 mo, quia † qn̄ officialis facit aliq̄ executionem iniustam, & à iure phibitā, dr̄ inferre, violentiam, l. plerique, in fi. ff. de in ius voc. Per quē tex. ita dicit Paris i d. ver. resistētia, c. excedunt, &c. Pura, si vellet citare aliquē realiter i domo sua, quo casu pōt sibi impune ēt cum armis resisti. Ita tenet Bal. & Lud. Rom. in d. l. plerique, quos ibi sequitur Iaf. in pen. col. in fi. vnde eo. modo est dicendū i casu nr̄o, vt talis delegatus iniuste exequēs dicat̄ vim inferre. Vnde merito possit sibi re
30 sisti violēter. † Quod ɔfirmat̄ ex his, q̄ tradūtur in c. ɔquerente, de rest. spol. Vbi si iudex priuat aliquē possessione sua iniuste dr̄, com mittere spoliū, sicut priuatus, & ita tenet. Ad qd̄ facit tex. i l. fi. C. si p vim vel alio modo. & Old. in conf. 227. incip. de toto, &c. col. j. Hinc videmus, ꝙ licitū est vnicuique nolle dimittere possessionem, sine legitima causæ cognitione, & pōt ɔtradicere, nō obst. quod i l'ris Papę fit cl'a, cōtradictores, &c. ſm Lud. Rom. in conf. 482. in prin. & Gem. in c. j. in princ. col. 3. de concef. præb. lib. 6. & Fel. in
31 c. causam, quæ col. 14. de rescr. † Decimotertio, & vltimo, validum est argm̄ de cōtra ctibus ad iudicia, l. 3. § idem scribit, ff. de pecul. & l. oēm, ff. de iud. & not. Franc. Aret. in l. eum, qui. in prin. ff. de acq. hær. sed nos videmus, ꝙ ille qui promittit aliquē defendere, intelligitur iuste, videlicet, qn̄ iuste offenditur secus, si iuste. Ita tenet Pet. de Anch. in ɔf. 83. inc. obmisso, &c. & Fel. in c. causā, q. col. 15. de rescr. facit gl. in c. pro illo℞, & ibi Abb. in col. 3. in fi. de præb. vbi hr̄, ꝙ delegatus licet possit cōpescere contradictores, & impedientes suam iurisdōnē, ēt extraneos, p cl'am, cōtradictores, &c. tn̄ hoc intellr̄, qn̄ iniuste cōtradicunt, secus, si iuste. Facit, ꝙ dr̄ in præcedenti argō. Ad idem adduco, quia
32 † vasallus est obligatus defendere dn̄m ex iurō fidelitatis, alias feudo priuatur, c. 1. §. item, qui dn̄m, & §. præterea, quæ fit prima causa benef. amit. & c. j. de noua for. fid. & tn̄ hoc intelligitur in bello iusto. s. qn̄ iniuste offenditur dn̄s: alias secus. tex. est & ibi An. de Iser. & cōiter doct. in c. j. in prin. hic finitur lex, &c. Si ergo in proposito in iudicijs: quia verum est, ꝙ ordinarius tenetur defendere iurisdict. delegati principali. s. quā iuste agit: secus, si iniuste, quia hoc cēsetur dedisse princeps in mādatis. s. vt iustitiam faciat. l. rescripta, C. de pię impe. off. c. cū æterni. de re iud. li. 6. vnde, qn̄ vult exeq̄ ſn̄iam nullam nō pōt dici iudex in illo actu, & merito potest sibi resisti, vt priuato. Ita dicit Abb. in c. pastoralis, § q a vero, col. 3. versic. & in fi. gl. &c. de off. deleg. & Bar. i extrau. q̄ sint rebelles, in gl. in ver. rebellādo. in prin. Pro so
33 lutione huius † notabilissimę q. cumulādo veram, & cōem cōclusionem, ꝓut eā repio in varijs locis dispersam, facio duo membra principalia, videlicet, aut iudex istę delegat' ꝓcedit ad aliquā executionē extraiudicialiter, nō facto ꝓcessu, & sine causę cognitione: aut iudicialiter, & i forma iud. Primo casu, aūt delegatus hēt hoc expsse i cōmissis à Pricipe, vt ita extraiudicialiter, & executiue ꝓcedat: & tūc dēt sibi obtēperari: q a in Principe semp ꝓsumit̄ iusta causa, vt no. Fel. i c. q̄ in ecclesia℞. col. 24. ver. 5. concl. de cōst. Et ita ꝓcedat quod dictū est supra in j. pte, i 5. argumento. Fallit qn̄ subesset aliqua legitima causa, ex qua apparet mādatū Principis esse iniquum, & præsumeretur ignorantia Principis: quia tunc supsederi dēt, & rescribi principi. & expectari secūda iussio principis. Ita loquitur tex. in c. si qn̄, cum ibi not. per Fel. de rescr. & in §. deinde competēs, in auct. de mand. princ. Et ita ꝓcedant ea, quæ dixi in 2. parte, in 3. 4. & 5. argumento. Si tn̄ ipse delegatus vellet exequi, & non supersedere, nec rescribere Principi, an possit sibi violenter resisti? Dicit ꝙ non: ex quo exequitur negocium sibi expresse cōmissum p Principem: vt dicit tex. i d. c. extrauag. q̄ sint rebelles, & ibi Bar. in gl. in ver. rebellādo. in prin. Fateor tn̄, ꝙ posset appellari, ad hoc, vt expectetur secunda iussio v gore dispōni iuris, per d. c. si qn̄. & d. §. deinde competens. & post appellationē, si vellet exeq̄, tūc posset resisti, quia p appellationē negociū est deuolutum ad supiorem, & ipse remanet priuatus. ita notanter tenet Inn. in d. c. si qn̄, & ibi ēt
34 Abb. & Fel. & Oldr. in d. conf. 89. Aut † delegatus nō habet in cōmissionē à Principe expresse, vt extraiudicialiter ꝓcedat. & exequatur, sed est delegatus ad iustitiam. & tūc si ꝓcedit extraiudicialiter, excedit ordinē sibi cōmissum: & potest sibi impune resisti, ēt violēter, & indistincte, & in hoc cōcordāt omnes doc. & nullus discrepat, siue grauamē sit repa

rabi-

rabile, siue irreparabile, ex quo tūc ꝓcedit,
vt priuat⁹. Ita tenet Abb. in c. ꝯquerēte, col.
2. ver. nota bñ hāc gl. & c. de rest. spo. & ita in
telligit tex. in l. ꝓhibitū, C. de iu. fis. lib. 10.
& quod no. Inn. & Abb. in d. c. si qñ, & Flor.
in l. quēadmodum, §. magr̄atu, ff. ad l. Aquil.
& Bart. in d. ver. rebellando, & Abb. in c. dile
ctus, el t. in 4. no. de resc. in qbus locis non
distinguitur, an executio sit re pabilis vel nō.
& merito, qa ꝓcedēdo extraiudicialiter, ꝓ-
cedit vt priuatus, & pōt sibi resisti sicut cuili
bet priuato, vt no. gl. in l. non vī, § q iussu, ff.
de reg. iur. Hoc ēt colligit ex dictis Paris in
tract. syn. in ver. resistentia, in prin. & ita pro
cedat id, quod dixi supra in 2. par. in 2. argu-
mento. & in oībus alijs sequentibus. Quod
35 † aūt dixi in iudice procedente extraiudicia
liter, idem dicas, si ꝓcedit iudicialiter in ne-
gocio sibi non commisso, qa respectu illius
negocij non habet iurisdictionem: & potest
sibi impune resisti. ita d. Abb. in d. c. si qñ. in
2. not. referēdo ibi Inn. & ita ꝓcedit tex. ī d.
l. cōtra, C. de exec. & exac. lib. 12. & no. Par.
in d. l. gl. in vers. rebellando, in prin. Secundo
casu principali. s. qñ procedit iudicialiter, &
in forma iudicij. & vult exequi iniuste, & tūc
aut executio est irreparabilis, vt qa vult ali-
quē torquere, vel mutilare, vel occidere iniu
ste, & tūc pōt sibi indistincte resisti, & ita cōi
ter tenēt oēs, & in hoc nullus discrepat. ma
xime Fel. in d. c. si qñ, col. pen. in 3. fall. & ibi
ēt Abb. vbi sentit, ꝙ tūc nō est opus appella
tione, licet Bal. teneat ꝯtrariū in l. vt vim. in
8. q. ff. de iust. & iur. vbi dicit, ꝙ debet prius
appellari & postea resisti opin. Bal. est potius
ad cautelam, quia cōiter oēs doct. non requi
runt appellationē de necessitate in illo casu,
& ita intelligit, l. oēs, C. de dec. lib. 10. & qđ
not. Ias. in d. l. vt vim, col. 6. in prin. Aut exe-
36 cutio † est reparabilis, qa pōt per appella-
tionē reuocari, vt quia sumus in causa ciuili
vel alia executione pecuniaria, & reuocabili,
& tūc aut sñia est lata ꝯtra legē, & est euiden
ter iniusta vel est aliter ipso iure nulla: nam
qñ sñia est notoriæ iniusta, & contra legē, dr̄
continere nullitatem, vt hr̄ per Abb. & Fel.
in c. inter ceteras, de re iud. & in illo casu po
test similiter indistincte resisti officiali violē-
ti exeq, qa censetur de facto ꝓcedere, nō de
iure, ex quo sñia nulla, non meretur de iure
executionē. Ita tenet Dyn. in d. c. quod qs,
de reg. iu. lib. 6. quē seqtur Bart. in d. l. vt vim
col. j. vbi dicit, ꝙ nihil addit, sed ea, q̄ d. Dyn.
ibi. & ita intelligitur gl. in c. ex lr̄is, de off. de
leg. s̄m Abb. in d. c. si qñ co. ti. vbi tenet hanc
partē. & Abb. in c. pastoralis, §. quia vero,
col. 3. de off. deleg. & Alex. & doct. in d. l. sed
eximendi, §. itē si quis, ff. ne qs cū, & ita ꝓ-
cedāt oīa argumēta ꝓducta ꝓ secūda parte.
Aut sñia est iniusta contra ius litigatoris, ex
qua iniustitia nō pōt oriri nullitas, qa valet,
sed est iniusta, & tūc si transiuit in rem iudi-
catā, vel nō fuit ab ea appellatū, debet māda
ri executioni, & nō pōt aliquo mō resisti &
imputat ei, q nō appellauit, & ita loqtur tex.
in c. pastoralis, §. quia vero s̄m Abb. in prin.
37 † & ita procedent oīa iura, quæ dicunt esse
obediendum præcepto superioris, siue iusto,
siue iniusto. s. dūmodo nō sit ipso iure nullū
vel non contineat notoriam iniustitiam, Ita
ēt procedant ea, quę supra allegaui ꝓ prima
parte, in 3. 4. 7. 8. 9. 10. 11. & 12. arg. idem
tenet Abb. in d. c. si qñ, de off. deleg. Fateor
tñ, ꝙ si sñia nondū transiuisset in rem iudica
tam, & delegatus cōmitteret ordinario sen-
tentiam exequēdam, posset ordinarius sciēs
eā iniustam, & instare delegato p̄cibus vt eā
non exequatur, sed principi rēscribat. & ita
ꝓcedat tex. in d. c. si qñ, ex quo ibi is, qui in
teresse p̄tendebat, aliter nō resistebat, sic or-
denarius nō pōt aliud facere, nisi īstare p̄cib.
non aūt violēter. Et hoc colligit ex dictis In
no. in d. c. si quando s̄m Abb. ibi in 2. col. in
fi. Et ita ꝓcedat qñ dixi supra, in prima par
te, in 13. arg. Idem est, qñ est dubium, vtrum
sñia sit, iusta vel iniusta, quia est obediēdum:
& non potest resisti auctoritatem iudicis,
qui habet præsumptionem pro se. ita dicit
Dyn. in d. c. quod quis, & ita debet intelligi,
quod dixi supra in prima parte, in 8. arg.
38 Si vero à tali sñia fuit † appellatum, & tunc
pendente appellatione non potest iudex à
quo exequi: & si exequeretur, posset impune
sibi resisti. qm̄ iudices, C. de appel. & not.
Inn. Abb. & Fel. in d. c. si qñ, de offic. deleg. &
Ratio est, qa post appellationē iudex à quo
efficitur incompetens. ex quo negocium de
uoluitur ad superiorem: & sibi tanq incompe
tenti impune nō paret, l. fi. ff. de iu. om. iud
c. 2. de cōst. lib. 6. ita tenet Bal. in l. addictos
39 C de ep. aud. & Od. in d cons. 20 † Item in
oībus casibus in quib. tenui posset resisti iu-
dici. pōt ꝓcedere tā in delegato, quam in or
dinario iniuste exequēte, & in oībus illis ca

sibus, in qbus pōt quis de facto resistere, pōt ēt conuocare amicos, & coniunctos, & ēt conducere st.pendiarios pro defensione sui & rei suæ, vt not. Bald. in l. si aquam, col. 13. in prin. in ver. no. q triplex est bellū, &c. C. de ser. & aqua. p ea quæ not. in d. l. 3. §. eū igr̄, ff. de vi, & vi ar. quia hæc censetur quædam defensio, quę in omnibus est pmissa, ēt contra officiales. vt tenet Petr. Phi. Corn. in 2s. 107. col. 3. in 1. vol. Et ita pcedunt ea, quæ dixi supra, in x. argumento secūdæ partis. Si ergo possunt conuocari priuati ad defensionem, quia de iure ciuili non tenentur aliū extraneū defendere, licet possint, si volunt, vt no. Fel. in c. quantę, de exe. quāto magis pōt cōuocari officialis, & sic ordinarius loci, qui tenetur defendere subditos, p d. l. illicitas in prin. & §. ne potentiores, ff. de off. præsi. & Fel. in d. c. quantę, & dixi in 2. parte,
40 in 2. arg. Superest † modo respondere ad argumenta, contraria adducta pro prima parte. Et primo, non obstat, q delegatus principis sit maior ordinario, quia intelligit̄ maior solum respectu negocij sibi cōmissi. Ita dn̄t oēs doct. qui ad hoc allegant̄ in primo argō. Sed per principem censetur commissum, vt iustitiam faciat, c. cum æterni, de re iud. lib 6. vn̄ oēs illi casus, in quibus pclusi posse sibi resisti, sunt extra suam cōmissionē si sic nō dr̄ maior in illis, qa remanet vt qui
41 libet priuatus. Non obstat, l. aduersus, C. si adu. rem iud. quā allegaui in primo argō, quia ibi loquitur de rest. in integ. quæ præsupponit sn̄iam valere, ex quo dat̄ ad rescindendam sn̄iam quia si esset nulla non esset opus rest. in integ. vt toto ti. C. in quib. cau. in integ. rest. non est necesse. Vnde qn̄ valet sententia, verum est, q ordinarius non pōt se impedire contra eam, vt supra cōclusi. & est necesse, qd̄ adeatur princeps. Sed in casibus in quibus conclusi posse resisti delegato Principis, si resistunt aliqui, ideo est qa sententia non valet, vel continet manifestam iniustitiā vel vult exequi in casu sibi nō cō misso, vt supra. Facit q vt not. Car. in clem. 2. §. notarij, de hær. vbi prælatus pōt amouere inqsitorem datum à Papa vn̄ non censetur inferior ponere legē superiori, sed exe
42 quitur legis auctoritatem. Non obstat † q dr̄ in 2. argumento. quia fateor, q p delegationē censetur ablata iurisdictio ordinario, vt non possit procedere in illa causa alteri cōmissa, non tn̄ censetur abdicata potestas ordinario, vt non possit defendere subditū à violentia sibi inferenda à priuato, per d. l. illicitas, ff. de of. pſ. & per Fel. in d. c. quantæ, de sent. exe. Nam in casibus in quibus cō clusi posse resisti delegato, remanet delegatus vt priuatus, nō iudex merito sibi, vt priuato resistitur per modū cuiusdā defensionis qa ɔtra ius exequitur delegatus, q nō cēsetur esse sibi mandatum per principem, sed potius contrarium per d. c. cum æterni. sicut
43 in simili videmus. nam † qn̄ aliquis laicus iniuste opprimatur ab aliqua persona ecclesiastica, pōt implorare auxilium iudicis secularis, vt per modum cuiusdā defensionis sibi assistat citando per edictum dictam personam ecclesiasticam, si sua putauerit interesse, & sic poterit restituere laicum ɔtra personā ecclesiasticā in possessionem, qua fuerat spoliatus, non obstante, qd̄ illa persona ecclesiastica non sibi subiecta. & de hoc est puisum in regno, p capitulum regni, quod incipit, Omnis prædatio. & Aliud, quod incipit. Ad regale fastigium. & aliud, quod incipit Finis præcepti charitas. & habetur plene per Matth. in decis. 2. & 24. cons. Neap.
44 Non † obstat, q dicitur in 7. argumento, quod auctoritas iudicis facit licitū, &c. quia illud procedit, quando imponitur, s̄m ius, & iuris ordine seruato, alias nihil operat̄ auctoritas iudicis, s̄m Abb. in c. consultationibus, col. 2. de iure patron. Non obstat, q est proditum generale remedium appellationis, vt dicitur in 12. argō, quia illud remedium est inductum ad reparandum grauamen illatum per iudicem, vt iudicem, secus si iudex procedit, vt priuatus extra officium sibi cōmissum, vel exequendo sententia nullam vel notoriæ, iniustum, vel post appellationem, quia tūc per modum defensionis sibi resistitur. sicut cuilibet priuato. Ad alia argumēta adducta p prima parte satis pōt colligi rn̄sio ex his, q dixi supra in solutione. Et ex his impositus finis huic notabilissimę, & quotidianę qōni quam credo nō fuisse hactenus per quempiam ita plene examinatam. Laus Deo. Datum Venusij. die 22. Iulij. M. D. XIX. In die B. Mariæ Magdalenæ. Disputata tn̄ fuit per me Rob. Mar. postea in ciuitate Salerni publico studio Salernitano die 19. Oct. Anni M. D. XIX. Rob. Mar. Venus. I. V. D.

Dispu:

DISPVTATIO SECVNDA.

Vtrum in regno Siciliæ præsumatur quælibet ciuitatis viuere iure Longobardo, vel iure Romano, & an ius Longobardum præferatur iuri Romano in regno.

1 *Ius Longobardum an præferatur iuri Romano in regno, vel econtra, num. 19.*
2 *Ius Francorum dicitur ius speciale, & onerosum, & qui allegat ipsum, debet probare, quia est contra ius commune, num. 45.*
3 *Ius Longobardum non est lex neque ratio, & ideo recessit ab aula.*
4 *Ius Longobardum non seruatur nisi in loco vbi esset eius consuetudo, num. 6. 9.*
5 *Ius Longobardum est ius asininum, num. 34.*
7 *Ius Longobardum est lex inualida.*
8 *Ius Longobardum dicitur lex vulgaris.*
10 *Lex regni transfertur cum ipsa translatione regni, num. 15.*
11 *Lex quamuis dura, & iniusta, seruanda est.*
12 *Consuetudo contra constitutionis regni est reprobata.*
13 *Scire: & scire debere sunt paria.*
14 *Andreas de Isernia dicitur dignum Euangelista, & est maioris auctoritatis quam Lucas de Penna.*
15 *Notarius vnius comitatus potest facere instrumentum in alio volente domino illius.*
16 *Intellectus verus ad constitutionem, puritatem, reprobata opinione Matthei, nu. 17. 19. 20. 21.*
17 *Dictio, videlicet, quid importet.*
18 *Iuris communis appellatione in regno, venit etiam ius municipale.*
20 *Ordo scripturæ designat ordinem obseruantiæ: item dat regulam, & ordinem intellectus. Et si reperiantur duo instrumenta in eadem carta, præsumitur prius illud quod procedit.*
21 *Ordo scripturæ an inspicitur, quando mens disponentis est certa.*
22 *Clausula inserta in medio vnius capituli, ad illud tantum referatur.*
23 *Consuetudo habet vim legis, & dicitur lex municipij.*
24 *Clausula refertur ad vnum tantum capitulum, quando potest assignari ratio, quare non referatur ad alia.*
25 *Ordo positus gratia exempli non est seruandus.*
26 *Ordo scripturæ inspicitur, vbi habemus ordinem intellectus.*
27 *Ordo scripturæ non attenditur, quando perturbat ordinem necessitatis.*
28 *Iuris appellatione simpliciter venit ius Romanũ per antonomasiam, num. 30.*
29 *Correctio legum est euitanda.*
31 *Dignior censetur ille, qui prænominatus est in disputationibus.*
32 *Dignus præfertur minus digno.*
Ius Romanum est dignius iure Longobardo.
Dignitas maior est illa quæ acquiratur à principe, quam quæ ab inferiore.
33 *Leges Imperatorum dicuntur procedere à Deo, quia Imperator dicitur diuina prouidentia cõstitutus, & est sicut Deus in cælo.*
34 *Leges Iurisconsultorum fuerunt factæ cũ tanta iustitia, vt in eis iniustitia inuenire non possit.*
Iuris Longobardi obseruantia non est necessitatiua præcise, num. 35.
35 *Dictio prout, est relatiua, & limitatiua.*
36 *Mundualdus datur mulieribus tantum viuentibus iure Longobardo, num. 37.*
Argumentum à contrario sensu habet locum in statuto.
37 *Testamentum mulieris an valeat sine mundualdo, num. 38.*
38 *Consuetudo, cuius initij non extat memoria, habet vim priuilegij, & legis.*
Consuetudo generalis est in regno, quod iure Romano viuatur.
38 *Ius Longobardum excludit cognatos à succedẽdo. Admittit filios naturales.*
39 *Probatio quod viuatur iure Frãcorum, sumitur ex eo quod alias ita vixerunt illi de domo.*
Consuetudo notoria est illa quæ probatur ex inspectione plurium instrumentorum, & sufficit eam allegari.
40 *Consuetudo nulla est fortior, quam illa quæ est conformis cum iure communi.*
Consuetudo dubia recipit interpretationem à iure communi generali, non à locali.
41 *Ius Longobardum probari debet per eum qui ipsum allegat.*
42 *Inter viuentes iure Romano, causa deciditur secundum ius Romanum: inter viuentes iure Longobardo, secundum ius Longobardum.*
43 *Ius Longobardum non fuit confirmatum per Imperatores in regno, sed potius reprobatum.*
44 *Auctoritates Doctorum sunt probabiles, sed non necessariæ.*
45 *Ius Longobardum potius præsumitur quam ius Francorum.*

Ambi

AMbigua,& diutissime inter regnicolas ventilata est quō, an ius Longobardum præferat iuri Rom. in hoc regno Siciliæ,& s̄m quod ius debet prius iudex iudicare. Et qm̄ ista q. fuit mihi visa nō solum vtilis,verum ēt necessaria,in hoc regno maxime,& iustā hactenus bene discussam non reperio,ita vt claram ɔclōnē hēremus,ppea cogitaui eam pro viribus examinare,&ad veram ɔclōnem,prout mihi iuris esse videbitur,redigere: vt in futurū faciliorem viam alijs considerandi aperiam. Et primo † pro parte affirmatiua, ꝙ ius Lōgobar-
1 dum præferatur iuri Rom. in regno Siciliæ, adducitur const.regni, quæ incipit puritatē, qua cauetur, ꝙ iudices iurent sententiando prius s̄m ɔstōnes regni, deinde s̄m cōsuetudines approbatas,& deīde s̄m iura cōia,Lōgobarda videlicet & Romana. Et sic in ordine p̄mittit ius Longobardū,& postea Rom. vnde ille ordo verboꝝ datus p illā ɔst. designat ordinem executionis,p ea quę hr̄e plenè p Abb.& Fel.in c.cum dilect.de rescr. ex ɔn̄ti iudex debet in iudicādo pferre ius Lōgobardum iuri Rom. in tm̄ ꝙ dicit And.de Iser.in d.ɔst.puritatem, ꝙ illi, q nō vtuntur eo iure pp consuetudinem, nō excusantur, quia esset ɔsuetudo, cōtra ɔst.regni quæ consuetudo reprobatur,vt in ,pœ. const.§.fi.Secundo adduco auctor.And.de Iser. in plud. feud.in 3.q.princ. vbi expresse tenet ꝙ in regno Siciliæ seruatur ius Longobardum, qa ɔstō regni hoc præcipit,& ibid. circa fi.illius q.dic.t,ꝙ illi,qui non seruāt dictum ius, nō excusantur consuetudine,per rōnem prędictam.Tertio, adducitur auctoritas gl.in ɔst. vniuersis,in gl.in vers.aut in defectu, &c. q̄ in iudicando similiter præponit ius Longobardum iuri Romano,& magna est auctoritas gl. Quarto, adduco auctoritatem And. de Iser.in const.ɔn̄i l.la 3. & in const. si qn̄ contigerit vbi sic dicit, ꝙ ius Longobardū præferri Romano,cuius And. magna est auctoritas in hoc regno, quia appellatur legū
2 euāgelista.Quinto,† adduco eundem And. in c.Imp §.præterea ducatus, col. 2. in fin. de prohi.feu.alie.per Fed.vbi expresse dicit, ꝙ in regno viuitur iure Lōgobardo , & ille q allegat ius Francoꝝ , debet illud ,pbare , cum sit ius speciale in regno. Sexto,adduco eundem,And.in c.j.in vers. bona vacantia, quæ sit reg.vbi pluries dicit, ꝙ in regno seruatur ius Lōgobardū.Septimo,adducit aūctoritas.Matth.de affl. doct. Neap .in decis. 248.ɔs.Neap.in 2.col.vbi dicit, ꝙ in regno p̄sumitur,ꝙ viuatur iure Lōgobardo, vnde q dicit ɔtrarium,,pbare debet. Octauo adducitur auctoritas Alexā.in l.,p hær.§.fi.ff. de acq.hęr.vbi Alex.refert An.de Iser.in plud. feudo͞ꝝ,& ɔcludit de mēte And.ꝙ saltē Lōgobardæ leges q̄ fuerunt ɔditæ ab imperatoribus,seruari debēt,cum sint ḡnales. Nono extat auctoritas eiusdē And.in ɔst. vt vniuersis circa fi.vbi dat ordinē q̄uo procedatur in regno.s.vt primo iud cet̄ s̄m ɔstōnes, deinde s̄m cōsuetudinem, & demum s̄m ius Lōgobardum,& postea s̄m ius Romanum.

Decimo idē And.in constit.speciale,dicit ꝙ prius seruat̄ ius Lōgobardū,& postea ius
3 Rom. Pro † parte vero cōtraria negatiua, ꝙ istud ius Longobardū, non sit in vsus adduco primo auctoritatē Odof.& Bal.i auth. dos data,C.de don.ante nup.vbi dn̄r, ꝙ lex Lōgobarda,nō est lex,neq; rō,& ideo reces-
4 sit ab alia.Secundo,adduc.r.† Item Bal.in l. si inuita,in fi.C.de nup.vbi dicit, ꝙ de isto iure Longobardo non est curandū, nisi i loco vbi esset eius obseruantia, s̄m consuetudinē loci, sed in hoc regno est potius ɔtraria consuetudo,qa nō seruat̄,vt infra dicā,ergo de
5 eo non est curandū. Tertio,adducit † decis. An.de Iser.in c.j.§.fi.in fi.de noi.Feu.vbi dicit,qđ ius Longobardū est ius asininū,& caret rōne,& ideo nō seruat̄ vbilibet.Quarto,
6 dicit idē† And.in c.r.col.de feu.cog.ꝙ iudex cessantibus ɔsuetudinibus debet vti l. Rom. vel Lōgobarda,vbi illo iure viuit̄. Vnde p̄ponit ius Romanū iuri Lōgobardo,&dicit qđ vbi seruari debet ius Lōgobardū,vbi illo iure viuit̄,vn̄ innuit, ꝙ est ius speciale sicut dicimus de iure Francoꝝ. Ergo ,pbari debet ꝙ eo iure viuit̄.p ea q̄ not.An. de Iser.in d. c.imperialē,§.pręterea ducatus, cū loquitur
7 de iure Frācoꝝ. Quinto adducit † auctoritas Archid.i c.qcunque,xj.q.j.vbi dicit, qđ lex Longobarda,est lex inualida, & nō pōt ɔfirmare aliam legē inualidā. Sexto,adducit auctoritas Aluar.i p̄ud. feud.in ver. collat. in 4.q. vbi ɔfirmat dictum Bal.in auth. dos
8 data,& in d.l si inuita.Septimo , dicit † Archid.in c.cum deuotissima, 12.q.2.ꝙ illa lex Lōgobarda appellat̄ lex vulgaris,prout etiā tex.ibi appellat̄,ex eo,qa ab hoibus vulgaribus,& rudib.fuit composita,vn̄ tn̄ minus debet

9 bet seruari octauo, adducitur † auctor. Luc. de Pen. in l. 1. C. de pcur. & gduct. li. 11. vbi dicit, quod ius Longobardum non debet pferri iuri Rom. nisi vbi seruat de cõsuetudine
10 Nono, adducit † dictum Bal. in c. trãslato. de const. vbi dicit, quod trãslata regno, siue imperio, transfertur et lex regni, vñ licet illud ius Lõgobardum potuisset seruari tpe, quo erãt illi reges Apuliæ. tñ quia regnum fuit postea ab eis translatũ, debet censeri translato et lex eoꝝ, & sic d. l. Longobarda nõ debet seruari, sicut dicimus de l. Mosaica, quæ fuit translata in l. Euangelicam, vna cũ translatione sacerdotij in Christum. Decimo, & vltimo, adducitur auctoritas Matth. de Affl. doct. Neapolitani, in d. const. Puritatem, in 4. col. vbi firmat opin. Luc. de Pen. s. qd' ius Longobardum nõ præferatur iuri Rom. ibi dicit, quod ista opin. semper sibi placuit, & dat vnã expositionem ad d. cõst. Puritatem, quæ in rei veritate, salua rõne recti sermonis non põt procedere, vt infra dicam. Habemus ergo huc vsq; decẽ auctoritates pro vna parte, & decem pro alia, vnde qõ redditur valde dubia. Siqs tñ vellet tenere primã partem, quæ vr fulcita auctoritate authentica. s. p tex. in d. const. Puritatem, posset rñdere ad oẽs decem auctoritates contrarias. Et primo ad dictũ Bal. & Odof. in d. auth. dos data, posset dixi, quod Bal. & Odofr. nõ fuerũt regnicolæ, vnde verisilr non potuerunt hre notitiam gstõnum regni quæ non seruãtur in regionibus eoꝝ. Dicta ergo eoꝝ procedunt de iure cõi, quod postq̃ superuenit ius cõe Romanoꝝ, illud ius Longobardum recessit ab aula, sed qa ius municipale huius regni, prout est d. constit. puritatem iubet illud seruari, tenemur non regnicolę obedire illi gstõni. Et eodem modo põt rñderi ad dictum Bal. in d. l. si inuita. C. de nup. Vel põt dici, quod il'ud dictum Bal. facit pro prima parte, qa dicit, quod de eo nõ est curandum, nisi in loco, vbi tali lege Longobarda vtunt, sed in hoc regno necessitamur ad vtẽdũ tali lege, per d. const. ergo est de tali iure curan-
11 dum. Ad dictum † And. de Iser. in d. c. 1. de notis feud. põt rñderi, quod And. est sibi cõtrarius, qa in pluribus locis tenet, quod seruatur tale ius in regno, vt supra retuli, in j. parte. vnde dici põt, quod melius fuit tũc locutus ex quo habet pro eo tex. d. cõst. Nec obstat, quod illud ius sit asininum, & sine rõne, qa in lege hoc non consideratur, nam licet lex aliqua sit dura, vel iniusta, tñ seruanda est, qa ita vult legislator, vt dixi tex. in l. pspexit. ff. qui, & a quibus. Similiter ad dictum
12 † And. in c. 1. de feu. cogn. põt rñderi, quod nõ debet inspici ordo scripturæ ipsius And. cũ habemus ordinem legis, & si Andr. dicit, quod debet seruari, vbi eo iure viuitur, debet concordari cum alijs suis dictis. Et facias gñam cum minore. In hoc regno viuitur eo iure, ergo in regno seruari debet, & si negates minorem, quod nõ viuatur eo iure in regno, hoc esset ex cõtraria consuetudine, q̃ reprobata contra gstõnem p tex. in proœ. const. §. fin. vñ si ita non viuitur, sufficit, quod ita viuere debent homines, & ita necessitantur p d. cõst.
13 † Ad quod facit illud, quod dicimus, scire, & scire debere, sunt paria. l. quod te. in fin. ff. si certum petar, & c. vassallus, si feudum & ibi Aluar. 1. no. si de feu. fue. cõtr. & gl. in l. pen. C. de per. tur. Ad dictum Arch. in d. c. quicũque. & in d. c. cum deuotissimam, & ad dcm̃ Aluar. in prælud. feud. rñderi potest eodem modo, quod loquuntur de iuri cõi, sicut di-
14 xi de dicto Bal. Ad dictum Luc. de † Pẽna, potest rñderi eodem modo, prout dixi ad dictum And. supra. Dicit. n. quod vbi seruatur de consuetudine, præfertur iuri Rom. sed in hoc regno seruatur, vel seruari debet per d. const. Puritatem, ergo præfertur. Præterea in regno est maioris auctoritatis Andr. de Iser. qui appellatur legum euangelista, quam Luc. de Pen. vnde debet præferri dcm̃ Andr. qui contrarium tenet, maxime in pl.
15 feud. in 3. q. Ad dictum † Bal. in c. translato rñderi potest, fatendo dictum suum, quod cũ translatione regni transferatur, & lex, nisi nouus regnator legem veterem confirmet, quia tunc seruatur lex vetus ex noua cõfirmatione, quia ita vult nouus dñs. Ita proprie dicit Andr. in prælud. feud. in 3. q. & ibi subdit exemplum de notario vnius comitatus, qui põt facere contractum in alio comitatu volente dño illius comitatus. Sed nouus dñs in regno translato, q fecit dictam const. voluit confirmare ius Longobardũ,
16 ergo seruari debet. Ad † dictũ Matth. in d. cõst. Puritatem, potest rñderi, prout rñsum fuit ad auctoritatem Luc. de Pen. ex quo ipse imitatur & confirmat opin. Luc. Et dum ipse Matthæus dat nouam expositioné ad dictam const. faciendo vnam extraneam cõstructio

structionem, dico ꝙ talis sua constructio vitiat penitus literam illius constitutionis, & nō posset saluari salua ratione recti sermonis. Nam verba const. sunt hæc formalia, videlicet. Ac demum ſm iura cōia, Longobarda, videlicet, & Romana, &c. Et sic primo ponit dictum in gñe. s. ſm iura cōia, deinde illud genus exemplificat per dictionē, videlicet. Et in illa exemplificatione ponit æqualiter ius Longobardum, & Rom. designans, ꝙ ambo sunt iura cōia, & præponit in ordine ius Longobardum. Illa ergo determinatio. s. iura cōia, &c. relata ad ista duo determinabilia. s. ad ius Longobardum, & Rom. debet ea pariformiter determinare. s. quod ambo dicantur iura cōia, l. nam hoc
17 iure, & l. Lucius. ff. de vulg. & pup. †Et hoc perpenditur ex illa dictione, videlicet, quæ est dictio declaratiua, & restrictiua præcedētium, ſm Bart. in l. 1. ff. ad l. Aquil. & Franc. de Arct. in l. si fundum. ff. mand. & not. in c. statutum, & ibi Gem. el ij. de hær. lib. 6. & est tex. in c. transmissa, de eo, qui cognouit consanguineam vxor suæ, & in l. cum quidam. §. 1. ff. de vsur. & Ias. in l. idem in duobus. §. personale, in 1. not. ff. de pact. & in l. iusiurandum, quod ex conuentione. §. procurator, col. 4. ff. de iureiur. Vnde conclusiue per illam dictionem, videlicet, illa iura cōia declarantur, & restringuntur æqualiter ad iura Longobarda, & Rom. cum ordine suo, qui colligitur ex ipsa scriptura, ꝑ quam declarationem, quæ est verissima, prout verba, & mens legislatoris sonant, apparet non procedere illam expositionem, quam facit p̄fatus Moder. Neapolitanus, dum dicit debere illa verba const. ita construi, videlicet. Ac demum ſm iura cōia, Romana, & Longobarda, & sic vult peruertere ordinem constitutionum. Assignat ipse rationem, q̄a ius Longobardum non est cōe, sed est speciale in hoc regno, & ideo illud adiectiuum, cōia, non potest referri ad ius Longobardum, quod non est ius cōe, vnde de necessitate refertur ad ius Romanū, & sic reperitur prius in ordine literæ ius Romanum, ſm eum. Mihi videtur quod talis instructio non procedit, quia non pōt salua ratione recti sermonis procedere, vt supra dixi. nam peruertit ordinem illius const. contra mentem Imperatoris. Ad rationem dñi Matthęi respondeo, ꝙ imò illud adiectiuum, cōia, pōt referri ad ius Longobardū, nā dato ꝙ sit ius speciale in hoc regno, q̄a tñ seruatur, facit ius cōe in regno, & cum d. const. intendat ponere legem in hoc regno tm̄, quia extra regnum non extendit vires suas, voluit loqui de iuribus seruandis in re
18 gno, †in quo omne ius municipale, seu speciale totius regni, dr̄ ius cōe, ex quo derogat iuri cōi. Ita dicit Alex. in l. post dotem, col. 11. ff. sol. matr. & Alex. in add. ad Bal. in l. const. in fi. vbi ēt Bal. sentit. C. de bo. quæ lib. & Bal. in l. illa inst. in fi. ff. de hær. inst. & Lud. R. in rub. ff de arb. vbi dñs, ꝙ si est compromissum in arbitrū, q̄ debet pronunciare ſm ius cōe, debet talis arbiter pronunciare, ſm ius municipale illius loci, quia tale ius facit ibi ius cōe, ſm eos. Sic ergo in ꝓposito, licet ius Longobardū sit speciale in hoc regno, tñ facit in eos ius cōe. Vnde per prædicta merito illa verba const. debent intelligi, prout iacent, quia possunt referri tam ad ius Longobardum, quam ad ius Romanū. Hæc aūt salua excusatione dixi, non vt audeā attentare contra interpretationem dñi ac præceptoris mei, recolendæ memoriæ, q̄ nempe iuris huius regni illustrator merito potuit appellari, sed q̄a credo veritatem dicere, quæ cunctis rebus est præferenda. Et li
19 cet hęc †prima pars videatur bene defensata ab impugnationibus cōtrarijs, tñ pro solutione, & ꝯclone huius vtilissimæ q. ego teneo indubitanter secundam partem contrariam. s. ꝙ imò in regno ius Longobardum non præferatur iuri Romano, imò ipsum ius Rom. est in viridi obseruātia, & eo iure quilibet p̄sumitur viuere in regno, nisi ex aduerso contrarium ꝓbetur. Et firmo hanc ꝯclonem, ꝙ in regno alleganti, ꝙ viuatur iure Longobardo, incumbat onus probandi. Quam ꝯclonem probabo non solum ꝑ leges iuris cōis, sed ēt per ipsasmet const. regni, & ēt rōnibus vrgentissimis. Et q̄a oēs auctoritates cōtrariæ, quæ fouent primam partem, nitūtur ex sola decis. illius ꝯst. Puritatem, quæ vr̄ esse principale fundamētum opinionis contrariç, prius nitar tale fundamētū delere, & sic oēs auctoritates corruēt, q̄ per eā fundantur c. cū Paul. j. q. j. Assumo igr̄ verba d. ꝯst. Puritatē, & nemo ad ipsius interpretationē, ꝑ quā aptissime demōstrabo, ꝙ illa ꝯstō non mereī allegari, ꝓ illa prima parte, sed potius ꝓ hac scđa, quā teneo:

Et

20 † Et præsuppono, ꝙ dubium faciebat ille ordo scripturæ, in quo ius Longobardũ prius nominatur, quã ius Rom. vnde debet prius seruari arg. l. quoties, ff. de vsufr. & l. gnlr, §. siquidem, ff. de fideicom. lib. Hinc dicit Bald. in l. aduersus, C. de fur. ꝙ prior in ordine scripturæ pſumitur prior in tpe, & dicit Bal. in l. j. C. de impub. & al. subst. ꝙ ordine scripturæ dat cl'a. Et dicit Bar. & Bald. in j. const. C. col. fin. ꝙ si reperiuntur duo instrã scripta in eadem carta, pſumitur prius illud, qđ præcedit ex ordine scripturæ, & Bal. in l. si duas, in prin ff. de exec. tut. ꝙ ex ordine scripturæ pſumitur ordo intellectus. Idem notat plene Fel. in c. cum dilecta, col. 3. de rescr. Ad hoc

21 † pſuppositum rñdeo, vt incipiã tollere dubiũ, & dico sic. Qñ mens disponentis est certa, nõ curratur, nec inspiciet ordo scripturæ in legib. ita tenet Bar. p illum tex. in l. cũ pater, § fidei tuæ, ff. de leg. 2. & idẽ Bart. in l. 2. § prius, in fi ff. de vulg & pup & ita intelligitur tex. in l. nec em, ff. de sol. Idem tenet Bal. in d. l. si duas, vbi dicit, ꝙ qñ dispõ loquẽtis est certa, nõ curamus ordinẽ verboꝝ, sed in terminis d. ꝯſt. Puritatem, mens disponentis est certissima, qualiter, & qñ velit seruari ius Lõgobardum, vt modo declarabo, ergo nõ debemus curare illũ ordinẽ, ꝙ sit certa mẽs disponentis. Probo. Nã verba formalia ꝯst. sunt hæc videlicet. Ac demum ſm iura cõa Lõgobarda, videlicet Romana, prout qualitas litigantiũ exegerit, iudicabunt, &c. Nota igr, ꝙ illud verbũ, iudicabunt, determinat, & perficit totam orationem præcedentẽ, & tñ antequam oratio sit perfecta, est inserta illa cl'a prout qualitas litigantium exegerit, &c. Quæ clausula de necessitate debet referri ad hoc vltimum cap. s. dũ loquitur de iure cõi Lõgobardo, & Romano, pluribꝰ de causis.

22 † Primo, qa est inserta in medio ipsius capituli. s. ante quã oratio esset completa, quo casu ad ipm tm capitulum refertur, & non ad alia pcedentia separata, ſm Bar. in l. talis scriptura, col. 2. circa fi. ff. de leg. j. & Bar. i l. si. ff. de reb. dub. p tex. & ibi gl. i l. filium, ff. qñ d. leg. ce. & per Phil. Dec. in consil 14. col. 3. in fi. ver. & cum talis, &c. Secundo, qa supra præcesserunt in d. const. duo alia cap. Primũ videlicet, ꝙ iudices iudicent, ſm const. Secundum, ꝙ in defectu eaꝝ iudicent, ſm consuetudines approbatas, ac demum ſm iura cõmunia, &c. ad illa duo cap. pcedentia referri non potest illa clausula, prout qualitas litigãtium, &c. quia resultaret legum contrarietas, qa legislator vult, ꝙ oino seruentur cõstitutiones regni, & non attendatur qualitas litigantium, nec ꝯsuetudo ꝯtraria: vt in ꝓœ.

23 const. §. fi. Item † vbi est consuetudo approbata in ciuitate, illa habet vim legis, & illã tenentur oẽs de illa ciuitate seruare, quia dr lex municipij, l. j. C. de emã. lib. & l. de qbus cum ibi not. ff. de leg. & inst. de iure nat. §. ex nõ scripto, & c. cum consuetũdinis, &c. ff. de ꝯsuet. vnde non attenditur qualitas litigãtis

24 contra antiquam ꝯsuetudinem. † Ergo sequitur, ꝙ stante ꝯtrarietate, quę semper euitãdi est, illa cl'a nõ põt ad alia capitula referre, nisi ad hoc vltimũ, cum possit assignari ratio, quare non referatur ad alia, vt dñt Bar. Bal. & ibi cõiter doct. in l. j. C. de lib. præter. & Bart. in d. l. talis scriptura, ff. de leg. j. & in l. si idem cũ eodẽ, §. fi. ff de iur. om. iud. & Alex. in cons. 48. col. 3. vers sed ita j. vol. Cum ergo dicta cl'a de necessitate referatur ad hoc vltimum cap. satis clare patet de mẽte dispo nentis, quod non vult iura Longobarda pferri iuri Rom. sed illa seruari, ſm qualitatẽ litigantium. prout ibi ponit And. de Iser. s. quod ille, qui viuit iure Lõgobardo, iudicetur per ius Longobardum: ille vero, qui viuit iure Rom. iudicet p ius Romanũ, ergo sequitur. qđ si litigator viueret iure Rom. nõ cõpellitur iudex iudicare, ſm ius Lõgobardum, & sic non pferet ius Longobardũ iuri Romano. vnde qa apparet de mente disponẽtis, non est curandus, nec inspiciendus dictus ordo verboꝝ, sed sola mens, & ex pdictis colligitur prima ratio i fauorem huius secundæ partis, quã sequor. Secũdo principa

25 liter, quod † dictus ordo nõ sit curãdus, adduco aliam rõem, videlicet, qñ ordo ponĩt in aliqua dispõne gra exempli pro doctrina nunq cẽsetur positus pro forma, nec seruari debet. Texr. est in c. decernimus, & ibi Card. de iud. vbi eps, & Abb. praferũtur in ordine archiepo, & tñ nulli dubium est, ꝙ archieps est dignior, & debet primo nominari, & nõ est alia rõ, nisi quia nominatio fit gra exempli: vnde non inspicitur ordo. Ita tenet etiã Felyn in d. c. cũ dilect. col. 6. ver. 2. declar. & c. de rescr. sed in d. cõst. Puritatẽ. illa nominatio iuriũ Longobardi, & Rom. fuit facta gra exẽpli. Quod patet p illam dictionem, videlicet, q est dictio declaratiua, & exẽplificatiua,

ua, vt supra dixi. Nã primo dicit secũdũ iura cõia, & postea exemplificat declarando, quæ sunt ista iura cõia, ergo sequit, q ille ordo
26 nõ est inspiciẽdus. Tertio, q † vbi ƥstat de ordine intellectus, non curat nec inspicit ordo scripturæ. Ita dicit Bar. in l. ita tñ, § q suspectã, & in l. Scæuola, circa fi. ff. ad Treb. sed ibi ƥstat de ordine intellectus, qui est vt i viuẽtibus iure Long. tñ seruetur ius Longobardum, & non in alijs ꝑ illam clãm. Prout qualitas, &c. ergo nõ curat ordo scripturæ.
27 Quarto, quia † qñ ordo scripturæ ꝑturbat ordinem necessitatis, non attenditur, imò reducitur ad ordinẽ necessitatis ita tenet Bar. in l. Gallus, § qdem recte, col. 2. ff de lib. & posth. & ibi per alios doct. & Bar. in l. j. in fi. C. de exec. rei iud. sed i d. ƥst. est ordo necessitatis, q i viuẽtibus iure Romano, cesset ius Longobardũ, sed tunc pferatur, qñ litigãtes eo iure viueẽt, ergo iste ordo est attẽdẽd˚,
28 nõ ordo scripturæ. Quinto, q dictus † ordo nõ sit substãtialis nec inspiciendus, pondero vnã aliã ƥst. v. delicet ƥs. vt vniuersis, vbi sũt sitia verba, & nulla fit mentio de iure Longobardo, dicit. n. q iudices iudicẽt ſm constitutiones, & de inde ſm consuetudines, ac demum ſm iura, non specificando quæ iura quo casu in dubio apƥellatione iuris simplr, venit ius Romanum, ꝑ antonomasiã, vt §. sed quotres, inst. de iur. nat. vnde illa ƥst. sentit totum ƥtrarium, & sic facit pro parte nostra, qa cessante consuetudine debet iudicari ſm ius Romanum ergo ꝑponitur iuri Longobardo. Et hanc ponderationem sentit ẽt
29 Matt. in d ƥst. puritatem. † Sed posset aliqs dicere, q illa const. Vt vniuersis, est correcta per const. Puritatem, quæ est posterior. Rñdeo, quod imò non est correcta, qa dicta cõstit. Puritatẽ dicit illud idẽ, nisi quia addit illã limitationẽ in viuẽtibus iure Longobardo, vnde est potius limitatiua, quã correctiua, sp. n. i dubio vitãda est lõgũ correctio, l. pcipimus, C. de app. & l. sancimus, C. de test. Dicamus ergo sic, iungendo vtranq; ƥst. qđ iudex cessante consuetudine, debet iudicare ſm iura s. Romana, q ita loquatur d. const. vt vniuersis. Fallit, qñ qualitas litigantium aliud exigeret, quia tunc procedit const. Puritatẽ. vnde dicta const. vt vniuersis ponit regulã, sed const. Puritatẽ, ponit limitationẽ, rei itæ standum est, donec ꝓbetur fallentia, c. ad decimas, de rest. spol. lib. 6. & no. Bal. & doct. in l. 2. ff. si qs in ius vo. nõ ie. Sexto, qđ
30 dictus † ordo nõ sit inspiciẽdus, neq; formã indueat, pỏdero nouiter vnam aliã cõst. ab alijs nõ ponderatã, q incipit. Cũ circa, q mãdat iudicib˚, & officialib˚, vt decidãt causas iuxta tenorem ƥstõnem, & iura, & cõsuetudines approbatas, & sic primo dicit ſm iura, & postea secundũ consuetudines, certe si vellemus inspicere ordinem verborũ, deberet præferri ius cõe consuetudinibus, quod est falsum, vt supra dcm̃ est, ergo patet, qđ non inspicitur ordo scripturæ, prout ẽt dicit ibi gl. Vnde minime debet inspici in d. cõst. Puritatem, cum de eodẽ loquatur. Præterea, illa ƥst. cum circa est posterior, & dicit ſm iura simpliciter. Vnde intelligitur de iure Romano, vt supra d xi in pręcedẽti arg6, & sic facilius tollit illud mortuum supra factũ, cũ
31 sit posterior. Septimo, pondero † aliã ƥst. q incipit. Speciaie. q vult, q vnus sic ordo, iudicij in õibus personis, & nominat ibi sigillatim, siue qs fuerit Frãcus, siue Romanus, aut Longobardus. Vnde in ordine noiat vltimo loco Lõgobardũ, ergo est minus dign˚ tanq̃ vltimo loco noiatus. Nam primo nominatur, cẽsetur maior, & dignior, ſm Bal. in l. cũ q. ã, col. j. C, de verb. sig. ꝑ Ĩ. j. ff. de albo scrib. & Bal. in auth. hoc amplius, col. pe. C. de fideicõ. Facit l. quoties, ff. de vsuf. Vnde merito Lõgobardus tanq̃ minus dignus, & postponendus. Et ꝑ hæc septem argumenta est sublatũ omnes fundamentũ, qđ fiebat ex d. ƥst. Puritatẽ, super quo se fundat prima ps & per ƥns remanent sublata oẽs rõnes adductæ pro prima parte, & magis corroborata hæc secunda, quã teneo. Quã vltra corroboro ꝑ alias rationes vrgẽtissimas. Octauo
32 igi† confirmo hanc secundã partem, & assumo vnã rõm, quę se habet. Omne, id qđ est magis dignum, & nobile, debet pferri minus digno, & minus nobili, vt in § fi. inst. de iure na. & in c. qđ in dubijs, de cõs. eccl. vel alta. Facit tex. in c. eps 95. dist. Sed negari nõ põt, q ius Romanũ, est dignus iure Longobardo, pluribus de causis. Primo, rõne causę efficiẽtis, quia ius Longobardũ fuit pro maiori pte ƥditum à qbusdam regibus Apulię, vt dixi supra in prin. Sed ius Romanũ fuit ƥditum, & cõpilatum ab Imperatore Iust. q fuit dñs totius mundi, l. deprecatio, ff. ad l. Rhod. de Iac. Et tãto nobilius ac dignius dr̃ opus, quanto à nobiliori, & digniori proce dit

dit. vñ dicimus magis dignũ eum, q acquirit dignitatẽ immediatè à principe, quam eũ q acquirit ab inferiore, vt inq̃t Spec. in tit. de citatione. §. iã de citatione, col. 4. ver. porrò si sunt pluries, &c. Pro hoc est tex. in d. l. 2. ff. de albo scr. & tex. cũ gl. in c. per tuas de ma. & obed. & c. cũ in distribuẽdis, de tẽp. ord.

33 † Vñ leges Imperatorum censent̃ procedere ab ipso Deo, qa Imperator dr̃ diuina gr̃a constitutus, s̃m And. de Iser. in rub. de proh. feud. alie. per Loto. Et est Imperator in terris, sicut Deus in cœlo, & dr̃ hr̃e diuinum nomẽ, s̃m And. de Iser. in c. 1. in vers. ad felicem, q̃ sine

34 reg Secundo, rõne, iustitię, & melioris † rõnis. Nam ius Rom. & pr̃sertim leges iurisconsultorum, fuerũt factæ cum tãta iustitia, & rõne, vt in eis iniustitia nõ possit inueniri, vt testatur Andr. de Iser. in cõst. si dam. col. fin. in princ. Hoc probatur inst. de l. Fusia Caninia. tol. per totum tit. vbi Imperator sustulit illam legem tanq̃ sine rõne, & in quam plu ribus alijs sĩr sublatis in corpore iuris. Ius vero Lõgobardum, est ius iniustum, & sine rõne factum, vnde appellatur ius asininũ, s̃m And. in c. 1. §. fin. de not. feud. & Od. & Bal. in auth. dos data. C. de dona. ante nup. merito ergo est iuri Rom. postponendum. Nono, hãc partem cõfirmo per d. cõst. Puritatem, retorquẽdo ipsam contra primam par tẽ, quam pondero in duob. locis. Primo, dũ dicit, prout qualitas litigantiũ exegerit. expo nẽdo, prout exponit ibi And. de Iser. & supra dixi. nã p illa verba pmittit, q in regno viuat̃ iure Rom. & iure Lõgobardo pmissiue & nõ imperatiue. Vnde nõ imponit necessi tate, q q̃libet viuat in Longobardo. Itẽ permittit, qđ iudices pr̃ferant ius Rom. iuri Lõgobardo in viuentibus iure Rom. ergo ma le allegatur illa cõst. p eos, qui dñt q de necessitate in hoc regno viuat̃ iure Lõgobardo, & qđ illud pr̃fertur iuri Rom. qa si esset ista necessitas illa cõst. loqueretur pcise, q iudices indistinctè seruent ius Longobardũ, si ue alqs viuat eo iure, siue nõ, sicut dixit pcisam obseruantiã cõstonum, & cõsuetudinũ.

35 † Sed qa noluit loq pcise, sed pmissiue, refe rendo se ad qualitatẽ hoĩum, p dictionem, prout, q̃ est dictio relatiua, & limitatiua, s̃m Bar. in l. edita, col. pen C. de edẽ. est tex. in l. prout. ff. de sol. & i cl. j. §. volumus de fo. cõp. & Bar. in extrau. ad reprimẽ. in vers. prout, & Phil. Dec. in cons. 63. col. 4. sequitur, q tota obseruantia iuris Longobardi dependet à à qualitate viuẽtium, ergo nõ est pcisa neq; necessaria. Vñ illa cõst. Puritatẽ, facit potius pro ista parte, q̃ teneo. Aliã põderationem dictæ cõst. dicã infra in 13. rõne. Decimo, hãc

36 † partẽ cõfirmo, qa ritus magnæ curiæ vicatiæ dat mundualdũ in regno mulierib. tm̃ viuentib. iure Lõgob. vt dictat ritus magnę curiæ in nu. 68. incip. item q curię ipsæ, &c. ergo à cõtrario sensu mulierib. viuentibus iu Ro. non dat mundualdũ, cũ ẽt in statuto capiat̃ argm̃ à cõtrario sensu, qñ disponit super casu nõ prouiso à iure cõi, prout est ille ritus. Ita tenet Alex. in l. 1. col. 12. ver. 2. conclu. &c. ff. de off. eius, cui mã. est iuris. & Bal. in l. apud antiquos. C. de fur. & in l. 2. C. de cõd. inser. mũdualdus est iductus à iure Longobardo, & iñ ille ritus, q facit ius nouissimũ in hoc regno, coarctat hãc obseruantiã in mulierib. tm̃ viuẽtib. iure Lõgobardo. Ergo à cõtrario sensu pmittit mulieres hꝰ regni viuere Rom. si volũt, & q non vtantur

37 mũdualdo. Vndecimo, hãc † partẽ cõfirmo p id, qđ fuit decisum in sacro cõs. Neap. vt refert Matth. in dec. sacri cõs. 200. s. q mulier viuẽs iure Longob. nõ possit facere testm̃ sine mũdualdo. ergo si viuit iure Rom. põt facere sine mũdualdo. Vnde permittit̃ viue re iure Ro. quia alias fuisset indistinctè deci sum, q nullum testm̃ mulieris in regno valeat, sine mũdualdo. Duodecimo, cõfirmo

38 † per gñalem consuetudinem huius regni, & obseruãtiam notoriam tpis, cuius nõ ex tat memoria in cõtrarium, quæ hẽt vim legis, & priuilegij principis, s̃m Abb. in c. sup quibusdam. §. pr̃ erea, de verb. sig. & And. de Iser. in c. Imperialem. § pr̃terea ducatus, col. pen. in prin de proh feu. alie. per Fed. & in c. j. vers. flumina nauigabilia, col. 2. q̃ sint reg. & in cõst. si dubitatio. col. 3. & in const. quadragenalem, col. 1. & hr̃ in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æsti. Quæ obseruãtia est, vt solo iure Rom. viuat, & quod penitus sit iuri Longobardo derogatum. Et hoc patet euidenter, quia quã plures dispõnes iuris Longobardi non solum non seruantur in regno, verum ẽt seruatur totum cõ trarium, vt videmus in testamentis mulierum, quę in omnibus ferè ciuitatibus regni fiũt sine mundualdo, & hoc est notorium p oẽs schedas tabellionũ. Similiter in successionibus cognati excludunrur de iure Longobardo,

gobardo, vt nec ēt mater succedat filio tanq̄ cognata. Itē filij nāles non excluduntur totalr̄ per filias legitimas, & nāles, vt no. gl. & doct. i c. j. §. hoc aūt, de his, q feu. da. pos. Et tñ in regno seruatur contrarium. p auth. cessante, C. de leg. hær. & sic sola dispositio iuris Romani attendit. Et patet ex quampluribus alijs exemplis, & dispositionibus, i qbus differt ius Romanum à Lungobardo, & tñ solo iure Rom. in eis vtimur. ergo cēsetur abrogatum ius Lōgobardum, saltem ex gñali & antiquata cōsuetudine huius regni. vnde merito dicit Bal. in d. auth. dos data, qđ tale ius recessit ab aula, q a abijt in desuetudinē, vnde qñ esset disceptatio quo iure viuatur i regno sufficeret allegare hanc notoriam obseruātiam, q a si ius Rom. seruat in istis exēplis ppositio, præsumptio est, qđ seruetur ēt in oibus alijs, nisi in contrarium probetur,

39 † p ea, quæ tradit And. de Iser. in d. c. imp. §. præterea ducatus, col. 2. in fi vers. sed quō probabitur, &c. vbi dicit, qđ ad probandum ius Francoꝝ, sufficit pbare, quod alias illi de domo seruarūt, quod primogenitus succedat, q a ex hoc solo transfunditur onus pbandi ɔtrariū in aduersariū, ergo patet qđ ex sola pbōne vnius capituli iuris Francoꝝ, præsumitur, & pbatur, qđ viuatur iure Francoꝝ, quanto fort us id dicēdum est in iure Rom. cuius obseruantia pba u notoriæ ex mille, & īfinitis capitulis, & antiqſſimo tpe, vnde succedit dispō, l. minime, ff. de leg. Et qđ ista gñalis obseruantia, & ɔsuetudo tanq̄ notoria nō indigeat pbōne, sed sufficit allegari, est decisio in terminis Bal. in l. j. col. 2. in fin. ver. sed his qro, &c. C. ad Velleia. vbi expsse dicit, qđ consuetudo notoria dr̄, quæ liquet ex inspectione omniū publicoꝝ instrōꝝ. &

40 non oportet eā pbari. Decimotertio, † pōdero nunc iterū d. const. Puritatem, quā retorqueo p ista parte, & ista est noua pond: ratio, & ab alijs hactenus nō cogitata. Nam vult illa const. quod primo iudicetur secundum ɔstōnes, postea secundum ɔsuetudines approbatas, & postea s̄m iura, &c. per hoc dico, quod stāte consuetudine gñali in hoc regno, quod causæ decidantur s̄m ius Romanum, prout in præcedenti argō probaui, illa cōst. decidit casum nr̄m pro ista parte, quia præponit cōsuetudinem iuri Longobardo, sed nulla pōt esse cōsuetudo fortiori, & melior, quam illa, quę est cōformis iuri cōi: vt est tex. notabilis in c. sopitæ, & ibi notatur. extra de cēsibus, & in c. cum dilectus, de cōsuet. & quod possit esse consuetudo conformis iuri cōi, tenet Abb. in cap. fi. col. pen. in princ. de consuet. ergo ista gñalis obseruantia iuris Romani ɔ ra ius Lōgobardum, inducit quādam notoriam, & approbatam cōsuetudinem, cōformē iuri cōi Romanoꝝ: vnde s̄m hanc consuetudinem debet prius iudex iudicare, & ea cessante tūc demum recurret ad ius Longobardū, & ita subtilr̄ bis ponderata illa constit. Puritatem, facit pro ista parte, imò si qd dubij hr̄et dicta consuetudo, reciperet interpretationem à iure cōi Romanoꝝ, quod est ius gñale, l. si serui vři, C. de noxa. ac. & hr̄ in d. c. cum dilectus, non aūt reciperet interpretationem à iure Lōgobardo, quod est ius locale. Ita tenet Bald. in c. 1. § & q a vidimus, col. 6. in fi. de his, q feu.

41 da. poss. Decimoquarto, † & vltimo, pro ista parte adduco oēs illas decem auctoritates, qua supra collegi arguēdo p ista parte, quę oēs remanēt in suo robore. Et dato, quod eis supra disputādo voluerim rñdere, nūc tñ attingēdo veritatē, dico dictas rñsiones nō esse sufficientes, vnde inquantū ad primam, secundam, quintam, sextam, septimam, & octauam, dicebam eas pcedere de iure cōi. Secus est in regno, per d. const. Puritatē dico quod est mala rñsio, ex quo in regno nihil reperit innouatum contra d. decis. vt supra pbaui, & d. const. Puritatem, facit potius p ista parte, imò est conformis cum decis. Bal. in d. l si inuita, C. de nupt. qui dicit, qđ de tali iure nō est curandum, nisi in loco, vbi seruatur de cōsuetudine. Vnde fateor illud, qđ qñ in aliqua parte regni pbaretur, qđ illud ius seruatur, vel qđ eo iure viuit, ibi esset seruandū, & nō alibi, & hoc pprię vult. d. cōst. Puritatē, vt supra dixi. Tū onus pbandi sem per incūbit, & allegāti illud ius, cū sit ius locale, vt supra declaraui, vñ remanēt dictę quinque auctoritates in eaꝝ robore, & obseruā-

42 tia, cū iure cōi vtamur. Item, ad † tertiā auctoritatem And. de Iser i c. 1. de notis feudorum, dico, nō esse bene rñsum, q a imò melius fuit locut⁹ ibi, quā alibi, ex quo tale ius sine rōne nō dēt seruari. Nec pcedit argm̄ d. l. prospexit, ff. qui & à qbus, quia nō reperitur dictum ius pcise approbatum per cōst. regni, nisi in loco, vbi viget, & ita dicit And. in d. c. j. de feu. cogn. & ibi ēt Bal. magis clare

re dicit, quod inter eos, q viuũt iure Rom. causa deciditur ſm ius Romanum, sed inter eos, qui viuunt iure Lõgob. causa deciditur ſm ius Longobardum vnde habuit Bal. ibi sensum dictæ cõstit. Nec valet rñsio data ad quartã auctoritatem. s. Andr. in d. c. j. de feu. cogn. quia non est verum, qđ ꝯstõne cesset homines vt viuant iure Lõg. b. imò ponit hoc in eorum arbitrium, vt supra ꝓbaui. Similiter ad octauam auctoritatem Lucæ de Penna, reprobatur rñsio eodem modo, quo præcedens. Nec obst. quod And. est maioris auctoritatis. quia cum sibi ipsi contrarius in pluribus, tenenda est iuris auctoritas, vbi

43 melius dixit. Ad nonam † auctoritatẽ Bal. in d. c. trãslato, de constit. minime valet rñsio, quia nego qđ successores in regno confirmauerint præcise, & necessitatiuæ ius Lõgobardũ, sed vt supra dixi, imo si placuisset illud ius Imperatoribus, inseruissent illud in volumin. bus iuris ciuilis. Vnde quia nõ inseruerunt, apparet qđ tali ius reprobauerunt. Prout in simili arguit Aluar. in præl. feu. in 4. q. Item rñsio data ad decimam auctoritatem Matth. in d. ꝯst. puritatem, qui sequitur Lucam de Penna, minime ꝓcedit, ꝑ easdem rõnes Et sic remanet ista pars totaliter cõi firmata. Superesset modo respõdere ad illas decẽ auctoritates adductas pro prima parte. Ad quas satis patet rñsum ex prædictis: quia qũs expresse dñt, qđ ius Longobardum prçferatur, male loquũtur, & ve-

44 riores sunt auctoritates contrariæ. † Cum auctoritates doctorũ sint ꝓbabiles, sed non necessariæ, ſm Bar. & doct. in l. j. ff si cert. pe. Et maxime, cũ vt plurimum, sint auctoritates An. de Iser. qui tenet alibi contrarium.

45 † Solum respõdeo ad quintam auctoritatẽ And. in d. § præterea ducatus, nam loquitur ibi de iure Longobardo, & Francorum, nõ aũt de iure Romano. & verũ est, q ius Francorum est ius speciale, & onerosum, & cõtra ius cõe, vt dicit An. in d. § præterea ducatus col. 3. in add. vnde debet ꝓbari, alias nõ prçsumitur. Et ideo, qñ esset dña inter ius Francorum, & Longobardum fateor q potius præsumatur Lõgobardũ, maxime in succedendo, quia est cõforme cum iure cõi, in eo qđ admittit oẽs filios çqualiter ad successionem, secus est, qñ dña esset inter ius Longobardum, & Romanum, prout est q. nostra: quia tunc Romanum potius præsumitur, ꝑ prædicta. Vltimo nõ obstat, qđ dicit And. in d. const. puritatem, & in præl. in 3. q. in fi. vbi dicit, qđ ista consuetudo ꝑ quam aliqui nõ seruant ius Lõgobardũ, non valet, quia est contra ꝯstões. Nam dico sine dubio, q And. male loquitur, & dicit cõtra casum dictæ const. Puritatem, ibi, ꝓut qualitas litigãtium &c. quia imò dicta cõst. approbat hãc consuetudinem, vt supra declaraui. vnde melius locutus fuit Andr. & ibi ẽt Bal. in c. 1. de feu. cog. Ex quibus oĩbus remanet firma cõclusio, & vera, q ius Romanũ præferatur in regno iuri Longobardo, & qui dicit q viuitur iure Lõgobardo, debet hoc ꝓbare. Et ꝑ hæc sit impositus finis huic vtili, & quotidianæ q. quæ inter regnicolas quotidie ventilatur, & hactenus ita plene discussa nõ reperit. Laus Deo Rob. Mar. Venus. V. I. D.

DISPVTATIO TERTIA.

An iudex in pęnis arbitrarijs possit imponere pœnam mortis naturalis.

1 ☞ *Pæna mortis, an possit irrogari in arbitrarijs, num. 15.*
2 *Pæna acerrima accipitur pro morte naturali.*
3 *Pæna mortis non potest irrogari: quando statutum dicit, ad pænam mille aureorum, vel aliã arbitrio iudicis.*
Pæna publicationis bonorum non potest irrogari vigore arbitrij.
4 *Fures nocturni puniuntur extra ordinem.*
5 *Pæna extraordinaria irrogatur, quando proceditur per inquisitione de iure canonico.*
6 *Pæna minor debet eligi per iudicem in arbitrarijs.*
7 *Pæna capitalis intelligitur altero de tribus modis, & in dubio intelligitur de mitiori, num. 8.*
8 *Pæna mortis nunquam imponitur in delictis nõ consumatis, num. 16.*
9 *Pæna mortis potest irrogari quando lex dat amplum arbitrium vsque ad mortem, num. 10.*
10 *Inquisitio non fit causa ciuili, nisi contra vsurarium, & hoc qualiter procedat.*
11 *Iudex in pænis irrogandis non potest se extendere vltra potestatem sibi datam à lege, num. 15.*
12 *Pæna mortis non potest imponi, quando lex loquitur per verbum moderari.*
13 *Pæna mortis irrogatur ei qui dat alapam officiali.*

14 *Dictio, aliā est repetitiua similium.*
15 *Sacrilegij pœna sit.*
16 *Consuetudo per totum mundum est, quòd non puniatur attentatum, sicut delictum consummatum.*
17 *Pœna iniuriæ potest se extendere vsque ad mortem, quādo hoc desiderat criminis magnitudo.*
18 *Iudex non potest imponere pœnam, mortis si expresse lex limitet arbitrium iudicis.*
19 *Pœna mortis potest irrogari in illis delictis, in quibus lex inducit pœnam corporalem, vel pecuniariam ad arbitrium iudicis, secus vbi dat arbitrium simpliciter.*
20 *Pœna consueta opponi debet irrogari alias potest appellari.*
Pœna tota pecuniaria non debet exequi, quando ita dictaret consuetudo.

1 QVotidiana est q. in iudicijs, vtrum
iudex procedens in aliqua † causa
criminali, in qua ex iuris dispōne
irrogatur pœna arbitraria possit suum arbi-
trium excēdere vsque ad mortem nālem in
clusiue. Et qm̄ q. est præiudicialis cum tracte
tur de vita hominis ideo, intendo eam plenè
discutere, recitabo primo opinione diuersas
& contrarietas, quas reperio inter doct. po-
stea ponam veras ɔclones. Primo igitur pro
parte affirmatiua, ꝙ iudex possit hmōi pœ-
nam mortis imponere, adducitur gl. quę cōi
ter solet ad hoc allegari, in §. in summa, in
ver. extraord. inst. de iniur. q̄ dicit, ꝙ iudex
pōt imponere pœnā capitis in suo arbitrio,
vr̄ & cōiter exponitur ꝑ pęna mortis, & ita
illā gl. intelligit. & sequitur Bal. in c. j. §. iniu
ria. in primis verbis. de pace iur. fir. & Bal. in
l. j. in fi. C. de his, qui latr. & Bar. in l. fi. in fi.
ff. vbi pupp. edu. debe. & Abb. ī c. ex lr̄is, col.
fi. de ɔst. & Fel. in c. cū re, col. 2. in prin. de re
iu. & ibi ēr Abb. Idem tenet Fel. in c. inqsitio
nis, in fi. illius prin. de accus. & in d. c. ex lr̄is
col. antep. Secūdo, ꝑ ista parte adducit tex ī
l. sæcularij. §. sunt quædā, ff. de extraord. cri.
vbi dicit tex. ꝙ illa pœna arbitraria, extendit
vsq; ad pœnā capitis, & sic vsq; ad mortem.
2 Tertio, adducitur † tex. in l. 2. ibi, nō ignaro
iudice, &c. in acerrima ɔdemnatione ꝑ arbi
trio, &c. C. de his, qui latro. vbi pęna arbitra
ria extēditur ad acerimam pęnā, quæ accipi
tur pro pœna mortis: vt no. in l. j. C. de sedi
tio, & l. j. C. nemini licere signū salua. Quar
to, adducitur tex. in l. lex. Iulia, §. hodie, ff. ad
l. Iul. rep. iū, vbi loquitur de pœna extra or-
dinem, & dicit quod capite puniri debet, &
sic patet, qd' pœna extraordinaria extendit
3 vsque ad mortē. Pro parte † vero contraria,
.s. ꝙ iudex non possit arbitrari ad pœnam
mortis, adducitur primo dictum Bal. in l. &
post tres. in 1. lect. col. 7. vers. item facit ad
aliam q. &c. ff. si quis cau. vbi dicit, ꝙ si iudex
vigore statuti pōt punire ad pœnam mille,
vel ad aliam, prout suo arbitrio videbit, nō
pōt imponere pœnam decapitationis. Idem
tenet Card. in c. de causis, de off. deleg. Lud.
Rom. in rub. de arbitris, vers. item an statu-
tum, &c. ꝑ hoc facit, quod no. Bal. in l. j. C.
ne sine ius. prin. & Bal. in c. j. col. 5. in prin. de
pace tenen. vbi dicit, ꝙ iudex vigore arbitrij
non pōt imponere pœnā publicationis bo-
norum: ergo minime pœnam mortis, quæ
est maior, & hanc partem negatiuam tenet
Alex. in cons. 7. col. fi. in 1. vol. & Card. in c.
4 ex literis, de const. Secundo, pro ista † parte
adducitur text. in l. j. in ver. temporarij. ff. de
fur. balnear. vbi dr̄ ꝙ fures nocturni puniū-
tur extra ordinem, verum eorum pœna nō
debet excedere opus publicum temporarium: er-
go si damnaretur ad mortem, excederet pœ
nam operis publici. Tertio, adducitur text.
in l. j. §. expilatores, ff. de effrac. vbi primo po
nitur pœna in liberum arbitrium iudicis, &
postea in fi. dr̄, quod plebeis pœna irrogāda
non debet excedere opus publicum. Nobili
bus vero non debet excedere relegationē.
5 Quarto, adducitur † tex. cum ibi not. per gl.
& doct. in c. inquisitionis, in prin. de accu. vbi
est decisum, ꝙ de iure canonico, qn̄ procedi
tur per inquisitionem, iudex non imponit
pœnā ordinariā delicti, sed extraordina-
riam, & sic arbitrariam, & tn̄ per hanc pęnā
arbitrariam nō pōt imponere pęnam ordi-
nariam, sed mitiorem, & ita declarat Abb. in
fi. col. ergo conclusiue sequitur de necessita-
te, ꝙ non potest imponere pœnam mortis,
quia nō est minor, sed maior & acerbior ce
6 teris pœnis. Quarto, cōfirmatur † ex d. Bal.
in l. quicunque, col. 4. C. de ser. fug. vbi di-
cit, ꝙ iudex ī arbitrarijs debet eligere mino
rem pœnam. Et si sic per tot iura & auctori
tates contrarijs redditur ista decisio valde du
bia. Et vt ipsam reddam magis dubitabilem.
Si quis vellet tenere hanc secundam partem
tanquam benigniorem, iuxta l. pen. ff. de pę
nis posset respondere ad iura contraria ad-
ducta

7 ducta pro prima parte. Et primo, non † obst. gl. in d. §. in sum. inst. de iniur. quia illa loquitur de pœna capitis: non aũt de pœna mortis, & in iure est clarũ, q̃ pœna capitalis intelligitur altero de trib. modis. s. de morte naturalis, de morte ciuili, & de exilio seu deportatione, l. 2. i prin. ff. de pęnis, & l. 2. ff. de publ. iud. & not. gl. in l. hoc accusare, §. in crib. in ver. capitis. ff. de accus. & tex. cũ gl. i l. sed & si quis, §. j. ff. si quis cau. In dubio aũt, quã do lex irrogat pœnã capitalem intelligit de minori ex illis trib. s. de exilio, seu deportatione. Tex. est iuncta gl. in l. j. C. ne iud. mãci. Christ. & tenet Bal. in l. fi. in fi. C. quæ res ven. non pos. & Ioan. de Imol. in d. l. 2. ff. de pub. iud. & Bal. in d. l. quicunque, col. 4. ver.
8 scias et, &c. C. de ser. fug. Secundo, nõ † obstat, d. l. sacculari, §. sunt qdã, ff. de extraor. crim. quia ibi nõ dr̃ de pœna mortis, sed de pœna capitis, vñ põt intelligi de pęna mitiori: vt dixi modo in p̃cedenti. Imo dico, qd' de necessitate debet ita intelligi ille tex. quia loquitur de delicto non ꝯsumato, loquit. n. de illis, qui tenebant quosdam lapides ad offendendum, non tñ secuta fuit offensio. Qd' patet, dum dicit ibi, quod ipsa res mortẽ cõminatur. Sed vbi sumus in delictis non consummatis, nunq̃ imponitur pœna mortis i arbitrarijs. Ita pulchre tenet Bal. in ꝯs 444. col. 2. in 2. vol. quod consilium incipit, Cecchus, &c. & Fel. in d. c. ex literis, col. pen. ver.
9 2. declaratio, &c. de const. † Tertio, non obstat, d. l. fi. C. de his, qui latro quia ibi expresse ex legis dispõne datur ista potestas illis iudicibus imponẽdi dictam pęnam in illo crimine. Vnde tunc cessat dubium, an illa pęna arbitraria se extẽdat ad mortẽ, quia quando lex dat amplũ arbitrium iudici, vsq ad mortem nõ est dubium, qd põt imponere dictã pœnam quia censet id facere auctoritate legis. Ita dicit Io. de Imol. in d. l. 2. ff. de publ. iud. quẽ refert & seqtur Ang. de Aret. i d. §. in summa, sed non loqmur in casu dubio. s. qñ simpliciter fit mentio de pœna arbitraria
10 seu extraord. † Quarto, non obstat d. l. lex Iulia. § hodie. qa põt plurib. modis rñderi. Primo, qa loquitur de pœna capitis, quæ potest verificari in mitiori, vt supra dixi, secũdo quia posito quod intelligeret de pœna mortis, ibi lex hoc expresse ꝯcedit: attẽ. ã immanitate criminis, loqtur. n. de iudice, q iniuste interfecit innocẽtem, vnde est homicida, ꝓpterea non est mirũ, si morte puniri debet, & sic potest dari eadem rñsio, quam dedi ad l. 2. de his, qui latro. Et sic pœna extraordinaria potest comprehẽdere mortẽ, qñ lex hoc
11 dicit expsse, vt ibi. Si quis † aũt vellet tenere primam partem, posset rñdere ad iura adducta pro secunda pte. Et primo, non obst. l. j. ff. de furi. balne. quia ibi lex expsse loqtur limitatiue, p dictionẽ, dũmodo, &c. Dicit. n. illos fures esse punięndos pęna extraordinaria, dũmodo nõ excedat opus tẽporarium: quo casu qa lex dat ptãtem limitatã iudici, sumus in casu certo, quia iudex non põt pterire formam legis, vt not. Fel. in d. c. ex literis, col. pen. vers. 5. declaratio, &c. de const. licet ipse non. considerauerit hanc responsionem. Plus dico, quod ille tex. põt retorqueri in cõtrarium: nam ex eo, quod lex restrinxit ptãtem iudicis ad opus temporatium, est signum quod iudex habuisset largiores habenas p̃cedendi vsque ad mortem, qñ lex spãliter eum non prohibuisset, quia alias frustratoria fuisset illa restrictio legis, quando sine ea iudex fuisset restrictus, quod nõ est dicẽdum, l. quod Labeo, ff. de Carb. edic. Secũdo non obst. d. l. j. §. expilatores, in fi. ff. de effra cto. quia similiter ibi lex loqiur limitatiue, p dictiõ, dũmodo &c. vñ dic, vt modo dixi.
12 Tertio, † non obstat d. c. inqsitionis, de accus. qa ibi lex loqtur p verbum moderari, & qñ lex cõcedit arbitriũ iudici p hoc verbũ, quod habeat moderari pęnas, nuq̃ põt imponere pęnã mortis, qa illud verbũ, moderari, importat diminutionẽ pœnæ. Ita tenet Mar. Soc. in d. c. inqsitionis, & Fely. in d. c. ex
13 literis, col. pen. ver. 3. declaratio, &c. † Quarto, non obstat dictum Bal. in d. l. quicũque, inquantum dicit, quod iudex debet eligere pęnam mitiorem, quia illud intelligit, nisi qualitas & atrocitas delicti aliud laudare, vt si quis daret alapã officiali, debet puniri pœna mortis: fm Bal. in c. j. §. iniuria, in princ. de pace iur. fir. Non. n. esset æquũ, q̃ tũc stante crimine atroci, & enormi iudex imponeret pęnam mitiorẽ: qa non esset pœna ꝯueniẽs & æqualis delicto: iuxta l. sancimus, C. de pęnis, & hoc sentit Alex. in ꝯs. j. 11. col. 4. in 3. vol. & Ang. de Are i d. §. in summa, & Abb.
14 in d. c. ex literis, col. fi. Quinto, nõ † obstat dictum Bal. in d. l. & si post tres, quod fuit allegatum in primo argũ secunde partis. quia ibi statutum loquitur de pœna mille, vel de

alia ad arbitriū,&c.illa dictio, alia est repeti tiua sētis pœnæ ſ pecuniariæ, ideo non pōt imponere pœnam mortis,q̄ est longe dissimilis,vt no.gl.& Bald.in l.si fugitiui, C.de ser.fug.& Fel.in c.sedes,col.fi.de rescr.& Ias. in l.si vnus,in prin.col.fi.de pac. Et ad dictū Bal.in d.c.j.de pace tenen.& alia allegata in d.j.argō,posset r̄nderi, nisi atrocitas criminis aliud suadeat,vt supra dixi.Et quia pœna amissionis bonoꝝ nunq̄ imponitur,nisi vbi lex hoc mandat expresse. Ex quibus ꝓ vtraque parte adductis redditur ista q.multū dubia,adeo ꝙ merito Cæsarea decisione opus esset. Vt igr̄ in tanta varietate ponam verā ꝯclonē,dico,ꝙ prima opin. affirmatiua est magis cōis, cum infrascriptis tn̄ limitationi
15 bus. Pono igr̄ † ꝯclonem per modum r̄læ: q̄ talis est, ꝙ iudex in arbitrarijs pōt imponere pœnam mortis nālis. Hęc ꝯclo probatur ꝑ l.sacrilegij,la j.ff.ad l.Iul. pec.vbi narratiue dr̄,ꝙ dato ꝙ pœna sacrilegij sit arbitraria,qa ꝓ qualitate personæ irrogatur tn̄ q̄nq; aliqui sacrilegi combusti fuerunt:& sic probat, ꝙ iudex in pœnis arbitrarijs pōt imponere pœnam combustionis, & sic mortis nālis, & ita ad hoc illum tex. pōderat Abb. in d.c.ex literis,col.fi.& ibi etiam Fely.in fi.
16 verbis de const.Istam ꝯclonem † declarat,& limita primo procedere, in delictis consummatis,& ꝑfecti, secus in attētatis tm̄, & non ꝯsummatis,qa ī eis iudex nunq̄ ex arbitrio imponit pœnam mortis . Ita procedit dcm̄ Bal.in d.conſ.343.incipit,Cecchus, &c.col. 2.in 3.vol.& Fely. in d.c.ex literis, col.pen. vers. secunda declaratio , &c. Et ratio est in promptu:quia hodie ex gnāli consuetudine non punitur delictum attentatum,sicut consummatum,sed mitius,& sic non punitur affectus,nisi sequatur effectus,ēt in atrocioribus.Ita tenēt Paul.de Cast. & Alex.in l.j.§. fi.in fi.ff.quod quisq; iur.& Car. Alex.in c.j. si vero noluerit,in fi.de cap. qui cur.ven.& Ang.in ꝯſ. 14.col.j. vbi dicit ꝙ ista ꝯsuetudo est approbata ꝑ totū mūdū, & Bal.in l.si fugitiui,C.de ser.fug. & Sal.in l.is, q cū telo, ff.ad l Cor.de sicar.& Bar.in l.j.§.si diuus, eo.ti.Vn̄ si iudex imponeret pœnā mortis ī attētatis,puniret affectū sicut effectū,qa maior pęna dari nō potest, q̄ sit pœna mortis .
17 Secūdo † limita,dūmodo, delictū sit ita graue attētis ipsius circunstātijs,ꝙ mereatur pęnā mortis,exēplū pōt poni in eo,q dat alapam officiali,nam est iniuria . Vetū attenta circūstātia qualitatis pſonę cēsetur atrocissima,& sic in hoc casu iudex pōt ꝓcedere ad mortē ſm Bal.in d.c.j.§.iniuria , in prin.de pace iur.fir.& ſeq̄tur Io.de Ana. in c.inq.in fi.illius prin.de acc.ita tenet Fel.i d.c.ex līris, col.pen.in prin.ver.prima decl. &c.de cōst. ita debet intelligi dcm̄ Bal.in d l.fi.C.de his qui latro vbi dicit, ꝙ pōt procedi ad supplicū,si hoc desiderat criminis magnitudo.Ex hoc seq̄tur,ꝙ si ex iniuria modica verbali iudex vellet ꝓcedere ad mortē,non posset.qa nō esset pęna cōueniens delicto,sed maior, ꝑ pdicta, imō tunc posset iudici exequēti de facto resisti,ꝑ ea,q̄ dixi supra i j.disp.& hoc tenet Ang.de Aret.ī §.in summa,& Abb.in d.c.ex literis,col. fi.alias posset appellari,vt no gl.& Bar.i l. si qua pęna.ff.de ver.sig.Et hanc limitationē tenet in effectu Alex.in ꝯſ. 1 1 1.col.4.in 1.vol.& And de Iser.ī cōst.co-
18 mite.Tertio, † limita,nisi exp̄sse lex vel statutū limitaret arbitriū iudicis,vt non possit excedere talem pœnā,qa tunc non imponit pęnā mortis.Ita ꝓcedat tex.in l.j.ff.de furt. baln.& ī l.j §.expilatores,ff de extrado.ꝓut supra decl.Quarto limita, nisi lex diceret,ꝙ iudex pœnā moderetur,qa tunc non pōt imponere pœnā mortis.Ita ꝓcedit d.c.inq.cū
19 ibi no.vt supra declaraui.† Quinto limita, q̄n arbitriū datur iudici in pœnis à iure expressis, prout est in actione iniuriaꝝ,in qua est statuta pęna corporalis,& pecuniaria,ad arbitriū iud.l. 2. & l.iniuriaꝝ æstimatio,ff. de iniur.& l.Pędius,§.j ff.de incē.rui.& nau. tunc.n. iudex ꝑꝑ enormitatem iniuriæ pōt arbitrari mortē,secus est vbi iudici dāt simpliciter arbitrium puniendi in pęnis nō à iure exp̄ssis, quia tunc non pōt facere crimen capitale,quod nō est capitale, nec pōt imponere pęnam mortis,vbi crimen nō est capitale.Ita declarat Fel.in d.c.ex literis,col.pe-
20 nui.vers.quarta declaratio,&c.† Sexto limita,non procedere q̄n in t̄ribus delictis esset consuetudo, ꝙ nō imponatur pęnē mortis, sed mitior pœna: qa tūc iudex non pōt imponere pęnā mortis,sed tenetur sequi ꝯsuetudinariā pœnam,& cessat arbitraria.Casus est singularis in l.si qs reū, ff.de custo. reo . Facit tex.cum ibi no.in l.hodie,ff.de pęnis. Ita tenet Bal.in l.quicunq;, col.4. ver. scias tn̄,&c.C.de ser.fug.& Fel.in cap.de causis , col.1.de offic. deleg.& Abb.in c.inquisitionis,

nis,col.fi.de accus. & Alex.in cons.5.col.fi. & cons.3.col.4.in 1.vol. & Patis in trac.synd. in vers.compositio, col.12.in princ.in c.an si delinquens, &c. & in tex.de off.sin.col.3. & 5.in c.an si potestas, &c. vbi plus dicit, quod si iudex excedit pœnam solitam, dr̃ grauare partem,& potest appellari,& tenetur in syndicatu.Et per hoc infert.quod in regno si qs condemnatur ad vnam vnciã,non solet exigi tota vncia, sed tantum vnus tarenus, vel duo,maxime attenta paupertate cõdemnari. Et per hæc sit expedita ista quæst. Laus Deo Rober. Mar. V. I. D.

DISPVTATIO QVARTA.

Vtrum si in causa summaria sit processum per partes ordinariæ, censeatur recessum à via summaria,ita quod ineptitudo libelli,vel alius defectus vitiet processum, non obstante, quòd alias in regno procedatur sola facti veritate inspecta.

1 *Causa quæ de iure erat summaria, si fuit cœpta per partes via ordinaria an videatur renunciatum viæ summariæ.*
Summaria causa an fiat ordinaria ex voluntate partium, num. 11.13.
2 *Libellus si interuenit in causa in qua non requirebatur, an dẽat ordinariæ discuti illa cã.nu.5.*
3 *Causa quamuis sit commissa summariæ, potest nihilominus iudex procedere ordinariæ.*
4 *Testamentum in scriptis si non valeat, an valeat vt nuncupatiuum, num.13.*
Contractus sine scriptura non valet,quando partes elegerunt viam contrahendi in scriptis, et quando censentur hanc viam elegisse.
5 *Arbiter qui erat etiam arbitrator,si incepit procedere vt arbiter,potest prosequi vt arbitrator inordinatè, & valet processus.*
6 *Testamentum militis factum iure communi si non valeat,an valebit iure militari.*
7 *Libellus ineptus non vitiat in causa, in qua nõ requirebatur.*
8 *Testes inhabiles, probant informationem in casibus,in quibus non requirebantur.*
Actus qui poterat geri sine aliqua persona,non vitiatur,si illa interuenit inutiliter.
9 *Viam per quam actus impugnatur,nemo præsumitur elegisse.*
10 *Processus siue ordinariæ, siue summariæ fiat, semper potest in regno super eo ferri sententia, dummodo liqueat de veritate.*
12 *In confesso non requiritur sententia.*
14 *Causa ordinaria an possit fieri summaria de voluptate partium.*

1 FVI sæpe interrogatus stante † iure municipali in hoc regno quod in causis ciuilibus procedatur sine figura iudicij, & sola facti veritate inspecta, per c.detestantes,&per regiam prag.primam quæ incipit, dispendia.Si partes processerunt in causa ciuili via ordinaria,dando libellum, item cõtestando, & alia acta solẽniter & ordinariæ faciendo,cum potuissent ista iudiciorum solennia omittere, & procedere via summaria, ob dicta statuta. An per hoc videantur viæ summariæ renunciasse,& amplecti viam ordinariam, quando non apparet de expresso consensu,seu conuentione partium,ita vt si aliquis defectus emergat in iudicijs,puta ineptitudinis,vel alius similis, q de iure cõi vitiaret processum,& sententiam,habeat ẽt talis defectus vitiare talem, processu ordinaria via initiatũ,& sic an in tali processu debeat seruari ius cõe, & non municipale. per ea, quæ not.gl.& doct.in l.vinum,in fi ff.si cer. pet.Et pro prima parte,affirmatiua, videlicet,quod censeantur recessum à via summaria, & per cons debeat seruari ius cõe, adducitur primo dictum Bal. in l.diffamari, col.1. in fi.vers.2.opp.&c.de ing. & manu.vbi dicit, quod quando partes possunt procedere summariæ, & eligunt viam ordinariam, causa efficitur ordinaria. & sic vr̃ hoc dependere ex voluntate partium. Secundo adducitur. gl.in l.proinde, §.notandum, ff.ad l.Aquil.
2 quæ dicit,quod qñ in causa non requirebatur libellus,si interueniat libellus, & sic fuit cœpta via ordinaria, debet solenniter per sententiam diffiniri, & sic innuit quod causa efficitur ordinaria, & debet ordinariæ determinari. & ita per illã gl. tenet Fran. de Cur. in add.post Alex.in d.l.vinum,col.fi. si cer. pet.in add.quę incipit,tñ fallit,&c.vbi dicit, quod tunc non valeret sententia super libello
3 inepto. Tertio pondero † dictum Bal.in l. quod fauore,col.1. C.de leg.& Bal.in l.nulla,ff.de leg.qui dicit,quod si princeps committit causa iudici, quod summariæ procedat, &

ille procedit ordinarie, valet processus, tanquam ordinarius & ordinarie factus. Idem tenet Lanfr. in cl. sæpe, col. 3. in princ. in 15.
4 q. de verb. sig. Quarto † adducitur, quia testator, qui poterat testari nuncupatiue, elegit viam testandi in scriptis solemniter, & non valuit testm̄ in scriptis, ob aliquem defectū, minime valebit vt testm̄ nuncupatiuum, ex quo illam viam solemnem elegit. Ita tenet Bar. in l. fi. de iure codicil. Facit ēt, quod dicimus de cōtractu in scriptis, nam qn̄ erat ī posse ꝯtrahētium ꝯtrahere in scriptis, & sine scriptis, & elegerūt viā ꝯtrahēdi in scriptis, nō valet ꝯtractus sine scriptura. l. ꝯtractus. & ibi Bal. in j. col. in fi. C. de fide istr. vbi plus dicit, ꝙ eo ipso, ꝙ partes dn̄t, habeamus notarium, vt conficiat scripturam de contractu, censentur velle contrahere in scriptis, in tm̄ quod ante, quā scribatur, pōt eas pœnitere, vel alteram partem pęnitere, & nolle ꝯtrahere, vt hr̄ in decis. 36. conf. Neap. per Matth. ver. 3. &c. Ita ēt vr̄ dicendum in casu nostro quia erat in ptāte partium ꝓcedere summarie, sm̄ iura municipalia, & elegerunt viam ordinariam, debet eis imputari, vt si deficiat aliqua solemnitas iuris cōis, vitietur processus iuxta illam rīam via, quam elegisti, tibi
5 pateat, &c. Pro † parte vero contraria adducitur dcm̄ Bal. in l. 3. ff. de test. mil. vbi dicit, ꝙ si is, qui pōt procedere summarie, & de plano, incipit procedere ordinarie per libellū pōt obmittere viam ordinariam, & reliquū processum expedire summarie, q̄a eligendo ius cōe non censetur priuilegio renunciare. Vn̄ infert ibi Bal. quod si est compromissum in aliquem, tanq̄ arbitrum, & arbitratorē, & ille incępit procedere, vt arbiter, & processit inordinate, valet nihilominus eius laudum, tanq̄ arbitratoris. Et hoc dictum vr̄ decidere casum nr̄m, vt si processus fuit initiatus ordinarie, & fuit nō rite compositus, debet valere, tanq̄ summarius, pp dicta statuta, seu
6 iura municipalia. † Et de hoc vr̄ tex. in d. l. 3. ff. de test. mil. vbi miles qui poterat testari iure militari, si voluit testari iure cōi, & obmisit solemnitas, adeo ꝙ testm̄ non potest valere iure cōi, valebit saltem iure militari, & sic non vr̄ renunciare priuilegio, adeundo
7 viam iuris cōis. † Secundo, pro ista parte adducitur illud, quod voluit Alex. in d. l. vinū, col. fi. & ibi est gl. singularis vbi dr̄, ꝙ in causis in quibus non requiritur libellus, si interueniat, & ineptus non vitiat processum. Sic ēt possemus dicere in quolibet actu subalterno iudicij, vt si interueniat, & ineptus nō vitiat processum. Idē, si penitus obmittat, ex quo nō requirebat de necessitate. Si. n. esset vera prima opin. nunq̄ posset verificari illud dictū gl. & Alex. in d. l. vinum, quod est cōiter approbatum, quia semper qn̄ quis pn̄tat libellum, v̄r eligere viam ordinariam, & sic essemus in dispositione iuris cōis. sm̄ quam libellus ineptus vitiat processum, & esset con
8 tra illud dictum. Tertio, adducit † qd̄ not. Bal. in l. q. testō, §. ꝑ contrarium, ff. de testa. vbi dicit, quod valet informatio capta per testes inhabiles in casibus, in q̄bus testes non requirebantur. Facit ēt tex. iuncta gl. in ver. in transitu, in §. seru. inst. de liberti. quæ probat, quod qn̄ actus poterat geri sine interuētu alicuius ꝑsonæ, si illa ꝑsona interueniat, & inutilis, nō vitiat actum. Pro hoc est tex. in l. 1. in prin. C. de rei vxo. act. Sic ēt dico, ī quæst. nostra, q̄a causa poterat expediri summariæ, & sine solēnitates iuris, si interuenerunt dictæ solennitates, & inutilr̄, non debet per hoc vitiari ꝓcessus. Quarto, q̄a ne-
9 mo † censēt elegisse viam, per quā actus, & volūtas suæ impugnet, vt d. l. 3. ff. de test. mi. & Alex. in hac ꝯsultissima, §. ꝑ nūcupationē C. de test. & Soc. in ꝯs. 142. col. 3. 1. vol. Pro solutione huius q. adhæreo huic secūdæ pti quam puto esse veriorem, maxime in hoc regno, cum sint rōnes efficaciores ꝓ ea, intelligendo tn̄, qn̄ partes non expresse declarauerunt se velle procedere ordinariæ, sed tm̄ inceperunt ita de facto ordinarię ꝓcedere, ex quo processu potest resultare tacitus consensus, non aūt expressus, q̄a ille tacitus consensus nō debet ita interpretari, vt parte voluerint facere actū inutilē, & iudiciū frustra totium, arg. l. quoties, la 2. ff. de reb. dub. & l.
10 quoties, ff. de verb. obl. Et vltra dictas † quatuor rōnes ꝯfirmo hāc partē in regno, ꝑ d. c. detestātes, vbi mandatur, ꝙ qn̄ in processu liquet de sola substantia veritatis, nō possit opponi aliqua exceptio de nullitate ex defectu obmisse solēnitatis iudicij. Et illud mandatū dirigīr iudici, vt patet ibi ex suprascriptione. Vnde nō est curādū quocunq; p̄tes ꝓcedat ī causa, siue ordinarie, siue summarie q̄a dūmodo liqueat de veritate, sp iudex poterit ꝓferre sn̄iam validā, ēt si aliqua subalia obmittant, q̄a de his non est curadum. Et ꝑ d. c.

d.c.detestates, apparet rñsio ad oïa quatuor argumenta adducta pro prima parte. Prǽter
11 ea, ét de † iure cõi puto sustineri posse istam secundam partem, p iura,& argumenta superius adducta. Et i specie rñderi põt ad omnia allegata pro prima parte. Et primo, nõ obstat dictum Bal. in d.l. diffamari, qa nihil facit ad propositum. Dicit.n. quod partes põt pcedere ordinarie, vbi poterat summarie,& valet pcessus ordinarius. Istud est clarũ & expeditũ per cl. sæpe, §.fi. de verb. sig. quia tunc res reuertitur ad nãm suã, & sic ad ius cõe, vnde de facili fit, vt not. in d.§.fi. Non tñ dr̃, quod si in aliquo obmitteretur aliqd substantiale, vitietur processus, & ita ét rñdeo ad id, quod dicit Bal. i d.l. quod fauore,
12 & in d.l. nulla. Secundo, non † obstat gl. in d.l. proinde, §. notandum, quia loquit̃ in casu, in quo nõ requirebatur snia, vt qa sumus in cõfesso, in quo solũ fit præceptũ, vt soluat l.1. C. de ɔfess. Verũ est, quo si actor vigore ɔfessionis rei voluerit formare libellũ solenniter, & petere id, qd̃ confessus est, tũc requiritur snia, ex quo casu est iniciata in formam iudicii, & snia debet esse conformis libello, & hoc dicit ista gl. Non tñ ibi fit aliquod verbum, quod si interueniret libellus ineptus, vitiaretur processus, vel si alr̃ processus fuit non rite factus. Sed solum sẽnit, q si fuit fabricatus pcessus, est solenniter per sniam determinandus, qd̃ est ex quadam necessitate: quia oĩs processus expectat diffinitiuam sententiam iltr̃. Non obstat, † qd̃ dicimus de
13 testõ in scriptis, quia illud est, qñ testator expresse declarauit, q volebat testari i scriptis, quo casu si non valet vt testamẽtum in scriptis, minime valet vt nuncupatiuum. Secus, quando hoc expresse non apparet, quia tunc si potest valere vt nuncupatiuum, vt quia interuenerunt omnia requisita in nuncupatiuo, valebit vt nuncupatiuum. Ita sentit Bar. in d.l. fin. ff. de iure codic. & Cyn. Alex. & Ias. in d.l. hac consultissima, §. p nuncupationem, C. de testa. & Ang. & Imo. in l. j. § fin aũt, ff. de hær. instit. & Alex. in ɔf. 176. col. 2. in 5. vol. & cons. 113. in 3. vol. & Paul. de Cast. in ɔf. 415. in 2. vol. & Soc. in ɔf. 142. in j. vol. & hr̃ aliquid i decis. 69. Neap. Et eodem modo rñdeo ad l. cõtractus, C. de fide instr. & quod ibi not. Bald. q loquitur, qñ expresse apparet, quod partes voluerunt cõtrahere in scriptis. Et per hoc dico, qd̃ qñ expresse partes conuenirent quod procedatur ordinariæ coram iudice, & renunciaret illi cap. detest. tunc pp expressum cõsensum diceremus, quod non valeret iudicium, si aliqua solemnitas obmitteretur, per pdicta. Quid
14 † aũt econtra, an possint partes facere, qd in causa ordinaria procedat̃ summariæ? Spec. in tit. de lib. cõcept. §. nunc dicendum, vers. 9. tenet qd̃ sic, sed contrarium tenet Car. in d. cl. sæpe, in prin. in 12. q. & Alex. in add. ad Bar. in d.l. si societatẽ, §. arbitrorũ, in 2. col. in add. quę inc. Adde ad hoc, & c. ff. p socio & est ratio, quia quod ordinariæ procedat̃ est iuris publici, & partes non põt iuri publico renũciare, l. ius publicum, ff. de pact. Idẽ tenet Luc. de Pen. in l. de submersis, col. pen. in fi. & seq. C. de naufr. lib. 11 per eãdem rõnem. Dicit tñ Car. in d. 12. q. & Lucas vt supra, quod si partes vellent, quod iudex pcedat tanquam arbitrator, põt hoc facere. Et sic per hunc modum põt facere causam summariam, faciẽdo compromissum eo modo. Et ex his remanet expedita ista vtilis quæst. Laus Deo Rob. Mar. Venus. V. I. D.

DISPVTATIO QVINTA.

Vtrum in crimine vsurarum possit iudex ecclesiasticus, vel secularis inquirere, & procedere ex officio nemine accusante: & vsurarium punire aliqua pœna: & quid seruatur in hoc regno Siciliæ.

1 *De vsurario an possit requiri per iudicem ex officio, & condemnari ad aliquam pœnam nemine accusante.*

Vsuras ne recipiat creditor, potest per iudicem impediri, & recipias compelli restituere.

De vsurario suspecto potest inquiri per iudicem ecclesiasticum, vt imponatur sibi pœnitentia.

2 *Causa si fuit cœpta via ordinaria, debet solemniter per sententiam definiri.*

3 *Vsurarius potest excommunicari si non restituit vsuras.*

4 *Vsura est delictum punibile, & super eo põt procedi per inquisitionem, & accusationem per iudicem ecclesiasticum, num. 11.*

5 *Vsurarum crimen in regno est publicum quilibet admittitur ad accusandum, & hoc qua-*

 liter

liter procedat.
6 *Vsura sint permissa de iure ciuili.*
7 *Vsurarius an possit criminaliter puniri numero 12. 13.*
8 *Vsurarius punitur tribus pœnis de iure canonico.*
9 *Vsurarius restitutis vsuris an teneatur ad aliud.*
Vsurarius pauper qui non potest restituere, an teneatur in aliquo, num. 22.
10 *De vsurario nullo modo potest hodie inquiri per iudicem secularem, nisi accusetur, ab eo qui suam vel suorum iniuriam prosequitur.*
11 *Inquisitio potest fieri per iudicem ecclesiasticum de vsura, & de omni alio crimine fama precedente.*
13 *Vsurarius recipiendo vsuras committit dolum, & debet teneri crimine stellionatus.*
14 *Vsurarius pluries delinquit.*
15 *Iudex ecclesiasticus potest coadiuuare canones addendo nouam pœnam.*
Vsurarius an possit pecuniariter puniri, nu. 17.
16 *Vsurariorum temeritas excreuit hodie, et acrius exercent vsuras Christiani, quam Iudæi.*
Pœna augeri potest ob delicti frequentiam.
17 *Pœna illa irrogari debet, quæ magis timetur.*
Pœna pecuniaria est valde conueniens vsurario propter eius auaritiam.
18 *Vsura est crimen, & non reperitur ea maius malum.*
Crimen dicitur omnis operatio mala quæ potest accusari & puniri.
19 *Pœna arbitraria puniri debet omnis qui delinquit contra prohibitionem legis, quando lex certam pœnam non irrogat.*
20 *In dubio sequenda est opinio illa, quæ magis fauet publicæ vtilitati.*
21 *Vsuræ prohibentur recipi etiam à spõte soluẽte.*
Vsuras soluens non peccat, sed solum is qui eas recepit.
Debitor soluens vsuras videtur sibi eruere oculũ.
23 *Tortura an possit irrogari in crimine vsurarũ.*
Vsurarius an possit torqueri stantibus indicijs.

Fiscales iudicet solent quotidie inuestigando anhelare, vñ possint pecunias extorquere, & prouentus facere, hinc qñque nemine conquerente formant inquisitiones ex officio contra vsurarios, vt possint eos ad legitimam pœnam condẽnare, Quæritur modo, an possint ex officio ꝓcedere & inqrere ac punire, nemine accusante, Ista q. habet multa capita, quę venient inferius decidenda, & multa argumenta pñt
1 adduci hinc inde ad partes. † Et primo pro parte affirmatiua, ꝙ possit inquiri ex officio ẽt ad commodum priuati, adducitur tex. in c. cum in diocesi. & ibi Io. de Ana. in 2. not. de vsur. vbi iudex ecclesiasticus ẽt nemine petente potest inquirere contra vsurariũ, & ipsum compellere ad restõnem vsurarum. Idem tenet Abb. in c. tuas, in 2. not. de vsur. vbi plus dicit, ꝙ non solum põt iudex cogere ad restitutionẽ vsurarum receptarũ, verum etiam ante solutionem, põt ex officio impedire creditorem, ne recipiat, seu exigat & hoc causa vitandi peccatum. idẽ tenet Io. de Ana. in d. c. tuas, in vlt. not. gl. in c. ex literis, de sponsa. & Abb. in c. ad nostram. el 2. col. 2. de iureiur. vbi dicit de mente Inn. ꝙ iudex ecclesiasticus põt ꝓcedere contra eũ quem habet suspectum de vsura ad pęnitentiam imponendam. & erit vtile per ꝯnam parti, quia non poterit imponi salutaris pęnitentia, nisi vsuræ restituantur parti idẽ tenet Bal. in cons. 183. in fi. in 1. vol. & Soc. in cons. 219. in 2. volum. Secundo, adducitur.
2 † qđ voluit Bal. in l. ea quidem, col. antep. ver. item quæritur, an in ciuili, &c. C. de acc. vbi dicit, ꝙ in ciuili causa regulariter non proceditur per inquisitionem, nisi cõtra vsurarium, & idem Bal. in c. 1. si tres. de pace te
3 nen. Tertio, adducitur † dictum Abb. in c. præterea. de vsur. vbi dicit ꝙ vsurarius põt compelli ad restitutionem vsurarũ, & si non restituit, põt excõicari. Quarto, adducitur
4 † dictum Pet. Ph. Cor. in cons. 19. in litera e, & litera f, in 3. vol. vbi dicit, ꝙ crimen vsurarum, est delictum punibile. & super eo potest iudex procedere. tam per viã accusationis quam inquisitionis, intelligendo de iudice ecclesiastico, pręcedẽte fama, iuxta, c. qualiter & quando de accus. & plures bona rationes allegat in d. cons. & concludit ꝙ iudex vltra pœnas Lateranensis concilij traditas, in cap. qnia in omnibus, de vsur. potest
5 etiam imponere penam arbitrariã † Quinto, adducitũ nouissima dispositio tradita in regno, per const. vsurariorum. quæ vult. ꝙ crimen vsurarum sit publicum, & quilibet de populo admittitur ad accusandum. ergo saltem præcedente fama, quæ hr̃ loco accusatoris, vt d. c. qualiter & qñ, el 2 debet posse iudex procedere per inquisitionem, sicut in alijs quampluribus criminibus publicis procedit. Pro parte vero contraria, ꝙ imò nullo

nullo modo ꝑcedi possit ꝑ inquisitionem, adducitur primo, nam quãtum ad iudicem secularem, q habet sequi ius ciuile, non põt
6 ꝑcedere nec punire, † ex quo vsuræ de iure ciuili sunt permissæ, & non ꝓhibitæ l.eos. C.de vsu. vbi Iustinianus imp. q fuit vir catholicus, ꝑmisit vsuras. Et hoc tenet Bart. in l.1.col.3.C.de sum.Trin.& fi.Cath.& Car. in cl.1.col.2.in 2.q.de vsur.Phil.Dec. in ꝯs. 160.vnde quod fit l. ꝑmittente, nõ punitur nec inquiritur.l.Gracchus.C.de adul.& l.fin. ff.quod quisque iuris. Secundo, ꝙ saltem ad pœnam imponẽdam non possit inquiri, adducitur dictum Bal.& Sal.in l.improbũ. C.
7 de his, qui not.inf. vbi dñt, †quod vsurarius nullo modo põt criminalr̃ puniri, ex quo nulla lege cauetur. nam recipit vsuras de cõsensu soluentis. Io.de Ana.in c.quam ꝑniciosum, col.4.de vsur.& Phil.Dec.in d.cõs.
8 170. Tertio, †adducitur, quia solum ius canonicum introduxit quasdã pœnas spũales ꝯtra vsurarium, q̃ traduntur per Lateranẽse cõsilium, in d.c.qa in oĩbus, de vsur. & sunt tres. Prima, ꝙ priuatur cõione altaris, nam non põt recipere corpus Christi, nec debet stare in ecc̃lia, qñ celebrant diuina. Secũda, qa non debet sepeliri in ecclesia. Tertia, qa nõ admittit̃ ad oblationes faciẽdas, vt d.c. qa in oĩbus, & ibi ꝑ Abb.& Io. de Ana. vltra istas pœnas spũales nõ reperit̃ aliqua lege cautũ, quod vsurarius puniat̃ criminaliter, ergo contra eum inqri non põt, qa frustratoria esset inqsitio, & non debet fieri qđ factũ non releuat.l.hæc stipulatio.§.diuus,
9 ff.vt leg.nom.cau. Quarto, †adducit̃ tex.in c.cum tu. de vsur.q tex. multum stringit in trib.locis. Primo.n.dicit in prin.quod pœnæ inductæ ꝑ Lateranense consilium cõtra vsurarios, hñt locũ, donec vsuras restituant, ergo seq̃tur, quod illis restitutis cessant pœnæ. Secũdo, pondero illũ tex.in ver.illi aũt, vbi dicit, qđ vsurarij pauperes, q vsuras restituere non pñt, nõ debent vlla pœna mulctari. Tertio in fi.illius c.dr̃, quod restitutis vsuris liberãtur vsurarij, tam à pc̃tõ, quam à pœna. Et sic patet ꝑ d.c.quod tota vis iuris canonici cõsistit in faciendo restitui vsuras pro salute aiæ, & illæ, qui non põt restituere, non punitur aliqua pœna, nã si posset criminaliter puniri, si non hr̃et in ęre, deberet luere in corpus, cum obligatio descẽdat ex delicto, vt hr̃ in l.si qs id, quod.ff.de iur.. om.iud.& in l.quicunque. C.de ser.fug. sed lex canonica dicit expsse, quod nulla pœna puniat̃, & idem, qñ vsuras restituit, vt d.c.cũ tu.in fi. Quinto, adducitur auctoritas Phil. Dec.in d.ꝯs.170. vbi hoc tenet expresse, per plures rõnes. Pro solutione huius q̃st. facio duo mẽbra principalia. Primum est, an iudex possit inqrere ex officio. Secundum est, an possit aliq̃ pœnam irrogare criminalem saltem arbitrariam, ne delictum pertranseat impunitum. Et pro hñda vera conclusione in vtroq; mẽbro oportet distinguere iura.
10 Super primo † mẽbro, si quæris de iure ciuili cõi, concedo hanc secũdam partẽ, ꝙ iudex sc̃laris non põt inqrere, nec aliquo modo ꝑcedere, ẽt per accusationem, ex quo de iure ciuili vsuræ non sunt ꝓhibitæ, ergo nõ est crimen. vnde nec ꝑ accusationem, nec per inquisitionem puniri põt, quod non est delictum, ꝑ ea quæ modo dixi in primo argum.2.partis. Si quæris de iure ꝯstõnum regni, sm̃ quod ius est prodita pœna publicationis bonoꝝ, vt d.const.vsurarioꝝ, & tũc dico, ꝙ per accusationem vniuscuiusque de populo, ẽt si suam iniur. non prosequatur, põt iudex ꝑcedere, quia crimen est publicũ, & hoc expresse dictat d.const. sed ꝑ inquisitionẽ specificam nullo modo ꝑcedere põt. Primo, qa illa const.hoc non ꝑmittit. vnde stamus regulæ iuris, q̃ est quod nemo sine accusatione dãnatur.l.rescripto.§.si quis accusatorem.ff.de nu.& hon.& ibi gl. & hr̃ in l.2.§.si publ.ff.de adulr. Secundo, quia alia const. quæ incipit hi, qui.§.de specialibus, ꝓhibet speciales inquisitiones, nisi in certis casibus, inter quos nõ numeratur iste, ergo stamus regulæ, quia exceptio firmat regulã in casibus non exceptuatis.l.quæsitum.§.denique, & ibi gl.ff.de fun.instr. & l.cum delationis.§.cui fundum, eo.tit. & l.nam quod liquide.ff.de pen.leg. Si vero quæris de iure ritum magnæ curiæ Vicariæ, tunc est scandũ, quod de hoc habemus in regno duos ritus. Vnum, in nu.14.q incipit. Item, ꝙ nullus laicus, quo cauet̃, quod nullus admittat̃ ad accusandũ, nisi suam, vel suoꝝ iniuriam ꝓsequatur. vnde corrigitur ꝯstõ regni in eo ꝙ admittebat quẽlibet de populo ad accusandum. Alius ritus est in nu.15. qui incip. Itẽ, ꝙ nullus admittitur, &c. quo cauetur, ꝙ iudex secularis non potest inquirere de vsuraria prauitate, nisi interueniat accusatio in forma,

forma, adeo q̃ non sufficit sola denũciatio. Et ex p̃dicta discussione iurium remanet firmat ↄclo, quod iudex secularis nullo iure põt procedere p inquisitionem cõtra vsurarium, nisi interueniat accusatio eoꝝ, q suam vel suoꝝ iniuriam ꝓsequuntur. Et hoc vltimum ꝓcedit in regno, vigore dictoꝝ ritũ, & ita tenet Par. in trac. synd in ver. inqsitio. col. 3. ver. & hodie i regno sunt sublatę, &c.

11 Si vero † q̃ris de iure canonico in cur. eccl. & tunc concludo qđ iudex ecclesiasticus in distincte põt procedere p inquisitionem cõtra vsurarium manifestũ contra quem fama laborat, & ista inqsitio fit principalr̃ ad expugnandum pctm̃, & resultat ad cõmodum priuati, qa vsuræ receptæ, restituuntur, & nõ dum solutæ impediũtur solui. alias põt vsurarius excõicari, si non paret mandatis iudicis ecclesiastici. Ita ꝓcedant oĩa iura adducta in 1. & 3. argõ 1. partis. Item põt procedere ad imponẽdas illas pœnas spũales, de qbus in d. c. qa in omnibus. Et rõ est, quia de iure canonico de omni crimine põt inquiri fama pcedẽte, vt d. c. qualiter, & qñ, el 2. de acc. & ibi Abb. q̃ doct. Et ita puto debere intelligi dictum Bald. in d. l. ea quidem. C. de acc. & in d. §. si tres, quod fuit allegatũ supra in 2. argõ 1. partis, quia de iure ciuili non posset procedere per rõnem supra dictam. s. q̃ ius ciuile non ꝓhibet vsuras. vnde de necessitate intelligi debet de inquisitione, quam facit ecclesiasticus iudex ad cõmodum priuati, & pro salute animæ subditoꝝ, & sic appellatur hæc inquisitio in causa ciuili, vt di-

12 cit Bal. ibi. Super 2. membro † principali. s. an possit irrogari pœna criminalis cõtra vsuratium. Dico, q̃ de iure ciuili cõi non est dubiũ, quod nulla pœna irrogatur, ex quo lex ciuilis non ꝓhibet vsuras. sed de iure ↄstõnum regni irrogatur pęna publicationis bonoꝝ, vt supra dixi, per d. const. vsurarioꝝ, & est ritus magnæ curię, in num. 15. incipiens. Itẽ, quod nullus, & alius ritus, i nu. 113. inc.

13 Item, quod proc. Sed † totum dubium consistit, quid de iure canonico, an vltra pœnas illas spũales possit iudex ecclesiast. irrogare vsurario aliquã pœnam criminalem arbitrariam. in hoc sunt ista duo consilia repugnãtia, videlicet consil. Phil. Dec. 170. vbi tenet, quod nõ eo, quia nulla lege cauetur. Aliud ↄsilium ↄtrarium est Petr. Phil. Corn. in cõs. 19. in 3. vol. vbi p bonas rõnes tenet, quod sic istã p̃te affirmatiuã tenet Iac. Butr. in d. l. improbo. C. de his, q no. inf. assignat rõnẽ, qa vsurarius exigẽdo vsuras, cõmittit dolũ,

14 ergo teneť crimine stellionatus. Et hæc † secũda pars affirmatiua mihi vr̃ verior. Quã ↄfirmo. Primo. p tex. in c. cũ diocesi. de vsur. vbi ꝓbat, qđ crimen vsuraꝝ põt in iudiciũ deduci p viã accusationis, ergo debet puniri aliqua pœna nãli, ↄueniente illi delicto. Itẽ vsurarius pluries delinquit. Primo. n. delinqt mutuãdo sub vsuris, qa facit contra pceptũ diuinũ, & canonicũ, quod dicit, Mutuũ dare, nihil inde sperãtes, & c. c. consuluit. de vsur. Secũdo delinquit vsuras recipiẽdo, qa tũc exeqtur suũ malũ ꝓpositũ. Tertio, delinqt vsuras nõ restituendo, sed oẽs pœnę inductæ p ius canonicũ tendũt ↄtra hoc tertium delictũ, ergo alia duo, si nõ punirent, remanerent impunita, qđ esset cõtra publicã vtilitatẽ. l. ita vulneratus. ff. ad l. Aq. & hanc põderationem facit Phil. Cor. in d. conf. 19. Se

15 cundo, pro † ista parte adduco, qđ iudex ecclasticus ex iusta causa sibi visa põt coadiuuare canones, addẽdo nouã pœnã, licet non possit totalr̃ statuere ↄtra canones, gl. est in cl. ne Rom. in ver. tolli. & ibi Car. in prin. in 3. q. de elec. & Abb. in c. licet, col. 2. circa fin. vers. aut subest statutũ, & c. de pœnis, & Fel. ĩ c. irrefragabili. §. cæteꝝ, col. 2. ver. limita hãc ↄclõnem, & c. de off ord. vbi dicit, qđ põt addere nouã pęnã pecuniariã, & idẽ Fel. i c. qđ sup his in vlt. col. ver. fallit 7. & c. de mai. & ob. Vñ licet nõ caueať expsse p canones, qđ vsurarius puniaŕ criminaliter, tñ dico; quod eps põt addere nouã pęnã coadiuuãdo canones, & punire ipm arbitrio suo ad pœnã pecuniariã ex iusta causa. s. ne tale delictum ptransẽat impunitũ, & vt alij vsurarij capiant exẽplũ, & cessẽt formidine pœnæ à cõmittẽdis vsuris, vt dicit text. in l. si opis. C. de pœ. & l. qcunq; § qđ si fecerit. C. de hær. Solent enim pœnæ exacerbari, vt alij capiant exemplũ. l. aut facta. § fi. & l si qs aliqd. §. q abortionis. ff. de pœnis, & l. 1. C. ad l. Iul. rep. Ter

16 tio † hanc ↄfirmo, qa hodie multũ inoleuit vsurarioꝝ temeritas, & instigantẽ diabolo acrius exercent vsuras nonnulli Xpiani, quã Iudęi, & infideles, quo casu pp delicti frequẽtiã est pmissum iudici pœnas ordinarias augere, & nouas addere tex. est, & ibi Bart. in prin. in d. l. aut facta. §. fi ff. de pęnis, & l. 1. in prin. ff. de abigeis, & tex. cũ gl. in l. 3. in fi. C. de

de epis.aud. Facit tex.in l.hodie,ff.de pę.stă te ergo vsurarum frequentia,est pmissum epo augere pœnas canonicas,& punire vsurariū ad suū arbitriū pęnā cōpetenti,p.d.l.hodie.
17 Quarto†qa iudex ecclesiasticus,pōt,& debet pęnā irrogare,q̄ magis timetur,cuius timoris rōne censendum est ipm delinquentē fore à delinquēdo cessaturum, gl.est in c. licet in gl.magna circa fi.& ibi Abb.de pœnis,& tex.in c.qm̄ frequenter in fi. & ibi gl.in ver. magis timeri,&c.vt lite non ɔtest.& gl.in c. de causis in ver.certa in fi.de off.del.& Fel.i c.irrefragabili.§.ceterum,col.1. & ibi ēt Abb. in 3.no.de of.ord.vbi Abb. & Fel.de mente Host. vūt proprie decidere hunc casum. dīt.n. q iudex ecclesiasticus p crimine ecclesiastico,ēt contra laicum pōt irrogare pęnam pecuniariā,si illa magis timetur,quam pęna spūalis,sed in nullo casu pōt magis cōuenire pęna pecuniaria,q̄ cōtra vsurarium, q peccat ex rabiæ auaritiæ.vn̄ in eo,in quo deliqt puniri debet,vt pœna sit delicto conformis,l.si fugitiui,C.de seru.fug.& l.sancimus,C.de pœn. Ad quod hn̄tes respectum Imperatores huius regni,imposuerūt pęnā pecuniariam contra vsurarios.s.publicationis bonorum,vt supra dixi,p d.ɔst.vsurariorum. Et semper est credendum, q vsurarius nullam pęnam magis timebit,q̄ pecuniariam. quia, Semp auarus eget,&c.ex quo incepit fabricare in gehēnā, non curabit pœnas spirituales,vt tenet Abb.in c.vt clericorum, in fi. de vita,& nō cl.Vt ergo irrogeī pęna q̄ magis timeī, & delicto conueniens, & dico q eps poterit pecuniariā pęnā imponere, quā dēt postea erogare fabricā ecclesiæ vel in alijs piū vsum,ne ipse ēt de auaritia arguatur fm Abb.in d.c.vt clericorum,in fi.& in d.§ ceterum,& in c.dilectus de of.ord.& in d.c.licet.
18 Quinto,adduco †quia ius canonicū appellat vsuras crimen,vt d.c.quia in oībus,& c. sup eo.de vsur.Sed crimen dr̄ omnis opatio mala,quæ pōt accusari, & puniri criminalr̄ in hoc sęculo.c.apostolus,81.dist.& gl.in c. peccatū de reg.iur.lib.6.& Fel.in c.testimoniū,col.3.de test. Et q vsura sit crimen,apparet ex ordine titulorum,& rubricarum in decretalibus,qa post titulum de furtis est,immediate situatus titulus de vsuris, & dicit Abb.in continuatione rubr. ibi. qd' vsura est spēs rapinæ, & ideo cōtinuaī in rub.de furt.hic dicit Ioan. Andr. in c.pctm̄ de reg.iu.lib.6. quod non reperitur ma'us malū quā sit vsura.& idē dicit Io.de Ana. in c.1.in fi.de vsu. Si ergo est crimē, seqtur pn̄a necessaria,qd̄ debet aliqua ɔdigna pœna puniri,nā impunitas patit ausum ad maius malum,& delicti multiplicationē,vt inquit Seneca. Sexto,
19 qa, †omnis qui deliquit contra prohibitionē legis,debet puniri pœna arbitraria, qn̄ lex non statuit aliā pęnā certā,fm gl.& Bar. in l.nemo martyres,C.de sac san.eccl.& gl. in cl.2.in fi.in ver. sanctioni, de vita, & ho. cl.& Alex.in add.ad Bar.in l.hodie,ff.de pe. vbi dicit,qd̄ venire contra præceptum legis est pœna arbitraria. Sed cōmittere vsuras, est facere ɔtra pceptum legis, qa sunt à iure prohibitæ.ergo vsurarius punir debet pęna arbitraria,ex quo venit ɔtra pceptū legis,p pdicta.& no.Bal.in l.legis virtus, ff.de leg. & hr̄ per Abb. & Fel. & doct.in c.2. de mai.
20 & obe.Septimo confirmo, † quia qn̄ casus est dubius,& sunt opiniones hinc inde,debemus in dubio seq illā opi. quæ magis fauet publicæ vtilitati, & magis cohæret regulis iuris cōis.Ita tenet Bar.& doct.i.l.1.in prin. ff.sol.ma. & est tex.& ibi Bart.in l.1.§.fi.C. de cad.tol. Ad idē est tex.formalis in l.hoc modo, ff.de ɔd. & dem. vn̄ hic stātibus istis duab' opi ɔtrarijs,magis fouet publice vtilitati hæc,q̄ tēdit ad puniēdū delicta,q̄ alia. opi.quæ inducit impunitatē, & auget mām delinquēdi,ergoista opi.est tenēda. Et tāto magis hæc opin. pcederet in isto regno,vbi vsuræ puniunī criminalr̄ per ɔst.regni,& sic qd̄ deficit in pęna iudicis ecclesiastici potest suppleri p secularē. vt tenet Gem. in c.1.de vsu lib.6.facit tex.in c.statuimus in fi.de maled. Vbi ɔtra blasphemātes statuīē pęna pecuniaria vltra alias pœnas spirituales. Non
21 obstāt ea quæ in † ɔtrarium adducebantur, maxime,per Ph.Dec.in d.ɔs.170.Et primo, inquantum dicit, q vsurarius petit vsuras ex ɔuentione, & voluntate partis, vn̄ nullā iniuriam facit volenti,quia ad hoc de facili respondetur, non lex prohibens vsuras, prohibet eas recipi etiam à sponte soluente, quia is, qui soluit, non peccat, sed tantum is qui recipit. vt not. gl. in cap. debitores, in verf. reddere de iureiur. vnde in materia vsurarum tota prohibitio legis est in recipiente,c.ɔsuluit de vsur.& ppea non ɔsideratur volūtas soluentis qa semp recipiens venit contra pceptū legis, & merito venit.

venit puniendus. Tanto magis, quia semper psumit debitor inuitus soluere, & soluẽdo vsuras, vt sibi eruere oculum, vt dicit gl. in l. 1. ff. de sol. & Bal. in l. indebitas, C. de vsur. sic in sim videmus i quolibet actu à lege phibito, q nõ excusat volũtas partiũ, q n rema neat phibitio, & sortiat locũ pęna legalis, l. non dubiũ, C. de legi. Non. n. excusat adulter, si dicat se adulterasse de volũtate mulieris dato. n. q nõ offendat pximum pp eius voluntatem, tñ offendit remp. quia attentat actum à iure prohibitum, & pœnalem. Nõ
22 obst. d. c. cum tu. de vsuris. supra † ponderatũ in tribus locis, q totũ loquitur de pœnis Lateranensis Consilij inductis ad restõnem vsuraꝝ ciuiliter tm, vt patet ibi in princ. Et illud, qđ dr in d. ver. illi aũt, q si vsurarius est paup, non punit, ꝯfirmat hũc intellectũ, q si illæ pęne sunt inductæ ad cõpellendũ vsurariũ ad restõnem, cessante satisfactione pp paupt atẽ, cessant ẽt, & illę pęnę, & sitr facta restone cessant. vt ibi dr in fine q cessat pctm, quo ad Deum, & illæ pœnæ solũ respiciunt aiam, & correctionis pctoris. Sed qtũs fuit offensa resp. per receptionem vsuraꝝ, & patrationem delicti, requiritur alia satisfactio per pœnam criminalẽ, vt pluries fuit dictum superius. Vñ quia illa non est nãlis pœna delicti, nec sufficiunt, solũ tẽdit in fauorẽ priuati, vt vsuras recu pet, dicendũ est posse irrogari aliã pęnã sufficiẽtẽ arbitraria, p eo q fuit ꝯtrauẽtũ pceptis iuris diuini, & canon. p satisfactione reip. l. licitat. §. qđ illicite, ff. de publ. Et psertim, q, vt supra dixi illæ pęnæ Lateranensis ꝯsilij puniũt solũ delictũ in nõ restituẽdo. vñ delictum in mutuãdo sub vsuris, & in recipiẽdo cõmissũ remaneret impunitũ, quod esset non debet, per pdicta. Et ex his apparet rñsio ad tertiũ, quartum, & quintum argm secundæ partis. Ad p imum argm secundæ partis potest rñderi per cõfessionem, quia fateor, q de iure ciuili cõi nõ irrogetur aliqua pęna, ex quo sunt proh bitæ, sed per ius canonicum ita, vt supra interpretatum, puniri põt vsurarius per ep n. Ad secundum argm secundæ partis rñdeo per reprobationem, & dico q omnes illæ auctoritates reprobantur, per alias auctoritates contrarias, & per rõnes supra allegatas, & p ea, quæ dicit Pet. Ph. Corn. in d. ꝯs. 19. in 3. vol. cuius dicta melioribus fir-
23 mantur rõnibus. An † aũt stantibus indicijs in crimine vsurarum, possit deueniri ad torturam. Soc. in ꝯs. 219. col. fin. in 2. vol. tenet q sic. Idem tenet Io. de Ana. in c. quia in omnibus, col. 19. de vsur. Tñ in regno puto, q hoc non procederet, q tormẽta irrogantur solum in delictis imponentibus pęnam vltra relegationem, vt in c. regni, quod incipit, tormenta. Sed pęna publicationis bonorum, quæ irrogatur vsuratio, non censetur vltra relegationem. Ita tenet Paris in tract. synd. in vers. tortura in c. an in causa pecuniaria, &c. Ex hoc remanet expedita ista subtilis q. Laus Deo. Rob. Mar. V. I. D.

DISPVTATIO SEXTA.

Si præsentatur primo instrumentũ ciuiliter super assistentia, an lite pendente possit criminaliter præsentari secundùm formam ritus magnæ curiæ, an vero obstet exceptio litis pendentiæ.

1 *Causa cœpta ciuiliter, an possit lite pendente inchoari criminaliter vigore instrumenti, an vero obstet exceptio litis pendentiæ.*
2 *Executio instrumenti, & sententia aquiparãtur.*
3 *Exceptio litis pendentiæ an obstet contra executionem instrumenti.*
Actor habens plura remedia executiua, vno intentato, non praiudicat sibi in alijs.
Clausula, quod electa vna via, alia non tollatur quid operatur in instrumento.
Notarius censetur rogatus vt opponat clausulas consuetas in instrumento.
Clausula qualibet in instrumento posita debet aliquid operari.
4 *Actione hypothecaria intentata, an possit lite pendente agi actione personali.*
Cumulatio actionis hypothecaria, & personalis an fieri possit, num. 30.
Sententia lata super actione hypothecaria, praiudicat super actione personali.
5 *Agens via ciuili an possit pro eadem re agere criminaliter.*
6 *Procurator non admittitur etiam ad media, quãdo prasentatur instrumentum secundùm formã ritus.*
7 *Debitor suspectus potest capi etiam lite pendente.*
8 *Instrumentum operatur vt debitor possit carcerari:*

rari, & debet dicere causam in vinculis.
Instrumentum, & contractus in quo differunt.
Instrumenti executio an impediatur per exceptionem quod metus causa vel doli, num. 11.
9 *Iuramentum in contractu meticuloso seruari debet nisi petatur absolutio.*
10 *Spontanea volūtas an probetur per illam dictionem sponte, appositam instrumento, num. 35.*
Verba notarij stipulantis censentur proferri de voluntate contrahentium.
12 *Fideiussionis contractus duas produxit oblationes.*
Fideiussionis contractus dicitur damnosus pro fideiussore, adeo quòd per hoc censetur dilapidare bona sua eo ipso quòd fideiubet.
Maritus fideiubens dicitur vergere ad inopiam, & vxor repetit dotem.
15 *Contractus celebratus inter officialem, & subditum est nullus, & præsumitur factus per metum. & impressionem, si est damnosus subdito.*
16 *Officialium solæ preces erga subditos inducunt iustum metum*
17 *Metum iustum inducit solus vultus terribilis officialis.*
Præsumitur in dubio contra officiales indebita seruitia extorquentes.
18 *Instrumentum quando extrahitur in forma publica, debet interueni consensus creditoris, & debitoris pariter.*
19 *Fides hosti seruanda non est.*
20 *Causa præoccupata per maiorem iudicem non potest ventilari coram minori.*
Præuentio seu præoccupatio iurisdictionis fit per solam citationem.
21 *Causa est delegata per principem, censetur quoad illam sublata omnis potestas ordinario, & processus per eum factus super ea est nullus.*
22 *Citatio obtenta non facta mentione de litis pendentia, dicitur surreptitia.*
Causa deuoluta ad curiam principis, non potest inde extrahi sine licentia principis, alias nihil valet quod agitur.
23 *Litis pendentia coram vno iudice impedit eam agitari coram alio.*
24 *Agens via ordinaria censetur renunciare extraordinariæ executiuæ.*
25 *Inhibitio facta iudici operatur, vt processus post ea per eum factus sit nullus.*
26 *Præuentionis exceptio est declinatoria.*
27 *Instrumentum guarentigia an æquiparetur sententia.*
28 *Contumax potest pluribus remedijs coerceri.*
29 *Instrumentum quando est nullum, omnes clausulæ in eo contenta sunt nullæ.*
30 *Actio hypothecaria quando cumulatur cum actione personali; debet fieri coram eodem iudice.*
Causæ continentia quando diuidi non debet, non valet processus coram diuersis iudicibus.
31 *Cumulatio actionis ciuilis, & criminali an, & quando fieri solet.*
32 *Procurator an criminalibus tunc non admittitur, quando discutitur causa principalis secus quando opponit declinatoriam, vel nullitem libelli, vel calumniam aduersarij.*
Calumnia habetur loco libelli, inepti, & potest ex officio repelli per iudicem.
33 *Exceptio nullitatis oriens ex instrumento non censetur sublata per statutum tollens omnem exceptionem, idem de exceptione inhabilitatis personæ.*
Creditoris appellatio in statuto intelligitur de efficaci.
34 *Iuramentum metu extortum in actu à iure prohibito non obligat.*
35 *Clausula, sponte, &c. censetur metu extorta in contractu meticuloso.*
Notario non creditur de his quæ consistunt in animo contrahentium.
36 *Velle, non dicitur qui per metum vult.*

Illustris dn̄s Vicerex ciuitatis Neap. & Locumtenens gn̄alis huius regni, fuit aditus per supplicationem cuiusdā actricis, vt deberet sibi ministrare iustitiam contra quendam suum debitorem vigore instr̄i præsentati super assistentia ciuiliter contra bona debitoris, fuit causa cōmissa in sacro cons. vni ex regij consiliarijs, vt iustitiam faceret, in sacroque consilio referret. coram quo regio cōmissario fuit fabricatus processus vsq; ad publicationem inclusiue, & p debitorem fuit plene probatum in defensionibus. q̧ pmissio, & obligatio instr̄alis, quæ erat ducatoꝝ mille, fuit extorta per metū, & impressionem superioris. Demū lite pendente in sacro ꝯsilio, præfata actrix præsentauit illud idē instr̄m in magna curia vicariæ criminaliter s̄m formam ritus, & fecit capi debitorem. Opponitur de litis pendentia in sacro consilio, & q̧ causa fuerat occupata p superiorem iudicem, quæritur an dicta exceptio impediam viam criminalem, vt debitor debeat liberari, & procedi in causa cœpta

1 pta in sacro consil. Et primo parte † negatiua, ꝙ dicta exceptio litis pendentiæ non obstet, imò ꝙ ꝓcedit possit criminaliter, adducitur, quia executio sniæ, & executio instrũtes executionem paratam, ęquiparantur. Ita dicit Bar. in l. cum vnus in fi. illius prin. ff. de bo. auth. iud. pos. & Bal. in l. fi. col. 2. C. eo. tit. & Lud. R. in cons. 76. col. 2. Sed qñ fit executio sniæ, non impeditur per exceptionem litis pendentiæ, ſm Innoc. in c. cum in iure, de off. deleg. & Lud. R. in d. cons. 76. in fi. verbis. Ergo minime debet retardari executio instrũ, cuius vigore pōt deueniri ad capturam ꝑsonæ auctoritate dicti ritus, sicut ꝑ instrũi guarentigiaꝝ, vt no. Bart. in l. Titio centũ. §. 2. de cond. & demon. & Inno. in c. ex rescr. de iureiur. & Alex. in add. ad Bar. in d. l. cũ vnus, & Lud. R. in cons. 33. col j. Quia ergo ꝑ ritũ magnæ cur. instrm habet executionẽ paratam, nõ poterit opponi li-

2 tis pẽdentia. Secundo, qa † qñ actor habet plura remedia executiua contra reũ, vno intentato non ꝑiudicatur sibi, quo ad alia. Vñ si actor habuit possessionem bonoꝝ, pōt ẽt recurrere ad capturam ꝑsonę, donec sibi satisfiat. Ita tenet Bart. in l. ꝯsentaneum, col. fi. C. quõ, & qñ iud. & Bal. ꝑ illum tex. in l. q legat. C. vt i pos. leg. ꝑ l. j. §. qd ergo. ff. de vẽ. insp & Bal. in l. 2. in fi. C. de rest. mil. & hr in c. qñi frequenter. § fi. vt lite non contest. nec pẽdentia litis super vno vr posse super alio ꝑiudicare, vt no. Ias. in l. nulli. col. 3. in 6 fallentia. C. de iud. vnde licet dicti actores intẽtauerunt viam executiuã ciuilr super assistentia. s. ꝓcuratores dictæ actricis, nõ debet talis pẽdentia litis impedire aliud remediũ executiuũ contra ꝑsonam, donec integre sa-

3 tisfit, per ꝓdicta. Tertio, qa in † instrũs cõiter apponunt illæ clausulæ, videlicet, ꝙ creditor possit pñtare instrm ciuiliter, & criminaliter, qđ electa vna via, alia non tollatur, ergo censetur data ptãs creditori, quod possit redire ad criminalẽ causam, ſm formam ritus, non obstante prima via ciuilr electa. Cum qlbet clã, & omne verbum in instrõ appositũ, debeat aliqd operari, vt dicit Bal. in rub. C. de ꝯtrahen. emp. in 9. q. & gl. in c. solitę, & in ver. tanq̃, de ma. & obe. & Ias. in l. 2. §. creditũ, in fi. ff. si cert. pet. & Petr. Phil. Cor. in cons. 259. col. 4. in 4. vol. & notarius semp censet rogatus, vt apponat istas clausulas consuetas. l. fi. & ibi Bal. C. de fideiuss.

& Bal. in l. si quis sub ꝯdõne, in fi. ff. de condit. inst. & in l. hmõi in princ. ff. de leg. pri. & Alex. in ꝯs. 89. col. pen. 3. vol. & Ias. in l. certi condict. §. nũmos, col. 5. ff. si certum peta.

4 Quarto, quia qñ est intentata † actio hypothecaria, pōt actor ẽt pendente iudicio intẽtare actionem ꝑsonalem contra eũdem debitorem, & hoc est speciale in istis duabus actionib. quia pñt cumulari tam in eodẽ libello, quam in diuersis, tam in eodem tpe, quã diuerso, non obstãte, ꝙ snia lata super vna, pariat exceptionẽ rei iudicatę super alia. Ita tenet Bart. in l. edita, col. 4. in fi. C. de edẽ. & in l. fundũ, ver. opp. extra gl. & c. ff. de exce. ꝑ tex. in §. sed neq; in auth. de fideiuss. & Bar. in l. mulier. ff. q po. in pig. ha. & Pau. de Cast. in cõs. 448. in 1. col. in 2. vol. Sed in ꝓposito licet dicti actores, seu ꝓcuratores actricis primo egerint actione, hypothecaria, intẽtando assistẽtiam, pōt nihilominus pẽdente illo iudicio intentare actionẽ ꝑsonalem dicta actrix, pñtando personaliter instrm, ſm formam ritus contra eũdem debitorem. Pro hoc vr casus in l. 2. & l. obmis-

5 sis. C. de fideiuss. Quinto, quia † qñ ex eodẽ facto oritur duplex modus agẽdi, vnus ciuiliter, & alius criminalr, nõ ad vindictam principalr, sed circa ꝑsecutionem rei familiaris, tunc intentata via ciuili pōt ẽt agi via criminali, qa vna per aliam nõ tollitur. Casus est in l. ex morte. C. ad l. Aquil. & in l. prior. §. 1. ff. vi bon. rap. Sed dicta actrix egit primo ciuiliter, vnde pōt nũc agere criminaliter pręsentando instrm, ſm formam ritus, quo casu dr causa criminalis pp periurium, vt hr in decis. 64. cons. Neap. Et sic exceptio litis pendentiæ super causa ciuili, nõ potuit ei præiudicare in criminali, pro hoc est tex. cum gl. in l. de fide. C. ad l. Corn. de

6 fal. Sexto, † quia dicta litis pendentia fuit, allegata per procuratorem, & qñ pñtatur instrm, ſm formam ritus, nõ admittitur ꝓcurator, ẽt ad media, vt dicit ritus magnæ curiæ, & hr in d. decis. 64. cons Neap. & sic non debet obstare litis pendentia, cum nõ fuerit allegata per legitimam personam. Se-

7 ptimo, quia † etiam lite pendente licitũ est creditori impetrare capturam debitoris suspecti, licet ab initio ipsum capi facere noluerit, ſm Ang. in l. nemo carcerẽ, circa medium, vers. item quæro, quid si lite pendente, &c. C. de exac. trib. lib. x. & Alex. i ꝯs. 106.

col.

col.fi.in prin.in 3.vol.quia ergo per dictam nouam præsentationē instri, s̄m formam ritus intenditur ad capturam debitorum, sequitur quod lite pendente fieri potuit. O-
8 ctauo, quia † ritus magnæ curiæ fundat se super instr̄o, videlicet, qd' qñ de debito ap paret publicum instr̄m, statum debitor carceratur, & debet dicere causam in vinculis, vñ non habet obstare exceptio, quod interuenerit metus, seu impressio, quia ista exceptio respicit contractum debiti, non autem instr̄m, quod cōsistit in solennitatibus. s. in interuentione iudicis, notarij, & testium, & in subscriptione, sigillo, anno, die mense, in uocatione nominis dñi, & in alijs solennitatibus, contractu vero consistit in substantia negocij, vnde si ex cō:ractu meticuloso fiat instr̄m, debet hīc executionem paratam, q a non elidi:ur per istam exceptionem, q̄ non respicit instr̄m, sed contractum. Ita notāter tenet Bart. in l. 1. §. & parui, ff. quod vi aut clam. quem refert, & seq̄tur Pet. Ph. Cor. in cons. 341. col. 3. in litera h, in 3. vol. & tenet Bal. in l. 1. col. fi. C. plus vale. quod agi. vbi distinguit, vnde sequitur, quod dicta exceptio metus non habet impedire executio-
9 nem instri. Nono, quia in dicto † instr̄o interuenit iur̄m quo casu etiam si extaret metus, non pōt debitor contrauenire, nisi primo faciat se absolui à iur̄o, c. si vero de iureiur. cap. aures, & ibi not. extra, qd' metus causa, vnde dictus debitor citatus super tenore instri, opponendo exceptionem metus, non debet audiri tanquā periurus, cum
10 non sit absolutus. Decimo, quia † in dicto instr̄o dicitur quod dicti fideiussores spōte, & voluntarie fideiusserunt, p quæ verba excluditur probatio metus, quia vbi est cōsensus, & spontanea voluntas, cessat præsumptio metus, cum sint duo contraria, q̄ non pñt esse in eodem subiecto, l. 1. C. de fur. & omnia verba, quę profert notarius, censetur proferre de voluntate, contrahentium, quia debet contradicere ille, cui verba displicent. Ita dicit Bal. in l. mater, vers. quid ergo si ta bellio. C. de rei ven. & Bal. in l. 1. col. fi. C. de priu. dot. Cum igitur hic agatur. contra vnum ex fideiussoribus in solidum. q̄ se spōte obligauit, sequitur quod cessat exceptio
11 metus per prædicta. Vndecimo, quia, † qñ instr̄m habet executionem paratam, vigore statuti, non admittitur contra tale instr̄m exceptio doli, nec metus ad impediendā executionem. ita tenet Ang. in cons. 234. incip. visis statuto, & contractu, &c. col. pen. vers. sed licet. Sed certum est, q̄ vigore dicti ritus instr̄m habet paratam executionem, ergo exceptio metus, eam non impedit. Pro par
12 te † vero contraria adducitur. Et præsuppono primo, quod ex contractu fideiussionis duæ oriuntur actiones, seu obligationes. Vna videlicet, quæ contrahitur inter fideiussorem, & creditorē, quæ est ex stipulatione l. blanditus, C. de fideiuss. Alia est, quæ contrahitur inter fideiussorem, & reum principalem, quæ est obligatio, & actio mādati, l. rogatus, & l. qui fide, & l. si remunerandi, §. si passus, ff. mand. & l. mādati, & ibi gl. C. de fideiuss. & inst. de fideius. §. si quid aūt. Secun
13 do, præsuppono † quod contractus fideiussionis, est contractus onerosus, & damnificatiuus, adeo quod in eo nullum lucrum speratur in tm̄ quod ille qui fideiubet, censetur dilapidare bona sua, & hęc est causa sufficiēs vt vxor possit inconstantiā matrimonij repetere dotē à marito suo, s̄m Ang. in l. in p sonam, §. 1. & ibi ē: Ias. ff. de pact. & Alex. in l. si ꝯstanter, col. 7. ff. solut. mat. pro hoc est tex. in l. 3 § si filius, ff. de lib. & post. Terrio
14 præsuppono, q̄ † dñi t̄pales vt sunt duces, comites, & marchiones, & eoꝝ vicarij, censentur principes in suis terris, & hñt illam ptātem in suis terris contra subditos, quam habet Imperator in toto regno, maxime, qñ hñt regalia, p ut oibus baronibus huius regni, vt plurimū, cōcessa sunt. Ita tenet Lud. R. in ꝯs. 59 & Pet. Ph. Cor. in cons. 20. col. 1. & 2. in 1. vol. & Ang. in ꝯs. 217. col. 2. in fi. & 3. & Paul. de Cast. in cons. 34. col. 3. in 2. vol His præsuppositis dico pro parte cōtraria, q̄ dictum instr̄m in casu, de quo quærit non meretur executionē, & præsertim quia probatum est de metu, & impressione supe
15 rioris. Et primo, pro ista parte adducit, q̄ officiales p hibentur in illa prouincia, quam regunt, contrahere cum eoꝝ subditis, & ꝯtractus eoꝝ, maxime qñ tendunt in læsionem subditoꝝ, sunt inualidi, l. 1. C. de contr. iu. & hr̄ in l. fi. C. de resc. vē. & in l. principalib. ff. si cert pet. & hoc sine dubio p̄cedic. s. qd' tales contractus sunt nulli, qñ fiunt metu, & per impressionem superioꝝ, ita vt non sit necesse intentare actionem, quod metus causa, ad rescindendum, s̄m Bald. tit. de pa-

ce const.in vers.pactiones, & in ver. ꝑ infe ctis,& Ias.in §.quadr.col 9 inst.de act.& Pa ris in tract.synd.in 15 char.col.1. Hinc dicit Bal.in l.decernimus, C. de sac.san.eccl.qđ contractus celebratus cũ tyranno per ipsius impressionem,non valet,præsumitur aũt fa ctus per impressionem,qñ subditus cum eo cõtrahens læditur enormiter, & illud dictũ sequitur Alex.in l.si ꝑ impressionẽ, C. qđ met.caus.sed dictus ɔtractus fideius.fuit cele bratus inter superiores,& eoꝝ subditos,& ꝑ eoꝝ iussum,quia ipsi superiores fuerunt rei principales,& iusserunt dictis fideiussoribus subditis,qđ ꝑ eis fideiuberet, & ita fideius serunt, certe ex tali iussu facto ꝑ superiores vna cũ contractu oneroso ac dãnoso, put est ɔtractus fideiussionis, vt supra dixi, satis ꝓbatur impressio,& metus. Nec obstat,l.ad inuidiã. C.quod met.causa.vbi dr,quod so la dignitas officialis non sufficit ad inducen dam præsumptionẽ metus, qa illud proce dit in officiali non hñ e iurisdictionem. Ita intelligit Bar.in l.aufertur, §. qđ à præside, ff.de iure fisci,& Alex.in d.l.si per impressio nem.Item ibi non interuenit metus seu im pressio, ẜm Bar.in d. l. si ꝑ impressionem.

16 Secundo,quia † non solum iussus,imò solę preces superiorum officialiũ inducunt iustũ metũ,qñ officialis est talis, q̃ solet sæuire in suos subditos, ẜm Abb.in c.insinuante in fi. & ibi gl. Qui cl. vel vouen. & Abb. in c.2. col.1.quod met.causa,& Alex.in ɔs.16 col. pen.in 3.vol.& ita intelligit qđ no.in l.j.ff. qđ iussu.&gl.in cl.1.in vers.exhortamur,de testibus,& And.de Iser.in c. si quis miles de feu,sine cul.nõ amit. Vnde à fortiori iussus debet inducere metũ, & sic dictus cõtractus non valuit,vt hr in decis.69 ɔs.Neap. Ter

17 tio,quia † solus vultus terribilis p̃tãtis,indu cit iustum metum.Ita dicit Ioan.And.in no uel. in c.quia ꝑꝑ de el,i.i pe col.& Bal.in c. 1.§.iniuria,col.pen.de pace iura.firm.& Ias. in l.de pupillo, §. si quis p̃tori,col.8. ff. de ope no.nun Item in debita seruitia extorta per principes à subditis p̃sumuntur extorta per metum,ẜm Ioan.And.in c.1.de pręscr. lib.6 in nouel.& Bal.in tit.de pace constan. in vers.pactiones,& in dubio in hoc præsu mitur contra potestates,ẜm eũ, l. volumus, C.de test.& l.qui per potẽtiam, C.de omni agro.deser.lib.11. Vnde idem est dicendum in dicta fideiussione, cum sit indebite extor ta per superiores officiales,&barones in dã

18 num subditorum.Quarto,quia † instr̃m di ctæ fideiussionis non fuit extractum de vo luntate fideiussorum nam in extrahendo in strumento debito creditor,& debitor ɔsenti re,& nõ sufficit solus creditor.Ita tenet Ale. in ɔs.90.incip.eximie doctor, &c. in 2.vol. & Abb. in c.1.col. antep. & penult. de fide instr̃o,& Bal in rub.C.de fide instr̃o, col.3. Vnde non debet hr̃et executionem . Quin

19 to,quia † proponitur,quod fideiussores tpe contractæ obligationis erant hostes publi ci,eum dicta actrice. vnde cum sint personę priuatæ, non tenentur seruare fidem host. ẜm Bart.Ias.& doct. in d.l.conuentionum, ff de pact.& Bar.in l.1.§.non fuit, ff de do

20 lo.Sex o,† quia causa fuit prius occupata ꝑ illustrissimum Viceregem gñalem, per quẽ fuit delegata in sacro ɔs.vt supra Vnde pen dente lite in sacro ɔs.& sic coram maiori iu dice,non potuit dicta actrix adire magnam Curiam vicariæ, & sic iudicem minorem pro eadem causa.Ita tenet Bal.in l.2.§.1.ff. si quis cau.& Bal.in l.senatus in fi.C.qui ac cus.non poss. & in auth.sed nouo iure,col. 8.de seru.fug. & hr per Fel.in c. ex tenore, col.8.de rescr. & hæc præuentio iurisdictio nis fit per solam citationem,capitulo, pro posuisti, & ibi Abb. de foro comp.& clem. fin. vt lite pendente, multo fortius hic, vbi in sacro consilio fuit processum vsq; ad pu blicationem inclusiue. Facit tex.in l.vbi cœ ptum,& l.si quis postea,& ibi Bal.ff.de iud.

21 Septimo , quia † ex quo dictus princeps aduocauit ad se causam,& illam delegauit, censetur super illa sustulisse oẽs iurisdictio nem cuicunque ordinario inferiori . Casus est in cap. vt nostrum,& ibi Abb.& Philipp. de appellatio . intatum, quod processus fa ctus per inferiorem,est nullus tanquam fa ctus à priua o, vt ibi hr, probatur in l.iudi cium soluitur,ff.de iud. & eo ipso, qđ prin ceps deleg it causam alteri, illa cẽsetur ad se illam aduocare, ẜm Bald. in c.ad hoc,col.4. de pace iuram.firm. Pro hoc est tex.in cap. pastoralis,§.præterea. & ibi per Fel de off. del.& Fel.in cap.qñ Abb.in fin.eod.tit.Ias. in lege more maiorum,col 6 ff.de iurisdi ctio.omnium iud.& Imo.in lege si expres sum, ff. de appell. & Lud.Rom.in consilio 330.colum.1.& consilio 335. & Bal. in l. si vt proponis,la prima,colum.3.vers.quero,

Papa

Papa,&c.C.quo,& qn iudex. vbi plus dicit Bal.quod et mortuo delegato Princ. in tm censetur causa aduocata, quod non reuertit ad ordinarium,sed ad ipsum principem oc-
22 cupantem. Octauo,quia † emanauit citatio à magna curia, quę fuit obtēta nulla facta mentione de litis pendentia in sacro cōsilio,& sic fuit surreptitia,& iualida,fm Fel. in c.super literis,col.9 & in c.ceterū, col.2. de rescr.& Lud.R.in cons.330. & idem Fel. in c.ad audientiam,el.2.col.17.in 6.fall. de rescr.vbi decidit casum nrm,concludens,q qn causa est deuoluta ad curiam Principis, non potest inde extrahi, sine certa sententia Principis alias cōmisso causæ alibi dicitur surreptitia,& non valet fm eum. Nono qa
23 † exceptio litis pendentiæ coram vno iudice impedit litem agitari coram alio iudice, vbi plenè declarat Soc.in consil.38.in j.vol. & habetur per Alex.in l.nulli.C.de iudic. & Bald.in cap.1. in fin. de contrah.feud. apud pares. maxime, quando sententia lata ab vno, exceptionem rei iudicatæ coram alio fm eum, prout est hic, & ita habetur in decis.354.consil.Neap.per Matth.de Affl. De
24 cimo,quia † qn actor habet duas vias agendi,vnam.s.ordinariam, & aliam extraordinariam,& executiuam,intentando ordinariam, censetur renunciare extraordinariæ. Ita tenet gl.in l.proinde.§.notādum, in gl. fin. in fin.ff.ad l. Aquil. & colligitur est di-
25 ctis Lud.R.in consil.133. † Vndecimo, qa sacrum consilium inhibuit magnæ curiæ, quod se in causa non intromittat, ex quo pendet in sacro consil.quod potuit,fm Bal. in l.1.in fi. C.quo,& qn iudex, quo casu si inferior inhibitur procedit ad aliquem actum,est processus nullus fm Fran.de Aret.
26 in cons.75.in princ.Duodecimo,† quia exceptio præuentionis, est declinatoria quia per eam declinatur iurisdictio tanquam incompetens, fm Bal.in auth.sed nouo iure, col.3.C.de ser.fug. vnde stante pręuentione Principis,& exceptione declinatoria apposita, dicta magna curia fuit effecta incompetens,&.per ɔ̄ns omnia per eam actitata sunt nulla,vt toto tit.C.si à non comp.iudice: & per ea,q̄ hn̄r in l.2.ff si quis in ius voc. non ie. Pro solutione in casu, de quo quæritur adhæreo huic secundæ parti,per rōnes modo adductas pro ista parte. Superest solum
27 † rn̄dere,ad argumenta in contrarium adducta pro prima parte. Vn̄ non obstat primū argm̄,quia licet dicatur quo instr̄a guarentigiæ hn̄t vim sententiæ, non tn̄ per omnia æquiparantur sententiæ,& eius executioni, quod patet, quia contra executionem snīæ, nō pōt opponi exceptio peremptoria, sed contra executionem instr̄i sic,fm Bald.in l. peremptorias,col.3.C.sent.resc.non pos.& est ratio, quia in instr̄o nulla præcessit lis, vn̄ nō potuit exceptio opponi. istud magis in terminis tenet Alex.in l.4. §. condemnatum, col.4.ff.de re iu. vbi proprie loquitur de exceptione litis pendentiæ, quæ potest opponi contra executionem instr̄i. allegat Fed. de Senis in cons.126. inc. in q.dn̄i Io. Pauli,&c.Præterea posito,q æquiparentur, nos videmus,q qn causa est legitime deuoluta ad superiorē per remedium appellationis, obstat litis pendentia ad impediendam executionem,vt in toto tit.de app.ergo eodem modo quando quis deuoluit legitime causam ad superiorē, debet obstare litis pendentia contra executionem instr̄i.Non ob-
28 stat † fm argm̄,quia loquitur contra contumacem, nam contra eum pōt iudex pluribus remedijs vti ad ipsum conuincendū, sed nos sumus in eo, qui se legitime defendit.Præterea,licet fm remedium in casu nostro sit executionē fm formam ritus, tn̄ primum fuit ordinarium super assistentia, qa ipsa actrix dicit in libello suo, volens Vrbanius agere,venit per viam iuris,&c. Item illud contrarium procedit in eodem iudice, non in diuersis,vt fuit hic, & maxime, quia causa erat præuenta per principem. Ita sentit Ias.in d.l.nulli,in 6.fallentia, C. de iud.
29 Ad tertium † argm̄ rn̄deo,quod in dicto instr̄o non sunt dictæ clausulæ,ex quo fuit extractum à protocollo notarij mortui, prout iacet. Præterea,quia instr̄m est nullum, vt supra fuit probatum, per rōnes adductas pro hac secunda parte ratione metus,sic & omnes clausulæ in eo contentæ, sunt nullæ vt no.Lud.Rom. in cons.42.col.1.præterea, dato q vna per aliam non tollatur, aut suspendatur, tn̄ debet adiri idem iudex.s. Princeps qui fuit primo aditus,quia alia curia censetur priuata in iurisdictione per pręuentionem Principis, vt supra dixi. Ad
30 quartum argumento respondeo, quod illa cumulatio debet fieri coram eadem iudice, nam cum actio p̄sonalis,& hypothecaria tē

dat ad eundem finem non debet diuidi cōtinentia causæ coram diuersis iudicibus, vt d. l. nulli. vbi denegat lex audientiam. per quę verba ēt si non excipiatur, non valet processus, q. fieret per s. n iudicem, s̄m Alex. in l. 1. §. 1. ff. ad treb. & in l. nam, & postea. ff. de iureiur. & hanc dicit essem cōem opi. quam tene etiam Ioā. And. in addit. Spec. in tit. de prolationem sent. §. iuxta, super versi. item est nulla, &c. & hr per Matth. in decis. 354. cons. Neap. idem tenet Bal. in l. scire oportet, §. p̄ns, ff. de excu. tu. Vnde omnia attenta ta per magnam curiam, sunt nulla, quia lex denegabat audientiam d. actrici. Ad quintū
31 † argm̄ r̄ndeo quod ciuilis causa non præiudicat criminalis, q̄n est finita, secus pendente ciuili. quia non pōt per eundem intētari criminalis. Casus est in l. interdum, ff. de pub. iud. & ibi Bart. & idem Bar. in l. 1. in fi. versi. nota. &c. C. quando ci. actio præiud. cri. Præterea obstat quia coram diuersis iu-
32 dicibus, vt supra. Ad 6. argm̄ † dico, quod in criminalibus non admittitur procurator q̄n comparet ad discutiendū ipsam causam prin. Secus est, q̄n comparet ad opponendū declinatoriā fori. vel ad opponendum ineptitudinē libelli, & annullandū iudicium, q. tunc admittitur, ēt in causa capitali, ex quo per hoc nō examinatur crimē ita tenet Bar. in l. pe. §. ad crimen. col. pen. ff. de pub. iud. & Bald. in d. l. 1. col. 2. C. quomodo, & q̄n iudex, sed in proposito dicta exceptio præuentionis, & litis pendentiæ est declinatoria, s̄m Bal. in auth. sed nouo iure, col. 3. C. de seru. fug. ergo potuit opponi p procuratorem. Item procurator in criminalibus admittitur ad ostendendum quod aduersarius calumniatur, & opponendum qđ nomen rei recipiatur inter reos. s̄m Cyn. in l. reos, C. de accu. & Bal. in l. 2. C. vt nemo priua. plus etiā dicit Bal. in d. l. 1. col. 2. C. quomodo, & quando iud. quod iudex potest ex officio supplere, quando videt accusatorem calumniari, nam calumnia habetur loco libelli inepti. sed nulla est calumnia maior, quam temere vexare dictos fideiussores corā diuersis iudicibus, cum sit fabricatus processus, & liqueat de causa in sacro ꝯsilio, ergo non tm̄ procurator potuit interuenire, sed ēt iudex debuit repellere actores calumniantes ex officio. Ad septimum argumentum respōdeo, quod procedit coram eodē iudice, & superueniente noua causa suspicionis. Ita loqtur Ang. in d. l. nemo carcerem. Ad quod facit. l. in omnibus. ff. de iud. quæ omnia cessant in casu nr̄o. Ad octauū atg.
33 † r̄ndeo, quod ritus magnæ curiæ loquitur de creditore. s. ad instantiam creditoris fiat executio, quod debet intelligi de creditore efficaci, cui nulla obstat exceptio. Ita tenet Lud. Rom. in consil 204. in fin. sed dicta creditrix non erat, efficax stāte exceptione metus. vnde ad eius instantiam non pōt fieri executio, præterea, q̄n exceptio nullitatis cōtractus apparet ex inspectione ipsius instrumenti, potest opponi ad impediendam executionem, etiam si statutum tolleret omnē exceptionem, quia intelligitur de instr̄o valido, s̄m Lud. Rom. in consil. 42. & 294. col. 2. & Pet. Phil. Corn. in consil. 93. in 4. vol. & Bald. in l. in ementis, in 3. notab. C. de contrahen. empt. & Bald. in l. sancimus. C. de donat. & Alex. in consil. 119 col. 2. vers. ad idē, in 1. vol. & in consil. 67. colum. penult. in fi. in 3. volum. vbi plus dicit, quod iudex potest tunc etiam ex officio repellere agentem. & Bald. in l. si non sortem. §. 1. ff. de condit. indeb. & Imol. in l. fin. ff à quib. appel. non li. & Ias. in l. iurisgentium. §. quod ferè, colum. fin. ff de pact. Item potest tunc opponi exceptio resultans ex inhabilitate contrahentis, prout in casu nostro, secundū Ioan. Andr. in additio. Spec. in tit. de sent. §. vt autem, & Ias. in l. 2. §. prætor ait, versic. septimō, &c. ff. qui satisd. cog. Ex illo enim instrumento apparebat, ꝙ rei principales, pro quibus recipiatur fideiussio, erant vice princeps, & superiores fideiussorum, quo ad iurisdictionem, vnde cōtractus apparet nullus, & per præsumptam impressionem factus, vltra quod per testes fuit plene proba-
34 tum in sacro consilio. Ad nonum. † argumentum respondeo, ꝙ iuramentum non obligat in casu, quo metus reddit actum nullum, pro in casu nostro. ita tenet Fel. in c. si vero, col. fin. de iureiur. & gl. & Abb. in c. 2. de eo, qui dux. in matr. & c. præterea. quando actus est aliàs à iure prohibitus, ibi iuramentum per metum extortum, est ipso iure nullum, & non obligat. ita tenet Abb. in cap. cum contingat, in vltimo nota. de iureiur. Item communis opin. ciuilistarum in auth. sacramēta. C. si aduer. ven. est quod iuramentum metu extortum, non obliget, & hanc

hanc opin. sequitur decis. 263. consil. Neap. 35 in decisionib. Matth. Ad decimum † argm rñdeo, quod licet in instro dicatur, sponte, &c. non tñ per hoc creditur instrumento, quod actus fuerit spontaneus actus, nisi ex quadam iuris præsumptione. Ita notabiliter tenet Bald. in add Spec. in tit. de app. in §. restat, in add. quæ incipit. Confessus in tormentis, &c. & dicit pulchre Soc. in cons. 263. col. 6. in prin. in 2. vol. quod dicta clausula, sponte, &c. præsumitur metu extorta, sicut oẽs aliæ clausulæ appositæ in instro meticuloso, & potest addi ratio, quia spontanea voluntas consistit in animo contrahentium, de quo notarius non potest testificari. Non.n. tenetur scire animum cõtrahentium, sm Bal. in rub. C. de fi instr. col. 5. & contra ipsam præsumptionem resultantem ex instro apparent probationes de metu in sacro consilio, quo casu probato metu, est impossibile probare spontaneam voluntatem. ita dicit Bal. in l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cl. & in l. fi. in fi. C. de hær. 36 inst. † Hinc dicimus, quod plus credit duobus testib. deponẽtibus de metu, quam mille deponẽtibus de spontanea voluntate, sm Innoc. in c. super hoc. de renunc. & Ias. in §. quadrupl. col. 9. in fi. de actio. & Bal. in l ob seruare. §. proficisci, in 13. q. in 1. lect. ff. de off. proconsul. Non.n. dr aliquid velle is, qui per metum vult, sm Bald. in tit. de pace Constantiæ. in versic. item volentibus, &c. Ad vndecimum argm rñdeo, prout dixi in dendo ad octauum, quia ista discussio esset facienda in sacro cõsilio, sed quia ibi agitur ordinariæ, ideo cessat hic, & ibi, & sic per pdicta remanet confirmata hæc secunda pars in fauorem fideiussorum contra actricem. Laus Deo. Et ita fuit per sacrum consilium Neap. iudicatum, referente excellen. I. V. D. celsæq. doctrinæ, ac sanctimoniæ patre do. Martiale, regio consiliario, & in ipsa causa regio delegato, ac dño meo colendiss. &c.

Rob. Mar. Ven. V. I. D.

DISPVTATIO SEPTIMA.

An maritus, qui in capitulis matrimonialibus promisit curare, & facere cum effectu, quod vxor sua renunciet bonis paternis, & maternis, cum iuramento, & pœna, teneantur de periurio, vel ad pœnam, vel ad interesse, si fecit omnem suum conatum, & vxor noluit renunciare.

1 *Maritus promittens curare cum effectu quod vxor sua renunciet bonis paternis, &c. an si fecit posse suum, excusetur, si vxor non vult renunciare.*

Iuramentum facit quem præcise teneri ad factũ, num. 19.

2 *Iuramẽtũ debet impleri in forma specifica, n. 19.*

3 *Promittens præsentare aliquem sub pœna, tenetur, ad pœnam si non præsentat.*

4 *Promittens pro alio de iudicio sisti, tenetur ad interesse.*

5 *Fideiussorem dare promittens tenetur ad interesse si non dat, num. 14.*

6 *Promittens se curaturum, & facturum dicitur promittere factum proprium.*

Promisso facti alieni cum iuramento valet.

7 *Promittens factum alienum cum clausula, quod non possit excusari fecisse suum posse, &c. tenetur ad interesse, quia videtur renunciasse difficultati, num. 23. 27.*

8 *Iuramentum operatur vt quis censetur magis deliberate accedere ad actum, & cogitare omnes casus qui in genere poterant cogitari.*

9 *Imputatur ei, qui non prospexit quod euenire potest.*

10 *Promittens factum alienum cum iuramento excusatur à periurio propter difficultatem.*

Difficultas excusat à pœna, à mora, à periurio, et ab interesse in obligationibus facti, num. 11. 21. 13. 17. 18. 19. 20.

Iurantis solum animum inspicit Deus.

11 *Promittens factum alienum sub pœna, an excusetur à pœna, vel ab interesse, si fecit quidquid potuit, 12. 13. 17. 18.*

12 *Interesse dicitur pœna legalis, & an differat in aliquo à pœna.*

13 *Moram non incurrit quis propter difficultatem.*

Obligatus ad factum tenetur ad interesse post moram, non ante.

15 *Promittens factum alienum tenetur solum adhibere illam operam quam potest.*

16 *Promittens se curaturum, & facturum, tenetur solum facere suam diligentiam sine fraude, & bona fide vt promissum impleatur, & 20.*

21 *Difficultas non excusat à pœna in obligationibus iudicialibus.*

22 *Promittens factum alienum, ad quod ipse promittens erat principaliter obligatus, non excusatur propter difficultatem.*
24 *Promittens factum alienum cum quacunque clausula, excusatur mortuo illo cuius factum promittit.*
25. *Promittens se curaturum & facturum, &c. non obligatur ad interesse.*
26. *Pœna conuentionalis hodie non exigitur, nisi quatenus cum interesse concurrit: & an exigatur in foro conscientiæ.*
Pœna applicanda fisco exigitur vltra interesse partis.
28 *Pœna quando promittitur, succedit loco interesse, & quid si est plus in pœna quàm interesse, vel è contra.*

MAritus quidā contraxit matrimonium, in capitulis matrimonialib⁹
promisit fratri vxoris suæ dotanti,
se curare & facere cum effectu, ita qđ non
excusetur fecisse suum posse, & alienum factum promisisse, quod vxor sua tp̄e despon
sationis ante fores ecclesiæ renunciare hēat
dicto eius fratri omnibus bonis paternis, &
maternis in forma solita & cauta. Modo adueniente tp̄e dictus maritus fecit oēm suū
conatum cogendo vxorem, vt renunciet,
deueniendo vsq; ad minas, & verbera, vxor
vero nullo modo vult renunciare, nec parere marito, quæritur vtrū maritus ex sua ꝓmissione teneatur, & ad quod teneatur. Et
1 qm̄ † ista q. habet tria capita. Vnum. s. an teneatur de periurio, ex quo in dicta promissione fuit appositum iurm̄, prout cōiter opponi solet, Secundū est, an teneatur ad pœnam, quia in instrumento capitulorū fuit
apposita pœna vnciarum centum, prout cōiter in huiusmodi instrumētis apponi solet.
Tertium, an teneatur ad interesse pp̄ eius
moram in non adimplendo factum promissum. Pro prima parte affirmatiua. s. ꝙ
dictum maritus teneatur primo de piurio,
adducitur, quia iurm̄ est tantæ efficaciæ ꝙ
facit quem teneri præcise ad fctū, nec liberatur præstando interesse, & ita limitatur regula tradita in l. stipulationes non diuidun
tur vers. Celsus, ff. de verb. obl. & l. si quis
ab alio, §. fi. ff. de re iud. gl. est cōiter approbata in l. si pec. in vers. necesse, de cond. ob
causam, & ibi Alex. & cōiter doct. idē tenet
Bal. in l. 1. C. de sen. q̄ pro eo, qđ interest, &
Ant. de Bu. in c. veniens, de iure iur. Ang. &
Pau. de Cast. in l. si conuenerit, ff. de iu. om.
iud. & Alex. in cons. 91. col. 3. 2. vol. & Ant.
Cors. in rep. rub. extra de iureiur. in j. priuil.
iuri. ergo si non adimplet illud, ad qđ poterat præcise compelli, venit contra iurm̄, &
2 est periurus. Secundo, † adducitur text. in c.
ad nostram, el j. de iureiur. vbi qui promisit
factum cū iurō, tenetur illud adimplere in
forma specifica, alš est periurus, & probatur
in c. querelā, eo. tit. & quod no. Abb. per illum tex. in c. cum tp̄e, in 2. no. de arb. vbi tenetur quis præcise ad obseruantiam laudi
3 pp̄ iurm̄. Tertio, quod † teneatur ēt ad pœnam. adducitur tex. in l. sancimus, C. de fide
fideiuss. ponderando verbū, non poterit po
situm circa prin illius, l. vbi si quis promisit
pñtare aliquem sub pœna, & non potest illum pñtare, tenetur soluere pœnam, saltem
elapso illo tp̄e semestri, & sic difficultas nō
4 excusat à pœna. Quarto, quod † tenetur ad
interesse, adducit̄ tex. in l. 3. §. si ff. q satisd.
cog. vbi promittens de iudicio sisti ꝓ alio,
si non adimplet, tenetur ad interesse. Idem
probatur in l. fin ff. si quis in ius voc. non ie.
5 Quinto, adducitur † tex. in l. qui aūt, §. sed si
quis, ff. de const. pec. vbi promisi dare Titiū
in fideiussorem meum, & Titius non vult fideiubere, teneor ad interesse, non obstante,
ꝙ promisi factum alienū, vel teneor pñtare
aliū fideiussorem æque idoneum, & ille tex.
multum stringit ꝓ ista parte. Sexto, qa ista
6 † promissio non dr̄ facti alieni, sed facti pro
prij, ex eo, qa maritus promisit se curaturū,
& facturū cū effectu, &c. quo casu valet stipu
latio, & tenet̄ contrauenien s ad pœnā, vel ad
interesse. Casus est in l. quoties qs, ff. de ver.
obl. & tenet Alex. in l. stipulatio ista in prin.
in j. col. & ibi cōiter Mod. in limitationibus
eo. tit. presertim, qn̄ interuenit iurm̄, nam
valet tunc promissio facti alieni, vt ibidem
per Alex. & Ias. in vers. 5. fallit. Septimo, qa
7 † hic non solum promisit se curaturum, &
facturum, imò ēt adiecit illa verba. s. quod
non possit excusari fecisse suum posse, &c.
quo casu cēsetur renunciasse omni difficul
tati, vnde nō potest nunc dicere, quod fecit
totum suum posse vsque ad minas, & verbera, quia huic difficultati renunciauit, & promisit curare, & facere cum effectu. Vnde negari non pōt quin saltem teneatur ad inter
esse pp̄ effectum non secutū, & imputandū
est

est ei, qui se posuit in necessitate, l. si fideiussor, §. si necessaria, ff. q sat. cog. & l. cũ postulassem, in fi ff. de dam. inf. & l. qđ si minor, § restitutio, ff. de minoribus. Octauo, quia
8 † in conuentionalibus pôt q̃s assumere periculum oĩum casuum fortuitoꝝ, & obligatur cũ effectu, ita tenet Alex. in l. sed, & si q̃s, §. q̃situm, col. pen. & ibi cõiter doct. ff. si q̃s cau. pro hoc est tex. in l. si q̃s fundum, in prin. ff. locat. & in l. q̃ fortuitis, in fi. C. de pign. act. sed dictus maritus dicẽdo, q̃ nõ possit excusari fecisse suũ posse, &c. censet̃ expsse assumpsisse periculũ huius difficultatis, q̃ d fficultas potuit de facili p eum cogitari. Vnde ille casus non pôt dici improuisus, & incogitatus, tanto magis pp iurm, pp quod censetur q̃s magis deliberare accedere ad actum faciẽdum, & censet quis cogitasse oẽs casus, q̃ saltem in gñe poterant cõsiderari in illo negocio. vt tenet plenè Alex. in cons. 133. col. 3. in 5. vol & ĩ. in 4 col ver. & eo fortius, &c. & Alex in l. 1 §. si quis ita. col. 3. ff. de verb. oblig. & p doc. cõiter in l. sciendũ, eod. tit. & in d § q̃situm, & in l. si conuenerit, ff. de iur. omn. iud. & Alex. in cons. 21. col 3. in 1. vol.
9 Nono, adducitur † text. in l. si q̃s domum, §. j. ff. loca vbi imputatur ei, q̃ non pspexit id, quod euenire pôt. Similiter hic pôt imputari marito, q̃ debuit pspicere, quod vxor sua noluisse renunciare, maxime, quia hoc de facili erat pspiciendum, q̃a nemo præsumitur velle iactare suum l. cũ de indebito, ff. de pbatio. non ergo pôt dictus maritus allegare al q̃ deceptionem, qui posuit se in necessitate, quã de facili cogitare potuit, tanto magis cũ iuro, vt supra. Quod corroborat̃ ex his, quæ not. Bart. in l. Ticius, in prin. ff. de lib. &
10 posth. Pro parte vero † contraria negatiuã adduc t primo, quod non teneatur de periurio, gl. in terminis in c. ex rescripto, in gl. fi. de iureiur. vbi expsse dicit, q̃ pmittens factũ alienum cum iuro, non est periurus, si fecit quidqd potuit. Et si diceres, quod hic pmisit facti proprium. s. securatũ, & factuꝝ, dico idẽ in facto pprio, q̃a d fficultas excusat quẽ à periurio, tex. est in c. breui, & c ego. n. & in cap. querelã. & ibi Abb. & Fel. de iureiur. Deus. n solum aium iurantis insp cit, c. siq̃d inuenisti, 14 q 5. & sola facultas adimpendi inspicitur in iuro, c. beatus, 22. q. 2. q̃ igitur dictus maritus fecit, quidq̃d potuit vt vxor sua renũciaret, & illa noluit, non est periurus, q̃a de facili excusatur pp hanc difficultatẽ, maxime in obligatione facti, & no. Bart. Alex. & cõ ter moder. in l. quod te, ff. si cert peta. & in l. si. ff. qui satisd. cog. & gl. in d. c. brũs, & gl. in c. vbi 30. q. 2. & not. Bart. in l. 1
11 Labeo, ff. de iureiur. Secũdo, q̃ † minime teneat̃ ad pœnam, adduc t̃ tex. in l. si vehenda, §. pen. ff. ad l. Rhod. de iac. & l. 2. ff. si q̃s cau. & ista est cõis conclusio, quã tenet Bar. in pñ. 246 incip. Martinus pmisit, &c. & Abb. in c. significantibus, in fi. de off. deleg. vbi pprie decidit hunc casum, & idem Abb. in c. gr̃ma, col. pen. de spons. & Ant. de But. in c. ex literis, de spon. & hr̃ in decis. 265. cons. Neap. & hãc dicit esse cõem opin. Fran. de Aret. in l. si ita stipulatus, § possum, ff. de verb obl. vbi dicit, q̃ ista est cõis opi. & seruat̃ in practica, licet ipse in pũcto iuris innuat contrarium. Idẽ tenet Bal. in l. si pater. C. de coll. & Io. de Imo. in l. Titia. ff. de verb. obl. & Soc. in pñ 3. col. pen. vers 2 i. in 1. vol. & Bart. Alex. & doct. in l quod te, ff. si cer. pet. & in l. continuus, §. illud, ff. de ver. obl. in q̃bus locis cõiter deciditur, quod difficultas excusat à pœna, maxime in obligationibus facti. Tertio, quod
12 † minime teneat̃ ad interesse, adducitur, q̃a non pôt assignari recta ratio inter pœnã, & interesse, nam interesse dr̃ pœna legalis sm Ang. & Alex. in l. si insulã, col. 3. ff. de verb. obl. vnde sicut cõis pr̃o supra in præcedẽti arg. relata est, quod difficultas excusat à pœna, eodẽ modo ab interesse, & sic à pœna le
13 gali. Quarto, q̃a † in obligationibus facti difficultas excusat à mora, adeo quod q̃diu durat difficultas, nunq̃ censetur quis esse in mora, gl. est cõiter approbata in d. l. qđ te; in ver. in prãte in fi ff. si cer pet. & ibi Bart. Alex. & cõiter doct & Bar. in d. l. continuus. § illud, in fi ff. de verb. obl. p l. 1. §. si frater. ff. de coll. bon. Ex quo sequitur necessaria pña. Nam omnia iura q̃ dñt obligatum ad factũ, teneri ad interesse, loquũtur post moram cõmissam, vt d. l. stipulationes non diui dũtur, & ibi Bar. in 5. q. & in d. l. si q̃s ab alio. §. fi. ff de re iud. sed dictus maritus non fuit in mora pp difficultatem, vt supra, ergo nõ pôt teneri ad interesse nec ad pœnam, cum istæ obligationes accessorię succed ãt post ista
14 ĩã moram. Quinto, adduc t̃ tex. in l cũ stipulatus sim mihi à Proculo. § fi. de ver. obl. vbi ille, q̃ pmisit pstare fideiussores, tenetur ad interesse, si fuit in mora, vt ibi expsse dr̃;

ergo à ꝯtrario sensu, si nō fuit in mora, non teneť ad interesse, & ita ēt ꝓbať, in l. si fundū ff. de verb. obl. Sed dictus marit⁹ nō fuit in mora ob difficultatē, ergo nō teneť ad in
15 teresse. Sexto, adducitur † dictum Abb in c. ex re scripto, col. fi. circa fi. de iureiu. vbi dicit, quod ꝓmittens factum alienū, tenentur solum curare & pstare illā operam, quā possunt, & sic ad aliud nō tenenť. Sed q a dictus maritus fecit oēm suam operam, & conatū, ergo impleuit qđ ꝓmisit, ita vt ad aliud nō teneať. Nec obstat, si diceretur qđ imò promisit factum ꝓprium. s. se curaturū, & facturū cum effectu, &c. vt no. Alex. in d. l. stipulatio ista in prin. ff. de ver. obl. quia rñdeo, vt
16 inf. in seq. argō. Septimo, hunc casum † decidit in terminis Fran. de Are. in d. l. si ita stipulatus. §. possum. ff. de verb. obl. & idē Are. melius in cons. 42. col. 4. ver. nec credo. vbi dicit, ꝙ licet ꝓmittens factum alienū, obliget se curaturū, & factuꝝ cum effectu, &c. tñ illa verba nō important aliud, nisi qđ simpliciter, & bona fide, & fine fraude curabit faciendo oēm suam diligētiam, vt factū ꝓmissum attētatur, non tñ obligat promittētem ad impossibilem, sm eū. Vnde licet dictus maritus ita ꝓmiserit, tñ fuit executus factum suum, quod promisit prꝺstādo oēm suā diligentiam, & operam bona fide, & sine fraude. vñ ad aliud teneri nō debet. Octauo adduciť † quod no. Abb. in c. gēma, circa fi.
17 de spon. vbi dicit, ꝙ qñ quis obligauit se curare, & facere, quod aliquis consentiat mrimonio, vt supra dixerat in eo. c. si fecit qdqd potuit, & ille nō vult consentire, non tenetur ad pœnam. Deinde quęrit in fi. an teneať saltem ad interesse, si ꝓmissio illius facti fuit facta p stipulationem. Et ꝯcludit de mente Io. de Are. & Cyn. quod non, nisi de dolo versatus fuerit, & ita dicit cōiter tene-
18 ri, vt ibi p eū. Nono, q a † Fran. de Are. in d. §. possū semp loquitur copulatiue, tā de pœna, quā de interesse, & ita intelligit gl. in d. c. ex rescripto. s. vt loquatur ēt de interesse. & deinde ibi in 2. col. in ver. & q a, vt dixi, &c. refert opin. suam, quam tenet contra cōem . s. in pūcto iuris, videlicet, quod licet q s faciat quidqd potuerit, tñ tenetur ꝓmittēs ad interesse, & postea immediate subdit hęc verba formalia, videlicet, opin. tñ contrariā sequeretur in practica pp auctoritatem cōtra dicentium, &c. vnde quia locutus fuerat de interesse, & postea dicit seruandā esse in practica contrariam opin. s. q rur, quod ēt ad interesse nō tenetur ꝓmittens, sm verā opin.
19 q in practica seruatur. Pro † solutione reassumo dicta tria cap. Et quo ad primū. s. an teneať de periurio, firmo hanc secundā partem. s. quod indistinctè nō teneatur, si fecit quidquid potuit, per iura allegata in primo argō huius ij. partis, quę clare loquuntur, & nullus vr contradicere. Nec obstant rōnes adductæ in 1. & 2. argō 1. partis, quia ꝯcedo ꝙ iurm facit quem teneri precise ad factum, & debet impleri in forma specifica, qñ illud factum præstari pōt, sed ad illud factum qđ explicari non pōt per promittentem, est impossibile quod quis pcise compellatur, pser tim in facto alieno, ergo non dr periurus, q a non censetur per iurm promisisse impossibile, vt supra dixi in argumentis ij partis maxime, quia iurm obligat iurante Deo. Deus aūt solum animum intuetur iurātis. vt d. c. si quid inuenisti 13. q. 5. Et ad hoc retorquetur tex. in d. c. querelam de iureiur. allegatus in 2. argō 1. partis, ponderando ipsum in ver. necessitate, & in e. breui, eod. tit. Præterea, quia per argumenta 2. partis, maxime in 6. 7. & 8. argō est probatum, qđ faciendo suum conatū, & operam, adimpleuit quod promisit, & ad aliud nō tenetur, sequitur quod non est periurius. Quo vero ad
20 † alia duo capita. s. an teneatur ad pœnā, & ad interesse, in his puto distinguendum, vt attēdamus verba contractus. Aut. n. maritus obligauit se curare cū effectum, qđ vxor sua renūciet, & non sunt adita illa verba, ita ꝙ nō possit excusari fecisse suū posse, & alienū factum ꝓmisisse, &c. & tunc sir teneo in vtroq; casu hanc secundam partem. s. quod faciēdo totum suum conatū sine fraude, nō teneať neq; ad pœnam, neq; ad interesse, q a difficultas excusat in obligationib. facti, per ea q allegata fuerunt in 2. argō 2. partis, maxime per text. in l. si vt henda. §. pen. ff. ad l. Rhod. de Iac. & per alia allegata in alijs argumētis 2. partis. nam de his habemus dec. in terminis Franc. de Arec. in d. § possum. qui dicit, ꝙ hæc opin. seruaretur in practica, & per eundem Arec. in d. cons. 162. col. 4. prout dixi supra in 7. argō. s. quod illa verba, factuꝝ, & curaturū cum effectu, &c. importāt vt bona fide & sine fraude faciat suā diligentiam, quod promissum attendatur. vnde

vnde eo ipso, quod fecit istã opam, adimpleuit promissa, dũmodo sine fraude fiat, & sine collusione. Nam solent vt plurimũ ꝓmittentes colludere cũ vxoribus, & simulare quod minatur, & verberant, tñ adinuicẽ hñt intelligentiam in ɔtrarium, tũc verũ est ꝙ tenerẽtur mariti. hoc firmant apta rõne, quia si difficultas excusat à mora, vt supra ɔclusum est vbi nõ datur mora, nõ succedit obligatio ad interesse in ꝓmissionib. facti: & minime ad pœnã quæ cõiter hodie nõ exigitur, nisi quatenus cũ interesse ɔcurrit, vt inf. dicam. Non
21 obstat l. sancimus allegata in iij. argũ primæ partis, qa loqtur in stipulatione ptoria & iudiciali de pñ ando, in qua est spãle, qđ difficultas non excusat à pœna, nisi interueniat mors eius, qui erat pñtandus. Ita tenet Alex. in d. l. quod te, col. fi. nos aũt loqmur. in stipulatione cõuentionali extra iudiciũ, in qua d fficultas excusat à pœna. p ea, quæ superius dicta sunt in 2. argũ secũdæ partis, & p no p doct. in d. l. quod te. Ex prædictis remanet data rñsio ad prima tria argumẽta primæ partis. Ad quartum rñdeo eodẽ modo, sicut dixi in pcedẽti .s. quod loquitur de stipulatione iudiciali de iudicio sisti. in qua difficultas non excusatur, p ea, quæ pxime
22 dixi. Non obstat † quintum argũ. qa ad d. l. qui aũt, §. sed si quis. põt rñderi dupliciter. Primo, quia ibi non probatur, ꝙ ꝓmissor fecerit oẽm suam diligentiam. Secundo quia ibi ꝓmissum fuit factum alienũ continẽs id, ad quod ipse ꝓmittens erat principaliter obligatus, vñ cum potuisset se liberare soluẽdo vel dãdo æque idoneũ fideiussorẽ, & nõ fecit merito teneẽ ad interesse. Sed in casu nr̃o fuit facta promissio de mero facto alieno sup eo ad qđ ꝓmittens nõ tenebat, nec poterat alio modo hãc ꝓmissionẽ explicare, nisi faciẽdo qdqd potuit, vt fecit. & hãc rñsionẽ sentit Franc. de Are. in d. §. possum. & est de mẽte Bald. in d. l. q aũt §. sed si qs. in lect. antiqua. vbi facit mentionẽ de ista difficultate. qñ aliquis ꝓmisit extrahere fideiussorẽ de obligatione, nã faciẽdo qdqd põt, excusaẽ vt ibi p eum. & est de mẽte Lud. R. in conf. 510. col. 7. in fi. Non obstat sextũ argũ, quia licet ista promissio sit facti proprij, tñ difficultas excusat à facto pprio, vt dictũ est, & ẽt à periurio. Si vero in ɔtractu
23 † conuentionali sunt addita illa alia verba, videlicet, qđ dictus maritus non possit excusari fecisse suũ posse. & alienũ factũ ꝓmisisse &c. & tunc quo ad periuriũ, dico idẽ, vt supra dixi. s. qđ non teneatur, p rõnes supra allegatas. Sed totũ dubiũ stat, quo ad pœnã & interesse, nam in rei veritate vrgent multũ illa tria argumẽta restantia, videlicet, septimũ, octauũ, & nonũ, primæ partis, qbus non põt dari ɔgruum rñsum. Per quæ vr̃ dicendum, ꝙ tunc maritus teneatur ad pœnã vel ad interesse ex quo per dicta verba suscepit periculum difficultatis, & exclusit se ipsum ab eius allegatione, p ea quæ not. Ale. & doc. in d. l. sed si quis, §. qsitũ, ff. si qs cau. & per hoc patet rñsum ad oia argumenta secundæ partis, inquantũ obstarent huic ɔclusioni, qa in isto casu difficultas non excusat à mora, ex eo, qa censetur p dicta verba illi renunciatũ. Nec obst. addi cta p Abb. in d. c. gẽma. & p Franc. in d. c. possum. qa ibi nõ dr̃, qđ promissor adiecerit illa verba. s. qđ non possit excusari fecisse suum posse, &c. & eodem modo rñdeo ad id, quod d. Franc. in d. ɔs. 142. & sic non fuit susceptũ periculum
24 difficultatis. In vno tñ casu † promissor excusarẽ sine aliquo dubio, ẽt vbi essent adiecta dicta verba. s. qñ vxor esset mortua ante moram promittẽtis, & idem in quolib. alio, de cuius facto est ꝓmissor ipso iure, pp impossibilitatem, per ea quæ hr̃ in d. l. sancimus, & in l. si decesserit, ff. qui satisd. cog. & est tex. in d. l. qui aũt. §. sed si quis. ff. de cõst.
25 pec. Sed contra † prædicta in secundo membro vr̃ esse dec. 294. conf. Neap. vbi figuratur proprie iste casus. s. quod maritus ꝓmisit, vt non excusaretur fecisse suũ posse, &c. & tñ concludit ibi Matth. de æquitate, quod si fecit oẽm suum conatum, non teneatur. Verũ licet in figurationem casus opponat illa verba in prin. illius dec. tñ mouetur per illud ɔs. Aret. 142. & per nonnullas alias doctrinas, quæ loquuntur solum, qñ quis promisit se curaturũ, & facturum, sine adiectione illorũ verborũ, & p d. l. si vereda. Nec dr̃ in d. dec. quod ita fuisset decisum in pleno conf. sed solum referuntur ibi opi. vñ per ea q̃ dñr in d. l. dec. nõ tollitur obstaculũ de d. §. qsitum, & de illis trib. vltimis argumentis primæ partis. s. qñ est susceptum periculum difficultatis. Præterea, d. dec. 295. loquitur solum de pœna, non autem de interesse licet hodie nullam facerem dr̃am inter pœnam
26 & interesse, ex quo fm communem conclusio.

clusionē de ęq̄tate nō exigit pęna, nisi q̄tūs cum interesse concurrit, f̄m Ang. in ↄſ. 219. col. fi. & hr̄ in dec. 135 ↄſ. Neap. vbi dr̄, q̄d hoc est de ſtylo ſacri ↄſ. q̄. pro lege ſeruatur. idem tenet Ioan. de Anan. in c. fin. de vſur. doct. in l. cū allegas. C. de vſur. & Alex. in ↄſ. fin. in 4. vol. Hinc dicit gl. in c. fraternitatis 12. q. 2. ꝙ in ſoto ↄſciæ non pōt exigi pœna ↄuētionalis, & Soc. in ↄſ. 133. col. 1. in fin. in 1. vol. & Abb. in c. cum dilecti de arb. & Pet. Phil. Cor. in ↄſ. 168. col. 2. in lr̄a c, in 4. vol. Quod ꝓcedit in pœna applicādā parti, ſed ſi venit applicāda fiſco, exigit vltra inter eſſe partis. Ita de hoc eſt alia deciſ. 234. conſil.

27 Neap. Quia igr̄ † per d. deciſ. 295. nō remanet euacua. ū motiuum de aſſumptione periculi, ſequitur quod remanet ↄtc̄o firma, ꝙ q̄ñ maritus appoſuit illa verba, ita ꝙ nō ex cuſet feciſſe ſuum poſſe, & alienum factum ꝓmiſiſſe, &c. tenet ad itereſſe, dato ꝙ fecerit oēm ſuum conatum, & ita teneo, q̄a rectū

28 rñſum contrarium dari nō poteſt. † Quod intereſſe petit, vbi pœna non eſt ꝓmiſſa, ſed vbi eſt ꝓmiſſa, illa ſuccedit loco itereſſe, l. ſi. ff. de pr. ſtip. & nor. Bart. in l. 4. §. Car. in 9. & 10. opp. ff. de ver. obl. & illa tm̄ petit, ēt ſi ex cedat itereſſe, de rigore iuris, vt no. Alex. & doct. in d. l. ſtipulatio iſta in prin. & in §. alteri, & Bart. in l Lucius. ff de act. emp. & eſt tex. & ibi Bal. & doc. i l ſi q̄s à ſoc. ff. ꝓ ſoc o ſi tñ intereſſe eſt plus, q̄ pœna, pōt peti illud plus vltra pęnā, f̄m Bar. & doc. in locis pall. pœna. n. non debet niſi intererſit, ſed nō curramus q̄ tū interſit, q̄a ēt ſi modicū ſit itereſſe, pōt peti magna pęna ſi ꝓmiſſa eſt. Ita tenet Bart. in d. §. Car. in 9 opp. in fi. & vide Iaſ. in § oēs, col. 4. inſt. de act. & in d. l. ſtipulatio iſta col. 4. De æq̄tate aūt hodie nunq̄ exigit per partem, niſi q̄tūs cum intereſſe concurrit, vt ſupra dixi, & ꝓ hoc ſit expedita iſta q. Laus Deo. Rob. Mar. Ven. V. I. D.

DISPVTATIO OCTAVA.

Stante in regno diſpoſitione conſtitutionis, ſancimus de iure protomiſeos. Vtrum ſi clericus emat rem immobilem, poſſit conueniri iure congrui: & an habeat locum ius congrui contra clericum.

1 *Clericus emens fundum an poſſit conueniri iure congrui per vicinum.*
2 *Statuta, & leges laicorum contra libertatem, eccleſiaſticam, vel clericis oneroſa non ligant clericos, num. 3.*
3 *Statutum contra libertatem eccleſiaſticam quando dicatur, num. 7. & 43.*
Libertas quid ſit.
4 *Ius congrui eſt prohibitum à iure communi, & eius obſeruantia dicitur iniurioſa.*
Vendere rem ſuam alteri inuitus quis non compellitur, num. 42.
5 *Deligere debet quis magis ſeipſum quam proximum.*
Ordinaria charitas incipit à ſeipſo.
Eleemoſynam qui vult facere, debet incipere à ſe ipſo.
Charitatis ordinem peruertit qui praefert bonum alienum proprio.
6 *Damnum in rebus alienis poteſt quis facere, vt euitet damnum proprium.*
Iudex poteſt dilatare iudicium propter periculum rerum ſuarum.
7 *Clerici non ligantur legibus laicorum, quando per eas efficiuntur timidiores.*
8 *Statutum principis ſecularis coactiuum perſonarum non ligat clericos.*
9 *Compromiſſum quod debet fieri vigore ſtatuti laicorum non ligat clericos paſſiua: ſed actiuè poteſt clericus eo vti, num. 14.*
10 *Statuta praeceptiua laicorum non ligant clericos.*
11 *Statutum, quo prohibentur laici negociari cum clericis, non valet, num. 45.*
12 *Statutum prohibens vendere non ſubditis, non includit clericos.*
13 *Clerici ſunt priuilegiati perſonis, & in bonis.*
Bona clericorum ſunt priuilegiata ſicut bona eccleſiarum, & eo ipſo quod veniunt à laico in clericum ſunt exempta ab oneribus laicorum, num. 46.
14 *Statuta laicorum, quatenus ſunt fauorabilia clericis, includunt clericos.*
Clericus poteſt vti actiue ſtatutis laicorum: ſed non paſſiue, vnde poteſt praeſentare inſtrumentum ſecundum formam ritus contra laicum, ſed contra eum praeſentari non poteſt.
Clericus excludit ſororem à ſucceſſione patris vigore ſtatuti.
15 *Statutum requirens certam ſolemnitatem in contractu, an includat clericos, num. 48.*
Statuta non includunt perſonam non ſubditas.

Ius.

16 *Ius nobis quæsitum sine facto nostro à nobis auelli non potest, num. 49.*
17 *Lex imperatoris quæ non tractat materiam spiritualem, nec obuiat canonibus seruanda est etiam in foro ecclesiastico, nu. 20 & 47.*
18 *Statuta laicorum approbantur per Papam, quando sunt rationabilia, num. 27.*
Papa censentur approbare leges laicorum, quando sunt rationabiles, num. 27.
19 *Leges ciuiles sunt diuinitus prolatæ per ora principum.*
20 *Statuta laicorum, quæ possunt afferre commodum, & incommodum clericis, non dicuntur contra libertatem ecclesiæ.*
21 *Clericus an teneatur vltra vires hæreditatis, si non fecit inuentarium.*
Clericus ligatur vitio litigiosi per legem ciuilem.
22 *Clericus an teneatur ad obseruantiam, l. quoties C. de rei vend.*
23 *Clerici ligantur lege ciuili, quãdo non facit eis notabilem præiudicium.*
Ius congrui fuit factum cum maxima æquitate ad euitandas rixas.
Ius congrui fuit introductum de iure diuino.
24 *Statutum, quod mulier non possit alienare extra filios suos, habet locum etiam si alienaret clerico.*
25 *Statutum ob rationabilem causam, licet per consequentiam faciat aliquod incommodum clericis, debet seruari inter clericos.*
Statutum imponens solutionem euntibus ad macinandum, extenditur etiam ad eos qui vadũt ad molendinum ecclesiæ.
Testator non potest instituere ecclesiam filium exhæredare.
26 *Statutum excludens fœminas propter masculos, censetur excludere etiam fœminam monialem.*
Statutum ligat clericos, quando iniecit vinculum ante clericatum.
27 *Imperator dicitur dominus totius mundi, & omnium rerum temporalium, & potest imponere legem quam vult in dictis rebus.*
Legem condere est iurisdictionis, & de maximo imperio.
28 *Alienatio quando est prohibita contemplatione certæ personæ, non potest fieri etiam ad pias causas, alias admittitur illa persona ad reuocandum, num. 37.*
29 *Bona debitoris quando venduntur: præfertur creditor, & consanguineus in emendo.*
30 *Iure congrui quando agitur, quod dicatur precium.*
Fiscus habens rem communem cum priuato, potest illam vẽdere totam inuito socio, qui socius præfertur omnibus in emendo.
31 *Emphyteosis finita debet renouari descendentibus illius qui primo habuit, alias potest appellari.*
32 *Colonus tenetur vendere partem sui fructuum domino potius quam extraneo.*
Fiscus tenetur rem sacerdotis confiscatam locare potius spurijs illius sacerdotis quam extraneo.
33 *Vicinitatis causa multa conceduntur etiam contra ius commune, quæ alias non concederentur.*
34 *Statutum quod res vendatur consorti, ligat clericos.*
35 *Constitutio, sancimus, de iure congrui inducit duas principales prouisiones, vnam scilicet cõtra venditorem, & aliam contra emptorem.*
Actio oriens ex iure congrui est realis, & datur contra emptorem.
Dominium in iure congrui transfertur reuocabiliter, & quid importat hoc.
36 *Traditio nuda si non habet causam precedentẽ habilem, non valet.*
37 *Statutum requirens insinuationem in donatione operatur, vt non valeat donatio laici facta clerico sine illa solemnitate.*
Contrahere non potest subditus spreta lege sui superioris.
38 *Testamentum debet habere solemnitatem statuti, etiam si in eo instituatur clericus.*
39 *Lex quæ potest afferre commodum, & incommodum, per hoc non dicitur clericis onerosa.*
40 *Conductor antiquus si offert tantum quantum vult dare nouus, an præferatur nouo, num. 41.*
41 *Gabellarius anni præcedentis præfertur nouo licitatori, si tantundem offert quantum nouus.*
43 *Statutum vt dicatur contra libertatem ecclesiæ eo quia clerici efficiuntur timidiores, qua timiditas consideratur.*
Metus vanus non est in consideratione.
44 *Laicus venditor potest compelli per legem Imperatoris.*
49 *Dominium nostrum sine facto nostro an, et quando à nobis auferri possit.*
50 *Clericus an possit testari sine solemnitate statuti laicorum, & quid si alium clericum hæredẽ instituat, num. 51.*
51 *Ius congrui non habet locum, quando clericus vendit*

vendit clerico.

Testamentum clerici nō eget solennitate statuti, quando in eo est institutus alius clericus.

52 *Nunciatio noui operis est approbata per ius canonicum.*

53 *Consuetudo ciuitatis ligat clericus ex eo quia est mista clericorum, & laicorum, ex quo per populum introducitur.*

54 *Constitutio, sancimus, de iure congrui, an dicatur compulsiua personarum.*

55 *Ius congrui an habeat locum in clerico agente contra clericum emptorem, qui similiter emit à clerico.*

56 *Ius congrui non habet locum contra laicum, qui emit pro ecclesia: idem si clericus emat pro ecclesia, nec actiue, nec passiue habet ius congrui.*

57 *Ius congrui an habeat locum cōtra laicum, qui emit rem ab ecclesia.*

Bona clericorum an, & quando gaudeant priuilegijs rerum ecclesiarum.

59 *Ius congrui an detur laico, qui emit, rem ab ecclesia, post venditionem alterius rei, super qua petitur ius congrui.*

Ius congrui competit ei qui habebat rem vicinā tempore venditionis, secus si illam emit.

Ius congrui competit ex persona venditoris, qui vendidit post rem venditam.

ASsidue in palatij ventilatur quæstio vtilissima, & hactenus indiscussa, 1 vtrū† clericus emptor alicuius fundi possit per vicinum molestari & cōueniri iure congrui super dicto fundo, offerendo idem precium vigore const. sancimus, de iure protom. cuius dispositione cōiter seruatur in regno. Et qa ista mā est particularis, quæ in paucis libris hr̄, & nullus doctor eā tractat magis diffuse, nisi modernus ac vtilis doctor regnicolus Matth. de Affl. Neap. in suo notabili commento super d. const. sancimus in quo bis tetigit hanc quæstio in specie, & contrarias decisiones ponit. Nam in princ. ill. us const. in 4. col. firmat conclusionem contra clericum. s. quod teneatur iure congrui. Sed in §. fin. eiusdem constit. in 5. col mouet iterum istam q. & firmat conclusionem contrariam. s. in fauorem clerici, ꝙ non teneatur iure congrui. Ex quibus contrarijs decisionibus quæstio ista reddit̄ magis dubia, adeo, ꝙ vidi plures iudices, & aduocatos super ea hæsitare: vt tñ habeatur in futurum super ea vera conclusio. decreui ipsam plenè ꝑ argumenta ad partes disputare.

2 Et primo, pro † parte negatiua in fauorem clerici, quod non teneatur iure congrui, adducitur. Nam leges, & statuta laicorum, qn̄ sunt cōtra libertatem ecclesiasticā, & clericis onerosa, non ligāt ipsos clericos, vt in auth. cass. & ibi plenè ꝑ Sal. & doct. C. de sacrosan. eccl. & Ant. de Butr. & Abb. in c. fi. de vita, & ho. cl. & in c. quod clericis, de foro cōp. Abb. & Fel. plenissime in c. ecclesia S. Mariæ de constit. Bar. in l. cunctos populos in 5. q. C. de summa Trin. & fid. Cath. & Alex. in cōs. 233. & 214. in 2. vol. Petr. de Anch. in cap. can. stat. de const. & c. perpendimus de sent. excom. Ioan. And. & Abb. in c. 1. de ope. no. nun. Sed dicta lex inducens ius congrui, est Principis secularis, & clericis onerosa, ergo 3 non debet astringere clericos. † Et quod sit onerosa, probatur, nam illa lex dr̄ contra libertatem ecclesiasticam, qn̄ per eam prohibentur clericis ea, quæ sunt sibi concessa de iure cōi. Ita tenet Fel. in d c. ecclesia S. Mariæ, col. 27. versi. 3. fuit opin. &c. & ibi etiam Ant. de Butr. & Imol. in c. cū terra de elect. & Al x. in d. auth. cass & Alex. in consil. 213. col. 2. in fi. & col pen. & in d. cons. 214. col. 2. in fi. in 2. vol. Sed iure cōi vnicuique licet disponere de re sua, prout sibi placet, l. in re mādata, C. mand. l. nec emere, & ibi ꝑ doct. C. de iure del. & per ius cōgrui priuatur ista libertate, quia tenetur quis volens vendere, requirere consortem. Item tenetur emptor reuendere vicinos per d. const. sancimus, vnde respectu clericorū dicta lex est onerosa, & contra libertatem ecclesiæ. Nam libertas nihil aliud est nisi naturalis facultas eius qđ cuiq; facere liber, &c. l. libertas, ff. de sta. ho. sed per dictum ius cōgrui impeditur quis facere volūtatem suam a iure cōi permissam, ergo d. const. sancimus, cum priuet clericos libertate sibi à iure cōi concessa, satis dr̄ contra libertatem ecclesiasticam, & seruari non 4 debet inter clericos. Secundo, & magis † in specie in terminis nostris adducitur: quia ꝑ ius cōe in specie prohibetur ius cōgrui. Probatur primo per l. 1. & ibi Bald. in 1. not. C. cōi d. u. vbi potest quis vendere non requisito consorte, probatur etiam in l. ne cui, C. loca. Item probatur magis clare in l dudum, C. de contrah. emp. vbi imperator annullat oēs obseruantias quæ per prius erant super istos iure congrui, & concedit liberam facul

tatem

tatem vendendi,& emendi.Item, probatur p l.inuitum,C.de cōtrah.emp. vbi non cōpellitur qs inuitus vendere ualui.Itē,in d.c. dudū Imperator appellat obseruantiā iuris ꝯgrui iniuriosam, & in rei veritate non pos set ꝯsiderari melior tex. in fauorē clericoꝝ, nam p illam l.ostēditur, quod nō solum d. ꝯst.sancimus, est contra libertatem ecclesiæ, sed ēt est iniuriosa clericis, ergo nullo modo inter eos est obseruanda, patiunř.n.iniuriam clerici,eo ipso, quod cōpellerentur vēdere rem emptam,ꝯtra d.l.inuitum,& sic priuanř libertatem iuris cōis, ꝯtra ea, q̄ nota. Abb.& doct.in c.1. de ꝯtrah. empt. Tertio,

5 † cōfirmatur,quia p talem legem clerici priuarenř bñficio sibi ꝯcesse ex diuina, & humana lege,qđ ē, vt qlibet diligat magis seipm, quam proximum suū,nam ordinata caritas incipit à se ipso, l. pses, C. de ser. & aqua.c. nō satis,86.dist.& gl.in c qesc̄amus,22.dist. pro hoc est tex.in c.qui vult.de pœn. dist.3. Vbi dř,quod q vult dare eleemosynā, debet incipere à seipso,& tex.cū gl.in vers.semetipso in c.si non licet 23.q.5.& dicit Ang. in cōsil.353.col.1.quod peccat cōtra ordinē caritatis qui pfert caritatē alienam caritati propriæ.Idem tenet Spec. in tit.de aduocato, §.

6 1.vers.sed nunqd clericus.† Hinc videmus, quod à iure pmittitur alieni facere damnū in rebus alienis,causa vitandi damnum in rebus pprijs,l.q seruandaꝝ, ff.de præsc.ver.& l.si qs fumo.ff.ad l.Aql.Item causa vitanda periculū reꝝ suaꝝ,pōt iudex diuertere,& dilatare iudicium,l.si longius, in princ.ff.de iudic.Sed p dictum ius cōgrui peruertitur iste ordo caritatis, qa compellitur qs potius dare alij,quā sibi quod est contra oīa iura diuina canonica,& ciuilia.Cum nemo compellatus de suo facere beneficium,c. cū ex officij,de pscr.& l.inuitum,C.de contrah.emp. ergo seqtur, quod nō debet ligare clericos.

7 Quarto,ꝯfirmatur: † qa tunc vel statutū dř ꝯtra libertatem ecclesiasticam,qñ clerici efficerentur timidiores ad aliquem actum faciēdum,ſm Bar.in d.authen.cassa.C. de sacrosan.eccl.& Bar.in l.§.q̄ onerandæ,ff.qua.re. actio nō da. & Abb. in c.nouerint, de sent. excō.&Fel.in c.ecclesia S.Mariç,col.37.ver. secunda fuit opin.&c.Sed per d.const.clerici efficiuntur timidiores ad emendum, qa sciētes iē posse sibi auferri à vicino, nō emerēt, ergo non debet seruari inter clericos, vt habebāt libertatem emendi.Quinto adducit,

8 † qa qñ lex vel statutū principis secularis est coactiuum psonaꝝ ad aliquid faciendū, nō legat clericos.Ita tenet Abb.in c. quod clericis.in 7.col.in fi.de foro comp.& Fel. in d.c. ecclesia S.Mariæ,col.38.ver.5.& vlt. &c. ex quo vēdicat sibi iurisdōnē in clericos princeps secularis, q potius clericis debet obedire,c.cum ad verum,&c. nunq, 96.dist.sed d. cōst.sancimus,est coactiua personaꝝ ad aliquid faciēdum,tam respectu vēditoris, quā emptoris, nam compellit venditorē ad requirēdum vicinum. Item compellit emptorem ad reuendendum vicino,ergo non debet ser

9 uari inter clericos.Corroboratur † ex his,q̄ in simili dicimus de cōpromisso,ad quod astringunť litigantes p statutum, nā nō ligat clericos,ſm Alex.in cons.213. col.12. in 2. vol.& Soc.in cons.71.col.3.in 4. vol.& hoc ex illa rōne, quia est coactiuum personatū vt plenè per Soc.in d.cons.71. Sexto, addu-

10 citur,qa † statuta pceptiua laicoꝝ non ligāt clericos,ſm Alex.in d.cons.213.col.pen.& cons.214.col.2.in 2.vol.& Gem. in c. fin.in prin.de off.deleg. lib.6. & est tex.in c. clericis,& c.fin.de immu.eccl.lib.6. & in cl. pñti. de cens.& ibi Card. & per Abb.in c.innouamus,de cens.sed d.const. sancimus est præceptiua,quia pcipit requirere consortes. Item, pcipit reuendi rem vicino,ergo nō debet ser

11 uari inter clericos. Septimo,adducitur † tex. ferè in terminis in c.fi.de imu.eccl.lib.6. vbi nō valet statutū quo laici phibentur vēdere clericis.& dicit ibi Gem.in prin. qđ siue hęc phibitio fiat directe,siue idirecte, pcedit dispositio illius c. Nam dř contra libertatem ecclesiasticam, qñ clerici non possent libere negociari cum laicis,sed p ius congrui saltē indirecte prohibetur clerici emere, quia qñ clericus nō est vicinus, repellitur p vicinū, ergo nō debet ligare clericos. & hoc pprie dicit Bal.in d.l.dudum,in princ.C.de ꝯtrah. empt. vbi dicit obseruantiā iuris cōgrui,esse onerosam,& ꝯtra libertatem. Octauo, addu

12 citur, qa † statutum, quod phibet vēdere certis psonis puta nō subditis, rō includit clericus, & dř contra libertatem ecclesiasticā. Ita tenet Ioan. And.& Gem.in fi.de immu.eccl. lib.6.& Alex.in cons.214.col.2. in 2.vol.& Fel.in d.c. ecclesia S. Mariæ, col. 4. versi. 9. quæro, &c.vbi dicit, q ista est cōis opin. & Bart. in l. filiusfamilias, §. diu.col. 3. ff. de leg.1.

leg.j.Sed in ꝓposito,d.cōstitutio, sancimus ꝓhibet vendere certis personis.s. non coniunctis ergo nō debet icludere clericos. No
13 no,ad lucitur, q͂a † clerici sunt priuilegi ati nō solum in coꝝ personis, sed ēt in eoꝝ bonis intentū qđ licet aliqua bona, dum sunt penes laicum, sint subiecta oneribus statuti laicoꝝ,tñ eo ipso, quod perueniūt in posse clerici,efficiuntur exēpta,& gaudent priuilegio clericoꝝ,& iudicanẽ ꝑ iura canonica.Ita tenet Bal in l placet,ver q͂ o iuxta hoc, &c. C.de sacrosf.eccl.& ibi ēt Bar.Fran.de Are.& Ias.& gl.in l.incola.ff.de munic. Nam mutione ꝑsonæ mutuat qualitas, & ꝯ ō re, l. Paulus rñdit per ꝓcuratorem, ff.de acq hęr. & l.j.C.qñ, & qui,quar.pars deb.lib.x. & tenet And.de Iser.in tit.quæ sint reg.in ver.& plaustroꝝ col.2. Quantum n. ad hoc priuilegium exemptionis à statu.is laicoꝝ bona laicoꝝ, & ecclesiæ par ficantur,vt est tex.in c.l.pñti.& ibi Card.in 2 no de censi.&c.fin. & ibi Ant.ꝙ Abb.de vi.& hon.cler. & in c. aduersus,& c.nō minus de imm.eccl & Bar. in l.1.col.4 C.de mul.& in quo lo.& Spec. in tit.de clericis coniung.col. 7.& Arch. & Gem.in c.j de immu.eccl. lib 6.& qđ bona clerici sint priuilegiata, sicut ꝑsonæ, tenet ēt Abb.in d.c.eccl. S.Mariæ, col. antep. Nunc in ꝓposito licet fundus, qui venditor.dū est penes laicum, si subiectus oneri dictæ cōst. sancimus,tñ postq̃ est alienatus in clericum, mutauit illam ꝯdōnem, & debet iudicari liber,ꝑ iura canonica, recip ẽdo exemptionẽ à persona clerici, & sic clericus non debet te
14 neri ad reuẽden ū Decimo, adducitur,† q͂a leges,& statuta laicoꝝ, q̃ũs sunt fauorabilia & priuilegiata clericoꝝ,includũtur clericos. Hinc est, quod clerici pñt actiue vti statuti laicoꝝ,in eoꝝ fauorem,non aũt passiue potest a ipis vti contra clericos, & hoc in terminis nr̃s tenet Abb. in c.constitutus. in vers. nor.de rest.in integ.vbi ꝓprie loqui:ẽ in iure ꝯgru ,&tenet quod clericus actiue pōt vti iure congrui ꝯ ra laicū, & in hoc approbatur tale statutū per Papam ibi.s.in fauorem clerici, non aũt passiue. Ad idem est gl. in cap. nouit.in ver.q cunq; de iud.& ibi Abb.in 9. col.ver.vlt.gl.h c colligit argm̃,&c.vbi dicit quod ecclesia pōt vti lege ciuili ꝓ se, non tñ tenetur recipere contra se, quia hoc est inductum in fauore ecclesiæ , non debet in eius odiū retorqueri.Idē dicimus in cōpromisso. inducto per statutū, nam clericus pōt petere fieri cōpromissum iuxta formā statuti,& tñ laicus non pōt petere clerico inuito, qđ fiat cōpromissum, vt declarat Soc.in d.ꝯs. 71. in 4.col.& ꝑsertim in pen.col. nec in isto casu hēt locū pęna retorcutionis, vt possit quis di cere clerico,petere legẽ, quam tute ipse tuleris. vt est tex.in c. cū oēs de ꝯst. q͂a cum talis lex nō sit facta ad postulationē clerici,cessat edictum, qđ quisq; iuris,l.3. in princ. ff.qđ q͂sq; iur.ita declarat Soc.in d ꝯs.71.col.pen. & Bal.pulchre ĩ l.cūctos populos,col.6.ver. sed h c vlterius q̃rit, &c. C.de sum. Trin.& fi.Cath. vbi plura exēpla ponit, maxime de instr̃o hñte executionē vigore statuti,nā clericus pōt vti statuto ꝯtra laicū, sed non econtra,& hoc facit ꝑ ritu magnæ curiæ q incipit, Item si qui debitores, nā clericus actiue posset pñtare instr̃m ſm formam ritus, non aũt passiue contra eum pñtari ꝓ ō:, per prædicta. Silr̃ facit ad statutum excludens fœminas à successione pp masculos, nā clericus masculus excludit sororem, & gaudet beneficio statuti,ſm Bal.ib..& Abb.in d.c.ecclesia S.Mariæ,col fi ex quibus sequitur ꝯc̃o,qđ dicta const.sancimus,inquantum concernit fauorem clericoꝝ, procedit in clerico.s.actiue, vt ipse possit rem euincere iure congrui, non aũ: passiue pōt conueniri iure congrui, ſm Abb.in d. cap. constitutus, & sic verior videatur opin.Mat h.quam posuit in §.fi.illius ꝯstōnis sancimus.Vndecimo,adducitur,
15 † quia qñ aliqua lex vel statutum Principis secularis mandat cōtractum,vel alium actũ non fieri sine certa solemnitate, nō tenetur clericus seruare dictam solẽnitatem,sed pōt actũ celebrare sine illa.Ita plenè tenet Abb. in c.relatum,el j.de testa.licet hæc opin.non sit indistincte vera in clerico , sed in ecclesia sic vt declarat plene Fel. in d.c.ecclesia S.Mariæ col. 37. versi.4.casus, &c. Statuta enim quamuis ğnalia , nō includunt personas nō subditas, vt per Abb.in c.à nobis,el 1.col.1. de sent.excō: Nam eorum validitas dependet ex potestate statuẽtiam, ſm Abb.in d.c. ecclesia S.Mariæ col.4.vers.ad primum,&c. Verum in casu nostro, videtur procedere istud argumentum, quia solemnitas requisition s vicini inducta per d constitutionem, sancimus, videtur esse personalis,nam respicit personam venditoris, & hoc procederet qñ clericus esset venditor. Duodecimo, & vltimo,

16 vltimo,pro † ista parte adducitur, quia id, quod nob.s qsitum est sine facto nro, à nobis euelli non pot,l.id quod nrm, ff.de reg. iur.& hoc est et de iure gentiu, ex quo iure fuerunt introducti cotractus,maxime ptractus emptionis,l.ex hoc iure,ff.de iust.iure. Vnde postq res fuit acqsita clerico p contractu emptionis, no debet posse ab eo inuito auferri ex statuto laicor, qa tolleret sibi id, quod ex iure gentiu acquisiuir,& esset valde
17 onerosum clerico. Pro parte † vero ptraria affirmatiua.f. q imò clericus teneatur iure cogrui,&ligetur p d.const.sancimus,adducitur primo,qa d.cost.sancimus,est lex imperialis facta ab imperatore Federico,quo casu qn lex imperialis no tractat de ma spuali nec obuiat canonibus,seruanda est et in foro ecclesiastico ptra clericos,ita tenent gl.& Abb.in c.j.col.13.de ope.no.nucia. & gl. in ver.teporalium,in c.cum adverum,96.dist. & Arch. in c. si inter epis. 6. q. 4. & Petr. de Anch.in c.canonum statuta,in j.q.de const. gl.in c.ceterù,de don.doct. in l.priuilegia, C.de sacrosan.eccl.sed d.const.sancimus,no loquitur de re spirituali,non de ma concernenti pctm,nec cotrariatur canonibus,imò de iure canonico approbatur,vt infra dica, ergo seruari debet invtroque foro cotra cle
18 ricos.†Secundo,adducitur, quia d.const.& eius obseruatia, repetitur expresse approbata per canones.s.per d.c.constitutus de in integ.restit. vbi expresse mandat Papa seruari illam obseruatiam,vt res vendatur consortibus,& ibi hoc declarant plenius Ant.de But. & Imol. ergo non pot dici cotra libertatem ecclesiæ, postq Papa approbat ipsam. Hinc videmus,quod sæpius Papa solet approbare statuta,& psuetudines laicor,qn sunt ronabiles,vt in c.cum venissent,de eo,qui mit.in pos.& in c.ceter,de don.& in c.2.de arb. li. 6.& hr in c.clerici,de iud. & quod no.Paul. de Cast.in auth.causa, quæ cum monacho,
19 col. 2. de epis. & cler. † & dicit lex canonica, quod leges ciuiles sunt diuitus prolate per ora Principum, c. fin.16. q.3.& text.in c.sup Spec.de priuil.dicit, q S. Ecclesia legu ciuilium non respuit famulatum, quæ vestigia iustitiæ,& æquitatis imitantur. Tertio,
20 † adducitur,quia tunc lex ciuilis dr præiudicialis clericis, qn solum incomodum eis afferre potest, sed qn lex ciuilis potest afferre comodum,& incommodum no dr præiudicialis, nec contra libertatem ecclesiæ. ita tenet Abb.in d.c.ecclesia S.Mariæ,col.5. ver. circa hoc tn,&c.vbi p hoc inferr, q lex ciuilis loquens de contractu emptionis,comodari,vel depositi,vel similis,debet seruari inter psonas ecclesiasticas,ex quo no cotradicit canoni.& pot afferre comodum, & incomodum,per tex.in d.c.j.de ope.no.nun.vbi demoliatur ecclesia nouiter ædificata contra nunciationem noui operis inductam à iure ciuili,& in c.ecclesia,el 1.vt lite penden.vbi Papa p leges ciuiles iudicat inter clericos, & idem tenet Fel.in d.c.ecclesia S. Mariæ, col. 25.vers.ex pd ctis istis,&c.& Petr.de Anch. in d.c.canonum statuta, & Abb.in cons.73. col.pen.in 2.vol.Sed in casu nro ista lex imperialis de iure congrui,loquitur super contractu emptionis,& locationis,& non est p̄iudicialis,quia potest afferre comodum clerico agenti iure cogrui, ergo seruari debet inter clericos, cum ptrarium non reperiat
21 iure canonum. Quarto,adducitur † qa sm magis coem conclusionem clericus adiens hæreditatem non confecto inuentario tenet vltra vires hereditarias,&tn hoc est inductu p l.ciuilem,vt hr in l.si.C.de iure del.ita tenent Ang.& Alex.& Ias.& coiter doct.i d.l. fi.§ fi. qdquid dicat ibi Bart. ide tenet Abb. in d.c.ecclesia S.Mariæ,col. 5. & ibi etiã Fel. remissiue,in 25.col.& Abb.in cons.73. col. pen.in 2.vol, vbi solam ecclesiã excipit à cofectione inuentarij,& Bal. expresse in d.l.fi. in prin.in 6.q.&Ang.in l.j.§.hęc stipulatio. ff.si cui plus,quam per l.Falc.& plenè p canon.in c.j.de test.& in c.j.de solutio.Similiter clericus tenet vitio litigiosi, quod est inductu à iure ciuili,vt d.ecclesia, vt lite pend. & Abb.i d.c.ecclesia S.Mariæ,col.5.Ergo leges ciuiles seruantur contra clericos no obstante, q possit eis qnque afferre incommodum,vt dixi in præcedenti argo.Eodem modo debet seruari ista lex ciuilis, tractas de iu
22 re congrui. Quinto, adducitur, † quia sm communem coclusionem, dispositio,l.quoties, C.de rei ven.seruatur etiam contra clericum non obstante,quod potest afferre incommodum. Ita tenet Abb. in c. continebatur,de his,quę fi. à ptæl. & Alex. in consil.122.in 5.vol.& Fel.in d. c. ecclesia S.Mariæ, col. 29. & tractat illa, l. materiam venditionis. Nam si res primo venderetur clerico,deinde venderet laico, præfertur laicus

secundus

secundus emptor ratione possessionis, vnde non est mirum. Sicut eo modo rõne possessionis potuit lex ciuilis præferre laicum clerico, & sic ēt, & rõne vicinitatis rei rõne iuris cõgrui,& sufficit, q in vtroque casu possit qñque clericus hře commodum, quod est qñ ipse prius habuisset possessionē, vel hřet rem vicinam, quia auocare rem ab empto-
23 re p ius congrui. Sexto, adducitur, quia † qñ lex ciuilis nõ facit notabile præiudiciũ personis ecclesiasticis, debet seruari ēt inter clericos: ita tenet Fely. per plura in d.c. ecclesia S. Mariæ, col.4. vers. quartũ notabile, &c.& col.41. vers.1. limitat, &c. Sed p ius congrui non fit notabile præiudicium clerico, quia dato, q perdat rem, tñ recuperat suum precium. Item d.l. sancimus est facta cum maxime equitate & rõne, ad euitandas discordias & rixas, quæ possent oriri inter vicinum, & nouum emptorem, & sic facta est ob cõe bonum ciuitatis, quod æquiparat bono ecclesiæ, vt tenet Cal. in ꝯs.21. in fi. in tit. de ꝯst. Item d. l. sancimus est conformis cum iure diuini: sm quod erat introductum ius congrui, vt hř Hieremiæ, c.32. vbi di: Eme agrũ meum, tibi.n. competit ex ppinquitate, vt ema, &c.& hř Ruth. c. 4. ergo tanto fortius seruari debet inter clericos. Septimo addu-
24 citur, quia † si statutum dictaret q mulier hñs filios, non possit rē alienare extra filios suos, habet locum ēt si alienaret clerico, & sic tale statutum factum contemplatione filiorum ligat clericos. ita tenet Fel. in d.c. ecclesia S. Mariæ, col.41. ver. j. limitatur, &c. ergo eodem modo, qñ statutum dictat, q res non possit alienare extra vicinos, cum par videatur rõ grauaminis. Octauo, adducitur, quia
25 † qñ statutum laicorum est factum ob alq̃ rõnabilem causam, quæ non principalr̃ in odium clericorum: dato q per aliquam ꝯñam clerici hřent aliquod incommodum, nõ est in consideratione, & seruari debet ēc inter clericos, & sufficit q in statuto clerici non nominentur, vt possit obstare tex. in c. fin. de imm. eccl. lib.6. Hæc ꝯclo probatur per multa exempla. Primo, ex his, quę tenet Cald. in ꝯs.21. in ti. de ꝯst. vbi dicit, qđ si statutum imponit certam solutionem euntibus ad macinandum, habet locum ēt in his, qui vadunt ad molendinũ ecclesię. nõ obstãte, q p quandam ꝯñam videatur in aliquo lædi ecclesia. Secundo, probatur ex his, quæ notabiliter tenet Abb. in ꝯs. 63. in 1. vol. vbi tractat quõ indirecte potest statutum impedire legatũ ad pias causas, & per Fel. in c. ecclesia S. Mariæ in 42. col. Tertio, quia lex ciuilis mãdat filium institui hæredem, alias testm̃ partis non valet, & iñ hoc procedit. ēr qñ ecclesia esset hæres instituta, quia non põt quis filiũ exhæredare, & ecclesiam instituere, c quicũque 17. q.4. & glo. in l. si quis ad declinandam, C. de epis. & cl. sed in proposito d.l. sancimus, est facta ob rõnabilē causam, approbatam ēt de iure canonico per c. constitutus de in integrum rest. & ēt de iure diuino vt dixi supra in 6. argõ, & nõ loquitur contra clericos, nec est facta in odium clericorum, Vnde non curatur, si clerici patiuntur aliqđ incommodum, qñ emunt presertim cũ habeant commodum, qñ euincunt, vt supra dictum est in 3. argõ. Confirmantur predicta,
25 † quia statutum excludens fœminas pp masculos, censetur ēt excludere fœminam monialem, non obstante q sit persona ecclesiastica. ita tenet Abb. in c. q clericis, col.10. de foro comp.& Fely. in d.c. ecclesia S. Marię, col.32.& Paul. de Cast. in cõs.304. 1. vol.& Soc. in ꝯs.81. col.4. & 5. in 1. vol.& vt plurimum assignant rõnem, quia statutum iniecit vinculum ante clericatum, & ppea ligat clericos, sm Abb. i d. cap. quod clericis, col. 9.& ibi Ioan. And.& Soc. in d. ꝯs.81. in pen.
27 col. in fi. Nono adducitur, qa † Imperator cēsetur dñs omnium rerum temporalium, quæ sunt in mundo, saltē quo ad iurisdictionem, & potestatem, l. bene à Zenone, C. de quadr. præscr. quo iure 8. dist. & c. cõuenior & ibi gl. c.23. q 8. Appellatur.n. dñs mundi, l. deprecatio, ff. ad l. Rhod. de Iac. glo. in c. Adrianus, el 2.63. dist.& glo. in c. venerabilem de elect.& Car. i cl.1. de sum. Trin.& fi. Cat.& Bar. in §. oēm, col.1.& 2 i prima ꝯst. Digestorum, & idem Bar. in l.1. §. per hanc, el 2. de rei vend. Si.n. est dñs mundi quo ad bona temporalia, potest in dictis bonis ponere legem quã vult. nam Imperator dr̃ vicarius Dei in temporalibus, sm Bald. in l.1. C. de iure anul. aure. Ergo qñ facit legem super eis, dr̃ illam facere auctoritate Dei. Tex. est in c. nemo 16.q. 4. & qõ est iusta, & rõnabilis, censetur ēt approbata per Papam vt i c.1. de op. no. nũ. & i c. ecclesia vt lite pēd. & per Alexand. in consil. 121. in fi. in 2. vol. & quòd antequam bona perueniant in clericum.

ricum, pôt princeps in eis statuere, & onus imponere, tenet Bar. in l. rescripto, §. fi. ff. de mun. & hon. Si ergo bona tpalia sunt principis, quo ad iurisdictionẽ, nulli est dubiũ, ꝙ facere legẽ est iurisdictionis, vt p Bar. ĩ l. imperiũ, ff. de iur. om. iud. nã est de maximo ĩperio, vnde seq̄ur, ꝙ Princeps pôt dispone re de rebus tpalibus legem condẽdo, vt no. Bar. in d §. oẽm, col. 2. Ergo licite potuit fa cere hãc, l. quod bona stabilia vẽdant potius vicinis, quã extraneis, & clerici q̄ volũt negociari sup dictis bonis, tenent obseruare legẽ sup eis, q̄ habet superiores ptãtẽ legis cõ dendæ, tanq̃ vicarius Dei, maxime, q̄a dicta lex nõ est eis præiudicialis, cũ possint ex ea sentire cõmodum, vt supra dictum est. Deci
28 mo, adducitur, q̄a † qñ lex disponit sup bonis alic⁹, vt debeant ire ad certam psonã nõ potest ille, q̄ grauatur, alienare ea ẽt ad pias causas, extra illam psonam. Ita p plura concludit Abb. in ɔſ. 63. col. 2. vers. sed his non obstantibus, &c. in j. vol. Sed in casu nr̃o lex disponit super rebus tpalibus, vt venditores teneant eas alienare vicinis, ergo nõ pñt eas alienare etiam clericis in præiudicium vicinorũ, nam qñ statutum respicit rem tpalem, ligat clericos, ſm Abb. in d. c. ꝙ clericis, col. 7. in fi. de foro comp. & Fely. in d. c. ecclesia S. Mariæ, col. 38. Vndecimo adducitur, quia
29 † ꝙ rex vẽdatur magis vni, quam alij, est in iura approbatum p plures leges. Primo, p l. j. ff. de priuil. cred. vbi qñ vendunt bona debitoris, in emẽdo pfertur creditor, vel agnatus alijs extraneis. Item probatur per tex. in c. j. §. sed, & res, & ibi Andr. de Iser. Aluar. & cõiter doct. per quos fi. inuest. vbi in vẽditio ne feudi faciẽda, agnatus offerẽs iustum preciũ, præfertur extraneo in emẽdo. Et qđ cõsanguineus pferat in emendo, tenet Luc. de Pen. ĩ l. j. col. 2. sup ver. debiti, C. de imp. luc.
30 descr. lib. 10. † dr̃ aũt iustũ preciũ illud qđ reperitur ab extraneo, vnde dato, quod ſm cõem æstimationem res valeat decem, si tñ alius offerat quindecim, illũ preciũ oblatũ, dr̃ iustum, & illud tenetur offerre vicinus in iure congrui obtinendo, q̄a venditor nõ debẽt esse in dãno. Ita pulchre in terminis nostris tenet Bal. in l. 2. col. fi. circa fin. C. de rescin. ven. vbi plura iura allegat. Tertio, quia qñ fiscus habet rem cõem cum priuato, pôt illam totã vẽdere inuito socio, l. 2. C. de cõmu. re alie. & tñ si ille socius vult emere partem fisci, pfertur oĩbus alijs emptoribus. Ita
31 notãter tenet Bal. in d. l. 2. † Quarto q̄a qñ aliq̄s tenuit aliq̃ rem in emphyteosim, & est finita: pôt eius descendens, vel consanguineus petere, quod sibi renouetur, & ɔcedat & tenetur dñs sibi ɔcedere potius quam alteri, & si nõ faciat, pôt appellari, tex. est & ibi Bar. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æsti. & Bar. ĩ l. j. in fi. ff. de priuil. cred. & Soc. in cons. 99. col. pen. in 1. vol. & est text. in in cap. Bonæ memoriæ, & ibi per cano. de po
32 stul. plat. Quinto, quia † colonus partiarius tenet vendere parte suam fructuũ potius domino, quã extraneo in casu, quo vellet illã vendere. Ita tenet Bar. p illam tex. in l. 1. in fin. C. de metallarij. l. xj. & Alexã. in add. ad Bal. in l. dudũ. C. de contrahen. empt. Sexto, q̄a qñ aliqua res alicuius sacerdotis fuit cõ fiscata, & fiscus vellet eam locare, tenetur illã locare spurijs illius sacerdotis potius quã extraneis. Tex. est in const. sicut accepimus, & ibi Matth. de Affl. in 4. not. Septimo, quia
33 † multa in iure conceduntur rõne vicinitatis, ẽt contra ius cõe, quæ alias nõ concederentur. Text. est, & ibi gl. in c. qm̃ 12. q. 1. & in c. cum longe, 63. dist. & in c. 1. de consecr. eccl. vel alta. lib 6 & tenet Luc. de Pen. per illum tex. in l. quicunque, la 2. col. pen. C. de omni agro descr. li. xj. Ex quibus iuribus videmus, ꝙ tam iura canonica, quam ciuilia approbant aliq̄d noui statui posse rõne vicinitatis, & ,ppinquitatis. Vnde si imperator p suam legẽ introduxit hoc ius congrui rõne vicinitatis, mot⁹ fuit optima rõne approbata tam p̄ iura canonica, quã ciuilia, & ẽt de iure diuino, p illũ dcm̃ Hieremiæ, c. 32. allegatũ supra in 6 argõ. vnde merito clerici li-
34 gant hac lege. Duodecimo, & † vltimo, pro illa parte adducit auctoritas Cy. & Bal. in l. neq̨. C. de hær. inst. vbi tenẽt, ꝙ tale statutũ, ꝙ res vendat consorti, ligat clericos. Itẽ adducit auctoritas Seb. Neap. cõsue. si ecclesia, vers. sed q̄d de clericis, &c. vbi expsse tenet, qđ clericis ligant iure cõgrui, cuius Sebast. magna est auctoritas ĩ regno. Ex q̄bus rõnibus hinc inde adductis, ista q. redditur valde dubia, adeo ꝙ in iudicãdo bonũ esset hr̃e iudicem ,ppitiũ. Quid ergo dicimus? Pro solu
35 tione † puto distingui quatuor mẽbra. Primũ, videlicet, qñ laicus vendit rẽ laico. Secũdum, qñ laicus vẽdit rem clerico. Tertium, qñ clericus vendit rem laico. Quartum, qñ clericus

clericus vendit rem clerico. Sup primo mẽbro casus est indubitatus, ꝙ hẽt locũ ius cõgrui, q̃a nullũ vrget obstaculum, cũ ambo sint subditi imperatori. Sup secũdo mẽbro hic vr̃ consistere dubium. Tñ firmo conclusionem, ꝙ clericus teneatur iure congrui ꝑ oẽs rõnes, & iura adducta in 2 parte. Et considero primo, ꝙ cõst. sancimus inducit duas principales ꝓuisiones. Vnam, videlicet contra venditorem, & aliam, contra emptorẽ: Prima contra venditorem est, dum dicit, nõ ante ꝓcedimus alienare, nisi prius denuncietur illis, &c. & sic vẽditor ꝓhibet alienare, & adstringit ad denunciãdum, vicinis. Secũda ꝯtra emptorem est dum dicit, ꝙ debet venire vicini, & soluere iustũ ꝑcium cũ vsuris, & expensis necessarijs, & accipere ius protomiseos, & extraneos emptores omnino repelle re, &c. & sic innuit ꝙ post factã vẽditionẽ cõtra formã huius ꝯst. emptor repellit ꝑ vicinũ, & sic illa actio iuris ꝯgrui est realis dirigitur ꝯtra emptorẽ, vt declarat Matth. ĩ d. ꝯst. sancimus, §. vt infra 30. in 11. nota. Emptor enim tenet reuẽdere vicino, vigore ergo primæ ꝓuisionis, nõ poterat laicus subditur legislatori alienare rẽ clerico sine illa solẽnitate denunciationis, & alienãdo fecit ꝯtra legẽ, vnde illa res trãsiuit i clericũ, cũ vitio, & licet Matth. in d. ꝯst. sancimus, in prin. in 9. no. teneat qđ nõ obstante legis ꝓhibitione transferat dñium in emptorem. Tñ illa trãslatio fit reuocabiliter, & q̃n dñium transfertur reuocabiliter, nõ habet effectus dñij, vt est tex. & ibi Bar. in l. ex sextãte, §. Latinus, ff. de excep. rei iud. & Bar. & doct. in l. si rem in prin. ff. de pig. actio. & Alex. in l. debitor, ff. ad Treb. vr̃. n. res alienata transire, cũ vitio, quo est affecta pp legis ꝓhibitionem, & sic trãsit in clericum cum illo onere, ꝙ recepit in posse laici. Nam primo fit contractus

36 vẽditionis, & postea traditio. † Traditio. n. debet hr̃e ꝑcedentem causam habilem, l. traditionibus, & ibi Bal. & doct. C. de par. alias nuda traditio sine causa, vel ꝯtractu ꝑcedenti, nihil valet, nec dñium trãsfert, l. nunquã nuda, ff. de acq. re. dom. Nunc in ꝓposito dico subtiliter, q̃n laicus vẽdit clerico, primo facit ꝯtractum, & immediate ex ipso ꝯtractu nascit congrui vicino, quo tpe adhuc res est in dñio laici venditoris antea traditionẽ, ꝑ d. l. traditionibus, demum secuta traditione in clericũ emptorem transit dñium reuocabiliter cum iure cõgrui radicato in personã vicini, anteq̃ res esset effecta clerici, merito põt vicinus rem clerico auferre ex iure sibi q̃ō ex facto laici venditoris, antequam res esset effecta clerici, & sic nullam iniuriam facit clerico, sicut q̃n clericus emit rem alteri hypothecatã vel tributariam, q̃a põt clerico euinci, iuxta no. ꝑ Bar. in l. rescripto, §. fi. ff. de mun. & ho. Lex. n. iniecit vinculum suũ in ipsa re, ante quã fieret clerici, ꝑ ea, quæ dixi supra in 8. argõ secundæ partis, in fine.

37 Confirmatur † et, quia q̃n alienatio est prohibita contemplatione certæ ꝑsonæ, quãuis alienatio fiat in clericum, vel ecclesiam, admittitur illa ꝑsona ad reuocandum: vt not. Abb. in cons. 63. col. 2. in 1. vol. & Fel. in d. c. ecclesia S. Mariæ, col. 24. de const. Pro hoc est tex. i c. j §. donare. qua. olim. po feu. alie. sed per d. const. sancimus, prohibetur alienatio contemplatione vicinoꝝ, ergo ipsi reuocãt à quocunq;, l. quoties, & ibi Bar. C. de fideic. & l. peto, §. fratre, de leg. 2. & Soc. ĩ cõs. 84. col. 4. in fi. in 1. vol. Hinc est ꝙ si statutum dicit, ꝙ donatio non valeat, nisi fuerit insinuata, si contingat laicum donare clerico sine dicta insinuatione, nõ valebit donatio, ſm Abb. in c. quod cler. col. 7. de fo. cõpe. & assignat rõnem, quia subditus non põt cõtrahere cum nõ subdito ſpreta, l. sui superioris.

38 † & subdit ẽt ibi Abb. quod si per statutum requirit aliqua solennitas in restõ, debet adhiberi ẽt si in eo instituat clericus hæres. Idem tenet Fel. in d. c. ecclesia S. Mariæ, col. 37. in fin. ver. primum est, &c. & col. 38. & Abb. in c. relatum, de rest. ergo idem debemus dicere in laico vendẽte rem clerico, q̃a non potuit alienare ſpreta lege sui superioris, maxime in præiudicium vicini, & ex hic remanet ꝯfirmata ista cõclusio pro parte affirmatiua. s. ꝙ clericus põt super re empta ꝑ eum cõueniri iure cõgrui, q̃n emit à laico, ꝓut in hoc secundo mẽbro. Superest modo

39 † rñdere ad argumenta adducta in contrariũ pro prima parte. Et primo, nõ obstat primũ argm̃, q̃a patet rñsio ex his, q̃ dicta sunt super 2. & 6. argõ secundæ partis, nã ex quo ista lex nõ affert clericis notabile ꝑiudiciũ, nec est facta principaliter in odium clericorum, sed pp bonum publicum. Item põt afferre cõmodum, & incõmodum, per hoc nõ dr̃ clericis onerosa, nec contra libertatẽ ecclesiæ, cũ multæ aliæ leges similes reperiantur

tur in iure ciuili, quæ non repetiantur corre cte de iure canonico, & seruantur in vtroq; foro, put est in l. quoties. C. de rei ven. vt di xi in 5. argõ 2. partis. Præterea, per istã ꝯst. sancimus clericus nõ priuatur aliqua liber- tate magis, quã in alijs casibus à iure pmis- sis, nam si clericus est venditor, põt libere vẽ dere, ét spreta ista lege, & habet suum inten tũ q a reus auocať ab emptore sine suo piudi cio, nã nõ teneť de euictione. Si vero est em ptor, emit rẽ affectã vitio radicato in ipsa re à pe, quo erat in posse laici, vt modo dixi in solutione, & sic licet res ab eo euincať p vici nũ in hoc incidit clericus facto laici vẽdẽtis q erat ligatus lege Imperatoris, tanq̃ subdi tus, & sic incidit, sicut qñ emit rem hypothe catam. vñ non tollitur sibi libertas data à iu re cõremendi, & vendendi, quia emit rẽ cum

40 onere. Non † obstat 2m argm̃, quia in l. 1. C. cõi diui non phibetur ius congrui, sed so lum nõ approbatur, ex quo tpe illius l. non erat inductum. Et eodem modo rñdetur ad l. necui. C. loco, quæ rñsio corroboratur per tex. in l. congruit, & l. prædia. C. de loc. pręd. ciu. lib. 11. vbi determinatur contrario .s. ꝙ antiquus conductor præfertur nouo, qñ of- fert tm̃ preciũ: offert nouus. Sed Bal. in d. l. ne cui. intelligit illam l. congruit, procedere in pdijs fiscalibus, & ita concordat ista cõtra ria de qbus vide dec. 238. conf. Neap. vbi fa cit drĩam inter colonũ, & inquilinum. Tñ Paul. de Cast. in consil 4. in 1. vol. tenet q in rebus ecclesiæ non põt expelli primus ꝯdu ctor per 2m, si tantundem offert, & idẽ Pau. in cons. 32. in eo. 1. vol. dicit semper de æq- tate debere rem eidem relocari, & Lud. R. in cons. 23. col. pen. tenẽ. idem in emphyteosi. & Luc. de Pen. in d. l. præd. in fi. verbis dicit

41 † idem pcedere de gabellarijs anni pcedẽtis, pferiur nouo licitatori, si tantundem offert, quantum nouus. Ad l. dudum, C. contrah. emp. rñdeo, ꝙ illa l. corrigitur, per præd ꝯst. sancimus, quæ est posterior, l. pacta nouissi- ma, C. de pact. Item d. l. dudũ in fi. excipit, ni si lex spalr aliud obseruari præcipiat. Et sic sentit propria istã futurã correctionẽ, vnde in fi. p dictam exceptionẽ approbat ius con grui in locis in qbus obseruatur eius vsus, prout est in regno. Nec obstat, ꝙ videatur facere iniuriam ꝯtrahentibus quia post quã lex ita disponit, seruari debet, quamuis dura sit. l. pspexit. ff. qui & à qbus. Ad l. inuitum

42 † rñdeo ꝙ non compellitur inuitus quia vẽ dere rem suam quæ est in dño suo irreuoca biliter. sed is, q emit rem cum vitio, & acqsi uit rem cũ isto onere reuendendi eã, excipit ab illa lege, q a scire debuit statutũ, seu legẽ iniecisse vinculum ante quã res transiret in dñm clerici, vt supra dixi. Non obstat tertiũ argm̃, quia in isto casu clericus emptor nõ facit bñficium de pprio, sed de alieno, nam q̃uis sit dñs hr̃ tñ pro non dño, ex quo acqsi uit reuocabiliter, vt supra dixi. Nec puertit charitatem, q vendit rem quam tenere non põt ex quo p prius erat affecta, p l. ciuilem.

43 Nõ † obstat quartum argm̃, quia rñdeo, qđ ad dicendũ statutum esse ꝯtra libertatẽ eccle siẽ, non oĩs timiditas ꝯsideratur, sed solũ qñ clerici efficiuntur ex rõnabili causa timidio res, & laici audaciores ad nocẽdũ, & sic ista duo reqrunẽ copulatiuæ. Iiẽ expresse tenet Abb. in d. c. nouerint de sen. exco. & Bar. in d. auth. cass. & irrita. C. de sacros. eccl. & Bar. in d. §. q̃ onerandæ patet 2m exemplum ibi positum, p Bar. & Abb. sicut dicimus in me- tu, q a non oĩs metus infringit actũ, sed solũ ille, q caderet in constãtem virum, l. metũ ff. quod metus causa vellem ergo considerare istum timorem. s. quod clericus nõ emeret, est vanus timor. cum multæ cautelæ possint adhiberi, minime p talem const. laici efficiũ tur audaciores cõtra clericos cum talis ꝯst. non dirigať expresse nec tacite contra cleri

44 cos, sed est gñalis. Non obstat † quintum argm̃, quia inquantum cõsideratur coactio psonæ ex parte venditoris, nõ facit ad ppo sitũ in hoc secũdo mẽbro, ex quo laicus est venditor, q põt compelli per legẽ Imperato ris inquantum vero ꝯsideratur ex parte em- ptoris, nulla est coactio psonę, sed solũ vici- nos auocat ex ptãte legis. Cõstitutio. n. dat ptãtem vicino, vt soluto pcio emptorem re- pellat, & ita sonant verba illius ꝯst. Sed deci siones allegatæ in contrariũ, loquuntur, qñ emptor cõpellitur aliquid facere per suam psonam nec dicit illa cõst. quod emptor cõ- pellitur reuẽdere, sed solum soluto pcio lex repellit ipsum à re empta. Ad sextum põt eodem modo rñderi. quia nihil præcipitur emptori p illam const. & iura allegata in d. argõ loquuntur contra immunitatem eccle siasticam, ideo tunc statuta non ligant cleri- cos. Statutum. n pceptiuum est illud de com promissis faciẽdis in quo fateor qđ passiue

nō ligat clericos,per iura allegata in 5.argō supra,in fi quia astringit personas ad cōpro mittendū. Ad septimum rñdeo,quod d.c.fi. loquitur,qñ statutum expresse prohibet negociari cū clericis, tunc.n.indirecte grauantur clerici,q a licet verba statuti directe dirigātur ad subditus,tñ indirecte per ꝓhibitam participationem lædūtur clerici,Sed hic nec directe nec indirecte clerici ꝓhibentur emere q a verba const. non dirigūtur ad emptorem,imò pñt emere clerici, licet reuocabiliter. Præterea, lex non dicit ꝙ nullus vēdat clericis, sed gñalr̄ præfert vicinum cuicunq; extraneo emptori. Vnde dato,ꝙ sub ista generalitate includātur clerici, hoc non est in consideratione pp cōmodum quod ipsi ēt

45 cōsequi pñt. Ad octauum rñdeo, †quod loquitur,qñ statutum precise, vetat rem vēdi, annullando penitus venditionem. Tunc.n. esset merꝫ odium clericoꝝ,si eos includeret & ita loquitur tex.in c.de immu.eccl. lib.6. & decisiones alleg.in hoc argō.Sed d.const. non vetat pcise,sed vult fieri requisitionem consortis prius,& possibile est quod cōsors nollet emere. Item possibile est. quod post emptionem clerici consors non euincat, & sic testat ad esse,& non esse,& longa est dr̄ia inter hunc casum, & illum, qui est in argō.

46 Ad nonum †rñdeo,ꝙ ꝓcedit in bonis clericoꝝ, quæ sunt radicata in eoꝝ dñio, nam postq̄ illa acquisiuerūt,sunt exempta ab oibus futuris angarijs,& oneribus laicoꝝ, nō aūt à præteritis oneribus,vt per Bar.in l.rescripto.§ fin.ff.de mun.& ho. sed istud onus ērat affixum rei ante,quā perueniret in clericum . ideo non potuit mutari eum mutatione pſonæ.Prius.n.per contractum acqritur ius vicino, quam clerico dñium , vt su-

47 pra dixi.Ad decimum † rñdeo,quod qñ lex ciuilis est cōdita ab Imperatore,si nō habet canonem contradicentem, ligat clericos actiue,& passiue . qñ non sumus in mā peccati in tm̄ quod non solum causæ clericoꝝ, veꝝ ēt,& ecclesiaꝝ deciduntur per leges ciuiles ēt passiue,tex.est formalis, & ibi Abb. in 2.3.& 4.not.in c.1.de ope.no.nunc.& in hoc nō contradicit Abb.in d.c. constitutus de in integ.rest.nam refert consuetudinem. q̄ erat ibi, ꝙ liceat vicino reuocare rē venditam.Hoc.n.est fauorabile clericis, & sic pñt vti statuto,vel consuetudine in reuocando. Non tñ negat Abb. quia qñ illa fuisset lex Imperialis,hr̄et locum ēt passiuæ cōtra clericos vt sentit ibi Ant.de Bur.cum non contradicat canonibus, & est apta afferre cōmodū,& incōmodū,vt dicit Abb.in d.c. 1.in 4. no.vnde oīa iura,quę dñt, ꝙ clerici nō tenētur vti lege ciuil' ꝯtra se intelligunt,qñ talis lex esset contra eoꝝ ecclesiasticum libertatem,per d.authen.cassa. Vel qñ essent statuta compulsiua personaꝝ ad aliquod faciendum,sm Alex.in cōs.213.col.pen.in 2.vol. sicut dicimus de compromisso , sed vbi est lex Imperialis rōnabilis, nō inducens pc̄m non compulsiua personaꝝ non facta in odium clericoꝝ,non cōtra libertatem ecclesiæ,non hñs canonem in ꝯtrarium,oīa iura canonica dñt illam seruari actiuę,& passiuę inter clericos,vt dr̄ in d.c.1.& ibi ꝑ oēs doc. & ꝑ ea, quæ dixi in argō 2. partis. Sed ista

48 const.est hmōi,ergo,&c. Ad vndecimū † rñdeo,ꝙ in clerico veritas est in contrarium.s. ꝙ debet seruari solemnitas,sm Abb.in c.qđ clericis,col.7.de foro comp.& dixi supra in

49 solutione . Ad duodecimum † rñdeo , ꝙ ex legis dispositione ex causa pōt id,quod nr̄m est,à nobis auferri, vt nor.Fran. de Arec. in l.si ita q s.§.ea l.in 4.col.ff.de verb.obl.sicut in simili videmus in præscriptione, q̄ aufert dñium sine voluntate dñium. Similiter in l. item si verberatum.§.1.ff.de rei vend. & & in l.Lucius.ff.de euic.& hoc not.Ph'l Decius in l.id,quod nr̄m.ff.de reg.iur.& ita est in casu nostro quia id,quod erat quæsitum clerico reuocabiliter aufertur sibi ex legis dispositione,& absque suo damno.quia recuperat pcium,& aufertur ex dispōne legis, quæ suum effectū,& vinculum retro iniecerat ꝑut pluries fuit dictum supra. Et ꝑ istas rñsiones remanet firmata ꝯclo contra clericū,& sic firmo 1.opin.Matth.in d.const. sancimus, in princ. in 4.col.vbi dicit hanc esse cōem opin. reprobata alia eius opin. qua te

50 nuit in §.si filius const. Super tertio † membro principali s.qñ clericus vendidit laico , ꝯcludo idem.s.quod habet locū ius cōgrui. nam licet alias clericus venditor non posset adstringi ad requisitionem inductā ꝑ illam const.ex quo est compulsiua personæ ad aliquid faciendū,& sic ex parte vēditoris, vr̄ esse onerosa, & lex nō iniecit vinculū ante traditionem ob priuilegium personæ, vt dicam in 4. membro , tñ postquam res deuenit ad laicū titulo emptionis , lex immediate facit suum

suum effectum contra subditum possessoiē, vocando vicinum ex secunda prouisione il lius const.quam retuli supra in solutione, & hanc ɔclonem firmo per ea, quæ dicit Bald. in d.auth.cass.vers.5.quæro,&c.C.de sacros. eccl.vbi dicit,stāte statuto, ꝙ testamenta nō insinuata,nō valeāt, pone qđ clericus facit testm̄,an valeat sine insinuatione & conclu dit quod si hæres institutus est laicus, non valet ex quo ipse hæres tenebatur seruare formā statuti,cū sit subditus,vñ priuatur cō modo testamēti facto suo, qui debuit infra tps statuti insinuare testm̄.Secus,si hæres esset clericus,ſm eum.Sic in casu nostro dato ꝙ clericus venditor non tenet̄ seruare formam illius constitutionis, tñ laicus emptor debuit id procurare, alias eo ipso,ꝙ emit fa cto suo incidit in priuationē à lege ciuili in ductam & illud dcm̄ Bal. sequitur Fel.in d. c.ecclesia S.Mariæ,col.28.ver. & ista proce

51 dunt,&c. Super † quarto,& vltimo mēbro .s.qñ clericus vendit clerico, hic stat maior difficultas, tñ firmo istā ɔclonem negatiuā .s.quod non hēt locum ius congrui,ex quo cessant oēs rōnes superius adductæ in solutione, cessat.n.prima prouisio illius ɔstōnis inducta cōtra venditorem, qa est cōpulsiua p̄sonæ ad reqrendū ɔsortē,quo casu non ligat clericos, & in hoc ꝓcedāt oia iura allegata in 5.argō primæ partis.Nā Imperator est subditus Papę,respectu dignitatis, & reputat̄ inferior. Vñ ligari pōt p canones,sed nō pōt ligare personas ecclesiasticas p suas leges,qtūs taugūt p̄sonas,vt declarat Abb. in c.1.in 2.no.de ope.no.nūc.Et hoc qđ nō possit ligare p̄sonam,tenet Alex.in ɔs.213. col.pen.vers.ad id,quod no Dom.&c.in 2. vol.vbi allegat ita tenere Ioan. de Imol. in c.quod clericis, de foro cōp. vnde remanet ɔclo quod clericus venditor non tenetur re qrere consortē,& sic in eo cessat prima pro uisio illius ɔstōnis ob priuilegium suæ p̄sonæ,sicut non pōt arctari ad compromissum vt dixi in decimo argō primę partis Cessat ēt secunda prouisio illius ɔstōnis, in emptore,quia sit̄ est clericus,& persona priuilegiata, & non subdita, in quo nūc cessant oēs rōnes adductæ in secundum membro .s. qñ emit à laico, quia nūc lex ciuilis nō iniecit vinculum ante traditionē, nec res afficitur vitio,quia lite alienatur, spreta solemnitate illius ɔstōnis,& sic transit dñium irreuocabilē, ergo emptor conueniri non pōt iure cōgrui, & in isto casu pñt procedere omnia iura, & argumenta adducta ꝓ prima parte quam ɔclonem firmo per d.Bal. in d.auth. cass.in 5.q.vbi dicit, ꝙ qñ clericus clericum instituit hæredem, non debet seruari statutum, & Fel. in d.c.ecclesia S.Mariæ, colum. 38. & dixi supra in 3. membro. Superest

52 † modo rñdere ad argumenta secundæ partis,quæ vñr obstare ɔcloni huius quarti mēbri. Vnde ad primum rñdeo, ꝙ dato ꝙ ista lex sit imperialis, tñ respectu venditoris est onerosa,& compulsiua personæ, vnde nō ligat clericum venditorem,p ea, quæ supra dixi,& sic pōt libere vendere, & emptor ēt est p̄sona libera, & sic allegata in ɔtrarium procedunt, qñ lex non est pro aliqua parte onerosa. Et si mihi dicere,qđ Papa approbat legem ciuilem, ēt inter duos clericos, vt facit in c.1.de op.no.nun.vbi per l.ciuilem iudicat inter duas ecclesias litigantes,rñdeo dupliciter. Primo,qđ hic isti duo clerici non litigant ad inuicem, ꝓut ibi. nam iure congrui nō nascit̄ lis inter emptorē,& vēditorē sed potius inter emptorē,& tertiū. Secūdo, & melius rñdeo, quod nūciatio noui opis reperit̄ expresse approbata p Papam, qđ patet, qa de ea fecit titulum spālē in iure canonico, vñ nos post compilationē illius tituli nō possumus dicere, qđ iudicamus clericos p leges ciui sed potius p canones,qđ nō est in iure ɔgrui, qa de eo nō est aliqs canō approbās,& minime cēst̄ approbatū ex parte vēditoris, imò reprobatū p ea,q̄ hñr i d. auth.cassa,& in d.c.ecclesia S.Marię,ex quo est onerosum respectu p̄sonæ,vt supra dixi.

53 Non obstat ſm targm̄ de c.constitutus, de in integ.rest. super quo se fundant cēs doc. extendentes ad clericos hoc ius congrui,qa ad illum tex.rñdeo, qđ non loqtur de aliqua lege ciuili,nec de statuto,sed solū de cō suetudine municipij, & sic Papa approbat illā ɔsuetudine inter clerico, ea rōne attenta, qa qñ est ɔsuetudo populi,censet̄ esse mista clericoꝝ,& laicoꝝ,nā clerici sunt de populo,& de ciuibus,& eo respectu ligant̄ ɔsuetudine,qa est eoꝝ ꝓpria cōsuetudo. Ita tenet Abb. in c.cum venisset in 2.not. de eo. qui mit.in poss.& Abb.in c.tum causa in 3.not. de re iud.& declarat pulchre Fel. in c. ad nostram,col.secunda de prob. Nos autem loquimur in lege, quæ est mete laicorum,

& sic ex diuersis non fit illatio. Prętereà, illa ꝯsuetudo nõ dictabat, qđ venditur teneatur reqrere ꝯsortẽ, ꝑut dicta ꝯst. sancimus, sed solũ qđ ꝯsors offerendo preciũ, possit rem vendi ã recupare, vt dicit ibi Abb. in 7. not.

54 Ad tertium † argm̃, & oĩa sequentia vnica solutione rñdeo, qđ procedũt in tribus membris ꝓcedentibus, ex rõnibus allegatis supra in solutione. Sed in hoc quarto mẽbro do fallentiam gñalem, quia negari non põt, qn illa ꝯst. sancimus, sit compulsiua personaꝝ, tam ex parte venditoris, qui tenetur acqrere, q̃ ex parte emptoris, q tenet rem restituere vicino, & hac rõne teneo, qđ nõ procedit īter duos clericos. Et licet qñ lex ciuilis põt afferre cõmodũ, & incõmodũ, debet seruari iter clericos, tñ sp limito hoc, nisi lex sit cõpulsiua ꝑsonaꝝ, ꝑ iura sępius allegata. Et nõ putet aliqs, qđ in tali decisione mihi ipsi cõtradicã, circa ea, q̃ dixi supra in 2. mẽbro, in rñsionibus datis ad argumẽta primæ partis, maxime ad decimũ argm̃, i qbus locis tenui hãc l. non esse ꝯtra libertatẽ ecclesiasticã nec cõpulsiuã ꝑsonaꝝ, saltẽ ex ptis emptoris, & nũc dico ꝯtrariũ, nã si rectè põderentẽ verba mea, nulla est ꝯtrarietas, quia sp tenuit, ꝙ ex pte vẽditoris est cõpulsiua ꝑsonaꝝ ad reqrendũ ꝯsortẽ alias nõ possit fieri alienatio. Sed ex pte emptoris, qñ cleric⁹ emit à laico dixi ꝙ nõ est cõpulsiua ꝑsonę quoad ius, qa clericus emit cũ vitio, & post vinculũ iniectum, vnde si compellitur restituere rẽ iuste cõpellitur tali compulsione, quæ non facit sibi iniuriam, sicut qñ emit rem hypothecatam, vel affectam alio vitio reali, vñ ista cõpulsio, est executio iuris, & non sonat in vitium, vt eo respectu possit dici lex ꝯtra libertatem ecclesiæ. Sed qñ clericus emit à clerico, tunc teneo ꝙ ex vtraq; pte est cõpulsiua ꝑsonaꝝ, & contra libertatem, nã venditor nõ tenetur requirere consortẽ, nec emptor: Cũ ambo sint pariter priuilegiati, & sic vẽditio procedit libere, sine ligamine h⁹ ꝯstõnis, & dñm transit irreuocabilr̃, quia res non cẽsetur affecta aliquo vitio, ex quo licite lex potuit sperni tanq̃ onerosa clericis, vt not. Host. in tit. de ꝯsue. § fi. vers. sed ponitur. Et postq̃ res est acqsita clerico, si ei aufertur, fieret sibi iniuria, cõtra l. id, qđ nr̃m, ff. de reg. iur. ꝑut hanc iniuriã põderat tex. in d. l. dudum, C. de ꝯtrah. emp. & hoc respectu dr̃ ista ꝯst. compulsiua ꝑsonæ, nam ista esset vere iniuriosa, & cõpulsiua. Et per istã declarationẽ censeatẽ esse rñsum ad oĩa argumẽta secundę ptis, vt non habeant locũ in hoc 4. mẽbro.

55 Sed † qd si vicinus, q ꝓtẽdit ius ꝯgrui super isto quarto membro, sit ẽt clericus, an possit dicere, qđ priuilegiatus non vtitẽ priuilegio ꝯtra pariter priuilegiatũ, & sic compet at sibi ius ꝯgrui? Dico ꝙ nõ, ex quo ambo sunt priuilegiati in gñe, vñ melior est ꝯdõ possidentis, ꝑ ea, q̃ no. Bar. in auth. quas actiones, C. de sacr. san. eccl. & Abb. in c. fi. col. 1. de ord.

56 cog. in oĩbus † aũt casibus, in quibus dixi clericum teneri iure ꝯgrui in 2. membro, intelligo sanè. s. qñ emit particulariter pro se, & suo p̃rimonio. Secus, si emeret pro ecclesia vt declarat Seb. in ꝯs. si ecclesia. ver. sed qd de clericis, &c. Nã ecclesia nec actiue, nec passiue hẽt ius ꝯgrui, vt dr̃ in d. ꝯst. sancimus, in

57 fin. & ibi Matth. Sed † pulchrum dubiũ est, quid si laicus emit fundũ ab eccl'a, an in eo vicinus possit petere ius ꝯgrui. Matth. in d. ꝯst. sancimus in princ. col. 4. vers. item quæro, an istus ius ꝯgrui, &c. tenet ꝙ non, quia princeps secularis non põt imponere legem rebus ecclesiæ. Contrarium puto verius, ꝑ ea, q̃ dixi supra in tertio mẽbro, nã quo ad hunc casum non posset fieri dr̃ia inter rem clerici, & ecclesiæ, qa quo ad iurisdĩonẽ laicoꝝ euitãdã, maxime in coꝝ statutis, semꝑ purificantẽ in iure bona clericoꝝ, & ecclesiarũ, vt declarat plenè Fel. in d. c. ecclesia S. Mariæ in 4. & 5. col. & Car. in cl. pñti in 2. not. de cens. Abb. in c. fi. de 6. & ho. el. licet gl. in c. ex literis, de pig. dicat gñalr̃, ꝙ bona clericoꝝ gaudent priuilegijs ecclesiaꝝ, & gl. in c. q̃q̃, de cens. lib. 6. tñ contrarium tenet gl. in c. possessiones, 16. q. 4. Et veritas est illa ꝙ solum in casibus in iure expressis bona clericoꝝ æquiparantẽ bonis ecclesiaꝝ, & nõ in alijs. imò regula est in ꝯtrarium, qa clericus in bonis suis nõ restituẽ sed ecclesia sic. Item bona clericoꝝ ꝑscribuntur, sicut bona laicoꝝ. Ita hæc oĩa pulchre declarat Abb. in c. si diligenti, col. fi. de præscr. & in d. c. literis in fi. & Fel. vbi supra. Vñ in proposito sicut laicus à clerico conuenitur iure congrui. ꝑ rõnes allegatas supra in 3. membro, ita ẽt emens ab ecclesia. Nã quo ad hoc nõ põt diuersitas assignari, qa ius congrui sequitur possessorem, qui est subditus legi laicoꝝ, & cõtra cũ dirigitur, & mutatione ꝑsonæ mutatẽ cõditio rei, vt dixi in nono argõ primæ partis.

tis,& istam actionem.f.q emens ab ecclesia, teneatur iure cõgrui, tenet in specie Seb. in consue.si ecclesia.in fi.vers.emat, &c. Non
58 obst. †si quis vellet dare instãtiam inter clericum, & ecclesiam.quia ecclesia nec actiue, nec passiue habet ius congrui, vt d.cõst.sancimus,in fi.sed clericus sic.quia ista dña nihil concludit ad propositum. nam verũ est, si ecclesia emit,non cõuenitur iure cõgrui. Itẽ si tertius item propè bona ecclesiæ, minime ecclesia actiue habet ius congrui, & in hoc solum diuersificatur à clerico. Sed qñ ecclesia vendit,nullum est grauamen eccliæ, q emptor conueniatur,& ita teneo.Sed pulchrius dubiũ est,pone quod vendita est domus laico,quæ est propè rem ecclesiæ, certum est quod ecclesiæ non competit ius cõgrui, Ponamus quod ecclesia incontinenti vendit illam rẽ laico vel clerico, an possit nouus emptor petere ius congrui, vĩ quod sic, quia mutatione personæ mutatur impe
59 dimentum rei,vt supra dixi. †In contrariũ est veritas, quia ius congrui competit ei, q habet fundum vicinum tpe venditionis,sed si emit post venditionem,non competit sibi ius congrui ex persona venditoris. Vñ qa in isto casu ecclia est venditrix,quæ non habeat in alium transferre,& ita notanter determinat.Sebast.in cõsue.vbi domus. super ver.tũc hñtes,&c.Et hoc procedit,qñ ecclia vendit post natam ius congrui,secus, si venderet ante puta ante venditionẽ rei, de qua litigatur,quia tunc is,qui emit ab ecclia, habet ius congrui ex psona sua.Ita tenet Seb. in consue.siquis emit.super ver.alicuius, in vers.sed quid de emphytheota, &c. Et ex his remanet expedita ista nobilissima q. & à nemine vsq; ad hanc tempestatem ita discussa. Laus Deo. Rob. Mar.Venus. V.I.D.

DISPVTATIO NONA.

An si emptor rei immobilis, qui poterat conueniri iure congrui, donat illam alteri, vel permutat, faciat cessare ius congrui.

1 *Ius congrui an habeat locum contra eum cui donata est res per emptorem, vel permutata post emptionem,num.27.*

2 *Ius congrui habet locum solum in tribus contractibus.*

Actio oriens ex iure congrui dicitur personalis in rem scripta, & sequitur possessorem.

Actio personalis in rem scripta habet similitudinem cum reali.

3 *Ius congrui an detur contra singularem successorem, & quid si successor non possideat.*

Ius congrui an detur contra secundum emptorem ex persona propria,vel ex persona sui actoris.

4 *Donatarius cui fuit donata res empta an teneatur iure congrui, num. 5. 18. 27.*

6 *Extensio non fit in correctorijs ex identitate rationis, nisi ratione peccati editandi 15.*

Constitutio sancimus,de iure congrui est correctoria iuris communis.

7 *Statutum, seu lex noua debet ita intelligi,vt laedat ius commune in minus quam potest.*

8 *Transferri non potest in alium plus iuris quam habent transferes.*

9 *Ius mihi quaesitum ex facto alterius possum contra alium exercere etiam eo inuito.*

10 *Obligatio rei mea facta meo nomine me ignorante, si ratificatur à me postquam ego obligaui omnia bona mea alteri an noceat mea ratificari secundo creditori.*

11 *Ius quaesitum difficilius tollitur quã quaerẽdum.*

12 *Dominium an transferatur si statutum dicat, quod locator non possit rem alienare nisi requisito conductore.*

Dominium rei alienatae contra prohibitionem iuris congrui an transferatur, num. 17.

14 *Fraudibus, & malitijs semper est obuiandum, num.20.*

16 *Alienatio que fit titulo lucratiuo, patitur onus siliquarum.*

17 *Dominium rei venditae sub conditione an transferatur, si tradatur interim.*

Dominium an transferatur ex contractu à lege prohibito.

19 *Fructus tenetur restituere emptor bonaefidei, quũ emit ab eo qui tenebatur ad fructus.*

20 *Petitio haereditatis an detur contra titulo possidentem, quando titulus fuit habitus ab eo qui poterat petitione haereditas conueniri.*

Aduocati causa fraudandi ius congrui cõiter consulunt, vt emptor statim donet amico suo.

21 *Petione haereditatis qui poterat cõueniri, si alienauit rem ante conuentionem, tenetur actione in factum ex tit. de alie. iud.mu. caus. fact.*

22 *Ius congrui quando cessaret per donationẽ posset agi reuocatoria ex ti.qua in frau.creditor.*

Alienata in fraudem creditorum reuocantur sine

excussione, quando consistunt in specie.

23 *Emens fundum si incontinenti donat, praesumitur facere in fraudem iuris congrui, & habet tunc locum ius congrui contra donatarium, num. 24.*

Fraus praesumitur in actu ex celeritate temporis, num. 24.

24 *Instrumentum vnum, & ibidem continens emptionem, & donationem simul, praesumitur in fraudem iuris congrui, quoad donationem.*

25 *Alienatio in fraudem praesumitur, quando fit coniunctae personae, & quando alienatus remanet in possessione.*

26 *Ius congrui habet locum vbi permutatio fit cum aliqua re mercantili, quae postea statim venditur.*

28 *Vicinus admittitur ad agendum iure congrui non obstante donatione vel permutatione.*

29 *Ius congrui quod non detur contra singularem successorem est inductum per consuetudinem Neapolitanam, non autem per constitut. sancimus.*

Ius ortum contra auctorem transit ad singularem successorem.

Successor singularis includitur in dispositione loquente de auctore, & eius factum reputatur factum auctoris, num. 30.

31 *Consuetudines Neapolitanae non habent locum in rebus sitis extra Neapolim & eius districtum.*

Extensio in correctorijs fit ad similem casum, quando vnica tantum ratio potest assignari.

33 *Iuris congrui obseruantia differt in ciuitate Neapolis ab alijs partibus regni.*

1 SVccessiua & non minus † vtilis in eadem mã iuris congrui contingit q. Quidã emit vnum fundum, & suspicãs sibi moueri litem super iure congrui, donat illum cuidam suo amico, vel consanguineo, seu permutat, sciens quod in titulo donationis vel pmutationis cessat ius congrui, quaeritur, an per hoc vicinus censeatur totaliter exclusus. Et profecto istud dubium millies in facto emergit, & sub isto colore multae fraudes ac periurio committuntur. Et quia mã est quotidiana, ideo decreui eũ latius attingere, vt veritas disputando elucescat iuxta, l. le

2 gui, ff. de lib. leg Et primo pro † parte negatiua, quod non habeat locum ius cõgrui & vicinus sit exclusus adducitur, quod ꝯst. sancimus restringit hanc dispositionẽ ꝑcedere solum in trib. cõtractibus, videlicet, in venditione, locatione, & emphyteosi. in alijs ergo cõtractibus remanet dispositio iuris cõis, vt liberum sit vnicuique cõtrahere. Item, quamuis ista actio dicatur personalis ex quo est ꝯdõ ex lege, sancimus tñ dr in rẽ scripta, vt declarat Seb. in consue. si qs emit. in §. sup ver. vl, & sic sequitur possessorem, vt ibi dicit, & plenius in eadẽ ꝯsue. sup ver. possidet, & Matth. in d. const. sancimus, in prin. in 9. not. & in 4. vt infra 30. in 11. not. & in §. licet, in 6. no. Actiones. n. personales in rẽ scriptae, hñt similitudinem realiũ, & sequuntur possessorem, l. 3. §. est aũt ibi glo. ff. ad exh. & declarat Ias. in rubr ff. si cer. pet. col. 2. sed qa emptor non reperitur possidere, qa donauit. non põt cõueniri iure ꝯgrui donatarius aũt minime, ex quo possidet tit. donationis, in quo cessat ius ꝯgrui, ergo de necessitate remanet vicinus exclusus. Secũ-

3 do † adducitur, nam ius congrui datur ꝯtra singularem successorem, sed solum contra vlẽm, qui possidet, alias aũt ẽt si esset vlis, & non possideret, nõ teneretur iure congrui, ita tenet Seb. in d. consue. si quis emit, in fin. super ver. vli. Sicut ẽt emptor, qui non possidet, non tenetur, vt d. Seb. in consue. vbi do mus, super ver. ab emptore, & sup ver. successore, &c. & in consue. si ex vno, sup vers. possessores. Hinc est, si emptor vẽderet secũdo emptori, ille secundus emptor nõ tenetur ex emptione prima sui auctoris, sed solum ex secũda emptione ꝑpria. sm Seb. in d. ver. vli. Vnde si donaret, non posset ex proprio tit. ꝯueniri possessor, ex quo non est titulus habilis ad ius congrui, minime ex tit. sui auctoris, quia illud ius non transit contra singularem successorẽ, & sic vicinus remanet exclusus. Duo. n. sunt necessaria ex parte rei conuenti copulatiue. s. ꝙ possideat, & quod tit. emptionis possideat, vel locationis, vel

4 emphytheosis. Tertio ꝑ ista parte † adducitur auctoritas Seb. in d. ꝯsuet. si quis emit. super verb. possidet. in ver. pone ergo, &c. vbi in terminis format hanc q. Si vnus emit hodie & cras donat alij., Et tenet ꝙ non hẽt locũ vlterius ius cõgrui, & idem in specie firmat Matth. in d. constit. sancimus, §. licet, in 6. not. vbi de verbo ad verbum, refert & sequitur opin. Seb. quoꝝ duorum doc. magna est

5 auctoritas in hoc regno. † Quarto, adducitur decision. 238. cons. Neap. in fi. quae incipit, nobi

nobilis Petr⁹, &c. vbi fuit decisum ɔtra acto rem in iure cōgrui, ex causa, q̃a emptor donauerat rē filio suo. Et illa decis. fuit fundata sup auctoritate dñi Seb. in d. vers. possidet, q̃ dici debet pro lege seruari in hoc regno, l. fi.
6 C. de leg. † Quinto confirmatur, quia d. ɔst. sancimus, est correctoria iuris cōis. nam per eam corrigit tex. in d. l. dudum, C. de ɔtrahē. emp. & in l. re mãdata, C. mãdat. licet respe ctu d. l. in re mandata, fit potius limitatio, quam correctio, vñ stante hoc dubio, nō debet fieri extensio, sed debet stricte intelligi in casu in quo loqtur, l. si vero, §. de vero, & ibi p doct. ff. sol. mat. in correctorijs. n. ẽt ex identitate rōnis non fit extensio, ſm Bar. in auth. quas actiones, col. pen. C. de sacrosan. eccl. & Mod. in auth. ex testã, C. de collat. & Bar. Alex. & doct. in l. 2. ff. de leg. 1. & Bar. in authē. qui semel, col. 2. C. quō & qñ iud. Pro hoc est tex. in l. pcipimus, ī fi. C. de appel. & l. sancimus, C. de test. Cū igitur d. const. sancimus dicat, ꝙ vicinus offerens pciū accipit ius ꝓtomiseos, & pōt extraneū emptorē repellere apparet ꝙ solū contra emptorē dirigit formã agendi, nō aũt loqtur de alio habēte causam ab emptore ergo nō dēt exten
7 di, cū sit lex correctoria & odiosa. † debemus ergo hunc casum dubiū ita interptari, vt reuertatē decisio ad ius cōe, vt est gl. notabilis in c. statutū in ver. numerandū, de præb. lib. 6. semper. n. intelligere debemus legem nouam vt ledat ius cōe in minus, quam pōt, vt est tex. & ibi Gem. & doct. in c. eos, de temp. ord. lib. 6. & Abb. in c. certificari, col. pen. de sepul. & tex. in l. 2. C. de noxa. & per Fel. ī c. 1. col. 8. vers. 2. declaro, &c. de rescr. & inc. causam, q̃. col. 11. eo. tit. Sed tenēdo ꝙ vicinus sit exclusus, ī isto casu restringiē lex correctoria, & fit reuersio ad ius cōe, ergo istã opin. est tenenda, nam res de facili reuertiē ad nãm suam, l. si vnus, §. pactus, in fi. & ibi Bart. & Ias. plene in 3. col. ff. de pact. & c. ab exor. 35. dist. Pro pte vero cōtraria affirmatiua. f. ꝙ imò cōtra talem donatariū vel possidētem tit. permutationes, habeat locū ius congrui, adducit primo, q̃a per vēditionem primo factã statim est q̃situm ius vicino, vñ sine facto suo ab eo euelli nō pōt, l. id, quod
8 nrm, ff. de reg. iur. Secundo, quia † nemo pōt plus iuris in alium trāsferre, quã ipse hēt l. nemo plus iuris, & ibi not. ff. de reg. iur. Sed certū est ꝙ si donator, q̃ prius emerat, hēbat aliqđ dñium in re, illud erat reuocabile, & momentaneum. ergo nō potuit illud transferre in donatariū in ppetuū & firmius, quã ipse habebat. Vnde vr̃ ꝙ res posset ẽt à donatario auocari pp præcedēs vinculū, qđ erat affixū rei, sicut poterat ab ipso emptore, eo
9 demq. donatore. Tertio, quia † qñ ex facto alterius mihi quæritur aliqđ ius, possum eo iure vti contra quēlibet, ẽt eo inuito. tex. est no. in l. si post mortē, §. fi. ff. de bon. pos. ɔtra tab. & p Bart. & doct. in l. petēdæ, C. de tēp. in integ. rest. sed in casu isto ex facto emptoris statim est q̃situm ius vicino. ergo pōt ẽt inuito emptore vti tali iure contra tertiū, & sic donatarium. Si pōt inuito emptore, ergo nō potuit emptor inuenire viam fraudandi ipm p suã donationē q̃a alias liceret hoī sub dicto frustrare legis oꝑationē in pjudiciū tertij, cui est ius q̃situ, contra, l. nemo pōt, ff. de
10 leg. 1. † Confirmat ex his, q̃ not. Spec. in tit. de obl. & sol. §. j. col. 12. vers. itē pone obligasti, &c. vbi dicit. ꝙ si tu pri⁹ obligasti rē meã, me ignorante, deinde ego obligo oia bona mea, & postea ratifico obligationē tuam talis ratificatio non nocet creditori meo, cui prius p obligationē meã fuerat ius q̃situ. vñ ipse plenē. Idē tenet Paul. de Cast. in ɔs. 195. col. 3. i 2. vol. Eodē mō donatio mea nō dēt nocere vicino, cui prius p meã emptionem
11 fuerat ius q̃situ. † Et ꝙ ius fuerit q̃situ vicino immediate p emptionē pōdero tex. ī d. ɔst. sancimus, in vers. suã portionē accipiat, &c. & ibi, accipe ius protomiseos, & extraneos emptores oino repellere, &c. Nã verbū, accipere, est verbū directū, ſm Ang. in ɔs 97. & Bar. in l. centurio, ff. de vulg. & pup. Item est verbū executiuū, per quod transfunditur ẽt ius electionis, gl. & doct. in l. Lucio ff. de leg. 2. & Soc. in cōs. 116. col. 2. in 1. vol. Per illud eñ verbū censetur directo trãslata executio legis in personã vicini ad accipiendū ius cōgrui. ergo satis est sibi ius q̃situm q̃a si non esset quæsitū, non posset illud accipe. Nunc
12 in † proposito ius quæsitū difficilis tollitur, q̃ ius quærēdū, l. seruus, C. de pac. & l. 1. §. cōfertur, ff. de col. bo. & Phil. Dec. in cōs. 147. col. 3. in prin. ergo p donatiōē licet ab initio tolli potuisset ius q̃rendū ſ añ vēditionē tñ postq̃ q. vēditionē est i⁹ q̃situ, tolli nō pr. & p pdictis est tex. in c. si p re. de resc. lib. 6. vbi non pōt fieri ratificatio in præiudicium
13 tertij. Cui est ius quæsitum. † Quarto, adduco

duco dictum Alex.in additio. Bart. in l. 2. §. fi. ff. de act. empt. vbi in terminis nostris tenet, quod si statutum ciuitatis dictat, quod locator nō possit rē alienare, nisi prius requisito cō ductore, si cōtingat eum alienare nulla facta denunciatione conductori, ex tali alienatione nō transit dñium, ex quo est facta contra legis prohibitionē, Allegat Bar. in l. si ita quis §. ea lege, ff. de ver. ob. & Bar. in l. cū lex, in fi. ff. de fideiuss. ergo in casu nro, qñ vēditor nō requirit vicinū, nō trāsfert dñiū in emptorē. Vnde nec emptor illud trāsfert i donatariū. & sic pōt dici, quod dñium interim remanet in suspēso penes vēditorē, si vera est dec. Alex. per l. nec vtilē, ff. ex qb. cau. maio. & remanebit in suspenso in fauorē vicini, cuius cōtēplatione lex facit hāc prouisionē. Ergo ipse admittitur ad reuocandū, per ea, quę no. Abb. in cōs. 63. col. 2. in 1. vol. & Fel. in c. ecclesia S. Mariæ, col. 42. de cōst. nā per talē reuocationē, solā posso nē aufert. quę acquisita imediate ex legis ministerio cōsolidatur sibi dñium, quod in eius fauorē stabat in suspēso. Verum de veritate illius dicti Alex. videbimus in solutione, quia vr cōtrariari his, quæ dixi in pcedēti disputatione. s. quod transit dñium reuocabiliter. Quinto, quia
14 † si liceret emptori impune donare vel permutare, dareī mā delinquēdi, & aperireī via fraudibus, quia de facili qlibet fraudaret legē. Sed fraudib. est semp obuiandū, l. in fundo, ff. de rei vēd. cle. j. & ibi Car. de vsur. & c. quoto. de diu. & cle. j. §. fi. & ibi Card. de pcess. pb. Vñ ad euitandū fraudē, debet ēt cōtra donatarium, q habuit ab emptore hre locū ius cō-
15 grui. Item, quia ēt † in correctorijs fit extensio, rōne peccati euitandi, fm Alex. in l. Pōponius, §. pręterea, col. 2. in fi. ff. de acq. pos. Vnde dato, quod const. sancimus, sit correctoria, & loquatur in contractu venditionis, debet ēt extēdi in donatione habita ab emptore causa vitandi fraudem, quæ inducit pcīm.
16 Sexto, & † vltimo, pro ista parte adduco tex. qui multum stringit, & ab alijs non exititit pōderatus, in l. 1. § res, quæ. C. de imp. lucr. descr. lib. 10. vbi vr tex. formalis ad decisionē huius q. Nā ibi fit drīa inter rē alienatam tit. lucratiuo, & titulo oneroso. in titulo. n. lucratiuo patiī, onus siliquarū, non aūt in oneroso. sed subdit casum in d. §. res, quę pone, quod res fuit primo alienata titulo lucratiuo, & sic fuit affecta onere. deinde is, q eā habuit, illā alteri vēdidit tit. oneroso, an emptor teneaī ad onus. Et cōcludit qd sic. & idē econtra, vbi subdit, quia à primordio tituli posterior formaī euētus. ergo ita in casu nostro ius cōgrui hēt locum in tit. oneroso. stat tum. n. cū res vēdita fuit, annectiī sibi onus iuris cōgrui. vnde quāuis postea alij doneī, trāsit cum onere suo. quia ista posterior euentus reformari dēt ad primū titulū. Sicut. n. ibi licet emptor aliàs nō teneaī ad onus ex persona sua, tñ qñ emit à donatario, teneī ex psona sui auctoris. eodem modo & hic, licet donatarius nō teneī iure cōgrui ex persona sua, tñ debet teneri ex persona sui auctoris, q fuit emptor, ex qbus hincinde adductis ista q. redditī valde dubia. Pro solutio
17 ne † hꝰ difficilis q. oporteret primo inuestigare, an ex alienatione facta cōtra prohibitionem illius cōst. sancimus. trāsferatur dñium: de quo aliqd dixi supra in quarto argō secūdæ partis. & brr resideo in illa opin. quam tenui in præcedenti disputatione. s. quod dñium trāsfertur, licet reuocabiliter. nam ēt ex cōtractu inutili secuta traditione trāsit dñium ex causa putatiue. ita tenet Bart. in l. eleganter, in fi. illius princ. & ibi ēt gl. ff. de dolo. licet. n. contractus de se pp eius inutilitatem non transferret, dñium? tñ traditio subsequēs vna cum volūtate dñi facit dñium trāsire. ita tenet Per. Phil. Cor. in consil. 263. in fi. in 3. vol. & idem in consil. 74. col. 3. in 4. vol. vbi dicit, quod si res vendita sub conditione, tradatur, interim transfertur dominium, & idem tenet Bart. in l. non dubiū, col. fi. vers. vlt. oppo. & c. C. de leg. vbi dicit, quod licet ex contractu, qui fit contra legem, non transeat dominium, tamen ex causa putatiua pp illum contractum bene trāsit, puta ex ratione cum voluntate domini, prout ibi clarius declarat Bal. in 10. oppo. per l. 3. §. subtilius, ff. de cond. ob causam, & hanc opin. tenet Matth. in d. const. sancimus, in princ. in 9. no. Et licet videatur obstare, quia d. const. prohibet alienationem, dum dicit, non antea pcedimus alienare, &c. quo casu videtur prohibire executionem cōtractus. s. domini translationem, vt inquit Bart. in l. cum lex. in fi. ff. de fideiuss. tñ ad hoc rñdeo, quia lex vltra procedit, dando actionē vicino ad reuocandum, quo casu transit dominium, vt dicit Bar. in l. 1. §. si vir. in fi. verbis, ff. de acq. poss. per d. l. eleganter, & ex his nō teneo decisio. Alex. in l. 2. §. fi. ff. de actio.

empt. quam allegaui supra in 4. argõ, nam referẽdo illud dictum in hanc q̃st. non esset verum, ex quo vltra procedit hęc const. Sed forte saluando Alex. procedere, q̃n statutum vltra non progrederetur. Ista aũt inuestigatio non est nimis necessaria, q̃a semp teneo qđ trãsit reuocabiliter. Sed volui eam attingere pro veritate eorum q̃ dixi in d. 4. argõ 2. par-
18 tis. † Hoc p̃suppolito propinquãdo ad solutionem huius q. firmo conclusionẽ pro ista 2. parte affirmatiua, videlicet, quod non obstãte donatione, vel p̃mutatione admittatur vicinus ad agendum iure cõgrui, per iura, & rõnes allegatas pro 2. parte, & maxime, q̃a pro ea habemus tex. quasi in terminis in d. l.
19 j. §. res, quæ. † Quã confirmo, ẽt per tex. in l. fin. § j. ff. ad Velleia. vbi licet alias bone fidei emptor non teneaẽ restituere fructus: tñ q̃n emit ab eo, q̃ tenebatur ad fructus, teneẽ ẽt, & ipse, quia non debet esse melioris ꝯdõnis donatarius, quã auctor suus, vt dicit ibi Paul. de Cast. sic ẽt in casu nr̃o, non debet esse melioris ꝯdõnis donatarius, quã suus auctor, qui tenebaẽ iure congrui, licet in eo sit diuersa qualitas, prout erat in d. l. fi. §. 1. Se-
20 cundo † ꝯfirmo, p̃ bonum sire. nam petitio hr̃ditatis non datur ꝯtra titulo possidentẽ, l. sir, ff. de petit. hęr. & l. hęr. C. eo. ti. & tñ q̃n titulus hr̃ ab eo, q̃ poterat petitione hr̃ditatis conueniri, datur contra eum, non obstante titulo, ita notanter tenet Bart. in l. cog. circa fi. C. de per. hær. & Bar. in l. si rem, & preciũ, ff. eo. tit. & ibi ẽt Paul. de Cast. qui dicit, ꝙ si aliter diceremus, facile esset legem eludere, & hanc actionem euitare. Idem tenet Paul. de Cast. in cons. 138. col. fin. in 2. vol. Sic ẽt in casu nostro, licet contra donatarium nõ habeat locum ius congrui, tñ q̃n habui ab eo, qui poterat iure congrui conueniri, p̃ut est emptor, debet ipse quoque teneri, ne sit melioris ꝯdõnis, quam auctor suus. alias de facili quilibet eludere legem simulando donationem, q̃ simulatio est difficilis p̃bõnis, & quotidie vidi fieri istas simulationes, & fraudes, inde mille periuria oriũtur, nam nemo est tã liberalis, vt velit rẽ, quam emit p̃ se, alteri donare, cũ nemo p̃sumatur iactare suũ, Sed p̃ viã colludij, & simulationis fiunt hmõi donationes. Et aduocati nr̃i tp̃is cõiter dant pro consilio clientulis, vt rem emptam donent ad excludandum ius congrui, vnde euidenter hoc fit in fraudem legis, cui fraudi debemus obuiare, & p̃pterea hęc secunda pars quã teneo, videtur tutior, & verior,
21 † Dicit tñ Bar. in l. 3. §. opus, ff. de alie. iud. mu causa fac. quod si ꝯuentus petitione hæreditatis, alienauit ante cõuentionem, & sic abstulit actionẽ actori, teneẽ actione i factũ ex illo edicto. vnde p̃ illud dictũ teneri posset, qđ emptor, q̃ donat, ne patiaẽ iudicium super iure ꝯgrui, põt conueniri actione in fa
22 ctum ex illo edicto. Tertio † confirmo hãc ꝯclonem, quia q̃n omnis alia rõ cessaret, negari non posset, q̃n vicinus, qui est fraudatus iure suo p̃ dictũ donationẽ, possit agere cõtra donatarium actione reuocatoria ex illo edicto, q̃ in fraudem creditorum, vt hr̃ in §. itẽ si q̃s in fraudẽ, inst. de actio. quo casu q̃n debitũ est in specie, prout in casu nr̃o, fit reuocatio, ẽt nõ facta excussione, ſm Bal. ĩ rubr. C. de reuo. his, q̃ in frau. cre. col. 1. & Iaſ. in d. §. itẽ si quis in fraudem, col. 14. ver. 2. prin-
23 cipaliter, & c. Ex p̃dictis reassumo † solutionẽ huius q̃st. per quatuor conclusiones, quarũ tres primæ sunt claræ, & indubitatæ, quarta vero est aliquantulum dubia. Et prima cõclusio clara sit ista, videlicet, si aliquis emit fundũ, & incõtinenti sine alio interuallo ipsum donat, vel p̃mutat, censeẽ facere in fraudẽ, & habet locum ius ꝯgrui, ẽt hr̃et locum actio reuocatoria ex edicto, q̃ in fraudẽ creditorum, per tex. & ibi Abb. in 3. not. in c. officij, de elect. vbi ĩgressus ad monachationẽ si statim eligiẽ in prælatum, p̃sumitur in fraudem p̃p breuitatem tp̃is. Et hanc põderationem fecit mihi q̃nq; peritus iuuenis dñs Bernardinus de Lupo de Castro montis Melonis, asserẽs se quidem ita obtinuisse in facto. Et iudicio meo dixit meram veritatem, quia ex breuitate tp̃is multa mala p̃sumi solẽt, vt no. Bar. in l. si vẽtri. §. fi. ff. de priuil. cred. & ĩ spẽ, quod præsumatur fraus, tenet Pet. Phil. Cor. in ꝯs. 217. col. fi. in 3. vol. & Pet. de Anc.
24 in ꝯs. 169. col. 2. & ꝯs. 257. col. 2. per † hæc infero, ꝙ q̃n in eodem instr̃o apparet emptio, & donatio, censeẽ facta donatio in fraudem iuris cõgrui, & vicinus admittit ad reuocandum. vnde non sine causa. Sebast. in consuet. si quis emit. super ver. possidet, mouet istam q̃st. & dicit, pone, ꝙ quis emit hodie, & cras, vel postea donat, & c. & eodem modo loquiẽ Matth. de d. ꝯst. sancimus, §. licet, in 6. no. nã in q. ponitur ĩteruallum vnius diei, vt sit qõ dubitabilis, quia si statim donaret, esset sine

dubio, q̃a fraus p̃sumitur. Secunda conclusio
25 † est, q̃n donatio fieret coniunctæ personæ, nam p̃sumitur fraus rõne cõiunctionis, l. data, & ibi Bal. C. de don. & Ias. in d. §. itẽ si q̃s in fraudẽ, col. 7. inst. de actio. Dicit tñ Bart. in l. post ɔtractum, ff. de don. ꝙ sola coniunctio sanguinis non facit p̃sumi fraudem, nisi alia coniectura ɔcurrat. Vnde si remanet donator in possessione rei, sine dubio p̃sumitur fraus, & istis duobus ɔcurrẽtibus teneo hanc ɔclusionẽ ꝓ indubitata, ꝑ l. sicut, §. superuacuú, ff. q̃b. mo. pig. vel hypot. sol. Ex q̃bus infero, quod q̃n pater, & filius simul habitant, & pater rem emptã filio donat, & ipse rem a nei in gubernatione rei, sine dubio hẽt locũ
26 ius ɔgrui, quia p̃sumitur fraus. Tertiaꝗ conclusio est, q̃n emptor ꝑmutat rẽ cum frumẽto, vel alia re mercãtili, & dictum frumẽtum statim vẽdit, nam tunc habet locũ ius ɔgrui, ac si vere ab initio res vẽdita esset, & istã conclusionẽ amplio ꝓcedere, et in primo cõtractu, vt q̃n q̃s permutat rem stabilem cũ alia merce venali, & dictã mercem vẽdit, nã habebit locũ ius ɔgrui in isto casu, sicut in quolibet cõtractu venditionis, tex. est notabilis, quę non reperio ab alijs põderatum ad hoc, in l. sed Iulianus, §. mutui datio, ff. ad Maced. ꝑ quem tex. notabiliter amplio mãm iuris congrui, vt ꝓcedat in illo contractu innomi
27 nato. Quarta conclusio † dubia est, q̃n vere emptor donat, vel ꝑmutat, cũ ĩteruallo tpis & cessat oĩs coniectura fraudis, an tunc habeat locũ ius congrui? Et licet hactenus illa conclusio nõ fuerit per alium attentata affirmatiue, ita vt videar velle ponere os in cęlũ, dicẽdo contra auctoritatem tãtoꝝ viroꝝ, videlicet Sebast. & Matth. quos rẽtuli supra in 3. argõ 1. partis, tñ quia in contrarium habemus legem. s. d. §. res, quæ. & rões magis vrgentes teneo contrarium, & in ista conclusione et firmo decisionem affirmatiuam. s. ꝙ habeat locum ius congrui, per rões supra allegatas, & p̃sertim, quia hæc via est magis tota pro. n. ad vitãdum machinationes fraudum, & periurioꝝ. Et quia in istis sum testis de visu, & auditu, nam pluries vidi cõclusum esse ab aduocatis nr̃is tpis, dũ vadunt ad eos aliqui emptores, qui cupiunt excludere vicinos à iure congrui, & in rei veritate nullum hñt animum donandi. Et dicti aduocati dñi: vade; & dona istã rem alicui amico tuo. & ita excludes vicinũ, vnde cliens sequendo consilium aduocati, facit contractum donationi & intrinsecus habet intelligentiam cũ donatario, vt sit simulatio. Et tñ, quia donatio fit ex interuallo, non põt probari aliqua præsumptio fraudi, vñ vicinus videns se delusum; defert iurñ donatori, & donatorio, q̃ ambo iurant donationem esse verã, & cum aliud ꝓbari non possit in ɔtrarium, succũbit, contra veritatem, & illi duo peierant in perniciem aĩaꝝ suaꝝ. Et ꝑpea ad euitanda ista scãdala deberet hæc mea conclusio, si aliquid dubij hẽret, per Cæsaream decisionẽ approbari, vt p̃cludatur via istis machinationi
28 bus, & periurijs. Superest † modo rñdere ad argumẽta in contrarium adducta pro prima parte, q̃ in rei veritate multũ vrgent. vnde non obstat primum, q̃a dato, ꝙ sit actio in rem scripta, ñ datur contra possessorem, & sic nullum est ɔtrarium, & licet possideat titulo donationis, tñ lex iniecit vinculũ añ donationem. vnde transiuit in donatarium cum onere suo, ꝑ d. l. 1. §. res, quæ. & per d. l. § fi. 1. ff. ad Vellę. & per alias rões addu-
29 ctas pro 2. parte. Non ob. † secundum argm̃, quia istud. s. ꝙ ius congrui non detur contra singularem successorẽ, non est inductum ꝑ const. sancimus, sed solum ꝑ ɔsuet. Neap. & ita ꝓcedant oẽs decis. Seb. allegatæ in d. 2. argõ. nam ex quo ipse cõmentatur su per dicta ɔsuetudine, debent sua dicta intelligi, s̃m ipsam consuetudinẽ. s. vt ꝓcedant solum in ciuitate Neap. & eius districtu, nõ aũt in alijs locis, & ciuitatibus huius regni, in quibus seruatur ius cõe d. const. sancimus. q̃ nullum verbum facit de hoc. s. ꝙ singulari successor non teneatur iure cõgrui. Imò in iure cõi reperitur contrarium. Nam ius ortum ɔtra auctorem, transit ɔtra singularem successorem, l. in hoc, §. si inter, ff. cõi diui. maxime, q̃n est in ius in rem scriptum, prout est illud, vt per Bart. & doctor. in l. si tertius, §. si quis prius, ff. de aqua plu. arc. ꝑ hoc est tex. in l. 3. § fi. ff. ad exhib. Et licet in successore non sit illa qualitas apta ad ius congrui ꝑp titulum donationis, tñ iste titulus procedit à radice infecta ex titulo auctoris, ꝑp vinculum antea iniectum, & ꝑp ius quæsitum vicino. ꝑ d. §. res, quæ. Nec est bona ratio in terminis nostris, quam assignãt præfati doctores. s. ꝙ istud ius quæsitum durauit tantum, quantum durauit possessio, quia concederem contra solum emptorẽ,

ex

ex eo, quia est ius in rem scriptum, sed non respectu successoris. Verum ipsi bene loquunt in terminis illius consuetudinis, quae loquitur per dictionem taxatiuam, tamen sc. contra vltimum successorem, & sic excludit singularem, quod non
30 facit illa const. sancimus. Non ob. † quod d. const. sancimus. dicit, quod vicino licitum est extraneos emptores omnino repellere, & sic non loqtur de successore singulari. vnde verum quod solum contra emptorem dirigatur haec actio, vt dicit ibi Matth. in §. vt infra 30. in 11. no. q. ex quo non se adstringit ad vltimum, sicut facit illa consuetudo. debet intelligi et de successore singulari, & hnte causam ab emptore, cuius factum, reputatur factum sui auctoris, l. si in debitu, §. fi. ff. re ra. ha. & in d. l. fi. §. j. ff. ad Vell. & d. l. 3. § fi. ff. ad exhib. quia intelligitur de iure coi, vt in rem scriptam possit illam exercere contra auctorem, si possidet, alias contra singularem successorem. Ad tertium argm rndeo per saluando auctoritatem dictorum doc. quod procedit eorum dictum, secundum consuetudines Neapolitanas, non autem secundum const. sancimus. Nec obst. tex. in d. const. ver. causa vero dotis, &c. vbi generaliter dicitur, quod causa donationis, vel permutationes oes pnt alienare. quia ille, §. loquitur de primo alienante, non autem de emptore, qui postea don. Nam in prin. posuerat regulam, vt nullus possit alienare, nisi facta prius requisitione, postea vero ponit fallentiam. sc. vt liceat alienare causa dotis, et sine
31 requisitione. Ad quartum † argm rndeo eodem modo. sc. quod illa decisio sacri consilij fuit lata inter ciues Neapolitanos, qui ligantur dicta consuetudine. vnde non procederet in alijs, nam consuetudines Neapolitanae non hnt locum in rebus existentibus districtu Neapolis, vt nor. Seb. in prooem. consuetudinum, super vers. district. & in consuet. si qs vel si qua. super ver. in bonis oibus, & in consuet. pupillus, sup ver. bona. & in consuet. in bonis, in fi. sup vers. non habet, & Bal. in l. 2. col. fi. ver. & ideo si consuetudo, &c. C. quae sit lon.
32 consuet. Ad quintum, & † vltimum rndeo, quod ista non est extensio. Nam repellendo successorem, repellitur, & emptor, praeterea in correctorijs fit extensio ad casum similem, quando vnica tamen ratio assignari pot, vt de hoc est gl. in l. quauis, C. de fideic. & Ias. in §. omnium, col. 7. inst. de act. & Alex. in cons. 48. col. 2. in 1. vol. sed hic non potest assignari, nisi vna ratio. sc. fauore coiunctorum. ergo hr per expressa, & procedit etiam in successore. Praeterea, causa vitandi pctm, fit extensio in correctorijs, secundum Alex. in l. Pomponius, §. praeterea, ff. de acq. poss. Sed si ista extensio non fieret, quilibet fraudaret legem, faciendo sibi successorem, & sic peccaret. Praeterea, quando lex noua dat actionem in rem scriptam, censet illam introducere cum suis qualitatibus, & nam, quae est vt detur contra singularem successorem. Vnde ista non est vera extensio, sed potius vr lex noua proprie loqui in casu isto. Vel posset dici extensio passiua, per ea, quae no.
33 Bar. & doct. in l. 2. ff. de leg. 1. Ex quibus † remanet firma conclusio, & finalis in hac, q. quod in ciuitate Neapolis, & eius districtu seruat dictum Seb. & Matth. vt non habet locum ius congrui contra donatarium talem. In alijs autem ciuitatibus, & locis huius regni seruaretur contrarium. sc. quod habeat locum, per ea, quae superius dicta sunt. Et modus agendi in isto casu esset, quod ambo citentur. sc. emptor ad recipiendum precium, & donatarius ad restituendam possessionem. & haec conclusio videtur mihi in puncto iuris verissima, ac etiam in consulendo, & iudicando aequissima: adeo quod iudex, qui secundum ea, quae tenui, iudicaret, non faceret litem suam, cum bonis rationibus fulciantur, & cum conclusio haec sit magis tuta pro anima, ad euitandum fraudes, & machinationes periuriorum, non obstante quod hactenus in quampluribus causis fuerit per multos in contrarium inaduertenter consultum. Laus Deo.

Rob. Maran. Venus. V. I. D.

DISPVTATIO DECIMA.

Vtrum si filia nupta renunciat bonis paternis, maternis, & fraternis, & moritur ante fratrem, mortuo postea fratre, an filij sororis renunciantis succedant vna cum auunculis in haereditate fraterna, non obstante renunciatione matris cum iuramento, maxime si sunt haeredes matris.

1 SO. *Filia quae renunciauit bonis paternis, maternis, & fraternis, si moriatur ante fratrem superstitibus filijs, deinde moritur frater, an filij succedant non obstante renunciatione matris.*

2 Haere-

2 Heres tenetur habere ratum factum defuncti, nã pōt defunctus obligare ipsum, & eius bona.

3 Ius accrescendi est potentius successorio edicto, & illud impedit.

4 In feudo ex pacto, & prouidentia filius non potest ipsum habere, si repudiat hereditatem patris, num. 36.

5 Nepotes ex filia excluduntur, si sunt heredes matris.

6 Renunciatio quæ fit per contractum, & pactum est potentior quàm illa qua fit simpliciter.

7 Heres adeundo hereditatem censetur quasi contrahere cum his, cum quibus defunctus contraxit, num. 41.

8 Renunciatio matris non nocet filijs in iure proprio filiorum, quod non habens ex persona matris, num. 34.

Filia renuncians successioni paternæ maternæ, & fraternæ, censetur renunciare sub conditione si successio sibi deferatur, num. 13.

9 Filij mortua matre subintrant eius locum, & succedunt auunculis ex persona propria, non ex persona matris, num. 12. 44.

10 Exheredatio facta de filijs non nocet nepotibus, quando filij moriuntur ante testatorem, numero 11.

Nepos præteritus ab auo rumpit testamentum, quando filius moritur ante auum, num. 11.

14 Filia si renunciat bonis paternis tantum, an ista renunciatio sit alicuius vtilitatis, maxime in regno.

Renunciationes filiarũ solent patres recipere pro se, & heredibus.

Filia quæ renunciauit bonis paternis, succedit nihilominus patri morienti sine alijs filijs, nisi faceret testamentum, & alium heredem faceret, num. 15.

15 Renunciatio filij in bonis paternis censetur fieri fauore masculorum, vnde illis mortuis viuo patre succedit, non obstante renunciatione.

Renunciatio filij in bonis patris habet locum si masculi volunt succedere patri: alias secus.

Filia semel exclusa à bonis patris censetur perpetuo exclusa.

16 Soror succedit fratri in bonis paternis, non obstante, quòd renunciauerit bonis paternis, quia nunc non dicuntur paterna, sed fraterna, nume. 28.

Renunciatio filiæ in bonis paternis non impedit eam succedere fratri in d. bonis ab intestato morienti, num. 38.

17 Filia exclusa per statutum, vel renunciationem à bonis patris succedit vna cum nepte ex filio masculo præmortuo viuo patre: secus si post patrem moriatur.

Neptis ex filio non excludit amitam à successione aui.

Neptis ex filio excluditur per patruum suum à successione aui.

18 Nepos ex filia excluditur per patruum, ex quo venit à radice infecta.

19 Filia renuncians bonis paternis cum pacto quam uis amplo, potest nihilominus petere legitimam: nisi specialiter legitimæ renunciauerit.

Legitimæ supplementum potest peti non obstante quòd legauerit aliquid pro legitima cum clausula, quòd plus peti non possit.

20 Filia exclusa per constit. regni debet congrue dotari, & dos non debet esse minor legitima.

Paragium succedi loco legitimæ, & non debet esse minus legitima.

21 Filia dotata à patre semper censetur congrue dotata etiam si habeat minus legitima.

22 Legitima non consideratur in vita patris, sed pro ea habetur respectus ad tempus mortis.

Legitimam non tenetur pater assignare filio in eius vita.

Filius viuente patre nullum habet ius in bonis eius.

Filia dotata à patre non potest dicere se incongrue dotatam, non obstante quod sint aucta facultates patris tempore mortis: quia etiam poterant diminui.

Pater diues si dat modicam dotem filiæ, præsumitur dolus re ipsa.

23 Filia an possit petere se adæquari eius sorori, quæ habuit maiorem dotem.

Pater habens plures filias, an possit maiorem dotem dari vni quàm alij.

24 Legitimæ fructus possunt peti in omnibus casibus, quibus potest legitima peti super bonis alicuius.

Fructus legitimæ debentur à die mortis patris vna cum ipsa legitima.

25 Filia renuncians successioni patris, & legitimæ, potest succedere patri ex testamento, idem si sit exclusa per statutum.

Filia quæ renunciauit patri, & fratribus de non succedendo, nec ex testamento, nec ab intestato potest succedere, nihilominus ex testamento.

26 Filia quæ renunciauit bonis paternis, & legitimæ propter dotem, si pater in suo testamento

to instituit eam in vno tareno, potest petere supplementum legitimæ ex causa testati, non obstante renunciatione.

Legitimæ supplementum petitur secundùm iudicium testatoris, & non contra.

Testamentum patris melius est, quòd nullam faciat mentionem de filia dotata, quàm quòd instituat eam in vno tareno, & malefaciunt notarij, qui aliter consulunt.

27 *Filia dotata non excluditur per neptem ex filio præmortuo post mortem patris ante aditam hæreditatem non obstante transmissione.*

28 *Renunciatio filij in bonis matris prodest fratribus.*

Filia non excluditur à successione materna per cõstitutionem in aliquibus, sed in ciuitate Neapolis excluditur per consuetudinem.

29 *Filia si renunciat bonis etiam fraternis, mortuo vno fratre succedunt alij fratres, vel sorores expulsa renunciante, sed mortuis omnibus fratribus, & sororibus succedit non obstante renunciatione.*

Soror non succedit fratri vel sorori extante fratre masculo, quando fuit dotata, & hoc secundum consuetudinem Neapolitanam tantum.

30 *Nepotes ex filia, quando agitur de successione aui, omnino excluduntur stantibus masculis, siue filia mortua sit viuo patre, siue non, siue renunciauit, siue non, & hoc per constitutiones aliquibus.*

31 *Nepotes ex filia exclusa per statutum, vel per renunciationem succedunt quando masculi sunt viuo patre.*

32 *Nepotes an succedant in bonis auiæ maternæ non obstante renunciatione matris, quando mater moritur viua auia.*

33 *Soror dotata à fratre, si renunciauit bonis fraternis, excluduntur eius filij à successione dicti fratris, siue moriatur ante, siue post eorum mater.*

35 *Collatio non habet locum, quando agitur de successione collateralium, sed solum quando descendentes succedunt ascendentibus.*

36 *Ius accrescendi cessat quando filia moritur in vita patris.*

37 *Inuentarij confectio non est necessaria nepotibus, quorum inter renunciauit bonis fraternis, & mortua est ante fratrem.*

Inuentarium, operatur separationem bonorum, & quòd hæres non teneatur vltra vires hæreditarias.

38 *Opinionem communem non debemus relinquere propter nouam phantasiam vnius doct. & iudex qui non sequitur communem opinionẽ, facit litem suam.*

39 *Hæres an ligetur iuramento defuncti.*

40 *Feudi inuestituram tenetur hæres habere ratam, etiam si inuestiens moriatur antequam feudis sibi aperiatur.*

42 *Filia renuncians hæreditati paternæ si enormissime lædatur, vt quia pater est multum diues, potest contrauenire petita absolutione à iuramento.*

43 *Filia quæ primo iurat non renunciare, si postea renunciet cum iuramento, non præiudicat sibi secundùm iuramentum contra primum.*

Cautela pro muliere quæ vult renunciare bonis vt primo protestetur, & iuret quòd non sponte renunciet.

Renunciatio filiæ in bonis paternis, maternis, & fraternis qualiter debet fieri, vt noceat nepotibus: & de eius forma, & cautela.

1 Filia † quædam à patre dotata, in die votorũ renũciauit, j. vt assolet fieri, bonis paternis, maternis, & fraternis, promittens nihil vnq̃ petere de bonis prędictis, nec per se nec per hæredes. Moritur pater, & mater superstite filio, & duabus filiabus. s. illa, quæ renunciauit, & altera in capillo, successiue mortua est filia, quæ renunciauit superstitibus filijs suis, & hæredibus, q̃ maternam hæreditatem adiuerunt. Deinde vbi loco moritur eius frater sine liberis, superstite sorore in capillo, & superstitibus nepotibus ex sorore, quæ renunciauerat. quæritur an isti nepotes succedant in bonis auunculi sui, vna cum matertera, non obstante renunciatione matris, ex quo mater mortua fuit ante fratrẽ, cuius bonis renunciauerat. Et pri-
2 mo, pro † parte negatiua ꝙ dicti nepotes nõ succedãt, imò penitus excludantur, adducit. Nam cum dicti filij sint hæredes matris, tenentur hr̃e ratam renunciationem matris, q̃ iur͂o fuit confirmata, p capitulum quamuis, de pact. lib. 6. vnde non pñt ꝯtrauenire, l. cũ à matre, C. de rei vend. l. ex qua persona, ff. de reg. iur. Hinc dicit in terminis nr̃is Phil. de Franchis, in d. c. quis, ꝙ filij hæredes matris, non pñt contrauenire renunciationi factæ per matrem, qñ mater promisit nec per se nec per hæredes suos contrauenire, potest .n. defunctus obligare hęredem, vt d. l. cum à mr̃e, & ibi per doct. & Bald. in l. iubemus, §. sanè,

sanè, in fi. C. de sacrosf. eccl. Item, non solum personam hæredis, sed et bona hæredis obligare potest, hr in decis. 26. & dec. 111. cons. Neap. col. fi. Item iurm defuncti ligat hæredem, vt no. Bar. in l. cum quis, §. codicilli, in fi. ff. de leg. 3. & Ioan. And. in nouella, in d. cap. quamuis, & ibi etiam Gemi. Secundo,
3 † adducit, qd licet alias dici posset, quod ex quo mater ex pmortua, filij venerũt ex persona pppria, non ex psona matris, hoc nõ posset aliter intelligi, nisi p successoriũ edictũ, sed q in illo gradu, in quo erat mater, extat alio soror in capillo, q immediate succedit fratri, certũ est, qd portio sororis renũciãtis accrescit alteri sorori in capillo, qa ius accrescendi impedit successorum edictũ, & est eo potentius, fm Bal. in l. meminimus in fi. per illum tex. C. de leg. hære. vnde nepotes excluduntur quocunque iure ven ãt, & ita expsse tenet Phil. Decius in ɔs. 181. col. pe. Tertio,
4 † quia in feudo ex pacto, & puidentia filius non potest ipsum hre, si repudiat hæreditatẽ patris, & tñ illud feudum non habet ex persona patris, sed ex persona pppria, ex puidẽtia concedentis mediante legis dispositione vt est tex. & ibi And. de Iser. & Aluar. in c. 1. an agnatus, & c. licet secus sit i agnato, vt ibi dr, & ibi assignatur rõ per doct. Vnde si vult filius hre feudum, tenetur vt hæres ad oĩa debita paterna, nisi faciat inuentarium, vt dicit ibi And. eodem modo in casu nro, licet filij veniant ad bona auunculi ex persona pppria tñ ex quo sunt hæredes matris, tenetur ad onera matris, & per ɔñs debent ratificare pa
5 ctum matris. Quarto, pro ista † parte adducitur in terminis auctoritas Seb. in ɔsu. si moriatur in gl. super ver. ipsi successores, in fin. vers. ex hoc igr qro, &c. vbi in terminis nris format hãc q. & tenet quod nepotes ex filia excluduntur, si sunt hæredes matris, & non succedũt vna cum auunculis, licet mater sit mortua ante fratrẽ, cuius Seb. magna est au
6 ctoritas in hoc regno. Quinto, p ista parte adducitur. Nam fit drĩa, qñ renunciat simpliciter eum iuro, & qñ facit contractum cum pacto de nõ petẽdo, & cedit ac donat omne ius suum p se, & hæredes suos in forma cauta. nam primo casu posset tolerari, quod talis renunciatio nõ noceat eius filij, q veniẽt ex persona pppria, & ita possent pcedere ea, q no. Bar. & doc. in l. q superstitis, ff. de acq. hęr. Vt. n. talis renunciatio personalis, & tollit solum obstaculum ipsius matris renũciãtis. Vnde non extẽditur ad filios, sed qñ mater donat per cõtractum oẽ ius, & renũciat per viã pacti in amplissima forma, obligãdo se,
7 & hæredes suos debẽt † filij oino excludi. nã adeundo hæreditatem matris, censent quasi ɔtrahere cum his, quibus mater renũciauit, l. apud Iulia. §. fi. ex q. cau. in pos. ea. Ista. n. renunciatio, solet fieri patri vel fratribus, q recipiũt eã pro se, & hæredibus vnde mortuo fratre, eius hæres est soror in capillo, vt hr i dec. 161. ɔs. Neap. & ibi tradit hæc drĩa, qñ donatio fit per contractum, & qñ simpliciter renũciatur, ergo adeundo hæreditatẽ, censetur quasi ɔtrahere cum dicta sorore in capillo, approbando contractũ matris. Pro
8 partes† vero cõtraria affirmatiua. s. quod imò dicti nepotes admittantur, non obstante cõtractu, & repudiante matris adducit primo, qa ille contractus, & renunciatio matris habet tacitam ɔdõnem annexam. s. si successio ei deferatur, quę ɔdõ impleret, qñ soror moreretur post fratrẽ, sed qñ moritur ante fratrem, ɔdõ euanescit, quia nunq̃ fuit delata sibi hæreditas. ergo renunciatio hr pro non facta. Ita in terminis, tenet Paul. de Cast. in d. l. qui supstitis, col. 1. & ibi ẽt Fran. de Are. in 7. col. & Imol. ff. de acq. hęr. idem tenet Bal. & Alex in l. pactum dotali, C. de colla. & Bal. in l. fi. col. 4. C. de pac. & Soc. in cons. 183. col. 2. in 2. vol. Vnde nepotes dẽnt succedere, qa renũciatio nullum pbet eis obstaculũ. Ex quo p nõ facta hr, & pdictis adde Soc.
9 in ɔs. 91. col. 2. in 1. vol. Secũdo adducit:† nã qñ soror renũciãs morit ante eum, de cuius hæreditate agit, filij subintrant statim locũ mris, nõ ex persona mris, sed ex persona, pppria, ex beneficio legis traditio, in auth. cessante, C. de legi. hęr. adeo q repræsentãt illũ eundem gradum, quẽ replentant soror in capillo. Ita tenet Bar. in l. j §. si fil. ff. de ɔiug. cũ emã. lib. & Bar. Imo. Pau. de Cas. Frã. de Are. & cõiter do. in d. l. q superstitis, & Bar. in l. 2. C. de lib. pt. & Alex. in d. l. pactũ dotale. & ibi ẽt Paul de Cast. & idẽ Paul. in ɔs. 164. col. 5. i 2. vol. Si ergo est ius pppriũ filiorũ, sequit q illi nõ cẽsẽt p matrẽ renũciatũ. vnde pñt suc
10 cedere. Tertio, p ista † parte adducit tex. i l. si qs filio, ff. de iniust. rup. test. vbi si testator exhæredat filiũ suũ, q morit ãn testatorẽ, talis exhæredatio nã nocet nepotibus ex illo filio, ex quo hr p nõ facta, ergo eodẽ mõ minime

nime debet nocere renũciatio, cũ validũ sit argm̃ de exhęredatione ad renũciationẽ, ꝑ-ut hoc simili argõ vtit Paul. de Cast. in d. l. q
11 supstitis, col. 2. Quarto, adducit̃ † tex. in l. si qs posthumus si filiũ. §. 2. ĩñ. ff. de lib. & posthu. vbi nepos pteritus rũpit testm̃, qñ filius exhæredatus morit̃ ante patrẽ, & hoc nõ est ex alio, nisi qa nepos subintrat locũ & venit ex ꝑsona ꝓpria, nã si veniret ex ꝑsona pr̃is, noceret sibi exhæredatio pr̃s, sed nõ nocet, qa pr̃i nõ fuit delata hæreditas, ita, & in casu nr̃o, exclusio mr̃is mortuæ añ frẽm, non nocet nepotib. subintrãtibus locũ ex ꝑsona ꝓpria, & ad idẽ est tex. ꝯformis in l. si pr̃onis, §. fi. ff. de bon. lib. & in l. quoties, i fi. ff. de no
12 uatio. Quinto, adducit̃ † doctr. Bar. in d. l. q supstitis, ver. itẽ vide, qdã mulier, &c. vbi tenet expsse, ꝙ ẽt si filij sint hr̃des mr̃is, renunciãtis ac mortuæ añ eũ, de cuius hr̃ditate agit̃, succedũt non obstãte renũciatione mr̃is. Ex qbus rõnibus hincinde adductis, casus iste
13 reddit̃ valde dubius. † Pro solutione huius qõnis, ꝯcludo, & firmo hãc 2. partẽ tanq̃ magis cõem, & meliorib. rõnibus fulcitã, & maxime, ꝑ primũ argm̃, ad qd' nullus doctor, q vult tenere primã partẽ, pt rñdere. s. ꝙ renũciatio cẽset̃ facta sub ꝯdõne, si successio deferat̃, sed qa nõ fuit delata, defecit ꝯdõ, & hr̃ ꝓ non facta, l. Meuius, & l. q hęr. ff. de ꝯd. & demon. nã sicut ꝯdõ expssa impedit natiuitatẽ actionis, ita ẽt, & ꝯdõ tacita, vt est gl. no. i l. itẽ qa, ff. de pact. quã ad hoc põderant ibi Albe. de Rof. Alex. Ias. & cõiter doc. & gl. in l. 2. §. creditũ, & ibi Ias. in 2. col. ff. si cer. pet. ꝑ l. cedere diẽ, ff. de verb. sig. Ante ergo, quã sit purificata ista ꝯdõ ꝑ delationẽ successionis, nullũ ius est ortũ ꝑ talẽ renũciationẽ. ergo cessante ꝯdõne, cessat renũciatio, & ꝯꝗ̃ns id, qd' nõ est, nõ põt opponi filijs succedere volẽtib. c. nõ pstat. de reg. iur. lib. 6. Pñr. n. dicere filij, ꝙ eoꝝ mr̃ nunq̃ renunciauit, ex quo nõ habuit effectũ renũciatio, & hæc rñsio iudicio meo sola tollit oĩa argumẽta ꝯtraria:
14 siue sint filij hr̃des, siue nõ. Et † vt habeat̃ plenè hæc mã, expediã ea ꝑ nõnullas notabiles ꝯclusiones. Et prima cõclusio sit ista: Qñ filia renũciat bonis pr̃nis tm̃, nulla facta mẽtione de mr̃nis, nec de fr̃nis, ista renũciatio est nullius vtilitatis, si extãt filij masculi, & filia renũciãs est dotata de paragio, qa ẽt sine renũciatione erat exclusa à successione pr̃na ꝑꝑ dotẽ, ꝑ ꝯst. in aliqb. Sed si tp̃e renũciatio nis nõ extabãt masculi, sed solũ alię sorores tũc, ꝓdest ista renũciatio sororib', qa ipsę solę succedẽt pr̃i exclusa hac, q̃ renũciauit, & id õ patet ad sensum, qa pr̃ solet recipe istas renũciationes ꝓ se, & hr̃dib. suis, vñ mortuo pr̃e remanẽt hr̃des illæ filiæ, q̃ nõ renũciauerũt ergo eis accrescit ista renũciatio, vt hr̃ i dec. 161. ꝯs. Neap. vbi idẽ dr̃ qñ renũciatio sit fr̃i & hr̃dib. ꝓ ea, q̃ no. Ang. in ꝯs. 52. inc. dñs Gilius, &c. col. fi. & Petr. Phil. Cor. in cõs. 291. vbi plene in 4. vol. & Seb. in cõsu. si moriat̃, sup vers. ipsi successores, &c. Sed si tp̃e mortis pr̃is nõ extarent alij filij, neq; masculi neque fœminæ, nisi ipsa sola, q̃ renũciauit, tũc succedit nõ obstãte renũciatione. ex quo i illo gradu nõ est alia ꝑsona, q̃ faceret sibi obstaculũ, vñ ipsa est hęres pr̃is, qa i primo gradu rep. t̃, & sua renũciatio nõ se extendit ad istũ casum, qñ sola remaneret, & hoc ꝓcedit pr̃e mortuo ab intestato. Secus esset, si fecisset testm̃, & aliũ ẽt extraneũ fecisset hr̃dẽ, qa ille succederet exclusa hæc filia ex quo renunciatio fuit recepta ꝓ se, & hęredib. & ille est hæres. ita hæc oĩa tenet pulchre Ang. in ꝯs. 52. & Petr. Phil. Cor. ꝯs. 291. in 4. vol. i Soc. in ꝯs. 150. col. 25. in j. vol. & hr̃ aliqd' i d. dec.
15 161. in fi. Secũda † ꝯclusio sit: Qñ filia renunciat bonis pr̃nis viuo pr̃e, & masculi extãt, & postea moriant̃, admittit̃ filia ad successionẽ nõ obstãte renũciatione. Ita tenet Bal. i l. pactum dotale, vers. 4 qro, &c. C. de coll. & ibi ẽt Paul. de Cast. i 2. col. vers. nẽ qrit, &c. vbi assignat rõnẽ. s. ꝙ talis renũciatio cẽset̃ facta fauore masculoꝝ, & intelligit̃ reb' sic stãtib'. idẽ tenet Alex. in l. stip. hoc mõ, col. 4. ff. de verb. obl. & Alex. in ꝯs. 26. col. 4. in 3. vol. & Seb. i ꝯsu. si moriat̃, i ver. ipsi successores, &c. Qd' tñ intellige & declara, qñ masculi moriũt viuo pr̃e. Ita loquũt̃ dec siones supra alleg. Idẽ esset, qñ extarẽt masculi tp̃e mortis pr̃is sed nollẽt pr̃i succedere, qa talis renũciatio censet̃ facta in fauorẽ masculoꝝ, qui volũt succedere pr̃i, vt tenet Soc. i ꝯs. 85. col. fi i 1. vol. & mod. i l. Gal. §. & qd si tm̃, ff. de li. & posth. & colligit̃ ex dictis Bar. i l. fi. ff. ad Ter. in q̃ rũ ponderat, ꝙ masculi adeãt hr̃ditatẽ. Secus est, qñ masculi extarẽt, & aditẽt hæreditatẽ pr̃is, nã quis postea moriant̃, tñ filia nõ succedit in bonis pr̃is. qa semel exclusa, censet̃ ꝑpetuo exclusa, sicut qñ excludit̃ per statutũ. Ita tenet Bal. in c. j. §. j. epm, vel Abb. in vsibus feu. & Bal. in auth. sed si qs, col. 3. vers.

vers.& per hoc infert,&c.de secund. nupt.& Alex.in ꝯs.20 col.4.&ꝯs.2.in col.fi.in 1.vol. & Soc.in ꝯs.19,col.2.in 1.vol.& Bar. in d.l. fi.ff.ad Tert.& Bal.in l.fi.Pomponilla,C.q͂n di.leg.ce.& Bal.in l.in quibus, C.de secund. nup.& Soc.in ꝯs.5.vol.1.& fi.in 1.vol.Hoc
16 tñ intellige,† q͂n masculi morerent͂ cũ filijs, vel q͂n morerentur testari . nam tunc is esset hæres, quam hæredem instituerunt, exclusa penitus filia.Sed si mortui essent intestati,& sine liberis soror succedere eis, ẽt in bonis paternis,q͂a non dñr vlterius bona paterna, sed fraterna,l.si auia vestra, C.de don. vnde quia soror non renunciauit bonis fraternis, succederet vna cum alijs fratribus, vel sororibus,si extant alias ipsa sola succederet. Ita tenẽt Alex.& cõiter doct.in l.1.§. veteres de acq.pos.& Paul.de Cast. i l.Paulus rñdit, §. fi.ff.de acq.hær.& hr decis.178.cõs.Neap.& ista procedunt ẽt in terminis ꝯlt.in aliq̃bus, per qui excluditur filia à successione patris q͂a non censet exclusa à succedẽdo fratri in bonis paternis,p p̃dictas decisiones, & ẽt tenet Lud.Ro.in ꝯs.158.ine.circa primũ, &c. & Bal.in d.c.1.§.1.epm vel Abb.in vsib⁹ feu.
17 Tertia ꝯclusio fit. † Q͂n filia renũciat bonis paternis,vel alias exclusa est p statutum cõtemplatione masculoꝝ,si ꝯtingat patrẽ mori sup̃stite d.filia, & alia nepte ex filio p̃mortuo,succedit filia vna cũ nepte,collatis dotibus,& nõ excluditur ab eo,nõ obstante,ꝙ à masculo descẽdat,& rõ est,quia ista exclusio fuit in fauorẽ masculoꝝ,vnde dato,ꝙ sup es set filius,vel ex eo nepos masculus, excluderetur filia tñ p neptem, in qua non est qualitas masculina,nõ excluditur. Ita tenet Bar. i l.liberoꝝ,col.4. in fi.ver. q̃ro. pone retento eodẽ themate,&c.ff.de verb. sign.& Paul. de Castr.in ꝯs 47.inc.ꝓponitur in castro,&c. i 1.vol.& Fulg.Alex.& Ias.in l.2. C. de in ius vo.reprobatã op.Bal.ibi aliter sentiẽtis. Idẽ tenet Cyn. in l.1. de adul. & Soc. in ꝯs. 196. col pen.in 2.vol.vbi cõiter distinguitur.Aut filius moritur viuo patre,relicta nepte ex se, & tunc ꝓcedat hæc conclusio, q͂a neptis nõ excludit amittam suã à successioni aui,p p̃dicta. Si vero primo moritur pater, deinde filius,superstite nepte,& sorore, tunc soror excluditur per neptem, ex quo ius hæreditatis fuit quæsitum filio, vnde soror censetur ꝑpetuo exclusa,per ea,quæ dixi in præcedenti conclusione. Et sicut in isto casu, q͂n filius moritur viuo patre neptis ex eo, nõ excludit amittã,ita ẽt,& ecõuerso, q͂n pr̃ moreret sup̃stiter filio,&nepte ex filio p̃mortuo,illa neptis excludit p patruum suũ p eandem rõnẽ ſm Paul.de Cast.i l.max mũ vitiũ,C.de liber.pt.& Fulg.& Alex.in d.l 2. C.de in ius vo.& ibi ẽt Frãc.de Are.& cõiter Mod.Sed q͂n ex filio extaret nepos masculus,sine dubio excludit amittã,q͂a habet eandẽ potẽtiã quã filius,ſm Bar.i d.l.liberoꝝ,col. 4.vers. his p̃missis, &c.ff.de ver sig.& Bal.& Alex.i
18 d.l.2.C.de in ius vol.Quid aũt,si pr̃†moriatur sup̃stite filio, & nepote masculo ex filia p̃mortua?cõis cõclusio est, ꝙ iste nepos excluditur nõ obstante q̇ sit masculus ex quo ꝓcedit à radice infecta, ſm Bar.in d.l.liberorũ,col.5.ver.q̃ro q̇d si filia, &c.& Bal.in d.l. maximũ vitiũ,col.2.ver. & idem dico , si ex tali filia,&c.& Soc.in ꝯs.5.vers 9.ꝓbat, &c. & ꝯs.31.col.2. vers.3.ꝓbatur, &c.in 1. vol. & Alex.in ꝯs.53 col.2.in 4.vol.& Bart.in l. 2.§.videndũ,in fi.ff.ad Tertul.& Ang. in §. neque in auth.de trien.& semis.Quarta con
19 clusio † est, si filia renunciat bonis paternis cum pacto,quamuis largo,de quiq̃ vlterius non petendo potest nihilominus petere legitimam,quia illa nunq̃ censetur renunciaſ se,nisi specialiter,& expresse cum iuro renũciet ẽt iuri legitimæ,tex.est,& ibi Bald.Paul. de Cast.& oẽs doct.in l.si q͂n.§. g͂naliter,C. de inoff.testa.& Paul.de Cast.in ꝯs.73.col.fi. in 1.vol.& Soc.in ꝯs.30.col.13.in 1.vol.sed in specie valet renunciatio legitimæ,vt in locis præallegat.& tenet Alex.in conf. 180. & 181. in 5. vol. Et in tñ procedit in ista conclusio, ꝙ ẽt si pater legaret filio vel filiæ aliquid pro sua legitima, cum clausula expressa,ꝙ plus petere non possit, quamuis filius vel filia agnoscat legatum tñ potest petere supplementum legitimæ, ſm Bald. Paul.de Cast.Ias.& cõitr doct.in d.§.&generaliter, & Alex.in consil.89.col.fi.in 4. vol. & Soc. in consil.1.col.1.& 2.in 4.vol.& Alexan.in consil. 8. colum. penul. in 3. volum. & ratio est quia pater non potest hoc supplemẽtum prohibere:nec onus legitimæ apponere: vt ibi habetur, & l. quoniam in prioribus,C.de inoff.test.Sed quando plenarie renunciatum est iure legitimæ,& eius supplemẽto,etiam si postea pater multa quæsiuit, non potest filia aliud petere quia poterant etiam bona diminui secundùm Bald. in l. si

quam

quamuis,in fi.C.de fideic.& Alex.in cõsl.
20 181. in 5. vol. Ex prædictis † sequitur pul-
chra illatio in terminis const. in aliquibus.
ꝙ licet filia excludatur à successione patris
propter masculos, debet tamen congrue do
tari, & dos non debet esse minor legitima,
nam paragium,quod hebetur ꝑ d. const.suc
cedit loco legitimæ, ita tenet And. de Iser.
in d.const.in aliquibus, col. 8. & ibi etiam
Matth.i 15.col.in 2.q.vbi dicit, quod para
giũ non potest esse minus legitima,sed plus
esse potest, vt mulier nubat pari.& ꝙ dictum
paragium non debet esse minus legitima,ẽt
quando filia excluditur per statutum tenet
Alexan.in cons.69.in 1. vol. & Fulg. & Sal.
in authen.res quæ.C.commu.deleg.& Petr.
Phil.Cor.in cons.c.in 2. vol. vnde sequitur
ꝙ si filia dotata non renunciauit expresse iu
ri legitimæ, potest dicere se non cõgrue do
tatam, quando habuit minus legitima & pe
tere supplementum,non obstãte statuto vel
renũciatione successionis,vt tenet Pet.Phil.
Cor.in d. consil.c.in litera c.in 2.vol.& Phi
lip.Dec.in cons.89.col.pen.& Paul.de Cast.
in cons.78.incip.licet ista dña Lisa, &c.col.
fin.in 1.vol.& Phil Dec.in cons.26. per to-
21 tum.† Limita multum singulariter hoc nõ
ꝓcedere, qñ filia esset maritata, & dotata à
patre,quia quãtumcunq; sit dos, semꝑ cẽset
congrua, ex quo à patre fuit constituta. nã
lex præsumit,ꝙ pater bene ꝓuidit filiæ.& ꝙ
pater fecit,non debet alteri videri incompe
tens,cum nullus amor vincat paternũ, l.fi.
C.de decur.fur.&l.nec in ea,ff.de adul.vnde
filia non potest patrem inquietare, & dicere
se incõgrue dotatam.Ita tenet Paul.de Cast.
in cons.275.incip.super primo quęsito,&c.
col.4.& 5.in 1.vol.& Phil.Dec.in cons.26.
col 1.& cons.89.col.fin.Vnde prædicta ꝓce
derent,quando filia dotaretur ab alio q̃ à pa
tre de bonis paternis,puta à fratre,vel à tu-
tore,& hanc limitationẽ sentit Matth. in d.
const.in aliquibus,col.fi. & est noua limita
22 tio, & à paucis cognita. Quam † confirmo
bona rõne, nam viuente patre non tractatur
de legitima: quia pro ea habetur respectus
ad tps mortis,l.cum quæritur,C.de inoff.te
stam.& l.etiam,§.fi.& l.si patronum,§.fi.ff.
de bo. lib. nam viuente patre non cõsiderat
legitima in eius bonis,l.2.§.interdum,ff.de
vulg.& pup.&l.3.§ si impuberi. ff.de collat.
bon.nec tenetur pater assignare legitimam
filio in eius vita,ſm Bal.Ang.& cõiter doct.
in l.lex Corn.ff.de vul.& pup.nullum.n.ius
habet filius viuente patre in eius bonis, vt
ibi,& per Bal.in l.quamuis, vers.extra quęri
tur,&c. C.de fideicom. vnde pater dotando
filiam,impleuit offm̃,ad quod de iure tene-
bat,ꝑ l.q. liberos,ff.de ritu nup. & l.fi. C.de
do.promis.&vltra non tenet,nec põt dicere
filia se habuisse minus legitima, qa eo viuẽ
te non ꝯsiderat,& possibile est,ꝙ bona dimi
nuãtur ante,quã moriat, minime post mor
tem patris põt filia ꝯqueri, quia lex reputat
ꝯgruam dotem eam,quę fuit à patre cõstitu
ta, & nõ inspicimus augmentũ facultatũ pa
tris,qa dubius erat ille euẽtus, ex quo pote-
rãt diminui,vt dicit Bald.in d.l.q̃uis,in fi.&
Alex.in ꝯs.181.in 5.vol.qđ dic,vt ꝑ Alex.&
Paul.de Cast.in l.in rõne,la 2.i prin. ff.ad l.
Falc.quod tñ restringe, nisi pater dedisset ita
modicã dotem,cum esset valde diues,vt ꝑsu
mat dolus re ipsa in patre, nam põt tũc filia
agere ad supplemẽtum, ſm Paul. de Cast.in
ꝯs.175.col.4.in 1.vol.vbi ponit exemplum.
23 Ex qbus † infero ad pulchram q.& quotidia
nam, in qua vidi pluries dubitari. Si pr̃ hñs
plures filias,dotauit primam,cui dedit centũ
in do.ẽ,& contenta remansit,deinde marita
uit aliam, cui dedit ducenta,quæritur an pri
ma possit conqueri,& agere,vt detur sibi ę-
qualis dos,& sic petere alia centum? In hac
qõne semper consului contra primã.s.ꝙ nõ
possit quidq̃ petere,& nunc confirmo ꝑ ṗdi
cta. Aut.n. prima habuit dotem ascẽdentem
ad legitimã,& casus est clarus, qa nihil plus
petere põt,nã eo ipso, ꝙ habet legitimã, est
ꝯgrue dotata, & pr̃ bona sua alijs distribue-
re,dũmodo filiæ det legitimam, vt hr̃ in au
then.nouissima,C.de inoff.test. Aut habuit
minus legitima,& tunc qa fuit dotata à pr̃e,
cẽsetur cõgrue dotata,ꝑ supra dicta.Sicut.n.
põt ꝑ viam institutionis plus dare vni filię,
q̃ alteri,ita ẽt per viam dotis, potest melius
tractare vnã filiã,quam aliam.Ita tenet Alc.
in ꝯs.19 col.3. in 2. vol. vbi ponderat illud
incertum.s.ꝙ bona patris possent ita augeri
sicuti diminui, vsque ad eius mortem, per l.
fideicõ C.de trans. & hanc conclusionem te
net Bal.in ꝯs.326.in 3.vol.& Bald.nouel.in
tract.dotiũ in 16.priu 6 partis, col. 9. cum
duab.seq.& Matth.in const.in aliqbus, col.
fin. Confirmatur auctoritate Euangelij per
Matth.c.20.An non licet mihi facere quod

volo, vel oculo tuos nequã est, quia ego bonus sum, nõne ex denario ꝯuenisti mecũ? tolle qđ tuum est, & vade, &c. Ita poterit dicere pater primæ filiæ. In casibus autem,
24 † in quibus tenui filiã posse petere supplemẽtum tanq̃ incongruæ dotatam, vt qñ dotatur à fratre, vel à tutore, põt etiam petere fructus illius supplementi, quia cui debetur legitima, debentur ẽt fructus legitime à die mortis patris, ſm Alex. in ꝯſ. 61. in 1. vol. & Pet. Phil. Corn. in ꝯſ. 265. in 3. vol. & ꝑ do. in l. Papinia. §. vnde si quis, ff. de inoff. testa.
25 Quinta conclusio est. † Qñ filia renunciat bonis paternis, & omni iuri legitimæ, intelligitur renunciare successioni ab intestato, non aũt ex testõ. vnde dato quod filia renunciet, vel sit exclusa per statutum, potest nihilominus pater in testõ instituere eam hæredem, vel aliquid sibi legare, si vult, ſm Bal. ĩ l. pactum. verſ. 3. quæro, &c. C. de collat. & Alexand. in l. stipulatio hoc modo, col. 3. in prin. ff. de verb. oblig. & ibi plenius Iaſ. in 6. & 7. col. vbi plus dicit, quod ẽt si filia renunciasset patri, & fratribus de non succedendo patri ex testõ, nec ab intestato, potest nihilominus succedere ex testõ, quia pr̃ instituendo, cẽsetur iur̃m, & pactum remittere, & ita ẽt hr̃ in decis. eccl. conſ. Neap. & per Bald. in l. fin. C. de pact. & in terminis constit. in aliquibus, quod non ꝓcedat ex testõ, tenet ibi Andr. de Iser. in 3. col. & Matth. in 5. volum.
26 ver. 5. quæro, &c. Et ex his infero † ad pulchram qõ. Si filia, quæ alias erat exclusa per constit. regni renunciauit patri, bonis paternis, & iuri legitimæ, ꝑꝑ dotes, quas habuit deinde pater in testõ instituit filium masculum hæredem, filiam aũt instituit hæredem in dotibus suis, & in vno tareno iure constitutionis, ꝑut cõiter solent facere notarij, q istud consulunt testatoribus, & nesciunt qđ agant dico quod ista filia si habuit modicã dotem, potest petere supplementum legitimæ, ex causa testati, non obstante renunciatione, quia illa non se extendit ad causam testati, ꝑ prædicta. Ita tenet Soc. in consil. 30. col. 13. & 14. verſ. 19. &c. in 1. volum. Nam istud supplementum petitur ſm iudicium testatoris: & non contra: ſm eum ibi per l. omnimodo, C. de inoff. test. Vnde melius est quod pater nullam faciat mentionem de filia, quia ꝑꝑ conſt. in aliquibus, & ꝑꝑ eius renunciationem est exclusa. ẽt à legitima, & tene mẽti, quia sæpius euenit, & est magnus effectus impediendi vires renunciationis.
27 Sexta conclusio † sit: Si filia renunciauit bonis paternis cõtemplatione fratris, ꝑut prę sumit, qñ extat masculus, ſm Paul. de Cast. in d. l. pactum, C. de collat. Alex. in conſ. 19. col. 4. in 3. vol. & dixi supra, in 2. conclusione. Vel si est exclusa per statutum ꝑꝑ masculum, si contingat patrem mori superstite filio, & filia dotata qui filius ante, quã adeat hæreditatem patris, moritur superstite filia fœmina, ad quam pater ex potentia suauitatis transmisit paternam hæreditatem, iuxta l. apud hostes, C. de suis, & legit. & quæ hñt in l. si fratris, C. de iure delib. & per Bar. in l. si infanti. eo. tit. & in l. ventre, ff. de acq. hær. & illa neptis non excludit hanc filiam dotatam amittam suam, ex quo est fœmina: & non habet qualitatem patris, non obstante trãsmissione, ex quo pr̃ non adiuit, & sic nõ fuit ius quæsitum masculo ꝓinde hr̃ quo ad hunc effectũ, ac si mortus esset viuo auo, ꝑ ut dixi supra in 2. & 3. conclusione. Istud fuit not. dictũ Iac. de Are. quem ibi sequitur Sal. in l. 1. C. de adul. & Soc. in conſ. 116. col. 7. in fi. verſ. 3. hæc opin. &c. in 1. vol. quod nota ꝑpetuo, ad ampliationem eoꝶ, quæ dixi supra in d. 2. & 3. concl. nam quilibet prima facie diceret contrarium, & hanc conclusionem teneo ꝑ vera in casu, qñ filia esset exclusa ꝑ statutum, sed qñ renunciauit patri, vr̃ esse magis dubia, quo casu distinguerem. Aut renũciauit simpliciter in fauorem masculi, & idem, quia par est ratio, aut renunciauit patri, & hæredibus suis, & tunc illa neptis ex potentia trãsmissionis est hæres aui: & sibi accresceret renunciatio, & ista filia excluderetur ex virtute renunciationis, per ea, quæ dixi supra in 1. ꝯclõne, & quæ hñr in
28 dec. 116. conſ. Neap. Septima † ꝯclo sit. Qñ filia renunciauit bonis paternis, & maternis ista renunciatio prodest fratribus, & sororibus, qa licet per ꝯſt. regni excluderetur à bonis patris ꝑꝑ dotem, non tñ excluditur à bonis matris, ſm And. de Iser. in d. conſt. in aliquibus, col. 9. x. & xj. nisi alr̃ se hr̃et consuetudo, prout in ciuitate Neapoli, per cõsuet. quæ incipit, si moriatur, qua cauetur, quod stante masculo filia nõ succedit, dummodo maritetur de paragio de bonis matris. & ita fuit declaratum in decis. 178. conſ. Neap. in princip. Vnde per renunciationem factam

ctiam per filiam de bonis maternis, cessante ꝯsuetudine, portio eius accrescit fratribus, & sororibus, q̃bus mortuis post mortem patẽ tum succedit ipsa soror renuncians in dictis bonis, q̃a non dñr materna, sed fraterna, ꝑ ea, q̃ no. Alex. & doct. in l. 1. §. veteres, ff. de acq. pos. & hr̃ in d. dec. 178. in 3. dubio, & di
29 xi supra in 2. ꝯcl. Octaua ꝯclo sit. † Qñ filia renunciat bonis paternis, & maternis, & fraternis, istam renunciatio ꝓdest fratribus, & sororibus, non solum respectu bonoꝝ maternoꝝ, sed ẽt fraternorũ, quia mortuo aliquo est fratribus succedent alij fratres, & sorores, exclusa penitus ista, q̃ renũciauit, vt hr̃ in decis. 161. ꝯs. Neap. Sed mortis oibus fratribus, & sororibus ab intestato, sine liberis succedit ipsa soror, q̃ renunciauit, ex quo non habet aliud obstaculũ in illo gradu, ꝑ ea, q̃ no. Ang. in ꝯs. 52. inc. dñs Gilius, &c. & dixi supra. Sed in ciuitate Neap. siue soror renũciauit, siue non qñ, fuit donat, nõ succedit fratri vel sorori defunctæ, extante fratre masculo, vel filio fratris, & hoc est de consuetudine, ꝑ consuet. si quis vel si qua. §. sed si morienti, iuncto vers. & in ꝓmissis, & ibi ꝑ
30 Seb. Istis conclusionibus † sic elicitis, reuertor ad propositum q. nr̃æ principalis, valet, an ista renunciatio matris, noceat filijs suis hæredibus. Et certe, qñ mater moritur post eum, de cuius hæreditate agit̃, nullũ est dubium. Et oẽs doc. in d. l. pactum, C. de coll. & in d. l. qui superstitis. tenetur, ꝙ noceat filijs, ex quo hæreditas fuit delata matri. Sed casus noster est, qñ mater ꝓmoritur, quo casu si quæris de successione bonoꝝ paternorum, quibus renunciauit, hic sunt duo obstacula. Vnum. s. de const. in aliq̃bus, q̃ excludit filiã dotatam à successione patris, stantibus masculis, & aliud de renunciatione. Est ẽt, & tertium obstaculum, q̃a filia ideo renũciat ꝑꝑ dotem, q̃ habet à patre, quo casu recipit illã in lucrum suæ legitimæ, & portionis debitæ in hæreditate paterna, & vocat se ꝯtentam ꝓportione sua, ꝓut cõiter solent fieri istæ renunciationes filiaꝝ in cauta forma, vñ filia, & eius filij excluduntur non tã vi repudiationis, q̃ quia mr̃ habuit partem suam, vñ bona fides non patit̃, vt filij idem bis hẽant, & istã rõnem tenet Lud. R. in d. l. q̃ supstitis, ꝑ q̃ tenet ꝯtra filios, licet Alex. ipm̃ referens, in d. l. pactum teneat ꝯtrariũ, tñ op. Lud. R. per plures bonas rõnes tenet Ph. Dec. in ꝯs. 181. col. 4. & 5. Veꝝ in hoc regno, vbi est d. ꝯst. in aliq̃bus, sine dubio procedit opi. Lud. R. Et ꝑpea ꝯcludo, ꝙ qñ agit̃ de successione patris, nepotes oĩno excludũtur, siue mr̃ moriat̃ viuo patre, siue post, rã mr̃ recipiendo dotẽ à patre, est effecta in successibilis patri, ab intestato, per d. const. & sic est obtruncata via succedendi ꝑ descẽdentes ex fœmina. vñ nepotes excluduntur, siue mr̃ renunciet, siue non stantibus masculis, ex quo veniũt à radice infecta, vt tenet Barr. in l. liberoꝝ, col. 5. vers. q̃ro, q̃d si filia, &c. ff de ver. sig. & dixi supra in 3. ꝯcl. in fi. in isto. n. casu cessat rõ q̃ assumit Alex. in d. l. pactum. ꝯtra Lud. R. q̃a si mr̃ viueret, & nõ renũciasset habito paragio, excluderet̃ à successione pr̃is, ergo eodẽ mõ, & filij excludunt̃. Quã
31 ꝯclonem † limito non ꝓcedere, qñ oẽs filij masculi morerent̃ viuo pr̃e, & vltimo loco mr̃ oreret̃ patet, q̃a tunc isti nepotes ex filia ꝓmortua succederẽt vna cũ filiab. si extãt. s. eoꝝ materteris, collatis dotibus matris, q̃a ꝑ mortẽ masculoꝝ tollit̃ obstaculum ꝯst. Similr̃ renunciatio matris non nocet eis, quia fuit mortua viuo pr̃e, minime obstat obstaculũ receptionis dotis, q̃a cẽssat collatio. q̃ poterat offerre mr̃, si non renũciasset, s͠m Alex. in d. l. pactũ, & hãc limitationẽ firmo,
32 ea, quæ dixi supra in 2. ꝯcl. Si vero † q̃rimus, qñ filia renunciauit bonis m̃rnis, hic cessat obstaculum ꝯstõnis, quia non excludit filiã à successione materna. Cessat ẽt obstaculũ receptionis dotis. Qd' ponderat Ro. in d. l. qui superstitis, quia dotes cõiter dant̃ de bonis paternis, nõ aũt maternis, solũ remanet obstaculũ renunciationis, q̃d non obstabit filijs, ex quo eoꝝ mr̃ mortua est ante auiam de cuius hæreditate agitur, vñ indubitanter succedent nepotes in bonis auiæ, per rõnes supra adductas, pro secunda pte. Veꝝ si filia esset dotata de bonis maternis, & renunciasset, tunc obstaret d. Lud. R. & Ph. Dec. in d. ꝯs. 181. sed magis cõis vr̃ opinio Alex. in d. l. pactum. s. quod nepotes succedant collatis
33 dotibus. Si quærimus † de tertio. s. qñ renũciauit etiam bonis fraternis, & tunc per omnia idem dico, idem quod dixi in maternis, quia eadem est ratio, & ita fuit conclusum supra in solutione, scilicet quod nepotes succedant, non obstante renunciatione. In vno tamen casu facio differentiam, scilicet quando soror esset dotata à fratre de bo

nis ipsius fratris,&renũciasset acceptando il lam dotẽ pro portione sua,q̃ sibi contingere posset in hẽditate fraterna, tũc indubitanter teneo opi. Lud.R. & Ph.s.ꝙ sine ista soror moriatur añ fratrem, siue post, semper excludantur filij stãtibus alijs fratribus, vel sororib⁹,ex quo in isto casu cessat rõ Alex. Nam cũ tractet de successione collateraliũ, non hẽt locum collatio dotis, q̃a solũ ꝓcedit,q̃n descendens succedunt ascendentib.vt no.gl.sing.quam ibi sequitur Paul.de Cast. & cõiter doct.in l.1.in gl.fin. C.de leg.hær. Ias.in l.si emancipati,col.5.&ibi ẽt Alex.C. de collat. Vnde si viueret soror. & non renunciasset,& vellet succedere,cessaret collatio,& resultaret iniquitas, quæ iniquitas debet ꝯsiderari in filijs eius, q̃ bis succederent contra bonã fidẽ,& nõ ꝯferrent, debẽt ergo excludi vigore portionis receptæ ꝑ matrem ẽm Lud.in d.l.qui superstitis, causa æq̃tatis
34 seruandæ. Superest † modo rñdere ad argumenta adducta pro prima parte.vnde ad primum, quod magis vrget, rñdeo, ꝙ ex quo mater renunciat,& promittit non cõtrauenire,nec per se, nec per hæredes suos,censetur ligat,hæredes, quo ad illa, quæ habẽt vt hęredes matris, ex quo fuerũt nominati ꝑ appellatiuum.s.hæredes,nam mater,q̃n facit istas renunciationes, cedit omnia iura ad eã spectãtia, & quæ ad ipsam spectare possent quomodocunque, & qualitercunque super dictis bonis, & sic semper verba referuntur ad personam renunciantis.Sed filij non petunt illud quod matri spectauit,nam non veniunt ex persona matris, sed ex propria, & sic non contrauenmunt, quia non petunt ius matris,quod fuit renunciatum,sed ius proprium, cui renunciatum nõ fuit, nec illud habent vt hæredes, ergo non sunt ligati ad hoc. Ita in proprijs terminis respõdet Petr. Phil.Cor.in cons.263 col.pen. in fi.in litera u,in 4.vol. Istud.n.ius habuissem filij,ẽt si non essent hæredes matris. Facit tex.in authẽ.luctum,C.de secun nup.vñ respondeo, ad l.cum à matre, C. de rei ven. quod verũ est,ꝙ hęres tenetur hr̃e ratum factum defuncti, & non contrauenire, se hic satis hr̃ ratũ, & in nullo cõtrauenitur,prout factum fuit, quia mater renunciauit ius ad eam spectãs, vel spectaturum, sed ad ipsam nunq̃ aliqd' ius spectauit,quia fuit morte præuenta, ergo filij in nihilum contraueniunt. Et licet promiserit neq; per se,neq; per hæredes petere,intelligitur.s.illud ius matri cõpetẽs. Præterea, quia non fuit impleta conditio, quia hæreditas non fuit delata,remanet renunciatio pro non facta. Vnde sicut q̃n mater non renunciasset, admitterentur filij,eodem modo,& nunc,vt dixi plenè in secũda
35 parte supra. † Ad ẽm argm̃ respondeo.ꝙ ex quo filia mortua est in vita patris hr̃ ac si nunquam fuisset in rerum nã,vnde tũc cessat ius accrescendi, & de eo nulla hr̃ ratio, ẽm Bal.in l.1.col.8. in 6.q.in fi.vers. qd de filia,&c.quando non pet.pat. & sic non impeditur successorium edictum. Ad tertium
36 argm̃ † respondeo,dando bonam instantiã nam feudum habetur immediate à patre,cui succeditur,& erat res quæsita parti,& ab eo transit ad filium vnde rõne connexitatis cũ rebus burgensantis,& ꝑꝑ connexitatem personarum, & patrijs filij, non põt filius hr̃e feudum,& repudiare hæreditatem, imò si acceptat feudum,tenetur vt hæres, & ita declarat Aluar.in d.c.1.col.2.an agnatus, &c. in vsibus feud. Sed in casu nostro ista successio fratris non hr̃ immediate à matre, nec vnq̃ fuit matri quęsita,sed immediate venit à fratre defuncto in istos,nepotes ex persona ꝓpria vñ nõ debet eis nocere factum matris. Præterea renũcia matris hr̃ pro non facta, ꝑꝑ non impletam ꝯdõnem. Vnde non obstat filius, vt supra, quæ rõ cessat in feudo.
37 † Et ex hoc puto frustratoriam esse cautelã, quã dant aliqui doctores ꝯsulentes istis nepotibus, vt faciant inuentarium, sicut dr̃,in d.c.3.an agnatus,&c.quia confectio inuentarij, verũ est ꝙ separat bona feudalia à burgensaticis,& facit hr̃dem teneri vsque ad vires burgensaticoꝵ non tñ tollit obligationem,quod quis nõ teneatur ad factũ defuncti saltem vsque ad vires hæreditatis burgẽsaticoꝵ,ergo quamuis isti nepotes facerent inuentarium,non tñ per hoc essent exuti ab obligatione hñdi ratam renunciationẽ matris, & ab interesse saltem vsque ad vires hæreditatis matris, q̃n alia via quam ꝑ inuentariũ non essent immunes,inuentariũ .n. nihil aliud facere,nisi quia separaret bona matris à bonis auũculi cui succeditur. Ad q̃r
38 tum † argm̃ respondeo, quod illa est sola auctoritas vnius doct. quæ neque lege, neque vrgenti ratione fulcitur, & cum habeamus cõem opin. pro ista parte quam sequuntur tot

tot eccellentes doct. non debemus ab ea recedere pp nouam fantasiam vnius doct. Ita dicit Bal.& Paul.de Cast.in l.fi.C.de inst.& subst.alias iudex. qui obmittit cõem opin. adhærẽdo opinioni singulari vnius doct. facit litẽ suam, sm Bar.in l.fi. C.de pœna iud. qui male iud. & Ias.in l.sciendum.§.fi.col. pen.ff.qui sat.cog.& Alex.in cons.95.col.3. in 2.vol.& Alex.in cons.27.col.3.in 1.vol. & ad confutandam dictam auctoritatem Sebast. confuto suas rationes, nam dicit ipse, primo moueor, per rõnes pxime dictas, &c. & supra proxime in dicto loco allegato assignauerat duas rõnes.s.quod non fit curandum quod renunciatio matris tendat ad detrimentum filiorum. Prima ratio, est.s.quod istud detrimentum accedit filijs cõsecutiue, & secundario, non principaliter, & ideo nõ consideratur. certe ista ratio procederet, qñ filia renuncians superuixisset, quo casu filij, hñent necesse venire ex persona matris, nam verum est, quod tunc principale detrimentum est matris, quæ præcedit, sed qñ matri non fuit delata hæreditas, dico quod principale detrimentum est filiorum venientium ex persona propria quia ab eis inciperet, si

39 noceret eis renunciatio matris. Secũda † ratio Sebast.est, quod primus hæres censẽt eadem persona cum defuncto, vnde vr̃ hæres iurasse, quod defunctus iurauit, allegat text. in auth.de iureiur.à mori.præst.in prin. Ad hanc rõnem rñdeo, quod illud est ex fictione iuris. nam vere diuersa persona est, nec est verum, quod censetur hæres iurasse, &c. Nam defunctus, qui iurat nõ contrauenire contractui vsurario, ligatur iuro, & tenetur petere absolutionẽ, c.debitores, de iureiur. sed hæres potest contrauenire absq; absolutione, quia non ligatur iuro defuncti, quo ad periurum, vt declarat Ang.in d.tit.in authen.de iureiur.à mori.præst. Præterea, illa ratio posset pcedere in his, quæ immediate habet hæres a defuncto, tanq̃ hæres, & ita loquitur illa tex.in auth. Sed ista successionem non hñt filij à matre, nec vt hæredes matris. ergo quo ad eam non repræsentant matrẽ, nec pñt dici eadem psona cum matre, p ea, q̃ dicit Pet.Phil.Corn.in d.cõs.252. col.pen. in fi.in litera u, in 4.vol. Itẽ dicit Seb. quod, vr̃ hæres facere, qd' defunctus fecit. Ad hoc rñdeo vt modo dixi, pterea dico, qđ mater defuncta nihil fecit, quia renunciatio hr̃ pro non facta, vt sæpius dixi, ergo non ligat hæ

40 redes. † Tertio ratio, quam subdit postea Sebast.in loco allegato est, quia in feudo filius hæres tenetur hr̃e ratam inuestituram alij factam à patre de feudo. p text.in c.1.q succe. ten. allegat ẽt in argm̃, c.1.an agnatus, &c. voluit forte considerare p bonum fiñe, quod sicut mortuo inuestiẽte ante, quam feudum sibi apiatur tenẽt hæres hr̃e ratã inuestiturã, eodem modo mortua matre ante, quã hæreditas sibi deferat, tenetur hæres hr̃e ratam renũciationem. Ad hoc rñdeo, & do bonam instantiam. Nam dñs feudi habet ius in feudo.s.dñium directum, & sperat feudum sibi aperiri propter ius, quod habet in eo ex causa de pñti, & illud ius transmittit ad hæredẽ. Vnde quia hæres accipit immediate à defuncto dñium directum, & in eo succedit, vt hæres, non est mirum si tenetur hr̃e ratam inuestituram defuncti, sed filia, vel soror nullũ ius habet de pñti in hæreditate, sed solũ sperat hr̃e ex causa de futuro, & illi iuri renunciat. Quod ius extinguitur cum morte sua, & nihil ad hæredem transmittit, imò hæres acquirit ius succedendi ex persona propria, & ppea non nocet sibi renunciatio matris: quæ extincta est cum persona matris. Præterea, in feudo hæres habet illud immediate à defuncto, & ideo tenetur hr̃e ratum factũ defuncti. Sed in casu nostro filij non hñt successionem immediate à matre, sed hñt illam ab auo, vel auunculo moriente, & subintrant locum ex persona propria, merito non tenẽtur hr̃e ratum factum matris pterea illud factum reum reducitur ad non factum propter conditionem deficiẽtem, vt sæpius dixi. vnde cessat omnis difficultas, & per hæc remanent euacuatæ rõnes Sebast. vnde sua auctoritas remanet nuda rõnibus, & legib. & ideo non tenenda. §.consideremus, in auth. de tri. & semi. ad c.1. an agnatus, plenè rñsum est supra in rñsione data ad tertiũ argm̃.

41 Ad quintum, & † vltimum rñdeo, prout dixi ad primum argm̃, & licet hæres censeatur quasi contrahere cum creditoribus, hoc intelligitur quo ad ea, in quibus remãsit obligatio defuncti, sed in casu isto nulla remãsit obligatio, quia fuit extincta per defectũ conditionis, vnde nullus quasi contractus oriri põt, ex quibus remanẽt euacuata oĩa argumẽta in contrarium adductã, & sic remanet confirmata conclo, quam teneo in fauorem filiorum.

42 liorum. Vnum † tamen nota pro vtilitate huius q.q quando filia quæ renunciauit, esse per dictam renunciationem enormit lęsa vt quia pater haberet in bonis decem millia, & ipsa habuit in dotem ducenta, tunc nō obstante renūciatione posset ex capite enormis læsionis contrauenire, petita prius absolutione à iuramento. Ita plene tenet Philip. Dec. in consil. 181. & aliquid in cons. 89. Petr. Phil. Corn. in cons. 147. & 179. & 236.
43 in 4. vol. Vltimo † pro complemento huius materiæ, adde quod si mulier iuret primo non renunciare, & postea renūciet cum iuramento, non valet secundum iuramentum contra primum, & sic minime valebit renunciatio, gl. est, quæ ad hoc communiter allegatur, in cap. licet mulieres, de iureiuran. lib. 6. quam gl. & hoc sequitur Imol. in cap. cum contingat, col. 99. & 101. de iureiuran. & Barr. in l. si quis pro eodem. ff. de fideiuss. & Alex. in l. stipulatio hoc modo, col. 4. ff. de verb. obl. Ex hoc igitur solet dari cautela pro aduocatos, vt mulier renunciatura faciat primo vnam protestationem, in qua iuret nunquam sponte renunciare, & in futurum contingat eam renunciare, protestetur quod nō sponte facit, de qua cautela vide Ias. & doct. in l. duob. §. si. ff. de iureiur. vbi discutitur ve-
44 ritas eius dicti. Et prædictis vltimo † loco pono formam renunciandi pro cautela eius qui recipit ad excludendum filius. s. vt mater renunciet bonis paternis, maternis, & fraternis, & promittat per speciale pactum nunq̃ ad dicta bona aspirare per se, nec per hæredes, & ex nunc cedit, ac donat omnem portionem, quæ sibi, & hæredibus competere posset, quomodocunque, & qualitercunque, & omne ius super bonis prædictis, obligando seipsam, & personam ac bona hæredum suorum ad nunquam aliquid petendum, nec contraueniendum dictæ renunciationi, etiā si ipsa mater moriatur ante mortem eius, de cuius hæreditate agitur, remaneant sui filij obligati ad habendam ratam dictam renunciationem matris eo ipso, quod matris hæredes esse voluerint, etiam si ex eorum persona venient. Et per hanc renunciandi formā puto filios omnino excludi. Laus Deo.

Datum Melfiæ, die 2. Iulij 3. ind. Anno M. D. XXX. Rob. Mar. Venus. V. I. D.

F I N I S.

Series literarum.

1 2 3 4 5 6 7, a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z, A B C D E F G H I K L M.

Omnes Quaterniones, præter M, Duernio.

VENETIIS,

APVD HAEREDES IOANNIS MARIAE BONELLI.

M. D. LXXIII.